ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૭ મી જાન્યુઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૧.

અધિપતિની નોંધ

અમર હરબતસીંગ હરબતસીંગ એ એક ગીરમીટીયો હીંદી હતો. તેની ઉંમર સીતેર વરસની હતી. સગાં સાંઇ ન હતા. આ હરબતસીંગે ગયે સોમવારે દેહત્યાગ કર્યો. તેને સારૂ આખી હીંદી કોમ શોક કરે છે. જેને આ વીફાગ દેશમાં એક પણ સગો ન હતો, તેને આજ આ મુલકમાં વસતા દોઢ લાખ હીંદી સગાં થઇ પડયા છે. જેના મરણ વિષે સાધારણ સ્થિતીમાં એક પણ હીંદી જાણત નહી. તેના મરણ વિષે આ અસાધારણ સ્થિતીમાં આખું હીંદુસ્થાન જાણશે. આનું શું કારણ એમ સરવે કોઇ પુછશે. તેનો જવાબ એ છે કે હરબતસીંગ સત્યાગ્રહી હતો અને જેમ સત્ય અમર છે તેમ સત્યને આગ્રહ પુરવક વળગી રહેનાર પણ અમર થાય છે. સુરજને ઢાંકવાથી છાનો નથી રહેતો તેમ સત્યને ગમે તેટલું ઢાંકો છતાં તે પ્રગટ થાય છે તેથી સત્યનું એક અંશે પણ સેવન કરનારો પુરૂષ ઢંકાયો રહેતો નથી. હરબતસીંગને ત્રણ પાઉંડનો કર આપવા પણું ન હતું. તે બહુ પુરાનો ગીરમીટીઓ હતો છતાં તેણે બીજા પોતાના ભાઇઓ નીકળી પડયા તેથી પોતે પણ નીકળી પડવું પસંદ કર્યું.

એમની લાશ દટાઇ ગઇ છે. ખબર પડતાં તુરતજ તે લાશ પાછી મેળવવાની માગણી સરકાર પાસે કરી છે ને આ લેખ જ્યારે નટલમાં પરવાનગી મળી ગઇ હશે. લાશ મળ્યા બાદ તેમને અગ્નીદાહ દેવામાં આવશે. અમારી ઉમેદ છે કે એ વેળા દરેક હીંદી ભાઇ લાશની પાછળ ચાલશે.

હરબતસીંગે આ મહાન લડતમાં જોડાઇ પોતાનું નામ અમર કર્યું છે. તેમના જેવી હીંમત અને સદગુણી બધા હીંદીમાં આવો એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ.

મીસીઝ શેખ મહેતાબ મીસીઝ શેખ મહેતાબ તથા તેમની મા આવતે સોમવાર તારીખ બારમીએ પીટરમારિત્સબરગની જેલમાંથી છુટશે. આ બન્ને સત્યાગ્રહી તરીકે જેલ જનાર પહેલાં મુસલમાન બાઇઓ છે. તેમને મેરીત્સબરગ તથા ડરબનની બેનો પુરો આવકાર આપશે એમ ઉમેદ છે.

ટેલીફોનનો ત્રાસ ટેલીફોન પોતાના ઘરમાં ઘાલી ઘણા ધંધામાં મશગુલ રહેનારા બહુ સગવડ થઇ એમ માની લે છે. આવા માણસો આગળ પાછળનો વિચાર નથી કરતા. એમ જેઓએ ટેલીફોનનો ખુબ અનુભવ લીધો છે તેઓ કહી શકે છે. અમે રીકામાં પ્રખ્યાત જજ છે જેનું નામ જજ કારટર છે તેણે એક કેસમાં ટીકા કરતાં ટેલીફોનને તદન વખોડી કહાડયો. તેણે એમ કહ્યું કે તેથી અનીતિમાં વધારો થયો છે ને રહેણી નું ખરચ ત્રીસ ટકા વધી ગયું છે. તે કહે છે કે છોકરાં ઓ ટેલીફોન વડે જે અયોગ્ય વાતો કરે છે તે કદિ સામ સામે નહીં કરે. વળી ઘેર બેઠાં માલ મગાવવાની સગવડ મળવાથી ખાસ જરૂર ન હોય તેવો સામાન પણ લોકો તુરત મગાવે છે ને તેથી ઉડાઉ ખરચ વધે છે ને દેશ પાયમાલ થાય છે. પશ્ચિમના પવનમાં ઝડપાએલા હીંદીને જજ કારટર ની ટીકા વિચારવા જેવી છે. ટેલીફોનથી બીજા ગેરફાયદા ઘણા થાય છે તે દરેક માણસ પોતાના મનની સાથે પણ વિચારી શકે છે.

ભાઇ હરબતસીંહનો દેહત્યાગ

ઈ. ઓ. ના અધિપતી સાહેબ,

ભાઇ હરબતસીંગ જેણે સોમવારે આ સંસારનો ત્યાગ કરયો તેને વિષે થોડી હકીકત હું જાણું છું તે ઈ. ઓ. ના વાંચનાર જાણી રાજી થશે એમ માનું છું તેથી નીચે આપું છું.

જ્યારે હું બે માસ પહેલા વોલકરસ્ટની જેલમાં હતો ત્યારે ભાઇ હરબતસીંગે વોલકરસ્ટની જેલ પાવન કરી. તે ભાઇ લગભગ સાડત્રીસ હીંદીમાંના એક હતા. આ સાડત્રીસ હીંદિયે ચારલ્સટાઉનમાં કેટલીક મુદત સુધી રાહ જોયા પછી વોલકરસ્ટમાં દાખલ થઇ જેલ યાત્રા કરવાનું પસંદ કરયું. જ્યારે મેં તેમાં ભાઇ હરબતસીંહને જોયા ત્યારે મારૂં હૃદય હરખથી ઉભરાઇ ગયું. પછી મેં અંતર વિચાર કરી મારૂ કારય તપાસ્યું. મારૂ હૃદય એમ ઉભરાયું કે આવા સીતેર વરષના બુઢા હીંદિ જેણે લગભગ ત્રીસ વરષ નાતાલમાં મજુર ની સ્થિતીમાં ગાળ્યા તેને પણ હીંદનું, હીંદના માનનું, હીંદની પુરાણી તપશ્ચર્યાનું ભાન રહ્યું, પોતાની વૃદ્ધાવસ્થામાં પણ પોતે આરામમાં જીંદગી ભોગવવાને બદલે જેલનાં દુઃખો સહન કરવાનુ પસંદ કરયું. હું ઉદાસ એટલા માટે થયો કે "અરે જીવ, જો તેં તારા નિરદોશ, અભણ છતાં જ્ઞાની, ભાઇઓ ને ખોટે રસ્તે દોર્યા હશે તો તું કેટલા પાપનો જવાબદાર થઇશ? તારી ભુલ તને માલમ પડશે ત્યારે તારો પશ્ચાતાપ શા કામમાં આવશે? તારાથી દોરાયલા મરણ પામેલા સજીવન નથી થવાના, તારાથી દોરવાઇ જેણે જેલનાં દુઃખ ભોગવ્યાં હશે તે ભુલવાના નથી", આમ વિચારો આવવાથી ઉદાસ થયો. પછી વળી વિચાર આવ્યા કે "જો તેં શુદ્ધ બુદ્ધિથી તારા ભાઇઓને જેલ જવાની સલાહ આપી હશે તો તું નિરદોશ ઠરશે. યજ્ઞ વીના પૃથ્વીનો નાશ સંભવે છે એ વાક્ય ખરૂંજ છે. પણ યજ્ઞ એટલે કંઇ લાકડાં બાળી તેમાં ઘી વિ. હોમવું એ નથી. તેથી હવે હવા ચોકખી થાઓ પણ કંઇ જીવ આબાદ થવાનો નથી. જ્યારે આપણાં કામ

GandhiHeritagePortal

ને લાકડાની જેમ બાળીએ ને બાળવા ખાતર આપણાં હાડી રૂપી ઘી હોમીએ ને આપણા માંસ રૂપી બળીદાન આપીએ ત્યારે ખરો યજ્ઞ થયો ને ત્યારેજ પૃથ્વી નભી શકે. એવા પ્રકારના યજ્ઞ—આત્મ ભોગ—વીના પૃથ્વી નભનાર નથી. આત્મભોગ વીના કોઇ કામ ચડી નથી તો પછી શું આપણે અપવાદ છીએ? તેવું તો નથીજ." આમ સમજી મેં જાણ્યું કે હરબતસીંગ જેવા બુઢા હીંદી હીંદને ખાતર જેલ ભરી તેમાંજ મરણ પામે તો કશી ચીંતા કરવા જેવું નથી. મેં હરબતસીંગને પુછેલું કે તેમણે છેક ઉત્તર અવસ્થામાં જેલમાં આવવાનું કેમ પસંદ કર્યું? તેમણે જવાબ દીધો "જ્યારે તમે બધા, ઓરતો વિ. જેલમાં જાઓ છો ત્યારે હું જેલ બહાર રહી શું કરું. જ્યારે તમે ચાર્લસ્ટાઉન ગયા ત્યારે મેં મારું નાનું ખેતર હતું તે છોડી ત્યાં જવાનો વીચાર કર્યો. મારા સાથીઓ જેલમાં આવ્યા એટલે હું પણ આવી નીકળ્યો." મે પુછ્યું "પણ, ભાઈ! તમારો દેહ જેલમાં પડશે તો?" આ શાની હીંદીએ જવાબ આપ્યો "પડેગા તો પડને દો, મેં બુઢા હું મેરે જીનેસે ક્યા ફાયદા હૈ?"

આ બુઢા હીંદીને સખત મજુરીની જેલ હતી. મારી જાણમાં એમ છે કે પહેલી સત્યાગ્રહની લડત વેળા જ્યારે પહેલા કેદીઓને આસન કેદ આપવામાં આવી હતી ત્યારે સરકાર તરફથી કોરટને એવી ચેતવણી મળેલી કે કોઇ પણ સત્યાગ્રહી હીંદીને આસાન કેદ ન આપવી. અને આવા કારણથી પહેલી આસાન કેદ પછી કોઇ હીંદીને આસાન કેદ મળી નથી. સારે નશીબે વોલકરસ્ટમાં જેલરે હરબતસીંગ ઉપર દયાની નજર રાખી હતી. હરબતસીંગ જેલના બગીચામાં પાણી પાવાને હમેશાં જતા ને પોતાનામાં એટલો ઉત્સાહ હતો કે જે જોઇબીજા જુવાન સત્યાગ્રહી કેદીઓ શરમાતા.

આવા હીંદીના શુભ મરણથી કયો હીંદી હરખનાં આંસુ નહીં પાડે? મારી ઉમેદ છે કે જ્યારે હરબતસીંહની લાસ નીકળે ત્યારે તેની પાછળ દરેક હીંદી સ્મશાન લગી ચાલીને જશે. એવું માન આપી આપણે મરનારની યાદી રાખશું એટલુંજ નહિ પણ હીંદને માન આપી આપણું માન ખાટશું.

હું છું,
હીંદનો ગીરમીટીયો,
મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી

પહેલી તારીખની માર્ચ ફુલતવી તે ઉપર ટીકા કરતાં 'ટાઇમ્સ' લખે છે કે મી. ગાંધીએ વલણ બદલાવ્યું એ ખુશી થવા જેવું છે. કલકત્તાથી લોરડ હારડીંગે કરેલી અપીલની હીંદી આગેવાનો ઉપર અસર ઠીક થયેલી દેખાય છે. છતાં અમને ધાસ્તી છે કે આ દેરી ફક્ત થોડા વખતને માટે થયેલી છે. બાકી સમાધાનીનો મુખ્ય આધાર વડી સરકારના દૃઢ પ્રયત્નો ઉપર છે. આમાં સ્વરાજ્ય ભોગવતા સ્થાનોને પોતાની બાબતનો વહીવટ ચલાવવાના હકનો સવાલ તેમજ હીંદુસ્થાનની શહેનશાહતની રઇયતના બ્રીટીશ શહેરી તરિકેના હકનો સવાલ આવી ઉભો છે. મુદ્દો બહુ અગત્યના છે અને પોતાને વડી સરકાર કહેવડાવનારી કોઇ પણ સરકારને તેમના તરફ માન નકારવું, વળણ બતાવવાનું પાલવી શકે એમ નથી.

[illegible] જણાવે છે કે કમીશન નાતાલમાં તા. ૧૬ ને મળશે [illegible].

મી. એંડ્રૂસ અને મી. પીયરસનનું આગમન

કેટલાક વખત પહેલાં કેબલોથી આપણે જાણી ચુક્યા હતા કે રેવ. મી. સી. એફ. એન્ડરૂસ અને મી. ડબલ્યુ. ડબલ્યુ. પીયરસન અહીંની સ્થિતિથી જાતે વાકેફ થવા હીંદુસ્તાનથી અત્રે આવવાના છે. ગયા શુક્રવાર ને તા. ૨ જી એ સ્ટીમર અમટાલી હીંદુસ્તાનથી આ બે ગોરા ગ્રહસ્થોને લઇ પોઈંટ પર આવી પહોંચી હતી. સ્ટીમરની ચકકી તા. ૨૮મીની હતી પણ તોફાની પવનને લીધે તે મોડી થઇ હતી. શુક્રવારે સવારે સ્ટીમર આવી પહોંચ્યાના ખબર થતાં મેસરસ પારસી રૂસ્તમજી, ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, ઇમામ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર, એ એચ. મુસા, ડૉ. એચ, મીવાંખાન, એ. જી. ટીપનીસ, જી. આઇઝેક, એચ. એસ. એલ. પોલાક, એ. એચ. વેસ્ટ, જાણી પરસોતમ, એમ. એસ. રાંદેરી, એ. એમ. શેખ, અબદુલ હક કાજી, એમ. કે. ગાંધી અને બીજા આગેવાનો મી. એન્ડરૂસ અને મી. પીયરસનને આવકાર આપવા હાજર થયા હતા. ઇમામ સાહેબ બાવાઝીરે બન્ને પરોણાને ફુલના હાર પહેરાવી ગજરા અરપણ કર્યા હતા. વખત વહેલી સવારનો હોવાથી હીંદી ભાઈઓનો ભરાવ ધીમે ધીમે થતો જતો હતો. આશરે ૮॥ને સુમારે પરોણાઓ સાથે સહુ મી. એ. એચ મુસાના બંગલા તરફ વિદાય થયા હતા. ત્યાં નાસ્તા પાણીની તઇયારીઓ કરી રાખવામાં આવી હતી. સ્થાનિક ગોરાઓમાંથી રેવ. આરચડીકન ગ્રેગસન, મી. હોડસન, રેવ. એ. એ. બેલી, રેવ. એચ. જે. બેટ્સ, મીસ મોલ્ટીનો અને બીજા કેટલાક અત્રે સામેલ હતા. ડા. નાનજી, મી. અબદુલ કાદર અને બીજા કેટલાક હીંદી આગેવાનો પણ આવી પહોંચ્યા હતા. નાસ્તો લીધાબાદ બહાર ઓશરીમાં સહુ એકઠા થયા. ત્યાં આવકારનાં ભાષણો અપાયાં હતાં. તેમાં આરચડીકન ગ્રેગસન બોલ્યા કે હાલ જે મુશ્કેલીનો મામલો ઉભો થયો છે તે શાંત કરવા કેટલાએક ગોરાઓ કામ કરી રહયા છે. અને કમિશનની નીમણુંક વિષે ન્યાય થાય તે માટે કોઇ પ્રયત્ન તેઓ બાકી રાખશે નહીં. તેમણે જણાવ્યું કે હીંદી સવાલ બ્રિટીશ રાજ્યના બધા લોકો સાથે સંબંધ ધરાવે છે.

મી. એન્ડરૂસે જણાવ્યું કે પોતે જે બાબતો વિષે માહિતગરી મેળવવા આવેલ છે તે વિષે હાલ બોલી શકતા નથી.

મી. પીયરસને અને પોતાને હીંદી અને ગોરા મિત્રો તરફથી જે આવકાર આપવામાં આવ્યો તે માટે તેમણે આભાર માન્યો. મી. પીયરસને થોડા શબ્દોમાં પોતાને અને પોતાના સાથીને મળેલા માન માટે આભાર માન્યો અને જણાવ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના કીનારાપર પગ મુકતાંજ પોતે મિત્ર મંડળની વચ્ચે આવી પહોંચેલ છે એમ પોતાને લાગ્યું હતું. તેમણે કહ્યું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓ હીંદી પ્રજાત્વનો ખરો જુસ્સો ઉત્પન્ન કરવાના કારયમાં ભારે સેવા બજાવી રહયા છે.

મી એંડરૂઝ આશરે દોઢેક માસ અત્રે રહેવા ધારે છે જે માંથી પંદરેક દિવસ તેઓ કેપમાં રહેવા ઇચ્છે છે કે તે પછી અહીંથી ઇગ્લાંડ તરફ ઉપડવાનો તેમનો ઇરાદો છે. મી. પીયરસન એકાદ માસ રહી પાછા હીંદુસ્તાન જશે. તેઓ અત્રે શેરડીના ખેતરો, કોલસાની ખાણોમાં અને બીજે જ્યાં જ્યાં હીંદી મજુરો કામ કરે છે ત્યાં જઇ તેઓની હાલત

Gandhi Heritage Portal

જોવા ઇચ્છે છે. સ્વતંત્ર રીતે ખેતી, ઉદ્યોગ કે વેપાર કરતા હીંદીઓની સ્થિતિથી પણ તેઓ વાકેફ થવા ઇચ્છે છે, અમે આશા રાખીએ છીએ કે કોઇ પણ હીંદી ભાઈ કોઇ બાબતની માહિતગીરી આપવા અથવા કોઇ ખાસ તકલીફો જાહેર કરવા ઇચ્છા રાખતા હોય તે મી. એનડ્રુઝ અને મી. પીયરસનની મુલાકાત લેવા ચુકશે નહીં. આ બન્ને પરોણાઓ ગોરાઓની પણ મુલાકાત લેશે અને તેમની બાજુ વિષે પણ વાકેફ થશે. ટ્રાંસવાલ પણ તેઓ જવા ધારે છે અને ત્યાંના હીંદી આગેવાનો તથા ગોરા મિત્રોની કમિટીના સભાસદોની મુલાકાત લેવાની ઇચ્છા તેઓ રાખે છે.

હીંદી કોમ તરફથી આવકાર

ગયા રવિવારે સવારે વિકટોરીઆ સ્ટ્રીટમાં આવેલી સુરત હીંદુ એસોસીએશનની ધરમશાળામાં ઇંડિયન હોકરસ એસોસીએશને સભા ભરી મી. એનડ્રુઝ અને મી. પીયરસનને આવકાર આપ્યો હતો. આશરે ૫૦૦ માણસો એકઠા થયા હતા. તેમાં મુસલમાન, પારસી અને ખ્રિસ્તી ગૃહસ્થો પણ હાજર હતા. મી. કાળીદાસ પરશોતમ પ્રમુખસ્થાને હતા. પ્રમુખે પ્રથમ માતૃભાષા—ગુજરાતિમાં માનવંત પરોણાઓને આવકાર આપ્યો અને પછી મી. એનડ્રુઝ, મી. પીયરસન, મીસ મોલ્ટીનો, મી. ગાંધી, મી. પોલાક, મી. ઇમામ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર, મી. રૂસ્તમજી અને મી. વેસ્ટને સુંદર પુષ્પોની માળાઓ પહેરાવી. ત્યાર બાદ પ્રમુખે પા. ૬૦ની થેલી મી. ગાંધીને અરપણ કરી કહ્યું કે:—

આજે આપ સર્વ અમારી એસોસીએશનનું આમંત્રણ સ્વીકારી પધાર્યા છો તે ખાતર આપ સરવનો આભાર માનુ છું. આ પ્રસંગ ઘણો અમુલ્ય છે અને તેનો સારો ઉપયોગ કરવા આ તક મળી છે તો તેનો લાભ લઈ આપણા દુઃખો જોવા આવનાર બે યુરોપીયન ગૃહસ્થો સમક્ષ ઘણું ટુંક અમારા ઉપરનું વિતક જણાવું છું. અમો આ દેશમાં ઘણા વખત થયાં આવ્યા છીએ, તે મુખ્યત્વે કરી અમારો ધંધો ફેરી કરી ગુજરાન કરવાનો છે. આ દેશમાં અમે અમારો ધંધો શરૂ કર્યો ત્યારે અત્રેના ગોરા લોકોના સુખના સાધનરૂપ થઇ પડયા હતા અને હજુ પણ એમજ છે. પણ કયા કારણ સર ખેદખાઇ ઉત્પન્ન થઇ છે કે હવે દીન પર દીન અમારી સ્થિતિ કફોડી થતી જાય છે. આ દેશમાં ઉત્પન્ન થયેલો માલ અમો શીરપર ઉપાડી જાત મહેનત કરી સ્વચ્છતા સંભાળી વેચવાનો ધંધો કરતા આવ્યા, અને આજ તેજ ધંધાને નિરમુળ કરવા લાઇસેન્સનો કર અમારા શીર ઉપર નાખવામાં આવ્યો. અને તેથી સરકાર શું હેતુથી આ કામ કરે છે તે સહજ સમજી શકાય છે. આટલું છતાં પણ વધારે હાડમારી ઇમીગ્રેશન ખાતાની છે અને તેને લઇને અમારા સાચા હકદાર ભાઈઓને અત્રે કાંઠે આવી પાછા ફરવું પડ્યું છે. કેટલાક થોડાઓ સુપ્રીમ કોરટ સુધી કેસો લડવાનો ખરચો ભોગવી શક્યા તેજ હકદાર તરીકે ઉતરી શક્યા છે, પણ ઘણાઓને તો પાછાજ ફરવું પડ્યું છે. તેના નામો અમે જ્યારે જોઇએ ત્યારે આપી શકીયે છીયે. જે ફડચો સુપ્રીમ કોરટમાં થયેલ તેથી જો આ માણસો આજે હત તો તે હકદાર થઇ શકે છે. અમે સત્યાગ્રહની લડતને ચાહીયે છીયે અને તેથીજ અમારાં દુઃખો ટળશે, જેથી યત કીંચીત તે કામમાં મદદગાર થાળો કરી આજે માનવંતા ગાંધી સાહેબને અરપણ કરવાની તક લઇએ છીએ. અને તેનો સદુપયોગ અમો અથવા અમારા ભાઇઓનાં દુઃખમાં મદદગાર થશે.

મી. ગાંધીએ ઉપરના ભાષણનો સાર ઈંગ્રેજીમાં આપતાં કહ્યું કે છેલ્લાં વીસ વરસ થયાં સભાઓમાં પ્રમુખો તરફથી હીંદી ગુજરાતી ભાષણો થાય તેનો સાર ઇંગરેજીમાં કહેવાની ફરજ હું બજાવતો આવ્યો છું અને આજ પણ તે ફરજ મને સોંપવામાં આવી છે તે બજાવવા ઉભો થયો છું.

પછી મી. ગાંધી બોલ્યા કે આ સોના મહોરની થેલી સત્યાગ્રહના ફાળામાં આપ ભાઈઓએ આપી છે તેથી આભાર માનું છું. એ પ્રમાણે કરતાં પણ તમે તમારી લડત વિષેની લાગણી બતાવી આપી છે. પચાસ વરસમાં નથી થયો એવો ખળભળાટ હીંદમાં ચાલી રહયો છે એમ હીંદના છાપા સુચવે છે. આપણા પરોણાઓ પણ તેજ સંદેશો લાવ્યા છે. તેઓ કહે છે કે ગરીબમાં ગરીબ માણસો બાળક, જુવાન, બુઢા આદિ બધા આ લડતને ઓળખે છે ને તેનાં શ્રમ કરે છે. એવી જંગી લડતમાં કોણ ભાગ ન લીયે! હાલના પઇસાનો સદુપયોગ પ્રમુખે ઇચ્છયો છે તે વાસ્તવિક છે. ઘણો મોટો કારભાર ચાલે તેમાં જો કામદાર કાચા હોય તો અથવા કાળજીવાળા ન હોય તો દુરૂપયોગ થયા વિના ન રહે. દરેક હીંદીયે આ લડતને વિષે સત્ય જાળવવાની જરૂર છે. સત્ય ન જાળવે તો લડતને ધક્કો પહોંચ્યા વિના ન રહે એ ચોકખું દેખાય તેમ છે. આ લડતમાં ગીરમીટીયાઓએ હીંદુસ્તાનને ઉજવળ કર્યું છે એટલે તેઓની તરફ દરેક દરેક હીંદીએ અતિ માનથી ને પ્યારથી વરતવું જોઇએ. જે ગીરમીટીયાનો તિરસ્કાર કરે, તેને છેતરે, તેને હેરાન કરે તે પુરૂષ હીંદનો તિરસ્કાર કરશે, હીંદને છેતરશે ને હીંદને હેરાન કરશે. ×

પછી મી. એન્ડરૂસ ભારે ખુશીના પોકાર વચ્ચે ઉભા થયા. તેમણે સભાને કહ્યું કે હીંદુસ્તાનથી પોતે એક સંદેશો લાવેલ છે; અને તે સંદેશો પ્રેમનો છે. આ કિનારે ઉતર્યા પછી મોટી સંખ્યામાં હીંદીઓનાં મુખ આજેજ જોવા પામ્યો, અને તે જોઇ મારૂં દિલ આનંદથી ઉછળે છે. જે હીંદુસ્તાન મેં જોયું છે અને જેને હું બહુ ચાહું છું તેવું બીજું હીંદુસ્તાન હું અહીં જોઉં છું. હું અને મી. પીયરસન એમ જોઇયે છીયે કે અમે અજાણ્યા દેશમાં આવી ચડેલા નથી, પણ પ્રેમ અને મિત્રતાથી જોડાયેલા લોકો વચ્ચે આવી પહોંચ્યા છીયે. તેમણે કહ્યું કે હીંદુસ્તાન તમારી તરફ બેદરકાર નથી: તમને યાદ ન કર્યાં હોય અથવા તમારે માટે પ્રારથના ન કરી હોય એવો એક પણ દિવસ નહિ વીત્યો હોય. તમારા દેશી ભાઈઓ અને મારા પ્રજા ભાઇઓ તમારી તરફ લાગણી ધરાવે છે અને તમારે માટે બંદગી ગુજારે છે કે શાંતિનો દિવસ તુરત આવે. દક્ષિણ આફ્રિકાના સવાલ સંબંધમાં હીંદુસ્તાનની અંદર બે મત નથી. હીંદુ, મુસલમાન, પારસી, ખ્રિસ્તિ બધા આ સવાલમાં એકત્ર છે. મુસલમાન કોમમાં મારે કેટલાક ગાઢ મિત્રો છે. અને તેવીજ રીતે હીંદુ કોમમાં પણ ઘણા છે: બધામાં કવિ રવિન્દ્રનાથ ટેગોર મારા ગાઢમાં ગાઢ મિત્ર છે. તેમણે એક શ્લોક કહી અહીંની

હીંદી પ્રજાને સંદેશો

મોકલ્યો છે. મી. એન્ડરૂસે આ શ્લોક શાંત અને સ્પષ્ટ ઉચ્ચારથી અને માત્રા સહિત ગાઇ સંભળાવ્યો હતો. હાજરીનો આ સાંભળી—ચકિત થઇ ગયા હતા અને ભાનાર ગૃહસ્થ તરફ વધુ માનની નજરથી જોતા થયા હતા. તેમણે બધાને શાંતિ ઇચ્છી. હીંદુસ્તાનની બહેનોનો સંદેશો આપતાં તેમણે

GandhiHeritagePortal

કહ્યું કે હીંદી સ્ત્રીઓનો મરતબો જાળવવા અહીંની હીંદી બાઈઓ જે દુઃખો સહન કરી રહેલ છે તે માટે તેઓને અત્યંત લાગી આવે છે અને તેઓની તરફ સમસ્ત હીંદની ઓઓ સંપુરણ દિલસોજી ધરાવે છે. મી. એંડરૂઝે જે મંત્ર સંભળાવ્યો તે નીચે પ્રમાણે છે.

સત્યં જ્ઞાનમ્ અનન્તમ્ અજાત્ આનન્દ રૂપમ્

અજાતમ્ યદ્ વિભાતિ શાંતમ્ શિવમ્ અદ્વૈતમ્

આ બધાં ઇશ્વરનાં વિશેષણ છે ને તેનો અરથ નીચે પ્રમાણે છે એ ઇશ્વર કે જે સત્ય અને જ્ઞાનમય છે જે અંત વિનાનો છે જે આનન્દરૂપ છે જે અજાત છે શાંતિમય સુખ મય છે ને જે એકજ છે અને જેના જેવો બીજો નથી તેનું ધ્યાન હું ધરૂં છું.

પછી મી. પીયરસને ભાષણ કરતાં મી. એંડરૂસના ઉદ્દગારો ને ટેકો આપ્યો ને જણાવ્યું કે પોતે ક્વેકર પંથના હોવાથી સત્યાગ્રહમાં હમેશાં શ્રદ્ધા રાખતા આવ્યા છે ને હીંદીની લડત માં ભાગ લેવા આવવાથી પોતે સુખ માન્યું છે. મીસ મોલ ટીનો કે જે અહિંની પાલમિંટના સ્પીકર (પ્રમુખ) ની બહેન છે તેણે ભાષણમાં કહ્યું કે તે પોતે રંગદ્વેષથી દુર રહેવાનું બાલકપણથી શીખેલી છે. ને તેની સામે થવાની ફરજ છે એમ જાણી પોતે હીંદી લડતમાં હાથ નાખ્યો છે, પોતાની એવી માન્યતા છે કે વીસમી સદી એ કાળા લોકોની થઈ ચાલી જશે.

ભાષણો થયા બાદ મી. શેખ મહેતાબે પોતાના શિષ્યોની જોડે ઇંગ્રેજીમાં રચેલું પરોણાની સ્તુતી કરનાર કાવ્ય દેશી રાગમાં તાળીઓ વચ્ચે ગાઈ સંભળાવ્યું હતું.

રેવ. સી. એફ. એન્ડરૂસ અને મી ડબલ્યુ. ડબલ્યુ. પીઅરસન આપણી તકલીફોની તપાસ કરવાને ગયે અઠવાડીએ હીંદુસ્તાનથી આવ્યા છે તેમની છબી અમે આ અંક સાથે આપીએ છીએ.

મી. માર્શલ કેમ્પબેલ અને મી. ગાંધી

તેમના વચ્ચેનો પત્ર વહેવાર

મી. ગાંધીનો પત્ર

વહાલા મી. કેમ્પબેલ—બે ત્રણ દિવસ અગાઉજ મને ખબર પડી કે તમે ઈંગ્લાંડથી પાછા આવ્યા છો. કાંઠા ઉપરના બાગોમાં હડતાલ પાડવામાં તમારા મજુરો પ્રથમ ભાગ લેનારા માંના એક હતા એવું મેં જ્યારે સાંભળ્યું ત્યારે મને શી લાગણી થઇ એ તમે મને જણાવવા દેશો? એક અગત્યની સભામાં જ્યારે મને પુછવામાં આવ્યું કે ચીનીના ધમોલા અને ખેતરો વાળા ભાગોમાં હડતાલ પાડવાને હું કેમ સલાહ નથી આપતો ત્યારે મેં એવો જવાબ આપેલો કે આપણી ધારણા પુરી પાડવા માટે જે હીલચાલની જરૂર છે તે માટે ફકત કોલસાની ખાણોના હીંદી મજુરો હડતાલ પાડે એ બસ છે. ન્યુકેસલની કોલસાની ખાણોના મજુરોની ખરેખ માટે હું ત્યાં હતો ત્યારે મારા ડરબનના સાથીઓ તરફથી મને પુછવામાં આવેલું કે કાંઠા ઉપરના હીંદીઓ આ હીલચાલમાં સામેલ થવાનું પુછે છે તેમને તેઓએ શો જવાબ આપવો. તે સમયે મેં તાર દ્વારા તેઓને જણાવેલું કે તેઓ હમણાં આ હીલચાલમાં સામેલ થાય એવી કંઈ જરૂર નથી. પછીથી પણ જ્યારે મને બીજી વખત પુછવામાં આવ્યું ત્યારે મેં તેજ જવાબ આપેલો, અને મારા જેલ જવા પહેલાં એક પત્રમાં મેં એમ જણાવેલું કે પા. ૩ નો કર નાબુદ કરવાની તરફેણમાં તમારા (મી. કેમ્પબેલના) પ્રયત્નથી હીંદી કોમ તમારી એટલી બધી આભારી છે કે કદાપિ કાંઠાના પ્રદેશમાં (નોરથ કોસ્ટમાં) હડતાલ શરૂ થાય તો પણ તમારા માણસો સહુથી છેલ્લા સામેલ થાય પણ મને પુર્ણ ખાતરી છે કે મારા જેલ જવા પછી મારા સાથીઓને તે લોકોને કબજે રાખવાનું અશકય થઈ પડયું: અને આ હીલચાલ એકદમ શરૂ થઈ એટલુંજ નહીં પણ તે સાથે તેણે ઘણું ભારે રૂપ પકડયું. અમારી લાગણી તમે જાણી શકશો એમ હું ઇચ્છુ છું. જો હું બહાર હત અને મેં બધા માણસોને હડતાલ પાડવાનું જણાવ્યું હત તો હું તમારા માણસોને પણ તેમ કહત, પણ મેં જેમ પહેલું જણાવ્યું છે તેજ પ્રમાણે તમારા માણસોને સહુથી છેલ્લુ આમંત્રણ કરત.

તમે જાણો છો ત પ્રમાણે અમારા સ્વમાન અને મારા નિરાધાર ગીરમીટીયા ભાઇઓનાં દુઃખોના નિવારણ માટેના દુઃખનો વિચાર કરવાનું અશકય હતું. આ લડતમાં અમારાં સ્ત્રી. અને છોકરાંને પણ દુઃખ ભોગવવા અને પોતાનું સરવસ્વ ખોવાને આ આમંત્રણ કરવામાં અમે અચકાયા નથી, અને તેવીજ રીતે અમારા દીલસોજ મિત્રોને આ લડતમાં નુકસાન ન ભોગવવું પડે એવો અમે વિચાર કરીએ એવી આશા પણ અમારા તરફથી રાખી શકાય નહીં. અમારી આવી જાતની બધી લડતમાં દોષિત તેમજ નિર્દોષ સહન કરે છે. તેથી હું આશા રાખું છું કે આજ સુધી તમે જે અમુલ્ય દીલસોજી ધરાવી છે તે મેં અગર મારા દેશી ભાઇઓ એ ખોઇ નાંખી નથી. અમારી વિનતીઓનો અનાદર કર્યા છતાં પણ હું હમણાં જનરલ સ્મટસ સાથે સુલેહ માટે પત્ર વહેવાર ચલાવું છું. જો તમને વખત હોય અને તમે એ સુલેહમાં ભાગ લેવા ઇચ્છા રાખો, અમુક વખત નક્કી કરો તો હું તમારી મુલાકાત લઇ ચાલતા વિષયમાં વાત ચિત કરવા રાજી છું.

મી. કેલનબેક અને મી. પોલાક, જેઓ મી. ગોખલેને આપે ખાણું આપ્યું ત્યારે હાજર હતા તેઓ પણ આ મારા પત્રને પસંદ કરે છે.

મી. કેમ્પબેલનો જવાબ

વહાલા મી. ગાંધી—તમારો ૨૬મીનો કાગળ મને મળ્યો છે. તેનો જવાબ આપવામાં મને બહુ અડચણ પડી છે. પ્રથમ તો તમે લખો છો કે મારા માણસોએ પ્રથમ હડતાલ પાડી એ તમારી વાત બરોબર નથી. વિકટોરીઆ પરગણામાં તેઓ લગભગ છેલ્લા નીકળ્યા ને પહેલા કામે વળગ્યા. મારે કહે વું જોઇએ કે મારા માણસો ઘણી ધમકીને તથા ખાવાની બીકને વશ થઇ નીકળી પડયા હતા. તેઓને ધમકી આપ નારા એ તમારા એલચી હતા એમ હું માનું છું. તેમાંના બેની ઉપર તો કામ ચાલેલું ને તેઓનો દંડ થયો હતો. આટલું કહીને હવે હું તમારા કાગળના બીજા ભાગ ઉપર આવું છું. તેનો અરથ હું એમ કરૂં છું કે મારા માણસોએ હડતાલ પાડી તેથી તમે દીલગીર થવા એમ કહેવા માગો છો. તમે જે પગલાં ભર્યાં તે બરોબર છે એમ સાબિત કરવા પ્રયત્ન કરો છો અને મારી લાગણી તમે નથી ગમાવી એવી આશા બતાવો છો.

તમારી દીલગીરી માટે મારે આટલું કહેવાનું છે: તમે

Gandhi Heritage Portal

કબુલ કરો છો કે જો તમે છુટા હોત તો મારા માણસોને પણ ભેળાવત; એટલે તમારી દીલગીરી બાબેનજ વજનદાર ગણાય. એ ખરૂં છે કે તમે કહો છો કે મારી કોઠી પર તમે ઉંચો હાથ નાખત. પણ જ્યાં સારા નરસાની વાત હોય ત્યાં પહેલા છેલાનો સવાલ રહેતો નથી. પહેલું યા છેલ્લું યાતો સારૂં ગણાય યાતો નઠારૂં ગણાય. હજુ પુરા બાર માસ નથી થયા તે પહેલાં મી. ગોખલે, તમે ને તમારી કમિટીના માણસોએ મારી મીજબાની કબુલ રાખી, મારૂં લુણ ખાધું ને વિકટોરીયા તાલુકાના લગભગ દશથી પંદર હજાર હીંદીઓએ પણ તેમજ કર્યું. એ વખતે મી. ગોખલે એ કહેલું કે ગીરમીટીયાઓ સંતોષી સુખી અને આરામ ભોગવનારા હતા. મુખ્યત્વે કરીને આ વાત મારા માણસોને વિષે લાગુ પડતી હતી. તમે પણ તે વાત કબુલ કરેલી. એ વેળા પા. ૩ નો કર દુર કરવાની હિલચાલમાં મદદ કરનારો હું હતો. અને જ્યારે હું કેપટાઉનમાં હતો ત્યારે મારી તબીયતને બચાવીને મારાથી બને તેટલી મદદ મેં તે કર નાબુદ કરાવવા સારૂ કરેલી. તેટલા સારૂ જ્યારે તે કર બાબત બીલ દાખલ થયું તે વેળા મારી માંદગીને લીધે હું હાજર ન રહી શકયો તેથી હું દીલગીર થયો. એ બીલ પડી ભાંગ્યું તેમાં કંઈક કારણ તમારી તરફથી હકીકતની ગેરહાજરી એ હતું. જ્યાં ઘણા માણસો અજાણ્યા હોય ત્યાં હકીકતની જરૂર તો હોયજ. ત્યાર પછી થોડે દહાડે મેં મી. પોલાકને કહેલું એ તેને યાદ હશે. તમારા ભાઈઓને સારૂ મેં જે લાગણી ધરાવી છે ને કરવું છે તે બાબત તમારી ઉપર કે તમારા ભાઇઓ ઉપર મારે કશો દાવો નથી. તમે તમારૂં પગલું વ્યાજબી સાબીત કરવાનો પ્રયત્ન કરો છો ને મારી લાગણી નથી ગુમાવી એવી આશા રાખો છો તે વિષય પર ત્યે મારે ઉપલી વાતો જણાવવી પડે છે. હવે તમે પોતે કબુલ કરો છો કે તમે દોષિત ને નિર્દોશીત બધાને દુઃખમાં— બધાને દુઃખમાં નાખ્યા છે. તમે જેની ઉપર કાબુ નથી રાખી શકયા એવી હિલચાલ શરૂ કરી. એ હિલચાલ કેવા ઉપાયોથી ચલાવી એ વિષ[illegible] હું નથી ઉતરતો. તે હિલચાલનું પરિણામ [illegible] આવ્યું કે તોફાન થયાં હુલડ જાગ્યા લોકોની રેલ ચાલીને ધમસાણ મચ્યું. આમાં મુખ્ય દુઃખ ઉઠાવનારનો ગરીબ અને અજ્ઞાન ગીરમીટીયા અને નાતાલમાં જન્મેલા બુદ્ધિશાળી જથ્થાનો હતા. તમે તમારા બઇરાં છોકરાંને પણ દુઃખમાં નોતર્યા એ કંઇ બચાવ નથી. જો તે વાત કંઇ પણ સાબીત કરે છે તો તે એક તમારી ભુલને વધારે દોશિત બનાવે છે. વળી આવી હિલચાલ કદિ સફળ થાય નહીં. પછી તેના નેતાના વિચારોને હેતુ ભલે ઉમદા હોય. જે હિલચાલમાં બધા દોષિત ને નિર્દોષિતને દુઃખ વેઠવું પડે તે હિલચાલ સફળ કેમ થાય? આમાં તો મુળથીજ અન્યાય છે એટલે તેનો નારાજ સંભવે. વળી હું મિત્ર તરીકે પણ ચોખ્ખા શબ્દોમાં નીચે પ્રમાણે કહું છું તેને સારૂ માફ કરજો તે એ છે કે જેઓને તમે દોરો છો તેઓમાંના ઘણા દિવસ જોતા જાય છે કે તમારી હિલચાલ નબળી છે અને જુએ છે કે સંતોષિ પણ અજ્ઞાન ગીરમીટીયા ને ખોટી આશાઓથી, મોટા શબ્દોથી ને ધમકીઓથી દોરવી તમે રાજ્ય પ્રકરણી લોકો લેવા ઇચ્છો તે બરોબર નથી અને કદાચ તેમ કરવાથી લોક મળી શકે તો પણ તે હિલચાલ ડહાપણ અને દુરદેશી નજર ભરેલી ગણાય નહીં. મને લાગે છે કે મિત્ર ભાવે લખેલો પણ આજ મારો જવાબ તમને હોવો જોઇએ. હું હજુ પણ એજ વિચારનો છું કે ત્રણ પાઉંડનો કર તુરત ને ચોકકસ રીતે જવો જ જોઇએ અને તે રદ કરાવવા સારૂ મારાથી બનશે તે મહેનત હું કરીશ. મારા મજુરોને સંતોષી ને સુખી કરવા તથા તેઓની સાથે ન્યાયપુરવક વરતવા મેં હમેશાં પ્રયત્ન કરયું છે ને હજુ કરીશ. મેં હમેશાં ગીરમીટીયા તરફ, નાતાલમાં જન્મેલા તરફ તથા વેપારીઓ તરફ મારી લાગણી બતાવી છે. ત્રણ પાઉંડના કર વિષે હું લખી ગયો. લાઈસેન્સ વિગેરેના કાયદાના અમલ બાબત પણ જે અન્યાય થાય છે તે દુર કરાવવામાં હું મદદ કરતો આવ્યો છું ને કરીશ. આ વિષે હું મારા ખાનગી ને જાહેર ભાષણોમાં બોલી ચુકયો છું ને તેને વળગી રહીશ. મારી લાગણીની વધારે પડતી કસોટી તમે કરી છે. જ્યાં હું લખી ગયો છું તેટલે દરજ્જે મારી લાગણી હજુ પણ તમારી તરફજ છે. અને જો સરકાર તમને આ વખતે કંઇ પણ વિશેષ આપે તો તમારે તમને પોતાને બહુ ભાગ્યશાળી ગણવા જોઇએ. જો હું કે જે તમારી તરફ લાગણી ધરાવનારો છું તેના વિચાર આવા છે તો પછી તમારે વિચાર કરવો ઘટે છે કે જો તમે કમીશન કબુલ ન કરો તો તમે કેવી મોટી ભુલ કરશો. એ કમીશનના મેમ્બરો ન્યાયી ને પ્રમાણીક મનના છે. આવા કમીશનને ન કબુલ રાખી જો તમે વ્યાજબી રીતે 'ગેરકાયદેસર' ગણાયેલ હીલચાલને વળગી રહેશો તો મને તો લાગે છે કે તમે બધી લાગણી ખોઇ બેશશો ને પરીણામે તમારી હાર થશે તમે નામોશી પામશો અને તમારી હલકાઇ ગણાશે. આ ને તમે આત્મભોગનો ગમે તેટલો ફાંકો રાખશો તો પણ એ દોષ ભુસી નહીં શકો.

[આ રમુજી પત્રવ્યવહારનો બાકીનો ભાગ અમે આવતે અઠવાડીએ આપશું. અ. ઇ. ઓ.]

જેલના દુઃખો વિષે મી. ગાંધીનો કાગળ

મી. રૂસ્તમજી અને બીજા સત્યાગ્રહીઓની પહેલી ટુકડી ગયે અઠવાડીએ છુટી હતી તેની અને બીજી એક ટુકડીના જે સત્યાગ્રહી કેદીઓ ડરબનની જેલમાંથી છુટેલા હતા તેમની ડરબનની જેલની હલાકી વિષેની ફરીયાદો ઉપરથી મી. ગાંધીએ 'નાતાલ એડવરટાઈઝર' ને કાગળ લખી જણાવ્યું છે કે આમાંના ઘણાખરા સત્યાગ્રહીઓને હું ઘણાં વરસો થયાં જાણું છું અને તેની સાથે ઘાટા સંબંધમાં આવેલો હોવાથી કહી શકું છું કે તેઓ પાયા વગરની હકીકતો કહે તેવા નથી. મી. રૂસ્તમજી કે જે દક્ષિણ આફ્રિકાના પુરાણા અને આબરૂદાર વતની છે તે પણ આ ટુકડીમાં હતા, તેમણે આગળની લડતમાં આગેવાની ભરેલો ભાગ લીધો હતો. તે વખતે તેમને વોલ્કસ્રસ્ટ, હેડલબર્ગ, ડીપક્લુફ અને જોહાન્સબર્ગની જેલોનો અનુભવ થયો હતો. આ વખતે વોલકરસ્ટમાં જેલ મળ્યા પછી તેમને પીટરમારીત્સબરગ અને ત્યાંથી ડરબનની જેલમાં લાવીને રાખેલા. મારીત્સબરગની જેલનો પણ તેને થોડો અનુભવ થયો. પરંતુ, મને તે જણાવે છે કે, ડરબનની જેલનો અનુભવ તો સહુથી ખરાબમાં ખરાબ હતો.

મી. રૂસ્તમજી જાહેર કરે છે, અને બીજા સત્યાગ્રહીઓ પણ તેમજ કહે છે કે નેટીવ દરોગાઓએ કોઇ જાતનો કર

Gandhi Heritage Portal

રાખ્યા વગર સત્યાગ્રહી કેદીઓપર હુમલા કર્યાં છે. મી. પી. કે. દેસાઈપર એટલો બધો હુમલો કરેલો કે મારથી તે જમીન ઉપર પડી ગયેલ અને ત્યાંથી તેને તેની કોટડીમાં ઢસડીને લઈ જવામાં આવેલ. આ ઇજાની સારવાર કરવા ૧૧ દિવસ તો તેને ઇસ્પીતાલમાં રહેવું પડ્યું હતું. મી. રૂસ્તમજીના સદરા કસ્તી માટે તેને તથા તેની સાથેના બીજા સોબતીઓ ને અપવાસ કરવા પડ્યા. આ બન્ને વસ્તુ વગર ખરા પારસી એકપણ ડગલું ભરી શકતા નથી. મી. રૂસ્તમજી ઉપર પણ નેટીવ દરોગાઓએ બે વખત હુમલા કરેલા. આ વાત સુપ્રીન્ટેન્ડંટને કાને નાખેલી પણ કાંઇ દાદ મળી નહીં. એક નાના છોકરાને પોતાની લાઇનમાંથી બહાર ઉભવા માટે માર પડેલો.

આવી જાતનાં વરતન સામે સખત વાંધો બતાવવાને એક વખત ઘણાં સત્યાગ્રહીઓએ અપવાસ કર્યાં. ચાર દીવસના પુરા અપવાસ પછી ઉપર જણાવેલા નાના છોકરાને જબર જસ્તીથી ખવરાવવામાં આવ્યું. આ જબરજસ્તીની સામે તે તો બુમ પાડતો જ રહ્યો. આ જંગલી દેખાવની સામે તે વખતના જેલના ડાકતરે પણ જણાવેલું કહેવાય છે કે જબરજસ્તીથી ખવરાવવાને માટેની જવાબદારી તે પોતાને શીર નથી લેતા. કેદી વેજીટેરીયન હતો તે વાત તદ્દન ભુલી જવામાં આવી હતી. તેને જે દુધ આપવામાં આવ્યું હતું તેમાં ઈંડા મેળવવામાં આવ્યા હતા.

કેદીઓને એવાં ગંદા કપડાં આપેલા કે જેથી તેમની તબી યતને પણ નુકસાન પહોંચે. ખોરાક હલકો અને પુરો રંધેલો પણ ન હોય તેવી સ્થીતીમાં અને ગંદા તથા કાટ વાળાં ટીનનાં વાસણમાં પીરસવામાં આવતો, અને તેને પરી ણામે કેદીઓ જણાવે છે કે ઘણાને મરડો થયો હતો. હાલ પણ કેટલાક મરડાની બીમારીથી જેલમાં પીડાય છે. ખોરાક માં વાંદા અને જીવડા માલુમ પડેલા અને તેની ખબર જ્યારે અમલદારને કરેલી ત્યારે જવાબ મળેલા કે જેલ એ કાંઇ હોટેલ નથી અને હોટેલમાં પણ જીવડા ખોરાકમાંથી માલુમ પડે છે.

ઘણા ખરા સત્યાગ્રહી સારી કેળવણી પામેલા છે. વાંચન ને માટે પુરતા ટેવાયેલા હોય છે છતાં તેમને જેલ પુસ્તક લયની ચોપડીઓ અથવા પોતાની ચોપડીઓ વાંચવાની મળી ન હતી.

ઘણી વાર ફરીયાદો કરવાં છતાં જેલના નાના મોટા અમલદારો સત્યાગ્રહીઓને 'કુલી' કહીને બોલાવતા. અને જેમ જેમ તેઓ તેની સામે નાપસંદગી બતાવતા તેમ તેમ અમલદારો વધારે આગ્રહી થતા. તેઓ જણાવે છે કે હાલ ના ડાકતર તેઓની તંદુરસ્તીને માટે તદન બેદરકાર રહે છે. આ ત્રણ મહીનામાં માજીસ્ટ્રેટે જેલની મુલાકાત એકજ વખત લીધેલી કેદીઓની ફરીયાદો સાંભળી નહીં. હીંદી કેદી ઓને સાધારણ રીતે સેંડલ અને મોજાં મળે છે. આ જેલ માં ઘણાખરાને તે નહીં મળેલા—બધરાંઓને પણ આપેલાં નથી. ઘણી વખતે માત્ર એકજ—અને તે પણ ફાટી તુટી—ધાબળી કેદી દીઠ આપવામાં આવી હતી. તેના વકીલોને મળવાની તેમને ના પાડવામાં આવી હતી અને કેદખાનાના ડાયરેક્ટરને લખીતવાર અરજી કરવાની પણ ના પાડવામાં આવી હતી.

આ બધો તો મારા દેશબંધુઓને મોઢેથી સાંભળેલી દુખ ના કહાણીઓનો ટુંક ચીતાર છે. સરકારને મોકલવાને માટે ના આ વીગેના સોગંદનામાં તઇયાર થાય છે. પરંતુ આ બાબત ગંભીર છે અને તે તરફ જાહેર પ્રજાનું ધ્યાન ખેંચાવું જોઇએ. કાંઇ પણ અતીશયોક્તી વગરની આ વાત તમને મેં લખેલી છે અને તે છાપતા પહેલાં અમલદારોની પાસે રજુ કરવાની તમને છુટ છે. મી. રૂસ્તમજી અને તેના સાથી ઓ પુરેપુરી, નીરભય, સ્વતંત્ર અને નિષ્પક્ષપાત ખરચા અને તપાસ કરાવવાની માગણી કરે છે.

[કમીશન તપાસ ચલાવનાર છે એમ જણાવી આ કાગળ 'એડવરટાઇઝરે' છાપ્યો નથી. અ. ઇ. ઓ.]

લડતના ખબરો

ડરબનની જેલમાંથી છુટયા

ગયે શનીવારે મારીત્સબરગના ત્રણ સત્યાગ્રહીઓ મી. જુઠ પ્રેમજી પટેલ, મી, મોતીલાલ, મી. ગાયસીંગ, અને ત્રીલોક નામ એ ચારેજણ ડરબનની જેલમાંથી છુટયા હતા. તેમને લેવા જેલને દરવાજે ઘણાં હીંદી ભાઇઓ એકઠા થયા હતા. મી. ગાંધી, મી. વેસ્ટ, મીસ શ્લેસીન પણ હાજર હતા. મારીત્સબરગથી મી. નાયક આવ્યા હતા. દસ વાગ્યા પછી જેલીઓ દુરંગમાંથી બહાર નીકળ્યા કે તરતજ મારીત્સબરગના હીંદી ભાઇઓ તરફથી તથા નાતાલ ઈન્ડીઅન એસોસીએશન તરફથી દરેકને ફુલના ગજરા અરપણ કરી વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા. ત્યાર પછી મી. પારસી રૂસ્તમજીના ઘર તરફ ચાલવા માંડયું. ત્યાં પહોંચી તેઓ ફળાહાર જમ્યા અને પછી જેલમાં સત્યાગ્રહી કેદીઓ પર ચાલી રહેલ સખ્તાઈનું વર્ણન કર્યું. તેઓએ જણાવ્યું કે ઘી હજી ખરાબ મળે છે. વાસણો કટાએલાં અને અસ્વચ્છ આપવામાં આવે છે. અને નેટીવ વોરડરો બહુ તોછડાઇથી વરતે છે. છુટેલા જેલીઓ બપોરે મારીત્સબર્ગ જવા ઉપડી ગયા હતા.

મંગળવારે સવારે મી. કાળીદાસ ગાંધી, મી. એ. નાયડુ, મી. તીરૂમલ, મી. જાનકી, મી. અબદુલ સાઇ તથા મી. સુરજ લાલસીંગ છુટયા તેમને પણ ઉપર પ્રમાણે વધાવવામાં આવ્યા હતા. આ ભાઇઓ પણ ઉપર પ્રમાણે રાવ ખાય છે કે જેલમાં હજુ દુખ પુષ્કળ છે. જે કેદીને દુર લઇ જાય છે તેઓને ચાવલ લુખા આપે છે. મી. પ્રાગજી દેસાઇનું એક કાફર દારોગાયે નકામું અપમાન કર્યું તેમાં બોલ ચાલ થઇ મી. મેઢ વચમાં પડયા તેમને ત્રણ દિવસની કારાગ્રહમાં પુરવાની સજા થઇ. આ જુલમ ન દેખી શકાવાથી મી. ભવાની દયાલ મી. દેસાઇ મી. મેઢ તથા મી. મણીલાલ ગાંધીએ અપવાસો શરૂ કરયા છે. મંગળવારે તેમનો ચોથો અપવાસ હતો. આ બાબત મી. ગાંધીએ વડા માજીસ્ટ્રેટ મી. બીન્સ ઉપર કાગળ લખ્યો છે ને મી. બીન્સે તે બાબત તપાસ કરવાનું જણાવ્યું છે.

ડરબનથી પાઇન ટાઉન

ડરબન અને આસપાસની કોઠીઓમાંથી છેલા બે ત્રણ અઠવાડીઆ ગયાં સંખ્યા બંધ માણસો પહેલી તારીખની કુચને માટે ડરબનમાં આવી રહેલા. કુચ કરવાનું હાલ મુલતવી રહ્યું એટલે મી. ગાંધીએ તેમને એક જગ્યાએ રાખી રહેવા વીગેરેનો બંદોબસ્ત કરવા વિચાર કરયો. તુરતજ મી. ઇમામ સાહેબ અબદુલ કાદર બાવાઝીરે પાઇન ટાઉન આગળ ન્યુજરમનીમાં મી. રૂસ્તમજી પારસીની જમીન લીઘ

Gandhi Heritage Portal

ઉપર રાખેલી તે સત્યગ્રહીઓના ઉપયોગમાં લેવાને કાઢી આપી. શુક્રવારે સવારે પાંચ વાગે ૮૫ માણસોની એક ટુકડી લઇ મેસરસ પી.કે. નાઈડુ તથા થંબી નાઇડુ આ જગ્યાએ ચાલી ને જવા ઉપડ્યા. એક કલાકના રસ્તાસુધી મી. ગાંધી પણ ગયા ર૯ ઓરતો તથા ૧૦ છોકરાંઓને લઇ મી. આઈ ઝાક મી. રૂસ્તમજી પારસી તથા મી.દીવાન ટ્રેનમાં પાઇનટાઉન ગયા ચાલતી ટુકડી બપોરે પાઇનટાઉન પહોંચી. ત્યાંથી ૭૬ માણસોને કામ ઉપરથી ગેરહાજર રહેવાનો આરોપ રાખી પકડ્યા અને પાઇન ટાઉનમાં માજીસ્ટ્રેટે તેને ૭ દિવસની સખત મજુરીની કેદ અથવા ૧૦ શી. ના દંડની સજા કરી. બધા ખુશીથી જેલમાં ગયા. પાઇન ટાઉનથી તેજ સાંજે તેમને ડરબનની જેલમાં લાવ્યા હતા. અને ત્યાંથી તેમના પોતાનાજ કપડામાં પોઈંટ જેલ મોકલવામાં આવ્યા હતા. ઉપર જણાવેલાં બહેનો હાલ ન્યુ જરમનીમાં રહે છે અને ત્યાં તેમને માટે ખાવા પીવાનો બંદોબસ્ત થયેલો છે. હડતાલ વખતે મરણ પામેલા હીંદી ભાઇઓની વીધવા પણ આ જગ્યાએ રહે છે.

લેબર કોનફરન્સમાં હીંદી સવાલ

દક્ષિણ આફ્રિકાની લેબર પાર્ટીનો વારસીક મેળાવડો ગયે અઠવાડીએ પ્રીટોરીઆમાં બેઠો હતો. ગોરા કાળા મજુરોને લગતી કેટલીક ચરચા કર્યા બાદ હીંદી સવાલ ઉપર આવતાં મી. બોસોર્થે એવી દરખાસ્ત કરી કે આ સભા ગીરમીટના રીવાજની સામે તથા કરાર મુજબ કામ કરનારાઓ ઉપર કેસ ચલાવી કેદની સજા આપવાના રીવાજ સામે સખત વાંધો દર્શાવે છે. હીંદી હડતાલ વાળાઓને પોલીસના દાબથી કામ કરવાની ફરજ પાડવાના ધોરણને સ્વતંત્રતાના નીયમથી તદન વિરૂદ્ધ ગણી સખત રીતે વખોડી કાઢે છે. આ દેશમાં હીંદીઓની હાજરીથી હમેશાં ગંભીર મુશીબતો ઉભી રહેશે એમ આ સભાને ખાત્રી થઇ છે અને તેથી ઘટતો બદલો આપી હીંદીઓને પાછા પોતાને દેશ મોકલવાને તરતજ પગલાં લેવાની સરકારને માગણી કરે છે.

આ દરખાસ્તના ટેકામાં ઓલીવુડ ક્રતાઓ જણાવ્યું કે હીંદી વસ્તીનો મોટો ભાગ ગોરા ધંધાદારીઓનો ધંધો હાથ કરી લેય છે ગોરી વસ્તી આવતા દસ વરસમાં અરધી થઇ જવા સંભવ છે કેમકે તે હીંદાથી જેવી ઉતરતા દરજ્જાની જીંદગી ભોગવવાને નાખુશ હોવાથી હરીફાઇમાં તેમની સાથે ફાવી શકે તેમ નથી. પા. ૩ નો કર નહીં ભરનારાઓ સામે ફોજદારી કેસ ચલાવવો ગેર વાજબી છે. તેના ઉપર દીવાની રીતેજ કામ ચલાવી શકાય અને કર ન ભરે તો તેને દેશ ચડાવી દઈ શકાય નહીં. ગયે વરસે ૧૦,૨૦૬ મરદ અને ૫,૦૮૯ ઓરતો। આ કર ભરવાનો હતો તેમાંથી ૧૫૯૪ મરદ અને ૪૧ ઓરતોએ માત્ર કર આપેલો. પા. ૪૫,૦૦૦ ને બદલે સરકારને માત્ર પા. ૪,૯૦૫ વસુલ થયા હતા. આ જોતાં મહેસુલ તરીકે આ કર નીષ્ફળ નીવડ્યો હતો. આ બાબતમાં તે લોકો તરફ દયાથી વરતવું ઘટે છે, અને સમજાવીને બને તેટલાને પાછા તેમને દેશ મોકલવા ઘટે છે.

આ દરખાસ્તને મી. હેગરે ટેકો આપ્યા બાદ સર્વાનુમતે પસાર થઇ હતી.

સર બેનજામીન રોબરટસન કે. સી. એસ. આઇ.

હીંદુસ્થાનથી ફેરજન્ આવવા આ સાહેબ ઉપડી ચુક્યા છે. તેમને હાલ બેઠેલા કમીશન આગળ હીંદી સરકાર વતી રજુઆત કરવાને હીંદુસ્તાનના વાઇસરોયે ખાસ અહીં મોકલ્યા છે.

સર બેંજામીન મધ્ય પ્રાંતોના ચીફ કમીશનર છે. ૧૯૦૬ માં આસામ લેબર કમિશન બેઠેલું તેના તે પ્રમુખ હતા. અને હીંદી સરકારના ઉદયોગ અને વેપાર ખાતાના સેક્રેટરી હતા. હીંદુસ્તાનથી પરદેશ જતા હીંદીઓને લગતી બાબતોનું કામકાજ આ ખાતાને હસ્તક છે. હીંદના બધા સરકારી અમલદારોમાં સર બેંજામીન રોબરટસન દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સહુથી સવાલની વધારે માહીતી ધરાવે છે. સર બેંજામીન લશ્કરી સ્ટીમર 'હારડીંગ' માં રવાના થયા છે, અને ડર બન તા. ૧૧ મી જાનુઆરીએ આવી પહોંચવા વકી છે.

કેટલાક કેસો

અમને ખબર મળ્યા છે કે સુબ્રાઇના મરણના કારણો વિષે માજીસ્ટ્રેટ થોડા વખતમાં તપાસ શરૂ કરશે.

હીલહેડ કેસની તપાસ વેરૂલમની કોરટમાં ફરી ગઇ કાલ થી શરૂ થઈ છે.

ફીનીક્સ વેટલ કંપનીના મેનેજર મી. ડોડે મી. વેસ્ટને ચાકુથી મારવાની ફીનીક્સ સ્ટેશને ધમકી આપેલી તેનો કેસ ગઇ તા. ૧૮ મી એ વેરૂલમની કોરટમાં ચાલ્યો હતો અને ફરી તા. ૬ઠી ઉપર મુલતવી રહ્યો હતો.

ફીનીક્સ વેટલ કું. ના ઓવરસીઅર મી. ડોડે થોડાક અઠવાડીઆ ઉપર ફીનીક્સ સ્ટેશને મી. વેસ્ટને ચાકુ બતાવી મારવાની ધમકી આપેલી તેનો કેસ ગઈ કાલે વેરૂલમ કોરટ માં ચાલેલો. મેજીસ્ટ્રેટે મી. ડોડના સારી ચાલના ૭ માસને માટે પા. ૫ની જામીનગીરી લેવાનો હુકમ કર્યો, અને કેસનો ખરચ આપવાનું ફરમાવ્યું.

મી. પ્રાગજી દેસાઇ ઉપર જેલમાં તા. ૧લી ડીસેમ્બરે નેટીવ દરોગાએ હલ્લો કરેલો તેનો કેસ ગયા સોમવારે ડરબન ની ફોજદારી કોરટમાં ચાલેલો. માજીસ્ટ્રેટે દરોગા પામલાનાને બીનતકસીરવાર ઠરાવેલ છે. કેસની પુરી હકીકત અમે આવતે અઠવાડીએ આપશું.

છાપાઓની ટીકા

હાંસવાલના 'ઇવનીંગ કોનીકલે' જે ટીકા કરી છે તે સમજવા જેવી છે. તે જણાવે છે કે નાતાલના હીંદી મામલાથી હીંદુસ્તાનમાં અસંતોષ વધે અને તેને પરીણામે હીંદ અને ઇગ્લંડ વચ્ચેના વેપારને ખલેલ ન પહોંચે એટલા માટે હીંદી સરકારના ખરચમાં વધારો કરવાની જરૂર પડે. હીંદમાં રાજ્યદ્વારી ખળભળાટ વધે તો પહેલી ધ્રજ માંચેસ્ટરને પહોંચવા બરાબર થયું. આથી લીબરલ પારટી નાતાલના મામલા ઉપર વધારે ચીંતાતુર રહે એ સ્વભાવીક છે.

ખ્રીસ્તી ધર્મ વરસનું સરવૈયું લેતાં 'પ્રીટોરીઆ ન્યુઝ' લખે છે કે દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓ સાથે લાભ વગરનો ઝગડો ચાલુ રાખવા સરકારે જે હઠીલાઇ પકડી રાખી છે તેથી હીંદમાં અંગ્રેજી સહેનશાહતના પાયા ખળભળવા લાગ્યા છે.

તા. ૨૭ નવેમ્બરના 'હીંદી પંચ' માં આપણી લડત વિષે કેટલાક રમુજી લેખ ઉપરાંત ત્રણ કારટુન અને ત્રણ કવીતા છે. એક કારટુનમાં હીંદીના દુખોથી ભરેલા ઘડા આગળ ઉભા રહી મી. બટી આંસુ ઢાળે છે. બીજામાં હીંદની વનીતા એ હરણ અને શોક મીશ્રીત સ્વરે કહે છે કે પપનો ઘડો ભરેયે ફુટશેજ! ત્રીજામાં સત્યાગ્રહ અને હડતાલની મદદથી ઉભા થવા જતો ઘવાયેલ હીંદી ઉપર જોર (જંગલી કુકર)

Gandhi Heritage Portal

ચઢી ગેલું છે. કવીતા 'સીતાજીના કાગળીયા' ના રાગમાં 'ટ્રાંસવાલથી મીસીસ શેખ મહેતાબનો સંદેશો' (પંજાબી બાવાને) છે.

દિલસોજ ગોરાઓ

સત્યાગ્રહ લડતની મદદ કરવના ફંડમાં સરકારી નોકરી સંબંધી તપાસ ચલાવતા કમિશનના એક સભાસદ તથા લંડન'ટાઇમ્સ' ના હીંદી અધીપતી સર વેલેન્ટાઇન ચિરોલે ૫ પાઉન્ડની રકમ ભરી મી. ગોખલે પર એક પત્ર લખી જણાવ્યું છે કે મારો આ નાનો ફાળો યોગ્ય જગાએ મોકલી આપશો તો મહેરબાની થશે. જે થોડા ઈંગ્રેજો હીંદના હિત માટે કાળજી રાખી શહેનશાહત સાથેના હીંદના સંબંધની કીમત સમજે છે તેમના પર તમારા મુંબઇના ખુલાસાથી ભાગ્યે અસર થયા વગર રહી હોય.

સર વિલીઅમ વેડરબરને પણ પોતાની પુરી દિલસોજી બતાવનારો કાગળ તથા રૂ ૧૦૦ મી. નાટેસનને આ ફાળા માટે મોકલી આપ્યા છે.

એક અંગ્રેજી લશ્કરી અમલદાર (રીટાયર્ડ કરનલ કમાન્ડન્ટ)મી. પેરી લાહોરના 'ટ્રીબ્યુન' છાપાને લખે છે કે સાથે રૂ. ૬૧-૮-૦નો ચેક લાલા લજપતરાયને પહોંચાડશો અને જણાવશો કે તે નજીવી રકમ દક્ષીણ આફ્રીકાના મારા હીંદીભાઈઓ અને બેનોની ઘોર જુલમગારોની સામેની ઉમદા લડતમાં મદદ કરવાના હેતુથી મોકલી છે એક સાચા અંગ્રેજ તરીકે મારા વીચારો નામ સહીત જાહેરમાં મુકવાની રજા લઉં છું.

વડી સરકાર દબાણ કરતાં ડરે છે

બ્રિટીશ પારલામેન્ટના લેબર પક્ષના મુખી મી. રામસે મેક ડોનલ્ડ જે હીંદી પ્રજાના દિલસોજ મિત્ર તરીકે જાણીતા છે. તેમણે એક મુલાકાત દરમીયાન જણાવ્યું હતું કે વડી સરકારની પારલામેન્ટ અને તેના પ્રધાનોની મોટી નબળાઇ એ છે કે સ્વરાજ્ય ભોગવતાં સંસ્થાનોની ઉપર કશો કાબુ ધરાવી શકતા નથી. વિલાયતથી દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારને દબાણ કરવામાં આવે તેથી ત્યાંના હીંદી સવાલને અત્યંત નુકસાન થયા વિના રહે નહી. આ સંબંધમાં ઘણી ઓછીસ્પષ્ટ રીતે કામ લેવાની જરૂર છે.

હીંદુસ્થાનમાં મળેલી સભાઓ

હીંદુસ્થાનના છાપાઓ, સંદેશાઓ તથા કાગળો ઉપરથી આપણે જાણ્યું છે કે આ વખતે આપણા સવાલની ચરચા હીંદુસ્થાનમાં જેટલી થઇ છે તેટલા વીસ્તારમાં ભાગ્યેજ કોઇ પણ વખતે કોઇ પણ સવાલ ઉપર થઇ હશે. તેનો માત્ર ટુંકમાંજ અહીં અમે તારીજે આપીએ છીએ.

કરાંચીમાં મી. ગુલામ અલી ચાગલાના પ્રમુખપણા નીચે સભા મળી હતી. તે સભાએ તથા સીંધ હીંદુસભાએ નાણાં એકઠા કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. પુનામાં ત્યાંની સીટી મ્યુનીસીપાલીટીના પ્રમુખ સરદાર નવરોજી પદમજી પ્રમુખ પદે હતા. નાગપુરમાં ઓન. એમ. બી. દાદાભાઇ પ્રમુખ હતા. તે ઉપરાંત સતારા, ધુળીઆ, ધારવાર, નાસીક, કલ્યાણ, અમરાવતી, હૈદ્રાબાદ, રાજકોટ, ભાવનગર, ગોંડળ, તળાજા, વીગેરે જગ્યાઓએ મુંબઇ ઇલાકામાં સભાઓ મળી હતી. અમદાવાદમાં દીવાન બહાદુર અંબાલાલ સાકરલાલના પ્રમુખ પણા નીચે એક અસાધારણ મોટી સભા તથા નવસારીમાં મી. પીરે પીઆરે સાહેબ દરબાર વાળાના પ્રમુખ પણા નીચે મોટી સભા મળી હતી. મી. બેપ્ટી સ્ટાએ મુંબઇની કારપોરેશનમાં એવો ઠરાવ રજુ કરવાની ખબર આપી છે કે દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓની લડતમાં મદદ કરવાને એક લાખ રૂપીઆ કારપોરેશન આપી શકે એવો મ્યુનીસીપલ ધારામાં સુધારો કરવાની સરકારને ભલામણ કરવી.

બીજી સભાઓ મદ્રાસ ઇલાકામાં રાજમહેંદ્રી, કાલીકટ, ચીતગાંવ, ગુત્તી અને નદીઆમાં મળી હતી. ઉત્તર હીંદુસ્થાનમાં તા. ૧ થી ૭ ડીસેમ્બરમાં ફતેહપુર, રાયબરેલી, ગોરખપુર, ચોટમાલ, કોનુર, બરદવાન, કોમીલા બારીસાલ રાયપુર, ધાર, મેમનસીંહ, આરા, અજમેર, અને લખનઉમાં સભાઓ મળી હતી દરેક જગ્યાએ દક્ષીણ આફ્રીકાના વરતન સામે સખત ગુસ્સો પ્રગટી નીકળ્યો છે. લખનઉની સભાનું પ્રમુખપદ પંડીત બીશન નારાયણ ધાર અને ઇટાવાની સભાનું લાલાકુંજ કીશોરને આપવામાં આવ્યું હતું કાનપુરમાં બાનુઓએ પણ સભા ભરી દીલસોજી બતાવી ઉભરાણું કર્યું હતું.

લાહોરમાં નવાબ સાહેબ ઝુલ ફીકાર અલીખાનના પ્રમુખ પણા નીચે ૨૭મી નવેમ્બરે મળેલી સભાના સંબંધમાં 'પંજાબી' લખે છે પંજાબના ઇતીહાસમાં બધી કોમો, બધા આગેવાનો, હાઇકોરટના જજો, ધારાસભાના સભાસદો, વિદ્યાર્થીઓ મીશનરી પાદરીઓ, વકીલો ડાક્ટરો અને દુકાનદારોની સભા કદી મળી નથી. નાણાં ઉઘરાવનારી કમીટીના પ્રમુખ ઓન. ખાન બહાદુર મીંયા મહમદ શફી અને મંત્રી મી. ફઝલ હુસન (બાર-એટ-લૉ) તથા લાલા લજપતરાય ચુંટાયા છે. મી. ગોખલે આ સભાને માટે દીલ્લીથી ખાસ લાહોર આવેલા હતા.

ગુજરાતી હીંદુ સ્ત્રીમંડળની મુંબઇમાં સભા

દેશથી આવતા છાપાઓ આપણા સવાલની ચરચાઓથી ભરેલા છે. જગ્યા જગ્યાએ સભાઓ ભરાય છે, આવી સભાઓમાં સ્ત્રીઓ પણ પુષ્કળ ભાગ લેય છે. કેટલાંક સ્ત્રી મંડળોએ પણ ખાસ સભાઓ બોલાવી છે. નામદાર આગા ખાનની માતા અને લેડી દીનશાહ પીટીટની આગેવાની નીચે એક સભા બોલાવવામાં આવી હતી તેનો હેવાલ અમે ગયે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ. ૨૭ નવેમ્બરે ગુજરાતી હીંદુ સ્ત્રી મંડળના એક સભા સરવંટસ ઓફ ઇંડીઆ સોસાયટીઝ હોમના મકાનમાં મળી હતી. જે વખતે મીસીસ જમનાબાઇ સકકાઇએ લંબાણથી ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં વસતી આપણી દુઃખી બહેનોને અને બંધુઓને મદદ કરવાને હીંદુસ્તાન તઇયાર રહેલું છે. પોતાના ખાવાના ટુકડામાંથી પણ એક ટુકડો બચાવી પોતાના દેશની કીરતી ખાતર લડતા આપણા ભાઇ બેનોને અંતઃકરણપુરવક ની મદદ કરવામાં આપણે કદી પણ પાછીપાની કરશું નહીં. દક્ષીણ આફ્રીકામાં થતાં જુલમનું વરણન કર્યા પછી ભાષણ કરતાએ મીસીસ ગાંધી અને બીજી બહેનોની અડગ બહાદુરીનાં વખાણ કર્યાં; ધરમ માટે, નીતી અને દેશની કીરતીનાં રક્ષણ માટે તથા વાજબી હકોને માટે લડી રહેલા સત્યાગ્રહી ભાઇઓ તથા બેનોને ધન્યવાદ આપ્યો. છેવટમાં હીંદુસ્થાનમાં ઠેકઠેકાણે જીલ્લા, પ્રાંત, શહેર અને ગામડાંઓમાં દક્ષીણ આફ્રીકામાં ચાલી રહેલા જુલમ પ્રત્યે તીરસ્કાર જાહેર કરવા જંગી સભાઓ ભરવા તથા સત્યાગ્રહની લડતમાં મદદ કરવા નાણાંની રકમો એકઠી કરવા—અને તેમાં હીંદમાં વસતા દરેક હીંદિવાનો હીંદી, પારસી, મુસલમાન, યાહુદી, ખ્રીસ્તી વીગેરેને પઇસા ભરવાની—આગ્રહ પુરવક અરજ કરી.

Gandhi Heritage Portal

ઝાંઝીબારથી મદદ

હીંદી સભાના સેક્રેટરી મી. આ. એન. રવાદી તા. ૧૨ ડીસેમ્બરના લખે છે કેઃ—અત્રે રહેલી તમામ હીંદી પ્રજા તમારા દુઃખમાં અંતઃકરણ પુરવક ભાગ લે છે. અમારી દિલસોજી જાહેર રીતે બતાવવા અત્રેના હીંદી ભાઈઓની જાહેર સભા મળી હતી. તેમાં દિલસોજીના ઠરાવો પસાર થયા હતા અને ફંડ એકઠું કરવાનું પણ નક્કી થયું હતું. જે પઇસા એકઠા થયા તેમાંથી પા. ૨૦ નો મનીઓરડર મોકલવામાં આવ્યો છે. ઠરાવો સંબંધી કેબલો હીંદુસ્તાનના વાઇસરૉય પર, તથા લૉ૦ ક્રૂ પર કરવામાં આવેલ છે. [પા. ૨૦ નો મનીઓરડર અમને મળેલ છે અને ફાળાની ટીપમાં તેની પહોંચ હવે પછી સ્વીકારવામાં આવશે. અ. ઇ. ઓ.]

નાઇરોબીમાં

ભરાયેલી હીંદી સભાના સેક્રેટરી મી. મગનલાલ એમ. ભટ લખે છે કે: તા. ૧૪ મી ડીસેમ્બરે સ્થાનિક હીંદીઓની સભા દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓની લડતમાં ટેકો આપવા મળી હતી. તેમાં સત્યાગ્રહી યોધાઓની બહાદુરીનાં વખાણ કરી ફંડથી મદદ કરવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો અને હીંદી સરકારને વચ્ચે પડવાનો આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો. દીલસોજીનો તાર જોહાનીસ્બરગ મી. ગાંધી પર મોકલવામાં આવ્યો હતો અને એક તાર લૉ૦ હારડીંગને પણ કરવામાં આવ્યો હતો, તેમાં તેમના સરસ વલણની તારીફ કરી સવાલનું નિરાકરણ તરત લાવવા ઘટતાં પગલાં લેવા વિનંતિ કરી હતી.

પરચુરણ

વીંડસોરટનથી મી. હસન ઇસાક લખે છે કે ક્રીશ્ચીઆનાની જેલના ૧૧ સત્યાગ્રહીઓ જેમાં મી. જમનાદાસ ગાંધી પણ છે તે બધાને પોરટ એલીઝાબેથની જેલમાં તા. ૨૭ જાનેવારીએ રાત્રે સાડા નવ વાગે રવાના કર્યા છે.

લીસ્બોનની પોરટુગીઝ સરકાર તરફથી ડેલાગોઆબે ખાતે એક કેબલ મળ્યો છે તેમાં કોલોની ખાતાનો પ્રધાન જણાવે છે કે થોડા સમય ઉપર પસાર કરેલ એશીઆટીક એક્ટનો અમલ હાલ ચાર મહીના મુલતવી રાખવો. આ કાયદામાં વારસીક પા. ૮ માથાનો વેરો નાખવાની વાત છે.

ડંડી ન્યુકેસલ ને આસપાસની કેટલીક કોલસાની ખાણોના કેટલાક ગોરા તથા કાળા કામદારોએ પગાર તથા કામ કરવાના કલાકોના સંબંધમાં હડતાલ પાડી છે.

ગીરમીટ અંગ્રેજી રાજ્યમાંથી બંધ થવાની 'વાયરલેસ મેઇલ'ની ખબર ઉપરથી 'મરક્યુરી' વધારે તપાસ કરી જણાવે છે કે ગીરમીટ આમ તદન બંધ કરવાનો કાયદો મોરીશીઅસ, ફીજી, ડમેરારા, ત્રીનીદાદ, જામેકા અને બ્રીટીશ ગીઆના કે જે બધાં ક્રાઉન કોલોનીઓ છે તેને લાગુ પડે. સ્વરાજ્ય ભોગવતાં સંસ્થાનમાંથી ગીરમીટનો રીવાજ તદન નાબુદ કરવો કે નહીં તે નક્કી કરવાની સત્તા તે કોલોનીની પોતાની છે.

દક્ષીણ અમેરીકામાં આવેલ બ્રાઝીલની સરકાર પાસેથી એક મોટી મનવાર-ડરેડનોટ-ખરીદી છે. રૂટર જણાવે છે કે આ મનવાર દુનીઆમાં સહુથી મોટામાં મોટી જાતની હોવાથી ઘણો ખળભળાટ થઇ ઉઠયો છે. ટરકીએ તેના ૨૯ થી ૩૦ લાખ પાઉંડ આપ્યાનું કહેવાય છે. પહેલા હપતાના પઇસા ફ્રાન્સ પાસેથી ઉછીના લીધા છે.

વોશીંગટનથી એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે ઇમીગ્રેશન ખાતાના કમિશનર જનરલ એક રીપોર્ટ તઇઆર કરી રહેલ છે તેમાં પુરવના લોકોને અટકાવવા વિષેના કેટલાક ધારાઓની સુચના કરનાર છે. તે અમલદારે એવી માન્યતા બતાવી છે કે ઘણા હીંદીઓ વિદ્યાર્થી હોવાનું જણાવી યુનાઇટેડ સ્ટેટમાં દાખલ થઈ જાય છે અને પછી ધંધો મજુરી કરી કમાણી કરે છે. કેનેડાની અને મેક્સીકોની સરહદમાંથી પણ ઘણા હીંદી છાની રીતે દાખલ થઇ જાય છે એમ જણાવી ત્યાંની સરહદોપર વધુ જાપતો રાખવાની જરૂર તેણે બતાવી છે.

સોની મકન ઘેલા ડરબનથી લખે છે કે અહીંના શ્રી લક્ષ્મી નારાયણ મંદિરના પુજારી રા. ગોવરધન મહારાજે આજરોજ દમની ટુંક માંદગીમાં સ્વરગવાસ કર્યો છે. તેમની દહન ક્રિયા કરવા મંદીરના ટ્રસ્ટી બાબુ બીહારીસીંહ 'રાય સરદાર ભગવતીદીન' સુશીતતીવારી 'પંડીત પરમાનંદ શ્રી અંબારામ' મહારાજ વગેરે આશરે સો એક માણસ હાજર થયા હતા મંદીરમાં આવતા જતા મુસાફરોની પુજારી સારી બરદાસ કરતા હતા. તેમની લાયકાતની સરવે તારીફ કરતા હતા. પ્રભુ તેમના આત્માને શાંતી આપે. ટ્રસ્ટીઓ એ જગ્યામાં તેવાજ લાયક માણસને રાખી લોકોને સંતોષ આપશે.

જોહાનીસ્બર્ગથી એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે મી. એમ. પી. ફેન્સી દેશ જનારા હોવાથી તેમના માનમાં મી. એસ. આર સરફુદીને એક મીજલસ આપી હતી, જેમાં મુખ્ય મુખ્ય મુસલમાન વેપારીઓને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. તુર્કી કોનસલના સેક્રેટરી મી. મજીદ સીમન પણ હાજર હતા. પ્રસંગને અનુસરીને ભાષણો થયાં હતાં અને તેમાં મી. ફેન્સીનાં કોમી કામની તારીફ કરવામાં આવી હતી. તેમને હારતોરા આપી માન આપવામાં આવ્યું હતું અને સહુએ સફળ સફર ઇચ્છી હતી.

બાલા ગામથી ત્યાંની મહેફીલ ફવ્વતુલ ઇસ્લામના સેક્રેટરી લખે છે કેઃ—આ સંસ્થાની સભા ગયા નવેમ્બરની તા. ૭ ૭ મી એ નમાઝ બાદ હોલના તખ્તા ઉપર જનાબ ઇસ્માઇલ સુલેમાન અમાલના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. મીનીટ વંચાયા બાદ મડાગાસકરની સફરથી લાંબી મુદતે પોતાના બાળબચ્ચાં સહીત પાછા ફરનાર મી. હાફેજી સાબેર મહમદ ગુલબાઇને મુબારકબાદી આપવામાં આવી હતી. મી. સુલેમાન કાસુજીને ત્યાં પુત્ર પ્રાપ્તિ થઇ તે માટે સભાસદો તરફથી તેમને મુબારકબાદી આપવામાં આવી હતી. ડરબનથી મી. મહમદ યુસફ કરોડીયાનો કાગળ સભા સન્મુખ વાંચવામાં આવ્યો હતો. તેમાં મહેફીલને સારૂ ડરબનના મી. હાજી મો. કા. કુવાડીયા તથા જોહાનીસ્બરગના મી. ઇ. સા. કુવાડીઆ. ઉઘરાણું કરી રહ્યા હતા. અને લગભગ રૂ. ૧૫૦૦ ભરાઈ ગયા હતા તે વિષે લખેલું હતું. આ સાહેબોનો સભા તરફથી આભાર માનવામાં આવ્યો હતો. કેટલાક સાહેબો પ્રસંગને વિષે બોલ્યા હતા. મી. સાબેરે સભાનો ઉપકાર માની રૂ. ૧૦ ભેટ આપ્યા હતા. અને સુલેમાન કાસુજીએ રૂ. ૭ ભેટ આપ્યા હતા.

મી એસ. ડી. નાયડુ, ક્વીન્સટાઉન ૬૩ વિષે તમે લખ્યુ છે તે સ્પષ્ટ નહીં હોવાથી તેનો અમલ કરી શકયા નથી. તમારૂં ઠેકાણું જણાવી સ્પષ્ટ રીતે ફરી લખશો તો તે પર ધ્યાન આપવામાં આવશે—અ. ઇ. ઓ.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914௵ ஜனவரிமீ 7உ.

போராட்ட சமாச்சாரங்களன்றி, மற்ற சமாச்சாரங்களை நிறுத்தி, தமிழ்ப்பாஷைகளில் வெளியிடாததற்கு மன்னிப்பீர்களாக.—பத்.

போராட்டத்தைப் பற்றிய சமாச்சாரங்கள்

இந்தியாவின் கூடிய "நாஷனல் காங்கிரஸ்" மகாசபை முக்கியமாய் இவ்வூரில் நமது போராட்டத்தினைக விசாரிக்கும்பொருட்டு ஏற்படுத்திய இந்தியன் கமிஷன் விஷயமாய் நாம் கோருவதுபோல் செய்யவேண்டுமென்றும், மற்றும் நாம் கேட்கும் சுதந்திரங்களைக் கொடுக்கவேண்டுமென்றும் தான் இப்பேர்ப் பெருந்தன்மையான தீர்மானங்கள் செய்தது. காங்கிரஸ் மகாசபையில் நடந்த விஷயங்களை சுருக்கமாய் ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களுக்கு, பிரஸிடெண்டு அவர்களே தந்திமூலமாய் தெரிவித்தார். சமாதானவிஷயமாய்க் காகிதப் போக்குவரத்து நடந்துகொண்டிருப்பதால், ஜனவரிமீ 1உ பிரிட்டோரியாவுக்குப் புறப்படுவதை நிறுத்திவைக்கும்படிக்கு இங்கிலீஷ், தமிழ், குஜராத்திபாஷைகளில் விளம்பரங்கள் செய்யப்பட்டன. இம்மாசக் கடைசிக்குள் நம்முடைய கோருதல்கள் நிறைவேறுமா நிறைவேறாதாவென்று தெரிந்துகொள்ளலாம். முடிவு தெரிந்ததும், எல்லோருக்கும் தெரிவிக்கப்படும்.

இடையில், இப்போராட்டத்தில் சேரப்பிரியமுடைய ஒவ்வொரு இந்தியரும் தயார்செய்துகொள்ளலாம். இப்போராட்டம் நம் தேசத்தார்க்கே கௌரவம் தேவதாகும்; மேலும் சமயப்போராட்டமுமாகும்; ஏனெனில், உலகத்துள்ள மற்ற மனிதர்களைப்போல், நாமும் சுதந்திரம்பெற முயல்கின்றோம். இப்போராட்டத்தில் சிந்திய இந்தியர் இரத்தம், உலகமெங்கும் இந்திய ஜன சமூகத்துக்கே மதிப்புண்டாகிவிட்டது. இந்தப் போராட்டத்தில் நாம் கடவுளுக்குமட்டும் பயப்படவேண்டும். என்ன கஷ்டம் நேர்ந்தாலும், என்ன கஷ்டப்பட்டாலும், ஏழை இந்தியரை வாட்டும் மூன்றுபவுன் வரியை ரத்துசெய்யப் பார்க்கவேண்டும். இந்தப்போராட்டத்தில் சேர்ந்து, அடி, உதை, குத்து, வெட்டுக்கும் துப்பாக்கியால் சுடுவதற்கும் பயப்படாமல் புறப்பட்டுப்போய், கைதியாகி வருந்துவோர், அநியாயவரி தள்ளுபடி செய்வோர்களாவதல்லாமல், தங்களுக்கும் தன்மதிப்பைத் தேடிக்கொண்டவர்களாவார்கள். வரியே கட்டவேண்டாத மனிதர்களும், நட்பமான ஸ்திரீகளும், கைக்குழந்தைகளோடு ஜெயிலில் கஷ்டப்படுவதையும் நினைத்துப்பாருங்கள்.

இந்தியாவிலிருக்கும் வைஸிராய், இங்குள்ள நம் குறைகள் தீர்க்கவேண்டிய விஷயத்தில், நமக்கு உதவியாய், நம்மிடத்தில் அன்புள்ள ஓர் ஸிப் கமிஷனரான ஸர் பெஞ்சமின் ராபர்ட்ஸன் என்பவரை அனுப்பியிருக்கிறார். அவரும் வந்துசேர்ந்து, நம்முடைய கோருதல்களை நிறைவேற்றிக்கொடுக்க முடியாதென்று தெரிவித்தால் மட்டும், திரும்பப் போராட்டம் தொடங்கவேண்டும். அதாவது பிரிட்டோரியாவை நோக்கிப் புறப்படவேண்டும். ஆனால், இதுமட்டும் நிச்சயம்; நம்முடைய கோருதல்கள் நிறைவேறாவிட்டால், யார் என்னசொன்னாலும் யார் குறுக்கிட்டாலும் கேட்காமல், நாம் உறுதிசெய்துக் கொண்டபடி நடந்தேதீரவேண்டும்.

இந்தியாவில் வெகுநாளாய் பாதிரிகளாயிருந்து வருவதோடு இந்தியரிடத்தில் பட்சமுடைய இரண்டு பாதிரிகளாகிய மெஸ்ஸார்ஸ் ஆண்ட்ரூ, பியர்ஸன், இவ்விடத்து உண்மை தெரிந்துகொள்ளவேண்டி தங்கள் சொந்தசெலவில் வந்திருக்கிறார்கள். அவர்களைப்பற்றி, ஆனரபிள் மிஸ்டர் கோக்கிலேயவர்களும் ரொம்பச் சிபார்சு செய்கிறார். அவ்விருவரையும் நம் தலைவர்கள் பாய்ண்டுக்குப்போய் எதிர்கொண்டழைத்து வந்தார்கள். ஸ்ரீமான் கோக்கிலேயவர்கள் வந்தபோது ஜாகைகொடுத்த மிஸ்டர் மூனா தம் வீட்டுக்கு அழைத்துப்போய், இருவரையும் உபசரித்தார்.

மிஸ்டர் காந்தியை, ஒரு ரிபோர்ட்டர் பார்த்தார். அவரிடம் டர்பன் ஜெயிலில் நடக்கும் அக்கிரமங்களை விவரித்தார். குழப்பமாய்விட்டது, காப்பிரி வார்டர்கள் கைதிகளை பயமின்றி அடித்தார்கள். வேகாத சோறும், தாழ்ந்த சாப்பாடும், அசங்கியமான பாத்திரங்களில் கொடுத்தார்கள். அழுக்குத் துணிகள் கொடுக்கப்பட்டன. இந்த அக்கிரமங்களை கேட்பாரில்லை. மெஸ்ஸார்ஸ் பத்ரி, பாதாம்ஸின், பவானி, தேக்க. சென்றமீ 29உ விடுதலையானார்கள். முதல் இரண்டுபேரும் மிக இளைத்திருந்தனர். அவர்கள், ஜெயிலிலிருக்கும் பாஸிவ் ரெஸிஸ்டர்கள் தேகபேதியால் கஷ்டப்படுவதாய்ப் புகார் செய்தனர்.

என்ன துன்பப்பட்டாலும், சிரித்தமுகமாயிருக்கிறார்கள். இப்போது டர்பன் ஜெயிலில் கிட்டதட்ட 200 பேர் பாஸிவ் ரெஸிஸ்டர்கள் கைதிகளாயிருக்கிறார்கள். அவர்களில் இருபதுபேர் ஸ்திரீகள்.

[illegible] ஜெர்மனியிலுள்ள கனம் ரஸ்டம்ஜீயவர்கள் பூமியை கனம் பவானீர் குத்தகையெடுத்து பாஸிவ் ரெஸிஸ்டர்கள் உபயோகத்துக்கென்று விட்டிருக்கிறார். அங்கே மெஸ்ஸார்ஸ் காப்ரியேல், ஈசாக், தம்பி நாயடு, பி. கே. நாயடும் மற்ற வாலண்டியர்களும் பாஸிவ் ரெஸிஸ்டர்களுக்கு வேண்டியதை செய்துக்கொண்டு பாதுகாத்துவருகிறார்கள். குண்டுபட்டு இறந்தவர்களுடைய விதவைகளையும் தேடிப்பிடித்து அங்கே கொண்டுபோய் ஆதரித்து வருகிறார்கள்.

Gandhi Heritage Portal

ஜோகானஸ்பர்கிலே ஏற்பட்டிருக்கும் ஐரோப்பிய கமிட்டி சேர்மென் மிஸ்டர் ஹாஸ்கென் அவர்களும் நமதுடைய கோரிக்கைகளைத் தாங்கி வெகு பிரயாசைப்பட்டு வருகிறார். இன்னும் பல ஐரோப்பியர்களும் நமக்காக உழைத்து வருகிறார்கள்.

மூன்று பவுன் வரியிலுமாய்ப் போராட்டம் நடப்பதால், அது தள்ளுபடியாகும் வரையில், நம்மவர்கள் ஜெயிலில் துன்பப்படுபவர்களை நோக்கியும், இறந்தவர்களை உத்தேசித்தும் ஆண், பெண் யாவரும் நகைகளை போட்டுக் கொள்ளாமலும், ஆடம்பரமாய் உடுத்திக் கொள்ளாமலும், போக்கியப் பொருள்களை உபயோகிக்காமலும், நம்மவர்களுடைய உணர்ச்சியைக் காட்டுவார்களென்று எதிர்பார்க்கப்படுகிறது. பாஸிவ் ரெஸிஸ்டன்ஸ் என்பது கொடூரமான தபசு. நாம் எவ்வளவு கோரமான தபசு செய்கிறோமோ, அவ்வளவு சீக்கிரம் விடுதலையுண்டாகும்.

ஸ்ரீ போலக் அவர்கள் மிகவும் வியாதியாய் இருந்த போதிலும், சமீபத்து கவலையாய் அடிக்கடி காலதாமதமில்லாமல் நடந்து கொண்டு வருகிறார். நமதுடைய கவலையாகவே இருக்கிறார். அவரை டாக்டர்கள் ஒருகாரியமும் செய்யாமலும், சும்மா இருக்கச் சொன்னாலும், அதைக் கவனியாது நமக்காகவே உழைக்கிறார். இந்தியர்களும் வெகு விசனமாயிருக்கிறார்கள் வெகு ஆதிரப்படுகிறார்கள். இப்பொழுது காலமாய் இவ்வளவு ஆத்திரம் உண்டானதில்லை.

மிஸ்டர் காந்திக்கும் ஜெனரல் ஸ்மட்ஸுக்கும் நடந்த காகிதம் போக்குவரத்து நடந்தது. அது இங்கிலீஷ் பத்திரிகையில் போடப்பட்டிருக்கிறது. அதில் மிஸ்டர். காந்தி, கவர்ன்மெண்டார் நம் கோருதலுக்கு இசையாவிட்டால், பின்னும் துன்பப்பட வேண்டியிருக்குமென்றும், முன் சேர்ந்த கஷ்ட நஷ்டங்களுக்கும் வருந்துகிறார். மிஸ்டர் மாரதல் காம்மென், மூன்று பவுன் வரியைத்தள்ளுபடி செய்யவும் இதர குறைகளை யொழிக்கவும் இன்னும் முயற்சி செய்வேனென்றார். ஆனால் வேலை நிறுத்தம் (ஸ்ட்ரைக்) செய்வதை ஒத்துக் கொள்ளவில்லை.

சூரத் இந்து ஜனாக்கர் சங்கம்

ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ், பியர்ஸன் வரவேற்றுபசரிப்பு

சென்ற ஞாயிற்றுக்கிழமை, "சூரத் இந்து ஜனாக்கர் சங்கத்தார்," மெஸர்ஸ் ஆண்ட்ரூஸ், பியர்ஸன் ஆகிய இரண்டு பாதிரிகளையும் வரவேற்று உபசரித்தார்கள். மிஸ் மோல்டினோவும், இதர ஐரோப்பிய நேயர்களும் வந்திருந்தார்கள். மேற்படி சங்கத்தார் வசூலித்த 70 பவுனையும் "பாஸிவ் ரெஸிஸ்டன்ஸ்" பண்டுக்காகக் கொடுத்தார்கள்.

மெஸர்ஸ் ஆண்ட்ரூஸும், பியர்ஸனும் தாங்கள் நாட்டிய இந்தியர் நம்மிடம் வைத்திருக்கும் அனுதாபத்தைத் தெரிவித்தார்கள். எல்லோரும் கை கொட்டி ஆமோதித்தார்கள். அதன் பின், மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் வங்காளத்துக் கவிச்சிரேஷ்டரான ஸ்ரீ ரவீந்திரநாத டாகூர் சொல்லிக் கொடுத்த சமயத்திருந்த சுலோகத்தைச் சொன்னார். இவ்விருவரும் இந்தியாவிடத்தில் மிக்க நேசமுண்டவர்கள், இந்தியாவின் நன்மைக்காக முன்னும் உழைத்து வந்திருக்கிறார்கள். நம் மத்தியில் இன்னும் ஒரு மாசம் தாமதிப்பார்கள் அநேக ஐரோப்பியப் பெரியோர்களைக் கண்டு பேசிக்கொண்டு வருகிறார்கள்.

திருக்குறள்

நீத்தார் பெருமை

ஒழுக்கத்து நீத்தார் பெருமை
விழுப்பத்து வேண்டும் பனுவல் துணிவு

துறந்தார் பெருமை துணைக்கூறின் வையத்
திறந்தாரை யெண்ணிக் கொண்டற்று

இருமை வகை தெரிந் தீண்டறம் பூண்டார்
பெருமை பிறங்கிற் றுலகு

உரனென்னுந் தோட்டியா னோரைந்துங் காப்பான்
வரனென்னும் வைப்பிற்கோர் வித்து

ஐந்தவித்தா னாற்ற லகல்விசும்பு ளார்கோமா
னிந்திரனே சாலுங்கரி

செயற்கரிய செய்வார் பெரியர் சிறியர்
செயற்கரிய செய்கலா தார்

சுவையொளி யூறோசை நாற்றமென் றைந்தின்
வகை தெரிவான் கட்டே யுலகு

நிறைமொழி மாந்தர் பெருமை நிலத்து
மறைமொழி காட்டி விடும்

குணமென்னுங் குன்றேறி நின்றார் வெகுளி
கணமேயுங் காத்த லரிது

அந்தண ரென்போ ரறவோர்மற் றெவ்வுயிர்க்குஞ்
செந்தண்மை பூண்டொழுக லான்

முக்கியமான எச்சரிக்கை

இப்போது 5 வருஷ எக்ஸிமென்டில் இல்லாததாகக் கொண்டு வரப்பட்ட பலவித கஷ்ட நஷ்டங்களுக்கு உடன்பட்டு, திரும்பிட்டு நிகழ பிறகு 2 வருஷத்திற்கு மறுபடியும் கொடுக்கிற திருமேட்டை, இனிமேல் எவ்வித காரணத்தினாலும் கொடுக்கக்கூடாது, இந்த வழக்கத்தை மறந்தால்தான் அதிககம் கிடைக்கும். அதனால் நாம் மேன்மை அடைவோம்.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. ७ जानेवारी १९१४

अमर हरबतसींग

हरबतसींग गीरमीटीया का हाल कौन पूछेगा कइ गीरमीटीये चले गये और कइ चले जावेंगे लेकीन हरबतसींग जी, आप तो अपना नाम अमर कर गये हो. आप तो अप ना गीरमीट बसर अवस्था में हिंद देवी का सेवा की. आप हीसेर ७० वर्ष का उमर में सत्याग्रही बने. इस लीये आप का नाम सारी दक्षिण अफरीका में प्रसिद्ध हो चुका है और मातृभूमी में प्रसिद्ध हो जायगा. यह सत्याग्रहकी महीमा है. जै सूर्य नारायण तपता है, सब चीजों को उज्वल करता है वैसे ही सत्यरुपी सूर्य नारायण सब सत्कार्यों को उज्वल कर देता है. यह कठीन कलीकाल में यह किंचित् सत्य का सेवन सेवक को अमर—उज्वल—कर देता है. हरबतसींगजी आपही सत्य के सेवक थे. आपने हिंदी की सेवा की, आप ने यह देशकी जेहेलो को पवित्र कर दी. धन्य है आप को आप को सहस्त्रश धन्य है हिंद माता जिसने आपको पैदा कीये हमारे हिंदी भाइ अगर हरबतसींगजी की नकल कर यह लडत मे दाखल होवे ऐसी हमरी परमात्मा प्रत्ये प्रार्थना है.

लडतका समाचार

हमारे हिन्दी और टामिल पाठकों हमे क्षमा करेंगे जो हम केवल यह पष्ट इसी महान उद्योग का समाचार विषय का योग करे.

नैशनल कोंग्रस, हिन्दुस्तान का जातिय महा सभा गत २६ ता: के महाधिवेशन मे कई स्तावे प्रस्ताव कर हम लोगों का इच्छा का समर्थन किया है. विशेष कर यह हिन्दीओं की याचना कि, हिन्दीओं के पक्ष का प्रतिनिधीभी यहां का इन डीअन कमीशन (हिंदीओ पर कष्टों का न्याय करने का एक नइ अदालत) मे नीयुक्ती हो. जातिय महा सभा का सभा पती नवाब सैयद महम्मद मि. गांधी को यहां केबल (तार) द्वारा संक्षेपमें प्रस्तावोंका विवरण भेजा है

अंग्रेजी, टामिल और हिन्दी भाषा मे विज्ञापने छपा वितीर्ण कर दिया गया है. हिन्दीओं को सुचना दे प्रगट कर दिया गया है कि इस बीच सरकार से निपटेरा होने के लिय लिखा पढी चल रही है इस कारण ता: १ जनवरी का कुच करने का इरादा अनियमित समय के लिये टाल दिया गया है, यह महिना का अन्त होने पहले हमको विदित होवेगा कि हम लोग का प्रार्थना स्वीकार होने की आशा है या नही. जैसा शिघ्र परिणाम विदित होगा तुरन्त सर्व साधारण को सुचना दे दिया जायेगा.

इस बीच सब हिन्दीओ जो प्रीटोरिया के लिये कुच करने को शामिल होना चाहते है सो तैयार रहना चाहिये यह महान उद्योग जातिय मर्यादा के लिये है और यह धार्मिक उद्योग है, क्यो कि हम लोग स्वतंत्रता पुनः प्राप्ति के लिय उद्योग करते और मनुष्यत से रहने चाहते है हिन्दी भाइयों को इस उद्योग मे जो रक्तस्राव हुआ इससे हिन्दी काम का प्रतिष्ठा सारे संसार मे बढ गया है. इस लडत मे हम सब केवल इश्वर से डरे, और सत्यता से अपनी अभिष्ट को प्राप्ति करे.

यह ३ पौन्ड का टेक्स जो गरीब हिन्दीओं को नीचे दबाये डालता है अवश्य छुट जाना और छुटेगा ही चाहे क्याही लागत लगे, पर जो हिन्दी भी इस उद्योग मे भाग ले कर कुच मे शामिल हो और पकडवा. कैद, यातना या मृत्यु सहन करे तिस से यह घृणित टेक्स छुटवाने सिवाय अपनी मान मर्यादा प्राप्त करेंगे, वे याद रखें कि, सुकुवार पुरुष और स्त्रीयां जिन्हे टेक्स नही देना पडता वे गोद मे बालक साथ लिये कैद भोग रहे है.

सर बेन्जामिन रोबर्टसन चीफ कमिश्नर मध्य प्रदेश हिन्दुस्थान का दयालु गोरा, हिन्दुस्थान का वाइसरोय (लाट साहेब) द्वारा यहां भेजे गये है जिससे यहां हिन्दीओं के कष्ट का सवाल को समुझने मे सहायक हो और जब तक वे भी हमे सुचना दे कि वे भी हमारे लिये हमारी इच्छा या मांग का नही प्राप्त कर सकते तब हम कुच करने को रोकते है, पर इतना तो निश्चय है कि, कमीशन हो या कोइ बीच बचाव हो, जो हमारी प्रार्थना नही स्वीकार होगी तो हम सब अपने चपल से मन्थाय हैं कि लडत पुनरंभ करेंगे.

मि. एनड्रुस और पीयरसन दो अंग्रेज हिन्दी कौम का प्रसिध्ध मित्र है वे अपनी इच्छा से सच्ची स्थीती जानने के लिय अभी यहां आये है. कइ वर्ष हिन्दुस्थान मे रहकर हिन्दीओं के लिय मित्रतुल्य काम कियेहै जिनका अतिही प्रशंसा मि. गोखले ने की है. तट पर उतरते समय मुख्य हिन्दीओं ने उन से मिले और मि. इस्मायल मुसा के मकानपर, जो मि. गोखले को यहां रहने समय सौंप दियेथे, उनको आग्रहकरने पे सत्कार भोज्य दियेहै.

डर्बन के कैदखाना मे सत्याग्रही कैदियों को क्लेश के विषय मे मि. गांधी से एक समाचार लेखक को ये हवाल कहने पे दैनिक पत्रो मे उल्लेख होने से हल चल हुआहै, कैदियो ऐसा कहते है कि, कैदियों के वार्डरो निशंक बिना रोक मार बैठते है, अन्न अधपका, दुषित और मैले बर्तनो मे मिलताहै और मैले कपडे कैदियों को पहनने को दिया गयाहै, उनके फर्यादों का अवगा हुआहै और बहुत तरह का कुव्योहार उनपर हु हे.

मि. बद्री, पदमसिंह, भवानी और लकु ता. २९ को कैद से छुटेहै बद्री और पदमसिंह देखने मे बहुत घट गयेहै ये कहते है कि बहुत से सत्याग्रही कैद मे आंत्ररोग मे पीडीत है पर यह कष्ट होने पर भी वे प्रसन्नतासे है

डर्बन के कैदखाना मे हाल समय लगभग २०० सत्याग्रही कैदी है जिनमे लगभग २० स्त्रीयां है

सत्याग्रहीयो जो प्रकट मे निर्वाह किये जाते है वे स्थानान्तर भेजदियेगये है. मि रुस्तमजी के अधीन था न्यु जरमनी मे जिसको इमाम हिब अबदुल कादर बवाजीर लीस मे लेकर सत्याग्रही यों के अधिकार मे सौंप दियाहै थ सब यहां पर मि अङ्गमाळ पंर्स नायडु, पी. के. नायडु और सरे नोर्थेरियरो के देख रखमे, खाते पीते चैन मे

इस लडत में मारे गये आदिमीयो के विधवाये और बच्चे जो पता लगानेपर मिले वेभी उही अमिन पर है.

अंग्रेजों का कमीटी जो जोहानिसबर्ग मे हम लोगों के सहायतार्थ स्थापन हुआ उसका सभापती मि. होस्केन हमलेगों की मांग या दावा की सहायता मे सब साधारण मे विचार की प्रार्थना प्रकास कियाहै और प्रसिध्ध तौरे इसी तरह काम कर रहे है.

ऐसा आशा करते है कि जबतक यह लडत चल रही है और जबतक पा. ३ टेक्स नही छुट, तबतक शोकित कुटुम्बियों और दक्षिण आफ्रिका के केदखानो मे क्लेशित सत्याग्रहीयों से सहानुभुती सुचक चिन्ह स्वरूप हिन्दी पुरूष और स्त्रीया गहने, सुन्दर पहराव और विलसा त्यागदे, सत्याग्रह एक तरह का तप है इससे जितना तप करेंगे उतनाही शिघ्र चैन मिलेगी.

केबल से बीदित हुआ है कि विश्राम बिना मि. गोखले का बदन अस्वस्थ है पर वे हम लोगो के लिये काम कर दुःख सह अपने के केबल मार रहे है और अपनी कर्तव्य को नहीं त्यागते है. मि. गोखले से और यहा कौम से हर हमेश केबल द्वारा हवाल लियादिया जाता है

इतनी भारी हलचल हिन्दुस्थान मे ५० वर्षों मे कभी नही हुआ जितनी हमलोगों के कष्टो के सवाल सर्व साधारण मे प्रचार हुआ है.

राम

सत्पुरुष-पुंगव, सत्यवादी, संयमी श्रीराम थे।
प्रतिभा-निधान, पराक्रमी, धृतिशील, सद्गुणधाम थे॥
यश-प्रतापी, प्रजा-रंजन, सेतु-निर्माती वीर थे।
ज्ञानी, स[illegible]ी, सुधी, धर्मज्ञ, दानी, धीर थे॥
कल्याणकर उनके सभी शुभ लक्षणों को धार लो।
यह मित्र पूर्ण-पवित्र रामचरित्र जन्म सुधार लो॥१॥

प्रकृति-तत्त्व-वेत्ता, सत्यसन्ध, कृतज्ञ, गौरवधाम थे।
संसार के हित में सदा तत्पर, महा विद्वान थे॥
निस्पृह, प्रजा-प्रिय, नयनिपुण, अभिराम, अवगुणहीन थे।
आदर्श आर्य, उदार, करुणासिन्धु, शुचि, शालीन थे॥
वे सदा सर्व प्रकार से हैं पूजनीय, विचार लो।
यह मित्र पूर्ण-पवित्र रामचरित्र जन्म सुधार लो॥२॥

श्रीराम ने जो पथ दिखाया धर्म के विश्वास में।
ऐसा न अन्य उदाहरण है जगत के इतिहास में॥
दृढ हो उन्हीं के पुण्य-पथ पर चाहिए चलना हमें।
हम आर्य हिन्दू-मात्र रामचरित्र-कानन में रमें॥
होगा इसी से देश का कल्याण, सम्पति-सार लो।
यह मित्र पूर्ण-पवित्र रामचरित्र जन्म सुधार लो॥३॥

उन सद्गुणी की जीवनी को लक्ष्य अपना मान लें।
आओ, सखे! सत्कर्म का संकल्प मन में ठान लें॥
श्रद्धा-सहित हम उस महात्मा का निरन्तर नाम लें।
इस लोक से उद्धार पाकर स्वर्ग में विश्राम लें॥
मन स्थान "रामनरेश" उर के भक्ति-रश्मि पसार लो।
यह मित्र पूर्ण-पवित्र रामचरित्र जन्म सुधार लो॥४॥

रामनरेश त्रिपाठी [सरस्वती]

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિનાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે

ફીલ્ડઝ, ફેકટરીઝ અને વરક શોપસ—ખેતીનો ઉદયોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

ઇસ્લામ—આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે." કી. શી. ૧-૯

હાર્ટ ઓફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીનાં તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨-૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમ. જલાલુદીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દ્અલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી. શી. ૧-૯

NOTICE

Indian Inquiry Commission

It is notified for general information that His Excellency the Governor-General has been pleased to appoint a Commission the terms of reference of which are as follows:—

(1) to hold forthwith a Public Judicial Enquiry and to report as soon as possible as to the disturbances in connection with the recent strike of Indians in Natal, the causes and circumstances which led to that strike and to those disturbances, the amount of force used in the suppression of the disturbances and the necessity for the use of such force, and as to any acts of violence alleged to have been committed upon persons sentenced to imprisonment in connection with the strike; and

(2) to make recommendations in respect of any of the above matter

The Commission proposes to sit in Durban on the 12th, January, 1914, and at other places in Natal on subsequent dates. Anyone desiring to give evidence is requested to communicate with the Secretary, stating what subject they propose to give evidence on. The Secretary's address up till the 7th January will be

37 Sauer's Buildings,
Loveday Street,
Johannesburg,

thereafter it will be care of the Chief Magistrate, Durban.

(Sd.) FRITZ B. ADLER,
Secretary.

BOOKS TO READ

	Price, post free. s. d.
The Iliad of the East; A selection of legends drawn from Valmiki's Sanskrit Poem, the Rámáyan	5 0
A Peasant Sage of Japan: The Life and work of Sontoku Ninomiya—One of the greatest social reformers in Japan	5 10
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1 9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1 9
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1 9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1 9
Self-Help, by S. Smiles	1 11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1 11
Character, by S. Smiles	1 11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1 7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2 3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2 3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1 9
The Koran	1 9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1 9
Mohammedanism	1 9
Mahomed 'The Great Arabian,' by Meredith Townsend	1 8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1 10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1 10
Unto this Last, " "	1 10
Duties of Man, by Mazzini	1 10
Time and Tide, by J. Ruskin	1 10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1 10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1 10
Tales and Parables, by Tolstoy	1 10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	2 10
Arabian Wisdom	1 9
A Vision of India, by Sidney Low	1 9
The Indians of South Africa: Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1 6
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1 9
Future of Islam	4 0

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	9 8
The Persian Mystics—	
I. Jalalud-d n Rumi	2 9
II. Jami	2 9
The Bustan of Sadi	2 9
The Religion of the Koran	1 9
Diwan of Abul-Ala	1 9
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	3 3
M. K. Gandhi by J. J. Doke	2 10
Hind Swaraj (Indian Home Rule) by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0 7
Reflections on the French Revolution, by Burke	1 10
The Confessions of Al Ghazzali	1 8
The Heart of India	2 8
Rubayat of Hafiz	1 9
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1 10
Adventures of War with Cross and Crescent	2 10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0 6
The Ethics of Passive Resistance	0 3
Indian Home Rule	0 6
Bhagavad Gita	1 0
The Rámáyana and the Máhábharata, by R. C. Dutt	1 10
The Story of the Rámáyana	0 6
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0 1
A Book and its Misnomer	? 6

New Books

Swami Vivekananda An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	3 9
The Indian National Congress An Account of Its Origin and Its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free 6/-	6 0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2 3

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS, Phœnix, Natal.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

શી. પે.	
મી. ટીલકનાં મત અને વિચાર	૦ ૬
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન પુરુષની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦ ૬
સર્વોદય (આ મહાન ઇંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સરેવિમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે.)	૦ ૬
નીતિ ધરમ અને ધરમ નીતિ	૦ ૬
જગમાંની ચરખી	૦ ૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦ ૧
હિંદનો કાગળ	૧ ૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦ ૩
" ૨ જો "	૦ ૬
" ત્રીજો " "	૦ ૩
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦ ૬
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦ ૬
નીતિનાં કાવ્યો	૦ ૩

કાવ્યદોહન ભાગ ૧ લો	૨ ૬	
કાવ્યદોહન ભાગ ૫ મો	૪ ૬	૧૦
કાવ્યદોહન ભાગ ૬ ઠો	૪ ૬	૧૦
કાવ્યદોહન ભાગ ૭ મો	૪ ૬	૧૧
ભગવદ ગીતા ...	૧ ૦	૦
ધી પૈકેટ ઇંગ્રીશ-ગુજરાતી ડીક્ષનેરી (ઉચ્ચારવાળી) ..	૨ ૬	૪
ધી પૈકેટ ગુજરાતી ઇંગ્રીશ ડીક્ષનેરી ...	૨ ૬	૪
M. A. બના કે મેરી મટકી કયું ચરાબકી ?	૨ ૬	૩
શ્રી તા ઋ નો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦ ૪	—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦ ૬	૧
ગુજરાતી ઇંગ્રીશ ડીક્ષનેરી બલસારે કૃત	૧૦ ૬	૧ ૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ ૫	૬	૧ ૦
ભાગવત મોટું ૯૫૮ પાનાનું અને લગભગ ૮૦ ચીત્રો સહીત ...	૪ ૦	૧ ૭
ગુજરાતની જુની વાતો	૨ ૬	૩
વનરાજ ચાવડો	૨ ૯	૪
કવિતકમાળા એવશ્યન	૧ ૬	૩
જુનુ નર્મ ગદ્ય.....	૩ ૬	૬
રામકૃષ્ણના બોધવચન	૧ ૦	૩
રાસેલાસની કથા.....	૧ ૬	૨

મી. ગાંધીના દક્ષિણ આફ્રિકાનો પ્રવાસ નું ઇંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી ખાતેની છબીઓ જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટ્સની છબીઓ અને તેમને અપેલાં સુંદર માનપત્રોની છબીઓ સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ક્ષ્પીઓને લઇ શકે છે ને પણ કોઇ પણ લેવાને લોભાવનાર છે ને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજ જાણનારા હીંદી ભાઇબંધને રૂા ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૬ મળવાનું ઠેકાણું:—

ઇંટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ ફીનિક્સ નાટાલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૯ મીના અરસામાં મુંબઇ જતી સ્ટીમર હીંદુલામાં બંધ થશે.

તા ૭ બુધવારે મુંબઈ જતી સ્ટીમર એરીઅલમાં બંધ થશે.

તા. ૧૭ના અરસામાં કોલંબો કલકત્તા જતી સ્ટીમર અમફુલી બંધ થશે.

તા. ૨૦ના અરસામાં મુંબઈ જતી સ્ટીમર પાલમીલામાં બંધ થશે.

જોહાનીસબર્ગ હીંદુ કોમ્યુનીટી

૦ ૧૦ ૦ મી. લાલા દુલભ ૧ મીઠું
૦ ૧૫ ૦ ,, નાગર હરીવંટરની ખરીદી
૦ ૫ ૦ ,, હીરા ખુશાલ
૦ ૫ ૦ ,, માધવ નારણ
૦ ૫ ૦ ,, કાળીદાશ જેરામ
૦ ૫ ૦ ,, છીતા નાથા
૦ ૫ ૦ ,, નરોતમ લક્ષ્મીદાસ
૦ ૫ ૦ ,, ભાણા નારણ
૦ ૫ ૦ ,, લાલા ભીખા
૦ ૫ ૦ ,, પેમા હીરા
૦ ૫ ૦ ,, લાલા ગોવંદ
૦ ૫ ૦ ,, જીના મોરાર
૦ ૫ ૦ ,, કાના ફકીરા
૦ ૧૦ ૦ ,, નારણ મીઠા ૧ બ. મીઠું
૦ ૧૦ ૦ ,, ભગવાન માધવ ૧ ,,
૦ ૫ ૦ ,, લાલા લીંબા
૧ ૫ ૦ ,, નાથા પ્રાગ ૧ કેસ દુધ
૦ ૧૫ ૦ ,, વલભ કલ્યાણ વડીઆળીના
૦ ૧૫ ૦ ,, રણછોડ જીવણ ૧ ડ. કોરી
૦ ૧૫ ૦ ,, જીના બાપા ૧ આટો
૧ ૧૦ ૦ ,, રણછોડ હીરા ૧ ચાવલ
૩ ૦ ૦ ,, જીવણ રામા ૨ ચાવલ
૧ ૦ ૦ ,, લલુ વસનજી
૨ ૦ ૦ ,, કેશવ કાનજી ૧ આમલી
૩ ૦ ૦ ,, લાલા રામા ૨ ચાવલ
૦ ૧૦ ૦ ,, ફકીર ટેમી
૫ ૯ ૧૧ ,, ભગવાન લલુ તરફથી

ઓસ૦ ગોપાલાંપત્તુરણ

૧ ૧૦ ૦ ,, વલભ પ્રાગ ૧ ચાવલ
૧ ૧૦ ૦ ,, ડન્ડી ૧ ચાવલ
૧ ૫ ૦ ,, ભુલા રામા ૧ કેસ દુધ
૧ ૧ ૦ ,, પરભુ મોરાર ૧ ટીન તેલ
૧ ૧૦ ૦ ,, ભીખા રણછોડ ૧ ચાવલ
૧ ૦ ૦ ,, નારણ હાસમ ૨ મીઠું
૦ ૧૦ ૦ ,, દેવા મોરાર ૧ મીઠું
૧ ૧૦ ૦ ,, રણછોડ ક. ૧ આટો ૧ ખાંડ

બોકસબર્ગમાં ઉઘરાણું
હા. વસનજી દેસાઇ

૧ ૧૦ ૦ મેસર્સ રણછોડજી એન્ડ વસનજીની કું ૧ ચાવલ
૧ ૧૦ ૦ મી દયાલ વા. ૧ ચ. તેલ
૦ ૧૦ ૬ " રણછોડ ધનજીભાઇ રે.
૦ ૧૦ ૬ " ક. ડુંગર પ્રેમચંદ રે. કડ
૦ ૨ ૬ " અસુમલ તલકચંદ "
૦ ૧૦ ૬ " મોતીલાલ કાળીદાસ
૧ ૧ ૦ " મોરારજી ભગવાન ડેલવ
૧ ૧ ૦ " દુલભ ફકીર પટેલ રે.
૦ ૧૦ ૬ મેસર્સ બાબર લાલા એન્ડ કું.
૦ ૫ ૦ મી. રતનજી ઠુંસા
૦ ૧૦ ૬ " પરસોતમ ભાઇભાઇ

૧ ૧ ૦ મી. સુખાભાઇ ભુલાભાઇની વીશી
૦ ૫ ૩ " ગોપાળ બાવા પટેલ
૦ ૫ ૩ " મેગરજી હાંસજી
૦ ૫ ૩ " જેરામ ભગા
૦ ૫ ૩ " ફીકા બાવા
૦ ૧૦ ૦ " જમા ફકીરની વીશી
૧ ૫ ૦ " ભગા છીતા બારબર
૦ ૫ ૦ " પરભુ ધના
૦ ૫ ૩ " કાળા હંસજી

રીટફોન્ટીન

૦ ૧૫ ૦ " રણછોડ ભુલા
૦ ૪ ૦ " મોરાર ભુલા
૦ ૨ ૦ ,, છીતા વાલા
૦ ૨ ૦ ,, જાગા ફકીરા
૦ ૨ ૦ ,, પરભુ ભકતી
૧ ૦ ૦ ,, ગોવંદ મથુરાદાસ
૧ ૦ ૦ ,, ગોવંદ માધવ
૦ ૫ ૦ ,, ગોપાળ દેસાઇ

જરમીસ્ટન

૧ ૧ ૦ ,, ડાહ્યા ઉકા
૧ ૧ ૦ ,, દુલભ જીવણ
૦ ૧૬ ૦ ,, હરી ઉકા ૧ આટો
૦ ૨ ૬ ,, રવજી અને ભુખીયા વીશી
૦ ૨ ૬ ,, હીરા વાઘા
૦ ૨ ૬ ,, દાજી નથુ
૦ ૫ ૦ ,, કાના વલભ
૧ ૧ ૦ ,, લલુ વલભ
૧ ૧ ૦ ,, દલપત
૦ ૫ ૦ ,, વલભ ભાણા
૦ ૧૦ ૬ ,, દુલભ ભુલા
૦ ૫ ૦ ,, ડાહ્યા પરભુ
૧ ૧ ૦ ,, બી. કે. લોન્ડસ
૦ ૧૦ ૬ ,, લાલભાઇ મોરાર
૦ ૫ ૦ ,, વીરલ નાના
૦ ૧૦ ૬ ,, ગોવંદ કુબેર
૦ ૧૦ ૬ ,, મકનું પરભુ
૦ ૧૦ ૦ ,, રામા ભગા
૦ ૫ ૦ ,, લલુ કલ્યાણ

સ્પ્રીંગ

૨ ૨ ૦ ,, ખંડુભાઇ દેસાઇ કું.
૨ ૨ ૦ ,, કાનજી રણછોડ કું.
૧૫ ૦ ૦ ,, ગોકળદાસ કા. ૧૦ બ.
૩ ૦ ૦ ,, પરભુ સાજણ ૨ દાળ
૧ ૦ ૦ ,, મોરાર કાના હરી પ્રાગ
૧ ૧૦ ૦ ,, છત્રીના વેંગાનું
૧ ૧૦ ૦ ,, ભગવાન ગો. ૧ ચા.
૧ ૧૦ ૦ ,, લાલ બહાદુરસીંગ
૧ ૧૦ ૦ ,, હનુરાસીંગ ૧ બ. ચા.
૦ ૧૫ ૦ ,, રામજી હીરા ૧ ખાંડ
૧ ૧૦ ૦ ,, ગોકળદાસ ૧ ચીજ વ.
૧૬ ૫ ૯ ચોથી યાદી, પરચુરણ, દ. અંબ.

૧ ૧૦ ૦ મી. જીણા વલભ ૧ બા. ૧ આ.
૧ ૧૦ ૦ ,, નારણજી ગુલાબ ૧ ચા.
૦ ૧૦ ૦ ,, ચપુ ખરીદી
૧ ૧ ૦ ,, નારણજી વાઘજી
૦ ૧૦ ૦ ,, રેવાભાઇ
૧ ૧૦ ૦ ,, હાંસજી દીઆળ ૧ બ. ચા.

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઇ નવરોજી
ઇડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજણીઆ
મી. પોલાક
શેઠ જનુ કારકુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રાયપન ફેરીઆ
જોહાન્સબર્ગમાં હીંદી કાતિસ્તાન
ફીનીકસ સેટલમેન્ટ
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટોલ્સટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રાયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું ટોળું
સ્ટેન્ડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબા૦
મી. એમ. સી. નાઝર
મી. અમીરૂદ્દીન ફ્ર્ઝંદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી. ફ્ર્ઝંદાર

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half Yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable Strictly in Advance, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are [illegible] and 6s. respectively.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા ૭ જાનેવારીથી તા. ૧૩ જાનેવારી સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.
હીંદુ—પોષ સુદ ૧૦ થી પોષ વદ ૧ સુધી સંવત ૧૯૭૦.
માહુમેદન—તા. ૯ સફરથી તા. ૧૫ સફર સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.
પારસી—તા. ૨૮ થી તા. ૪ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૭	સુદ ૧૦	૯	૨૮	૪-૫૮	૬-૫૮
ગુરૂ	૮	,, ૧૧	૧૦	૨૯	૪-૫૯	૬-૫૯
શુક્ર	૯	,, ૧૨	૧૧	૩૦	૪-૫૯	૬-૫૯
શની	૧૦	,, ૧૩	૧૨	૧	૫-૦	૬-૫૯
રવી	૧૧	,, ૧૪	૧૩	૨	૫-૦	૬-૫૯
સોમ	૧૨	,, ૧૫	૧૪	૩	૫-૧	૭-૦
મંગળ	૧૩	વદ ૧	૧૫	૪	૫-૨	૭-૦

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

સત્યાગ્રહ રેકડ ફંડ

૫૪૨	૧૮	૧૧	પાછળનો.
૦	૨	૦	મી. જોગી ફકીર ૧૧મો હ૦
૦	૧	૧૧	,, ડુંગરશી મોરારજી લુર્ડ૦
૦	૧૦	૦	,, સત્યનાયન ડરબન.
૦	૨	૬	,, દુલભમકન મે.ચી ડરબન

લેરીબી

૫	૫	૦	મી હ.જી જુસબ હાજી ઈ
૫	૫	૦	,, તઈબ હાજી આદમ
૧	૧	૦	,, સાલેમામદ હાજી તાર
૧	૧	૦	,, દાદા આદમ કુકડી
૧	૧	૦	,, કાસમ જુમા
૦	૫	૦	,, ગોપાલજી રામજી પા.
૦	૫	૦	,, પ્રાણુલાલ આશારામ

બારબર્ટન

૧	૦	૦	,, મથુરા મહારાજ
૧	૦	૦	,, આર. નાગ્ગુ
૦	૧૦	૦	,, માહમદ હુસા
૦	૧૦	૦	મી સુલેમાન મુસા
૦	૧૦	૦	,, વલ્લજી લખમીચંદ
૦	૧૦	૦	,, મનીરૂમ
૦	૧૦	૦	,, સજીવન મહારાજ
૦	૧૦	૦	,, મીહુખાન પીરખાન
૦	૧૦	૦	,, રોસનખાન
૦	૧૦	૦	,, જગનનાથ
૦	૧૦	૦	,, સેખ મંગલી
૦	૫	૦	,, ડી. જી. દેસાઈ
૦	૫	૦	,, મુસ. મહોમદ મોજર
૦	૫	૦	,, મુસા આમનજી
૦	૫	૦	,, ધરીયાના મલ પઠાન.
૦	૫	૦	,, મુનસામી ચટી
૦	૫	૦	મીસીસ વીલસન
૦	૫	૦	મી તીરપુરની
૦	૫	૦	,, એનઅમીન
૦	૫	૦	,, દેસીસ પુનસામી
૦	૫	૦	,, ડેવીડ સીબાસ્ટેઇન
૦	૫	૦	,, જાની મુનસામી
૦	૫	૦	,, એલ. જોસફ
૦	૫	૦	,, સુખારી ઢીક
૦	૫	૦	,, ગણપત
૦	૫	૦	,, હરી ભજન મહારાજ
૦	૫	૦	,, મુરઘેસ
૦	૫	૦	,, સુજન
૦	૨	૬	,, દેવીડ મુરગન
૦	૨	૬	,, આરમુકન
૦	૨	૦	,, પુનસામી મુઢી
૦	૧	૦	મીસીસ એડવરડ
૦	૨	૦	મી. વી. નાઈડુ
૦	૫	૦	,, પરાકુ

હવીન્સટાઉન

૦	૧૫	૦	મી એસ. ડી. નાઈડુ
૦	૫	૦	,, લાલા રામા
૦	૫	૦	,, રહીમ ફતુ
૦	૧૦	૦	,, ઈસમાઇલ અહમદ કુ
૦	૧૦	૦	,, એમ. લલ
૦	૫	૦	,, ઈબ્રાહીમ
૦	૫	૦	,, કે સામી
૦	૨	૬	,, આર એસ સામી
૦	૫	૦	,, રામા લીંગમ
૦	૫	૦	,, એ પુનુસામી
૦	૦	૬	,, જે. કે. નોબલ
૦	૦	૬	,, એ. આદમ
૦	૧	૦	,, એસ. બટલર
૦	૦	૬	મીસીસ એચ. સેમ્યુઅલ
૦	૨	૦	મી. આઇ. એડમ્સ
૦	૧	૦	,, મારેકુ
૦	૧	૦	,, એચ મજીવા
૦	૨	૬	,, ડાયકુ પી. ફીલીપ્સ
૦	૨	૬	,, એચ. એસ. મેકલ્વાર્ડ
૦	૫	૦	મી. નેરાકુ સુફદીન
૦	૨	૬	,, એચ. બી. હેર્ડિસ
૦	૧	૦	,, સી. માર્ટન
૦	૧	૦	,, એચ જોહેન્સ
૦	૧	૦	,, હેડલી જોહેન્સ
૦	૧	૦	,, ટી જોહેન્સ
૦	૨	૦	,, ગોવીંદ ઉકા
૦	૨	૬	,, ડબલ્યુ. એ. ફેરી
૦	૧૦	૦	,, સી વી. પાલે
૦	૧૦	૦	,, સી. આર. હેર
૦	૧	૬	,, ફ્રાન્સીસ
૦	૧	૦	,, મેન્ટગ્રીસ.
૫૭૫	૫	૧૦	કુલ

સત્યાગ્રહ અનાજ ફંડ

ડરબન

(ગયા અંકથી ચાલુ.)	ચાવલ બસ્તા	દાળ બસ્તા
મી. ભાવનદાસ ભાનદાસ	૦॥	
,, રામજી કાનજી સોની	૦॥	
,, કાનજી ચત્રભુજ સોની	૦।	
,, ખીમા હા.પા. હેમરાજ	૦॥	
,, પરસોતમ દેવશી ઠા.	૨	
,, ઠાકરશી દામોદર ખત્રી	૧	
,, હેમરાજ મુળજી ઠા.	૧	
,, અરજણ જલા સોની	૦॥	
,, લાલજીકલ્યાણજીતથાદામજી	૦।=	
,, જાદવજી ડોસા સોની	૦।	
,, વસરામ પ્રેમજી ,,	૦।	
,, ગોકળજી જીવા ,,	૦।	
,, દેવજી ચીકમ ,,	૦।	
,, ભાણજી શામજી ,,	૦॥	
,, ખેરાજ ધરમશી ,,	૦।	
,, મકનજી લાખા ઠા.	૦।	
,, મોરારજી નાગજી સોની	૦।	
,, સુંદરજી જીવન ,,	૦।	
,, પરશોતમ હરી ,,	૦।	
,, મનજી દેવરાજ મીસ્ત્રી	૦।	
,, હીરાચંદ મંચળજી ૧ પુપુ		
,, ગોપાલ સવજી સોની	૧	
,, ગોરધન હીરજી ,,	૦॥	
,, નરસી આણંદ ,,	૦॥	
,, આર બી. ચટી	૩	
,, ભાણા પરશોતમ	૧	
,, હુસેન બારબર	૦॥	
,, નારણ મોરાર ઘોબી	૧	

[અપૂર્ણ

Printed and Published by M. K. Gandhi
International Printing Press Phoenix Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૪ મી જાન્યુઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૨.

અધિપતિની નોંધ

જનરલ બોથાનું ભાષણ

પોચ પીટરસબરગ (ટ્રાંસવાલ) માં ભાષણ આપતાં મુખ્ય પ્રધાન જનરલ બોથા હવે આટલી એ બોલ્યા છે કે જ્યાં ગોરાઓના લાભ ગેરલાભની વાત હોય તેવી બાબતમાં સરકાર હીંદીઓને મારગ આપી શકતી નથી. અને આ સવાલની બાબતમાં બીજી કોઇ પ્રજા વચ્ચે પડે એ પણ તે સાંખી શકે તેમ નથી. આવી મતલબનું ભાષણ અગાઉ પણ સરકારી અમલદારોએ આપેલું. આ છાપાના વાંચનારાઓને યાદ હશે કે સર પરસી ફીટ્ઝ પેટરીક અને મી. ડંકન જેવા આપણી લડતની વીરૂદ્ધના આગેવાનોએ ૧૯૧૧ મારચમાં ઇમીગ્રેશન બીલ પાર્લામેંટમાં ચરચાયું ત્યારે એશીઆટીકને સંતોષ આપવાની તથા ખુની કાયદો રદ કરવાની ભલામણ કરી. લોર્ડ ક્રૂએ ૧૯૦૯ માં એક વીચાર બતાવેલો તે બદલી પાછળથી હીંદીની માગણી સ્વીકારવા જનરલ બોથાને વીનંતી કરી નહીં રદ કરવાનો ખુની કાયદો રદ થયો. ખુદ જનરલ સ્મટસ બોલેલા કે જંગલીઓ સાથે ચલાવાય તેવું વરતન એશીઆટીક સાથે સરકાર નથી ચલાવી શકતી, કારણ કે તેઓનો સુધારો પુરાણો છે. પોતાના હક કેવી રીતે સંભાળવા તે તેઓ બરાબર સમજે છે. અને તે જાળવવા ખાતર દુઃખો ઉઠાવવા તેઓ તઇયાર છે. તેઓ ઘણા હુશીઆર છે, તેઓમાં ઘણા ઉમદા ચારીત્રવાળા અને બુદ્ધિશાળી દેખાય છે.'' ''હીંદી અને એશીઆટીક વસ્તી ઘણી મોટી છે તેમનાં હીતની વાત સામે આપણે તદન બેદરકાર નથી થઇ શકતા, અને હું ધારતો નથી કે તેમના તરફ બેદરકાર રહેવાનો પાર્લામેંટનો જરા પણ ઠરાવ હોય.' આ અને બીજા અનુભવેથી આપણે જોયું છે કે આપણી લડતની વીરૂદ્ધના મોટા મોટા અમલદાર તેમજ આગેવાનોએ પણ પોતાના વિચારો બદલ્યા છે અને હજુ પણ બદલાવશે તેનો ખરો કીમીયો એકજ છે. અને તે એ કે સાચને માટે અને સત્યથી લડવું.

ગીરમીટ કે ગુલામી?

ગીરમીટને લગતી બાબતમાં એવા ઘણા બનાવો બન્યા છે અને હાલ બને છે કે જે ઉપરથી કોઇ પણ માણસ કહી શકે કે ગીરમીટની રિત તે ખરેખરી ગુલામી છે. વેરૂલમમાં હમણાંજ એક જુલમી દાખલો બન્યો છે. સાના મી ચાર્લી જેકસન નામના જમીનદારને ત્યાં ઘણા હીંદી કામ કરે છે તેમાં એક મરદ અને એક ઓરત છે. આ દંપતિને એક [illegible] વરસનો છોકરો [illegible]. આ બાપને લાગ્યું કે પોતાના [illegible] [illegible] તે [illegible] પણ [illegible] નહીં. તે સાહેબ ના તે છોકરાને નિશાળે જતાં અટકાવી કામે જવાની ફરજ પાડી. છોકરાના માબાપે તો નિસ્ચય કર્યો હતો કે છોકરાને કંઇ કેળવણી તો આપવીજ. તેથી પોતાના છોકરાને કામે જવાની મના કરી. ગોરા સાહેબે ગુસ્સે થઇ તે છોકરાને કોરટમાં ઘસડયો. તે છોકરાની ગીરમીટ છતાં પણ કામ કરવા ના પાડી એવો આરોપ તેના પર મુકવામાં આવ્યો છોકરાનો બચાવ કરવા મી. ઘીટર હાજર થયા હતા પણ મી. જેક્સનને છોકરા પર મુકેલા આરોપની પુરતી સાબીતી મળે તે માટે કેસ મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો. એમ જણાય છે કે મા બાપની ગીરમીટના ખત ઉપર તે છોકરાની સંમતિની સહી હતી તે મુદ્દા ઉપર મી. જેક્સને આ બધી ધમાલ કરી. જ્યારે ખબર પડી કે એ પુરાવો નકામો છે ત્યારે મુદતને દિવસે કોરટમાં કેસ ચાલતાં મી જેક્સન હાજર થયા નહીં. અને આમ આડકતરી રિતે પોતે સ્વીકારયું કે તે છોકરાને નિશાળે જતાં અટકાવવાની, જબર કામે જવાની ફરજ પાડવાની પોતાને જરા પણ સત્તા ન હતી. આ એકજ કિસ્સો આપણી જાણમાં આવ્યો. તેથી બીજા એવા નહીં બનતા હોય એવું માનવાનું નથી. જે રિતમાં 'આવો જુલમ કરવાની તક મળી શકે તે રિતને ગુલામી સિવાય બીજું કશું નામ આપવું તે સુધારાની નહીં પણ કુધારાની નિશાની છે.

અગત્યની સુચના

મી. ગાંધીનો કાગળ

નીચેની સુચના બધા હીંદી ભાઇઓની જાણ માટે મી. ગાંધીએ આ છાપામાં મોકલી છે:

મેં સાંભળ્યું છે કે કેટલાક હીંદી ભાઇઓ પહેલી ગીરમીટ ખલાસ થયા પછી બીજી ગીરમીટ આપે છે. બધા ભાઇઓને ખબર હશે કે બીજી ગીરમીટ દેવાની બીલકુલ જરૂર નથી. પા. ૩ નો કર નીકળી ગયા પછી બીજી વખત ગીરમીટમાં પડવાનું કારણ રહેશે નહી તેથી કરીને આ લડત ચાલી છે તે દરમીયાન બીજી ગીરમીટ કબુલ કરી ગુલામી કબુલ નહીં કરે. જેમના હાથમાં આ છાપું નથી પહોંચતું અને જેઓ લખી વાંચી નથી જાણતા તેમને આ ખબર આપવાની દરેક ભણેલા માણસ પોતાની ફરજ સમજશે એમ હું ઉમેદ રાખું છું.

લી० મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી.

મી. ગાંધીની મુલાકાત

મી. ગાંધી હાલમાં પ્રીટોરીઆ છે. ત્યાં 'પ્રીટોરીઆ ન્યુસ' ના અધિપતિ મી. સ્ટેંટે તેમની મુલાકાત લીધી હતી. તેમાં મી. ગાંધીએ જણાવ્યું છે કે, રેલવેની હડતાલ ચાલી રહી છે તે દરમીયાન સત્યાગ્રહી લડત ફરીથી શરૂ કરીને સરકારને કંઇ મુસીબતમાં ન નાખ નહીં એવી હું મારા તરફની ખાત્રી આપું છું.

લડતના ખબરો

સત્યાગ્રહી મીસીઝ મહેતાબ છુટયાં

મારિત્સબરગની જેલના દરવાજા આગળ ગયે સોમવારે સવારે ૬ વાગ્યા પછી હીંદી ભાઇઓ અને બાઇઓ એકઠા થવા લાગ્યા હતા. સત્યાગ્રહી બાઇઓ મીસીઝ ફાતીમા શેખ મહેતાબ તથા તેમનાં વૃદ્ધ માતા હનીફા બીબી આ દિવસે છુટવાનાં હતાં. મી. બાવાત, ઇડનડેઇલવાળા મી એમ એમ. મહમદ, મી. પદમસીંગ, મી. ગાવસીંગ, મી એન. બી. નાયક, મી. ભાઇલાલ પટેલ અને બીજા ઘણા સ્થાનિક હીંદી ભાઇઓ આ બન્ને સત્યાગ્રહી બ્હેનોને લેવા તેમના છુટવાની વાટ જોઇ જેલ પાસે ઉભા હતા. ટોંગાટથી મી. જી. પી. ગાંધી અને ફીનીક્સથી બ્હેન જયાકુંવર પ્રાણજીવન મ્હેતા, મીસ ફાતીમા બાવાઝીર મીસીઝ રગુ ગોવીંદુ, મીસીઝ મગનલાલ ગાંધી, મીસ વેસ્ટ અને મી. મગનલાલ ગાંધી પણ આવેલા હતા. આશરે સાડા આઠને સુમારે જેલના દરવાજા ઉઘડયા અને આ બન્ને બહાદુર બાઇઓ બહાર નીકળી. તરત જ મીસીસ મગનલાલ ગાંધીએ બન્નેને ફુલના હાર પહેરાવી ગજરા અરપણ કરી વધાવી લીધા હતા. બાદ મારિત્સબરગ કમિટી તરફથી તઇયાર રાખેલી ઘોડા ગાડીમાં સત્યાગ્રહી બાઇઓને બેસાડી સભાસ્થાન તરફ ગાડી આસ્તે આસ્તે હંકારી જવામાં આવી હતી. સરઘસ લોંગ માર્કેટ સ્ટ્રીટમાંથી માર્કેટ સ્કવેરમાં થઇ ચરચ સ્ટ્રીટમાં દાખલ થયું હતું અને આશરે ૯ વાગ્યાને સુમારે મંદીરના ચોગાનમાં આવી પહોંચ્યું હતું. ત્યાં પણ કેટલીએક હીંદી તથા મદ્રાસી બાઇઓ સત્યાગ્રહી બ્હેનોને માન આપવા એકઠી થઇ હતી. તેમાં મીસીસ પદમસીંહ, મીસીઝ ચીન સામી નાઇડુ વગેરે મુખ્ય હતી. સભાનું કામ શરૂ થતાં મીસ કબ્વાલ મુડલેએ મારિત્સબરગ કમિટી તરફથી મીસીઝ શેખ મહેતાબ, અને તેમની માતાને ફુલના હારતોરા અરપણ કર્યા, તથા ઇડનડેઇલ ઇંડિઅન એસોસીએશન તરફથી મીસ ફાતીમા બાવાઝીરે બન્ને બાઇઓને હારતોરા અરપણ કર્યા હતા. ત્યાર પછી મી નાયક, ઇડનડેઇલ એસોસીએશનના પ્રતિનિધિ મી એમ એમ મહમદ, મી. પદમસી, મી. ચીનસામી નાઇડુ વગેરે ગ્રહસ્થોએ ભાષણો આપી સત્યાગ્રહી બાઇઓને માન આપ્યું હતું. મી. એમ. એમ. મહમદે જણાવ્યું હતું કે મીસીઝ શેખ મહેતાબ અને તેમનાં માતા જેવી ઘરડી હીંદી સ્ત્રીઓની આબરૂ સાચવવા જેલમાં પહોંચ્યાં તેથી મરદોને શરમાવાનું થયું છે. અને પડદો ફાડવામાં બેઇજ્જત માનનારા કેટલાક મુસલમાન બાઇઓને સમજવાનું છે કે હીંદી ઓરત પર, એટલે હીંદી ઓલાદ પર અને ખરૂં કહેતાં હીંદી ધર્મો પર બટ્ટો લગાડી સરકાર જે બેઇજ્જત આપી રહી છે તે સહન ન થાય તેવી હોવાથી જેલનાં દુઃખ ભોગવવાં એ આ બહાદુર બાઇઓએ આબરૂ ભરેલું માન્યું છે. મી. નાયકે અને મી. પદમસીંહે જણાવ્યું હતું કે હજી લડત પુરી થઇ નથી અને જ્યારે તે ફરી શરૂ થશે ત્યારે મીસીઝ શેખ મહેતાબનો દાખલો લઇ હીંદી બાઇઓ જેલ જવા નીકળી પડશે. મીસીઝ શેખ મહેતાબે પોતાને મળેલાં માન માટે આભાર માની હીંમત નહીં હારવા અને લડત છેવટ સુધી ચાલુ રાખવા કહ્યું હતું. [illegible] વાગ્યે સભા બરખાસ્ત થતાં સત્યાગ્રહી બાઇઓને તથા મહેમાનોને મીજબાની આપવા મી. એન બી. નાયક તથા મી. બી એમ. પટેલ લઇ ગયા હતા અને ૧૧ ને ૯૦ મીનીટની ગાડીમાં સહુને

ડરબન તરફ વિદાય

કરવામાં આવ્યા હતા. રસ્તામાં મી રૂસ્તમજી, ઇમામ સાહેબ અબ્દુલ કાદર બાવઝીર તથા મી એમ એમ. દીવાન માલવરન સ્ટેશન સુધી આવી સત્યાગ્રહી બાઇઓને મળ્યા હતા, અને મી રૂસ્તમજીએ નાતાલ જરથોસ્તી અંજુમન તરફથી મીસીઝ શેખ મહેતાબ તથા તેમના માતાને ફુલના હાર પહેરાવી ગજરા અરપણ કર્યા અને તેમની દેશદાઝ તથા હીંમત માટે તેઓને ધન્યવાદ આપ્યો હતો. સાંજે પાંચ વાગ્યે બધાં ડરબન આવી પહોંચ્યા હતા સેંટ્રલ સ્ટેશને આ બન્ને બાઇઓને વધાવી લેવા હીંદી બાઇઓની ઠઠ જામી હતી. સ્ટેશનની બહાર નીકળતાંજ તેઓની પર ફુલની વૃષ્ટી કરવામાં આવી હતી અને નાતાલ ઇંડિયન એસોસીએશન તથા ક્રીસચ્યન વીમેન્સ, એસોસીએશન તરફથી ફુલના હારતોરા તેમને અરપણ કરવામાં આવ્યા હતા. પછી હુરરેના પોકારો વચ્ચે ત્યાં તઇયાર રાખેલી ઘોડા ગાડીમાં તેમને બેસાડી પાઇન સ્ટ્રીટમાં થઇ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં મી રૂસ્તમજીના મકાન પર સરઘસ પહોંચ્યું હતું. ત્યાં

નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન તરફથી આવકાર

આપનારા ભાષણો થયા હતાં. મેસરસ ઇમામ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર, પબી નાઇડુ, પી. કે. નાઇડુ, પારસી રૂસ્તમજી, એમ. એસ. એલ. પીલાઇ, મીસ મોલ્ટીનોએ ભાષણો આપ્યાં હતાં. તેમાં આ બે સત્યાગ્રહી બાઇઓની તારીફ કરી તેમનો દાખલો લેવા સહુને નસીહત કરવામાં આવી હતી. ભાષણકર્તાઓએ જણાવ્યું હતુ કે આ બે બાઇઓએ મુસલમાન કોમનું જ નહીં પણ આખા હીંદુસ્તાનનું નાક રાખવા જેલોનાં દુઃખો ભોગવ્યાં છે, હીંદુસ્તાનથી આવતી હીંદી ઓરતોને અહીં ઉતરતાં જે તકલીફ અને બેઇજ્જત ભોગવવી પડે છે તેનું દુઃખ તથા હીંદી સ્ત્રીઓને કાયદામાં રખાત તરીકે ગણવામાં આવેલ છે તેની નામોશી સહન કરવા કરતાં જેલનાં દુઃખો તેઓએ સહેલાં માન્યાં છે. 'જેલનું દુઃખ સહન નહીં થઇ શકે' એવી બ્હીક રાખનાર મરદોને તેઓએ શરમાવેલ છે. મી. જી. પી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહી બાઇઓ વતી તેઓને મળેલાં માન માટે આભાર માન્યો અને તેમનાં કામની તારીફ કરનારા ભાઇઓ જાતે જેલ જઇ ખરી કદર કરશે એવાં મીસીઝ મહેતાબનાં વચનો હાજરીનને સંભળાવ્યા હતા. બાદ સભા બરખાસ્ત થઇ. અને આ બન્ને બાઇઓ મી. રૂસ્તમજીને ત્યાં નાસ્તા પાણી લઇ વિદાય થયાં હતાં.

ડરબનની જેલ

મી. પીઅરસન તા. ૯ તથા ૧૦ મી શનીવારે ડરબનની જેલમાં સત્યાગ્રહી કેદીઓને મળવા ગયા હતા. પણ તેઓ કોઇ કેદીના સગા નથી એમ જણાવી તેમને મળવાની ના પાડવામાં આવી હતી. આ બાબતમાં તેમણે ડાયરેક્ટરને લખેલું છે. મી. પીઅરસન જણાવે છે કે અમલદારોએ બતાવેલું વર્તણ ઘણું અસંતોષકારક હતું.

મીસ શ્લેશીનને મી. મણીલાલ ગાંધી, મી. પ્રાગજી દેસાઇ અને બીજા સત્યાગ્રહી કેદીઓને ડરબન જેલમાં મુલાકાત લેવાની ના પાડવામાં આવી હતી. તે બાબતમાં ડાયરેક્ટર તરફથી જવાબ આવ્યો છે કે સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ તેમને હવે મુલાકાત લેવા દેવાનો [illegible]

39

ડરબન જેલમાં હુંગર સ્ટ્રાઇક

જેલના ખરાબ વરતન તથા ખરાબ ઘી વીગેરે સામે મેસ રસ દેશાઇ, મેડ તથા મણીલાલ ગાંધીએ શનીવાર તા. ૩ થી અપવાસ કરેલા. આ બાબતની ખબર પડતાં મી. પોલાકે કોલોનીઅલ સેક્રેટરીને તારથી ખબર આપેલા કે ગયા શનીવારથી ડરબન જેલમાં કેટલાક સત્યાગ્રહી કેદીઓ અપવાસ કરે છે એવા ખબર નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશનને મળેલા છે. તેઓ ચરબી વગરનું ઘી માગે છે. ચરબીવાળું ઘી ખાવાથી ધરમનો બાધ આવે છે. મોજાં અને સેંડલને માટે તેઓ ટેવાએલાં છે. તંદુરસ્તીને ખાતર તેમને મળવા જોઇએ. કાળા અને ગોરા દરોગા 'કુલી' કહી તેમનું અપમાન કરે છે. તેવું અપમાન થતું બંધ થાય એમ તેઓની માગણી છે. એસોસીએશન પ્રધાનને વચ્ચે પડવાની અને અપવાસથી થતા ભયંકર પરિણામો અટકાવવાની આતુરતા પુરવક માગણી કરે છે. સ્થાનિક અમલદારો તરફથી દાદ નહીં મળી ત્યારે તેમને આ પગલું ભરવાની જરૂર પડી.

આના જવાબમાં ન્યાયખાતાના પ્રધાન તરફથી નીચે મુજબ જવાબ મળ્યો છે: "તમારો તાર મળ્યો. જેલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ ખબર આપે છે કે હીંદી કેદીઓએ હવે અપવાસ છોડ્યા છે. પ્રધાન તમને જણાવે છે કે બીજી જાતનું માગેલું ઘી આ અપવાસ શરૂ કર્યા પહેલાં આપવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી. ડાક્ટરને વાજબી જણાય તેમ સેંડલ અને મોજાં આપવામાં આવ્યા છે અને કાંઇ તકલીફ પડી હોય એવું મુલાકાત લેનાર માજીસ્ટ્રેટના જોવામાં આવ્યું નથી. પ્રધાને તપાસ કરાવી છે અને માલુમ પડ્યું છે કે જે શબ્દથી હીંદી કેદીઓને બોલાવવામાં આવે છે તે અપમાન કરવાના ઇરાદાથી વપરાએલો નથી."

અમને ખબર મળ્યા છે કે હવે ડરબન જેલમાં સારૂં ઘી મળવા લાગ્યું છે, મોજાં તથા સેંડલ સત્યાગ્રહી કેદીઓને આપ્યાં છે અને 'કુલી' શબ્દ વપરાતો બંધ થયો છે, રગી નેટીવ દરોગાઓ પાસેથી લાકડીઓ પણ લઇ લેવામાં આવ્યાના ખબર અમને મળ્યા છે. જેલના અમલદારો પહેલેથીજ ન્યાય આપત તો આટલી ફરીયાદ અને સત્યાગ્રહીઓને ૭ સાત દિવસના અપવાસ કરવા પડ્યું ન રહેત.

પીટર્મારિત્ઝબર્ગ જેલ

મી. આકુન ગયે સોમવારે છુટયા હતા. વત્સલ...ને યાદ હશે કે તેઓ મીસીસ શેખ મહેતાબ સાથે જેલ ગયા હતા. તેમને થોડા રોજ થયા બીજા સત્યાગ્રહી કેદીઓ સાથે પોઇંટની જેલમાં લઇ જવામાં આવેલા. ત્યાં જેલીઓ ઉપર સખ્તાઇ ગુજારવામાં આવે છે એમ તેઓ ખબર આપે છે. કેદીઓને નીમક મળતું નથી. રવીવારે મસાલો આપવાના વારો છે તે નથી આપવામાં આવતો અને કોઇને ન્હાવાનું પણ નથી મળતું એમ તેઓ ફરીયાદ કરે છે. સેંટ્રલ જેલમાંથી કેદીઓને ૧૧ વાગ્યા પહેલા છોડવામાં આવે છે. પણ પોઇંટ જેલમાંથી મી. આકુનને બપોરના બે વગ્યા બાદ છોડવામાં આવ્યા હતા.

ડરબન જેલમાંથી લગભગ બધા સત્યાગ્રહી કેદીઓને પોઇંટ જેલમાં લઇ ગયા છે. ત્યાં તેમની મુલાકાત લેવાનો દીવસ બુધવારનો છે.

મારિત્સબર્ગ

અહીંના હીંદી વતનીઓની એક સભા બાજુ પહેલાં અને

બીજા ચાર સત્યાગ્રહીઓ તા. ૯મીએ છુટયા તેમને માન આપવાને રવિવારે મળી હતી. લગભગ પાંચસોથી છસો ભાઇઓ હાજર હતા. ડરબનથી પ્રીટોરીઆ જવાની મારચ શરૂ થાય તો તેને માટે તઇઆરી છે એમ કહી તેમણે ભારે ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો. મી. સી. ઓ. આર. પીલાઇ પોતાના ભાષણમાં જેલ જવાની ઇચ્છા બતાવી હતી.

સત્યાગ્રહી હરબતસીંહની દહનક્રિયા

મરહુમ હરબતસીંહનો મૃતદેહ મેળવવા એસોસીએશનને ન્યાયખાતાના પ્રધાન તરફથી પરવાનગી મળી જતાં ગયે ગુરૂવારે સવારે કોંગેલા આગળ આવેલા સ્ટેલરવીલાના કબર સ્તાનમાંથી શબ મેળવીને તેને ગાડીમાં મુકી સ્મશાન તરફ કાઢી જવામાં આવ્યું હતું. કબરસ્તાન આગળથી સ્મશાને લઇ ગાડી ધીમી ચાલે વેસ્ટ સ્ટ્રીટ ગ્રે સ્ટ્રીટપર થઇ અમગેની રોડ પર આવી હતી. મરહુમના માનમાં નાતાલ અને ટ્રાન્સવાલ એસોસીએશન, જરથોસ્ત અંજુમન, મી. પોલાક, મી. પીવરસન વગેરે તરફથી ફુલના હાર તોરા મોકલેલા તે કફન પર પાથરવામાં આવેલા. ગાડી પાછળ જાણીતા સત્યાગ્રહીઓ મી. પોલાક, મી. રૂસ્તમજી, મી. ઇમામ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર, મી થમ્બી નાયડુ મી બદી તેમજ જુદી જુદી કોમના આગેવાનો હાજર હતા. તેમાં શ્રીયુત અંબારામ મહારાજ મી. એ. જી. ટીપનીસ, મી. મોતીલાલ દિવાન, મી. શીવલાલ શશાહ, મી. જીવણજી, મી. સોરાબજી રૂસ્તમજી, મી. મુસા મદારી, મી. એ. ક્રીસ્ટોફર વગેરે હતા. હીંદુસ્તાનથી આવેલા પરોણા મી. ડબલ્યુ. ડબલ્યુ. પીઅરસન તેમજ મી. વેસ્ટ, મીસ. શ્લેસીન, મી. આઇઝેક પણ શરૂથી ચાલેલ હતા. પાવદસ્તા જેમ જેમ આગળ વધતું ગયું તેમ તેમ હીંદી ભાઇઓ મરનાર સત્યાગ્રહીને માન આપવા તથા તેમની તરફ લાગણી દર્શાવવા પાછળ ચાલનારાઓમાં ભળતા જતા હતા. અને ટુંક મુદતની ખબર છતાં ગાડી સ્મશાન સુધી ચાલવામાં ઘણા ભાઇઓનો સમુહ એકઠો થયો હતો. સ્મશાને પહોચતાં શબને ટીનની રેવેલી પેટીમાંથી કાઢી ચીતા પર ચઢાવવામાં આવ્યુ અને વિધિ પુરવક ઘી, કપુર, મુખક વગેરે સુગંધી પદાર્થોથી અગ્ની પ્રગટાવી મરહુમની દહનક્રિયા કરવામાં આવી હતી. અને અમર હરબતને હીંદુ મુસલમાન પારસી અને ખરીસ્તી એમ બધી હીંદી કોમના પ્રતિનિધિઓએ માન આપી પંચભુતમાં તેના દેહને વીલીન કરી દીધો હતો.

સર બેંજામીન રોબરટસન

સરકારી ગન બોટ 'હારડીંગ' હીંદુસ્તાનથી ૧૦ દીવસમાં ડરબન આવી પહોંચી છે. અને તેમાં સર બેંજામીન રોબરટસન તેમના ખાનગી સેક્રેટરી મી. એસ. એચ. સ્લેટર આઇ સી એસ. સાથે આવ્યા, તે રવીવારે સવારે ડરબનને કીનારે ઉતર્યા છે. તેમને લેવાને ચીફ માજીસ્ટ્રેટ મી બીન્સ, મી પોલાક, મી. રૂસ્તમજી, મી ઇમામ અબ્દુલ કાદર તથા બીજા કેટલાક હીંદી આગેવાનો બંદર ઉપર ગયા હતા. તેમણે ઉતારો મરીન હોટેલમાં રાખ્યો છે સોમવારે મી. પીઅરસન, મી પોલાક તથા મી. કેલનબેક તેમની મુલાકાત લીધી હતી. તેમની સાથે બાબુ રાય બહાદુર સરકાર ... બંગાલા ગવર્મેન્ટ પણ આવેલ છે.

હીંદ-ગોરા ખેરાઓ

'ઇન્ડીઆ' પત્રનું જણાવવું છે કે સર હેનરી કોટને તા. ૬

ટી ડીસેમ્બરે લૉર્ડ ક્રૂની મુલાકાત લીધી હતી. જે વખતે દક્ષીણ આફ્રીકાના સવાલ વીષે ચરચા કરી હતી.

સર વીલ્યમ વેડરબર્ને 'ડેલી ન્યુઝ અને લીડર'માં પત્ર લખ્યો છે કે ૧૯૧૩-૧૪ના ખરચના અંદાજના આંકડા ઉપરથી હું જોઉં છું કે વારસીક પા. ૬૩૩,૫૦૦ના ખરચે ૬૮૮૮ માણસનું બ્રીટીશ લશ્કર દક્ષીણ આફ્રીકામાં રહે છે. સ્વરાજ ભોગવતા કોલોનીને માટે આ દેશના કર ભરનારાઓ આટલો ખરચ શા માટે ઉઠાવે તેની મને ખબર પડતી નથી. આફ્રીકાને કોઇ દુશ્મનની ધાસ્તી નથી, એટલે આ લશ્કરનું કામ સંસ્થાનની અંદરની કારભારમાં શાન્તિ રાખવાનું છે. આનો અરથ એ થયો કે કોલોનીઅલ સરકાર વડી સરકારના લશ્કરની મદદથી પોતાના દેશમાંથી જુદા જુદા વરણની પ્રજા તરફ પોતાની મરજી મુજબ વરતી શકે. ગુલામી અથવા ચાંથીઆપણાના ધોરણ ઉપર કોઇ સંસ્થાનનો પાયો રચાયેલો હોય તો તે પ્રજાની ગણનામાંથી બાતલ થાય. બ્રીટીશ પ્રજાના સીદ્ધાંત મુજબ ન્યાયસર જે સંસ્થાન રાજ્ય કારભાર ચલાવવા ના પાડતું હોય તેને સામરાજ્યનો લાભ કદી ન મળવો જોઇએ. હીંદુસ્થાનમાં ૮૦ હજાર જેટલું લશ્કર રહે છે અને તેનો લાખો પાઉંડનો ખરચ હીંદ આપે એ હીંદ કરતાં દક્ષીણ આફ્રીકાને વધારે લાભ શા માટે મળે તેનું કારણ દક્ષીણ આફ્રીકાએ બતાવવું ઘટે છે. એટલું તો ચોકસ છે કે ત્યાં હીંદી તરફના વરતનથી સામરાજ્યનું હીત તો જળવાતુંજ નથી.

વધુ સત્યાગ્રહી જેલમાં

પાઇનટાઉન આગળ મી. ઇમામ અબદુલ કાદર બાવાઝીરે બીજ ઉપર રાખેલા ન્યુ જરમનીવાળા સત્યાગ્રહી કેમ્પમાં રહેવા જતાં જે ૭૬ સત્યાગ્રહીઓ પકડાયા હતા તેઓ ૭ દીવસની જેલ પુરી કરી છુટયા એટલે તેમને પ્રોટેક્ટરની ઓફીસે લઇ જવામાં આવેલા, અને ત્યાંથી કેટલાકને પોતપોતાની કોઠીમાં કામ ઉપર મોકલ્યા. શનીવારે બાકીમાંના ૧૩ માણસો જે અવોકામાં હેરીસન બ્રધર્સની શીરમીટમાં હતા તેઓના પર કામ ઉપર નહીં જવા માટે કામ ચલાવ્યું. તેમણે જણાવ્યું કે હડતાલ વખતે તેમના તરફ ખરાબ વરતન ચલાવવામાં આવ્યું હતું. તેમણે પ્રોટેક્ટર પાસેથી મદદ માગી પણ મળી નહીં. માજીસ્ટ્રેટ મી. ગીબ્સને કહ્યું કે તેમને માટે પોતાને દીલસોજી ન હતી. તેઓએ કામ ઉપર ચડવું જ જોઇએ. એક માણસને ૨૦ અને બીજા બધાને ૧૪ દીવસની સખત મજુરીની જેલ મળી છે. ત્રણ માણસો જે નાતાલ એસ્ટેટના હતા તેમને ૧૪ દીવસની અને એકને ૭ દીવસની જેલ મળી. અમ્બોડી વેલી શુગર કુ.ના બે માણસોને તથા આર. જે. ચીક્સ એસ્ટેટ (અમમેની)ના એક માણસને ૧૪ દીવસની સખત મજુરીની જેલ મળી. અમમેનીવાળા માણસે કહ્યું કે ફાંસીએ ચડાવે તો પણ તે ફરીથી તે જગ્યાએ કામે નહીં જાય.

'માંચેસ્ટર ગારડીઅન'

ઇંગ્લાંડનું 'માન્ચેસ્ટર ગાર્ડીઅન' કમીશન વિષે લખે છે કે આ કમીશને પોતાની તપાસ અમુક સવાલોમાંજ ચલવવાની હદ બાંધવી જોઇએ નહીં પણ દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓની સઘળી તકલીફોની તપાસ કરવી જોઇએ. તેમાં હીંદી કોમ તરફથી કોઇ સભાસદ નથી એ ઠીક નથી થયું; તેમ છતાં હીંદી કોમ તરફથી પ્રતિનીધી તેમાં હાજર હોવો જોઇએ. વળી તે કમીશન જ્યાં સુધી નીચલી ત્રણ બાબતોનું નિરાકરણ ન કરે ત્યાં સુધી સંતોષ થાય તેમ નથી.

૧ હીંદીઓ ઉપરની નિરદય અને જુલમી વરતણુક

૨ ૧૯૧૧ની સાલમાં જનરલ સ્મટસે હીંદી કોમને જે વચન આપેલું તે પાળવા જેવી રીતનું નવું ઇમીગ્રેશન બીલ છે કે નહીં

૩ યુનીઅન સરકાર યુનીઅનમાં હીંદી પ્રજા તરફ કેવા મુદ્દાઓથી વરતવા ઇચ્છે છે?

પરાઇ સરકાર જો હીંદી પ્રજા તરફ જુલમ ચલાવે તો તેને તેમાંથી છોડાવવાનો ઇંગ્લાંડને હક છે. તો પછી યુનીઅન સરકાર શહેનશાહતનો હક કબુલ ન રાખે તો ખરેખર શહેનશાહતનું કારસ થાય. ઇમીગ્રેશન બીલ હીંદીઓની સંમતિ વિના પસાર કરી જે મુશ્કેલીઓ ઉભી કરી છે તેમાં હોમ ગવર્નમેંટનો પણ વાંક છે, એમ જણાવી તે છાપું જણાવે છે કે હોમ ગવર્નમેંટે હવે યુનીઅન સરકારને એમ કહેવું જોઇએ કે "તમારી ઇચ્છા હોય તો આ લોકોને તમારા દેશની બહાર રાખો. પણ જ્યારે તમે તેમને તમારા દેશમાં રાખેલા છે ત્યારે તેઓ તરફ ન્યાયી વરતન ચલવવામાં આવવું જોઇએ. તેઓને અમુક તમાજીક હકો આપવા જોઇએ. તેઓની ધાર્મીક અને સમાજીક લાગણીઓને માન આપવું જોઇએ. વળી તમે તેમને હમણાંજ રાજકીય હકો આપો એવી અમારી માગણી નથી તેમ છતાં ભવિષ્યમાં તેઓને રાજકીય હકો પણ મળે તે રીતનું ધોરણ તમારે તેમની સાથે રાખવું જોઇએ."

મી. માર્શલ કેમ્પબેલ અને મી. ગાંધી

તેમના વચ્ચેનો પત્ર વહેવાર

[ગયા અંકથી ચાલુ]

મી. ગાંધીનો જવાબ

વહાલા મી માર્શલ કેમ્પબેલ,—તમારા તા. ૩૦'ના પત્રથી અને તેમાં તમે નીખાલસ દીલથી જે લાગણીઓ બતાવી છે તેથી હું તમારો ઘણો આભારી છું. મને લાગે છે કે હાલની ચળવળથી મારી અને મારા મિત્રો વચ્ચે એક ભારે ફાડ પડી છે. કાળે કરીને અને ભવિષ્યની મારી વરતણુક એક સરખી રહેશે તો તે ફાડ પાછી સંધાઈ જશે. હું તમને એટલીજ ખાતરી આપી શકું કે ટંટા ફીસાદને ઉત્તેજન આપ્યું હોય અગર તેવી સલાહ આપી હોય એવો કોઇ પણ મારો સાથી હોય એની મને ખબર નથી. ભયંકર ઉશ્કેરણીના વખતમાં પણ તોફાની રસ્તો અખત્યાર ન કરવો એ સત્યાગ્રહનો એક સિદ્ધાંત છે. મી. ગોખલેએ અગર તો હીંદી કમીટીએ તમારું આમંત્રણ સ્વીકારયું, તેથી અમે અમારી સામાજીક ફરજમાંથી પાછા પડીએ એમ તો નજ બની શકે.

હડતાલ અને જેલમાં જવાના પ્રયાસો, એ બધું કંઇ ગીરમીટીયા હીંદી ઉપર જે જુલમ ગુજરે છે તેની સામે નાપસંદગી બતાવવાની ખાતર નથી; પણ હીંદુસ્તાનના મહાન એચંચીને, સરકારે ત્રણ પાઉંડનો કર નાબુદ કરવા બાબતમાં વિશ્વાસઘાત કર્યો તેથી, અને આખી દુનિયામાં ધીક્કારને પાત્ર નીવડેલ એવા તે ઘાતકી કરને નીભાવી રાખવાના સરકારના કારયથી તે સરવ નીપજવા પામ્યું છે. સત્યાગ્રહ કે જેને તમે અતિશય વખોડી નાખ્યો છે તે અમારાં ઢું [illegible] ૮ વરસ ખાતર ત્રણ છ વરસથી અમારું હથીયાર થઇ પડેલ છે. અને જ્યારે જ્યારે અમે તેને વાપરવાનું શરૂ કરયું છે ત્યારે

સારે તમેજ જેવી રીતે તેને માટે ધિક્કારના ઉદ્ગાર કહાડયા છે તેવીજ રીતે તેને વખોડી કહાડવામાં આવતું, પણ જે માણસોએ વધુ વિચાર કર્યો છે, તેઓએ ધીમે ધીમે અમારા હથીયારને ન્યાયી હથીયાર ગણ્યું છે. ઘણે ભાગે તો તે જે દુઃખોના નિવારણ માટે વપરાયું છે તેમાં ફતેહ મળી છે. આ સમયે તેણે ભારે રૂપ પકડયું. આ વખતે તેણે અતી કઠણ અને ઘણા વિસ્તારમાં દુઃખ ઉપજાવ્યું છે, અને તેથી કરીને જે લોકોને તે કૃર સાથે સંબંધ હતો તેમણે ભારે ગુસ્સાની લાગણી દરસાવી. એવી આશા છે કે, ઘણા લાંબા વિચાર પછી જે માગણીઓ સરકાર તરફ મોકલી છે તેનો નિરણય કરવામાં સરકાર પોતાની મરજી પ્રમાણે કરવા કરતાં ન્યાય અને ડહાપણથી કામ લેશે. જો તેથી ઉલટું થાય, અને સરકાર અમારી પ્રારથનાનો અસ્વીકાર કરે તો સત્યાગ્રહ ચાલુ થવાનો એ ચોક્કસ છે. હીંદી કોમને જેઓ હાલ દોરી રહ્યા છે તેમણે લીધેલો રસ્તો ડહાપણ ભરેલો છે કે નહીં તે તો ભવીષ્યની પ્રજાજ કહી શકશે.

મારશલ કેમ્પબેલનો પત્ર

વ્હાલા મી. ગાંધી,—તા. ૧ લીના તમારા પત્રથી અને બધો પત્ર વહેવાર જાહેર છાપાઓમાં મોકલવાની રજા આપી તેથી હું તમારો ઘણો આભારી છું.

એક અગર બે બાબતોમાંજ તમારા પત્રનો જવાબ મારે આપવાનો છે.

૧ ટંટા રીસાદને ઉત્તેજન આપ્યું હોય અગર તો તેવી સલાહ આપી હોય એવો કોઈ તમારો સાથી ન હોય એવું તમે ખાત્રીપુરવક જણાવો છો. પણ તે સાથે એટલું પણ ખરું છે કે તેમાંના ઘણાએ જબરજસ્તીનો છુટથી ઉપયોગ કર્યો છે. આ ઉપરથી મને ખાત્રી થાય છે કે આ લડત સત્યાગ્રહની નથી; અને તેનું જોર એટલું વધી ગયું છે કે તમે તેની લગામ કબજે રાખી શકયા નથી.

૨ ગીરમીટીયા હીંદિ તરફ જે વરતણુક ચલાવવામાં આવે છે તેની સામે નાપસંદગી બતાવવાને ખાતર હાલની હડતાલ નથી એવુ જાણી હું ખુશી થયો. પણ હીંદી આગેવાનો એમ કહેતા જણાય છે કે હડતાલનુ મુખ્ય કારણ તો દક્ષિણ આફ્રીકાના હીંદીઓની ગુલામી સ્થિતિ હોવાનેજ છે

૩ નવુ પાઉન્ડનો કર જારેન લ લેવાતા આ લડતથી જુસ્સો ફરી નીકળ્યો છે તેથી હુ આ રીતે તમને લખું છુ એમ તમારા લખાણથી જણાય છે. પરન્તુ આ બાબતમાં હુ તમને ખાત્રી આપું છુ કે પાઉન્ડના નુકશાનીના સવાલ ઉપરથી મને જરા પણ અસર થઇ નથી.

જો મને લાગશે કે તમારી ફીલસુફી ડહાપણ ભરેલી છે અને તેથી ગીરમીટવાળા હીંદી, કોલોનીમાં જન્મેલા હીંદી અને મહેનતુ વેપારી કે જેને અહીં આવવાનું પ્રથમ ઉત્તેજન અમે આપેલું છે તેમને લાભ થતો હોય એવુ જણાય તો આ વખતે મારે જે કાંઇ નુકસાન થયું છે અગર થાય તે કરતા પણ ઘણું વધારે નુકસાન ઉઠાવવાને હું તઇયાર છુ.

દાન્નીઆના... મી. એમ. બી. ડનરે લખે છે કે મી કેલનબેક તા ૪ થી સવારે આ... જેલમાં સત્યાગ્રહીઓને મળવા આવ્યા હતા આસએપ મી મુલ્લાને ત્યા મીટીંગ થઇ હતી. જેમાં મી કેલનબેક લડતના ખબરો વિષે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... તેઓ ... અહીંના ... હીંદી ... હાજર થયા હતા.

મી. દેસાઇનો કેસ

મી પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇને બીજા સત્યાગ્રહીઓ સાથે મારીત્સબરગથી નવેમ્બરની તા. ૨૭ મીએ ડરબનની જેલમાં લાવવામાં આવ્યા હતા. ત્રીજે દીવસથી જેલની તકલીફો સામે દાદ નહી મળવાથી તેમણે તથા બીજા સત્યાગ્રહીઓએ અપવાસો શરૂ કરેલા. અપવાસો શરૂ થયા તેજ દીવસથી પાચ સાત જાણીતા સત્યાગ્રહીઓને જુદા જુદા પુરી એક બીજાથી અલગ પાડી નાખેલા. તા. ૧લી ડીસેમ્બરની સવારે પોતાની બાકીટ સાફ કરવા તથા હાથ મોં ધોવા લઇ જતી વખતે એક નેટીવ વોરડર નામે પાસ્સાનાએ તેના ઉપર હુમલો કરેલો. આ વીષેનો કેસ ગયા સોમવારે ડરબનની ફોજદારી કોરટમાં ચાલ્યો હતો. પ્રોસીકયુશન તરફથી સારજંટ મેલીન્સન હતા. કેસની તપાસને માટે મી. પોલાક પણ હાજર હતા. બચાવ તરફથી મી. રેનો હતા.

મી. દેસાઇ ઉપર હુમલો થયો તેને આગલે દીવસથી તેને એક કોટડીમાં એકલા પુરેલા અને કેદીઓ સામે ચાલી રહેલી ગેરવરતણુક સામે દાદ મેળવવા માટે જે અપવાસો (હંગર-સ્ટ્રાઇક) શરૂ થયા હતા તેમાં મી. દેસાઇને પુરા બે દીવસના અપવાસ થયા હતા. મી. દેસાઈ બાકીટ સાફ કરી હાથ મોં ધોવા જતા હતા તેવાજ એક ગોરા દરોગાએ પ્રથમ કાંઈ પણ બોલ્યા ચાલ્યા વગર ધકકો માર્યો અને નાવાની કોટડીમાંથી બહાર કાઢયા. મી. દેસાઇએ ધકો નહીં મારવાનું ગોરા દરોગાને કહ્યું. તેટલામાં એક મુખ્ય દરોગો આવ્યો અને તેણે ગાળ આપી ધકકો માર્યો તે મુખ્યને મી. દેસાઇએ પોતાને હાથ મોં ધોવાના છે એમ કહ્યું પણ તેણે સાંભળ્યું નહીં. અને એક બીજો મુખ્ય વોરડર આવી ધકો મારી તેને બ્લોક તરફ લઇ ગયો. આ ધકાથી તે પડી ગયા અને સાથળ ઉપર તેમને ઇજા થઇ. મી. દેસાઈ પડેલા ત્યાંથી થોડે ઘસડીને તેની કોટડીમાં તેને લઇ ગયા અને બપોરે એક વાગે મલમ પટી થયા. ત્યાં સુધી મી દેસાઇ દરદથી પીડાતા રહ્યા બીજે દિવસ ઇસ્પીતાલમાં દાખલ થયા અને ત્યાં ૧૧ દિવસ ડાકટરની સારવાર નીચે રહ્યા. ઉલટપાલટ તપાસમાં જણાવ્યું કે ઇનસાફ મેળવવાની ખાતર અપવાસો કરી મારી જાતને દુઃખ આપવાનું મેં શરૂ કરયું હતું. મે સાડા ચાર દિવસ અપવાસો કર્યા હાલ ફરીને મેં બે દિવસ થયાં અપવાસ શરૂ કર્યા છે અને તે વખત હુ આજ છું તેના કરતા નબળો ન હતો. મેં બાકીટ ઉપાડવાની ના પાડેલી નહિ. મુખ્ય દરોગાએ મારી બાકીટ ઉપાડેલી તે તેની ભુલ. મે તેને ઉપાડવાનું કહ્યું ન હતું. બાદ મી. રેનોએ સવાલો પુછ્યા જેમાં તે એમ બતાવવા માગતા હતા કે મી. દેસાઇએ જેલના અમલદારોની ધીરજની ઘણી કસોટી કરાવી અને તે જાણીને તકલીફ શોધતા હતા.

મી ડાયરે જુબાની આપી કે ફરીયાદીને પેની જેવડા બે જખમ થયેલા તેને આચકો લાગ્યો હોય એવી નિશાની નહીં જણાઇ મી. છગનલાલ ગાંધી આ બનાવ બન્યો તે દિવસે જેલના ઇસ્પીતાલમા હતા તેના કોટડીની બારીમાંથી મી. દેસાઇપર થતો હુમલો તેણે જોયેલો. તે મુજબ તેણે સાક્ષી આપી

...ડરે ... જણાવ્યું કે ફરીયાદીએ પોતાની બાકીટ ... ઉઠાવી ... તેને બાકીટ ઉઠાવવા કહ્યું. તહોમતદારે 'ડીસીપ્લીન' જાળવવા ખાતર જરૂર કરતા

વધારે જોર નહીં વાપરેલું. જબરદસ્તી તો તેણે કરીજ નહોતી. તેની જગ્યાએ હું હત તો પણ તેમજ કરત

મી. વેલડર ડીવીસે કહ્યું કે તે દિવસે જેલમાં ૭૭૦ કેદી હતા. કેદીને મોઢું પીવા લઇ જતાં કથા પ્રમાણે ન કરે તો જરૂર પડતું જોર વાપરવું પડે. ફરીયાદીએ ઘણીજ તકલીફ આપવા મહેનત કરેલી હુકમ ઉઠાવવામાં તે ઢીલ કરે છે અને જ્યારે કાંઇ કહેવામાં આવતું ત્યારે દલીલ કરવાનું શરૂ કરે છે. આવતાંજ તેણે તકલીફ આપવા માંડી. તહોમતદાર પારસ્લાનાએ કહ્યું કે હું ૭ માસ થયા જેલની નોકરીમાં છું. તા. ૧ ડીસેમ્બરે ફરીયાદીને હું બાકીટ સાફ કરાવવા લઇ ગયો. મોઢું ધોઇ બાકીટ લીધા વિના તેણે ચાલવા માંડ્યું. તેથી હું તેને બોલાવી લાવ્યો. આમ લાવતાં તે પડી ગયો એટલે હું તેને ઉઠાવી લઇ ગયો ઉઠાવ્યા પછી તે ચાલી શકેલ. બાજાટ કોઇ બીજાએ ઉપાડેલી. ફરી તપાસમાં તેણે જણાવ્યું કે ફરીયાદીના પગમાં ઘાસ ઉપરની લાકડીનો ઠેકો આવવાથી પડી ગયો. મેં તેને ધક્કો મારેલો નહીં.

વકિલ મી. રેનોએ ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે ફરીયાદીનો ઇરાદો તકલીફ ઉભી કરવાનો હતો. તેણે હુકમનો અનાદર કરી દલીલ કરી. આવી સ્થિતિ ચાલવા દેય તો ૮૦૦ કેદી ઓમા 'ડીસીપ્લીન' કેમ જાળવી શકાય? ફરીયાદી અમલદારો સાથે ટંટો ખોળવાના ઇરાદાથી જેલમાં ગયેલ અને આ કેસથી ફરીયાદી એમ બતાવવા માગે છે કે બીચારા ઓફીસરો સામે અમલદારો બહુજ ઘાતકીપણે વરતે છે. ફરીયાદી તકલીફ ખોળતો હતો જેના હું ખાત્રીપુરવક જાહેર કરું છું કે જરા પણ જબરદસ્તી વાપરવામાં આવી ન હતી

બાદ ન્યાયાધીશ મી ગીબસેને જણાવ્યું હતું કે 'ડીસીપ્લીન' જાળવવાના ખાતર જરૂર પડે તેના કરતાં વધારે જબરદસ્તી વપરાઇ નથી અને તેથી હું તહોમતદારને છોડી મુકું છું

પોરટ એલીઝાબેથ હીંદુ સંતસંગ ધરમ સભાના સેક્રેટરી મી. બી. આર. પલસાણીઆ લખે છે કે આ મંડળનો એક મેળાવડો થઇ તા. ૪ થીએ મી. દેવાભાઇ રતનજીના આશરા હેઠળ થયો હતો. ગ્રેહામ્સટાઉનથી આવનાર મી. નરસીંહ ભાઇ કલ્યાણજી તરફથી શી. ૫ તથા મી. મોરારભાઇ હરી ભાઇ તરફથી શી. ૪ સભાને ભેટ મળી હતી. સ્વદેશ જનાર મી. કાલીદાસ વલ્લભને સભા તરફથી માનપત્ર અરપણ કરવામાં આવ્યું હતું. અને જનાર ગ્રહસ્થે સભાને અદના ભેટ આપી હતી. મસીક ફંડ ઉઘરાવ્યા બાદ સભાને લગતું કામ થયું હતું બાદ સત્યાગ્રહની ચાલુ લડત તરફ પુરતી દીલસોજી ધરાવવામાં આવી હતી અને તે સંબંધી ફરીથી મદદ મોકલવાનો ઠરાવ થયા બાદ ઇશ્વર ઉચાર કરી સભા વિસરજન થઇ.

ડરબનથી સોની ગોપાલ મેરામલ લખે છે કે ફીલ્ડ સ્ટ્રીટ માં મી. નારણ હરિલી કંપનીમાં કામ કરનાર મી. ઇચ્છારામ તથા મી. ગોકુલ દેશ જવા રવાના થવાથી તેમની ન્યાતિના ઘણા ગ્રહસ્થો તથા શ્રીયુત અંબારામ મહારાજ તેમને સ્ટીમરે રવાના કરવા ગયા હતા. મી. નારણને ત્યાં દર રવિવારે થતા ભજનમાં સુરત રીતે આ બન્ને ભાઇ ભાગ લેતા. ધરમનાર ...ના પ્રસંગે ફીલમ પાઠશાળામાં ભણતી બાળીઓને આ ...તે મહા... તરફથી મીષ્ટાન ભોજન આપવામાં આવ્યું. ...ની ...ની કુરબાનતા લાવતા વખતના...એ ઇચ્છી હતી.

રેવરન્ડ સી. એફ. એન્ડરુઝ

રેવ. સી એફ એન્ડરુઝ જેઓ આવા કટોકટીના સમયમાં પોતાની અંતઃકરણની ઉંડી લાગણી દર્શાવવા અને દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓનાં દુખો જાતે જોવા હીંદુસ્તાનના પ્રતિનિધિ તરીકે અહીં આવેલા છે તેમનો જન્મ સને ૧૮૭૧ના ફેબરૂઆરીની ૧૨ મી તારીખે થયો હતો. તેમનાં માબાપ અંગ્રેજ અને સ્કોચ કુટુંબમાંથી ઉતરી આવેલા છે. તેમનું કુટુંબ મોટું હોવાથી તે ગરીબીમાં ઉછરેલા. બરમીંગહામ ની હાઇસ્કુલ અને કેમ્બ્રીજની પાઠશાળામાં સ્કોલરશીપો મેળવીને તેમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ને ત્યાં તેણે સારી નામના મેળવી. થોડા વખતમાં જ કેમ્બ્રીજની એક પાઠશાળાના ફેલો નીમાયા. ત્યાં તથા લંડનમાં કેટલાક વરસો રહી તેણે મજુર વરગ સંબંધી અને સામાજીક સવાલો ઉપર ઉપયોગી અનુભવ લીધો. વચમાં તેની તબીયત સારી રીતે બગડેલી હતી. ખ્રીસ્તી સોશીઅલ યુનીયનના તે મુખ્ય સભાસદ હતા ૧૮૯૧ પછીથી તેમને હીંદુસ્તાન જવાની ઇચ્છા થઇ. દુનીઆના ધાર્મિક વિકાસમાં હીંદુસ્તાનના ઇતિહાસને અને ધરમને અગત્યનાં ગણીને તેમણે તેનો અભ્યાસ ખરા મનથી કરવા માંડ્યો. તેમણે ડરહામના એક ઉદાર દીલના પાદરી વેસ્ટકોટને પસંદ કર્યા. છેવટે કેમ્બ્રીજ પાઠશાળાનું મીશન જે દીલ્હીમાં બીશપ વેસ્ટકોટે સ્થાપ્યું હતું. ત્યાં સને ૧૯૦૪ માં ગયા. હીંદુસ્તાનમાં પણ તેની તબીયત લથડતી રહી. ૧૯૧૨ માં મી એન્ડરુઝ વિલાયતમાં હતા ત્યારે મી. ગોખલે સાથે દક્ષિણ આફ્રીકાના સવાલ સંબંધી તેમને વાત થઇ. મી. ગોખલે તેમના અંગત મીત્ર બન્યા. બંગાળી કવી રવીન્દ્રનાથ તાગોર જે તેમના ખાસ મીત્ર છે તેમની સાથે ઘણો વખત ગાળ્યો. સને ૧૯૧૩ નો ઘણો ભાગ તેમણે બોલપુરની શાન્તિ નિકેતન—રવિન્દ્રનાથ તાગોરના આશ્રમમાં કવિની ગેરહાજરીમાં ગાળ્યો અને તેમની શાળામાં મદદ કરી. પણ દક્ષિણ આફ્રીકા આવતા પહેલાં તેઓ ફરીથી મેલેરીયાથી પટકાઇ ગયા હતા. અને તેમાં વળી તોફાની દરીઆ પસાર કરવો પડ્યો, તેથી ફીનીક્સમાં મી. ગાંધી સાથે એક અઠવાડીયું શાંતિમાં ગાળવા ઇરાદો રાખ્યો. પરંતુ એક દીવસ ફીનીક્સમાં રહ્યા તેવામાં મી. ગાંધીને પ્રીટોરીઆ જવાનું થયું. એટલે મી એન્ડરુઝ પણ તેની સાથે તરતજ ચાલી નીકળ્યા

મી. એન્ડરુસે દીલ્હીની સ્ટીવનસન કોલેજમાં બંગાળી પ્રીનસીપાલ મી. એસ. કે. રુદ્રના હાથ નીચે પ્રોફેસર તરીકે રહી દશ વરસ ગાળ્યાં. તે હરીદ્વાર ગુરુકુળના સ્થાપક અને અધ્યાપક મહાત્મા લાલા મુનશી રામના અને બોલપુરના શાન્તિ નિકેતનના સ્થાપક અને અધ્યાપક ગુરુદેવ રવિન્દ્રનાથ તાગોરના ખાસ મિત્ર બન્યા છે. રવિન્દ્રનાથ તાગોરને માટે તેમનો સ્નેહ અને તેમની મિત્રતા "મોડરન રીવ્યુ" માં આવતા સંખ્યાબંધ લેખો અને ભાષણોદ્વારા દેખાઇ આવે છે. કવિ વિષે એક વ્યાખ્યાન તેમણે વાઇસરોય પાસે આપ્યું હતું અને આ રીતે હીંદુસ્તાનમાંના અંગ્રેજોમાં તેમને ઓળખાવ્યા અને હીંદુસ્થાનમાં તેમની કીર્તી વધારી રવિન્દ્રનાથ ટાગોરે મહાન 'કવિ તરીકે અંગ્રેજી સાહિત્યમાં ન ...મેળવીને પુરવ અને પશ્ચિમને એક બીજા પ્રત્યે માનની લાગણીથી જોવા કરવાની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી છે. આ એક હકી...

કેળવયેલા ગોરાઓને સુદ્ધાં હીંદુસ્તાનની મહત્તાનું, નવું તત્વ આપ્યું છે આપણા મીજબાનના વિચારો બાબુ રવિન્દ્રનાથ ટાગોરના વિચારોને મળતા છે.

મી. ડબલ્યુ. ડબલ્યુ. પીઅરસન

આપણા મીજબાન મી. પીઅરસન ઓક્સફર્ડ યુનીવરસીટીના એમ. એ. અને બી. એસ. સી. છે. તેમની ઉમર ૩૨ વરસની છે, અને ૧૯૦૭માં ભવાનીપુરની લંડન મીશન કોલેજમાં વનસ્પતિશાસ્ત્ર અને અંગ્રેજીના પ્રોફેસર તરિકે નીમાયા. હીંદુસ્તાનમાં ચાર વરસ રહ્યા પછી તેમની તબીયત બગડી તેથી તે વીલાયત ગયા અને ત્યાં હીંદી વીદ્યાર્થીઓને કેળવણી સંબંધી સલાહ આપનાર મી. આરનોલ્ડના અંગત મદદનીશ બન્યા વીલાયતમાં બાબુ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર જેમના વીષે તેમને બહુ માન અને સ્નેહ છે તેમની સાથે ઓળખાણ થઇ. બાબુએ તેમને પોતાના શાંતી નીકેતન આશરમમાં જોડાવા કહ્યું. તે તેમણે સ્વીકાર્યું પોતાના કામમાં વધારે મદદરૂપ થઇ પડે એટલે બંગાળી ભાષાનો અભ્યાસ કરયો. મી. પીઅરસન બોલપુરમાં પોતાનું કામ આ મહીનેજ શરૂ કરવાના હતા અને હીંદુસ્થાન પાછા ફરી તેમ કરવાની ઇચ્છા રાખે છે, દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિન્દીઓ તરફ ખરાબ વરતણુંક સામે ઓ. મી. ગોખલેએ જ્યારે દીલ્હીમાં મોટી સભા ભરી ભાષણ કરયું હતું તે વખતે ગોરા લોકો તરફથી તે બોલનારા હતા મી. પીઅરસને જ્યારે જાણ્યું કે મી. એન્ડરૂઝ દક્ષિણ આફ્રીકાના હિન્દી સવાલનો અભ્યાસ કરવા જાયછે, અને જ્યારે તેમને પોતાના મિત્રની નાદુરસ્ત તબીયતમાં મદદગાર થઇ પડવાને સારૂ જવા પુછવામાં આવ્યું ત્યારે પોતાનું કામ છોડી દેવામાં બીલકુલ અચકાયા નહીં અને એકદમ તઇયાર થઇ ગયા. મી. પીઅરસન મી. ગોખલેના અને હરિદ્વાર ગુરૂકુલવાળા લાલા મુનશીરામના. ઘાડા સબંધમાં આવેલા છે

હીંદુસ્તાનમાં ચરચા

ઠામ ઠામ સભાઓ

ભાવનગરની બાનુઓની એક જાહેર સભા તા. ૨૭ નવેમ્બરના રોજ મળી હતી ભાવનગરના માજીસ્ટ્રેટ મી વામન રાવનાં પત્ની પ્રમુખસ્થાને બેઠાં હતાં તેમણે દક્ષિણ આફ્રીકામાં હીંદીઓ તરફથી ભગાવવામાં આવતી સત્યાગ્રહની લડત વિષે વિવેચન કરયું હતું તેમને ભારતના ફંડમાં યથા શક્તિ મદદ કરવાને અરજ કરી હતી. સભામાં તે વેળા તુરતજ રૂ. ૭૫૦ જેટલી રકમ ભરાઇ ગઇ હતી.

ભાવનગર ખાતે પુરૂષોની સભા તા. ૩ ડીસેમ્બરે એ.લ બર્ટ વીક્ટર સ્કવેરના મંડપમાં શે. પ્રભાશંકર પટ્ટણી કરના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. જે વખતે શે. મણીશંકર રતનજી ભટ, શે. ગુલાબરાય ગોવીન્દરામ દેસાઇ અને બીજા ગ્રહસ્થોએ ભાષણો કરતાં [illegible] કે મી ગાંધી [illegible] વાતનાં [illegible] ભાવનગર [illegible] તેર [illegible] કરી દે, પેરલે બીજાની [illegible] ને હવે [illegible] જે સંગીન ઈલાજ થાય છે તેમાં ભાવનગરની પ્રજાએ તો

દરાએ રૂ. ૨૦૦૦ ની રકમ ભરાયાનું પ્રમુખે સભામાં જાહેર કરયું હતું. તે ઉપરાંત તેજ વખતે સભામાં બીજી રૂ. ૫૦૦ ની રકમ થઇ હતી

વાંકાનેરથી એક ખબર પત્રી જણાવે છે કે દક્ષિણ આફ્રીકામાં શુરવીર સત્યાગ્રહીઓ પોતાના દેશનો માન મરતબો નીભાવવા આત્મભોગ આપી જે દુઃખ સહન કરી રહ્યા છે તે તરફ આ શહેરમાં ઉંડી દીલસોજી ધરાવવામાં આવે છે. તેઓને મદદ કરવા ઘેર ઘેર ફરી ફંડ ઉઘરાવવા એક કમીટી મેં૦ દાકતર સાહેબ ગજાનન ત્રીયાબક મહીમતુરાના પ્રયાસથી નીમવામાં આવી છે જેમાં નગર શેઠ વનેચંદભાઇ, દોસી વીરપાલ ડુંગરસી, માસ્તર ઉમેચંદ નારણજી વીગેરે ખંતથી ભાગ લે છે. મી. ગાંધીના પિતાશ્રી વાંકાનેરમાં એક વખતે કારભારી હતા એ વિચારથી અહીંના શહેરીઓ વધુ ગમગીન બને છે અને ઉઘરાણાના કામમાં ઘણો ઉત્સાહ બતાવે છે.

ઉમરેઠ મુકામે તા. ૨૭ નવેમ્બરે સંતરામ મંદીરના ડુશાદે મકાનમાં એક મોટી જાહેર સભા મળી હતી. પ્રમુખપદે અહીંના વતની અને શેઠ પ્રીવ વેપારી ભટ કીરપાશંકર નરોતમ બીરાજ્યા હતા. લગભગ બધા વર્ગોએ ખાસ હાજરી આપી હતી. આપણી લડતમાં સહાનુભુતી તથા સંકટો સામે પ્રોટેસ્ટના ઠરાવો પસાર કર્યા બાદ ફંડ ઉઘરાવવાને એક કમીટી નીમાઇ હતી

મુંબઇના મીલમજુરોની એક મોટી સભા મી. ગોપાળ બાપુજીના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી, જે વખતે સેંકડો મજુરો હાજર હતા. સભામાં દીલસોજીના ઠરાવો થયા ઉપરાંત પાર્લામેંટના મજુર પક્ષના આગેવાનોને આ સવાલ ઉપાડી લેવાની તથા પોતાની લાગવગ વાપરવાની ખાસ ભલામણ કરી હતી.

મુંબઇની બાનુઓની સભાનો જે હેવાલ અમે આપી ગયા તે સભામાં આગેવાની ભર્યો ભાગ લેનારાઓમાં નીચેની બાનુનાં નામ પણ જોવામાં આવે છે મીસીસ રાનાડે, મીસીસ હીટન (મુંબઇની હાઇકોર્ટના જજ તથા યુનીવર્સીટીના વાઇસ ચેન્સલર મી. હીટનનાં પત્ની) અને મીસીસ કારમાઇકલ (મુંબઇના ગવરનરના ચીફ સેક્રેટરીનાં પત્ની)

મુંબઇની ગાંધર્વ નાટક મંડળીએ 'માન અને અપમાન' ને. અમ્પાયર થીએટરમાં દક્ષિણ આફ્રિકન ફંડના લાભ માટે ખાસ ખેલ કર્યો હતો. જે વખતે ઘણા માણસોએ હાજરી આપી હતી. ઓન. સર ફીરોજશાહ મહેતાની ગેરહાજરીમાં પ્રમુખસ્થાન ઓન. મી. ગોકલદાસ કહાનદાસ પારેખે લીધું હતું.

અમરાવતીમાં સઘળી કોમની બાનુઓની એક મોટી સભા મીસીસ મુધોલકરના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી, જે વખતે તેમણે દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદી બાનુઓની સ્થિતિ અને બહાદુરી ભરેલી હીંમતની સમજ આપી હતી, અને દિલસોજી અને મદદ માટે અરજ કરી હતી સભાએ નીચેના ઠરાવો પસાર કર્યા હતા "આ સભા દક્ષિણ આફ્રિકાના સંબંધમાં નામદાર લોર્ડ હારડીંગે જે ગંભીર વલણ બતાવી છે તે માટે તેમનો ઉપકાર માને છે, અને તેમ.જ રીતે આ સવાલ ઉપાડી લેવાને અને આ બાબતમાં નામદાર શહેનશાહ [illegible] ના [illegible] વગ વાપરવાને અરજ ગુજારવાને ના. લેડી હારડીંગને વિનંતિ કરે છે"

મોહનસેન તથા બેંગલોરમાં મી વી. પી માધવરાવના પ્રમુખ પણા નીચે સભાઓ મળી હતી.

લખનોરમાં ગયે અઠવાડીએ જણાવી તે ઉપરાંત એક બીજી સભા તા. ૧ ડીસેમ્બરે ઓન. રાય બીશંભરનાથ બહાદુરના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. જે વખતે પંડિત ગોકરણ નાથ મીશ્રી, રમાકાંત માલવીઆ, રામહરીપ્રસાદ, હાફીઝ હીદાયત હુસેન, એ. ડબલ્યુ નહાસમ, પંડીત અજોધ્યાનાથ અને બીજાઓ હતા. ફાળાની અંદર લખનોરના લોર્ડ બીશપ રેવ. વેસ્ટકોટ, સીમલા એલાયન્સ બેંકના મેનેજર મી. આરાકુન કાનપુરના સેશન જજ મી. સેમ્પસન અને બીજા કેટલાક જાણીતા ગોરાઓએ પણ મોટી મોટી રકમો ભરી હતી.

ફીરોઝનગરના રહીશોની એક મોટી સભા ત્યાંના ટાઉનહોલમાં તા. ૨૧ મી એ ભરાઇ હતી. જે વખતે દિલસોજીના ઠરાવો પસાર કર્યા બાદ ઉઘરાણાને માટે કમીટી નીમાઇ હતી.

ફીરોઝપુરમાં પુરાની મંડી વાળા મકાનમાં ઓન. લાલા કાશીરામના પ્રમુખપણા નીચે ઘણા જુસ્સા ભરેલી સભા મળી હતી. ત્યાંની બાનુઓની સભા પણ બીજે દીવસે મળી હતી.

મીરત ખાતે કોનોટ હોલમાં તા. ૩૦ મી નવેમ્બરે જબર જસ્ત સભા મળી હતી. તે સભા બોલાવનારાઓમાં નવાબ અસદ હવિલાખાન બહાદુર, ઓન. ખ્વાજા ગુલામ અસંકલન, લાલા રામચંદ્ર સરૂપ, ચોબે રઘેલાલ સાહેબ અને બીજા નામાંકીત ગ્રહસ્થો હતા. પ્રમુખપદે મી. પ્યારેલાલ બારીસ ટર હતા. ઉઘરાણું થતાં કોલેજના વિદ્યારથીઓએ બહુ સારી રકમો ભરી ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો.

આગ્રામાં સેંટ જોન્સ કોલેજના પ્રીન્સીપાલ રેવ. એ ડબલ્યુ. ડેવીડના પ્રમુખપણા નીચે બધી કોમની એક સભા મળી હતી. પ્રમુખે ભાષણ કરતાં વડી તથા હીંદી સરકારની જબરી જવાબદારી ઉપર તેમજ આફ્રીકન ગોરાઓએ વર તાવેલ કેરની હકીકત ઉપર સખત ભાર મુક્યો હતો. બીજા ભાષણ કરનારાઓમાં મી. જી એસ. શર્મા, રેવ. નોરમન એચ. ટબસ (સેંટ જોન કોલેજ સ્કુલના મેનેજર) મુનશી નારાયણ પ્રસાદ, પંડીત કઇલાસનાથ કુંઝરૂ, બાબુ પ્રાગ નારાયણ હતા. ઉઘરાણાની મોટી રકમ થઇ હતી જેમાં પ્રમુખે (રૂા. ૨૫૦) તથા બીજા ગોરાએ સારી રકમો ભરી હતી.

બેહાર ઓડીસા પ્રાંતની ધારાસભામાં થયેલા સવાલ જવાબ

બેહાર ઓડીસા પ્રાંત(યુનાઇટેડ પ્રોવીન્સીસની ધારાસભાની બેઠકમાં નાતાલમાં થયેલાં મરણના સંબંધમાં ઓન. ડો. તેજ બહાદુર સપરૂએ સરકારનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું.

તે ભાગમાંથી નાતાલ ખાતે ગીરમીટમાં ઉભા દશ વરસમાં કેટલા હીંદી ગયા છે તે વિષેના ડા. તેજબહાદુર સપરૂના જવાબમાં સરકાર તરફથી ઓન. મી. પીલે આંકડા બહાર પાડયા હતા. ૧૯૧૦માં આગ્રા પ્રાંતમાંથી ૧૨૬૯, અવધ પ્રાંતમાંથી ૧૦૮૨ અને ૧૯૧૧માં આગ્રા પ્રાંતમાંથી ૧૧૫૧ અને અવધમાંથી ૯૦૫ મજુરો ગયા હતા.

ઓન. ડાક્ટર સપરૂ—આ ઇલાકાની જાહેર નોકરીઓમાં દક્ષીણ આફ્રીકાના રહીશ હોય એવા કેટલા ગોરા છે?

જવાબ: સીવીલ સરવીસમાં બે છે જેના માબાપ દ. આ.ના રહીશ છે. બીજી નોકરીમાં કેટલા છે તેની ખબર નથી.

ઓન. મુનશી મહાદેવ પ્રસાદ આ ઇલાકાનાથી પહેલવહેલા ગીરમીટમાં દ. આ. કયારે ગયા અને હાલ ત્યાં આ ઇલાકાના રહીશ કેટલા છે?

જવાબ. પ્રથમ ૧૮૬૦ ના ૩૩મા કાયદા મુજબ ગયા. ૧૯૧૨ની સાલનો રીપોર્ટ નીચે મુજબ છે

ગીરમીટમાં	૧૫,૫૬૪
ફરીથી. ગીરમીટમાં આવેલાં	૨૮,૦૯૦
ગીરમીટ વગરનાં	૭૦,૬૮૭

ઓન. ડા. સપરૂ દક્ષીણ આફ્રીકાનો કોલસો વાપરતા હોય એવા કોઇ ખાતાં કે રેલવે કંપની છે?

જવાબ: આ બાબતની લેફ્ટેનંટ ગવરનરને ખબર નથી.

ઓન. સઇયદ અબ્દુર રઉફ઼ે એ. મી. ગોખલેને મળેલા કેબલ અને તે ઉપર તેમણે તા. ૧૮ના રોજ 'લીડર'માં છપાવેલ સંદેશા ઉપર સરકારનું ધ્યાન ખેંચાયું છે?

જવાબમાં ઓન. મી. પીમે હા કહી.

રેવ. એંડરૂસનો એંગ્લો ઇંડીઅનોને જવાબ

હાલના મામલા ઉપર ટીકા કરતાં કલકત્તાના 'સ્ટેટસ મેન' તથા બીજા એકાદ એંગ્લો—ઇંડીઅન છાપાએ જણાવ્યું છે કે દક્ષીણ આફ્રીકાના બધા હીંદીઓને પાછા પોતાને દેશ મોકલવા એજ ખરો અને છેવટનો નીકાલ—ફડચો છે. આના જવાબમાં તે છાપાને રેવ. મી. એંડરૂસે અહીં આવતાં પહેલાં થોડાજ દીવસો ઉપર આ પ્રમાણે જવાબ આપ્યો છે: "દક્ષીણ આફ્રીકામાં હીંદીઓ વતન કરીને રહેલા છે. તેઓએ ઉદ્યોગ અને સદાચારના અદ્ભુત ગુણો બતાવ્યા છે. ખરો ફડચો એ લાવવાનો છે કે આ હીંદીઓને સુધરેલા કે વગર સુધરેલા ગણવા? અને તે ઉપરાંત વધારે અગત્યનો ફડચો તો એ લાવવાનો છે કે હીંદુસ્તાન પોતાનો દરજ્જો કેવો રાખવા માગે છે. તેની જુની કારકીરદી અને હાલ તાજેતરના વધતા સુધારા છતાં તે દુનીઆની સુધરેલી બીજી પ્રજાઓની હારમાં ગણાવા નથી માગતું? શું તેને દુનીઆની પ્રજાઓમાં અધમ અને હલકું ગણી નાખવાનું છે? આવી અગત્યની બાબત હીંદીઓને પોતાને વતન મોકલી આપવાથી શું પતી જશે?"

રેલવેની હડતાલ

સોનાની ખાણોના કામદારોની હડતાલને હજુ ૭ મહીના પુરા નથી થયા તેવામાં બીજી એક જબરી હડતાલ રેલવેના કામદારોએ ગયા શુક્રવારથી પાડી છે. આ હડતાલ ટ્રાંસવાલમાં મુખ્યત્વે કરીને અને યુનીઅનના બીજા ભાગોમાં પણ વધતી ઓછી ફેલાઇ છે. મુળ કારણ નોકરી ઉપરથી અમુક કામદારોને રજા આપવાનું જણાવવામાં આવે છે. સરકાર તરફથી રેલવે ખાતાના પ્રધાન મી. બરટન કહે છે કે આ બધા રોજીંદા માણસ ગણાય. કામદારો તરફથી રેલવે મંડળના સેક્રેટરી મી. પેટરસા કહે છે કે કમી કરેલા માણસો રોજીંદા કામ કરનાર ન હતા. કેટલાક તો સ્થાયી કામ કરવાવાળાઓને પણ રજા મળી છે. આ બાબત સર કાર અને કામદારો વચ્ચે લખાણો થયાં. છાપાઓ ખબર અને ટીકાઓથી ભરાયાં. છેવટે શુક્રવારે સવારે પ્રીટોરીઆથી હડતાલ શરૂ થઇ. એ. રેજ ઝ્ડી સ્ટેટ અને નાતાલમાં પણ તે ફેલાઇ અને હવે કેપ તરફ ફેલાતી જાય છે કેટ [illegible] કેપ ૩૫.૭૫૫ [illegible] થઇ. ટ્રેનો કેટલીક ઉભા વળી.

બીજી ઉંધી વાળવાની કોશીષો થાય છે. મારફાડ કે રંબાડ ન થાય તેને માટે વૉલંટીઅરોનું લશ્કર ખડું થતું જાય છે. મંગળવારની સવાર સુધીમાં ખબર છે કે આવું લશ્કર ૨૦ હજાર માણસનું ઉભું થયું છે અને તે શહેરોમાં, રેલવે રસ્તા ઉપર, સ્ટેશનો ઉપર અને બીજી જગ્યાએ સંભાળ રાખી રહ્યું છે. જરમીસ્ટનમાં એક ટોળાએ એન્જીન હાંકનાર તથા મારફને ટ્રેનમાંથી ઉતાર્યાં. અને ધમકી આપી કે એક પણ ટ્રેનને અહીંથી પસાર થવા નહીં આપે, પોલીસ વચ્ચે પડશે તો ગંભીર પરીણામ આવશે એમ જણાવ્યું. વીટ પુરજી રેલવે આગળથી ડાકના માઇટ હાથ આવ્યો છે. આ ડાઇનામાઇટ મળેલ ન હોત તો થોડાજ કલાક પછી ઉતારૂઓથી ભરેલી ટ્રેન પસાર થવાની હતી તેના ચુરે ચુરા થઇ જાત. ફર્સ્ટ રેંડમાં ચાર ટ્રેન ઉંધી વળી. જરમીસ્ટનમાં પ્રીટોરીઆથી દારૂ ગોળા અને રાઇફલોથી ભરેલા ૭ ડબા આવ્યાનું છાપાવાળા જણાવે છે: અને તેથી ત્યાં ઘણી ઉશ્કેરણી ફેલાઇ રહી છે. નાઇટસડીપ અને બીજી ખાણો કોલસા વગર કામ ચલાવી શકે તેમ નથી. લોકોને ખાધા ખોરાકી વીગેરે જરૂરી ચીજોની તંગી હડતાલના વખતમાં કેવી લાગે છે તેનો અનુભવ ૭ મહીના ઉપરજ મળેલો એટલે આ વખતે દુકાનો ઉપર અને ખાસ કરીને ખાધા ખોરાકીની દુકાનો ઉપર ઘરાકીનો ગ્રાપો પડયો છે. પારક સ્ટેશનથી દર અઠવાડીએ ઇમ્પીરીઅલ મેલમાં મોકલવામાં આવતું રોકડ નાણું (પા. ૧,૦૮,૦૦૦) રેલવે અમલદારોએ જતું અટકાવ્યું. હડતાળવાળાઓની ધાસ્તીને લીધે આ અટકાવ્યુ મનાય છે. ક્લરક્સડોરપથી જતી એક ટ્રેનમાં ૧૭ પોલીસ ચડવા ગયા, જો પોલીસ ટ્રેનમાં બેસે તો એનજીન ચલાવવાની હાંકનારે ના પાડી. આથી પોલીસો પાછા બેરાકમાં ગયા. મી. પાઉટરમા મી. નીલ્ડ તથા કામ કરવાવાળી એસોસીએશનના બીજા આગેવાનોને સરકારે પકડયા છે અને જામીન ઉપર છોડવાની ના પાડી છે. કેપ મેલને ડેનવર આગળ ઉથલાવી મુકવાનો પ્રયત્ન થયેલો. એન્જીનનાં પઇડાં છુટાં પડી ઉડી ગયેલાં કોઇને ઇજા થઇ નથી. રવીવારે રાતે ફોરડીન સ્ટ્રીટ આગળનો પુલ ડાઇનામાઇટથી ઉડાડી મુકવાની કોશીષ થયેલી. હજુ હડતાલ જોરથી ચાલી રહી છે અને મંગળવારે ટ્રાન્સવાલ, ઓરેન્જીઆ તથા નાતાલમાં માર્શલ લૉ જાહેર થયો છે.

છપાઇ તઇયાર થયેલાં પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૨જો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીયત, મરડો વીગેરેના જે પ્રકરણો મી ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલા તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેની લગતી બાબત છે કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઝરી, સંપત્તિ [illegible] અને તેની [illegible] વીંકા નિવાસી પ્રોફેસર માર્કંડરાવ. કીમત ૩ પેની પાસ્ટેજ ૧ પેની.

પરચુરણ

કમીશનની બેઠક તા. ૧૯થી તા. ૨૬ સુધી મુલતવી રહી છે.

બ્લેકબરનમાં નીપજેલ મરણો બાબત વેરૂલમની કોરટમાં જે તપાસ ચાલતી હતી તે ગયે બુધવારે પુરી થઇ છે. થોડા દીવસો બાદ માજીસ્ટ્રેટ ચુકાદો આપવાનું જાહેર કર્યું છે.

જનરલ બોથાના પોસ પીટરસબરગ ખાતેના ભાષણ ઉપર ટીકા કરતાં 'વીટનેસ' લખે છે કે વડા પ્રધાનની ભાષા ડહાપણ ભરેલી નહીં ગણાય. કાંટાથી ભરેલા આ સવાલનો સંતોષકારક નીવેડો લાવવાને અમે પુરેપુરા આતુર છીએ તે સમયે આવા ભાષણની જરૂર નથી. "વડી સરકારનું કાંઇ લાગે વળગે નહીં" એમ કહેવું તે મોટી ભુલ છે. દક્ષીણ આફ્રીકાવાસી (ગોરા) ઓએ એક જુથ થઇ રહેવું એ બતાવવાના ઇરાદાથી જનરલ બોથા બોલ્યા હશે, પરંતુ વડી સરકારને આપણા ઉપર વગ ચલાવવાનો હક નથી એમ કહેવા જતાં સારાને બદલે વધારે ખરાબ સ્થીતી આપણે કરીશું.

પ્રીટોરીઆ ધોબી કમિટી તરફથી જણાવવામાં આવે છે કે આ સંસ્થાની સભા તા. ૨૮મી ડીસેમ્બરના રવીવારના રોજ મળી હતી. મી. રલારામ પ્રમુખ પદે હતા. તેમણે પોતાના ભાષણમાં લડતમાં ચુસ્ત રહેવા કહ્યું અને ગરીબ હીંદી જેઓએ હડતાલ દરમિયાન મહા દુઃખ ઉઠાવેલ તેઓ તરફ દિલસોજી બતાવી. ટ્રેઝરર મી, જીવા મહમદે ડરબનથી થવાની ફુચને ટેકો આપ્યો અને ફંડને માટે બોરા ફીનો બંદોબસ્ત કરવા વોલંટીયરો નીમવાની દરખાસ્ત કરી. મી. જીવા મહમદે હડતાલી ભાઇઓ મરણ પામ્યા તેના સોગની ખાતર કેટલાક દિવસો સુધી માત્ર ફળ ખાઇને નભાવાનું પણ લીધું. વોલંટીયરો નીમવાની દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થતા નીચેના ગ્રહસ્થોએ પોતાનાં નામ નોંધાવ્યા હતાઃ- મેસરસ ગણપતરામ રતનજી, ભાણા ભીખા, મેરાર રામા, અને માલદે મુરજી, ચીફ વોલંટીયરો તરીકે મેસરસ લાલજી કલ્યાણ, દુલભ છીબા, નરસઈ લાલા અને ગોવન લાલા, નીમાયા હતા. અને તે બધાની ઉપર બંદોબસ્ત રાખનાર તરીકે મી. જીવામહમદ નીમાયા હતા. પીકેટો માટે બેજ કમિટીને ખરચે બનાવવાનો બંદોબસ્ત થયો હતો. યંગ મહોમેડન ડીબેટીંગ સોસાયટીના સેક્રેટરી હાજર હતા અને તેમણે સત્યાગ્રહને ચાલુ રાખવા જુસ્સાદાર ભાષણ કર્યું હતું. મી. નરસીલાલ તરફથી સોસાયટીને બે ખુરસી ભેટ મળી છે. તથા મી. ભીખા તરફથી જરીનું ટેબલ કલોથ ભેટ મળેલ છે.

નવા સુધારાની તાસીર માણસની રહેણી કરણી ઉપર માઠી થઇ છે એવુ દિવસે દિવસે વધારે જોવાતું જાય છે. જાપાન હવે વધારે સુધરતું જાય છે. પણ તેની સાથે તે બળહીન થતું જાય છે એમ કહેવામાં આવેલ છે. સુધરેલા જાપાનીઓ પોતાના ખોરાકમાં સુધારો કરી રહ્યા છે. તેઓનો મુખ્ય ખોરાક ચોખા છે તે વધારે સાફ અને ચળકતા હોય તોજ તેઓથી ખાઇ શકાય એમ હવે તેઓ માનતા શીખ્યા છે. પણ ચોખા જેમ વધુ સાફ અને ચળકતા કર છે તેમ તેનો પોષણકારક ભાગ ઓછો થતો જાય છે એમ એક અનુભવીએ જણાવ્યું છે આ તર્બાબી વિદ્વાન જણાવે છે કે [illegible] પોતાના ખોરાકમાં ચાવલ ઓછા કરી ઘઉં વાપરવા જોઇએ અથવા ચાવલને બહુ ઓછા ચળકતા કરવા એવો કાયદો બાંધવો જોઇશે.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914ஆம் ஜனவரி 14உ.

போராட்ட சமாச்சாரங்களன்றி, மற்ற சமாச்சாரங்களின் நிமித்தம், தமிழ்ப்பாஷையில் வெளியிடாததற்கு மன்னிப்பீர்களாக. ப.ா.

காலஞ்சென்ற கனம் அர்பத் சிங்கின் வீரத்தன்மை

சென்றசெல்லிய கனம் அர்பத்சிங் என்பவர் சத்தியாக்கிரஹியின் கதியடைந்தோர். 70 வயதுள்ள ஒரு விருத்தாப்பியர். இவர் டர்பன் ஜெயிலில் தன்னுடைய விருத்தாப்பியத்தினாலும், நியூமோனியா என்கிற வியாதியினாலும் இறந்து போய்விட்டார். இவரை அதிக விமரிசையாக அடக்கம் செய்யப்பட்டது. இவர் ஏற்கனவே வாலண்டீர் ஜெயிலில் அநேகர் அடைக்கப்பட்டிருக்கும்போதே சார்லஸ்டவுனிலிருந்து இவரும் 36 போர்களைக் கூட்டிக்கொண்டு ஜெயிலுக்கு போகவேண்டுமென்று தீரத்துடன் வாலண்டியராக முன் வந்தனர். இவர் மிக விருத்தாப்பியராயிருந்தும், தன்னுடன், இசியோர் டெனிபோர்க்கு வாலிபர், இருவர் ஏலவேலரையும் கூட்டிக்கொண்டு ஜெயிலுக்கு போகவேண்டுமென முன்வந்ததனை ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களையும் பிரமிக்கச் செய்துவிட்டது. ஆயினும் கனம் அர்பத்சிங் என்பவர் தன் சுபாவத்தைச் சுத்தமாயும் யதொரு சுயபாஷை விஷயத்தை எதிர்பார்க்கவுமில்லை தன்னைத்தானே தத்தம் செய்யத் துணிந்தவரா யிலக்கு நல்வழி கிடைக்கக்கூடியதல்ல வென்பதை உணர்ந்து அவர் அவ்விதம் செய்தது குற்றமல்லவென்று தீர்மானித்தார். ஸ்ரீமான் காந்தியவர்கள் கனம் அர்பத் சிங்கைநோக்கி, நீர் விருத்தாப்பியராக்கே, நீர் ஏன் ஜெயிலுக்கு போகவேண்டுமென்று விரும்புகிறீர் என்று கேட்டதற்கு, ஐயா! அநேக ஆண்களும், அவர்களுடன் பெண்களும் ஜெயிலில் இருக்கும்போது நான் வெளியே எப்படி இருக்கக்கூடும், என்று சொன்னார். இவர் தனக்குயிருந்த சிறு தோட்டத்தையும், பயிர் முதலியவற்றையும் கவனிக்காமல் அவைகளை அப்படியே விட்டுவிட்டு தன் இந்தியாவின் கௌரவத்தைக் காப்பாற்றும்பொருட்டு சந்தோஷத்துடனும் உற்சாகத்துடனும் ஜெயிலுக்குச் சென்றார். இவர் நல்ல வெளியிலிருந்த ஜீவியத்தைப்பார்க்கிலும் ஜெயிலிலிருந்த பசிப்பிணி சந்தோஷகரமுள்ளதாயிருந்தது. இவ்வளவு விருத்தாப்பியராயிருந்தும் தனக்கு விதிக்கப்பட்ட முன் அமைந்த வடிவ காவலில் ஒருமாதமும் நல்ல நிலையிலிருந்தபோதிலும் அந்த ஒரு மாதத்தில் தன்னுடைய கூடியவரை சில கடமைகளைச் செய்து அந்த மற்ற வாலண்டியர்களுக்கும் காண்பித்தார். முன் அப்படிப்பட்ட வரியை இவர் கட்டவேண்டியவரில்லாதவராயிருந்தும் மற்றவர்களுடைய நன்மைக்காகவே இந்த வரியை ரத்துசெய்யும்பொருட்டு ஜெயிலுக்குப்போய் தன்னுடைய ஜீவனையும் அதற்கு தத்தம் செய்துவிட்டார். இவர் உண்மையிலேயே பராக்கிரமசாலி. இவர் பெயர் என்றும் மறக்கக்கூடியதல்ல, இத்தென்னாப்பிரிக்காவிலுள்ள சகல இந்தியர்களும் இவரை மதிக்கக் கடமைப்பட்டவர்களாயிருக்கிறார்கள். இவருடைய சவக்கோலத்திற்கு பின்வருகிறவர்கள், கனம் இமாம் அப்துல் காதர் பவாஸீர், கனம் பார்ஸி ருஸ்டம்ஜி, கனம் நாராப்ஜி, கனம் போலக், கனம் மியாலனா, கனம் வெஸ்ட், கனம் ஸீனக், கனம் டிவான், கனம் அம்பாராம் மாராஜ், கனம் பதர், கனம் தானு மாராஜ், இன்னும் அநேக இந்தியர்களும் ஜூஜாகி அப்பீலோ கடைகளையிருந்து அப்பீலோ ரோட் வழியாக பிரியா ரோட், வெஸ்ட் ஸ்ட்ரீட், ஒரே ஸ்ட்ரீட் அம்பேனி ரோட் மூலமாக கொண்டுபோகப்பட்டு அம்பேனி சமுத்திர கரையோரத்திலிருக்கிற மயானக்கரையில் தகனம் செய்யப்பட்டது.

ஜெனரல் போத்தாவின் உபந்நியாசம்

சென்ற வாரம் இத்தென்னாப்பிரிக்காவின் பிரதான மந்திரியாகிய ஜெனரல் போத்தா பால பிட்டாலாக்கில் செய்த உபந்நியாசத்தில் இந்தியர்கள் வாதாடிக்கொண்டு வருகிற விஷயங்களில் நீடித்திருப்பது வெள்ளையர்களுடைய நன்மைகளுக்கு விரோதமாயிருக்குமாகையால் அவ்வித நன்மைகளை சர்க்கார் இந்தியர்களுக்கு கொடுக்க மாட்டார்களென்று சொல்லியதுடன் இவ்விஷயங்களில் இங்கிலாந்து சர்க்காரும் தலையிட வில்லையென்றும் சொன்னார். இந்தியர்களுக்கு நியாயமான கஷ்டநிஷ்டூரங்கள் உள்ளவரையிலும், அவர்கள் பிடிவாதமும், எதிர்ப்பையும், தங்களுடைய இஷ்டங்களின் நிமித்தம் பிடிவாதமுள்ளவர்களாய் இருக்கிறவரையில் சர்க்கார் இவர்களுடைய வேண்டுகோளை அலட்சியம் செய்யவேண்டியவர்களாயிருப்பது மாத்திரமல்ல இனிமேலும் கேட்கவேண்டியது கடமையாகும் என்று சொன்னார்.

ஸர் பெஞ்ஜமின் ராபர்ட்ஸன்

மத்திய இந்தியாவில் பிரதான கமிஷனராயிருந்தவர் பெஞ்ஜமின் ராபர்ட்ஸன் என்பவரை இந்திய கவர்ன்மெண்டார் தற்போது இவ்வூரில் நியமித்திருக்கிற விசாரணைக் கமிட்டி முன்னிலையில் இந்தியர்களின் சார்பாக வாக்குமூலம் கொடுக்க அதிகாரம் இந்தியர்களுக்கு வந்தால் நன்மையுண்டாக்கும் படி நாட்டில் அனுப்பியிருக்கிறார்கள். அவர் "ஆர்டினெஞ்" என்ற கப்பலில் பிரயாணமாகி இ

ஆம் சில தினங்களுக்குள்ளே இங்கே வந்து சேருவார். ஆனால் இப்பத்திரிகை வெளியாவதற்கு முன்னமேயே வந்து இறங்கிவிடுவாரென்று எதிர்பார்க்கிறோம். இச்சத்தியாக்கிரகத்தினால் இம்மாதம் 12ம் தேதி குறிக்கப்பட்டிருந்த விசாரணைக் கமிட்டியை 19ம் தேதிவரையில் தள்ளிவைக்கப்பட்டிருக்கிறது.

சென்ற ஞாயிற்றுக்கிழமைதினம் ஸா பெஞ்ஜமின் ராபர்ட்ஸனும் பாபு ராய் பஹாதுர் என்ற ஓர் பங்காளப் பிரபுவும் வந்து சேர்ந்தார்கள். [illegible], நமது இந்திய தலைவர்களும் அவர்களை எதிர்கொண்டழைத்து வந்தார்கள்.

ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸும் பியர்ஸனும்

இந்தியாவிலிருந்து வந்திருக்கப்பட்ட ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் என்னும் பாதிரி, சிலகாலத்திற்குமுன் இந்தியாவில் தனக்கு ஏற்பட்டிருந்த அசௌக்கியத்தை முன்னிட்டும், அவர் இவ்வூருக்குச்செய்த கஷ்டமான கப்பல் யாத்திரையினால் ஏற்பட்ட ஆயாசத்தை முன்னிட்டும் பீனிக்ஸுக்குப் வந்து ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களுடன் சிலகாலம் தங்கினார். இவர்கள் இவ்வூருக்கு வந்ததினம்முதல், இவரும் இவருடன் வந்த ஸ்ரீயுத பியர்ஸன் என்பவரும் சில முக்கியமான ஐரோப்பியர்களைக் கண்டுபேசி இந்தியர்களின் விஷயங்களில் அவர்களுடைய அபிப்பிராயங்களைத் தெரிந்துகொண்டு வருகிறார்கள். சென்ற புதன்கிழமைதினம் ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களும் ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியும் பிரிட்டோரியாவுக்குச் சென்றார்கள்.

உடன்பாட்டும் இந்தியர்களும்

தற்போது உடன்பாட்டு (எக்ரிமெண்ட்) தீர்ந்த இந்தியர்கள் மறுபடியும் உடன்பாடு (எக்ரிமெண்ட்) கொடுக்காமலிருக்கும்படி கேட்டுக்கொள்ளப்படுகிறார்கள். இப்போது மூன்றுபவுன் வரியை ரத்து செய்யாமையால் ஜெயிலுக்கு போவதுதான் உத்தமம். நிச்சயமாகவே இந்த மூன்றுபவுன் வரியை ரத்துசெய்யப்படும். அப்போது மறுபடியும் எக்ரிமெண்ட் கொடுக்க அவசியமிராது. எஜமானர்களுக்கும் வேலைக்காரர்களுக்கும் உள்ளதான [illegible] வேலைக்கமர்ந்து வேலைசெய்வது உத்தமம். இவ்விதம் வேலைசெய்பவர்களுக்கு எப்போதும் நன்மையாகவே இருக்கும்.

கனம் பிராக்ஜீ டிஸை தேஸாய்

[illegible] கனம் பிராக்ஜீ டி. தேஸாய் என்பவர் ஜெயிலில் வாடாமலிருக்கும் ஒரு கா[illegible]

ப்பரி தனது அடுத்தாக கொண்டுவரப்பட்ட கேஸ் விசாரணையில் ஸ்ரீயுத பியர்ஸன் என்பவர் ஆஜராகியிருந்தார். மேற்படி விசாரணை நடக்கும்போது பிரதிவாதியின் தரப்பார் இந்தியர்களின்மேல் காட்டிய அருவருப்பையும் பொறுமையையும் பார்த்து மனக்கலக்கமடைந்தார். இவர் சென்ற செவ்வாய்க்கிழமைதினம் [illegible] நடந்த, பீனிக்ஸில் நடந்த விசாரணையிலும் ஆஜராகி அவ்விடத்திலும் இந்தியர்களின்மேல் வெள்ளையர்களுக்கு ஏற்பட்டிருக்கும் பொறுமையைக்கண்டு ஆச்சரியமடைந்தார். புதன்கிழமைதினம் ஆனரபிள் மார்கேல் காம்பல் என்பவரைக் கண்டுபேசி, வியாழக்கிழமைதினம் காலஞ்சென்ற கனம் [illegible] தனத்திற்கும் வந்திருந்தார்.

கைதிகளை மாற்றப்பட்டது

எதிரிடை கேஸில் சேர்ந்த அநேக கைதிகளை டர்பன் ஜெயிலிலிருந்து பயிணடு ஜெயிலுக்கு மாற்றியிருக்கிறார்கள். ஜெயிலிலிருப்பவர்களை யாராவது பார்க்கவேண்டியவர்கள் டர்பன் ஜெயிலில் சனிக்கிழமையும் பயிணடு ஜெயிலில் புதன்கிழமையும் சென்று பார்க்கலாம்.

மிஸ்ஸிஸ் ஜேக் மேட்டாப்

சென்ற திங்கட்கிழமைதினம் மிஸஸ் ஜேக் மேட்டாப் என்ற மாது மூன்றுமாதக் கடினகாவல் தீர்ந்து மேரிட்ஸ்பர்க் ஜெயிலிலிருந்து விடுதலையானார்கள். அவர்களை எதிர்கொண்டழைக்க பீனிக்ஸ், டர்பன், மேரிட்ஸ்பர்க்கிலிருந்தும் அநேக இந்தியர்கள் ஜெயில்வாசலில் காத்திருந்து எதிர்கொண்டழைத்து வந்தார்கள்.

தென்னிந்தியாவில் ஓர் பெரிய கூட்டம்

மதுரையிலும் இராமநாதபுரத்திலும் இருக்கப்பட்ட இந்தியர்கள் ஓர் பொதுக்கூட்டம் மதுரையில் கூடி அதற்கு ஸ்ரீமான் கா. வெ. இராமசாமி [illegible] அக்கிராசனாதிபதியாக தெரிந்தார்கள். அவர் தமது பிரசங்கத்தில் தென்னாப்பிரிக்காவில் இந்தியர்கள் வெள்ளையர்களால் படும் துன்பங்களையும், நமது தலைவர்களை ஜெயிலுக்கு அனுப்பியதையும், கண்டித்துப்பேசி வெகு உருக்கமாக பிரசங்கம் செய்தார். பின்பு மூன்று தீர்மானங்கள் செய்து கவர்ன்மெண்டாருக்கு அனுப்பப்பட்டது.

மோகன்தாஸ் காந்தி
அல்லது
தென்னாப்பிரிக்கா தலைவர் சரித்திரம்.

நமது ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களின் சரித்திரத்தை ஆங்கில[illegible] டோக் [illegible] தமிழில் [illegible] பெயர்க்கப்பட்டு [illegible] ஆபீஸுக்கு [illegible] தபால்கூலியுடன் 1 ஷில்லிங் 1 பென்னி.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता॰ १४ जनवरी १९१४

अगत्य की सुचना

मैं सुना हुं की कितनेक हींदी भाइ पहला गीरमीट खलास होने पर दूसरा गीरमीट देते है यह सब भाइयों को मालुम होना चाहीये की दूसरा गीरमीट देने की बीलकुल जरूर नहि है तीन पवन का कर नीकलने के बाद दुसरी गीरमीट मे पडने का होगा नहिं इसलीये लडत चलती है इतने मे हिंदी भाइयो को लाझम है को दूसरा गीरमीट कबुल कर गुलामी कबुल न करे.

मो. क. गांधी.

लडतका समाचार

वीरलम में मी. चार्ली जेकसन के वहां एक मरद और उस्का औरत गीरमीट में रहा. उन्को एक ११ बरस का लडका है. माइ बाप का विचार उन्का पढाने का रहा. परंतु मी जेकसन ने बोधा निकाला और काम लेने लगा, लडका काम करने को ना बोला. मी. जेकसन लडके को कोरट मे ले चला और कहा की लडका गीरमीट में है लडके का बचाव करने के लीये मी. मोटर वकील रहा. गीरमीट का पुरावा लेने के लीये केस मुलतवी रहा. ऐसा मालुम होता है की माइ बाप का गीरमीट का कागद पर लडका का नाम रहा उस पर से मी. जेकसन लडका भी गीरमीट में है ऐसा समजता रहा. यह पुरावा बराबर नहीं है वैसा उसे समज में आया तभी फीर केस चला भी दिन मी. जेकसन कोरट में हाजर नहि रहा. इस तरह उने स्वीकार कीया की लडके को रखने का उन्का आधिकार नहीं रहा.

मीसीस सेख महेताब और उस्की माइ मेरीत्सबर्ग जहेल मे से गत सोमवार को फजर में छुटे है पापो का परदा छोडकर मातृभुमी की और अपनी बहेनो की इज्जत के लीये जहेल यात्रा करने वाली यह मुसलमीन माता और पुत्री को मेरीत्सबर्ग और डरबन मे मुसलमीन, हींदु, पारसी और खीस्ती कोम तरफ से अच्छा मान दीया गया रहा.

सर बेंजामीन रोबरटसन हिंदुस्थानका वाइसरोय द्वारा यहां भेजे गये है वे डरबनमे रवीवार के रोज आ पहुंचे है. उस्की साथ बंगालका एक गृहस्थ बाबु राय बहादुर आये है १२ ता. का कमीशन डरबन में बेठे उस समय सर बेंजामीन हाजर हो सके उस्के लिये वे खास सरकारी जहाज हार्डींग मे हींदुस्थान से १० दिन में डरबन आये है. परन्तु डरबनमें कमीशनका बेठक ता. १२ से ता. १५ पर मुलतवी रहा है.

मी एन्डरूस का तबीयत हिंदुस्थान से नरम रहा और तुफानी दरीयासे ज्यादा नरम हुआ इन सबबसें शांति पानेके लिये वे आठ दिन फीनीक्स में रहेने का इरादा है मी. पीअरसन की साथ गत सप्ताह में आये रहे. परंतु गत बुधवार को रोज मो. गांधी का प्रीटोरीया आनेकी हुआ उस्की साथ वे भी गये है. पहेले सप्ताहमें वे अपना साथी मी. पीअरसन साथ गांधी और अन्य मित्रो की मुलाकात लेनेमें मीर रहे मी. पीयरसन पहेला शनीवार और गत शनीवार के रोज सत्याग्रही केदीओ से मुलाकात लेने को गया. परंतु जेहेल अमलदारोने मना कीया इस विषयपर मी. पीअरसन ने डीरेकटर पर लिखाण कीया है सोमवार के रोज मी. देसाइका केस देखने के लीये डरबन कोरट में और मगल के दिन ब्लेकबरन केस देखनेके लीये वेरूलम कोरट में हाजर रहे थे. इस कोरटो में हमारी सामने बचाव करने वाले गोरा लोगो ने जो कामो दर्शा बतलाया उस्से उन्का मन बहुत तप्त हुआ. बुधवार के रोज मांटोन कोठी देखा और मारशल केम्पबेल की मुलाकात लीये. गुरूवार को मरहुम हरबतसींह का दहनक्रीया मे शामेल रहे. रवी के दिन फीनीक्स में रहे

हरबतसींह जो न्युमोनीआ और जइफीसें डरबन जहेल मे संसारको त्यागकर चला उन्को मी. गांधी ऐसा पीछानते थे. हमारे पाठक के लीये मी. गांधी समाचार भेजते है की दो मास पर जमा हम वालकृस्ट जहेल में रहा तभी भाइ हरबतसींह ने वालक्रस्ट का जहेल पवित्र कीया. वे चार्लसटाउन मे कीतनेक दिन राह देखके दुसरा १५ भाइओ की साथ वालकरस्ट में आये. मे जभी हरबतसींह को देखा तभी मेरेको हर्ष हुआ. अंतरसे विचार करने पर मालुम हुआ की एहा ७० बरस का बुढा आदमी ने ३० वर्ष नाताल मे मजुरी करने बादभी मातृभुमी का मान और इज्जत के लीये तपश्चर्या करने का दील हुआ. वृद्धावस्था में आराम लेने के समय में आप जहेल के दु:ख उठाने को पसंद कीये. मुझे शोच भी हुआ की ऐसे निरदोष, पुरान, बुढा, भाइ और बहेनों को जहेल का दुख उठाने का सलाह दीया उन्में मैं पापभागी तो न बनुं ? जब भूल मालुम होगा तभी पश्चताप कोन कामका ? मेरे कहेनेसे जो आदमी जहेल में आये और मर चले वे कुच्छ फीरसें जीवन पावेगा नहीं. इतना विचार के बाद विचार आया की जो मैं शुद्ध बुद्धिसे मेरा भाइओं को जहेल जानेका सलाह दीया है तो मे निरदोष हुं. कहा है की यज्ञ विना पृथ्वी का नाश होता है यह बात सच्चा है. लकडी अथवा घी जलाने को यज्ञ नहीं कहते है वैसा यज्ञसे कभी हवा शुद्ध हो सकते, परंतु जीव नहीं शुद्ध होते है. जीव शुद्ध करने के तो हरदी की लकडे जैसा जलावे, घीके बदले मे लोही और बलीदान अपना मांसरूपी देवे तभी सच्चा यज्ञ होता है. ऐसा आत्मभोग विना पृथ्वी कैसा चले ? ऐसा आत्म भोग विना कोन कोम का उन्नति हुआ है ? ऐसा समज कर मे विचार कीया की हरबतसींह जेसे बुड्ढा हिंदी मातृभूमी के लीये जहेल में आवे और वांही मरण पावे तो कुच्छ चिंता करनेका नहीं है. मे हरबतसींह को पुछा रहा तभी वे बोला की जभी आप सरव भाइओ और ओरतो जहेल में आ रहे है तो मैं बाहार बेठके क्या करूं ? मने पुछा की आप का देह जहेल में पडेगा तो ? यह ज्ञानी हींदी भाइ बोला की पडेगा तो पडने दो, मैं बुढ्ढा हुं, मेरे जीने से क्या फायदा है ।

हरबतसींह का शुद्धअग्निसंस्कार ने स्टेलर वेली मे दफन करा सरकार ने परवानगी ले कर यहां से हिंदि कोमने अपने स्वाधीन लीया और गत गुरूवारको अमगनी स्मशान में

वीधीपुरवक घी चंदन साथ काष्ठ में अग्नि दाह दीया. कॉफेलसे शब को लेके चला उसकी साथ मेसर्स पोलाक, पीटरसन, आइझाक, वेस्ट, रुस्तमजी पारसी, इमाम अबदुल कादर, थंबी नायडु, वद्री, अंबाराम महाराज, थानु महाराज, टीपनीस, मोतीलाल दीवान, और अन्य एहस्यो चलते थे. मीस श्लेसीन भी साथ थे. नाताल और ट्रांसवाल एसोसीएशन, पारसी अंजुमन, मी. पोलाक, मो. पीटरसन वगेरे की तरफ से शब के पर फुलका हार तोरा रहा था.

ट्रांसवाल मे पोलचीटरसमरगमे यह सप्ताह में भाषण देने समय जनरल बोथा बोला रहा के गोरा लोगो का ताथ गेरलामकी जहां बात है उसमें सरकार हींदी को रस्ता खुला नही कर दे सकते है. और इस सवालमें दुसरी प्रजा बीचमें आने वोहभी सरकार पसंद नहीं कर सकते है. अब हमारे पाठक जानते है की अभी जभी हमारी कोमका दुःख सच्चे है और यह दुःखोंको दूर करने के लीये मजबुत और ऐक्यताहे कोम ने परिश्रम लीया है तभी तभी सरकार ने भारम दे दीया है और फीरभी देयगा.

सुनीए, जो सरकार ने १९०७ का कानुन रद कभी नहीं हो सकते ऐसा कहा वोही सरकार ने पीछेसे यह खुनी कानुन रद कीया. मरजीयात रजीस्टर कबुल नही करताथा वोह कबुल की ये, सर परसीफीटझ फेरीक जैसे एक समय हम लोगो को धमकाते थे वोही साहेब ने कहा की जनरल स्मटस को घटित है की एशीयावासी को संतोष देवे. और खुद प्रधान साहेब जनरल स्मटस १९११ मारचमें पारलामेंट समक्ष बोला रहा की यह मुल्कमें पैदाबहुत एशीआवासी है जीनकी साथका बरतन सरकार जंगली प्रजाओ की साथ रक्खे वैसा नही रख सकते है. क्यों की उसका सुधारा बहुत पुराना है अपना हक कीस तरह संभालना वोह इन लोग बराबर समजते है, अपना हक संभालने खातर दुःख उठानेको वे तइयार है और समयपर ऐक्यसे खडा हो जा सकते है. उनमें कीतनेक बहुत उमदा चारित्र्यवाले है, बुद्धि वाली है. उसीका कार्य केवळ दक्षिण आफ्रीका में नहीं परंतु बिलायत और हिंदुस्थानमें भी हो रहा है ईसी और एशीआ वासी जीसका वस्ती यह मुल्क मे बहुत है उसका हीत के सामने सरकार आंख बंध रख सकते नहीं है. उसीका अनादर करने का यह पारलामेंट का इरादा नही है प्रधान साहेबका यह भाषणको तिन बरस प्रायः हुए. फिर भाग लखा। [illegible] ई नाई [illegible] [illegible] समयम [illegible].

हिंदुस्तान के समाचार

प्रवासी भाइयों के लिए अन्दोलन करने में प्रयाग सब से आगे बढ गया. उस ने अब तक इस लिए चार महासभाएं की, और अब वहां की देवियां अपनी एक बडी सभा करने जा रही है. कानपुर में सभा हो गई. ४५०० से अधिक का चन्दा हुआ. अधिक चन्दा होता, यदि ढंग से काम किया जाता. उसी रात को हिन्दू विद्यार्थी धार्मिक एसोसियेशन ने प्रवासी भाइयों के लिए स्वानंद थियेटर हालमें 'राणा प्रताप' नाटक [illegible]।

[illegible] मे प्रवासी भाइयो के लिए सभा हुई ५००० का चन्दा हुआ. बम्बई में पुरुषों की अलग, और स्त्रियों की अलग, सभा हुई. प्रस्ताव पास हुए और तार भेजे गये. फतहपुर ने ५०० जमा किये रायबरेली में भी सभा हुई और चन्दा हो रहा है. लखनउमें पं. बिशन नारायण दर के सभा-पतित्व में एक बडी भारी सभा हुई. ११००० पहिले मिला था, ८००० और मिला. करांची में १७०० और गोरखपुर में २०० हुए. पूना में भी सभा हुई कलकत्ते में तीसरी दिसम्बर को सभा हुई, जिसके सभापति बर्दवान नरेश रहा. येवतमाल में १००० चन्दा हुआ. इटावा में सभा हुई, लाला कुंज किशोर सभापति थे. श्रीमान मालवीयजी पहुंचे थे. २००० चन्दा हुआ, जिसमें १८०० मिल भी गये. बरेली में चन्दा हो रहा है. कोन्नूर बर्दवान, कोमिल्ला, बारीसाल रामपुर भार, बरेली, मैमन-सिंह, आरा, फेनी आदि स्थानों मे सभायें और चन्दे हुए. बम्बई में सभा ता. १० दिसम्बर के हुआ था, जिसके सभापति आगा खां रहे. बम्बई में रुई के दलालों ने ११००० दे दिया. आगरे से १२०० चन्दा हुआ, और हो रहा है.

दिल्ली में स्पीच देते हुए मि. गोखले ने कहा कि हमें चुप न होना चाहिए, जबतक पूरी तहकीकात न की जाय कमेटी में हिन्दुस्तानी भी हों. इस बीच में हमें अपने वीर भाइयों की सहायता के लिए रुपया भी बटोरते रहना चाहिए. 'प्रताप.'

काशीपुरीमें नागरी प्रचारीणी सभा की तरफसे श्रीमान पंडीत मदनमोहन मालवीयाकी प्रमुख पदे बडी सभा ता. २० नवेम्बर के रोज हुई थी. वहां नीचेका काव्य दक्षीण अफ्रीका भाइओ के लीये दया और प्रेम पीरीत भाव से गाया था.

भारतकेप्यारे पुत्रो उपकार करने वालो ।
ओ मातृभूमि सेवक ओ दुख हरने वालो ॥
ओ देश के सहायक भारत के रहने वालो ।
ओ धर्म्म वीर पुत्रो ओ दान करने वालो ॥
कुछ है खबर तुम्हें भी भारत निवासियो की ।
ओ देश हित है मरते उन सच्चे भाइयो की ॥
जंजीर हाथ में है पावो में बेड़ियां हैं ।
बच्चों से छुट गये है तकलीफ बेदर्दी है ॥
परदेस अफ्रिका है और वहां बेकसी है ।
लेकिन वहां भी तुमसे उम्मेद लग रही है ॥
समझे हुए है तुमसे इमदाद कुछ मिलेगी ।
कुछ तुमसे धन मिलेगा तकलीफ कुछ हटेगी ॥
[illegible]
बच्चों को कैसे पाले और पाले क्या खिलाकर ॥
गर दिलमें रहम होतो कुछ धान रखदो लाकर ।
तकलीफ दूर करदो कुछ देके कुछ दिलाकर ॥
होगा न यह अकारथ यह दान फिर मिलेगा ।
इस लोक मे जो बोये परलोक में मिलेगा ॥
जमाना ये कहता है तुम सो रहे हो ।
वो फैशन में अपना सभी खो रहे हो ॥
खबर लो तड़पते हुए भाइयों की ।
सुनो दम निकलते हुए भाइयों की ॥
मदद को उठो अफरीकन कैदियों की ।
करो रहम भोजाइ पर के देवों की ॥
बहुत कैद में है बहुत मर रहे है ।
बहुत से हमें याद कर रो रहे है ॥

BOOKS TO READ

	Price, post free. s.	d.
The Iliad of the East: A selection of legends drawn from Valmiki's Sanskrit Poem, the Rámáyan	5	0
A Peasant Sage of Japan: The Life and work of Sontoku Ninomiya—One of the greatest social reformers in Japan	5	10
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	9
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt to Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self-Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	11
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed 'The Great Arabian,' by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Arabian Wisdom	0	9
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
The Indians of South Africa: Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1	6
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	0

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din-Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	8
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Essential Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Adventures of War with Cross and Crescent	2	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule	0	6
Bhagavad Gita	1	0
The Rámáyana and the Mahábhárata, by R. C. Dutt	1	10
The Story of the Rámáyana	0	6
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0	1
A Book and its Misnomer	0	6

New Books

Swami Vivekananda An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	3	9
The Indian National Congress An Account of Its Origin and Its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free of—	6	0
The Swadeshi Movement, A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s, post free	2	3

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું બયાન છે)	૦	૬
સર્વોદય (આ મહાન ઇંગ્લીશ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે.)	૦	૬
નીતિ ધરમ અને ધરમ નીતિ	૦	૬
આત્માની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
એઢનાં કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
" ૨ જો "	૦	૬
" ત્રીજો "	૦	[illegible]
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
નીતિનાં કાવ્યો	૦	૩

	કીમત.		પે.ટેજ	
કાવ્યદોહન ભાગ ૧ લો	૨	૬		૪
કાવ્યદોહન ભાગ ૫ મો	૪	૬		૧૦
કાવ્યદોહન ભાગ ૬ ઠો	૪	૬		૧૦
કાવ્યદોહન ભાગ ૭ મો	૪	૬		૧૧
ભગવદ ગીતા ...	૧	૦		૭
ધી પોકેટ ઈંગ્લીશ-ગુજરાતી ડીક્ષનેરી (ઉચ્ચારવાળી) ...	૨	૬		૪
ધી પોકેટ ગુજરાતી-ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી ...	૨	૬		૪
M. A. બના કે મેરી મટ્ટી કર્યું ખરાબજી !	૨	૬		૬
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪		—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬		૧
ગુજરાતી ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી બ્લસારે કૃત	૧૦	૦	૧	૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ	૫	૦	૧	૦
ભાગવત મોટું ૯૫૯ પાનાનું અને લગભગ ૪ ઈંચ જાડું ...	૪	૦	૧	૫
ગુજરાતની જુની વાતો	૨	૯		૩
વનરાજ ચાવડો	૨	૯		૪
કઉનકમાળા એ.ધવચન	૧	૬		૩
જુનું નવે ગણ......	૩	૬		૬
રામકૃષ્ણના બોધવચન	૧	૦		૩
ર.સેલાસની કથા... ..	૧	૬		૨

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબીઓ જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબીઓ અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબીઓ સાદા કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને પણ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને ખાસ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૮

મળવાનું ઠેકાણું:—

ઈંટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ ફીનિક્સ નાટાલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૭ના અરસામાં જેમ્સ એ કલકત્તા જતી સ્ટીમર અમફુલીમાં બંધ થશે.

તા. ૨૩ના અરસામાં મુંબઈ જતી સ્ટીમર પાલમકોટામાં બંધ થશે.

તા. ૨૭ ફેબ્રુઆરીના અરસામાં સ્ટીમર એડમીરલ ગ્રેનાડ ટગાં બંધ થશે.

તા. ૧લી ફેબ્રુઆરીના અરસામાં મુંબ જતી સ્ટીમર ખુરનીઆમાં બંધ થશે.

સુરત હીંદુ કોકર એસોસી૦ ડરબન ચાલુ

૬૧૫-૦-૧૧ સરવાળો.

૦	૩	૬	મી. કશન શીવરામ
૦	૫	૦	,, નથુ રતનજી
૦	૫	૦	,, ગોપાલ વીઠલ
૦	૪	૦	,, કાનભાઈ વલ્લભ
૦	૩	૦	,, ભીખા કાના
૦	૫	૦	,, વનમાળી મોરાર
૦	૫	૦	,, રામા મકન
૦	૧	૦	,, મોરાર અમથા
૦	૪	૦	,, ડાહ્યા રામા
૦	૩	૦	,, ખુશાલ પરભુ
૦	૫	૦	,, ભગા વલ્લભ
૦	૫	૦	,, વાહાલા ભાણા
૦	૧૦	૬	,, સોમા રામા
૦	૩	૦	,, રણછોડ ગોવીંદ
૦	૨	।	,, પરસોતમ દુલભ
૦	૫	૦	,, ડાહ્યા મંગા
૦	૩	૦	,, મકન રતન
૦	૩	૦	,, ફકીર નથુ
૦	૫	૦	,, ફકીર ગોવીંદ
૦	૨	૦	,, ભવાન ભંગીઆ
૦	૨	૦	,, ઉકા હરી
૦	૨	૦	,, ગાંડા ઝીણા
૦	૧૫	૦	,, દેસાઈ કાશી
૦	૫	૩	,, ફુલા મથુર
૦	૫	૦	,, કેશવ મકન
૦	૫	૦	,, નારણ જગા
૦	૫	૦	,, ગોરધન પરશોતમ
૦	૫	૦	,, ભગા પરભુ
૦	૫	૦	,, મોરાર માવજી
૦	૫	૦	,, રવજી પેમા
૦	૩	૦	,, મોરા હરી
૦	૧૦	૬	,, અરખા રણછોડ
૦	૫	૦	,, રણછોડ નાના
૦	૩	૦	,, અંબાજી છીબા
૦	૩	૦	,, રેવજી વલ્લભ
૦	૨	૦	,, ગીકા જગા
૦	૧૦	૬	,, ગોપાર નાના
૦	૩	૬	,, લલુ જીના
૦	૫	૦	,, રતનજી હીઆર
૦	૫	૦	,, ઉકા રતનજી
૦	૫	૦	,, રવજી બાવા
૦	૫	૦	,, ભાણા બાવા
૦	૨	૬	,, નારણ કારા
૦	૫	૩	,, ભાણા મોટા
૦	૨	૦	,, મોરાર નાના
૦	૩	૦	,, મકન કસમત
૦	૨	૦	,, કેશવ ભાખા
૦	૨	૬	,, સુખા નગા

૦	૨	૦	મી. પરભુ મીઠા
૦	૨	૦	,, હીરા લાલા
૦	૧૨	૬	,, હીરા પરભુ
૦	૨	૦	,, જીવણ મુળજી
૦	૨	૬	,, દુલભ નાના
૦	૫	૩	,, હીરા ગોવીંદ
૦	૨	૦	,, જેઠી બાવા
૦	૫	૩	,, દુલભ જેરામ
૦	૨	૬	,, નાના જેરામ
૦	૫	૩	,, સોમા વલ્લભ
૦	૧૦	૬	,, નાથુ ગોરધન
૦	૧૨	૬	,, નાથુ ભુલા
૦	૧૨	૬	,, કાળા હરગોવન
૦	૫	૦	,, પરભુ વીઠલ
૦	૫	૦	,, પરશોતમ નરોતમ
૦	૧૦	૬	,, કાળા ગોરધન
૦	૫	૦	,, નરોતમ પરભુ
૦	૨	૬	,, વલ્લભ નથુ
૦	૨	૬	,, ગીકા જીવણ
૦	૫	૦	,, હીઆર લલુ
૦	૨	૬	,, છીબા ખુશાલ
૦	૫	૦	,, નારણ હરી
૦	૨	૦	,, ખુશાલ હાજી
૦	૩	૦	,, ખુશાલ કાળા
૦	૩	૦	,, માધવ રણછોડ
૦	૨	૬	,, લાલા મકન
૦	૨	૬	,, સુખા નથુ
૦	૨	૬	,, ગીકા હાજી
૦	૨	૬	,, નારણ ગીકા
૦	૫	૦	,, જેરામ જીવણ
૦	૫	૦	,, ગાંડા શીવરામ
૦	૫	૦	,, પરશોતમ છીતા
૦	૫	૦	,, પરભુ કારા
૦	૪	૦	,, કારા નાના
૦	૨	૦	,, ભગા પરભુ
૦	૨	૦	,, અંબાજી લાલા
૧	૧	૦	,, લાલા દુલભ
૦	૧૦	૬	,, ભાણા નાના
૦	૭	૬	,, પરભુ ગોવન
૦	૫	૦	,, મોરાર ગોવન
૦	૧૨	૬	,, ભુલા નરસીંહ
૦	૫	૦	,, નાના રણછોડ
૦	૩	૬	,, મનુ જીના
૦	૨	૦	,, અંબાજી લાલા
૦	૨	૦	,, દુલભ ભગીઆ
૦	૨	૦	,, પરાજી ભીખા

૬૩૭ ૧૨ -૮ કુલ

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફ્ઘાનીસ્તાનના અમીર
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેત્રંજનું કારકુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના વેપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના વેપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાન્સબર્ગમાં હીંદી કોતિસ્તાંબ
હીડીડારૂપ લેકિન
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ગ્લાસ્ટોન ફાર્મના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસ્વામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બજાર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઈ
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફજંદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી. ફજંદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીઅમ વેડરબરન
મી હે.રકેન
દીલાવર મી રતન જે તાતા
દે. બા. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસ
બરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે. ડોક
કીમતઃ—હરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	6	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

અઠવાડીક પંચાગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૪ જાનેવારીથી તા. ૨૦ જાનેવારી સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—પોષ વદ ૨ થી પોષ વદ ૯ સુધી સવંત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૧૬ સફરથી તા. ૨૨ સફર સુધી ૧૩૩૨ હીજરી

પારસી—તા. ૫ થી તા. ૧૧ સુધી ૧૨૮૩

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. મ	સૂર્યદય ક. મી	સૂર્યા૦ ક. મી
બુધ	૧૪	વદ	૨	૧૬	૫	૪-૫૮	૬-૫૮
ગુરૂ	૧૫	,,	૪	૧૭	૬	૪-૫૯	૬-૫૯
શુક્ર	૧૬	,,	૫	૧૮	૭	૪-૫૯	૬-૫૯
શની	૧૭	,,	૬	૧૯	૮	૫-૦	૬-૫૯
રવી	૧૮	,,	૭	૨૦	૯	૫-૦	૬-૫૯
સોમ	૧૯	,,	૮	૨૧	૧૦	૫-૧	૭-૦
મંગળ	૨૦	,,	૯	૨૨	૧૧	૫-૨	૭-૦

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

સત્યાગ્રહ રેકડ ફંડ

૫૭૫ ૫ ૧૦ પાછળનો.

સુરત હીંદુ હોકર એસેસીએશન ડરબન

૧	૪	૦	મી ઠાગીદાસ પરશોતમ
૧	૧	૦	,, પરાગ ઉકા
૦	૧૫	૦	,, પરભુ હરગોવન
૧	૦	૦	,, જીના મોરાર
૦	૧૦	૬	,, મોરાર રવા
૦	૨	૬	,, વલભ હાંસજી
૦	૨	૬	,, નારણુ હાંસજી
૦	૨	૬	,, રામા રણછોડ
૦	૨	૦	,, દીપાર મોરાર
૦	૨	૬	,, ભીખા રવા
૦	૨	૬	,, દીઆર દેવા
૦	૨	૬	,, નારણુ દેવા
૦	૭	૬	,, હરી નારણ
૦	૧૦	૬	,, દેવ નાગર
૦	૨	૬	,, લાલા ભગા
૦	૨	૬	મી. ભગુ કાળા
૦	૨	૦	,, રામા શામજી
૦	૨	૬	,, કસન દેશાઇ
૦	૫	૦	,, ભીખા નાગર
૦	૨	૦	,, નાથા ગોવીંદ
૦	૨	૬	,, રામા નાગર
૦	૧૫	૦	,, દેવા કુંવરજી
૦	૨	૬	,, કાળા પેમા
૦	૫	૦	,, નાગર પરભુ
૦	૨	૦	,, ભાવજી પરભુ
૦	૫	૦	,, આંશજી ગોપાર
૦	૨	૦	,, નારણુ મનોર
૦	૨	૦	,, છીતા હીરા
૦	૧૦	૬	,, નારણુ ભગા
૦	૧૦	૬	,, હીરા ઉકા
૦	૨	૦	,, હીરા જીવણુ
૦	૨	૦	,, નાગર જીવણુ
૧	૧	૦	,, હીરા રતનજી
૦	૫	૦	,, લાલા પરભુ
૦	૭	૬	,, નારણુ વલભ
૦	૧૦	૬	,, નારણુ ભ.વલા
૦	૫	૦	,, ઉકા કાનજી
૦	૫	૦	,, ગોશાઈ વાલા
૦	૨	૬	,, સુખા મંગળ
૦	૫	૦	,, હીરા મંગળ
૦	૫	૦	,, રવજી દીતા
૦	૫	૦	,, મોકા કીકા
૦	૧૭	૬	,, નાના કલ્યાણ
૦	૧૦	૬	,, દાજી ગોવીંદ
૦	૧૦	૦	,, કસન ધના
૦	૧૦	૦	,, હીરા સુખા
૦	૧૦	૦	,, જોગી ગોવીંદ
૦	૧૦	૦	,, ડાહ્યા વલભ
૦	૧૨	૬	,, ભુલા મુકોળ
૦	૭	૬	,, રામા નારણુ
૦	૭	૬	,, રણછોડ બાવા
૦	૭	૬	,, નારણુ હીરજી
૦	૭	૬	,, વલભ દુલભ
૦	૭	૬	,, નારણુ ઉકા
૦	૭	૬	,, દુલભ ભવાન
૦	૫	૦	,, ભુલા હરી
૦	૫	૦	,, કાળીદાસ ગીરધર
૦	૫	૦	,, મગન બાવા
૦	૫	૦	,, વલભ ગેબા
૦	૧	૦	,, લાલા પેમા
૦	૨	૬	,, ડાહ્યા મોરાર
૦	૨	૦	,, નાથા હાંસજી
૦	૧૦	૬	,, છીબા રામા
૦	૧૦	૬	,, પરશોતમ બાપુ
૦	૫	૦	,, આણજી હીરા
૦	૭	૬	,, દાજી જીવણુ
૦	૫	૬	,, ગોવીંદ કેશવ
૦	૫	૦	મી. ગોવીંદ ભીખા
૦	૭	૬	,, ખુશાલ ગોવીંદ
૦	૭	૬	,, જીવણુ વલભ
૦	૧૦	૬	,, છીતા દુલભ
૦	૫	૦	,, ગોરધન નરસીંહ
૧	૧	૦	,, જીવણુ હરી
૦	૧૦	૬	,, નરોતમ રામા
૦	૫	૦	,, જીવણુ કુંવરજી
૦	૧૦	૬	,, ગેલા દુલભ
૦	૭	૬	,, ગલાલ રઘા
૦	૫	૦	,, નારણુ વલભ
૦	૨	૬	,, જીવણુ કેશવ
૦	૫	૦	,, આંશજી હરી
૦	૫	૦	,, વનમાળી હરી
૧	૨	૪	,, રવજી ગોપાળ
૦	૪	૬	,, પેમા કલ્યાણુ
૦	૫	૦	,, શીકા વાલીઆ
૦	૨	૬	,, ભુધા બાવા
૦	૫	૬	,, નાથા લવા
૦	૫	૦	,, આશજી નાના
૦	૭	૬	,, ગોવીંદ હીરા
૦	૧૧	૩	,, મોરાર દીઆર
૦	૫	૦	,, રણછોડ પુના
૦	૭	૬	,, જીવા ભુલા
૦	૨	૬	,, રવજી ભુલા
૦	૨	૦	,, હીરા શોતીઆ
૦	૨	૦	,, સોમા નાના
૧	૧	૦	,, લાલા ભાણા
૦	૧૨	૬	,, કાનજી વાઘા
૦	૧૨	૬	,, ભીખા પેમા
૦	૭	૬	,, વાહાલા કીકા
૦	૫	૦	,, રવજી મોરા
૦	૫	૦	,, વાહાલા કેડીઆ
૦	૫	૦	,, પેમા પરશોતમ
૦	૫	૩	,, જીવણુ ભાણા
૦	૫	૦	,, આંશજી ગોસાન
૦	૫	૦	,, છીબા લાલા
૦	૧૫	૬	,, જેરામ દેવા
૦	૨	૬	,, ખુશાલ દુલભ
૦	૫	૩	,, જીવણુ મીઠા
૦	૫	૩	,, જીવણુ ફકીરા
૦	૫	૩	,, લલ્લા ગોવીંદ
૦	૫	૦	,, ગોપાલજી મુંદરજી
૦	૧૦	૬	,, ખંડુ લાલા
૦	૫	૦	,, ભગા મોરાર
૦	૨	૬	,, નીછા મોરાર

[અધુરં.

૬૬૫	૦	૧૧	કુલ

Printed and Published by M. K. Gandhi
International Printing Press Phoenix Natal

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL.

No. 3—Vol. XII. WEDNESDAY, JANUARY 21ST, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

THE SOORZAI DEATH INQUIRY

AT Verulam on the 14th inst., Mr. Th. McDonald, assistant Magistrate of the [illegible] Division, opened an inquiry into the circumstances which led to the death of Soorzai, an indentured Indian in the employ of the Phoenix Wattle Plantations. It was alleged that Soorzai had been flogged by Mr. Todd, the manager, a fortnight previous to his death. He died in the Verulam hospital on the 10th December, and the next day a post mortem examination was made by the District Surgeon (Dr Hill) assisted by Dr Fisher in the presence of Dr Copley, Dr Naija, and Mr West.

The first witness called was an Indian named Chengian, indentured to the Phoenix Wattle Plantations. After some discussion the Magistrate decided that counsel should be allowed to cross-examine, as in the Hill Head inquiry. Mr. Britter appeared on behalf of the deceased and Mr. Dickenson represented Mr. Todd.

The witness, Chengian, swore to a statement that he saw Mr. Todd strike Soorzai with a sjambok several times across the back and kick him, and afterwards Todd fired a revolver.

Cross-examined by Magistrate: The deceased had been assaulted because he had not turned out to work that morning, as it was raining. He had waited for the rain to stop. Deceased was a sickly man and had been ill for three years. He also limped when walking. At the time of the assault Soorzai was wearing his working clothes, which consisted of a loin cloth and a coat. The coat was a thin one. He did not speak to the deceased just after the assault nor see him. He had run away, but he saw him later on the same morning. Witness had examined the deceased's injuries, and he had sjambok marks on his back. He had not counted them, but there were about ten. None had drawn blood. Witness himself was assaulted that day because he had not turned out to work, as it was raining. He was assaulted with a sjambok on the knee and struck on the head and he produced a loin cloth showing bloodstains from the wound in the head. He had also been struck several blows on the back, but he was wearing a heavy coat at the time. There had been some marks on the back which had remained there for four days. Deceased was a sick man, and was paralysed on the left side. Deceased always attended work. This was of a light nature. Deceased did not retaliate in any way when assaulted. Deceased had no skin broken.

Cross-examined by Mr Britter: The deceased was paralysed on the left side. He could use his left hand just a little. He could hold a horse. The usual position of his left hand was up towards the chest. On the day of the assault the deceased wore [illegible] He [illegible] assaulted by Mr. Todd. Todd [illegible] him [illegible] gave him [illegible] with the sjambok, tripped him up and he fell. He fell bodily. The ground on which he fell was flat and there were no stones on it. When on the ground he was kicked on the buttocks and back. Todd pulled him up again. He caught hold of him by the paralysed hand, pulled him up and kicked him again.

In reply to Mr. Dickenson: He was a policeman and used to go round the mill. He used to look after the office. He held horses. He was ready and had his billy-can of food, and it was only on account of the rain that he did not go. He remembered the call to work that morning. About two or three sirdars went out to work, none of the men at all. When Mr Todd came, one of his native boys attended him. At that time all the men were in their huts. Mr. Todd went straight to Soorzai's hut and pulled him out. Witness had not turned out. His hut was close to Soorzai's. Soorzai and his wife were in the hut. No one else. All went to the roll-call after Todd had come. Soorzai did not go, nor he. He had run away into the cane to Umhloti Valley (Verulam). He was away some days. Mr. Todd struck Soorzai very hard. The sjambok was about four feet long, and at its thick end was as thick as his wrist. There were sjambok marks on the left side and back and on the left leg. Todd was wearing boots. There were no marks where he had been kicked. The sjambok marks were long ones. He fell near the [illegible] when witness was running away. He remembered seeing a number of natives. He was assaulted about the same time as Soorzai. He returned to the estate for the first time on the seventh day after he had been assaulted. He had been arrested and brought back.

Cross-examined by Magistrate: He saw the marks before he ran away. He ran away immediately after he was assaulted. He had been in his hut. Mr Todd was coming along the barracks, driving the Indians along with him, hitting them. He saw that and ran off. He returned again. He saw the deceased assaulted. Todd had only one native with him. He saw the assault on Soorzai himself. It took place about 5 o'clock in the morning. The Indians who were being driven along—four or five—also saw it. The assault took place before he saw Todd driving the men. When the whistle went he thought the sirdars and Mr Todd were there and the other Indians were not there. They came round to the barracks and assaulted several of them and a lot of them ran away. He stood near his house when the assault on Soorzai was committed. The [illegible] in the barracks had brought him outside. Many people witnessed Soorzai's assault. Witness ran to the [illegible] when he saw the assault, and that was where Mr Todd assaulted him. He ran away while Soorzai was being assaulted. Todd jumped on his horse and came and assaulted witness at the [illegible] Todd [illegible] got hold of him by the coat [illegible] several times. Todd sent him to work. He then told Todd that he could not

work [illegible] was sick. He then went and lay down in the room. He returned home that evening and went to work the next day, and had been working ever since. He was assaulted again the second day by Mr Todd. He then ran away to the cane at [illegible] to [illegible] Valley. He saw the marks on the deceased on the morning of the assault at deceased's house. No one was with him.

A. H. West, who, in place of the usual oath, made a declaration to speak the truth, stated that he was acting editor of *Indian Opinion*, and resided at Phoenix, about two and a half miles from Mr Todd. He had known Mr Todd ever since the commencement of the wattle plantation, about six or seven years. He knew the deceased Soorzai. Deceased was brought to the Phoenix Settlement a number of Indians accompanying him. Witness listened to deceased's story. Deceased said that Todd had sjambokked him. Witness examined deceased and found marks on his back. The marks extended across the back. There were about six long weals. He felt they must have been sjambok weals from their appearance. There were no other marks, but at one place there was a slight abrasion of the skin, though this was not serious. The back was very much swollen. The deceased appeared to be suffering very much.

Cross-examined by Mr Britter: When deceased came to him, deceased wore a jacket and underneath a woollen jersey. That was about two and a half hours after he had been assaulted. He noticed that the man was paralysed on one side—the left side. From his movements witness would conclude that he was not able at all to use his left hand. He kept his arm in the same place always. His arm was bent towards the chest, the hand hanging down. Witness produced a photograph of the deceased, which he had taken early on the morning following deceased's arrival at the settlement. Next day Soorzai had gone to Verulam and made an affidavit in Mr Britter's office. He saw the man Chengian on the morning of the assault. He had come with Soorzai. Several people saw them at the Phoenix Settlement. Mr Maganlal Gandhi saw them first of all and came and informed witness that the men had come. Another Indian named Satyagandoo also accompanied Soorzai. These two men said they had seen the assault, as had also the man's wife. Mr Maganlal Gandhi saw the [illegible] as well as Mrs West, Mrs Polak, Miss [illegible], and Captain Van Bijon. Deceased returned to Phoenix after he had made his deposition at Verulam. Deceased remained at Phoenix. He was allowed to remain there at the request of Corporal Van [illegible]. Deceased remained there until he was fetched away by the Sergeant who was in charge of the camp in the wattle plantation, with whom was Compounder Campbell of the Natal Estates. He was told this by Mr Maganlal Gandhi. He was not present when deceased was taken away. He understood that deceased was taken to the Estate hospital at Mount Edgecombe. That was on the following Monday, so far as he remembered. The next time he saw Soorzai was after his death, at the Verulam Hospital. He identified his body. Deceased was known by another name, Ammamalai. Witness was present at the post mortem. That took place on Tuesday, exactly a fortnight after the assault. The examination was held on the day following Soorzai's death. Witness saw the deceased also on the day of his death. There were four doctors present, Drs. Hill, Fisher, Cooley and Nagy. The brain when examined was found to have an old scar mark—a hard substance. Witness's attention was drawn to another thing, and that was congestion of the veins of the brain. They appeared to be red. There were [illegible] on the deceased's back at the post mortem. There was no swelling [illegible], but the [illegible] lying on the back for about 21 [illegible] would [illegible] tend to flatten out any swelling and make it difficult to see. He had seen the body in that position on the day of the death and the following morning, and he concluded that it had been in that position all the time.

Cross-examined by Mr Dickerson: All the visible injuries seen on the day of the assault were no longer to be seen at the time of the post mortem. Deceased reached Phoenix about 8 a.m. in the morning. At that time witness did nothing for his wounds, but the next day he rubbed some coconut oil on them. Witness did not communicate with the Natal Estates. The settlement was about two and a half miles from Phoenix Station. He sent Soorzai by rail to Verulam. He sent a messenger with him to show him the way and pay his train fare. He walked to the station and started early so as to get plenty of time. Witness saw the wounds again after some days. The swelling was gradually going down. He had seen the wounds, he thought, on Sunday, and they were going down a lot, but the marks were still visible. He walked about a little. Chengian came with Soorzai, and witness did not see him again after that. Witness supposed he must have gone away after that. Soorzai's wife came with him to Phoenix and remained there. She went with him to Verulam and returned with him to Phoenix afterwards. Witness saw the marks on Soorzai's back; they were at the upper portion of the back, across the shoulders, and also the small of the back and on the buttock, but not low down. Soorzai wore a brown woollen jersey. The man appeared constitutionally to be very weak indeed, judging from his appearance and his paralysed arm. Chengian told witness that he saw Todd sjambok Soorzai.

Frank Campbell, sworn, stated: He was compounder at the Natal Estates. He knew Todd and the deceased Indian, Soorzai. He first saw Soorzai on a Monday evening, the 1st December, at 6.15, in a hut on the settlement of *Indian Opinion*. He had been sent up there to see one of the Company's Indians who was supposed to be sick. On his arrival there, the deceased was pointed out to him as being the sick man. Witness asked deceased what was the matter with him, and he replied that his back was sick. Witness examined the back and found two small circular bruises under the right shoulder. These were the only bruises he found on deceased. He told the deceased there did not appear to be much the matter with him, to which he replied, "I am all right. I am going to work to-morrow." Witness took deceased away with him to Mount Edgecombe, and handed him over to the sergeant who was in charge there.

Cross-examined by Mr Dickenson: The marks he saw on deceased's back would not, in his opinion, be caused by a sjambok. He had seen the man before. He knew that he was partly paralysed. He should not have said he was a very weak man, but he was not fit to do heavy work. During the time he was at the Phoenix Wattle Estates—just over two years—deceased had been in fairly good health, and had never come before him for attention. Deceased had not complained to him about having been thrashed by anybody. On the Monday he saw him, deceased seemed fit to do his work.

Cross-examined by Mr Britter: He would swear that the bruises he saw were not caused by a sjambok. The shape of the bruises, which were both circular, made him emphatic in his opinion. That was his opinion. He had seen wounds caused by a sjambok, but these wounds were not. A man falling and coming into contact with a stone would have similar bruises. He had expressed that opinion to a man on the Settlement. Deceased was wearing no coat when he saw him, but only a [illegible]. He examined the whole of his back [illegible] there were no marks elsewhere but only two [illegible] circular bruises under the left

shoulder, one about four inches below the other. The marks could have been caused by two round stones. Sharp stones would have punctured the skin. The wounds would more than likely have been caused by two round stones about four inches apart from one another on the ground. There was a slight discolouration caused by congealed blood under the skin. He saw no other mark on the body. The deceased must have fallen heavily on his back, slightly to the left. He should not say deceased had fallen heavily on his back, because the bruises were such as would not indicate a heavy fall. His opinion was that, the man being paralysed on the left side, the weaker side gave way and he collapsed. He had seen sjambok wales. He had never watched the progress of sjambok bruises. He had never examined a man who had been sjamboked on a Thursday, on the following Monday. He had never seen marks caused by a sjambok five days afterwards. It was his opinion that the marks on Soorzai were not sjambok marks. He first heard that Soorzai had been sjamboked on the same evening on his return from the Settlement, but it had not been said by whom. He remarked to an Indian that there did not appear to be much the matter with the deceased. He appeared to be the Indian in charge of the Settlement at the time of his arrival. He could not say when he first heard that the man had been sjamboked. He knew nothing at all about the injury until the Monday night. After his examination he had been told that deceased had been sjamboked but not by whom. He had heard that deceased had been sjamboked by Todd; he could not say when. He thought that the first time he had heard it was when he heard Soorzai being charged for not attending to his work. He then heard that there was an assault case against Todd. He heard talk outside the Court that Soorzai had been sjamboked. Soorzai never said anything about having been sjamboked at all. He had not heard Soorzai give his evidence in Court. He could not say how Soorzai fell on his back. He had nothing to back up his opinion except what he had seen. He was not a medical man.

In reply to the Magistrate: He had been in his present post for five years. He had been a [illegible] assistant for 14 years, and had been five years a sergeant in the Natal Medical Corps. When deceased left the settlement he put on a red cotton shirt and he had a coat in his sack of clothes which he put on on their arrival at Mount Edgecombe.

G. J. Todd, sworn, stated: He was manager of the Phoenix Wattle Estates and the deceased Soorzai was indentured to him. The deceased attended to the office and the telephone. Deceased's left arm was paralysed. Deceased was paralysed before he [illegible] him. He had no outside work to do, but just answered the telephone. He remembered the 27th November, when he had some trouble with the Indians under him. On the Thursday morning he went to the stable as usual. His wagon sirdar, [illegible], told him that there were no boys there and that they were not coming out. They said they had their week's rations and they were not coming out to work. He mounted his horse and called a native named [illegible]. He told him to come on to the barracks with him. The native accompanied him to the top end of the barracks where the Calcuttas lived. He dismounted and gave the native to hold his horse. He went in and asked the men what was the matter and why they had not turned out to work, as they had got their rations the previous evening. They said the [illegible] had told them they were not to go to work. Witness said, "Come on. Turn out." [illegible] [illegible] [illegible] to [illegible] [illegible] [illegible] through the wattles. He went [illegible] the barracks [illegible] 200 yards [illegible]. He went to every hut. [illegible] was a slight [illegible]. When he went to the top portion of the barracks and told the men to go to work, they went. He then went down to the lower end of the barracks, brick buildings and wattle and daub huts, where the deceased Soorzai was standing. He was standing just five yards from the road. Just before he got up to Soorzai he heard an awful noise of shouting. When he got up to deceased, he said, "Why have you not gone to work?" in kitchen Kafir. Deceased was very excited and waved a stick in the air with his right hand and said something in "coolie." He did not understand "coolie." He saw his threatening attitude. He gave deceased a slight push and shoved him down to the ground about five yards from him. Deceased was up like a bird and went at him. Witness pushed him a second time and landed him further. He pushed him with his left hand on the chest. The ground was on a slope, and deceased fell into a gutter the second time. The ground was broken ground. After that witness went away and left deceased. He saw deceased's wife help him up. His wife had been present at the time. She helped deceased out of the gutter when witness pushed him the second time. She ran to him. He did not see deceased again until he saw him at Verulam and charged him. He denied sjamboking deceased. He had no sjambok in his possession. His sjambok was with his native who held his horse. The native was standing about 16 yards from him on the main road. There were a number of Indians about armed with [illegible] and small axes. They were striking work at the time. It was the same morning the affair took place at Blackburn. The men were very excited. Witness always carried a revolver during the strike. He fired it off that morning. He fired it into the air with his left hand once after he had been with Soorzai in order to show the men that he had it. There were about ten or twelve absentees. There was no rain, just a drizzle. It was some time after the bell had gone that he went to the barracks. [illegible] was the sirdar who called them out that morning. He had put deceased in the office on his arrival at the estate. Deceased had re-indentured with him on the 23rd October last. He had no complaint against deceased. Only on that particular morning deceased had wanted to strike him. Deceased had had a lot of trouble with his wife and witness had always helped him; deceased had given him his money to look after. Deceased's wife was not registered with him. She had lived with deceased at [illegible], and afterwards came to him. He had had to transfer her to the Blackburn Estate. Chin[illegible], he understood, was not deceased's own son but his brother's child.

Cross-examined by Mr. Britter: He showed deceased every consideration. Deceased was a favourite with him. He had looked after him and helped him out of all his troubles. Deceased could not have had any grievance against him, because he had been very good to him. Deceased was very funny at times. Witness had seen him close his [illegible] round the place. Deceased's leg was all right. It was his arm that was paralysed. That morning he was excited. It was never known what they would do during a strike. After twelve years with him, his Indians would not even salaam him during the strike. It was absolutely false that he had kicked Soorzai. He had simply pushed him down. He would not touch a man like that. The native who held his horse could corroborate his statement. He denied that he had kicked or sjamboked Soorzai. Soorzai's wife was a bad woman. [illegible] was never at the barracks that morning when he mounted his horse. [illegible] was going in a different direction from the barracks, and he chased him to [illegible]. When he called the names of the Indians he went up to him [illegible] he did not [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deceased [illegible] witness [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] against the [illegible] [illegible] about 30 yards from Soorzai. He [illegible] say how the [illegible] came on Soorzai's back, [illegible] of course

when he [illegible] pushed him down. Witness was excited. [illegible] second time he pushed deceased, deceased fell into the [illegible]. Witness was not with [illegible] when he examined deceased. He did not see the bruises on Soorzai's back. He did not see Soorzai again until he came to Verulam. He could not say why Mr. West and others should see w[illegible] on Soorzai's back. He had had some funny cases at Phoenix where men had marked themselves. He did not know of any feeling which Mr. West or the others could have against him. They did not interest him. He had enough work to look after his estate. It was an Indian all over to go and tell lies. He admitted he had pushed deceased down. Deceased came up to him a second time. When he came to him again he pushed him off again. Deceased was a cripple when it [illegible] him. There was nothing the matter with his leg. He limped sometimes. He had seen him chase boys round the factory. There might have been tins and rubbish lying in the [illegible]. He did not [illegible] deceased: he pushed him. The first push he gave him was for being cheeky. The man was waving his stick at him. When he got up he waved the stick again and was as excited as could be. Deceased did not get a chance to hit him with the stick. He was brandishing his stick in his right arm and the Indians round about had choppers in their hands. He charged Soorzai with absence from roll-call and also breach of the peace. He could not tell if the police ever inquired into the charge of Soorzai. He came to Verulam to make a statement about Soorzai. That was on a Wednesday. That case was called on the 3rd December. He was in court and was represented by Mr. Dickenson. Naturally he would tell his representative all the facts of the case. He did not hear Soorzai swear that he had been sjambokked. He simply gave his evidence. He was not in court when Soorzai gave his evidence. He was represented. He would not be surprised that Soorzai, in his evidence, had stated that witness had sjambokked him. He could not tell why his representative had not cross-examined Soorzai.

Mr. Dickenson: "I took it for granted that he was lying." He did not remember the statement. He [illegible] take any notice of it.

The further hearing was adjourned to the 15th instant.

Rev. C. F. Andrews at Pretoria

(Special to INDIAN OPINION.)

The Rev. C. F. Andrews is at present in Pretoria as an honoured guest of the local Indian community. The Indians had engaged rooms at the Grand Hotel for him, but Mr. Andrews wishing to study Indians in their own homes preferred to occupy the same rooms as Mr. Gandhi and was Mr. N. S. Pillay's guest at the Indian Bazaar. The [illegible] paid to Mr. Pillay as Mrs. Pillay, a lady of over fifty, is undergoing imprisonment in common with several other Indian women who chose to become passive resisters rather than enjoy the home comforts while the law still considered them to be the concubines as Sir Johannes Wessels put it, and not wives of their husbands. The reverend gentleman is now Mr. G. P. Vyas's guest. He and Mr. Gandhi have also been feted by Mr. Haji Habib and the Dhobie community. The last named held a meeting at the Indian Bazaar, at which Mr. M. N. Patel presided, and over £ [illegible] was collected in support of the struggle. Baba Balaram, Barber Jeewa Mahomed and others had charge of the colours and other arrangements that were made for treating Mr. Andrews and the friends who were invited.

A tea party was also held on the premises of Mr. Ali Mahomed Khamisa in honour of the [illegible] [illegible] present at the Indians [illegible] able [illegible] all the [illegible] Mahomedans and Hindus were present.

Mr. Gandhi had been mentioning that there was general talk in the European circles to the effect that in Pretoria at least the Hindus and Mahommedans were divided, and that the latter were against the passive resistance struggle. A document was therefore prepared, which reads as follows:—

"We, the undersigned Hindus and Mahomedans of Pretoria, repudiate totally the charge or suggestion that we are 'at daggers drawn.' Not only is the charge untrue, but we know that the relations between the two sections of the Indian community are of the friendliest character, and they have never been otherwise. We, the undersigned Mahomedans of Pretoria, repudiate the further charge that we are against the present Passive Resistance Struggle. On the contrary, we desire to state that we are wholly in sympathy with the Struggle, that we have always assisted it, and are ready to do so by contributing to the expenses, by attending meetings, and by contributing men, too, for taking an active part in the Struggle. We firmly believe that the civic salvation of British Indians in South Africa is to be attained only by Passive Resistance."

Messrs. Khamisa, Tayob Haji Khan Mahomed, Cassim Adam, Haji Habib, Noor Mahomed and others who spoke at the party vehemently denied the charge that there was any division among the two sections, and that the Mahomedans were against the struggle. The above-mentioned document was handed to Mr. Gandhi to make any use thereof that he might think fit in order to repudiate the charges. Almost all the principal Mahomedans and Hindus have signed it. To return, however, to our distinguished guest, most laudatory speeches were made at all the meetings. Mr. Andrews has been giving to the meetings messages of hope. He showed how he came to love India. His noble Mohomedan friends, the late Munshi Zakaulla and Moulvie Nazir Ahmed, who were to him, he says, like parents, taught him to learn that there was no distinction between Hindus and Mahomedans, and that he was to love both equally. Mr. Rudra, his Principal at St. Stephen's College, Delhi, and his friend, taught him how a Christian Indian could associate himself with the progressive spirit. Mahatma Munshiram, of the Gurukul, at Hardwar, and Gurudev Babu Rabindranath Tagore, the poet laureate of India, taught him to know the true worth of ancient Indian life and wisdom. Mr. Andrews also gave a graphic and touching description of how the students at his college went out, by permission of the principal, to beg in the streets of Delhi for collections in aid of the South African struggle, and got Rs. 2,000 in one day, how the pupils at the Gurukul for three days offered their services as labourers for building a Bund near the Ganges, and how they did each of them three, and even four, labourers' work per day for the South African Indian cause, and how at Gurudev's Asram the pupils are themselves building a hospital so as to send the money, saved by themselves working as labourers, to South Africa. The reverend gentleman preached at the Pretoria Cathedral on Sunday, the 11th inst., to a crowded congregation.

In a striking speech delivered on December 16 at a public meeting called for the purpose of expressing thanks to the Indian Viceroy for his attitude in regard to the treatment of Indians in South Africa, the Bishop of Madras, after eulogising Lord Hardinge's outspoken protest, said that when tyranny was masquerading as law resistance became a virtue and not a crime. When the Union Government said "We cannot consider your grievances until resistance to the law has ceased," the Indians had a right on their side in saying "We will cease our resistance [illegible] your laws when you cease to make them the instruments of oppression."

From the Editor's Chair.

OFFICIAL MISREPRESENTATIONS

WE publish in another column an extraordinary telegram from Lord Gladstone to the Colonial Office dated November 13 last, indicating a positive desire on the part of the Union Government to misrepresent to the Home Government the facts of the then existing situation. No better proof could be afforded than this of the truth of Mr. Gokhale's statement that Lord Gladstone's denial of ill-treatment was merely a repetition of the interested denials of his guilty Ministers, and had no original value whatever. The first misrepresentation is the suggestion that Indians had complained that non-prisoners were being confined in the mine gaols equally with prisoners. Why is it concealed that indentured Indians may not be proceeded against under the Masters and Servants Act as Lord Gladstone declares they have been? And why, if the imprisoned Indians were, in many cases, £3 tax-payers who had not paid the tax, is it concealed that by law they may not be proceeded against under the Masters and Servants Act, or ever employed at all so long as they cannot produce their annual licence? Was not the crime that of the employers and not that of the Indian labourers? The telegram admits what it affects to deny, namely, the truth of the Indian statements that the mine areas were turned into temporary gaols, that the Indian miners therein were liable to be required as convicts to perform the tasks that, as non-prisoners, they had refused to perform, that the white employers were given the status and powers of warders over them, that refusal to obey the orders of these "warders" rendered them liable to flogging under the prison regulations issued under Act No. 13 of 1911, and that any attempt to escape from these temporary gaols rendered them liable to be shot by these "warders," who would be duly indemnified. Finally, Lord Gladstone makes himself responsible for the important statement that "under the regulations, prison officials may only use force in self-defence, and in no case for the purpose of coercing prisoners to work." It is most singular, then, that Chief Warder Davis, of the Durban Gaol, testified on oath before Mr. J. Y. Gibson a few days ago, in Mr. Pragji Desai's case, in which he charged a native warder with assault, that it was the practice in the Durban Gaol to use force in order to maintain discipline and to [illegible] prisoners to work. We trust that a further inquiry into the practice of the Durban gaol will be instituted without undue delay.

The Hill Head Inquiry

In continuation of our report of the Blackburn and Hill Head inquiry, which was resumed on the 6th instant, Mr. Langston called an Indian witness named Moonsamy, who swore to a statement made on the 28th November last, that he was present on the road near the barracks at Hill Head, and saw Mr. Colin Campbell fire twice. He saw no [illegible] striking [illegible]. Then the troopers fired. Witness escaped into the cane, and in doing so he saw Ragavan shot. No attack was made on the troopers or on Mr. Campbell. He also stated that Mr. Colin Campbell threatened to shoot the Indians unless they returned to work.

In reply to Mr. Langston, witness denied that they had either sticks, cane knives, or [illegible].

Mr. Johnson [illegible] they were [illegible], and witness replied that they were [illegible] by [illegible] the police. They were not [illegible]. They had [illegible] at Hill Head, and so went to see what was happening when they were met by the police. Mr. Colin Campbell rode up with the police and fired his revolver at them. The troopers chased the Indians in the short cane. Mr. Colin Campbell shot Ragavan.

Poonsamy, called by Mr. Dickenson for the Natal Estates, an Indian sirdar indentured to the Natal Estates, said that he was an estate constable at Hill Head and remembered the disturbances. He was giving medicine to the Indians, and noticed the troopers and Mr. Colin Campbell arrive. The troopers halted away from the barracks and Mr. Colin Campbell went alone to the barracks. Then he came to the [illegible] where witness was, and instructed him to tell the Indians to come to roll-call. The Indians refused to take orders from witness. Selvan said they would not go to work. Witness told them that they could come to roll-call even though they did not work. He saw Selvan take hold of the reins of Mr. Colin Campbell's horse. The Indians surrounded Mr. Colin Campbell, and witness ran away. He saw broken bricks being thrown at Mr. Colin Campbell, who rode back to the troopers. Then they all went into the barracks, and he also went with them. He advised them not to resist the police. Selvan told the people not to attend. The officer then told three Government native police to arrest Selvan. The Indians then attacked the native police and the native police struck back. Then there was a general fight between the Indians and the natives. He noticed the Indians throwing stones at the troopers, who then hit the Indians with their sticks. The troopers tried to run away from the crowd and scattered in all directions. One got a wound on the head and two got down from their horses. Mr. Colin Campbell tried to run away, and he came off his horse. After this he heard a shot. Then he ran away to the office and locked himself in. He did not come out [illegible] was fired. He saw the Indians collecting stones two or three days before the disturbances. They only had bricks and sticks. Selvan had a stick, and so had he. The natives caught hold of Selvan, and as he was being dragged the Indians attacked him and the natives rescued him.

Cross-examined by Mr. Langston: He never saw Selvan act as a leader of the Indians or assume a fighting attitude before. None of the estate native constables were there. There were three Government native constables. Two of them had assegais.

By the Court: None of the Indians had firearms.

Asked by Mr. Langston, who gathered bricks, witness said that he did not want to give the names, but they all did it, including himself.

Marganam, widow of Patchamuthu, called by Mr. Langston, gave evidence as to the shooting of her husband and Ragavan.

The hearing was resumed the following day, when a number of Indians whose depositions were taken in the hospital were examined.

Perumall, called by Mr. Langston, adhered to his statement made on 15th December last, that he saw an Indian who wore glasses (Selvan) go up to hold the horse, in continuation with an order given to him by Mr. Colin Campbell, but before he got hold of the horse Mr. Campbell struck him on the head with a stick, and he fell. Mr. Campbell then gave the order to hold off Selvan, which was done by Marimuthu, helped by another native constable named Donald. He then saw Marimuthu stab Selvan with an assegai in Mr. Campbell's presence. He was stabbed in the throat. Witness ran into his hut, but was dragged out again. Witness tried to run into the cane, when an estate constable named Muttai Naiken struck him with a stick and broke his arm. He then received a blow on the head from a native [illegible]. After lying where he fell for some time he was helped to his hut by an old man named [illegible]. The next day he [illegible] to [illegible] when he was arrested [illegible] before the Court [illegible] the estate. Afterwards whilst he was having [illegible]

deposition taken at Mr Langston's office, and before he could be sworn he was driven back to the estate by the police. The next day he was admitted to the Verulam hospital.

Cross-examined by Mr Robinson: At the time of Selvan's arrest the troopers were with Mr Colin Campbell. Two estate native constables and one estate Indian constable were with Mr Campbell when he ordered the arrest. Selvan was killed whilst the troops were coming into the barracks. Witness saw no disturbance at that time.

By Mr Dickenson: He was not in a position to state whether Mr Colin Campbell saw Selvan stabbed, but he was there.

In reply to Mr Langston: Mr Colin Campbell gave the order to "bring him," and immediately afterwards Selvan was handcuffed and stabbed.

[illegible] adhered to his statement made on the 15th December last, that he was lying in his hut when the firing commenced. A European police man came to his hut and shot his wife in the leg and then shot witness in the right thigh as he was lying on his bed.

Cross-examined by Mr Robinson: He knew where the broken bricks were, and could see them from his own door. He heard the noise but did not go out as he was ill at the time. A baby in arms and another small child were in the hut when they were shot.

By Mr Langston: He did not see any Indians congregated on the broken bricks. Though he heard the disturbance he could not see it.

[illegible] swore that his statement made in hospital on the 15th December last, was true. He was on the road at Blackburn with other Indians going in the direction of Hill Head when they met Mr Colin Campbell and the troopers. He stated that Mr Campbell fired point-blank at them, and two Tamil men were killed. Witness was frightened and ran away, but before he reached the cane he was shot in the right leg near the ankle. There was no attack on Mr Campbell or the troopers. He had no stick or weapon in his hand nor did he see any other Indian with one.

In answer to the Magistrate, witness stated that Mr Colin Campbell had a revolver of the same length as those of the police.

Mr William Campbell, recalled by Mr Dickenson, said that he knew that his brother Colin had a "baby Browning," and he also had a full sized Browning. He also assumed that he had a service revolver, but he did not see him carrying one.

[illegible] adhered to the statement made on the 15th December last, and swore that he saw the stabbing incident. Witness ran into the cane, but before getting there he was shot in the left shoulder. The shooting took place because the Indians refused to go to work. He did not resist arrest, nor did he attack the troopers nor did anyone else attack them. He saw the actual stabbing, and could identify one of the natives.

[illegible] adhered to his statement made on the 17th December 1913, that he saw Selvan stabbed after being handcuffed. Witness ran into the cane, but received a shot in the left thigh. Mr Colin Campbell and the troopers searched the cane. When witness saw Mr Colin Campbell he asked for mercy, but he replied by striking witness on the head. He received other blows from the troopers and one on the arm from an estate native named [illegible]. He saw the troopers charge the Indians and [illegible]. He saw no sticks nor cane knives with the Indians.

[illegible], another Indian in hospital, adhered to his statement made on the 12th December 1913, that he was at the Blackburn barracks when Mr Colin Campbell and the troopers came up. Mr Colin Campbell asked the Indians whether they would go to work. An Indian replied that they would if the £3 tax was removed. They then went away. About an hour afterwards there was a movement among the Indians towards Hill Head. On the main road they met Mr Colin Campbell coming at the head of the troopers, and witness saw him fire two shots at the Indians. He himself was shot in the left leg above the knee. No attack was made by the Indians. They did not carry sticks nor cane knives with them.

By Mr Dickenson: He was shot by Mr Colin Campbell as he (witness) was running away.

The inquiry was closed, the Magistrate intimating that it would take some time to consider his decision, which would be submitted to the Attorney-General.

Serious Charge against a Planter

The preliminary examination was commenced at Verulam on the 14th inst., in regard to a charge of assault by Mr William Gillespie Armstrong, a sugar planter, of Verulam, on a Mahomedan priest named Mahomed Seepye, and two other Indians named Mahomed Yusuf and Mukdoom Khan, on the 22nd November last. Mr T. L. McDonald heard the case, the Public Prosecutor appearing for the Crown, and Mr Hugman for Mr Armstrong, who was present in Court.

Dr Hill was the first witness called. He read a detailed report describing the injuries, which were caused, in his opinion, by some blunt instrument like a sjambok. There were ecchymoses on the head and face, across the shoulders and back, and they were serious. The following morning the priest was in a very serious condition. His heart was failing, the pulse was irregular and he had developed localised pneumonia on the right side. There was also partial paralysis of the face. Mahomed Yusuf's life was never in danger, but his condition was serious.

Mahomed Seepye, who appeared to be still very weak, gave evidence of the assault. He adhered to his statement made on the 23rd November that he arrived at Verulam from Maritzburg on the afternoon of the 22nd November for the purpose of performing a marriage ceremony. Feeling not quite well, and a little giddy after the train journey, he went for a short walk along the main road leading to Tongaat, accompanied by Mr Mahomed Yusuf. When they reached the place where a private road leads to Mr Armstrong's mill, two natives rushed forward and arrested them and told them that they were going to take them to their master. They did not resist, and went with the natives. When they had crossed the bridge, about 30 natives and a European who was in a carriage, appeared on the scene. The white man was Mr Armstrong. He shouted to the natives to surround the two Indians and strip them. Mr Armstrong then, it is alleged, thrashed the men unmercifully with a sjambok. The natives then dragged the men through the river and they were again thrashed. Mr Armstrong would not listen to any explanation, but continued to hit them with the sjambok. The priest was assaulted four times, with a few rests in between.

Mahomed Yusuf adhered to his statement, made on the 23rd November, that he saw Mr Armstrong thrash Mahomed Seepye and that he himself received ten or more blows with a sjambok.

Mukdoom Khan remembered making a statement on the 25th November that, when he was informed of the assault he ran along the road and found, first Mahomed Yusuf lying on the road and further on Mahomed Seepye. When he saw Mr Armstrong he told him that the priest had come to Verulam to perform the marriage ceremony of his daughter. Mr Armstrong then [illegible]. [illegible] A [illegible] while he was on [illegible].

The further hearing was adjourned to the 21st inst. for the production of three more witnesses.

A Remarkable Telegram

We publish hereunder the full text of the telegram addressed on the 19th November last by the Governor-General to the Colonial Office:—November 19. On account of Government notice November 12, published in the "Gazette" on November 14, ten mine compounds in the Dundee district and one in the Newcastle district were declared out-stations to Dundee and Newcastle gaols respectively under provisions of section 11 (1) of Act No. 13 of 1911. This step was essential because of the want of accommodation in the ordinary prisons in view of the large number of Indians who were marching in organised bands with the avowed purpose of defying the law and actually courting arrest. Only Indians actually committed by a court can be received into these out-stations. No others can be accommodated therein even as free men, and the conversion of the mine compound into a gaol out-station does not convert the ordinary occupants into prisoners. The compounds of out-stations are under the control of (1) magistrates of districts who are in charge of district gaols, (2) the gaoler of the district gaol, (3) regular warders of the Prisons Department who have been placed in charge of each of these out-stations. Members of mines have been sworn in as warders for the purposes of out-stations. In addition at least one trained prison warder has in each case been placed in charge. All persons employed in connection with these out-stations fall under Act No. 13 of 1911 and statutory regulations thereunder. In Dundee district the only indentured Indians sentenced under Natal Act No. 25 of 1891 have been confined in out-stations. In no case have sentences on indentured Indians exceeded seven days, and the last of such sentences in the Dundee district expires to-morrow. In the Newcastle district some indentured Indians sentenced to longer terms under the Master and Servants Act are confined in out-stations. Warders in the Dundee district may possibly be retained until Saturday in case Indians whose sentences have been suspended might have to be imprisoned should a fresh outbreak occur.

The Government of the Union of South Africa has received no complaints as regards ill-treatment of Indians at the Natal mines except from Mr. Lazarus, chairman of the Newcastle Indians, who made general allegations. The Magistrate of Newcastle has reported that there is absolutely no truth in the allegations of ill-treatment at Ballengeich Prison. Presumably Narayan died of tuberculosis and had not been on hard labour. Ballengeich is the only compound gaol out-station in the Newcastle district. Under the regulations prison officials may only use force in self-defence and in no case for the purpose of compelling prisoners to work. I am confident that Ministers would deal severely with offenders should any case of ill-treatment occur in prisons or out-stations. Indians at Ballengeich were working quietly in the mine yesterday. The false or exaggerated statements which seem current in England and India are most mischievous. The whole object of Ministers is the essential restoration of order. There will be no ill-treatment and force will only be used to put down unprovoked violence by the strikers themselves.

[Note.—We comment upon the above in our editorial columns.—Ed. I.O.]

The Indian Industry Congress is advertised to open its first sitting at Durban on Monday the 26th instant. Under the present circumstances we do not advise members of the Indian community to ... evidence.

The ... of ... appearing in our ... for all ... with ... of course ... making up of the pages.

News in Brief

We are glad to announce that Messrs. Haji Dawad Mahomed, E. M. Paruk, M. S. Randeree, Ismail A. H. Moosa, and Parsee Rustomjee have received the honour of the fourth class of the Order of Medjidieh from His Imperial Majesty the Sultan of Turkey, for services rendered in connection with the Red Crescent Society.

On Saturday, the 17th instant, Mr. Bhawani Dayal, of Germiston, was discharged from the Durban Central Gaol, and Mr. Shivprasad Marhisingh, also of Germiston, from the Point Gaol. They were welcomed and garlanded, and were offered refreshments by Mr. Parsee Rustomjee. On Monday, Mr. Gocaldas Govindram, who acts as priest of the Hindu Temple, Germiston, and Mr. Raghubir Naroten, also of Germiston, were discharged from the Durban Central and the Point Gaol, respectively. They were similarly received. Messrs. Bhawani Dayal and Gocaldas were for the last few weeks in hospital. We understand that whilst the treatment at the Central Gaol has improved, that at the Point Gaol is the subject of considerable complaint.

On Tuesday, the following Transvaal Indian ladies were discharged from the Durban Central Gaol, after serving sentences each of three months hard labour: Mrs. Thambi Naidoo, Mrs. N. S. Pillay, Mrs. N. Pillay, Mrs. P. K. Naidoo, Mrs. M. Pillay, Mrs. K. Murugesa Pillay, Mrs. Perumal Naidoo, Mrs. Chinnamma Pillay, Mrs. Bhawani Dayal, and the Misses Bakium Murugasa Pillay and Minachi. We hope to give a full report of their reception in our next issue.

At Verulam, on the 14th inst., three indentured Indians, employed by the Greenwood Park Brick Company, were charged with being absent from roll-call on the 12th inst. The men, when questioned by the Magistrate (Mr. Rossler) said that they were not to blame. They had been in gaol for desertion as passive resisters and were released on the 8th inst. Since then they had been under the care of the Protector at the Depot. They were escorted back to the brickyard by a policeman, but did not arrive until the evening of the 12th inst. Mr. Britter, who appeared for the men, pointed out that it was impossible for them to have been at roll-call on the morning of the 12th inst., when they were under escort until the evening. Mr. ..., the manager, admitted that he had received a letter dated the 10th inst., from the Protector, informing him that the men were being returned, but still he made no enquiries whether they had been at the Depot. The Magistrate saw that the men were not to blame and therefore discharged them.

On November 29, a discussion was held at the Essex Hall, London, under the auspices of the "New Witness," on "The Colour Line and the Natal Danger to India." Mr. G. K. Chesterton presiding. In opening the proceedings, he said that there was no more tremendous subject than Mr. O'Donnell was going to present to them that night—the problem of the relations of races. There was no more tremendous question than how far they ought to allow for likes and dislikes between the white man and the man of the other kind, and how far they ought to realise that no man could be Christian unless it recognised them all as fellow citizens. Mr. F. Hugh O'Donnell delivered a powerful address on the subject.

The strike of European miners on the Natal coalfields has synchronised with the Indian trouble, and that fact, says the "Mercury," has proved an additional blow to the industry. It would appear, however, that the strike itself has been given more ... than ... among the Indians ... the present movement. Mr. Gandhi ... to the "Mercury" representative, said the strike had nothing to do with the Indian movement.

English Press Opinions

[illegible]

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૧ મી જાન્યુઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૩.

અધિપતિની નોંધ

હીંદના વાઇસરોય અને કમીશન

ગયે અઠવાડીએ હીંદના વાઇસરોય લોરડ હાર્ડીંગ અયોધ્યાના તાલુકદારો પાસે ભાષણ આપતાં આપણા સવાલ ઉપર બોલ્યા હતા. અને તેમાં રૂટર જણાવે છે કે તેમણે આપણને હાલનું કમીશન સ્વીકારવાની ભલામણ કરી હતી. અને જણાવ્યું કે 'આવો અમલનો લાભ દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદી જવા દેશે તો તે પોતે ઘણા દીલગીર થશે. આ તક કદાચ ફરીને ન પણ મળે. વળી તેઓ સાહેબે એમ પણ જણાવ્યું છે કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં હીંદી આગેવાનો યુનીઅન સરકારની હાલની તક લીફમાં ઉમેરો કરવાથી અલગ રહ્યા છે એ જોઇ હું ખુશી થાઉં છું અને ઉમેદ રાખું છું કે તેઓ તેજ વલણ પકડી રાખશે.' હીંદી વાઇસરોયે આપણની તરફ જે ભલી લાગણી તથા ઉદાર મદદ બતાવેલાં છે તેને માટે આપણે તેના આભારી છીએ. પરંતુ જ્યાં સુધી હીંદી તરફથી એક પણ પ્રતીનીધી તેમાં ન હોય ત્યાં સુધી સોગનથી બંધાએલી કોમ તે નામદારની કમીશન કબુલ રાખવાની ભલામણ સ્વીકારી શકતી નથી. લોરડ હારડીંગના માનની ખાતર કોમ બીજું ઘણું કરી શકે છે પણ પોતાનું વચન તોડી આ તેમજ પર દુનીઆમાં અપજશના ભોગી થઇ શકતા નથી. આ લડત કાંઇ માત્ર અમુક હક મેળવવાની નથી. પરંતુ અગાઉ કહી ગયા તેમ સરકારના અને અહીંના ગોરાના શરીરમાં રહેલ જાતીભેદરૂપી રાક્ષસને મારવાની છે.

મી. એનડરૂઝને પ્રીટોરીઆમાં માન

જ્યારે મી. ગાંધીને પ્રીટોરીએ જવાનું થયું ત્યારે મી એનડરૂઝ તેમની સાથે જવા તઇયાર થઇ ગયા. મી. એનડરૂઝ એટલા બધા સાદા છે કે તેમણે ત્રિજા વરગમાંજ મુસાફરી કરવાનો નિશ્ચય કરેલો. પણ જ્યારે રૈલવેના કામદારોની હડતાલના ખબર મળ્યા ત્યારે પ્રીટોરીઆ વખતસર પહોંચવાને ખાતર મેલમાં જવાનું લડતને ખાતર પસંદ કર્યું. પ્રીટોરીઆ પહોંચ્યા ત્યારે મી. વી. એસ. પીલે, મી. ગોપાલ, મી. હાજી હબીબ, મી. વ્યાસ, મી. જોશી વિગેરે સ્ટેશન પર હાજર હતા. મી. એનડરૂઝની મુલાકાતને જાહેર રૂપ નહીં આપવાને સારૂ ખાસ તાર મી. ગાંધીએ કર્યો હતો તેથી બીજા મેંબરો નહીં આવેલા. મી. એનડરૂઝને સારૂ કોમના માનવંતા પરોણા તરીકે ગ્રાંડ હોટેલમાં ઉતરવાની તજવીજ કરી હતી. પણ મી. એનડરૂઝે હઠ પુરવક જણાવ્યું કે જ્યાં મી. ગાંધી ઉતરશે ત્યાંજ પોતે ઉતરવા ધારે છે. તે ઉપરથી મી. વી. એસ. પીલે જેમણે પોતાને ત્યાં હીંદી બજારમાં ગોઠવણ કરી હતી ત્યાં ઉતારાનું નક્કી થયું. ઉતારાને સારૂ મી. વી. એસ. પીલે, મી. હાજી હબીબ અને મી. વ્યાસ વચ્ચે હરીફાઇ હતી. પણ મી. વી. એસ. પીલેના ગુજરગ પત્નિ સત્યાગ્રહી તરીકે જેલમાં છે તેથી મી. વી. એસ. પીલેને માન આપવા ખાતર સર્વાનુમતે તેમને ત્યાં પરોણાને લઇ જવા એમ મુકરર થયું. મી. વી. એસ. પીલેને ત્યાં પહોંચતાં લગભગ રાત્રિના નવ વાગ્યા હતા છતાં મી. એનડરૂસને માન આપવા સારૂ સેંકડો હીંદી એકઠા થઇ ગયા હતા. મી. એનડરૂસને માળા તથા ગજરાથી વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા. બીજી સવારે ધોબી કમીટીએ મીટીંગ કરી મી. એનડરૂસ તથા મી. ગાંધીને આવકાર આપ્યો ને પુલોથી વધાવી લીધા. તેમાં મી જીવા બારજરે તથા બાબુ રલારામે ભાષણો કર્યાં. પછી મી. એનડરૂસ ને મી. ગાંધી સગવડતા ખાતર મી. વ્યાસને ત્યાં રહેવા લાગ્યા. પણ બીજા દિવસના ખાણાનો બોજો મી. હાજી હબીબે ઉઠાવવાનો હઠ કરીને તેમ લેજ ઉઠાવ્યો. બીજે દિવસે જોહાનીસબર્ગથી મી. કાછલીઆ તથા મી. રીચ પણ આવી પહોંચ્યા હતા. તા. ૯ મીએ શનીવારે મી. અલી મહમદ ખમીસાએ મી. એનડરૂઝના માનમાં ટીપારટી આપીને લગભગ ૪૦ આગેવાન હીંદીને નોતર્યા. મુખ્ય પરોણા ઉપરાંત તે જ્યાફત વખતે હાજર રહેનારમાં મી. તઇયબ હાજી ખાન મહમદ, મી. નુર મહમદ, મી. હાજી હબીબ, મી. મગલભાઇ પટેલ, મી. વેલશી કેશવજી, મી. કાસમ આદમ કાલા, મી. દાજી કાસમ જુસબ, મી. તાર મહમદ પીરમહમદ, મી. જી. એ. વીઠલદાસ, મી. અલી ઇસ્માઇલ, મી. જટાશંકર વ્યાસ, મી ત્ર્યંબકલાલ વ્યાસ, મી. હાજી અબુ હાજી તઇયબ, અબદુલ્લા આદમ વિગેરે હતા. આ મેળાવડો મળતાં પહેલાં મી. ગાંધીએ આગેવાનોની પાસે જાહેર કરેલું કે પ્રીટોરીઆમાં ગોરાઓના મંડળમાં એવી વાત ચાલતી હતી કે પ્રીટોરીઆના હીંદુ મુસલમાન વચ્ચે મીલાવટ નથી અને પ્રીટોરીઆના મુસલમાનો સત્યાગ્રહ સામે છે. આ વાત ખોટીજ છે એમ સર્વ હીંદીઓ જાણે છે પણ તેની ખાત્રિ ગોરાઓને કેમ પહોંચાડાય. મી. હાજી હબીબ તથા મી. કાસમ આદમની સુચનાથી એક દસ્તાવેજ બનાવવામાં આવ્યું તેનો ભાવારથ એ છે કે તેમાં સહી કરનાર હીંદુ મુસલમાન સુચવે છે કે પ્રીટોરીઆના હીંદુ મુસલમાન વચ્ચે કશો અણબનાવ છે નહીં. સહી કરનારા જણાવે છે કે ગોરાઓની માન્યતા તદન ખોટી છે, વળી મુસલમાન સહી કરનાર જણાવે છે કે પ્રીટોરીઆના મુસલમાનો લડતની સામે કદિ હતા નહીં ને છે નહીં એટલુંજ નહીં પણ લડતને તેઓ હંમેશાં પસંદ કરતા આવ્યા છે ને હાલ પણ પસંદ કરે છે સહી કરનાર મુસલમાનો માને છે કે સત્યાગ્રહ વિના દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીના દિવાની હકો મળવાના નથી ને તેઓ એ લડતને પૈસાથી, મીટીંગોથી ને જેલ જનારા માણસોથી મદદ કરી છે ને કરશે. આ દસ્તાવેજ વિષે ચર્ચા મી. ખમીસાએ મી. એનડરૂસને આવકારના ભાષણમાં કરીને જણા

વ્યું કે હીંદુ મુસલમાન વચ્ચે અણબનાવનું તહોમત તદન ખોટું છે તે બન્ને બાદઓ હંમેશા સંપીનેજ રહેલા છે ને રહેવાના છે. મી. ખમીસાએ વળી જણાવ્યું કે સત્યાગ્રહી ની લડત સામે મુસલમાન છે એ વાત પણ ખોટી છે એ લડતમાં બધા હીંદીનો સ્વારથ સમાએલો છે એટલે તેની સામે કોઇ હીંદીથી થવાયજ નહીં. મી. ખમીસાએ પોતે લડતને વખાણીને તેને મદદગાર રહેવા જણાવ્યું. તેમણે મી. એન્ડરૂસને તથા મી. ગાંધીની તારીફ કરી પોતાનું બોલવું બંધ કર્યું પછી મી. તઈયબ હાજી ખાન મહમદ મી. કાસમ આદમ કાથા, મી. હાજી હબીબ ને મી. નુર મહમદ બોલ્યા. તેમણે પણ મી. એન્ડરૂસની ખુબ તારિફ કરી તેમનો ઉપકાર માન્યો ને પછી ઉપરના બે તહોમત વિષે જુસ્સાથી બોલ્યા અને જણાવ્યું કે હીંદુ મુસલમાન ભાઈ એક છે એક દેસના છે અને સત્યાગ્રહ જેવી મહાન લડતની સામે મુસલમાન કે હીંદુ કોઈ હોઇ સકેજ નહીં. વખતે એકાદ માણસ ગોરાઓને તેવું કદાચ કહે પણ ખરો તેથી કંઇ કોમનો મત સાબીત થઇ શકતો નથી. ઉપરના દસ્તાવેજમાં સહીઓ કરનારા બધા મુખ્ય હીંદુ તેમજ મુસલમાનોએ સહી કરી છે ને તે મી. ગાંધીને સોંપવામાં આવ્યું છે કે જેથી ઉપલાં તહોમતો રદ કરવા સારૂ તેને યોગ્ય લાગે તેવો ઉપયોગ તે કરી શકે.

મી. એન્ડરૂસે પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું કે પંજાબના મુસલમાનોનો એ સંદેશો પોતે લાવ્યા છે કે તે લડતથી એટલા ખુશી થયા છે કે તેઓ મુસલમાનોને દીની કે દુન્યવી કામ કે એવી બાબતમાં જ્યાં જરૂર હોય ત્યાં મદદ કરવા તઇયાર છે. ગુરૂદેવ રવિન્દ્રનાથ ટાગોરે આપેલો મંત્ર પણ તેમણે સત્યાગ્રહીએ શાંતિના સંદેશા તરીકે કહી સંભળાવ્યો. રવીવારે ઘાળી કમીટીએ ઇન્ડીઅન બજારમાં મી એન્ડરૂઝ તથા મી ગાંધીને ખાણું આપ્યું. તેમાં બીજા હીંદી ભાઇઓને નોતર્યા હતા મી. કાછલીઆ પણ હાજર હતા. સમવડ રસોઇ વિ.ની તઇયારીમાં મી. જીવા બારબર, બાબુ રલારામ, મી. ગોપાલ, મી. માણેકમ પીલે, મી. બાબુલાલ વિગેરે હતા. ખાણું બાદ બજારના હીંદીની મીટીંગ પણ મેળાવવામાં આવી હતી. તે મી. વી. એસ પીલેના મકાનપર મળી હતી. તેમાં મી. મંગળભાઇ પટેલ પ્રમુખ હતા. તેમના શિવાય મી. રલારામ, મી જીવા બારબર, ગોપાલ, મી. રંઘબર, વિગેરેએ ભાષણ કર્યાં હતાં. બધાએ મી. એન્ડરૂસની તારિફ કરી. પછી મી. જીવાભાઇએ પોતાની ઘડીઆળને અછોડો સમાગમના હાળામાં લીલામ કર્યો. તે મી. રામજી ભાઇએ પા ૨-૧૦-૦ માં લઈ પાછી મી ગાંધીને અરપણ કરી. તે ઘડીઆળ મી. જીવાભાઇને મી. ગાંધીએ પાછી આપીને મીટીંગની પાસેથી પુછ્યું કે એ ઘડીઆળ ફરીથી કોઇ ઉદાર હીંદી પા. ૨-૧૦-૦ કરતાં વધારે આપી લેશે. મી. જીવા ભાઇએ ઘડીઆળ ઉપરાંત વળી ૧૦ શીલીંગ આપ્યા. આ ઉપરથી મીટીંગમાં એજ વેળા ફાળો થયો, ને લગભગ પા. ૩૫ તેજ વખતે અપાયા. આપનારના નામ અમે બીજી જગ્યાએ આપીયે છીયે.

મી. એન્ડરૂસ

પછી તાળીના અવાજ વચ્ચે પોતાનું ભાષણ કરતાં બોલ્યા કે પોતે હીંદુસ્તાનને ચહાતા શીખ્યા તેનું કારણ તેમના હીંદી મિત્રોનું ચારિત્ર હતું. તેમના બે ગાઢ મિત્રો બે હતા. એક હીંદુ ને એક મુસલમાન હતા તેઓને ન [illegible] પોતાના જાતભાઇ જેવા ગણ્યા.

ને તે બન્ને બુજરગો તેમને (મી. એન્ડરૂસને) દીકરા જેમ ચાહતા. તેમના નામ મૌલવી ઝાકુલ્લા મુનશી હતાં. તે બન્ને દિલ્હીના પ્રખ્યાત શહેરી હતા. તેઓ શુદ્ધ વરતત વાળા હીંદને ચાહનારા હતા. તેઓની પાસેથી મી. એન્ડરૂસ બન્ને કોમને એક સરખી રીતે ચહાતા શીખ્યા. દીલ્હી કોલેજના મુખ્ય પ્રોફેસર રૂદ્રની પાસેથી પોતે હીંદીની વિદ્વતાને સારૂ માન ધરાવતા શીખ્યા. મી. રૂદ્ર એ ખ્રિસ્તી થયેલા છે પણ હીંદ તરફ તેમનો અગાધ પ્રેમ છે. પછી મી. એન્ડરૂસે બતાવ્યું કે પોતે પણ ખ્રિસ્તી હોવા છતાં તેવો પ્રેમ રાખી શકે છે. મી. એન્ડરૂઝ મી. રૂદ્રની નીચે કામ કરે છે ને તેમાં ગમરૂરી માને છે. પછી તે ગુરૂકુલના મહાત્મા મુનશીરામ તથા શાંતિનિકેતનના ગુરૂદેવ બાબુ રવિન્દ્રનાથના પ્રસંગમાં આવ્યા તેમની પાસેથી આગળના રૂષિઓનાં જીવન કેવાં સરસ હોવાં જોઇએ એ પોતે શીખ્યા ને તેમ શીખતાં તેમનો હીંદુસ્તાન તરફનો પ્રેમ વધ્યો. પછી સત્યાગ્રહની લડત વિષે હીંદુસ્તાનમાં કેટલોક પોકાર ને ઉત્સાહ છે તે બતાવવા મી. એન્ડરૂસે નીચેના દાખલા આપ્યા. દીલ્હી કોલેજના નીશાળીઆઓએ પોતે પઇસા આપ્યા એટલુંજ નહીં પણ તેઓએ પોતાના મુખીની રજા લઇ દીલ્હીમાં ચકલે ચકલે ઉઘરાણું કર્યું. ને એમ એક દીવસમાં રૂ. ૨,૦૦૦ એકઠા કર્યા. જે મી. ગોખલેને સોંપવામાં આવ્યા. ગુરૂકુળના વિદ્યાર્થીઓએ ગંગા નદીનો બંધ બંધાય છે તેમાં કહાડાના સાધારણ ત્રણથી ચાર મજુરની મજુરી એક એક જણે કરી ત્રણ દીવસ સુધી મજુરી કરી મોટી રકમ કમાઇ મી. ગોખલેને મોકલી. આ બંધ બંધાવનાર સાહેબ આ વિદ્યાર્થીઓનો આવો ઉત્સાહ જોઈ ચકીત થઇ ગયા. શાંતીનીકેતનનાં વિદ્યાર્થીઓએ પોતાને હાથે તે આશ્રમને સારૂ હસપીતાલ બાંધવાનું શરૂ કર્યું છે તે હસપીતાલ પોતાની જાતમહેનતે બાંધતા જે પઇસો બચવાનો છે તે આ લડતને અરપણ કરી. આવા ઉત્સાહથી છોકરાઓ, બઇરાં, ને મરદો, તવંગર, ને ગરીબ શેઠ, ને મજુર, લડતમાં ભાગ લઇ રહ્યા છે. એમ મી. એન્ડરૂએ જણાવ્યું ને પોતાનો મત બતાવ્યો કે આ લડત કંઇ માત્ર દુનયવી નથી પણ દીની-ધાર્મીક-છે ને તેમાં મરવું એ પણ પસંદ કરવા યોગ્ય છે.

પછી મી ગાંધીએ લડતનું રહસ્ય સમજાવ્યું ને કમીટીનો ઉપકાર માન્યો.

મી. એન્ડરૂઝ ઘણી સાદાઇથી રહે છે ને હીંદીની વચ્ચે હીંદી જેવા થઇ, કંઇ પણ ભેદ રાખ્યા વિના વરતે છે તેથી ઘણા લોકપ્રિય થઇ રહ્યા છે. વાંચક વરગને ખબર નહીં હોય કે જે પાદરીએ પોતાની બધી કમાણી (પા. ૭૦૦) લાહોરમાં આપેલી તે મી. એન્ડરૂઝજ હતા. તેઓ સાહેબ પઇસા કમાવા શક્તીમાન છે. છતાં પોતે ભીખારી રહી પરમારથ કરવામાં પોતાનું જીવન ગાળે છે. તે પરમારથ પણ હીંદુસ્તાનમાં રહી, હીંદની રીતે વરતી હીંદી થઇ હીંદની સેવામાં કરવા માગે છે. મી. એન્ડરૂઝને જ્યારે માલમ પડ્યું કે હીંદી હોટેલોમાં જઇ કે ટરામમાં બેસી શકતા નથી ત્યારે તેમણે બન્નેનો ઉપયોગ નહીં કરવાનો નીશ્ચય બતાવ્યો. મી એન્ડરૂઝ ઘણે ભાગે હીંદી ખોરાક જમે છે. તે બને ત્યાં સુધી ખોરાક હાથેજ ખાય છે. કાંટા ચમચાનો ભાગ્યેજ ઉપયોગ કરે છે, તેઓ સાહેબ માંસ ભક્ષણ હાલ કેટલીક મુદત થયા કરતાં નથી.

મોલવી મહમદ સીપાઈનો કેસ

તા. ૨૨ મી નવેમ્બરે મોલવી મહમદ સીપાઇ, મહમદ યુસફ તથા મકદુનખાન નામના હીંદીઓ ઉપર હુમલો કર્યાનો આરોપ વેરૂલમના પ્લેંટર મી. ડબલ્યુ. જી. આરમસ્ટ્રાંગ ઉપર હતો તેનો કેસ ગયા બુધવારે વેરૂલમની કોરટમાં મી મેક ડોનલ્ડ સન્મુખ ચાલ્યો હતો. ક્રાઉન તરફથી ધરમના વકીલ અને મી. આરમસ્ટ્રાંગ તરફથી તેના વકીલ મી. હગમન હાજર હતા.

પહેલા સાક્ષી ડા. હીલ હતા. તેણે ચારની વીગતનો રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો. તેમાં તેણે કહ્યું કે મારા વિચાર મુજબ ચાબુક જેવા કોઇ જુદા હથીઆરથી તેને ઇજા થઇ છે. માથા તથા ખભા ઉપર ઘણું ચ્હેરા ઉપર તેમજ પીઠ ઉપર સોળ હતા આ સોળ બહુ ભારી હતા, બીજી સવારે મોલવી ગંભીર સ્થીતીમાં હતા. તેનું હરદ્દય બીલ્કુ ચાલતું હતું. નાડ બરાબર ન હતી અને જમણી બાજુ ન્યુમોનીયા દેખાતો હતો. મોંઢા ઉપર કેટલોક ભાગ બહેર મારી ગયો હતો. મહમદ યુસફની જીંદગી કદી જોખમમાં ન હતી, પરંતુ તેની સ્થિતિ ગંભીર હતી.

મી મહમદ સીપાઇ જે હજી ઘણો નબળો દેખાતો હતો તેણે કહ્યું કે તા. ૨૩ નવેમ્બરે મેં જે સ્ટેટમેંટ કર્યું હતું તે બરાબર છે આમાં તેણે જણાવેલું કે મારીત્સબરગથી તા. ૨૨ મી નવેમ્બરે હું વેરૂલમ એક ગાડીમાં આવેલો. મને બરાબર ઠીક નહતું તથા ટ્રેનની મુસાફરીથી ચક્કર આવતા તેથી હું અને મી. મહમદ યુસફ ટોંગાટને રસ્તે થોડુ ચાલવા લાગ્યા. જ્યારે અમે મી. આરમસ્ટ્રાંગની મીલ આગળ જતા ખાનગી રસ્તા પાસે આવ્યા ત્યારે બે નેટીવો અમારી સામે દોડતા આવ્યા, તેણે અમને પકડીને કહ્યું કે મારા શેઠ પાસે ચાલો. જ્યારે અમે બીજી તરફ ગયા ત્યારે આશરે ૨૦ નેટીવો અને એક ગોરો ત્યાં આવ્યા, તે ગોરો મી. આરમસ્ટ્રાંગ હતા. અને તે ઘોડા ગાડીમાં હતા. તેણે બુમ મારી ને બે હીંદીની આસપાસ ઉભી જવાનુ અને તેના કપડાં કાઢી નાખવાનું નેટીવોને કહ્યું. પછી મી આરમ ટ્રેંગે, મે સાંભળ્યું છે કે, તેમને નીરદયપણે ચાબુકથી માર્યા. નેટીવોએ તે માણસોને નદીમાં થઇને ઘસડ્યા અને પાછો તેઓના ઉપર માર પડયો. કોઇ પણ જાતનો ખુલાસો સાંભળવાની મી. આરમસ્ટ્રાંગે ના પાડી. પણ ચાબુખથી મારવા લાગ્યો. મને ચાર ફટકા લાગેલા.

મી. મહમદ યુસફે તા. ૨૩ નવેમ્બરે સ્ટેટમેંટ કરી હતી તે બરાબર છે એમ જણાવ્યું મોલવી મહમદ સીપાઇને મી. આરમસ્ટ્રાંગે મારેલું તે મેં જોએલું અને મને પોતાને દશ કે વધારે ચાબુકના ફટકા પડેલા.

મી. મકદુનખાને તા. ૨૫ નવેમ્બરના રોજ સ્ટેટમેંટ કરેલું તે વાંચી સંભળાવી કહ્યું કે જ્યારે આ હુમલાની મને ખબર પડી ત્યારે હું તે રસ્તે દોડયો અને પહેલ વહેલા મી. મહમદ યુસફ રસ્તા ઉપર પડેલો જોવામાં આવ્યો અને તેથી થોડે દુર મી. મહમદ સીપાઇ હતા. જ્યારે મેં મી. આરમસ્ટ્રાંગ ને જોયા ત્યારે મેં તેને કહ્યું કે મોલવી મારી બેટીની શાદી માં વેરૂલમ આવ્યા હતા મી આરમસ્ટ્રાંગે મને પણ માર્યું. મોલવી જમીન ઉપર હતા ત્યારે તેને મારતાં મેં મી. આરમસ્ટ્રાંગને જોએલ.

આગળ નવા સાક્ષીઓની જુબાની લેવા ખાતર આ કેસ તા. ૨૧ ઉપર મુલતવી રહ્યો છે.

મરહુમ સુઆઇનાં મરણ વિષે તપાસ

મરહુમ સુઆઇના નામથી ભાગ્યેજ કોઇ હીંદી અજાણ્યું હશે. આ ગરીબ હીંદીએ તા ૧૦ મી ડીસેમ્બરે વેરૂલમમાં પોતાનો દેહત્યાગ કર્યો હતો અને તા. ૧૧ મીએ ડરબન સ્મશાનમાં જાહેર રીતે તેની દફનક્રિયા કરવામાં આવી હતી: મરણ પહેલાં ૧૫ દિવસ ઉપર આ ગરીબ હીંદીએ પોતાપર ચાબુકનો સખ્ત માર પડવાની ફરીયાદ નોંધાવી હતી. અને વેરૂલમના માજીસ્ટ્રેટ પાસે પોતાનું સોગંદનામું રજુ કર્યું હતું. આ બનાવ પછી આશરે ૧૫ દિવસમાં તેનું મોત નીપજ્યું હતું. વેરૂલમના ડા. મી. હીલ તથા ડા. રીથરે મરહુમનું શબ ચીરી મરણનાં કારણની તપાસ કરી હતી અને એસોસીએશન વતી ડા. નાનજી, ડા. કોપલી તથા મી વેસ્ટ તે વખતે હાજર હતા

ગઇ તા. ૧૩ મીએ વેરૂલમના માજીસ્ટ્રેટ સન્મુખ સુઆઇના મરણ વિષે તપાસ ચાલી હતી. પ્રથમ જુબાની ચેંગન નામના હીંદીની લેવાઇ. આ હીંદી રીનિક્સ વેટલ કોઠીનો માણસ હતો. સુઆઇ અને તે એકજ કોઠીના હતા. ચંગને સોગંદ લઇ જણાવ્યું કે વેટલ કંપનીના ઓવરસીયર મી. ટોડે સુઆઇને વાંસા પર ચાબુક વડે કેટલીકવાર ફટકા માર્યા, તેને લાત પણ મારી હતી અને પછી રીવોલ્વર છોડી હતી. એ બધું પોતે નજરે જોયું હતું. માજીસ્ટ્રેટના સવાલના જવાબમાં સાક્ષીએ કહ્યું કે:—મરહુમ વરસાદને લીધે કામ પર ન જવાથી તેને મારવામાં આવ્યો હતો. વરસાદ અટકવાની તે રાહ જોતો હતો. તે માંદો માણસ હતો અને ૪ વરસ થયાં તે બીમારી ભોગવતો હતો. ચાલતાં તે લંગડાતો. માર પડયો તે વેળા પોતીને કોટ તેણે પહેર્યાં હતાં. કોટ પાતળો હતો. તેને માર પડયા પછી તેની સાથે પોતે વાત કરી નથી તેમ તેને જોયો નથી. તે તો નાશી ગયેલ. પાછળથી તેજ સવારે પોતે તેને મળ્યો હતો. તેની પીઠ પર ચાબુકના મારની નીશાની પોતે જોઇ હતી. તે આશરે દશ હશે. ઘામાંથી લોહી વહેતું નહોતું. વરસાદને લીધે હું કામે નહોતો ગયો તેથી મને પણ માર પડયો હતો. ચાબુકથી ગોઠણ પર અને માથાપર મને મારવામાં આવેલ. માથામાં લોહી નીકળેલ તેથી ખરડાએલી ધોતી તેણે કોરટમાં રજુ કરી. પીઠ પર ઘણા ઘા પડયા હતા પણ તે વખતે જાડો કોટ તેણે પહેર્યો હતો. પીઠ પરના કેટલાક ઘા ચાર દિવસ સુધી દેખાય તેવા રહ્યા હતા. મરહુમ ડાબી બાજુએ પક્ષઘાતથી પીડાતો હતો. તે હમેશ કામે જતો. તેને કામ સ્હેલું રહેતું. હુમલા વખતે તેણે હાથ ઉપાડ્યો નહોતો.

મરહુમ તરફથી હાજર રહેનાર વકીલ મી. બીટરે પુછ્યું તેના જવાબમાં ચંગીએ કહ્યું કે '—મરહુમ ડાબા હાથનો રહેજ ઉપયોગ કરી શકતો મી. ટોડે મરહુમ પર હુમલો કર્યો તેથી તે પડી ગયેલ. ટોડે તેનો કોટ પકડી તેને ઢસડ્યો, અને પછી ફટકા માર્યા. જે ઠેકાણે તે પડયો હતો તે સપાટ જગા હતી. ત્યાં પથરા નહોતા જમીન પર પડયો હતો ત્યારે આરોપીએ તેને લાતો મારી હતી, પછી ફરી ઉભો કરી બીજી વાર લાતો મારી હતી.

આરોપીના વકીલ મી. ડીકીન્સનાં સવાલોના જવાબમાં સાક્ષીએ ઉપરનું મુજબનીજ હકીકત કહી હતી. તે પછી મ જીસ્ટ્રેટે ફરી સવાલો પુછ્યા હતા જેના જવાબમા સાક્ષી

ચંગીયને કહ્યું કે ટોડ બેરેકના બધા હીંદીઓને મારતો મારતો આગળ આવતો હતો અને તે જોઇ પોતે નાસી ગયેલ હતો પાછળથી પોતે પાછો આવેલ અને સુઝાઇપરનો હુમલો નજરે જોએલ. સવારે ૫ વાગ્યે તે બનાવ બન્યો. બીજા ૪-૫ હીંદીઓએ પણ તે જોએલ. હુમલો થતો હતો ત્યારે હું વેટલ મીલ પાસે નાસી ગયો હતો. ટોડ સુઝાઇને છોડી ઘોડો દોડાવી મારી પાસે આવ્યો અને મારા વાળ તથા કોટ પકડી ચાબુકથી મારવા લાગ્યો. તે દિવસ કામ કરવાની ફરજ પાડી પણ હું માંદો હોવાથી કામે ચડી શક્યો નહીં. ખેતરમાં જઈ સુઇ રહ્યો અને સાંજે ઘેર આવ્યો. બીજે દિવસ ફરી મી. ટોડે મારા પર હુમલો કર્યો. આ વખતે હું અમ્બાક્રોટી વેલી તરફ નાશી ગયો હતો. સુઝાઇને જે દિવસ માર પડેલ તે દિવસ તેના શરીર પર મારની નિશાનીઓ પોતે જોઈ હતી. તેની સાથે બીજું કોઇ નહોતું.

મી. વેસ્ટની જુબાની

મી. એ. એચ. વેસ્ટે, સત્ય બોલવાના સોગંદ ઉપર જણાવ્યું કે હું ઇંડીયન ઓપિનિયનનો કામ ચલાઉ અધીપતિ છું, અને ફીનીક્સમાં મી. ટોડ રહે છે ત્યાંથી આશરે ૨॥ માઇલ ને છેટે રહું છું. ૭ અગર સાત વરસ થયાં જ્યારથી વેટલ પ્લેન્ટેશન શરૂ થયું ત્યારથી હું મી. ટોડને ઓળખું છું. મરણ પામેલ સુઝાઇને હું ઓળખું છું. તેને બીજા કેટલાક હીંદીઓ સાથે ફીનીક્સ સંસ્થાનમાં લાવવામાં આવ્યો હતો. મેં મરહુમની બધી હકીકત સાંભળી છે. તેણે કહેલું કે ટોડે તેને ચાબુકથી મારેલો. મેં તેનું શરીર તપાસેલું અને તેના બરડા ઉપર ચાબુકની નિશાનીઓ હતી. મારથી ૭ મોટાં સોળ ઉઠી નીકળ્યાં હતાં. સોળના દેખાવ ઉપરથી જણાયું કે તે ચાબુકના સોળ હોવાં જોઇએ. તે વિના બીજી કંઈ નિશાની નહોતી. એક જગોએ કંઇક ચામડી ઉખડેલી હતી પણ તે ભયંકર નહોતું. તેનો બરડો ઘણો સુજેલો હતો, અને તેને તેથી ઘણું દુઃખ થતું હોય એમ જણાતું હતું.

મી. બીટરની ઉલટ પાલટ તપાસમાં કહ્યું કે મરહુમ મારી પાસે આવ્યો ત્યારે તેણે એક કોટ અને જર્સી પહેરી હતી. તેને માર્યા પછી આશરે ૨॥ કલાકે તે ત્યાં આવ્યો હતો, મેં જોયું હતું કે તે માણસને ડાબી બાજુએ પક્ષઘાત થયો હતો. તેની હીલચાલ પરથી હું અનુમાન કરૂં છું કે પોતાનો ડાબો હાથ વાપરવાને તે અશક્ત હતો. તે પોતાનો હાથ હમેશાં એક જગોએ રહેવા દેતો. હાથનું કાંડું છાતી સરસું તે રાખી મુકતો. બાદ મી. વેસ્ટે સુઝાઇ જે દિવસે સંસ્થાનમાં આવેલ તેને બીજે દિવસે સવારે તેનો [illegible] લીધેલ તે કોરટમાં રજુ કર્યો. તે દિવસે સુઝાઇ વેરૂલમ ગયેલ અને મી. બીટરની ઓફીસમાં સોગંદનામું કરેલું. જે દિવસે સુઝાઈને માર પડેલો તે દિવસે સવારે ચન્ગીયન નામના માણસને પણ મેં તેની સાથે જોયો હતો. ફીનીક્સ સંસ્થાનમાં ઘણા માણસોએ તેઓને જોયા છે. મી. મગનલાલ ગાંધીએ સહુથી પહેલાં તેઓને જોયા અને તે ખબર મને જણાવી. બીજો એક સત્યાગ્રહુ નામનો હીંદી સુઝાઇની સાથે હતો. આ બે માણસોએ કહેલું કે તેઓએ સુઝાઇ ઉપર થયેલ હુમલો જોયો છે. સુઝાઇની સ્ત્રીએ પણ તેમ કહેલું. મી. મગનલાલ ગાંધી, મીસીઝ વેસ્ટ, મીસીસ પાયવેલ, મીસ મોરટેનો, અને કોરપોરલ વાન બીલજોન એ સહુએ તે માણસને થયેલી ઇજા જોઈ હતી. વેરૂલમમાં સોગંદનામું કર્યા પછી સુઝાઇ ફીનીક્સ સંસ્થાનમાં આવેલો અને ત્યાંજ રહેલો. કોરપોરલ વાન બીલજોનની ભલામણથી તેને ત્યાં રાખવામાં આવ્યો હતો, અને જ્યાં સુધી વેટલ પ્લેન્ટેશનની તપાસ રાખનાર સારજંટ આવીને તેને લઇ ગયો નહીં ત્યાં સુધી તે ત્યાંજ રહેલ. નાતાલ એસ્ટેટવાળા કેમ પાઉન્ડર કેમ્પબેલ પણ તે સારજન્ટની સાથે હતા. આ હકીકત મી. મગનલાલ ગાંધીએ મને કહેલી, કારણ કે જ્યારે તેને લઇ જવામાં આવ્યો ત્યારે હું હાજર નહોતો. હું સમજેલો કે સુઝાઇને માઉન્ટએજકોમ્બની એસ્ટેટની ઇસ્પીતાલમાં લઇ જવામાં આવ્યો હશે. આ બનાવ મારા ધારવા પ્રમાણે બીજેજ સોમવારે બનેલો. તે પછી જ્યારે સુઝાઇ મરી ગયો ત્યારે વેરૂલમની ઇસ્પીતાલમાં મેં તેને જોયેલો. મેં તેના શરીરને બરોબર ઓળખ્યું. તેને [illegible] બીજા નં.થી ઓળખવામાં આવ્યો. જ્યારે તેનું શરીર તપાસવામાં આવ્યું ત્યારે હું હાજર હતો. હુમલાનો બનાવ બન્યા પછી એક પખવાડીઆ પછીના ગુરૂવારે આ બનાવ બન્યો. તેના મરણ પછી બીજે દિવસે શરીરની તપાસ ચાલી. મરણને દિવસે પણ મેં તેને જોયેલો. તપાસમાં ૪ ડાકટરો હતા. ડા. હીલ, ડા. ફીશર, ડા. કોપ્લે, અને ડા. નાનજી. તેની આંખ ઉપરનો કપાળનો ભાગ તપાસ્યો ત્યારે એક ઘા માલમ પડ્યો હતો. મગજની નાડીઓનો જમાવ થયેલો, તે હકીકત તરફ મારૂં ધ્યાન તે વખતે ખેંચાયેલું. નાડીઓ લાલ થયેલી હતી. તે વખતે તેના બરડા ઉપર કાંઈ નિશાની નહોતી તે વખતે શરીર ઉપર કંઇ સોજો જણાતો નહોતો. પણ ૨૪ કલાક થયાં તે મડદું પીઠ તરફનું પડેલું હોવાથી સોજો બેસી ગયો હોય અને તેથી ન દેખી શકાય એવો સંભવ છે. મરણને દિવસે મેં તેનું શરીર તે સ્થિતિમાં પડેલું જોયું હતું અને બીજે દિવસે સવારે પણ તેજ સ્થિતિમાં જોયું હતું તેથી હું એવું અનુમાન કરૂં છું કે બધી મુદત તે તેજ સ્થિતિમાં પડેલું હશે.

મી. ડીકન્સનની ઉલટ તપાસમાં મી. વેસ્ટ બોલ્યા કે હુમલાને દિવસે તેના શરીર ઉપર જે ઇજા દેખાતી તે તપાસને દિવસે જણાતી નહોતી. સુઝાઇ ફીનીક્સ સંસ્થાનમાં સવારમાં આઠ વાગ્યાના આશરે આવેલો. તે વખતે મેં તેના ઘા માટે કંઇ પણ કરેલું નહીં પણ બીજે દિવસે તેના ઉપર મેં કંઇક કાપરેલ ચોળેલું. મેં નાતાલ એસ્ટેટવાળાઓને કંઇ જણાવેલું નહીં. ફીનીક્સ સ્ટેશનથી આશરે ૨॥ માઇલ દુર સંસ્થાન આવેલું છે. મેં સુઝાઇને રેલવે માર્ગે વેરૂલમ મોકલ્યો હતો. તેને રસ્તો બતાવવાને અને ગાડી ભાડું આપવાને એક માણસને તેની સાથે મોકલ્યો હતો. સ્ટેશને વેળાસર પહોંચે તે ખાતર તે વહેલો ચાલીને ગયેલો, થોડા દિવસ પછી પણ મેં તે બધા ઘા જોયેલા. સોજો ધીમે ધીમે ઉતરતો હતો. ધારવા પ્રમાણે મેં તે ઘા સોમવારે જોયેલા. તે બેસતા જતા હતા તેમ છતાં તેની નિશાનીઓ તો ત્યારે પણ દેખાતી. તે થોડેક દુર ચાલેલ. ચેન્ગીયન તેની સાથે આવેલ, પણ પછીથી તેને મેં જોયેલો નહીં. મેં ધારેલું કે તે પાછો જતો રહ્યો હશે. સુઝાઇની સ્ત્રી તેની સાથે ફીનીક્સ આવી, અને ત્યાંજ રહી. પછીથી તેણી તેની સાથે વેરૂલમ ગઇ હતી, અને તેની સાથે પાછી ફીનીક્સ આવી હતી. મેં સુઝાઇની પીઠ ઉપર નિશાનીઓ જોયેલી. બન્ને ખભાઓ ઉપર, તેના બરડા ઉપર અને પુંઠ ઉપર તે નિશાનીઓ હતી. પણ તેનાથી નીચે નહોતી.

તેનુ તે વખતે છુરી જર્સી પહેરેલી હતી. તે માણસ આંખોમાં ઘણો જ નબળો હતો એમ તેના દેખાવ ઉપરથી અને તેના પક્ષઘાત થયેલ હાથ ઉપરથી જોઈ શક્યો હતો એને અને મને કહ્યું હતું કે તેણે સુઝાઈને ચાકુકે મારતાં જોયો હતો

ઇમીગ્રેશન અપીલ.

ગયા અકટોબરમાં મી. દાઉદ સુલેમાન હીન્દુસ્થાનથી ડરબન આવ્યા હતા તેમની પાસે ડોમીસાઈલ સરટીફીકેટ હતી. પણ ઇમીગ્રેશન અમલદારે તેમને ઉતરવા નહીં દીધા. તેથી મી. સુલેમાન વીઝીટીંગ પાસ લઇને ઉતરવા હતા. તેમણે ઇમીગ્રેશન અમલદારના ઠરાવ વિરૂદ્ધ અપીલ બોરડ આગળ અપીલ લઇ જવાની નોટીસ આપી ન હતી. તેથી પાસની મુદત પુરી થવાથી તેમને પાછા દેશ જવું પડયું હતું. હમણા મી. સુલેમાન સ્ટીમર લીંડુલામાં પાછા ફરયા અને પોતાની જુની ડોમીસાઇલ બતાવી ઉતરવાની માગણી કરી, તેમ બોરડમાં અપીલ કરવા માટે પા. ૨૫ની રોકડ જામીનગીરી રજુ કરી. પણ ઇમીગ્રેશન અમલદારે નામંજુર રાખી. તેથી તેમને ઇમીગ્રેશન અમલદાર પાછા દેશ મોકલી ન આપે તે માટે સુપરીમ કોરટને ઇન્ટરડીક્ટના હુકમ માટે અરજી કરવામાં આવી હતી.

એ બાબતનો કેસ ગઇ તા. ૧૫ એ ડરબનની સરકીટ કોરટમાં જસટીસ હ્યુમ આગળ ચાલ્યો હતો ઇમીગ્રેશન અમલદારે કહી સભળાવ્યું કે ગયા અકટોબર માસના અરજદાર પ્રોહીબીટેડ ઇમીગ્રન્ટ. પછી કાયદા મુજબ ત્રણ દીવસની અંદર અપીલ કરવાને નિષ્ફળ ગયો હતો. તેથી હવે તેમ કરવાને તે દાવો કરી શકતો નથી. અને તેણે અરજ કરી કે જાનેવારીની તા. ૯ અને ૧૦ મી એ જે ઇન્ટરડીક્ટનો હુકમ થયો છે તે ખરચ સાથે રદ થવો જોઇએ.

મી० રોબીનસને અરજદાર તરફથી કહ્યું કે ઇમીગ્રેશન અમલદારે કાયદાની સત્તાની બહાર કામ કરયું છે. અપીલ બોરડ આવા નકારેલા મામલાના ફેંસલા લાવવાને નીમાયલી છે. અરજદારે ત્રણ દીવસમાં અપીલ ન કીધી એ વાત મી० ડીકે ધ્યાનમાં લેવી જોઇતી નથી. એ કેસની બીજી બાજુ છે, તે એ કે જ્યાં સુધી એપલીકેશનનો સવાલ સમાયેલો છે ત્યાં સુધી કોરટે આપેલ ઇન્ટરડીક્ટ વાજબી છે

એટરની જનરલ મી० ડુમલાએ કહ્યુ કે કોરટ તરફથી ઇમીગ્રેશન અમલદારને પોતાના હુકમનું વાજબીપણુ બતાવવાને બોલાવવામાં આવે ત્યારે તેણે તે બતાવવું જોઇએ તે મુજબ તેણે કોરટની આગળ પુરાવા રજુ કરયા છે કે તેણે સ્ટેચ્યુટની અંદર રહીને કામ કરયું છે. તેણે કાયદેસર યા ગેરકાયદેસર કામ કરયું તે બીજી બાબત છે, પણ એ ચોખ્ખી રીતે બતાવેલું છે કે જો તેણે કાયદાના નિયમ મુજબ કામ કરયું હોય તો તેનો આપેલો ચુકાદો મંજુર રહેવો જોઇએ એ તદન ખુલ્લું છે કે મી० ડીકે કાયદામાં રહીનેજ કામ કરયુ છે અને તેથી કોરટને સત્તા નથી કે તેના કારય ઉપર અવલોકન કરી શકે. સેકશન ૩ની મતલબ ચોખ્ખી છે કે ઇમીગ્રેશન અમલદારને તેના હુકમનું વાજબીપણુ બતાવવાને કોરટમા બોલાવવો ન જોઇએ

છેવટે નાતાલ 'મેરક્યુરી'ના રીપોરટર જણાવે છે કે સેકશન ૩નો ખુલાસો કરવાને જજે કેસ મુલતવી રાખ્યો છે

લડતના ખબરો

મી. ગાંધી પ્રીટોરીઆમાં

તા. ૭ મીએ મી. ગાંધી પ્રીટોરીઆ જનરલ સ્મટસની મુલાકાત લેવાને ગયા છે. રેલવેની હડતાલને લીધે જનરલ સ્મટસ મળી શકયા નહીં. હવે તેમને જનરલ સ્મટસ અને સર બેંજામીનની મુલાકાત થઇ છે. અને તેનું પરીણામ અમે આવતે અઠવાડીએ બહાર પાડવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ

મી. પીઅરસન

હાલ નાતાલમાં બધે મુસાફરી કરી બધી હકીકતથી જાતે વાકેફ થઇ રહ્યા છે. વેરૂલમ, ફીનીક્સ, માઉંટ એજકમ ટોંગાટ અને સીડનમ—આ જગાઓમાં ફરીને તેમણે કેટલીક નોંધ લીધી છે અને આવતે શનીવારે જો બીજાં કામથી ડરબનમાં રોકાત નહીં થાય તો સ્ટેંગર જવા ધારે છે. તેમની ખાસ નેમ ગીરમીટના સવાલ ઉપર માહીતી મેળવવાની છે. પોતે બંગાળી ભાષા જાણતા હોવાથી સીડનમમાં એક બંગાળી ભાઇ મળી તેની સાથે તેમણે બંગાળીમાં વાતચિત કરી હતી.

સર બેનજામીન રોબરટસન

ગયે બુધવારે પ્રીટોરીઆ ગયા છે. તેમના ખાનગી મંત્રી મી० સ્લેટર તેમની સાથે ગયા છે. તેમના ખાસ સલાહકાર રાય સાહેબ સરકાર જે તેમની સાથે આવ્યા છે તે ડરબનમાં મેરીન હોટલમાં રહે છે. રાય સાહેબે ગયે શુક્રવારે ફીનીક્સ સંસ્થાનની મુલાકાત લીધી હતી. મી० પોલાક તેમની સાથે આવેલા હતા સર બેનજામીન મુંબઇથી ડરબન સાડા નવ દીવસે ગન બોટ હાર્ડીંગમાં આવ્યા. આ ખાસ સ્ટીમર મોકલવાનું ખરચ હીંદી સરકારને પા. ૧૫,૦૦૦ થવાનું જણાવવામાં આવે છે.

મી એ. એમ. ઇબ્રેહીમ ન્યુકાસલથી લખી જણાવે છે કે સર બેનજામીન પ્રીટોરીઆ જતા હતા ત્યારે સ્ટેશને મારે તેની સાથે થોડી વાતચીત થઇ હતી. જે વખતે તેમણે કમીશનને કબુલ રાખવાની ભલામણ કરી હતી. અને જણાવ્યું કે જો આ તક ગુમાવીશું તો આપણને સરકાર ડીપોરટ કરી શકશે. મી. ઇબ્રેહીમે જવાબમાં જણાવેલું કે અમારી લડત મુદ્દાની છે. અમારે લગતી બાબતમાં સરકારે અમારા વિચાર ઉપર ધ્યાન આપવું ઘટે છે.

જાણવા લાયક કેસો

ગયે શનીવારે ૧૧ હીંદીઓને કામ ઉપર જવાની ના પાડવાના ગુન્હાસર ફોજદારી કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યા હતા આ બધાને માજીસ્ટ્રેટે શી. ૧૦ ના દંડની અથવા દિવસની જેલની સજા કરી

ગ્લેનલુઇવારકમાં આવેલ ઇંટના કારખાનામાં કામ કરતા ૩ ગીરમીટીયા હીંદીને તા. ૧૪મીએ કામ પર હાજરી નહીં આપવાની કસુર માટે વેરૂલમ કોરટમાં ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા. માણસોએ પોતે કસુરવાન નથી એમ માજીસ્ટ્રેટને જણાવ્યું. તેઓએ કહ્યું કે સત્યાગ્રહી તરીકે તેઓ જેલમાં હતા તેમાંથી તા. ૮મીએ છુટયા અને તે પછી પ્રોટેકટરના તાબામા ડેપોની અંદર રહેતા હતા. ત્યાંથી તા. ૧૨મીએ છુટયા અને પોલીસના તાબામાં તેઓને તેઓના માલીકને ત્યાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. આરોપીના વકીલે કહ્યું કે તા. ૧૨ની સાંજ સુધી તે લોકો પ્રોટેકટરની સત્તા નીચે હતા તેથી તે દિવસે સવારના રોલકોલ વખતે તેઓ ક્યાંથી હાજર રહી શકે? માજીસ્ટ્રેટે તેઓને બીનકસુરવાર ઠરાવી છોડી મુક્યા હતા.

કામ કરવાની ૧૪ મી વખત ના પાડે છે

બીજો એક હીંદી મુનસામી નાઇડુ કરીને હતો તે નેટીંગ હામ રોડના સર ડંકન મેકેન્ઝીની ગીરમીટમા છે તેને કામ ઉપર નહીં ચડવાના વાંક માટે આ ૧૪મી વખત કેદમાં બેઠો કરવામાં આવ્યો હતો એમ નાતાલ 'એડવરટાઇઝર'નો રીપોર્ટર જણાવે છે. જેલમાંથી નીકળ્યા બાદ તેને કામે જવાનું કહેતાં તેણે દરેક વખતે ચોખી ના પાડેલી. તેણે માજીસ્ટ્રેટને જણાવ્યું કે આ વખતે પણ હું કામે જવાની ના પાડું છું કેમકે મને ચોક્કસ ખબર છે કે જો હું જાઉ તો ખચીત મારું મોત જ છે માજીસ્ટ્રેટે તેને ૧૪ દીવસની સખત મજુરીની જેલની સજા ફરમાવી

છુટયા

હીંદી યંગ મેન એસોશીએશનના પ્રમુખ તથા 'આર્યા વરત'ના અધીપતી મી૦ ભવાની દયાળ ગયે શનીવારે ડરબન જેલમાથી છુટયા છે, જરમીસ્ટનના મી૦ શીવપ્રસાદ જે તેમની સાથેજ જેલમાં ગયેલા તે પણ આજે પોઇંટ જેલમાંથી છુટયા છે. આ બને ભાઇઓની સ્ત્રીઓ પણ જેલમાં છે એ વાંચનારને ખબર હશે. સોમવારે મી૦ ગુલાબદાસ તથા મી૦ રગભરસીંહ પણ છુટયા છે. તેમને લેવાને મીસ સ્લેશીન, મી૦ બહરી, મી૦ લાલ બહાદુર સીંગ અને બીજાં મિત્રો ગયેલા અને જેલમાથી નીકળતાંજ તેમને ફુલોથી વંધાવી લીધા. આ ભાઇઓના શરીર ઉપર જેલની હાડમારીની પુરી અસર થયેલી.

પરચુરણ

મીસીસ મહેતાબને વીરીનીખનની હીંદી એસોસીએશન તરફથી અંતઃકરણ પુરવકની મુબારકીનો સંદેશો મળ્યો છે. એસોસીએશન તારમા લખે છે કે તમારા બહાદુર દાખલાથી ધડો લઇ આપણી માતૃ ભુમીનું માન જાળવવાને જાગ્રત થશે. આ અને બીજા સંદેશા મોકલનારાઓનો મીસીસ મહેતાબ આ છાપા મારફત આભાર માને છે.

મેરીત્સબર્ગના મેસરસ પીઃ કે. નાઇડુ, દુબી અને એન. બી. નાયક ઉપરનાં તહોમત ગઇ તા. ૧૩ મીએ ક્રાઉન પ્રોસીક્યુટરે એટરની જનરલની સુચનાથી પાછાં ખેંચી લીધાં છે. અને દરેકના પા. ૩૦૦ની જામીનગીરી લીધેલી તે રદ કરી છે.

પોરટ શ્લીઝાબેથથી 'એસોસીએશન' તારથી ખબર આપે છે કે ક્રીસ્ટીઆનાથી અહીંની જેલમાં ફાસફુરે થયેલા ૧૧ સત્યાગ્રહીઓની મુલાકાત લીધી હતી. જેલમા તેઓના તરફ સંતોષકારક વરતન ચલાવવામાં આવે છે. છેલા થોડા દીવસ થયા મી૦ જમનાદાસ ગાંધી અને મી. ચીનાભાઇ દેશાઇની તબીયત બગડેલી હતી પણ હવે તેઓ પાછા સારા થઇ ગયા છે.

વિલાયતમાં ચરચા

લંડનમાં હીંદીઓની એક સભા તાઃ ૨૨મી ડીસેમ્બરે સર મંચેરજી ભાવનગરીના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. અહીં નીમાયેલ કમીશનની સામે વીરૂધ્ધતા દરશાવનારો ઠરાવ પસાર થયો હતો. બીજો ઠરાવ આ કમીશનનીમાં વડી સરકારના તરફથી એક પ્રતીનીધી નીમવાની વડી સરકારને આગ્રહ પુરવક માગણી કરવા સંબંધી હતો

બીજી એક સભા લંડનની યુનાઇટેડ એમ્પાયર ક્લબ તરફથી બોલાવવામાં આવી હતી. આ સભામાં યુનીઅનીસ્ટ પારટીના આગેવાન મેંબરો ભાષણો આપવાના હતા.

સત્યાગ્રહીઓ માટે લંડનમા થતા ફંડના [illegible] ન્યુવરી ૯ દરરરર લેડી કરઝન વીલીનાથ 'ટાઈમ્સ' છાપાને જણાવે છે કે તે ફંડમા પા. ૭૫-૬-૬ ની રકમ થઇ છે

સાઉથ આફ્રીકન કમીટીના સેક્રેટરી મી. રૂએ વિલાયતના છાપાઓને ગીરમીટના રૂપમાં નાતાલમાં કાયદેસર ચાલતી ગુલામગીરી બંધ કરાવવાને એક લાંબો કાગળ અપીલના રૂપમાં લખી છે

લંડનનું 'વેનીટી ફેર' લખે છે કે આપણે દ. આફ્રિકામાંથી ચાલ્યા આવીએતો તે કોના હાથમાં જશે એ આપણે સારી રીતે સમજીએ છીએ. બોર લોકો પણ સમજે છે. એટલે આપણે પુછીએતો બોઅરોનો ભાર નથી કે તેઓ હદ ઓળંગી જઇ આપણી હીંદી પ્રજા ને સતાવે. પા. ૩નો કર જરૂર નીકળવોજ જોઇએ. આમ રાહત આપવામાં ન આવે અને તે પણ તરતજ, તો હીંદમાં એટલો ગડબડાટ મચે કે જેની સામે થવું હીંદી સરકારને ભારે પડે. હીંદુ 'એજીટેટરો' જેવા લોક નથી. મુસલમાન 'એજીટેટરો' એક રસ્તાને માટે સોબતી તરીકે પસંદ કરવા લાયક નથી પરંતુ તેઓ બને ભેગા થાય ત્યારેતો ... .

મુંબઇ ઇલાકાની ધારાસભા

ગઇ તાઃ ૧૬મી ડીસેમ્બરે મુંબઇના ગવરનરની ધારાસભામાં ભાષણ કરતા ના ગવરનર લોર્ડ વિલીંગ્ડને—બીજો સવાલ જે આખા હીંદુસ્થાનનું વીશેષ ધ્યાન ખેચી રહયો છે તે દક્ષીણ આફરીકા મધ્યેના હીંદીવાનો સાથે ચલાવવામાં આવતી વરતણુંકના સંબંધનો છે. તે સવાલના ઉંડાણમાં ઉતરી તેની ચરચા રજુ કરવાની જેમ મારી ખાએસ નથી તેમજ તે મારું કામ નથી, તો પણ આટલું તો હું કહેવાને હકદાર છું કે એ સવાલનો ફડચો જેમ બને તેમ વધારે સંતોષ કારક રીતે લાવવામાં આવશે. સરકાર હાલ વિચાર ચલાવે છે અને હીંદીવાનોને સંતોષ આપવાને તે પોતાથી બનતું કરશે. (અહીં સર ફીરોઝશાહ મેતાએ 'હીઅર હીઅર' કહ્યું હતું).

બાનુઓની સભા

તા. ૭ મી ડીસેમ્બરે કલકત્તાની સ્ત્રીઓની એક મોટી સભા વીકટોરીઆ ઇન્સ્ટીટ્યુટમાં મળી હતી. આ વખતે બધી કોમ અને બધા ધરમની બાનુઓ પણ હાજર હતી. શરૂઆતમા ગાયન ગવાયા પછી ભાષણો થયા હતા અને દક્ષીણ આફ્રીકાની સત્યાગ્રહી બાનુઓ તથા પુરૂષો તરફ દીલસોજી બતાવનારા ઠરાવ થયા હતા. પછી નાણાં એકઠાં કરવાનું કામ થયું હતું.

અલ્હાબાદમાં બાનુઓની એક સભા તા૦ ૧૬ ડીસેંબરે મળી હતી. તે વખતે ભાલમના રાણી પ્રમુખસ્થાને બીરાજવાનાં હતાં પણ તેઓ ચોક્કસ કારણોને લીધે હાજર થઇ શક્યાં નહીં તેથી મીસીસ નંદલાલ નેહરૂ પ્રમુખ નેમાયાં હતાં. મીસીસ મદન મોહન માલવીઆ, મીસીસ એસ. એમ બેનરજી, મીસીસ શામલાલ નેહરૂ, મીસીસ ડી.સી.બેનરજી અને મીસીસ ઝુત્શી તથા બીજી ઘણી આગેવાન બાનુઓએ હાજરી આપી હતી યોગ્ય ભાષણો પછી દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારની ઘાતકી રાજનીતીને વખોડી કાઢવાના તથા હાલ અહીં નીમાયેલ કમીશન તરફ વીશ્વાસ નહીં દેખાડવાના ઠરાવો એક મતે પસાર થયા. બાદ ઉઘરાણું પણ સારું થયું હતું.

જાપાનના તાર જણાવે છે કે જ્વાળામુખી ફાટવાથી કેટલાક ગામડાઓ નાશ પામ્યા છે; અને તેમાં ૭૦ હજાર ઉપરાંત માણસો મરણ પામ્યાના ખબર છે. બીજા એક તારમાં ખબર છે કે મરણની ખરી સંખ્યા તો હજી જાણવામા નથી આવી.

મુંબઇની ગંજાવર સભા

આપણા સવાલની બાબતમાં અત્યંત લાગણી બતાવવાને મુંબઈની પચરંગી વિવિધ કોમોના આગેવાનો અને લોકોની એક ગંજાવર સભા બુધવાર તા. ૧૭મીએ ટાઉન હૉલમાં મળી હતી એમ 'ગુજરાતી' લખે છે. આખો હૉલ ચીકાર ભરાયો હતો અને ઘણાઓને નિરાશ થઈ હૉલ બહાર ઉભા રહી અંદર ચાલતું કામકાજ ડોકીયાં કરી નીરખવાની ફરજ પડી હતી. હાજર રહેલા મુસલમાન, પારસી, હિંદુ, ખ્રીસ્તી, યુરોપીઅન કોમોના આગેવાનોમાં પ્રમુખ નામ સર સુલતાન મહમદશાહ આગાખાન, ઓન સર ફીરોજશાહ મહેતા, ઓન. સર જમશેદજી જીજીભાઈ, સર દીનશા પીટીટ, સર દોરાબ તાતા, સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલ્લા, સર વીઠ્ઠલદાસ ઠાકરસી, રેવ. ડા મેકે, ડા સ્ટેઇની રીડ, મી દીનશા વાચ્છા, મી. હોરમસજી વાડીઆ, ઓન મી ગોકળદાસ પારેખ, ઓન મી ચીનાઇ, ઓન મી વીઠ્ઠલદાસ બારીસ્ટર, ઓન મી મનમોહનદાસ, મી લલ્લુભાઇ સામળદાસ, 'ક્રોનીકલ'ના તંત્રી મી બી જી હોર્નીમેન, મી જહાંગીર પીટીટ, સરદાર ફીરોજ ઇન્દુર, મી નાટેશન મી પુરશોત્તમદાસ ઠાકોરદાસ, ડા દેશમુખજી, ડા ખાન, મી એચ એસ કોલી, મી આર પી કરંદીકર, મી નરોત્તમ મોરારજી ગોકળદાસ અને બીજા અનેક જાણીતા હતા. ના આગાખાન અને સર ફીરોજશાહ હૉલમાં પધાર્યા ત્યારે કાન ફાડી નાખે એવા અવાજથી લોકોએ તેમને વધાવી લીધા હતા.

શેરીફ મી કાસમભાઇ ચીનાઇએ મીટીંગ બોલાવવાની વિનતી વાંચ્યા પછી, સર કાવસજી જહાંગીર બેરોનેટે ના આગાખાનને પ્રમુખપદ આપવાની દરખાસ્ત કરી હતી તેને ઓન મી ગમમોહનદાસનો ટેકો મળતાં આનંદના પોકારો વચ્ચે ના આગાખાને પ્રમુખપદ સ્વીકાર્યું હતું. કામકાજ શરૂ થતાં મી જહાંગીર પીટીટે સભાના કામ તરફ દીલસોજી બતાવનારા રાજાઓ અને ગૃહસ્થોના સંદેશાઓ વાંચ્યા હતા. તેમાં શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, સર કરીમભાઇ, સર ચીનુભાઇ માધવલાલ, ડૉ સર ભાલચંદ્ર કૃષ્ણ, ઓન સર ફાઝલભાઇ, કુચબીહારના ના મહારાજા, વાંસદાના રાજા, પન્નાનાં રાણી સાહેબ અને અમદાવાદ, કરાંચી, પુના, સોલાપુર, મદ્રાસ, અહમદનગર, ભરૂચ, સુરત, રાજકોટ, મેસરા, ભાવનગર, કપડવંજ, ધારવાડ, બેલગામ વગેરે સ્થળોનાં મુખ્ય શહેરોના આગેવાનો અને દ આ કમીટીના સેક્રેટરીઓના દીલસોજીના સંદેશા મુખ્ય હતા. પછી ના આગાખાને જાહેર કર્યું કે શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારે દ આ ફંડમાં રૂ ૫૫૦૦ આપ્યા છે અને ઓન સર ફીરોજશાહે જાહેર કર્યું કે ના આગાખાને રૂ ૧૦,૦૦૦ આપ્યા છે. ઉપરાંત સર દોરાબ તાતાના ભાઈ શ્રીમાન રૂ ૫,૦૦૦ અને લેડી તાતાના રૂ ૧૦૦૦ જાહેર થયા હતા. કુચબીહારના અને ભાવનગરના મહારાજાઓએ દરેકે રૂ ૧,૦૦૦ અને વાંસદાના રાજાએ રૂ ૫૦૦ આપવાનું જાહેર થયું હતું.

ના. આગાખાનનું અસરકારક ભાષણ

બાદ લોકોના હરખના પોકારો વચ્ચે પ્રમુખ ના આગાખાને નીચે પ્રમાણે ભાષણ કર્યું હતું :

આ સામ્રાજ્યના સર્વ ભાગમાં સર્વ લોકમાં દ. આફ્રિકામાં હાલમાં આપણી પ્રજાના હક્કોથી જે બેદ થયો છે તેના સાર રૂપે આ સભાના પ્રમુખ તરીકે મારે સર્વ ના દ. આફ્રિકામાં બનતા દુ:ખ લોક બતાવે છે: હિંદી વતની

લાગણી જે સ્થિતિએ ઉશ્કેરી છે, તેના જેવો બીજો સંગીન દાખલો હાલના હિંદી ઇતિહાસમાંથી મળવો અશક્ય છે. આ મુશ્કેલ અને ચીડવાટ ઉભો કરનારા પ્રશ્ન સંબંધમાં લોકમતની સંગીનતા ખરેખર આશ્ચર્ય કારક છે, અને આ સભા બોલાવવાની વિનતિપત્ર ઉપર સઘળી કોમના સઘળા આગેવાનોએ સહી કરી છે એજ હકીકત દ. આ. માં આપણા દેશ બાંધવો તરફ જે બેરવાજબી અને સખત વર્તન ચલાવાય છે તે સંબંધમાં સંપુર્ણ એકમતનો પુરાવો છે. જો કોઇ પણ દેશમાં અંગ્રેજો સામે આવું વર્તન ચલાવાયું હોત તો તેને વિગ્રહનું કારણ ગણવામાં આવ્યું હોત. જો ડીઝરાયલી, કે ગ્લૅડસ્ટન, કે પામરસ્ટન, કે બ્રાઇટ જીવતા હતે તો તેમને જરૂર ન્યાય અને સમાન વર્તન માટેનું ઇંગ્લાંડનું નામ કલંકિત રહેતું જોવાને પોતાની આતુરતા શિવાય વાકેફગારી ઇંગ્લાંડને ખળભળાવી મુક્યું હોત. રાજભક્ત, ધીરજવાન અને બુદ્ધિમાન મહેનત સહન કરનારા હિંદીઓ એવી ધારણા રાખે છે, કે તેઓ નામદાર બાદશાહની પ્રજા હોવાથી કોઇ પણ બ્રીટીશ સંસ્થાનમાં તેમને પુરતુ રક્ષણ મળવું જોઇએ. દ આ. ના હિંદી આગેવાનો ચાહે અને દ આ ની સરકારના મુશ્કેલ સબંધો સમજે છે. પરંતુ સારી માનવ ન્યાયના માર્ગમાં કોઇ પણ મુશ્કેલી આડે રહેવી જોઇએ નહીં. શાહી સરકાર એ વિષયમાં નાઇલાજ છે એવું માનવાની હિંદી લોક ના પાડે છે. સરકાર પાસે આપણે એટલું માંગીએ છીએ કે, આપણી પ્રજાને નુકશાનકારક અન્યાય અને માનભંગ તેણે દુર કરવા. વરસોથી દ આ ના હિંદીઓએ ખ્રીસ્તી રહેણી કરણીના હક્કો સામેની વિરૂદ્ધતાને દલીલથી મધ્યમસર સ્થિતિમાં મુકાયેલ છે, અને સમાધાન માટે ત્યાંની સરકારને સમજાવી શકાશે એવી આશાથી સત્યાગ્રહીઓ સ.મેની વિરૂદ્ધ લાગણી, ચીડવાટ કે ખોટા વિચારથી મોકળા રહીને, શાન્ત રીતિએ ખાસ પોતાના અસ્તિત્વ સબંધી ભારેમાંડી લેવાડીઓ હાથ ધરેલા છે. મારા નામાંકિત મિત્ર ઓન. મી ગોખલેએ હિંદના કેટલાક લોક નારાજ થયા એવું સમાધાન કર્યું, એમ બનાવી આવે છે કે ત્યાના આપણા દેશભાઇયો કેટલા સમજુ છે. વિગ્રહ પહેલાં ટ્રાન્સવાલની સરકારે આપખુદીથી હિંદીઓને હદપાર કર્યા, પણ 'ટાઇમ્સ' કહે છે તેમ હિંદીઓને આશ્રય આપવાના બદલામાં બ્રીટીશ સરકારને ધીરજના ડુંખ દેવાયાં. લોર્ડ લેન્સડાઉન કહે છે કે વિગ્રહ પહેલાં હિંદીઓ સાથેના વરતનને પ્રેટોરીઅના પ્રધાન રાજ્ય નીતિજ્ઞોએ વિગ્રહનું કારણ જાહેર કરવું હતું પણ ત્યારથી ટ્રાન્સવાલના સઘળા ગુંચવાડાએ રહેલી છે, એટલુંજ નહીં પણ વધારાની અણગમતી અયોગ્યતાઓ--પ્રતિબંધો પણ હિંદીઓ ઉપર નંખાયા છે. તેમણે માનવજાત અને ખ્રીસ્તીની લાગણી માટે કરેલી વિનતી ફોગટ ગઇ છે. ગ્રેટબ્રીટન પોતાના ઉછરતા બાળકનું રક્ષણ કરવાને નાખુશ કે અશક્ત છે, એવી માન્યતા શાહી સરકારની સત્તામાંના તેમના વિશ્વાસને જોખમમાં નાંખશે અને ગ્રેટબ્રીટનની આબરૂને આઘાત થશે, એ દુ:ખદાયક રીતે ખુલ્લુંજ છે. એક બ્રીટીશ સંસ્થાનમાં કાયદેસર વસેલી બ્રીટીશ હિંદી પ્રજાનું માન જાળવવાને ગ્રેટબ્રીટનનાં આગેવાન રાજ્યનીતિજ્ઞોની ન્યાયબુદ્ધિને અમારી વિનતીઓ છીએ. શાહી સંમતિ માટે હજુ પણ વિલંબ પ્રમાણ હાથ ધરનાર ગાંધીજીના હિંદીઓને હૈયે એમ લાગશે કે એક સ્વરાજ્યવાળા સંસ્થાને બીજી ગભરાટવાળા ... દૂર કરવાના ઉપાય ... પોતાની સત્તાથી બતાવે ... તે ... કરવાને નાઇલાજ છે, ના ગ્રેટબ્રીટનના ... ના હિંદીઓના હક પણ પાળવાની આશા ... થશે.

દ. આફ્રીકાનાં સ્ત્રી પુરૂષો કેટલાક ત્યાંજ જન્મેલાં હીંદી ઓને સુધરેલી સરકારને માટે ગેરવાજબી અને અયોગ્ય ગણાતા વેરા, નિયમો અને કાનુનોથી સતાવવામાં, કષ્ટ આપવામા અને દુભાવવામાં આવ્યા છે. આથી બધા હીંદમાં કડવાશની સખ્ત લાગણી ઉશ્કેરાઈ છે અને તેની ઉપેક્ષા કરવી તે ન્યાય કે રાજ્યનીતિજ્ઞતા નથી. કારણ કે તેના ઉપર બ્રીટીશ શહેનશાહતનો પાયો રચલો છે. એમ કહેવાય છે કે આ પ્રશ્ન કંઇ કોમી વિરૂદ્ધતાનો નથી પણ આર્થીક છે, કારણ કે દ. આફ્રીકામાં હીંદીઓ વ્યાપારના દરેક ખાતામાં ગોરાઓ કરતાં ચઢી જાય છે. દક્ષીણ આફ્રીકા જ્યારે અંધારામાં હતો ત્યારે હીંદીઓનો સુધારો અતિશય આગળ વધેલો હતો અને ગ્રેટ બ્રીટનના લોકો પણ તે વેળા ઉતરતા હતા. સેંકડો રણ સંગ્રામોમાં બ્રીટીશ શહેનશાહતની કીર્તી માટે હીંદી સઇનીકો એ પોતાનાં લોહી રેડ્યાં છે. એકજ મુળમાંથી હીંદીઓએ સ્વતંત્રતા છુટાપણું અને ન્યાયીપણાના ગુણો પ્રાપ્ત કર્યા છે. બાદ આપણી શી માગણીઓ છે તેની વિગત જણાવી લોર્ડ હાર્ડીંગે આ સવાલ બાબત દાખવેલ દીલસોજી માટે તેની તારીફ કરી.

ઠરાવ ૧ લો. હીંદી ધરમ અનુસાર થયેલાં લગ્નને કાયદેસર ગણવા, અને પા. ૩નો કર રદ કરાવવા બાબતની આપણી લડતમાં આખા મુંબઇ ઇલાકા તરફથી આપણને સંપુરણ ટેકો આપવા, મદદને માટે ફાળો કરવા, તથા શહેન શાહની સરકારને વચ્ચે પડવાની અરજ કરવા સંબંધી છે.

આ ઠરાવ લંબાણપુરવક રજુ કરી ભાષણ કરતાં

ઓન. સર ફીરોજશાહ મહેતા

બોલ્યા કે હું લાબું ભાષણ કરવા નથી માંગતો કેમકે લાંબા ભાષણમાં આપણા ભાઇઓનાં દુઃખ, સંકટ — અને સઉથી વધારે તો 'મધ્યમપણું' — આ બધી કહાણી ત્રણ ત્રણ વખત તો કહી ચુકાઈ છે. એ કહાણીથી આ દેશના લોકનાં હૃદય અંતરથી ખળભળી ઉઠ્યાં છે. જાહેર સભાની યોજના થઈ તે વખતે આવી સ્થીતીમાં પણ એક છાપાએ ટીકા કરી તે જોઇ મને આશ્ચર્ય અને ઘણી દીલગીરી ઉપજ્યાં છે. આ ટીકા એ છે કે "મધ્યમ વીચાર ધરાવનારા આ દેશના રાજદ્વારી માણસો 'એક્સ્ટ્રીમીસ્ટ'થી હમેશાં અળગા રહે છે. પણ આ સવાલથી તો તેઓ પણ સરકારને મુશ્કેલીમાં લાવવાને પોતાથી બનતું કરવાને પુરા બહાર પડેલા છે." આ સવાલથી ફેલાઇ રહેલી લાગણીને હદમાં રાખવાની મહેનત કરનારાઓ ઉપર આથી વીશેષ અણઘટતી ટીકા બીજી કઇ હોય! લખનારની આ ટીકા આ સવાલ પાછળ ખરા અંતઃકરણથી સંપુરણ તન અને મનથી મહેનત લેનાર મારા મિત્ર ઓન. મી. ગોખલે (તાળીઓ) ઉપર છે? કે મારા જેવા એક નરમ પારસી (જબરી હસાહસ અને તાળીઓ) ઉપર છે? મને તો ઘણી વખતે જ્યાં કરડી ભાષા વાપરવી જોઇએ ત્યાં જુસ્સો નહીં બતાવવા માટે ઠપકો મળ્યો છે. મારા કહેવાની મતલબ એ છે કે એ લખનારે નાના મોટા, રાય અને રંક દરેકના મનમાં આ સવાલથી કેટલી તીક્ષ્ણ અને ગંભીર લાગણી ફેલાએલી છે તેનો ખરો તોલ બાંધ્યો નથી. ત્યાર બાદ લંબાણથી સત્યાગ્રહની લડત કેમ ચાલી તેનો દુખદ ઇતીહાસ સમજાવી સર ફીરોઝશાહે કહ્યું જે મી. ગાંધીએ આપણા હકોની માગણી કરવામાં મોળાપણું બતાવ્યું. હું હમેશાં લાંબા 'સમયથી' કહેતો આવ્યો છું જે બ્રીટીશ રાજ્યની એક પ્રજા ને શહેનશાહતના દરેક ભાગમાં છુટથી જવાનો હક છે, અને તે કદી છોડી દેવો જોઇએ નહીં. આ હક મોટો અને અગત્યનો છે. પણ મી. ગાંધી ભાગીને શરણ થયા અને તેમણે જણાવ્યું કે બ્રીટીશ હીંદીવાનોના દક્ષીણ આફ્રીકામાં દાખલ થવાના હક માટે હું દાવો કરતો નથી, પરંતુ જે થોડાક હજાર હીંદીવાનો આ દેશમા વસેલા છે તેઓના સંસારી અને શહેરી તરીકેના સાદામા સાદા હકો તો તમે સ્વીકારો. દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારે તેમ કરવાનું કબુલ કીધું પણ જ્યારે તેણે કાયદો બાંધ્યો ત્યારે જોવામાં આવ્યું કે તેણે કબુલાતનો ભંગ કીધો હતો. (શરમ શરમના અવાજો) આટલું છતાં આપણ હીંદીવાનોને શીખામણ આપવામાં આવે છે કે તમારે મધ્યમ રહેવું અને કંઇ પોકારો ઉઠાવવા નહીં. મી. ગાંધી મધ્યમ રહ્યા, દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારને સમજણ અને દલીલોથી સમજુતી આપવી લાગ્યા. આ ધોરણ મને અવ્યવહારૂ જણાય છે. આજ મુદ્દા પર હું તે સાધુ પુરૂષથી જુદો પડું છું. હું કહું છું કે તેમણે ઘણી ઓછી માગણી કરી એ તેમની ભુલ હતી. જો તેમણે વધુ માટે માગણી કરી હત, અને પુરેપુરી માગણીને વળગી રહ્યા હત તો તેમને કાંઇક મળત ખરૂં. અને તેમને એમ ન કહેવામાં આવત કે તેમણે થોડું માગ્યું છે તેથી તેમને એથી પણ વધુ થોડું મળશે. મારી રંક ન્યાયબુદ્ધિ પ્રમાણે મને એ મોટી ભુલ લાગે છે, તેમ છતાં એ મી. ગાંધીએ ચલાવેલી લડતના વાજબીપણા અને મધ્યમસરપણાનું સ્વરૂપ દેખાડે છે. ખરેખર દક્ષીણ આફ્રીકાનો (ગોરા) એ ઓછામાં ઓછા મધ્યમસરપણાની હીંદીઓની નાજુક માગણીઓ સ્વીકારવી જોઈતી હતી. મી. ગાંધી હજુ ધીરજ, સમજાવટ અને અગાઉની માફક મધ્યમસરપણાથી કામ લે છે. પણ આજ સુધી કોઈએ દાદ આપી નથી. હવે મામલો એટલે બધે પહોંચ્યો છે કે જે જોતાં આ દેશના તમામ લોકોને દુઃખ અને દરદ લાગે. ત્યા વસતા હીંદીઓના લગ્નના કાયદાને દક્ષીણ આફ્રીકાની યુનીઅન સરકાર કેવા રીતે માન આપે છે તે તો જુઓ. જ્યારે બોર અને બ્રીટનને કોઇ જાણતું પણ ન હતું તે વખતે હીંદીઓ ઘણાંજ સુધરેલા ગણાતા. એ પણ એક વખત હતો અને આજે ધારમીક રૂઢી મુજબ થયેલાં હીંદી લગ્નને તેઓ લગ્ન ગણવાની ના પાડે છે! (શરમ, શરમના અવાજ.) બાદ સર ફીરોઝશાહ મેતાએ માસીક ગર્વની બહાદુરીના ઘણાજ અસરકારક શબ્દોમા વખાણ કરી કહ્યું કે હવે હું એકજ ટીકા કરી મારી બેઠક લઇશ. હું પહેલેથીજ અભીપ્રાય ધરાવતો આવ્યો છું કે એશીઆઈટીકો કે હીંદીવાનોને ગોરાઓના મુલકમાં દાખલ નહીં કરવાનો સવાલ આવી ખુલી રીતે ઉભો કરવામા બ્રીટીશ સંસ્થાનો ગંભીર ભુલ કરે છે. યુરોપીયનો દુનીઆના બધા ભાગોમા જબરજસ્તી વાપરીને પણ દાખલ થવાને પ્રયત્ન કરે છે, જ્યારે તેઓ તેથી ઉલટીજ રીતે એશીઆટીકોને એ કે મુલકમાં રહેવાનો વાજબી હક હોય તે છતાં ત્યાં રહેવા દેવાની ના પાડે છે. અમે એવા બળવંત આસામી તરફથી નબળા આસામી ઉપર ગુજારવામા આવતો ગેરઇનસાફ કદી ટકી શકતો નથી, અને આખરે કુદરત ગેરઇનસાફ ગુજારનાર આસામીને ફટકો મારવાને કદી અટકાવી નથી તે તુમારખીમાં આવી ગયલા ગેરઇનસાફ ગુજારનારાઓના જુએ જવું જોઇતું નથી. આપણને આપણા દીલસોજ વાઇસરાય લોર્ડ હાર ડીંગ ઉપર વીશ્વાસ છે અને આપણે તે નામદારને અરજ કરીશું કે તેઓ દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકાર આગળ સમજાવટ

જ્યાં દક્ષીણ આફ્રીકામાના હીંદીવાનોને નુકશાન આપનાર જ પાડે તો તે નામદારે દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારે પસાર કરેલ કાયદાને રદ કરવાની જે સત્તા પોતાના હાથમાં રાખી છે તેનો ઉપયોગ કરી હીંદીવાનો સામે આંકોશ મુકનારો કાયદો રદ કરાવવો. (તાળીઓ).

એ ઠરાવને સર નારાયણ ચંદાવરકર સર ઈબ્રાહીમ, તથા મી. જહાંગીર પીટીટે ટેકો આપતાં તે પસાર થયો હતો

[અપૂર્ણ]

ટ્રાંસવાલની બહાદુર બાઇઓ છુટી

ડરબન ૧૧૦ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં ગયા મંગળવારની વહેલી સવારથી હીંદી સ્ત્રીપુરૂષો અને બાળકોનો જમાવ થવા લાગ્યો હતો. ટ્રાંસવાલની ૧૧ બહાદુર બાઇઓ જે ફીનીખનની સરહદ ઉપર તથા ન્યુકેસલની ખાણોપર અદભુત શુરાતન બતાવી, નહીં પકડવા ઈચ્છતી સરકારને લાચાર બનાવી પકડાઇ હતી, તે ત્રણ માસની સખત જેલ ભોગવી ડરબનની જેલમાંથી આજે છુટનાર હતી. આ સત્યાગ્રહી બાઇઓને જેલના દરવાજા આગળ વધાવી લેવાનો ઉત્સાહ ફોકટ કરવા તેઓને અણધારી રીતે વહેલી છોડી મુકે એવી દહેશતમાં હીંદી સ્ત્રી પુરૂષોનાં ટોળાં જેલ આગળ વહેલા પહોંચી જવા આતુર હતાં તેવામાં ખબર ફેલાયા કે આ બધી બાઈઓને ટ્રાંસવાલની હદમાં પરબારી મોકલી દેવામાં આવે એવો સંભવ છે. તરતજ બીજી ખબર ફેલાઇ કે માર્શલલૉના અમલને લીધે જેલ આગળ હીંદીઓનો જમાવ નહિ થઇ શકે અને સરઘસ પણ નહીં નીકળી શકે. સરઘસ કાઢવાની રજા લેવા મી. પોલાક મહેનત કરી રહ્યા હતા પણ તેવામાં ૯ વાગ્યા પછી તરતજ ત્રણ સત્યાગ્રહી બાનુઓ જેલમાંથી છુટી મી. રૂસ્તમજીના મકાનપર આવી પહોંચી. આ વખતે કલકત્તા, મદરાસી, ગુજરાતી મળી ૨૦૦ જેટલી બાઇઓ અહીં એકઠી થઇ હતી તેણે આ બાઇઓને વધાવી લીધી. મીસીસ થમ્બી નાયડુની માતા મીસીસ એન. પીલે, મીસીસ પી કે નાયડુ તથા મીસીસ ચીનસામી પીલે આ ત્રણ બાઇઓ નાતાલનો હક ધરાવતી હોવાથી તેઓને છોડવામાં આવી હતી બાકીની બાઇઓ વિષે કંઇ ખબર તેઓ આપી શકી નહીં. પણ તેઓને છોડવાનો પ્રયાસ ચાલુ હતો. તે વખત દરમીયાન સભાનું કામ ચાલુ થયું માણસોનો જમાવ [illegible] વખતે બહુ વધી ગયો હતો, અને તાપ પણ સખત હોવાથી શીતળ શરબત, મેવો વગેરે તમામ હાજરીનોમાં વારવાર પહોંચાડવા ઉમંગી મી. રૂસ્તમજી મહેનત કરી રહ્યા હતા. શરૂઆતમાં ડરબન ઇંડિયન વિમેન્સ એસોસીએશન તરફથી આવકારનું ભાષણ મીસ આર આર મુદલીયે કર્યું ત્યાર પછી ઇમામ સાહેબ અબદુલ કાદર બાવાઝીર, મી. અને મીસીસ શેખ મહેતાબ, મી. કેલનબેક, મીસ વેસ્ટ, મી. રૂસ્તમજી, મીસીસ પી કે પીલેએ આવકારનાં ભાષણો કર્યાં, ભાષણકારોએ સત્યાગ્રહી બાઇઓની બહાદુરીનાં વખાણ કરી, તેઓને મુબારકબાદી આપી હતી, અને જણાવ્યું હતું કે પા ૩ નો કર રદ થયો નથી ત્યાં સુધી ગોળી ખાઇને મરનાર હીંદી ભાઇઓના શોકમાં આપણે આનંદ માની શકતા નથી. તેવામાં ૧૨ વાગ્યા ને સુમારે મીસીઝ ભવાની દયાલ છુટીને આવી પહોંચ્યાં તેમને વધાવી લેવામાં આવ્યા મી શેખ મહેતાબ અને બ[illegible]વકોએ લાગણી હલાવે તેવી, ખાસ પ્રસંગને માટે બનાવેલી કવિતા આ ટાણે ગાઇ બતાવી હતી, અને ગાતાં ગાતાં સત્યાગ્રહ બાઇઓને [illegible] વધાવી હતી તેવામાં ખબર આવ્યા કે બાકીની બાઇઓ પણ જેલમાંથી છુટી છે. તેઓ આવી પહોંચી કે તરતજ ભારે હરખથી તેમને વધાવી લેવામાં આવી, અને ભાષણો ફરી શરૂ થયાં. મીસ [illegible], રેવ એ. એ. બેલી, મી ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, શ્રીયુત અંબારામ મહારાજ વગેરેએ ધન્યવાદ દેનારાં અને સત્યાગ્રહના બળની તારીફ કરનારાં ભાષણો કર્યાં બધી સત્યાગ્રહી બાઇઓને નાતાલ ઇંડીયન એસોસીએશન, નાતાલ જરથોસ્તી અંજુમન, ટ્રાંસવાલ વીમેન્સ એસોસીએશન વગેરે તરફથી ફુલની માળા તથા ગજરાથી વધાવવામાં આવી હતી આશરે બે વાગ્યે મેળાવડો વિસરજન કરી મી. રૂસ્તમજીએ સત્યાગ્રહી બાઇઓને ભોજન કરાવ્યું. મીજબાનીનો બધો ખરચ મી રૂસ્તમજીએ આપ્યો હતો. સત્યાગ્રહી બાઇઓને પ્રીટોરીઆથી અંજુમને ઇસ્લામ, બ્રીટીશ ઇંડીયન કમીટી, તથા તામીલ બેનીફીટ એસોસીએશન તરફથી મુબારકબાદીના તારો મળ્યા હતા. મીસીસ શેખ મહેતાબ, મીસીસ ગાંધી તથા બીજી સત્યાગ્રહી બાઇઓ પોતાની જેલી બહેનોને વધાવવા હાજર થયેલ મીસીઝ ગાંધી હાલ કેટલોક વખત થયાં પથારીવશ થયેલ પણ જરાક સારી તાકાદ આવતાંજ તેઓ પોતાની જેલી બહેનોની મુલાકાત લેવા ફીનીક્સથી ડરબન ખાસ પહોંચ્યા હતા

રેલવેની હડતાલ

રેલવેની હડતાલે ગયા અઠવાડીઆની શરૂઆતમાં ટ્રાંસવાલ ખાતે મોટું રૂપ પકડ્યું હતું. પાછળથી સાથી કંઇક તેનું જોર નરમ પડ્યું પણ નાતાલ ખાતે હડતાલવાળાઓની સંખ્યામાં થોડો વધારો થયો હતો માર્શલ લૉનો જોહાન્સબરગ ખાતે પુરો અમલ થયાનું રૂટર જણાવે છે ટ્રેડ્ઝ હોલની અંદર લગભગ ૨૫૦થી ૩૦૦ માણસો હતા, તેની આસપાસ લશ્કર ઘેરો નાખીને રહ્યું હતું. પાણી બત્તી વગેરેનો સંબંધ કાપી નાખી અંદરના માણસોની સ્થિતિ જેલી સમાન કરી નાખવામાં આવી હતી કમીશનર સ્ટ્રીટમાં બરગરોનું લશ્કર ફીલ્ડગન સાથ ઉભું કરવામાં આવ્યું હતું. પાછળથી ફેડરેશનના સેક્રેટરી મી બેઇન અને બીજા કંઇ વગર શરતે લશ્કરને શરણે થયા હતા તેમને પકડી લશ્કરની મોટી ટુકડી વચ્ચે થઇને પોલીસ સ્ટેશને લઇ જવામાં આવ્યા હતા. આ ફારસ તે આ વખતની હકીકતના પ્રતીક રૂપ છે

પ્રીટોરીઆમાં મેયર તથા બીજા ૩૦ને, જોહાન્સબરગમાં જાણીતા સોશ્યાલીસ્ટ મી. ક્રીનને, ડરબનમાં મી બોયડેલ (એમ એલ એ) તથા મી. ટેન્ડ્રીજ (સાઉથ આ લેબર પારટીના ડરબન ખાતાના પ્રમુખ) ને તથા બીજી જગ્યાએથી ઘણા આગેવાનોને માર્શલ લૉ અથવા બીજી રીતે પકડવામાં આવ્યા છે

નાતાલ 'ટાઇમ્સ' નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે આ હડતાલથી સરકારને રોજનું પા ૪૦,૦૦૦નું ખરચ છે. રેલવે, ખાણ અને બીજા ઉદ્યોગ વેપારમાં નુકસાન થાય છે તે તો જુદું.

હવે ઘણું ખરું માણસો પાછા કામ ઉપર ચડવા લાગ્યા છે

પરચુરણ

'બીક દીલસોજ' હીંદી' લખે છે કે જાપાનમાં હાલ કુદરતી જે હોનારત થઇ છે તેમાં હજારો ને હજારો માણસોના જાન ગયા છે અને કમકમાટ ઉપજાવે તેવી બીના છાપા દ્વારા બહાર આવી છે. દરેક હીંદી દીલસોજની ફરજ છે કે આવી મુસીબતમા સપડાયલા નીરાધાર જાપાનીસોને મદદ કરવા ચુકવું નહીં ને જેમ બને તેમ દરેક હીંદી સંસ્થા ઉઘરાણાનાં ફંડ ખોલી ફંડ ભેગું કરી જાપાન ગવરનમેન્ટને મોકલી આપશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

મી એ. એમ. સોલવા ક્વીન્સ ટાઉનથી લખે છે કે આપણી લડત સત્યની છે એટલે ઇશ્વર તેમાં ફતેહ આપશેજ. પા. ૩ નો ખુની કર રદ કરવો સરકારને ભારી થઇ પડે છે પણ સરકાર ખુની કર રદ કરશું એવું વચન કોમને દઇ ચુકી છે. એટલે એ સવાલ હીંદીથી પડતો મુકી શકાય તેમ નથી પરમારથની નજરે તો આ કર સામે પુરું લડવું જોઇએ પણ સ્વારથની નજરે કોઇ જુએ તો તેને પણ લડવું જોઇએ. ગીરમીટમાંના હીંદીની સંખ્યા આશરે ૪૦,૦૦૦ ની છે. તેઓ ઉપરથી આ ખુની કરનો કરનો બોજો ઓછો થાયતો તેઓ આપણે ત્યાંજ બચેલા પઇસાનો માલ લેશે. ગીરમીટ પુરી થયે વધુ કમાશે તો તે પઇસા પણ આપણા વેપારીને ત્યાંજ ઓછા વધતા આવશે. આ દેશના મારા હીંદી ભાઇઓને ખબર હશે કે પા.૩ બાબત હીંદી વેપારીઓ વતી સર સરકાર પાસે ડેપ્યુટેશન લઇ ગયા હતા. તેમને દાદ મળી નહીં. સાદીનો સવાલ ડોમીનીઅન્સ બોર્ન અને ડોમીસાઇલના સવાલ તેટલાજ અગત્યના છે. આ બધું મેળવવાનો રસ્તો ફક્ત એજ કે સત્યાગ્રહની લડતમાં મદદ કરવી. ગરીબડા હીંદીઓએ પોતાના પ્રાણ ખોયા છે, તો શું વેપારી પોતાનો સ્વારથ જોશે?

સ્ટેંગરથી મેહફીલે રેહનુમ ઇસ્લામની કમીટી તરફથી મી. એ. ડી. વાહેદ લખે છે કે:—ડરબન મેહફીલે રેહનુમ ઇસ્લામના માજી સેક્રેટરી અને ડરબનના જાણીતા વેપારી મેસરસ બી. ઇબ્રાહીમ ઇસ્માઇલ કુ. વાળા અને અસમાલ કુટુંબના એક નવજવાન મી. ગુલામ હુસેન હાજી ઇસપ અસમાલ ગઇ તા. ૨૪ મી ડીસેમ્બરના રોજ ડરબન ખાતે તેમના એક નોકરના ખુની હુમલાથી મરણ પામ્યા છે. મરહુમના મરણની ખબર જાણીજાણી તમામ કોમ્યુનીટીના મોટી સંખ્યામાં મુસલમાન, પારસી, હીંદુ વગેરે દફન કરતી વખતે સામેલ હતા. મરહુમની ઉમર ૨૪ વરસની હતી. મરહુમ એક લાયક અને સાદી તબીયતના જવાન હતા. અસમાલ કુટુંબના જે આ બે પીસ ગુમ થયા છે તેમાં પહેલા મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ તથા બીજો આ નવ જવાન એ બેઉ મરહુમો પોતાની પાછળ બહોળું કુટુંબ વીલાપ કરતા મુકી ગયા છે. ખુદાપાક એ કુટુંબને સબર દીએ અને મરહુમોની આરવાહને જનત મુકામે જગા કરે.

અલ્હાબાદના ખ્રીસ્તી વિદ્યાર્થીઓના મંડળે દક્ષીણ આફ્રીકાના સત્યાગ્રહના ફંડમાં મદદ કરવા એમ. પંડીત મોતીલાલ નેહરૂના આશ્રય નીચે અને પંડીત મદન મોહન માલવીઆની સમક્ષ એવીંગ કોલેજમાં જુલીઅસ સીઝરનું નાટક ભજવી બતાવ્યું હતું. પ્રીન્સીપાલ જેન્નીયરે વિદ્યાર્થીઓને દક્ષીણ આફ્રીકાની લડતમાં ખાસ અંતઃકરણથી મદદ કરવા જણાવ્યું હતું.

સં. નબર ૬૬૫

જાહેર ખબર

સ્વસ્થાન પોરબંદરની મુનસફ કોરટમાં

રે દી. મુ. નં. ૧૨૫ / ૧૯-૧૩

પારેખ મેરાનજી નાનજીભાઇ લાલપુરવાળા
ઉમર આશરે વરસ ૪૦ ની, કસબ વેપાર
રે. લાલપુર હાલ ધંધાર્થે મુંબઇ } વાદી

વીરૂધ્ધ

૧ ઠા. ઓધવજી વીરજી ઉ. આ. વ ૪૦ ની
૨ ઠા વીરજી માધવજી ઉ આ વ ૬૦ ની
૩ ઠા. ગોકળદાસ વીરજી ઉ. આ વ ૩૫ ની
૪ ઠા. કલ્યાણજી વીરજી ઉ. આ. વ ૩૨ ની
૫ ઠા. જમનાદાસ વીરજી ઉ. આ. વ. ૨૭ ની
૬ ઠા. વલભદાસ વીરજી ઉ. આ. વ. ૨૩ ની
કસબ વેપાર જાતે લુવાણા રે ખીર
સરા હાલ નં. ૨ સીવાયના ધંધા
અરથે આફ્રીકા ગયા છે. } પ્રતીવાદી

દાવો રૂા. ૨૯૭-૨-૦

પ્રતીવાદી નં. ૧ ઠકર ઓધવજી તથા નં. ૩ ઠા ગોકળ દાસ તથા નં. ૪ ઠા કલ્યાણજી તથા નં. ૫ ઠા. જમનાદાસ તથા નં. ૬ ના ઠા વલભદાસ વીરજી રે ખીરસરા હાલ નૈરોબી (આફ્રીકા) વાળાઓને આથી ખબર આપવામાં આવે છે કે વાદીએ તા. ૨૭ ફેબરૂઆરી સને ૧૯૧૩ ના રોજ આ કોરટમાં કરેલ દાવા અરજીની રૂએ ઉપરની રકમ લેવા માટે દાવો કર્યો છે જેનો મુદ્દા ઠરાવવાનો સમન્સ તમોને પ્રતીવાદીઓની ઉપર મોકલ્યા છતાં બજવા દેતા નથી એમ જાહેર કરતાં આથી જણાવવામાં આવે છે કે સદરહુ દાવાની મુદ્દા ઠરાવવાની મુદત તા ૧૨ મારચ સને ૧૯૧૪ ની ઠરાવવામાં આવે છે તો તે રોજ સવારના ૧૧ વાગે આ કોરટમાં તમારે જાતે અગર આ કોરટના યોગ્ય વકીલ મુખત્યાર મારફતે વાદીને જવાબ આપવા સારૂં હાજર રહેવું. જો ઉપર લખેલ દીવસે તમો હાજર નહીં થાઓ તો તમારી ગેરહાજરીમાં મુદ્દા ઠરાવવામાં આવશે અને કાયદેસર નીકાલ કરવામાં આવશે

આજ તા. ૨૪ નવેમ્બર સને ૧૯૧૩ ના રોજ મેં મારી સહી તથા કોરટનો સીકો કરી આપ્યો.

સ્વસ્થાન શ્રી પોરબંદર } K. H. Vora,
મુનસફ કોરટનો સીકો. } મુનસફ, પોરબંદર.

નીતિનાં કાવ્ય — હેલા બહાર પડેલ આ પુસ્તકમાં બીજાં ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914வீர் ஜனவரி 21உ.

[illegible]

உடன்பாட்டு வேலையும் அதனால் நேரிடும் துன்பங்களும்

[illegible]

ஸர் பெஞ்ஜமின் ராபர்ட்ஸன் அவர்கள் வருகை

[illegible]

ஓர் அக்கிரமமான வழக்கு

[illegible]

நிச்சயமாகவே மரணம் சம்பவிக்கும்

[illegible]

ஓர் சமாச்சாரம்

மிஸ்டர் காந்தியும், ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாரும் தற்காலம் பிரிட்டோரியாவில் இருக்கிறார்கள். இவர்கள் தற்போது ரெயில்வே வேலை நடக்கிற [illegible] வரையில், இந்தியர்களும் இச்சமயம் வேலைநிறுத்தம் செய்யும்படி சொல்லுவதில்லை என்று சர்க்காருக்கு [illegible] கொடுக்கிறார்கள். மறுபடியும் இந்தியர்கள் [illegible] [illegible] செய்ததால் ரெயில்வே [illegible] ப்பாட்டத்தின் விஷயம் முடிவு பெற்ற பிறகுதான் செய்ய வேண்டுமென்றும் சொன்னார். இவர்கள் [illegible], ஜெனரல் [illegible] [illegible] பேசிவருகிறார்கள். அதின் விஷயத்தை அடுத்த வாரத்தின் சஞ்சிகையில் [illegible] போம்.

ஸ்ரீமான் காந்தி அவர்களின் கடிதம்

இதனைச் சகல [illegible] தெரிந்துகொள்ள வேண்டியதாவது [illegible] [illegible] [illegible] தன்னுடைய செய்யும்படியாக [illegible] [illegible] செய்வதால் சகோதரர்கள் யாவரும் நம் வரிக்கு [illegible] வரையிலும், மாஜிஸ்திரேட்டிடம், [illegible] [illegible], தோட்டக்காரர்கள், [illegible] [illegible] க்காரர்களிடம் எஜமானர்கள் [illegible] [illegible] தன்னைத்து உண்டாமல், இனிமேல் கொண்டு [illegible] ஒப்பந்தம் (கிரிமிட்டு) கொடுக்காமலும், ஒப்பந்தத்திலிருப்பவர்கள் மறுபடி திரும்பவும் [illegible] மற்றும், கட்டுப்பட்டு நடக்கக்கூடாது. [illegible] [illegible] [illegible] மறுமுறை ஒப்பந்தம் (கிரிமிட்) கொடுக்காமலிருக்கப் பிரார்த்திக்கிறேன்.

மெய்யுள்ள,

தங்களன்புள்ள,

எம். கே. காந்தி.

வேலை செய்யமாட்டோம் என்கிற இந்தியர்கள்

[illegible] [illegible] வேலை செய்யமாட்டோம் என்று சொன்னதாக குற்றஞ்சாட்டப்பட்ட 11 இந்தியர்களை கோர்ட்டுக்குக் கொண்டுவந்தார்கள். இவர்கள் எல்லோரும் தங்களுடைய குற்றத்தை ஒப்புக்கொண்டார்கள். [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] குற்றவாளி தன்னுடைய குற்றத்தை ஒப்புக்கொண்டாலும் [illegible] [illegible] [illegible] வேண்டியது அவசியம் என்று மாஜிஸ்ட்ரேட் சொல்ல, வாதியான வக்கீல் குற்றவாளிகள் தங்களுடைய குற்றத்தை ஒப்புக்கொண்டாலும் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ஆனால் அவ்வித [illegible] [illegible] [illegible] வருகிற விஷயத்தை [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] எழுதி ஜே. பி. முன்னிலையில் கையெழுத்து செய்து கொண்டு [illegible] [illegible] குற்றவாளிகளுக்கு பேருக்கு 10 ஷில்லிங் அபராதமும் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

சில இந்தியர்களின் விடுதலை

கடந்த சனிக்கிழமை இந்தியாவில் [illegible] "ஆரிய வர்த்தமானி" யின் பத்திராதிபரும் "இந்திய வாலிப சங்கத்தின்" [illegible] மிஸ்டர் பவானி தயால் என்பவரும் மிஸ்டர் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ஜெயிலிலிருந்து விடுதலையடைந்தார்கள். இவர்களை ஜெயில் வாசற்படியில் சந்திக்கும்படி மிஸ் ஷிலீசின், கனம் எல். பி. [illegible], தம்பி நாயுடு, பதனி அவர்களும் இன்னும் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] இந்தியர்கள் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] பெரிதாயிருந்தது. ஜெயிலில் இவர்கள் பட்ட துன்பங்களைப் பற்றி பிரியாதுகள் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] காப்பாற்றவும் பொருட்டும், 3 பவுன் வரியை ரத்து செய்ய வேண்டுமென்பதின் குறியாக இன்னும் ஜெயிலில் இருக்கிறார்கள். பெண் பிள்ளைகளைப் [illegible] இவ்வாறு [illegible] செய்வது, தேசாபிமானம் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

சாதங்க எதிரிடை கூலிக்காரர்கள்

சென்ற 2ம் தேதியன்று [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], எதிரிடை கூலிகள் [illegible] [illegible] [illegible], பெண்பிள்ளைகள் 124 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] போலீஸார் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 நாள் கடுங்காவல் விதிக்கப்பட்டார்கள். இவர்கள் விடுதலையான பின்பு ([illegible]) [illegible] கொண்டுபோகப்பட்டு அவர் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 15 [illegible] [illegible] [illegible] செய்யமாட்டோமென்ற குற்றஞ் சாட்டப்பட்டதில் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]) எஜமான் தங்களை வெருளாய் இம்சித்த [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ரேட் (மிஸ்டர் [illegible]) இவர்கள்மீது பரிதாபமில்லையென்றும், வேலை செய்வதற்கு இடங்கொடுப்பதில்லையென்றும், [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] சொல்லி, ஒருவனுக்கு 20 நாளும் மற்றவர்களுக்கு 14 நாளும் தண்டனை விதித்து [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 14 நாளும், ஒருவனுக்கு 7 நாளும், [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 பேருக்கு 14 நாளும் தண்டனை விதிக்கப்பட்டது, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] இந்தியனுக்கு 11 நாள் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] போவதில்லையென்று சொன்னான்.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. २१ जनवरी १९१४

लडनका समाचार

ता. ३० जनवारी के रोजसें केपटाउन में पारलामेंट का बेठक शुरू होगा.

गत सनीवार को ११ गीरमीट वाले हींदी को डरबन कोरट में खडा करने में आया रहा. वे सब काम पर जाने की ना बोलता रहा. माजीस्टरेट ने उन्को ७ दिन जहेल अथवा १० - शीलींग दंडकी सजा दीया.

दुसरा एक केस मुनुसामी नाइडु का रहा. मुनुसामी नोटींगहाम रोड में हर केकन मेकेन्झी के यहां गीरमीट में रहा. उसके ११ बख्त तो मुकदमा हो गया है. यह १४ मा मुकदमा समय भी उसे ओही ज बात कीया की में काम पर आने वाला नहीं हुं. 'नाताल एडवरटाइझर' का रीपोरटर कहेता है की जहेलमें से नीकलनेके बाद काम पर जाने का उस्को जभी कहेने में आया तभी हर दफे उसे स्पष्टतासे ना बोला रहा है. माजीस्टरेट को उसे बोला की जा मैं काम पर जाना तो खचीत मेरा मरण होता. माजीस्टरेट ने उन्को १४ दिवसकी सख्त मजुरी की जहेल दीया.

ग्रीनवुड पारक के इंटा के कारखाने में काम करने वाले १ गीरमीट वाले हींदीओंको गत बुधवार के रोज वीरुलम कोरट में खडा करने में आया रहा. उसे कहा की सत्याग्रही के तोर पर जहेल में थे ता. ४ को छोड छुटे पीछे बेरोजगार रहे. और ता. १२ को प्रोटेकटर ने उन्को पोलीस साथ मालीक के यहां भेजे. माजीस्टरेट ने उन्को बीन कसुरवार गीन कर छोड दीया.

मेरीसबरगमें मेसरस पी. के. नाइडु, छुग्गी, और एम. पी. नायक पर जो केस रहाथा वोह गत ता. १३ के रोज क्राउन प्रोसीक्युटर ने पीछा खेंच लीया. और हरेककेलीये पा. २०० की जामीनगीरी रहा वोह रद कीया.

गत बुधवार ता. १४ के रोज वीरुलम माजीस्टरेट की कोरट में मी. डबल्यु. जी. आरमस्टरोंग (गन्ना के खेत वाला) पर मोलवी महमद सीफाइ, महमद युसफ और मकदुम खान को ता. २२ नवेम्बर के रोज मार ने का मुकदमा हुआ रहा. डा. हील ने मारका वरनन लीखा रहा वोह पढ कर सुनाया. डाकटर ने कहा की चाबुक जैसे कोइ मोटा हथीआर से मारा है पीठ मस्तक और चेहरा पर दाग रहे. नाडी बराबर नहि रहा और चेहरा पर का कीतनाक भाग बहार मार दीया रहा. मोलवी और दुसरा दो ने जो स्टेटमेंट नवेम्बर में करा रहा वोह बराबर रहा ऐसा माजीस्टरेटके पास कहा. तीन गवाही के लीये केस ता. २१ पर मुलतवी रहा है.

मरहुम सुभाईका नाम से हमारे पाठक ज्ञान होंगे. यह गरीब हींदी का मरण ता. १० डीसेम्बर को रोज वीरुलम अस्पताल में हुआ और ता ११ का रोज डरबन स्मशान में जाहिर रीतीसें दहन हुआ. मरनके आगे दो सप्ताह पर यह गरीब हींदीने अपने पर चाबुक का सख्त मार पडने की फरीयाद कीया रहा और वीरुलम माजीस्टरेट की पास सोगंद नामा रजु कीया रहा. मरण के बाद वीरुलम का डा. हील और डा. फीसर ने मरण का कारण देखनेके लीये शब खोलके तपास करा रहा. इस समय एसोसीएशन तरफ से डा. नानजी, डा. कोपली और मी. वेस्ट हाजर रहे. यह मुकदमा ता. १३ जनवारी को हुआ, उन्का साहेब टोड करके फीनीक्स बाटल कंपनी का मेनेजर रहा. जो दीन मार पडा उसी दीन सुभाइ फीनीक्स में 'इंडीअन ओपीनीअन' की जगाह में आया. मारकी हकीकत मी. वेस्टको सुनाया. सुभाइ को वीरुलम माजीस्टरेट की पास स्टेटमेंट करने को भेजा. उसे कहा की हम को चाबुक से और लातों से मार मारा दीया और बहुत हेरान कीया. ता. १० नवेम्बर हम काम पर जाने के इनकार बोला उस सबब से हमको मारा. सुभाइ पांच दिन फीनीक्स फारम में रहा. पीछे केपटन्कर केंपबेल और पोलीस उनके माउंट एजकम्ब ले गया. सारवार का बहाना से ले गये परंतु उस्को वीरुलम ले जाके कोरट में खडा कीया और उसके पर काम छोड कर भाग जाने का तहोमत रखा. माजीस्टरेट ने उन्को 'केशन' का छोड दीया. पीछे मार की धमकी देने का टोड पे उन्कोपर केस रखा. माजीस्टरेटने केस एक सप्ताह तपास करने के लीये मुलतवी रखा परंतु कुच्छ तपास हुआ नहीं. न्याय होने में विलंब हुआ पोलीस ने भी यह मामला दिन प्रती दिन मुलतवी रखे, और अंतमें सुभाइ मर चले तब तक कुच्छ नाइ हुआ, सुभाइ टायर्ले पर जहेल में बंध रहा तभी बहुत बीमार हुआ. उसे जहेल में से उन्को हस्पिताल में लाया, वहां ता. १० को दिन वोह मर गये. यह मामला में गत मंगल को वीरीभाना, मी. वेस्ट केपटन्कर केम्पबेल, मीस मोल्टीनो (जो युनीयन पारलामेंट का 'स्पीकर' की बहेन है, और जो सुभाइ फीनीक्स फार्म में आया तभी साक्षी रहा), डा. हील और डा. फीसर ने साक्षी दिया और पीछे केस ता. २२ पर मुलतवी रहा है.

यह मामला में बीच में आने के लीये मी. वेस्ट को मी. टोडने धमकी दीया रहा. उस्का मुकदमा गत सप्ताह में हुआ. जीसमें मी. टोड का सुलेह रखने के लीये पांच पवन्ड का बोन्ड ने छे मास तक बंधन लीया है. और पा. २-१०-० खरचा दीलवाया है.

हींदी यंग मेन्स एसोसीएशन का प्रमुख और 'आर्यवर्त' का मंत्री मी. भवानी दयाल डरबन जहेल में से और मी. सीवप्रसाद (जरमीस्टन का) पोंइंट जहेल में से सनीवार के रोज छुटे है. यह दोनो भाइओ की बहादुर ओरतो भी जहेल में है. सोमवार के दिन गुलाबदास और रघुवरसींग छुटे. मीस स्लेशीन, मी. वडी, मी. लाल बहादुरसींग मी. पी. नायडु आदि अन्य जहेल के दरवाजे पर उन्को आवकार देने को गये रहे. वहां एसोसीएशन की तरफ से फुल की मालो पहेराइ और भी यथार्थ इज्जत दीया

न्युकेसलमें जो बहादुरीसे ११ ओरत पकडाइथी वोह मंगल के रोज छुटे है.

गत ता. ७ वी के दिन मी. गांधी प्रीटोरीया गये उस्की साथ रेव. एन्डरूस भी गये है वहां हींदी कोम तरफ से मी. एन्डरूस को अच्छा इजत दीया है. एक सभा बोथी कमीटी तरफ से हुआ. दुसरे दिन मी. हाजी हबीब के वहां खाना दीया. ता. ९ के दिन मी. अली महमद कमीसर ने मी एन्डरूस के मानमें टीपारटी दीया रहा. ४० आगेवान हींदु, मुसलमीन आमंत्रण से यह समय हाजर थे. मी. गांधी

ने अन्त में कहा की प्रिटोरिया के गोरे ऐसे समझते है की हमारे हिंदु मुसलमान में मिलावट नहीं है. बरावर में गुड आनेवाले ने एक इश्तहार बनाया जिसका मतलब एसा है की दो कोम की तोड़ने के कसद है नहीं. गोराओंकी मान्यता झूठी है सही कहते थे मुसलमान कहते है की वे तन और धन से कोमकी कसद को मदद करते है और करेंगे. फीर मी. अमीर, मी. बुधन हाजी बाव महमद, मी. काशीम आदम, मी. हाजी हबीब और मी. हुश महमद बोला की हिंदु मुसलमान एक है और सत्याग्रह को संपूर्णता से मदद देते है. यह दस्तावेजी से दोनों कोम का अभोग्रागो ने सही कर के मी. गांधी को सुपुर्द करा. आप कैसा था के मजबुत करा. तमोल गीतोंने कि जीये प्रांत्य उपयोग करने को कहा. फीर सभा अच्छा से बरखास्त हुआ.

इस सप्ताह में डरबन में लोर्ड हारडीग ने भाषण देते मदद दत लोगोको वर्तमान कमिशन स्वीकारने की सलाह दीया. ना. ग्लाडस्टोन ने अपनी लडत में हमारा में मदद कीया इससे हम उनका आभारी है. परन्तु अफसोस है की हम इस उद्देश की यह सलाह कबूल नहीं कर सकते है क्यों की हमने ये कसम खाई है की कमीशन में हमारा कोम प्रतीनीधी न आवे तबतक हम कबुल नहीं कर सकते.

हींदुस्तान के समाचार

'बंगाली' कहते है की ता. ३ डीसेम्बर को संध्या को कलकत्तेके टाउनहालमें दक्षिण अफ्रिकाकी शोचनीय परिस्थितिपर विचार करनेके लिये कलकत्ता वासियोंकी विराट सभा हुयी. मिस्टर सबको पहले ही इस सभाओंके लगभग १५ हजार मनुष्य टाउनहालमें उपस्थित थे और लोगोंमें बड़ा जोश दिखायी देता था. बाद प्रायः ५ हजार मनुष्य और एकत्र हो गये. बाबू भूपेन्द्रनाथ बसुके प्रस्ताव और मी. आई. बी. सेनके अनुमोदन तथा सर्व सम्मतिसे वर्दवानके महाराजाधिराजने सभापतिका आसन ग्रहण कर अपनी छोटी वक्तृता पढ़ सुनायी. आपने कहा कि, विलायतमें डेपुटेशनके प्रश्नमें लार्ड क्रूकी वक्तृतासे हम सन्तुष्ट नहीं हुए. शिक्षितोंपर अभियोग लगाया जाता है कि उनके विचार सर्व साधारणके विचार नहीं है. पर मैं जोरसे कहता हूं कि, इस विषयमें छोटे और बड़े सभी सहमत है, भारतवासियोंकी समझमें यह नहीं आता कि, जो सरकार यहां अपनी प्रभुता दिखा सकती है वह उपनिवेशोंमें भारतवासियोंको रक्षा क्यों नहीं कर सकती. लार्ड हार्डिंगने कहा है कि, भारत सरकारकी चालोंसे दक्षिण अफ्रिकावासियोंकी हानि हुई है. इससे हमें भी उनके जैसा ही वर्ताव करना चाहिये, जैसा वे हमसे कर रहे है.

अन्तमें सभापतिने सर्व साधारणसे चन्दा देने की प्रार्थना की.

पहिला प्रस्ताव नवाब नवाबअली चौधरीने उपस्थित किया. आपने अपनी लिखी वक्तृता पढ़कर सुनायी जिसमें दक्षिण अफ्रिकाके हिन्दुस्तानियोंके कष्टोंका वर्णन था. मीन्सीपाल मिस्टरने इसका अनुमोदन किया. आपने बड़ी सुन्दर वक्तृतामें कहा कि, इंग्लंड और हिन्दुस्तानको एकसाथ मिलके चलनी चाहिये यह असम्भव होगा कि, स्वतंत्र उपनिवेशोंसे हाथ धो बैठे पर अपने उच्च सिद्धान्त न त्यागें. यदि इस झगडेमें इंग्लंडने दक्षिण अफ्रिकाके सामने सिर झुका दिया, तो इसका परिणाम क्या होगा? परिणाम यह होगा कि इस अन्यायकारनेके कारण पुरुषोंके हृदयको दुःखदायी झगड़ेमें और स्त्रियोंकी धर्मभ्रष्ट करानेके पाप करनेका इलजाम जो इंग्लंडके सिर रहेगा उससे संसार और भविष्यतामें भी वह कलंक बना रहेगा है जिसका कारण उपनिवेशोंका अनन्त समस्त साम्राज्य भारत के ऐसा लोग बनाते अन्य वर्णोंका लोगों को निकाल बाहर करना है. इसके लिये भी इंग्लंड उत्तरदायी होगा. भारतमें केवल ब्रिटिश साम्राज्य ही ऐसा स्थान है जिसमें स्वेतांगो और अश्वेतांगोंका यह कलंक दूर हो जा सकता. यदि इस समय इंग्लंडने चुप साध ली, तो इसका परिणाम सफेद कालेके झगडेसे अधिक दुःखदायी होगा.

नवाब शुजात अलीने इसका समर्थन किया.

दूसरा प्रस्ताव आन. मि. फजलुल हकने उपस्थित किया. मि. डी. के. घोषके अनुमोदन और मि. रसूलके समर्थन तथा सर्व सम्मतिसे निष्क्रिय प्रतिरोधियोंकी प्रशंसा की गयी और सत्याग्रहका समर्थन किया गया.

तीसरा प्रस्तावमें यूनियन गवर्नमेंटके अत्याचारोंपर क्रोध प्रकट किया गया. इसे बा. अम्बिकाचरण मजुमदारने उपस्थित किया. बा. देवीप्रसाद खेतानके अनुमोदन और सर्वसम्मतिसे यह स्वीकृत हुआ. चोथा प्रस्तावमें लार्ड हार्डिंग की तेजस्विताकी प्रशंसा की गयी, अत्याचारों की जांचकी आवश्यकता बतलायी गयी और भारतसरकारसे प्रार्थना की गयी कि, वह भी उपनिवेशोंसे वैसा ही व्यवहार करे जैसा वे हमसे करते है. यह प्रस्ताव राय हरिराम गोयनकाने उपस्थित किया. इसका अनुमोदन बारिस्टर बी. चक्रवर्ती और समर्थन बा. प्रभात मोहन रायने किया.

पांचवा प्रस्ताव चन्देके लिये था. इसपर प्रस्तावक बा. बैकुण्ठनाथ सेन, राजा रुक्मिकेश लाहा, पादरी हाउसन, प्रभृतिके व्याख्यान हुए. प्रायः ३० हजारका चन्दा लिखा गया. छठा प्रस्ताव कैनेडाके भारतवासियोंके कष्टोंके विषयमें था, जिनके दूर करनेकी प्रार्थना साम्राज्य सरकारसे की गयी ७ वे प्रस्तावमें सभापतिको अधिकार दिया गया कि, वे इन प्रस्तावोंकी प्रतिलिपि भारतसचिव, औपनिवेशिक सचिव, भारतसरकार और मि. गांधी को भेज दें.

ढाकेमें सभा १६ दिसम्बरको ढाका बार ऐसोसिएशन हालमें खां बहादुर मौलवी हुसेन साहबके सभापतित्वमें हिन्दु मुसलमानोंकी सभा हुई थी. भाइयोंसे सहानुभूति और यूनियन सरकारके प्रति घृणा और क्रोधके प्रस्ताव स्वीकृत हुए.

नेटाल विलायत. डर्बनकी वेरूलम सभाके सेक्रेटरियोंने वाइसरायको तार भेजकर यूनियन सरकारके अनुचित व्यवहारका प्रतिवाद, साम्राज्यमें भारतवासियोंकी हैसियतपर शोक प्रकाश और वाइसरायका उनकी सहानुभूतिके लिये धन्यवाद दिया है.

मजूरोंमें जोश. ३ दिसम्बरको बम्बईकी मिलोंमें काम करनेवाले मजूरोंने एक सभा कर प्रवासी भाइयोंके कष्टकी प्रशंसा की. साथ ही साम्राज्य सरकारसे हस्तक्षेप करने और ब्रिटिश मजूरदलसे सहायताकी प्रार्थना की गयी. खूब भीड थी.

प्रवासी भाइयों के दुःख में सहानुभूति प्रकट करने के लिए काशी मे दूसरी, और प्रयाग मे पांचवी सभा की इन सभाओं मे भाइयो के लिए और भी रुपया मिला. लेकिन, इन सभाओं में एक बात खास हुई, जिस से पता लगता है, कि देश में दक्षिण अफ्रिका के अधिकारियों के विरुद्ध कितने जबर्दस्त भाव है. प्रयाग मे कुछ लोगों ने सभा से अलग बोथा की मूर्ति को गधे पर निकाला, और इसी तरह काशी में लोगों ने बोथा, स्मट आदि की मूरतें जलाई. –प्रताप

BOOKS TO READ

	Price, post free. s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	9
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self-Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	11
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed 'The Great Arabian, by Meredith Townsend	1	8
Golistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy cach	1	10
Arabian Wisdom	1	9
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
The Indians of South Africa: Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1	6
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	0

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din-Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	3
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Hindu Social Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Adventures of War with Cross and Crescent	2	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule	0	6
Bhagavad Gita	1	0
The Râmâyana and the Mâhâbhârata, by R. C. Dutt	1	10
The Story of the Râmâyana	0	6
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0	1
A Book and its Misnomer	-	6

New Books

	s.	d.
Swami Vivekananda An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	3	9
The Indian National Congress An Account of its Origin and its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free 6d.	6	0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2	3
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. Post free	3	10
The Nation Builders Part I, II and III. Price 6s. Post free	7	0

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. ટોલ્સટોયનાં મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન પુરૂષની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
સર્વોદય (આ મહાન ઇંગ્રેજ ગ્રંથકર્તા રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો આધાર છે.)	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જગમાની ચરણી	૦	૬
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૬
ટેવનાં કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
" ૨ જો "	૦	૬
" ત્રીજો "	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
નીતીનાં કાવ્યો	૦	૬

	કીંમત.		પોસ્ટેજ
કાવ્યદોહન ભાગ ૧ લો	૨	૬	૯
કાવ્યદોહન ભાગ ૫ મો	૪	૬	૧૦
કાવ્યદોહન ભાગ ૭ મો	૫	૬	૧૧
ભગવદ્ ગીતા ...	૧	૦	૧
ધી પોકેટ ઇંગ્લીશ-ગુજરાતી ડીક્ષનેરી (ઉચ્ચારવાળી) ...	૨	૬	૪
ધી પોકેટ ગુજરાતી-ઇંગ્લીશ ડીક્ષનેરી ...	૨	૬	૪
M. A. બના કે મેરી મરદી કયું ખરાબકી?	૨	૬	૩
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪	—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬	૧
ગુજરાતી ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી બલસારે કૃત	૧૦	૦	૧ ૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ	૫	૩	૧ ૦
ભાગવત મોટું કદનું પાનાનું અને હાલમાં ઈ. ઓનો કૃત	૬	૦	૧ ૪
વનરાજ ચાવડો......	૨	૯	૪
કવિતકમળા બોધવચન	૧	૬	૩
જુનું નર્મ ગદ્ય......	૩	૬	૬
રાસેલાસની કથા......	૧	૬	૨

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઉમેરણમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદથી આવેલાઓની છબીઓ જતરવ લેવાને જરૂરત રમતગમતની છબીઓ અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબીઓ સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઉમેરેલ નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ ખરીદી શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર મિત્રને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને ક્યા ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીંમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૩

મળવાનું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, ફીનિક્સ, નાટાલ.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૯ના અરસામાં મુંબઈ જતી સ્ટીમર પાલકોટામાં બંધ થશે.

તા. ૩જી ફેબરવારીના અરસામાં સ્ટીમર એડમીરલ પ્રેસીડેંટમાં બંધ થશે.

તા. ૬ઠી ફેબરવારીના અરસામાં મુંબાઇ જતી સ્ટીમર પુરનીઆમાં બંધ થશે.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા ૨૧ જાનેવારીથી તા. ૨૭ જાનેવારી સુધી ઈ સ ૧૯૧૪

હીંદુ—પોષ વદ ૧૦ થી માહ સુદ ૧ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૨૩ સફરથી તા. ૨૯ સફર સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૨ થી તા. ૧૮ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક મી	સુર્યા० ક મી
બુધ	૨૧	વદ ૧૦	૨૩	૧૨	૪-૫૮	૬-૫૮
ગુરૂ	૨૨	,, ૧૧	૨૪	૧૩	૪-૫૯	૬-૫૯
શુક્ર	૨૩	,, ૧૨	૨૫	૧૪	૪-૫૯	૬-૫૯
શની	૨૪	,, ૧૩	૨૬	૧૫	૫-૦	૬-૫૯
રવી	૨૫	,, ૧૪	૨૭	૧૬	૫-૦	૬-૫૯
સોમ	૨૬	,, ૩૦	૨૮	૧૭	૫-૧	૭-૦
મંગળ	૨૭	સુદ ૧	૨૯	૧૮	૫-૨	૭-૦

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૬૩૭	૧૨	૮	પાછળનો.
૦	૬	૦	મી. ભાણા ગોવીંદ જોબર્ગ.
૨૦	૦	૦	ઝાંઝીબાર હીંદી કોમ
૦	૨	૦	મી. જોગી ફકીર ૧૨મો હફતો
૦	૨	૦	,, ,, ૧૩મો ,,
			પ્રીટોરીયા હીંદી કોમ
૦	૧૦	૦	મી. બાસ્બર જીવા મહમદ તથા ઘડીઆળ ઈઝ. સાથે
૨	૧૦	૦	મી. મોચી રામજી માડણ્યા ઘડીઆળ હરરાજીના ,, ઘડી. સત્યા.માં આપી
૨	૨	૦	મી. એમ. એમ જોશી
૧	૧	૦	,, જી. પી. વ્યાસ
૩	૩	૦	,, મંગળભાઈ વી. પટેલ
૧	૦	૦	,, બાબુ લલારામ
૧	૧	૦	,, જી. ઓ વીઠલદાસ
૧	૧	૦	,, વી. એસ. પીલે
૧	૧	૦	મી પીલે પોન્ટ માસ્તર
૨	૨	૦	,, ગોકલ પરશોતમ ધોબી
૧	૧	૦	,, લાલજી કલ્યાણ ,,
૧	૧	૦	,, વનમાલી મોરાર ,,
૧	૧	૦	,, દુલભ છીબા
૧	૧	૦	,, હેમચંદ તારાચંદ મુ.
૧	૧	૦	,, ગોપાલદાસ કાળા.
૧	૨	૦	,, લક્ષમણ પીલે
૧	૧	૦	,, પી. ગુરૂસામી ચેટી
૧	૨	૯	શ્રી રોપી કુળ્ણા.
૦	૧૦	૦	મી. દીના પરધાન
૦	૧૦	૦	,, મહમદ આમદ
૦	૧૦	૦	,, જીવા ડાહ્યા
૦	૧૦	૦	,, મોરાર પ્રેમા મોચી
૦	૧૦	૦	,, નરશી કાળા ,,
૦	૧૦	૦	,, જમા ખુશાલ ,,
૦	૧૦	૦	,, ડોસા નથુ મોચી
૦	૫	૦	,, ભીખા કરસન
૦	૫	૦	,, ભાણા રામજી
૦	૫	૦	,, રામા નારણ
૦	૫	૦	,, રામા ગોસાઈ કોલી
૬૮૬	૧૮	૫	કુલ

સત્યાગ્રહ અનાજ ફંડ

ડરબન

(ગયા અંકથી ચાલુ.)	ચાવલ બસ્તા	દાળ બસ્તા
મી મેલા ત્રીકમ	૦।	
મસીદ પ્રેસના હજામ	૦૨	
ધોબી મકનભાઈ કુંપની	૨	
મી મુનસામી	૧	
,, જેરામ જીવણની વાડી	૧	
,, ભાઇદાસ મોરાર	૧	
,, હાંશજી જેરામ	૦॥	
,, મકન નારણ	૧	
,, વલભ જેરામ	૦॥	
,, કાળીદાસ હીરા	૦॥	
,, ગોવન ભગવાન	૦॥	
,, વેંકટસ્વામી	૦॥	
,, પરશોતમ કુબેરજી	૦॥	
,, કરસન ગોપાલ	૦।	
,, ઝીણા ઉમેદ	૦।	
,, અમાઇદાસ મુળજી	૦।	
,, નાથા નરશી	૦।	
,, કાળીદાસ જાદવજી	૦।	
,, હીરા દુલભ	૧	૦॥
,, કુંવરજી રામજી	૧	
,, ગોવીંદ વનમાળી	૧	૦॥
,, ગોવીંદ દુલભ	૧	
મી કુપુસામી	૦।	
,, દેવસામી અને મુનસામી	૦।	
,, જમાલ	૦॥	
,, રામસામી	૧	
,, બીખા ભાળ	૧	
યુનીયન ફેક્ટરી	૬	
મે.શ્રી પંચ તરફથી તથા નીમક બસ્તા ૨	૨	૧
મી. કાલીદાસ ખુશાલ	૧	
,, ડાયા મોરાર	૧	
,, નારણસામી	૧	
,, એસ. મુસા		૧૦
,, દાઉદ મોહમદ		૫
,, મહમદ ઇબ્રાહીમ	૫	
,, બી. એમ. પારેખ	૨૦	
,, શેખજી આમદ	૩	
,, નાના દુલભ	૧	
,, બી. એમ. શેખ	૧૦	
,, રાવત બાયો० ઉપજ	૨૫	૧
,, ડાયા પ્રેમા	૧	
,, ફરશુ રામ પીલે	૧	
,, અબદુલ હક કાજી	૫	
,, અહમદ મામુજી અમ.	૧૦	
,, બી. એ. તકમખ કું.	૪	
,, કાસમ અહમદ બસા	૫	
,, એ. એ ઉમર	૫	
,, હુસેન આમદની કું.	૩	
,, અબદુલ કાદર એન્ડ સન્સ	૫	
,, અહમદ દાઉદ	૧૦	
,, એમ. એસ. શદરી	૧૦	
,, વનમાળી ધોબી	૦॥	
,, કેસુર જીવણ	૧	
,, એસ ડી. સરાફ	૦॥	
અનાવીલ કલબ	૧	
મી. હામજી કરસનદાસ	૧	
,, એ. જી. ટીપનીસ	૦॥	
બીજો હફતો		
,, આર. એમ. રામગુલામ અમઝીટી	૧૩	
,, હરી જોગી એન્ડ સન	૨	
,, દાઉદ સુલેમાન	૨	
,, અહમદ મનસુર	૧	
,, નારણ ભગવાન	૨	
,, મુળજી રતનજી પુપુ ૩		
,, ઇસ્માઇલ વાલીઆ પુપુ ૨		
,, દાયાભાઈ પુપુ ૧		
,, લલુ કાળીદાસ પુપુ ૧		
,, ગોવીંદ હરી પુપુ ૨		

Printed and Published by M. K. Gandhi International Printing Press Phoenix Natal

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL.

No. 4—Vol. XII. WEDNESDAY, JANUARY 28TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence.

A TRUCE WITH THE GOVERNMENT

THE following correspondence between Mr. Gandhi and the Government places on record the agreement arrived at as a result of a series of interviews with the Minister at Pretoria:—

Pretoria, Jan. 21, 1914.

"The Secretary for the Interior, Pretoria.

"Sir,—Before leaving for Phoenix, I venture to express my thanks to General Smuts for the patient and kind interviews that he has been pleased to grant me during this time of overwhelming pressure. My countrymen will remember with gratitude his great consideration.

"I understand that the Minister is unable to accept (with regard to the Indian Inquiry Commission) either (1) my suggestion that a member representing Indian interests should be co-opted when questions of policy are inquired into, or (2) my suggestion that a second Commission, with Indian representation, should be appointed to deal with those questions only, the present Commission in that case becoming purely judicial. I submitted a third proposal also, which, in view of the Government's decision, I need not state here. Had any of my suggestions been viewed favourably by the Government, it would have been possible for my countrymen to assist the labours of the Commission. But with regard to leading evidence before this Commission, which has a political as well as a judicial character, they have conscientious scruples, and these have taken with them a solemn and religious form. I may state briefly that these scruples were based on the strong feeling that the Indian community should have been either consulted or represented where questions of policy were concerned.

"The Minister, I observe, appreciates these scruples, and regards them as honourable, but is unable to alter his decision. As, however, by granting me the recent interviews, he has been pleased to accept the principle of consultation, it enables me to advise my countrymen not to hamper the labours of the Commission by any active propaganda, and not to render the position of the Government difficult by reviving passive resistance, pending the result of the Commission and the introduction of legislation during the forthcoming session.

"If I am right in my interpretation of the Government's attitude on the principle of consultation it would be further possible for us to assist Sir Benjamin Robertson, whom the Viceroy, with gracious for[illegible], has deputed to give evidence before the Commission.

"A word is [illegible] the [illegible] of [illegible] the [illegible] of [illegible] the [illegible]. For [illegible] the Commission is closed to us. I am personally unwilling to challenge libel proceedings by publishing the authentic evidence in our possession, and would far rather refrain altogether from raking up old sores. I beg to assure the Minister that, as passive resisters, we endeavour to avoid, as far as possible, any resentment of personal wrongs. But, in order that our silence may not be mistaken, may I ask the Minister to recognise our motive and reciprocate by not leading evidence of a negative character before the Commission on the allegations in question?

"Suspension of passive resistance, moreover, carries with it a prayer for the release of the passive resistance prisoners now undergoing imprisonment, either in the ordinary gaols or the mine compounds, which might have been declared as such.

"Finally, it might not be out of place here to recapitulate the points on which relief has been sought. They are as follow:

"(1) Repeal of the £3 tax in such a manner that the Indians relieved will occupy virtually the same status as the indentured Indians discharged under the Natal Law 25 of 1891.

"(2) The marriage question.

"(These two are the points, as I have verbally submitted, which require fresh legislation.)

"(3) The Cape entry question. (This requires only administrative relief subject to the clear safeguards explained to the Minister.)

"(4) The Orange Free State question. (This requires merely a verbal alteration in the assurance already given.)

"(5) An assurance that the existing laws especially affecting Indians will be administered justly, with due regard to vested rights.

"I venture to suggest that Nos. 3, 4, and 5 present no special difficulty, and that the needful relief may be now given on these points as an earnest of the good intentions of the Government regarding the resident Indian population.

"If the Minister, as I trust and hope, views my submission with favour, I shall be prepared to advise my countrymen in accordance with the tenour of this letter.

"(Sgd.) M. K. GANDHI."

"Department of the Interior, Pretoria,
"Jan. 21, 1914.

"Sir,—With reference to your letter of even date, I am instructed by the Minister of the Interior to reply that you are correct in your statement that it is not proposed to make any alteration either in the personnel of, or the reference to, the Commission appointed to inquire into the recent Indian strike in Natal. The Minister regrets that, of course, under [illegible] he [illegible] in [illegible] regard to the Commission [illegible] from [illegible]. He [illegible] the motive which makes you

unwilling to revive old sores by courting libel proceedings before another tribunal.

The Government repudiates as strongly and emphatically as heretofore the charges of harsh or improper action against the Indian passive resisters and strikers. But, as you and your friends have decided not to appear before the Commission and lead evidence in support of those allegations, it seems likely that there will be no charges for the Commission to investigate. The Government would regret the consequent absence of an opportunity to lead rebutting evidence in vindication of the conduct of its officers, but it feels that, unless it has a definite case to answer, any attempt to deal with the suggestions before the Commission could only result in an unprofitable waste of time.

"The Government is anxious that any recommendations which the Commission may make on the larger issue of Indian grievances should be received at a sufficiently early date to enable proposals to be submitted to Parliament during the forthcoming session. It is hoped that those proposals, if accepted by Parliament, would ensure a satisfactory and permanent settlement. The Government considers that such a settlement of long-standing disputes is too important to justify any risk of endangering its achievement by delaying the proceedings of the Commission, already delayed through unforeseen circumstances, by an inquiry, which would now be necessarily one-sided, into points of minor and secondary moment relatively to wider issues at stake.

"If, therefore, the Indians decline to submit to the Commission any specific charges in connection with the treatment of passive resisters and strikers during the recent troubles, the Government will not think it necessary to take any further action in refutation of the allegations against it and its officers, but it reserves its right to ask the Commission to investigate the occurrences which resulted in loss of life at Esperanza and Mount Edgecombe.

"With reference to your prayer for the release of bona-fide passive resistance strikers from ordinary or compound gaols, the Department of Justice had already previous to the arrival of your letter, taken steps for the release of the small balance of these prisoners kept in the gaols.

"In regard to the grievances which you have summarised at the end of your letter, the Government will, as already stated, await the recommendations of the Commission before taking any action.

"(Sgd.) E. M. GORGES,
Secretary for the Interior

"M. K. Gandhi, Esq., Pretoria

Basutoland Traders' Petition.

The petition of the undersigned, Indian Traders in Basutoland, South Africa, humbly sheweth that Indians have been granted trading privileges in Basutoland for about 30 years, and that your petitioners are at present licence holders and conduct businesses there.

That under the old Free State law, which is still in force, all Indians are prohibited from settling in the Free State or carrying on business there, but that up to a few months ago your petitioners were allowed to enter the Free State provided we paid passes which were granted to us freely on the same conditions as to the coloured races of South Africa.

That this privilege is absolutely necessary for the proper conduct of our businesses as your petitioners require to enter the Free State for temporary purposes, as all the goods for our stores come by railway through the Free State, and that all our payments are made through the banks there. We require also liberty to enter the Free State in order to sell our produce to the selling centres in the Union of South Africa and further it is in the Free State that we dispose of our live stock. We are very large customers of the Union of South Africa in respect of these matters.

That under the new Immigrants' Regulation Act (No. 22 of 1913) and relative regulations we are in effect barred from entering the Free State through the Pass Laws being so stringent, and the conditions attached so burdensome. All applications for permission to enter the Free State have to be made to Pretoria, and money deposited and taxes paid, and this entails so great a delay that for business requirements the Pass Laws are absolutely prohibitive.

That the Union Government have power to refuse passes, and are doing so.

That the administration of the Immigration Law is harsh and unreasonable.

That facts can be adduced to prove these statements to demonstration.

That the Indians of Basutoland are now in a position infinitely inferior to that of the native races of Africa so far as access to the Free State is concerned.

That the native races come and go freely daily.

That we feel, as law-abiding British subjects of standing, we are being unjustly treated, and are suffering material loss and damage.

That we deserve better treatment from the Union of South Africa looking to the fact that we are good customers to the border towns, that we are very large contributors to the revenue of the Union in respect of railways and customs, and as produce and live stock sellers.

That the position between the Indians of Northern Basutoland and the Free State is peculiar, and we do not believe this was under consideration when the Immigrants' Regulation Act was framed. It arises through there being no banks and no railways, and no markets in that part of Basutoland, so that all traders, white and coloured, are absolutely dependent on the Free State connection.

That the points raised in this petition have nothing to do with the general questions raised by the Indians elsewhere in South Africa.

Wherefore your petitioners humbly crave for redress in the matter of entrance of a temporary nature into the Free State border towns to enable us to conduct our businesses in the same manner which was existent before the passing of the Immigrants' Regulation Act, and we would welcome an inquiry in regard to the above statements.

And your petitioners as in duty bound will ever pray.

Signed,
E. N. MAHOMED.
H. J. H. ESACK.
TAYOB ADAM
T. N. MAHOMED
OSMAN MAHOMED
CASSIM JOOMA
HESSIM JOOMA
A. R. MANSOOR
SALLY MAHOMED
DADA ADAM
OSAM SOKEBA
MAHOMED BARICUT
ISSA & CO.
MOOSA ISMAIL.
JOOMA MAHOMED
ABDULLA SULEMAN
ABBA AHOMED
TAYOB SHEIF
A. J. M. RASUL
DADA VALLET
MAHOMED CASSIM & CO
TARMAHOMED ISMAIL.

From the Editor's Chair.

THE PROVISIONAL AGREEMENT

The correspondence between Mr. Gandhi and General Smuts, following, as it does, upon a series of interviews and conferences, contains the main points of an agreement that, at least temporarily, avoids the terrible necessity of reviving passive resistance in its most painful form, and will, we hope and have reason to believe, remove altogether the causes that gave rise to the revival of last September. We believe that Mr Gandhi has left Pretoria carrying peace with honour, and the Indian community, both at Johannesburg and Durban, has already endorsed his action and approved the terms of the agreement. Three matters of sentiment—of deep-reaching sentiment—emerge from the correspondence First the Government, with a clear realisation of the situation, express a strong desire to introduce legislation, early in the coming session, calculated to end the present controversy, and thus fulfil their solemn undertakings given to the Indian community and their distinguished countryman, Mr. Gokhale. Secondly, the principle of consultation which was, in effect, withheld from Indians when the Commission was appointed, is now admitted, and it will be for Indians themselves to maintain and develop it as occasion arises. Lastly, the genuineness and sincerity of the motives forbidding the Indian community to lead evidence before the Commission on the allegations of ill-treatment (though they will co-operate heartily with the Viceroy's representative, Sir Benjamin Robertson should he so desire and give him any information that he needs) are frankly acknowledged by the Government. We are of opinion that never in the history of the struggle have the principles of passive resistance been more vindicated, and we believe that the services rendered by Mr Gandhi and by Mr. Andrews—whose wise counsel was equally availed of by all those concerned in the recent negotiations—are services rendered not merely to the Indian community, but to the entire Union and to the Empire at large

THE RECENT IMMIGRATION APPEAL.

A singular fact revealed by the report of the recent appeal to the Supreme Court under the new Immigration Act, appearing elsewhere in this issue, is that, had not the Indian concerned secured an intervention of the Court that has now been pronounced to be unwarranted by the law, he would have been on his way back to India and deprived of his legal rights. The Court has also administered a just rebuke to the Natal Immigration Department by its decision to refuse it costs, but, unfortunately, the question of whether an immigrant who has been declared to be prohibited by the Immigration Officer but not by the Appeal Board, and who has been sent away, retains or loses his right of appeal to the Board, should he subsequently return, has not been set at rest. We feel that if there is any doubt on the point, the law should be carefully examined by the Government, and, if found necessary, strengthened in favour of the immigrant.

A CORRECTION.

We observe in several of the English Press cuttings recently to hand, and more particularly in the annual summary of "The Times" dealing with the South African Indian question, that it is generally believed that one of the causes of the revival of passive resistance is the maintenance, since Union, of the provincial barriers against the inter-provincial migration of the resident Indian population. No doubt this belief arises out of the quite different demand made by passive resisters that the Cape right of entry for South-African-born Indians, which existed prior to the passing of last year's Immigration Act, should be restored. We have again and again pointed out that the present passive resistance struggle has nothing to do with the acquirement of new rights, but only with the fulfilment of State obligations already entered into and the preservation of the rights that existed up to July 31 last, such as the Cape right. Whilst we believe that it is morally wrong to confine a growing population within restricted area, and we entirely sympathise with the protests that are raised from time to time among different sections of the Indian community, notably by a large number of Colonial-born Indians, who strongly and very naturally resent the idea of these restrictions, and whilst undoubtedly the ideal is the free right of travel through and residence in any part of the Union for all sections of the population, it should be recognised that the realisation of this ideal is not the subject of passive resistance, which has been organised for an entirely different purpose. We offer these few remarks in order to remove an impression whose continued existence may give rise to quite unnecessary difficulties in the way of a satisfactory settlement of the present trouble.

MAGISTERIAL BLUNDERING

Mr. Gabriel Isaac, it will be remembered, was in charge of the temporary settlement that was established recently at New Germany, for providing shelter and food for indigent passive resisters who were scattered about in Durban. The removal to the settlement took place on the 2nd inst., after due notice to the police. The men thus removed included indentured men also. They were arrested as deserters and duly sentenced Every facility was given to the authorities to effect arrests. As a sequel to the convictions, Mr. Isaac was summoned to appear on the 20th inst. before the Pinetown Court, on a charge of harbouring indentured Indians In view of the provisional agreement, Mr Isaac asked for a remand pending the result of the communication which Mr Gandhi was forwarding to the Government The Magistrate, however, declined to remand the case and found Mr Isaac guilty and sentenced him to two months' imprisonment without hard labour or to pay a fine of £10 Mr Isaac of course, elected to go to gaol We congratulate him on his self-sacrifice and love for the community, and the latter in having in Mr Isaac such a true friend. If ever there was a passive resister it is Mr. Isaac, and, therefore in terms of the agreement, he should be discharged, and we have no doubt that he will be in due course.

SYMPATHY TO MR. ANDREWS.

The Rev. C. F. Andrews has received a cable from Birmingham to the effect that his mother passed away peacefully on the 9th inst Mr Andrews had a letter last week preparing him for the news. But in the midst of sorrow, and although he had a touch of malaria, he insisted on attending the mass meeting on Sunday last. A deputation consisting of Messrs. Imam Abdul Kadir Bawazeer, Parsee Rustomjee, G P Vyas and Moodley waited on the reverend gentleman with floral tributes to convey their sympathy In common with the members of the community, we tender our sympathy to Mr Andrews.

The charges against Messrs. P. K Naidoo, Dukhee and N P Naik in connection with the movement at Maritzburg during the strike, have been withdrawn by instruction from the Attorney-General.

Great Meeting at Bombay.

The Town Hall, Bombay, was packed to its utmost capacity, says the "Bombay Chronicle," on Dec. 10 last, by a vast and enthusiastic audience, which met to pass resolutions in reference to the treatment of Indians in South Africa. Among those present were: H.H. the Aga Khan, the Hon. Sir Pherozeshah M. Mehta, the Hon. Sir Jamsetji Jeejeebhoy, Sir D. M. Petit, Sir Cawasji Jehangir, Sir Dorab and Lady Tata, Sir N. G. Chandavarkar, the Hon. Sir Ebrahim Rahimtoola, Sir V. D. Thackersey, Dr. Stanley Reed, Mr. D. E. Wacha, the Rev. Dr. Scott, Mr. H. A. Wadia, the Hon. Mr. G. K. Parekh, the Hon. Mr. F. M. Chinoy, the Hon. Mr. V. Patel, the Hon. Mr. Lallubhai Samaldas, the Hon. Mr. Manmohandas Ramji, Mr. B. G. Horniman, Mr. J. B. Petit, Sardar Pheroze H. Dastur, Mr. H. M. Cama, Mr. Haji Usuf Haji Ismail, Mr. Mahomedbhai Currimbhoy Ebrahim, Mr. K. Natrajan, Mr. A. J. Billimoria, Dr. N. [illegible], Mr. Purshotamdas Thakoredas, Mr. H. [illegible] Dr. [illegible] H. P. Karandikar, Dr. [illegible], Mr. Nar[illegible]tamdas Morarji Gokuldas, Mr. F. Sorabji Talyarkhan, Mr. M. C. Javle, Mr. V. A. Dabholker, Mr. H. P. Mody, Dr. S. S. Batliwalla, and others.

The proceedings commenced with the reading by the Sheriff, the Hon. Mr. F. M. Chinoy, of the requisition to call the meeting, which he said was signed by eminent citizens like the Hon. Sir Pherozeshah Mehta—(loud cheers)—the Hon. Sir Jamsetji Jeejeebhoy—(cheers)—and others. He asked the assembly to proceed with the election of the chairman.

Sir Cowasji Jehangir, proposing that H.H. the Aga Khan be requested to take the chair, said his Highness's election would not only be acceptable to all, but his presence there that evening would enhance the prestige of the meeting. (Cheers.)

The Hon. Mr. Manmohandas Ramji seconded the motion, which was carried with much enthusiasm.

After His Highness had taken the chair, Mr. J. B. Petit announced that messages of sympathy with the object of the meeting had been received from H.H. the Gaekwar, Sir Currimbhoy Ebrahim, Sir Chinubhai Madhavlal, Sir Bhalchandra Krishna, Mr. B. D. Petit, the Hon. Sir Fazulbhoy Currimbhoy, the Maharaja of Kuch Behar, the Raja of Bansda, the Rani Saheb of Panna, and from most of the important [illegible] in the Presidency, inluding Ahmedabad, Poona, and Karachi.

H.H. the Aga Khan announced that H.H. the Gaekwar of Baroda had contributed Rs. 5,500 to the South African Indian Fund, and the Hon. Sir Pherozeshah Mehta announced, amid loud and continued cheering, that H.H. the Aga Khan himself had contributed [illegible].

At a later stage it was announced that Sir Dorab Tata had contributed a further sum of Rs.5,000, and following the good example of her husband, Lady Tata also contributed another sum of Rs.1,000.

The Maharajah of Cooch Behar and the Maharaja of Bhownagar have each subscribed Rs. 1,000, and the Maharaja of Bansda Rs.500.

THE CHAIRMAN'S SPEECH

The Aga Khan was received with prolonged applause on rising to address the meeting. He said: As the chairman of this public meeting, it falls to my lot to echo the feelings of the people of India which the calamities that have lately occurred in South Africa have evoked throughout the length and breadth of this Empire. It is no exaggeration to say that in the modern history of India it is impossible to find a parallel to the intensity of feeling to which Indians have been stirred by the painful occurrences in South Africa. The solidarity of public opinion in regard to this most difficult and vexatious question is indeed striking and the fact that the requisition to the Sheriff to convene the meeting was signed by representatives of all the communities furnishes eloquent testimony to the complete unanimity of opinion that prevails in India as to the unjust and harsh treatment to which our fellow subjects in South Africa have been subjected. If such treatment were meted out to Englishmen in any foreign country it would have been treated as a "casus belli." (Cheers.) If Disraeli, or Gladstone, or Palmerston, or Bright were alive they would have moved the whole of England by their earnestness and eloquence to see that the fair name of England for justice and equity was kept unsullied.

The loyal, patient, and silently toiling Indians expect that the fact of their being the subjects of His Imperial Majesty the King-Emperor should be a sufficient protection of their rights of citizenship in any British Colony. (Hear, hear.) The Indian leaders in South Africa are willing to recognise the [illegible] of the relations between the Imperial and the South African Governments, but no question of [illegible] should be allowed to stand in the way of elementary human justice being done. Public opinion in India cannot believe the statement that the Imperial Government is helpless in the matter.

AN IMPERIAL PROBLEM.

The problem has assumed an Imperial aspect, and what we desire the Imperial Government to do is to allay the feeling of injustice and humiliation which oppresses our minds. For years, the Indians in South Africa have approached some of the burning questions affecting their very existence in that country in a calm and dispassionate manner, free from prejudice and passion or opposition to authority in the hope that antagonism to their rights of British citizenship may be argued into moderation and persuaded into compromise. But the hope has not yet been realised, and their patience is exhausted. The very fact that my distinguished friend, the Hon. Mr. Gokhale, effected a compromise that was so moderate as to prov[illegible] India proves how reasonable our fellow [illegible] there have been. Our brethren in South Africa have been treated as if they were the worst type of [illegible]. Before the Boer War, President Kruger's Government chastised the Indians with whips, but, as "The Times" pointed out six years ago, the Transvaal Government were chastising the Indians with scorpions. As Lord Lansdowne has said, it was the ill-treatment of Indians before the war which called forth vehement protests from Englishmen and eminent statesmen in Great Britain. Not only have all the restrictions of Kruger's regime been maintained in all their severity, but additional and disagreeable disabilities have been imposed upon Indians, who have appealed in vain to all the elementary emotions of manhood and fellow-citizenship. It is painfully obvious that the conviction that Great Britain is unable or unwilling to protect her foster children must shake their confidence in the power of the Imperial Government, and deal a blow to the prestige of the Empire. We appeal to the sense of justice of the leading statesmen of the Empire to preserve the honour of British Indian subjects lawfully domiciled in a British Colony. The sentiment of Empire must begin to lose its meaning if the Indians in the Transvaal, who have the strongest claims upon British sympathy, find that England is unwilling and pleads helplessness to remove the injustice that is perpetrated on them owing to the colour prejudice of an autonomous Colony. (Applause.)

A NOTE OF WARNING.

Gentlemen, I cannot close this speech without once more appealing to you to speak and to act in a way

that will prove to the world that our loyalty is as sincere and deep-rooted as that of any white men, and that noblemen like Lord Hardinge, whose manful stand for justice has made a deep and profound impression on us, are the most precious asset of the Empire, and that, however terrible the attempt of the unspeakable wretch on his life, there are many of us ready and willing to lay down our lives for him. We must act in such a way that any representation which the Indian Government may make should receive the fullest weight that can be given only when the prayer is from a loyal people. It is men of Lord Hardinge's calibre who have made the Government of India possible as well as an example of upright administration in the eyes of the whole world and it is the presence in this country of such liberal-minded statesmen that renders the control and direction of 300 millions of people by what is comparatively a handful (about 200,000 all told) permanently possible. (Applause.)

SIR PHEROZESHAH MEHTA.

Sir Pherozeshah Mehta, who, on rising to address the assembly, was received with loud and continued cheering, which lasted for several minutes, said: I am entrusted with the task of moving the first resolution before this meeting. Let me assure you, ladies and gentlemen, that in proceeding to move that resolution I do not propose to make a long speech, for in the longest speech which I might make what could I tell you but the thrice-told tale of woe and suffering, of patience and resignation, and, above all, that blessed word—moderation—(cheers) —of our countrymen and women in South Africa, which has stirred the heart of this country to its very depths? (Hear, hear.) In this state of things I was surprised, and, I may be allowed to add, I was grievously disappointed, in reading in one of the papers, where, after referring to the project of a public meeting, the writer goes on to say, "this agitation has done one thing, and that is to show that there are political agitators who, whilst being far removed from the Extremists, are perfectly prepared to use all the means in their power to embarrass the Government."

I ask could there be a more unjustifiable aspersion on those who are toiling to keep this agitation within the limits of moderate limits in this country? Does the writer refer to my friend the Hon. Mr. Gokhale—(cheers)—who has devoted his whole heart and soul to this question—(cheers)—or to a mild Parsi like me—(loud laughter and cheers)—who, if anything, has been reproached with not being violent on occasions which would have justified wild language? But, gentlemen, the comment which I make on that observation is that the writer has utterly and entirely failed to realise the depth and intensity of the feeling which on this occasion pervades everybody in this country, high and low, rich and poor, young and old, however divided from each other by caste or creed, race or religion. He has utterly failed to measure the extent of the emotion which is agitating the whole country in consequence of the sufferings of our countrymen, and, above all, of our countrywomen in South Africa. (Hear, hear.) Ladies and gentlemen what is it in the first place the Indians in South Africa have been fighting for, pleading for, praying for with all the persuasion at their command? His Highness the Aga Khan has told you that there were some restrictions placed upon the Indians in South Africa during the Boer regime but even the Boers by no means rigorously enforced the legal restrictions that were on the Statute-book. (Hear, hear.) But when they treated the Indians in this mild manner, what did one of England's great statesmen say on that occasion? Lord Lansdowne, then a responsible Minister of the Crown, said in the House of Lords in grave and forcible and emphatic terms that even that mild manner of treating the subjects of the British Empire could not be endured, and that such treatment was an adequate "casus belli" against the Boers. Now the Transvaal has passed into the British Dominions, and with what result? Have those restrictions been abandoned or repealed? Alas! for the loyal subjects of the British Crown, it is depressing, grievously depressing, to find that, far from being removed, they are being more rigorously enforced than before! ("Shame.") The argument has been brought forward that the mighty British nation which could make a "casus belli" of that treatment against the Boers, then a foreign State, could not interfere to prevent worse treatment in the Dominions over which the King-Emperor presides! What a deplorable admission to make that the British Government cannot repress the sort of treatment in their own dominions which they did not tolerate in a foreign State! I deplore such a statement, such an argument, for this reason—for the reason of the effect which it would produce on the minds of the loyal people of India—an effect which we can scarcely contemplate with equanimity in our full sense—I will not say loyal—of the benefits of English rule (Hear, hear).

RIGHTS OF BRITISH CITIZENSHIP

These further repressive measures were undertaken in the time of the British occupation of that province. And what did Mr. Gandhi—(cheers)—and his associates do under these circumstances? They argued, they reasoned, they implored, they said: "Do whatever you will even in your might, but do not deny to those already settled in the country the simplest and the barest rights of ordinary citizenship of the Empire—the bare dignity of humanity. They begged and they prayed for this. The poor Indian had never commenced by taking up a defiant and aggressive attitude. He pointed out that he and his fellow-countrymen had been ready to help the British during the Boer War, and begged and prayed for nothing more than that those already settled there should be allowed the simplest rights of citizenship. No ear was given to what he urged until, utterly baffled, he resorted to one of the only remedies that remain open to a loyal subject of the Crown. For four years did that passive resistance last, from 1906 to 1910; and then people began to realise that the cause for which such sufferings could be endured by men like these must be just and righteous.

This was acknowledged, and a promise given that the simple rights demanded would be incorporated in the next legislative enactment. What were those claims? I ask you to remember this, I have all along held that a subject of the British Crown has a right of free entry and access to every part of the Empire. (Loud cheers.) I have always disagreed with some of my friends and have always said and maintained that Indians can never give up this great and vital principle of Imperial citizenship. (Loud and continued cheers.) What did Mr Gandhi do? Did he ask for that? Never. He bowed to fate and said: "Very well, let immigration go. I only ask for a recognition of the legal rights of those settled there, of their social customs and domestic economy. All these were promised him, but when the legislation came, what was the result? It was an absolute negation of those promises." And still we are told that it is the Indians who should practise moderation and that the Boers should be satisfied that the demands are of a moderate character

Finding that Mr. Gandhi was again at his old game of persuasion and reason and argument, [illegible] unpractical, and I disagree with the saintly character only here. I say it was a mistake that they asked for too little and they failed because they did so. If he had asked for more and if he had stuck out for that full demand he would have got something. He would not have been [illegible] that because he had asked for so little therefore he would get [illegible]. That I think, according to my poor judgment, was a great blunder, but it illustrates the reasonable and moderate character of the campaign carried on by Mr. Gandhi. Surely, the South Africans ought to have recognised the extreme docility and moderation of these demands toned down to the lowest depths. I ask your attention to this because it is the Indians who have been charged with not exercising patience and moderation, and Mr. Gandhi was still at his old game of reasoning and persuading, with what result? Nobody listened, and up to the present nothing has been done, and still we are asked, and the Indians in South Africa are asked, to practise moderation. (Laughter). Now the situation has developed in a way which has caused intense pain and agony to people in this country. Look at the way in which this aggressive Union Government of South Africa treats the Marriage Laws of the Indians settled there, in their high superiority.

A MOST TOUCHING EPISODE.

Sir Pherozeshah, continuing, said: As the chairman had said, there was a time when Indians were highly civilised, when Boers and Britons were unknown, and denying that everything must be recognised by religious custom, they say that Indians married according to their own rights and customs are not to be considered as married at all. (Cries of "Shame, shame.")

I tell you what I feel sincerely, that there has been no more touching episode in the whole history of this campaign than the conversation which Mrs. Gandhi had with her husband before she cast in her lot with him in the passive resistance movement. After the decision of the Supreme Court there denying the legitimacy of Hindu and Mahomedan marriages, she asked him: "Am I your wife or not? I am not your wife if this decision stands, and if I am not your wife, I am not a woman of any true womanhood in the estimation of my own sex, and my children are illegitimate." Mr. Gandhi must have known what it was to expose tender women to the hardships of the campaign, but in spite of his pleadings, that brave lady decided to cast in her lot with those men who were fighting for the cause. History records the deeds of many heroines, and I feel that Mrs. Gandhi will stand as one of the foremost heroines in the whole world.

But we are told: what can His Majesty's Ministers do in a matter of this character, which concerns the internal economy and discipline of a self-governing Colony? I entirely and absolutely agree with His Highness the Aga Khan that we are bound to speak with due respect for the Ministers of the Crown. But with all that it is impossible not to tell them that the people of this country cannot but consider that they have not extended that protection to the Indian subjects of His Majesty the King-Emperor which as Ministers of the Crown they were bound to accord to millions of his subjects in the Colony.

A GREAT AND NOBLE VICEROY

It is a piece of singular good fortune that we have at the head of the Indian Administration a man who has proved himself [illegible] of the [illegible] and noblest of Viceroys—(cheers); a man cast in a large mould in every way, a [illegible] and high-minded and high-hearted statesman who fully realises that no statesmanship can be high which is not based on [illegible] consideration, and sympathy. (Cheers.) His Excellency the Viceroy has won the hearts of the people of this country, and done a great service to the Empire by his great speech at Madras. People in England do not realise the great service he has rendered by his words. Whilst we feel dissatisfied with the way in which great Ministers of the Empire have treated this subject, we are consoled with the thought that the Viceroy of this country, His Majesty's representative, is suffering in the sufferings and pained by the pains borne by our countrymen in South Africa.

I am afraid that I am belying the promise that I made at the beginning of this speech. I told you I was not going to make a long speech, but it is difficult to contain oneself under the circumstances, and, long as I have been already—I haven't kept my watch in my hand, as we do in the Legislative Council—(loud laughter)—I cannot help making a further observation that I think it is a wrong and a narrow-sighted policy which has allowed the larger question to be obscured, the question of the rights of Indians as citizens of the British Empire. As I said once before on a similar occasion in this Town Hall, it is not a good thing to set Asiatics and Indians to ponder too much on the question of open door and closed door. I think it is a blunder of a most serious character that we should be led to think that, while white races can claim by force and might to go everywhere and to enter the fairest places on the world's surface, at the same time they should lay down a principle that [illegible] must not enter the place occupied by them. And though you may talk of [illegible] Peril and [illegible] Peril, by this conduct you bring out more and more the gravity and seriousness of the Yellow Peril and [illegible] Peril; we cannot say what will happen in the future. But, I think, English and European statesmen had better take warning that, while they claim the right of going over the whole world, and of invading the North of Africa, it is a grave mistake to set down too definitely and too formally that they will prevent other races going to other parts occupied by the white races. I said that it was a piece of singular good fortune that we possess a statesman of the calibre of Lord Hardinge, who has fully realised the volume of the feeling in this country on the matter. Let us again go to him and implore him to approach—if necessary—even the foot of the Throne and implore the Crown that, under the circumstances which existed and have since developed, it would not only be a righteous but also a wise policy that if nothing else prevails [illegible] of the Crown be exercised. Was the veto given for nothing? Was it not given to preserve and maintain the Imperial interests? For, with all the talk of the discipline and internal economy of self-governing Colonies, are they not as much part of the Empire as any other part, and the veto can only mean that if the Colonies will not take care to preserve and maintain the Imperial interests [illegible] the Crown will step in and prevent them from doing irreparable injury and mischief to the Empire.

AN APPEAL TO THE CROWN.

We appeal to the Crown that, if nothing else prevails, its veto must be exercised. (Hear, hear, and loud cheers.) I mean to tell you one reason why we are feeling so intensely on the present situation. [illegible] we are speaking [illegible], these mild and gentle women who have enrolled themselves with husbands and brothers under the banner of Passive Resistance are lying in gaols herded with common criminals. (Loud cries of "Shame, shame.") And surely, [illegible] dinned into our ears, does not our blood boil at the

thought that while arguments are being set forth and negotiations carried on, these women in South Africa are suffering the lot of ordinary criminals. And if a way is not found to end these sufferings, I will not say what the consequences might be. But, gentlemen, the *Pagan* and *Greek* theory of the Nemesis is founded on absolute truth, and acts like these must rebound on their authors, and therefore it is that we implore our rulers, in the interests both of England and India, to bring about a reasonable and speedy solution of the question. (Loud and prolonged cheers.) With these words I move the first resolution as follows

"That this public meeting of the citizens of Bombay expresses its entire sympathy with its countrymen and countrywomen in South Africa in the sufferings and privations borne by them in their patriotic and united endeavours for the removal of the racial, social, and economic disabilities imposed by the recent Immigration Restriction Act, it promises them the whole-hearted support of the public of this city and of the Bombay Presidency in their righteous struggle against such disabilities, and particularly to secure full recognition of the validity of marriages contracted within or without the South African Union according to Indian religious rites; and to obtain the repeal of the iniquitous £3 tax in Natal on ex-indentured Indians and their wives and children; it exhorts the people of this country of all classes and creeds to subscribe liberally to the funds that are being collected to help their fellow-countrymen in their self-sacrificing campaign in vindication of India's honour and of her people's rights as equal subjects of His Majesty the King-Emperor; and it appeals to His Majesty's Government to intervene on behalf of His Majesty's Indian subjects, and to insist on the observance by the Union Government of those pledges and promises of which the non-fulfilment has compelled the revival of passive resistance; and, in the last resort, to exercise the right which vests in the Crown to veto the Act of which the results are certain to be most injurious to the best interests of India and of the British Empire."

(To be continued.)

A Letter from the Rev. C. F. Andrews

My Dear Friends,—As very many of you already know, on my return from Pretoria with Mr Gandhi the news was brought to me at Durban station that my mother had died. I was hoping to see her on my way back to India, and was going to England for that very purpose. Indeed I was already beginning to count the weeks till that day of meeting should come. I knew all the while how ill she was and longed to be with her, but she had always told me that I must never neglect the call of duty for her sake; and indeed no one could possibly have been more unsparing of herself, for the sake of others than my mother. I owe to her every blessing which I have received. I had the happiness of hearing from her in one of her last letters, that she was deeply thankful that I had gone to South Africa and that her sympathy and love was with me and with the Indian people who were undergoing such sufferings. She did not wish me to return till my work was complete. The happiness of this letter I would share with you, as I would also wish you to share my sorrow. I know how my friends in Pretoria and Johannesburg whom I have just left and also the friends whom I have [illegible] at Durban and Phoenix, will be with me and give me their hearts' affection at this time. I [illegible] many, whom I [illegible] already in [illegible] support. I would [illegible] ask them to accept my sincerest gratitude and affection

The news about my mother's death came to me so suddenly that, for the moment, I could not think without confusion. The first clear gleam of light, which broke through the cloud of my sorrow, shone upon me when I saw the faces of the Indian mothers recently released from prison, as they stood outside Durban Station offering me their pranams. Though they little knew what sadness was in my heart, I could feel their motherly love, when I looked in their tender faces marked by lines of suffering and pain. Later still, as I recalled the picture, the thought came to me with overwhelming power, bringing the tears to my eyes, that my own dear mother's love was henceforth to be given back to me in the heart sympathy of Indian mothers, who would look upon me now, no longer as a stranger and a foreigner, but rather as an adopted son of Bharat Mata—Mother India—herself; adopted by the two-fold pledge and bond of suffering and love. An assurance of the truth of this thought was given me by the fact that the first message of sympathy which reached me, after the news became public, was from an Indian mother, Mrs. P. K. Naidu—one of those very Indian mothers who had welcomed my sad home-coming to Durban that night, and the Indian mothers themselves came up to Berea to give me their sympathy and affection

To-day I feel that not only in South Africa, but in India also, I shall have the sympathy of Indian mothers and Indian friends; for I know with all my heart the love which they have lavished upon me with such unspeakable generosity that it bows me down to the ground with humiliation even to think of it, so unworthy have I been to receive it. I do take it, however, even while I am humbled by it, knowing that true human love, as God's own love, is not of merit but of grace. And this gracious, generous love, which has been poured out upon me from Indian hearts, binds me to India, the Mother, with a debt which I can never hope to repay.

I shall take back to India the knowledge, gained from this deep experience, that Indian hearts in South Africa glow with the same fervour and devotion, the same tenderness and love, that has made the Motherland herself, even in her darkest days, the home of noble mothers and heroic men.

In deep gratitude and affection,

C. F. ANDREWS.

The Powers of the Immigration Officer.

At the Civil Sessions of the Durban Circuit Court on the 8th inst., says the *Natal Advertiser*, his Honour Mr Justice Broome gave judgment in the matters of Dawad Suleman and of Daya Parsotam v. the Chief Immigration Officer

Mr C. P. Robinson appeared for the first-named appellant

Mr A. R. Michel appeared for the second. The latter case was similar to and parallel with the former, and was argued at the same time

The Attorney-General (Mr Douglas) appeared for the Crown

In giving judgment his Lordship said:—

"On the 9th inst. application was made to me without notice for an order interdicting the respondent from deporting the applicant. A rule nisi was granted to operate as an interim interdict. Next [illegible] being represented that the mail steamer [illegible] applicant had arrived and was about to [illegible] night be delayed, the order was [illegible] the Chief Immigration Officer to land the applicant and keep him pending the hear-

ing of the rule. This was done and the steamer left at once. The applicant claimed to be domiciled in Natal, and to hold a certificate to that effect. Some time before October last he had visited India, and on his return, on the 11th of that month, he was declared to be a prohibited immigrant in terms of Act No. 22, 1913, which had then come into force, and, not having availed himself of

THE RIGHT TO APPEAL

to the statutory Board which he had under Section 19, Sub-section (2) of the Act, he went back to India. He returned in the S.S. Umlulu on the 8th inst., and was again declared to be a prohibited immigrant. It appears that no opportunity was then given him of appealing to the Board from this second order, the view taken by the Immigration Officer being that, having failed to prosecute, within the prescribed time, his appeal from the order made in October last, he could not exercise the right of appeal from the prohibition order of Jan. 9, the period of three days within which such appeal was competent having expired on or about Oct. 16 last. The grounds upon which the action of the Immigration Officer was based were not known to me until the return day of the rule nisi. At the hearing it was intimated by the Attorney-General that it had been found upon inquiry that the applicant was not, in fact, liable to be declared a prohibited immigrant within the Statute, but was entitled to enter Natal by virtue of a former domicile in this Province. He had accordingly been allowed to be at large without any restriction, and an undertaking was given by the Attorney-General that he would not be the subject of further proceedings under the Act, and that the security deposited on his behalf would be returned.

[illegible] being the position, the rule was discharged by consent. The question remained as to whether the rule and interdict had been properly granted, having regard to the provisions of Section 3:

"'No Court of Law in the Union shall, except upon a question of law reserved by a board, as in this section provided, have any jurisdiction to review, quash, reverse, interdict, or otherwise interfere with any proceeding, Act, order, or warrant of the Minister, a board, an immigration officer, or a master had, done, or issued under this Act, and relating to the restriction or detention, or to the removal from the Union or any Province, of a person who is being dealt with as a prohibited immigrant.'

"I gathered the Attorney-General's contention to be, substantially, that, while there might be extreme cases in which the Courts would interfere, such, for instance, as corrupt or clearly malicious proceedings, the protection given by the Statute precluded such interference where something had been done for which the Act gave no sanction or which was even at variance with the express provisions of the Act. On the other hand, the view taken by the applicant's counsel was that a 'proceeding' 'under' the Act meant something lawfully done under the authority of the Act, and that the section could not be construed so as to protect the Immigration Officer if he had refused to the applicant the right of appeal specially [illegible] by Section 19, Sub-section (2) of the Act. A decision upon this point would not have been necessary, seeing that the applicant had been freed from all restriction, if the question of costs had not arisen. It becomes necessary, therefore, that I should give an opinion as to whether the interdict and rule nisi were properly obtained, in view of the [illegible] of the Act.

"The fact that but for the interdict the applicant, [illegible] entitled to enter Natal, would now have been well on his way back to India, has no bearing upon this part of the case, though I shall have to take it into account in dealing with the question of costs.

"Now, at first sight, the expression 'had done, or issued under this Act,' might appear to exclude everything not authorised by the Statute. But, in construing an Act of Parliament the

MORE LITERAL CONSTRUCTION

ought not to prevail if it is opposed to the intention of the Legislature to be gathered from the Act itself. If effect were given to what might be the more literal construction of the words in question, the protection intended to be given would be reduced to a nullity, because, to give an example, it would always be open to the Courts of Law to inquire whether a person did, in fact, come within the provisions of the Act, so as to be liable to restrictions as a prohibited immigrant. Such a result would clearly be repugnant to what the Legislature intended.

"It has been held in a series of cases, of which Nermann v. Seneschal (32, L.J. C.P., 43), Roberts v. Orchard (33, L.J. Exchq., 65), and King v. Chamberlain (40, L.J. C.P. 273) are the leading ones, that the true test in such cases is whether the person who purports to proceed under the Act honestly believed in the existence of a state of facts which if it had existed would have justified him in doing as he did, without reference to the reasonableness of such belief. The first of these cases related to proceedings under the Coinage Act, and the second and third to charges preferred under the Larceny Act. Both these Statutes require notice to be given of any action to be brought for anything done 'in pursuance of' the Act, and I can see

NO REAL DISTINCTION

in meaning between the expressions 'pursuant to,' 'in pursuance of,' 'under,' or 'by virtue of' in a similar context.

"The matter, therefore, resolves itself into a question of bona-fides or honesty of belief, in estimating which the question of reasonableness may be material, but only to determine whether the belief is bona-fide or not. As to this, want of bona-fides is not alleged against the Immigration Officer [illegible] there is nothing in the record to suggest [illegible] of mind on his part. As regards the reasonableness of such belief, if, as is probably the case, the belief were induced by a mistaken reading of the Act [illegible] regard to the applicant having lost his right of appeal or as regards his domiciliary rights, that would not make it dishonest. Nor to my mind is the position altered by the inference that there must have been something short of a full inquiry and consideration of the applicant's legal position, in view of his former domicile in Natal. There is much to be said, however, in condemnation of anything like hasty action in deporting an immigrant who is lawfully entitled to enter the Province. The

LIBERTY OF THE SUBJECT

ought not to be lightly interfered with.

"The attitude to be taken by the Court in entertaining appeals from the decisions of a Licensing Board under the Act 18, 1897, has been settled in a number of cases, from Solomon v. Durban Corporation (19, N.L.R., 70), down to Haffejee v. Licensing Board, Richmond (29, N.L.R. [illegible]) cases. The Court does exercise its power of review in such cases to see that no grave irregularity takes place [illegible] provided for him by the Act, and that the Board has not limited or exceeded its jurisdiction, or acted [illegible] irrespective of later legislation as [illegible] any appeal [illegible] necessary, however, to examine [illegible] Licensing Act (No. 18,

1897), and to compare it with that of the Act now in question as regards the ousting of the jurisdiction of the Court.

"The Licensing Act provides (Section 5) that 'A licensing officer shall have a discretion to issue or refuse a wholesale or retail licence . . . ; a decision come to by a licensing officer as to the issue or refusal of a licence shall not be liable to review reversal, or alteration, by any Court of Law or otherwise than is in the next section provided' Section 6 gives a right of appeal from the Licensing Officer to the Town Council or other local authority. Now, this is

VERY DIFFERENT LANGUAGE

from that of Section 3 (1) of the Immigration Act That Act provides not merely that there shall be no appeal from the decision of the Immigration Officer in declaring an immigrant prohibited; it extends to every proceeding, Act, order, or warrant had, done, or issued under the Act, and relating to the restriction or detention, or to the removal from the Union or any Province, of a person who is being dealt with as a prohibited immigrant.

"In the view I take of this section I must hold —though I do it with reluctance—that the interdict and rule nisi were not competent in the circumstances, and that the interference of the Court was erroneously invoked

"The Court, however, has a discretion respecting costs which is not taken away by any such provision as Section 1 (b) of the Public Authorities Protection Act 1893 (56 and 57 Vict. c61)

"In view of all the facts, and especially of what I cannot but regard as undue haste on the part of the Immigration Officer in dealing with the applicant, there will be no order as to costs (see Cree v. St. Pancras Vestry (1899), 1. Q.B. 693)."

His Lordship stated further that the reasons enounced in the foregoing were applicable to the case of Day and Parshotay, and the decision would be similar.

Indians in British Columbia

The "Morning Post," after announcing that, on the 9th ulto., the Dominion Government dealt with the difficulties of the labour situation in British Columbia by passing an Order in Council prohibiting the immigration of artisans and labourers into that Province at coastal or boundary ports of entry until March 31 next, says:—The Order in Council is of general application, and is not restricted to persons of any particular race or coming from any particular country

This action on the part of the Dominion Authorities of Canada, who are said to be in sympathy with the Provincial Government of British Columbia in the latter's policy of restriction of coloured immigration, was anticipated by the announcement made a few weeks ago that new restrictive regulations affecting Asiatics were under the consideration of the Dominion Government. It was understood that the new restrictions would be of such a general character that they would be applicable to any class of immigration, irrespective of colour or nationality and that in this way the difficulties of discrimination would be avoided It is now stated that these new regulations are the result of several conferences between the Premier of British Columbia (Sir Richard McBride) and the authorities of the Colonial Office, India Office, and Foreign Office on the occasion of the Premier's visit to England, two or three months ago. The terms agreed upon, which concerned not only Indian but Japanese and Chinese immigration into the Canadian Dominion were communicated to the Prime Minister of Canada (Mr Borden) by Sir Richard McBride, when passing through Ottawa in October. The nature of that communication has not been officially disclosed, but the general impression was that the Imperial authorities had stipulated that provided the restrictive regulations which it was then proposed to enforce were of such a comprehensive character that they would be capable of application to immigrants from the British Isles equally with those from India or Japan or China, there would be no objection to them. The Order in Council referred to in the above message from our Ottawa correspondent would appear to have been drafted in accordance with this understanding. Artisans or labourers from the United States or the United Kingdom seeking entry into British Columbia by way of any one of the coastal or boundary ports of that Province will be subject to these restrictive regulations until March 31. Indians coming under them will therefore be in no worse position than other British subjects of the artisan or labouring classes. As far as Chinese or Japanese are concerned, they not being on the same national footing as British Indians, are subject to even more restrictive provisions. In the case of the former they must pay an entrance fee of £100 per head, while the Japanese, although not compelled to pay poll tax, are subject to the terms of certain Treaty obligations between the British and Japanese Governments under which the latter undertake to restrict emigration from Japan to Canada.

The later developments which followed on Sir Richard McBride's interviews with the British authorities in England were practically the result of the comparative failure of certain restrictive regulations adopted by the Dominion Government of Canada in the interests of British Columbia two or three years ago Their then purpose was to prohibit the landing of Asiatic immigrants who had not journeyed directly from the land of their birth on a steamer ticket purchased there Up to this time there had been a considerable overflow of Asiatics from the States of Washington and California as the result of the anti-Asiatic agitation in the Western States of America. This overflow was checked but the recent opening up of two direct lines of steamship communication between British Columbia and Asia afforded unanticipated facilities for direct migration from Asiatic ports Further restrictive measures therefore became necessary. In February last the Premier of British Columbia declared that the policy of his Province was the "absolute exclusion of Asiatics," and as far as that policy was applicable to Japanese and Chinese there were no insuperable difficulties in the way of its enforcement But it was a different matter when British Indian subjects were concerned The Canadian immigration authorities have insisted upon the deportation from British Columbia of Indian immigrants for certain reasons which did not apply to immigrants of European nationality, but the Canadian Courts of Law have interpreted the law and the regulations thereunder in favour of the Indians on the ground that the attempted deportation involved an invidious discrimination between British Indians and other subjects of the Empire on their entry into Canada. It is said to be the purpose of the new Order in Council to effect restriction without discrimination.

A Canadian authority in London informed a "Morning Post" representative that a general policy of exclusion of all classes of artisans and labourers whether European or Asiatic, would not involve British Columbia in any serious hardship for the four months during which the Order in Council was to operate for the reason that there must be a general slackening during the coming winter of activity in construction work and building, and even agriculture and other industries. "But," he added, "the whole thing will have to come up again after March 31, when British Columbia will want white labour"

The Soorzai Death Inquiry

The adjourned hearing in the above matter took place on the 16th inst., before Mr. D. McDonald at Verulam.

Elizabeth Maria Molteno adhered to a statement made at Bloemfontein on the 18th December, that she was at the Phoenix Settlement on the 27th November, and saw the marks on Soorzai's back, which showed that he had been beaten. She saw him again the same day when the mounted policeman wanted to remove him. Soorzai said he could not walk, as he was feeling ill. Miss Molteno also stated that Soorzai seemed paralysed down one side, his appearance was very distressing, and he looked shaken and completely unnerved. A fortnight later she saw the dead body of this man in the hospital at Verulam.

Cross-examined by Mr. Britter: When she saw Soorzai he was wearing a jersey which was rolled up so that she and others could see the marks. There were five or six long ridges. She could not say how they were inflicted—not by a fall, but by some direct blows.

By Mr. Dickinson: Her impression was that the ridges were red and raised up, but not much. The marks extended across the back at right angles to the spine. She did not see whether the skin was broken. It was a hurried glance. She did not feel like making a close examination.

Dr. Fisher, Deputy District Surgeon, said that he attended the post mortem, along with the other doctors. He had no report to make. Dr. Hill made the examination. He agreed with the doctor's report which was handed to him to read. The report stated that the deceased died from exhaustion and softening of the brain. Deceased gradually became weaker and then unconscious and died at 10.30 a.m. on the 10th December. There was no evidence of external violence. There was an old scar in the brain, but no sign of recent haemorrhage.

Cross-examined by Mr. Dickinson: There were no marks of violence either outside or inside. He would expect to find marks, if the man had been thrashed fourteen days previous. There would probably be found effusion into the muscles and marks on the [illegible]. If the [illegible] was raised he would take it to be a severe thrashing. He saw deceased [illegible]. He did not know [illegible] about the alleged [illegible] examined him. He did [illegible] lying on the back. [illegible] marks would be pressed out. Deceased was [illegible]. He did not think [illegible] a severe thrashing that he would [illegible] his back. If the marks had disappeared, [illegible] be found staining in the tissues under the skin. Any excitement would bring on exhaustion.

By Mr. Britter: Deceased was not a strong man. He had a predisposition to further trouble in the brain. Assuming he was sjamboked, it would have accelerated his death. Assuming he was shoved down, picked up by the left arm and shoved down again, falling bodily, it might help to bring about his death. And if, on the top of that, he was arrested and marched off to gaol, he would be under some excitement all the time. Assuming that deceased had been sjamboked, pushed, shoved, knocked down, arrested and put in gaol, such a condition of affairs would be the very opposite to the peaceful life he would recommend to a man afflicted as he was. In his opinion, a fall on his left side could cause two circular bruises under the shoulder. Any excitement would accelerate the conditions. It was quite consistent with truth that there could have been a thrashing, provided the victim had on a jacket and jersey, and for the marks to have disappeared in a fortnight later.

Dr. Hill, District Surgeon, put in his written report already referred to.

Cross-examined by Mr. Dickinson: He saw deceased in hospital two or three days previous to his death. He was admitted from gaol. Deceased was predisposed to brain trouble. Any undue excitement such as thrashing, [illegible] imprisonment or even the abnormal circumstances of the strike itself would have been detrimental to him and might have caused his death. It would depend on the severity of the thrashing and the man's state of health whether evidence of such thrashing would be found under the skin fourteen days afterwards. There should be staining of the tissues underneath even though there were no marks on the skin. He could not conceive, if there had been a flogging which had caused red ridges, that [illegible] would have disappeared in a fortnight. The deceased was not constitutionally strong. He had the man under treatment about three years ago. He then was suffering from haemorrhage of the brain and corresponding partial paralysis of the left side. He did not know what was the cause of the first attack.

By Mr. Britter: When he attended deceased three years ago, he would have recommended a peaceful life, free from excitement, with only light work to do. Assuming that deceased had been shoved down by a fairly strong man, picked up by the left hand and shoved down again, he would say that would form a part of the cause of death and would be favourable to the condition which it was desirable to avert. If he had been sjamboked, that would be undue excitement and would cause both physical injury and mental excitement. He did not think bruises would have disappeared in a fortnight, but nothing was impossible. He admitted that a thrashing could be administered [illegible] over heavy clothing which would not leave marks a fortnight later, provided that there were no contusions. Even a slight thrashing that would leave no marks after a fortnight might accelerate death under the conditions of deceased's brain. Laying the body on its back would not tend to remove the marks; it would be more likely to increase the appearance, but not necessarily so. A fall which produced two bruises would tend to increase the bad condition of the man's health. All these events would tend to increase the condition which it was desirable to avert. If all these events happened simultaneously, they would constitute a danger to his life.

This completed the evidence of the witnesses called for that day, and the Magistrate adjourned the further hearing for a week. In the meantime he would consider whether further evidence should be taken, including that of the wife of the deceased.

By mutual arrangement later the further hearing was adjourned to the 28th inst.

Release of the Transvaal Ladies

After serving three months' imprisonment, the eleven Transvaal ladies who were arrested at Newcastle during the strike, were released from the Durban Gaol, as briefly reported in our last issue, on the 20th inst. Owing to the existence of martial law, only a small party of friends was permitted to receive them at the gaol gates. At about 9.30 a.m. Mrs. N. Pillay, Mrs. P. K. Naidoo, and Mrs. K. Murugasa Pillay were released. Miss Schlesin on behalf of the Transvaal Indian Women's Association, presented the ladies with beautiful bouquets. The "ex-prisoners" then drove to Mr. Rustomjee's residence at 110, Field Street, where a large company of Indian ladies and others were waiting to meet them. Here, as they entered the door-way, they were garlanded by Imam A. K. Bawazeer, on behalf of the Natal Indian Association and [illegible] Mr. [illegible] on behalf of the Zoroastrian Anjuman. Lovely bouquets were also presented on behalf of the Natal Indian Women's Association and Christian Indian

Women's Association. The remaining eight ladies had been detained by order of the Chief Immigration Officer, who served on them a notice to the effect that they were considered to be prohibited immigrants, and unless they exercised their right to appeal to the Board forthwith, they would be deported from the Province of Natal. Mr. Polak com[illegible]cated with the Chief Immigration Officer, who informed him that he had telegraphed to Pretoria about the ladies. It was, therefore, uncertain whether they would be released.

Meanwhile refreshments were served to those assembled by Mr. Rustomjee. A few speeches followed. Mrs. Polak opened the proceedings with a few words of welcome. She was followed by Miss Moodley, who read an address in Tamil from the Natal Indian Women's Association. Mrs. Manike Pather then addressed the gathering in Tamil, and Mrs. V. Lawrence said a few words in English. Miss Molteno was asked to speak. She said she was glad to find that women were always ready to suffer for what they believed to be right. She hoped that, in the coming nationality which was being formed consisting of English, Dutch, native, Indian and other races in South Africa, women would take a prominent part. Miss West, who was also called upon to speak, said that she considered that the Indian women were fighting not only for India but for the whole world. Messrs. Imam Abdul Kadir B[illegible], Parsee Rustomjee, Ambaram Maharaj, and Polak then briefly addressed the gathering. Mr. Kallenbach said that in the passive resistance movement the women had taken a great part. They had led the men and shown the utmost bravery and perseverance. After Mr. C. V. P[illegible] had spoken in Tamil, Mr. Shaik M[illegible] and his pupils sang a Hindi song specially [illegible] in honour of the Transvaal ladies. Mrs. N. Pillay then thanked those present for their kind reception. In view of the deaths which had occurred, she thought that it was a time for mourning. She and the other ladies were ready to suffer again when necessary. Mr. Beethasee Maharaj translated the substance of the speaker's remarks into Hindi.

At about 11 o'clock Mrs. Bhawani Dayal was released, and about an hour later the remaining ladies—Mrs. Thambi Naidoo, Mrs. N. S. [illegible], Mrs. M. Tommy, Mrs. Chinsamy Pillay, Mrs. [illegible] Naidoo and the Misses [illegible] Murugesa Pillay and Minachi, who were the recipients of like floral honours. On their arrival at the reception hall, further speeches of welcome and congratulation were made, the speakers being Messrs. Omar H. A. Jhaveri, Goolam Hoosen, C. V. Pillay, and the Rev. [illegible] Mr. Shaikh Mehtab and his pupils repeated their song and then Mr. Polak, Mrs. N. Pillay and Mr. P. K. Naidoo said a few words. The final touch was given by the singing of 'Bande Mataram' in Tamil by the Misses M. and T. Moodley, the Misses [illegible] and [illegible] Naidoo and Miss Marimuttu Naidoo. There must have been over two hundred present, the majority being ladies, the officials and members of the Natal Indian Ladies' Association. The six baby passive resisters must not be forgotten, who shared their mothers' imprisonment. They are Misses [illegible] Naidu, [illegible] Pillay, Angela Pillay, and Masters Subabady Pillay, Rambhai B. Dayal and [illegible] Naidoo. The [illegible] is under two years and the youngest five months old.

Mrs. Gandhi and all the other ladies who were recently discharged from prison were also present at the gathering.

At Paulpietersburg recently, General Botha is reported to have said that they (the Government) would never give in on the "coolie" [illegible] it was opposed to the interests of [illegible] white race of South Africa, and [illegible] interference from any other country.

The Commission of Inquiry

The Indian Inquiry Commission opened its first sitting in Durban on Monday morning, in the Law Courts. The Commissioners were: Sir William Solomon (chairman), Mr. E. Esselen and Mr. J. S. Wylie. Mr. C. de Villiers appeared [illegible] Government. There were also present Sir Benjamin Robertson, representing the Government of India; Captain Clarke-Kennedy, Staff Officer to General Lukin; and Mr. Polkinghorne, Protector of Indian Immigrants. The chairman said he had received copies of the correspondence which had passed between the Government and Mr. Gandhi, in which the latter stated that he would not give any evidence before the Commission. It was an unsatisfactory position. There had been reports of ill-treatment, and if no evidence was offered nothing could be done. No specific charges had been lodged and therefore there was nothing to investigate. He did not know how far Mr. Gandhi represented the Indian community. They were open to receive evidence from any one who cared to bring it forward.

Mr. De Villiers said that he was prepared to lead evidence in regard to the affrays at Esperanza and Mount Edgecombe, at both of which places lives had been lost.

Sir William Solomon said that if evidence was brought forward only by the police it would be one-sided. It was necessary to have Indian evidence also. The Indians were in the position of accusers. They had charged officials and the police with [illegible] more force than was necessary. If no evidence was forthcoming from the Indian side there would only be the evidence of those who used the force. Unfortunately the Indians had not come forward. They had no power to subpoena witnesses, and if they could, they could not compel the witnesses to speak.

In reply to the Chairman, Mr. De Villiers said that he did not intend to lead any evidence regarding the grievances. Counsel then proceeded to give a resume of the events at the commencement of the strike—the march across the border, the arrest of Mr. Gandhi, return of the strikers by special trains, the spread of the strike to the sugar estates, and other incidents. He then referred to the affray at Mount Edgecombe on the 16th November, and to those at [illegible] and Esperanza. He then went on to the happenings on the 27th November at Hill Head and Blackburn.

Lieutenant Clark gave similar evidence to that given in the recent inquiry held before the Magistrate at Verulam.

Corporal Edward Conquer also gave evidence regarding the firing at Hill Head and Blackburn.

A LETTER FROM THE LEADERS.

The following letter, dated the [illegible] has been addressed to the chairman of the Indian Grievances Commission, Durban, by Messrs. Gandhi, Polak, and Kallenbach:—

"We understand that our discharge from imprisonment, on the 18th ulto., before the expiry of our respective sentences, was due to the recommendation of the Indian Grievances Commission, to enable the Indian community to have such assistance as we were able to give in order to prepare and place its case before the Commission. It is, therefore, a matter of deep and sincere regret that we are unable, for the reasons already set forth in the correspondence between the first undersigned and the Minister of the Interior, with whose tenour we understand the Commission is already acquainted, to avail ourselves of the opportunity for which we are indebted to it.

[illegible] that our refraining from appearing [illegible] in the circumstances [illegible] it as an act of [illegible]."

Durban Supports Mr. Gandhi

A mass meeting of Indians, numbering over 3,000, was held, by permission of the Martial Law authorities, on the Indian Football Ground, Durban, on Sunday, under the auspices of the Natal Indian Association, to discuss the details of the provisional arrangement between Mr. Gandhi and Mr Smuts, and to take action thereon. Mr Imam Abdul Cadir Bawazeer was elected [illegible] and among [illegible] Andrews, Messrs [illegible] [illegible]

Mr. Gandhi, before proceeding to explain the terms of the provisional agreement, announced that Mr. Andrews had received a letter from England [illegible] death of his beloved mother, [illegible] arrival in England [illegible] Mr. Andrews was suffering from fever due to the strain under which he had worked in Pretoria in connection with the agreement. Notwithstanding these facts, Mr. Andrews had insisted on attending the meeting.

Mr. Gandhi addressed the meeting at length, both in English and Hindustani, his remarks being subsequently rendered into Tamil. Mr. Gandhi said that those to whom he was addressing his remarks in English would, he hoped, have read what had been published in the papers, but he would give them the purport of the agreement with the Government. At the first interview he had had with General Smuts, he had placed before him three propositions, the acceptance of any one of which would have enabled the community to lead evidence before the Commission without violating the solemn declaration made some time ago on that very ground. These alternatives were that either the Government should appoint another Commission and restrict the [illegible] present Commission purely to a judicial inquiry into the allegations that had been made as to [illegible] while the other should [illegible] question of grievances, when the community would be able to lead its evidence before [illegible] interests who would sit specially on the Commission hearing the statement of grievances as apart from the allegations of cruelty, so that the functions of this Commission [illegible] or that the scope of the present Commission should be restricted purely to a judicial inquiry, and that before the community's appearance before it, the Government should grant the community's request in terms of Mr. Cachalia's letter, namely, the five points (1) the repeal of the £3 tax; (2) the restoration of the status of Indian wives as it existed before the Searle judgment; (3) the restoration of the right of South African-born Indians to enter the Cape; (4) the removal of the little difficulty that still exists with reference to the racial bar regarding the Orange Free State, and (5) the question of the just administration of existing laws with due regard to vested rights. The last three points could be dealt with administratively; the first two only by amending legislation, and he had ventured to submit to General Smuts the easiest and the quickest way in which the matter could be dealt with. General Smuts had said that he would consider the matter, and, after he had considered and conferred with the Cabinet, he said, in the presence of Mr. Andrews, that the Government were willing to grant these things, but wanted the Commission to sift them, and that they could not possibly, though they would gladly have met the community, meet them at that stage with reference to its proposition regarding the Commission.

Of course [illegible] and that [illegible] meant, or it meant a [illegible] of passive resistance [illegible] until the Commission had had a [illegible] what they proposed to do, and he had had no difficulty in coming to the conclusion, after consultation always with Mr. Andrews, that the community could fairly suspend passive resistance, seeing that the Government had taken up the, what he considered, reasonable attitude, and seeing also that the Government were prepared to understand and appreciate that the community was bound by its solemn obligation not to take part in the Commission, and not to resent that attitude on the part of the community, and, as against that, he had suggested to General Smuts that, if the community suspended passive resistance, it was only fair that the Government should release the passive resistance prisoners then undergoing imprisonment. There then remained the very serious questions of the allegations of cruelty. What was to be done with regard to those if the community was not to lead evidence even with regard to the judicial aspect of the Commission, and yet it seemed clear that in the present circumstances they could not lead evidence. It then meant that they should publish a book containing the whole of the evidence in their possession, and challenge anybody who wished to bring libel proceedings against the community, so that in defending the charge the community could prove its case. As a passive resister it immediately occurred to him that there [illegible] proceedings. That would avoid all irritation, and in the estimation of those who might think for themselves and who knew the history of Passive Resistance the community would stand justified. In any case the community could stand justified in the estimation of the Government and if the community could ask the Government to appreciate its motive in not challenging libel proceedings, he felt that the community could ignore what the world might say as to its being afraid now of coming to a court of law because it had really no evidence, and that it had simply taken allegations to India in order to work on feeling there. They must tolerate such criticism from the world, for the world would have something to say against the best actions, but, if the Government appreciated the community's attitude, he felt that, as passive resisters, it became them to act in that manner. They were not passive resisters of the purest type. They had, for example, taken advantage of law and defended actions in law courts; pure passive resisters would not have done that. But they had not yet reached the purest stage of passive resistance. They must, however, keep such an ideal actively before them and, perhaps, one day, they would have made such an approach to that state that they would be considered perfect passive resisters. Till they had reached that stage, they could not call themselves perfect passive resisters, but they need not therefore remain stationary, and he had felt that they might take that step in advance, and he had come to the conclusion that that was a proposition that might be submitted to the Government. The nett effect of the letter written to him by the Government and their reply was, in his opinion, that they had accepted the principle of consultation, that they had recognised the motive of the community in dropping the question of the allegations altogether, that they recognised the community's motive in not lending evidence before the Commission, that they had given an assurance that they wished to settle the matter in accordance with the community's submission, and they wanted to do this through the Commission, but [illegible] that the community's demands were so reasonable and had been so sanctified and strengthened by the suffering that it had undergone during the past months that there should be no difficulty in securing the recommendation from the Commission. They felt, he thought, also confident because of the presence of Sir Benjamin Robertson [illegible] the Commission [illegible] in his individual capacity but as the representative of the Viceroy, that as such his

testimony before the Commission was bound to carry its due weight And under those circumstances they need not worry themselves, thinking or fearing what might happen; and why need a passive resister ever fear so long as he had the purest weapon in the world at his disposal? The future lay entirely in their own hands, and, holding that future as firmly as ever, he had no hesitation in recommending the adoption of the agreement, and he hoped that the meeting would approve the action they had taken At the same time he had not bound the community. He had bound the community on occasions when he had gone with a clear mind and when he had known what the community had already asked for, but on this occasion a new situation had arisen, and for that situation he certainly required the ratification of the community. He could not possibly bind the community with reference to this matter which he had not himself contemplated. He had therefore stated to General Smuts that he was prepared to advise his countrymen in accordance with the tenour of his letter, but he had not bound the community, so that they were free agents entirely and might dismiss the agreement from their minds if they wished, but he believed that they might accept it—it was perfectly honourable, dignified, and would save an amount of misery What was more, they [illegible] could, to [illegible] the Viceroy He had [illegible] that, Viceroy [illegible] Mr. Gokhale or no Mr. Gokhale, no matter what friends or the world said, if their consciences did not approve, if their oath did not approve, they could not accept their views, but when it was possible for them to keep their oath to satisfy their conscience, he thought that then they should go to the utmost length in meeting the wishes of their friends, and such a noble Viceroy, for whom, [illegible] was no equal except perhaps Lord R[illegible]on and Lord William Bentinck; and he did not know what the Viceroy might still have in store for them. But that was the picture one formed of the Viceroy, and that had been strengthened by what Mr. [illegible] had told him of his [illegible] qualities [illegible] ought to take into account the Viceroy's wishes at that stage, seeing that it was possible for them to do so without violating their oath. Their distinguished countryman, whom India had idolised, to whom they offered reverence, [illegible] had yet worked for their cause and made it world-wide and had made India ring from end to end with that and nothing else—Mr. Gokhale—also desired it. Lord Ampthill also had been saying: "They had a noble cause they were bound to win let them now stay their hand they had made sufficient demonstration they had [illegible] conscience of the United Kingdom, let them now even give their evidence under protest before the Commission." That view they had been unable to accept, but they could accept the present arrangement From every point of view, the agreement was good, dignified, and worthy of acceptance.

Mr. Andrews said that he wished first of all, to speak about the great sorrow which had come to him, but the love which he had for the people of India, his own people who were there was so great that he could not stay away from them and wanted to be with them In connection with the visit to Pretoria, there were two things he wished to speak about specially and assure them on The one thing was that in that agreement and in all that had been done and in all the interviews they had had one thing had been kept [illegible] and that was the [illegible] had never at any single point been [illegible] but all through, from beginning to end, he [illegible] Other [illegible], he [illegible] suffered so much [illegible] But he [illegible] he knew that at Pretoria their honour had been kept throughout, he was ready to stand there before them and urge them and ask them to accept the agreement and to carry it out as it had been proposed before General Smuts, and he could assure them that in no point whatsoever in that agreement had there been any sacrifice of honour or self-respect to any Indian in the whole of South Africa. The second point was that whatever might have happened in times past, on the present occasion there was the greatest consideration shown to their leader by every one who met him there. In spite of the general strike which was on, in spite of the immense difficulties of finding time, General Smuts and others did their very best to give every opportunity for the grievances of the Indian community to be brought before them and again and again Mr Gandhi met General Smuts, when he was invited to be present. It was for those two reasons—because their honour had been preserved and because such great earnestness had been shown by the Ministers at Pretoria—that he hoped that now a time had come when a settlement might be reached of the grievances which had so long been distressing the whole Indian community. He trusted that they would accept the proposed Commission freely and heartily, and that through accepting it something else might come, and that was a settlement of all their difficulties, and he trusted that that might come in a very short time

Mr. Polak said that, as one of the signatories to the letter to General Smuts, a little while since, immediately after their last great meeting at that place, he strongly approved of the terms of the provisional agreement and strongly recommended it for their acceptance.

Mr. Kallenbach said that he had also been asked to give his opinion about the provisional agreement, and he wished to say that he fully agreed with it

Mr. Parsee Rustomjee moved the following resolution, which was seconded by Mr. Lazarus Gabriel, supported by Messrs. Omar H. A. Jhaveri, P. K. Naidoo, C. K. Thumbi Naidoo, and Lalbahadursingh, and carried unanimously: "This mass meeting of British Indians held under the auspices of the Natal Indian Association, after having heard the terms of the provisional agreement arrived at between the Government and Mr. Gandhi, hereby endorses Mr. Gandhi's action, and earnestly and respectfully hopes that the prayer of the Indian community, as set forth in Mr. Gandhi's letter, will be granted."

The Indian Goldsmiths of Durban held a reception on Sunday morning to the Rev. Andrews and Mr. Pearson. Mr. Gandhi was present, and received from Mr. Amberam Maharaj, on behalf of the goldsmiths, a purse containing £26 5s. 3d., being the amount of a collection for the passive resistance fund

---

Next week we hope to give reports of several functions at Pretoria held in honour of Mr. Andrews, including an important speech at one of them. We also intend to reproduce a portrait of the poet-laureate of India—Babu Rabindranath Tagore.

The following were the conditions of Martial Law under which the Mass Meeting was held last Sunday:—

"No inflammatory language is to be used or language calculated to provoke to a breach of the peace.

"[illegible] of the Government's past action [illegible]

"[illegible] be confined to the policy to be adopted arising out of the correspondence between Mr. Gandhi and Mr. Smuts."

The Armstrong Case.

The preliminary examination into the charge of assault brought against Mr. W. G. Armstrong of Verulam, was concluded on Wednesday last before Mr. H. McDonald, Acting Assistant Magistrate. A native named Masuka Ng[illegible] who gave evidence that he saw a number of natives chasing an Indian who was dressed like an Arab. He also saw Mr. Armstrong drive up in a carriage and afterwards strike the Indian. He was standing about 150 yards away at the time. Maula Bux, Indian police constable gave evidence that he was married on the 22nd November to the daughter of Dadoo Sahib. He engaged one priest, and his father-in-law called in Mahomed Seepye from Maritzburg, to assist. His duty would have been to register the marriage under Mahomedan rites. Seepye was not at the wedding. He heard he had been assaulted, and the following day he saw the priest.

Dadoo Sahib stated that he asked Mahomed Seepye to come to perform the marriage ceremony of his daughter. When the priest arrived about 3 p.m. in the afternoon of the 22nd November he said that he felt giddy and upset with the train journey. He sat down for about half an hour and then said that he would take a short walk and return. Mahomed Yusuf accompanied him. The ceremony was to take place at 10 p.m. He heard of the assault and ran to see what had happened.

Sanghay Khan, a boy of about nine or ten years stated that he was the son of Mukdoom Khan, and was playing on that afternoon near some bamboos not far from the corner of the road leading to Mr. Armstrong's mill, when Mahomed Yusuf came and told him that Mahomed Seepye had been arrested. He reported the matter to his father.

This closed the examination.

Asked by the Magistrate whether he wished to say anything, Mr. Armstrong said: "I reserve my defence. I admit a common assault under great provocation."

Mr. Armstrong was committed for trial under the same bail of £100, on a charge of assault with intent to do grievous bodily harm.

News in Brief

Speaking as the guest of the Imperial Union Club at Glasgow, on Dec. 11, Lord Lamington, an ex-Governor of Bombay, said that there was a subtle difficulty as to the position of Indians in South Africa, Canada, and elsewhere. It was not so much the material issues at stake, but it was the fact that the literate classes of India felt bitterly the racial distinction enforced on them by the white population in other parts of the Empire. It was a most difficult problem, and had had a very bad effect in India. He trusted some solution would be found to remove a very anxious question from the minds of our Indian fellow subjects.

In a letter to the "Daily News and Leader," Sir Wm. Wedderburn says: "In his speech at the National Liberal Club, Mr. Bryce lamented the ill-feeling aroused in British Colonies by the immigration of other races, and asked whether it would not be better "to induce each race to stay within its own country?" Yes, certainly. But what is to be the inducement? No doubt Indians, whether cultivators, traders, or students, would willingly accept Mr. Bryce's "stay at home" recommendation if only that "home" represented for them fair means of livelihood. It is starvation that expatriates the Indian cultivator. Give him a few acres watered by well or canal, and he will gladly remain [illegible] in his Mother Country. The remedy is to be found in honestly carrying out the policy of [illegible] the Indians."

Referring to the East Indian indentured immigrant as a labourer in British Guiana, Sir Everard im Thurn in a recent lecture on that Colony delivered under the auspices of the West India Committee expressed the view that the coolie was not of much service save on the sugar estates. Sir Everard, while admitting that indentured labour had in the past saved the situation for the sugar planter, pointed out that for the more arduous work outside the sugar area upon which the future development of the country depended, this form of labour was unsuited. It has, he said, been found in practice that the East Indian, good as he was as a sugar labourer, was perfectly inadequate for labour in the interior, on the mines, or in any work of that sort. The difficulty of supervising him made him unsuitable. Where the labour to develop the interior of Guiana was to come from was a question he was afraid no man could answer.—"Home and Colonial Mail."

A Central News telegram states that, in a striking speech delivered at Madras, on Dec. 16, at a public meeting called for the purpose of expressing thanks to the Indian Viceroy for his attitude in regard to the treatment of Indians in South Africa, the Bishop of Madras, after eulogising Lord Hardinge's outspoken protest, said that when tyranny was masquerading as law resistance became a virtue and not a crime. When the Union Government said: "We cannot consider your grievances until resistance to the law has ceased," the Indians had far more reason on their side in saying: "We will cease our resistance to your laws when you cease to make them the instruments of oppression."

Mr. Woollatt, a candidate for the Natal Provincial Council (Division of Estcourt), is reported to have said that the Indian question was one to be decided by Natal. At Weenen, Mr. Chadwick expressed himself as being in favour of the withdrawal of the £3 tax. He (the speaker) emphatically said "No." (Applause.) The Indians clearly understood the situation; there was no breach of faith or unfairness. This was Natal's trouble. Should they withdraw the tax they would be overrun by an Indian population. (Cries of "No" and dissent.) They had trouble enough with their natives, and they must let Government know certainly that the tax must be retained. The agitation had been brought about by Indian traders, who wished to increase their trade at their expense.

English-speaking men, who ordinarily are given the preference on civic work these days, are scarce among the gangs putting in sewer connections in Fourth Avenue West, Vancouver, preparatory to paving, and, according to the City Engineer, they will not work in the same way as the foreigners do. "The 'white' man won't stay on the job," the City Engineer is reported as saying. "They complain of taking rheumatism when working in the trenches, and all want jobs on top. Even if they get that they only stay a few days and then quit."—"Vancouver Province."

In 1912 as much as £47,000,000 worth of vegetable produce was supplied by horny black and brown hands towards the world's comfort. Nearly one-half of this finds its way in thousands of tons either to our bathrooms, or to our breakfast, dinner, and supper tables. These products (save the "Economist") hail from lands the white man cannot till, from the land of the East Indian, of the African negro, of the Malay, and the mixed races of the islands of the sea. As the years pass, the brown man and the black man will become more and more indispensable to Britain, and if they are to continue to minister to the world's comfort, statesmanship must needs to remove the injustice from which they too often suffer.

Lord Ampthill, writing to "The Times," says:—It cannot be too much insisted that the Indians in South Africa are not making any unreasonable demand or asking for anything which cannot quite conveniently be conceded to them. The proof of this is that they are only asking for the fulfilment of promises which have actually been made to them. If these promises had been kept and if the Indian community had been treated with ordinary honesty and good faith there would not be a trace of this long-standing trouble at the present moment either in South Africa or in India. On the other hand, there is no excuse for thinking that the present alarming situation was unexpected and could not have been foreseen. It was foretold by all those who have interested themselves in the question and who have any knowledge at all of Indian character.

Apparently, according to the "Deutsch-Ostafrikanische Zeitung," the immigration of unemployed Indians into German East Africa continues unhindered by the immigration laws, which have been promulgated. The majority of them, it would appear, came over from Zanzibar with a passport enabling them to remain in German East Africa a few days, but once landed, it is suggested that they do not leave the country. The newspaper urges that stronger measures should be taken to guard against the Indian evil.

Writing in the December number of the "Empire Review," Lord Ampthill condemns the attitude of the Imperial Government with regard to the situation in South Africa. He says the Government are no doubt congratulating themselves that Parliament is not now sitting, for if it were they would find it difficult to prove that the present deplorable situation is not due to their own indifference and incompetence. The present Colonial Secretary and his two immediate predecessors have one and all failed to understand that the solution of this problem is of vital importance to the Empire, and the Government have treated the question in a most perfunctory manner.

The Indian Association of Vereeniging has telegraphed congratulations to Mrs. Shaikh Mehtab for the bravery she has shown in the present struggle.

On Friday last, Mr. M. P. Fancy, the hon. secretary of the Hamidia Islamic Society of Johannesburg, left for India with his family by the S.S. Palamcotta. Mr. Fancy has done important work in connection with the passive resistance struggle, in which the Hamidia Islamic Society throughout has performed distinguished service. Its chairman, Imam Abdul Kadir Bawazeer, has been in Durban for some time serving the cause to the best of his ability. We wish Mr. Fancy a safe return. Mr. Fancy, before his departure, collected in the Transvaal and in Natal a sum of about £1,500 for a girls' school and the restoration of the ancient Mosque at Rander, his native town.

On the 21st inst. Messrs. Brijmohan Sonar, [illegible] Ram Parkas, [illegible], Ramkhelawan, [illegible] Mothoo and [illegible] were released from the Durban Gaol; on the 23rd inst. Messrs. T. Poonsamy Naidoo, Pappiah, P. Ramkissoon, R. Pillay, Ramsamy Govinder and Anthony Sebastian, and on the 26th inst. Messrs. Manilal Gandhi, Veera Francis, Bhaga Mauche, [illegible] and Annamalai. They were met at the gaol gates by friends, accorded the usual floral welcome and taken to Mr. Rustomjee's house, where refreshments were served.

Two well-known passive resisters, Messrs. S. [illegible] and [illegible], left for India on the 24th inst. [illegible] four terms of imprisonment during the last campaign, one at Johannesburg and the latter three terms at Pretoria.

On the 18th inst., Mr. G. M. Moodaley, of Umgeni, held a reception at his house to enable Mr. Pearson to meet the farmers of that district. Among those present were Messrs. Goopa Maharaj, [illegible] Maharaj, Nyanah Raj, Veloo Moodaley, [illegible] Moodaley, and Gurusamy Moodaley. After luncheon, Mr. Pearson visited the farmers of Sea Cow Lake, and thereafter drove to the Phoenix Settlement.

A Cruel Case

Mr. Cassim Karodia, a British Indian, the owner of landed property in Dordrecht, the holder of a general dealer's licence, a registered voter for Parliamentary, Provincial Council, and Town Council representatives, paying from £60 to £70 monthly to the Government for railage on goods, had to undergo, during the month of December last, a strange and painful experience. He is now in Durban. He holds domiciliary rights both in the Cape and in Natal. He wanted to pay a visit to Durban in December last on special business. No Indian had ever any difficulty in passing through the Orange Free State by train. Mr. Karodia held a return ticket to Durban, and, on the 26th December, he reached Ficksburg, where he was rudely taken down by the Immigration Officer. Mr. Karodia protested and said that he did not want to get out of the train at any station in the Free State, and that his destination was Durban, where he had a legal right to go. The Immigration Officer would not listen to Mr. Karodia, who was a second-class passenger. Mr. Karodia was locked up at the Charge Office. The Immigration Officer wired for instructions, we suppose, to the Minister of the Interior and, after three days, a reply was received to the effect that Mr. Karodia was to be put across the border and returned to the Cape Province, which was done. He was, therefore, obliged to take the steamer to Durban from East London in order to get here. No wonder that there is amongst the demands of passive resisters one for a just administration of the existing laws with due regard to vested rights. The Union Immigration Act was intended to be a liberal measure, and not designed to disturb existing legal rights or practice, but it has succeeded in disturbing both.

Sir Richard Jebb writes in the "Morning Post" that a short way out of the whole Indian trouble would be to transport the community to British [illegible] where Indians are a regular part of the industrial population. But apart from the fact that [illegible] would not at the moment [illegible] large an adult [illegible] population as those Indians in South Africa who have [illegible] professions or commerce [illegible] would certainly not consent to revert to the [illegible] status of their parents. Here, indeed, is the beginning of a minor grievance [illegible] the "Saturday Review" [illegible] suggestion that the Indians should be sent to the Northern Territory of Australia. Australia, as it [illegible] marked upon the maps, is equally impossible. The Commonwealth would not have them. The exclusion policy of Australia is [illegible] South Africa has [illegible] been clear and definite, and there is no reason whatever why it should [illegible] because South Africa is [illegible].

It may not be advisable, says the "East Anglian Daily Times" [illegible] South Africa. That [illegible] in [illegible] and [illegible] the great Indian Empire itself [illegible]. The [illegible] of [illegible] shows that even [illegible] Indians [illegible] there is a demand for an immediate, a partial and drastic [illegible].

English Press Opinions

It is obvious (says the "Alnwick Gazette") that the solution [illegible] against them.

The truth is (says the "British Weekly") that the system of indentured [illegible] under its flag.

The situation in Natal, where the strike of Indians is assuming serious proportions, and threatening the valuable sugar crop, [illegible] The policy which has guided the Indian administration in the emigration of coolie labour has always been that of permanent colonisation. This view was forcibly set forth by Lord Salisbury when, as Secretary of State for India, he wrote [illegible] as an indispensable condition of the proposed arrangements, that the [illegible] have completed the terms of service to which they [illegible] return for the expense of bringing them to the [illegible] *will be in all respects free men, with privileges [illegible] to those of any other class of Her Majesty's subjects [illegible] in the Colonies.*" The present difficulty has arisen because [illegible]—but Natal in particular—now refuses to abide by the "indispensable condition." Natal, like most British colonies, greatly desires the native coolie as a cheap indentured labourer. The only use Natal has for him as a free man is immediate shipment back to India.

Referring to the Natal indentured system, the "Yorkshire Daily Observer" says that when a coolie has finished his time he usually finds himself deeply in debt to his employer, thanks to a cunning manipulation of the truck system, and the only alternative open to him is to reindenture or starve. This is the characteristic feature of what in South America they call "peonage." A good, plain English word for it will [illegible] anyone.

The course of events in Natal [illegible] The South African [illegible] has laid upon it in this problem of the Asiatic community a responsibility far transcending its own borders. [illegible] rights are in conflict with some of the hardest of racial and economic facts. But we must earnestly hope for a statesmanship that will realise the vast Imperial interests at stake and the duty of shaping South African policy so that it will not provoke convulsions of which the reaction must be almost literally world-wide.

It is impossible that the Imperial Government can look on at this movement without the gravest concern. It is answerable to India, and it cannot escape responsibility for what is done in South Africa. The people of India do not understand and will not accept the plea that it is unable to persuade the South [illegible] Imperial troops to be employed in controlling the strikers; and [illegible] and property, it will certainly be supposed in India to have taken sides against the Indians . . . . . . Of course we ("Westminster Gazette") do not pretend that the Indian question will be settled by either the removal of the tax or the removal of the restrictions. An enlightened and humane policy will need to be worked out quite apart from restrictive measures. Though further immigration is stopped, the Indians in South Africa are a large and increasing number, and they cannot be forcibly deported or taxed out of the country. The danger that they may lower the standard of life is certainly no idle fear, but it can only be removed by a serious effort to raise their standard and to educate their children to a level of existence which is comparable to that of the European.

The Liberal Press (says the "Morning Post") are at present using hard language about the treatment of the Natal coolies. They should remember that South Africa was granted its present Constitution by the present Imperial Government, and that that Constitution contained no safeguards either of native or Imperial rights. Neither the native nor the British Indian was in any way protected when the Liberal Government had the power to protect him. With credulous optimism and an entire oblivion to the history of South Africa all these rights and interests were left unguarded. One chicken is now coming home to roost, and there is the usual violent outcry when vigilance no longer avails.

[illegible] fact) that the Indians in South Africa are resuming work will not delude the Union Government into supposing that the [illegible] be frightened back to work, there will be no lasting peace until their admitted grievances are righted.

The question of the Indian immigrant [illegible] The [illegible] of Mr. [illegible] great [illegible] They declare that definite [illegible] their leaders have been deliberately broken [illegible] of sympathy with which their protests are regarded [illegible] raises the matter to the highest plane of Imperial [illegible] It behoves General Botha's Government [illegible]

The treatment [illegible] the labourers by the Natal authorities amounts to a scandal (says the "East Anglican Daily [illegible] in that Colony but also in the great Eastern Empire whence they come. The misbehaviour and cruelty of certain employers towards their men have helped to foment the feeling which has [illegible] on several of the plantations, mines, and [illegible] it has been plainly shown that there is one law for the [illegible] and quite another for the masters.

General Botha and his Cabinet have shown a very decided lack of statesmanship in dealing with the question, is the view [illegible] to Mr. Gokhale had been redeemed, the present disturbances [illegible] rests, therefore, rather [illegible] British Indian [illegible] whole, behaved itself admirably. Its [illegible] cent labour troubles was characterised [illegible] cration, and that it has justice on its side is testified by Lord Ampthill and others whose opinion carries weight.

These [illegible] our Indian [illegible] mere [illegible] machinery—[illegible] our greatest [illegible] thrust [illegible]

We are not dealing here with an inferior race but with [illegible] if properly treated would be—a source of strength and prosperity to South Africa, and it is, in fact, their industry and commercial aptitude, their very virtues as settlers and traders in a semi-tropical climate, which create the jealousies and ill feeling with which they are regarded, says the "Oldham Evening Chronicle." They are in no sense a danger to the community, though their effective competition in various walks in [illegible] to the privileges of British citizenship [illegible] appeal to our Imperial instincts. If the British Empire is to [illegible] a swaggering sign of power, an [illegible] symbol of Imperial bluster flaunted in the face of the world, ought to afford effective protection to its citizens everywhere throughout the Empire and ought to be so welded together [illegible] the citizens of any other part. The recognition of equal rights [illegible] upon which it is founded, or Imperial unity becomes little more than a name. Recent events in Natal and the deliberate [illegible] continued degradation of British Indian subjects should show that we are a long way yet from realising this idea of Imperial unity [illegible]

[illegible] Times") fear, however, that the present relaxation of tension is only temporary. The sole prospect of a stable settlement lies in a determined effort on the part of the Imperial Government. The question at issue concerns equally the national sentiment of South Africa and of India. South African opinion is articulate and responsible. Indian opinion is less easily ascertained and consequently more [illegible] the essence of the difficulty and the real obstacle to a permanent solution of the Indian question in South Africa. It is peculiarly the function [illegible] the Cabinet has recognised the [illegible] in the matter. We gladly recognised the admir[illegible] a deputation of Indian sympath[illegible] in South Africa involved on the one hand [illegible] governing dominion to manage its own affairs [illegible] which calls itself Imperial can [illegible] a merely negative attitude towards them.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું.　　ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૮ મી જાન્યુઆરી, ૧૯૧૪.　　અંક ૮.

અધિપતિની નોંધ

સ્મટસ—ગાંધીના પત્રો

આ પત્રોનો તરજુમો અમે બીજે સ્થળે આપ્યો છે તે દરેક હીંદી ધ્યાનપુરવક વાંચશે એવી ઉમેદ રાખીએ છીએ તેની ઉપર લાંબી ટીકા કરવાની અમારી પાસે જગ્યા આ વેળા નથી તેમ તેટલો વખત પણ નથી. બન્ને કાગળોનું પરીણામ એ આવે છે કે

(૧) કમીશન પાસે એક પણ હીંદીએ પુરાવો આપવાનો નથી.
(૨) કમીશનમાં સુધારો વધારો કરવાની સુચના સરકારે ના મંજુર કરી છે.
(૩) એટલે જો હીંદી પુરાવો આપે તો કોમી પ્રતિજ્ઞાનો ભંગ થાય.
(૪) કમીશનમાં પુરાવા નહીં આપવામાં આપણો હેતુ પવિત્ર ને ધારમિક છે એમ સરકારે કબુલ કર્યું છે.
(૫) આપણે પડેલા ફટકાઓ વિગેરે બાબત પુરાવો કમીશન પાસે નથી આપી શકતા તેથી બીજી અદાલત પાસે પુરાવો ન આપવામાં આપણી નબળાઈ છે એમ નથી, પણ આપણે તેમાં આપણું સત્યાગ્રહીપણું વિશેષ બતાવીએ છીએ એમ સાબેત થાય છે. આ આપણો હેતુ સરકાર કબુલ રાખે છે.
(૬) આપણને લગતી બાબતો વિષે પગલાં ભરતાં સરકારે આપણી સાથે મસલત કરવી જોઈએ એમ આપણે બાર દઈ હાલમાં, સુચવતા આવ્યા છીએ એ આપણી માગણી કબુલ રહી છે.
(૭) આવા કારણથી આપણે સર બેંજામીન રોબરટસન પાસે આપણી હકિકત રજુ કરી શકીએ છીએ.
(૮) સરકાર જણાવે છે કે તેમનો ઇરાદો આપણી માગણી એો કબુલ રાખી જરૂર જણાય ત્યાં કાયદામાં ફેરફાર કરી આપણને સંતોષવાનો છે અને તે કામ સરકાર આવતી પાર્લામેંટની બેઠકમાંજ કરવાની ઉમેદ રાખે છે.
(૯) આમ થવાથી આપણને ઘટે છે કે આપણે સરકારને પોતાની ઇચ્છા પુરી પાડવાની તક આપવી ને સત્યાગ્રહ ફરી ઉઠાવવાનું મુલતવી રાખવું.
(૧૦) સરકાર પોતે ફટકા વિગેરેની ઇજા બાબત નકારનો પુરાવો કમીશન પાસે રજુ કરી શકતી નથી.
(૧૧) હાલમાં જે સત્યાગ્રહીઓ જેલમાં છે તેને સરકાર છોડશે.
(૧૨) સરકાર જે કંઇ આપવા માગે છે તે કમીશનની મારફતેજ આપશે એમ કહે છે.

ઉપર પ્રમાણે જો સરકાર કરે તો આ મહાન લડતનો અંત નજીક આવ્યો છે એમ માનવાનું કારણ છે પણ કદાચ જો તેમ સરકાર ન કરે તો આપણે કંઇ ગુમાવતા નથી. આપણે વધુ જોર કરી શકીએ છીએ. આપણે આપણા પગભારી ચાલસરાયને સંતોષ્યા છે, અને તેની સામને ચીડવતા બંધ રહ્યા છીએ, આપણને સલાહ આપનારા બાહુબળીઓની સલાહને આપણે તરછોડી નહીં ગણાય ને આપણને ફરી લડત લેવી પડશે તો આપણે જગતની આગળ આપણું સત્યાગ્રહ વિશેષ દીપાવી સકશું ને આપણે યુનીયન સરકારના ગેરઇનસાફ ને તેમની ગેરવરતણુંક વિશેષ સાબીત કરી શકશું.

નવા ઇમીગ્રેશન કાયદા નીચે જુલમ

ડેઇરેક્ટના મી. કાસમ કરોદીઆ જેઓ હાલ ડરબનમાં છે તેમના ઉપર ગુજરેલો જુલમ જાણવા જોગ છે. તેમને કેપના તેમજ નાતાલના રહીસ હક છે. એ હક ને આધારે તેમણે ફ્રી સ્ટેટમાંથી પસાર થતી રેલ મારફતે વગર તકલીફે ડરબન આવજાવ કરી છે. પણ હવે જમાનો બદલાયો છે. મી. કરોદીઆએ ગયા ડીસેમ્બર માસમાં ડરબનની રિટરન ટીકટ લઈ ફીકસબરગ રસ્તે મુસાફરી શરૂ કરી. ફીકસબરગ જે ફ્રી સ્ટેટની સરહદ છે ત્યાં મી. કરોદીઆને રોક્યા ને તેમને ઉતારી પાડ્યા ને જેલમાં રાખ્યા. તેમણે બેલ પર છુટવાની માગણી કરી તે નામંજુર રહી. અમલદારને તેના ઉપરી તરફથી જવાબ મળતાં સુધી મી. કરોદીઆને કેદમાં રહેવું પડ્યું. આમ ત્રણ દિવસ ગયા. પછી તેમને હદપાર કરીને કેપમાં પહોં ચાડ્યા. [illegible] જાણીતા વેપારી છે, તેને વોટનો હક છે, તેમની પાસે જમીન છે [illegible] રેલ ભાડા વિગેરેમાં દર માસે પા. ૬૦ થી ૭૦ સુધી ભરે છે. આવો જુલમ તેમની ઉપર ગયો છે. હવે તે ઇસ્ટ લંડન [illegible] દરિયા રસ્તે આવ્યા છે. પોતાનો કેસ સરકાર આગળ રજુ કર્યો છે, પણ હજુ જવાબ નથી મળ્યો એમ મી. કરોદીઆ જણાવે છે. ક્રૂગર્સડોર્પના હીંદી વેપારીની પણ આવીજ દશા છે એમ અમે તેઓની અરજી છાપીએ છીએ તે ઉપરથી જોવામાં આવશે. મી. કાસમ જુમા જે ત્યાં વેપાર કરે છે તેમને પણ એટલીજ તકલીફ ડરબન આવતાં પડી છે એમ તેમણે અમને સુચવ્યું છે. આંધળા અને અન્યાયી અમલના આ સજ્જડ દાખલા છે ને મી. ગાંધીએ રજુ કરેલી છેલ્લી માગણીને ટેકો આપનારા છે.

મી. એન્ડરૂઝનાં માતા

આ હીંદના મિત્રની માતાના ગુજરી જવાનો તાર સોમવારે મી. એન્ડરૂઝને મળી ગયો. તે વિષે ખબર પડતાં મી રૂસ્તમજી, ઇમામ સાહેબ, મી. પોલાક, મી પી. કે. નાયડુ, મીસીઝ ગાંધી, મીસીઝ નાયડુ, મીસીઝ દીવાન, મીસીઝ છગનલાલ ગાંધી, મી. ગોકળદાસ ગાંધી વિગેરે ખરખરો કરવા ગયા હતા. મી. એન્ડરૂઝને ઘણા હીંદીઓ તરફથી દિલસોજીના તારો આવી પહોંચ્યા છે. આ સાહેબની તરફ અમે પણ દિલસોજી બતાવીએ છીએ.

સમાધાની વીષે પત્રવ્યવહાર

મી. ગાંધીનો કાગળ

પ્રીટોરીઆ, જાન્યુઆરી ૨૧, ૧૯૧૪.

મુલ્કી ખાતાના પ્રધાનના સેક્રેટરી જોગ, પ્રીટોરીઆ.

સાહેબ, ફીનીક્સ જવાને નીકળતાં પહેલાં આવા સખત દબાણના વખતમાં જનરલ સ્મટસે તેમની સાથેની મારી મુલાકાત વેળા શાંતિ અને ધીરજ બતાવ્યાં તેને માટે હું તેમનો આભાર દરશાવવાની રજા લઉં છું. તેમણે ખુબ ધ્યાન આપ્યું તે વાત મારા દેશી ભાઇઓ ઉપકાર સાથ યાદ રાખશે.

મને માલુમ પડે છે કે હીંદી કમીશન વીષેની મારી સુચના સ્વીકારવાને પ્રધાન અશક્ત છે. (૧) મારી એક સુચના એવી હતી કે અમારાં દુખોના સવાલ વિષે તપાસ કરવામાં આવે ત્યારે હીંદી હીત સંભાળી શકે એવો એક પ્રતીનીધી તેમાં હોવો જોઇએ; અથવા (૨) બીજી સુચના એ હતી કે આ સવાલોનોજ વિચાર કરવાને હીંદી પ્રતીનીધીવાળું બીજું એક કમીશન નીમવું અને તેમ થાય તો હાલનું કમીશન માત્ર ઇન્સાફી અદાલત ગણાય. મેં એક ત્રીજી પણ દરખાસ્ત રજુ કરી હતી કે જે સરકારનો ઠરાવ જોતાં મારે અહીં લખવાની જરૂર નથી. મારી જે કોઇ સુચના સરકારે ધ્યાનમાં લીધી હોત તો કમીશનના કામમાં મદદ કરવાનું મારા દેશી ભાઇઓથી બની શકત. પરંતુ આ કમીશન (કે જેનો હેતુ રાજદ્વારી તેમજ ઇન્સાફી છે તેની) આગળ પુરાવો રજુ કરવા બાબત તો તેમનાં મનમાં સખ્ત બાધ ઉભો થાય છે. એ બાધ તોડવો તે ધરમ તોડવા બરાબર છે. હું અહીં ટુંકામાં જણાવું છું કે એ બાધનું મુળ એ હતું કે જ્યાં અમારાં દુખનો સવાલ હોય ત્યાં હીંદી કોમની કાંતો સલાહ લેવાવી જોઇએ અથવા તો તેમા [illegible] ધ્યાનમાં કોઇ પ્રતીનીધી રહેવો જોઇએ.

હું જોઉં છું કે પ્રધાન આ બાધ સમજી શકે છે અને તેને માન આપવા લાયક ગણે છે, પરંતુ પોતાનો ઠરાવ ફેરવવાને અશક્ત છે. તેમ છતાં આ વેળા મારી મુલાકાતે વખતે તેમણે

મસલત કરવાનો મુદ્દો સ્વીકારયો છે,

એટલે હું કમીશનના કામમાં આગળ પડી નડતર નહીં કરવાની, અને કમીશનનું પરીણામ આવે ત્યાં સુધી તથા પાર્લામેંટની આવતી બેઠકમાં કાયદો થાય ત્યાં સુધી સત્યાગ્રહ ફરીથી ચાલુ કરી સરકારની સ્થિતી મુશ્કેલ નહીં કરવાની મારા દેશી ભાઇઓને સલાહ આપી શકું છું. મસલતના મુદ્દા વીષે સરકારનું વલણ હું જે રીતે સમજ્યો છું તે ખરું હોય તો, પછી અમારાથી સર બેંજામીન રોબર્ટસન કે જેમને વાઇસરૉયે દયાથી ને દીરઘ દ્રષ્ટીથી કમીશન આગળ પુરાવા આપવાને નીમેલા છે તેમને મદદ કરવાનું બની શકશે.

નાતાલમાં હીંદી હડતાલ ચાલતી હતી તે વખતે હીંદી પર ગુજારી થયેલા વીતક આરોપ બાબતના સવાલ ઉપર અહીં એક શબ્દ કહેવાની જરૂર છે. ઉપર જણાવેલાં કારણોને લીધે કમીશન મારફત તે આરોપો સાબીત કરવાનો રસ્તો અમારે માટે બંધ થયો છે. અમારી પાસેનો સત્યાવાર પુરાવો પ્રગટ કરી અમારી પર બદનક્ષીના દાવા વેઠી લઇ અમારા આરોપો સાબીત કરાવવા હું આતે ખુશી નથી, કેમકે જુના ઘા તાજા કરવા કરતાં સાવ મુંગા રહેવું એ હું વધારે પસંદ કરું છું. પ્રધાનને હું ખાત્રી આપવા માગું છું કે સત્યાગ્રહી તરીકે જાત ઉપરની ઇજાઓનો કાંઇ બદલો વાળવાનું મોકુફ રાખ્યાનો, બની શકે ત્યાં સુધી અમે પ્રશ્ન કર્તવ્ય છીએ. પરંતુ અમારા મુંગા રહેવાનો ખોટો અરથ ન થાય તેની ખાતર અમારો ઉદ્દેશ કબુલ રાખવાના અને આરોપો વીષે કમીશન પાસે તેનો વિરોધી પુરાવો રજુ કરવામાં ન આવે એમ પ્રધાન પાસે માગણી કરું છું.

સત્યાગ્રહ બંધ રહ્યું એટલે તેની સાથે, સાધારણ જેલોમાં અથવા જેલ તરીકે જાહેર થયેલાં ખાણના કંપાઉન્ડમાં કેદ ભોગવી રહેલા સત્યાગ્રહી કેદીઓને મુક્ત કરવાની વિનંતિનો સમાસ થાય છે.

છેવટમાં, જે બાબતો વીષે દાદ માગવામાં આવે છે તે પણ અહીં ટુંકામાં કહી જવાનું અયોગ્ય નહીં ગણાય. તે બાબતો નીચે મુજબ છે:—

(૧) પા. ૩ નો કર રદ થાય અને જે હીંદીઓ ઉપરથી તે રદ થાય તેઓ ૧૮૯૧ ના નાતાલના ૨૫ નંબરના કાયદા મુજબ મુક્ત થયેલા ગીરમીટવાળા હીંદીઓના જેવોજ દરજો લગભગ ભોગવે.

(૨) શાદીનો સવાલ

(મેં મોઢેથી કહ્યું છે તેમ આ બે બાબતો વીષે નવો કાયદો પાસ કરવો પડશે)

(૩) કેપમાં જવાનો સવાલ (આ રાહત કારોબારી અમલ થીઆપવાની છે).

(૪) ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટનો સવાલ (આમાં આપેલી ખાત્રીમાં માત્ર થોડો ફેરફાર કરવાની જરૂર છે).

(૫) ખાસ કરીને હીંદીઓને લગતા ચાલુ કાયદાનો અમલ ન્યાયસર ભોગવાતા હકોને જાળવીને કરવામાં આવે.

નંબર ૩, ૪ અને ૫ તે વીશે ખાસ મુશ્કેલી નથી તેથી તે વિષે હાલમાંજ રાહત અપાય તો ઠીક એમ બતાવવા રજા લઉં છું; તેમ કરી અહીં રહેતી હીંદી વસ્તીના સંબંધમાં સરકારનો ઇરાદો સારો છે એમ તે બતાવી શકશે.

મને ભરોસો છે અને હું ઉમેદ રાખું છું કે પ્રધાન મારી માગણી સ્વીકારશે, અને તેમ થાય તો, આ કાગળના આવશ્યક મુજબ હું મારા દેશી ભાઇઓને સલાહ આપવાને તઇયાર રહીશ.

(સહી) **એમ. કે. ગાંધી.**

પ્રધાનનો જવાબ

પ્રીટોરીયા, તા. ૨૧ જાન્યુઆરી ૧૯૧૪

સાહેબ, તમારા આજની તારીખના કાગળના સંબંધમાં મુલ્કી પ્રધાને જવાબ આપવાની મને સુચના આપીને કહ્યું છે કે નાતાલની છેલ્લી હીંદી હડતાલ વિષે તપાસ કરવાને નીમાયેલા કમીશનના સભ્યો અથવા ઉદ્દેશમાં કાંઇ ફેરફાર કરવાનો ઇરાદો નથી એ વાત સાચી છે. પ્રધાન દિલગીરી બતાવે છે, પણ અલબત સમજી શકે છે કે તમે તો જાહેરમાં અગાઉ કમીશનના સંબંધમાં અમુક રીતે બંધાઇ ચુક્યા છો તેથી તમે કમીશન સન્મુખ હાજર થઇ શકતા નથી. બદનક્ષી વહોરતાં બીજી અદાલત પાસે જુના ઘા તાજા કરવા તમે પસંદ નથી કરતા તેમાં તમારો હેતુ પણ તે સમજી શકે છે. સત્યાગ્રહી હડતાલ વાળાઓની સામે સખત અથવા અયોગ્ય વરતન ચલાવવામાં આવ્યું છે એ તહોમતનો અગાઉની પેઠે સરકાર આજે પણ તેનીજ કરતા અને ભાર પુરવક ઇન્કાર કરે છે પરંતુ તમે અને તમારા મિત્રો કમીશન સન્મુખ હાજર

નહીં થવાનો અને જે તહોમતોનાં ટેકામાં પુરાવો નહીં લાવવાનો ઠરાવ કર્યો છે, એટલે એમ થયું કે કમીસનને કોઇ તહોમત વિષે તપાસ કરવાનું રહેશે નહીં. પોતાના અમલદારોની વર્તણુંક શુદ્ધ બતાવવાને સરકારને તક નહીં મળી તેને માટે તે દિલગીર છે, પણ જો કોઇ ચોક્કસ બાબતમાં જવાબ આપવા પણું ન હોય તો કમીશનને તે તહોમતો હાથમાં લેવાનો કોઇ પણ જાતનો પ્રયત્ન કરવો તે નકામો વખત ગાળવા બરાબર છે એમ સરકારને લાગે છે. કમીશનને હીંદી હાડમારીના મુખ્ય મુદ્દાના સંબંધમાં જે ભલામણ કરવાની હોય તે વેળાસર મળે તેને માટે સરકાર આતુર છે. કેમકે તે ભલામણ આવતી બેઠક દરમીયાન પાર્લામેંટ આગળ રજુ કરી શકાય. આ ભલામણો પાર્લામેંટના સ્વીકારવાથી સંતોષકારક અને કાયમનો ફડચો થઇ જશે એમ ઉમેદ રાખવામાં આવે છે લાંબા વખત થયા ચાલી આવતી તકરારનો આવી રીતે નીવેડો લાવવાની સરકાર એટલી બધી અગત્યતા માને છે કે અણધાર્યા સંજોગોને લઇ કમીશનના કામમાં આટલી ઢીલ થઇ ચુકી છે તેમા વધારે ઢીલ કરી પરીણામે કાંઇ હાની પહોંચે એવું જોખમ ન ખેડાવુ જોઇએ. વળી હવે જો કુસકી બાબત તપાસ થાય તો તે એક તરફીજ અને તે તો મુખ્ય તકરારની સાથે ગૌણ અને ઉતરતા દરજ્જાની ગણાય. તેથી જો સત્યાગ્રહી અને હડતાલવાળાઓ તરફની વર્તણુક બાબત કોઇ ખાસ આરોપ કમીશન પાસે રજુ કરવાની હીંદીઓ ના પાડે તો પછી સરકાર અને તેના અમલદારો સામે મુકાયેલા આરોપોનો ઇન્કાર કરવાને ખાતર સરકારને વધુ પગલાં ભરવાની જરૂર જણાશે નહીં. પરંતુ એસપરેન્ઝા અને માઉંટ એજકોમ્બમાં જે બનાવોને પરીણામે કેટલાક મરણો થયાં તેની તપાસ કરવાનું કમીશનને કહેવાનો સરકાર હક રાખશે. સાધારણ અને કંપાઉન્ડ જેલોમાંથી ખરા સત્યાગ્રહી હડતાલવાળાઓને મુક્ત કરવાની તમારી વીનંતીના સંબંધમાં લખવાનું જે જેલમાં રહેલા આ થોડાક કેદીઓને મુક્ત કરવાને તમારો કાગળ આવતાં પહેલાં જ ન્યાય ખાતાએ પગલાં ભરેલાં છે. તમારા કાગળને અંતે તમે જે દુઃખોનું ટાંચણ કરો છો તેના વીષે લખવાનું જે સરકાર, ઉપર પ્રમાણે, કંઇ પગલાં ભરતાં કમીશનની ભલામણની રાહ જોશે.

(સહી) ઈ. એચ એમ. ગોરજીસ
મુલકી પ્રધાનના સેક્રેટરી.

મી. ગાંધીનો ઇંટરવ્યુ

'ડેલી મેઈલ'ના પ્રતિનિધિએ મી. ગાંધીની ગયે શુક્રવારે જોહાનીસ્બર્ગમાં મુલાકાત લીધી હતી. સમાધાની વિષે છપાયેલા પત્રવ્યવહારના સંબંધમાં મી. ગાંધીએ તેમને જણાવ્યું હતું કે કમીશનમાં હીંદીઓનું હિત જાળવનાર કોઇ નહીં નીમવાથી જે મુસ્કેલી ઉભી થઇ હતી તેનું સમાધાન કરવાને હીંદીઓ જે આશયથી કોશીસ કરી રહ્યા છે તે આસપ ક. આફ્રિકાના ગોરાઓ સમજી શકશે એવી ઉમેદ હું રાખું છું અને હું એમ પણ ઉમેદ રાખું છું કે જેલમાં હતો તે દરમીયાન ખરાબ વરતનના સંબંધમાં જે દોષો મુકાયેલા છે તે વિષે મારા દેશી ભાઇઓને જે વલણ પકડવાની હું સલાહ આપું છું તેનો ઉદ્દેશ તેઓ બરાબર સમજી પોતે પણ તેવુંજ વલણ બતાવશે. સત્યાગ્રહની લડત પાંચ ઉપયોગી મુદ્દાઓ ઉપરથી શરૂ થઇ છે, અને તે મુદ્દાઓને લગભગ બધા તરફથી ... મળેલા છે. સત્યાગ્રહની લડત હવે મુલતવી રહી છે અને મુકદ્દમાં તહોમતો વિષે અમે કંઇ પગલું ભરતા ગયે રહ્યા છીએ એટલે જાહેર પ્રજા અને સરકારને આ મુદ્દાઓ શાંતિથી વીચારવાનો વખત મળશે. હીંદી લગ્નને કાયદેસર મનાવવાનો અને ત્રણ પાઉંડનો કર બીજી કોઈ પણ જાતની શરત વગર રદ કરવાનો અમને હક છે તેમાં કોઇપણ સમજુ માણસ વાંધો લઈ શકે તેમ નથી. સત્યાગ્રહની બીજી બાબતો વિષે મેં અગાઉ જણાવેલું છે તેમ કારોબારી અમલનુંજ કામ છે

મરા કાગળ ઉપરથી તમે જોશો કે આ મુદ્દા ગયે નરસે સત્યાગ્રહ શરૂ થયું તે પહેલા મી. કાછલીઆના કાગળમાં સરકારને જે મુદ્દાઓ જણાવ્યા હતા તેજ પ્રમાણે છે.

છાપાઓની ટીકા

સ્મટસ ગાંધીના પત્ર વહેવાર ઉપર ટીકા કરતાં 'રેન્ડ ડેલી મેલ' જણાવે છે. મી. સ્મટસ તેમજ મી. ગાંધીએ પોતાની કલમ ચાતુરી ને સુક્ષ્મ મુદ્દાઓ ઘડવાની કુશળતાની સીમા બતાવી છે. તેમાંથી અરથ એજ નીકળે છે કે હવે કમીશનનુ કામ ટુંકું ને સરળ થઇ પડ્યું. 'મેલ' ધારે છે કે સરકાર હીંદી માગણી કબુલ કરશે તે તે આવતી પાર્લામેન્ટની બેઠકમાં સત્યાગ્રહના જ્વરનો અંત આવશે.

'ટ્રાંસવાલ લીડર' ટીકા કરતાં સુચવે છે કે મી. ગાંધીએ સુચવેલી માગણી સરળતાથી અપાય તેવી છે. ને તે આવતી બેઠકમા અપાઇ જશે એમાં શક નથી. પુરાવો નથી આપવાનો તે બાબત ટીકા કરતાં અધીપતિ જણાવે છે કે પુરાવો ન આપવાનો ઠરાવ કરી મી. ગાંધીયે કબુલ કર્યુ છે કે ફટકા વિગેરેની વાતો ચલેલી પાયાદાર ન હતી.

મી. ગાંધીના કાર્યને ટેકો

ઉપરના પત્ર વહેવાર ઉપરથી જોઇએ છીએ કે મી. ગાંધીને કોમની બહાલી મેળવવાની જરૂર થઈ પડી. કેમની સુચના જે સરકારે સ્વીકારી છે તે નવી હોવાથી કોમ આગળ રજુ કરવી જોઈએ. આ કાગળો તુરત પ્રીટોરીઆ તથા જોહાનીસ્બરગના હીંદીની પાસે રજુ કર્યા ને તેઓએ તે પસંદ કર્યા. પછી ડરબન આવતાં મી. ગાંધીએ તે કાગળોની મતલબ ન્યુકેસલ તથા વેરુલમના હીંદીને કહી સંભળાવી તેમણે પણ પસંદ કરી. મેરીત્સબરગમાં હીંદી ભાઇઓ સ્ટેશન પર મળ્યા ત્યાં કંઇ સવાલો ઉઠતા જણાયા. ઉપરે ડરબનમાં મી. ગાંધી મી. એનડ્રુઝની સાથે શનીવારે પહોંચ્યા માર્શલ લોને લીધે મીટીંગ બાબત પરવાનગી મેળવવી પડી ને તીખાં ભાષણો ન કરવાની અને ગઇ ગુજરી ઉપર ટીકા કે તકરાર ન ચલાવવાની અને પત્ર વ્યવહાર ઉપર કોમનો મત જણાવવાની બાબતમાં જ બોલવાની શરતે રજા આપવામાં આવી. મીટીંગ મેદાનમાં કરવામાં આવી હતી. તેમાં મી. એન્ડ્રુઝ, મી. પીયરસન, મી. પોલાક, મી કેલનબેક, મી. આઈ મેક, મીસ સ્લેસીન, મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, મી. હાજી ઇસ્માઇલ હાજી અબુબેકર ઝવેરી, મી. સેજરસ ગેબ્રીએલ, મી લોરેન્સ, મી અંબારામ મહારાજ, મી દાસ માઇલ મુસા, મી. સેનરસ, મી. ક્રીસ્ટોફર, મી. થંબી નાયડુ, મી પારસી રુસ્તમજી વિગેરે હાજર હતા. ... મેદાન ... હતું ... હતો. પ્રમુખ સાહેબ સુધી

બોર્ડ ઉપર બેઠા હતા. ઈમામ સાહેબ અબદુલ કાદર બાવાઝીર પ્રમુખસ્થાને હતા. [મી. ગાંધીએ પોતાનું ભાષણ શરૂ કરતાં જણાવ્યું કે મી. એન્ડ્રુઝને તેમની મા મરણ પથારીએ હોવાના ખબર મળવાથી અને તેમના પ્રીટોરીઆમાં સખ્ત કામને લીધે તાવ આવવાથી ન આવવા વિનંતી કરેલી પણ મી. એન્ડ્રુઝે ન સ્વીકારી અને મીટીંગમાં આવ્યા એ તેમનો હીંદ તરફ ગાઢ પ્રેમ દર્શાવે છે. જે શરતી સમાધાની થઈ છે તે વિષે મી. ગાંધીએ કાગળોનો હેવાલ સંભળાવ્યો ને પોતે કરેલું કારય બહાલ રાખવાનું સભાને સુચવ્યું.] પછી મી. એન્ડ્રુઝે પણ તેવા પ્રકારનું ઉરદુ જબાનમાં ને ઈંગ્રેજીમાં ભાષણ કર્યું. મી. પોલાક ને મી. કેલનબેકે પણ કારય પસંદ કર્યું. પછી ઠરાવ સભા પાસે મુકતા ઈમામ સાહેબે મી. એન્ડ્રુઝની તરફ દિલસોજી બતાવી. મી. ગાંધીના કારયને પસંદ કરવાનાં કારણો બતાવી મી. રૂસ્તમજીએ નીચેના ઠરાવની દરખાસ્ત કરી "નાતાલ હીંદી એસોસીએશને બોલાવેલી આ સભા મી. ગાંધીના કારયને બહાલ રાખે છે ને ઉમેદ રાખે છે કે તેમાં જણાવેલી માગણીઓ કબુલ રાખવામાં આવશે." આ દરખાસ્તને મી. લેઝરસ ગેબ્રીઅલ, મી. કંબી નાઇડુ, મી. પી. કે. નાઇડુ, મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી તથા મી. લાલ બહાદુરસીંગે ટેકો આપ્યો. પછી તે બાબત હાથ ઉંચા કરાવતાં પહેલાં કોઈને કંઈ કહેવું પુછવું હોય તો તેમ કરવાનું સુચવ્યું. મી. ગુલાબસીંગે બે સવાલ કર્યા. એક તો એ કે મી. ગાંધીના ભાષણમાં તેમજ કાગળમાં કમીશનની પાસે પુરાવો નહીં આપવાની વાત છે છતાં તે સર બેંજામીન રોબરટસનને મદદ કરવાનું મી. ગાંધી જણાવે છે ત્યારે શું એ કમીશનને પુરાવો આપ્યા બરોબર ન થયું? વળી કમીશનમાં સર બેંજામીન બેસે છે એટલે તો કમીશન આગળ પુરાવો આપ્યો એમજ થયું સવાલ. [મી. ગાંધીએ ખુલાસો કર્યો કે કમીશનને પુરાવો આપવા જેવું કઈજ નથી. આપણે શું માગીએ છીએ એ સર બેંજામીન આગળ રજુ કરવા આપણે બંધાયા છીએ. સર બેંજામીન શો પુરાવો આપશે એ તો તેમની મુખત્યારી ઉપર છે. સર બેંજામીન પોતે કમીશનના મેમ્બર છેજ નહીં. માત્ર હીંદી સરકાર તરફથી નીમાએલા સાક્ષીજ છે. એટલે કોઈ પણ રિતે કોમે લીધેલી પ્રતિજ્ઞાનો ભંગ નથી.] આ સમજુતી થયા પછી ઈમામ સાહેબે હાથ ઉંચા કરાવતાં ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયો.

મીટીંગમા ઓછામાં ઓછા ત્રણ હજાર હીંદીની હાજરી હતી ને તેમાં આસપાસના ગામોમાથી હીંદીઓ રેલ રસ્તે તેમજ ચાલીને આવ્યા હતા.

મી. પીઅરસન જે મી. એંડ્રુઝની સાથે આવેલા છે તે સાહેબ તદ્દન પોતાને ખરચે આવ્યા છે અને નાતાલમાં જુદી જુદી કોઠીઓ વિ. માં ફર્યા કરે છે તેનું ખરચ પણ પોતે જાતે ઉઠાવે છે. તેમનો સ્વભાવ એટલો બધો નરમ છે કે તેમને માન અપમાનનો વિચાર જ નથી આવતો. આપણા લોકોની સાથે ઘણી સહેલાઈથી અને સાદાઈથી ભળી જાય છે.

ગયે રવીવાર તા. ૧૮મીએ અમગેનીના મી. જી. એમ. મુડલીએ તે ભાગના ખેડુતોને મળવાના હેતુથી મી. પીઅરસનને આમંત્રણ આપેલું હતું. આ વખતે મેસરસ ગોપી મહારાજ અને બીજા કેટલાક ત્યાં આવેલા હતા. જમ્યા બાદ મી૦ પીઅરસને સી. ડી. લેકના ખેડુતોની મુલાકાત લીધી

લડતના ખબરો

મી૦ ગેબરીઅલ આઇઝાકને જેલ

મી. ગેબરીઅલ આઇઝાક જે આપણા ખરા ગોરા મિત્ર છે અને જે ન્યુજરમનીમાં ગરીબ મજુર હિંદીની સેવા કરતા હતા તેમની ઉપર પાઇનટાઉનમાં ગયે સોમવારે કેસ ચાલ્યો. આરોપ એ હતો કે તેમણે ગીરમીટીઆ હિંદીને આશ્રય આપ્યો. સમાધાનીની રૂએ મી. આઇઝાકે કેસ મુલતવી રાખવાની માગણી કરી. માજીસ્ટ્રેટે ન સ્વીકારી. મી૦ આઇઝાકે આરોપ કબુલ રાખ્યો. તેમને બે માસની સાદી સજા અથવા પા. દસનો દંડ થયો. મી. આઇઝાકે જેલ જવાનું પસંદ કર્યું છે. આ બાબત મી. ગાંધીએ સરકારને તાર કર્યો છે ને મી. આઇઝાક આવતે અઠવાડીએ છુટવાના ખબર આવતા અંકમાં આપવાની અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

ડરબનમાં કમીશનની બેઠક

કમીશનની બેઠક સોમવારેથી શરૂ થઇ હતી તેમાં કોઈ હિંદીએ પુરાવો નથી આપ્યો એ વખાણવા લાયક કામ થયું છે. સરકાર તરફથી આપણી ગેરહાજરી ઉપર કંઇ ટીકા થએલી જોવામાં આવતી નથી. પુરાવો માત્ર એસ્ટટો ઉપર બંદુક વપરાયા બાબત આપવામાં આવ્યો છે. તેનો વધારે હેવાલ આવતી અંકમાં આપવા ઉમેદ રાખીએ છીએ.

સર બેંજામીન પ્રીટોરીયામાં

સર. બેંજામીન રોબરટસને પ્રીટોરીયામાં હીંદી કોમના આગેવાનોની મુલાકાત સોમવાર તા. ૨૯ મી એ લીધી હતી. સહુ મી. હાજી હબીબને ત્યાં મળ્યા હતા. સર બેંજામીન અને તેના સેક્રેટરી મી. સ્લેટરને ફુલોના હારોથી વધાવી લીધા હતા. હાજર રહેલા ગ્રહસ્થોમાં મી. તઇયબ હાજી ખાન મહમદ, મી. કાસમ આદમ કાળા, મી. વી એસ પીલે, મી. ગોપાલ, મી. જીવા મહમદ બારબર, બાબુ રેલારામ, મી. અલી ઇસ્માઇલ, મી. પ્રભાશંકર જોશી, મી. જટાશંકર જોશી, મી. એમ. વી. પટેલ, મી. ખમીસા, મી. એમ. એસ. પડીયાચી, મી. આર. કે. પડીયાચી, મી. બાબુ લાલ. મી. જીવણભાઇ ખોજા, મી. અયુબ હાજી બેગ મહમદ, મી. હાજી કાસમ, મી. નરોતમ, મી. આસોમલ, મી. વીઠલ પરશોતમ, મી. એન્ડરૂઝ, મી ગાંધી તથા મી. હાજી હબીબ હતા. મી ગાંધીએ મી હાજી હબીબે બનેલી બીનાનો તારીખે સર બેંજામીનને સંભળાવ્યો તેમાં સોનેરી કાયદો, લાઇસેન્સની બીના, ગ્રામના ધારા, પગથી પર ચાલવાના ધારા વિ. બધી હકીકતોનો ચિતાર આપી ગયો હતો. સર બેંજામીને પોતાથી બનતી મદદ કરવાનું કહ્યું હતું.

સોની મહાજનની મદદ

ગયે રવિવારે બાર વાગે ડેપો રોડમાં સોની મહાજન મળ્યા હતા. તેઓએ મી. એન્ડરૂઝ તથા મી. પીઅરસનને માન આપવા સારૂ સરસ મેળાવડો કર્યો હતો. તેમાં મી. ગાંધીને સોની મહાજન તરફથી સાર્વજનીક કામમાં વાપરવા પા. ૨૬-૫-૩ની થેલી અંબારામ મહારાજે આપી હતી. મેળાવડામાં ઘણા હિંદી આગેવાનો હાજર થયા હતા. તેમાં મી૦ શેખ મહેતાબે ને તમના શિષ્યોએ સુંદર શૂર ઉપજાવનારૂં કાવ્ય ગાયું હતું. ઉઘરાણાની નોંધ અમે આવતે અઠવાડીએ સ્વીકારશું.

છુટ્યા

બુધવાર તા. ૨૧મીએ મેસરસ બ્રીજમોહન, સોમર, ભગીરથી, શેખફરીદ, રામપ્રકાશ, મીન.પન, રામખેલાવન, કેશુ, મુચુ, અને ગોકલ ડરબન જેલમાંથી ત્રણ મહીના પુરા કરી છુટ્યા. મેસરસ એન્થની સેબાસ્ટીઅન, ટી પુનસામી નાઇડુ, પપૈયા, બી. રામ કીસન, આર. પીલે અને ગમ સામી ગોવીંદુ તા. ૨૩મીએ છુટ્યા. બીજા સત્યાગ્રહી ભાઇઓની પેઠે તેમનો પણ યોગ્ય સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો.

મેસરસ મણીલાલ ગાંધી ફ્રાંસીસ, અનામલા, સુબીયા, અને ભગા એ સોમવારે ત્રણ મહીનાની જેલ પુરી કરી ડરબન જેલમાંથી છુટ્યા છે. તેમને લેવાને ઘણા હિંદીઓ ગયેલા પણ છુટવાના વખત પહેલાં દરેક કલાક આગળથી ઇમીગ્રેશન ઓફીસના કોઇ માણસ આવી છુટનારાઓ નાતાલમાં રહેનારા છે કે બીજી જગ્યાના છે તેની ખાત્રી કરવાને ઇમીગ્રેશન ઓફીસે લઇ ગયા હતા. ત્યાંથી એતો છુટા થઇ મી. રૂસ્તમજીને ઘેર આવ્યા. જેલને દરવાજે ઉભેલા ભાઇઓને આ ખબર પડતાં તેઓ પણ ત્યાં આવી પહોંચ્યા અને છુટેલાઓનો યોગ્ય સત્કાર કરવામાં આવ્યો.

પરચુરણ

મી. પ્રાગજી દેસાઇ આજે (બુધવારે) અને મી. સુરેંદ્રનાથ મેઢ આવતી કાલે છુટવાના છે.

બીજા કેદીઓ જે સમાધાની વીશેના પત્ર વ્યવહાર મુજબ છુટવાના છે, તેઓ હજુ છુટ્યા નથી. તેમના નામ વગેરે હકીકત તપાસવાને લીધે ઢીલ થઇ જણાય છે, પણ આવતો અંક છપાશે તે પહેલાં તેઓ છુટી ગયા હશે.

તા. ૨૦ જાન્યુઆરીએ ડરબન જેલમાંથી જે ૧૧ બાઇઓ છુટી અને જેની છબી અમે તા. ૨૯ અકટોબર ૧૯૧૩ના અંક સાથે આપેલી છે તેમની સાથે જેલમાં ૭ બાળકો હતા તેમનાં નામ નીચે મુજબ છે. છોકરીઓ—શેષુમા નાઇડુ, રાજુમા પીલે અને એંજલા પીલે. છોકરાઓ—રામદત્ત ભવાની દયાલ, સભાપતી રાને વેલુ નાઇડુ.

સત્યાગ્રહી અગીઆર બાઇઓ જે છુટી તેમાંની મીસીસ મુરગને ગયે રવિવારે છોકરાને જન્મ આપ્યો. તે સત્યાગ્રહીનું બાળક હોવાથી અને તેની માએ તેને પેટમાં રાખી ત્રણ માસ જેલમાં કહાડ્યા તેથી તેનું નામ સત્યાગ્રહન રાખવાનો ઠરાવ મીસીસ મુરગને કર્યો છે.

સર બેંજામીન રોબરટસન પોતાનો પુરાવો કમીશન આગળ આવતી કાલે (ગુરૂવારે) રજુ કરશે એવો સંભવ છે. તેઓ સાહેબ પાંચમા મુદ્દા ઉપર બધી હકિકત એકઠી કરી રહ્યા છે. ને તે સંબંધે ઇમીગ્રેશન કાયદો, વેપારી પરવાનાનો કાયદો, સોનેરી કાયદો વિગેરેથી ઉત્પન્ન થતી હરકતોનો પુરાવો એકઠો કરી તેમની પાસે મુકવાની તઇયારી ચાલી રહી છે.

મૌલવી મોહમદ સીપાઇનો કેસ (જેની કેટલીક હકીકત અમે ગયે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ) ફરીને તા. ૨૧ના રોજ વેરૂલમ માજીસ્ટરેટ આગળ ચાલ્યો હતો. આજ રોજ સાક્ષીઓ, એક નેટીવ નામે કોંબો, મોલા બક્ષ, દાદુ સાહેબ, તથા શમશેર ખાનની જુબાનીઓ લેવાઇ હતી. તહોમતદારે કહ્યું કે હું મારો બચાવ પાછળથી કરીશ, પણ એટલું કહું છું કે હું ઘણો ખીજવાયેલો હતો ને તેના પર સાધારણ હુમલો કરેલો.

આજના અંક સાથેની છબી

ટ્રાંસવાલની સત્યાગ્રહી બાઇઓએ પકડાઇ જેલમાં બેસવા કેટલો પ્રયત્ન કર્યો છે તે આ છાપાના વાંચનારાઓ જાણે છે. જોહાન્સબરગ વીરીનીખન વગેરે ઠેકાણે મહેનત કરી અને ન્યુકાસલમાં જેલ મેળવવાને ફતેહ પામેલી ૧૧ બાઇઓની છબી અમે અગાઉ આપી ગયા છીએ. આજના અંક સાથે ટ્રાંસવાલની ૭ બાઇઓની છબી છે. જેલ જવાનો તેમનો પ્રયત્ન ટ્રાંસવાલમાં ફળીભુત નહીં થયો એટલે તેઓ નાતાલ માં આવી ડરબન, ટોંગાટ વીગેરે જગ્યાએ આ બાઇઓ ફેરી ફરવા લાગી ચારેક બાઇઓ ફેરી ફરતાં એક વખત પકડાઇ પણ હતી. પણ તેમને છોડી મુકવામાં આવી. છેવટે ફરીને ટ્રાંસવાલ ગઇ, અને સરહદ ઉપર પરમીટ બતાવવાની ના પાડી એટલે તેમનું મન ધાર્યું થયું. તેમને તા. ૨૨ ડીસેંબરે વોકસરસ્ટમાં ત્રણ માસની જેલ મળી છે અને ત્યાંથી થોડા દીવસ બાદ મારીત્સબરગની જેલમાં લાવવામાં આવેલ છે. છબીમાં બતાવેલ બાળક પણ માતાની સાથે જેલમાંજ છે.

મુંબઇની મંબવર સભા

[ગયા અંકથી ચાલુ]

આ સભાનો બાકીનો હેવાલ આ અઠવાડીએ વિસ્તારથી આપવાનું અમે ધારેલું પણ જગ્યાના દબાણને લીધે તેમજ સમાધાની બાબેની નવી સ્થીતીને લીધે ટુંકથી પતાવેલ છે.—અ. ઈ. ઓ.

પહેલા ઠરાવ પછી વાઇસરોયની દીલસોજ વરતણુંકને માટે આભાર માનવાનો બીજો ઠરાવ સર જમશેદજી જીજીભાઇની દરખાસ્ત અને મી. મહમદભાઇ કરીમભાઇ, તથા ઓન. લલુ ભાઈ સામળદાસના ટેકાથી સંપુર્ણમતે પસાર થયો હતો.

ત્રીજો ઠરાવ હડતાલવાળાઓ તરફ સત્તાધીશોએ જે વરતન ચલાવેલું છે તેને સખત રીતે વખોડી કહવા સંબંધી છે. આ ઠરાવમાં તપાસ કરનારી કમીટીમાં હીંદીવાનોના પ્રતીનીધીઓનો સમાવેશ કરવાની માગણી કરવામાં આવી છે. આ ઠરાવ મી. હોરમસજી વાડીઆએ રજુ કર્યો હતો તથા પુરશોતમ દાસ ઠાકોરદાસે ટેકો આપ્યો હતો.

ચોથા ઠરાવમાં ઓન. મી. વીઠલદાસ પટેલ તથા મી. નરસિંહ ચીંતામણ કેલકરે ('મરાઠા' પત્રના અધિપતિ) લોર્ડ એમ્પથીલનો આભાર માન્યો હતો.

તે પછીના ઠરાવ ઝાંઝીબાર અને કોલોનીમાંના હીંદીઓને લગતા, તથા ઠરાવોની નકલ હીંદી તથા વડી સરકારને મોકલવા બાબતના હતા. જેમાં મી. બી. સી. હોરનીમન (બોમ્બે ક્રોનીકલના અધિપતિ), મી. એમ. ટી. કાદરભાઇ (આ ગ્રહસ્થે ઓલ ઇંડીયા મોસ્લેમ લીગની લંડન શાખાના સેક્રેટરી તરીકે દ. આફ્રીકાના સવાલ માટે ઘણી ઉપયોગી સેવા બજાવી હતી.) મી. એચ. પી. મોદી અને બીજા બોલનારાઓ હતા.

સભા શેરીફ તથા પ્રમુખનો ઉપકાર માની છેક સાડા આઠ વાગે વીસરજન થઇ હતી.

રેવ. ફ્રેસર સોસાયટીના સબંધમાં કીમતી સેવા બજાવવા માટે ના. સુલતાન તરફથી મેસરસ હાજી દાઉદ મહમદ, બી. એમ. પારેખ, એમ. એસ. રદેરી, પસમાઇલ એ એચ. જગા અને પારસી રૂસ્તમજીને મજીદીઅનો ચોથ દરજ્જાનો ખેતાબ મળ્યો છે

બસુટોલેન્ડના હીંદી

બસુટોલેન્ડના હીંદી ભાઈઓએ નીચે પ્રમાણે અરજી સરકારને કરી છે:—

ત્રીસ વરસ થયાં બસુટોલેન્ડમાં હીંદીઓને વેપારી પરવાના આપવામાં આવે છે, અને અરજદારો હાલમાં પરવાના ધરાવે છે અને ત્યાં વેપાર કરે છે.

ફ્રી સ્ટેટનો જુનો કાયદો જે હાલ અમલમાં છે, તે પ્રમાણે સઘળા હીંદીઓને ફ્રી સ્ટેટમાં રહેવાસ અને વેપાર કરવામાંથી બાતલ કરવામાં આવ્યા છે; પણ થોડાક માસ થયાં આપના અરજદારોને દક્ષિણ આફ્રીકાની કલર્ડ જાતિઓને જે શરતે પાસ આપવામાં આવે છે તે શરતે છુટથી આપવામાં આવ્યા હતા અને દાખલ થવા દેવામાં આવ્યા હતા

આ હક અમારો વેપાર ચલાવવાને માટે ઘણોજ અગત્યનો છે, કારણ કે ફ્રી સ્ટેટમાં થઈને રેલવે મારફતે સઘળો સામાન આવે છે અને બેન્કનું કામ પણ ત્યાંજ થાય છે એટલે અરજદારોને ફ્રીસ્ટેટમાં થોડી મુદત માટે વારંવાર જવું પડે છે. વળી આખા દ. આ. માં મુખ્ય મુખ્ય મથકોએ અમારો પાક માટીએ મોકલવાની અમને છુટ મળવી જોઈએ, અને વધારામાં ફ્રી સ્ટેટમાંજ અમે અમારાં પશુઓ વેચીએ છીએ. અમે આ બાબતોમાં આખા દ. આ.ના ઘણા મોટા ગ્રાહક છીએ

નવા ઇમીગ્રેશન કાયદા (સન ૧૯૧૩નો નં ૨૨) અને એવાજ બીજા કાયદાઓને લીધે પાસના કાયદા એટલા કડક થવાથી અને શરતો એટલી બધી કંટાળા ભરેલી છે કે બરી રીતે ફ્રીસ્ટેટમાં દાખલ થવામાં હરકત કર્તા છે ફ્રીસ્ટેટમાં દાખલ થવાની પરવાનગી માટે સઘળી અરજીઓ પ્રીટોરીઆ કરવાની હોય છે. અને પઇસા અનામતે મુકવા પડે છે અને કર ભરવા પડે છે. આ બધાથી એટલો જુલમ થાય છે કે વેપારી જરૂરીઆતો માટે પાસના કાયદા તદ્દન અટકાવ કરનારો છે. પાસની ના પાડવાનું યુનીયન સરકારના હાથમાં છે અને તેમ કરે છે.

ઇમીગ્રેશન કાયદાનો અમલ કડક અને અવિચારી છે. આ બાબતો સાબીત કરવાને ખરી હકીકતો રજુ કરી શકાય તેમ છે. ફ્રીસ્ટેટમાં પેસવા વિ બાબતમાં દ. આ. ના દેશીના કરતાં બસુટોલેંડના હીંદીઓની સ્થિતિ ઘણીજ હલકી છે.

દ. આ.ના દેશી હમેશાં છુટથી જઈ શકે છે અને આવી શકે છે.

અમને બ્રીટીશ સરકારની વફાદાર પ્રજા તરીકે લાગી આવે છે કે અમારા તરફ અપ્રમાણીકપણે વરતવામાં આવે છે અને તેથી અમારે આર્થીક નુકસાન અને ખોટ ખમવી પડે છે

સરહદ ઉપરનાં શહેરોના અમે સારા ઘરાકો છીએ તે તરફ જોતાં દ. આ. ની યુનીયન સરકાર પાસેથી સારી વરતણુંકની લાયકાત ધરાવીએ છીએ. વળી રેલવે અને જગાત ખાતાની બાબતમાં અને અનાજ તથા પશુઓના વેચનાર તરીકે યુનીયનની ઉપજમાં ઘણો મોટો વધારો કરનારા છીએ.

ઉત્તર બસુટોલેંડના હીંદીઓ અને ફ્રીસ્ટેટનો સંબંધ જુદી જ જાતનો છે, અને અમે ધારતા નથી કે જ્યારે ઇમીગ્રેશન કાયદો બનાવવામાં આવ્યો ત્યારે આનો કંઈ પણ વિચાર કર્યો હોય. બસુટોલેન્ડના કોઈ પણ ભાગમાં બેન્ક અને રેલવે નથી અને બજાર પણ નથી તેથી કરીને ગોરા અને કલર્ડ સઘળા વેપારીઓ ફ્રીસ્ટેટના સંબંધ ઉપર પુરેપુરા આધાર વાળા છે.

આ અરજીમાં જે હકીકતો રજુ કરી છે તે દક્ષિણ આફ્રિકાની બીજી જગાના હીંદીઓએ જે સવાલો ઉભા કરેલા છે તેની સાથે કંઈ લાગતુ વળગતું નથી.

જેથી કરીને ઇમીગ્રેશન કાયદો પસાર થતા પહેલાં ફ્રીસ્ટેટની સરહદ ઉપરના શહેરમાં અમારો વેપાર જે રીતે ચાલતો તે રીતે થોડા વખતને માટે ફ્રીસ્ટેટમાં પેસવાની રજા મળે એમ આપના અરજદારોની નમ્ર પ્રાર્થના છે; અને ઉપરની બાબતોમાં તપાસ થશે તો તેને અમે વધાવી લઈશું.

(સહી) ઈ. એન. મહમદ, એચ. જે. એચ. ઇસાક, તઈયબ આદમ, ટી. એન. મહમદ, ઓસમાન મહમદ, કાસીમ જુમા, હાસમ જુમા, એ. આર. મનસુર, સાલે મહમદ, દાદા આદમ, ઓસમાન સેકીઆ, મહમદ બરીકત, ઇસા એન્ડ કો. મુસા ઇસ્માઈલ, જુમા મહમદ, તઈયબ સુરતી. આજમ રસુલ, દાદા વલી, મહમદ કાસમ એન્ડ કો. તાર મહમદ ઇસ્માઈલ.

પાઇન ટાઉનના કેસ

સત્યાગ્રહીઓ માટે પાઇન ટાઉન આગળ ન્યુજરમનીમાં જે મથક રાખેલું છે ત્યાંથી પકડેલા ૧૪ માણસ અને ૧ બાઈના કેસ પાઇન ટાઉન કોરટમાં ગઈ તા. ૬ ઠી જાન્યુઆરીએ ચાલ્યા હતા. માજીસ્ટ્રેટે પુછતાં આ લોકોએ જણાવેલું કે તેમના ઉપર ઘણું દુખ પડે છે. એક બાઈ જેનું નામ 'ગુજરાતી' હતું તેણે જણાવ્યું કે તેના તરફ ઘણું ખરાબ વરતન ચલાવવામાં આવતું હતું. તે બીમાર હતી. એક દીવસ કામે ન ગઇ તેથી તેનો શી. ૨૦/— દંડ થયો હતો. તે જે કોઠી (હેરીસન) માં કામ કરતી હતી ત્યાંના જુલમ તથા બેદરકારી વિષે તે ઘણું સખત બોલી, અને ફરીથી ત્યાં નહીં મોકલવાની માજીસ્ટ્રેટને આજીજી કરી. માજીસ્ટ્રેટે તેને કહ્યું જે તારે પાછું જવું જોશે. કોરટનું માણસ તને લઇ જશે. ફરીને તેણે જવાબ આપ્યો કે પાછી ત્યાં મોકલવા કરતાં મારી નાખો તો વધારે સારૂં. કોરટના ફળીયામાંથી તેને રડતી લઇ ગયા. અને કોઠી પર મોકલી આપી.

પગાર, ખોરાકી વીગેરેની ફરીયાદો

કરતાં કેટલાક માણસોએ જણાવ્યું કે અમને માત્ર એક વાટકો ચાવલ અને એક તાંસળીમાં મકાઈની ઘેંસ આપે છે. નીમક ખરીદવાને માટે અમારે ચાવલ વેચવા પડતા હતા જ્યારે અમે ફરીયાદ કરીએ ત્યારે અમને મારવાનો પોલીસને હુકમ મળે છે. અમને ગ્રીનવુડ પારકના માજીસ્ટ્રેટ આગળ ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા અને ત્યાં પા. ૧ નો દંડ થયો હતો. માજીસ્ટ્રેટે અહીં ટીકા કરી કે ઇમીગ્રેશન કાયદામાં એવી કોઇ કલમ નથી જેની રૂએ પા. ૧ દંડ થઈ શકે. બીજા એક માણસે કહ્યું કે તેને છેલ્લા મહીનાનો પગાર નથી મળ્યો. બીજી ફરીયાદ એ કરી કે તેઓને શી. ૨૫ પગાર મળવા જોઇએ તેને બદલે માત્ર શી. ૧૫ જ મળેલા. તેઓને ઘણું સખત કામ કરવું પડતું. ૪ વાગે સવારે ઘટ વાગે છે અને ત્યારથી કામ શરૂ કરવું પડતું. હું અને બીજા માણસો ઓછામાં ઓછા ત્રણ વખત પ્રોટેકટર પાસે અમારાં દુખોની ફરીયાદ કરવા ગયા, પણ દરેક વખતે અમને ઓફીસને અને અમારા સાહેબ પાસેથી પાસ લઇને આવવાનું કહેવામાં આવતું. હદીસ—(રજીસ્ટર નં. ૧૩૭૩૨૬) નામના એરમીટવાળા હીંદીએ કહ્યું કે તેની સાથે ઠરાવ માસીક શી. ૩૦ નો છે, પણ તેને માત્ર શી. ૧૦ જ મળે છે.

માજીસ્ટ્રેટે જણાવ્યું કે તમારી હકીકત ડીરેકટર પાસે મોકલીશ અને કમીશન પણ તમારી ફરીયાદ સાંભળશે પરંતુ તમારાં દુખો દુર કરવાનો ઉપાય કમલો તોડવાથી નથી થતો. અમઝોટી વેલીના રામ નાઇડુ, રેડી, અને પરસુબાને ત્રણ ત્રણ અઠવાડીઆની તથા જણાને ૧૦ દીવસની જેલની સજા મળી. હેરીસન એસ્ટેટના કાસુ, અમીરૂદીન, ચીનાપા, પીઢુ, સ્યુરામ અને બીજા પાચને ૭ દીવસની જેલ અથવા શી. ૧૦ ના દંડની સજા થઇ. ત્રણ અઠવાડીઆવાળાને અગાઉ બે વખત અને ૧૦ દીવસ વાળાને એક વખત સજા થયેલી હતી.

પાઇન ટાઉન જેલની કોટડીઓ

બે છે. આ બેમાં ઘણીક વખત સંખ્યાબંધ કેદીઓને પુરવામાં આવે છે. આની સામે મી. આઇઝાક કે જે સત્યાગ્રહી કેંપમાં માણસોની સંભાળ રાખવાને રહેલા છે તેમણે ત્યાંના માજીસ્ટ્રેટને કાગળ લખી જણાવ્યું છે કે આવી નાની કોટડીઓમાં આટલા બધાં માણસો પુરવાથી રોગના ફેલાવા સિવાય બીજું કાંઇ પરીણામ આવેજ નહીં. આમાંની એક કોટડીનું માપ આશરે ૯ ફીટ ૬ ઇંચ × ૬ ફીટ ૬ ઇંચ તથા બીજીનું ૮ ફીટ ૩ ઇંચ × ૯ ફીટ ૬ ઇંચ છે.

ખોરાકીના સંબંધમાં પણ મી. આઇઝાકે માજીસ્ટ્રેટને કાગળ લખેલો છે.

બીજી ૧૦ બાઇઓ અને ૧ છોકરો તા. ૧૬ મીએ ન્યુ જરમનીમાંથી પકડાયા. આમાંની કેટલીક હેરીસન એસ્ટેટ અને બીજી અવોકાની છે. તમાના પાચ જે બીજી વખત પકડાયા તેમને ૧૦ દીવસ તથા એક જે પહેલી વખત પકડાએલ તેને ૭ દીવસની જેલ અથવા શી. ૧૦ ના દંડની સજા થઇ છે. બીજાંઓને પાછા કોઠી ઉપર લઇ ગયા છે. હેરીસન કોઠીમાં કામ કરતી બાઇ મુરગીએ કહ્યું કે મારો ધણી જેલમાં છે. કોઠીમાં હતી ત્યારે મારા ઉપર માર પડ્યો હતો. પાછી જવાને બદલે હું ભીખ માગીશ. બીજી બાઇઓએ પણ ફરીયાદ કરી કે અમારા તરફ વરતન ઘણું અસભ્ય છે. અને કેટલીકને તો માર પણ પડ્યો છે. કેટલીકના ધણી જેલમાં છે અને કોઇ આશરો નથી. અમઝીંટોમાં રહેતા ઇસ્માઇલ નામના છોકરાએ કહ્યું કે મને માર્યો હતો. કોરટમાં જતાં પહેલાં તેણે ફરીયાદ કરેલી કે ત્રણ વરસનો પગાર તેને મળેલો નથી. આ છોકરાને ૭ દીવસની જેલ મળી છે.

ગયા ગુરૂવારે ઇમીગ્રેશન બોરડે મી. જીના નારણની અપીલ સાંભળી હતી. તેના વકીલ મી. ગોરડન હતા. તેની પાસે ૧૯૦૬માં કઢાવેલું ડોમીસાઇલ સરટીફીકેટ હતું. તે ડોમીસાઇલ માટેની અરજીમાં તેણે જણાવેલું કે પ્રથમ તે ૧૮૯૭માં નાતાલ આવ્યો. હમણાં હીંદુસ્થાનથી તે આવ્યો તે વખતે કરેલા સોગંદનામામાં તેણે જણાવેલું કે તે પ્રથમ ૧૯૦૧માં આવ્યો. આ હકીકત ઉપરથી ઇમીગ્રેશન ખાતાએ વાંધો લીધો અને કહ્યું કે ૧૯૦૬માં જે ડોમીસાઇલ કાઢી આપ્યું તે ખોટી ખબરોથી કાઢ્યું છે. ઉલટ પાલટ તપાસમાં મી. જીનાએ વીરોધી જુબાની આપી, અને બને હકીકત ખરી છે એમ બતાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો. બોરડના પ્રમુખ મી. બીન્સે કહ્યું કે અરજદાર ગભરાઇ ગયો દેખાય છે. તે વાત તે વધારે સારી રીતે કરી નાખે એટલા માટે કેસ બીજા દી સુધી મુલતવી રાખ્યો છે.

મરહુમ સુબ્રાઇનાં મરણ વિષે તપાસ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

કંપાઉન્ડર કેમ્પબેલની જુબાની

આ કેસમાં બે શાક્ષીઓની જુબાની ગયે અઠવાડીએ અમે આપી છે. બીજી નીચે મુજબ છે :

ફ્રેંક કેમ્પબેલ સોગંદ ઉપર બોલ્યા કે—નાટાલ એસ્ટેટમાં હું કંપાઉન્ડર છું. હું મી. ટેઇ અને મરહુમ સુબ્રાઇને ઓળખું છું. પહેલ વહેલો મેં સુબ્રાઇને તા. ૧ ડીસેમ્બરને સોમવારે ૬ા વાગે ઇન્ડીઅન ઓપિનિઅનના સંસ્થાનના એક ઘરમાં જોયો હતો. કમ્પનીનો એક હીંદી જે બીમાર હતો તેને લેવાને મને ત્યાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તેને શું થયું છે એવું પુછતાં તેણે કહ્યું હતું કે તેનો બરડો દુખે છે. મેં તેનો બરડો તપાસ્યો અને જમણા ખભાની નીચે બે ગોળ સોળ જોયા. મેં તે સિવા બીજા સોળ જોયાં નથી. જ્યારે મેં તેને કહ્યું કે એ બીમારી કંઇ ભયંકર ન હોતી, ત્યારે તે જવાબમાં બોલ્યો કે—"હું તંદુરસ્ત છું. અને આવતી કાલે કામે જઇશ." મેં તેને મારી સાથે માઉન્ટએજકંબ લીધો અને ત્યાં દેખરેખ રાખનાર ચાર જન્ટને સ્વાધીન તેને કર્યો.

મી ડીકન્સનની ઉલટ તપાસમાં તે બોલ્યા કે મારો મત પ્રમાણે મેં મરહુમની પીઠ ઉપર જે સોળ જોએલાં તે ચાબુકનાં નહોતાં. તે માણસને પહેલાં પણ મેં જોએલો. તે કેંક અંશે પક્ષપાતથી પીડાતો હતો તે હું જાણું છું. તે ઘણો અશક્ત નહોતો. તેમ છતાં તે ભારી મજુરી પણ કરી શકે તેવો નહોતો. છેલ્લાં બે વરસથી હું ફીનીક્સ વોટલ કંપનીમાં છું, તે દરમીયાન મરહુમ ઘણી સારી તંદુરસ્તી ભોગવતો, અને મારી સારવાર નીચે બીલકુલ તે આવ્યો નથી. મરહુમે પણ મને પોતાને ચાબુકનો માર પડ્યાનું કહ્યું નથી. તે સોમવારે જોતાં મને જણાયું હતું કે તે કામ કરવાને શક્તિમાન હતો.

મી ભીટરની ઉલટ તપાસમાં બોલ્યા કે—હું સોગંદ ઉપર કહું છું કે મેં જે સોળ જોયેલાં તે ચાબુકનાં નહોતાં. તે સોળ ગોળ હતા તેથી તેની મને વધારે ખાતરી થઇ. મેં ચાબુકનાં સોળ જોયા છે પણ તે સોળ તેવાં નહોતાં. જમીન પર પડી જવાથી અને પથ્થર અફળાવાથી જે સોળ પડે તેવા તે સોળ હતા. ફીનીક્સ સંસ્થાનમાં પણ મેં એક માણસને તેજ કહ્યું હતું. જ્યારે મેં મરહુમને જોયો ત્યારે તેણે કોટ પહેરેલો નહોતો પણ તેની કેડે એક કપડું હતું. ખાનપુરવઠ ની પીઠ મેં તપાસી છે. તેના ડાબા ખભાની નીચે બે સોળ, એક બીજાથી ચાર ઇંચને દુર હતા. તે સોળ બે ગોળ પથ્થરને લઇને પડ્યા હોવા જોઇએ ધાર વાળા પથ્થર હોત તો ચામડી પણ ઉખડી જાત. ચાર ચાર ઇંચને દુર બે પથ્થરો જમીન પર પડેલા હોય તો તે સોળ હતા. મરહુમ કંઇક ડાબી બાજુએ પીઠ ઉપર પડી ગયો હશે. સોળ ઉપરથી હું અનુમાન કરૂં છું કે તે જોરથી પડી ગયો નહિ હોય. મારા મત પ્રમાણે તે માણસ પક્ષપાતી હોવાથી નબળો થઇ જવાથી બાજુ પરથી તે પડી ગયો હશે. બે બાજુના સોળ જેવા છે તે સોળને પ્રસરતા મેં કદી પણ જોયા નથી. કોઇ માણસને ગુરૂવારે ચાબુકથી માર્યો હોય તો બીજે સોમવારે પણ તે સોળ દેખાય એવું મેં

કદી જોયું નથી. માર માર્યો હોય પછી પાંચ દિવસ માર ના સોળ રહ્યા હોય એવું મેં જોયુ નથી. તેથી મારૂં એવું માનવું છે કે તે સોળ ચાબુકના નહોતા. ફીનીક્સ સંસ્થાનમાંથી પાછો લાવ્યા પછી સુઝાઈને ચાબુકથી મારવામાં આવ્યો એવું મેં પહેલ વહેલું સાંભળેલું. પણ કોણે માર્યો તે સાંભળેલુ નહીં. એક હીંદીને પણ મેં જણાવેલું કે મરહુમને કઇબારે ખબર નહોતી. સુઝાઇને ચાબુકનો માર પડયો છે એવું મેં પહેલવહેલું ક્યારે સાંભળ્યું તે હું કહી શકતો નથી સોમવારની સાંજ સુધીમા મને તે બાબ વિષે કંઇ માહિતિ નહોતી. મારી તપાસ પછી મને કહેવામાં આવ્યું હતુ કે સુઝાઇને ચાબુકથી મારવામાં આવ્યો હતો પણ કોણે માર્યો તે કહેવામાં આવ્યું નહોતું. મેં સાંભળ્યું હતું કે મી. ટોડે સુઝાઈને ચાબુકથી માર્યો, પણ તે ક્યારે સાંભળ્યું તે હું કહી શકતો નથી. સુઝાઇ કામપર નહીં જવાથી તેના ઉપર કેસ કરવામાં આવ્યો છે એવી હકીકતની સાથેજ મેં ઉપરની બીના સાંભળેલી. પછી મેં એમ સાંભળેલું કે મી. ટોડ ઉપર હુમલો કરવામાં પણ આવ્યો હતો. મેં કોરટની બહાર સાંભળ્યું કે સુઝાઇને ચાબુકથી માર્યો હતો. સુઝાઈએ તે બાબતમાં મને કંઇ કહ્યું નથી. કોરટમાં જુબાની આપતાં પણ સુઝાઇને મે સાંભળ્યો નથી. સુઝાઈ જમીન ઉપર શાથી પડયો તે હું કહી નથી શકતો. પોતે જે કંઈ જોયું છે તે વિના બીજું કંઈ મારે માનવાનું નથી. હું ડાક્ટર નથી.

માજીસ્ટ્રેટના સવાલના જવાબમાં તે બોલ્યા કેઃ—પાંચ વરસથી હું હાલની જગ્યાએ છું. ૧૪ વરસ સુધી એક કેમીસ્ટનો મદદગાર હતો. અને નાટાલ મેડીક પલટણમા પાંચ વરસ સુધી હું સારજન્ટ હતો. જ્યારે સંસ્થાન છોડયું ત્યારે મરહુમે સુતરાઉ લાલ પહેરણ પહેરયું હતું. અને તેનો કોટ એક કોથળામાં હતો, જે અમે માઉન્ટ એજકુમ્બ પહોંચતાં ત્યાં મુક્યો.

જી. જે. ટોડ

સોગંદપુરવક કહ્યું કેઃ—હું ફીનીક્સ વેટલ્સ કંપનીનો મેનેજર છું. સુઝાઇ મારી ગીરમીટમાં હતો. તે ઓફીસ અને ટેલીફોન પાસે તપાસ રાખતો. તેના ડાબા હાથે પક્ષઘાત હતો. ટેલીફોનનો જવાબ આપવા સિવાય મારે બીજું બહારનું કામ કરવાનું નથી. તા. ૨૭ મી નવેમ્બરે મારા હીંદીઓ સાથે મારે કંઇ તકરાર થઈ પડી. ગુરૂવારે સવારે રીવાજ મુજબ તબેલામાં ગયો મારી ગાડીઓના સરદાર અચાસ્વામીએ મને કહ્યું કે ત્યાં કોઇ મજુર કામે આવેલ નથી. તેઓએ કહ્યું કે તમને હવે અઠવાડીઆનો ખોરાક મળી ગયો છે અને કામ કરવા તેઓ જશે નહીં. હું મારે ઘોડે બેઠો અને અમસ્વાસાની નામના એક કાફરને બોલાવ્યો. મેં તેને મારી સાથે બેરેક્સમાં આવવાનું કહ્યું કાફર બેરેક્સને એક છેડે મારી સાથે આવ્યો. ત્યાં કલકત્તીયા રહેતા હતા. મેં ઘોડેથી ઉતરી કાફરને મારો ઘોડો પકડવાનું જણાવ્યું. હું માણસો પાસે ગયો અને કહ્યું કે ગઇ કાલે તમને ખોરાક મળ્યા છતા કેમ કામે જતા નથી તેઓએ જવાબમાં કહ્યુ કે મુંબઇ વાળાઓએ કામે નહી જવાની તેમને સલાહ આપી છે મેં તેમને હાજરી પત્રક વખતે હાજર રહેવાને કહ્યુ અને તેમ દરેક હીંદીને કહી વળ્યો. બધા હીંદી વોટલમાં થઇને ચાલ્યા. હું બેરેક્સની દરેક કોટડીમા જોઈ વળ્યો, જે ૨૦૦ વારને આશર લાંબુ છે, જ્યારે હુ બેરેક્સને છેડે ગયો અને માણસોને કામે જવાનું જણાવ્યુ ત્યારે તેઓ ગયા હું પછી બેરેક્સને છેડે ગયો, ત્યા મરહુમ સુઝાઇ રસ્તાથી પાંચ વારને અંતરે ઉભેલો હતો. સુઝાઇ પાસે પહોંચતા એક ભયંકર બુમ સંભળાઇ. તેની પાસે જઇ મેં પુછ્યું કે તું કામે કેમ ગયો નથી? મરહુમ ઘણો ઉશ્કેરાયેલો હતો. તેણે પોતાના જમણા હાથથી ખાલી લાકડી ઉગામી અને હીંદી ભાષામાં કંઈક બોલ્યો. હુ તે ભાષા સમજી શકતો નથી. મેં તેની બીહામણી નજર જોયેલી. હું તેને ધીમેથી ખસેડી પાંચક વાર દુર લઈ ગયો. તે એકદમ ઉછળ્યો અને મારા તરફ ધસ્યો. મેં બીજી વખત ડાબા હાથથી તેની છાતીએ ધક્કો માર્યો અને દુર ખસેડયો. જમીન ઢાળવાળી હોવાથી મરહુમ એક નાળામાં પડી ગયો. પછી હું તેને ત્યાંથી છોડીને ચાલી ગયો મેં તેની સ્ત્રીને જે ત્યાં હાજર હતી, તેને ઉઠાડતા જોઇ. પછી મરહુમના ઉપ- મેં વેરૂલમમાં કેસ કર્યો તે પહેલાં મેં તેને જોયેલો નહીં. મે તેને ચાબુક મારી નથી મારી પાસે ચાબુક નહોતી પણ મારો ઘોડો ઝાલનાર કાફરને આપી હતી. મુખ્ય રસ્તા ઉપર મારાથી આશરે ૧૫ વારને દુર તે કાફર ઉભો હતો. ત્યાં નાના તેમજ મોટા કુહાડા સહીત સંખ્યાબંધ હીંદીઓ હતા. તે સમયે તેઓ વોટલની છાલ ઉતારતા હતા. બ્લેકબર્નના બનાવને સવારેજ આ બનાવ બનેલો હતો. બધા માણસો ઘણાં ઉશ્કેરાયલા હતા. હડતાલના સમયમાં હું મારી પાસે બંદુક રાખતો. સુઝાઇનો બનાવ બન્યા પછી મારી પાસે બંદુક છે એમ માણસોને જણાવવા ખાતર મારા ડાબા હાથથી બંદુકનો એક ખાલી અવાજ કરેલો. આશરે દશ અગર બાર મજુર ગેરહાજર હતા. સહેજ વાદળાં હતા પણ વરસાદ હતો નહીં. વખતસર ઘંટ વાગ્યા પછી થોડા વખતમાં હુ બેરેકસમાં ગયેલો. એબ્રામ્બરમ કરીને સરદારે તેમને કામે ચડવા કહ્યું. મરહુમ જ્યારે એસટેટ ઉપર આવ્યો ત્યારે મેં તેને ઓફીસમાં બેસાડયો. તે ગયા ઓકટોબરની તા. ૨૩ મીએ મારી ગીરમીટમાં બીજી વખત દાખલ થયો હતો. તે દીવસે સવારેજ મરહુમ મને મારવાને ઇચ્છતો હતો. તે સિવાય બીજી કોઇ પણ ફરીયાદ તેના સામે મારે નહોતી. મરહુમને તેની સ્ત્રી સાથે હમેશાં ઘણી તકરાર થતી. હું તેને મદદ કરતો. તેણે પોતાના પૈસા સાચવી રાખવા મને આપ્યા છે. તેની આ સાથેના થયેલ લગ્ન નોંધાયેલા નથી. તે ઇનાન્ડા તરફ મરહુમ સાથે રહેતી. અને પછી મારી પાસે આવી. બ્લેકબરન એસટેટ તરફ મારે તેને બદલવાની હતી. મારા સમજવા પ્રમાણે ચીના સ્વામી મરહુમનો છોકરો નથી પણ તેના ભાઇનો છોકરો છે.

મી. બીટરની ઉલટ તપાસમાં મી. ટોડે કહ્યું કેઃ—મરહુમની સાથે હું મળતાવડો હતો. તેની બધી તકલીફોમાં હું તેને મદદ કરતો અને તેની સંભાળ રાખતો. હું તેની સાથે ઘણી ભલમનસાઇ રાખતો તેથી મારા વિરૂદ્ધ મરહુમની કંઇ ફરીયાદ હોય શકે નહીં. તે કેટલીક વખત ઘણો રમુજી જણાતો. મેં મરહુમને પોતાની સ્ત્રીની પાછળ પાછળ ફરતો જોયો છે. તેનો પગ તદુરસ્ત હતો. તેનો એક હાથ પક્ષઘાતી હતો. તે સવારે તે ઉશ્કેરાયલો હતો હડતાલ સમયે તેઓ શું કરશે તેની કદી પણ ખબર નહોતી. બાર વરસ મારી સાથે રહ્યા છતાં હડતાલને સમયે તેઓ મને સલામ પણ કરતા નહોતા. સુઝાઈને લાત મારવાની હકીકત તદ્દન જુઠાણું છે. મેં ફક્ત તેને નીચે ધકેલી પાડ્યો હતો. જે કાફરે મારો ઘોડો પકડેલો

હતો તે પોતાની જુબાની આપી શકશે. સુઆઇને ચાબુક અગર લાત માર્યાનો હું ઇનકાર કરૂં છું. તે સવારે ચેન્ગીયન બેરેક્સમાં નહોતો. તે વખતે તે બેરેક્સમાંથી નીકળી જુદીજ દિશામાં ચાલ્યો જતો હતો પણ હાજરી પુરવા ખાતર મેં તેને પકડી આણ્યો. હીંદીઓનાં નામ બોલતાં માલુમ પડ્યું કે તે હાજર નહોતો તેથી તેની પાસે જતાં તે નાશી ગયો. મર હુમનું માથું ચોટલના ઝાડ સામે ચેન્ગીઅને અફાળેલું. જે બીના સાબીત કરવાને મરહુમ જીવતો હત તો પુરતી જુબાનીઓ લાવી શકત. સુઆઇથી ૨૦૦ વારને છેટે ચેન્ગીયન રહેતો હતો. મેં સુઆઇને ધક્કો મારવાથી તે પડી ગયેલ અને તેથી તેની પીઠે સોળ પડ્યા હોય, પણ તે સિવાય બીજું કંઇ કારણ હું જાણતો નથી. હું પણ ઉશ્કેરાયેલો હતો તેથી બીજી વખત મેં તેને ધકેલ્યો અને તે નાળામાં પડ્યો. જ્યારે મી. કેમ્પબેલે મરહુમને તપાસ્યો ત્યારે હું તેની સાથે નહોતો. મેં તેના બરડા ઉપર સોળ જોયા નથી. મરહુમ વેરૂલમમાં આવેલો તે પહેલાં મેં તેને જોયેલો નહીં. મી. વેસ્ટ તેમજ બીજાઓએ સુઆઇની પીઠે સોળ જોયેલા તેનું કારણ હું જાણતો નથી. ફીનીક્સમાં મેં એવા કેટલાક રમુજી બનાવો જોયા છે કે માણસો પોતાની જાતે શરીર ઉપર મારની નીશાનીઓ કરે છે. મારી વિરૂદ્ધ મી. વેસ્ટ અગર બીજાઓની લાગણી હોય એવું કંઇ હું જાણતો નથી. તેઓ મને કંઇ ખલેલ કરતા નહોતા. એસ્ટેટની સંભાળ રાખવાને મને પુરતું કામ હતું. પણ બધે ફરી વળી જુઠી હકીકત ફેલાવનાર કોઇ હીંદી છે. મરહુમને બે વખત ધક્કો માર્યો એ હું કબુલ કરૂં છું. જ્યારે મરજીમાં આવે ત્યારે મરહુમ લંગડો ચાલતો હતો. પણ તેના પગને કંઇ ઇજા નહોતી. નાળામાં ટીન વીગેરે કચરો પડ્યો હોય તેની મને ખબર નથી. તે માણસ મારા તરફ તેની લાકડી ફેરવતો હતો. જ્યારે તે ઉભો થયો ત્યારે ઘણો ગુસ્સે થઇ લાકડી ફેરવતો હતો. પણ મને મારવાનો તેને પ્રસંગ મળ્યો નહીં. તે વખતે તે જમણા હાથે લાકડીના પટા ખેલતો અને તેની આજુ બાજુ બીજા હીંદીઓ ઉભા હતા તેમના હાથમાં કુહાડીઓ હતી. હાજરી પુરતી વખતે તે ગેરહાજર રહ્યો, અને સુલેહનો ભંગ કર્યો, તે માટે મેં સુઆઇ ઉપર કેસ કર્યો. આ બાબતમાં પોલીસે શી તપાસ ચલાવી તે હું જાણતો નથી ફક્ત સુઆઇની બાબતમાં મારૂં સોગંદનામું કરવા હું વેરૂલમ બુધવારે આવેલો. તે કેસ તા. ૩ જી ડીસેમ્બરે ચાલેલો હું કોરટમાં હતો. અને મારા તરફથી મી ડીકન્સન હતા સ્વાભાવિક રીતે તો મારા વકીલને મેં બધી સત્ય હકીકત કહેલી હોય મને ખબર નહોતી કે પોતાને ચાબુકનો માર પડ્યો એવી હકીકતનું સોગંદનામું સુઆઇએ કર્યું છે. મેં ફક્ત મારી જુબાની આપેલી. કોરટમાં સુઆઇએ જુબાની આપેલી ત્યારે હું હાજર નહોતો, પણ મારો વકીલ હતો. સુઆઇએ પોતાની જુબાનીમાં કહ્યું કે મે તેને ચાબુકથી માર્યો છે; એ માટે હું નવાઇ પામતો નથી. મારા વકીલે સુઆઇની ઉલટ તપાસ કેમ કરી નહીં તે હું જાણતો નથી. (મી. ડીકીન્સન બોલ્યા કેઃ— મરહુમ જુઠું બોલતો હતો એવું મેં માની લીધેલું.) અને તેના સોગંદનામાનું યાદ નથી. મે તેની કંઇ દરકાર નહીં રાખેલી.

મી એન્ડરૂઝના પ્રીટોરીઆના ભાષણનો હેવાલ આવતી વેળા આવતે અઠવાડીએ અમે કવિરાજ રવિંનાથ ટાગોરની છબી પણ આપવા ધારીએ છીએ.

પરચુરણ

મી. આન્ડરૂસને લગભગ સો તાર ખરખરાના આખા દક્ષિણ આફ્રીકામાંથી મળ્યા છે. તે બધાનો મી. એંડરૂઝ આ છાપાદ્વારા ઉપકાર માને છે. મી. એંડરૂઝ તા. ૨૧ મી ફેબરૂવારીએ કેપથી ઇંગ્લાંડ જવા ઉપડી જશે ને ત્યાંથી ઇંગ્લાંડમાં થોડી મુદત રહી હિંદુસ્તાન જશે

પ્રીટોરીયામાં મી. એન્ડરૂસને માન મળ્યું ને વિશેષ મેળા વડા થયા તે તથા તેમણે આગળનું ભાષણ કરેલું તેનો હેવાલ આવતા અંકમાં અમે આપવાની ઉમેદ રાખીયે છીયે. હાલ એટલુંજ જણાવીએ છીએ કે પોળી કમીટીએ મી એન્ડરૂઝ રવાના થતાં તેમના હાથમાં રસ્તા ખરચ સારૂ પા. ૯—૧૦ મુકેલા હતા.

મી. ખેતસી હરીના ધરમ પત્ની સંતોક બહેન જેનો કેસ સુપરીમ કોરટ સુધી ગએલો અને જેને સારૂ સર આરથર આરમસ્ટરોંગે સરટીફીકેટ આપેલું તે ઘણા માસનો મંદવાડ ભોગવી ગયે શુક્રવારે સ્વર્ગવાસી થયા. તેમની મયતની પાછળ ઘણા બાઇઓ ગયા હતા. અમે મી. ખેતસીને અમારી દિલસોજી બતાવીએ છીએ.

ડરબનથી અહમદ યુસુફ કરોડીઆ લખી જણાવે છે કે ધલા ગામની મેહફીલનો ચંદો ટરાસવાલમાં મી. ઇ. એસ. કુવાડીઆની સરદારી હેઠળ ટુંક મુદતથી ચાલુ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં અત્યાર સુધીમાં લગભગ પાઉંડ ૧૦૦ થી ૧૧૬ સુધી ભરાઇ ચુક્યા છે. હજુ વધુ રકમ ભરાવા ચાલુ છે. ટરાંસવાલમાં ભરાઇ ચુક્યાથી નાતાલ ખાતે સદર ચંદાનો ખરડો થશે. જે તકનો લાભ લઇ નાતાલ ખાતે વસતા ધલા વાસીઓ તેને માન આપી શોભીતી રકમો ભરી આપશે એમ ઉમેદ રાખું છું.

મી. એમ. પી. ફેન્સી જોહાનીસબરગની હમીદીયા સોસાયટીના સેક્રેટરી ગયા શુક્રવારે ડરબન બંદરેથી સ્ટી. પાલમકોટામાં કુટુંબ સહીત દેશ જવા રવાના થયા છે. તેમને વળાવવાને બંદર ઉપર ઘણા મિત્રો હાજર હતા. સત્યાગ્રહની લડતની શરૂઆતના વખતમાં હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાયટી સ્થાપાઇ હતી અને તે વખતે આ મંડળના સેક્રેટરી મી. ફેન્સીએ ઘણી કીમતી સેવા બજાવી હતી ઇમામસાહેબ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર જે હાલ કેટલોક વખત થયાં ડરબનમાં રહી લડતને દરેક તરેહથી મદદ કરી રહ્યા છે તે આ મંડળના પ્રમુખ છે. મી. ફેન્સીએ દેશ જતા પહેલાં ટ્રાંસવાલ અને નાતાલમાં ફરીને પોતાના વતન રાંદેરમાં છોકરીઓની મદરેસા તથા પુરાણી મસ્જીદના સમારકામ માટે પા. ૧૫૦૦ નું ઉઘરાણું કર્યું હતું.

બુધવારે બપોરે સાડા ત્રણ વાગેથી મારીત્સબરગમાં વરસાદ સખત વાવાઝોડા સાથે શરૂ થયો હતો. અમારો ખબરપત્રી જણાવે છે કે તે પોતે વેદ ધરમ સભાના મકાન પાસે આ વખતે હતા. એ મકાન કે જ્યાં આગળ હડતાળ વખતે ગરીબ ભાઇ અને બહેનોએ આશ્રય લીધો હતો તેનું આખું છાપરૂં ઉડ્યું. અને તે સાથે વીજળીની બત્તીનો તાર તુટ્યો. આ વખતે મી૦ નલીયાના નોકર ભાઇ બાબુલાલની સ્ત્રી વીજળીના તારમાં સપડાઇ ગઇ. તેને મદદ કરવાને ભાઇ બાબુલાલ ગયા તે પણ સપડાયા. આ બન્ને તરતજ મરણ પામ્યાં. એક મદ્રાસી ભાઇના હાથમાં એકજ તાર હતો તેને કુવાડો મારી કાપી નાખવાથી બચી ગયો, પણ તેનો હાથ હવે ખપમાં આવશે નહીં. અહીં સત્યાગ્રહીઓ પણ રહેતા. અમારો ખબરપત્રી, સત્યાગ્રહી ભાઇ પદમસીંહનું આખું કુટુંબ તથા બીજા કેટલાક સત્યાગ્રહી સહજમાં બચી ગયા. પોલીસ અમલદાર આવી ગયા પછી બન્ને મરનારની લાસ મી. નલીયાના મકાન પર લઇ જવામાં આવી હતી.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . . 1914ஆம் ஜனவரி 28உ.

ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களுக்கும் ஜெனரல் ஸ்மட்ஸாவுக்கும் நடந்த கடிதப் போக்குவரத்து

சென்ற 21 தேதி, நம் தலைவரான ஸ்ரீமான் காந்தியவர்கள், தென்னாப்பிரிக்காவின் [illegible]

விசாரணை கமிட்டியின் விஷயத்தில் [illegible] இந்தியர்கள் தங்களுடைய குறைகளைப் பற்றி [illegible] மந்திரி [illegible]

[illegible]

[illegible] இந்தியர்களுடைய வேண்டுகோளாவது:— [illegible]

[illegible]

[illegible]

பராக்கிரமமுள்ள நம் இந்திய சகோதரிகளின் விடுதலை

சென்ற [illegible] [illegible]

[illegible] 11 பெண்மணிகளும் சென்ற 13 தேதி [illegible] ஜெயிலினின்று விடுதலை அடைந்தார்கள். [illegible]

காலஞ்சென்ற ஆறுமுகத்தின் விசாரணை

[illegible] அடிபட்டு [illegible] குண்மாக மரணமடைந்த ஆறுமுகத்தினுடைய விசாரணை [illegible] 19ம் [illegible] இவர் [illegible] பத்திராதிபராகிய மிஸ்டர் வெஸ்டிடம் போய் முறையிட்டதின்பேரில் அவர் இவரை வெருலம் கோர்ட்டுக்கு போய் பிரியாது செய்யும்படி அனுப்பினார். ஆறுமுகம் மிஸ்டர் மார்க் சமபோகத்தினால் அடித்தபின்பு குத்தி அவரை கீழே தள்ளினதாகவும் உதைத்ததாகவும் சொன்னார். ஆறுமுகம் [illegible] தினுடைய [illegible] பரிசோதனையினால் [illegible] பிடிக்கப்பட்டு [illegible] வேலை செய்ய [illegible] பெண்ணும் கடந்த நவம்பர் மீ 22ம் [illegible] வேலைக்கு போகாததை முன்னிட்டு எஜமானால் அடிபட்டவராம். இவரை இவ்விதமாய் அடிக்கும்போது தன்னுடைய மனைவியும் இன்னும் சில இந்தியர்களும் பார்த்திருந்தார்கள். மிஸ்டர் வெஸ்ட் ஆறுமுகத்திற்கு உதவி செய்ய நினைப்பதைக் கண்டு, மிஸ்டர் மார்க் என்பவர் [illegible] போடு [illegible] அடித்து போடுவதாக பயமுறுத்தினார். இதை கோர்ட்டில் பிரியாது செய்ததின் பேரில் மிஸ்டர் மார்க் என்பவரை 6 மாதத்திற்கு சமாதான [illegible] [illegible] 2½ பவுன் கட்டிக் கொடுக்கும்படி உத்தரவு செய்யப்பட்டது.

ஆறுமுகம் 5 நாள் ஜெயிலில் தங்கியிருந்தார். [illegible] ஒரு போலீஸ்காரரை [illegible] அனுப்பி, ஆறுமுகத்தை [illegible] அடிபட்ட [illegible] போக்குகள் சொல்லி இவரை கோர்ட்டுக்கு கொண்டு போய் அங்கே அவரின் மீதுதான் வேலையை விட்டு விட்டு ஓடி போய் விட்டதாக கேஸ் கொண்டு வந்தார்கள். ஆனால் மாஜிஸ்ட்ரேட், [illegible] இவரை தண்டிப்பதாய் பயமுறுத்தி அனுப்பி விட்டார்.

ஆறுமுகம் தன்னுடைய எஜமானன் மேல் கொண்டு வந்த கேசை கோர்ட்டுக்கு [illegible] விசாரணைக்கு முன்னமே தான் மரணமாயினார். இவர் ஜெயிலில் இருக்கும்போது [illegible] ஆஸ்பத்திரிக்கு கொண்டு போகப்பட்டு கடந்த [illegible] 10ம் [illegible] சென்றார்.

இவருக்கு சிகிச்சை செய்த டாக்டரும் [illegible] ஆறுமுகத்தினுடைய முதுகில் காயங்கள் இருந்ததாக சொன்னார்கள். அடிபட்ட அதேதினத்தில் மிஸ்டர் வெஸ்டும், மிஸ்டர் மார்க் என்பவரின் பாரிக்கில் இருக்கும் செல்லையன் என்னும் ஓர் இந்தியனும், [illegible] [illegible] இவருடைய காயங்களை பார்த்தார்கள். விசாரணையில் மிஸ்டர் மார்க் ஆறுமுகத்தை இரண்டு நாள் தனியாக [illegible] [illegible] ஆறுமுகம் [illegible] [illegible]

[illegible] மிஸ்டர் மார்க் [illegible] முதல் [illegible] விசாரணை [illegible] [illegible] வைக்கப்பட்டிருக்கின்றது.

மின்சாரத் தந்தியினால் நேர்ந்த விபத்து

இரண்டு இந்தியர்கள் மடிந்தார்கள்

சென்ற 2ம் தேதியன்று அடித்த புயல் காற்றினால் மாரிட்ஸ்பார்க்கில் யார்க் தெருவில் ஓர் கட்டடத்தின், கூறையை அப்படியே பேர்த்து பக்கத்தில் தெருவழியே துடிக்கொண்டிருக்கும் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] கீழே [illegible]. அவ்வீட்டிலிருந்த ஓர் பெண்பிள்ளை கூறை பேர்ந்தவுடன், தெருப்பக்கம் ஓடிப்போனது அம்மின்சாரத் தந்தியின் [illegible] பிடிக்கப்பட்டு கீழே விழுந்து மடிந்தாள். அவ்வீட்டிலிருந்த [illegible] அவளை [illegible] [illegible] அவனும், [illegible] பிடிக்கப்பட்டு மடிந்தான். [illegible] போலீஸ் [illegible] [illegible] [illegible] அவ்வீட்டில்தான், சம்பிந்தியர்கள் தங்கியிருந்தார்கள்.

ஆம்ஸ்ட்ராங் கேஸ்

சில வாரங்களுக்கு முன் ஓர் விவாகத்தை நடத்தும் பொருட்டு [illegible] [illegible] ஆம்ஸ்ட்ராங் என்னும் ஓர் வெள்ளையர் அடித்தார். இவர் [illegible] ஓர் [illegible] [illegible] [illegible] சில கடந்து சென்று கொண்டிருக்கும்போது, இரண்டு காபீர் போலீஸ்காரர்கள் இவனை பிடித்து அந்த வெள்ளையனிடத்தில் கொண்டுபோனார்கள். [illegible] ஆம்ஸ்ட்ராங் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] காபீர்களிடத்தில் சொல்லி அவரை [illegible] [illegible] [illegible] இருக்கும்படி சொல்லி பின்னும் பின்னும் அடித்தார். முடிவில் இந்த [illegible] [illegible] அவ்விடத்தினின்றும் தனியே கூட சென்ற பிறகு, [illegible] [illegible] [illegible] இருக்கும்போது [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] சொல்லிய இந்த [illegible] ஆம்ஸ்ட்ராங் [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] கிழமை 14ம் [illegible] விசாரணையில் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] சமபோகத்தினால்

அடிகள் 28 காயம், அலைந்து அடையாளங்கள் இருந்ததாகவும், இவருடைய முகத்திலும் கண்ணின் அருகாமையிலும் கூட அடிபட்டிருந்ததாகவும், அடிபட்டதினாலேயே மரணம் இவருடைய மரணமும் அபாயத்திலிருந்ததாக டாக்டர் சொன்னார். மற்ற சாக்ஷிகளுடைய விசாரணையைத் தனியே வைக்கப்பட்டிருக்கின்றது. இது பெருந்த வழக்காயிருப்பதினால் ஓர் வேலை இத் கோர்ட்டில் விசாரணையாகும் ஆகும். இக்கேஸில் குற்றவாளிகளுக்குத் தக்க தண்டனையை விதித்து மற்ற வெள்ளையர்கள் இவ்வித அடாச் செய்கையை செய்யாதபடிக்குத் தக்க படிப்பினையை உண்டு பண்ண வேண்டியது நம் கடமையாகும். இவ்வித கொடிய செய்கைகளினால் இந்தியர்கள் உடன் பாட்டில் வேலை செய்வதை சீக்கிரத்தில் முற்றிலும் ரத்து செய்யப்படுமென நம்புகிறோம்.

போராட்டத்தைப் பற்றிய சமாசாரங்கள்

சென்ற ஞாயிற்றுக் கிழமையன்று பிரிட்டோரியாவில், ஸ்ரீமான்களான ஆண்ட்ரூஸ், அவர்களுக்கும் காந்தியவர்களுக்கும் இந்திய சங்கத்தாரால் ஓர் விருந்தளிக்கப்பட்டு, பின்பு ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் அவர்கள் ஓர் உபந்நியாசம் செய்தும், பின்பு ஸ்ரீமான் காந்தியவர்கள் அவ்வுபந்நியாசத்தை குஜராத்தியில் மொழிபெயர்த்துச் சொன்னதும் நமது போராட்ட வீரர்களாக சில இந்திய சங்கத்தாரால் ரூபாய் வரையில் பரிசாக அளிக்கப்பட்டது.

* * *

ஜோஹான்ஸ்பர்கில் உள்ள ஆமிடியா இஸ்லாமிய சங்கத்தின் காரியதரிசியாகிய எம். பி. பாவ்லி என்பவர் தனதுடைய குடும்பத்துடன் சென்ற வெள்ளிக்கிழமை தினம் "பாலமகோட்டா" என்கிற கப்பலில் இந்தியாவுக்குப் பிரயாணமானார். இவர் [illegible] போராட்டத்தில், அதில் முக்கியமாய் [illegible] இந்திய [illegible] பொதுநலத்திற்காக உழைத்து வரும் [illegible] அப்துல் காதர் பவாஸீர் மேற்படி [illegible] [illegible] [illegible] திரு [illegible] [illegible] [illegible] இந்தியாவில் [illegible] [illegible] மக்களுக்கும் மருமகத்திறகாகவும், [illegible] பாடசாலைகளாகவும் கெட்டாவிலும் [illegible] சுமார் 1500 பவுண் வரையில் வசூலித்திருக்கிறார்.

* * *

பண்டிட [illegible] காலேஜ் மாணவர்கள் [illegible] பணத்துக்கு பணம் சேர்க்க வேண்டி, அவர்கள் சாப்பிட்டு வருகிற [illegible] கிருத்தி அசு [illegible] பணத்தை [illegible] பண்டுக்கு கொடுக்க தீர்மானித்திருக்கிறார்கள். இன்னொரு இந்திய மெட்டி யூனியன் பார்லிமெண்டு திறக்கப்படும் வரையில் தானும் இந்த பண்டுக்கு உதவி செய்வதாய் "சத்தியாக்கிரகம் பிரசாரக்" என்னும் பத்திரிகைக்கு எழுதியிருக்கிறார்கள். இப் பத்திரிகைக்கு காலரூபா பண்டு என்று சொல்லப்பட்ட [illegible] ஏற்படுத்தியிருப்பதாகவும் அதன் மூலமாய் சுமார் 6000 ரூபாய் வசூலிப்பதாகவும் ஆசிரியர் [illegible] அவர்களுக்கு வாக்களித்திருக்கிறார்.

* * *

ஜனவரி 1 [illegible] பாகில் செப்டம்பர் பண்டிக்கு [illegible]

உதவி செய்திருக்கிறவர்களில் முக்கியமானவர்கள் மாமா ஆபிக, மதிஜூஸ், கல்கத்தாவில் உள்ள பத்திரிகை வர்த்தகர் மிஸ்ரா, பிரோடா, பம்பாய், கூச் பிகார் மகாராஜாக்கள், ஆகா கான் என்பவர்கள்.

* * *

கடந்த டிசம்பர் மாதம் பம்பாயிலும் கல்கத்தாவிலும் பிரமாண்ட மான மகா ஜனக் கூட்டங்கள் கூடி தென்னாப்பிரிக்காவில் இந்தியர்கள் படும் கஷ்டங்களைப் பற்றி கண்டனஞ் செய்திருக்கிறார்கள்.

* * *

கடந்த வாரத்தில் லக்னோவில் கூடிய கூட்டத்தில் லார்ட் ஹார்டிஞ், தற்போது நியமித்துள்ள விசாரணை கமிட்டியை தென்னாப்பிரிக்கா இந்தியர்கள் அங்கீகரிக்க வேண்டுமென்று பேசியிருக்கிறார். இந்தியர்களுக்காக லார்ட் ஹார்டிஞ் பரிந்து பேசியதைப் பற்றி நாம் நன்றியுள்ளவர்களாயிருந்தாலும், இந்தியாவின் கவுரவத்தைக் காப்பாற்றக் கடமைப் பட்டவர்களாகிய இந்தியர்கள், விசேஷமாய் இந்தியர்களுடைய நன்மையை விரும்புகிறவர்கள், இந்த கமிட்டியால் நமக்கு நன்மை ஏற்படாதென்பதை உணர்ந்து நாம் அக்கமிட்டியை அங்கீகரிப்பதில்லையென்று செய்துக் கொண்ட சத்தியத்தை தவிர அபகீர்த்தியை வருவிக்கக் கூடாதவர்களாயிருப்பதைப் பற்றி விசனிக்கின்றோம்.

* * *

தென்னாப்பிரிக்காவில் உள்ள இந்தியர்கள் இக் கஷ்டமை நமதுடைய கர்ந்திரத்திற்கென்று மாத்திரம் வழக்காவேதாய் எண்ணக் கூடாது. வெள்ளையர்கள் இந்தியரை மனிதர்களென்றும், இவர்களுக்கும் தேகம், ஆத்மா, உணர்ச்சி முதலியவை உண்டென்றும் மதிக்கச் செய்ய வேண்டியதும் நம் கடமை. இக்கஷ்டத்தினால் சர்க்காரை எதிர்ப்பது ஒரு [illegible] இருந்தாலும், சட்டத்தில் உள்ள குறைகளை [illegible] முக்கிய காரணம். [illegible] ஸ்ரீமான் காந்தியவர்கள் சாத்வீக எதிர்ப்பென் கஷ்டமானது ஒருவன் தன்னைத்தானே முதலாவதாக [illegible] கஷ்ட மற்றவனுக்கு ஓர் வழியாக இருக்கிறதென்றும், ஒருவனை இம்சிப்பதால் அவனுக்கு மறுபடியும் [illegible] [illegible] இந்த நகத்திலான ஒரு [illegible] அவனை [illegible] ஜெயிக்க முடியாதென்றும், அவனுடைய தேகம் அழிந்து போனாலும் அவனுடைய ஆத்மா வெற்றியுள்ளதாயிருக்குமென்றும் சொல்லுகிறார்.

* * *

தென்னாப்பிரிக்காவின் போராட்ட நிதிக்காக, சீமையிலிருந்து, (இங்கிலாந்தில்) சுமார் 50 பவுண் வரையில் வசூலித்து, போதகராகிய டிவென்ட் டிவனன், கர்னல் போலாக் மூலமாய் அனுப்பியிருக்கிறார்கள்.

மோகன்தாஸ் காந்தி
அல்லது
தென்னாப்பிரிக்கா தலைவர் சரித்திரம்.

நமது ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களின் சரித்திரத்தை ஆங்கிலத்தில் [illegible] எழுதியதை தமிழில் [illegible] [illegible] மொழி பெயர்க்கப்பட்டது. இப் புத்தகம் வேண்டியவர்கள் நமது ஆபீஸுக்கு எழுதிப் பெற்றுக் கொள்ளலாம். விலை தபால் கூலியுடன் 1 ஷில்லிங் [illegible]

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. २८ जनवरी १९१४

पाठकोंसे प्रार्थना

इस अंकसे पाठकोंका यह शिकायत प्रायः दूर हो जायगी कि इस पत्रका हिन्दी भाषा अशुद्धियोंसे भरपूर है. सत्याग्रहके पवित्र लड़ाईको शुद्ध हिन्दी साहित्यमें वर्णन करनेका भार हमने ग्रहण कर लिया है. जिसका कुछ कुछ परिचय इस अंकके साथही पाठकोंको मिल जायगा. आशा है कि हिन्दी प्रेमी मेरे यह तुच्छ सेवाकी स्वीकार करनेके लिये इस पत्रके ग्राहक बढानेका चेष्टा करेंगे.

हिन्दी-सम्पादक,
भवानीदयाल.

ट्रांसवालके सत्यागरही स्त्रीयां छूटीं

मंगलवार ता. २० के दिन तिन मास पुरा कर डरबन जैल में से मीसीस पेरूमल नायडु, मीसीस चीनसामी पीले, मीसीस थंबी नायडु, मीसीस एन. पीले, मीसीस भवानी दयाल, मीसीस एम. टोमी, मीसीस के. मुरगेस पीले, मीस पद्दकम मुरगेस पीले और मीसीस पी. के. नायडु छूटी है. हम यह बहादुर वनिताओंको अंतःकरण से स्वागत करते है.

यह पत्र पढने वाले को याद होगा के अक्टोबर मास मे ट्रांसवाल की यह ११ बहादुर बाइओने पकडाने के लीये कीतना आतुरता दीखाइ. इसमें से छः बाइओंको तो दुध पीने वाले छोटे छोटे बच्चें है. यह बच्चे के साथ ले कर जोहान्सबरग और वीरीनीखन मे फेरी की. वहांसे वोकसरस्ट आइ वहांभी सरकारने नहीं पकडा तब अंतमें न्युकासल आके अपनी इच्छा पूरी की. न्युकासल से मारित्सबरग और वहांसे डरबन जेलकी यह बाइयोने पवित्र कीया. छुटने के दिन जेल के दरवाजे पर सैंकडो कलकत्तीया मद्रासी और गुजराती बहनोका जमावडा था. सरकारने सबको साथ मुक्त नहीं कीया पहेले तिन, दूजे एक और पिछे सात छुटी. मी रुस्तमजी पारसी का मकान पर इन्डिअन वीमेन्स एसोसीएशन तरफसे मीस आर. मुदलि ने आदरकारका भाषण पढा अन्य भाषण करने वालो में इमाम साहेब अबदुल कादर बावाझीर, मीसीस शेख महेताब, मी. केलनबेक, मीस वेस्ट, पेसतन पारसी रुस्तमजी, डी. वी पीले, उमर हाजी अहमद, भवानी महाराज, मीस श्लेझीन और रेव. ए ए. बेली थे सत्याग्रही बाइयों को नाताल इंडिअन एसोसीएशन, जरथोस्ती अंजुमन, ट्रांसवाल वीमन्स एसोसीएशन की तरफ से पुष्पमाला पहराइ गई. प्रीटोरीया अंजुमन इस्लाम, प्रीटोरीया इंडिअन कमीटी और तामील बेनीफीट एसोसीएशन तरफ से आवकार और बधाई का तार आये थे. मीसीस गांधी बहुत समय से अशक्य बीमार है. तोभी सत्याग्रही बहनोंसे मिलनेके लिये आप फीनीक्ससे डरबन पहुंच गई थी

शोक समाचार

हिन्दीओंको यह सुनकर बडा [illegible] होगा कि मि एन्ड्रूसके माताका विलायतमें ता. [illegible] जनुअरी को स्वर्गवास हो गया. हम मृत आत्माके शांति और उनके परिवार [illegible] लिये ईश्वरसे प्रार्थना करते है ॥ शोक ॥

सभाथानीका चरचा और मि. गान्धीका पत्र

मि गान्धीने मुल्की खाताके मन्त्रीके सेवामें एक पत्र भेजकर अपना विचार प्रकट किया है. आपने जनरल स्मटससे भेट होनेके लिये उनका उपकार माना है. इसके बाद कमीशनके विषयमें आपने लिखा है कि पहिले हमारा सूचना यह था कि कमीशनमें हिन्दीओंका चुना हुवा एक प्रतिनिधि रहना चाहिये दूसरा मेरा यह सूचना था कि हिन्दीओंके कष्टके जांच करनेके लिये केवल हिन्दीओंके द्वारा एक अलग कमीशन चुनना चाहिये. तिसरा एक और बात भी हमने कहाथा जिसका कहना अब आवश्यक नहीं. यदि हमारे कोइ भी सूचनापर सरकार ध्यान देती तो हिन्दी-भाई कमीशनको पूरा पूरा सहायता देते पर सरकार अब अपना विचार बदलनेमें अशक्त है. अतःहम कमीशनको शपथपूर्वक अस्वीकार कर चुके है. इस लिये कमीशनके सामने साक्षी देनेमें हम सर्वथा असमर्थ है. हां, जबतक कमीशनका परिणाम प्रकट हो, पार्लीमेन्टके आगामी बैठकमें कायदापर विचार हो तबतकके लिये सत्याग्रहके लडाईको मुलतवी रखनेकेलिये अपने देशबन्धुओंको सलाह दे सकते है. यदि उचित समझा जायगा तो सर बेंजमन रोबर्टसन जिनको हमारा दयालु हिन्द-सरकारने कमीशनमें साक्षी देनेको भेजा है उनको सहायता दिया जायगा. इस समय जो सत्याग्रही जैलमें अथवा कमपौंडरूपी जेलमें है उनको छोड देना चाहिये. अन्तमें निम्न लिखित मांगोंके स्वीकार कर देना अनुचित नहोगा. (१) ३ पौन्डके कर रद होना चाहिये (२) विवाहका सवाल (३) केपमें जानेका सवाल (४) फ्रीस्टेटका सवाल (५) पुराना कायदामें न्यायपूर्वक बर्ताव. आशा है कि प्रधान इस प्रार्थनापर पूरा पूरा ध्यान देंगे.

डरबनमें विराट सभा

गत रविवारको नेटाल इन्डियन एसोसियेशनके आदेशसे इन्डियन फुटबोल ग्राउन्ड डरबनमें हिन्दीओंकी एक विराट सभा हुइ थी. सभापतिके आसनपर इमाम अब्दुल कादर बावाझीर विराजमान थे. सभामें लगभग ३००० मनुष्य उपस्थित थे. मि. गान्धीने अंगरेजी और हिन्दीमें भाषण करके बतलाया कि मुझसे और दक्षिण आफ्रिका सरकारसे जो पत्र व्यवहार हुवा है उसपर सर्वसाधारणको विचार करना चाहिये. रेवेरेन्ड [illegible] जो, स्वतः प्रीटोरीयामें विद्यमान थे. उन्होंने हिन्दी और अंगरेजीमें इस इकरारनामाके सम्बन्धमें वक्तृता दी. मि. पोलक और केलनबेकने भी इस इकरारनामा-को बड जोरसे समर्थन किया.

मि रुस्तमजी पारसीके प्रस्ताव, मि. लाजरस ग्रेबिलके समर्थन और मि. जोहरी, पी के. नायडु, थम्बी नायडु और लालबहादुर सिंहके अनुमोदन तथा सर्वसम्मतिसे नीचे लिखित प्रस्ताव पास हुवा:—

"नेटाल इन्डियन एसोसीएशनके आदेशसे एक सर्वजनिक सभा हुइ. यह सभा जनरल स्मट और मि. गान्धीके परस्पर जो इकरारनामा हुवा है उसपर ध्यानपूर्वक विचार किया. अतएव यह सभा सरकारसे विनयपूर्वक मि. गान्धीके पत्रको स्वीकार कर लेनेका अनुरोध करती है. और आशा रखती है कि सरकार पत्रमें लिखे अनुसार मांगनी स्वीकार कर देगी."

डरबनका समाचार

सत्याग्रहियोंके लिये न्यूकासलके समीप न्युकासलमें जो स्थान लिया गया है. वहांसे पकडे हुए १४ पुरुष और १ स्त्रीका मुकदमा न्यूकासलके मजिस्ट्रेटके सामने गत ६ जनवरीको चला था. अभियुक्तोंने अपना बयान देते हुए घोर अत्याचारों का वर्णन किया. वहांपर बोले कि कोठीमें जानेके अपेक्षा मर जाना अच्छा है. मजीस्ट्रेटने सब कुछ सुनकर अमलदारी वेलीके ३ मनुष्योंको ३-३ सप्ताह और एकको १० दिवस, हैरिसन स्टेशनके १० मनुष्योंको एक एक सप्ताहके जेल अथवा तो १० जुरमानाका दण्ड दिया. दूसरा १० स्त्री और एक बालकका टोली उसी स्थानमें पकडी गई. उसमेंसे २ स्त्रियां जो बुधवार पकडी गई उनको १० दिन, और एक स्त्री जो पहिलीवार पकडी गई उसको एक सप्ताहका जेल अथवा तो १० जुरमानाका दण्ड हुआ. शेषको फिरसे कोठीपर लौटा दिया गया इन गिरमिटिया हिन्दीओंने मजीस्ट्रेटके सामने जो अपना दुखभरी कहानी सुनाया है उसको सुनकर प्रत्येक देशसेवकका अन्तः करण तलमला उठता है

विविध विषय

गत सोमवारको डरबनमें कमीशनका पहिला अधिवेशन हो गया. इस कमीशनमें अबतक कोईभी हिन्दी भाईने साक्षी न दिया, यह बडे सन्तोषकी बात है

मि. गान्धी गत शनिवारको डरबनमें पहुंच गये उनके साथ रेव. एन्ड्रूस भी प्रीटोरियासे आगये.

गत सोमवारको मि. मणिलाल गान्धी आदि ५ सत्याग्रही डरबन जेलसे छूटे. हिन्दी जनताने उनका यथोचित स्वागत किया.

ता. २१ जनवरीको न्युकासल प्रवासी १० सत्याग्रहियोंको डरबन जेलसे छुटकारा मिला. अतः २२ जनवरीको और छः सत्याग्रही छूटे. सब सत्याग्रहियोंको मी. रुस्तमजीके घरपर यथायोग्य स्वागत किया गया.

आवश्यक सूचना

जिन हिन्दीओंकी गीरमीट समाप्त हो गई है उनको दूसरा गीरमीट कदापि न देना चाहिये. गुलामीके नर्कमें सडनेसे अपेक्षा मर जाना अच्छा है इस नर्क रूपी गुलामीसे छुटनेके लिये और ३ पौन्डके कर रद्द होनेके लिये यह लडाई चल रही है. आशा है कि हिन्दी भाई इस सूचना पर ध्यान देंगे.

हिंदुस्तान के समाचार

[illegible] कोलेजके विद्यार्थियोंने सत्याग्रहके लडाईमें सहायता देनेके लिये घर घर जाकर उद्यमणा किया सबं समाचारको सत्याग्रह के सहायता समझा कर एक दिनमें २००० रुपया ऐकठ्ठा किये. इसी प्रकार हरिद्वार गुरुकुलके ब्रह्मचारियोंने १ दिन तक सबोंमें बन्द बाग्धा [illegible] मजूरीका पैसा सत्याग्रह फन्डमें समर्पित किया कोहाट जाति-विजेतनके विद्यार्थियोंने आश्रमका चिकित्सालय इमत बनाकर मजूराका द्रव्य माननीय गोखलेको अर्पण किया. हिन्दके विद्यार्थियोंका यह उद्योग प्रशंसनीय है

गत ७ वीं डिसेम्बरको कलकत्तेके वनिताओंकी एक सभा विक्टोरिया इन्स्टीट्युटमें हुई थी. सभामें सत्याग्रहियोंके प्रति सहानुभुति सूचक प्रस्ताव पास हुए इसी प्रकार प्रयागके महिलाओंकी एक विराट सभा श्रीमति नन्दलाल नेहरूके सभापतित्वमें हुई थी. जिसमें श्रीमती मदन मोहन मालवीय, श्रीमती एल. एम. बनर्जी, श्रीमती श्यामलाल नेहरू आदि प्रतिष्ठित महिलायें विद्यमान थी. सभामें दक्षिण अफ्रिका सरकारके कुटिल नीतिका घोर प्रतिवाद किया गया और चन्दाका काम भी आरम्भ हुआ

ता १६ दिसम्बरको बम्बई प्रान्तके धारा सभामें गवरनरने वहांके लडाईके विषयमें कहा कि दक्षिण अफ्रिकाके सत्याग्रहके लडतमें हिन्दुस्थानियोंका विशेष ध्यान आकर्षित हो रहा है. अतःउसका समाधानी करनेके लिये हिन्द सरकारभी पूर्णरूपेण प्रयत्न करेगी.

हिन्दके विद्यार्थियोंमे इस समय बडा जोश दीखाई देता है. दयानन्द कालिज लाहौरके विद्यार्थियोंने अपने खोराकोंमें कमीकरके पैसा सत्याग्रह फन्डमें दिया है और कन्या महाविद्यालय—जालन्धरके कैवर्स भी पैसा एकठ्ठा कर रही है

बम्बईमें एक इसक सभामें मिस्टर जिन्नाने आगाखांने सभापतिके आसन ग्रहण किया था. सभापतिने दक्षिण अफ्रिका सरकारके कुटिल नीतका खूब आलोचना किया.

कलकत्तेके मुसलमानोंकी एक महती सभा सत्याग्रहियोंके सहायनार्थ हुई थी. माननीय गोखलेने एक वक्तृता दी उसी समय १००००) का चन्दा हुआ

लन्दन का समाचार

लन्दन प्रवासी हिन्दीओंकि एक सभा सर मंचेरजी भावनगरीके सभापतित्वमें हुई थी। दक्षिण आफ्रिका सरकारने जो कमीशन चुना है उस के प्रति घोर विरोध प्रकट किया गया। अतएव कमीशनमे यहां सरकार द्वारा एक प्रतिनिधि चुननेकी मांगनी की गई॥

दूसरा एक सभा लन्दनके 'युनाइटेड एम्पायर क्लब' के तरफसे हुई थी। सभामें उदार दल के नेताओंने दक्षिण अफ्रिकाके नटाल विषय में वक्तृता दी॥

लन्दनमें सत्याग्रहियोको सहायता देनेके लिये जो फन्ड खोला गया है। उसके अवैतनिक कोषाध्यक्ष लेफ्टेन्ट कर्नल मेलोनाल्डेके द्वारा ८० पौन्ड प्राप्त—स्वीकार हो चुका है

लन्दन 'साउथ आफ्रिकन कमेटी' के मन्त्री मि० रुचीने लन्दन के प्रसिद्ध पत्रोमें एक विद्वतापूर्ण लेख लिखकर प्रकाशित कराया है कि नेटालमें गीरमटके रूपमें जो गुलामीका कायदा चल रहा है उसका समूलं नष्ट कर देना आवश्यक है॥

लन्दनके 'वेस्टमिंस्टर' यहांके हिन्दीओंके वर्तमान दशाका आलोचना किया है और ३ पौन्डके खूनी करको रद्द करनेका सलाह दिया है यदि इंग्लेन्ड हिन्दीओंके इस कष्टको दूर करनेका उपाय न करेगा तो हिन्दके राजद्रोहियोंको देशमें अराजकता फैलानेका अच्छा अवसर मिल जायगा 'वेस्टमिंस्टर' के यह टीका ध्यानमें योग्य है.

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિ નાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકો ની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોચેલી છે.

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વરક શોપ્સ—ખેતીનો ઉદયોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના - કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપો ટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે, કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

ઇસ્લામ આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે 'ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે.' કી. શી. ૧–૯

હાર્ટ ઓફ ઈંડીઆ–અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીનાં તત્ત્વોનો ઇતીહાસ કી. શી. ૨–૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુઅલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી. શી. ૧–૯

ધી વીઝન ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી—લખનાર સીડની લો

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો —આ વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફ્રાન્સી મેયોએ અંગ્રેજી માં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮.

રૂબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧ ૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧ ૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેકટર અને થ્રીફ્ટ એંડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

બુદ્ધ નોનેજ-વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો.

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતા નો તરજુમો.

શકુન્તલા કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે

કુરાનનો તરજુમો—મહમદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઈરવીંગકૃત

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ. ઓ. માં આ વીષય ઉપર લખેલાં પ્રકરણોનું પુસ્તક. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ રજો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીછુના ડંખ અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીયત, મરડો વીગેરેના જે પ્રકરણો મી. ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલાં તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય — છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકમાં બીજાં ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર. વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ટરકીશ લડાઈને લગતા કારટુન

દાલ્લીના મી. મહમદ અલી તરફથી 'કોમરેડ' પત્રમાં છપાએલ ઈટાલી અને ટરકીશ લડાઈને લગતા ૭ કારટુનનો સેટ ફ્રેમ માં મઢવા લાયક સુંદર રીતે જાડા કાગળો ઉપર છાપેલ. આ ૭ સાથે એક સાતમુ કારટુન વિલાયતથી દક્ષીણ આફ્રીકા આવતી વખત મી. ગોખલેને પહેલા વર્ગની ટીકીટ આપવાની સ્ટીમર કંપનીવાળાઓએ પ્રથમ ના પાડેલી તે ઉપરથી બતાવેલ રંગભેદને લગતું છે. આખા સેટની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૫.

મરહુમ મી. ડોક આપનું [illegible] ૧૯૦ [illegible] ગીરીમાં જે લેખ અમે છ અંકમાં આપ્યા હતા [illegible] તેમની સુંદર છબીની સાથે પુઠાવાળા ચોપાનીયા [illegible] સુંદર કાગળ ઉપર અમે છાપ્યો છે. તે લેખ ઈંગ્લંડમા તે હીંદુસ્તાનમાં ફેલાય એવી ધારણાથી છાપ્યો છે, એટલે અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે જેઓને મી. ડોકની સેવાની કીંમત છે તેઓ આ ચોપાનીઆ લઇ તેનો ફેલાવો કરશે. તેની કીમત પોસ્ટેજ સુધાં ત્રણ પેની રાખી છે. એક ડઝન સાથે લેનારને ૨/૬ માં મોકલવામાં આવશે

કાવ્યદોહન ભાગ ૧ લો.—આ પુસ્તકમાં નરસીંહ મહેતાનું સુદામા ચરિત્ર, પ્રેમાનંદનું દાણલીલા, ઓખાહરણ, નળાખ્યાન સામળ, અખાના છપા, શામળભટની [illegible], [illegible] ભગતનાં પદ, દયારામનું મીરાચરિત્ર વિગેરે છે. કીમત ૨/૬ ટપાલ ખરચ ૯ પેની.

અઠવાડીક પંચાગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૮ જાનેવારીથી તા. ૩ ફેબ્રુવારી સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—માહ સુદ ૨ થી માહ સુદ ૮ સુધી સવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૧ લી રબીઉલઅવલથી તા. ૭ રબી૦ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૯ થી તા. ૨૫ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. તા.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા. ક. મી.
બુધ	૨૮	સુદ	૨	૧	૧૯	૪–૫૮	૬–૫૮
ગુરૂ	૨૯	,,	૩	૨	૨૦	૪–૫૯	૬–૫૯
શુક્ર	૩૦	,,	૪	૩	૨૧	૪–૫૯	૬–૫૯
શની	૩૧	,,	૫	૪	૨૨	૫– ૦	૬–૫૯
રવી	૧	,,	૬	૫	૨૩	૫– ૦	૬–૫૯
સોમ	૨	,,	૭	૬	૨૪	૫– ૧	૭– ૦
મંગળ	૩	,,	૮	૭	૨૫	૫– ૨	૭– ૦

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ફ્રી.સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ આગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૬૮૬	૧૪	૫	પાછળનો.
૦	૨	૦	જોગી ફકીર વેજલપુરના જોહાનીસબરગ ૧૫ મો હફતો.
૦	૫	૦	બોઆ યંગમેન્સ એસોસીએશન પ્રીટોરીયા.
૮૦	૦	૦	લંડનમાં થએલું ઉઘરાણું તે ફંડનાં ખજાનચી લેફ કરનલ ભોલાનાથ તરફથી હુંડી આવી.
૦	૫	૦	મી. મજર લલુ ત્રીકમદાસ સુટનહેગ.
			પીટરસબરગ
૨	૦	૦	મી. ભીમજી નારણ
૧	૧૦	૦	,, જે રામ ભાણજી
૧	૦	૦	,, કરસન લખા
૦	૧૦	૦	,, કાળા મેપા
૦	૧૦	૦	મી વાલજી નારણ
૦	૫	૦	,, નાથુ નારણ
૦	૫	૦	,, જીવણ ગોવીંદ
૦	૧	૯	મી ભાણા ગોવીંદ જોઅર્મ
૪	૪	૦	,, ગોવીંદ પ્રેમજીની ફી ચાર માસનો ચેક
૧	૨	૬	ડેરડરેક્ટનું ઉઘરાણું હા. મી. ફરેદીઆ.
૨૯	૫	૩	કાઠીયાવાડ સોની મહાજન તરફથી પ્રીટોરીયા ધોબી કમીટી તરફથી હા. જે. એમ બારબર
૦	૨	૬	વીઠલ પરશોતમ
૦	૧	૦	નરશી લાલા
૦	૨	૦	લલજી કલ્યાણ
૦	૧	૦	જગા ખુશાલ
૦	૨	૦	દુલભ છીબા
૦	૨	૬	બી. રઘુરામ
૦	૨	૦	મુળજી કાનજી
૦	૧	૦	બાબુલાલ રણછોડ
૦	૨	૦	જીવા મહમદ
૦	૨	૬	વનમાળી મોરાર
૦	૨	૬	ભાણા હીરા
૦	૧	૦	જીવન ગોવન
૦	૧	૦	ભાણા રૂપા
૦	૧	૩	હા. કાલુ ભુલા
૦	૩	૦	પ્રેમજી ભીખા
૦	૧	૦	જીના પરશોતમ
૦	૧	૬	ડાહ્યા મોરાર
૦	૦	૬	જુસબ
૦	૧	૦	ગોવન નાના
૦	૨	૦	ભીખા મોરાર
૦	૧	૦	દુલભ હરી
૦	૧	૦	ધોબી ભગવાન ધનજી
૦	૪	૯	કમીટી ફંડમાંથી
૮૦૬	૧૯	૧૧	કુલ

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમજવું લાયક છે)	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, ભાગ રજો	૦	૨
નીતિના કાવ્ય	૦	૨
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જરમનીની ચરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
જેલના અનુભવ	૧	૦

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવતા દાદાભાઇ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
મી. સેરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેત્રંજનું કારટુન
મુંબઇમાં ફાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ફાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી કીર્તિસ્તંભ
ફીડીકસ હોડકેશન
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટેલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બઝાર
સ્ટેન્ડરટનના બહાદુરો
મી. ગેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઇ
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફુઝંદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી. કુઝનદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. હોસ્કેન
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
દે. ભ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે. ડોક
કીંમત—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

સ્ટીમર જનરલમાં તા. ૩૧ ના અરસામાં આવવા વકી છે.

તા. ૨ જી ફેબરવારીના અરસામાં સ્ટીમર એડમીરલ પ્રેસીડેંટમાં બંધ થશે.

તા. ૨ જી ફેબરવારીના અરસામાં સ્ટી. અમકુઆીમાં કોલંબો રસ્તે રવાના થશે.

તા. ૬ ઠી ફેબરવારીના અરસામાં મુંબઇ જતી સ્ટીમર પુગ્નીઆમાં બંધ થશે.

Printed and Published by M K. Gandhi International Printing Press Natal Phoenix.

Supplement to Indian Opinion,
4th February, 1914.

Babu Rabindranath Tagore

THE POET SAINT OF INDIA

ગુરૂદેવ બાબુ રબિંદ્રનાથ ટાગોર

હીંદના કવીરાજ સાહુ

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 5—Vol. XII. WEDNESDAY FEBRUARY 4TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

Messrs. Andrews and Pearson Honoured

ON Friday afternoon last, Mr. Parsee Rustomjee gave a teaparty in honour of Messrs. Andrews and Pearson at his premises at 110 Field Street, the occasion being the departure for Maritzburg of the Rev. Andrews. The tables were tastefully arranged for some three hundred guests. The leading members of the community were present, as also over fifty Indian ladies including the ladies recently discharged from gaol. There were also present the Rev. Baillie and Mrs. Baillie, Rev Strong, Mr. and Mrs. Bird, Rev. Mr Hodson, Mr. Kallenbach, Mr. and Mrs. Polak, Mr. and Mrs West, Mrs. Pywell and Miss West. After refreshments had been partaken of, Mr. Rustomjee garlanded Messrs. Andrews and Pearson and presented them with bouquets, while Mrs. N. Pillay, as the oldest among the women ex-prisoners, was also presented with a bouquet. Mr. Rustomjee then said that he was grateful to Mr. Andrews for having accepted his invitation and allowed the reception to take place, notwithstanding his recent sad bereavement, and the community was very grateful to Mr. Andrews for having permitted that function and thus responded to the affection which the whole Indian community of South Africa bore towards him. Mr. Rustomjee had watched with a great deal of interest the work which both Mr. Andrews and Mr. Pearson had been doing, ceaselessly undergoing all kinds of trouble, in some cases even insults, for the sake of those whose cause they had come to espouse, and the whole Indian community was grateful to them for that and to Mr. Gokhale for having sent two such precious jewels. He felt that nothing would have deterred both these true friends of India from even incurring imprisonment for the cause, had that been their lot, and, as a matter of fact, both came when the last sensational arrest was effected, namely, the arrest of Mr West, the Acting Editor of INDIAN OPINION. It was that arrest which had hastened their departure from India. At the shortest notice, they responded to the call and immediately made the cause their own. When we read in the papers of the great meeting which was held in the Punjab and at which an English missionary had given all his savings to the cause, the people here were staggered and wondered who that great and good missionary could be, and they were all delighted to find that he was no other than their friend Mr Andrews, who, in the incredibly short time at his disposal had with his friend, Mr Pearson, endeared himself to the Indian community, and the community felt that they had done more for it than the best of its passive resisters because the call for them had not been so necessary or so peremptory as it had been for Indian passive resisters. The speaker thought that he had done nothing in that little function and ceremony but, such as it was, he hoped that both Mr. Andrews and Mr. Pearson would accept it as having come from the bottom of his heart, and that it was accompanied by all the wishes that he could give them. He wished Mr. Andrews a pleasant voyage and a pleasant time with his people in England and an equally pleasant time amongst the people whom he had made his own in India, and hoped that both these friends would be spared for many a long year to serve India which they had adopted as their home. He thanked all those present for their attendance.

Mr. Andrews, in reply, speaking in Urdu and afterwards in English, thanked Mr. Rustomjee and Durban Indians for their kindly feeling towards him and the respectful consideration that they had extended to him in his sad loss, which they had lightened by making it their own. He had done so little to deserve their love and affection that they had lavished upon him. He would like to take them to his heart, to his arms in the fullness of his love for them. Two words he would like to add. One was of recognition of the great mother-love that the Indian women had bestowed upon him in replacement of the mother-love that he had lost. The other was of gratitude to the European community that had received him with unanimous kindness, courtesy, and helpfulness since his arrival in South Africa.

Mr. Pearson, in returning thanks, associated himself with Mr. Andrews' remarks, and added that, whilst agitating for the maintenance of rights, it was of the most urgent importance that the Indian community should maintain a corresponding sense of responsibility which he saw the passive resisters were discharging in such wonderful manner. Mr. Pearson was glad that he had been able to come to South Africa and study the question for himself. He thanked Mr. Rustomjee for his hospitality and Mr. Hodson for the great kindness he had shown whilst he was his guest.

Beautiful Indian Shawls were presented to the two guests by Mr. Rustomjee.

Mr. Andrews left the same evening for Maritzburg. He was seen off at the station by a large number of friends and a lusty cheer was given as the train steamed out of the station. The Rev. gentleman left Maritzburg on Sunday night for Ladysmith where he was to have stayed for a day leaving it for Newcastle yesterday. We hope to publish reports of his doings at Maritzburg and Ladysmith in our next issue. Mr Andrews is due to leave Newcastle today reaching Johannesburg on Thursday morning. He proposes to leave that place on Friday morning for Kimberley which he is expected to leave for Capetown on Sunday by the Diamond Express reaching it on Tuesday morning. Our guest sails for England on the 21st instant. Mr Andrews chiefly travels 3rd class on the railways except when for reasons of health or saving time it becomes necessary to depart from the

rule. During his tour it is his intention to live in Indian homes and study the inner life of the community.

Mr Pearson with Mr Kallenbach left for Newcastle on Monday last. They will pick up Mr Andrews at Ladysmith. Mr Pearson proposes to visit the coal mining area and meet our people at Johannesburg and Pretoria and then return to draw up his report. According to the present arrangements he leaves for India on the 23rd instant.

Master Manilal Gandhi is travelling with Mr. Andrews as his personal attendant, as Mr. Andrews is not keeping quite well has to break his journey at many places.

Mr. Andrews Further Honoured at Pretoria

Our correspondent reported the receptions held in Mr. Andrews' honour during the first week of his stay in the Capital of the Union. The following is a brief report of the functions during the second week of the rev. gentleman's stay in Pretoria. He was again feted by Mr. Haji Habib and a dinner party was given by Mr. Mangalbhai V. Patel, the Chairman of the Bazaar Indian Committee, as also by the Kathiawad Hindu Mandal. At both functions leading Indians of the Bazaar as also of the Town were invited. The Khoja Young Men's Association gave a tea party at Mr. Chhaganbhai's premises and presented a cheque of £5 5s. for the Passive Resistance Fund. At the meeting held at Mr. Mangalbhai Patel's house Mr. Andrews delivered in Hindustani as also in English a very interesting address breathing spiritual fervour.

An Earthly King and a Spiritual King

In the course of his remarks, Mr. Andrews said that at the present moment India had both earthly and spiritual kings who were popular and holy men. The earthly king was represented by Lord Hardinge, the present Viceroy of India. Lord Hardinge was a religious man. He was just and fearless and he ranked among the best men of the world. The Viceroy was ever solicitous about others. At the time of the outrage in Delhi, although he was suffering agony, his first inquiry after he came to his senses was about the ceremony of the day. He gave instructions that everything should go on as if nothing had happened to him. He was pained when he heard that the fireworks that were announced to take place the same evening were to be stopped and insisted that as they were the delight of the children, they should not be stopped on any account. The Indians of South Africa knew how warmly and zealously and fearlessly he had championed their cause and almost made it his own. Nor was Lady Hardinge less solicitous than her husband. She had specially deputed the speaker (Mr. Andrews) to organise a treat for the suffering children of India. Lady Hardinge's example had become infectious and the public spirited men of India organised a similar treat on the same day for all the other children. Some one had suggested that more money should be set apart for European children as their upbringing was different from that of the Indian children. Lady Hardinge would have none of this idea. Again it was Lord Hardinge who placated the Cawnpore Musalmans by restoring the demolished portion of the local mosque.

He then came to the spiritual king who was Gurudev Rabindranath Tagore. He was in the speaker's opinion the greatest thinker in the world of to-day. He was certainly the greatest poet of the age. The latter opinion was not only his own but it was also that of the best literary men of the European world as was evidenced by their awarding him last years' Nobel Prize (value £7,700). He swayed the heart of the millions by the spiritual power of his poetry. He spurned all worldly honour although it was all at his feet. When a deputation of the elite of Bengal waited upon him to do him honour on his gaining the Nobel Prize he reminded the deputation of a poem of his which considered a golden necklace as being too heavy a burden to bear. He wanted a garland of flowers—the real inward love of his people. Although he could command riches he was living a life of retirement. The loss of his dear wife and children was to him a time though of sorrow also of spiritual grace. He had established a school conducted on liberal lines where truly national ideals were carried out. It was situated on the Ashram founded by his late father Maharshi Debrendranath Tagore. Maharshi meant a great sage and truly the late Mr. Tagore was the greatest sage of his time in India. The Ashram was called Shanti Niketan (the Abode of Peace). And such it truly was. The speaker himself realised the greatest peace at this place and he had decided to work for the rest of his life at this Ashram. He had dedicated his life to India and he had learnt to love India largely through the influence of this great and good man. The speaker then recited amid perfect silence a Sanskrit verse given by the Poet-Saint for Mr. Andrews and the Indians as a message of peace amid their troubles. The verse was recited by Mr. Andrews first at a Durban meeting. It meant that God was the revealer of Truth and knowledge. He was without end, revealing His immortal form as joy. He was Peace, He was bliss. He was the One without a second.

Mr Patel took Mr. Andrews a motor drive to Wonderboom.

Mr Andrews on his departure from Pretoria was presented with a purse by the Dhobie community to be used by him at his discretion.

Mr. Gandhi Interviewed

We print the following interview with Mr. Gandhi given to a representative of the *Rand Daily Mail* and printed in its issue of the 24th ultimo:—

"Now that the general strike troubles are practically over, the other big problems with which South Africa has to grapple are assuming again their true proportions. One of the most important of these is the Indian movement with its "five points that gave rise to passive resistance."

Yesterday a *Mail* representative asked Mr. M. K. Gandhi for a statement of the position at present. Mr. Gandhi—barefooted and clothed in white, an indication of the deep religious view now being taken of the Indian cause—has taken offices at 15, Anderson Street, where he is in touch with his countrymen in prison, and with the rest of the world by wire and cable.

"I hope," he said, "that the European public in South Africa will recognise the spirit in which the Indians are endeavouring to meet the serious deadlock that arose through non-representation of Indian interests on the Commission, and that they will also understand and reciprocate the attitude I am advising my countrymen to take up in connection with the allegations of ill-treatment."

"Our suspension of passive resistance, and our refraining from taking any action regarding the allegations should leave the public and the Government free to calmly consider the five points that gave rise to passive resistance on their merits, and which five points have, in my opinion, commanded almost universal sympathy. No reasonable man can question our right to have Indian marriages recognised as legal, or our right to have the three pound tax unconditionally repealed. The other points of passive resistance, as I have already stated, require only administrative solution."

"As you will observe from my letter, the points are exactly the same as they were enumerated in Mr Cachalia's letter to the Government sent immediately before the revival of passive resistance last year."

"In conclusion," said Mr. Gandhi, "I would like to state that we appreciate the action of the Government in releasing the passive resistance prisoners."

Our representative gathers that there will be no attempt to force the hands of the Government. The Indians will await the report of the Commission and the legislative proposals which will be placed before Parliament on that report."

From the Editor's Chair

THE £3 TAX LEGISLATION

WHATEVER else the proceedings of the Commission may effect, they dispose finally of all pretensions on the part of those hostile to the Indian community to maintain the £3 tax with any show of fairness. The evidence led shows that the tax actually results in compelling the vast majority of time-expired indentured labourers to re-indenture and resume their condition of servitude. In the case of the Crown Colonies, the Sanderson Inter-Departmental Committee condemned this system of re-indenture unequivocally, and the same reasons that appealed to that Committee apply with redoubled force in the case of Natal, where the compelling influence is the harsh and unbearable incidence of a diabolically devised tax. Mr. Marshall Campbell's bold and energetic defiance of those of his colleagues who plead for the maintenance of the tax was only to be expected from a man of so excellent a record as his on this question. *He* denied in unmistakeable language that the indentured Indians, on coming to this country, understood what the tax implied, and the matter was clinched by the emphatic statements to the same effect by Sir Benjamin Robertson, on behalf of the Government of India. When the latter are positive that all their solicitous endeavours have egregiously failed to make the labourers understand the £3 tax legislation before they leave India, and the largest employer of Indian labour in the Province fully corroborates the fact of their ignorance from his wide experience of them, it is futile for the Chief Magistrate of Durban—who knows nothing beyond what he is told by interested parties—or for that weak and pliant instrument of the planters, the "Protector" of Indian Immigrants, to pretend that these labourers do know all about the tax before they reach South Africa. As Mr. Pearson said, in effect, in his very useful statement to the Commission, a contract entered into by two unequal parties, one of whom is absolutely ignorant of the principal elements of the contract by which he has bound himself cannot be said to be morally binding upon the inferior contracting party even if it be legally valid, and the sooner the tax and its accompaniments are abolished, the sooner justice will be rendered to an innocent and injured section of the resident Indian population.

Sir Benjamin Robertson at Pretoria

During Mr. Andrews' stay at Pretoria Sir Benjamin Robertson came to Pretoria and he met at Mr Haji Habib's house a deputation of over 20 prominent Indians. There were present Messrs. Tayob Hajee Khan Mahomed, Hajee Cassim, Cassim Adam Kala, V. S. Pillay, Gopal, Jeewa M. Barber, Babu Ralaram, Ali Ismail, P M Joshi I M Joshi, P Vyas, Mangalbhai Patel, Khamisa, M S Padiachy, R K Padiachy, Jeewanbhai Khoja Ayob Hajee Beg Mahomed, Narotam Asmai Vithal Purshotam, Andrews, Gandhi and Hajee Habib. Mr Hajee Habib stated the difficulties of the community Sir Benjamin was accompanied by his Secretary Mr Slater Both these gentlemen together with Mr Andrews were presented with bouquets

The Indian Commission

This Commission has been sitting almost without interruption. We do not propose to give a resumé of evidence on the affray at Mount Edgecombe and Esperanza this being, in view of the altered circumstances, of little practical use. We therefore content ourselves with condensing the evidence on the five points of passive resistance. The first witness on these points was Mr. Polkinghorne, the Protector of Indians

The Protector in India himself explained the conditions of contract to the Indians, and so far as he knew the latter thoroughly understood the conditions before they embarked for Natal. When in 1901 the people became dissatisfied at the number of free Indians remaining in the country, it was enacted that those Indians who remained in the country after the expiration of their indentures, and did not re-indenture, should be subject to an annual licence. This condition was agreed to by the Indian Government.

The Chairman: There was to be nothing in the way of criminal proceedings if they did not—they could not be forcibly deported?

Witness: No.

It was understood that if at the expiration of their indenture they did not return and did not re-indenture they might remain in this country by the payment of this annual licence?

Witness: Yes.

Witness proceeded that a second deputation went to India in 1903, with the object of getting stricter terms, to make it more compulsory for Indians to return to India. The deputation was, he believed, not successful

Asked to give figures as to the amounts collected in licences, the witness said in 1912 the amount collected was about £9,200, while the tax was due from 10,000 men and 6,000 women.

The Chairman: So that £48,000 was due.

Mr. Polkinghorne also stated that there had been a steady diminution in the amount collected in licences. In 1911 the amount was £20,000; in 1912, £14,000; and in 1913, £10,000.

In last session of the Union Parliament a Bill was introduced for repealing the tax on women and children, and the opinion of the Natal members was sought as to the abolition of the tax on men.

In another Act, it was enacted that girls of 13 years of age and boys of 16 should be liable to the tax.

The Chairman: Was it seriously intended that girls of 13 should be liable to the tax?

Witness: They are of age then.

The Chairman: I know, but was it ever enforced?

The witness: There has been a gradual relaxation going on for some years past

Witness stated that if the £3 licence was not paid it was a matter for civil proceedings for its recovery, and he believed a man could be sent to prison for contempt of Court if he did not pay on the order of the Court. An Indian who had not been re-indentured here for a period could regain his right to a passage to India by indenturing again, and serving a further two years. An employer who employed an Indian who had not paid his licence was liable to a fine of £5

The Chairman questioned the witness at some length as to the question of marriages, and he stated that a marriage contracted between two immigrants in India was recognised as valid in this country if it were registered at the time of entry into Natal.

The Chairman pointed out that many of these Indian marriages were polygamous marriages, and the witness stated that, as it was only right under the terms of the contract that the immigrants should have the same rights here as in India, the Act of 1907 was passed holding that marriages contracted in India and registered at the time of entry into Natal were recognised as legal in Natal, even if they were polygamous marriages but polygamous marriages were not allowed to be

contracted in Natal. A couple who wished could be married before leaving the depot.

The Chairman: I understand that one of the things they want is that marriage officers should be appointed amongst their own priests to validate marriages. Are there priests who could be appointed as such officers?

Witness: I think so.

The Chairman: But they appear to have no objection to civil marriages, judging by the number which took place last year.

The Chairman mentioned that perhaps Mr. De Villiers might look into this question of the marriage laws, as this was just one of the points on which the Commission would like assistance from the Government.

Mr. De Villiers said he had not gone into these laws thoroughly, and he admitted they were rather difficult to construe.

In reply to the chairman, Mr. Polkinghorne said his interpretation of the law was that this registration was not only a proof of the fact that a marriage had taken place, but it actually validated the marriage in this country.

Mr. Esselen asked what would happen if a man went back to India leaving his wife behind, and came back with another wife. Mr. Polkinghorne replied that such cases were very rare indeed, and that if it were known at the time the man came into the country that he had another wife in this country, the second marriage would probably not be registered. But perhaps they would not know at the time that the man had another wife living. They did not, however, encourage men to leave their wives behind when they went to India.

Mr. O. Siedle, Chairman of the Natal Coal Owners' Society, attended to hand the Commission the minutes of the meetings of the Society during the period of the Indian strike, as there had been certain allegations made. The number of Indians employed on the Natal mines was 3,704 men.

Sir Liege Hulett, managing director of Sir Liege Hulett, Ltd., said that firm employed 3,000 or 4,000 men. Asked his views on the £3 tax, as regarded its repeal or otherwise, he said that at the time the agreement was made regarding the tax it was not supposed that women or children were subject to the tax; but a decision of the Law Courts made it applicable to them. This had caused dissatisfaction amongst the Indians and the employers, most of the latter thinking it unfair that this should apply to women and children.

The Chairman: Women and children enter into indentures as well as men?

Witness: Yes.

The Chairman: And the same clauses appear in their agreement?

Witness: Yes; but in applying for Indians we ask for so many men, and have to take as many women as they have in their families.

The Chairman: The Natal Legislature went further, and imposed a licence on women and children in 1903.

Witness: Yes; but then I take it the Legislature was wrong. If you ask whether I am in favour of the repeal of the tax, if you do away with one form of the agreement, what becomes of the other? This was put on the Indians so that they might not be compelled to go back. If you repeal the £3 you must compel them to re-indenture or else to go back to India, and if you compel them to go back it is against the Indian Government.

The Chairman: What is the position at the present time: they are not compelled to re-indenture, they cannot be forced back, and the majority of them do not pay the tax?

Sir Liege Hulett: If you repeal the tax there will be no re-indenture, and in two or three years' time you will have all the Indians in Natal free.

Further questioned, Sir Liege said the £3 used to be a large amount for the Indians to pay, but not so much now, as the wages of Indians had gone up cent. per cent. in the last two years.

The Chairman: I understand it is not enforced on women and children now?

Sir Liege Hulett: No, the Union Government should stop it at once.

In replying to Mr. Wylie, Sir Liege said he did not think the £3 tax had the effect of making Indians return—not generally. Its existence influenced Indians to re-indenture, particularly at the present time, because they could re-indenture at wages as high as in the open market. A good many free Indians entered into indentures, and more would do so as the population increased as town employment would get less.

If they all became free Indians, would it make any difference in the number of Indians who re-indenture?

Sir Liege Hulett: There is a difference of opinion. Some say it will make no difference, but others say that if you repeal the tax, when they are out of their time they will flood the country with small farms, and compete with the Europeans of this country to a greater extent. Personally, I have no objection to Indians having a bit of land and trying to do the best they can with it, but still, if all these thousands went out of their indenture and bought up large tracts of land they would not be open to the ordinary labour market. This is what we have to look forward to.

The Hon. Mr. Marshall Campbell was the next witness, and he expressed opinion that the £3 licence ought to have been repealed some years ago. When this new contract was signed by the Indians in India they did not realise that they were signing a document different from that signed by the Indians who had come to Natal before; they did not understand that the contract was different from that which their friends signed.

The Chairman: But they were told the whole matter before they left India. Were they so ignorant that they did not understand?

Witness: No; although it was explained to them—they all acknowledge that—I don't think they understood. After they have finished their time they find that while their next-door neighbour is free they have to pay the tax, and this causes discontent. It is totally unbusiness-like, too. Some of them pay and some do not; in some magistracies they bring the women in, and in some they do not. It ought never to have been on the Statute Book.

The Chairman: You think it serves no good purpose?

Witness: Absolutely none, and only causes irritation.

The Chairman: The object is to induce them to return to India. It has had no effect in this direction?

Witness: Very little.

The Chairman: It has not induced them to re-indenture?

Witness: Yes, but then again I think it unfair to bring pressure to bear to induce an Indian to take work he doesn't want.

Asked if the repeal of the tax would affect employers, Mr. Marshall Campbell said it would, and he was one of those who would suffer most at first, but he believed that in the long run the kind employers would be all right, and the unkind ones go to the wall.

Replying to Mr. Wylie, the witness said he thought £3 was a heavy burden. He did not think it had much effect in influencing Indians to return to their own country, and lately it had not induced Indians to re-indenture. He believed on the Natal Estates Indians were re-indentured at the same rate of wages as free Indians. There were many men on the Natal Estates under indenture who had been under indenture before 1895.

The Chairman: Any general scheme, whether the payment of a tax or anything else, to compel these people to return is bound to fail, you think?

Mr. Campbell: I think so. I think the £3 ought to be repealed from the point of view of the general welfare of the community. It is an unfair burden on a section of the community.

Is there very much feeling as to this tax?

Mr. Campbell: There is now.

The Chairman: It has been worked up?

Mr. Campbell: To an extent. He added, however, an expression of opinion to the effect that redress of the grievance should not be withheld as it was an injustice.

The Commission then adjourned for the day

On Thursday last Sir Benjamin Robertson and Mr W. W. Pearson gave evidence. We shall print Sir Benjamin's evidence duly revised and corrected, in our next issue

Mr. Pearson said he was in educational work in India, and had come to Natal to gain first-hand information as to the grievances. He wished to give evidence in favour of the removal of the £3 tax, as he was convinced that the contract embodying the £3 tax was made between two parties, one of whom did not understand it. The coolie, when he left India, did not understand the significance of the £3 tax. The coolie was a child in intelligence, and he failed to understand how it could be explained to a person of his particular level of intelligence. The conditions of life were so different here. For one thing, he did not understand that the level of living was so much higher in Natal. He had been asking Indians why they struck, and they said, "About the £3 tax," but he found that until a few months ago these coolies knew nothing about it, or at least they did not worry about it until they realised about it, and then struck.

The Chairman: But I suppose they struck because they were put up to strike.

The witness said his second point was that the tax was collected unfairly, and if a tax were imposed it should be collected equally all round. It was chiefly the poorer white man who felt the necessity for these indentured Indians to be repatriated. The £3 tax having failed to achieve its object, he felt there was no solution but the voluntary repatriation of Indians.

The Chairman: What inducement would you offer?

Witness: I think there is no inducement but a money inducement.

The Chairman: Would they avail themselves of it?

Witness: It depends on the amount. I should not think a large amount would be necessary

Mr. Wylie: What would you call a large amount?

Witness: £20 or £30.

The witness went on to say that he did not think the white population realised the benefit the Indian community were to the Colony. If the white people were sincere in their desire to get rid of the Indians, there was one clear way of inducing these people to return—to boycott them. The fact that they did not boycott the Indians proved that they needed them. He further objected to the £3 tax because it induced the Indian to re-indenture, and he regarded the indenture system as thoroughly bad, for one reason because it placed the coolie in a position of having absolutely no responsibility. The death-rate was very low and the birth rate exceptionally high, and that was one reason why the white people were afraid of the competition of this race in the future.

Mr. Esselen: Is that why they struck? (Laughter.)

The witness also contended that the fact that it was a criminal offence to refuse to work increased the criminal population of the country. He also thought there was not proper protection under the working of these immigration laws. Another thing which struck him was the percentage of women on the estates—in one instance he found that there were only 21 per cent of women on the estate. This was one of his objections to the indenture system.

Mr. Wylie: If they came as free Indians, would that alter the percentage of women? Is it not a fact that in all countries to which people immigrate this holds good?

The witness also submitted that under the indenture system children of [illegible] were indentured to work in the fields for nine hours between sunrise and sunset

The Chairman: I should be very much surprised to hear that employers considered children were indentured and expected to work nine hours a day. The fact that the children are named on the parents' indentures does not make them indentured

Witness: They are practically indentured though they are not legally.

The Chairman: We will probably get this from employers of labour when they come before us

The witness stated, in reply to the chairman, that he had talked with a great many Indians during his month's stay in Natal, and coolies to whom he had spoken had made complaints.

Mr. Wylie: If these Indians were so badly treated, can you explain why these Indians hang on here?

Witness: I have not said they were badly treated, but if they are badly treated and have any complaints to make, it is very hard for them to make any complaint, and to get redress. For example one case appeared in the papers in which an indentured Indian had been sent to gaol 14 times because he refused to go to his masters. On the 15th occasion he was again sentenced to 14 days. Witness contended that this did not look like adequate protection. Asked by Mr. Wylie what he would have done in such a case witness replied "I should change his master most certainly." In his experience in the Criminal Courts at Durban and Verulam, he had come to the conclusion that the indenture system placed the coolies in a disadvantageous position in regard to the administration of the law.

Mr. James Mackintosh, speaking as a former employer of coolie labour, said he had never heard of a coolie complaining of the £3 tax. He maintained that the movement was a matter of agitation on the part of the Arab population, who had never paid the tax, and never would have to pay, and that it was being used to stir up an agitation the ultimate result of which would be a demand for the franchise. "These people will never be satisfied—concede what you will—until they are placed on an equality with the Europeans." He thought it would be inimical to the interests of the country if the tax were repealed.

The next witness was Mr. Reynolds, of Reynolds' Estates, on the South Coast, where 1,908 Indians are employed. He said that in his opinion, if the £3 tax had been removed prior to this trouble, he would have seen no objection to it, but in view of the recent trouble, if it were taken off now, it would be a serious matter, because of its example to the natives. He did not consider it altogether a just tax, and prior to the higher wages now ruling it was a heavy burden. He did not think the removal of the tax would mean that the Indian would take up land to any extent, as large numbers of free Indians had a difficulty in making ends meet. As an employer, he preferred to have men under a contract, whether a civil contract or an indenture, so that he could have reliable labour.

The Chairman: Do you think there would be trouble with the natives if this tax were removed?

Witness: I feel certain. I hear on the very best authority that it was discussed just after the recent Indian trouble. If there were concerted action on the part of the whole of the chiefs in Africa, it would be a very serious problem for the Government.

The Chairman remarked that this was the first suggestion of possible trouble amongst the natives if the tax were repealed. Did the witness know any others who took the same view?

The witness replied that he did. Only that day he had had a long conversation with a magistrate and he had told him that on the eve of the recent trouble the natives had been discussing what it was all about. Natives had to pay a tax, hut tax, and there had always been grumbling about that

Reverting to the question of Indian wages, the witness thought that the high wages ruling in Natal now would be a sufficient inducement to the Indians to remain here, even if there was no £3 tax

The Chairman: Do I understand that children of [illegible]

13 years of age are indentured and expected to work nine hours a day?

Witness: After a certain age children are given light work, such as hand-weeding. They are not given heavy work, but some light work, which they finish about 2 or 3 o'clock in the afternoon. These are the children of indentured Indians, not re-indentured Indians. The fact is the parents like to have them in the fields with them.

The Chairman: Are they indentured?

Witness: Yes.

The Chairman: But the fact that the parents enter into an indenture does not mean that the children are also indentured.

Mr. Reynolds: The parents enter into a contract on their behalf. They are paid by the field manager.

In reply to further questions the witness said the fact that an indentured Indian could not go more then a mile from the estate was not felt to be a restriction, as passes to go farther were never refused unless for a very good reason.

Mr. Wylie: What is your experience as to the children of indentured Indians not caring to work on the land?

Witness: Not unless they are educated, but you will find those who have been educated more highly do not care for manual work, but look for clerkships or positions in stores. Those who are not educated follow their parents as agricultural laboures, but those who are educated are not of the same value to us for agriculture.

Mr. Reynolds did not think there would be many Indians taking up land, as with the low price of mealies they now found it hard to make ends meet. He mentioned one instance of a number of Indians who were given the option of returning to India or taking up ten acres of land, and he noticed that now practically all this location had been abandoned.

(To be continued)

Great Meeting at Bombay

(Continued)

Sir N. G. Chandavarkar who was a Judge of the Bombay High Court and who now occupies the distinguished position to Chief Minister of the Indore State in the course of his remarks seconding the above resolution (see last week's I.O.) spoke as follows on the marriage question:—

Marriages which had been treated as legal have been set at naught as illegal in the name and under the ordering of the new law on a strained and ingenious interpretation of the expression "monogamous marriage." The practice had been before this Immigration Act to admit a woman married by a domiciled Asiatic according to the rites of his religion as his wife so long as she was his only wife in South Africa. The pledge given in 1911 was that that existing right would be maintained.

Example Of Legal Fraud.

But directly the new Immigration Act comes into force, the pledge is broken and the kind of wife I have spoken of is turned by law into a concubine on the ground that, as the woman was married according to the rites of a faith which allowed polygamy, the marriage was not monogamous. An eminent British jurist said some years ago that there was no such thing as "legal fraud", that all fraud was fraud in the eye of law and there was no legal fraud as distinguished from other kind of fraud. But the South African Government has given us a concrete example of legal fraud, for when a Government promises to maintain existing rights under and by means of a proposed law and then tramples those rights under foot in the name of that very law by employing language to conceal its thoughts and break its faith, it is law legalising fraud. And the comic feature of the situation,—for tragic as the situation is, a question of life and death to British Indians resident in South Africa—it has its humorous side also, the comic feature of the situation is that these marriages are declared illegal because the Union Government professes to have a tender Christian conscience, in favour of monogamy. I have no doubt we all respect that conscience; we venerate the founder of that religion and his apostle who saw in marriage a spiritual fellowship of one soul with another soul. But what would the founder of Christianity and his Apostle St. Paul have said to the South African Pharisees who in His name condemn as a concubine a woman, the sole wife of her husband, merely because the religion according to which she married allowed polygamy. If that is polygamy, with equal ingenuity and Pharisaism we might argue that a Christian marriage is polygamous because it is allowable to a Christian to divorce his only wife and marry another. (Applause).

Abomination of Law

I do not say this to catch applause and your appreciation but I put this consideration as one who has known law, who has practised law and who for twelve years has administered law. This is an abomination of law and I am justified in saying therefore that the Christians are as barbarous as we are said to be. And remember that those who treat us as pariahs to-day will be the pariahs of to-morrow and also remember that no one can treat another as a slave unless in God's providence he became a slave in turn, and if the ministers read their Bible not only on Sundays but every day they will find the Bible teaches that. England has been writing the New Testament every day but now South Africa wants to take away the pen from the hands of England and wants to revive slavery within British dominions. England has stood forth as a champion of freedom and a stern enemy of slavery and has written her name not only in the pages of history but also in the Book of Life but the South African Government is now turning round and is driving the thin end of the wedge. This is not your cause, this is not the cause of your countrymen in South Africa but there is a large and a serious problem at the back and if this situation is tolerated, slavery will be introduced in the British dominions. The question is shall this situation be tolerated and how long shall it go on? The answer was given to India by her Christian Viceroy who presides over her destinies, and who, true to the British traditions, true to his religion, true to his God and true to man has spoken with heroic calm which has made his name a household word among us. May God speed him and the Imperial Government to save the Empire from the painful situation which will land the whole of the Empire in the worst of slaveries.

Indians On Trams

"The question of dealing with the coloured traffic is becoming increasingly difficult as the years go on," said Mr. J. H. Nicolson, Chairman of the Tramways Committee, in a conversation with a representative of the *Mercury*. The demands of the coloured population are naturally becoming greater as regards tramway facilities, just as they are becoming greater in other matters. I think it is only recently that any complaints could have been made by European travellers, though I don't admit for one moment that Europeans have been ousted by members of the coloured population. Such a thing may have happened on some exceptional occasion, but the whole European traffic has been satisfactorily dealt with; certainly no preference has been given to any coloured passenger. It is undoubtedly a problem that the authorities will have to consider very seriously before long. The provision of trailers has been recommended by some people, but from the experience of the authorities this would not meet the case so far as present conditions are concerned. Again, the provision of separate cars for coloured people has

been suggested as a remedy, but the relief afforded by this would be a negligible quantity, because in the present circumstances it would be impossible for the Corporation to set trams apart for coloured passengers, and compel them to ride in such trams. Any coloured passenger can board a car that is plying for public hire. If a passenger is excluded from any tram it must be for some objectionable feature, either on account of dress or general conduct. If a coloured person satisfies reasonable requirements in this respect, he is entitled to be carried, provided, of course, that he pays his fare."

Press Comments

We publish to-day, says the *Natal Mercury* of the 28th January, a fresh budget of correspondence dealing with the question of mixed European and coloured travelling on the borough's tramway cars. From these letters it will be seen that the existing state of things constitutes a grievance about which both residents and visitors feel very strongly. Their sentiment will not be mollified by the tone and the line of argument adopted by the chairman of the Tramways Committee in the statement appearing in our columns on Monday, and in the short speech he delivered at the Town Council meeting on the same afternoon. Mr. Nicolson remarked, in an apparently deprecatory manner, that the question is one that crops up periodically, and he endeavoured to impress upon burgesses the difficulty and the expense of applying a remedy to the case. We do not know if Mr. Nicolson was expressing his reasoned personal views, or acting merely as the official mouthpiece of his colleagues and of the Department. In either case, his apology for the delay in taking the question will not convince the intelligent citizen. The fact that the complaints made in the past have had to be reiterated and emphasised merely suggests indifference or dilatoriness in some responsible quarter. The offensiveness of the system under which Europeans and coloured people jostle against each other, and are crowded together on the cars traversing the main routes to the suburbs and the Point line, is felt by both classes of passengers. We believe that many of the Asiatic and native travellers would welcome the provision of separate facilities no less than the Europeans. The chief complainants in regard to existing conditions are naturally the European travellers. The reasons for their protests are so well known that it is unnecessary to enlarge upon them. It is enough here to refer to the letters we have received, in which the various evils and dangers are catalogued. The Tramways Manager, we are glad to note, has been instructed to prepare a special report on the subject. The idea that finds most favour with our correspondents is the running of separate cars for Europeans and coloureds, while some have suggested trailers for the coloureds. As to the first expedient, Mr. Nicolson says it is impossible in present circumstances to set cars apart for coloured passengers, and compel them to ride in such cars. If there is any existing legal difficulty in the matter, it cannot be a difficulty that is insurmountable. We have separate rikshas for Europeans. On the railways there is no difficulty about providing separate accommodation for European and coloured passengers. Subject to correction by the Tramways Manager, we do not believe there is any thing in Mr. Nicolson's argument regarding the financial cost of the reform for which our correspondents agitate. If the coloured traffic is increasing so greatly as Mr. Nicolson states—and the increase is apparent enough to users of the tramways—an arrangement by which there would be one car less for Europeans [illegible] in a given period on the routes in question, while one car would be allotted to coloured people, would seem an easy way of solving the problem. This would not mean an additional number of car journeys but simply a redistribution of the traffic. However, as some of our correspondents have said, it is the business of the Tramways Department and the Corporation [illegible] the way out of the difficulty that [illegible] [illegible] the hope the [illegible] allowed to rest [illegible]

the proper authorities are spurred to the action demanded by the overwhelming majority of the people who patronise the tramways, and who are entitled to insist that the service shall be run with due regard to their health, convenience, and self-respect.

The Press on the Agreement

The *Transvaal Leader* comments as follows:—

The correspondence between Mr. Gandhi and the Secretary for the Interior, which was published yesterday, affords a welcome indication that the long-standing Indian trouble is on the verge of a satisfactory settlement. Mr. Gandhi is to be congratulated on the much more reasonable and conciliatory attitude he has adopted towards the Government. He has withdrawn the threat of a revival of passive resistance, and has pledged his word that he will advise his countrymen not to hamper the labours of the Commission by any active propaganda, pending the result of the Commission and the introduction of legislation during the forthcoming session.

As regards questions of policy, Mr. Gandhi has announced that, since the Government has recognised the principle of consultation by according him an interview, it will be possible for him and the other Indian leaders to assist Sir Benjamin Robertson, who has been deputed by the Indian Government to give evidence before the Commission. The work of the Commission has therefore been considerably simplified, and it is to be hoped that its recommendations on the subject of Indian grievances will be placed before Parliament with the least possible delay. It is of the utmost importance, in the interests both of South Africa and the Empire, that a final and satisfactory settlement should be reached during the forthcoming session. The path towards such a settlement has been considerably smoothed by the more reasonable claims which are now being put forward by the Indian leaders, and public opinion has arrived at a fairly accurate judgment as to what claims can, and what cannot, be granted. It is fairly certain, for example, that the repeal of the £3 tax will meet with general approval. A slight alteration in the marriage law will also be necessary to meet the impossible situation created by the recent judgment. It should also be possible to meet the Indians as regards the right of entry into the Cape and the Free State, since it is understood that no demands are being made for any alteration of the existing law in this respect, but merely for a slight administrative re-adjustment. The issues, in fact, have become narrowed down to a point at which a general agreement has become possible, and the Commission should have little difficulty in arriving at a settlement which will be satisfactory to all parties. The only trouble to be feared is from the feeling which may be stirred up by the extremists on either side. If that can be avoided, there seems to be no reason why the [illegible] question of [illegible] should not see the end of this troublesome and dangerous controversy.

"Pretoria News"

The correspondence between General Smuts and Mr Gandhi is delightfully characteristic of the "Grey Cardinal" and the ascetic exponent of Buddhist philosophy who leads the Indians in South Africa (says the *Pretoria News*).

In the words of Lord Milner it might be found a little irritating by a plain man, but to those of us who are used to the diplomacy of Meintjes Kop and the philosophy of the Bazaar, the correspondence presents no serious obstacle to a fuller understanding.

It will be remembered that Mr Gandhi, with instinctive reverence for the cause which he represents, found it too holy in his eyes to be confused with the revolutionary issues set up by the egregious Mr. Poutsma. [illegible] he had the understanding of a chivalrous opponent [illegible] not attack when his enemy was in [illegible] and so quite voluntarily, and

speaking to the Editor of this paper as to a self-appointed plenipotentiary of the Press, he undertook to cease all strike operations pending a solution of the Railway difficulties.

This must be accounted unto him for salvation.

But Mr. Gandhi has gone further than that; he has undertaken to await the findings of the Indian Commission now sitting. He cannot bring himself to give evidence before that Commission since he has publicly pledged himself against it, and has made the matter one of religious sentiment; but as we understand his position, he will lay his points before Sir Benjamin Robertson—a particularly capable bureaucrat from India—and so the Commission will be indirectly possessed of his points of view. The Government, on the other hand, has conceded the release of coolies arrested for striking, and the allegations of ill usage and brutality are to be waived.

Here then is every prospect of an amicable and peaceful solution of the Indian question.

We are not quite out of the wood, but at any rate light breaks in, and a broad roadway is visible.

Both General Smuts and Mr. Gandhi are to be heartily congratulated by South Africa, for South Africa has troubles enough without complications of this sort, which, small though they may seem to us, are of enormous Imperial importance.

"Rand Daily Mail"

"A month ago the controversy between the Government and Mr. Gandhi was watched with a great deal of interest, for the threat of a big passive resistance march from Durban to Pretoria was held out. Then the recrudescence of industrial unrest swept other subjects into oblivion as far as the general public was concerned, and the country lost sight of the Indian trouble altogether. But the interval has not been without its advantages. It has led to some sort of peace being patched up between those old opponents General Smuts and Mr. Gandhi. Both gentlemen are popularly believed to be experts in the gentle arts of splitting hairs, and the two letters published yesterday are masterpieces of subtlety in correspondence. But beneath the cautious sentences, and reservations, and explanations, one discovers evidence that a truce has been declared which will materially simplify and shorten the work of the Indian Commission. At one time it looked as if the Commissioners would be engaged for weeks, and perhaps months, in hearing evidence upon the charges of ill-treatment and harshness brought by passive resisters against officialdom. Now, however, all this has been cut away, and the Commission will be able to deal at once with the grievances of the Indians. Mr. Gandhi says that no evidence bearing upon such allegations will be laid before the Commissioners. And General Smuts pleasantly replies that that being so, no evidence refuting such allegations will be allowed to delay the progress of the major investigation. Nearly the whole of that phase of the controversy is to be tacitly dropped. Neither the Commissioners nor the public are very anxious to see days upon days spent in hearing charges and counter charges, and the truce comes as a relief. But the Government has acted wisely in reserving its right to ask the Commission to investigate the occurrences which resulted in loss of life at Esperanza and Mount Edgecombe. It would not be fair to the police and officials in Natal to permit the entire matter to drop. Strongly worded cables containing most serious allegations were circulated all over India and England. They roused a feeling of bitterness against South Africa. A general denial followed, but as specific charges were made in connection with certain incidents, it is only right that the Government should place rebutting evidence before the Commission as far as the most serious cases are concerned. No elaborate investigation may be needed in the changed circumstances, but it would be unfair to allow the cabled allegations to stand unchallenged.

As far as the general question of Indian grievances is concerned, the correspondence discloses a spirit which should enable a final and satisfactory settlement to follow the report of the Commission. The Indians will have the advantage of the presence of Sir Benjamin Robertson, a high Anglo-Indian official, at the sittings of the Commission, and his influence will be considerable in making clear points upon which Mr. Gandhi's followers lay special emphasis . . .

These are the main points which will occupy the attention of the Commission now that the minor charges made during the Natal trouble have been dropped. In view of the more reasonable spirit displayed by the passive resistance party, it should not be impossible for a lasting settlement to be arrived at. . . . We believe that the Government is desirous of disposing of the whole business once and for all. . . . There is evidence here of a desire to arrive at an effective compromise and to carry it into law within the next few months. If the Indian passive resisters will consider the position quietly as it affects their welfare in South Africa, and not be excited by the utterances of political extremists in India, who are simply using South African grievances in order to harass the British Government and bolster up their own agitation, we believe the coming Session will see the end of the Indian trouble in the Union for many a year."

News in Brief

Mr. R. G. Chetty, the Acting Secretary of the Port Elizabeth Indian Association, has forwarded a cheque for £12 4s. for the Passive Resistance Fund.

Messrs. Pragji K. Desai, S. B. Medh, and Bhaga, prominent passive resisters, were discharged at Durban last week, upon the expiry of their sentences.

Among the New Year's Honours, are a K.C.S.I. for the Hon. Syed Ali Imam, Law Member of the Government of India, and a C.I.E. for Rao Bahadur R. N. Mudholkar, President of the 1912 Indian National Congress.

We have pleasure in issuing to our readers this week a supplement containing the photograph of the revered and world-renowned Indian poet, Babu Rabindranath Tagore, who has recently received the Nobel Prize for Literature, and upon whom has been conferred the degree of Doctor of Literature of the Calcutta University.

We regret to announce the death of the Hon. Mr. Justice P. R. Sundara Iyer, of Madras, from diabetes, on December 21st, at the age of 55. He succeeded the late Hon. Krishnaswami Iyer upon the latter's appointment as a member of the Government of Madras. At the Madras Provincial Conference at Kurnool, in 1910, he devoted, as President, a large part of his address to the South African Indian question. He was a generous subscriber to the Passive Resistance Fund, and, before his elevation to the Bench, he was a Vice-President of the Madras South African Indian League. We tender our respectful sympathies to his family.

Mr. Andrews was the recipient of cable messages of condolence from the Honourable Mr. Gokhale, the Honourable Sir Syed Ali Imam, Babu Rabindranath Tagore and Mr. Rudra, the Principal of Mr. Andrews' College at Delhi, which college was closed on the day of the receipt of the news as a mark of sympathy and respect. Several more messages were received during the week from all parts of South Africa. Mr. Andrews desired us to thank the numerous senders for their sympathy. He expects to leave Capetown for England on the 21st instant.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૪ થી ફેબરૂઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૫.

અધિપતિની નોંધ

હદ પાર કોણ થઇ શકે?

સત્યાગ્રહ અને શરીરબળ વચ્ચે કેટલીક વેળા ઉપર ટપકે જોવાથી એટલો ઝીણો ભેદ જોવામાં આવે છે કે આપણે તે જોઇ નથી શકતા અને સત્યાગ્રહી તેમજ અસત્યાગ્રહી એટલે શરીર બળીઆ ગુંચવાડામા પડેછે. નાતાલમા આપણે હડતાલ પાડી તે આપણા હિતેચ્છુ ને મિત્રોમાંના કેટલાકને પસંદ ન પડતાં તેઓએ એમ માન્યું કે આપણે સત્યાગ્રહની હદ ઓળંગીયે છીયે. હાલમાં રેલ્વે વાળા ગોરાઓએ જે હડતાલ પાડી તેને કેટલાક ગેરસમજથી સત્યાગ્રહ માની બેઠા છે છતાં આપણી હડતાલને તેઓની હડતાલના મુદ્દા વચ્ચે ઉત્તર દક્ષિણ જેટલો તફાવત હતો ને છે. આપણે હડતાલ પાડી તેનો હેતુ સરકારને દુઃખ દેવાનો ન હતો, આપણે તો માત્ર તે વાટે જેલ જઇ દુઃખ ભોગવવા તપશ્ચર્યા કરવા માગતા હતા. તેનું પરિણામ એ આવ્યુ છે કે આપણે લગભગ જીતવાની અણી પર છીયે. આપણું જીતવું પણ જુદા પ્રકારનું છે. આપણે રાજ્યગાદી નથી માગતા. આપણે તો આપણું માન—આપણો ધર્મ— જાળવવા માગીયે છીયે. આપણે ગમે તેટલું દુઃખ પડે તો પણ સામા પક્ષને શારીરિક ઇજા પહોંચાડવા કે તેનો હોદ્દો છીનવી લેવા માગીયેજ નહીં રેલવેવાળાની તેથી ઉલટી સ્થિતિ છે. તેઓએ માન જાળવવા લડત નથી ઉપાડી. તેમને અને ધરમને કંઇ લાગતું નથી. તેઓએ પોતાના પગાર વિગેરે વધારવા આરથીક સ્થિતિમાં સુધારો કરવા ઇચ્છ્યું તેઓએ હડતાલ પાડીને જેલ જવાના હેતુથી નહીં પણ સરકારને દબાવવાના હેતુથી. જો સરકાર તેઓની સામે હથીઆર ઉગામે અને તેઓથી બની શકે તો તેઓ પણ હથીઆર સામે વાપરે તેઓનાથી બની શકે તો રાજ્યગાદી પણ છીનવે ને ભોગવે તેઓનો તો અંતીમ હેતુ પણ એજ છે. તેથી તેઓ પોતાનાથી વધારે શરીર બળ અજમાવનાર આગળ દીન બની ગયા છે. સરકારે પણ તેઓને બેધડક થઇ છુપી રીતે, રાતો રાત કોરટ કચેરીમાં લઇ ગયા વિના દેશપાર કરી મુકયા છે ને આખું જગત તેઓના કારવને વખાણે છે, તેમને બહાદુર ગણે છે. આપણને હદ પાર કરે તો સરકાર એકદમ જુલમી ગણાય ને તેમ કરે તો પણ આપણે તે હસમુખે ચેહેરે સહન કરવું પડે. આમ સત્યાગ્રહ અને અસત્યાગ્રહ વચ્ચે મહાન ભેદ છે કે જે ભેદ દરેક હીંદીએ જાણવા સમજવાની જરૂર છે સત્યાગ્રહ હારજીતની બાજી નથી તેમાં હાર એવું કશું છેજ નહિ. શરીરબળ તો હારજીતના ખેલ છે. તેમ તો સદાય બળીઆના એ ભાગ હોયછે.

હદ ઓળંગ્યા

નાતાલ ઇંડિયન કોંગ્રેસના કારભારીઓ હદ ઓળંગ્યા છે. ઘણા વખત સુધી પોતાની વરતણુક તે લીધે મી. ગાંધીએ કોંગ્રેસ સામે સત્યાગ્રહ શરૂ કરયું છે, પણ તે બાબતની ચર્ચા આ પત્રમાં કરવા અમે મુનાસબ નથી ધારતું. હાલ પણ આ બાબત અમે આગળ ચર્ચા ચલાવવા માગતા નથી. પણ કોમને બહુ બધતે વખતે ચેતવણી આપવી મુનાસબ ધારીયે છીયે. કોંગ્રેસે એવો ઠરાવ કર્યો છે કે કોમની વતી કમીશન આગળ પુરાવો આપવો. આ મીટીંગ વખતે અમે બહુ સાંભળ્યું છે. અમારી ખબર મુજબ તો એમ થયું છે કે કોંગરેસની મીટીંગમાં વધુ મત પુરાવો આપવાની વિરૂદ્ધ હતા. જો આમ હોય તો કારભારીઓએ બહાર પાડેલી હકીકત બરોબર નથી. કોંગરેસના કારભારીઓએ જો હડતાલ વખતે કંઇ પણ કરયું હત, ગરીબોને મદદ આપી હત, સરકારની સામે ટક્કર લીધી હોત, દુઃખ નિવારણ સારૂ કંઇ પણ હિલચાલ કીધી હત તો તેઓ હાલ કંઇ પણ હક આ વિષયે બોલવાને ધરાવત. પણ તેમ તેઓએ કરયું નથી. હવે જો અત્યારે તેઓને તલ માત્ર પણ સ્વદેશ પ્રેમ હત તો તેઓ મુંગા બેસત અથવા તો પોતાથી ન રહેવાત તો પોતાની મેળે જઇને પુરાવો આપી આવત. પણ તેઓએ તો કોમની વતી ઠરાવો કરવાની હામ બીડી લીધી છે, કોમની વતી પુરાવો આપવાનું ધારયું છે ને કોમને પોતાના કાર્યથી બાંધવાનું ધારયું છે. તેઓ કોમના કયા ભાગને બાંધવાનો દાવો કરે છે? વેપારીને બાંધવા હોય તો શું ટ્રાંસવાલ તથા કેપથી કંઇ પરવાનગી મળી છે? ગીરમીટીયાને બાંધવાનો દાવો કરતા હોય તો શું તેમને તેઓએ બોલાવ્યા છે? કામદાર વર્ગની વતી બોલે છે? મુસલમાનને નામે સભા ભરી હતી અથવા મુસલમાને તેમને રૂકો આપ્યો છે? તામીલ, કલકત્તીઆ અથવા મુંબઇ વાળાએ તેમને સંમતી આપી છે? તેઓ જવાબમાં કહી શકશે કે જો કોમ નો એક પણ ભાગ વિરૂદ્ધ હત તો તેઓ જ્યારે ખબર મળ્યા ત્યારે સામે થાત. આ જવાબ આપેલો એ નકામો ગણાય છતા હકીકત છાપામાં પડી છે એટલે કોમનો દરેક ભાગ કે જેને કોંગ્રેસના કારભારીનુ પગલું પસંદ નથી, તેને લાજમ છે કે તેમણે જાહેર રીતે જણાવવું જોઇએ કે તેઓ કોંગ્રેસના ઠરાવની વિરૂદ્ધ છે અને જનરલ સ્મટસ તથા મી. ગાંધીની વચ્ચે પ્રીટોરીયામાં થયેલો કરાર તેઓ મંજુર કરે છે જો આટલુ કાર્ય દરેક મંડળ ને દરેક વિભાગ નહીં કરે તો કોમને નુકસાન થવાનો સંભવ છે. ઘણે વખતે ચુપ રહેવું એ સર્વોત્તમ રસ્તો છે. કેટલેક વખતે ચુપ રહેવું એ ખરાબ છે. અમારા વિચાર પ્રમાણે આ અવસર એવો છે કે કારભારીઓના પગલાને વિષે પોતાનો મત જણાવવાની દરેક હીંદીની ફરજ છે.

હીંદીને ટ્રામની તકલીફ

નાતાલ 'મરકયુરી' જે ઘણે ભાગે આપણી તરફ મિત્રતા રાખતું તેનું વલણ હાલમાં બદલાયું જોવામાં આવે છે. 'મરકયુરી'માં ટ્રામવે કમીટીના પ્રમુખ મી. નીકલસને જણાવ્યું છે કે હાલ જે પ્રમાણે હીંદી કોમ ડરબનની ટ્રામગાડી વાપરે છે તેમાં ફેરફાર થઇ શકે તેમ નથી. કેટલાક ગોરા એવી રાવ ખાય છે કે હીંદી લોકો ગોરા ફરનારાને તકલીફ આપે છે. આ વાત તદન ખોટી છે એમ મી. નીકલસન જણાવે છે. તે વળી કહે છે કે ટ્રામ ગાડીઓ ગોરા કાળા માટે તદન અલગ રાખવી એ બની શકે તેમ નથી. એક ગાડીની પાછળ બીજી ગાડી જોડી હોય તો હીંદી કોમ તે ગાડી વાપરે એવો સંભવ નથી. આ મી. નીકલસન મજબુતીથી સમજાવે છે છતાં તેના બોલને 'મરકયુરી' તરછોડે છે ને જણાવે છે કે મી. નીકલસનની સમજશક્તિજ ઓછી છે. 'મરકયુરી' તો ઇચ્છે છે કે હીંદીને ટ્રામમાં બેસવાની મનાઇ થવી જોઇએ અથવા હીંદીને સારૂ નોખી ટ્રામ થવી જોઈએ આવી ઉશ્કેરણી કરવાના ઇરાદાથી તેણે ઘણા બેહુદા કાગળો છાપવાનું શરૂ કર્યું છે. આપણે આ બાબત ચેતતા રહેવું જોઇશે. એક ઉપાય તો આપણા હાથમાં સહેજે છે કે જો નોખી ટ્રામ કહાડે તો આપણે કોઇએ એ ટ્રામનો ઉપયોગજ ન કરવો. આમ કરવાથી નોખી ટ્રામનું તો નીકળીજ જાય. આવા સત્યાગ્રહમાં કંઇ મુશ્કેલી પણ નથી જણાવાની. એ ઉપાય હીંદી, ચીના તેમજ હબસી લોકોએ જોહાનીસબરગમાં લહણ કર્યો હતો અને તદન ફતેહમંદ થયો હતો

પ્રીટોરીયામાં મી. એન્ડ્રુઝને વધારે માન

મી. એન્ડ્રુઝને વિષે અમે પ્રીટોરીયાના છેલ્લા ખબર આપી ગયેલા ત્યાર પછી તેમના માનમાં વિશેષ મીજલસો થએલી તે ખબર અમે આજ લગી નથી આપી શક્યા તે હવે આપીએ છીએ. મી. એન્ડ્રુઝને ફરીથી મી. હાજી હબીબને ત્યાં ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું. મી. પટેલ તેને મોટર કારમાં વોન્ડરબુમ ફેરવી લાવ્યા હતા. વળી મી મંગલભાઇ પટેલે તેમને ત્યાં ખાણું આપ્યું હતું ને તેમાં ઘણા આગેવાનોને નોતર્યા હતા. તેજ દહાડે મી. છગનભાઇ ખીમાના મકાન પર ચાહ પાર્ટી ધોબા યંગમેન્સ એસોસીએશન તરફથી આપવામાં આવી હતી. તે વેળા મી. ગાંધીને ફંડને સારૂ પા. ૫—૫—૦ ની ચેક આપવામાં આવી હતી. વળી કાઠીયાવાડી મંડળે પણ ખાણું આપ્યું હતું ને તેમાં ઘણા ગ્રહસ્થોને નોતર્યા હતા. અને સ્ટેશને જતી વેળા ધોબી કમીટીએ પા. ૬—૧૦—૦ ની મી. એન્ડ્રુઝની મુસાફરીના ખરચ પેટે આપ્યા હતા. આમ મી. એન્ડ્રુઝ પ્રીટોરીયામાં થોડી મુદતમાં પોતાની સાદાઈ તથા પોતાના મીલનસારપણાથી લોકપ્રિય થઇ શક્યા હતા. મી. મંગલભાઇ પટેલને ત્યાં તેમણે ભાષણ આપ્યું હતું તેનો સાર નીચે આપ્યો છે.

સંસારી અને આત્મીક રાજા

મી. એન્ડ્રુઝ બોલ્યા કે હાલ હીંદુસ્તાનમાં સંસારીક તેમજ આત્મીક રાજા રાજ્ય કરે છે. ને બન્ને મહા બળવાન છે. સંસારીક રાજા લોરડ હારડીંગ છે; તેમના જેવા ઉમદા ગ્રહસ્થ દુનીઆમાં થોડા હશે તેમની લોક લાગણીના ઘણા પુરાવા તેમની નજરે જોવામાં આવ્યા હતા. લોરડ હારડીંગને જ્યારે દિલ્હી દરબાર વખતે ગોળો લાગ્યો હતો ત્યારે તે ઓ સાહેબ બેશુધ્ધ થયા હતા. જ્યારે શુધ્ધિ આવી ત્યારે તેમણે બધાની તપાસ કરતાં જોયું કે આ માર છતાં દર બાર તો ચાલશે પણ અમલદારોએ રાતે આતશબાજી ફોડવાની હતી તે બંધ કરવાનો હુકમ કર્યો હતો. લોરડ હારડીંગને આથી દરદ થયું ને તેમણે એકદમ હુકમ કર્યો કે આતશબાજી એ ખાસ છોકરાંઓની ગમતને સારૂ હતી. તે તો કદી મુલતવી ન રહેવી જોઇએ: મેં છેવટે જો કે લોરડ હારડીંગ મરણ પથારીએ હતા તોપણ આતશબાજી ચાલુ રાખવામાં આવી હતી. લોરડ હારડીંગે કેટલી નિરભયતાથી દક્ષિણ આફ્રીકાના હીંદીની હિમાયત કરી છે તે વાત જગ જાહેર થઇ પડી છે. તેમ કરતાં તેમણે કોઇની પણ પરવા નથી રાખી. કાનપુરમાં મસજીદની તકરાર થએલી ને પછી ત્યાંના જીલ્લાના ગવરનરનો હુકમ રદ કરી મસજીદનો તુટેલો ભાગ ફરી ચણવાની રજા આપનાર પણ લોરડ હારડીંગજ હતા. તેવી બાબતોથી લોરડ હારડીંગ હીંદુસ્તાનમાં અત્યંત માન પામ્યા છે. તેમનાં પતિ પણ તેવાંજ છે. લેડી હારડીંગે હીંદુસ્તાનના બધા અપંગ છોકરાને મીજલસ આપેલી. તેમાં દર છોકરા દીઠ બે રૂપિઆનું ખરચ કરેલું. આ મીજલસનો કારભાર મી. એન્ડ્રુઝના હાથમાં હતો ને પોતાના અનુભવે મી. એન્ડ્રુઝ જોઇ શક્યા હતા કે લેડી હારડીંગ કેટલી માયાળુ બાઈ હતાં. લેડી હારડીંગને કોઇએ સુચવેલું કે યુરોપીયન છોકરાંઓની તાલીમ જુદા પ્રકારની હોય છે તેથી તેઓને સારૂ વધારે ખરચ કરવું જોઇએ આ સાંભળીને પોતે ગુસ્સે થએલ ને કહેલું કે એવું કદી બની શકે નહીં. એવે અવસરે ગરીબ તવંગર, ઈંગ્રેજ હીંદી બધા સરખાજ ગણવા જોઈએ. એટલા પ્રતાપી છતાં લોરડ હારડીંગની સત્તા સાંસારીકજ હતી પણ તેના કરતાં મહાન ને દેવી સત્તા ભોગવનાર રાજા તે ગુરૂદેવ રવીંદ્રનાથ ટાગોર છે. તે (મી. એન્ડ્રુઝ બોલ્યા) દુનીયામાં હાલ સરવથી મહાન પુરૂષ છે. ગયે વરસે યુરોપના મહા કવિઓએ ઠરાવ્યું કે તે ગયે વરસે તો દુનિયામાં સરવથી મહાન કવી હતા. ને તેથી તેમને નોબલ પ્રાઈઝ પા. ૭૭૦૦ નું ઇનામ થયું. આ ખબર જ્યારે પડયા ત્યારે હીંદુસ્તાનના અગ્રેસરો ખાસ રવી બાબુને વધાવવા તેમના આશ્રમ પર ગએલા. ત્યાં તેમની ખુબ સ્તુતિ કરી. એટલે રવી બાબુએ પોતાનાજ બનાવેલા કાવ્યોથી જવાબ આપ્યો. તેનો ભાવારથ આ હતો 'તમે મને સોનાની માળા આપો છો તેનો બોજો ભારે લાગે છે મેં મારી ડોક નમી જાય છે. મને તો પ્રેમ રૂપી ફુલની માળા આપો કે જેની સુગંધથી હું હમેશાં પ્રફુલ્લિત રહું.' આવી તેમની સાદાઇ છે. જે ઇનામ તેમને મળ્યું છે તેનો ઉપયોગ પોતે કેળવણીને સારૂ કરવાના છે. પોતાની શક્તિઓથી પોતે કરોડાધીપતી બની શકે તેવા છે છતાં અતિ ગરીબી હાલતમાં રહે છે. પોતાના આશ્રમ પર છોકરાઓને કેળવણી આપે છે ને તે કેળવણીમાં નીતિને મુખ્ય પદ આપવમાં આવ્યું છે. રવી બાબુના બાપ મહરષિ દેવેંદ્રનાથ ટાગોર પણ મહાન ધર્માત્મા થઇ ગએલા ને તેમને પગલે રવી બાબુ પોતાનાં નાનપણથી ચાલતા આવ્યા છે. આ પ્રમાણે પોતાનામાં વિદ્વત્તા તથા ઉંચા પ્રકારની નીતિ શોભી નીકળ્યાં છે ને તેથી તે લાખો હીંદીમાં પુજાય છે. જે દેશમાં રવી બાબુ જેવા નીતિમાન સાધુ કવી પેદા થાય તે દેશની ચડતીની હદ કોઇ

માણસ બાંધીજ શકતું નથી. ફિવટમાં ઘણી શાંતિમાં મી. એન્ડરૂઝે જે સંસ્કૃત શ્લોક તેમને રવીંદ્ર બાબુએ આપણી ને તેમની શાંતિને સારૂ આપ્યો હતો તે સંભળાવ્યો. ભાષણ થયા બાદ મી. હાજી હબીબે સત્યાગ્રહ ફાળામાં પા. ૫—૫—૦ લખાવ્યા ને મી. કાસમ અ. મે પા. ૧૦—૧૦—૦ લખાવ્યા ને પ્રીટોરીઆ શહેરમાં જેનરલ ઉદારીઆના ઉપાડ કરવાની હામ બાંધી.

મી. એન્ડરૂઝે પ્રીટોરીઆમાં એક ઘડીભર આરામ નથી લીધો. રાત દિવસ આપણી લડતનુંજ રટણ તેમને હતું, ને ઘણા અમલદારોની મુલાકાત તેમણે લીધી હતી.

મી. એન્ડરૂસ ડરબનમાં

મી. એન્ડરૂઝ તથા મી. ગાંધી જનરલ સ્મટસની સાથે પત્રવ્યવહાર ખલાસ થયો કે તુરત જોહાનીસબરગ જવા ઉપડી ગયા. ત્યાં તેમને સારૂ હીંદી ભાઇઓએ ખાસ મકાન લઇ રાખેલું તેમાં ઉતારો આપ્યો. આ મકાનમાં ખાસ નવો ફરનીચર રાખવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ઘણા હીંદી વોલંટીયરો કામે વળગ્યા હતા ને મી. એન્ડરૂઝની બરદાસ કરી. મી. કાછલીઆ, મી. અસ્વાત, મી. જીવણભાઈ, મી. શેલત ભાઇ વિગેરે સ્ટેશન પર હતા. મી. એન્ડરૂઝ માત્ર એકજ દિવસ રહી શક્યા છતાં ઘણા હીંદી મળી ગયા હતા. બધાને પત્ર વ્યવહાર મી. ગાંધીએ સમજાવેલો ને તે પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. મી. એન્ડરૂઝ તથા મી. ગાંધી શનિવારે ત્રેન. ડરબન પહોંચ્યા. રસ્તામાં ન્યુકાસલ, ડનડી, ઉત્રર અને લેડીસ્મીથમાં હીંદી આગેવાનો આવેલા તેમને પણ સમાધાનીની સમજ આપવામાં આવી હતી. મેરીત્સબરગમાં પણ ઘણા હીંદી સ્ટેશન પર આવ્યા હતા. પછી ડરબનની મેદાન મીટીંગ થઇ તેનો હેવાલ અમે આપી ચુક્યા છીએ. છેવટે મી. એન્ડરૂઝ કેપ જવાને સારૂ ગયે શુક્રવારે ઉપડી ગયા. તે વેળા મી. રૂસ્તમજીએ મોટી મીજલસ ભરી હતી. તેમાં લગભગ બસેં માણસોને નોતર્યાં હતા. મી. દાઉદ મહમદથી કરી લગભગ દરેક આગેવાન હીંદી હાજર હતા. ઘણી બાઇઓ પણ હાજર હતા. બહાર તેમજ અંદર ટેબલ ગોઠવવામાં આવ્યા હતા. ને ટેબલ મેવા મીઠાઇથી લદી રહ્યું હતું. મી. રૂસ્તમજીએ પોતાના ભાષણમાં મી. એન્ડરૂઝ તથા મી. પીયરસનની ખુબ તારીફ કરી ને આવેલા ગ્રહસ્થોનો આભાર માન્યો. મી. એન્ડરૂઝ તથા મી. પીયરસનને ફુલના હારતોરા તથા એક એક શાલ ભેટ આપ્યાં. પછી બન્ને સાહેબોએ જવાબ આપ્યો ને છેવટે મી. શેખ મહેતાબે પોતાનાં શિષ્યો સાથે કાવ્ય ગાઇ સંભળાવ્યાં ને મેળાવડો વિસરજન થયો. આમાં મી. ને મીસીસ બેલી, મી. હોડસન, મી. રાય સરકાર, મી. સ્ટ્રોંગ, મી. બરક, મીસ વેસ્ટ વિગેરે પણ હાજર હતા.

મી. એન્ડરૂઝ નીચે પ્રમાણે જગ્યાએ હીંદીઓની મુલાકાત કરી તેમનાં ઘરોમાં વસી કેપ તરફ જશે ને ત્યાંથી તા. ૨૧ મીએ ઇંગ્લાંડ જવા રવાના થશે. પી. એમ. બરગ તેઓ સાહેબ બે દિવસ રહ્યા. એક દિવસ લેડીસ્મીથ ને પ:

ન્યુકાસલ — તા. ૩-૪ જોહાનીસબરગ — તા.૫-૬

કીમ્બરલી — „ ૭-૮ કેપટાઉન — „ ૯-૨૧

મી. એન્ડરૂઝનો ઇરાદો કેપમાં વધારે વખત રહેવાનો છે કે જેથી ત્યાં અમલદારો તેમજ મોટા મેમ્બરોને મળી શકે. દરેક જગ્યાએ મી. એન્ડરૂઝ સાદાઇથી આપણાજ ઘરે મા રહેવા માગે છે. ત્યાં તેમને ચોખાઇ મળશે ને વિનય મળશે એવી ઉમેદ રાખી શકાય છે. મી. એન્ડરૂઝ માત્ર ભાજીપાલો ખાય છે ને ઘણો સાદો ને થોડો ખોરાક લે છે. પોતે ભોંય પર ગાદલું પાથરી સુએ છે. ને તે પણ ઓશરીઓમાં કોટડીમાં સુવું પસંદ કરતા નથી. ખાવાને સારૂ આપણીજ રિતી રાખે છે ને કાંટા ચમચો ભાગ્યેજ વાપરે છે. દાળ ભાત શાક, રોટલી તથા લીલો મેવો લેય છે. મીઠાં પકવાનને ભાગ્યેજ અડકે છે. સવારના બહુ વહેલા એટલે ત્રણ વાગે ઉઠી બે ત્રણ કલાક ઇશ્વરનું ધ્યાન ધરે છે.

અમને ઉપરનું છપાયા પછી તાર મળ્યો છે કે મી. એન્ડરૂસ આપણા સવાલને સારૂ જોહાનીસબરગ વીગેરે મથકો છોડી પરબારા કેપટાઉન જવા ઉપડી ગયા છે.

"નાટાલ ઇન્ડીયન કોંગરેસ"

આવા મથાળા નીચે ડરબનના છાપામાં નીચે પ્રમાણે ખબર હતા.

નાતાલ ઇન્ડીયન કોંગરેસની મોટી સભા ભરાઈ હતી. તેમાં બહુ ગાઢ વિવાદ થયા પછી એવો ઠરાવ બહાર થયો, હતો કે હીંદી કોમે કમીશનને પુરાવો આપવો. પ્રમુખ મી. એમ. સી. કુવાડીયા (હુસેન કાસીમની કું) હતા અને તેમની બાજુએ સેક્રેટરી મી. એમ. સી. આંગલીઆ તથા દાદા ઓસમાન હતા. પ્રથમ તો નાતાલ ઇન્ડીયન એસોસીએશનના કેટલાક મેમ્બરોને બનાવવાનું એવું પ્રયત્ન કરયું કે કમીશનનું કામ કુબો તપાસવાનું હતું. આ પ્રયત્નની સામે એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે મી. ગાંધીનો વાંધો કમીશનના મેમ્બરોની નીમણુક સામે હતો. જો મી. સ્મટસે બે વધારાના મેમ્બરને નીમ્યા હત તો તે પોતે પુરાવો આપત. આમ હોવાથી મી. ગાંધીના અનુયાયી જેઓ પુરાવા આપવાને તઇયાર હોય તેવાને પણ રોકી રાખવા માગે તે ખોટુંજ ગણાય. બોલનારામાં મી. કુવાડીયા, મી. આંગલીયા, મી. ઓસમાન ડા. હીરામાણેક, મી. બરનાર્ડ ગેબ્રિઅલ, મી. કે. આર. નાયડુ અને બીજા હતા. મી. કાસમ જુમાએ નીચેનો ઠરાવ રજુ કરેલો કે: નાતાલ ઇંડીઅન કોંગરેસની આ મીટીંગ કે જે નાતાલ હીંદી કોમ વતી બેઠેલ છે તે એવો ઠરાવ કરે છે કે ઇંડીયન કમીશન જે હાલ ડરબનમાં બેઠું છે તેની પાસે પુરાવો આપવો. આ ઠરાવને મી. બરનાર્ડ ગેબ્રિયલે ને મી. દાદામીયાએ ટેકો આપ્યો. પછી હાથ ઉંચા કરાવવામાં આવ્યાં ને પરમુખે ઠરાવ્યું કે ઠરાવ ઘણે મતે પસાર થયો. ઉપલી બાબત ખુબ તકરાર થઇ હતી અને ઘોંઘાટ પણ થયેલો. નાતાલ હીંદી એસોસીએશનના મેમ્બરે કે જેઓએ કોંગ્રેસને છોડીને તેઓ બીજી મીટીંગ કરવાને ઇચ્છતા હતા. તેઓને બતાવવામાં આવ્યું હતું કે ઠરાવ વધુ મતે પસાર થયો હતો અને કોંગ્રેસ જે થયું તેથી સંતોષ પામી હતી અને તેથી બીજી મીટીંગની કંઇ જરૂર નહતી. પછી મીટીંગ બંધ પડી.

સામેનો કાગળ.

ઉપરનો રીપોર્ટ છાપાઓમાં ખાસ મોકલવામાં આવેલો હોય એમ જણાય છે તે ઉપરથી ને મીટીંગમાં હાજર રહેલમાંના એકસોતેર જણે તુરતજ છાપામાં લખ્યું કે જે મીટીંગ નાતાલ ઇંડીયન કોંગ્રેસના નામે ભરાએલી કહેવામાં આવી છે તેનો રીપોર્ટ અમે જોયો છે, તે રીપોર્ટ એમ સુચવે છે કે મીટીંગ કમીશનના આગળ પુરાવો આપવાની તરફેણમાં હતી. અમે નીચે સહી કરનારે

જેઓ ત્યાં હાજર હતા તે કહેવા માગીયે છીયે કે તે રીપોર્ટ ખરે.ખર નથી મીટીંગમાં ૪૮ વોટ પુરાવો દેવાની તરફેણમાં પડ્યા હતા ને ૬૯ સામે પડ્યા હતા. અને જો તમે જેમ એક રીપોર્ટ છાપ્યો તેમ અમારો કાગળ પણ છાપશો તો આભારી થઇશું.

ઉપરના કાગળનો જવાબ

આપતાં મી. કુવાડીયા કોંગ્રેસના આકટીંગ પ્રમુખ તરીખે લખે છે કે એમીટીંગના પ્રમુખ તરીખે તમે છાપેલા કાગળની હકીકત નો હું તદન ઇનકાર કરૂં છું. તે મીટીંગનો મુખ્ય ભાગ મીટીંગ ના ઠરાવની તરફેણમાં હતો અને જે થોડાએ તેની વિરૂધ મત આપેલો તેઓ નાતાલ ઈંડીયન એસોસીએશનમાંથી આવેલા જેઓ તરફેણમાં બોલ્યા તેઓમાં મેસરસ હાસમ જુમા આંગલીયા, હીરામાણેક, દાદા ઓસમાન, કે. આર. નાયના, જીવા ને પ્રમુખ હતા. વિરૂધમાં મેસરસ જે. એન. ફ્રાંસીસ, સી. સીમામની, કડવા ને વહાક હતા. તમે નામો નથી છાપ્યાં એટલે ઉપરના જણે તે કાગળમાં સહી કરીછે કે નહીં એ હું નથી કહી શકતો અને હું એમ પણ નથી કહી શકતો કે જેઓએ સહી કરી છે તેઓ મીટીંગમાં હતા કે નહીં. વિરોધી ઠરાવ કોઇએ રજુ કર્યોજ નહતો અને નાતાલ ઇંડીયન એસોસીએશન ના પ્રયત્ન છતાં મારી ખાત્રી છે કે કમીશન પાસે પુરાવો આપવા બાબતનો ઠરાવ ઘણા મતે પસાર થયો હતો.

મી. ગાંધીના કાર્યને ટેકો

ડરબનથી થએલા તારો

સમાધાનીને ટેકો આપનારા તાર મહોમેડન માસ્ટીક સોસાયટી, કાઠીયાવાડ આરય મંડળ, મહારાષ્ટ્રીયન સભા, સુરત હીંદુ એસોસીએશન, હીંદુ હોકર એસોસીએશન અને પારસી અંજુમન તરફથી મી. ગોખલેને પુના મોકલવામાં આવ્યા છે.

મારીત્સબરગ

કોંગ્રેસનાં પગલાંને વખોડનારી અને સમાધાનીને ટેકો આપનારી ખાસ મીટીંગ મેરીત્સબરગમાં ગયે શનીવારે મળી હતી. તેનો રીપોર્ટ અમે આવતે અઠવાડીએ છાપવા ઉમેદ રાખીયે છીયે

વેરૂલમમાં સભા

વેરૂલમથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે ગયે રવીવારે સાંજના મી. રાઘવજી રૂમનાથના મકાન પર એક ખાસ સભા બોલાવવામાં આવી હતી. સભામાં મેસરસ મુસાજી માલ, અહમદ મેતર, મહમદ સુલેમાન ગુલામ, ઇબ્રાહીમ મોતાલા, સુલેમાન અસમાલ કથરાદા, સુલેમાન કથરાદા, ઇસપજી વડવાડા, દાઉદ સીદાત, અહમદ મુસા સીદાત, ઇસપ કથરાદ પારસી, હેરીમસજી, રાઘવજી રૂમનાથ, હેમરાજ ખીમજી, જુદા જીવા, ઇનજી રામજી, નારણ હરી, બીહારી રઘુનંદ, ધનપત, વરધન, મોપાલ તથા બીજા ઘણા ગ્રહસ્થ હાજર હતા. હમીદીઆ એસોસીએશનના પ્રમુખ ઇમામ સાહેબ બાવાઝીર પણ સભામાં હાજર હતા. પ્રમુખપદ બાબુ તાલેવંતસીંગને આપ્યા પછી સેક્રેટરી મી. ઇબ્રાહીમ મોતાલાએ સભાનો હેવાલ સંભળાવ્યો. પ્રમુખે સમાધાની વીષેના કાગળની હકીકત સમજાવી મી. ગાંધીના કામને સંપુરણ ટેકો આપ્યો તથા કોંગ્રેસના જુજ માણસોએ જે વિરૂદ્ધતા બતાવી તે તરફ સખત નાપસંદગી બતાવી. બાદ તે મતલબનો તાર મી. ગોખલેને મોકલવાનો સરવાનુ મતે ઠરાવ થયો.

હીંદી કમીશન

તા ૨૬ ડીસેમ્બરથી આ કમીશનની બેઠક ડરબનમાં શરૂ થઇ છે. ત્યારથી અકાટબંધ તેણે કામ લીધું છે. તેની પાસે જે જુબાનીઓ અપાઇ છે તેમાંથી સાઉથ એન્ડકંબ અને એસ્પરેંઝામાં હડતાલને લગતા બનાવોના પુરાવાનો હેવાલ હાલની બદલાયેલી સ્થિતિમાં આપવો તે જરૂરનું નથી ધારતા. સત્યાગ્રહના પાંચ મુદાઓને લગતી જુબાનીઓ અપાઇ તેમાંની કેટલીક આ નીચે આપીએ છીએ. બીજી આવતે અઠવાડીએ આપીશું.

મી. પોલકીન્ગહોરન

બોલ્યા કે ગીરમીટના કરારનામાની બધી શરતો હીંદુસ્તાનમાં મેં જાતે હીંદીઓને સમજાવેલી છે, અને મારા જાણવા પ્રમાણે હીંદીઓ નાતાલ માટે હીંદુસ્તાન છોડે છે તે પહેલાં તેઓને તે કરારનામાની બધી શરતો સમજાવવામાં આવે છે. ૧૯૦૧ની સાલમાં જ્યારે ગોરા લોકોમાં નાતાલમાં રહેતા સ્વતંત્ર હીંદીઓ માટે અસંતોષ ઉત્પન્ન થયો, ત્યારે એવો ધારો ઘડવામાં આવ્યો કે જે હીંદી પોતાની ગીરમીટની મુદત પુરી થયા પછી ફરીથી તેમાં જોડાય નહીં તો તેણે અમુક કર ભરવો. અને તે ધારાને હીંદી સરકાર તરફથી મંજુર કરવામાં આવ્યો.

પ્રમુખ—જો કોઇ હીંદી તે કર ન ભરે તો ફોજદારી અમલથી તેને દેશપાર કરી શકાય કે નહીં ?

શાક્ષી — નહીં.

પ્રમુખ — હીંદીઓ પોતાની ગીરમીટ ખલાસ થયે હીન્દુસ્તાન પાછા ન જાય અને ફરીથી ગીરમીટમાં સામેલ પણ ન થાય તો આ વારષીક કર આપવાથીજ તેઓ આ દેશમાં રહી શકે એ ખરૂં છે?

શાક્ષી—હા. ૧૯૦૩ની સાલમાં બીજું ડેપ્યુટેશન હીન્દુસ્તાન ગયું. તેની મુરાદ એ હતી કે હીંદીઓ હીંદુસ્તાન પાછા જાય તે માટે વધુ સખત ધારા કરવા. પણ મારા માનવા પ્રમાણે તે ડેપ્યુટેશન નિષ્ફળ નીવડ્યું.

તે કરારથી સરકારને શી આવક થાય છે તેનો આંકડો માગતાં પ્રોટેક્ટરે કહ્યું કે ૧૯૧૨ની સાલમાં ૧૦,૦૦૦ પુરૂષો અને ૬,૦૦૦ સ્ત્રીઓ પાસેથી તે કર વસુલ કરવાનો હતો, પણ ફક્ત પાં. ૯,૨૦૦ વસુલ થયા હતા.

પ્રમુખ— એટલે પોં ૪૮,૦૦૦ વસુલ કરવાના હતા.

મી. પોલ્કીન્ગહોરને વળી જણાવ્યું કે તે કરની રકમમાં પણ દીવસે દીવસે ઘટાડો થતો જાય છે. ૧૯૧૧ની સાલમાં પાં. ૨૦,૦૦૦; ૧૯૧૨ની સાલમાં પાં ૧૪,૦૦૦ અને ૧૯૧૩ની સાલમાં પા. ૧૦,૦૦૦ ભેગા થયા હતા. અહીંની પાર્લામેન્ટની છેલી બેઠકમાં સ્ત્રીઓ અને છોકરાં ઉપરથી તે કર નાબુદ કરવાનો ખરડો રજુ કરવામાં આવેલ, અને પુરૂષો ઉપરથી તે કર નાબુદ કરવો કે નહીં તે માટે નાતાલના જમીનદારોની સંમતી લેવામાં આવેલી.

એક બીજા ધારામાં એમ જણાવવામાં આવ્યું કે ૧૩ અને ૧૬ વરસના છોકરી છોકરા પાસેથી પણ તે કરવસુ કરવો

પ્રમુખ— તે સમયે એમ ધાર્વામાં આવેલું કે તે કર ૧૩ વરસની છોકરી પાસેથી પણ ઉઘરાવવો ?

સાક્ષી— તે સમયે તે પાકી ઉમરની હોય છે.

પ્રમુખ— હું તે જાણું છું. પણ તે પ્રમાણે કદી અમલ થયો છે ?

સાક્ષી— છેલ્લાં કેટલાંક વરસથી તેનો અમલ નરમ થતો જાય છે. તેણે વધુમાં જણાવ્યું કે ત્રણ પાઉંડનો કર આપવામાં ન આવે તો તે વસુલ કરવા દીવાની કાયદો વપરાય છે. અને મારા માનવા પ્રમાણે કોરટનો હુકમ થવા છતાં જે માણસ તે કર ન ભરે તેને કોરટનો તિરસ્કાર કરવા માટે જેલની સજા કરી શકાય છે. કોઇ પણ હીંદી પોતાની ગીરમીટની પહેલી મુદત પુરી થતાં, થોડી મુદત પછી ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાય, અને બીજાં બે વરસ પુરાં કરે, તો હીંદુસ્તાન જવાનું ભાડું તેને મળી શકે છે. જે હીંદીએ આ કર ન ભર્યો હોય તેને કોઇ પણ માણસ મજુરીએ રાખે તો તે પૌ. ૫ના દંડની શિક્ષાને પાત્ર થાય છે.

પ્રમુખે શાદી બાબત કેટલાક સવાલો પુછ્યા. તેના જવાબમાં મી. પોલકીંગહોરને કહ્યું કે બે સ્ત્રી પુરૂષ વચ્ચે હીંદુસ્તાનમાં થયેલી શાદી જ્યારે તેઓ બન્ને નાટાલમાં દાખલ થાય ત્યારે નોંધાવવામાં આવે તો તે કાયદેસર મનાય છે

પ્રમુખે જણાવ્યું કે હીંદી શાદીઓમાં ઘણી શાદીઓ એક કરતાં વધારે ઓરત સાથ થયેલી હોય છે

મી. પોલ્કીંગહોરન—ગીરમીટના ખતના કરાર પ્રમાણે તે ફક્ત વાજબી છે. તે બાબતમાં હીંદીઓ હીંદુસ્તાનમાં જે હક ભોગવે છે, તે હક અહીં ભોગવી શકે. ૧૯૦૭ની સાલમાં એક ધારો ઘડાયો છે, તેનો માયનો એવો છે કે હીંદુસ્તાનમાં થયેલી જે શાદીઓ, દંપતિ નાતાલમાં પેસતાં નોંધાતી હોય તે નાતાલમાં કાયદેસર ગણવામાં આવે તે માણસની શાદી એકથી વધારે ઓરત સાથે થયેલી હોય તોપણ હરકત નહીં પણ નાતાલમાં આવ્યા પછી તેવી શાદીઓ થવા દેવામાં આવે નહીં. કોઇ પણ જોડાને ઇચ્છા હોય તો ડેપો છોડયા પહેલાં શાદી કરવા દેવામાં આવે છે.

પ્રમુખ— મને એમ જણાય છે કે તેઓની માગણીઓમાંની એક એવી પણ છે કે તેઓની શાદી કાયદેસર ગણવાની ખાતર તેઓના ધરમગુરૂઓમાંથી એકને શાદીનો અમલદાર નીમવો જોઇએ. એવા અમલદારો તરીકે નીમી શકાય એવા ધરમગુરૂ છે?

સાક્ષી— હું ધારૂં છું કે છે.

પ્રમુખ —પણ ગયા વરસના આંકડા જોતા તેઓને કાયદેસર નોંધાવીને લગ્ન કરવા સામે વાંધો નથી એમ જણાય છે

પ્રમુખે અહીં જણાવ્યું કે શાદીના કાયદા બાબત મી ડી વીલીઅરસ કાંઇક તપાસ કરશે, કેમકે આ બાબત એવી છે કે કમીશનને સરકારની મદદની થોડી જરૂર છે

મી. ડી વીલીઅરસે જણાવ્યું કે પોતે આ કાયદો બરાબર તપાસીને જોયો નથી, અને કબુલ કરયું કે તેનો અરથ સમજવો જરા મુશ્કેલ છે.

પ્રમુખના સવાલના જવાબમાં મી પોલ્કીંગહોરન બોલ્યા કે પોતે આ કાયદાનો અરથ એવો કરે છે કે આમ રજીસ્ટર થવાથી શાદી થઇ છે એમ સાબીત થવા ઉપરાંત આ દેશમાં તે શાદી કાયદેસર ઠરે છે.

મી. એસેલન — જો કોઇ માણસ અહીં પોતાની સ્ત્રીને મુકી હીંદ જાય અને પાછો આવે ત્યારે બીજી સ્ત્રી લાવે તો?

મી પોલકીંગહોરન — એવું જવલેજ બને. અને જો આ વાતની . માણસ આવે ત્યારે ખબર હોય તો બાજી સ્ત્રી છે એમ તે વખતે કાંઇ ખબર ન પડે ... ... રીતે દેશ જતી વખતે માણસ પોતાની સ્ત્રીને લઇ જાય એમ અમે તજવીજ રાખીએ છીએ

મી. એ. સીડલ

નાટાલની કોલસાની ખાણોવાળાની સભાનાં પ્રમુખ મી એ. સીડલ કમીશન સન્મુખ હાજર થયા હતા. હીંદી હડતાલના સમયમાં તે સભાની જે બેઠકો થયેલી તેનો હેવાલ કમીશન રૂબરૂ મુક્યો હતો. કારણ કે ખાણોવાળા સામે કંઇ દોષારોપ મુકવામાં આવેલ હતો. નાતાલની કોલસાની ખાણોમાં કામ કરતા હીંદીઓની સંખ્યા ૩,૭૦૪ની હતી.

સર લીજ હ્યુલેટ

સર લીજ હ્યુલેટ લીમીટેડના મુખ્ય કર્તા કારવતા સર લીજ હ્યુલેટ બોલ્યા કે મારી પેઢીમાં આસરે ૩૦૦૦થી ૪૦૦૦ હીંદીઓ કામ કરે છે. ત્રણ પાઉંડનો કર નાબુદ કરવો કે નહીં તે વીષે તેમનો મત પુછતાં તે બોલ્યા કે આ કરનો જ્યારે ધારો ઘડવામાં આવ્યો ત્યારે એમ ધારવામાં નહોતું આવ્યું કે સ્ત્રીઓ અને બાળકો પણ આ કરના ભોગ થઇ પડશે. પણ કાયદાની કોરટના એક ઠરાવને આધારે સ્ત્રી અને બાળકો ઉપર પણ તે કર નાખવામાં આવ્યો. આ બનાવથી હીંદીઓ અને ગોરા જમીનદારોમાં અસંતોષ થયો. જમીનદારોમાં અસંતોષ એટલાજ કારણસર થયો કે સ્ત્રીઓ અને બાળકો પાસેથી પણ તે કર વસુલ કરવો તે તેમને અન્યાયી લાગ્યું.

પ્રમુખ —પુરૂષોની માફક સ્ત્રીઓ અને બાળકોને પણ ગીરમીટમાં રાખવામાં આવે છે?

સાક્ષી —હા

પ્રમુખ — અને તેમના કરારનામામાં એકજ સરખા કાનુનો હોય છે?

સાક્ષી — હા, પણ હીંદી મજુરો માટેની અરજી કરતા અમે પુરૂષોની અમુક સંખ્યાની માગણી કરીએ છીએ, અને તે પુરૂષોના કુટુંબમાં જેટલી સ્ત્રીઓ હોય તે અમારે લેવી પડે છે

પ્રમુખ — નાતાલની ધારાસભાએ તેથી આગળ વધી ૧૯૧૩ની સાલમાં સ્ત્રીઓ અને બાળકો ઉપર પણ આ કર નાખ્યો.

સાક્ષી — હા પણ તેમ કરવામાં ધારાસભા વાજબી ન હોતી. આ કર નાબુદ કરવાની તરફેણમાં હું છું કે નહીં તેમ તમે મને પુછો તો, તે સાથે બીજા પ્રશ્નો પણ ઉભા થશે. જ્યારે કરારનામાની એક બે ઉલટી શરતોમાંની એક શરત નાબુદ કરવામાં આવે તો બીજી શરતનું શું થાય? આ કર હીંદીઓ ઉપર એટલાજ કારણથી નાખવામાં આવ્યો છે કે ગીરમીટની મુદત પુરી થયા પછી હીંદીઓને હીંદુસ્તાન જવાની ફરજ પાડવામાં આવે નહીં. જો તમે ત્રણ પાઉન્ડનો કર નાબુદ કરો તો હીંદીઓ ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાય, અથવા તો હીંદુસ્તાન પાછા જાય, એવી તમારે તેમને ફરજ પાડવી જોઇશે; અને જો તમે તેમને હીંદુસ્તાન પાછા મોકલશો તો હીંદી સરકાર તેની વિરૂધ્ધ છે."

પ્રમુખ—હાલમાં શું સ્થિતિ છે? તેમને ફરીથી ગીરમીટમાં જોડવાને ફરજ પાડવામાં આવે છે? તેઓને હીંદુસ્તાન પાછા જવાની ફરજ પાડી શકાય નહીં, તેમજ તેમનો મોટો ભાગ કર ભરતો નથી; એ બધું ખરૂં છે?

સર લીજ હ્યુલેટ —જો તમે કર નાબુદ કરો તો બીજી ગીરમીટનું નામ પણ રહેશે નહીં, અને બે ત્રણ વરસમાં તો આખા નાતાલમાં હીંદીઓ સ્વતંત્ર થઇ રહેશે. આગળ પુછતાં સર લીજ હ્યુલેટ બોલ્યા કે હીંદીઓને તે કર પહેલાં ભારે પડતો હશે પણ હવે તેમ નથી. કારણકે છેલ્લાં બે વરસ

દરમીયાન તે. તેઓની મજુરીના દર ઘણા વધી ગયા છે

પ્રમુખ—મારા ધારવા પ્રમાણે હાલમાં સ્ત્રીઓ અને બાળકો પાસેથી તે કર વસુલ કરવામાં નહીં આવતો હોય

સર લીજ—ના, યુનીયન સરકારે એ એકદમ બંધ કરવો જોઈયે.

મી. વાયલીના સવાલના જવાબમાં સર લીજ બોલ્યા કે હું નથી ધારતો કે તે કરના કારણે હીંદીઓ પાછા હીંદુસ્તાન જતા હોય સાધારણ રીતે તેની અસર બીલકુલ નથી થઈ પણ તેની હયાતીથી હીંદીઓ ફરી ગીરમીટમાં જોડાય છે અને મુખ્યત્વે કરીને આવા સમયમાં. કારણકે સ્વતંત્ર રીતે જેટલી મજુરી તેઓ મેળવી શકે તેટલીજ મજુરી તેઓને હવે ગીરમીટમાં મળી શકે છે. ઘણા સ્વતંત્ર હીંદીઓ ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાયા છે, અને જેમ જેમ વસ્તી વધતી જશે અને મોટાં ગામોમાં કામની તંગી પડતી જશે તેમ તેનો આંકડો વધશે

પ્રમુખ—જો બધા હીંદી સ્વતંત્ર બને તો ફરીથી ગીરમીટમાં દાખલ થનારના આંકડામાં કંઈ ફેરફાર પડે ખરો કે?

સર લીજ—તેમાં ઘણા મતભેદ છે. કેટલાક એમ કહે છે કે તેથી કંઈ તફાવત પડશે નહીં; અને બીજા એમ કહે છે કે જો તમે આ કર નાબુદ કરશો તો હીંદીઓ પોતાની ગીરમીટની મુદત પુરી કર્યા પછી, તેઓ આ દેશને નાના નાના હીંદી ખેડુતોથી ભરી દેશે, અને આ દેશના ગોરા ખેડુતો સાથે બહોળા વિસ્તારમાં હરીફાઈ કરશે. હીંદીઓ એકાદ જમીનના ટુકડાના ધણી થઈ બેસે અને પોતાનું ગુજરાન ચલાવવા બનતો પ્રયાસ કરે તેમાં મને પોતાને તો કંઈ વાંધો નથી; પણ જો કદાપિ આ હજારો હીંદીઓ સ્વતંત્ર બની નાના નાના ખેડુતો બની જાય તો આ દેશને માટે મજુરીના કામમાં તેઓ આવે નહીં, એ તરફ પણ આપણે નજર રાખવાની છે.

ઓન. મી. માર્શલ કેમ્પબેલ

તે પછી જુબાની આપતાં બોલ્યા કે ત્રણ પાઉંડનો કર તો ઘણાં વરસો પહેલાં નાબુદ થવો જોઈતો હતો. જ્યારે આ નવા કરારનામામાં હીંદીઓ હીંદુસ્તાનમાં સહી કરે છે ત્યારે તેઓને એવું માલુમ નથી હોતું કે પહેલાં જે હીંદીઓ નાતાલમાં આવતા હતા તેમના કરારનામામાં અને આ નવા કરારનામામાં કંઈ તફાવત છે

પ્રમુખ—પણ હીંદુસ્તાન છોડયા પહેલાં તેઓને બધું કહેવામાં આવે છે. તેઓ એટલા બધા અજ્ઞાન છે કે આ સહુ સમજી શકે નહીં?

સાક્ષી—ના; જોકે તે બધું તેમને સમજાવવામાં આવે છે. તેઓ પણ તે કબુલ કરે છે. પણ હું નથી માનતો કે તેઓ તે હકીકત સમજી શકતા હોય. જ્યારે તેઓની ગીરમીટ પુરી થાય છે, ત્યારે તેઓ જાણે છે કે તેમના પાડોશીને કંઈ કર ભરવો પડતો નથી અને પોતાને ભરવો પડે છે અને તેથી તેઓ નારાજ થાય છે. વળી તે કર તદન હડધડા વિનાનો છે. કેટલાક તે કર આપે છે અને કેટલાક નથી આપતા; કેટલીક માજીસ્ટ્રેટ કોરટોમાં કર નહીં આપવા માટે સ્ત્રીઓને ખડી કરવામાં આવે છે, અને કેટલીક કોરટોમાં તેમ થતું નથી.

પ્રમુખ—તમે એમ માનો છો કે તેથી કંઈ સારો હેતુ સધાતો નથી?

સાક્ષી—બીલકુલ નહીં, પણ ઉલટી ઉશ્કેરણી પેદા કરે છે,

પ્રમુખ—કરનો હેતુ હીંદીઓને હીંદુસ્તાન પાછા જવાને લલચાવવાનો છે; આ હેતુ પણ પાર પડતો નથી?

સાક્ષી—ઘણે થોડે અંશે

પ્રમુખ—તે કર તેમને ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાવાને પણ લલચાવતો નથી?

સાક્ષી—હા, એ ખરૂં; પણ ત્યારે તો ફરીથી મારે કહેવું પડશે કે જે કામ હીંદીને પસંદ નથી તે કામ કરવાની તેને ફરજ પાડવા ખાતર આ કરનો બોજો તેને શીરે મુકવો એ તદન અન્યાયી છે

કર નાબુદ થવાથી જમીનદારોને કંઈ નુકસાન થશે? એ સવાલના જવાબમાં તે બોલ્યા કે હા, તેમ થશે; અને ભારે નુકસાની ભોગવનારાઓમાં હું પણ એક છું, છતાં હું માનું છું કે લાંબી મુદતે ભલા અને માયાળુ જમીનદારોને કંઈ નુકસાન થશે નહીં, પણ ઘાતકી જમીનદારોને પાછા પડવું પડશે

મી. વાયલીના સવાલના જવાબમાં સાક્ષીએ કહ્યું કે મારા માનવા પ્રમાણે તો ૩ પા. નો કર એક ભારી બોજા સમાન છે. હું નથી માનતો કે તેને લીધે હીંદીઓ હીંદુસ્તાન પાછા જવા લલચાતા હોય, તેમજ તેઓ ફરીથી ગીરમીટમાં દાખલ થવા લલચાતા હોય એમ પણ હું માનતો નથી. હું જાણું છું તે પ્રમાણે નાતાલ એસ્ટેટમાં ફરીથી ગીરમીટમાં દાખલ થનાર હીંદીઓને સ્વતંત્ર હીંદીઓ જેટલીજ મજુરી મળે છે. ૧૮૯૫ની સાલમાં ગીરમીટમાં આવ્યા હોય એવા ઘણા હીંદીઓ નાતાલ એસ્ટેટમાં ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાયા છે.

પ્રમુખ—તમે એમ માનો છો કે આ કર, અગર તો બીજો કોઈ પણ ધારો, હીંદીઓને હીંદુસ્તાન પાછા જવાને લલચાવવામાં નિષ્ફળજ જશે?

સાક્ષી—હા, હું તેમજ ધારું છું. હું માનું છું કે હીંદી કોમના સામાન્ય ભલાને ખાતર આ કર નાબુદ થવો જોઈએ. હીંદી કોમના એક ભાગ ઉપર આ કર ભારે બોજા રૂપ છે.

આ કરની વિરૂદ્ધમાં ઘણી લાગણી છે? એ સવાલના જવાબમાં મી. કેમ્પબેલ બોલ્યા કે હાલમાં તેમ છે.

પ્રમુખ—તે ધાંધલ જાણી જોઈને ઉભું કરવામાં આવ્યું છે?

મી. કેમ્પબેલ—કંઈક અંશે તેમ હોઈ શકે; પણ તેજ કારણસર કર નાબુદ કરવો એમ હું સુચવતો નથી. પણ તે અન્યાયી છે તેટલાજ માટે તેને નાબુદ કરવો.

મી. પીઅરસન

મી. પીઅરસને જુબાની આપી કે હું હીંદુસ્થાનમા કેળવણી ખાતામાં છું. કુલ્લી વીષેની માહીતી મારી જાતે મેળવવાના ઇરાદાથી હું નાતાલ આવ્યો છું. પા. ૩નો કર નીકળી જવો જોઈએ એવો પુરાવો આપવાનો હું ઇરાદો રાખું છું. કેમકે જે બે પક્ષકારો વચ્ચે કોંટ્રાક્ટ થાય છે તેમાંનો એક પક્ષ આ કોંટ્રાક્ટની શરત પુરી સમજતો નથી. એ મારી ખાત્રી છે કે મજુર જ્યારે હીંદુસ્થાનથી નીકળે છે ત્યારે પા. ૩ના કરનો હેતુ તે સમજતો હોય નહીં. તેની સમજણ બાળકના સમાન છે. અને તેના જેવી સમજના માણસને ત્રણ પાઉંડના કાયદાની સમજણ પુરી કેમ આપી શકાય તે હું જાણી શકતો નથી. અહીંની રહેણી તદન જુદીજ છે. નાતાલમાં રહેવા ખાવા વીગેરેનું ખરચ વધારે થાય છે તેની તેને ખબર હોતી નથી એટલુંતો ચોક્કસ છે મેં કેટલાક હીંદીને પુછેલું કે તેઓએ શા માટે હડતાલ પાડેલી જવાબમાં તેમણે કહ્યું કે પા. ૩ના કરને માટે. મેં એમ પણ જોયું કે આ કર વીષે કેટલાક મજુરોને કાંઈ ખબર પણ નહતી. તેઓએ હડતાલ પાડી તેના પહેલાં થોડાક માસ અગાઉ અથવા તે અરસામાં કાંઈક જાણ્યું.

પ્રમુખ — હું એમ ધારૂંછું કે તેમને હડતાળનું કહેવામાં આવેલું તેથી હડતાલ પાડેલી.

સાક્ષી — બીજું કારણ એ છે કે આ કર ગેરવાજબી રીતે ઉઘરાવવામાં આવેછે. જો કર ઉઘરાવવાનો હોય તો બધા પાસેથી સરખો ઉઘરાવવો જોઇએ. ખાસ કરીને ગરીબ ગોરાઓ માગેછે કે હીંદીઓને ગીરમીટ પુરી થયે પોતાને વતન મોકલવા કરનો મુખ હેતુ સચવાતો નથી, એટલે પોતાની મેળે જે હીંદીઓ જાય તે સિવાય બીજો રસ્તો નથી.

પોતાની મેળે જાય એવો કયો રસ્તો બનાવો છો તેવીજે કેટલાક સવાલના જવાબમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું કે પા ૨૦ કે ૩૦ની રકમ દેવાથી કેટલાક જાય. હીંદી કોમથી કોલોનીને કેટલો લાભ છે તે ગોરા લોક સમજી શકતા જણાતા નથી. એશીઆટીકને કાઢવાનું ગોરી વસ્તી જો સાચા દીલથી જ કહેતી હોય તો તો ખુલ્લો રસ્તો એ છે કે ગોરાઓએ તેમને બોયકોટ કરવા પણ ગોરાઓ બોયકોટ કરતા નથી એ બતાવેછે કે તેમને હીંદીની જરૂર છે.

ત્રણ પાઉંડનો કર જવો જોઇએ તે માટે મારી ત્રીજી દલીલ એ છે કે આ કરથી લોકોને ફરીને ગીરમીટ આપવી પડેછે. ગીરમીટનો રીવાજ જ ખરાબ છે. હીંદુસ્થાન કરતાં તેઓ અહીં પઈસા કમાતા હોય પણ ઇમીગ્રેશન કાયદો જ ખરાબ છે. હીંદુસ્થાન કરતાં અહીં તેઓ ઠીક કમાય પણ સરવાળે ઇમીગ્રેશન કાયદો જ ખરાબ છે અને તેનો અમલ ખરાબ રીતે થાય છે. ગીરમીટના ધોરણ સામે એક વાંધો એ છે કે કોઠીઓમાં ઓરતોનું પ્રમાણ ઘણું ઓછું છે. એક જગાએ માત્ર ૨૧ ટકા હતું.

મી. વાઇલી — તેઓ ફ્રી ઇંડીયન તરીકે આવે તો ઓરતોનું પ્રમાણ વધશે? લોકો જ્યાં પરદેશ જાયછે ત્યાં આમ નથી બનતું?

સાક્ષીએ એમ પણ જણાવ્યું કે ૧૦ અથવા ૧૧ વરસની ઉમરના છોકરાઓની પણ ગીરમીટ લેવાયછે અને તેમની પાસે ૯ કલાક સુર્યોદયથી સુર્યાસ્ત સુધીકામ લેવાયછે

પ્રમુખ— આ વાત સાંભળીને હું આશ્ચર્ય પામુંછું. આપની ગીરમીટના ખતમાં છોકરાનાં નામ લખ્યાં હોય તેથી તેણે ગીરમીટ આપી ન ગણાય.

સાક્ષી— તેઓ સાચેસાચ ગીરમીટમાં હોય છે.

પ્રમુખ—ઘણું કરીને આ ખબર કોઠીના માલીક પાસેથી જુબાની લેતાં મળી શકશે.

સાક્ષીએ પ્રમુખના સવાલના જવાબમાં જણાવ્યું કે હું એક મહીનો રહ્યો તે દરમીયાન બહુ મજુરોએ ફરીયાદ કરી હતી.

મી. વાઇલી —જો આ હીંદીઓ તરફ આમ ખરાબ વર્તન ચલાવવામાં આવતું હોય તો તેઓ અહીં શા માટે રહે તે સમજાવશો?

સાક્ષી ખરાબ વરતન ચલાવવામાં આવે છે એમ મેં નથી કહ્યું પણ ખરાબ વરતન ચલાવવામાં આવે અને તેમને ફરીયાદ કરવાની હોય તો તેની ફરીયાદ કરવી અને દાદ મેળવવી એ બહુ મુશ્કેલ છે. દાખલા તરીકે થોડા દિવસ ઉપર એક કેદીના હેવાલ સ્થાનીક છાપામાં આવેલો કે એક ગીરમીટવાળા હીંદીએ પોતાના શેઠને ત્યાં જવાની ૬૪ વખત ના પાડેલી અને ૬૫મી વખત પણ ના પાડી એટલે તેને ૧૪ દિવસની જેલની સજા થઇ. આનું નામ વેઠ ન કહેવાય ત્યારે બીજું શું? એવું હમણાં તમે શું કરો. એમ મી વાઇલીના સવાલના જવાબમાં તેણે કહ્યું જે હું તેનો કેસ અહીંથી એકદમ બીજી જગાએ લઇ જાઉં કરવા મોકલું કરવા અને ચેરમનની કાળજી

કોરટમાં મેં જે જોયું તે ઉપરથી હું એવા મત ઉપર આવ્યો છું કે ગીરમીટને લીધે કાયદાનો અમલ બધી રીતે કર આપવાવાળાની વીરૂદ્ધમાં ઉતરે છે.

મો. જેમ્સ મેકીનટોશ

પાસે અગાઉ ઘણાં મજુરો કામ કરતા તેણે કહ્યું જે પા. ૩ ની બાબતમાં કોઇ મજુરને ફરીયાદ કરતાં મેં સાંભળ્યો નથી. હું ધારૂં છું કે બારશ લોકોએ આ એજીટેશન ઉભું કરયું છે. તેમણે કદી આ કર ભરયો નથી. તેમ તેમને ભરવાનો પણ નથી. તેમનો ઉપરનો હેતુ એ છે કે આ એજીટેશન કરી ફ્રેનચાઇઝના હક માગવા. ગોરાની હારમાં મુકશો નહી ત્યાં સુધી ગમે તે આપશો તો પણ આ લોકો સંતોષ પામવાના નથી. જો કર નાબુદ કરવામાં આવશે તો ગોરાઓને ગેરફાયદો થશે.

મરહુમ સુબ્બાઇનાં મરણ વિષે તપાસ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

મીસ મોલ્ટીનોની જુબાની

તા. ૧૫ મીએ આ તપાસ ફરીથી શરૂ થતાં મીસ મોલ્ટીનો એ જુબાની આપી કે તા. ૨૭ મી નવેમ્બરે હું ફીનીક્સમાં હતી, અને સુબ્બાઇની પીઠ ઉપર મેં નીશાનીઓ જોયેલી તે ઉપરથી એમ જણાતું હતું કે તેને માર પડ્યો હતો ઘોડે સ્વાર તેને લઇ જવા માગતો હતો તેજ દિવસે ફરીને મેં તેને જોયેલો. સુબ્બાઇએ જણાવ્યું હતું કે પોતે બીમાર હોવાથી ચાલી શકે તેમ નહોતો. તેનું એક પડખું વાગી ગયેલું દેખાતું હતું. અને દેખાવમાં તે ઘણોજ દુબળો અને ખળભળી ગયેલો જોવામાં આવતો હતો. એક પખવાડીઆ પછી વેરૂલમની ઇસ્પીતાલમાં મેં તેનું શબ જોયેલું.

મી બીટરની ઉલટ તપાસમાં તેણે કહ્યું કે સુબ્બાઇને મેં પ્રથમ જોયો ત્યારે તેણે જરસી પહેરેલી. અને તેણે ઉંચી ચડાવી રાખેલી એટલે હું અને બીજાઓ નીશાનીઓ જોઈ શકતા હતા પાંચ કે ૭ લાંબા લીટા હતા તે શાથી થયા હશે એ હું કહી શકતી નથી. પડવાથી તો તે થાય નહીં, પણ કોઇ વસ્તુથી મારેલ તેની નીશાનીઓ હતી.

મી ડીકીન્સને ઉલટ તપાસ કરી તેના જવાબમાં મીસ મોલ્ટીનોએ કહ્યું કે મને એમ ખ્યાલ છે કે તે લીટા લાલ અને થોડા ઉપસેલા હતા લીટા બરડા ઉપર આડા હતા. ચામડીમાં ચીરા થયા હતા કે નહીં તે મેં જોયું નહતું મેં ઉતાવળથી નજર ફેરવેલી. બારીક તપાસ કરવાનું મને ઠીક લાગ્યું નહીં.

ડા. હીલાર

જુબાની આપતાં બોલ્યા કે શબને ચીરીને તપાસ્યું ત્યારે બીજા ડાક્ટરો સાથે હું હતો. મારે કાંઇ રીપોર્ટ કરવાનો નહતો. પરીક્ષા ડા. બીસે કરેલી ડાકટરનો રીપોર્ટ તેમના હાથમાં આવ્યો તે જોઇ ડા. હીલરે કહ્યું જે તે રીપોર્ટ બરાબર હતો રીપોર્ટમાં જણાવેલું કે મરહુમ થાક અને મગજની નબળાઇથી મરણ પામ્યો હતો. મરહુમ ધીમે ધીમે દુબળો પડતો ગયો અને પછી બેભાન થઇ તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર સાંજના વાગે મરી ગયો. તેના પર જુલમ થયો હોય એવું કાંઇ દેખાતું નહોતું. કપાળ પાસે એક જુનો ઘાવ

પણ તાજેતરમાં લોહી નીકળ્યું હોય એમ દેખાતું ન હતું.

મી. ડીકીન્સને ઉલટ તપાસ કરી તેના જવાબમાં કહ્યું જે ખુલમ થયાની બહારથી કે અંદરથી કાંઈ નીશાની ન હતી. માર પડ્યો હોય તો ૧૪ દીવસ સુધી નીશાનીથી જાણી શકાય. સ્નાયુ તેમજ ચામડી ઉપર કાંઈક ઉપસેલું મળી આવે. માંસ વાળો ભાગ ઉપસેલો હોય તો સખત માર પડ્યો હોય એમ હું માનું. મેં મરહુમને જેલમાં જોયો. તે વખતે મને ખબર ન હતી કે તેને ચાબુક લાગેલા. ખબર હત તો હું તપાસત. હું નથી ધારતો કે પીઠ પર સુવાથી નીશાનીઓ દબાઇ જાય. મરહુમ જેલમાં પણ પોતાની પીઠ ઉપર સુતો. હું નથી ધારતો કે તેને બહુ માર પડ્યો હત તો તે પીઠ પર સુઇ શકત. જો નીશાની દેખાતી બંધ થઇ હત તો પણ નીચેની ચામડીમાં કાંઇ ડાઘ દેખાત.

મી. બ્રોટરની ઉલટ તપાસમાં કહ્યું જે મરહુમ મજબુત માણસ ન હતો તેનું મગજ ખરાબ થવા લાગ્યું હતું. તે ને ચાબુક લાગ્યા હત તો તે ઝાઝો વખત જીવત નહીં. ધારો કે તેને પછાડી ડાબા હાથથી ઉચકવામાં આવ્યો હત અને ફરીથી ધકેલી પાડી નાખવામાં આવ્યો હત તો પણ તે મરવા પડત. અને તે ઉપરાંત જો તેને પકડીને જેલમાં લઇ જવામાં આવે તો બધો વખત તેના મન ઉપર અસાધારણ બોજો રહેત. મારા ધારવા પ્રમાણે ડાબી બાજુ પડી જવા થી ખભા નીચે બે ગોળ ચાંભા પડેલા.

ડા. હીલ

ડા. હીલે લખીત રીપોર્ટ રજુ કર્યો જેની વીગત ઉપર કહી છે. મી. ડીકન્સને ઉલટ તપાસ કરી તેના જવાબમાં કહ્યું કે મરણ પહેલાં બે ત્રણ દીવસ ઉપર મરહુમને મેં ઇસ્પીતાલ માં જોયેલો. તેને જેલમાંથી ઇસ્પીતાલમાં દાખલ કરેલો. મરહુમનું મગજ બગડવા લાગ્યું હતું. માર, પછાડ કે કેદ જેવી વધુ પડતી સ્થિતિનો બોજો તે જરા પણ સહન કરી શક્યો હત નહીં. તેથી તેનું મરણ થાત. ૧૪ દીવસ પછી શરીર ઉપરની નીશાનીઓથી મારનો પુરાવો મળી શકે કે નહીં તેનો મુખ્ય આધાર માર અને માણસની તબીયત ઉપર રહે. ચામડી ઉપર નીશાની ન હોય તો પણ નીચેની ચામડી આગળની નસોમાં ડાઘ હોવા જોઇએ. ચાબુકનો માર પડ્યા પછી એક પખવાડીઆમાં કાંઈ નીશાની ન રહે એ હું સમજી શકતો નથી મરહુમ શરીરે મજબુત નહતો. ત્રણ વરસ ઉપર તે માણસ મારી સારવાર નીચે હતો. તે વખતે તેને મગજમાંથી લોહી પડતું અને કાણું પડ્યું વાથી જણાયું હતું. આ દરદ પહેલ વહેલા તેને કેવી રીતે થયું તે હું જાણતો નથી.

મી. બ્રોટરે સવાલો પુછ્યા તેના જવાબમાં કહ્યું જે ત્રણ વરસ ઉપર જ્યારે તે મારી સારવાર તળે હતો ત્યારે મેં તેને શાંત જીંદગી ગાળવાની તથા સાદું કામ કરવાની ભળામણ કરી હતી. ઠીક ઠીક મજબુત માણસે તેને નાખી દીધો હોય અને પાછો ડાબે હાથેથી ઉપાડી ફરીને ધકો માર્યો હોય તો હું ધારું છું કે તેથી તેનું મરણ થાત. ચાબુકના મારનો બોજો તેનું શરીર કે મન સહન કરી શકે તેવાં ન હતાં. એક પખવાડીઆમાં ચાભા મટી જાત નહીં, પણ મટી જાય એ અસંભવીત નહતું. તેણે કબુલ કરયું જે જાડાં કપડાં ઉપર થોડો માર પડ્યો હત અને સોળ ઉઠ્યા ન હોય તો એક પખવાડીઆ પછી નીશાની ન રહે. એક પખવાડીઆ બાદ નીશાની ન રહે તેવા થોડા મારથી પણ મરહુમ જેવા નબળા મગજ વાળા માણસનું મરણ થાય. પીઠ ઉપર સુવા થી નીશાનીઓ ચાલી જાય નહીં. વખતે વધારે પણ દેખાય. બે ચાંભા પડ્યા તેને લીધે તેની તબીયત વધારે ખરાબ થાય. એકી,સાથે આ બધા બનાવો બને તો તેથી તેની જીંદગીને જોખમ પહોંચે.

તે દીવસે આટલી જુબાનીઓ લેવાઈ કેસ તા. ૨૮ મી જાન્યુઆરી ઉપર મુલતવી રહ્યો.

લડતના ખબરો

યુનીઅન પારલામેંટ

આ પહેલી પારલામેંટની ચોથી બેઠક ગયા શુક્રવારથી કેપટાઉનમાં બેઠી છે. ગવરનર જનરલ લોરડ ગ્લેડસ્ટને હીંદી સવાલ ઉપર પોતાના ભાષણમાં કહ્યુ કે ગયા અકટોબરમાં હીંદી કામદારોએ પ્રથમ કોલસાની ખાણોમાં અને પછી શેરડીના ખેતરોમાં હડતાળ પાડી. કમનસીબે હડતાળથી મારામારી થઇ અને કેટલાંક મરણ પણ થયાં. હડતાળ અને મારામારી વીગેરેનાં કારણ અને સંજોગની તપાસ કરવાને મેં એક કમીશન નીમ્યું છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે પારલામેંટને આ કમીશનનો રીપોર્ટ વેળાસર મળશે કે જેથી કરી તેની ભલામણ ઉપર વીચાર કરી કાયદનો ફડચો કરી શકાય.

સત્યાગ્રહીઓ છુટયા

ડરબન જેલમાંથી નીચેના સત્યાગ્રહીઓ છુટયા. મેસરસ પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ, સુરેંદ્રરાય બાપુભાઇ મેઢ, ગવરીશંકર દોરાસ્વામી, મરીયન, વડીવેલ, ફ્રાંસીસ, બ્યકટસ્વામી, ગીધદીન મહારાજ ઉપરના સત્યાગ્રહીઓ તા. ૨૮–૨૯–૩૦મીએ છુટયા છે. અમઝીટીના ૬ સત્યાગ્રહીઓ તા. ૨૭મીએ છુટયા છે.

મી. પ્રાગજી દેશાઇને જેલમાંથી છુટતી વેળા અનાવીલ સમાજ (જોહાનીસબરગ) તરફથી મુબારકીનો તાર મળ્યો છે. મી. દેસાઇ આ સમાજના સભાસદોનો આ છાપા મારફત આભાર માને છે.

સમાધાની ઉપર 'પ્રીટોરીઆ ન્યુસ' ની ટીકા

સમાધાની ઉપર ટીકા કરતાં તે લખે છે કે જનરલ સ્મટસ અને મી. ગાંધી વચ્ચેનો પત્ર વ્યહવાર ખાસ નોધ લેવા લાયક છે. એકમાં ડચની ચાતુરી અને બીજામાં તત્વજ્ઞાન ની છાંયા નજરે પડે છે. કાગળો જોતાં માલુમ પડે છે કે પુરી સમાધાની થવામાં કંઇ ભારે અડચણ નહીં આવે. મી ગાંધીએ રેલવેવાળાઓની હડતાલના વખતમાં ખરી શાન્તી બતાવી પોતાની લડતની ખરી પવીત્રતા બતાવી છે. અને દુશ્મન જ્યારે મુશ્કેલીમાં હોય ત્યારે શા નહીં કરવાનું જણાવી ખરી શુરવીરતા દાખવી છે; કેમ કે આ (પ્રીટોરીઆ ન્યુસ) છાપાના અધીપતી સાથેની વાતમાં તેણે પોતાની મેળે કહેલું કે રેલવેની હડતાલ ચાલુ છે ત્યાં સુધી અમારી હડ તાલ વિષે કાંઇ પણ પગલું ભરવાનું મુલતવી રાખશું. તેના સવાલનો નીવેડો લાવવાનો વિચાર કરવામાં આ હકીકત ધ્યાન માં લેવાવીજ જોઇએ. કમીશનનો ચુકાદો બહાર પડતાં સુધી થોભી જવાનું પણ તેણે માથે લીધું છે. તેની પાસે તે પુરાવો આપશે નહીં. કેમકે તે બાબતમાં અમુક રીતે પોતે વચનથી બંધાએલા છે. એટલે તે બાબત ધારમીક રહી. પરંતુ સર બેનજામીન રોબરટસનને પોતાના મુદ્દા તે બતાવનારા છે. એટલે આમ આડકતરી રીતે તેનો જે વિચાર છે તે

કમીશન જાણી શકશે. ઉંવટમાં જનરલ સ્મટસ અને મી ગાંધીને દક્ષિણ આફ્રીકા તરફથી મુબારકી આપી ટીકા કરનાર જણાવે છે કે શહેનશાહતના સવાલ સાથે આ સવાલ ઘણોજ અગત્યનો સંબંધ ધરાવે છે.

હીંદુસ્તાનમાં હિલચાલ

અમદાવાદમાં તા. ૨૮મી ડીસેમ્બરે પ્રેમાભાઈ હોલમાં અ. ધનબાઈ વાડીઆના પ્રમુખપણા નીચે સ્ત્રીઓની એક સભા મળી હતી. સભામાં લડત તરફ દીલસોજી બતાવનારા, તથા ખાસ કમીટી નીમી ઉઘરાણું કરવાના ઠરાવ થયા હતા. મુખ્ય બોલનારાઓમાં મીસીસ વિદ્યા રમણભાઈ, મીસીસ ચુનીલાલ બહેરામવાળા, સૌ. શાંતાબેન ભીમરાવ, બહેન મહાલક્ષ્મી મનસુખરામ, મીસીસ વીરબાળા દીક્ષીત અને બહેન સુલોચના દેસાઇ હતાં. ઉઘરાણામાં પ્રમુખે રૂ. ૩૦૦, અને મીસીસ અંબાલાલ સારાભાઇએ રૂ. ૨૦૦ ભર્યા વનીતાવિશ્રામની બાળાઓએ પણ પોતાના ખોરાકીખરચમાંથી કાપીને રૂ. ૫ આપ્યા હતા.

નવમી પાટીદાર પરિષદ તા. ૨૭, ૨૮ ને ૨૯મી ડીસેંબરે અમદાવાદ ખાતે બેઠી હતી. તે દરમીયાન પસાર કરેલા ૧૭ ઠરાવોમાં ૧૨ મો ઠરાવ નીચે મુજબ હતો:—દક્ષીણ આફ્રીકામાં હીંદીઓ ઉપર ગુજરતી હાડમારી તરફ આ પરીષદ ઘણીજ દીલગીરી જાહેર કરે છે. અને સત્યાગ્રહીની ન્યાયી લડત ચલાવનારા હીંદવાસીઓ તરફ પોતાની સહાનુભુતી બતાવે છે; અને ઈંગ્લાંડની શહેનશાહતને વચ્ચે પડી હીંદીઓની પીડા દુર કરવા અરજ કરે છે. રજુ કરનાર તથા અનુમોદન આપનાર મેસરસ ભીખાભાઈ કાનજી (જોહાનસબરગ), કુવરજી વી મહેતા, નગીનદાસ પુ સંઘવી અને બાબુ દોરીલાલ હતા.

ઓલ ઇન્ડીઆ મુસ્લીમ લીગની છઠી બેઠક આગ્રા ખાતે ઓન. સર ઇબ્રાહીમ રહમતુલ્લાના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. આ સભાએ દક્ષિણ આફ્રીકામાં હિન્દીઓ તરફ ચાલી રહેલા વરતન સામે ઘણી ગુસ્સાની લાગણી બતાવી, લોર્ડ હાર્ડીંગની દીલસોજી માટે તેમનો ઉપકાર માન્યો, અને ત્રણ પૌંડનો કર તથા બીજી હાડમારીઓ દુર કરવાની માગણી કરી. આ ઠરાવ રજુ કરતા નવાબ સાહેબ મુઝફીકાર અલી ખાને મી ગોખલેની અમુલ્ય સેવાની તારીફ કરી અને આપણી માગણીઓ ઘણીજ વાજબી જણાવી. આ સવાલ ઉપર મી. અબદુલ રઉફ (અલ્હાબાદના) તથા બરેલીની મુસ્લીમ એસોસીએશનના સેક્રેટરી મી. અબ્દુલ વદુદ ઘણા જુસ્સાથી બોલ્યા.

કરાંચી ખાતે તા. ૨૬મીએ મળેલી સંસાર સુધારા પરિષદમાં સર નારાયણ ગણેશ ચંદાવરકરે દ. આફ્રીકામાં હીંદીઓની હાડમારી ઉપર ચરચા કરતા કહ્યું કે આપણામાંના સહુ કોઇ માણસો તેમજ ઓઓ દક્ષિણ આફ્રીકાનાં વીર નરનારીઓના વખાણ કરે છે; પરંતુ હું ગંભીરતાથી પુછું છું કે તેમણે જેવો સંસાર સુધારો કર્યો છે તેવો અત્રે થઇ શકશે છે? તેઓ સૌ નાત જાતના તફાવત દુર મુકી બાનુત્વની સાંકળથી જોડાઇ ગયા છે.

સીલોનની રાજધાની જાફનામાં તા. ૫મી ડીસેમ્બરે દ. આફ્રીકામાં હીંદીઓ તરફ બનાવવામાં આવતા વરતન સામે ઘણો ગુસ્સો જાહેર કરવાને ત્યાંના વતનીઓની એક જાહેર સભા મળી હતી. મી. જે. એમ. હેન્સમન પ્રમુખપદે હતા. સભામાં દરેક વર્ગના અને દરેક કોમના માણસો હાજર હતા એમ ત્યાંનું 'સીલોનીસ' છાપું જણાવે છે. પ્રમુખે લંબાણથી દુઃખની કહાણીનો ઇતીહાસ સભાને સંભળાવી ઉદારતાથી મદદ કરવાની હાજર રહેલાઓને અપીલ કરી. રેવ મી. ફ્રીમરે ઠરાવને ટેકો આપતાં લડત તરફ ઘણી દીલસોજી બતાવી. ઇમીગ્રેશન કાયદો ઘણો જુલમી છે અને ન્યાયનાં સાદાં તત્વ પણ ભુલાઇ જવાય છે. ખાણોને કેદખાના તરીકે વાપરવાની તથા તેના અમલદારોને જેલર તરીકે નહીં રાખવાની ભલામણ કરી. બાદ સભાઅકી તરફ દીલસોજીનો અને ઉઘરાણું કરી મી. નાટેસન મારફત નાણા મોકલવાના ઠરાવો સર્વાનુમતે પાસ થયા.

ઈંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ

છાપાઓ જણાવે છે કે દક્ષીણ આફ્રીકાના સવાલે કોંગ્રેસના કામમાં અગત્યનો ભાગ લીધો હતો અને બધાનાં મન કોઈ પણ સવાલ કરતાં તે ઉપર વધુ રોકાયાં હતાં. સર્વાનુમતે પાસ થયો તે આખો ઠરાવ નીચે મુજબ છે:—

કોંગ્રેસ ઘણીજ દીલગીરી સાથે નોંધ લેય છે કે યુનીઅન સરકારના પ્રધાનોએ આપેલ વચનનો ભંગ કર્યો છે આ કોંગ્રેસ ઇમીગ્રેશન કાયદા સામે ભાર પુરવક વાંધો જાહેર કરે છે અને એ કાયદો રદ કરાવવાની અંગ્રેજ સરકારને માનભેર વીનંતી કરે છે. અને સાથે એમ પણ વીનવે છે કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં હીંદીઓ સાથે વાજબી અને ન્યાયી વરતન ચલાવવામાં આવે હીંદી હડતાલવાળાઓ સામે નાતાલમાં જે ઘાતકી વરતન ચલાવવામાં આવ્યું તેની સામે કોંગ્રેસ ધીક્કાર બતાવે છે અને તપાસને માટે દક્ષીણ આફ્રીકામાં નીમાયેલ કમીશનને નાપસંદ કરે છે. હીંદીઓનું હીત સંભાળવા માટે લોરડ હારડીંગે દીલસોજી ભરેલું ભાષણ કરી આ લડતને જે ટેકો આપ્યો છે તેને માટે આ કોંગ્રેસ તેમનો આભાર માને છે. પા. ૩ નો કર, ડોમીસાઇલ, પરીક્ષા લઇ કોલોનીમાં દાખલ કરવાનો સવાલ, શાદીનો સવાલ અને સાધારણ દરેક જણને લગતી બીજી બાબતોમાં દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓ ઉપર પડતી તકલીફ દુર કરવાને ઘટતા પગલાં લેવાની હીંદી અને વડી સરકારને આ કોંગ્રેસ વીનંતી કરે છે. મી ગાંધી અને તેમના સોબતીઓએ ચલાવેલી શુરવીર લડતની આ કોંગ્રેસ ઘણા આભાર સાથે કદર કરે છે અને તેમને નાણા પુરાં પાડવાનુ ચાલુ રાખવાને આ દેશના તમામ લોકોને આગ્રહ કરે છે.

ઉપરનો ઠરાવ રજુ કરતાં દીવાન બહાદુર ગોવીંદ રાઘવ આયરે ઘણું જુસ્સાદાર ભાષણ કરી વડી સરકારને વચ્ચે પડવાનુ તથા યુનીયન સરકાર પાસેથી ન્યાય મળવો જોઇએ તે વીષે અપીલ કરી હતી. હીંદીઓની માગણી ઘણીજ વાજબી જણાવી દીવાન બહાદુરે કમીશનનાં બંધારણ ઉપર ટીકા કરી અને મદદને માટે ઉઘરાણામાં સહુએ પોતાનો હીસ્સો આપવા આગ્રહ પુરવક વીનંતી કરી.

લાલા લજપતરાયે આ ઠરાવના ટેકામાં ઉરદુમાં દીલ પીગળાવનારું ભાષણ કરયુ હતું. તેમણે કહ્યું કે આ સવાલ આખા દેશનું નાક જાળવવાનો છે જીવન અથવા મરણનો છે દક્ષીણ આફ્રીકા પ્રથમ ઉજડ દેશ હતો. તેને ખેડીને ખીલવવા તથા ઉન્નતે મુકવા મદદ કરવામાં હીંદીઓએ ઘણી અગત્યની મદદ આપી છે. અને હવે નગુણા દક્ષીણ આફ્રીકા

વાસીઓ ત્યાંથી કાઢી મુકવાને અને ન જાય તો દરેક રીતે સતાવવાને મથી રહ્યા છે. આપણા ભાઈઓ ત્યાં સારી જીંદગી, પૈસાની કરકસરતા તથા આવડતને લઇને વેપાર વીગેરેમાં ફાવી ગયા છે તેથી તેઓ ગોરાઓને બહુ ખટકે છે. દક્ષીણ આફ્રીકાના આપણા ભાઈઓની સ્થિતિ ઘણી જ ખરાબ, હૃદય ચીરી નાંખે એવી છે. તેઓ અત્યારે અત્યંત દુઃખી છે.' કોઈ અણસમજી એવી સલાહ આપે છે કે શા માટે તેઓ ત્યાં પડ્યા રહ્યા છે? અમારે આવી સલાહ જોઇતી નથી. અધમ અને ઉતરતી પંક્તીના માણસો હીંદમાં દાખલ થઇ શકે છે અને આપણી સાથે વસી પોતાની આબાદી કરી શકે છે, તો અમને બીજા મુલકમાં જવાની શા માટે ના પડાય છે? યુરોપીયનોને અત્રે આવવાની છુટ છે અને તેમાંના કોઇ ધંધા રોજગાર વિનાના થઇ પડે તો હીંદી કર ભરનારાના ખરચે તેમને વિલાયત મોકલાય છે! અમે તો અમારા ખરચે આફ્રીકા જઈએ છીએ, કોઇના ઉપર બોજા રૂપ થવા માગતા નથી. ઉલટો એ દેશને અમે આબાદ બનાવ્યો છે અને હજુ બનાવીશું, જ્યાં ત્યાંથી ચાલી જવાની શા માટે આપણને સલાહ અપાય છે? બાદ દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓના આત્મભોગના ઘણા વખાણ કરી લાલા લજપતરાયે જણાવ્યું કે આ દેશમાં જન્મ લેઇ મરે એ હીંદીઓની આબરૂ ઉપર ત્યાં હાથ નંખાયો છે તે બચાવવા દ. આફ્રિકાના હીંદીઓએ જ્યારે બધું તજી જેલનાં દુઃખો ઉઠાવ્યાં છે તો શું આપણે આપણી ફરજ નહીં બજાવીએ?

તે પછી ઠરાવના ટેકામાં કલકત્તા વાળા મી. જે. ચૌધરી, મુંબઇના મી. એમ. ડી. કારભારી, સીંધના મી હાકેમ, પંજાબના મી. ગોવરધનદાસ, અને મી. હીરાદાસ નીમચંદ અને બીહારના મી. મહાદેવે ભાષણો કર્યાં હતાં.

જાપાનના યોકોહામાનાં હીંદીઓએ રૂા ૫૫૦૦ પ્રમુખ ઉપર દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓની લડતમાં મદદ માટે મોકલ્યા હતા. અને સભામાં પણ સારૂંથી ઉઘરાણું થયું હતું.

આવતી કોંગ્રેસ મદ્રાસમાં ભરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે

કોંગ્રેસનું કામ શરૂ થતાં પહેલાં ખાસ અવસરને લગતું મી. કલ્યાણજી દેસવાળાકરનું બનાવેલું ટુંકું પણ અર્થસુચક નીચેનું ગાયન ગવાયું હતું :—

[રાગ પરજ — કાલીંગડો]

આપણે ભારતનાં સંતાન :—
ગાઓ, કોંગ્રેસ વિજય ગુણ ગાન.— આપણે૦
રામ રહીમ ને અંગનાં, એકજ ભાવ સમાન;
હીંદ માત, કોંગ્રેસ પુત્રનાં, એક શરીર ને પ્રાણ— આપણે૦
ભારતની ઉન્નતી આશાનું, છે કોંગ્રેસ વિમાન:
રાજ ભક્તિ ને દેશ-પ્રીતિનું આ શુભ સ્થાન.— આપણે૦

વાલફ્રસ્ટથી મી૦ એ. એમ. બદાત લખે છે કે ત્યાં દસેક કુટુંબો છે અને આશરે ૩૫ થી ૪૦ માણસની વસ્તી છે. તેઓએ ત્યાં મસ્જીદ બાંધવાનો ઠરાવ કર્યો છે. તેના અંગામાં વલફ્રસ્ટ અને તેની આસુ બાજુની જગ્યામાં મળી પા. ૧૫૦ ભરાયા છે. અને બીજા ફાળા માટે તેઓ બહાર ગામ નીકળવાના છે. મી બદાત અરજ કરે છે કે એ કામમાં દરેક મુસલમાન ભાઈઓ પોતાની બનતી મદદ આપશે.

પરચુરણ

આ અંકની સાથે ગુરૂદેવ રવિંદ્રનાથ બાબુની છબી અમે આપીએ છીએ. તે છબીને બધા હીંદી સંઘરશે એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ. એ મહાત્માનાં આકર્ષણથી મી. એંડ્રુઝ તથા મી. પીયરસનની આખી જીંદગી બદલાઇ છે એમ કહીએ તો ચાલે.

અમારા ઈંગ્રેજી વિભાગમાં હીંદનો આભાર માનતો કાગળ મી. એંડ્રુઝે લખેલો છે. તે કેમાં તેમણે હીંદને પોતાની માતા એવું ઉપનામ આપ્યું છે. તેમનું જીવન હીંદના હિતમાં પરોવાઇ રહ્યું છે.

મી. પીયરસન ગયે સોમવારે ડાકૂર મેલમાં ટ્રાંસવાલ જવા સીધાવ્યા છે. તેઓ સાહેબ મી. એન્ડ્રુસને લેડીસ્મીથ મળશે ને તેજ ગાડીમાં ન્યુકાસલ જશે. ત્યાં એક દિવસ રોકાઇ મી. એન્ડ્રુસની સાથે જોહાનીસબર્ગ જશે ને ત્યાંથી એક દિવસ પ્રીટોરીઆ પણ જઇ આવશે. પછી તેઓ સાહેબ પાછા નાતાલ આવી પોતાનો રીપોર્ટ ઘડશે ને લગભગ ૨૩મી ફેબ્રુઆરીએ હીંદ તરફ સીધાવશે.

ડરબનથી મી. કરસન સવજી લખે છે કે તા. ૨૧મી એ શ્રી પરસુ ભગતના મકાન ઉપર જાહેર મેળાવડો કરવામાં આવેલો કારણ કે તેમને ત્યાં ઘણી મુદતથી દર રવીવારે અને પુનમ વીગેરે પ્રસંગે ગીતાજી રામાયણ વીગેરે ગ્રંથથી હરીકથા અને ઇશ્વરભજન થયા કરે છે. આ મંડળમાં આશરે બે વરસ થયા અગ્રેસર તરીકે ભાગ લેનાર શ્રી. ગોવન ભાઇ તથા માહુનું સ્વદેશ જવું થતાં તેમના માનમાં ખાસ સભા બોલાવતાં શરૂમાં હરી ચરચા તથા કેટલાક ભજનો થયા બાદ શ્રી. ગોવનભાઇએ આ સંસ્થામાં વક્તા તરીકે શ્રોતાઓને સંતોષ આપેલો તેનું વીવેચન શ્રીયુત અંબારામ મહારાજે યોગ્ય શબ્દોમાં કરી બતાવ્યું હતું. ઘણાં સભાસદ ગૃહસ્થો હાજર હતા. વીદાય થતાં બંને ભાઇઓની કદરની સર્વે તરફથી કુસુમના હારથી મેળાવડો ૧૦ વાગે વીસરજન થયો હતો

મી એમ. પી. કૈન્સી જેઓ તા. ૨૩ જાનેવારીના સ્ટી. પાલમકોટામાં દેશ જવાને ઉપડી ગયા તેમને જે સાહેબોએ આવકાર અને મુબારકબાદી આપ્યાં તેઓનો મી કૈન્સી આ પત્ર દ્વારા આભાર માને છે.

મોરીસના મુસલમાનો દિન અને દુનિયાના કામોમાં કેટલો બધો આગળ પડતો ભાગ લેય છે તે નીચેની હકીકત ઉપરથી જણાય છે. ગયા ડીસેમ્બરની ૨૮ મીએ મી. ગુલામ મોહમેદ મુસાકના પ્રમુખપણા હેઠળ ત્રણ હજાર માણસોની ગંજાવર સભા મળી હતી તેમાં દુર દુર ગામોના મુસલમાનો પણ આવ્યા હતા. સભામાં અમીરો, નોકરો અને ગરીબો બધા હતા. સભા બોલાવવાના હેતુઓ બે હતા. એક તો એ કે દર વરસે અંજુમને હીલાલે અહમર (રેડ ક્રેસંટ સોસાયટી) ઉપર નાણાં મોકલવા. અને બીજો એ કે યતીમ ખાતું ખોલવું, કેમકે ત્યાં ગરીબ વરગના મુસલમાનોના બચ્ચાઓ ઘણી મુફલીસી હાલતમાં છે. એ વખતે અપાયલા ભાષણો ઘણા હૃદયભેદક હતા. અને સાંભળનારા રડી પડ્યા હતા. ફંડ માટે અરજ કરવામાં આવતાં મી. હાજી અબુબકર મોહમદ તાહેર સાહેબે ક્યુરપીપમાં ખરીદેલો એક મકાન રૂા. ૮૫૦૦ નો આપ્યો. તેમ હાજી આદમ ગુલામ હુસેન સાહેબે એક મકાન ૫૦૦૦ નો, મી. કરીમજી જીવણજીએ એક મકાન રૂા. ૨૦૦૦ નો આપ્યો. હાજી દાઉદ [illegible] સાહેબે રોકડા ૫૦૦૦, અને [illegible] હાજી આદમ ગુલામ હુસેનની બેને રૂ. ૧૦૦૦ આપ્યાં. એ મુજબ આમ એક ટંકમાં રૂા. ૩૬ હજાર ભરાઈ ગયા.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை, 1914ஆம் ஜனவரி மீ 4உ.

ஓர் மஹா ஜனக் கூட்டம்

நமது போராட்டத்தைப் பற்றிய விஷயம்

சென்ற ஜனவரி மீ 23உ ஞாயிற்றுக்கிழமை, மாலை 2 மணிக்கு டர்பனில் பந்தாட்ட மைதானத்தில் சுமார் 2000 மேற்பட்ட ஜனங்களால் ஓர் மஹா ஜனக்கூட்டம் கூடப்பட்டது. மேற்படி கூட்டத்தில் பிரிட்டோரியாவுக்குச் சென்றிருந்த ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களும் ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாரும் கம்மிஷனர்களுடைய குறைகளை முன்விட்டு யூனியன் நாட்டு மந்திரியாகிய ஜெனரல் ஸ்மட்ஸ் இடத்தில் பேசி முடித்துக் கொண்டு வந்த விஷயங்களை தெரியப்படுத்திய விபரமாவது:

(1) மூன்று பவுன் வரியை ரத்து செய்வது.

(2) அவ்வவர் மதக் கொள்கையின்படி செய்த கலியாண விஷயம்.

(3) இந்த தென்னாப்பிரிக்காவில் பிறந்தவர்கள் கேப்காலனிக்குச் செல்லும் சுதந்திரம்.

(4) வசித்தவர்கள் பிரிட்டோரியாவுக்குச் செல்லும் சுதந்திரம்.

(5) தற்காலம் ஏற்படுத்தி இருக்கப்பட்ட சட்டங்களை நீதியாகச் செலுத்துவது.

மேற்கண்ட இந்த விஷயங்களை வருகிற பார்லிமெண்டு கூடுங்காலத்தில் பேசி ஒழுங்கு படுத்துவதாக கவர்ன்மெண்டார் உறுதி கூறும் விஷயத்தில் தற்சமயம் நடந்துவருகிற சாத்விக எதிர்ப்பை (பாஸிவ் ரெஸிஸ்டென்ஸை) நிறுத்தி விடுவதாயும், மறுபடி அடுத்த இமிகிரேஷன் விஷயங்களைப் பற்றி சேகரித்த வாக்குமூலங்களை பிரசுரப் படுத்தாமலிருப்பது தன்னுடைய அபிப்பிராயமென்று சொல்லாததாகச் சொன்னார்.

ஸ்ரீமான் காந்தி அவர்கள் செய்த ஏற்பாட்டை கூட்டத்திலுள்ள யாவர்களும் கேட்டு அங்கீகரித்துக் கொண்டார்கள்.

டர்பனில் கூடிய இந்தியன் கமிஷன்

ஆனரபிள் மார்ஷல் காம்பெலின் பேச்சு

நமது போராட்டத்தை விசாரிக்கும் பொருட்டு டர்பனில் கூடிய இந்தியன் கமிஷனில் விசாரிக்கும் சமயம், சென்ற வெள்ளிக்கிழமை தினம் ஆனரபிள் மார்ஷல் காம்பெல் சொன்ன பேச்சாவது யாதெனில், இந்தியர்கள் கட்டிவரும் மூன்று பவுன் வரியை ரத்து செய்யப்படவேண்டியது சரி. அன்றியும் அவர்கள் இப்போது நெட்டாலில் அவர் சௌகரியமாக இருக்கப்பட்டதாகவும் நெட்டாலில் அவர்களுடைய தொழிலில்லாமற்போனாலும் நெட்டாலில் மாஜிஸ்ட்ரேட்டால் பெண்பிள்ளைகளையும் அந்த மூன்று பவுன் வரியை கட்டும்படி வற்புறுத்தவேண்டாமென்றும் சொல்லி, இந்தியர்கள் பிரிட்டிஷ் பிரஜைகளாய் இருப்பதினால் நாம் அவர்களை தாழ்மையாய் நடத்துவது நல்லதென்றார்.

சாத்விக எதிர்ப்பின் கருத்தும் முறையும்

அதை அநுசரித்து நடக்கவேண்டிய விதமும்

சிலகாலமாக சாத்விக எதிர்ப்பின் கருத்து, அதாவது "பாஸிவ் ரெஸிஸ்டென்ஸ்" என்னும் வார்த்தை சற்றேறக்குறைய தென்னாப்பிரிக்காவிலுள்ள யாவருடைய வாயிலும் சுலோகச் சொல்லாக வழங்கி வருவது யாவருக்கும் தெரிந்த விஷயமே. ஆனால், சாத்விக எதிர்ப்பு இன்னதென்றும், அதனுள் அடங்கியிருக்கும் அர்த்தங்களும் பாராக்கிரமமும் எவ்வளவென்று அநேகருக்கு விளங்காமலிருக்கிறதென்று நாம் இவ்வூரில் பழகின வரையில் தெரியலாகிறது. மேற்படி விஷயம் ஒவ்வொருவருடைய மனதில் அமையவேண்டுமென்றால் விரிவாக விவரித்துச் சொன்னால்தான் அவர்கள் மனதில் அமையக்கூடும். ஆனால் இச்சஞ்சிகையில் போதுமான இடமில்லாமையால் ஓர் சிறு விவரமாக வாரந்தோறும் தொடர்ச்சியாக எழுதிவர எண்ணியிருக்கிறோம்.

சாத்விக எதிர்ப்பில் சேர்ந்து அதை அநுசரித்து நடந்து "பாஸிவ் ரெஸிஸ்டர்" என்று பெயர் பெற்ற பெரியோர்கள் அடியில் கூறும் ஐந்து சகலங்களை கருவிகளாகக் கொண்டு அதைப் பெற்று நடக்க சக்தியுடையவர்களானால் தமக்கு சம்பவிக்கக்கூடிய கஷ்டநஷ்டங்களை கவனியாமல் மூதுரையில் உரைத்திருக்கிறபடி

> மெய் வருத்தம் பாரார் பசி நோக்கார் கண்துஞ்சார்
> எவ்வெவர் தீமையும் மேற்கொள்ளார் செவ்வி
> அருமையும் பாரார் அவமதிப்பும் கொள்ளார்
> கருமமே கண்ணாயினார்

என்றபடி நாம் சம்பந்தப்பட்டு எடுத்திருக்கப்பட்ட காரியத்தை முடிவுக்கு கொண்டுவர முயல்வார்கள்.

முதலாவது, மிகுந்த தேசாபிமானமும் பாஷாபிமானமும், மதாபிமானமும், பலனைப் பற்றுதலும் வேண்டும்.

இரண்டாவது, வெய்யில், மழை, காற்று, குளிர், இவைகளை அசௌகரியம் பாராத்தன்மையும் வேண்டும்.

மூன்றாவது, பொருள், அடி, அபாயம் ஆகையும் பயமில்லாமையும் வேண்டும்.

நான்காவது, உண்மை, உறுதி, தெய்வபக்தி, இரக்கம், அடக்கம் நிதானமும் வேண்டும்.

ஐந்தாவது, சர்க்கார் சட்டத்தில் சம்மதியாமல்

வேலை நேரிட்டபோதிலும் எல்லாவற்றையும் பிசகாமல் செய்யப் பழக்கமும் வேண்டும்.

ஆறாவது, சாந்தத்துடன், எதிரியின் வார்த்தையை சகிக்கக்கூடிய சக்தியும் யாதாமொருவர் ஒத்துக்கொள்ளாத கேள்வியைக் கேட்டபோதிலும் அடக்கமாகவும் பிரியமாக மறுமொழி கொடுக்கும் தன்மையும் வேண்டும்.

ஏழாவது, தற்பெருமை, தன் காரியக் குறிப்பில் லாதவராயும் இருக்க வேண்டும்.

மேற்கூறிய, குணங்கள் யாவற்றிலும் சிறந்ததாக நாம் கைக்கொள்ள வேண்டியது நமக்கு யாரொருவர் இடர் செய்தாலும் அதை பாராட்டாமல் பிரதி உபகாரமும் உதவியும் உற்சாகத்துடனும் செய்ய முயல்பவர்கள்தான் சிறந்தவர்களென்று சொல்லலாம்.

(இன்னும் வரும்)

சகோதரபாவனை

ஸ்ரீ ராமகிருஷ்ண பரமஹம்ஸர் சொல்லுவதாவது :—“ தாயே ! நான் பெரியவனென்றும், நான் பிராமணனென்றும், அவர்கள் தாழ்ந்தவரென்றும், பறையரென்றும் உள்ள எண்ணத்தை என் உள்ளத்தினின்றும் அகற்றிவிடு. அவர்கள் அத்தனைவடிவமாய்த் தோன்றும் நீயேயன்றி வேறியார்.”

ஓர் சிறு விருந்து

சென்ற வெள்ளிக்கிழமை சாயங்கிரம மிஸ்டர் ரஸ்டம்ஜி அவர்களால் தமது கட்டடத்தில் ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாருக்கும், ஸ்ரீ பியர்ஸன் அவர்களுக்கும் (அவர்கள் இருவரும் தமது தாய்தேசத்துக்கு பிரயாணமானதை முன்னிட்டு) ஓர் சிறு விருந்திடப்பட்டது.

அப்போது ஸ்ரீ ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரி, மிஸ்டர் பியர்ஸன் என்னும் இருவருக்கும், சாதவிக எதிர்ப்பில் சேர்ந்த வீரர்களில் பிரக்கியாதி பெற்றவர்களுமான மிஸஸ் ஸ்ரீ ... மற்றவர்களும், மிஸ்டர் ரஸ்டம்ஜி அவர்களால் புஷ்ப மாலைகளிட்டு பூச்செண்டுகள் கொடுத்து மரியாதை செய்த பின்பு அத்தமயன் சொன்னதாவது :—

ஸ்ரீ ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் தன்னுடைய தாயார் காலஞ் சென்றுபோன செய்தியைக் கேட்டு துக்க சாகரத்திலிருந்தாலும் நான் கோரியவண்ணம் விருந்திற்கு அனுமதித்ததாகவும், இந்த பாதிரியாரும் ஸ்ரீ பியர்ஸனும் தங்களுடைய சுயநலத்தையும் சுகத்தையும் ஓர் பொருட்டாய் எண்ணாமல் கடந்திருக்கிற ஊழியத்திற்காகவும் நன்றியறிதலுள்ளவனாயிருக்கிறேன். நமது யாத்திரையின் ஆபரணங்களுக்கொப்பாகிய இவ்விருவரையும் இந்தியர்களுக்கு உதவி செய்யும் பொருட்டு இந்த தேசத்திற்கு அனுப்பிய ஆனரபிள் மிஸ்டர் கோக்லேயவர்களுக்கும் இந்தியர்களாகிய நாம் யாவரும் நமதுடைய முழுமனதோடு நன்றி செலுத்தக் கடமைப்பட்டவர்களாயிருக்கிறோம். பஞ்சாபில் நடந்த ஓர் மகா ஜனக் கூட்டத்தில் பாதிரியார் அவர்கள் தான் சேகரித்துவைத்திருந்த பணமனைத்தையும் தென் ஆப்பிரிக்கா இந்தியர்களுக்காக வசூலித்த நிதிக்கு கொடுத்துவிட்டதாக விளம்பரப்படுத்தியபோது, இக்கிருக்கும் இந்தியர்களனைவரும் ஆச்சரியமடைந்தோம். அவர் தற்போது சம்பத்தியில் இருக்கிற ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார்தான். சகலத்தையும் படைத்து ஆள்பெருகிற அத்தபரம தயாளமூர்த்தி இவரை இன்னும் மென்மேல் ஆசீர்வதிக்கப் பிரார்த்திக்கவேண்டியது நம் இந்தியர்களின் கடமை.

சமாச்சாரங்கள்

நமது போராட்டத்தை விசாரிக்க ஏற்படுத்தியிருக்கும் கமிஷனின் காரியதரிசியாகிய மிஸ்டர் அட்லா வருகிற வாரத்தில் மேற்படி சங்கம் கூட்டப்படுமென்று கெஜட்டில் பெர்குரி பத்திரிகைக்கு எழுதியிருக்கிறார்.

* * *

தென்னாப்பிரிக்காவின் இந்தியர்களின் துன்பங்களை முன்னிட்டு கடந்த டிசம்பர் மாதம் 10 தேதி பம்பாய் டவுன் ஹாலில் ஓர் பெரிய கூட்டம் கூடினது. அக்கூட்டத்தில் ஆனரபிள் பி. மேட்டா, ஆனரபிள் ஸர். ஜாம்ஸட்ஜி ஜிஜிபாய், ஸர் டி. எம். பிடிட் இவர்களும் இன்னும் பம்பாயில் பிரதானமான அநேக இந்தியகனவான்களும் விஜயஞ் செய்திருந்தார்கள். அக்கூட்டத்தில் ஆகா கான் அக்ராசனாதிபதியாக நேமிக்கப்பட்டது. தென்னாப்பிரிக்காவில் இந்தியர்கள் படும் துன்பங்களைப் பற்றி கடிந்து பேசி, அவர்களுடைய உதவிக்காக துகைகளும் வசூலிக்கப்பட்டது.

* * *

கடந்த வாரம் ஸ்ரீ ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாரின் தாயார் இங்கிலாந்தில் காலஞ் சென்றுபோனதை கேள்வியுற்று விசனிக்கிறோம். இத்தமயன் தன்னுடைய குமாரனைப் பார்க்க ஆவலுள்ளவர்களாயிருந்தும் அவர் இத்தென்னாப்பிரிக்காவில் இந்தியருக்கு ஒத்தாசை செய்யும்படி இங்கே வரப் பிரியப்பட்டதைக் கேட்டு தன்னைக் காணவிடினும் அவசியமில்லை. தென்னாப்பிரிக்கா இந்தியர்களின் விஷயத்தை முக்கியமாக கவனிக்க வேண்டியதென்று தன்னுடைய குமாரனுக்கு தெரிவித்தார்கள். இந்தியர்களின் விஷயத்தில் இத்தமயனுடைய ஊக்கத்தை மெச்சத்தக்கதே.

* * *

ஸ்ரீ ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் கடந்த வெள்ளிக்கிழமை மாலை கேப்டவுனுக்கு பிரயாணமானார். வழியில் மாரிட்ஸ்பர்க், லேடிஸ்மித், நியூகாஸல், ஜோஹான்ஸ்பர்க், இவைகளை சுற்றிக் கொண்டு, பின்பு கேப்டவுனில் உள்ள சில பாஸிபெண்டு மெம்பர்களையும் கண்டு பேச உத்தேசித்திருக்கிறார். கேப்டவுன்வரையில் இவருக்கு துணையாக மிஸ்டர் பணிலால் காந்தியும், இவருடன் சென்றிருக்கிறார். இவர் இந்தியர்களுக்காக எடுத்துக் கொள்ளும் பிரயாசைக்காக நாம் நன்றியுள்ளவர்களாயிருக்க வேண்டியது கடமையாகும்.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. ४ फेब्रुवरी १९१३

समाधानीका चरचा और प्रधानका उत्तर

मि. गान्धीने मुल्की खाताके प्रधानके सेवामें जो पत्र भेजा था उसका प्रधानके सेक्रटरीने नीचे लिखे आशयका उत्तर दिया है कि:—नेटालमें हिन्दी हडतालके विषयमें जांच करनेके लिये जो कमीशन चुना गया है। उसमें सरकारका कुछ भी फेरफार करनेकी ईच्छा नहीं है यह बात सत्य है। आप कमीशनके सामने साक्षी न देंगे यह जानकर प्रधान खेद प्रकट करते हैं। पर आप ता पहिलहीसे इस कमीशनको शपथपूर्वक अस्वीकार कर चुके हैं यह बात प्रधानको विदित है। आप कमीशनको अपमानित करनेके लिये नहीं किन्तु सत्याग्रही तरिके कमीशनको अस्वीकार किया है। सत्याग्रही हडतालियोंके साथ अयोग्य वर्ताव किया गया है इस बातको सरकार बिलकुल स्वीकार नहीं कर सकती है। यदि आप और आपके मित्रवर्ग कमीशनके सामनें साक्षी न देंगे तो कमीशनको जांच करनेका बहुत थोडा काम रहेगा। हिन्दीओंके मंगनीको सरकार समयानुसार देनेको आतुर है। यह मंगनी पार्लीमन्टके अगामी बेठकमें स्वीकार होनेसे सन्तोषजनक होगा। यह बहुत दिनोंसे चलते हुए झगडेको मिटा देना सरकार बडे महत्वकी बात समझती है। यदि कमीशनके सामने हिन्दी जातिनें कोई खास आरोप पेश करनेसे इनकार किया तो पिछेसे किया हुआ आरोपको सरकार स्वीकार नहीं करेगी। पर एसपेरेंजा और माउंट एजकोम्बमें जो घटना घटा है और कईएक मरणतक हो चुके है। वहां कमीशनको विशेष जांच करनेके लिये सरकार कहनेकी हक रखती है। जेल अथवा कम्पौन्डकी जेलसे सत्याग्रही केदियोंको छोड देनेके लिये जो आपने विनय किया है। आपके पत्र आनेसे पहिलेही सरकार ऐसा निश्चय कर चुकी है। आपके मंगनीके विषयमें सरकार कमीशनके जांचके रिपोर्टकी राह देखती है॥

पत्रोंका टीका

मि॰ गान्धी और मि॰ स्मटसके जो समाधानी के लिये पत्र व्यवहार हुआ है. उसपर यहांके अंगरेजी छापाओंनें खुब टीका टीप्पणी की है. 'रेन्ड डेली मेल' लिखता है कि मि॰ गान्धी और मि॰ स्मटसने इन पत्रोंमें अपने मतको सुक्ष्मरुपसे प्रकट करनेका जो कुशलता दीखाया है. उसपरसे जान पडता है कि हिन्दीयोंकी मंगनी स्वीकार की जायगी और अगामी पार्लीमेन्टके बेठकमें सत्याग्रहके लडाईका अन्त हो जायगा. इसी प्रकार 'ट्रान्सवाल लीडर' कहता है कि जो कुछ मि॰ गान्धी ने मंगनी किया है वह सुगमतापूर्वक दिया जा सकता है इसमें सन्देह नहीं कि पार्लीमेन्टके अगामी अधिवेशनमें मि॰ गान्धी की मंगनी स्वीकार हो जायगी. हम भी यही चाहते है कि दक्षिण आफ्रिका सरकार मि॰ गान्धीके मंगनी स्वीकार कर बिचारे निर्धन हिन्दीयोंको शांतिपूर्वक रहनेका अवसर दे॥

पादरीका मान

प्रिटोरियासे विदा होते समय वहांके हिन्दीयोंने मि॰ एन्डरसका अच्छा स्वागत किया। एक सर्वजनिक सभा हुईथी जिसमें प्रीटोरियाके समस्त प्रतिष्ठित हिन्दी विद्यमान थे। रेव॰ एन्डरुसने अपने भाषणमें हिन्दके वायसराय लार्ड हार्डिंज और उनके धर्मपत्नी लेडी हार्डिंजके दयालुता और न्याय प्रियताका बखान किया। इसके बाद आपनें बाबु रविन्द्रनाथ टागोरकी प्रशंसा की। रविन्द्र बाबु हिन्दके एक महाकवि और बंगला साहित्यके अद्वितिय ज्ञाता है। कईएकसुललित, मधुर और मनोहर उपन्यास लिखनेके लिये लन्डनके विद्वत् समाने इनको पौ॰ ७७०० पारतोषिक दिया है। इनके पिता महर्षि देवन्द्रनाथ टगोरनें 'शान्ति—निकेतन' नामक विद्यालय स्थापित किया था जिसको आजतक रविन्द्र बाबु परिचालित कर रहे है"। रेवरेन्ड एन्डरुसको दरबन पहुंचनेपर उनके माताके मृत्यु सम्वाद मिला। इस शोकजनक मृत्युसे समस्त हिन्दी दुखी है। और मि॰ एन्डरुसके प्रति सहानुभुति प्रकट करते है। हिन्दसे माननीय गोखले, माननीय सय्यद अली इमाम और अध्यापक रुद्र आदि सज्जनोंनें मि॰ एन्डरुस के पास सहानुभुति सुचक—तार भेजे है। और आफ्रिकाके भिन्न भिन्न प्रान्तोंसे सेंकडो तार आ रहे है॥

मि॰ एन्डरुस बडे सरल स्वभावके मानुष है। आप हिंदी योंसे खुब मिलते जुलते है। फीनीक्समें आप एक अंगरखा और धोती पहिनें हुए रहते थे। यही सादा चलनका आदर्श है॥

गत शुक्रवारको दरबनमें मि॰ रुस्तमजीके घरपर मि॰ एन्डरुस और मि॰ पियरसनको एक प्रीती भोज दिया गया। भोजमें हिंदी और युरोपियन, स्त्री और पुरुष, तथा सब धर्म्म और जातिके मनुष्य सम्मिलित थे। भोजनके बाद मि॰ रुस्तमजीनें मि॰ एन्डरुस और पियरसनके स्वार्थत्याग और धर्म्म परायणताका वर्णन किया इसके उत्तरमें रेव. एन्डरुसने हिंदी और अंगरेजीमें तथा मि॰ पियरसनने केवल अंगरेजीमें भाषण किया और हिंदीयोंके प्रति सहानुभुति प्रकट की। उसी दीन सायंकालके गाडीमें मि॰ एन्डरुस केपटौनके लिये प्रस्थान कर गये। आप ता: ३–४ को न्युकास्टल, ५–६ को जोहानसबर्ग, ७–८ को किम्बरली और ९ से १० फेब्रवरी तक केपटौनमें रहेंगे। वहांसे ता: ११ फेब्रवरीको आप इंगलेन्डके लिये प्रस्थान कर देंगे। आशा है कि हिंदी जनता इनको स्थान स्थान पर मान देंगे॥

हिन्दी कमीशन

हिन्दीयोंके कष्टके जांच करनेके लिये जो सरकारने कमीशन चुना है। उस कमीशनने ता: २६ जनवरीसे अपना जांच पडतालका काम आरम्भ कर दिया। इस कमीशनके सभापति सर विलियम सोलोमन है और इसके सभासद मि॰ असलन और वायली है। यही तीन सज्जन इस कमीशनके अधिकारी है। कमीशनके काम आरम्भ करते समय सभापतिनें एक भाषण दी। आपने मि॰ गान्धी और दक्षिण अफ्रिका सरकारसे पत्र व्यवहार होनेका बात कही। आपनें यह भी कहा कि मि॰ गान्धी इस कमीशनके सामने स्पष्ट

साक्षी न देवे। और अन्य लोगोंको भी साक्षी न देनेको मि० गान्धीने उपदेश किया है॥ इसके बाद कमीशनकी कार्यवाही आरम्भ हुई। कईएक प्रतिष्ठित गोराओंका साक्षी लिया गया। उनमेंसे मि० मारशल केम्पबलके साक्षी विशेष उल्लेख करनेके योग्य है। आपने ३ पौन्डके कर रद्द करने का विशेष आवश्यकता बताई। आपने यह भी कहा कि हिन्दसे प्रस्थान करते समय गिरमिटिया हिन्दीयों को यह बिलकुल खबर नहीं रहता है कि ३ पौन्डका कर क्या वस्तु है। यद्यपि उनसे कह दिया जाता है कि गिरमीट समाप्त होनेपर स्वतन्त्ररुपमें रहनेके लिये तुमको ३ पौन्डका कर देना पड़ेगा पर इस बातको समझनेमें वह बिलकुल असमर्थ है। कईएक प्रमाण देकर मि० केम्पबलनें इस करको रद्द रखनेकी आवश्यकता बतलाई। और भी कईएक गोराओनें इस करको रद्द करनेके पक्षमें साक्षी दिया। हिन्द सरकार के प्रतिनीधि सर बेंजमन राबर्टसननें गत गुरुवार के दिन कमी उनके सामनें साक्षी दिया, आपनें कहा कि ३ पौन्डका कर इस लिये लगाया गया था कि जो हिन्दी गिरमीट रुपमें नेटालको जाय, उनका गिरमिट समाप्त होनेपर ३ पौन्डके कर देनेके भयसे वह पुनः स्वदेशको लौट जावे। पर दक्षिण अफ्रिका और हिन्द सरकारकी यह इच्छा पुर्ण नहीं हुई। इस लिये इस करको रद्द कर देना चाहिये। विवाह के विषयमें आपनें कहा कि हिन्दीयोंके धर्मके अनुसार किया हुआ विवाह को युनिअन सरकारको स्वीकार कर लेना चाहिये, पर हां यह आवश्यक है कि इस देशके कायदाके अनुसार एक पुरुषको एक समयमें एकही स्त्री होना चाहिये। हिन्दके प्रतिष्ठित और उच्च कुलके पुरुष भी बहु विवाहको अनुचित समझते है। केवल नीच जातियोंमें यह रीती प्रचलित है। केपमें इस देशके जन्मे हुए हिन्दीयोंको प्रवेश करनेके लिये आपने पुराना हक कायम रखनेका विचार प्रकट किया। इसके बाद हिन्द—हितैषी मि० पियरसनका साक्षी हुवा, आप ने कहा कि यह ३ पौन्डका कर निकल जाना चाहिये। हिन्दसे बिदा होते समय गिरमिटिया हिंदी इस कर सम्बन्धी शर्तका समझनेमें बिलकुल असक्त है। वह इस देशके रहन सहनसे बिलकुल अनजान रहते है। उनको यहांके करका भी खबर नहीं रहता है। हमने कईएक हिंदीयोंसे पुछा कि तुमनें क्यों हड़ताल किया। उतर मिला कि ३ पौन्डके कर रद्द होनेके लिये। यदि हिंदीयोंके इस देश से निकाल कर बाहर करनेका गोराओंका इच्छा है तो उनको बहिष्कार कर देना चाहिये। पर गोरा लोग ऐसा नहीं करते है क्यों कि उनको हिंदीयोंकी जरुर है। इस करसे हिंदीयोंको बार बार गिरमिट देना पड़ता है। अतएव इस गीरमीट रुपी गुलामी का रीती बिलकुल खराब है। आपने इमीग्रेशन कायदा के सम्बन्धमें कहा कि यह कायदा न्यायपुर्वक अमल में नहीं लाया जाता है। किन्तु इससे घोर अन्याय हो रहा है॥

गत १५ जनवरीको प्रिटोरियामें सर बेंजामन राबर्टसनसे हिन्दी-नेताओंने भेंट किया था। सर बेंजामन और उनके मन्त्री मि०स्लेटरको पुष्पमालासे बधाई दिया गया। भारत हिन्दी जाति पर होते हुए घोर अत्याचारो और अन्यायोंका वर्णन किया गया॥

लंदन का समाचार

हिन्दी जातिके एक अंगरेज मित्र मि० गेबीअल आयजक को न्यूजरमनीमें सत्याग्रही गिरमिटिया हिन्दीयोंके रक्षा करने के दोषमें पायनटौन के मजीस्टरने २ मासके कैद अथवा पौ० १० जुरमाना का दण्ड दिया। मि० आयजकने जुरमाना न देकर जेल जाना पसन्द किया।

स्वर्गवासि सुमाईके मृत्यु किस प्रकार हुई. इसका अभी तक जांच चल रही है मि० वान बीलजननें कहा कि मैंने सुमाईके पिठपर चाबुकके मारका दाग देखाया। कईएक हिन्दीयोने इस विषयपर साक्षी दी। डाक्टर कीगली, डरबन के जेलर और अस्पतालके अटेन्डेन्ट आगामी सोमवारको अपना साक्षी देंगे तब जांचका काम बन्द हो जायगा। देखें, इस अभियोगका अन्तिम परिणाम क्या होता है॥

जो सत्याग्रही कैदी जेलसे छोड़े जानेवाले थे सो अबतक नहीं छुटे. सरकारके इस शिथिलताका न जाने क्या कारण है॥

मौलवी महमद सिधाईका मुकद्दमा गत २१ जनवरीको पिटरमेरीट्सबर्ग मजीस्टरके सामनें चला था। कईएक साक्षियोंका साक्षि ली गई॥

विविध विषय

गत २०जनवरीको टरामवालके जो ११ सत्याग्रही बीवी छुटी। उनके गोदमें छोटे छोटे ८ बालक थे। इस बालकाओं ने भी अपने माताके साथ ३ मासका जेल काटाहै। हिन्दी प्रेमियोंके जाननेके लिये उनका नाम नीचे देते है। बालि-कवियोगुमा नायडू, रजुमा पीले और येमला पीले। बालके-रामस्त वर्म्मा, लभायसि और वेलु नायडू॥

ता: १८ जनवरीको मि० प्रागजी खन्डुभाई देसाई और ता: १९ जनवरीको मि० सुरेन्द्रनाथ मेद दरबनके सेन्ट्रल जेलसे छुटे। ता: १० जनवरीको मि० गयादीन महाराज आदि पांच सत्याग्रही वायटके जेलसे छुटे। इन सत्याग्रहियोंको यथोचित आदर किया गया॥

हिन्दी कमीशन इस सप्ताहमें अपना जांचका काम पुरा कर देगी और इस जांचके रिपोट पार्लीमेन्टमें पेश करेंगी

वीरोरोटमें तोनी महाजनोंका एक सभा मि० एन्डरुस और मि० पियरसनको मान देनेके लिये हुईथी. तोनी महा-जनोंके औरसे श्रीयुत अम्बाराम महाराजनें पौ०२६-५-३ सर्वजनिक कार्यमें लगानेके लिये मि० गान्धीको प्रदान किया.

इस अंकके साथ भारतके कविवर बाबू रविन्द्रनाथ ठागोरके चित्र पाठकोंको भेंट किया जाता है आशा है कि पाठकगण इस महात्माके चित्रको बड़े यत्नपुर्वक रखेंगे।

हिंदुस्तान के समाचार

दक्षिण आफ्रिका सरकारके चुने हुए कमिशनके प्रति विरोध प्रकट करनेके लिये जौनपुर यावतमाल, और मुरादाबादमें विराट सभायें हुई। मुरादाबादमें सत्यग्राहीयोंके सहायताके लिये १२०० रुपयेका चन्दा भी हुवा

गोवालके ठाकुर-साहब यहांके भाइयोंके सहायताके लिये १०००८ रुपये और गोंडलके महाराजने २००० रुपये प्रदान किये है। दानदाताका इस देशहित काममें सहाय देना वास्त-वमें प्रशन्साके योग्य है॥

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિ નાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકો ની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વર્ક શોપસ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીશે પ્રીન્સ ક્રોપો ટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૨/૯

ઇસ્લામ—આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે." કી. શી. ૧–૯

હાર્ટ ઓફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીનાં તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨–૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દુઅલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી. શી. ૧–૯

એ વીઝન ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી—લખનાર સીડની લો.

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફાઇવી મેયોએ અંગ્રેજી માં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮.

રૂબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧–૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧–૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઈફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી મનુષ્ય કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

બ્રહ્મ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો.

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર.

સોંગ સીલેસટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદ્‌ગીતા નો તરજુમો.

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમાં છે.

હારીઝનું રૂબાયત સઇયદ અબ્દુલ મજીદે અરબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનુ જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન અરવીંગકૃત મહ.મેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાનાં પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઇટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ. ઓ. માં આ વીષય ઉપર લખેલાં પ્રકરણોનુ પુસ્તક. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૨જો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ અકસ્માત ડુબવું, દાઝવું અને તેના ઇલાજ, કબજીયત, મરડો વીગેરેનાં જે પ્રકરણો મી. ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલાં તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય — છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની

શરીર સંપતિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનારઃ વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ્તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુસ્તકોની પહોંચ

ભારતજીવન અને સસ્તી વાર્તા માળાના મેનેજર (ઠે. મુંબઈ, નાં૦ ૧૩) તરફથી પ્રમાદધનની પ્રભુતા તથા રાજપુત કથા કુંજ નામના બે પુસ્તક અમને મળ્યાં છે. પહેલું પુસ્તક સરસ્વતીચંદ્રની વાર્તાના ઉપસંહાર તરીકે મી. ધીરજ નરભેરામ દેસાઇએ લખ્યું છે. જ્યારે બીજું ટોડના રાજસ્થાનને આધારે ઇતીહાસીક વારતા રૂપ છે. આ વાર્તામાળા ના દરમાસે પાના ૧૨૫ને હિસાબે બાર માસનું લવાજમ પાકા પુઠાંનું શી. ૫/– છે.

જંગી બાલકન—હઈ બાલકન લડાઇ વિષેનું આ પુસ્તક લડાઇનાં ખાસ ખબરો ભેળા કરી નવસારીના મુન્શી મુસ્તફા સઇયદ અલીએ લખ્યું છે. કીમત રૂ ૧. મળવાનું ઠે. ટીપી સામે, નવસારી.

સ્વામી રામતીર્થ, એમના સદુપદેશ ભાગ ૬ઠો—સસ્તા સાહીત્ય કાર્યાલય તરફથી બહાર પડેલા પાંચ ભાગ જેવુંજ આ પુસ્તક ઉપયોગી છે.

જગ વિખ્યાત પુરુષો—આ ચરિત્રમાળાનો ૨૩ ૨૪મો મણકો છે. તેમાં મહાન તત્વજ્ઞાની સોક્રેટીસ અને ફાધર ડેમીયનનાં ચરિત્ર આપેલા છે.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રિસ્તી—તા. ૪ ફેબ્રુવારીથી તા. ૧૦ ફેબ્રુવારી સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—માહ સુદ ૯ થી માહ સુદ ૧૫ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૮ મી રબીઉલઅવલથી તા. ૧૪ રબી૦ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૬ થી તા. ૨ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ		ચ્રં. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા૦ ક. મી.
બુધ	૪	સુદ	૯	૮	૨૬	૪–૫૮	૬ ૫૮
ગુરૂ	૫	,,	૧૦	૯	૨૭	૪–૫૯	૬–૫૯
શુક્ર	૬	,,	૧૧	૧૦	૨૮	૪–૫૯	૬–૫૯
શની	૭	,,	૧૨	૧૧	૨૯	૫– ૦	૬–૫૯
રવી	૮	,	૧૩	૧૨	૩૦	૫– ૦	૬ ૫૯
સોમ	૯	,,	૧૪	૧૩	૧	૫– ૧	૭– ૦
મંગળ	૧૦	,,	૧૫	૧૪	૨	૫– ૨	૭– ૦

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૦૬ ૧૯ ૧૧ પાછળનો.

પ્રીટોરીઆ

૧ ૦ ૦ મી. નારણ ફકીરા ધોબી
૦ ૧૦ ૦ ,, ભુલા જીવા ,,
૦ ૧૭ ૦ ,, ભાણા સુંદર ,,
૧ ૧ ૦ ,, વેલશી કેશવજી પોળા
૧ ૧ ૦ ,, કાનજી વલી ,,
૦ ૨ ૦ ,, જોશી ફકીર જો. બર્ગ ૧૬મો હફતો

૮૧૧ ૧૦ ૧૧ કુલ

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
એક સતવીરની કથા (આ મહાન યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, ભાગ રજો	૦	૨
નીતિના કાવ્ય	૦	૨
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જરમાની ચરખી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટૉલસ્ટૉયનો કાગળ	૦	૧
બેહનાં કાવ્ય	૬	૦

જે અઠવાડીએ સ્વીકારેલા, ડરબનના સોની મહાજન તરફથી મળેલ નાણાંની વીગત.

૧ ૧૬ ૦ સોની વીરજી નથુ
૧ ૬ ૦ ,, પરસોતમ આણંદ
૧ ૬ ૦ ,, ક.ળા દેવરાજ
૧ ૬ ૦ ,, પ્રેમજી મેરામ
૧ ૬ ૦ ખત્રી ઠાકરસી દામોદર
૧ ૬ ૦ ડી. પરશોતમ
૧ ૬ ૦ નાથા ન.રણ
૧ ૧ ૦ વી. દેવશી
૧ ૧ ૦ હેમરાજ મુળજી
૧ ૧ ૦ સોની ધનવજી પરસોતમ
૧ ૧ ૦ કાબા રતનશી.
૧ ૧ ૦ કારા કાંથડ.
૧ ૦ ૦ વસ્તા કાથડ.
૦ ૧૫ ૬ રાઘવજી મામૈયા
૦ ૧૨ ૬ ગોપાલ સવજી.
૦ ૧૦ ૬ રતનજી ઝીણા.
૦ ૧૦ ૬ રામા કાનજી.
૦ ૧૦ ૬ સોની ઘેલા ત્રીકમ.
૦ ૧૦ ૬ સોની મોરારજી નાગજી.
૦ ૧૦ ૦ બાવા ભાવનદાસ જ્ઞાનદાસ
૦ ૭ ૬ સોની દેવજી લખમણ
૦ ૭ ૬ વાળંદ જીવા તથા લીલા રામજી
૦ ૫ ૬ સોની અમરશી ભીમજી
૦ ૫ ૩ સોની પરશોતમ હરી
૦ ૫ ૩ કાનજી ચત્રભુજ
૦ ૫ ૩ ગોરધન રામજી
૦ ૫ ૩ ગોકળ હરજી
૦ ૫ ૩ દેવજી ત્રીકમ
૦ ૫ ૩ મોહન ભગવાનજી
૦ ૫ ૩ પારેખ ભગવાન
૦ ૫ ૩ સોની લાલજી કલ્યાણ
૦ ૫ ૩ પરમાણંદ વાલજી
૦ ૫ ૩ ત્રીકમ જીવા
૦ ૫ ૩ જાદવજી ડોસા
૦ ૫ ૩ ભીખુજી આણંદ
૦ ૫ ૩ લાલજી રાઘવજી
૦ ૫ ૩ વશરામ પ્રેમજી
૦ ૫ ૩ ગોરધન હીરજી
૦ ૫ ૩ ગોર કેશવજી નાનજી
૦ ૫ ૩ સોની વશરામ દેવજી
૦ ૫ ૦ સુથાર મેઘજી દામજી
૦ ૪ ૦ સોની સુંદરજી જીવન
૦ ૩ ૦ આણંદજી હરજી
૦ ૩ ૦ નરસી આણંદ
૦ ૩ ૦ મકનજી લાધા

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઇ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફ્ઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઇ
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફોજદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી. ફોજદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. હેરકેન
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
દે. ભ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસ બરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે. ડોક
મી સોરાબજી શાપુરજી અડાજણીઆ
મી. પોલાક
શેત્રંજનું કારટુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાન્સબર્ગમાં હીંદી કીર્તિસ્તંભ
ડ્રોડીડરપ લોકેશન
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લો.ર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બજાર
કીંમતઃ—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ જુદી પેની

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૬ ઠી ફેબ્રુવારીના અરસામાં મુંબઇ જતી સ્ટીમર પુરતીઆમાં બંધ થશે.

તા. ૨૩ ફેબ્રુવારીના અરસામાં સ્ટી. અમવોલોસીમાં બંધ થશે.

તા. ૧૧ ફેબ્રુવારીના અરસામાં સ્ટી. મારક્વાઇમાં બંધ થશે.

છાપી પ્રગટ કરનાર મોહનદાસ એમ. વેસ્ટ અને છગનલાલ ખુ. ગાંધી. ઈ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 6—Vol. XII. Wednesday February 11th, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

SIR BENJAMIN ROBERTSON'S EVIDENCE

THE following is the full text, as revised by Sir Benjamin Robertson of his evidence before the Indian Enquiry Commission, given on the 29th January last :—

CHAIRMAN: What is your official position? I am Chief Commissioner of the Central Provinces in India. I was previously Secretary to the Government of India, for about four years, in the Department of Commerce and Industry, which deals with the subject of emigration as we call it there, and in that capacity I obtained a certain familiarity with the subject which is now under discussion, and more particularly with these questions which arise under the head of the causes which the Commission has to investigate.

You have been specially deputed by the Government of India? Yes, I have been specially deputed by the Government of India to appear at the sittings of the Commission, watch the case on their behalf, and give evidence if necessary. I rather trusted that the latter necessity might not arise, and if the Indian community had appeared before the Commission and had been represented by Counsel, as it was supposed they would be, I should then perhaps have been able to make any statements I had to make, or give any assistance I might be able to render, through the Counsel appointed by the Indian community. Unfortunately, the Indian community have not appeared before the Commission, and I can assure you, sir, nobody will regret this more than the Government of India, who regard this as an opportunity for obtaining a full investigation of the allegations that have been made and also for going fully into the causes which have led to the disturbances.

You do not in any way represent the Indian community here to put their views before us? In a way my position has been rendered most difficult by their abstention. What I represent more particularly are the views which have been held by the Government of India. They are most anxious that some reasonable settlement should be arrived at in respect to these matters, as very great commotion has been caused in India by the accounts which had been received from South Africa in regard to the Indians' grievances, and the Government of India are most desirous that some means should be found, if possible, of preventing a recurrence of similar agitation.

CHAIRMAN: There was considerable commotion excited also by the news of the allegations of ill-treatment? Yes.

You have no information about that? No, I have no information about that, and, unfortunately, nothing can now be done about it.

I suppose that caused more excitement, or as much excitement as the grievances did? That caused very great excitement, and part and parcel with the excitement was also the discussion of grievances.

CHAIRMAN: It is very [illegible] for us [illegible] that we are unable to enter into these charges and allegations? I quite recognise it, and the Government of India will regret it very deeply.

You wish to lay before us your views on the subject of the grievances? That is practically all, sir, that I can do. In what I say I should perhaps preface my remarks by representing that the Government of India, as I have already said, are most anxious that some settlement should be arrived at regarding these grievances. The views that I shall give as I go on are perhaps more my own personal views, as I have not been able to consult the Government of India, naturally, being over here, and having left at very short notice. The views I give will therefore be my own views, but they are to my knowledge in agreement generally with what the Government of India consider to be the attitude they should adopt.

What subject would you propose to deal with first? The first subject I propose to deal with is the £3 tax. I think that has been put in the foreground of the causes. It is unnecessary for me to review the history of this tax, because that is known to the Commission. The object with which it was imposed was to induce Indians who came in under indenture to return to India. The view that the Government of India hold is that that object is no longer being fulfilled.

Were you in India at the time when the Deputation went from Natal? I was in India, but I had nothing then to do with this subject.

You know the fact that there was a Deputation? There was a Deputation in 1894, and a subsequent Deputation in 1903. In 1894, the Government of India did not oppose the introduction of this £3 tax, as they were prepared to recognise the desirability from the Colonial point of view of inducing indentured labourers to return to India after their indentures had expired. They regarded the tax upon residence as the least objectionable mode of bringing about that result, but they definitely objected to the omission to pay the tax being treated as an offence. That was the primary point they put forward. If the tax was imposed, failure to pay involved no liability of a criminal nature whatsoever.

That, of course, prevented anything like compulsory repatriation? It was in 1894 that this view was held. Then, in 1903, a second Deputation came to India and suggested an alternative system of compulsory repatriation, viz., that the ex-indentured Indians should be brought to Durban and put on board ship and sent back to India. Certain negotiations took place at that time, viz., 1903, but they fell through and the tax remained on. At that time, in 1903, the Government of India had come to the view that this tax was not what they quite liked. It was described as, in effect, a fine imposed for a lawful act, namely, residence in the Colony. I am giving extracts from what was said at the time. They also had before them at that time, [illegible] caused [illegible] cases by the [illegible] of the tax and as to the [illegible] adopted to recover the amounts due from defaulters,

and they pressed for its ultimate abolition as a condition of their agreement to a system whereby labourers would, in future, be compulsorily repatriated at the end of their period of indenture. Had those negotiations come to anything in 1903, the £3 tax would have been finished by this time, and a system of compulsory repatriation would have existed instead.

That fell through? Yes, that fell through, and the tax remained. The Government of India still hold the same view as in 1903.

In 1903, did they see no objection to a system of compulsory repatriation? They were prepared to agree to that.

On certain terms? On certain subsidiary conditions—all of which had no reference to the indentured labour system—about which the negotiations fell through. The Government of India now hold as follows:—As indentured immigration has been put a stop to, and as the Union Government have taken power to prohibit all further immigration into the Union; as the tax has been shown—it was admitted in 1903—not to have the effect which it was intended to have; as there exists a considerable amount of feeling in India in regard to its imposition—the tax is considered as bearing hardly on the persons who are subject to it; also, because of the invidious nature of its collection; for all these reasons the Government of India desire that the tax should now be abolished.

You say it was shown in 1903 that the tax had not that effect? Yes, that was the reason why the second deputation went across to India, and the tax was then admitted to be having the effect which was looked forward to.

Then it had been an alternative that either they should return to India or remain under indenture? Yes, but the main object was to induce them to return to India.

Was anything said about the effect it had upon inducing them to re-indenture? That was not discussed. The object of the Deputation that went to India was to get the ex-indentured Indians to go back to India, that was the main object. In regard to the disuse of the system, you, sir, have had the Protector of Immigrants' figures. These also have been supplied to the Government of India. The reports of the Protector are sent to the Government of India annually.

Generally, do all those Acts dealing with immigration from India come before the Government of India? Yes, they come before the Government of India.

After they have been passed? Sometimes before they have been passed, and the Government of India are able to offer remarks and criticism; sometimes after they have been passed.

Was this Act of 1895 submitted to the Government of India before it was passed; do you know that? The principle had already been agreed to.

With the Deputation? Yes, with the Deputation. It had been accepted.

Can you tell me about the Act of 1903, which imposes the tax upon children of indentured Indians, do you know whether that was brought before them? Yes, that was brought before them before the Act was passed.

And no objection was actually raised? It was not liked, but the Government of India thought that as they had agreed to the £3 tax being imposed for the purpose of getting Indians to return to India, they could not object to the extension of the system.

Of course, you will see that the difficulty is, as we are told, that these Indian immigrants, before they leave India, have it explained to them that they will be subject to this tax, if they do not re-indenture or return to India? Yes, that is so.

As far as you know, do you know whether they realise what the effect of that is? That, sir, is a very difficult question. I myself have not dealt with the [illegible] the emigration [illegible] the last twelve years. As a Magistrate I formerly knew a good deal about the matter. I had practical dealings with it.

Have you ever had emigrants appearing before you? Yes, as a magistrate, and I had [illegible] difficulty [illegible] to get these people to understand things. They know nothing about Natal. You get a couple of men up going to Fiji, and they cannot even pronounce the name similarly with Natal, they have no idea where it is. They may have never been outside their own villages, and with many of them their whole horizon is bounded by five to ten miles. They are recruited, as the Protector explained, by recruiters, who get them together. These men have to tell them certain things in order to get them to agree to come. What the recruiter tells the Coolie it is impossible to find out. He is with him perhaps for days together before he gets him to agree. What he tells the Coolie is what the Coolie thinks and believes. He is brought before a magistrate, but he is scared by coming into a Court. He is brought up and his contract explained to him. He is asked, "Do you understand," and he says, "Yes, he understands;" but he has no idea.

Take the case of the men who came before you. I suppose you satisfied yourselves that they understood? What is one to do? All they will say is, "Yes, we understand," but it is almost impossible to get these people to grasp what it is.

Do your magistrates speak their language? Yes, certainly. But what the Coolies have been told by the recruiter who have been with them for a week, is what they are much more ready to believe than what they are told by the magistrate who sees them for about three minutes. I must say, however, that a considerable proportion of the emigrants are people who are induced to go abroad by people who have already been there. They go with some knowledge of what they are doing. I have been to the depôt at Calcutta and I have seen a man going back to Natal with ten of his friends. They all knew what they were going to. But the majority of the Coolies are picked up by recruiters. They know nothing about the country, and nothing about where they are going, and it is extraordinarily difficult to make these people comprehend what the conditions of their contract are.

I suppose they understand the ordinary terms of their engagement as to what their pay is and the terms of their engagement? Most of them do not care.

Do they not care about that? No. All they want is to get away.

Why? They have perhaps some caste or domestic dispute. A very considerable proportion of these people go under these circumstances. They want to get away from India and they do not care what their pay is or where they are going, or anything else. You have got to know the Coolie before you understand that. You saw one or two of them here yesterday. Look at the extraordinary stories they believe over this strike. The fairy tale Mr. Marshall Campbell told us the other day is an indication of what they will believe, once it is thoroughly drummed into them.

Do you think in many cases they did not understand they would have to pay this tax? I should say that in many cases they did not comprehend that they would have to pay this tax. It has been explained to them and they have signed the contract, but they have no comprehension of what it means. They won't try to understand. They have no desire for anything further than to get away from India for some reason, which may be a domestic or a caste dispute, or something of that nature.

Is the contract explained to them also at the depôt? Yes, at the depôt at Calcutta, but it is very difficult to make a man understand who does not want to understand.

I should have thought if they appeared before the magistrate and the magistrate explained the contract to them, surely they have confidence in the magistrate? They have, but the Coolie is flustered coming into the magistrates' Court, and it is very difficult to know whether he does understand. They do not want to know anything. All they want is to get away

That is the great difficulty which meets one? Exactly.

They have undertaken to pay this tax if they remain in the country? Yes.

Of course, we have also the Government of India in India, which is, in a way, the guardian of these people, and they have agreed to this? Yes, these are the two main difficulties, viz., that the Government of India accepted it and the Coolie has also signed the agreement. But I have mentioned the latter's unwillingness to try to understand what he is contracting for.

Notwithstanding those facts, do you think it is desirable, would you say, in the interest of the Coolie, in their interests alone, or generally, on general grounds, that the tax should be withdrawn? The Government of India consider it is desirable in the interest of the Coolie, that the tax should be withdrawn. He has been brought over here for the stated purpose of the industrial and agricultural development of the country, and the Government of India think the circumstances warrant that he should be freed from this tax.

Do you think, as a rule, when they come out, they intend to remain away permanently? It is very difficult to ascertain. Many of them have the idea that they will come back, but at the time, as I have said, many of them do not care what happens. They are quite callous as to their future; they think nothing about the terms or conditions of service or anything else.

Those are the grounds upon which you ask that the tax should be repealed? Yes; there are certain incidents in connection with the repeal which I perhaps might mention to the Commission. One is the question of the residence of the ex-indentured Indians if the tax is repealed. He belongs to the prohibited immigrant class under the Immigrants' Regulation Act.

Will it be necessary for him to obtain permission to reside until he qualifies for domicile by three years' residence? That is a matter which I merely mention for the information of the Commission. The Government of India, I think, would like—but it is a matter upon which I have not been able to consult them—if possible, that the taking out of the licence or a pass should be dispensed with, but if it is considered necessary or advisable on administrative grounds that a licence or pass to remain should be taken out, there would be no objection to that. The licence or pass should not have to be taken out year by year as at present. One licence or pass which would cover the three years' residence of the Coolie should be sufficient.

You do not see any serious objection to that if it is considered advisable? If it is considered necessary in law then it must be done. If administratively it must be done, then I think the Government of India would agree, but they would specially like that this should not be an annual pass to be taken out yearly, and it would be unnecessary after the three years.

A large majority of the ex-indentured men do not take out these passes? They do not. I have got the figures, and I think about five-sixths of them do not take out a pass at all.

Yet they continue to reside and nobody objects? Yes.

And they become subject to the payment of that tax. It is rather a curiously worded section. It requires them to take out a licence and to pay for that licence a sum of £3 per year? Yes.

You would have the [illegible] that if the licence was not taken out the sum of £3 is not payable? Yes.

It is really more in the nature of a tax than a licence? Yes. There is one other point in connection with the possible withdrawal of the £3 tax that I may mention. By the Natal Act, No. [illegible] of 1905, a [illegible] may re-[illegible] [illegible] a period of [illegible] [illegible] the expiry of his last period of indenture. [illegible] the [illegible] may have acquired the right of domicile of Natal. By the terms of his re-indenture he is entitled to a free passage to India.

He has also got his domiciliary right, so that he can go back to India at the expense of the planter, we will say, and have a holiday there for two or three months and then come back to Natal.

Is he entitled to a free passage at any time? Yes, at the end of his further period or re-indenture. He can re-indenture for two years. A man who has been out of indenture, say, for ten years, can re-indenture for two years and then go back to India free of cost.

He could not remain here for three years after the expiration of his indenture and become domiciled and then get a free passage to India? No, only on the expiry of his re-indenture.

He is entitled then to a free passage? Yes, a free passage, and he may have domicile. I suggest that for persons who have taken advantage of that free passage they should be held to have abandoned their domicile and they cannot come back to this country.

Mr. Esselen: What do you think, if the indentured Coolie should be given the option now of returning to India, instead of having the tax repealed, what would he elect to do; supposing, not comprehending the real state of affairs, if it were really explained to him, and he was told to choose between going back to India or paying the tax, what would he do? I, of course, thought when I landed here a fortnight ago, he would probably prefer to go back to India, that is, supposing the tax were rigorously enforced—although rigorous enforcement by the process of the law that applies, I may say, is perhaps not quite in accordance with the bargain made with the Government of India—but if the tax were rigorously enforced, it is probable it might have some effect in inducing him to go back. But from what I have heard of the extraordinarily good wages the coolie is now receiving in Natal, I think he will do his utmost to stay here. In India the rate of wages has increased enormously also in the past five years. In the part of the country where I at present live, in the last twenty years it would be safe to say that in many places the rate of the coolie's wage has gone up four times. He is extremely prosperous and very well off. These people here probably do not know that India has changed in the last few years to the extent it has. Here also from the evidence given the coolie's wages have gone up about double in the past few years, especially since immigration has been stopped. That would make him unwilling to leave this country. He does not know about India and the great change that has taken place there. He does know what has happened here, and he will naturally stick to what he is certain of.

Lieut.-Colonel Wylie: How do the wages in India compare with those here? It is extremely difficult in a huge country like India to give any really definite statement about wages. I do not know the Madras Presidency, and many of these coolies come from Madras. Northern India I know, and the people who have come from there to Natal belong to the same castes as those who go to the great industrial fields about Calcutta, the coal mines and jute mills, the Calcutta port, etc. On the coal mines in Bengal, 15 rupees per month is quite easily obtainable perhaps with 22 days' work a month. I cannot recollect the wages in the jute mills, but they are very good wages also, probably 15 to 20 rupees per month. That would be, say, 25/- per month, with no food, but building is found as a rule. Food, of course, is very cheap in India and those people are amongst their own kith and kin, which is also a very considerable consideration.

You said the tax had practically lost its effect? That is, from what was said to the Government of India in 1903, and from the fact that it has been practically given up.

Are you bearing in mind that in 1912, [illegible] of these [illegible] [illegible] [illegible] 81% [illegible] [illegible]? These figures [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? Yes. It is not very apparent why the re-indentures [illegible] gone up in the last two years.

CHAIRMAN Is not one reason the increase in the wages? There has been a great increase in the wages because of the stoppage of immigration, that is the only way I can explain the rise in the re-indentures. Looking at the figures which are most abnormal for the past two years, I put it down to the stoppage of immigration which brought about a rise in wages, and these people have re-indentured to get the good wages. That is what strikes me from the figures.

(To be continued)

The Indian Commission

(Continued)

Mr. J. Polkinghorne, Protector of Indian Immigrants, was recalled to lay before the Commission a great deal of statistical matter he had prepared at the request of the chairman.

During the period from 1874 to 1907, 34,604 men were introduced, of whom 4,813 returned, after completing ten years, equalling 13.9 per cent. The approximate number of men who became free after ten years' residence in the Province was 27,411

Mr. Polkinghorne also put in a statement showing the number of Indians (men only) who came under Act 17 of 1895 and Act No. 42 of 1905. The number introduced was 54.052, less 22,326 remaining under indentures. Of the remainder, 12,230 returned to India, or 38 54 per cent., leaving 10,805 (or 34.05 per cent) free and subject to licence. Had not the strike taken place, the percentage of those returning to India would have risen to 39.70 per cent., while those free and subject to licence would have fallen to 31.44 The percentages, according to arrivals were:—

Returned to India	22 62
Free and subject to licence	19 99
Under Indenture	41.30
Deaths and otherwise left Province	16.09

For the purpose of comparison, he added that, of the 34,604 introduced between 1874 and 1891, 4,813, or 13.90 per cent., had not returned to India. Of the 54,052 introduced under the Act of 1895, 12,230 or 22 62, had not returned to India. Of the latter there were still under indenture and entitled to return 22,326 or 41.30 per cent. this accounting for 63 92 per cent of the arrivals. The birth and death-rates amongst the Indian population were as follow —

Year.	Population.	Births.	Deaths.	Birth-rate.	Death-rate.
1903	81,390	2,614	1,692	32 11	20.79
1904	87,980	2,700	1,602	30.71	18.21
1905	94,621	3,032	1,881	31.04	19.81
1906	101,963	2,657	2,611	26.15	25 61
1907	102,857	2,938	3,392	28.56	23.25
1908	103,158	3,432	1,955	33.26	18.95
1909	103,836	3,659	1,687	35.23	15.28
1910	108,694	4,299	1,955	39.55	17.96
1911	113,192	4,637	2,419	40 96	21.42
1912	114,271	4,750	2,044	41.56	17.92
1913	115,929	5,267	1,779	45.69	15.40

He also put in the following statement as to the Government Savings Bank, showing the increase in the average deposits for the last five years:—

	Number of depositors.	Amount desposited. £	s.	d.	Average. £	s.	d.
1909	2,298	46,168	13	11	20	10	6
1910	2,614	56,144	14	5	21	9	6
1911	3,837	64,942	18	6	22	17	9
1912	3,876	77,223	2	7	23	11	5
1913	3,150	72,146	3	2	22	18	0

As to the savings of Indians returning to India, it had been found that the average of each adult was as stated in the appended table, this also showing an increase —

	£	s.	d.
1905	11	16	0
1906	14	2	10
1907	8	5	0
1908	8	10	10
1909	8	12	8
1910	12	10	6
1911	12	4	7
1912	13	15	4
1913	15	4	1

Excluding sick Indians, the average savings became higher, as under —

	£	s.	d.
1908	10	4	10
1909	9	17	7
1910	14	10	4
1911	14	10	10
1912	16	10	8
1913	18	0	2

Mr. Polkinghorne stated that he had circularised the largest employers of Indians, and had found that 66 employers reported that 16,930 Indians had struck. As to the allegations of cruelty, he knew of no single instance where Indians had been ill-treated by employers because of the strike. There was only one case that he had heard of, and that might come before the Courts.

Mr. Andrews' Tour

The Rev. C. F. Andrews arrived at the capital of this province on the 30th ult mo. He was accompanied by Mr. Manilal Gandhi, who acts as his personal attendant, and Mr. P. K Desai. On the platform were Messrs. Ismail Bayat, Ismail Rawat, Chairman of the Anjuman Islam (Mr. A. D. Paruk), B. M. Patel, Jetha Patel, Motilal, Chetty N B. Naik and several others The guest with his party was driven to the house of Mr. V C. Naidoo. The next day at 3-45 p.m., a mass meeting was held, the people numbering 1,500 The meeting was over at 5-30 p.m. The Reverend gentleman then attended a tea party given by Mr. C. Nulliah. At about 7-30 p.m. Mr. Andrews visited the two Indian Christian Ministers Revs. John Thomas and Joseph. On Sunday at 2-30 p.m., Mr. Andrews visited the Lord Bishop of Natal. At 3-30 p.m. he preached to the Indian Christians. At 4-30 p.m. he lectured before a representative gathering of Hindus numbering 300 at the Hindu Young Men's Association rooms. He recited the message of Gurudeva Rabindranath Tagore in Sanskrit and urged the Hindus to observe their religion and to preserve the noble traditions of India. At 5-45 p.m. a reception was given under the auspices of the Anjuman Islam. Thereat the guest spoke of his friendship with distinguished Mahomedans. The Chairman thanked Mr. Andrews for accepting the invitation and hoped that on his return to India he would do his best to put their position before the Indian public. Then Mr. Ismail Bayat thanked Mr. Andrews for kindly attending the function. Mr. Naik also spoke. About 200 people attended this reception representing every section of the community In the evening Mr. Andrews preached at St. Saviour's Cathedral. At 10-30 p.m. the party motored to the station and entrained for Ladysmith. During his stay in Maritzburg Mr. Andrews visited the Governor of the Gaol also.

At Ladysmith, too, the programme was crowded. Mr Andrews was Mr. Vinden's guest. He opened there the New Government Indian School. Here Mr. Andrews received messages of condolence from his friend the great poet of India as also from General Smuts. In the evening Mr. Andrews addressed a meeting of Indians. The following morning Mr. Andrews was ready to join the [illegible] mail that was going to Newcastle. But having heard from Mr Kallenbach the news about the movements of the Indian Commission and the impending completion of its task in Natal,

the Rev. Gentleman at once amended his plan and decided to go straight to the Cape via Harrismith omitting Newcastle and Johannesburg. Mr. Andrews reached Kimberley on the 4th instant where he had a rousing reception. He left for Capetown on the 5th instant by the Diamond Express and is the guest of Mr. J. M. H. Gool and Dr. Gool.

From the Editor's Chair

THE IMMIGRATION ACT

THE interpretation of this Act daily presents new difficulties. The latest is Justice Broome's decision in the matter of Dawad Ismail and Daya Purshotam against the Immigration Officer. According to Justice Broome's interpretation of the Act, the Supreme Court may not even grant an interdict against that officer, acting under the Act of last year, in respect of persons seeking to re-enter the Union as was the case in the matter we are discussing. Thus the Supreme Court will be powerless, if Justice Broome's decision holds good, to prevent a manifest miscarriage of justice, as happened in this case, through the stupidity of the under officials. As Justice Broome himself remarked, here the ends of justice were not defeated only because the aid of the Court was improperly invoked and as improperly given by the Court granting the interdict. If such is the correct reading of the law, every Indian is entirely at the mercy of Immigration Officers. The only comfort that the Court could give to the parties grossly injured was that they had not to bear the costs of the crown although the proceedings were irregularly brought by them. It is true that the Court came most reluctantly to the decision it did. But we cannot eternally live on sympathy unless it leads to useful action. This case is merely a sample of several others like it. Every section of the Act—even the protective sections—seems to have been designed, wittingly or unwittingly, to harass the resident Indian population. So that the law not only prohibits Indian immigration in practice, but it materially interferes with the liberty and the free movement, within the law, of the resident Indian population of the Union.

Take again, the case recently decided by the now defunct Appellate Board appointed for Natal under the Act. There, Mr Binns, delivering the judgment of the Board reluctantly granted relief to a man who possessed a domicile certificate issued under the old Act and with which certificate he was completely identified. Why was there this reluctance? Why should an Indian be called upon to tax his memory as to what happened fifteen years ago? The title deeds of property once granted cannot be questioned. They are conclusive proof of title. Why should a domicile certificate be treated differently? These certificates were granted after due and exhaustive—and in many cases vexatious—inquiry. By what right are they now questioned? If the Act gives such powers to Immigration Officers, the sooner it is amended the better it will be for both the Government and the people affected by the Act.

What is, however, perhaps more ominous even than the above-mentioned legal proceedings is the severe administration of the Act. It is clear that, had the officers done their duty by the persons who were seeking re-entry—not those who were seeking to immigrate into the Union—the cases need never have arisen. The officials are certainly going mad over their administration of the Act against persons in the Cape and Basutoland [illegible] have [illegible] small [illegible] [illegible] the [illegible] Sta[illegible] their way to the [illegible] Provinces. To [illegible] them each time to take out temporary permits is to put an unwarranted tax upon their purses and is an unnecessary annoyance to the men who have to apply for permits. The old practice of letting Indian passengers go through unchallenged never caused the slightest difficulty to the administration and it ought to be continued.

The case of a boy that has happened in Pretoria is also of the same type. Surely the child, whatever may be the meaning of the Act, is entitled to enter the Transvaal, seeing that he is the son beyond doubt of his father and that his mother is dead. Indeed, the Government have practically bound themselves to recognise at least administratively the right of such children to join their parents who may be in South Africa. But in the Pretoria case, the Appellate Board has interpreted the Act, too, in favour of the Indian applicant. Yet the Government are not satisfied. They must seek to upset the finding of the Appellate Board which is appointed by them and which has powers given largely to protect the administration rather than the persons coming under its lash. The fact that the Government are challenging the liberal interpretation of the Act shows that they want it to be interpreted as strictly as it is administered. It is against this wretched spirit that we must wage war, if we are to live in this country as men.

'The Natal Indian Congress'

The Secretaries called a meeting of the Congress on the 28th ultimo of which the following is the inspired if not official report published in the *Natal Mercury*:

'At a meeting of the Natal Indian Congress last night it was decided that a resolution in favour of giving evidence before the Commission now sitting, was carried. During the evening there were speeches and discussion as to the functions of the Commission, and as to whether it is competent to go into the question of the grievances or whether its object was to go purely into the question of the strike. There were some members of the Natal Indian Association present, and these contended that the Commission was not competent to go into the question of the grievances. It was pointed out to them that Mr. Gandhi had never objected to the functions of the Commission, but only to its composition. The resolution was put to the meeting and there was a show of hands for and against, and the Chairman (Mr M C Coovadia) declared the resolution carried. There was considerable dissent at the declaration, and the decision was contested. Among those who spoke, in addition to the chairman, were Mr M C Anglia (secretary) and Mr Dada Osman and the resolution was proposed by Mr Hassim Jooma, and seconded by Mr Bernard Gabriel.'

Thereupon sixty-nine signatories whose names the *Mercury* did not print wrote as follows to that paper:

"We have received the following signed by 69 of those who attended the meeting referred to:—A report of a meeting reputed to be held under the auspices of the Natal Indian Congress as is published in your issue of to-day (Thursday), which seems to convey the sense that the meeting was in favour of giving evidence before the Indian Commission. We, the undersigned, who were present at that meeting and recorded our votes, deny the accuracy of the report. The meeting, by a majority of 69 to 48, were against giving any evidence. And we shall be glad if you will please give publication to this letter as you did to the report."

To which Mr Coovadia, the acting chairman replied as follows:—

"As Chairman of the meeting in question, I absolutely repudiate any suggestion as contained in the letter under review. The majority at the meeting was in favour of the resolution and the few who voted against it were from the Natal Indian Association. Among those who spoke in favour of the resolution were Messrs. Hassim Jooma, M C Anglia, Bernard Gabriel, [illegible] [illegible] [illegible] Jeewa and the Chairman. Those who spoke against it were Messrs. J M Francis, B Sigamoney, Korwa and Vaidya. As you do not give

the names of the 69 persons, it is difficult for me to say if the letter was signed by persons who were actually present at the meeting and include the above-named who opposed.

No counter resolution or amendment was proposed by anyone and I am perfectly satisfied, in spite of the attempt made by members of the Natal Indian Association to discredit it, that the resolution to give evidence before the Indian Commission was carried by a large majority."

Cablegrams repudiating the action of the Congress Secretaries and confirming the provisional agreement between General Smuts and Mr Gandhi have been sent to the Hon. Mr. Gokhale by the Mahomedan Muslic Society, the Kathiawar Arya Mandal, the Maharashtrian Sabha, the Surat Hindu Association, the Hindu Hawkers' Association and the Zoroastrian Anjuman. Several cables to the same effect have been sent from Johannesburg also. Maritzburg went one better and called a great mass meeting, of which we give the following condensed report from the Maritzburg papers:

A mass meeting of the Indians of Maritzburg was held at the Hindu Temple grounds on Saturday afternoon for the purpose of welcoming the Rev. C. F. Andrews, and to consider the advisability of endorsing the provisional agreement made between Mr Gandhi and General Smuts.

Mr. A. D. Parak, Chairman of the Anjuman Islam, presided, and a very hearty welcome was accorded the revered visitor.

Mr. N. B. Naik, at the request of the Chairman, expressed the pleasure of the Indian community of Maritzburg at having the opportunity of welcoming Mr. Andrews. They all hoped the rev. gentleman's mission to South Africa would be successful, and that he would inform the people of India of what had really taken place in this country; how the people had suffered and how they were determined to maintain the honour of their Motherland.

Mr. M. N. Mahomed, representing the British Indian Association of Edendale, read an address to Mr. Andrews:—

The Rev. C. F. Andrews, in acknowledgment, promised that he would carry their message to India, and inform the people there how loyal the sons of India in South Africa were to their Motherland. He had lived in India ten years, and now considered himself one of the Indians. Hearing of the ill-treatment of Indians in South Africa he came here to personally investigate the charges, and as a result of his investigations he had come to the conclusion that there was truth, after all, in the allegations made. He was ready to sacrifice his life for India.

The Resolution

Mr. N. B. Naik moved:—"That this mass meeting of British subjects, having heard the terms of the provisional agreement and Mr. Gandhi, as representing the Indians of South Africa, hereby endorses the action of Mr. Gandhi, and respectfully ventures to hope that the prayer of the Indians will be granted."

Mr. Motilal seconded the motion, and Mr. C. K. Thumbi Naidoo spoke in favour of it. He explained the terms of the provisional agreement, and said Mr Gandhi's action was worthy of their heartiest and most loyal support.

The resolution was carried unanimously.

Mr. Leo R. Gopaul proposed:—"That this meeting hereby most emphatically repudiates the right of a purely Durban body, consisting of a mere handful of Indians, like the Natal Indian Congress, to give evidence on behalf of Natal Indians before the Indian Commission, and that the Congress had no right to override the decision of Mr. Gandhi, a decision which meets with the cordial approval of the Indian public." Mr Gopaul said the Natal Indian Congress had no mandate for the monopolisation of the leadership. He had no confidence whatever in Commissions, because they either owed their existence to the ignorance of the Government, or to a desire to shirk responsibility. In this case it was due to both.

Mr Thumbi Naidoo seconded, and the proposition was carried unanimously.

The Verulam community also held a meeting and dispatched a cablegram similar in terms to the others.

The Tongaat, Newcastle and other Indian communities have held meetings where resolutions condemning the action of the Congress and approving of Mr Gandhi's were adopted and cables to that effect were sent to the Hon'ble Mr Gokhale.

The Tamil Mahajana Sabha and the Hindu Women's Sabha (Durban) have sent similar cables to Poona.

Parliament Meets

At the opening of Parliament on the 30th January, the Governor-General, in the course of his speech, said:—

"In the month of October last a strike occurred amongst the Indian workers employed on the Natal coal mines, and this shortly afterwards extended to the sugar estates on the Natal coast. The strike, unfortunately, led to disturbances accompanied by loss of life. A Commission has been appointed by me to inquire into the causes and circumstances which led to that strike and those disturbances, and into certain allegations of ill-treatment of persons sentenced to imprisonment in connection with the strike. I hope that the report of this Commission will come before Parliament in time to enable its recommendations to be fully considered and a lasting settlement to be reached."

Mr. Munnik has given notice to move on February 15th: "That the presence of large numbers of Indians within the Union is detrimental to the best interests of South Africa, and that the Government be requested to remedy the evil as speedily as possible."

Immigration Appeal Case

The Immigration Appeal Board, sitting in Durban, resumed the hearing of the case of Chandu Naran. The matter had been adjourned on the question of domicile —whether the certificate of domicile held by the applicant was obtained falsely or not.

Mr Michel called several Indians, who said they knew the applicant some fifteen years ago, and closed his case.

Thomas Parks, a clerk in the employ of the Immigration Department, said that the applicant called at the office on Friday primarily with the object of having his temporary permit extended. He questioned him as to his father's name. Applicant could give only his father's first name—Naran. Witness had looked through the records from 1897 to 1902, and had found that fifteen certificates had been issued to "Naran" coupled with some other name. He searched these certificates in order to see whether the name of the applicant was endorsed on any one of them, and failed to trace it.

By Mr G. W Dick: It was customary between 1897 and 1902 to endorse the names of wives and children on domicile certificates. He could trace no such certificate bearing the name of Chandu.

Addressing the Bench, Mr. Michel said that, admitting the contradictory nature of the appellant's statements, he was entitled to domicile in this country whether he arrived in this country in 1897 or in 1901. There was nothing to show that he had deserted from a ship and slipped into this country illegally.

The Chairman (Mr Percy Binns) remarked that he might modify the English proverb and say "There are more ways of killing a mongoose than choking it with curry." It was unfortunate that, in spite of the vigilance of Immigration Officers, numbers of these people had managed to enter this country illegally.

Mr. Soutter, for the Department, said he did not dispute the fact that the appellant had been here before, and added that the certificate was *prima facie* evidence of former domicile. But it was proved that it was obtained by means of false pretences and there was no evidence, apart from the certificate produced, to show that the applicant had established a domicile. He asked the Board to support him in the restriction and to refuse the appeal.

The Chairman said that the Board were not agreed but the majority took this view, and it was a view to which he personally came with considerable regret, in view of the conflicting statements which had been made. A certificate of domicile was issued in December, 1906. On Jan. 19 of the same year, an Act was passed which laid it down that "any person applying for a certificate of domicile or seeking to obtain any exemption in virtue of former domicile shall be required to satisfy the proper officer that at the time when he began to reside in the Colony he was not a prohibited immigrant within the meaning of the Immigration Restriction Act of 1897 or that of 1903, if either of the said Acts was in force at that time, or that, if he was such, he lawfully became resident in Natal according to the provisions of such of the said Acts as was then in force." The certificate issued by the then Principal Immigration Restriction Officer (Mr. H. Colborne Smith) started with the following words: "This is to certify that the person hereinafter described has produced evidence to my satisfaction that he has been formerly domiciled or resident in Natal within the meaning of the Immigration Restriction Act." There was no dispute about the identity of appellant with the person to whom that certificate was issued. They must hold that in 1906 the then Principal Immigration Restriction Officer, with the knowledge that Section 2 of Act 3, 1906, had to be complied with, fully inquired into the matter and then satisfied himself that appellant was entitled to a certificate of domicile. According to the endorsements, it would appear that that certificate had since then been twice made use of and that appellant had twice been re-admitted to Natal on the strength of that certificate. The Immigration Officer having issued the certificate, the burden of showing that the certificate was fraudulently obtained was upon the Department. It was not for appellant to re-affirm the validity of the certificate of domicile. It was for those who issued it to prove that it was issued on false information and was, therefore, fraudulently obtained. They had an affidavit made by appellant on arrival in which he made statements contrary to the statements he made in 1906. In his opinion, while disclosing a highly unsatisfactory state of things and the usual amount of untruths, this statement was not of itself sufficient to set aside the certificate granted in 1906. This would perhaps be the last case in which he (the Chairman) would sit on this Board, and he wished to say that he thought it desirable that on every occasion where a person sought to obtain a certificate of domicile or otherwise prove his right to be here, the gentleman should be photographed. That system used to be adopted on the arrival of Indian immigrants and was in force in the [illegible]. Mr. G. W. Dick had just informed him that the practice had now been adopted by the Department and he was very glad to hear it. It appeared to a majority of the Board that the burden was on the Department to discredit the certificate of domicile originally issued by them and that the evidence adduced in this case was not of itself sufficient to set aside the action of the Principal Immigration Restriction Officer [illegible]. At the [illegible] he intended to send the [illegible] to the Public Prosecutor to inquire whether something might be done to appellant. With regard to the action of the Immigration Officer, that officer had only exercised the vigilance which must be expected [illegible] strength of [illegible] appellant. But the case had now been [illegible] they must adhere to the view that, where there was no dispute as to identity, a certificate of domicile taken out must be what the law said it was—*prima facie* evidence of the holder's claim to domicile. With much regret, the order of the Board would be that appellant would be admitted.—*Natal Mercury*

Great Meeting at Bombay

(Concluded)

The Hon. Sir Ebrahim Rahimtulla, in supporting the Resolution, said he would content himself by saying that he entirely associated himself with the previous speakers in the able and eloquent manner in which they had placed the Resolution before the meeting.

Sir Jehangir B. Petit

In further supporting the resolution, Mr. Jehangir Bomanjee Petit said:—Mr. President, Ladies and Gentlemen: I have great pleasure in supporting the proposition which has just been placed before you. I consider it a privilege to have been called upon to associate myself with a resolution, which, whilst sympathising with our brave countrymen in South Africa in their present terrible sufferings and privations, gives expression to our most cordial and wholehearted admiration for them in the righteous and heroic fight they are making against such heavy odds for the honour and dignity of our motherland, and promises them our moral and material support in the attainment of their object.

Ladies and gentlemen, we recognise that the position of the Imperial Government is delicate and fraught with difficulties, but we refuse to believe that Great Britain is so hopelessly impotent as to be utterly unable to enforce its will upon a recalcitrant self-governing colony in a matter of this grave importance, involving the loyalty and good-will of 300 millions of his Imperial Majesty's subjects.

It is no exaggeration to say that if the present feeling is allowed to continue, as it is bound to, so long as this question remains unsolved, England will in the not very distant future, find on her hands another Ireland in India, only so many times bigger.

Before it is too late, however, we earnestly hope that the genius and statesmanship of England will rise to the full sense of their responsibility and bring about a solution of this question, compatible with the importance and dignity of India.

On being put to the vote, the resolution was carried unanimously and with acclamation.

In condensing this report we have omitted many important speeches on other resolutions which are now out of season.

Lord Ampthill Thanked

The following resolution was next moved by the Hon. Mr. V. J. Patel:—

"That this meeting conveys the deep gratitude of the people of India to Lord Ampthill for his persistent unwavering and whole-hearted championship of the cause of their countrymen in South Africa, in Parliament and in the Press, and to request the Chairman to communicate this resolution to Lord Ampthill by cable."

In the course of his speech, Mr. Patel said:—

Every one in this hall and every Indian, and even an outsider who takes any interest in Indian politics knows thoroughly well how [illegible] and all [illegible] is that bogey of prestige. To my mind, the great distinguishing feature of Lord Ampthill is that both when he was the ruler of the Southern Presidency and afterwards he has never allowed this prestige to obscure his political vision. It was this characteristic which made him so popular as Governor in the Presidency he ruled, and which has [illegible] him a permanent place in the hearts of his former subjects. [illegible] to England he has been ever active in the interest of India, and

although in English politics he belongs to that party which is always associated in the Indian mind with narrowness and prejudice, he has set an example to his political colleagues and to all others what Imperialism means. The South African question he has made his own, and though single-handed he has been pressing the Indian side of the question on the attention of the British public. This is not all. After the Passive Resistance Movement began, Lord Ampthill has ever been active in doing in England what Mr. Gokhale has been doing here,—counteracting the white washing telegrams of Reuter and the interested reports of the Union Government. Under these circumstances, it is but proper that we should take advantage of this opportunity to express our heartfelt gratitude for his self-imposed services in the cause of our suffering countrymen in South Africa.

Mr. N. C. Kelkar, in seconding the resolution, said in all these struggles, Lord Ampthill had been the only one true asset and the only streak of light, which illuminated the dark scene of British ignorance and the only oasis in the vast desert of British apathy.

The Hill Head Inquiry

In connection with the Magisterial inquiry into the circumstances surrounding the deaths of certain Indians who were killed during the affrays between strikers and police at Mount Edgecombe during the recent Indian strike, which was conducted by Mr. E. G. H. Rossler, Acting Magistrate for the Inanda Division, the finding has now been given. This is as follows:—

I have no hesitation in accepting the version of the S.A.M.R., supported by medical evidence, to be the correct one, and find that on November 27th, 1913, the Indians Selvan, No. 74,863, Subbrayya, No. 116,739, Ragavan, No. 131,353, and Pachiappa, No. 150,046, in an attack by Indians on the S.A.M.R., were shot dead by the latter; that is, Selvan and Subbrayya at Hill Head barracks, and Ragavan and Pachiappa at a canefield between Hill Head and Blackburn barracks, Natal Estates, Ltd., and that on November 28th, 1913, Guruvadu succumbed to a wound caused by a revolver bullet fired by one of the S.A.M.R., in the conflict at Hill Head the previous day.

A Commission having been appointed to inquire into the amount of force used in the disturbances during the strike, and the necessity for the use of such force, I express no opinion on these points.

It will be noted from the above finding that though Mr. Colin Campbell fired a few shots from his pistol when attacked by the Blackburn Indians, the persistent assertions on the part of some of the Indian witnesses that he killed Ragavan, No. 131,353, and Pachiappa, No. 150,046, were proved to be utterly false and unfounded, nor is it true that the native Marimuthu, alias Qondile, killed Selvan by stabbing him with an assegai.

Rights of Children

Before the Immigration Board of Appeal this morning (says the *Pretoria News* 2nd instant) Mr Advocate Reitz brought up an application on behalf of an Indian youth to be admitted into the Province. The youth was the issue of Mahomedan parents married according to Mahomedan rites. A marriage according to Mahomedan rites is not a monogamous one. The Courts have held that such a marriage cannot be held as lawful. Clause 5, sub-section "g" of Act 22 of 1913 enumerates certain persons or classes of persons who shall not be prohibited immigrants for the purpose of the Immigration Restriction Regulations Act of 1913. Among such persons or classes of persons are, "inter alia," any person who is proved to the satisfaction of the Immigration Officer, or in the case of an appeal, to the satisfaction of the Board, to be the wife or child under the age of 16 years of any person exempted by paragraph (f) of this section, including the wife or child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated according to the rites of any religious faith outside the Union, provided that the wife or child (as the case may be) is not such a person as is described under sub-section c, d, e, f, g, or h, of the last preceding section.

The Immigration Board of Appeal (consisting of the Resident Magistrate, Mr. Rose-Innes, Mr. J. van Alphen and Mr. Wagner), ruled the word "child" must be taken in its ordinary meaning, and did not mean child of a lawful and monogamous marriage, although such child is also included in the category. It was different in the case of a wife, who had to establish a legal status as such within the Union. Such wives did not acquire a legal status by undergoing the rites of a marriage according to Mahomedan law, which permitted polygamy.

The official representing the Immigration Department asked for a case to be stated for a judge on the point of law involved. The Board agreed to comply with the request.

News in Brief

Mr. Andrews celebrates to-morrow his forty-fourth birthday at Capetown, working in the cause that has brought him to South Africa. Every Indian will, we are sure, join with us in wishing this self-adopted son of India many happy returns of the day as also in our sorrow that he will, for the first time, be without a blessing from his dear mother on this auspicious day.

Mr. Pearson is now in Johannesburg, and several meetings (including a ladies' meeting) have been held there in his honour. We hope to be able to give a fuller report next week. Mr. Pearson returns to Natal in the course of the week and is likely to break his journey at Standerton, Dundee and Ladysmith.

The Indian Inquiry Commission concluded its sittings in Natal on Saturday last and will resume at Capetown on the 23rd instant.

Sir Benjamin Robertson and his Secretary Mr. Slater visited the Phoenix Settlement on Wednesday last. On arrival Sir Benjamin was garlanded and both he and his Secretary were presented with button holes by Fatima the daughter of Imam Saheb Abdul Kadir Bawazeer. Both the garlands and button holes were prepared by her out of the flowers grown at Phoenix. The party was escorted by Mr. Polak. After taking light refreshments and inspecting the Settlement the party returned to Town by the evening train. Mr. Sircar who was also on Sir Benjamin's staff left last week for India by s.s. *Purnea*.

The report of the Soorzai case is crowded out and we hope to publish it next week.

On the 22nd ultimo, at Newcastle, George Ligett, compound manager, Durban Navigation Collieries, was charged with assaulting one Valangeri, a passive resistance prisoner at present in gaol, at the time of the recent Indian strike. The accused pleaded guilty and was fined £1.

The Governor-General-in-Council, under Section 2 of the Immigrants' Regulation Act, 1913, has appointed the following as members of the Boards of Appeal with the first named in each case as chairman: J. T. Wylde, F. J. Centlivres and F. Dreyer, to sit at Capetown. J. L. Knight, Lieut.-Colonel T. McCubbin, C.M.G., and G. A. Champion, to sit at Durban. H. Rose-Innes, J. N. van Alphen, and J. G. Wagner, to sit at Pretoria.

In opening the Sessions of the Bombay Legislative Council, on December 16th, H.E. Lord Willingdon, the Governor of Bombay, made a sympathetic reference to the South African Indian question, describing it as "in its very essence a highly Imperial question."

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૧ મી ફેબરૂઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૬.

અધિપતિની નોંધ

આગેવાનોને અરજી

મી. આંગલીઆ તથા મી દાદા ઓસમાનની જુબાની અમે ધ્યાન દઇને વાંચી છે. અને વિચાર પુરવક અમે લખીયે છીયે કે તે બન્ને આગેવાનોએ કોમને ધકકો પહોંચાડયો છે. કમીશનર્સ તેઓના વખાણ કરે તેની કીમત કંઇ નથી સમજવાની. તેઓના પુરાવાની અસર એ થઇ કે આપણને લાઇસેન્સ તથા ઇમીગ્રેશન બાબત જે દુઃખો તેઓએ બતાવ્યા તેજ છે. આમ પુરાવો આપવાથી તેઓએ હદ બાંધી. બેગજોગે તેઓનુ વચન એ કોમ તરફથી ઉલટુ વચન નથી. તેઓની માગણી કબુલ થાય તો પણ ઘણું બાકી રહી જાય છે અને તે બધાનો ફડચો નહીં આવે ત્યાં સુધી હીંદી કોમમાં સત્યાગ્રહ જાગવાનો હમેશાં સંભવ રહે. તેઓનો વિચાર જો પુરાવો આપવાનોજ હતો તો તેઓની ફરજ એ હતી કે બધો પુરાવો એકઠો કરી તેમણે કોઇપણ ભરોસાદાર વકીલ પાસે તેનું તારણ ઘડાવી રજુ કરવો ઘટતો હતો. તેમની કોમ તરફની પહેલી ફરજ એ હતી કે તેમણે હજારો માણસોએ કમીશનને બોયકોટ કરવાનો કરેલો ઠરાવ મંજુર રાખી ચુપ રહેવું જોઇતું હતું. પણ જો પુરાવો આપવોજ હતો તો પછી બરોબર ચોકસી કરવી જોઇતી હતી. તેઓના પુરાવાનું કડવું પરિણામ એ આવ્યુ છે કે મી. વીનડોલનો પુરાવો આપણી વિરૂદ્ધ સબળ થયો. જો મી. વીનડોલની હકીકત બરોબરજ હત તો આપણે કંઇજ કરવાનું ન રહેત પણ આપણે જાણીયે છીયે કે તે પુરાવો બરોબર નથી. ને તેણે કેટલીક હકીકત તદન ખોટી કહેલી છે. જેઓ આગેવાન કહેવડાવવા માગે છે તેઓએ પોતાની ફરજ સમજવી ઘટે છે. પુરાવો આપવો હતો તો તેઓએ ઘણા સાક્ષી રજુ કરવા જોઇતા હતા અને કમીશન બંધ થવાનો વખત આવ્યો ત્યારે કેમ જાણે પોતે મી. સુકરની માફક તદન બીનજવાબદાર હોય તેમ નહોતુ કરવુ જોઇતું. તેઓને કમીશન બેસવાની ખબર એક માસથી હતી ને તુરત જ તે વાર થવાનું હતું કે જેથી તેઓ સંપુર્ણ પુરાવો આપી શકત. આવા કારણોને લીધે અમે માનીયે છીયે કે આ બન્ને આગેવાનોએ કોમની તરફ ફરજ બજાવવાને બદલે કોમને નુકસાની પહોંચે એવું કાર્ય કર્યું છે. આટલું કહીને અમે તેઓનો આભાર પણ માનીયે છીયે કે તેઓ આ કમીશન આગળ કોમના મેળ નથી ધોયા. મી. અંગલીયાએ કહ્યું કે તે બધા પીઠ મોભા વાળા હીંદીની વતી બોલવાને અધિકારી હતા. એવા કયા પીઠ હીંદીના વતી તે બોલ્યા? જો મી. આંગલીયાનો દાવો ખરો હોય તો એમ પીઠ હીંદી ની ઉપર દયા આણીયે છીયે ને તેઓને આ [illegible] અમે માનીયે છીયે કે આવું વેણ કહી [illegible] મી. આંગલીયાએ ભુલ કરી છે, ને પોતાની સ્થિતિ અને જવાબદારી [illegible] નથી.

મી. સુકરને વિષે અમે ટીકા કરતાજ નથી. તે જુવાન પોતાની મગરૂરીમાં તણાઇ ગયેલ છે. મી. આમ્દરને વિષે તો શું જ લખીયે! તેણે વગર વિચારે જુબાની આપી છે. એટલી તેની ભલાઇ કે તેણે ચોખી વાત કરી દીધી કે તે કોઇની વતી નથી બોલ્યા પણ પોતાની જવાબદારી ઉપર ને પોતાનીજ વતી બોલેલ છે એટલે તેનાથી બહુ નુકસાન થવાનો સંભવ નથી.

શાદી વિષે

અમે જાણીયે છીયે કે શાદીનો સવાલ આ દેશમાં હાલ ગંભીરમાં ગંભીર થઇ પડયો છે. તે વિષે કમીશન ગુંચવાડામાં પડયું છે. તેમાં અહીંના કાયદામાં ફેરફાર કરવાનો સવાલ આવે છે. આ વિષય ઉપર જે જુબાની મી. આંગલીયા વિગેરેયે આપી છે તે અમે ભુલ ભરેલી માનીયે છીયે. એ સવાલ એટલો ગુંચવાડા ભરેલો છે કે તેઓએ તેમાં બીલકુલ હાથ નાખવો જોઇતો નહતો. અથવા નાખ્યો તો પુરી સમજથી નાખવાનો હતો. તે સવાલમાં શું રહ્યું છે તે હવે વિચારીયે. મી. કાછલીયાએ જે પત્રવ્યવહાર ચલાવ્યો તેનો અર્થ એ છે કે જે હીંદી એકજ ઓરતને પરણેલ હોય તેની શાદી કાયદેસર ગણાય. જેને એક કરતાં વધારે ઓરત હોય તે જો જુનો રહીશ હોય તો તેની બધી ઓરતો તથા સગીર વયના છોકરાંને સરકારે મહેરબાની દાખલ આવવા દેવા જોઇયે. જેણે હવે પછી બે ઓરત કરેલી હોય તે પણ એક ઓરતને લઇ આ મુલકમાં દાખલ કરી શકે છે. આમાંની છેલ્લા બે પ્રકારની ઓરતો ને બીજા કશા કાયદેસર હક નહીં મળી શકે. આમાં આપણે ભવિષ્યને સારૂ બંધાતા નથી. કમીશન એમ માગણી કરતું જણાય છે કે એકજ ઓરત વાળો ધણી જે પોતાની શાદી કાયદેસર ગણાવા માગતો હોય તેણે તે ઓરત જીવતાં બીજી નહીં કરવાના સોગંદ લેવા જોઇયે ત્યારેજ તે શાદી એક ઓરતી ગણાય. આવી દલીલની સામે મી. ગાંધીયે સખત વાંધો ઉઠાવ્યો છે ને બતાવ્યું છે કે એવા સોગંદનામામાં સહી કરવી એ તો શાદી વિષે હીંદુ મુસલમાન ધર્મનો ઇનકાર કર્યા બરોબર થયું. કાયદો એકજ આગલી ઓરતને કબુલ રાખે એ જુદી વાત છે. તેમાં કોઇ હીંદુ કે મુસલમાન પોતાના ધર્મથી વિરૂદ્ધ નથી વરતતો. તેવી શાદી કાયદેસર ગણાવાથી સેંકડો હીંદીના હક સચવાય, છે ને સેંકડો હીંદીઓ એકજ ઓરત પરણનાર છે. એક ઓરતને કબુલ રાખવા સરકાર બંધાએલી છે. અહીંનો કાયદો પણ તે વાતને કબુલ કરે છે. ભવિષ્યને સારૂ આપણને બાંધવાનો કમીશનને કે કોઇને અધિકાર નથી. એટલે એક ઓરતી શાદી કાયદેસર ગણાવાથી બીજી ઓરત કરવાની [illegible] ઓછી થવા સંભવ છે. એવા કયા ધણી હોય કે જે એક ઓરતને કાયદેસર [illegible] ગણાવા દેશે ને બીજીને નબળી [illegible] ગણાવા દેશે

અમે ઉપર જણાવ્યું છે તેથી ઓછું આપણે લઇ શકતા નથી. તેથી વધારે આપણને મળવું લગભગ અશક્ય છે. તેથી વધારે લેવાને સારૂ સભામાં તો નજ ઉઠે. શકે એમ જણાવે છે ઉપર મુજબ મળે તો ધર્મનું માન રહે છે ને સેંકડો ગરીબ હીંદીના બાળબચ્ચાં સુખી થવા પુરો સંભવ છે.

ઇમીગ્રેશનના અગત્યના કેસ

ઇમીગ્રેશન બાબત નાતાલમાં બે અગત્યના કેસ થઇ ગયા છે. તેની સમજુતી આપવાનો વખત અમને બીજી બાબતો ઉપર લખવાનું હોવાને લીધે મળી શક્યો નથી. હવે તે લઇએ છીએ. એક કેસમાં જસ્ટીસ બુમે ચુકાદો આપ્યો છે. તે કેસ વિચિત્ર છે. તેમાં હીંદીને આ દેશ તદ્દન છોડવો પડત એવો વખત હતો. હકીકત આમ હતી. અરજદાર હીંદ ગયા અક્ટોબર માસમાં દેશથી આવેલ તેને દાખલ થવાની ઇમીગ્રેશન અમલદારે મનાઇ કરી. અરજદારે તેની સામે કાયદાપુરસ્કર અપીલ નહિ કરી. અરજદાર પાછો હીંદ ગયો. વળી પાછો જાનેવારી માસમાં અરજદાર આવ્યો. તેને વળી અમલદારે અટકાવ્યો. આ વેળા અમલદારને બંધી કરનાર હુકમ સુપરીમ કોરટ પાસેથી અરજદારના વકીલે મેળવ્યો, તેથી અરજદારને અમલદાર કાઢી મુકવા અશક્ત થયો. આખરે એટરની જનરલે તપાસ કરી, ને તેને માલમ પડ્યું કે અરજદારને ખોટી રીતે કાઢી મુકવામાં આવ્યો હતો તેને તો નાતાલમાં રહેવાનો હક હતો. આમ એટરની જનરલે કબુલ કરવાથી અરજદારને રહેવાનો હક તો મળ્યો. પણ અમલદાર ઉપર બંધી હુકમ મળતાં જે ખરચ થયું તે કોણ આપે એ સવાલનો ચુકાદો હજુ કોરટને કરવાનો બાકી રહ્યો હતો. આ ચુકાદો આપતાં જજ બુમે ઠરાવ્યું કે અમલદારના હુકમ સામે ઇંટરડીક્ટ (બંધી હુકમ) લેવાનો હક કાયદામાં નથી રાખવામાં આવ્યો. કાયદા પ્રમાણે તો અમલદારનો હુકમ ફેરવવાનું માત્ર લાંચ રૂશ્વત જેવા કેસમાં બની શકે. આવું આ કેસમાં ન હતું છતાં કોરટને લાગ્યું કે અમલદારે અરજદારને હાંકી કાઢવામાં ઉતાવળ અને ભુલ કર્યાં હતાં. અને જો કાયદેસર પણ બંધી હુકમ ન મળત તો અન્યાય થાત ને અરજદારનો હક મારી જાત. તેથી કોરટે ઠરાવ્યું કે ખરચો એકબીજા પોતેજ સહન કરી લે. આ ચુકાદો લાભમાં ન ગણાય. કોરટ જો અમલદારની બેહુદી ઉતાવળને સારૂ વચમાં ન પડી શકે તો અમલદારો ઉદ્ધત અને આપખુદીથી તેમની ઇચ્છામાં આવે એવા હુકમો કાઢે. જ્યાં લોકોના હકની વાત રહી છે ત્યાં માત્ર કારભારીઓને સર્વ સત્તા આપવાથી જુલમ થયા વિના રહેજ નહીં. જજ બુમનો ઠરાવ બરોબર છે એમ નથી કહી શકાતું. ઇન્ટરડીક્ટ આપવાની સત્તા તો કોરટને સદાય રહેલી છે ને આવી જાતનો વખત ફરીને આવે ત્યારે બ્લોમફોંટીન સુધી લઇ જવા જેવી આ બાબત છે એમ અમે માનીએ છીએ. દરમીયાન એ બાબત સરકારને તો લખાણ કરવાની જરૂર છે

બીજો કેસ મી. બીન્સના ચુકાદાનો છે. મી. બીન્સ હવે ઇમીગ્રેશનની અપીલ કોરટમાંથી નીકળી ગયા છે. અમે જે વિષે લખવા માગીએ છીએ એ તેનો છેલ્લો ચુકાદો છે. તે ચુકાદાથી ન્યાય મળ્યો છે છતાં તેણે નાખુશીથી ન્યાય આપ્યો છે ને કોમને ડંખ તો માર્યો છે જસ્ટીસ બુમે પોતાના ચુકાદામાં નાતથી ન્યાતીને અન્યાય કર્યો છે અને બે ન્યાયાસન પર બેસનારાનાં દીલ જુદા પ્રકારનાં છે મી. બીન્સના ઠરાવની હકીકત સાદી છે. આ કેસના અરજદારની પાસે સર્ટીફીકેટ ૧૮૯૮નું હતું. તેજ સર્ટીફીકેટ ઉપર તે બે વખત હીંદ ગયેલ ને પાછો આવેલ. હવે ત્રીજી વખતે આવ્યો. ત્યારે અમલદારે તેને અટકાવ્યો. તેથી અપીલ ચાલી. બીન્સ સાહેબે અરજદાર ખોટો છે એમ નહીં જાણ્યાની ટીકા કરી પણ તેને કાઢી મુકતાં તેની હીંમત નહીં ચાલી. બે વખત આવી ગયેલ માણસને કેમ નસાડી શકાય? તેથી અને સર્ટીફીકેટ લેનાર તો એજ ધણી છે એમ અમલદારે કબુલ કર્યું તેથી બીન્સ સાહેબથી વિરૂદ્ધ ઠરાવ નથી આપી શકાયો. ઠરાવ પક્ષમાં આપતાં છતાં પણ સાહેબ બોલી ગયા છે કે અમલદારે અટકાવત કરી એ તો ઠીકજ કર્યું વળી બોલી ગયા કે તેવા કેસોમાં ફોજદારી ચાલવી જોઇએ ને તે ઇરાદાથી અરજદારની બાબતમાં બધો પુરાવો ધરમના વકીલ પાસે મોકલી આપ્યો છે. આવો વિકટ મામલો આપણી ઉપર છે. કાયદા સખત ને તેનો અમલ સખત, વળી નીચલી કોરટોમાં પણ દાદ મળવાની કઠણાઇ. એમ છતાં આ કેસમાંથી એટલું પરીણામ તો આવવાનો સંભવ છે કે જે પોતાના સર્ટીફીકેટથી દાખલ થયા હશે તેને એકાએક કાઢી મુકતાં અમલદારોને મુશ્કેલી આવવાની છે.

છોકરાઓના હક

પ્રીટોરીઆમાં હાલ બહુ અગત્યનો ઇમીગ્રેશન કેસ થઇ ગયો છે. એક મુસલમાનના છોકરાને દાખલ કરવાની ઇમીગ્રેશન અમલદારે મનાઇ કરી. તેમાં તેણે બીજાં નજીવાં કારણ આપ્યાં હતાં તે બાબત અમે અહીં ટીકા નથી કરતા. માત્ર કાયદાની બારીકીજ તપાસશું. મનાઇનું કારણ એ હતું કે તે છોકરા મુસલમાની શાદીથી પેદા થએલા છે. મુસલમાની શાદી કાયદો કબુલ નથી કરતો તેથી તે શાદીથી થએલાં છોકરાં દાખલ થવાં ન જોઇએ. આ ઠરાવ ઉપર અરજદારે અપીલ નોંધાવી. તે અપીલ પ્રીટોરીઆમાં નીમાયેલ નવી બોર્ડ પાસે ચાલી. કાયદાની કલમ એમ કહે છે કે હકદાર પુરૂષની બાયડી તથા તેનાં સગીર વયનાં છોકરાં દાખલ થઇ શકે અને એવા દાખલ થનારમાં એક સ્ત્રી વાળી કાયદેસર થયેલી શાદીની ઓરત તથા તેનાં છોકરાં પણ આવી જાય. આનો અરથ કોરટે અરજદારના લાભમાં કર્યો. કોરટની દલીલ નીચે પ્રમાણે હતી. ઓરતતો કાયદેસર પરણેલી હોય એજ આવી શકે પણ તેનાંજ છોકરાં આવી શકે એવો નિયમ નથી. છોકરાં તો પરણેલ કે વગર પરણેલ મા બાપનાં આવી શક્યાં જોઇએ. તેમાં કાયદેસર પરણેલ જોડાંનાં છોકરાંનો સમાસ થાય છે. ગેરકાયદેસર સાથે રહેનાર જોડાનાં છોકરાંને અટકાવત નથી. આ દલીલથી કોરટે ચુકાદો અરજદારની પક્ષમાં આપ્યો છે

કોરટની દલીલથી આપણે ભુલથાપ ખાવાની નથી. એ દલીલ બહુ માતબર નહીં ગણાય. જો કોરટની દલીલ બરોબર હોય તો તેજ દલીલ ઓરતોને લાગુ પડે છે. કાયદાની કલમમાં 'ઓરત' શબ્દ તેમજ 'બચ્ચું' શબ્દ બે જગાએ વપરાયા છે. એક જગાએ 'બચ્ચું' શબ્દનો અરથ કોરટે નોખો કર્યો છે પણ 'ઓરત' શબ્દનો અરથ બન્ને જગાએ એકજ કર્યો છે. તેમ કરવાની જે દલીલ કોરટે આપી છે તે ઠીક છે પણ તે દલીલ જોરાવર નથી. એટલે આપણે કોરટના ચુકાદાથી ચિન્તા રહીત થઇ શકતા નથી. પણ જો કોરટે કરેલો અરથ ખરોજ હોય તો આપણે કબુલ કરવું જોઇએ કે બચ્ચાની બાબત આપણે

શાદીના સવાલમાં જે પોકાર કરીએ છીએ તે પોકાર કેટલેક દરજ્જે રદ થાય છે. વગર શાદીએ જન્મેલાં બચ્ચાંને આવવાનો હક મળ્યો એટલે બધા હક મળ્યા એમ કંઇ કહેવાય નહીં.

કોરટે કરેલો ચુકાદો ઇમીગ્રેશન અમલદારને પસંદ નથી પડ્યો તેથી તેની માગણીથી કેસ સુપ્રીમ કોરટમાં જશે. ત્યાં જે થાય તે ખરૂં. આ કેસ ઇમીગ્રેશન અમલદાર એટલે સરકાર ઉપર લઇ જશે એ સરકારની બદદાનત બતાવે છે. એટલુંજ નહીં પણ કાયદાના અરથ પણ સખ્ત કરવા ઇચ્છે છે ને તે ઉપાયોથી આપણી જડ ઉખેડવા માગે છે. આ મનની સ્થિતીની સામે આપણે સત્યાગ્રહ કરવું છે એમ સમજવું. એ સત્યાગ્રહ એક વેળા કરવાથી આપણાં દુઃખોનો અંત નહીં આવે પણ જ્યારે જ્યારે આપણાં દુઃખો અસહ્ય જણાશે ત્યારે ત્યારે એ હથીયાર વાપરવાનું છે. એમ વખતો વખત કરતાં સરકાર આપણું જોર સમજશે, આપણી ખરી માગણીઓથી વાકેફ થશે ને પોતાની હઠ છોડશે

આ કેસમાંથી આપણે વળી એ પણ જોઇ શકીયે છીયે કે નવી અપીલ બોરડ થવાથી બહુ સુધારો થયો. અમારી ખાત્રી છે કે જુની અપીલ બોરડ ઉપરનો ચુકાદો ન જ આપત. જેમ કુલસમ બીબીના કેસમાં જુની અપીલ બોરડ ડરબનમાં કરત તેમ છોકરાંના કેસમાં પ્રીટોરીયામાં જુની અપીલ બોરડ કરત.

આ કેસમાં અરજદાર જે ખુબીઓથી લડેલ છે તેજ ખુબીથી સુપરીમ કોરટમાં લડશે એવી અમે ઉમેદ રાખીયે છીયે. કેસ મજબુત નથી એમ અમે કહ્યું છે તેનો અરથ એમ નથી કે કેસમાં દલીલ કંઇ છેજ નહીં. જો સુપ્રીમ કોરટ ઉદાર દીલ રાખે તો અરજદારની વતી થએલી દલીલ કબુલ રાખી શકે છે ને તેમ થાય તો બધી ઓરતના છોકરાં આવી શકશે. જો ચુકાદો વિરૂધ જાય તો આપણે નાસીપાસ થવાનું કારણ નથી કેમકે શાદીની જે મહા લડત આપણે લડીયે છીયે તેમાં આ સવાલનો ચુકાદો આવી જાય છે. આપણી લડત કેટલી જબરી છે ને તેમાંથી કેટલાં અગત્યનાં પરીણામો આવે એમ છે એ આપણે બહુ સારી રીતે આ કેસ ઉપરથી વીચારી શકીયે છીયે.

આપણી આશાઓ

અમને એક સદ્દગ્રહસ્થ લખે છે "આપને ખુબ વખત મળ્યો છે અને આવો વખત હવે પછી આવવાનો નથી હીંદ જે ટેકો આપને આપી રહ્યું છે ને જે લાગણી મજબુતીથી હાલ ફેલાઈ છે તેવો મોકો હવે પછી બને તેવો મામલો નહીં મળશે. વાસ્તે જે હકો માગવાના છે તે કુલ શેહેરી તરીકેના હકોમાં કોઇપણ બાબત બાકી ન રહી જાય કે ફરી પાછી આપણા લોકોને તકલીફનો વખત આવે. વાસ્તે જે જે બાબતો છે તે શિવાય જમીનના હક, ગોલ્ડ લો, ટાઉનશીપ એક્ટ, ડરબનના લેસનની છુટ, ટરાંસવાલના લાઇસેન્સમાં હવે પછી હરકત નહીં નડે, ફ્રેંચાઇઝ, નવા સ્ટેશનો ઉપર બહુ થોડી દુકાન કરે છે પણ હીંદીને બંધી છે, રેલના રીઝરવ ડબામાં બાર બાર માણસોને પુરે છે તે. ઉપલી બાબતો શીવાય આપની જાણમાં બીજી ઘણી બાબતો હશે. મારે લખવાની જરૂર નથી. છતાં હું ખાલી સહજ લખું છું. મતલબ એજ કે આવો મોકો નથી આવવાનો એટલે હકો મેળવી લેવા જોઇએ."

આ કાગળ ઠીક મળ્યો છે. જે એક ગ્રહસ્થે લખ્યું તેવું ઘણા [illegible] પણ અમારે દિલગીરી ની સાથે [illegible] જોઇએ [illegible] આવી આશાઓ નિરાશ ઓ નીવડવાની છે. દરેક ચીજની જેમ સત્યાગ્રહને પણ હદ છે. તે વડે કેટલું લઇ શકાય તે સમજવું એ સત્યાગ્રહ સફળ કરવાનો પ્રથમ ઇલાજ છે. સત્યને રસ્તે અસત્ય ન લેવાય એ સમજી નાખવું ઘટે છે. આપણે માગેલું વધારીયે એ અસત્ય થયું ગણાય એમ અમારી માન્યતા છે. વળી કેટલીક વસ્તુ સત્યાગ્રહથી મળી શકે છતાં આપણામાં સત્યનો જોઈતો આગ્રહ ન હોય તો નજ મળે. જેમકે ટરાંસવાલમાં જમીનના હકો મળવા જોઇએ. પણ આ લડતને વિષે તે આપણી માગણી નથી. એટલે આ વેળા તે નથી માગી શકતા. ભવિષ્યમાં માગી શકાય એવું બળ હજુ કોમમાં અમે જોતા નથી આ વખતના સત્યાગ્રહમાં ગીરમીટીયા હીંદીએ પૃથ્વીને હલાવી મુકી, તેમને બળે હીંદ ગાજ્યું. પણ તે બળે જમીનના હક મળે જ નહીં. વોટના હકને સારૂ આપણામાં ઘણી વસ્તુઓની જરૂર છે. તે વિના વોટ મળે તો પણ નકામા છે એમ અમે માનીએ છીએ. વોટને સારૂ ઘણો વખત જોઇશે એમાં કશો શક અમને નથી. તેને સારૂ હીંદીને પોતાને સ્વતંત્ર રીતે જાગવું જોઈશે. ગોલ્ડલો, લાઇસેન્સ વિગેરે બાબતોમાં તો પાંચમી કલમ છે. તે કલમથી પણ ગોલ્ડ લોની કે લાઇસેન્સની તકલીફ ચાલી જશે એવું કંઇ નથી. પણ તે બાબતો વિષે સરકાર તરફથી આપણને ન્યાયપુરવક અમલની ખાતરી મળે તો આપણે ઇમારત ચણી શકીએ ને વગર સત્યાગ્રહે દાદ મેળવી શકીએ. રેલવે વિગેરેની તકલીફો માટે આપણામાં દમ જોઈએ. એક ડબામાં છ માણસ હોય ત્યારે સાતમામાં શુર જોઇએ. તે જો બીજો ડબો માગે તો કન્ડક્ટરે આપ્યે છુટકો. આપણે જ્યાં સુધી માર ખાવા તઇયાર રહીએ ત્યાં સુધી મારનારા તઇયાર બેઠાજ છે. દરેક જણ આવી બાબતમાં પોતાની સંભાળ નહીં રાખે તે કચરાશે તેમાં કંઇ ઉપાય આપણાથી થવાના નથી. કાગળો લખાય, 'હવે પછી નહીં બને' એવા જવાબ પણ આવશે. છતાં કંડક્ટરો પોતાની આપખુદી વાપરશે જ. 'હવે પછી મોકો નહીં આવે, આવી લડત ફરી નહીં થાય' આ વાક્યો દરેક લડત વેળા બોલાયા છે. છતાં ૧૯૦૭ના કરતાં ૧૯૦૮ની લડત ભારે થઇ, તેના કરતાં ૧૯૧૩ની થઇ છે. જેટલા માણસો ૧૯૦૭-૮ માં જેલ ગયા તેના કરતાં ઘણા વધારે ૧૯૦૮-૧૧ માં ગયા. ૧૯૧૩ માં તો હદ થઇ. હવે જ્યારે લડત જાગશે ત્યારે તેથી પણ વધારે સરસ થશે. એમ કરવું આપણા હાથમાં છે. આપણી આગળ સરસમાં સરસ અનાજ મુકવામાં આવે ત્યારે પણ આપણે રીતસરજ ખાઇ શકીએ. વિશેષ લેવા જતાં બાધા થાય ને મરણ પણ નીપજે. તેમજ મોકાઓ વિષે છે. જે આપણે મળ્યું છે તેથીજ મોકા છતાં સંતોષ રાખીશું ત્યારેજ ભવિષ્યનો મોકો તેથી વધારે તેજ [illegible] અમારી ખાતરી છે કે આપણી માગણીમાં તસુ વાર પણ વધારે કરીએ તો અહીં તેમજ હીંદમાં આપણે લાગણી ખોઇ બેસીએ. 'ફરી કોમને તકલીફ ન આવે' એ બોલ બીકણ પણાનો છે. કોમ તકલીફ વિના કસાશે નહીં. દરેક આગળ પગલું ભરતાં મહેનત તો પડશેજ. પડી છે તે તકલીફ નથી પણ જરૂરી મહેનત ગણવાની છે. એવી મહેનત ન પડે એમ ઇચ્છવું એ કુદરતના કાયદાનો ભંગ ઇચ્છવા બરોબર છે. વગર મહેનતે કશું પણ [illegible] [illegible] હોય એવો [illegible] [illegible] નથી, [illegible] માં [illegible] નથી.

છેવટમાં દરેક હીંદીએ વિચારપૂર્વક સમજવાની જરૂર છે કે હરેમ. માગેલું તેમ, રઘવટ ન થાય એ સત્યાગ્રહનું પહેલું સૂત્ર છે. જે સત્યાગ્રહથી મળ્યું તે સત્યાગ્રહથીજ ટકે એ બીજું સૂત્ર છે. સત્યાગ્રહથી મળવા યોગ્ય વસ્તુ સત્યાગ્રહથી મળેજ અને સત્યાગ્રહમાં 'હાર' એ શબ્દજ નથી એ ત્રીજું સૂત્ર છે. આટલું સમજાય તો કોમમાં અણસમજુતી ન થાય ને કોમ બહુ આગળ વધી શકે એવો અમારો ખાસ મત છે.

ડરબનના દરજીઓને ચેતવણી

મી. નારણ હરી નામના દરજીનો પોતાની હાટડી ૫-૩૦ વાગ્યા પછી ખુલી રાખવા સારૂ દંડ થયો છે. તેણે એક ફકરાને એક જોડી પાટલુન વેચ્યું હતું કે જે ફકરાને સારૂજ શીવવામાં નહોતું આવ્યું. બચાવ વકીલે એ કરેલો કે દરજીની હાટડી એ દુકાન કહેવાય નહીં. માજીસ્ટ્રેટે એ બચાવ કબુલ ન રાખ્યો ને દંડ કર્યો. આ ઠરાવ વાજબી લાગે છે. અમુક વસ્તુ બનાવવાનો હુકમ મળ્યો હોય તે વસ્તુ તેજ ધણીને આપવી ને પાસેથી જતાં ઘરાકને તઇયાર કરેલો માલ વેચવો એમાં ફરક છે. તઇયાર થયેલો માલ વેચવો એ દુકાનદારનું કામ છે ને જો દરજી દુકાનદારનું પણ કામ કરે તો તેણે દુકાનદારોને લગતા કાયદાનો અમલ કરવો જોઇએ. દુકાને બેસીને શીવવાની મનાઇ આ કેસથી નથી થઇ પણ પારકાને માલ વેચવાની મનાઇ થઇ છે.

સાલ મુબારક

હીંદના જાની મિત્ર મી. એન્ડરૂઝ પોતાની ચુમાળીસમી સાલગીરી કેપટાઉનમાં મી. યુસુફ ગુલને ત્યાં ઉજવશે. અમે આ હીંદના સ્વાર્પિત દત્તક પુત્રને મુબારકબાદી દઇચુકીએ છીએ અને ઇશ્વર પાસે માગીએ છીએ કે આ નર ઘણાં વરસ જીવો. તેની સાથે અમે દિલગીર પણ છીએ કે તેમનાં માતુશ્રીનો આશિરવાદ આ વેળા પહેલી વખત તેમને નહીં મળે અને તેના કારણમાં તેમનું આપણને ખાતર આવવું એ છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે બધા વાંચકો અમારી ઇચ્છામાં જોડાશે ને મંડળો તેમને મુબારકબાદીના તાર મોકલશે. તેમનું ઠેકાણું 7 Buitencingle, Cape-town છે.

યુનાઇટેડ સ્ટેટસની પાર્લામેંટમાં થોડાં અઠવાડીઆં ઉપર એક ઇમીગ્રેશન બીલ દાખલ થયું હતું. તેના વિષે પ્રેસિડંટ વીલસને જાહેર કરેલું કે આ બીલનો હેતુ જાપાન સાથે થયેલા કરારોમાં ફેરફાર કરવાનો ન હતો, પરંતુ હીંદીઓને દાખલ થતા અટકાવવાનો હતો. પ્રમુખે પોતાના ભાષણમાં એવી પણ આગાહી કરેલી કે બ્રીટીશ સંસ્થાનોમાં હીંદીઓ સામે આવી જાતની અડચણ બીજી કોઇ જગ્યાએ નથી તેથી યુનાઇટેડ સ્ટેટસનાં આવાં પગલાંની સામે બ્રીટન વાંધો ઉઠાવશે. છતાં એવો સુધારો તે બીલમાં રજુ થયો હતો કે હીંદી, મોંગોલીઅન ચીનાં કે મલાય ત્યાં દાખલ થઇ શકે નહીં. ત્યાર પછી કેટલીક ચર્ચા થઇ અને અંતે એશીઆટીકો સામે અટકાયત મુકનારી કલમ દાખલ કરવાનો જે સુધારો રજુ થયો હતો તે પાછો ખેંચી લેવાયો છે. અને હવે તે બીલ એમને એમ પાસ થયું છે. એટલે કે આ નવા કાયદા પ્રમાણે ત્યાં જનારા કેળવણીની પરીક્ષા આપી દાખલ થઇ શકશે.

હીંદી કમીશન

[ગયા અંકથી ચાલુ]

મી. રેનોલ્ડસ

અમઝીન્ટોના ચીનીના કારખાનાવાળા મી. રેનોલ્ડસે પછી સાક્ષી આપી. તેને ત્યાં ૧૫૦૮ હીંદી કામ કરે છે. તેણે કહ્યું કે આ હડતાલ પહેલાં કર કાઢી નાખવામાં આવ્યો હત તો કાંઇ વાંધો નહોતો. પણ હવે જો તે કાઢી નાખવામાં આવે તો તે વાત બહુ ગંભીર ગણાય, કેમકે નેટીવો તેનો દાખલો લેશે. આ કર સાવ વાજબી છે એમ હું નથી માનતો. અને થોડા વખત ઉપર તેમને ઓછો દરમાયો મળતો ત્યારે તો તે બહુ બોજા રૂપ હતો. કર નીકળી જવાથી હીંદીઓ ઘણી જમીન લેશે એમ હું નથી ધારતો, કેમકે ઘણા ફ્રી હીંદીઓ પાસે ખરચ જોગું પણ નથી હોતું. એક મજુરના રાખનાર તરીકે હું તો કંટ્રાક્ટની અગરતો ગીરમીટનીજ મજુરી પસંદ કરૂં છું. એથી ભરોંસાપાત્ર મજુરી મળી શકે છે.

પ્રમુખ—આ કર જો કાઢી નાખવામાં આવે તો નેટીવોની સાથે કચવાટ ઉભા થશે એવું તમે ધારો છો?

સાક્ષી—મને તો પુરતી ખાત્રી છે. મને ભરોંસાપાત્ર બાતમી મળી છે કે હીંદીઓના આ ખળભળાટ પછી નેટીવોમાં પણ એ વિષે ચર્ચા ચાલે છે. આફ્રીકાના દરેક ભાગના નેટીવ મુખીઓ એકમત થઇને કામ ઉપાડી લે તો સરકારને એક ભારે સવાલ થઇ પડે.

પ્રમુખ—આ પ્રમાણેના વિચાર જણાવનાર તમેજ પ્રથમ છો. બીજા કોઇ એવા વિચાર ધરાવનારને તમે ઓળખો છો?

સાક્ષી—હા, એક દિવસ હું માજીસ્ટ્રેટની સાથે વાતચિત કરતો હતો. તેણે મને જણાવ્યું કે હીંદીઓના હાલના ખળભળાટ સંબંધે નેટીવો ચર્ચા ચલાવતા હતા. નેટીવોને ચઉદ શીલીંગનો ઝુંપડીનો કર ભરવો પડે છે અને એ વિષે તેઓમાં હમેશાં અસંતોષ રહેલો છે.

હીંદીના પગાર સંબંધીની ઉલટ તપાસમાં સાક્ષીએ કહ્યું કે પાઉંડનો કર ન હોય તો પણ નાતાલમાં હાલ જે ભારે દર માથા મળે છે તેની લાલચથી તેઓ ફરી ગીરમીટ આપશે.

પ્રમુખ—તેર વરસની ઉમરનાં છોકરાઓ પણ ગીરમીટમાં હોય છે અને તેમને દિવસના નવ કલાક કામ કરવું જોઇએ છે એ વિષે તમને ખબર છે?

સાક્ષી—અમુક વરસની ઉમરનાં છોકરાને હલકી મજુરી—જેવીકે ઘાસ મારવું—આપવામાં આવે છે. તેઓને સખત કામ આપવામાં નથી આવતું. પરંતુ કેટલુંક હલકું કામ આપવામાં આવે છે, કે જે તેઓ બપોર પછી બે ત્રણ વાગે પુરૂં કરી નાખે છે. આ ગીરમીટમાં આવેલાં મા બાપનાં છોકરા હોય છે. બીજી વખત ગીરમીટમાં આવેલાં મા બાપનાં નહીં. સઘળી બીના તો એજ છે કે માબાપો પોતાનાં બચ્ચાંને ખેતરમાં તેમની સાથેજ રાખવાનું પસંદ કરે છે.

પ્રમુખ—શું તેઓ ગીરમીટમાં હોય છે?

સાક્ષી—હા

પ્રમુખ—માબાપો ગીરમીટમાં દાખલ થાય છે તેનો અરથ એ નથી થતો કે બચ્ચાંઓ પણ ગીરમીટમાં દાખલ થાય

સાક્ષી—તેઓની વતી માબાપ કરાર કરે છે. ખેતરનાં મેનેજર તરફથી તેઓને પગાર આપવામાં આવે છે. વધુ

સવાલોના જવાબમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું કે ગીરમીટીયા હીંદી પોતાના રહેઠાણની જગ્યાએથી એક માઇલથી વધુ દુર ન જઇ શકે તો તેમને બંધનકારક નથી લાગતું, કારણકે કંઇ ખાસ કારણ સિવાય એક માઇલથી વધુ દુર જવાના પાસ માગવામાં આવે તો તેની કદી ના પાડવામાં આવતી નથી.

મી. વાયલી—ગીરમીટીયા હીંદીનાં છોકરાં ખેતીનું કામ કરવાને દરકાર નથી રાખતાં એ વિષે તમારો શો મત છે?

સાક્ષી—તેઓ અભણ હોય છે તો તેઓ જમીનમાં કામ કરવાની દરકાર રાખે છે. પરંતુ આપને માલુમ પડશે કે જેઓ વધુ કેળવણી પામેલા છે તેઓ શારીરિક મજુરી કરવા દરકાર નથી રાખતા. તેઓ મુત્સદીપણું શોધે છે, અગરતો દુકાનમાં કામ કરવાનું પસંદ કરે છે. જેઓ કેળવાએલા નથી હોતા તેઓ પોતાના માબાપને પગલે ચાલે છે, એટલે કે ખેતીવાડી કરે છે. પરંતુ જેઓ કેળવાયલા હોય છે તેઓ ખેતીવાડીમાં આપણને બીનકેળવાયલા જેટલા કામના થઇ પડતા નથી. વધુમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું કે મકાઇની કીમત ઘણીજ ઓછી હોય છે તેથી ખરચ પણ પુરો ન પડી શકે તેથી હું નથી ધારતો કે ઘણા હીંદીઓ જમીન લે. સાક્ષીએ એક દાખલો આપી જણાવ્યું કે ઘણા હીંદીઓને દશ એકર જમીન ગણોતે આપવાનું કહેવામાં આવ્યું, અને તે પસંદ ન કરે તો હીંદુસ્તાન જાય. આ બેમાંથી એકે હીંદુસ્તાન જવાનું પસંદ કરયું હતું. અને ગણોતે આપવાનું હવે લગભગ નીકળી ગયુ છે.

પ્રમુખની માગણીથી પ્રોટેક્ટરે કેટલાક ખાસ આંકડાઓ તઇયાર કર્યા હતા તે કમીશન આગળ રજુ કરવા મી. પોલ ડીગોલીરનને ફરીથી કમીશન આગળ બોલાવવામાં આવ્યા. ૧૮૭૪ની સાલથી ૧૯૦૭ સુધીમાં ૩૪,૬૦૪ માણસો ગીરમીટમાં આવ્યા. તેમાથી ૪,૮૧૩ માણસો દસ વરસની ગીરમીટ પુરી કરી હીંદુસ્તાન ગયા એટલે સેંકડે ૧૩.૯ની સરેરાસ થઇ. દશ વરસના રહેઠાણ બાદ પ્રાંતમાં જેઓ સ્વતંત્ર હીંદીઓ થયા તેમની સંખ્યા ૨૭,૪૧૧ની છે. ત્યાર પછી સાક્ષીએ ૧૮૯૫ના ૧૭મા કાયદા પ્રમાણે અને ૧૯૦૫ના નં. ૪૨ના કાયદા પ્રમાણે જે ફકતે મરદ હીંદીઓ દાખલ થયા તેના આંકડા રજુ કર્યા. દાખલ કરવામાં આવેલાની સંખ્યા ૫૮૦૫૨ની હતી તેમાથી ૨૨૩૨૬ ગીરમીટમા રહેલા છે. એમાંના ૧૨૨૩૦ હીંદુસ્તાન પાછા ગયા, એટલે સેંકડે ૩૮ ૫૮ની સરેરાસ આવી. બાકીના ૧૦૮૦૫ હીંદીઓ તેમા સ્વતંત્ર થઇ ૩નો કર ભરવાની સરતે રહ્યા. એની સરેરાસ સેંકડે ૩૪ ૦૫ની આવે છે. હડતાલ જો ન પડી હત તો હીંદુસ્તાન પાછા ફરનારાઓની સેંકડાની સરેરાસ વધીને ૩૯ ૭૦ થાત. મી પોલ ડીગોલીરને ત્યાર બાદ ઘણા આંકડાઓ રજુ કર્યા (જે અમે અંગ્રેજી વિભાગમાં આપ્યા છે તે વાચનારે જોઇ લેવા.) અને જણાવ્યું કે ગીરમીટીઆ મજુર રાખનારા ૬૬ માલીકો તરફથી મને જણાવવામાં આવ્યું કે એકંદર ૧૬૯૩૦ હીંદીઓ હડતાલ ઉપર હતા હડતાલને લીધે માલીકોએ હડતાલીઆ હીંદી ઉપર ખરાબ વરતણુંક ચલાવી છે એવી ખબર બહાર આવી છે તે સંબંધમાં મારી આગળ એક પણ દાખલો આવ્યો નથી એક કેસ મારી પાસે આવ્યો હતો અને તે કોરટ આગળ આવશે.

સર બેન્જામીન રોબરટસન

હીંદી સરકાર તરફથી સર બેન્જામીન રોબરટસન ખાસ [illegible] [illegible] તેમણે [illegible] ના. ૨૯ [illegible] પુરાવો આપ્યો [illegible] અંગ્રેજીમાં બહાર પાડવા ઇરાદો છે. તેનો તરજુમો નીચે મુજબ છે:—

પ્રમુખ—તમારો સરકારી દરજ્જો શું છે?

સર રોબરટસન—હીંદુસ્તાનમાં મધ્ય પ્રાંતનો હું ચીફ કમીશનર છું. તે અગાઉ હું ચાર વરસ સુધી વેપાર અને ઉદ્યોગના ખાતામાં—કે જે ખાતું ઇમીગ્રેશનનો સવાલ પણ પોતાના હાથમાં રાખે છે તે—હીંદુસ્તાનની સરકારનો સેક્રેટરી હતો, અને જે ઇમીગ્રેશન સવાલ વીષે હમણાં ચર્ચા ચાલુ છે તે વીષે હું સારી રીતે સંબંધમાં આવેલો છું. અને ખાસ કરીને જે સવાલમાં કમીશન તપાસ ચલાવવા માગે છે તે સવાલ સાથે પણ હું ખાસ સંબંધમાં આવેલો છું.

પ્રમુખ—હીંદુસ્તાનની સરકારે તમને ખાસ પ્રતિનિધિ તરીકે મોકલ્યા છે?

સાક્ષી—હા. કમીશનની બેઠક પાસે હાજર રહેવાની અને સરકારની વતી કેસની તપાસ રાખવા તેમજ જરૂર જણાય તો સાક્ષી આપવાનું કારય કરવા મને નીમવામાં આવ્યો છે. મને ખાત્રી હતી કે મારે સાક્ષી આપવાની જરૂરીઆત ઉત્પન્ન ન થાત. અને જો હીંદીઓ કમીશન આગળ આવી જુબાની આપત તો તેઓ સલાહકાર પણ રાખત, અને તેની મારફતે મારે જે હકીકત દર્શાવવી હતી તે દર્શાવત યાતો હીંદી કોમે રાખેલા સલાહકાર (વકીલ) મારફતે મારાથી બનતી મદદ આપી શકાત. પરંતુ કમનશીબે હીંદીઓ કમીશન આગળ જુબાની આપવા આવ્યા નથી અને, સાહેબ, હું આપને ખાત્રી પુરવક કહી શકુંછુ કે હીંદુસ્તાનની સરકાર કરતાં બીજું કોઇ પણ એ બાબતમાં વધુ દીલગીર ન થશે. કારણ કે જે દોષારોપો બહાર લાવવામાં આવ્યા હતા તેની સંપુર્ણ તપાસ કરવાની આ એક તક હતી અને જે હુલડો થયાં હતાં તેનાં કારણો શું હતાં તેની પુરેપુરી તપાસ થઇ શકત.

પ્રમુખ—અહીંઆંની હીંદી પ્રજાના વીચારો અમારી આગળ મુકવાનું પ્રતીનીધીપણું આપ કરતા નથી?

સાક્ષી—તેમની ગેરહાજરીથી મારી સ્થીતી અત્યંત મુશ્કેલ થઇ પડી છે. હું જે કહું છુ તે વીચારો હીંદુસ્તાનની સરકારના છે હીંદીઓનાં દુઃખો સંબંધી જે ખબરો હીંદુસ્તાનમાં મળ્યા છે તે ખબરેથી ત્યાં મોટો ખળભળાટ ઉઠ્યો છે અને તેથી હીંદુસ્તાનની સરકાર એ બાબતમાં બારીકીથી સમાધાની થઇ જાય એમ જોવાને ઘણીજ ઉત્સુક છે અને જો બની શકે તો એ હીલચાલ ફરીને ન જાગે તેમ કરવાને કાંઇક સાધનો મેળવવા ચાહે છે

પ્રમુખ—ખરાબ વરતણુંક ચલાવવામાં આવી છે એવી હકીકત બહાર પડી છે તેથી ત્યાં ખુબ ખળભળાટ થયો છે!

સાક્ષી—હા

પ્રમુખ—એ બાબતમાં તમારી પાસે કંઇ હકીકત નથી?

સાક્ષી—મારી પાસે કંઇજ ખબર નથી અને હવે કમ નસીબે એમાં બીજું કંઇ થઇ શકે એમ નથી.

પ્રમુખ—હું ધારું છું કે એ ખબરોથી ત્યાં બહુજ લાગણી ઉશ્કેરાઇ હશે. અથવા તો જે જે દુઃખો છે તેને લીધે લાગણી ઉશ્કેરાઇ હતી તેટલીજ ખરાબ વરતણુકની વાત સાંભળીને ઉશ્કેરાઇ હશે.

સાક્ષી—ખરાબ વરતણુકની વાત જાણવામાં આવવાથી ત્યાં [illegible] ઉશ્કેરણી [illegible] દુઃખો હતાં તે [illegible] ચાલતી હતી.

પ્રમુખ—જે [illegible] અને દોષારોપો મુકવામાં આવ્યા

તેની તપાસ કરવા અમે પણ શક્તિવાન ન થઈ શક્યા. એ ઘણીજ કમનસીબીની વાત છે.

સાક્ષી—હું તે તદન સમજી શકું છું અને હીંદુસ્તાનની સરકાર તેને લીધે અત્યંત દિલગીર થશે.

પ્રમુખ—હીંદીઓના જે જે દુઃખો છે તે વિષે તમો તમારા વિચારો અમારી આગળ રજુ કરશો?

સાહેબ, હું વસ્તુતઃ તેમ કરી શકું છું. હીંદી સરકાર તરફથી પ્રતિનિધિપણું કરતાં જે કહેવાનું છે તે મેં જણાવ્યું તેજ પ્રમાણે છે તે બાબતમાં કંઇ પણ સમાધાન ઉપર આવવા સરકાર આતુર છે. અગાઉ ચાલતાં હું જે વિચારો દર્શાવીશ તે મોટે ભાગે મારા ખાસ પોતાના વિચારો છે. કારણકે હું અહીં હોવાથી હીંદુસ્તાનની સરકાર સાથે મસલત કરી શક્યો નથી અને મારે ઘણીજ ટુંકી નોટીસથી આ તરફ નીકળી આવવું પડ્યું. પરંતુ હીંદુસ્તાનની સરકાર જે વલણ લેવાનું ધારે છે તેની સાથે સામાન્ય રીતે મારા વિચારો મળતા છે.

પ્રમુખ—ક્યો વિષય તમો પ્રથમ હાથમાં લેવા ધારો છો?

સાક્ષી—પહેલો સવાલ હું પા. ૩ના કર વિષે ચર્ચા કરવાની માગણી કરું છું, હું ધારું છું કે જે જે દુઃખો છે તેમાં આ દુઃખ પ્રથમ પંક્તિએ મુકવામાં આવ્યું છે આ કરનો ઇતિહાસ પ્રથમથી અવલોકવો એ બીનજરૂરી છે કારણકે કમીશન તે સારી રીતે જાણે છે. આ કરનો હેતુ એટલો જ હતો કે જે હીંદીઓ ગીરમીટમાં આવ્યા હોય તેઓ ગીરમીટ પુરી થવા બાદ હીંદુસ્તાન પાછા ચાલ્યા જાય. પણ હીંદુસ્થાનની સરકાર ધારે છે કે તેથી એ હેતુ બીલકુલ પાર પડતો નથી.

પ્રમુખ—જ્યારે નાતાલથી એક પ્રતીનીધી મંડળ હીંદુસ્તાન ગયું ત્યારે તમો ત્યાં હતા?

સાક્ષી—હું હીંદુસ્તાનમાં હતો; પરંતુ તે વખતે એ વિષય સાથે મારે સંબંધ ન હતો.

પ્રમુખ—એ ખબર તો તમને હશેજ કે એક પ્રતીનીધી મંડળ ત્યાં ગયું હતું?

સાક્ષી—હા, એક પ્રતીનીધી મંડળ ૧૮૯૪ માં આવ્યું હતું અને એક પાછળથી ૧૯૦૩ માં આવ્યું હતું. ૧૮૯૪ની સાલમાં હીંદુસ્તાનની સરકાર પા. ૩ નો કર દાખલ કરવાની સામે ન થઇ કારણકે ગીરમીટ પુરી થવા બાદ મજુરો ને પાછા જવાનો એ એક રસ્તો છે એવા કોલોનીના વીચાર ને અનુસરવા હીંદુસ્તાનની સરકાર તઇયાર હતી. કોલોનીના વીચાર ને સંમતી આપવા પા. ૩ ના કરની સામે સરકારે થોડોજ વાંધો લઇ્યો પરંતુ પા. ૩ નો કર જે ન ભરી શકે તેને ગુન્હેગાર ગણવામાં આવે એની સામે તો ચોક્કસ વાંધો લીધો હતો આ મુખ્ય બાબત સરકાર આગળ લાવતી હતી. કર જો નાંખવમાં આવે તો જે કોઇ ન ભરી શકે તેને ગુન્હેગાર ન ગણી શકાય.

પ્રમુખ—ફરજીઆત પાછા ચઢાવી દેવાનું તેથી અટક્યું?

સાક્ષી—૧૮૯૪ માં એ વીચાર ધરાવવા માં આવતો હતો. ત્યાર પછી ૧૯૦૩માં એક બીજું પ્રતીનીધી મંડળ આવ્યું તેમણે ફરજીઆત હીંદુસ્તાન ચઢાવી દેવાની પધ્ધતી વીષે સુચના કરી, એટલે કે ગીરમીટ પુરી કરી રહેલા હીંદીઓને ફરજીઆત લાવવા અને સ્ટીમર પર ચઢાવી દઇ પાછા હીંદુસ્તાન રવાના કરી દેવા. તે વેળા એટલે ૧૯૦૩ માં અમુક કોલકરાર થવા પરંતુ તે સરવે પડી ભાગ્યા અને કર ચાલુજ રહ્યો તે વેળા ૧૯૦૩ માં હીંદુસ્તાનની સરકાર એ વીચાર ઉપર આવી હતી કે તે જે કરને પસંદ કરતી હતી તે આ કર નહોતો. એ કરનું એમ વરણન કરવામાં આવ્યું હતું કે એક કાયદેસર કરતવ્યને માટે — કોલોનીમાં વસવાટ ને ખાતર હીંદીઓએ દંડ ભરવો કે તે વેળાએ શું કહેવામાં આવતું તેનો સાર આપું છું. એ કર ઉઘરાવવામાં તે વખતે જે મુશકેલીએ ઉભી થતી હતી તેમજ જે લોકો ભરી ન શકે તેની સામે શું પગલાંઓ લેવામાં આવતાં તેની ખબરો પણ સરકાર પાસે આવતી હતી, અને એક સરતે તેઓએ કર કાઢી નાંખવાનું છેવટે કબુલ કરવું કે જાતીસ્થમાં મજુરો ને ગીરમીટ પુરી થયા બાદ ફરજીઆત પાછા ચઢાવી દેવા. ૧૯૦૩ માં આ કોલકરાર નું કંઇ પણ થયું હોત તો આ વખતે તો એ કર નીકળી ગએલો હોત અને તેને બદલે ફરજીઆત હીંદુસ્તાન ચઢાવી દેવાની રીત હયાતીમાં આવેલી હોત.

પ્રમુખ—એ સમજુતી પડી ભાંગી હતી?

સાક્ષી—હા, તે પડી ભાંગી અને કરતો રહ્યોજ. ૧૯૦૩ ની સાલમાં માં હીંદી સરકાર જે વિચાર ધરાવતી હતી તે વિચાર હજી પણ ધરાવે છે

પ્રમુખ—ફરજીઆત પાછા હીંદુસ્તાન ચઢાવી દેવાની રીત માં સરકારને ૧૯૦૩ માં વાંધા ભરેલું કંઇ પણ ન લાગ્યું!

સાક્ષી—તે વખતે એ પ્રમાણે કબુલ રાખવા સરકાર તઇયાર હતી.

પ્રમુખ—કેટલીક સીમા રાખીને સરકાર તઇયાર હતી

સાક્ષી—કેટલીક સહાયભુત શરતે. હતી કે, જે શરતોને ગીરમીટીયા મજુરીની પધ્ધતી સામે કંઇ વાંધો ન હતો. અને તે શરતોને લીધે સલાહપર આવતો રસ્તો તે વેળા પડી ભાંગ્યો. હીંદી સરકારના હાલના વિચારો આ મુજબ છે. પ્રથમ ગીરમીટીયા મજુરીની પધ્ધતી બંધ કરવામાં આવી છે. તેથી, તેમજ યુનીયન સરકારે હીંદથી વધુ નવા આવતા માણસોને અટકાવવાની સત્તા લીધી છે તેથી, તેમજ જે હેતુથી ૧૯૦૩ માં કર નાખવામાં આવ્યો હતો તે હેતુ હવે બર આવતો નથી, તેથી તેમજ એ કર જેમના ઉપર નાખવામાં આવેલો છે તેઓને તે અસહ્ય થઇ પડે છે અને એ કર નાખવામાં આવેલો છે તેની સામે હીંદુસ્તાનમાં જબરદસ્ત લાગણી ઉશ્કેરાએલી છે તેથી, તેમજ એ ઉઘરાવવાની લાલચ રહે છે—આ સરવે કારણોથી હીંદુસ્તાનની સરકાર એ કર હવે નાબુદ થઇ જવો જોઇએ એમ ઇચ્છે છે.

પ્રમુખ—તમે કહો છો કે ૧૯૦૩ માં એમ બતાવવામાં આવ્યું હતું કે એ કરથી જે પરિણામ જોઇતું હતું તે ન હોતું આવ્યું?

સાક્ષી—હા. તે કારણને સારુંજ બીજું પ્રતીનીધી મંડળ હીંદુસ્તાન ગયું હતું અને જે પરીણામ ઇચ્છવામાં આવતું હતું તે કર નાંખવાથી આવશે એમ તે વેળા માનેલું.

પ્રમુખ—ત્યારે તો બે રસ્તા હતા. કે જોઇએ તો હીંદુસ્તાન પાછા જવું યા તો ગીરમીટમાંજ રહેવું.

સાક્ષી—હા, પરંતુ મુખ્ય હેતુ તો તેમને હીંદુસ્તાન પાછા જવા લલચાવવાનો હતો.

પ્રમુખ—તેઓ ફરી પાછા ગીરમીટ આપવા લલચાય તે વિષે કાંઇ કહેવામાં આવ્યું હતું?

સાક્ષી—તે અર્થ અત્રે નહોતો. હીંદુસ્તાન જે પ્રતીનીધી મંડળ ગયું હતું તેનો હેતુ એજ હતો કે ગીરમીટ પુરી કરી રહેલ. ગીરમીટીઆઓ, હીંદુસ્તાન પાછા ચાલ્યા જાય એવો રસ્તો

ગોઠવેલો. આજ મુખ્ય હેતુ હતો. એ પદ્ધતિના ઓપરેટીવટ વીશે તો આપની પાસે પ્રોટેક્ટર ઓફ ઈમીગ્રંટે આપેલા આંકડાઓ છે. હીંદુસ્તાનની સરકારને તે પણ આપવામાં આવ્યા હતા. પ્રોટેક્ટરનો વારસીક તારીજો હીંદુસ્તાનની સરકારને મોકલી આપવામાં આવે છે

પ્રમુખ — હીંદુસ્તાનથી આવતા કાયદાઓ સામાન્ય રીતે ત્યાંની સરકાર પાસે આવે છે?

સાક્ષી —હા. તે સરકાર પાસે આવે છે.

પ્રમુખ — કાયદાઓ પાસ થયા પછી આવે છે?

સાક્ષી — કોઈ કોઈ વાર પાસ થવા પહેલાં આવે છે અને સરકાર તે બાબત ટીકા અને ચરચા મોકલી આપે છે, અને કેટલીક વાર પસાર થયા પછી મોકલી આપે છે

પ્રમુખ — ૧૮૯૫ નો કાયદો પસાર થયા અગાઉ સરકારને મોકલવામાં આવ્યો હતો? એ તમને ખબર છે?

સાક્ષી — તેનો મુદ્દો સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો

પ્રમુખ — પ્રતીનીધી મંડળની સાથે?

સાક્ષી — હા, તે કબુલ રાખવામાં આવ્યો હતો

પ્રમુખ— ૧૯૦૩ નો કાયદો કે જેની રૂએ ગીરમીટીયા હીંદીના છોકરાને પણ કર ભરવો પડે છે એ કાયદો હીંદી સરકારની સામે લાવવામાં આવ્યો હતો?

સાક્ષી —હા, એ કાયદો પસાર થયો તે પહેલાં હીંદી સરકાર પાસે લાવવામાં આવ્યો હતો.

પ્રમુખ —તેની સામે કંઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હતો?

સાક્ષી — હું ધારું છું કે ખાસ કંઈ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હતો. તે કાયદાને પસંદ કરવામાં આવ્યો ન હતો. પરંતુ હીંદી સરકારે વિચાર્યું કે જ્યારે ગીરમીટ પુરી થયે મજુરોને પાછા હીંદુસ્તાન જવું પડે એટલાજ ખાતર પા. ૩નો કર નાખવામાં આવે છે અને એ ગીવાજમાં કેટલુંક વિસ્તારપણું કાયદામાં આપવામાં આવ્યું છે ત્યારે કરકારે તેની સામે વાંધો ન લીધો.

પ્રમુખ — અલબત. અમને કહેવામાં આવ્યું છે ને એમ.જી મુદ્દેથી છે તે તમે પણ જાણી શકશો કે જ્યારે મજુરો હીંદુસ્તાન છોડે તે પહેલાં તેમને કહેવામાં આવે છે કે ગીરમીટ પુરી થયે તેમણે પાછા હીંદુસ્તાન આવ્યા જવું. અને પાછા ન જાય તે ફરી ગીરમીટ આપવા અગર પા. ૩ નો કર ભરવો.

સાક્ષી—હા, એમજ છે.

પ્રમુખ—તમને એમ સમજાવવામાં આવે છે તેની અસર શું થવા જોગ તેઓ જાણે છે ખરા?

સાક્ષી —સાહેબ, એ ઘણો મુશ્કેલ સવાલ છે. કેટલા વરસ થયાં કમીશન બાબતમાં હું અંગતરીતે સંબંધમાં નથી આવ્યો. અગાઉ મેજીસ્ટ્રેટ તરીકે એ બાબતમાં હું [illegible] જાણતો હતો. તે વખતે એ કામ સાથે મારે સંબંધ હતો

પ્રમુખ—અહીં આવતા મજુરો તમારી પાસે આવતા ખરા?

સાક્ષી—હા, હું માજીસ્ટ્રેટ હતો ત્યારે અને મારી વાત [illegible] તેમને સમજાવવી એ મુશ્કેલ હતું [illegible] તેઓ કંઈ સમજતા નથી

[અધુરું]

આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ને કેપટાઉન [illegible] [illegible] તેની પહેલી બે [illegible] [illegible] મળશે.

મી. એન્ડ્રુઝની મુસાફરી.

મી. એન્ડ્રુઝને મેરીત્સબર્ગ જતાં કોમે વધાવી લીધા હતા. સ્ટેશન પર મી. ઇસ્માઇલ ભાયાત, મી. નાયડુ વીગેરે ઘણા હીંદી અગ્રેસરો તેમને લેવાને આવ્યા હતા. મી. એન્ડ્રુઝની બરદાસ સેવા કરવા મી મણીલાલ ગાંધી મુસાફરીમાં સાથે છે તે તથા આગજી દેસાઈ પણ તેજ ટ્રેનમાં ઉતર્યા હતા. મી. એન્ડ્રુઝને મોટરમાં મી. ચેટીને ઘેર લઈ ગયા બીજે દીવસે ટી.ટી મ.સ મીટીંગ થઈ હતી તેમાં લગભગ ૧૫૦૦ હીંદી હાજર હતા. તેમાં અન્જુમને ઇસ્લામના પ્રમુખ મી એ. સી. પારેખે ખુરશી લીધી હતી. મી. નાયડુએ મીટીંગના મુદ્દા સમજાવ્યા. એડનટેલના હીંદી મંડળના પ્રમુખ મી એન. એન મોહમ્મદે મી એન્ડ્રુઝને માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું. મી. એન્ડ્રુઝે હીંદુસ્તાની તેમજ ઇંગ્રેજીમાં ઘણું અસરકારક ભાષણ આપ્યું ત્યાર પછી મી. નાયડુએ નીચેનો ઠરાવ રજુ કર્યો. આ મીટીંગ મી. ગાંધીએ જે સમજુતી જનરલ સ્મટ્સ સાથે કરી છે તે કબુલ કરે છે અને ઉમેદ રાખે છે કે હીંદીની માગણીઓ મંજુર થશે. મી મોતીલાલ તથા મી થમ્બી નાયડુ તેના પક્ષમાં બોલ્યા અને ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયો મી ગોખલે નાતાલ ઇંડીયન કોંગ્રેસના કાર્યને વખોડનારો ઠરાવ જુસાદાર ભાષણમાં રજુ કર્યો. તે પણ સર્વાનુમતે પસાર થયો.

મી એન્ડ્રુઝના માનમાં મી. આરબી નલીયાએ ચા પાર્ટી આપી હતી. પછી તેઓ સાહેબે હીંદુઓની મીટીંગમાં ધરમ સંબંધી વાત કરી હતી ને બાબુ રવીન્દ્રનાથ ટાગોરનો મંત્ર ગાઈ સંભળાવ્યો હતો. અન્જુમને ઇસ્લામે પણ મેળાવડો કર્યો હતો ત્યાં લગભગ ૨૦૦ માણસો હાજર હતા. તેમાં પણ તેમણે અસરકારક સમજુતી આપી હતી. તેઓ સાહેબે રવીવારે ઇંગ્રેજી ચરચમાં ભાષણ કરવું હતું. જેલના ગવરનર, બીશપ વીગેરેને પણ મળ્યા હતા. રવીવારે રાતના ડાકર મેલમાં લેડીસ્મીથ ઉપડી ગયા. ત્યાં તેઓ સાહેબ મી. વીન્ડનને ત્યાં ઉતર્યા હતા. તેમણે હીંદી છોકરાઓની નીશાળ પણ જોઈ ને હીંદીઓને મળ્યા. ત્યાંજ તેમને ગુરૂદેવના અને જનરલ સ્મટ્સના ખબરના તારો મળ્યા બીજે સવારે મી. પીઅરસન તથા મી કેલનબેક મળ્યા તેમની પાસેથી કમીશન તાકીદમાં પુરૂં થવાના સમાચાર સાંભળ્યા તેથી તેમણે તુરત આગળ જવાનો વીચાર માંડી વાળ્યો, ને લેડીસ્મીથને રસ્તે કીમ્બરલી તરફ ઉપડી ગયા. ત્યાં તેમને ખુબ માન મળ્યું ને ત્યાંથી ગુરૂવારે કેપટાઉન તરફ રવાના થયા ને શનીવારે પહોંચ્યા. તેઓ સાહેબ મી. ગુલને ત્યાં ઉતર્યા છે

કીમ્બરલી

મી એન્ડ્રુસ તા. ૫મીએ બપોરે બે વાગે પહોંચ્યા. ત્યાંથી નીચે મુજબ મળ્યા છે - આપનો તાર અહીંના લોકોને મોડો મળવાથી કોઈ સ્ટેશને આવેલું ન હતું. હજુ તો મી. એન્ડ્રુસ તા. ૧૦મીએ આવે ત્યારે તેમને માન દેવા માટે સભા થવાની હતી ગાડીમાંથી ઉતરી અમે બહાર કોઈ હીંદીની શોધ કરવા ગયા. તેટલામાં એક જવાનીઓ હીંદી સ્ટેશને કામ કરતો હતો તે અમને ગાડીમાં મી કેશવલ્લભ શેઠીને ત્યાં લઈ ગયો. ત્યાં ખબર કંઈ વ્યવસ્થા હતી નહીં. અને મી કેશવલ્લભ તો અમને [illegible] જોઈને અજાયબ થયા. તેમણે [illegible] [illegible] [illegible] મી. એન્ડ્રુસને [illegible] [illegible] [illegible] કર્યો. [illegible] માણસને પણ ધીમે ધીમે ખબર પડતી ગઈ

એટલે ઘણા તામીલ તથા ગુજરાતી મળવા આવ્યા. ૩ વાગે મી. કેશા વલ્લભની મોટરકારમાં અમને ડર્બનમાં બધે ફેરવ્યા. સાંજે મી. કેશાના ભાઇને ત્યાં જમ્યા પછી રાતે ૮-૩૦ વાગે મી. વેદમ પીલેને ત્યાં આસરે ૫૦ તામીલ તથા ગુજરાતી ભેળા થયા હતા ત્યાં મી. એન્ડ્રુઝે હીંદુસ્તાની તથા અંગ્રેજીમાં ભાષણ કરેલું. ગુરૂદેવનો ભજન સંભળાવ્યો અને સમજાવ્યો. મી. કેશાએ સગવડ કરી આપવામાં બહુ મહેનત લીધી છે. બીજે દીવસે ગાડીમાં મી. એન્ડ્રુઝને બીશપને ત્યાં લઇ ગયા. બપોરે ત્રણ વાગે સુરત હીંદી એસોસીએશન તરફથી ટી પારટી છે. સાંજે ૫ વાગે બીશપને ત્યાં ગોરાઓની મીટીંગ થશે અને રાતે ૯ વાગે જનરલ મીટીંગ થયું કરીને ટાઉન હોલમાં થશે.

મી. એન્ડ્રુઝ કેપટાઉનમાં મી. યુસુફ ગુલને ત્યાં રહે છે ને તેમનો તાર મળ્યો છે કે તેમની તબીયત હવે ઠીક થઇ છે. રસ્તામાં લથડી પડી હતી. મી. એન્ડ્રુઝ કેપના વડા બીશપને તથા 'આરગસ'ના અધિપતિને મળી ચુક્યા છે. બીજાઓને મળવાની તજવીજ કરે છે. મી. ગુલ તેમની બરદાસ સરસ કરે છે એમ મી. એન્ડ્રુઝ જણાવે છે. તેઓ સાહેબ તા. ૨૧ મીએ કેપથી ઉપડશે. તે પહેલાં દરેક મંડળ તેમને આભારના ને મુસાફરી સહીસલામત થવાના તાર મોકલશે એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

મી. એન્ડ્રુસે નાતાલની મુસાફરી પુરી કરતાં છાપાને કાગળ લખ્યો છે. તેમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે હીંદી કોમની લાગણી વિષે હું પુરો માહીતગાર છું. કમીશન તરફ તેમણે જે વલણ બતાવ્યું છે તે તેમનું અપમાન કરવા ખાતર અથવા તો બીકને લીધે નહીં, પરંતુ તેમના ધરમનું માન જાળવવા ખાતર જ છે. એક વખતે જે પવિત્ર સોગન તેમણે લીધા તે તેઓ કદી પણ તોડી શકતા નથી. તેમણે જણાવ્યું કે પા. ૩નો કર નાબુદ કરવા બાબત મી. ગોખલેને ખાત્રી મળેલી એમ તેમની સાથેની મારી વાતચીત ઉપરથી મને ખાત્રી થઇ છે.

મી. પીયરસનની મુસાફરી

ગયે ગુરૂવારે મી. એન્ડ્રુસ અને મી. પીઅરસનને માન આપવાને ન્યુકેસલમાં સત્યાગ્રહી કમીટીએ બધી તઇયારી કરી રાખેલી હતી. બે વાગે ટ્રેન આવવાની હતી તે વખતે બજારમાં ૧૫૦ ઉપરાંત સ્ત્રી પુરૂષો અને મી. ઇબ્રાહીમની નીશાળના ૯૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ ભેળા થયા હતા. મી. એન્ડ્રુસ નબળી તબીયતને લીધે લેડીસ્મીથથી પરબારા ડર્બન થઇ કેપટાઉન ગયાના ખબર મળતાં તેઓ થોડા નીરાશ થયા. મી. પીઅરસન સાથે મી. કેલનબેક આવ્યા હતા. તે બન્નેને મી. કે. ડી. જોશીએ આવકાર આપી તેમના ઉમદા કામની તારીફ કરી. સત્યાગ્રહી કમીટીના પ્રમુખ મી. ડી. લેઝેરસે મી. એન્ડ્રુસની નબળી તબીયત માટે ન્યુકાસલના હીંદીઓ વતી દીલસોજી બતાવી અને તે સંદેશો પહોંચાડવા મી. પીઅરસનને કહ્યું, અને જણાવ્યું કે આ બન્ને મહરથો કોઇના કહ્યા વગર આપણને મદદ આપવાને બહાર પડેલા છે. ત્યાર બાદ મી. પીઅરસન અને મી. કેલનબેકને ફુલના હાર પહેરાવી એક એક શાલ ભેટ આપી હતી. જવાબમાં મી. પીઅરસને રેવ. મી. એન્ડ્રુસ તરફની દીલસોજી માટે આભાર માન્યો અને ઉમેદ બતાવી કે છેવટની જે સમાધાની થશે તે સંતોષ કારક નીવડશે. આ લડત સ્વમાન જાળવવાની છે અને તેથી તેઓએ અંત સુધી લડવું જોઇએ. ખ્રીસ્તી, હીંદુ અને મુસલમાનોએ એકત્ર થઇ આ જે લડત ચલાવી છે તેની છાપ હીંદુસ્તાનમાં સરસ પડી છે. અહીં મેં જાતીઅનુભવથી જોયું છે કે આ લડતમાં ઘણાએ સારવજનીક હકની ખાતર પોતાનો લાભ જતો કર્યો છે. આ લડતને અંગે ઓન. મી. ગોખલે અને મી. ગાંધીના પ્રસંગમાં હું આવ્યો છું તેને માટે હું પોતાને ભાગ્યશાલી માનું છું. છેવટમાં ભેટ તથા સારી લાગણીને માટે આભાર માની જણાવ્યું કે નાતાલની મુસાફરીનો અનુભવ હું કદી ભુલીશ નહીં. મી. કેલનબેક પણ આભારની લાગણી દરશાવી. અને મી. ઇબ્રાહીમે ટુંકમાં ભાષણ આપ્યા બાદ મી. ગાંધી, મી. પીઅરસન અને મી. કેલનબેકના માનમાં હરરાહ કરી સભા વિસરજન થઇ.

મી. પીઅરસન જોહાનીસબરગમાં છે. તેઓ સાહેબને સારૂ ગોરાઓએ ને મરદોએ ઘણી મીટીંગો કરેલી છે અને કોમે સારી બરદાસ કરી છે એમ મી. કેલનબેક જણાવે છે વિશેષ હેવાલ અમે આવતે અઠવાડીએ આપવા ઉમેદ રાખીએ છીયે. મી. પીઅરસન આ હફતામાં નાતાલ પાછા ફરશે રસ્તામાં સ્ટાંડરટન ડંડી ને લેડીસ્મીથ રોકાશે એમ જણાય છે. આ ગામના હીંદી સાવધાન રહેશે ને પુરતું માન તેમને આપશે એવી ઉમેદ છે.

સમાધાનીને ટેકો

ટોંગાટમાં હિંદીની મીટીંગ થએલી અને કોંગ્રેસના કારયને વખોડનારા ને સરકાર સાથે થએલી સમજુતી બહાલ રાખનારા ઠરાવ પસાર થયા છે, ને તે પ્રમાણે કેબલો મી. ગોખલેને મોકલવામાં આવ્યા છે.

જોહાનીસબરગમાંથી પણ તેવા તારો ગયા છે એવી ખબર મી. કાજલીઆ આપે છે.

તામીલ મહાજન સભા તરફથી તેવા પ્રકારનો તાર મોકલ્યાના ખબર ડરબનથી મી સી. વી. પીલે અમને આપે છે.

મી. પકીરી આમલ ડરબનથી જણાવે છે કે ગયા ગુરૂવારે 'હીંદુ વીમેન્સ સભા' તરફથી મી. ગાંધીના કામને ટેકો આપનારો તથા કોંગ્રેસના કારયને વખોડનારો ઠરાવનો તાર ઓન. મી. ગોખલેને પુના મોકલવામાં આવ્યો છે.

સ્થાનીક છાપું જણાવે છે કે એવોજ એક તાર ન્યુકાસલની હીંદી કોમ તરફથી પણ મોકલાયો છે.

સ્ટાંગરથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે ગઇ તા. ૮મીને રવીવારે ત્યાંના જુના થીએટરમાં મી. અહમદ મુસા મહેતરના પ્રમુખપણા નીચે હીંદીઓની એક મોટી સભા મળી હતી. હાજર રહેનારાઓમાં મેસરસ એલ. સી. બી. ઇબ્રાહીમ, જી. સી. પટેલ, આલીકમ મુલ્લે, એ. સી. મોતાલા, અલી મુલમ, અહમદ લવાંગી, જી. પી. નાઇડુ, એસ પીલે, એમ. એચ. ટરોડીઆ, એસ. પીટરસ, પી. જી. દેસાઇ, અને બીજા ઘણા હીંદીઓ હતા. તેમણે સમાધાની વાળે થયેલી ગોઠવણને ટેકો આપ્યો અને કમીશન આગળ જુબાની નહીં દેવા બાબતનો ઠરાવ વાજબી જણાવ્યો. વળીમાં જણાવ્યું જે નાતાલ ઇંડીઅન કોંગ્રેસે કોમને બાંધી જુબાની દેવાનો જે ઠરાવ કર્યો છે તે ગેરવાજબી છે અને તેમનું વલણ પસંદ અહીંના હીંદીઓને પસંદ નથી. બાદ મી. થોમસની દરખાસ્ત અને મી. જી. વી. નાઇડુના ટેકાથી ઓન. મી. ગોખલેને તે મતલબના કેબલ

મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો. બાદ પ્રમુખનો તથા હોલ વાપરવા આપવા સારૂ તેના માલેકનો ઉપકાર માની સભા બરખાસ્ત થઇ.

હીંદુસ્તાનમાં હિલચાલ

મુંબઇનું 'સાંજ વરતમાન' લખેછે કે ડર્બનના બારીસ્ટર મી. ગોડફ્રે જેવણ હાલ મુંબઇમાં આવી પુગ્યાછે તેવણ છાપામાં ખુલાસો કરતાં જણાવે છે કે મુંબઇ શહેરમાં હું ફક્ત નહેવારો ગુજારવા આવ્યો છું. દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીવાનો તરફથી હું કાંઇ પણ મેંડેટ લાવ્યો નથી અને જે પણું ચીજ હું કહીશ અથવા તો કરીશ તે સઘળું મારી જોખમદારીએ બનશે. દક્ષીણ આફ્રીકા મધ્યેના હીંદીવાનો મારે કોઇ પણ મહસ્થને અથવા છાપાને જોઇતી ખબરો હું ખુશીથી પુરી પાડીશ. હીંદીવાનોની લડતમાં હું ખુશીથી બનતી મદદ આપીશ.

બંગાળાના જાણીના ડો. એસ. કે. મલીક હાલના દક્ષીણ આફ્રીકાના મામલા ઉપર ઇંગ્લંડના લોરડ ચેન્સેલર ઉપર એક પત્ર લખતાં જણાવે છે કે અમારા હકો ઉપર બરાબર ધ્યાન આપવામાં નહીં આવશે તો અમો આ લડત વંશપરંપરા સુધી ચાલુ રાખીશું.

ડીસેમ્બરના છેલા અઠવાડીઆમાં મુસ્લીમ લીગની બેઠક આગ્રા ખાતે ઓન સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલાના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. પ્રમુખે લંબાણ પુરવક ભાષણમાં દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદી તરફની વરતણુંકથી હીંદમાં ગભરાટ અને ગુસ્સાની લાગણી કેટલાં ઉશ્કેરાયાં છે તેનો ચિતાર આપ્યો હતો અને લોરડ હારડીંગે મદ્રાસમાં કરેલા બાહદાર ભાષણ માટે સંતોષ બતાવ્યો હતો. વળી તેઓ બોલ્યા હતા કે આફ્રીકા, કેનેડા અને ઓસ્ટ્રેલીઆમાં હીંદીઓ તરફ જે વરતણુંક ચલાવવામાં આવે છે તે ઉપર વડી સરકારે અવસ્ય ધ્યાન આપવું ઘટે છે.

ભાવનગરના માજી દિવાન અને હાલમાં મુંબઇ સરકારની કારોબારી કાઉન્સીલના મેમ્બર સર પ્રભાશંકર પટણીએ આપણી લડત તરફ ભારે દીલસોજી બતાવી છે. તેમણે પોતે પહેલી લડતોમાં તેમજ આ વખતની લડતના ફંડમાં બહુ સારી રકમો ભરીછે તેમની પત્નિએ મુંબઇની બાનુઓની સભામાં અગત્યનું ભાષણ આપી ઉઘરાણામાં સારી રકમ ભરી હતી અને તેમના દીકરા રા. બટુકભાઇ હાલમાં કાઠીઆવાડમાં ફરીને દક્ષીણ આફ્રીકાની લડતને માટે ફંડ એકઠું કરેછે.

મહુઆ ખાતે તા. ૩૧ ડીસેમ્બરે રે. રાજારામ ચંબકરામના પ્રમુખપણા નીચે સત્યાગ્રહીઓ તરફ દીલસોજીના ઠરાવ પસાર કરવા તથા ફંડ એકઠું કરવાને ઘણી સારી સભા થઇ હતી. બાનુઓની સભા તા. ૨૮ મીએ થઇ હતી.

બરમામાં હીંદીઓની મોટી સભા

બરમાની સાઉથ આફ્રીકન કમીટીના આશ્રય નીચે ડીસેમ્બર તા. ૧૮ મીએ સુરતી મદરેસા હોલમાં ગંજાવર જાહેર સભા મળી હતી જે વખતે બંને કોમના સમ્પ્રાપ્ત વેપારીઓ અને આગેવાન ઉપરાંત કેટલાક જાણીતા બાનીઓ પણ હાજર હતા. બરમાની લેજીસ્લેટીવ કાઉન્સીલના મેમ્બર એન. પુ. ઉં પ્રમુખપદે હતા. ડા. મહેતાએ પોતાન મળેલ તાર વાંચી સંભળાવ્યે પ્રમુખે ટુંકુ ભાષણથી ઠરાવના સંતોને સારૂં ... મ. ગાંધી... તરફ દીલસોજી ... યુનીઅન સરકાર આપેલાં વચન તોડવા માટે તેના તરફ ગુસ્સા

ની લાગણી બતાવનારો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો. આ ઠરાવને ટેકો આપતાં ડા. મહેતાએ આ લડતની શરૂઆતથી છેલી ઘડી સુધીની હકીકત વરણવી લંબાણથી ભાષણ કરયું. અને તે ઠરાવને એક વિદ્વાન હીંદી બાઇ મીસીસ ડેસને તથા મી. કેનીંગ આરનોલ્ડે ટેકો આપ્યો.

બાદ (૨)જે ઠરાવ ત્રણ પાઉંડનો કર રદ કરવા બાબત, (૩) વાઇસરોયની લાગણી માટે ઉપકાર માનવાનો, (૪) કમીશનમાં હીંદનું હીત જાળવી શકે તેવા મેમ્બર દાખલ કરવાનો અને (૫) ફંડમાં રકમ ભરનારાઓનો ઉપકાર માનવાનો આ ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર થયા હતા. ઠરાવો ઉપર બોલનારાઓમાં મેસરસ વી. જે. વીજાપુરકર, મહમદ આઝમ, વી. મદનજીત કોટવાલ, વી. એન. સિવાય, પી. પી. જીનવાળા, વી. સીંગ સી. એચ. કેમ્પનાક, અબદુલ ગની, નુરમહમદ ઇસાભાઇ, પ્ર. એમ. પટેલ, અને મીનોન હતા. ભાષણો અંગ્રેજી ઉપરાંત ગુજરાતી, હીંદી, તામીલ, બરમીઝ અને તેલેગુ ભાષામાં થયાં હતાં.

હીંદુ મુસલમાન વચ્ચે એકયતા

સ્વરાજ્ય સંબંધી ઓલ-ઇંડિઆ મોસ્લીમ લીગે જે ઠરાવ રજુ કરેલો તે ઉપર કોંગ્રેસમાં જે ઠરાવ થયો હતો તેમાં બાબુ ભુપેન્દ્રનાથ બાસુએ બન્ને કોમ વચ્ચેની એકયતા ઉપર ઘણું અસરકારક ભાષણ કરયું હતું. તે નીચે મુજબ છેઃ—

"હવે હીંદુ મુસલમાન ભાઇઓ, દેશનું ભવિષ્ય આપણા હાથમાં રહેલું છે. આપણે એક કોમના હોઇએ કે નહીં, આપણે ગીતા માનતા હોઇએ કે કુરાન, પણ હીંદના ભુત કાળ માટે આપણે મગરૂર થવાનું છે. અશોક, ચંદ્ર ગુપ્ત, અકબર અને શાહજહાનના નામ ગમે તેવી કોમને પણ ઉત્સાહિત બનાવશે, અને ગમે તે ધરમને દીપાવશે. મોગલ શહેનશાહે હીંદના એકત્રપણાની કલ્પના કરેલી. અંગ્રેજી રાજ્યના છત્ર નીચે રહી આપણે તે કલ્પના અનુભવીએ. આપણે એક વખતે શરૂઆત કરશું તો પછી આપણી મુશ્કેલી ઓછી અને ઓછી થતી જશે. આપણે એક વખત સમજતા થશું કે એક કરતાં બીજાને વધારે પસંદ કરવામાં આવે એ પ્રજાને ઉંચે ચડાવવાનું પગથીયું નથી, એક વખત આપણે સમજીએ કે આપણે કંઇ વેગળી કોમ નથી, અને આપણી છાવણીઓ વીખરાયેલાં નથી પરંતુ એક શરીરના જુદા જુદા ભાગ સરખી છે, તો પછી આપણો રસ્તો સહેલો થઇ પડશે. ભુતકાળમાં કાંઇ ગેરસમજ થઇ હોય તો જેમ રેતીના રણમાં પડેલા લીટા વંટોળીઆના પવનથી ભુંસાઇ જાય તેમ આપણે તે ભુલી જઇએ. કાગળની ભુમી પર હવે આપણે ફરીથી હીંદના જન્માક્ષર—જનમી લખીએ અને ભવિષ્યનું હીંદ અશોક અથવા અકબરે પોતાની કલ્પનામાં નહીં ધારેલું હોય તેવું વિશેષ મજબુત, વિશેષ ઉમદા, વિશેષ ઉચ્ચ અને વિશેષ ચળકતું આપણે જોશું. આપણે શું નિષ્ફળ થશું! જો આપણે આ માનવામાં વાંધો હોય તો મુસલમાન અને હીંદુઓની એકત્ર મદદથી બાંધેલા આપણી માતાના મંદિરમાં દાખલ થવાને આપણે લાયક નથી. ઇશ્વરની મરજી હશે તો આપણે ફત્તેહમંદ થશું. તેની મરજી હશે તો આપણે જે વાવટો ઉડાવે છે તેને વળગી રહેશું. ભલે તોફાનો ફુંકે અને મોજાઓ ઉછળે પણ આપણે મજબુતીથી વળગી રહેશું. વાવટો હજી ... ... છે અને એક છું... અને ... હીંદુ અને મુસલમાન એક ભાઇ તરીકે તે વાવટાની પાસે એકત્ર થશે.

પરચુરણ

શ્રી જયાશંકર ભાઈચંદ મેતાને તાર મળ્યો છે કે તેમના પીતાશ્રી આણંદજી જગજીવન મેતા મોરબીમાં ગુજરી ગયા છે. મરહુમ આણંદજીભાઈ ડૉ. પ્રાણજીવનદાસ મેતા જેઓ અહીં કેટલાક વરસ પહેલાં આવ્યા હતા અને હાલ જેઓ રંગુનમાં રહી આપણી લડતને ઘણી રીતે મદદ કરી રહ્યા છે તેમના ભાઈ થાય. અમે મરહુમના કુટુંબને દીલસોજી આપીએ છીએ.

યુનીઅનમાં ઘણા હીંદીઓની હાજરી દ. આફ્રીકાને હાની કરતા છે અને તેથી તેમને જેમ બને તેમ જલદીથી દૂર કરવાને સરકારે ઉપાય લેવા એવી જાતની દરખાસ્ત પારલામેંટમાં તા. ૧૫ ફેબરવારીએ રજુ કરવા મુનીક સાહેબે નોટીસ આપેલી છે.

સર બેંજામીન રોબરટસન તથા તેમના ખાનગી સેક્રેટરી મી. સ્લેટર ગયે બુધવારે ફીનીક્સની મુલાકાત લેવા આવેલા હતા. ચેક મેવો ખાઈ બધું જોઈ બે કલાક રહી પાછા ગએલા. સર બેંજામીનની અને તેમના સેક્રેટરીની છબી અમે હવે પછી નાખવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ.

સર બેંજામીન રોબરટસન તેમના સેક્રેટરી મી. સ્લેટર સાથે લેડીસ્મીથ ગયા છે અને ત્યાં હતીહાસીક જગ્યાઓની મુલાકાત લેશે.

મી. રાય સરકાર જે સર બેંજામીનને ખાસ મદદ કરવા ઉદ્યોગ ને વેપાર ખાતાના વાઈસરૉયના કારભારી મંડળમાંથી આવેલ તે સાહેબ ડરબનમાં ગયે અઠવાડીએ દેશ પાછા ગયા છે.

ન્યુજર્મની અને તેની આસપાસના હીંદીઓની એક સભા ગયે અઠવાડીએ મી. જી. મુનસામી નાયકરના પ્રમુખ પણા નીચે મળી હતી. મી. એ. ડી. પીલે જેમણે આ સભા બોલાવી હતી તેમણે લંબાણથી જણાવ્યું કે થોડા વખત ઉપર શરૂ કરેલી નીશાળની વ્યવસ્થાને માટે સરકારી મદદની પુરી જરૂર છે. કેટલીક ચરચા પછી એક કમીટી નીમાઈ હતી. નીશાળની જરૂરીઆત તથા તેને મદદ માટેની કેળવણી ખાતાને મોકલવાની અરજી ઘડી સભા સમક્ષ રજુ કરવામાં આવી હતી. અને સુપરીન્ટેન્ડંટને મોકલવાની સત્તા મી. પીલેને આપવામાં આવી હતી.

મી. દાઉદ સુલેમાન અને ડાહ્યા પરશોતમ તથા મી. ચંદુનારણ વિરૂદ્ધ ઈમીગ્રેશન અમલદારના જાણવા જોગ કેસ કોરટમાં થઈ ગયા છે તેનો હેવાલ તથા તેની ઉપર ટીકા અમે અમારી અધિપતિની નોંધમાં આપ્યાં છે એટલે એ ઉપર વાંચકવરગનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

નેટીવ તથા હીંદીઓને માટે ડરબનમાં જુદી ટ્રામ ચલાવવાની તરફેણ 'મરક્યુરી' છાપું કરી રહ્યું છે. આમ કરવા જતાં કાયદેસરની મુસ્કેલી ઉપરાંત બીજી પણ ઘણી અગવડો ઉભી થશે તેમજ જુદી ટ્રામ માટે ખરચેલ નાણું ટાઉન કાઉન્સીલને માથે પડશે. આવી હકીકત કાઉંસીલના મેંબરોએ તે છાપાના પ્રતિનિધિને જણાવી છે.

ઈમીગ્રેશન કાયદા મુજબ ચાલુ સાલને માટે અપીલ બોર્ડમાં નીચેના સભાસદો નીમાયા છે એવી નોટીસ તા. ૩ જી ફેબરવારીના યુનીયન ગેઝેટમાં બહાર પડી છે. ડરબન: મી. જે. એલ. નાઈટ (પ્રમુખ), લેફ. કરનલ ટી. મેકક્બીન સી. એમ. જી. અને મી. જી. એ. ચેમ્પીયન. પ્રીટોરીયા: મી. એચ. રૉઝ ઈન્નેસ, મી. જે. એન વાન આરકાડ અને મી. જે. જી. વેગનર. કેપટાઉન: મી. જે. ટી. વાઈલ્ડ, મી. એફ. જે. સેન્ટ લીવર્સ, અને મી. એફ. ડરેયર.

ન્યુકાસલના માજીસ્ટ્રેટ મી. લાસલે થોડા દીવસ ઉપર એક ચુકાદો આપેલો તે કેસ ફરીથી તપાસવાને મી. જસ્ટીસ હોથોરન સનમુખ ગઈ તા. ૭ જીએ ચાલેલો. આ કેસમાં એક હીંદીને રાતના ૯ વાગતા પછી ઘર બહાર રહેવા માટે ન્યુકાસલની બરોના ૪૮ નંબરના કાયદાનો ભંગ કરવા માટે તકસીરવાર ઠરાવવામાં આવ્યો હતો. અપીલ કરનારના વકીલ મી. ફરકસે એવી દલીલ કરી કે મારો અસીલ બાઈ-લૉ અને વેગ્રન્સી લૉમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કલરડ નથી. વકીલની દલીલ વ્યાજબી જણાવી ન્યાયાધીશે એપેલંટની તરફેણમાં ચુકાદો આપ્યો અને કેસનું ખરચ પણ અપાવ્યું.

ટેમ્બુલેન્ડની ઈલાકીય કાઉન્સીલના ઉમેદવાર તરીકે જાણીતા નેટીવ મી. ટેંગો જેબાવુની નીમણુક થઈ છે.

બ્રીટીશ ગીઆનામાં કેટલાક માસ ઉપર થએલ હુલડને અંગે ૧૫ હીંદીના જે મરણ થયા હતા તે વીષે તપાસ કરવાને ત્યાં મી. જે. મેકનીલ અને મી. ચીમનલાલ ગયા હતા તેઓ ફરીને દીલ્હી આવી પહોંચ્યા છે, અને થોડા વખતમાં પોતાનો રીપોર્ટ બહાર પાડશે.

મેસર્સ દીનશા એદલજી વાછા અને દાજી આબાજી ખરે જેઓ કોંગ્રેસના સંયુક્ત સેક્રેટરીઓ હતા તેઓ પોતાના હોદ્દા ઉપરથી ફારગત થયા છે અને તેમની જગ્યાએ મેસર્સ નવાબ સય્યદ મહમદ બહાદુર અને એન. સુબારાવ પંતુલુને નીમવામાં આવ્યા હતા.

હીંદુસ્તાન હમારા

સારે જહાંસે અચ્છા, હિન્દુસ્તાન હમારા;
હમ બુલબુલેં હૈં ઉસકી, યેહ ગુલિસ્તાં હમારા.
ગુરબતમેં હોં અગર હમ, રેહતા હૈ દિલ વતનમેં,
સમઝો વહીં હમેં ભી, દિલ હો જહાં હમારા.
પરબત વોહ સબસે ઉંચા, હમસાયહ આસ્માંકા,
વોહ સંતરી હમારા, વોહ પાસ્બાં હમારા.
ગોદીમેં ખેલતી હૈં, ઉસકી હજારોં નદયાં,
ગુલશન હૈ જિનકે દમસે, રશ્કે જનાં હમારા.
અય આબે રૂદાને ગંગા! વોહ દિન હૈ યાદ તુઝકો;
ઉતરા તેરે કિનારે, જબ કારવાં હમારા?
મઝહબ નહીં સિખાતા, આપસમેં બૈર રખના;
હિન્દી હૈં હમ, વતન હૈ હિન્દુસ્તાન હમારા.
યુનાનો મિસ્રો રૂમા સબ મિટ ગએ જહાંસે,
અબ તક મગર હૈ બાકી, નામો નિશાં હમારા.
કુછ બાત હૈ, કે હસ્તી મિટતી નહીં હમારી,
સદીયોં રહા હૈ દુશ્મન, દૌરે ઝમાં હમારા.
ઇકબાલ! કોઈ મેહરમ, અપના નહીં જહાંમેં;
માલુમ ક્યા કિસીકો, દર્દે નિહાં હમારા.

ગ્રાહકોને

પરદેશના ગ્રાહકોને વિનતિ છે કે મનીઓરડરથી લવાજમ મોકલતી વખતે તરતજ કાગળથી અમને ખબર આપવા. ઘણે ભાગે આવા મનીઓરડર મોકલનાર ગ્રાહક તરફથી કંઈ ખબર નહીં મળવાથી તે ગામના કયા ગ્રાહકનું તે લવાજમ હશે એ શોધી કાઢવું મુશ્કેલ પડે છે અને તેથી લાંબો વખત સુધી મોકલનાર ગૃહસ્થને તે રકમ જમે આપવાનું બનતું નથી.

યુનીઅનની અંદરના ગ્રાહકોને એ વિનતિ છે કે ચેકથી લવાજમ મોકલતી વેળા તેમાં કમીશન ઉમેરવાનું ભુલવું નહીં.

છાપતી વેળા

અમને ખબર મળ્યા છે કે બધા સત્યાગ્રહી કેદીઓ જુદી જુદી જેલોમાંથી છુટી ગયા છે.

સત્યાગ્રહ ફંડ

જોહાનીસબર્ગમાં દીપાવળી મહોત્સવ વખતે હીંદુ કોમ તરફથી સત્યાગ્રહ ફંડ થયેલું તેનો હીસાબ.

આવક

પા.	શી.	પે.	
૩૪૯	૯	૧૧	તા ૩૧-૧-૧૪ સુધીમાં જમા આવ્યા. [આ પૈસા ભરનારાઓના નામની ટીપ છે. એ માં જુદે જુદે વખતે જવાબ અપેલી છે ...]
૧૧	૧૦	૨	તા. ૧૨-૧-૧૪ ને રોજે મી. જીવણ દેસાઈ તરફથી—ડરબનથી પાછા લાવેલ તે.
૩૬૧	૦	૧	

ખર્ચ

પા.	શી.	પે.	
૪૯	૧૬	૧	તા ૩૦-૧૦-૧૩ ને રોજે મીસ સ્લેશીનને સોંપ્યા.
૧૭૨	૦	૦	તા. ૨-૧૧-૧૩ ને રોજ ડરબનથી ૧૦૦ બસ્તા ચાવલ, ૧૦ દાળ, ૫ કેશ તેલ, મી. ગાંધીના નામ પર ચારલ્સટાઉન ચડાવેલા તેના ચુકવ્યા
૩	૧૬	૦	ખર્ચા ખાતે ઉધાર કાગા રોજેટની મજુરી વીગેરે અગાઉ દેશાઈ નારણજીને ચુકવ્યા.
૫	૧૫	૦	બાયોસ્કોપ હોલનુ ભાડુ ઇનવીટેશન કારડ વુલ મળી.
૩	૩	૦	ગોર્ડન થીએટરનું ભાડું. તા ૧૨-૧૧-૧૩ [illegible]
૫	૫	૦	તા ૧૭-૧૧-૧૩ હીંદુસ્તાન કેબલ કર્યા
૧	૩	૦	મી ગીલ તથા મી [illegible] ડરબન મોકલ્યા તે [illegible] તા ૧-૧૧-૧૩
૬	૧૧	૩	મી જીવણ દેસાઈ [illegible] તથા [illegible] ગાડી ભાડું
૧૦	૦	૦	મી જીવણ દે... [illegible] તથા [illegible] સારૂ ડરબન ખરચના મોકલ્યા.
૩	૪	૬	મી. પોલાક, મી કેલનબેકને જેલ મળી તે દીવસે મીટીંગ કરી તેનુ ગેઇટીનું ભાડું
૩	૯	૬	તા ૧૮-૧૨-૧૩ મી ગાંધી, મી પોલાક તથા મી કેલનબેક જેલમાંથી આવ્યા તે દીવસનુ ગેઇટી થીએટરનુ ભાડું
૧	૩	૦	મેસર્સ ગાંધી પોલાક તે કેલનબેક આવ્યા તે દીવસ ફુલના મળી
૦	૫	૦	મી ગાંધીના [illegible]
૫	૧૦	૦	મી ગાંધી ડરબન ગયા ત્યારે ખરચનું [illegible] તા. ૧૯-૧૨-૧૩
૦	૦	૦	તા ૨૮-૧૨-૧૩ [illegible] તેના ખરચ
૬	૧૦	૬	મી ગાંધી ડરબન ગયેલા ત્યારે તથા માસ મીટીંગ બોલાવેલ તેના ટેલીફોન ખરચના.
૫	૧૦	૦	તા. ૧૮-૧-૧૪ કોટેજનુ ભાડુ મી ગાંધી તથા રેવ. એન્ડરૂસ સારૂ.
૪	૧૦	૦	કોટેજને પેઇન્ટ કરાવ્યો તથા મજુરી.
૫	૪	૦	ટેબલ ૩ ખુરસી ૧૮ ઇઝી ચેર ૨ મળી.
૧	૧૪	૬	અહમદ મીયાને લાનું ટુવાલ ચાદરનું બીલ
૨	૧૮	૩	શાઉમેન એન્ડ બ્રોસને લાનું બીલ વોલ પેપર વારનીસ વીગેરે.
૧	૧૫	૯	યુસપ મીયાને લાનું બીલ વીન્ડોકરટન વી.
૬	૧૦	૦	વીનોલીઅમનું બીલ.
૧	૬	૬	બારણાંના કરટન્સનું લુગડું.
૧	૦	૯	મી. ગાંધી આવ્યા તે દીવસે પરચુરણ ખરચ કેબ વીગેરે મળી.
૦	૧૦	૬	મી. ગાંધીને વાપરવા હા. રોકડ લાવ્યા.
૨	૧૦	૯	તા. ૨૩-૧-૧૪ ફ્રેઇટ તથા પરચુરણ ખરચ વીગેરે મળી.
૮	૧૦	૩	એન. રામજીની કંપની તરફનું બીલ કીચનના વાસણો, લોટો તથા આટો, ચા, વીગેરે.
૪૭	૩	૨	શ્રી જમ્મુસ બાકી. તા: ૧-૨-૧૪ ને રોજ મી હીરાભાઇ કુંવરજી પાસે.

આ હિસાબ છાપવા મોકલતાં મી જીવણ દેસાઈ લખે છે કે જે લોકોએ હજુ સુધી ઉઘરાણું નથી આપ્યું તેમણે રાજમાન હીરાભાઇ કુંવરજીને ૩૪ પ્રેસીડેંટ સ્ટ્રીટમાં અથવા મી. જીવણ પ્રેમજીને ૪૨ પ્રેસીડેંટ સ્ટ્રીટપર પહોંચાડવા અને પહોંચ લેવા વિનંતિ છે

આ હિસાબ બાબત મી ગાંધી તરફથી નીચેનું સરટી ફીકેટ મળેલુ છે

સરટીફીકેટ

ઉપરના આવક ખરચ વીશે મારી જાણ પ્રમાણે મારે સરટીફીકેટ આપવું એમ ઉપલી કમીટી તરફથી સુચના થઇછે. જમે આવેલા પઇસામાંથી પાઉંડ ૩૨૨—૯—૧૧ તા. ૧૨ નવેમ્બર ૧૯૧૩ થી તે તા ૭—૧—૧૪ સુધીમાં ... એ માં સ્વીકારાઇ ગયેલા છે એમ ફીનીકસના વ્યવસ્થાપકના પાસેથી જાણીને હું વાકેફ થયેલ છુ. બીજા પા. ૨૭ ... ખરચને વીષે જે પઇસા મીસ સ્લેશીન તથા મને અપાયનું બતાવ્યું છે એ બરોબર મળ્યાછે ચાવલ પણ સો બસ્તા મળી ગયેલ એમ હું જાણું છું અને મી એન્ડરૂસ ને સારૂ જે ઘર લેવાયું તેમાં સરસામાનની નોંધ છે તે પ્રમાણે સામાન પણ મારા જોવામાં આવ્યો છે

મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી.

ફીનીક્સ. મહા સુદી ૧૧

મરહુમ મી. ડોક—આપણા હિતેચ્છુ મી. ડોક [illegible] ગીરીના જે લેખ અને ઈ મેજમાં આપેલ હતો તે ... તેમના ... સાથે ... કારણ ઉપર અમે છાપેલ છે તે લેખ ઈ ગ્રેજીમાં ... હીંદુસ્તાનમાં ... છાપ્યો છે. ... અમે ઉમેદ રાખીયે છીયે કે ... મી. ડોકની ... તેને ... સાથે હેનારને ... મોકલવામા આવશે

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. ११ फेब्रुवरी १९१४

नेटाल इंडियन कांग्रेस

नेटाल इंडियन कांग्रेसने इसबार अपने चतुरता और बुद्धिमताका अपूर्व परिचय दिया है। जिस कमिशनमें हिंदी जनताके चुने हुए एक भी प्रतिनीधि नहीं है। जिस कमीशनके एक दो सभासद खुल्लम खुल्ला हिंदियोंके प्रति विरोध प्रकट कर चुके है। जिस कमीशनको हिंदी नेता और हिंदी जनताने बहिष्कार कर चुका है। ऐसे अनोखा कमीशनके सामने साक्षी देनेका ठान कर कांग्रेसने बडी भूलकी बात की है। पहिले डरबनके अंग्रेजी दैनिक पत्रोंमें यह प्रकाशित हुआ कि नेटाल इंडियन कांग्रेसका एक विशेष अधिवेशन हुई थी। उसमें बहुत वाद विवाद हुआ और अन्तमे यह निश्चय किया गया कि कमीशनके सामने साक्षी देना चाहिये। उसमें यह भी कहा गया कि कमीशनका काम हिंदियोंके कष्टके जांच करनेका है। यदि मि० गांधीके कथनानुसार सरकार कमीशनमें अन्य दो सभासदोंको दाखिल कर लेती तो मि० गांधी स्वत: इस कमीशनमें साक्षी देते। पर दूसरेको कमीशनमें साक्षी देनेके लिये वर्जना मि० गांधीको उचित नहीं है. इस प्रकारके प्रभावशाली व्याख्यानोंके बाद प्रस्ताव पास हो गया। इस कार्य्यवाहीका पुरा वृतांत यहांके दैनिक पत्रोंमें प्रकाशित किया गया। इसको पढकर लोकमत कांग्रेसके इस अनुचित कामपर बडाही खेदित हुआ। पर दुसरेही दिन इस प्रस्तावपर हडताल फिर गया। दुसरे दिन कांग्रेसके एक प्रतिष्ठित सज्जनोंके ओरसे यहांके दैनिक पत्रोंमें एक चिठ्ठी छपाकि कांग्रेसका जो अधिवेशन हुआ था उसमें यह विचार किया गया कि कमीशनमें साक्षी देनी चाहिये कि नहीं। वोट लेने पर ४८ कमीशनके सामने साक्षी देनेके पक्षमें और ६९ इसके विरुद्धमें राय दिये। इसके बाद कांग्रेसके उपसभापति मि० कुवाडियाने एक पत्र प्रकाशित कराया है कि कमीशनके सामने साक्षी देनेका निश्चय कांग्रेसमें हो चुका है और जिनलोगोंने इसका विरोध किया है वह नेटाल इंडियन एसोसियेशनसे सम्बन्ध रखते है। कांग्रेसके इस करतुत पर हर एक देशभक्तोंको दुख होता है॥

मि. गान्धीके पत्रके समर्थन

मि० गान्धीने राजस्व—सचिव जनरल स्मटसके पास जो पत्र भेजकर अपना विचार प्रकट कियाहै। इस पत्रके समर्थन करनेके लिये स्थान स्थानपर सभाएं हुई है। डरबनके विराट सभाका वृतान्त हम पहिले प्रकाशित कर चुके है। इसके बाद मेरीस्सबर्ग के हिन्दीयोंने एक सर्वजनिक सभा करके मि० गान्धीके समर्थन किया। और कांग्रेसके अनुचित कार्य्यवाहीपर विरोध प्रकट किया। वेरुलमके हिन्दीयोने विगत रविवारको एक सभा किया उसके सभापति बाबू लटचन्द सिंह चुने गये थे। सभापतिने बडे प्रभावशाली शब्दोंमें मि० गान्धीके पत्रका समर्थन कर कांग्रेस के इस कुटिल नीतिपर विरोध प्रकट किया। अतएव इस आशयका तार माननीय मि० गोखलेके सेवामे भेजा गया। इसी प्रकार सुरत हिन्दू एसोसियेशन, हिन्दु होकर एसोसियेशन, काठियावाड आर्य्य मण्डल, महाराष्ट्रियन सभा, महोमडेन बाल्टीक सोसायटी और पारसी अनुमानने मि० गान्धीके पत्रको समर्थनकर माननीय गोखलेकी सेवामें तार भेजा है। इस समय हिन्दी भाईयोंका यह कर्तव्य है कि स्थान स्थानपर सभाकर मि० गान्धीके पत्रके समर्थन और कांग्रेसके मन्तव्यके विरुद्ध प्रस्ताव पासकरे॥

हिंदी कमीशन

अमझीन्टोके चीनीके कारखानावाला रेनोल्डने अपने साक्षीमें कहा कि यह कर हडताल होनेसे पहिले यदि निकाल दिया जाता तो बहुत ठिक था। परन्तु अब इस करको निकालनेसे नेटिव लोग भी इस मार्गका अनुकरण करेंगे। यह कर उचित है ऐसा हम नहिं मानता है। यह कर हिंदियोंके ऊपर भार स्वरुप है। यह हम नहीं मानता कि यह कर निकल जानेसे हिंदी लोग बहुत अमीर धनिक होंगे। प्रधानके आदेशानुसार प्रोटेक्टर आफ इमीग्रेंट मि० पोलकींग होर्न को पुन: कमीशनके सामने बोलाया गया। आपने कहा कि सन १८७८ से लेकर सन १९०७ तक १४,६०४ भारतीय मजुर गिरमीट लिखा कर आये। इसमेसे ४८१३ मजुरोंने दश वर्षक गिरमट समाप्त कर स्वदेशको लौट गये। दस वर्ष गिरमिटके बाद जो हिंदी इस देशमे रह गये उनका संख्या २७,४११ है। इसके बाद आपने बहुत कुछ बलटी होंचो कह डाला जिसको पुर्णत: प्रकाशित करनेका इस पत्रमे स्थान नहीं है। अन्तमें आपने कहा कि गिरमिटिया मजुर रखनेवाले ६६ मालिकोंके तरफसे मुझे सुचना मिला था कि सब मिलाकर १६,९३० मजुरोंने हडताल किया था। गोरे स्वामियोंने मजुरोंके साथ खराब बर्ताव किया है। ऐसा अफवाह उडा था पर मेरे पास ऐसा एक भी दाखला नहीं आया था। केवल एक मुकद्दमा मेरे पास आया था जो कोर्टके सामने चलेगा॥ गिरमिटियाके रक्षक कहानेवाले यह साहबकारयान खुब रंगमें रंगा हुवा है॥ जिस देशमें रक्षकही भक्षक बन जाय वहां बिचारे गिरमीटों का गुजारा कैसे होगा॥

हिंदीयोंका ट्रामका कष्ट

ट्राम कमिटीके प्रधान मि० निकलसनने एक पत्र 'मारक्युरी' में प्रकाशित कराया है। आपके कथनके मतलब यह है कि जिस प्रकार इस समय हिंदी लोग ट्रामका व्यवहार करते है। उसमें फेरफार नहीं हो सकता है। कई गोरोंओंका ऐसा विचार है कि हिंदीयोंसे गोरा लोगको ट्राम पर कष्ट है पर यह बात अनर्थक है। इसके बाद आप कहते है कि हिंदीयोंके लिये अलग ट्राम बनाया जाय, ऐसा भी नहीं हो सकता है। एक गाडी के पिछे यदि दुसरा गाडी जोड दी जाय तो उसको हिंदी लोग व्यवहारमें लावे, ऐसा सम्भव नहीं। मि० निकलसनका यह कहना बहुत अंशमें ठिक है। इसपर 'मरक्युरी' के सम्पादकनें मि० निकलसनके इसपर शांति को खोटा बतलाया है। 'मारक्युरी' का विचार है कि हिंदीयोंको ट्राममे बैठनेका मनाही हो जाय। इसके लिये उसने आक्षेपपुर्ण लेख हिंदीयोंके विरुद्ध प्रकाशित करना आरम्भ किया है। इस कुटिल चालको देख कर हिंदीयोंको शिघ्र सचेत होना चाहिये। अतएव हिंदीयोंके पास बहिष्कार रुपी एक अच्छा हथियार है। यदि हिंदीयोंके विरुद्ध ट्रामवे कम्पनीने कोई कायदा बनाया तो उसको बहिष्कार कर देना चाहिये। यह उपाय बडा सुगम और सरल है।

मी. अन्डरूसका यात्रा

मि. एन्डरूसको मेरित्सवर्ग पहुंचनेपर हिन्दीओंने बधाई दिया. स्टेशनपर नगरके प्रतिष्ठित मनुष्य विद्यमान थे मि. एन्डरूसके सेवा सहायता करनेके लिये मास्टर मणिलाल गान्धी उनके साथ गये है. मि. एन्डरूसको हवागाडीपर चढाकर मि. चेटीके घरपर लाया गया. दूसरे दिन एक विराट सार्वजनिक सभा हुई उसमें लगभग १५०० हिन्दी उपस्थित हुये थ. सभापतिके आसन मि ए डी पारसने ग्रहणकिया था. मि. नायक आदिने सभाका उद्देश्य कह सुनाया. मि. महमदने मि. एन्डरूसको मानपत्र पढा. इसके बाद मि. एन्डरूसने अंग्रेजी और हिन्दीमें बडा प्रभाव शाली व्याख्यान दिया. तदन्तर मि. नायकने नीचे लिखे प्रस्ताव उपस्थित किया. 'यह सभा म. गान्धीने जो समझौती जनरल स्मटसके साथ किया है उसको स्वीकार करती है और आशा रखती है कि सरकार हिन्दीयोंके मंगनीको स्वीकार करेंगी'. मि. मोतीलाल और मि. थम्बी नायडूने इस प्रस्तावका समर्थन किया और सर्वसम्मतिसे यह प्रस्ताव पास हुवा. मि. गोपालने 'नेटाल इन्डियन कांग्रेसके' ठरावके विरुद्ध भाषण दिया और सर्वानुमतसे कांग्रेसके ठरावके विरुद्ध प्रस्ताव पास किया गया.

मि. एन्डरूसके मान देनेके लिये मि. चारलि नंदेयाने एक टीपार्टी दिया था. इसके बाद मि एन्डरूसने हिन्दुआके सभामें धर्म्म सम्बन्धी बात किया. अपने बाबु रविन्द्रन थके मन्त्रको गाकर सुनाया. अनजुमन इस्लाममें भी आपने भाषण दिया था रविवारका दिन मि. एन्डरूसने अंगरेजोंके गिरजाघरमें व्याख्यान दिया था. जेलके गवरनर और बिशप आदिसे भी आप मिले थे रविवार रातके काफर मेलसे आप लेडीस्मीथको प्रस्थान किया वहां मि. बीन्डनके घरपर उतरे वहां आपने हिन्दी बालकोंके पाठशाला देखा कर हिन्दीयोंसे मिले. वहां आपको गुरुदेव बाबू रविन्द्रनाथ और जनरल स्मटसके सहानुभूति सूचक तार भी मिले. दूसरे दिवस आपसे मि. पिनरमन और मि केलनबेक भी मिले वहांसे आप हेरिस्मीथके रस्तासे किम्बरली गये. वहां आपका खुब मान किया गया वहासे गुरुवारको आप केपटौनको रवाना हुए और शनिवारको वहां पहुंच गये. वहां आप मि. गुलके घरपर उतरे है

सर बेंजामन रावर्टशन

सर बेंजामन रावर्टशन गत बुधवारको फीनीक्समें पधारे थे। इनके सेक्रेटरी भी साथमें थ। फीनीक्स स्थानके प्राय: समस्त विद्यार्थी और कर्म्मचारी स्टेशनपर माजुद थे। सर बेंजामीनको गाडीपरसे उतरतेही हर्षध्वनीसे स्वागत कीया गया। इसके बाद सर बेंजामन और उनके मंत्री पैदल चलकर फीनीक्स संस्थानपर आये। यहांपर कुमारी फातमाने सर बेंजामनके गलेमें फुलकी माला पहनाई और स्वागत कीया। पुन: सर बेंजामीनने संस्थानके आसपास घुमकर स्टेशनके लिय प्रस्थान कर गये॥ आपने नेटालके विषयमें कहा कि यहांका प्राकृतिक सौंदर्य इंगलैंडके समान है॥ सर बेंजामन थोडा दिनमें केपटाउन जानेवाले है॥

इस पर्चे मणीलाल गांधीके [illegible] पन्डोलन मधे [illegible] छपाये गये है

विविध विषय

गत ३० जनवरीको केपटानमें पार्लीमेन्ट बैठ गया. पार्लीमेन्ट खोलते समय गवरनर जनरलने कहा कि गत अक्टूबर मासमें हिन्दी मजूरोंने पहिले कोयलाके खानोंमें हडताल किया पिछे शक्करके कारखानोंमें हडताल हुवा. दुर्भाग्यवश मारपीट तककी नौबत पहुंची और कईएकका मृत्युतक हो गया. इसका जांच करनेके लिये कमीशन चुना गया है. आशा है कि कमीशन समयपर अपना जांचका लिखा पार्लीमन्टमें पेश करेगी और उसके उपर विचारकरके इस झगडेको मिटा देनेका प्रयत्न किया जायगा.

गत जनवरी मासके श्रीवेंकटेश्वर समाचारमें बाबू लाल बहादुरसिंहने एक जोरदार पत्र छपवाकर सत्याग्रहके विषयमें भारत वासियोंका ध्यान आकर्षित किया है। साथही आपने जेरमीस्टनके सत्याग्रही नर—नारियोंका चित्र भी छपवाया है।

हिन्दी शिक्षाका सभाके कोषाध्यक्ष श्रीयुत महावीर शर्म्मा के असामयिक मृत्यु सम्वाद सुनकर हमको बडाही शोक हुवा परमात्मा उनके आत्माको सद्गति और उनके कुटुम्बको धैर्य दे। महाशोक॥

हडतालके समय माउंट एजकोम्बमें कई हिन्दीयोंके मृत्यु हुई थी उसका मुकदमा मि. कोलीन केम्पबलके उपर विरुलमके मजीस्टरके सामने चल रहा था मुकदमाका हालहीमें फैसला हो गया. मजीस्टरने अभीयुक्तको निर्दोषी कहकर छोड दिया. इस विचित्र फैसलासे हिन्दी जातिको चाहे जितना दुख हो, थोडा है

भारतमें

दक्षिण-अफरिकाकी अशान्तिके सम्बन्धमें गत सप्ताह भारतमें जो सभा-समितियां हुई है, उनका संक्षिप्त विवरण इसतरह है.—गत १९ वीं दिसम्बरको आसाम—सिलचरमें स्त्रियोंकी एक सभा हुई, स्थिर हुआ, कि प्रवासी भारतवासियोंके सहाय्यके लिये घर-घर घुम धन संग्रह करना चाहिये। प्रयागकी दक्षिणअफरिका-समितिने लिखा है, कि युनियन-सरकारकी कमिशन निरपेक्ष नहीं, इसमें निरपेक्ष युरोपीयोंके सम्मिलित करनेकी व्यवस्था करना चाहिये। गत २१ वीं दिसम्बरको पूनेमें स्त्रियोंकी एक सभा हुई, जिसमें दक्षिण-अफरिकाके प्रवासी भारतवासियोंके प्रति सहानुभूति प्रकाशित की गई। गत २२ वीं दिसम्बरको आसाम—चट्टग्राममें भारतवासियोंके प्रति सहानुभूति प्रकाशित करनेके लिये एक सभा हुई। बिहारके 'बिहारी' अखबारने दक्षिण अफरिकाके प्रवासी भारतवासियोंके सहाय्यके लिये तीन सौ सत्तर रुपये नकद संग्रहकर मिष्टर गोखलेके पास भेजा है। बलराम पुरके महाराजाने ५०००, महमुदाबादके राजाने १५००, जहांगीराबादके राजाने ७५०, राजापृथ्वीपाल सिंहने ५००, और बीटीश इन्डीअन एसोसिएशनने रु. २००० दिये॥

यहांके भारतीयोंके दुःखपर विचार करनेके लिये एक वृहत् सभा काशीमें हुई थी। सभापतिके आसनपर श्रीमती एनीबीसेन्ट विराजमान थी। भीडकी इतनी अधिकता थी कि २ मनुष्य दबकर बेहोश हो गये। [illegible] ईश्वरशरण आदि नेताओंके प्रभावोत्पादक व्याख्यान न हुआ। [illegible] कमिशनके [illegible] [illegible]॥

“இந்தியன் ஒப்பீனியன்”

புதன்கிழமை, 1914ஞு பெப்ருவரிமூ 11உ.

மூன்றுபவுன் தலைவரியும் அதனால் துன்புறும் இந்தியர்களும்

இந்தியாவிலிருந்து இவ்வூருக்குக் கொண்டுவந்த உடன்பாட்டு இந்தியர்கள் உடம்பாட்டுக்குச் சம்மதித்து அவர்கள் கைஎழுத்திட்டபோது அவர்களுக்கு இவ்வூரினுடைய கஷ்டங்களை யாராவது சொல்லி அவர்கள் சம்மதித்து இவ்வூருக்கு வந்தார்களா? அல்லது இக்கஷ்டங்களைச் சொல்லாமலே இந்தியர்களை இவ்வுடம்பாட்டுக்குச் சம்மதித்து வந்தார்களோ அறியோம். இருந்தாலும் இவ்வூரில் இருக்கப்பட்ட கஷ்டங்களைச்சொல்லி, இவ்வுடம்பாட்டுக்குச் சம்மதிக்கச் சொல்லியிருந்தால் அவர்கள் இவ்வூருக்கு வந்திருக்கவே மாட்டார்களென்று நம்பயிடமுண்டாகின்றது. இவ்விதமாய் இந்தியர்களை இவ்வூருக்குக் கொண்டுவந்த கஷ்டத்துக்குள்ளாக்குவதை முன்னிட்டு, டர்பனில்கூடிய இந்தியன் கமிஷன் விசாரணையின் முன்பாக இந்தியாவிலிருந்து நமக்குதவியாக வந்திருந்த ஸ்ரீயுத் பியர்ஸன் அவர்கள் கொடுத்த வாக்குமூலமாவது—“இந்தியர்கள் உடம்பாட்டுக்குச் சம்மதித்து இந்தியாவைவிட்டு வரும்முன்னமே இவ்வூரினுடைய சங்கடங்களும், மூன்றுபவுன் தலைவரியின் துன்பமும் அவர்கள் அறியமாட்டார்கள். அவர்கள் குழந்தைகளுக்குச் சமானமானவர்களே. உடன்பாட்டின் முறையானது ரொம்பவும் கொடூரமானது. அதாவது ஒர் இந்தியன் பதினாலு தடவை (வேலைக்குப் போகாததை முன்னிட்டு) ஜெயிலுக்குச் சென்றிருக்கிறான். பிரோடெக்டர் அம்மனிதனை வேறொரிடத்திற்கு மாற்றிவிட்டாலும் நலமாயிருக்கும், அதைவிட்டு அம்மனிதனை ஜெயிலிலடைப்பது ரொம்பவும் கொடூரமானது என்றுசொல்லி முடித்தார்.”

ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாரின் உபந்நியாசம்

ஸ்ரீபாபு ரபேந்திரநாத் டாகூர்

ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் பிரிட்டோரியாவில் தங்கியபோது அவருக்குச்செய்த ஓர் வந்தனோபசாரக்கூட்டத்தில் இவ்வருமாறு பிரசங்கித்தார்:—“பூலோகத்தில், சிறந்த பண்டிதர்களும், வித்துவான்களும், கவிபாடும் திறமையுடையவர்களும், கடவுள்மேல் பக்தியுடையவர்களுமான அநேகரில் சிறந்தவிளங்கும் ஸ்ரீபாபு ரபேந்திரநாத டாகூர் என்பவர் இந்தியாவின் ஓர் பாகமாகிய பங்காளத்தில் வசித்துவருகிறார். அவர் தனக்கு (ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாருக்கு) ஓர் குருவாய் விளங்கி ஓர் சமஸ்கிருத சுலோகத்தை கற்றுக்கொடுத்ததாகவும் தவிர அந்த புண்ணியசீலர் சென்ற வருஷத்தில் கவி பாடிய திறமைக்காக ஏழாயிரத்தி ஐநூறு பவுன் கிரையமுள்ள ஓர் தங்க ஆர்டரை பரிசு பெற்றதாகவும் அந்த வயதில் அப்படி கவிபாடும் திறமையுடையவர்கள் பூலோகத்தில் இருப்பார்களோ என்று சந்தேகமாயிருக்கிறது என்றும் சொல்லிமுடித்தார்.

சமாச்சாரங்கள்

இந்தியர்களுக்கு ஒத்தாசை செய்யும்பொருட்டு இந்தியாவிலிருந்து வந்திருந்த கனம் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார், மிஸ்டர் பியர்சன் என்ற ஐரோப்பிய சிநேகிதர்களுக்கு, ஜனவரி மாதம் 30உ தினம் மிஸ்டர் பாலி ரஸ்டம்ஜீ என்பவர் ஓர் சிற்றுண்டி விருந்தளித்தார். அதில் அநேக ஐரோப்பியர்களும் இந்தியர்களும் வந்திருந்தார்கள். விருந்தின் முடிவில் இந்தியர்கள் தம்பேரில் காட்டிய பாசத்தை ஒருபோதும் மறப்பதில்லையென்றும் தன்னுடைய ஆயுள் உள்ளளவும் இந்தியர்களுடைய நன்மைகளை விசேஷமாய் கருதுவதாயும் பேசி முடித்தார். இதன்பின்பு மிஸ்டர் பியர்சனும் எழுந்து, தான் இந்தியர்களுக்கு வந்ததினால் இந்தியர்கள் இவ்வூரில் படும்கஷ்டங்களைப் பற்றி மிகவாய் தெரிந்துகொண்டதாகவும், அவரும் தற்போது கூடிவருகிற விசாரணைக் கமிட்டியின்முன் போய் வாக்குமூலங் கொடுத்திருப்பதாயும் சொன்னார்.

* * *

சென்ற மாதம் சஞ்சிகையுடன் வெளிவந்த இந்திய யாத்திரிகளின் படமானது பாலிய ரெஸிஸ்டர்ஸ் கட்சியில் சேர்ந்து தற்போது 3 மாதக் கடினகாவல் தண்டனை பெற்று ஜெயிலில் இருக்கப்பட்டவர்கள். படத்தில் மேல்வரிசையில் மிஸஸ் வள்ளியம்மா முனுசாமி, மிஸஸ் ஏ. பெரி மிஸஸ் ராஸ வீருசாமியும், கீழ்வரிசையில் உள்ளவர்கள் மிஸஸ் வி. எஸ். நாயுடு, மிஸஸ் முனுசாமி, மிஸஸ் வி. எஸ். பிள்ளை, மிஸஸ் முனுசாமி முதலி.

* * *

மிஸ்டர் கேப்ரியில் இஸிக் என்னும் ஓர் வெள்ளைக்காரர் பீனிக்ஸ் பண்டவுனில் தான் இருக்குமிடத்தில் இந்தியர்கள் தங்கியிருக்க இடங் கொடுத்ததை முன்னிட்டு போலிசாரால் விசாரிக்கப்பட்டு விசாரணையின் பேரில் இவருக்கு இரண்டுமாதம் தண்டனை விதிக்கப்பட்டது. ஏற்கனவே போலிசார் இவர் இந்தியர்களுக்கு இவ்விதம் இடங்கொடுக்க கூடாதென்று தடுத்திருந்தும் இவர் இந்தியர்களின் பேரில் இரக்கமுடையவரானதால் இவ்விதம் செய்தார். மிஸ்டர் இஸிக் சைவமானதால் ஜெயிலில் இவருக்கு வேண்டிய மரக்கறி பதார்த்தங்கள் கிடைப்பது அரிதாயிருக்கும், ஆயினும், சர்க்கார் பாலிஸ் ரெஸிஸ்டர்கள் யாவரையும் விடுதலையாக்குவதாய் வாக்கு செய்திருக்கிறபடியால் இவர் கூடிய சீக்கிரம் விடுதலையாவார் என நம்புகிறோம்.

* * *

ஸர் வில் ஹூலெட் சொன்னபேச்சில் இந்தியர்கள் மேல் உடம்பாடு எழுதும்போது மூன்றுபவுன் தலைவரி பெண்சாதிகள்மேலும் குழந்தைகள்பேரிலும் போடவில்லையென்றும், ஆனால், இந்தமூன்று பவுன் தலைவரி ஏற்பட்டு விட்டால் இந்தியர்கள் அவர் உடம்பாடு தீர்ந்தவுடன் வெளியேற்றப்படுவார்கள் அல்லது சமானபூமி பயிர்செய் குடியானவர்களாவார்கள் என்று சொன்னார்.

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિ માં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકો ની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે.

ફીલ્ડઝ, ફેકટરીઝ અને વરકશોપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઇ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીશે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

ઇસ્લામ—આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે." કી. શી. ૧–૯

હારટ ઓફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીનાં તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨–૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીકસ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દઅલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીહતો. દરેકની કી. શી. ૧–૯

એ વીઝન ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી—લખનાર સીડની લો.

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફાઇવી મેયોએ અંગ્રેજી માં લખી છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧/૮.

રૂબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૨–૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧–૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેકટર અને લાઇફ એંડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી ચડી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમા અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનુ ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

બ્રહ્મ નોલેજ વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહૂમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો.

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર

સોંગ સીલેસટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદ્‌ગીતા નો તરજુમો.

શકુન્તલા કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, ગામા ઝનુંદ અવસ્તા, ફીરદૌસી વગેરે ના કનાં તરજુમા છે.

[illegible] રૂબાયત—સરમદ ના કુલ [illegible] રૂબાઇઓનો તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનુ જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઈરવીંગકૃત

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

એમ. કે. ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં ડા. પ્રાણજીવન જે. મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય કયું છે તે વીશે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ.ઓ. માં આ વીષય ઉપર લખેલાં પ્રકરણોનું પુસ્તક.

પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ રજો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીયત, મરડો વીગેરેનાં જે પ્રકરણો મી. ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલાં તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શરીર સંપતિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર: વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ્તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ ડોકે લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમા શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્‌ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે આ પુસ્તકમા મી. ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી ૧/૩.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઇ કોટવાલે સંક્ષેપમાં લખ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ—પહેલો, બીજો, અને ત્રીજો—આ ત્રણે ચોપડીમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતમાં મેળવેલ અનુભવની સ્વતંત્રે લખેલી બીના છે. કી. શી. ૧, પો ૧ પેની

જેલનાં ગાયન—આમાં સત્યાગ્રહ સંબંધના લખાયલા ઉરદુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સમુહ છે. કી. શી. ૧, પો. ૧ પેની.

અઠવાડીક પંચાગ.

ખ્રીસ્તી—તા ૧૧ ફેબ્રુવારીથી તા. ૧૭ ફેબ્રુવારી સુધી ઈ. સ ૧૯૧૪.
હીંદુ—માહ વદ ૧ થી માહ વદ ૭ સુધી સંવત ૧૯૭૦.
મોહમેદન—તા ૧૫ મી રબીઉલઅવલથી તા ૨૧ રબી૦ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.
પારસી—તા. ૩ થી તા. ૯ સુધ. ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. તા.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા૦ ક. મી.
બુધ	૧૧	વદ	૧	૧૫	૩	૫—૩૭	૬—૪૮
ગુરૂ	૧૨	,,	૨	૧૬	૪	૫—૩૮	૬—૪૭
શુક્ર	૧૩	,,	૩	૧૭	૫	૫—૩૮	૬—૪૬
શની	૧૪	,,	૪	૧૮	૬	૫—૩૯	૬—૪૬
રવી	૧૫	,,	૫	૧૯	૭	૫—૪૦	૬—૪૫
સોમ	૧૬	,,	૬	૨૦	૮	૫—૪૧	૬—૪૪
મંગળ	૧૭	,,	૭	૨૧	૯	૫—૪૧	૬—૪૩

જોહાનીસબર્ગ હીંદુ કમ્યુનીટી

૩૨૨ ૪ ૧૧ તા. ૧૨ નવેમ્બર ૧૯૧૩ થી તે તા. ૭ જાન્યુઆરી ૧૯૧૪ સુધીના અંકોમા ઉપરના મથાળા નીચે સ્વીકારાયા છે.

૧	૧૦	૦	મી. નારણ ભુલા ભાટપોર
૧	૧૦	૦	,, ત્રીકમ ભાણા, મેચી
૧	૧૦	૦	,, મકન પ્રતાપ હાટિર
૧	૧૦	૦	,, બારબર રામા વલ્લભ અને ભીખા કલ્યાણ ૧ ચાવલ
૨	૧૦	૦	,, ડાહ્યા મોતી દરજી ટીકીટ માટે
૦	૫	૦	,, મોરાર ડાહ્યા ડાબેલ
૦	૫	૦	,, હરી પરાગ અણગામ
૦	૫	૦	,, રામા વલ્લભ વાણુંદ
૦	૫	૦	,, ભીખા કલ્યાણ
૦	૫	૦	,, પરશુ પેમા
૩	૦	૦	,, લગુભાઇ કલ્યાણ રૂટી પોરટ
૦	૧૫	૦	,, લાલા જીવા બોદાલી
૦	૫	૦	,, રતન મકન ભગવીના
૧૩	૧૦	૦	સુથાર કોમ તરફથી. હસ્તે મકન દયાળ કસ્બાના લલ્લુ વલ્લભ એરૂના, કાળા નથ્થુ, વલ્લભ હીરા, લલ્લુ જોગી હંસજી વસન
૩૪૯	૯	૧	કુલ

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંત. દાદાભાઇ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઇ
મી. એમ એચ. નાઝર
મી. અમીરદીન ફોર્ઝદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી બાવાઝીર
મી ફોન્દાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. હોસ્કેન
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
દે. ભ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી જોસફ ડોક
રેવ. જે. જે. ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેઠ જતું કારકુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાન્સબર્ગમાં હીંદી કીતિસ્તંભ
કોડીડારપ લોકેશન
મી ગો.ખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બઝાર"
કીમતઃ—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની.
કવિ રવિંદ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર થયેલી છેલ્લી મજલીસ
મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી. અબ્દુલ્લા હાજી આદમ
મી. સી. કે. થંબી નાયડુ
મરહુમ મી આહમજી મીયાં ખાન
ટ્રાંસ્વાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૧૧ બાનુઓ
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૭ બાઇઓ
મી. બદરી
વીરલમનું શ્રી ગોપાલ લાલનું મંદીર
મીસીઝ શેખ મેહતાબ
રેવ. મી. એન્ડ્રુસ અને મી. પીઅરસન

સત્યાગ્રહ રેકર્ડ ફંડ

૮૧૧ ૧૦ ૧૧ પાછળનો.
૦ ૨ ૦ મી. જોગી હીર જોહાની બરસ ૧૭ મો હફતો.
૦ ૧૦ ૦ મી. પી. સતનાથન ડરબન
૮૧૨ ૨ ૧૧ કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૧ ફેબ્રુવારીના અરસામાં સ્ટી. મારકોઆંફમાં બંધ થશે.

તા. ૧૯ ફેબ્રુવારીના અરસામાં સ્ટી. પદ્‌મા મા બંધ થશે

તા. ૨૩ ફેબ્રુવારીના અરસામાં સ્ટી. અમબેલોસીમાં બંધ થશે.

તા, ૩જી ફેબ્રુવારીએ કોલે બે.થી અહીં આવવા સ્ટી ગુજરાત ઉપડી છે.

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓ.રેંજીયામાં—

વારષિક	૧૪		૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

નવાં આવેલાં પુસ્તકો

ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪		—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬		૧
ગુજરાતી ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી બલસારે કૃત	૧૦	૦	૧	૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ	૫	૩	૧	૦
ભાગવત મોટું ૯૫૯ પાનાનું અને લગભગ ૪ી. ઓના કદનું ...	૪	૦	૧	૭
વનરાજ ચાવડો......	૨	૯		૪
કવિતકમાળા બોધવચન	૧	૬		૩
જુનું નર્મ ગદ્ય......	૩	૬		૬
એક ત્રણ ગાળી વારતાનો તરજુમો	૧	૩		૨

છાપી પ્રગટ કરનાર ઓલ્બરટ એચ. વેસ્ટ અને નગનલાલ કે. ગાંધી., કે. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Supplement to INDIAN OPINION,
18th February, 1914.

Sir Benjamin Robertson and Staff

Photo by] [*B. Gabriel.*

Mr. Slater, Private Secretary. Rai Saheb Sircar. Sir Benjamin Robertson.

મી. સ્લેટર રાઇ સાહેબ સરકાર સર બેંજામીન રોબરટસન

Printed and Published by Albert H. West
and Maganlal K. Gandhi

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 7—Vol. XII. WEDNESDAY FEBRUARY 18TH, 1914. *Registered at the G.P.O. as a Newspaper* PRICE THREEPENCE

THE INDIAN NATIONAL CONGRESS

THE 28th Indian National Congress, which sat, under the presidency of the Hon. Nawab Syed Mahomed, of Madras, on the 26th December, placed the South African Indian question, by reason of its paramount importance, in the forefront of its proceedings. From the reports that have now come to hand, it is clear that the Congress realised the seriousness of the situation as it has never before been realised by that national body. We publish hereunder that part of the proceedings of special interest to the South African Indian public. The Presidential address contains the following references to the Indian problem in this country:—

The foremost question that is just now agitating the public mind in this country is the question of our brethren in South Africa. The tale of woe that has been reaching us from there, since the Boer country became part of the British Empire, is really heart-rending and that the responsible British statesmen should have been so far unable to do anything by way of attempting a settlement fills us with profound sorrow, almost with despair . . . . .

The war with the Transvaal was undertaken mainly, if not solely, on the ground of ill-treatment accorded to the British Indian subjects and it is to be greatly deplored that their position should have become much worse after the incorporation of the country into the world-renowned British Empire than it was ever before. May I ask in your name that, when the object with which that costly war was undertaken is not gained, where is the justification for it? . . . .

We cannot be too thankful to Lord Ampthill who has taken up our cause in South Africa so right earnest. His sympathy for the people of this country which he uniformly manifested during his term of Governorship in Madras has endeared him to all of us. And as a very large number of immigrants go from the Southern Presidency it is but fitting that his Lordship should raise his voice in defence of the rights of those whom he had governed with sympathy and benevolence. Lord Ampthill referring to the speech of Lord Lansdowne aptly observes: "Those were far-sighted and prophetic words, for at that time India was quite unconscious of the indignity, and it is only after the lapse of a decade that we have seen the effect produced in India." .

But what could our sympathy and indignation do in this situation? We can send, as indeed we are already sending so liberally, pecuniary relief to the oppressed, but we cannot restrain the hand that oppresses. It is for the Imperial Government to step in and alter the course of things in favour of our brethren. We have had any amount of expressions of sympathy and encouragement [illegible] but no prospect of action is yet within our sight. [illegible] spectacle of a world-wide Empire embracing about 300 millions of people as its subjects being powerless before an irresponsible Colony is not only [illegible] the [illegible]

the Indian mind. The position is now vastly worse than before, not merely from the point of view of the increasing disabilities and the intensity of suffering, but from the point of view of their moral effect. In the days of the Boer Government the Indian settlers had the feeling that their wrongs were due to an unjust and unsympathetic foreign State which only needed to be brought to the notice of their own Government to be remedied. But to-day they find the Imperial Government standing by while blow after blow is deliberately aimed at them with terrible precision and effect. This indifference has aggravated the situation and has roused bitter feelings between two countries of the Empire and is certainly derogatory to the high character of British statesmanship. Not only that, it leads one to think that this indifference in effect encourages the South African Union in the belief that their mistaken policy has the support of the Government at Home. . .

It has been suggested in some quarters that a friendly conference of the representatives of India, England and South Africa might be held in London in order to discuss the situation and arrive at a satisfactory solution of this problem. But I have no faith in such a conference. I believe the time has come when we have to ignore the South African Union and look up to the British Government and appeal to them for intercession on our behalf. I have more faith, I confess, in retaliatory measures such as the placing of an embargo on the importation of coal from Natal into this country, and the closing of the doors of competition for the Civil Service against the South African Whites. It seems to me that these are the only weapons at present available and the Government of India should lose no time in making use of them. I am aware that these measures have the disadvantage of being merely irritating without being directly effective or inflicting any real disability on the Colonies. But their moral effect would, I am convinced, be very great on our people and will not be altogether lost on the Union Government.

At a time when the Indian sky was overcast with the darkest clouds of anxiety and grief for the sufferings of our countrymen in South Africa, H. E. the Viceroy made a pronouncement at Madras which has given immense satisfaction to the people of this country . We are extremely grateful to our popular Viceroy who has gauged the feeling in the right manner and has given expression to his own sympathy with the sufferers who are engaged in the present struggle . . .

What has now been done by the Union Government shows how little regard they have for the feelings of Indians and of those who stand by them in this matter. A domestic court of enquiry composed purely of South African settlers has been constituted to enquire into Indian grievances. I do not wish to say anything against the gentlemen who compose this tribunal. They are no doubt estimable men, but they do not and cannot understand our point of view; they are bred

up to traditions which lead them to think that we have no rights and consequently can have no grievances. It is impossible to understand how the Home Government can have consented to the appointment of such a committee. Mr Harcourt spoke of gentle persuasion. If this is all that can be achieved by such a procedure, it is time that other measures are adopted. I believe I am voicing your sentiments when I say that this committee inspires the people of this country with no hope and its conclusions will leave the situation unchanged. We trust that the British Cabinet will realise that the situation is becoming graver every day.

South African Indian Resolution

The first important resolution was that on the South African Indian question. As was only to be expected it was moved by Mr. Govindraghava Iyer of Madras, who said that the resolution related to what might be called the question of the day and without referring to the conditions of Indians in South Africa the speaker turned to the question of principle. Those who did not sympathise with them urged that the Imperial Government could not interfere with the self-governing Colonies. It was no argument at all. Indians were striving to get self-Government within the Empire. Indians were only questioning the action of the Colonies in respect of not allowing Indians to live there as citizens. After refuting the other arguments of those who were not sympathetic with them the speaker referred to the six points mentioned in the statement made by Mr. Gokhale. They wanted that the racial bar should be removed. South African Indians should have the right to enter Cape Colony, the right of a domicile should be restored, the three-pound tax abolished, Indian marriages should be recognised in South Africa and South African laws should be sympathetically administered. After explaining in detail the above six points he concluded by saying that there was yet hope for they were fortunate in having a sympathetic Viceroy in Lord Hardinge. His Excellency as a responsible administrator considered it his duty to dissociate himself from the policy of the Union Government. It had been said in some quarters that it was mere diplomacy on his part only to please the Indians. The speaker however thought that in it lay a principle which was higher than diplomacy. For the courageous and statesmanlike declarations of the Viceroy they, the Congress and the whole of India were grateful to His Excellency.

Lala Lajpatrai (Punjab) in an eloquent Urdu speech seconded the South African resolution. He said that they were only demanding citizenship of the Empire. The question was whether they were entitled to it or not and if they were not he would call upon those who had assumed the guardianship of India to be true to this guardianship and trust, otherwise Indians would charge them with criminal breach of trust before a tribunal before which they all had to stand one day. The only way in which that trust could be exercised was the way taken by Lord Hardinge. The Viceroy felt the weight of injustice and threw off the reserve and rose equal to the occasion as the responsible head of India. The speaker asked Indians to shield the Viceroy against the vituperations of his opponents. After briefly referring to the disabilities of Indians in South Africa, Lala Lajpatrai made a stirring appeal for funds.

Mr. J. Chaudhuri (Bengal) in supporting said they formed a component part of the Empire and the self-consciousness that pervaded the world, had also found place in their hearts and that being so, they were legitimately asking the same position which the Colonies got without effort. Indians had sacrificed their life-blood for the Empire and what had the Boers done yet? The Boers had been given the privilege of self-governing Colonies and Indians had been persistently denied citizenship. In conclusion he said their demand was justice and their firm determination was to get justice from the Imperial Government.

Mr. M. T. Kaderbhoy (Bombay) in supporting said so long as the idea remained with the white races that they were superior to Indians so long the trouble was bound to continue. They could get rid of it by bringing about a complete regeneration in India in social, physical and intellectual matters. To achieve this they all must combine and co-operate. The salvation of India lay in the true union of the people and their onward march of progress depended upon constitutional and constructive methods. In conclusion the speaker appealed to Hindus and Mahomedans to combine for the common good of the country.

Mr. Hafez a Sindhi Mahomedan, Lala Goverdhandas, of the Punjab, and Mr. Sahai, of Behar, supported the resolution. Before the resolution was adopted the President announced that he had got a message from Japan which said that the Indian community in that country had contributed five thousand five hundred rupees and that they desired the President to remit that amount to Mr. Gokhale to be sent to South Africa. The President further announced that funds in aid of South Africa Indians would be collected after the day's sitting was over.

The following is the text of the resolution:—

(a) That this Congress enters an emphatic protest against the provisions of the Immigration Act in that they violate the promises made by Ministers of the South African Union and respectfully urge the Crown to veto the Act and requests the Imperial and Indian Governments to adopt such measures as would ensure to Indians in South Africa just and honourable treatment.

(b) That this Congress expresses its abhorrence of the cruel treatment to which Indians were subjected in Natal in the recent strikes and entirely disapproves of the personel of the Committee appointed by the South African Union to enquire into the matter as two of its members are already known to be biased against Indians and as it does not include persons who command the confidence of Indians in South Africa and here the Congress renders its most respectful thanks to His Excellency the Viceroy for the statesmanlike pronouncement of policy of the Government of India on the South African question. The Congress requests the Imperial and Indian Governments to take steps needed to redress the grievances relating to the questions of the £3 tax, indentured labour, domicile, the educational test, the validity of Indian marriages and other questions bearing on the status of Indians in South Africa.

(c) That this Congress expresses its warm and grateful appreciation of the heroic struggle carried on by Mr. Gandhi and his co-workers and calls upon the people of this country of all classes and creeds to continue to supply them with funds.

Canadian Indians

Sardar Nand Singh Sihra moved the resolution protesting against the prohibition of Indian emigration resulting from the Continuous Journey Clause, into Canada and urging upon the Imperial Government the necessity of securing the repeal of that regulation. The speaker said that instead of bringing glad tidings, Christmas week had brought deplorable tales from Canada and other Colonies. In this matter the Sikhs were feeling that injustice had been done to India, that the treatment accorded to Indians by Colonists was unjust and cruel. After citing instances of troubles to which Indians were subjected in Canada the speaker prayed the intervention of the Government of India.

Babu Krishna Kumar Mittar (Bengal) in seconding said the world was God's, and all men had right of free access to all parts of the world. This elementary principle had been forgotten by many races and countries and this was the root cause of troubles of Indians in colonies. That insincere and cowardly law of Continuous journey regulation was passed because Indians were sober, industrious and frugal.

Mahomedan Sympathy

Mr Ayub Khan, a prominent leader of the Mahomedan community, supported the resolution in a forcible speech. He appealed to the people to contribute to South African and Canadian funds.

Pundit Kambhuj Dutt also supported the resolution which was carried.

Indentured Labour

A resolution was passed urging the total prohibition of recruitment of labour under indenture, either for work in India or elsewhere.

A resolution was also passed authorising the All India Congress Committee to arrange for a deputation to England, to represent, amongst other matters, the Indian view on the South African Indian question.

From the Editor's Chair

A LICENSING CASE

Mr. Ramcharan is a storekeeper, according to a report received by us, of nearly fifteen years' standing in Glendale. He desired to sell his business and applied for a transfer of his licence to the proposed purchaser. The Indian storekeepers thereupon opposed the transfer, contending that Mr. Ramcharan, being an indifferent business man and the new comer being a clever one, he would interfere with their trade. This plea the Licensing Officer accepted and rejected Mr. Ramcharan's application. It was discreditable to the Indians who opposed the transfer but we could understand the action of men whose moral faculty is blunted by selfishness. But the action of the Licensing Officer, in listening to the opposition, was disgraceful. Mr. Ramcharan, thus disappointed, employed an assistant. Upon his application for a renewal, the selfish Indians above referred to opposed the renewal on the ground that the assistant was, in reality, a partner, and that he, being a capable man, the effect of the renewal would be the same as they had feared when the transfer was proposed. The Licensing Officer disbelieved the allegation of secret partnership but found out a new ground for refusal. It was to the effect that the books were not kept in a proper manner. We are informed that they were kept exactly as on previous occasions. We refrain from further comment upon these proceedings which appear, so far, to savour of persecution. Mr. Ramcharan has, we are glad to hear, appealed. We shall await the Supreme Court's decision with some anxiety.

HOME TO ROOST

Seven years ago it was that Mr. W. Wybergh, from his seat in the late Transvaal House of Assembly, in the course of the debate on the Immigrants Restriction Bill, conferring upon the Government the powers of deportation of undesirables that were lacking in the then operative Peace Preservation Ordinance, delivered himself of the pious opinion that "the clause was one of the most necessary parts of a very necessary law, and the Government should be careful to adhere to it. There was a certain class of person whom fine or imprisonment immediately made martyrs of." He proceeded to adduce "the present case of Indians in this country being incited to resist the law." This clause, he thought, would give them the means for dealing with such persons. We well remember the moral castigation delivered for his behoof by the doughty Mr. Hosken. And now, seven years later, Mr. Wybergh, labour leader, finds that these tremendous and reactionary powers have been invoked by the Union Government, who have been "very careful" to adhere to them, against a number of his colleagues, without trial or the opportunity of seeking the protection that the law yet affords in normal circumstances. We remember when Indian passive resisters were similarly illegally spirited out of South Africa, and deported to India—where some of them had never been in their lives, without a penny in their pockets, and leaving their families totally unprovided for—unlike these recent deportees, who were provided with first-class passages, pocket money, and we understand, like provision for their dependents—but we do not recollect that Mr. Wybergh, who had evidently anticipated some such possibility, then offered any suitable protest. At the time that he made his historic appeal to the Government—with so much success, it would appear—we wrote, prophetically: "Little does Mr. Wybergh know how arbitrary powers undertaken to repress a certain class of people recoil on those who are not even dreamt of." If, as we then hoped, he repented of his indiscretion at leisure, how much more sincerely must he have done so last week upon hearing how t[illegible] Mr. Chaplin—with whose remarks on this subject, with all respect, we beg to differ entirely—turned the tables upon Mr. Wybergh's colleagues and himself. There is an ancient saying that "the mills of God grind slowly but they grind exceeding small." In so short a time as seven years, however, Mr. Wybergh's chickens have come home to roost. We venture to offer this tragic instance to illustrate a profound truth and to warn Indians, in their turn, against the folly, the short-sighted immorality, of doing others an injury to gain a present advantage. The law of cause and effect prevails for ever. As we sow, so shall we reap.

WOMEN VOTERS

It is rather surprising that the various European Women's Associations in Natal have not strongly protested against the action taken by the Natal Provincial Council, endorsed by the Natal Municipal Association in refusing to grant the Municipal franchise to women, on the plea that by so doing it might include a few Indian widows. This Municipal franchise Indian men already possess but one so seldom hears anything about it that it really seems almost a dead letter; yet, because of the fear that a few Indian women might begin to think about exercising the right to vote, supposing they possessed it, the whole of the women of Natal are to be still kept in the background. The pretext for refusal seems very flimsy, and somewhat in the nature of an insult, but, if the women of Natal do not mind, and accept it without a protest, certainly the time for them to work for, and on, municipal bodies, is a long way ahead.

A Correction

The Protector of Indian Immigrants points out some mistakes in the paragraph of his evidence published in our last issue dealing with comparisons, and gives the following corrected statement:—

		Number returned to India	Per cent
Introduced from 1874 to 1896	34,604	4,813	13.90
Introduced under Act 17/1895	54,052	12,230	22.62
Still under Indenture and entitled to return	22,326		31.30
			65.92

The Associated Press of India is informed that in writing to the Natal Government in 1894 concerning the measures designed to secure the re[illegible]tion of indentured labourers from Natal, the Government of India had directly suggested the imposition of a £3 tax on those who refused to return to India.

Johannesburg Indian School

A visit was made to the Government Indian School, Johannesburg, on the 9th instant, Mr. W W Pearson, accompanied by Mr H. Kallenbach and Mr Cachalia, calling to see the school recently granted by the Government. The excellent spirit of the Principal of the School and his staff made a great impression on the visitors. As they passed through the school whilst the ordinary routine work was in progress, they expressed themselves much pleased at the thoroughness of the work and the enthusiasm prevailing both amongst teachers and scholars The physical exercises pleased Mr Pearson so much that he handed the principal a substantial donation towards the purchase of clubs, etc. Mr Pearson, who has had large experience in educational matters, being an M.A. and B. Sc of Oxford, and late Professor of Botany and English at L.M S. College, Calcutta, told the boys that he had seen a very large number of schools in India, but the smartness of the boys of this school in physical drill beat them all. This was the first visit of Mr Kallenbach to the school, and he expressed to the Secretary of the School Committee that he thought the school was the best thing that had been done for the Indians, and advised that the work be persevered with, the proposed new building erected, and the work thoroughly established. Mr. Pearson expressed his regret that the school was not supported by all classes of Indians owing to the fact that Tamil was not taught in the school. He hoped, however, that the offer recently made by the Government to supply a Tamil teacher, if an attendance of 60 Tamil boys were guaranteed, would be accepted.

Mr. Andrews' Farewell to Natal

The following letter was addressed by the Rev. C. F. Andrews to the *Natal Mercury* —

On the eve of my departure from Natal, may I encroach upon your columns to express the gratitude I feel for the kindness which my fellow-countrymen have shown me since I landed at Durban on January 1st. In spite of a very natural misunderstanding which arose, owing to my adopting an Indian custom of reverence and respect for Mr Gandhi when I greeted him on the wharf, I have not felt (except, occasionally) that hostility which I had feared while on the other hand, I have been met by the sincerest expressions of goodwill from those who were ready to believe that I had one object in view the object of peace.

Fortunately, that peace (at least in the form of a truce) has now been reached, and I would like to say that the correspondence which was published between Mr. Smuts and Mr Gandhi is really (as all such correspondence must be) a very poor and inadequate symbol of the actual change of spirit which has taken place. It is on the general improvement of the latter that I base any hopes I have of a settlement —not on the formal terms of an official correspondence If bitter and provocative words can be avoided on both sides, there is now, I trust, a reasonable chance that the painful troubles which so disturbed and distressed the whole Colony a short while ago will not re-appear. With the present condition of unsettlement throughout South Africa, the removal of one source of danger by an honourable and generous settlement of long-standing grievances is surely an object for which all alike may strive.

I carefully refrained while in Natal from offering any public opinion on the Indian grievances themselves, for I understand, even more clearly than when I landed a month ago, the great complexity of the Natal situation, especially I feel the difficulty of the native question and its vital importance. And if I am tempted to write anything at all, when I return, concerning what I have seen, I shall make it quite clear that I write as a theorist and student of history, not as a man of affairs. I have already expressed in England and India, through Reuter, how deeply I have been touched by the kindly hospitality of Natal I shall try to say this more personally, both in England and in India, on my return journey.

I may perhaps be allowed to write briefly on two points with regard to which I may claim to be heard on account of my long Indian experience. I trust that what I have to say will be read with care, as it may help to make things clear.

The first point is the impossibility of Indians going back as a community on a solemn oath once taken. From an intimate knowledge of Indian sentiment, I can assure the Europeans in Natal that the present attitude towards the Commission is not one of contumacy, much less one of fear; it is simply a question of religious honour. The Indians are the most religious people in the world; to me it would be inconceivable that they could play fast and loose as a community with a religious vow once taken. As sensible, practical men, of another religion and another race, we should not argue the point or impute wrong motives, but honour their tenacity of conscience, and meet it as far as possible. I am glad to see that this is, on the whole, what Mr. Smuts has done.

The second point is concerning what was understood in India about the £3 tax. Mr. Gokhale has been for many years my close personal friend. I have talked this whole question many times over with him. I saw with my own eyes all that happened on his return in 1912. I can, therefore, speak with authority. Mr Gokhale fully and wholly believed that a mutual settlement had been reached On the Indian side, he considered that he had made great momentous concessions He agreed not to ask in South Africa for the political franchise for British Indians, and also not to ask for free immigration. These two things had been a part of his own political creed in the past. After what he saw in South Africa he deliberately abandoned them, and he asked in return for the abolition of the tax. He regarded the pledge as a pledge of honour on both sides, all the more binding because not given in writing. How faithfully Mr. Gokhale has kept his own word in this matter I myself can bear full witness. He had to face a storm of opposition at first because of the points he conceded, and he faced it. He was called a traitor for giving up political franchise; but he stood firm to his promise. He never once went back on his pledged word to the Union Government, and by his own intense sincerity he has won the majority of thinking Indians round to his own opinions. The National Congress, it is true, has passed an academic resolution contrary to his wishes; Sir M. Bhownagree and Sir P Metha still remain conservative and reactionary. But on these two points of the franchise and immigration in Natal the bulk of educated Indians have been converted to sound and reasonable opinions by Mr. Gokhale alone.

I would not appeal to my fellow-countrymen in Natal by the argument of expediency, and urge that such a growth of sound and reasonable opinion in India should not be flouted and driven back again to its old intractable position. I would rather appeal to honour and fair play. Indians still trust the Englishman to be true to his word. It is worse than the loss of a kingdom when that word comes to be doubted. It appears to me, therefore, quite apart from the questionable advantage of the tax itself, that the direct honour of the Union Government and of Natal should be considered. At least, when Mr. Gokhale has done so much, and incurred such odium, on account of his own part of the implied agreement, we on our part should do our best to meet his attitude as generously as we can.

In conclusion, may I thank through your columns those who have so kindly expresed sympathy with me

on the sudden death of my mother, whom I hoped to have seen in England on my way back to India. I trust that, through all the suffering that has occurred, in which I may now claim a part, a settlement will be reached honourable to Europeans and Indians alike.

All-India Moslem League

At the session of the All-India Moslem League, at Agra, on December 29-30, the South African Indian question was again in the forefront of the discussions. Speaking on the subject in his Presidential Address, the Hon. Sir Ebrahim Rahimtoola said:—

The feeling of indignation and horror which has spread throughout this country in regard to the treatment meted out to our fellow countrymen and women in South Africa has led to the use of language which under the circumstances could hardly be controlled. But in the face of the grave provocation to Indian feelings and Indian sentiments I cannot help expressing my sense of deep gratification at the masterly pronouncement which H. E. the Viceroy made in Madras. I know that the expression of the sincere feeling of sympathy with the people of this country has laid him open to severe criticism in some quarters. It is a curious anomaly that these very critics, who never forget to preach to us Indians the doctrine of submitting to the views of the man on the spot, who never fail to resent interpellations and criticism in the House of Commons on the plea that men on the spot must be considered to understand the position best, that strictures levelled in England against Indian Officials should be treated with contempt as unknowing and ignorant, are the very persons who have come forward to condemn the views and the suggestions of the man on the spot occupying the highest executive position in this Continent. How far-reaching the effect for good which Lord Hardinge's speech at Madras has been instrumental in bringing about can only be known to the people in India. Lord Hardinge, whose great merit is to keep himself in close touch with the people of this land, who manages to secure first-hand information of the extent of the feeling of indignation and horror that had permeated this country, has done by this pronouncement the greatest service to the Crown of England. Well, gentlemen, in spite of this criticism the Boer Government has been obliged to announce the appointment of a commission of enquiry. You all know the constitution of this Commission and the South African Indian opinion of the men chosen to sit upon it. Our demand was that the commission should be so constituted as to ensure not only that the men chosen in South Africa should be such as would command the confidence of the people but that the representatives of this country should find seats upon it. This has not been complied with and although the suggestion for such representation has been supported both by the official and non-official opinion in India, it has been ignored. Is it any wonder that the Indians feel under the circumstances that the enquiry will prove a white washing one and that the sore will remain unhealed?

But the question that is facing us to-day is not merely the treatment that our fellow-countrymen are receiving at the hands of the South African Government. It cannot be narrowed down to the present residents in the South African Union. That question is undoubtedly emergent and requires to be dealt with forthwith, but the wider question can no longer be postponed but must now be faced and that question is "What is the position of the people of India in the British Empire." Australia is practically barred against us. Canada is contemplating legislation to prohibit Asiatic immigration. The attitude of South Africa is patent to you. The time is be[illegible] we are to [illegible] subjects of His Imperial Majesty the King, occupying identically the same position as the other subjects of His Majesty, or are we so in theory only?

Retaliation is a bad word but it has been freely used in this connection and I do not think any one would venture to assert that the use of the word is uncalled-for. Our esteemed citizen the Hon'ble Mr Gokhale, who has made the cause of the Indians in South Africa his own, considers that retaliation should be applied in the direction of a prohibition to all the South Africans from any employment under the Government of India and the restriction against the purchase of South African coal by the railways in India. I am afraid that retaliatory measures confined to these two things would hardly be successful in attaining the object we have at heart in enforcing the recognition of our rights of British citizenship by the Colonies of Great Britain. We will have to consider and devise means which while being perfectly constitutional, may prove really effective. The intellectual capacity of the Indians is not so meagre as to despair of finding such an effective remedy, but the time for such measures has yet to come. We have thankfully to remember that the Indian Officials are supporting our cause and that many Englishmen in South Africa appear to be in our favour. A majority of the powerful English press is sufficiently outspoken. We have therefore to wait for the final result of the present contretemps before concerting and pressing effective measures in this behalf. There is no Indian who does not regret the necessity of being obliged to start a war of retaliation against component parts of the mighty British Empire, but the fault entirely lies with the British Cabinet. If the British Cabinet is absolutely powerless to secure the rights of British citizenship to the Indian subjects of the Crown, the whole responsibility of the consequences which such a policy will lead to, will be on their heads. I need hardly tell them that the result of such a course from the Imperial standpoint will be deplorable.

This leads me to ask a question which under existing conditions is of paramount importance. I should like to know who were the victors in the Boer War? Whether England came out victorious and succeeded in conquering the Boer republic or whether it was the Boers who successfully defeated Great Britain. If Great Britain was in reality the victorious party, it should not be powerless to enforce its wishes upon the Boers. But from recent pronouncements it seems obvious that the British Cabinet is in reality absolutely helpless in the matter. The plea put forward is that in self governing Colonies, the British Government can merely use persuasion and nothing else. If this argument is carried to its logical conclusion, it means that any legislation affecting the people in South Africa by the Union Parliament shall be accepted irrespective of how it affects the different sections of the population.

We are told that it is an economic question which is at the root of the trouble. The Indians are thrifty, they can live more cheaply than the white settlers and they can successfully compete with them in trade and commerce. The doctrine of the survival of the fittest does not presumably apply to South Africa. When the Indians demand legislative and executive measures for the protection of India's economic and industrial interests, the same school which is preaching economic considerations, in British Colonies trot out the principle of the survival of the fittest. They want to have it both ways. May I tell them such a policy can lead to no good?

The South African Resolution

The second resolution on the programme dealt with the South African Indian trouble. It was moved by Nawab Gulzar Ali Khan, and expressed the indignation of Indians at the treatment of their countrymen in South Africa and tendered respectful thanks to Lord Hardinge for his pronouncement in Madras. The speaker, in the course of his speech, referred to the demand for the repeal of the £3 tax and the removal of other disabilities under which Indians were suffer-

ing. He said the personnel of the Commission appointed by the South African Government had given satisfaction to none in India, as it had not the confidence of Mr. Gandhi and his colleagues, who were immediately affected by it.

He eulogised the services rendered by Mr. Gokhale in this connection, a disinterested patriot whom all sections in India claimed as belonging to them. He said Indians in South Africa demanded nothing that was not due to them. Their other demand was that they should be recognised as subjects of His Majesty the King Emperor and not be treated as so many helots. If the British Government had taken up the matter seriously the affair would have been settled long ago. That public opinion in England could exercise adequate influence on the affairs of the Colonial Governments was evident from the fact that, after the storm of indignation raised in India and England, the Union Government lost no time in appointing a Commission. He appealed to all sections to demand justice until justice was done. The speaker, in conclusion, expressed the obligation of all India to Lord Hardinge for his most generous pronouncement in Madras and thanked him for deputing Sir Benjamin Robertson in laying the Indian side of the case before the Commission.

Mr. Abdur Raof of Allahabad, in supporting the resolution, delivered a most feeling speech which moved the audience. He detailed the grievances of the Indians in South Africa and said that the time had come when the promises which were made by the rulers, that Indians would be treated as British subjects and that no difference would be made on account of race, religion or colour, should be fulfilled.

Mr. Abdul Wahid, Secretary, Moslem Association, Bareilly, said he had been commissioned by Nawab Vikarumulk to support the resolution on his behalf. The Nawab was too old to attend the League. The resolution was then duly passed.

Union Parliament

HOUSE OF ASSEMBLY,
February 10.

Whipping of Indian Lads

Mr. Meyler (Wecnen) asked the Minister of Justice: (1) If it had been brought to his notice that on November 7th R. D. Lyle, Acting Assistant Magistrate at Newcastle, sentenced two indentured Indians to seven strokes for refusing or neglecting their stipulated work, which sentence was afterwards quashed as illegal by the Supreme Court of Natal. (2) What steps had been taken to deal with the official who imposed this illegal sentence.

The Minister replied: (1) He had had the matter enquired into, and found that on the date mentioned the Acting Assistant Magistrate sentenced two Indian boys of 12 and 11 years to whipping of seven strokes for contravening Section 3 of Ordinance 2 of 1850, Natal. The sentence was imposed in their own interests to avoid imprisonment with hardened old offenders. The Magistrate acted under Section 25 of Act 22 of 1896, and Act 23 of 1909, Natal, which allowed of such punishment, but the Supreme Court held, on appeal, that the Act of 1909 did not operate, because the Natal Ordinance, No. 2 of 1850, did not provide for an alternative punishment to a fine. (2) It was not proposed to take any steps against the Acting Assistant Magistrate.

In the debate on the Indemnity and Deportations Bill, Mr. Drummond Chaplin said he was not going into the state of affairs which existed before the war, but this was not the first time that this question of deportation had been discussed in a South African Parliament. "It was discussed in the Transvaal, when the Immigration Bill was before that House." That Bill contained a fairly stringent clause, authorising deportation in certain circumstances, and he remembered a case for deportation was put very forcibly by a certain member who said the experience of other countries had shown that there were several classes of people whom it was impossible to deal with by fine or imprisonment, and that there were certain classes of people who, if fined or imprisoned, would be made martyrs of, and the danger it was specially desired to prevent would be encouraged.

Mr. Merriman (Victoria West): "What freeborn citizen was it who said that?"

Mr. Drummond Chaplin: "Mr. Wybergh." (Laughter.)

Indian Women's Sabha.

The inaugural meeting of the Indian Women's Sabha was held at 9 Victoria Street, Durban, on the 7th inst. The chair was occupied by Mrs. Polak, and a number of Hindu ladies were present. The line of work was ably put forward by various speakers, it being unanimously decided that the basis of the Society's work should be the study of the Hindu religion and Social Progress. The election of officers for the ensuing year then took place as follows:—Patrons: Mrs. M. K. Gandhi and Mrs. H. S. L. Polak; President: Mrs. A. M. Pather; Vice-President: Mrs. A. Pillay; Hon. Secretary: Mrs. T. C. Moodley; Treasurer: Mrs. R. K. Naidoo; Committee: Mrs. V. N. Pather, Mrs. R. Bhugwan, Mrs. A. N. Padayachy, Mrs. P. G. Naicker, Mrs. Moonsamy Pillay, Mrs. Manickum Pather, Mrs. Ranga Pather and Mrs. G. Pather.

Mr. Pearson at Newcastle.

The Rev. Mr. Andrews and Mr. Pearson were due at Newcastle on the 3rd instant, and the local Passive Resistance Committee organised a reception in their honour. Some 150 of the residents assembled at the station to meet the guests, and there were also gathered here the children of St. Oswald's School under their head master, Mr. Emmanuel. On the arrival of the train it was found that Mr. Andrews, having learnt that the Commission was about to conclude its sittings and being, moreover, unwell, had felt that he should proceed directly to Capetown.

Mr. Pearson and Mr. Kallenbach, who had accompanied him from Durban, were escorted to the place of reception, where were present, among many others, Messrs. Vawda, Joshie, Ballaram, and Dwarkasingh, Mrs. S. Ephraim and Mrs. D. Lazarus. Here the guests were garlanded in the time-honoured fashion.

Mr. R. D. Joshie, in welcoming the visitors, expressed his very high appreciation of the noble work undertaken by them. It was a work in which self-sacrifice was involved, and he asked those present to follow the good example laid before them.

Mr. D. Lazarus (Chairman) referred to the Rev. Mr. Andrews' illness, and expressed great sympathy on behalf of the Newcastle citizens, asking Mr. Pearson to convey the message to him. Both gentlemen had come on the invitation and they fully appreciated their noble action.

The visitors were each presented with a dhoti and a beautiful Indian shawl.

Mr. Kallenbach, in his speech, said that he had great pleasure in being once more in the midst of the citizens of Newcastle. He hoped the settlement that would be arrived at after the sitting of the Commission and during the sitting of Parliament would prove satisfactory. In conclusion, he referred to the generous help that he had received from both Europeans and Indians during the time the strike was in full swing at Newcastle.

Mr. Pearson, on behalf of Mr. Andrews, thanked the citizens for the message of sympathy sent him. Proceeding, he said he had all confidence that the settlement that would be arrived at would be of a satisfactory nature. The fight was one for self-respect, for which

they must fight to the bitter end. The action taken up by Christians, Hindoos, Mahomedans and Parsees in this struggle had revealed to India that the bond of unity out here was strong. By his experience, he had found that a good many had sacrificed their personal interests to the welfare of the public cause. As a result of this struggle he had come in contact with great personalities such as the Hon. Mr. Gokhale and Mr. Gandhi. This he reckoned to be the greatest privilege. He said that he would never forget the impression made upon him during his tour in Natal. In conclusion, he thanked the community for their kind presents.

Mr. A. M. Ephraim, Hon. Secretary, also spoke and the meeting terminated with cheers for Mr. Gandhi, Mr. Andrews, Mr. Pearson and Mr. Kallenbach.

The Release of the Prisoners.

From the published schedules we gather that sixty passive resistance prisoners were released from the Maritzburg Gaol, according to the understanding between General Smuts and Mr. Gandhi, ten from the Durban, thirty four from the Point, eight from the Newcastle, and eleven from the Port Elizabeth Gaol. All except the prisoners in the Durban and Point Gaols were released on the 10th instant. But the Superintendent of the Durban Gaols evidently considered it more fitting to keep his prisoners until 10 to the following morning. Mr. Gabriel Isaacs was not released until noon on the 13th instant. Altogether, one hundred and twenty four prisoners were so released.

Maritzburg Reception

At Maritzburg, the prisoners who included Mrs. V. S. Pillay, Mrs. R. Moonsamy, Miss V. Moonsamy, Mrs. Bramith, Mrs. Shivaprasad, Mrs. Kabuthar, Mrs. Peter Mooolighi Mudaliar and Mrs. Govindsamy Naidoo, were met at the gaol gates by a number of Indians and by Mr. P. K. Naidoo and were conducted to the hall of the Young Men's Hindu Association, where refreshments were offered them and speeches of welcome were subsequently delivered. The ladies and a number of the men proceeded, next morning, to Durban.

Durban Festivities

From early morning the premises of Mr. Parsee Rustomjee wore a festive appearance. A large number of people congregated there, and then went off in a body to the local Gaols to welcome the Passive Resisters. About ten o'clock shouts of great cheering were heard, and the ex-prisoners with their escort arrived at the reception place. They partook of refreshments and then scattered about in groups until nearly one o'clock, when another journey was made, to Durban Station, to greet and welcome the ex-prisoners from Maritzburg. The usual garlands were presented and then the ladies were driven to Field Street, those present following them in procession. Lunch was served, and the proceedings following lunch were opened by Mrs. Henry Polak who, in a brief speech, welcomed the guests. Speeches were also made by Imamsaheb A. K. Bawazeer, Mr. Parsee Rustomjee, Mrs. Polak (on behalf of the Hindu Women's Sabha), Mr. P. K. Naidoo (on behalf of the "Sisters from Gaol") and Mr. B. Lalbahadursing. Miss Moodley read an address on behalf of the Indian Women's Association.

A reception was given to the ladies on Thursday afternoon by the Durban Hindu Women's Sabha who also presented to the inmates who had been in gaol silver cups.

On Sunday, a reception was given to the ex-prisoners by the Tamil Mahajana Sabha at which they were generously entertained and speeches were delivered.

Mr. Gabriel Isaac who was convicted, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the authorities had been drawn to the omission.

Port Elizabeth

At Port Elizabeth the Passive Resisters received an enthusiastic welcome from the local Indians, a reception being arranged by the Mauritian and Colonial-born Hindu Benefit Society, at the Mauritian Hall.

Mr. Pillay, on behalf of the Society, congratulated the men on their bravery, and said that, in future, if any trouble should arise, the members would be at their disposal. After other members had spoken, Mr. Jamnadas Gandhi thanked the members for their kind hospitality. Mr. Desai, another ex-prisoner, also spoke.

The following resolution was passed:—"That this meeting of the Mauritian and Colonial-born Hindu Benefit Society hereby congratulates the released prisoners from the local gaol and admires their bravery for incurring imprisonment for the welfare of their fellow-countrymen, and further, this meeting pledges itself to be faithful to their leaders, Messrs. Gandhi, Kallenbach and Polak."

Indians and the Commission.

A meeting of the British Indians of Stanger and the surrounding district was held on the 8th instant. A Resolution was passed authorising the Chairman to cable to the Hon. Mr. Gokhale repudiating the action of the Natal Indian Congress in giving evidence before the Commission in the community's name, and supporting the provisional agreement arrived at between the Government and Mr. Gandhi.

The Gujarati Hindus of Stanger also held a meeting when a resolution in similar terms was adopted.

The following telegraphic communications were exchanged between the Secretary of the Indian Commission and Mr. D. Lazarus of Newcastle, on the 3rd instant: "From Secretary Indian Commission to D. Lazarus. S. B. Sooker giving evidence to-day stated Apannaidu, Khadoo Maharaj, Mahadoo, Loala, Vaiengie, Rajah, Kotiah, Sheik Mahomed, Barack, Badhee, Dalysingh, Mahomed Alley, Somiah, Sevagnien, Bainlal are prepared give evidence of acts of cruelty committed by Government officials and Sooker refers me to you for their addresses. Can you say if these men will give evidence and if so please furnish me with their addresses."

"From D. Lazarus to Secretary Indian Commission. Indian Community at recent large mass meeting held Newcastle declined give evidence not having confidence in Commission. Cannot speak for individuals."

The Ways of the Asiatic Office

The Pretoria Correspondent of the *Rand Daily Mail* writes to his paper, on the 10th instant, as follows:—

"The delays of the law and those concerned with it are such that minors may become of age and additional troubles arise in connection with the administration of the Asiatic Laws. Major Dixon, A.R.M., was in such a quandary to-day when Dr. Krause, Mr. Wagner and Mr. Roth made applications on behalf of five Indian youths whom Mr. Chamney, Chief Immigration Officer, had refused to register. The matter has been hanging on for over a year, with the result that some of the lads were over sixteen years.

Major Dixon pointed out that under the new Immigration Act his jurisdiction was confined to minors under sixteen years of age, and, as the boys were no longer minors, he had to rule that they did not come within his jurisdiction. He suggested that a test case be taken to the Supreme Court.

Mr. Wagner asked if the fact that his client was now over age would prejudice him.

Major Dixon said not, as the application had been [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Mr. Wagner [illegible] [illegible] [illegible] Mr. Chamney [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] of the application. His client was a poor boy.

Mr Chamney said he proposed to take no act on with regard to the boys at the moment as he thought it would be unfair if an attempt were made to force these people to the Supreme Court. If there were considerable delay in the matter, he would have to reconsider his position and probably take some action.

The solicitors said they would consult their clients as to further action."

News in Brief

We present with this issue a portrait supplement of Sir Benjamin Robertson and Staff, the photograph being specially taken for the purpose by Mr. Bryan Gabriel.

Mr Andrews desires to thank all those persons who sent him messages of congratulation upon his birthday He has been doing yeoman service to the cause in Capetown. Mr. Pearson returned to Durban on Friday.

Our readers will be glad to hear that a cablegram has been received from Mr. Devadhar, of the Servants of India Society, stating that Mr. Gokhale's health has much improved and that he is leaving for England on the 17th prox.

Mr. Pearson's stay in Johannesburg was marked by several social functions. On the 8th instant, the Tamil Benefit Society held a reception in his honour, at Mr. Morgan's Bioscope Hall in Vrededorp. There was a large attendance, among those present being some sixty ladies. The Society presented Mr. Pearson with a beautiful silver ink-stand. Mr. Pearson was also the recipient of a handsome pair of silver-backed brushes from the Transvaal Indian Women's Association, and a coin artistically mounted from the United Patidar Society.

The *Union Gazette* contains the following notice — "It is notified for general information that the western side of the Indian Compound, Ballengeich Collieries, situated in the District of Newcastle Natal, which was established as an out-station to the Newcastle Gaol by Government Notice No. 1753, dated November 12, 1913, has been disestablished.

Mr. Merriman in the course of a speech in the House of Assembly pointed out that Mr Smuts had, in the last six months, contrived, doubtless unintentionally, to deal the British Empire two of the heaviest blows in its history. His handling of the British Indian question was one of these blows struck at the Empire in a peculiarly vital and delicate spot the deportations as embarrassing the Liberal Government by inflaming the passion of the working masses was the other. "This," exclaimed Mr Merriman, "was unpatriotic conduct." And his reproachful tone evoked sympathetic murmur throughout the House says the Parliamentary correspondent of the *Natal Mercury*.

The Natal Municipal Association discussed the subject of the enfranchisement of women, regarding which motions had been moved by Mr Holmes and Mr. Hollander, Durban. The objection to the granting of the franchise was based on the ground that it would mean the enfranchisement of Indian widows one delegate remarking that the Indian would use his women folk for the purpose of increasing his electoral power. Ultimately a motion that the Association oppose the introduction of any measure having for its object the extension of the municipal franchise to women was carried.

Mr. A. O'Callum Scott, Liberal member for Bridgeton, we are informed by Reuter, was to have moved on Friday last in the House of Commons an amendment to the Address deploring the condition of the Indian subjects in South Africa. This, however, did not take place.

London, Feb. 12.—At question-time in the House of Commons to-day Mr. Lewis Harcourt (Secretary of State for the Colonies) explained to Mr. Wedgwood the circumstances which necessitated a number of Natal Indians being sent back to the mines to work instead of to prison, and said that the procedure appeared to be legal, but, fortunately, it was not normal. Reuter.

At the Supreme Court, before Mr. Justice Hathorn, in Chambers, on 3rd instant a decision of the Assistant Magistrate of Newcastle, Mr. R. D. Lyle, was reviewed, at the instance of Sooker, a free Indian. Mr. Crook appeared for the appellant, who was found guilty by the Magistrate of contravening By-law 48 of the Borough of Newcastle, by being abroad after 9 p.m. Mr Crook argued that the appellant was not a coloured person within the meaning of the by-law and of the Vagrancy Law. His Lordship set aside the conviction, with costs, on the ground advanced by Mr. Crook. The decision of Mr. Justice Hathorn is an important one, as far as the Indian community is concerned, exempting some of them from the operation of the Vagrancy Law in the respect mentioned.

Lieut-Colonel Bhola Nath, Hon. Treasurer, South African Indian Relief Fund, has sent to Mr. Gandhi a draft for £80 for the Passive Resistance Fund.

The United States House of Representatives recently brought forward an Immigration Bill and adopted an amendment excluding Asiatics and others. After a statement had been issued by President Wilson and further discussion had taken place, the amendment was dropped. The Bill now provides that all immigrants entering the United States shall undergo a literary test.

Mr. A. D. Pillay has sent us a report from which we take the following:—A well attended third meeting of of the Indian residents of New Germany, Seacow Valley and neighbourhood, convened by Mr. Anthony D. Pillay, was recently held at the New Germany Indian School, with Mr. E. Moonsamy Naicker in the chair. An Indian School Committee was formed as follows.—Mr C. M Naicker (Chairman), Mr R Pillay (Secretary), Mr. N. C. Pillay (Treasurer), Messrs. K Moodliar, M Chetty, Ajodha, C. Moodliar, Doolee, M. Gounder, C. P Reddy, L. Naidoo, Narian, and Padayachi as Committee. A petition addressed to the Education Department pointing out the necessity of a school for Indians, and asking for a grant in aid, was submitted to the meeting, and the convenor was authorised to forward the same to the Superintendent of Education, Province of Natal. Mr N. C. Pillay on behalf of the meeting proposed a vote of thanks to Messrs Anthony D Pillay for creating the school, B. Woodeeth for his ability in teaching the children, and C. M. Naicker for his generosity in granting his building free of rent for the purpose of school.

Miss A. A. Smith, writing from London on the 2nd instant to the *Amrita Bazaar Patrika*, Calcutta, says:—Perhaps it is a sign that "moderation" on the side of the Union Government is being recognised as essential, that the Attorney-General has refused to prosecute Mr. West. Those who have read the account in INDIAN OPINION of the sudden descent of the police on Phoenix, the stealthy arrest of Mr. West before the rest of the inhabitants had an inkling of it, the rough treatment meted out to him, and his account of the brutal way in which Indian prisoners were treated by irate European officials, will find it in their hearts to respect the Attorney-General for declining to continue so ridiculous and disgraceful a case. Will he go further, and see that inhumanity is not added to imprisonment where non-criminal Indians are concerned? To no prisoner should deliberate cruelty be added to a sentence, and the least the authorities can do is to make sure that the food given to Indian prisoners is fit for consumption without offending their susceptibilities. To be as rude as possible to inquirers seems to be the plan of the prison officials, while inside it appears that not only hunger-striking but forcible feeding take place.

Dr. Abdurahman (says Reuter's Capetown Correspondence) has announced that he will stand as a candidate for Woodstock in the forth-coming Provincial Council election.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

SIR BENJAMIN ROBERTSON'S EVIDENCE.

(Continued.)

That disposes of the £3 tax. What is the next question?—The next question to be taken up is the very difficult one in regard to Indian marriages. That has created a great deal of commotion in India. The situation, as you are aware, sir, has arisen from what is known as the Searle judgment, which has declared that a single wife, married according to a system which recognises polygamy, cannot be recognised by law. That is, there cannot be a monogamous union under a polygamous system. The Indians have asked for the redress of this disability. The Government of India are anxious that practical means should be found for the validation of de facto monogamous marriages amongst the Indian community in South Africa. I may state that in the case of Indians introduced into Natal under the various laws for indentured immigration, such provision already exists in the laws of the Colony, at any rate, in as far as Natal itself is concerned.

That, of course, would apply to the large majority of Indians in this country?—Yes, to the large majority of Indians. It is understood that no further provision is required in respect of these Indians introduced under the indenture system.

They are the lowest class?—Yes, they are the lowest class.

So on this point they are in a better position than the superior class?—Yes, they have got their own laws. The superior class who have come in by free immigration are left out in the cold, and it is in connection with them that the community have asked for some legislation to validate what they call de facto monogamous marriages. The position taken up on the question is set out in certain letters which I have here. The chief letter is Mr. Gandhi's letter to Mr. Gorges, in the published correspondence dated Sept. 22, 1913. I should like to read what he says (letter read): "The community regard it as of a vast practical importance that the legalisation of these marriages should take place." He goes on in this letter of September 22, to express what he means by the term 'monogamous marriage.' "The meaning the community place upon it is that a marriage is monogamous if a man is married to one woman, no matter under what religion, and no matter whether that religion in any circumstances sanctions polygamy or not." This is his statement of what he and the members of his community who are his followers ask for.

He wishes some legislation introduced to validate all marriages as long as there is only one wife?—Yes, as long as there is only one wife. That marriage has been held by the Courts of Law to be a polygamous marriage, and Mr. Gandhi asks that, although celebrated under a polygamous system, it should be transformed into a monogamous marriage.

Whether the people themselves wish it or not, because many of them may not, and if it is converted into a monogamous marriage it, of course, means they cannot marry another wife?—Yes.

It may be they prefer to remain as they are? That is a difficulty which I foresee.

How would it do if some declaration could be obtained from them [illegible] registration [illegible] declare that [illegible] the deceased [illegible] [illegible] to [illegible] only be the wife [illegible] [illegible] the future [illegible]

I think that is the solution which appears to be the only reasonable one.

Some overt act to show they accept the position that the marriage is no longer polygamous? Yes, I think some such system will be essential. I do not, of course, know the law here, but it seems to me that some such practical method will be absolutely necessary.

You would see no objection to that yourself?—I see none. It would practically come to this, that a law is passed requiring them to declare their marriage as monogamous. Take the case of future marriages. A law is passed which would lay down that when a marriage takes place according to Hindu or Mahomedan rites, if these people wish to come under the statutory law legalising the position of the wife, a system of registration must take place there and then. Those people who take advantage of this law will then abandon their personal law and come under the law of the country where they reside. I see no escape from that.

The greater difficulty is in regard to past marriages. With future marriages I do not think the difficulty will arise?—Yes, I do not see there need be much difficulty about the future. In regard to past marriages I have been thinking about the subject. My ideas may not be very clear, but I think it would probably be sufficient if people who are already married come before the Registrar and make a declaration that they are man and wife: "This is my only wife, and I have been married to her for so many years." Let them make a declaration which should be recorded and registered—that is, a declaration of the fact of the marriage. It is not a fresh marriage contract, because that would be objected to by the community. It is merely a declaration of the fact.

Or even if they asked for the registration of a marriage, it being understood that the fact of registration would convert it into a monogamous marriage? That is why I mean. They come forward and make a declaration, which is registered. The community would object to anything being done which would in any way resemble a fresh ceremony of marriage.

From Mr Gandhi's letter they wish any marriage in the past recognised as long as a man has only one wife, and made valid without any further act on their part? I understand so. I gather it is to be considered as valid until the contrary is proved. If a question of marriage arose in a Court of Law the burden of the proof would be on the person alleging the marriage.

Under the law registration is considered essential, and it is necessary marriages should be registered. They want these marriages recognised without any system of registration at all. Is there any registration in India? There is no registration in India.

No registration at all?—No, none at all.

And if a marriage is questioned witnesses have to be called to prove the marriage? Yes, to prove that the marriage took place.

Is that the only method of proof?—Yes, that is the only method of proof.

Then is there any religious ceremony? Yes, there is a religious ceremony in all these marriages. The religions of India are very varied, but there is a ceremony. There is always something which can be [illegible] ceremonial. Even [illegible] [illegible] is not [illegible] ceremony [illegible] recog[illegible]

They do not recognise their right to polygamy, and to marry another woman?—Yes, but it is not practised. It can be called a most exceptional case for a man to have more than one wife.

Amongst all classes?—Yes, all classes are enabled to have a second wife, but it is most exceptional.

Amongst the poorer class, it would be a very rare exception?—Yes, amongst the poorer class, a very rare exception.

I suppose for economic reasons?—Yes, for economic reasons. People who have risen in the world and become rich sometimes indulge in a second wife, but monogamy is practically the rule, though plural wives are permitted.

You say there is no form of registration there?—None whatever.

Supposing a man wants to get a divorce from his wife, how is that effected?—I cannot say that I am versed in the customs and manifold institutions of all the different castes and conditions of the people. The Mahomedan law of divorce is quite simple in theory, at any rate. The husband has to make three times the pronouncement of divorce and putting aside of his wife. As a matter of fact, it is a solemn declaration.

Before an official?—No, not before an official.

Before witnesses?—Yes, before witnesses, and I think practically in every case a great deal of what you may call subsidiary arrangement is necessary. The matter of divorce includes the question of dower, and a document is drawn up: it is a serious undertaking.

If there is no cause to be proved, he can divorce his wife if he wishes to?—Yes, he can divorce his wife, but as a matter of practical business there is a good deal of formality to be gone through.

What about other Indians, those who are not Mahomedans?—I do not know what the system of divorce is amongst them. I know that some of the lower castes have a very simple way of ending a marriage. In my part of the country, the breaking of a woman's bangles is one way of separation, and the woman is free and can re-marry. Of course, it varies amongst the different classes and conditions of people. The bangles are broken in the presence of her caste people. It is solemnly done, and not merely in a fit of temper, and she is then free.

And can either the husband or the wife bring about the divorce?—I think either of them could arrange a separation in that way, but the custom, of course, varies.

To recognise such marriages as valid is asking for a good deal?—I should consider so.

Of course, they would know that if their marriages are to be regarded as valid, all that comes to an end. A man cannot get rid of his wife simply by breaking her bangles, and cause must be shown?—Yes, what I have told you is only the custom of some of the lower castes in the part of the country where I live. I hold to the view that some statutory law of registration, by which people could come under the law if they wished to do so, would meet the case, and if they do not, then they must stay outside. If they do, then they abandon their custom, and come under the statutory law. Their wives are recognised as wives according to the law of South Africa. If they did not want to come under it they would have to stop out.

Do you think, if some system of that nature might be devised, it would meet the case?—I think it would meet the difficulty, and it seems to me to be the only practical way of meeting it.

Is there any other point in regard to marriages?—There is the past marriage, the difficulty about which I have already mentioned, whether that would be made valid by a declaration made before the special Registration Officer, and registered by him to enable the parties to come under the law. And then there is the question of the marriage celebrated in India, the bona-fide single marriage which has been contracted in India. A young man goes across from Durban to India, and marries a wife, and brings her back here, which may be a very common practice. He makes a valid marriage in India, and comes over here with a single wife, and there is validation of his marriage here.

Could it not be done in the same way?—Yes, that is what I say. By a declaration of the fact of his marriage he puts himself under the statutory law.

And if he does not wish to?—Then he does not.

That is the difficulty of a system of registration?—Yes, those who do not wish to come under the system keep their own law.

As regards marriages in the future in South Africa, the suggestion has been made in the correspondence that marriage officers should be appointed amongst the priests?—Yes.

I suppose there are persons who can be appointed?—I understand that there are persons who can be so appointed.

I know there are marriage officers appointed for the Mahomedans. There is provision made for that both in the Cape Colony and in Natal?—I am unaware of the Natal law. I have heard of the Cape law.

I do not know whether much use is made of it. I am told that they object to it?—Probably the Mahomedans would. I think myself that few of the Mahomedans would take advantage of the new provision of law which has been suggested, but it is a practical means of getting over the difficulty which has been raised.

Apparently the indentured Indians have no objection to entering into a civil marriage before a magistrate or the Protector of Indians. The Protector of Indians tells us that last year over 1,000 marriages were celebrated in that way?—Yes.

They did not insist upon a religious ceremony?—They are married first according to their own rites, of course, then they go before the Magistrate or the Protector. That would be exactly the same as would happen with the other classes we have been speaking of, but the priest would be the registering officer.

Of course, their own rites would be required?—Yes, they would follow their own rites. I think there is nothing further to be said, so far as I am concerned, about the validation of the monogamous marriage, which has been raised by the judgment of Mr. Justice Searle.

You say that has caused a great deal of feeling in India?—Yes, it has caused a great deal of feeling that their wives should be considered not their wives.

Do they not realise that they would be in the same position if they went to England?—I do not think they do. There are so many of them here that the matter has come home to them. It never has come home to them in regard to England.

Of course, not many of them settle in England?—No. Then a further question arises in connection with this marriage subject, and that is about the admission of wives under the new Immigrants Regulation Act. If we had a marriage law, such as has been proposed, it would be quite sufficient to leave the main definition as simply "the wife and child" of the Indian accepting the statutory law. That is, as regards Indians; I am speaking of the laws as affecting the Indian community.

Yes, this is the clause which reads, "Any person who is proved to the satisfaction of the Immigration Officer or the Board to be the wife or child of any person." If registration in this Colony is necessary, the time of entry would not be the time of registration?—Wives frequently go across to India and come back again. In the case of wives married

here in South Africa, and who go to India and come back again, they will be covered by the first part of the Section as it stands, if they have adopted the statutory law. Then there is the question of the new wife, who is coming from India, and who, of course, has not yet been registered under statutory law, and also the wife according to Indian law and custom of the man who has not adopted the statutory law.

Clearly this Sub-Section (g) would require to be amended?—That is so.

At present they are all prohibited?—Yes.

That clearly was not the intention of the Legislature?—Yes, that is so.

I think that is clear from the discussions in Parliament. The intention was to admit a single wife?—Yes, the intention was to admit a single wife. The question is whether we can get this into the law. There is the case of the new wife coming from India who has not been registered, or the wife of a man who has not adopted the statutory law, and there is the question mentioned in the correspondence of the admission of one or several plural wives. These three cases have to be provided for outside of the direct meaning to be given to the word "wife" in the first part of the section.

Take the case of the man with more than one wife. Would they be satisfied with the practice existing at present, which is, I understand, to admit only one of such wives?—I understand they have got to be satisfied.

Is any point made of that?—No, I understand that is accepted. Only one wife can be admitted, with her children. Say that wife A comes here, and brings her children, and goes back to India; then wife B might come in as being the sole wife in South Africa. I understand it to be quite clear that wife A is the only wife that is to be recognised.

There is no trouble about that?—I understand there is not. The arrangement is that one wife only is to be admitted, with her children, in future. But a further question has been raised in this correspondence between Mr. Gandhi and Mr. Gorges about the admission of plural wives of certain Indians who have long been resident in South Africa. I understand the point made is this, that some of these Indians when they arrived in this Colony had more than one wife. These wives have been accustomed for several years past to go to India and come back without being restricted in any way, and I believe the Indian community wish that the practice should be continued for the lifetime of those specified persons only residents of long standing who have been enjoying the right of going back to India and coming in again. For these people a special concession should be made. I am told there are not more than 40 of them, and they could be easily ascertained and a list made of them. If these people who have exercised this long-standing privilege, could have it extended merely by an administrative order, they would regard it as a graceful concession.

This is a point upon which it would have been very important to have had the evidence of Mr. Gandhi and others who could have given us some information?—Most important. I have only been able to go into this matter in the last three days. It is entirely new matter to me. There may be some witnesses later on who will be able to give information about this.

We may get some information from the Immigration Officer?—Yes, I merely put the matter forward as one of the points alluded to in the correspondence.

It is only in the case of those people that they wish plural wives to be mentioned?—Yes, only those. The number mentioned to me in the course of conversation was 40 to 50. They are people of long standing who have already possessed this privilege, and this concession they ask should be allowed to be continued.

I would like to get some evidence on that point?—I shall try to find out, but it is very difficult for me to obtain information on the subject.

I suppose Mr. Gandhi persistently refuses to appear before us?—Yes, I believe so.

He might assist his countrymen much more by coming forward?—It has complicated this inquiry greatly. We do not know exactly what they want. Over this marriage question there are merely three or four sentences in the letters, and it is very difficult to grasp the real intention. That is all I have got to say about the marriage question, namely, the validation of monogamous marriages by a statutory law in South Africa. Everybody who wishes to can come under that law, and give up his own personal law as regards marriage. Then there is the question of the admission of wives, whether a wife, according to South African law or the wife who is not according to South African law. If both can be brought into the Act, it would be so much better, as it is very desirable that, as far as possible, these things should be put in the law, if it is possible to do so, and not left to administrative action.

The age of the majority amongst Indian girls, I understand, is 16; that is recognised in the Natal law?—Eighteen is the Indian law for civil status.

Eighteen?—Yes.

Do you think it would be a good thing to amend our law, to bring it into conformity with the Indian law?—I do not know.

Does the Natal law fix the age at 13?—Yes, under the Natal law the age is fixed at 13, and the girl can marry at that age.

Is that under the Natal law?

Under the Natal law the age of majority for a girl is fixed at 13, and the age of majority for a boy at 16?—I do not know that. Marriages may take place in India in infancy, as is well known.

Lieut.-Col. Wylie: There is just one question I want to put on this point. You recognise, Sir Benjamin, I think, that there is provision in the law for all those Indians who have come in under the Immigration Laws and their descendants?—And their descendants.

These questions of marriage that you raise are only for those who have voluntarily come into this country?—Yes, for those who have come here voluntarily.

And you now ask on their behalf that some alteration should be made in the law to have the recognition of a marriage which is not already recognised by law in this country?—Yes, that is practically the point.

And the marriage laws should be altered to suit those people as far as applicable to them?—That there should be a marriage law for those residents, men who have entered and been allowed residence.

Have you any idea of the number of those people who would be affected or what proportion they bear to the whole of the Indian population?—I have not got my papers here showing the census figures.

Mr. Polkinghorne: It is in the statement I gave you.

Lieut.-Col. Wylie: It is about 21,000?—No, there are more in the whole of South Africa than 21,000 free Indians.

Mr. Polkinghorne: That is in Natal.

Mr. Polkinghorne: No, it does not.

The Chairman: The number is 21,719.

Mr. Polkinghorne: That is the population of Natal only.

Lieut.-Col. Wylie: These are not men that have come and [illegible] or the descendants of them.

Mr. Polkinghorne: No, [illegible] outside of [illegible].

Lieut.-Col. Wylie: Outside the Immigration Laws?

Mr Pokuprorne: Yes, outside of them. Then the Transvaal and the Cape also have free residents.

The Chairman: In the Transvaal and the Cape there are no indentures?—No, you have to add to these figures the residents in the Cape and the Transvaal. I believe the number is about 60,000 of the free resident population.

Then what is the next subject?—The next question that has been raised is the admission of the South African-born Indians into the Cape. You may be aware, sir, that the law of 1913 contains a provision, Section 4 (2) (a) limiting the right of entry to the Cape of Good Hope (Section read). In the old Cape law which was passed in 1906, the provision was that all persons South African born would be admitted freely into the Cape. The Indians, who are very tenacious of their existing rights—and that is quite a feature of Indian character—have raised an objection to this right being restricted in the manner prescribed in the new Act.

The Chairman: They also claim that it was a term of the settlement of 1911 that their existing rights should be maintained?—Yes, they also claim that was a term of the settlement of 1911. In any event they are most tenacious of what they consider to be their rights, and they urge these should not be whittled down by fresh legislation depriving them of their existing rights. That is the question that has arisen. I believe the matter is one which is not one of great importance from the practical standpoint, that is what I am told.

Not for the present, at any rate?—Yes, I am told so.

It may in the future?—Yes, possibly it may in the future. If this right that existed has been taken away, as it has been, they ask that it should be restored to them. I believe a question has been raised as to what was meant by South African-born. I find among the papers I have got here a dispatch sent by the Cape Government to the Colonial Office and it states that it was intended to include all persons born in South Africa.

What is that you are referring to, what is the document?—It reads: "The Bill admits persons domiciled in South Africa and distinct from the Cape Colony and men who served during the war." But I see that it refers to the 1902 Act, which mentions persons domiciled in South Africa. Perhaps that had better go out.

Was there a previous Act in 1902?—Yes. The first Immigration Act said "Persons domiciled in South Africa," and the second Act of 1906 said "Persons born in South Africa." The quotation I was referring to had reference to the first Act and not the second. It had better not be referred to.

The words are clear enough, and there can be no question about the meaning of them?—That is what the Indians contend.

What is the contention of the other side?—It was, I believe, contended that it was only Cape-born people who could be allowed in.

Who raises that question?—It has been raised in the debates of Parliament. That construction was attempted to be raised.

A debate on the Act of 1913?—Yes, the contention was that the provision in the 1906 Act was not intended to apply to anybody outside the Cape.

This precise point was raised in the discussion?—Yes, in the discussion in Parliament.

Was it pointed out then that it was an interference with the existing rights?—Yes, Mr. Schreiner, I believe, was the one who said so.

Was that in the Senate?—Yes. He fought to get the existing right maintained. He moved an amendment on the subject in respect to the Cape Province.

What are you reading from?—I have a copy of the debate, sir.

I suppose we could get that; could you supply us with it?—I could give you a spare copy. Mr Schreiner moved two amendments in order to preserve this right, but these were not accepted by Mr Fischer, and the Indians now object. They say this was part of the settlement, and it has been broken.

Was anything said by Mr. Fischer about the undertaking to preserve existing rights?—I do not think so, as far as I remember.

I understand that is their point, that a settlement was arrived at in 1911 under which an undertaking was given to them that if they ceased passive resistance their existing rights would be maintained?—Yes, I understand so.

That was one of the provision on which they agreed to put an end to passive resistance?—Yes.

I do not think that Hansard contains the debates in the Senate, but only the Assembly?—I do not know. I shall supply the abstract to you. That is all I have got to say about this matter.

Is much point made about this by the Indian community?—It is very difficult to say. They have put it forward as one of the causes of passive resistance, and they say that unless the contract made in 1911 is strictly adhered to they would not be satisfied. Mr Gandhi, I understand, has made proposals to the ... that it might be done without amendment of the law by administrative action. Speaking from the point of view of the Government of India, they do not consider that a satisfactory way of settling the question, but if legislation is considered objectionable, the Government of India will be satisfied with some such arrangement.

Mr Esselen: You want to satisfy both parties and to remove the cause of misunderstanding?—Yes, that is the main point.

The Chairman: Does the Government of India raise this point, too?—The Government of India have asked me, as far as possible, to put before the Commission that they specially desire that the existing rights of these people who are now here should be maintained, and that they should be reasonably treated. That is their main contention. One other point arises, to which I might call the attention of the Commission. The Section runs: "At the commencement of the Act."

Which section are you referring to?—It is the particular Section in regard to the Cape entry. It says, "Lawfully entitled to reside at the commencement of this Act." It seems as if persons who are hereafter lawfully entitled to reside would never be able to get into the Cape at all. It is a question of construction, and I hardly think it is intended.

I do not think that was intended?—It means that no one who is not now lawfully resident could ever get in whether he passes the examination or not. It was probably not intended, and I merely call attention to the fact. The next question raised I think it is hardly necessary to mention, namely, the question of the Orange Free State law declaration. I believe that has been settled, and it is not necessary for me to go into it.

That refers to educated Indians, who will be allowed in future?—Yes, to go into the Union.

The objection is that they should not be asked to make this declaration?—Yes.

That has been arranged?—Yes, that has been arranged I believe. The only other matter I should like to mention to the Commission is the further question of the administration of the laws, as they

affect Indians. That has been put forward, and was certainly referred to me before I left India. In the correspondence I then saw there was an assurance asked for that the laws affecting Indians should be administered sympathetically, with due regard to vested rights. That was mentioned to me as one of the causes of dissatisfaction when I left India. I believe you, sir, have doubted how far the question arises from the published correspondence.

It seems to me the correspondence shows very clearly what the causes were that led up to the strike?—I have been asked to explain to the Commission the view taken by the Indians in this matter. Their view is that a notice of passive resistance was sent to the Minister in a letter dated Sept. 15, signed by M. Cachalia, chairman of the British Indian Association. He sent this letter saying that unless certain specific grievances were removed passive resistance would be begun. I understand he is the chairman of the Association, and Mr. Gandhi is secretary. The correspondence that has been published has reference more to Mr. Gandhi's attempt to settle the matter before this ultimatum was sent. That, I am told, is the situation.

What are the contents of this letter of Sept. 15? Did they make any reference there to this?—The contents of this letter said that the Cape Licensing Act and the Natal Licensing Act and the Gold and Township Law of the Transvaal, and the existing immigration laws had come to be administered as they had never been administered before. That is the only reference I find to the question of the administration of existing laws.

It is not the laws that are objected to, but the way in which they are administered?—Yes, I believe so.

In what respect? What is the complaint?—In the time at my disposal I have not been able to go into it yet.

This is a matter if we are to go into it where we certainly should have information from the Indians who complained?—It was taken as one of the foundations of passive resistance. "Passive resistance shall be continued generally so long as a spirit of generosity and justice does not prevail in the administration of the laws above referred to."

That is very vague?—Yes, it is vague. I know the Indians have objected to the administration of the Licensing Acts. We have had correspondence with the Government of India on that subject.

Is it that they complain against the law itself?—Yes, they complain against the law itself.

Or the way it is administered?—And also the way it is administered, but here the point taken is that it is the way in which the law is administered; with regard to the law itself it does not come within the ground they have made a grievance of. On that subject, however, I am not at present prepared to speak.

Unless we have some information as to the manner in which these laws have been administered it is difficult to judge?—I merely bring the matter forward before the Commission, as it has been put in the statement of grievances. I have only been here a very short time, and I have not been able to get any evidence in connection with this subject to find what the exact objections are, but I think probably witnesses will come forward.

You can give us no information on that?—Not at present. According to the protest which was made it is not the law that is objected to, but the administration. That, I think, is clear from reading the protest. I am not at present prepared to go into these complaints.

Is that all?—That is all I have got to put forward.

There is nothing else you want to say on this subject?—Generally, I should like to add, as I have stated already, the Indians are most conservative of what they consider their rights. I think every man who goes to India knows that one of the very first words he hears about is "hukk," which is a very sacred word to the Indians.

What does it mean? It means "right." Every person, from the poorest coolie upwards, will fight to the bitter end for his "hukk." That is really, I think, to a great extent the point at issue in connection with these grievances, viz., the maintenance of what they consider to be their "kukk"—their right. I mention that as a general matter.

It would not apply to the £3 tax?—No, it would not apply to the £3 tax, nor perhaps to the marriage question, but to the remaining points it certainly would apply. The £3 tax was admittedly put in after the correspondence between Mr. Gandhi and the Minister of the Interior. It had been talked of a great deal before, but it was put in after a settlement had failed and passive resistance all along the line was decided on.

And I suppose that was a thing that would appeal to the large majority, as some of the other points they would not know about?—They would know nothing about them and would not understand them. Some of them are hard to understand, even with the papers before one.

Probably without the £3 tax there might have been great difficulty in getting up a strike?—Perhaps that is so, and it was put in at the end.

Mr. Esselen: Do you know whether they have any conception of the difference between a strike and passive resistance? What do they call passive resistance?—Simply that we are not going to obey the law. We use no violence, but we break the law.

Threatening people?—No, that is particularly forbidden, I understand, by Mr. Gandhi. I understand his personal feelings on that subject are very strong. "I merely break the law." In some of his correspondence you will find that he himself is particularly anxious that nothing forcible should be done, and no violence of any kind should be used. That is entirely against his principles. He merely breaks the law on purpose to bring his grievance to notice. That is what he has publicly declared in this correspondence to be his line of action. And that, I understand, is passive resistance.

The witness thereafter withdrew.

SIR EBRAHIM RAHIMTOOLA ON INDIA'S FUTURE.

In the course of his presidential address to the All-Indian Moslem League, the Hon. Sir Ebrahim Rahimtoola, speaking of India's future, said:

"I think we should not be true to our Motherland if we did not strive to attain a high standard of progress on democratic lines. I am one of those dreamers who firmly believe that given a sufficiently long spell of British rule in India, we are bound to become united as a nation in the real sense of the term. When the time arrives, as it is sure to do, we shall have continued to rule the country ourselves [illegible] self-government [illegible] absolutely [illegible] It will be the proudest day in the history of

England when having accepted the guardianship of a people over 300 millions in number, belonging to an alien race, divided into innumerable sects and creeds, it has guided their evolution and has successfully carried out a far-sighted policy enabling them to reach a pitch of consolidation and solidarity, making them perfectly qualified to govern themselves . . . No country, such as India is, can remain for ever under foreign rule, however beneficent that rule may be, and though British rule is undoubtedly based on beneficence and righteousness, it cannot last for ever."

ALL-INDIA SOCIAL CONFERENCE AND SOUTH AFRICA.

In his presidential address to the All-India Social Conference, Sir Narayan Chandavarker said:—

"What is it that makes Mr. Gandhi the sole object of our admiration at this moment? It is as Lord Crewe, the Secretary of State, put it, the fact that he is not fighting for anything mundane, but his ends are spiritual. His aims are those of a man who reveres God. He stands before the world and says: 'I will suffer for my countrymen, because I wish to vindicate on their behalf the rights of our countrymen as the real children of God.' But look at the social aspect of the South African problem. Those men and women who have left their country travelled to Mleccha land and settled there. What is their position? We admire them; we weep for them, we are raising subscriptions for their relief; but when they come back to this country on the principle that they have gone and travelled to a Mleccha country they will be excommunicated, and who are these and what are these men and women? They are those who have come forward and stand fast in a right battle."

Commenting on the above, the "Bombay Chronicle" says: "In this universal sympathy with their countrymen in South Africa at this juncture it is clear that there is no trace of caste influence, and we have the remarkable spectacle of all communities, orthodox as well as heterodox, Brahmans and Sudras, standing solid with their countrymen against unjust social restraints placed upon them by an anti-Indian Government, thus showing that social conduct which Indians under caste influences would hardly tolerate in their own midst they are eager to uphold when an appeal is made to their patriotism. This is the lesson of the situation in South Africa in its social aspect, that, without the modification of the caste system and the elevation of womanhood, Indians cannot hope to stand before the world as a self-respecting, and, therefore respected people."

MADRAS MOSLEM LEAGUE.

At the annual meeting of the Madras Presidency Moslem League, held last December, the Prince of Arcot presiding, the following was moved by Yakub Hasan Sait Sahib Bahadur: "That the Madras Presidency Moslem League notes with deep regret that as yet no satisfactory solution of the South African Indian question has been arrived at. That the grievances and wrongs to which the Indian community in South Africa is being subjected are causing growing discontent to the Mahommedan community and the League, while thanking the Viceroy for his bold and sympathetic pronouncement, earnestly requests him to urge the Imperial Government to take effective measures to put a stop to the present state of affairs, which has already become a great scandal

"The League further desires to protest against the composition of the Commission appointed by the South African Government of inquiry into the cause of the recent disturbance, and is emphatically of opinion that unless Indian interests are properly represented justice cannot be done to them."

LADIES' CONFERENCE AND SOUTH AFRICA.

The Ladies' Conference at Karachi, which was held on Dec. 31, and attended by about 200 ladies of the different communities, was presided over by Mrs. Harادeribai, an appeal for funds in aid of South Africa elicited ready and whole-hearted response.

AHMEDABAD LADIES' MEETING.

A public meeting of the ladies of Ahmedabad was held in the Premabhai Hall recently to express sympathy towards the sufferings of South African Indians, and to show disapproval of cruel and unjust laws of the Union Government. Dr. Miss Dhanbai Wadia was voted to the chair.

Resolutions were passed expressing sympathy towards the sufferings of Indians in South Africa, strongly disapproving the cruel and unjust laws of the Union Government, strongly objecting to the personnel of the Commission, recommending the nomination of a representative Indian to the Commission, praying her Gracious Majesty the Queen Empress and her Excellency Lady Hardinge to use their influence to get the obnoxious £3 tax repealed and to get Indian marriages recognised, and thanking his Excellency Lord Hardinge for his kindly sympathy with the popular cause of the Indians.

The resolution were communicated by wire to her Gracious Majesty the Queen-Empress, his Majesty the King-Emperor, her Excellency Lady Hardinge, his Excellency Lord Hardinge, Mr. Mohandas Gandhi, and Mrs. Kasturbai Gandhi.

A representative committee of ladies was appointed to collect funds.

BENARES SOUTH AFRICA MEETING.

The Association Press of India reports that, on Dec. 30, a mass meeting of the citizens of Benares was held in the Vesheshwar Theatre Hall, presided over by Mrs. Besant, in connection with the South African troubles. The gathering was unprecedented in the history of Benares meetings. Thousands had to go back for want of accommodation, and it is stated that two persons fainted on account of suffocation.

Resolutions were passed expressing deep dissatisfaction at the composition of the Commission of Inquiry; deep sympathy with Mr. Gandhi and others in their present condition, and asking the Government to do all it can to ameliorate the present condition of the Indians. Eloquent speeches were made by different speakers, notably by Messrs. Eshwar Saran and Hirindra Dutt. The speakers came from different parts of the Provinces.

After the resolutions, the president, with her perfervid eloquence, dwelt on the situation, and encouraged the Indian public to go on agitating until the grievances were redressed. The meeting expressed very strongly its opinion to the effect that either an Indian or a sympathetic European should form one of the Committee, and also to the effect that the Government of India should take retaliatory measures.

NOTES.

Sir William Wedderburn, writing to a Home contemporary in connection with the British garrison in South Africa and the Indian question, points out that a British force of 6,888 men is located in South Africa at a yearly cost of £633,500, and asks why there should be this charge on the British taxpayer for the benefit of a self-governing Colony, when a force of British troops approaching 80,000 men is located in India, and India is called upon to pay the bill, amounting to many millions sterling. In his opinion South Africa should be called upon to show on what grounds it is entitled to greater favour than India from the British taxpayer, as the treatment accorded to British Indians is not now promoting the interests of the Empire.

Miss Krishnabai Bhau Thakur is the first Hindu lady in Western India to pass the M.A. Examination of the Bombay University.

MR. RAMSAY MACDONALD'S VIEWS.

Mr. Ramsay Macdonald, M.P., who has recently been in India again as a member of the Public Services Commission, said, in an interview with a representative of the "Bombay Chronicle," speaking on the South African Indian question:—

"The fundamental proposition is this, if the people are to be admitted into the country they must not be treated as though they were substantially slaves, which is the position in Natal now. If they come in at all they must be treated as citizens. Therefore the £3 tax should go, and their marriage ceremonies, which do not violate the moral standards of South Africa, and which are in accordance with their own religion, must be recognised. The great weakness in our Imperial machinery is that the British House of Commons and the British Ministers have no real authority in the self government of the Colonies, and nothing would do the Indians in South Africa more damage at the present moment than anything in the nature of an ultimatum addressed to the Union Government of South Africa from Downing Street. The situation requires handling in a demi-official way, and a Blue-book which has just reached me this morning by the mail, which I have not yet had time to study fully, seems to indicate that the matter has been handled in this manner . . . When the present disturbance has been settled, however, the whole matter of India's place in the Empire, and the citizen rights of Indians throughout the Empire, will have to be the subject of a more fundamental settlement, preferably by the next Imperial Conference. This is all the more necessary because attempts are being made to get [illegible] to your [illegible], either in the form of [illegible] grants or in the shape of Dreadnoughts, to [illegible] Imperial Defences."

At a public meeting of the inhabitants of Sambanarkoil and adjoining villages of the Mayavaram Taluk, Mayavaram, on the 15th December last, the following resolutions were passed unanimously:—

"That this meeting of the inhabitants of Sambanarkoil and adjoining villages abhors the treatment accorded to the Indians in South Africa and deeply sympathises with them in their heroic struggle against powerful odds to preserve their self-respect and uphold their national honour."

"This meeting thanks His Excellency the Viceroy for his deep sympathy with the Indians in South Africa in their struggle, as evinced by his statesman-like utterances at Madras, and urges upon the Government of India the necessity of taking such measures as would vindicate the honour of the Indians as citizens of the British Empire."

MEETING AT WELLINGTON.

A largely attended meeting of Indians was held at Joubert Street, Wellington, on Sunday, November 2, for the purpose of supporting Mr. Cachalia in his letters to the Union Government.

Mr. K. M. Naidoo, president of the Madras Indian Association, occupied the chair. On opening the meeting he said that the object of this meeting of Indians and Mohamedans was to support Mr. Cachalia in his letter to the Government and also to congratulate those of their brothers and sisters who were already in gaol. He said: "We may well be proud of them, as they are suffering in defence of our national honour. We are British subjects of a great dependency of over three hundred million people, and demand to be treated with justice and liberty. We have been praying the Union Government to repeal the £3 tax imposed on the Natal Indians and to give us the rights throughout the Union which we are entitled to as British subjects. It behoves this meeting to be unanimous in their support to those who are bearing our burden and suffering for the benefit of all our fellow-countrymen throughout the Union."

Mr. V. Naidoo (vice-president) then explained thoroughly the causes which have led up to the critical position now existing. He also explained fully the marriage laws and urged that immediate steps should be taken to remedy the existing state of affairs.

Mr. Suliman Dawood spoke strongly on the subject of the marriage laws, and condemned the attitude of General Smuts and advocated that urgent steps should be taken to put a stop to such uncivilised laws.

Messrs. A. M. Benjamin, J. Maharaj, and Mahomet Adam also spoke.

Mr. B. Moodly proposed, and Mr. K. Lola seconded, the following resolution: "That this meeting of Indians of Wellington and Paarl, Cape Colony, held at Wellington, on November 2, 1913, fully supports Mr. Cachalia's letter to the Government, and pledges itself to encourage passive resistance in every way. This meeting also congratulates all their fellow-countrymen who are now suffering for conscience sake. This meeting also requests the Government to grant the demands of the community, which have been universally recognised to be just and fair, and respectively urges the Imperial and Indian Governments to use their good offices to secure relief for their oppressed fellow-subjects. Furthermore, that copies of this resolution be forwarded to the Imperial Government, the Government of India, and to the Minister of the Interior, Union of South Africa."

This resolution, on being put to the meeting, was carried unanimously.

A letter was read from L. W. Ritch, Esq., and telegrams from Enawe, Dordrecht, Queenstown, Kimberley, Malmesbury, Laingsburg, Prince Albert Road, Kuils River, and Cradock expressing sympathy with the movement and supporting the resolution.

The meeting then closed with a vote of thanks to the chair.

A passive resistance fund was opened, and over £40 subscribed.

ENGLISH PRESS COMMENTS

The main point, which is beyond dispute (says the "Daily Graphic") is the fact that the South African Government has refused to give Indians settled in South Africa the rights of British citizenship. That fact alone constitutes a violation of the principle of equal liberty maintained throughout the British Empire until quite recent years, and it is perfectly natural that Indian pride should revolt at the implied racial insult. The ultimate origin of the trouble is the reluctance of the white Colonist, who is by no means always an Englishman, to face the competition of Indian traders, who are willing to work harder and to live upon less than himself. Assuming that it was necessary to make a concession to this combination of economic jealousy and racial antipathy, the proper way of dealing with the matter was to limit the immigration of Indians. That has been done very rigidly, but not content with this, the South African Government insists on denying full civil rights to the Indians already in the country, though many of them were born in South Africa, and not a few are highly educated and refined. There is no question which has excited such widespread indignation in India, and it is impossible not to admit that a large part of the blame for the present grave situation attaches to the Imperial Government for failing to realise at an earlier period the importance of the issues at stake.

"Reynolds" says:—The Indians are welcomed as indentured labourers to be confined to the most menial tasks. If they venture to compete in the superior occupations which the white man has marked out for himself they are persecuted and driven out of the country. It is a selfish and short-sighted policy.

The presence of 129,000 Indians in South Africa renders the problem of considerable importance on the spot (says the "Evening Standard"). But this is outweighed by the possible influence that may be exerted in the minds of their fellow-countrymen in India by any hasty or injudicious action of the Union Government.

As might have been expected (remarks the "Yorkshire Post"), Mr. Harcourt's reply to representations on the marriage question, is regarded by the Indians as a mere shirking of the points at issue. No one asks for the legal recognition of polygamy, or for interference with the general marriage law of the Union. What Indians desire is an amendment of the marriage law so as to recognise the legality of monogamous Indian marriages celebrated according to the rites prescribed by the Hindu and Mohammedan religions. Although both of these religions countenance polygamy, statistics show that only 1 per cent. of Indian marriages are polygamous.

It becomes easy to imagine that there will be cases of abuse and oppression, that there will be bullies and harsh taskmasters among the whites who, lacking the moral force to preserve their position and authority, or for greed of gain, will resort to cruelty and tyranny. We have had many stories of floggings retailed here during the last few days, and while it is a significant fact that in the one important case where a judicial inquiry was held, the charges were entirely disproved, there is little doubt that here and there abuses do occur, says the "Birmingham Daily Post."

A correspondent, in a special article to the "Sheffield Daily Independent," says, of the Indian agitation in South Africa:—It is an outcome of the Union which had inevitably to cause friction in levelling up or down the regulations in force in the different States. The Union authorities have chosen to level down to the worst rather than up to the best, viz., that of showing the Indian community the consideration they deserve as a peaceable, law-abiding community, the members of which in the first instance entered South Africa to the rescue of a staple industry, and were thereafter permitted to settle as much for the good of South Africa as for that of the Indian immigrants.

In a letter to the "Scotsman," Sir Charles Bruce says:—The claims of the British Indians in Africa are based on the fact that the Imperial Government is the sole trustee of their external interests and international rights and has the sole control of the power to have those rights respected. Either our [illegible] is an impudent act of self-assertion [illegible] to adopt a phrase of Mr. Gladstone's, the highest trust and function that Providence has ever assigned to any family of the human race. The terms of the trust are written in Queen Victoria's Proclamation of 1858 and declare that no native of India shall, by reason only of his religion, place of birth, [illegible] or any of these things be disabled from holding any [illegible], office or employment under the Government. [illegible] gave this pledge:—"We hold ourselves bound to the natives of our Indian territories by the same obligations of duty which bind us to all our other subjects, and those obligations, by the blessing of Almighty God, we shall faithfully and conscientiously fulfil." [illegible] I submit with confidence the proposition that to exclude from the obligation of duty [illegible] and wrong outside the limits of the administration [illegible] is the country of origin of any group of British subjects, whether it be India, or a self-governing Colony or a Crown Colony, is the direct negation of Empire. But the case of the British Indians in Africa does not depend only on the acceptance of this general proposition. It is supported by vested rights and specific promises and pledges.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi, International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૮ મી ફેબરૂઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૭.

અધિપતિની નોંધ

સ્ટાંગરમાં લાઇસેન્સનો કેસ

સ્ટાંગરમાં લાઇસેન્સનો એક કડવો કેસ બન્યો છે તે આપણી દશા બતાવે છે. તેમાં મી. રામચરણ જેવા જુના વેપારીની લાઇસેન્સ ટ્રાન્સફર થવાની સામે હીંદી વેપારીઓએ વાંધો ઉઠાવ્યો. એક તરફથી આપણે લાઇસેન્સના કાયદાની સામે થઇએ ને બીજી તરફથી તેની તીખી કલમનો લાભ લઈ બીજાના હક ઉપર ઘાટુ નારીએ તેનું પરીણામ કડવું આવે તો શી નવાઇ? છેવટે મી. રામચરણે બાહોશ નોકર રાખ્યો એટલે તેજ લાઇસેન્સ રીન્યુ કરવા સામે આપણા વેપારી થયા। આનું કારણ એમ આપ્યું કે તે નોકરને રાખવાથી મી. રામચરણનો વેપાર વધે ને તેથી બીજા વેપારીને ધક્કો પહોંચે આ ભાઈ પરના જુલમની સીમા આવી. સ્ટાંગરના વેપારીઓએ આ જુલમ કર્યો છે તેમને સમજાવનારૂં કોઈ નથી? આપણે અમલદારને લાગ આપ્યો એટલે તે પણ ચડી બેઠો. તેણે વેપારીઓની દલીલ નામંજુર કરી પણ જે ચોપડા પહેલાં કબુલ રાખેલા તેજ નાપસંદ કરી તેણે લાઇસેન્સ રીન્યુ કરવાની ના પાડી છે. મી. રામચરણ તેજી હીંદી જણાય છે ને આમ હાર પામી બેસી રહેવા ઇચ્છતા નથી. તેણે અપીલ નોંધાવી છે. અમે તેને ફત્તેહ ઇચ્છીએ છીએ ને જે વેપારીઓ તેની સામે થયા છે તેઓને અમે ફરી વિચાર કરી તેઓની ભુલ સુધારવાની સલાહ આપીએ છીએ.

મી. આંગલીઆની જુબાની

મી. આંગલીઆ અમે કરેલી ટીકા ઉપર નીચે પ્રમાણે મી. ગાંધીને લખે છે—"આપના 'ઓપીનીયન'માં જે દમેએ જુબાની આપી છે તે વિષે ટીકા કરેલી તે અમે બરોબર વાંચી છે ને હુ ઘણો દીલગીર છું કે તમે જુબાની પુરેપુરી ગુજરાતીમાં બહાર પાડયા અગાઉ જજમેંટ આપ્યુ છે એ શું તમોને અને તમારી લાયકીને ઘટતી વાત છે? છતાં હું માનું છું કે છાપો કોમનો છે, ને આપ કહો છો કે કોમની સેવા કરવી એ આપનું કામ છે માટે જો બરોબર સેવા કરવા ચહાતા હો તો આવતા અંકમાં જુબાની પુરેપુરી છાપજો. અને તે પછી તમારે જોઇએ તેવી ટીકા કરજો. પણ જ્યાં સુધી તમે એ જુબાની છાપો નહીં ત્યાં સુધી લોકોને પોતાનો જજમેંટ આપવાનું બની શકશે?" આમ જુબાની આપનારનો ઇરાદો રાખેલોજ છે [illegible] જુબાની સહ [illegible] જોઈ શકે એ [illegible] લીધુ [illegible] અક્ષરવાર [illegible] ૨૮ મુજબ જુબાની ગુજરાતીમાં છાપવાનો અમારો વિચાર છે કે જેથી કોઇ પણ પ્રકારનો અન્યાય ન થાય. અમે પોતે છાપામાંની જુબાની વાંચીને ટીકા કરેલી છે. જો અક્ષરશઃ મળેલી જુબાની ઉપરથી અભિપ્રાય ફેરવવા જેવું અમને જણાશે તો અમે જરૂર તેમ કરશું. પણ છાપામાં પડેલી જુબાની અમને એવી ખરાબ લાગી કે અક્ષરે અક્ષર જુબાની જોતા સુધી રોકાવું એ ઠીક ન હતું. વખતસર ચેતવણી આપવી એ અમારી ફરજ હતી. જો છાપામાં પડેલી જુબાની બરોબર ન હતી તો મી. આંગલીઆ તથા મી. દાદા ઓસમાને તુરત સુધારો કરનારો કાગળ છાપાપર લખવાની જરૂર હતી. છતાં અમે મુળ જુબાની વાંચીને વિશેષ ટીકા કરવાનું તો જણાવ્યું છે.

છોકરાઓનાં રજીસ્ટર

પ્રીટોરીઆમાં પાંચ છોકરાઓને રજીસ્ટર કાઢી આપવાની ના પાડીછે તેમના કેસ ગયે અઠવાડીએ પ્રીટોરીઆમાં મેજર ડીક્સન પાસે ચાલ્યા હતા. આ વખતે શાદીની વાત નથી પણ કાંઇક નવીજ બારી ચમની સાહેબે કાઢી છે. આ કેસોની વીગત એવી છે કે જે છોકરાઓને ચમની સાહેબે રજીસ્ટર કાઢી આપવાની ના પાડી તેમના કેસ આજ વરસ ઉપરાંતની મુદત થયાં લટકી રહેલા હતા. આથી છોકરાઓની ઉમર ૧૬ ઉપરાંત થઇ ગઈ. મુખ્ય ઇમીગ્રેશન અમલદાર મી. ચમનીએ ના પાડી એટલે અરજદાર વતી તેમના વકીલ ડા રીટ્ઝ, મી વેગનર અને મી. રીચે કોરટને અરજી કરી, પણ માજીસ્ટ્રેટ મેજર ડીક્સને જણાવ્યું કે નવા ઇમીગ્રેશન કાયદા મુજબ પોતે ૧૬ વરસની અંદરના સગીર છોકરાની બાબતમાં ઇન્સાફ આપી શકે. આ છોકરાઓ તો મોટી ઉમરના છે એટલે તેની બાબતનો ઇન્સાફ કરવો એ પોતાના અખત્યારની વાત નથી આટલુ કહીને તેણે સુપરીમ કોરટમાં ટેસ્ટ કેસ કરવાની ભલામણ પણ કરી. મી વેગનર જે આ કેસમાં એક વકીલ હતા તેમણે ન્યાયાધીશને પુછ્યુ કે મારા અસીલને મોટી ઉમરનો બાધ તો નહીં આવે? તેના જવાબમાં મેજર ડીક્સને જણાવ્યુ કે અરજદારે સગીર વયમાં અરજી કરેલી એટલે તે બાધ નહીં આવે. મી. વેગનરે સુચના કરી કે મારો અસીલ એક ગરીબ છોકરો છે એટલે મી. ચમની ટેસ્ટ કેસ કરે પરંતુ ચમની સાહેબે હાલ ઘડી કાંઇ પણ પગલું ભરવાની ના પાડી અને તેના કારણમાં એમ જણાવ્યુ કે આ કેસોને સુપરીમ કોરટમાં ચડાવવા એ ઠીક નહીં કહેવાય. અને તેમ છતાં બહુ ઢીલ થશે તો કાંઇક વિચાર કરી તેને પગલું ભરવું પણ પડશે. વકીલોએ પોતાના અસીલોને પુછવા ઉપર વાત રાખી હતી. અમે આ કેસ ઉપર ટીકા પાછળથી આપશું હાલતો ઉપરની હકીકત આપી એટલુંજ કહીશું કે કાયદાઓનો અમલ કરવામાં હેતુ હીંદીઓને પજવવાનો કે કાંઇ મુકવાનો નથી, પરંતુ ખરો ના [illegible] આપવાનો છે એમ [illegible]

સ્ટાંગરથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે "ડારનલ સ્ટેશન ઉપર સુમેર કો નો શકરનો ધંધો છે અને ત્યાંની મેરાક્સને બરાઉન કોડી કહે છે ત્યાંના હીંદી મજુરો જેઓની ઉપર પા. ૩નો કર લાગુ પડે છે તેમને મેનેજરે કહ્યું કે તમે બધા સ્ટાંગર જઈને તમારો વેરો ભરી આવો, જો નહી ભરો તો નોકરીએથી રજા મળશે. ગભરાએલા માણસો નાપાસ પુછે છે કે શુ કરવું? એક તરફથી વેરા સામે લડત છે તે બીજી તરફથી વેરો ભરવાને ફરજ પાડવામાં આવે છે. વેરો ન ભરે તેને પોલીસ કંઈ પકડતી નથી પણ નોકરીથી બરતરફ કરી ગુજરાનના સાધન વગર રખડતા કરવાની તજવીજ કરવામાં આવે છે." આ માણસો પાસેથી કર મંગાય છે એટલે તે ગીરમીટમાં તો નહીંજ હોય. તે નોકરી ઉપરથી દુર કરે તો તેમણે બીવાનું નથી. જેઓ કામ કરનારા છે તેમને કયાંય પણ નોકરી મળી રહે એમ છે. અત્યારે કોઈ પણ સ્થિતિથી ગભરાઈને પા. ૩નો કર આપવો અથવાતો ફરીને ગીરમીટ આપવી એ પહેલે દરજ્જે પોતાને અને પછી આખી લડતને નુકશાન પહોંચાડવા બરોબર છે. આટલા અનુભવ પછી લોકોમાં એટલું તો શૂર હશે અથવા પેદા કરી શકાશે કે પોલીસ આ કરને માટે પકડવા આવશે તો તેની સાથે ખુશીથી જવું. ભણેલા અને સમજુ છે તેમણે આ ખબર અત્યારે વધુ ફેલાવવા ઘટે છે.

પા. ૩નો કર

બધા સત્યાગ્રહી કેદીઓ છુટયા

જુદી જુદી જેલોમાથી છુટેલા સત્યાગ્રહીઓની સમાચાર નોંધ અમને જે મળી છે તેમાથી અમે નીચેનુ તારણ આપીયે છીએ. મારીત્સબરગ ૬૦, ડરબન ૧૦, પોઈંટ ૩૪, ન્યુકાસલ ૮, અને પોર્ટ ઇલીઝાબેથ જેલમાથી ૧૧ કેદીઓ છુટયા છે તેમને છોડવામાં વિલંબ થયો પણ તેમની સંખ્યા વધારે મોટી હોવાથી નામ ઠામ અને તેમના ઉપર મુકાએલાં તહોમત વીગેરેની તપાસમાં વીલંબ થયો જણાય છે લગભગ બધી જેલોમાથી કેદીઓને મંગળવારે બપોર પછી છોડવામા આવ્યા હતા, જ્યારે ડરબનના જેલર સાહેબ બુધવારની સવારના ૧૦ વાગતા સુધી કેદીઓને રોકી રાખેલા હતા

ડરબન

ડરબન જેલમાંથી જે છુટેલા તેમને લેવા જેલ ઉપર ઘણા સદસ્યો ગએલા અને ત્યાં તેઓને ફુલના હાર તોરા પહેરાવી વંદેમાતરમના પોકારો વચ્ચે મી. પારસી રૂસ્તમજીને ત્યાં લઈ આવ્યા તેઓ તથા આગેવાન સદસ્ય મળી આશરે ૫૦ સદસ્યોને મી. રૂસ્તમજી તરફથી ખાણું આપવામા આવ્યું. બાદ મેરીત્સબરગથી ૮ બાનુઓ તથા આશરે ૨૨ મરદો બપોરે ૧ ની ટ્રેનમાં આવી પહોંચ્યા તેઓને સ્ટેશને લેવાને સદસ્યો અને બાનુંઓ ટોળા બંધ ગએલાં તેઓને પણ ફુલના હાર તોરાથી વધાવી લઈ ગાડીઓમાં મી રૂસ્તમજીને ત્યાં લાવ્યા. મેસરસ ઇમામ સાહેબ, સોરાબજી વિગેરે અબાલો સ્ટેશને તેમને લેવા સામે ગયેલા. બધાં મળી આશરે ૭૫ સદસ્યોને ફ્રુટ તથા ખાણું આપ્યું બાદ બાનુઓને સત્યાગ્રહ કેમ્પમાં ગાડીમાં રવાના કર્યા.

સાંજે છા વાગે મી. મહમદ કુનકે મેરીત્સબરગ જેલમાંથી છુટીને ડરબન આવ્યા. તેમને લેવાને સ્ટેશને ફુલના ગજરા સાથે મી. સોરાબજી વિગેરે ગયા હતા

બુધવારે ડરબનમાં સ્થાનીક અને મેરીત્સબરગથી છુટેલા આશરે સાઠેક સત્યાગ્રહી સદસ્ય અને બાનુઓને [illegible] અન્જુમન તરફથી ફુલના હાર તોરા આપવામા આવ્યા હતા.

રવીવારે છુટેલા બધા સત્યાગ્રહી કેદીઓના માનમાં તામીલ મહાજન સભા તરફથી એક મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જે વખતે તેમને ભારે મીજબાની આપવામાં આવી હતી અને આવકારનાં ભાષણો થયા હતાં

ડરબનમાં સત્યાગ્રહી બાનુઓના માનમાં ગુરૂવારે બપોરે હીંદુ વીમેનસ સભાએ એક મેળાવડો કર્યો હતો. સત્યાગ્રહી બેનોની કોમી સેવાની તારીફ કર્યા બાદ જેલમા ગયેલ બાઈઓને રૂપાનો પ્યાલો યાદગીરી બદલ તે સભા તરફથી ભેટ કરવામા આવ્યો હતો

મંગળવારે સાઉથ કોસ્ટ હીંદીઓ તરફથી સત્યાગ્રહી સદસ્યો અને બાનુઓના માનમા એક મેળાવડો કરવામા આવ્યો હતો.

મેરીત્સબરગ

મેરીત્સબરગની જેલમાથી ૫૧ પુરૂષો અને ૮ ઓરતો છુટયા હતાં. છુટવાની જેલ તરફથી બે ચાર કલાક અગાઉ ખબર મુકેલી, પણ તે સમયમાં બધી તઇયારી કરી સત્યાગ્રહીઓને જેલ ઉપર લેવાને ઘણા માણસો ગયા હતા સત્યાગ્રહી બેનોને ગાડીમાં અને બીજા બધા સદસ્યોના આગળ હીંદુ યંગ મેન્સ એસોસીએશનના હોલ ઉપર ગયા અને ત્યાં મી. ટી એ સી પીલ્લેના પ્રમુખપણા નીચે એક સભા ભરી આવકાર આપ્યો મી. [illegible] જે સભામાં હાજર હતા તેમણે પણ સત્યાગ્રહીઓને આવકાર આપી કોમની ખાતર જેલમાં ગએલી બાનુઓ ઉપરથી સહુને ધડો લેવા શીખામણ આપી હતી. બીજે દિવસે કેટલાક ડરબન ગયા હતા અને બીજા ચાર્લ્સટાઉન તથા લેડીસ્મીથ માટે રવાના થયા

પોર્ટ ઇલીઝાબેથ

પોર્ટ ઇલીઝાબેથમાં છુટેલા સત્યાગ્રહીઓને ત્યાંની મોટી અંજુમન અને કોલોનીઅલ-બોર્ન હીંદી બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી ભારે આવકાર આપવામાં આવ્યો હતો. મંગળવારે અને બુધવારે ત્રણ મેળાવડા થયા હતા. કોલોનીઅલ બોર્ન હીંદુ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી મી. પીલેએ સત્યાગ્રહીઓના આત્મભોગને માટે તારીફ કરી જણાવ્યું કે ભવિષ્યમાં જરૂર પડશે તે સભાના મેમ્બરો કોમની સેવામાં હાજર રહેશે. મેસર્સ એમ. પીલે, [illegible] અને મીટરે સત્યાગ્રહ ઉપર ભાષણો આપ્યાં બાદ જવાબમાં મી જમનાદાસ ગાંધી તથા મી છીબાભાઈ દેસાઈએ પોતાની અને બીજા સત્યાગ્રહી ભાઈઓ વતી પરોણાગતને માટે આભાર દર્શાવ્યો બાદ સત્યાગ્રહીઓને મુબારકબાદી આપવાનો ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો. બીજે દીવસે બે જણાં કેપટાઉન અને નવ કીમ્બરલી માટે ઉપડી ગયા હતા.

પાઇનટાઉન સત્યાગ્રહી કેમ્પની [illegible] રાખનાં આપણા [illegible] મિત્ર મી આલ્બ્રેક્ટ પકડાએલા, તેમને બધા સત્યાગ્રહી કેદીઓ સાથે નથી છોડેલ એમ ખબર મી. ગાંધીએ તુરતજ સરકારને બધી હકીકતથી વાકેફ કર્યા. બાદ શુક્રવારે બપોરે પ્રિટોરીઆથી ખબર મળ્યા કે મી આલ્બ્રેક્ટને છોડવાનો તાર કરવામા આવ્યો છે એને તેજ સાંજે મી. આલ્બ્રેક્ટ છુટી આવ્યાના ડરબનથી ખબર મળ્યા. ત્યાં મી રૂસ્તમજીએ તેમને આવકાર આપ્યા હતો.

હીંદી કમીશન

[ગયા અંકથી ચાલુ]

સર બેન્જામીન રોબરટસને કમીશન આગળ પા. ૩ ના કર વિષે જે સાક્ષી આપી તેનો પ્રથમ ભાગ અમે અગાઉ આપેલ છે. તે ઉપરાંત સર બેન્જામીન બોલ્યા કે તમને કેટલાક માણસો એવા પણ મળશે કે તેમને ફીજીમાં મોકલવાને તાકીદ કર્યા હશે, અને તેઓએ ફીજીનું નામ પણ બોલતાં નહીં આવડતું હોય. તેવીજ રીતે નાતાલનું પણ છે. તેઓ તે ક્યાં જવાનું છે તેનું પણ ભાન તેઓને હોતું નથી. તેઓ પોતાના ગામડાંઓની બહાર પણ કદી નહીં ગયા હોય અને તેઓમના ઘણાની દ્રષ્ટીસીમા ફક્ત પોતાના ગામડાની આજુબાજુના પાંચથી દશ માઈલ સુધીજ અંકાયેલી હોય છે. ડીરેક્ટરે સમજાવ્યુ તે પ્રમાણે ગીરમીટીયા ભેગા કરનાર એજંટો તેઓને ભેગા કરે છે. આ એજંટોને પુરતા માણસો અહીં આવવાને કબુલ થાય તે ખાતર કંઈક કહેવું પડે છે. હીંદીઓને તો એજંટો શું કહે છે તે શોધી કાઢવું અશક્ય છે. હીંદી અહીં આવવાને કબુલ થાય તે માટે એજંટો તેની પાસે કેટલાક દીવસો સુધી રહે છે પણ ખરા. અને હીંદીઓ જે વીચારતા હોય અને જે માનતા હોય તેવી વાતો એજંટો કર્યા કરે. હીંદીને પછી માજીસ્ટ્રેટની પાસે ઉભો કરવામાં આવે છે, પણ કોરટની અંદર પેસતાંજ તે ધરુજે છે. માજીસ્ટ્રેટની પાસે તેને ઉભો રાખી તેને તે કરાર સમજાવવામાં આવે છે. જ્યારે તેને એમ પુછવામાં આવે છે કે 'તું આ સહું સમજે છે?' જવાબમાં તે કહે છે કે 'હા હું સમજું છું', પણ ખરી રીતે તો તેને તેનું કંઈ ભાન હોતું નથી. નમ.રી પાસે જે હીંદીઓ આવ્યા હતા તેમનોજ દાખલો લો. હું ધારું છું કે તેમની સમજણ કેવી છે તે બાબતનો આપને સંતોષ થયો હશે. 'અમે સમજીએ છીએ.' આમજ તેઓ બોલે અને વાસ્તવીક રીતે તો તેમને શું સમજવાનું છે તેનો ખ્યાલ હોવો પણ તેમને માટે અશક્ય છે. આમાં કોઈ શું કરે?

તમામ મજુરો હીંદીઓની ભાષા જાણે છે? તેના જવાબમાં સર બેન્જામીન બોલ્યા કે, હા ચોક્કસ રીતે. પણ એજંટોએ તે હીંદી પાસે ઘણા દીવસો રહી કંઈક શીખવ્યું હોય અને તેથી તે વાત તેમનાં મનમાં એવી ઠસી ગઈ હોય કે માજીસ્ટ્રેટની ત્રણ મીનીટની સમજાવટથી કંઈ તે પોતાનો વિચાર બદલે નહીં. તેમ છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે જે માણસો પહેલાં અહીં આવેલા હોય છે તેઓની વાતોથી લલચાઈને ઘણા હીંદીઓ અહીં આવે છે. તે પોતે જ્યાં જાય છે ત્યાં કંઈક સમજપુરવક જાય છે. કલકત્તાની ડેપોમાં મેં એક માણસને પોતાના બીજા દશ મિત્રો સાથે નાતાલ પાછો આવતો જોયો. તેઓ બધા ક્યાં જાય છે તે સમજતા હતા. પણ ગીરમીટીયા હીંદીઓનો ઘણો મોટો ભાગ એજંટો મેળવે છે. તેઓ આ દેશની કંઈ પણ હકીકત જાણતા નથી, અને તેઓ ક્યાં જાય છે તેનું પણ તેમને ભાન નથી હોતું. વળી વધારે મુશ્કેલી એ છે કે તેઓના કરારનામાની શી શરતો છે તે પણ તેઓ સમજી શકતા નથી.

પ્રમુખ—પણ મારા ધારવા પ્રમાણે તેઓ પોતાના કરારની મુખ્ય શરતો તો જાણતા હશે. જેવી કે તેઓને પગાર તેમજ ગીરમીટની મુદત.

સાક્ષી—ઘણો ભાગ તે તેની દરકાર પણ કરતો નથી

પ્રમુખ—તે શરતોની પણ તેઓ દરકાર નથી કરતા?

સાક્ષી—ના, તેઓ તો ગમે તે રીતે ત્યાંથી જતા રહેવા માગે છે.

પ્રમુખ—શા માટે?

સાક્ષી—કોઈ કોઈ વખત તેઓને શાહુકારની અગર કુટુંબની તકરાર હોય છે. તેઓનો ઘણો ભાગ તો આવી સ્થિતિને કારણે અહીં આવે છે. તેઓ હીંદુસ્તાનમાંથી ભાગી છુટવા માગે છે તેથી તેમના પગારની, જવાના સ્થળની, કે તેવી બીજી વાતની તેઓ દરકાર કરતા નથી. આ બધું તમે સમજી શકો તે પહેલાં હીંદીને તમારે ઓળખવો જોઈએ.

પ્રમુખ—આ કર તેમને આપવો પડશે એ હકીકત તેઓ સાંભળ્યા નથી સમજી શકતા એમ તમે માનો છો?

સાક્ષી—મારે કહેવું જોઈએ કે આ કર તેમને આપવાનો છે એ હકીકત મોટો ભાગ સમજતો નથી. તેઓને તે બધું કહેવામાં આવે છે અને તેઓ સહી પણ કરે છે પણ તે કરારનામાનો શો માયનો છે તે તેઓ સમજતા નથી તે સમજવા પ્રયત્ન પણ કરતા નથી. નાતિ અગર કુટુંબનો કજીઓ અગર એવા બીજા કોઈ કારણસર ત્યાંથી નાશી છુટવા સિવા તેઓને બીજી કોઈ ઈચ્છા હોતી નથી.

પ્રમુખ—ડેપોમાં આ કરાર તેમને સમજાવવામાં આવે છે?

સાક્ષી—હા કલકત્તાની ડેપોમાં સમજાવવામાં આવે છે. પણ જે માણસને સમજવાની ગરજ હોય નહીં તેને કંઈ સમજાવવું તે ઘણું મુશ્કેલ છે

પ્રમુખ—એ તો મોટી મુશ્કેલી કહેવાય.

સાક્ષી—હા એમજ છે.

પ્રમુખ—પણ અહીં રહે તો તેઓએ આ કર આપવો એવું કબુલ કર્યું છે?

સાક્ષી—હા

પ્રમુખ—અલબત, હીંદી સરકાર આ લોકોની રક્ષણકર્તા છે. અને તેણે પણ આ સ્વીકારેલ છે?

સાક્ષી—હા, હીંદી સરકારે તે કરારનો સ્વીકાર કર્યો છે, અને હીંદીએ તે કરાર ઉપર સહી કરી છે; આ બે ભારે મુશ્કેલીઓ છે પણ કરારનામા સંબંધી કંઈ પણ ગેરસમજની હીંદીઓની નારાજી વિષે મેં આપને જણાવ્યું

પ્રમુખ—એ મુશ્કેલીઓ છતાં પણ તમે એમ માનો છો કે, હીંદીઓના સામાન્ય ભલા ખાતર આ કર નાબુદ કરવો એ ઇચ્છવા જોગ છે?

સાક્ષી—હીંદી સરકારનો એવો મત છે કે હીંદીના ભલાની ખાતર તે કર નાબુદ થવો જોઈએ. હીંદીને આ દેશની ખેતી, અને ઉદ્યોગની આબાદી ખાતર અહીં લાવવામાં આવેલ છે. અને હીંદી સરકાર એમ માને છે અને હાલના બનાવો પણ એમ સુચવે છે કે હીંદીને આ કરમાંથી મુક્ત કરવો.

પ્રમુખ—તમે એમ માનો છો કે જ્યારે તેઓ બહાર નીકળી આવે છે ત્યારે હમેશને માટે અહીં રહેવાની તેમની ધારણા હોય છે?

સાક્ષી—તે ખાતરીપુર્વક કહેવું મુશ્કેલ છે. કેટલાક એમ વીચારે છે કે તેઓ પાછા આવશે, પણ તમને મેં કહ્યુ તે પ્રમાણે શું બનશે તેની પણ કેટલાક દરકાર કરતા નથી. [illegible] પોતાના [illegible] તેઓ [illegible] પણ [illegible] નથી

પ્રમુખ—આ કર નાબુદ કરવો એ માટેની તમારી આ દલીલો છે ?

સાક્ષી—હા આ કર નાબુદ થવાની સાથે સંબંધ રાખતા કેટલાક મુદ્દાઓ પણ હું કમીશન પાસે મુકવા ધારૂં છું. જો કર નાબુદ થાય તો ગીરમીટ પુરી કરેલા હીંદીના વસવાટ બાબતનો સવાલ ઉભો થશે. કારણ કે હાલના ઇમીગ્રેશન કાયદા પ્રમાણે તે હીંદી બાધીત ગણાશે.

પ્રમુખ—ત્રણ વરસની મુદત સુધી અહીં રહીને કાયદેસર રહેવાસી બને નહીં ત્યાં સુધી તેમને આ દેશમાં રહેવાની રજા મળવી જોઇએ એ જરૂરનું છે ?

સાક્ષી—આ મુદ્દો ફક્ત કમીશનની જાણની ખાતર હું રજુ કરૂં છું. આ વિષયમાં હીંદી સરકાર સાથે મેં મસલત કરી નથી; તેમ છતાં મારા માનવા પ્રમાણે હીંદી સરકારની એવી ઇચ્છા છે કે બની શકે તો લાઇસન્સ અગર પાસ આપવાનું હમણાં મુલતવી રાખવું. પણ કદાપી કારોબારી કારણોને લીધે એવી જરૂર જણાય કે તેમને અહીં રહેવા માટે પાસની જરૂર પડશે તો તેમાં કંઇ હરકત નથી. પણ હાલની માફક તે પાસ વરસો વરસ લેવાની જરૂર નથી. હીંદીઓને ત્રણ વરસનો વસવાટ સાબીત કરવા માટે એકજ પાસ પુરતો છે.

પ્રમુખ—જો તેવો પાસ અમે આવકારદાયક ગણીએ તો તેમાં તમો કંઇ વાંધો લેતા નથી ને ?

સાક્ષી—કાયદામાં તે જરૂરનું જણાય તો તે પ્રમાણે ભલે થાય જો અમલ કરવામાં સગવડ ખાતર તે પાસ આપવામાં આવશે તો હીંદી સરકાર તે કબુલ કરશે. પણ તે પાસ દરેક વરસે લેવો પડે નહીં, અને તે ત્રણ વરસ પછી બીન જરૂરી ગણાવો જોઇએ

પ્રમુખ—ગીરમીટ પુરી કરેલા હીંદીઓના મોટો ભાગ આ પાસ લેતા નથી.

સાક્ષી—હા. તેઓ નથી લેતા તેનો આંકડો મારી પાસે છે. આશરે તેઓના છઠો ભાગજ પાસ લે છે.

પ્રમુખ—તેમ છતાં તેઓ આ દેશમાં રહે છે અને કોઈ તેમને અટકાવતું નથી ?—ના

પ્રમુખ—અને તે કર તેમને ભરવાની ફરજ પડે છે. એ કાયદાની કલમ વિચિત્ર જણાય છે. તે એમ ફરમાવે છે કે હીંદીઓએ લાઇસેન્સ લેવું અને તે માટે પા ૩ આપવા. તમે એમ ધારો છો કે જો લાઇસેન્સ ન લેવાય તો પા ૩ નો કર આપવો પડે નહીં ?—હા.

પ્રમુખ—વાસ્તવિક રીતે તેને લાઇસેન્સ કહેવા કરતા કર કહેવો વધારે બંધ બેસતું ગણાશે !

સર બેન્જામીન વળી બોલ્યા કે પા ૩ ના કર નાબુદ થવાની બાબતમાં બીજો પણ એક મુદ્દો મારે જણાવવાનો છે. ૧૯૦૫ ની સાલના નં. ૪૨ ની કલમ પ્રમાણે પોતાની ગીરમીટ પુરી થતાં અમુક મુદત પછી ફરીથી હીંદી ગીરમીટમાં જોડાય છે. તે દરમીયાન તે નાટાલના કાયદેસર રહેવાસી તરીકેનો હક મેળવે છે. તે ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાય એટલે હીંદુસ્તાન પાછા જવાનું ખરચ મેળવવા તે હકદાર છે. તેણે રહેવાસીનો હક પણ મેળવ્યો હોય, તેથી કરીને જમીનદારના ખરચે તે હીંદુસ્તાન જઇ શકે અને બે ત્રણ માસ બાદ પાછો નાતાલ આવી શકે છે

પ્રમુખ—ગમે ત્યારે તે ખરચ તેને મળે ?

સાક્ષી—હા, તેની ગીરમીટ પુરી થતાં તુરત જાય તો. બીજી ગીરમીટની મુદત બે વરસની છે. ધારો કે એક હીંદી દશ વરસ સુધી ગીરમીટમાં જોડાય નહીં પણ પછી બે વરસની ગીરમીટમાં જોડાય એટલે પારકે ખરચે હીંદુસ્તાન જઇ શકે.

મી. એસેલેન—પા. ૩ નો કર નાબુદ કરવાને બદલે ગીરમીટીઆ હીંદીઓને હીંદુસ્તાન જવાની પસંદગી આપવામાં આવે તો તેઓ શું કરશે ? એ બાબતમાં તમે શું ધારો છો ? તે કંઇ ન સમજતા હોય તો બધી હકીકત તેમને સમજાવવામાં આવે, તો તેઓ શું પસંદ કરશે ? પા. ૩ ભરવાનું કે હીંદુસ્તાન પાછા જવાનું ?

સાક્ષી—એક પખવાડીઆ ઉપર જ્યારે હું નાતાલમાં ઉતર્યો ત્યારે મારૂં એમ માનવું હતું કે જો કે આ કર જબરજસ્તીથી ઉઘરાવવો એવો કરાર હીંદી સરકાર સાથે નથી તેમ છતાં તેમ કરવામાં આવે તો કદાપિ હીંદીઓ હીંદુસ્તાન જવાને લલચાય એવો સંભવ છે. પણ અહીં આવ્યા પછી હીંદીઓને અસાધારણ ચડતા દરમાયા મળે છે એ હકીકત સાંભળી ત્યારે મને એમ લાગ્યું કે હીંદીઓ અહીં રહેવાને પોતાથી બનતો પ્રયત્ન કરશે. છેલ્લાં પાંચ વરસમાં હીંદુસ્તાનમાં પણ દરમાયાનો દર ઘણો વધી ગયો છે. હું હાલ જે ભાગમાં રહું છું તેમાં તો છેલ્લાં વીસ વરસમાં પગારના દર ચારગણા વધી ગયા છે. હાલમાં હીંદી મજુર ઘણી સરસ સ્થિતિમાં છે. અહીંના હીંદી ગીરમીટીયા નથી જાણતા કે હીંદુસ્તાન પહેલા હતું તેનાં કરતા હાલ ઘણું બદલાઇ ગયું છે. કેટલીક જુબાનીઓ ઉપરથી જણાય છે કે અહીં પણ હીંદી મજુરોના પગાર પહેલાંના કરતાં બમણા વધી ગયા છે, અને તે વધારો મુખ્યત્વે કરી જ્યાર થી વધુ ગીરમીટ બંધ થઇ ત્યારથી થવા પામ્યો છે. આ કારણથી ગીરમીટ પુરી થવા બાદ તેઓ આ દેશ છોડવા નારાજ થશે બંગાળાની કોલસાની ખાણોમાં હીંદી મજુરને આશરે રૂા. ૧૫ મળે છે અને તે પણ મહીનામાં ૨૨ દીવસ કામ કરવાનું. ત્યાંના ગળીના કારખાનાઓમાં જે પગાર મળે છે તે હું ચોકસ જાણતો નથી પણ આશરે રૂા. ૧૫ થી ૨૦ સુધી મળે છે. એટલે કે ૨૫ શી. ખોરાક [ના મળે. પણ રહેવાને ઘર આપવું પડે છે. ખોરાક તો હીંદુસ્તાનમાં ઘણો સસ્તો છે. વળી તે માણસો પોતાના સગાં વહાલાં સાથેજ હોય ; એ વધારે પસંદ કરવા જેવું છે.

કરનલ વાયલી—તમે કહ્યું કે કરની અસર કંઇ થઇ નથી?

સાક્ષી—૧૯૦૩ માં હીંદી સરકારને જે કહેવામાં આવ્યું છે, તેમજ તે કરના કાયદાનો અમલ પુરી રીતે થઈ શકતો નથી, એ ઉપરથી મે તેમ કહ્યું છે

કરનલ વાયલી—૧૯૧૨ માં ૯૫ ટકા અને ૧૯૧૩ માં ૮૧ ટકા જેટલા માણસો ફરીથી ગીરમીટમાં જોડાયા તેની તમને ખબર છે ?

સાક્ષી—હા. તે આંકડા મે જોયા છે.

કરનલ વાયલી—પ્રોટેક્ટર પાસેથી તમે લીધા છે ?

સાક્ષી—હા. છેલ્લાં બે વરસમાં આ આંકડો શાથી વધી ગયો, તેનું ખરૂં કારણ જણાતું નથી.

(અપુર્ણ.

મરહુમ સુબ્રાઇના મરણ વિષે તપાસ

[તા. ૪ ફેબ્રુઆરીના અંકથી ચાલુ]

આ કેસમાં લેવાયેલા વધુ સાક્ષીઓએ ગઇ તા. ૨૮ મીએ વેરૂલમ કોર્ટમાં નીચે મુજબ જુબાની આપી હતી :—

ડા. નાનજીએ જણાવ્યું કે સુબ્રાઇના પોસ્ટ મોરટમ વખતે તે હાજર હતા. તેણે ડા. હીલનો રીપોર્ટ જોયેલો હતો. તે બરાબર હતો. મગજ ઉપર લોહી એકઠું થવાથી તેનું મરણ થયું જણાય છે. આમ લોહી એકઠું થવાનું કારણ અસાધારણ ઉશ્કેરણી કે સંતાપ જણાય. તે ઉશ્કેરણીનું કારણ ચાબુકનો માર, હુમલો, હડતાલ કે જેલ—એમાંથી કયું તે કહેવું મુશ્કેલ છે. જેલને લીધે તેને ઉશ્કેરણી થાય એમ તો ન કહી શકાય. માંદા માણસ ઉપર માર અથવા ઉશ્કેરણીથી કેવી અસર થાય છે તે વીષે થોડી હકીકત જણાવ્યા પછી સાક્ષીએ જણાવ્યું કે ચાબુકના મારની નીશાની એક પખવાડીઆ સુધી જવલેજ રહે

અમ્માએ સાક્ષી આપતાં કહ્યું કે મરહુમ સુબ્રાઇની હું સ્ત્રી છું. અમે બન્ને ફીનીક્સ હોટલ કુ. ને ત્યાં ગીરમીટમાં રહ્યાં હતાં. આ કંપનીના મી. ટોડ મેનેજર છે. તા. ૨૭ નવેમ્બરે સવારે ૫.૩૦ વાગે જ્યારે મારો ધણી ઘરના દરવાજા આગળ ઉભો હતો ત્યારે ટોડે આવી કાફરી ભાષામાં કહ્યું કે અહીં કેમ ઉભો છે? કામે હજુ કેમ નથી ગયો? જવાબ મારો ધણી આપી શકે તે પહેલાં ટોડે તેને ખેંચી કાઢી હાથેથી પકડી પીઠ ઉપર કેટલાક ચાબુક લગાવી કાઢ્યા. મેં રડતાં રડતાં ટોડને કહ્યું કે મારા ધણીને છોડી દે. મને ગુસ્સાથી ટોડે ચાલ્યા જવાનું કહ્યું. હું બીની અને એક તરફ ઉભી રહી. ટોડ ગયા પછી હું મારા ધણી પાસે ગઇ અને તેને ઉઠાડ્યો. મી. ટોડ બહુ ગુસ્સે હતો અને તેણે કાંઇક કહ્યું તે હું સમજી નહીં. જતાં જતાં તેણે બંદુકનો અવાજ કર્યો. મારા ધણીને એક તરફ ત્રણ વરસ થયાં લકવો થયો છે. તેનો ડાબો હાથ ખોટો છે. મી. બીટરની ઉલટ તપાસમાં તેણે કહ્યું કે તે દીવસે તેણે પહેરેલા કપડાં મને યાદ છે. ડગલો, પોતડી અને પાઘડી પહેરેલાં ડગલા નીચે એક પેરણ હતું. લાકડી મારો ધણી નહીં રાખતો. ટોડે મારા ધણીને માર્યો તે સત્યાગ્રહુ અને ચેંગાયને જોયેલું. ટોડના હાથમાં ચાબુક હતો તેરીતે ઘોડાને પકડેલો, ચાબુક નહીં. મારા ધણીએ ટોડને જોયો ત્યારે લાકડી ઉગામેલી નહોતી. તેણે મી. ટોડને તામીલમાં ગાળ આપેલી નહોતી. પડ્યા પછી મારા ધણીએ ટોડને ગાળ આપેલી નહીં, અથવા ઉભા થઇ લાકડી લઇ તેની સામે પણ થયેલ નહીં. ચેંગાયન ત્યાં તે વખતે હાજર હતો. મી ટોડ મને ખરાબ સ્ત્રી શું કરવા કહે છે તે હું જાણતી નથી. માર પછી મારા ધણીની પીઠ ઉપર મેં ચાબુકની નીશાની જોયેલી. સામેના વકીલની ઉલટ તપાસમાં તેણે કહ્યું કે મારું લગ્ન રજીસ્ટર નથી કરાવેલું. એક વરસ ઉપર ટોડે મને બીજી જગ્યાએ મોકલેલી. મારો ધણી અને હું પડેલાં તેની ખબર કોઇ હીંદીએ ટોડને આપેલી હું મારા ધણી સાથે સાત વરસ થયાં રહેતી. મારો ધણી સખત કામ કરી શકતો નહીં તે [illegible] માર પડ્યો તે દીવસે તે કામે જવા [illegible]. તેણે ટોડ [illegible] મને [illegible] તો પણ વરસાદ [illegible] હતો।

બધા એક પછી એક કામે જતા હતા. સત્યાગ્રહુની ગીરમીટ પુરી થઇ રહી હતી એટલે તે કામે નહોતો જતો. ટોડ તેરીતે સાથે આવ્યો. મારો ધણી પડી ગયો તે વખતે તેની પાઘડી નીકળી પડી. ટોડે તેને કહ્યું ત્યારે તેણે કાંઇ જવાબ આપેલો નહીં. તેણે રડીને કહેલું કે 'મને જવા દે, હું કામે જાઉં છું.' તેને પીઠથી કમર સુધી માર લાગેલો. ટોડ ગયા પછી મેં તરતજ ઘા જોયેલા. પીઠ ઉપર ઘણી અને પગ ઉપર ચાર કે પાંચ નીશાનીઓ હતી. પોતડી નહોતી તે ભાગ ઉપર નીશાનીઓ હતી. વરસાદને લીધે પોતડી ઉંચી ચડાવેલી. મેં લાતની નીશાની જોઇ નહોતી. જમીન ઉપર પડેલ તે વખતે કમર નીચે મારા ધણીને લાત મારેલી. ટોડે બુટ પહેરેલા હતા. લાત અને ચાબુક સખત મારેલા. ચાબુક મારા હાથ જેવડો લાંબો અને ડાંડા જેગો જાડો હતો. જે નીશાનીઓ મેં જોઇ ત્યાંથી લોહી દેખાતું હતું. પીઠ અને સાથળ ઉપરની ચામડી નીકળી આવેલી હતી. પછી હું ઇંડીઅન ઓપીનીઅન સેટલમેંટમાં ગઇ. મારા ધણીએ તે વખતે તેજ કપડા પહેરેલા. પેરણ ઉપર લોહી હતું. તે ગંદુ હોવાથી બીજે દીવસે ફીનીક્સમાં મેં તે ધોયું. મી. વેસ્ટ અને ફીનીક્સની બીજી બાઇઓએ મારા ધણીની પીઠ જોયા પછી ધોયેલું. ટોડ ગયા પછી તરતજ આસપાસના લોકોને મેં નીશાનીઓ બતાવેલી. સત્યાગ્રહુ અને ચેંગાયન પણ ત્યાં હતા. મારા ધણીને થયેલી ઇજાની સારવાર મી. વેસ્ટે કરી. ફીનીક્સથી માઉંટએજકોમ્બની ઇસ્પીતાલમાં મારા ધણીને લઇ ગયા તે દીવસ મને યાદ છે કે તે વખતે પણ નીશાનીઓ હતી. મારી સમક્ષ ઇસ્પીતાલના કંપાઉન્ડરે આ નીશાનીઓ જોઇ હતી. કામે જતી વખતે મારા ધણીને લાકડી લઇને જવાની ટેવ હતી—ઘરની આસપાસ ફરે ત્યારે લાકડી નહીં રાખતો. હડતાલથી અમે જરા પણ ઉશ્કેરાયેલ ન હતા. મારા ધણીએ તો કામ કરવાનું ફરીથી શરૂ કરી દીધેલું. આગલે દીવસ તેણે કામ કરેલું. તેણે હડતાલ પાડેલી ખરી. ટોડે કહેલું હડતાલ ચાલે છે તેથી બહેતર છે કે હું કહું નહીં ત્યાં સુધી તું ઘેર રહેજે. સવારે ઘંટ વાગ્યો ત્યારે હીંદીઓ કામે નહીં ગયેલા તેથી ટોડ બધે નીકળેલો. તે વખતે વરસાદ સખત હતો. તે દીવસે કામે નહીં જવાની કાંઇ વાત થઇ ન હતી. મી. વેસ્ટે મારા ધણીની પીઠ ઉપર ચોપડવાને કાંઇક તેલ જેવું આપેલું તેણે નીશાનીઓ જોયેલી. માર વખતે જેવી નીશાનીઓ હતી તેવીજ તે વખતે પણ હતી. માઉંટએજકમ્બ લઇ જતી વખતે નીશાનીઓ તેવીજ ન હતી. તે વખતે થોડી હતી. પીઠ અને પગ ઉપર થોડીક દેખાતી હતી કંપાઉંડરને મેં તે દેખાડી. માર પડ્યો તે સવારના જેવી નીશાની ખરાબ નહોતી, પણ દેખાતી તો હતી. ચામડી ઉખડેલી તે પણ હજુ દેખાતી હતી પીઠ અને સાથળ ઉપરની ચામડી ઉખડેલી તે માઉંટએજકમ્બમાં મેં બતાવેલી

સત્યાગ્રહુએ કહ્યું કે સુબ્રાઇ મરી ગયો તે પહેલાં બે અઠવાડીએ ટોડે તેને મારેલો તે મેં જોયું હતું. વરસાદ તે દીવસે સખત હતો. બધા હીંદીઓ બેરેકસમાં હતા. કામે ગયેલા નહીં હાજરી લેવાય છે ત્યાં એગામ્બરમ કરીને એક પોલીસ દોડતો આવ્યો. પછી થોડીક વારે ઘોડા ઉપર ટોડ આવ્યો. તેના હાથમાં હતી [illegible] [illegible] નામના હીંદીઓને ચાબુક માર્યા

પછી તે સુઆઇ પાસે ગયો. સુઆઇ વખતે દરવાજા સામે હતો. તેની ઓરત તેને પકડી પકડાવતી હતી. હું રસ્તા ઉપર હતો. ટેડે તેને ઘરમાંથી ખેંચી કાઢીને ચાબુક માર્યા. જમીન ઉપર પછાડી પીઠ ઉપર કેટલીક વાર માર્યું. જતાં જતાં બંદુકનો અવાજ કર્યો. મી. ગ્રીટરની ઉલટ તપાસના જવાબમાં સાક્ષીએ કહ્યું કે સુઆઇ પાસે લાકડી ન હતી. સુઆઇએ અપશબ્દ વાપરેલા નહીં. ટેડ પાસે ચાબુક નહોતી એ વાત ખરી નથી. મેં તેના જમણા હાથમાં ચાબુક અને ડાબા હાથમાં પીસ્તોલ જોયેલી. મારતાં મેં જોયું. તે વખતે હું એકલોજ હતો. બીજું કોઇ ન હતું. બીજા બધા હાજરી દેવા ગયા હતા. સુઆઇની ઓરત ત્યાં હતી. ચંઆ વનને મેં જોયેલો નહીં. માર પછી સુઆઇને મેં જોયો ન હતો. માર પહેલાં તેને કેટલાક વખત થયાં મેં જોયેલો નહીં. તે મજબુત માણસ નહોતો. તેનો ડાબી બાજુ હાથ કે પગ તે વાપરી શકતો નહીં. જલદીથી દોડી પણ ન શકતો. જરા પણ ન દોડી શકતો. લાકડીના ટેકાથી તે ચાલતો. માર પછી બીજે દીવસે હું આ કોઠીમાંથી ચાલ્યો ગયો. ટેડે કહ્યું કે મારી તેને જરૂર નથી. ત્યાર પછી હું ડેપોમાં રહ્યો છું. ચેંબાબ્ત સુઆઇથી આશરે ૩૦ વાર દુર રહે છે. સુઆઇ પડયો ત્યારે એગામ્બરમ ત્યાં ન હતો. નેટીવ ઘોડો પકડી ટેકરીઓના ઉપર બાગમાં ઉભો હતો. તેણે મારતાં નહીં જોયું હોય. રામલાલ નાન્કુને હું ઓળખું છું તે ત્યાં નહોતો. બેરાકમાં ૧૦૦ એક હીંદી હતાં. હું મારે ઘેર હતો. મારી ગીરમીટ સોમવારે પુરી થઇ હતી. હું કામે નહીં જતો. બેરાકમાં રહેલાંઓમાં માત્ર સુઆઇ અને તેની ઓરત હતાં. માણસો બધા કામે ગયાં હતાં. કેટલીક ઓરતો ત્યાં હતી અને બીજી કેટલીક કામે ગયેલી. કેટલીક ઘરમાં હતી. માર પડયો ત્યાં ઘાસ ન હતું. કેળાંય પણ ન હોતાં. જમીન ભીની અને લપસણી હતી. ટેડ ગયા પછી સુઆઇને તેની ઓરતે બેઠો કર્યો. અને ત્યાંથી ઘર ભારી લઇ ચાલી. મેજીસ્ટ્રેટે પુછેલા સવાલના જવાબમાં સાક્ષીએ કહ્યું કે ચાબુકનો માર પીઠ અને જમણી બાગ ઉપર મારતા મેં જોયેલ. કેટલા ફટકા લાગેલા તે હું કહી શકતો નથી. મા મેં તપાસેલા નહીં તેજ દીવસે ૬ એ. સેટલમેંટમાં મેં તે ઘા જોયા. મેં પેરણ ઉંચુ કર્યું એટલે તે નીશાની દેખાઇ. પીઠ ઉપરની ચામડી ત્રણ કે ચાર જગ્યાએ ઉખડી આવી હતી. પગ ઉપર કેટલાક સોળ હતા પણ ઉપર ચામડી ઉખડેલી ન હતી. પેરણ ઉપર થોડું લોહી હતું. માર પડયો તે વખતે હું સુઆઇ સાથે બોલ્યો નહતો. સુઆઇની ઝુંપડીમાં શું બન્યું તે હું જાણતો નથી. ટેડે સુઆઇને ચાબુકથીજ મારેલો.

રામલાલ નાન્કુ તેજ કોઠીમાં ગીરમીટમાં હતો તેણે કહ્યું કે તેણે બધું જોયેલું. કેટલાક હાજરી આપવા ગયેલા, બીજા કેટલાક નહોતા ગયા. ટેડે કોટડીઓ પાસે આવી હાજરી આપવા જવાનું કહ્યું કેટલાક ગયેલા ને બીજા એટલામાં ઉભા હતા. ઉભા હતા તેને ચડી ધકેલ્યા તેઓ બધા ચાલતા થયા. પછી ટેડ જ્યાં સુઆઇ રહેતો તે કોટડીઓ તરફ ગયો. સુઆઇ ઉભો હતો તેને ધક્કો મારી કહ્યું કે કામે જા. સુઆઇ ઘર બહાર ઉભો હતો. તે મી. ટેડ તરફ ફર્યો. તેના જમણા હાથમાં લાકડી હતી. તેણે ફરીને ટેડ સામે જોયું. ટેડે તેને ધકેલ્યો. સુઆઇ આ વખતે ઉંધે રાહ ગયો હતો અને તેણે ગાળ આપી. બીજી વખતે સુઆઇને ધકેલ્યો ત્યારે તે પડી ગયો. ટેડ છોડીને ચાલ્યો ગયો. સુઆઇની ઓરતે આવી તેને ઉઠાડયો અને કામે જવા કહ્યું. અને ફરીને પુછ્યું કે બીજા કામે જાય છે ત્યારે તું કેમ નથી જતો? તે જગ્યાએ ઢોળાવ હતો અને જમીન કાદવ વાળી હતી. સુઆઇને મારતાં ટેડને તેણે જોયેલ નથી તેણે ધક્કોજ મારેલો. ટેડના હાથમાં ચાબુક નહોતો. તેણે ઓવરકોટ પહેરેલો. નેટીવ ઘોડો પકડીને ત્યાં ઉભેલો. માજી એટના સવાલના જવાબમાં તેણે કહ્યું કે નેટીવે માત્ર ઘોડો જ પકડેલો અને તે બન્ને હાથે. તે વખતે વરસાદ વરસતો હતો. મી. ગ્રીટરના સવાલના જવાબમાં કહ્યું કે તેણે ટેડ કે કાફરના હાથમાં ચાબુક જોયેલો નહીં. કાફરે બન્ને હાથમાં ઘોડો પકડેલો. તેણે પણ ઓવરકોટ પહેરેલો. તે નેટીવની પીઠ તરફ હતો. નેટીવ કે ટેડના હાથમાં ચાબુક નહોતો એમ હું સોગન ખાઇને નથી કહી શકતો. ટેડ અને નેટીવ એકજ લીટીમાં તેનાથી સરખે અંતરે ઉભા હતા. ટેડ આવ્યો ત્યારે સાક્ષી થોડે દુર હતો. પોતે પણ ગીરમીટમાં હતો. મારે હાજરીમાં જવાનું ન હતું. હું મીલમાં લાકડા કાપવાનું કામ કરતો. ઘંટ ૫ વાગે વાગ્યો અને હું ૫. ૩૦ કે ૬ વાગે કામે ગયો. અમે હડતાલ પાડેલી અને પાછું કામ શરૂ કરેલું હતું. ખોરાકી (રેશન) મળી ગયા હતા. જે વખત કામ નહીં કરેલું તેટલા વખતના રેશન તેમને નહીં મળેલા એટલે ફરીને બાજી સવારે કામે નહીં જવાની વાત થતી હતી. સાક્ષી આપવા બદલ તે કાંઇ બદલાની આશા રાખતો ન હતો. તેણે જોયું તે કહેવાને તે આવેલો છે. તે દિવસે ટેડ તેને ત્યાં મોકલ્યા અને કહ્યું કે કેસ ચાલતો હતો. તેને કે એગામ્બરમને ટીકીટ ઉપરાંત બીજા પૈસા આપવામાં આવ્યા ન હતા. તેમને ખાવાના ૨ અને ૧ શી. મળેલ. અને ખાવાને ૧ શી. મળેલ. અમને તે દિવસે બેરેકસમાં જે બન્યું તે કોરટમાં જઇને કહેવાનું, તથા જ્યારે થોડા કામે ગયેલા અને બીજા નહીં ગયેલા ત્યારે મી. ટેડ બેરેકસમાં આવ્યા, અને તેણે શું ગુન્હો કરેલો તે કહેવાનું અમને કહેવામાં આવ્યું હતું. તે અમને ટેડે કહેલું. સુઆઇને મેં ધક્કો મારેલો. તે દિવસે તેં શું જોયેલું એમ ટેડે મને પુછ્યું હતું. મેં જોયેલું તે કહ્યું. મેં કહ્યું કે તમે ધક્કોજ મારેલો. તેણે કહ્યું ઠીક, કોરટમાં જઇને તે કહેજે. તેના હાથમાં ચાબુક હતો કે નહીં તે તેણે મને પુછ્યું ન હતું. ટેડને ત્યાં હડતાલ વખતે એક વાડીયા પહેલા હું 'વેટર' હતો. મેં હડતાલ પાડેલી અને તેથી ટેડ મારા ઉપર ગુસ્સે થયેલ હોય એમ લાગ્યું અને તેથી તેણે મને મીલ ઉપર કામે મોકલ્યો. સુઆઇને મારતા ટેડને મેં જોયેલ નથી. ટેડ મરહુમને ધક્કો મારી બીજી કોટડી તરફ ચાલતો થયો. મરહુમ કામે નહીં ગયો તેથી તેની ઓરત તેના તરફ ગુસ્સે થયેલી એમ હું ધારું છું. પછી શું થયું તે હું જાણતો નથી. હું હાજરી આપવા ગયો. મેં આટલું જોયું. ટેડને ધક્કો મારતા જોઇ હું બીજા હીંદી સાથે કામે ગયો. ટેડ બીજી કોટડી તરફ ગયો. એગામ્બરમને મેં જોયો નહીં. બેરેકસમાં મેં તેનો અવાજ સાંભળ્યો. સુઆઇ, તેની ઓરત અને નેટીવ એટલાંજ ત્યાં હતાં. માણસો બધા સંતાતા અને ભાગી જતા હતા. ટેડ ગુસ્સે થશે એમ તેઓ બીતા હતા. ટેડ મને કાંઇક કહેશે એમ ધારી તેના સામે જતાં હું બીતો હતો. તે વખતે ટેડના હાથમાં કાંઇ ચાબુક ન હતો. મેં બંદુકનો અવાજ સાંભળ્યો નથી.

લાઇસેન્સ રદ કરયું

સ્ટાંગર ડીવીઝનમાં આવેલ એન્ડેઆમાં મી. રામચરણ નામે હીંદી રહે છે. તે ત્યાં લગભગ ૧૫ વરસ થયાં લાઇસેન્સથી વેપાર કરે છે. તે મોટા જમીનદાર પણ છે. જમીન ઉપર દેખરેખ રાખવા જતાં વેપાર ઉપર બરાબર ધ્યાન તેનાથી ન આપી શકાતું હોવાથી તેણે દુકાન ગયે વરસે વેંચી. પણ તે લાઇસેન્સ બીજાં નામ ઉપર ન ચડાવી દેવાની બીજા હીંદી વેપારીઓએ અરજી કરી. અરજીમાં કારણ એ જણાવેલું કે મી. રામચરણ બરાબર વેપાર કરી શકતો નથી. તેને બદલે બીજો વેપારી આવશે તે ખુબ વેપાર કરશે અને તેથી એ અરજદારોના વેપારમાં ભાગ પડાવશે. આ અરજ કબુલ કરી લાઇસેન્સીંગ અમલદારે લાઇસેન્સ બદલાવી ન આપ્યું. હવે મી. રામચરણે એક હોશિયાર નોકર રાખી વેપાર કરવો માંડયો. તેની સામે એવી અરજી કરવામાં આવી કે એ નોકર તે નોકર નથી પણ રામચરણને નામે પોતાનો વેપાર કરે છે. તેથી એ લાઇસેન્સ રદ થવું જોઇએ. લાઇસેન્સીંગ અમલદાર પાસે આ બાબત કેસ ચાલ્યો. "તેણે કબુલ કર્યું કે દુકાન રામચરણનીજ છે અને નોકર ભાગીદાર અથવા માલેક નથી, પણ રામચરણના ચોપડા બરાબર નથી. એટલે કે ૧૯૧૨ ની સાલનું ખાતું એકજ વખતે લખાયેલું જણાય છે અને જ્યારે એ ચોપડા જોવા માંગેલ ત્યારે તે ન દેખાડી શકયો માટે લાઇસેન્સ કાઢી નાખું છું"

૧૯૧૨ માં લાઇસેન્સીંગ અમલદાર ચોપડા ન જોઇ શકેલ છતાં ૧૯૧૩ માં લાઇસેન્સ દેતી વખતે તેણે વાંધો ન લીધેલ, પણ ૧૯૧૪ માં એ વાંધો લીધો છે. આ ચુકાદા ઉપર અપીલ થવાની છે.

વિવિધ સમાચાર

સરવંટસ ઓફ ઇંડીયા સોસાયટીના મેમ્બર મી. દેવધર તરફથી તાર મળ્યો છે કે મી. ગોખલેની તબીયત સારી પેઠે સુધરેલી છે. અને તે ૧૭મી મારચે હીંદુસ્થાનથી વિલાયત ઉપડવાના છે.

મી. ગાંધી તથા મીસીસ ગાંધી ડરબનથી કેપ તરફ જવા ગયે ગુરવારે ઉપડી ગયા. મી. ગાંધી નવા કાયદા થવાના છે તે બાબત ગયા છે. ને મીસીસ ગાંધી પોતાની તબીયત મી. ગાંધીની સાથે વધારે સરસ રહે એમ ધારી ગયેલ છે. સાથે ઇમામ સાહેબ અબદુલ કાદર બાવાઝીર પણ ગયા છે. જોહાનીસબર્ગ સુધી મી મેઢ, મી. પ્રાગજી દેસાઇ તથા મી. કુવીર પણ ગયા છે. મી મેઢની તબીયત જેલમાંથી નીકળ્યા તે વેળા ખરાબ હતી પણ હવે ઘણી સુધરી ગઇ છે.

તવડી ભજન મંડળી તરફથી મી. બાબુ પરશોતમે એક સોનાની નકશીદાર વીંટી ને માનપત્ર મી. એન્ડરુઝને તેમની સાલગીરી વખતની ભેટ દાખલ મી ગાંધી સાથે મોકલ્યા છે. ન્યુકાસલના હીંદીઓએ મી. એન્ડરુસ માટે માનપત્ર મોકલ્યું છે.

મી. એન્ડરુસ જે હાલમાં કેપટાઉનમાં આપણી પ્રજાના સબંધમાં અતી ઉપયોગી કામ કરી રહ્યા છે તે તા. ૨૧ મીએ વિલાયત જવા ઉપડશે. તેમની જન્મભૂમીથી ઉપર મુજબ ખબર આવેલ છે...

જો હાનીસબર્ગમાં તા. ૯ ફેબ્રુઆરી... ના રોજ... મી. પીઅરસનને ભેટ... મોટી પાર્ટી મી. મેઢ...

...મથેરસ્કોપ રૂમમાં આપવામાં આવી હતી. નાસ્તા વખતે સંખ્યાબંધ પુરૂષો ઉપરાંત ૫૦ થી ૬૦ બાનુઓ પણ હાજર હતી. આ હીંદી બાનુઓ તરફથી મી. પીઅરસનને રૂપાના ઘરાં વાળી સુંદર કલમની એક જોડ તથા તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી એક રૂપાનો ખડીયો યાદદાસ્ત તરીકે ભેટ કરવામાં આવ્યા હતા.

જુનાઇટેડ પાટીદાર મંડળ તરફથી પોતાની નમ્ર યાદગીરી તરીકે મંડળનું નામ કોતરાવી સોનાનો એક સુંદર સિક્કો ભેટ કરવામાં આવ્યો હતો.

મી. પીઅરસન જોહાનીસબર્ગથી ચારલ્સટાઉન ન્યુકાસલ અને મારીત્સબરગ થઇ ગયે શુક્રવારે ડરબન આવી પહોંચ્યા છે. અને તા. ૨૬મીએ હીંદુસ્તાન રવાના થવા ઉમેદ રાખે છે.

અમે આ અંક સાથે સર બેંજામીન રોબરટસન તેમના ખાનગી સેક્રેટરી મી. સ્લેટર અને સલાહકાર મી. રાય સરકાર ની છબી આપીયે છીયે. સર બેંજામીન, અને મી. સ્લેટર હાલે કેપટાઉન ગયા છે. મી સરકાર હીંદુસ્તાન ઉપડી ગયા છે

કમીશનના સેક્રેટરી તરફથી મી. ટી. લેફેરસને ન્યુકાસલ તા. ૩ જીએ નીચેનો તાર મી. કલેવ. મા આવ્યો હતો:— મુકરે આપેલ સાક્ષી આપતાં જણાવ્યું કે અનામલી કદુ મહારાજ, માનુ, રાજીઆ, કોટી, શેખ મહમદ, જાલક, બોધી, દેવીસીંગ, મોહમદ અલી, સેલીઆ, શિવ નારાયણ, અને રામલાલ સરકારી અમલદારોએ ચલાવેલ ખાતકી વર્તનના સંબંધમાં સાક્ષી આપવા તઇયાર છે. મુકરે તેમના સરનામા માટે તમારું નામ આપ્યું છે. તેઓ જુબાની આપવાના હોય તો મને જણાવશો! અમે આપે તો તેમના સરનામા મને મોકલવા મહેરબાની કરશો.

ઉપરના તારના જવાબમાં મી. લેફેરસે જણાવ્યું છે કે ન્યુકાસલમાં મળેલી એવી મોટી જાહેર મીટીંગમાં હીંદી કોમે જાહેર કર્યું છે કે અમે કમીશન પાસે સાક્ષી આપવા ના પાડીએ છીએ. અમુક કમીશનના સંબંધમાં કંઇ કરી શકાય નહીં.

ડરબનમાં ગયે [illegible]વારે હીંદી બાનુઓ તરફથી "ઇંડીઅન વીમેન્સ સભા" નામનું મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું છે. તેના પ્રમુખ મીસીસ બી. એમ. પાથર અને સેક્રેટરી મીસીસ ટી. સી. કુકલે છે.

સ્ટાંગરના ગુજરાતી હીંદુઓની સભા ગયે બુધવારે સોની પરશોતમ બાબુના ઘરમાં રા. ગોરધનભાઇ પટેલના પ્રમુખ પણા નીચે મળી હતી. સોની પરશોતમે દરખાસ્ત કરી કે ના. ૭ કોંગ્રેસે કોમને નામે કમીશન પાસે જુબાની દેવાનો ઠરાવ કરેલ છે તે ભુલાવો ખવડાવનારો છે. પ્રમે તે મી. ગાંધીની આગેવાની નીચે ભરાએલ મીટીંગમાં જુબાની નહીં દેવાનો ઠરાવ કરેલો છે તેજ કબુલ કરેલો છે. અહીંના સાહુ ઓને પણ તેજ કબુલ છે. ઉપરનો ઠરાવ ઓના. મી ગોખલેને તાર મારફતે મોકલી દેવો. આ દરખાસ્તને રા. મોરાર જી દેવરાજ, શા. દેવચંદ જીવરાજ અને બીજા ગ્રહસ્થોએ ટેકો આપ્યા પછી પસાર થઇ હતી. તાર ના. ગોખલે સાહેબ ઉપર કરી દેવામા આવ્યો છે સોની પરશોત્તમ બાબુ આ તરફથી ખાસ મીટીંગમાં પ્રતિનિધિ તરીકે ગયેલા હતા.

લેડીસ્મીથથી એક લખનાર જણાવે છે કે મી. ઇબ્રાહીમ ભામલાને દેશથી કેબલ મળ્યો છે કે તેમના પિતા મી. ઇબ્રાહીમજી આદમજી ભામલા તા. ૨૫ જાનેવારીએ સુરતમાં મરણ પામ્યા છે મરહુમને ખુદા જન્નત બક્ષે. અને મી ઇબ્રાહીમ ભામલાને ખુદા સબર આપે.

નાતાલ મ્યુનીસીપાલ એસોસીએશનના વારસીક મેળાવડામા એશીઆઈઓને મ્યુનીસીપાલીટીના વોટ આપવાની દરખાસ્ત થઇ હતી. પરંતુ તેવા હક આપતાં કેટલીક હીંદી વીધવાઓને પણ હક આપવા પડે એવા કારણસર તે દરખાસ્ત ના કબુલ થઇ હતી. બીજી એક દરખાસ્ત એવી આવેલી કે નાતાલમાં જેમ વેપારી પરવાના આપવાનું કામ મ્યુનીસીપાલીટીના હાથમા છે તેમ બીજાં કોલોનીમાં પણ હોવું જોઇએ.

એક સત્યાગ્રહી લખે છે કે હીંદુ હોકરની મીટીંગમાં જે ઉઘરાણું થયું હતું તેમાં મી. જીના મોરારે બહુ સારી મહેનત લીધી હતી. તેવણ હાલ ત્રણ માસ થયા પોતાને કામ ધંધો તજીને છેડી દઇ સત્યાગ્રહની લડતનું કામ કરે છે.

ન્યુકાસલ વિભાગમાં બેલનગ્રેય કોલઅરીના હીંદી કંપાઉંડને ત્યાંની જેલના ભાગ તરીકે જાહેર કરેલ તે હવે સરકારી ગેઝેટની નોટીસથી રદ કરવામાં આવેલ છે

ન્યુકાસલની નેવીગેશન કોલઅરીના એક કંપાઉંડ મેનેજર ઉપર હડતાલના વખતમાં વેલનગીરી નામના એક સત્યાગ્રહીને મારવાનું તહોમત હતું. આ કેસ ગઇ તા. ૨૨ મીએ ન્યુકાસલ ખાતે ચાલ્યો હતો. તહોમતદારે ગુન્હો કબુલ કર્યો હતો. તેને પા. ૧ ના દંડની શીક્ષા કરવામાં આવી હતી.

જોહાન્સબરગની હમીદીયા ઇસ્લામીક સોસાઇટીની એક સભા તા. ૯ ફેબ્રુઆરીએ મળી હતી. તે વખતે ટ્રાંસવાલમાં હીંદીઓ ઉપરની હાડમારીની એક ટીપ બનાવી સર બેંજામીન ઉપર મોકલવાનો અને તે હાડમારીઓના સબંધમાં દાદ મેળવવાનું તેમને કહેવાનો ઠરાવ થયો હતો આ ટીપમાં એકથી બીજા કોલોનીમાં મુસાફરી કરવાને મળતી જોઇતી પરમીટ, જમીન બાબતના હક, ટાઉનશીપ એકટ, ગોલ્ડ લૉ, કામ પરમીટ તથા શાદીના સવાલની બાબત જે તકલીફો પડે છે તેની નોંધ લેવામાં આવી છે.

છેલ્લી ગોરાઓની હડતાલના સબંધમાં મી બેર્ડના ૧૩ બોડીગારડને સજા થએલી હવે હડતાલ બંધ પડી અને કેટલાક આગેવાનો છુટા થયા એટલે ફેડરેશન ઓફ ટ્રેડસ વતી મી. વેરે આ તેર કેદીઓને થયેલ ૧૫–૧૫ પાઉંડના દંડની રકમ ભરી તેમને છોડવવાનું પગલું લીધું પરંતુ તેમાંના એક સિવાયે દંડ ભરી જેલમાંથી છુટા થવાની ચોખી ના પાડી છે. ફેડરેશને આ દંડની રકમ સહુ સહુના ખાતામાં જમે કરી છે.

'ડેલી મેલ' નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ચાલુ યુનીયન પાર્લામેંટની બેઠક એપ્રીલમા પુરી થશે અને પછી તરતજ જુલાઇ કે ઓગસ્ટમાં નવી ચુંટણી થશે

રીજીથી મી પીંગલદાસ કરી એક કબીર પંથી સાધુએ દક્ષિણ આફ્રીકાની સત્યાગ્રહની લડત માટે પા ૨–૧૨–૬ની રકમ ઉઘરાવી અમને મોકલી છે. નાણા આપનારાઓના નામ નીચે મુજબ છે:—પીંગલદાસ, સખીનદાસ, લલા, દીનાદાસ, જગતસિંહ, અંબારામ, જીવાવન, રામ પ્રસાદ, દુખર, બબર, અચરત, સીઉરાજ, રતિ, માતુલ, જગત, ઉમરાવસિંહ, અને રામચરન. તેઓએ ભરેલી રકમના આંકડા નહીં ઉકલે તેવી રીતે લખાયેલા હોવાથી અમે આપી શકયા નથી

ગયા મંગળવારે પાર્લામેન્ટમાં વીનનના મેંબર મી મેલર જે આપણા હિતેચ્છુ છે તેમણે ન્યાય ખાતાના પ્રધાનને પુછયું કે ન્યુકાસલના માજીસ્ટ્રેટ મી. લાઇલે બે ફ્રિકેટ [illegible] નહીં પાડવા માટે તા. ૭મી નવેમ્બરે છ ફટકાની સજા કરેલી, અને તે સજા પાછળથી સુપરીમ કોરટે ગેરકાયદેસર ગણી રદ કરી તે વિષે તમે કાંઇ જાણો છો. અને જે અમલદારે આમ ગેરકાયદેસર સજા કરી તેની સામે શું પગલાં લેવાયાં છે?

પ્રધાને ઉપરના સવાલનો જવાબ આપતાં કહ્યું કે મેં તે વીષે તપાસ કરી છે. મને જણાય છે કે તા. ૭મીએ ૧૮૯૦ના બે નંબરના કાયદાની ત્રીજી કલમનો ભંગ કરવા માટે ૧૨ અને ૧૧ વરસના બે હિંદી છોકરાને માજીસ્ટ્રેટે ૭ ફટકાની સજા કરેલી ફટકાની સજા છોકરાઓના હીતની ખાતરજ આપેલી. કેમકે જો તેઓને જુના ઘડાઇ ગયેલા કેદીઓની સાથે જેલમાં રાખવામાં આવે તો છોકરાઓને નુકસાન થાય. માજીસ્ટ્રેટ તો છોકરાઓને સજા કરવા બાબતમાં કાયદેસર વરતેલા પણ સુપરીમ કોરટે ઠરાવ્યું કે જે કાયદા મુજબ તેને સજા થાય તેમાં દંડ ન આપે તો તે બદલ બીજી સિક્ષા નથી થઇ શકતી. માજીસ્ટ્રેટ સામે કશાં પગલા લેવાનો વિચાર નથી.

મી. મેરીમેને પાર્લામેંટમાં એક ભાષણ દરમીયાન કહ્યું કે છેલા ૭ માસમાં જનરલ સ્મટસે અંગ્રેજી સલ્તનતને તેની તવારીખમાં સખતમાં સખત બે ફટકા મારવાની, બેશક અજાણપણે, યુક્તિ રચી છે. આમાંનો એક ફટકો તે બ્રિટીશ હીંદી તરફ ચલાવવામાં આવેલી વરતણુક રૂપી ધારમીક અંશ ઉપર છે, અને બીજો લીબરલ સરકારને ગુંચવાડામા નાખે એવો ડીપોરટેશન સવાલનો છે.

લંડનમા પાર્લામેન્ટની બેઠક ગયે અઠવાડીએ શરૂ થઇ છે. તા. ૧૨મીએ મી વેજવુડના સવાલના જવાબમા મી હારકોર્ટે કહ્યું કે નાતાલમાં હિન્દી હડતાળ વખતે કેટલાએકને જેલમાં લઇ જવાને બદલે ખાણ ઉપર કામ કરવાને પાછા લઇ જવામાં આવ્યા તે કાયદેસર હતું પણ તે પગલું રીતસર ભરાયું ન હતું.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિન્દીઓ તરફના વરતનને વખોડી કાઢવાની ચરચા મી. એ. મેકકેલમ (લીબરલ મેમ્બર) વડી પાર્લામેન્ટમાં ગયા શુક્રવારે કરવાના હતા પણ રૂટર જણાવે છે કે હાલ તે ચરચા મુલતવી રહેશે

મી. હારકરટ વડી પાર્લામેંટમાં હાલની લેબર ટ્રબલ ઉપર ભાષણ આપતાં સત્યાગ્રહના સવાલ વિષે બોલ્યા કે હું તેની ચરચા માગતો નથી અને મેમ્બરો તેને વિષે નહીં બોલે એમ હું ઉમેદ રાખું છું. કેમકે દ. આફ્રિકામાં હાલ કશી શાન્તિ એવું છે તેની હીંદી સરકારને ખબર છે. અને જાણીતા હીંદી સીવીલ સરવંટની મદદથી નીવેડો આવી જવાની પુરી આશા રહે છે એજ સંબંધી ભાષણના અંતમાં તેઓ બોલ્યા કે શહેનશાહત રેશમની ગાંઠથી જોડાએલ છે. તે દોરીને મરડી ચાબુક બનાવતા સાવચેત રહેજો, કેમકે તે ચાબુકમાં જરા પણ તડ પડશે તો શહેનશાહતના બાર વાગ્યા સમજજો.

વોશીંગટનથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ઇમીગ્રંટ કમીટી સમક્ષ કએોવા પાદશાળાના ગ્રોફે. સુધીંદ્રબોસે જાહેર કર્યું છે કે હીંદુઓને અહીં દાખલ થતાં અટકાવવા ન જોઇએ. કેમકે તેઓ આર્ય જાતીના હોઇ બ્રિટીશ પ્રજાના સઘળા હકો માટે હકદાર છે કમીટીના પ્રમુખે જણાવ્યું કે બ્રિટીશ સંસ્થાનો હીંદુઓને બહાર રાખે છે મી બોકે કહ્યું જો વડી સરકારે હજુ મંજુરી આપેલી નથી જો આપી હશે તો યુનાયટેડ સ્ટેટ્સમા ઘણોજ ભયંકર ફેરફાર થવા પામશે.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता १८ फेब्रुवरी १९१४

पा० ३ का कर

स्टांगरसे हमारे एक संवाददाता तरफसे हमको मालुम होता है कि कीतनेक कोठीवाले मजुरको कोठी का मेनेजर पा० ३ का कर भर देने का फरज पाडते है। और जो नहीं भरे उनको नोकरीसे दुर करनेकी धमकी देते है।

जो हाल गीरीमिटमें है उनको यह कर नहीं भरना पडता है। और जो नहीं है वह एसी जगहमें रहनेसे दुसरी जगह पसंद करे वैसी हमारी सलाह है। यह समय में कोठी भी स्थिती में कर भरने से अपने को और कोमका नुकसान होता है।

एक लाइसेन्स केस

ग्रेटेईडलमें मि० रामचरण की दुकान १५ बरससे चलती है. जमीनदारभी वे है. जमीनकी संभाल रखनेके लिये दुकान गत वर्षमें वेच दिया लेकिन कीतनेक हिन्दी वेपारी ओने अरजि किया कि यह लाइसेन्स दुसरेके नामपर ट्रांसफर नहीं होना चाहिये। उसका कारण यह बतया है कि मि० रामचरण वेपार बहुत नहि कर सकता है और दुसरा जो कोइ आवेगा सो आजदार के वेपारमें हिस्सा पकावेगा। यह अरजका स्वीकार कर लाइसेन्सींग अमलदारने लाइसेन्स ट्रांसफर करनेका ना बोला। बाद रामचरण एक कायेल नोकर रख कर वेपार करने लगे। इसके सामने एसी अरज हुआ कि नोकरके नामसे जो वेपार करता है सो नोकर नहीं है परंतु रामचरणके नामसे अपना वेपार करते है। इसलिये यह लाइसेन्स बंध करना चाहिये। यह केस लाइसेन्सदेनेवाला अमलदारकी पास चला। उन्ने स्वीकार कीया कि दुकान मि० रामचरणकाही है. और नोकर है सो भागिदार या मालिक नहीं है। इसपरसे यह समय लायसेन्स अमलदारने दुसरा सबब शोध कर लाइसेन्स बंध किया। वह कारण यह है कि मि० रामचरणने अपना खाता बराबर नहि रख्खे है। इस फुकारे पर अपील हुआ है।

सरकारी अमलदारने अन्याय कीया है, अपीलमें जीत मीलना चाहिये वेसा हमारा अभीप्राय है। लेकीन कोमने अपने भाईकी सामने लाइसेन्स अमलदारको मदद कीया है यह अफसोसकी बात है॥

सब सत्याग्रही छुट गये

कई हफ्तेसे यह चर्चा चल रहा था कि सब सत्याग्रही कैदी जेलसे छुट जाय। इसमें कुछ विलम्बता तो अवश्य हुआ पर अन्तमें सब कैदी छोड दिये गये। गत मंगलवार को सांझको मेरित्सबर्ग के जेलसे समस्त सत्याग्रही कैदी छोडे गए। उनके स्वागत करनेके लिये सैंकडो मनुष्य स्टेशन पर [illegible] थे। [illegible] हम उन सब पुरुषों का [illegible] प्रगट करनेमें असमर्थ है। किंतु जिन बहादुर स्त्रीयोंको उस दिन जेलसे रिहाई हुआ उनका नाम निम्न प्रकार है। मीसीस स्वयम्बर, मीसीस शिवप्रसाद, मीसीस वी. एस. पीले, वसमति, मीसीस वी. बी. नायडु, मीसीस मुनस्वामी मुनलायर मीसीस और मीस मुनस्वामी मुदलियार। इन वीर नारीयोंने अपने स्वार्थत्यागका जो परिचय दिया है उसके लिये हम इन को हार्दिक धन्यवाद देते है॥

इन कैदियोंको जेलसे छुटने पर मेरीत्सबरगके भाईयोंने इन को एक प्रीती भोज दिया था जिसमें मि० पोलाक, मि० बद्री, मि० थम्बी नायडु, मि० पी० वी० के० नायडु आदि सज्जन सम्मलित हुए थे। कई एक नेताओंका व्याख्यान भी हुवा। वहांसे सत्याग्रहीयोनें बुधवारके प्रातःकाल डरबन के लिये प्रस्थान किये उनको शुभागमनके स्वागत करनेके लिये मि० थम्बी नायडु, मि० भवानी दयाल, मि० सोराबजी आदि सज्जनो स्टेशनपर उपस्थित रहकर उन सत्याग्रही महीलाओंको पुष्पहार समर्पण किया। जिस समय यह गाडी डरबन स्टेशनपर पहुंचा तो स्टेशन वन्देमातरम के ध्वनिसे गुंज उठा। वहांसे मि० रोस्तमजीके घरपर लाया गया। वहां पर समस्त सत्याग्रही नर नारियोंको प्रीतीभोज दिया गया मि० कायाजीर मि० रुस्तमजी और मीसीस पोलाकनें स्वागत सुचक भाषण किया इसके बाद बाबु लाल बहादुर सिंहजीने हिंदीमें एक बडाही मनोहर भाषण दिया। तदन्तर वन्दे मातरमको गानके बाद सभा विसरजन किया गया॥

मारीत्सबरग जेलमें से ६०, डरबन और पोईंटमेंसे ४४, न्यु कासलमें ८ और पोर्ट एलीझाबेथमें ११ सत्याग्रही कैदी छुटे है। अपना गोरा मित्र भी आइझाक को प्रथम नहीं छोडा गया, लेकीन सरकारकी साथ लीखान होनेसे बाद वोह भी छुट गये है। कोमने सबका सत्कार कीया.

ट्रांसवालके जितनी सत्याग्रही स्त्रीयां जेलसे छुटी है उनके स्वागत करनेके लिये हिंदु महिला समाजे एक प्रीतीभोज गत गुरुवारको दिया गया। रविवारके रोज तामील महाजन सभाने सर्व सत्याग्रहीको सत्कार दीया।

विविध विषय

मी० गान्धी गत गुरुवारको केपटौनके लिये प्रस्थानकर गये मीसीस गान्धी भी उनके साथ गई है।

बाबु लाल बहादुर सिंह, मिस्टर और मीसीस भवानी दयाल आदि सत्याग्रही नर और नारी गत सोमवारको डरबन से जेरमीस्टनके लिये रवाना हो गये॥

मी० थम्बी नायडुके धर्मपत्नीने गत बुधवारको शुभ दिवस एक पुत्र प्रसवकी। मी० लाल बहादुर सिंहने खुब आतश बाजी छोडा। बधाई॥

बाबु राय साहब सरकार जो सर बेंजामीन रार्बटसनके साथ आये थे वह पुनःस्वदेशको लौट गये॥

[illegible] मुसा [illegible] का मरण [illegible] हुआ वोह तपास ता. ६ के [illegible] संपुर्ण हुआ है अभी [illegible] हुवा कि २६ [illegible] स्वाभाविक हुआ और वह हालसे हुआ॥

વીંડસોરટનમાં થયેલું ઉઘરાણું

[આ પઇસા એક સામટી રકમે અગાઉ ઇ. ઓ. માં સ્વીકારાઇ ગયા છે.]

૧	૫	૦	મી. એમ. આદમ
૧	૦	૦	„ ઇસમાઇલ એસપ
૧	૫	૦	„ આર. ડાનીઅલ
૦	૧૦	૦	„ એ. કે. મહમદ.
૦	૫	૦	„ આર. આર. નાઇડુ.
૦	૫	૦	„ એસ. સી. ચારલસ
૦	૫	૦	„ આર. જેમ્સ.
૦	૫	૦	„ સુલેમાન મુસા.
૦	૧૦	૦	„ વલી ઇસમાઇલ.
૦	૧૦	૦	„ એમ આઇ. મેમણ
૦	૧૦	૦	„ જી ઘેલા.
૦	૧૦	૦	„ ડેવીડ હરી.
૦	૧૦	૦	„ વી. આર નાઇડુ
૦	૫	૦	„ એન. છીબા.
૦	૫	૦	„ પી સી. ડાનીઅલ.
૦	૨	૦	„ એમ. લાલા.
૦	૫	૦	„ રણછોડ ભાણા.
૦	૫	૦	„ વાડુ.
૦	૧૦	૦	„ ડી. ગોપાલ.
૦	૫	૦	„ કાળીદાસ
૦	૫	૦	„ જાફર આદમ
૦	૫	૦	„ અબદુલ રહેમાન.
૦	૫	૦	„ મહમદ ઇસમાઇલ નગરી
૦	૨	૬	„ સઇયદ હુસેની
૦	૨	૬	„ એસ. આદમ
૦	૧	૦	„ હુસેન કાલુ
૦	૫	૦	„ આઇ. ગફુર
૦	૨	૬	„ હુસેન અબદુલા
૦	૫	૦	„ એચ. જાની
૦	૫	૦	„ ઇસમાઇલ અબરામ
૦	૫	૦	„ રોબરટ મહમદ
૦	૧૦	૦	„ આઇ. અલી
૦	૫	૦	„ આદમ ઇસમાઇલ
૦	૨	૬	„ બુલા શુ મેહર
૦	૨	૬	„ હુસેન ખાન
૦	૨	૬	„ એસ. ખાન
૦	૨	૬	„ ઓસમાન મહમદ
૦	૨	૬	„ ઇબ્રાહીમ આદમ
૦	૨	૦	„ શરીફ અલી
૧	૧	૦	„ ડી. બાંભા સુથાર
૦	૫	૦	„ નથુ મકન
૦	૨	૬	„ એફ. સ્વામી
૦	૨	૦	„ વી જેક
૦	૫	૦	„ એન. અમરોઝ
૦	૫	૦	„ સી. ડી. થાંબુ
૦	૫	૦	„ એચ. ફીલીપ
૦	૫	૦	„ પી. કોક
૦	૭	૬	„ એસ. સીદીક
૦	૨	૦	„ ટોમસ
૦	૨	૬	„ મુસા
૦	૨	૬	„ આદમ ઉમર
૦	૨	૬	„ જી
૦	૧૦	૦	„ જી. કુપર
૦	૨	૬	„ અલી મહમદ
૦	૧	૦	„ ઇસફખાન
૦	૫	૦	„ ઇસમાઇલ મુસીશ
૦	૫	૦	„ એ. મહમદ
૦	૫	૦	„ મહમદ ઇસફ
૦	૫	૦	„ ડેવીડ ખાન
૦	૨	૬	„ પઠાણ જાફરગુલ
૦	૫	૦	„ એસ. પીલે
૦	૨	૦	„ સુલેમાન કાસમ
૧	૦	૦	„ એ. નોરડી
૦	૨	૬	„ એચ ઉસમાન
૦	૫	૦	„ મહમદ. હુસેન
૦	૨	૬	„ દાઉદ માયા
૦	૫	૦	„ અલીભાઇ
૦	૨	૬	„ એચ. ઉસમાન
૦	૧૦	૦	„ જે નાઇડુ
૦	૧	૦	„ કારીમ
૦	૧	૦	„ જોસફ
૨૧	૦	૦	કુલ સરવાળો

BOOKS TO READ

	Price, post free s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt.	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	11
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
The Indians of South Africa: Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1	6
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	0
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	3
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Hindu Social Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Adventures of War with Cross and Crescent	2	10
The Râmâyana and the Mahâbhârata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalaluddin Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	2	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9

New Books

Swami Vivekananda An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	3	9
The Indian National Congress An Account of Its Origin and Its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free 6/-	6	0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2	3
The Nation Builders Part I, II and III. Price 6s. Post free	7	0
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. Post free	3	10
Essays in National Idealism	3	10
Essays in Indian Art, Industry and Education	2	3
Gospel of Shri Ramakrishna price 4s. Post free	4	7
Sayings of Shri Ramakrishna	[illegible]	[illegible]
From Colombo to Almora	2	10

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914ம் வருஷம் பிப்ரவரி மீ 18உ.

யூனியன் பார்லிமெண்ட்

சென்ற ஜெனவரி மீ 30உ யூனியன் பார்லிமெண்ட் திறக்கப்பட்டு தென்னாப்பிரிக்காவுக்கு இராஜப்பிரதிநிதியாகவிருக்கும் லார்ட் கிளாட்ஸ்டன் சொன்ன பேச்சில், "சென்ற அக்டோபர் மாதத்தில் நடந்த வேலை நிப்பாட்ட போராட்டத்தினால் நிலக்கரி சுரங்கக்காரர்களுக்கும், கரும்புத் தோட்டக்காரர்களுக்கும், ரொம்பவும் சங்கடத்தை விளைவித்ததும் தவிர சில இந்தியர்களுக்கும், உயிர்சேதத்தை உண்டாக்கிவிட்டது. இதற்காக ஓர் விசாரணைச் சங்கம் என்னால் ஏற்படுத்தப்பட்டு மேற்படி சங்கதிகளையெல்லாம் நிர்விசாரிக்க நேமித்திருக்கின்றோம். அவர்களும் விசாரித்த சங்கதிகளை இப்பார்லிமெண்ட் முன்னிலையில் கொண்டுவந்து சேர்த்தால் பிற்பாடு நாம் ஓர் ஒழுங்குக்கு கொண்டுவர நலமாயிருக்கும்," என்று சொன்னார்.

இந்திய விசாரணைச் சங்கம்

ஸர் பெஞ்சமின் ராபர்ட்ஸன் அவர்கள் வாக்குமூலம்.

டர்பனில் நடந்த இந்திய விசாரணைச் சங்கத்தின் முன்பாக ஸர் பெஞ்சமின் ராபர்ட்ஸன் கீழ்வருமாறு வாக்குமூலம் கொடுத்தார்:—"தற்காலம் இவ்வூரில் நடக்கும் இந்தியர்களின் போராட்டத்தினால், இந்தியாவில் பெரிய அமளிதுமளியாகவிட்டிருக்கிறது. இப்போராட்டத்தை ஓர் ஒழுங்குக்குக் கொண்டுவந்தால் நலமாயிருக்குமென்று இந்தியா கவர்ன்மெண்ட் எதிர்பார்க்கின்றது. மூன்றுபவுன் தலைவரியை ரத்துசெய்யும்படியாக, இந்தியா கவர்ன்மெண்டார் கேட்டுக்கொள்ளுகிறார்கள். தவிர இந்தியாவில் உடன்பாட்டு இந்தியர்களை சேகரிக்கும்போது அவர்களுக்கு என்ன சொன்னார்களோ தெரியவில்லை. இந்த மூன்றுபவுன் தலைவரியை அவர்கள் கட்ட வேண்டுமென்று எண்ணியிருக்கமாட்டார்கள். அவர்களுக்கு அதைச் சொல்லியிருந்தபோதிலும் அதை அவர்கள் யோசிக்கவில்லை. இந்தியாவிலிருந்து வந்திருக்கும் மிஸ்டர் [illegible] தலைவரியை ரத்துசெய்தால் நலமென்று வாக்குமூலம் கொடுத்திருப்பதினால் இதை ரத்து செய்துவிட்டால் நலமாயிருக்கும்."

* * *

[illegible] மேற்படி சங்கத்தின் முன்பாக சொன்ன பேசுகில், "தனது அபிப்பிராயத்துக்கு எட்டியவரையில் இந்த மூன்றுபவுன் தலைவரியை ரத்து செய்தால் நலமாயிருக்கும். தவிர வரியை ரத்து செய்தினால் வேலையாட்கள் கிடைப்பது அரிதென்றும் அவர்கள் பூமியபிரிட போய்விடுவார்களென்றும் சொல்வது, ரொம்பவும் பிசகானது," என்றும் சொன்னார்.

* * *

இலானன்ஸ்லாகேட் நிலக்கரி சுரங்கத்தின் சொந்தக்காரராகிய மிஸ்டர் ஹில்லா சொன்னபேசுகில இந்த மூன்றுபவுன் வரியை ரத்துசெய்துவிட்டால் வேலைக்கு ஆட்கள் கிடைப்பது ரொம்பவும் கஷ்டமாகவிருக்கும். தவிர இவர்கள் காப்பிரிகளை நம்பி வேலைவாங்க முடியாது. ஆனபடியால், நிலக்கரி வியாபாரம் ரொம்பவும் கஷ்டதிசைக்கு வந்துவிடும். தவிர வரியை ரத்துசெய்துவிட்டால், இவர்கள் வெள்ளையர்களுக்குச் சமமாக வியாபாரம்செய்ய ஆரம்பித்துவிடுவார்கள். தவிர வெள்ளையர்களுடைய ஆபீஸ் வெள்ளைய சிறுவர்களுக்கு சமமாக இந்தியர்கள் உசித்துவருகிறார்கள்," என்று சொல்லிமுடித்தார்.

* * *

மாட்டின்கொட்டடியின் சொந்தக்காரராகிய மார்டல் காம்பெல் சொன்னதாவது இந்தியர்களுக்கு உடம்பாட்டின விபரத்தைச்சொன்னதாகவும், ஆனால் அவர்களுக்கு அது தெரியவில்லையென்றும், தவிர இந்த மூன்று பவுன் தலை வரி ரத்து செய்துதான் தீர வேண்டுமென்றும் சொன்னார்

* * *

பிலவால ரெய்ஸ்லட பிரதான சொன்ன பேசுகில் மூன்று பவுன் தலை வரியை இந்த சட்டத்தை முன்னிட்டு ரத்து செய்வதினால் தனக்கு யாதொரு ஆக்ஷேபனை இல்லையென்றும் ஆனால் இதை ரத்து செய்துவிட்டால காப்பிரிகள் வீட்டுவரி கட்டமுடியாது என்று சொல்லி எதிர்பார்க்கிறேனென்றும் உடன்பாட்டு இந்தியர்களின் குழந்தைகள் 13 வயதுக்கு மேற்பட்டவர்கள் தங்களுக்கு அடிமையென்றும், சொல்லி முடித்தார்.

சமாச்சாரங்கள்

சென்ற ஜனவரி மீ 2உ பிழூகாசல் நிலக்கரி சுரங்கத்தின் மானேஜராகிய ஜார்ஜ் ஸ்மிட, சென்ற போராட்டத்தில் ஓர் பனியனை அடித்த குற்றத்திற்காக, ஒருபவுன் அபராதம் போடப்பட்டது.

* * *

குஜராத் கேஸ் விசாரணையில் வாக்குமூலங்கள் தீர்ந்துவிட்டது. இனிமேல் பிரயாதிபதியவர்கள் [illegible] மாதத்துக்கு [illegible] விவரி, [illegible]. அதை பின்பு பிரசுரிப்போம்.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૮ ફેબ્રુઆરીથી તા ૨૪ ફેબ્રુઆરી સુધી ઈ. સ ૧૯૧૪.

હીંદુ—માહ વદ ૯થી માહ વદ ૩૦ સુધી સવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૨૨ મી રબીઉલઅવલથી તા. ૨૮ રબી૦ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી

પારસી—તા. ૧૦ થી તા. ૧૬ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ફે. તા	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. તા.	સુર્યોદય ક. મી	સુર્યા૦ ક. મી
બુધ	૧૮	વદ	૯	૨૨	૧૦	૫-૪૨	૬-૪૨
ગુરૂ	૧૯	,,	૧૦	૨૩	૧૧	૫-૪૩	૬ ૪૧
શુક્ર	૨૦	,,	૧૧	૨૪	૧૨	૫-૪૩	૬-૪૦
શની	૨૧	,,	૧૨	૨૫	૧૩	૫-૪૪	૬ ૩૯
રવી	૨૨	,,	૧૩	૨૬	૧૪	૫-૪૫	૬-૩૮
સોમ	૨૩	,,	૧૪	૨૭	૧૫	૫-૪૫	૬-૩૭
મંગળ	૨૪	,,	૩૦	૨૮	૧૬	૫-૪૬	૬-૩૬

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા. (આ મહાન જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
આરોગ્યના વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, ભાગ ૨ જો	૦	૭
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન મી ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જમાનાની જરૂરી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
જેલના કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ત્રીજો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબીઓ જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબીએ, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબીઓ સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાઈબંધને રૂડી ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૬ મળવાનું ઠેકાણું—

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

નામવંતા દાદાભાઇ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઈ
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફજંદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાજીર
મી ફજનદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. હોરકેન
દીલાવર મી રતન જે તાતા
દિ. બ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશનને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેરંજનું કારટુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના વેપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના વેપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાન્સબર્ગમાં હીંદી કીતિસ્તંભ
ડોડીડોરપ લોકેશન
મી ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બજાર
કવિ રવિન્દ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર થયેલી ઉજાણી મજલીસ
મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી અબ્દુલ્લા હાજી આદમ
મી. સી. કે. થંબી નાયડુ
મરહુમ મી આદમજી મીઆંખાન
ટ્રાંસ્વાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૧૧ બાનુઓ
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૭ બાનુએ.
મી. બદરી
વીરક્ષમનું શ્રી ગોપાલ લાલનું મદીર
મીસીસ ડોપ મેહતાબ
રેવ. મી. એન્ડ્રુસ અને મી. પીઅરસન

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૧૨ ૨ ૧૧ પાછળનો.

૨	૧૧	૬	ફીજીથી મી પીંગળદાસે ઉઘરાવી મી. મણીલાલ ડાકટર મારફત મોકલ્યા.
૪	૦	૦	મહારાજ બીનેશરી ડેનહાઉસર
૦	૨	૩	મી જોગી ફકીર. વેજલપુરના ૧૮મો હફતો.

કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૮ ફેબ્રુવારીના અરસામાં સ્ટી. પ્રીન્સ રીજન્ટ કોમેડોરમાં બંધ થશે.

તા. ૧૯ ફેબ્રવારીના અરસામાં સ્ટી. પંડુઆ.માં બંધ થશે

તા. ૨૩ ફેબ્રવારીના અરસામાં સ્ટી. અમવોલોલીમાં બંધ થશે.

તા, ૩જી ફેબ્રવારીએ ડેલ્હે બે.થી અહીં આવવા સ્ટી ગુજરાત ઉપડી છે.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓ.રેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

નવાં આવેલાં પુસ્તકો

ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪		—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬		૧
ગુજરાતી ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી બલસારે કૃત	૧૦	૦	૧	૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ	૫	૩	૧	૦
ભાગવત મોટું ૯૫૯ પાનાનું અને સગભગ ઈ. ઓના કદનું ...	૪	૦	૧	૭
વનરાજ ચાવડો......	૨	૯		૪
કવિતકમાળા બોધવચન	૧	૬		૩
જુનું નમે ગદ્ય......	૩	૬		૬
એક બંગાળી વારતાનો તરજુમો	૧	૩		૨

છાપી પ્રગટ કરનાર ઓલબર્ટ એમ. વેસ્ટ અને મગનલાલ કે ગાંધી. ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનિક્સ, નાટાલ.

ઈંટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, ફીનિક્સ, નાટાલ. કીમતઃ—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

185

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 8—Vol. XII. WEDNESDAY FEBRUARY 25TH, 1914 *Registered at the G.P.O. as a Newspaper* PRICE THREEPENCE

THE VALIDITY OF RE-INDENTURES

IN our issue of the 14th ultimo we reported the case of an indentured Indian re-indentured to the Tongaat Sugar Company who had refused to work. Mr. Britter who appeared for the man, raised a point of law that the contract of re-indenture was invalid *ab initio* as it was signed before a Magistrate, who, under the law, had no authority to attest such a contract. The Court upheld the contention and found the accused not guilty. This decision meant that all such contracts could not be enforced in Courts of law.

The same point was again raised in the Verulam Court on the 23rd ultimo in the case of an Indian employed by Mr Daniel De Chazal, of La Mercy.

Mr Burns, clerk in the Protector's office, produced a certified copy of the first indenture, proving that the man came under Law 17 of 1895. Now Section 4 of Act 14 of 1897 states that whilst a renewed indenture made under the provisions of Section 107 of Law 25 of 1891 may be signed before any Magistrate, those made under Act 17 of 1895 shall be signed in the presence of the Protector or Deputy Protector of Indian Immigrants, or any other officer *specially appointed* by the Natal Government.

It was on the strength of this Section that Mr Britter objected to the certificate it being attested by the Acting Assistant Magistrate of Verulam, Mr. McDonald.

The case was adjourned to the 10th instant when the Magistrate's (Mr Matthews') appointment as Magistrate of Weenen and his appointment as officer specially appointed, were produced. The last appointment is simply addressed to "The Magistrate, Weenen." Mr McDonald's acting appointment was also certified to.

There was also put in the following Government Notice, No 615 of 1901 —"It is hereby notified for general information that the several Magistrates of the Colony have been appointed in terms of Act 14 of 1897 to be officers, in their respective divisions, to attest contracts of re-indenture of Indians made under the provisions of the Act No. 17 of 1895."

The Magistrate held that the contract was valid and sentenced the man to thirty days' imprisonment with hard labour, two previous convictions being proved against him.

Mr. Britter gave notice of appeal which is set down for hearing on the 26th instant at the Supreme Court, Maritzburg.

The Intention of the Legislature

We have hunted up the "Debates of the Natal Assembly" which contain the record of the speeches of the Prime Minister and others at the time Act 14 of 1897 was passing through the House.

MR HARRY ESCOMBE (Prime Minister) said The Indian Government expressly asked that the protection of the Protector might be thrown over the Indians as regards their indentures. . . . The clauses are put in to meet their wishes.

This Bill has been sent to the Indian Trust Board who presumably take note of its provisions and terms and nothing has been said on this point. I admit that there will be inconvenience but it does not outweigh the objection taken by the Indian Government that there are too few formalities in renewing indentures under the new contracts. Let it be distinctly understood that all signatures must be given before the Protector or Deputy Protector And the Protector must be sent round the Colony but this is not under our control alone. We have tried to carry the point as regards the Magistrates, but when the Act was sent to the Indian Government for their approval, they attached importance to this change which is now under consideration.

The law of 1895 provided that all indentures may be renewed before a Magistrate or the Protector and the Indian Government said. "We do not wish to interfere with the old indentures, but, having regard to the character of the new indentures, we do ask that these indentures should be renewed before the Protector to the intent that the immigrant may have a perfect freedom of choice in regard to his master, should he wish to change," and the representation was made so strong from the Indian Government that we have had their request embodied in an alteration of the Act. . . We think it better to contemplate that inconvenience (re travelling of the Protector) and provide for it than set ourselves in direct opposition to the Indian Government on a point of this kind where they are anxious to discharge their duty to their own people and are reasonable from their standpoint.

MR HENRY BINNS I am not at all surprised at their (Government of India) expressing the wish that the Protector should act in their cases because we must always remember that the Government of India, although they do not appoint the Protector here, yet they do so in some places and they recognise the Protector as in some degree their agent.

PRIME MINISTER Our great idea in dealing with this matter is to show a consideration for the conscientious objections taken on the other side of the water.

Perhaps we should say other officers appointed by the Natal Government. That will enable any officer to be appointed to deal with the difficulty and the Indian Government would not, perhaps, object to that as it puts the responsibility upon the Natal Government. I move the amendment for the following words at the end of the clause — "or any other officer appointed by the Natal Government."

The Soorzai Death Inquiry

(Continued from page 38)

Dr. Nanji, sworn, stated that he was present at the post mortem on Soorzai. He had read Dr. Hill's report, and agreed with it. At the post mortem nothing impressed him except the brain. The blood vessels of the brain and the membranes were very much congested and there was a great deal of effusion in the ventricles. There was an old scar on the right side. That was the old lesion which causes hemiphlegia on his left. He thought that death was probably due to congestion of the brain and its consequences. He could not tell what brought the congestion on. Excitement could bring on anything. To a strong man suffering from hemiphlegia violent excitement would bring on another attack and thus accelerate his death. If the man was sjambokked severely it might bring on another attack. Assuming that deceased had been pushed down, got up and pushed down again and fell on his back that would be such undue excitement as would bring on another attack. From the examination at the post mortem, he could throw no more light except that the man suffered from congestion, which might have been caused by any excitement. He did not know which—the sjambokking the assault, the strike or the being sent to gaol—would be most likely to produce the excitement but he thought that the going to gaol would be the least likely to cause the excitement, but it was difficult to say which of the things would bring on the excitement. The scuffle and the sjambokking might. He would consider that a severe sjambokking might bring on another attack of hemiphlegia.

By Mr. Dickinson: The abnormal conditions of the strike and being sent to gaol would not have much to do with it.

By the Magistrate: Congestion was due to excitement. There was no other cause to account for it. To put them in the order of their importance he would say that the scuffle, sjambokking, the strike and being sent to gaol were the causes. All would tend to shorten life. The assault brought on congestion which ended in death. After a fortnight the marks of a sjambok would have well nigh disappeared. There might be a trace or there might not.

Iyamah sworn, stated that she was the wife of Soorzai, and they were both indentured to the Phoenix Wattle Co., of which Mr. Todd was the Manager. On Thursday, the 27th November 1913, at about 5.30 a.m., while her husband was standing near the doorway of their hut, Todd came up to him and said in the native language "Why are you standing here and are not working?" and before her husband could make a reply Todd pulled him outside, caught him by the arm, and struck him several blows on the back with a sjambok. Her husband fell down and while he was on the ground Todd pulled him about several times, hitting and striking him with the sjambok. She cried and asked Todd to leave her husband alone. Todd spoke to her angrily and told her to get away. She was afraid and stood aloof. Todd then left her husband. She went to where he was lying and picked him up. Todd appeared very angry and said something which she did not understand and when he left he fired a revolver. Her husband had been paralysed on one side for the last three years and he had lost the use of his left arm.

By Mr. Britter: Under the coat he wore a coloured striped shirt. Her husband was not carrying a stick. Saugadu and Chengeyan also saw Todd assault her husband. Todd had the sjambok in his hand when he came to her husband. The native was holding the horse and not the sjambok. Her husband did not wave a stick in his hand when he saw Todd nor did he swear at Todd in Tamil. Her husband did not swear at Todd and did not after his fall spring up and go at Todd with a stick. She had seen marks on her husband after the assault—on his back. The sjambok had caused those marks.

By Mr. Dickinson: She was not the registered wife of the deceased, but was living with him. Her husband was hit across the back, buttocks and thighs. She inspected the wounds directly Todd had gone. There were many marks on his back, and about four or five on the legs. The marks were where there was no loincloth. She saw no kick marks. Her husband was kicked on the buttocks and on the back while he was on the ground. Todd hit her husband hard with the sjambok. On the thighs there were large wale marks. The marks became reddish. Her husband's injuries were attended to by Mr. West. She remembered the day her husband left Phoenix for the hospital at Mount Edgecombe. There were still marks on her husband. The compounder at Mount Edgecombe saw them in her presence. When Mr. West attended to her husband's wounds, he gave her something to rub on them. It was something like oil. She could not say what it was. When Mr. West saw the marks, they were just the same as she had seen them just after the assault. When he was taken to Mount Edgecombe the marks were not the same, but there were some marks there at the time. A good few could be seen on the back and the legs.

Satigadu, sworn, said he knew the deceased Soorzai. Witness was a free man. His indentures to Todd expired about three months ago. About two weeks before Soorzai's death, he saw Todd assault Soorzai. It was raining that morning. All the Indians were in the barracks. They had not gone to work. They were waiting for the rain to go off. A policeman named Egambaram ran to the place where roll-call takes place. Shortly afterwards Todd came to the barracks on horse-back. He got off and handed the horse to a native named Umhlasan, and assaulted a Calcutta man named Sadhal with a sjambok who ran away. He assaulted another man named Chinsapagadi with the sjambok. He then went to the deceased. Todd pulled Soorzai out of the hut and thrashed him with a sjambok. He shoved him on the ground and struck him several times on the back. He then left him. When going away and when about seven yards from the place where witness was standing he fired a revolver into the air.

By Mr. Britter: Soorzai did not carry a stick. Soorzai did not use strong language. He was not true that Todd had no sjambok. Mr. saw Todd had the sjambok in his right hand and the pistol in his left. Soorzai's wife was there. Soorzai could not run at all. He walked with the assistance of a stick. Egambaram was not there when Soorzai fell. The native could not have witnessed the assault. He was at the top of the barracks holding the horse. He could not see. Witness and Soorzai's wife were the only ones who witnessed the assault. He knew a man named Ramlal Naidoo. he was not there.

By Magistrate: Witness saw the blows being delivered with the sjambok all over the back and on the right thigh. He could not say how many blows were delivered. He did not examine the wounds then. He saw them at the INDIAN OPINION Settlement the same day. He lifted up the shirt and found marks. The skin had been broken in about three or four places on the back. There were some wale marks on the leg about the breadth of his two fingers. The skin was not broken on the legs. There was a little blood on the shirt. There was no ditch where the assault was committed, not even a slope; all the ground was perfectly flat.

Ramlal Naidoo, who was sent by Mr. Todd to give evidence, said he was indentured to the Phoenix Estates. He worked for Todd. He knew Soorzai. He remembered the day on which there was trouble between Todd and Soorzai. He saw what happened. Todd came to the barracks and asked all the Indians to go off to roll-call. Some of them had gone and some were standing about and Todd came and told them to go. Those who were standing there he caught

and pushed. They all went away. Then Todd went along the other barracks where Soorzai [illegible]. Soorzai was standing there. He pushed Soorzai, saying "come to work." Soorzai was standing outside his house. Soorzai turned towards Todd. He had a stick in his right hand. He turned round and looked at Todd. Todd pushed him again. Soorzai was excited at the time and used abusive language, which the Indians were going to work [illegible] in. When Soorzai was pushed a second time he fell down. He did not see Todd strike Soorzai with any thing. He merely pushed. Todd did not have a sjambok in his hand.

From the Editor's Chair

IN MEMORIAM

IN another column we record the lamented death of yet another martyr to the passive resistance cause. Miss Valliamah Moonsamy, a young lady not yet in her twenties, was one of those devoted Indian women who sought imprisonment in protest against a marriage law that dishonoured her parents' marriage and cast a stigma upon her own birth. Her sudden and unexpected demise, two days after her return home, holds in it all the elements of tragedy. We mourn the loss of a noble daughter of India, who did her simple duty without question, and who has set an example of womanly fortitude, pride and virtue that will, we are sure, not be lost upon the Indian community. We tender to her family our most respectful sympathy.

FAREWELL

ON Saturday last, Rev. C. F. Andrews left for England by the R.M.S. *Briton*, and tomorrow, Mr. W. W. Pearson returns to India by the s.s. *[illegible]*. Indians throughout South Africa will grieve to lose two such devoted friends who have endeared themselves to all with whom they have come into contact during their stay in this country. By their tact, good sense, ardent sympathy, and love for India and their own race, they have been able, in the short time that they have spent in this country, to grasp the situation [illegible] here more thoroughly than many of those who have spent a life time in South Africa [illegible] [illegible] between whites and Indians [illegible]. They have given of the best that is in them [illegible]. They carry with them the hearts of South African Indians, who wish them godspeed in the work they are to take up. The sway [illegible] the Indian [illegible] Rabindranath Tagore who [illegible] an Indian is upon them [illegible] impress upon the minds and [illegible] India that will, a decade [illegible] the national [illegible] of the [illegible] have brought to South Africa the message of peace we say *Shanti! Shanti! Shanti!*

CHEAP LIVING

A HUMORIST in the *Natal Mercury* who conceals in regrettable anonymity about [illegible] of the "Man in the Moon" has [illegible] of a number of [illegible] term in its Pickwickian sense of [illegible] ject of the Indian [illegible]. We are told by this sapient observer that "the [illegible] being led to realise that they are [illegible] heavy [illegible] [illegible] water supply and all the [illegible] at a minimum of cost to themselves." This is evidently another tragic example of the white man's burden. We had always understood that the spirit in which that burden should be shouldered by the lord of creation was one of uncomplaint. Apparently we were wrong. Our observer from the satellite, being so distant from the scene of action has, seemingly, never heard of an Indian paying rates the same as a European landlord. Nor does he seem to have heard that the Indian pays for his tram rides, his water-supply (it is, apparently, admitted that he does use the water-supply), and "the other amenities of civilisation—telephones, public roads, etc.—with the same coin of the realm as the European. This gentleman ought to know that the Indian pays his tram fare at the same rate as the European, but gets less value for his money, that the Indian rate-payer is forbidden altogether the use of the public baths and recreation grounds, and that the Indian quarters of the town are a disgrace to the Municipality because of their ill-paved condition. Our friend from the Moon also forgets the immense sum brought into the Municipal coffers by the Indian Market, for which a quite inadequate return is received directly by the Indian community. But what he forgets most of all is that it is an economic axiom that the man upon whom the burden of taxation originally falls rarely bears it himself, but passes it on until it falls finally upon those of the poorest condition and who can yet be squeezed into carrying it. It is a self-evident fact, we think, that the Indian section of the population of Durban is far less wealthy than the European, and the financial burden that it bears, directly and indirectly, is therefore much greater than that of the European section, much of whose vaunted expenditure is really disbursed by and on the squalid Indian of the lowest class mainly for the protection of the white population. We can only rub our eyes at this playful attempt to create race friction of a peculiarly insidious type and suppose that, after all, it is nothing but what we might reasonably expect from such a quarter—mere moonshine.

Untimely Death of a Young Passive Resister

It is with extreme regret we announce the death of Miss Valliamah, the eldest daughter of Mr. R. Moonsamy Mudaliar of Johannesburg, on the 22nd instant at her residence, after a prolonged illness in gaol. It appears that she was taken to bed immediately after her conviction and also after her release was suffering greatly. The late Miss Valliamah was born in Johannesburg in 1898 and attended the Government school. She joined the passive resistance struggle on the 29th October last and proceeded to Newcastle with a party of ladies. She afterwards rendered assistance at Charlestown, Dundee, Ladysmith, Dannhauser, Maritzburg, Tongaat and Durban. She eventually re-crossed the Transvaal border and was convicted, with her mother and others, at Volksrust on the 22nd of December 1913 to three months' imprisonment with hard labour and was discharged on the 11th instant, in terms of the Provisional Agreement.

Her father is one of the pioneer Indian settlers of the Transvaal. He was once in gaol as a passive resister and during the last [illegible] was very ill and only [illegible] out of the hospital, where he [illegible] underwent an operation recently [illegible] the [illegible] of the [illegible] and [illegible] our deepest sympathy [illegible]

Lord Ampthill Again Speaks Out

Lord Ampthill, speaking on the 28th ultimo at the United Empire Club on the Indian problem in South Africa, said that it was one of vital importance to the Empire (says the *Times*).

This question was not one of a mere strike for the abolition of a £3 poll tax in Natal. The real origin of the controversy was to be found in the year 1858, when the memorable proclamation of Queen Victoria to the people of India established for them the charter of their rights and their liberties. The Indians of South Africa were not agitating for votes or for equal political rights with the white inhabitants of South Africa but were only asking for that which had been actually promised to them, not only by the British Government but by successive Governments in South Africa. If British subjects were ill treated in a foreign country we should demand that their wrongs were righted and would enforce that demand with Dreadnoughts and troops, and we should certainly prevent one of our partners from doing irreparable damage to the Imperial concern. It had been urged that the solution was to be found in deporting the Indians and helping them to colonize elsewhere, but the Indians in South Africa did not want to go, and they had every right to stay there. They had more right than some of the cosmopolitan riff raff who received an undue welcome there. The colony of Natal would have been impossible without Indian labour in the fields and in the mines.

With regard to the present situation, after 12 years of persistent appeal, patient endurance of suffering, passive resistance, and heroic self sacrifice and repeated disappointed hopes, an arrangement was made between the Union Government and Mr. Gandhi, the high-minded leader of the Indian community, and if the Union Government had faithfully carried out their part of the agreement the trouble would have been at an end, but they did not do so. It was agreed (1) that legislation should be passed in the following Session repealing the obnoxious Act of 1907, (2) that there should be no racial bar in any future legislation (3) that existing rights should be maintained, and (4) that there should be an amnesty for passive resisters. The promised legislation was not passed till last year, and then it did not fulfil the two essential conditions of the compact—removal of the racial bar and maintenance of existing rights. The Immigrants' Regulation Act, moreover, prejudiced the rights of Indians and brought about a new grievance in failing to recognize the validity of the marriages of Hindus and Mahomedans. The poll tax was always oppressive, and it was promised that it should be repealed. That tax was required simply as an instrument wherewith to drive back the coolies into indenture. He reminded them of the public spirit displayed by the Indians when they refrained from taking part in the strike which took place on the Rand some time ago. They were not, he said, contending for material advantages but for a high ideal—the honour of their race. The position at the present moment was that a *modus vivendi* was being maintained, pending inquiry into the origin of the disturbance, and all we could do now was to wait patiently for the report of the Commission in the hope that it would lead to a fair solution of the problem. There had been scandalous mismanagement of this question during the past 14 years, which had led to widespread indignation throughout the length and breadth of India. If there were much delay in the settlement of the question, there might well be a dangerous agitation in India which would be fraught with the gravest peril. The South Africans were a virile race and had a virile way of managing affairs as we had seen during the past few days. What they wanted was straight talk from the Imperial Government. The people of this country had not the faintest idea what this question meant to them nor how completely it was within their right that it should be settled with justice, and immediately.

India, from every point of view, was worth more to us than South Africa, and if it were a choice between offending India and offending South Africa there could be no shadow of doubt which alternative should be chosen but there was no need to offend either if wiser and fairer counsels at last prevailed. The real enemies of the Indians in South Africa were not, for the most part, Englishmen or Boers, but the cosmopolitan class of aliens of whom we had some knowledge even in the heart of this great metropolis—people who repaid the protection and excessive hospitality they enjoyed under the British flag by bringing discredit upon the British name. It only required a little statesmanship to bring about a just settlement of this vital problem of Empire.

Rangoon Protest Meeting

Under the auspices of the South African Indian Committee of Burma, a public meeting was held on the 13th December last in the Suratti Madrasa Hall in Mogul Street, to consider the situation of the Indians in South Africa. There were present: The Hon'ble U Hpay, A.T.M., K.S.M., Member of the Legislative Council, the Hon'ble Mr. M. Cowasjee, U Du Won (First Additional Magistrate), U Ba Thein, (Barrister-at-law) Dr. Parakh, Dr. Duarte, Dr. Rajan Messrs. V. Madanjit, P. J. Mehta. (Hon. Secretary) and several others.

The spacious hall was packed and the meeting commenced with the election of the Hon'ble U Hpay to the chair.

The Chairman said: "I am glad that this opportunity has been afforded to me of rendering some service in a cause which is common to all loyal subjects of His Most Gracious Majesty the King Emperor. It is with mingled feelings of pain and pleasure that I approach the question of the hour—pain, because it is not in human nature to fail to sympathise with the sufferings of others; pleasure, because like the silver lining to every cloud there has appeared, amidst all the travail and tribulation, a strong ray of hope for the future, a promise of deliverance coming from one whose name will go down to posterity as the most humane, and at the same time the most human, Viceroy the Empire has ever seen. Our fellow-subjects in South Africa are suffering for a principle, the principle of equality and liberty, and I maintain that it is the duty of every thinking person to help in the vindication of such a principle. For that purpose are we assembled here to-day. That we may, by a united expression of our wishes, respectfully, loyally, yet firmly, urge such a consideration of the various problems that have arisen as will lead to the general happiness of the entire body politic."

Mr. B. Cowasjee proposed the Second Resolution, which read:- "That this meeting records its profound disappointment at the failure of the Imperial Government of Great Britain to utilize the various opportunities that it has had to secure the barest justice and most elementary rights of citizenship to His Majesty's Indian subjects resident in South Africa and at their sanctioning the recent Immigration Regulation Act with the most objectionable marriage and other clauses therein, thereby indirectly attacking their religion, the full enjoyment of which has been solemnly guaranteed to them in every part of the British Empire, and violating the principles laid down in the Proclamation of 1858, as well as the distinct pledges given to the Indian community through Mr. Gandhi by the Government of the Union of South Africa at the settlement of 1911."

This resolution which was seconded by Dr. Mehta and supported by Maung Saing, was then put to the meeting and carried unanimously.

Mr. Channing Arnold, in supporting this resolution, spoke about English sympathy for the Indians in this

trouble. The Indians, he said, had the sympathy of the Press in London and all England, and the sympathies of those whom they had never seen. Their splendid Viceroy, as well as all honest Englishmen, felt a burning sympathy for India in the present trouble.

The Third Resolution, proposed by Mr Bijapurkar, read:—

"That this meeting desires to place on record its deep appreciation of the brave and noble stand that the Indian community is making in South Africa in order to secure the removal of the racial bar and other defects in the recent legislation, as well as the removal of the most iniquitous £3 tax on ex-indentured Indians and their descendants, and expresses its warmest admiration of the patriotism, courage, self-restraint and self-sacrifice displayed by the community in spite of the most exasperating circumstances in which the authorities place them, and its condemnation of the harsh, illegal and even barbarous methods employed by the Government in dealing with the most harmless of men, viz., the present passive resisters of South Africa, who have been struggling so long to extract the barest justice from their unwilling hands."

Mr Auxam seconded and Mr Coatwala supported. It was then put to the meeting and unanimously carried.

C. Ba Thein then proposed the Fourth Resolution, which ran:—

"That this meeting express its warmest gratitude to His Excellency the Viceroy for his masterly speech at Madras on the question, and his statesmanlike attitude towards our suffering compatriots in that country, and prays that he will continue to exercise his influence in bringing about a speedy amelioration of the deplorable position in which our fellow-coutrymen are placed, in getting a searching inquiry into the allegations of brutal behaviour, resulting in deaths, against the authorities through an independent commission, duly represented by Indians, and in adopting such retaliatory measures as would show the great indignation of the people of this country at the manifold wrongs inflicted on our countrymen by the authorities of South Africa, and that similar retaliatory measures be adopted against Canada and other Colonies where our fellow-countrymen receive differential treatment from that meted out to the other subjects of His Majesty, the King Emperor, that all India was under a deep debt of gratitude to Lord Hardinge for his efforts on behalf of their brothers and sisters in South Africa."

This was seconded by Mr V. S. Sivaya.

Dr. Rajan, in supporting the resolution, said that they were fighting for a thing which would be a credit to the history of India, and added the following amendment:—"And, finally, no commission upon which an Indian or a representative of the Indian Government is not appointed will be satisfactory to the Indian people."

Mr Madanjit in supporting the Resolution said that the situation was very serious if they looked at the struggle from a broader point. It was fraught with momentous issues involving the interests, the vital interests, not only of the hundred thousand people who were fighting their battle in South Africa, but also of their great and ancient country, their people and their very existence.

The resolution, as amended, was carried unanimously.

Appeal for Funds

Mr P. P. Ginwala then proposed the Fifth Resolution which stated:—"That this meeting offers its best thanks to the various subscribers who have so generously subscribed to the South African Indian Passive Resistance Fund, which this day amounts to Rs. 28,500 and expresses a hope that every public spirited man in this Province will show his sympathy towards the movement and those who are carrying it on by contributing his mite to it." He appealed to his audience to support the fund.

Mr [illegible] angla seconded and Mr [illegible] and Mr Abdul [illegible] supported. It was put to the meeting and carried with acclamation.

Mr G. C. Campagnac then proposed "that the Chairman be authorised to forward a copy of the foregoing resolutions to the Prime Minister, the Secretary of State for India, H. E. the Viceroy and Governor-General of India and the Local Government."

The time had come for them, he said, to make the Imperial Government feel that there was a public opinion in India on this question.

Mr Noor Dadabhoy and Mr J. Samuel supported and the resolution was agreed to.

The House of Lords Debate

(Continued)

Since October 22nd last, when we published the concluding part of Lord Crewe's speech our columns have been so taken up with urgent matters connected with the struggle that we have not been able to continue the report of this most important debate. We now hope to complete it.

Earl Curzon of Kedleston: My Lords, although the condition of this House but imperfectly reflects the importance of the subject, I am sure your Lordships will agree that the discussion has been one of great weight and moment, and that each of the three contributions that have been made to it has contained declarations of much value and significance. The noble Lord who opened the discussion, Lord Ampthill, made a very clear and forcible statement of the case, which he has often before championed with so much sincerity and vigour during the past seven years. The noble Lord on the Cross Benches, fresh from a successful career at Bombay, made, I think, a most powerful appeal, a legitimate appeal, on the ground of the feelings excited among important classes of the native community, not only in Bombay but throughout the whole of the Indian Peninsula. He addressed an appeal to His Majesty's Government to adopt a reasonable and a moderate attitude on this question which I thought was very praiseworthy in its argument and eloquence. And lastly, we have had the speech of the noble Marquess who leads the House. That speech was characterised, as are all the utterances of the noble Marquess, by a tone of sympathy, although I confess I rather doubted at moments whether that sympathy can have extended to some of the arguments which, out of loyalty, no doubt, to his own colleagues, he felt himself obliged to employ. There was a note of extreme candour about certain admissions in his speech to which I shall call attention, because practically on many of the issues he conceded the case made by my noble friend who sits behind me. In other parts of his speech there was a tone of apology which was equally significant, and if he ended on rather a doubtful note, there was, perhaps, in the concluding portions of his speech some message which may be regarded as one of encouragement to those who feel strongly on this matter, both in India and here. Each of these parts of the noble Marquess's speech I will venture very briefly to touch upon in the order in which they were delivered.

On one point I am quite in accord with the noble Marquess, that we must, of course, make allowance for the difficulties of Ministers of the Government at the Cape. They have difficulties, not only with the different States that form the Union, but they have difficulties with each other, or at any rate with those who have lately been united with them. For that an allowance must be made. I am sure the noble Marquess spoke no more than the facts when he said that both General Botha and General Smuts are actuated by a warm and sympathetic desire to settle the matter. I name those two statesmen in particular because I happen myself to have enjoyed opportunities, both in Capetown and when they were [illegible] so lately [illegible] the [illegible] subject, and I am certain that the noble Marquess did them no more than justice when he said that they were

desirous of arriving at an equitable solution. That being so, how much easier ought it to be for His Majesty's Government to address to them the appeals advocated by Lord Sydenham, and which I gather the noble Marquess himself conceives to be not impossible?

What is the case as it has emerged after the speech of the noble Marquess? I think it is a very clear and intelligible one. As Lord Sydenham has told us the field of controversy has been very much narrowed in recent years. The Indians themselves do not claim or desire more rights of immigration than those at present enjoyed. They do not claim rights of unrestricted immigration into South Africa. They have been prepared to surrender any feelings or desires that they may have had on that aspect of the case in order to get easier and better conditions of residence in the country itself. Therefore the ground of action has been very much narrowed. I think the phrase has been more than once used in this debate. But what I understand they do attach importance to now is the removal of what they continue to regard as unjust and humiliating disabilities, and what they resent is the idea of legislation pretending to be a settlement of the matter when it seems in certain respects to deprive them of rights and privileges which they already enjoy. That, I think, is a fair statement of the present position.

(To be continued.)

Mr. Pearson at Johannesburg

On his arrival at Johannesburg, Mr. Pearson was received with enthusiasm by the Indian community and was introduced to prominent members of the Hindu and Mahomedan communities. On the 8th instant, receptions were given by the different Indian bodies. The first meeting was held under the auspices of the British Indian Association in the Vrededorp Bioscope Hall. Mr. Hosken, Mr. Kitchin, and Mr. Kallenbach were present. The Chairman of the meeting, Mr. A. M. Cachalia thanked Mr. Pearson for showing such keen interest in the Indian question, for taking the trouble of coming over to this country that he might study the question on the spot. Mr. [illegible], Chairman of the Patidar Society, [illegible] the work of both Mr. Pearson and the Rev. Andrews. The speaker afterwards referred to the temporary agreement and supported the views expressed in the correspondence between Mr. Gandhi and General Smuts. He then proposed the following resolution:

(1) "That this meeting of the Transvaal British Indian Association hereby desires to express its recognition of the services to the Indians of South Africa by Messrs. Andrews and Pearson and tender to each their hearty thanks for having visited this country in their interests."

(2) "This meeting hereby signifies its hearty support of Mr. Gandhi's provisional arrangement with the Government of the Union of South Africa."

(3) "This meeting desires to dissociate itself entirely from the action of the Natal Indian Congress especially in regard to the tendering of evidence before the Commission."

Mr. Ahmed Moosajee seconded the proposal. Mr. Moosa Ebrahim Patel, Mr. Hosken, Mr. Kitchin, Mr. Kallenbach and Mr. Naransamy supported the same and the resolution was declared as passed unanimously. At the request of the Chairman, Mr. Hosken, on behalf of the Association presented Mr. Pearson with a gold watch and another was handed over to the guest for Mr. Andrews.

A reception was also given by the Patidar Society when an address, framed in silver, together with a gold watch and a silver clock was presented to Mr. Pearson. Mr. Gokaldas Kalyanji Patel, on behalf of the Hindu community, garlanded the honoured guest. Mr. Hosken, on behalf of the community, made the presentations.

Mr. Harcourt Lays Down "Principles"

In the House of Commons on the 12th instant Mr. Harcourt (Secretary of State for the Colonies), in reply to the debate on the Labour Amendment to the Address-in-Reply is reported by Reuter to have said that British citizenship was really a misnomer. It did not, in fact, exist. What did exist was British subjecthood, which entitled the possessor to the protection of his Sovereign through the Executive, but gave the individual no rights of entry to, or licence in, any part of the Empire. The attempt to violate laws which it was within the complete rule of the Dominion concerned to pass and administer.

Later on, Mr. Harcourt referred to the "so-called passive resistance" of Indians. He did not want, and he hoped the House would not endeavour to discuss that matter, because a Commission was now sitting in South Africa, with the cognisance of the Indian Government and the assistance of a distinguished Indian Civil Servant, who, he believed, [had] very good hopes of arriving at a settlement.

Mr. Harcourt eloquently concluded by saying that the Empire was held together by a silken cord. "If you were to twist that cord into a whip-lash, for the crack of that lash will be the knell of your Empire. We created of our own free will those great free Parliaments and institutions which are wide flung throughout the world. They are our most splendid pride and only our occasional [illegible]. Treat them with a broad [illegible] and they shall win through [illegible] of freedom [illegible] and [illegible] confidence and [illegible] the good [illegible]."

[illegible] that one [illegible] toleration and restraint always [illegible] that is the essential [illegible] the case of Indians [illegible] Immigration Act, certainly [illegible] may ask, does Mr. Harcourt mean by [illegible] passive resistance?—Ed. I.O.]

The Question of Competition

Mr. D. G. Owen, Chairman of the Ladysmith Chamber of Commerce, in his annual report, states:

"As regards Asiatic trading, it is most essential that the [illegible] storekeepers in the town should be fully alive to the encroachment on the trade of this town by Asiatic storekeepers. The danger to the welfare of the [illegible] and their posterity cannot be [illegible], and it behoves every European man in the town, in every matter worthy of business, to stick to his guns and see to it that he at least retains what business he now possesses. Gentlemen, the greatest danger we have to combat is apathy in ourselves, want of enterprise and application, and the general state of [illegible] which this country is noted. We must look facts in the face, meet competition with competition, and [illegible] we can claim by right of conquest that which we have won through [illegible] and effort. The [illegible] that are [illegible] to this town we cannot take away without reason. These [illegible] were originally given the right to trade [illegible] have to abide [illegible] the [illegible] same. We all know the difficulty of competing with those whose standard of living is on a lower level than our own, but I feel that we are not [illegible] that we might [illegible] we are too apt to give to [illegible] Every week a considerable sum of [illegible] in this town through the [illegible] of the railway employees. The business is here in our midst and yet we representing as we do practically the whole of the [illegible]

business community, cannot but admit to ourselves that we are not getting our fair share of this business. Gentlemen, I feel it incumbent on me to urge greater effort, deeper application, and continued perseverance in securing and holding a bigger share of this trade than we now possess."

[NOTE: We congratulate Mr. Owen upon his manly recognition of what is due to the Indian trader and of what is the plain duty of the white store-keeper if he wishes to compete fairly. This is very different to the usual hypocritical whine as to the Indian's unfair trading competition.—Ed. I.O.]

How Londoners Helped

Among the many attempts that have been made in Great Britain, India and elsewhere to raise funds for the relief of the Indian Passive Resisters in South Africa, was one made by a few enterprising Indians in London in the shape of a grand Indian Entertainment which was very successfully organised and put on the stage at Caxton Hall, London on Monday, the 26th ultimo, before an audience of over two hundred people, Indian and European, amongst whom were several ladies and gentlemen of note.

The first part consisted of twelve tableaux from the life history of Buddha in picturesque oriental costumes. After an interval of fifteen minutes, Mr. M. M. Gardezi showed on the screen portraits of Messrs. Gandhi, Gokhale, Polak, Kallenbach and other prominent Indian and European ladies and gentlemen who have been taking a leading part in the Indian struggle in South Africa, whilst Mr. K. H. D. Cecil, an Indian poet, recited the following verses composed by himself.

To Mr. Gandhi

Lo! we salute thee, bravest soul sublime,
Who in the cause of Liberty and Peace
Hast not disdained to tread the thorny paths;
But given up instead what others grudged,
Not only self, but all thou callest thine,
And for thy Country's sake hast sacrified
What others treasure most and would not lose.
And [illegible] what hast thou asked?
Nothing [illegible] for thy countrymen.
[illegible]
[illegible]
The [illegible] whose name
We have [illegible]

To Mr. Gokhale

To thee who in India [illegible] son,
The second [illegible] of Aryan blood
Who [illegible] hold our hearts,
The premier [illegible] born,
Gokhale [illegible] we bow [illegible]
[illegible]
And there's no [illegible] Indian [illegible]
Who will not hail and shout thy name with joy.

To Indian Women

Women of dauntless souls, whose hearts have wept,
In prison cells, the tears of Liberty,
[illegible] for all the after times,
And be a great example to your [illegible]
[illegible] patient, suffering, self-less Spirits, hail
Mothers and sisters, glory be to ye
And on your heads the Crown of Liberty

This was followed by eight tableaux from the Rubaiyyat of Omar Khayyam, when Lieut.-Colonel Bhola Nath recited the original Persian verses. Appropriate to the occasion, Mr. Zafar Ali Khan sang an Urdu song, composed by himself, on the Indian question in South Africa. There were also recitations, music and Bengalee songs.

Lieut.-Colonel [illegible] Warliker, whilst expressing thanks on behalf of the Organising Committee to the audience for their sympathetic support referred in eulogistic terms to the untiring zeal and energy of Mrs. P. L. Roy who was instrumental not only in the getting up, but the setting of the entire tableaux in a manner that left nothing to be desired.

After [illegible] expenses, the [illegible] of the [illegible] handed over [illegible] to the Indian Passive Resisters' Fund.

Mr. Andrews Sails for England

A great farewell meeting of Indians was held at Capetown on Saturday morning to express gratitude towards the Rev. C. F. Andrews for his great work on behalf of the Indian community. Among those present were Mr. and Mrs. Gandhi, Bishop Cameron, Sir Fredrick Smith, Senator W. P. Schreiner, Mr. Meyler, M.L.A., and others. A letter apologising for his inability to attend was read from Mr. Merriman, who added that he was sure the Indian community was right in expressing their earnest gratitude to one who, by example and precept, brought home to South Africa the need existing for every effort to be made to bring about some mutual understanding of the difficulties which rise from the contact of men with diverse origins and different views of their duties as citizens.

Mr. Andrews was then garlanded and presented with a set of South African books.

Bishop Cameron said he was sure that Mr. Andrews's visit had been of the greatest possible advantage in promoting a better understanding between the people of this country and the people of India.

Mr. Schreiner, Mr. Meyler, and others also spoke, and Mr. Andrews in returning thanks, expressed in Hindustani and English appreciation of the wonderful frankness and generosity with which he had been received in South Africa. If he had been able to do anything to help a peaceful solution of the problem, it was due to the manner in which he had been received on all sides. He appealed for better relationship between the two great civilisations of India and South Africa. The speaker and audience were moved to tears.

Mr. Andrews subsequently sailed for England by the *Briton*.

On Friday evening Mr. Andrews addressed the students of the University, Mr. Victor (Chancellor) presiding. Mr. Andrews spoke about the poet Tagore, calling him his *Guru*. Mr. Andrews considered his work in South Africa highly successful. It had produced a healthy change in the political atmosphere.

Lord Gladstone's Tribute to Tagore

Capetown, February 17th (Reuter).—In the City Hall before a distinguished audience, the Rev. Mr. Andrews lectured on the Indian poet, Tagore. The Mayor presided.

Mr. Merriman, in moving a vote of thanks, emphasised the necessity of a better and more sympathetic understanding of the Indians, particularly of the Indian intellectual life.

The Governor-General, in seconding, said that he had listened with great pleasure to the lecture which was one to make them think and realise in a fuller degree what India was, and what their duties were to the people who were members of the British Empire. His Excellency said that, when at Oxford, he made a special study of Indian history and later visited India. He wished more South Africans could go to India, and by so doing rise to a higher appreciation of what the Indians were. They would then think less of India as a country which sends its coolies to the South African coast, and would realise that there was in the personality of Tagore an intense expression of imaginative Indian life; in fact India had developed perhaps far above the line attained by some parts of the British Empire in its civilisation and effort to higher life. He joined with Mr. Merriman in thanking Mr. Andrews, and believed that this lecture would do much to produce a feeling which would help to a solution of the troubles which had arisen between the [illegible] of South Africa and India. [illegible] He thanked [illegible] for [illegible] to bring about a better understanding.

Passive Resisters Return to their Homes

After an absence of many months, the following Passive Resisters entrained for their homes in the Transvaal on Wednesday evening last :—Mrs. K. Murugasa Pillay, Mrs. K. Chinsamy Pillay, Mrs. Perumal Naidoo, Mrs. Tommy Ramalingen, Mrs. R. Moonsamy Moodaley, Mrs. Sivprasad, Mrs. Mahabeer, Mrs. Bhavani Dayal, Mrs. Somar, Miss V. Moonsamy Moodaley, Miss Baikum Murugasa Pillay, Miss Minnatjee and Messrs. Lalbahadursingh, Tilokasingh, Gulabhdas, Bhavani Dayal, Sivprasad, Veerasamy Francis Subbaya Pillay, N. M. Naidoo, Rajoo Narsoo Naidoo and L. B. Naik.

They were followed on Monday by Mrs. N. Pillay, Mrs. Thambi Naidoo, Mrs. V. S. Pillay, Mrs. V. R. Naidoo, Mrs. N. S. Pillay, and Messrs. Thambi Naidoo, S. K. Padiachy, N. K. Pillay, Rugoobeer, T. Coopoosamy Naidoo and Wilkie Morgan. How those months of exile were spent is too well known to require recapitulation. The departure of the first band of eleven ladies—six with babes in arms—from Johannesburg to court arrest at Vereeniging, first by crossing the border from Viljoen's Drift, then by hawking in the town of Vereeniging itself, their subsequent departure for the strike centre, their giant labours here among the indentured people, finally their arrest while so labouring, as "vagrants", and their incarceration at the Newcastle, Maritzburg and Durban Gaols with its various incidents, including forcible vaccination at Newcastle and detention under the Immigration Act on the day of their release from prison, the departure for the strike centre of the second band of ladies from Johannesburg, reinforced later by two more ladies from Germiston, their work amongst the labourers at Newcastle, Dundee, Dannhauser, Durban, Maritzburg and other places, their endeavour to be arrested as licenceless hawkers in Durban, subsequently the arrest of Mrs. Moonsamy, Miss V. Moonsamy, Mrs. Mahabeer, Mrs. Sivprasad and Mrs. Somar in this manner by a native constable and their release immediately on reaching the Charge Office, their subsequent attempt to cross the Transvaal Border, their arrest at Volksrust and sentence to three months imprisonment, their transference to the Maritzburg Gaol and their release thence under the provisional settlement,—all this is matter of history. It may be mentioned here that Mrs. Veerasamy, who came with the second band of ladies and with them crossed the Transvaal Border, was, to her great regret, not arrested, she being identified by the Immigration Officer having with her her little child. She consequently returned to Charlestown, where a number of the strikers' families were still stationed, and on the conclusion of the negotiations with the Government proceeded home. It may also be mentioned that three more Germiston ladies, Mrs. Nanden, Mrs. Bandu and Mrs. Thai, left their homes for the front, and they were waiting at Charlestown to seek arrest by re-crossing the border when the provisional settlement rendered such a course unnecessary. It may be stated that the whole of the Germiston contingent were among those who at the very outset of the present struggle, sought imprisonment as 'hawkers' at Germiston, were arrested and immediately released.

On both occasions, the Departees, before proceeding to the Station, were driven from their residence in Stratford Road to 110 Field Street, where Mr. Rustomjee presented flowers and sweetmeats. In laudatory terms he referred to the great work done by them, work which words failed him to describe. On the first occasion Mr. Lalbahadursing, and, on the second, Mr Thambi Naidoo, on behalf of the Passive Resisters, thanked Mr. Rustomjee for the kindness he had extended to them. On the second occasion, a deep note of sadness was introduced owing to the news of the passing away of Miss Valiamah Moonsamy two days after her return home. Loving references were made to the memory of the dear departed by Mr. Thambi Naidoo, Mr. Rustomjee, and Mr. Polak who said that a proud lot was that of the parents to whom it had been vouchsafed to give up a daughter in such a cause.

A large number of friends was at the station to bid the returning Passive Resisters Godspeed, and, at 6.30, the train steamed out of the Station amid loud cheers of "Bande Mataram."

In spite of the fact that the Immigration Officer at Volksrust had been notified of the departure both by Mr. Gandhi and Mr. Polak, separately, the first party, except Mrs. Moonsamy and her daughter, who were allowed to proceed to Johannesburg on account of the latter's illness, were detained on the pretext that their identity was not known. Subsequently, upon an undertaking being given by Messrs. Kallenbach and Polak that full particulars would be forwarded to the Chief Immigration Officer, Pretoria, they were allowed to proceed, having been delayed for twenty-four hours.

Further details of the work of the Transvaal Resisters in Natal will be given next week.

News in Brief

Mr. Gabriel Isaac wishes us to thank all those friends who sent telegrams of congratulation on his release, and, in reply to the hope that he might be spared to work further in the cause, Mr Isaac says that he will always strive to keep those principles that led to his adopting the Indian cause as a guide to his life in the future as in the past and that he heartily reciprocates the note of brotherhood.

The Indian papers just to hand record the death of Mr Kevalram Mavji Dave, B.A., LL.B., of Rajkote, the late Mr. Dave was an Arnold Scholar and the first Kathiawari to become a graduate in laws. He was a lawyer of great gifts and his fame extended beyond the limit of his province. Recently he published a Life in Gujarati of the Saint Ramkrishna Paramhansa, which work he dedicated to his friend, Mr M. K. Gandhi, as a tribute to his selflessness as a passive resister. We tend our sympathy to the relatives.

Mr W. W. Pearson delivered an address on "India" at the Congregational Church, Aliwal street, Durban, at the evening service on Sunday last. The service was well attended, notwithstanding the inclement weather, and Mr. Pearson received a cordial welcome from the Congregation through the Minister, the Rev. Glover. Among those present were the Rev. and Mrs. Richards from Australia, Mr. Pearson's brother-in-law and sister, who are on their way to England.

Our readers will regret to hear that Mr Solomon Royeppen, who suffered from hernia whilst in the Maritzburg gaol, as a passive resister, was operated upon on Saturday. He is now slowly recovering, and, we are informed is progressing as well as can be expected.

Mr. J. W. Godfrey, Barrister-at-Law, Natal, contributes a letter to the *Times of India* of the 2nd ultimo in which he gives the story of passive resistance and the Indian Strike in Natal. An illustration appearing on the same page shows the strikers marching across the border of Natal and the Transvaal.

Chancing to pick up a copy of the *Union Gazette* dated the 25th November last, we find therein a notice establishing the Indian Barracks of the African Boating Company, Point Road, Durban, as a temporary gaol. Owing to the strain and stress of those days, when most of us were either in gaol or under arrest, we failed to observe that private prisons were being established in Durban.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૫ મી ફેબરૂઆરી, ૧૯૧૪. અંક ૮.

અધિપતિની નોંધ

બેન વેલીઅમા

બેન વેલીઅમા મુનસામી ૧૭ વરસની કાચી વયે ગયા રવીવારની પ્રભાતે મરણ પામી છે. તે પોતાનું નામ અમર કરી શરીર કે જેનો કોઇક દિવસ જરૂર નાશ થવાનો છે તે છોડીને ચાલી ગઇ છે. મરવું તો છેજ. તો પછી પરોપકાર કરતાં મરવું તેના કરતાં બીજું કયું વધારે સરસ મરણ હોઇ શકે? તે મરવું તે સદાને માટે જીવવા બરાબર છે. તેના માબાપને માટે આપણે શોક કરીએ. છીએ પણ તે સાથે તેમને મુબારકબાદી પણ આપી શકીએ છીએ કે ભલે તેમણે દેશના ગઉરવને વધારનાર આવા ફરજનને જન્મ આપ્યો.

નાગાપન અને નારાયણ સામીનાં મરણો હજુ તાજાં છે. બેલી હડતાલમાં પણ દુખ ભોગવનારાઓની મોટી સંખ્યા તામીલોની દેખાઇ આવે છે. તે બીના તેમને દીપાવનાર છે અને બીજી કોમોને શિક્ષણ લેવા લાયક છે. બેન વેલીઅમાના માતપિતાને અમે અંતઃકરણ પુરવકની દીલસોજી ચાહીએ છીએ અને મરનારના આત્માને શાંતી ઇચ્છીએ છીએ.

મી. એન્ડ્રુઝ અને મી. પીયર્સન

ગયે શનીવારે રેવ. સી. એફ. એન્ડરૂસ કેપટાઉનથી સ્ટી. બ્રીટનમાં ઈંગ્લંડ માટે રવાના થયા છે અને આવતી કાલે મી. ડબલ્યુ. ડબલ્યુ પીઅરસન સ્ટી. અમવોલોસીમા હીંદુસ્તાન તરફ રવાના થશે. હીંદના આ સાચા મિત્રાથી જુદા પડવાને માટે આખા દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓ ઘણુંજ દિલગીર થશે. તેઓ ટુંક મુદત ગયા તે દરમીયાન ઘણા હીંદી તેમજ ગોરાઓના પ્રસંગમાં આવ્યા છે, અને દરેક જગ્યાએથી પોતાની સાદાઈ ભલમનસાઇ, ખરી દીલસોજી, અને પોતાની માતા તરીકે ધારણ કરેલ હીંદ તરફના નિરમળ પ્રેમને લીધે ઘણાનાં મન હરી લીધાં છે. અને તેથી થોડા સમયમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલને તેઓ જેટલે દરજ્જે સમજી શક્યા છે તેટલે દરજ્જે વરસોનાં વરસો થયા તેના સંબંધમાં રહેવા છતાં બીજાઓ સમજી શક્યા નથી. આ દેશના ગોરા અને હીંદી વચ્ચેના સબંધ બાંધનાર તરીકે તેમનું નામ હમેશાંને માટે યાદગાર રહેશે. અમે આ બન્ને મિત્રની મુસાફરી સુખ શાન્તિથી પસાર થાઓ એમ ઇચ્છીએ છીએ અને તેમનું કરમ પુરૂં થયે કવીરાજ રવીન્દ્રનાથ ટાગોરની નિશાળમાં ભાગ લેવાની ... [illegible] ... થઓ. ... [illegible] ... નાં ... [illegible] ... માટે ... [illegible]

સ્ટાંગરમાં લાઇસેન્સનો કેસ

આ કેસ વિષે અમે ટીકા ગયે અઠવાડીએ કરી હતી. હવે સ્ટાંગરથી મી. નુરમહમદ તાહબબનો કાગળ અમને મળ્યો છે તે બીજી જગાએ છાપીએ છીએ. અમે જાણીને ખુશી થઇએ છીએ કે સ્ટાંગરના વેપારીઓએ પોતાના એક ભાઇ સામે કોઇ પણ જાતનું પગલું ભરવામાં ભાગ લીધો નથી. અમારી ટીકા અમારા ખબરપત્રીના લખવા મુજબ એન્ડેલના વેપારી સામે જોઇએ.

બેન વેલીઅમાનું જીવન ચરિત્ર

કોમની સેવા કરી પોતાનો જન્મ સફળ કરી જનાર બેન વેલીઅમાનો જન્મ ટ્રાંસવાલમાં જોહાનીસબરગ ખાતે ૧૭૪ મારકેટ સ્ટ્રીટમાં ૧૮૯૮ માં થયો હતો. તેમના પિતા આર. મુનસામી મુડલીઆર ટ્રાંસવાલના ઘણા જુના રહીશ છે. તેમણે અગાઉ સત્યાગ્રહની લડતમાં જેલ ઉઠાવી હતી. આ લડત વખતે તે બીમારી ભોગવતા હતા. અને કેટલાક વખત થયાં ઓપરેશનને લીધે જોહાનીસબરગની ઇસ્પીતાલમાં હતા. બેન વેલીઅમાની ઉમર માત્ર ૧૬ વરસની હતી પણ સમજ મોટી હતી. તેણે પોલી સ્ટ્રીટની નીશાળમાં કેળવણી લીધેલી. સત્યાગ્રહની લડત જાગતાં પોતે નબળા બાંધાની છતાં જે કાયદો પોતાની બહેનોનાં લગ્ન ગેર કાયદેસર ગણી પોતાની જાતી તરફ કલંક દાખવે તેની સામે બીજી બેનો સાથે લડતમાં સામેલ થવાનો આગ્રહ બતાવી તેની મા સાથે તા. ૨૯ અકટોબર ૧૯૧૩ ના રોજ જેલ જવા માટે ચાલી નીકળી. મા દીકરી બેઉ ૭ બાઇઓ વોલકરસ્ટ ખાતે પકડાઇ ને ટુકડીમાં હતાં. જોહાનીસબરગ ખાતે નહીં પકડાયા એટલે તેઓ ન્યુકાસલ આવ્યા. ત્યાં ૮ દીવસ રહ્યાં. ત્યાંથી ચારલ્સટાઉન ૩ દિવસ, ડંડી ૮ દિવસ, લેડીસ્મીથ ૨ દિવસ, ડેનહાઉસર ૨ દિવસ, મારીટ્સબરગ ૬ દિવસ, ટોંગાટ ૧ દિવસ, અને ૧ મહીનો ડરબનમાં રહ્યાં. ક્યાંય સરકારે તેમને પકડયા નહીં એટલે ફરી તેમણે નાતાલની હદ ઓળંગી ટ્રાંસવાલ વગર પરમીટે જવાનું ઠરાવ્યું. આ વખતે વાલ ક્રસ્ટમાં તેમને સરકારે પકડયા. કેસ ચાલ્યો અને તેમા તારીખ બાવીસમી ડીસેમ્બરે ત્રણ માસની સખત મજુરીની જેલ મળી. ત્યાંથી થોડા દિવસ બાદ તેમને મારીટ્સબરગની જેલમાં લાવ્યાં અને ત્યાં બેન વેલીઅમાને તાવ લાગુ પડ્યો. આઠ દીવસ બીછાનામાં રહી બધા કેદીઓ છુટયા તે સાથે ૧ મહીનો અને પચીસ દિવસની જેલ ભોગવી બેન વેલી અમા જેલમાંથી છુટી થઇ. પછી ડરબનમાં બીજી સત્યાગ્રહી બેનો સાથે કેટલાક દિવસ મા દીકરી રહી. ત્યાં બેન વેલીઅમાની તબીયત દીવસે દીવસે વધારે બગડવા માંડી. તે ... [illegible] ... સત્યાગ્રહીઓ સાથે તારીખ ૨૦મી ... [illegible] ... બેન ... [illegible] ... તારીખ ૨૨મીને ... [illegible] ... ૪-૨૦ ... [illegible]

મી. એન્ડરૂઝ કેપટાઉનમાં

રૂટર જણાવે છે કે તા. ૧૭ મી એ કેપટાઉનના સીટી હૉલમાં ઘણા નામાંકિત શહેરીઓની સમક્ષ કવિરાજ રવિન્દ્રનાથ ટાગોરના જીવન ઉપર રેવ. મી. એન્ડરૂઝે એક અસરકારક ભાષણ આપ્યું હતું. સભાના મેયર પ્રમુખપદે હતા. ઉપકારની લાગણી દર્શાવવાનો ઠરાવ રજુ કરતા મી. મેરીમેન બોલ્યા કે હીંદી લોકોને અને તેમાં વળી બુદ્ધિશાળી અને મહાન શક્તિ ધરાવનારા હીંદીઓને આપણે પુરી રીતે સમજવા પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

ગવરનર જનરલ લોર્ડ ગ્લૅડસ્ટન તે દરખાસ્તને ટેકો આપતા બોલ્યા કે મેં મી. એન્ડરૂઝનું ભાષણ ઘણા ધ્યાનપૂર્વક અને આનંદથી સાંભળ્યું છે. આ ભાષણથી હીંદુસ્તાન એ કેવો દેશ છે અને લોકો જીંદગી કેવી ગાળે છે, તે આપણે સરસ રીતે જાણી શકીએ છીએ. આગળ ચાલતાં લોર્ડ ગ્લૅડસ્ટન બોલ્યા કે જ્યારે હું ઑક્સફર્ડમાં વિદ્યાર્થી હતો ત્યારે હીંદુસ્તાનના ઇતીહાસનો બારીક અભ્યાસ મેં કરેલો. અને પછી હીંદુસ્તાનની મુલાકાત લીધેલી. હું ઇચ્છું છું કે દક્ષીણ આફ્રિકાવાસીઓએ હીંદુસ્તાન જવું જોઈએ, અને તેમ કરવાથી હીંદીઓના જીવન માટે આપણે ઉચ્ચ અભિપ્રાય ધરાવી શકશું. પછી આપણે એમ નહીં માનશું કે હીંદુસ્તાન તો દક્ષીણ આફ્રિકા માટે મજુરો મોકલનારો મુલક છે પરંતુ ત્યાં ઉમદા ચારિત્રવાળા ઘણા માણસો છે કે જેનો મી. રવિન્દ્રનાથ ટાગોર એક નમુનો છે. સત્ય તો એજ છે કે ધાર્મીક અને સામાજીક સુધારામાં હીંદુસ્તાન સિવીલ સંસ્થાનો કરતા ઘણું આગળ વધેલું છે. મી. એન્ડરૂઝને માન આપવામાં હું મી. મેરીમેનની સાથે સામેલ થાઉં છું અને હું માનું છું કે મી. એન્ડરૂઝનું આ ભાષણ દક્ષીણ આફ્રિકા અને હીંદુસ્તાનની મિત્રતા વચ્ચે અડચણરૂપે જે મુશ્કેલીઓ ઉભી છે તેનો નીકાલ કરવામાં મદદગાર થઈ પડશે. તે બધી મુશ્કેલીઓ હવે થોડા વખતમાં નાબુદ થશે એમ આપણે માનીએ છીએ. તે પછી લોર્ડ ગ્લૅડસ્ટને મી. એન્ડરૂઝના સરસ સમજાવટ કરેલા ભાષણ માટે તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માન્યો.

ઉપરના હેવાલ પછી અમને મળેલા તારમાં ખબર છે કે શુક્રવારે રાત્રે યુનીવર્સીટીના વિદ્યાર્થીઓની સમક્ષ ઘણું વિદ્વતા ભરેલું ભાષણ મી. એન્ડરૂઝે કર્યું હતું. પ્રમુખસ્થાને ચેન્સલર વીકટર હતા. કવિરાજ રવિન્દ્રનાથ ટાગોરને પોતાના ગુરૂ તરીકે ઓળખાવ્યા અને તેમના જીવન માટે બોલ્યા.

ગયે શનીવારે મી. એન્ડરૂઝની વિદાયગીરીના પ્રસંગે એક હીંદીઓની ગંજાવર સભા મળી હતી. ઘણા નામાંકિત ગોરા સદસ્ય પણ હાજર હતા. તેઓમાં સેનેટર શ્રાઈનર, સર ફ્રેડરીક સ્મીથ, મી. મેયર એમ. એલ. એ. કેપટાઉનના બીશપ વિગેરે ઘણા હતા. રાઈટ ઑનરેબલ મી. મેરીમેન હાજર નહીં થઈ શક્યા તે માટે દિલગીરી દર્શાવનારો પત્ર લખ્યો હતો. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે દરેક તરીકાની ફરજ વિષે જુદા જુદા મતો ધરાવતી જુદી જુદી કોમોના સંબંધથી જે મુશ્કેલીઓ ઉભી થાય છે, તે મુશ્કેલીઓ, અરસપરસ સમજુતથી નાબુદ કરવાને પોતાના જીવન સમર્પણ કરી દક્ષીણ આફ્રિકાને મી. એન્ડરૂઝ જે ફાળો આપ્યો છે તે માટે હીંદી કોમ પોતાના ખાસ જીગરથી તેમને જે માન આપે તે ઘટતુંજ છે.

તે પછી રેવ. મી. એન્ડરૂઝને પુષ્પના હાર પહેરાવી માન આપવામાં આવ્યો અને દક્ષીણ આફ્રિકાની લગતી બાબતનાં પુસ્તકોનો એક સેટ ભેટ આપવામાં આવ્યો.

બીશપ કેમેરોન બોલ્યા કે આ મુલકના અને હીંદુસ્તાનના લોકો વચ્ચે મિત્રતાનો સંબંધ બાંધવાના કામમાં મી. એન્ડરૂઝની અહીંની મુલાકાત ઉપયોગી થઈ પડશે એની તેમને ખાતરી થાય છે. તે પછી મી. શ્રાઈનર, મી. મેયર અને બીજાઓ પણ બોલ્યા. દક્ષીણ આફ્રિકામાં પોતાની સાથે જે અસાધારણ નિખાલસ, અને માયાળુ દિલથી વરતન ચલાવવામાં આવ્યું તે માટે જવાબમાં મી. એન્ડરૂઝે બધાનો આભાર માન્યો ને બોલ્યા કે જો હું આ મુશ્કેલીઓનો નીવેડો લાવવામાં કંઈ પણ મદદગાર થઈ પડીશ તો તેનું કારણ આખા દ. આ. ના દરેક ભાગમાં મારી તરફ ચલાવેલી માયાળુ વરતણુંક છે. મી. એન્ડરૂઝે દ. આ. ના લોકો અને હીંદુસ્તાનના લોકો વચ્ચે મિત્રભાવ પેદા થાય એવા હેતુથી ઇંગ્લીશમાં અને હીંદુસ્તાનીમાં હૃદય ભેદક ભાષણ કર્યું. ઇંગ્લીશમાં ભાષણ કરતા કરતાં તેમની આંખમાંથી આંસુ ખરતા. તેનો પડઘો સાંભળનારાઓના હૃદયમાં પણ પડયો. સાંભળનારાઓમાંના ઘણાની આંખોમાંથી આંસુ ખરતા હતા.

મી. એન્ડરૂસ તેજ દિવસે ઇંગ્લાંડ માટે ઉપડી ગયા.

આ ભાષણનો આખો રીપોર્ટ અમે આવતા અઠવાડીએ આપવા ઉમેદ રાખીએ છીએ.

મી. પીયરસનને માન

મી. પીયરસનને જોહાનીસબર્ગ આવી પહોંચતાં ત્યાંના હીંદીઓએ તેમને વધાવી લીધા હતા. હીંદુ તથા મુસલમાન આગેવાન હીંદીઓને તેઓ મળ્યા. રવીવારને દીવસે જોહાનીસબર્ગની જુદી જુદી સભાઓ તરફથી તેમનો સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રથમ બ્રીટીશ ઇં. એસોસીએશનની મીટીંગ વેસ્ટ એન્ડ બાયોસ્કોપ હૉલમાં બોલાવવામાં આવી હતી. મી. હોસ્કેન, મી. રીચ, મી. કેલનબેક પણ હાજર હતા. પ્રમુખે મી. એન્ડરૂસ તથા મી. પીયરસને આપણી લડત તરફ લાગણી બતાવી છે તથા આપણા સવાલમાં મદદ કરવા હીંદુસ્તાનથી ખાસ અહીં સુધી આવેલા છે તેમને માટે આભાર દરશાવ્યો. બાદ પાટીદાર સોસાયટીના પ્રમુખ મી. જીવણજીએ આ બને મહાશયોએ ટુંક મુદતમાં કરેલ ઘણાં ઉપયોગી કામની નોંધ લઇ તારીફ કરી. પછી સરકાર અને મી. ગાંધી વચ્ચે થએલી સમજુતીને ટેકો આપવા સંબંધી તથા કમીશન આગળ પુરાવા આપવાના ઠરાવના વલણ તરફ નાપસંદગી બતાવનારાનું વિવેચન કરવું ભાષણકર્તાએ આ બધા વિષયો ઉપર સભામાં ઠરાવો રજુ કર્યા. તેને મી. અહમદ મુલાજીએ સેકન્ડ કર્યા અને મી. મુસા, ઇસ્માઇલ પટેલ મી. હોસ્કેન, મી. રીચ, મી. કેલનબેક, તથા મી. નારણજીએ ભાષણો કરી પણ ટેકો આપ્યો તથા મી. પીયરસન અને મી. એન્ડરૂઝના કામના વખાણ કર્યા. ત્યાર બાદ એસોસીએશન તરફથી મી. પીયરસનને સોનાનું ઘડીઆળ મી. હોસ્કેનના હાથે અરપણ કરવામાં આવ્યું. ત્યાર બાદ તેજ હૉલમાં પાટીદાર સોસાયટી તરફથી તેમને માન આપવામાં આવ્યું તેમજ એક માનપત્ર તેમને અરપણ કરવામાં આવ્યું હતું. કોમ તરફથી શ્રી ગોપાળદાસ ... તેમને હાર નજર પણ કર્યો અને ચાહીનું ટેબલ પર રાખવાનું ઉંચા પ્રકારનું

એક મઢીઆળ કીમતી યાદદાસ્ત તરીકે ભેટ આપવામાં આવ્યું. તથા રૂપેરી ધરાવાળી છબી ઉપર માનપત્ર છાપીને અરપણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ બધી ભેટો મી. હોસ કેને અરપણ કરી હતી. બાર બાદ બધું મંડળ વરીડીડોરપ ૨૦ મી સ્ટ્રીટ ઉપર મી. મોરગનના બાયોસ્કોપમાં ગયું જ્યાં તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી મી પીઅરસનને ટીપાર્ટી આપવામાં આવી હતી. તેમજ ઈંડીઅન વાઈમેન એસોસીએશનની મીટીંગ પણ તેજ હોલમાં બોલાવવામાં આવી. તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી તેના સેક્રેટરી મી. થંબી નાયડુ પછીઆઓએ ચાહનો એક સુશોભીત ખડીઓ અરપણ કર્યો અને વીમેન એસોસીએશન તરફથી બે રૂપાનાં પણ અરપણ કરવામાં આવ્યા હતા. પછી હાજર રહેલાઓ નો ફોટો ઉતારવામાં આવ્યો હતો. અને લગભગ ૮॥ વાગે બધું મંડળ હમીદીઆ સોસાયટીમાં ગયું. ત્યાં પ્રમુખ શ્રી આમોદ મુસાજીએ મી પીઅરસનને સોનાનો [illegible] અરપણ કર્યો તેમજ મી. એન્ડ્રુસને સારૂ તેવોજ કીમતી [illegible] મી પીઅરસનને આપવામાં આવ્યો.

મી. પીઅરસનના માનમાં ડરબનમાં કેટલાક મેળાવડા થયા હતા તેની વીગત અમે આવતે અઠવાડીએ આપશું.

લંડનમાં એક મેળાવડો

દક્ષિણ આફ્રીકાના હિન્દી સવાલને જાહેરમાં લાવવાને હિન્દુસ્થાન તેમજ વિલાયતમાં ઘણી ઘણી જાતનાં પગલાં લેવાયા છે. લંડનમાં વસતા ઉત્સાહી હિન્દીઓએ એક નવા પ્રકારનીજ યોજના ઘડેલી અને તે ઘણી સારી રીતે પાર પડી છે. તેમણે તા. ૨૧ જાન્યુઆરીએ લંડન કેક્સ્ટન હોલમાં બસો ઉપરાંત હિન્દી અને અંગ્રેજ પ્રેક્ષકો સમક્ષ એક રસીક ખેલ કરી બતાવ્યો હતો. પ્રથમ મહાત્મા [illegible] જીવન ચરિત્રમાંથી ૧૨ અસરકારક દેખાવો સીનેમેટોગ્રાફમાં દેખાય છે તેવી રીતે બતાવ્યા [illegible] દેખાવ જીંદગીનું આખર શું છે તે ઉપર હતો. આ દેખાવમાં તે મહાત્મા વિચારે છે કે [illegible] થાય છે, ઘણા દુખ ભોગવે છે અને માંદા પડે છે, પણ [illegible] તો [illegible]—જે જીવે છે તેનો અંત આખર આવે છે આ દેખાવ તેમજ બારમો દેખાવ 'શાંતી'નો હતો તે ઘણોજ અસરકારક હતો તે પછી [illegible] એક ગીત [illegible] પંદર મીનીટના અંતર પછી મી [illegible] એમ [illegible] 'દક્ષિણ આફ્રીકાના હિન્દી' [illegible] મી ગાંધી, મી ગોખલે, મી [illegible] મી [illegible] અને કેટલીક બાનુઓ તથા [illegible] તેમજ કેટલાક [illegible] દેખાવો [illegible] બનાવ્યા બાદ એક હિન્દી [illegible] મી. ગાંધી, મી. [illegible] અને [illegible] હિન્દી [illegible] ઉદ્દેશી કવિતા [illegible] [illegible] પછી ઉપર [illegible] આ [illegible] કવિતા [illegible] [illegible] [illegible] ઉર્દુમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવી હતી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] કરી [illegible] [illegible] હતા.

ઢીલહેડ તપાસનો અંત

માઉંટ એજકંબ ખાતે હડતાલ વખતે કેટલાક પોલીસ અને હડતાલ વાળાઓ વચ્ચેના ઝગડામાં કેટલાક હિન્દીઓ મરણ પામ્યા હતા તેના સંબંધમાં ઈનાંડા વિભાગના માજીસ્ટ્રેટ પાસે જે તપાસ ચાલતી હતી તેનો ચુકાદો હવે બહાર પડ્યો છે તેમાં માજીસ્ટ્રેટે જણાવ્યું છે કે પોલીસને ડાક્ટરી પુરાવો ટેકો આપે છે ને તે ખરો છે એમ હું બેધડક કબુલ રાખું છું. અને ચુકાદો આપું છું કે સીલવન સુબ્બા રથવન, પછીઆપા, અને ગુરવડુ પોલીસે ફોડેલી બંદુકની ગોળીઓના જખમથી મરણ પામ્યા છે. આ અશાંતીના વખતમાં વપરાએલ લશ્કરી બળ વાપરવાની કેટલે દરજ્જે જરૂર હતી તે વિ તપાસ કરવાને એક કમીશન બેઠેલું છે એટલે આ મુદ્દા ઉપર હું મારો મત બતાવતો નથી. સાર બાદ માજીસ્ટ્રેટે મી. મેક્રીન કેમ્પબેલને નીર્દોષ જાહેર કર્યા અને કોન્ટ્રીક નામના નેટીવે ભાલાથી સીલવન મારી નાખેલ છે એ વાત પણ સાચી નથી એમ ઠરાવ્યું.

સ્ટાંગરમાં લાઇસેંસનો કેસ

ઈંડીઅન ઓપિનિયનના અધિપતિ જોગ,

[illegible] આપના [illegible] રામચરણના લાઇસંસ વિષે ટીકા કરતાં આપે લખેલ છે જે સ્ટાંગરના વેપારીઓએ જુલમ કર્યો છે, કારણ કે તે અટકાયત સ્ટાંગરના વેપારીઓએ કરેલ છે. તેમ આપે જણાવી સ્ટાંગરના વેપારીઓને શરમ લાગે તેવું લખાણ તમે બહાર પાડ્યું છે. તે બાબતમાં જણાવવાનું કે સ્ટાંગરના વેપારીને તે લાઇસેન્સથી કાંઇ પણ લાગવગ થશે નહીં, અને કદાપી લાગવગ હોય તો પણ તે પગલું સ્ટાંગરના વેપારી કદી પણ ભરે નહીં. દાખલા તરીકે [illegible] [illegible] લાયસેન્સ [illegible] [illegible] [illegible] છે અને [illegible] બીજા [illegible] પણ [illegible] રામચરણના લાઇસેન્સ અટકાયત કરનાર તેજ [illegible] વેપારી છે, નહિ કે સ્ટાંગરના.

[illegible] નુર મોહંમદ [illegible]

સ્ટાંગર, તા [illegible]

[આ વિષે અમે નોટમાં સુધારો કર્યો છે. અ. ઇ. ઓ.]

[illegible] છુટેલા [illegible] [illegible] દિવસે જે [illegible] મળી હતી તેનો [illegible] [illegible] [illegible] વાત હવે અમારા હાથમાં આવી છે. [illegible] [illegible] એક મોટો મેળાવડો કરી [illegible] [illegible] કરી હતી પ્રમુખપદે શ્રી [illegible] હતા. તેમણે [illegible] વિષે [illegible] કરી [illegible] [illegible] એક [illegible] આવ્યો હતો. શ્રી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

હીંદી કમીશન

સર બેંજામીન રોબરટસનની જુબાની

[ગયા અંકથી ચાલુ]

શાદી વિષે

પ્રમુખ—પા. ૩ ના કર પછી બીજો સવાલ શું છે?

સાક્ષી—બીજો સવાલ ઘણો કઠણ છે અને તે હીંદી શાદી બાબતનો છે. આ સવાલે હીંદુસ્તાનમાં ઘણો ખળભળાટ મચાવી મુક્યો છે. આવી સ્થિતિ સરલ જજમેંટને લઇને ઉભી થઈ છે. તેમાં એમ જણાવેલું છે કે જે ધરમમાં એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓ પરણવાનો રીવાજ છે તે ધરમનાં લગ્નો કાયદેસર નહીં ગણાય. હીંદીઓ આના સંબંધમાં દાદ માગે છે. દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓનાં એક સ્ત્રીવાળાં લગ્નો કાયદેસર ગણાવાનો કાંઇક રસ્તો શોધી કાઢવો જોઇએ. આ ને માટે હીંદી સરકાર ઘણી આતુર છે. જુદા જુદા ગીરમીટના કાયદા નીચે હીંદીઓને લાવવામાં આવેલા તેમના લગ્ન કાયદેસર ગણવાની પ્રથમથીજ નાતાલ કોલોનીમાં ગોઠવણ થયેલી છે.

તે આ દેશના ઘણા હીંદીઓને લાગુ પડે?—હા, ઘણા હીંદીઓને ગીરમીટમાં આવેલા હીંદીઓને માટે તે બાબતમાં કંઇ કરવાની જરૂર નથી એમ ધારું છું.

તેઓ હલકા વરગના હોયછે?—હા.

એટલે આ બાબતમાં તેઓ ઉચ્ચ વરગના કરતાં સારી સ્થિતિમાં છે?—હા, તેઓને માટે ખાસ તેઓના કાયદા છે. ઉચ્ચ વરગ જે સ્વતંત્ર રીતે અહીં આવેલ છે તેને અધ.ર.માં રાખેલ છે, અને તેનાજ સંબંધમાં હીંદી કોમે એક સ્ત્રીવાળાં લગ્નો કાયદેસર ગણાય એવી માગણી કરી છે. શાદી સંબંધી સ્થિતિ મી ગોરજીસ ઉપરના તા. ૨૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૩ ના મી. ગાંધીના પત્રમાં જણાવેલી છે. તે શું કહે છે તે હું વાંચવા માગું છું. (*કાગળ વાંચે છે) લગ્ન સંબંધી કાયદો થવાનું કોમ ઘણુંજ અગત્યનું ધારે છે. એક સ્ત્રીવાળાં લગ્નોનો અરથ હીંદી કોમ એમ કરે છે કે જો પુરૂષ એક સ્ત્રીને પરણે તો તે લગ્ન કાયદેસર ગણાવું જોઈએ. પછી તે ગમે તે ધરમ પ્રમાણે હોય, અને તે ધરમ એક કરતાં વધારે સ્ત્રી કરવાનું કંઇ પણ સ્થિતિમાં મંજુર કરતો હોય કે નહીં એ જોવાનુ નથી તેના કોમી ભાઇઓનું અને તેનું કહેવું આવું છે.

જ્યાં સુધી એક સ્ત્રી હોય તેવાં લગ્નો કાયદેસર ગણાય એવો કંઇક કાયદો કરવાનું તે ઇચ્છે છે?—હા, જ્યાં સુધી માત્ર એક સ્ત્રી હોય ત્યાં સુધી. એવી સાદી કાયદાની કોરટે એક કરતાં વધારે સ્ત્રી કરવા વાળી ગણેલી હતી, અને મી. ગાંધી માગે છે કે જો કે એવાં લગ્નો એક કરતાં વધારે સ્ત્રી કરવા વાળી રૂઢી પ્રમાણે કરવામાં આવ્યાં હોય તેમ છતાં તેમને એક સ્ત્રી કરવાવાળાં લગ્નોમાં ગણવાં જોઇએ.

જો તેઓની પાસેથી કંઇ ઇકરાર કરવામાં આવે અથવા જો રજીસ્ટ્રેશનની કંઈક રીત દાખલ કરવામાં આવે કે જેથી તેઓ એમ જણાવે કે તેઓ માત્ર એકજ સ્ત્રીને પરણવાના છે અને તેથી કરીને ભવિષ્ય માટે તે ઇકરારથી તેઓ બંધાય તો કેમ?—હું ધારું છું કે એજ નિરણય વાજબી લાગે છે.

તેઓ સારવજનીક કાયદો કરાવવા માગે છે કે જેને લીધે તે લગ્ન પોલીગેમસ નથી?—હા, હું ધારું છું કે એવી કંઇક રીત દાખલ કરવી જોઇએ. જો કે હું અહીંના કાયદા જાણતો નથી તેમ છતાં મને જણાય છે કે એવી કંઈક વહેવારીક રીતની ખાસ જરૂર છે.

એમાં તમે તમારી જાતે કંઇ વાંધો જોતા નથી?—હું કાંઇ જોતો નથી. એટલે એમ થયું કે એક કાયદો થાય કે જેની રૂએ તેઓના લગ્નોને એક સ્ત્રી વાળાં છે એમ તેઓ જાહેર કરે. ભવિષ્યના લગ્નનો દાખલો લ્યો. કાયદો એમ પસાર કરવામાં આવે કે જ્યારે મુસલમાન અથવા હીંદુ ધરમ પ્રમાણે લગ્ન કરવામાં આવે ત્યારે જો તે લોકો પોતાનાં લગ્નો કાયદેસર ગણાવા માગતા હોય તો તરતજ તેને રજીસ્ટર કરવાં જોઇએ. જો માણસો આ કાયદાનો લાભ લીયે તેઓ પોતાનો કાયદો છોડે, અને તેઓ જે દેશમાં વસે છે તે દેશના કાયદા તળે આવશે. આમાં હું કંઇ બીજો રસ્તો જોતો નથી.

થઇ ગયેલાં લગ્નોના સંબંધમાં ઘણી મુશ્કેલી છે. હવે પછી થનારા લગ્નોમા કંઇ હરકત ઉભી થશે નહીં?—હા, ભવિષ્યમા થનારાં લગ્નોમાં કંઇ હરકત નહીં આવે થઇ ગયેલાં લગ્નોના સંબંધમાં મેં વીચારો કર્યા છે. મારા વિચારો વખતે બરાબર ચોખા નહીં હોય. પણ હું ધારું છું કે જે લોકો પરણી ચુકેલા હોય તેમણે સરકારે નીમેલા રજીસ્ટ્રાર પાસે જઇને જણાવવું કે તેઓ ધણી ધણીઆણી છે. "આ મારી એકજ સ્ત્રી છે અને હું અમુક વરસોથી તેની સાથે પરણેલો છુ." તેઓ જાહેર કરે તેની નોંધ થાય એટલે કે લગ્ન થયુ છે તે નોંધાય. તેમાં લગ્ન નથી થતાં. કારણકે તેની સામે કોઇ વાંધો લેશે. તે તો લગ્ન થયાં છે એ વાત માત્ર જાહેર કરવાનીજ છે.

તેઓ રજીસ્ટર કરાવવા માગે એટલે એમ સમજાય કે રજીસ્ટર કરેલાં લગ્નો મોનોગેમસ ગણાય?—એટલા માટે હું ધારું છું. તેઓ બહાર પડી પ્રતિજ્ઞા કરે એને તેની નોંધ થાય. ફરીને લગ્નની ક્રિયા કરવા જેવું કાંઇ હોય તેની સામે કોઇ વાંધો લેશે

મી. ગાંધીના કાગળ ઉપરથી તેઓ એમ ઇચ્છે છે કે થઇ ગયેલું કોઇ પણ લગ્ન જ્યાં સુધી કોઇ પણ માણસને એકજ સ્ત્રી છે ત્યાં સુધી સ્વિકારાવું જોઇએ અને બીજું કંઇ પણ કર્યા વિના કાયદેસર ગણવું જોઇએ?—હું એમ ધારું છું. હું એમ સમજું છું કે જ્યાં સુધી તે લગ્ન ખોટું છે એમ સાબીત ન થાય ત્યાં સુધી કાયદેસર ગણાવું જોઈએ. જો કાયદાની કોરટમા લગ્નનો સવાલ ઉઠે તો સાબીતીનો ભાર જે માણસના લગ્ન સંબંધી વાંધો ઉઠયો હોય તેને શીર છે.

કાયદામાં રજીસ્ટ્રેશન જરૂરનું ગણવામાં આવ્યું, અને એ જરૂરનું છે કે લગ્નો રજીસ્ટર થવાં જોઇએ. તેઓ કોઇ જાતના રજીસ્ટ્રેશન વગર આ લગ્નો ખરાં કરાવવા માગે છે.

હીંદુસ્તાનમાં કાંઇ રજીસ્ટ્રેશન હોય છે?—ના, નથી હોતાં.

અને લગ્ન વિષે સવાલ ઉઠે તો તે સાબીત કરવા સાક્ષીઓ બોલાવવા પડે છે?—હા, લગ્ન થયાં હતા એવું સાબીત કરવાને.

એજ રીતે સાબીત થઇ શકે?—હા, એજ રીતે

ત્યારે કંઇ ધાર્મીક ક્રિયા હોય છે?—હા, આ બધા લગ્નોમાં ધાર્મિક ક્રિયા હોય છે. હીંદુસ્તાનના ધરમો જુદા જુદા હોય

*આ કાગળ તા. ૨૯ અક્ટોબર ૧૯૧૩ના ઈં. ઓ. મા છે

છે પણ તેમાં દરેકમાં ધાર્મીક ક્રિયા હોય છે. હમેશાં એવું કંઇક હોય છે કે જે ધાર્મીક કહી શકાય. હલકામાં હલકી અને જંગલીમાં જંગલી જાતોમાં પણ એવી કંઈક ક્રિયા હોય છે કે જે કબુલ કરવામાં આવે છે.

બીજી સ્ત્રી પરણવી હોય તો તેમ કરવાનો તેને હક છે એમ બધા સ્વીકારે છે?—હા, પણ તે પ્રચલિત નથી; એક કરતાં વધારે સ્ત્રી હોય એવા દાખલા કોઇકજ હોય છે.

બધા વર્ગમાં?—હા, બધા વર્ગો બીજી સ્ત્રી કરી શકે, પણ તેમ જવલ્લેજ બને છે.

ગરીબ વર્ગમાં તો ભાગ્યેજ તેમ બનતું હશે?—હા, ગરીબ વર્ગમાં ભાગ્યેજ.

હું ધારૂં છું કે આથિક કારણોને લીધે હશે?—હા, આર્થિક કારણોને લીધે. જે લોકો દુનિયામાં આગળ વધેલા છે અને પૈસાદાર થાય છે તેઓ બીજી સ્ત્રી કરે છે, જો કે બીજી સ્ત્રી કરવાની છુટ છે તોપણ એક સ્ત્રી કરવી એ નિયમ જેવું થઇ ગયું છે.

તમે એમ કહો છો કે ત્યાં રજીસ્ટ્રેશન જેવું કંઇજ નથી?—કંઇ પણ નહીં.

ધારો કે એક માણસ પોતાની સ્ત્રીથી છુટાછેડા કરવા માગે છે તો તે શી રીતે થઈ શકે છે?—હું એમ નથી કહી શકતો કે લોકોની જુદી જુદી જાતોના રિવાજો અને જુદી જુદી સંસ્થાઓથી પુરો માહિતગાર છું. છુટા છેડા કરવાનો મુસલમાની કાયદો ઘણોજ સાદો છે. ધણીને છુટા છેડાનું અને પોતાની સ્ત્રીને લઇ લેવાનું ત્રણ વખત બોલવાનું હોય છે. ખરી રીતે તો તે ધાર્મિક પ્રતિજ્ઞા હોય છે.

અમલદાર પાસે?—ના, અમલદાર પાસે નહીં.

સાક્ષીઓ પાસે?—હા, સાક્ષીઓ પાસે. અને હું ધારૂં છું કે વાસ્તવીક રીતે દરેક કેસમાં વધારાની ગોઠવણ ઘણી જરૂરની છે. છુટા છેડાની બાબતમાં પહેરામણીનો સવાલ આવે છે અને ખતપત્ર લખવામાં આવે છે. આ બધું ગંભીર રીતે બને છે.

છુટા છેડા સાબીત કરવાનું કંઇ કારણ સાબીત ન થતું હોય તો પણ જે ધારે તો પોતાની સ્ત્રી સાથે છુટા છેડા કરી શકે?—હા, તે પોતાની સ્ત્રી સાથે છુટા છેડા કરી શકે છે પણ વહેવારીક રીતે ઘણી વિધી કરવી પડે છે

જે હીંદીઓ મુસલમાન નથી તેમનું શું?—તેમનામાં છુટા છેડા સબંધી કેવી રીત છે તે હું જાણતો નથી હલકી જાતોમાં લગ્નનો અંત લાવવાનો ઘણો સાદો રસ્તો છે એ હું જાણું છું. હીંદુસ્તાનમાં મારા ભાગમાં સ્ત્રી નાસી ભાગી એ જુદા પડવાનો એક રસ્તો છે, અને પછી સ્ત્રી બીજાને પરણી શકે છે. જો કે જુદી જુદી જાતના અને જુદી જુદી સ્થિતિના લોકોમાં તે સબંધી રીવાજો જુદા જુદા છે. કોઇ ઠેકાણે જ્ઞાતિજનોની હાજરીમાં ચુડીઓ ભાંગવી હોય છે. તે વિધિપુર્વક કરવામાં આવે છે અને નહીં કે ઉછાંછળાપણાથી પછી તે સ્ત્રી સ્વતંત્ર બને છે.

ધણી ધણીઆણીમાંથી ગમે તે છુટા છેડા માગી શકે?—હું ધારૂં છું ગમે તે માગી શકે: પણ જો કે રીવાજ રીવાજમાં ફેર છે.

આવા લગ્નો કાયદેસર ગણાવાને માગે એ તો ભારે વાત થઇ?—હું એમ ધારૂં છુ

જો કે તેઓ જાણશે તો ખરા કે તેઓનાં લગ્નો કાયદેસર ગણાય તો પછી આ બધું ન થઇ શકે. એક માણસ પોતાની સ્ત્રીની ચુડી [illegible] ભાંગીને તેનાથી છુટો [illegible] થઇ શકે, અને તેને [illegible] [illegible] [illegible]—હું [illegible] જે તમને કહું છે [illegible] જે વિભાગમાં રહું છું ત્યાંના હલકી જાતના લોકો સબંધી

કહ્યું છે. હું એવો વિચાર ધરાવું છું કે કંઇક રજીસ્ટ્રેશનનો કાયદો થવો જોઈએ કે જેથી તેઓ કાયદા નીચે આવે અને જેમને ન આવવું હોય તેઓ બહાર રહે. જો તેઓ તેમ કરે તો તેઓ તેમના રીત રીવાજોને છોડી દે અને સ્થાપિત કાયદા નીચે આવે. તેઓની સ્ત્રીઓ દક્ષીણ આફ્રીકાના કાયદા પ્રમાણે સ્ત્રી તરીકે ગણાય. જો તેઓ કાયદામાં રહેવા ન માગતા હોય તો તેઓએ બહાર રહેવું જોઈએ.

આવી જાતની કાંઇક રીત કાઢવામાં આવે તો પછી બરાબર સરશે એમ તમે ધારો છો?—હું ધારૂં છું કે પછી મુશ્કેલી નહીં રહે અને મુશ્કેલી મટાડવાનો ખરો રસ્તો મને તો એજ જણાય છે.

લગ્ન સંબંધી બીજો કાંઇ રસ્તો છે?—જેના વિષે હું પ્રથમથીજ કહી ગયો છું તેવાં થઇ ગયેલાં લગ્નોના સંબંધમાં હરકત છે. અને તે હરકત એ છે કે એવાં લગ્નો રજીસ્ટ્રેશન અમલદાર પાસે જઇ જાહેર કરે અને નોંધાવી આવે કે જેથી કરીને તેઓ કાયદા નીચે આવી શકે. અને તેમ કરવાથી તે કાયદેસર ગણી શકાશે કે નહીં એ એક સવાલ છે. વળી બીજો સવાલ એ ઉભો થાય છે કે હીંદુસ્તાનમાં કરવામાં આવતાં એક સ્ત્રીવાળાં લગ્નો કાયદેસર ગણાશે કે નહીં. એક યુવાન ડરબનથી હીંદુસ્તાન જઇને પરણી આવે એ તો એક સાધારણ રીવાજ જેવું છે. તે ત્યાં કાયદેસર લગ્ન કરે છે અને પોતાની એકજ સ્ત્રી સાથે પાછો અહીં આવે છે અને અહીં તે લગ્નને કાયદેસર ગણવાનું છે.

તે પણ એવીજ રીતે ન કરી શકાય?—હા, હું પણ એમજ કહું છું. લગ્ન થયાં છે એવી હકીકત જાહેર કરવાથી તે કાયદા નીચે આવે છે.

અને જો તેની મરજી ન હોય તો?—તો ન કરે.

રજીસ્ટ્રેશનના રીવાજની એ એક હરકત છે?—હા, જેઓને એ રીવાજ કબુલ કરવો ન હોય તે પોતાનો કાયદો રાખે.

દક્ષીણ આફ્રીકામાં હવે પછી થનારાં લગ્નોના સંબંધમાં ધરમ ગુરૂઓમાંથી લગ્નના અમલદારો નીમવાની પત્ર વહેવારમાં કંઇ સુચના છે?—હા

એવા નીમવા લાયક માણસો છે?—હું ધારૂં છું કે છે.

મુસલમાનોને માટે લગ્ન અમલદારો છે એ હું જાણું છું. આવો નીયમ નાતાલ અને કેપ કોલોનીમાં બન્નેમાં છે ખરું?—તે વીશે નાતાલના કાયદાથી હું અજાણ છું. મેં કેપના કાયદાનું સાંભળ્યું છે

હું જાણું છું કે તેનો બહુ ઉપયોગ થતો જણાતો નથી. મને કહેવામાં આવ્યું છે કે તેઓ તે બાબતમાં વાંધો લે છે?—વખતે મુસલમાનો લેતા હશે. હું જાતે તો એમ ધારૂં છું કે થોડાક મુસલમાનો તો જે નવો કાયદો સુચવવામાં આવ્યો છે તેનો લાભ લેશે, પણ જે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે તે ટાળવાનો વહેવારીક ઉપાય આ જ છે.

દેખીતી રીતે માજીસ્ટ્રેટ પાસે અથવા હીંદી પ્રોટેક્ટર પાસે લગ્નો નોંધાવવામાં ગીરમીટીઆ હીંદીઓને કંઇ વાંધો નથી. હીંદી પ્રોટેક્ટર કહે છે કે ગયા વરસમાં એવી રીતે ૧૦૦૦ ઉપરાંત લગ્નો થયાં હતાં?—હા

તેઓએ ધારમિક વિધિ કરવાનો આગ્રહ નહીં કરેલો?—[illegible] [illegible] પોતાની [illegible] [illegible] [illegible] પ્રોટેક્ટર [illegible] છે. આપણે જે [illegible] વાતે બોલીએ છીએ તેમની બાબત

મા જેવું બનશે તેવુજ આ લોકોની બાબતમાં પણ બનશે. બધુ ધરમ ગુરૂ લગ્નની નોંધ કરનાર અમલદાર હશે.

ખરે જ તેમની પોતાની વિધિ સાબર્દા પડશે?—હા, તેઓ પોતાની વિધિ પ્રમાણેજ વરતશે મી. જસ્ટીસ સરલના ચુકાદાથી ઉભા થએલ. એક અગત્યના લગ્નને કબુલ કરવાની બાબતમાં તો મારે પોતાને હવે કંઇ વધારે કહેવાનું નથી એમ હું ધારૂં છું.

તમે કહો છો કે હીંદુસ્તાનમાં આ ચુકાદાથી બહુજ લાગણી ઉશ્કેરાઇ છે?—હા, તેઓની સ્ત્રીઓ કાયદેસર સ્ત્રી ન ગણાવા સામે ઘણીજ લાગણી ઉશ્કેરાઇ છે.

જો તેઓ ઇગ્લાંડ જાય તો તેઓ આવીજ સ્થિતિમાં આવી પડે એ શું તેઓ જાણતા નથી?—હું ધારતો નથી કે તેઓ એ જાણતા હોય. એટલા બધા હીંદીઓ અહીંઆં છે કે જે ને લીધે તેઓએ પોતાની ખરી સ્થિતિ જાણી છે. ઇગ્લાંડ ના સંબંધમાં તેમને કંઇ ખાસ લાગી આવ્યું નથી.

ખરેખર, તેઓમાં ઘણા ઇગ્લાંડમાં વસવાટ નહીં કરતા હોય?—ના. વળી પાછો લગ્નના સંબંધમાં સવાલ ઉભો થાય છે કે નવા ઇમીગ્રેશનના કાયદા પ્રમાણે સ્ત્રીઓ દાખલ થઇ શકશે કે કેમ? લગ્નનો કાયદો માગે છે તે મુજબ થાય તો કાયદો કબુલ રાખનાર હીંદીની "સ્ત્રી અને બાળક" એવા રીતેજ મુખ્ય વ્યાખ્યા બસ થશે એટલે કે હીંદીઓની બાબતમાં; હીંદી કોમને લાગુ પડે તે કાયદા વિષે હું વાત કરૂં છું.

હા, તે કલમ આવી છે: "સ્ત્રી અથવા બાળક અમુક માણસનાં છે તે વિષે ઈમીગ્રેશન અમલદાર અથવા બોર્ડને સંતોષ થાય તેવી સાબીતી આપનાર કોઇપણ માણસ" જો આ દેશમાં રજીસ્ટ્રેશન જરૂરનાં છે તો આ દેશમાં દાખલ થાય તે રજીસ્ટર થવાનો વખત ગણાશે નહીં?—અમો વાર વાર હીંદુસ્તાન જાય છે અને પાછી આવે છે. દક્ષીણ આફ્રીકામાં પરણેલી હોય એવી સ્ત્રીની બાબતમાં અને જે હીંદુસ્તાન જઇને ફરી પાછી આવે તેની બાબતમાં જો તેઓ ધરેલો કાયદો કબુલ કરે તો તેઓને તેનો પ્રથમ ભાગ લાગુ પડશે. હવે જે નવી સ્ત્રી હીંદુસ્તાનથી આવે, અને જે, અલબત, કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર નથી થઇ તેના સંબંધમાં અને વળી જે માણસે કાયદો માન્ય નથી કર્યો તેની હીંદી રીવાજ અને રૂઢી પ્રમાણે પરણેલી સ્ત્રીના સંબંધમાં સવાલ રહ્યો.

આ પેટા કલમ (જી) માં સુધારો કરવો પડશે?—હા.

અત્યારે તે બસ બાધીત છે? —હા.

ખરી રીતે કાયદાનો એવો હેતુ ન હતો?—હા, એમજ છે.

હું ધારૂં છું કે પાલર્મેંટમાં થએલી ચરચા ઉપરથી તે ચોખ્ખું જણાય છે. એક સ્ત્રી દાખલ કરવાનો હેતુ હતો?—હા, એક સ્ત્રી દાખલ કરવાનો હેતુ હતો. સવાલ એ છે કે આ કાયદાથી મેળવી શકીએ કે નહીં. હીંદુસ્તાનથી આવેલી અને રજીસ્ટર ન થએલી એવી નવી સ્ત્રીની, અથવા ચાલુ કાયદો માન્ય ન કર્યો હોય એવા માણસની સ્ત્રી હોય તેની, અને પત્ર વહેવારમાં એક અથવા વધારે સ્ત્રીઓ દાખલ કરવાનો સવાલ છે તેની—આ ત્રણે કેસની સગવડ માટે તે કલમના પહેલા ભાગમાં 'સ્ત્રી' શબ્દનો જે સીધો અરથ કરવામાં આવે છે તે ઉપરાંત કોઇક ગોઠવણ કરવી જોઇશે.

એક કરતાં વધારે સ્ત્રી હોય એવા માણસનો દાખલો લ્યો. હું સમજું છું તેમ આ સ્ત્રીઓમાંની એકને દાખલ કરવાના હાલના કાયદાથી તેઓ સંતોષ પામશે?—હું ધારૂં છું કે તેઓએ સંતોષી થવું જોઇશે.

તેમાં હવે કંઇ વાંધો છે? ના, હું ધારૂં છું તે કબુલ થશે માત્ર એકજ સ્ત્રી તેનાં બાળકો સાથે દાખલ થઇ શકશે ધારો કે એક સ્ત્રી પોતાનાં બાળકો સાથે અહીં આવે અને પછી જાય; પછીથી તેની બીજી સ્ત્રી દક્ષીણ આફ્રીકામાં તે માણસની એકજ સ્ત્રી તરીકે આવે. મને સ્પષ્ટ સમજાય છે કે પહેલી આવેલી સ્ત્રીજ તેની ખરી સ્ત્રી ગણી શકાય

એ સંબંધમાં કાંઇ વાંધો નથી?—મારા ધારવા પ્રમાણે કંઇ વાંધો નથી. ગોઠવણ એવી છે કે ભવિષ્યમાં એકજ સ્ત્રી તેનાં બાળકો સાથે દાખલ થઇ શકે. પણ મી. ગાંધી અને મી. ગોરજીસના પત્ર વહેવારમાં એવો સવાલ પુછાયલો છે કે જે હીંદીઓ દક્ષીણ આફ્રીકામાં લાંબી મુદતથી આવી વસેલા છે તેમની એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓ હોય તો તેમને આવવા દેવી. મારી સમજ પ્રમાણે હકીકત આમ છે કે જ્યારે આમાંના કેટલાક હીંદીઓ અહીં આવેલા તે વખતે તેમને એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓ હતી. આ સ્ત્રીઓ ગયાં ઘણા વરસોથી અહીંઆં આવ જા કરતી હતી પણ તેમને કંઇ પણ જાતનો અટકાવ ન હતો. અને હું ધારૂં છું કે જે આવા લોકો લાંબા વખતના રહીશ છે તેઓની સ્ત્રીઓ હીંદુસ્તાન જવા આવવાનો હક તેમની જીંદગી સુધી ભોગવે એમ હીંદી કોમ ઇચ્છે છે. આ લોકોને ખાસ રાહત મળવી જોઇએ. અને કહેવામાં આવ્યું છે કે એવા લોકો ૪૦ કરતા વધારે નહીં હોય. તે સહેલાઇથી નકી કરી તેની ટીપ પણ કરી શકાય તેમ છે. જો આ લોકો જેઓ લાંબા વખતથી આ હક ભોગવતા આવ્યા છે તેમને કાયેદસરની રીતે આટલું મળે તો તેઓ યોગ્ય રાહત મળી એમ ગણશે.

આ મુદ્દો એવો છે કે જેના ઉપર મી. ગાંધી અને બીજા જે કાંઇ ખબર આપી શકે તેની સાક્ષી ઘણીજ જરૂરની છે?—ઘણીજ જરૂરની છે. હું આ ત્રણ દિવસ થયાજ આ બાબત હાથ લઇ શક્યો છું. મને તે સાવ નવી છે. કોઇ સાક્ષી આ બાબત પાછળથી કાંઇ ખબર આપી શકશે.

ઈમીગ્રેશન અમલદાર કાંઇક ખબર આપશે?—હા, પત્ર વહેવારમાં આ બાબત છે એમ બતાવવા મેં એ વાત તો કાઢી છે.

એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓની વાત એ માણસોના સંબંધમાં તેઓ કરવા માગે છે?—હા, તેઓજ સંબંધમાં વાત ચીતમાં તેમની સંખ્યા મને ૪૦ થી ૫૦ જણાવવામાં આવી છે. તે લોકો લાંબા વખતના છે. આ હક તેમણે હમેશાં ભોગવ્યાં છે, અને તેઓ માગે છે કે આ રાહત ચાલુ રહેવા દેવી જોઇએ.

આ બાબત કાંઇક પુરાવો મળે તો સારૂં?—હું પ્રયાસ કરીશ, પણ હકીકત મેળવવામાં મને બહુ મુશ્કેલી પડશે.

મી. ગાંધી તો અમારી સમક્ષ આવવાની ના જ પાડે છે ને?—હા.

બહાર પડે તો તે પોતાના દેશી ભાઇઓને ઘણી મદદ કરી શકે?—આથી આ તપાસમાં ઘણી મુશ્કેલી આવી છે. તેમને શું જોઇએ છે તેની આપણને બરાબર ખબર નથી. આ લગ્નના સવાલ ઉપર કાગળમાં માત્ર ગયું છે થાર વાંચ્યો છે, અને ખરો વિચાર શું છે તે જાણવું ઘણું મુશ્કેલ છે, લગ્નના સવાલ સંબંધી મારે કહેવાનું એટલુંજ છે એક સ્ત્રી વાળા

લગ્ન દ. આફ્રીકામાં કાયદેસર ગણાય, જેઓની મરજી હોય તેઓ એ કાયદા તળે આવી શકે. અને લગ્નની બાબતમાં પોતાના કાયદા છોડી દીએ. પછી સ્ત્રીઓની બાબતનો સવાલ રહ્યો. દ. આફ્રીકાના કાયદા મુજબ જે સ્ત્રી ન ગણાતી હોય તે, અને જે કાયદા મુજબ સ્ત્રી ગણાતી હોય તે બને કાયદામાં દાખલ થઇ શકતી હોય તો તો વધારે સારૂં. કેમકે કારભારી અમલ ઉપર રાખવા કરતાં બની શકે ત્યાં સુધી આ બાબત કાયદામાં હોય એ વધારે પસંદ કરવા જેવું છે.

હીંદી છોકરીઓની પુખ્ત વય નાતાલના કાયદામાં ૧૫ વરસની ગણાય છે ખરૂં?—દીવાની બાબત માટે હીંદી કાયદા પ્રમાણે ૧૮ વરસની છે.

તમે એમ ધારો છો કે અમારો કાયદો હીંદી કાયદા પ્રમાણે કરવો એ ઠીક છે,—તે હું નથી જાણતો.

નાતાલનો કાયદો ૧૩ વરસની ઉમર ઠરાવે છે?—હા, અને તે ઉમરે છોકરી પરણી શકે છે.

નાતાલના કાયદામાં એમ છે?—નાતાલના કાયદા પ્રમાણે છોકરીની ૧૩ અને છોકરાની ૧૬ વરસની ઉમરે પુખ્ત વય ગણાય છે. હું તે નથી જાણતો. હીંદુસ્તાનમાં લગ્ન બચપણમાં પણ થાય છે એ વાત સહુ જાણે છે.

લેફ. કરનલ વાયલી: આ બાબત મારે એક સવાલ પુછવો છે. સર બેન્જામીન, હું ધારૂં છું કે તમે જાણો છો કે ઇમીગ્રેશન કાયદા મુજબ આવેલા બધા હીંદી અને તેના વંશજોને માટે કાયદામાં કલમ છે?—તેના વંશજો માટે?

લગ્નની બાબતમાં તમે જે સવાલ ઉઠાવો છો તે જોઇએ. આ દેશમાં પોતાની મરજીથી આવેલા છે તેમને માટેજ છે ને?—હા.

અને હવે કાંઇક ફેરફાર કાયદામાં કરી જે લગ્ન આ દેશમાં કાયદેસર નથી ગણાતા તે કાયદેસર ગણવાની તેમના વતી તમે માગણી કરો છો?—હા, ખરો મુદ્દો તે છે.

અને તેમને લાગુ પડે એમ શાદીના કાયદામાં ફેરફાર કરવો જોઇએ?—તે માગું છું કે જેમને અત્રે દાખલ કરવામાં અને રહેવા દેવામાં આવ્યા છે તેમને માટે લગ્નનો કાયદો હોવો જોઇએ.

આવા લોકોની વસ્તી કેટલી હશે તેને, તમને ખ્યાલ છે?—વસ્તીના આંકડા બનાવનારા મારા કાગળો અહીં મારી પાસે નથી.

મી. પોલર્ડ ગ્રેહામ—મેં તમને આપેલ સ્ટેટમેન્ટમાં તે હકીકત છે.

લેફ. કરનલ વાયલી આશરે ૨૧૦૦૦ છે?—આખા દ. આફ્રીકામાં ૨૧૦૦૦ કરતા વધારે હીંદીઓ છે.

પ્રમુખ: ૨૧,૭૩૯ છે

મી પોલર્ડ ગ્રેહામ તે નાતાલની જ વસ્તી છે

લેફ. કરનલ વાયલી, ગીરમીટમા આવેલા ને તેના વારસો આ માણસો નથી

મી પોલર્ડ ગ્રેહામ ના, તેઓ, અમાન, ફ્રીમેન ઉપરાંત છે

લેફ. કરનલ વાયલી ઇમીગ્રેશન કાયદાની બહાર?

મી પોલર્ડ ગ્રેહામ હા, તેમની બહાર હાલવાલ અને ખમા પણ બીજા કોઇ રહે છે

પ્રમુખ હાલવાલ અને કેપમા કોઇ ગીરમીટમા નથી?—

. કેપ અને ટ્રાન્સવાલમા કોઇ છે એ વસ્તીના આંકડા હમ ... હું ... છું કે ... વસ્તી ... આશરે ...,૦૦૦ની છે

[અપુર્ણ.]

યુનાઇટેડ પાટીદાર સોસાયટી

સદરહુ સોસાયટીની એક જાહેર સભા તા ૧૫ મીને રવી વારે બોલાવવામાં આવી હતી પ્રથમ મીનીટ બુક વંચાયા બાદ આજ સુધીનો હીસાબ રજુ કરવામાં આવ્યો અને પછી નીચે પ્રમાણેનાં કામ કરવામાં આવ્યાં હતાં: (૧) સુરત 'પાટીદાર યુવક મંડળ' ના મંત્રી રા. કુંવરજી વીઠલભાઇ મહેતાના પુત્રના અકાલ મૃત્યુથી તેમને દીલસોજીનો ઠરાવ પ્રસાર કરવામાં આવ્યો. (૨) અત્રેથી બીજી વખતે બોર ડીંગ માટે થયેલાં ફંડના નાણાની આગળ થયેલા ઠરાવ મુજબ બારડોલી અને સુરત બોરડીંગ માટે વહેંચણી કરવામાં આવી છે. (૩) સુરત બોરડીંગ ઉપર પ્રથમ જે રૂ. ૯૫૦ મોકલ વામાં આવ્યા હતા તે તથા હાલની મુદ્દલ રકમની બોરડીંગ ના મકાન માટે જમીન રાખવા ત્યાના વ્યવસ્થાપકોને અત્રેથી ચુટેલા ટ્રસ્ટીઓ સાથે સત્તા આપવામાં આવી છે.

સોસાયટીનો તા. ૨૦—૮—૧૩ થી તા. ૧૫—૨—૧૪ સુધીનો—આવક જાવકનો હીસાબ

૧	૧૬	૬	તા. ૨૦-૮-૧૩ ને રોજ સીલક.	૧	૨	૯	મીટીંગમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કુલ ખરચ.
૭૦	૮	૬	રોકડ તથા ઉધારે મળી હાલનું કુલ ઉઘરાણું.	૩૦	૧૧	૩	સુરત બોરડીંગ ઉપર મોકલવાના
				૨૨	૧૮	૩	બારડોલી બોરડીંગ ઉપર મોકલવાના
				૭	૧૨	૯	સ્થાયી ફંડ સીલક
૭૨	૫	૦	પા.	૭૨	૫	૦	પાઉંડ.

આ હેવાલ મોકલતાં સોસાયટીના સેક્રેટરી મી. લાલભાઇ બાપુભાઇ અગત્યની સુચના કરે છે કે ઉપરના કામકાજ પ્રતિ કોઇને પણ પ્રશ્ન હોય તો તા. ૭ જી મારચ સુધીમાં ૪૨ પ્રેસીડન્ટ ઓરના ઠેકાણે પ્રમુખ જીવણભાઇ પ્રેમજીને રુબરુમાં મળવું.

રેડ ક્રેસંટ સોસાયટી

આ સોસાયટીના ઓનરરી ટ્રેઝરર મી. ઇસ્માઇલ એ. એચ. મુસાએ પ્રમુખને પોતાના હોદ્દાનું જે રાજીનામું મોકલ્યું છે તેની નકલ અમને છાપવા મોકલી છે. તેમાં તે પ્રમુખ મી. ઇ. એમ. પારેખને લખે છે કે આથી હું મારા ઓનરરી ટ્રેઝરરના હોદ્દાનું રાજીનામું આપુ છુ. આ સાથે ઓરીજીનલ કેશબુક હું મોકલું છુ એ હીસાબ ઓડીટર પાસે સરટીફાઇ કરાવેલ છે. તેમાં પા. ૯૯—૯—૭ સુધીમાં જમા છે એ સીવાય જુદી જુદી જગ્યાએથી મળેલા કેટલાક દાની ના (દાનીનાની નોંધ રાજીનામામા આપેલી છે) ઉઘરાણીમાં ભરનારના નામની અને જુદા જુદા ગામોની લીસ્ટ, પા. ૮—૦ ૫ ની ચેક તથા વેન્ટર બુક. ઉપલી દરેક ચીજો આ સાથે મોકલું છું જે સ્વીકારશો અને બનતી ઉતાવળથી મીટીંગ બોલાવશો. હાલ મારી પાસે જે કોઇને કાંઇ પણ ખુલાસો લેવો હોય તો હું મુલક જવા પહેલાં ... ... તા. ... થી રેડ ક્રેસંટ ... ... [illegible] ...

વિવિધ સમાચાર

જગ્યાના દબાણને લીધે કેટલાક અગત્યનાં લખાણ અમે આવતા અઠવાડીઆ ઉપર મુલતવી રાખેલાં છે.

છેલી હીંદુસ્થાનની ટપાલમાં મી. ગોખલેની તબીયત વીષે નીચેના ખબરો છે. મી. ગોખલેની તબીયત સુધરતી જાય છે. હ્રદયની આસપાસ એકઠું થયેલું પાણી સુકાય છે. તેમને હજી ૩ અઠવાડીયા બીછાનામાં રહેવું પડશે. આ કારણથી તેઓએ વડી ધારાસભામાં દીલ્હી ખાતે તેમજ પબ્લીક સર્વીસ કમીશનમાં કલકત્તા ખાતે હાજરી આપી હતી નહીં.

લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન ગવરનર જનરલ યુનીયન પારલામેન્ટની ચાલુ બેઠકની આખરીએ પોતાના હોદ્દાનું રાજીનામું આપી ઇંગ્લાંડ જશે. તેમની જગ્યાએ રાઇટ ઓનરેબલ મી. સીડની ચારલ્સ બક્સટન નીમાયા છે.

અમે જાણીને ઘણા દિલગીર થઇએ છીએ કે રાજકોટના જુના અને જાણીતા વકીલ મી. કેવલરામ માવજી દવે પક્ષઘાતથી ગઇ તા ૫ જાન્યુઆરીએ રાજકોટ ખાતે ગુજરી ગયા છે. મરહુમ સત્યાગ્રહની લડતના મોટા હીમાયતી હતા. ૧૮૮૨ માં તેઓ પહેલવહેલા કાઠીઆવાડી એમ. એસ. બી. થયા હતા. તેઓએ મુંબઇ યુનીવર્સીટી તરફથી અપાતી આરનોલ્ડ સ્કોલરશીપ મેળવી હતી તેમણે ગુજરાતીમા ભાષાંતર કરેલું ભારતભુમી અને જગતના અનુકરણીય પુરૂષ 'શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસના સદ્વચન' નું અતી ઉપયોગી પુસ્તક થોડાજ સમય ઉપર બહાર પાડયું છે. સત્યાગ્રહની અહીંસક લડત તરફના તેમના અતિ પ્રેમને લીધે આ પુસ્તકની અરપણ પત્રીકા તેમણે મી. ગાંધીને કરેલી છે. બ્રાહ્મણ નાતીમાં કેળવણીના ઉત્તેજન સારૂ તેમના માનમા એક ફાળો કરી મરહુમના નામની એક સ્કોલર શીપ કાઢવાનું નકી થયુ છે.

ડરબનથી ગયે બુધવારે મેસરસ લલભાઇ દુર્લભ ગ, ભવાની દયાળ, ગુલાબદાસ અને બીજાઓ તથા બાનુઓ મળી ૨૩ સત્યાગ્રહી સાંજે સાડા ૭ ની ગાડીમાં ટ્રાંસવાલ જવા રવાના થયા છે. બાનુઓ ઉતારેથી સ્ટેશન સુધી ગાડીમા ગયેલી અને બધાંઓને ફુલના હાર તોરાથી વધાવી રવાના કરવામાં આવ્યા હતા. સહુને રસ્તા માટે ફ્રુટ રોટી વીગેરે તથા બચ્ચાંઓ માટે સુટ વીગેરે ચીજ પુરી પાડવામા આવી હતી. તેમને વળાવવા સ્ટેશને ઘણા ભાઇઓ ગયા હતા અને હરખના પોકારો વચ્ચે ટ્રેનમાં સહુ રવાના થયા હતા.

સત્યાગ્રહી મી. આઇઝાકને જેલમાંથી છુટવાને અવસરે મુબારકીના તથા હીંદી કોમ તરફ જે દિલસોજી છે તે ચાલુ રાખવાના કેટલાક તાર તેને મળેલા છે તેના જવાબમા તે તાર મોકલનારાઓનો આભાર માને છે અને જણાવે છે કે જે સિદ્ધાંતોની ખાતર હુ હીંદી કોમની લડતને મારી લડત ગણી રહયો હુ તેજ સિદ્ધાંતોને વળગી રહી બન્ને કોમ વચ્ચે ભાઇચારો વધારવા ભવિષ્યમાં પણ હું મારો પ્રયાસ જારી રાખીશ.

૧૯૧૩ જુલાઇએ પુરા થતાં વરસમાં ડરબનની હિન્દી મારકેટમાં નીચે મુજબ આવક થઇ હતી: બાસ્કેટવાળા પાસેથી પા. ૯૦૨–૧૯–૧૧; દુકાનવાળાઓ પાસેથી પા, ૨૧૦૮ ૧–૦; ગાડીવાળાઓ પાસેથી પા. ૩૧૨–૧૧–૦; કુલ પા.૩૩૨૩–૧૬ ૧૧. તેની સામે મારકીટના કામદારોના પગાર, બતી, પાણી, વીમા જગ્યાનું ભાડું વગેરે ખરચના પા ૧૪૬૭–૧૨–૦ બાદ કરતાં ચોખી ઉપજ પા. ૧૮૫૬ ૪ ૧૧ ગણવામાં આવી છે.

દંડીથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે મી. રામજગા પોતાને વતન જતા હોવાથી તેમના માનમાં ખુશાલીનો ગુજરાતી હીંદુ ભાઈઓનો એક મેલાવડો ગઇ તા. ૮ મી એ થયો હતો.

ગઇ તા. ૭ મી ડીસેમ્બરે મોરીશીઅસ ખાતે પોરટ લુઇમાં શેઠ આજમ ગુલામ હુસેનના પ્રમુખપણા નીચે સત્યાગ્રહની લડતને ટેકો આપવા તથા ફાળો એકઠો કરવાને ત્યાંની વીશાળ નાટકશાળામાં એક મોટી જાહેર સભા મળી હતી.

હિંદીઓના વેપાર સંબંધમાં લેડીસ્મીથની ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ચેરમેન મી. ડી. જી. ઓવન પોતાના વાર્ષિક રિપોરટમાં જણાવે છે કે એ ઘણુ જરૂરનુ છે કે યુરોપી દુકાનદારોએ એશીઆટિક દુકાનદારોના આ શહેરના વેપારમાં પગપેસારાથી સારી રીતે જાગ્રત રહેવું જોઇએ. રેલવે કામદારો તરફથી જોઇએ તેટલું ઉત્તેજન ત્યાંના ગોરા વેપારીઓને મળતું નથી એ ઉપર ટીકા કરતાં હિન્દી વેપારીઓ સાથે હરીફાઇ કરવા વિષે વધારે પ્રયત્ન, બહોળી યોજના અને ચાલુ ખંતની જરૂર છે એ ધ્યાનમાં લેવા ગોરી વસ્તીને અપીલ કરી હતી.

પ્રીટોરીઆ ધોબી કમીટીએ સત્યાગ્રહીઓની લડતમાં ઉઘરાણુ વીગેરે કરવામાં સારો ભાગ લીધો છે. તેના સેક્રેટરી મી. વનમાલી મોરાર તથા સભાસદો મેસરસ ભીખા મોરાર, છીબા ભાણ, કેશવ હંસજી તથા લલુ ફકીર દેશ જતા હોવાથી તેમને તા. ૧૫ મી એ એક મેલાવડો કરી કમીટી તરફથી માન આપવામાં આવ્યું હતુ. સભામાં મી. વીઠલ પરશોતમ પ્રમુખ પદે હતા. તેમના તરફથી ફ્રુટ તથા મી. દુલભ છીબા તરફથી આવેલ ચા લીધા પછી મી. જીવા મહમદ તથા મી રતનશી ભાષણ કર્યાં હતાં. સેક્રેટરી જગાએ મી. વીઠલ પરશોતમની નીમણુંક કરવામા આવી હતી

પ્રીટોરીઆથી હજામ જીવા મોહમદ લખે છે કે જામનગર તાબાના કટોલીયા ગામમાં દશ વરસ થયા મસ્જીદ બનાવવાની હીલચાલ ચાલી છે. ૧૯૦૭ની સાલમાં લેડીસ્મીથમાં હજામ કાસમ મોહમદ તરફથી તેનો ખરડો કરવામાં આવેલ. તેમાં પા. ૧૫ થયેલા. તેમાંથી હજુ રૂા. ૨૦૦ શીલક છે. આમાં વધારે રકમ મળે તો તે ગામમાં મસ્જીદ થઇ શકે. પૈસાના અભાવે મસ્જીદના પાયા ચણીને રહેવા દીધું છે. તો દીનના કામમાં મુસલમાન ભાઇઓ ખંત રાખી કંઇ મદદ કરશે તો તે કટોલીઆમાં મસ્જીદ થાય અને આજુબાજુનાં ગામોના ઘણા મુસલમાન ભાઇઓને નમાઝ પઢવાની સારી સગવડ થાય આશા છે કે મારા ધર્મી ભાઇઓ મારી વિનંતિ સ્વીકારશે.

રાણાવાલ ઇખ્વાનુલ ઇસ્લામનો છઠો વારસીક મેલાવડો તા. ૧૦ જાન્યુઆરીએ શેઠ ઇબ્રાહીમ આમદ અટાના પ્રમુખપણા નીચે મલ્યા હતા. તેની ખુશાલીમાં મદરેસા અહમદીઆના બાળકોને શેઠ દાદા હાજી જુમાને હાથેથી ઇનામો આપવામાં આવ્યા હતા. બાદ હીસાબ તથા રીપોરટ વંચાયો અને નીચે મુજબ નવા હોદ્દેદારોની ચુંટણી થઇ હતી. પ્રમુખ, મી. ઇબ્રાહીમ આમદ અટા, ઉપ-પ્રમુખ મી. અબાબકી હાજી પીર મહમદ, જોડીયા મંત્રી મેસરસ સુમાર મોતી અને આમદ તઇયબ લકા, અને ખજાનચી મી. અલુ હાજી કાસમ.

કરાચી ખાતે મળેલી કોન્ગ્રેસે કરેલા ઠરાવ મુજબ હિંદી બાબતો ઉપર બ્રિટિશ પ્રજામત કેળવવાને નીચેનું ડેપ્યુટેશન આવતા એપ્રીલ માસમાં ઇગ્લાંડ જશે. ઓન. મી. ગોખલે, પંડીત બીશનનારાયણ ધાર, મી. સુબારાવ પંતુલુ, બાબુ ભુપેન્દ્રનાથ બાસુ, મી મઝરુલહક, લાલા લજપતરાય, મી જીના મી. સમર્થ અને મી. સી. પી. રામસ્વામી આયર.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. २५ फेब्रुवरी १९१४

एक शोकजनक मरण

गत रवीवारको जोहान्सबरगमें सत्याग्रही बहेन वेलीअमा मुनसामी गतःप्राण हुइ। यह समाचार देनकर हम बहुत दीलगीर होते है। बहेन वेलीअमा अपनी माताकी साथ ता. २२ डीसेम्बर के दिनसे तिन मास मारीत्झबर्गकी जेलमें बंध हुइ। बीमारीसे वेलीअमाको जेलमें पहलेसे हस्पीतालमें रखी रही। थोडे समय पर जो सब सत्याग्रही छुटे उस समय मेरीत्झबरगकी जेलमेंसे छुटी। इस समय भी बहेन वेलीअमा बीमार रही। कीतनेक दिन डरबनमें नीकाल कर गत बुधवारको रोज अपनी माता और अन्य सत्याग्रहीयोंकी साथ बहेन वेलीअमा जोहान्सबरग गइ। और वहां दो दिन के बाद १७ वरसकी बाल्य उमरमें यह संसार छोड गइ। उन्का पिता बीमारीके लीये कीतनेक समयसे जोहान्सबरगकी इस्पितालमें रहे वोह केवल गत सप्ताहमें घर पर आये है। स्वधर्ममें तत्पर रहेने वाली और हींद माताकी कीर्ती बढाने वाली यह पुत्रीका मरणसें अपने एक अमुल्य रत्न गुमाया है। ऐसी पुत्रीका मरणसें माता पिताको जो दुःख हो रहा है उन्में हम भाग लेते है और बहेन वेलीअमाका आत्माको शांती चहाते है.

श्रीयुत गोखले

पुनेसे केवल मीला है की गोखले महाराजकी तबीयत थोडी सुधरने लगी है और आप ता. १७ मार्चके दिन हिंदुस्थान सें विलायत रवाने होंगे.

दक्षिण अफरीकाकी स्थितिपर गोखले महाराजने छापा वालोंके लीये कीतनेक समाचार पत्र हिंदमें लिखे है। एक पत्र में अपनी मुश्केलीयों ओर उनतका इतिहास कह कर अंतमें हिंदवासीओंके अपील करते है की ये अत्याचार और इनकी जांच गौण बातें हैं। इनके समाप्त होजाने पर भी यह प्रति रोध चलता रहेगा जब तक ४५ का कर और विवाह का कानुन रद न हो जायगा ओर भारतवासीयों को समान अधि कार न मिलेंगे। मुख्य बात यही है जिसके लिये महात्मा गांधी और उनके अनुयायियोंने प्रतिज्ञा की है। उनकी सहा यता के लिए आपको तैयार रहना चाहिये।

लोर्ड ग्लेडस्टनका भाषण

रेव. एन्डरुसने दक्षिण आफरीकामें टुंक समयमें हिंदीओंके लीये भारी सेवा बजाये है। केपटाउनमें आप बडे बडे गोरा अगेवान और पारलामेंटके मेम्बरोंकी मुलकातें लेते है और अपना सवाल अच्छी तरहसे समझाते है। गत सप्ताहमें आपने कविराज रवींद्रनाथ टागोरके विषयपर व्याख्यान दीया जो सुननेके लिये लोर्ड ग्लेडस्टन, मि॰मेरीमेन आदि प्रतिष्ठित पुरुष आया रहा। सभाका प्रमुखपदे मेयर रहा। मि॰ मेरीमेनने आभारकी दरखास्त करते समय [illegible] हिन्दुस्तानके मुल्कके [illegible] लोर्ड ओर्कट इसने उहर पीछे न [illegible] ए। यह दरखास्तको गवरनर जनरलने अनुमोदन कीया और कहाकी मैने यह भाषण ध्यानपुरवक और बहुत खुशीसे सुना है। यह भाषण हम लोगको अच्छी तरहसे ख्याल कराताहै कि हिन्दुस्थान क्या है, और जो अंग्रेज सल्तनतका अंग है उन्का वतनीओंकी तरफ हमारा क्या फर्ज है। लार्ड साहेबने फीर कहा कि ओक्सफर्डमें जभी मैं पढता रहा तभी हिन्दका इतिहासका खास अभ्यास कीया और पीछेसे हिन्दुस्थानकी मुलाकात लीया। मैं इच्छताहुं कि यहां रहेनेवाले हिन्दुस्थान की मुलाकात लेवे और इस परसे हिंदी कैसा होते है यह अच्छी तरहसे समझ पावे। ऐसा करेंगे तभी हिन्दुस्थान दक्षिण अफरीकाके एक मुल्कके लीये 'कुली' भेजने वाला मुलक है वैसा ख्याल कमती करेंगे ओर समझ पावेंगेकि हिन्दुस्थानमें बडे भारी भारी मनुष्य है और रवींद्रनाथ टागोर तो उमदा हिन्दी चारित्रका एक नमुना है। सच्चतो यह है कि सुधारा और उच्च जीवन बढानेका प्रयत्नमें हिन्दुस्थानने जो विकास कीया है सो ब्रीटीश साम्राज्यमें बहुत करके सबसे भारी है। मि॰ मेरीमेनको साथ मि॰ एन्डरुसका आभार माननेमें मैंभी शामिल होता हू. और उमेद रखता हू. कि यह भाषण दक्षीण अफरीका ओर हिन्दुस्थान का संबंधमें जो मुश्केली आ रहा है उन्का तोड करनेमें मदद देने वाला होगा। हम सबी उमेद रखते है कि यह मुश्केलीका थोडे समयमें फैसला होगा। अच्छी समझ देनेकि कोशीष करनेके लीये भाषण कर्ताकामें अंतःकरणसे आभार चाहता हूं॥

केपटाउनमें मि॰ एन्डरुस

शुक्रवारकी शामको केप युनिवरसीटीका विद्यारथीओंको समक्ष मि॰ एन्डरुसने भाषण दीया। पाठशालाका अध्यक्ष प्रमुख रहा॥

शनीवारके दिन केपटाउनमें हिंदी कोम तरफसे मि॰ एन्डरुस की विदायगीरीके मानमें एक सभा हुआ रहा। बिशप केमेरोन, सेनेटर वागनर सर फरेडरीक स्मीथ, मि॰ मेलर, कीतनेक गोरा पाधरी, मि॰ और मिसीस गांधी हाजर रहा। सभा में हाजर नही रह सकनेकी दिलगीरी बतानेका पत्रमें राइट ओनरेबल मेरीमेन मि॰ एन्डरुसके निःस्वार्थ कार्यकी स्तुती कीया रहा। बाद मि॰ एन्डरुसको पुष्पकी माला पहेराइ और दक्षिण आफरीकाके विषयकी कीतनेक पुस्तकोंकी भेट कीया। पाधरी केमेरोनने कहा कि मि॰ एन्डरुसकी मुलाकात गोरा और हिन्दीको जोडनेके लीये बहुत उपयोगी हुआ है। मि॰ एन्डरुसने हिन्दी और अंगरेज़ीमें ऐसा भाषण दीयाकी आप और श्रोताजन द्रवीत हो गये और आंसु पडने लगा।

मि॰ एन्डरुस शनीवार को ब्रीटनमें इंग्लेंड विदाय हुए है।

मी॰ पीयरसनको मान

जोहान्सबरगमें मी. पीयरसन को हिंदु और मुसलमान कोम ने अच्छा आवकार दीया है। आप यहां दो दिन रहे वो समय ब्रीटीश इंडिअन एसोसीएशन, तामील बेनीफीट सोसा यटी, पाटीदार मंडल, महीला मंडल और हमीदीया सोसायटी की सभा हुइ। और अब अपनी मंडलके तरफसे रेव एन्डरुस और मी. पीयरसनके लीये हींदि कोमकी सेवाकी पीछान में उमदा उमदा चीज भेट दी गइ। एसोसीएशनकी सभामें मी होस्कीन हाजर रहे। मी पीयरसन वोलक्रस्ट, न्युकासल और मारीत्झबरग होके शनीवार ता. २१ के दिन डरबन आ पहुंचे। अब आप अपना रीपोर्ट लिखनेकी तइयारी करते है। आप ता. २८ का हिंदुस्तान रवाने होगे.

તવડીકર બાણુભાઈ ભજન મંડળી તરફથી નીચેનું ઉઘરાણું કરવામાં મી જનાભાઈ મેરારે જે પ્રયાસ કરેલો તેમાં નીચે બતાવ્યા મુજબ પા. ૬—૧૨—૦ ની આવકમાંથી પા ૩—૧૨—૦ ની એક વીટી રેવ એન્ડરૂસને ભેટ કરેલી જ્યારે બાકીના પા. ૩ માંથી મી. પીઅરસનને સારૂ ભેટ માટે કોઇ સારી ચીજ ખરીદી તેમને અરપણ કરવામાં આવશે.

૧	૦	૦	જનાભાઇ મોરાર
૦	૧૫	૦	બાણુભાઇ પરસોતમ
૦	૧૧	૦	જેરામ પ્રાગ
૦	૫	૦	હાંસજી ગોંસાઇ
૦	૧૦	૬	સુખા હરી
૦	૭	૬	રવજી જુઘા
૦	૫	૦	જેરામ દેવા
૦	૨	૬	લાલા બાણા
૦	૨	૬	ભીખા પેમા
૦	૧૦	૦	બાણા રણછોડ
૦	૨	૦	કાનજી વાઘા
૦	૧	૬	વાલા ફીડા
૦	૧	૦	જીવણ બાણા
૦	૧	૦	સુખા મંગળ
૦	૨	૬	દાજી ભોવન
૦	૨	૬	પેમા પરસોતમ
૦	૨	૩	છીબા લાલા
૦	૧	૩	વાલા દેડીઆ
૦	૨	૬	રવજી મીઠા
૦	૩	૦	ગોપાર ગોંસાઇ
૦	૨	૬	વલભ પ્રાગ
૦	૨	૬	ખુશાલ ગોવંદ
૦	૨	૦	દાજી જીવણ
૦	૨	૬	રતનજી ભવાન
૦	૨	૦	દાજી ગોવંદ
૦	૨	૦	કસન ધના
૦	૨	૦	હીરા સુખા
૦	૨	૦	જોગી ગોવંદ
૦	૨	૬	લાલા દુલભ
૦	૨	૬	સુખા પ્રાગ
૦	૧	૦	કારા મકન.
૬	૧૨	૦	કુલ.

પ્રેટોરીઆમાં ધોબી કમીટી તરફથી મી એન્ડરૂસના માનમાં નીચેનું ખાસ ઉઘરાણું થયું હતું.

૧	૦	૦	ધોબી વનમાળી મોરાર
૦	૧૦	૦	કેસવ હાસજી
૦	૧૦	૦	કોળી ગોવન નાના
૦	૭	૬	ધોબી લખમણ મોરાર
૦	૫	૦	કોળી ડાયા ગોકુળ
૧	૦	૦	ધોબી નારણ ફકીરા
૦	૫	૦	ધોબી મોરાર પ્રેમા
૧	૦	૦	ધોબી વીઠલ પરસોતમ
૦	૧૦	૦	ધોબી દુલભ છીબા
૦	૭	૬	ધોબી જગા ખુશાલ
૦	૫	૦	ધોબી ચીબા જગા
૦	૨	૬	ધોબી લલુ હરખા
૦	૨	૬	ધોબી ભાણા રૂપા
૦	૨	૬	ધોબી જીવણ રામજી
૦	૨	૬	ધોબી ક્ષ્મા પરસોતમ
૦	૨	૬	માછી લલુ ફકીર
૦	૨	૬	માછી લાલા ગોવન
૦	૨	૬	કોળી જગા મકન
૦	૨	૬	કુંભાર લાલા લખા
૧	૦	૦	લાલજી કલ્યાણ
૧	૦	૦	બાબુ રેલારામ
૦	૧૦	૦	જીવા મહમદ
૯	૧૦	૦	કુલ.

ફીજીથી આવેલી મદદ

૧	૧૦	૦	પીંગલદાસ
૦	૧૦	૦	સખીનદાસ
૦	૩	૦	લાલા
૦	૪	૦	દીનાદાસ
૦	૨	૦	જમતસીંહ
૦	૨	૦	અંબારામ
૦	૪	૦	જીયાવન
૦	૨	૦	રામપ્રસાદ
૦	૧	૦	દુબર
૦	૧	૦	અમર
૦	૧	૦	અચરત
૦	૧	૦	સીઊરાજ
૦	૦	૬	ગતિ
૦	૧	૦	માતુલ
૦	૪	૦	જગત
૦	૫	૦	ઉમરાવસીંહ
૦	૧	૦	રામચરન
૩	૧૫	૦	

ઉપરની રકમમાંથી ખરચ બાદ કરી પા ૩-૧૧ ૬ ની રકમ અમને મોકલેલી તે મળી છે. ગયે અઠવાડીએ પા ૨-૧૧-૬ લખેલ તે ભુલ હતી.

BOOKS TO READ

	Price, post free. s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	3
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	11
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
A Vision of India by Sidney Low	1	9
The Indians of South Africa Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1	6
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	0
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	3
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Hindu Social Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Adventures of War with Cross and Crescent	2	10
The Rāmāyana and the Mahābharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914ஆம் பிப்ரவரிமீ 25உ.

தென்னாப்பிரிக்காவும் இந்தியர்களும்

ஸ்ரீயுத் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார், கேப்டவுனுக்குச் சென்றிருந்தபொழுது, அங்கே டவுன் ஹாலில், ஸ்ரீமான் ரபேந்திரநாத் டாகூர் அவர்கள் வைபவத்தைப்பற்றி லார்ட் கிளாட்ஸ்டன், மிஸ்டர் மெரிமான் முன்னிலையில் ஓர் அரிய பிரசங்கம் செய்தார். பிறபாடு பார்லிமெண்ட் மெம்பராகிய மிஸ்டர் மெரிமான் பாதிரியாருக்கு, தமது வந்தனத்தை அளித்து அவருடைய வாக்குத்தத்தையும், இந்தியர்களின் கொள்கையை நன்றாய் அறிந்திருக்கும், அவருடைய சக்தியையும், சபையோர்களுக்கு எடுத்துச்சொல்லிய பின் சபையோரால், அவருக்கு கரகோஷத்துடன் வந்தனம் செய்யப்பட்டது.

மிஸ்டர் மெரிமானுக்கு உதவியாக, தென்னாப்பிரிக்காவின் இராஜப்பிரதிநிதியாகிய, லார்ட் கிளாட்ஸ்டன் சொன்ன பேச்சில், தான் பாதிரியாரின் பிரசங்கத்தை கவனிக்குமளவில், இந்தியரின் கௌரவமும், அதனால் பிரிட்டிஷ் அரசாட்சிக்கு ஏற்படும் நன்மையையும் தனக்கு நன்றாய் தெரிகிறதும் தவிர தான் "ஆக்ஸ்போர்ட்" பாடசாலையில் வாசிக்கும்போது, இந்தியரின் சரித்திரத்தை நன்றாய் படித்து பிற்பாடு இந்தியாவுக்கு விஜயம்செய்ததாகவும், ஆனால் இவ்வூரில் பிறந்த வெள்ளையர்கள் இந்தியாவுக்குச் சென்றுபார்த்தால் தெரியவருமென்றும், அப்படிப்பட்ட நாட்டிலிருந்து வரும் இந்தியர்களை, நாம் நன்கு மதிக்கவேண்டுமென்றும், இந்தியாதேசமானது நாகரீகத்திலும், நடைநடக்கையிலும் பிரிட்டிஷ் அரசாட்சிக்குள் சிறந்து விளங்குகிறது என்றும் தான மிஸ்டர் மெரிமானுடன் சேர்ந்து, ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாரின் பிரசங்கத்தை நன்குமதிக்கிறதும் தவிர அப்பிரசங்கமானது, இங்கே ஏற்பட்டிருக்கும் ஆப்பிரிக்கா இந்தியரின் கவலை—இந்தியர்களின் போராட்டத்தை—ஓர் முடிவுக்குக் கொண்டுவர ஏதுவாகுமென்றும், இவ்வித பிரசங்கம்செய்த மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியாருக்கு, தமது மனப்பூர்வமான வந்தனம்செய்வதாக சொல்லிமுடித்தார்.

மூன்று பவுன வரியும் உடன்பாடும்

ஸ்டேஞ்சரில் ஓர் ஆலையில் வேலைசெய்யும் சில இந்தியர்களை அவர்களுடைய எஜமானன் மூன்றுபவுன வரியை கட்டும்படியாகவும், இல்லாவிட்டால் வேலையினின்று எடுத்துவிடுவதாகச் சொன்னாராம். அதற்கு கொஞ்சமுள்ள அநேக இந்தியர்கள் எஜமானனிடத்தில் போய் [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. இப்போது மூன்று பவுன் வரி கட்டினதாவது அல்லது உடன்பாடு கொடுப்பதாவது, நாம் இப்போதெடுத்திருக்கிற கொள்கைக்கு முற்றிலும் விரோதமாக முடியும். இதையெல்லாம் யோசித்து நாம் முன்னுக்குவர வழிதேடுவது நாம் இந்தியர்களின் கடமை.

சமாச்சாரங்கள்

இந்தியாவிலிருந்து ஓர் சபையின், அங்கத்தினர் ஒருவர் ஸ்ரீமான் கோகலே அவர்கள் பூரண சௌக்கியமடைந்து விட்டதாகவும், அவர் 17 தேதியன்று இங்கிலாண்டு தேசத்துக்கு பிரயாணப்படுவதாகவும் ஈபகுத்தந்தி அடித்திருக்கிறார்.

சென்ற மாதத்தில் உள்ளாட்டு பத்திரிகைப் ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களுக்கும் நடந்த உடன்படிக்கையின்படி சென்ற வாரத்தில் 60 பேர் மாரிட்ஸ்பர்க் ஜெயிலிலிருந்தும் 10 பேர் டர்பன் ஜெயிலிலிருந்தும் 34 பேர் டன்டீ ஜெயிலிலிருந்தும், 8 பேர் நியூகாசல் ஜெயிலிலிருந்தும், 11 பேர் போர்ட்டெலிஸபெத் ஜெயிலிலிருந்தும், விடுதலையடைந்தார்கள் மிஸ்டர் கேப்ரியல் ஐசக் அவர்களும் விடுதலையடைந்தார்.

விடுதலை அடைந்த சத்தியாக்கிரகிகளுக்கு கனம் பார்ஸி ருஸ்டம்ஜி அவர்களுடைய கட்டடத்தில் கனம் இமாம் சாகிபு, கனம் பார்ஸி ருஸ்டம்ஜி, மிஸ்டர் போலக்கு, கனம், பி. கே. நாயுடு, மிஸ்டர் லால்பஹதூர்ஸிங், இவர்களால் நல்வரவு கூறப்பட்டு, அவர்களுக்கு விருந்தளிக்கப் பட்டது. பிறபாடு, இந்திய மாதர் சபையாரால், விடுதலையடைந்தவர்களுக்கு நல்வரவு கூறப்பட்டு அவர்களுடன் ஜெயிலுக்குச் சென்றிருந்த சிறு குழந்தைகளுக்கு; வெள்ளி கப்புகள் நினைவு அளிக்கப்பட்டது.

மாட்டின் கோட்டடியில் நடந்த இரத்தகளரியில் சுடப்பட்டிறந்த மனிதர்களின் விசாரணை முடிந்தவுடன் மேஜிஸ்திரேட் தனது அபிப்பிராயத்தைத் தெரிவித்தார்:—"சென்ற நவம்பர் 27உ, மாட்டின் கோட்டடியில் நடந்த சண்டையில் செல்லன், குப்புசாமி, இராகவன், பச்சையப்பனும் சாகக்கூடிய, அடிப்பட்டு, பட்டாளத்தினால், பிறபாடு சுடப்பட்டு இறந்ததாகவும், செல்லனும், குப்புசாமியும், ஒரு தோட்டத்தில் இறந்ததாகவும் இராகவனும் பச்சையப்பனும் பிளாக்பர்னுக்கும் ஓல்டு ஹோட்டினுக்கும் மத்தியில் கரும்பு கொல்லையில் சுடப்பட்டு இறந்ததாகவும் இராகவனை மிஸ்டர் கோலின், காட்டுப்பெல் சுட்டதாக சில சாட்சிகள் சொல்வது தனக்கு நம்பிக்கைத் தாவில்லையென்றும் தவிர மாசிமூதது என்கிற காப்பிரி சேவகனை அப்பால குத்தினதாக சாட்சிகள் சொல்வது பொய்யாகத்தோன்றுகிறதென்றும் இக்குற்றம பட்டாளத்தைச் சேர்ந்திருப்பதினால் இந்தியன் கமிஷன்தான் விசாரிக்கவேண்டுமென்று சொல்லிமுடித்தார்.

லேடிஸ்மித்திலிருக்கும் இந்தியர்கள் ஓர் பகிரங்க கூட்டம் கூடி, அக்கூட்டத்தில், கேட்டால் இந்தியன் காங்கிரஸார், இந்திய விசாரணை கமிஷனில் கொடுத்த வாக்குமூலத்தை தடுத்தும் ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களின் ஏற்பாட்டை ஆதரித்துவருவதாகவும் ஓர் பத்திரம் உண்டாக்கி சபையோரால் அங்கீகரிக்கப்பட்டது.

[illegible] 2உ தேதி [illegible] [illegible] [illegible] இறந்து விட்டது. (இன்னும் வரும்)

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૫ ફેબરૂવારીથી તા. ૩ માર્ચ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ફાગણ સુદ ૧ થી ફાગણ સુદ ૬ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૨૯ મી રબીઉલઅવલથી તા ૫ રબીઉલઆખર સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૭ થી તા ૨૩ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૫	સુદ	૧	૨૯	૧૭	૫-૪૭	૬-૩૫
ગુરૂ	૨૬	,,	૧	૩૦	૧૮	૫-૪૮	૬-૩૪
શુક્ર	૨૭	,,	૨	૧	૧૯	૫-૪૮	૬-૩૩
શની	૨૮	,,	૩	૨	૨૦	૫-૪૯	૬-૩૨
રવી	૧	,,	૪	૩	૨૧	૫-૫૦	૬-૩૧
સોમ	૨	,,	૫	૪	૨૨	૫-૫૧	૬-૨૯
મંગળ	૩	,,	૬	૫	૨[illegible]	૫-૫૨	૬-૨૮

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (અ. મહાન યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૧
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, ભાગ રજો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જમનાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
ભેલનાં કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ત્રીજો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબીઓ જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબીઓ અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબીઓ સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાઈબંધને રૂડા ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીંમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૭

મંગાવવું ઠેકાણું —

ઇંટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, ફીનિક્સ, નાટાલ

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવતા દાદાભાઈ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો.
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઈ
મી. એમ એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફજદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી. ફજનદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. કેલનબેક
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
ઓ. ભા. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે. ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેત્રંજનું ફારકુન
મુંબઈમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનસબર્ગમાં હીંદી ક્રીશ્ચિઅન
ફ્રીડોરપ લોકેશન
મી ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બઝાર
કવિ રવિંદ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર થયેલી જેવા મજલીસ
મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી અબ્દુલ્લા હાજી આદમ
મી. સી. કે. થંબી નાયડુ
મરહુમ મી આદમજી મીઆં ખાન
ટ્રાંસ્વાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૧૧ બાઇઓ
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૭ બાઇઓ
મી. બદરી
વીરલમનું શ્રી ગોપાલ લાલનું મંદીર
મીસીસ શેખ મેહતાબ
રેવ. મી એન્ડરૂસ અને મી. પીઅરસન
સર બેન્જામીન રોબર્ટસન
કીમત—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૧૮	૧૬	૮	પાછળનો.
૦	૧૮	૬	મી નાનાલાલ દેશાઈએ ઉઘરાવેલા.
૦	૨	૦	મી. જોગી ફકીર વેજલ પુરના '૯ મો હફતો.
૧	૦	૦	ફીજીનો. ગયે અઠવાડીએ ૨-૧૧-૬ લખેલ તે ૩-૧૧-૬ જોઈએ તે ભુલનો.
૮૨૦	૧૭	૨	કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૬ ફેબરવારી સ્ટી. અમવેલોસી મા મુંબઈની ટપાલ બંધ થશે.

તા. ૨૮ ફેબરૂવારીના અરસામાં સ્ટી. પ્રાન્સ રીજંટ અને કોમોડોરમાં બંધ થશે.

તા. ૫ મી મારચે સ્ટી. પેન્ટેકોટામાં મુંબઈ જંગબારની ટપાલ બંધ થશે

તા. ૯ મી મારચે સ્ટી. ગુજરાતમાં કોલબોની ટપાલ બંધ થશે

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ **અગાઉથીજ** લેવાનો ધારો છે.

નવાં આવેલાં પુસ્તકો

ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો … …	૦	૪		—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬		૧
ગુજરાતી ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી બલસારે કૃત	૧૦	૦	૧	૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ	૫	૩	૧	૦
ભાગવત મોટું ૯૫૯ પાનનું અને લગભગ ઈ. ઓના કદનું …	૪	૦	૧	૭
ઠક્કુરકમાળા બોધવચન	૧	૬		૩
જુનું નર્મ ગદ્ય… ..	૩	૬		૬
મણીબાઈ—એક બંગાળી વારતાનો તરજુમો	૧	૩		૨

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબરટ એચ. વેસ્ટ અને મગનલાલ કે. ગાંધી. ઇ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Supplement to INDIAN OPINION,
4th March, 1914.

In Memoriam

THE LATE MISS VALLIAMAH MOODALIAR

A Martyr in the Passive Resistance Cause

મરહુમ બેન વેલીઆમા મુડલીઆર

Printed and Published by Albert H. West
and Maganlal K. Gandhi

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 9—VOL. XII WEDNESDAY MARCH 4TH, 1914. *Registered at the G.P.O. as a Newspaper* PRICE THREEPENCE

MR. ANDREWS' LETTER TO THE PRESS

THE Rev. C. F. Andrews, on the eve of his departure from Capetown, addressed the following letter to the *Cape Times* and other papers:—

Sir,—I am sailing to-day by the R.M.S. *Briton* for England, on my way back to India, and would wish to express my warmest thanks to my own countrymen for the unbounded kindness which has been shown me in South Africa, and especially in Capetown itself. My position in coming out privately to try to help in the Indian question was a difficult and delicate one; for, in my own case, in order to be of any use at all, I had to come unofficially, without any credentials. But this position has been most generously understood by one and all alike. I could not have been trusted more frankly; and I go away with a very grateful heart.

The wonder and the beauty of the Cape Peninsula will remain one of the cherished possessions of my visit. It came upon me with a shock of glorious surprise, and its effect was almost overpowering. The scene that will remain longest in my memory is the sunrise, which I used to watch each morning from the slopes of Signal Hill. The low lying mists still cold and white across the Bay, the darkly luminous mountain rampart guarding the sleeping city, the deep red rose of dawn overtaking star after star, and banishing the purple night—there was something here which profoundly moved all the poet and the artist in me, even though I was never able to give it clear expression.

I had always regarded hitherto Bombay Harbour as the most beautiful in the world. But in Captown I have found a scene incomparably more wonderful. I do not marvel now that the Anglo-Indians of pre-Mutiny days, on their long journey round the Cape, were tempted to outstay their leave and sometimes never reached India at all! Indeed, the temptation has already come to me to avoid in future that dirty, noisome, mosquito-ridden ditch of Suez, and the cigarette smelling sand flats of Port Said and (in my sea-voyaging at least) revert to the early Victorian way!

On the eve of my departure, it is a great relief to me to know, with regard to the Indian trouble itself, that the atmosphere has wonderfully changed since the beginning of the present year. When I came to Natal at that time and began to seek the causes of the distress—using my Indian experience—I felt certain that the points at issue needing legislation were exceedingly small. What was above all required was a spirit of reasonableness [illegible]. Later on in the month, Mr. Gandhi's [illegible] the [illegible] strike, on the one hand, and [illegible] on the other, [illegible] considerateness at a time [illegible] pressure [illegible] and the other brought about that very [illegible] and reasonable spirit needed. The attitude of the public Press and public opinion at the same time became more favourable. There was a growing [illegible] [illegible] with [illegible] newly [illegible] [illegible] it was [illegible] not [illegible] less [illegible] might at any [illegible]

Commission has been very prompt and businesslike, and its findings may be soon expected. Major Acts of legislation are not likely to be brought forward in the present Parliamentary session, after the Budget; but a minor measure of relief, such as is needed to settle, once and for all, the Indian trouble, may well have a place. There is thus (so it appears to me) at the present time, owing to a concurrence of favouring circumstances, that supremely important thing, namely, an atmosphere of settlement. It will be a thousand pities if this atmosphere is allowed to evaporate without effective action.

The legislative needs, as I have said, are exceedingly small. The £3 tax in Natal, bringing in a diminishing return of £9,000 a year, is surely not a question to upset the whole of South Africa about. It would be much more useful to turn attention to removing causes which prevent Indians returning to India when they actually wish to depart. That many are actually kept back, under present conditions, is now to me a matter of certain knowledge, and I have spoken to the authorities about it. I would urge only one thing with regard to the poll tax, namely, that its abolition should be done generously, as an act of grace, and not hampered with fresh conditions and restrictions. The people of India are the most generous in the world, and respond readily to the principle of *noblesse oblige*.

With regard to the marriage question, I have still sufficient faith in the omniscience of lawyers to be certain that they will find a phrase in law which will meet the situation. The only rock ahead that I can see is on the side of the Mahomedans. "Let there be no compulsion in religion" is one of the most admirable precepts of the Quran. If the Union Government legalises and registers one marriage and one marriage only, there will be no objection raised. But if the State goes beyond that, and attacks, or appears to attack, the Mahomedan religion itself, there will be endless trouble and endless misunderstanding.

The Cape entry question requires no legislation, and indeed no present action. The Indian community merely asks that, as the entry of Colonial born Indians is an old, long-standing right which has not been abused, the existing practice should not be disturbed until, if ever, an abuse of it occurs. It seems likely that such an abuse will never take place; if it does take place the remedy is at hand, and action can immediately be taken.

The Orange Free State question is all but settled to every one's satisfaction. It is now so insignificant that [illegible] even to [illegible] mention. The question of the [illegible] administration of existing laws is very important and we may hope that the Commission will give some valuable recommendations [illegible] grievances [illegible] [illegible] under this head. The general public however can hardly [illegible] the [illegible] points involved and there is now [illegible] that these matters will be worked [illegible] [illegible]

If it be asked what assurance will there be, on Mr Gandhi's part, that, if these matters are now settled, others will not immediately be raised—it that be the question asked Mr Gandhi gives one simple answer. The moment a settlement of these points is reached, he will feel that his work in South Africa is finished and will leave this country for India, his mother-land. Those who know Mr. Gandhi will understand that he would not do this, if he were not certain that these grants will be actually a settlement of present troubles. I do not think he could give a clearer and more valid assurance than the action he promises.

In conclusion, I wish to apologise, before leaving, for a hastily uttered word from the pulpit, which seemed to imply that I regarded Johannesburg as an altogether godless place. I did not intend anything of the kind. I believe that there are in that city the noblest men working for righteousness under most difficult conditions. It was the atmosphere of Johannesburg that horrified me, not the individuals whom I met. I trust the Johannesburg people will forgive me for any injustice I may have done them. I would not like to leave South Africa, where I have been treated so generously, with any ill-will remaining, of which I myself had been the cause.

When I return to India I shall do my very best to make clear to the Indian people the kindness and goodwill which I have received. Two great countries such as South Africa and India, facing one another (as the nearest neighbours) across the sea, need to understand one another more and more. I shall try to explain South African ideals in India, as I have been permitted to explain Indian ideals here in South Africa.

The Transvaal Resisters in Natal

The following is a brief record of the work done in Natal by the Transvaal Passive Resisters, reference to which was made in our columns last week:—

Mr. Thambi Naidoo, the 'Old Offender', and Chairman of the Tamil Benefit Society of Johannesburg, accompanied the first band of ladies from Johannesburg to Newcastle. Here he worked ceaselessly night and day among the indentured labourers, moving about from place to place in the Mine area, and it is to him and his party that is largely due the credit for the strike on the Mines. Curiously enough, while his party, which included his wife, his mother-in-law and his sister-in-law, was arrested, Mr. Naidoo himself was not. He remained in charge at Newcastle when Mr. Gandhi proceeded on the march, and, after the arrest of the strikers, on the commencement of the strike on the Sugar Estates, he came down to Durban, where, with his usual tireless energy, he was everywhere. He was also instrumental in bringing about the strike at Maritzburg and was arrested while addressing a Mass Meeting there. He was brought to Durban and detained in custody pending the hearing of his case, as he declined to give an assurance that he would refrain from taking further part in the Passive Resistance movement. He was subsequently released on £100 bail and, eventually, the charge against him was withdrawn.

Mr. B. Lalbahadursing, the Germiston leader, arrived in Durban when the strike was at its height. He was stationed at Verulam for the greater part of the time, and performed signal service in feeding the strikers there and tending the sick. A gaol-bird of the previous campaign, he was not fortunate enough to be arrested this time.

Mr. S. P. Padiachy, who returned to the Transvaal a few weeks previously, also came down to Durban when the strike was at its height and must be associated with Mr. Lalbahadursing in the excellent work done at Verulam.

Mr. Thakursingh accompanied Mr. Lalbahadursing from Germiston, and has done useful work here assisting with the indigent Passive Resisters encamped at the Farm New Germany in Pinetown.

Messrs. B. Dayal, Gulabdas, Raghubar and Sivprasad left Germiston for Newcastle at the commencement of the strike and were arrested there shortly after, while moving among the indentured labourers, and sentenced to three months imprisonment with hard labour, which they served at the Newcastle, Maritzburg, Durban Central and Point Gaols. Mr. Bhavani Dayal met with a somewhat interesting experience on the day of his wife's release, a few days after his own. Learning that Mrs. Bhavani Dayal was, with the other ladies, being detained at the prison under the Immigration Act, he proceeded to the Immigration Office, and was himself detained, until he was identified by Mr. Polak and the Chief Immigration Officer! Mr. Bhavani Dayal's encounter with the Immigration Authorities on his arrival from India, just over a year ago will be well within the memory of our readers. Mr. Bhavani Dayal is the President of the Indian Young Men's Association of Germiston. Mr. Gulabdas is the Priest in charge of the Germiston Temple.

Messrs. Veerasamy Francis, Suppiah Pillay, and Annamaly joined the present struggle at its commencement. They proceeded forth as licenceless 'hawkers' in Johannesburg, and succeeded in getting ten days imprisonment with hard labour. On their release, finding that the Government would no longer arrest them as hawkers, they proceeded with Mr. Manilal Gandhi, to the Natal Border, recrossed and were duly sentenced to three months' rigorous, which they served in the Volksrust, Maritzburg and Durban Gaols. Mr. Veerasamy Francis is an old campaigner. During the last Struggle he served three terms of imprisonment and was also deported to India.

Messrs. Rajoo Naidoo and Willy Morgan were, in October last, sentenced to 24 hours' imprisonment as licenceless hawkers, at the same time being charged under the Asiatic Act and detained on remand for some fourteen days. They were discharged and then, with Mr. R. K. Naidoo, crossed the Cape border, returned, were arrested and kept in gaol for fourteen days before trial. They were then convicted and ordered by the Magistrate to appear when called upon to receive sentence. They proceeded to the strike centre and, on re-crossing the border, were sentenced to three months' hard labour. Mr. Willy Morgan served one term of imprisonment in the last campaign.

Mr. T. Cooppoosamy Naidoo accompanied the last party to Christiana, and thence to Newcastle and Charlestown. He was in the great march but was not arrested. He returned to Charlestown, where he assisted in the care of the families of the imprisoned strikers. He made several attempts to court arrest by crossing the border, but was on each occasion recognised and allowed to pass unchallenged. He served three terms of imprisonment during the last campaign.

Mr. N. K. Pillay is a deportee of the previous campaign and was one of those who re-entered the Transvaal via a Cape Port. He proceeded to the strike centre at the commencement of November and stayed there until a few weeks ago, being with Mr. Sheikh Mahboob in charge of the strikers' families at Charlestown. He likewise made several attempts to be arrested at the border, but without success.

Mr. S. Kamarasamy Padiachy came down to the storm-centre, early in November, and performed excellent work at Tongaat and Verulam in connection with the issuing of rations. He served five terms of imprisonment during the last campaign.

Mr. Fakira and Mr. Jeevanjee came to Natal during November and did useful work at Phoenix and Durban. Neither was successful in being arrested. Mr. Fakira served eight terms of imprisonment during the last campaign.

Mr. . B. Naik came in November, and, with others, crossed the border and was sentenced to three months imprisonment.

Mr. Veloo Chetty is a deportee and gaol-bird of the last campaign. He came down to Durban early in December, and sought and secured arrest at the border, being subsequently released under the agreement.

Mr. Mahomed Ebrahim Kunkey, the veteran passive resister, came down to Charlestown about the middle of November, thence proceeded to Durban, and, finally, succeeded in being arrested at Volksrust, where he received the usual three months.

(*To be continued.*)

From the Editor's Chair

MR. I. A. H. MOOSA

MR. ISMAIL A. H. MOOSA left for India on Friday last by the s.s. *[illegible]*. Mr. Ismail has done very useful work for the Natal Indian community during the last two years. He was the Treasurer of the Hon. Gokhale Reception Committee and acted as Mr. Gokhale's host during the latter's stay in Durban, in 1912. He is a prominent member of the Natal Indian Association, being a member of the Committee, and took an active part in the passive resistance work during the recent crisis. He was arrested for inciting to violence, but the Attorney-General refused to prosecute as no evidence was, of course, available to support so ridiculous a charge. Mr. Ismail it was, too, who received Messrs. Andrews and Pearson at his house, upon their arrival from India. Mr. Moosa's work as Treasurer of the Red Crescent Society deserves special mention. His Majesty the Sultan thought so highly of the work which he and others did in contributing and collecting substantial funds that he conferred upon Mr. Moosa and other gentlemen the Order of the Medjidiah. On Tuesday last, Mr. Moosa was entertained at breakfast by Mr. Parsee Rustomjee, when eulogistic speeches were made. On Wednesday evening, Mr. Abdul Hack Kajee entertained him and Mr. Pearson, and similar entertainments were given to him on Thursday. We wish him bon voyage.

COLONIAL OFFICE BLINDNESS

WE very much doubt whether His Majesty's present Secretary of State for the Colonies realises clearly how he has placed himself in the eyes of the Indian people by his provocative reply to the London All India South African League recently. One would have expected from the Imperial Minister that he would have remembered that his preoccupation is not the defence, in season and out of season, of the Government of an offending Dominion, but the holding even of the balance between them and their accusers. In assuming, as he has done, before any evidence was brought forward against or in support of the allegations of ill-treatment, that they were unfounded, he has flung an insult in the face of all India that the Motherland will not readily forget or forgive. It is characteristic of Mr. Harcourt that he should cringe to General Botha and entirely ignore Indian sentiment. The League, under the energetic direction of that old friend of South African Indians, Sir M. M. Bhownaggree, who has once again successfully recommended himself to their sense of gratitude, has emphatically protested against this *ex cathedra* declaration upon matters still *sub judice*. Mr. Harcourt's off-hand reference, the other day, to the "so-called" passive resistance of Indians here was another instance of the [illegible] of this gentleman to conduct delicate negotiations such as those that he declares evidence whereof [illegible] heart to discern. He is perfectly [illegible] what right had he [illegible] the House of Commons [illegible] provoke [illegible] by [illegible] and [illegible] men who have given ample proof of their extreme [illegible] in pacific and self-sacrificing efforts to secure redress of crying grievances? We can understand that such a Secretary of State finds it "difficult" to conduct negociations on these terms. A more tactless and unsympathetic man it would be difficult to find for the position. Lord Elgin—King Log—was bad enough, but Mr. Harcourt is a veritable King Stork, and, if any single person outside of the Union Ministry, has succeeded in exacerbating Indian feeling, both in this country and in India, it is surely he.

A DIFFERENCE

IT is significant that some foreign countries are more careful of the susceptibilities of British Indians than are some parts of the British Dominions. The United States, for example, has passed an Immigration Law from which the President—a man who has the reputation of being a cleansing force in the very dirty game of politics—has expunged all offensive racial differentiations. Indeed he has gone further, and has refused even to consider an education test, realising, no doubt, that many a rascal would be allowed to enter under such a test which would exclude probably more good citizens. The President of the Republic appreciates the virtues of thrift and perseverance. Australia—if we may regard the Sydney *Bulletin* as voicing popular feeling, as we believe it does—prefers to regard the Indian as a species of white ant, which takes the place of moth and rust in modern economics. Canada has just promulgated fresh regulations against Asiatics in order to overcome Justice Hunter's recent dictum that the existing regulations were *ultra vires* of the Immigration Act. As to South Africa, the less we speak about the situation here, in spite of the unctuous platitudes of Immigration Officers, the better, perhaps, for the patience of our readers. No doubt, however, the people of India will read the signs of the times, and will mark, learn, and inwardly digest them.

London Indians and the Colonial Secretary

Under the auspices of the All-India South African League a general meeting of Indians resident in London was held on December 22, the President of the League, Sir M. M. Bhownaggree, in the chair. Consideration was given to the following letter from the Colonial Office:—"I am directed by Mr. Secretary Harcourt to acknowledge your letter of the 5th instant on the subject of the position of British Indians in South Africa. In view of the full reply given by the Marquess of Crewe to the deputation of your League, Mr. Harcourt thinks it unnecessary to say more than that the situation in South Africa is receiving the anxious attention of his Majesty's Government. At the same time, I am to point out the unfounded charges of brutality and inhumanity made by the speakers against the Union Government make the situation more difficult for the Secretary of State."

It was unanimously resolved to send a reply saying "The allegation in the Colonial Office reply that the unfounded charges of brutality and of inhumanity made by speakers against the Union Government make the situation more difficult for the Secretary of State is one which cannot be accepted without protest. In the statements in question, which were studiously moderate, there was nothing but the necessary reference to reports received here on the authority of well-informed people on the spot as regards harsh treatment and even loss of life. Such mention could not possibly be avoided on an occasion when the case for the Indians had to be placed before a Minister of the Crown. The point was taken and [illegible] now [illegible] to the [illegible] It is regrettable, therefore, that the Colonial

Office has already practically pronounced a decision upon it by saying that the allegations are "unfounded," and giving that as a reason that the situation is made "more difficult for the Secretary of State." There is already a very strong feeling of dissatisfaction in India and South Africa as to the constitution of the Commission, and a statement like the one mentioned above, emanating on the authority of the Secretary of State for the Colonies, is not calculated to dispel or modify such feeling.'

The meeting resolved to send to the Secretary for India a letter, complaining of the constitution of the Commission of Inquiry and the terms of reference to it. The following resolution was enthusiastically adopted: "That this meeting wishes to record its high appreciation and admiration of the martyrdom suffered by the heroic band of strikers and passive resisters, and the great sacrifices made by our brave countrymen and countrywomen and Messrs. M. K. Gandhi, H. S. L. Polak, H. Kallenbach, and A. H. West, who have carried on this strenuous struggle in defence of the rights and honour of our country."

En Route to India

Mr W. W. Pearson, after a strenuous period of investigation of the Indian problem and especially the indenture question, left for India on Friday by the S.S. *Umvoloss*, a large gathering being present at the wharf. The same morning the Tavdikar Bhanabhai Bhajan Mandan presented him with a gold ring, at Mr Parsee Rustomjee's residence. On Wednesday evening he was present as one of the principal guests at a dinner given by Mr. Abdul Hack Kajee, at which he delivered a felicitous speech in reply to addresses eulogising his work in South Africa. Mr. Pearson was also the recipient of a book and a writing-case from the new Indian Women's Sabha.

The Soorzai Death Inquiry

(Concluded)

Egambaram, sworn, stated that he worked at the Phoenix Wattle Company. He knew Soorzai. He remembered the time of the trouble between Soorzai and Todd. It was part of witness's duty every morning to blow the whistle for the men to attend roll-call. Some Indians attended roll-call on that particular morning. Some did not. Witness went into the barracks to get them to turn out. While he was in the barracks Todd arrived. A native was with him named Umhlasoni. Witness went to the top of the barracks and the Indians refused to come. Todd caught hold of them and pulled them out. Todd then got to where Soorzai was. Soorzai was standing with a stick in his hand, near his door, outside his hut. Todd pushed him and Soorzai fell down. Witness turned away and went off in another direction. Soorzai was still lying on the ground. Soorzai's wife was close by. He heard Soorzai using bad language towards the Indians. He did not hear him abuse Mr Todd. He said "Why are you all running off to roll-call?—We have not got our rations." Witness saw nothing in Mr Todd's hand. He did not hear a pistol shot. He did not see a sjambok. He saw the native. He was holding a horse by the bridle, witness did not know whether he was carrying a sjambok. He was holding the horse with both hands. Maligadu, Varaden, Ramial Naidoo and Narayan Konor were standing near by.

By Mr. Britter: Witness was about 15 yards away from Soorzai at the time Todd pushed Soorzai down. He saw Todd come. Todd was on horseback. He saw him get off his horse. On alighting, Todd said "Come on, come on" and pushed two or three Indians on the road. Todd did not hand his overcoat to the native. Witness did not see Todd give anything to the native. Soorzai came outside his house and stood there. He did not hear what Todd said to Soorzai. Witness did not see Soorzai raise his stick to Todd. He lifted up his stick. He lifted it up wherever he walked. He did not see Soorzai brandishing his stick. Soorzai always carried his stick. He saw Todd go away. He left there when Todd left. He saw the beginning of the incident between Todd and Soorzai. His eyes were not fixed on them all the time. He could only say, he saw Todd push Soorzai. Soorzai fell down. He saw him falling down. He only saw Soorzai pushed down once. Todd was for a short time in the barracks and then rode away. The native followed him. Todd did not fire a revolver. If Todd had fired a revolver, he would have heard it. Indians had told him that Todd had fired a revolver. He did not believe them, because he did not see the revolver in Todd's hand, neither did he hear the shot fired. At the time of the trouble between Todd and Soorzai, there were many Indians there—some were going away; Todd was pushing them. Witness could not say how many there were. He could not say who was there and who was not. He was only there about two or three minutes. He did not see Soorzai get up and rush at Mr. Todd.

J. J. Van Biljon, sworn, stated he was a Corporal in the S.A.M.R. and was at present stationed at Phoenix. On the 28th November, he was instructed by the Sergeant to proceed to the INDIAN OPINION Settlement and see that all the indentured Indians on the property went back to their respective barracks. An Indian named Soorzai told him, through an interpreter, that he had been thrashed with a sjambok by Todd, his master, and was unable to walk. Witness examined him and found two wales on his back which might have been caused by a sjambok. He left him on the Settlement.

By Mr Britter: An Indian named Sundersingh was the interpreter. He was in the Natal Police. He saw the marks in witness's presence. Soorzai was wearing European clothes—witness did not know exactly what. He thought Soorzai had a dark coloured shirt on. He wanted to take the man away and wanted him to return to his barracks. Soorzai said he was unable to walk. Witness told him that he had been able to walk there and could walk back. Soorzai said he had been sjambokked by his master. Witness left him there and asked Mr. West to look after him until he had seen the sergeant in charge. Witness left the Settlement and went to Phoenix. He was not quite satisfied about Soorzai's inability to walk. He had seen sjambok wales before. The marks on Soorzai's back looked as though they had been caused by a sjambok, but he could not swear to it. The marks could not have been caused by a fall. They were long ridges but no skin was broken.

By Mr Dickinson: He found two wales on the back—one on the left shoulder across the back and one just about six inches below. He thought they could have been caused by a stick easily. Owing to the dark skin, it was almost impossible to tell whether the marks were discoloured or not.

By the Court: Soorzai appeared to be a little frightened when he spoke to witness.

Umhlasani, the native stable boy, sworn, stated: He worked for Todd at Phoenix. He worked at the saw mill. He remembered one day during the Indian strike accompanying his master to the barracks. His master requested him to accompany him to the Indian barracks. His master was on horse-back. He had a sjambok in his hand. Witness went with him. Todd alighted from the horse and gave him the horse to hold and his sjambok. He remembered seeing the man who walked with a stick. His work was to hold the horses at the Office. This man was preventing the Indians who were ready to go to work, from going. They were all standing about their doors. Todd requested the man to go to his work and pushed him. The ground was wet and slippery and he slipped, saved himself with his stick and then raised his stick to strike Todd and turned

on him. When he regained his footing, he raised his stick in a striking attitude. Todd then remonstrated with him and told him to go to his work. He declined to go and Todd then pushed him along and he fell. The man's wife lifted him up and helped him into the house. Todd then went on to the different barrack rooms and turned the Indians out. Witness had the sjambok.

By Mr Dickinson: Near the barracks witness saw Todd raise his hand and discharge his revolver into the air—one shot only. Witness was standing in the road with the horse and sjambok.

By Mr Britter: Witness handed the sjambok to Todd when he had mounted his horse. Witness had the sjambok in his hand all the time that he was following Todd about with the horse. Todd always gave him the sjambok to hold when he was with him. He did not always do that work. He was called in on that special occasion because the man attending to that duty was ill on that day. It was not his regular duty. Todd was in the habit of always handing his sjambok over to the man who held his horse. Todd used the sjambok for his horse. Witness saw Soorzai when he fell down. He had no marks on him. Soorzai slipped down and his shirt turned up and witness saw his back. He had no marks on his back. When Soorzai fell witness was quite close to him—almost within reach. He saw everything. Soorzai had no marks—not even a sore or anything on his back. Witness had no particular object in seeing the man's back. He was simply there and saw what happened and did not see the marks. He heard the cripple use bad language to Todd in the Indian language. He did not understand the Indian language. Todd pushed the man twice. On the first occasion he did not fall down. He did not notice the revolver until he saw Todd fire the shot. The horse was frightened. The shot could have been heard at a distance. All the Indians must have heard it. Witness saw Egambaram go with the first lot of Indians that left the barracks. It was after that that the revolver was fired.

On the 6th February the hearing was resumed.

Dr Copley, sworn, stated that he was present at the post mortem. He read over Dr Hill's report in Court.

Examined by Mr. Britter. He agreed with the report. His opinion was that such a man as the deceased should lead a peaceful, quiet life, and any undue excitement might provoke a repetition of the attack of paralysis. Assuming that the deceased had been shoved down and fell on his back that would be undue excitement. Assuming that he was sjambokked that would make the excitement greater still. Coupled with that, being sent to gaol would mentally excite him. He saw nothing about the condition of the brain to show any abnormal congestion during life—that there was a fulness of the blood vessels at the base of the brain which is a common condition after death. He had no experience of sjambok marks at a post mortem.

J. P. Farrel, attendant at the Verulam Indian Hospital, sworn, stated that Ambalaram (Soorzai) was sent to hospital from the gaol on the 8th December last. He was carried by four prisoners. He remembered the same man being in the hospital about three years ago, suffering from Hemiplegia.

By the Magistrate: Deceased was unconscious and in a dying condition when he arrived. As in the case of every patient he examined him but saw no marks.

A. W. Lean, Acting Gaoler, Verulam, sworn, stated that he was a warder during December. Soorzai was admitted on the 3rd December and was under his charge. On the 7th he saw that the man was ill—in a sort of fit. Dr Fisher came and he reported the matter to him. The Doctor told witness to let deceased lie quietly in a shed which he did. The next day Soorzai was taken to the hospital. [illegible] [illegible] [illegible] back. He did not examine him on admission [illegible] [illegible] [illegible] at that time. The deceased made no complaint about feeling ill.

A copy of the record of the Court proceedings on the 3rd December, when deceased was charged with absence from roll-call, was put in. In his evidence Soorzai stated that the marks on his back were caused by Todd for delay in arriving at roll-call. He had been arrested since making his deposition. The accused was cautioned and discharged.

Immediately afterwards a second charge—that of breach of the peace—was brought against him, and the case was remanded for a week. On the 10th December, when the case was called, the Prosecutor explained that the accused was reported to be dying and withdrew the charge. The accused was therefore discharged.

The inquiry was then closed.

Mr. Pearson's Impressions

Mr. Pearson writes as follows to the Press:—

Before I leave Natal for India I wish, through your columns, to express my gratitude to the many Europeans, both officials and non-officials, who have given me facilities for studying so thoroughly the condition of indentured Indians in this country. In my evidence before the Commission, I strongly criticised the system of indentured labour, for, after a careful study of the laws relating to this aspect of the Indian question and of their actual working, I feel bound to come to the conclusion that they do not afford adequate protection to the workers. For this, however, the blame must rest chiefly on the Government of India. When allowing this system to come into existence or to remain in force, it should have seen that adequate protection was given by the laws of this country to those for whom it stood, as it were, in the position of guardian. I believe that, if the Europeans of this country realised the possible abuses of the indenture system as I have seen them during a close and persistent study of nearly two months, they would agree that a system of free labour in which the good master gets and keeps the willing service of his workers would be more in accordance with British ideals.

I intend, on my return to India, to publish a report of my investigations, giving specific details in support of the conclusions I have arrived at, and though this report will probably be too bulky for you to publish in your columns, a copy of it will be available for you to make what use of you think fit.

With regard to the general Indian situation in South Africa, I feel that, on both sides, patience and endeavour to understand the point of view of the other side are needed, if the difficulties with which both Indians and Europeans are faced are to be met and overcome.

A short time after my arrival in Durban, I was walking behind the hearse of an old Indian labourer who died in gaol as a passive resister, at the age of 70. As we passed through the streets of Durban during the luncheon hour, I was struck with the way in which hundreds of Europeans showed their respect for the dead body by removing their hats as the hearse passed. It seemed to me strange that this old man who, as a labourer, had for 40 years served this country, had to wait for death to claim his body before he could win the respect of the Christian public. He had willingly gone to gaol when he was weak and near death, for the sake of a principle which he felt was vital to the self-respect of his community. In death he was honoured. [illegible] life he was [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] community which [illegible] honour and self-respect, and making a great sacrifice in that struggle?

The House of Lords Debate

(Continued)

LORD CURZON continued

The noble Marquess seemed to me to deal rather cavalierly, in his reply, with the grounds upon which the South African Indians base their hopes. I gathered from the speech of Lord Ampthill that they attach very great importance to certain phrases in the particular Despatch of the noble Marquess himself when he was Secretary of State for the Colonies, in October, 1910. The noble Marquess made some attempt to explain away his own Despatch, and he told us that he was rather carried away when he wrote it. I must confess, ordinarily speaking, that I have never met a noble Lord who is a more effective custodian of his own emotions and powers of utterance than the noble Marquess, and it would be very unfortunate, indeed, if this single aberration on his part took place at the expense of these unhappy persons of whom he is at the present moment the official protector. But I do not think the explanation of the noble Marquess is an adequate one, because the failure of his attempt to secure the elimination of provincial boundaries in South Africa has nothing whatever to do with the particular conditions which he laid down. These are the words, which have nothing to do with provincial boundaries, that the Indians lay stress upon—

> "I ought to add that any solution which prejudiced or weakened the present position of Indians in Cape Colony or Natal would not be acceptable to His Majesty's Government."

That is a quite clear statement unattended by any qualification, and I do not think the noble Marquess can ride away from it in the somewhat easy manner he attempted to do just now.

THE MARQUESS OF CREWE: I might explain that the special complaint made by the noble Lord opposite as regards the Indians in the Cape and Natal is that they have not free access to the other provinces of the Union. That is why I brought in the question of provincial boundaries.

EARL CURZON OF KEDLESTON: I quite follow and I am coming to the point of the Cape and Natal in a moment. The second point upon which the Indians rest their case is the terms of the settlement, the temporary settlement—I think somebody used the word "armistice"—concluded by Mr. Gandhi with General Smuts in 1911. The noble Marquess in referring to that, omitted to mention that there again, Mr. Gandhi, speaking for his clients, stipulated—and, as far as I know, the stipulation was accepted by the other party—for the maintenance of existing rights, again raising the point which I named just now as being the gravamen of the present case of the Indians in South Africa. Their case, I understand, is that the settlement in this Bill is not in thorough accord with the impressions they were allowed to derive from the emphatic language of the Secretary of State (the noble Marquess) in the Despatch I have alluded to, and is not in accord with the terms of the settlement which was provisionally concluded between Mr. Gandhi and General Smuts. I can only, of course, deal very briefly with the three or four points on which they allege that this departure has taken place, but I will deal with them as the matter is left after the remarks of the noble Marquess.

First, as to the question of the right of the South African-born Indian to enter the Cape, a right which has been taken away by this Bill, the noble Marquess said that this would only affect a very few persons, and I think he gave the numbers of those who in recent years have entered the Cape in this way. But the number of those whom it might affect of the South African-born Indians is very large indeed—the figures have been given to me as from 30,000 to 40,000. The objection of the Indians to the Bill in this respect is not one that is affected in the smallest degree by the question of numbers; it is, of course, an objection of principle. They think that the Act in this respect stamps an inferior *status* upon them, and that it takes away a right, as it obviously does——

THE MARQUESS OF CREWE: That 30,000 or 40,000 I think must include a number of people under adventure.

EARL CURZON OF KEDLESTON: I cannot be certain of that, but it may well be so. I perhaps need not argue this particular point about the right to enter the Cape any further because the noble Marquess himself admitted that it did create a differentiation and that it was a blot upon the Bill, and, as I shall come presently to the manner in which he proposes to deal with the blots on the Bill, I will say no more at the present moment than that we are grateful for that frank admission on his part.

(To be continued)

Rev. Father Maingot Honoured

On the 22nd ulto., the Indian Catholic community combined to make a striking testimony of gratitude for the Rev. Father R. Maingot's faithful and devoted ministry amongst them, the occasion being the 25th anniversary of his elevation to the priesthood. Father Maingot has ministered in St. Anthony's Church, Victoria Street for ten years past. The afternoon's proceedings, which were made enjoyable by a musical programme culminated in the presentation of a purse of 250 guineas to the Rev. Father Maingot, the gift being accompanied by a beautifully illuminated address.

Father Meyer spoke feelingly in making the presentation, and stated that 25 years was a long time in a man's life, especially when that life was that of a priest. For the life of a priest was in a sense a martyrdom. The speaker then proceeded to outline the features of Father Maingot's life—how he had intended to become an officer in the army but there was a hitch, and eventually he did become a soldier, though he changed the banner. In other words he became a priest. Then he taught in a school in Rome, but at length he prayed his superiors to give him room for his activity, and he was sent to Ceylon. The speaker related the story of the Father's work in a cholera-stricken district, administering last sacraments and burying the dead. Then he came to South Africa, and had built that church, and the girls' orphanage, and now he had another plan—to build an orphanage for boys. He had said that on his jubilee he would have £1,000 ready for that scheme. The bulk of that money had come from Paris, but he had been helped by his dear Indians too, and the speaker believed that he would carry that scheme through as he had every other scheme to which he had set his hands. (Applause.)

The purse was then handed to Father Maingot, and, after an address of congratulation had been sung in Tamil by five little children, little Margaret Davis placed a garland of flowers around the Rev. Father's neck, in Oriental fashion.

In replying to the presentation, Father Maingot thanked them for the encouragement, the loyalty, the gratitude, esteem, and love summed up in the presentation, and he accepted them because he knew that they were really addressed to God, through him. In Ceylon he had always found the Indian community ready to do everything they could for their Church, and they were never slow in the attachment they gave to their priest; and he found the same qualities in South Africa. Here they were not rich, but they liked to do all they could for their Church, to show their love towards God. As regarded the material progress of the Church, he had been helped greatly by the Catholic Indian Young Men's Society, and no one knew what the self-denial of that Society had been. "Give me men of self-denial, who are anxious not to work for

their own selves, but only for God," declared the speaker, "and I say without fear that I or any other priest could do wonders. Give me members of a congregation who are united and bound by that charity which ought to be the characteristic of the children of God, and that congregation would always be well. Happy is the priest in charge of such a congregation. Happy am I because I see in my congregation such a one." (Applause.) Proceeding to pay a tribute to the Committee for their strenuous effort to collect so large a sum of money, the reverend father stated that he would have refused any money given for him alone, but he wanted it for the Orphanage. (Applause.) He had said he would have £1,000 for that proposed orphanage by his jubilee but he had not anticipated such munificent assistance from his dear Indians, and now he had nearly £1,200. (Applause.) The speaker concluded by expressing his thanks to all who had assisted, and to the Committee for their able efforts, and mentioned how happy he would be when he could look upon the boys in his orphanage as his children, while they would also have a grandmother in his own beloved mother. (Applause.)

Capetown Notes.

[BY OUR OWN CORRESPONDENT]

Mr. Andrews has not, ever since his arrival in Capetown, allowed the grass to grow under his feet. He has been meeting Lord Gladstone, the Prime Minister, General Smuts, the Rt. Hon'ble J. X. Merriman, the Hon'ble W. P. Schreiner, the Archbishop, the Bishop and every notability who could be seen. He has been preaching in the Cathedral and preaching love for India.

On the 12th ultimo, the rev. gentleman held his select and distinguished audience spellbound for over forty-five minutes, on his favourite subject, the Poet Saint of India. The Archbishop of Capetown had kindly organised the meeting. The Mayor, Mr Parker, was in the Chair and was supported, among others, by Lord and Lady Gladstone. The Minor City Hall, where the meeting took place, was packed to overflowing, over fifty visitors having to stand in the several entrances.

Among those present were the notable members of the Clergy, the Senators, the Members of the Assembly and other prominent citizens, including several leading Indians. The recitation that Mr Andrews gave of some of the best poems of the Poet were heartily applauded by the audience.

The lecture is being published in pamphlet form.

Johannesburg Notes

[BY OUR SPECIAL CORRESPONDENT]

About thirty leading members of the Tamil and Gujarati communities went as far as Germiston to meet the returning passive resisters. They were, of course, very much disappointed when they found that the party had been detained at the Border. This news they gathered from Mrs. and Miss Moonsamy who were allowed to proceed right through. About a hundred ladies had assembled at Johannesburg station to receive those who had fought and suffered for the cause, but they too, were disappointed. A tea-party had also been arranged in their honour by the Tamil Benefit Society. On hearing the news Mr Kallenbach went over to Pretoria and interviewed Mr Chamney regarding the detention of the passive resisters, and it was only after he had given his personal assurance coupled with that of Mr Polak that all were residents of the Transvaal that Mr Chamney wired to the Immigration Officer at Volksrust to admit them. [illegible] reached Johannesburg [illegible] day [illegible] time.

That very day the sad news went round that Miss Valliamah Moonsamy Moodaliar who had arrived on the Friday with her mother, had died early in the morning. A gloom was cast over the community, and the idea of giving a tea-party was dropped. At two o'clock in the afternoon the funeral took place. About sixty carriages and a large concourse on foot followed the body to its last resting place. Wreaths were sent and placed on the grave from the British Indian Association, the Tamil Benefit Societies of Johannesburg and Pretoria, the Hindu community, the Patidar Association, the Indian Women's Association and the Natal Indian Association.

About 400 Indians were present at the grave-side. Mr Kallenbach also attended. Mr Moonsamy Moodaliar, father of the deceased, had been in hospital for some time and he had been allowed out on the previous day to see his wife and daughter, the latter for the last time in life. This has been a sad blow to the parents.

Mr Thambi Naidoo and a party of returning passive resisters reached Johannesburg on Wednesday last, and were warmly received by many friends at the station. The party proceeded directly to Mr. Moonsamy's house to express their sorrow in the recent bereavement.

In the afternoon Mrs. V. S. Pillay proceeded to Pretoria where, soon after her arrival, Mr. Mangalbhai Patel held a reception in her honour.

A Segregation Policy

Mr F C Stallard, K C., a member of the Transvaal Provincial Council, had an interview with a representative of *South Africa* shortly after his arrival in England. "I can't help feeling," he said, "that we in South Africa are going to enter upon a great Imperial problem in the separation of the spheres of work of the different races of the Empire. Territorial segregation of the white and black is the only solution which offers a good hope of permanence and satisfactory results at the same time. A policy of segregation will have to be considered from the Imperial point of view, and must have the very careful consideration of Imperial statesmen. As far as I can see, it will affect not only South Africa, but the western States of Canada, Australia, and India, and I should not be surprised if, to some degree, it affected England too. The pinch has only to be felt to bring that about—as, for instance, if you had any labour trouble at your ports between Lascars and Englishmen. Whites and blacks cannot be mixed up higgledy-piggledy without great injury being done. They have such different standards of living, different ideas, different conceptions of what is a fair wage. I hope Imperial statesmen will not reject this territorial segregation idea—as I am afraid they are inclined to—without mature consideration. We are feeling our way to it in South Africa very slowly, but I think that, at the bottom of this Indian question, is the innate conviction that white and black may not live together."

An "Appalling Fact"

The Superintendent of Education, Mr. C. J. Mudie, in the course of a speech at the annual prize distribution of the Maritzburg Technical Institute said: "Do we, for example, realise sufficiently the appalling fact that the native population in this Province alone outnumbers the white in the ratio of 10 to 1? Are we aware there are 30,000 pupils in our native schools, that the number increases in greater proportion yearly, and that they are apt to learn and keen on education? Do we know that, within the last year or two, different religious denominations in the Province have established [illegible] for the training [illegible] teachers? [illegible] The [illegible] our place in the van, to rule and not to serve."

Ceylon Sympathy

A monster meeting of the people of Jaffna was held on the 5th December, says the *Ceylonese* to express sympathy with the ill-treated Indians in South Africa and to render them whatever aid lay in their power. Mr J M Hensman presided. There was a large and representative gathering. The Chairman gave a history of the Indians in South Africa.

Rev Mr. Trimmer, supporting, said he was glad to give public expression to his sympathy. The sympathy was not racial. The best minds of England sympathised with the Indians. The Immigration Act was harsh and oppressive. The elementary principles of justice were forgotten. The resolution should be amended to include "Mining places should not be made prisons and mining officials jailors."

The following resolutions were passed :—

"The people of Jaffna in public meeting assembled to-day record their strong condemnation of the Indian Immigration Regulation Act of this year imposing the most degrading conditions on the Indian settlers in South Africa and their abhorrence of the inhuman treatment accorded to our fellow-subjects under that Act. They also wish to convey to those unfortunate people their warmest sympathy with them in their heroic struggles and their sufferings."

"This meeting resolves to raise subscriptions for a fund to help the Indians in South Africa in their passive resistance movement."

"That a cablegram be sent to the Private Secretary to the Viceroy and Governor General of India, praying that His Excellency will be graciously pleased to use his utmost endeavours to end the present distressing situation of the Indian sufferers in South Africa."

"That a telegram be sent to Mr G. A. Natesan of Madras, informing him of the sympathy of the people of Jaffna in public meeting assembled with the Indians in South Africa in their momentous struggle with their rulers for the most elementary rights of citizenship."

"That the money collected in Jaffna be remitted through Mr Natesan."

"That a committee be formed for the purpose of giving effect to the foregoing resolutions."

News in Brief

We present with the current issue a photographic supplement of the late Miss Valliamah Moonsamy Moodaliar.

Readers should compare Reuter's summary of Mr. Andrews' letter which has appeared in the press with the full text which we give in another column. There is a substantial difference, especially regarding the repeal of the £3 tax.

Two passive resisters, named C Naidoo and Valoo respectively, sentenced at Volksrust to three months imprisonment, were released on telegraphic instructions approved by the Governor-General, on Monday last.

At the National Indian School, South Coast Junction, on the 17th ultimo, an "At Home" was given by the Indian community in honour of the passive resisters who were recently discharged from gaol. The guests received a hearty welcome and an enjoyable afternoon was spent, refreshments being served.

The Natal Indian Women's Association held their seventh Anniversary on Saturday last, at the Victoria Bio, when a good company gathered.

The Tamil Mahajana Sabha held an "At Home" at the Victoria Bio Hall, on the 15th ultimo, in honour of the "Ex-convicts."

Our readers will be glad to know that Mr. Solomon Royeppen, who was recently operated upon at the Addington Hospital, is progressing rapidly.

Mr. and Mrs. P. K. Naidoo and their daughter, Marimuthu, left for the Transvaal on Wednesday, and were seen off by many friends.

Rev. Leyton Richards, brother-in-law of Mr. Pearson, paid a short visit to Phoenix. He left for the Transvaal on Thursday last.

Mr. Jamnadas K. Gandhi, who was imprisoned at Christiana and Port Elizabeth, has returned to Phoenix, after spending a few days at Capetown. Mr. Manilal Gandhi, who accompanied Rev. C. F. Andrews to Capetown, is now in Johannesburg.

Mr. and Mrs. R. Moonsamy Moodaliar, of Johannesburg wish to thank, through our columns, all those who so kindly sent messages of sympathy in their bereavement.

A Reuter cablegram from Ottawa to the Indian Press, dated the 17th January last, states that the Government has amended the regulations restricting oriental immigration so as to remove the technical deficiencies under which Justice Hunter of Victoria recently released several Hindus held for deportation. The new regulations provide that Asiatics must come to Canada by a continuous journey from the country of their birth and by a through ticket. They must also possess two hundred dollars in their own right.

A Colombo telegram to the *Statesman* reports the appointment as Assistant Medical Officer, Colombo, of Dr Aserappa, the Tamil gentleman who has been brought into prominence by the agitation in Australia against his employment on an Orient liner.

A Reuter telegram from New York says that President Wilson will veto the Immigration Bill if it is presented to him for signature containing a literary test for immigrants.

At a public meeting held under the auspices of the Natal Indian Association, on the 24th ultimo, the following resolution was unanimously passed :—

"This meeting of the Natal Indian Association places on record its deep sorrow at the death of Miss Valliamah Moonsamy so soon after her release from the prison that she had sought as a protest against an unjust law that dishonours Indian womanhood by invalidating Indian marriages celebrated according to religious custom ; the meeting is of opinion that in her life she shed lustre upon a noble cause by sacrificing her liberty for its furtherance, and that by her premature death she has sanctified it and added one more name to the heroic roll of Passive Resisters who have given their lives for the honour and good name of the Indian Motherland ; the meeting desires to express its heartfelt sympathy with the late Miss Moonsamy's family."

We have received a statement of receipts and expenditure in connection with a concert given in aid of the Passive Resistance Fund by Joshua's Bioscope Company, assisted by the Kimberley Minstrel and Variety Company, in the City Hall, Kimberley, on Thursday, the 18th December last. After paying expenses, there remained a balance of £6 14s. 6d., which has been handed over to the Chairman of the Indian Political Association.

Reuter's correspondent at Delhi telegraphs that, at a sitting of the Legislative Council, Mr W. H. Clark, Minister for Commerce and Industry of the Viceroy's Council, declined to publish further papers regarding the emigration of Indians to South Africa, declaring that the Government hoped that the efforts of Sir Benjamin Robertson, who is now in South Africa, would contribute towards a peaceful settlement of the difficulty.

"How dare you, a native and a black man, hit your hand against your employer, a white man," said Mr. Cauvin in the Durban Court recently. "Natives must realise that at least so long as I am on the Bench of this Court I shall insist on their showing respect to the white man," he added in passing sentence of two months' hard labour.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૪થી માર્ચ, ૧૯૧૪. અંક ૯.

અધિપતિની નોંધ

ઓસ્ટ્રેલીઆમાં સત્યાગ્રહ

મી. પીયરસનના બનેવી રેવ. લીટન રીચરડઝ કેટલાક વરસ થયા ઓસ્ટ્રેલીઆમાં હતા. તે હાલ વિલાયત જતાં રસ્તામાં દક્ષિણ આફ્રીકામાં કેટલીક જગ્યાઓ જોવા અને ખાસ કરી 'નેટીવ' સવાલ સમજવાના હેતુથી ડર્બન ઉતરેલા અને ગયે અઠવાડીએ મી પીઅરસન સાથે ફીનીક્સ આવ્યા હતા. ઓસ્ટ્રેલીઆ વીષે તેમણે કેટલીક જાણવાજોગ માહીતી અમને આપી હતી અને તેમાં ત્યાંના સત્યાગ્રહ વિષે જે તેમણે કહ્યું તે ખાસ નોંધવા લાયક છે. ઓસ્ટ્રેલીઆમાં ૧૯૧૦ ના ફેડરલ કાયદાની રૂએ ૧૨ થી ૨૬ વરસની ઉમરના દરેક ગોરા છોકરાને લશ્કરી કવાયતમાં ફરજીઆત દાખલ થઇ ડરીલ કરવી પડે છે. આ કાયદાની સામે કેટલોક પોકાર થયો પણ સરકારને તેની અસર બીલકુલ થઇ નહીં. સરકારે અને તેને ટેકો આપનારા કોમનવેલ્થના લગભગ બધા સભાસદોએ એકજ વાત કરી કે ઓસ્ટ્રેલીઆનું રક્ષણ આપણે આવીજ રીતે કરી શકશું. એશીઆની અને ખાસ કરી ચીન અને જાપાનની ઉભરાઇ જતી વસ્તીનો આપણને પુરો ભય છે; કેમકે તે મુલકો બહુ નજીકમાંજ છે તેમની સામે હમેશા તઇયાર રહેવાને આપણા દરેક જુવાનીઆએ લશ્કરી કેળવણી લેવીજ પડશે.

આ ડરીલ સામે લોકોની અગવડ અને તકલીફો ઘણી / હતી તેઓને ગમે તે વખતે બહુજ ટુંકા સમયની ચેતવણીથી કવાયતમાં હાજર રહેવાનુ હોય છે આથી ગરીબ અને તવંગર બધાને અનેક તરેહની અગવડો પડતી. ક્વેકર્સ જાતના લોકો જે લડાઇને પોતાના ધરમની વિરૂદ્ધ ગણતા તેઓને પણ આ ડરીલમાં પરાણે હાજર રહેવાનું હોય છે. જે છોકરાઓ આ કવાયતને માટે પોતાના નામ ન નોંધાવી જાય તેમના માબાપને પ્રથમ સજા મળતી. તેઓ જેલ જવા લાગ્યા પણ તેથી કાંઇ છોકરાઓ ડરીલ ઉપર હાજર થાય એમ બન્યુ નહીં. એટલે હવે છોકરાઓને સજા કરવાનો કાયદો કર્યો આ કાયદાની રૂએ પોલીસ ગમે ત્યારે ગમે તે ઘરમાં જઇને ૧૨ થી ૨૬ વરસના છોકરાની બાબતમાં તપાસ કરી શકે અને તેના દરેક સવાલનો જવાબ વાલી અગર છોકરાએ આપવો જોઇએ જવાબ ન આપે તો સવાલ દીઠ તે માણસ શિક્ષાને પાત્ર થાય છે જે છોકરો ડરીલમાં ખામી કરે તેને જેટલો વખત ગેરહાજર રહે તેથી બમણો વખત ભરી આપવો પડે તથા ૨૦ દિવસની કેદ મળે. આ કેદ તે સામાન્ય ગુન્હાઓની કેદથી ઘણે દરજ્જે ચડી જાય. તેમને કીલ્લાઓમા જુદા લશ્કરી અમલદારોના હાથ નીચે રાખવામાં આવે છે ... તેઓ ઉપર ... જાતનું વરતન ચલાવે તો પણ કોઇને કાંઇ ફરીયાદ કરી શકે નહીં. ... કોઇને મળી શકે નહીં. ... તેમના ... નિયમો

ઓ પડે છે તેનું વરણન ઘણું દયાજનક છે. ફરજીઆત કવાયતમાથી બચવાના હેતુથી સેંકડો છોકરાઓ નાની ઉમરે ઘરબાર છોડી જંગલોમાં નાસી જાય છે. માબાપો તેમની શોધ કરવામાં ના ઉમેદ બની રખડે છે. બીજા સેંકડો સત્યાગ્રહ કરી ડરીલ કરવાની નાજ પાડે છે. પોલીસ તેને પકડી લશ્કરી કોરટમાં સજા કરાવે છે અને તેઓ ઉપર જણાવ્યા તે ખાસ. કેદખાનામાં અનેક તરેહની વિટંબન ભોગવે છે. સારા છોકરાઓ નરસાની સોબતમાં આ કીલામાં રહી દુરાચરણ શીખે છે અને ઘણાઓની જીંદગી બરબાદ થાય છે. તેઓ જેલ પુરી કર્યા પછી પણ કવાયત કરવાની તો નાજ પાડે છે ત્યારે ફરીને જેલમાં જાય છે. બીજા કેટલાક જેઓને તે દેશ છોડી જવા શકતી હોય તે ઓસ્ટ્રેલીઆ છોડી ચાલતા થાય છે. જેલમાં પણ કેટલાક તો ડરીલ કરવાની ના પાડે છે અને તે વખતે તેમના હાથ પકડી, મરડી, લાતો મારી ડરીલ કરાવે છે. આવા સત્યાગ્રહીઓને તોડવાને જેલમાં હાલતાં ચાલતાં દુઃખ દે છે. ખાવાનાં સાંસાં પાડે છે. ઓઢવાને એકજ અને તે પણ ફાટી તુટી કામળ આપે છે. અંધારી કોટડીમાં પુરે છે. અને તેની દાદ ફરીયાદ કાંઇ થઇ શકતી નથી. ભોગ જોગે કાંઇક વાત છટકી જવા પામે અને કાંઇક ખુલાસો કરવો જોઇએ તેવા માણસો અમલદારને પુછાવે તો તેમને ઉડાવનારા જવાબ મળે. જુલમના ઘણા દાખલાઓ તો જગતની જાણમાં પણ આવતા નહીં હશે કેમ જે જેઓની સામે ફરીયાદ કરવાની હોય તેમની મારફતજ તે કીલ્લાના ઉપરીને ફરીયાદ મોકલી શકાય વળી જેલમાથી નીકળ્યા પછી કીલ્લા વીષે કાંઇ કોઇ કહે તો લશ્કરી કાયદાની રૂએ તે વાત બહાર પાડનારનેજ ભારે શિક્ષા થાય છે. આમ શાંતિના વખતમાં પણ, જાપાન કે ચીન રખેને આપણી સામે થશે અને ગોરા ઓસ્ટ્રેલીઆમાં રખેને કાળા કે પીળા લોકોનો પગ પેસારો થશે આવી સદાની બીકને લીધે, તે દેશમાં ડીફેન્સ એકટને નામે 'મારશલ લૉ' સદાય ચાલુ છે અને તેને પરિણામે અમને આ હકીકત આપનાર રેવ. રીચરડઝ જણાવે છે કે સારા સારા કુટુંબો ઓસ્ટ્રેલીઆ છોડી પરદેશ ચાલતા થાય છે

સ્વરાજ્ય કે કુરાજ્ય?

ઓસ્ટ્રેલીઆ એક મોટો ખંડ છે ૩૦ લાખ ચોરસ માઇલ ઉપરના વિસ્તારમાં પુરી ૫૦ લાખ માણસની પણ વસ્તી નથી તેમાંની ૯૦ ટકાની વસ્તી તો દક્ષિણના દરીઆ પ્રદેશમાં છે હજુ તે ભાગમા લાખો ગોરાઓ પર દેશથી આવે તો પણ સમાઇ શકે તેમ છે ઉત્તરે એશીઆ... વિશાળ ભાગ તો તદન વેરાન પડ્યો છે અને ત્યાં તો ગોરાઓ ... તો પણ ગરમીને લીધે વસી શકે તેમ નથી. ... આ બધું જાણું છે પણ તેમાં ઓસ્ટ્રેલીઆના ગોરા ... કે ... નથી ... ઉત્તરના ભાગમાં ... જુલમ ... દ્વારા ... આ ...

નીમાવે છે (આ શબ્દો રેવ. રીચર્ડઝના છે) આ સ્થિતિ ગોરાઓની છે. પણ ત્યાંના કાળી ચામડીના મુળ વતની છે તે તો આજના સુધારાને શરમમાં નાખે તેવી સ્થિતિમાં છે. અમને આ ખબર આપનાર મહાશયે જણાવ્યું કે તેઓને તો ભલમનસાઈથી મારી નાખવામાં આવે છે. તેમની કુલ વસતી હવે દોઢથી પોણાબે લાખની રહી છે. આ વસતીનો મોટો ભાગ આશરે અંદરના ખંડમાં છે અને બાકીનાઓને મોટા શહેરો પાસે ખાસ 'લોકેશનો' કરી રાખવામાં આવ્યા છે. તેઓને ત્યાં કામધંધા વગર રાખી ખાવા પહેરવાનું અને ઘર-ટીનનાં ઝુંપડાં—સરકાર પુરું પાડે છે. આનું કારણ એમ બતાવવામાં આવે છે કે તેઓ છુટા રહે તો વસતીનાં ઢોર વગેરે ચોરી જઈ બહુ નુકસાન કરે છે. લોકેશનમાં તેઓ બહુ ખરાબ સ્થિતિમાં રહે છે. કેળવણીનું તો નામ નથી; એકાદ રોગચાળો આવે ત્યારે સેંકડો મરી જાય છે. આવી સ્થિતિમાં તેઓ હવે બહુ લાંબા વખત પહેલાં નાબુદ થશે એમ માનવામાં આવે છે. જાણવા જેવું એ છે કે આ કાળી ચામડી સામે ત્યાંના ગોરાઓને કામ, ટ્રેન કે બીજાં જાહેર મકાનોમાં સાથે બેસતાં ઉઠતાં સુગ થતી નથી. અને તેનું કારણ એમ ગણવામાં આવે છે કે આ લોકો તેઓ પણ સમાન છે, તે કોઈ તેમના હરીફ નથી અને ભવિષ્યમાં હરીફ થાય એવી બીક પણ નથી.

ગોરા અને કાળાની એશિયાટીકમાં આ દશા છે. ત્યાંના રાજકર્તાઓ પોતાના માનેલા સ્વરાજમાં નીતી અનીતી નથી સમજી શકતા. પણ ૨૦ મી સદીના સુધરેલા જમાનાની અજાયબ ખાસીયત એ છે કે આવી સ્થિતિની સામે વડી સરકાર પણ કાંઈ કરી શકતી નથી. કેમકે ઓસ્ટ્રેલીઆને સ્વરાજ્ય છે. આ નાનકડા ખંડમાં ઘઉં, મકાઈ, ઘી અને ઉનની એટલી બધી નીપજ છે કે મોટા જથ્થામાં તે વસ્તુઓ પરદેશ જાય છે સોનું, રૂપું, ત્રાંબુ, સીસું અને કેરોસીનની ખાણો પણ જબરી ચાલે છે. આમ ઉદ્યોગ વેપારને એની સારાં છે પણ સ્વાર્થમાં ડુબી જવાને લીધે લોકો દુખી છે. ઓસ્ટ્રેલીઆને ઘણું સ્વરાજ્ય છે, પણ તે સ્વરાજ્ય તો દુખનું કારણ થઈ પડ્યું છે. કેમકે સ્વરાજ્ય ન હોત તો તેનાથી આટલો બધો સ્વાર્થ ન નીભાવી શકાત. સ્વરાજ્ય મળ્યું એટલે પ્રજાની આબાદાની કે સુખ મળ્યાં એમ નથી સમજવાનું. સ્વરાજ્ય હોય કે પરરાજ્ય હોય, પણ જ્યાં સુધી કુરાજ્ય મટી સુરાજ્ય ન થાય ત્યાં સુધી સુખ ક્યાંથી મળે!

મી. ઈસ્માઈલ મુસા

ડરબનના જાણીતા વેપારી મી. ઈસ્માઈલ એ એચ. મુસા ગયા શુક્રવારે સ્ટી. અમવેઝીસામાં દેશ રવાના થયા છે. તેમણે છેલા બે વરસમાં કોમની સારી સેવા કરી છે. ઓન. ગોખલેને માન આપવાને નીમાયેલી કમીટીના તે ખજાનચી હતા. અને ઓન. ગોખલેની પરોણાગત કરવાનું માન પણ તેમણેજ લીધું હતું. નાતાલ ઈંડીઅન એસોસીએશનની કમીટીના એક આગેવાન સભાસદ તરીકે તેમણે છેલી હડતાળના બારીક વખતમાં ઉપયોગી કામ કર્યું હતું. તે વખતમાં ઉશ્કેરણી ફેલાવવાના આરોપસર તેમને પકડવામાં પણ આવ્યા હતા પરંતુ પછીથી આવા કેસો સરકારે પાછા ખેંચી લીધા હતા. રદ કરેલ કેસમાં સોસાયટીના ખજાનચી તરીકે મી. ઈસ્માઈલે જે મહેનત અને ઉત્સાહ બતાવેલાં છે તેની કદર ના. સુલતાને તેને મજીદીયાનો ખેતાબ બક્ષીને કરી છે તે બધા સારી રીતે જાણે છે. અને છેલે રેવ. એન્ડરૂસ અને મી. પીઅરસનને હીંદુસ્તાનથી આવતાં પોતાને ત્યાં આવકાર આપી ઘટતી સ્વાગતા તેમણે કરી હતી. મી. ઈસ્માઈલ જેવા ઘણા કામ કરનારાઓની આ દેશમાં જરૂર છે. અમે તેમની સફર સુખરૂપ નીવડે એમ ઈચ્છીએ છીએ

કેપટાઉનમાં મી. એન્ડરૂસ

કેપટાઉનમાં આવ્યા પછી મી. એન્ડરૂસ નવરા બેઠા ન હતા. તેમણે લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન, જનરલ બોથા, જનરલ સ્મટસ, રાઈટ ઓનરેબલ મેરીમેન, ઓન. એમ. પી. શ્રાઈનર, આરચ બીશપ અને બીજા પાદરીઓ તથા બીજા નામાંકીત માણસોની મુલાકાત લીધી હતી. કેથેડ્રલમાં બોધ આપતાં હીંદુસ્તાન તરફ પ્રેમ રાખવાનો ઉપદેશ આપ્યો.

ગઈ તા. ૧૭ મીએ તેમણે જે ભાષણ લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન અને બીજા નામાંકીત ગોરા સમક્ષ આપેલું તેનો હેવાલ અમને હવે મળ્યો છે. આ ભાષણમાં તેમણે પોણા કલાક સુધી પોતાના માનીતા વિષય—હીંદના કવીરાજ સાધુ ઉપર બોલી શ્રોતાજનોને છક કરી મુક્યા હતા. આ સભા બોલાવવાની બધી વ્યવસ્થા કેપટાઉનના આર્ટ્સ બોર્ડે કરેલી હતી પ્રમુખપદે ત્યાંના મેયર મી. પાર્કર હતા. ટેકો આપનારાઓમાં લોર્ડ અને લેડી ગ્લેડસ્ટન હતાં. નોંધ લેવા જેવું છે કે ત્યાં આ મેળાવડો થયો હતો તે એટલો તો ભરાઈ ગયો હતો કે ૫૦ જેટલા માણસોને થાળીના દરવાજા પાસે ઉભા રહેવું પડ્યું હતું. આ મેળાવડામાં ઘણા એક નામાંકીત પાદરીઓ, સેનેટ અને પાર્લામેંટના ઘણા સભાસદો, નામાંકીત ગોરા શહેરીઓ અને કેપટાઉનના આગેવાન હીંદીઓ હાજર હતા. કવીરાજની કેટલીક સરસ કવીતા જ્યારે મી. એન્ડરૂસે ગાઈ સંભળાવી ત્યારે શ્રોતાજનોએ તાળીઓના અવાજો કરી પોતાની ખુશાલી બતાવી હતી.

ભાષણકર્તાનો ઉપકાર માનવાનો ઠરાવ મી. મેરીમેને રજુ કર્યો હતો અને તે વખતે ભાષણમાં તે નીચે મુજબ બોલ્યા હતા: બ્રીટીશ સંસ્થાનોમાં વસતા લોકો રવીંદ્રનાથ ટાગોરના કાવ્યોનો રસપુર્વક અભ્યાસ કરતા હોય તો તેમાં મનુષ્ય તરફના પ્રેમનો જે સુંદર ભાવ તથા માણસ માણસ વચ્ચે અથવા તો એક જાતી બીજી જાતી તરફ જંગલી માણસોના જેવી વૃત્તિ દેખાડયા વગર પોતાની જાતને માટે ઝગઝગતું ભવિષ્ય બાંધી શકે છે, તેમજ કોમઓનું માન મેળવી શકે છે એવું જે શિક્ષણ બતાવવામાં આવ્યું છે તે બરાબર સમજી શકશે. અને દક્ષીણ આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ જે આ દેશમાં બહુ ગુંચવાડા ભરેલો થઈ પડ્યો છે તેનો ફડચો લાવવામાં આવી જાતનો અભ્યાસ બહુ મદદ કરતા થઈ પડશે. મી. મેરીમેને કરેલી ઉપકાર!! દરખાસ્તને ટેકો આપતાં લોર્ડ ગ્લેડસ્ટને જે ભાષણ કરેલું તે રૂટરના તાર મુજબ હતું. જે અમે ગયે અઠવાડીએ છાપી ગયા છીએ

છેવટમાં મી. એન્ડરૂસે બધાનો ઉપકાર માન્યો અને જણાવ્યું કે આ વિષય ઉપર એક ચોપાનીયું બહાર પડશે તેમાં લંબાણથી લખવા ઉમેદ રાખું છું. આ ચોપાનીયું થોડા વખતમાં બહાર પડશે એટલે મી. એન્ડરૂસનું ભાષણ અમે અહીં છાપ્યું નથી.

મી. ઍન્ડ્રુસની વિદાયગીરીનો મેળાવડો

મી. ઍંડ્રુસના માનમાં તે વિદાય થતા પહેલાં હીંદુ કોમ તરફથી જે મેળાવડો કેપટાઉનમાં ઍમ્પાયર બાયોસ્કોપ હૉલમાં કરવામાં આવ્યો હતો તેનું પ્રમુખસ્થાન મી. વી. આર. ચારતકને આપવામાં આવ્યું હતું. આ સભામાં ઑન. મી. શરાઇનર, સર ફ્રેડરીક સ્મીથ, મી. મેલર, બીશપ કૅમેરૅન, રેવ. હરફર્ડ, રેવ ડૉ. ગુથ, રેવ. ક્લેમેંટસ, મીસીઝ કુક, મી. ઍશ, મી. ઍમ. વાસી (સેક્રેટરી) મી. અને મીસીઝ ગાંધી, મી. ગુલ, અને તેની દીકરીઓ, ડૉ. ગુલ. મી. ઍ. પારેખ અને મી હાજી ઇસ્માઇલ અબુબકર (ડરબનના) ઇમામ સાહેબ અબ્દુલ કાદર બાવાઝીર અને બીજા ઘણા ગૃહસ્થો હાજર હતા. મી ઍન્ડરુસને સભામાં આવતાં લાંબા વખત સુધી તાળીઓના અવાજોથી વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા.

રાઇટ ઑન. મી મેરીમેને હાજર નહીં થઇ શકવાને માટે દીલગીરી બતાવનારો કાગળ લખ્યો હતો તે પ્રમુખે વાંચી સંભળાવ્યો. તેમાં સ્ટરે મોકલ્યા મુજબ ગયે અઠવાડીએ અમે છાપેલા ભાગ ઉપરાંત તેમણે લખ્યું હતું કે મને ખાત્રી થાય છે કે મુશ્કેલીઓ દુર કરવામાં મી. ઍન્ડરુસની મુલાકાતથી ઘણી મદદ મળી છે, અને તેના જાતી–ભોગ તથા મહેનતથી આ અગવડોનું સંતોષકારક પરીણામ આવી શક્યું છે. તેના શબ્દોથી જે લાગણી અને વિચારો જાગ્રત થયા છે તે તેના સાંભળનારાઓને લાંબા વખત સુધી યાદ રહેશે.

સેક્રેટરી મી. વસીએ પછી કોમ તરફથી નજર યાદગારમાં કેટલાએક ઉમદા પુસ્તકો મી. ઍન્ડરુસને ભેટ કર્યાં.

બીશપ કેમેરોન પછી બોલ્યા કે હું મી. ઍન્ડરુસની સફર સફળ ઇચ્છુ છું. તેમના આવવાથી આ દેશ અને હીંદુસ્તાન વચ્ચે સારો સંબંધ બંધાયો છે એમ મારી ખાત્રી છે, અને આ ભલી લાગણી ચાલુ રહે એમ હું ઉમેદ રાખું છું.

ઑન. મી શરાઇનરે કહ્યું કે મી ઍન્ડરુસ પહેલા આખો ભાગ સહન કરીને અહીં આવેલા છે. માણસ માણસ વચ્ચે ભાઇચારો વધારવા જેવા ઉમદા હેતુને માટે તે અત્રે આવેલા છે. તે કામમાં સહુએ તેના તરફ દીલસોજી બતાવવી જોઇએ. તેના દિલમાં જે આ લાગણી છે તે મોટા મોટા માણસો સમજતા થયા હોય તો પરસ્પરની ઘણી મુશ્કેલી ઓછી થઇ જશે. મુશ્કેલીઓ બધી દૂર થાય એમ આપણે માગીએ છીએ. ઉભા થયેલા વાંધા મટાડવામાં મી. ઍન્ડરુસની મુલાકાતથી ઘણી મદદ મળી છે.

મી. મેલર બોલ્યા કે નાતાલમાં રહેવાથી હું જાણું છું કે હીંદી ચારીત્ર સમજી શકે એવા માણસો આપણામાં કેટલા ઓછા છે. મી. ઍન્ડરુસ હીંદી ચારીત્ર બરાબર જાણે છે તે અત્યંત નીખાલસ દીલના છે અને એક બાહેશ નર છે. તેથી બન્ને કોમને એકત્ર કરવામાં બહુ મદદગાર થઇ પડ્યા છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે આ પાર્લામેંટની બેઠક પુરી થતા પહેલા તેમની મહેનતનું ખરું પરીણામ આવશે એમ આશા રાખું છું.

સર ફ્રેડરીક સ્મીથે રીટો કાઉન્સીલ વતી મી. ઍન્ડરુસની મુસાફરી આનંદથી પસાર થાય એમ ઇચ્છ્યું, અને જણાવ્યું કે સારી ઇંગ્લૅન્ડના ઘણા સભાસદ હીંદી સવાલ તરફ આ [illegible] ઘણો [illegible] છે, અને [illegible] થી પુરી [illegible] [illegible] એમ [illegible]

ત્યાર પછી ઇમામ સાહેબ અબદુલ કાદર બાવાઝીર અને ડા. ગુલ બોલ્યા હતા.

મી. ઍન્ડરુસે પ્રથમ હીંદુસ્તાનીમાં અને પછી અંગ્રેજીમાં ભાષણ આપ્યું. મારા મિત્રો આટલાં બધાં નિખાલસ દીલથી તેમને મળ્યા હતા તેમને માટે તેણે આભાર માન્યો અને કહ્યું કે આ સવાલનો શાંતી ભરેલો નીવેડો લાવવામાં હું જો કાંઇ શક્તીવાન થયો હોઉં તો તે મારા ભાઇઓના વિશ્વાસ અને હીંદી ભાઇઓના મારા તરફના પ્રેમને લઇને છે. મારા મનમાં જે એક સુંદર વિચાર ઉગેલો છે તે હું જણાવવા માગું છું. કોલંબો છોડ્યા પછી અમે સીધા ડરબનજ પહોંચ્યા. હીંદુસ્તાન આફ્રીકાનો અને આફ્રીકા હીંદુસ્તાનનો પહેલો પડોશી છે. ખરેખર, આ એક પુરાણા અને બીજા નવા સુધારાવાળા દેશ વચ્ચે ગાઢમાં ગાઢી દોસ્તી થઇ શકે એમ છે. હીંદુસ્તાને દક્ષિણ આફ્રીકાને પોતાની કેટલીક મહાન દૈલત આપવી જોઇએ, અને દક્ષીણ આફ્રીકાએ હીંદુસ્તાનને પોતાની કેટલીક અદ્ભુત પ્રકૃતી અને હીંમત આપવી જોઇએ.

મી ઍન્ડરુસનો કાગળ

મી. ઍન્ડ્રુસ સનીવારે ઉપડ્યા તેને આગલે દિવસે 'કેપ ટાઇમ્સ'માં નીચેની મતલબનો એક કાગળ લખ્યો હતો:—

આ ચાલુ વરસની શરૂઆતથીજ હીંદી સવાલના સબંધમાં આસપાસના વાતાવરણમાં કાંઇક અજાયબ ફેરફાર જોવામાં આવે છે. હું નાતાલમાં આવ્યો અને મારા હીંદુસ્તાનના અનુભવ ઉપરથી આ દુખનું કારણ શોધવા લાગ્યો ત્યારે મને ખાત્રી થઇ કે જે મુશ્કેલીઓને માટે કાયદાઓની જરૂર છે તે બહુજ નાના છે. સહુથી વધારે તો વિવેક અને સમજણની જરૂર હતી. તેજ મહિનામાં એક તરફથી મી. ગાંધીએ હડતાલ વિષે જે બહાદુરી ભરેલું વલણ બતાવ્યું અને બીજી તરફથી જનરલ સ્મટસે જે કાળજી બતાવી તેના પરીણામે શાંતિ મળી. તેજ વખતે છાપા તેમજ લોકોના મનનું વલણ બદલાયું. પરદેશમાં એવી લાગણી રખતી જાગી હતી કે દેશના ઉદ્યોગને લગતા સંજોગોને વિષય ઘણોજ ગંભીર થઇ પડ્યો હતો તે સમયે આવી નાની બાબતનો ફડચો તરતજ કરી નાખવામાં ન આવે એ ગફલતભરેલું ગણાય. કમીશને પોતાનું કામ પ્રમાણિકપણે અને રીતસર કર્યું છે, અને તેનો ચુકાદો તરતજ બહાર પડશે એમ આપણે ધારીએ છીએ. પાર્લામેંટની ચાલુ બેઠકમાં બજેટ પછી એ કાયદા ઘડવામાં આવે તે સંભવ નથી. પરંતુ હીંદી સવાલનો હમેશને માટે ફડચો કરી નાખવાને જે નાના કાયદાની જરૂર છે તે તો થઇ જાય તેમ છે. હાલનું વાતાવરણ ઘણુંજ સરસ છે એમ મને લાગે છે. આવું વાતાવરણ લાભ લીધા વગર જવા દેવામાં આવશે તો ઘણ અફસોસ ગણાશે.

કાયદામાં બહુ ફેરફાર કરવો પડે તેમ નથી. પા ૩ નો કર નાબુદ કરવાથી નાતાલને વરસે પા. ૬૦૦૦ જેટલી ખોટ પડશે તો તે કાંઇ વધુ આફ્રિકાને મોટી વિસાતની વાત નથી. હીંદીઓ આ દેશમાંથી જવા ઇચ્છે છે ત્યારે હીંદુસ્તાન જતાં અટકાવ રૂપે જે જે કારણો હોય તે દુર કરવાને [illegible] [illegible] તેની ઘણી જરૂર [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

કરાર સબંધમાં બીજી વાત હું એ કહેવા માગું છું કે આ કર રદ કરવો તેમાં ઉદાર દિલ રાખવું ઘટે છે તે રદ કરી તેની જગ્યાએ નવી શરતો કે અટકાવતો મુકાવી નહીં જોઇએ. હીંદુસ્થાનના લોકો દુનીયામાં સહુથી વધારેમાં વધારે ઉદાર દિલના છે, અને ભલાના કરનારનું ભલું ઇચ્છવાના સિદ્ધાંતને હંમેશા વળગી રહેનારા છે

લગ્નના સવાલની બાબતમાં આ સ્થિતિને લાગુ પડી શકે એવું એકાદ વાક્ય વકીલો શોધી શકશે એમ મને હજુ ભરોસો છે. મુસલમાની પક્ષની મુશ્કેલી હજુ [illegible] જોઇ શકું છું. કુરાનનો સહુથી સરસ બોધ છે કે 'ધરમની વાતમાં કાંઇ ફરજ પાડવી નહીં જોઇએ.' જો સરકાર એક સ્ત્રી વાળાં લગ્ન કાયદેસર ગણશે તો કાંઇ વાંધો ઉઠશે નહીં. પરંતુ હદ ઓળંગી જઇ આટલું પણ નહીં કરે, મુસલમાની ધરમ ઉપર હુમલો કરશે અથવા હુમલો કરવાનો પ્રયત્ન કરતી માલુમ પડશે તો પછી બેહદ મુશ્કેલી અને બેહદ ગેરસમજ પેદા થશે.

કેપમાં દાખલ થવાના સવાલ માટે કાયદાની જરૂર નથી રહેતી. હીંદી કોમ એટલુંજ માગે છે કે જે હક હીંદી કોમ લાંબા કાળથી ભોગવતી આવી છે તે છીનવી લેવાય નહીં.

ફ્રી સ્ટેટના સવાલનું તો લગભગ નિરાકરણ થયા જેવુંજ છે, એટલે તે ઉપર મારે કાંઇ જણાવવાપણું રહ્યું નથી.

ચાલુ કાયદાના અમલનો સવાલ બહુ અગત્યનો છે. અને આપણે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે કમીશન આ બાબતમાં કીમતી ભલામણો કરશે: આ બાબતમાં બેશક ખરેખરી તકલીફ છે

જો એમ પુછવામાં આવે કે આ બાબતોનો ખુલાસો થઇ ગયા પછી મી ગાંધી તરફથી તરતજ બીજી માગણીઓ ન કરવામાં આવે તેની ખાત્રી શું? તો મી ગાંધી એક સાદો જવાબ આપે છે. જે ઘડી આ સવાલોનું નિરાકરણ થઇ જશે એટલે પોતાનું કામ દક્ષીણ આફ્રીકામાં પુરૂં થયું સમજી તે પોતાની માતૃભુમી હીંદુસ્તાન જશે. જેઓ મી ગાંધીને જાણે છે તે સમજશે કે આ મુશ્કેલીઓનો આ સમાધાનીથી ખરો અંત આવેલ છે એમ તેને ખાત્રી ન થાય ત્યાં સુધી મી ગાંધી દેશ જાય તેમ નથી. તેણે આ પગલું ભરવાનું જે વચન આપ્યું છે તેથી વધારે ચોખ્ખી ખાત્રી બીજી કઇ આપી શકે?

મી. પીઅરસનનો કાગળ

મી. પીઅરસને હીંદુસ્તાન તરફ રવાના થતા એક અગત્યનો પત્ર 'મરકયુરી' મા લખ્યો છે તેમાં તે લખે છે કે નાતાલમાં હીંદી ગીરમીટીવાની સ્થિતિથી વાકેફ થવામાં અહીંના ગોરાઓએ મને જે મદદ કરી છે તે માટે હું તેમનો આભાર માનુ છું. ગીરમીટના રીવાજ સામે મેં હીંદી કમીશનની સમક્ષ ઘણી સખત ટીકા કરી છે. તે ટીકા કર્યા પહેલાં મેં તે વિષયમાં ઘણો બારીક અભ્યાસ કર્યો હતો અને તે ઉપરથી મને એમ જણાય છે કે ગીરમીટને લગતા કાયદાઓથી તેઓનું બરાબર રક્ષણ થતું નથી. આમાં મુખ્ય દોષ તો હીંદી સરકારનોજ છે આ રીવાજનો જન્મ થયો તે વખતે અથવા અમલમાં રહ્યો તે વખતે તેણે જોવું જોતું હતું કે પોતાના લોકોને આ દેશના કાયદાઓથી પુરતું રક્ષણ મળે છે કે કેમ બારીક તપાસથી હું જેમ જોઇ શક્યો છું તેમ અહીંના ગોરા ગીરમીટથી ખરાબી થવાનો કેટલો સંભવ છે એ જોઇ શકયા હોય તો તેઓ કબુલ કરશે કે ગીરમીટ જેવી હલકી રીત કરતાં સ્વતંત્ર રીતે મજુરોને રાખવા એ આપણા ખ્રિસ્તીપણાને વધારે છાજતું છે.

હીંદીઓનાં સામાન્ય દુઃખો બાબતમાં બન્ને બાજુએ ધીરજ ધરીને જે મુશ્કેલીઓ બન્ને કોમો વચ્ચે ઉભી થઇ છે તેમાં એક બીજાના હેતુ સમજી તે મુશ્કેલીઓનો નિવેડો લાવવા પ્રયત્ન કરવો જોઇએ.

મરહુમ સત્યાગ્રહી હરબતસીંહ લાંબા વખત સુધી આ કોલોનીમાં મજુરી કરી ૭૦ વરસની પાકી ઉમરે સત્યાગ્રહી તરીકે જેલમાં ગયા પછી ત્યાં મરણ પામ્યા તે વખતે ડરબનમાં આવ્યે મને થોડાજ દિવસ થયા હતા. હું તેની પાયદસ્તમાં ગયો હતો. તે વખતે વેસ્ટ સ્ટ્રીટમાં મેં કેટલાએક ગોરાને ટોપી ઉતારી મરહુમના શબને માન આપતાં જોયા. પોતાનાં અમુલ્ય ૪૦ વરસ સુધી આ દેશના ભલા ખાતર તેણે મજુરી કરી તે વખતમાં ગોરાઓએ તેની કદર કરી નહીં. પણ પોતાની કોમના સ્વમાન ખાતર જ્યારે તે પાકી વયે જેલ ગયો અને ત્યાં મરણ પામ્યો ત્યારે આટલા માનને લાયક થયો આનો અરથ શું એવો થયો કે જે હીંદી કોમ સ્વમાનની ખાતર પોતાના સરવસ્વનો ભોગ આપે છે તે કોમની ઉમદા મુરાદોની કીમત આપણે આંકી શકતા નથી?

ટરાંસવાલમાં સત્યાગ્રહીઓને આવકાર

જોહાન્સબર્ગથી અમારો ખબરપત્રી લખે છે કે ગયા બુધવારને રોજ જરમીસ્ટન તથા જોહાનીસબરગના સત્યાગ્રહીઓ નાતાલથી નીકળ્યા હતા તેના સમાચાર અહીં મળતાં લગભગ ૩૦ માણસો તામીલ તથા ગુજરાતી આગેવાનો તેમને જરમીસ્ટન સ્ટેશને શુક્રવારે સવારમાં લેવા ગયા હતા. ટ્રેન સ્ટેશન ઉપર આવતાં સત્યાગ્રહી સ્ત્રી પુરૂષોને ન જોતાં બધાં દીલગીર થયાં. સત્યાગ્રહી સ્ત્રીઓ મીસીસ મુનસામી, તથા મીસ મનસામી તે ટ્રેનમાં હતાં તેમને પુછવાથી માલુમ પડયું કે બધા સત્યાગ્રહીઓને વોલક્રસ્ટમાં રોક્યાં છે. મીસ મુનસામી ઘણુંજ માંદાં હોવાથી તેમને પસાર થવાં દીધાં હતાં. બધા સત્યાગ્રહીઓને લેવા સ્ટેશન પર જોહાન્સબર્ગે લગભગ ૧૦૦ સ્ત્રીઓ આવી હતી તેઓ પણ બધી નિરાશ થઇ. તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી વીંડીડોર્પમાં મી. મુરગનના બાયોસ્કોપમાં ટી પાર્ટીની ગોઠવણ પણ કરી રાખી હતી. પરંતુ તે બધું ફોકટ ગયું. બધા સત્યાગ્રહીઓને વોલક્રસ્ટમાં રોક્યા છે એવી ખબર મી. કેલનબેકને પડતાં તેઓ પ્રીટોરીએ ગયા અને મી. ચમનીને મળ્યા. તેઓ સર્વ ટ્રાંસવાલનાં રહેવાશી છે એવી ખાત્રી તેઓએ આપી એટલે મી. ચમનીએ તારથી ખબર આપી અને રોકેલા સત્યાગ્રહીઓ રવિવારને દિવસે સવારમાં આવી પહોંચ્યા. તેમને લેવા સ્ત્રી પુરૂષોની મોટી મેદની એકઠી થઇ હતી તેજ દિવસે અત્યંત દિલસોજી ભરેલો બનાવ એન વેલીઅમાના મરણનો બનવાથી આવનાર સત્યાગ્રહીઓને માટે ટી પાર્ટી આપવાનું પણ માંડી વાળવામાં આવ્યું.

બુધવારને દીવસે સવારમાં મી. થંબી નાયડુ બીજા સત્યાગ્રહીઓ સાથે જોહાન્સબરગ પાર્ક સ્ટેશને આવી પહોંચતાં તેમને લેવા તામીલ તેમજ ઘણા ગુજરાતીઓ ગયા હતા. લગભગ ૫૦ થી ૬૦ સ્ત્રીઓ પણ સ્ટેશન ઉપર હાજર હતી. બધા સાથે મુલાકાત કર્યા બાદ માર્કેટ સ્ટ્રીટમાં મી. મુનસામીને ત્યાં સીધા ખરખરો કરવા ગયા હતા. ત્યાંથી મી. નાયડુને ઘેર બધા સત્યાગ્રહીઓ ગયા. અને બપોરે ૧૨-૪૦ ની ગાડીમા મીસીસ વી. એસ. પીલ્લેને પ્રીટોરીએ વળાવવા ગયા. તેમની સાથે મી. થંબી નાયડુ અને બીજા ગયા હતા. મી મગનભાઇ પટેલને ત્યાં રાત્રે મેળાવડો થયો હતો. ત્યાં સત્યાગ્રહી મીસીસ વી. એસ. પીલ્લેને હારતોરા વીગેરે આપવામાં આવ્યા અને તેમનાં કારયની તારીફ કરવામાં આવી હતી.

હીંદી કમીશન

સર બેંજામીન રોબરટસનની જુબાની

[ગયા અંકથી ચાલુ]

દ. આ. માં જન્મેલા હીંદીઓને કેપ જવા બાબત

પ્રમુખ—હવે બીજો સવાલ શું છે ?

સર બેંજામીન રોબરટસન—બીજો સવાલ દક્ષીણ આફ્રીકામાં જન્મેલા હીંદીઓને કેપમાં દાખલ થવા બાબતનો છે. સાહેબ, તમે જાણતા હશો કે ૧૯૧૩ ના કાયદામાં ૪ થી કલમનો એક ભાગ એવો છે કે તેથી અમુકજ હીંદી કેપમા દાખલ થઈ શકે. ૧૯૦૬ ના કેપના કાયદા મુજબ દક્ષીણ આફ્રીકામાં જન્મેલા વગર અાડચણે દાખલ થઈ શકતા. હીંદીઓ કે જે પોતાના ચાલુ હકને માટે ઘણા ચીવટવાળા હોય છે—આ તેમનો ખાસ સ્વભાવ છે—તેમણે આ નવા કાયદામાં બાંધેલી હદની સામે વાંધો ઉઠાવ્યો.

પ્રમુખ: તેઓ એમ પણ માગે છે કે ૧૯૧૧ ની સમાધાનીની શરત મુજબ તેમના ચાલુ હક કાયમ રહેવા જોઇએ ?—હા, ૧૯૧૧ ની સમાધાનીની તે શરત હતી એમ તેઓ કહે છે. ગમે તેમ, તેઓ જ્યાં પોતાનો હક હોય તેને મજબુતીથી વળગી રહેનારા છે. અને તેઓ આગ્રહપુરવક જણાવે છે કે નવો કાયદો બાંધીને ચાલુ હક તેમની પાસેથી છીનવી લેવાવા નહીં જોઈએ. સવાલ એ ઉઠયો છે. હું ધારૂં છું કે વહેવારીક નજરે આ બહુ અગત્યની બાબત નથી.

હાલતો નહીં ?—હા, મને એમ ખબર મળેલી છે.

ભવિષ્યમાં એમ હોય ?—હા, કદાચ ભવિષ્યમાં તે અગત્યની હોય. આ ચાલુ હક લઈ લેવામાં આવ્યો હોય—અને તે લઇ લેવાયો છે—તો તેમને મળવો જોઈએ. હું ધારૂં છું કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં જન્મેલ તેનો અરથ શું તે વિષે સવાલ ઉઠેલો છે. કેપની સરકાર તરફથી સંસ્થાન ખાતાની ઓફીસને મોકલવામાં આવેલ તાર મારી પાસેના કાગળોમાં અહીં છે તે ઉપરથી હું જોઉં છું કે દક્ષીણ આફ્રીકામા જન્મેલા બધા માણસોને તેમા સમાવેશ કરવાનો ઈરાદો હતો.

તમે તે શેમાંથી બતાવો છો ? તે લખાણ શું છે ?—તે બીલમાં એમ લખ્યું છે કે દક્ષીણ આફ્રીકામા વસેલા લોકો અને લડાઇ દરમીઆન નોકરી બજાવી હોય તે લોકો.' પણ હું જોઉં છું કે તે ૧૯૦૨ ના કાયદા સબંધી છે તેમાં એમ જણાવેલું છે કે 'દક્ષીણ આફ્રીકામા વસેલા માણસો' કદાચ આ ૧૯૦૨ ના કાયદા સબંધી વાત ન કરીએ.

૧૯૦૨ મા પ્રથમ કાયદો હતા ?—હા પહેલા ઇમીગ્રેશન કાયદો એમ હતો કે 'દક્ષીણ આફ્રીકામાં વસેલા માણસો.' અને ૧૯૦૬ માં બીજો કાયદો થયો તેમા એમ હતું કે 'દક્ષીણ આફ્રીકામાં જન્મેલા માણસો' હું જે વકીલ બોલ્યો હતો તે પહેલા કાયદામાંથી લખેલું છે? ખાતામાંથી નહીં. તેની વાત ન કરી હોય એ ઠીક છે.

તેમાં વપરાયેલા શબ્દો આ ખા છે અને તે શબ્દના અરથ વિષે પણ સવાલ ઉભા થાય એમ નથી. એ ખરું છે ?—હીંદીઓનું કહેવું એમ જ છે

[illegible] તેઓ એમ કહે છે કે કેપમાં જન્મેલા માણસોને [illegible] દાખલ થઇ શકે.

આ સવાલ કોણ ઉભો કરે છે ?—તે સવાલ પાર્લામેંટની ચર્ચામાં ઉભો થયો હતો. અને આવાજ હેતુનો કાયદો કરવા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૯૧૩ ના કાયદા ઉપરની ચરચામાં ?—હા, તકરાર મુળે એ હતી કે ૧૯૦૬ નો કાયદો કેપની બહારના માણસોને લગાડવામાં આવશે એવું ધારવામાં આવ્યું નહોતું.

આજ સવાલ પાર્લામેંટની ચર્ચામાં ઉભો થયો હતો ?—હા, પાર્લામેંટની ચરચામાં.

તેજ સમયે એમ બતાવવામાં આવ્યું હતું કે હીંદીઓના ચાલુ હકને તેથી નુકશાન પહોંચે છે ?—હા, મારા ધારવા પ્રમાણે મી. શરાઇનરે તેમ જણાવ્યું હતું.

આમ સેનેટમાં બન્યું હતું ?—હા. ચાલુ હકને તો નુકશાન નહીંજ પહોંચવું જોઇએ તે માટે તેમણે બારે તકરાર ઉઠાવી હતી. અને કેપના સંબંધના ધારામાં એ હેતુનો સુધારો પણ મુકયો હતો

આ બધું તમે શામાંથી વાંચો છો ?—પાર્લામેંટમાં થયેલી ચરચાની નકલ મારી પાસે છે તેમાંથી, સાહેબ.

હું ધારૂં છું કે અમને પણ તે મળી શકે; તમે તેની નકલ અમને મેળવી આપશો ?—મારી પાસે એક નકલ વધારે છે તે આપને આપીશ. આ ચાલુ હક સચવાય તેને માટે બે સુધારા મી. શરાઇનરે રજુ કર્યા, પણ આ સુધારા મી. ફીશરે સ્વીકાર્યા નહીં, અને હવે હીંદીઓ વાંધો કાઢે છે. તેઓ કહે છે કે સલાહની તે એક શરત હતી અને તેનો ભંગ થયો છે.

ચાલુ હક કાયમ રાખવાની બાબતમાં મી. ફીશરે કાંઇ કહેલું ?—મારા ધારવા પ્રમાણે કાંઇ નહીં કહેલું.

મારી સમજ પ્રમાણે તેઓનો મુદ્દો આ છે કે ૧૯૧૧ માં સમાધાની થઇ; તેમાં તેમને જણાવવામાં આવેલું કે જો તેઓ સત્યાગ્રહ છોડી આપે તો તેઓના ચાલુ હક કાયમ રાખવામાં આવશે ?—હા, હું એમ સમજુ છું.

સત્યાગ્રહ બંધ કરવાનું તેમણે કબુલ કરયું તેમાં એક શરત આ હતી ?—હા

સેનેટની ચરચા હેન્સાર્ડ (પાર્લામેંટના કામનો રીપોર્ટ: હેવાલ આપનાર પુસ્તક) મા નથી હોતી, માત્ર એસેંબ્લીની હોય છે. ખરૂં ?—હું નથી જાણતા. હું કેટલાક કાગળ આને લાવી આપીશ. આ બાબત મારે આટલુંજ કહેવાનું છે

હીંદી કોમ આ ઉપર બહુ ભાર આપે છે ?—એ કહેવું બહુ મુશ્કેલ છે. તેમણે એ સત્યાગ્રહનું એક કારણ બતાવ્યું છે અને એ કહે છે કે ૧૯૧૧ મા થયેલો કરાર બરાબર પાળવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેઓ સંતોષ પામવાના નથી. હું જોઉં છું કે મી. ગાંધીએ કાયદામાં સુધારો કર્યા વગર કારોબારી અમલથી આ ફેરફાર થઈ શકે એમ જનરલ સ્મટ્સને બતાવ્યું છે. હીંદી સરકારને કીસાબે તે સવાલ સંતોષકારક એ રીતે પતશે એમ તે (હીંદી સરકાર) ધારતી નથી, પણ કાયદો કરવામા હરકત હોય તો હીંદી સરકાર આવા કાંઇક ગોઠવણથી સંતોષ પામશે

મી. એસેલેન: તમારે બન્ને પક્ષને સંતોષ આપવો છે અને ગેરસમજનું કારણ દુર કરવું છે ?—હા મુખ્ય વાત તે છે.

પ્રમુખ: આ સવાલ પણ હીંદી સરકારે ઉઠાવેલો છે ? હીંદી સરકારે મત જણાવ્યું છે કે જે લોકો હાલ અહીં છે

તેમના ચાલુ હક બનતા સુધી કાયમ રહે અને તેઓના તરફ વાજબી વરતન ચલાવવામાં આવે એમ તેનો ખાસ ઠરાવ છે એ હકીકત મારે કમીશન આગળ મુકવી, મુખ્ય વાત એ છે. એક બીજી વાત ઉપર હું કમીશનનું ધ્યાન ખેંચવા માગું છું. તે કલમમાં એમ છે કે 'કાયદાની શરૂઆત થઇ તે વખતે.'

કઇ કલમની તમે વાત કરો છો? કેપ દાખલ થવા બાબતની તે અમુક કલમ જે તે આમ છે કે 'આ કાયદાની શરૂઆતને વખતે વસવાનો કાયદેસર હક ધરાવતા હોય તો.' એમ જણાય છે કે જે માણસો હવે પછી કાયદેસર વસવાનો હક ધરાવતા હોય તેઓ કેપમાં કદી દાખલ થઇ શકશે નહીં. આ (વાક્ય) રચનાનો સવાલ છે. એવો ઠરાવ હોય એમ હું ધારતો નથી.

હું નથી ધારતો કે એમ ઠરાવ હોય?—તેનો અરથ એમ થાય છે કે હાલ જે કોઇ કાયદેસર રહીશ ન હોય તે પરીક્ષા પસાર કરે કે નહીં તો પણ કદી દાખલ થઇ શકે નહીં. સંભવ એવો છે કે તેવો ઠરાવ ન હોય, હું તો માત્ર તે હકીકત તરફ ધ્યાન ખેંચું છું; બીજો સવાલ જે

ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટમાં દાખલ થવા બાબત

ઉઠાવવામાં આવ્યો છે તે જણાવવાની પણ બહુ જરૂર નથી. ત્યાં દાખલ થતી વખતે કાયદામાં બતાવ્યા મુજબ ડેકલેરેશન કરવાનું છે. હું ધારું છું કે એ પતીગયેલ છે અને મારે તેમાં ઉતરવાની જરૂર નથી.

કેળવાયેલા હીંદી જેમને ભવિષ્યમાં દાખલ થવા દેવામાં આવશે તેની બાબત છે ખરું?—હા. યુનીયનમાં જવાને.

તેમને આ ડેકલેરેશન કરવાનું કહેવું ન જોઇએ એટલો વાંધો છે ખરું?—હા.

તેની ગોઠવણ થઇ ગઇ છે?—હા, હું ધારું છું કે તેની ગોઠવણ થઇ છે. હવે બીજી એકજ વાત કમીશનને હું કહેવા ધારું છું. તે હીંદીઓ તરફ થતા

કાયદાના અમલનો સવાલ

છે. આ સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે અને તે બાબત હું હીંદુસ્તાનથી નીકળ્યો તે પહેલાં મને જણાવવામાં આવેલ હતું. પછી પત્ર વ્યવહારમાં મેં જોયું કે હીંદીઓને લગતા કાયદાનો અમલ તેઓના કાયમી હક લક્ષમાં રાખી સભ્યતાઇથી નહીં કરવામાં આવે એવી ખાત્રી માગવામાં આવી હતી. તે અસંતોષનું એક કારણ છે એમ મેં હીંદુસ્તાન છોડ્યું ત્યારે મને જણાવવામાં આવ્યું હતું. હું ધારું છું કે, સાહેબ, છપાએલા કાગળોમાંથી કેટલે સુધી સવાલ ઉભો થાય છે તેની તમને શંકા છે.

હડતાલ થા કારણથી થઇ હતી તે પત્ર વ્યવહાર ઉપરથી મને તો ચોખ્ખું દેખાય છે?—આ બાબતમાં હીંદીઓ શું મત ધરાવે છે તે કમીશનને સમજાવવાનું મને કહેવામાં આવ્યું છે. બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. કાછલીઆએ તા. ૧૫ સપ્ટેમ્બરે લખેલ કાગળમાં પ્રધાનને સત્યાગ્રહની ચેતવણી આપી હતી. તેણે આ કાગળમાં જણાવેલું કે અમુક ખાસ દુખો દુર કરવામાં નહીં આવે તો સત્યાગ્રહ શરૂ થશે. મી કાછલીયા આ એસોસીએશનના પ્રમુખ છે, અને મી. ગાંધી મંત્રી છે. જે કાગળો છપાયા છે તેમાં ઉપટને ઠરાવ મોકલવાં પહેલાં આ બાબતનો નિરણય કરવા ના મી. ગાંધીના પ્રયત્નની વાત છે. મારા જાણવા પ્રમાણે હકીકત આ છે.

તા. ૧૫ સપ્ટેમ્બરના આ કાગળમાં શું લખેલું છે? તેમાં આ વીષે તેમણે કાંઇ જણાવેલું?—તેમાં લખેલું કે કેપ અને નાતાલના લાઇસેન્સના કાયદા, ટ્રાન્સવાલના સોનેરી તથા ટાઉનશીપ બાબતના કાયદા અને ચાલુ ઇમીગ્રેશન કાયદો હાલ એવી રીતે અમલમાં મેલાય છે કે અગાઉ કદી પણ તેનો અમલ તેવો ન થતો.

કાયદાની સામે વાંધો નથી અને તેના અમલની સામે છે?—હા, હું એમ ધારું છું.

કઇ બાબતમાં શું ફરીયાદ છે?—તે તપાસવાનો મને હજુ વખત મળ્યો નથી.

આ બાબત એવી છે કે આપણે જો તે હાથમાં લઇએ તો તે બાબત ફરીયાદ કરનારા હીંદીઓ તરફથી ખબર મળવી જોઈએ?—સત્યાગ્રહનો તેને એક પાયો ગણવામાં આવ્યો હતો. 'ઉપરના કાયદાનો અમલ કરવામાં જ્યાં સુધી મોટું દીલ અને ન્યાયની નજરથી કામ લેવામાં નહીં આવે ત્યાં સુધી સત્યાગ્રહ ચાલુ રહેશે.'

એ તો બહુ મોઘમ જણાય?—હા, તે મોઘમ છે. હું જાણું છું કે હીંદીઓએ લાઇસેન્સના કાયદાના અમલની સામે વાંધો લીધેલો છે. આ બાબત ઉપર હીંદી સરકાર સાથે કાગળ પત્રો ચાલેલા.

તેઓ મુળ કાયદાની સામે ફરીયાદ કરે છે? હા.

કે જે રીતે તેનો અમલ થાય છે તેની સામે?— અને જે રીતે અમલ થાય છે તેની સામે પણ. પણ અહીં જે મુદ્દો છે તે એ છે કે જે રીતે તે કાયદાનો અમલ થાય છે તે રીત ખરાબ છે. મુળ કાયદાની સામે કે તેમને ફરીયાદ છે એમ અરથ નથી નીકળતો તે બાબત ઉપર હું કાંઈ હાલ કહેવાને તઇયાર નથી.

આ કાયદાનો જે રીતે અમલ થાય છે તેની કાંઇક હકીકતની બાબતને કાંઇક ખબર પડે નહીં ત્યાં સુધી મુલતવી રાખવી મુકેલ છે?—હું તો માત્ર કમીશનની પાસે આ વાત રજુ કરું છું કે તે બીજા પણ હાડમારીઓની યાદીમાં નોંધેલી છે. હું અહીં થોડાજ વખત થયાં આવ્યો છું અને મુખ્ય વાંધો શું છે તે બાબતમાં કાંઇ પુરાવો મેળવી શક્યો નથી પણ હું ધારું છું કે ઘણે ભાગે સાક્ષીઓ બહાર પડશે.

તમે તે બાબત કાંઇ ખબર નથી આપી શકતા; ખરું?—હાલ નહીં. જે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે તે જોતા કાયદાની સામે વાંધો હોય એમ નથી જણાતું, પણ અમલની સામે છે, એ વાત કાગળમાથી ચોખ્ખી માલુમ પડે છે. હું હાલ આ ફરીયાદો વીષે બોલવા તઇયાર નથી.

આ બાબત ઉપર તમે બીજું કાંઇ કહેવા નથી માગતા?—હું કહી ગયો છું તેમ ફરીને કહેવા માગું છું કે સાધારણ રીતે હીંદીઓ પોતાના જે હકો માને છે તે જળવાવા જોઇએ એમ પુરેપુરું માનનારા છે. જે કોઇ હીંદુસ્તાન જાય તે જાણે છે કે ત્યાં જઇ લગભગ પહેલો શબ્દ 'હક' વીષે સાંભળે છે. હીંદીઓને મન તે શબ્દ ઘણો પવિત્ર છે.

તેનો અરથ શું?—અહીં હક શબ્દનો અરથ અંગ્રેજીમાં સર એંજામીને સમજાવીને કહ્યું કે ગરીબ મજુરથી તવંગર સુધી દરેક માણસ પોતાના હકને માટે છેવટ સુધી લડશે. આ દુઃખોની બાબતમાં, હું ધારું છું કે, ખરો મુદ્દો તે છે: કે પોતાનો જે હક ગણાય તે જળવાવો જોઇએ.

પા. ઉના કરની બાબતમાં તે લાગુ ન પડે?—હા, ત્રણ પાઉંડના કરની બાબતમાં કે શાદીના સવાલની બાબતમાં તે

લાગુ ન પડે; પણ બાકીના મુદ્દામાં તો તે ચોક્કસ લાગુ પડે. મી ગાંધી અને મુલકી પ્રધાન વચ્ચે કાગળો ચાલતા હતા ત્યારે પાછળથી ત્રણ પા.ની બાબત દાખલ કરી હતી એમ કબુલ રાખવામાં આવે છે અગાઉ તે વિષે ઘણી વાતો થયેલી હતી, પણ સમાધાની નિષ્ફળ નીવડી એટલે તે દાખલ કરવામાં આવેલ, અને તે બાબત ઉપર પણ સત્યાગ્રહ ઉપાડવાનું ચોક્કસ થયું.

અને હું ધારૂં છું કે ઘણા માણસો તે સમજી શકે કેમકે બીજા કેટલાક મુદ્દા તેઓ સમજી શકે નહીં—તેઓ તે વિષે કાંઇ જાણે નહીં, અને સમજે પણ નહીં કેટલાકને તો કાગળો પાસે હોય તો પણ તે સમજવું મુશ્કેલ છે.

સબબ એવો છે કે પા ૩ ના કરની બાબત વગર હડતાલ પાડવી મુશ્કેલ પડત?—કદાચ એમ હોય, અને તે વાત પાછળથી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

મી. એસેલેન:—તમે જાણો છો કે હડતાલ અને સત્યાગ્રહના ભેદનો તેમને ખ્યાલ છે? સત્યાગ્રહ તેઓ કોને કહે છે?—અમે કાયદાને તાબે થવાના નથી એટલુંજ. અમે જબરજસ્તી વાપરવાના નથી, પણ અમે કાયદો તોડીએ છીએ.

લોકોને ધમકી આપે છે?—ના, તેની ખાસ મનાઇ છે.

મી. ગાંધીએ મને આમ સમજાવ્યું છે મારી સમજ પ્રમાણે તે બાબત ઉપર તેની પોતાની લાગણી બહુ તીવ્ર છે; 'હું માત્ર કાયદોજ તોડું છું.' તેના કેટલાક કાગળોમાં તમે જોશો કે જબરજસ્તીવાળું કાંઈ ન થવું જોઇએ અને કોઇ જાતનું શારીરિક બળ વપરાવું ન જોઇએ તે વિષે તેણે ખાસ આતુરતા બતાવી છે આટલી વાત સાવ તેના સિદ્ધાંતની વિરૂદ્ધ છે. તેનું દુ:ખ નજર ઉપર લાવવાની ખાતર જાણી જોઇને તે માત્ર કાયદાનો ભંગ કરે છે. તે આ ધોરણ ઉપર કામ લેશે એમ જાહેર રીતે કાગળોમા તેણે કહ્યું છે. અને તે, હું સમજું છું કે સત્યાગ્રહ છે.

અહીં સર બેંજામીન રોબર્ટસનની જુબાની પુરી થઇ હતી

કેપટાઉનમાં હીંદી કમીશન

ગઈ તા. ૨૭ મીએ આ કમીશનની બેઠક કેપટાઉન ખાતે શરૂ થઇ છે. પા ૩ ના કરની બાબતમા પાર્લામેંટ અને સેનેટના સભાસદોએ આપેલ સાક્ષીનું તારણ રૂટરે મોકલ્યું છે

મી મેયરે (એમ. એલ. એ) કહ્યું કે હું પા. ૩ ના કર રદ કરવાની તરફેણમાં છું, કેમકે તે કરથી મુળ હેતુ સરતો નથી. હીંદીઓને પાછા મોકલવા એથી નાતાલને લાભ છે કે કેમ તેના જવાબમાં તેણે ના પાડી કહ્યું કે શુગર કામમાં તેઓ જેટલા ઉપયોગી હતા તેટલા હાલ નથી.

સેનેટર વીટરે કહ્યું કે ઉચ્છેદણી કરનારા હીંદીઓને લીધે તેઓમાં અસંતોષ ફેલાયેલો છે. કર નાબુદ કરવાથી નેટીવ વસ્તી ગોરાઓના જેવા હક માગશે અને તે જો નહીં અપાય તો તેઓ બળવો જગાવશે એ ખાત્રિ છે.

સેનેટર જોનસ્ટને કહ્યું કે હીંદીઓએ આ કરનું દુ:ખ રડવું જોઇએ નહીં. છેલ્લી ઉપકરણી પછી હું ધારૂં છું કે કર ચાલુ રહેવો જોઇએ [illegible] રદ કરવાનું સરકારે મુકરર કરેલું હોય તો તે ધીમે ધીમે થવું જોઇએ. સેનેટર વીટરે જે વિચાર જણાવ્યો [illegible] કર રદ નાખવાનું આવે [illegible] નેટીવ ઉપર બહુ બુરી અસર થશે. તે વિચાર મને પણ બરાબર લાગે છે.

સેનેટર ચરચીલે જણાવ્યું કે એક કરતાં વધારે ઓરતો સાથે થયેલાં લગ્નને કાયદેસર ગણવાનું હું પસંદ કરતો નથી. પા. ૩ ના કર બાબત કહ્યું કે પઇસાની કંઇક મદદ આપી તેમને દેશ જવાનું ઉત્તેજન આપવાથી ઘણાં જશે એમ હું ધારૂં છું. મી. પીયરસનને હું મળ્યો હતો ત્યારે તેમણે વિચાર બતાવ્યો કે યુનીયન સરકાર આવી યોજના હીંદી સરકાર પાસે મુકશે તો હીંદી સરકાર તેને ટેકો આપશે એમ તે ધારે છે. જો તેનું પરીણામ કાંઇ ન આવે તો પછી કરતો વસુલ કરવામાં આવતો નથી એટલે તેને રાખવો તે નકામો છે.

મી. હેન્ડરસને (એમ. એલ. એ.) કહ્યું કે હું પા. ૩ નો કર રદ કરવાની તરફેણમાં નથી, હાલ તો નહીંજ.

મી. ગ્રીફીને (એમ. એલ. એ) કહ્યું કે આ કર ઓરતો અને છોકરાઓ પર નહીં રહેવો જોઇએ, માણસો પર થોડો વખત તો ચાલુ રાખવો.

મી. લુકાસે (એમ. એલ. એ.) કહ્યું કે હીંદીઓને પોતાને વતન જવાને દરેક જાતનું ઉત્તેજન આપવું જોઇએ અને હીંદુસ્તાન જાય નહીં ત્યાં સુધી પા. ૩ નો કર વસુલ થવો જોઇએ. જે ઓરતોને માટે નાતાલે કર નાખવાનું વિચાર્યું તે કારણ હજુ હયાતી ધરાવે છે.

આ બધા સાક્ષીઓએ જણાવ્યું કે કર નાબુદ કરવાથી નેટીવો ઉપર બુરી અસર થશે.

મી. ફોકસે (એમ. એલ એ) કહ્યું કે હીંદીઓને પોતાના વતન જવાને દરેક જાતનું ઉત્તેજન આપવું જોઇએ. અને તેઓ હિંદુસ્થાન જાય નહીં ત્યાં સુધી પા. ૩ નો કર વસુલ થવો જોઇએ.

શુક્રવારે આ કમીશનની છેલી બેઠક કેપટાઉનમાં બેઠી હતી. જે વખતે મી રીન્ચે સાક્ષી આપી કે અરજદાર હીંદી હોય એટલા માટે લાઇસેન્સ ન આપવું એમ કાઉન્સીલે રીવાજજ નથી રાખ્યો. દ. આ. ની પેદાશનો વેપાર કરનાર ઘણા હીંદીઓ છે તે દુકાનોની નોંધ રખાવવામાં આવે તો હાલ કરતાં વધારે સારી સંભાળ રાખી શકાય.

કમીશનનો રીપોર્ટ હવે થોડાજ દીવસમાં બહાર પડશે એવી ઉમેદ રાખવામાં આવે છે.

મરહુમ બેન વેલીઅમા

હીંદી બાનુઓના હકનું રક્ષણ કરવાના સત્યાગ્રહ રૂપી યજ્ઞમાં ૧૬ વરસના કુમળી વયના શરીરનો હોમ આપનાર મરહુમ બેન વેલીઅમાની છબી અમે આ અંક સાથે આપી છે તે આ છાપાના વાચનારાઓ હમેશને માટે સાચવી તેના ઉપરથી ધડતું શિક્ષણ લેશે એમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

તેના મરણનો શોક બતાવવા અને સત્યાગ્રહની લડતમાં તારીફ કરવા લાયક તેણે જે ભાગ બજાવેલો તેની નોંધ લેવા ગઇ તા. ૨૪ માએ ડરબનમાં નાતાલ ઇંડીયન એસોસીએશનની એક સભા મળી હતી અને તે મુજબનો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

બેન વેલીઅમાના માબાપ તેમને મળેલા દિલગીરીના સંદેશાઓ માટે તે સંદેશા મોકલનારાઓનો આ છાપા દ્વારા આભાર માને છે

[illegible] લે છે કે [illegible] બેન વેલીઅમાનું [illegible] આવ્યું હતું લગભગ ૬૦ માણસોનું બારે સરઘસ

નં.કર્યું હતું. કબરના ઉપર બ્રિટિશ ઇન્ડિયન એસોસીએશન, તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી જોહાનીસબર્ગ, તામીલ બેનીફીટ પ્રીટોરીઆ, હિન્દુ કમ્યુનિટી જોહાનીસબર્ગ, પાટીદાર એસોસીએશન, ઈંડીયન વીમેન એસોસીએશનને નાતાલ ઈંડીયન એસોસીએશન, ડરબન તરફથી ફુલના હાર અને ગજરા મુકવામાં આવ્યા હતા. મરહુમની યાદદસ્ત વખતે લગભગ ૪૦૦ હીંદીઓ આવ્યા હતા. મી. કેલનબેક પણ હતા.

વિવિધ સમાચાર

મી. પીઅરસન ગયા શુક્રવારે સ્ટી. અમવેહોલીમાં ડરબનથી ઉપડ્યા તે વખતે તેમને વળાવવાને ઘણા હીંદીઓ બંદર ઉપર હાજર હતા.

મી પીઅરસનના બનેવી રેવ. રીચરડ્ઝ ડરબનથી ટ્રાંસવાલ ગયા છે. અને ત્યાંથી કીંબર્લીમાં નેટીવ કોંગ્રેસ ઉપર નેટીવ સવાલ સમજવાના હેતુથી જવાના છે

ગયા અઠવાડીએ મી. પીઅરસનને માન આપવાને ડરબનમાં કેટલાએક મેળાવડા થયા હતા. તવડીકર ભાઈઓની ભજન મંડળી તરફથી તેમના કામની યાદગીરીમાં એક સોનાની વીંટી અરપણ કરવામાં આવી હતી. મી. અબ્દુલહકને ત્યાં એક મેળાવડો કરી તેમના કામની તારીફ કરવામાં આવી હતી. હીંદી બાનુઓની સભા તરફથી તેને લખવાનાં સરંજામની એક પેટી તથા એક પુસ્તક ભેટ આપવામાં આવ્યાં હતાં. મંગળવારે રેવ. રીચર્ડસ સાથે ફીનીક્સ આવ્યા હતા. વિદ્યાર્થીઓને રસીક વારતા રૂપે ઉમદા બોધ આપ્યો હતો અને પોતે બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોરનાં 'શાંતી નીકેતન'માં કામ કરવાના છે તે નિશાળની કેટલીક હકીકત કહી. બને મીજમાનોને યોગ્ય માન આપ્યા પછી તેઓ ફીનીક્સથી બીજી સવારે રવાના થયા હતા.

મી. ઇસ્માઇલ હાફેજી મુસા સ્ટી. અમવેહોલીમાં દેશ જતા હોવાથી તેમના માનમાં ગયા બુધવારે મી. પારસી રુસ્તમજીને ત્યાં, જ્યારે મી. એ. એમ. શેખને ત્યાં, અને રાત્રે મી. અબ્દુલ હક કાજીને ત્યાં ખાણાંના મેળાવડા થયા હતા જેમાં મી. પીઅરસન અને મી. આનંદેક ઉપરાંત ડરબનના ઘણાખરા નાના મોટા વેપારીઓ હાજર હતા. ખાણાંના અંતે દરેક વખતે મી. ઇસ્માઇલની હોંસ તથા કોમી કામગીરીના વખાણના તથા તેવા બીજા જુવાનીઆ તેવાં કામો કરવા નીકળી પડે એવી મતલબનાં ભાષણો થયાં હતાં, અને કેટલીક ભેટો પણ અપાઇ હતી. તેવોજ એક મેળાવડો મી. ઇસ્માઇલ માટે ગુરૂવારે સાંજે મી. મોહંમદ ઇબ્રાહીમ પોલ્ટીવાળાને ત્યાં થયો હતો.

મી. ઇસ્માઇલ એ. એચ. મુસા ડરબનથી લખે છે કે આવતી કાલે હું હીંદુસ્તાન જવા માટે ઉપડું તે પહેલાં, જે દોસ્તોએ મને સફર સફળ ઇચ્છી તેમજ બીજી રીતે પોતાની લાગણી બતાવી તે સરવે સાહેબોનો આપ દ્વારા હું એહસાન માનું છું. રેડ ક્રેસંટ માટે મેં જે કાંઇ થોડું કીધું તેની જબરદસ્ત કદર ખલીફતુલ મોમેનીન સુલ્તાનુલ મોઅઝ્ઝમે કરી અને મજીદયાનો ખિતાબ એનાયત કર્યો છે જેથી રેડ ક્રેસંટ મારી જીંદગી સાથે જોડાઇ ગયું છે. આપણી કોમની હાલની કફોડી સ્થિતિને લીધે દરેક હીંદીની દેશભક્ત થવાની ફરજ છે. એ ફરજ પુરી પાડવા હીંદુસ્તાનમાં જે. હું શીખી, શકીશ તે શીખીશ. ફરી આ મારી ફરજ બજાવવાની કોશીશ કરૂં એવી મારી તે પાક પરવરદેગાર પાસે દુઆ છે.

ડરબનમાં ગઇ તા. ૨૨ મીએ સેંટ એન્થની ચરચમાં રેવ. ફાધર મેનગટને પાદરીનું કામ કરવાને ૨૫ વરસ થયા તેના માનમાં ઈંડીઅન કેથોલીક કોમનો એક મેળાવડો મળ્યો હતો. સાલોનમાં કેટલાક વરસ કામ કરી આ દેવળમાં ફાધર મેનગટ છેલ્લા ૧૦ વરસ થયા કામ કરે છે. દક્ષીણ આફ્રીકામાં આવ્યા પછી આ દેવળ અને છોકરીઓ માટે ઓરફનેજ તેમણે બંધાવ્યું હતું. અને હવે તેવુંજ એક ઓરફનેજ છોકરાઓ માટે બંધાવવા પ્રયત્ન કરે છે. આ મેળાવડામાં ફાધર મેનગટને એક સુંદર માન પત્ર તથા પા. ૨૦૦ની એક કોથળી અરપણ કરવામાં આવ્યાં હતાં. બાદ પાંચ નાના બાળકોએ તામીલમાં કવીતા ગાઇ સંભળાવી હતી. અને જવાબમાં ફાધર મનગટે ઉપકાર માની કહ્યું કે ઓરફનેજ માટે આ રકમ તે વાપરશે.

મી. પી. કે. નાયડુ કુટુંબ સહીત ગયે શુક્રવારે જોહાનીસબર્ગ ઉપડી ગયા છે

રેવ. એન્ડ્રુસ સાથે મી. મણીલાલ ગાંધી કેપટાઉન ગયા હતા તે બંને બુધવારે જોહાનીસબર્ગ પહોંચ્યા છે.

મી. જમનાદાસ કે. ગાંધી જે ફોક્સરસ્ટીઆના અને પછી પોર્ટ એલીઝાબેથની જેલમાં હતા તે છુટ્યા પછી થોડા દિવસ કેપટાઉન રહી ગયે શુક્રવારે ફીનીક્સ આવી પહોંચ્યા છે.

મી. સોલોમન રોયપનને નબળી તબીયતને લીધે જેલમાંથી નીકળ્યા પછી ઓપરેશન કરાવવું પડ્યું છે. તે હાલ ઇસ્પીતાલમાં છે. અને ત્યાં તેની તબીયત સુધરવા ઉપર છે.

જેલમાંથી છુટેલા સત્યાગ્રહી સ્ત્રી અને પુરૂષોના માનમાં સાઉથ કોસ્ટના હીંદીઓ તરફથી ગઇ તા. ૧૭મીએ એક ટી પારટી આપવામાં આવી હતી.

બે તામીલ સત્યાગ્રહી મેસરસ સી. નાયડુ અને વેલુ જેને વોલક્રસ્ટમાં ત્રણ માસની જેલ થઈ હતી તેમને સરકારે બધા કેદીઓ સાથે નહીં છોડેલ. તેને હવે છોડી મુકવા નો હુકમ થયો છે એમ પ્રીઝન ખાતા તરફથી અમને ખબર મળ્યા છે.

પોર્ટ એલીઝાબેથથી મી. બાવાજીભાઇ પલસાણીયા લખે છે કે ગઈ તા. ૧૮મીએ ગામ અમલસાડના કરા ગોવીંદ નામના એક મોચી અહીં મરણ પામેલ હોવાથી તેને અગ્નીસંસ્કાર કરવાની પરવાનગી અત્રેના માજીસ્ટ્રેટ પાસેથી મેળવી લાસને દરીઆ કીનારે બાળવામાં આવી. આ વખતે સાધન વગર મોટી અડચણ ભોગવવી પડી હતી.

આ તકલીફ જોઇ મી. રઘુનાથભાઇ ગડબડે સાધારણ વીવેચન દરમીઆન સ્મશાનનું મકાન બંધાવવા દરેક હીંદુ ગ્રહસ્થને સમજણ પાડી બધાંનો એક મત થતાં પા. ૭૦ની રકમ નોંધાઇ હતી. બાદ સ્મશાન કમીટી ચુંટવાને માટે સભા બોલાવવાનો ઠરાવ થયો હતો. બધાએ રાતે ૯ા વાગે સ્મશાન છોડયું હતું. લખનાર ઉમેદ રાખે છે કે હીંદુ કોમ પાર પડતાં સુધી ખંતથી કામ કરશે.

રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે કેળવણીની પરિક્ષા લઈ ઇમીગ્રંટને દાખલ કરવાનું યુનાઇટેડ સ્ટેટસની પાર્લામેન્ટે જે ઇમીગ્રેશન બીલ પાસ કર્યું છે તે જો સહીને માટે પ્રેસીડન્ટ વીલસન પાસે આવશે તો તેના ઉપર તે સહી કરશે નહીં.

ડીસેમ્બર તા. ૧૪મીએ સર સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીના હોલમાં સત્યાગ્રહની લડતને ટેકો આપવા તથા નાણા સંબંધી મદદ આપવા એક મોટી સભા થઇ હતી. તેવીજ સભા પુર્વ બંગાળામાં લાઇબેલ અને ગ્વાલપેડ ખાતે તા. ૨૨મીએ મળી હતી.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. ४ मार्च १९१४

हींदी कमीशन केपटाउनमें

केपटाउनमें ता. (?) से हींदी कमीशनने काम शरु कीया रहा. पा. ३ का करके बारेमें पारलामेंटका सभासद मी. मेडरने कहाकी कर रद होना चाहिए। सबब यह है की मजुरोंको मुलक भेजनेका जो हेतु रहा सोह निष्फल होता है। मुलक जाने देनेकी सहायता देनेमें कुछ फायदा है की नहीं इस सवालके उत्तरमें मी॰ मेडरने हा कह कहाकी मुत समयमें जीतना इन लोगोंका उपयोग रहा उतना अभी नहीं है। सेनेटर परचोलने कहाकी कुछ पसा देके इन लोगोंको मुलक भेजनेकी युक्ति करना चाहिये। यदी इन युक्तिमें निष्फल होवें तभीभी कर रखना सलाहकारक नहीं है।

सेनेटर्स विटर और जोन्स्टन, और पारलामेंटका सभासद मेसर्स हेन्डरसन, ग्रीफीन और लुकार्सने साक्षी दीया की कर रद करनेका समय यह नहीं है. मी. ग्रीफीनने कहाकी कर, और बच्चे परसें कर नीकाल देना चाहीए. इन सब साक्षीने कहाकी कर रद करनेसे नेटीवोंका मन पर बुरा असर होगा. पारलामेंटका सभासद मी. फोक्सने साक्षी दीया की हींदीओं को मुलक जानेका कलेजाव हरेक तरफसे देना चाहीए और न जावे तब पा. ३ का कर वसुल लेना चाहीए।

इमीग्रेशन अमलदार कझन साहेबने जुबानीमें कहाकी हींदी ओंको दुःख कायदेकी सामने है, कायदाका अमलकी सामने नहीं है। चार मासके वास्ते मुदतके लीये जो आदमी मुलक जाते है वोह बताते है की यह मुलकमें वोह खाली वेपार करनेको आते है उनका सच्चा हित तो दुसरे मुलक में है।

कमीशनका बेठक गत हप्तामें समाप्त हुआ है और अब थोडे दिनमें उनका रीपोर्ट बाहार पडेगे वेसा दिख पडता है

सत्याग्रहीयोंको रोक

ता. १८ फेब्रुवरीको लगभग ४२ सत्याग्रही नर-नारियोंने डरबनसे ट्रांसवालके लिये प्रस्थान किये। डरबन स्टेशनपर नगरके प्रतिष्ठित मनुष्योंने पुष्पमालसे सत्याग्रहीयोंका स्वागत किया। असकोर्ट, लेडीस्मिथ, न्युकासल, चार्लीस्टन आदी स्टेशनो पर बहुतसा पुरुष और स्त्रीयोंने सत्याग्रहियोंसे मुलाकात किया। ज्योंही गाडी वालक्रस्ट स्टेशनपर पहुचा त्यों ही इमीग्रेशन अमलदारने समस्त सत्याग्रहीयोंसे परमीट मागा। परमीट न दीखाने पर सबको गाडीसे उतार लिया अतः दो दिन तक वहां रोक रखा। मि॰ पोलाक और केलनबेकके परिश्रमसे शुक्रवारको सायको सबको ट्रान्सवाल जानेका आज्ञा मिला। ७ बजेके करीब मेलमे सवार होकर शनिवारको प्रातःकाल जर्मीस्टन पहुचे। जर्मीस्टनके स्टेशन पर स्त्री और पुरुषोंका खुब जमावट था। बाबु लाल बहादुर सिंह, मि॰ भवानी दयाल आदि कई एक सत्याग्रही नर नारी वहां पर उतर गये और कई एक सीधा जोहानिसबर्ग चले गये॥ [illegible] जर्मीस्टनके हिंदी जनताने [illegible] एक [illegible] और जोहानिसबर्ग के सत्याग्रहियोंका [illegible]

योग्य स्वागत देनेकी तइयारी किया परंतु मईन वेलीअमाका मरणका शोक समाचारसे सब खुशालीका काम बंध रखा गया।

विविध विषय

मिस वेलीअमाका स्वर्गवासपर सब कोमके भाईओ बहेनोने प्रीटोरीआ, जोहानिसबर्ग, डरबन मारित्सबर्ग और अन्य स्थलोसे शोकका तार और अनेक मंडलकी तरफसे पुष्पमाल आये रहे।

मीस वेलीअमाका मात पिता यह पत्र द्वारा शोकमें दिलासे जीका तार भेजनेवालोंका आभार चाहते है।

डरबन नाताल इंडिअन एसोसीएशनने गत ता. २४ के रोज एक सभामें मिस वेलीअमाका मरणका शोक बताये थे।

पुरुष और स्त्री सत्याग्रहीओंके मानमें साउथ कोस्ट हिंदी कोमने गत ता. १७ के रोज एक टी पारटी दिया।

मिसीस थम्बी नायडू आदि सत्याग्रही गतपूर्व सोमवारको डरबनसे जोहानिसबर्गके लिये प्रस्थान किये। जेरमीस्टन स्टेशन पर मि॰ लालबहादुर सिंहने समस्त स्त्री और पुरुष सत्याग्रही यों को पुष्पमालसे स्वागत किया। मीसीस भवानी दयाल भी सत्याग्रहीयोंको बधाइ देनेके लिये स्टेशनपर विद्यमान थी।

मि॰ थम्बी नायडू गत बुधवारके जोहानिसबर्ग पहुचे, स्टेशनपर मि॰ देसाई, मेढ, भवानी दयाल आदि स्त्री और पुरुषोंने अच्छा स्वागत किया।

गत बुधवारको मीसीस बी॰ एस॰ पिले जोहानिसबर्गसे प्रीटोरियाके लिये रवाना हुई, साथमें मि॰ थम्बी नायडू और बाबु लाल बहादुर सिंह गये थे। वहांके हिन्दीयोंने एक सार्वजनिक सभाकर सत्याग्रहिओंका स्वागत किया।

मि॰ एन्ड्रूस केपटाउनसे और मि॰ पीअरसन डरबनसे स्टीमरमें रवाने हुआ उसके आगे स्थानीक पत्रो पर कागद लिखा और उसमें उमेद बताइकी यह हिन्दी सवालका तोल रूपमें मुश्केली न होगे।

मि॰ मीजाज अपने पत्रमें लिखते है कि मैं गोराके यहां काम करता था एक मासके बाद हमने नोकरी छोडना चाहा पर साहेब के धमकी और मारपीटके मयसे काम न छोड सका। हमने एकबार न्यायालयमें जाकर प्रार्थना किया पर दोभाषीयाने मुझे कहा कि यदि अपना कुशल चाहो तो काम पर चला जाव अन्यथा तुमको बेतोंकी मारकी सजा मिलेगी जब हमको १। मासका वेतन न मिला तो हम विवश होकर डरबन चले गये वहांसे साहबने पकड मंगवाया और मजीस्ट्रेट के सामने १५ रुपयाका जुरमाना कराया।

लंडनका हिन्दीओंने सत्याग्रहकी मददके लिए एक तमाशा किया रहा। गोरा और हिन्दी प्रेक्षक और बाबु मिल कर २०० प्रेक्षक हाजर थे। तमाशामें दक्षिण आफ्रीकाकि लडतके विषयमें और मि॰ गांधी, मि॰ गोखले और जेलवासी औरतोंके लिये खास रची हुइ कवीता अंग्रेजीमें गाइ। मि॰ गांधि मि॰ पोलाक, मि॰ केलनबेक और कीतनेक महिलाओं का दिवाल पर चित्र दिखाये गये और युध देव और उमर खाय्याममेंसे कीतनेक अंक बताये थे।

गतवार ता. २८ के रोज लॉर्ड एम्पथील लडनमें दुसरे देव एम्पायर कलबमें नामांकीत गोरे लोक समक्ष आफ्रीका के बारेमें एक भाषण दीया रहा। उसमें कहा की नाताल [illegible] इन्डीअनकी हडताल [illegible] पा. ३ का कर के लीये नहीं था [illegible] १८५८ के [illegible] [illegible] हिंदको [illegible] और [illegible] से स्थापित [illegible] के [illegible] रहा।

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ દ. આ.ના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિનાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે.

રીડર, કેટગીઝ અને વરક શોપસ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેવો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મજાનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીશે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧ ૯

ઇસ્લામ આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે" કી. શી ૧ ૯

હારટ ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીના તત્વોનો ઇતીહાસ કી. શી ૨ ૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીના ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદ્દીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે

અરેબીઅન વીઝડમ અરેબીકમાંથી તરજુમાને મ ટે સુધી કરેલી નસીહતો હરેકની કી. શી. ૧ ૯

ધી વીઝન ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી—લખનાર મીસ ની લો

હીંદુસ્થાન, ધરમ અને શીક્ષણની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ... મેયરે અંગ્રેજીમાં લખી છે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧ ૯

રૂબાયત ઓફ ઉમરખય્યામ ચી ત્રા સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપકોલની પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને ડ્યુટી ઓફ લેબર—... સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે ખંત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા સ્ત્ર્યો આપેલા છે. દરેકની કી. શી ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ ખાસ પાંચ પેની.

બ્રહ્મ નોલેજ વેદાંત. તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર.

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદ્ગીતાનો તરજુમો

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો. આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વગેરે નાટકના તરજુમા છે.

કુરાનનું રૂપાંતર—મહમદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગ્ટન ઇરવીંગકૃત મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત

ધી ફ્યુચર ઓફ ઇસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી ડબલ્યુ એસ. બ્લન્ટે "ફોર્ટ નાઇટલી રીવ્યુ"માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૪/

એમ કે. ગાંધી અને દ આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં ડા પ્રાણજીવન જે. મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપેલા છે કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ ઓ. માં આ વીષય ઉપર લખેલા પ્રકરણોનું પુસ્તક પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ બીજો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, શીતળા, બચ્ચાઓની માવજત સર્પ અને વીંછીના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીયાત. મરડો વીગેરેનાં જે પ્રકરણો મી ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલા તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તની સંભાળ—લખનાર વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ્તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃત્તાંત—રેવ ડોકે લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે એમાં ટ્રાન્સવાલના લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે. જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સંબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વર્ણન કરેલ છે પાકું પુઠું કી. શી ૧.૩.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઇ કોટવાલે સંક્ષેપમાં લખ્યા છે કીમત ૬ પેની, પો ૧ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની રમુજી અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ પહેલો, બીજો, અને ત્રીજો—આ ત્રણે ચોપડીમાં મી ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતમાં મેળવેલ અનુભવની સ્વહસ્તે લખેલી બીના છે. કી શી ૧, પો. ૧ પેની

જેલના કાવ્ય—એમાં સત્યાગ્રહ સંબંધમાં લખાએલા ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે કી. શી. ૧, પો ૧ પેની

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914ளு மார்ச்சுமீ 4ல.

ஸ்ரீயுத் பியர்ஸன் அவர்களின் கடிதம்

சென்ற வெள்ளிக்கிழமையன்று "அமலோனி" என்ற கப்பலில் ஸ்ரீயுத் பியர்ஸன் அவர்கள் இந்தியாவுக்கு பிரயாணமாகுமுன் ஓர் பத்திரிகைக்கு கீழ்வருமாறு எழுதியிருக்கிறார்.

"இந்திய விசாரணை சங்கத்தின்முன் கொடுத்த எனது வாக்குமூலத்தில் உடன்பாடிகளால் ஏற்படும் துன்பங்களும் அதன் கோரங்களையும் எடுத்துக் காண்பித்திருக்கிறேன். இவ்வூரினுடைய சட்டங்களும், உடன்பாட்டில் வேலைசெய்யும் இந்தியர்களுடைய கஷ்டங்களும், என் பயிற்சியினால் கண்டிருக்கிறேன். இத்துன்பங்களுக்கெல்லாம் இந்திய கவர்ன்மெண்டுதான் மூலகாரணமாகின்றது. ஏனென்றால் இவ்வூர் சட்டங்களை ஆராய்ச்சி செய்யாமல், இந்தியர்களை இவ்வூருக்கு உடன்பாட்டில் அனுப்பி இவ்வித துன்பத்திற்குள்ளாக்கியது. இருந்தாலும் இவ்வூர் ஐரோப்பியர்கள் இதையெல்லாம் ஓர்வித ஒழுங்குக்கு கொண்டுவந்து உடன்பாடு என்ற பிசாசையே ரத்துசெய்துவிட்டு பிரியாக வேலைக்கமர்த்திக்கொண்டால் வேலைக்காரர்களும் எஜமானனுக்கு சகோதரத்துவமாக நடந்துகொள்வதும் தவிர பிரிட்டிஷ் அரசாட்சியின் கௌரவத்துக்கும் அது ஏற்றதாகும்."

ஸ்ரீயுத் பியர்ஸன் அவர்கள் இவ்வூரில் வந்து ஆராய்ச்சி செய்த ஒவ்வொரு சங்கதிகளையும் விபரமாக எழுதி ஓர் புஸ்தகம் அச்சடிக்கப்போகிறார்.

சாத்வீக எதிர்ப்பில் சேர்ந்த ஓர் சகோதரியின் மரணம்

சென்ற பிப்ரவரி மாதம் 22 தேதி ஞாயிற்றுக்கிழமை காலையில், கனம் ரூ. முனிசாமி முதலியாருடைய குமாரத்தி ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் காலஞ்சென்று விட்டார்கள். அந்தம்மாள் சாத்வீக எதிர்ப்பில் சேர்ந்து, டிரான்ஸ்வாலிலிருந்து வந்த இரண்டாவது கூட்டத்தில் தன் தாயாருடன் மூன்று மாதம் கடுந்தண்டனை அடைந்து அத்தண்டனை தீர்வதற்குமுன் வியாதியாகி தனியிருப்பிடமாகிய ஜோஹன்னஸ்பர்க்குக்கு தன் வீட்டுக்குச் சென்றதும், இறந்துவிட்டதாகக் கேட்க ரொம்பவும் விசனப்படுகிறோம். ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் ஜெயிலிலிருக்கும் போதே ரொம்பவும் வியாதியாய் இருந்ததாகவும் தெரியவருகிறது. இவ்விதம் [illegible] அடைந்து [illegible] தன் [illegible] ஜெயிலில் [illegible] வியாதியாக இருந்ததாக கேள்விப்பட்டு, வீட்டுக்குச் சென்றவுடன், இறந்துவிட்டார்கள். ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் இப்போராட்டத்தில் சேர்ந்து வெகு கஷ்டங்களையெல்லாம் அநுபவித்ததும் இப்போராட்டம் ஓர் முடிவுக்கு வருவதற்குமுன் காலஞ்சென்றதை நாம் என்றும் மறக்கக்கூடியதல்ல. இப்போது, நாம், கனம் ரூ. முனிசாமி முதலியாருக்கும், அவருடைய குடும்பத்தாருக்கும், நமது பிரார்த்தனையுடன் அநுதாபத்தையும், அளிக்கிறோம்.

சமாச்சாரங்கள்

கேப்டௌனில் நடந்த விசாரணை சங்கத்தின் முன்பாக ஏழு மெம்பர்கள் கொடுத்த வாக்குமூலத்தில், மூன்று பவுன் வரியை ரத்துசெய்துவிட்டால் இவ்வூர் காப்பிரிகளால் சங்கடங்கள் உண்டாகுமென்று சொன்னார்கள். ஆனால் மிஸ்டர் பெயிலரும் ஸெனேட்டர் சாச்சிலனும் மூன்று பவுன் வரியை ரத்துசெய்வது நல்லதென்றார்கள்.

* * *

சாத்வீக எதிர்ப்பில் சேர்ந்தவர்கள் ஜோஹன்னஸ்பர்க்குக்கு சென்றவுடன் அங்கேயிருக்கும் நமது இந்திய சகோதரர்களால் நல்வரவு கூறப்பட்டு அடுத்த நாள் வரவேற்பு உபசாரத்துடன் விருந்தளிக்க யோசித்திருக்கையில் கனம் ரூ. முனிசாமி முதலியாருடைய குமாரத்தி ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் மரணமடைந்த துக்கசேதியை முன்னிட்டு மற்றவர்களுக்கு செய்ய உத்தேசித்திருந்த உபசாரங்களை நிறுத்தி வைக்கப்பட்டது.

* * *

ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் அவர்களுடைய சவக் கோலத்தை அங்கேயிருக்கும் நமது சகோதரர்களால் வெகு விமரிசையாக நடத்தப்பட்டதும் தவிர அடுத்த ஊர்களிலிருந்தும் சவமாலைகள் (புஷ்பமாலைகள்) அச்சவத்துக்காக அனுப்பப்பட்டதாம்.

* * *

ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் இறந்த சேதியைக் கேட்டதும் தென்னாப்பிரிக்காவிலிருக்கும் இந்திய சகோதரர்கள் அநேக இடத்திலிருந்து அநுதாபத் தந்திகள் கனம் ரூ. முனிசாமி முதலியாருக்கும் அவருடைய குடும்பத்தாருக்கும் அனுப்பப்பட்டதாம்.

* * *

கனம் ரூ. முனிசாமி முதலியாரும் அவருடைய சம்சாரமும், காந்தி அவர்கள் ஒவ்வொரு சகோதரர்க [illegible] நமது வந்தனத்தை [illegible] [illegible]

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૪ માર્ચથી તા. ૧૦ માર્ચ સુધી ઈ. સ ૧૯૧૪.

હીંદુ—ફાગણ સુદ ૭ થી ફાગણ સુદ ૧૩ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા ૬ ઠી રબીઉલઆખરથી તા. ૧૨ રબી૦આખર સુધી ૧૩૩૨ હી.

પારસી—તા. ૨૪ થી તા. ૩૦ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી	સુર્યા૦ ક. મી
બુધ	૪	સુદ ૭	૬	૨૪	૫—૫૩	૬—૨૭
ગુરૂ	૫	„ ૮	૭	૨૫	૫—૫૪	૬—૨૬
શુક્ર	૬	„ ૯	૮	૨૬	૫—૫૫	૬—૨૪
શની	૭	„ ૧૦	૯	૨૭	૫—૫૫	૬—૨૩
રવી	૮	„ ૧૧	૧૦	૨૮	૫—૫૬	૬—૨૨
સોમ	૯	„ ૧૨	૧૧	૨૯	૫—૫૭	૬—૨૧
મંગળ	૧૦	„ ૧૩	૧૨	૩૦	૫—૫૮	૬—૨૦

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૧
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
„ ભાગ રજો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને મીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જરથોસ્તની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
ગેલનાં કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
„ ૨ જો „	૦	૬
„ ત્રીજો „	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
માણસને કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૩
મુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સર્વોદય	૦	૨
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
The Story of the Ramayana	૦	6
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	૦	૧

ઉપરની દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચ એક પેની.

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજી
ઇન્ડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઈ
મી. એમ એચ નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફતેહદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાજીર
મી. ફત્તેહદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. હોસ્કેન
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
દે. ભ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેલંજનું કરંડન
મુંબઈમાં ટ્રાન્સવાલના દેશપારીઓ.
મદ્રાસમાં ટ્રાન્સવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી કીર્તિસ્તંભ
ફીડીડારપ લોકેશન
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બઝાર
કવિ રવિંદ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર થયેલી છેલી મજલીસ
મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી અબદુલ્લા હાજી આદમ
મી. સી. કે. થંબી નાયડુ
મરહુમ મી આદમજી મીયાંખાન
ટ્રાન્સવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૧૧ બાઇઓ
ટ્રાન્સવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૭ બાઇઓ
મી. બદરી
વીરલમનું શ્રી ગોપાલ લાલનું મંદીર
મીસીસ શેખ મેહતાબ
રેવ. મી. એન્ડરૂસ અને મી. પીઅરસન
સર જમશેદજી જીજીભાઈ? સર બેજામીન રોબરટસન

કીંમત:—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધો પેની.

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૨૦	૧૭	૨	પાછળનો
૦	૨	૦	મી જોગી ફકીર વેજલપુરના ૨૦ મોહોરો
૩	૫	૩	મી. કે. ટી. મજમુદાર
૮૨૪	૪	૫	કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૫ મી મારચે સ્ટી. પેન્ટેકાટામાં મુંબઈ જંગબારની ટપાલ બંધ થશે

તા. ૯ મી મારચે સ્ટી. ગુજરાતમાં કોલંબોની ટપાલ બંધ થશે

તા. ૧૩ મારચેના અરસામાં સ્ટી. કોનીગમાં રવાના થશે.

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪		૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

નવાં આવેલાં પુસ્તકો

ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪		—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬		૧
ગુજરાતી ઈંગ્લીશ ડીક્ષનેરી બલસારે	૧૦	૦	૧	૬
તુલસીદાસકૃત રામાયણ	૫	૩	૧	૦
ભાગવત મોટું ૯૫૯ પાનાનું અને લગભગ ૯૦ ફોટાવાળું ...	૪	૦	૧	૭
કવિતકમાળા બોધવચન	૧	૬		૩
જુનુ નવું જગ.	૩	૬		૬
રાસેલાસની કથા	૧	૧	૦	૨
મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીનું જીવન ચરિત્ર ગુજરાતીમાં	૧	૩		...

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબરટ એચ. વેસ્ટ અને મગનલાલ ક ગાંધી. ઇ. ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્ષ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 10—Vol. XII   Wednesday March 11th, 1914   Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

THE IMPERIAL BLUE-BOOK

FROM the Blue-book [Cd. 7111], issued by the Imperial Government in December last, we give the following extracts from the "Correspondence relating to the Immigrants Regulation Act and other matters affecting Asiatics in South Africa":—

INDIA OFFICE TO COLONIAL OFFICE

India Office, Whitehall, London, S.W.,
2nd August, 1913

In continuation of previous correspondence on the South African Immigration Act, I am directed by the Marquess of Crewe to transmit, for the consideration of Mr. Secretary Harcourt, a copy of a further communication from the Government of India.

The final alteration in wording of Section 5 (*g*) of the Act does materially affect the point urged by the Government of India in their letter of the 3rd July, but it appears to have been accepted to meet the Indian point of view, and I am, therefore, to express Lord Crewe's reliance on the assurance given by Mr. Fischer in debate that "Indians will as heretofore be allowed to introduce one wife each into the country."

GOVERNMENT OF INDIA: DEPARTMENT OF COMMERCE AND INDUSTRY: EMIGRATION.

Simla, the 3rd July, 1913.

MY LORD MARQUESS,—We have the honour to refer to Mr. Ferard's letter, dated the 30th May, 1913, enclosing copy of further correspondence regarding the South Africa Immigration Bill.

2 We observe that His Excellency the Governor-General, in his telegram of the 27th May, reports that an amendment in Clause 5 (*g*) was moved by Mr. Alexander and accepted by the Minister, the effect of which is to include among non-prohibited immigrants "the wife or the child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated according to the rites of any religious faith outside the Union and duly registered at the place of celebration and having all the legal consequences of a lawful marriage duly celebrated within the Union."

3 It would appear very doubtful whether any marriage of a Hindu or a Mahomedan can be correctly described as "monogamous" even if the Hindu or Mahomedan concerned has only married one wife, nor is it usual for such marriages to be registered in India. We are apprehensive, therefore, that one effect of this amendment might be to impose a fresh check upon the admission of wives and children of Hindu and Mahomedan residents in South Africa, should it be considered as in any way overriding the undertaking given in Mr. Fischer's letter to Lord Gladstone of the 24th April last (which forms one of the enclosures to Mr. Ferard's letter under reference), to the effect that the Government [illegible] wife [illegible] marriages or not." The matter is one of great importance in India, and we should be glad, therefore, to receive an assurance that Mr. Fischer's undertaking may be regarded as unaffected by the amendment now reported and is continuing in force.

4 We would further remark that the embodiment in Statute of the condition of "monogamous marriage" may prove an obstacle to the carrying out of the undertaking above described, even assuming that that undertaking has not been definitely abandoned.

We have, etc.,
HARDINGE OF PENSHURST,
O. MOORE CREAGH,
HARCOURT BUTLER,
SAIYID ALI IMAM,
W. H. CLARK,
R. H. CRADDOCK,
E. D. MACLAGAN,
W. S. MEYER.

To the Most Honourable the Marquess of Crewe, K.G.,
His Majesty's Secretary of State for India.

THE SECRETARY OF STATE TO THE GOVERNOR GENERAL

In a letter dated the 14th August, 1913, Mr. Harcourt writes:—

2 While there may be some force in the point urged by the Government of India, I believe that the amendment in question was accepted to meet the Indian point of view, and His Majesty's Government rely on the assurance given by Mr. Fischer, which, I observe, was repeated during the debate on the Bill in the House of Assembly. As, however, the matter is one of great importance in India, I should be glad to receive an assurance from Ministers that Mr. Fischer's undertaking may be regarded as unaffected by the amendment in question, and continues in force.

MINUTE TO MINISTERS

Government House, Cape Town, 21st May, 1913

The Governor General informs Ministers that the Secretary of State for the Colonies has communicated to him certain observations by the Secretary of State for India upon the position of British Indians in the Union under the Financial Relations Bill which has now passed into law.

Lord Crewe, while he was glad to note that the existing rights of appeal against licensing decisions in Natal would be retained, reminded Mr. Harcourt that these limited rights had not been found sufficient to prevent cases of hardship in that Province. He feared, moreover, that the existing position of Indian licence holders in the Transvaal might be most prejudicially affected under the provisions of the Bill as it did not appear to protect them from the possibility of being [illegible] which they [illegible] [illegible] to [illegible] existing [illegible]

He, therefore, expressed the hope, with which the Governor General cordially associates himself, that this aspect of the case would commend itself to receive the careful and sympathetic consideration of the Union Government.

In regard to the £3 tax on Indians in Natal it appeared to Lord Crewe that, as the proceeds of the tax were to be retained by the Central Government, the question of reducing the tax had presumably become one dependent on the financial conditions of South Africa as a whole, and not on the revenues of the Province. He was anxious to suggest for the consideration of Ministers in dealing with this matter, that the entire exemption of women from the tax had already been contemplated, and he regarded it as certain that the hopes raised in India by the courteous and sympathetic hearing accorded by Ministers to the representations recently made by Mr. Gokhale must remain unfulfilled as long as it was possible to represent that certain Indian women were subjected to taxation so severe in its incidence as to make a respectable way of living difficult. He added that, as was generally known, there was a strong feeling in India against the retention of the tax in any form, whether on men or women.

The Governor-General trusts that Ministers will find it possible to give favourable consideration to these observations.

GLADSTONE,

Governor General

MINUTE FROM MINISTERS

Prime Minister's Office, Pretoria, 23rd July, 1913

Ministers have the honour to acknowledge the receipt of His Excellency the Governor General's minute, No. 7/247, of the 21st May last.

In regard to the question of the position of British Indians in the Union under the Financial Relations Act, Ministers would observe that according to the provisions of sub-section (3) of Section 22 of that Act the right of appeal is safeguarded only in respect of trading licences existing at the commencement of the Act and that it will be competent for a Provincial Council to frame an Ordinance giving discretion to local authorities or boards or to officers specially appointed, in regard to the issue of licences not in existence at such commencement. So long as a Provincial Ordinance complies with this statutory provision, it will be extremely difficult for the Union Government to interfere in any way but the Government will, no doubt, continue to use its influence in the direction of discouraging any harsh or vexatious legislation in this respect in the Provinces.

With regard to the £3 licence on ex-indentured Indians in Natal, Ministers would state that a Bill was introduced into the Union Parliament during the last session to repeal this licence in its application to women, but that time did not admit of the measure passing into law. Ministers regret that they do not see their way clear to propose the abolition of this licence.

There seems to be no doubt that this licence was introduced into and passed by the Natal Parliament on grounds of policy, the object being to limit as much as possible the number of free Indians in Natal. The proposal first made was that the indentures of Indians should expire in India so that they could be repatriated before being freed from their indentures, and it was only because the Indian authorities objected to this provision that the licence was resorted to and adopted as an alternative procedure calculated to achieve the same object. So far as the Union is concerned the question is peculiar to Natal and Ministers feel convinced from enquiries made that the reversal of the old Natal policy through the abolition of the licence [illegible] will [illegible] very grave objection in that Province.

[illegible] BOTHA

(To be continued)

The Late Miss Moonsamy

The Tamil Benefit Society, Johannesburg, at a recent meeting passed resolutions expressing sympathy with the parents and friends of the late Miss Valliammah Moonsamy at [illegible] on record its sincere appreciation of the sense of duty and patriotism of this noble daughter of Mother India, who sacrificed her life in the cause.

The Indian Women's Association passed similar resolutions. There were about 150 ladies present, about twenty-five travelling specially from Germiston to Johannesburg to attend.

The British Indian Association, in the presence of about four hundred people, under the chairmanship of Mr. Cachalia, passed resolutions of condolence and appreciation. Mr. Bhawani Dayal recited a poem which he had composed for the occasion.

The Hindu community and the Patidar Society expressed its deep feelings in a resolution.

A meeting of the Germiston Indian Association and another of the Indian Women passed resolutions conveying their deepest sympathy with Mr. and Mrs. Moonsamy Moodaliar in their bereavement.

The Hindu Women's Sabha, Durban, passed a resolution expressing profound grief at the death of a beloved sister, a loyal and devoted passive resister.

At the Anniversary celebration of the Durban Indian Women's Association, a resolution of sympathy was passed, the whole gathering standing.

The Transvaal Resisters in Natal

(Concluded)

Mr. P. K. Naidoo, the Secretary of the Johannesburg Tamil Benefit Society and an other old offender, was, with his wife, the last of the Resisters to leave Natal. He led the Cape border-crossers on the 16th October and left Johannesburg for Newcastle on the day after his return from Charlestown. He accompanied Mr. Gandhi on the great march, was arrested at Standerton with Mr. Rayappen Naidoo and others, was found guilty and sentenced to six months' hard labour suspended for twelve months. Thereafter he proceeded to Maritzburg, where he was one of those instrumental in bringing about the strike. He was arrested here and allowed out on bail of £500, the case being recently withdrawn. Thereafter he continued to work between Maritzburg and Durban until the declaration of the provisional settlement. Mrs. Naidoo was one of the first party of women Resisters, who proceeded to Vereeniging to court arrest and thence to Natal, where, after having been largely instrumental in causing the Mines, they were sentenced to three months' rigorous imprisonment as "vagrants."

Mr. Ramnarayan Singh, another Germistonian, did useful work at Newcastle. He was in the great march with Mr. Gandhi and was arrested with Mr. P. K. Naidoo at Standerton and, like him, received a suspended sentence. He subsequently went on to Durban, where he assisted in various ways, returning home on the announcement of the provisional settlement.

Messrs. S. B. Medh and Pragji K. Desai, with Mr. Manilal Gandhi, opened the present campaign, on the 20th September last as licenceless hawkers. They were arrested and [illegible] proceeding [illegible] and sentenced to seven days' imprisonment with hard labour, being at the same time charged under the Asiatic Act, which charges were, however, withdrawn. Two days after their release they were again sentenced for the same offence, this time to ten days' rigorous imprisonment. On their second release, finding that the authorities would no longer arrest them in Johannesburg, Mr. Desai proceeded to [illegible] and thence to Newcastle, where shortly after he was sentenced to three months' imprisonment as a "vagrant." [illegible] the duration of his sentence [illegible] the provisional settlement [illegible]. Mr. Medh, at the same time, proceeded to New-

castle, but, having occasion, shortly after, to re-cross the Transvaal border, he was challenged at Volksrust and received a three months' sentence a day later than his companion. Both were subsequently transferred to the Maritzburg and thence to the Durban Gaol, where, in common with the other Resisters, they successfully hunger-struck as a protest against certain glaring grievances. Mr. Medh and Mr Desai returned to the Transvaal on the conclusion of the negotiations.

From the Editor's Chair

COLONIAL OFFICE MUDDLING

WITH this issue we print the first of a series of extracts from the Blue-book [Cd. 7111] published last December, with reference to the South African Indian question. What we said last week in condemnation of Colonial Office methods receives added weight from a perusal of some of these precious documents. It would appear from the despatches that it was the Government of India that first questioned the legal interpretation of the expression "monogamous marriages" used in the Immigration Act. With this in mind, the Colonial Office should certainly have proceeded at once to make it clear to the Union Government that it expected of them that the question should not be raised by them, as the Indian community were not likely to raise it. Instead of this, Mr. Harcourt thought it better to rely upon an assurance of administrative liberality by the late Mr. Fischer, which he must have known would be entirely unsatisfactory to South African Indians. Later, we find that even this assurance Mr. Fischer and General Botha threatened to withdraw if passive resistance were resumed, and we observe the undignified spectacle of an Imperial Minister imploring the Union Government not to break their promise, but to allow one concubine per man to enter, as an act of grace! Evidently, principles did not appeal very much to him at the time, and it is doubtful whether they have done so since. Later, we find him accepting the Union Government's pretence for getting every *de facto* Indian marriage declared illegal by the Courts, that the Immigration authorities believed that Kulsum Bibi was not the sole wife of her husband, a belief that was exploded by the Immigration Board upon the evidence adduced before it. The real fact is that the Immigration officials had determined to force the Court to interpret the word "monogamous" and had the case not been that of Kulsum Bibi it would have been that of some other unfortunate. The Colonial Office, however, was either cleverly bamboozled or characteristically preferred to shelter itself behind any plausible excuse offered by a suitable Minister. The reply, too, to the Imperial Government's representation on the licensing clauses of the Immigration Restriction Act as usual begs the question. The London Committee's complaint was that the Act might materially alter the legal position of Indian licence holders, especially in the Transvaal; the reply, in effect, admits this, [illegible] the fact but the Union Government will no doubt continue to use its influence in the direction of discouraging any harsh or vexatious [illegible] in this respect in the provinces. There is [illegible] evidence to show that it has [illegible] the past. The Colonial Office [illegible] the [illegible] addressed by the London [illegible] the [illegible] India [illegible] [illegible] with human [illegible] [illegible] it will [illegible] [illegible] upon whom they prefer or are obliged to depend.

HOW THE TAX IS COLLECTED

WE have before us a receipt for two pounds, being an instalment payment on account of the annual licence of £3 for the year ended June, 1910. It bears the stamp of the Receiver of Revenue for the 3rd instant. The owner of this receipt was engaged to the Mechanical Department of the South African Railways as a labourer, on the 13th October last, at a wage of £1 7s. 6d. per month. All went well until the end of December, when he was informed that he must either re-indenture or pay the £3 licence. He was told that money would be deducted from his wages, but this he did not agree to. At the end of January he was handed 7s. 6d., the balance of £1 being withheld by the Labour Department. He expressed dissatisfaction, but it was of no avail. He continued to work up to the 28th of last month, when a further £1 was deducted. He, therefore, left the service. The man is still liable to pay £13 to settle up to the 30th June, 1914. It was, evidently, the intention of the Labour Department to go on deducting £1 per month from the wages of a man earning £1 7s. 6d. After next June he would be liable for another £3 which, it is likely, the Department would proceed to confiscate.

Here we see how a man, placed in such a position, is almost compelled to re-indenture. By entering into a further term of two years' re-indenture, this poor man could have had the whole of this large sum waived. But freedom, even if it means a life of hardship, has an irresistible attraction, and the man refuses to continue working under the conditions. Moreover, the man may, at any time, be brought before the Magistrate and sent to gaol, not for non-payment of the tax, because the Government are not over anxious to collect the money, but for refusing to bind himself for two years to the Government Railways. We understand that there are others who are being waylaid in a similar manner. Whatever the legal position may be, we are convinced that such action, on the part either of Government Officials or private employers, amounts to robbery pure and simple. We invite our friends in Parliament to take note of the above.

Sir Duncan McKenzie's men

In the Durban Court on the 3rd instant Mounsamy Naidoo made his tenth or twelfth appearance (says the *Natal Advertiser*) on the same old charge of refusing to return to the service of Sir Duncan McKenzie at Nottingham Road. He admitted ten or twelve previous convictions for the same offence against his employer, and said he had been many months in prison, but return to that service he would not.

His Worship passed sentence of thirty days imprisonment, with hard labour.

[NOTE.—It will be remembered that Sir Duncan McKenzie was charged at Howick, in November last, on eighteen counts, with ill-treating his Indian employees. Mr. F. E. Foxon, Magistrate of Estcourt, who was "specially appointed" to try the case, found the accused not guilty on all counts. We may mention, without, however, calling in question the fairness of Mr. Foxon's judgment, that he is a rabid anti-Asiatic, as shown in his two last annual magisterial reports wherein he suggests legislation prohibiting the issue of trading licences to Asiatics.—Ed. I.O.]

It appears, from information supplied to us, which we believe to be true, that six men and three women, indentured to Sir Duncan McKenzie, left the estate owing to ill-treatment. They have been repeatedly sent to gaol for periods varying from seven to thirty days. On the 9th February last they were discharged from prison after having served a term of thirty days for refusing to return to the estate. They again refused [illegible] [illegible] appeal. These people have been in gaol since August last.

Rev. C. F. Andrews' Departure

The *Cape Times* gives the following report of the meeting of Indians organised by the Indian Community of Capetown:—

The meeting, which was largely attended, and which was held in the Empire Bioscope Hall, Hanover Street, was presided over by Mr V K Vartak Among those present were the Hon W P Schreiner, Sir Frederick Smith, Mr. H. Meyler M L A Bishop Cameron, Rev. W. Lloyd Harford, Rev Dr Booth, Rev. Clements, Mrs. Hook, Mr. H. P. Ash, M. Wasi (Secretary), Mr. and Mrs. M. K. Gandhi, Mr. Gool and the Misses Gool, Dr. Gool, Messrs. A. Parekh and Hadji Ismail Aboobaker (Durban), and Imam Sahib Abdul Kadir Bawazeer (Chairman of the Hamidia Islamic Society of the Transvaal) Mr. Andrews, who was received with prolonged applause, was garlanded on mounting the platform.

Letter from Mr. Merriman

The Chairman read the following letter from Mr John X. Merriman, M L.A.,: "It is with great regret that I have to inform you that I am unable to be present at the reception to the Rev. Mr. Andrews owing to absence in the country. I am sure that the Indian community is right in expressing its earnest gratitude to one who has, by example and precept, brought home to South Africa the need that exists for an effort to bring about some mutual understanding of the difficulties which arise from the contact of men with diverse origins and a different view of their duties as citizens I feel sure that the visit of Mr Andrews has done a great deal to remove difficulties, and that a successful solution of the trouble that has arisen will have been greatly forwarded by his self sacrificing efforts. His words have awakened feelings and thoughts which will live long in the memory of his hearers."

The chairman said that meeting was the truest testimony of the admiration and affection they bore for their distinguished guest During the short time Mr Andrews had been in their midst he had, by his sincerity and ceaseless work, won a place in their hearts and they had been privileged to watch his great work. He had not spared himself in their cause and his scholarship and his goodness had enabled him to command a hearing from the best men in the land On behalf of the Indians of the Peninsula, he wished Mr Andrews a pleasant voyage and a long life (Applause.)

Mr. Wasi, the Secretary, then presented Mr Andrews with a collection of books, comprising the following "Tolstoy the Man" (Edward A. Steiner) "The South African Scene" (V R Markham), "Saldanha, the Realisation of Life" (Tagore), "The Conflict of Colour" (B. L. Putnam Weale) "The Essential Kafir" (Dudley Kidd), "Kokoro, Hints on Japanese Life" (Hearn), "A People at School" (H. Fielding Hall); "The World Soul" (H. Fielding Hall); "The Passing of Empire" (H Fielding Hall) three volumes of Shakespeare "The Woman and the British Empire" (Bryce); and "Race Prejudice" (Finot).

Bishop Cameron said he was glad of the opportunity to wish Mr. Andrews a good voyage It was of great benefit to have had an opportunity of meeting him, and, of course, he had heard of Mr. Andrews before. He was quite sure that his visit had been of the greatest possible advantage in promoting a better understanding between the people of this country and the people of India. He was sure the visit had done good, and he hoped that good would continue. (Applause.)

Brotherhood of Humanity

The Hon. W. P. Schreiner said that men of Mr. Andrews' type made one feel that the world was richer than one sometimes imagined it to be. He had come from India at considerable sacrifice, and in the shadow of his bereavement, and they had taken him into their hearts. Mr. Andrews was inspired by a sentiment he thought they should all sympathise with—the sentiment of the entire brotherhood of humanity. (Hear, hear) If that sentiment were appreciated in the highest places there would be far fewer difficulties the Indians would understand the difficulties of the European population, and the Europeans would understand the difficulties of the Indians. Might those troubles vanish from their midst! He knew that Mr. Andrews' visit would have a great deal to do with the removal of the disputes which had arisen through the misunderstanding between man and man. If that were done, there would be no strikes or anything of that kind. (Applause.)

Mr. H. Meyler, M.L.A., said that, coming from Natal, he knew how valuable it was to have gentlemen in their midst who understood the Indian character, and Mr. Andrews had come among them thoroughly understanding that. His transparent sincerity and absolute keenness would do much to bring about a better feeling between the two peoples. Mr Andrews had made a bridge by means of which a much better understanding had been arrived at, and he hoped that before the end of the session of Parliament they would have some practical result of the work he had done. (Hear, hear)

Sir Frederick Smith, on behalf of the City Council, wished Mr Andrews a pleasant voyage. There were many members of the City Council who were viewing the Indian question with a good deal of anxiety and very serious thought, and they were anxious for a solution of the difficulties of their fellow-citizens, the Indian community.

Imam Sahib Abdul Kadir Bawazeer (Chairman of the Hamidia Islamic Society of the Transvaal), and Dr Gool also spoke.

Mr Andrews replied, first in Hindustani and then in English. He thanked his European friends who had received him with wonderful frankness and generosity from the beginning to the end of his visit to South Africa. It was a difficult capacity in which he came, for he had had to come as a private individual without any official credentials whatever That had been necessary if he were to have any chance of succeeding in his visit. His fellow-countrymen had understood that, and they took him at once at his word, and believed in the sincerity in which he came. If he had been able to do anything to help to a peaceful solution of the problem, it was due to the trust of his fellow-countrymen in the mission he had been trying to undertake, just as on the other side real love had been poured upon him by his Indian fellow-countrymen. He would like to express an ideal that had been growing in his mind. From the moment he left Colombo until he reached Durban, he passed over almost unbroken seas. India looked across to Africa, and Africa to India, and they were the nearest neighbours in the world. Surely, between those two great civilisations, one ancient and the other new, there should be growing up the greatest of all possible friendships. India ought to be giving to South Africa some of its great riches, and South Africa ought to be giving to India some of that amazing activity and courage that created in a new country enormous possibilities.

The proceedings then terminated.

Press Comments

The *Cape Times*, in the course of an editorial, said:

We print elsewhere an interesting letter from the Rev. C. F Andrews, of the Cambridge Mission at Delhi, who has been on an un-official visit to this country in connection with the Indian question. This highly-strung Anglo-Indian idealist came over keenly exercised over what probably seemed to him in Delhi unmitigated and unaccountable obstinacy and pigheadedness on the part of the Union Government and European South Africans in general in respect of the treatment of British Indians. He goes away, one is glad to find, "with a very grateful heart for the kindness and goodwill which he has received," and

with the conviction that "an atmosphere of settlement" has been created since the beginning of the year. The explanation he finds partly in "Mr. Gandhi's chivalrous attitude about the strike," and partly also in "General Smuts' great considerateness at a time of overwhelming pressure." Were he less modest, he might also have attributed the happy restoration of a "conciliatory and reasonable spirit" in part to his own mediatorial good offices. At all events every South African who realises how this business has been bungled by both sides in the past, and how embarrassing the bungle has proved both to the Imperial Government and to the Government of India, will rejoice with Mr. Andrews that an "atmosphere of settlement" has followed the political dust-storms and thunderclaps of last year. Everybody, too, will share the hope that this atmosphere "will not be allowed to evaporate without effective action" in the shape of legislation at an early date to settle the Indian troubles once for all. Fortunately there is good reason to believe that Mr. Andrews is not unduly sanguine in the view he takes of the prospects of a settlement . . . The question of the status of the wives of domiciled Indians is the thorniest problem of all, but, if we understand Mr Andrews' reference aright, a solution along the lines he indicates is not beyond the sphere of practical South African politics. . . . . . The proposal for the legalisation and registration of one marriage, and one marriage only, suggests a way out which, if it is definitely accepted as a final settlement by the Indians, seems within the limits of arrangement open to the Union Government.

"Cape Argus"

The *Argus* writes editorially as follows:—

A very remarkable personality, and one of whom more may be heard in the future, is leaving our shores to-day, after a brief visit; we refer to the Rev. C. F. Andrews, of the St. Stephen's (University) College, Delhi, India. He has made many friends during the busy fortnight he has spent in the Cape Peninsula; and upon them his intellectual gifts and quiet enthusiasm have made a real impression. A wider public have made his acquaintance in the role of lecturer. He has twice discoursed on the literary renaissance in India with special reference to Rabindranath Tagore, the great Indian poet, who, though little known hitherto to the European public of South Africa, has already attained world wide recognition. Mr. Andrews is the intimate friend of the poet, and he knows native India as few Europeans know it. Resigning his position as a don at Cambridge ten years ago, the reverend gentleman went to India, and there he has lived ever since in daily touch with the best native thought and feeling. His wonderful gift of sympathy, his true humility and open-mindedness enabled him to win early the affection of Indians of all creeds and classes, and, in spite of his own deprecatory modesty, it is clear that he has got to understand the mind and feeling of native India in a way that is simply impossible to most Europeans.

. . . As our readers are perhaps aware Mr Andrews came here in the hope that he might be of some assistance in bringing about a settlement of the Indian question He neither sought nor obtained official backing, and, indeed there appears to have been some nervousness in India lest his appearance in our midst might be misunderstood and resented. Fortunately, nothing of the kind has happened. Mr Andrews, in the course of his tour through South Africa, has met men of all classes. He has talked over the Indian questions with Ministers, politicians, planters, and all concerned and he has left everywhere a most favourable impression of his tact, good sense, and intimate knowledge of the questions involved as well as of his single minded desire to smooth away difficulties and promote a settlement. The Indian community in South Africa are grateful to him for what he has done and [illegible] . It is [illegible] to say what will be the final outcome of the question.

. . . . . He does not believe, we gather, that it will need any real or substantial sacrifice on the part of the European population to secure a settlement that will satisfy public opinion in India, which, it is well to note, is chiefly sensitive on the religious question. At all events, his mission has been to throw oil on the troubled waters, and in this he has, so far as can be judged, largely succeeded. The Indians took entirely the right course in abstaining from agitation during the late disturbances; and we feel confident that if the Commission which is still sitting will recommend a statesmanlike solution on broad lines, there will be every disposition on the part of the Government and Parliament to embrace the opportunity of getting the question settled once and for al.

The House of Lords Debate

(Continued)

Lord Curzon continued:—The next point is the right of appeal to the Supreme Court, which has hitherto been a right of appeal on questions of fact as well as of law, but in future is to be a right of appeal on questions of law only. The noble Marquess defended the change in the practice by pointing out that, under the new legislation, there will be set up Boards, I think he called them Immigration Boards——

The Marquess of Crewe: Yes.

Earl Curzon of Kedleston: Boards to which the appeal on points of fact will go, appeals on questions of law being taken, if so desired, to the Supreme Court later on: and he seemed to think that the creation of these Immigration Boards ought to satisfy all legitimate desires on the part of the Indians. But I am told that that is not the case. I believe that in South Africa, as in other parts of the Empire, they regard with peculiar respect and reverence the decision of the Supreme Court and that it is no consolation to them when they lose the protection of the Supreme Court on questions of fact, to be told that a new board, a board of inferior status and authority, called the Immigration Board, is to be set up to satisfy their needs.

Then I take the third point, which is the racial bar. This is still, under the Bill, going to be maintained in the Free State, because the Asiatics will have to make a declaration on entering the Orange Free State which they are not called upon to make when they enter other parts of the South African Union. That again, may be in actual operation a small matter. It may not affect a very large number of people, but, again, although it is a small point it is unquestionably a point of principle, and I can fully understand their objections upon the matter. They are fully entitled to say, "If this racial bar, which we were told was to be removed everywhere is going to be maintained in this form in this particular part of the Union what guarantee have we that in future legislation there may not be an attempt to extend the area of operation and to subject us to more penalties of this description?" It does not seem necessary for me to elaborate this point because the noble Marquess again admitted that this was a blot on the Bill, and this time he carried his admission a little bit farther. I was glad to notice that he said he hoped an arrangement might be achieved about it, which leads me to think that it is a matter to which as Secretary of State, he is about to devote his earnest attention.

Then there is the fourth point as to the right of domicile in Natal, after three years residence, of the ex-indentured Indian, a right at present enjoyed but which is being taken away by this Bill. As I understand, the case is really stronger than Lord Sydenham put it because not only does it apply to the Indian, the man who, after serving five years under his indenture, then settles down in the country to some occupation, paying his £3 a year but it applies to his wife and family, and it applies [illegible] [illegible] It means that, if he is

of whom I am speaking in the interests of his business or for whatever reason it may be, wishes to leave the country for the purpose of seeing his friends or relatives in India, or goes to any other part of the South African Union, he thereby loses his right of domicile. That is a very serious thing. And it means, in the case of his wife and family, supposing his wife goes home to see relations in India, or supposing he sends his children out to Bombay to be educated, that they lose their right of re-entering the country. Again that seems to me to be a very serious disability.

What the Indians feel about the matter is this. They feel, not only that they are losing a right in Natal which they at present enjoy, but they regard it as an attempt to force them back into indentured labour, or, if they are not willing to go back into indentured labour, then to drive them out of the country. That is a quite legitimate feeling on their part, and I am not surprised that they should regard it as a somewhat insulting provision in the Bill. I wish the noble Marquess had shown a rather greater appreciation of this part of the case, which really seems to me to be one of the strongest.

THE MARQUESS OF CREWE: The noble Earl speaks as though this was an entirely new provision. I was endeavouring to show that it was the maintenance of a provision which may be regarded as invidious, but in practice it is not a new one.

[NOTE. The Minister of the Interior, in a letter dated the 19th August last, assured Mr. Gandhi that the right of domicile of these people was not taken away, and this agrees with the best legal opinion in Natal. Ed. I. O.]

(To be continued.)

English Press Comments

What, then, can the Imperial Government do to help these unfortunate people (asks the *Morning Post*)? It can, of course, continue to exercise a legitimate and constitutional suasion on the Union Government—that is, by argument and the representation of Imperial interests. But it might do something more. It might provide a refuge for such British Indians as refuse to submit to conditions which they regard as intolerable. It might through the Colonial Office frame a colonisation scheme, say in the Sudan, where a large area of magnificent land is being brought under irrigation and requires nothing so much as cultivators. A well prepared scheme on these lines, generously carried out, would be of benefit to the Sudan and would also show the British Indians that the Imperial Government, although it has thrown away its power to intervene in South Africa, is still deeply interested in their welfare and is prepared to take practical steps for their benefit.

The *Nation* asks:—

Should the current of events set towards Imperial Federation, is India, with her large educated population, her civilized traditions, stretching far into the azure of her past, her great commercial interests, her enlarging powers of self-government, to have no voice in this Imperial Government? It has been a conspicuous defect in the so-called Imperial Conference of the past that her representatives have not been summoned, and that her interests have only been indirectly taken into consideration. It would, indeed, be a pretty unity of Empire which should entrust our anti-Asiatic colonies with a joint control of India, and instil into the Government of the country, wherein three-fourths of our subjects reside, the present temper of the Transvaal and Natal! A plain demand ought to be formulated to the effect that any enlargement of the factors of Imperial Government by representatives of the Dominions, whether through Conference, Imperial Defence Committee, Privy Council, or some new organ of Imperial Government, should make provision for the direct and sufficient participation of the representatives of India, with a number and a standing proportionate to the great place she occupies in our political system.

In his second speech to the deputation, Lord CREWE hastened to contradict the assumption that the Government had any definite policy whatever upon the most serious Imperial difficulty which has arisen for years past, (says the *Daily Telegraph*.) The Minister's words must be set out in all their astounding simplicity: "I have not yet had an opportunity of discussing this question with my colleagues." Seriously, when one considers all the facts—the racial clash and the bloodshed in one part of the Empire, the eruption of anger and indignation in another part, the unprecedented action of the Viceroy—it is hard to think that any more breath-bereaving confession was ever uttered by a Minister of the Crown. Since Lord HARDINGE addressed his demand for an inquiry to the India Office, and to the South African Government, on November 19th, two Cabinet Councils have been held, at both of which Lord CREWE was present. At neither of them, it appears, was this most urgent and vitally important question so much as mentioned. We are left to assume that the attention of Ministers was wholly engrossed with the more interesting problem of how best to dish the other side in the controversies which they have created at home. In that avowal of negligence and procrastination we have the measure of the statesmen now entrusted with the supervision of Imperial interests.

Whatever trouble and danger exist, it is Liberal policy which bears the entire responsibility. When the Cabinet of Sir Henry Campbell Bannerman undertook to "restore self-government" to the Transvaal and Orange Colonies and to promote the subsequent Confederation of South Africa, there was no obligation to surrender a single one of the Empire's rights to safeguard the interests of Indian settlers and Native races. No leading politician or soldier of the ex-troopers of Presidents Kruger and Steyn imagined that England was going to strip herself of prerogatives which belonged to the very essence of Imperial responsibility and power. A Court of Appeal on Indian cases naturally belonged to the authority of the Sovereign Power. Still heavier obligations entitled the Empire to protect the just rights of the Indian settlers belonging to the greatest of all the Imperial dependencies. In the case of the Indians there were no exaggerated pretensions to maintain. Common justice and humanity were quite sufficient to assure the content and gratitude of the industrious coolies and ex-coolies, who were the best miners and the most assiduous agriculturists in Natal. The peaceful prospect was destroyed by the sole act and exclusive stupidity of the Liberal Cabinet and Party. The Transvaal received a charter of real independence. A South African Confederation followed suit, whose detachment from Imperial guidance has just been exemplified in General Botha's claim that England is but "the sister" of her emancipated Colonies. It is hardly even sisterly to accumulate such dangers for the Mother Country as might easily follow on the diffusive exasperation of Indian races, says the *Outlook*. It must be admitted that General Botha has defended himself only too well from the suspicion of tenderness towards England or India. His declarations at Capetown that no wrongs have been inflicted upon the Indian settlers, that all the trouble has merely arisen from their refusing to obey the law, are really nothing but word-splitting and playing on the meaning of language. If "wrong" only means what is contrary to the actual law no such "wrong" has been done to the Indians. All that they complain against is strictly "legal." Legal is the prohibition of liberty of movement. Legal is the imposition of the £3 poll tax inflicted upon Indians alone. General Botha knows perfectly well that it is the "legality" which constitutes the culminating injustice. It is also "legal" to have

a mine or factory declared to be a legal prison to make work in the private mine or mill equivalent to the serving of a sentence in a real gaol.

All this is "law" and it is precisely this fact which increases a hundredfold the difficulty and the exasperation. Against the usage by private employers the Indian could appeal to laws and tribunals, but when the law itself authorises his deprivation of the protection of law, nobody can know better than General Botha that the worst aggravation of the situation has taken place.

Our Question Debated in London

At a private meeting held in London on the 28th January last, writes the London correspondent of the *Amrita Bazaar Patrika*, the question of the treatment of British Indians in South Africa was keenly discussed. Through the kind hospitality of Sir Alexander Lawrence the meeting under the auspices of the Liberal Colonial Club took place at his house in Knightsbridge and the audience consisted of ladies and gentlemen who are not accustomed to attend Indian meetings. An ex-Member of the South African Senate stated the case for South Africa. Mr Dube was invited to put forward the Indian point of view. It was stated at the beginning that the debate was private, and so everyone felt free to speak out strongly. Certainly Mr Dube did, also those who followed him, among the number being Mr Hawkins brother-in-law of Prime Minister Botha, Sir West Ridgeway, and others. The outcome, it may be stated, was an expression of feeling which largely coincides with Mr Gandhi's point of view that resident Indians should be treated well and not subjected to disabilities, but that immigration should be restricted if not altogether abolished. It was felt, too, by several of the speakers that the subject was not simply a South African, an Indian, or even an Imperial concern. It was all this but it was more. It was a world-wide concern, for, in the idea of brotherhood towards which so many are aiming there is not room for race or sex dominion and superiority. It was all to the good that the discussion took place in new surroundings and in a different atmosphere. More of such meetings would carry weight.

An important meeting announced by the East India Association for the other day has been postponed. Sir Richard ... was to have been the reader of a paper on the position of Indians in South Africa, with Viscount Bryce in the chair. The paper which is already in print, takes a very strong line and even contemplates disruption of the Empire on the big ... question, with cogent argument in favour of justice to Indians as not only a South African but an Imperial duty. It has been decided that as the meeting would have ... to ... statement, it was well to keep the paper back until the ... of the Commission in South Africa had reported. It is to be hoped that Sir R...'s views ... will not be pigeon-holed and ... with dust for months or years.

An interesting ... was published by the *Times* last Wednesday from M... ... Temple, who is well known ... Indians ... for the different ... that teaching of history shows how ... stress ... elements have a way ... to the surface ... He argues that ... and English freedom, the ... forced to the front ... and the ... of ... ... of ... the name of that spirit, Kings may surely defy Parliaments and Governments the colonies which their navies protect." The *New Statesman* has an emphatic letter, signed "Anglo-Indian," pointing out the dangerous idea which is being engendered through the situation in South Africa and the idea that the Imperial Government cannot help and that the colonists have forgotten the splendid services of Indians during the Boer war.

Writing of the debate at the United Empire Club when Lord Ampthill introduced the subject of the Indian problem in South Africa, the correspondent says:—

Indians would, of course, have been glad to have been present, but it was not a public meeting; it was a meeting for members of the Club. Mr Dube was there, however, and speaks very highly of Lord Ampthill's speech and his replies to points raised by others in the discussion. Mr Richard Jebb put forward again his "only solution" which has already appeared in the press, namely, the transporting of Indians from the Union to other parts of South Africa. If this is not done he sees no other way out of the situation. Lord Ampthill pointed out that it was not a policy to be suggested for Ulstermen, who where making things very uncomfortable in Ireland, and, though suggested for the suffragettes, was not likely to be carried out. Among the speakers were a member of the South African Civil Service and an Australian. The South African said it was a question of self-preservation and trade competition, and a white South Africa, and that, though justice must be done, it was not easy to see how. The Australian was not a keen supporter of the "White Australia" policy for the reason that the whites cannot develop certain parts of the Commonwealth. When it was suggested that the South Africans were distrustful because they felt that Indians would ultimately demand political rights and previleges, Lord Ampthill said that they could not be blamed for such a demand, but that was not the immediate question—the question of the moment was one of trade competition, not political rights, but British honour; promises had been repeatedly made by the Union Authorities, and it was vitally important to know whether or not they had been fulfilled. Applause greeted the bits at the present Government here—as was only to be expected—but it was felt that the Imperial Government could not shirk the question, and that the big question of the treatment of British Indians throughout the Empire must be one of the important subjects of the next Imperial Conference.

Indian Children Barred

In the Transvaal Division of the Supreme Court, on the 2nd instant, the case of the *Immigration Officer v. Mahomed Hassan* was heard. This (says the *Transvaal Leader*) was a case reserved by the Immigration Board for the decision of the Supreme Court—viz., whether the child of a polygamous marriage celebrated outside the Union is not a prohibited immigrant under Section 5 (g) of Act 22 of 1913.

Mr ... vers, K.C., Attorney-General (with him Mr. Barclay Lloyd) for the applicant; Mr Van Hees for the respondent.

Mr Justice Mason in the course of his judgment, said: The sole question is whether a child born out ... the Union of a marriage which is admitted ... the exemption of Section ... Act 22 of 1913. It is not necessary to ... as to the position of children generally under the Act. No doubt the Court has held that ... lawful married wife, whose marriage ... in this country. Section 5 (g) exempts ... prohibited immigrant ... child of a lawful polygamous ...

marriage duly celebrated according to the rights of any religious faith outside the Union. We are asked to declare that the child of a polygamous marriage is included in the exemption. That seems contrary to the wording of the Section itself. In these circumstances it is impossible for us to hold that the respondent is entitled to succeed. A child of a polygamous marriage celebrated outside the Union is not exempted under Section 5 (g).

Mr Justice Bristowe and Mr. Justice Ward concurred.

News in Brief

We present with this issue a supplement containing the photographs of three ladies who were not included in the former groups which we have reproduced and whose record as passive resisters was published in our issue of the 25th ultimo.

It is our painful duty to record the death of Mr. Gandhi's elder brother, Mr. Laxmidas Karamchand Gandhi, in India, on Monday last. We extend our sympathy to the family.

Messrs. Mahomed Shaffee and Jaffer & Dawood of Newcastle contributed goods to the value of £3 5s 4d. and 19s. 6d. respectively towards the maintenance of the strikers there.

The following officers of the Natal Indian Women's Association were elected at the recent Anniversary :—President Mrs. R. K. Nayanah; Vice-Presidents Srimati Sowbagyam[illegible] and Miss A. Paul; Treasurer Miss Singamoney; Secretary Srimati Goonarathnum.

The South African Coloured Union has addressed a circular letter to the leading Members of both Houses of Parliament, containing the undermentioned questions and asking replies thereto, it being the intention of members of the Union to meet the Prime Minister in deputation at an early date on these matters (a) whether you are in favour of equal justice in wages, promotions, etc., being granted to coloured skilled or unskilled labour on all Government works within the Union (b) whether you are in favour of coloured persons having the right to trade, travel, etc., without any pass restrictions within the Union, (c) whether you are in favour of coloured persons purchasing and disposing of land, holding title-deeds, transfers, etc. within the Union.

The Post Office building, which was erected recently at Murraysburg, C. P., (says *A. P. O.*) contains a little window at which Coloured people are served. The most respectable Coloured people must wait in the sun, wind, or rain outside until the Postmaster or his assistant is ready to serve them. A little while back the local Schoolmaster, a certificated teacher, was turned out of the building and requested to wait outside at the window until he could be served. The arrangement, says the Postmaster General, was put into operation "after due consideration of all the circumstances, and, it is hoped, will prove to be in the interests of both sections of the community." Needless to say (adds our contemporary) the Coloured people are not satisfied with the arrangements. Certainly no private firm would treat its customers as scandalously as the State monopoly. If any firm in Murraysburg dared to ask its Coloured customers to wait outside and be served on the pavement, it would soon have to "shut up shop."

Writing to the Western Mail, Sir Hiram Maxim says :—"Some years ago it was necessary for me to live in St. Petersburg for several months, and I became acquainted with a good many Russian officials and politicians. They were constantly telling me that the Indians would very much prefer to live under the Czar than under the British Government. Because, if they were Russian subjects, they would be protected everywhere under the Russian flag there would be equal rights to all, something which did not exist under the British flag. The only thing that is required to put matters right in South Africa and India is fairplay, equal rights, and justice all round. The two nations that have the most to say about equal rights are the British and the American, and it is a curious fact that in these two countries there is not, and never has been, anything approaching equal rights."

A Reuter telegram from Victoria, British Columbia to London states that the Royal Commission recommends the total exclusion of Asiatics, owing to the impossibility of their absorption, even though they become Canadian citizens.

At a meeting of the London Indian Association, Mr. Dubé was one of the speakers; he took up the socialistic attitude of the growth of parasitic professions—lawyers among the number, his own profession—living on the workers, that when the worker has produced his work, whatever it may be, someone else comes along and takes the most of it out of his hands. "This is the day of the lawyer," said Mr. Dube, with something of a sigh.

Writing to Mr. Gokhale to enclose a contribution of £5 to the Passive Resistance Fund, Sir Valentine Chirol, a member of the Indian Public Services Commission, says: "Will you kindly transmit to the proper quarter the enclosed small contribution to the fund you are raising on behalf of the British Indians in South Africa. Few Englishmen who take a genuine interest in the welfare of India and have faith in the value of the British connection both for India and for the Empire can fail to have been moved by the statement you made in Bombay."

The unskilled labour supply is the recruiting ground from which the skilled labourer is drawn. By abandoning the field to the coloured races (says the *Times*) the white man—whether he is an American or a South African—encourages his coloured competitor to aspire to the status of an artisan. He himself and his children cut themselves off from the only school where the essential foundation of a training in skilled labour can be obtained. As a white artisan he commits suicide. This folly is accentuated in South Africa by the reluctance of the white artisan to allow his child to be trained as an apprentice and by his uncompromising hostility to the importation of white skilled labour from abroad. Fearing the competition of his own children at home and of his own race from over-sea, he accelerates the competition of the coloured race.

Amongst the most prominent contributors to the South African Passive Resistance Fund were H. H. the Thakore Saheb of Gondal Rs. 10,000, H. H. the Ranee Saheb, Rs. 2,000, H. H. the Nizam, Rs. 5,000, H. H. the Gaekwar Rs. 5,500, and many other Indian Princes. Mr. Ramsay Macdonald, Sir Valentine Chirol, and Sir Murray Hammick, late Acting-Governor of Madras, were amongst the most prominent European contributors besides the Bishops of Calcutta and Madras. If any one believes that Mr. Gandhi or any other of the leaders in South Africa is desirous of continuing the present situation a moment longer than he can help it, he is utterly unaware of the character of these men, and of what the movement has cost them of the most precious things in life.—*Indian Social Reformer.*

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૧ મી માર્ચ, ૧૯૧૪. અંક ૧૦.

અધિપતિની નોંધ

છોકરાના હક વિષે અગત્યનો ચુકાદો

પ્રીટોરીઆમાં થોડા દિવસ ઉપર ઇમીગ્રેશનનો એક અગત્યનો કેસ થઇ ગયો તેની વીગત અમે ગયા ફેબરવારીની તા. ૧૧ મી એ આપી ગયા છીયે. તેમાં ઇમીગ્રેશન બોર્ડે જે ઠરાવ આપ્યો હતો તે ઇમીગ્રેશન અમલદારને પસંદ ન પડ્યો અને તેથી તેની માગણીથી કેસ સુપરીમ કોરટમાં ગયો. હવે સુપરીમ કોરટે તા. ૨ જી મારચે ચુકાદો આપ્યો છે. ઇમીગ્રેશન અમલદાર તરફથી વકીલ એટરની જનરલ મી. બેયર્સ હતા અને સામા પક્ષ વાળા મી. મહમદ હુસેનના તરફથી વકીલ મી. વોન હીસ હતા. જસ્ટીસ મેસને ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે "એક કરતાં વધારે સ્ત્રી વાળાં લગ્નથી યુનીયન બહાર જન્મેલ છોકરાં આ કોલોનીમાં આવવાને કાયદેસર હકદાર ગણાય કે નહીં એટલો સવાલ અમને આ કેસમાં પુછવામાં આવ્યો છે. આ કેસમાં કાયદા પ્રમાણે સામાન્ય રીતે બાળકોની સ્થિતિ વિષે નિરણય ઉપર આવવાની જરૂર નથી. સ્ત્રી એટલે જેનાં લગ્ન આ દેશમાં કાયદેસર કબુલ રાખવામાં આવ્યાં હોય તે—કોરટે આનો આવો અરથ કર્યો છે તેમાં શંકા નથી." પછી જસ્ટીસ મેસને ઇમીગ્રેશન કાયદાની શાદી વિષેની કલમ વાંચી ને જણાવ્યું કે એક બીવીવાળાં લગ્નને કાયદામાં કબુલ રાખવામાં આવ્યાં છે. એટલે છોકરાં પણ તેનાંજ આવી શકે. મી જસ્ટીસ બ્રીસ્ટો અને મી જસ્ટીસ વેસલ પણ આ ચુકાદાને મળતા થયા. એટલે બાળકોના હક ડુબે છે એમ સાબીત થયું.

કોરટના આ ચુકાદાથી આપણે આશ્ચર્ય પામવાનું નથી. આ ચુકાદાથી બચ્ચાંના હકની ચોખવટ થઇ કે શાદીની લડત આપણે જે ઉપાડેલી તે માત્ર ઓરતોને માટે નહીં પણ બચ્ચાંઓના લાભને માટે પણ જરૂરની હતી. આ ચોખવટ વેળાસર થઇ એ પણ ઠીક થયું છે. સરકારનો ઇરાદો આપણી જડ ઉખેડવાનો હતો એ હવે સહેલાઇથી સમજી શકાશે.

ગીરમીટવાળાઓનાં દુઃખ

સર ડંકન મેકેન્ઝી ઉપર ગયા નવેમ્બરમાં હિંદીઓની કોરટમાં તેના હીંદી નોકરો તરફ ગેરવરતણુક કરવા બાબત જુદી જુદી ૨૮ ફરીયાદો નોંધાવામાં આવી હતી. આ કેસ સાંભળવાને એસ્ટકોરટના માજીસ્ટ્રેટ મી [illegible] ડીકસનની ખાસ નીમણુક કરવામાં આવી હતી. તેણે સર ડંકન મેકેન્ઝીને ગુનેગાર નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા, અને હીંદીઓને પાછા કામ ઉપર જવાના સલાહ આપી હતી, તથા કરીને આવા ગમાર આરોપ મુકવા ન જોઇએ [illegible] જણાવ્યું હતું. [illegible] [illegible] ઉપરથી માજીસ્ટ્રેટે [illegible] જણાવ્યું કે સર ડંકન મેકેન્ઝી ઉપરના આરોપ [illegible]

તે સમય પછી આપણે જોયું છે કે તેને ત્યાં કામ કરતા એક નોકર નામે મુનુસામી નાયડુ વખતો વખત જેલમાં જાય છે પણ તેને ત્યાં કામે જવાની ચોખી ના પાડે છે. ગય જાનેવારીની આખરીએ તેને ૧૪મી વખત ૧૪ દીવસની જેલ મળેલી. તે પુરી કરી ત્યારે તેને તેજ શેઠને ત્યાં કામે જવાનું કહેવામાં આવ્યું અને તેની જ્યારે તેણે ના પાડી ત્યારે તેને ત્રીજી મારચે બીજી એક માસની જેલ આપવામાં આવી.

વળી અમને બીજા પણ ખબર મળ્યા છે કે સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં ગીરમીટમાં કામ કરતા ૭ પુરૂષ અને ત્રણ સ્ત્રીઓ ગેરવરતણુંકને લીધે કેટલાક વખત ઉપર કામ છોડી ચાલી ગયેલા. ગયા ઓગસ્ટથી તેઓએ અનેક વખત સાતથી ત્રીસ દીવસની જેલ ભોગવી છે. ગઇ તા. ૪ થી ફેબરવારીએ તેઓ છેલા છુટેલા અને તેમણે ત્યાં કામે ચડવાની ના પાડી એટલે તેજ દીવસે તેમના ઉપર કામ ચાલ્યું અને સખત મજુરી સાથે ૩૦ દીવસની વધુ જેલની સજા મળી.

આ ગરીબ માણસો ફરી ફરીને જેલમાં જવાનું પસંદ કરે છે; પરંતુ તેમને નથી મળતી દાદ સર મેકેન્ઝી તરફથી, નથી મળતી ન્યાયાધીશ તરફથી, કે નથી તેમનું ખાસ રક્ષણ કરવાને નીમાયેલા પ્રોટેક્ટર—એટલે કે રક્ષણ કરનાર અમલદાર—તરફથી. પ્રોટેક્ટર વધારે નહીં તો એટલું તો ઓછામાં ઓછું કરી શકે છે કે તેમને ત્યાંથી બદલાવી બીજી જગાએ મોકલે. પણ અમે અગાઉ કહ્યું છે તેમ ગીરમીટના રીવાજથી થતા અન્યાયનો ખરો રસ્તો તો તે રીવાજ તદન બંધ કરવાથીજ થશે. જે રીવાજની હયાતીથી આવા કીસ્સા બને છે તે રીવાજ તદન નાબુદ થવોજ ઘટે છે.

ઘેરાતા હલુડાની લુંટ!

અમારી પાસે એક ગરીબ હીંદીએ આવીને બે પાઉંડની એક પહોંચ બતાવી. તેના ખરા પરસેવાના આ પઇસા ૧૯૧૦ ના જુને પુરા થતા વરસના પાઉંડ ૩ ના કર પેટે લેવાયેલા હતા. તે પહોંચ ઉપર રેવન્યુ ખાતાના ઉપરીની તા ૩ મારચ ૧૯૧૩ નો સીક્કો હતો. આ માણસ ડરબનમાં સરકારી રેલવેના કારખાનામાં માસીક પા. ૧—૭—૬ ના પગારથી નોકર રહેલો. ડીસેમ્બર માસમાં તેને કહેવામાં આવ્યું કે કાં તો તેણે ફરીથી ગીરમીટ આપવી અથવા તો પા ૩ નો કર ભરવો. તેણે ૧૯૧૦ થી કર ભરેલો ન હતો; એટલે આ હીસાબે તેની ઉપર પા ૧૨ ની રકમ ચડેલી હતી. ગીરમીટ આપવાની તેણે ના પાડી તેથી તેને કહેવામાં આવ્યું કે તેના પગારમાંથી આ રકમ વસુલ થશે. આ તેણે કબુલ કર્યું નહીં, જ્યારે જાન્યુઆરીના પગારમાંથી તેના એક પાઉંડ કાપી લીધો. આની સામે તેણે વાંધો લીધો, પણ કંઇ વળ્યું નહીં. તે કામ કરતો રહ્યો અને ફેબ્રુઆરીના પગારમાંથી [illegible] [illegible] [illegible] તેની પાસે [illegible] પા ૧૦

હેના રહે. એને તે કંપાના ત્રણ અને તો ચાર મહીનામાં બીજા ત્રણ પાઉંડ આપીને ઉપર જો ન મીરમીટ ભરી શકાય તો સરકાર આ પરવાનાની માગણી ન કરે. જાહેરાતને માટે સરકાર તેના ઉપર કામ ચલાવી તેને જેલમાં મોકલે શકે. આ જેલ તેણે પરવાનો નહીં ભર્યો તેને માટે ન ગણાય, કેમકે પરવાનો ભરે કે ન ભરે તેને માટે સરકાર બે ફરજ છે. તેને તો ને માણસ પાસેથી રેલવેના કારખાનામાં બે વરસ સુધી કામ કરવાની બંધણી જોઈએ છે. આ ગરીબ માણસ પરવાના કરતાં સ્વતંત્રતાને વધારે ચહાતો હતો અને તેથી પરવાના જમા કરી સ્વતંત્ર રહ્યો. આ તો એકજ દાખલો અમારી હાથે આવ્યો. બીજા પણ અહીં નહીં બનતા હશે. આ તમામ બનાવો આસામીઓ, અને સરકારી અમલદારો અને આપણું ગરીબ લોકોની સ્વતંત્રતા ઉપર હુમલો કરતા હશે. ખાનગી માણસો અગર સરકારી અમલદારો આને પગારમાંથી પરબારી રકમ ઉપાડી લેવા ને કાયદેસર ગણાય કે નહીં તે ચરચામાં અમે અહીં નથી ઉતરતા. પરંતુ તેવી રીતે પરવાના કઢાવી લેવાય તે ધોળા દહાડાની લુંટ ગણાય—અને ધોળા દહાડાની લુંટ કહેવાય નહીં તો બીજું શું કહેવાય? અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે પાર્લામેંટમાં આપણા મિત્રો આ વિષે તપાસ કરાવશે.

———o———

આપણી બેદરકારી

ગયા હપ્તાના 'મરકયુરી' માં મારિત્સબરગમાં બનેલા બે ખરાબ બનાવોનો હેવાલ છે. એક ઘરડા હીંદી ભુખમરાથી મરાતો મારિત્સબરગમાં મરણ પામ્યો છે. આ માણસ શેરીમાં કમજોર હાલતમાં પડેલો પોલીસને માલુમ પડ્યો. માજીસ્ટ્રેટે તેના વિષે ટીકા કરતા કહ્યું કે આવો ઘરડો માણસ નિરાધાર રખડે એ હીંદી કોમને માટે પણ શરમ ભરેલું ગણાય. અમને પણ લાગે છે કે માજીસ્ટ્રેટની ટીકા બરાબર હતી. દયા એ આપણો ધર્મ છે. આવા નિરાધાર માણસ તરફ આપણે બેદરકાર રહીએ એ આપણે અધર્મ કર્યો ગણાય. બીજો બનાવ એ હતો કે એક ફેરી વાળા તે જે ઓરડીમાં તે વેચવાના શાકપાન વીગેરે રાખતો તેજ ઓરડીમાં તે સૂતો. તેને માટે તેના ઉપર કામ ચાલ્યું અને તેમાં તેનો પા ૧ દંડ થયો. ગુન્હાના પ્રમાણમાં આ દંડ ભારે ન ગણાય. આ બાબતને વિષે અમે અગાઉ પણ લખી ગયા છીએ. આપણે ચોખા રહેવાની જરૂર આપણા પોતાની ખાતર તેમજ પણ આપણે જે લોકોમાં વસીએ છીએ તેની ખાતર પણ જરૂર છે. આપણે સમજવું જોઈએ કે આ દેશમાં આપણે બેવડી સંભાળ રાખવાની છે. હરેક નાની મોટી બેદરકારીને માટે આપણા તરફ સહુ કોઈ આંગળી ચીંધશે અને નાનામાં નાનો એક પણ અહીંની વસ્તીને આપણે ન આપીએ તે ચીરટ રાખવા પડે છે. ગંદા ઘરમાં અથવા ગંદી રહેણીથી રહેનાર માણસ તન અને મનની સ્વચ્છતા કેવી રીતે રાખી શકે? માણસોના મન પણ જ્યાં સ્વચ્છ ન હોય ત્યાંજ ખીલી શકે એ સહુ કોઈએ અનુભવ્યું હશે. એટલે આવા કારણ સર પણ આપણે સ્વચ્છતા રાખવી એ લાભકારક છે. આ બન્ને દાખલાઓમાં આપણી બેદરકારી માફ ન થઈ શકે તેવી હતી. પરંતુ હવે ભવિષ્યને માટે આ કીસ્સાઓ ઉપરથી આપણે શીખામણ લેવી ઘટે છે. જેઓના કાયમ આ લખાણ ન પહોંચતું હોય તેમને આ બાબતમાં ચેતવણી આપવી એ દરેક સમજુ હીંદીની ફરજ છે, અને અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે તે ફરજ તેઓ અદા કરશે.

ખરો વસીલો ખુદાનો છે

આ મહાન કાવ્ય લખનાર કવિ જાફર કોઈ ભારે સ્વદેશ પ્રેમી હતા જેમણે ૧૮૫૭ના બળવા પછીથી થએલા જુલમોના ઉદ્ગાર તેણે એવી કરૂણાથી કહાડ્યા છે કે ગાનાર સાંભળનાર જે સમજે તેનું હૃદય ભરાયા વિના ન રહે. ૧૮૫૭ના બળવા વખતે બેમાંથી એક પણ પક્ષે હદ રાખી ન હતી, દયાની લાગણી ન હતી. કેટલાક અંગ્રેજ અમલદારોએ તો સીતમ કર્યો હતો. તેઓએ પોતાનાં દિલ પથ્થર રૂપ કરી જુવાન, ઘરડા જે આવ્યા તે હીંદીને ઝાડ લટકાવ્યા હતા. આ બળવાના ઇતિહાસના કર્તા કરનલ મેલેસીન અને સર જોન કે કહે છે કે કેટલાક જનરલોએ જે ઘાતકીપણું વાપર્યું હતું તે હાલ પણ કમકમાટી ઉપજાવે છે. આ ચિતાર કવિ જાફરે પોતે જોએલો જણાય છે. અને તે ઉપરથી કહે છે કે મારા સીતમ ગમનું હું શું બયાન કરું! અરે યારો જુઓ તો ખરા કે બીન ગુન્હેગાર લોકોને ફાંસી જ દઈ દીધી! ફાંસી તો દીધી પણ તેઓએ (ઈંગ્રેજો) મરનારને ગોર કે કફન પણ ન આપ્યાં. ઇતિહાસ કર્તા લખે છે કે જનરલ નીલનું લશ્કર જ્યારે જતું હતું ત્યારે માણસો જે માર્યા તેને ઝાડે લટકાવી આગળ ચાલતું હતું. હે યાર હીંદ તો કેવી તબાહ થઈ, એની ઉપર કેવી જફા આવી પડી? જેણે હુકમ કર્યો તે પણ અત્યારે તો કેદ થઈ બેઠા છે! પાછો કવિ જુસ્સામાં કહે છે ભલે મારા બદન ઉપર રહેલું માથું તું લઈ લે. કોઈ દિવસ આ દમ તો નીકળશેજ. મરવું તો એકજ વાર છે તો ડરવું શું! શરીર જશે તેથી શું? કંઈ રૂહ તો નથી મરવાના! એમ કવિ પોતાના ઉદ્ગારો કહાડી હીંદની ઉપરથી જીંદગી કુરબાન કરવાનો જુસ્સો આપે છે ને દિલ્હીની ગુલબી દશા ને બાદશાહી ઉઠી જવાથી શોક બતાવે છે ને છેવટે માત્ર ખુદાનો વસીલો છે તેની ઉપર આધાર રાખી ચુસ્ત રહે છે.

ગઝલ

ગયી એક અએક જો હવા પુલટના દીલકુ મેરે કરાર હૈ
કરું ગમ સીતમકા મેં ક્યા બયાં મેરા ગમસે સીના
ફીગાર હૈ.
યારો દેખા કહ સુના દે દીઆ લખોકુ ફાંસી બેગુનાહ.
વલે કલમે ગોયમકે તરફસેં, અબ તક દીલપર ઉનકે
ગુબાર હૈ
ન દબાયા જેરે ચમન ઉનને, ન દીયા થા ધોરો કફન
ઉનને,
યારો વતનકે ક્યા દફન ઉનને, જીનકે બેઠ ખાને મઝાર હૈ.
યારો ખુબ હીંદ તબાહ હુઆ, કહું ઉનપે કેસી જફા હુઆ,
જીસ્સે દેખા હાકમે વખતમે, કહા એ ભી હમી કાર હૈ.
ભલા લે તનપે જો સર મેરા, ન તો જાન જાનેસે ડર જરા,
કઈ નીકલે બી એ દમ ખુદા, મેરી જીંદગી સો બાર હૈ.
સબો રોજ ફુલે મે જા તોડી, કહો ખાર ગુલશનમે ક્યું મીલે,
એ તો તોક ઓર દેરમે જા મીલે, કહા ગુલકે બદલે
એ હાર હૈ.
ન યા શેહરે દીલ્હી આ થા ચમન, વલે સબ તરેં કે
યહા થા અમન,
એ ખેતાબ જબ કે ઉડ ગયા, એ તો ઉજડા કરાબ
દયાર હૈ.
એ જફર એ જો ગુલ ખીલા કિસ્સે યા ખુદાનુ
બદ મેં તા,
તુજે લે એ વસીલા રસુલકા, ખુદા બેહતર ખુમાર હૈ

ફરીથીઆપેલી ગીરમીટ કાયદેસર ક્યારે ગણાય?

આ બાબત હાલમાં એક જાણવા લાયક કેસ ચાલી રહ્યો છે. તેનું મુળ ગયા જાનેવારીમાં થયેલું. હેગાર્ટની સ્યુગર કંપનીએ મુનુસામી નામના પોતાના એક નોકર ઉપર એવી ફરીયાદ નોંધાવી કે ખેતરમાં કામ કરવા જવાનો પોતાના શેઠનો હુકમ માનવાની તેણે ના પાડી. આ બાબત વેરૂલમ માં કેસ ચાલ્યો, તહોમતદાર મુનુસામી તરફથી વકીલ મી. ચીટર હતા. તેણે જણાવ્યું કે તહોમતદાર કારખાનામાં કારીગરના કામ માટે માસીક પા. ૩ ૧૦ ૦ ના પગારથી રહેલ છે અને ખેતરના કામ માટે રહેલ નથી [illegible] ના આ કામે જવા હજુ તે ખુશી છે. ખેતરના કામને માટે પગાર શી. ૧૮ નો હોય છે. ફરીથી આપેલી ગીરમીટનું ખત જોતાં એમ જણાયું કે તે શી. ૨૮થી ખેતરના કામ માટે રહેલ છે; પણ કંપનીના ચોપડા ઉપરથી એમ સાબીત થયું કે તહોમતદાર ફરીથી ગીરમીટમાં રહ્યો ત્યારથી તેને કારખાનામાં કામ કરવા માટે માસીક પા. ૩-૧૦-૦ થી વધારેની રકમ પગાર કરવામાં આવી છે. આ ઉપરથી મી. ચીટરે એવી દલીલ કરી કે તહોમતદાર ખેતરમાં કામ કરવા ને રહેલો નથી.

આ ઉપરાંત બીજી દલીલ મી. ચીટરે એવી કરી કે તેનું ગીરમીટ ખત જ ગેરકાયદેસર છે, કેમકે તે માજીસ્ટ્રેટ પાસે થયું છે અને કાયદામાં માજીસ્ટ્રેટને તેવાં ખત ઉપર સહી કરવાની સત્તા મળેલી નથી. કોરટે આ દલીલ કબુલ રાખી અને તહોમતદારને છોડી મુક્યો.

આ ઠરાવનો અરથ કદાચ એ થશે કે આવી જાતનાં બીજાં હજારો ખત કાયદાની કોરટોમાં મંજુર થઇ શકે નહીં.

એક બીજો કેસ તા. ૨૭ જાન્યુઆરીએ વેરૂલમની કોરટ માં લા મરશીના શ્રી ડી કઝાલના એક હીંદી નોકર ઉપર ચાલ્યો હતો અને તે વખતે પણ ઉપરનીજ દલીલ લાવવામાં આવી હતી. પ્રોટેક્ટરના કારકુન મી [illegible] આ કેસમાં સાહેદી આપતા જણાવ્યું કે આ માણસે પહેલી ગીરમીટ ૧૮૯૫ ના કાયદા મુજબ આપી હતી. હવે ૧૮૯૭ ના કાયદામાં ઠરાવેલું છે કે ૧૮૯૧ ના કાયદા મુજબ [illegible] થયેલી ગીરમીટમાં કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટ પાસે સહી થઇ શકે, પરંતુ ૧૮૯૫ ના કાયદા મુજબ થયેલી બીજી ગીરમીટના ખત આ પ્રોટેક્ટર અથવા તો નાતાલ સરકારે નીમેલા ખાસ અમલદાર પાસેજ સહી થવી જોઇએ. આ માણસની ગીરમીટમાં વેરૂલમના એક્ટીંગ આસી. માજીસ્ટ્રેટ મી. [illegible] ની સહી હતી એટલે તે ગેરકાયદેસર ગણાય એમ મી [illegible] જાહેર કર્યું.

પછી આ કેસ તા ૩૦ મી જાનેવારી ઉપર મુલતવી રહ્યો અને તે વખતે માજીસ્ટ્રેટે ૧૯૦૯ [illegible] ના [illegible] ની નોટીસની દલીલ ઉપર તથા માજીસ્ટ્રેટની [illegible] એક બીજી હકીકત જણાવી. તે ખત કાયદેસર છે એમ [illegible] કર્યું. તેની વિગત એમ છે કે [illegible] મી મેથ્યુસને આ કામ માટે ખાસ અમલદાર તરીકેની નીમણુક થયેલ [illegible] પછી મી. મેથ્યુસ વેરૂલમમાં [illegible] [illegible] તેની જગ્યાએ કામ ચલાઉ મજીસ્ટ્રેટ તરીકે મી [illegible] [illegible] ની નીમણુક [illegible] [illegible] છે કે [illegible]

[illegible]

[illegible]

કેરોલીનામાં એક ગોરા ખેડુતોની સભા

[illegible] ખબર પત્રી જણાવે છે કે તા. ૨૭ મારચે ગોરાઓની એક સભા મળી હતી, જેમાં બસો જેટલા ખેડુતો હાજર હતા. સભામાં એશીઆટીક વીરૂદ્ધ નીચેના ઠરાવો થયા હતા, [illegible] દેવા જોઇએ નહીં. તેના કારણો માં તેમણે જણાવ્યું કેઃ—

(૧) એશીઆટીક વેપારીઓને લીધે ભવિષ્યમાં આપણાં બાળ બચ્ચાંઓને કારકુન તરીકે નોકરી કરવી પડશે—હાલ પણ એવા દાખલા બનેલા છે કે જેમાં ગોરાના છોકરાઓએ હીંદી વેપારીને ત્યાં નોકરી કરેલી છે (૨) એશીઆટીક વેપારી [illegible] ગોરા વેપારી [illegible] થી ગોરાઓને નુકસાન થાય છે (૩) નાતાલમાં ખાસ કરી નાના ગોરા ખેડુતોના સાથે [illegible] અહીંના ખેડુતોને પણ ધાસ્તી છે (૪) મુસલમાનો પોતાનો ધરમ ફેલાવવામાં બહુ જબરા હોય છે એટલે ખ્રીસ્તી ધરમ ને હાની પહોંચે એવો ભય છે (૫) તેઓમાં એક કરતાં વધારે સ્ત્રી પરણવાનો રિવાજ છે અને તેથી ગોરાઓની [illegible]

[illegible]

[illegible]

લોર્ડ એમ્પથીલનું ભાષણ.

લંડનની સ. આ. ખ. ઇ. કમીટીના પ્રમુખ લોરડ એમ્પથીલ તા. ૨૮ જાન્યુઆરીએ યુનાઇટેડ એમ્પાયર ક્લબમાં આપણા સવાલ વિષે બોલ્યા હતા કે—શહેનશાહતને આ સવાલ ઘણો અગત્યનો છે. નાતાલમાં ત્રણ પાઉન્ડનો કર નાબુદ કરાવવાની ખાતર જે હડતાલ હીંદીઓએ પાડી તેથીજ કંઇ આ સવાલની હકીકત સમાપ્ત નથી થતી. તેનું ખરું મુળ તો મરહુમ મહારાણી વિક્ટોરીઆએ ૧૮૫૮ની સાલમાં જે વડીગીર ઢંઢેરો જાહેર કર્યો છે તેમાં છે. તે ઢંઢેરામાં મહારાણીએ હીંદીઓની સ્વતંત્રતા અને હકોનુ કરારનામું કરી આપ્યું છે. દ. આફ્રીકાના હીંદીઓ ત્યાંના ગોરાઓના જેવા રાજકીય હકોની માગણી કરતા નથી, પણ વડી સરકારે તેમજ દ. આફ્રીકાની સરકારે હીંદીઓને જે વચનો વાસ્તવિક રીતે આપેલાં છે તે પળાતાં નથી તેથી તેઓ લડે છે. આવી રીતે જો બ્રીટીશ પ્રજા પરરાજ્યમાં હેરાનગતી ભોગવતી હોત તો આપણે એમ કહેત કે બંદુક અને મનવારથી તેઓની હેરાનગતી આપણે દુર કરવી જોઇએ. અને તેવીજ રીતે આપણાં પોતાનાં સંસ્થાનોને શહેનશાહતને ગંભીર નુકશાનીમાં ઉતારે એવાં પગલાં ભરતાં આપણે અટકાવવાં જોઇએ. ઘણાઓ તરફથી એમ કહેવામાં આવે છે કે હીંદીઓને દેશપાર કરી બીજા કોઇ દેશમાં સંસ્થાન કરી રહેવામાં આપણે મદદ કરીએ તો આ સવાલનો નિવેડો આવે. પણ દ. આફ્રીકાના હીંદીઓ ત્યાંથી જવા નથી માગતા કારણકે તેઓને ત્યાં રહેવાનો સંપુરણ હક છે. યુરોપની જુદી જુદી કોમોના કચરા કરતાં, ત્યાં રહેવાનો હીંદીઓને વધારે હક છે, ખાણોમાં અને ખેતરો ઉપર હીંદીઓની મજુરી સિવાય નાતાલ આ સ્થિતિમાં હોવું અશક્ય છે.

આઠ વરસની લાંબી મુદતના સતત દુખો, સહનશીલતા, સત્યાગ્રહ અને વીરપુરુષોને છાજતા આત્મભોગ પછી તેમજ ઘણી નિરાશ થયેલી આશાઓ પછી મી ગાંધી અને યુનીયન સરકાર વચ્ચે સમાધાની થઇ હતી અને જો તે સમાધાનીના કરારો પ્રમાણે યુનીયન સરકાર નીમકહલાલપણે વર્તી હોત તો હાલ જે મુશ્કેલીઓ ઉભી થઇ છે તે નહી હત. પણ યુનીયન સરકારે તે પ્રમાણે કર્યુ નહીં. ગત સાલની ધારાસભામાં હીંદી કોમને આપેલાં વચનો પળાયા નહીં અને જે બે મુખ્ય મુદાઓ હતા તેનું પણ નિરાકરણ કંઇ થયું નહી. તે એ હતા કે રંગભેદ નાબુદ થવો જોઇએ અને ચાલુ હકોનુ રક્ષણ થવું જોઇએ. એટલુંજ નહીં પણ વધુમાં ઇમીગ્રેશન કાયદાથી હીંદી શાદીના ખરાપણા માટેનો મોટો સવાલ ઉભો થયો. પા. ૩ નો કર તો જુલમી છેજ અને તે નાબુદ કરવાને વચન આપેલાં હતાં. વળી જ્યારે ગોરાઓની હડતાલ પડી ત્યારે હીંદીઓ તેથી અલગ રહ્યા તે પણ પ્રસંશનીય છે. તેઓ કંઇ આર્થીક હકો માગતા નથી, પણ ઉચ્ચ હેતુથી લડે છે—પોતાની કોમના હક માટે લડે છે. છેલાં ૧૪ વરસથી આ સવાલથી હીંદુસ્તાનમાં ભારે ઉશ્કેરણી ફેલાઇ છે. અને હજુ પણ સમાધાનીમાં વિલંબ થશે તો હીંદુસ્તાનમાં ભયંકર ઉશ્કેરણી થશે, જે સમાવતાં આપણને ભારે પડશે. દ. આફ્રીકાના લોકો બહાદુર તો છે. પણ તે બહાદુરીની સાથે ન્યાય અને સમજણ જરૂરનાં છે. આ હીંદી સવાલ સાથે આપણને કેટલો સબંધ છે તેનો ખ્યાલ પણ આપણને નથી તેમજ જાતી ઉતાવળથી એ સવાલનુ ન્યાયસર સમાધાન કરવાનો આપણને પુરો હક છે એવો ખ્યાલ પણ આપણે પુરો કરતા નથી

દરેક રીતે હીંદુસ્થાન દ. આફ્રીકા કરતાં આપણને વધારે કીમતી છે, અને કદાપિ એવો સવાલ ઉભો થાય કે આ બન્ને દેશોમાંથી ક્યા દેશને જવા દેવો તો તેના જવાબમાં બીલકુલ મતભેદ ઉભો થશે નહીં. પણ ડાહ્યા અને વિચારવંત રાજ્યકારીઓ પ્રયત્ન કરે તો બેમાંથી એકે દેશને ખોવા જેવું રહેતું નથી. દ. આફ્રીકામાં હીંદીઓના ખરા શત્રુ તરીકે ડચ લોકો અગર અંગ્રેજો નથી પણ યુરોપની જુદી જુદી જાતનો જે કચરો ત્યાં ભરાયેલો છે તે છે. આવીજ રીતે આ લંડન જેવા શહેરમાં પણ બને છે. અને બ્રીટીશ નામ ઉપર કલંક લગાડે છે. શહેનશાહતના આ અગત્યના સવાલનો નિવેડો લાવવાને ઘણી થોડીજ રાજકીય સમજણની જરૂર છે.

ફેરીવાલાઓ તરફ ગોરાઓનું અપ્રમાણીકપણું

નાતાલ 'ટાઇમ્સ'માં એક ગોરાએ કાગળ લખ્યો છે તેની મતલબ એવી છે કે મારીત્સબરગમાં ગરીબ 'કુલી' ઓરતો બાસ્કેટ લઇ ઘેર ઘેર શાક અને તરકારી વેચી જાય છે. ગઇ કાલે (તા. ૩ મારચે) એક ગરીબ બાઇએ મારી સ્ત્રીને એક કાગળ વાંચવા આપ્યો. તેમાં એક ગોરી સ્ત્રીને કેટલાક દિવસ સુધી શાક વિગેરે પુરાં પાડેલાં તેની યાદી હતી. ઉધારની રકમ બહુ મોટી થઇ હતી. ઘરાકે તેના કાગળ ઉપર નામ પણ લખવાની ના પાડી હતી. હવે આ પઇસા તે બાઇને મળી શકતા નથી. ગરીબ 'કુલી' ઉધાર આપવાને રાજી ન હતી પણ પાછળના પઇસા મેળવવાની લાલચે ના પાડવાની પણ તેને હીંમત થતી ન હતી. આ ગરીબ ઓરતને કેટલાંક બચ્ચાં છે જેનો ગુજરો આ ફેરીમાંથી તે ચલાવે છે. કાગળનો લખનાર વધુમાં જણાવે છે કે આવા કીસ્સા કંઇ એકાદ નહીં બનતા હોય. આ તો લુંટ કહેવાય, અને આબરૂદાર ગણાતી ગોરી સ્ત્રીને માટે ઘણું શરમ ભરેલું ગણાય. આવા પુરુષ કે સ્ત્રીના કામથી આખી કોમને શરમ છે. હું તે 'કુલી'ની વકીલાત નથી કરતો, પણ આજકાલ જ્યારે આપણે 'ઉંચી નીતિનો કાયદો' શીખડાવવાની વાતો સાંભળીએ છીએ ત્યારે આવા અન્યાયની વાતથી મારું દીલ દુઃખી થાય છે.

'ન્યાયદેવી'ના નામની સહીથી એક બીજા ગોરાએ ઉપરના વિચારોને બીજા દિવસના અંકમાં ટેકો આપતાં જણાવ્યું છે કે આવા દાખલા સંખ્યા બંધ બને છે. એક વખતે એક ગરીબ બાસ્કેટ વાળી 'કુલી'એ શાક પાનમાં પા. ૬ જેટલી ઉધારી આપેલ અને જ્યારે તે બીચારી પોતાના પઇસા દ્રઢતાથી માગવા લાગી ત્યારે ગોરી 'બાનુ' એ તોફાન મચાવવા માટે પકડાવવાની તેને ધમકી આપવા લાગી! આ સ્ત્રી લુંટારુઓ દ. આફ્રીકામાં ગોરાઓની આબરૂને બટ્ટો લગાડનારી છે. ગરીબોને વાજબી ન્યાય મળવો જોઇએ તથા અંગ્રેજી સુધારાને કલંક લગાડતાં આવી સ્ત્રી અથવા પુરુષને કાયદેસર સજા થવી જોઇએ એવી માગણી લંબાણવાળી દલીલોથી કર્યા પછી અધીપતીને તે લખનાર જણાવે છે કે કોઇપણ નામચીન્હ માણસને મારું નામઠામ જોઇતું હોય તો તે તથા તપાસને માટે કમીશન નીમવામાં આવે તો તેની પાસે પુરાવો આપવા હું ખુશી છું.

બ્રીટીશ કોલંબીઆના શહેર વીક્ટોરીઆથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે બાદશાહી કમીશને એવી ભલામણ કરી છે કે તે દેશમાં હીંદુસ્તાનીઓને બીલકુલ દાખલ થવા દેવા નહીં. કેમકે તેઓ કદી આપણી સાથે ભળી શકે તેવા નથી.

વિવિધ સમાચાર

અમને જણાવવાને ઘણીજ દીલગીરી ઉપજે છે કે મી. ગાંધીના મોટા ભાઈ લક્ષ્મીદાસ કરમચંદ ગાંધી પોરબંદરમાં સોમવારે ગુજરી ગયાનો કેબલ મી ગાંધીને મળ્યો છે મરહુમ કેટલાક વખત થયા બીમાર હતા અને થોડાજ દિવસ ઉપર મળેલા કાગળમા તેમણે મી ગાંધીને મળવાની ઘણી આતુરતા બતાવી હતી. ૭ મહીના ઉપર મી. ગાંધીના જે ભાઈ ગુજરી ગયાના ખબર આવેલા તેમનાથી આ ભાઈ મોટા હતા.

મી. એચ. એસ. એલ. પોલાક જે હાલમાં ડરબનની પોતાની વકીલાત છોડી દઈ સત્યાગ્રહની લડત દરમીયાન જાહેર કામમાંજ ગુંથાયેલા હતા તે ગયે સોમવારે મેલમાં જોહાન્સબર્ગ ગયા છે અને ત્યાં સોલીસીટર તરીકેની પોતાની વકીલાત શરૂ કરશે. અને બ્રીટીશ ઇંડીઅન એસોસીએશનની ઓફીસ, હાઈનસ્ટીન બીલ્ડીંગ્સ, માર્કેટ સ્કવેરમાં રહી જાહેર કામ પણ ચાલુ રાખશે

તા. ૩૧ મે ૧૯૧૦થી ફેબરવારી ૧૯૧૪ સુધીમાં આ દેશમાં નીમાયેલા જુદા જુદા કમીશનને માટે યુનીઅન સરકારે કર ભરનારાઓના પા. ૨૩૦૦૦ ઉપરની રકમ વાપરી છે આ રકમમાં હજુ કેટલાક ચાલુ કમીશનના ખરચ તો ઉમેરવાના છે.

હીંદુસ્થાનના માજી વાઇસરોય અરલ મીંટો ૬૭ વરસની વયે મરણ પામ્યાના ખબર રૂટરે પહેલી તારીખે આપ્યા છે. અરલ મીંટોએ લોરડ કરઝન પછી હીંદુસ્થાનની ગાદી પાંચ વરસ સુધી ભોગવી હતી.

તા ૨૫ ફેબ્રુઆરીના ઈ ઓ માં ૭૭માં પાને યુન.ઇટેડ. પાટીદાર સોસાયટીના રીપોરટની દશમી લીટીમા રૂા ૮૫૦છે તેને બદલે રૂા ૨૮૫૦ વાચવું.

પુરવ આફ્રીકાની ધારાસભામાં મી. જીવણજીને હીંદી પ્રજાના પ્રતીનીધી તરીકે સરકાર તરફથી નીમવામાં આવ્યા છે.

મદ્રાસનું છાપું જણાવે છે કે વીઝાગાપટનની ડીસ્ટ્રીક્ટ એસોસીએશને હીંદી નેશનલ કોંગરેસને વીઝાગાપટન બોલાવવાનું એકમતે નકી કર્યું છે.

મીસીસ એનીબેસંટ તરફથી 'કોમન વીલ' નામનું જે નવું છાપું શરૂ થયું છે તેમાં તે જણાવે છે કે આવતી કોંગરેસનું પ્રમુખપદ દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓના લડતમા બહાદુરી ભરેલી મદદ આપનાર વીર લોરડ એમ્પથીલને આપવું ઘટે છે.

મુંબાઇના જાણીતા શેઠ મહમદ યુસુફ ઇસ્માઇલે મુસલમાનોના માટે એક ખાસ કોલેજ મુંબઈ અથવા પુના ખાતે સ્થાપવાની શરતે રૂા. આઠ લાખની રકમ મુંબઈ સરકારને સોંપી છે.

સત્યાગ્રહ ફંડમાં હરદ્વાર ગુરુકુલના વિદ્યારથીઓ રૂા ૧૮૨ નાસીક ગુરૂકુલના વિદ્યારથીઓ રૂા ૧૮૧, પ્રદતાન પ્રેમ મહાવિદ્યાલયના વિદ્યારથીઓ રૂ. ૧૮૦, પુસા ઇન્સ્ટીટયુટના કેમીકલ વરગમાથી રૂા ૫૨, અને બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોરના બોલપુરની 'શાન્ત નીકેતન' નીશાળના વિદ્યારથીઓ તરફથી રૂા ૩૧ આના. મી ગોખલેને મોકલવામાં આવ્યા હતા.

ઓસ્ટ્રેલીઆના [illegible] ભાગ છે [illegible] ભાગના રાજ્ય [illegible] ઉપર [illegible] અને [illegible] ઉપર એક [illegible] નીમ [illegible] સરકાર [illegible] આવે છે. હવે પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલીઆના રાજ્યસભાએ કેળવણી ખાતાના પ્રધાન પાસે એવી માગણી કરી છે કે ગવરનરનું પદ કોઇ ઓસ્ટ્રેલીઆવાસીને આપવું. તેનો જવાબ મી. હારકરટે હાલ તો એવો વાળ્યો છે કે બધા ભાગને માટે તેવો નિયમ ન હોય ત્યાં સુધી આ માગણી સ્વીકારી શકાય તેમ નથી.

મુંબઇની મ્યુનીસીપાલીટીમાં ઇજનેર ખાતામાં રસ્તા તપાસવાના કામમાં મોટા પગારથી કામ કરતા સુશીક્ષીત ગ્રહસ્થ મી. અમૃતલાલ વીઠલદાસ ઠક્કર પોતાની નોકરી છોડી મી. ગોખલેની સરવંટસ ઓફ ઇંડિયા સોસાયટીમાં જોડાયા છે. આ દેશસેવકોના મંડળીમા પહેલા ગુજરાતી સભાસદ મી ઠક્કર છે તેમણે ૨૨ વરસની ઉમરે એલ. સી.ઇ. ની પરીક્ષા પાસ કરી હતી. અને પછી વઢવાણ પોરબંદરમાં ઇજનેર ખાતામાં નોકરી કરી ૧૯૦૧ પુર્વ આફ્રીકામાં તેમણે યુગાંડા રેલવેમાં કામ કરયું હતું. મી. ઠક્કર પહેલાં એક ગુજરાતી મી. કરસનદાસ ચીતલીઆ આ સમાજમાં 'એપ્રેંટી' તરીકે જોડાયા છે.

સત્યાગ્રહની લડતમા મદદ આપવા જંગબાર ખાતે એક મોટી સભા ભરાઈ હતી. કામ ખલાસ સભાનું થયા પછી પ્રમુખ શેઠ દામોદર જેરામ તરફથી વાઇસરાય, લોરડ ક્રૂ અને ઈગ્લાંડમાં હીંદી આગેવાનોને તાર મોકલવામાં આવ્યા હતા. સભા વખતે ડરબનના મી. ગોડફ્રે બારીસ્ટર હીંદુસ્તાન જતાં ત્યાં હાજર હતા હીંદીઓની વીનંતીથી તેમણે દ. આફ્રીકામાં હીંદીની સ્થિતિ વિષે એક લંબાણથી વિગતવાર ભાષણ આપ્યું હતું. અને છેવટે ફંડ માટે અરજ કરતાં તેમણે જણાવ્યું કે પુર્વ આફ્રિકાના હીંદીઓએ પણ આમાંથી શિક્ષણ લેવાનું છે. માટે તેમણે એક ઇન્ડીયન એસોશીએશન સ્થાપવાની સલાહ આપી. બાદ સભામાં રૂા ૭૦૦ ઉઘરાવા હતા. ભાષણ કર્તા મેસરસ લક્ષમણભાઇ, અને પંડીત મહારાણી શંકરશર્મા જેઓએ આ કામમાં ઘણી સારી મદદ કરી હતી. તેમનો આભાર માની સભા બરખાસ્ત થઈ હતી

વળી મી. લક્ષમણભાઇ, ડો હીમ્મતરામ, મી પોપટ વીરજી કરસન પાલા અને બીજાઓ આ કામમા ઘણી મદદ કરે છે તેમની સમજાવટથી જંગબાર નાટકશાળાના માલીક મી ખીમજી દલાલે પોતાનો એક ખેલ આ ફંડમા મદદ કરવા માટે મુકર્યો હતો. તેમા બધા હીંદીઓ અને યુરોપીઅનો પણ હાજર હતા તેની ઉપજ રૂા ૫૦૦ થયા હતા. તે સમયે પંડીત મહારાણીશંકર શર્માએ ઘણું અસરકારક ભાષણ આપ્યું હતું. અને મેસરસ ગાંધી પોલાક અને કેલનબેકને છુટા કર્યા તેમને માટે ધન્યવાદ કર્યો હતા

અલાહબાદ ખાતે તા. ૨૬ જાનેવારીએ એક જાહેર સભા દુકાલ સંકટ નીવારણ ફંડ ભેગુ કરવા માટે મળી હતી. તે વેળા એ સર જેમ્સ જણાવ્યું હતું કે, સંયુક્ત પ્રાંતોના ૧૭૦૦૦ સ્કેરસ માઇલ અને સાડીબાવન લાખની વસ્તી ધરાવતા વીસ્તાર ઉપર દુકાલ જાહેર કરવો પડશે ઉપરાંત વિસ હજાર સ્કેરસ માઇલ અને એક કરોડ ચાલીસ લાખની વસ્તી ધરાવતા વીસ્તારમાં ગંભીર સંકટ ફેલાશે મુખ્ય મુશ્કેલી ઘાસચારા અને પાણીની છે. દુકાલ પીડીત જીલ્લાઓમા હવે થોડાજ વખતમા ખોરાક અને પીવાના પાણી ખપી જશે, જેથી સૌથી મોટી મુશ્કેલી ઘાસ ચારાની અછતની થઇ પડશે એ બાબતમાં અવશ્ય લીલા છે અને ખેતીવાડીના ઢોરોની ભારે ખુવારી થયા વીના રહેશે નહીં. એવો અંદાજ કાઢવામાં આવે છે કે [illegible] એક જીલ્લામા [illegible] ઢોર બચી શકશે નહી [illegible] નહીં તો મરશે [illegible]

[illegible] ની વેરીઅસા

[illegible]

[illegible] બતાવવાને અને નાની વયે મૈન [illegible] જે [illegible] લીધી હતી તેની નોંધ કેસા દેક ઠેકાણે સભાઓ મળી હતી. [illegible] ને મતલબના ઠરાવો પાસ થયા હતા. આ સભાઓના [illegible] ને જે લાંબા હેવાલ મળ્યા છે તેમાંથી ટુંક બીના અમે અહીં આપીએ છીએ.

[illegible] તરફથી મી. [illegible] શોક [illegible]

[illegible] ના ટેકામાં મેસર્સ સી કે. ટી. નાયડુ, એસ. કે. પડીઆચી અને મી એસ. [illegible] બોલ્યા હતા.

[illegible] સેઓ [illegible]

[illegible]

મી [illegible] નેસ દાય [illegible] મ.અ[illegible] શેઠ [illegible] ફેન્સ મી. અને વાગ્ [illegible] મેસ પડીઆચી, અને મી [illegible] બીજો [illegible] જી કે. પ[illegible] ના ટેકું આ મેસર્સ [illegible] નાયડુ [illegible] મી કે. ટી નાયડુ બોલ્યા [illegible] મર [illegible] ને તથ. પાસ કરી મ.ગાંધીને [illegible] પ્રશંસા કરી હતી અને તેના જીવન ઉપરથી બોધ લેવા સુચના કરી હતી.

[illegible] સેવા તરફથી મી [illegible] નીચે મળી હતી. મી. [illegible]

[illegible] ની પેજ નર પાડા [illegible] પરંતુ તેમના માતુશ્રીના [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] ની સભા પારીદાર મંડળ તરફથી મી જીવણ પ્રેમજી પટેલના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. મી. જીવણ કાનજી પટેલે શોકનો ઠરાવ રજુ કર્યો અને મરહુમના આત્માને ઈશ્વર શાંતી અર્પે એમ ઈચ્છયું હતું. મેસર્સ વલભ પ્રાગ તથા [illegible] બીજા પણ તે મતલબનું બોલ્યા હતા.

પોર્ટએલીઝાબેથમાં તા. ૨૭ મી ફેબરવરીએ મીસીસ વી. નાઈ[illegible] પ્રમુખપણા નીચે ત્યાંની ઈંડીઅન વીમેન એસોસીએશનની સભા મળી હતી. બીજી સભા તેજ દીવસે રાતે તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી તરફથી બોલાવવામાં આવી હતી, અને તેણે ઉપરની સભાના શોક દરશાવનારા ઠરાવને અનુમતી આપી હતી.

જરમીસ્ટનમાં મીસીસ ચીનીવનના પ્રમુખપણા નીચે સ્ત્રીઓની સભા મળી હતી. મીસીસ ભૈવાની દયાળની દરખાસ્ત અને મીસીસ સોમ્મરના ટેકાથી શોક દરશાવનારો ઠરાવ પાસ થયો હતો. બીજી એક સભા જરમીસ્ટનમાં ત્યાંની ઈંડીઅન એસોસીએશનની બાબુ લાલ બહાદુરસીંહના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. મેસર્સ ભૈવાની દયાળ, [illegible] રામલાલ સીંહ તથા પં. મણીશંકરે શોક [illegible] કર્યા હતાં.

[illegible] ઈંડીઅન [illegible] સભાએ પણ એક ઠરાવ પસાર કર્યો. મરહુમના માતા પિતા તરફ દીલસોજીની લાગણી બતાવી હતી. [illegible] ઈંડીઅન એસોસીએશનની તરફથી થયેલ ઠરાવની [illegible] જ્યાર્જ ગયા [illegible]

મરહુમ માટે મી [illegible] જે શોક [illegible] કવિતા [illegible] તે નીચે મુજબ છે

અહો [illegible] સન્તાપ સુખી સુખા જગ [illegible] ન છે [illegible].
[illegible] આજ [illegible] કર [illegible] મરોડ્યો.
[illegible] હિન્દ કુલ [illegible] આજ તુમ કહાં સિધારી,
અંધકાર મંહ ઘોર હિન્દ કુલ [illegible] ડારી.
[illegible] તવ [illegible] પડી દુખમેં અતિ ભારી,
[illegible] સમાંન નિરખિ [illegible] અન્ધીયારી
[illegible] નહીં પાર.
અહો [illegible] તુમ્હે લે કહાં સિધારી
[illegible] હિન્દીનકુ [illegible].
[illegible] દુખ [illegible] નિજ મન [illegible]
[illegible] શોક [illegible] વેલિમા મિટાતી.
[illegible] હિત [illegible] બની
[illegible] હિન્દી હિતેસી.
[illegible] બુદ્ધિમતિ [illegible] એસી
[illegible] હિન્દી કુલકી હે.
[illegible] કહાં [illegible] હૈ
[illegible] ભારત પઈ કસી.
[illegible] મહાન નહીં દુજી [illegible] વૈસી
હાથ ધરેં [illegible] ધીર આંસુ [illegible] ન રોકાવે.
[illegible] શોક [illegible] બહિન [illegible] તુમ [illegible] સિધારે
દુસહ દુખકી [illegible] આજ [illegible]
[illegible] હૃદય [illegible] પાર [illegible] નહિ પાવે.
[illegible] બલ [illegible] પુનઃ [illegible] હે.
[illegible] બહિન [illegible] હે.
દીન દયાલ [illegible] સુનો વિનતિ [illegible] મેરી,
સ્વર્ગવાસ વેલિમા બહિનકો શાન્તિ પરિવાર કેરી.

ઈંગ્લંડના જાણવા લાયક ખબરો

લંડનની સ્કુલ ઑફ ઈકોનોમીક્સમાં બે હજાર ઉપરાંત ગોરા વિદ્યાર્થીઓ છે. તેમના યુનીઅનમાં ગયે વરસે પ્રમુખ પદે નીમાનાર પહેલ વહેલા હીંદી—અને ગુજરાતી હીંદી—મી. મજમુદાર હતા એ આ છાપાના વાંચનારાઓ અમે કેટલાક મહીના ઉપર જણાવી ગયાં છીએ. હીંદ વીદાય થતાં તેમના માનમાં ગઈ તા. ૭ જાન્યુઆરીએ સર મંચેરજી ભાવનગરીના પ્રમુખપણા નીચે ખાણાને એક મેળાવડો થયો હતો. પ્રમુખસ્થાનેથી સર મંચેરજીએ ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે મી. મજમુદારે દ. આફ્રીકાના હીંદી સવાલે સંબંધી લંડનની સાઉથ આફ્રીકન લીગમાં જે ઉમદા કામ બજાવ્યું છે તે જોઈને મને તેમના ઝળકતા ભવિષ્ય માટે મોટી ઉમેદો બાંધવાનું કારણ મળે છે. મી. મજમુદાર ઈકોનોમીક્સમાં પહેલા ગ્રેજ્યુએટ છે. પારલામેંટની છેલી ચુંટણી વખતે હીંદી લાભ જાળવવા માટે હીંદના ખેરખ્વાહોની ચુંટણી બાબત તેમણે ઘણી મહેનત લીધી હતી દ. આફ્રીકા વાળા મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજણીઆએ પણ મી મજમુદારની દ. આફ્રીકાના હીંદી સવાલની લડતની સેવા માટે સ્તુતી કરી હતી

* * * *

સબજેક્ટ રેસીસ કમીટી તરફથી ગઈ તા. ૧૬ ફેબરવારીએ વેસ્ટ મીનસ્ટર પેલેસ હોટેલમાં દ. આફ્રીકાના હીંદીઓની સ્થિતિ વીશે ભાષણ આપવાનું જાહેર થયું છે. ૩૦ મી જાન્યુઆરીએ 'પોઝીટીવીસ્ટ રીવ્યુ'ના અધીપતી મી. એસ. એચ. સ્વીનીએ દ. આફ્રીકાની હીંદી તથા હીંદુસ્તાનમાં છાપાનો કાયદો આ વિષય ઉપર લીંકનસ ઇનમાં ચરચા કરી હતી.

* * * *

નાતાલની લડતના વખતમાં હીંદીઓ તરફ ચલેલી ગેરવરતણુકના સંબંધમાં એબોરીજીન્સ પ્રોટેક્શન સોસાઈટીના આશ્રય તળે તા. ૨૨ ડીસેમ્બરે લંડનમાં કેથોલીક સોસાયટીના કાગળ ઉપર વિચાર કરવાને એક સભા મળી હતી તેના પ્રમુખ સર મંચેરજી ભાવનગરી હતા [illegible] સેક્રેટરીએ જણાવ્યું કે લોકો કરેલી જુલમ વિષેની ફરીયાદ [illegible] પ્રધાન તરફથી તપાસ કર્યા વગરના [illegible] થયેલા જવાબને માટે સભાએ સખત નાપસંદગી બતાવી હતી પુરી તપાસ [illegible] ને [illegible] સેક્રેટરીને મોકલી [illegible] તેજ સભામાં સત્યાગ્રહીઓએ [illegible] માટે મુબારકબાદી [illegible] ઠરાવ કર્યો હતો

* * * *

[illegible] કાઉન્સીલના એક સભાસદ મી [illegible] ઉપર વિવાદ [illegible] 'સાઉથ આફ્રીકા' છાપાના પ્રતીનિધિએ તેની મુલાકાત લીધી હતી, તે દરમીયાન તેણે જણાવ્યું કે ગોરા અને [illegible] એક બાબતથી અલગ રાખવા [illegible] મુશ્કેલીઓનો નીવેડો આવી શકે તેમ છે [illegible] ખાતર પણ આ વિચાર [illegible] કરવો પડશે [illegible] કે દ. આફ્રીકામાં [illegible] કેનેડા, ઑસ્ટ્રેલીઆ, હીંદુસ્તાન [illegible] [illegible]

તદન જુદાજ છે. અને અંતે તો ગોરા અને કાળાને જુદાંજ રહેવું પડશે એમ મારી ખાત્રી છે.

* * * *

એક મુસલમાન ગૃહસ્થ જેણે વિલાયતમાં ઉંચી કેળવણી લીધેલી અને ઘણા વરસો સુધી દેશી રાજ્યની વડી અદાલતના જડજ રહેલા તેમણે લખેલા એક કાગળમાંથી વાયોલેટ સેલી નામની એક અંગ્રેજ બાનુ વિલાયતના 'નેશન' છાપાને નીચે મુજબનો ઉતારો મોકલે છેઃ—દ. આફ્રિકાના સવાલ વિષે તમે મને પુછો છો તો હું તેજ જવાબ આપું છું કે જે મેં એક અમેરીકનને હબસી સવાલના સંબંધમાં આપેલો. અમેરીકનોએ ગુલામોને પ્રથમ બોલાવ્યા અને તેથી ત્યાં હબસીઓનો સવાલ ઉભો થયો. નાતાલના ગોરાઓએ હીંદી મજુરોને લાલચો આપી બોલાવ્યા અને તેનું પરિણામ નાતાલ આજે જુએ છેઃ તેઓએ હીંદીઓના વિશ્વાસોનો ભંગ કર્યો. અને હવે તેને નાતાલમાંથી બહાર હાંકી કાઢવા માગે છે. છેવટે નાતાલને સહન કરવું પડશે અને આ અપવિત્ર કોશીષમાં ફતેહ પામશે તો તેની સાથે વડી સરકારના ઉપર પણ ભાર પડશે. દ. આફ્રિકાના અમારા ભાઈઓની લડતને માટે અમે બધા હીંદીઓ એટલી બધી લાગણી ધરાવીએ છીએ કે તમારી વડી સરકાર આ બાબત કાંઈ બાંધછોડ વાટશે તો પરિણામે મોટી આફત ઉપજશે. હીંદુસ્તાનમાં શરીર બળ વાપરનારાઓને ઉત્તેજન મળશે. અને અંતરની લાગણી [illegible] થયું છે તેમાં ખલેલ પડશે. દ. આફ્રિકાના હીંદીઓની તકલીફનો ઉપાય નહીં થઈ શકે તો શહેનશાહ ઉપરનો અમારો વિશ્વાસ ઉઠી જશે અને દિલ્હી દરબારનો કાંઈ અરથ રહેશે નહીં. અમારા શહેનશાહ કહેવાય તેણે અમારા હકનું રક્ષણ કરવું જોઈએ ખરેખર, અમારી [illegible] છે તે પછી શહેનશાહે અમારાં [illegible] ઉપર જ [illegible] મેળવ્યો છે તેને આવી રીતનો [illegible] નહીં. મદ્રાસ અને બીજે [illegible] એએ અમારે પણ [illegible] છે [illegible] લોર્ડ હાર્ડીંગે જે ભલી લાગણી બતાવી તેની [illegible] [illegible] કેટલો બધા હતો [illegible] છે અને એના [illegible] આશા રાખતા નથી [illegible] છે તેને [illegible] [illegible] હતી તેવે વખતે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સમજી શક્યા નહીં અને [illegible]

* * *

હીંદી વિદ્યાર્થીઓની દેખરેખ તથા મદદ માટે [illegible] એક ખાતું સ્થાપવામાં આવ્યું છે તેના સેક્રેટરી તરફથી [illegible] ૩૦ મી જુન સુધી પુરા થતા પહેલા [illegible] બહાર પાડવામાં આવ્યો છે તેમાં તે જણાવે છે કે [illegible] અને સ્કોટલાંડમાં મળી ૧૫૦૦ હીંદી વિદ્યાર્થીઓ [illegible] ના ૭૦૦ બારીસ્ટરનો અભ્યાસ કરે છે ૩૦૦ [illegible] કેળવણી [illegible] છે [illegible] [illegible] છે ૧૮૩ [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોરની નીશાળ

મી. રામસે મેકડોનલ્ડ "ડેલી ક્રોનીકલ"ને એક પત્ર લખી જણાવે છે કે તેમણે બોલપુરમાં બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોરની જાણીતી શાળાની મેલ ટ્રેન ખાતે મુલાકાત લીધી હતી. આ નિશાળ અંગ્રેજી કેળવણીની થતી લાગતી નકલ સામે હીંદના બુદ્ધિશાળી પુરૂષો જે ફીલસુફ ઉભા કરી છે તેને ટેકો આપે છે. બાબુ રવીંદ્રનાથના 'શાંતી નીકેતન'માં હું એક દીવસ રહ્યો હતો. ત્યાં ૯૦ વિદ્યાર્થીઓ અને લગભગ ૨૦ શિક્ષકો હતા. સરકાર સાથ તેમને કાંઇ લાગતું વળગતુ નથી. શિક્ષકોની નીમણુકમાં સરકારનો કાંઇ હાથ નથી. તેઓને શિક્ષણક્રમ સરકારે બહાર પાડેલો ફરજીયાત ક્રમ નથી. મેટ્રીકની પરિક્ષા પસાર કરાવવાને અભ્યાસ કરાવવામાં આવતી રૂઢીએ, બાગે શિક્ષક મારફતે પરદેશી રૂઢીઓ વિદ્યાર્થીઓને ઠસાવવામાં આવતી નથી. વિદ્યાર્થીઓ તેમજ શિક્ષકો મન, વાણી અને કર્મમાં હીંદીઓજ છે. જે શરતે સરકારી મદદ આપવામાં આવનાર હતી તે શરત નહી સ્વીકારવાથી સરકારે મદદ બંધ કીધી છે.

બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોરે મને હસીને જણાવ્યું કે 'મારા નિશાળીઆઓને બાંક ઉપર બેસવાની ફરજ પાડત, જ્યારે મને એ સંપદ છે કે તેઓ ઝાડોની છાંયામાં શેતરંજી પાથરી બેસે તે વધારે સારૂં છે' તે નીશાળ તરફ સરકારની કડી નજર થઇ. પોલીસે ધ્યાન રાખવાની જગ્યાઓની ટીપમાં તેનું નામ ચડયું. તેને હાની દેવાના પ્રયત્ન થયા. અમલદારોએ માબાપોને ધમકી આપનારા સરક્યુલરો મોકલ્યા. આવી જાતની કનેડગતથી તેના સ્થાપકનો પ્રેમ નિશાળ પ્રત્યે વધ્યો. ઘણા ખરચે અને આત્મ ભોગથી તે નિશાળ બાબુ ચલાવવા લાગ્યા. નોબલ પ્રાઇઝની રકમ ઉપરાંતના પોતાના પુસ્તકોની મોટી આવક પણ આ નિશાળને તેમણે અર્પણ કરી છે.

નિત્ય નિયમ

વીરે મી રામસે મેકડોનલ્ડ લખે છે કે એક સવારે 'શાંતી નીકેતન' આશ્રમમાં પરોઢીએ હજુ જરા અંધાર હતું ત્યારે હું ઉઠયો, બહાર મધુર ગાયન ચાલી રહ્યું હતુ તે મેં સાંભળ્યું. પુછતાં મને માલુમ પડયુ કે દરેક સવારે વહેલા ઉઠી નાના મોટા નિશાળીઆ બગીચામાં ફરતા ફરતા ભજન બોલતા હતા. સાંજે પણ તેજ મુજબ બોલે છે. સાંજ સવાર છોકરાઓ બેસી ઇશ્વરનું ધ્યાન કરે છે. મંદીરમાં પુજા કરવા અઠવાડીઆમાં બે વખત તેઓ મળે છે અને બાબુ રવીંદ્રનાથ તેમને ઉપદેશ આપી ઉચ્ચ જીવન ગાળવા મથે છે. ઘરનું બધું કામકાજ તેઓ જાતે કરે છે. પોતાનાં કપડાં હાથે ધુએ છે. તેમના કપડાં સ્વચ્છ હોય છે. અગાઉ એક વ્યવસ્થાપક રાખવામાં આવેલ, હવે તે વગર તેઓ ચલાવે છે. કેટલાક છોકરાઓને ચુંટી વ્યવસ્થાનું કામ તેમને સોંપવામાં આવ્યું છે. આનું પરીણામ એ આવ્યુ કે દર અઠવાડીએ જરૂરી ચીજ વગેરેની ખરીદી અને બીજાં કામોમાંથી મોટી બચત રહે છે. તેઓ કરકસર શીખે છે અને બીજો ઘણો અનુભવ મેળવે છે. આ નાના ચાકરાતનો અનુભવ નીશાળમાં બધાં કામમાં મળે છે. શિક્ષકો પોતાનામાંથી એક વરસને માટે એક જણને ઉપરી નીમે છે.

દેશના મુખ્ય શિક્ષક શ્રી ગમ ત્રણ વખત સુટાયા છે. બધા નિયમો બરાબર પાળવામાં આવે તેને માટે સખત દેખરેખ રાખવામાં આવે છે અને તેનો ભંગ થાય તો ખાસ નિમેલા કેપ્ટન અને નીશાળના ન્યાયાધિકારીઓ મારફત તેમને સજા કરવામાં આવે છે. આ અધિકારીઓને નીશાળીઆઓ દર મહીને ચુટે છે. આજ રીતે નાના બાળકોને માટે નાની અને અપાલન માટે મોટી કોરટો પણ બનાવેલી છે. અને તેઓ દર પખવાડીએ એક વખત નીશાળમાં, રમતમાં કે બાજી જગ્યાએ ઉભી થયેલી મુશ્કેલી ઉપર ફેસલા આપે છે.

છેવટમાં મી. મેકડોનલ્ડ જણાવે છે કે તે છોકરાઓ હીંદનો જીવન પ્રવાહ કેવી રીતે વહે છે તેથી પણ પુરતા માહિતગાર રહે છે, અને તેઓ પોતાની આસપાસ વસતા પોતાના ભાઇઓને કેવી રીતે મદદ કરી શકે તે પોતાના ચારિત્ર અને જાત મહેનતથી બતાવી આપે છે એમ મેં જાતે અનુભવ્યુ છે.

જાહેર ખબર

ના. ૩૯૭ તા. ૨૩ જાન્યુઆરી ૧૯૧૪

અમારી જાહેર ખબર ના ૮૧ તા. ૨૦ ૧૦–૧૩ થી તમામ લાગતા વળગતાને ખબર આપવામાં આવેલી છે કે રાણાવાવ ગામે મદરેસાની સ્થાપના કરવાના ઉદ્દેશથી ૭ સ ૧૯૬૯માં મુળ ઉભા થયેલા ફંડની જે રકમો હાલ પોરબંદર સ્ટેટની ટ્રેઝરીમાં જમા પડેલી છે તે માત્ર તેજ કામ માટે આપવામાં આવશે અને અન્યથા નહી.

૨ અને હવે સઘળા લાગતા વળગતાની જાણ માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે કે સદરહુ ફંડ કે જે હવે પછીથી "ધી રાણાવાવ મદ્રેસા ફંડ"ના નામથી ઓળખાશે તેને માટે વધુ રકમો લેવા અમો તઇયાર છીએ.

૩ તેવીજ રીતે રાણાવાવ ગામમાં એક કેળવણી (Purse) અથવા અગર દાન (Mandate) રાખવા માટે એક બીજા દાન-ફંડ માટે રકમો લેવા તઇયાર છીએ.

૪. ઉપર જણાવેલા કાર્યો પૈકી ગમે તે માટે અમારી મુખત્યારી તળે તે મુકવા માટેની એક ચુકી ચીઠી સાથે તમામ રકમો પોરબંદર સ્ટેટની ટ્રેઝરીમાં ભરવાની છે.

૫ નાણા ભરનારાઓના ઉદ્દેશને અમલમાં લાવવા માટે ફંડમાં પુરતી રકમો એકઠી નહીં થાય ત્યાં સુધી આ પ્રમાણે એકઠી થયેલી રકમ અમો અમને મુનાસબ જણાયા મુજબ અનામત અથવા થાપણ તરીકે રખાવશું.

૬. તે ફંડ પુર્ણ થયા પછી તેની વ્યવસ્થા માટે અમો કમીટી નામશું અને આ અગત્યના ફંડો તેમના સીધી દેખરેખ તળે મુકાશું.

૭. અને વળી તે કાર્ય પુર્ણ થયા પછી ઉપરની બંને યોજનાઓને સ્ટેટ તરફથી આપવાના ઉત્તેજન અને સાધારણ મદદનો સવાલ પણ લક્ષમાં લઇશું.

૮ કોઇ પણ શખ્સ જે, એકજ વખતે અમુક રકમ આપવાને બદલે, માસીક અગર વારસીક રકમ આપવા ઇચ્છા ધરાવતો હશે તેમણે પોતાની ઇચ્છા અમોને લખાણ જાહેર કરવી.

(સહી) એફ ડી બી હેન્કોક, મેજર.
એડમીનીસ્ટ્રેટર, સ્ટેટ પોરબંદર.

કાવ્યદોહન ભાગ ૫ મો—આ ભાગમાં કવી દયારામનુ જીવનચરિત્ર છે. નળ, દ્રૌપદી, હરિશ્ચંદ્ર વિભીષણ રાજા વીગેરે આખ્યાન, સુદામાજીની વારતા, બોડાણો ભક્ત, બાપુ. અખા, મામેરૂં, નરસૈંઆ મેતા વગેરેના ભજનો છે. કીંમત શી. ૬ ૧ પોસ્ટેજ ૧૦ પેની.

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિનાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોના થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલ છે.

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વરક શૉપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

ઇસ્લામ—આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામા લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે." કી. શી ૧-૯

હારટ ઑફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીનાં તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨-૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને મારે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી. શી ૧-૯

એ વીઝન ઑફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી—લખનાર સીડની લો.

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફાઈવી મેયોએ અંગ્રેજીમા લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮

રૂબાયત ઑફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૯

ધી સ્ટોરી ઑફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઑલીવ શ્રાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧-૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઈફ ઍન્ડ લેબર—ડા. ર. સ્માઈલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઇ ચુકી છે. ખંત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાચ પાચ પેની.

બ્રહ્મ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો.

લાઈટ ઑફ એશીઆ અથવા બુધચરિત

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો.

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, આમાં ગુજરાતી ... વગેરે ... નાટકના તરજુમા છે.

દાંતેનું ડીવાઇન કૉમેડી—... ઇટાલીઅન ... આ ભાષામાં તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત

ધી ફ્યુચર ઑફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ"માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

એમ. કે. ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં ડા. પ્રાણજીવન જે. મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ. ઓ. માં આ વીષય ઉપર લખેલાં પ્રકરણોનું પુસ્તક. આ પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ બીજો પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવારોગ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, દાઝ અને તેના ઇલાજ, કફજીવન, મરડો વગેરેના જે પ્રકરણો મી. ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલાં તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની

શરીર સંપતિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ્તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ. ડોકે લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાન્તર છે. એમા શરૂઆતમા લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે વળી ભાષાન્તરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકુ પુંઠું કી શી ૧/૩.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઇ કોટવાલે સંક્ષેપમા લખ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની ગ્રીક અને બેબીલ પારતનો તરજુમો છે કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ—પહેલો, બીજો, અને ત્રીજો આ ત્રણે ચોપડીના મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતમાં મેળવેલ અનુભવની બાબતે લખેલી બીના છે. કી. શી. ૧, પો. ૧ પેની

... —એમ. ... સંબંધી ... ઇંગ્રેજી અને ગુજરાતી ... સંગ્રહ છે. કી. શી. ૧, પો. ૧ પેની

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. ११ मार्च १९१४

मरहुम वेलीअमाके शोक सभाए

कुमारी वेलिअमा मुनस्वामीके मृत्युसे सर्वत्र शोक छा गया है। जोहांसबरगमें गतपुर्व रविवारको टरांसवाल इंडिअन वीमन्स एसोसिअशनका एक अधिवेशन फ्रिडडरोप थायस्कप होलमें हुवा था। सभमें मीसीस थम्बी नायडु, मीसीस भवानी दयाल, मीस पायकप, मीसीस सोमर, मीसीस बसमंत आदि महिलाओंने कुमारी वेलिअमाके मृत्युपर शोक प्रकट करनेके लिये भाषण दिया अन्तमें इसी आशयका प्रस्ताव पास किया।

टरा० ब्री० ए० एसोशीयसनके सभा इसी स्थानमें वही दिन हुवा। मि० काछलिया, मि० केलनबेक, मि० थम्बी नायडु, मि० जोसफ रायपनने व्याख्यान दिया। मि० भवानी दयालने एक शोकका कविता पढकर सुनाया। अन्तमें शोकजनक प्रस्ताव पास किया गया।

जोहान्सबरगमें और सभा हिन्दु जनता तरफसे, पाटीदार मंडल तरफसे और तामील बेनीफीट मंडलकी तरफसे हुआ रहा।

प्रीटोरियामें इंडिअन विमन एसोसीयशनका आश्रयमें गत ता० २७ के रोज एक सभा हुआ। मीसीस पी० नायडू के सभापतिका स्थान दिया था। मि० थंबी नायडु जोहांसबरगसे आये रहे और उनमें शोकका प्रस्ताव पास हुए।

वैसाहि दुसरा सभा प्रिटोरीया तामील बेनिफीट सोसायटी का हुआ रहा।

जरमीस्टनमें हींदी महिलाओंका एक सभा हुइ थी सभापति का आसन मीसीस वीनोदनने ग्रहण की थी। मीसीस भवानी दयालने शोक का ठराव पेश किया जिसका समर्थन मीसीस सोमरने किया।

जरमीस्टन इंडियन एसोसीएशनकी सभामें प्रीटोरिया, जोहांसबर्ग, बोकसबर्ग, बनोनी, और जरमीस्टनके मनुष्य विद्यमान थे। सभापतिका आसन मि० लालबहादुर सिंहने ग्रहण किया था। मि० भवानी दयाल और लालबहादुर सिंहने सभाका उदेश कह सुनाया। अंगरेजीमें ठराव उपस्थित किया जिसका समर्थन श्री. बन्धु पं० मणिशंकर रामलाल सिंह और नानजेपा नायडुने किया रहा।

डरबन इंडिअन वीमन सभा तरफसे शोकका ऐसा एक ठराव पसार हुआ रहा।

गरीब फेरीवालों पर अन्याय

नाताल 'टाइम्स' में एक गोराने एक कागद लिखा है उसका मतलब यह है की गरीब 'कुली' औरत बासकीट लेके शाक और फल लेके अपने घर घर पर शेहरमें घुमती है। ऐसी एक औरतने हमारी बीबीको एक कागद पढनेके लीये बताया। उन्में कीतनेक दीन तक एक गोराने वहां शाकारी और फल खरीदी कीया उनका नोंध रहा। यह गरीब हींदी औरत फेरीमेंसे अपना छोटा छोटा बाल बच्चोंका गरीबीसे गुजारा चलाता है। उधारीका कागदमें गोरी औरतने नाम भी लीखनेका नाबोला रहा। अभी यह गरीब 'कुली' को अपना न्यायकी पइसा नहिं मील सकती है। छापेमें कागद लिखने वाला गोरा कहता है की ऐसा मामला कुच्छ एक नहीं बनते होगे। और लीखता है की हमतो यह चला लुंटारूका काम समजते है। आबरुदार कहलाती गोरी औरतने जो एसा काम कीया है वोह बडी शरमकी बात है और कौमको शरम है। 'कुली' का वकीलात हम नही करते है लेकीन आज काल नास्तीकोने "अपना भीतो सीखाने" का चारे तरफ शोर हो रहा है उस समय गरीब पर ऐसा अन्याय का बात सुननेसे हमको ग्लानी होता है॥

विविध विषय

नोटींगहाम रोड वाला हर डंकन मेकेन्झीके वहां काम करने वाला एक हींदी नोकर मुनुसामी कुच्छ दस के बार दफे जेलमें जाकर आये है। जनवारी मासमें उन्को १४ दिवस जेलकी सजा मीला रहा जिन वखत 'एडवरटाइझर'का खबरपत्री ने लीखाकी वहां हमारा जान कभी जायगा ऐसा डरते है उस लीये हम वहां नहीं जायगे वैसा उन्ने कहा रहा। अब फीर जेलमेंसे नीकला और भी बीगडे बोलाकी हम जेल में जायगे लेकीन उन्को वहां काम करनेको तो जायगा नहीं था। माजीस्टेटने इस समय ३० दिवसकी सखत मजुरीकी जेल दी.

टरांसवालका एक शेहर केरोलीनामें २०० जीतना गोरा खेडुतोने एक सभामें हींदीओंकी सामने बहुत बाफ नीकाला। उन्में भाषण करने वालों बोलाकी हींदीओंको यहां रहेने देनेसे अपना बेटा बेटीको उन्को वहां भविष्यमें नौकरी करने पडेगे। भातालमें बोगा खेडुतोकी साथ हींदीओ हरीफाइ कर रहा है और वोह लोग फतेह भी होते है। वोह लोग एकसे ज्यादा बी परणने वाले है और अपना पइसा कमा कमाके मुलक भेज देता है। पीछे ऐसा ठराव पसार हुआकी हींदीओं की साथ कोसी रकम का कामकाज नहीं करना और उन वेपारी ओंकी साथ कुच्छभी लेवड देवड रखना नही। यह ठराव अमलमें लाने के लीये एक कमीटी मुकरर हुआ।

ता. २१ डीसेम्बरको रोज जो सत्याग्रही केदीको वाल्कस्ट में जेल मीला उस्मेंसे दो सत्याग्रहीओं को सबके साथ नहि छोडा रहा। अब जेलका उपरीसे खबर मीला है की यह केदी [मेसरस ही नाइडु और वेलु] को छोड देनेका हुकम गवरनर तरफसे जेलका उपरी पर भेजा है॥

दिसेम्बर १९१३ में विलायतमें एक आसमानी कीताब छपा है उस्में यहि सरकार, हिन्दी सरकार और युनिअन सरकारके बीचमें दक्षिण आफ्रीकाके हिन्दीओंके विषयमें जो कागद पत्र चला है उन्का सब हालचाल छपा है।

मर्यादा नामक एक हिन्दी मासीक प्रयाग राजमें प्रगट होते है। दक्षिण आफ्रीकामें हींदीओका समाचारसे और गोखले महाराज, मि० नटेसन आदी प्रतिष्ठित पुरुषोंका लेख से गत डीसेम्बरका अंक भरा है। सत्याग्रहकी लडत पर कीतनेक कविता है और मीसीस शेख महेताब, मीसीस पन पीले आदी ११ औरतोंका और कीतनेक चित्रभी दिये हैं॥

मि० गोखले बारिस्टर मुंबइमें आ पहुचे है और वहां मुख्य पत्रोंमें यहां का सब हाल लीखे है। मि० गोखलेने छापावालेका प्रतिनिधीसे कहा कि हम जो कुच्छ बोलते और लीखते है सो हमेरे तरफसे समझना, कीसीने हमको यहां भेजा नही है।

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914ஞு மார்ச்சுமீ 4உ.

லார்ட் ஆம்தில் பிரபுவின் உபந்நியாசம்

சென்ற ஜனவரி மாதம் 28 தேதியில் லார்ட் ஆம்தில் பிரபு லண்டனிலிருக்கும் யுனைட்டெட் எம்பயர் கிளப்பில, தென்னாப்பிரிக்கா இந்தியர்களின் சங்கதியைப்பற்றி பின்வருமாறு பிரசங்கம்செய்தார்— 'மூன்று பவுன் வரியும், அதனால் ஏற்பட்ட வேலை நிறுத்தமும், இவை இரண்டுக்குமதான் தென்னாப்பிரிக்காவிலிருக்கும இந்தியர்கள் வாதாடுகிறார்கள் என்று எண்ண வேண்டாம். அவ்விந்தியர்கள் கேட்பது 1858 வருஷத்தில் விக்டோரியா மஹாராணியாரால கொடுத்த வாக்குறுதியாகிய இந்திய சுதந்திரமும சமமாக பாவிக்கும் தன்மையும தமக்கு வேண்டுமென்கிறார்கள். தவிர தென்னாப்பிரிக்கா இந்தியர்கள் வெள்ளையர்களைப்போல்சுதந்திரமும, அவர்களுக்கு சமமாக தங்களை வைக்க வேண்டுமென்றும அவர்கள் கேட்கவில்லை அவர்கள் கேட்பதெல்லாம தங்களுக்கு பிரிட்டிஷ் கவர்ன்மெண்டாரால் கொடுத்த வாக்கையும் தவிர தென்னாப்பிரிக்கன் கவர்ன்மெண்டாரால கொடுத்த வாக்குறுதியையும் நிறைவேற்றும்படிக் கேட்கிறார்கள். பிரிட்டிஷ்பிரஜைகள் அடுத்த அரசாங்கத்தாரால துன்புறும் காலத்தில இம்பீரியல் கவர்ன்மெண்டார் பட்டாளத்துடனும கப்பற்படையுடனும சென்று அவர்களை துன்பப்படுத்தாமலிருக்கும்படி கேட்கமாட்டார்களா? அப்படியிருக்க பிரிட்டிஷ் அரசாட்சிக்குள் அடங்கிய ஒர் குடியரசு நாட்டில் நடக்கும் அநீதங்களை ஏன் கேட்கக்கூடாது? தென்னாப்பிரிக்காவிலேயே பிறந்து அங்கேயே வளர்ந்து குடியேறி இருக்கப்பட்ட இந்தியர்கள் அங்கேயிருக்க சுதந்திரமில்லையா? தவிர ஹோட்டல்களிலும், [illegible] இந்தியர்களை வேலைக்கு வைக்கவாதே! தவிர மிஸ்டர் காந்தியும் யூனியன் கவர்ன்மெண்டாரும செய்துகொண்ட உடன்படிக்கையின்படி யூனியன் கவர்ன்மெண்டார் நிறைவேற்றியிருந்தால இவ்வித சத்தியாக்கிரகமும உயிர் சேதமும உண்டாயிருக்கமாட்டாதே. இதையெல்லாம் தீரயோசித்து யூனியன் கவர்ன்மெண்டார் இனி மேலாவது, ஓர்விதமுடிவுக்கு கொண்டுவர ஏற்பாடு செய்தால் நலமாயிருக்குமென்று சொல்லி முடித்தார்."

ஓர் இந்தியனுடைய வைராக்கியம்.

பத்து தடவை ஜெயிலுக்குச் சென்றிருக்கிறார்

[illegible] டர்பன் [illegible] ஆகிய [illegible] டனக்கனிடத்தில் வேலைக்குப் போகாததை முன்னிட்டு முனிசாமி நாயுடு என்ற மனிதன் ஜெயிலுக்குச்சென்றிருக்கிறான். மறுபடியும், சென்ற வாரத்தில் டர்பன் கோர்ட்டில் கொண்டுவரப்பட்டு வேலைக்குப் போகாததை முன்னிட்டு முப்பதுநாள் தண்டனை கிடைத்தது. அப்போது முனிசாமி நாயுடு தான் "எத்தனை நாள் வேண்டுமென்றாலும் ஜெயிலுக்கு போவேன், தவிர அந்த எஜமானனிடத்தில்,வேலைக்குப் போகேனென்றார்."

சமாச்சாரங்கள்

லண்டனில் இருக்கும இந்தியர்களும் ஐரோப்பியர்களும சுமார் 200 பேர் வரையில் சேர்ந்து ஒர் கூட்டம் கூடி தென்னாப்பிரிக்கா இந்திய போராட்ட நிதிக்காக பணம் வசூல் செய்யப்பட்டதும, தவிர ஸ்ரீமான் காந்தியவர்கள் பேரிலும் ஸ்ரீமான் கோகலேயவர்கள் பேரிலும தென்னாப்பிரிக்கா போராட்டத்தில ஜெயிலுக்குச் சென்றிருந்த இந்திய சகோதரிகள் பேரிலும கவிகள்பாடப்பட்டது. பிற்பாடு நமது தலைவர்களாகிய ஸ்ரீமான் காந்தி, ஸ்ரீமான் கோகலே, மிஸ்டர் போலாக்கு, மிஸ்டர் காலன்பாக்கு இவர்களும் ஜெயிலுக்குச் சென்றிருக்கும ஸ்திரீகள், எல்லோருடைய படத்தையும சபையோருக்கு காண்பிக்கப்பட்டது.

சென்றமாதத்தில் கேட்டல் இந்தியன் சபையாரால் ஓர் கூட்டம் கூடப்பட்டு காலஞ்சென்ற ஸ்ரீமதி வள்ளியம்மாள் அவர்களுக்கு அநுதாபத்தந்தி அனுப்பப்பட்டது.

ஜெமிஸ்டன் இந்திய சபையாரும அங்கேயிருக்கும் ஸ்திரீகளும ஒர் தனிக் கூட்டம கூடி, கனம் ஆ. முனிசாமி முதலியாருக்கும் அவர்கள் பத்னிக்கும் திரும்பிரவேசமாக அவர்கள் அருமை புத்திரி இறந்ததை முன்னிட்டு ஒர் அநுதாப மநுசெய்து அனுப்பப்பட்டது.

சென்ற பிப்ரவரி 17 தேதி சௌதம்ப்டன் இந்து கமிட்டியார் விடுதலையான நமது சகோதர சகோதரிகட்கு ஒர் சிறுவிருந்தளித்தார்கள்.

நீலகிரி, ரங்கூன், மோரீஸ், என்கிறவிடத்தில் பொதுக்கூட்டங்கள் கூடப்பட்டு நமது போராட்ட நிதிக்காக பணம வசூலிக்கப்பட்டது.

பிஜி தீவில் மிஸ்டர் மங்கால்தாஸ் என்பவரால முன்னூறு பவுன் பதினேழு ஷில்லிங் ஆறுபென்ஸ் நமது போராட்ட நிதிக்காக வசூலித்து அனுப்பப்பட்டது.

லாகூரில் ஓர் கூட்டம் கூடப்பட்டு அக்கூட்டத்தில் நமது போராட்ட நிதிக்காக சுமார் 500 ரூபாய் வரையில வசூலித்ததும் தவிர பண்டித மகாராணி சங்கர் சர்மா ஓர் அரிய பிரசங்கம் செய்தார்.

மிஸ்டர் காட்பிரி என்கிற இந்திய வாலிபர் இங்கிலாந்துக்கு சென்றிருந்தவர், இப்போது பம்பாயில் இருக்கிறார். அவர் அங்கேயிருக்கும் ஒர் பத்திரிகைக்கு இங்கே நடக்கும் அநீதங்களைப்பற்றி எழுதியிருக்கிறார். தவிர ஓர் பத்திராதிபரை காணும்போது தான் [illegible]

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૧ મારચથી તા. ૧૭ મારચ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ફાગણ સુદ ૧૪ થી ફાગણ વદ ૬ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૧૩ રબીઉલ્અવ્વલથી તા. ૧૯ રબી૦આખર સુધી ૧૩૩૨ હી.

પારસી—તા. ૧ થી તા. ૭ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા૦ ક. મી
બુધ	૧૧	સુદ ૧૪	૧૩	૧	૫-૫૮	૬-૧૮
ગુરૂ	૧૨	,, ૧૫	૧૪	૨	૫-૫૯	૬ ૧૭
શુક્ર	૧૩	વદ ૧	૧૫	૩	૬-૦	૬-૧૬
શની	૧૪	,, ૩	૧૬	૪	૬-૦	૬-૧૫
રવી	૧૫	,, ૪	૧૭	૫	૬ ૧	૬-૧૪
સોમ	૧૬	,, ૫	૧૮	૬	૬-૧	૬-૧૩
મંગળ	૧૭	,, ૬	૧૯	૭	૬-૨	૬-૧૨

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન ફીલસુફની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, ભાગ રજો	૦	૧
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
લેલનાં કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ત્રીજો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
ગુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સરવોદય	૦	૯
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
The Story of the Rāmāyana	૦	6
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	૦	૧

ઉપરની દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચ એક પેની.

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજી
ઇંડિઅન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેકરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ રંભાબાઈ
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદ્દીન ફજંદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી ફજંદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. હેરસ્કેન
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
દૃ. જ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે. ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી પોલાક
શેતરંજનું કારટુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી ક્રીકેટ ટીમ
ફોરડીસ્ટ્રીટ લોકેશન
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું બજાર
કવિ રવિંદ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર થયેલી ઉજાણી મંજલીસ
મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી. અબ્દુલ્લા હાજી આદમ
મી સી. કે. થંબી નાઇડુ
મરહુમ મી આદમજી મીઆંખાન
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સ્ત્રીઓ ૧૧ બાનુઓ
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૭ બાનુઓ
મી. બદરી
વીરસમનું શ્રી ગોપાલ લાલનું મંદીર
મીસીઝ શેખ મેહતાબ
રેવ. મી. એન્ડ્રુસ અને મી. પીઅરસન
સર જેમશેદજી જીજીભાઈ
મરહુમ વેલી મમા
કીમતઃ—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધો પેની.

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૨૪	૪	૫	પાછળનો
			ફીજીથી મળેલી રકમ
૧	૦	૦	મી. રઘુધીરસીંગ
૦	૧૦	૦	,, એસ. આર. એમ. એ. સરસ્વતી
૦	૨	૦	,, બળભદ્ર ઉપાધ્યા
૦	૧	૦	,, હીરીલાલ
૦	૨	૦	જોગી ફકીર વૈજ્યપુરના ૨૧ મો હફતો.
૮૨૫	૧૯	૫	કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૨ ના અરસામાં સ્ટી. ગુજરાતમાં બેરા કોલંબો થઇ કલકત્તા જશે.

તા. ૧૩ મારચના અરસામાં સ્ટી. કોનીગમાં પુરત કીનારા પરના બંદરો પર થઇ મુંબઈ જશે.

તા. ૧૯ ના અરસામાં જંગબાર થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૨૦ ના અરસામાં સ્ટી. અમેના મારફત બેરા થઇ મુંબઇ જશે

તા. ૨૬ ના અરસામાં સ્ટી. અમલોદી મારફત કોલંબો થઈ કલકત્તા જશે.

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

નવાં આવેલાં પુસ્તકો

ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪	—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬	૧

છાપી પ્રસિદ્ધ કરનાર ફોનીક્સ સેટલમેન્ટ વતી મનસુખલાલ હી. નાઝર. ઇ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 1.—Vol. XII WEDNESDAY MARCH 18TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper PRICE THREEPENCE

THE ARMSTRONG CASE

AT the Verulam Circuit Court, on the 11th and 12th instant, before Justice Broom and a jury, William Gilespie Armstrong, sugar planter, the Central Mills, Verulam, was charged with an assault, with intent to do grievous bodily harm, at Mahomed Seepye (a Mahomedan priest) and Mahomed Yusuf, also with a common assault upon Mukdoom Khan, on the 22nd November last. The Attorney-General, assisted by Mr. E. Baxter, prosecuted on behalf of the Crown, and Mr. Eugene Renaud, instructed by Mr J. J. Hugman, appeared for the defence. The Court was crowded with Europeans and Indians.

The accused pleaded not guilty to the first charge.

As already reported, Mahomed Seepye, the Priest, arrived at Verulam in the afternoon of the 22nd November to assist at a marriage ceremony. Feeling giddy, after the train journey, he went for a walk, accompanied by Mahomed Yusuf, along the main road leading to Tongaat.

Mahomed Seepye and other Indian witnesses gave evidence for the prosecution to the effect that Armstrong had set natives to watch on the roadside, that the first two complainants were arrested whilst walking along the main road and taken along the private road leading to the mill. Soon after crossing a bridge, they were met by Armstrong and a number of natives, whereupon the accused, without any warning, dealt the first complainant a blow with his fist over the eye and afterwards thrashed both with a sjambok. They also stated that they were stripped of their clothing and sjambokked repeatedly on the bare flesh. The Priest asked to be taken to the Court but Armstrong replied "I am the Magistrate and this is the Court." The natives dragged them through the river when the accused again assaulted them as before. Four or five times this happened. The third complainant was sjambokked but not so severely as the first two.

Dr Hill gave evidence and put in a report of his examination of the complainants on the evening of the 22nd November. He described the condition of the Priest and Mahomed Yusuf as serious. There were, in all, forty-seven marks showing on different parts of their bodies, caused, in his opinion, by some blunt instrument such as a stick or sjambok. The following day the condition of Seepye was dangerous.

The accused went into the witness-box and was examined and cross-examined by counsel for the defence and also by the Attorney General. He stated that he was seated on his verandah on the afternoon in question and he noticed two men, one in a red fez, coming along the main road, about a mile away. He considered that they were acting in "a very suspicious manner" and he came to the conclusion that they were men sent by the strike leaders to stir up the Indians to strike. He at once sent [illegible] natives to watch them and he found [illegible] in [illegible] up. When [illegible] near the bridge he met the natives and the two Indians. He asked Mahomed Seepye what he wanted there and he answered that he wished to see some men in the Indian barracks on the estate. This he strongly objected to and said that he would allow no man to go on his estate. The accused stated that the Priest persisted and repeated that he wished to see some Indians in the barracks. Armstrong admitted that he then ordered the natives to strip the men to the waist and he proceeded to beat them on their bare backs with a whip-stock. After crossing the river, he used the sjambok (a formidable weapon which he produced in Court and which he handled, whilst speaking, in a manner suggestive of what might happen to anyone who came in his way) and, whilst the natives held the complainants' arms outstretched, he laid it on heavily.

Whilst being cross-examined by the Attorney-General, Armstrong's demeanour was most extraordinary. His language was flippant and he adopted the manner of a man who could afford to snap his fingers at Courts of law and trifling things of that kind. At one point he addressed the Attorney-General as "old boy," and frequently winked and made remarks which were disrespectful, and he even admitted that he had made misstatements and answered in an improper manner by way of a joke. When asked repeatedly whether he was not excited at the time of the assault he stoutly denied that he was. The Attorney General put it to him in, perhaps, a rather too considerate manner, several times over, that he must have lost his temper, but he would not admit it. He was perfectly calm, and he deliberately thrashed the men with the intention of "warming them up," and so as to serve as "an example to others who might feel inclined to come near his place."

His Lordship asked the accused whether he would have acted in that manner in ordinary times and he then said no, and also added that he was sorry for what he had done.

Continuing his replies to the Attorney-General, the accused said that he did not allow Indians to have any impudence to him. When Mahomed Seepye first spoke to him, he said to him: "Do you know whom you are speaking to? I'm Willie Armstrong and this is my place." This was accompanied by a patting of his chest and a display of bragadocio that would have put in the shade a circus clown; in fact, his constant outbursts of boasting, together with his silly statements, caused laughter in the Court, which had to be suppressed by stern cries of "Order in Court!" On being questioned as to his remark that "he was the Magistrate and his place was the Court," the accused replied that he certainly did act as Magistrate in his own home. He had been at Verulam for twenty two years and he had never brought one of his men to Court nor had he been accused of ill-treating his people. He had Indians and natives who had worked for him for [illegible] years. [illegible] told his Indians and [illegible] that they were not to punish the Indians as they

did anything wrong, but bring them to him. He always settled the matter very soon. He had on several occasions to use the sjambok for that purpose. He would warn them the first time, but, after that, they knew what to expect. He considered that it was a waste of time to bring his men to Court and wait, perhaps a fortnight, for something to be done. He preferred to "strike whilst the iron was hot." He had several times administered this kind of justice upon thieves who stole his coolies' fowls, and on other occasions.

The Attorney-General, in addressing the jury, said that the charge of assault with intent to do grievous bodily harm was a most serious one. He brought in review the evidence for the prosecution and the defence and asked the jury to do their duty. There was, he said, not a particle of evidence to show that Mahomed Seepye had, as it had been suggested by his learned friend, come to Verulam for the purpose of promoting the strike. He had been invited to assist at a marriage ceremony and there was no evidence whatever to show that that was not the sole reason of his coming to Verulam that day. There was, he said, some difference in the evidence given in regard to the spot where the Indians were first arrested, and that the jury might take into consideration, but in regard to the actual assault there was really very little difference between the statements of the complainants and the evidence given by the accused. They had heard the evidence of Dr Hill. Now the Doctor was a friend of the accused, he was his estate doctor, he was a fully qualified and experienced man in his profession, and no one could say that Dr. Hill could have exaggerated his description of the wounds and bruises upon the bodies of the Indians. The Doctor had also stated in Court that the life of Mahomed Seepye was in danger on the day after the assault. This showed that the injuries were most severe and there was no doubt whatever that the accused had given these men a very severe thrashing, as he had admitted in the box, and that he had acted in a most deliberate manner. He could not help remarking upon the extraordinary conduct of the accused when under cross-examination. He could not understand a man acting as he did and treating as a joke the answers which he had given. It was certainly very difficult to deal with such a man. Lastly he would remind the jury that there was not merely an assault in the heat of the moment, but the assault was repeated after crossing the river.

Mr Renaud then addressed the jury. He called attention to a certain letter sent to Mahomed Seepye. There was no date upon it and the date and time of the marriage was not stated. He suggested that another letter was sent, which had not been produced, which had some reference to the strike. There were various discrepancies in the evidence of the Indian witnesses which, he said, made it necessary to throw doubt upon the truth of their evidence. He did not agree with the Attorney General that, if these men had gone along the road with the intention of seeking an entrance to Armstrong's Indian barracks, they would have gone at night or followed the river, out of sight. The cane was about ten feet high and they would imagine that they could not be seen, but anyone a mile away higher up, could easily see them. The river could not be crossed at any place but by the drift or bridge. He also suggested that the Priest was "putting it on" when in the box, making it appear that he was suffering from consumption and leaning on the rail. He was, in fact, "nursing a civil case" in connection with the same matter. If they saw him walking about outside, they would, no doubt, see a difference in his attitude. He ridiculed the statement that Seepye went for a walk in the hot sun to relieve his giddiness. There must have been some other purpose in view. In regard to the alleged assault he would ask the jury to consider what was happening about the 22nd November last. For miles around, Mr. Armstrong's was the only mill working. Serious disturbances had occurred at Esperanza and Blackburn where lives had been lost. [These regrettable incidents did not happen until the 25th and 27th November respectively.—Ed. I.O.] Cane had been fired round about and thousands of pounds damage had been done [Another exaggeration.—Ed. I.O.] Mr. Armstrong had not slept in his bed for three weeks and they could well imagine what a state he was in. No one liked to admit that he lost his temper, but there was no doubt that the strain of those times had affected Mr Armstrong, and there was nothing to be surprised at that he should have thrashed these intruders upon his property. He had good reason for believing that they were there to make mischief, and Mr. Renaud thought that the Priest and his friends were lucky in getting off with the slight thrashing they received. As for the marks, it was well known that one stroke with a sjambok could make three or four marks. In conclusion, he asked the jury to take into consideration the character of the accused. He had lived many years at Verulam and no one spoke anything but well of him. He had never, in the course of twenty-two years, been charged with ill treating his people and he had never brought any of his work-people before the Court during that time.

His Lordship, in summing up the evidence, explained to the jury the legal points and laid before them both sides of the case and asked them to judge the matter honestly and truly.

The jury then retired and, on their return, an unanimous verdict of "guilty of common assault under great provocation" was announced. The judge, therefore, sentenced the accused to a fine of £25, which, of course, was readily paid.

Mr. Andrews' Message

Mr Andrews has sent by ocean post, per s.s. *Kildonan Castle*, the following Marconi message for publishing in these columns. The message is dated 1st March,

"I send most grateful thanks to those who were kind enough to send me presents, addresses and telegrams of farewell. It is impossible for me to express how I appreciate the exceeding kindness shown to me by my Indian friends. Its memory will always remain with me. I wish to greet lovingly Mr. Parsee Rustomjee, Imam Saheb, Messrs. Vyas, Naidoo and Pillay also Mr. Mrs. and Dr Gool and the Misses Gool. I send my greetings to the ladies who were so kind and attentive to me during my stay and all the dear friends at Phoenix, Durban, Pretoria, Johannesburg, Maritzburg, Kimberley and elsewhere. I request their sympathy and prayers regarding my homecoming."

Mr. Gandhi received also a private message saying that Mr. Andrews was very sea sick, tired and weary up to the time of sending his message. A cable was received on Wednesday last from London saying that our good friend was well. Mr Andrews is not expected to stay with his people longer than a fortnight. He expects to be in India about the 7th April.

Mr. Andrews in London

London, March 10.—The Rev. Mr. Andrews, who recently visited South Africa to inquire into the question of Indian grievances there, has arrived in London, where he was welcomed by a number of Indians and garlanded by the poetess Sarojini Naidu.

Interviewed by Reuter, Mr. Andrews extolled the chivalrous patriotism of Mr. Gandhi during the railway strike in calling off the passive resistance movement so as not to embarrass the Government. He also extolled the heroism and endurance of the Indians, and the generous and fairminded treatment of himself by the Union Government.

He said he was immensely impressed with General Botha's sterling character and simplicity, and added that General Botha had assured him that he would do whatever he could to act justly by the Indians.—Reuter.

From the Editor's Chair

THE ARMSTRONG CASE

MR ARMSTRONG may, and, no doubt does, consider himself an exceedingly lucky man in getting off with the very light sentence of a fine of £15. The verdict of guilty in regard to a common assault only, shows that the more serious charge of "assault with intent to do grievous bodily harm" was not admitted. How a man could order his servants to strip men of their clothing, proceed to flog them with a sjambok across their bare backs, have them dragged through a river and flog them again and again with merely the mild intention of "warming them up," passes our comprehension. And we cannot help but say that a jury of sane men who could listen to the evidence given, both by the complainants and the accused, and afterwards call it a common assault, are either prejudiced or stupid. But we must remember that we live in a country where public opinion will not express its indignation in such matters, and where the press is so overridden by the influence of employers that it refuses even to publish the reports. Had the position been that of a coloured man assaulting white men, what columns of evidence we should have seen published!

In the course of the evidence, it was brought out that Mr Armstrong was in the habit of acting as Magistrate on his estate, and he freely admitted that he not only sentenced Indians to receive punishment, but he inflicted the punishment himself, and the weapon used was a sjambok or a stick. With a wave of the arm, he swept aside the absurdity of bringing men to the Court, "where a fortnight would be wasted in getting them punished." He had no time for such things. He was master in his own house, and believed in "striking whilst the iron was hot." The idea of a black man daring even to speak to him with his head erect was to him intolerable. "I am W. the Armstrong and you are my slave" was his attitude at all times. And we have no doubt that so long as men obeyed his commands, they would be treated as servants, even kindly and generously. Mr Armstrong may, in his sober senses, be the best of employers; he may, out as he loves his animals, have some affection for his old servants; but what we are concerned about is the fact that an employer considers it a most natural and proper thing to administer rough justice in regard to his work people and, in some cases, to those who are not. For over twenty years, Mr Armstrong has "managed" his estate and "warmed up" his indentured Indians at intervals and has never on a single occasion, so he says, invoked the aid of the local magistrate. We did not hear him mention how he regarded the Protector of Indian Immigrants, but we should suppose he would have no time for him. It is possible [illegible] do [illegible] it is not unlikely that other employers do likewise. The moral is this. Place a man in the [illegible] of slave owner, give him almost unlimited powers over men, and it is an absolute certainty that he will abuse the power. The remedy, therefore, [illegible] abolishing the system of indenture and substituting ordinary conditions of master and servant.

MAHOMED HASSAN'S CASE

We print elsewhere [illegible] in the case of Mahomed Hassan. The [illegible] speak for themselves. The Supreme Court has [illegible] that the child born outside the [illegible] of a [illegible] resident married according to Hindu or Mahomedan rites is a prohibited immigrant. [illegible] has [illegible] the [illegible] of the [illegible] and [illegible] and that the [illegible] has been brought to the notice of the Minister of the Interior [illegible] to prevent the deportation of the boy, but, of course, this decision makes it the more necessary that the law should be altered to permit of the entry of the lawful children of parents married according to such rites. The matter will doubtless be dealt with directly or indirectly in the report of the Commission that is now daily expected but, in any case, the Government will have to deal with it as part of the settlement that is hoped for.

THE DOCTRINE OF NON-INTERVENTION

We hear a great deal too much, nowadays, of the doctrine of non-intervention by the Imperial Government in the affairs of the self-governing Dominions. We have already held that such matters as the Indian question are not affairs of the Dominions alone, but of the whole Empire, including the sole Imperial factor, India. Asiatic affairs in South Africa are, so far as the Union is concerned, a matter of foreign politics. They affect not only India, but China and Japan, too, and if, for obvious reasons, India cannot directly intervene to protect her sons and daughters the same causes do not operate to prevent China and Japan from doing so and we can well understand the difficulties of the Imperial Government in such a case. Mr Harcourt must, therefore, really not push too far the argument raised in the recent House of Commons debate on the South African deportation. We see from our exchanges that in the course of a communication to the Calcutta Press, in January, Mr Gokhale, with unerring political sagacity, offered the following observations on this subject:

"Suppose the South African Government proposed to-morrow to introduce actual slavery into its Dominions. Would the Imperial Government passively look on? And if not, why not? I think the Imperial authorities must realise, if they have not already done so, that they cannot hope to run an Empire like this smoothly on such cheap terms as that the self-governing Dominions should be left unfettered to ill-treat the Indians, legally settled within their borders, as they like and yet the people of India should continue to regard the flag of the Empire as though nothing had happened." We cannot add anything useful to so explicit a definition of India's view of the Imperial situation.

The Commission's Report

London, March 14th. A message received from the Capetown correspondent of '*The Times*' states that the Indian Commission will recommend the abolition of the £3 licence in Natal, the settlement of the Indian marriage difficulty, and the removal of many administrative irritations under the Immigration Act. He also predicts legislation on the matter as the Union Government is most anxious to assist the Imperial and Indian Governments to obtain a final settlement.

A leading article says that a compromise along the lines of the report of the Commission will be honourable to both sides, and extremely advantageous to the prosperity of South Africa and the welfare of the Empire.

Natal Press Opinion

An apparently inspired forecast of the recommendations to be made by the Commission of Inquiry into the grievances of our Indian population has reached us [illegible] through the medium of a cablegram from London (says the *Natal Mercury*). The report was, [illegible] correctly [illegible] and the Government [illegible] go far to remove the causes of discontent that were made the pretext for the Indian strike. It is [illegible] that the £3 licence should be [illegible]. Opinion [illegible] on this step, as we [illegible] Natal [illegible] that the [illegible] large [illegible] result is expected [illegible] that [illegible] has not been already [illegible], that

its general enforcement would cause great hardship, and that the amount of State revenue involved is so small, we have strongly felt that the balance of advantage was in favour of its abrogation. In recommending a settlement of the marriage difficulty in accordance with Indian sentiment, the Commisioners are only advising Parliament to carry out what was understood to be its intention when it last dealt with the subject. There are other causes of irritation as between the Union Administration and resident Indians which ought to be susceptible of a compromise acceptable to both parties. We trust it is the case that the Government intend to legislate on the lines indicated, as we believe that the Government would thereby be showing a laudable desire to consult the interests of the Empire, as well as to promote the internal peace of South Africa.

The Imperial Blue-Book

(Continued)

THE GOVERNOR GENERAL TO THE SECRETARY OF STATE.

In reply to letter communicating sense of your despatch of 14th August, Prime Minister informs me that, despite Section 5 (*g*) of Immigration Act, Government of Union of South Africa are fully prepared to carry out promise made by Fischer to which you refer. This assurance, however, he makes subject to reservation, in view of continual threats by Indian community of re-opening passive resistance movement, that, if such movement is re-started, Government will have to reconsider its policy of making that section of the community any concession whatever outside provisions of existing laws. GLADSTONE.

THE SECRETARY OF STATE TO THE GOVERNOR GENERAL.

Your telegrams 20th September and 3rd October. Working of Immigrants Regulation Act. Should be glad to receive observations of Ministers. Please inform them that I much regret resumption of passive resistance movement under existing circumstances, but earnestly hope that this ill-advised action on part of small number of Indians will not induce Union Government to abandon liberal policy as to entry of wives of Asiatics, laid down in your telegram 22nd September.—HARCOURT

THE GOVERNOR-GENERAL TO THE PRIME MINISTER.

Governor-General's Office, Pretoria,
10th September, 1913.

MY DEAR PRIME MINISTER,—I learn from the Secretary of State that the Government of India are exercised as to the possible effect of Section 5 (*g*) of the Immigration Act, which, as finally amended, exempts from the list of prohibited immigrants "the wife or child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated according to the rites of any religious faith outside the Union". They observe that it would appear very doubtful whether any marriage of a Hindu or a Mahomedan can be correctly described as "monogamous" even if the Hindu or Mahomedan concerned has only married one wife, and they are apprehensive that the effect of the words quoted above, which were inserted during the passage of the Bill through Parliament, might be to impose a fresh check upon the admission of wives and children of Hindu or Mahomedan residents in South Africa, should it be considered that the acceptance of the amendment in any way overrode the undertaking previously given in the letter which Mr. Fischer addressed to me on the 24th April as to the administrative policy of Ministers in this matter. That undertaking was expressed in the following terms:—

"The Government has told the Indian community that, notwithstanding that judgment" (*i.e.*, the judgment of Mr. Justice Searle in the case of Esop *versus* the Minister of the Interior) "it will still allow one wife per man in as before, so long as she really is his wife, whether she has been married by a custom which recognises polygamous marriages or not."

A similar assurance was given by Mr. Fischer in Committee of the House of Assembly.

Mr. Harcourt is aware that the amendment inserting the words in question was accepted to meet the Indian point of view, and, of course, he relies on Mr. Fischer's assurance. As, however, the matter is one of great importance in India, he has asked me to obtain from Ministers a statement that Mr. Fischer's undertaking may be regarded as unaffected by the amendment and that it continues in force.

I shall be much obliged if you will be so good as to enable me to give an assurance in this sense.

Believe me, etc.,
GLADSTONE.

THE PRIME MINISTER TO THE GOVERNOR-GENERAL.

Prime Minister's Office, Pretoria,
20th September, 1913.

MY DEAR LORD GLADSTONE,—I am sorry that, owing to the inconvenience caused by the recent move of my office into the Union Buildings, your letter, 15/463, of the 10th instant, has not been replied to earlier.

I should be very glad if you would inform Mr. Harcourt that, despite the wording of Section 5 (*g*) of the Immigrants Regulation Act, the Union Government, subject to what I say below, is fully prepared to carry out the promise which Mr. Fischer made in the matter of allowing individual Indians lawfully resident in any Province of the Union to bring in one wife, so long as she really is the applicant's wife, whether she has been married by a custom which recognises polygamy or not, and to adhere to the administrative practice which has been adopted for some considerable time past in regard to this matter.

I would, however, like to say that the leaders of the Indian community are continually threatening the Government with a re-opening of the passive resistance movement, and, of course, if such a movement is restarted the Government will have to reconsider its policy of making that section of the community any concessions whatever outside the provisions of the existing laws.

Believe me, etc.,
LOUIS BOTHA.

LONDON ALL INDIA MOSLEM LEAGUE TO COLONIAL OFFICE

41 Sloane Street, S.W., 15th October, 1913.

SIR,—I am directed by the Committee of the London All-India Moslem League to solicit the earnest consideration by the Right Honourable the Secretary of State for the Colonies of the condition of British Indians in South Africa, a condition not only intolerable to the people concerned but also prejudicial to the best interests of the Empire.

2. Speaking with the fullest sense of responsibility, the Committee consider the treatment meted out to His Majesty's Indian subjects in the majority of the South African Colonies little short of persecution.

3. The Committee do not wish to occupy Mr. Secretary Harcourt's time by enumerating the fresh acts of oppression, which, committed under the cover of laws framed with the more or less avowed object of driving out of the Colonies the British Indians resident or domiciled in those parts, have forced the sufferers to take to "passive resistance," as his attention has been prominently called to them from other quarters. But they feel it their duty to state that a recent decision of one the South African Courts regarding the recognition in the Colonies of a Hindoo or Mahomedan marriage solemnised outside the Colonies has filled them with amazement.

4. The Committee understand the effect of the judgment to be that, if a Mussulman subject of the King domiciled in the Colonies—in the case in question he was domiciled in Natal—were to contract a marriage in India in conformity with the rites of his

religion his wife, though lawfully wedded according to his personal law and who would be recognised as such in every civilized State, could not be permitted to enter South Africa (barring perhaps Cape Colony) because, forsooth, the country where the marriage was solemnised permits of polygamous unions, although admittedly she was the sole wedded wife of the man.

5. The Committee have not before them the text of this extraordinary judgment, which appears to have applied a dictum enunciated in a case of a totally different nature to the construction of a rule in the Natal Immigration Act.

6. Mr. Secretary Harcourt, the Committee feel assured, will realise the effect of this decision on the minds of the Mussulmans of India; they will regard it as an indirect attack on their religion, the full enjoyment of which has been solemnly guaranteed to them in every part of the British dominions. And the cumulative result of those acts of harshness, repression, and virtual persecution will be to intensify the prevailing resentment to the detriment of Imperial solidarity.

7. The Imperial Government is the custodian of the general interests of His Majesty's subjects. The Empire of England is not inhabited exclusively by people of British origin or professing the Christian faith; out of the four hundred millions of the King's subjects a fraction only are British by origin. The Committee feel that they are justified in appealing with confidence to the Secretary of State to interpose in favour of His Majesty's Indian subjects. The mere fact that the Colonies are self-governing will not, in the Committee's opinion, prevent the odium of the ill-treatment and injustice from resting on the Imperial Government.

I have, etc.,

G. M. Ebrahim,

Hon. Secretary.

(To be continued.)

The House of Lords Debate

(Concluded)

Earl Curzon of Kedleston: I now pass to the attitude of His Majesty's Government on the whole case. I confess I did not think, with all respect, that the noble Marquess made a very successful defence of the attitude of himself and his colleagues with regard to the manner and the time at which the Bill came to them in this country. What does the evidence of the Blue Book show? The Bill was sent to them from South Africa and reached this country on Saturday, April 26th. Obviously, nothing could be done till the next week, and presumably the officials were at work examining the Bill and then reporting upon it to the Government in the course of that week. But as early as May 8, His Majesty's Government had made up their mind and were able to send back their approval to the Governor General in South Africa. The noble Marquess defends himself by saying that he consulted the Colonial Office and they were satisfied that nothing more was to be done. Why did they not consult the Governor General in South Africa? Why did they not ask, "What is going on in South Africa? How is the Bill received? What is the attitude of the Indians themselves towards it, and what amendments, if any, are going to be made?" I think my noble friend was justified in saying that the various protests of the Indians in South Africa which took place immediately after the publication of the Bill, instead of being telegraphed to this country, were only sent by post, so that they did not get here until after the consent of His Majesty's Government had been given to the Bill without any knowledge of the feelings it had excited. I [illegible] rather [illegible] to have given to the Bill.

[illegible] in South Africa. I can well understand the desire of His Majesty's Government to bring the matter to a speedy conclusion. But it does seem to me to be rather a tall order that, while the Bill passed the Second Chamber in South Africa on June 12, the Governor-General should have given, no doubt under instructions, his assent to it, without the slightest delay, on June 14, before the Despatch giving the final text of the Bill to His Majesty's Government had reached this country. I quite agree with the noble lord that any sense of sympathy or desire to help the community in South Africa during the passage of the Bill appears to have been wanting, and such changes as were made in the shape of amendments they owe, not to anything done by His Majesty's Ministers here, but, as Lord Ampthill said, to the efforts of certain gentlemen belonging to the Opposition in the Parliament in South Africa.

I now come to the point of what His Majesty's Government are going to do. In the first place, I am sure we shall all agree that it would be a pitiable thing if, after all these years of exhausting struggle, after the promises of settlement and compromise, after the successful stages that have been reached in those efforts at compromise, the matter were again to assume a serious form, and these unhappy Indians in South Africa were to be driven to resume that most odious of all forms of conscientious objection—namely, passive resistance. Surely we must do all we can to avoid that. What are His Majesty's Government going to do? The noble Marquess admits the blots and inequalities in the Bill. He says that an agitation is already going on and will continue to go on, and he regards it apparently as legitimate. It is a most interesting thing to find His Majesty's Government preaching to us the doctrine of the legitimacy of conscientious agitation. It is a point of which we shall take note. But, my Lords, we want not merely the Indians in South Africa to agitate, or the public at large to agitate, but we want His Majesty's Government to agitate. They are the people who have the only really effective voice in the matter. I hope I am not wrong in thinking that, when the noble Marquess talked about patient and plodding attempts to put things right, he was referring to action about to be taken by himself and his colleagues. I ask him not to be too patient or too plodding, or rather he may be as patient as he likes if he does not merely plod. I would urge a rather more rapid pace. I appeal to His Majesty's Government to realise with satisfaction in the first place that the field of controversy has been enormously restricted, and, secondly, that in the part of Africa concerned there is a legitimate feeling still existing. And I would ask the noble Marquess to address himself, if not to the suspension of the Bill, to urging the Governor-General to use his influence with Ministers in South Africa to take early steps to meet the objections and by amendment to take the few remaining stings out of the Bill.

Passive Resistance Vindicated

Speaking in the Senate on the Indemnity Bill, on Wednesday last, General Smuts detailed the steps taken and referred to other troubles quite independent of this movement—the Indian trouble, to which he foresaw an early and lasting settlement.

"Mr. Gandhi is still here," said Senator Whiteside. "Why did you not send him away?"

"Yes, Gandhi is still here," answered Mr. Smuts. "Because, whatever his objects and whatever trouble he caused the Government, he never advocated methods of violence for the overthrow of the State. Nobody is debarred from agitation in this country. Agitation is the very life of a new country, but men who want [illegible] those want not to alter or reform [illegible] to overthrow society or the State. The man who [illegible] is one who puts himself above law and [illegible] he must not [illegible]."

Coloured Passengers on Cars

Mr. R. Nicol speaking at a meeting of one of the Ratepayers' Associations of Durban, is reported to have said His opinion was that the time had arrived when natives and Indians should not be allowed to travel on the same tramway cars as Europeans. The feeling among the public in this direction was strong and nearly unanimous. It had transpired that it was against the law to prevent anyone from using the cars if he or she so desired In view of this, the requisite legislative authority should be applied for, and if possible obtained. The question of increased expenditure had been raised, but after careful observation of the districts and the hours where and when natives travel, he was convinced that to provide special cars for their own use would develop a traffic at present non-existent, and very shortly turn out a financial success. Besides what he termed the financial inducement, there would be the added one of freedom from restraint and intrusion which now prevails from the intermixture of colour on the public cars

The *Natal Mercury*, in a leaderette, says: The difficulties inherent in this question are admitted; but we do not see that the problem cannot be tackled in a manner that would make the position much more agreeable than it is at present, both to Europeans and to the coloured people The provision of separate cars for the two classes would almost certainly, as Mr Nicol believes it would, result in no loss but in a gain to the revenue; but, even if there was a risk of [illegible] loss in the matter, the burgesses might be expected unanimously to approve of incurring it, for the sake of the social good that would be achieved. An example has been shown by the Pretoria Town Council, who have framed by-laws under which certain cars [illegible] marked as being reserved for the exclusive use of coloured persons. Europeans [illegible] to board these cars, while on the cars not bearing this distinctive mark no coloured person would be allowed to travel What can be done in Pretoria should not be impossible in Durban. The public here, we are persuaded, will not be satisfied until some really effective remedy is applied to the evils [illegible] arrangements on our tramway system

Pretoria's Provisions

The following by-laws for [illegible] separate tram cars for the use of white persons, or Asiatics, or other coloured persons respectively and restricting the use of such cars to such persons, were [illegible] of the Pretoria Town Council recently, —

1. No person who is not respectably dressed or well conducted shall be permitted to travel upon any tram car the property of the Council. Any person who, in the opinion of the conductor of any tramcar is not respectably dressed, or is not conducting himself or herself in a proper and seemly manner may be requested to leave, or be prevented from boarding a tramcar and any person who shall refuse to leave a tramcar when requested to do so, or shall persist in attempting to board a tramcar after being refused admission thereto shall be guilty of an offence against these by-laws

2. Such cars as bear no distinctive mark shall be reserved for the exclusive use of white persons only, and such cars as are marked "for coloured persons only" shall be reserved for the use of Asiatics, or other coloured persons who shall not be permitted to travel upon any car not so marked.

Any white person who shall board any car marked "for coloured persons only," or any coloured persons, who board any car not marked "for coloured persons only," and who, on being requested by the conductor to leave such car, shall refuse to do so, shall be guilty of an offence against these by-laws.

3 Any person guilty of an offence against these by-laws may be arrested by any police constable on the complaint of the conductor of the car, and shall, upon conviction, be liable to a penalty not exceeding £50, and, in default of payment thereof, to imprisonment, with or without hard labour, for a period not exceeding one month, if the fine imposed does not exceed £5, or for a period not exceeding three months if the fine imposed exceeds £5, and such person shall be imprisoned as aforesaid, unless such fine shall sooner be paid.

The Late Mr. Laxmidas Gandhi

We deeply regret to note the death of the late Mr. Laxmidas Gandhi, at Porbandar. Mr. Laxmidas, at the time of his death, occupied the position of Treasurer of the State of Porbandar, to which the Gandhi family have rendered valuable services for generations past. The late Mr. Laxmidas was beloved by all who knew him, for his warm-heartedness and affectionate disposition, and the writer of the present note has pleasant recollections of his generous hospitality when on a visit to Porbandar, in 1909. Mr. Laxmidas, feeling his end approaching, wrote to his brother, Mr. Gandhi, who had always regarded him as *in loco parentis* to himself, appreciating his work here, and suggesting a visit to this country, in order to make arrangements to place his children under Mr Gandhi's guardianship, and we are aware how keenly disappointed and how deeply grieved Mr Gandhi has been at the sad news of which he received cabled intimation last week, for Mr Gandhi had only a few days earlier telegraphed saying that he hoped shortly to be free to go to India

We tender to the families of Mr. Gandhi and his late brother our sincerest sympathy in the grievous loss that has befallen them

Mr Gandhi's Thanks

To the Editor Indian Opinion

Sir I have been so overwhelmed with wires from different parts of the Union expressing sympathy with my wife and myself regarding the death of my brother in India that it is impossible for me to thank severally the Associations and individual senders. Numerous messages have been received from Durban, Maritzburg, Johannesburg and other places. I thank all most heartily for their sympathy Whilst doing so I would like to say just a word To me as a passive resister and as a firm believer in the oneness of the Soul, my brother's loss should occasion no greater pain than the death of Nagappan, Narayanasamy and Harbatsing, who were just as much my brothers as my blood brother whose loss so many of us are mourning with me. [illegible] Narayanasamy and [illegible] if possible a greater stab from the hand of Death than my brother's end Yet I share the common human failings, and the thoughts that arise in my mind from the loss of my brother who was in the place of father to me and to whom next to my [illegible] I owe all I am in life are more vivid than those that arose in me when those three brother passive resisters and the sister passive resister died [illegible] uppermost in my mind [illegible] was that [illegible] cause no fear in us, if we have lived in the fear of God and have done nothing [illegible] the voice of our conscience Then, indeed, is death but a change for the better and, therefore, a welcome change which need not evoke any sorrow. Such a change, I feel, my brother's death must mean for him And we in South Africa, especially those who are passive resisters, must learn not only not to fear death but must be prepared to face it and welcome it when it comes to us in the performance of our duty. So have died Narayanasamy and his three successors. I wish for no better end and I am sure no other passive resister does

Finally, may I ask those friends who have overwhelmed me with their sympathy in my bereavement to help me, if the points of passive resistance are satisfactorily settled in the near future, in my desire to

return to India to fall at the feet of my brother's widow and to take charge of the domestic cares of five widows in my father's family, in which the hand of death now leaves me the responsible head according to the Hindu usage.

I am, etc.,
M. K. Gandhi

Echoes of the Strike

On the 26th ultimo, at Verulam, the preliminary examination of eight Indians, who took part in the disturbances at Hill Head and Blackburn on the 27th November last, charged with perjury, was commenced by Mr. E. G. H. Rossler, Assistant Magistrate. Mr. E. H. Langston appeared for the defence.

Mr. Colin Campbell swore to a statement, made on the 20th February, charging Vardhan and others with perjury in connection with the firing in the cane field, and Marimuthu adhered to his deposition charging Parsaraman and others with perjury in connection with the death of Selvan.

Lieut. Clark and two troopers gave evidence similar to that given before the recent inquiry.

Medical evidence was led, and Dr. Tuff of Addington Hospital identified one of the men, Pallaynee, as having been in hospital. He had a bullet wound in the small of the back. He did not extract the bullet, as it was in a dangerous place. The bullet entered through the back.

Pallaynee was discharged, and we understand that he is going back to hospital to have the bullet extracted.

The seven men were committed for trial. They reserved their defence.

The examination, which extended over four days, was closed on the 12th instant.

A charge of "public violence" is pending against Kollen and thirty one other Indians, arising out of the Hill Head and Blackburn disturbances on the 27th November last. The accused retained Mr. Langston for their defence. The preliminary examination opened on the 25th ultimo and is not yet finished. Several of these men and of those charged with perjury have been in hospital suffering from bullet wounds and other injuries.

Indian Children Barred

The following is the text of the judgment given in the Transvaal Division of the Supreme Court on the 2nd instant, in the matter of the Immigration Officer of the Transvaal vs. Mahomed Hassan, by Justice Mason, Judges Bristowe and Ward concurring:

"This is a special case stated by the Immigration Board under Section [illegible] of Act 22 of 1913. The sole question at issue is whether a child [illegible] of the [illegible] of a marriage [illegible] polygamous and celebrated outside the Union comes within the exemption of Sub-Section (g) of Section 5 of the Act. It is unnecessary for us to decide the point with reference to children generally, under either the Act of 1907 or Act 22 of 1913, which replaced it. The Court has held in [illegible] case [illegible] that 'wife' means a lawfully married wife [illegible] recognised in this country. But with regard to children, it is not necessary for us to determine [illegible] the point on of children, who [illegible] within the special words of the section [illegible]. The Section exempts from the class of prohibited immigrants [illegible] proved to the satisfaction of proper authorities to be the wife, or the child under the age of sixteen years [illegible] an exempted person [illegible] the wife [illegible] one of [illegible] in the Union. We are asked to declare that the child of a polygamous marriage is included within this Sub-Section. It seems

to me that that would be substantially in direct contradiction of the evident intention of the Sub-Section. The evident intention of the Sub-Section is to include the wife or child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated outside the Union and, therefore, necessary to exclude the wife and child of a polygamous marriage celebrated outside the Union. The truth is that the words can only be given effect to if we adopt the exclusive result as well as the inclusive result of the words used in the Sub-Section. Under these circumstances, it is impossible for us to hold that the appellant is entitled to succeed. We must, therefore, hold that the child of a polygamous marriage celebrated outside the Union does not come within the exemption of sub-section (g) of section 5 of Act 22 of 1913."

On the application of the Attorney General, Mr. Van Hees not opposing, the Court ordered costs against the appellant.

Mr. Van Hees asked for stay of execution pending application to the Appellate Division for leave to appeal, which was granted for two months, both as to deportation and costs.

News in Brief

Mr. and Mrs. Polak arrived in Johannesburg on Tuesday, the 10th instant, and were welcomed at Park Station by a number of leading members of the Indian community. They were also welcomed, on Friday afternoon, by the members of the Transvaal Indian Women's Association, presided over by Mrs. Moodaly, when flowers were presented. Mrs. Polak, who is returning at the beginning of April with the family, left on Sunday night, and was seen off by a number of Indian and European friends. During her stay in Johannesburg, she and Mr. Polak were the guests of the Tamil Benefit Society.

Reuter telegraphs from Capetown that a deputation interviewed the Prime Minister on the subject of labour in Natal. The deputation consisted of Messrs. Otto Siedle, Walter Bosman, and J. P. Udal, Senator Sir Liege Hulett, Messrs. W. F. Clayton, G. Leuchars, and C. P. Robinson.

A Reuter telegram from Washington says that the Senate Immigration Committee has reported favourably on the Burnett Immigration Bill, including the literary test.

From the report of the secretary for Indian Students, Mr. C. E. Mallet, for the first year of the existence of his department to June 30th last, we learn that there were 1,700 students in the United Kingdom, of whom more than 700 are members of the Inns of Court, 100 are at London Colleges, 48 at the London medical schools, 183 at Oxford and Cambridge, nearly 300 at Edinburgh and Glasgow, 30 at Manchester, 12 at Birmingham, nine at Bristol, and 13 at Leeds.

In the course of an interview by the *Daily Chronicle*, Mr. Ramsay Macdonald states, in regard to his visit to India: "I attended various meetings as a mere spectator called for the purpose of collecting money and passing resolutions about the South African situation, and I have rarely been so impressed by the earnestness and determination of masses of men. Mahomedans vied with Hindus in the speeches and offers of help, and I should not be at all surprised if, in time to come, this was made a very decided departure in Indian Politics. Its general effect is to make Indians feel that they have a part in the Empire and that they receive its protection [illegible]."

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता १८ मार्च १९१४

हिन्दी कमीशनका रीपोर्ट

लंडन 'टाइम्स'को केपटाउनसे खबर मीला है कि हिन्दी कमीशन पा० ३ का कर रद्द करनेकी, लग्नका कानुन सुधारनेकी और इमीग्रेशन कायदाकी तकलीफ मिटानेकी सलाह देगा। यह खबर भेजने वाला खबरपत्रीने फीर आगाही भाखा है कि इस विषय पर यह पारलामेंटमें कानुनभी होंगे क्योंकी युनीयन सरकारका इरादा इस झगडोंका तोड करनेका और शाही सरकारको मदद करनेका है।

पा० ३ का कर

सुना है कि कीतनेक गोरे मालेक गिरमीटमें नहि होवे ऐसा अपना हिन्दी नोकरको तिन पवनका कर भरनेका अथवा तो दुसरा गिरमीट देनेका दबाव करते है। हम उमेद रखते है कि इस तरह कि धमकिसे कोइ डर न जाय और अब कर न भरे। दुसरा गिरमीट देनेकी बीलकुल जरुर नहा है। कर बंध हो जानेके बाद दुसरा गिरमीटमें पडनेका रहेगा नहि। थोडे दिन सबुरी पकड जाना और गुलामी खत नहीं लिख देना। आशा है कि इस कायदा थोडा दिनमें होगा।

हमने सुना है कि कितनेका जगहमें तिन पवनका पइसा मासीक तनख्वाहमेंसे तनख्वा देते समय काट लेनेमें आते है। इस तरह नोकरका पइसा काटना गेरकायदेसर है। हम इच्छता है कि इस तरह पइसा काटनेका कीधरभी होवे उन्का समाचार हमको मिले॥

कीतनेक केस

वीरुलम माजीस्ट्रेट कोर्टमें गत मासमें दो केस हो गया उन्में गिरमीट वालोंका वकील मि० ओटरने ऐसी एक दलिल कीआ है कि दुसरी गीरमीट लिखनेका खत पर प्रोटेक्टरकी अथवा तो सरकारने इस कार्यके लीए नीमा हुआ खास अमलदारकी पास सही होना चाहिये इन सिवाय दुसरोंको पास सही हुए सब गिरमीट खत जूठा है। इस दलील पर मारित्सबर्गका सुप्रीम कोर्टमें अभी एक टेस्ट केस हो रहा है।

ता० २७ नवेम्बरका हीलीव और ब्लेकबर्नका बखेडेमें भाग लेने वाला ८ हिन्दीओ पर मोटा सेशन खूनका आरोप रखा गया है। यह केस ता० २६ फेबरवारिके दिन वीरुलम कोर्टमें चलाथा। एक धानी जीस्को पीठ पर गोली लगा था वह इस्पीतालमें आये रहे एसा साक्षी एडींग्टन हस्पीतालका डा० टफने दीया रहा बस लीये उन्को छोड दीया। बाकी सात आदमी पर केस चला। चार दीन तक केस चलनेके बाद केस १२ तारीखको बंध रख दीया। तहोमतदार अपना बचाव पीछेसे रजु करेगा।

कुलन और दुसरा ३१ आदमीपर जाहेर जबरजस्ती करनेका आरोप रखा है। उन्का केस ता० २५ फबरवारीको हुआ और अभी पुरा नहीं हुआ है। यह दोनो केसमें वकील मि० लॅग्स्टन रहा। उन्मेंसे कीतनेक आदमी गोलीका घाव और दुसरी इजासे मारामारके लीए इस्पीतालमें आ गये है।

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை.. 1914ளு மார்ச்சு மீ 18வ.

சமாச்சாரங்கள்

மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் சென்ற செவ்வாய்க்கிழமையன்று லண்டனில் போய் சேர்ந்துவிட்டார். அங்கே இருக்கப்பட்டவர்களுக்கு மிஸ்டர் காந்தியைப்பற்றி, வெள்ளையர்கள் வேலை சீர்ப்பாட்டம் செய்தபோது தமது சீர்ப்பாட்டத்தை நிறுத்தியதற்காக ரொம்பவும் புகழ்ச்சியாக பேசினார். தனக்கு ஜெனரல் போத்தா தன்னால் கூடியவரையில் எவ்விதமும் இந்தியர்களுக்கு உதவிசெய்வதாக வாக்களித்ததாகவும் சொன்னார்.

* * *

ரெயில்வேயில் வேலைசெய்யும் இந்தியன் சமூகத்திலிருந்து மாதம் ஒருபவுன் மூன்றுபவுன் வரியை பிடித்து மாதத்திற்கு பிடிக்கப்படுகிறது தெரியவருகிறது. கவர்ன்மெண்ட் அதிகாரிகள் அவ்விதம் பிடிப்பதற்கு சட்டமிருக்கிறதா என்று விசாரித்துவருகிறோம். ஒருவனுக்கு இவ்விதம் அதிகாரமிருக்கிறதென்று காணப்படவில்லை.

* * *

லாட்டிங்காம் ரோட் சர் டக்ளஸ் டக்கன்வில் என்னுடைய தோட்டத்தில் வேலை செய்யும் இந்தியர்கள் மூன்றுபேர் ஸ்திரீகள் உட்பட வேலைக்கு போகாததை முன்னிட்டு அடிக்கடி ஜெயிலுக்குச் சென்றிருக்கிறார்கள். அவர்கள் தங்களை அக்கிரமமாக நடத்துவதாகச் சொன்னார்கள். சென்ற ஆகஸ்ட் மாதத்திலிருந்து ஜெயிலுக்கு போய்வருகிறதாகத் தெரிவித்தார்கள்.

* * *

மிஸ்டர் ஹெர்மென் கேப்டௌனில் ஓர் கூட்டத்தில், மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் இவ்வூருக்குவந்து இந்தியர்கள் விஷயத்தில் ரொம்பவும் பிரயாசை எடுத்ததாகவும் தனமலருக்கு தெரியவருகிறது என்று சொன்னார்.

* * *

ஸ்ரீமான் காந்தி அவர்களின் தமையனாராகிய மிஸ்டர் லட்சுமிதாஸ் காந்தி சென்ற வாரத்தில் இந்தியாவில் இறந்துவிட்டார்.

* * *

ஸ்ரீமான் காந்தியவர்களின் சம்சாரம் மரணவியாதியாயிருந்து இப்போது கொஞ்சம் சௌக்கியமடைந்து இருக்கிறார்கள்.

* * *

இந்திய விசாரணை சங்கத்தின் ரிப்போர்ட்டு சீக்கிரத்தில் வெளியாகிவிடும். அதை கவர்ன்மெண்ட் சபையில் பேசி தீர்க்க முடிவதற்கு சமது சங்கதியை கொண்டுவருவர்கள். அதற்காக சமது தலைவரான ஸ்ரீமான் காந்தியவர்கள் கேப்டௌனில் தங்கியிருக்கிறார்.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૮મી માર્ચ, ૧૯૧૪. અંક ૧૧.

અધિપતિની નોંધ

પારલામેંટમાં એક સવાલ

યુનીઅન પારલામેંટમાં ગયે બુધવારે ઇન્ડેમનીટી બીલ ઉપર ચરચા કરતાં જનરલ સ્મટસે હીંદીઓની તકલીફ વિષે ઇસારો કર્યો હતો અને જણાવ્યું કે આ બાબત નો કાયમનો ફડચો થઈ જાશે એમ હું જોઉં છું. આ વખતે સેનેટર જ્હાર્ટ સાફડે પુછ્યું કે મી. ગાંધી હજુ અંહી છે? તેને તમે કેમ મોકલી નથી આપ્યા? એટલે કે યુનીઅન સરકારે મી. ગાંધીને દેશનીકાલ કેમ ન કર્યા? આનો જવાબ મી. સ્મટસે તે સાહેબને આપ્યો તે સમજવા જેવો છે તેણે કહ્યું "હા, મી. ગાંધી હજુ આંહીં છે." તેને દેશપાર ન કર્યા તે વિષે જવાબ આપતાં મી. સ્મટસે કહ્યું: "તેની જે કાંઇ મતલબ હતી અને તેણે સરકારને જે કાંઇ તકલીફ આપી તેમાં તેણે રાજ્યની ઉથલપાથલ કરવા માટે શરીરબળ વાપરવાની કદી હીમાયત કરી નથી. આ દેશમાં 'એજીટેશન' કરવાની કોઈને મનાઈ કરવામાં આવતી નથી. 'એજીટેશન' એતો નવા દેશનું ખરૂં જીવન છે જે માણસો 'એજીટેશન' કરીને સમાજ અથવા રાજ્યમાં અમુક ફેરફાર કે સુધારો કરાવવા નથી માગતા પણ તેમને ઉથલાવી નાખવા માગે છે તે માણસ કાયદાની ઉપરવટ થઈ જાય છે તેને પછી કાયદો લાગુ પડતો નથી. એટલે પછી જ્યારે કાયદો તેની સામે વાપરવામાં આવે ત્યારે તેણે બુમ પાડવી નહીં જોઇએ"

આ જવાબ દરેક હીંદીએ વિચારવા જેવો છે સત્યાગ્રહની લડત અને શરીરબળની લડત વચ્ચે કેટલો મોટો ભેદ છે તે આ જવાબથી સહુ કોઇ સહેલાઇથી સમજી શકશે.

હીંદીને ટ્રામની તકલીફ

ડરબનમાં ગોરાઓની ટ્રામથી હીંદી તથા હબસીને માટે જુદી ટ્રામ કરવાની ચરચા 'મરક્યુરી' ચલાવીજ રહ્યું છે પ્રીટોરીયામાં જુદી ટ્રામ એશીઆટીક તથા હબસીઓને માટે ચલાવવાના વિચાર થાય છે અને તે કદાચ મંજુર થશે આ દાખલો આપી ડરબનના બાપાએ અહીં જુદી ટ્રામ કરવાની ભલામણ કરી છે વળી કર ભરનારાઓની મંડળીને બાબુ આપતાં નીકલસ સાહેબ આ પ્રમાણે બોલ્યા છે 'ગોરાની સાથે હબસી અને હીંદીઓને એકજ ટ્રામમાં મુસાફરી કરતા બંધ કરવાનો વખત હવે આવી લાગ્યો છે. આ બાબતમાં લોકોની લાગણી એક સરખી છે. ટ્રામમાં કોઇ મુસાફરી કરવા ઇચ્છે તેને અટકાવવાનું ગેરકાયદેસર છે એમ કહેવામાં આવ્યું છે. પણ આ બાબત [illegible] જાહેર પડતો [illegible] [illegible] પરંતુ [illegible] નહીં તેમ નથી કે કે હીંદી તથા હબસીઓ જ્યારે અને જ્યાં જાવામાં મુસાફરી કરે છે તેની [illegible]

પુરી તપાસ કરતા માલુમ પડ્યું છે કે આ લોકોને માટે ખાસ ગાડી દોડાવવામાં આવે તો થોડા વખતમાં હાલ કરતા વધારે આવક થાય તેમ છે. અને વિશેષમાં જુદી ટ્રામથી તેઓને પણ છુટથી મુસાફરી કરવાની સગવડ થશે"

આ બાબતમાં ટ્રામવે કમીટીના પ્રમુખ મી. નીકલસને હજુ ૭ એક અઠવાડીઆ ઉપર કહ્યું હતું કે હાલ જે પ્રમાણે ડરબનની હીંદી કોમ ટ્રામ ગાડી વાપરે છે તેમાં ફેર ફાર થઇ શકે તેમ નથી. ગોરા બેસનારાઓને ટ્રામમાં તકલીફ છે એ વાત તેમણે કબુલ રાખી ન હતી અને રીતસર કપડાં પહેરીને ટ્રામમાં બેસવા આવતા લોકોને કાયદેસર અટકાવી શકાય તેમ નથી એમ જણાવ્યું હતું પરંતુ 'મરક્યુરી' તો જુદી ટ્રામ થાય તેમાં રાજી છે અને કહે છે કે જુદી ટ્રામનો ખરચ ન ઉપડે તો પણ "સમાજના ભલાની ખાતર" નુકસાન સહન કરીને પણ આટલું કરવા જેવું છે.

આમ જુદી ટ્રામ કરવાની ચરચા ચાલી રહી છે ત્યારે આપણે મુંગા બેસી રહેવું ઘટતું નથી પ્રીટોરીઆ તેમજ ડરબનમાં કાંઇક પગલાં લેવાવાં જોઇએ, નહીં તો આપણને નબળા જોઇ ટ્રામ બાબત તો મન ગમતા ધારા કરશે પણ તેનો દાખલો લઇ તેવી જાતની કનેકગત બીજી બાબતોમાં પણ કરશે. તેઓએ ચોક્કસ ઠરાવ આ બાબતમાં કર્યો હોય તો આપણા કહેવાને કદાચ દાદ ન પણ મળે, પણ આપણે આપણી ફરજ બજાવવામાં ચુકવણી કરવી નહીં જોઇએ. આપણી પાસે ઇશ્વરનો અને સરસ ઉપાય તો છેજ કે જો નાખી દામ તેઓ કરેજ તો તેનો ઉપયોગ આપણે નજ કરવો. આમ કરવાથી નાખી ટ્રામનું તો નીકળી જાય પણ આવી જાતનું પગલું લેવાની જરૂર પડે તે પહેલાં આપણે ખબર આપ્યા હોય તો ઠીક ગણાશે.

સ્વચ્છતાની જરૂર

પુરતી ચોખાઇ નહીં રાખવા માટે એક હજામ ઉપર ગયે અઠવાડીએ ડરબનમાં એક કેસ ચાલ્યો હતો અને તેમાં તેનો શી ૩૦ દંડ અથવા ત્રણ દિવસની કેદની સજા થઇ હતી તેના ઉપર જે આરોપ મુકાએલા હતા તે એ હતા કે તેણે એક વખતે અસ્ત્રાનો ઉપયોગ કર્યા પછી બીજા ઘરાકના ઉપયોગમાં તે અસ્ત્રો લીધા પહેલા, તેણે તેને ઉકળતા પાણીમાં અથવા તો ચેપ દુર કરનારી દવામાં નાખીને સાફ કર્યો નહોતો; બીજો આરોપ હજામત કરતી વખતે તેણે ઝભ્ભો પહેર્યો ન હતો, અને ત્રીજો આરોપ એ હતો કે તેણે વાળનું બ્રશ વાપર્યું તે ગંદુ હતું અને કોઇનું માથું સાફ કરેલું તેના વાળ તે બ્રશ પર લાગેલા હતા તહોમતદારે બચાવમાં એમ જણાવ્યું કે તે પણે બીજે મજુરવર્ગના હીંદીઓના જ વાળ બનાવે. એટલે ન [illegible] સુચના અમલમાં [illegible] [illegible] કાયદાની 'સુ [illegible]' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તહોમતદારની ... આપી ન હતી [illegible] તેને [illegible] [illegible]

ખબર આપી ધારાની એક નકલ આપવામાં આવી હતી ને તે નકલ તેના ખરચમાં હાલ પણ ચોંટાડેલી જોઇ શકાશે.

સ્વચ્છતા વિષે લખવાનો પ્રસંગ હજુ ગયેજ અઠવાડીએ આવ્યો હતો. થોડા અઠવાડીઆ ઉપર એક ધોબીનો ઘરાકના કપડાં સાફ કરવાની દુકાનમાં સુવા માટે દંડ થયો હતો. આવા કેસ આપણને આ દેશમાં બહુ નુકસાન કરતા છે. ગોરાના મુલકમાં આપણે વસવાનું છે તો અહીં દેશની ટેવ લીક રૂઢી પ્રમાણે ગંદકી રાખવી પોસાય તેમ નથી. એ હમેશાં યાદ રાખી આવી જાતની ચોખાઇની બાબતમાં ગોરાઓની રીત ભાતને અનુસરીને ચોખ્ખા રહેવાની ટેવ પાડવી જોઇએ. આવી બાબતોમાં ગોરાઓનું અનુકરણ કરવામાં હીંદી રીત રીવાજને કાંઇ ખામી આવે તેમ નથી, પણ ખરી રીતે તો આપણાં કેટલાક ઉત્તમ રીવાજો અહીં આવી આપણે ભુલી ગયા છીએ તેને અમલમાં મુકવાની ટેવ પડે છે. સ્વચ્છતાનો સવાલ ફેરીવાળા, હજામ અથવા ધોબી એકલાને લાગુ નથી પડતો પરંતુ દરેક કોમ અને ધંધાના નાના મોટા માણસોને લાગુ પડે છે; અને તેમણે આવા નાના કીસ્સાઓ પરથી ચેતવું ઘટે છે કે આજે જે બીજાના ઉપર છે તે કાલે પોતાના ઉપર ન આવે.

મોમ્બાસાના છાપા ઉપરથી જણાય છે કે ત્યાં વસતી બહારની પ્રજા ઉપર સરકારે રૂ. ૧૫ નો માથા વેરો લાગુ કરી તે વેરો શરૂ કર્યો છે. બહારની પ્રજામાં મોટે ભાગે હીંદીવાન છે એટલે આ કર ખાસ કરીને હીંદીવાનો માથેજ નાખવામાં આવેલ છે એમ કહીએ તો ખોટું ન કહેવાય. આ કરના સામે ગયે વરસે ત્યાંની હીંદી પ્રજાએ સખ્ત વિરોધ ઉઠાવ્યો હતો એટલે તે કર બંધ પાડીથી સરકાર સરખી રીતે ઉઘરાવી શકી હતી નહીં અમુક પ્રદેશથી ઓછી વધતી રકમ લેવામાં આવી જણાય છે, ત્યારે બીજા અમુકને જતા પણ કરવામાં આવ્યા જણાય છે. હવે આ વરસના માટે ફરીને કર ઉઘરાવવાનું શરૂ થયું છે અને તેમાં આગલા વરસે જેઓએ ઓછો વેરો ભર્યો હતો તેમ ને પુરા પંદર રૂપીઆ ભરવાની નોટીસ મળી છે. વેરાની આ રકમ તે દેશની આવકના પ્રમાણમાં બહુ મોટી ગણાય. ત્યાંની પડોશમાંજ જરમન રાજ્યમાં હીંદીઓ પર જે કર છે તે ફક્ત રૂ. ૩ નોજ છે, જ્યારે બ્રીટીશ રાજ્યને તે મુલકમાં પગ પેસારો કરવાને મદદ રૂપ થઇ પડેલા અને અંદરનો મુલક વેપાર રોજગાર માટે ખોલી આપવા જે હીંદીઓએ પોતાના જાન માલનો ભોગ આપ્યો છે તેમના પર આવો સહન ન થઇ શકે તેવો રૂ. ૧૫ નો કર છે. જે વેરો હીંદીઓનેજ માથે પડે એવી નેમથી નાખવામાં આવ્યો જણાય તેની સામે ત્યાંની કોમે થવું ઘટે છે. આ બાબતમાં સત્યાગ્રહ એ સહુથી સરસ અને સીધો ઇલાજ છે.

રેવ. મી. એન્ડરૂસ હીંદુસ્તાનથી આ તરફ આવવા ઉપડયા તે વખતે તેણે કોલંબોથી મુંબઈના જાણીતા છાપા 'ઇંડીઅન સોશીઅલ રીફોરમર'ને એક કાગળ લખી જણાવ્યું કે ગીરમીટમાં હીંદુસ્તાનથી મજુરોને જવા દેવાનો જે રીવાજ છે તે તદન બંધ થવો જોઇએ. ત્યાં ઘણાં જાણીતા શહેરોમાં મી એન્ડરૂસે પ્રબળ કારણ એ બતાવ્યું છે કે હાલના સુધરેલા જમાનામાં આ ગુલામી સ્થીતિ ચાલુ રાખવી કલંક સમાન છે.

મરહુમ લક્ષ્મીદાસ કરમચંદ ગાંધી

મે. ઈ. ઓપિનિયનના અધિપતિ સાહેબ,

મારા પુજ્ય પિતા સમાન વડીલ ભાઇના સ્વરગવાસ વિષે મને આ દેશમાં વસતા હીંદી ભાઇઓએ અનેક તારો ખર ખરાના મોકલ્યા છે. તે તારો ડરબન, મેરીત્સબરગ જોહાનીસબરગ વેરૂલમ વિગેરે જગ્યાએથી સભાઓ અને સ્વતંત્ર હીંદીઓ તરફથી થોકબંધ મળ્યા છે. તેમનો અંગત ઉપકાર કાગળો લખી માનવો અશક્ય હોવાથી આપની મારફતે બધી સભા અને ભાઇ બહેનોનો ઉપકાર હું આપની દ્વારા માની લઉં છું અને તેઓ એ સ્વરૂપ સ્વીકારશે એવી ઉમેદ રાખું છું.

આ પ્રસંગે બે શબ્દ લખવાની છુટ લઇશ. સત્યાગ્રહી તરીકે અને આત્માની એકતા ચુસ્ત રીતે માનનાર તરીકે જે દરદ મને મારા સત્યાગ્રહી ભાઇ નારાયણ સ્વામી, નાગાપન ને હરબતસીંગના સ્વરગવાસથી થયું તેનાથી વધારે દરદ મારા સહોદર ભાઇના મૃત્યુથી ન થવું ઘટે. વળી સત્યાગ્રહી બેન વેલીઅમાને થયે રાજ્યે જે તીક્ષ્ણ ઘા મળ્યો છે તેથી તો વિશેષ દુખ ઉત્પન્ન થવું જોઇએ. એમ છતાં મારે કબુલ કરવું જોઇએ કે મારા વડીલ ભાઇની મોતની અસર મારા મન ઉપર કેટલેક દરજ્જે વધારે નિત્ર થઇ છે. તેમના મૃત્યુથી જે વિચારો મને ઘણા કરે છે તેના એક વિચાર પ્રબળતા ધરાવે છે અને તે એ છે કે જેઓ સદાચારી જીંદગી ગુજારે છે, જેઓ ઈશ્વરનો ડર રાખી પોતાના પવિત્ર અંતરના ઉદગારો પ્રમાણે હોવાથી નિડર રહી ચાલે છે તેને મોતનો બધ લેશ માત્ર ન હોવો જોઇએ, એટલુંજ નહીં પણ તેવાને સારૂ મોત એ વધાવી લેવા જેવો ફેરફાર છે. એવો ફેરફાર મારા ભાઇનું મોત તેમને સારૂ છે એમ મારૂં માનવું છે. પોતાની ફરજ બજાવતાં સત્યને ખાતર જે મરણ થાય તે ઇચ્છવા યોગ્ય છે એમ મને ભાસે છે. સત્યાગ્રહીને ઉપલો કાયદો વિશેષ લાગુ પડે છે. તેણે તો મોતને સારૂ સદાય તઈયાર રહેવું જોઇએ ને પોતાનું કરતવ્ય કરતાં મોત આવે તેને હરખપુરવક વધાવી લેવું જોઇએ. આમ નારાયણ સ્વામી અને તેની પછીનાં સત્યાગ્રહી મરીને અમર થઇ ગયા છે. હું મારે સારૂં એથી સારૂં મરણ ઇચ્છતો નથી ને મારી ખાત્રિ છે કે કોઈ સત્યાગ્રહી નહીં ઇચ્છે.

છેવટમાં લાગણી દર્શાવનાર અને બીજા હીંદી પ્રત્યે મારી આ અરજી છે. જો આપણું ભાગેલું દુરતમાં મળી જાય તો મારી વિધવા પુજ્ય ભાભીને પગે લાગવા જવાની મારી જે તેમી લાગણી છે તે પાર પડવામાં મને તેઓ મદદ કરે. મારા બાપના કુટુંબમાં હાલ પાંચ વિધવા છે તેમની રૂખેવાળીનો બોજો યમરાજના કાર્યથી હીંદુ રીતિ પ્રમાણે મારી ઉપર આવ્યો છે. તે રખેવાળી કંઇક અંશે પણ હું બજાવી શકું તેને સારૂ મારાથી બની શકે તેટલી ઉતાવળે મારે હીંદ પહોંચવાની જરૂર છે. આ ઇચ્છા પાર પાડવામાં મને હીંદીભાઇઓ બહુ મદદ કરી શકે છે તે કરશે એવી મારી ઉમેદ છે.

હું છું, આપનો

મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી.

સ્ટીમરમાંથી મી. એન્ડ્રુસનો સંદેશો

રેવ. મી. એન્ડ્રુસે દરિયામાંથી સ્ટીમર કીલ્ડોનન કેસલ માર ફત હવાઇ સંદેશો આ છાપાના અધિપતિને તા. ૧લી માર્ચે મોકલ્યો છે તેમાં પોતે જણાવે છે કે મ્હારા તરફે જે ઓએ બેરા, માનપત્રો અને વિદાયગીરીના સંદેશા માયાળુ પણાથી મોકલ્યા છે તેઓનો હું ઘણી નમ્રતાપુરવક આભાર માનું છું. મારા હીંદી ભાઇઓએ મારા તરફ જે અનંત મમતા બતાવી છે તે વિષેની મારી જે લાગણી છે તે દરશા વવાને હું તદન અશક્ય છું. તેની યાદગીરી તો હમેશાં મારી સાથેજ રહેશે. મેસરસ પારસી રુસ્તમજી, દમામ સાહેબ વ્યાસ, નાયડુ, પીલે, મી. અને મીસીસ, તથા ડૉ. ગુલ, નેમજ તેની બેનો, તે બધાઓના ઉપકાર સાથે હું મારી સ્નેહની લાગણી મોકલું છું. ફીનીક્સ, ડરબન, પ્રીટોરીઆ, જોહાનીસબર્ગ, મારીત્સબરગ, કીમ્બર્લી અને બીજી જગાએ જ્યાં જ્યાં હું રહયો હતો, ત્યાં ત્યાં સરવ બ્હેનો અને મિત્રો. ને હું મારી સ્નેહની લાગણી મોકલું છું. મારા ઘેર જતા તેઓ ઇશ્વરને પ્રારથના કરે અને દીલસોજી રહે એમ તેઓને મારી વીનતી છે.

બીજો એક સંદેશો મી. ગાંધીને મળ્યો છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે મી. એન્ડ્રુસની તબીયત તે સંદેશા મોકલ્યા ની તા. ૧ માર્ચ સુધી નબળી હતી. તેને ઘણી ઉલટી થતી હતી, ને તે થાકેલા હતા. એક તાર ગયા બુધવારે લંડનથી મળ્યો હતો. તે ઉપરથી જણાય છે કે આપણા ભલા મિત્ર ની તબીયત લંડન પહોંચતી વખતે સારી હતી. ત્યાં તે પોતાના સબંધીઓ સાથે એક પખવાડીઆ કરતાં વધારે રહેવાના નથી. આશરે તા. ૭ મી એપ્રીલે તે હીંદુસ્તાન પહોંચવાની ઉમેદ રાખે છે.

મી. એન્ડ્રુસ વિલાયતમાં

રેવ. મી. એન્ડ્રુસ તા. ૧૦મી માર્ચે લંડન જઇ પહોં ચ્યા છે. રૂટર જણાવે છે કે સંખ્યા બંધ હીંદીઓએ તેમને ત્યાં વધાવી લીધા અને શ્રીમતી સરોજની નાયડુએ તેમને ફૂલનો હાર પહેરાવ્યો હતો. રૂટરના એક ખબર પત્રીએ તેની મુલાકાત લીધી ત્યારે તેને મી. એન્ડ્રુસે જણાવ્યું કે મી. ગાંધીએ રેલવેની હડતાલ વખતે સત્યાગ્રહ બંધ [illegible] ખરી બહાદુરી બતાવી હતી. હીંદીઓના બહાદુરી અને [illegible] રજના તથા યુનીયન સરકારે પોતાના તરફ ઉદાર અને વાજ બી વરતન ચલાવ્યું તેના વખાણ કર્યાં. જનરલ બોથાના વરતન અને [illegible] [illegible] કર્યું [illegible] અને આશા આપી છે કે [illegible] [illegible] વરતન [illegible] આગળથી બનતુ બધુ હું કરીશ.

હીંદી કમીશનનો રીપોર્ટ

લંડન 'ટાઇમ્સ'ને કેપટાઉનના પોતાના ખબરપત્રી તરફથી ખબર મળ્યા છે કે હીંદી કમીશન પોતાના રીપોર્ટમાં નીચેની ભલામણ કરશે:

(૧) નાતાલમાં ૩ પૌંડનો કર બંધ કરવો.

(૨) લગનના અરજીની કરેલી [illegible] કાઢી આપવો.

(૩) અને ઇમીગ્રેશન [illegible] [illegible] જે ઘણી [illegible] પડી [illegible] છે તે દૂર કરવી.

આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

અને હીંદી સરકારને મદદ કરવા માટે યુનીઅન સરકાર ઘણી આતુર છે.

લંડન 'ટાઇમ્સે' આ ખબર ઉપર એક લેખ લખી જણા વ્યું છે કે કમીશનની આવી ભલામણો મુજબ અમલ થાય તો બન્ને પક્ષને માટે માન ભરેલું ગણાય અને દક્ષિણ આફ્રી કાની આબાદાની માટે અત્યંત લાભદાયક અને શેહેનશાહતને માટે સુખ રૂપ ગણાય.

'મરક્યુરી'ની ટીકા

હીંદી કમીશનના રીપોર્ટ બાબતનો જે તાર લંડનથી મળ્યો છે, તે હકીકત ખરી હોય, અને તે પ્રમાણે ૩ પૌંડનો કર નવાને સરકારે ધારેલું હોય તો જે હીંદી અસંતોષના બદલા થી હડતાલ પડી હતી તે હીંદી અસંતોષ તેથી નાબુદ થશે. ૩ પૌંડનો કર નાબુદ કરવાની ભલામણ પણ કરવામાં આવી છે. આ વિષયમાં નાતાલમાં ના ઘણા તીવ્ર મતભેદ છે, તેમ છતાં કોઇ પણ રીતે તે કરનો હેતુ સધાયો નથી. સર કારને પણ તેથી કંઇ પૈસાના વધારો નથી અને કે ગળતી હાડમારી ચાલુ રહે છે. એ બધું વિચારતા અમને લાગે છે કે તે કર નાબુદ થાય એ ઠીક છે. હીંદી રીત રીવાજોને અનુસરતાં લગનના કાયદામાં સુધારો કરવા કમીશનરોએ જે ભલામણ કરવાનું ધારયુ છે તે મુજબ ફેરફાર થાય તો પર લામેંટના સભાસદોએ છેલી બેઠકમાં આ બાબત જે ઠરાવો બતાવેલો તે ઠરાવો આ ભલામણથી અમલમાં મુકાય છે. પુર્વ.અનના રાજકારભારમાં હીંદીઓ સામે જે સબ્બાઇ છે તે માટે પણ બન્ને પક્ષને સંતોષ થાય એવી સમાધાની કરવાનો સરકારનો ઇરાદો હોય તો અમે ઇચ્છીએ છીએ કે શેહેન શાહતના ભલા ખાતર અને દક્ષિણ આફ્રીકાનાં સુખ શાન્તિ ખાતર પણ આ ભલામણો મુજબ વરતવું જરૂરનું છે.

લેડીસ્મીથમાં હડતાલ

લેડીસ્મીથથી 'મરક્યુરી'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ત્યાંની હીંદી દુકાનોના નોકર અને વેચાણ કરવાવાળાઓએ હડતાલ પાડી છે. પ્રથમ તેઓએ તા. ૧૧ મીએ ત્યાંની એક [illegible] પ્રમુખને એક પત્ર લખી જણાવ્યું કે સવારના ઉગવાથી રાતના ૯ વાગ્યા સુધી અને શનીવારે બંધ [illegible] [illegible] સુધી અમારી પાસથી અમારા [illegible] [illegible] તેને અમારે રવીવારે પણ કામ કરવું પડે છે [illegible] શનીવાર સુધીમાં અમારે [illegible] [illegible] [illegible] છે અને વધારે કલાક બદલ કાંઇ વધારે પગાર [illegible] [illegible] ૧૯૦૦માં નાતાલની પારલામેંટમાં [illegible] [illegible] બાબત જે કાયદો થયો હતો તે [illegible] [illegible] તમારી કમીટી [illegible] પગલાં ભરશે તો અમે આભારી થશું અને [illegible] કીજીએ કે તમે આ [illegible] [illegible] [illegible] દુકાનના માલીકોને જે [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને રવીવારે તથા જાહેર તહેવારોના [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

ને ઉપરથી તથા જુગટામાં કેટલાક પઇસા હારી જવાથી આ વાંધો ઉઠયો. છે દુકાનદારો ખાનગીથી જણાવે છે કે જો માણસો દીવસે બરાબર કામ પર હાજર રહે તો વધારે કલાક ભરવાની જરૂર ન રહે—તેઓ જણાવે છે એટલા વધારે કલાક નો કોઇ પણ વખતે ભરવાપણું ન રહે. કામ છોડી ચાલ્યા જનાર સામે દુકાનદારો પગલાં ભરે છે અને આ વિષેની વધારે ખબર પાછળથી માલુમ પડશે.

ખબરપત્રી જણાવે છે કે આ ખબર લખતી વખતે નોકરી છોડી ચાલી જનારાઓની સંખ્યા ઘણી થોડી છે પરંતુ આ પવન ફેલાવાનો સંભવ છે

ગરીબોની હલાકી

સ્ટાંગરથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે આ વિભાગમાં એક ગોરા શેરડી વાળાને ત્યાં રૂસ્તમ મહેશ નામનો કલકત્તીઓ ગીરમીટમાં છે. તેણે પા. ૩ બાબતમાં હડતાલ પાડેલી. કામ પર જવાની ના પાડવા બાબત તેને એક હફતાની જેલની સજા થયેલી. જેલ પુરી કરી પોતાની જગ્યાએ ગયો પણ બીજે ઠેકાણે માણસો કામ પર નહોતા ચડયા તેથી પોતે પણ કામે ચડવાની ના પાડી. તેને માલેકે ફરી જેલમાં મોકલવાની ધમકી આપી તોએ રૂસ્તમ ડર્યો નહીં. આખરે તેના માલેકે રસ્તો કાઢયો. તેણે રૂસ્તમને એક મહીનાની છુટીનો પાસ આપી રૂસ્તમ સમજ્યો કે સાહેબે મને છુટી દીધી એટલે મારી ગીરમીટ કટાઇ ગઇ આવું જાણી તેણે તો પાંચ એકર જમીન પોત ઉપર રાખી અને તેમા વાવેતર કરયું તેમાં તમાકુ, મકાઇ, શકરીઆ વગેરે લગભગ તઇયાર થવા આવ્યું છે હમણા તા. ૯ થી મારચે તેને અમરસ્લાલીના પોલીસે વગર પાસે ગીરમીટની જગ્યાથી દુર હોવાના સબબે પકડી આણ્યો દીવસના દશ વાગ્યાથી પકડીને અમરસ્લાલીના થાણામાં રાખ્યો અને બીજે દીવસે અગીયાર વાગતે તેને સ્ટાંગર આણ્યો ત્યાં સુધી તેને કશું ખાવાનું આપવામાં આવ્યું નહોતું. સ્ટાંગર આવતાં બીજે દીવસે હાજર થવાનું કહી તેને છોડી મુકયો. તેણે બહાર આવીને વાત કરી ત્યારે તે એમ સમજતો હતો કે મને પા. ૩ ન ભરવા બાબત પકડયો છે. અને સઉને કહેતો હતો કે મને જેલમાં ભલે નાખે અને મારો માલ ભલે બગડે પણ હુ પા. ૩ ભરવાનો નથી. પણ કોરટમાં તપાસ કરતાં તેનો વાંક બીજો છે. આટલો વખત કામ કર્યા વગર તે જમીન પર રહયો છતાં તેના માલેકે તેને પકડાવ્યો નહીં. હમણા પોલીસે પકડયો ત્યારે પણ તેના માલેકની ફરીયાદ નથી. માજીસ્ટ્રેટે તેને પોતાની જગ્યાએ જવાની સુચના આપી છોડી મુકયો છે.

પોતાની ગીરમીટ કટાઇ ગઇ એમ સમજીને જમીન લીધી. તેમાં વાવેતર કરયું. મોલ થાય ત્યારે પઇસા ભરી દેવાની આશાએ ખાધા ખોરાકીની જણસો લેવા સારૂ કરજ કરયું. મોલ પણ થયો છે. પાક ઘરમા આવવે તેની કીંમત ઉપજાવી કરજ ભરી દેત. એટલામાં આ પકડા પકડી ચાલી હવે જો તેના માલેકને ત્યાં રહેવા જાય તો જમીન ઉપરનો માલ બગડે અને કરજ ન ભરાય. તેને ખાવાનું ન મળ્યું, આવવા જવાનો ખરચ થયો એની દાદ તો લેવાઇ નથી આભણ તથા ગરીબ માણસોને આવી રીતે હલાકી થાય તથા તેમને વગર તપાસે જ[illegible] મળવામાં આવે એ તો જુદું.

ભારત માતા

ઉપરના મથાળા નીચે એક અંગ્રેજીમાં કાવ્ય રેવ. મી. એન્ડરૂસે ગયા જાન્યુઆરીના 'મોડરન રીવ્યુ'માં લખ્યું છે. આ કાવ્ય છેલ્લી સત્યાગ્રહ લડતની કુચ વખતે બે ગરીબ અજાણ બાળકોએ પોતાનાં જીવ ભારત માતાને અરપણ કર્યા તેની શોકજનક યાદગીરીમાં મી. એન્ડરૂસે બનાવેલાં હતા. તેનું થોડા ફેરફાર સાથે ગુજરાતી ભાષાંતર જંગબારથી અમને મી. બીહારીલાલ નારણજી અનંતાણીએ મોકલ્યું છે તે આ નીચે છાપીએ છીએ :—

હરિગીત છંદ

લાંબી જતી છાયા મહીં કંઇ મંદ પગલે વિહરતી,
સન્નારી સહ નાજુક શીશુ જંગલ મંહી ચાલી જતી;
ધર્મે પતિનાં સંકટોમાં સમ હિસ્સો રાખવતી એ,
ભારત તણાં સન્માન ખાતર કુચ મહાન થઇજ જે. ૧
નિશા પડવે શ્રમિત થઇ થાકી ગયાં એ બાલુડાં,
સખત ખુલી જમીન પર બેઠાં સહુ આળોટતાં;
અરર સહ અફસોસ કેવી કઠણ કર્મે કસોટીએ,
બાળક બિચારાં બેઉ વિસર્યાં સર્વ પંથી મારગે ૨
અરૂણ ઉદયા ભાસ પહેલાં મૃત્યુ વશ થઇને પડયાં,
શીતળ બની કાયા અને એ હતાં ન હતાં થઇ ગયાં;
વીર માતાઓ બિચારી શાન્ત મુખ મુદ્રા થકી,
અંતર ઉપાધિ અધિકથી બાળક મરતાં ભાળતી. ૩
ભારત તણી દૃઢ ટેક માટે મહા સંકટ વેઠત,
બાળક તણા એ ભોગને નાના નિહાળે આભમાં;
શાંન્ત ને ગર્મગિન એ મહા સૈન્ય જે દેખાવ તે,
અધિક દૃઢ બનાવતો વીર હિન્દીની મહા નેમને. ૪
પણ માતૃ એજ મહાન માતા છાતીએ લઇ બાળને,
ભેટી ચુમી લઇ પ્રેમથી છોડી દીધાં નીજ લાલને;
કર્તવ્ય ગહન શુભ યાદ કરીને પા કદમ કરી આગળ ધસે,
હા ધન્ય ભારત માતને વીરલાં મહા સંતાનને. ૫
વહાલાં અજાણ્યાં બાળકો ભારત તણાં ફુલડાં અરે,
બહાદુર માતા સત્યવંતી ધન્ય છે તમ ટેકને;
માતા તણા ચાહક અમે જે માતને ચાહો તમે,
ચાહો હજુ ભજીએ અરે। છે માત વહાલી તેહને. ૬

હડતાલના પડધા

ડીલકેઝ અને બ્લેકબરનમાં તા. ૨૭ નવેમ્બરે હડતાલ વખતે થયેલા બખેડામાં ભાગ લેનારા આઠ હીંદીઓ ઉપરે ખોટા સોગન લેવાના આરોપ વિષે શરૂઆતની તપાસ તા. ૨૬ ફેબરવારીએ ચાલી હતી. બચાવ તરફથી વકીલ મી. લેન્ગસ્ટન હતા. મી. કોલીન કેંપબેલે તા. ૨૦ ફેબરવારીએ જણાવેલી હકીકત ખરી છે એમ સોગન ઉપર કહ્યું અને વરધન અને બીજાઓ ઉપર શેરડીના ખેતરમાં બંદુક મારવાના સંબંધમાં જુઠા સોગન લેવાનો આરોપ મુકયો. પરસરામ અને બીજાઓ ઉપર સીલવનના મરણ બાબતમાં સોગન પર જુઠું કહેવાનો આરોપ હતો. સેર. કલારક અને બીજા બે ઘોડેસ્વારોએ અગાઉની તપાસ વખતે આપી હતી તે મુજબ જુબાની આપી. એડીંગટન સ્ટેશનના ડા. ટકે એક હીંદી નામે પલાયેનીને ઓળખ્યો અને કહ્યું કે તે ઘાસ પીતાલમાં હતો તેના પીઠ ઉપર બંદુકની ગોળીથી એ

જખમ થયેલા છે અને તે ગોળી ભયવાળી જગ્યાએ હોવાથી મેં તે કાઢી નથી. ગોળી વાંસા ઉપર લાગેલી હતી ૫ હાથેનીને છોડી મુકવામાં આવ્યો છે અને તે હાલમાં બંદુકની ગોળી કઢાવવાને હસ્પીતાલમાં ગયો છે. બાકીના સાત ઉપર કેસ ચાલ્યો. અને તેમણે બચાવ પાછળથી કરવાનું જણાવ્યું હતું આ તપાસ ચાર દિવસ સુધી ચાલી અને તા. ૧૨ મીએ પુરી થઇ હતી.

હીલહેડ અને બ્લેકબર્નના બખેડા વખતમાં થએલ મામલાના સંબંધમાં કુલન અને બીજા ૩૧ હીંદીઓ ઉપર જાહેર જબરજસ્તી કરવાનુ તહોમત રાખવામાં આવ્યુ છે. તહોમતદારો તરફથી વકીલ મી. લેન્ગસ્ટન હતા. તેમની પહેલી તપાસ તા ૨૫ ફેબરવારીએ થઇ હતી અને હજુ તે ચાલે છે આ માંના તથા બેટા સોગનના આરોપવાળામાના કેટલાક માણસો બંદુકની ગોળીના ઘાની અને બીજી ઇજાઓને લીધે હસ્પીતાલમાં જઇ આવેલ છે

હીંદની વડી ધારાસભામાં ચરચા

તા. ૩ જી ફેબરવારીએ દીલ્હી ખાતે મળેલી ધારા સભામાં ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇના સવાલના જવાબમાં ઓન. મી ક્લારકે કહ્યું હતું કે બ્રીટીશ તાબાના સંસ્થાનોમાં હીંદીઓની સ્થિતિ વીષે તપાસ કરવાને ગયેલા કમીશનનો રીપોર્ટ હજુ મળ્યો નથી. મારચ મહીનામા મળવા સંભવ છે ૧૯૦૯ માં વડી સરકાર તરફથી તાબાના સંસ્થાનોમાં જતા હીંદીઓની તપાસ કરવાને જે કમીટી નીમાઇ હતી તેણે એવી ભલામણ કરી હતી કે જે દેશમાં હીંદુસ્તાનથી માણસો જતા હોય ત્યા તેમની સ્થિતિ જાણવાને હીંદથી વખતો વખત એક અમલદાર મોકલવો આ વિષે રોને મંજુર થઇ હીંદી સરકારે તે જગ્યાએ તપાસ ચલાવી કમીટીએ મેળવેલી ખબરોમા ઉમેરો કરવાનું પગલું ભરેલું છે મી. મેકનેઇલ ને મી ચીમનલાલ જેઓ. આવી જાતની તપાસ કરવા ગયા હતા તેમને નીચે પ્રમાણે સુચના આપવામાં આવી હતી.

તપાસનો સામાન્ય હેતુ પરદેશ જતા હીંદીઓની સ્થિતિ તપાસવાનો છે. તેમનું કલ્યાણ કેવી રીતે વધે અને તે વિષેની કેવી જાતની ગોઠવણી ઇચ્છવા લાયક છે તે ઉપર અમલદારોએ તપાસ કરી જણાવવું આ હકીકતમાં નીચેની બાબતોનો સમાવેશ થશે.—

૧ મજુરોને રહેવાની સગવડ ને તંદુરસ્તીનાં સાધનો.

૨ ડાકટરની સગવડ અને મજુરોના જન્મ મરણના દર કેમ છે?

૩ તેમની પાસેથી કામ રીતસર લેવાય છે કે નહીં. અને કામના કલાકો અનુકુળ છે કે કેમ. ગીરમીટીઆ મજુરોની રોજી સાથે ફ્રી મજુરોની રોજી સરખાવવી અને તેમા ગીરમીટીઆઓને મળતાં ઘર, ડાક્ટરી મદદ, વગેરે લાભ ધ્યાનમાં રાખવાના.

૪ તેઓને ઇનસાફ બરાબર મળે છે કે નહીં. માલીકો સામે ફરીયાદ કરવામાં કે પોતાનો બચાવ કરવામાં મજુરોને કાંઇ મુશ્કેલી પડે છે કે કેમ. મજુરીના કાયદા મુજબ તમને જે કાંઇ શિક્ષા કરવામાં આવે તે કાંઇ વધારે પડતી છે કે નહીં?

૫ કામના વખત પછી મજુરો પોતાના સગા કે દોસ્તોને મળવા વગર મુશ્કેલીએ જઇ શકે છે કે નહીં અને કાંઇ [illegible] કરવાને માટે મેનેજર કે ઓવરસીયર [illegible] કાંઇ દરકાર રાખે છે કે નહીં?

૬ શેઠ અને મજુરો વચ્ચે સામાન્ય રીતે કેવો સંબંધ હોય છે?

૭ લગ્ન વીગેરેના વખતમાં તેમજ તહેવારના દિવસોને માટે મજુરોને શી સગવડતા છે?

૮ દેશ પાછા તેમને મોકલવામાં આવે ત્યારે કાંઇ ઢીલ થાય છે, અથવા તેમને કાંઇ મુશ્કેલીઓ પડે છે?

આ સામાન્ય બાબતો ઉપરાંત નીચેની હકીકત ઉપર પણ કમીશનરોનું ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યું હતું

૧ માલીકો મજુરો સામે ફરીયાદો નોંધાવે છે તે વિષેની તપાસ કરવાની. કામ છોડીને જનારા મજુરો સામે કોરટમાં કેસ કરવાના જે ધારા બ્રીટીશ ગીઆના અને ટ્રીનીદાદમાં છે તે ધારા રદ કરવા એ ઇચ્છવા જોગ છે કે નહીં તેનો કમીશનરોએ વિચાર કરવો.

૨ પ્રોટેકટરો પોતાનુ કામ સંતોષકારક બજાવે છે કે કેમ

૩ દેશ બહાર જનારા મજુરો ખત ઉપર કઇ શરતોએ સહી કરે છે, અને તે હીંદથી રવાના થાય તે પહેલાં નોકરીની શરતો પુરતી રીતે તે સમજે છે કે નહીં તેની તપાસ કરવી. કરવી.

૪ એસ્ટેટોમાથી જે મજુર ભાગી જાય તેમને પકડવાને જે ધારા ઘડાયા છે તે ધારાથી મળેલી સત્તાનો માલીકો તથા પોલીસ અમલ કેવી રીતે કરે છે

૫ ફ્રી હીંદીઓની સ્થીતીને તેમની સાથેનું વરતન તે તે સંસ્થાનની બીજી પ્રજા સાથે ચલાવવામા આવતા વરતનની સરખામણીમાં કેવુ છે? તેમને માટે કામ પુરતુ છે, કે કેમ અને ગીરમીટની મુદત પુરી થયા પછી હીંદીઓને જમીન આપવાના સવાલ વીષે તપાસ કરવી.

૬ હીંદી તે પોતાના સગાં તથા મિત્રોને કાગળો વગેરે લખી મોકલવાને લગતી સગવડ પુરતી છે કે નહીં?

૭ તેમના બાળકો માટે કેળવણીની સગવડ કેવી છે?

૮ એસ્ટેટોમાં થતા આપઘાતના સવાલની તપાસ કરવી.

દ. આફ્રિકાના સવાલ વીષે ચરચા

આ સવાલ સબંધી ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇએ માગેલી ખબરના જવાબમા ઓન. મી. ક્લારકે જવાબ આપ્યો કે જે સંજોગો અને કારણોને લઇને નાતાલમાં હીંદીઓએ હડતાલ વિગેરે પાડ્યાં હતાં તેની તપાસ કરવાને દ. આફ્રિકાની સરકારે હાલમા કમીશન નીમેલું છે અને હીંદી સરકાર તરફથી સર બેન્જામીન રોબરટસન પ્રતિનિધિ તરીકે ગયા છે. કમીશનમા સર બેન્જામીન કાંઇ હોદ્દો ધરાવતા નથી, પરંતુ તે આ મુશ્કેલીઓનો સંતોષકારક નીવેડો લાવવાને તે શકતીવાન થશે એવી હીંદી સરકાર ઉમેદ રાખે છે. આ સ્થિતિમા આ વિષે ચાલેલા કાગળો હાલ ટેબલ ઉપર રજુ કરવનું હીંદી સરકારને દુરસ્ત લાગતુ નથી.

લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે ગયા જાન્યુઆરીની ૧૭ તારીખે છુપી પોલીસના હેડ ઇન્સ્પેકટર મી. ઘોષના ખુનના આરોપસર પકડવામાં આવેલા મી. રોય નામના એક હીંદી વિદ્યાર્થિને કલકત્તાની વડી અદાલતમા ૭ હીંદી અને બધુ ગોરાના બનેલા પંચે છોડી મુક્યો છે પણ ઉશ્કેરણી કરવાના અને બીજા એક તમાસગીરના નીંદાપાત્ર ખુનના આરોપસર ફરીથી તેના ઉપર કેસ ચલાવવાના છે. કેસ ચાલતી વેળા વખતે મી. રોયના વકીલે જણાવ્યુ કે મુખ્ય પોલીસના [illegible] અને વળી [illegible] ૪ ને જણાવ્યું કે [illegible] હાથનાં રીવોલ્વર મુકી હતી.

આર્મસ્ટ્રોંગ કેસ

વેરૂલમની સરકીટ કોર્ટમાં જસ્ટીસ બ્રુમ અને જ્યુરી સમક્ષ ગઇ તા. ૧૧ અને ૧૨ મીએ ઇન્સ્પેક્ટર આર્મસ્ટ્રોંગનો કેસ ચાલ્યો હતો. તેના ઉપર હડતાલના વખતમાં તા. ૨૨ નવેમ્બરે મોલવી મહમદ સીપાઈ અને મહમદ યુસફ ઉપર શરીરને ભારે ઇજા પહોંચાડવાના ઇરાદાથી હલ્લો કરવાનો તથા મકદનખાન ઉપર સાધારણ હલ્લો કરવાનો આરોપ હતો. સરકાર તરફથી કેસ એટરની જનરલ મી. ઇ બેક્સ્ટર કેસ ચલાવતા હતા અને બચાવ તરફથી વકીલ મી. જે. હ્યુમન હતા. કેસ ચાલતો હતો તે વખતે કોર્ટ તમાસગીરોથી ચીકાર ભરાઇ ગયેલી હતી.

તહોમતદારે જણાવ્યું કે મેં ગુન્હો કરેલો નથી.

મહમદ સીપાઇ અને બીજા હીંદી સાક્ષીઓએ જુબાની આપી કે આર્મસ્ટ્રોંગે રસ્તા ઉપર તપાસ રાખવાને નેટીવોને રાખેલા. મોલવી અને મહમદ યુસફને ઘેરી રસ્તા ઉપરથી જતાં પકડયા હતા, અને ત્યાંથી મીલ ઉપર જવાના ખાનગી રસ્તા ઉપર લઇ જવામાં આવ્યા હતા. પુલ ઉપરથી પસાર થયા પછી તરતજ તેમણે આર્મસ્ટ્રોંગ અને કેટલાએક નેટીવોને જોયા. એટલામાં તહોમતદારે કાંઇ પણ કહ્યા વગર મોલવીને આંખ ઉપર એક મુક્કી મારી અને પછી બન્નેને ચાબુકથી માર્યા. તેઓએ વધુમાં જણાવ્યું કે તેમનાં કપડાં કહાડી ઉઘાડે ડીલે ચાબુકથી મારેલા હતા. નેટીવોએ તેમને નદીમાંથી ઘસડેલા અને પછી ફરીને તહોમતદારે આગળની પેઠે હલ્લો કર્યો હતો. આમ ચાર કે પાંચ વખત બન્યું. ત્રીજા ફરીયાદી ઉપર પહેલા બેના જેટલા સખત ચાબુકો પડયા નહોતા.

ડા. રીડે જુબાની આપી અને તા. ૨૨ મી નવેમ્બરે ફરીયાદીને જોઇ જે રીપોર્ટ લખ્યો હતો તે રજુ કર્યો. તેમાં મોલવીની સ્થિતિ ગંભીર વર્ણવેલી. તેના શરીર ઉપર લાકડી કે ચાબુકના જેવા સાધનના મારથી પડેલા ૪૭ નિશાનીઓ હતી. બીજે દીવસે તેની સ્થિતિ ભયંકર હતી.

તહોમતદારે સાક્ષી આપતાં જણાવ્યું કે તે દિવસે હું ઓફીસમાં બેઠો હતો ત્યાં બે માણસોને આવતાં જોયા. એકે લાલ ફેઝ ટોપી પહેરેલ. તે એક માણસથી ઘેરી રસ્તા પર આવતો દેખાયો. તેની હીલચાલ પરથી મને વહેમ પડયો અને તેથી મેં ધાર્યું કે તેઓ હડતાલ પાડવાનું લોકોને શીખવવાને આવે છે. કેટલાક નેટીવો અને બે હીંદીઓને મેં તરતજ તેને પકડવા માટે મોકલ્યા. તેમણે મહમદ સીપાઇને શું કામ છે તે પુછ્યું. તેના જવાબમાં તેણે જણાવ્યું કે મારે અહીંની કોટડીઓના કેટલાક હીંદીને મળવું છે. આની સામે મેં સખત વાંધો લીધો અને તેને જણાવ્યું કે કોઇ પણ માણસને મારી જમીનમાં હું દાખલ થવાની રજા નહીં આપું. પછી મોલવીએ ફરી ફરીને કહ્યું તથા આગ્રહ બતાવ્યો કે તેને કોટડીમાં કેટલાક હીંદીને મળવું છે. એટલે નેટીવોને મેં તે માણસોનાં કમર સુધીનાં કપડાં કાઢી નાખવાનું કહ્યું અને ચાબુકની લાકડી વતી ઉઘાડી પીઠ ઉપર માર માર્યો નહીં. ઉતર્યા પછી મેં ચાબુક વાપર્યો (આ ભયંકર ચાબુક કોર્ટમાં તેણે બતાવ્યો અને આ વખતે તેણે જનાવેલી રીત ભાત ઉપરથી જોઇ શકાય એમ હતું કે તેના હાથમાં પોતાના કેસ હાલ થાય) નેટીવે ફરીયાદીના હાથ લાંબા કરી ઝાલી રાખેલા અને મેં જોરથી તેને ચાબુક મારેલ.

અમારો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ઉપર મુજબના જવાબ ઉલટ પાલટ અને બીજી રીતની જુબાનીમાં આર્મસ્ટ્રોંગે આપેલા ત્યારે તેનો દેખાવ ઘણો અસાધારણ હતો. તેની ભાષા તોછડી હતી અને કોર્ટની કે બીજી કાંઇ પણ પરવા ન રાખતો હોય તેવા માણસની માફક તે દેખાતો હતો. એટરની જનરલ સાથે બોલતાં તે અસભ્ય ભાષા વાપરતો હતો અને વખતો વખત આંખ મચામળી કરી અપમાન ભરેલી ટીકા કરતો હતો, અને તેણે એમ પણ કબુલ કર્યું કે મશ્કરીમાં એવી સ્ટેટમેંટ પણ તેણે કરેલી હતી. કેટલીક વખત તેને પુછવામાં આવેલું કે તે ઉશ્કેરાઇ ગયેલ કે નહીં. તેના જવાબમાં તેણે ચોખ્ખી ના પાડી. તહોમતદારે વધુમાં જણાવ્યું કે હું સાવ શાંત હતો, અને બીજા કોઇ મારી જમીનમાં પગ ન મુકે તેનો દાખલો બેસાડવાને મેં તેને મારેલા હતા. ન્યાયાધીશે તહોમતદારને પુછ્યું કે સાધારણ વખતમાં તે એવી રીતે વરતેલ હત કે કેમ તેના જવાબમાં તેણે ના પાડી અને કહ્યું કે જે તેણે કરેલું હતું તેને માટે તે દીલગીર છે. પછી વકીલના સવાલના જવાબમાં આપે કહ્યું કે હીંદીઓને મારા તરફ જરા પણ નોકરી નાપસંદ હું આપતો નથી. જ્યારે મોલવી પ્રથમ મારી ઓફીસમાં આવ્યો ત્યારે મેં તેને કહ્યું કે તું કોની રજાથી અહીં છે આ જાણે છે? મારું નામ વેલી આર્મસ્ટ્રોંગ છે અને આ જગા મારી છે એમ કહી તેણે પોતાના છાતી ઠોકી. આ અને આવા બીજી જાતના બડાઇખોર શબ્દો અને મુરખાઇ ભરેલી રજુવાતોથી કોર્ટમાં હસાહસ થઇ રહેતી હતી. તહોમતદારે કહ્યું કે હું દેશમાં ૨૨ વરસ થયા છું અને તે દરમીયાન મારા એકે માણસને મેં કોર્ટે મોકલેલ નથી. તેમ મારા માણસો તરફ ખરાબ વરતન ચલાવવા બાબતનો એક પણ આરોપ મારા ઉપર આવેલ નથી. મારી પાસે ૬૦ વરસ થયા હીંદી અને નેટીવો કામ કરે છે. મારા માણસો સાથે કાંઇ વાંધા ઉઠે તેનો ફેંસલો હું જાતે કરતો. મારે ત્યાં કામ કરતા માણસો ઉપરના સરદાર અને મુકાદમોને મેં હમેશા કહેલું છે કે જો કોઇ ખોટું કામ કરે તો તેમને મારી પાસે લાવવા પણ તેમને પરબારી શીક્ષા ન કરવી. હું તરતજ તેના નીકાલ કરી શકતો. કેટલીક વખત ચાબુક મારે આવા બાબતમાં વાપરવા પડયા હતા. પહેલી વખત તેને ચેતવતો, નહીં તો પછી શું થશે તે તેઓ સમજતા. હું માનતો કે માણસોને કોર્ટમાં વસ્તી એકાદ પખવાડીઆ સુધી શાક લેવા કરવી તે વખત ગુમાવવા જેવું છે. હું તડ ને ફડની વાત પસંદ કરું છું. આવી જાતના ન્યાય મેં કેટલીક વખતે મારા કુલીઓના મરજી મારી જગામાં ચોરી નો કરેલા છે.

એટરની જનરલે ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે આ ગુન્હો ઘણો ગંભીર ગણાય. અને, તરફના પુરાવા ઉપર વિચાર કરી જ્યુરી પોતાની ફરજ બજાવશે. મહમદ સીપાઇ હડતાલ પડાવવાના હેતુથી વેરૂલમ આવેલ હોય એવો જરા પણ પુરાવો મળતો નથી. સાદી ફરાક્યાને માટે વેરૂલમ તેને બોલાવવામાં આવેલ અને તે સિવાય તે દિવસે વેરૂલમ આવવાનું બીજું કાંઇ પણ કારણ હોય એમ બતાવવાને કાંઇ પુરાવો મળ્યો નથી. પહેલ વહેલા હીંદીઓને ક્યાં પકડવામાં આવ્યા તે જગા બાબત જુબાનીમાં કાંઇ મતભેદ જણાય છે પણ તે માત્ર જુજ બાબતમાં ફરીયાદી તથા તહોમતદારની જુબાનીઓ જુદી પડી છે તે ઉપર જ્યુરી ધ્યાન આપશે. પણ

ટરની જુબાની સાંભળી છે. ડા. હીલ તહોમતદારના મિત્ર છે તેની એસરેટના તે ડાક્ટર છે તે પુરા અનુભવી છે અને તેણે હીંદીઓને પડેલ માર તથા નીશાનીનું વરણન વધારીને કરયુ હોય એમ કોઇ કહી શકશે નહીં તેણે કોરટ માં પણ જણાવેલું કે મહમદ સીપાઇની જીંદગી માર પડયો તે દિવસે જોખમમાં હતી આ બતાવે છે કે તેને થયેલી ઇજા ઘણીજ ગંભીર હતી. અને તહોમતદારે સખત માર મારેલો તેમાં જરા પણ શંકા ન હતી તેણે પોતે જુબાની આપતાં આ કબુલ કરયું છે. અને તેણે આ કામ તદન જાણી જોઇને કરેલું હતું ઉલટ પાલટ તપાસ વખતે પણ તેણે જે અસાધારણ વરતણુંક બતાવી તે ઉપર પણ મારે ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર પડે છે. આવી વાતને કોઇ પણ માણસ મશ્કરી સમજે એ હું સમજી શકતો નથી આવા માણસનું શું કરવું તે વિચારવું ખરેખર મુશ્કેલ છે. છેવટમાં હું જ્યુરીનું ધ્યાન ખેંચું છું કે તપાસ ગયેલ હોય તે વખતમાં તો માર ફરીયાદી ઉપર પડયોજ હતો પણ પાછળથી નદી ઓળંગીને પણ ફરીને તેને મારવામાં આવ્યો હતો

પછી આરોપીના વકીલ મી રેનોએ જ્યુરીને ભાષણ આપતાં કહ્યું કે મહમદ સીપાઇને એક કાગળ મળ્યો હતો તેમાં તારીખ ન હતી અને લગનનો દીવસ કે વખત તેમાં જણાવેલ નહોતો. તેણે જણાવ્યું કે બીજો એક કાગળ આવેલો જે દેખાડવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં હડતાલની કાંઇ હકીકત હતી. હીંદી સાક્ષીઓની જુબાનીમાં કેટલીક તફાવત હતો. એટલે તે પુરાવા ઉપર બહુ આધાર કેમ રાખી શકાય? આ માણસો આરમસ્ટ્રોંગના હીંદીની કોટડીઓમાં જવા ધારતા હત તો રાતે જાત અથવા નદી રસ્તે નજરે ન પડે ત્યાંથી જાત, એટરની જનરલની આપી દલીલને હું સમતો આપી શકતો નથી. શેરડી ચાર ફીટ ઉંચી હતી એટલે તેઓ ધારે કે તેમને કોઇ દેખાતુ નથી, પણ એક માઇલ ટેકરી ઉપરથી કોઇ પણ તેમને સહેલાઇથી જોઇ શકે તેમ હતું. પુલ ઉપરથી અથવા ત્રાપાથીજ નદી ઓળંગાય તેમ હતી. વળી આરોપીના વકીલે જણાવ્યું કે મોલવી સાક્ષી આપતી વખતે કઠેડા ઉપર અઢેલીને ઉભો હતો અને તેને ક્ષય થયો હોય એમ બતાવવા તે પ્રયત્ન કરતો દેખાતો હતો કે જેથી કરી તે પાછળથી નુકસાનીનો દાવો તેના ઉપર લાવી શકે તેની વાસ્તવની હદ બહાર જોયું તો જુદી દેખાશે. તમર આવતી હતી એટલે તે ખરે તડકે ચાલ્યો એ વાત હસી કાઢવા જેવી છે મારી બાબતમાં જ્યુરીને વિચાર કરવાનું હું જણાવું છું કે તા ૨૨ નવેમ્બરના અરસામાં શું બની રહ્યું હતું. આસપાસ માઇલો સુધી આરમસ્ટ્રોંગની એકજ મીલ ચાલતી હતી એસપરાંઝા અને બ્લેક બરનમાં બખેડા થયા હતા અને તેમાં કેટલાકના જીવ ગયા હતા [આ બનાવો તો તા ૨૫ અને ૨૭ નવેમ્બરે બનેલા હતા—અ ઇ. ઓ.] આસપાસની શેરડી સળગાવવામાં આવી હતી અને હજારો પાઉંડનું નુકસાન થયું હતુ [આ પણ વધારીને વાત કરી ગણાય અ ઇ ઓ.] મી આરમસ્ટ્રોંગે ઘણુ અઠવાડીયા થયા પુરું ઉંઘ પણ કરી ન હતી. એટલે આ વખતે તે કઇ સ્થિતિમાં હોય તેના ખ્યાલ આવી શકે. મીજાજ ચડી ગયો એમ સ્વીકારવાને કોઇ ખુશી ન હોય, પણ આ શું વજરની વાત છે ... ઉપર એટલું ... કે તેને ... આરમસ્ટ્રોંગ ઉપર થવા વગર રહે નહીં. અને તેની જમીનમાં આવે તેને તે મારે તેમાં આશ્ચર્ય પામવાનુ નથી. તેઓ ત્યાં કાંઇ નુકસાન કરવાને આવેલા એમ માનવાનું તેને ખરું કારણ હતું અને હું (વકીલ મી. રેનો) ધારું છું કે ફરીયાદી નશીબદાર કે થોડા માર ખાઇ બચી ગયા જે નીશાની દેખાતી હતી તે નિરંજ જાણીતી વાત છે કે એક ચાબુકના ઘાથી ચાર કે ચાર નિશાની થઇ આવે. છેવટમાં આરોપીની વરતણુંક ધ્યાનમાં લેવા હું પંચનું ધ્યાન ખેંચું છું વેરૂલમમાં તે ઘણા વરસ થયા રહે છે તેમાં કોઇ તેને માટે કાંઇ બુરું બોલેલ નથી અને ૨૨ વરસમાં તેના માણસો તરફ ખરાબ વરતન માટે કોઇ વખત તેના ઉપર આરોપ આવ્યો નથી

પછી ના. જડજે જુબાનીનુ તારણ કરતાં પંચને કાયદાના મુદ્દાઓ સમજાવ્યા અને તે વાંચે પ્રમાણીકપણે તથા ખરી રીતે મત આપવા પંચને જણાવ્યું એટલે પંચે ખાનગીમાં બેસી પોતાનો વિચાર બાંધ્યો અને ફરીથી આવી સર્વાનુમતે તહોમતદારને સાધારણ હુમલાને માટે તકસીરવાન જણાવ્યો. તે પછી જડજે તહોમતદારને પા ૨૫ દંડ કર્યો જે તેણે તરતજ ભરી આપ્યો હતો.

જાહેર ખબર

ના. ૭૯૭ તા ૨૩ જાન્યુઆરી ૧૯૧૪.

અમારી જાહેર ખબર ના. ૬૧ તા. ૨૦ ૧૦–૧૩ થી તમામ લાગતા વળગતાને ખબર આપવામાં આવેલી છે કે રાણાવાવ ગામે મદરેસાની સ્થાપના કરવાના ઉદેશથી ઇ. સ. ૧૯૦૬માં મુળ ઉભા થએલા ફંડની જે રકમો હાલ પોરબંદર સ્ટેટની ટ્રેઝરીમાં જમાં પડેલી છે તે માત્ર તેજ કામ માટે આપવામાં આવશે અને અન્યથા નહીં.

૨. અને હવે સઘળા લાગતા વળગતાની જાણ માટે પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવે છે કે સદરહુ ફંડ કે જે હવે પછીથી "ધી રાણાવાવ મદ્રેસા ફંડ"ના નામથી ઓળખાશે તેને માટે વધુ રકમો લેવા અમો તઇયાર છીએ

૩ તેવીજ રીતે રાણાવાવ ગામમાં એક કેળવણી (Fund) અગર દાઇ (Midwife) રાખવા માટે એક બીજા છુટાસદા ફંડ માટે રકમો લેવા તઇયાર છીએ.

૪. ઉપર જણાવેલા કર્યો પૈકી ગમે તે માટે અગાઉ ખુશખુશારી તરીકે તે મુકવા માટેની એક કુંડી સાથે તમામ રકમો પોરબંદર સ્ટેટની ટ્રેઝરીમાં ભરવાની છે.

૫. નાણા ભરનારાઓના ઉદેશને અમલમાં લાવવા માટે ફંડમાં પુરતી રકમો એકઠી નહીં થાય ત્યાં સુધી આ પ્રમાણે એકઠી થએલી રકમ અમો અમને મુનાસબ જણાય મુજબ અનામત અથવા થાપણ તરીકે રખાવશું.

૬. તે ફંડ પુરું થયા પછી તેની વ્યવસ્થા માટે અમો કમીટી નીમશું અને આ અમલના હોદ્દા તેમની સાથી દેખરેખ તળે મુકશું.

૭. અને વળી તે કાર્ય પુરાં થયા પછી ઉપરની બાબતે યોજનાઓને સ્ટેટ તરફથી આપવાના ઉત્તેજન અને સાધારણ મદદનો સવાલ પણ લક્ષમાં લઇશું.

૮. કેઇ પણ સખ્સ જે, એકજ વખતે અમુક રકમ આપવાને બદલે, માસીક અગર વારસીક રકમ આપવા ... ...

(સહી) ...

એડમીનીસ્ટ્રેટર, સ્ટેટ પોરબંદર.

અઠવાડીક પંચાગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૮ મારચથી તા. ૨૪ મારચ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ફાગણ વદ ૭ થી ફાગણ વદ ૧૩ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૨૦ રબીઉલ્અ.ખરથી તા. ૨૬ રબી૦આખર સુધી ૧૩૩૨ હી.

પારસી—તા. ૮ થી તા. ૧૪ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી ના	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી	સુર્યા૦ ક. મી
બુધ	૧૮	વદ ૭	૨૦	૮	૬—૨	૬—૧૦
ગુરૂ	૧૯	,, ૮	૨	૯	૬—૩	૬—૯
શુક્ર	૨૦	,, ૯	૨૨	૧૦	૬—૩	૬—૮
શની	૨૧	,, ૧૦	૨૩	૧૧	૬—૪	૬—૬
રવી	૨૨	,, ૧૧	૨૪	૧૨	૬—૪	૬—૫
સોમ	૨૩	,, ૧૨	૨૫	૧૩	૬—૫	૬—૪
મંગળ	૨૪	,, ૧૩	૨૬	૧૪	૬—૫	૬—૩

વાંચવા લાયક પુસ્તકો

	શી	પે.
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ મહાન પુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
જમાનાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
જેલનાં કાવ્ય	૧	૦
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ત્રીજો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
સુરજરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સરવોદય	૦	૯
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
The Story of the Râmâyana	૦	6
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	૦	૧

ઉપ ની દરેક ચોપડીને મ.રે ટપાલ ખરચ એક પેની.

BOOKS TO READ

	Price, post free. s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt.	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	11
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
The Indians of South Africa. Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1	6
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	0
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	3
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Hindu Social Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
Reflections on the French Revolution, by [illegible]	1	10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Râmâyana and the Mâhâbharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics— I. Jalalud-din-Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of A. Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9

New Books

Swami Vivekananda. An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	5	9
The Indian National Congress An Account of Its Origin and Its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free 6/-.	6	0
The Swadeshi Movement, A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2	3
The Nation Builders Part I, II and III Price 6s. Post free	7	0
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. Post free	3	10
Essays in National Idealism	3	10
Essays in Indian Art, Industry and Education	2	3
Gospel of Shri Ramakrishna price 4s. Post free	4	7
Sayings of Shri Ramakrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૨૫ ૧૯ ૫ પાછળનો

૦ ૨ ૨ જોગી ફકીર વેજલપુરના ૨૨ મે. હફતો

૮૨૬ ૧ ૭ કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૦ ના અરસામાં સ્ટી. અમોના મારફત બેરા થઇ મુંબઇ જશે.

તા. ૨૬ ના અરસામાં સ્ટી. અમહોટી મારફત કોલંબો થઇ કલકત્તા જશે.

તા. ૩૦ મારચના અરસામાં સ્ટીમર ગરટરૂડ વુરમન (જંગબારથી બદલાશે) પુરવ કીનારાના બંદરો ઉપર થઇ મુંબઇ જશે.

તા. ૧ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટીમર અમોના સીધી મુંબઇ જશે.

તા. ૨ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટી. પુર, ગ્રીઆ ડેલાગોઆબે જંગબારને મોંબાસા થઇ મુંબઇ જશે.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબરટ એચ. વેસ્ટ અને મગનલાલ કે. ગાંધી કે ઇ.ન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 12—Vol XII WEDNESDAY MARCH 25TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper
Price Threepence

THE COMMISSION'S REPORT

As the Bill based upon the recommendations of the Commission may be published very soon, we do not propose to give many extracts from the Report Moreover, the full report is available at 9d. per copy in Capetown. We give, however, some of the salient points from it. We have not found it possible to condense the exhaustive sketch of the marriage and the £3 questions. We have, therefore, been obliged to content ourselves with merely giving the text of the recommendations on these two points. The curious must search the Report itself. The document occupies 38 foolscap pages from which we take the following:—

On the Community's Abstention

Unfortunately the main object which the Commission had in view in recommending the release of Messrs. Gandhi, Polak and Kallenbach was, to a great extent, frustrated by the attitude taken up by these persons.

So far from assisting the Commission by placing before it the case for the Indian community for the redress of alleged grievances and by collecting evidence in support of the serious allegations of acts of violence committed upon persons sentenced to imprisonment in connection with the strike, the leaders decided, on various grounds which it is unnecessary to mention, entirely to ignore the Commission The result was that not only was the Indian community not represented by counsel, but that, acting upon the advice given by Mr Gandhi, no witnesses appeared to substantiate the charges of violence.

Fortunately during the latter end of our sitting a few Indians, chiefly from the Mahomedan section of that community, who represented the Natal Indian Congress, did appear before us and gave evidence of considerable value and importance At a later stage of the Enquiry, when the Commission sat in Capetown from the 23rd to the 27th February, several other Indians presented themselves who claimed to represent various societies, three of them having travelled from the Transvaal for that purpose. These persons were, we think, well advised to refuse to follow the advice given by Mr Gandhi to his fellow-countrymen to ignore the Commission. By appearing and giving evidence they were able to give us important information on certain subjects and, by doing so, they, in our opinion, rendered considerable service to the Indian community

On the Causes of the Strike

The documentary evidence as contained in the various Blue Books which have been placed at our disposal, makes it clear that the strike was immediately due to dissatisfaction on the part of the leaders of the Indian community with the provisions of the Immigrants Regulation Act 1913

Being unable to obtain from the Minister what he considered to be satisfactory assurances on these points, Mr Gandhi deliberately decided to take the grave step which immediately led to the strike and the subsequent disturbances which are the subject of this enquiry. In his letter of the 28th September, which closed the correspondence between the Minister and himself, he informs the former that the step which he purposes to take "consists in actively, persistently and continually asking those who are liable to pay the £3 tax to decline to do so and to suffer the penalties for non-payment and, what is more important, in asking those who are now serving under indentures and who will, therefore, be liable to pay the £3 tax on completion of the indentures, to strike work until the tax is withdrawn."

This is the first occasion on which, in the course of the correspondence already referred to, mention was made of the £3 tax. It was a matter, however, on which there can be no doubt that many of the Indians felt very strongly, and it had been one of the chief subjects of discussion between the Union Government and Mr Gokhale when he visited South Africa in 1912. The feeling of the Indians on this subject had been much aggravated by the statements made to them that the Union Government had promised Mr. Gokhale that a Bill would be introduced in the next session of Parliament to repeal the tax.

When, therefore, no such Bill was introduced and when, in addition, the Government repudiated having made any promise to that effect, the result was that there was grave disappointment on the part of the Indian community, especially in Natal. It is impossible for us in this enquiry to enter into the controversy which has arisen on the subject of the promise alleged to have been made to Mr Gokhale; it is sufficient for our purpose to state that the Indians had been led to believe that such a promise had been made, and that on failure to introduce the expected legislation there was considerable feeling on their part against the Government.

There were other matters affecting Indians which we were invited by certain witnesses to investigate, but which, in our opinion, did not fall within the scope of our reference Our enquiry into alleged grievances is limited to those which in any way contributed to the strike. We have no authority to investigate and to make recommendations upon the general position of Indians in the Union, and the disabilities under which they suffer

There was one other subject however, upon which though we at first felt some doubt as to whether it was within the terms of our reference, we ultimately decided to hear evidence Complaints were made that the laws of the Union, more especially the Immigration and Licensing Acts, were being administered against Indians in a harsh and unsympathetic manner That was one of the subjects specially referred to in a letter from Mr Cachalia, the Chairman of the British Indian Association, to the Secretary [illegible], dated 12th August, 19[illegible], published [illegible] book [illegible] 7111, page [illegible], in which he informs [illegible] the Government that the Indian

Community purpose again to have recourse to passive resistance, and in which he states that the struggle will be continued so long as, amongst other things "a spirit of generosity and justice does not pervade the administration of the existing laws referred to herein."

The same subject is referred to in other communications that took place between the Indian leaders and the Government, and in his letter of the 21st January, 1914, in which Gandhi intimates to the Minister his intention not to take part in the proceedings before the Commission, he sums up the points on which relief is sought, as follows:—

(1) The Orange Free State question.
(2) The Cape Colony question,
(3) The Marriage question,
(4) Repeal of the £3 tax,
(5) An assurance that existing laws, especially affecting Indians, will be administered justly and with due regard to vested rights.

In view of these circumstances, we came to the conclusion that we were justified in extending the scope of our Enquiry so as to include an investigation into the subject of the administration of the Immigration and Licensing Laws.

We feel bound, however, in view of the terms of reference, to limit our investigation to the five subjects specified above, and to eliminate from our enquiry such questions as the following, which we were invited by various witnesses to consider:

(a) That the Transvaal Laws prohibiting Asiatics from becoming the owners of fixed property and from acquiring rights under the Gold Law should be repealed.
(b) That it should be illegal for the Government to insert in grants and leases of land in townships in the Transvaal a clause prohibiting the transfer or sub-letting of the land to Asiatics.
(c) Such general questions as the alleged want of proper educational facilities for the children of Asiatics, their inability to carry firearms, to ride in trams in the Transvaal, etc.

None of these matters in our opinion had any effect in bringing about the strike, and most of them could only be dealt with by legislation and not by administrative action, so that we do not consider that they fall within the scope of our enquiry.

That being so, we now proceed to discuss the five subjects set forth by Mr. Gandhi in his final letter of the 21st January, 1914.

The Orange Free State Question

This has already been referred to, and, in view of the assurances given by the Minister on the subject, it is somewhat difficult to understand why it has been resuscitated. The only point that can be made regarding it is, that, inasmuch as under Section 7 of the Act of 1913 educated Indians entering the Free State become subject to Section 8 of Chapter 33 of the Free State Law Book, which amongst other things requires that a declaration shall be made before a Resident Magistrate, and inasmuch as it has been agreed by the Minister that no such declaration shall in future be required, it might be advisable to amend Section 7 of the Act so as to make this perfectly clear.

The Cape Entry Question

It is clear that, if the provisional settlement of 1911 did in fact safeguard the existing rights of Indians, then in strict law there has been a breach of that agreement. Unfortunately the terms of this settlement are not set forth specifically in any formal document, but are to be gathered from two letters which passed between the Private Secretary to the Minister and Mr. Gandhi on the 22nd April, 1911.

It has been pointed out that in the letter of the Private Secretary of the 22nd April, there was no direct assurance that existing rights would be maintained, but there is no doubt that Mr. Gandhi and the Indian Community generally understood that this was one of the terms of the settlement. This appears from many letters subsequently written by Mr. Gandhi to the Minister and specially from certain correspondence which took place between them in January and February, 1912, and subsequently in July and August, 1913. For example, in Mr. Gandhi's letter of the 24th August, 1913, he states specifically that "The correspondence setting forth the provisional settlement of 1911 protected all existing rights of the British Indians." Statements to the same effect are made in other letters, and never on any occasion was this claim repudiated by the Minister. In fact, a perusal of the correspondence leaves the impression that this was common cause between the parties, and was never the subject of controversy.

Then, if that be so, it follows that by restricting the entry of Indians born in South Africa into the Cape Colony to those who can satisfy the educational requirement of Act 30 of 1906, there has been a departure from the provisional settlement of 1911. At the same time, it is clear from Mr. Gandhi's own letters to the Minister that there is very little substance in this alleged grievance.

Looking at the whole subject from a practical point of view, we have come to the conclusion that no good purpose could be gained by recommending that this shadowy grievance should be remedied by amending the Act of 1913, so as to restore the right of South African born Indians to enter the Cape without undergoing the educational test therein provided.

Before leaving the subject we might refer to a point to which our attention was directed by Sir Benjamin Robertson. Section 4, (1) (a) of the Act of 1913, which deals with the educational requirements of the Cape and Natal Provinces, makes provision for those who were, *at the commencement of the Act*, lawfully entitled to reside in any Province. It was pointed out that the right conferred by that section would not strictly avail any person who became lawfully entitled to reside in any Province *after* the Act came into force, as for example, a child born after the commencement of the Act of Indians domiciled in South Africa.

It is indeed difficult to see what good purpose is served by the inclusion in the Section of the words "At the commencement of the Act," and they might very well be deleted.

Administration of Existing Laws

We have now reached the fifth and last of the alleged grievances which have been formulated by Mr. Gandhi in his letter to the Minister of the 21st January, 1914, in which he requires "an assurance that the existing laws especially affecting Indians will be administered justly and with due regard to vested rights." The representations which have been made to us on this subject deal mainly with the Immigration and Licensing Acts, and, as already stated, we propose to confine ourselves to these subjects.

The Immigration Act

The complaints against the administrative methods of the Immigration Department were fairly numerous, chiefly in the Cape Colony. In respect of some of them we were not satisfied that they have been established and we do not propose to make any reference to such. There are others, however, in regard to which we are of opinion that grievances do exist and we propose to deal with these as shortly as possible.

The Licensing Acts

Representations were made to the Commission regarding the administration of the Acts with reference to the grant of licences to carry on trade or business in the Cape Colony and in Natal.

We do not, however, see our way to making any recommendations on this subject which are likely to be of any use.

No evidence was laid before us as to the administration of the licensing laws in other towns of the

Cape Colony or in the country districts, and we have therefore, no observations to make on that subject.

As regards Natal, the system is somewhat different from that which obtains in the Cape Colony

The evidence before us is to the effect that the Act is not so strictly administered against Indians in the Natal boroughs as it is in Cape Town, but that it is becoming more and more difficult for Indians to obtain new licences except in those quarters of the town which are inhabited almost exclusively by them, and which may be regarded as Asiatic reserves. In some other parts of the towns it is almost impossible now for Indians to obtain new licences.

As regards the rest of Natal outside of the boroughs and townships, there is one licensing officer who is a Government official, and from whose decision an appeal lies to the licensing board. His policy towards Indians is far more liberal than that of the licensing officers in the boroughs. In fact he informs us that he makes no distinctions between Europeans and Indians.

A fact of some interest which was elicited from this witness is that, where applications for new licences are made by Indians, more than 50 per cent. of the objections come from other Indians.

We had no complaint regarding the grant of new licences from this licensing officer, the complaints being directed entirely against the administration of the Act in the boroughs and townships. We do not see our way, however, to make any recommendations on this subject. Nothing can be done which would be of any effect except by legislation, and, for the reasons already given when dealing with the grant of licences in Cape Town, we are unable to suggest any amendment of the laws.

We have now dealt with all the grievances formulated by Mr. Gandhi in his letter to the Minister of the Interior, but before closing, we think that it is desirable to summarise the various recommendations that appear in different parts of the report.

Some of these recommendations will require legislation to give effect to them whilst others can be sufficiently dealt with by administrative action

They are as follows:—

(1) Section 5 (g) of the Immigration Regulation Act of 1913 should be amended so as to bring the law into conformity with the practice of the Immigration Department, which is "To admit one wife and minor children by her of an Indian now entitled to reside in any Province or who may in the future be permitted to enter the Union, irrespective of the fact that his marriage to such wife may have been solemnised according to tenets that recognise polygamy or that she is one of several wives married abroad so long as she is his only wife in South Africa."

(2) Instructions should be given to the Immigration Officer to open registers in each Province for the registration by Indians of, say, three or more years' residence in South Africa, who have at present or have had in the past, more than one wife living with them in South Africa, of the names of such wives who are to be free to travel to and from India with the minor children so long as the husband continues to reside in this country

(3) There should be legislation on the lines of Act 16 of 1860 of the Cape Colony making provision for the appointment of marriage officers from among the Indian priests of different [illegible] for the purpose of solemnising marriages in accordance with the respective religions of the parties.

(4) There should be legislation for the validation by registration of existing de facto monogamous marriages by which are understood the marriage of one man with one woman under a system which recognises the right of the husband to marry one or more other wives.

[illegible] Act [illegible] of [illegible] which [illegible] to take out a yearly [illegible] or licence to remain in the Colony, and which [illegible]

for the payment of £3 a year for such licence should be repealed

(6) Conditions under which identification certificates under the Immigrants Regulation Act of 1913 are issued should be amended so as to provide that such certificates shall remain in force for a period of three years instead of one year.

(7) An Interpreter should be attached to the office of the Immigration Department in Capetown who should be a whole-time officer

(8) Application forms for permits, certificates, etc., from the Immigration Department should be filled in by the clerk in the office upon information supplied to him by the applicant, if the latter so desires.

(9) The practice at present existing in the Capetown office of this Department of taking in certain cases prints of all the fingers of both hands, instead of the thumbs only, should be discontinued.

(10) The Resident Magistrate of a district in which there is no immigration officer should have authority to issue temporary permits to Indians residing in his district who desire to travel from the Province in which they are living to another Province of the Union.

(11) The present fee of £1 for an identification certificate or temporary permit should be materially reduced, and no charge should be made for any extension.

(12) The present practice of the immigration officer of one Province of communicating by telegraph with the immigration officer of another Province when an application is made by an Indian for a permit to travel from one Province to the other should be discontinued.

(13) Domicile certificates which have been issued to Indians in Natal by the immigration officer of that Province, and which bear the thumb impression of the holder of the permit should be recognised as conclusive evidence of the right of the holder to enter the Union as soon as his identity has been established.

(14) An arrangement should, if possible, be made with the Government of India for the holding of official enquiries by the magistrate or other Government official in the case of women and children proceeding from India to join their husbands and fathers in South Africa. If, on inquiry the official is satisfied that the woman and children are the wife and children of the man in South Africa whom they claim as husband or father, a certificate should be given by him to that effect, and such certificate should be treated by the immigration officer as conclusive evidence of the facts stated in it.

Mines as Prisons

In the House of Assembly on Thursday last, in the course of the debate on the additional estimates, Mr. De Wet (Minister of Justice) denied the improper usage of Indian prisoners (strikers) put on hard labour in coal mines. The Minister pointed out that the mines paid 6d. per day per prisoner for this work.

Mr. MEYLER (Weenen) hoped the practice of using such labour during strikes would not be followed

Mr. DUNCAN (Fordsburg) also condemned the practice, remarking that, if the system of indentured labour ratified by criminal law was to continue in this country, they must be very careful not to press it to a scale on which it would become practically indistinguishable from forced labour.

Sir THOS. WATT (Minister of Posts and Telegraphs and Public Works) said these Indians were sent to work in the ordinary course in the mines as proclaimed prisoners. He took exception to Mr. Meyler's remarks where he said that officials of the coal mines where these Indians were working out their sentences were "nigger drivers." Mr. Meyler (said the Minister) had made several rash statements in that House, and had apro [illegible] case and [illegible] the hon. member [illegible] he had made [illegible] totally [illegible] were [illegible] and [illegible] men. Th[illegible]

management of these collieries were on good terms with their coloured employees, both Indians and natives, and there was no question of forced labour or ill-treatment.

Mr. BOYDELL (Durban, Greyville) said many rumours had been current as to what had gone on in the coal mines during the strike, and ought to be inquired into. He was surprised that Ministers who had spoken had not repudiated the dangerous policy of driving men at the point of the bayonet back to their place of employment, and compelling them to work in that place as a prison. This kind of thing was getting behind the right to strike.

After further discussion an amendment by Mr. Meyler, to reduce a portion of the Prisons and Reformatories Vote by £1,000 was negatived.—Reuter

The Imperial Blue-Book

(Continued)

MINISTERS TO GOVERNOR-GENERAL

Prime Minister's Office, Pretoria,
25th September, 1913.

In acknowledging the receipt of His Excellency the Governor-General's Minute, No. 15/468, dated the 10th September, 1913, transmitting copy of a telegram received from Mahomed Cassim Conradie, communicating the terms of a resolution passed at a mass meeting of British Indians held on 8th idem, Ministers have the honour to state that they do not desire to make any comment upon the resolution further than that the Immigrants Regulation Act, No. 22 of 1913 and the Regulations thereunder are being administered in a proper and reasonable manner, and that any point of detail in the present procedure which differs in any respect from the form followed under the repealed Natal Immigration Act is magnified by the Indians into an act of injustice.

Ministers would further state that it is patent that the Indians are endeavouring by every possible means to place difficulties in the way of the Immigration Officers, and to discover methods of evading the provisions of the new Act.

LOUIS BOTHA.

COLONIAL OFFICE TO SOUTH AFRICA BRITISH INDIAN COMMITTEE

Downing Street, 22nd October, 1913.

SIR,—I am directed by Mr. Secretary Harcourt to acknowledge the receipt of your letter of the 6th instant, on the subject of certain complaints of the Indians in South Africa arising out of the recent Immigration Act, and to inform you that Mr. Harcourt fears that so long as the passive resistance movement continues it will be useless to address any representations to the Union Government with a view either to any amendment of the Act or to the more lenient administration of it.

2. With regard, however, to the case of Kulsan Bibi, I am to point out that, according to Press reports, the Immigration Officer appears to have resisted this woman's entrance on the ground that Mahboob Khan had in 1910 sworn that he was married according to Indian rites to another woman with whom he had lived in Natal. The assurance given by Ministers to continue the practice of admitting one wife for each Indian does not, therefore, appear to be applicable in this case.

I am, etc.,
JOHN ANDERSON.

THE SECRETARY OF STATE TO THE GOVERNOR-GENERAL.

Downing Street, 22nd October, 1913.

MY LORD,—I have the honour to acknowledge the receipt of Your Excellency's telegram of the 8th instant, on the subject of a resolution of a meeting of Anjuman Islam, held at Durban concerning a judgment delivered by the Natal Supreme Court to the effect that for the purposes of the Immigration Act no marriage can be regarded as monogamous which has been celebrated according to the rites of any religion tolerating polygamy. I understand that this decision arises out of the case of Kulsan Bibi, which is referred to in the enclosed correspondence with the South Africa British Indian Committee and as to which I should be glad to receive a full report.

2. I request, if your Ministers concur in the correctness of the following reply, that the Chairman of the meeting may be informed that I understand that South African law has never recognised polygamous marriages, in which respect it is identical with the law of this country, and that recent decisions of the Court have not in any way altered the law. You should add that I am confident that the Indians may rely on Ministers' pledge to continue the practice of admitting one wife for each Indian entitled to reside in South Africa, provided that she really is his wife and there is no other wife already in the country.

I have, etc.,
L. HARCOURT.

(To be continued.)

Asiatic Boycott Suggested

The *Transvaal Leader's* Carolina correspondent writes that a representative meeting was held recently in the Town Hall, at which 200 farmers were present, to discuss the measures to be taken by the Government and by the public to cope with the threatening coolie danger in the country. Mr. J. A. Joubert was elected chairman. A great many speeches were made, in which was shown the great danger in the future when those who were now children would be compelled to take positions as clerks in the service of Asiatic traders, as had happened already occasionally in the district; the undue competition which the white storekeepers experience from the Asiatic traders, although the latter sell mostly inferior articles at cheaper prices; also the competition to the small farmers, and husbandmen, especially in Natal. Some speakers emphasised the religious danger emanating from the influx of Asiatics, as they are mostly Mahomedans, and very zealous propagandists for their religion. Moreover, being polygamists, it was held that they are a constant menace to our young girls. They were of no good whatever to the country, living on 4d. worth of rice a day, and remitting all their earnings to India.

The following resolutions were unanimously passed: (1) This meeting recommends that, for a better control of Asiatic traders, the granting of trading licences to Asiatics be left in the hands of municipalities, and that the latter obtain the right to have Asiatic traders transferred to bazaars in locations. (2) That all future coolie immigration be stopped, especially in the Transvaal, and that measures be taken to repatriate all of them. (3) The meeting unanimously resolved to support Senator Munnik in his resolutions in the Senate, to be brought forward this month.

All persons present signed their names never to support an Asiatic trader. A committee was elected to see all persons who let shops to coolies, and to request them to cancel all future contracts of lease with Asiatics.

The secretary was instructed to send copies of these resolutions to the Minister of the Interior, to Senator Munnik, to the different municipalities and vigilance committees, and to give it publicity.

All attorneys have decided not to accept any work from Asiatics.

A resolution was also signed by all storekeepers not to have any business transactions with any Asiatic trader or hawker, and a permanent vigilance committee was appointed.

From the Editor's Chair

THE COMMISSION

The report of the Indian Commission is a fair and subdued statement of the position. The Commissioners, naturally, criticise Mr Gandhi's abstention from tendering evidence and that of the general body of the Indians who acted on his advice. The Viceroy has also condemned this action of the leaders. We understand and appreciate both pronouncements, and yet feel constrained to say that, consistently with its vow, the community could not have acted otherwise than it did. And, with due respect to Lord Hardinge and the Commissioners, we make bold to say that events have proved the supreme wisdom of the course. As is common knowledge among the Indians, they had over three hundred witnesses, excluding many Europeans who had made affidavits and who were ready to tender evidence. Every Association throughout South Africa would have led evidence on the many grievances. This would have meant a delay of at least six months in the issue of the report of the Commission, thus rendering it impossible to introduce remedial legislation during the current session of Parliament. And it would certainly have been disastrous if the settlement had been delayed for so long. What is, however, more important is the fact that the settlement spirit that pervades the atmosphere would, it is highly likely, have been marred. Mr Andrews' great work of conciliation could not have been done. For the Indian community would have led voluminous evidence as to its treatment. This would have been hotly combated by the other side, and hot words would have passed between opposing counsels. The sittings of the Commission would have roused the keenest excitement between the Indian and the European sections. Instead of all this, thanks to the Indian abstention, we have still the atmosphere of conciliation so silently, so effectively and with such wonderful love and humility created by Mr Andrews. The most responsible Europeans are showing a commendable desire to see a settlement, as permanent as it can be made, of the Indian trouble. The Indians, on their part, have "buried the hatchet," have sealed their lips about ill-treatment, and are expectantly watching the progress of events. Thus, a step in Passive Resistance that was right in itself and, therefore, undertaken in spite of the advice to the contrary of the Viceroy and many other friends, has proved of the greatest advantage otherwise. We are further of opinion that the report leaves little to be desired on the points on which practically no evidence was led. Thus on the two most important questions of the £3 Tax and Indian marriages, the Commission's pronouncement is exhaustive and almost beyond criticism. We tender our congratulations to the members of the Commission and, especially to Messrs. Esselen and Wylie, against whose appointment as members of the Commission we felt it our duty to make strong remarks. We are glad to note that they have not allowed their previously expressed hostile views to affect their judgment on the facts submitted to them. Moreover, the Commission has entirely vindicated the Indian attitude and, especially, Passive Resistance. It has, in no uncertain terms, admitted the justness of our prayer and accepted the charge of breach of the settlement of 1911. Where, however, a few Indians were misled into giving evidence, we feel that they have unwittingly rendered a disservice to the community. One witness gave ill-considered evidence on the [illegible] treatment, and his testimony has been summarily dismissed by the Commission. With [illegible] escaped [illegible] it [illegible] of the evidence led by some other Indians. This [illegible] the community [illegible] will understand. The result of their evidence has been to get trifles which the community could have got without much effort and as part of the settlement under the 5th point in Mr Cachalia's letter, and to prevent acquisition of much more than would have been otherwise obtained. Thus the certificates of identity will now be of three years' duration instead of one year. This is a gain, but it is much less than what we were entitled to, viz., permanent certificates of domicile as were granted in Natal. The great overhauling of the Immigration Departments that would certainly have come has now been at least postponed because of the limited submission of those who thought fit to give evidence. Again on the Licences question, the witnesses paved the way, by their uninformed and scrappy evidence, for a *non-possumus* attitude on the part of the Commission. The same may be said about the Gold Law. Nor need it be forgotten that our misguided countrymen were able to give evidence only because the matters on which they spoke were covered by the fifth point of passive resistance. Not much harm has, therefore, been done by their evidence, for, under that point, the community will always be able to move the Government whenever there is manifestly unjust administration of the existing laws.

There is just one question on which the Commission has been weak, though it has admitted the justice of our contention. They do not recommend an alteration of the Immigration Act on the Cape-entry question. This we have not asked for. They are silent as to the administrative action—or, rather, inaction—that has been suggested on our behalf. We feel sure, however, that the Government will set it right. There is ample evidence of the Government's desire to settle all the outstanding points. And the community will eagerly await the next stage in this very important and imperial matter. We beg leave to remind the Government that the future smooth relations with the Indian community will largely depend upon their acts under the fifth point—namely, just administration of the existing laws (including the Dealers' Licences Acts, the Immigration Act, the Transvaal Gold Law, the Townships Act and the Transvaal location policy) with due regard to vested rights. The great outstanding points requiring legislation being placed out of the way, the community has a right to expect a liberal spirit in the administration of the laws which affect those who, as now admitted by the Commission, have been sorely harassed and tried in the past.

Echoes of the Strike

Antonimuthu, the son of the deceased Selvan who was killed at [illegible]head on the 27th November last, was charged at Verulam, on Thursday last, with perjury in that he had sworn upon oath that he saw a native constable stab his father with an assegai, whilst it was found, after the post mortem examination, that the deceased had been shot. It will be remembered that this boy, Antonimuthu, was himself shot whilst running to assist his father and received three bullet wounds from which he has suffered a great deal of pain.

Mr E. H. Langston, who appeared for the defence, asked for the discharge of the accused on the ground that there could have been no intention of telling a falsehood. There was no object in doing so. His father was dead and nothing could bring him back to life. Moreover, several others had stated the same thing and it was evident that there was such confusion during the sixty seconds or so that the incident lasted that it was an easy matter to make a mistake. According to the medical evidence the bullet wound was exactly in the same place as that of the supposed assegai wound. And it was admitted that certain native constables had assegais in their hands.

The Magistrate (Mr [illegible]) said that it was a serious charge and he could not, at the preliminary stage, do anything in the matter. The accused must

stand his trial with the others. He was therefore, committed for trial and released on bail of £10.

Mr. Langston suggested that it would not be advisable for the trial of these cases to take place at Verulam, with a jury of planters and others. The Magistrate made a note of Mr. Langston's remarks for transmission to the Attorney General.

Deductions for the £3 Tax

On the 31st instant, Mr. Meyler will ask the Minister of Railways and Harbours.

(1) Has the attention of the Minister been drawn to the fact that a "free" Indian, employed as a labourer by the Mechanical Department of the South African Railways in Natal at a monthly rate of £1 7s. 6d., has had £1 stopped out of his wage in both the months of January and February last in respect of the arrears of the annual £3 licence due from him?

(2) did this Indian authorise these deductions, and, if not, on what authority were they made? and

(3) is it the intention of the Government to make similar deductions from the wages of every "free" Indian employed by them who is in arrears in respect of payment of the annual £3 licence?

Abolish the System!

In the course of a letter to the *Indian Social Reformer*, the Rev. C. F. Andrews writes:

A slight delay in the passage of the steamer to Natal has given me time to think out more clearly the issues of the heroic struggle in South Africa. I hold strongly still to the conviction that the honour of India is at stake in upholding the rights of the free Indians in South Africa, and that no mere repatriation of these will solve the problem.

But now I see that the problem of indentured labour stands apart by itself, and its solution will materially help the cause of the free Indians. I believe now our immediate task in India is to stand out unitedly for the principle that no Indian shall henceforward be recruited, under the indenture system, for any purpose whatever. This principle might be called 'The Abolition of the Indenture System.'

The ground taken should be the highest, namely, that it is unworthy of a civilised country to allow its citizens to sell themselves into a form of virtual slavery, and that India, as she now takes her place in the ranks of the progressive nations of the world is determined to wipe away, once and for all, this blot which has been allowed to obscure her good name.

If it be objected that Indian coolies are often far better off in material comforts under the indenture system than they were as free men, the answer is—this was the very argument of the humane slave-owners under the old slave system, and it delayed the abolition of slavery for half a century. There is no need to refute it in detail, for history has refuted it already. If it be objected that cruelties do not exist under the indenture system (with all its elaborate precautionary regulations) such as happened under the old slave system, I would not argue the case, but simply point to the statistic which shows that in a recent year (which was in no way abnormal) while the suicide rate in India was 37 per million, the suicide rate among the indentured labourers in Natal was 662 per million. A system which can produce such a result, even when regulated and protected, stands self-condemned. Even if, in other circumstances, the result of suffering is less apparent, the danger of the system itself is such that the wisest and humanest policy must be to abolish the system, rather than run incalculable risks. But, even assuming, for the sake of argument, that all plantation owners are kindly and every humane regulation were strictly enforced, the principle still remains that the system, as a system is unworthy of free citizens in a progressive state. No one could imagine England or America allowing it in the form that India is accepting it to-day. Japan, as far as I know, has never sanctioned it in modern times. China is withdrawing from it. We ourselves in India are now realizing its inhumanity, and feeling in our hearts its wrong.

An Indian's Warning

Miss Violet Solly writes to *The Nation* as follows:—

The following quotation from a letter from an Indian friend will, I think, be of interest to your readers. The writer is a Mahomedan gentleman, educated in England, for many years High Court judge of a Native State, and loyal to the British Crown. He writes on December 10th, 1913, as follows:—"You ask me what I think of the South African question. I can only make the same reply as I did to an American, when he talked to me of the negro question: 'Sins of the parents shall be visited on the heads of their children.' Americans carried away slaves, and now they have the negro question. The Natal white enticed Indian labor, which has made Natal what it is. They broke faith with the Indians and now wish to turn them out of Natal. In the end Natal will suffer, and with it the whole fabric which makes up the Imperial Government should the unholy attempt succeed. We Indians feel the cause of our brethren in South Africa so keenly that if your Home Government bungles in this matter a disastrous result will ensue. The party of violence in India will gain the ascendancy, and there will follow a set back to the present policy which has given us so much contentment. Should the grievances of the Indians in South Africa be not remedied, the one act which has given us hope and heart will have failed. I mean the holding of the great Delhi Durbar by the King Emperor in India. That act signifies to us that the King of England is *our Emperor*, and not merely a foreign Emperor who rules over us merely because we are a conquered race and a dependency of England. *Our* Emperor must look to *our* rights as his subjects, and not merely say that, as he has granted the South African Colonies self-government, he cannot interfere because the Colonies might break away from the Empire. Surely, the Emperor is not going to jeopardise the immense hold he has on our hearts, when he knows that our claims are just. It is a good sign to see that the Archbishops of Madras and elsewhere are taking our side in this matter. I cannot tell you what a low opinion we form of the newspapers who have attacked Lord Harding for the noble sentiments he expressed the other day. Those of us who know the effects of these sentiments realise that oil was poured over troubled waters in the nick of time. A few days more and the excitement would have been so great that our leaders would have found those whom they lead out of hand, and all the blame would have fallen on the educated Indians for having failed to realize the effect of their preachings.

"It was an evil day when self government was granted to South Africa without first securing to Indians their rights. The Liberal Ministers were well aware that there would be difficulties, but they thought they would blunder through somehow, never realizing how potent the feeling of India would be when the question next arose for solution. Our feeling is that the Government at home betrayed our cause in order to get over as quickly as possible their own difficulties in South Africa, and are now paying the penalty of that betrayal. England has now to say whether she will do right—or let the South African Whites do wrong. You may be sure that if she does not do what is right it will be a source of sorrow and tribulation hereafter. You good folks must realize this for yourselves and force the Ministers to 'do justice at any cost.' Expedient but unjust acts have a nasty way of occasioning harm to the unjust themselves."

Sir Benjamin Robertson's Departure

Sir Benjamin Robertson left Capetown on the 17th instant, for Delagoa Bay, *en route* for India. Among those who were on the platform to say good-bye to the Government of India's distinguished deputy were: Sir William Solomon (President of the Indian Commission), the Right Hon. J. X. Merriman, the Hon. N. de Wet (Minister of Justice), Sir James Molteno (Speaker of the House of Assembly), Senator Marshall Campbell, Mr. Stanley (Private Secretary to His Excellency the Governor), Mr. Gorges (Secretary of the Interior), and others. Mr. Gandhi, and a number of leading representatives of the Indian community in Capetown, were also present, and showed their gratitude for Sir Benjamin's efforts on their behalf by garlanding him in Indian fashion.

Sir Benjamin Robertson and his private Secretary passed through Johannesburg on Thursday. Sir Benjamin was met by Mr. M. Chamney, Registrar of Asiatics, and by a deputation from the British Indian Association, headed by Mr. A. M. Cachalia, the Chairman, who garlanded him. Mr. Cachalia thanked him for his services to the community and conveyed the community's thanks, through him, to the Government of India. He also said that, in his view, British Indians best showed their loyalty to the Crown by declining to submit to legislation degrading alike to themselves and to His Majesty the King Emperor. They hoped that a settlement had now been reached.

A section of the Mahomedan community, attending independently, protested against the report of the Commission on the marriage question, but Sir Benjamin declined to be led into a discussion.

The Indentured Indian

The *Manchester Guardian* publishes a letter from a South African correspondent, from which we take the following:

As to the coolie, the indentured labourer, there is really very little difference, from the point of view of a lover of freedom, between the treatment of the Chinese in South Africa and the way in which the Indian labourer is treated on the sugar and tea plantations and in the coal mines of Natal. The coolie lives in barracks and compounds on the poorest and cheapest food. Nominally the courts of justice are at his disposal, but the possibility of an Indian coolie getting justice in a Natal court, where his interests clash with those of a white man, is not a possibility at all.

As regards the general question of flogging, it cannot be doubted that a good deal of this is done in the up-country districts, although not to the exaggerated extent alleged in some quarters. But this flogging is not flogging in the sense of prison flogging. The coolies are not stripped and bound to a triangle and lashed till the blood streams, as I have seen them in Natal prisons. They are given several cuts with a sjambok as one would a dog over their light clothes, which is, however, quite bad enough. It is, indeed, no good blinking the fact that in Natal, the coolie is just a dog—often treated kindly, as dogs are, occasionally even spoilt, like dogs are.

The indentured coolies in the towns, however, it must be said in all fairness, are treated justly and squarely, so far as the condition of their labour allows. Here unlike the country districts a certain amount of [illegible] keeps things decent as between black and white. I have stayed for long [illegible] in Natal where [illegible] were indentured coolies. But they generally seemed contented and I heard very few complaints. The coolie is indeed a patient, polite, and charming man so long as he is treated like a human being. He is content with little, and he will give much in return for a kindly word or smile.

Friendship With India

Mr. Arnold White writes in the *Daily Express* on the "Imperial Effect of Broken Promises," and quotes a Sanscrit proverb which says:—"Two are the luscious fruits on the poisoned tree of life—culture of poetry and the companionship of good souls." "Imagination and friendship," he says, "are the bedrocks of society, west as well as east of Suez. Without them home life is impossible, without them government by consent is impossible, and without the friendship of races and classes inside the British Empire, international peace will not linger long.

The trouble that has come in Ireland, in India, and in South Africa is the result of broken promises. Our national word has been especially pledged, not in the name of the Liberal party or of the Opposition party, but in the name of the Sovereign and people of the United Kingdom. By the Liberal party those promises have been broken. If Liberal leaders have sold their own souls, that is their affair. They shall not sell ours. But national pledges cannot be broken with impunity. Unfaith is followed by an aftermath of unfaith. Ireland, India, and South Africa are boiling with angry and passionate resentment against broken faith.

The sins of our rulers are about to be visited upon the people unto the third and fourth generation. The one chance of averting disaster is not blindly to substitute Tory Tapers for Coalition Tadpoles, but honestly to explain to the people the reasons why . . . Queen Victoria's pledge in our names to the peoples of India compels the rulers of Britain to see that justice is done at all costs to the Indians who have settled under the flag in South Africa. The political party that succeeds in doing that perhaps may lose votes to-day, but later on will govern the British Empire for two generations.

Friendship with India is essential to the continuance of Britain as a world Power. It is not necessary that friends should possess similarity of disposition, nor that friends should share a common ideal, nor unite in a common belief, nor desire to arrive at the same goal. The factors of similar tastes, dispositions, pursuits, beliefs and aims may cement friendship, but they are not necessary to friendship.

. . . . . The friendship of separate races and nations is healthy only when it is based on the natural desire of each to prolong its own existence and to maintain its own self-respect. Common antipathies may unite people temporarily by a mutual sense of jeopardy. But more is required than a common hate to cement friendship.

Solemn pledges have been given to the dark millions of Hindustan by England's Kings and Queens. Indians, like the Samurai of Old Japan, have a sense of honour which the knightly souls in all nations understands. . . . .

India is held in trust, not by the House of Commons nor by a few bayonets and the Liberal or any other party, but by the affection and consent of the masses. A people's affection is the King's strong hold . . . ."

Reuter's correspondent at Delhi reports that Lady Hardinge, the wife of the Viceroy, laid the foundation stone of a new Women's Medical College Hospital there and, in doing so, said that the Indian [illegible] had given a sum of £150,000 to the institution as a memorial of Queen Mary's visit to India.

News in Brief

Since writing his letter of thanks to those sending messages of sympathy on the death of his brothers, Mr Gandhi has received messages from Pretoria, Germiston and Verulam, for which he wishes to return thanks.

The following names of Transvaal Passive Resisters who did service in Natal during the recent strike were inadvertently omitted from the lists already published:

Mr. Gayadien Maharaj was one of those who unsuccessfully sought arrest as "hawkers," at Germiston, early in October. He subsequently proceeded to Newcastle, where he was arrested at the Courthouse while advising the strikers. He received the usual three months with hard labour, which he served at the Newcastle, Maritzburg and Durban Gaols.

Mr. N. M. Naidoo, another Germiston man, proceeded to Newcastle at the commencement of the strike, and did useful work there and at Hattingspruit. He was with Mr. Gandhi in the great march but was not arrested. He subsequently went on to Durban, whence, in December, he left with a party for the Volksrust Border, where he succeeded in getting three months rigorous, being subsequently released in terms of the agreement. Mr. Naidoo served three terms of imprisonment in the previous campaign.

In the House of Assembly on Monday, last Mr MEYLER (Weenen) asked if the Government were prepared to act on the Indian Commission's report Mr. Smuts (Minister of Finance) said the Government was considering that report, and intended to introduce the legislation this session for the purpose of dealing with it.

"I hear that strong opposition to the repeal of the £3 Tax is coming from some of the Natal Members," writes the Parliamentary Correspondent of the *Natal Mercury*, "but the Union Government owe it to their Liberal friends in the Old Country not to create further trouble for them in India as a climax to the disastrous trouble in Ulster."

Willie, a native, was convicted, in the Native High Court, Natal, the other day, of theft on three counts, and ordered five years' imprisonment, and 20 lashes. He stole a sheet, two coats, a waistcoat, and some papers from various natives in Durban.

The Stationmaster of Nottingham Road, Natal, has been found guilty, by the Magistrate, of kicking an Indian storekeeper whilst on the platform. He was cautioned and discharged, says the *Times of Natal*, the Magistrate remarking that, had the complainant been a European, the affair might have resulted in a fight.

Out of fourteen Indians charged with public violence at the *Beneva Estate*, Esperanza, during the strike, thirteen were found guilty, says a *Natal Mercury* special telegram. Virasamy, who struck the horse, was sentenced to six months' hard labour, Sheikher to four months' hard labour, and the remainder to three months' hard labour. Samuel was found not guilty, and discharged.

An amount of £5 was collected by Messrs. A. Rensburg and Piet Domors among the Coloured people of Oudtshoorn, and forwarded to Dr. Abdurahman towards the Indian Passive Resistance Fund. In all fifty people contributed to the sum.—*A. P. O*

The Indians of Mozambique have made representations regarding the proposed regulations which impose a poll-tax of £8 per year on new immigrants and £1 per year on the residents of the Province. It is pointed out that only Asiatics are affected. No provision is made for old residents at present in India, who, on their return, will be treated as new comers. Free access from one part of the Province to another is prohibited and those desirous of visiting India are required to return within a fixed period. These regulations are not binding on those Asiatics "whose mode of living is on European principles." The Indian residents of Mozambique point out that their case is quite different from that of British self-governing colonies and they look to the British Government to assist them. The regulations were postponed from January to April of this year by the Lisbon Government.

The Postmaster of Queenstown (says *A.P.O.*) has notified the Coloured and Native postmen that their services as postmen will have to cease on the 31st March, when the present postmen are to be replaced by Europeans. From enquiries made, we found that the Coloured postmen have always given satisfaction, and we cannot find any justification for the disgraceful step taken by the Postmaster of Queenstown, who was evidently acting under instructions of the Government.

The Christchurch (N.Z.) correspondent of the *Daily Mail* says that the alleged steady influx of Indians into New Zealand is receiving the serious attention of Government. The Premier (Mr Massey) says that something must be done to prevent the undue influx of Indians and that the matter will be dealt with firmly.

Speaking at his election meeting (says Reuter's Johannesburg correspondent), Col. Furze, the Independent candidate for Siemert, deprecated the introduction by the Labour Party of colour into their ranks. He would not allow his son to work side by side with a "nigger." As long as the "nigger" was kept in his place as a human beast of burden he would be an asset to the country. Once they allowed the native to compete with them there would be disaster ahead. At Capetown the dirty filthy nigger from the docks, fish-covered and so on, was allowed to sit by the side of a decent clean white woman and child. Thanks to the hatred of the old Boer, who, even though he might perhaps commit every crime in the calendar, yet would have no truck with the nigger, the Free State and the Transvaal remained to-day comparatively pure and white.

[Note. We are glad that Col. Furze did not win his election.—Ed. I.O.]

A Reuter telegram to London, dated the 18th instant, from Delhi states that Lord Hardinge, the Viceroy of India, addressing the Vice-Regal Council, referred in detail to the report of the South African Commission on Indian grievances, and said that the report was a very complete and satisfactory attempt at a final solution of a difficult question. He should like to take the opportunity of expressing the warm appreciation of the Government of India of the broad and statesmanlike manner in which these difficult questions had been approached and dealt with by the Commission. He also paid a warm tribute to Sir Benjamin Robertson, Chief Commissioner of the Central Provinces, who represented the Government of India before the Commission. He felt confident, if, as he sincerely hoped would be the case, the recommendations of the Commission were adopted by the Union Government, and were combined with a sympathetic administration of the existing laws, that they would undoubtedly lead to a lasting settlement.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇંડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૫મી માર્ચ, ૧૯૧૪. અંક ૧૨.

અધિપતિની નોંધ

કમીશનનો રીપોર્ટ

કમીશનનો રિપોર્ટ ગયે અઠવાડીએ બહાર પડયો છે. આ રિપોર્ટમાં કમીશનના સભાસદોએ ન્યાય બુદ્ધિ બતાવી છે એમ અમારે કબુલ કરવું જોઈશે. તેમાં ત્રણે સભાસદે એકમતે સહી કરી છે. તેને સારૂ મી. એસલેન તેમજ મી. વાઇલીને મુબારકબાદી ઘટે છે. અમારે તેમની નીમણુંક સામે સખત ટીકા કરવાની ફરજ પડી હતી. પણ તેઓએ પોતાના અગાઉના વિચારને જતા કરી ન્યાય આપ્યો છે. અમે માનીએ છીએ કે આવું શુભ પરિણામ આવ્યું છે તેનું કારણ હીંદી કોમે કરેલી હિલચાલ છે.

કમીશનમાં મી. ગાંધીએ તથા હીંદી કોમે તેની સલાહથી દોરવાઇને ઘણે ભાગે પુરાવો ન આપ્યો તેની સામે કમીશને તેમજ લોરડ હારડીંગે ટીકા કરી છે. આ ટીકા કમીશન કરે તેમાં નવાઇ નથી. તેમને તો જેમ બને તેમ હીંદી સાક્ષીઓ જોઇએ. વાઇસરોય સાહેબ પણ ટીકા કરે એ સમજાય તેવું છે. તેમણે જે સલાહ અગાઉ આપી તેને વળગી રહેવું જોઇએ અને કમીશનને ટેકો આપવો જોઇએ. આમ છતાં અમે હજુ માનીએ છીએ કે હીંદી કોમે પુરાવો ન આપ્યો તેમાં બહુ ડહાપણ વાપર્યું છે. સોગન લીધા પછી નજ તોડી શકાય એ તો દેખાતી વાત છે. જો પુરાવો આપત તો સત્યાગ્રહના મુળ ઉપર કુવાડી મુકવા બરોબર થાત. આટલુંજ નહીં પણ પરિણામે પુરાવો ન આપ્યો એ ઠીક થયું એમ સાબીત થયું છે. આપણી પાસે ઓછા માં ઓછા ત્રણસેં સાક્ષી હતા. ફરિયાદ અને હાનું દરેક હીંદી માર પડયા ઉપર પુરાવો આપત. ગોરા લોકો પુરાવો આપત તે જુદો. આમ આપણો પુરાવો લેવાતાંજ છ માસ વીતી જાત. તેની ઉપર કમીશન ઠરાવ આપતાં વખત લેત તેનું અંજામ એ આવત કે આ વખતની પાર્લામેંટમાં આપણે સારૂ જે કાયદો થવાનો હવે વકી છે તે ન થાત અને તેના જેવુ બીજું કયું દુખ આપણે ગણી શકત? વળી જો આપણે પુરાવો આપત તો જે શાંતિ હાલ ફેલાઇ છે તે અને અરસપરસ કોઇ આવું નથી. ભલાઇનું એવું વાતાવરણ ન જામત. મી એંડરૂઝે ઘણા નમ્રતાથી, ઘણા પ્રેમપુર્વક ને કોઇ ન જાણે તેવી રીતે સુલેહના બીજ વાવ્યાં છે તે ન વાવી શકત કેમકે પુરાવો આપતા જેર વધત. આપણી તરફથી કડવા વચન કહેવત તો ગોરાઓ પણ તેમજ કરત. આપણા પુરાવાની સામે સખત પુરાવો ગોરાઓ તઇયાર કરત અને જે જવાબદારી મી એસલેન તથા મી. વાઇલી ઉપર આવી પડી છે તેને તે [illegible] હોત. આના [illegible] આપણે [illegible] પુરાવો [illegible] ન હોત. આમ આપણે લોરડ હારડીંગ સુધાની સલાહને નકબુલ કરી આપણા સોગનને વળગી રહેવાનું પવિત્ર કામ ફરજ સમજીને કરતાં તેમાંથી અનાયાસે બીજાં સુંદર મીઠાં ફળ મેળવી શક્યા છીએ એવી સત્યની બલીહારી છે. એવો સત્યાગ્રહનો પ્રતાપ છે ને જે ખુદાથી ડરીને ચાલે છે તેને માનવીની બીક રાખવી નથી પડતી એ વાક્ય કરોડમી વેળા ખરૂં પડ્યું છે.

વળી કમીશનનો ઠરાવ તપાસતાં પણ એજ મત બંધાય છે. ત્રણ પાઉંડ અને શાદી બાબત આપણી તરફથી જુજજ પુરાવો અપાયો છે. તે બે બાબત લડાઇના મોખરામાં હતી ને તેને વિષે કમીશને જે ભલામણો કરી છે તેના કરતાં વધારે અમે તેટલો પુરાવો આપત તો પણ આપણને ન મળી શકત. ત્રણ પાઉંડને વિષે જો આપણે પુરાવો આપ્યો હત તો જે સજાજડ ટીકા કમીશને કરી છે તે ન થાત એવો પણ સંભવ અમને તો લાગે છે. જે બાબતમાં ગેરસમજથી કે અણસમજથી હીંદીએ પુરાવો આપ્યો છે ત્યાં એવું છે એક હીંદીએ માર પડવા ઉપર પુરાવો આપ્યો તેના પુરાવાને કમીશને ઉડાવી દીધો છે. ઇમીગ્રેશન કાયદા ઉપર જે પુરાવો અપાયો તે એવો નબળો હતો કે મી. પોલાકે સર બેંજામીનને આપેલી સબળ નોંધ ઢંકાઇ ગઇ ને કમીશન પાસે જે નબળો પુરાવો અપાયો તેને પરિણામે કુદરત આપને આપણને રમાડ્યા છે. જે નજીવી બાબતો ગમે તે વખતે સમાધાનીને અને તે સમાધાનીની રૂએ કોમ લઇ શકત તે નજીવી બાબત ઉપર કમીશનની ટીકા થઇ ને આપણી તુચ્છતા સાબેત થઇ. એક બે દાખલા લઇએ. એક વરસની રૂકતના સરટીફીકેટ કહાડતા હતા તેને બદલે ત્રણ વરસના આપવાની કમીશન ભલામણ કરે છે. હકિકતમાં તો આપણે જાગુનાં સરટીફીકેટ ફેરબદલના હકદાર છીએ ને સર બેંજામીન પાસે તો તેવીજ માગણી છે. કમીશન પાસે ત્રણ વરસની માગણી આવી એટલે જુનાં સરટીફીકેટની માગણી દબાઇ ગઇ. વેપારી પરવાના બાબત ધણા વગરનો પુરાવો કમીશન પાસે જવાથી તે વાત કમીશને તદન ઉડાવી દીધી. ફ્રીસ્ટેટના સેક્રેટરી કાયદાની સાથે બીજા સવાલો આવ્યા એટલે કમીશને તેને પણ પડતો મુક્યો. આમ જ્યાં પુરાવો અપાયો છે ત્યાં આપણે ખોવું લેવું પડશે. કેમે એટલું યાદ રાખવાનું છે કે ઉપરની બધી બાબતોનો સમાસ મી કાછલીયાના કાગળમાની પાચમી માગણીમાં હતો. તેમાં બધા ચાલુ કાયદાના અમલ ન્યાયની માગણી હતી. જો તે માગણી ન હોત તો જે પુરાવો અપાયો તે પણ ન અપાત. એટલે જે જાતીએ ઉતાવળા થઇ વગર વિચારે પુરાવો આપ્યો ને ન આપત તો વધારે મળત ને જે ઠરાવ ત્રણ પાઉંડ વિગેરે સવાલ ઉપર થઇ તે પાચમી માગણીના થાત. તેના તેઓના પુરાવાથી જરાનું નુકસાન નથી. [illegible] [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] આપેલોજ [illegible] — એ [illegible] કાયદા, વેપારના પરવાનાના કાયદા [illegible] અમલ [illegible]

બર તકરાર ઉઠાવી શકશે. ને તે ઉઠાવી શકાય એવો પ્રશ્ન બસ્ત ચાલુજ છે, આપણા સવાલ ઉપર કમીશનનો ઠરાવ એ કંઇ એવું કામ નથી. તે રિપોર્ટ આપણી વિરૂદ્ધ હોય તેટલે દરજ્જે સત્યાગ્રહીને બંધન કરતો નથી ને કોમના કોઇ માણસો અજાણ્યે ઉંધો પુરાવો આપે તેથી કોમ જોખમમાં આવી શકતી નથી. માત્ર શરત એ છે કે ઇલાજ કોમના હાથમાં છે

કમીશનનો રિપોર્ટ બતાવે છે કે સત્યાગ્રહની લડત ખરો બર હતી, વચન ભંગનો આરોપ જે આપણે મુકેલો તે ખરો બર હતો, ને આપણી માગણીઓ બધી વાજબી હતી. આ પરિણામ જેવું તેવું ન ગણાય ને તે સત્યાગ્રહનો પ્રૌઢ પ્રતાપ છે એમાં કોઇ ના પાડી નહીં શકે એમ અમે માનીએ છીએ.

શાદીની બાબત કમીશનની ભલામણ જો સરકાર કબુલ રાખશે તો નીચે પ્રમાણે પરિણામ આવશે.

(૧) જેણે દેટલી ઓરત પરણેલ માણસ એક ઓરતને અને તેનાં સગીર વયનાં છોકરાંને કાયદેસર દાખલ થવા નો હક મળશે.

(૨) એક ઓરતી શાદી જેને કાયદેસર ગણવી હોય તે ગણાવી શકે છે ને તેવી નોંધ મીસ.એલ ઓફીસર કે માજીસ્ટ્રેટ પાસે અથવા બીજા શાદીના અમલદાર પાસે કરાવી શકશે.

(૩) પોતાની એક ઓરતી શાદી જેણે કાયદેસર ગણાવવી હોય તે નોંધાવી કાયદેસર ગણાવવાનું સરટીફીકેટ લઇ શકશે ને તે ઓરતના હક બીજી યુરોપી ઓરતોના જેટલાજ ગણાશે.

(૪) નવી શાદીને સારુ ઘણાં ઠેકાણે અમલદાર નીમવાની ભલામણ છે.

(૫) જેને હાલ એક કરતાં વધારે ઓરત છે તે પોતાની ઓરતને તેના સગીર વયનાં બચ્ચાં સાથે લાવી શકશે. તેને કાયદેસર હક નહીં ગણાય.

(૬) એક ઓરતી શાદી જે કાયદેસર હશે તેમાં પણ ધણી પોતાના મઝહબ કાયદા પ્રમાણે બીજી ઓરતને પરણી શકે છે. પણ બીજી ઓરત કાયદેસર નહીં ગણાય.

(૭) કોઇ પણ હીંદી આમાંનું કંઇ કરવા બંધાએલ નથી છતાં પોતાની ઓરતના હક ગમાવતો નથી

આથી વિશેષ આપણે માગ્યું નથી ને માગી શકતા નથી એમ અમે માનીએ છીએ.

ઉપલામાં શાદી અને ત્રણ પાઉંડ બાબત કાયદા થતા ઉપ રાંત સરકાર તરફથી કેપ બાબત, ફ્રી સ્ટેટ બાબત ને ચાલુ કાયદાના અમલ બાબત કંઇ પણ નિશ્ચયપૂર્વક ખુલાસો થવો જ જોઇએ અમે એટલું થાય ત્યારે હાલ આઠ વરસથી ચાલતી મહાભારત લડતનો અંત આવશે. હાલ તો એવી ઉમેદ રહે છે કે તે અંત આવવાની ઘણી નીશાનીઓ છે. પણ જ્યારે રામ જેવા નથી ત્યારે જાણી શકતા કે સવારે શું થશે ત્યારે આપણી શું તાકાદ છે કે ભવિષ્ય કેવું આવશે એ કહી શકીએ?

કમીશનનો રિપોર્ટ

કમીશનની ભલામણો ઉપરથી ઘડાએલું બીલ ગેઝેટમાં બહાર પડશે એટલે અમે તેનો હેવાલ લંબાણથી આપવા ધારતા નથી. જેઓ આખો રિપોર્ટ જોવા ઇચ્છા રાખતા હોય તે ૬ પેનીની ખરચી કેપટાઉનથી મંગાવી શકશે. આખો રિપોર્ટ ફુલસ્કેપ ૩૬ પાનાનો છે.

કોમની ગેરહાજરી

હિંદી કમીશન જણાવે છે કે મેસર્સ ગાંધી, પોલાક અને કેલનબેકને છોડવાની ભલામણ કરવાનો જે મુખ્ય હેતુ હતો તે આ બેઠકો લીધેલા વલણને લીધે પડી ભાંગ્યો હતો. હડતાલને વખતે મુકાયેલા આરોપ વિષેનો પુરાવો નહીં આપ વાનું હીંદી કોમના આગેવાનોએ ઠરાવ્યું હતું અને તેથી હીંદી કોમ તરફથી કોઇ પ્રતીનીધી હાજર ન હતા એટલુંજ નહીં પણ મી. ગાંધીની સલાહને લઇને જબરજસ્તીના આરોપ પુરવાર કરવાને કોઇ સાક્ષીઓ પણ આવ્યા ન હતા. નસીબ જોગે છેવટના દિવસોમાં પોતાની મેળે કરી થોડાક મુસલમાન કોમ ના હીંદીઓ આવ્યા હતા. તેઓ નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન તરફથી આવ્યા હતા અને તેમણે ઘણો કીમતી અને ઉપયોગ નો પુરાવો આપ્યો. તા. ૨૩ થી ૨૭ ફેબ્રુઆરીમાં કેપટાઉન ની બેઠકમાં બીજા કેટલાક હીંદીઓ આવ્યા. તેઓ જુદા જુદા મંડળ તરફથી હતા એમ જણાવતા હતા. આમાંના ઘણા ટ્રાંસવાલથી આવેલા. કમીશન તરફ ધ્યાન આપવુંજ નહીં એવી જાતની મી ગાંધીની સલાહ આ હીંદીઓએ કબુલ ન રાખી એ સારું કર્યું. તેમના પુરાવાથી અમને અમુક બાબતમાં અગત્યની ખબરો મળી શકી. પુરાવો આપતે, અમારા મત પ્રમાણે તેમણે હીંદી કોમની સેવા બજાવી, છે.

હડતાલનાં કારણ

અમારી આગળ મુકવામાં આવેલી ત્રાસદાયી કીતાબો અને બહોળો પુરાવો ઉપરથી એવું દેખાય છે કે ૧૯૧૩ ના ઇમીગ્રેશન કાયદા વિષે હીંદી કોમના આગેવાનોમાં ફેલાએલ અસંતોષને લીધે હડતાલ પડી હતી. આ બાબતમાં પ્રધાન તરફથી મી. ગાંધીને સંતોષ થાય તેવો જવાબ નહીં મળવાથી તેણે આ છેવટનું પગલું ભરવાનો ઠરાવ કર્યો અને તેથી તરત જ હડતાલ પડી અને તેને પરિણામે મારામારી થઇ. છેલ્લો કાગળ ૨૮ સપ્ટેમ્બરે લખેલો. તેમાં પ્રધાનને તે જણાવે છે "હવે હું જે પગલું ભરવાનો છું તે એ કે જે ગીરમીટીયા ઉપર ૩ પા. નો કર આવતો હોય તેમણે કર નહીં આપવો, અને તે નહીં આપવાને સારુ જે સજા થાય તે ઉઠાવવાની. અને હાલ જેઓ ગીરમીટમાં છે તેઓને ગીરમીટ પુરી થયે કર ભરવો પડશે તેને સારુ કર બંધ ન થાય ત્યાં સુધી હડતાલ પાડી કામ બંધ કરવાની ખુલ્લી રીતે અને ફરી ફરીને સલાહ આપીશ." પત્ર વહેવારમાં ૩ પા. ની બાબત આ પહેલ વહેલી જોવામાં આવી. તેમ છતાં એ બાબત એવી હતી કે હીંદીઓના મન ઘણાં ઉશ્કેરાયેલાં હતાં; અને ૧૯૧૨ માં યુનીઅન સરકાર તથા મી. ગોખલે વચ્ચે જે વાતો થઇ તેમાં આ બાબત મુખ્ય હતી. સરકારે મી. ગોખલેને વચન આપ્યું હતું કે આવતી બેઠકમાં આ કર રદ કરવાનું બીલ દાખલ કરવામાં આવશે એવી વાત હીંદીઓએ સાંભળી ત્યારથી તેમની લાગણી વધારે તીવ્ર થઇ અને તેવું બીલ જ્યારે બહાર ન આવ્યું, અને વળી સરકારે કહ્યું કે એવું વચન કાંઇ આપવામાં આવ્યું નથી ત્યારે હીંદીકોમ

બહુ નીરાશ થયા. વચન અપાયું હતું કે ન નહીં ; તપાસ અમારાથી બની શકે તેમ છે; એટલે હીંદી કોમના માનવામાં શું આવેલું તે હકીકતજ અમે જાહેર કરીએ છીએ.

કેટલાક શાક્ષીઓ હીંદીને લગતી બીજી કેટલીક બાબતો ઉપર બોલ્યા, પરંતુ અમારા મત પ્રમાણે આ બાબત અમારે તપાસ કરવાની ન હતી, એક બીજી બાબત જણાઇ તે તેના પર અમારે પુરાવો લેવો કે નહીં એ પ્રથમ શંકા થઇ પણ છેવટે પુરાવો લેવાનું ઠરાવ્યું. મુર્તીયનના કાયદા—જેવા કે ઇમીગ્રેશન અને વેપારી પરવાના—નો અમલ બહુ કડી રીતે થાય છે આ વિષે મી કાછલીયાના કાગળમાં બીજી બાબતો સાથે લખ્યું હતું કે "અહીં બતાવેલા ચાલુ કાયદાનો અમલ ઉદારતા અને ન્યાયબુધ્ધીથી નહીં થાય ત્યાં સુધી સત્યાગ્રહ ચાલુ રહેશે" આ વાત ફરીને તા ૨૧ જાનેવારી ૧૯૧૪ ના કાગળમાં હતી મી. ગાંધી તેમાં પાચ બાબત જણાવે છે. આ જોતાં ઇમીગ્રેશન અને લાઇસેન્સના કાયદાની તપાસ કરવાનું વાજબી ધારીયે છીએ. પરંતુ એ હદ ઓળંગીને કેટલાક સાક્ષીઓ ટરાન્સવાલમાં જમીનના હક, સેનેટરી કાયદાની તપાસ ટાઉનશીપ બાબત, છોકરાઓની કેળવણી બાબત વગેરે વગેરેની તપાસ કરવાની માગણી કરેલી પણ તે સ્વીકારવાનું અમને વાજબી ન લાગ્યું આમાંની કોઇ બાબત હડતાલના કારણ તરીકે ગણાય નહીં. એટલે હવે મી. ગાંધીના ૧૯૧૩ ના ડીસમ્બરના કાગળમાં બતાવેલી પાંચ બાબતની ચરચા કરીશું.

૧ ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટનો સવાલ

આ વિષે ખુલાસો મુળ થઇ ગયેલો છે. ૧૯૧૩ના કાયદાની કલમ ૭મીમાં બતાવેલ ડેક્લેરેશન નહીં લેવાનું પ્રધાને કબુલ કર્યું છે તો તે બાબત વધારે ચોખી કરવા ખાતર તે કલમાં ફેરફાર કરવો સલાહ કારક છે.

૨ કેપમાં દાખલ થવા બાબત

૧૯૧૧ની સમાધાનીમાં ચાલુ હક કાયમ રાખવાની વાત હતી એ બરાબર હોય તો ખરી રીતે એ કરારનો ભંગ થાય છે કમનસીબે સમાધાનીની શરતોના રીતસર દસ્તાવેજ નથી થયાં મી ગાંધી અને પ્રધાન વચ્ચે થએલ. ઘણા કાગળો ઉપરથી જોવાય છે કે આ હક કાયમ રહેશે એવું હીંદી કોમ સમજેલી છે, અને તે વાતનો ઇનકાર પ્રધાને કદાપિ આપ્યો હોય એમ તેના કોઇ કાગળમાંથી જોવામાં આવતું નથી. તો પછી દ. આફ્રીકામાં જન્મેલાને પરીક્ષા આપી કેપમાં દાખલ થવાની કલમથી સમાધાનીના કરારનો ભંગ થાય છે. પરંતુ મી. ગાંધી અને પ્રધાન વચ્ચે જે પત્ર વહેવાર ચાલેલો છે તેમાંથી માલમ પડે છે કે આ બાબત બહુ વજુદની નથી. બધુ જોતા અમે ધારીએ છીએ કે દ. આફ્રીકામાં જન્મેલા હીંદીને કેળવણીની પરીક્ષા આપી કેપમાં દાખલ થવાના હક માટે ૧૯૧૩ના કાયદામાં ફેરફાર કરવાની જરૂર હોવાથી શું લાભ થાય એ અમે જોઇ શકતા નથી.

૩ લગ્નના સવાલ વિષે

કમીશનરોને અમારામાં આ સવાલ ઘણો અટપટો ભરેલો જણાયો. આ વિષે તેમણે નીચે પ્રમાણે ભલામણ કરી છે.

(૧) આ દેશમાં રહેવાને હકદાર હોય તેવા પ્રવાસી માણસ પોતાની એક સ્ત્રી અને તેના સગીર વયના છોકરાને દાખલ કરી શકે અને પોતાના ધરમના રીવાજ અનુસાર એક કરતાં વધારે સ્ત્રી કરી શકે ... [illegible] તેને ... ન આવે એવો. ફેરફાર ૧૯૧૩ના કાયદાની પાંચમી કલમમાં કરવો.

(૨) બહુ અથવા વધારે વરસ થયા રહેતા હીંદીઓ, જેની એક કરતાં વધારે સ્ત્રી હાલમાં અથવા ભુતકાળમાં દ. આફ્રીકામાં ધણી સાથે રહી હોય તેની છોકરાવાર નોંધ કરાવવાની ઇમીગ્રેશન અમલદારને સુચના આપવી.

(૩) કેપના ૧૮૬૦ના ૧૬ નંબરના કાયદા પ્રમાણે જુદી જુદી હીંદી કોમમાંથી શાદીના અમલદારો નીમવાની કાયદામાં સગવડ કરવી.

(૪) વસ્તુતઃ એક ઓરતવાળું લગ્ન એટલે કે એક પુરૂષ સાથે એક ઓરતનું લગ્ન કાયદેસર ગણાય એવી ગોઠવણ કરવી અને તે એવી રીતે કે જે ધરમમાં એકથી વધારે સ્ત્રી પરણવાનો રીવાજ હોય તેને બાધ ન આવે.

૪ ત્રણ પાઉંડના કરનો સવાલ

૧૮૯૫ ના ૧૭ નંબરના કાયદાની ૭મી કલમ મુજબ નાતાલમાં અમુક હીંદીઓને દર વરસે પાસ કઢાવવો પડે છે અને તેને માટે પા. ૩ નો કર આપવો પડે છે તે નાબુદ કરવો.

૫ ચાલુ કાયદાના અમલ વિષે

હવે પાંચમી અને છેલ્લી બાબતનો વિચાર કરીએ. તા. ૨૧ જાનેવારીએ મી. ગાંધીએ પ્રધાનને કાગળ લખ્યો તેમાં ચાલુ હક વિષેના કાયદાનો અમલ વાજબી રીતે કરવામાં આવે એવી ખાત્રી તેણે માગી છે. આ બાબતમાં ઇમીગ્રેશન અને વેપારના પરવાના સંબંધી હકીકત અમારી પાસે આવી છે. ઇમીગ્રેશન બાબત ઘણા અમલની ફરીયાદ ઘણી થઇ હતી. લાઇસેન્સના કાયદા વિષે કાંઇ ઉપયોગી ભલામણ કરવાનું જોતા નથી. અમારી પાસે આવેલા પુરાવાથી જોઇએ છીએ કે નાતાલના શહેરોમાં કેપટાઉન જેવો આ કાયદાનો અમલ સખ્તાઇથી થતો નથી. પણ નવા પરવાના મેળવવાનું દિવસે દિવસે મુશ્કેલ થતું જાય છે; અને તેમાં પણ જ્યાં ખાસ યુરોપીઆઇક વસ્તી છે ત્યાં હરકત નથી આવતી. શહેરોના અમુક ભાગમાં તો હીંદીઓને નવાં લાઇસેન્સ હવે અપાતાંજ નથી. નાતાલમાં ગામડાઓને માટે પરવાના આપનાર એક સરકારી અમલદાર છે તેના ચુકાદા ઉપર અપીલ થઇ શકે છે. શહેરોના અમલદારો ફક્ત તે હીંદીઓ તરફ ઉદારતાથી વરતે છે. તે જણાવે છે કે ગોરા અને હીંદીઓ વચ્ચે કાંઇ ભેદ નથી. એક જાણવા જેવી વાત એ માલુમ પડી કે જ્યાં હીંદી વેપારીઓએ નવા પરવાના મેળવવાની અરજી કરી છે તેની આગે પાંચ છોકરાઓમાં ૫૦ ટકા ઉપરાંત બીજા હીંદીઓ હોય છે.

ઇમીગ્રેશન કાયદાના અમલ વિષે નીચેની સુચના કમીશને કરી છે.

(૧) ઇમીગ્રેશન કાયદાના ધારામાં એક વરસની મુદતનાં સરટીફીકેટ દેવાનો રિવાજ છે ત્યાં ૩ વરસની મુદત કરવી.

(૨) કેપટાઉનની ઇમીગ્રેશન ઓફીસમાં આવેલાં ... રહે તેવા દુભાષીઆ રાખવા.

(૩) ઓળખના સરટીફીકેટ વગેરેની અરજીના કાગળ આપે ... દાર કહે તો તેણે આપેલી હકીકત મુજબ ઇમીગ્રેશન ઓફીસના કારકુને ભરી આપવા.

(૪) કેપટાઉનમાં અઙુઠા સિવાય સઘળાં આંગળાંની નીશાની લેવાય છે તે રીવાજ બંધ કરવો.

(૫) જ્યાં ઇમીગ્રેશન ઓફીસર ન હોય ત્યાં તે જીલ્લાના માજીસ્ટ્રેટ મુદતી પરમીટ આપી શકે તેવો બંદોબસ્ત કરવો.

(૬) સરટીફીકેટ અથવા મુદતી પરમીટ ઉપર જે પા. ૧ ની ફી લેવાય છે તેમાં સારો઼થી ઘટાડો કરવો અને તે મુદત વધારી આપતી વખતે બીજી ફી ન લેવી.

(૭) એક પ્રોવીન્સમાંથી બીજા પ્રોવીન્સમાં જતા ઇમીગ્રેશન અમલદાર તારથી પુછાવે છે તે રીવાજ બંધ કરવો.

(૮) અંગુઠાની નીશાનીવાળાં જે ડોમીસાઇલ કાઢી આપવામાં આવે છે તે ડોમીસાઇલ તે તે ધણીનાં જણાયે બીજો વધુ પુરાવો માગવો નહીં.

(૯) હીંદમાં માજીસ્ટ્રેટ અથવા બીજા સરકારી અમલદારની પાસેથી ખાત્રી થઇને આવેલાં સ્ત્રી અથવા છોકરાં પાસેનાં તે સરટીફીકેટો કબુલ રાખવાં

કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર છાપાઓની ટીકા

નાતાલ મરક્યુરી

કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર ટીકા કરતાં ડરબનનું આ છાપું લખે છે કે કમીશને સમાધાનીના જે મુદ્દા રજુ કર્યા છે તેથી અમને પુરણ સંતોષ છે. અને ખુબ્યત્વે અમે જે સવાલોની તરફેણમાં હતા તેનો સંતોષકારક રીતે ખુલાસો થયો તેથી અમને વધારે સંતોષ થયો છે. પા. ૩ નો કર નાબુદ કરવા વિષે અમે મુળથી કહેતા આવ્યા છીએ. જેઓ આ કર નાબુદ થાય તેની સામે છે તેઓની એ દલીલ છે કે કર ચાલુ રહેવાથી હીંદીઓ હીંદુસ્તાન જવા લલચાય છે. પણ બીજી તરફ નજર કરતાં અમને જણાય છે કે કર ઉઘરાવવામાં સખતાઇના અભાવને લીધે કંઇક હીંદીઓ કર ભરતા નથી, કેટલાક માથે આ કર ચઢી જાય છે અને તે ભરે નહીં ત્યાં સુધી તેઓ આ દેશ છોડી શકતા નથી. ચડેલો કર ભરવા જેટલા પઇસા તો તેમની પાસે એકઠા થાય નહીં એટલે હીંદુસ્તાન જવાને ઇચ્છતા હોય છતાં આવી સ્થિતિને લીધે ઘણા માણસો અટકી પડતા હશે એમ અમે ધારીએ છીએ. આ સિવાય બીજી દલીલો કમીશનરોએ બન્ને તરફની સાંભળી છે. અને બરાબર તુલના કર્યા પછી એવો ઠરાવ આપે છે કે પા. ૩ ના કરનો કાયદો રદ થવો જોઇએ.

લગ્નના કાયદામા ફેરફાર કરવાની સુચના હીંદીઓની લાગણીને અનુકુળ થશે એમ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ. જે લોકના ધરમમાં એક કરતાં વધારે સ્ત્રી પરણવાની છુટ હોય પણ વાસ્તવિક રીતે જે લગ્ન એક ઓરતવાળાં હોય તેમને કાયદેસર સ્વીકારવાની વાત સામે કંઇ પણ વાંધો લાવી શકાય તેમ નથી. ચાલુ કાયદાના અમલ વિષેની કમીશનરોની ભલામણો ઉપર સરકાર ઘટતું ધ્યાન આપશે એમ અમે માનીએ છીએ.

'મરક્યુરી'માં 'મેન ઇન ધી મુન' લખે છે કે પા. ૩ નો કર ઓરતો અને છોકરાંઓ પાસેથી નહીં લેવો અને મરદો પાસેથી જુના પઇસા લેવાનું માંડી વાળી નવેસરથી ચાલુ કરવાની ભલામણ કમીશને કરી હત તો બસ હતું. કર તદન નાબુદ કરવાથી તો નેટીવ વસ્તીને અસંતોષ થશે

નાતાલ એડવરટાઇઝર

'એડવરટાઇઝર' લખે છે કે પા. ૩ નો કર કાઢી નાખવા બાબતમાં નેટીવો તરફની કાંઇ મુશ્કેલી પડે એવું અમને ભાસતું નથી. આના કરતાં વધારે મોટી રહેમ હીલી નેટીવોને સરકારે એકે હેંડ ટેકસની બાબતમાંજ બનાવી શકે છે લગ્નના સવાલનો નીવેડો સંતોષકારક જણાય છે. કાયદાના અમલને વિષે લખે છે કે કેટલીક બાબતોમાં કાયદાનો અમલ બહુ સખતાઇથી થતો હતો એટલે એમાં ફેરફાર થાય એ ઠીકજ છે.

નાતાલ ટાઇમ્સ

નાતાલ 'ટાઇમ્સ' લખે છે કે કમીશને જે ભલામણો કરી તેમાં મુખ્ય પા. ૩ નો વેરો રદ કરવાની છે. હીંદીઓ ઉપરથી આ વેરો રદ કરવામાં આવે તો નેટીવો ઉપર કેવી અસર થશે તે વિષે સરકારે ઘણો વિચાર કરવો જોઇશે ન્યાયની રૂએ આ કર રદ કરાવવાનો હક હીંદીઓને હોય એમ અમે માનતા નથી. હીંદુસ્તાન છોડતા પહેલાં આ કર આપવાના કરાર તેઓએ કરેલા અને તે વાત હીંદી સરકાર જાણતી હતી. આમાંના કેટલાક લોકો અજ્ઞાન છે. અને તે લોકો કેવા કરાર ઉપર સહી કરી આપે છે તેની તેઓને જરા પણ ખબર હોતી નથી. પરંતુ એમ કહેવું એ સવાલ અહીં નથી થઇ શકતો. કરાર સમજવાની તેની ફરજ હતી અને તેઓ સમજે એમ જોવાની હીંદી સરકારની ફરજ હતી. આવી સ્થિતિમાં દ. આફ્રિકાના લોકો કમીશનની ભલામણો સ્વીકારશે કે નહીં તેની શંકા રહેછે. દેશની શાન્તી અને આબાદીને જોખમ પહોંચાડયા વગર આ કર કાઢી શકાતો હોય તો રાજી ખુશીથી સરકાર અને યુનીઅનના લોકો તે કાઢી નાખશે; કેમકે તેથી હીંદી કોમમાં ઘણી વિરૂધ લાગણી ઉશ્કેરાયછે, જ્યારે સામાન્ય પ્રજાને તેથી કાંઇ લાભ ન હોય.

નાતાલ વીટનેસ

લખે છે કે કમીશનનો રીપોર્ટ આખા નાતાલમાં ઘણા રસથી વંચાશે. પા. ૩ નો કર રદ કરવાની બાબતમાં કમીશનની ભલામણ જેવી આપણે ઇચ્છીએ તેવીજ છે. આ કર વિષેનો કારભાર ચલાવવામાં દરરોજ ગંભીર ભુલો થતી એમ કબુલ કરીયે પણ તેટલા માટે તે કર બંધ કરવો અથવા વાજબી કારભાર તળે તે ચાલુ રાખવો એની સામે એ કંઇ દલીલો નથી. આ કર હીંદીઓ ગીરમીટ પુરી કર્યા પછી પાછા પોતાને વતન જાય એવા હેતુથી દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. કોઇપણ જાતના અંકુશ વગર હીંદી દાખલ થવા ન પામે એવી જાતના કાયદાને સહુ કોઇ ટેકો આપે. પા. ૩ ના કર વિષેનો કારભાર ઘણીજ સરસ રીતે ચલાવવામાં આવ્યો હત તો ધારેલી મુરાદ ફળત. એ જુદો સવાલ છે. પરંતુ કમીશને તે કાઢી નાખવાની ભલામણ કરી છે અને તેના હાલના કારોબારથી કોઇ પણ જાતનો હેતુ સાધી શકાતો નથી તો એ કર રદ કરવો એજ ઠીક છે. લગ્નનો સવાલ વધુ મુઝવનો છે. અને આ બાબતમાં કમીશનના સભાસદોએ સમજણ વાપરી છે. નાતાલની સુપરીમ કોરટે જે ઠરાવ આપ્યો તે ઘણો ગેરવાજબી હતો પણ કાયદેસર ન્યાય તો તેઓ આવોજ આપી શકતા હતા. કાયદામાં આમ કરવાની છુટ—ભારી છે એ જોઇને હીંદી કોમ ભય પામ્યા વગર અને શાંતીથી કેમ રહી શકે? કમીશન અને બીજા કાયદાના અમલની બાબત કાંઇ ઓછી અગત્યની નથી આ ખાતામાં બીન કાળજીથી થતા કારભારને લીધે કડવાશના બીજ રોપાય અને તેથી બે કોમ વચ્ચે ખટાશ વધે અને પરીણામે આખા દક્ષિણ આફ્રિકાની શાંતીને જોખમ પહોંચે. તે આ સમાધાનીથી અટકશે

ટ્રાંસવાલ લીડર

ટ્રાંસવાલ 'લીડર' લખે છે કે કમીશનનું કામ ઘણું સંતોષકારક થયું છે. તેની ભલામણો પારલામેંટમાં તે વિષેનો

હોવાથી ઘણી વખતે ઉપયોગી થઇ પડશે. અને આ મુશ્કેલ સવાલનો નીવેડો જેમ જલ્દીથી આવે તેમ વધારે સારૂં આજ સુધીમાં થયેલી ઢીલને પરીણામે દ. આફ્રીકા તેમજ હીંદ સલ્તનતને ભારે મુશ્કેલી ઉઠાવવી પડી છે, અને હવે અમે ઉમેદ રાખીયે છીએ કે પારલામેંટને ચાલુ બેઠકમાં ઘણાં કામો કરવાનાં છે છતાં આ બાબત તો કમીશનની ભલામણો અમલમાં મુકી આ સવાલનો અંત લાવશે. વળી સરકાર અને સ્વતંત્ર સંસ્થાનોનાં હીત વચ્ચે અથડા અથડી થાય ત્યારે તેનો તોડ કેવી રીતે કાઢવો એ ભવીષ્યનો મોટો સવાલ થઇ પડેલ છે. ૩ પા. [illegible] પા. ૩ના કરનો હતો. તે અમે ધારતા હતા તેમ કમીશને નાબુદ કરવાની ભલામણ કરી છે. અમે હમેશા કહેતા આવ્યા છીએ કે આવો કર અન્યાયી છે અને નીતિ અથવા તો વહેવારની નજરે તપાસતાં પણ તેને કોઇ ટેકો આપી શકે તેમ નથી. એટલે કમીશનરો અમારા આ વિચારોને મળતા થયા છે એ જાણી અમે ખુશી થતા છીયે.

રેંડ ડેલી મેઇલ

લખે છે કે કમીશનના રીપોર્ટથી આ લાંબા ઝગડાનો અંત આવી જવા સંભવ છે લગ્નની બાબત સંતોષ કારક છે. હીંદીઓ જેને માટે લડ્યા હતા તે મળ્યું છે અને કમીશનની ભલામણ સરલતાથી કેમ અમલમાં લાવી શકાય તેને માટે સાધનો સુચવવામાં આવ્યા છે. ગોરી પ્રજા તો એટલીજ આતુર છે કે કોઇ નવા માણસો આ દેશમાં ન ઘસી આવે; એટલે આ સુચના મુજબ ફેરફારો થાય તેની સામે કોઇ વાંધો લેય તેમ નથી. પા. ૩નો કર જવાનો. આમાં પણ સામાન્યમત કમીશનને ટેકો આપે છે. આવી જાતનો કર ઉઘરાવવાનો કાયદો નીતીથી વિરૂદ્ધ છે. વળી તે કર હીંદીઓને ભારે પડતો. ખરેખર, અમલદારો આ કાયદાનો અમલ જબરજસ્તીથી કરતા હતા તે આ કાયદાની સખ્તાઇ સાબીત કરે છે કર નાબુદ થશે એટલે લાઇસેન્સ લેવા પણું રહેશે કે નહીં તે રીપોર્ટમાંથી ચોખ્ખું નથી મળી શકતું પણ કર ગયો એટલે લાઇસેન્સ પણ જશે એમ અમે માનીયે છીએ. અમને ખાત્રી છે કે સરકાર વિવેક વાપરશે અને ગોરી પ્રજાની સ્થિતીનું પણ રક્ષણ કરશે તે સાથે હીંદીઓ પણ વિવેક વાપરશે અને પ્રજાના મન જલદીથી ઉશ્કેરાઇ જાય તેવી બાબતમાં સરકારને કેટલી મુશ્કેલી પડે છે તે સમજી શકશે. અને તેમ થશે તો ચાલુ બેઠકમાં જરૂર કાયદો સુધારવામાં આવશે, પણ અમને ભરોસો છે કે હીંદીઓને સારી રીતે આ બધું મળ્યુ એટલે હવે સરકારને વધુ પડતું દબાણ નહીં કરે. આજ સુધી એશીઆની કોમો તરફથી હુમલા હતો. દ. આફ્રીકા ગોરાઓ માટેનું છે એ વિચારો ભુલી જવામાં આવશે તો હુમલો હવે ગોરાઓ તરફથી ઉઠશે. હીંદીઓએ વ્યવહારીક સ્થિતિ સમજવી જોઇએ અને આપવું અને લેવું તેનું નામ સમજુતી કહેવાય એ યાદ રાખવું જોઇએ.

સ્ટાર

જોહાનીસબરગના આ છાપાએ હાલ કંઇ ટીકા નહીં કરવાનો ઇરાદો બતાવ્યો છે. હાલ તો તે એટલું કહી બેઠી રહેલ છે કે મી. ગાંધીએ સ્વદેશાભિમાનની લાગણીથી અને દ. આફ્રિકામાં પોતાના ભાઇઓની આબાદાની માટે જે વિચારપુરવક કામ કર્યું છે તે વખાણવા લાયક છે.

સાઉથ આફ્રીકન ન્યુઝ

કેપટાઉનથી [illegible] કે આ રીપોર્ટ એવો બહાર પાડે છે કે જેથી વિશ્વાસને [illegible] અને હીંદી કોમ તેને સંપુરણ રીતે માન્ય રાખશે એ વિષે અમને શંકા નથી. હીંદીઓએ જે મુખ્ય દુઃખો જણાવ્યાં હતાં તે વિષે અમે શરૂઆતથીજ સરકારને અરજ ગુજારી હતી કે હીંદી કોમની માગણી આપી દેવી જોઇએ અને તેઓ જે ફરીયાદ કરેછે તે દુર કરવી જોઇએ. અમને જાણીને આનંદ થાયછે કે કમીશન પણ એજ ઠરાવ ઉપર આવ્યું છે. અને જે કાયદાઓ હસ્તીમાં છે તેમાં સુધારા કરવાની ભલામણ કરેછે. અમને ખાતરી છે કે કમીશને જે જે ભલામણો કરી છે તેને કાયદેસર કરવા આ સવાલ સરકાર પારલામેંટમાં જેમ બને તેમ જલદીથી લાવશે કે જેથી દ. આફ્રીકામાં આ મુશ્કેલ સવાલનું હમેશને માટે શાંતી ભરેલી રીતે સમાધાન થઇ જાય.

કેપ આરગસ

આ છાપું લખે છે કે હીંદી કમીશને આટલી વિશાળ અને રાજદ્વારી દ્રષ્ટીથી કામ લીધું તે માટે સાધારણ રીતે સંતોષની લાગણી ફેલાશે. હીંદુસ્તાનમાં અત્યંત ખળભળાટ જેથી થઇ રહ્યો હતો તે હીંદી કોમની ખાસ હાડમારીઓનો ફડચો દ. આફ્રિકાના લાભોને કંઇ પણ વજુદ ભરેલું નુકસાન કર્યા વિના થઇ શકે એમ અમને પહેલેથીજ લાગતું હતું. અને જે બનાવો બન્યા તે ઉપરથી એ સાબીત થયું. અને જો કમીશનની ભલામણોનો અમલ થશે જે અમે માનીએ છીએ કે થશે તો અત્યંત હેરાનગતી ભરેલ અને વિકટ મામલાનો અંત આવશે.

બધામાં અત્યંત અગત્યની બાબત હીંદી લગ્ન વિષેની છે. અને તેનું કારણ એ છે કે તેમાં ધરમની લાગણી સમાયેલી છે દક્ષીણ આફ્રિકામાં આ લાગણીનું ખરાપણું અને તેનું જોર કદાચ પુરેપુરૂં સમજાયું નથી. ધારાસભાએ ૧૯૧૩ના ઇમીગ્રેશન કાયદામાં એક કલમ ઉમેરીને હીંદી કોમના મોટા વિભાગની લાગણીને માન આપવાનું ધાર્યું હતું તેમાં શક નથી. પણ તે કાયદાનું રૂપ બીજ આવવાને લીધે ધારાસભાના હેતુને જોઇએ તેવી રીતે અમલમાં મુકી શકયું નહીં અમે માનીએ છીએ કે તે કાયદાની ખામી મી. ગાંધીના કાયદાબાજ મનમાં તુરત સુઝેલી, અને જ્યારે કુલસમ બીબી નામની હીંદી બાઇએ દક્ષીણ આફ્રિકામાં હકથી વસી રહેલ હીંદીની કાયદેસર ઓરત તરીકે આ દેશમાં દાખલ થવાની પરવાનગી માગી તે તેને ન આપવામાં આવી ત્યારે તે વાંધો ઉભો થયો. આ વેળા આ કેસની અપીલ થાય તો વળી અદાલતના ચુકાદાથી કાયદા વડે થયેલી સમાધાની તુટી પડે એવું જાણી મી. ગાંધીએ સરકારને વિનંતિ કરી હતી કે આ મુશ્કેલીઓનો નીવેડો અમલના રૂપે કરી નાખવાના પગલાં તે લેય.

રીપોર્ટની એક સરસ બીના એ છે કે કારોબારમાં સુધારો કરીને સંખ્યાબંધ જુની મુશ્કેલીઓનો નીવેડો લાવવાની ભલામણ તેમાં કરવામાં આવી છે બીજી ધ્યાન ખેંચે તેવી વાત તેમાં એ છે કે પા. ૩નો કર નાબુદ કરવાની ભલામણ કરવામાં આવી છે એ વિચારવા લાયક કરની તરફેણમાં યુક્તિ ભરેલી દલીલો કરવામાં આવી ન છતાં ન ચાલુ રહે તો કેટલી હાની થાય તેમ છે તે કમીશને બરાબર જોઇ લીધું છે. આ કરની આવક કરતાં તેનો જુલમ બહુ ભારે છે કેમકે કર વસુલ કરવામાં અનહદ મુશ્કેલીઓ સમાયેલી છે એટલે તે કર રદ કરવાજ પ્રાપ્ય છે બધું જોતાં કમીશને પોતાનું કામ સરસ રીતે કર્યું છે અને અમને ભરો[illegible] [illegible]

મેટને હમણાં ખઇ ટાણું છે. જો તે ગુમાવવામાં આવશે તો કદાચ ફરી એવી તક નહિ મળે. અમે સાંભળ્યું છે કે બહુ સંતોષકારક નીવડશે તો મી. ગાંધી હીંદુસ્તાન જાય એવો સંભવ છે. તે માણસ અસાધારણ સુંદર વર્તનવાન અને ધાર્મિક વૃત્તિવાન છે, અને તીખા ઝગડાઓ કરતાં ધ્યાનમાં જીંદગી ગાળવી એ તેની મુખ્ય આકાંક્ષા છે.

રીપોર્ટ વિષે બીજી ખબરો

કમીશને સર બેંજામીન રોબર્ટસન તરફથી મળેલી મદદની ખાસ નોંધ લીધી છે.

હીંદના વાઇસરોયે દીલ્હીમાં ભાષણ આપતાં કમીશનનો રીપોર્ટ સંતોષકારક છે એમ જણાવ્યું છે.

સોમવારની બેઠકમાં એક સવાલના જવાબમાં મી. સ્મટસે જણાવ્યું કે કમીશનની ભલામણો ઉપરથી હીંદીઓને માટે એક મુસદો ઘડતાંમાં આવનાર છે. 'મરક્યુરી'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે નાતાલના સભાસદો પા. ૩ના કર વિષેના કાયદાની વિરૂદ્ધ વિચાર બતાવે છે. પણ યુનીયનીસ્ટ સભાસદો હીંદમાં અશાંતિ વધે એવું પગલું ભરવા માગતા નથી.

યુનીઅન પારલામેંટમાં ચરચા

ન્યાય ખાતાનો વર્ષનો ખર્ચ હતાલોનું ખરચ સરકારને પા. ૫,૬૦,૦૦૦ થયું તે અને બીજી વધારાના ખરચને બહાલી આપવાની ચરચા વખતે મી. મેલરે જણાવ્યું કે નાતાલમાં હડતાલ વખતે જે હીંદીઓને કેદ કર્યા હતા તેઓને ખાણ ખાતાઓમાં બાકી કામ લેવાયાં આવ્યું હતું. આ કામને માટે ખાણ વાળા પગાર આપતા હતા? કેદખાની ખાણોને જેલ તરીકે વાપરવામાં આવે અને ત્યાં જબરજસ્તીથી લઇ જવામાં આવે એવું કાયદામાં કદી ધારવામાં આવ્યું ન હતું. હીંદીઓ પોતે હડતાલની વાત સંભાળીને ઘરોમાં રહેતા નથી, પણ પારલામેંટના મેમ્બર તરીકે આ વાત હું ધ્યાનમાં લાવ્યા વગર રહી શકતો નથી. કેદીઓનાં કપડાં ઉપર જે છાપ મારવામાં આવે છે તેવી તીરની છાપ ખાનગી કપડાંઓ ઉપર મારવામાં આવી હતી, અને જેઓના ઉપર ગુનો ન હોય તેમને તેઓ કામ લેવાને માટે સોંપવામાં આવ્યા હતા.

ન્યાયખાતાના પ્રધાને આર કોને જણાવ્યું કે કોઇએ પણ અયોગ્ય વર્તણુંક ચલાવી નથી. મી. મેલરે આનો ઉત્તર આપ્યો કે હું જેલના અમલદારોને નહીં, પણ પ્રધાનનો વાંક કાઢું છું.

પ્રધાને કહ્યું કે કેદીઓ જેલ અમલદારો અને બીજા ખાસ નીમાએલા અમલદારોના તાબામાં હતા. ઘણા મારંરોપો બહાર આવ્યા હતા અને તે વિષે મેં તપાસ કરાવી હતી, પણ તે બીન પાયાદાર માલુમ પડયા હતા. જેમની બહાર કેદીઓ રહી શકે તેને માટે નાતાલમાં ખાસ કાયદો કરવામાં આવ્યો હતો. ખાણવાળાઓ સાથે એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી કે તેઓએ કેટલાક ઓરડા એટલે ગોરડો, કપડાં અને બીજું બધું પુરું પાડવું અને તે ઉપરાંત રોજની કેદી દીઠ ૬ પેની સરકારને કામ બદલ આપવી.

મી. મેલરે પુછયું કે આ ખાતા તરફથી કેટલા ગોરાઓ અને કેટલા 'નીગ્રો' કરેગાઓ નીમવામાં આવ્યા હતા અને ભવિષ્યમાં આવીને તેના તરીકે અને તેમાં કામ કરતા ખાણ વાળાઓને હડતાલ વખતે કેદી તરીકે કામ કરવાનું હતું નહીં બને તેમ હું ઉમેદ રાખું છું.

મી. કંકને કહ્યું કે આ રીત ઘણીજ ભયંકર ગણાય. નાતાલના હીંદીઓની સ્થિતિ ગુલામીના જેવી થઇ હતી. કોઇ માણસને તેના ગુનાને માટે દરોગાની દેખરેખ નીચે કામ કરવાની ફરજ પાડવી તે ગુલામી જેવી સ્થિતિ થઇ. આવું પગલું તો છેક છેવટના ઉપાય તરીકેજ લેવાય.

સર થોમસ વોટે કહ્યું કે મી. મેલરે અગાઉ વધુ પડતી વાત કરી હતી અને તે વખતે તેણે માફી માગી હતી. તે જો વિચાર કરી જોશે તો તેને સમજાશે કે તેણે જે માણસો દયાપણુંએ પોતાની ફરજ બજાવતા હતા તેમના ઉપર બીન પાયાદાર આરોપ મુક્યા હતા.

આ દેશમાં હીંદીઓની હકુમતી નુકસાન કારક છે એ વીષે ચરચા કરવા મની.ક સાહેબે પારલામેંટમાં જે દરખાસ્ત કરી હતી તે તેમણે પાછી ખેંચી લીધી છે.

સર બેંજામીન રોબર્ટસનની રવાનગી

સર બેંજામીન કેપટાઉનથી તા. ૧૭ મીએ જોહાન્સબરગ થઇ ડેલગોઆબેને રસ્તે હીંદુસ્તાન જવા ઉપડયા છે. કેપ ટાઉનના સ્ટેશન ઉપર તેમને મળવા મી. ગાંધી અને હીંદી કોમના બીજા ઘણા આગેવાનો ગયા હતા. તેમણે સર બેંજામીનના કામને માટે આભાર માન્યો અને ફુલના હાર પહેરાવી હીંદના વાઇસરોયના આ પ્રતિનીધીને ઘટતું માન આપ્યું. સ્ટેશન ઉપર તેમને મળવા બીજા ઘણા નામાંકિત ગોરાઓ પણ ગયા હતા. જેવા કે હીંદી કમીશનના પ્રમુખ સર વિલીયમ સોલોમન, ઓન. મેરીમન, ન્યાયખાતાના પ્રધાન ઓન. ડી વેટ, પાર્લમેંટના સ્પીકર સર જેમ્સ મોલ્ટીનો, મારશલ કેમ્પબેલ, ના. ગવરનરના ખાનગી મંત્રી, અને મુલકી પ્રધાનના મંત્રી હતા.

જોહાન્સબરગથી અમારો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ગયે ગુરૂવારે સર બેંજામીન તેમના ખાનગી મંત્રી સાથે અહીં આવી પહોંચ્યા હતા. તેમની મુલાકાત મી. ગીમની અને બ્રી. ઇ. એસોસીએશનના એક ડેપ્યુટેશને લીધી હતી. એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. એ. એમ. કાછલીઆએ ફુલનો હાર પહેરાવી માન આપ્યું અને તેમની સેવાને માટે આભારની લાગણી દરશાવી કહ્યું કે હીંદી કોમ હીંદી સરકારનો આભાર માને છે. વધુમાં મી કાછલીઆએ જણાવ્યું કે હીંદીઓએ પોતાને તેમજ ના. શહેનશાહને હીણપત લગાડે એવા કાયદાને તાબે થવાની ના પાડી ખરી રાજભક્તિ બતાવી છે. અને હવે ઉમેદ રાખે છે કે પુરી સમાધાની થઇ જશે.

મુસલમાની કોમ તરફથી પણ એક ડેપ્યુટેશને સર બેંજામીનની મુલાકાત લીધી હતી. તેણે કમીશનની લગ્ન બાબતની ભલામણ ઉપર વાંધો બતાવ્યો. પરંતુ સર બેંજામીને તે ચરચામાં ઉતરવાનું વલણ બતાવ્યું ન હતું.

છોટા નાગપુર આગળની એક ત્રાંબાની ખાણ દક્ષીણ આફ્રીકાની એક મેરી કુ. એ પા. ૧૪૦૦૦ થી રાખેલી છે. અને તે ચલાવવાને હીંદુસ્તાનમાં રૂ. ત્રીસ ત્રીસના એક લાખ શેર કાઢેલા છે. સ.હેરલ્ડ છાપું જણાવે છે કે દ. આફ્રીકામાં હીંદીઓ તરફ જે વરતન ચલાવવામાં આવે છે તે જોતાં આ કુ. ને હીંદમાં હીંદને પઇસે જે લાભ લેવા દેવામાં આવે છે તે હીંદીઓને ઘડા ઉપર પાટુ મારવા બરોબર છે. હીંદી સરકારે આ કંપનીને જેવી જાતના હક આપેલા છે તેની વીગત જાણવાને હોરમાં કર ભરનારાઓ હકદાર છે.

વિવિધ સમાચાર

ગયા ગુરૂવારે દક્ષિણ આફ્રિકન રેલવે ખાતામાં ગીરમીટમાં કામ કરતા બે હીંદીઓએ એકથી બીજી જગ્યાએ જવાનો હુકમ નહીં માન્યો તેને માટે તેમને કોરટમાં ખડા કરવામાં આવ્યા હતા. માજીસ્ટ્રેટે દરેકને ૧૪ દિવસની સખત મજુરી ની જેલની સજા કરી.

વેરુલમ મંદીરના મંત્રી મી. રાઘવજી લખે છે કે અત્રેના શ્રી ગોપાલલાલ મંદીરમાં સંવત ૧૯૭૦ના ચૈત્ર શુદ ૯ શનીવાર તા. ૪ એપરીલ ના દિવસના ૧૨ વાગે શ્રી રામ જયંતીનો ઉત્સવ આવે છે. એ શુભ પ્રસંગપર બધા હીંદુ ભાઇઓને કુટુંબ સહીત આમંત્રણ કરવામાં આવે છે.

નાતાલ 'ટાઇમ્સ'ના રેસેલાનો ખબરપત્રી તા. ૧૬ મીએ જણાવે છે કે નોટીંગહામ રોડના સ્ટેશન માસ્તર ઉપર એક હીંદી વેપારીને સ્ટેશન પ્લેટ ફોરમ ઉપર ઘાત આપ્યાના આરોપનો એક કેસ ચાલ્યો હતો. હીંદી વેપારી પોતાના એક મિત્રને સ્ટેશને વળાવા ગયેલો. ટ્રેન ચાલતી વખતે તેને ખબર કરવામાં આવેલી છતાં તે ગાડીને હાથ લગાડી રહેલો આથી સ્ટેશન માસ્તરે જબરજસ્તીથી તેને છુટો કર્યો. કોરટમાં તહોમતદારે જણાવ્યું કે જો તેને મેં ટ્રેન ન છોડાવ્યો હત તો ભારે અકસ્માત બનવા પામત. માજીસ્ટ્રેટે તહોમતદારને ગુન્હેગાર ઠરાવી ચેતવણી આપી છોડી મુક્યો, અને તે વખતે એવી ટીકા કરી કે જો ફરીયાદી કોઇ ગોરો હત તો આ મામલાનું પરીણામ હલકી થાત.

મારીત્સબરગના એક અનાથ માણસ વિષે અમે લખેલું તેના સંબંધમાં ત્યાંથી એક ખબરપત્રી જણાવેછે કે તે માણસ જાતનો કલકત્તીઓ હીંદુ હોય એમ તપાસ કરતાં માલુમ પડે છે. એક જગ્યાએ રહેતો નહીં અને શરીર ઉપર પહેરાવેલાં કપડાં પણ રહેવા દેતો નહોતો, અહીં હીંદી કોમ ઘણા માણસોને ખાનગી આશરો આપે છે, કોઈ તેવા માણસોનેમાટે ખાસ સંસ્થા નથી. એક બાઇ ને એક બુઢાને ચર્ચ સ્ટ્રીટમાં એક ઓરડી રહેવાને આપી છે અને તેમનું ખાવા પીવાનું પંડા [illegible] પુરૂં પાડે છે. તે સિવાય જે માણસો જરા શક્તીવાન છે અને જેઓ જામે રહેવાનું સાધન છે તેઓ રોજ ભિક્ષા માગી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવે છે. આવા માણસો માટે કોમ આંચ આડા હાથ કરી ફરે છે એમ કાંઇ નથી.

મારીત્સબરગની ટાઉન કાઉન્સીલની તા. ૧૦મીની બેઠકમાં મી. સુલીમાન પટેલની લાઇસેન્સ બાબતની લાઇસેન્સ-બોર્ડ અમલદાર વિરૂધ્ધની અપીલ સાંભળવામાં આવી હતી. લાઇસેન્સ અમલદારે લાઇસેન્સ નહીં આપવાનું કારણ એમ જણાવ્યું હતું કે તે ન ૯૧ રીચી સ્ટ્રીટવાળી જે જગ્યાને માટે લાઇસેન્સ માગે છે તે જગ્યા તેના કબજામાં નથી. તે જગ્યાના માલીક મી. એન્સેલે તે લાઇસેન્સની સામે વાંધો લીધો છે અને તે દુકાનની ચાવી મી એન્મેલ પાસે છે. કાઉન્સીલે અપીલ કાઢી નાખી હતી.

ન્યુકાસલના મેસરસ મહમદ શાહ અને અભેર અને હાઉદ તરફથી ત્યાંના હડતાલવાળાઓના ભરણ પોષણ માટે પા ૬-૦-૬ અને પા ૨૯-૬નો માલ આપવામાં આવ્યા હતો.

ન્યુકાસલના મી. આર એચ રટરફર્ડે એક મેળાવડામાં જણાવ્યું કે હીંદીઓને નાતાલમાંથી મોકલી આપવાથી મોગા ખરચ ફક્ત ગોરોના પાળેવર ભાગોને અગવડ ભોગવવી પડશે, પણ તેથી ઘણા મુશ્કેલ સવાલનો નીવેડો આવી જશે.

પોરટ એલીઝાબેથથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે અહીંથી હીંદુસ્તાન જનાર ઉતારૂને સ્ટીમરમાં ત્રીજા વરગની ટીકીટ આપવામાં આવતી હતી, પરંતુ આજે અહીંના રહીશ મી. દુલભભાઇ હીંદ જતા હતા ત્યારે યુનીયન કેસલ લાઇનની ઓફીસે જઇ ત્રીજા વરગની ટીકીટ માગી તો જવાબ મળ્યો કે ત્રીજા વરગની ટીકીટ હીંદીઓ માટે બંધ કરવામાં આવી છે. તમારે જવું હોય તો ડેકમાં જાઓ.

ઓવીડાજી સોડાવાટરની કું. વીકટોરીઆ વેલ કેપટાઉનની તરફથી સત્યાગ્રહ ફંડમાં પા. ૧ની રકમ મળી છે. તેની સાથે પા. ૧ની રકમ મળી છે અને તેના સંબંધમાં મી. ખંડુભાઇ ગોવીંદજીની કું. વતી મી. કે. પી. પટેલ લખે છે કે થોડા વખત ઉપર જાપાનના અમુક ભાગમાં ત્યાંની વસ્તીના કમનશીબે જવાળા મુખી ફાટવાથી હોનારતમાં સપડાઇ નીરાધાર થએલાઓની મદદના ફંડ માટે વપરાવા ફરેલાં છે. જાપાન ઉપર આવી પડેલી ભયંકરી આફતમાં આપણે મદદ કરવી ઘટે છે. [આ પૈસા અમે જાપાનના મુલકી પ્રધાનને ટોકીઓ ખાતે મોકલી આપ્યા છે. [ઇ. ઓ.]

પ્રીટોરીઆથી એક ખબરપત્રી જણાવે છે હિન્દુસ્તાનથી જે આપણા ભાઇઓ આવે છે તેમને પોતાના બાળ બચ્ચાંને ડાલગોઆબે ઉતારવાને પા. ૭ બેલ મુકવો પડે છે એટલુંજ નહીં પણ સાથે ઓરત હોય તો તેને માટે જુદી અરજ કરવી પડે છે. વળી તે ઉપરાંત જ્યારે ટ્રાંસવાલની હદમાં તે દાખલ થાય છે ત્યારે તેની પાસેથી બીજા પા. ૧૧ નો બેલ લેવામાં આવે છે. આમ બન્ને બેલના મળી પા. ૧૮ જ્યાં સુધી ઇમીગ્રેશન અમલદાર તરફથી સંતોષકારક ખુલાસો ન મળે ત્યાં સુધી રાખી મુકવામાં આવે છે. અને પછી પાછા આપતા પા. ૧ાા કાપી લેવામાં આવે છે. હિન્દી ઉતારૂ ડાલગોઆબે છોડે કે તુરતજ તેમના પા. ૭ પહેલા મળતા અને હવે તો લાંબી મુદત રાખી મુકવામાં આવે છે. ટ્રેનની મુસાફરીમાં પણ ઘણી હાડમારી ભોગવવી પડે છે. ચાર વરસના છોકરાની આખી ટીકીટ લે છે. ત્રણ અઠવાડીયા ઉપર આવેલી સ્ટીમરના ઉતારૂઓને હજુ ખુલાસો નહીં મળવાથી તેઓને ડાલગોઆબે રોકાવું પડ્યું છે. આ હાડમારી માટે સરકાર તરફથી પુરતી તપાસ થવી જોઇએ છે. [રિલવેના સામાન્ય નિયમ પ્રમાણે તે ૧૨ વરસ સુધીના બચ્ચાની અરધી ટીકીટ લેવાવી જોઇએ, તેમ છતાં ચારવરસની ઉમરના બચ્ચાની આખી ટીકીટ શા કારણથી લેવાય તેનું કારણ કંઇ સમજાતું નથી. એને આવી તકલીફ થઇ હોય તેણે રેલવે ખાતાના ઉપરીને ફરીયાદ કરવી ઘટે છે. [ઇ. ઓ.]

મી. પીઅરસન ફીજી જતાં મોઝેમ્બીકમાં હતા ત્યારે રસ્તામાં બેરાના હીંદીઓએ તેમને તા. ૫ મીએ શહેરમાં આવી મી. ગોરધનદાસ પેતથીને ઘેર તેમને માનપત્ર આપવાનો મેળાવડો કર્યો હતો. આ સ્ટીમર બેરામાં ચાર દિવસ રોકાઇ હતી તે દરમીયાન મી. પીઅરસન શહેરમાં રહ્યા હતા.

ના. આગાખાન હાલમાં બરમામાં મુસાફરી કરી રહ્યા છે રંગુનમાં ભાષણ આપતાં તેમણે થોડા વખતમાં આફ્રીકા તરફ જવાનો ઇરાદો જાહેર કર્યો હતો. જંગબારના છાપા ઉપરથી જણાય છે કે તા. ૧૬ મી મેએ તે ત્યાં આવી પહોંચશે.

ગાજીપુર અને બનારસની આસપાસના ઘણા ગરીબ ખેડુતોએ એક દિવસ ભુખ્યા રહી સત્યાગ્રહ ફંડમાં રૂ. ૨૮ા મોકલ્યા હતા. આમાંના ઘણાક ખેડુતો રૂપીઆ કમાતા નથી રકમ ફાળ આપે સ્વદેશ પ્રેમની લાગણી કેટલાક ને ઘણી અસરકારક જણાય.

મી. ગાંધીના વડીલ ભાઇના સ્વર્ગવાસ માટે દીલગીરી બતાવનારા તાર પ્રીટોરીઆ અને જરમીનસ્ટનથી આવ્યા હતા તે મોકલનારાઓનો મી. ગાંધી આ છાપા દ્વારા આભાર માનેછે.

ડરબન જોહાનસબર્ગ વગેરે જગ્યાઓનાં મંડળોએ આ શોકકારક બનાવ ઉપર દીલગીરી બતાવનારા ઠરાવ કર્યા હતા.

દુધને વગર ઉકાળ્યે પીવાથી પ્રીટોરીઆમાં 'કાળ જ્વર' ના કેટલાક કેસો બનેલા છે તે ઉપરથી ત્યાંના તંદુરસ્તી ખાતાના અમલદારે દુધને હમેશાં સારી પેઠે ઉનું કર્યા પછી જ ઉપયોગમાં લેવાની ભલામણ કરી છે

લોરડ હારડીંગ પછી હીંદના વાઇસરોય તરીકે લોરડ ક્રીવ નર નીમાશે એવી અફવા ચાલી રહી છે.

હીંદ વિષે અભિપ્રાય આપતાં મી. રામસે મેકડોનલ્ડે જણાવ્યું હતું કે દક્ષીણ આફ્રીકાના સવાલથી હીંદીઓનાં મન બહુ દુખાયાં છે, હીંદુ મુસલમાનોમાં એકસંપ વધ્યો છે, અને હવે તેઓ સ્વરાજ્ય માટે માગણી કરવા લાગ્યા છે મજુરી ના દર વધવા છતાં મજુરોની સ્થિતિ કંગાળ અને દુઃખ દાયક છે.

રહોડેશીયાથી એક હીંદી લખે છે કે બેચુઆના લેંડમાં હીંદી ની ૧૦ દુકાનો છે તેમને પઇસા વેરસેર કરવાના અથવા બીજા કામને માટે કેપમાં મેફેકીંગ જવાનું થાય છે ત્યારે બહુ તકલીફ પડે છે. સ્ટેશને ઉતરે કે તરતજ પોલીસ તેને ત્યાંથી ચારજ ઓફીસ પર લઈ જાય છે, પછી તેની પાસે પરમીટ હોય યા ન હોય. અને જતાં આવતાં બન્ને વખત ખબર આપવી પડે છે. ત્યાં પાંચ પાઉંડની રકમ અનામત મુકવી પડે છે અને પા. ૧ જુદો આપવો પડે છે. આ તકલીફ ઉઠાવતાં પણ હાલ તો પરમીટ મળે નહીં. તેથી તે વિષે વિચાર કરવાને તા. ૯ મી મ.રચે અત્રે એક સભા થઇ હતી. તે વખતે પા. ૭૦ નો ફાળો થયો હતો. આ તકલીફ બાબતમાં મેફેકીંગના ગોરા વેપારી તથા બેંકવાળાઓ એ વેપારની ખાતર સરકાર પાસે અરજી કરી છે તેનો જવાબ સંતોષકારક નહીં મળે તો મજકુર ફંડમાંથી, સરકાર તરફથી જે તકલીફ પડે છે તેને દુર કરવા કાયદેસર ઇલાજ લેવાનો અહીંના હીંદીઓએ ઠરાવ કર્યો છે.

હીંદુસ્થાનમાં છાપાંઓ ઉપર અંકુશ રાખવા ત્યાંની સરકારે સને ૧૯૧૦માં 'પ્રેસ એક્ટ' પસાર કર્યો હતો તેનો અમલ ઘણીજ કરડી રીતે હીંદી છાપાવાળાઓ ઉપર થાય છે. ચાલુ વરસની પ્રજાકીય કોંગ્રેસે એ કાયદો રદ કરવાની માગણી કરી છે. ઇગ્લાંડના જાણીતા લગભગ ૫૦ અંગ્રેજોએ છાપાઓ દ્વારા એક અરજ બહાર પાડી છે. તેમાં ઘણાઓ પાર્લામેંટના સભાસદો તથા જાણીતાઓ છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે છાપાના કાયદાથી હીંદી છાપાવાળાઓ ઉપર ભારે અત્યાચાર થાય છે તેનો જ્યારથી અમલ શરૂ થયો ત્યારથી આજ સુધીમાં ૨૮ કેસ બન્યા છે તેમાં ૨૧ છાપાંઓ બંધ થયા છે. બીજાં ૭ પાસે મોટી જામીનગીરીઓ માગવામાં આવી છે તે જોહેર ઉઘરાણું કરી આપવામાં આવી છે. છેલ્લા થોડા માસમાંજ ૧૨ જેટલાં છાપાંઓ સરકારે બંધ કરાવ્યાં છે. અપીલમાં બીજા કેટલાક દાખલાઓ ટાંકી બતાવી સહી કરનારાઓ ઇગ્લાંડની જાહેર પ્રજાને વિનંતિ કરે છે કે છાપાના કાયદામાં કંઇ પણ સુધારો કરવો જોઇએ યાતો તેને તદન રદ કરવો જોઇએ

અંગ્રેજી રાજ્ય તળે આવેલાં જુદાં જુદાં સંસ્થાનોમાં ૧૯૧૧ના વસતી પત્રક મુજબ હીંદીઓની વસતીના આંકડા

સંસ્થાન	કુલ વસતી	હીંદી વસતી
બ્રીટીશ ગીયાના	૨૯૬,૦૪૪	૧૨૯,૧૮૧
મલાય સ્ટેટસ	૧,૦૩૬,૯૯૯	૧૭૨,૪૬૫
ફીજી	૧૩૯,૮૭૧	૪૦,૬૧૪
ગીલબરટ ટાપુઓ	૩૧,૧૨૧	૩૦૧
હોંગ કોંગ	૪૬૭,૭૭૭	૩,૦૪૯
જામેકા	૮૩૧,૩૮૨	૧૭,૩૮૦
મોરીશ્યસ	૩૬૮,૭૯૧	૨૫૭,૬૯૭
ન્યાસાલેંડ	૧,૦૦૦,૦૦૦	૪૬૩
દક્ષીણ રોડેશીઆ	૭૭૦૦ ૦ ૦	૨,૯૧૨
સ્ટ્રેટસ સેટલમેંટસ	૭૧૪,૯૬૯	૮૨,૦૫૫
ટ્રીનીડાડ અને ટોબાગો	૩૩૩,૫૫૨	૫૦,૫૮૫
યુગાન્ડા	૨,૮૯૩,૪૯૪	૩,૧૧૦
ઝાંઝીબાર	૧૯૮,૯૧૪	૧૦,૦૦૦

જાહેર ખબર

ના. ૩૯૭ તા. ૨૩ જાન્યુઆરી ૧૯૧૪.

અમારી જાહેર ખબર ના. ૮૧ તા. ૨૦—૧૦—૧૩ થી તમામ લાગતા વળગતાને ખબર આપવામાં આવેલી છે કે રાણાવાવ ગામે મદરેસાની સ્થાપના કરવાના ઉદ્દેશથી ઇ. સ. ૧૯૦૬માં મુળ ઉભા થએલા ફંડની જે રકમો હાલ પોરબંદર સ્ટેટની ટ્રેઝરીમાં જમાં પડેલી છે તે માત્ર તેજ કામ માટે આપવામાં આવશે અને અન્યથા નહીં

૨. અને હવે સઘળા લાગતા વળગતાની જાણ માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે કે સદરહુ ફંડ કે જે હવે પછીથી "ધી રાણાવાવ મદ્રેસા ફંડ"ના નામથી ઓળખાશે તેને માટે વધુ રકમો લેવા અમો તઇયાર છીએ.

૩. તેવીજ રીતે રાણાવાવ ગામમાં એક કેળવાયલી (Nurse) આયા અગર દાઇ (Midwife) રાખવા માટે એક બીજા ઇલાયદા ફંડ માટે રકમો લેવા તઇયાર છીએ

૪. ઉપર જણાવેલા કાર્યો પૈકી અમે તે માટે અમારી મુખત્યારી તળે તે મુકવા મારેની એક કુંચી ચીઠી સાથે તમામ રકમો પોરબંદર સ્ટેટની ટ્રેઝરીમાં ભરવાની છે.

૫. નાણા ભરનારાઓના ઉદ્દેશને અમલમાં લાવવા માટે ફંડમાં પુરતી રકમો એકઠી નહીં થાય ત્યાં સુધી આ પ્રમાણે એકઠી થયેલી રકમ અમો અમને મુનાસબ જણાયા મુજબ અનામત અથવા થાપણ તરીકે રખાવશું.

૬. તે ફંડ પુર્ણ થયા પછી તેની વ્યવસ્થા માટે અમો કમીટી નીમશું અને આ અગત્યના ફંડ તેમની સીધી દેખરેખ તળે મુકાશું.

૭. અને વળી તે કાર્ય પુર્ણ થયા પછી ઉપરની બંને યોજનાઓને સ્ટેટ તરફથી આપવાના ઉત્તેજન અને સાધારણ મદદનો સવાલ પણ લક્ષમાં લઇશું.

૮ કોઇ પણ શખ્સ જે, એકજ વખતે અમુક રકમ આપવાને બદલે, માસીક અગર વારસીક રકમ આપવા ઇચ્છા ધરાવતો હશે તેમણે પોતાની ઇચ્છા અમોને લખીત જાહેર કરવી.

(સહી) એફ. ડી. બી. હેન્કોક, મેજર
એડમીનીસ્ટ્રેટર, સ્ટેટ પોરબંદર.

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિનાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે.

ફીલ્ડઝ, ફેકટરીઝ અને વરક શોપસ—ખેતીનો ઉદયોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનુ કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીશે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપેલ છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

ઇસ્લામ—આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામા લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે." કી. શી. ૧-૯

હારટ ઓફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીનાં તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨-૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીના ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન.

પરશીઅન મીસ્ટીકસ ભા.ગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીના લખાણો છે.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી. શી. ૧-૯

ધી વીઝન ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી—લખનાર સીડની લો.

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફ્રાઈટી મેયોએ અંગ્રેજીમા લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮.

રૂબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શરાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧-૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેકટર અને લાઈફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમા ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે. જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાચ પાંચ પેની.

બ્રહ્મ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો.

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર.

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો.

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, આમાં [illegible] મેઘદૂત, ઉત્તર રામ વગેરે નાટકના તરજુમા છે.

[illegible] —[illegible] અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ"માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

એમ. કે. ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં ડા. પ્રાણજીવન જે. મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરૂં સ્વરાજ્ય શું છે તે વીશે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે કીમત ૬ પેની, પો ૧ પેની.

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ. ઓ. માં આ વીષય ઉપર લખેલાં પ્રકરણોનું પુસ્તક. આ પહેલા ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ બીજો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીયત, મરડો વીગેરેનાં જે પ્રકરણો મી ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલાં તે આ ભાગમા પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય — છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૬ જ રાખેલી છે પોસ્ટેજ ૧ પેની

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ્તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ ડોકે લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમા લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદઘાત છે, જેમા તેમણે મી. ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમા મી. ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુંઠું કી. શી ૧ ૩.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઇ કેટવાલે સંક્ષેપમાં લખ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની રસીક અને મોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ—પહેલો, બીજો અને ત્રીજો—આ ત્રણે ચોપડીમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતમાં ભોગવેલ અનુભવની સ્વહસ્તે લખેલી બીના છે. કી. શી ૧, પો. ૧ પેની

[illegible]—એમાં સત્યાગ્રહ સંબંધમાં લખાયેલાં [illegible] [illegible] કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી શી. ૧, પો ૧ પેની

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. २५ मार्च १९१४

हिन्दी कमीशनका रीपोर्ट

यह रीपोर्ट गत बुधवारको बहार पडा है और पारलामेंटमें रखा गया है। कमिशनरोने मलामण कीया है कि तिन पाउनका कर बंध करना चाहिये क्योंकि जो मुरादसे वोह कर डाला गया है वोह सीध्ध नही होते है और उससे कुच्छ फायदा नहीं है। फीर कहते है की कोइ साक्षीओ ऐसा ख्याल रखते है की यह कर कभी नाबुद करनेमें हींदीओं समझेंगे की सरकार हींदीओंकी धमाकसे दब गइ, और उससे हिन्दीओंको फीरसे ऐसा कार्य करनेका उत्तेजन मीलेगा। और दुसरा ख्याल यह करते है की नेटिवोमें उससे अशांती होगा। परंतु हम इस दलील पर लक्ष नहीं देते है। कर नाबुद करना योग्य है तो फीर करका कायदा रद करनेमें एसी दलील लक्षमें न लेवे॥

शादीका सवालके बारे में कमीशनने कायदामें अपनी मांग मुजब मलामण करी है. यह मंजुर होगा तो फल निचे मुजब होगा:—

(१) चाहे इतनी औरत होवे एसा हकदार मरदका एक औरत और उन्का सगिर बच्चां कायदेसर आ सकेंगे।

(२) जो मरद एक औरती शादी कायदेसर होवे वैसा इरादा रखे वो सरकारने मुकरर कीये ब्राह्मण अथवा मुल्ला अथवा अन्य शादीका अमलदारकी पास जाके कायदेसर करा सकते।

(३) नयी शादि के लीए मुल्ला अथवा ब्राह्मण अमलदार मुकरर होंगे।

(४) हाल एकसे ज्यादा औरत जीसको है वोह सगीर बच्चेकी साथ आ सकेंगा यदि उन्को कायदेसर हक नहीं होगा।

(५) एक औरत शादी जो कायदे सर होगा तभी भी अप अपना धर्मानुसार दुसरी औरतके साथ शादी कर सकेंगे लेकीन वोह कायदेसर नहीं होगा।

(६) चाहे वोह हिन्दी पर इसमेंसे एक भी कार्य करनेका बंधन नहि है तथापी वोह अपनी औरतका हक डुबाते नहीं है॥

इमीग्रेशन कायदाका अमलके बारेमें कमीशनरोने जो मलामण कीया है सो नीचे मुजब है:—

(१) इमीग्रेशन कायदाका धारामें एक वरसकी मुदतका सरटीफीकेट देनेका है वहां तिन वरस करना।

(२) केपटाउनमें इमीग्रेशनखातामें आखा समय रहेवे ऐसा दुभाष्या रखे।

(३) अरजदारका इरादा होवे तो परमीट सरटीफीकेट इत्यादीकी अरजीका फोरम इमीग्रेशन ओफीस का कारकुन भरे।

(४) केपटाउनमें अंगुठाके बदलेमें दोनो हाथकी अंगुलीयों का छाप लेनेका रीवाज है सो बंध करना चाहीये।

(५) जहां इमीग्रेशन अमलदार न होवे वहां जील्लाका मजीस्ट्रेटको एकसे दुसरा इलाकेमें जानेके परमीट देनेका अखत्यार देवें।

(६) सरटीफीकट अथवा मुदति परमिट पर जो पा० १ का फी है वोह बहुतसे कमति करना और यह मुदत बढाने समय दुसरा फी नहीं लेना।

(७) एक इलाकेमेंसे दुसरा इलाकेमें जानेकी अरजी हींदी करे उस समय इमीग्रेशन अमलदार तरफसे दुसरा इलाकों का अमलदारको पुछते है सो रिवाज बंध करना चाहिये।

(८) इमीग्रेशन आफीसमेंसे अंगुठाकी निशानी वाले जो डोमीसाइल सरटीफीकेट नीकालनेमें आते है वोह सरटीफीकेट धर्णाकी मालुम होवे तभी दुसरा पुरावाकी जरुर नहीं होना चाहीए।

(९) माजीस्ट्रेट और अन्य सरकारी अमलदारकी पाससे साक्षी पत्रक लेके जो औरत और सगीर छोकरां यहां धनी और बापकी साथ रहेने को आवे उन्का यह साक्षी पत्र यहां का इमीग्रेशन अमलदार स्वीकारे।

अंतमें कमीशनने सर बेंजामीनकी तरफसे जो मदद मीला है उन्का तारीफ कीया है॥

सब छापावालोने कमीशनकी रीपोर्ट पर संतोष बताया है और तिनों कोलोनीका एकाद सिवाय सब वर्तमान पत्रोने कहा है की पा० ३ का कर अयोग्य है और यह निकाल देनेकी कमीशनकी मलामण बराबर है।

दील्ही में भाषण आपते समय नामदार लोर्ड हारडींगने यह रीपोर्ट पर संतोष बताया है और कहा है की अभी इस तोर पर कानुन हो जावे तो यह सवाल पर जो असंतोष रहा सो मीट जावे।

विविध विषय

सर बेंजामीन रोबर्टसन मेंइलिबरान स्टीमरसे डेलागोआबे होकर स्टी० पाटमकोटामें हिन्दुस्थान गये है।

पिटरमेरित्सबर्गकी सरकीट कोर्टमें आरमस्ट्रोंग केस गत हप्तामें चला रहा। हडताल के समयमें उन्हे मोहर्रम अहमद सीपाई पर हल्ला कीया रहा। आरोपिने अपना गुन्हा कबुल कीया रहा। माजीस्ट्रेटने उन्को पा० २५ का दंडकी सजा कीया।

रेव० मि० एन्डरुस लंडनमें जा पहुंचे है। वहां हिन्दीओने उन्को अच्छा मान दीया। रटरने मुलाकात लीया उस समय मि० एन्डरुसने कहा कि हिन्दीओने भारि विरता और सहनशिलता बताया है। जनरल बोथाने हमसे कहा है कि हिन्दीओंको न्याय देनेमें हम बन सके वत्ना करेंगे।

रेव. एन्डरुसने हिन्दुस्थान गत दीसेम्बरमें छोडा वह समय कोलकत्ताके छापावालो पर कागज लीखके दलीलसे बताया है की गीरमिटका रीवाज एकदमसे हिन्दुस्थानमेंसे नाबुद होनाचाहीये।

मद्रासके 'हिंदु' पत्रने सत्याग्रह फंडमें रु. १५००० गोखले महाराज को भेजे रहे। मध्य प्रांतमें से रु. ४५००, लाहोर फंडका रु. २३००० लाला लजपतराय मारफत, कलकत्ता साउथ आफरीकन लीग तरफसे रु. १०२५० कलकत्ता से एक दुसरा रकम रु. ९०६६, हरद्वार गुरुकुल विद्यारथी रु. ११७२, और कपुरथला शैलाना और विजयानगरका राजा साहेबने रु. एकेक हजार गोखले महाराज पर भेजा रहा॥

झांझीबारसे सत्याग्रह फंडकी मददके लीये कीतनेक हिन्दी भाईओंकी मददसे एक नाटक रा. लीमजी दयालने दिखाया रहा। उसमें रु० ५०० प्राप्त हुए थे। वकील मह्‌नाजी शंकरने बहुत अच्छा भाषण दीया।

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914௵ மார்ச்சு ௴ ௨.25

கமிஷன் ரிபோர்ட்

யூனியன் சர்க்கார் ஏற்படுத்திய விசாரணை சபையார் மூன்றுபவுன் வரி ரத்து செய்யப்படவேண்டுமென்றும், இந்திய கலியாணவிவாதத்தை ஒழுங்கு செய்யவேண்டுமென்றும், இமிகிரேஷன் சட்டத்தினால் இந்தியருக்கு விளையும் அநேக எரிச்சல்களை நீக்கவேண்டுமென்றும் வெளிப்படுத்தியிருக்கிறார்கள். சம்மவர்களின் விஷயங்களை ஒரு முடிவுக்குக் கொண்டுவர, யூனியன் சர்க்கார் இஷ்டமுள்ளவர்களென்றாலும், இந்தியர்களுடைய [illegible] ருக்கும் உதவிபுரிய அதிக ஆவலுள்ளவர்களாயிருக்கின்றமையால் மேற்குறித்த விஷயங்களைச் சட்டமாக ஏற்படுத்துவார்களென்று, லண்டன் டைம்ஸ் பத்திரிகைக்குக் கேப்டவுனிலிருந்து [illegible] முன்னறிவிக்கின்றன.

மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் இங்கிலாந்தில்

மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் ஒப்பந்தக்கூலி [illegible] கோட்ட [illegible] ஒழிவது, [illegible] மூன்றுபவுன் வரியை [illegible] அந்த கோட்பாடு எல்லாவிடத்திலும் [illegible] அகற்றப்படவேண்டுமென்றும், ஒரு இந்தியா பத்திரிகைக்கு எழுதியிருக்கின்றார்.

ஆம்ஸ்ட்ராங் கேஸ்

டெருனத்திலிருந்து [illegible] மிஸ்டர் ஆம்ஸ்ட்ராங் என்பவர் [illegible] வரைக்குச் செல்லத்தில், ஒரு [illegible] இந்தியர்களைப் [illegible] பேரில் இருபதவுன் அபராதம் விதிக்கப்பட்டது.

பளாக்பர்ன் கேஸ்

[illegible] செய்யப்பட்டது. [illegible]

குற்றஞ் சாட்டி, ஜட்ஜி கோர்ட்டில் நிறுத்தினார்கள். அதேயிடத்தின் மற்ற முப்பத்திரண்டுபேர் கோர்ட்டுகளிலும் உபயோகப்படுத்தினதாகக் குற்றஞ்சாட்டப்பட்டிருக்கிறது.

சமாச்சாரங்கள்

பெனிவா கோட்டடியின பதினாறு இந்தியர்கள் ஸ்ட்ரைக்குக்காலத்தில மான ஹம்பு செய்ததாகக் குற்றஞ்சாட்டப்பட்டு, அபஸ்ன்டேலில ஜட்ஜியின் முன் பதினொன்பதாம்தேதி விசாரணையாரம்பமானது. விசாரணைசபையார் முன்டாபனில் கொடுக்கப்பட்ட வாக்குமூலமே இப்போது உபயோகப்படுகிறது.

* * *

ஒரு எஜமானன் தன்வேலையாளின சம்பளத்திலிருந்து பணமெடுத்து மூன்றுபவுன் வரி கட்டலாமென்று சட்டத்திலிருக்கிறதாம். அனுமதியாரும் இலவசமாக விடப்படாது.

* * *

ஸ்ட்ரைக்குக்குப்பிறகு அநேக ஆட்கள் வேலைக்குப் போகாமல் முரட்டுத்தனஞ் செய்வது பிசகு. எல்லோரும் தங்கள் வேலைகளைச் செய்து சர்க்கார் கொடுத்தவாக்கினபடி நம தொல்லைகளை நீக்குகின்றார்களாவென்று, பொறுமையோடு எதிர்பார்ப்பது அழகு.

* * *

தங்கள் எஜமானர்கள் மீது பிரியாது செய்யவிரும்பட்டால் முனனடாகவே, சம்பந்தப்பட்ட மஜிஸ்ட்ரேட்டினிடத்திலாவது, புரொடெக்டரிடத்திலாவது தெரிவித்து இப்பத்திரிகைக்கும் கடிதமூலமாய்த் தெரிவிக்கவேண்டும் உண்மையையே தெரிவிக்க வேணும்.

* * *

மிஸ்டர் ஆண்ட்ரூஸ் பாதிரியார் தென் ஆப்ரிக்காவிலுள்ள தம் இந்திய நேசர்களுக்கு மின்சாரத் தந்திமூலமாய் நன்றிசெலுத்தினார்.

* * *

சா பெஞ்ஜமன் ராபர்ட்சன் [illegible] இந்தியா [illegible].

* * *

[illegible]

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૫ માર્ચથી તા. ૩૧ માર્ચ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ફાગણ વદ ૧૪ થી ચૈતર સુદ ૪ સુધી સવંત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૨૭ રબીઉલ્આખરથી તા ૩ જમાદીલ અ૰ સુધી ૧૩૩૨ હી.

પારસી—તા. ૧૫ થી તા. ૨૧ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. પા. તા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૫	વદ ૧૪	૨૭ ૧૫	૬-૬	૬-૧
ગુરૂ	૨૬	,, ૩૦	૨૮ ૧૬	૬-૬	૬-૦
શુક્ર	૨૭	સુદ ૧	૯ ૧૭	૬-૭	૫-૫૯
શની	૨૮	,, ૨	૩૦ ૧૮	૬-૮	૫-૫૮
રવી	૨૯	,, ૩	૧ ૧૯	૬-૮	૫-૫૭
સોમ	૩૦	,, ૪	૨ ૨૦	૬-૯	૫-૫૫
મંગળ	૩૧	,, ૪	૨ ૨૧	૬-૯	૫-૫૪

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજી
ઈંડિઅન ઓપીનીયન ઑફીસ ફે. ૨
અબ્દુલગનીના ઓફીસ
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી ચેટીઆર
મીસીસ સોબા...
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. ઇમામ અબ્દુલ કાદર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી બાવાઝીર
મી. ફુઝનદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબર્ન
મી. કેલનબેક
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
રે ભા. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસ બરગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે જે ડોક
મી શેઠ બાબજી રાઘુરજી મહાજનીઆ
મી. પોલાક
શેતજતુ કારટુન
મુંબાઈમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગના હીંદી કોમીસ્તાન
પ્રીટોરીઆ ટ્રેઈન
કીમત-દરેકની ૧ પેનીથી પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

Books for Sale

	price, post free s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomet 'The Great Arabian,' by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	0
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	0
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I Jalalud din Rumi	2	9
II Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9

New Books

Swami Vivekananda: An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	3	9
The Indian National Congress: An Account of Its Origin and Its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free 6/-	6	0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2	3
The Nation Builders Part I, II and III Price 6s. Post free	7	0
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda, Price 3s. 6d. Post free	3	10
Essays in National Idealism	3	10
Essays in Indian Art, Industry and Education	2	3
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. Post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10

The I. P. Press, Phœnix,

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૨૬	૧	૭	પાછળનો
૦	૨	૦	લૅબી ફકીર વેરુલમના ૨૬ મે ફંડના.
			વીક્ટોરીઆ વેસ્ટ
૧૦	૦	૦	મી. ખંડુભાઈ ગોવીંદજી સોડાવરની દુ. તરફથી
૮૩૬	૩	૭	કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૩૦ માર્ચના અરસામાં સ્ટીમર ગરટ્રુડ વુરમન (જરમનીથી અદલાશે) પુર્વ કીનારાના બંદરો ઉપર થઈ મુંબઈ જશે.

તા ૧ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટીમર ઓમેના સીધી મુંબઈ જશે.

તા. ૨ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટી. પુરણીઆ ડેલ.ગો.આબે જમબારને કોલાંબો થઈ મુંબઈ જશે.

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

છાપી પ્રગટ કરનાર ઇંટરનેશનલ પ્રેસ વેસ્ટ અને મગનલાલ ખુ. ગાંધી, ધી ઇંટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ફિનીક્સ, નાતાલ.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧લી એપ્રીલ, ૧૯૧૪. અંક ૧૩.

અધિપતિની નોંધ

એસ્ટકોર્ટના માજીસ્ટ્રેટ

ન્યાયનો સુવો અહીં જ્યાં ત્યાં અને બધાને માટે સરખો કહેવાય છે, પરંતુ એસ્ટકોર્ટના મજીસ્ટ્રેટ સાહેબને મન તે વાત બરોબર હોય એમ નથી લાગતું. વાચકોને યાદ હશે કે આ માજીસ્ટ્રેટ મી. એફ. ટી. ફરગ્યુસન તે એજ કે જેની પાસે સર ડંકન મેકેન્ઝીવાળો કેસ આવ્યો હતો અને તેમણે સર ડંકનને પોતાના ગીરમીટીઆ ઉપર ખરાબ [illegible] આરોપમાંથી નિરદોષ જાહેર કર્યા હતા અને ગીરમીટીઆઓને ખોટી ફરીઆદ કરવાને માટે ચેતવણી આપી હતી. હાલમાં એક હીંદીની ઉપર કોઈ કેસ આવતાં હતાં તેનો અમોએ રીપોર્ટ તો અમે બીજે ઠેકાણે આપેલો છે. હવે અંગ્રેજી કાનુન તો એવો છે કે જે માણસની ઉપર કેસ ચાલતુ હોય તે માણસ પોતાનો ગુન્હો કબુલ કરે એટલા ઉપરથી તેને સજા એકાએક થઈ શકે પણ તેનો ગુન્હો સાબીત કરવાને સારૂ તેના ઉપરથી કોઈ પણ પુરાવો જબરજસ્તીથી તો લેવાયજ નહીં, એ તો સખત કાયદો છે અને તે વિષે કાંઈ અવકાશ નથી અને જો કોઈ પણ ન્યાયનો અમલદાર આ કાનુનનો ભંગ કરે તો તેને ન્યાયાસન ઉપરથી કાઢી મુકવામાં આવે છે. આવો સખત અને જગ જાહેર કાનુન છતાં તેની ઉપર પગ દઈને મી. ફરગ્યુસને મજકુર હીંદી પાસેથી તેનો ગુન્હો સાબીત કરવાને ખાતર ભર કોરટની અંદર જબરજસ્તી કરી અને તેના આંગળાં લેવરાવ્યાં. ગુન્હો સાબીત કરવાની ખાતર તેના આંગળાંની જરૂર હતી અને જો આંગળાં ન આપે તો તે સાબીત થઈ શકે જ નહીં. આમ સખતીથી આંગળાં લેવાયાં પછી માજીસ્ટ્રેટે તેને ગુન્હો સાબીત કરી આરોપીને ચાર માસની સખત મજુરીની જેલની સજા કરી. આવી જબરજસ્તી તે કોઈ ગોરા ઉપર ન કરી શકત. તેના મનમાં એમ કે તે ગરીબડો હીંદી આવી બાબતમાં કંઈ સુપ્રીમ કોરટમાં જવાનો હતો? પણ તેની ધારણા ખોટી પડી અને અપીલ થતાં તેમાં સુપ્રીમ કોરટના જડજોએ મી. ફરગ્યુસનના ગેરકાયદેસર વર્તન ઉપર સખત ટીકા કરી અને હીંદીને છોડી મુક્યો. આ હકીકત અમે સંભારીએ છીએ કેમકે અમે જાણીએ છીએ કે આ માજીસ્ટ્રેટ હીંદીઓની વિરૂદ્ધ છે. [illegible] પરવાના [illegible] ઉપરના તેના વરસોક રીપોર્ટમાં તે લખે છે કે કોઈ એશીઆટીકનો વેપાર તે મરવાના એકેક નામ પરથી બીજાના નામ ઉપર કરી આપવો નહીં જોઈએ અને કોઈને તેના આગેવાર નવીજ દાખલ થવાની રજા આપવી નહીં જોઈએ. વળી તે લખે છે કે હીંદી દુકાનદારના મરણ પછી તેની દુકાન બંધ કરવી, અથવા વેચી નાખવી, કે ગોરાના નામ ઉપર કરવી જોઈએ. આનો અરથ એ થયો કે કોઈ હીંદી જે મહામુશ્કેલીથી વેપાર કરી પોતાના કુટુંબનું ભરણ પોષણ કરતો હોય તેનો વેપાર તે માણસના મરણ પછી ઉમરે પહોંચેલા તેના છોકરા એના નામ ઉપર પણ ન થાય અને તેઓએ ભુખે રહેવું. આ વિચાર તે કેટલી સખતાઈથી અમલમાં મુકે છે એ ન્યાયના હીંદી વેપારીઓની વરસો વરસ ઘટતી જતી સંખ્યા ઉપરથી માલુમ પડે છે. હીંદીઓ તરફ જેની આટલી બધી વિરૂદ્ધ લાગણી હોય તે માણસ ન્યાયાસન ઉપરથી નિષ્પક્ષપાત ન્યાય આપે એ માનવું અનુભવથી મુશ્કેલ છે.

નાતાલના હીંદી વેપારીઓ.

મારીત્સબર્ગના 'વીટનેસ' પત્રને એક ગોરાએ એવી મતલબનો કાગળ લખ્યો છે કે હીંદી વેપારીઓ ગોરા વેપારીઓને મારી હઠાવે છે. આ વિચારને તે પત્રએ ટેકો આપ્યો છે, અને નીચે મુજબ લખ્યું છે: "આવી ફરીઆદ નાતાલમાં ઘણી સાંભળવામાં આવે છે અને ખાસ કરીને મેરીત્સબર્ગને આ વાત વધારે લાગુ પડે છે. આ ચર્ચ સ્ટ્રીટના સરસ ભાગમાં અરધા કરતાં વધુ હીંદી છે. આ વેપારીઓ, બજારભાવ કરતાં સસ્તો માલ વેચે છે હીંદી અને આરબ વેપારીઓને ખરાબી માટે તથા ગોરા વેપારીઓને બોયકોટ કરવામાં આવે એવી સ્થિતિ ઉપર પણ શહેરની મ્યુનીસીપાલીટી કુચ જેવી લાઇસન્સ રેવન્યુની ખાતર ચાલવા દઈ શકે એ શરમની વાત છે." આટલું કહ્યા પછી વળી તે આગળ લખે છે કે તેમ છતાં જે હીંદીઓને આટલા લાંબા વખત સુધી આ દેશમાં રહેવા દીધા તેમને એકદમ બોયકોટ કરી દેવા એમ કહેનારની સાથે પણ અમે મળતા થતા નથી. સહુથી સરસ તરીકો તો એ છે કે હીંદી વેપારીઓને ઘણી સખત શરતો કરી વેપારના પરવાના આપવા. આ શરતો એવી કરવી કે તેમણે પોતાનો વેપાર ગોરાઓના ધોરણ ઉપર ચલાવવો. દુકાનના કાઉન્ટર ઉપર કે નીચે કોઈ સુઈ શકે નહીં. બધા વેપારીઓને પોતાના નોકરોને સારો પગાર આપવાની ફરજ પાડવી. પોતાના મકાન તદ્દન સાફ અને તંદુરસ્તીને હરકત ન કરે પણ તે સારી સ્થિતિમાં તમણે રાખવાં જોઈએ અને બજાર દામ કરતાં [illegible] એવા હકોથી વેપારના [illegible] દાબી [illegible] બીજા વરસે તેમના પરવાના આપવાની બાબી થવી જોઈએ. અમને ખાત્રી છે કે આમ કરવાથી હાલની સ્થિતિમાં ઘણો સુધારો થઈ જશે. ગોરા વેપારીઓને ચોખ્ખાઈ અને તંદુરસ્તીના ધારાધોરણના ખરાખર અમલ કરવો પડે છે જ્યારે આરબ વેપારીઓને વાર ઘણી શાથીતાથી અમલ તો અમલદારોની ખાન કાળજીને લીધે ગંદા ઘરોમાં અને તંદુરસ્તીને ઘણું જ નુકસાન કરે તેવી સ્થિતિમાં રહેતા હોવામાં આવે છે. જો વધારે લક્ષ આ સવાલ ઉપર આપવામાં આવે તો આ ખરાબી ઘણે ભાગે દુર થઈ શકે તેવી છે."

ઉપરના લખાણમાં મારીત્સબર્ગના અખબારે જ હંમેશ હીંદી વેપારીઓ સામે ગોરાઓને અયોગ્ય રીતે ભાવ ઉશ્કેર્યો છે

નવી આવૃત્તિની કીતાબ

[illegible]

કોન્ફરન્સ સવાલ

[illegible]

વેપારીઓનાં લાઇસેન્સ અને ધા. ૭ નો કેસ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

જાણવા લાયક બે તાર

[illegible]

ઓકટોબર ૯ થી ૨૦ સુધીમાં શહેરોની ખાણોના અંગ્રેજ મજૂરોના એકત્ર થવા બાબતે આ પ્રતકરણીનો તાર મોકલ્યો હતો. તમારા ૧૮ એપ્રિલ સુધી અને ૩ ઓકટોબરના તાર મળ્યા. કમીશન રાષ્ટ્રના સન્માનિત નેતાઓની ફરીયાદ વિશે પ્રધાનમંડળ શું કહે છે તે મને જણાવશો. તેમને જણાવશો કે હાલની સ્થિતિમાં સત્યાગ્રહ ફરીથી ચાલુ થવું તેને માટે હું પ્રબળ દિલગીર છું. હું અંતઃકરણપૂર્વક ઉમેદ રાખું છું કે થોડાક હિંદી ઓએ આ પ્રયોગ પાછળ લીધો તેથી કરીને ૩ડ યુનીયન સરકાર તમારા ૨૨ સપ્ટેમ્બરના તારમાં જણાવેલી એશીઆટીક એકટેન્શન દાખલ થતા પ્રધાનની વિચારણા કરેલી રાજ નીતિને નહીં તજે કેમ.

જનરલ બોથા તરફથી ખુલાસો

ઉપરના તારનો જવાબ એવો મોકલવામાં આવ્યો હતો કે કમીશનને સૂચવેલ તે તેના ધારાનો અમલ ખાતરીથી અને નીતસર કરવામાં આવે છે. અગાઉની નાતાલના કમીશનને જાહેર નામુંદ થયો છે તો તે ઉપરથી જ આ યુનીયન માટે થયો છે તમારા નામની અરજીના અમલ નામુંદ થયેલા કાયદાથી હાલ જુદી રીતે થાય છે અને તે અમલથી છે એ હિંદીઓએ વધારીને વાત કરેલી છે.

વિશેષમાં પ્રધાનો જણાવે છે કે હિંદીઓ દરેક રીતે કમીશનના અમલદારોને તકલીફ આપવાના પ્રયત્ન કરતા રહે છે અને તેઓ [illegible] તના કાયદાની કલમમાંથી છટકી જવાની રીત શોધ્યા [illegible] છે એ જગ જાહેર વાત છે.

આત્મભોગનું બળ

(ઇંડીઅન ઓપીનીઅન માટે ખાસ લેખ)

કલકત્તામાં હમણાં એક ઘણો હૃદયભેદક બનાવ બન્યો છે. શ્રીમતી સ્નેહલતા નામની ૧૪ વરસની બાળ કન્યાનું શરીર ઉપર ઘાસલેટ તેલ છાંટી બળી મરી છે. તેની ઉમ્મર વધતી તેના બાપને તેને પરણાવવાની ચિન્તા થઇ. તેને માટે લાયક વર મળ્યો પણ તે બાળ જ્યારે પિતાને આપવા સમાજના કુરિવાજ પ્રમાણે રૂ ૨૦૦૦ની જરૂર પડી. આ પૈસા મેળવવા ખાતર પોતાનું આખું ઘર ગીરો મૂકવું. તેનું આ ત કરવું જોઇએ એવું પણ તે છોકરી ઘરબારને આશ્રીત રહેવા ખાતર તેણે તજી કરવું. આ હકીકત તેની છોકરીએ જાણી. પોતાના માતપિતાનું દુઃખ તેનાથી જોયું નહિ ને દુનિયામાં આવ્યું તેનાથી ન સહેવાયું. જુદી જુદી નાતીઓમાં વર વિક્રય અને કન્યા વિક્રયથી જે ભયંકર પરિણામ આવે છે, શરીર હોમી તે રિવાજોથી જે ગતિ પમાય છે તે બધા સંસાર તેને અસહ્ય. અને તે બધા કરતાં તેના બાપ તરફની સ્નેહ લાગણીએ તેને વધારે વિહ્વળ કરી. પોતાની ખાતર પોતાનો બાપ આમ રંજાય એ સ્નેહલતાને ઠીક લાગ્યું નહીં. જેથી તેણે પોતાના શરીરનો ભોગ આપવાનો નિશ્ચય કર્યો. મરતા પહેલાં તેણે પોતાના બાપને એક પત્ર લખ્યો. જે પત્ર આજ કાલ હિંદીઓના અખબારોમાં ચર્ચાતો પ્રગટ છે. કાગળ લખી પોતે બળી મરી. હિંદીઓના સમાજ સુધારા કરી શકી નહિ તેવા પોતાનો દેહની આહુતી આપી. બંગાળામાં, ગુજરાતમાં, દક્ષિણમાં વિગેરે જગોએ ઘણા મહાન સંસાર સુધારકો થઇ ગયા છે, હજુ થાય છે. તેઓએ ઘણું મહેનત કરી, ઘણા લેખો લખ્યા, ભાષણો, સભાઓ, ચર્ચા, પરિષદો મેળવવામાં આવી. પણ તે ઘણા ઉપદેશકોએ જે પરિણામ આપ્યું છે તે એક નિર્દોષ બાળાના આત્મભોગથી આવેલા પરિણામ આગળ કશા હિસાબમાં નથી. જુદી જુદી જ્ઞાતિઓએ જુદા જુદા વિદ્યાર્થીઓએ સભાઓ ભરીને કોઇ રીતે દહેજ નહીં લેવાના સોગન ખાધા છે અને તે રીતે તેને તોડી પાડવાને તેમણે પોતે પણ પ્રયત્ન કરવો છે. આ બાળાએ પોતાના શરીરનો ભોગ આપવામાં તે બાબતનો ખ્યાલ ન કર્યો. તેણે રીતે તેનું શરીર અગ્નીની જ્વાળામાં આપ્યું. તેણીએ રીતે આત્મિક અગ્નીમાં હિંદુસ્તાનના અંતઃકરણમાં સળગાવ્યો એ હકીકત તેણે અગ્નીથી ઘણી વધારે પ્રગટ કરવું. એટલું તેને આત્મિક લાગ્યું, જાણે કે ઇશ્વરનું એક ફરમાન હોય તેમ તેણે લાગ્યું. આ બાળાને શું શીખવવું હતું? આવું સુંદર ઉપદેશનો બોધ કોણ કરતે? આવું સમજણ અને હિંમત વગર નહીં થઇ શકે. ત્યાં સુધી આ બાળા આપણો, આપણાં દુઃખ, આપણી સભાઓ વિગેરે સરસ રીતે ઉપર જીવતું છે. કાઢી નાંખવું તે અવશ્ય છે. ૯ ફેબ્રુઆરીના રોજ આવ્યા ત્યાં સુધી નહિ ખરીમાં કે કોઇ સ્નેહલતા એમને ચાહ્યા છે તે દહેજની રકમ પણ જતી કરવા ઇચ્છા કરતો નથી. આ બાબત છે. સ્નેહલતા મરી ગઇ એમ કહેવાય છે પણ તે તો અમર છે. તેના જીવને તો આ સમાજમાં હોવું જોઇએ ન હોવું તે સરખું છે. ઉલટું હવે અમરતાથી મુક્ત થઇને તેણે તેનો કેવળ ભલાઇનો મારગ લીધો. આ દેશમાં રહેતા હિંદીઓ પણ જેથી તે આ સ્નેહલતાના બલિદાનથી મળેલ શીખ ન ભૂલે એમ પણ હોય તે કરવો જોઇએ. ઉચ્ચ ઉદ્દેશ માટે એમ ભોગ આપવો એવું નહીં પણ ગમે તે હલકી વસ્તુના ત્યાગને ઉચ્ચ સ્થાનમાં ગણી શકાય છે. આ આત્મભોગ સત્યાગ્રહનું રૂપ છે. આત્મભોગમાંથી જે દેશ અગર જે કોમ આ સત્યને સ્વીકાર કરશે અને પવિત્ર ધ્યેયને અમલમાં મૂકશે તે કામ પણ જીવને ખાતર હોવા જેવું હશે. સત્યાગ્રહ હવે કદાચ રોજ નહીં. પણ તે આત્મભોગ મેળવવાના રસ્તાને ઉપરાંત રોજ શીખી શકાય. કારણ કે જો સત્યાગ્રહ અથવા આત્મભોગ વગર બીજું કંઇ મેળવવા જેવું નહીં રહે. આપણે પણ હિંમતથી પ્રયત્ન કરીએ તો તે સઘળું આપણું મળશે એમ કહેવાય.

તા. ૩૧ જુલાઇ ૧૯૧૨ના રોજ પુરા થતા વરસનો કેપ્ટન સહરના મેડીકલ અમલદાર તરફથી બહાર પડેલ રીપોર્ટની એક નકલ અમને મળી છે તેમાં હિંદીઓને લગતી ખાસ [illegible] મુજબની છે: ૧૯૧૧ના માર્ચમાં લીધેલ વસ્તી ગણતરી મુજબ શહેરની વસ્તી ૩૩,૫૪૯ જેમાં ૪,૯૨૦ કાળાઓ, ૧૯,૦૧૦ હિંદી (૧૦,૭૪૦ પુરૂષ અને ૮,૨૭૦ સ્ત્રી) અને ૨૦,૩૮૨ નેટીવોની હતી. કુલ ૪૭,૬૩૪ એશીઆટીકમાં મરણનું પ્રમાણ દર હજારે ૧૩ આવ્યું હતું. નેટીવોમાં હજારે ૨૪ અને ગોરાનું ૯.૭ હતું. હિંદી બાળકોનું પ્રમાણ દર હજારે ૧૯૦૯–૧૦માં ૨૧ હતું અને તે વરસથી ઓછું આવ્યું છે. એશીઆટીકોમાં મરણના કારણોમાં મુખ્ય ક્ષય, ન્યુમોનિઆ, તાવ અને કોલેરા હતાં. ડોકટર હરીસન એમના ખાસ રીપોર્ટમાં જણાવે છે કે પરદેશ આવેલ ખાતરજિયાતી હિંદીઓ આ દરદની ઘણા કરતા નથી. અને જ્યારે માલુમ પડે ત્યારે તેઓ દરદથી પીડાઇ ગયા હોય છે. જેથી આવા દરદીઓને ખુલ્લામાં મુકવાની ખાસ અગત્યતા લાગે છે.

આયરલૅન્ડના હોમ રૂલનો સવાલ

આયરલૅન્ડને સ્વરાજ આપવાની ચર્ચા આશરે ૩૦ વરસ થયાં ચાલી રહી છે. તેને લગતું હાલનું બીલ ૧૯૧૨ એપ્રીલમાં વડા પ્રધાને દાખલ કરવું હતું અને તેની રૂએ આઇરીશ પાર્લામેન્ટમાં સેનેટમાં ૪૦ અને હાઉસ ઑફ કૉમન્સમાં ૧૬૪ સભાસદો બેસે એવી જાતની ગોઠવણ હતી. આ પાર્લામેન્ટની સત્તા જમીન કે દરીયાઈ લશ્કર ઉપર નહીં ગણાય. તેમજ તે લડાઇ કે સલાહ કરી શકે નહી પણ તે દેશની સુલેહ શાંતિને અરથે જરૂરી કાયદા કરી શકે. અને વળી પારલામેન્ટમાં આયરલેન્ડ તરફથી ૪૨ સભાસદો બેસે. પારલામેન્ટના કાયદાની રૂએ સ્વરાજનું બીલ ૯ મી મે એ કાયદો થયો ગણાશે. કેમકે તે દીવસે બીલનું બીજું વાચનનું વચન પહેલ વહેલું વંચાયું હતું તે પછી હાઉસ ઑફ કૉમન્સમાંથી આ બીલ બે વાર પસાર થયું અને હાઉસ ઑફ લૉર્ડઝે જુલાઇ ૧૯૧૩ માં બીજી વખત રદ કરવું પણ હવે ત્રીજે વખત ફરવી શકાય એમ નથી

આ સ્વરાજના સવાલમાં મુખ્ય વાંધો અલસ્ટર પ્રાંતને આવે છે તેમાં નવ વિભાગ છે જેમાંના ચારમાં બધી પ્રોટેસ્ટંટ વસ્તી છે, અને બીજા પાંચ ભાગોમાં પ્રોટેસ્ટંટો છે તેના કરતાં વધારે સંખ્યા રોમન કેથોલીકની છે આખા પ્રાંતની વસ્તી ૧૬ લાખ જેટલી છે. તેમાંના ૫૩ ટકા જેટલો ભાગ પ્રોટેસ્ટંટ, ૪૩ ટકા રોમન કેથોલીક અને બાકી ન સ્વરૂપનું ધરમના છે અલસ્ટરના ઘણા ખરા પ્રોટેસ્ટંટો સ્વરાજ્યની વિરૂદ્ધ છે. કેમકે આયરલેંન્ડના બીજા પ્રાંત કે જેમાં રોમન કેથોલીકની વસ્તી ચાર પંચમાંશ જેટલી છે તેમની તરફથી ચુંટાયેલી આઇરીશ પાર્લામેંટમાં પ્રોટેસ્ટંટોને અન્યાય થશે એમ તેમનું માનવું છે. અલસ્ટર વાળાઓને જો કે એવી ખાત્રી આપવામાં આવી છે કે તેમના હક અને સામાજીક તથા ધાર્મીક સ્થિતિનું આ ખરડામાં રક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે, પરંતુ આ બન્ને પક્ષ વચ્ચે લાંબા કાળ થયાં ધાર્મીક અને રાજદ્વારી ઝગડાઓને લીધે જ અટસ પડી ગયેલ છે તેથી આવી બાબતમાં કાગળ ઉપરની ખાત્રી તેઓ નદ્દન નકામી ગણે છે.

આવી સ્થિતિને લીધે આખા અલસ્ટરને અથવા અલસ્ટરમાં જ્યાં પ્રોટેસ્ટંટોની વધારે વસ્તી છે તેવા ભાગોને અમુક મુદત સુધી સ્વરાજ્યમાંથી બહાર રાખી ગ્રેટબ્રીટનની સંભાળ નીચે રાખવાના પ્રયત્નો થયા હતા પરંતુ તે બન્ને પડી ભાંગ્યા. અને હવે બીલ પાસ થશે એમ જોવામાં આવ્યું ત્યારે ત્યાંના પ્રોટેસ્ટંટોએ સર એડવર્ડ કારસનની સરદારી નીચે સ્વરાજની સામે બળ વાપરીને થવાનો ઠરાવ કર્યો છે આ બળ વાપરવામાં તેઓ જીતશે કે નહીં તે કહી શકાતું નથી. પણ હાલ આ વાદળ વધુ ઘેરાયું છે; અને સ્થિતિ ગ્રેટબ્રિટન તથા આયરલેન્ડને માટે ઘણી ગંભીર થઇ પડી છે વાદળ થોડા સમયમાં ઘેરાશે એવા વિચારથી અલસ્ટરે અગાઉથી વોલંટીયર લશ્કર ઉભું કર્યું અને હમાં ગયા જુલાઇ સુધીમાં સાઠ હજાર ઉપરાંત માણસ કવાયત કરતા થઇ ગયા હતા. હાલની પાર્લામેંટ સંભાળ ઉઘડી તે પહેલા આ સવાલ ઉપર સર એડવર્ડ કારસને બેલફાસ્ટમાં ઘણાં જ ઉશ્કેરણી ભાષણો આપ્યાં અને તેમાં કહ્યું કે સ્વરાજ્યનો કાયદો પસાર થાય તો અલસ્ટર સ્વતંત્ર થવાની તૈયારી કરી રહ્યું છે આ વિજળી વિક્ષેપ આ સંપત્તિસ્થાપ બહાર પડી હતી વોલંટીયર લશ્કરના ખરચા માટે દશ લાખ પાઉન્ડનું ફંડ ઉભું કરવાનો ઠરાવ પણ થયો હતો. અને તે અરસામાં બન્ને પક્ષના આગેવાનોની કૉન્ફરન્સ બોલાવવાની ખાતરી થઇ હતી વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથે ઑક્ટોબરની આખરીએ જાહેર કર્યું હતું કે આવતી બેઠકમાં આયરલૅન્ડને સ્વરાજ્ય આપવાનો ખરડો પસાર થશે અને તેથી કોન્ફરન્સ ભરવાથી હવે વીશેષ લાભ નથી

ચાલુ પારલામેન્ટમાં આ બીલ ફરીને આવ્યું અને સમય નજીક આવી પહોંચ્યો તેમ આ મામલો વધારે ચકડોળે ચડ્યો છે. વડા પ્રધાને સમાધાની કરવાના હેતુથી અલસ્ટરના અમુક જીલ્લાઓને ૭ વરસ સુધી હોમ રૂલમાંથી બહાર રાખવાની દરખાસ્ત કરી પણ તે કોઇને પસંદ નથી આવી. આ અને પારલામેંટમાં ચાલતી હોમ રૂલ વિષની બીજી દરખાસ્તોથી અલસ્ટરવાસીઓ વધારે સાવધ થયા અને તેના વાલંટીયરો બંધો થઇ ગયા છે તેઓ કાંઇ રંજાડ ન કરે તેટલા સારૂ ઈંગ્લંડથી લશ્કરને તઈયાર થઇ ત્યાં જવાનો હુકમ મળ્યો છે, કેટલુંક લશ્કર ત્યાં ગયું છે. મનવારો આયરલેંડના કીનારાઓ પર પહોંચી ગઇ છે સેના ખાતાના અમુક ટુકડીઓના ૭૬માંથી ૭૦ અમલદારોએ તેમજ બીજા પણ ઘણા અમલદારોએ પોતાના આઇરીશ ભાઇઓની સાથે લડવાની ચોખ્ખી ના પાડી છે અને તેમણે મોટી સંખ્યામાં રાજીનામાં આપ્યાં છે. અમુક લખાણના સબંધમાં ભૂલ પડવાથી વડા સેનાધીપતી કર્નલ સીલીએ પણ રાજીનામું આપ્યું છે જે વડા પ્રધાને નામંજુર કર્યું છે આમ ઈંગ્લીશ ટાપુઓનું વાતાવરણ ઘણું ગંભીર થઇ પડ્યું છે અને પરિણામ શું આવશે તે જોવાને સહુ કોઇ આતુર થઇ રહ્યું છે

ગેરકાયદેસર લેવાયેલી આંગળાની છાપ

ગયા જાનવારીમાં એસકોર્ટમાં એક હોટી ઉપર ચોરીના આરોપનો કેસ માજીસ્ટ્રેટ મી રોકસન આગળ ચાલ્યો હતો તેમાં પુરાવે લેવાયા બાદ તહોમતદાર ઉપરનો આરોપ સાબીત થયો જણાવી તેને ચાર મહીનાની સખત મજુરીની કેદની સજા આપવામાં આવી હતી. આ ઠરાવ ઉપર અપીલ થઇ અને તેમાં સુપ્રીમ કોરટે તેને છોડી મુક્યો હતો. ચુકાદો આપતાં જસ્ટીસ ડવ વિલસને જણાવ્યું કે કેદીની સામે જે પુરાવો રજુ થયો છે તેમાં આંગળાની બે છાપ છે. જેલમાં લીધેલી આંગળાની છાપ પુરાવા તરીકે પ્રથમ રજુ થઇ હતી. પણ તે છાપ આરોપીની છે એમ કોઇ કહી શક્યું નથી. બીજી છાપ માજીસ્ટ્રેટે કોરટમાં હુકમ કરીને આરોપી પાસેથી લેવરાવી હતી. આરોપીએ છાપ આપવાની ના પાડી, પણ ફરજ પાડી એટલે છેવટે તેને આપવી પડી. ગુન્હો સાબીત કરવાને આંગળાની છાપ આપવાની કાયદા તરફથી ફરજ પાડી ને તેજ પુરાવાથી તહોમતદાર ઉપરનો ગુન્હો સાબીત કરવાનો કિસ્સો આ મ પહેલ વહેલો સાંભળ્યો છે. આ પુરાવો ગેરવાજબી રીતે લેવાયો છે એમ હું માનું છું, અને તેથી અપીલને ચુકાદો આરોપીના લાભમાં આપું છું

જસ્ટીસ બરગે આ ચુકાદો આપતાં કહ્યું કે કાયદો ચાલતી વખતે આ ગુનાની છાપ એપેલંટ પાસેથી તેની મરજી વિરૂદ્ધ લેવાનો હુકમ કરવામાં, અને તે પુરાવા ઉપરથી તેનો આરોપ સાબીત કરવામાં માજીસ્ટ્રેટે ભુલ કરી છે.

કેપટાઉનમાં મેળાવડો

મી. ને મીસીઝ ગાંધી તથા ઇમામસાહેબ અબદુલકાદીર કેપ ટાઉનથી વિદાય થયા ત્યાં હિંદુ ગામે હીંદી મેળાવડો ગામે શુક્ર વારે ભરાયો હતો. તે મેળાવડો એલ્બ હાર્મનીહૉલમાં થએલો. મી. વસ્તાક પ્રમુખ હતા. મીટીંગમાં સેક્રેટરી મી. મણીભાઇ ગાંધી હતા. હાજર રહેલા ગૃહસ્થોમાં મી અને મીસીઝ ગુલ, મીસ ફરીયમ ગુલ, મી. અને મીસીઝ ફતીમા ડાક્ટર ગુલ, પારસી મંચેરજી વિગેરે ઘણા હતા. ઘણું ભાષણ થયા પછી ત્રણે મેમાનોને મી. મણીભાઇએ ફુલના હાર પહેરાવ્યા હતા. મી. ગાંધીને કેપનાં અત્યારથી તે છેક સુધી ના કાયદા ભેટ કરવામાં આવ્યા હતા ને ઇમામસાહેબને સુંદર શાલ આપવામાં આવી હતી. મી. ગાંધીએ પોતાના ભાષણ માં મેળાવડાનો તેમજ મી. ને મીસીઝ ગુલ તથા તેમના કુટુંબનો તેમણે પોતાની તથા મીસીઝ ગાંધીની માંદગી માં કરેલી બરદાસ માટે તથા જે ભાઇઓ રખતે વખત મીસીઝ ગાંધીની ખબર લેવા આવતા તથા મેવે પહોંચાડી જતા તેઓનો આભાર માન્યો. કમીશનના રીપોર્ટની સમજ પાડી અને હીંદુ તથા મુસલમાન ભાઇ થઇને રહે તેમાં કેમ નું ભલું છે એમ ભાર દઇને સમજાવ્યું હતું. દરેક કોમ પોતાનો ધરમ જાળવતાં છતાં સંપીને રહે તે તદ્દન બનવા જોગ છે એમ બતાવ્યું હતું. પછી મી ગુલે ભાષણ કર્યું તાર બાદ ઇમામસાહેબે ઉપકાર માન્યો ને પોતે હંમેશ મુસલ માનને પોતાની આંખો સમાન સમજે છે ને બીજાએ તેમજ કરવું જોઇએ એમ જણાવ્યું. પછી મી. હલીમ, ડાક્ટર ગુલ તથા પારસી મંચેરજી બોલ્યા ને મેળાવડો બરખાસ્ત થયો.

ત્રણે મેમાન ગુરુવારે કીનફોન્સ કેસલમાં ફીનીકસ જવા ઉપડી ગયા. સ્ટેશન ઉપર ઘણાક હીંદી ભાઇઓ વળાવવા ગયા હતા.

[illegible] કામે ૫૦ [illegible] ૭-૧૦૦૦ મી. ગાંધીને જે ઉપયોગ કરવો હોય તે કરવા સ્ટેશન ઉપર આપ્યા [illegible] ઉપર સત્યાગ્રહ ફાળામાં સોંપ્યા [illegible] આપી.

કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર છાપાની ટીકા

'કેપટાઇમ્સ' કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર ટીકા કરતાં જણાવે છે કે હડતાલ જે ઉત્પન્ન થઇ હતી તે ૫૦ ૩ ના ગુંચવાડા ભરેલા સવાલને લીધેજ થઇ હતી. ઓનરેબલ મી. ગોખલે ૧૯૧૨ માં જ્યારે દ. આફ્રીકાની મુલાકાત લીધી ત્યારે તેમની અને યુનીઅન સરકારની વચ્ચે એ સવાલ ઉપર ખાસ ચરચા ચલાવવામાં આવી હતી અને હીંદીઓની પાકી એવી માન્યતા હતી કે ૫૦ ૩ નો કર રદ કરવાનું વચન તેમને આપવામાં આવ્યું છે. અને તે પ્રમાણે જ્યારે ૫૦ ૩ નો કાયદો રદ કરવામાં ન આવ્યો ત્યારે હીંદીઓ લડતમાં સામેલ થયા. એ ગમે તેમ હો. પરંતુ ૫૦ ૩ ની અને બીજી માગણીઓ તદ્દન વાજબી છે એમ કમીશનરોએ ચોખ્ખું દરસાવ્યું છે. નાતાલીઓ તરફથી જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ૫૦ ૩ નો કર જો રદ કરવામાં આવે તો આહીંના નેટીવો 'હટ ટેક્સ' ને માટે વાંધો ઉઠાવે. આ દલીલને કમીશનરોએ ખાસ અગત્યતા આપી નથી અને જણાવ્યું છે કે જે કારણને માટે એ કર નાખવામાં આવ્યો હતો, તેનો હેતુ હવે સરતો નથી એટલે એ કર રદ કરવો જોઇએ. ૫૦ ૩ ના સવાલથી પણ વધુ અગત્યનો સવાલ હીંદી બાઇઓની

સ્થિતિ વિષેનો છે. એક અત્યારે ગણીને કબૂલ કરે [illegible] યુરોપી મિશનના તરફથી ૯૦ ટકા બાઇઓ એમ [illegible] કરી છે. ગાંધીની પાછળથી આવેલ [illegible] કમીશને [illegible] કરી છે કે ઇમીગ્રેશન કાયદામાં કેટલીક એવી ખામીઓ છે તે દુર કરવી જોઇએ. હીંદી કોમ વારંવાર પોતાનાં અનેક દુ:ખો રજુ કરતી આવેલી તે થયાં આથી [illegible] દુર થતાં નથી. પરંતુ આ સવાલોને જો પારલામેંટ સ્વીકારે, [illegible] આશા છે કે સ્વીકારશે, તે અમારી માન્યતા છે કે હીંદી કોમના, આમતના હક થતા હતા તેમજ તેમના ધરમનો પણ અપમાન થતું હતું તે આથી દુર થશે. મી. ગાંધી અને તેના મિત્રો બાઇનું બધું ચળવળ ઉપર છોડી દેશે એમ અમે સલાહ આપીએ છીએ.

ગીરમીટના સવાલ વિષે વિલાયતમાં કૉન્ફરન્સ

નેશનલ લીગ ઍન્ડ એન્જલ [illegible] રેસીસ [illegible] તરફથી વેસ્ટ મીનીસ્ટર પૅલેસ હોટેલમાં તા. ૧૭ મી ફેબ્રુઆરીએ એક કૉન્ફરન્સ ભરવામાં આવ્યું હતું. તે ઉપરના વિષય ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. [illegible] સ્પીરીટ ઓફ ઇન્ડિયા ના લેખક મી. એચ. ડબલ્યુ. નેવીન્સન પ્રમુખપદે હતા. [illegible] દર્શાવ્યું કે ગીરમીટીયા મજુરીની પદ્ધતિ એ પોરટુગીઝ [illegible] ગુલામી ચાલતી હતી તેના જેવીજ છે. [illegible] રાજ્યમાં ગીરમીટીયા મજુરીના [illegible] તે વિષે હું જાણતો નથી [illegible] એ દુખો જાહેરમાં આવે છે ત્યારે એ દુખો દુર કરવાને પુરતો [illegible] જોઇએ [illegible] જો, એમ હૈરીસે જણાવ્યું કે ગીરમીટીયા મજુરીનો મુદ્દો જો જાય, હોય તો આ જગતથી છે પરંતુ તેનો કરનાર ખામી ભરેલો છે. કૉન્ટ્રાકટો આપવામાં આવતી મજુરીમાં [illegible] નથી. મજુરોએ ખાસ પોતાની સ્વતંત્ર મરજીથી ગીરમીટમાં દાખલ થવું જોઇએ એમ [illegible] બરાબર સમજાવો જોઇએ. ગીરમીટીયા મજુરો વિષેના કાયદાને [illegible] વાજબી અમલ થાય છે કે કેમ તેની ખાસ દેખરેખ રાખવી જોઇએ. [illegible] ખાસ ધ્યાનમાં લેવાની જોઇએ કે ગીરમીટની મુદત પુરી થયા પછી મજુરને [illegible] તેને [illegible] પુરતા હક મળવા જોઇએ. નાતાલમાં ઘણાજ [illegible] ઉભી થઇ છે તે આપ લીધેજ કે [illegible] તેમજ બીજાં [illegible] કૉલોનીઓએ જાણ્યું જોઇએ કે [illegible] તેઓ આપવા જો તાબેદાર ન હોય [illegible] મજુરોને [illegible] લોકોને [illegible] સરકાર ગીરમીટીયા મજુરીથી [illegible] હમેશા ફાવે છે તે [illegible] પોતાના [illegible] ૧૯૫૫ માં [illegible] ઇમીગ્રેશન [illegible] ન હતા. પરંતુ હીંદી ગીરમીટીઆ [illegible] હવે [illegible] ૧૦,૦૦૦ [illegible] ઉત્પન્ન થયા છે. [illegible] મી. હૈરીસે [illegible] કમીશનોની ખામી વિષે બોલી [illegible] એવી [illegible] ગીરમીટીયા મજુરીને મુદ્દલ વાજબી છે પરંતુ તેના અમલમાં ઘણા સુધારા થતા જોઇએ. [illegible] મી. જે એમ. પારેખ બોલ્યા. તેમણે મી. હૈરીસ બતાવેલા વિચારથી જુદા પડ્યા અને દર્શાવ્યું કે ગીરમીટીયા મજુરી એ તદ્દન [illegible] ખરાબ એક ગુલામી છે જો [illegible] તે [illegible] આપેલી છે તેની ત્યાગ વિષે [illegible] હીંદી [illegible] કૈદ અમુક [illegible] ન [illegible] જાસ [illegible]

મુકે ન કરે તો તેઓને દેશમાં મોકલવામાં આવે છે. જો ગિરમીટીઓ છુટી થતાં મારા મિત્ર જણાવે છે તેમ સરસ હોય તો શા માટે તેવી મજુરી હિંદુસ્તાનમાંથી મોકલવાનું બંધ નથી કરતાં? (હસાહસ). એ બદી દુર કરવાનો ફક્ત એકજ ઉપાય છે અને તે એ જ કે ગિરમીટીયા મજુરીને તદન નિરમુળ કરવી.

ત્યાર બાદ ડેક્કન કોલેજના મહેતાએ જણાવ્યું કે એ ગીરમીટની મજુરીની પદ્ધતિથી નાલાયક અનેક ગુન્હાઓ કરવા પડે છે અને આંકડા સાથે ભરેલી ફુટડી મુકવાથી પડે છે. મી. ... એક ખાન પોતાના હીંદી મિત્ર ... ઠરાવ ... દર્શાવ્યું તેને ટેકો આપ્યો અને મી. હરીલાલ દર્શાવેલા વિચારથી વિરુદ્ધ થયા. મી. ભગવાનદાસે એ જણાવ્યું કે આ પદ્ધતિને ... નહિ તો બીજું શું કહેવું તેની ખબર પડતી નથી. સાહેબ જમીનદાર પરના અધિપતી મા ... અલીખાન પણ બધા મીત્રાની સાથે મળતા થયા અને કહ્યું કે મજુર વરગના માણસોને જો મજુરી કરવા જમીન આપવા આવે તો હીંદુસ્તાનમાં પુષ્કળ જમીન છે. ત્યાર બાદ ... વાલેની ચરચા ઉપર પોતાનો મત દર્શાવ્યો અને મી. હેરીસન જણાવેલા વિચાર વિષે કહ્યું કે મી ... મજુરીને ... અમલ ... આપવું જોઇએ તેમજ ઘણા ... જોઇએ એટલે આખરે તો એજ પરિણામ પર આવવું પડે છે કે એ મજુરીને તદન નિરમુળ કરવી જોઇએ.

વિવિધ સમાચાર

અમને ... આવ્યું છે કે આપણી ... તા. ૨૨ મી એપ્રીલ ... પાર્લામેન્ટમાં ...

મી. ... જણાવવા માગે છે કે મીસીસ ગાંધીની ... ઘણી સભાઓ ...

... અને મીસીસ ... ... સોમવારે ... છે. મીસીસ ગાંધીની ... હજુ ... નથી.

... ૧૮ તા. ૯ એપ્રીલથી ૨૭ એપ્રીલ સુધી ... કામ બંધ રહેશે.

... જણાવે છે કે ... આગ ... ૧૦,૦૦૦ ... છે. ... બીજી ... છે.

... ઉપર ૧૬ હીંદીઓ ઉપર ... ... હીંદીને ... ૧૧ હીંદીઓને ... મજુરીની ... જણાવ્યા ... હતા.

વૈશાખ ... મી. ... લખે છે કે ... શ્રી ... સંવત ૧૯૭૧ના ... શુદ ૯ શનીવાર તા. ૪ એપરીલના દિવસના ૧૨ ... શ્રી રામ જયન્તી ઉત્સવ આવે છે. ... હીંદુ ભાઈઓને ... આમંત્રણ કરવામાં આવે છે.

'કુલી એટલે શું?' એવા એક ... 'લીડર' લખે છે કે હીંદીઓના ... અને ... જાણે છે તેમના ... આવે છે કે 'કુલી' શબ્દનો ઉપયોગ ... અથવા ... કામ કરવામાં આવે છે. ... તેઓ ... આશ્ચર્ય પામે છે. ... પણ ધંધો કરતા ... 'કુલી' શબ્દ વાપરવો ને ... તે શબ્દનો અર્થ ... છે. ... આફ્રીકામાં ... કે ... 'કુલી' કહી ... આવે છે તે ઘણુંજ અયોગ્ય છે. ... કહેશે કે ... નજીવી છે કે ... નહી જોઇએ, પરન્તુ ... નથી ... હીંદીઓની લાગણીનો વિચાર કરવો ઘટે છે.

... ચેમ્બર ઓફ કોમર્સની સભામાં એક ... જણાવ્યું કે ... હીંદીની ... દુકાનદારને ... ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ ... હીંદીઓનો વેપાર કેવી રીતે ... સુચના કરી છે.

જરમીસ્ટનમાં ... એક હીંદી ... સભા સ્થપાઇ છે. સભાપતિ ... બહાદુરસીંઘ ... ભવાનીદયાલ અને ... સીંઘ ... છે. ૧૨ ... અને ... છે. તે સાથે એક હીંદી ફુટબોલ ક્લબ અને રાત્રીની પાઠશાળા ... છે. ... ભવાનીદયાલ ... છે.

... (કેપકોલોની) ના ... હીંદી સત્યાગ્રહ ... ફંડ માટે ડા. અબ્દુર રેહમાનને ... ની રકમ એકઠી કરીને મોકલી આપી છે ... એ રકમ ભરી હતી.

ન્યુઝીલાંડમાં હીંદીઓ વધારે સંખ્યામાં ... પડવા છે. ... સામે ... મી. ... જાહેર કર્યું છે.

૧૯૧૩ના સપ્ટેમ્બરથી ડીસેમ્બર સુધીના ... આવેલા ઉતારુઓના ... 'યુનીયન ગેઝેટ'માં બહાર પડયા છે. ... અગાઉ રહેતા હતા તથા એશીઆટીક પાછા આવ્યા. કેપટાઉન ... ૨૨૯, ડરબન ખાતે ૧૭૫. ... કેપટાઉનમાં ૪ પુરુષ ને ૧ સ્ત્રી અને ડરબનમાં ૯ સ્ત્રી. ... ઉતારુ ... પાછા ફરેલા કેપટાઉનમાં ... પુરુષ ને એક સ્ત્રી, અને ડરબનમાં ૨૬ પુરુષ અને ૨ સ્ત્રી. થોડી મુદત માટે ઉતારવામાં આવેલા કેપટાઉન ખાતે ૫ પુરુષ અને ૫ સ્ત્રી. ડરબન ... ૩૪ પુરુષ અને ૮ સ્ત્રી. પાછા પોતાને દેશ ... ઉતારુઓ ... ડરબનથી ૬૧૩ પુરુષ, ૨૦૯ સ્ત્રી અને ૨૦૦ છોકરા. કેપટાઉનથી ૧૨૩ પુરુષ ૨ સ્ત્રી અને ૫ છોકરાં. પોર્ટ ... ૨૪ પુરુષ અને ... ૩૧ પુરુષ, ૧ સ્ત્રી અને ૧ છોકરું હતાં. આ ચાર મહીનામાં યુનીયનમાંથી કુલ જનારા ૧૫૪૧ પુરુષ, ૨૧૧ સ્ત્રી અને ૨૦૦ છોકરાં હતાં, જ્યારે યુનીયનમાં કુલ આવનાર ... પુરુષ અને છોકરાં મળી ૪૧૪ ઉતારુઓ હતા.

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૧લી એપ્રીલથી તા. ૭ એપ્રીલ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ચઈતર સુદ ૫ થી ચઈતર સુદ ૧૨ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૪ જમાદીલ અવલથી તા. ૧૦ જમાદીલ અવલ સુધી ૧૩૩૨ હી.

પારસી—તા. ૨૨ થી તા. ૨૮ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	અં. તા.	હીંદુ તિથિ		મું. પા. ભ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા. ક. મી.
બુધ	૧	સુદ	૫	૪-૨૬	૬-૧૦	૫-૫૩
ગુરૂ	૨	„	૬	૫-૨૩	૬-૧૦	૫-૫૨
શુક્ર	૩	„	૭	૬-૨૪	૬-૧૧	૫-૫૧
શની	૪	„	૮	૭-૨૫	૬-૧૧	૫-૫૦
રવી	૫	„	૯	૮-૨૬	૬-૧૨	૫-૪૯
સોમ	૬	„	૧૧	૯-૨૭	૬-૧૩	૫-૪૯
મંગળ	૭	„	૧૨	૧૦-૨૮	૬-૧૪	૫-૪૮

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજી
ઈંડિયન સ્ટ્રેચર બરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચડીઆર
મીસીસ ફ્રેઆમજી
મી. એમ એચ. નાઝર
મી. અમીરૂદીન ફતેહદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. બાવાઝીર
મી. કુવાડીઆ
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીઅમ વેડરબર્ન
મી. હોસ્કેન
દીલાવર મી રતન જે તાતા
દે. બ. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબરગના સ્ટેશને આપેલી કમ નના. ડેપ્યુ.
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે જે ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
શેઠ જતું ખરહુન
મુંબઈમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ઈંડીઆ
જોહાનસબર્ગમાં હીંદી ફેરીવાળા
ટોલ્સટોય ફાર્મ
કીમત—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

Books for Sale

	price, post free s. d.
The Story of an African Farm, a novel by Olive Schreiner	1 9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1 8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt to Africa (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire)	1 9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1 9
Self Help, by S. Smiles	1 11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture and Genius, by S. Smiles	1 11
Character by S. Smiles	1 11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1 7
The Song Celestial by Edwin Arnold	2 3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2 3
Islam by Justice Syed Ameer Ali	1 9
The Koran	9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1 9
Mohammedanism	1 9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1 8
Gulistan or Flower Garden, Sad	1 10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1 0
Unto this Last, " "	1 10
Duties of Man, by Mazzini	1 10
Time and Tide, by J. Ruskin	1 10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1 10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1 10
Tales and Parables, by Tolstoy	1 0
War and Peace, Vol. 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1 0
A Vision of India, by Sidney Low	9
Stories and Sayings of India, Ceylon and Burma	1 9
Future of Islam	4 0
Reflections on the French Revolution, by Burke	1 10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1 10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1 10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0 6

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2 3
The Persian Mystics—	
I. Jalalu'd-din-Rumi	2 9
II. Jami	2 9
The Bustan of Sadi	2 9
The Religion of the Koran	1 9
Diwan of Abul-Ala	1 9
Arabian Wisdom	1 9
The Confessions of Al Ghazzali	1 8
The Heart of India,	2 8
Rubayat of Hafiz	1 9

New Books

Swami Vivekananda. An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings, price	3 9
The Indian National Congress: An Account of Its Origin and Its Growth, Full Text of all the Presidential Addresses, Reprint of all the Congress Resolutions, Extracts from all the Welcome Addresses, Notable Utterances on the Movement, Portraits of all the Congress Presidents, price 3s post free	6 0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2 3
The Nation Builders Part I, II and III. Price 6d. Post free	7 0
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 2s. 6d. Post free	3 10
Essays in National Idealism	3 10
Essays in Indian Art, Industry and Education	2 3
Life of Shri Ramakrishna price 4s Post free	4 7
Sayings of Shri Ramkrishna	1 11
From Colombo to Almora	2 10
The Ethics of Passive Resistance	0 3
Indian Home Rule	0 6
Bhagavad Gita	1 0
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0 1

The I. O. Press, Phœnix,

સત્યાગ્રહ રેકર્ડ ફંડ

૯૩૬	૩	૭	પાછળનો
૦	૨	૦	જોગી ફકીર વેરૂલાપુરન. ૨૪ મે. સ્ટ્રીટ
૯૩૬	૫	૭	કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨ જી એપ્રીલના. અરસામાં સ્ટી. અમ્હેર્સ્ટ્ર હાલઓ અને કલકત્તા જશે.

તા. ૪ એપ્રીલના. અરસામાં સ્ટી. ફુરીઆ મુંબઈ જશે

તા. ૧૩ એપ્રીલના. અરસામાં સ્ટી. પ્રેસીડંટ મહાગારેફર થઈ મુંબઈ જશે.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓરેંજ્યામાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૧

બધાં લવાજમ **આગાઉથીજ** લેવાનો ધારો છે

છાપી પ્રગટ કરનાર મોહનલાલ એમ. વેલ અને મગનલાલ કે. ગાંધી ઈ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 13—Vol. XII. WEDNESDAY, APRIL 1ST, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence.

PRESS COMMENTS ON THE REPORT

THE *Cape Times* has a lengthy leading article on the Report of the Indian Enquiry Commission from which we take the following:—

The personnel of the Commission, it will be remembered, was looked on with some suspicion by the Indian community at the outset, two of the members, Mr. Esselen and Colonel Wylie, being quite unwarrantably credited, or debited, with an incorrigible anti-Indian bias. We trust that the contents of the Report, which is unanimous, will convince British Indians, whether in India or in South Africa, that these suspicions were wholly without foundation. The attitude of the Commissioners is eminently impartial and judicial throughout, and their recommendations are evidently the outcome of a sincere desire to conciliate Indian sentiment. And there are happily signs that their efforts in this direction are likely to be attended by the success they deserve. According to a telegram which we publish to-day, Lord Hardinge has made an important statement at Delhi, in which he gives the Report of the Commission his benediction, and expresses the belief that its recommendations form the basis of a complete and satisfactory settlement of a controversy which has been the source of grave anxiety and embarrassment alike to the Imperial Government, the Government of India and the Government of the Union of South Africa. It is note-worthy, too, that Mr. Gandhi and some of the leading representatives of the Indian community in the Peninsula attended at the Capetown Railway Station yesterday forenoon to bid farewell to Sir Benjamin Robertson, the distinguished Anglo-Indian official, to whose services in watching the inquiry on behalf of the Indian Government and the Indian people, the Commissioners allude in terms of cordial appreciation. When we have Mr. Gandhi garlanding Sir Benjamin in the Indian fashion in Capetown, and Lord Hardinge garlanding the Commissioners in rhetorical Western fashion at Delhi, the omens may surely be said to be favourable. Nor can we believe that the Viceroy of India would have spoken so hopefully had he not had assurances from Sir Benjamin Robertson that the recommendations of the Commission were likely to have the support of the Government of the Union.

After giving a summary of the report and its recommendations, our contemporary concludes:—

No doubt this does not exhaust the list of grievances put forward from time to time by members of the Indian community, but, if these recommendations are carried out, as we believe they will be, the wounded self-respect of the Indians will be restored, and all apprehensions of [illegible] religious [illegible] will be set at rest. Mr. Gandhi and his friends will be well advised to [illegible].

"Cape Argus"

General satisfaction will be felt (says the *Cape Argus*) that the Indian Enquiry Commission has taken so broad and statesmanlike a view of the questions submitted to it. It has seemed to us from the first that the particular grievances of the Indian community which have caused most excitement in India were capable of adjustment without any substantial injury to South African interests. And so events have proved. The report and recommendations of the Commission are, as the Viceroy's speech at Delhi indicates, entirely satisfactory to the Indian Government, and if given effect to, as we hope and believe they will be, should put an end to what, from the standpoint of the Indian and Imperial Governments, threatened to be a most embarrassing and perilous controversy.

The question which far exceeds all others in importance is that relating to Indian marriages, and this for the reason that it has to do with religious sentiment, the strength and reality of which have been perhaps but inadequately appreciated in South Africa. There is no doubt that the Legislature intended to meet the views of the majority of the Indian community by means of a clause which was inserted in the Immigration Act of 1913. But that [illegible] in form, if not substance, [illegible] to give due effect to what was [illegible] mind of the Legislature. We believe that the [illegible] legal mind of Mr. [illegible] [illegible] the law [illegible] [illegible] in the case of the Indian woman [illegible] Bibi, whose [illegible] was denied [illegible] the [illegible] of an Indian already domiciled in South Africa. He urged the authorities to deal administratively with the [illegible], so as to avoid an appeal to the courts which he [illegible] would in all probability result in a judicial [illegible] the supposed Legislative settlement. [illegible] An excellent feature of the report is the provision made for the remedying of a host of minor grievances by improved administrative methods, and the [illegible] which [illegible] the proposed abolition of the £3 tax. [illegible] The Commission rightly saw that the mischievous consequences of maintaining this £3 tax far outweigh the ingenious arguments urged in its favour. [illegible] The tax has been far more a grievance than a source of revenue, for the difficulties of general collection are insuperable, and the Legislature will act wisely in dispensing [illegible]. Taken altogether, the Commission has done its work splendidly, and we have every confidence that the Indian community will show their willingness to accept the report and [illegible] as a final settlement on all the points dealt with. Parliament is in the right mood to do [illegible] [illegible], but, if the opportunity is lost, it may not occur again. It is likely, we hear, that, after everything has been arranged to his satisfaction, Mr. Gandhi may possibly return to India. He is a man of singularly fine character and a religious mystic, and a life of meditation rather than one of embittered controversy is what he chiefly craves for.

"S. A. News"

The report is of a character that is calculated to command confidence and respect and we have not the slightest doubt (says the *South African News*) that it will be fully and readily accepted by the Indian community itself. As to the main grievances put forward by the Indians, we have long ago expressed our opinion. These are concerned with the three pounds tax and the marriage question. In regard to both of these matters we have from the very first urged that the Government might well meet the Indian contentions and remove the source of complaint. The Commission, we are glad to see, arrives at the same conclusions, and recommends the amendment of the existing laws in this direction. We have no doubt that the Government will take the earliest available opportunity to give legislative effect to the recommendations of the Commission, and, as a result, South Africa may look forward to a peaceful and permanent settlement of this difficult problem.

"Transvaal Leader"

The Commission appointed to investigate the Indian strike in Natal, and its causes, has issued its Report with commendable promptitude. The results of its labours (says the *Leader*) are most satisfactory. The Commission has come to a wise and statesmanlike decision on the points of reference, which should serve as a useful guide to Parliament when it comes to legislate upon the question. The sooner this dangerous and troublesome question is settled the better; it has already been dragging on too long, with disastrous results both to South Africa and to the Empire, and we hope that Parliament, in spite of the mass of business before it, will find time to give effect to the Commission's recommendations before the session closes. . . . . One of the great questions of the future is how to reconcile Imperial interests when they clash, or appear to clash, with those of the self-governing Dominions. It appeared at one time as though the Indian question in South Africa were incapable of Imperial solution, but the happy co-operation of Sir Benjamin Robertson with the Union Government has dissipated these doubts and created a successful precedent, which is of good omen for the future. . . . . We have always maintained that the tax is indefensible in principle and undefensible from either an ethical or economic standpoint. We are glad, therefore, to see that the Commission endorses this opinion. . . . . The Commission's Report suggests a solution of the long-standing Indian difficulty which we hope will be accepted by the Government and by the Indian leaders as affording a prospect of a final and satisfactory settlement.

"Rand Daily Mail"

The summary of the report issued by Sir William Solomon, Colonel Wylie and Mr Ewald Esselen seems likely to provide a permanent settlement of the whole long-drawn dispute. . . . . The Indians cannot reasonably complain of any want of fairness in [illegible] the Commissioners with the [illegible] of their case. The pronouncement, on the marriage question [illegible] is satisfactory. The Indians obtain the concession for which they fought, and means are suggested by which the recommendations can be carried out smoothly. As the white population is mainly anxious that there shall be no infiltration of newcomers, it will not object to the modifications suggested in view of the safeguards which accompany them. The £3 tax is to go. Here again public opinion generally will support the Commission. . . . Legislation of this character is open to attack in principle. Moreover, the £3 tax pressed very harshly upon the Indians. Indeed, the fact that the authorities did not enforce the law strictly is proof of its severity. It is not clear whether the licence associated with the tax is to be dropped also, but one imagines that if the [illegible] scheme will go as well.

"Star"

The *Star* reserves its [illegible] on the [illegible] but [illegible] meantime [illegible] who the [illegible] principle of [illegible] [illegible] country [illegible]

"Natal Witness"

[illegible]

The findings of the report with regard to the three pounds tax and other acts affecting Indians [illegible] will be regarded [illegible] how important [illegible] and is a clear indication of the [illegible]

given that is possible in this direction. As a whole, the report promises to form the basis of legislation which will put to a close, at least for a time, for ever to the disastrous tension which has of late made itself so unpleasantly evident.

From the Editor's Chair

THE MAGISTRATE OF ESTCOURT

Mr. F. E. Foxon, Magistrate of Estcourt, who it will be remembered, discharged Sir Duncan McKenzie when he was charged, some months ago, with having ill-treated his Indian employees, has been found guilty by three Judges of the Supreme Court of compelling an Indian, by force, to give his finger-prints in the course of a trial in which the latter was the accused. The Crown was represented by Counsel and it was admitted that the Magistrate's action was permissible. The Judge-President, in allowing the appeal, remarked that it was the first case in which he had heard it urged by the Crown that it was permissible, in order to support a conviction, to take advantage of evidence which the accused has himself been compelled by force to furnish at his trial. There is little doubt that the Magistrate knew quite well that he was acting beyond his powers. In fact, he had no business on the Magistrate's bench. But who would dream of an Indian appealing to the Supreme Court on the point? Would the Magistrate have acted in the same way, we ask, if the accused had been a white man? We do not believe he would. We say this because we know that Mr. Foxon considers the rights of an Indian to be less sacred than those of a European. For instance, in his annual report to the Minister of Justice, he suggests that no transfer of trading licence should be granted to an Asiatic and that no Asiatic should be allowed to take a partner into the firm and that on the death of the holder of a retail licence, the store should be closed, sold or transferred to a European. This means that an Indian trader who, with his wife and family, is making an honest livelihood as a shopkeeper, may die and leave his family unprovided for, even though there may be grown up sons to whom the business could be transferred. And the sole reason for suggesting such action would be that there are 24 Asiatic trading licences in the district out of a total of 57. Such is the Magistrate of Estcourt, who is placed in that position by the Government to administer justice to all alike, regardless of colour or creed, and whose duties should certainly not include the throwing out of suggestions for the ruin of peaceable and honest citizens whose only fault is that they live as a peaceable community and, what is still worse, succeed in their honourable calling.

Illegal Taking of Finger-Prints

On the 22nd January, last, at Estcourt, before Mr. F. E. Foxon, Coopoosamy, a free Indian, was charged with the theft of £22 and four bottles in the bar and from the store of Thomas Mewes. He pleaded not guilty and, after evidence and argument, he was found guilty and was sentenced to one month's hard labour.

Mr. J. Hellet appealed against the decision on the ground that the evidence, obtained by the Court in compelling the prisoner during trial to give finger prints was not only improper but was inadmissible. The Supreme Court upheld the contention and quashed the proceedings. Below we give the full text of the judgment delivered by Justice Dove Wilson:—

"The evidence against the prisoner consisted of two sets of finger-prints. In the first place, the finger-prints taken in the gaol were sought to be put in as evidence. But it is sufficient to say that no witness appeared who was in a position to swear that the finger prints taken in the gaol were the finger-prints of the accused. It is therefore unnecessary to decide the further question whether the finger-prints taken in the gaol in terms of the regulations and properly authenticated, would or would not be admissible in evidence.

As regards the other set of finger-prints, the Magistrate ordered the accused to submit his fingers for the purpose of his finger-prints being taken, there and then, in Court. The prisoner declined but eventually was compelled to submit. This is the first case in which I have heard it urged by the Crown that it is permissible, in order to support a conviction, to take advantage of evidence which the accused has himself been compelled by force to furnish at his trial. I think the evidence was improperly obtained, and that the appeal must be allowed."

Broome, Justice said: "I content myself with saying that, in my opinion, the Magistrate was wrong in ordering the appellant during the trial, against his will, to give impressions of his finger-prints, and in convicting him on the evidence so obtained."

Report of the Department of Justice

From the Annual Report of the Department of Justice for the year 1912, we give the following items of special and human interest:—

There were on 31st December, 1912, 706 advocates admitted in one or other Province of the Union, 2093 attorneys, 1082 notaries, 960 conveyancers and 368 sworn translators and interpreters.

In Natal the Attorney-General had to record a reduction of criminal cases due to a remarkable decrease of crime, particularly among the European and Indian population.

The Magistrate of Burghersdorp reported that there had been 28 convictions under Scab Laws, and the fines in all cases had been paid, but one farmer declared his intention of undergoing imprisonment rather than pay the fine, but, all a day of imprisonment was sufficient to make him change his mind, and he paid his fine.

The Magistrate of Capetown saw no reason to depart from the view he expressed last year, that morality generally was not of a high order, and that the enforcement of the Morality Act, though conducive to public decency, did not really conduce in any great measure to morality.

In Port Nolloth, the Magistrate could not but attribute crime among coloured people and natives to drink, and as long as the local laws allowed the supply of liquor to these people this deplorable state of things would continue. He said "deplorable" because crime was not the only result. It was necessarily followed by family suffering and want. The offence of desertion from service by servants was probably partly accounted for by the withholding or delay of the payment of wages or by the giving of insufficient rations.

In Kimberley juvenile crime appeared to be on the increase, no less than 35 boys being arrested for different crimes during the year, the chief crime being theft. The majority were native or coloured boys, and in all these cases the crimes seemed to be due to the fact that parents were not able to keep their children under proper control.

The Magistrate of Maritzburg considered that the vagrancy laws should be amended to make it compulsory for able-bodied natives to work.

The Magistrate of Wakkerstroom considered that Act No. 18 of 1897 stifles competition in the smaller towns where the controlling body is usually composed of tradesmen, who are but human after all. He had always understood that this measure was intended to restrict and regulate Indian licences and Asiatic traders, but in practice it went further and was an obstacle to reputable European merchants who desired

[illegible] what is possible in this direction. As a whole, the report promises to form the basis of legislation which, if not perfect, should at least put an end for ever to the disastrous tension which has of late made itself so unpleasantly obvious.

From the Editor's Chair

THE MAGISTRATE OF ESTCOURT

Mr. F. A. Fox, the Magistrate of Estcourt, who, it will be remembered, discharged Mr. Duncan McKenzie when he was charged, some months ago, with having ill-treated his Indian employees, has been found guilty by three Judges of the Supreme Court, of compelling an Indian, by force, to give his finger-prints in the course of a trial in which he, the Indian, was the accused. The Crown was represented by Counsel and it was suggested that the Magistrate's action was permissible. The Judge-President, [illegible] the appeal, remarked that it was the first case in which he had heard it urged by the Crown that it was permissible in order to support a conviction, to take advantage of evidence which the accused has himself been compelled by force to furnish at his trial. [illegible] the Magistrate knew quite well that he was acting beyond his powers. [illegible] he had no business in the Magistrate's bench. But who would dream of an Indian appealing to the Supreme Court on the point? Would the Magistrate have acted in the same way [illegible] if the accused had been a [illegible]? We do not believe he would. We say this because we know that Mr. [illegible] considers the rights of an Indian to be less sacred than those of a European. Some time ago, [illegible] report [illegible] he [illegible] that [illegible] of a trading licence should be granted to an Asiatic and that no Asiatic should be allowed to take a partner [illegible], and [illegible] on the [illegible] holder of a retail licence the store should be closed, sold or transferred to a European. This means that an Indian trader who, with his wife and family, [illegible] as a [illegible] may die and leave his family unprovided [illegible], even though [illegible] may be grown up [illegible] the business could be transferred. And [illegible] to carry on [illegible] trading business in the district [illegible] of a [illegible] such as the Magistrate of Estcourt, who is placed in that position by the Government [illegible] to administer justice to all, irrespective of colour or creed, and whose duties should certainly not include the throwing out of [illegible] of peaceable and honest [illegible] whose only faults are that they live simply, sell cheaply and, what is even worse, succeed in their business.

Illegal Taking of Finger-Prints

On the 2nd January last, at Estcourt, before Mr. F. A. Fox, [illegible], a free Indian, was charged with the theft of £[illegible] [illegible] the [illegible] of Thomas Harris. He pleaded not guilty and, after evidence had been [illegible], he was found guilty and was sentenced to four months' hard labour.

Mr. J. [illegible] appealed against the decision on the ground that the evidence obtained by the Court in compelling the prisoner during the trial to give finger-prints was not only improper but was inadmissible. The Supreme Court quashed the conviction and [illegible] the proceedings. [illegible] the [illegible] of the judgments delivered by Justice [illegible] Wilson:

"The evidence against the prisoner consisted of two sets of finger-prints. In the first place, the finger-prints taken in the gaol were sought to be put in as evidence. But it is sufficient to say that nobody appeared who was in a position to swear that the finger-prints taken in the gaol were the finger-prints of the accused. It is therefore unnecessary to decide the further question whether the finger-prints taken in the gaol in terms of the regulations, and properly authenticated, would or would not be admissible in evidence."

"As regards the other act of finger-printing, the Magistrate ordered the accused to submit his fingers for the purpose of his finger-prints being taken, there and then, in Court. The prisoner declined, but eventually was compelled to submit. This is the first case in which I have heard it urged by the Crown that it is permissible in order to support a conviction, to take advantage of evidence which the accused has himself been compelled by force to furnish at his trial. I think the evidence was improperly obtained, and that the appeal must be allowed."

Broome Justice said: "I content myself with saying that, in my opinion, the Magistrate was wrong in ordering the appellant during the trial, against his will, to give impressions of his finger-prints and in convicting him on the evidence so obtained."

Report of the Department of Justice

From the Annual Report of the Department of Justice for the year 1912 we give the following items of special and human interest.

There were on 31st December 1912, 796 advocates admitted in one or other Province of the Union, 2003 attorneys, 1981 notaries, 969 conveyancers and 808 sworn translators and interpreters.

In Natal, the Attorney-General had to record a reduction of criminal cases due to a remarkable decrease in crime, particularly among the European and Indian population.

The Magistrate of Burghersdorp reported that there had been 16 convictions under Scab Laws, and the fines in all cases had been paid but one farmer declared his intention of undergoing imprisonment rather than pay the fine, but half a day of imprisonment was sufficient to make him change his mind, and he paid his fine.

The Magistrate of Caledon saw no reason to depart from his view as expressed last year, that morality generally was not of a high order, and that the enforcement of the Morality Act, though conducive to public decency, did not really conduce in any great measure to morality.

In Port Nolloth, the Magistrate could not but attribute crime among coloured people and natives to drink, and as long as the local laws allowed the supply of liquor to these people, this deplorable state of things would continue. He said "deplorable" because crime was not the only result. It was necessarily followed by family suffering and want. The offence of desertion from service by servants was probably partly accounted for by the withholding or delay of the payment of wages or by the giving of insufficient rations.

In Kimberley, juvenile crime appeared to be on the increase, no less than 55 boys being arrested for different offences during the year, the chief crime being theft. The majority were native or coloured boys, and in all the cases the crime seemed to be due to the fact that parents were not able to keep their children under proper control.

The Magistrate of Maraisburg considered that the vagrancy laws should be amended to make it compulsory for able-bodied natives to work.

The Magistrate of Willowmore considered that Act No. 35 of 1906 stifles competition in the smaller towns, since the controlling body is usually composed of storekeepers, who are but human after all. He had strong evidence that his measure was intended to [illegible] Indian, Chinese and Asiatic trading, but in practice it went further and was an obstacle to reputable European merchants who desired

to open [illegible] tomorrow. The Magistrate also [illegible] the [illegible] to [illegible] the [illegible] and compel them to work.

The Magistrate of Kingwilliamstown commented on the [illegible] of the natives which, compared with the fact that numbers were earning money on the mines, had saved them from seeking relief from the Government in spite of the distress caused by the drought.

In Colesberg, it was worthy of note that an Indian [illegible] who was a thoroughly competent tradesman and had plied his trade for some years there was doing well.

The Magistrate of Barkly West repeated his warning as to the demoralisation caused by the alluvial diamond diggings. He earnestly urged any person who contemplated trying his luck on the river diggings to reconsider the matter. His advice to each and all was to stay away entirely from the diggings, as there was the least chance of eking out an existence elsewhere, but if forced to go to the Barkly West diggings, to leave again at the earliest opportunity. The [illegible] life on the river would [illegible] ruin the [illegible] of anyone who was unfortunate enough to come with [illegible] its pale except possibly a very few. His best advice thereon was "don't."

In Kuruman, there had been a decided [illegible] in [illegible], the number of deaths [illegible] compared with [illegible] in the previous year. No steps had been taken locally to combat the disease. It generally took the form of [illegible] and occurred chiefly among the coloured poor, although whites were by no means exempt.

In Namaqualand, there were no European schools and no mission schools in the district [illegible] schools both European and coloured children [illegible]. This was a condition which was much deplored by the Magistrate in a district which was backward and throughout the [illegible].

In the Paarl district, whatever might be the advantage of [illegible] the [illegible] from a financial point of view and however advantageous this might be [illegible], it appeared to him particularly [illegible] in a country like this in which boys and girls [illegible] and women physically [illegible]. As an education among the [illegible] estimated that only one-fifth of the children [illegible].

In Pretoria, suspected cases of human sacrifice had occurred in the district, but the police had not been able to trace the murderers. One victim was a [illegible] girl, whose body was found in a bush near a location about [illegible] from Pretoria. The [illegible] was convinced that she was [illegible] by some witchdoctor with [illegible] in order to prepare medicine for [illegible] from her body. [illegible] nearly half a century been under the direct influence of European [illegible] and missionary [illegible]. At a neighbouring location, on the death of [illegible] the [illegible] which had embraced Christianity for no less than a generation, a witchdoctor from Zoutpansberg was called in to throw the bones [illegible] to his death bed. In the hour of dire extremity, the Magistrate remarked, these people turned to the [illegible] of their [illegible].

The Magistrate at [illegible] pointed out that during the year no fewer than [illegible] charges were tried under the Liquor Law. Taking into account the relative numbers of Europeans and natives, the foregoing figures showed that the natives were [illegible] times more given to drunkenness than Europeans, notwithstanding the fact that the sale or supply of liquor to them was absolutely prohibited under the [illegible].

In Germiston, the incidence of [illegible] cases [illegible] [illegible] were contracted [illegible] since the [illegible] cent. of the [illegible] were Europeans, [illegible] per cent. Indians and [illegible] per cent. South African natives.

While there was a general complaint as to the scarcity of native labour, the Magistrate of [illegible] noticed that good masters generally got all the labour they wanted.

The Rev. Muller of the Berliner Missions Gemeinde was of opinion that when natives were allowed to cultivate a limited number of acres in return for their services, they showed a great care in the cultivation of the land, and, where they worked for a certain portion of the harvest as their wages or where they hired land, they outstripped the white owners, as they spared neither care nor pains to gain the greatest possible harvest and procure the most modern agricultural machinery for the purpose.

Mr. Andrews' Lecture

The Rev. C. F. Andrews' lecture on the Poet Laureate of Asia, which was delivered recently at Capetown, is [illegible] has been reprinted in pamphlet form. It is printed on fine hand-made paper and is worthy of being [illegible]. The price is seven pence per copy including postage. The [illegible] can be had at our offices. Our readers are aware that the lecture attracted very great attention in Capetown. It should be very widely circulated among the Europeans of South Africa. We advise our Indian [illegible] to buy copies and present them to their European [illegible]. The [illegible] after deducting the [illegible] will be [illegible] by Mr. Andrews for the [illegible].

Medical Officer's Report

We have received the annual report of the Medical Officer of Health for the Borough of [illegible] for the year ended 31st July, 19[illegible]. We give the [illegible].

According to a summary of the Census taken on the 10th March, 19[illegible], by the Borough Police Department, there were [illegible] Indians and [illegible] Natives, making a total of [illegible] inhabitants of the Borough.

The European death rate was [illegible], Native [illegible].

[illegible] of the Asiatic death rate [illegible].

[illegible]

[illegible] Medical Officer [illegible].

The homes of the European [illegible] are for the most part healthy [illegible], but we have been able to compel [illegible] to sleep on their own verandahs. [illegible] and in homes exceedingly bad [illegible] under which the large Asiatic and Native population live.

The [illegible] of the Indian [illegible] were admitted to the Hospital. [illegible] takes no notice of [illegible] until he is absolutely unfit for work, and [illegible]. Then when he does not realise his [illegible] and leaves his case in his hands. In [illegible] it is difficult to really benefit the lower classes of Indians. I am pleased to say that some of [illegible] progress on European lines of treatment.

The incidence of [illegible] cases [illegible] is high, but it must be borne in mind that a large number of cases are sent in from all parts of Natal to the Government [illegible]. [illegible] Indians suffering from "Phthisis" are sent in to the [illegible] Hospital to await their return to India, and [illegible] and not infrequently die in the Hospital, thus showing in our Borough figures.

The Indian Health Visitor and Interpreter has paid over 500 more visits than last year to employers of labour, barracks, etc., searching for Indian and Native cases, and kept me informed of the condition of the actual patients attending the Bureau. His intelligent knowledge of the work has proved most useful to me.

The Imperial Blue-Book

(Continued)

Colonial Office to London Agent for Messrs. Lewis

Downing Street, 30th October, 1913

Sir,—I am directed by Mr. Secretary Harcourt to acknowledge the receipt of your letter of the 15th instant on the subject of the position of British Indians in the Union of South Africa, and in particular with regard to the effect of a recent judgment in the Natal division of the Supreme Court as to the status of wives married according to Indian rites.

I am to enclose a Press report of the judgment in the case of Kulsum Bibi to which your letter evidently refers. I am to point out that this judgment concerns the interpretation of one of the sections of the Immigrants Regulation Act, which provides that certain persons are not to be deemed prohibited immigrants, and does not appear to restrict the power of the Executive to admit Indian women. Mr. Harcourt understands that the general law of South Africa has never recognised polygamous marriages (in which respect it is identical with the law of this country) and that recent decisions of the Courts have not in any way altered the law.

I am, etc.,
H. W. Just

Ministers to Governor-General

Prime Minister's Office, Pretoria, 29th October, 1913

With reference to His Excellency the Governor-General's minute, No. 13,430, of the 8th instant, on the subject of a recent judgment of the Natal Provincial Division of the Supreme Court interpreting the expression "immigrants" in Section 5 (g) of the Immigration Regulation Act, Ministers have the honour to state that, had there not been a clear and admitted gross misrepresentation made to the Immigration Officers by the parties interested in securing the admission into Natal of the Asiatic woman Kulsumbibi, it is unlikely that the necessity for submitting the matter to a Superior Court would have arisen at all.

Louis Botha

India Office to Colonial Office

India Office, Whitehall, London, S.W.
18th November, 1913

Sir,—With reference to recent correspondence on Indian questions in South Africa, I am directed by the Marquess of Crewe to transmit for the information of Mr. Secretary Harcourt the accompanying copies of unofficial telegrams from India received in this Office.

His Lordship views with the gravest concern the impression produced in India by telegraphic reports from South Africa alleging that Indians in Natal have been treated with great severity, and would suggest that it is most important to obtain as soon as possible an authoritative statement of the facts in order that the Government of India may be correctly informed.

If Mr. Secretary Harcourt sees no objection, it would save time if Lord Gladstone were to repeat to the Viceroy of India any telegram he may send to the Colonial Office in answer to the enquiry.

I have, etc.,
T. W. Holderness

(To be continued)

The Cape Indians Meet

A meeting of the Cape Indians was called, at the instance of the Hindu Sabha, to do honour to Mr. and Mrs. Gandhi and Imam Abdul Kadir Bawazeer, who left the Cape on Thursday last and arrived at Phoenix on Monday. The meeting was held at the Bethel Institute on Wednesday last. Mr. Variah presided. Among those present were Mr. and Mrs. Gool, Dr. and Miss Mariam Gool, also Mr. and Mrs. Hakim and Mr. Parsee Mancherji. After a brief speech from the Chair, Mr. Manibhai Vasi garlanded the guests and presented Mr. Gandhi with the Cape Statutes from the beginning to date, including the Provincial Ordinances. Mr. Gandhi and Imam Saheb replied, thanking the assembly and Mr. and Mrs. Gool for their great kindness during their stay in Capetown. Mr. Gool, Dr. Gool, Mr. Hakim and Mr. Mancherji also spoke at the meeting, which terminated after the usual votes of thanks. Imam Saheb was presented with a beautiful gold-embroidered shawl.

The Patidar community gave Mr. Gandhi £7 10s. to be used at his discretion. A barber gave 5s. for the Passive Resistance Fund. The guests were seen off at the station by a large number of friends.

Mr. Gandhi wishes us to state that, during his stay at Capetown, Dr. Gool was most unremitting in his attendance on Mrs. Gandhi during her serious illness, from which, we are sorry to say, she is not yet quite free.

Colour on the Trams

Before Mr. Justice Ward, in the Rand Local Division of the Supreme Court, on the 26th instant, an application was made by two coloured men, named Williams and Adendorff, for an order restraining conductors in the Tramway Department from preventing their entry on tramcars. It was stated that the two applicants, who were respectably dressed and conducting themselves in a proper manner, had boarded a tramcar, and had been ejected therefrom by the conductor, who acted in accordance with the rules and regulations of the system, Rule 12 laying it down that no coloured person was allowed to travel on the ordinary service cars.

Considerable argument was advanced on both sides by counsel.

The matter is in the nature of a test case. Dr. Krause appeared for the applicants, and Mr. Stallard was for the Town Council.

Mr. Stallard submitted that the Council, under several Provincial and Municipal regulations, had the right and power of preventing coloured persons from travelling on tramcars.

Dr. Krause argued that coloured persons were entitled to board any car, and that, in view of the South Africa Act, laying down that there must be no class legislation, the Town Council had no right or power to differentiate between white and coloured persons. He urged that Rule 12 of the Tramway Regulations was not a notice to the public, but to the Council's employees only, and that his clients, as ratepayers and burghers, could use the cars.

Mr. Stallard claimed that, as specially labelled cars were set apart for coloured passengers, it was not necessary to label ordinary service cars for the use of Europeans. He contended that the Municipality had acted under the powers granted to it, and that the act of a subordinate Legislature, such as the Provincial Council, was the act of the supreme power in any matter in which power was granted to it. He interpreted the South Africa Act to give the Provincial Council power to pass any laws they liked in relation to municipal institutions.

His Lordship intimated that he would take time to consider his judgment.

Immigration Test Case

A case of great importance to the Indian community will be argued before the Supreme Court at Maritzburg [illegible] The point at issue affects the validity of the majority of contracts of re-indenture of Indian immigrants which have been attested by Magistrates of the Colony.

The matter came before the Full Bench on the 26th February in the nature of an appeal against the decision of Mr Maynard Mackow, Magistrate of Verulam, who had decided that Magistrates were authorised by law to attest all contracts of reindenture of Indians.

Mr. Advocate [illegible] Britter appeared for the appellant and contended that in the case of Indians who originally came into this Colony after 1895 their contracts of re-indenture should be signed before the Protector, Deputy Protector or other officer specially appointed by the Natal Government.

He further contended that the circular published in the *Government Gazette* in 1905, appointing the Magistrates special officers under the Law to attest such contracts was invalid as being against both the letter and the spirit of the law. By interpretation of the [illegible] statutes dealing with the subject, Mr. Britter argued that the circular constituted the appointment of a class of persons who, by implication must be deemed to have been specially excluded from being proper officers to attest such contracts.

After hearing the argument, the Bench intimated that it was a pity that the Respondent, one of the North coast sugar planters, should not have been represented by counsel. Under the circumstances, their Lordships suggested that the Attorney-General be requested to intervene to argue the case, on behalf of the Respondent, against Mr. Britter's contention.

The matter stood adjourned till to-morrow, when the result will be watched with great interest by the community and our friends.

Coloured Women Passive Resisters

A special meeting of the [illegible] of the Coloured Women's [illegible] was held on [illegible] (says *A.P.O.*). Besides the [illegible] there were 32 women present. The Chairman said that to her it seemed that there was fresh trouble approaching. She pointed out that they were all without their papers, and from what she saw she concluded that the police were busy planning another raid on them. She said that at five o'clock that afternoon she noticed that the police began to surround the location. At seven o'clock they entered the location in search of passless women and men.

The Treasurer said that her house was entered by a policeman armed with a rifle. She thought that the Government was bent on [illegible] the Coloured people, if not, then she failed to see for what purpose the police were armed.

Another lady related how she was frightened out of bed by the armed force. It was the first time she saw police armed for the purpose of arresting for men and women without passes.

The meeting then went into committee for the purpose of discussing what steps to take in connection with the Passive Resistance Movement. The members are expecting to be summoned for being without passes.

"No matter what happens," said General Botha to a deputation of Coloured people, "the aim of the Government is along the lines of absolutely stopping further encroachments on Coloured people and of giving the Natives greater powers in local self-government."

News in Brief

We hear that the proposed Bill, in terms of the Commission's recommendations, will not be brought up until after the recess, which ends on the 22nd instant.

Messrs. Khandhubhai Govindji & Co. of Victoria West, Cape Colony, send us a cheque for £[illegible] towards the relief of those who suffered in the recent earthquake in Japan. We are forwarding the amount to the Consul [illegible] Secretary for Japan. Messrs. Khandhubhai Govindji & Co. have also contributed £10 to the Passive Resistance Fund.

At the Ladysmith Chamber of Commerce recently it was stated that a European storekeeper at Dundee [illegible] was compelled to give up his trading, being owing to Indian competition. The Chamber expressed its regret, and directed [illegible] the Indian [illegible] trade shall be restricted.

Replying to Sir David Hunter in the House of Assembly the Minister of the Interior [illegible] stated that no further request had been [illegible] the [illegible] community in Natal for the appointment of [illegible] officers. There had been isolated [illegible] these were held over pending general [illegible] the Act the [illegible] Natal.

At the Verulam Court on Monday [illegible] was charged with trespassing on the estate of [illegible] Wilkinson, of Ottawa. It appeared that the man had previously been employed on the estate [illegible] had been cancelled, and he had been told not to come on the estate again. He was at present working at Tongaat. His wife and father-in-law still live at Ottawa and on hearing [illegible] he went without the permission of Mr. Wilkinson to visit his wife and father-in-law, with the result that he was arrested and brought before the Court. The case was eventually remanded in order to bring the wife and other witnesses to give evidence.

Dr. [illegible] while addressing a deputation of [illegible] before the Prime Minister [illegible] that, at [illegible] Coloured people had lived for a number of years [illegible] was [illegible] Native [illegible] In reference to the police [illegible] the Coloured people being there. They were brought before the Magistrate and were [illegible] They did not [illegible] nor were they offered any land in exchange.

The immigration statistics for the months of September, October, November and December last show that there were [illegible] Asiatic departures as prohibited immigrants [illegible] from Durban. [illegible] Asiatic [illegible] were allowed to land at Capetown and [illegible] at Durban, temporarily, subject to conditions, and are still within the Union. At the Cape [illegible] at Durban [illegible] previously resident in South Africa, were landed. Their wives and the [illegible] at Capetown and [illegible] at Durban who were not previously resident in South Africa, were also landed.

The *Natal Witness* says: "It is a scandal that our Cape authorities [illegible] should allow British subjects to be boycotted by Indians and Arabs, for the sake of a mere paltry licence revenue. At the same time, we do not agree with those who would [illegible] any of the licenses which they have been allowed in the [illegible] The better way out of the difficulty would be to grant licences to Indian traders [illegible] very strict conditions, namely, that they should conduct their business on European lines." [illegible] The [illegible] compulsorily [illegible] into making the [illegible]

[illegible] Indian traders at Ladysmith [illegible] by the [illegible] We [illegible] at what way the [illegible] authorities are responsible for the alleged [illegible].

[illegible] appreciated [illegible] the [illegible] recently [illegible] by [illegible] Rajah [illegible] year [illegible] permanent [illegible] Mr. [illegible] [illegible] of the Madras South African [illegible].

The moment [illegible] Empire is [illegible] whereas the [illegible] [illegible]

[illegible]

The principle of [illegible] has been [illegible] acknowledged, [illegible] that Col. Seely [illegible] soldier was entitled to obey orders to shoot only if reasonable under the circumstances, and the [illegible] [illegible] neighbours—they would in fact [illegible] [illegible] in contemplating refusing to obey, but as the effect would be upon the discipline of the Army.

Nothing is more surprising to anyone with any knowledge of Indian [illegible] and customs (says the *Natal [illegible]*) than the sweeping usage of the word "coolie" [illegible] in this country, where any Asiatic is generally designated "coolie," whether he be high caste Hindu, pure-blooded Mahomedan or casteless sweeper. As a matter of [illegible] a "coolie" is simply a daily labourer [illegible], and he may be employed in his native [illegible] fields, in Natal sugar [illegible] or [illegible] plantations. To apply the word to any Asiatic engaged in trade or any [illegible] labour is a flagrant misuse of language. Unfortunately in South Africa, owing to the extent to which a new, wholly [illegible] [illegible] has been introduced, a tendency has arisen to lump all Indians under the conveniently [illegible] and give birth to such preposterous [illegible] words as "coolie store" and "coolie-[illegible]." The term "coolie [illegible]" is not [illegible], than which it would be difficult to imagine a more ridiculous attempt at [illegible]. It may be argued that this is but a small matter, but it is hardly so unimportant as many [illegible], and it is not impossible that the [illegible] as a whole would be more agreeable were some thought and care given by South Africans to [illegible] distinctions, which are perhaps as important to the Indian as to the white man.

The [illegible] [illegible] following suggestions: "[illegible] [illegible] The curricula of schools [illegible] [illegible] so modelled as to make a type of Western [illegible] [illegible] of the [illegible] of the East, with its direct and indirect [illegible] of religion and morality [illegible] to the majority [illegible] the people. [illegible] [illegible] considered) generally contain teachers [illegible] [illegible] part of whose daily duty might be made the [illegible] of the Koran or of some carefully made selection from the Vedas and other books bearing on the elements of the Hindu faith. A scheme in [illegible] would be a much larger extension of the [illegible] system on the theory that residence is not merely a convenience but a necessary part of education, the [illegible] including [illegible] [illegible] to the [illegible] of different faiths. Lastly [illegible] [illegible] both in the class-room and the [illegible] might be devised and [illegible] as an [illegible] to all kinds of higher institutions. Such a change would [illegible], be very radical and [illegible] opposed [illegible] the [illegible] of the private institutions, whose [illegible] to the preparation of pupils for examination. But the time has undoubtedly come when such must be overhauled in the [illegible] and [illegible] [illegible] of India.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ईंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. १ एप्रील १९१४

कीसीको देशपार कर सकते है?

इमीग्रेशनकी बिलकी चरचाके समयमें पारलामेंटमें एक सभासदने जनरल स्मटसको एक ऐसी मतलबका सवाल पुछाथा की जैसा अधिकारीयोंने वैसे देशपार कर दिये वैसे मि० गांधीको देशपार कायेको नहि कीया। जवाब मि० स्मटसने यथार्थ दीया की मि० गांधीने सरकारको जो तकलीफ दीया है उनमें उन्होंने लोगोंको शरीरबलका उपयोग करनेकी सलाह नहिं दीया था। यह मुलकमें एजीटेशन करनेका कीसीको मनाई नहीं है। एजीटेशन तो नया मुलकका जीवन है। जो मनुष्य एजीटेशन करके अन समाज अथवाते राज्यमें कीसी रकमका फेर फार यानी सुधारा करनेको नहीं मांगता लेकीन राज्यको तोड देनेको मांगते है वह मनुष्य कायदासे उपरवट हो जाते है, मतलबके हद छोड देते है। ऐसे हद छोडने वाले मनुष्यों ... नहीं सुनेगी।

विविध विषय

हमारे सुननेमें आया है के अपने लीए जो कायदा होने वाला है सो ता. २२ एप्रील तकतो पारलामेंटमें नहीं आवेगे

मी. और मीसीस गांधी और मी. कालनबेक केपटाउनसे फीनीक्स आगये है।

हडतालके समयमें एसपराडीस बनोवा एस्टेटमें जो बखेडा हुआथा उसमें १४ हिन्दीयर गत सप्ताहमें जाहेर शांतीका खंडन करनेका आरोपसे कामचला। एकको छ मास, एकका च र मास और ११ को तिनमासकी सख्त मजुरीकी जेलकी सजा मीला। और एकको छोड दीये थे।

गत मारचसे ६० अफ्रीका के गोरोंकी एक कम्पनी छोटे नागपुरमें खानोसे तांबा निकालनेका काम कर रही है केवल १४ हजार पाउंड खर्च करके यह एक बडी खानकी मालीक बन बैठि है, और अभीतक लगभग बाईस लाख टन तांबा निकाल चुकि है। इस हाल पर 'प्रताप' टीका करते है की हमारे देशवाले २० आफ्रिकामें गोरोंकी ठोकर खाय, और द० आफ्रीकाके गोरे हमारे देशकी बदौलत आनन्द उडावे।। हमारे देशभाईयों की सारि मेहनत की कौडी भी द० आफ्रीकाके गोरोंसे न बची आय, लेकीन हमारे देशका धन दूसरोंके उन्हें सविस्तरी संतोष नहि ... देशका चलवानोंके लिए है, और इसि लिए हमें देखना पडता है, कि हमें अपनी घरकी चीज तक पर कोई अधिकार नहीं, और संसारमें जहां हम जाते है वहां दुरदशा आते है।

कीसीका एक पारसीने हिन्दुस्थानके छापामें लीखा है की गिरमीटका रीवाज बहुतही बुरा है और एकदमसे नाबुद होना चाहीए।

चैत सुदि ९ शनीवार (ता० ४ एप्रील) को रामनवमी आता मर्यादा पुरुषोत्तम श्री राम जयंतीका उत्सव होगा। कीसीका मंदी यह शुभ समय पर अभिनन्दा साथ हिंदु भाईयोंको आमन्त्रण देते है।

"இந்தியன் ஒபீனியன்"

புதன்கிழமை . . 1914ஆ ஏப்ரில் ௴ 1

ஏன் யாருக்கு அப்புறப்படுத்த விடலாம்?

[illegible]

மூன்று பவுன் வரிக்காக சம்பவங்கள் இல் நிந்து பிடிப்பது

[illegible]

[illegible]

[illegible]

* * *

[illegible]

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH, GUJARATI, HINDI AND TAMIL

No. 14—Vol. XII WEDNESDAY, APRIL 8TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

THE POET TAGORE'S SCHOOL

MR. J. RAMSAY MACDONALD, M.P., describes in the *Daily Chronicle* his recent visit to the school of Rabindranath Tagore:—

"Some half-century ago Maharshi Devendranath, the poet's father, feeling that an unbroken attention to the affairs of the world was not good for the soul, sought some secluded spot where he might occasionally retire for solitary meditation, and under two chatim trees which grew on the plain he found it. There he could sit under the shade with nothing but the vast flat of untilled land, green after the rains, but a brick-dust desert under the sun, in front of him, and think of Him, who, according to the carving on the marble seat and tablet which now mark the spot, 'is indeed the rest of my heart, the peace of my mind, and the joy of my soul.' There he built a house where the devout might dwell whilst on devotional mission, and a kind of a church, where for about forty years prayers were said daily. But no one went there except the Tagores, and it looked as though the place, like so many similar places in India, was to fall into decay with him who built and endowed it.

"But the son, Rabindranath, desired otherwise. A garden of trees had grown up round the house. The area of shaded place had extended, and here he proposed to found a school. Thus, since 1901, the voices of children have broken the solitude of the waste. Dormitories thatched with grass were built and were filled. Masters' houses appeared in sheltered places, and red and purple creepers covered them. The waste became playing fields. When I was there about 190 boys and 20 masters were in the settlement.

"It is difficult to explain the feelings which possess one who goes to such institutions. They have nothing to do with Government; their staff is not official; their system is not an enforced mechanical routine. At the Shantiniketan they complained that when their boys reached the University matriculation standards educational methods had to be adopted which the teachers regretted. These schools are native to the soil, like the trees which grow out of it. They are therefore not incongruous, and a lack of incongruity must surely be a test imposed upon every national system of education.

"Here India leans upon herself and draws from herself. There is no attempt made to impose something foreign, to uproot or to force; no necessity to guard alien methods by alien instructors. The teachers are Indian, Indian in their thoughts, in their habits, in their sympathies, in their dress. Government aid has been refused because the conditions under which it would be given could not be acceptable. They would have made my boys sit on benches, said Mr. Tagore with a quiet smile, whereas I think it far better that they should sit on mats under the trees. Hence it has been frowned upon, it has been put on the police black list; attempts have been made to suppress it; it has been the subject of threatening official circulars issued to parents. The persecution has only endeared it to its founder. It has been kept going at the cost of much sacrifice. Into its exchequer Mr. Tagore has put not only the Nobel Prize, but the royalties on his books.

Chanting Hymns at Dawn

"I awoke early in the morning whilst the dawn was still but a fringe of light to the darkness. Outside there was sweet singing, and I was told that every morning the school choir went round the gardens chanting hymns. The day is closed in the same way. For a quarter of an hour in the morning and the evening the boys sit in meditation. Twice a week they assemble in the chapel for common worship, and Rabindranath speaks to them and exhorts them to good living. They do all their own housework, even to their washing, and their clothes are spotless. There used to be a manager, but they have recently dispensed with his services and elect from themselves a committee to do his work. One of the results is that in the purchase of rice alone a saving of a hundred rupees a month is being made. This practice of self-government runs throughout the school.

"The masters elect from amongst themselves a head who acts for a year, but who may be re-elected. The present principal, Mr. Roy, has been chosen three times. Discipline is enforced and punishments meted out by captains and courts of school justice elected every month by the boys. There are small causes and appellate courts created in this way, and they decide at least once a fortnight all cases which arise in the life of the classes and the playground.

Alive with the Life of India

"Moreover, the Shantiniketan is no mere seminary for the education of boys. It is alive with the life of India. It is aware of what is going on outside. It shares in the larger Indian life. The particular interest of the school at the moment is the enlightenment of the mass. They asked me to speak to the boys, and I enquired as to the subject. 'Tell us,' they said, 'how the masses may be instructed.' They had really been answering me that question themselves and showing me in practice how to do it.

"For under the trees I had seen an interesting sight. The villages around are inhabited by the aboriginal Santals, and the boys of the school go out sometimes with football or bat and begin a game. When a crowd has gathered the game is stopped and the players talk of knowledge to the villagers. From this an evening class is formed, and the Shantiniketan boys go out and teach in it. The day I was there about a dozen of these children had come in and were being taught under a tree. They were little urchins with wide-wondering eyes, and so full of life that they could not keep still. They were

being about the [illegible] of the [illegible] and [illegible] simple [illegible] they [illegible]. Two [illegible] there [illegible] to India and [illegible] the [illegible] which [illegible] devoted.

Report of the Department of Justice

(Concluded)

In [illegible] there were [illegible] Asiatics.

In [illegible] Asiatic [illegible] had fallen [illegible] as against [illegible] the previous year. [illegible] to the fact that disputed points had gradually [illegible] but the principal cause was that [illegible] Transvaal Act No. [illegible] of 1908 applications [illegible] made within one year after the [illegible] Act. This provision was [illegible] not insisted upon, but now that practically all Asiatics had been registered who were entitled [illegible] date applications were [illegible].

In Lichtenburg the Magistrate reported that the Asiatic [illegible] was still [illegible] in the commercial sphere to the detriment of European storekeepers.

The chief Magistrate [illegible] Durban reported [illegible] breaking had in many cases been [illegible] offenders, [illegible] and Indian boys, and several [illegible] had been sent to a reformatory. [illegible] contraventions of [illegible] cases of theft, [illegible] of breaches of the Masters [illegible].

In the Inanda district offences under the Indian Immigration Laws accounted for the highest figure in the criminal record.

The Magistrate of the [illegible] district advocated [illegible] sections [illegible] of Law [illegible] of 1891 [illegible] that [illegible] a fine of [illegible] or 30 days imprisonment with hard labour for [illegible] but the woman was [illegible] imprisonment only to the extent of 30 days.

In the Inanda district the Magistrate [illegible] that [illegible] were [illegible] there would be less [illegible] that the [illegible] provisions [illegible] also be restored.

In Inanda the average value of agricultural land was [illegible] per acre [illegible] £ [illegible] per acre. A large number of [illegible] had been [illegible] by Indians [illegible] were [illegible].

In Inanda district [illegible] Indian [illegible] also [illegible] that [illegible] Kaffir [illegible] the other [illegible] of a number of Indians [illegible] the year [illegible] in one European [illegible] cases and one [illegible] cases. Plague [illegible] and one [illegible] and one [illegible]. A [illegible] of deaths from measles occurred among [illegible] Indians. Seventy-two cases of [illegible] among the Indians [illegible].

"The Coming of the Indian."

The Magistrate of Durban, in dealing with [illegible] of [illegible] in his district, [illegible] the Indian and coloured population generally [illegible] that [illegible] the Indians [illegible] growing up [illegible] clerks, etc. They [illegible] and in some cases [illegible] very reliable [illegible]. They worked for a [illegible] than [illegible] and as a class [illegible] other [illegible]. They [illegible] in Europe [illegible] clothing [illegible] good [illegible]. In [illegible] cases [illegible] Indians [illegible] however they [illegible] and [illegible] to [illegible] among themselves. [illegible] that [illegible] the [illegible] the [illegible] Indians [illegible] than the [illegible] at cricket, football, cycling, etc., and [illegible] the [illegible] consideration [illegible] ground.

The Magistrate of [illegible] the [illegible] of the [illegible] [illegible]

[illegible]

Indenture Test Case

[illegible]

[illegible] Mr. Manuel [illegible]

[illegible]

[illegible] the Magistrate was not a [illegible]

favourable [illegible] to [illegible] the [illegible] of his [illegible] with the big employers of Indian labour in his district.

There appeared, from the arguments of counsel, to be a lack of clear direction in the Statutes on the point raised.

The Judge-President said the case had been very ably argued on both sides, but the Court would like to take time to consider the judgment. Judgment was to be reserved.

From the Editor's Chair

A MARRIAGE PROCLAMATION

THE Union Government Gazette of the [illegible] March contains a [illegible] proclamation which [illegible] importance as it bears on the [illegible] on the Indian marriage difficulty. We give elsewhere the proclamation in full. In effect, it requires banns to be published of intended Mahomedan or Hebrew marriages in terms of the existing Natal legislation. If the proclamation was to relate in practice only to Hebrew marriages we should have nothing to say. If it anticipates the Indian marriages legislation and is intended to be a [illegible] it is [illegible]. For the essence of the Indian proposal [illegible] *celebrated [illegible] according to the [illegible] of [illegible] should be recognised by the law of South Africa* [illegible] there is [illegible] requiring the publication of banns. We [illegible] in our opinion, [illegible] the publication of banns [illegible] marriage. No Indian [illegible] a marriage ceremony if there [illegible] in accordance with the religious customs [illegible]. And it is the [illegible] which [illegible] the [illegible] law. [illegible] the [illegible] the [illegible] we [illegible] not contemplate surrendering our [illegible] by a [illegible]. We think it [illegible] to alter [illegible] whilst the [illegible] still unpublished.

THE TAX

MR. MARWICK continues to watch with unabated vigilance the course of events regarding the Indian [illegible]. He has [illegible] from the [illegible] of Railways and Harbours [illegible] information regarding the collection [illegible] of the £3 tax from the Railway Indians [illegible]. The latter have been deducting from the paltry wages of the Indian employees [illegible] the arrears of the £3 tax. We do not propose to go into the Minister's statement that the amounts were deducted [illegible] the men themselves [illegible]. The fact that, in the case mentioned, [illegible] and a half months had passed without deductions being made [illegible] such supposition. But our object in drawing attention to the matter is that the Government should have authorised the deduction in any case whatsoever. If they are going to repeal the tax in terms of the recommendations of the Commission, they ought, at least, have suspended the deduction pending the decision of [illegible] of the Commission. For everybody assumes that if the tax is abolished, naturally the arrears will be remitted. The Government [illegible] of Indians [illegible] deduction [illegible] hundreds of poor people, [illegible] of doing the Indian women [illegible]. Mr. Marwick having drawn attention to the scandal the practice referred to by him will be stopped.

The Imperial Blue-Book

(Concluded)

LONDON ALL-INDIA MOSLEM LEAGUE TO COLONIAL OFFICE.

[illegible] Street, S.W., [illegible]th November, 1913.

SIR,—I am directed by the Committee of the London All-India Moslem League again most respectfully to invite the attention of the Right Honourable the Secretary of State for the Colonies to the gravity of the situation that has arisen in South Africa, which is [illegible] an extremely disquieting effect in other parts of His Majesty's Dominions. For the purpose of this representation, the Committee consider it unnecessary to dwell on the causes that have brought about the condition of affairs in South Africa, which no citizen of the Empire can help viewing with sorrow and grave anxiety. But they think they are entitled to lay special emphasis on the moderation and self-restraint with which the Indian settlers in South Africa have so far pressed their endeavours to obtain from the Union Government freedom from vexatious, not to say cruel and harassing, differential treatment virtually amounting to persecution, and to ensure for themselves and their fellow-countrymen a tolerable existence in the country of their adoption, which forms a part of the British Empire. As their efforts in this direction have been met with repression, prosecution and convictions, [illegible] more or less avowed object of either driving the British Indians out of [illegible] in South Africa or [illegible] reducing them virtually to a condition of [illegible].

2. As loyal [illegible] British Indians in every part of His Majesty's Dominions [illegible] of the Indian [illegible] in South Africa [illegible] of at least the elementary rights of British citizenship. [illegible] of regard for [illegible] the British subjects in South Africa have refrained from [illegible] but what [illegible] and what the Committee [illegible] they have a right to demand is [illegible] and humane treatment.

3. The Committee [illegible] any section of His Majesty's subjects, English or Indian, [illegible] His Majesty's Government would have at once interfered, and that [illegible] to put a stop to it. It is more than [illegible] that such harsh treatment should be permitted or be allowed to pass in silence in British [illegible] which enjoy the protection of the entire Empire.

4. The Committee venture most respectfully to approach the Right Honourable the Secretary of State to urge on the Union Government the necessity for the [illegible] and [illegible] of [illegible] of the British [illegible] and representative [illegible].

I am, etc.,

G. M. [illegible],

Hon. Secretary.

[illegible]

[illegible] telegram [illegible] November. Indian [illegible].

Magistrate, [illegible], reports that [illegible] of [illegible] were [illegible] under Section 33, Law [illegible] of 1891. [illegible] Indians were committed under Section [illegible], Chapter [illegible], Ordinance [illegible] of 1869, [illegible] under Section 30, Law 25 of 1891, [illegible] being greatly [illegible] to employer.

In [illegible] District [illegible] Indians were sentenced under Section [illegible], Chapter [illegible], Ordinance [illegible] of 1869, [illegible] with Section 13, Act [illegible] of 1906, except [illegible] under Act 25 [illegible] Indian was sentenced under Section [illegible], Chapter [illegible], Ordinance [illegible] of 1869. Indentured Indians were sentenced under Section [illegible] and 45 of Law 25 of 1891.

It appears that Magistrate, Newcastle, sentenced 126 indentured Indians to fines of £1 or 1 month's imprisonment, for contravening Section [illegible] Chapter [illegible] Ordinance 2 of 1850, coupled with Section 45 Act 40 of 1894, and, 90 under Section 25, Act 25 of 1894, maximum penalty 3 three months' imprisonment with hard labour, steps are being taken to revise these sentences. I am advised that the other sentences are in order, and that where they do not appear to be in accordance with various laws they are covered by Sections 24 and 25 of Act 25 of 1896. The two juveniles who, as reported in my telegram of the 20th November, were sentenced to corporal punishment, received sentences of seven strokes under Act 63 of 1909. In addition, four juveniles, who were omitted from return previously furnished, received sentences of the same. Six juveniles in all, therefore, received sentences of corporal punishment.—Gladstone.

Colonial Office to the All India Moslem League
Downing Street, 29th November, 1913

Sir,—I am directed by Mr Secretary Harcourt to acknowledge the receipt of your letter of the 24th instant in which the Committee of the London All-India Moslem League call attention to the gravity of the situation which has arisen in South Africa and appeal to the Secretary of State to urge on the Union Government the necessity for the immediate introduction of remedial measures, and to direct an independent investigation of the British Indian grievances. I am to say, in reply, that the Committee do not appear to be fully and accurately informed as to the circumstances of the situation and that the open defiance of the law by Indians in South Africa seriously embarrasses the Secretary of State in the continuance of his representations to and consultation with the Government of the Union of South Africa.

I am, etc.,
John Anderson

An Eloquent Sermon

The sermon at St George's Cathedral, Capetown, on the 15th ult. was delivered by the Rev. C. F. Andrews. He recalled Christ's words, "Come unto Me all ye that are weary," and said they were among the dearest of all to the Christian heart. They had meant to countless generations the peace and joy of Christian life. He would like to bring home to them the setting of those words as they appeared to one who had spent a great portion of his life in the East—to show them in their Eastern setting as they were first uttered on the shores of the Lake of Galilee. There, indeed, was the very essence, he believed, of the gospel of Christ. Christ, but a peasant of Nazareth, in His rough woollen cloak, had come down from the country-side, where He had lived a life of hard, grinding poverty—utter poverty—in one of those oppressed Galilean villages for 33 years. He came down from that country-side to the wealthy cities of the plain. There, on the shores of Galilee, had grown up a mushroom civilisation, one of those by-products of that great Roman Empire that stretched all over the world. The preacher went on to describe the degenerate Roman of that time, and quoted Matthew Arnold. It was that kind of degenerate Roman who was living in those cities, and whose baths were being discovered to-day, and side by side with the Roman was the Greek, equally degenerate, the money-lender of those times. And through this was the toil on which those Romans and Greeks lived their luxurious life, the peasantry was crushed and oppressed in the most terrible way. They read the story in Cicero and Tacitus. Those peasants of Galilee were living at that time a half-starved existence, and Christ himself lived in a starved condition. But in Him was burning the love of God for the wealthy as well as for the poor, for those in authority as well as for those who were crushed and oppressed. He came down to those cities and did among them His mighty works of love. They turned from Him in contempt and contumely, and threw Him out and even attempted to stone Him. Then He turned back to His simple country folk, to those peasants He knew so well, and they did not despise Him, they did not cast Him out. They came in their thousands, following round Him, to hear every word that came out of His lips. They led Him to the wilderness. He tended their sick. He laid His hands upon them and healed them all. He did not have time even to eat, so dear was His ministry to them. He turned to the simple peasants and said, "Come unto Me." What was the rest and peace He offered to the souls of those poor, simple people? It was simply this, He would make the burden light to bear.

Proceeding, Mr Andrews said that Christ's teaching was that God was with the poor—that was the thought and that was the gospel that Christ preached to all of them; it was the gospel He always taught. It was an austere gospel in certain ways. What did that gospel preach to them to-day? What was the message of Jesus Christ of Nazareth to those in this land of South Africa? He had been going up and down this land for nearly two months, and he had learnt to see as well as to feel its difficulties acutely. He could understand their difficulties better than he could two months ago. He was leaving at the end of that week, and he hoped there were some things he might say that morning without impertinence. Would they forgive him for doing so? As he had gone up and down this land there was one thing he had tried to do, and he had gone to much personal trouble. One thing he had been longing for and searching for was the mission of Christ—to find Christ, to worship Him, to find His presence. He had found Him, again and again, among his own countrymen. He had seen, again and again noble lives being led. He was travelling with Mr. Gandhi from Johannesburg to Durban and was ill in the train with malaria, and there came an Englishman into their carriage. He had been drinking all night, and was in reckless misery, but he treated Mr. Gandhi like a gentleman and told him (the preacher) quite honestly his sins and failures. The man told him he was going to the devil as fast as he could. "I found Christ there," continued Mr. Andrews. "I did not find Him in Johannesburg. I cannot tell you the horror of that city. But I found Him in the Indian location and in the Kafir location. I found Him there. It was there that I found Christ."

Question of Licensing Appeals

In the Natal Provincial Council on the 2nd instant, Mr Mitchell moved: "In view of certain recent decisions given by the Supreme Court (Natal Provincial Division), which appear to be in direct conflict with Act No. 18, 1897, it is the opinion of this Council that immediate steps should be taken to clearly define the position of Licensing Officers and Appeal Boards in relation thereto." Mr Mitchell pointed out that it was provided in the law that the decisions of the Licensing Officers and Appeal Boards should not be subject to review unless the officer had gone outside the powers given him by statute. Indian merchants immediately realised that this would operate against them, but on December 12th last the Judge-President of the Supreme Court, Mr Justice Dove Wilson, quashed the proceedings in a case from Estcourt and ordered a licence to be issued. That put a new construction on the law. In consequence of that judgment, whenever a white man wished to sell his business to an Asiatic he could get the licence transferred. The result of this was that Asiatic traders were being enabled to enter his district, which he regretted. (Hear, hear.) The Licensing Officers were now absolutely helpless, and Asiatics would now occupy the positions formerly taken by Europeans. This was a serious state of affairs, and he asked the Council to pass his motion.

Mr. [illegible] seconded the motion.

The Administrator asked the [illegible] of the [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

Colour on the Cars

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A Marriage Proclamation

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Deductions for £3 Tax

In the House of Assembly, on the 31st ultimo, in reply to Mr. Meyler's question: (1) Whether a certain free Indian employed by the Mechanical Department of the Railways in Natal, drawing £1 10s. per month, had £2 stopped out of his wages for the months of January and February last in respect of arrears of the annual £3 licence due from him; (2) who authorised these deductions; and (3) was it the intention of the Government to make similar deductions from the wages of every free Indian employed by them who was in arrears in respect of payments of the annual £3 licence.

The Minister of Railways replied: (1) that the facts were as stated by the hon. member, except that the Indian received free rations and accommodation, also free firewood, coal, and medical treatment, as the Indian agreed to the Schedule rates when he was engaged. He was then in arrears with [illegible] payments to the extent of [illegible] and [illegible] prior to [illegible] the Natal Government instructed that arrear licence fees must be recovered from the wages of Indians in the Railway employ, and this arrangement had not been disturbed.

Indentured Labour within the Empire

The subject of "Indentured Labour within the Empire" was considered on the evening of February 17 at the second of the Conferences called by the Nationalities and Subject Races Committee at the Westminster Palace Hotel. Mr. H. W. Nevinson presided.

The Chairman, in opening the proceedings, observed that he had seen how closely the system of indentured labour coincided with a form of slavery under the Portuguese and he was not blind to the grievances of a similar kind which obtained within the British Empire. He hoped that wherever abuses were found, no effort would be spared to remove them.

The Rev. J. H. Harris, of the Anti-Slavery and Aborigines Protection Society, maintained that the system of importing Indian coolie labour into the British colonies was sound in principle, but as safe-guarded at present, restrictions that certain features both in India and the Crown Colonies, constituted grave scandals. There was a growing demand in many quarters for the abolition of coolie emigration, but an exhaustive study of the question in all its bearings would show the danger that the cessation of emigration would prove very unfortunate for the Indian Empire, and the Crown Colonies, no less than for the coolies themselves. It was the urgent duty of public opinion to secure adequate reforms, a task in which the planters should co-operate, otherwise abolition would become inevitable. Owing to the abuses which had resulted from the employment of contract labour in Portuguese Angola and San Thome, [illegible] was current that indentured labour and slave-owning were synonymous. There was, however, nothing inherently wrong in contract labour. Indeed, most of us were in some way or other serving under contract. At the same time, it was essential that the labourer should enter into the contract of his own free will, and that he should understand the terms of his indenture. The exercise of either fraud or force upon the labourer constituted, in practice at least, a close approach to slave-trading. The employer, on his part, must faithfully carry out his obligations under the contract as loyally as he demanded fulfilment on the part of the labourer. Finally the administration should see that all the obligations of the contract were observed by both parties to the indenture. It could not be denied that in most of the foregoing respects the British coolie system left much to be desired. The principle, taken before Lord Sanderson's Committee, made that painfully clear, and yet the principle which was supposed to underlie the system had been plainly enough stated by the late Lord Salisbury when he wrote in 1875 as Secretary of State for India: "Above all things we must confidently expect as an indispensable condition of the proposed arrangements that the colonial laws and their administration will be such that Indian settlers who have completed the terms of service to which they agreed as the return for the expense of bringing them to the colonies will be in all respects free men, with privileges no whit inferior to those of any other class of Her Majesty's subjects resident in the Colonies." (Hear, hear.) India secured Indian labour upon that "indispensable condition," and her present troubles were largely due to her departure from the principle so laid down. Upon Natal and upon all other British colonies which desired to recruit Indian labour the cardinal fact must be impressed that [illegible] [illegible] be counted. (Hear, hear.)

Proceeding to outline a scheme of reform, Mr. Harris said that the first necessity was to shorten the period of contract to three years. Next, criminal punishments must no longer be inflicted for breaches of the contract. (Hear, hear.) Thirdly, the whole cost of immigration must fall upon the planters, although the State might be empowered to assist the immigration of [illegible] free [illegible] [illegible] a representative [illegible] [illegible] the hours of children's labour and the employment of children below a certain age should be prohibited, educational facilities must be provided in all estates. It was noteworthy that the most backward colony in this respect was the Malay States, which could afford nearly [illegible] of rupees for a [illegible]. Most essential of all was that each estate should be fixed at the whole of the planter [illegible] the [illegible] of an independent Board. Lastly, the Protector must be appointed by the India Office and [illegible] Colonial Office.

Mr. J. A. [illegible] expressed [illegible] disagreement with Mr. Harris [illegible] that [illegible] system [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] he looked upon [illegible] (Hear, hear.) A man [illegible] [illegible] up to a [illegible] [illegible] not [illegible] the [illegible] offered to him. The recruiter was an [illegible] [illegible] and he could know nothing about the conditions of the country he was going to. There was nothing in a contract [illegible] the transaction except the [illegible] which was an [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and regulations. Things were as bad in India itself as in the [illegible] colonies. The system was [illegible] [illegible] and the [illegible] in Assam were [illegible] [illegible] [illegible] exactly the same system. It was so sound [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. There were difficulties which disappear at once except. There was only one course to take with regard to this evil, and that was to abolish it altogether.

Dr. J. N. Mehta acknowledged that the reforms advocated by Mr. Harris took out most of the worst features of the system. The penal clauses [illegible] and the [illegible] of [illegible] were [illegible] objectionable. He doubted Mr. Harris's figures with regard to the savings of coolies, and was [illegible] [illegible] [illegible] a year represented the highest figure. Men were forced into a career of crime under the system, and [illegible] into a life of shame.

Mr. J. E. Green endorsed what the Indian speaker had said in condemnation of the system. He wondered that a society which existed to [illegible] [illegible] [illegible] could support indentured labour in any shape or form. [illegible] [illegible] [illegible] in the second half of his speech completely demolished the first half. No case had been made out for the continuance of the system under [illegible] contracts, and he had no confidence in the reforms. [illegible] [illegible] if they could be [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opposition of the planters.

Mr. Bagwandin [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] to [illegible] the [illegible] taken up by Mr. Harris. If the system was

was one of organised slavery, and supposed his audience [illegible] to say what it was. [illegible] of the labourer had been [illegible] that, if the death rate stood so high, it was not a matter for wonder that the house should have been [illegible]. (Hear, hear.) The prevalence of suicide [illegible] relationship showed clearly how [illegible] the whole system was. There was [illegible] upon which labour should be [illegible] that was mutuality which was wholly absent from any system of indenture.

Mr Zafar Ali Khan, editor of the Lahore [illegible], supported the previous speakers. There was plenty of land in India and it was given to [illegible].

The chairman, in summing up, commented upon the sweeping character of the reforms suggested by Mr Harris. Their effect would be to abolish the whole system, and that was what [illegible] wanted.

Mr Harris, while [illegible] the [illegible] of the [illegible] observed that [illegible] rates were variable [illegible] Magistrates was not the [illegible] and that there was [illegible] of [illegible] the [illegible] an unfortunate [illegible] that there was a [illegible] difference between [illegible] and the [illegible] Indian coolie was the finest type [illegible] and he [illegible] like the [illegible] of those who desired to do the same thing for [illegible].

News in Brief

Mr Hugh M. Morton, M.L.A., [illegible] a series of articles on the Indian Question in the [illegible], a monthly magazine published at Capetown in the interests of women.

Dr A. Abdurahman, standing as an Independent candidate, has been returned for the [illegible] of the Cape Provincial Council by a majority of [illegible] over his [illegible] opponent.

Interesting correspondence from the *Manchester Guardian* [illegible] changes [illegible] procedure [illegible] of the Indian and European [illegible] the subject and [illegible] Secretary of the [illegible] of the Indian Government. The writer says that the Lieutenant-Governor of [illegible] had [illegible] European [illegible] very [illegible] remarked [illegible] the [illegible] ordered to go [illegible]. The correspondent [illegible] methods of [illegible] Government, but [illegible] at the present day, and [illegible] there is a strong tendency for the [illegible] to [illegible].

Archdeacon Varley, D.D., [illegible] in the *Natal Witness* [illegible] of a letter [illegible] his opinion that [illegible] may well be [illegible], the fewer [illegible]. The Natal natives wish to [illegible] of the other [illegible] Provinces of the Union and enjoy the same [illegible] than those of ordinary [illegible]. There is a [illegible] that cannot be allowed. Our native people have their rights [illegible]. They [illegible] the country [illegible] as industry [illegible] immigrants. If [illegible] there [illegible] difficulty. The [illegible] Natal have a better [illegible] of the Indians and this [illegible] by the natives of other Provinces in South Africa. It is there not for the *Pass* [illegible] the natives would drive out the Indian population [illegible]. An absence of Indian immigration from Natal would [illegible] our scanty white population, and possibly (I do not say probably) bring about a terrible conflict between our own native people and the Indians whom they detest so cordially and whom they [illegible] alone at present because of British law and order.

[Note.—We question the writer's knowledge of the "detested" of the Zulus for Indians. He has evidently never seen the cordial relationship between the Indian storekeepers and the merry crowds of natives who come to [illegible], which is to be seen daily in our villages. But, if it were really true, we [illegible] to see what object this worthy can have in emphasising the danger [illegible] conflict. It almost looks as though the wish were father to the thought.—Ed. I.O.]

Mr William Archer concludes an article in the *Daily News and Leader* with these reflections:— "Speaking of the general influence of Europe upon Asia [illegible] Lord [illegible] says: 'It is not clear that the [illegible] will be to increase the sum of human happiness'—an utterance which was quoted and endorsed by Lord Morley in a speech at Manchester [illegible]. It recalls to my mind a remark of a [illegible] Japanese writer, Kakuzo Okakura, to the effect [illegible] talk of the Yellow Peril—but what about the White Disaster?' [illegible] It is clear that too great disparities of civilisation cannot for ever co-exist on this tiny globe of ours. The Asiatic ideal of development, or stagnation, within a ring-fence was foredoomed to failure; and when it comes to a comparison between Eastern and Western ideals as [illegible] the problem of human well-being, I confess [illegible] European. On the other hand, it does not seem to me either [illegible] or possible that any part of the East should for ever remain the [illegible] of the West. Therefore, when Lord [illegible] speaks of dangers likely to arise from the effort [illegible] of creed, I make so bold as to underline [illegible] and [illegible] query in the margin."

Indian Problem in the Dominions

In the [illegible] issue of *The Fortnightly Review*, Mr [illegible] Singh has a lengthy and interesting article on "The Indian Immigration Crisis in South Africa," from which we extract the concluding paragraph as follows:

The [illegible] between the self-governing Dominions and India places the Imperial authorities in a very difficult position. On the one hand, Whitehall has to face the fact that South Africa, Canada, and Australia are autonomous in the administration of local affairs. On the other hand, it cannot ignore the persistent and [illegible] from literate Indians that it shall use the [illegible] power it possesses to shield their country-people from Colonial oppression, nor the [illegible] pledge of [illegible] that their Rulers shall protect them [illegible] and [illegible] in whatever part one of his territories [illegible] look upon the Sovereign as their powerful protector. They believe in the divine right of kings. They know nothing of constitutions or of self-government. So far as they are concerned, the one personality that exists in the political world is that of their Emperor. For generations they have been given to understand that the long, strong arm of their white monarch can and will protect them and theirs from harm. If now they become disillusioned, if they [illegible] that his [illegible] are not able to shield their [illegible] and [illegible] from Colonial harassment, a [illegible] of [illegible] is bound to be created. It is [illegible] fact that all Imperialists must [illegible] the problem of the Indian immigrant in the British Colonies.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

इंडिअन ओपिनिअन

बुधवार, ता. ८ एप्रील १९१४

आगले सप्ताहसे हिन्दी बंध होगा

हमारे पाठकगण जानते होंगे कि कमीशनका कार्य शीघ्र समाप्त हुआ है और उन्हें तीन पौंडका कर नाबूद करनेकी सरकारको सलाह दिया है। इस सलाह परसे जो कानून सरकार पार्लामेंटमें लानेका इरादा रखते है सो एप्रिलकी आखरीमें बाहर पडने का संभव है। विशेष करके दूसरा हालचाल आजकल सत्याग्रहकी लडतका नहि है। इस परसे हमने इस अंकके बाद हिन्दीमें पत्र छापनेका बंध करनेका इरादा कीया है। और सत्याग्रह होगा तभी सो हींदी और तामीलमें पत्र छापनेका फीरसे शरू करेंगे।

जन्म-भूमि भारत

जिस पर गिर कर उदर-दरी से जन्म लिया था।
जिसका खाकर अन्न सुधा-सम नीर पिया था॥
जिससे हमको प्राप्त हुए सुख-साधन सारे।
जिस पर हुए सुजात हमारे पूर्वज प्यारे॥
वह पुण्य-भूमि भारत यही, हम इसकी सन्तान हैं।
कर इसकी सेवा हृदय से पा सकते सम्मान हैं॥ १
जिसको तीनों ओर महोदधि रत्नाकर है।
उत्तर में हिमराशिरूप सर्वोच्च शिखर है॥
जिसमें प्रकृति-विकास रम्य, ऋतु क्रम उत्तम है।
जीव-जन्तु, फल-फूल, शस्य अद्भुत अनुपम है॥
पृथिवी पर कोई देश भी इसके नहीं समान है।
इस दिव्य देश में जन्म का हमें बहुत अभिमान है॥ २
सब कुछ है; पर नहीं यहां अब विद्या-बल है।
वर-व्यवसाय-विहीन दीन-दल में हलचल है॥
छूटा मेल का मन्त्र, भूल सी गई सुशिक्षा।
फैल गया दुर्भिक्ष, रही भिक्षा न तितिक्षा॥
रह गई नाम को हाय अब भारत की प्राचीनता।
हम हुए तिरस्कृत लोक में; बढ़ रही है दीनता॥ ३
उठो; समय है शेष; एक ही सब के मत हों।
सीखें शास्त्र-विज्ञान, कला-कौशल, उन्नत हों।
सुख, सुधार, सम्पत्ति, शान्ति भारत में भर दें।
अपना जीवन इसे सहर्ष समर्पण कर दें॥
भारत की उन्नति-सिद्धि से हम सब का कल्याण है।
दृढ समझो इस सिद्धान्त को—हम शरीर यह प्राण है॥ ४

रामनरेश त्रिपाठी।—[सरस्वती]

"இந்தியன் ஒப்பீனியன்"

புதன்கிழமை ... 1914ஆம் வருஷம் ஏப்ரல் மீ 8

இந்தியும் தமிழ்ப்பகுதியையும் நிறுத்தப்போகிறோம்

இப்போது பார்லிமென்ட் சட்டம் [illegible] காரணமாக, [illegible] இந்தியன் ஒப்பீனியன் [illegible] [illegible] இப்போது [illegible] இந்தி தமிழ்ப்பகுதியை நிறுத்தப் போகிறோம். [illegible] [illegible] [illegible] தமிழ் [illegible] [illegible] திரும்ப [illegible] போடுவோம்.

வாக்குடைமை

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

கவை

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૮ મી એપ્રીલ, ૧૯૧૪. અંક ૧૪.

અધિપતિની નોંધ

શાદી વિષે સરકારી નોટીસ

વિવાહની બાબતમાં યુનીઅન સરકારે અત્તવર્માં ભરેલો, ટગવ વાલું ગેઝટ'માં બહાર પાડેલે છે એ સરક્યુલર માત્ર નાતાલને લાગુ પડે છે. તેમાં એમ જણાવ્યું છે કે યહુદીને માટે જે અમલદાર 'મેરેજ ઓફીસર' નીમવામાં આવ્યો હોય તેણે શાદી થવાની છે એ બાબતની નોટીસ બહાર પાડવી અને ત્યાર પછી શાદી થઇ શકે. નાતાલમાં જે કાયદો છે તે પ્રમાણે તો એ સર ક્યુલર બરોબર છે. અને એનો સબબ છે કે યહુદીને બાબત આ નોટીસ બહાર પડી હોય પણ કાયદો બન્નેને લાગુ પડે છે તેથી એ સરક્યુલરમાં યાહુદી તથા મુસલમાનનું નામ પણ એ નોટીસનો એવો પણ અર્થ હોય કે સરકાર આજ થી જોવા માગે છે કે હીંદી કોમની લાગણી આવા વાત વિષે કેવી છે. જો એમ હોય તો સરકારને જણાવવાની આપણી ફરજ થઇ ચુકી કે એવો વહેરે આપણે મરતાં સુધી પણ કબુલ નથી કરી શકવાના. આ પછી માગણીને હરકત એ છે કે આપણે આપણા ધરમનાં કાનુન મુજબ જે શાદી કરી હોય તે શાદી કાયદેસર ગણાવી જોઇએ. આપણે સરકાર ને એટલુંજ આપી શકીએ છીએ કે જ્યારે જ્યારે એવજ ઓગતની સાથે શાદી થઇ હોય તજ કબુલ રહી શકે. આથી જ્યારે સરકારને માગવાનો અધિકાર નથી અને કંઇ તો આપણે આપી શકતા નથી. સરકાર કમીશનના રીપોર્ટ મુજબ કાયદો કરવાની નીતિનાં ધોરણ મુજબ તો બચાયેલી છે. જો એ પ્રમાણે નહીં કરે અને કંઇ પણ દગો રમશે તો હજુ પણ દુનીઆએ હાલની લડાઇ જેવી નથી જોયું એવું સત્યાગ્રહ કરી જાગશે એવી અમારી ખાત્રી છે. પણ હાલ તુરત તો આપણે ધીરજ રાખી જોયા કરવું કે સરકાર કેવો પાસો રમે છે અને કેવા સોગઠાં ઉપર નજર રાખે છે.

પા. ૩ નો કર

મી. મેલરે આમની સભામાં સરકારી રેલવેના હીંદી નોકર બાબત જે સવાલ પુછેલો હતો તે મી મેલરની લાગણી હીલચાલ અને સખાવત સુચવે છે. મી. મેલરના સવાલ ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે સરકાર હજુ પણ હીંદી મજુરોની ધણીયાતી તેઓના પગારમાંથી પા. ૩ નો કર કાપે છે. આ ખબર પ્રથમથી જાણનાર અને મી મેલરને આપ નાર અમે હતા. એટલી-તેનો ઇતીહાસ અમે આથવી હાલ સુધી જાણીએ છીએ. રેલવે ખાતાના અધિકારીને જવાબ આપતાં કબુલ કરવું કે મી મેલરને ચાલેલ કર બરોબર હતો. કાયદેસર ફેરફાર કર કાપી લેવાનો હવે હક હોય પણ કમીશન સરકારે નીમેલું હતું તેમાં આ જુની કરની તપાસ એ મોઢામાં મોટો સવાલ હતો. હવે આવી સ્થિતિમાં સર કારથી એ કર કેમ કાપી શકાશે. એ અમારી સમજ બહાર છે. સરકારને લાજમ હતું કે એ સવાલનું ઉત્તર આવે નહીં ત્યાં સુધી કર બીલકુલ નહીં ઉઘરાવવો; તે બદલે તેણે ઉલ્ટું કર્યું છે. એટલું તો એકસ છે કે કાયદો થશે ત્યારે બાકી રહેલો કર સરકાર ઉઘરાવી નહીં શકે. સેંકડો મજુરો જે ભુખે મર્યા એ કાંઇ હવે આ કર આપી શકે એ સંભવિત નથી. એટલે સરકાર જે કર ઉઘરાવવાનું પગલું ભર્યું હતું એ અજાણપણે થયું હતું એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ, અને હવે પછી ગરીબ મજુરોના પગાર ઉપર આ પ્રમાણે ચડાઇ કરવામાં નહીં આવે એવી પણ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

આપણી બેદરકારી

ડા. મ્યુરીસન અરોગ્યતા બાબત જે વારસીક રીપોર્ટ બહાર પાડેલો છે તેનું ટુંકું તરજુમું અમે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ. તે રીપોર્ટમાં ક્ષયના દરદીએ બાબત મી ડા. એડમ્સે આપણી બેદરકારી વિષે ટીકા કરેલી છે. તેણે કહ્યું છે કે ધણાખરા ક્ષયના દરદીઓની ખબર માત્ર હસ્પીતાલની મારફત મળી હતી. સાધારણ રીત જાતાં માલુમ પડે છે કે હીંદી પોતાની ખરાબ તબીયતની પોતે પધારીવર થઇ પડે ત્યાં સુધી કાંઇ દરકાર કરતા નથી અને જ્યારે તેની તપાસ કરવામાં આવે ત્યારે તે ક્ષયના દરદથી ઘેરાઇ ગયેલો માલુમ પડે છે. વળી તે વખત પણ પોતાની સ્થિતિનું તેને ખરું ભાન હોતું નથી. અને તે ભાન હોય તો તે ઇશ્વરની મરજી હશે તે થશે એમ કહીને બેસી રહે છે એટલે ગરીબ વરગના હીંદીઓના આ ખાતાને ખરો ખ્યાલ આપવો એ બહુ મુશ્કેલ થઇ પડે છે." આ ટીકા આપણા વિષે થયેલ છે એ પણ ભાગે બરાબર છે એમ અમે માનીએ છીએ. આપણને ઘટે છે કે આવી બાબતમાં આપણે ટીકા ખમવાનું કારણ નહીં આપવું જોઇએ. કેટલાક આગેવાન જો ખંત રાખી આવા ફરજોની બાબતમાં તરતજ ઉપાયો લેવાનું લોકોને શિક્ષણ આપવાનું હાથમાં લીએ તો આપણી સ્થિતિમાં ઘણો સુધારો થઇ શકે એમ અમારી માનતી છે.

નાતાલની સ્થાનીક ધારાસભાએ લાઇસેન્સના કાયદામાં 'મર્ચુકૈમરર' શબ્દના અરથમાં જેઓ કાંઇ પણ ચીજ વેચાણને માટે બનાવે છે, તઇયાર કરે છે અમુક જાતનું રૂપ આપે છે અથવા ઘડે છે તેનો સમાવેશ થાય એવી જાતનો ફેરફાર ગેઝેટમાં જણાવ્યો છે. આ તે આવક કારીગરોને હીનાના લાઇસેન્સની દરસાલ ફી પા. ૩ની ભરવાનું જણાવ્યું છે કે માલુસો હક્કીક્ત આફ્રીકાના જેતી અથવા તો કારખાનરમાં થી નીપજતી વસ્તુઓમાંથી બાકાની ચીજો બનાવશે તેમને 'મેન્યુફેકચરર' કહેવામાં આવશે નહીં.

[illegible]

યુનીઅન પારલામેન્ટમાં પ્રશ્નો

કેટલેક ખાતામાં કામ કરતા એક હિંદીના પગારમાંથી પા ઉના કરી પૈસે માસિક એક વકીલ કાઉન્સીલમાં પ્રશ્ન હતો તે બ્રુસ્ટલ મી. મેલર્ટ તથા બુકસરે જે સવાલ પુછ્યો હતો તેના જવાબમાં રેલવે અને હાર્બર ખાતાના પ્રધાને નીચે મુજબ કહ્યું હતું:

(૧) રેલવે ખાતામાં કામ કરતા હિંદીના માસીક પા. ૧ ૭-૬ ના પગારમાંથી અનુક્રમે અને દરમાસની માસમાં એક પાઉન્ડ ના ૬ ના ફંડ પેટે કાપી લેવામાં આવ્યા હતા એ વાત ખરી છે. તે હિંદીને પગાર ઉપરાંત ખાધા ખોરાકી રહેવાનું મકાન અને લાકડા અને નોકરી સહવાર મળતા હતા.

(૨) તે હિંદી જ્યારે નોકરીમાં રહ્યો ત્યારે તેના ઉપર આ ફંડની પા ૧૫ નક્કી રકમ પાછી જરૂરની મેકલી હતી, અને તે તેણે પોતાના માસીક પગારમાંથી કાપી લેતા જવાની હા પાડી હતી.

(૩) યુનીઅન થયું તે પહેલાં નાતાલની સરકારે રેલવેની નોકરીમાં કામ કરતા માણસોના પગારમાંથી કરતી રકમ વસુલ કરવાની તે અમલને સુચના અપેલી હતી અને તે સ્થિતિમાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી એટલે તે મુજબ એ પૈસા વસુલ કરવાનું ચાલું ભરવામાં આવ્યું હતું.

કાફર ઓરતોને માટે પાસનો કાયદો

ફેડરાટ મહેલના ઉપરે આ ઠકરડ ઓરતોને માટે એ રેજી કાયદામાં પાસનો જે હેતુ છે તેના સામે તેમના સ્વામા તરફથી સઠ્ઠ ત વિરની હડતાળ આપી હતી હજુ એ ધારા આ ચાલુ છે કહ્યું ન હોય એક વખત થયાં કહે છે પણ સામે જેવામા આવતું નહતું. હવે ફરીને સરકારી અમલદારે પાસને માટે કોઈ ઓરતોના જ્યારે ફરતા હોય એમ જણાયા આવ્યું. કાફરો સાથે નાનુ ૭પ સાથે છે એ જમરસ ફાન્ટીનમા ઠકરડ ઓરતોની એલનોની સભામાં પ્રમુખ બાઇએ જણાવ્યું કે પાસનો તકલીફ વળી તાજ થઇ છે. આ વખતે પાસ લીધા નથી ને ણુ જોઇએ હું કે પોલીસ અપરાધનુ પકડ વાન પાર્ક પગલા ચલાવી રહી છે. સાત પોલીસના માણસો સેકેન્ડમા આવ્યા હતા અને પાસ બતાવો એમ કહ્યું કુદરેત હેકત હતા. એક બાઇએ અમની બીની ખાજ વળી હતી તેણે કહ્યું કે મારા ઘરમા કૂવીઆમેથી એક બાળક આવ્યા. હું આશ્રુ કે સરકારનો ઇરાદો ઠકરડ કેદમાં પકડવાનો ઇચ્છા છે નહીં તે હું નથી સમજી શકતી કે પોલીસને ઠકરડ બેઠક આપવાનો શું જરૂર હતી.

એક બીજી બાઇએ જણાવ્યું કે મારે શા ઠેકાણેથી આવીને બીજે આવી વખતે પોતે જીવતી સીધી બીજેથી પાસ ની ગણતરી પોલીસના હાથમાં બળતુ એ બીજી ઠેકાણે જતા. આ સભામાં ૨૮ લેડીઝ હાજર હતી. બીજી સભા વળી એક ત્યાં આ બાઇઓ સભા આ બાબત. અમાણા કાયદાની સામે મજબૂત કેવી રીતે લડવી તે વિચાર કર્યો. આ મીટીંગના સભાસદો ઉપર પણ દારૂ નહીં આપના સભાસદ નીકળી એમ ધારવામાં આવે છે.

ફરીથી આપેલી ગીરમીટ કાયદેસર ક્યારે ગણાય?

તા. ૨૧ માર્ચના અંકમાં ઉપરના મથાળા નીચે આવી જે કેસની ખીગત આપી હતી તેની અપીલ મારીત્સબર્ગની સુપ્રીમ કોરટમાં થઈ તા. ૨ જી એપ્રીલે ચલી હતી. આ કેસમાં જે મુદ્દાથી લડવામાં આવે છે તે એપ્રીલ ૯ તારીખથી માં ઉતરે તો બીજી વખતની ગીરમીટને માટે જે સુખ્ખી હીંદીઓની ખાત ઉપર મેજીસ્ટ્રેટ સમક્ષ સહી કરવામાં આવી હશે તે રદ થયાં ગણાશે. આથી નાતાલમાં ફરીથી ગીરમીટમાં કામ કરતા હીંદીઓની સંખ્યા ૧૮૦૦૦ જેટલી છે, અને તેમાંના ઘણાએક ૯૬ ટકા જેટલાને આ કેસનો મુદ્દો લાગુ પડી શકશે, એટલે તે બધા હીંદી કાયદેસર ગીરમીટ વાળા નહીં પણ સ્વતંત્ર હીંદી ગણી શકશે. આ કેસમાં મુદ્દો એવો છે કે ૧૮૯૫ ની સાલ પછી નાતાલમાં આવેલા હીંદી મજુરો જ્યારે ફરીને ગીરમીટ આપે ત્યારે તેમણે ગીરમીટના કરારનામા ઉપર ઇમીગ્રેશન ખાતાના પ્રોટેક્ટરની અથવા તેના અમલદાર સમક્ષ સહી કરવી જોઈએ. જ્યારે આ કેસમાં અને એવા બીજા સેંકડો કેસોમાં તે તે ઠેકાણાના મેજીસ્ટ્રેટ સમક્ષ કરાર ઉપર સહી કરાવવામાં આવી છે. હીંદીના વકીલ મા. કોર્ટ આ દલીલ ચોખી રીતે જજો સન્મુખ રજુ કરી હતી સામેના પક્ષ તરફથી એટર્નીની જવાબ ગયો. આ કેસ હાથમાં લીધો હતો.

અંતે વકીલોની દલીલ સાંભળ્યા પછી ચુકાદો આપવાનું મુલતવી રાખવામાં આવ્યું હતું.

ન્યાસાલેંડના હીંદીઓ

અહમદાબાદના 'એડવર્ડ પ્રેસ' છાપતા પુસ્તક આફ્રીકાના આ ન્યેસ બ્લેન્ટાયરના વકીલ મી રેન્ડલ કોર્ટના પછીથી એક હકીકત ઉપરથી જણાય છે કે ત્યાં કાયદાઓ એશીઆટીક અધિકારી હકીય અથવા ઠીક બાત, સિવાય શહેર કાયદાના પાસ જમીન ભાડે અથવા સ્વતંત્ર રીતે રાખી શકે નહીં; અથવા રહેવાને કે સીધી અથવા આડકતરી રીતે રહેવાનો કે વેપાર કરવાનો હક વગરી શકે નહીં. અને એવી જ રીતે તેઓ જેવાઓ સાથે અથવા લાયસન્સ લઈને પણ વેપાર કરી શકે નહીં. આ કાયદો જ્યારે પસાર થયો ત્યારે સર્વે હીંદી કામ ચુપચાપ બેસી રહી. પણ ગોરા વેપારીઓના હીંદી કારકુનો બીજે શહેરમાં રહેતા અને એક વેપારી પણ અને તે સર્વે સાથે પોતાની સમજુતી કરી શહેરમાં વેપાર ચલાવતા હતા. પણ હવે ટાઉન કાઉન્સીલે તે કાયદાનો અમલ કરવાનો ઠરાવ કરીને અને તે ઉપર હીંદી કાઉન્સીલે તે વેપારી ઉપર સમન્સ મોકલ્યો પણ વાંધાવીસે તેના ઉપર કામ ચલાવવાની ના પાડી અને કહ્યું કે એ બાબત સીધી વસવાટી અને તે સરકારી અન્યાય તથા ગેરવાજબી હોઈ ન્યાયાધીશ હોવાથી આ બાબતમાં વકીલોએ નહીં ગણાય.

મી. ... નામે કહે કે જ્યાં જન્મ આપ્યું ત્યાં આપી રહેવા હક તેમ આ ચુકાદો સરકારે કર્યો હતો. પરંતુ વખતે ઘણું કરીને જ્યાં મૈત્ર આવી રહેવા ઠરાવ કરતા હોય હોય ત્યાં તેઓ બન્ને જુદા રહી ન શકે એમ અનુભવે હું કહી શકું છું. કેટલીક રીતભાત અને રહેણીને લીધે આ બે કામ ઘણું ભિન્ન જણાયું છે. અને તે આ બાબતમાં પ્રથમથી ન વેપારી ઉપર કામ ચલાવવાને હું અસમર્થ છું. તો પણ તે બાબત એની મુદત નજર માટે પુરી રીતે

લોઈએ છે. અને જે સૈનું [illegible] પાસવાળ કુટુંબના [illegible] ની મેળવણી કરવાને હું ટાઉન કાઉન્સીલને [illegible] કરું છું. આવી સવાલને પરીક્ષામે સરકારી [illegible] યુરોપી અને એશીઆટીકને માટે [illegible] કરવાની હીલચાલ કરી રહ્યા છે. પણ આ સવાલ [illegible] ત્યાંથી [illegible] નથી, અને [illegible] ટાઉન કાઉન્સીલને પણો વિચાર કરવો રહ્યો. પણ [illegible] તેઓની ધારણા [illegible] નહીં તે. તેઓ સરકારને [illegible] તેવો જાતને કાયદો કરાવવાના છે. અને તે [illegible] જોઈએ [illegible] અહીંના હીંદીઓને [illegible] અને [illegible] સમે થવામાં [illegible] કોશીશ રહેશે.

લાઇસેન્સીંગ અપીલોનો સવાલ

[illegible] ૨૭ એપ્રીલે નાતાલની પ્રોવીન્શીયલ કાઉન્સીલમાં [illegible] નીચે મુજબ દરખાસ્ત રજુ કરી હતી:

"નાતાલની સુપરીમ કોર્ટે જે ચુકાદો [illegible] [illegible] આ [illegible] ૧૮ [illegible] હેતુ [illegible] એટલે આ કાઉન્સીલ [illegible] કે લાઇસેન્સીંગ અમલદાર અને તેના ઉપરની [illegible] બોર્ડ [illegible] શું છે તેની ચાકખી સમજ [illegible] તેને માટેના [illegible] લેવાવાં જોઈએ."

આ દરખાસ્તના ટેકામાં મી. [illegible] જણાવ્યું કે લાઇસેન્સીંગ અમલદાર અને તેની અપીલ બોર્ડના ચુકાદા ઉપર [illegible] અદાલતમાં અરજ [illegible] અને તે [illegible] કાયદાના અર્થમાં [illegible] થતી [illegible] ૧૯૧૨માં [illegible] અદાલતના ન્યાયાધીશ [illegible] કોર્ટના [illegible] ચુકાદો [illegible] હવે [illegible] કોઈ [illegible] ચુકાદો [illegible] પોતાને [illegible] કરી શકે છે. [illegible] પરિણામ એ આવ્યું છે કે આ [illegible] એશીઆટીક વેપારીઓ [illegible] લાગ્યા છે. આ સ્થિતિ [illegible] લાઇસેન્સ આપનારા અમલદારો [illegible] છે અને [illegible] એશીઆટીકોને હાથ [illegible] લાગી છે. [illegible] એટલે મારી [illegible] કાઉન્સીલને હું [illegible] કરું છું.

મી. [illegible] આ દરખાસ્તને ટેકો આપ્યો.

[illegible] આ [illegible] કર્યું કે તે દરખાસ્તનો [illegible] સુપ્રીમ કોર્ટ [illegible] કારણ [illegible] સુપ્રીમ કોર્ટનું [illegible] કરવા [illegible] છે.

[illegible] દરખાસ્ત [illegible] મી. મીચલે કબુલ કર્યું અને [illegible] મી. [illegible] દરખાસ્તથી આ ચરચા કાઉન્સીલની [illegible] સુધી મુલતવી રહી હતી.

આ કાઉન્સીલ [illegible] ૨૨ મેએ મળશે.

[illegible] આ એક [illegible] છાપામાં [illegible] [illegible] તેઓના [illegible] આપી [illegible] કરતો છે.

વિવિધ સમાચાર

ઇંડીઅન એનકવાયરી કમીશનનો રીપોર્ટ ક્યારે [illegible] એમ અમને [illegible] જણાવેલ છે. તેમની [illegible] માટે અમે [illegible] કે [illegible] 'ઇન્ડીઅન [illegible]' ની [illegible] કિંમતથી મળી શકશે. [illegible] ખરચની [illegible] મોકલવી જોઈએ.

[illegible] મી. [illegible] કે [illegible] વખતે [illegible] [illegible] મોકલવામાં આવ્યા હતા [illegible] કારણ અહીંના [illegible] કમીશનથી [illegible] મોકલ્યા છે, અને તેમાં [illegible] [illegible] છે. મી. [illegible] જણાવે છે કે આ [illegible] હીંદીઓને [illegible] મી. [illegible] મિનરલ્સ [illegible] થયેલ છે.

'[illegible]' લખે છે કે [illegible] [illegible] [illegible] હોટેલ [illegible] મી. [illegible] [illegible] હતા [illegible] [illegible] [illegible] કીમતી [illegible] લાગ્યો.

[illegible] જણાવે છે કે [illegible] મજુરીની [illegible] એશીઆટીક મજુરોને [illegible] કરી છે. [illegible] મજુરને [illegible] જણાવેલ છે. કમીશનના [illegible] કહ્યું છે કે [illegible] મજુરો [illegible] [illegible] મજુરોને [illegible].

[illegible] વરસમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] ઉપર [illegible] તેઓને [illegible] [illegible] જણાવે છે [illegible] [illegible] [illegible] પરંતુ [illegible] [illegible] આ [illegible] [illegible].

[illegible] શેઠ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

જેઓના અર્ધે પૂરેલ છ માસ સુધી દેશમાં રહ્યા હોય તેને વોટ આપવાનો હક. હવે જોઇએ લેબર પાર્ટી આ બાબતના પ્રોવીન્શીઅલ કાઉન્સીલમાં ફાળો ભરશે.

કેપની પ્રોવીન્શીઅલ કાઉન્સીલમા ગુડહોપ તરફથી ડૉ. અબ્દુલરેહેમાનની ચુંટણી થઇ છે. આ ચુંટણીમા તેમને પોતાના 'ઇંડીપેન્ડન્ટ' પક્ષ તરફથી સામેના યુનીઅનીસ્ટ પક્ષ કરતા ૫૨૭ મત વધારે મળ્યા હતા.

કેપટાઉન ખાતે નીકળતા 'સાઉથ આફ્રીકન [illegible]' ના એપ્રીલના અંકમા યુનીઅન પારલામેંટના સભાસદ શ્રી મેરીમન હીંદી સવાલ ઉપર બીજો લેખ લખ્યો છે. તેમા તેણે ૩ પા. કરનો ઈતીહાસ વર્ણવ્યો છે અને જણાવ્યું છે કે માસીક બે પાઉન્ડ અને તેથી પણ ઓછી રકમ કમાતા હીંદીઓ ઉપર આવો કર બહુ ભારે ગણાય.

પોર્ટ એલીઝાબેથના એક પાદરી આરકડીકન વીલ્સને લંડનના 'ગારડીઅન' છાપાને એક કાગળ દરમીઆન હીંદી સવાલ ઉપર ચરચા કરી છે. તેમા તેણે ૫. ૩ નો કર નાતાલના હીંદીઓ ઉપર છે તે રદ કરવાની ભલામણ કરી છે.

ઇકોનોમીક કમીશને પોતાના રીપોર્ટમાં જણાવ્યુ છે કે નાતાલમા વેપારના લાઇસેન્સ સંબંધી જે સખત પગલું લેવાયુ છે તે ઘણું ગેરવાજબી અને અન્યાયી છે. હીંદીઓ એમ ધારેછે કે તેઓ હીંદી છે એટલા માટે હવે ભવિષ્યમા કદી વેપાર કરવાની રજા મળશે નહીં. એશીઆટીકોને કરાર ઉપર બોલાવવાના અકુદરતી ધારણને લીધે કેટલો બધો અસંતોષ ફેલાય છે અને ચીંતા ઉઠાવવી પડેછે એ ચોખ્ખુ માલુમ પડી શકેછે. હીંદીઓની હરીફાઇના સંબંધમા કમીશનરોએ જણાવ્યુ કે ગોરાઓએ પોતાના વરતન તથા આવડતને ઉંચે પગથીએ ચડાવીને બીજી કોમોની હરીફાઇથી નીરભય બનવુ જોઇએ, નહીં કે બીજી કોમોને નીચે ઉતારીને.

રૂટર જણાવે છે કે મેફેકીંગ ખાતે ગયા ગુરૂવારે મધરાત પછી મસરસ આમદ અને કંપ.ની દુકાનમા આગ લાગી હતી અને તેથી તે આખી દુકાન બળી ગઇ હતી. પાણીનો બંબો ત્યાં તરતજ હાજર થયો હતો. પણ તેનાથી બળતી ઇમારતને કાંઇ મદદ થઇ શકી ન હતી. બળી ગયેલ મકાનના વિમા ના. ૨૦૦૦ નો અને દુકાનના માલનો વિમો ૫ ૪૦૦૭ નો ઉતરાવેલો હતો.

બ્રીટીશ ગીઆનાની કીનારે આવેલા ડચ ગી. ના તાબામાં જવાથી હીંદી મજુરોની સ્થિતિ ઘણીજ કફોડી થઇ પડી છે એટલે ત્યાં નહીં જવાની ખબર આપતી છાપ.ઓ મારફત હીંદી સરકારે હીંદુસ્થાનમા ફેલાવી છે.

ફેબ્રુઆરી માસમા પાલીતાણા, ખાતે મળેલી જૈન કોન્ફરન્સના પ્રમુખ ઇંદોર નિવાસી હુકમચંદજીએ શાળી [illegible] ઉત્તેજન કરવા, કન્યા વિક્રયો અટકાવ કરવા, તથા ધારમીક પુસ્તકોનો ફેલાવો કરવા માટે રૂ. ચાર લાખની રકમ આપી હતી.

કરાંચીની ચેમ્બર ઓફ કોમરસના પ્રમુખ મી. અમ. ડી. પી. વેબ જે ૧૯૧૦-૧૧ મા દ. આફ્રીકા આવ્યા હતા તેમણે વિલાયતમાં ઇંડીઅન ફાઇનાન્સ અને કરન્સી કમીશન સમક્ષ જુબાની દેવાને જવાનુ થયું તે વખતે લંડનના એક છાપાની મુલાકાત દરમીઆન જણાવ્યુ કે કેટલાક મહીના ઉપર સત્યાગ્રહની લડત શરૂ થઇ હતી કે તુરતજ મી. ગાંધીએ અને ઇંડીઆ તથા [illegible] ખાતાના વડી સરકારના પ્રધાનો ઉપર મેં તારના સંદેશા મોકલ્યા, અને એક [illegible] થઈ દ. આફ્રીકા જઇ શાંતી ફેલાવવાનો મારો વિચાર છે એમ મેં જણાવ્યુ પરંતુ મારી માગણી માનપુરવક નામંજુર થઇ. તેમ જવા પરીણામ છેક કંઇ નહીં આવ્યુ એમ ન હતુ, કેમકે મને આ થી લોર્ડ ક્રુને મળવાની તક મળી અને તે વખતે એક પ્રકારે વાતચીત કરી હું મારા વિચાર તેમને બતાવી શક્યો. આ દરમીયાન લોર્ડ ક્રુએ ઈંડીઆ ઓફીસ તરફથી સરસ પગલાં ભરવાની અને છેવટનો ફડચો લાવવાની આજ્ઞા આપી હતી.

હીંદુ મુસલમાનની વચ્ચે થતા ઝગડા અટકાવવાના ઉપાય ની સુચના દરખાસ્ત રૂપે હીંદની વડી ધારાસભામા સર ફાઝલભાઇએ હીંદી સરકાર પાસે રજુ કરેલી હતી. તેની મતલબ એવી હતી કે હીંદુ મુસલમાનના ધાર્મીક અને સંસારીક રીત રીવાજની બાબતમાં આ બન્ને કોમમા જે ઝગડા ઉત્પન્ન થાય છે તેનો સંભાળીથી નીકાલ કરવા માટે મ્યુનીસીપલ બોરડના ધોરણ ઉપરનાં હીંદુ મુસલમાનનાં બેઉ કન્સીલીએટરી બોરડ એટલે કે સમાધાની કરનારા મંડળોની યોજનાને, ખરડો કરવા વગર હોદ્દાના હીંદુ મુસલમાન સભાસદોની એક કમીટી નીમવી. અને ધાર્મીક અગર સામાજીક ઝગડા અટકાવવાની અને તે બાબતનો ન્યાય આપવાની સત્તા આ મંડળોને આપવી. આ દરખાસ્ત વિષે સરકાર વિશેષ વિચાર કરશે એમ જણાવ્યાથી સર ફાઝલભાઇએ હાલતો પોતાની દરખાસ્ત પાછી ખેંચી લીધી છે. ઘણા હીંદના આગેવાનોએ આ સુચનાને ટેકો આપ્યો છે.

હીંદુસ્તાનમા સત્યાગ્રહ ફંડને માટે ઘણી રકમો તો સરકારી, મીશનરી અને ખાનગી નીશાળોમાંથી પણ એકઠી કરવામા આવી હતી. હરદ્વાર ગુરૂકુળ, શાંતીનીકેતન વિદ્યાલય અને બીજી કેટલીક નિશાળોમા થયેલ ફાળાની વીગત અમે આપી ગયા છીએ. પંજાબની જુદી જુદી નીશાળોમાં પણ નીશાળીઆઓએ આ લડતની લડતના ફાળામા પોતાનો હીસ્સો આપ્યો. ઘણો સરસ ઉત્સાહ બતાવ્યો હતો. ઘણા ખરા વિદ્યારથીઓએ ત. આ. ૫ સ. માટે ખાસ અંગ મહેનત કરી હતી, અથવા તો તેમ પોતાની ખાધા ખોરાકીના ખરચ ભાગમાંથી ઘટાડો કરી પઇસા બચાવ્યા હતા. થોડીક આવી નીશાળોનાં નામ આ મુજબ છે: લાહોરની ફોરમન મીશન કોલેજના પાદરી એ. એસ. પોરટર મારફત રૂ ૧૦૦, શ્રી નગરની એસ. પી. કોલેજ રૂ ૮૮; મહારાણી સરદાર કન્યાશાળા રૂ ૫૫; અંબાલા મેડીકલ કોલેજ રૂ. ૭૩, ગુજરાનવાલા મુલકરાજ ભલ્લા સેન્ટ્રલ કોલેજ રૂ. ૨૬. સીઆલકોટની [illegible] કોલેજ રૂ. ૩૬; એંગ્લો વરનાક્યુલર [illegible] કોલેજમા જુદા જુદા ઉઘરાણા થયા હતા તેમા રૂ. ૧૦૦ ઉપરાંત રકમ થઇ હતી.

ઈંગ્રેજી સલતનત દર વરસ ૧૦ કરોડ પાઉન્ડ લશ્કર પછવાડે ખરચે છે, અને તેમાં પાંચ લાખ ગોરાની ફોજ ચાલે છે. ખાતો ખરચ એ રીતે કે આટલા બધા માણસો કોઇ પણ વખતે જરૂર પડે તો કામમાં આવશે એવા હેતુથી કાંઇ પણ ઉદ્યોગ કર્યા વગર બસ ઠી રાખવામા આવે છે.

આવતે શુક્રવારે 'ગુડ ફ્રાઇડે' નો અને સોમવારે 'ઇસ્ટર મન્ડે' નો તહેવાર હોવાથી તે બન્ને દીવસોએ દુકાનો બંધ રહેશે.

ફીજી ટાપુમાં ગીરમીટીયા મજુરી

મી. રીચાર્ડ પાઇપર નામના એક ખ્રીસ્તિ પાદરીએ 'ઝેરૂસ્લમ મેન' પત્ર ઉપર ફીજીના ગીરમીટીયાની દશા વિષે એક લાંબો લેખ બહાર પાડેલો છે. તેમાં તે જણાવે છે કે ફીજીની ગીરમીટીયા મજુરી વિષે મને ૭ વરસનો સારો અનુભવ છે. એમ કહેવાય છે કે બીજી જગ્યાએ કરતા ફીજીના ગીરમીટીયા હીંદીઓની દશા સારી છે પરંતુ હું એમ જણાવું છું કે ગીરમીટની પદ્ધતિ બહુજ ખરાબ છે એવા ફેરફાર થવા જોઇએ કે આ પદ્ધતિનો તદ્દન અંત આણવો જોઇએ. મી. પાઇપર જણાવે છે કે અજાણ્યા લોકો મજુરોને સમજાવી ફોસલાવી લાવી મૂકે છે. એક વાર તેઓ ટાપુની અંદર દાખલ થયા કે પાંચ વરસની ગુલામી તેમને માથે ચોંટીજ છે. મારા માનવા જતાં મજુરોને પ્રથમથીજ જો ખરી સ્થિતિથી વાકેફ કરવામાં આવે તો તેઓ પરદેશ જવા કરતાં ત્યાંજ ભુખે મરવાનું પસંદ કરી લે. પરદેશની રહેણી ખર્ચાળ હોય છે તે વિષે તેઓને કંઇ પણ જણાવવામાં આવતું નથી. ફીજીના સંકડો મજુરો મારી પાસે ફરીયાદ કરવા આવતા ત્યારે તેમને હું સવાલ પુછતો કે ત્યારે તમે શું કામ ફીજી આવેલા છો? આનો ફક્ત એકજ ઉત્તર મને મળતો કે "ખરી સ્થિતિથી અમો બીલકુલ માહીતગાર નહોતા. અમને આવા દગાભરેલી જાળમાં અમે ફસાઇ પડ્યા છીએ." વળી એ પદ્ધતિ હીંદુ કુટુંબની ગાંઠને તોડી નાખે છે. મજુર પોતાની જાતિથી પણ ભ્રષ્ટ થઇ જાય છે. અને અનીતિવાન જીવનના રસ્તા તેને માટે ખુલ્લા રહે છે. આ મજુર વરગમાં સ્ત્રીઓની સ્થિતિ અત્યંત ખેદકારક છે. આ પદ્ધતિમાં એવો નિયમ રાખેલો છે કે સો મજુરોનું ટોળું જતું હોય તો તેમની વચ્ચે ૪૦ સ્ત્રીઓ હોય છે. આથી તેઓનું જીવન અનીતિવાન હોય તેમાં આશ્ચર્ય શું? કેટલાક સ્ત્રીઓ પોતાને માટે એક થી વધુ મરદ પસંદ કરી લે છે. એક લેખકે દર્શાવ્યું હતું કે મરઘાના વાડાની અંદર જેવી રીતની નીતિ જોવામાં આવે તેવા પ્રકારની નીતિ ફીજીના ગીરમીટીયાઓમાં જોઇ લેવી. ખુનના કેસો પણ ઘણાજ વધુ બને છે. અને તે એવી રીતે બને છે કે સ્ત્રી એક મરદ પાસેથી બીજા પાસે ચાલી જાય. પ્રથમનાને ક્રોધ ઉત્પન્ન થાય અને આવેશમાં તે ખુન પણ કરી નાખે.

વળી એ પદ્ધતિથી રંગદ્વેષ વધુ વધે છે. મજુર અને માલીક એ બન્નેના સંબંધ ઉપર બન્ને ઉપર ખરાબ અસર ઉત્પન્ન થાય છે. એવા ઘણા ગોરાઓ છે કે જેઓ એવુંજ સમજે છે કે હીંદી ન તો માત્ર કુલીઓજ છે. વળી તેઓ એમ પણ સમજે છે કે હીંદીઓ બીજા કોઇ પણ કામના માટે લાયકજ નથી. તેમને શા માટે કેળવણી આપવી જોઇએ? સાહેબના નવીન વિચારો [illegible] માટે તેમને શીખવવા જોઇએ? [illegible] ઉપર [illegible] રહેવા [illegible] ટુકડા સિવાય શા માટે તેમને કંઇ બીજું આપવું જોઇએ? એ ખાસ જણાવવા જેવું છે કે હીંદી ગીરમીટીયાઓને આજથી પચીસ વરસ ઉપર ફીજીમાં લાવવામાં આવ્યા હતા ત્યારથી તો એક પણ સરકારી નિશાળ ગીરમીટીયાઓના છોકરાંને માટે નથી. સરકાર તરફથી ચાલતી નિશાળોમાં હીંદી છોકરાઓને જવાની બંધી છે. ત્યાંની મોટી મોટી કંપનીઓ કે જેઓ હજારો હીંદીઓ પાસે કામ લે છે તેમણે પણ મજુરોના છોકરાંને કેળવણી આપવા બાબતમાં એક પની પણ ખરચી નથી. લખનાર છેવટે જણાવે છે કે આ જંગલી પદ્ધતિને અટકાવવાનો એકજ માર્ગ છે અને તે એ કે ગીરમીટનો રીવાજ સદંતર નાબુદ કરવો જોઇએ.

અવલોકન માટે મળેલાં પુસ્તકો

સુબોધરત્નમાળા — શ્રી [illegible] સમાજના સેક્રેટરી મી. [illegible] તરફથી અમને આ પુસ્તક અવલોકન માટે મળ્યું છે. તેના કર્તા રા. [illegible] છે. આ પુસ્તકમાં [illegible] ઉપર ઘણું સુંદર કાવ્ય છે. [illegible] એ [illegible] પુસ્તકની [illegible] પોતામાંથી [illegible] તેથી [illegible] જાહેર કર્યું છે કે [illegible] માટે [illegible] આવશે. પુસ્તકનું મુલ્ય [illegible] છે.

ભારતનાં સ્ત્રી રત્નો ભાગ ત્રીજો — [illegible] તરફથી [illegible] આ પુસ્તક [illegible] સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલયે બહાર પાડ્યો છે. આ ભાગમાં આધુનીક સમયની [illegible] તથા [illegible] ચરિત્રો આપેલાં છે. આ પુસ્તકની કીમત ૧૫ આના છે.

રાજયોગી યાને પરમાર ધારા વર્ધદેવ ભાગ ૧ લો તથા ૨ જો — [illegible] તરફથી આ પુસ્તકો મળ્યાં છે. તેના કર્તા રા. [illegible] રજપુતાનામાં [illegible] એક [illegible] છે. તેમણે [illegible] એક સુંદર [illegible] કરીને [illegible] રાજવંશીઓના [illegible] એ મહાન [illegible] ઐતિહાસીક નવલકથા રૂપે [illegible] છે. દરેક ભાગ [illegible] ૫૦૦ પાનાનું દળદાર પુસ્તક છે. બન્નેની કીમત રૂ. ૨ છે.

હીંદના મહાન પુત્રો અને મિત્રોનું જીવન ચરિત્ર — આ સાથેના બે પુસ્તકો અમને મળ્યાં છે. પહેલામાં મહાન દેશભક્ત દાદાભાઇ નવરોજજીનું ચરિત્ર આપેલું છે. બીજું પુસ્તક કરમચંદ મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીનું જીવન વૃતાંત છે. તેમાં સત્યાગ્રહની લડતનો કેટલોક ભાગ આપવામાં આવેલો છે.

આ બન્ને પુસ્તકના પ્રસિદ્ધકર્તા મી. [illegible] પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે તેમણે આવા ચરિત્રો બહાર પાડવાની યોજના કરી છે. દરેક દેશના મહાન પુરૂષો એક અવાજે કબુલ કરે છે કે જીવન ચરિત્રનું વાંચન એ સમાજની [illegible] ની અને દેશની ઉન્નતિ માટે એક ઉત્તમ સાધન છે, કારણ તે વડે આપણી પૂર્વે થઇ ગયેલા મહાન પુરૂષોના ઉમદા ગુણો અને મહાન કાર્યોનો અભ્યાસ કરવાથી આપણું પણ તેવા મહાન ગુણો પ્રાપ્ત કરવાને લાયક બનીયે છીએ અને તેવાજ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવી એ મનુષ્ય જન્મનો ઉદ્દેશ છે. આ ચરિત્ર ગ્રંથમાળામાં [illegible] સાધારણ પુસ્તકોને હીસાબે [illegible] ગ્રાહકોને માટે રૂ. ૦/૮ છે. ઠેકાણું રીચીરોડ અમદાવાદ.

પુરવ આફ્રીકામાં હીંદીઓની કોંગરેસ

ગઈ તા. ૭—૮ એપ્રીલે ઇસ્ટ આફ્રીકાના હીંદીઓની પહેલી નેશનલ કોંગ્રેસ મોમ્બાસા ખાતે મળી હતી એમ 'ઇસ્ટ આફ્રીક સમાચાર' ઉપરથી જણાય છે.

આવકાર આપનારી કમીટીના મુખ્ય શેઠ અબદુલરસુલ અલીડીના વીસરામ હતા. તેણે આ નવી કોંગ્રેસની સ્થાપના વિષે આપણું ભાષણ [illegible] કે પુરવ આફ્રીકાની ખીલવણી માટે આપણા હીંદી ભાઈઓએ તન મન અને ધનનો ભોગ આપેલો છે અને તે સામે દરેક જાતનું જોખમ વેઠેલું છે [illegible]

[illegible]

પછી મી. તૈયબઅલી મુલાં [illegible] પહેલી કોંગ્રેસના પ્રમુખ મુકરર [illegible]

[illegible]

આપણી જોખમ [illegible] અમારા [illegible] પુર લેવાથી [illegible] રહેતુ નથી."

નવાં પુસ્તક

મી. એન્ડરૂઝનું ભાષણ—મી. એન્ડરૂઝે [illegible] રવીન્દ્રનાથ ટાગોર [illegible] ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે. તે ભાષણ [illegible]

[illegible]

કાયદા સામે થવાની ફરજ—હેનરી ડેવી. થોરો નામનો [illegible] અમેરિકાના [illegible]

[illegible]

[illegible]

આગવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૯ મી એપ્રીલથી તા. ૧૫ એપ્રીલ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ચઈતર સુદ ૧૩ થી ચઈતર વદ ૪ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૧૧ જમાદીલ અવલથી તા. ૯ જમાદીલ આ૦ સુધી હીજરી ૧૩૩૨.

પારસી—તા. ૨૯ થી તા. ૬ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય	સુર્યાસ્ત
બુધ	૮	સુદ ૧૩	૧	૨૯	૬-૧૫	૫-૪૧
ગુરૂ	૯	,,	૧૪	૧૨	૩૦	૬-૧૫ ૫-૪૦
શુક્ર	૧૦		૧૫	૧૩	૧	૬-૧૬ ૫-૩૯
શની	૧૧	વદ	૧	૧૪	૨	૬-૧૬ ૫-૩૮
રવી	૧૨	,,	૨	૧૫	૩	૬-૧૭ ૫-૩૭
સોમ	૧૩	,,	૩	૧૬	૪	૬-૧૭ ૫-૩૬
મંગળ	૧૪	,,	૪	૧૭	૫	૬-૧૮ ૫-૩૫

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

- નામવંતા દાદાભાઈ નવરોજી
- ઇંડિઅન રેડ્‌ક્રોસ બેરર કોર
- અફઘાનીસ્તાનના અમીર
- સ્વીટ્‌ઝરલેન્ડના બહાદુરો
- શ્રી ગેટીઆર
- સોલીસ રંભાબાઈ
- શ્રી. એમ. એચ. નાઝર
- શ્રી. અલીઉદીન કેર્નંદાર
- શ્રી ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
- શ્રી ગુણાકર
- શ્રી. કેલનબાક
- મરહુમ હાઈટ સોલસ્ટોન
- સર વીલીઅમ વેડરબર્ન
- શ્રી હેન્ડેન
- ઉપાધ્ય શ્રી રતન જે તાતા
- ઈ. સ. ૧૯૦૬ની મુલાકાત વખતે ઓનરેબલ ગોખલેના સ્ટેશને ખાધેલા ફોટોગ્રાફ ફેમીલી
- શ્રી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
- રેવ. જે. જે. ડોક
- શ્રી સોરાબજી શાપુરજી અડાજણીયા
- શ્રી. પોલાક
- સ્વર્ગસ્થ. નાગપ્પન
- ભુખુભાઈ ડ. ત્સવાલાના દેશાભક્તી
- અલાદભાઈ હાસ્યવાલાના દેશાભક્તી
- શ્રી. કેલનબેક
- શ્રી. જોસફ રોયપન ફેમીલ
- જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી કોમીટનો
- કોલીફરા ઉદ્દેશ
- કીમત—દરેકની ૧ પેની પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

Books for Sale

	price, post free	
	s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilization of India, by R. C. Dutt	1	6
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt or Africa, (The present Turkish Empire formed over a portion of the Byzantine Empire)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self-Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	1
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed: The Great Arabian, by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last	1	0
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Fables and Parables, by Tolstoy	1	0
War and Peace, Vol 1, 2 and 3, by Tolstoy each	1	0
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
Stories and Sayings of Buddha Ceylon and Burma	1	4
Future of Islam	4	0
Reflections on the French Revolution by Burke		
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	0
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	0

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2	3
The Persian Mystics—		
I. Jalaludin Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	3
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9

New Books

Swami Vivekananda: An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price		
The Indian National Congress An Account of its Origin and its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 9s. post free 9s.	9	0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2	3
The Indian Nation Builders Part I, II and III. Price 6s. Post free	7	0
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda, price 3s. 6d. Post free	3	10
Essay on National Idealism	3	10
Essays in Indian Art, Industry and Education	2	3
Gospel of Shri Ramakrishna, price 4s. Post free	4	3
Sayings of Shri Ramakrishna	1	3
From Colombo to Almora	2	6
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule	0	6
Bhagavad Gita	1	0
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0	1
Pictorial Souvenir of the Visit of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	1	3

The I. P. Press, Phoenix.

સત્યાગ્રહ રીલીફ ફંડ

ઠરેલ ૫ ૯ ૫ તુવણી ગો

૦ ૧ ૦ ઓમોદ હરેર ચૅગ્ન્લઝુડરવ ૨૫ મે ઉઘરતે.

ઠરેલ ૬ ૧૪ ૪ કુલ

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૩ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટી. એસીડ ટે વાલાવાનર ઘર મુંબઈ જશે.

તા. ૧૬ એપ્રીલનું અરસામાં ઓલ્યમ્ બુઅર કાર્ગોઆરેન સ્ટેનરે ઘ મુંબઈ જશે.

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ઓરેન્જ ફ્રી સ્ટેટ, ટ્રાન્સવાલમાં—

વારસિક	૧૪		૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૪	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધું લવાજમ અગાઉથીજ લેવામાં આવે છે

આવી પ્રગટ કરનાર ઈન્ટરનેશનલ પ્રીં. પ્રેસ ફીનીક્સ, મણીલાલ ક. ગાંધી. ઈ. ઇન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. [illegible]—Vol. XI[illegible]. WEDNESDAY, APRIL [illegible] [illegible]

THE COMPETITION BUGBEAR

[illegible]

drops his supply price when the [illegible] to sanction a substitution of non-white for white labour [illegible] is deprecated. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] It is important that the [illegible] of the [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rather than downwards. The State and [illegible] can assist movement in the right direction [illegible] educational facilities with reference to industrial needs. Success cannot be achieved by the white man in South Africa by keeping the coloured man down, but by setting [illegible].

*The following [illegible] from the [illegible]: "We are firmly of opinion that the white [illegible] [illegible] resourcefulness, and general [illegible] of [illegible] work [illegible] in advance of the [illegible] skilled labour."—Durban Mercury [illegible]

Indentured Labour in Fiji

Mr Richard Piper, of the Methodist Indian Mission in Fiji, writes to the *Statesman* (Calcutta) as follows:

After six years' close acquaintance with the working of the immigration system as it obtains in Fiji where the conditions are claimed to be as good as anywhere, I unhesitatingly declare that the system is essentially bad and ought to be radically altered or entirely abolished without delay. I take this attitude after careful study and advance the following reasons, any or all of which I am prepared to substantiate with further evidence.

The recruiting of emigrants is founded on misrepresentation, notwithstanding all the Government's so-called safeguards. Every imaginable subterfuge is used to decoy the simple country people into the depots. Once inside the Depot very few ever escape without five years of degrading servitude. I had not been in India more than a fortnight before two cases came under my notice. In one instance a woman was [illegible] [illegible] in the attempt to forcibly deport her to a Depot. In the other instance a recruiter was murdered by some villagers as a protest against the recruiter's methods. Omitting the criminals and wastrels generally, who are but fugitives from their own land, I firmly believe that the great majority of the emigrants, if they knew beforehand the real conditions [illegible] would sooner starve in their own land than [illegible] pictured to them [illegible].

The system leads to the destruction of family [illegible] the breaking of caste and its concomitant moral sanctions, resulting in the demoralisation of all the better class of emigrants and in many cases in their total estrangement from their native land. [illegible] harm is being done to a people who [illegible] reasonably look to us for enlightenment and moral uplifting. All caste distinctions are ignored as one [illegible] emigrant leaves these shores. For the poor [illegible] who happen to have some pride of birth there is a bitter but unavailing struggle to retain their self-respect, which generally ends in a fatalistic [illegible] in all the immorality and [illegible]. The condition of the women [illegible] and a sight as can be seen anywhere [illegible] most depressed tribes of India, the untouchables. They are however [illegible] respectability [illegible] of the poor creatures to the coolie lines in Fiji [illegible] Indian Government in [illegible] that forty women are apportioned to one hundred men [illegible] consequences in the moral degradation. The immigrants are allowed to herd together, and [illegible] [illegible] [illegible] the Fiji [illegible] [illegible] [illegible] people marriage [illegible]. So the women change their husbands [illegible] as [illegible] ambition or passion dictate. [illegible] of long experience in Fiji described the condition of the coolie lines as the morals of the poultry yard. It is a terrible indictment against the system that a class of people who [illegible] [illegible] in their native villages within the decencies of morality, abroad are reduced to such a plight. Of course no [illegible] [illegible] of crime, the greater part of which is attributable to jealousy. Murder cases are of alarming frequency [illegible] [illegible] the Indian. I have always looked upon these [illegible] as judicial murders, since the Government is morally responsible for the unnatural and demoralising [illegible] which leads men to these deeds. [illegible] to the [illegible] would have been [illegible] and would be absolutely in keeping [illegible] with all modern [illegible] who seek the prevention of crime.

The system accentuates racial prejudices and complicates sociological problems. The relations between [illegible] [illegible] [illegible] upon [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. The Indian [illegible] and free settler is despised because [illegible] the standard of living [illegible] the abject [illegible] to which he is reduced during his term [illegible] tends to [illegible] the immigrant [illegible] white man comes to look upon the Indian [illegible] for [illegible] other position or capable of any improvement. Why educate [illegible] [illegible] ethical [illegible] Why raise his standard of comfort? [illegible] give him anything but the [illegible] table? [illegible] it is [illegible] [illegible] were [illegible] schools supported [illegible] an [illegible] they attend [illegible] supported by Government [illegible] Indians. The great mass of the Ind[illegible] [illegible] growing up in ignorance and neglect.

The only way to ensure these [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the labour market [illegible] to make the conditions and the [illegible] [illegible]

Brotherhood of (the White) Man

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] employer [illegible].

[illegible] [illegible] would [illegible] [illegible] his trade as clever [illegible] [illegible] colour [illegible] a [illegible] quality of the [illegible] but we [illegible] [illegible] [illegible] The [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] but there is no objection to his cooking their [illegible]. He may not walk upon the footpath, but he may sit next to the children of ladies in a dog-cart. He may not ride in the tramway, but may wait at tables and hand the spoons, plates, knives, forks and [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] that the [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] because he is able to do the work as well as [illegible]. Why not be honest and say so?

From the Editor's Chair

INDIAN COMPETITION

The report of the Economic Commission recently issued, [illegible] effectually disposes of that dreadful bogey of Indian competition which has always been held up before the eyes of the European working-man. After a careful inquiry, the commissioners have come to the conclusion that the bogey is over-rated. "[illegible] to discover evidence proving that white skilled labour has suffered seriously from the competition of Indians" are the exact words of the report. We have always held that, in skilled occupations connected with European trade, European artisans and tradesmen had nothing to fear from Indian competition. If such persons would, as a matter of fact, repeatedly [illegible] the suggestion that an Indian was equal to a European. Still, we constantly hear the cry that Europeans are in danger of being overwhelmed by Asiatics. The commissioners have come to the conclusion that "in initiative, resource and powers of control, the white races unquestionably stand pre-eminent" and quote the evidence of the representatives of the Durban Master Builders as follows: "[illegible] are firmly of opinion that the white artisan, by his energy [illegible] and the general excellence of his work [illegible] vances of the cheaper classes of skilled labour." [illegible] And we do not begrudge the European worker his superiority at his own work. But the report goes further. It says: "It is a plausible view that some of the so-called encroachments of the non-whites should properly be regarded as a filling up of the gaps left by the ascension of the whites to superior situations, which superior situations *could not have existed in the absence of competent people to fill the lower positions*." This is not only plausible but, so far as Natal is concerned, it is an actual fact. Were it not for the importation of indentured labour, Natal would never have gone forward as it has, and thousands of Europeans who now find employment would never have been seen on these shores.

The Labour Party and the Colour Question

During the Provincial elections in the Cape Colony the Labour Party—*vide* Mr. Wybergs articles in *The Worker*—violently advocated the political rights of the coloured people. According to Mr. Wyberg, the party is as much opposed to any political disability of colour as it is to any political disability of sex. Let us see how far this enunciation of policy is honest, says the *Pretoria News*. If it be wrong to impose a *political* disability upon colour, it must be a little more wrong to impose any *industrial* disability upon colour; but we have not heard of the Labour Party raising any objection or making any endeavour to eliminate from the Mining Regulations those clauses directed at a man of colour which prevent any native, however trained, from following certain skilled trades which he is well fitted to follow, but in which the white man is afraid of his competition. Let us have no humbug. If the Labour Party is truly the friend of the coloured man, if the Labour Party desires to do justice to the coloured man, it is perfectly easy to make a beginning by agitating against the mining regulations that are now present without hampered [illegible] and coloured man [illegible] the party's efforts would find a ready response from the [illegible] and the heads of the Mining Industry and it might celebrate its Provincial victory by a great act of simple equation. Is it likely to do this? Most unlikely. The rights that the white workmen demand for them selves they have no intention of sharing with the native. The confinement of most of them to [illegible] to glibly under the Red Flag does not embrace the Halfcaste or the Bantu. In spite of all this, the native is gradually advancing, is gradually beginning to realise the strength of his position. But the native is also learning the stupidity of attempting to stand up unarmed against magazine rifles and machine guns. *His weapon will not be a revolutionary strike, but a passive resistance, and if ever he combines in sufficient numbers to make far and remain in his hand quite quietly after due notice, he will call attention to his grievances in a manner as immediately effective as it will be annoying and unbearable.*

Coloured People on Trams

Referring to the tramway test case reported by us last week the Rev. Chas. Phillips writes to the *Transvaal Leader*:

The true remedy as I take it for the evils named would be a very strong "undesirable" clause, giving the conductor the right to exclude any persons obviously unfit to travel in proximity to others, and, secondly, that the conductor should have the right to move passengers from one seat to another, so as to bring similar classes of people on the same seats. This is, I believe, the rule in Capetown and has always worked well.

I am aware that Capetown is often quoted, where "coloureds" have been said to retain their seats while white ladies remained standing. In an extensive experience of Capetown trams, I have not had such an experience, but granting its truth, is the same not often true of white men, who have had greater opportunities of learning better manners? Is it not so every day in Johannesburg? Only a few days ago a couple of gentlemen gave up their seats to ladies. Another lady entered with a child. They politely requested a white man to yield his seat to the mother and child. He absolutely refused, saying he "had paid for his seat, and was going to keep it." Hot words followed—and nearly a fight. Nothing further was thought about it because he was a white man. If a "coloured" man had acted thus in Capetown or elsewhere, it would have got into the papers, and would have been talked about for many a day. The fact is, if a white man sins and misbehaves himself alone, a coloured man sins and involves his race. *Ex uno disce omnes* is applied to the coloured, but not to whites. A truer standard of judgment will add to, not detract from, the dignity of the white residents of Johannesburg, and a stronger determination to do justice to all, irrespective of creed, colour or nationality, will strengthen the foundations upon which the freedom and liberty of the people are built.

It is quite possible that the concurrent where the judgment of Thursday last has passed is. Already the coloured people are preparing for an appeal, and have confidence in securing that such an appeal will issue in a different result. I trust they will show that they are prepared to suffer hunger or endure any other hardship to get the means to fight for the freedom of their people. And that all white lovers of justice will rally to their side.

Press Opinion

If the judgment had been otherwise says the *Transvaal Leader*, it would, no doubt, have been deemed necessary to go to the Union Parliament for the requisite statutory authority for the regulations in question. This would have brought conflict with Cape ideals on [illegible] matters, and, in all probability, feelings of the [illegible] would have been aroused throughout the country; but it would have been the duty of Northern legislators, at all costs, to give effect, if possible, to their own requirements, and there is no doubt they would have done it. But, although the right of the Johannesburg Town Council to keep coloured people off the cars used by white people has thus been vindicated without much unpleasantness, it should be

[illegible] that the judgment by no means supports the [illegible] of the Council [illegible] supplying [illegible] accommodation [illegible] to [illegible] coloured people [illegible] the contrary, the Council [illegible] had an obligation to supply such accommodation, and had the application of the two coloured men, who were put off a car reserved for white people, been directed to the supply of tram-car accommodation [illegible] for the coloured people, they must have succeeded. As [illegible] the sole question the Court had to decide was whether the Council had the right to set aside cars for the exclusive use of white [illegible] [illegible] and [illegible] directly or indirectly towards the [illegible] [illegible] a real grievance [illegible] being shut out of the enjoyment of an [illegible] [illegible] people, but for some reason or other—possibly because of the danger to passengers alighting from cars [illegible] which trailers are attached—the practice was stopped. It seems to be the Council's duty now to [illegible] [illegible]

[illegible] The reason the trailers were [illegible] was that Indians and coloured people refused [illegible] [illegible]

A "Damnable Policy"

We have received a copy of a paper [illegible] [illegible]

[illegible] white workers think of [illegible] policy as declared in the above? He says [illegible] should be incorporated for political purposes with [illegible] Europeans. Are Europeans going to support a Government or a party that places them [illegible] coloured man [illegible] changing the [illegible] tion? Do they not see [illegible] gerous wedge? Does this policy of Botha's not strike a fatal blow at the prestige and paramountcy of [illegible] white [illegible] of the whites who have hitherto [illegible] followed Botha and [illegible] [illegible] is digging for his own race and supporters [illegible] wishes to force the coloured man on [illegible] white [illegible] place them on [illegible] position and industry, and to pave the way for [illegible] with the white skilled workers on the [illegible] members of both races remember this and [illegible] the South African Party beware! Let them in the first place get their leader up against the wall, and demand from him an explanation and [illegible] of his own mouth of the damnable policy [illegible] enunciated to the coloured deputation [illegible] workmen of South Africa openly accept or openly repudiate Botha's new departure, and let us all know where we are and where to fight. His promises of sympathy and support to the coloured people in their demands for equality. Do you white men attach your approval to that? Let the world know what you think. We suggest the holding of large meetings of protest against this scheme for the [illegible] workers. If we make a good start here the rest of the country will follow and take up the cry of protest against Botha's proclaimed intentions. We are not in favour of any [illegible] but we shall oppose with every nerve and power all [illegible] and pernicious schemes for establishing equality such as that now preached by the leader of the South African Party.

What is Trespass?

[illegible]

A "free" Indian, named Moitie [illegible] charged before Mr. [illegible], Assistant Magistrate, [illegible] on the [illegible] with wilfully trespassing on the [illegible] of the [illegible] Estate [illegible] for the Crown, and the case, being considered [illegible] Mr. [illegible] and Mr. [illegible] were present [illegible] the prosecution. The Chief Accountant of the [illegible] Estate was also present in Court. Mr. [illegible] defended.

[illegible] assistant-manager of the [illegible] Estate, stated that the accused arrived at the barracks [illegible] Mangamah, the widow of the [illegible] [illegible] Moitie to go away, which he [illegible]

[illegible]

[illegible] asked him what he had [illegible] had come in connection [illegible]

[illegible] was anything [illegible] the manager [illegible] understanding which [illegible] arrived at [illegible] returned [illegible] told him to return the next day at the same, thinking that, by that time, the question of the [illegible] necessary to give him a [illegible]

The accused stated that he [illegible] Gandhi's office and [illegible] He was allowed [illegible] accompany [illegible] [illegible] to the [illegible]

Mangamah stated that she was the widow of Patchappan. Since the time of the death inquiry she had stayed with her relative and his wife. Muthu took her to Mr. West about the pass and afterwards accompanied her to the estate. He went with her for protection and to bring away her things. She gave Mr. Sykes the passes and he told both Muthu and her to wait.

Sergt. Hancock pressed for a conviction on the ground that the man had been warned and still persisted in returning.

Mr. Langton submitted that, if a man had legitimate business, he was entitled to go there. Moreover he had been instructed by Mr. West to accompany the woman. The fact was that the matter of the pass was closed and there should not have been any delay. If Mr. Sykes had written a reply to Mr. West's note and asked why Muthu had been sent, there would have been no trouble at all. Besides, the man himself explained. There could be no question of wilful trespass. Finally, the law (Section [illegible] of Act 25, 1891) stated that "no relatives or friends of anyone occupying a house or hut were excluded from visiting."

The Magistrate, in sentencing the accused to a fine of twenty shillings or ten days' imprisonment, said that he had no doubt that Mr. West had acted perfectly *bona fide* but, if a person was warned and refused to leave, it amounted to trespass. The accused was ordered to leave and said he remained and so he must take the consequences.

[NOTE: We do not usually report cases of trespass or other offences under the common law but the above report shows clearly the difficulties which indentured Indians have to contend with even when the Protector has intervened. They cannot go more than a mile away without special permission, and it is not possible for even their friends or relatives to visit them or accompany them. It appears, also, that the employers in this case went out of their way to establish the right to punish anyone going on their estates even though the person might have what he believed to be legitimate business. It all goes to show that there is not much difference in this respect between an estate and a gaol.—Ed. I.O.]

The True Democratic Spirit

Writing to the [illegible], Rev. F. [illegible] of Capetown says:—

The Colonies, in general and South Africa, in particular are extremely jealous of outside interference. The mention of Downing-street is as a red rag to a bull. But it would be well for South Africans to bear in mind that if India and South Africa had been independent nations, there would probably have been war between them by this time. I do not like the word Imperialism. Its traditional associations imply force and armed compulsion. But one can surely rise above that to the idea of a federation of nations bound together by common interests and ideals of free and just government. But to that end the democratic principle must be applied all round. The State which holds, as one says, "We alone will settle these questions of racial policy without reference to the rights of other races and nations," is a very exclusive, undemocratic and short-sighted State indeed. Take the Commission of Inquiry which has just been appointed. It consists of true South Africans. But Great Britain is surely affected. One hundred and fifty million people in India are affected. Surely it would have been a graceful act on the part of a democratic Government to have said to the British and Indian Governments, "You also are involved in this trouble. Appoint your representatives, and join us in this inquiry, and let us see if we cannot work out a solution which will be acceptable to all." That is the true democratic spirit—not the spirit of jealousy and aloofness but the spirit of co-operation and mutual consideration. And that is the spirit which is especially needed at these times. Mr. [illegible] has lately been writing on that racial question and antagonisms are being accentuated the world over. They can only be allayed or overcome by mutual efforts towards mutual understanding and mutual sacrifice. The great thing is to bring the best thought in the world, or at least the best thought in the Empire, into contact and to counteract only the ignorant and strong-tempered [illegible] of young communities, in which [illegible] of considerations are apt to override moral considerations. That is not Imperialism, in the old sense of the word. It is an attempt to get "the government [illegible] of right reason" applied to the removal of crude racial prejudices, the keeping in check of [illegible] passions, and the [illegible] of races produced by the development of world-wide democratic sympathies. In a word it is Christianity applied to world politics.

Indians in Demerara

The indentured Indian immigrant is not peculiar to Natal. Other countries can [illegible] a similar one and [illegible]. In this case, however the [illegible] has proved not a problem but an asset, writes Mr. E. C. [illegible] in the *Daily Chronicle* and the conditions of his employment are closely [illegible]. Take the example of British Guiana, better known by the name of its Province, Demerara. Its case was a unique experience. That case [illegible] proved the [illegible] Indian labour. For more than sixty years the coolie has made in Demerara a home [illegible] and [illegible]. To him the colony owes a debt which [illegible] very ready to admit.

The system under which the Indian has been conveyed [illegible] thousands of miles from the East to the West [illegible] identical with that under which he has gone to Natal [illegible] to Demerara coolies were first imported [illegible] in 1838. The system was not introduced to Natal until 1860. In the case of British Guiana the number of coolies brought in [illegible] on average about [illegible] thousand.

[illegible] residence in a [illegible] passage [illegible] he has [illegible] in many cases [illegible] of the colony. To-day he represents [illegible] of a population which comprises Europeans, negroes, and Chinese. Of the Indian [illegible] there are probably [illegible]. [illegible] acquire [illegible] the [illegible] eight years ago [illegible] value from £60 to [illegible]. Indians are also [illegible] as farmers. As shopkeepers [illegible] and [illegible] they find employment. They [illegible] land and money [illegible].

Unlike his [illegible] in Natal, the free immigrant in British Guiana [illegible]. He is allowed a fair field and full scope for his ambitions, social [illegible] and political. Every profession is open to him. He can exercise the franchise. He can sit in the Legislature. Qualification [illegible] in the ownership of land, house tenancy, or the enjoyment of a certain income. In no case are the [illegible] of the Constitution [illegible]. In short, he is a free subject with all the rights of a British subject.

Trade jealousy, we are told, is largely the secret of the position of the Indian immigrant in Natal. In British Guiana the whites are faced with no such rivalry. Thus in Georgetown, the Capital, the number of shops owned by Indians is small and unimportant. Yet the English merchant is not without competition. Side by side with his shop are those of Chinese and Portuguese [illegible]—descendants of [illegible] original [illegible]

[illegible] from the [illegible] the Assam, to work on the plantations. [illegible] Englishman [illegible] He is content to regard them as [illegible] and to treat them [illegible] that of a yellow country-man. The Englishman [illegible] them [illegible] to The Town Council and to the Legislature. He would be equally prepared [illegible] The right [illegible] to the Council of the Colony would never be [illegible]. In fact, the loyalty and devotion of the Indian [illegible] to the British Crown are often cited in admiration.

Probably in none of the colonies [illegible] to be confronted with [illegible] as [illegible] British Guiana. [illegible] that [illegible] of colours, a medley of [illegible] little [illegible] Great [illegible] ing tribute to British rule. [illegible] enjoys self-government. But it must be [illegible] that Indian immigrants were [illegible] of the Colonial Office [illegible] treatment of British [illegible] lessons for those who are seeking [illegible]

Imperial Naturalisation Bill

The *Leader*, Allahabad, [illegible] that Mr. [illegible] [illegible] considerable [illegible] Imperial Association [illegible] [illegible] that naturalisation in any part of the [illegible] confer the right to complete [illegible] other part. [illegible] [illegible] the right of the [illegible] [illegible] Indians to [illegible]

The Suppression of the Armstrong Case

The *South African* [illegible] the Armstrong [illegible] [illegible] introducing the [illegible] when commenting on the [illegible]

"But the point we wish to emphasise [illegible] no mention of the Armstrong case [illegible] by Reuter. The case was [illegible]

... Mr. [illegible] of Natal [illegible] that cases of ill-treatment of the Indian [illegible] be exposed by the [illegible] the [illegible] is a patent danger. We are wondering [illegible] Gandhi [illegible] of the suppression of [illegible] [illegible] as a [illegible] Further [illegible] Gandhi what he intends to do now [illegible] If the Imperial Government are kept in the dark [illegible] [illegible]

[illegible] of South Africa or India [illegible] Imperial Government [illegible] [illegible] the Government doing? [illegible]

Indians in Canada

The *Times* correspondent at Ottawa [illegible] [illegible] the [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Ottawa [illegible] [illegible]

Indians in America

[illegible]

Government in England has not embraced [illegible] it is there, it will [illegible] the [illegible] [illegible] has ever known. The proposed Indian [illegible] and if they are to [illegible] a [illegible] of the British kingdom, something must be [illegible] solution of the problem arrived at which is more [illegible] than any yet suggested." Dr [illegible] told the [illegible] Hindus are [illegible] people [illegible] America. In an interview with the Hon. [illegible], Commissioner-General of Immigration, it was [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hindu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hindu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] problem.

News in Brief

The many [illegible] about Mrs. [illegible] health will be glad to learn that she is [illegible].

The [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the [illegible] laws of [illegible].

Mrs. Mary [illegible] the [illegible] of [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

A Cabinet telegram by Reuter [illegible] [illegible] [illegible] the [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

The Indian [illegible] was [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

A [illegible] [illegible] [illegible] Mr. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

The [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] at Durban [illegible] [illegible] [illegible] at Capetown [illegible] at Durban. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] from [illegible] Durban. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

The [illegible] in London of the Rev. C. F. Andrews, where the London correspondent of the *Natal Mercury* [illegible], is very welcome, it goes without saying that he is being [illegible] questioned as to the actual situation in South Africa and his replies confirm the [illegible] [illegible] already published. Mr. Andrews was a guest at the [illegible] festival of the Indian Social Club and had the opportunity of meeting many who are [illegible] interested in the question of settlement for British Indians in South Africa, among them, of course, the [illegible] and Mrs. Sarojini Naidu, Mr. and Mrs. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] On Tuesday evening Mr. Andrews was present at the meeting of the [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] methods of education. He gave a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and of the [illegible] [illegible] [illegible] a description [illegible] [illegible] [illegible] Africa, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] found.

Noble Women Workers

[illegible] [illegible] she was the first woman [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] important [illegible] [illegible] Labour Inspector [illegible] [illegible] [illegible].

The [illegible] Labour Inspector is a noble [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] because too often the [illegible] [illegible] [illegible] and the working people [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] I [illegible] [illegible] [illegible] however. I had been a [illegible] [illegible] I was a [illegible] woman, and I was a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] for four years, and [illegible] [illegible] [illegible] I can say I have [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] on the contrary, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prejudiced regarding [illegible] [illegible] [illegible] and you are mistaken.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] they do not [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] as much as [illegible] [illegible] They are [illegible] of heart, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] because they [illegible] their [illegible] [illegible] [illegible] refuse to work for [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] from these working people, I really [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] I have learned I learned from [illegible]. They have taught me to be broadminded, to be [illegible] [illegible] [illegible] everything.

Printed and Published by Albert H. West and [illegible] [illegible] at the International Printing Press, Phoenix, Natal

નવાં આવેલાં અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિના પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે

શીલ્ડ, ફેન્ટરીઝ અને વર્ક શોપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઇ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણી સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

ઇસ્લામ આ પુસ્તકના લખનાર જસ્ટીસ અમીર અલી પ્રસ્તાવનામાં લખે છે કે "ઇસ્લામના મુખ્ય શિક્ષણનો સાર આ પુસ્તકમાં આપ્યો છે" કી. શી. ૧-૯

હાર્ટ ઓફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીના તત્વોનો ઇતીહાસ કી શી. ૨-૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમ જલાલુદીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દરહમાન રહેમાન જામીના લખાણો છે

અરેબીઅન વીઝડમ અરબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીહતો. દરેકની કી. શી. ૧ ૯

ધી વીઝન ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદની ઝાંખી લખનાર સીસ્ટર નિવેદિતા.

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફરલી મેયોએ અંગ્રેજીમાં લખી છે કી ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૮.

રુબાયત ઓફ ઉમરખયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના. આ પુસ્તકની ૧૧૨ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧-૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઇફ એંડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રત્નાઓ આપેલા છે દરેકની કી. શી. ૧,૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ જાદુ ૫ પેની

શ્રદ્ધ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર.

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રમેશ દત્ત કરેલ તરજુમો

લાઇટ ઓફ એશીઆ, અથવા બુધ્ધચરિત્ર.

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—સર એડવીન આર્નોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સુંદર નાટકનો તરજુમો, આમાં રઘુવંશ મેઘદૂત, ઉત્તરરામ વીગેરે નાટકનાં તરજુમા છે

હારીસનું કુરાન—સર અબ્દુલ મજીદ અરબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઈરવીંગકૃત

સ્પીરીટ ઓફ ઇસ્લામ અથવા મુસલમાની ધર્મ.

મહમદ ધી પ્રોફેટ ઓફ અરેબીઅન—સેરીડીથ ટાઉનસેન્ડ કૃત.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના ભવિષ્ય. પુરાણ માલીતગાર મી. ડબલ્યુ એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઇટલી રીવ્યુ"માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

એમ કે ગાંધી અને દ આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં દ આફ્રીકન જે મહેતાએ લખી છે કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇન્ડીઅન હોમ રુલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો સવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

નવાં ગુજરાતી પુસ્તકો

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન—મી મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ ઇ. ઓ. મા આ વીષય ઉપર લખેલ પ્રકરણોનું પુસ્તક આ પહેલા ભાગમાં હવા પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેની લગતી બાબત છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૨જો. પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ અકસ્માત ડુબવું, નાવ અને તેના ઇલાજ, કેમ જીવત મરવું વીગેરેનાં જે પ્રકરણો મી ગાંધીએ આ છાપામાં લખેલાં તે આ ભાગમાં પુસ્તક રૂપે છપાઇ બહાર પડેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય — છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યા છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે પોસ્ટેજ ૧ પેની

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર. વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુરવ અને પશ્ચિમ—એક પ્રખ્યાત અંગ્રેજ લેખકના પુસ્તકનો તરજુમો કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે એમાં શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલના ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે આ પુસ્તકમાં મી ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી ૧ ૩.

લોકમાન્ય તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઇ કોટવાલે સંક્ષેપમાં લખ્યા છે કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમા છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ—પહેલો, બીજો, અને ત્રીજો—આ ત્રણ ચોપડીમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતમાં મેળવેલ અનુભવની સ્વહસ્તે લખેલી બીના છે. કી. શી. ૧, પો. ૧ પેની

જેલના કાવ્ય—એમાં સત્યાગ્રહ સંબંધમાં લખાયેલા ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી. શી. ૧, પો ૧ પેની

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૫ મી એપ્રીલ, ૧૯૧૪. અંક ૧૫.

અધિપતિની નોંધ

વેરૂલમનો કેસ

પારકી જમીનમાં દાખલ થવાના અથવા તેવી જાતના બીજા ગુન્હાઓને અંગે થતા કેસની વીગત અમે આ જગામાં સાધારણ રીતે નથી આપતા. પણ વેરૂલમમાં ચાલેલા એક કેસની વીગત અમે લખાણથી બીજે જગ્યાએ આપી છે. આ કેસમાંથી આપણે જોઈ શકીએ છીએ કે પ્રોટેક્ટર વચ્ચે પડવા છતાં પણ ગીરમીટીયા હીંદીઓને કેટલી મુશ્કેલીઓ ભોગવવી પડે છે. તેઓ ખાસ પરવાનગી લીધા વગર પોતાની જગ્યાથી એક માઈલની બહાર જઈ શકે નહીં. અને તેમનાં સગા અથવા તો મિત્ર તેમને મળવાને પણ આવી શકે નહીં. મરનારને પૈસા કાઢી આપવાની પુરી સમજણ આપ્યા પછી ત્યાંના પાસ લેવા જાય અને તેને પિનટાઉન સુધી તેનો સામાન વીગેરે લેવાની મદદ કરવાને તેની સાથે જવાશે. આવી સ્થિતિમાં પણ રેલ્વે ની એરટકનો કેસ પણ ન મુકી શકે, એમ સાબીત કરવાને એક રેટના સાક્ષીએ અસાધારણ બનાવ બન્યું અને મુકતને સજા કરવી. આ ઉપરથી આપણે એમ કહી શકીએ છીએ કે ગીરમીટીયાઓની કેદખાનાની અને જેલમાં બહુ તફાવત નથી એટલે કે ગીરમીટીયાઓને જેલના જેવી સખત જાપતામાં રાખવામાં આવે છે અને તેમ કરવામાં કાયદો મેસર્સ માલીકોની મદદમાં રહે છે.

કેદખાનાં કે ગુન્હો આરો પધારવાનાં કારખાનાં?

સાધારણ માન્યતા એવી હોય છે કે ગુન્હેગારને કેદમાંને કેદખાનાથી તેની ચાલચલગત સુધારો થાય છે અને જ્યારથી બહાર નીકળ્યા પછી તેની જાત અને તે જ કેદમાં થયેલ છે તેમને લાભ થાય છે અને તેમ જ એમજ જોઈએ. પણ આજકાલના કેદખાનાઓથી તેથી ઉલટી જ વિપરીત પરીણામ આવે છે એમ કેટલીએક જગ્યાઓએથી કહેવામાં આવ્યું છે. ગયે અઠવાડીયે યુનીયનના કેદખાનાઓના ડીરેકટર કેદીને મદદ આપનારી મંડળી આગળ કેપટાઉનમાં ભાષણ કરતાં એમ જણાવ્યું હતું કે "હાલની પદ્ધતીનું પરીણામ પણ ભયંકર છે. હાલના કાયદા મુજબ જે તે તેના નજીવા ગુન્હાઓને માટે પણ જેલમાં મોકલી દેવામાં આવે છે. એક બાબત કહી જેલની અંદર નહીં તેની બધી કેળવણીથી ખાલી થઈ જાય છે ને પછી કેદખાનાથી બહાર આવી જાય છે. અને અને તે પરીણામ એ આવે છે કે કેદમાંથી નીકળ્યા પછી તે પહેલાં કરતાં વધારે ગુન્હા કરતા શીખે છે." આ તો ખુલાસો નામ માત્રનો સુધારો એક દાખલો છે, પણ બીજા એવા કેટલાએક પ્રાપ્ત થઈ શકે છે કે જેમાં પ્રજા તેમજ રાજ્ય પોતાની રક્ષાને અર્થે માની ભુલમાં પડે છે. કેદખાનાઓને અહીં આને ગુન્હેગારી વધારવાના કારખાના કહેવા એ વધારે પડતું નહીં ગણાય.

સત્યાગ્રહી મુનુસામી નાયડુ

સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં ગીરમીટમાં રહેલા હીંદી મુનુસામી નાયડુની હકીકત આ કાગળમાં વખતો વખત આવી ગઈ છે. તેને માર્ચ મહીને એક માસની જેલ મુદતની કેદની સજા થઈ હતી. આ કેદ પુરી કરીને છુટ્યા પછી પણ તેણે તે શેઠને ત્યાં કામે જવાની ના પાડી છે. આથી ફરીને તેના ઉપર 'ડેઝર્ટર' નો આરોપ મુકી માજીસ્ટ્રેટ પાસે તેને ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. આ વકીલ ના સોંપી વખત કેદમાં હાજર થયો અને તે દરેક વખતે તેણે સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં કામ ઉપર જવાની ના પાડી છે. આ વખતે માજીસ્ટ્રેટે તેને જેલમાં નથી મોકલ્યો પણ તેના કેસની બધી હકીકત હીંદીઓના 'પ્રોટેક્ટર' આગળ મોકલવાનો હુકમ કર્યો છે. દરમિયાન મુનુસામીને જામીન આપી છુટો મુક્યો છે. આ કેસ આખરેથી પુરો થયો નથી. હજુ પરીણામ શું આવશે તે જોવાનું છે. ભાઈ મુનુસામીને તેના આ સત્યાગ્રહને માટે મુબારકબાદી આપી શકીએ છીએ. તેણે જે દુઃખ ઉઠાવ્યું તેથી માજીસ્ટ્રેટને ખબર પડશે એમ લાગે છે કે તેને કાંઈક પણ ખરી તકલીફ હોવી જોઈએ, નહીં તો તે આટલી બધી વાર ફરી ફરીને જેલમાં નહીં જાય.

હીંદી બાળકોની કેળવણી

મીસ. અન્ડરસને ડરબન સદરલેન્ડ હોલ પહેલીવેલે કાંઈ બાળકોની કેળવણીના સવાલ ઉપર ઘણું અગત્યનું ભાષણ આપ્યું હતું. આ ભાષણમાં તેમણે બોલતાં જણાવ્યું પહેલાં સરકાર સ્થાપવાની ચીકવત કરી હતી અને તેવી તેઓ અભ્યાસનો હતો કે ડીગ્રીઓ સુધી પરીક્ષા આપવાનું. સાથે અંગ્રેજી ભાષા નહીં પણ દેશી ભાષા હોવી જોઈએ. હીંદુસ્થાન ઈંગ્લીશ ભાષાથી કેળવણીનું કામ ચલાવવાનું જરૂરનું હતું પણ હવે તે પ્રયત્ન બહુ લાંબી પુરી જાય છે. પર દેશી ભાષા મારફતે ભણાવ. આપણને માટે વિદ્યાર્થીઓને તે આવા મારફત વિચાર કરવાનું અને તે વિચારોને દર્શાવવાનું ઘણું ભારે થઈ પડે છે. ઇંગ્લાંડના સાહીત્ય અને કાયદા કરતાં હિંદુસ્થાનના સાહીત્ય અને ઇતિહાસ મારફતે વિદ્યાર્થીઓને જ્ઞાન આપવાનું બહુ સુગમ અને ફાયદાકારક માલુમ પડશે.

હીંદની પાઠશાળાઓમાં ધારમીક શિક્ષણની ઘણી જરૂર હોવાનું આણીએ તે તરફ લક્ષ ખેંચ્યા પછી તે બોલ્યા હતા કે હીંદી કેળવણીઓના દરેકની રાજદ્વારી ભાષાના અભ્યાસ કરવામાં મદદ અને ઉત્તેજન આપવું જોઈએ. હીંદી પાઠ

શાળાઓનું પ્રવેશક આજ શરૂ પર રૅપાયું છે કે તેની ગતી શિક્ષા સુંધારા કરવાની શ. તે સાથે ગયું છે સરકારી ફેર [illegible] પોતાની સમાજ ધારણ સંગીન શિક્ષણાલયનો હુમલો કરવાની ભારે અડે આવે છે

વેરૂલમમાં એક કેસ

ગયે ગુરૂવારે વેરૂલમની કોરટમ માજીસ્ટ્રેટ મી. [illegible] સન્મુખ એક અગત્યનો કેસ ચાલ્યો હતો. તેમાં મુતુ નામના હીંદી ઉપર બ્લેકબરન આગગાડીની નાળના એસ્ટેટની કોઠીમાં વગર રજાએ દાખલ થવાનો આરોપ હતો. સરકાર તરફથી કેસ ચલાવનાર સારજંટ હાર્ટલીફ હતા અને તેના મદદમાં મી. ડીકીન્સન અને મી. રીસ્ટન હતા. આરોપીનો બચાવ કરવાને મી. લેન્ગટન હાજર હતા. પ્રથમ જુબાની બ્લેકબરન કોઠીના સબ મેનેજર એ. સી. સાઉકસે એવી આપી કે વહીવટદાર તા. ૨૮મીએ મગામા સાથે ત કોઠીમાં આવ્યો હતો. તે વખતે તેની સાથે મરહુમ નરબાપન કજ ગયા નવેમ્બરની હડતાલને વખતે પોલીસની બંદુકના બહારથી મરણ પામ્યો હતો તેની ઓરત હતી. મુતુએ મને કહ્યું કે હું ત ઓરતનો સગો છું અને તેની સાથે પાસને માટે આવ્યા છું. મગામાને ત્યાંથી જવાનો પાસ આપવા મી. વેસ્ટ કાગળ લખી આપ્યો હતો તે તેણે મને બતાવ્યો. મેં તે બાઇને બેસાડી અને મુતુને ચાલ્યા જવાનું કહ્યું. એટલે તે ચાલ્યો ગયો. મુતુ ફરીને તા. ૨૭મીએ આવ્યો. આ વખતે તેને મેં એક હીંદી સાથે ફરી ચેતવણી આપી કે જો ફરી આવ્યો તો પહેલા તે નહીં ગયો એટલે તેને પોલીસ પાસે પકડાવી લઇશ. આ માણસ વળી ૨૮મી તારીખે આવ્યો અને તે વખતે હીંદી પોલીસ પાસે મેં પકડાવ્યો. મી. લેન્ગટને તેને પુછ્યું કે મી. [illegible] અને મી. વેસ્ટ વચ્ચે આ બાઇને પાસ આપવા બાબત કાગળ પત્રનો વહેવાર ચાલેલો તેની ખબર હતી કે નહીં? તેના જવાબમાં સાક્ષીએ કહ્યું કે તેની તેને ખબર ન હતી. તે બાઇને રોકવાનું કહેલ. અને જણાવ્યું કે હું મી. [illegible] પાસે પિંચ મુજબ સ્ટેશને ગયો તેજ દિવસે મી. [illegible] ને પુછી જોયું અને તેણે કહ્યું કે હું મી. વેસ્ટને લખીશ. સરદારે મને ખબર આપ્યા હતા કે તે મગામા મુતુની કોઇ સગી થતી હતી. મુતુ તે બાઇ સાથે શા માટે આવેલો હતો તે મેં પુછ્યું ન હતું.

નારાયણસામી નામના સરદારે સાક્ષી આપતા કહ્યું કે મગામા સબ મેનેજર ઉપર કાગળ લાવેલ તે મેં જોયું હતું. મુતુએ મને કહ્યું કે હું તે બાઇ સાથે આવેલો છું. મેં તેને કહ્યું હતું કે મુતુનું મારે અહીં ફરીને કામ નથી.

[illegible] જે મોટી કારખાના લઇ જવાનું કામ કરતા હતા તેણે કહ્યું કે મેં આરોપીને કોઠી પાસે જોયો હતો. મારા શેઠે તેને ૧૦ વાગ્યાની અંદર ચાલ્યા જવાનું કહ્યું હતું, નહીં તો તેને પકડવામાં આવશે. તે મુતુને ફરી આવવાનું કહ્યું નહતું.

મુતુ નામના ઉમેદવાર તે કોઠીમાં પોલીસ હતા. તેણે સાક્ષી આપતા કહ્યું કે હું મુતુને પકડી સબ-મેનેજર પાસે લઇ ગયો. ત્યારે તેણે પુછ્યું કે તે શા સારૂ ફરીવાર આવ્યો છે. મુતુએ જવાબ આપ્યો કે હું આ બાઇના પાસ સારૂ આવ્યો છું.

મી. એ. એચ. વેસ્ટ જે "ઈંડીઅન ઓપીનીઅનના" એડીટ [illegible] છે તેણે સાક્ષી આપી કે મેં મુતુને ત ઓરત સાથે બ્લેકબરન જવાનું અને તેણે સામાન લઇ આવવામાં મદદ કરવાનું કહ્યું. એડીટર અને મી. [illegible] વચ્ચે એવી ગોઠવણ થએલી કે એ બાઇને હાલ ત્રણ માસની રજાનો પાસ આપવાનો અને પછી તે પાસ દર ત્રણ ત્રણ માસે નવો કરી આપવાનો હતો. મુતુને મેં એમ ધારીને મોકલ્યો કે પાસ આપવામાં કાંઇ વખત નહીં લાગે કેમકે આ બાબતનું નિરાકરણ થઇ ગયું હતું, અને સબ-મેનેજરને કાંઇ વિચાર કરવાનું હજુ રહ્યું હશે એમ હું નહોતો ધારતો. બીજે દિવસે મુતુ એકલો આવ્યો. મારે જે હકીકત જાણી એમ ધાર્યું કે હવે પાસ બાબતનો ફેંસલો થઇ ગયો હશે એટલે મેં મુતુને ફરીથી જવાનું કહ્યું. મુતુને કામ આપવાનું મને સુઝ્યું નહીં, કેમકે મુતુ ત્યાં લાયક ઓળખીતો છે ને બરાબર સમજાવી શકે.

આરોપી મુતુએ જણાવ્યું કે મગામાનો હું પીતરાઇ થાઉં છું. હું તેની સાથે બ્લેકબરન કોઠીએ ગયો હતો. સરદારે મને કહ્યું કે તું ૨૭ મી માર્ચની આસપાસ ખબર કરી પાછો આવજે. પકડાયો તેની આગલી રાતે મને સરદારે કાઠીમાં રહેવા દીધો હતો. મગામા સાથે રહી તેની ચીજો લાવવામાં મદદ કરવા સિવાય મારે ત્યાં જવાનું બીજું કાંઇ કારણ ન હતું.

મગામાએ સાક્ષી આપી કે હું મરહુમ પચાપનની સ્ત્રી છું. મારા ધણીના મરણની તપાસ પછી હું મારા સગાને ત્યાં રહેતી હતી. મુતુ મને મી. વેસ્ટ પાસે પાસની બાબત પુછવા ને લઇ ગયો હતો. અને તે મારી સાથે કોઠી પર આવ્યો હતો. તે મારી સમાન ભેગો કરવા અને મારી ઓરતને લઇ જવામાં મદદ કરવા મારી સાથે આવ્યો હતો. મેં મી. સાઉકસને કાગળ આપ્યો તેણે અમને બન્નેને જતા રહેવાનું કહ્યું.

સારજંટ હાર્ટલીએ કહ્યું કે આરોપીને સજા થવી જોઇએ કેમકે તેને ના પાડવામાં આવ્યા છતાં તે ફરી ફરીને આવતો હતો.

આરોપીના વકીલ મી. લેન્ગટને કહ્યું કે કોઠી સાહેબની કોમસર જવાનું હેતુ તેને ત્યાં જવાનો હક હતો. વળી આરોપીને ત જગ્યાએ તે બાઇ સાથે જવાનું મી. વેસ્ટ તરફથી કહેવામાં આવ્યું હતું. પાસ આપવામાં આરોપીએ નક્કી થઇ ગયું હતું એટલે વધારે ઢીલ થવાનું કારણ ન હતું. મી. સાઉકસે જો મી. વેસ્ટના કાગળનો જવાબ લખ્યો હત અને પુછાવ્યું હત કે મુતુને શા માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો તો આ મામલો કાંઇ તકલીફ થાત નહીં. આ ઉપરાંત તે માણસે પણ ખુલાસા કર્યા હતા. એટલે તે રજા વગર દાખલ થયો એવો આરોપ તેના ઉપર આવી શકે નહીં. વળી કાયદામાં પણ જણાવેલું છે કે કાઠીમાં રહેનાર માણસના સગા સંબંધી મળવાને આવી શકે છે.

માજીસ્ટ્રેટે આરોપીને પા ૧ દંડ અથવા ૧૦ દિવસની કેદની સજા કરી, અને જણાવ્યું કે મી. વેસ્ટનું વલણ તો બરોબર હતું, પણ આરોપીને ચેતવણી આપ્યા છતાં તે ત્યાં ફરીને ગયો. એટલે તેણે પરવાનગી વગર દાખલ થવાનો ગુન્હો કર્યો જણાય. તેને ત્યાંથી જવાનું એ વખતે કહેલું. આમ તેમ છતાં તેણે માન્યું નહીં તેથી તેણે સજા ભોગવવી જોઇએ.

મી. ગાંધી કેપ ટાઉનમાં હતા તે વખતે લેડન સમસમ ફંડમાં સારૂ કોઇક શેઠના બહેન મીસીસ [illegible] તરફથી પા. ૫ ની રકમ આપવામાં આવી હતી.

[illegible]

પણ પછી સરકાર પણ એવા આગ્રહમાં રહે કે પછી. આરંભ રહીએ એમની સાહેબ ઉપર કરેલા હુમલાની રીતે આપી તે જાણું જણાય છે કે આ કેસની હકીકત પણ કીડીઓ નાતાલના છાપાઓએ આપી નથી એટલુંજ નહીં, પણ ક્રટર પણ તે વિષે કંઇ તાર કરી ખબર આપેલ નથી. આવા આ કેસને લગતા ઘણી હકીકત આવેલ હતી પણ તેથી શું કોઇ નાતાલના હીંદીઓ અજાણ્યા રહી શક્યા? હીંદુસ્તાનમાં મી. ગોખલે અને મીનાક્ષી શું આ કેસથી અજાણ્યા રહેવાના હતા? નહીંજ. હીંદીઓના વાઇસ 'ઇ ડીઅન ઓપીનીઅન' આ કેસનો આખો રીપોર્ટ છાપ્યો છે. અને તે અમે આ. નીચે 'ધચરુ' અંગ્રેજી નાતાલના પેપરે. જાણતા હતા કે હીંદી મજુરોને વધ વખતમાં આવવું પડશે વતન છાપાવાળાઓ હોવાનું પાછું તો તેઓ આસથી પશુતત કામ આવતા કેટલાક ખત છાપાવાળા મુંગા રહે એ તો ભયંકર ખાત ગણાય આવી બીજી કેટલીક વાતો દાબી મુકવામાં આવતી હશે તની કોને ખબર છે? ઇટરનુ ખાતું તો નિરાધાર પણે ખબર દેવા વાર ઢાંકણ કે એટલુંજ નહીં, પણ તે તો સભ્ય એ ઓફીશીયલ ગણાય છે તો પછી તે આવા ખબર દાબી રાખે તેને માટે શું કોલ્ટન શું વારે છે? આવા આવા બનાવ બને અને તેથી વડી સરકારને જે અંધારામાં રાખવામાં આવે તો પછી હીંદુસ્તાનને અશાંતિ દેખ પડે છે તેનું ખરું કારણ તે શી રીતે શોધી શકે? અને તેને શોધવું એ તો જરૂરનું છે. વળી અમે લેડી ગ્લેડસ્ટનને પુછીએ છીએ કે અમે તેમનુ ધ્યાન ખેંચ્યુ છે તે હવે તે આ તરફ શું કરવાનો ઇરાદો રાખે છે? જ્યાં શહેનશાહતના પ્રતિનિધિ આવા કેસથી વડી સરકારને વાકેફ ન કરે તો શું અહીં કામ શું છે? આ ગવર્નરોના આગમનમાં સરકાર તેને નીગ્રોઓના હીંદી રાખવાની ના પાડી શકે છે સરકાર પોતાની ફરજ બજાવશે?

હીંદી ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ]

આ સંવાદ સમજવાને ખરેખર ખાસ ન પહેલા બારીસ્ટર સાહેબની પરિસ્થિતિ સાથે પરિચીત થવાની આવશ્યકતા છે. બારીસ્ટર સાહેબની વય લગભગ ૪૦ વરસ સુધીની છે. ઉછર્યા પાંચ સાત વર્ષો થયાં નથી હીંદુસ્તાનની રાજ્યકારી ચળવળ સાથે ધનિષ્ઠ નિકટનો સંબંધ ધરાવે છે. મુંબઇની રસીલી નગરીના એલ્ફીન્સ્ટન વિશ્રામના તેઓ આશા એવણ એક છે. મેટ્રીક્યુલેશની ઉપાધી પ્રાપ્ત કર્યા બાદ તેઓ બેરીસ્ટર થવા વિલાયત સીધાવ્યા. અને પ્રભુ કૃપાએ બેરીસ્ટરની પરિક્ષાના રંગમંચ ઉપર પોતાની મુંબઇ નગરીમાં ખાવ્યા. ત્યાં એક વકીલાતની પદવી આવી, વકીલાત કરવાનુ શરૂ કર્યું. બેરીસ્ટર તરીકે તેમણે કુલ સમયમાં, મુંબઇ શહેરમાં સારી કીર્તી મેળવી અને અર્થ પ્રાપ્તી પણ સારી રીતે થઇ. સમયના દશ બાર વરસ વહીવાત કર્યા બાદ તેમણે પોતાનું ધ્યાન દેશમાં આવી રહેલી રાજ્યદ્વારી ચળવળ તરફ ખેંચ્યું. અમે પ્રીતી કરી હોય. ત્યારથી હવે જાહેર જીંદગી અને સેવામાં દાખલ થવા નિશ્ચય કર્યો હતો અને વકીલાતનું કામ લગભગ ઓછું કરી નાંખ્યું હતું. હીંદી પ્રજા જેમ બહુ અભાવથી તેમો પુરેપુરા ઉત્સાહથી આગળ પડતો

ભાગ લેતું હતા. દરીઆપારી ગુજરે ભુમિમાં હીંદી પ્રજાનીય બહુ સંખ્યાની જે સેવા પ્રમાણથી થઇ હતી અને તેમાં જે ભાગે થઇ ગયા હતા જે વિચાર પ્રગટ કરતાં તે આપણા બેરીસ્ટર સાહેબ હાજર હતા. ત્યાં પણ એ વિદ્યાર્થી જ્યારે હજારોમાં આવ્યા ત્યારે આપણા બારીસ્ટર સાહેબ મુકાબલામાં પડી ગયા અને તેની સાથે જવાનું તેનો નિશ્ચય ન કરી શક્યા. એક સમય ઉદાર પક્ષના નાયકનું કરતા તો એક સમયે મવાળ પક્ષની માન્યતામાં વિશ્વાસ આવતો. તેમની દુઃખસ્થિતિ જ્યારે દ્રષ્ટી સામે ખડી થતી અને ઇંગ્લેન્ડની સ્વાધીનતા સભ્ય પદ્ધતીની સ્મૃતિ થઇ આવતી ત્યારે ઉછેર ઉદાર પક્ષના સિદ્ધાંતને સ્વીકારતા. દ્રષ્ટીએ પ્રજાની પ્રભુતા જ્યારે કોરાણે આવતી. તેમનું ક્ષત્રીજળ, ઇતિહાસ જ્ઞાન, નવીન નવીન જાતની સરસ મનતારો અને લોચિ તથા બહુશ્રુતિ. તેમજ એ બધાં આબુધો અભ્યાસની વિશાળ ઇંગ્લેન્ડની નિપુણતા. જોતા તેની સાથે પોતાના કરેલાં બહુમાં ભક્ત એક વાર મતિ દુર નાખી જાય એટલું જ પણ જણાવે છે તેનો ખ્યાલ જ્યારે કરતા ત્યારે વિચાર કરતા કે તેની સ્થિતિ કેવળ અભાવ બાબે લીધેલા સ્વતેજ સરસ છે એમ માનતા. સંપુરણ શ્રદ્ધા રાખતી એકે પક્ષમાં ન હતી. બન્ને પક્ષના સિદ્ધાંતોથી ભારતીય પ્રજા ઉન્નતીની ખીલી ઉપર આવે એમ પુરણ ખાત્રી ન હતી. ઇંગ્લેન્ડની સ્વાતંત્ર્ય ભુમી સાથે વિદ્વાન હોય અભ્યાસના રંગ તેમના અંતઃકરણ વિચાર રીત નિશ્ચય અને સુધારાને માન આપતા હતા ત્યારે સંસ્કૃતિ એ મનોને પુરણ પ્રસીદ્ધીમાં હાલમાં તરત ઉત્કર્ષ કરવા કોઇ સમય થયા તેમને એક વિચાર થઇ આવ્યો કે જે હીંદની પ્રજાની સેવા કરવાનું હું બીડું ઝડપું છું, તે હીંદની પ્રજાના સહવાસનો હું અનુભવ પામ્યો નથી. દરેક પ્રાંત અને કસબાના શ્રીમંત ગરીબ, વિદ્વાન, અજ્ઞાન, સાક્ષર, એમ દરેક લોકના સબંધમાં આવવું અને દેશમાં ચાલતી ચળવળ વિષે તેમનો શું વિચાર છે તે જાણવું તેમજ જુસ્સો પ્રમાણ ન હોય તે લાવવો. તેમણે અને આપણું નિશ્ચય કરેલ માનતાપૂર્ણ છે તે જાણવું અને કેવળ ખાતર હીંદુસ્તાનનો પ્રવાસ તે આદર્યો. બંગાળ, પંજાબ, મદ્રાસ, સીંધ, આગ્રા વિગેરે જગ્યાઓએ ફરી તેઓ છેવટે ગાંધી ગુજરાત ભુમીમાં આવી પહોંચ્યા. ત્યાં ગામડાંમા મુસાફરી કરતા હતા ત્યાં એક મકાનમાં તેમનો એક ખેડુત સાથે મુલાકાત થઇ. ખેડુત પોતાની ખેતીના કામમાંથી પરવારી ઘેર આવી આનંદથી ઓટલા પર બેસી વિશ્રાંતિ લેતો હતો. બાળકો તેની આસપાસ વીંટાઇને બેઠાં હતા અને નિર્દોષ આનંદ આપતાં હતાં. સમય સાંજના લગભગ છ વાગ્યાના હતો. સુર્ય નારાયણ દિવસનું કામ પુરૂ કરી રહ્યા હતા. આ સમયે આપણા બારીસ્ટર સાહેબ ખેડુતની નજીક આવી 'વંદે માતરમ્' મહાશય, એમ કહી ઉભા રહ્યા. બારીસ્ટર સાહેબ અરધા પોશાક અંગ્રેજ પાઘડીમાં અને અરધા હીંદી પોશાકમાં સજ્જ થયેલા હતા. ગળે કે ઇસ્ટ પાટલુન પહેર્યા હતા અને માથે મુંબાઇ રંગનું ખાનુ (પાઘડી) પહેરેલ હતું જેથી ખરા સ્વદેશી દીપતા હતા.

ખેડુત બેઠકમાંથી એક બાજુ ઉપર ખસેડી એકદમ ઉભા થઇ જઇ પ્રણામ—નમસ્તે સાહેબ કરી બેરીસ્ટર સાહેબને ઘર માં આવ બેસ. રાત્રીના સમય થવા આવ્યો હતો. ખેડુતના

ઘરમાં ભીતર ધુમ્મસ, કોઈપણ જાતનો કે વેલસેટ ન હતાં. આરણની બાજુએ એક લાકડાની કોઠી હતી અને તેના ઉપર એક કોડીયામાં દીવેલનો દીવો બળતો હતો. ઘરમાં દાખલ થતાં બાદ બેરીસ્ટર સાહેબે કપડાં ઉતાર્યાં અને પલંગ ઉપર બેઠા. બેહુલ ઘરમાં પોતાની સ્ત્રીને જણાવ્યું કે પરોણા આવ્યા છે માટે ભોજન તૈયાર કરો. બેહુલની સ્ત્રીએ દૂધ પુરી ને શાક બનાવ્યાં. બેહુલ સાથે બેસી બેરીસ્ટર સાહેબે ભોજન કર્યું અને મુખવાસ લઇ બન્ને જણા નિરાંતે વાત ચીત કરવા લાગ્યા.

બેહુલ—સાહેબ, આપનું આગમન ક્યાંથી અને શેને માટે થયું છે?

બેરીસ્ટર સાહેબે, પોત નિકળેલા પ્રવાસનો હેતુ ક્રમવાર સમજાવી દીધો.

બેહુલ—આપના દરશનથી મને અમુલ્ય લાભ મળ્યો. આપનો હેતુ અતી સ્તુત્ય છે. સ્વદેશ સેવાનું બીડું ઝડપનાર વીર પુરૂષે પ્રજાના દરેક વરગની સ્થીતી તપાસી તેમની સાથે સબંધમાં આવવું એ ખાસ જરૂરનું છે, આપ એ હેતુ ધ્યાનમાં રાખી પ્રવાસે નીકળ્યા છો તે જાણી હું પરમ આનંદ પામું છું. એ તો ઠીક સાહેબ, પરંતુ આવતાની સાથે આપે "વંદે માતરમ" એવું કેહ્યું તે એ શું? આપે તો કંઇ નવીન પ્રચાર પાડ્યો હોય એવું જણાય છે. હમે બેહુલો એક બીજાની મુલાકાત વેળા "નમસ્કાર" શબ્દ વાપરીએ છીએ.

બેરીસ્ટર—જુનાને તિલાંજલી આપી નવીનને સ્વીકાર કરવા ભારતવાસીઓને પ્રાર્થના કરવાનો પ્રારંભ અમે હવે શરૂ કર્યો છે. ભારત વર્ષમાં "વંદે માતરમ" વિષે હવે કાંઇ અજાણ્યું છે?

બેહુલ—મને તો એ વિષે કંઇ વિશેષ ખબર નથી. જો કે એ શબ્દ મારા સાંભળવામાં તો આવ્યો છે. હું આશા રાખું છું કે આપ એ શબ્દ વિષે કંઇ સમજણ પાડશો.

બેરીસ્ટર—ભાઇ, વંદે માતરમ એ આપણા ભારત દેશના વખાણનું રચિયામણું ગીત છે. શ્રીયુત બંકીમચંદ્ર નામના સુવિખ્યાત બંગાળી વીર નરે તે રચેલું છે. એ ગીતના અંદર આપણા ભારત દેશની ભવ્યતા અને ગૌરવ વિષે એવું તો મનોહર વરણન એ વીર નરે કરેલું છે કે એ ગીત ભારતવાસીઓના કર્ણ પર પડતાં તેમના હૃદય પ્રેમમય બની ભારત માતાની લાવણ્યતા ઉપર ઘેલા થઇ ઝુમે છે. આ સૃષ્ટિ ઉપર પરમાત્માએ ભારત જ માત્ર એક ઉત્તમ અને રસાળ દેશ રચેલો છે. શીતળ હિમાલયના ગગનની સાથે વાર્તાલાપ કરતાં શિખરો આપણા ભારતનું સંરક્ષણ કરે છે. ગંગા, યમુના, કાવેરી, નરમદા અને સીંધુ જેવાં મહાન પવિત્ર નદીઓ, પવિત્ર સ્વચ્છ અને નિરમળ જળથી ભારત ભુમીમાં નિવાસ કરતા ભારતજનોનાં અંતઃકરણો પવિત્ર, સ્વચ્છ, અને નિરમળ બનાવે છે. આપણા ભારત દેશના ભુતળમાં ભરેલું છે પરમાત્માએ ખાસ રત્નો. ભારત ભુમીના પૃથ્વી ઉપરના પડમાં પરમાત્માએ મુક્યો છે અમીરસ કે જેથી આપના જેવા બેહુલો એ પડને ઉથલાવી દુનીયાની પ્રજાનું પાલણ કરે છે. આ સૃષ્ટિની અગ્રેસરી પ્રજાને પેલે છે આપણું ભારત, અને ભવિષ્યમાં એ પેલે આપણું આર્યાવરત! સૃષ્ટિની પ્રજાને નિતિમય જીવન અરપણ કરનાર છે આપણું ભારત તેમને પ્રભુના પદ પાસે પહોંચાડવાનો રસ્તા દાખવનાર છે આપણું આર્યાવરત. સંસારની આધી વ્યાધિ અને ઉપાધીઓથી ત્રાસ પામેલાના પહાડ અને ગુફાઓમાં વૈરાગ, કેહવાં ઓગળેલા આત્મા સાથે તન્મય બની, પરમાત્મા પ્રવેશ કરવા પ્રયત્ન કરતા સાધુઓ, અને ઋષિમુનિઓને જન્મ આપનાર છે આપણું ભારત. ભારત પ્રજાને મુક્તીનો મોહન મંત્ર શીખવનાર છે આપણું આર્યાવરત. કાશ્મીરથી કન્યાકુમારી સુધી કહો કે ભારતના એકોએક ખુણા સુધી કોણ નથી જાણતું વંદે માતરમ ગાન. એ વંદે માતરમનો અરથ એટલોજ છે કે જન્મ આપનારી માતૃભૂમિ, હું તને વંદન કરૂં છું. ભારતીય પ્રજાને એ ગીત એટલું બધું અસરકર થઇ પડ્યું છે કે બાળ, પીતા, યુવા, બેસતાં અને ઉઠતાં, ભારત જનો આજ કાલ વંદે માતરમ ઉચ્ચારે છે. એ ગીતથી પોતાની જન્મદાતા માતૃભુમિ વિષે પ્રજાને પ્રેમ ઉત્પન્ન થયો છે. વંદે માતરમે પ્રજાના હૃદયો એટલાં હરી લીધાં હતાં કે આપણાંપર રાજ્ય કરતી આપણી સરકારે કેટલેક સ્થળે એ શબ્દ ઉચ્ચારવાની મનાઇ કરી હતી. એ મહાન વંદે માતરમ શબ્દથી આપ અજાણ્યા છો એ જાણી હું વિસ્મય પામું છું. આપની મુલાકાત વેળાએ વંદે માતરમ એ અર્થ હેતુથી કહ્યું કે આપ પણ આપની માતૃભુમિને સદાય વંદન કરતા રહો. તેના પ્રત્યે પ્રેમમય થઇ જાઓ.

(અધુરૂં.

વિવિધ સમાચાર

આ છાપાના વાંચનારાઓ જાણીને ખુશી થશે કે મીસીસ ગાંધીની તબીયત હાલ સુધારા ઉપર આવતી જાયછે.

ડરબન ખાતે ગયે અઠવાડીએ દક્ષીણ આફ્રિકાની થીઓસોફીકલ સોસાયટીનો વાર્ષીક મેળાવડો મળ્યો હતો તેમણે મીસીસ ગાંધીની માંદગીને માટે ઘણી દીલસોજી બતાવનારો તાર મી. ગાંધી ઉપર મોકલ્યો હતો.

ગઇ તા. ૬ એપ્રીલે ડરબનની ફોજદારી કોરટમાં જેમ્સ આડમ્સ નામના એક ગોરાને મનુષ્યવધના આરોપ માટે ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપર રેલવેમાં કામ કરતા એક હીંદી મજુરના મરણને લીધે તેના ઉપર વોરંટ નીકળ્યું હતું અને તે સબંધી વીશેષ તપાસ ચાલે તે દર મીયાન તેને જામીનગીરી ઉપર છોડવાની પ્રોસીક્યુટરે માગણી કરી હતી. આ સાથે ભારે ગુન્હાનો આરોપ હોવા છતાં માજીસ્ટ્રેટે તેને હાથ મુચરકા ઉપર છોડ્યો હતો.

યુનીયન 'ગેઝેટ'માં બહાર પડેલા આંકડાઓ પરથી જણાય છે કે ફેબ્રુઆરી માસમાં દ. આફ્રીકાના જુદા જુદા બંદરો ઉપર ૮૫ એશીયાટીક ઉતરનાર ખાતે અને ૬૫ ડરબાન ખાતે ઉતર્યા છે. નવા આવનાર એમાં ૩ ડરબાન ખાતે અને ૬ કેપ ટાઉન ખાતે ઉતરી છે. કેપટાઉનથી ૯ અને ડરબનથી ૮ ઉતારુઓને આંધીન તરીકે ગણી પાછા પોતાને વતન મોકલ્યા હતા. ૧૧ હીંદીઓને અમુક મુદત માટે ઉતરવાની રજા આપી હતી. આ દેશમાંથી જનારા એશીઆટીકોની કુલ સંખ્યા ૫૪૪ પુરૂષ અને ૧૩૧ સ્ત્રીની હતી.

પ્રીટોરીયાથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે ગયા બુધવાર તા. ૮ મી એ 'પ્રીટોરીયા મહોમેડન્સ ડીબેટીંગ સોસાયટી'નો એક મેળાવડો શેઠ હાજી હબીબ હાજી દાદા ઝવેરીને માન આપવાને મળ્યો હતો.

બ્રીટીશ શહેનશાહતમાં હીંદીઓ

ઉપલા મથાળા વિષે મુંબઈના 'ધી બોમ્બે ક્રોનીકલ' છાપાના અધીપતી મી. હાર્નીમેને મુંબઈના 'સ્ટુડંટસ બ્રધરહુડ' તરફથી એક ભાષણ આ મહીનામાં આપ્યું હતું. તે ભાષણમાં તેમણે કહ્યું કે આ સવાલ અત્યારે આખી પ્રજાનું ધ્યાન ખેંચી રહ્યો છે. આજે આપણે જે વિચારો કરશું તે વિચારો ભવિષ્યના શહેરીઓને બહુ ઉપયોગી થઈ પડશે એમ હું માનું છું. આ દેશના એંગ્લો ઈંડીઅન આખા આ સવાલ જુદીજ રીતે તપાસે છે. તેઓ હિંદુસ્થાની એની નજરે જુએ છે. આ દેશનો વિચાર કરતા નથી. હું આખા શહેનશાહતનો વિચાર કરી આ સવાલ જણાવા માગું છું. દક્ષીણ આફ્રીકા, કેનેડા, અને ઓસ્ટ્રેલીઆ જેવા દેશમાં હીંદીઓ સબંધી જે સવાલ અહીં હાલ ઉઠ્યો છે તે એંગ્લો-ઈંડીઅનના વલણને લઈને છે. આવી સ્થિતિ ઉભી થવાનું કારણ હીંદીઓ નથી. હીંદુસ્તાન હાલ બ્રીટીશ સત્તા નીચે છે. સંસ્થાનવાસીઓ હીંદ વિષે એવો મત ધરાવે છે કે હીંદ શહેનશાહતના બીજા મુલકો જેવા હક મેળવવાને લાયક નથી. હું મારા ગોરા ભાઈઓના આવા વિચાર સાથે મળતો આવતો નથી. તમારી પાસે હું આજ પુરાવા સહીત સાબીત કરી શકીશ કે હીંદુસ્તાન એ શહેનશાહતનો મુખ્ય ભાગ છે અને તે બીજા દેશોના જેટલાજ હક મેળવવાની લાયકાતમાં ગણાશે. જોકે એ આ બાબતમાં મારા ગોરા ભાઈઓને સમજાવવાને બનતો પ્રયત્ન કરું છું અને કરીશ. હીંદ સાથે શહેનશાહતમાં સ્વરાજ ભોગવતા બીજાં સંસ્થાનો છે, તે અને હીંદમાં તફાવત એ છે કે તેઓ પોતાને લાગતા વળગતાં ખાતા ઉપર સ્વતંત્ર સત્તા ભોગવે છે. આ સત્તા મેળવવાને હીંદુસ્તાન પુરેપુરો લાયક દેશ છે અને હું તો એમ પણ કહીશ કે બીજા મુલકો કરતાં હીંદુસ્તાન વધારે ઉંચી પંક્તિનો દેશ છે. આ દેશ શહેનશાહતના વાવટા તળે આવ્યા પહેલાં પણ ઉન્નતિએ પહોંચેલો હતો અને તેથીજ બ્રીટીશ પ્રજાનું ધ્યાન પ્રથમ દરજ્જે ઉપર આ દેશ તરફ ખેંચાયું હતું. યુનાઈટેડ કીંગડમ એટલે ઈંગ્લાંડ તથા સ્કોટલંડનો મુખ્ય આધાર હીંદુસ્તાન ઉપર છે. બ્રીટીશ મુલકો તેની રીતે ધ્યાન આપે તેવા નથી. આફ્રીકાના વડા પ્રધાન જનરલ બોથા કહે છે કે અમારા મુલકમાં દાખલ થવા હીંદીઓને અધીકાર નથી. સ્વરાજ્ય ભોગવતા સંસ્થાનો આવી સ્વાર્થી નજરથી જોય તે તમને નીચું જોવા જેવું છે. વેપારના સબંધમાં શહેનશાહતના બીજા સઘળા દેશો કરતાં હીંદુસ્તાન શહેનશાહતને સઉથી વધારે ફાયદો આપે છે. યુનાઈટેડ કીંગડમ સાથેનો દક્ષીણ આફ્રીકાનો વેપાર તેના મુકાબલામાં દસમો ભાગ જેટલો પણ નથી. બીજા દેશોના પણ તેજ પ્રમાણે ઈંગ્લાંડનો ફાયદો હીંદુસ્તાન પાસે નજીવો ગણાય છે. આ સિવાય બીજી ઘણી એક બાબતમાં હીંદુસ્તાનની વડી બીજા દેશો કરતા ચડી જાય છે. જો હીંદુસ્તાનનો ટેકો શહેનશાહતને ન રહે તો આખી શહેનશાહતનું મકાન ભાંગી પડે. એટલે હીંદુસ્તાનને શહેનશાહતમાં આગેવાન દરજ્જો મળવો જોઈએ. આ સવાલ ઉપર વિચાર કરું છું તો મને એમ જોવામાં આવે છે કે હીંદ ઉપર પડતી હાડમારીઓમાંથી તેને બચાવવાને યુનાઈટેડ કીંગડમે હીંદને પુરી મદદ કરવી ઘટે છે. હીંદના રાજકર્તાઓએ છેક આખરના લાભને માટે તેનું બજાર ખુલ્લું કરી આપ્યું છે. અને તેમનો વેપાર આ બજારમાં એટલો બધો વધી ગયો છે કે તે બંધ થાય તો તે ઈંગ્લાંડને ઉપર અસર કરશે. વળી આ દેશ ખેડુતો અને મજુરોનો પણ અહીંથી સારો બદલો મેળવવાની ખાત્રી રાખી શકે છે. આ રીતે હજુ પણ વધારે વખત ટકી રહે તેમ કરાવવા હું ઈચ્છું છું. આ ઉપરની બે બાબતથી હજુ પણ એક વધારે અગત્યની બાબત છે, અને તે એ કે શહેનશાહતને હીંદુસ્તાન મોટામાં મોટું લશ્કર પુરું પાડે છે. હીંદ એકલોજ એવો મુલક છે કે જે પોતાનું રક્ષણ પોતાની મેળે કરી શકે એવું લશ્કરી બળ ધરાવે છે. અને તે પોતાના ઉપરાંત શહેનશાહતના રક્ષણ માટે લશ્કરી ખરચ માટે દર વરસે પા ૧૯ લાખ જેવડી મોટી રકમ શહેનશાહી સરકારને આપે છે. દક્ષીણ આફ્રીકા આવી જાતના ફંડમાં માટે માત્ર પા. ૮૦ હજાર આપે છે અને તેની પાસે પોતાનું રક્ષણ કરી શકવા જેટલું લશ્કરી બળ છે નહિ. કેનડા અને ઓસ્ટ્રેલીઆની સ્થિતિ પણ તેજ છે. દક્ષીણ આફ્રીકામાં જ્યારે છે... તાજેતરમાં બળવો થયો ત્યારે તેમજ ૧૮૯૯ ના દ. આફ્રિકાના મોટી લડાઈ વખતે પણ હીંદી લશ્કરે શહેનશાહતને ઘણી કીમતી મદદ કરી હતી. તે છતાં વડી સરકાર દક્ષીણ આફ્રીકામાં હીંદીઓની હાડમારીઓના સબંધમાં કહે છે કે પોતે આ બાબતમાં કંઈ પણ કરી શકતી નથી. મારા ધારવા પ્રમાણે તે કરી શકે એમ તો છે પણ તેમ કરવા નથી. વડી સરકારના આવા વલણ ઉપરથી આ દેશમાં ઉંડી અસર થઈ છે. પણ હવે કંઈક સારું પરીણામ આવવાની આશા જણાય છે. આ બાબતના નિવેડા આવ્યા બાદ આટલેથી નહિ અટકી જતા આખી શહેનશાહતમાં પોતાનો યોગ્ય દરજ્જો સ્થાપવાને આપણે હમેશાં ચાલુ પ્રયત્ન કરી રાખવો જોઈએ અને વડી સરકારે નક્કિક ઠરાવ કર્યો કહ્યું જોઈએ એવી મારી ભલામણ છે. લંડનમાં થોડાક વખત ઉપર મળેલી ઇમ્પીરીઅલ કોન્ફરન્સમાં હીંદને આવો ઉંચો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો છે, અને તે દરજ્જો તેણે કાયમ રાખવો ઘટે છે.

ત્યાર પછી પ્રમુખ મી. વિમદલાલે સઘળું કહ્યા ઉપર ફેર માની કહ્યું કે એક અંગ્રેજ તરફથી આવું ભાષણ અને દિલસોજી સાંભળવાની આપણને ખાસ જરૂર છે. દક્ષીણ આફ્રીકાના સવાલમાં લોર્ડ એમ્પ્ટહીલ અને મિ. ગોખલે તથા મી. હોર્નીમેને તથા આપણી મદદે છે. તેનું પરીણામ સારું આવશે. આપણે આ બાબત વડી સરકાર ઉપર નાખી છે. મારું માનવું છે કે બાબતનું છેવટ હીંદુસ્તાન સરકાર અને વડી સરકારની કોશીશમાં વખતે થાય એવું આવશે.

હીંદુસ્તાનમાં ૧૯૧૩માં પસાર થએલા પેંશ એક્ટને અનુસરી ૨૮ લાખ ઉપર ખરચવામાં આવ્યો છે. તેમાંના ૨૨ લાખ મુસલમાનોના છે. અને ૨૧ ઈન્સોલ્વન્સીના સબબને લીધે અથવા તો સુધારી આપવા માટે આપેલી જામીનગીરીની રકમ બહુજ ઓછી કેમ હોવાને લીધે ૧૫ જેટલા છે.

ગયા વરસે ઉઘરાવેલ. અલાહબાદ ફંડમાં પા. ૧૧૪૦.૧૧ ની રકમ ઉપજાવાઈ હતી. તે ઉપરાંત પા. ૧૫- ૧૦ ની રકમ કેરાચીન હોરમસજીના મેળાવડાની આવકમાંથી ખરચ બાદ કરી સઘળી રકમ જમા થઈ હતી.

[illegible]નું ઉઘરાણું

મી. એન્ડ્રુઝ [illegible] વિદાયગીરી વખતે તેમને માનપત્ર આપવા હીંદુ કોમ તરફથી એક કમીટી નીમાઈ હતી. તેમાંથી ઉઘરાવેલ પૈસાની વીગત નીચે મુજબ છે.

પા.	શી.	પે.	
૦	૧૦	૦	વલ્લભભાઈ ભાણાભાઈ ઠે.
૦	૧૦	૦	ભીખાભાઈ નારણજી ઠાકોર
૦	૧૦	૦	કલ્યાણ નરસીંહ બારભર
૦	૫	૦	રઘા માધવ પટેલ
૦	૫	૦	દયાલ માધવ ,,
૦	૧૦	૦	મકન પરસોતમ ,,
૦	૧૫	૦	દના કેશવ ,, વીશી
૦	૨	૦	ભુલા પરમેશ્વર ,,
૦	૨	૦	નારણ વલ્લભ મોચી
૦	૩	૦	છગનલાલ ભવાનીદાસ
૦	૨	૦	કુબેર લક્ષ્મીદાસની વીશી
૦	૦	૦	ફકીર [illegible]
૦	૭	૬	લાલા ભોગી પટેલની વીશી
૦	૧	૦	કાલી કુંવરજી ગ. વીશી
૦	૫	૦	ભગન ભુલા કુંભાર
૦	૫	૦	જગા જીવણ મોચી
૦	૫	૦	વસન ભીખા ,,
૦	૫	૦	નથ્થુ લાલા ,,
૦	૧	૦	છગન ગોવિંદ બારભર
૦	૨	૦	લાલા વલ્લભ પટેલ
૦	૪	૦	રતનસી અરજાની વીશી
૦	૨	૦	ગોપાલ દયાલ કોળી
૦	૮	૦	ભુલા લલ્લુ પટેલની વીશી
૦	૫	૦	મોતી ચાલ ,, ,,
૦	૫	૦	દેવા ગોવિંદ ,, ,,
૦	૫	૦	દુલભ દેવા ,, ,,
૦	૨	૬	મકન ખીમજી મોચી
૦	૨	૦	ગોવિંદ કુવર ,,
૦	૨	૬	ભના દાજી ,,
૦	૧	૦	મીઠલ પરભુ ,,
૦	૧	૩	વરજી કલ્યાણ ,,
૦	૨	૦	ભીખા કલ્યાણ ,,
૦	૫	૩	કાળા લાલા ,,
૦	૩	૬	રણછોડ ખુશાલ ,,
૦	૩	૦	રતન છીમા ,,
૦	૨	૦	છીતા રણછોડ
૦	૨	૦	છીત. લાલા ભગવાકર
૦	૨	૬	રામા મકન
૦	૨	૦	પીરીઆ જેરામ ,,
૦	૨	૩	મોહન મોરાર ,,
૦	૨	૦	હીરા મકન ,,
૦	૧	૦	ગાંડા ભગા મોચી
૦	૧	૦	હીરા ધનજી ,,
૦	૨	૦	ગાભાજી ભાવજી
૦	૧	૩	પરભુ નાના
૦	૧	૦	ભામુ ઉકા
૦	૩	૦	જીવણ ભગવાનદાસ
૦	૫	૦	રવજી કલ્યાણ કોળી
૦	૨	૬	દાજી હરી ,,
૦	૨	૬	છગન કલ્યાણ ,,
૦	૨	૬	જેરામ ખુશાલ ,,
૦	૨	૬	ભુલા ઉકા ,,
૦	૨	૦	ભીમભાઈ લાલાભાઈ
૦	૨	૦	ખુશાલ પીતાંબર
૦	૫	૦	દેવજી હાથીભાઈ ઠાકોર ભા
૦	૫	૦	લાલા વલ્લભની કું.
૦	૨	૬	ભગવાન ભીખા પટેલ
૦	૩	૬	રવજી લાલા કોળી
૦	૮	૦	ભીખા જેરામ ,,
૦	૫	૦	રતનજી હીરા
૦	૨	૬	જેરામ નાના
૦	૬	૦	પરભુ ખુશાલ
૦	૨	૬	છીતા વલ્લભ
૦	૨	૬	દયાલ ફકીર
૦	૪	૦	નાનજી ખુશાલ
૦	૨	૬	નાથુ પરભુ
૦	૨	૦	મુસા ભેગ
૦	૨	૬	નાથુ નારણ
૦	૨	૬	ઇબ્રાહીમ મોરાર
૦	૨	૬	યુસપ મુસા
૦	૫	૦	ફકીર છીતાની વીશી
૦	૫	૦	જીવણજી મોહનભાઈ
૦	૨	૦	કાળા ફીકુ
૦	૧	૦	મુસા કાનજી
૦	૨	૦	હીરા દાજી
૦	૧	૦	જગા દેવજી
૦	૧	૦	પાચા ભુલા
૦	૧	૦	હળા ડાહીઆ
૦	૧	૦	પાંચા નીમા
૦	૨	૬	મકન ભાણા
૦	૨	૬	બાબા રામજી મોચી
૦	૧	૦	વલભ જીવણ કુંભાર
૦	૧	૦	મોહન કાળા મોચી
૦	૨	૦	લલ્લુ વલ્લભ
૦	૫	૦	ગોપાળજી મોહનજી
૦	૫	૦	શામળભાઈ દાજીભાઈ
૦	૫	૦	ગોવિંદભાઈ લલ્લુભાઈ
૦	૫	૦	નરસિંહભાઈ ભીમભાઈ
૦	૫	૦	મણીભાઈ પ્રેમજી
૦	૫	૦	રઘુનાથજી લલ્લુભાઈ
૦	૫	૦	મોહનલાલ ખુશાલભાઈ
૦	૫	૦	ગુલાબભાઈ વસનજી
૦	૫	૦	કુંવરજી હીરાભાઈ
૦	૫	૦	જીવણજી રઘુનાથજી
૦	૫	૦	આણજી લીલાભાઈ
	૫	૦	જીવુભાઈ ખુશાલભાઈ
૦	૫	૦	લલ્લુભાઈ મકનભાઈ
૦	૫	૦	ભીખુભાઈ બાલીદાસ
૦	૫	૦	લલ્લુભાઈ ખંડુભાઈ
૦	૫	૦	નીછાભાઈ કુંવરજી
૦	૫	૦	રામભાઈ મોરારજી
૦	૨	૦	ગોવિંદ ઉકા મોચી
૦	૫	૦	દના ભીખા પટેલ
૦	૫	૦	લવજી મીઠા ,,
૦	૫	૦	ભીખા ડાહ્યા કોળી
૦	૫	૦	ડાહ્યા જેઠા પટેલ
૦	૫	૦	દયાલ ભીખા [illegible] વી.
૦	૫	૦	જીવણ ગોવિંદ
૦	૫	૦	ડાહ્યા કાળા પટેલ
૦	૨	૦	પરાગ ભવાન
૦	૨	૬	ભીખા વાલા કોળી
૦	૧૨	૧૦॥	નામ વગરની.
૨૧	૯	૧૦॥	કુલ ઉઘરાણું

ખરચની વીગત

૬	૦	૦	હોલનું ભાડું
૦	૧૨	૨	'[illegible]' વાળાને
૧૩	૪	૫	રેવ. એન્ડ્રુઝને ચોપડીઓ
૧	૮	૬	તેમનું ભાડું ફેર
૧	૧૦	૦	બીસકીટ સોડા ફ્રુટ
૨	૧૮	૯	હેંડબીલ છપામણી, ટપાલ તાર, પરબીડી, ફુલ, [illegible] વીગેરે
૧	૦	૦	'ઇંડીઅન ઓપીનીઅન'ને જાહેર ખબરના.
૨૧	૯	૧૦॥	

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
શ્રી તીલકનાં સૂત્ર અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
,, [illegible]	૦	૯
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૧	૬
જગતમાની [illegible]	૧	૬
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલ્સ્ટોયનો કાગળ	૦	૬
[illegible] કાવ્ય	૧	૩
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ,, ત્રીજો ,, ,,	૦	૪
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬

અઠવાડીક પંચાંગ.

[illegible]

વાર		તીથી		સૂર્યોદય	સૂર્યાસ્ત	
બુધ	[illegible]					
ગુરૂ	[illegible]					
શુક્ર	[illegible]					
શની	[illegible]					
રવી	[illegible]					
સોમ	[illegible]					
મંગળ	[illegible]					

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

[illegible]

Books for Sale

[illegible]

The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner

The Strength of India, by [illegible]

[illegible]

Self-Help, by S. Smiles

[illegible]

Character, by S. Smiles

[illegible]

The [illegible] Passive Resistance

Indian Home Rule

Bhagavad Gita

A Letter to a Hindu, by Leo Tolstoy

[illegible]

The I. P. Press, Phoenix.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

[illegible]

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

[illegible]

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 16—Vol. XII. Wednesday, April 22nd, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

MR. ANDREWS' IMPRESSIONS

In the course of the first of a series of letters to the *Modern Review*, the Rev. C. F. Andrews writes:—

One thing that preyed upon my mind more than I can express in a letter was the condition of the Indian stokers and others on board. There were a considerable number of such Indians who had never been to sea before, and had been inveigled on to the ship by 'land-sharks' who made capital out of them. Two days outside Colombo one of these Indians jumped overboard, committing suicide, and 3 days later another disappeared. The officer in command (who was really kind hearted) expressed himself in the following words: "the damned *swine*, the kinder you are to them the more trouble they give." He had been through a hard experience himself when a boy, in a sailing ship before the mast under a flogging captain, and he was therefore on the whole kindly to the crew. But for an Indian stoker there was little or no intelligent sympathy. The officer seemed unable to picture the poor man's utter home-sickness and black despair. He could only think of him as a mere tool or, if human at all, then of a different order from himself. And so he was ready to call him, even in that hour of horrible death, a damned *swine*. It gave me a shock, as you may imagine, to hear it. But I don't want merely to speak of that one officer's lack of intelligent sympathy or to blame him specially. I want to speak rather of our own shortcomings. Here have we been letting this kind of Indian kidnapping go on, year in year out, without any protest or an effort to prevent it. And remember if in a really good ship, such as this was, these things were happening, what must be the case of recruitment for the common coaling vessels and 'tramps' where the officers are sometimes nothing less than fiends incarnate. At the very least officers of proved brutality should not be allowed (in conjunction with the 'land-sharks') in inveigle poor ignorant Bengali peasantry away from Calcutta without things first being explained by them and without the severest penalties being exacted in return for any cruelties inflicted. As it is, they always get off scot-free and there is next to no enquiry. Even in money matters these poor Bengalis get hopelessly robbed. "The poor devils," the captain said to me, "at the end of this few months' trip after working night and day in the stoke-hold through the heat and through the stormy weather most of them will hardly bring back a penny." He told me also that they hated the life so much that they sometimes deserted in a body at the first port. His own stokers had deserted at Calcutta.

On the relationship of Hindus and Mahomedans in South Africa Mr. Andrews remarks:—

I saw even from those first gathering of welcome at the wharf, how representatives of all classes of Indian life were those engaged in the struggle as its leaders. I was happily surprised to find how strong was the Mahomedan representation. The Mahomedans have taken a full and active part in the struggle and they have been splendidly loyal to Mr. Gandhi. Mr. Gandhi has been equally loyal to them. All I have now seen here with my own eyes has convinced me more than ever (if I needed further conviction) that, as *Indians*, Hindus and Musalmans can work together wholeheartedly in a common Indian cause, without losing their religious distinctness. I do not think there is any necessity to put this fact in the form of "Indians first and Hindus and Musalmans afterwards." No deeply religious Musalman can be expected to make such a statement without a qualm of conscience. But what we all learn by experience is that the things that unite are far more than the things that divide. There are first of all the thousand and one Indian traditions and convictions that cannot be called definitely religious even though they may have (as almost everything in India has) a religious colouring. Further still there are the traditions and convictions that are definitely religious in which Hindus and Musalmans are united. All these taken together cover perhaps five-sixths of our common Indian life and form a common ground of action. It is quite true that the elements which remain still unreconciled in each religion are of deep importance and cannot be overlooked. But they should form a ground for mutual charity and forbearance, not for mutual hostility and intolerance. This is the clear lesson which Indians have learnt in South Africa. Hindus are no less strongly Hindus, Mahomedans are no less strongly Mahomedans, than in India itself. But the points of agreement are seen in their true perspective in this foreign environment and as such they loom much larger than the points of difference. To take one point alone, I have been present already at vegetarian meals in Mahomedan houses at which Hindus were gladly present as welcome guests, and freely partook of Mahomedan hospitality. I have been present also where Hindus were the hosts and Mahomedans were the guests. What was even more noticeable still was the extreme friendliness of the mutual relations. When people begin to chaff one another with the greatest ease and freedom on their points of difference, it is quite clear that a high degree of tolerance has been reached; and what I have specially noticed among Hindus and Mahomedans here in South Africa is their unfailing good-humour one with another. They never complain or lay the blame of any failure on one another but sympathise with one another in the truest sense of the word. When I quoted a Sanskrit sloka in the presence of Musalmans they were most deeply interested and told me afterwards that they had no idea that Hindus had such a very clear idea of the Unity of God. And when I spoke to Hindus about the difficulties of the Indian Mahomedans and all the troubles they had been through last year, the Hindus present were deeply moved and wished to do something to help in whatever way they could. The striking fact that I see here more clearly every day is that many of the most com-

planned problems that confront us . . . . . are being . . . . . by South African Indians.

Describing the railway journey with Mr. Gandhi to Pretoria, Mr. Andrews gives the following graphic account:—

We had everything arranged to travel together by what is called the "Kaffir Mail" as we wished to travel third class but when we reached Phoenix station we found that the Railway Strike was just beginning and it was only possible to get through on the earlier European mail. So we travelled in a reserved carriage. I do not think we could have done otherwise on this train. As it was, we were the gazing stock of most of the Europeans at the stations on the way. Sometimes there were as many as twenty or thirty round the carriage gazing at us as though we were two caged animals. The language some of them used made me ashamed of my own countrymen. I cannot describe in words the race contempt that appeared in the faces and voices of that crowd. It was a bitter experience for me as an Englishman. It was, by itself sufficient evidence to me of what Indians have to suffer in this country, and after what I have seen and heard I could imagine . . . . when Indians . . . . . by thousands are put completely at the mercy of persons nourishing such contempt for them in their hearts.

Indentured Slaves Wanted in East Africa

A representative of the *Transvaal Leader* recently visited Uganda and British East Africa, spending about six weeks looking around and interviewing settlers from the Transvaal and other parts of the Union.

It is only fair to point out (says the writer) the difficulties which beset the coffee planter. First and foremost is the labour question. To-day there is no serious shortage of native labour in the Protectorates for ordinary farming purposes, but the question of supplying the vastly increased demand to meet the requirements when an extensive area is covered with coffee in bearing is something of a poser. In connection with this question, a Commission was recently appointed, and a voluminous record of evidence given by the witnesses has been published. The principal recommendation is on the subject of indentured labour. The majority of witnesses are of opinion that indentured labour is unnecessary, as there are sufficient natives in the country to meet the demands. This is, of course, if provided pressure is brought to bear on the tribes which at present are not supplying a fair amount of labour, but one does not need to be a resident of British East Africa to realise the difficulties likely to be raised by Downing-street in the case of a Crown Colony adopting any policy in dealing with the question of tribal labour supply which might in any way be construed as savouring of coercion.

The Commission states:—

"The first endeavour of the Government should be so to administer local tribes that the necessity of importing indentured labour may be obviated."

A great consideration, but I cannot help feeling that the minority report displays a deeper grasp of the situation when it states that

"We consider ample evidence has been given to the effect that the local market is unable for the present to supply the needs of the large planting enterprises on the coast, which needs may be expected to increase annually as further development proceeds, etc."

A majority of the Commission recommends that while indentured labour is objected to, if the necessity for it is proved, Asiatics be imported, but only on the two following conditions:—

1. That repatriation is insisted on, and

2. That legislation is introduced for each separate project.

The minority report recommends waiving the first condition if it is found that Asiatics cannot be secured except in the event of the repatriation clause being left out of the indentures, and in regard to the second condition, it is also recommended that the special legislation in each case be not adopted. I must confess that whilst I may have failed to detect the full significance of the second recommendation, the machinery necessary for the employment of indentured labour would be cumbersome if not unworkable—and probably costly—except in cases of exceptionally large enterprises. Consequently, this clause would prove an effective deterrent in the case of many planters whose employment of a moderate number of indentured labourers could only be a source of benefit to the community and of revenue to the Government.

With reference to the importation of Asiatics, it may seem presumption on my part, as a visitor to the country, to express an opinion on a matter of such vital importance, but sometimes the stranger is in a better position than the long-standing resident to detect the flaws in the methods of dealing with questions of this nature. It appears to me that the inhabitants throughout the Protectorates have become so obsessed with a fear of further encroachment by the Eastern races on the rights and privileges rightly belonging to the ruling people that they cannot give that question the benefit of their unbiased and mature consideration, and the effect of these jaundiced views is likely to result in pressure being brought to bear on the Administration and the adoption of a policy which will effectually retard the progress of the country—until such time as it is reversed.

To put it briefly, I think there is very little prospect of the Colonial Office permitting pressure being brought to bear on the various native tribes in connection with the supply of labour. This effectually closes the one and only avenue which might, for a time at least, delay the necessity for the importation of indentured labour. The next point is the insertion in the indentures of Asiatics of the repatriation clause. We are now aware that the Indian Government has made a very definite pronouncement on this subject, and will not permit any further indentured labour to leave its shores so long as the repatriation clause is embodied in the indentures. While the Indian Government adheres to this point the position is a somewhat serious one, but can it maintain such an attitude in view of the need for an outlet for its teeming millions of labourers?

Supposing, however, it remains adamant, what is the position of British East Africa? The country can only progress by a policy of production; there is at present no other means by which its revenues can be increased. Its very existence, therefore, hinges on production. Planting of such crops as coffee, cocoa, and sisal means an enormous increase in the demand for labour. I venture to say that the country cannot be held back by any such retrograde policy as the exclusion of [illegible] . . . . . referred above, which would soon bring it to a condition of bankruptcy. The wealth of British East Africa is its soil and the world is its market. Indentured labour will come, and when that time does arrive, let the Government of the country make due provision by legislation to safeguard the interests of the generations of our children to come. The whole subject, of course, strikes a deeper note than the superficial question of indentured labour with or without a repatriation clause. It is the large issue of the future of the coloured races which threatens to strike at the very root of the supremacy of the whites as the ruling people. The only reason for even mentioning in these columns a subject of such importance is that the climatic conditions of Equatorial Africa are such that the Asiatic must be largely used, and this vast problem will be upon them clamouring for a solution long before we hear the sinister sound of its knock on the portals. It is not likely, however, that those questions will present them

unless finding the lives of any persons at present living.

All I can say to the man in the street is: Do not too lightly condemn the country because of its coloured population. It is to be deplored that certain fields of labour, general and railway work, have been—perhaps thoughtlessly—relegated by the powers that be to the Indian and Coloured, which might well have been filled by some of our own deserving surplus population, either from here or across the seas. On the other hand, however, Indian labour, properly directed and capably controlled, can only prove a boon to the country.

From the Editor's Chair

BEWARE

It is difficult to write with restraint of the attitude of the Government in pressing for the payment of arrears of the £3 tax at the present time. As we pointed out in regard to the deductions from the wages of railway employees, the least we could expect of the Government was that they should cease from actively collecting the tax during this period of suspense, pending the passing of legislation in regard to the repeal of the tax. The recent understanding—one might almost call it [illegible]—was based on mutual trust and goodwill. The essence of that agreement was faith and trust. By starting a campaign against those in arrears and throwing men into prison, the Government are certainly drawing near a danger-point, and we feel it our duty to sound a note of warning. As a party to an honourable compact, the Government are bound in honour to see that their officers do not violate the agreement, and nothing short of issuing definite instructions not to arrest the people will meet the case. The Indian community have put their trust in the Government, and the indentured Indians are working peacefully on the estates, being led to understand that the tax will shortly be repealed. Now when they hear that the authorities are actually dragging men to prison for the sake of collecting a few paltry sovereigns, the effect will be disastrous. If it were merely a question of the mistaken zeal of the Magistrate of [illegible], the position might not be considered serious. We wish that we could persuade ourselves that it was so. What we should like an assurance of is that the orders to make this raid have not come from Pretoria, and that the Government never intended that anyone should be persecuted in this manner—and nothing less than this will satisfy the Indian community.

The Indian Market

From the Durban Town Treasurer's Report for the year ended 31st July, 1913, we find that the gross receipts from the Indian Market were £3,[illegible], the expenditure £1,[illegible] and the surplus £1,[illegible], being a slight decrease on the previous year's surplus. There has been a steady increase of revenue from the Market since its inauguration, the first year's revenue being £[illegible]95, the second £3,[illegible] and last year's £3,[illegible].

The Market fees collected from hawkers amounted to £[illegible] [illegible] [illegible]d. Squatters and Stands £[illegible], [illegible] £[illegible].

The European Market continues to be run at a loss, the last year's deficit being £[illegible].

An Indian's Right to Work Gold

An application came before Mr. Justice Ward in the Witwatersrand Local Division recently, testing a power claimed by a public authority of discriminating against coloured persons. Judgment was reserved on the question whether the Receiver of Revenue has the right to refuse to issue a jeweller's permit to an Indian.

The applicant, who asked for an order directing the Receiver of Revenue to grant him a permit, was a Hindu named [illegible], and he stated in his petition that he was by trade a working jeweller, and for the purposes of this trade required to make up and work gold and material containing gold, and to change the form of gold and material containing gold; that he had been engaged in his occupation of working jeweller in the Transvaal since the year 19[illegible], having served an apprenticeship and learnt the trade from his father, who was also a working jeweller; that the trade of working jeweller had been followed by his ancestors from time immemorial, and that it was the only trade that he had any knowledge of, and by which he was enabled to earn a living; that he had at no time been convicted of or charged with any criminal offence or the contravention of any law, and had in all times conducted himself in a proper manner.

In terms of sections 3 and 4 of the regulations annexed to Proclamation 18 of 1902, the petition continued, it was provided that:

No person shall make up, melt, or change the form of material containing gold, whether such material be wrought or unwrought, unless he is the holder of a jeweller's permit, and further no such person shall at any one time smelt, melt or change the form of material containing more than two ounces of gold in weight, whether such material is wrought or unwrought, without the authority in writing of the police officer in charge of the district or area.

And this—

The Receiver of Revenue in any district may issue to any white person a jeweller's permit for such district. No jeweller's permit or renewal thereof shall be issued unless the Commissioner of Police certifies that the applicant is a fit and proper person to hold such permit. The fee for such permit shall be [illegible] per quarter or £[illegible] per annum.

In view of these regulations, said the applicant, he [illegible], and for a permit, and had been referred by the Receiver of Revenue to Mr. [illegible], the Chief of the Gold and Diamond Detective Department, who stated that he knew nothing against his character, but could not consent to his being granted a permit on the ground that he was not a white man.

Police Approval Not Obtained

The Receiver of Revenue, Mr. Bigger, in his answering affidavit, admitted the general allegations of the applicant, and said that he refused to grant the applicant a permit on the ground that the Commissioner of Police had not certified that applicant was a fit and proper person to have such a permit. He had received a letter, dated March [illegible], 1914, from the Chief Detective Inspector of the Gold and Diamond Detective Department of the South African Police, District [illegible], stating that he did not consider the applicant a fit person to hold such a permit. Mr. Bigger accordingly averred that the applicant was not entitled to get issued to him the jeweller's permit for which he had made application, as he was not a white person, and, furthermore, as he had not complied with the provisions of Clause 4 of the regulations annexed to Proclamation No. 18 of 1902 by producing a certificate from the Commissioner of Police that he was a fit and proper person to hold such a permit. The applicant, he said, had not at any time produced to him the required certificate by the Commissioner of Police.

Class Legislation by Regulation

Mr. R. H. [illegible] for the applicant, [illegible] the Governor-General [illegible] the Legislature [illegible] of a [illegible] it would have [illegible] He submitted [illegible]

His Lordship: I take it that he would [illegible] a permit for that.

Mr. [illegible]: The regulation says that before I do the physical act of [illegible] I must have a permit.

Mr. S. S. Taylor [illegible] for the respondent [illegible] of the Gold Laws [illegible] gold [illegible] the point that [illegible] There was no [illegible] to the Governor-General [illegible] would not then apply to him.

[illegible]

A Farewell Function

On Monday afternoon, the [illegible] Ladies [illegible] Association [illegible] honour of Mr. and Mrs. [illegible] The meeting was well attended, a large number of ladies being present. The Chair was occupied by Mrs. [illegible] who opened the proceedings. In the course of her speech she [illegible] the departure of Mr. and Mrs. Polak and spoke on the deep debt of gratitude the Indian community owed to them for their [illegible] work for the Indian people. [illegible] Mrs. [illegible] of the Association.

A beautiful [illegible] was presented [illegible] Mr. Polak thanked them [illegible] for them both. In a few words, she emphasised the need for unity in the community, and hoped that the Indian women [illegible] would [illegible] from their path.

The hall was very prettily decorated, and musical items were contributed by the [illegible]

Colour Prejudice in Central Africa

Mr. [illegible] writes [illegible] following [illegible]

[illegible]

The Township Ordinance of the [illegible] Town Council [illegible] making [illegible] among other purposes, dividing the Township into areas and wards and controlling the [illegible] of Asiatics and [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Asiatic [illegible] the [illegible] Town Council [illegible] the regulations [illegible] of the powers granted to them by the Township [illegible] In the event of their not being [illegible] by a [illegible] they will [illegible] the Government [illegible] it [illegible] an Ordinance. One thing is certain, and that is that Indians here will have a [illegible] opposing any legislation which will tend to create [illegible] [illegible]

Education Report

We have received the report of the Under Secretary for Education for the year ended the 31st December, 1913. There are no remarks on Indian education. From the Report of the Natal Superintendent of Education for 1912, reprinted in the Report, we take the following statistics:—

"During 1912, there were 644 schools under Government inspection—354 European schools, 231 Native schools, 38 Indian schools and 21 schools for Coloured children—with an average enrolment of 39,596 (20,252 boys and 19,344 girls), consisting of 16,297 Europeans (8,542 boys and 7,755 girls), 17,852 Natives (7,471 boys and 10,381 girls), 4,096 Indians (3,551 boys and 545 girls), and 1,351 Coloured children (688 boys and 663 girls).

In comparison with the previous year, increases all round, with one exception, have to be noted; and it is worthy of observation that, while the ratio of boys to girls in native schools is as seven to ten, in Indian schools there are seven boys to each girl.

Eighty-seven more schools with 5,375 pupils have been under Government inspection, namely, 51 European with an increase of 309 pupils, 33 Native with an increase of 1,566 pupils, and 3 Indian with an increase of 438 pupils.

The average daily attendance is, in European schools, 86 per cent. of the average number enrolled, in Native schools 78 per cent., in Indian schools 80 per cent., and in schools for Coloured children 84 per cent.

Coloured Men's Petition

The following is the text of a petition recently presented to Parliament by the coloured people:—

To the Honourable the Speaker and Members of the Legislative Assembly of the Union of South Africa in Parliament assembled. The petition of the undersigned residents of the Transvaal Province respectfully showeth:—

1. Under the Mines, Works and Machinery Regulations in the Transvaal, coloured persons are placed under serious disability solely on the ground of colour and without reference to competence or ability.

2. The Mining Regulations are framed in a manner which prevents your petitioners from earning their livelihood by following their trades, such as carpenters, engine-drivers and similar occupations. In this respect your petitioners would humbly venture to refer to the Regulation in question, Section 285 whereof reads:—"Certificates shall not be granted to any coloured person in the Transvaal and the Orange Free State, and certificates granted to any coloured person in any other Province shall not be available outside such Province."

Your petitioners would further respectfully invite your earnest attention to the definition given to the terms "banksman," "ganger" and "onsetter" appearing in the said Regulations.

3. Your petitioners are denied blasting certificates, even though they may have held such certificates in the Cape Province.

Wherefore your petitioners earnestly pray and respectfully offer the suggestion that wherever the term "white" appears in the said Regulations, the term "competent" might be substituted, and that whatever the distinction is made against the coloured worker to his detriment the differentiation might be removed. And for this act of justice your petitioners shall, for ever pray, etc.

Further Congratulations to Tagore

The following is the text of an illuminated address to be given to the great Indian poet by the Oriental Circle of the Lyceum Club. The address is the work of a member of the Club, Miss Janet Foord, who is widely known for her beautiful craftsmanship:—

> "Blessings be with them and eternal praise
> Who gave us nobler loves, and nobler cares,
> The Poets, who on earth have made us heirs
> Of truth and pure delight by heavenly lays."
>
> WORDSWORTH

TO KABINDRA RABINDRA NATH TAGORE

We, the members of the Oriental Circle, at the Lyceum Club, London, have heard with great satisfaction of the award to you of the Nobel Prize for Literature, which sets the seal of universal fame on your achievement.

We believe there to be none so fitted to receive it as yourself.

You have dedicated your genius, the gift of God, to the purest ends, you have brought joy to the heart, serenity to the mind, music to the ears, images of beauty to the eyes, and to the soul the remembrance of its divine origin.

We wish that you may long remain a living bond between East and West, and we offer you our heartfelt congratulations.

Signed on behalf of the Council and members of the Oriental Circle.

EVELYN MARTINENGO CESARESCO, President.
ALATHEA APPLEBY MOLLER, Vice-President.
ROSAMMA POWELL, Secretary.

The Naturalisation Bill

In the House of Lords on the 18th March, Lord Emmott moved the second reading of the British Nationality and Status of Aliens Bill. He said it provided, for the first time, for a system of Imperial Naturalisation on a uniform and definite basis throughout the whole Empire. At present, an alien naturalised in the United Kingdom carried with him, either by right or by courtesy, over the whole world practically the same privileges as a natural-born British subject, subject, of course, to any claims that might be made on him by the country of his original citizenship when they conflicted with his newly acquired nationality. That did not apply, however, to aliens naturalised in other parts of the Empire. It had been difficult to find a right remedy. The chief difficulties arose, first, from the fact that the conditions of naturalisation in the United Kingdom differed from those in the Dominions, and the conditions in every Dominion differed from those in other Dominions. In the second place, the tests with regard to residence in this country were more stringent than those in most of the Dominions, and we could not possibly relax the tests in this country, because we could not afford to contemplate a very large immigration from the Continent of Europe on account of such relaxation. In the third place, there was a good deal of fear on the part of the Dominions that a system of Imperial naturalisation might give privileges inconsistent with the discrimination already exercised in some of the Dominions between different classes of British subjects. In the fourth place, there was some fear that an undesirable might receive Imperial naturalisation in one portion of the Empire and use that naturalisation for entering another portion of the Empire where he would not have been able to obtain naturalisation. Those were the difficulties that had to be met.

The general effect of the Bill was to put a naturalised alien in the same position as a natural-born British subject, save in the case where the nations had ceased to hold it a national. The Dominion Governments were given the same power to grant certificates of naturalisation as was given to the Secretary of State in this country. In the case of other Colonies, the Governor was given a like power, subject to the approval of the Secretary of State.

The Bill gave power to grant Imperial naturalisation throughout the Empire on the same terms as it was granted in the United Kingdom.

The Bill was read a second time.

£3 Tax Persecution

Since the report of the Indian Commission of Inquiry was issued, it has been generally understood that it was the Government's intention to pass legislation at the earliest opportunity repealing the tax. Our readers will, therefore, be surprised and shocked to hear that payment of arrears is being rigorously enforced, as the following cases show. All the cases came before the Magistrate of Verulam from the 7th to the 16th instant, and it is a significant fact that these are the first prosecutions since the end of October last, at which time passive resistance was in full swing.

Subrayan, No. 120309, owed £2 [illegible]. The money being paid into Court the man was discharged.

Dhanilloo, No. 65230, balance due £[illegible] [illegible]. Sentenced to thirty days' imprisonment with hard labour unless the amount be paid. We understand that the man's wife paid the amount and he was discharged.

Bhola, No. 66146, owed arrears of £4 5s. He was sentenced to thirty days' imprisonment, with hard labour. He went to gaol.

Iswalie, No. 78765, amount due £[illegible]. Defendant paid £3 10s. into Court. He was then sentenced to thirty days' imprisonment unless the balance of £[illegible] be paid. The man went to gaol and was afterwards released on payment of £[illegible] to the Gaoler.

S. Venkatan, No. 77264, balance owing £[illegible]. Defendant paid the amount and the charge was withdrawn.

Bedasath, No. 137369, owed £2 15s. The amount was paid and the charge withdrawn.

One of these six men, namely Bhola, is at present in gaol at Verulam. Our representative, having gained special permission from the Magistrate to interview the man with a solicitor, was able to gather a few particulars of his case. Bhola was working at the Saccharine Estate (Natal Estates, Mount Edgecombe) as a "free" man. His wages were £1 per month and he has a wife and one child. His wife does not earn anything. He himself was often unwell but, at the time of his arrest, he was working. The police came to his hut and took him away to prison. That was the first time he had been in gaol. Asked what would become of his wife and child whilst he was in gaol, the poor man wept and said he didn't know. He had paid the tax for five years, when he was able to pay, but lately he could not pay. An order was made by the Magistrate on one occasion and he paid £1 10s. On another occasion he was ordered to pay ten shillings per month and he paid £1 and again 10s. This time he could not pay.

That, in brief, is the man's story, but it is not easy to describe the poor man's distress at finding himself in gaol, not as a criminal, but among criminals, a most pitiable example of the way a prosperous country treats the people who have done so much to make it a "garden colony."

[NOTE: We refer to the above in our leading columns.—Ed. I.O.]

Indians in Crown Colonies

Replying to a question by Sir Fazul Currimbhoy in connection with the deputation of Mr. MacNeill and Mr. Chimanlal to the Colonies, the Hon. Mr. Clark, in the Imperial Council, Delhi, communicated the following instructions which were given for the guidance of the officers deputed to the Crown Colonies importing Indian labour.

The general object of the enquiry is to report upon the conditions of life of the Indian immigrants in the colonies. The officers should also submit recommendations as to any arrangements which may be considered desirable to promote their welfare.

This general object will involve an enquiry into the following matters *inter alia*:

(1) The housing of the labourers and the sanitary conditions in which they live.

(2) The adequacy of medical arrangements. In this connection the birth and death rates should be examined.

(3) Whether tasks are moderate, hours of work suitable and wages adequate. A comparison should be made between the earnings of indentured labourers and those of free labourers, taking into account the advantages derived by the former in the matter of free quarters, medical attendance, etc.

(4) Whether the administration of justice is fairly conducted, and whether labourers meet with any difficulties in prosecuting employers or defending themselves. Whether the penalties imposed by the labour laws are in any case excessive or unsuitable.

(5) Whether the labourers are subjected to undue restrictions outside working hours in visiting their friends or places outside their estates, and whether they enjoy sufficient facilities for proceeding to the Protector of Immigrants or to the Magistrate to lodge complaints.

(6) The relations generally between employers and labourers.

(7) Whether facilities are afforded to Indian religious orders in the performance of marriages or other ceremonies and in the observance of their religious rites and festivals.

(8) Whether repatriations are promptly made and whether immigrants experience any difficulty in obtaining repatriation.

News in Brief

The Rev. Cecil Mayhew Boon has been appointed priest-in-charge at St. Aidan's Indian Mission Church, Durban, and also itinerant missioner among the Indians north and south on the Coast. Mr. Boon has been in India since 1903.

Writing to Mr. Rustomjee from Beira, on his way to India, Mr. W. W. Pearson says: "I have been staying on shore with kind and most hospitable Indian friends, and have seen quite a lot of Beira. It seems strange to me to find that the treatment of British Indians is far better in Portuguese territory than in British Colonies."

A deputation of distinguished Indians, says Reuter, has been elected by the Committee of the Indian National Congress to proceed to England in order to represent Indian views regarding the position of Indians in South Africa, the Press Act and other important matters on which the Congress passed resolutions.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૨ મી એપ્રીલ, ૧૯૧૪. અંક ૧૬.

અધિપતિની નોંધ

[illegible]

ચેતવણી ! [illegible]

[illegible]

[illegible]

ખુની વેરાનો જુલમ

કમીશનનો રીપોર્ટ બહાર પડ્યા પછી સહુ [illegible] એવું ધારી લેશે કે સરકારનો ઇરાદો [illegible] [illegible]

[illegible]

૧ [illegible]

૨ [illegible]

૩ [illegible]

૪ [illegible]

૫ [illegible]

[illegible]

[illegible]

ઉપર હતો. એક પોલીસ તેની ઝુંપડીએ આવ્યો અને તેને કેદમાં લઈ ગયો. આ તે પહેલીજ વખત જેલમાં ગયો. તેની સ્ત્રી અને બાળક ક્યાં છે અને તેનું શું થશે એ જ્યારે તેને પુછવામાં આવ્યું ત્યારે તે ઓશિયાળો થઈ પડ્યો, અને કહ્યું કે તેને તેમની કંઈ ખબર નથી. તેણે પાંચ વરસ સુધી કર ભર્યો હતો. તે વખતે તેની પાસે એટલા પૈસા હતા, પણ હાલ તેની પાસે કંઈ ન હતું. માજીસ્ટ્રેટે એક વખત તેને કર ભરવાનો હુકમ કરેલો ત્યારે તેણે ૫ ૬-૧૦-૦ ભરેલા, બીજી વખત તેને દર માસે ૧૦ શીલીંગ ભરવાનો હુકમ થયેલો, ત્યારે તેણે પા. ૧ અને પછી ૭ શીલીંગ ભર્યા હતા. આ વખતે કર ભરવાને તેની પાસે કંઈ પણ ન હતું.

આ બધું તો તે માણસે કહી દીધું પણ વગર ગુન્હે પોતાનાં વહાલાં બાળકો છોકરાંઓને છોડી ગુન્હેગારોના સાથે તેને જેલમાં બેસતાં કેટલું દુઃખ થતું હશે તેનો ખ્યાલ તો આપણને આવવો પણ મુશ્કેલ છે. જે ગરીબ માણસોની મજુરીથી આ દેશ 'સુંદર બગીચા'ને નામે ઓળખાય છે તે માણસો તરફ કેવું નિર્દય વરતન ચલાવવામાં આવે છે તે જાણવાને માટે આ ઘણોજ દયાજનક દાખલો છે.

મીલની નોકરી

આ વિષય ઉપર લખતાં મી. ડી. એન. દીક્ષીત 'સમાલોચક'માં લખે છે કે આમાં સેવકનું કામ ઘણું દુરસ્ત છે. તેનું માણસપણું કમી થઈ એક સંચાની માફક તેને કામ કરવું પડે છે. શેઠ તો તેથી પણ વિશેષ આશાજનક છે. સંચાને વધુ વખત ચલાવવા તેલ જેવા લીસાપણું લાવવાની જરૂર પડે છે, પણ સંચાને ચલાવનારને તેવા કાંઈની પણ જરૂર ન હોય તેમ તેની વય સમય અને શક્તિનો વિચાર કર્યા વગર કામ લેવામાં આવે છે. તરતજ લાભ મળે તે તરફ મન દોરવાય છે, લાંબો વિચાર કરવામાં આવતો નથી. અને ઉદાર દિલના લાંબી નજર પહોંચાડવાવાળા પુરુષો યોજના કરે છે તો તે યોજના કાગળ પર રહે છે. ભુખમરાથી મરતા ભિખારી મજુરો તંદુરસ્તીનો વિચાર કર્યા સિવાય તરતજનો લાભ જોઈ તેમના જીવનનો ખુવાર કરે છે અને લાંબી નજર નહીં પહોંચાડવાની ટેવવાળા શેઠ વિચારતા નથી કે આ પ્રમાણે ચાલુ રહેશે, તો મજુરોની સંખ્યા ઘટશે, અને તેથી મજુરી મોંઘી થશે, કમાણીમાં શક્તિ ઓછી થશે તો સરવાળે તેમને નુકસાન થશે. પ્રખ્યાત લેખક કારલાઈલે લખ્યું છે કે 'તાત્કાલિક લાભ તરફ નજર ન કરતાં નીતિ પુરઃસર અને મનુષ્ય ધારીને જો કામ લેવામાં આવે તો તેમની જીંદગી કેટલી લાંબી થાય અને તેના પ્રમાણમાં તમારા લાભ, કેટલું વિશેષ થાય તેનો વિચાર કરો.'

ઓરીસા સરકારના દેવાણ અમલમાં વિલીયમ મલબાર ફેરલ જેવાની અથાગ મહેનતથી ગુલામીઆત રદ થઈ છે તે તમે શું ફરીથી દાખલ કરવા માગો છો? તમારામાંથીજ જાતી અનુભવી સંસ્થાઓ ઊંડો ફેર કરી જ બળવાન અને નબળાનો વિચાર કરી અને તમને મારે કારખાનો સંભાળ નીતિ અને તે પ્રમાણે વ્યવહારમાં મુકાયેલું જુઓ. સૈકાની રૂઢીઓમાં ઊંડા ઉતરી તે દુર કરી સ્વરાજ તેમાં રહેલું અમાનુષિક પણું જાય.

કેળવણીખાતાનો રીપોર્ટ

કેળવણી ખાતા તરફથી ૩૧ ડીસેમ્બર ૧૯૧૩ના રોજ પુરા થતા એક વરસનો રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે અને તેની એક નકલ અમને અરજીખાતા તરફથી મળી છે. આ રીપોર્ટમાં હીંદી કેળવણીને વિષે કાંઈ પણ ટીકા કે નોંધ જોવામાં આવતા નથી. નીશાળો તથા નીશાળીઆની સંખ્યા વીગેરેના આંકડાઓમાં હીંદીને લગતી નીશાળની બાબત આ રીપોર્ટમાં જોવામાં આવે છે.

૧૯૧૨ની સાલમાં સરકારી દેખરેખ નીચે ૬૪૫ નીશાળો હતી, તેમાંથી ૩૫૪ ગોરાની, ૨૩૧ નેટીવોની, ૩૯ હીંદીની અને ૨૧ કલરડ છોકરાઓની હતી. આ નીશાળોમાં ભણતા છોકરાઓની સંખ્યા ૩૯,૪૯૬ હતી, અને તેમાં ૧૬,૪૯૦ ગોરા, ૧૭૮૫૨ નેટીવ, ૪૦૯૬ હીંદી (૩,૫૫૧ છોકરા અને ૫૪૫ છોકરીઓ) અને ૧,૩૫૬ કલરડ હતાં.

નેટીવ નીશાળોમાં દર ૭ છોકરાએ ૧૦ છોકરીઓનું પ્રમાણ છે, જ્યારે હીંદીઓમાં દર ૭ છોકરાએ ૧ છોકરીનું પ્રમાણ છે. નીશાળોની અંદર સરેરાસ હાજરી ગોરાની ૮૯ ટકા, નેટીવોની ૮૮ ટકા, હીંદીઓની ૮૦ ટકા અને કલરડની ૮૪ ટકા રહેલી છે.

હીંદુસ્તાનમાં ઇંગરેજી કેળવણી

હીંદુસ્તાનમાં મધ્યમ કેળવણી દેશીભાષા મારફત આપવાની ફરી દાખલ કરવાના સબબમાં મદરાસના હીંદુ પત્રમાં મહીનામાં ઘણા જાણવા લાયક વિચારો જાહેર પડ્યા છે. તે વિષે 'હીંદુ' પત્રમાં એક લખનાર જણાવે છે કે દુનીયાના દરેક સુધરેલા મુલકમાં કરવામાં આવે છે તેમ હીંદુસ્તાનમાં પણ દેશી ભાષા મારફત શિક્ષણ અપાવું જોઈએ. પરદેશી ભાષા મારફતે શિક્ષણ આપવાની હાલની રૂઢીથી વિદ્યાર્થીઓ ઉપર બહુ ભારે બોજો પડે છે. તેઓનો મોટો ભાગ વિચાર કરવાની કુદરતી અને સ્વતંત્ર શક્તિ ખોઈ બેસે છે અને કોઈ પણ વિષયનું ખરૂં જ્ઞાન તેઓને મળી શકતું નથી. સરકારી નિશાળોમાં ભણાવતા ઘણા ખરા શિક્ષકોનું અંગ્રેજી જ્ઞાન બહુ અધુરૂં હોય છે. આવી સ્થિતિમાં વિદ્યાર્થીઓને પુરો રસ પણ કેમ ઉપજાવી શકે? તેમના ઉપર આવી પડેલું કામ તેઓ જેમ તેમ કરી પુરૂં કરે છે અને તેથી કરી છોકરાઓને ઘણા ખરા વિષયો નિરસ અને કંટાળો ઉપજાવે એવા લાગે છે. છોકરાઓના મગજો જોઈએ તેવા ખીલી શકતા નથી, અને તેથી પણ વિશેષ નુકસાન તો એ થાય છે કે કેળવણીની હાલની રીતથી અંગ્રેજી ભણેલા અને તે નહીં ભણેલાઓની વચ્ચેનો અંતર ઘણોજ વધતો જાય છે. જુદા જુદા સ્વભાવો તરફ કેળવાયેલાઓ પરસ્પર નજરે જુએ છે તે બાબતમાં જેન બીન કેળવાયેલા વર્ગ ગણાય છે અને તેમના વિચારો લઈને જુદાજ હોય છે. ખરી કેળવણીનો પ્રચાર કરવો હોય તો કેળવણીના વિચારો હીંદુસ્તાનની દેશી ભાષા મારફત મુદ્દ તેઓની ભાષામાં લોકોને આપવા જોઈએ. દેશનો સહુથી વધારે વિચારવંત ગણાતા વર્ગ પોતાની ભાષાનો ઉપયોગ આજ કાલ ઘણોજ કરે છે તે પ્રમાણે પોતાના વિચારો રજુ કરતાની ભાષામાં એટલે ઈંગ્રેજીમાં જણાવે છે. આનું પરીણામ એ આવ્યું છે કે દેશી ભાષાની ખીલવણી અટકી પડી છે, અને દેશી ભાષાના સાહિત્યને કેટલે તરફથી ઉત્તેજન

જરૂર નથી. હીંદુસ્તાનની જુદી જુદી ભાષાના આદિમને ખીલવવા માટે હીંદી અમલદારો તેમજ લોકોએ પોત પોતાની ભાષામાં વિચારો ખીલવવાની ઘણીજ જરૂર છે.

રાજ્યદ્વારી નજરે જોતાં આ વિચારો કદાચ વધારે અગત્યના જણાશે. હાલમાં હીંદુસ્તાનના ભણેલાઓમાં ઘણા થોડા માણસો અંગ્રેજી જાણે છે અને આપસઆપસનો વ્યવહાર તે ભાષા મારફત કરવાનું બની શકે. પણ ફેરફાર કરતાં આ મુરાદને હાની પહોંચાની નથી. કેમકે આ નવી પધ્ધતિ પ્રમાણે જુદા જુદા વિષયો પોત પોતાની માતૃભાષા દ્વારા શીખવવામાં આવે અને અંગ્રેજી ભાષા બીજી ભાષા (સેકન્ડ લેંગ્વેજ) ની તરીકે છોકરાઓને શીખવાથી દરકારી આથી કરી છોકરાઓને અમૂલ્ય વખત પણ બચાવી શકાશે. હાલમાં વિદ્યાર્થીઓ અંગ્રેજી ભાષાનું ઉપર ચોટીયું જ્ઞાન મેળવે છે. પણ જો તે ભાષાનો વિષય ખાસ જુદો પાડી તેમને એ ભાષાનું શિક્ષણ આપવામાં આવે તો તે અંગ્રેજીનો અભ્યાસ પણ વધારે સારો ધોરણ પર થઇ શકશે.

અમદાવાદના છાપાઓને હાલમાં એવા ખબર મળ્યા છે કે હીંદુસ્તાનમાં હાલમાં આવતી કેળવણીની યોજનાઓમાં કેટલી ઉથલ પાથલ કરનારો ફેરફાર હીંદી સરકાર તરફથી કરવામાં આવનાર છે. આ નવા સુધારાની રૂએ કેળવણીનો જે ભાગ હાલમાં અંગ્રેજી ભાષા ઉપર રચાએલો છે તે કહાડી નાખીને દેશી ભાષા ઉપર રચવામાં આવશે. મતલબ એ કે અંગ્રેજી ભાષાની કેળવણીને વધારે અગત્યતા ન આપતાં દેશી સાહિત્ય અને દેશી ભાષાની કેળવણીનેજ મુખ્ય અગત્યતા આપવામાં આવશે. આ યોજનાને હિંદી પ્રધાનને સલાહ આપવા માટે કેળવણી ખાતાના બે મોટા અમલદારો પણ હીંદુસ્તાનથી વિલાયત જવાના ખબરો સાંભળવામાં છે.

મન રિપુ ને જીતવા વિષે

(રાગ—હરિભજન વિના દુઃખ દરિયા ઇત્યાદિ.)

સાધક સુણ, જો જીતો મોટ મન રિપુ એકજ જાતે.
જેથી પુરા પંડિત હોતો સમજ રહે ન્હીતો. — ટેક
મન માયાનું મુળ જાણીને, કરવો નિર્મળ અતિ તાણીને,
વા વિફળ શત્રુ જાણીને— સાધક૦
નથી કાશી ફરતાં દુઃખ ફરે, નથી વસ્તુત દુઃખનું આર.
નથી કુંભે ક્લેશ આ જનાર— સાધક૦
મન જીવન જગ ત્યાં દેખાડે. સુખ આશ દઇ બાંધી પાડે
વળતાં નાખે દુઃખને ખાડે— સાધક૦
દેવ દેવીને કાજ સાધે. શું જાણીએ એમ વળી વાધે
મન દેવનો દેવ જ આરાધે— સાધક૦
દેવોને પણ મન દુઃખ દે છે, જેથી આપ જોઇને સહા અહીં છે
જ્યાં લેખા કરવા તું કેમ નહીં છે— સાધક૦
જપ દયાદિક ઉપજાવે, આ મન નિર્મળ ચિત્ત જીવન તાવે
કે જાણીવાને આવે હાવે— સાધક૦
મન વશ થાય વશ સર્વ થશે દુઃખ સહ આ જગ દુઃખ સહ જશે
નરસિંહ નિર્મળ ધન્ય કહે— સાધક૦

નરસિંહદાસ.

ગીરમીટીઆ ગુલામોને બોલાવવાની માગણી

બ્રીટીશ ગાયના નામના સંસ્થાનમાંથી ગીરમીટનું ધોરણ સદંતર નાબુદ કરવાનું નવું અરજાની ગયા મહીના સુધી ત્યાંના ખબરો મેળવે એક મહીના પર આવ્યા હતા. એ વિશે કશું હજી ચોક્કસ જણાયું નથી, પણ કેટલીક ટાપુઓ ત્યાં તે ધોરણ નવી રીતે દાખલ કરવાની ચરચા ચાલી રહી છે એમ નીચેના ખબરોપરથી જોવામાં આવે છે. ત્યાંની સુગરની બાબત થઇ ત્યાં ગીરમીટને નામે તે ગુલામી દાખલ થઇ છે. અને તેના સુધારાની ખાતર સરકાર તરફથી રોજ રોજ અરજીઓ મોકલાય છે. તેમ છતાં ત્યાંના મજુરવર્ગને હજુ જીવતા રહ્યા છે. ત્યાંના અમલદારો ઉપર ઘણું દબાણ આવે છે કે આવા કરીના સવાલ મજુરીનો સવાલ થયો છે. કામને માટે ત્યાં વસતા મજુરોની સંખ્યા પુરતી છે, પણ કોઈના ખેતરોના જનરલ ઓફિસર કહેવાય છે. માટે તે મજુરી પુરતી નથીજ. આ વિષે ઘણા ચર્ચા થઈ છે. સ્થાનિક ગુજરાતીઓ, ડૉ. હોલમસ તેમનો રીપોર્ટ બહાર પડ્યો છે. મજુરોએ મુખ્ય ભાગમાંથી ગીરમીટીઆ મજુરોની જરૂર નથી કેમકે ગામડાંઓમાં અહીં વસ્તી છે. પરંતુ તેઓ ઉપર આ કામ કરવાનું દબાણ કરી શકાશે કે નહીં તે શંકા છે. ત્યાં પણ નવી ભરતી કરી તેઓને પુરતી સમજાવવામાં આવે તો ચાલે. ખાનગી માલેકો મજુરી આપી શકે તેમ નથી. કેમકે તેઓ સરકાર તરફથી મદદ માગે છે.

સરકાર તરફથી બહાર પડેલ રીપોર્ટમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્યાંની સરકારની પહેલી ફરજ તો એ છે કે સ્થાનીક વસ્તીમાંથી મજુરો મેળવવા દરેક તરફથી પ્રયત્ન કરી જોવો કે જેથી કરીને બહારના મજુરોને બોલાવવાની જરૂર ન રહે. ત્યાંના કેટલાક સભાસદોએ કહ્યું કે એક નોકરી આપીને બોલાવવા છે અહીં ઘણા મજુરો જરૂરના છે. મજુરો મળી શકતા નથી. આ કામ પુરતું કરવા માટે જો કે અહીંના મજુરોએ પુરી ખાત્રી આપી છે કે આ કામ ગીરમીટ દાખલ કરવા સંબંધી કંઈ પણ નક્કી નથી તેમ છતાં નવી ભરતી કરવા માટે આ ઠરાવ પાસ થયો:

"૧ ગીરમીટ પુરી થયે મજુરોને પાછા જવા દેવા.
૨ દરેક જુદી જાતના રહેવા જુદી જગ્યા આપવી."

ગીરમીટીઆ પહેલી વારે ન મળી શકે તો તે માટે સરકાર કંઈ આપે એવી માગણી રીપોર્ટ જણાવે છે અને બીજી શરત એ તેમણે નાપસંદ કરી છે અને જણાવે છે કે આ બીજી શરતોથી ગીરમીટનો ભાર સરકાર ઉપર આવશે. તેથી ઉપર ભારે દબાણ આવવામાં વળી સરકારની જવાબદારી વધે એવી નથી. એટલે આ મજુરની ઘણી જરૂર હોવાથી એમ જણાવવામાં આવે છે કે આવી હાલત

ને લીધે હીંદીઓની મજુરની જરૂર પડશે. પણ ગોરા ... તેમને પોતાને કામ મેળવવાનો સવાલ મુશ્કેલ છે. આપણને ખબર છે કે આ શરતે હીંદી મજુર આવે તેમ નથી. આપણી જાતની શરતને વળગી રહી હીંદીની ઉભરાઈ જતી વસતીને પરદેશ જ્યાં હીંદી સરકાર ... એ ઠીક નહીં ગણાય. ધારો કે તે આ મુદ્દાને પકડી રાખે તો પુરવ આફ્રીકામાં શું સ્થિતિ થાય? એતીથીજ તે દેશ વધી શકે એમ છે. બીજી કોઈ રીતે તેની આ મહત્તા વધારી શકાય એમ તો જણાતું નથી. એતીથીજ તે દેશની હસ્તી છે. ... અને બીજા વાવેતરને માટે મજુરોની પુરી જરૂર છે. ... [illegible] ... હવે તરતજ ... પડે એવી સ્થિતિ થઈ જાય. પુરવ આફ્રીકાની જમીન ... છે, અને તેની પેદાશ આખી દુનીઆને કામ આવે તેવી છે ... મજુરો આવશે ... [illegible] ... જોઈએ. ... [illegible] ... એ સહેલ મુખ્ય નથી. ... [illegible] ... છે કે ... પ્રજાઓના ઉપર ... આધાર રહેલો છે એમ ... [illegible] ... બીજું એક કારણ એ પણ છે કે પુરવ આફ્રીકાની ગરમી અને હવા પાણી જોતાં પણ જણાય છે કે ... [illegible] ... આ સવાલનું ગંભીરપણું બહુજ ... [illegible] ... એમ નથી. એટલે હાલ તો હું એટલુંજ કહી શકું કે અમુક દેશમાં વસતી ... [illegible] ... મજુરીના ... [illegible] ... હીંદી મજુરો ... [illegible] ... આધાર છે.

વીવર અવરસને ... [illegible] ... વીલીયમ વીવર ... [illegible] ... મજુરોને ... [illegible] ... જુદા જુદા ... [illegible] ... હીંદુસ્તાનથી મજુરો ... [illegible] ... ૧૬૯૪૯ ... [illegible] ...

... [illegible] ... ૧૯૧૪ સુધીના ... [illegible] ... રૂ. ... [illegible] ...

હીંદી ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[લખનાર—માણેકજી અંદુભાઈ દેસાઈ]

(ગયા અંકથી ચાલુ.)

ખેડુત—આપના આ સવાલોથી હું પરમ આનંદ પામુ છું. ... વિશ્વાસપૂર્વક ... આપને, આભાર માનુ છું.

બારીસ્ટર—... મારો આભાર માનવાની જરૂર નથી. ... સમજ્યો હોઉં તે આપને દર્શાવું, આપ સમજતા હશો કે ... એમ એક બીજા પક્ષથી ... અને આપણને જન્મ દેનારી, પાળનારી માતૃભૂમિની સેવા કરવી એ ... છે. ... હવે આપની વાત કરો. ... [illegible] ...

ખેડુત—... [illegible] ...

બારીસ્ટર—... [illegible] ...

... [illegible] ...

સાથા કરે છે તેને બીજા દેશોની મદદ ઉપર આધાર રાખવો પડે છે. ક્યાં છે આપણા ભારતવર્ષના હુન્નર અને ઉદ્યોગો? ક્યાં છે વિલાયતનાં જેવાં મહાન કારખાનાંઓ? આપણે તો આળસુ અને નિરુદ્યમી બની બેસી રહ્યા છીએ. આપણા દેશની દોલત પારકી પ્રજા ઘસડી લઈ જાય છે. આપણા દેશના જુદા જુદા મોટાં મોટાં શહેરોમાં હવે હમણાં જ મીલો અને કારખાનાંઓની સ્થાપના થવા લાગી છે. આપણે વિલાયત તેમજ બીજા મહેશોની માફક આપણા હુન્નર ઉદ્યોગને મીલ કારખાનાં વગેરે દ્વારા ખીલવી જ્યારે [illegible] અને તરેહવાર માલ ઉત્પન્ન કરી દુનીઆની બીજી પ્રજાઓમાં તેનો નીકાસ કરી બીજી પ્રજાઓ સાથે વેપારમાં હરીફાઈ કરી પૈસા ઘસડી આપણા દેશમાં લાવી શકીએ ત્યારે આપણે આપણા દેશની ઉન્નતી કરી શકીશું. આ ઉપદેશ આ મહાન કામમાં અમોને આપનો જીવ સાથ અને હરેક ખેડુત વરગની સંપુરણ મદદ માગીએ છીએ.

ખેડુત—સાહેબ, આપે ઘણી મુસાફરીઓ કરી છે પણ જે જોયું છે અને અનુભવ્યું છે તેમજ પશ્ચીમના પ્રદેશોમાં જેવી રીતે ઉદ્યોગ હુન્નરની ચડતી થતી રહી છે તે પાયા પર આપણા દેશના ઉદ્યોગ હુન્નરને આગળ વધારવા મથો છો એ રીતેથી અમે ખેડુતો વિરુદ્ધ છીએ. આપણા ભારતવર્ષમાં મીલ અને કારખાનાંઓના પ્રવેશ લગભગ [illegible] વરસ થયાં જ થવા લાગ્યા છે તેની ખરાબ અસર અમારા જેવા ખેડુત વરગ પર થવા માંડી છે અને અમોને અધોગતીમાં પહોંચાડવા લાગ્યાં છે તે હું આપને સમજાવીશ. અમે ખેડુતો સ્વતંત્ર છીએ. અમારી જમીન ઉપર અમે વરસાદ ખુલ્લી હવામાં શારીરીક મહેનત કરી સંપુરણ તંદુરસ્તી ભોગવી અન્ન ઉત્પન્ન કરીએ છીએ. અમારી આવી સ્વતંત્ર સુખી જીંદગાનીને તમે મીલ કારખાનાં કાઢી અમને ગુલામ બનાવવાજ ધારો છો. અમારે લીધે કારીગરો અને વણકરોના ધંધા પુરજોસમાં ચાલુ હતા તે તમારા [illegible] કામને લીધે તુટી પડ્યા છે અને પડે છે. તમારા [illegible] ની અસર અમારે ત્યાં ગામડાંમાં પણ થઈ છે તે હું આપને દર્શાવીશ. હું પોતે ઘણી જાતનો માલ પકવું છું. જેવો કે કપાસ, ભાત, તલ, દીવેલા વગેરે વગેરે. અમારા ગામમાં વણકરો છે, ઘાંચીઓ છે, તેમજ બીજા એવા ઘણા કારીગરો છે. અમે કપાસ પકવી તે વણકરોને આપીએ છીએ, [illegible] વળી કપાસને પીલી [illegible] અમને પાછી આપે છે. અમારી માતાઓ, ભગીનીઓ, [illegible] ઘરકામમાંથી પરવારી રાત રેંટીઆ માંડી બેસે છે, તે ઠેઠ બાર વાગ્યા સુધી [illegible] છે. [illegible] પાછા તેઓ [illegible] ઉઠી [illegible] સુધી કામ કરે છે. એ પ્રમાણે અખંડ ઉદ્યોગમાં રહી તેઓ સુતર કાંતી વણકરને આપે છે. વણકરો, અમને તેનાં કપડાં વણી આપે છે, તેમની મજુરી તરીકે અમે તેમને અન્ન પુરું પાડીએ છીએ. [illegible] અમારા કુટુંબનાં [illegible] છીએ. અમારી [illegible] ભગીનીઓ અમારાં [illegible] તેને [illegible] સાફ કરી [illegible] આપે છે. આવી રીતે અમો [illegible] અમારું કુટુંબ શારીરીક મહેનત કરી સંપુરણ સુખ ભોગવી રહીએ છીએ, તલ, દીવેલા વગેરે અમો ઘાંચીને આપીએ છીએ. તેઓ તેને પોતાને ઘેર ઘાણીમાં પીલી અમને સ્વચ્છ તેલ અને દીવેલ પુરું પાડે છે. મજુરીમાં અમે તેમને અન્ન યા

કપડું આપીએ છીએ. આ અમારી ગામડાંની સુવ્યવસ્થા છે. તે તમારા [illegible] થી તુટી ગઈ છે તે હું આપને પ્રત્યક્ષ બતાવીશ. અમારા ગામની નજીક એક વેપારીએ જીનીંગ ફેક્ટરી ખોલી છે તે અમારો માલ રોકડ પૈસા આપી ખરીદી લે છે. પૈસાની લાલચથી અમે તેને ખુશીથી માલ વેચીએ છીએ. પરંતુ એથી અમને શું નુકસાન આવે જાણ્યું? અમારી સ્ત્રીઓ અખંડ ઉદ્યોગમાં મચી રહેતી હતી તે બંધ પડ્યું. રેંટીઆને તીલાંજલી અપાઈ ગઈ. તમો ફેક્ટરીમાં કપાસને પીલી રૂની ગાંસડીઓ [illegible] વિલાયત મોકલી દેવા લાગ્યા અને ત્યાંથી [illegible] નવીન તરેહનાં કપડાં વણી અમારે ત્યાં મોકલવા લાગ્યા અને [illegible] કીમતમાંથી [illegible] અમારું ધન હરણ કરવા લાગ્યા. અમારા વણકરો [illegible] કપડાં વણતા. હવે તેઓ બીચારા [illegible] ધંધા પડી ભાંગ્યા અને તેમને તમારે ત્યાં ગુલામગીરી કરવા [illegible] આવવું પડ્યું. [illegible] અમારે ત્યાં [illegible] એટલે અમારી સ્ત્રીઓને [illegible] થી તેઓ મુક્ત થઈ [illegible] જ્યારે તેઓ [illegible] કરતી હતી ત્યારે તેમનાં શરીર [illegible] અત્યંત મજબુત રહેતાં હતાં આજે તેઓ નાજુક બની ગઈ છે. તેમને હવે [illegible] ઉદ્યમ કરવાનો નથી. અને [illegible] દિવસ નવરાં બેસી એક બીજાની કુથલી કરે છે. તેમની ફરીઆદ અમારી પાસે આવે છે. અમારે તેમના [illegible] પડે છે. [illegible] બેસે છે. તેઓ અમારી પાસે હવે નવી નવી માગણીઓ કરવા લાગ્યાં છે. આવી અસર અમારા ઘર સંસાર પર તમારા [illegible] કરી. બીજી બાજુ તમે વણકરોના [illegible] તેમનું પાલણ પોષણ હવે કઈ રીતે કરવું? તેમને [illegible] ફેક્ટરીમાં ગુલામ બનાવી [illegible] ઉપર પોતાના પેટ સારુ ગુલામી કરવા જવું પડે કારણ કે તમે કારખાનું ખોલ્યું અને અમારો માલ ખરીદી લીધો. તમને [illegible] તમારી મરજી પડે તેજ કામે રાખો રાત દિવસની મહેનત તમારી, અને ખીસા ભરો તમો. એટલે તેમની [illegible] મજુરીથી વધુ [illegible] તમે [illegible]. હાલમાં જ અમારા ગામની નજીક એક શહીઆ તલ અને દીવેલી પીલવાનો સંચો નાખ્યો છે તે થોડાજ સમયમાં ઉભા ઉભા અમને તેલ કાઢી આપે છે [illegible] એમ થવાથી અમારા ગામના ઘાંચીએ [illegible] તેની રોજી, [illegible] કામ ચાલે [illegible] શું? [illegible] હવે એ [illegible] કારખાનામાં [illegible] ને કરીએ જવુંજ જોઈએ, અને ત્યાં ગુલામી કરવી જ જોઈએ. આવી રીતે [illegible] ગુલામી તમો દાખલ કરો છો [illegible] મહેનતનો લાભ એક [illegible] શ્રીમંત [illegible] વધુ શ્રીમંત થતો જશે અને બીજાનો ગુલામ બનાવશે [illegible] આવી અસર હમારા ગામડાનાં [illegible] થી [illegible] રીતે [illegible] કરનારા ઉદ્યોગી મનુષ્યોને તમે આ પદ્ધતીથી ગુલામીની બેડીથી જકડ્યા.

(અપૂર્ણ)

વિવિધ સમાચાર

[illegible]

[illegible]

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

[illegible]

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા મહારાજા નવાનગર
ઇંડિયન સ્ટ્રેચર બેઅરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. [illegible]
મીસીસ સોલોમન
મી. એમ એચ. નાઇડુ
મી. અમીરૂદીન ફજંદાર
મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી
મી. અ. વાઝીર
મી. ફૂજંદાર
મરહુમ લોર્ડ ટોલસ્ટોય
સર વીલીઅમ વેડરબરન
મી. હોસ્કન
દીવાનર મી. રતન જે તાતા
ઓ. ન. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબર્ગના સ્ટેશને બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે. જે. ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ
મી. પોલાક
[illegible] કારકુન
મુંબઇમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી [illegible]
ફીનીક્ષ સેટલમેન
મી. ગોખલેના નાનપણે.
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર.
હીંદી બાનુઓનું બઝાર
કવિ રવીંદ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર વસેલી કેટલી મજલી ન[illegible]
મરહુમ હાજી હુસન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી. અબદુલ્લા હાજી આદમ
મી. જી. કે. [illegible] નાયડુ
મરહુમ મી. આહમજી મીઆં ખાન
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૧૬ બાઇઓ
[illegible] બહાદુર તામીલ ૭ બાઇઓ
મી. બહેરી
[illegible] મી. ગોપાલ [illegible] શરીર
મીસીસ શેખ મહતાબ
રેવ. મી. એન્ડ્રુસ અને મી. પીઅરસન
સર બેન્જામીન રોબર્ટસન
મરહુમ વેલીઅમા
મી. ગોખલે ઝાંઝીબારના સ્ટેશને
[illegible] બીબી
ત્રણ સત્યાગ્રહી બાઇ ઓ—
મીસીસ [illegible]
મીસ [illegible]
મીસ [illegible]
નાતાલમાં હીંદી હડતાલ વખતના દેખાવો.

કીમત—દરેકની ૩ પેની
પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

મંગાવવાનું ઠેકાણું
ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ નાતાલ

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
" [illegible]	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૪
જગતમાની મરણી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયને, કાગળ	૦	૧
[illegible]નાં કાવ્ય	૧	૦
મ.ક. ગાંધીને ૧ લે અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
" ૨ જો "	૦	૬
" ત્રીજો "	૦	૬
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
એમ. મી. ગોખલે અને નીરમીતના		
સવાલ ઉપર ભાષણ	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં સુનાની સોકરેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઇ શકે ?	૦	૨
સુરમહાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સર્વોદય	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનો ભવાડ	૦	૬
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનના સમર્થ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે.)	૦	૬

ઉપરની દરેક ચોપડીને માટે, ટપાલ ખરચ એક પેની.

નવાં પુસ્તકો

	કીમત	પોસ્ટેજ
[illegible] ૭ મો.	૪ ૦	૧૧
ગીતાજીનાં ભજનોનું ગુજરાતી ભાષાંતર સાથેનું ગુટકો	૨ ૬	—
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦ ૬	૧
ભાગવત મોટું ... ભાષાંતર અને ... ટી. એમના ...	૮ ૦	૧ ૭

મી. ગાંધીના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ... તેમની સુંદર ... ફોટોગ્રાફ ... અને તેમના ભાષણો સુંદર ... કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ... નહીં જાણનાર હીંદી પણ ... વાંચી શકે છે. ... કીમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૩

મળવાનું ઠેકાણું—
ઇંટરનેશનલ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
નો ગુજરાતી તરજુમો.
કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૯૩૬	૧	૭	પ્રથમનો સરવાળો.
૧૦	૦	૦	મેસર્સ કાસમ અહમદની કું. પ્રીટોરીઆ.
૦	૧	૦	મી. [illegible] ફકીર [illegible] પુન્ના ૨૬ મે હસ્તે.
૯૪૬	૯	૭	સરવાળો.

આકાશીક પંચાંગ

[illegible]

Books for Sale

The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner

Civilization of India, by R. C. Dutt

[illegible]

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

	s.	d.
Yearly	1[illegible]	[illegible]
Half-yearly	[illegible]	[illegible]
Quarterly	[illegible]	[illegible]
Per single copy		[illegible]

Subscriptions are payable Strictly in Advance, [illegible]

[illegible]

The [illegible] Printing Press.

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

[illegible]

The I. P. Press, Phoenix.

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

[illegible]

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

[illegible]

AGRICULTURISTS IN CONFERENCE

[illegible]

Executive's Report

[illegible]

Coloureds on Trains

[illegible]

The reply was:—"The General Manager of Railways states: The Administration fully recognises the desirability of obviating the mixing of European and coloured passengers when travelling by rail, and to that end set aside compartments on every train, so far as practicable, for the exclusive use of [illegible] coloured passengers, such compartments being labelled 'Reserved.' With regard to the provision of separate coaches etc. for coloured passengers, I have to state that during the last Parliamentary session a sum of £196,550 was voted by Parliament for the provision of separate rolling stock for coloured passengers. The Union will appreciate that it will take some considerable time for the saloons and coaches to be built. Bedding is not issued to coloured passengers."

Trespass

In view of the recent trespass cases reported by us the following resolution and reply will be of interest:—

"That in the opinion of this Union when a native is placed under the Trespass Law in respect of certain property he should under no circumstances enter such property whether for visiting or otherwise."

Reply.—Secretary for Native Affairs states:—"Attention is drawn to Section 2 of Law 23 of 1894 (Natal), which permits owners to exclude visitors. Without further legislation, which is not at present contemplated, it would not be possible to give effect to the suggestion put forward."

Indian £3 Tax

There were three resolutions on the agenda strongly opposing the repeal of the £3 Indian licence. Several speakers emphasised the possible effect on the natives and the undesirability of having a free Indian population, and one resolution embodying all the points was carried.—Condensed from the *Natal Mercury*.

A Letter from Mr. Pearson

S.S. *[illegible]*, March 23rd, 1914.

To the Editor *Indian Opinion*

My Dear Friends,—We are at last nearing the shores of India, for to-day when, early in the morning, I went out on to the deck a bird was circling round the ship—the first messenger from the Motherland. And as I return to India once more, I want to write to my Indian brothers and sisters in South Africa who showed me such kindness and hospitality during my stay in that country. I feel that the affection shown to both Mr. Andrews and myself by the Indian community in South Africa has formed a bond which time cannot slacken nor accident break. Even here on board this steamer the sad death of an Indian baby, Mr. Ismail H. M[illegible]'s youngest child, has made me feel that I am still bound to the Indian community in South Africa by links of living sympathy, for I am still able to share their sorrows as well as their joys. As the steamer stopped in mid-ocean for the burial service of this little Indian child, the sudden silence was broken by the clear cry "Allah o Akbar!" God is great! And surely through all the mystery and struggles of life we may hold fast to that great truth "Allah o Akbar." Yes, He is great—greater than all the worldly pomp and power of men, stronger than all the strength of mighty Empires, more loving than even the deepest love of a mother. God is great and He will not allow wrongs and cruelty to flourish always. The brotherhood of man, the true symbol of the solidarity of the human race, is going to be felt more and more as the years roll on, and if in the birth-throes of that new ideal men and women have to suffer it is with a suffering that purifies and uplifts. And so to my friends in South Africa, to whom many messages of goodwill went before I sailed, I am unable to reply individually, I would say "Continue in the path of sacrifice and be constant in your willingness to suffer for the sake of your community and your Motherland, for it is only through suffering that your country can be made perfect."

And may we all be endeavouring to bring into this world that new idea of universal brotherhood, may the message of peace and goodwill to all men ever prevail. If our minds are in harmony with the spirit of peace we cannot fail to advance the Kingdom of love and brotherhood!

With deep gratitude and affection,

Your sincere friend,

W. Winstanley Pearson

The Coming Brotherhood

There shall come from out this noise of strife and groaning
A broader and a juster brotherhood,
A deep equality of aim, postponing
All selfish seeking to the general good.
There shall come a time when each shall to another
Be as Christ would have him, brother unto brother.
There shall come a time when brotherhood grows stronger
Than the narrow bounds which now distract the world,
When the cannons roar and trumpets blare no longer
And the ironclad rusts and the battle flags are furled;
When the bars of creed and speech and race, which sever,
Shall be fused in one humanity for ever.

Sir Lewis Morris

Fined for Visiting His Wife

We now give the report of the trespass case already briefly reported by us wherein an Indian, named Muruga Goundan was charged with trespassing on the Estate of Green Wil[illegible] on the 28th March. The accused pleaded not guilty and was undefended.

Harold [illegible] Farley, manager of the [illegible] Estate stated that he warned accused, about the end of [illegible] last year, never to return to the estate. To his knowledge accused had not been on the estate since that time, until the previous Saturday when he was arrested. He did not know that the accused was married. When the accused left he informed the woman with whom he lived that she could follow him. Accused did not ask for permission to come on to the estate.

He was going to give the woman a pass as soon as accused knew where he was going to.

An estate constable gave evidence as to the arrest.

For the defence the accused elected to give evidence. He stated that, on hearing that his wife was ill, he went to see her. He worked at present for the Tongaat Sugar Company. He did not ask permission to go on the estate, and he had not been warned not to go there. He saw his father-in-law at Verulam and he told him to come and see his wife. He had been away from the estate for three months.

Ponnammah stated she was the lawful wife of accused and was indentured to Mr. [illegible]. Her husband came to see her and he was arrested and charged with trespass. She had asked Mr. Henry every day for about a month for a pass to go to her husband, which he refused to give. She did not know that her husband was working at Tongaat until he came to visit her.

The accused was found guilty and sentenced to pay a fine of twenty shillings or in default imprisonment for ten days with hard labour.

[Note.—We refer to the above in our leading columns.—Ed. I.O.]

From the Editor's Chair

[illegible]

The White Miner

[illegible]

money. If she has been with him to South Africa, she has become accustomed to having a servant to wait on her, and his children have been encouraged to order them about with insolence and with impunity. These and others too well known are heavy penalties to pay for the maintenance of a position that results in the permanent industrial subjection of the great majority. And, be it said in their defence, this position, at once false and demoralising, is not made by the men themselves. It is there for them when they arrive in the country, the result of custom and convention instituted in the days of Van Riebeeck and fostered by Dutch and English alike through two hundred and fifty years, the least progressive that could well be imagined.

The £3 Tax Prosecutions

On the 22nd instant Mr. Gandhi telegraphed as follows to the Minister of the Interior :—

"I have just received record of convictions at Verulam Magistrate's Court about £3 tax. These convictions have taken place during the current month. I venture suggest what Indian community expects from Government is that these forced collections of tax should be suspended, pending legislation. Record being published. If I can have reassuring answer it will avoid much irritation, Phoenix."

General Smuts replied as under :—

"Your wire to-day on subject of prosecution of Indians for failing to take out £3 licence. Representations have been made to the Minister for Justice with view to suspending action re prosecutions pending consideration of recommendations of Indian Enquiry Commission by Parliament."

On the 24th instant, Mr. Gandhi wired again as follows :—

"Tender my thanks for prompt reassurance about £3 tax. May I suggest that those men who during recent prosecutions were imprisoned because they could not or did not pay the instalments be discharged whether at Verulam or elsewhere?"

The *Natal Mercury* of the 24th instant has the following leaderette :—

According to a report appearing in INDIAN OPINION, a number of ex-indentured Indians have been brought before the Magistrate at Verulam during the past fortnight, and have been committed to prison in default of payment of arrears of the £3 tax due by them. So far as we are aware, this is an isolated procedure on the part of the authorities of this division, and we confess we are quite unable to understand their action in the matter. Some four or five months ago an upheaval occurred amongst the Indian population of the Province which was, to all intents and purposes, a protest against this tax. At that time, payments and collections ceased. Since then a Commission has investigated the whole matter, and has advised the Government that the tax is not realising the object for which it was intended, and strongly advised them to repeal this unpopular impost. Government have at present made no statement on the matter, but it has been generally understood by both Europeans and Indians alike that they proposed to accept the recommendations of the Commission and repeal the tax, and we believe that the exact form legislation is to take has been under the consideration of the authorities at Capetown during the past few weeks. This being the position, it was neither wise nor equitable for the authorities in one division to enforce the payment of the arrears of the tax. Under the strict letter of the still unrepealed law they have, of course, a right to proceed with its collection, but such action as that which has occurred can but have the effect of causing unnecessary irritation amongst the Indians. The tax having been to all intents and purposes in suspense for some months, it is most desirable that it should remain in that condition until the Government has announced its decision. We have always urged the repeal of the tax, and we have every hope that the Government will accept the report of the Commission in this regard, but, whatever the decision of the Government may be, it is altogether unsuitable that local magistrates or collectors of revenue should take drastic action until that decision has been announced.

An Indians' Right to Work Gold

The following is the full text of the judgment delivered by Justice Ward in the case of *Hassen vs. the Receiver of Revenue*, reported by us last week :—

This is the application of Mahomed Hassen for an order from the Court directing the respondent to grant him a jeweller's permit under sections 3 and 4 of the Regulations annexed to Proclamation 18 of 1914.

The applicant is a Hindu (?) and coloured and the respondent is the Receiver of Revenue for the District of Johannesburg. The applicant is a jeweller by trade and has been engaged as a working jeweller in the Transvaal since the year 1903. This trade, which he learnt from his father, has been followed by his ancestors, as he says in his petition, "from all time."

On the 24th January, 1914 certain regulations were promulgated in the *Gazette* by His Excellency the Governor under the powers vested in him by Section 4 of Act 18 of 1913.

Under these regulations provision is made for jewellers' permits.

Under paragraph 3 of these regulations it is provided *inter alia* that "no person shall make up, work or change the form of material containing gold whether such material be wrought or unwrought unless he is the holder of a jeweller's permit."

Under paragraph 4, "The Receiver of Revenue in any district may issue to any *white* person a jeweller's permit for such district." "No jeweller's permit or renewal thereof shall be issued unless the Commissioner of Police certifies that the applicant is a fit and proper person to hold such permit."

The applicant applied to the Commissioner of Police for a certificate and was refused on the ground that he is a *coloured* person. It is not alleged that he is otherwise not a fit and proper person to hold such a permit.

The Receiver of Revenue refused the permit on the ground that no certificate from the Commissioner of Police was produced and on the ground that the applicant is not a *white* man.

The decision of the case really turns on the point whether the Receiver of Revenue is entitled to refuse a permit to a *coloured* person. This to my mind turns upon the Gold Law.

Under the Gold Law, Act No. 35 of 1908, paragraph 114, no coloured person is allowed to buy or sell, or be in possession of unwrought gold, unless he is handling unwrought gold in fulfilment of a contract of service with a person holding a licence or a banker or other person excepted under Clause 105 Paragraph 1.

Under Clause 108 the Governor may from time to time make regulations for licensing persons authorised to deal in gold.

Under Clause 107 the Receiver of Revenue in any district may issue to any white person who produces a certificate a licence for such district. That is a licence to deal in unwrought gold as in paragraph 106 (a) laid down.

Therefore under this section he could not give a licence to a coloured person, the issue of the provisions being restricted on account of the provision of paragraph 114 referred to.

In 1913, Act 18 of 1913 was passed. Under this Act the definition of unwrought gold in paragraph 102 of Act 35 of 1908 is replaced by a new definition under which "any bangles, charms or any other articles whatever containing precious metal, made up, smelted or manufactured in the Union except under such a licence as is hereinafter provided" are included in the term.

So that under paragraph 114 no coloured person may now be in possession of such articles unless manufactured under the licence provided.

The licence is provided for in paragraph 4 which also provides a new section to take the place of paragraph 106.

It says: "The Governor-General may make regulations,

For the licensing of persons authorised to buy, sell, make up, smelt or otherwise to deal in or dispose of unwrought precious metal including the licensing of persons to carry on the business of jewellers or pawnbrokers."

This now takes the place of par. 106 (1) and 107 of the old law remains the same but the words "a licence for such dealings" now mean a licence to carry on the business of a jeweller.

Consequently, when the regulations are made providing for the licensing of jewellers, paragraph 107 provides that the Receiver of Revenue may issue such licence to a white person and this precludes him in my opinion from issuing it to a coloured person.

That in my opinion is the effect of the law. Under the former Gold Law the applicant could not carry on the trade of a jeweller in so far as it entailed the possession of non-manufactured precious metal.

He is now forbidden to carry on the trade even though he uses only precious metal that has been made up into an article of commerce.

This is doubtless hard upon the applicant and I cannot help thinking it is due to an oversight.

When par. 107 was originally passed the licence which was then issued by the Receiver of Revenue was a licence to do something which a coloured person was specifically forbidden to do under par. 114.

When the definition of unwrought precious metal was amended it was probably considered that a coloured person was forbidden to possess or deal in "any bangles, charms or any other articles whatever containing precious metal made up, smelted or manufactured in the Union."

But this is hardly the correct way of looking at it. In the case of amalgam a coloured person is forbidden under any circumstances whatever from buying or selling it and cannot get a licence so to do.

But in respect of a bangle made in the Union he is only forbidden to sell it if it is made without a licence. If this point had been noticed it may be that provision would have been made to alter par. 107 so as to put jewellers' licences on a different footing to licences to buy and sell amalgam.

Of course, under the old Gold Law, the applicant could not carry on the business of a jeweller in so far as it entailed the possession of non-manufactured precious metal.

However that may be in the view I take of the matter the applicant is not entitled to be in possession of any articles containing precious metal, made up, smelted or manufactured in the Union unless he has a licence to carry on the business of a jeweller and the Receiver of Revenue is not entitled to give him such licence under par. 107.

The respondent is therefore correct in his contention and the application must be refused with costs.

The Naturalisation Bill

Writing on the British Nationality and Status of Aliens Bill, introduced by Lord Emmott, the *Yorkshire Post* says: "It is designed to meet the demand of the Imperial Conference for a uniform qualification for citizenship throughout the Empire. So far as concerns immigrants from the United States and other foreign countries, the Bill may serve its purpose. To them it will mean that the British citizen anywhere in the Empire is the British citizen everywhere. But India, apparently, can have no place in the Imperial circle, excepting in the British Isles. Yet the Indians are British-born subjects. They are qualified as "natural-born British subjects" in terms of this Bill, because they are "born within His Majesty's Dominions and allegiance." They should not need to be naturalised, therefore, either in South Africa or Canada, any more than in England. But there is a "supplemental" section of this Bill safeguarding the power of any Dominion Legislature to treat differently different classes of British subjects. And so the laws against Asiatic immigration in the Dominions will exclude the Indians, even although this Act should be uniformly adopted in all the Empire."

News in Brief

We regret to note the death of the infant son of Mr. and Mrs. I. H. Moosa after leaving Beira on the s.s. *Lindstreet*. We tender our sympathy to the bereaved parents.

Mr. Gokhale recently arrived in London in a very delicate state of health. We understand that he has placed himself in the hands of a specialist. The work of a Commissioner on the Public Services Commission must be very trying to Mr. Gokhale in his unfit condition.

The Rev. C. F. Andrews left London for the Continent on the 1st April and embarked at Marseilles on the 3rd instant *en route* for Bombay.

The Indian community of British Columbia is sending a delegation to India to interview the Viceroy and to discuss the question of the emigration of Indian women to Canada.

In reply to M. S. V.: a copy of birth or marriage certificate may be obtained on application to the District Officer or Magistrate of the place where the party resides or resided. We do not know what the fees are.

In the Canadian House of Commons, says a Reuter telegram, Mr. Stevens, member for Vancouver City, interrogated the Government on the subject of a Press despatch, which stated that four hundred Hindus had left Shanghai for Vancouver. Mr. Roche, Minister of the Interior, replied that instructions had been sent to immigration officers to prevent the landing of these Hindus.

The House of Commons, on the 1st April, unanimously adopted the following resolution:—"That, in the opinion of this House, the rights of British citizens set forth in Magna Charta, the Petition of Right, and the Habeas Corpus Act, as representing the freedom of the subject, are those which the House desires to see applied to British subjects throughout the Empire."

As a result of the Magisterial inquiry into the death of Soomar, reported in these columns, Mr. Todd, Manager of the Phoenix Wattle Plantations, is to be tried for culpable homicide. The case was set down to be heard before the Magistrate, Verulam, yesterday, but the hearing has been postponed until the 22nd May.

The cases of the Indians charged with public violence and perjury in connection with the disturbances during the strike at Blackburn and Esperanza have been remitted to the Magistrate, Verulam, for trial. These men have been in gaol awaiting trial since November last—exactly five months. We learn that the cases have now been set down for the next [illegible].

A newspaper report states that a large number of respectable Native women recently marched in a body to the Magistrate of Germiston, Transvaal, and lodged their protest against the frequency with which the police raided their homes at night in search of liquor. The Magistrate told them that the best way to put an end to it was by co-operating with the police, which, naturally, did not satisfy them.

An Indian was recently charged at Maritzburg Police Court with carrying on the business of retailing boots and shoes on a verandah and with having fixed a pair of rubber heels to a pair of shoes handed to him by Mr. Mac-William, for which the constable paid 6d. The Magistrate remarked that he could not find the accused guilty. The Corporation had power to make a bye-law prohibiting licensed persons from trading on verandahs, and before anything more could be done to restrict verandah trading the bye-law would have to be amended.

The Rev. C. F. Andrews addressed the East and West Society recently in London. He spoke of the heroic conduct of the Bengal students during the Burdwan floods, the social service in the Punjab by the Arya Samaj and the noble sacrifice of the Gurukula at Hardwar. He had found the same spirit among the Indians in South Africa, and saw a great century before India which would be known in future by her achievements in moral and spiritual spheres. The education of India's children on the highest indigenous lines was the greatest task before a true lover of India of the present generation.

In a letter to Mr. Gandhi, Babu Rabindranath Tagore refers to the struggle in South Africa as "the steep ascent of manhood, not through the bloody path of violence but that of dignified patience and heroic self-renunciation." "The power our noble countrymen have shown in standing firm for their cause under severe trials, fighting unarmed against fearful odds, has given us," he says, "a firmer faith in the strength of the God that is dying [illegible] and [illegible] at the hands of physical supremacy, that can make its game of its issue."

An Ottawa telegram of March 25th to the *Times* reports the holding of a conference on the Oriental problem between Mr. Borden, the Prime Minister of the Dominion, and Sir Richard McBride, Premier of British Columbia, and the members of the House of Commons from the province. It is stated that the British Columbian members asked for Government legislation excluding Asiatics from Canada. It was suggested that an Imperial Conference of the Oversea Dominions interested should be called, but the idea did not meet with the approval of the majority. As a temporary measure, the Order in Council excluding all labourers and artisans from British Columbia, which expired on March 31st, is likely to be extended for six months, and that in the meantime the Government will attempt to arrive at a permanent solution of the problem.

In the House of Commons, on the 23rd March, Mr. Jowett asked the Secretary of State for the Colonies whether he would secure and publish a Return showing the proportion of the cost of introducing Indian labour into the Crown Colonies, which now falls respectively upon the planter, the public, and general taxation. Mr. Harcourt in reply said: The information desired by the hon. member was given as regards Jamaica, Trinidad, and British Guiana in my reply to a similar question on May 8th, 1913. In Fiji, the planters bear the whole cost of introducing Indian labour into the Colony, but the Colonial Government bears the other expenditure referred to in the last paragraph of my answer of May 8th, 1913. The coolies bear no part of the cost of their introduction.

Mrs. Besant's new weekly, the *Commonweal*, devotes a long article to the grievances of the medical students of Lahore and Agra. It concludes with the following striking sentences:—"It is absolutely necessary for teachers of every grade to remember that while young India is easily to be guided, it is no longer to be bullied and roughly coerced. They have in their hands splendid material, and they can mould it into splendid manhood. But they must renounce the idea that they are no longer income for Indian lads to [illegible] companies, where they are [illegible] from disagreeables in the [illegible]. The [illegible] the whip is past [illegible] sacrifices, [illegible] flames."

The day would arrive when the Kaffir would need the schoolmaster no longer. Every man, black and white, should learn to work on parallel, but not according lines, each contributing his share to the general good.—Mr. F. P. Cane in a paper read before the Sociological Society, London.

Whatever the motive may be which is actuating General Botha to adopt this sympathetic attitude in favour of placing the black on a footing of equality with the white, we, as white men who have made this country our home, for us who have stakes and interests in the country, for us who have wives and children dependent upon us for subsistence and protection, it is for all of us to say in no uncertain voice to all whom it may concern our firm intention to oppose tooth and nail any measure which may be engineered by the Government or the Chamber of Mines which may result in any shape or form as a danger upon the preservation of the white civilised races.—*The Workers' Gazette*.

The British Indians in South Africa have won a considerable victory, says the *New Leader*. The Commission appointed to inquire into their grievances has found in their favour on the essential point. The Commissioners are said to have regarded the marriage question as the most difficult of all. It is necessary to know that; otherwise one would be tempted to think the whole thing was a grand joke. For they first point out "the impossibility of legalising polygamy in South Africa," and then proceed to recommend "the validation of monogamous marriages under a system which recognises the right of the husband to marry one or more other wives." Evidently one of those dexterous bits of the code of law which, for Empire's sake, should be accepted with a grave face and an unwinking eye.

Mr. Richard Jebb, in his book entitled "The Britannic Question," writes:—"Subjecthood carries the rights of personal protection against any foreign State regardless of that State's interest, and of protection against personal oppression within the territories of the Crown. But it carries no right of entry to another country within the Empire, this being always a matter of local regulation." He illustrates this by referring, in a footnote, to the fact that before the South African war the Indian Government claimed rights for Indian British subjects in the Transvaal which it could no longer claim when the Transvaalers too became British subjects, being fully entitled, as such, to be heard by the Crown.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૯ મી એપ્રીલ, ૧૯૧૪. અંક ૧૭.

અધિપતિની નોંધ

શું આરતો છુટી આપશે!

અમે સાંભળીએ છીએ કે કમીશનર માગમાં હજુ જુલમ ચલાવ્યા કરે છે. જુના હકદાર માણસોને મુશ્કેલી આવે છે. ઓફીસ એને કંઈ ને કંઈ બાહાનુ કાઢી રાહી મુકવામાં આવે છે. આ બધી બાબતનો ઇલાજ તો ધણીના હાથમાં તેમજ કોમના હાથમાં છે. વળી અમે વધારે ગભીર વાત તો એ છે કે આરતોને છુટી આપવાની કમીશન અમલદારે હિમ્મત કરી છે. એ સુચના એક કોમથી સહન થવી નહીં જોઈએ. ધણીઓને અમે સ્વીકારીએ છીએ કે જો તેઓ પોતાની ઓરતની કંઈ લાજમાં રહેવા આવશે તો ગમે તે નામરદ બનશે અને કોમને ભારે નુકસાન કરશે. કેમકે અમે મુશ્કેલીમાં છીએ કે જો આવે સમયે આગેવાનો ધર્મ રહેશે તે સત્યાગ્રહથી મળેલ પ્રતિષ્ઠા તેઓ ગુમાવી દેશે.

પાઉંડનો કર

વેરુલમ અને ડરબનમાં થયેલા કેસની વિગત અમે ગયે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ. આ રીતે કર ઉઘરાવવાને આવે છે તે ખબર ભાગતાં મી. ગાંધીએ કેપટાઉન ગયે બુધવારે [illegible] તાર કર્યો હતો, તેનો જવાબ મળી ગયો છે અને તેમાં [illegible] જણાવ્યું છે કે આ કર હવે ઉઘરાવવાનો ન આવે એવી સુચના આપવામાં આવી છે. આ મજુરોના સંબંધમાં આવેલ દરેક હીંદીની ફરજ છે કે તેમણે ગરીબ અને અજ્ઞાન હીંદીઓને આ હકીકતથી વાકેફ કરવા. અને તેઓએ કોઈ પણ રીતે કર ભરવા આ કર આપવાનો નથી એમ તેમને સમજાવવું. મી. ગાંધીએ જનરલ સ્મટ્સને કરેલ તાર આ મુજબ હતો :

"વેરુલમની મેજીસ્ટ્રેટ કોર્ટમાં ત્રણ પાઉંડ કરના સંબંધમાં ચાલી રહેલા કેસો હમણાંજ મને મળ્યા છે. આ કેસો ચલાવવામાં આવ્યા છે. હું જણાવવાની રજા લઉં છું કે હીંદી કોમ એટલેજ આશા રાખે છે કે આવી રીતે જોરજુલમથી કર ઉઘરાવવાનું કામ સરકારે કાયદો રદ થતાં સુધી મુલતવી રાખવું જોઈએ. આ કેસોની વીગત છાપામાં પ્રગટ થઈ છે. આ બાબત મને ફરીથી ખાતરીપૂર્વક જવાબ મળશે તો ઘણો ઉપકાર થશે અને સુરી લાગણીના કેસો બંધ થશે."

આ તારનો જવાબ મી. ગાંધીને પ્રધાન તરફથી નીચે મુજબ મળ્યો હતો:—

"ત્રણ પાઉંડનો કર નહીં ભરવાને માટે હીંદીઓ ઉપર ચલાવેલા કેસોની બાબતનો તમારો તાર મળ્યો. ન્યાયખાતાના પ્રધાન તે સુચના આપવામાં આવી છે કે ઈન્ડીયન ઇનક્વાયરી કમીશનની ભલામણો ઉપર પાર્લામેંટ તરફથી વિચાર ચલાવવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી કર ઉઘરાવવાનું મુલતવી રાખવું."

હીંદ સ્વરાજ્ય

હીંદ સ્વરાજની બીજી આવૃત્તિ છપાઈ ગઈ છે અને તે થોડા વખતમાં તૈયાર થઈ આવશે. અઠવાડીએ ખબર પડશે. ટપાલ ખરચ સહીત કીમત ૭ પેની છે. આ નવી આવૃત્તિ વિષેની માહિતી મી. ગાંધીએ લખેલી પ્રસ્તાવનામાંથી મળી શકે છે. એટલે તે પ્રસ્તાવના અમે આ નીચે આપીએ છીએ:—

"હીંદ સ્વરાજ મેં ૧૯૦૯ ના સાલમાં વિલાયતથી આવતાં સ્ટીમર ઉપર લખ્યું. તે મુંબઈ ઇલાકામાં જપ્ત થવાથી તેના તરજુમો મેં ઇંગ્રેજીમાં બહાર પાડ્યો. તેમાં જણાવેલા વિચારો પ્રગટ થયાને લગભગ પાંચ વરસ થયા. તે દરમ્યાન તે બાબતના વિચારો ઘણા માણસો સાથે મેં ચરચા કરી. ઇંગ્રેજ તેમજ હીંદી અહીંથી એમ જ વધુ વાર આવ્યા. ઘણાએ મતભેદ જણાવ્યા. છતાં મેં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે પરિણામે વધારે મજબુત થયા છે અને જો વખત હોત તો હું તેજ વિચારો દાખલા દલીલ સાથે વધારે લખી શકું. તેમાં ફેરફાર કરવાનું મને કારણ જ નથી.

હીંદ સ્વરાજની બીજી આવૃત્તિની માગણી ઘણાઓ તરફથી થઈ છે તેથી ફીનીક્સમાં નિવાસ કરી રહેલા જનોએ અને નિશાળીઆઓએ ફાજલ વખતમાં અને પ્રેમ ભાવમાં ફરીથી એ વખત કાઢી બીજી આવૃત્તિ છાપી છે.

એકજ વાત ઉપર ધ્યાન ખેંચવાનું મને મન થાય છે. મારે કાને એવી વાતો આવી છે કે જો કે હીંદ સ્વરાજનું શિક્ષણ તો પણ સમય અને કાળ પ્રમાણે સ્થિતિમાં શરીર બળ વાપરવા તરફ નથી અને સદાગ્રહ આત્મબળથી ધારેલું પાર પાડવા તરફ છે તો પણ તે શિક્ષણનું પરિણામ ઇંગ્રેજો તરફ તિરસ્કાર ઉત્પન્ન કરવાનું અને તેઓની સાથે હાર ખેડાવી લડી અથવા તેમને બીજી રીતે મારી હીંદમાંથી કાઢી કાઢવાનો વિચાર ઉત્પન્ન કરવાનું આવેલું છે. આ જાણી હું દુઃખી થયો છું. હીંદ સ્વરાજ લખવાનો એ હેતુ જરાએ ન હતો અને જેઓએ ઉપર પ્રમાણે વિચાર તે ચોપડીમાંથી બતાવી કાઢવા છે તેઓ તે લખાણ બીલકુલ નથી સમજ્યા એમજ મારે કહેવું જોઈએ. હું પોતે ઈંગ્રેજ અથવા તો કોઈ પણ પ્રજા કે માણસ તરફ તિરસ્કારની નજરે જોતો નથી. જેમ માછલાં, જેમ મહાસાગરમાં રહેતાં બધાં બીંદુ એક જ છે તેમ એકજ છે. જીવ સાગરમાં રહેલા આપણે બધા જીવો એકજ અને મનુષ્ય માત્ર સમાન છે. કારણ મારે છીએ એમ માનું છું. જે બીંદુ નોખું પડે તે સુકાઈ જાય છે તેમ જે જીવ પોતાને બીજાથી જુદા ગણે છે તે બીંદુની માફક નાશ પામે છે. હું તો સુધરેલા આજકાલના સુધારાનો કટ્ટો દુશ્મન છું. તે વિચાર હીંદ સ્વરાજમાં બીલકુલ પ્રગટ કર્યો છે અને બતાવ્યું છે કે હીંદની હાલની દશા માટે ઇંગ્રેજો

રોકિત નથી પણ આપણે જેઓએ આધુનિક સુધારો કબુલ કર્યો છે તેઓ છે. જ્યારે આપણે એ સુધારો છોડી પ્રાચીન સુધારો જેમાં ખરી પ્રેમ—નીતિનો સમાવેશ થઇ જાય છે તે પાછો મહણ કરીએ તો હીંદ આર્થિક મુક્તિ પામી શકે છે દુન્યવી પ્રવૃતિમાંથી નિવૃત થઇ ધાર્મિક પ્રવૃતિ સેવી એ હીંદ સ્વરાજ સમજવાની આશા છે આ પ્રવૃતિમાં કોઇ પણ જાતિ કાળો કે ગોરા કોઇ પણ મનુષ્યની કોઇ પણ પ્રકારે હીંસા કરવાનો સમાવેશ આવતો નથી "

ગોરા ખેડુતોનો વારષીક મેળાવડો

ગયા અઠવાડીઆમાં મારીત્સબર્ગ ખાતે ગોરા ખેડુતોનો વારસીક મેળાવડો થયો હતો તેના પ્રમુખે ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે મજુરો મળશે કે નહીં તની પડતા હમેશા ચીંતા રહ્યા કરે છે. આ ચીંતા કઇ ઉપાયે ટળી શકે કે નહીં તેનો વિચાર કરવાને ગયે વરસે શ્રી[illegible] અને સરકારનો ધંધો કરનારાઓના તેમજ ખેડુતો અને સરકારના બીજી ખાતાઓ [illegible] મસલત કરી હતી મજુરોને [illegible] વાના ધારામાં સરકારે કાંઇક ફેરફાર કર્યા હતા પણ જ્યારે આરટેનેજ કોર્ટ હોય ત્યારે મને નરમી [illegible] તેની વહેંચણી કરી તો પણ [illegible] કેમ બરાબર કોઇને લાભ અથવા નુકશાનને થઇ શકે તે જોવું ના રહેવુંજ પડશે હીંદી મજુરો આવતાં [illegible] નથી અહીં [illegible] સ્થિતિ વધારે ખરાબ થઇ છે [illegible]થી મજુરો આવતા તે હવે બંધ થયા છે, અને આપણે આપણા ફરજંદોનો સંબંધમાં જે પગલું ભરયું છે તેનું પરીણામ એ આવ્યું છે કે તેઓ ખેતરમાં કામ કરવાને નાલાયક બન્યા છે તેઓની ખરી જરૂર ખેતરોમાં છે તેને બદલે ખેતરો છોડી તેઓ શહેરોમાં જઇ ઓફીસની નોકરી શોધવા લાગ્યા છે [illegible]થી જણાવું છું કે ત્યાં તેમની જરૂર નથી મજુરીના દર દિવસે દિવસે વધતા જાય છે. મજુરી પાછળનું ખરચ દર વરસ વધારે કરવું પડે છે અને માલના [illegible] આવકના ભાવમાં વધારો થતો નથી કેટલાક ધારે છે કે જેનું રક્ષણ ઠીક રીતે થઇ શકયું છે તે [illegible] ધંધા જેવા કે સાકર, [illegible]ની જાત [illegible] તે કસ [illegible] ને થઇ પડયા છે. જરૂરીઆ ઘણું [illegible] છે [illegible] માં ગોરાઓની સંખ્યા ઘણીજ ઓછી છે [illegible] છે તેમાંથી પણ રોજ રોજ ઘટતો જાય છે [illegible] બદલે બીજા હવે આવશે કે નહીં એ પણ [illegible] છે વસ્તી ગણતરીના આંકડા જોતાં [illegible] નહીં [illegible] રહેશે નહીં [illegible] વરસોમાં ૧૯૦૦ માં વધારે થયો છે. જ્યારે હીંદીઓમાં ૬૦૦૦૦ અને [illegible] માં ૫૦,૦૦૦ નો વધારો થયો છે આપણા [illegible] શહેરોની આજુબાજુની સઘળી જમીન હીંદીઓના હાથમાં જતી જાય છે. [illegible] પાસેથી જમીન ન ખરીદી શકે એવો કાયદો થયો છે પણ હીંદીઓને હજી [illegible]માં [illegible] જેટલી જમીન ખરીદવાની છુટ છે [illegible] હીંદીઓ શહેરોમાં [illegible] ધંધામાંથી [illegible] માત્ર [illegible] સારી રીતે મેળવી શકે. પણ તે જમીન [illegible] એશીઆટીકોને હાથ ગયે. [illegible] શહેરોના ખેતરોના [illegible] હીંદીઓ લેવા લાગ્યા છે હવે તેઓ પોતાની માલ [illegible] ૯૨ [illegible] આપ્રાસ

માં મુકું [illegible] કેસરોએ જ્યારે જે મુકદ્દો આપ્યો છે તેથી એશીઆટીક વેપારીઓને ઉપરના આંકડાઓ માં [illegible] ખુલ્લી થાય છે. આ [illegible] સારા સારા ધંધાઓમાંથી સ્પરધા કરતા વધારે ધંધાઓમાં હીંદી કારીગરો [illegible] થયા છે [illegible] કે જેના [illegible] [illegible] રીતે [illegible] અને ઉંડી [illegible] હતા તે [illegible] હાથ જોડી ઉભા રહીએ છીએ, અને ગોરાઓને બહારથી લાવો એવી બુમ [illegible] કરીએ છીએ આનું નામ તે ગોરાના મુલક કહેવાતા હશે ખરો !

કારભારી મંડળનો રીપોર્ટ

[illegible] હતા. અને તેમ મુખ્ય સવાલ મજુરોનો હતો તેમ જણાવ્યું કે [illegible] અને શાકરની [illegible]માં હડતાલ [illegible] સ્થિત ઘણું ગંભીર થઇ પડી હતી. આ [illegible] કારણને [illegible] [illegible] ૬૭ [illegible] ને આ મંડળના કારભારીઓએ બની શકે તેટલી જાતની બધી મદદ આપી હતી. મુખ્ય [illegible] કરેલા હતા અને તે સવાલ '[illegible]' ના [illegible] હતા [illegible] સરકારની મદદથી હડતાલ [illegible] પડી ભાંગી હતી. આ [illegible] કમીશન નીમાયું હતું અને તેના [illegible] આ મંડળના સેક્રેટરીએ સાક્ષી આપી હતી. આ [illegible]ની મતલબ એ હતી કે [illegible] કર નાબુદ કરવાથી ઉદ્યોગ ઉપર ઘણી બુરી અસર થશે. જો કર નાબુદ કરવાનું [illegible] તો મીરમીટ પુરી થયે હીંદીઓને ફરીને ગીરમીટ [illegible] ના પાડે તેને [illegible] જવું [illegible] એક વાત હીંદી સરકારે કબુલ રાખવી જોઇએ" આ અવસરે [illegible] બેપારીઓના [illegible] હીંદી [illegible] નહીં [illegible] ઉપરથી બીજા નહીં [illegible] જુદી જુદી [illegible] પસાર કર્યા હતા [illegible] કમીશન સન્મુખ રજુ કરવા [illegible] હતી, પણ આ બાબત ઉપર કમીશન [illegible] હતી એમ તેમને જણાવ્યું હડતાલ ઉપરથી નવીન મજુરોના [illegible] [illegible] લીધી હતી મજુરોના બીજા કેટલાક મંડળોની પણ મુલાકાત લીધી હતી અને [illegible] એસોસીએશન ' સ્થાપવાની [illegible] સરકારને [illegible] આ મંડળના પ્રતિનીધીઓ ને [illegible] મજુરો [illegible] ચરચા કરવા મોકલવાની વાત [illegible] [illegible] ૧૬ [illegible] મુલાકાત [illegible] કરી હતી. પરીણામ શું આવ્યું તે તની હકીકત [illegible] જાણી શકશું. "

સ્ટેશનોમાં [illegible]

[illegible] બે વરસના મેળાવડાઓ વખતે આ મંડળ તરફથી એવા ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યા હતા કે [illegible] અને [illegible] કરીને ગોરા [illegible] ઉપયોગમાં [illegible] છે તેથી [illegible] વધે છે. [illegible] આ. [illegible] તેમને માટે [illegible] રહેવા જોઇએ.

આ [illegible] જનરલ મેનેજર તરફથી આવા મતલબ [illegible] મળ્યો. [illegible] રેલવેના મુસાફરોમાં [illegible] માં [illegible] નહીં [illegible] જોયું છે [illegible] રેલવે [illegible] છે અને [illegible] સુધી

[illegible]

પા. ૩ નો કર

[illegible]

ત્રણ પાઉંડના કર ઉપર 'મરક્યુરી'ની ટીકા

[illegible]

કળજુગ વિષે શાયર નઝીરના ઉદ્ગારો

[illegible]

ગઝલ

[illegible]

[illegible] સોદાગર [illegible] પરીખ્ખ હય યહાં,
[illegible] જોઇ [illegible] દેખા હય યહાં;
[illegible] કે હય, [illegible] પરીખ્ખ હય યહાં,
[illegible] હય [illegible] દેખા હય યહાં.
કલજુગ નહીં કરજુગ હય યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે,
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

જો ઔરકી બસ્તી રખે, [illegible] હય પુરા,
જો ઔરકે મારે છુરે, [illegible] હય છુરા,
જો ઔરકી તોડ ધરી, [illegible] હય ખરા,
જો ઔરકી [illegible] હય [illegible].
કલજુગ નહીં કરજુગ હય યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે,
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

જો ઔરકો ફલ દેવેગા, [illegible] ફલ પાવેગા,
[illegible] આવેગા, [illegible] પાવેગા
જો [illegible] દેવેગા યહાં [illegible] પાવેગા,
[illegible] પાવેગા [illegible] પાવેગા,
કલજુગ નહીં કરજુગ હય, યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે,
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

[illegible]
[illegible] આરામ હય, [illegible] હય
દુનિયા [illegible] હય,
[illegible] યાર હય
કલજુગ નહીં કરજુગ હય યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે,
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

[illegible] મિલે,
[illegible] મિલે,
[illegible] મિલે,
[illegible] પાની મિલે;
કલજુગ નહીં કરજુગ હય યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે,
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે

[illegible] હય,
[illegible] નુકસાન હય, [illegible] એહસાન હય,
[illegible] હય,
[illegible] શયતાન હય
કલજુગ નહીં કરજુગ હય, યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે

[illegible] દેખ લે,
[illegible] દેખ લે,
[illegible] દેખ લે,
[illegible] દેખ લે;
કલજુગ નહીં કરજુગ હય, યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે,
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

[illegible] નુકસાન કર,
[illegible] કર,
[illegible] કર,
[illegible] ગુજરાન કર;
કલજુગ નહીં કરજુગ હય, યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય, ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

[illegible]
[illegible] "નઝીર" [illegible]
[illegible]
કલજુગ નહીં કરજુગ હય, યેહ યા દિનકો દે ઔર રાત લે
ક્યા ખુબ સોદા નકદ હય ઇસ હાથ દે ઉસ હાથ લે.

હીરો ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[લખનાર—શ્રીયુત મંજુલાલ? દેસાઈ]

(ગયા અંકથી ચાલુ)

બેરીસ્ટર—આપે [illegible] ઉપર આક્ષેપ કરી કહ્યું છે કે તેઓએ મજુરોને [illegible] બનાવ્યા પરંતુ એમાં શ્રીમતોનો દોષ શું? મજુરોને પોતાના કુટુંબના નિર્વાહને માટે મજુરી તો કરવીજ જોઇએ [illegible] મજુરોને [illegible] શ્રીમતો [illegible] ઉપકાર કરે છે

[illegible] સાહેબ [illegible] મજુરોએ પોતાના નિર્વાહને માટે મજુરી કરવી [illegible] પરંતુ શ્રીમતો [illegible] મજુરી કરે છે [illegible]

[illegible]

[illegible]

વિવિધ સમાચાર

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

માડસોરમાં પેરુતોને વસાવવાનો પ્રયત્ન

[illegible]

[illegible]

[illegible]

વાંચવા લાયક અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિ વિગેરે પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકો કે જે થોડી ઘણી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે.

ફીઝીકલ કલ્ચર અને પરફેક્ટ હેલ્થ — સેન્ડો. જીમ્નેસ્ટિક (કસરત) સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે સમજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વિષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણું સરસ ચીતર્યું આપ્યું છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

હાર્ટ ઓફ ઈંડીઆ—અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીના તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨ ૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીના ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન દરેક ભાગની કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીના લખાણો છે. દરેક ભાગની કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીહતો. દરેકની કી. શી. ૧ ૯

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ફ્રાંસીસ મેથેએ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૮

રૂબાયત ઓફ ઉમરખય્યામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના આ પુસ્તકના ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઇફ એન્ડ લેબર—ડાૅ. સ્માઇલ્સન. આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઇ ચુકી છે. જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧ ૮ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

બ્રહ્મ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર કી. શી. ૨ ૯

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો. કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર કી. શી. ૨-૩

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડ કરેલ ભગવદ્ગીતાનો તરજુમો. કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૬

શકુન્તલા કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વિગેરે નાટકના તરજુમા છે. કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૯

કુરાનનું ક્યાસત—સઇદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન અરવીંગ કૃત કીંમત શી. ૧ ૯.

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ કી. શી. ૧ ૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેન્ડ કૃત. કીંમત શી. ૧ ૯.

ધી ક્રુસેડ ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીંમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

એમ. કે. ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—આ ચોપડી અંગ્રેજીમાં રા. પ્રાણજીવન જે. મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરૂ સ્વરાજ્ય કયું છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો, સવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો., ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે કીંબરલી, જોહાનીસબરગ, મારીત્સબરગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની સંપુર્ણ નોંધ આ પુસ્તકમાં છાપેલી છે. મજકુર જગ્યાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ત્રણ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. નાતાલ ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાંસવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે, બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ રીપોર્ટરો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું છે, અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસેન્સ, કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે વગેરેના કાયદાઓ માંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલાં છે. હીંદી સવાલની બધી હકીકત જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કરારનામા તથા માનપત્રના સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલાં છે. કીંમત શી. ૨ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

ઇંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ—મેસરસ નાટેસન અને કું. તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલ આ અંગ્રેજી પુસ્તકમાં કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫માં થઇ ત્યારથી ૧૯૧૦ની સાલ સુધીમાં પ્રમુખપદેથી થયેલાં સઘળાં ભાષણો, બીજા અગત્યના ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વીગેરે અમને હેવાલ આપેલો છે. લગભગ સઘળા આગેવાનોના ચિત્રો પણ આપેલાં છે. કીમત શી. ૫ ટપાલ ખરચ શી. ૧.

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો જણાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી. ૨, ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો બાબુ કેદારનાથે સંક્ષેપમાં લખ્યા છે. કીમત ૬ પેની પો. ૨ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલેક થઇ શકે—આ વાર્તા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વાર્તાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

જ્ઞાનના કાવ્ય—એમાં સલાહના સંબંધમાં લખાયલાં ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી. શી. ૬, પો. ૪ પેની.

શ્રી. [illegible] ભાષણ—શ્રી. [illegible] હિન્દી વિદ્યાભવન ઉપરાંત [illegible] રવીન્દ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે [illegible]. તે ભાષણ [illegible] મિ. મેરીમેન [illegible] હાજર હતા. તે [illegible] ભાષણ હવે [illegible] સુંદર રીતે [illegible] છાપવામાં આવ્યું છે, તેની કિંમત [illegible] રાખવામાં આવે તો [illegible] મોકલી આપશું. [illegible] ભાષણ [illegible] [illegible] આ ભાષણ [illegible] મોકલવું. [illegible] કરવા [illegible] એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે, [illegible] નકલ [illegible] મોકલીએ છીએ. [illegible] મોકલવામાં આવશે.

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

[illegible] અમેરીકા [illegible] અમેરીકાના [illegible] સંતોષ [illegible] ઉપાય [illegible] વિચારો આ પુસ્તકમાં [illegible]

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—[illegible] પશ્ચિમની નીતિને [illegible] [illegible] પશ્ચિમની [illegible] રાજનીતિ [illegible] કીમત ૭ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુધારક [illegible] શ્રી. જગદીશ [illegible] 'માર્ડન રીવ્યુ'માં [illegible] ગુજરાતનો [illegible] કિંમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] ભાગ ૧, ૨ અને ૩—[illegible] ગાંધીના [illegible] સુંદર [illegible] ટપાલ ખરચ [illegible]

[illegible] સાથે [illegible] ૧ ૨ [illegible]

[illegible] કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] કીમત [illegible] પેની [illegible] ટપાલ ખરચ [illegible] પેની.

[illegible] ૧ પેની.

[illegible] ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

કેપટાઉનમાં એક ઉઘરાણું

મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા કેલનબેક સાહેબને અનુકૂળ કરીને અભિનંદન માટે મા. હીંદુ કોમ તરફથી થએલ ઉઘરાણાની વીગત તથા હીસાબ નીચે મુજબ છે. આ ઉઘરાણામાં મદદ કરનાર સરવે ભાઈઓનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું અને ભવિષ્યમાં આવા દરેક કામોમાં મા. હીંદુ ભાઈઓ મદદ કરી પોતાની ફરજ બજાવવા ચુકશે નહીં એવી આશા રાખું છું.

લી. મણીભાઈ પ્રેમજી વશી
સેક્રેટરી કેપટાઉન રીસેપ્શન કમીટી

૯ ડાર્લિંગ સ્ટ્રીટ, કેપટાઉન
તા. ૨૧-૪-૧૯૧૪

૦ ૧૫ ૩ રંછોડ મ. પરજી
૦ ૧૦ ૬ નાથુભાઈ ભીમભાઈ
૦ ૧૦ ૩ રામભાઈ મોરારજી
૦ ૧૦ ૦ લલ્લુભાઈ દયાળભાઈ
૦ ૧૦ ૦ મણીભાઈ પ્રેમજી વશી
૦ ૧૦ ૦ ખંડુ ગોપાલ
૦ ૧૦ ૦ કલ્યાણ દેવજીની પેઢી
૦ ૬ ૬ મો. નાગજી મકનજી
૦ ૭ ૬ લાલ. જોગી પટેલની પેઢી
૦ ૭ ૩ દેવ. કલા
૦ ૦ ડીમ. ડાહ્યા
૦ ૫ ૦ મોહનલાલ ગુલાબભાઈ
૦ ૫ ૦ કુવરજી પ્રેમાભાઈ
૦ ૫ ૦ ડાહ્યાભાઈ લલ્લુભાઈ
૦ ૫ ૦ નીછાભાઈ જીવણજી
૦ ૨ ૦ ભીખુભાઈ ખુશાલભાઈ
૦ ૫ ૦ જીવણજી ખુશાલજી
૦ ૫ ૦ રતનજી લલ્લુભાઈ
૦ ૨ હાર્મીરામ લક્ષ્મીરામ
૦ ૫ ૦ લલ્લુભાઈ રામભાઈ
૦ ૩ ૦ ભીમભાઈ લાલભાઈ
૦ ૫ ૦ પ્રાગજી નીછાભાઈ
૦ ૩ જીવણજી મોહનભાઈ
૦ ૨ ૦ નાથાભાઈ દાજીભાઈ
૦ ૧ ૦ જમનાદાસ ભગવાનદાસ
૦ ૧ ૦ ગુલાબભાઈ વસનજી
૦ ૧ ૦ હીરા દાજી
૦ ૧ ૦ પ્રાગ વલ્લભની પેઢી
૦ ૧ ૦ રામજી ભાવજી ,,
૦ ૩ ૬ ભીખા ખુશાલ
૦ ૨ ૦ લલ્લુ દેવજી ,,
૦ ૩ ૦ પરભુ દેવજી ,,
૦ ૧ ૦ કલ્યાણ ગોવીંદ
૦ ૬ ૦ વલ્લભ જીવણ
૦ ૨ ૦ જગાભાઈ ફકીર
૦ ૫ ૦ રામજી ખુશાલ
૦ ૨ ૦ નાથુ ગોવીંદ
૦ ૨ ૬ નાથુ પ્રેમા
૦ ૨ ૦ ભાણા અરજણ
૦ ૨ ૬ વસન ડુલા
૦ ૫ ૦ દયાલ ભગાની પેઢી
૦ ૧ ૩ ધનજી દેવજી
૦ ૧ ૬ મગન ખુશાલ
૦ ૩ ૦ હીરા જીવણ
૦ ૫ ૦ કુવરજી પ્રભુ
૦ ૨ ૦ રામા ગોવીંદ
૦ ૩ ૬ દુર્લભ કુવરજી
૦ ૧ ૬ લીલા રામા
૦ ૧ ૬ ગોવીંદ મંગળ
૦ ૨ ૦ વલભજી ગગલ
૦ ૨ ૦ મોરાર ભીખા
૦ ૨ ૦ કાનજી મોરાર
૦ ૨ ૦ ઓસમાન મુસા
૦ ૧ ૦ બુધીઆ ભાણા
૦ ૧ ૦ કાલા બજા
૦ ૧ ૬ મુળા કાનજી
૦ ૨ ૦ દેવા રાઠોડ
૦ ૨ ૦ ખોડા મુળા
૦ ૨ ૦ પોચા નથા
૦ ૨ ૦ ડાહ્યા ફકીર
૦ ૫ ૦ નવસારીવાળાની પેઢી
૦ ૧ ૩ ગોવીંદ ઉકા
૦ ૧ ૩ ખુશાલ પીતાંબર
૦ ૧ ૦ હીરા નાગજી
૦ ૫ ૦ નારણ વલ્લભ
૦ ૪ ૬ પરભુ દાજી
૦ ૨ ૦ ડાહ્યા ભીખા
૦ ૫ ૦ ફકીર કલ્યાણ
૦ ૨ ૦ દાજી પરસોતમ
૦ ૧ ૬ ગોપાલ પરસોતમ
૦ ૫ ૩ રામજી મીઠલ
૦ ૬ ૦ ભગા કલ્યાણ
૦ ૫ ૦ હાર. લાલા
૦ ૧ ૦ જીવણ કારા
૦ ૨ ૦ કુંવરજી છીબા
૦ ૨ ૬ રણછોડ ખુશાલ
૦ ૨ ૦ ગોપાલ વસન
૦ ૩ ૦ ગોવીંદ જોગી
૦ ૦ ૦ ખુશાલ મીઠા
૦ ૩ ૦ રતનજી પરસોતમ
૦ ૩ ૦ મગન પરસોતમ
૦ ૪ ૩ મકન હાસજી
૦ ૨ ૦ ભાણા કુવરજી
૦ ૨ ૦ પાંચુ ભીખા
૦ ૨ ૦ નારણ લાલજી
૦ ૨ ૦ દેવા કાલા
૦ ૫ ૦ નારણ લાલા
૦ ૫ ૦ નરસીંહ ભાણાભાઈ
૦ ૨ ૬ પરસોતમ દેવજી
૦ ૨ ૬ ભીખા પરભુ
૦ ૨ ૦ મોરાર જગા
૦ ૨ ૦ દેસાઈ મોરાર
૦ ૪ ૩ કાશી કલ્યાણ
૦ ૨ ૦ કેસલ ભીખા
૦ ૨ ૦ કારા દલા
૦ ૨ ૬ ડાહ્યા નીછા
૦ ૨ ૦ રતન ભીખા
૦ ૨ ૦ રતન કાશી
૦ ૩ ૩ ભાણા દાજી
૦ ૨ ૦ ભીખા વલ્લભ
૦ ૩ ૩ ભાવા રામજી
૦ ૫ ૦ વલ્લભભાઈ ભાણાભાઈ
૦ ૫ ૦ કલ્યાણ નરસીંહ

૧૮ ૧૫ ૦ સરવાળે કુલ પાઉન્ડ.

૧૩ ૧૪ ૬ મી. ગાંધીને અરજથી અવલ જુદીના સાહિત્ય અર્પણ અગાઉ ... ભેટ.
૧ ૦ ૦ ચપરાસ ... ભેટ.
૧ ૫ ૦ મકાનનું ભાડું
૧ ૧૦ ૬ પરચુરણ ખરચ.
૧ ૦ ૦ ઈંડીયન ઓપીનીઅનના જાહેર ખબરના
૦ ૯ ૦ શ્રી લલ્લુભાઈ ડાહ્યાભાઈ દેસાઈ પાસે પુરાંત શીલક પેટે છે

૧૮ ૧૫ ૦ કુલ.

સત્યાગ્રહ રોકડ ફંડ

૮૪૬ ૧૭ ૭ પાછલાને સરવાળે ડીસેમ્બરની ... મળ્યા
૦ ૫ ૦ મી ફકીર ડાહ્યા.
૦ ૫ ૦ મી મનોર

૮૪૬ ૧૭ ૭ સરવાળો.

હીંદ સ્વરાજ્ય

આવતે અઠવાડીએ બહાર પડશે

કીમત ૬ પેની

પોસ્ટેજ ૧ પેની.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૯ મી એપ્રીલથી તા. ૫ મે સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—વઈશાખ સુદ ૪ થી વઈશાખ સુદ ૧૦ સુધી સંવત ૧૯૭૦

મોહમેડન—તા. ૨ જમાદીલઆખરથી તા. ૮ જમાદીલ અ.૦ સુધી ૧૩૩૨ હી

પારસી—તા. ૨૦ થી તા. ૨૬ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	સુ. ઉ. ક. મી.	સુ. અ. ક. મી.
બુધ	૨૯	સુદ ૪	૬ ૨૦	૬ ૨૪ ૫-૨૧
ગુરૂ	૩૦	" ૫	૬ ૨૧	૬ ૨૮ ૫ ૨૦
શુક્ર	૧	" ૬	૬ ૨૨	૬ ૨૯ ૫-૨૦
શની	૨	" ૭	૬ ૨૩	૬-૨૯ ૫-૨૦
રવી	૩	" ૮	૬ ૨૪	૬ ૩૦ ૫-૧૯
સોમ	૪	" ૯	૬ ૨૫	૬ ૩૧ ૫ ૧૯
મંગળ	૫	" ૧૦	૬ ૨૬	૬ ૩૧ ૫ ૧૮

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**; and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૯ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટીમર એમ્પીરલ (જરમનસ્થી બહારી) મુળ ઝીનારના બંદરો કરતી મુંબઈ જશે.

તા. ૩૦ એપ્રીલના અરસામાં સ્ટીમર ફલોરેન્ટાઈના મુંબઈ જશે.

તા. ૧૮ મેના અરસામાં સ્ટીમર ખંડાલા કેપ ટાઉન, પો. ઈ., લોરેન્સો માર્કવીસ, બૈરા વીગેરે ઠેકાણે થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૨૦ મેના અરસામાં સ્ટી. અમકુલી કોલંબો અને મદ્રાસ થઈ કલકત્તા જશે.

Books for Sale

	price, post free. s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self Help, by S. Smiles	1	1
Life and Labour or characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	3	1
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed The Great Arabian by Meredith Townsend	1	8
Goolistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1	10
Unto this Last "	1	10
Duties of Man by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and Other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	3
A Vision of India, by Sidney Low	1	9
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma		9
Future of Islam	4	0
Reflections on the French Revolution by Burke	1	10
The Life of Mahomet by Washington Irving	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt		10
The Hon. Mr Gokhale and the Indenture System	0	6

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I Jalaluddin Rumi	2	9
II Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	10

New Books

	s.	d.
Swami Vivekananda An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	3	9
The Indian National Congress An Account of Its Origin and Its Growth Full Text of all the Presidential Addresses Reprint of all the Congress Resolutions Extracts from all the Welcome Addresses Notable Utterances on the Movement Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free 6d.	6	0
The Swadeshi Movement. A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s post free	2	3
The Nation Builders Part I, II and III Price 6s Post free	7	0
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda Price 3s 6d. Post free	3	10
Essays in National Idealism	2	0
Essays on Indian Art, Industry and Education	2	3
Life of Shri Ramkrishna price 4s Post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	4
From Colombo to Almora	2	10
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule	0	6
Bhagavad Gita	1	0
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0	1
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	3
The Indians of South Africa Helots within the Empire and How They are Treated By H. S. L. Polak	1	6
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Hindu Social Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7

The I. P. Press, Phoenix,

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓ. રે. ક્ષ્યામાં

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

આ લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો વરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ વાંચકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર ઈન્ટરનેશનલ પ્રેસ, ચેક્ અને મગનલાલ ક. ગાંધી. ઠે. ઈન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 18 Vol. XI WEDNESDAY, MAY [illegible] 1913 [illegible]

THE VALIDITY OF INDENTURE CONTRACTS

THE following is the text of the judgment of the Full Bench of the Supreme Court, Natal [illegible] in the matter of *Veerappa Ramasamy [illegible] v. Chetal*:—

The appellant was convicted of a contravention [illegible] Section 31, Law 25 of 1891, in that on the 20th of January [illegible] he, being an Indian Immigrant, [illegible] assigned to the respondent, did wrongfully and unlawfully absent himself from roll-call and work without lawful cause, he at the time being in good health and able to work."

The grounds of appeal go to the validity of the contract of service put in by the employer at the trial.

It appears from the evidence that the appellant came to Natal from India in the year [illegible] as an immigrant introduced under the Indian Immigration laws. The open contract of service signed by him in India contained the covenant required by Section [illegible] of Act [illegible], 1895. We do not know to whom he was first assigned after his arrival in Natal, but after serving at least [illegible] other employers he was assigned to the respondent and the contract now in question was executed by both parties on the 26th April, 1913, and was attested in the presence of [illegible] by Mr. MacDonald [illegible] Acting Assistant Magistrate in the [illegible] Division.

This contract is headed "In terms of Act 42, 1905. Male Contract of Service with Indian Immigrant (being new indenture under Section 107, Law 25, 1891, as amended by Section [illegible] Act 14, 1897." It is to endure for two years and the rate of wages is in excess of that prescribed by Act [illegible] 1895 Section [illegible]

The printed form on which the contract is drawn resembles that of the renewed indenture in Schedule [illegible] of the Law of 1891, but there are some important variations.

(1) The contract in question, though executed on the 26th April, 1913, purports to commence on the [illegible] of that month.

(2) Wages are to paid monthly to the appellant instead of fortnightly as in the Schedule form.

Any retrospective effect of a contract of renewed indenture would be in conflict with the 108th Section of the law (25, 1891) which requires that every such further term of industrial service shall commence and be computed from the day of signing such contract."

We are not prepared to say that these variations from the schedule form are fatal to the validity of the contract, it being substantially in accordance with the prescribed form. It was, however, contended on behalf of the appellant that, the officer attesting the contract not being the Protector or Deputy Protector of Indian Immigrants or an officer specially appointed by the Natal Government in terms of Section [illegible], Act [illegible], 1897, the contract was inoperative. The Acting Attorney-General, who intervened at the adjourned hearing, advanced the proposition that in any prosecution under [illegible] it [illegible] necessary to prove the existence of a [illegible] that it is sufficient [illegible] to show [illegible] Indian Immigrant within the [illegible] of Section [illegible] 15, and was in the employment of the [illegible] agree to this view. The [illegible] of employment [illegible] by the contract [illegible] always be [illegible] in the present case in accordance with [illegible] as [illegible] the [illegible] contract upon which he relied as evidence of the employment. If that contract is void in law, then [illegible] and the [illegible] was not [illegible] and he could not be found guilty of the offence charged.

[illegible] contract [illegible] extent can be regarded as a [illegible] indenture [illegible] of 1897 it has not been [illegible] The [illegible] may allow such [illegible] Section [illegible] Act [illegible] 1897 [illegible] Protector or Deputy Protector [illegible] Indian Immigrants or any other officer specially appointed by the Natal Government."

[illegible] the contract in question is attested [illegible] who is not the [illegible] Protector of Indian Immigrants [illegible] specially appointed by the Natal Government. The Acting Attorney-General made no attempt to [illegible] but he contended that the [illegible] under the provisions of Act 42 of 1905. That Act (Section [illegible]) allows an Indian Immigrant who has formerly served under [illegible] for a further term [illegible] years and not more than five years [illegible] but an interval of time may have passed [illegible] expiration of the former indenture. Such [illegible] may be renewed from time to time [illegible] either immediately on the [illegible]

[illegible] Act [illegible] with the respondent [illegible] executed under the Act 42 of 1905, our [illegible] would be set at rest [illegible] Act (Section [illegible]) that all such [illegible] in the manner [illegible] of Law 25 of 1891 as [illegible] 1897). Now Section [illegible] agreed before the Protector [illegible] Indian Immigrants, [illegible] amended by Section [illegible] of Act [illegible] Magistrate, in addition [illegible] such contracts.

We think that the contract being void [illegible] binding [illegible] and there being nothing to show [illegible] entered into [illegible] 1905, we ought not to refuse to give effect [illegible] between the [illegible] of the [illegible] of reference [illegible] which would [illegible] the [illegible] of residence [illegible]

the respondent (probably about April, 1911) is not [illegible] whether the [illegible] or [illegible] 1895, Section 6(b). As regards Section [illegible] of 1905, its effect seems to be to [illegible] appellants under the [illegible] law and [illegible] in [illegible] the Act [illegible] an interval of time since their former [illegible] the contract been a renewed indenture. Under Act 17 of 1895 the appellant would have been bound to have accepted a rate of wages which is considerably lower than that stipulated for in the contract. This goes to show that the renewed indentures were effected under Act 42 of 1905, Section 2 of which allows the parties to agree upon the rate of wages.

So far we think the grounds of appeal have not been substantiated. Another point, however, has to be considered. Mr. Bridges, towards the close of his argument, pointed out that the record contained no evidence that the appellant, who had absented himself from roll-call, was at the time in good health and able to work.

Section 31 of Law 25 of 1891, under which the [illegible] exception was taken, makes it an offence for any Indian Immigrant who, being in good health and able to work, shall absent himself from [illegible] or roll-call without leave. The charge in the Court below was that the appellant being an Indian Immigrant duly assigned to the respondent "did wrongfully and [illegible] absent himself from roll-call and work without [illegible] cause he at the time being in good health and able to work."

It is, of course, essential that the prosecutor must prove every fact necessary to substantiate the charge. [illegible] the party who substantially asserts the affirmative. [illegible] burden of proof is to enquire what would be the effect of striking out the averment. There is no presumption [illegible] law in favour of an Indian Immigrant being always in good health and able to work. We think that the appellant's state of health and ability to work was a necessary part of the case [illegible]. It may be suggested that this was a matter peculiarly within the knowledge of the appellant himself and that therefore it lay upon him to rebut the allegation, but we think that in order to cast the burden on the Indian accused some *prima facie* evidence must be given by the complainant. No doubt it would have been sufficient if an overseer had stated on oath that, so far as he was able to judge, the Indian appeared to be well and able to work when he absented himself from roll-call. It would then have been incumbent on the Indian [illegible] gration Acts to meet the present case, nor have we any provision in our Statute Book similar to [illegible] Sub-sections 1 of 42 and 43 Vic. C. [illegible] that, in a Court of summary jurisdiction [illegible] of proving authority, consent, lawful excuse, and the like, shall lie on the defendant.

Although this is not one of the points taken in the notice of review, we are bound to consider it and the [illegible] proved. The conviction must, therefore, be set aside.

In the Natal Provincial Council, Mr. Marshall is reported by the *Advertiser* to have stated: "The Indian trouble has shown them all sorts of agreement methods [illegible] the Government. Supposing the new Indian move were to send every Indian child to a Government school? [illegible] would the Council have to find the [illegible] that the [illegible] of the Province end? [illegible] He would like to see a fixed sum set aside for Indian education, not to be exceeded."

Indian Education

In the discussion which took place in the Provincial Council [illegible] the [illegible], the matter of Indian education cropped up.

[illegible] were [illegible] Indians [illegible] the towns to fill the positions of Europeans. In voting education they had to ask themselves the question what were they educating the children for? What was the position they intended the Indian children to occupy? When they started educating these children they had to fit the [illegible] to work on farms and on plantations. The white man had to pay heavily to give his children the best education possible, yet the Provincial Council was voting part of that money to help children who [illegible] to take the place of the [illegible] of the European in this country. Before [illegible] there were 300 tailors in Durban [illegible] there was hardly work for 50 of them. White workers were being driven out of the towns and their places taken by Indians. What was going to be the end of all this? [illegible] going to be? Was it going to be a white man's country, or was it going to develop into a second Mauritius? [illegible] Indian children there was a sum on the estimates of £5,500 for education. [illegible] whether this country was going to be a white man's country or an Indian's country. The education they [illegible] was quite good enough for the [illegible] a reduction of [illegible]

[illegible] on the Council [illegible] cause only [illegible] Cheap labour [illegible] cheap [illegible] ever unpleasant it might be to [illegible] duty not to withhold education [illegible] an increase were demanded.

The Coming Legislation

The Parliamentary correspondent of the *Natal* [illegible]

I believe Mr. Smuts will not let the session go without bringing in his foreshadowed amending legislation on the Asiatic question. Some of the magistrates [illegible] began to pass with some severity for the payment of the £3 tax a few weeks ago, and several hard sentences were inflicted. This was shortly after the Indian Commission had completed their work. On representation by Mr. Gandhi, Mr. [illegible] gave no further [illegible] of the tax to be [illegible] pended.

Although the Government do not suppose that [illegible] people as a whole to be inimical to repeal of the tax, they know the hostility of the planter section, and the [illegible] hope to [illegible] with the opposition of those Natal members who in that sort of [illegible]. The Government will need some courage to give offence in this quarter because it was the planters' vote which saved them [illegible]. [illegible] they would have the backing of the Unionists on any Imperial line of policy [illegible] the [illegible] to the Home Government or India.

From the Editor's Chair

CERTAIN INDENTURE CONTRACTS

We reproduce in another column the full text of the very important judgment delivered in the case of [illegible] v. *De Clercq*. The chief point raised by Mr. De Clercq in the lower Court was whether certain contracts attested under Section [illegible] of Act 25 of [illegible] were not invalidated if they were not signed in the presence of the Protector of Indian Immigrants, the Deputy Protector or any other officer specially appointed by the Natal Government. Now the contention on behalf of the [illegible] in the lower Court was that any Magistrate appointed under a general circular [illegible] was the other officer specially appointed by the Natal Government, and [illegible] it was contended that [illegible] other officer was to be a special officer specially appointed for the purposes of attestation and this interpretation this important judgment seems to have entirely upheld. But another point was raised by the [illegible] which has somewhat neutralised the effect that was intended to be produced by the appeal. It is a highly technical point which [illegible] but any person who is sufficiently interested will be able to make it clear to himself by reading [illegible] the judgment. The net effect of it is that while renewed contracts made under the provisions of [illegible] must be signed before the Protector [illegible] specially appointed officer, indentures [illegible] not at the contract [illegible] the provision of a special appointment [illegible] may be signed before the [illegible] Protector or before any Magistrate, and the judgment of the Court on that point is quite clear. Further, the [illegible] renewed indentures under the provisions of Act 17 of 1895 must be signed before a special officer [illegible] Government Gazette [illegible], and [illegible] invalid [illegible] as they have not been signed before the special officer contemplated by the Act as interpreted by the Court in the judgment under discussion. It raises a very important issue, [illegible] the employers of indentured Indian labour, but the employers are just as much bound by the laws which govern their relations with their employees as any other persons, and [illegible] of this [illegible] held to be [illegible] system of indenture, it would certainly prove a [illegible] disgrace to Natal and, indeed, to the whole Union. And if the Government or the employers of [illegible] free [illegible] and the system [illegible] whatever may be said to the contrary, [illegible] redound to their credit. But whether that great result follows this judgment or not, the matter should be immediately brought to the notice of the Government and the Protector by [illegible] concerned, for prompt action. We suppose that the Government of India also will have this judgment brought before them [illegible] in due course, and that they too will have something to say about it.

The £3 Licence

The *Natal Witness* gives the following report of the debate on the £3 tax at the Natal Agricultural Union Conference:—

Mr. A. Townsend, on behalf of the [illegible] and Umhlali District Association, moved: "That this Conference views with grave concern the finding of the Indian Grievances Commission on the following grounds:—

(1) That the Indians as better paid than [illegible] under the Act 17 of 1895 than [illegible] would be [illegible].

(2) [illegible] the privilege of a free passage back to India.

(3) In view of the already complicated [illegible] the coloured population within the Union, it is undesirable that the position should be further aggravated by the increase of a permanent Indian population.

(4) To the Natives [illegible] the Commissioners' recommendation [illegible] the Indians [illegible] have a disturbing effect.

A Useful Law

In moving, Mr. Townsend quoted from the laws dealing with the return of Indians to India. He [illegible] the circumstances under which the Natal Act No. 17 of 1895 was introduced. That Act provided that indentured Indians might return to India after the expiry of their period of indenture, failing which they would be compelled to pay a tax of £3 per annum. [illegible] of this Act were enhanced by the [illegible] agreement by Indians [illegible]. The Commission had stated that the Act had [illegible] and had not been properly [illegible]. He did not understand how [illegible] could have been arrived at, and he quoted figures to show that under the old Act the number of Indians returning to India each year during the years [illegible] which [illegible]. The number [illegible] that [illegible] being well [illegible]. The present law had proved most [illegible] in securing the return of Indians to India, and, were it to be properly [illegible], the number of Indians returning each year to their native country would be still further increased. He considered that the Government should make no change in the existing law.

Mr. [illegible] said the withdrawal of the £3 licence would be a very great [illegible] they should [illegible]. The great pity is [illegible] that the licence was not £10 instead of £3.

Mr. [illegible] said it would be admitted that the [illegible] recommendation by the Commission would [illegible]. If the tax were to be [illegible], it should not be done at this date, [illegible] the same manner as did the Poll Tax.

A Political Lever

[illegible] supported the motion. He [illegible] that the recommendation [illegible] to the £3 licence. It was merely a [illegible].

Mr. [illegible] said that the [illegible] on the [illegible] had been [illegible] agreement between the Natal and Indian Governments. But the question was whether an agreement had been made by the Union Government and Mr. [illegible]. There was [illegible] as to whether a [illegible] had been given [illegible] Government, but it had not yet been [illegible]. If a promise had been made by the Union Government, then a resolution would have no effect.

Mr. Miller did not see why the Indians should not be compelled to pay a tax when the native had [illegible] the agreement had been made before the Indians had come to this country.

In replying, Mr Townsend said that, even if the Government had given a promise, they had no right to do so without the matter first being dealt with in the House of Assembly. The Indian in his place was quite all right, but as a fellow colonist—well, he would be better away.

The resolution was carried, there being but one dissentient voice.

Mr King moved "That in view of the recommendation of the Indian Commission to abolish the £3 Annual Licence on Indians, the Union urge Government to continue the licence as at present imposed."

It was most undesirable to have that tax repealed if merely on account of the effect it would have on the native population.

Col Addison seconded and the resolution was carried unanimously.

The Demands of the Immigration Department

The following telegram has been sent by the Chairman of the Anjuman Islam, Durban, to the Minister of the Interior:—

"The Anjuman Islam of Durban has had brought to its notice some cases where respectable members of the Indian community who are well known to many have been called upon to furnish photographs of their wives on arrival here from India, the ladies in two of the cases accompanying their husbands and in two coming to join their husbands already here. The reason given by the Immigration Officer was that the Magisterial certificates as to marriage brought by them did not identify them. My Anjuman admits that the wives are not sufficiently identified in the certificates, but it has serious religious objections to the furnishing by its members of photographs of their wives. Such a demand has not hitherto been made. It has created such consternation in the community that it became necessary to hold a special meeting to consider this one point. We have approached the Immigration Officer, but he declines to reverse his decision, saying that the husbands themselves promised to furnish the photographs. But it is respectfully submitted that this is not a matter in which the husbands' promise could be allowed to violate the religious sentiment of a whole community. The husbands have undertaken, and my Anjuman undertakes on their behalf, to furnish sufficient local identification consistent with religious sentiment, and proof of marriage. My Anjuman, therefore, respectfully trusts that the Immigration Officer will be authorised and instructed by the Government to accept local proof and allow the wives in question to remain in the Province. I beg further to state that these wives are the only wives of the parties concerned whether in South Africa or in India. As the matter is very serious and urgent, and as the Visiting Passes issued by the Immigration Officer will expire within eight days, my Anjuman requests an early and favourable reply from the Minister."

Mr Gandhi wired to the Minister of the Interior:—

"I have seen telegram sent by the Anjuman Islam, Durban, regarding photograph required from Indian wives seeking entrance into the Province. Unable understand requirement Immigration Department. Venture draw attention fact that when question arose regarding [illegible] in Transvaal some years ago, it gave rise to such bitterness that Government were pleased withdraw requirement. Regarding women it is a most dangerous thing. Hope Minister will be pleased instruct Immigration Officer waive requirement and accept local proof offered by the parties in question. Understand also that Immigration Department adopting severe methods regarding [illegible] generally. [illegible] to insistence upon Indians possessing rights domicile more than one Province choosing one Province only. Submit requirement arbitrary, uncalled for. Practice [illegible] decide on future domicile never hitherto questioned and, whatever legal interpretation Immigration Act may be, hope Government do not intend disturb existing practice."

From the Interior to Mr. Gandhi—

"Yours to-day. Matter being enquired into."

The Recent Prosecutions

In reply to Mr Gandhi's telegram asking for the release of any persons imprisoned for non-payment of arrears of the £3 tax, the Secretary for the Interior replied as follows:—

"I have the honour to acknowledge the receipt of your telegram of the 24th instant on the subject of the release of Indians who, during recent prosecutions, were imprisoned at Verulam or elsewhere for failure to pay instalments of the £3 licence, and to state that the matter has been submitted to the Minister of Justice for consideration."

We are glad to be able to announce that the man Bhola, who was sentenced to a term of one month's imprisonment at Verulam, has been released.

Refusal of Licences in the Transvaal

At a recent meeting of the Krugersdorp Town Council, several members expressed themselves strongly on the attitude taken up by the Council in the matter of the issuing of trading licences to Asiatics.

There were four applications before the Council, two being for general grocers' licences, one for a butchery and one for a [illegible]. On the first application, that of the butcher being raised, Mr Wilde wished to know if it was the same applicant who had already been refused a licence. If so, he objected to the Council frittering away their time considering the application. All the apostles in the world would not make him change his opinion that the licence should be refused.

Mr Retief, solicitor, who appeared for the applicant, wished to know if those remarks were noted. He submitted that they were part of the proceedings of the Council. The Mayor stated that they had not been noted, and refused to accede to Mr Retief's request to have this done. Mr Retief then wanted to know if the Council had received a petition signed by 103 persons in favour of the licence being granted, and, being answered in the affirmative, said he would have nothing further to say.

Some of the members then proceeded to put questions to the applicant, and, on Mr Hosmon doing so, Mr Retief asked that it be recorded that that gentleman, who was carrying on a butchery business, was asking questions of an applicant for a licence for the same trade in his vicinity. He submitted that that gentleman was not entitled to sit in judgment on the question. The Mayor held that Mr. Hosmon was quite entitled to act as he did. After further consideration, the application was refused.

Before the next application was considered, Mr. Sauer burst out with a statement that the Council was behaving like a lot of children, and going in for a lot of tomfoolery. They all, he submitted, wanted to make this a white man's country, and were afraid to say so. They were wasting their time night after night considering these applications. Why not stand up at once and say they did not want the Asiatics, who were simply underselling white traders?

The Mayor explained that they were following the procedure laid down by the Ordinance. The other

appointment were then continued and Jeenoon refused them; [illegible] in which Mr. Black appeared for the applicant, and Mr. [illegible] as holding a general retainer on behalf of the Mahomedan community.

The Viceroy on the Commission's Report

In the Imperial Legislative Council on the 27th March, H.E. the Viceroy said:—

Before adjourning the business of the Council I am anxious to avail myself of this opportunity to give the hon. members all the information in my possession on a subject which has recently engaged the very serious attention of the Government of India. That is to say, the trouble that has arisen in South Africa in connection with the treatment of Indians in that country. This Council will recollect that in consequence of the outbreak of passive resistance and of the strikes in Natal in the month of November last the South African Government appointed a Commission to investigate the causes of [illegible] in Natal and to formulate proposals for dealing with the alleged grievances of the Indian population. That Commission was presided over by a Judge of the Supreme Court, assisted by two members, and a summary of their conclusions was made public yesterday in the daily press. The report of the Commission has been laid on the table of the Union Parliament at [illegible] today and I should now like to explain in fuller detail [illegible] the significance of the Commission's Report. In the first place the Commission recommended the repeal of Section 6 of Act passed by the Natal Government No. 17 of 1895, which imposed on ex-indentured Indians who have completed their service under indenture and wished either to reindenture or to return to India, an annual licence tax of £3. I do not desire to weary the Council with a complete history of the negotiations between the Natal Government and the Government of India in 1894 and subsequent years which preceded the imposition of and [illegible] this tax.

Why the Tax was Imposed

Its imposition arose from the desire evinced by the Natal Government that indentured Indians on completion of their indentures should return to that Colony in [illegible] as to [illegible] embarrassing problems to those interested in the future of the country. The Government of India [illegible] that they did not desire to see the [illegible] immigration to Natal as forming a valuable [illegible] of the agricultural population whose [illegible] should be to return to India or to re-indenture at the end of the original indenture period should not [illegible] penalties that are [illegible] criminal law. From this point of view, the action subsequently taken by the Natal Government [illegible] to impose [illegible] £3 [illegible] to those who failed to reindenture or to return [illegible] at the expiry of the period of the original indenture was [illegible] the most reasonable [illegible] difficult question. Modifications [illegible] £3 as has been made from time to time by legislation with the object [illegible] of exempting [illegible] women [illegible] to pay. But it has been felt for some time that the tax was and remains a burden; and since the complete cessation by order of the Government of India in 1911 of all indentured emigration to Natal the retention of the tax has [illegible] even though it is not [illegible] more than a small number of those [illegible], has been a [illegible] irritation among [illegible].

Important Proposals

When [illegible] South African [illegible] was passed it was hoped [illegible] that the [illegible] might be induced to repeal this objectionable impost, but this unfortunately was not done. The Government of India welcome [illegible] of the Commission for the repeal of the tax and, although they fully realise that the Government of South Africa are not definitely committed to the findings of the Commission, they earnestly hope that the Government of the Union may [illegible] the proposal [illegible].

Next in importance to this question of the repeal of the £3 tax, here is the necessity of providing by some form of legislation for the position of women either in South Africa or desiring to enter South Africa who are married to Indians by a form of union which is not at present recognised by the laws of that country. The South African legislature has, hitherto, shown disinclination to give any form of legal recognition to marriages performed according to the rites of any religion which permits the practice of polygamy. This attitude [illegible] in South Africa, whether married to one or more wives, who desire to [illegible] at least one wife. The report of the Commission contains numerous recommendations [illegible] to meet the reasonable requirements of Mahomedans and Hindus in respect of this difficulty. The substance of these recommendations is that a law should be passed providing for the appointment of marriage officers from amongst the Indian priests of different denominations, whose duty it would be to solemnise marriages in accordance with the religion of the parties to the transaction, and also to register the same. Only one marriage in each [illegible] and registered and it will then have the great advantage of ranking entirely with any other marriage contracted under the laws of the Union existing. Actual monogamous marriages are to be similarly recognised by this law and further provision is to be made for the admission into the Union along with her minor children of one wife in the case of any Indian who is married according to the tenets of his religion whether it recognises polygamy or any [illegible] of South Africa, provided that she is the only wife in the country. Further than this, I venture to think is a very noteworthy and important proposal. It is recommended that Indians after registering one wife in the manner to which I have already referred should not be prevented in any way from contracting other marriages according to their own religious rites though it will, of course, be impossible to accord to such marriages any form of legal recognition what[illegible].

Other Modifications

Next, the Commissioners have dealt with some minor grievances which formed the subject of protest on the part of the Indian population in South Africa against the recently enacted Immigration Act. They have recommended that a clause in the Act which repeats the provisions of a law of the Orange Free State, directed against the immigration of Asiatics, should, I understand, be made inoperative by the issue of executive orders [illegible] calculated to remove all cause for dissatisfaction. Also that certain existing restrictions with regard to the issue of certificates entitling Indian residents in South Africa to leave the country and to return within a fixed period should be modified in a very favourable manner. Measures are also recommended for increasing the facilities for the issue of permits to those Indians who desire to visit the Union for temporary purposes.

In these recommendations, I find a very complete and satisfactory attempt to arrive at a final solution of the difficulties that have arisen in South Africa, and I should like to take this opportunity of expressing the warm appreciation of the Government of India of the broad and statesmanlike manner in which these difficult questions have been approached and dealt with by the [illegible] the [illegible] appreciation of Sir Benjamin Robertson, to whom we are indebted for his firm and conciliatory attitude but very

[illegible] by [illegible] in the [illegible] and [illegible] will be the case, they are adopted by the Union Government and [illegible] with sympathetic administration of the existing laws, they should undoubtedly lead to a [illegible]

The Architects of India

The Thursday lecture at the Hall of the Carpenters' Company, London, recently, says the *Morning Post*, [illegible] by Mr. E. B. Havell, who spoke of "Indian [illegible]". Sir Krishna G. Gupta presided. The lecturer said that the most [illegible] fact with regard to Indian architecture and that which was most important to the European student was [illegible] traditions, which in England were represented only by the names of the City Companies, had been handed down from generation to generation ever since the [illegible] The [illegible] Indian [illegible] that in the great [illegible] again of efforts to [illegible] process, the potter [illegible] noted [illegible] to those of [illegible] craftsmen [illegible] was worth two of those who began their career with no such [illegible]

Tracing the early beginnings of Indian architecture to the third century before Christ, the lecturer [illegible] that [illegible] Europe. In India there had never been any [illegible] distinction between fine art and [illegible] the master builder was [illegible] The history of Indian architecture began with the erection of [illegible] to Buddha. In the course of [illegible] he had come across evidence of the existence of Town Councils in India early in the [illegible] These Councils, which met in the [illegible] to see to the water supply, a Garden Committee [illegible] with the keeping in good order of the public gardens, and so forth. They even had [illegible] and even women Justices of the Peace. [illegible] been [illegible] by master craftsmen [illegible] to the present day.

"Citizen Rights within the Empire"

[illegible] writes to the [illegible]

[illegible] the following [illegible] the Labour Party [illegible] within the Empire [illegible] The resolution [illegible] the whole Empire [illegible] common to the whole Empire [illegible] consented to withdraw the latter words [illegible] Mr. Harcourt [illegible] the first part of the resolution that he had [illegible] Dominions in his mind as well. As a matter of fact, in drafting the [illegible] had no part [illegible] question more prominently [illegible] of Indians both at home and in South Africa.

News in Brief

London, May [illegible]—A Reuter telegram from St. Petersburg [illegible] and [illegible] administrators [illegible] to [illegible] prison and deprived of office for [illegible] the operations of the law passed by the [illegible] giving [illegible] equal rights with [illegible]

[illegible] Kimberley Council meeting, [illegible] Administrator's [illegible] the Cape [illegible] Municipal Ordinance of the province [illegible] registration and medical inspection of [illegible] means of [illegible] or loathsome [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૬ ઠી મે, ૧૯૧૪. અંક ૧૮.

અધિપતિની નોંધ

[illegible]

જકાતના નવા દર

[illegible]

નાતાલમાં હિંદી બાળકોની કેળવણીનો પ્રશ્ન

[illegible]

ઇમીગ્રેશનમાં ખાતાનો કરડો અમલ

ડરબન બંદરે આવેલા હિંદીઓને ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી સખ્ત પજવણી થયા કરે છે. આ બાબતમાં મુકરી મલાન મી. ગાંધીને ડરબનની અંજુમન ઇસ્લામ તરફથી નીચે મુજબ તાર કેપટાઉન મોકલવામાં આવ્યો છે:

ડરબન અંજુમન તરફથી તાર

ડરબનની અંજુમન ઇસ્લામ ખાસ એક મીટીંગ ભરાયા છે કે જેમાં દીકી ફેમના મૂસાની આયોડેલ અને બીજી રીતે ખાલીના માલાવીની ઘરના હીંદુસ્તાની આવેલ તેના ફોટોઆઈ માગવામાં આવે છે. આમાનાની બે વાલ્કમ ચેતનના ધણી સાથે છે અને બાકી એના ધણી અહીંજ છે. ફોટો આઈ માગવાનું કારણ ઇમીગ્રેશન અમલદાર તરફથી એવું આપવામાં આવે છે કે તે છોકરાની સાદી [illegible] માટે ખેડ તરફથી જ સરટીફીકેટ તેમની આપે છે તે મળવાને જ એવી ખાતરી મળી શકતી નથી. તે સરટીફીકેટની જરૂર નથી એ માટે અંજુમન કબુલ કરે છે. [illegible] ફોટોગ્રાફ આપવામાં મર્દ [illegible] આપીને [illegible] ખાતર મળવાથી આજ સુધી [illegible] મા. એટલો બધા ગભરાટ ઉઠ્યો છે કે આ એક મુદત ઉપર જ વિચાર કરવાને ખાતર ખાસ સભા મળી હતી. અને ઇમીગ્રેશન અમલદારને જ્યારે હકીકત જણાવી ત્યારે તે ફેરવવાની ના પાડે છે. અને કહે છે કે મુદત ઘણી એવી એક કાટેક [illegible] આપવાની કબુલાત આપી છે કે [illegible] નેચરલાઇઝેશન જરૂરનું [illegible] એવું નથી કે વહુઓના વતનની અમારી [illegible] લાગણી પહેલા પહોંચે [illegible] ઘણી અને તેમની વતી [illegible] અંજુમન પણ કબુલ કરે છે કે તે સ્ત્રીઓ તમનીજ છે તેને મારી કેવા માટે ચરમન મારે ન આવે એવી રીતના સવાલ જરૂરી [illegible] પુરી પાડશે. તેથી મર્દ અંજુમન ઉમેદ રાખે છે કે આપ ઇમીગ્રેશન અમલદારને સ્વાધીન [illegible] સોંપવાની અને તે ઓરતોને નાતાલમાં રહેવાની [illegible] હુકમ કરશો. વિશેષમાં હું જણાવવાનું રજા લઉ છું કે આ મોહમ્મદન દક્ષિણ આફ્રીકામાં [illegible] હીંદુસ્તાન સિવાય બીજી એક [illegible] નથી. આ [illegible] ઘણુંજ [illegible] અને [illegible] ઇમીગ્રેશન અમલદારે [illegible] મુદત એક દિવસમાં પુરી થાય છે. તેથી આ બાબત જલદીથી જવાબ મોકલવાની માટે અંજુમન પ્રમુખને વિનંતી કરે છે—(સહી.) એમ. [illegible], પ્રમુખ

મી. ગાંધી તરફથી તાર

આજ બાબતમાં મી. ગાંધીએ [illegible] નીચે મુજબ તાર કરેલો હતો.

નાતાલમાં [illegible] થતી કડી અમલ [illegible] માણસોને [illegible] અંજુમન ઇસ્લામ તરફથી કરવામાં આવેલી [illegible] ઇમીગ્રેશન ખાતાને આની શી જરૂર હોય તે હું સમજી શકતો નથી. કેટલાક કેસ ઉપર [illegible] આવી [illegible] સખ્ત ઉભા હતા ત્યારે [illegible] મટલી [illegible] ઠરાવ થયો કે સરકાર [illegible] માટે રાખ્યું હતું. ઓરતોના [illegible] મળી [illegible] હું ઉમેદ રાખું છું કે [illegible] આમાં સુધારો

આવશે કે આ બાબતમાં જાણકારી તરફથી જે સ્થાનિક લાગણી આપી શકાય તે લીધા વગર [illegible] કરવામાં આવશે નહીં. મને ખબર મળ્યા છે કે હીંદીઓને ઉતારવાની બાબતમાં ઇમીગ્રેશન ખાતું ઘણી સખ્તાઇ વાપરે છે. [illegible] દાખલ થવાનો હક ધરાવે છે તેને એકજ [illegible] પસંદ કરવાનું [illegible] હું જણાવું છું કે આ બાબતથી અન્યાય [illegible] આજ સુધી મામુલ જે ઘણું ઉમ્મીદ [illegible] અને તેની સાથે ૧૭ વરસ હેઠળ [illegible] આ બાબતમાં ૧૯૧૦ ના કાયદાની [illegible] તે [illegible] હવે [illegible] સરકાર [illegible] ફેરફાર નહીં કરે એમ હું ઉમેદ રાખું છું.

[illegible] જવાબમાં મી. ગાંધીને ગઇ [illegible] જનરલ સ્મટ્સ તરફથી તાર મળ્યો છે કે આ બાબતની તપાસ કરવામાં આવશે.

હીંદુસ્તાનમાં આવેલા પરદેશીઓ

મુંબઇના [illegible] તરફથી [illegible] મીજબાની દરમ્યાન ગવર્નરે આપેલ એક ભાષણ ઉપર ટીકા કરતાં 'ગુજરાતી' જણાવે છે કે [illegible] ગવર્નર કહે છે તેમ આ દેશમાંથી અંગ્રેજોને વિદાય આપવાની ઇચ્છા [illegible] થયેલી [illegible] છે? [illegible] ઘણા [illegible] અને [illegible] ને [illegible] આવે છે અને [illegible] હીંદીઓ [illegible] અંગ્રેજોનાજ [illegible] સીવાય [illegible] ગ્રીક, જ્યુ, ઇટાલીયન, [illegible] અફઘાન [illegible] તેમજ [illegible] તુર્ક, [illegible] જુદીજુદી [illegible] આર્મેનીયન, ચીના, પારસી આદી [illegible] હીંદ પોતાના [illegible] અને [illegible] અને હીંદીઓ [illegible] અંગ્રેજોને [illegible] કાઢી મુકવાની હીંદી [illegible] હોય એ [illegible] જણાતું નથી. [illegible] હીંદ [illegible] પોતાના [illegible] રહેનાર [illegible] દેશ [illegible] હીંદ [illegible] ઉન્નતિ કરવાનું [illegible] તેમને કાઢી મુકવાની ઇચ્છા કરે એવું અનુમાન નથી. [illegible] પણ [illegible] અનુભવ. કોઇ પણ જાતવાળો [illegible] પણ [illegible] અહીં આવે. [illegible] હીંદુસ્તાનની [illegible] નથી [illegible] હીંદુસ્તાન માત્ર એટલુંજ [illegible] છે કે [illegible] પરસ્પર રહે, અરસપરસ વિશ્વાસ રાખે, પરસ્પર [illegible] અને હીંદુસ્તાનના ઉન્નતિના [illegible] પણ [illegible] વ્યવહારીક [illegible] હીંદના [illegible] હીંદુસ્તાનને [illegible] કુટુંબના [illegible] હીંદુસ્તાનને [illegible] સરકાર [illegible] હીંદ [illegible] નથી.

કમીશનના રીપોર્ટ ઉપર વાઇસરોયનું ભાષણ

કમીશનના રીપોર્ટની બીના મા. લૉર્ડ વાઇસરોયને મળી ગઈ તે ઉપર તેમણે હીંદી ધારા સભામાં તા. ૧૭ માર્ચે લખાણથી ભાષણ કર્યું હતું. તેનો સાર 'ગુજરાતી' માંથી અમે નીચે આપીએ છીએ :—

આજની કાઉંસીલના કામનો આરંભ કરતાં પહેલાં એક અગત્યની બાબત એ છે કે, જેમાં ઘણા [illegible] યુનીઅન સરકારનું [illegible] આફ્રીકામાં હીંદીઓના વસવાટથી ઉભી થએલી તકરાર સંબંધે જે [illegible] જાણવા જોગ બીના મારી પાસે છે તે આપ નામદારોને જણાવવાની પહેલી તક લેવાને હું ઉત્સુક છું. આ કાઉંસીલને યાદ હશે કે, જ્યારે સત્યાગ્રહની લડત ચાલુ હતી અને નાતાલ [illegible] ડિસેમ્બર મહિનામાં દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારે [illegible] થએલા [illegible] કારણે [illegible] અને [illegible] હીંદી પ્રજાની કહેવાતી ફરીયાદોના સંબંધમાં [illegible] કામ લેવું તે સંબંધમાં સૂચના કરવા માટે એક કમીશન નીમ્યું હતું. એ કમીશનનો રીપોર્ટ [illegible] યુનીઅન સરકારની સમક્ષ રજુ થયો. એ કમીશનના રીપોર્ટનું તાત્પર્ય શું છે તે [illegible] કાઉંસીલને સમજાવવાને મારી ઈચ્છા છે.

પા. ૩ ના કર રદ કરવાની સૂચના

પ્રથમ તો કમીશને [illegible] હીંદીઓનો [illegible] નામની [illegible] મજુરીની [illegible] [illegible] નથી અથવા તો ગીરમીટ મજુરીના [illegible] કરારથી [illegible] નથી તેઓના ઉપર પા. ૩ નો કર [illegible] જે કાયદો ૧૮૯૫ માં [illegible] આવ્યો હતો તે કાયદો રદ કરવાની કમીશને ભલામણ કરી છે. એ [illegible] ૧૮૯૫ માં [illegible] પછી પણ નાતાલની સરકાર અને હીંદી સરકાર વચ્ચે [illegible] વ્યવહાર ચાલ્યો હતો [illegible] ઉપરથી [illegible] કાઉંસીલને [illegible] નથી. નાતાલની [illegible] એવી બીક લાગતી હતી કે [illegible] હીંદીઓને [illegible] નાતાલમાં [illegible] અને તેમ કરીને નાતાલની [illegible] પ્રજાની ઉન્નતીમાં આડે આવશે. એ [illegible] ઉપરથી [illegible] હતા. તે વખતે હીંદી [illegible] એવી [illegible] હતી કે ખરીથી [illegible] મજુરીને ઉપરાંત [illegible] આ દેશમાં [illegible] વગેરે દેશમાં [illegible] તે [illegible] તેમની એવી ઈચ્છા હતી કે [illegible] પુરો થયા પછી [illegible] હીંદીઓને સ્વદેશ [illegible] ન આવે [illegible] કરી [illegible] ગીરમીટ [illegible] પા. ૩ નો કર [illegible] સરકારે [illegible] પાછા આવે [illegible] તેઓને [illegible] મુક્ત કરવા [illegible] કાયદામાં [illegible] ઇન્કાર કરવામાં આવતો હતો. [illegible] એમ લાગવા માંડ્યું કે એ કર ન [illegible] અને [illegible] ઉપરથી [illegible] ઉપર [illegible] આપેલો હતો. [illegible] કર [illegible] ઉપર [illegible] તે કર ઉપર [illegible] નાતાલમાં

હીંદીઓને દુઃખરૂપ થઈ પડ્યું કે [illegible] માં જ્યારે યુનીઅન સરકારે [illegible] એવી આશા રાખવામાં આવી હતી કે એ કષ્ટરૂપ કર [illegible] રદ કરવામાં આવશે, પણ કમનસીબે તેમ થયું નહી. કર રદ કરવાની કમીશનની ભલામણને હીંદી સરકાર આવકાર આપે છે. કમીશને કરેલી ભલામણ દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારે સ્વીકારી કે નહી તેના આધાર તેના ઉપર છે. પણ આશા રાખવામાં આવે છે કે એવો જરૂરી કાયદો કરીને ભલામણનો મર્મ તે રૂપમાં સ્વીકાર કરવામાં આવશે.

હીંદી લગ્ન સંબંધનો કાયદાપુરસર સ્વીકાર

પા. ૩ ના કરનો રદ કરવાના સવાલ પછી જે અગત્યનો બીજો સવાલ વિચારવાનો છે તે એ, દક્ષીણ આફ્રીકામાં વસતા અથવા તો એ દેશમાં પ્રવેશ કરવાને ઈચ્છતા હીંદીઓ, જાતે તે દેશમાં સ્વીકારેલા કાયદા વિરૂદ્ધ જે સ્ત્રીઓ હીંદીવાના સાથે પરણ્યા હોય તેઓની સ્થિતિ કાયદા પુરસર કેવી રીતે માન્ય રાખવી. [illegible] આફ્રીકાનો હાલનો કાયદો [illegible] એકથી વધુ પરણવાની છૂટ આપેલી હોય તે ધર્મ પ્રમાણે થએલા કોઈ પણ લગ્નને કાયદા પુરસર થએલું સ્વીકારવાને બાબતી પ્રતીને ન. પડે છે. એક અથવા અનેક સ્ત્રીઓને પરણેલા [illegible] મુસલમાનોને પાતાને ખરી રીતે પરણેલી એક સ્ત્રીનું પરણેતર સ્વીકારવાનું પણ આ કાયદાથી મુશ્કેલ પડે છે. હીંદુ અને મુસલમાનોના [illegible] લગ્ન સંબંધી મુખ્ય [illegible] કમીશને કેટલીક સરસ ભલામણ કરી છે. આ ભલામણનો સાર [illegible] છે કે એક એવો કાયદો ઘડવો અને જુદા જુદા હીંદી ધર્માચાર્યોમાંથી કેટલાકને લગ્નની તપાસ કરનાર અમલદારો તરીકે નીમવા, અને તેઓ સહુ સહુ પોતપોતાના ધર્મ પ્રમાણે લગ્ન કરે તે અને કરવાં છે કે કેમ તેની [illegible] અને સરકારમાં નોંધ કરીને [illegible] આપવી. પ્રત્યેક દાખલામાં એકજ લગ્ન માન્ય કરવામાં આવશે અને તે નોંધવામાં આવશે અને તે યુનીઅન સરકારના [illegible] કાયદા પ્રમાણે સ્વીકારવામાં આવશે. હાલના એક સ્ત્રી સાથેનાં લગ્નનો સ્વીકારવામાં અડચણ નથી. પણ યુનીઅન સરકારના દેશમાં પ્રવેશ કરનાર હીંદીવાન [illegible] તે એક પત્નીવ્રત પાળનાર મુસલમાન હોય કે નહી તો પણ તેને તે દેશમાં એકજ સ્ત્રી અને તેથી થએલા છોકરા [illegible] સાથે દાખલ કરવામાં આવશે. યુનીઅન સરકારના પ્રદેશમાં [illegible] એકજ ધર્મ [illegible] હોય તો એ અને તેની નોંધ [illegible] માં આવશે. હવે પછી હું [illegible] અગત્યનો મુદ્દો જણાવું છું. [illegible] દર્શાવ્યા પ્રમાણે જે હીંદીવાનનું એક સ્ત્રી સાથે એક લગ્ન થયાનું નોંધવામાં આવ્યા પછી તેનો તેના ધર્મ પ્રમાણે પરણવાની છૂટ આપનારા [illegible] ધર્મ પ્રમાણે બીજાં લગ્ન કરેલાં હોવાની છૂ [illegible] આવતી નથી. પણ તેને કાયદા પુરસર કરેલા લગ્ન તરીકે કબુલ કરવાનું [illegible] છે.

કેટલીક નાની ફરીયાદો

કાયદા. તપાસ કરવા કમીશન એવી સામે જે કેટલીક નાની ફરીયાદો કરવામાં આવી છે તેના સંબંધી કમીશને જરૂરી ભલામણ કરી છે. ઓરેન્જ ફ્રી સ્ટેટમાં હીંદીઓને [illegible] જે માલેકી છે તેની અંદરની કેટલીક અડચણો [illegible] દૂર કરવાની પણ ભલામણ કરી છે અને કેપ કોલોનીમાં [illegible] પછી સ્વદેશ [illegible] આપવાની [illegible] કેટલીક છૂટ મુક્તની ભલામણ તેમણે કરી છે. [illegible]

ફીરે પ્રવાસ કરી મુલાકાત લેવાની ઇચ્છા રાખનાર હીંદીઓ માટે મફતીઆ આપવાની સૂચના પણ કમીશને કરી છે.

હીંદી સરકારને ..

દક્ષિણ આફ્રીકામાં જે અમલદારીઓ હીંદી કોમ ના સંબંધી કમીશને નિરક્ષણાત્મક રસ્તો લે... [illegible] છે, અને કમીશને હીંદી સરકારને જે ટેકો આપેલ છે તે માટે તેનો આભાર જણાવવામાં આવે છે. [illegible] રેજીસ્ટરસનની હાજરીથી પણ [illegible] થયા છે અને તેઓ કરેલા સૂચનાઓને સ્વીકાર કમીશન કરે છે.

રેવ. મી. એન્ડ્રુસનો કાગળ

રેવ. મી. એન્ડ્રુસે દક્ષિણ આફ્રીકાની મુસાફરીથી જે અનુભવ લીધો તેની હકીકત સામની જોણુ મ[illegible] [illegible] [illegible] અમેરીકા મલાડ[illegible] [illegible] મેં તેમણે લખેલીને [illegible] એક [illegible] [illegible] ફેંરેથી મહિનાને એક માં [illegible] થયો છે. એ કાગળમાં તે [illegible] વગેરેનું વર્ણન કર્યા પછી જણાવે છે કે [illegible] પછી એક [illegible] ને કરવાની [illegible] મુંબઇના [illegible] [illegible] [illegible] અને ખલાસી હીંદીઓની સ્થિતિ ઘણી દયાજનક હતી. [illegible] ઘણા હીંદીઓ એવા [illegible] કે જેણે અનાજ [illegible] નહિ [illegible] [illegible]. અને તેમને પહેલાંની [illegible] [illegible] ફરીને [illegible] ઉપર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] દિવસ આમના એક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પછી એક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેણે મને એ જણાવ્યું કે 'આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]' [illegible] અમલદારોની [illegible]

અનામત તો નથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સ્ટીમરોમાં કે જ્યાં અમલદારી [illegible] [illegible] [illegible] હોય છે, તેમાં આ હીંદીઓનું શું થતું હશે? [illegible] [illegible] [illegible] વધારે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કે આવા નિરાશ્રિતોને માટે [illegible] [illegible]. અમલદારો [illegible] તેમના તરફ [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સુધી [illegible] છે અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મુસાફરી [illegible]

[illegible]

હીંદી પંડીત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[illegible]

[illegible]

બારીસ્ટર—[illegible]

[illegible]

બારીસ્ટર—[illegible]

[illegible]

વિવિધ સમાચાર

[illegible]

[illegible]

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીંમત ૬ પેની   પોસ્ટેજ ૧ પેની

કાયદા સામે થવાની ફરજ

— ** —

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

મ. ગાંધીની ગુજરાતી તરજુમો.

કીંમત ૩ પેની   પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૩
આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૧
" ભાગ બીજો	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
[illegible]ની ગરબી	૦	૬
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
એલેનનાં કાવ્ય	૧	૦
મજુરભાઈને ફકીર અનુવાદ મી. ગાંધી	૦	૪
" ૨ જો "	૦	૪
" ત્રીજો "	૦	૩
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
લેખક મી. ગોખલે અને ગાંધીજીના		
સત્ય ઉપર ભાષણ	૦	૬
ઉપદેશનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (એ પુસ્તકમાં મહાત્મા સોક્રેટીસનું મરણ સમજાવ્યું આપેલું છે)	૦	૬
મહાત્મા મેઝિનીની જીવનની ટૂંક હકીકત	૦	૩
સુરતશાહ	૦	૬
સત્ય વિના બીજો ધર્મ નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૩
મુસ્તફા કમેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કમેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સર્વોદય	૦	૩
સત્યાગ્રહ—[illegible] નિબંધ	૦	૩
સુખ સંતોષના અખતરા	૦	૩
સરવેશ્વર (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં ઉત્તમ પુસ્તકનો સાર છે)	૦	૬

ઉપરની હરેક ચોપડીના ટપાલ ખરચ અઢ પેની

નવાં પુસ્તકો

	કીંમત	પોસ્ટેજ
કલ્યાણકારક આરોગ્ય ...	૪ ૬	૧૫
મી. ... ના ...		
... નાના		
ગુટકા	૦ ૪	—
ગીતાજી ... મોટા અક્ષર	૦ ૬	૨

મી. એ. એચ. ... દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન. તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, ... નાનાં છબીઓ જનરલ બોથા ને જનરલ સ્મટસની છબીઓ અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબીઓ સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ... આપનાર ... ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી આ ઉત્તમ ભેટ તરીકે મેળવી શકે છે. કીંમત શી. ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૩

મળવાનું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ ફીનીક્સ નાટાલ

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા શહેનશાહ પંચમ જ્યોર્જ
ઈંડિયન સ્ટ્રેચર બેરર કોર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેંડરટનના બહાદુરો
મી. ચેટીઆર
મીસીસ ...
મી. એમ. એચ. નાઝર
મી. અમીરુદ્દીન ફૂઝદાર
મી. ઉમર હાજી અહમદ ઝવેરી
મી. બાવાજીર
મી. ફુલજાદાર
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબરન
મી. ક્રોરકન
ઈલાયચ મી. રતન જી તાતા
હીં. ના ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસ બરગના સ્ટેશનો બાંધેલી કમાનનો દેખાવ
મી. જોસફ રૈયપન બારીસ્ટર
રેવ. જ. જે. ડોક
મી. સોરાબજી શાપુરજી અડાજનીઆ.
મી. પોલાક
શ્રીરંગજ્યુ કાર્ટુન
મુંબઈમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી. જોસફ રૈયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી કોંગ્રેસ
કાઠીઆવાડ ક્રિકેટ
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી. જોસફ રૈયપન બારીસ્ટર
હીંદી બનુ ...
કવિ રવિન્દ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમથી ચાલતી ટુકડી. મજલી ...
મરહુમ હાજી હબીબ દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી. અબદુલા હાજી આદમ
મી. સી. કે. થંબી નાયડુ
મરહુમ મી. અહમદજી મીયાં ખાન
ટ્રાંસવાલની બહાદુર બાનુઓ ૧૧ બાઈઓ
ટ્રાંસવાલની બહાદુર સત્યાગ્રહી ૧૬ બાઈઓ
મી. બદરી
દીનબંધુ શ્રી ગોપાલ લાલનું મંદીર
મીસીસ શેખ મહતાબ
રેવ. મી. અન્ડરુઝ અને મી. પીઅરસન
સર બેંજામીન રોબર્ટસન
મરહુમ વેલીઅમા
મી. ગોખલે સ્ટેન્ડરટનના સ્ટેશન
હરબત બીબી
ત્રણ સત્યાગ્રહી બાઈઓ—
મીસીસ શીવપ્રસાદ
મીસ મીનાક્ષી અને
મીસ સી. મદ
ડરબનમાં હીંદી હડતાલ વખતનો દેખાવ

કીંમત — હરેકની ૬ પેની

પોસ્ટેજ અરધી પેની

મળવાનું ઠેકાણું

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ નાતાલ.

વાંચવા લાયક અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ ઓફીસ કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિના પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારા પાસે આવી પહોંચેલી છે

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વર્કશોપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઇ શકે, છે અને [illegible] કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચિતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

હાર્ટ ઓફ ઈંડીઆ અથવા હીંદુ ધરમ અને નીતીના તત્વોનો ઈતીહાસ કી. શી. ૨/૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીના ગલીસ્તાન અને બોસ્તાન. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨/૯

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ [illegible] જલાલુદીન રૂમી અને નુરુદીન અબ્દરરહમાન જામીના લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨/૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમો ને મહંમદ સુધી કહેલી નસીહતો દરેકની કી. શી. ૧/૯

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાતો અને કહેવતો—આ વાતો ભેગી કરીને મીસ [illegible] અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮

રૂબાઇઆત ઓફ ઉમરખયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧/૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—આફ્રીકાના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનર. આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧/૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઇફ એન્ડ લેબર—ડાક્ટર સ્માઇલ્સના આ ઘણા ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ થઇ ચુકી છે. જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી મનુષ્ય કેટલે સુધી ચડી શકે છે તેના આ પુસ્તકમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૩ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પેની

[illegible]—[illegible] કી. શી ૨/૯

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રમેશ દત્તે [illegible] તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧/૯

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર, કી શી ૨/૩

સાંગ સેલેસ્ટીઅલ એડવીન આર્નોલ્ડે કરેલ ભગવદ્ગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨/૩

શકુંતલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો. આમાં રઘુવંશ મેઘદુત ઉરવશી વગેરે નાટકના તરજુમા છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૯

હાફીઝનું રુબાયત—સૈયદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે

મહમદ પેગંબરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગ્ટન ઇર્વીંગકૃત કીમત શી ૧/૯

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી. શી. ૧/૯

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—[illegible] કૃત. કીમત શી ૧/૯

ધી [illegible] ઓફ ઇસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાનું [illegible] મી. [illegible] "[illegible]" માં લખેલ [illegible] આ પુસ્તકમાં છે કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/[illegible]

એમ. કે ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં [illegible] જે મહેતાએ લખી છે. કીમત ૯ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી ગાંધીના વિચારો જવાબ રૂપે [illegible] આપેલ છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન આવ્યા ત્યારથી તે [illegible], [illegible] ડરબન અને પ્રીટોરીઆ, ખુદ જે જે સભાઓમાં થયા તેમજ બીજા ભાષણોની સંપુર્ણ નોંધ આ પુસ્તકમાં આપેલી છે મજકુર જગ્યાએ તેમજ દ. આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ઘણું પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. [illegible], [illegible] તથા [illegible] ઉપર પડતી [illegible] જે જે [illegible] મી. ગોખલેને [illegible] તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે. બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો [illegible] મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા [illegible] દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઇ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું છે. અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના [illegible] હીંદીઓને લગતા [illegible] મીમોરેન્ડમ, [illegible] [illegible] [illegible] મ્યુનીસીપલ, રેલવે વગેરે વીગેરે [illegible] માંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલા છે. હીંદી સવાલને ખાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલ [illegible] [illegible] તથા માનપત્રોના સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે કીમત શી ૫ ટપાલ ખરચ ૭ પેની

ઇંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ—મેસરસ નાટેસન એન્ડ કું તરફથી બહાર પડેલ [illegible] આ અંગ્રેજી પુસ્તકમાં કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫ માં થઇ ત્યારથી ૧૯૧૦ની સાલ સુધીના પ્રમુખ તરફથી થયેલા સઘળા ભાષણો બીજા અગત્યના ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વીગેરે આપેલા છે. લગભગ સઘળા આગેવાનોના ચિત્રો પણ આપેલા છે. કીમત શી ૫ ટપાલ ખરચ [illegible]

સ્વામી [illegible]—[illegible] જીવનચરિત્ર [illegible] જે સ્વદેશી [illegible] જન્મ થયો છે તે [illegible] દરમીયાન ૫૦ વરસ [illegible] [illegible] જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલ છે. કીમત શી ૨ ટપાલ ખરચ ૩ પેની

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો [illegible] સંપુર્ણ [illegible] છે કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની

મનુષ્ય કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે? આ વારતા મરહુમ મહાત્મા ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

જેલનો અનુભવ—[illegible] સંબંધમાં [illegible] ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી. [illegible] ૧, પો. ૧ પેની.

મી. [illegible]—મી. [illegible] જેમાંથી [illegible] ઉપરાંત પહેલા [illegible] રવીન્દ્રનાથ ટાગોર [illegible] કે [illegible] ને આપણે [illegible] દ્વારા [illegible] મી. [illegible] વિશે [illegible] ઉપર [illegible] આપણી [illegible] સુરત [illegible] એ આપણે [illegible] ટાગોરના [illegible] સુંદર રીતે [illegible] 'ટાઈમ્સ' [illegible] માં [illegible] આવ્યું છે. તેની કિંમત [illegible] પેની રાખવામાં આવી છે તે [illegible] મળવાથી અમે [illegible] અમને [illegible] આપણે [illegible] સાથે [illegible] આપણે [illegible] જેટલું [illegible] અમે [illegible] ઓળખાવવું [illegible] છીએ કે તમને [illegible] પોતાના [illegible] અમને [illegible] તેની [illegible] મુંબઈથી [illegible] આવ્યું [illegible] અમે [illegible] અમારી [illegible] [illegible] તેટલી [illegible] ઉપરથી [illegible] અમે [illegible] ખર્ચ [illegible] શાંતિનિકેતનની [illegible] મી. [illegible] [illegible]

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

કાયદા સાથે મનની ફરજ—હેનરી ડેવીડ થરો. [illegible] ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયો છે [illegible] લખેલો [illegible] છે અને તેનું [illegible] કરે છે, અને [illegible] તે પ્રમાણે વરતે છે. [illegible] તેટલું [illegible] તેના [illegible] ઉપર [illegible] વજન [illegible] આવે છે [illegible] અમેરીકાની [illegible] પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને [illegible] છે તે એમ માનતો કે અમેરીકાના [illegible] ગુલામગીરીમાં [illegible] માણસને [illegible] એ [illegible] પાપ હતું. [illegible] અમેરીકન [illegible] તરીકે [illegible] સારું [illegible] તેમનો [illegible] ઉપર [illegible] ગુલામગીરી [illegible] વધાર [illegible] [illegible] ત્યારે [illegible] કરવું [illegible] આવ્યો હતો [illegible] મનની અંદર જે [illegible] [illegible] અને તે [illegible] આ પુસ્તકમાં [illegible]

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ [illegible] લખાણ [illegible] ને [illegible] છે તેણે [illegible] સરસ રીતે [illegible] કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખાણી છે [illegible] વખાણી છે [illegible] ચીનના લોકોના [illegible] ને [illegible] છે કે ચીનના [illegible] પશ્ચિમના [illegible] નથી [illegible] પશ્ચિમની નીતિ [illegible] નીતિનું [illegible] માં છે. પશ્ચિમના [illegible] માણસો [illegible] ગુલામ [illegible] છે. પશ્ચિમના [illegible] [illegible] ને [illegible] પશ્ચિમની રાજનીતિ [illegible] રાજનીતિ પશ્ચિમે [illegible] ઉપર [illegible] [illegible] આ [illegible] કિંમત ૫ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible]—[illegible] કે તે વિષે મી. [illegible] 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચુરી' [illegible] લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ [illegible] આ નાનકડા ચોપાનીયામાં [illegible] છે. [illegible] [illegible] વગેરે [illegible] આ લેખમાં સમાવેલા [illegible] છે. કિંમત ૩ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] ભાગ ૧, ૨ અને ૩—[illegible] નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને [illegible] [illegible] લખ્યા છે. [illegible] જેલની [illegible] અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન [illegible] છે. [illegible] કિંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૬ છે.

[illegible]—આ [illegible] મરહુમ [illegible] [illegible] રસીક [illegible] છે. કીંમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

સર્વોદય—[illegible] [illegible] વિચાર [illegible] લેવાની [illegible] છે [illegible] આ પુસ્તકમાં [illegible] છે. કીંમત ૯ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને મી. [illegible] ઉપરની ચરચા—[illegible] [illegible] ઉપર [illegible] સંપૂર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં [illegible] છે. [illegible] મી. ગોખલેની [illegible] ઉપર તેમની [illegible] છે. કીંમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ [illegible] આ પુસ્તક [illegible] પણ છે તેની કીં. [illegible] પેની પોસ્ટેજ [illegible]

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો તથા ભાગ ૨ જો—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ 'ઇન્ડિયન ઓપીનીયન' [illegible] લખેલા પ્રકરણો આ [illegible] પુસ્તક રૂપે [illegible] પડ્યા છે. [illegible] પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, [illegible] વગેરેને [illegible] અને [illegible] પાણી તથા માટીનાં ઉપચાર, ચેપી રોગ, [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] વગેરે [illegible] છે. કીંમત દરેકની ૭ પેની, અને ટપાલ ખર્ચ દરેક ઉપર એક પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—[illegible] પહેલું આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીંમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—[illegible] [illegible] પ્રોફેસર [illegible] કીંમત ૭ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

[illegible] [illegible] જન્મ વૃત્તાંત—[illegible] [illegible] [illegible] છે. એમાં શરૂઆતમાં [illegible] ઉપરાંત છે. જેમાં [illegible] મી. ગાંધીના [illegible] વિચારો [illegible] છે તેને [illegible] [illegible] [illegible] ૮૦ પાનાં છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની [illegible] [illegible] [illegible] છે [illegible] શી. ૧–૯ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

અઠવાડીક પંચાગ.

પારસી—તા. ૬ ઠી મેથી તા. ૧૨ મે સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—વૈશાખ સુદ ૧૧ થી વૈશાખ વદ ૩ સુધી સંવત ૧૯૭૦

મોહમેદન—તા. ૯ જમાદીલઆખરથી તા ૧૫ જમાદીલ આખર સુધી ૧૩૩૨ હી

પારસી—તા. ૨૭ થી તા. ૩ સુધી ૧૨૮૩

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય	સુર્યાસ્ત
બુધ	૬	સુદ ૧૧	૯	૨૭	[illegible]	૫-૧૬
ગુરૂ	૭	[illegible]	૧૦	૨૮	[illegible]	૫-[illegible]
શુક્ર	૮	[illegible]	૧૧	૨૯	[illegible]	૫-૧૪
શની	૯	[illegible]	૧૨	૩૦	[illegible]	૫-૧૩
રવી	૧૦	વદ ૧	૧૩	૧	[illegible]	૫-૧૨
સોમ	૧૧	[illegible]	૧૪	૨	[illegible]	૫-૧૨
મંગળ	૧૨	[illegible]	૧૫	૩	[illegible]	૫-૧૧

Indian Opinion SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance** and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS, Phoenix Natal

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૩ મેના અરબસ્તાન સ્ટીમર ... ડેલ પુત્ર જીવારામના બંદરે ... મુંબઈ જશે.

તા. ૧૪ મેના અરસામાં સ્ટીમર ... ડેલ ... ઝાંઝીબાર વીગેરે ... થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૧૮ મેના અરસામાં સ્ટીમર ... કુસી ... અને મદરાસ ... જશે.

Books for Sale

	price, post free s. d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1 9
Civilization of India, by R. C. Dutt	1 8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire	1 9
Fields, Factories and Workshops, or industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work by Prince Kropotkin	1 9
Self Help, by S. Smiles	1 1
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius by S. Smiles	1 11
Character, by S. Smiles	1 [illegible]
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1 7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2 3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2 3
Islam by Justice Syed Ameer Ali	1 9
The Koran	[illegible] 9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1 9
Mohammedanism	1 9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1 8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1 10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1 10
Unto his Last	1 10
Duties of Man, by Mazzini	1 10
Time and Tide, by J. Ruskin	1 10
English Traits and Representative Men by Emerson	1 11
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1 10
Tales and Parables, by Tolstoy	1 10
War and Peace, vols 1, 2, and 3 by Tolstoy each	1 10
A Vision of India, by Sidney Low	1 9
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1 9
Future of Islam	4 0
Reflections on the French Revolution by Burke	1 10
The Life of Mahomet by Washington Irving	1 10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1 10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0 6

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	2 8
The Persian Mystics— Jalalud-din Rumi	2 9
" Jami	2 9
The Bustan of Sadi	2 9
The Religion of the Koran	[illegible] 9
Diwan of Abul-Ala	1 9
Arabian Wisdom	1 9
The Confessions of Al Ghazzali	[illegible]
The Heart of India	2 8
Rubayat of Hafiz	1 9

New Books

Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	4 9
The Indian National Congress— An Account of its Origin and its Growth, Full Text of all the Presidential Addresses, Reprint of all the Congress Resolutions, Extracts from all the Welcome Addresses, Notable Utterances on the Movement, Portraits of all the Congress Presidents, price 5s. post free	6 0
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, price 2s. post free	2 3
The Nation Builders Part I, II and III Price 6s. Post free	7 0
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda, Price 3s. 6d. Post free	3 10
Essays on National Idealism	2 0
Essays in Indian Art, Industry and Education	2 4
Gospel of Shri Ramakrishna price 4s. Post free	4 [illegible]
Sayings of Shri Ramakrishna	1 1
From Colombo to Almora	2 10
The Ethics of Passive Resistance	0 3
Indian Home Rule	0 6
Bhagavad Gita	1 0
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0 4
INDIAN OPINION Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	[illegible]
The Indians of South Africa—Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak	1 0
M. K. Gandhi by J. J. Doke	2 10
Indian Social Ideals by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0 7

The I. P. Press, Phoenix,

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓ. રે. ઝ્યુ. માં

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ **અગાઉથીજ** લેવાનો ધારો છે.

યુનીઅનની બહાર આપનો દર વરષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયથી ચેકોમાં) ઉપરાંત કરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ વરદ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રસિદ્ધ કરનાર ઈન્ટરનેશનલ પ્રેસ, મેડ અને પ્રકાશક કે. ... ઈન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 19—Vol. XII. WEDNESDAY, MAY [illegible] [illegible] [illegible]

RHODESIA REGULATION ORDINANCE

AN ORDINANCE to impose restrictions upon immigration and to provide for the removal from Southern Rhodesia of prohibited immigrants and undesirable inhabitants has been issued.

In many respects the Ordinance resembles the Union Immigration Act. The following sections are of special interest and have evidently been framed with the object of excluding Asiatics:—

2. Any such person as is described in any sub-section of this section who enters or is found within this Territory shall be a prohibited immigrant, that is to say:—

(1) any person or class of persons deemed by the Administrator on economic grounds or on account of standard or habits of life to be unsuited to the requirements of this Territory;

(2) any person who is unable, by reason of deficient education, to read and write any European language to the satisfaction of an immigration officer or, in case of an appeal to a Magistrate's Court, to the satisfaction of such Magistrate. For the purposes of this sub-section Yiddish shall be regarded as a European language;

(3) any person who is likely, if he entered the Territory, to become a public charge, by reason of infirmity of mind or body, or because he is not in possession, for his own use, of sufficient means to support himself and such of his dependents as he shall bring with him into the Territory;

(4) any person who, from information received from any Government, whether British or foreign, through official or diplomatic channels, is deemed by the Administrator to be an undesirable inhabitant of or visitor to the Territory.

Whenever the Administrator exercises any power conferred on him by this section, he shall transmit written notice of that fact to the immigration officer concerned.

4. (1) Whenever [illegible] [illegible] the Territory [illegible] [illegible] held by any immigration officer or whenever any person is detained, restricted or arrested as a prohibited immigrant, notice of that fact and the grounds of refusal, detention, restriction or arrest shall be given by such officer in writing to the said person.

(2) Every person to whom such notice has been given may appeal to the nearest Magistrate's Court and such appeal shall be heard by the Magistrate or Acting Magistrate presiding at such Court, and not by an Assistant Magistrate, unless the Magistrate or Acting Magistrate be absent, and the person appealing consent to hearing of the appeal by an Assistant Magistrate.

5. No appeal shall lie from a decision of the Administrator in regard to any of the persons described in section two, sub-sections (1) and (4) of this Ordinance unless such appeal be directed to the identity only of the person affected by the decision.

7. The following persons or classes of persons shall not be deemed prohibited immigrants for the purposes of this Ordinance, namely:

(4) any person domiciled in this Territory, Northern Rhodesia, or in the Bechuanaland Protectorate, and the wife and children of such person, provided that if the person so domiciled has, in accordance with any religious rite or custom prevailing outside this Territory, contracted marriage with more than one wife, the expression "wife" shall include only the first wife with whom he has contracted marriage, and the expression "children" shall include only the children of [illegible] [illegible] [illegible] first wife.

(7) persons or families of [illegible] [illegible] agricultural or domestic servants, skilled artisans, mechanics, workmen or miners and whom the Administrator shall have decided to admit to this Territory under approved conditions, provided that every such person shall produce, if required, a certificate of the person authorised in any country outside this Territory to issue such certificate, to the effect that the intending immigrant has been engaged to serve immediately on his arrival in this Territory an employer of repute, at an adequate wage, and for a period of time to be fixed in the said certificate, and not being less than one year.

8. Any person deemed to be a prohibited immigrant may be detained by an immigration officer for such reasonable period, not exceeding fourteen days, as shall be required for the purpose of making enquiries as to such person's identity and antecedents, and during such enquiry he may, unless he can provide reasonable security or bail for his appearance within the said period of fourteen days, be detained in the nearest convenient gaol.

10. (1) Every person who is suspected on reasonable grounds of being a prohibited immigrant may, if there is reason to believe that the delay occasioned by obtaining a warrant would enable such person to evade the provisions of this Ordinance, be arrested without warrant by an immigration officer or police officer and shall be dealt with in accordance with this Ordinance.

(2) Any Magistrate may, if information on oath be laid before him that there is upon any premises a named or described person reasonably suspected of being a prohibited immigrant, issue a warrant empowering a police officer to enter, with the assistance of sergeants, to enter those premises and search for the person named or described in the warrant and arrest him.

11. No prohibited immigrant shall be exempt from the provisions of this Ordinance or be allowed to remain in the Territory or be deemed to have acquired a domicile therein, by reason only that he had not been informed that he could not enter or remain in the Territory, or that he has been allowed to enter or remain through oversight, misrepresentation, or owing

to the fact having been undiscovered that he was such a prohibited immigrant.

22. (1) Every person arriving in the Territory, or whenever otherwise found within the Territory, shall, if required, appear before an immigration officer and satisfy such officer that he is not a prohibited immigrant. The immigration officer may require every such person—

(a) to make and sign a declaration in the prescribed form, and

(b) to produce documentary or other evidence relative to his claim to enter or be in the Territory, and

(c) to submit to any examination or test to which he may be lawfully subjected under this Ordinance.

(2) The immigration officer shall permit every person who he is satisfied is not, or who obviously is not, a prohibited immigrant, forthwith to remain in the Territory, but if any person fail to comply with the requirements of *sub-section (1)*, or, having complied with such requirements, fail to satisfy the immigration officer that he is not a prohibited immigrant, he shall be declared by the said officer to be a prohibited immigrant, and shall not be permitted to remain in the Territory. The immigration officer shall thereupon inform the said person in writing that he may appeal to the Magistrate's Court, and that the appeal must be noted within three days after the said person has been declared by the immigration officer to be a prohibited immigrant.

27. (1) Anything to the contrary notwithstanding in this Ordinance contained, the Administrator may, in his discretion, exempt any person from the provisions of *sub-sections (1), (2), (3) or (4) of section two*, or may authorise the issue of a temporary permit to any prohibited immigrant to enter and reside in the Territory upon such conditions as may be lawfully imposed by regulation.

(2) The Administrator may also in his discretion authorise the issue of a certificate of identity to any person who is lawfully resident in the Territory, and who desiring to proceed thereout with the intention of returning thereto, is for any reason apprehensive that he will be unable to prove on his return that he is not a prohibited immigrant.

15. The Administrator may authorise persons outside the Territory to issue to any intending immigrant a certificate that he is exempt from the provisions of *sub-section (1) of section two*, but no such certificate shall be recognised in the Territory unless the holder thereof furnish to the immigration officer such proof as is prescribed by regulation of his identity with the immigrant to whom the certificate was originally issued.

18. (1) The Administrator may make regulations, not inconsistent with this Ordinance, prescribing:

(a) the powers and duties of immigration officers;

(b) the steps to be taken to prevent the entrance of prohibited immigrants into the Territory;

(c) the times, places, and conduct of the enquiry or examination, medical or otherwise, of persons entering or desiring to enter the Territory who, being found in the Territory, are suspected of being prohibited immigrants or unlawfully resident therein;

(d) the procedure for and the manner of, the detention of prohibited immigrants and unlawful residents, pending their removal from the Territory, and the procedure necessary for and the manner of such removal;

(e) the means to be taken for the identification of any person believed to be a prohibited immigrant, including the taking of photographs and finger-print impressions, etc., etc.

20. In this Ordinance, and in the regulations thereunder, as are inconsistent with the context—

"domicile" shall mean the place in which a person has his present home, or in which he resides, or to which he returns as his place of present permanent abode, and not for a mere special or temporary purpose, and a person shall not be deemed to have a domicile within the Territory for the purpose of this Ordinance unless he has resided therein for at least two years otherwise than under terms of conditional or temporary residence permitted by this Ordinance or any other law or as a person under detention in a prison, gaol, reformatory or lunatic asylum; and a person shall be deemed for the purposes of this Ordinance to have lost his domicile within the Territory if he voluntarily go and reside outside the Territory (except for a special or temporary purpose) with the intention of making his home outside the Territory.

Asiatic Population of the Transvaal

The following statement, dated 28th April, 1914, of male Asiatics registered in the Transvaal, between 1st July, 1913, and 28th April, 1914, has been issued by the Registrar of Asiatics:—

By Race		By Religion	
Indians	11,05[illegible]	Hindus	5,66[illegible]
Chinese	1,24[illegible]	Mahomedans	5,147
		Confucians including Cantonese	1,21[illegible]
Parsees or Persians	38	Christians	27[illegible]
Asiatic Arabs	6	Buddhists	41
Afghan	1	Zoroastrians	32
Japanese	7	Undetermined	
Asiatic Creoles and other mixed races	39	denominations	4
	12,379		12,379

Minor sons and wards claimed but not yet registered				6,654
Wives claimed				7,926
7,739	males claim to have 1 wife	7,739	females	
89	" " " 2 wives	178	"	
3	" " " 3 "	9	"	
4,548	" are unmarried			
12,379	males	7,926	"	

2 Mahomedans and 1 Hindu with 3 wives each
62 " " 27 " " 2 " "
7,739 males " 1 wife "

Unmarried Asiatic females are not included in this Return, such persons not falling under Asiatic Legislation.

The Colour Bar in Cabs

The *Evening Chronicle* relates how a well-dressed man apparently an Englishman, accompanied by two well-dressed Indians, went up to a taxi-driver in Commissioner Street, opposite the Imperial Bar, and asked to be driven to another part of the city. The driver refused to take the fare on account of their colour. The white man went away and returned with Constable A—, who ordered the driver to allow the three to get into the car and drive them to wherever they wanted to go.

This is the second case of this sort (says the *Chronicle*) which has been reported of late. In the other case, a cab-driver was ordered by a constable to accept a coloured fare. He interviewed the Inspector of Vehicles, and was told that he could get no redress. We were informed at the time that it was the intention of the Cab-drivers' Union to test the validity of the policeman's order, but so far have heard nothing of it. Unless the cab and taxi-drivers' unions take steps in the matter without delay, the colour bar will be effectively ruined so far as licensed cabs and motor-cars are concerned.

From the Editor's Chair

THE RHODESIAN BILL

We reprint the most important sections of the Rhodesian Immigration Bill which was published in the Rhodesian Gazette dated 24th April, 1914. It is almost a copy of the Union Immigration Act. The most objectionable part of the Bill is the economic clause. Whilst it might not have been open to the Indians of the Union to object to such a clause in the Union Legislation owing to the special circumstances connected with that legislation, it is not only open to the Indians of Rhodesia, but it is their duty to protest against the economic clause in the Rhodesian Bill. The circumstances in Rhodesia are totally different. There, the Imperial Government has a [illegible] voice. There is no great Indian population in that [illegible]. There is no great influx of [illegible] there. [illegible] clause is purely and [illegible] designed to prohibit Indian immigration and such prohibition can certainly not be allowed in a place where the Imperial Government has not divested itself of its powers. It would be a suicidal step for the Imperial Government to take, if it were to make the policy of [illegible] prohibition one of general [illegible] throughout the British dominions [illegible]. It would be tantamount to a notice to British Indians [illegible] not be [illegible] to [illegible] the [illegible] practical privileges of British citizenship. [illegible] that the few Indians in Rhodesia will strongly [illegible] the Bill and lodge [illegible] protest. We [illegible] that, whether they do so or not, the [illegible] will [illegible] and [illegible] them to [illegible] that [illegible]. [illegible] we [illegible] hope that the Imperial Government will not fail to discharge its [illegible] by [illegible] the measure when it [illegible] before it for sanction.

Immigration Appeal Boards

Mr. Mahomed [illegible] writes to the [illegible] asking whether the Immigration [illegible] Appeal Board is entitled to [illegible] of the public to the hearing of cases [illegible]. [illegible] in connection [illegible] at the [illegible] the proceedings [illegible] may an Officer of the Immigration Department [illegible] to allow him to [illegible] saying that the proceedings were private.

In connection with the above matter we have made enquiries among [illegible] and [illegible] since the Appeal Boards [illegible] at the Law Courts, nothing has been heard of their proceedings. It appears that the Board now sits at the Immigration Offices and the press has not been informed of the change. Consequently no reporting has [illegible] the known report.

Our representative [illegible] to [illegible] the Immigration Officer when he was informed that the proceedings were open to the press and the public and he added that it was desirable, if they wished to gain admittance to the Board, to [illegible] before the Board commenced work, otherwise, after the door was closed, no one could be allowed to enter. We have made special arrangements to secure a full report of the proceedings [illegible] to-day to [illegible].

Education Report

From the Report of the Superintendent of Education for the Province of Natal for the year 1913, we take the following:—

During 1913 there were [illegible] schools under Government [illegible], [illegible] European Schools, [illegible] Native Schools, [illegible] Indian Schools and [illegible] Schools for Coloured Children, with an average enrolment of [illegible] ([illegible] boys and [illegible] girls), consisting of [illegible] Europeans ([illegible] boys and [illegible] girls), [illegible] Natives ([illegible] boys and 11,245 girls), [illegible] Indians ([illegible] boys and [illegible] girls) and [illegible] Coloured Children ([illegible] boys and [illegible] girls). In addition, there are two Technical [illegible] [illegible] an enrolment of [illegible] students. Attention is drawn to the following [illegible]: While there were 10 more schools in the aggregate than in the previous year, the European schools increased 14 [illegible], the Native 35 [illegible], the [illegible] and the Coloured [illegible]. In the Native Schools, the girls exceed the boys in number by [illegible], while in the Indian Schools the reverse holds good, there being [illegible] more boys than girls. Perhaps the [illegible] for [illegible] in the case of the Native boy is required to go to work while the girl is [illegible], and, in regard to the Indians, it is a question of [illegible]. The average [illegible] showed an [illegible] pupils, and of [illegible] Europeans, [illegible] Natives, [illegible] Indians and [illegible] Coloured children. The Technical [illegible] 1912.

The following table, which is based on the expenditure of the Department [illegible] of administration, buildings, [illegible] charges, and the [illegible], [illegible] the [illegible] of the Interior, [illegible] Government for [illegible] the average [illegible]:

	£	s.	d.
All Schools	3	9	[illegible]
All European Schools	[illegible]	15	[illegible]
All Native Schools	[illegible]	[illegible]	7
All Schools for Coloured Children	4	7	[illegible]
[illegible] Schools		[illegible]	6
Govt. Schools (exclusive of [illegible]) European Schools	6	3	5
" [illegible]	8	6	[illegible]
" Indian Schools	4	4	[illegible]
" [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Aided [illegible] Schools	[illegible]	14	[illegible]
Aided [illegible] Schools	[illegible]	3	[illegible]
Aided Indian Schools	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Aided Schools for Coloured Children	[illegible]	7	[illegible]

Inspector Mr. [illegible] writes: [illegible] R.C. [illegible] was transferred from the [illegible] in Grey Street to more commodious premises in Pine [illegible] street. With the [illegible] it must now be considered [illegible] Indian School Building in the [illegible]. [illegible] Indian School has reverted to the practice of separating the boys from the girls.

It is pleasant to note that the practice of employing [illegible] Indians [illegible] as pupil teachers under adequate supervision has improved the [illegible] Work in Indian Schools. [illegible], the [illegible] of the [illegible] mainly the cause of [illegible].

In regard to Indian Schools in the Coast District, Inspector Mr. [illegible] says:—

The Indian Schools [illegible] Government Schools. With the [illegible] continue to improve. During the year two new schools have been opened—Mount Edgecombe and St. Thomas' Road [illegible]. [illegible] has been closed, and others have been either removed or enlarged, as [illegible], Springfield, [illegible], [illegible], and one school has been [illegible] Indian Girls. Their general condition is rather [illegible]

the teachers are better paid [illegible] and those permanent form a larger percentage. [illegible] work now occupies a larger part of the curriculum, but, until the [illegible] for the Indian [illegible] produce a properly qualified set of teachers, this branch of instruction will necessarily be lacking in thoroughness in most of the schools. In the [illegible] School, which is an entirely new building admirably adapted for its purpose, cookery and [illegible] work is well and successfully taught, and the girls are receiving a training which will prove of great value to them in after life. It must be admitted that in many of the Indian Schools the tendency is to advance academic studies at the expense of [illegible] in the shape of manual and domestic training, and it appears to be increasingly evident that a permanent change would be hard to obtain unless a new syllabus is adopted, embodying the above aims, and the acceptance of the Government grant is made contingent upon a full and complete adoption of such syllabus. An improvement is [illegible] in teaching [illegible] geography and history, though the old [illegible] methods still [illegible]. The academic year for Indian Schools now ends in June.

Commerce and Industries Commission

Two members of the Durban branch of the Typographical Union gave evidence on the Printing Industry before the above Commission.

On the question of a minimum wage and the employment of coloured labour, the following questions were put and answered:—

In this country we have the coloured people [illegible] [illegible] [illegible] a coloured man [illegible] skilled [illegible] to earn the minimum [illegible] carrying [illegible] the industry? Yes. I think the Government and everybody should support white labour.

I understand you to mean [illegible] skilled coloured man who is a printer [illegible] and is entitled to earn the minimum wage based on the cost of living of the white man should not get work. [illegible] should go back as [illegible] of wood and a drawer of water? [illegible]

The idea is to restrict them to the [illegible].

[illegible] that [illegible] has no right to work at a trade. That is so.

[illegible] that any Government would sanction this? [illegible] They do it in Australia.

We have had a suggestion [illegible] that a bounty be given to the [illegible] employing white men, on the [illegible] wages [illegible] For instance, the man [illegible] £150 a year the Government should give him £[illegible] a year bounty?

I would give him a bounty [illegible] the number [illegible] employed.

You would give a bounty on the wages [illegible] white wages bill.

Where would you get the money?—From the [illegible] source as for [illegible] and [illegible].

The Sugar Industry

From a statement [illegible] by the Natal Sugar Association we find that the [illegible] [illegible] [illegible] year and [illegible] wages, salaries and allowances were [illegible] Europeans—Male, skilled 616, £[illegible]; [illegible] Male unskilled 1,250, £[illegible]; [illegible]—Indian [illegible] Male unskilled 10,513, £[illegible]; [illegible] and [illegible] £[illegible]; Native—Male, unskilled [illegible] £[illegible].

The Association submitted that Customs duty on [illegible] should be regulated by [illegible] and [illegible] in event of the stoppage of indentured labour, there should be an increase in the rate of duty, basing it at the rate of £8 per ton on sugar polarising 96°, with a reduction of [illegible] per degree [illegible] minimum [illegible] of £[illegible] per ton, and that the duty on golden syrup should be the [illegible] duty levied on sugar.

Mr. [illegible], in his written statement, said:—

The raw material can be very largely increased provided [illegible] arrangements are remunerative and [illegible] source of [illegible] labour can be found to replace Indians coming out under indenture. A regular and reliable supply of unskilled labour is [illegible] necessity.

There is [illegible] no scope for manufactures.

In answer to the question: Could the percentage of white labour be increased, and if so, by what means, the witness said:—

"[illegible] encouraging [illegible] [illegible] [illegible] the same [illegible] As [illegible] [illegible] [illegible] which would be arrived at by people specially appointed [illegible] [illegible] at a per cent [illegible] labour [illegible] £[illegible] per ton [illegible] [illegible] [illegible] have a rebate [illegible] [illegible] should not have no rebate."

"An increase of duty [illegible] to £7 per ton."

In reply [illegible] local production and manufacture [illegible] encouraged [illegible].

"[illegible] labour [illegible] encourage [illegible] industry is sufficiently [illegible] must [illegible]."

Mr. Hammersley stated that the percentage of white labour was being gradually increased [illegible] labour-saving mechanical devices, but that an adequate supply of cheap labour was a necessity [illegible] for the rough work. [illegible] better [illegible] would be advisable [illegible] [illegible] employed [illegible] wage [illegible].

A representative of the Natal Sugar Association said:—The industry was [illegible] dependent on the supply of indentured labour from India. [illegible] [illegible] to a considerable extent. The [illegible] number of indentured labourers employed was [illegible]. The [illegible] [illegible] on the [illegible] [illegible] [illegible] to a considerable extent. [illegible] [illegible] labour. The [illegible] [illegible] a stoppage of the supply of labour from India.

The conditions of [illegible] to the stoppage are given as being:—

"When the Indian leaves India, he is definitely told that [illegible] not be allowed to have in Natal all the rights of a British subject unless he pays a licence of £3 per annum for himself and his wife and his children over a certain age. He is given the [illegible] of returning to India after serving the licence.

"But [illegible] [illegible] Indians [illegible] themselves of that opportunity. The [illegible] [illegible]

"After their first five years' indentures are over, they have the opportunity to [illegible] for a further [illegible] [illegible] a new master if they wish. They then make [illegible] contract with their new master. [illegible] ten years, they have the same opportunity again. If they do not avail themselves of that opportunity or pay £3 a year licence, they have the right, with their families, to a free passage to India."

About 60 per cent. are going back to India but large numbers were [illegible] owing to the conditions imposed.

The Association had no solution of the Indian difficulty to offer at present.

Native Evictions in the Transvaal

We [illegible] *Christian Express* desire to [illegible] that to the oppressive conditions from which many [illegible] in the Transvaal [illegible] present [illegible] have been accentuated since the introduction of the Native Land Act. Under the Brugher regime much land occupied by Natives was [illegible] might be on the farms. The [illegible] later asserted their rights, and the Natives became [illegible] at any time they might be [illegible] and to leave their houses and where such existed their church and school buildings. In this respect the Land Act theoretically has introduced no [illegible] required [illegible] were free to have land elsewhere [illegible] Farmers have taken the occasion of the introduction of the [illegible] were making new agreements [illegible] lowed to remain, have demanded from them three [illegible]

But [illegible] to the harsh conditions under which [illegible] land on which they and their fathers have lived for eight generations. This "farm" recently was purchased [illegible] and to substitute labour conditions under which every [illegible] the able old man, has been required to give service. The people were called on to quit their houses which are square buildings of bricks and [illegible] and had erected a good building which they used for church and school purposes. In connection with this [illegible] the following terms: "This is to notify you that I [illegible] you have the school building [illegible] I bought the farm and wish to receive [illegible] at the [illegible] your school quarter."

In another instance from the Northern Transvaal, the Natives were being [illegible] three months to leave the place occupied by them and their fathers for generations. They [illegible] their houses with their church, [illegible] their school [illegible]

These are types of cases exemplifying the hardship and the callous encroachments of "rights" which [illegible] pected [illegible] indicated that, in such cases, Natives may have to abandon a claim which it might be [illegible] for them to seek and [illegible] to enforce. Few Natives in such circumstances would [illegible] know[illegible] were [illegible] of any compensation that might be awarded to them.

The £3 Tax

In the House of Assembly, on the 6th instant, the Minister of Justice, in replying to Mr. Nathan [illegible] [illegible] and said the right of prosecution for the recovery of the £3 from Indians in Natal was vested in the Attorney-General. He had requested the Attorney-General to consider the advisability of stopping prosecution for the recovery of this tax pending the matter being taken up by Parliament. Only one Indian was [illegible] for non-payment of the tax, and that man had been released.

Mr. De Wet, the Minister of Justice, is reported [illegible] ing given any [illegible] for the non-payment of the £3 Tax, [illegible] Parliamentary correspondent of the *Natal Mercury*, but he has given a hint in that direction which the Attorney-General of Natal has, perhaps not unnaturally, regarded in the [illegible] a command. The prosecutions are to be discontinued pending the settlement of the Asiatic question by Parliament. It is understood that there will be legislation during this session, on the lines of the report presented by the Solomon Commission.

Ordered Off the Footpath

[illegible] has received a Corporation N[illegible] to the effect that [illegible] at the Miscellaneous Regulations of the Municipality of East London approved and [illegible] His [illegible] the Governor [illegible] December [illegible] the [illegible] January [illegible] the [illegible] squares to be promenades, thoroughfares or [illegible] in addition to those already so declared, and that Natives and Asiatics shall not be allowed or authorised to [illegible] ment or any such street, thoroughfare or square and the [illegible] shall come into force on the [illegible] day of May, 1914.

In his book "The Indians of South Africa", Mr. Polak gives the following paragraph regarding the position [illegible] Municipality [illegible] where there are specific anti-Indian [illegible] East London. In this unique town, municipal regulations were promulgated under Act No. [illegible] of 1895, by virtue whereof British Indians, even though [illegible] be registered voters and large ratepayers, have been reduced to the status of the African aboriginal Native. These Regulations prohibit their using the [illegible] the public streets, being out in the streets after 9 p.m. without a pass, residing and carrying on business [illegible] except upon securing [illegible] certificate [illegible] a police pass, both which [illegible] have been [illegible] by the [illegible] Whilst the East London [illegible] and practically deprived of [illegible] and placed [illegible] the level of their own Kaffir servants, they have, as masters and employers, to grant permits allowing [illegible] to these very servants, who are [illegible] protected and whose interests are safeguarded by special legislation. Many other petty restrictions are put upon them, such as not being allowed [illegible] on the benches in the public parks which [illegible] "for Europeans only", the ferry boats on the Buffalo River are [illegible] to them, except with considerable trouble and inconvenience, in the [illegible] British Indians are relegated [illegible] Kaffirs whilst the white people are granted separate [illegible] Indians are [illegible] As these are municipal regulations, the Cape Government, though sympathetic, can do nothing to procure relief.

Returning Immigrants

A number of our staff was present at the Depôt on Monday morning, when the Protector was preparing the list of those Indians who were to return to India by the *Congella* to-day. There was a large number of sick and infirm persons being sent back, on the doctor's orders, before their indentures had expired. They included a man who was shot at Ladysmith during the siege, men and women suffering from [illegible] and other diseases, and also very old people. The Protector allowed to those who claimed to be destitute £1 or £2 from the fund accumulated from unclaimed wages of indentured Indians. These ailing people, would, it was understood, be sent on arrival at Madras or Calcutta, direct to their homes and, if necessary, an attendant would accompany them.

The free Indians, of whom there was a large number, would be sent only to the port, they having to pay their own railway fare in India, unless, as in some instances, they claimed to be without funds. All these men had paid their own railway fares to Durban, which they are accustomed to do, a thoughtless and unmerited hardship where they have been allotted to far distant places. There is, however, no provision in the law for paying the fares of these people to the coast.

Many of the people had just returned from having their clothing fumigated—this being a requirement of the Government of India. Although there have not been for years any cases of [illegible] by [illegible]," it appears that there is still the fear of this [illegible].

The free Indians appeared to be quite reconciled to going away never to return, and seemed to be glad to go back to their native villages. Some had complaints and one man had lost all his savings by gambling, but they evidently thought the only thing they could do under the circumstances was to shake the dust of Natal from their feet. One man with a family said that if he could be quite sure that the £3 tax would be repealed he would like to stay, but as there was no absolute certainty about it, he could not afford to lose the chance now offered of returning to India free of cost.

News in Brief

The Krugersdorp Municipality has issued a summons against Mr. Mahomed Hassan in the Supreme Court for ejectment from Burghershoop and interdict from living or trading in the location.

The Minister of the Interior has his projected Indian [illegible] ready for introduction to the Assembly, but there seems some doubt as to the changes the measure may have during the proceedings (says the Parliamentary Correspondent of the *Star*, Johannesburg.)

A Johannesburg [illegible], styled the "[illegible] Association", has commenced its active existence for the removal of an Indian boarding-house [illegible] shopkeepers. The Managing Director of the [illegible] controlling the Township [illegible] in the matter, but has pointed out certain legal difficulties.

We understand that several hundred Indians have been recruited at Durban for work at Beira under agreements. Those contemplating such a step should be warned against entering into any arrangements whereby they will lose their domicile rights in Natal. We have a vivid recollection of what happened to those who were fortunate enough to return from Lobito Bay with their lives. Those who would not satisfy the [illegible] they have a legal right to return were not [illegible] to India in spite of their own and their friends' protests.

The following was set down by Mr. Maydon in the House for yesterday:—To ask the Minister of the Interior (1) Whether the attention of the Government has been called to a case recently heard before a Magistrate in Natal, in which an Indian named Moorga [illegible] was sentenced to pay a fine of [illegible] or to undergo imprisonment for [illegible] days with hard labour, on a charge of [illegible], when it was admitted that the Indian had only visited [illegible] for what was an unfounded [illegible] on a [illegible]; (2) Has the Government received any report on the case from the Protector of Indians and, if so, will such report be laid on the Table of the House; and (3) if no such report has been furnished by the Protector of Indians, will the Government [illegible] for one and lay the same on the Table of the House?

In the course of the debate in the House of Assembly on a fair wages clause in the Rand Water Bill, Mr. [illegible] said the wages [illegible] only in Durban. Mr. [illegible], in reply to Mr. [illegible] remarks, said that once upon a time they wanted to [illegible] the [illegible] in Durban [illegible] the [illegible] Mr. [illegible] going to the cheapest market, [illegible] 2s. per day. The Times [illegible] and said that it was [illegible]. Then followed a compromise and the [illegible] were [illegible] at the top of the scale [illegible] the bottom of the standard at twelve bob a day." (Laughter.)

Amongst the new Customs charges is an increase of one penny per pound on ghee [illegible] on butter. The *Natal Advertiser* remarks on [illegible] charge [illegible] to [illegible] the community. In the [illegible] a [illegible] of ghee [illegible] as a substitute. It is [illegible] the [illegible] Customs [illegible] to [illegible] the [illegible] in [illegible] degree does [illegible] this category. [illegible] it be contended that the [illegible] which is [illegible] the Customs [illegible] for [illegible] with the Indians, it may equally [illegible] that the same [illegible] should operate [illegible] to ghee which cannot be regarded as a substitute for butter.

An [illegible] instance of the [illegible] was brought out at Mr. [illegible] the opening [illegible] of [illegible] exhibition at [illegible]. The [illegible] West [illegible] had [illegible] the [illegible] Mr. Mc[illegible] on the [illegible]. Many Indians were [illegible] from their [illegible] to the [illegible] which they came.

"[illegible] greatest [illegible]," Mr. Mc[illegible] said [illegible] Bombay, Madras, and [illegible] the [illegible] in the [illegible] of their [illegible] go back [illegible] and [illegible] of [illegible] and [illegible] are [illegible] every year.—*Indian*.

Printed and Published by Albert H. West and Madanjit [illegible] at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૩ મી મે, ૧૯૧૪. અંક ૧૯

અધિપતિની નોંધ

ઈ. ઉરી. આમાં નવું બીલ

[illegible]

ડરબન શહેરમાં ફૂટપાથનો કાયદો

[illegible]

બૈરાંઓ ગીર મોરીશસ જાય છે?

[illegible]

રોડેશિઆમાં નવો ઇમીગ્રેશન કાયદો

[illegible]

પા. ૩ નો કર

લેડી પેહુન અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[illegible]

ઇમીગ્રેશન અપીલ બોર્ડ

[illegible] મી. મહમદ [illegible] "મરક્યુરી"માં એક કાગળ [illegible] ઇમીગ્રેશન બોર્ડને [illegible] અપીલ [illegible] ઇમીગ્રેશન [illegible] આ કેસો [illegible]

આ અપીલ બોર્ડ પાસે [illegible] ને [illegible] પરવાનગી [illegible] નથી. [illegible] અમારી પાસે આવેલા [illegible] મી. [illegible] ઉપરની [illegible] [illegible]

ટ્રાંસવાલના એશીઆટીકોનું વસ્તીપત્રક

[illegible]

નાતાલના કેળવણી ખાતાનો રિપોર્ટ

૧૯૧૩ની સાલનો નાતાલ કેળવણી ખાતાનો [illegible] અમલ [illegible] તેમાંથી [illegible] આંકડાઓની [illegible] આપીએ છીએ

સન ૧૯૧૩માં [illegible] વિદ્યાર્થી હતી. તેમાં [illegible] યુરોપીઅન, [illegible] નેટીવ, [illegible] હીંદી અને [illegible] કલર્ડ લોકો માટે હતી. [illegible] વિદ્યાર્થી [illegible] હતા તેમાંથી ૧૭,૦૯૩ યુરોપીઅન [illegible] નેટીવ, [illegible] હીંદી [illegible] કલર્ડ [illegible]

[illegible] યુરોપીઅન [illegible]

હીંદી પ્રેસ એક્ટ સામેની સરત

[illegible]

રકમ જાહેર કરી. તે પછી રૂ. ૧૦,૦૦૦ની જામીનગીરી આપવાથી મુક્તિ આપવામાં આવી અને તે રકમ કોર્ટમાં આવી ગઈ. તે રકમ લેવાનું ન થાય એવી શરતે આપવામાં આવી. ત્યારે મેં એ ગામની કોર્ટમાં ફરિયાદી મુસલમાન ભાઈઓને મદદ કરી હિંદુઓ અને મુસલમાનો વચ્ચે ભાઈચારો ઉત્પન્ન કરવાની કોશિશ કરવાનો એક ઠરાવ આપણે કર્યો છે એમ કહ્યું અને ત્યાર પછી મારી એક સ્થળે પ્રવેશ માટે અરજી કરી. તેના અધિપતી મી. હસન અહમદ મુલ્લા લખે છે કે આ બે માણસની મુક્તિ લેવાની હોય તો તેને કોર્ટમાં લાવે. તેમ તે એવું શોધી નથી શક્યા. કામ વધી ગયું છે. આમ તો એ કેસ ફીતુરી નહીં હતો. કાન પૈસા જોઇતા હતા. અમલદારે એવું માની લઈ કામ લીધું કે તે બહુ ભારે ગુનાની ફરિયાદને લીધે થાય છે. તમણે શ્રી. ફર્ન. ખરી લાગણી બતાવી નહીં. જ્યારે ના. વાઇસરોયે કેમની ખરી લાગણી જોઈ પોતાની રાજનીતી મા. કેદીઓને છોડી મુકવા અને બીજા અમલદારોએ જે પગલાં ભરવાનું બનાવ્યું તે બજાવવાનું ઠરાવ્યું છે.

વિવિધ સમાચાર

લંડન ને પરલામેંટ મે. ખબરપત્ર જણાવે છે કે હાંડી માટેના કાયદા સંબંધી ખાતાના પ્રધાન મા સભ્યોને પ્રશ્ન પુછાય છે. પણ હજુ બેઠકમાં તેને રજુ કરવાનો વખત નથી. તેને મળતો હુકમ આ વખતે થશે.

જો. ફ્રાન્સિસ ડીના સભામાં હિંદીને આરો આપવાના નમુનાના કેસ કરવાનો. એ ફેરફાર માટે કોરટમાં જઇ અરજી આવ્યા હતા. વળી કોર્ટ થવાના હદ વગેરે અને તેને હિંદી સજા કરી હતી.

આ. વાંચનાર વાંચનારાઓને યાદ હશે કે ફ્યુરસ્ટફાઉનની ન્યુકાસલ વાળીની એક કંકટરના બાબત ના. વસવાટ મળવાની કરી હતી. હવે તેણે આ મળવાનો અમલ કરવા ખરેખર કાર્ય આગ્રહથી મી. મહમદ હસન જબ્બર જાતીથી કાંઈ ન કરતાં સુપ્રીમ કોર્ટમાં સમન્સ મોકલ્યા છે, અને હેડક્વાટર્સમાં રદ કરાવીને કેદ કરવાનો નવો હુકમ કાઢ્યો છે.

વેરૂલમ મદરેસા સેક્રેટરી ના રાજરત્નભાઈ લખે છે કે શ્રીમતી અગલાબાઈ અને તેમની અન્ય સખીઓએ મીઠાઈ દાળ વગેરે ઘણી જાતના નાસ્તાની ગોઠવણ કરી હતી. મી. નરસિંહ હાથ નીચે ભણતી મા. બાઈના કુટુંબ. નાનાં બાળકો વગેરે ભેગાં કરી ગરબી ઉત્સાહ સાથે ગાયાં. સુરતી કુમારીના અપાત. કડસ વગેરે નાટક રચેલા ઢાંઢણ. તુલસીકુંજ રામાયણ તથા ગોપાળ નાટક બંને બાળકોનાં મ કાર્યોએ તેમના ઉત્સાહની ચોપડી અને દરેક ઇનામ વહેંચ્યા હતા.

સ્ટેન્ગરથી શ્રી. એમ. વાલ. ફકીરીયા લખે છે કે બાલા મળે ખાસ. મદરેસાની નિયતિ હાલ કેટલાક વરસથી અસ્તવ્યસ્ત થઈ ગઈ છે એ અહીંનાઓની વાત છે. સદર મદરેસાની વ્યવસ્થા માટે દશ વરસ ઉપર વર્ગણીની ઉઘરાણી કરી હતી, ઘણાં વર્ષને છેલ્લે કામ બન્યું છે. અને આજ જ્યારે બુડ્ઢાં હાથ, પોતાની મહેનતની મીલકત તેની માટે એક સારી જગાની મળે છે. સુરતીઓ મહજ અત્યારે રહેલા છે અને ઉઠાવવાને મળશે. બ્રાહ્મણે તે હુકમ મળવો જોઈ ન. બાબતમાં દલીલો પોતાની ફરજ બજાવવામાં એમ બબતાવ કોમેટે વધારે છે.

જોહાનીસબર્ગમાં — શ્રી ધુલાભાઈ પરદેશી સોસાયટીના પ્રમુખ મી જણાવે છે કે આ સંસ્થાના સેક્રેટરી ડૉ. આલાભાઈ ભીખાભાઈ શકિતા જતા હોવાથી તેમની ખાનગીમાં જે એક મેળાવડો થયો હતો. જે વખતે ઘણા ગૃહસ્થોએ હાજરી આપી હતી. શરૂઆતમાં મીઠાઈ ફુલ વગેરે આવ્યા બાદ સેક્રેટરીનું ભાષણ વાંચવામાં આવ્યું. તેથી કરવાઇને અને મોહન ભગતનાં તે વાત કરવામાં આવ્યું. બાદ શેઠ મુકુંદ તરફથી રા. લાલભાઈએ આજ સુધી સોસાયટીની બજાવેલી સેવા બદલ વિવેચન કરી તેમના સ્વભાવ સુંદર કમીટી એક નાનો સોનાનો ચાંદ સોસાયટીની યાદગીરી માટે આપવામાં આવ્યો હતો. અંતમાં તા ૧૪-૫-૧૪ પર્યંત ફરસાણ રજુ કરી આજરોજ પુરાંત 'પાઉ. ૬-૧૦-૦ ફેરવર રા. ચાકણ ભાઈ પુરાબભાઈને હસ્તક સાથી સભા વિસર્જન થઇ હતી.

ફાસ્ટવાલ જેલ ઉપરથી જણાય છે કે ગયા જુલાઈમાં હડતાળને લીધે જે મજદારોના મરણ થયા તેની યાદગીરી રાખવા વધારામાંનાં મંડળ તરફથી એક યોજના ઘડી કાઢવામાં આવી છે. તથા આ યાદગીરી ઉજવવાના સમયમાં ઈશારા અગ્નિસમાન કેટલાક ઠેકાણે "આ. લેબર" નેતા વિલ્લમથી અહીં બાકાતનો અને તે સમયમાં સાથ દેવાની હડતાલ પડવાની શરૂઆત કરવાનું જાહેરનામું આવેલ.

જોહાનીસબર્ગના વસવાનું એક મંડળ જેનું નામ જે ધી એક્સટેન્શન અને એન્ટ્રેન્સ એક પેપરમ ઍસોસીએશન છે તેનું કાર રહેતા, એક ડીસીને અને કેટલાક દુકાનદારોને ત્યાંથી ખસેડવાનો ઠરાવ ઠરાવ કર્યો. આ ઉપરી અમલદારે આ ડીલરોને ઠરાવ આપે છે પણ જણાવે છે કે તેમાં કાયદાની કેટલીક મુશ્કેલીઓ આવે છે.

ન્યુકાસલથી સનાતન વેદ ધરમ સભાના મંત્રી દુબોયામ ધનીસ લખે છે કે કેટલાક કારણસર વખતસર વરસ ઉજવવાનું રહી ગયેલ છે. આ સભા તા. ૭ મી મે રવિવારના રોજ ન્યુકાસલ ખાતે ન્યુકેસલ જોહાનીસબર્ગ આમ્ર મી દુર્ગાભાઇ ધનીએ જ વચ્ચેના ન્યુકેસલ હોલમાં મળશે. જે વખતે બનારસથી આવેલા પંડિત સ્વામી તે ઉપર ભાષણ કરશે. આ વરસ પ્રસંગે આશા છે કે નજદીકમાં આવેલ જોહાનીસબર્ગ આદી ગામોમાંથી મેમ્બરો અને અન્ય ભાઈઓ આવી વરસના કામમાં ઉમેરો કરશે.

રૂશીયાના એક વિભાગ ટીફ્લીસમાં રશીયનોને રશ પાન્ન મેર તરફથી ફીન લોકના જેટલા હક મળ્યા તે હક મળવાનું કામ ફીન પારલામેન્ટનું છે એમ કહી ફીન્લેંડનાના ન્યાયાધીશો આ દલીલની સામે થયા. આ ઉપરથી તેઓને સાત માસ મહીનાની કેદ અને દશ વરસ સુધી નોકરીથી બાતલ નાખવાની સજા થઈ છે.

સ્ટરનો એક ખબરપત્ર કુરાચીથી તારમાં ખબર કરે છે કે આર્ચબીશપના આવેલા હુકમને આગળ એક ગામમાં ઓરંગઝેબ સરયમાં ૨૦૦ આયરિશ મુસલમાનોને ભાથાઓ ટોપી અને ઝોળી બીજી જગાથી મારી નાખ્યા છે. તેઓએ તે નાચ્યા ખુબ ભાગી નાખ્યું છે.

સાનું ૬૧ સ્વીડનના રાણીની કીર્તિ કોન કાઉન્ટ માદર ટેલ્ડી પડેલી છ. નેટશી ૪ તેમના બાદ અલીજનાથ ટાયર વિશ્વ કરમાં નાખ્યા કાઢી છે. તેમણે હિન્દની પકડી હૃદ ટેરીએ કરી છે. હાલમાં તેમના હાથે લખેલા ઘણાંજ સરસ વિષેનું એક પ્રદર્શન પારીસમાં ભરાયું છે.

છપાઈ તઈયાર છે.

હીંદ સ્વરાજ્ય

(ગુજરાતીમાં)

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો.

કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ [illegible] પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

[illegible]

હીંદ સ્વરાજ્ય [illegible]

[illegible]

શ્રી. [illegible]

[illegible]

ગીતાના [illegible]

ફકીર [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

સાચું [illegible]

ઉપર [illegible]

[illegible]

[illegible]

ગુજરાતી [illegible]

[illegible]

સુખ[illegible]

સત્ય વિના બીજું કશું નથી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

સર્વોદય [illegible] સ્વર્ગસ્થ

સ્વામીનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકો

[illegible]

[illegible]

નવાં પુસ્તકો

[illegible]

શ્રી [illegible] ભાઈ [illegible]

[illegible]

સત્યાગ્રહ રેકર્ડ ફંડ

[illegible]

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટાઓ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્રી. [illegible]

મરહુમ [illegible]

સર [illegible]

શ્રી. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

મરહુમ [illegible]

[illegible]

[illegible]

મરહુમ [illegible]

મરહુમ શ્રી. [illegible]

[illegible]

મરહુમ શ્રી [illegible]

[illegible]

શ્રી. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

મેસર્સ [illegible],

[illegible] અને

[illegible]

[illegible]

કીમત [illegible] પેની

પોસ્ટેજ [illegible] પેની

મળવાનું ઠેકાણું

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ.

ફીનીક્સ, નાતાલ.

વાંચવા લાયક અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના ફિનીક્સ છાપખાના તરફથી ખરા અને નીતિનાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલ છે.

ફીલ્ડસ, ફેકટરીઝ અને વરકશાપસ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઇ શકે કે જેમાં મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વિષે [illegible] આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧ ૯

લાઇટ ઓફ ઇંડીઆ અથવા હિંદુ ધરમ અને નીતિનાં તત્ત્વોનો ખુલાસો કી. શી. ૨ ૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીના ગુલિસ્તાન અને બોસ્તાન દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથ શી. ૨ ૯.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને મુઇદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીનો ઉલ્લેખ છે. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથ શી ૨ [illegible]

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીક મેસેજ તરજુમાના [illegible] બુરી વાંકી નમીબેતો દરેકની કી શી. ૧ ૯

હિંદુસ્થાન બરમા અને સીલોનની વારતાઓ અને કહેવત—આ વારતાઓ સીધી કરીને મીસ [illegible] ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧ ૮

ઉપનિષદ એક [illegible] ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફરીકન ફાર્મ—ટ્રાન્સવાલના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ સ્કાઇનરના આ પુસ્તકની ૧૧૦ હજાર નકલો ખપી ચુકી છે. કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેકટર અને થ્રીફ્ટ એંડ ડ્યુટી—[illegible] આ ઘણું ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક આવૃત્તિઓ ખપી ચુકી છે. ખંત મહેનત અને ઉમદા [illegible] માણસ કઇ રીતે વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકમાં અસંખ્ય દાખલા તથા દ્રષ્ટાંતો આપેલા છે. દરેકની કી શી ૧ ૯ દરેકનું ટપાલ [illegible] પેની

[illegible] વેદાંતના તત્ત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર કી શી ૨ ૯

રામાયણ અને મહાભારત—[illegible] તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર કી શી ૨ ૩

[illegible] સોંગ સેલેસ્ટીઅલ એડવીન આર્નોલ્ડ કરેલ ભગવદ્‌ગીતાના તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૩

શકુંતલા—કવી કાલીદાસના સરસ નાટકનો તરજુમો. આ મ. રઘુવંશ મેઘદૂત, ઉરવશી વીગેરે [illegible] તરજુમો છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧ ૯

હાફીઝનું દિવાન સૈયદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી. ૧-૯

મહમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ કી શી ૧ ૯

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન [illegible] [illegible] કી ટપાલ શી ૧-૯

ધી ફ્રુટસ ઓફ ઇસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના મુખ્ય આલીમોમાંથી [illegible] "[illegible]" [illegible] આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪

મી. હ. ગાંધી અને ઇ. આફ્રીકાને હિંદી સવાલ—એ [illegible] મહેતાએ લખેલું છે. કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હિંદ સ્વરાજ્ય [illegible] કર્યું છે તે વિષે મી. ગાંધીનું [illegible] અંગ્રેજીમાં [illegible] કીમત ૬ પેની પો. ૧ પેની

મી. [illegible] દક્ષિણ આફ્રિકાના [illegible] પુસ્તક—મી. ગાંધીએ ટ્રાન્સવાલ અને ઉત્તરી કાયદા [illegible] હકીકતો, [illegible] નારીસુધારણા, કરજના અને પીટીશનો [illegible] તેની સમજ [illegible] આ પુસ્તકમાં છાપેલ છે. [illegible] દક્ષિણ આફ્રિકાના જુદા જુદા ભાગોમાંથી [illegible] આફ્રિકામાંથી મી. ગાંધીને [illegible] માનપત્ર મળ્યા તેની નકલ અને તે ઉપરાંત [illegible] આ પુસ્તકમાં [illegible] છે. [illegible] તથા [illegible] લોર્ડ [illegible] ઉપર [illegible] તેની [illegible] મહેલ મળી હતી [illegible] પ્રથમ મુલાકાતમાં છે. બીજી [illegible] તેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા [illegible] ટીકાકારે ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને ભાગ લખનારેશ [illegible] દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી સવાલ ઉપર જે કઇ ઉત્તેજની કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું છે. અને [illegible] [illegible] [illegible] ઇંડીઅન લગત કમીશન, [illegible] [illegible] મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે [illegible] સાથે ઉપયોગી [illegible] છે. હિંદી સવાલના હાલી હાલ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી [illegible] [illegible] કરેલા તથા માનપત્રના સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી ૫ ટપાલ ખરચ ૦ પેની

ઇંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ—મેસરસ નટેસન અને કું તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલ આ અગ્રેજી પુસ્તકમાં [illegible] કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫ માં થઇ ત્યારથી ૧૯૧૦ની સાલ સુધીના પ્રમુખપદેથી થયેલ ભાષણો, બીજાં ભાષણ, ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વીગેરે [illegible] છપાયા છે. લગભગ સઘળા આગેવાનો [illegible] કીમત શી ૫ ટપાલ ખરચ શી ૧

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જે સ્વદેશી [illegible] જન્મ થયો છે તે ઉપર [illegible] ૫૦ જેટલા નામાંકિત નરો એ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી ૨ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

[illegible] તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો [illegible] સારમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની [illegible] પેની

[illegible] કરેલી જમીનનો [illegible] શકે?—આ [illegible] મહાન ટોલ્સટોય [illegible] એક રશીયન [illegible] તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

[illegible] [illegible] [illegible] સંબંધમાં [illegible] ઉર્દુ અને ગુજરાતી [illegible] [illegible] [illegible] ૧ [illegible] ૧ [illegible]

[illegible]

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

[illegible]

[illegible] કીમત ૭ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે.

[illegible] કીમત ૩ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible]

[illegible] ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

અઠવાડીક પંચાંગ

પારસી—તા. ૧૩ મી મેથી તા. ૧૯ મે સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—વઇશાક વદ ૪થી વઇશાક વદ ૧૦ સુધી સંવત ૧૯૭૦

મોહમેડન—તા. ૧૬ જમાદીલઆખરથી તા. ૨૨ જમાદીલ આખર, ૧૩૩૨ સુધી

પારસી—તા. ૪થી તા. ૧૦ સુધી ૧૨૮૩

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથ	મુ. તા.	પા. તા.	સુર્યોદય	સુર્યાસ્ત
બુધ	૧૩	૪	૧૬	૪	૬-૫૩	૫-૨૩
ગુરૂ	૧૪	૫	૧૭	૫	૬-૫૩	૫-૨૨
શુક્ર	૧૫	૬	૧૮	૬	૬-૫૪	૫-૨૧
શની	૧૬	૭	૧૯	૭	૬-૫૪	૫-૨૧
રવી	૧૭	૮	૨૦	૮	૬-૫૫	૫-૨૦
સોમ	૧૮	૯	૨૧	૯	૬-૫૫	૫-૨૦
મંગળ	૧૯	૧૦	૨૨	૧૦	૬-૫૬	૫-૧૯

Indian Opinion SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and if sent by cheque, **6d** extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s., 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૩ મેના અરસામાં સ્ટી. ... કેમ્પ્રેર પુરવ કીનારાના બંદરે, પેર થઈ સીધી મુંબઈ જશે.

તા. ૧૮ મેના અરસામાં સ્ટી. ... કેપ્ટ, ડેલાગોઆબે ઝાંઝીબાર વીગેરે ઠેકાણે થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૧૩ મેના અરસામાં સ્ટી. ... ડરબી ડાકાર અને મદરાસ થઈ કલકત્તા જશે.

તા. ૨૫ મેના અરસામાં સ્ટી. ... ડેલાગોઆબે, બૈરા અને ... થઈ મુંબઈ જશે.

Books for Sale

	s.	d.
The Story of an African Farm, a novel, by Olive Schreiner	1	3
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin		9
Self Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	10
Rubaiyat of Omar Khayyam, with Illustrations		9
The Song Celestial by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran		9
Sakuntala, an Indian Drama by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed The Great Arabian, by Meredith Townsend	1	3
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies by John Ruskin		9
Unto this Last	1	0
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	0
War and Peace, vols. 1, 2, 3, 4, by Tolstoy each	1	10
A Vision of India, by Sidney Low		9
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
Future of Islam	4	9
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0	6

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
Buddhist Knowledge	2	8
The Persian Mystics— Jalaluddin Rumi	2	8
Jami	2	8
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	9
The Heart of India	2	8
Rubaiyat of Hafiz	1	9

New Books

	s.	d.
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings price	1	9
The Indian National Congress—An Account of its Origin and its Growth: Full Text of all the Presidential Addresses, Reprint of all the Congress Resolutions, Extracts from all the Welcome Addresses, Notable Utterances on the Movement, Portraits of all the Congress Presidents, price ... post free	6	0
The Swadeshi Movement—A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An exhaustive and authoritative collection of official and non-official views, price 2s post free	2	3
The Nation Builders Part I, II and III. Price 6d. Post free	7	0
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. Post free	3	10
Essays on National Idealism	2	0
Essays on Indian Art, Industry and Education	2	3
Sayings of Shri Ramkrishna price 4s Post free	4	3
Sayings of Shri Ramkrishna	1	6
From Colombo to Almora	3	10
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule	0	6
Bhagavad Gita	1	0
A Letter to a Hindu by Leo Tolstoy	0	1
Indian Opinion Souvenir of the Hon. G. K. Gokhale's Tour in South Africa	5	3
The Indians of South Africa. Helots within the Empire and How They are Treated. By H. S. L. Polak		6
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Ethical and Social Ideals by P. Mehta	0	7
M. K. Gandhi and the South African Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	1	1

The I. P. Press, Phoenix.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટ—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાતાં થશે.

યુનીયનની બહાર વાસ્તે દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક રાહે ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની છ પેની (ડરબન સિવાયની જગ્યાએથી) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી એ ઘરાકોએ ધ્યાનમાં લેવું.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ વેસ્ટ અને મગનલાલ ક. ગાંધી, ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. [illegible] Vol. XII   WEDNESDAY, MAY [illegible]TH, 1914   Registered at the G.P.O. as a Newspaper

IMMIGRATION APPEAL BOARD

THE Natal Immigration [illegible] in the [illegible] Officer [illegible] Pretoria [illegible] the Acting Minister [illegible] hearing [illegible] Immigration Board [illegible] Act of last year [illegible] Supreme Court [illegible] [illegible] The members of the Board present were Messrs. J. [illegible] Knight (Chairman), T. [illegible] and G. A. Campbell.

Prior to hearing the appeal, Mr. H. [illegible] Acting Principal Immigration Officer said [illegible] the meetings of the Board. [illegible] He only wished to mention the matter [illegible] it has been made a grievance by certain [illegible]

The Chairman said [illegible] When the Board was [illegible], it was decided that the public should be [illegible] any other court. They had not much accommodation in that room, which was not like an ordinary Court [illegible] for the place. [illegible] Board was carried out in a [illegible] manner.

The appeal of Mahomed Ebrahim Seedat was then proceeded with.

The Acting Principal Immigration Officer said that the appellant arrived [illegible] by the S.S. [illegible] on April [illegible] to the Immigration Officer [illegible] [illegible] He had left his [illegible] South Africa, and had left [illegible]. The Department contended that the appellant had [illegible] might have a [illegible]

[illegible]

The appellant was [illegible] Mr. [illegible] He [illegible] He [illegible] India [illegible] and [illegible] Natal.

[illegible]

After hearing Mr. [illegible]

The [illegible] Board [illegible] Act [illegible] Appellant had [illegible] temporary [illegible] he had

not brought back his wife and family. The Board was not satisfied with his subsequent statements that he left £150 in Natal, and, even if this were true, that would not confer any rights upon him. The appeal, therefore, must be dismissed. In view, however, of his previous long residence, and of his four children having been born in Natal, and of the fact that his two brothers were residing in the Province, the Board considered that his case was one which might be submitted to the Minister for consideration.

Another Similar Case

The Immigration Appeal Board, sitting at the Immigration Offices on the 19th instant, says the *Natal Mercury*, heard the appeal of Mahomed Ismail [illegible] who had been declared a prohibited immigrant under the Immigration Regulation Act of 1913. The members of the Board present were Mr. [illegible] (Chairman), Mr. T. McCubbin, C.M.G., and Mr. [illegible] Champion.

Mr. H. Stuart said, that, with a view to shortening the proceedings, he had agreed with the Acting Immigration Officer as to certain admitted facts. On these facts he (Mr. Stuart) wished to have reserved certain points of law, in terms of Schedule 3 of Act 22 of 1913. He then read the following admitted facts: Appellant is an Indian whose father in 1906 was legally resident in Natal. Appellant came to Natal in 1906, being then under 16 years of age. His residence there was uninterrupted till 1908 when, desiring to proceed to India, he was given a domicile certificate, which he still held. He returned to Natal during the present year, and was prohibited entry into the Province, on the ground that he had abandoned his domicile, under Section 30 of Act 22 of 1913. He (Mr. Stuart) wished, on behalf of the appellant, to raise the following points of law reserved: (1) Does Section 30 of Act 22 of 1913 take away or affect the domiciliary rights already acquired by appellant under the repealed Acts 30 of 1903 and 3 of 1906? In other words, does that section only refer to persons leaving the Province after the passing of that Act? (2) Under Section [illegible] Act 22 of 1913 does not the possession of a domicile certificate legally [illegible] the Immigration Officer from declaring appellant a prohibited immigrant?

Mr. Souter, Immigration officer, [illegible] statement, [illegible] by the appellant, [illegible] appellant [illegible] was a free Indian [illegible] and was married in India eight years ago. He had a wife and two children, who were in India, and had never been to South Africa. He [illegible] came to South Africa in 1906 with his father [illegible] Durban for a few months, proceeding afterwards to [illegible], where he worked as an assistant [illegible] for four years. He left Natal for India in 1908, having previously obtained a certificate of domicile. He worked as a market gardener in India, where he now had a house and [illegible] acres of land. He had no property in Natal. Appellant's father before returning to India [illegible] the appellant £20 with the firm of [illegible] & Co., by whom he was employed. Appellant had no receipt for the money, but he was sure he could get it. He could not read or write in any European language.

[illegible] stated that a sum of £20 was left with the firm on behalf of appellant, but there was no record of the money in the firm's books.

Mr. Teague, Acting Principal Immigration Officer, contended that by reason of his long absence in India and his having left no property in South Africa, but having his whole interests in India, the appellant had abandoned whatever rights he had in the Province.

Mr. Stuart stated that the Supreme Court had [illegible] that the Act of 1913 was not retrospective, and the Board was bound [illegible] by that decision. [illegible] the Act the Board might, of its own motion, or at the request of the appellant, reserve any point of law for the decision of the Supreme Court. In a "question of law" was included the question of domicile.

The Chairman, in giving the decision of the Board, said: The Board in considering the question of domicile is concerned only with the definition of domicile in Section 30 of Act 22 of 1913, and, if a domicile certificate under a former statute is produced, it may be accepted as affording evidence of domicile, but the question of any rights claimed to have been conferred by such certificate is a matter outside the scope of the Board's consideration, and the Board therefore declines to consider the matter or to reserve it as a question of law. In the present appeal, however, in the opinion of the Board, the fact that the appellant left no property or interests whatever in Natal, [illegible] and lived in India for the past eight years, and is the proprietor of a house and [illegible] acres of land in India, and his wife and family reside there and have never been to South Africa, he has lost any domicile he may ever have had, and the appeal is dismissed.

In answer to Mr. Stuart, the Chairman said that the appellant would be allowed to remain in the country until the questions of law raised in the case had been settled.

Indian Strikers Charged

[illegible] Court, on the 14th instant, before [illegible] [illegible] employed by the Natal Estates, Ltd., were charged with [illegible] in that they took part in the riot at or near [illegible] on the 14th November [illegible]

[illegible] appeared for the Crown, and Mr. [illegible] appeared for the defence.

[illegible] the accused of the serious riot [illegible]

[illegible] addressed the Court. He said [illegible] there were circumstances which made it expedient [illegible] plead guilty. He did not think that [illegible] a desirable thing for all the unfortunate [illegible] to be gone over again. The [illegible] happened [illegible] when all were excited and [illegible] and [illegible] altogether to blame for what happened. [illegible] the Indians [illegible] of approaching [illegible] [illegible] being accompanied by a [illegible] [illegible] Mr. [illegible] [illegible] was their master and he [illegible] consider that he had come to compel them to work [illegible] was [illegible] a man who was [illegible] When he was asked [illegible] he replied that [illegible] [illegible] [illegible] that if [illegible] Mr. [illegible] [illegible] at Sezela [illegible], there [illegible] been no riot or disturbance. If the intention of the Indians had been to create trouble, they could have easily burned the sugar cane and destroyed the mill, but nothing of the sort happened. In regard to any punishment which his Worship might decide to inflict, he would ask him to take into consideration the fact that these men had already received very severe punishment. They had been in gaol for nearly six months, and during that period they had lost in wages about £8 each, and many of them had been more or less seriously injured by the sticks and sjamboks of the [illegible]. One had been dangerously wounded and had been in hospital for a considerable time. The [illegible] and all the men had [illegible] severe punishment [illegible] anything they might have done. He had, therefore, no hesitation in asking the Court to take a lenient view of the matter and impose only a small fine.

Sergt. Hatterell, [illegible] the [illegible] said that the work on the [illegible] was difficult, and that many of the men were [illegible] about by the [illegible] [illegible] by the Indians. [illegible] [illegible]

[illegible]

Mr. [illegible] Mathews agreed to [illegible]

From the Editor's Chair

MISCARRIAGE [illegible]

[illegible]

The late Mrs. Mayo

[illegible]

Returning Indians

[illegible] Colombo [illegible] Indians [illegible] There were [illegible] between [illegible]

[illegible]

[illegible] to the [illegible] passage.

The Perjury Cases

[illegible]

the purpose of finding out how the Indians died. No one was being tried. No warrant has been issued for the arrest of the native constable. As a matter of fact, the acting Magistrate did not believe the accused.

Sergt. Hattersl quoted various authorities in support of his contention that the proceedings of the death enquiry were judicial. He also claimed that the native constable was at enquiry although he had not been arrested.

The Magistrate said that in order to convict a person for perjury the proceedings must be judicial. The question was, what was a judicial enquiry? There were, he said, three kinds of enquiry which were similar. They were (1) a death enquiry, (2) an enquiry into the cause of a fire, and (3) an enquiry regarding the lighting of a grass fire by a railway engine. Were they judicial? They had always been looked upon as departmental. His view was that an enquiry into the causes of fire or death were not judicial. He also noticed that the point had no reference to judicial proceedings. The charge of perjury could not, therefore, hold good.

As the case of [illegible] was on all fours with the others, Sergt. Hattersl withdrew the whole of the cases and the accused were [illegible].

The Rhodesia Immigration Bill

Salisbury, May 12th (Reuter).—[illegible] the Legislative Council [illegible] to [illegible] the Administrator, in moving the second reading of the Immigration Regulation Ordinance, said it was proposed to restrict domicile to the [illegible] territories. This was intended [illegible] the present definition of South African [illegible] they were unable to [illegible] received remonstrances [illegible] Asiatics slipping through into Rhodesia [illegible] and claiming to have [illegible] South Africa [illegible] would be [illegible] the territory who would be allowed to bring in one wife and family. They also desired to prevent the immigration of persons [illegible]. There was a class of [illegible] Whether these persons were [illegible] South Rhodesia did not want them. [illegible] that Bill was being waited he was [illegible]. There were two whose families was trekked across the border with the one [illegible] means to support them. They trekked across in the wet season and lost everything they had—and that was not much—and they were stranded at Victoria, where they were being maintained at the public expense. What was to become of them he did not know. There was a considerable amount of immigration of this class, especially during the dry season. It was a matter claiming the serious attention of the House.

In detailing the provisions of the Ordinance which includes a test of literacy in any European language the speaker explained that Johannesburg was excepted. To prohibit all [illegible] persons would be a great hardship, so [illegible] would be made and educated persons in an advanced way would [illegible] be admitted.

Col. Heyman said the Ordinance had been badly wanted for years past, but the most stringent provisions would be of little use unless the Government had a police force sufficiently large to give effect to them.

After further discussion the second reading was unanimously agreed to.

Salisbury, May 13 (Reuter).—The Legislative Council considered the Immigrants Regulation Ordinance in committee to-day.

With regard to domicile, which is established after two years' residence, the Attorney-General said that anyone having a domicile could leave this country for the purpose of visiting another country, and would receive a permit to return. If a man left the country for good, he would forfeit domicile in Rhodesia.

Following up a protest of the Indian community of Rhodesia, the following telegram has been sent to His Excellency the High Commissioner:—

"British Indian Association cordially associates itself with Rhodesian Indian community in strong protest against draft Immigration Ordinance Rhodesia. In opinion my Association, conditions Rhodesia differ actually and historically entirely from those Union and do not warrant such stringent measures as those apparently contemplated, which my Association is advised will render old residents liable deportation, deprive them other vested rights. Urgently respectfully trust His Excellency will not give assent measure. Cachalia, Chairman."

The Colour-Bar on Mines

Mr. Merriman, in moving, in the House of Assembly on the 12th instant, that one of several petitions praying for the removal of the colour-bar in the Transvaal Mining Regulations be referred to the Government "for consideration, with a view, as far as possible, to granting the prayer of petitioners," said: A stranger entering the House that afternoon might be surprised to find them, descendants of two peoples who claimed to be the freest nations on earth engaged in discussing and debating an elementary principle of freedom—namely, the right of a man to dispose of his work and such talents as God had given him to the best possible advantage to himself. Now, we denied that right to persons, not because of incapacity, but owing to some accident of colour inflicted by Providence.

He feared it was often from prejudice—an unworthy prejudice, a prejudice very hard indeed to conquer. They resisted it from fear that the people who had not had their advantages in the past would compete with them and oust them from certain employments, because of a selfish desire to obtain a monopoly of certain classes of work and to maintain there artificially a wholly high rate of wages. To refuse these people's petition was against all their traditions, and against all professions that they had made. It was against their morality—it was against the best interests of the country. They did wrong, knowing it to be wrong, to act to an inferior race, yet they did it. How was it possible, he asked, for them to go against the teachings of Christianity, namely, to do to others as they would be done by? Take the Mohammedan religion as a comparison, where those holding the same faith were regarded as brothers. That was a striking instance of the way in which they were ready, for their own selfish ends, to tear up the religion they professed and deny to others the very elementary rewards of freedom, using their position as guardians for the purpose of trampling out, as far as they could, the very sparks of any ambition in the coloured and inferior races. (Cheers.)

These men were driven out, and treated as brute animals, and as brute animals they would behave. What we ought to do was to raise the level of these people as far as possible, always keeping ourselves as far as possible above them.

The most curious thing of all was that, with all these rules, these men did the work. They went down the mines and did semi-skilled work, which they were capable of doing, and when inspectors were not looking they carried on blasting operations—probably with all safety. But they were not allowed to take the pay. The pay was taken by the privileged class which supervised them. Was that fair? Was that the way to keep this country in peace and order in future?

They actually had men drawing perhaps £[illegible] or £[illegible] a month, and the [illegible] of the work was done by [illegible] men who got [illegible] a day. The whole system was so faulty and so wrong that he wondered we did not see it was at the root of most of our industrial troubles, because the effect was to [illegible] the white population. [illegible] the [illegible], Mr. [illegible] said: "I appeal to this House on the ground of our duty to [illegible], that, since we keep [illegible], we should try and uplift, as far as possible, those whom Providence has entrusted to our care. [illegible] to keep [illegible] by artificial props [illegible] doomed, and it is because I want [illegible] a great country, a prosperous country, the [illegible] white race—it is for these reasons I want to [illegible] artificial props knocked away, and to give a chance to people whose only fault is that they happen to be of a different colour [illegible]. I hope my [illegible] may have [illegible]. But, at any rate, I have done my duty. By [illegible] the course we have followed in the past we have done incalculable harm to this country, and to attempt to [illegible] that total [illegible] or [illegible], is [illegible]."

Press Comment

Commenting editorially on the above speech [illegible] *Transvaal Leader* [illegible] that the [illegible] European [illegible] the [illegible] races of the [illegible]. Not even those who are [illegible] opposed to the slightest lowering of the [illegible] and [illegible] European [illegible]. Indeed [illegible] Mr. Merriman [illegible] to the high ground [illegible] and Christian [illegible]. The point now [illegible] [illegible] European [illegible] have we any guarantee that [illegible] the coloured people of the Union will be [illegible] kept in check for ever by Act of Parliament [illegible] Regulations? Or, have we any [illegible] even to-day the white workers in South Africa [illegible] by the [illegible] of [illegible] from the sphere of skilled labour?

Imperial Parliament

Mr. Edmund Harvey asked the Secretary of State for the Colonies if he could state the approximate present population of the British East African Protectorate, specifying the number of officials and [illegible] white settlers respectively, as well as the number of Indian settlers and of the native population.

Mr. Harcourt: The latest information I have dates from 1911. There were [illegible] European inhabitants, of whom [illegible] were described as settlers, [illegible] farmers, and graziers. The number of officials on December 31 of that year was [illegible]. The total number of Asiatics was [illegible], of whom [illegible] were [illegible]. The total population is estimated at about [illegible].

Mr. Stanley Buxton asked the Under-Secretary of State for India how many Indian subjects were in Dutch Guiana in [illegible], under indenture.

Mr. Charles Roberts: The latest figure received is in the Netherlands [illegible] which gives the number as [illegible] on December 31, 1912.—*India*.

A Great Man in Siberia

The story of a Russian teacher named Nicholay Ivanovitch Ilminsky, who became the Wycliff of the Tartar tribes and gave them the Bible in their own [illegible] [illegible] of *The [illegible] and the [illegible]*.

[illegible]

[illegible] the Tartars [illegible] the Word of God [illegible] their own language

"The women do not wish [illegible] [illegible] by their little children. [illegible] [illegible] continues [illegible] years. After it is finished [illegible] are heard [illegible] church we understand [illegible] are that you have it written [illegible] These boys will know [illegible] because they read and [illegible] reading is good.

News in Brief

London, May [illegible]

[illegible]

Union Parliament

[illegible]

Native Sleeping Coaches

[illegible]

The Proposed Legislation

[illegible]

Indian Trespass Case

[illegible]

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૩ મી ... ૧૯૧૪ અંક ૪૦.

અધિપતિની નોંધ

ઉદારતાના ...

પુર્વ આફ્રીકાના હીંદી

ઇમીગ્રેશન બોર્ડ

ઇમીગ્રેશન બોર્ડ નવા કાયદા મુજબ અપીલ સાંભળવા ઇમીગ્રેશન ઓફીસમા બેઠી હતી. મી. મહમદ ઇબ્રાહીમ સીદાત કે જેઓ અગાઉ વેરૂલમમા દુકાનદાર હતા તેને ૩૦ અમલદારે તેનો ડોમીસાઇલ હક રદ કરી પ્રોહીબીટેડ (પ્રોહીબીટેડ ઇમીગ્રંટ) ઠરાવ્યા હતા. આની સામે મી. સીદાતે અપીલ કરી હતી. મેસર્સ જે. એસ. નાઇટ (ચેરમેન) ટી. મેકગીબન અને જી. એ. ચેમ્પીઅન એ નવુ સંસ્થાની બોર્ડ બનેલી હતી. અપીલ સાંભળવા અગાઉ મી. એમ. આર. ડીસ એકટીંગ પ્રીન્સીપાલ ઇમીગ્રેશન રીસ્ટ્રીકશન ઓફીસરે કહ્યું કે એક હોદીએ 'મરક્યુરી'મા કાગળ લખ્યો છે તેમા જણાવ્યું છે કે બોર્ડની મીટીંગ જાહેર અમન ભરવાની ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી મનાઇ કરેલી છે એ વિષે હું ધ્યાન ખેંચવા માગુ છું. આ કાગળમા બોર્ડના કામને ખોટી રીતે ચીતરેલુ છે. આ ખાસ મામલાને આગળ તો બીજા કોઇને પણ ના સાંભળવા આવી નથી. ખરી સ્થીતી આ પ્રમાણે હતી. જે ઓરડામા બોર્ડ બેસ છે તે કંઇ બહુ મોટો નથી અને જો વધુ હોય, અને તેમ હોય તો પ્રથમ ચેરમેનને સુચના આપવી જાઇએ. એટલે તે જુએ કે જગા પુરતી થઇ રહેશે અને એકદમ ભીડ ન થઇ પડે. અંદર દાખલ થવાની કોઇને બીલકુલ ના પાડવામાં આવી નથી. અને જો તેઓની હાજર રહેવાની ઇચ્છા હોય તો ફક્ત વિવેકની ખાતર પણ તેમણે તે વિષે ચેરમેનને લખવુ જોઇએ કે જેથી ચેરમેન કામકાજને અડચણ ન પહોચે. આ બાબત મારે ખુલાસો ખાતર જણાવવી પડી કે આ હકીકતને અમુક પાર્ટીએ એક કડવાશ તરીકે ગણી લીધી છે.

ચેરમેને કહ્યુ કે મેં કાગળ વાંચ્યા હતા અને વાંચીને હું આશ્ચર્ય પામ્યો હતો. જ્યારે બોર્ડની સ્થાપના કરવામા આવી ત્યારે એવો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો હતો કે જેવી રીતે દરેક કોર્ટમા જાહેર આમને દાખલ થવાની છુટ હોય છે તેવીજ રીતે બોર્ડમા પણ જાહેર પ્રજાને દાખલ થવાની છુટ છે. સાધારણ કોર્ટમા આ કામ વકીલ બેસવાની જગા હોય છે અને પુરતી જગા જાહેર આમને માટે હોય છે તેવી સગવડ આ ઓરડામા નથી. અત્યારસુધી કામ કાજ પુરી રીતે ચાલે છે એમ કહેવું એ બરોબર ખુલ્લુ છે. ત્યાર બાદ મહમદ ઇબ્રાહીમ સીદાતની અપીલનુ કામ ચલાવવામા આવ્યુ.

ઇમીગ્રેશન અમલદારે જણાવ્યું કે અરજદાર તા. ૭ મી એપ્રીલે 'સુરત' સ્ટીમરમા હીંદુસ્તાનથી આવ્યા. એણે પોતાની હકીકત કહી તે મુજબ એ નાતાલમા ૧૮૯૩ મા આવ્યો હતો, અને ૧૯૦૫ ની આખરીમા કે ૧૯૦૬ ની શરૂઆતમા હીંદુસ્તાન જવા અગાઉ ડમીસાઇલ સર્ટીફીકેટ તેણે મેળવ્યુ હતુ. તે પોતાના બાળબચ્ચાંને જોવા દેશમાં ગયો હતો અને ત્યારથી આજ સુધી તે હીંદુસ્તાનમાજ હતો. દ. આફ્રીકામા કંઇ પણ તરેહની મીલકત એ રાખી ગયો ન હતો. અને તેના 'ફાધર' હીંદુસ્તાનમા રહી ચાલ્યા છે. જે ડમીસાઇલનો હક એણે મેળવ્યો હતો તે હવે રદ થાય છે એમ ઇમીગ્રેશન ખાતાની માન્યતા છે.

મી. એ. કમીન્સ (ઇ અમલદાર) જરૂરી એવીડન્સ રજુ કરી અરજદારને તેના વકીલ મી. લીયાન રેનેઆ ઘણાક સવાલ પુછ્યા. બાદ વકીલે કહ્યું કે જ્યારે એ હીંદુસ્તાન ગયા ત્યારે પાછો આવવાનો ઇરાદો હતો. પરંતુ વતી પુત્રોને આકસ્માત શોકો હતો અને તે ૭ વરસ સુધી મટી નહી હતી. તે ઇરાદો આવવાનો વેળા પોતાના કુટુંબને લઇ આવવાનો હતો પરંતુ 'ફીઝ' ટુંકું નીચે તેની પુત્રી આગબોટના મુસાફરી કરવા દેવાની ના પાડી. તેનો બાપ કે જે વેરૂલમમાં રહે છે તેને તે ૨૦ પાઉંડ આપ્યા ગયો હતો. કારણ કે જ્યારે તે પાછો આવે ત્યારે વેપાર કરવામા તેને કામ આવે. હીંદુસ્તાનમાં તે કુટુંબ સાથે તેના બાપાની મીલકત રહેતો હતો. તેના બાપ આઠ એકર કામ નાતાલમાં જુદે જુદે ઠેકાણે રહે છે.

તેના વકીલે કહ્યુ કે જણાવ્યું કે નાતાલની સુપ્રીમ કોર્ટમા ૧૯૧૩ ના ઓકટોબરની ૨૦ તારીખે ચાલેલા રહીમદીન કેસનો જે ચુકાદો આપ્યો હતો તેનેજ લગતો આ મુકરદમો છે. આ મુકરદમામા જે અમલદારે સ્વીકાર્યુ છે કે અરજદાર નાતાલમા આવ ૧૮૯૩ અથવા ૯૪ મા આવ્યો હતો અને ૧૯૦૬ સુધી રહ્યા હતા. અને ત્યાર પછી સર્ટીફીકેટ લઇ તે હીંદુસ્તાન ગયો. રહીમદીન ૧૮૯૬ ની સાલમાં આવ્યો હતો અને ૧૯૦૬ સુધી નાતાલમાં રહ્યો હતો. ૧૯૦૩ ના ૩૦ મા કાયદા પ્રમાણે પણ રહેવાના હક મળ્યા હતા. સુપ્રીમ કોર્ટે મંજુર રાખ્યુ હતું કે ૧૯૦૩ ના ૩૦ મા કાયદા પ્રમાણે તેને ડમીસાઇલ હક મળ્યા હોય તો તે હક કાયમજ છે. પછી ભલે સાબીત થાય કે તેણે ડમીસાઇલ બદલે બીજું લીધું હોય કે નહી, તેમજ હીંદુસ્તાન ગયો વરસો સુધી રહીને આવ્યો હોય તો પણ તેના હક કાયમ છે. સુપ્રીમ કોર્ટ ઠરાવ્યુ હતું કે ૧૯૧૩ ના ૨૨ મા કાયદાથી એ હકને કંઇ પણ બાધ આવતો નથી અને તેવા રહીમદીન નાતાલમાં રહેવાને હકદાર છે. ૧૯૦૩ ના કાયદા પ્રમાણે નાતાલમા રહેવાનો ડમીસાઇલ મેળવ્યો હોય તેનો હક ૧૯૧૩ ના કાયદાથી રદ થતો નથી એમ ન્યાયાધીશોએ ઠરાવ્યું હતું. ૧૯૧૩ ના કાયદા પસાર થવા અગાઉ જે માણસ ગયા હોય તેને લાગુ પડવા ના કાયદા લાગુ નહી શકાય. આ સુપ્રીમ કોર્ટનો નિર્ણય ભરાવ્યાથી બાબતને એક ખાસ રસ્તો તરીકે છે. અને એ રેલ્વે ઘણાખરા બચી ગયેલી છે. મી. રીંગનો બચાવ સાંભળ્યા બાદ બોર્ડના ચેરમેને કહ્યું કે બોર્ડ એ રદ થયલા કાયદા મુજબ બનેલી છે અટલે તેના કાયદા પ્રમાણે ચલાવવા બંધાયેલી છે અને જુનીઅસમા ઇમીગ્રન્ટ તરીકે મુકાબલા માટે તેને ૧૯૧૩ ના કાયદા પ્રમાણે સાબીત કરીજ દેવો જોઇએ. આ કેસમા બોર્ડ ધારે છે કે કાયદાની ૩૦ મી કલમ મુજબ અરજદારે પોતાનો હક ગુમાવ્યો છે. આ દેશ જ્યારે તજી છોડવા ત્યારે કંઇ પણ મીલકત ન આ દેશમા રહેતા હતા નહી, અને આઠ વરસ સુધી આ દેશમાંથી ગેરહાજર રહ્યો. ન પોતાની સ્ત્રી તથા છોકરાંને સાથે લાવ્યો. તથી એટલે ન આવ્યો કે તે અમુક વસવાટને માટે નહીં, ફક્ત અમુક મુદતને માટે આવ્યો છે. એ માણસ ગયે ત્યારે ૧, ૧૯૦ મા દેશમા રાખ્યો ગયો. હતા એમ જણાવ્યુ. આવી રીતે બોર્ડ સંતોષ પામી નથી અને ફકત એ બાબત નહી હોય તો પણ તેનાથી તેના હક કંઇ ખોતા નથી. તેટલા માટે અપીલ કાઢી નાખવામા આવે છે. અરજદાર હજી સગપણ પ્રથમ નહીં કરશે. હતો. અને એના ચાર છોકરા નાતાલમા જન્મ્યા હતા. તેમજ એના ચાર ભાઇઓ નાતાલમાં છે. આ સ્ટ્રેટ બીના ધ્યાનમા લઇને બોર્ડ ધારે છે કે આ કેસ મીનીસ્ટર પાસે વિચાર કરવા સારૂ જવો જોઇએ.

ડોમીસાઇલ સરટીફીકેટ વીષે બીજો એક કેસ

કમીશનના બીજા એક કેસ ઉપર બોરડે ગયા શુક્રવારે જે ચુકાદો આપ્યો તે પણ ઉપલા કેસ જેવો અગત્યનો હતો. આ કેસ મી. મહમદ ઇસ્માઇલ કાજીનો હતો. તે ગોકાક આફ્રીકામાં ઉતર હીંદુસ્તાનથી આવેલ. પ્રથમ ૧૮૯૬ માં જ તેના બાપ સાથે રહેવાને હીંદુસ્તાનથી આવ્યા ત્યારે તેની ઉમર ૧૨ વરસની હતી. તે વખતે તેના બાપને ડોમીસાઇલનો હક મળી ગયેલો હતો. તે પછી ૧૯૦૧ સુધી એટલે ૫ વરસ સુધી મી. મહમદ નાતાલમાં રહી દેશ ગયે અને તે વખત તેને ડોમીસાઇલ સરટીફીકેટ કાઢી આપવામાં આવ્યું હતું. આ સરટીફીકેટ હજી તેની પાસે છે. હવે જ્યારે આફ્રીકા ઉપર તે દેશથી આવ્યા ત્યારે તે ડોમીસાઇલ રદ થયું જાણવી કમીશ્નર અમલદારે તેને ઉતરવા દેવાની ના પાડી. ડોમીસાઇલ રદ કરવાનું કારણ એવું બતાવ્યું કે ફરી વાદીએ કરેલ સોગંદનામા ઉપરથી જણાય છે કે ૧૮૯૦ મા આવ્યા પછી આ મુલકમાં પાંચ વરસ રહી તે હીંદુસ્તાન ગયો. તે વખતે તેને ડોમીસાઇલ સરટીફીકેટ કાઢી આપ્યું. હીંદુસ્તાન ગયા પછી તેણે શાદી કરી. તેની ઓરત અને બે છોકરા હાલ દેશમાં છે. મુલકમાં તે શાદીનું [illegible] તેનો ધંધો કરતા [illegible] તેને ૧૦ એકર જમીન છે. અહીં તેની [illegible] માલ મીલકત નથી. [illegible] જ્યારે તેને માટે [illegible] ઇબ્રાહીમ [illegible] ૨૦ [illegible] તેની પાસે [illegible] પણ તે [illegible] હતો. આ હકીકત ઉપરથી કમીશ્નર અમલદારે એમ બતાવ્યું કે તે લાંબો વખત હીંદુસ્તાનમાં રહ્યા તેથી તથા અહીં તેની કાંઇ માલ મીલકત નહીં હોવાથી આ મુલકમાં તેનો ડોમીસાઇલનો જે હક હતો તે રદ થયો ગણાય.

મી. ઇબ્રાહીમ [illegible] સોગંદનામું કર્યું કે [illegible] ૨૦ની રકમ મહમદને માટે [illegible] પોતાની દુકાનમાં રાખેલી [illegible] હતી.

ડોમીસાઇલ મહમદ [illegible] અને તે ઉપરથી [illegible] રદ થયું એમ કમીશ્નર અમલદારે જણાવ્યું એટલે ફરીયાદીના વકીલે કોરટને પુછ્યું કે (૧) ૧૯૦૦ના અને ૧૯૦૬ ના કાયદામાં ડોમીસાઇલના [illegible] હક હતાં તે ૧૯૧૩ ના કમીશ્નર કાયદાથી રદ થઇ ગયા છે? ૧૯૧૩ ના કાયદામાં ડોમીસાઇલની કલમ [illegible] કાયદા થવા પછી જનાર [illegible] માટે નથી? (૨) જે માણસ કાયદેસર ડોમીસાઇલ મેળવ્યું હોય તેમને પણ ૧૯૧૩ના કમીશ્નર કાયદાની કલમ ૪ (એફ) મુજબ કમીશ્નર અમલદાર [illegible] ઉતારવા અટકાવી શકે?

બોરડના પ્રમુખે ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે ડોમીસાઇલ [illegible] કરવામાં [illegible] ૧૯૧૩ ના કમીશ્નર કાયદાને જ આધાર લઇ શકે છે. તેના પહેલાના કાયદાની રૂએ મેળવેલું ડોમીસાઇલ રજુ કરવામાં આવે તો તે પુરાવા તરીકે [illegible] પણ તેવા સરટીફીકેટથી [illegible] ડોમીસાઇલનો હક હવે તેને મળી શકે કે નહીં તે [illegible] વીચાર કરવાનું કામ બોરડનું અખત્યારીનું નથી. અને તેથી બોરડ તેનો વીચાર કરવાની અપીલ ઉપરથી કાયદાનો સવાલ ઉઠતો હોય એમ માનવાની ના પાડે છે. [illegible] પ્રમાણે અપેલંટ આ મુલકમાં કાંઇ માલ મીલકત ધરાવતા નથી, અને આ મુલકમાં [illegible] આઠ વરસ સુધી રહ્યો તથા હીંદુસ્તાનમાં તેને ૧૦ એકર જમીન છે, અને ત્યાં તેની ઓરત તથા છોકરાં રહે છે અને તેથી કરીને કહી શકાય કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં આવ્યા પછી એટલે તેને કાંઇ ડોમીસાઇલ મળી હોય તો પણ તે રદ થયું છે અને તેથી કરીને અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.

વકીલના મશરૂથી પ્રમુખે જણાવ્યું કે આ કાયદાનો સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે તેનું નીકાલ થતાં સુધી અપેલંટને આ મુલકમાં રહેવા પરવાનગી આપવામાં આવશે.

ખોટી જુબાની આપવા બાબતનો કેસ

નાતાલ એસ્ટેટ લીમીટેડના એન્ડ ફીલ્ડની એક્ઝામીનેશન કોરટના [illegible] હીરીઆન [illegible] ઉપર [illegible] કોરટમાં મી. [illegible] મેજીસ્ટ્રેટ સન્મુખ રજુ કરવામાં આવ્યા હતા. ગઇ હડતાલમાં જે હીંદી મરાયા તે બાબત ગયા ડીસેમ્બરમાં વેરૂલમ કોરટમાં મેજીસ્ટ્રેટ પાસે તપાસ ચાલી તે વખતે આ હીરીઆએ ખોટી જુબાની આપેલી છે એવો તેઓના ઉપર આરોપ હતો. સારજન્ટ [illegible] અને મી. [illegible] આરોપીના બચાવ કરનાર હતા. સરકાર પહેલો [illegible] મુરૂ નામના હીંદીને [illegible] મરહુમ [illegible] તે દાકરો [illegible] તેણે એવી જુબાની આપેલી કે ગઇ હડતાલમાં એક કાફર પોલીસે તેના બાપને ભાલો મારીને મારી નાખેલો. પણ તપાસથી એવું સાબીત થયું કે પોલીસની ગોળીથી તે [illegible] મુએ હતો.

મી. [illegible] બચાવમાં એવો વાંધો લીધો કે તે માણસ ઉપર ખોટી જુબાની આપવાનો આરોપ છે તે મુજબ [illegible] છે. ગયા ડીસેમ્બરમાં જે તપાસ ચાલી હતી તે [illegible] અગર તો ફોજદારી કાયદાની રૂએ નહોતી, અગર તેમાં કાંઇ કોઇએ ફરીયાદ કરી નહોતી, કોઇ આરોપી નહોતું, કાફર પોલીસને અગર તો બીજા કોઇને વોરન્ટ કાઢી પકડવામાં આવ્યા ન હોતા; પણ ફક્ત તે તપાસ [illegible] હતી કે મરહુમ આદમી કાફર પોલીસના ભાલાથી મરી ગયો કે પોલીસની ગોળીથી મરી ગયા છે તે તપાસવાનું હતું અને આવી [illegible] તપાસમાં ખોટી જુબાની વિરૂદ્ધનું [illegible] આવે તેથી તે જુબાની આપનાર ખોટી જુબાની આપવા બાબતનો ગુન્હેગાર નથી ગણાતો.

આની સામે સારજન્ટે પોતે મુકેલા આરોપના પુરાવામાં ઘણા પ્રમાણ જણાવ્યા. વળી તેણે એમ પણ જણાવ્યું કે કાફર પોલીસને કેદ કરવામાં નહોતો આવ્યો, તેમ છતાં તે તેના બચાવમાં તો હતા.

માજીસ્ટ્રેટે ચુકાદો આપતાં કહ્યું કે ખોટી જુબાની આપવાના ગુન્હા માટે આરોપીને ગુન્હેગાર ઠરાવવા અહીં પહેલાં વાહેલ તપાસ ન્યાયખાતાને લગતી હતી કે કેમ તો ન્યાયખાતાને લગતી તપાસ કેમ કહેવાય એ સવાલ રહ્યો. ત્રણ જાતની તપાસ તે એક સરખી કહેવાય છે (૧) કોઇના મરણની તપાસ, (૨) આગ થવા બાબતની તપાસ, અને (૩) રેલવે લાઇન ઉપર એન્જીનની અથડામણથી આગ લાગ્યાની [illegible] તપાસ [illegible] ન્યાયખાતાને લગતી કહી શકાય? આજ સુધી કાંઇ [illegible] તપાસ તરીકેજ ગણેલી છે. મારા મત પ્રમાણે તે ઉપરની તપાસ ન્યાયખાતાને લગતી નથી અને તેથી આરોપી ઉપર જે આરોપ મુકેલ છે તે ખોટો છે.

એ જાતના મુરૂની સાથેના બીજા માણસોની ઉપર પણ તેજ આરોપ હતો જેથી સારજન્ટે તે બધા કેસો પાછા ખેંચી લીધા અને આરોપીઓને છોડી દીધા.

યુનીઅન પારલામેંટમાં અરજ્ઞા

નૅટાલ ઇંડીઅન ઍસોસીએશનના સંબંધમાં [illegible] મુલાકાત [illegible] એક ડેપ્યુટેશન આગ [illegible] વિલાયત ગયું છે વિલાયત [illegible] પહેલાં તેણે મુખ્ય પ્રધાનોની મુલાકાત લીધી હતી. [illegible] મી. [illegible] મી. [illegible] અને મી. [illegible] છે.

તા. ૧૯ એપરીલના [illegible] ગાર્ડિનરનો કેસ અમે આપી ગયા હતા. તેની હકીકત વાચનારને યાદ હશે. [illegible] ની જમીનમાં વગર પરવાનગીએ જવા માટે [illegible] થયો હતો. તે [illegible] મળવા ગયે હતા [illegible] ઝ્રેન પાસનો કાયદો અટકાવ કરતો નથી, છતાં [illegible] કાઢે તેને દંડ કર્યો હતો. આ બાબત ઉપર પારલામેંટમાં મી. [illegible] સાથ [illegible] હકીકતની માગણી કરી હતી. જવાબમાં મી. [illegible] જણાવ્યું કે તેની તપાસ કરીને ખબર આપી શકાશે.

ફેબરવરી માસમાં [illegible] તથા બીજા [illegible] હીંદીઓ તરફથી એક અરજી સરકારને મોકલવામાં આવી હતી તેના ઉપર શું વિચાર કરવામાં આવ્યો છે એવો એક સવાલ મી. [illegible] પુછ્યો હતો. તેના જવાબમાં મી. [illegible] જણાવ્યું કે હીંદીઓની તકલીફોની તપાસ કમીશને કરી તેનો રિપોર્ટ બહાર પડ્યો છે. તેની ભલામણ મુજબ જરૂરીયાત [illegible] સરકાર આ [illegible] હાથ [illegible]

મી. [illegible] રેલવે ખાતાના પ્રધાનને પુછ્યું કે સન ૧૯૧૨માં [illegible] જુદા [illegible] તેમજ [illegible] વસ્તુઓ [illegible] ઉતારવા માટે [illegible] જવાબમાં રેલવે ખાતાના પ્રધાને જણાવ્યું કે રેલવેના એ પ્રમાણેજ [illegible] છે. [illegible] માટે જુદા [illegible] છે અને [illegible] તફાવત રાખ્યો, કે જેથી [illegible] યુરોપીઅન [illegible] જુદા [illegible] રેલવે તરફથી [illegible] વસ્તુઓ [illegible] માટે જુદી રાખવામાં આવે છે.

હડતાલીઆના કેસ

તા. ૨૪ મીએ [illegible] કોર્ટમાં મી. [illegible] ગીરમીટીઆ હીંદીને ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા. [illegible] ગીરમીટમાં હતા. [illegible] થયેલા [illegible] તેમના [illegible] એવું [illegible] ઉપર હતું. [illegible] હતા [illegible] મી. [illegible] હતા [illegible] ગુનો કબુલ [illegible] હતો. મી. [illegible] જણાવ્યું [illegible] આ [illegible] ગુનો [illegible] છે. તેણે જણાવ્યું કે ભુતકાળમાં બની ગયેલા બનાવોમાં ઉંડા ઉતરી તે બાબતને [illegible]

કરવા હું નથી માગતો. [illegible] હતી કે [illegible] પછી [illegible] થયા હતા. [illegible] તેઓ [illegible] હોય ન હતો. [illegible] દુભાષિયા સાથે આવ્યા હતા. [illegible] મી. [illegible] કોર્ટ [illegible] કહ્યું કે [illegible] હીંદીઓ માટે કે તેમને [illegible] જવા [illegible] આવ્યો. [illegible] આવ્યા કે [illegible] આ માણસ [illegible] ગીરમીટીઆ [illegible] જણાવ્યું [illegible] કહ્યું કે [illegible] આ [illegible] હતી. આ [illegible] હતી. મી. [illegible]

[illegible]

[illegible] જણાવ્યું કે [illegible] હીંદીઓએ [illegible] વસ્તુ [illegible] કર્યું [illegible]

[illegible] જણાવ્યું કે [illegible] તેઓના પર [illegible] છે [illegible] અને મારામારી તથા [illegible] તેઓએ [illegible] હતું. [illegible] જે [illegible] જાહેરાત કર્યા [illegible] તેની [illegible] મહિનાની [illegible] માસની સજાને બદલે [illegible] દીવસની [illegible] સજા [illegible] તથા બીજાઓની [illegible] માગણી કરી. [illegible] મી. [illegible] ૧૪ દિવસની [illegible] આપી.

હીંદી ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[ભાષાંતર—પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ]

(ગયા અંકથી ચાલુ.)

[illegible]

બારીસ્ટર—[illegible]

[illegible]

ખેડુત—[illegible]

[illegible]

બારીસ્ટર—[illegible]

[illegible]

ખેડુત—[illegible]

[illegible]

બારીસ્ટર—[illegible]

[illegible]

હીંદુસ્તાન પાછા જતા ગીરમીટીઆ હીંદી

ગયે બુધવારે સ્ટીમર અમફુલી ગીરમીટીઆ હીંદીઓને લઇને ગઇ. હીંદુસ્તાન પાછા જનારા હીંદીઓ આ વખતે એટલા બધા હતા કે સ્ટીમરમાં સમાવેશ નહીં હોવાથી ૧૨૦ હીંદીઓને બીજી સ્ટીમર માટે અટકાવ્યા. ગયેલા હીંદીઓમાં ફકત ૯ જ હીંદીઓ હતા કે જેઓની ગીરમીટ ઘણા વખત ઉપર ખલાસ થઇ હતી તેથી તેઓ સ્વતંત્ર હતી. બધા અથવા મજુરી કરતા હતા બાકીના ફેમર હીંદીઓમાં ૨૮૨ પુરૂષો, ૧૦૪ ઓરતો, એથી ઓછા વરસની અંદરના ૬૮ છોકરા, અને ૪૬ છોકરા બે વરસની અંદરના હતા. આ વાટ્ટી પ્રોટેકટર જ્યારે કસ્ટમ હતા તે વખતે અમારા પ્રતિનીધી ત્યાં હાજર હતા. તેમણે જોયું કે તે વાટીમાં કેટલાક હીંદીઓ એવા પણ હતા કે જેઓ કેરીની નેમજ વૃદ્ધ હોઇ મજુરી કરી ન શકે તેઓની ગીરમીટ પુરી થય પહેલાં તેમને હીંદુસ્તાન મોકલી દેવાતા આવતા હતા. એક હતાશ સમયે એસ્પેરેન્ઝાના ઝઘડામાં એક હીંદીને હાથમાં ગોળી વાગી હતી જેથી તે કામ કરી શકતો નહીં એ માણસને પણ પાછો મોકલવામાં આવેલો હતો. આ વખતે આટલા બધા ફુલ્લેઓ પાછા કેમ જાય છે એ સવાલ અમારા પ્રતિનીધીએ જનારાઓને પરખી પુછ્યો. તેઓ બોલ્યા કે અહીં અમને ઘણો અસંતોષ છે. હવે અમે અહીં રહેવા નથી માગતા. કેટલાંક હીંદીઓ તો હીંદુસ્તાન જવાને ઘણા ખુશી હતા અને ફરીથી અહીં આવવા મરજી પણ નહોતા. તેમનામાં કેટલાએક એમ પણ કહ્યું કે જ્યાં સુધી ત્રણ પાઉન્ડનો કર નાબુદ ન થાય ત્યાં સુધી અમે અહીં રહેવા માગતા નથી.

આ વિષે ડીસ્ટ્રીક્ટ મરકયુરી લખે છે કે હીંદુસ્તાન પાછા જતા હીંદીઓનો આંકડો જોતાં જણાય છે કે આ સમયે જનારાઓની સંખ્યા વધી ગઇ છે. થોડાજ દિવસો અગાઉ જ્યારે અમફુલી સ્ટીમર હીંદુસ્તાન ગઇ ત્યારે ફકત ૫૦ ગીરમીટીયા હીંદી હતા પણ આ વખતના ૧૨૦ હીંદીઓ હજુ ડેપોમાં સ્ટીમરની રાહ જુએ છે અને સ્ટીમર અમસ્ટરડીના તરફથી મોકલવામાં આવે તે દરમીયાન બીજા ઘણા હીંદીઓ ઉમેરાશે એમ જણાય છે. આ વિષયમાં ઘણ માહીતી ધરાવનાર એક મહત્વે જણાવ્યું કે "હાલમાં હીંદુસ્તાન પાછા જનાર હીંદીઓ ઘણા આતુર છે. જેવી પોતાની ગીરમીટ ખલાસ થાય છે કે તુરતજ દેશ જવા ડેપોમાં હાજર થાય છે. વળી જનારાઓની સંખ્યા વધારે થયો તે બતાવી આપે છે કે અહીં રહેવામાં તેઓને અસંતોષ છે. એ અસંતોષ કયા કારણથી ઉભો થયો છે તે જણાવવા હું નથી માગતો પણ પોતાની ગીરમીટ પુરી થતા તેઓને હીંદુસ્તાન વગર ભાડે અને વગર ખરચ પાછા જવાનો હક મળે છે તે જતો તેઓ ગુમાવતા નથી તે ઉપરથી હું તેઓનો અસંતોષ જોઇ શકુ છુ.

રેન્ડ ડેલી મેલ પત્ર કલકત્તાથી જણાવે છે કે પોલીસે પાંચ બંગાળીઓના ઘર ઉપર એકાએક જપ્તી કરી લીધી છે. આ પછી બંગાળી વધુજ અજંપો થવાના છે. પોલીસે કેટલીક ચોપડીઓ હાથ કરી અને જે ટુંકો કાગળમાં લીધી છે જે માણસોને પકડ્યા છે. પોલીસ એકાએક આવી પહોંચી ત્યારે છોકરાઓ પોતાના ઘરમાં સંતાઇ ગયા. પણ તેઓ પોલીસના કાબુથી બચ્યા પામ્યા નહોતા.

વિવિધ સમાચાર

અલ્હાબાદનું 'લીડર' લખે છે કે બાબુ રવિન્દ્રનાથ ટાગોરનાં જીવન વિષેનું ભાષણ રેવ મી. એન્ડ્રુસે કેપટાઉનમાં આપ્યું તે સાંભળતા લોકોને ઘણુ પસંદ પડ્યું. શ્રોતા જનોમાં લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન પણ હતા. વધુ લેખ રવિન્દ્રનાથ ટાગોર દક્ષિણ આફ્રિકામાં હાલમાં આપણા બીજા ભાઇઓ ત્યાં છે તેવી રીતે ગયા હોય તો તેમના જીવનની કીમત કેટલી હોય? કદાચ એ આદરની પવિત્ર જમીન પર મુકવાને ભાગ્યશાળી થઇ શકે પણ બીજી જાતનું જે અપમાન હીંદી પ્રજા ભોગવી રહી છે તે તેમને પણ ભોગવવું પડે. શહેનશાહતની હીંદી પ્રજા સાથેની સંસ્થાનોની વર્તણુંક તરફ તિરસ્કાર છુટે તેવું છે.

આગ્રાની વટકિક કૉલેજના વિદ્યાર્થીઓ તરફ તેના એક પ્રોફેસર સાહેબ તરફથી ઘણી બેહુદી વર્તણુક ચલાવવામાં આવી તે વિદ્યાર્થીઓએ તે કોલેજના કર્તા કારવતા તરફ અરજીઓ કરી મુકવા પણ કાંઇ દાદ મળી નહીં ત્યારે તેઓએ હડતાલ પાડી અને ૧૮૯ વિદ્યાર્થીઓ પોતાની ચોપડીઓ અને લુગડા લઇને બેસી રહ્યા છે અને કોલેજમાં દાખલ થતા નથી.

ઇંગલીશમેનને લંડનના ખબર પત્રી હીંદુસ્તાનના છાપામાં એવી ખબર આપે છે કે રેવ. મી. એન્ડ્રુસ જે હાલ દીલ્હીની સેન્ટ સ્ટીવન કૉલેજમાં છે તે પોતાનો સ્થાન સંબંધ છોડી દેનાર છે અને સારૂ કરી રવિન્દ્રનાથ ટાગોરે બોલપુરમાં સ્થાપેલા 'શાન્તિ નીકેતન'માં જોડાવાના છે.

'સ્ટાર'ને ખબર પત્રી લંડનથી જણાવે છે કે બ્રીટીશ કોલંબીઆના અમલદારોએ ૨૦૦ હીંદીઓને ત્યાંના બંદરમાં ઉતરતા અટકાવ્યા છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે જો આ કિનારાઅને દેશપાર કરવામાં આવશે તો તેઓ પ્રોવીન્શીયલ સરકાર સામે ફરીયાદ માંડશે અને તે બાબત શહેનશાહતની મોટામાં મોટી કોરટ સુધી લઇ જશે.

ન્યુઝીલેન્ડનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે સર હેલ્ટન કે જે દરીઆઇ લશ્કરના ઇન્સ્પેકટર જનરલની જગાએ છે, તે બોલ્યા હતા કે એશિયા અને યુરોપને સાથ મળવાની જગો પેસીફીક મહાસાગર છે તે મહાસાગર ઉપર જે સત્તા ચલાવશે તે ભવિષ્યની દુનિયાને દોરશે. તે સાહેબે જણાવ્યું કે મલાય સ્ટેટ્સના અહીંયા માણસો હવે સસ્તા કુલી મજુરોની સામે હરીફાઇમાં નહીં ટકી શકવાય. વાહાણવટ થતા જાય છે. સોના ઓ વધુ બહાર નીકળતા જાય છે. આ ભવિષ્યમાં જ કોઇ થવાનું છે તેનું ચિન્હ છે પરદેશીઓ બ્રીટીશ મુલક ઉપર હુમલો કરે છે અને ત્યાં રહી ફકત આવક ઉપર ગુજરાન ચલાવી વેપારને રોકાને કરી મુકે છે. આ તે ખરો ભય છે.

મી. જહાંગીરે હીંદી વસ્તી સભાના હીંદી સભાસદોને એક ખુલ્લો પત્ર લખ્યો છે. તેમાં તે જણાવે છે કે હીંદુસ્તાનને ગયા ખરાબ વરસોથી જેટલું નુકશાન છે તેટલું બીજા કશાથી નથી. મેં ગયે વરસે આપને એ બાબત લખ્યો હતો તે વખતે હીંદ અને મનુષ્ય જાતના લાભ ખાતર હતો પણ આપે તે બીલ ધ્યાનમાં લીધો નહીં. આજે વળી ફરીથી અરજ કરૂ છુ કે આપ સરવે સભાસદો હીંદનું હીત ઇચ્છનારા છો તો હીંદને સહુથી વધારે જરૂરીઆત એવા જે જાનવર તેનુ રક્ષણ કરવાને આપ સરકાર પાસેથી કાયદા તેમજ બીજી રીતે પુરતી મદદ લ્યો "હાની" વીસાવ્યા વિનાની દસ્તુરે ગાયો દર રોજ મરણની ભોગ થઇ પડે છે અને તેથી દિવસે દિવસે તેની સંખ્યા ઘટતી જાય છે. આ બાબતમાં કલકત્તાની કોરપોરેશન કર રૂપે જે ભેળો પાડવામાં ઉપર નાંખે છે તેવાજ પગલા આપણા હીંદુસ્તાનમાં લેવા જોઇએ.

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીંમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૩ પેની.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો.

કીમત ૩ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી	પે
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી ગાંધીના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન	૦	૬
" " અંગ્રેજી	૦	૬
નીતિનો માર્ગ	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
અત્યાચારની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ અને ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
સેવાનો કક્કો	૧	૦
મી. ડોકનો ટ્રાંસવાલ અનુવાદ (મી ગાંધી)	૦	૩
" "	૦	૧
" બીજો " "	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	
ઓન મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચર્ચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં સુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમાવવું આવ્યું છે)	૦	૧
માણસ કેટલી જમીનને માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩

સુભેઅરોગ્ય	૦	૧
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સર્વોદય	૦	૯
સત્યાગ્રહનો હંમેશાં વિજય	૦	૩
સુખશાંતી ભાવકો	૦	૩
સરવસ્વ (આ મહાન ઈંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનો સર્વોત્તમ પુસ્તકનો અનુવાદ છે.)	૦	૬

ઉપરની દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચ એક પેની

નવાં પુસ્તકો

	કીંમત	પોસ્ટેજ
કાવ્યદોહન ભાગ ૭ મે	૭ ૬	૧ ૧
ગાયકવાડના આશ્રમમાં રચાયેલાં જ્યોત નાનો		
ગુંદી	૦ ૬	—
સીતાહરણ નાટક ગટકો	૦ ૬	૧

મી ગાંધીના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમના ખાસ કરીને હરમીસન પાડેલી છબીઓ, હીંદી અને યુરોપીયન છબીઓ જનરલ બોથા અને જનરલ સ્મટ્સની છબીઓ અને તેમના મહેલ, સુંદર મકાનો, છબીઓ સુરત કાગળ ઉપર છાપેલી છે આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહી જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારું કરી શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ને તે આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી સારા ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી ૫ ને ટપાલ ખરચ પેની ૬

મળવાનું ઠેકાણું —

ઈંટરનેશનલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ ફીનિક્સ નાતાલ.

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

ભાવનગરના મહારાજા નવરોજી
ઈંડિયન સ્ટેઅર એચર ખાર
અફઘાનીસ્તાનના અમીર
સ્ટેટ્સમેન બહાદુર
મી. મેક આર
મીસીસ રૂસ્તમજી
મી. એમ એચ, નાઝર
મી અમીરૂદ્દીન ફનસ
મી ઉમર હાજી અહમદ ઝવેરી
મી આયાઉદ્દીન
મી દાદાભાઈ
મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય
સર વીલીયમ વેડરબર્ન
મી હેરકેન
દીલાવર મી. રતન જે તાતા
ઓ. મા. ગોખલેની મુલાકાત વખતે જોહાનીસબર્ગના સ્ટેશને ભેગી થએલી મંડળી ઉપલાન
મી. જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
રેવ. જે જે ડોક
મી. કલ્યાણજી સાકરજી ઝવેરજીના.
મી પોલાક
શેતજીનું કાર્ટુન
મુબારકમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મદ્રાસમાં ટ્રાંસવાલના દેશપારીઓ
મી. કેલનબેક
મી જોસફ રોયપન ફેરીઆ
જોહાનીસબર્ગમાં હીંદી પીકેટરનો
ડાઈરેક્ટ ડેપ્યુટેશન
મી. ગોખલેના માનપત્રો
ટોલસ્ટોય ફારમના રહીશો
મરહુમ મી. નારાયણસામી
જસ્ટીસ અમીર અલી
લોર્ડ એમ્પથીલ
મી જોસફ રોયપન બારીસ્ટર
હીંદી બાનુઓનું ચોકાર
કવિ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર
ટોલસ્ટોય ફારમપર થએલો છેલ્લો મજલીસ
મરહુમ હાજી હુસેન દાઉદ મહમદ
મરહુમ મી. અબદુલ્લા હાજી આદમ
મી શી કે. શેઠી નાયડુ
મરહુમ મી આદમજી મીયાંખાન
ટ્રાંસવાલની બહાદુર વનિતાઓ ૧૧ મહિના
ટ્રાંસવાલની બહાદુર લડવૈયા ૭ મહિના
મી બદરી
નીલમનું મી ગોપાલ રાવનું મંદીર
મીસીસ સ્ટાર મેહતાબ
રેવ મી એન્ડ્રુસ અને મી પીઅરસન
સર એડમીન રોબરટસન
મરહુમ વેલીઅમ
મી ગોખલે સ્ટેન્ડરટનના સ્ટેશને ઉતરે છે
પણ હાલમાંજ બહાર થએલા
સીસીસ સીવરાજ,
મીસ મીનતસી અને
મીસ સોમ્સ
સ્ટેશનમાં હીંદી કવીનો જલસાના ફોટોગ્રાફો.

કીમત —દરેકની ૨ પેની
પોસ્ટેજ અર્ધી પેની

મળવાનું ઠેકાણું
ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ
ફીનીક્સ નાતાલ.

વાંચવા લાયક અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિનાં પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની યાદી નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે.

ફીલ્ડ્સ, ફેક્ટરીઝ અને વરકશોપ્સ—પ્રીન્સ ક્રોપોટકીન. ઉદ્યોગ કેટલો સરલ રીતે થઇ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વાત પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપેલો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧,૯

હાર્ટ ઓફ ઈન્ડીઆ અથવા હિન્દુ ધરમ અને નીતીના તત્વોનો ઇતિહાસ કી. શી. ૨-૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીના ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯.

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨. તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીના લખાણ છે. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમો તે મહંમદ સુધી કાઢેલા નસીયતો. દરેકની કી. શી ૧-૯

હીંદુસ્થાન ધરમાં અને સંસારની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ફરાંકી મેયોએ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૮

રૂબાયત ઓફ ઉમરખય્યામ ચીત્ર સાથે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧-૯

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—[illegible] પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરનું આ પુસ્તકની ૧૧૧ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧ ૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઇફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે. જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્ર્યથી માણસ કેટલે સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી શી. ૧,૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પેની

સ્વામી વિવેકાનંદ—વેદાન્તના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી શી. ૨ ૯

રામાયણ અને મહાભારત—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર કી. શી ૨-૩

સોંગ સીલેસટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદ્ગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૩

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, આમાં રઘુવંશ મેઘદૂત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

હાજીબાબાનું રૂબાયત—સહલ અબ્દુલ્લા મીર્ઝાને અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી. ૧ ૯.

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી. શી. ૧-૯

મહમદ ધી મેન એન્ડ હીઝ મીશન—મેરીટીક [illegible] કીમત શી. ૧-૯

ધી ફ્યુચર ઓફ ધી ઇસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના મશહુર ગાયીતવાદ મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લન્ટે "ફોર્ટ નાઇટલી રીવ્યુ"માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

એમ. કે. ગાંધી અને દક્ષિણ આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—જે. જે. ડોક ... આફ્રીકામાં ... [illegible] લખેલ છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૩ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપેલ છે. કીમત ૬ પેન્સ. પો. ૧ પેની.

મી. ગોખલેનું દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે જ્યાંથી ઉપડ્યા ત્યાં સુધી માન પત્રો ... ની સહીઓ આપવા આવી પહોંચેલા ... મુલાકાતો થઇ ... તેની તમામ ભાષણો તથા માનપત્રોની સંપૂર્ણ નકલ આ પુસ્તકમાં છાપેલી છે. ... તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ઘણું પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. નાતાલ ફ્રી સ્ટેટ કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વાતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે. બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ, ગોરાઓ ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઇ ઉગ્ર ટીકા કહેવામાં આવ્યું હતું તે આપ્યું છે. અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઇમીગ્રેશન, લાઇસન્સ કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે બાબતના કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલ છે. હીંદી સવાલની તપાસ જાણવા માટે આ આખું પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલ કેટલાક જલસાઓ, કારટુન તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્ર આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત રૂ. ૫ ટપાલ ખરચ ૩ પેની

ઇંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ મેસર્સ નટેસન એન્ડ કંપની તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલ આ અંગ્રેજી પુસ્તકમાં કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫માં થઇ ત્યારથી ૧૯૧૦ની સાલ સુધીમાં પ્રમુખપદેથી થયેલાં સઘળાં ભાષણો બીજા અગત્યનાં ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વગેરે અગત્યનો હેવાલ આપેલ છે. તે સઘળા સભાના આગેવાનોના ચિત્રો પણ આપેલા છે. કીમત શી ૫ ટપાલ ખરચ શી. ૧.

સ્વામી વિવેકાનંદ—સ્વામીના ભાષણો પરીક્ષાથી લોકું જ્ઞાનમાં જે સ્વદેશી જાગ્રતી ... જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૨૦ જેટલા નામાંકીત નરે જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી. ૨. ટપાલ ખરચ ૬ પેની.

બાળગંગાધર તીલકના મત અને વિચારો—આ વિદ્વાનોની ભાઇ ... સંગ્રહમાં ભર્યા છે. કીમત ૬ પેની પો. ૩ પેની.

માણસ કેટલી જમીનનો માલેક થઇ શકે—આ નામના મરહુમ મહાત્મા ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વાર્તાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની. પોસ્ટેજ ૦ પેની

નેહેલાની ... —એમાં સૌથી સારાં કવીઓના સંગ્રહમાં લખાયેલાં ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી. શી. ૧. પો. ૧ પેની.

[illegible] સ્વર્ગસ્થ કવિ [illegible] નાથ ટાગોર [illegible] મી. ગોખલે [illegible] ઈન્ડિયન ઓપિનિયન [illegible]

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

[illegible]

કીંમત ૭ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] એક વાંચવા લાયક લેખ [illegible] કીંમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible] નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ [illegible] લખી છે [illegible]

[illegible] કીંમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

[illegible]

[illegible] મી. ગાંધીના [illegible] ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

આવતાંઈ પંચાગ.

માર્ચમી—તા. [illegible] મે [illegible] તા. ૨[illegible] મે સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હિંદુ—વૈશાખ વદ ૧૧ થી જેઠ શુદ [illegible] સુધી સંવત ૧૯૭૦

મોહમેદન—તા. ૨૩ જમાદીલઆખરથી તા. ૨૯ જમાદીલ આખર સુધી ૧૩૩૨ ની

પારસી—[illegible] ૧૧ થી તા. ૧૭ સુધી, ૧૨૮૩

વાર	શ્રી તા.	હિંદુ તિથિ	મુ. ચં. તા.	સૂર્યોદય ક. મી	સૂર્યાસ્ત ક. મી
બુધ	૨૦	વદ ૧૧	૨૩	[illegible]	[illegible]
ગુરૂ	૨૧	૧૨	૨૪	[illegible]	[illegible]
શુક્ર	૨૨	[illegible]	૨૫	[illegible]	[illegible]
શની	૨૩	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
રવી	૨૪	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
સોમ	૨૫	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
મંગળ	૨૬	[illegible]	૨૯	[illegible]	[illegible]

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy on post		1

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**. [illegible] rates should be [illegible] back [illegible] [illegible] free. [illegible]

Intending subscribers [illegible] that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates [illegible] are [illegible] and [illegible] to

Cash with Order

INDIAN OPINION PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હિંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૫ મેના અરસામાં ર[illegible] [illegible] પાર [illegible], [illegible] અને [illegible] [illegible] કરશે.

તા. ૨૯ મેના અરસામાં સ્ટી[illegible] મુંબઈ જશે.

[illegible] ૩૦ મીના અરસામાં સ્ટી. [illegible] [illegible] મુંબઈ જશે.

તા. ૧ લી જુનના અરસામાં સ્ટી. [illegible] મુંબઈ જશે.

Books for Sale

	price, post free
	s. d.
[illegible] Story of [illegible] [illegible] by [illegible]	[illegible]
Civilisation in India, by R. C. Dutt	1 3
Byzantine Empire or the History of Syria, Asia Minor, Egypt & Africa. The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire)	1 9
Fields, Factories and Workshops, or [illegible] with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	[illegible]
Self Help, by S. Smiles	[illegible]
[illegible] of Johnson, [illegible] and [illegible]	[illegible]
Character, by S. Smiles	[illegible]
[illegible] of Omar Khayyam, with Illustration	[illegible]
[illegible]	[illegible]
The [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
The [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
Mahomed [illegible]	[illegible]
[illegible] The Great [illegible] [illegible]	[illegible]
[illegible] of Flower Garden, [illegible]	[illegible]
Sesame and Lilies by [illegible] Ruskin	[illegible]
Unto this Last	[illegible]
[illegible] by [illegible]	[illegible]
[illegible] by [illegible] Ruskin	[illegible]
[illegible] Emerson	[illegible]
[illegible] and other Essays. [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible] Series	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible] the French Revolution, [illegible]	[illegible]
[illegible] of [illegible] by Washington Irving	[illegible]
The Ramayana and the Mahabharata, [illegible]	[illegible]
The Hon. Mr. Gokhale and the Indentured [illegible]	0 6

The Wisdom of the East Series

Brahma [illegible]	[illegible]
The Persian Mystics—	
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
The [illegible]	[illegible]
The Religion of the [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
The [illegible]	[illegible]
The Heart of [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]

New Books

Swami Vivekananda [illegible]	[illegible]
[illegible] An Account of its Origin and [illegible]	[illegible]
[illegible] Growth, Full Text of all the Presidential Addresses, Reprint of all the Congress Resolutions, Extracts from all the Welcome Addresses, Notable Utterances on the Movement, Portraits of all the Congress Presidents, [illegible] post free	[illegible]
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. [illegible] and authoritative collection of official and non-official views, price [illegible] post free	[illegible] 3
The Nation Builders Part I, II and III. Price [illegible] Post free	[illegible]
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. Post free	3 [illegible]
Essays in National Idealism	[illegible]
Essays on Indian Art, Industry and Education	[illegible]
[illegible] of Sri Ramakrishna [illegible] Post free	[illegible]
[illegible] of Sri Ramakrishna	[illegible]
[illegible] Colombo to Almora	[illegible]
The Ethics of Passive Resistance	[illegible]
Indian Home Rule	0 [illegible]
Bhagavad Gita	[illegible]
A Letter to a Hindu by [illegible] Tolstoy	[illegible]
[illegible] Opinion [illegible] of the Hon. G. K. Gokhale's [illegible] in South Africa	[illegible]
The [illegible] of South Africa [illegible] [illegible] by [illegible]	[illegible]
M. K. Gandhi, [illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible] 7
[illegible] and the [illegible]	
Indian Problem [illegible]	[illegible] 7
[illegible] his life and work	[illegible]

The I. P. Press, Phoenix,

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓ. ફ્રી સ્ટેટમાં

બારમાસિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રણમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

આ લવાજમ **અગાઉથીજ** લેવાશે [illegible] છે.

યુનીયનની બહાર આખાયે [illegible] વારસિક [illegible] ૧૨, છમાસિક [illegible] ૯, અને [illegible] એક [illegible] [illegible] ૩ મહીનાની [illegible] લવાજમ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] લવાજમ લેતા નથી. [illegible] વાંચીને ધ્યાન [illegible] જોઈએ.

[illegible] પ્રેસમાં છાપ્યું [illegible] ઇન્ડિયન ઓપિનિયન, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 21—Vol. XII Wednesday, May 27th, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

THE CASE OF SOORZAI

IN the Verulam Court, before Mr. Maynard Matthews, on the 22nd instant, George Joseph Todd, Manager of the Phœnix Wattle Plantations, was charged with assaulting the deceased Soorzai, an indentured Indian on the estate, by sjambokking and kicking him on the 27th November last. The Crown Prosecutor appeared for the prosecution and Mr. W. Doull of Durban defended.

It will be remembered that Soorzai died in the Verulam hospital a fortnight after the alleged assault. He was paralysed down one side of his body and had entirely lost the use of his left arm. He used a stick to walk with, stooped badly, and had the appearance of being a very weak man.

The accused pleaded not guilty.

Dr. Hill, District Surgeon, was the first witness for the prosecution. He stated that he made the *post mortem* examination of the deceased at the Verulam Hospital on the 13th December last, the day after his death. He found no marks of violence upon the body nor was there any extravasation of blood.

A. H. West, Acting Editor of INDIAN OPINION, gave evidence to seeing the deceased on the day in question at the Phœnix Settlement, when Soorzai along with others, went to him to complain. Witness stated that he saw about half-a-dozen marks across the back of the deceased which appeared to have been made by a sjambok. The marks were long and raised up. They extended across the back. The deceased appeared to be suffering great pain.

Iyamah, wife of the deceased, stated that the accused came to the barracks at about 7 a.m. on the 27th November last, after alighting from his horse, came to where her husband was standing at the door of the hut, took hold of Soorzai with his left hand and struck him with his right several times across the back with a sjambok.

Cross-examined by Mr. Doull: Her husband had nothing in his hand. He carried a stick whenever he went out, but, as it was raining, he had not yet gone to work. Todd came up and said: "Haven't you gone to work yet?" He then pulled Soorzai out and thrashed him with a sjambok. He also kicked him.

Moonsamy, an indentured Indian on the estate, stated that he saw Todd alight from his horse and beat Soorzai with a sjambok. He was standing about forty or fifty yards away. He saw Soorzai [illegible]. Todd fired a revolver in the air before leaving.

Chengiah, also indentured to the same estate, stated that he saw Todd beat Soorzai on his back with a sjambok. The deceased did not use a stick against Todd.

Cross-examined by Mr. Doull: He saw Todd fire a pistol. He afterwards saw the marks on the lower part of Soorzai's back. The swellings were about as thick as his finger.

This was the case for the Crown.

Counsel for the defence asked for the discharge of the accused on the grounds that the evidence of the witnesses was so contradictory and that Dr. Hill's evidence showed there had been no violence.

The Magistrate said that, although the evidence of the Indian witnesses was, as usual, contradictory, he could not decide the case without hearing the witnesses for the defence.

Mr. Doull thereupon called Egambaram, a sirdar on the estate, who stated that he saw Todd go up to Soorzai and say "come on." He then pushed him. Soorzai fell. He was paralysed down one side. Todd had no sjambok in his hand and did not strike deceased.

Cross-examined by Prosecutor: He was quite certain that his master did not have a sjambok that day. He could swear to that. Soorzai fell down and, with the aid of a stick, got up. Todd pushed him down again.

The accused then went into the box and related the incidents leading up to the alleged assault. He stated that he gave his native Umfaan his horse and sjambok to hold. Soorzai was shouting and waving a stick. He asked him, in Kaffir, why he had not gone to work. Deceased swore at him in his own language and witness then pushed him down. Soorzai jumped up and came at him. He pushed him down again. The deceased's wife ran and helped him up. Witness then got on his horse and went away. Deceased was very excited and would have knocked him down. He pushed deceased in self-defence. He would swear that he had not a sjambok in his hand. It seemed to him that Soorzai was encouraging the men to keep out on strike. He did not understand his language. The men were sulky. Some had choppers in their hands. Any sign of weakness would have caused them to attack him. He was on good terms with the deceased up to that time. Deceased was well-educated and did a lot of correspondence with the Indians.

Cross-examined by Prosecutor: "I suppose you were excited?" "No; not at all."

"Do you mean that you were in your normal state as you are to-day?" "Yes. I am so used to controlling my temper."

"Did you not think you were courting danger by going to the barracks?" "I could not have kept away."

"Was Soorzai of such great consequence?" "We had to have a man at the telephone."

"You charged the deceased with a breach of the peace?" "Yes."

"Did you not think that pushing him down was sufficient?" "No, I thought he ought to be charged."

"And you knew when you laid the charge against him that he had charged you with assaulting him?" "Yes."

"The man was paralysed down one side?" "Yes, but I have seen him run. He was lame when I pushed him. There was nothing much the matter with him."

"Do you never sjambok you men?" "No."

"Not even just a lick?" "I have never done that."

He could not account for the marks on the back. The whole story was concocted. He [illegible] that Changila and Mulbandhy were not in the barracks because they did not answer to their names.

"What sort of a push was it that you gave this paralysed man?" "A pretty good push."

"Did you not think that you were taking advantage of him?" "No."

"What was your idea in charging this man with a breach of the peace?" "He was very violent."

"Were you afraid that he would hurt you?" "No but I was afraid of getting a crack on the head."

"Although you had your horse and a sjambok there?" "Yes."

"And you never touched him with a sjambok?" "No."

Re-examined by Mr. Dechi: It was necessary to make a firm stand. He did not thrash the deceased down as a punishment but to protect himself. He never used a sjambok. He had been particularly warned, some years ago by the Protector. The Managing Director had instructed him not to touch anyone.

Umbanzampi, a native in the employ of the estate, said that the accused gave him the horse and the sjambok to hold. It was not customary for his master to give him the sjambok. It happened on that day only. He heard Soorzu swear at his master but he did not understand the language. He also heard Soorzu telling the Indians not to go to work.

Cross-examined by Prosecutor: "You say it is not the usual practice for your master to give you the sjambok to hold?" "No."

"Why this time?" "Because he wished to do so."

"If you do not know the Indian language, how do you know that Soorzu was swearing?" "I know a few words."

"Give us an example?" "I heard him say 'Yoetasc lauda.'"

"How did you know that Soorzu was telling the people not to go to work?" "I cannot explain. I don't understand the language."

Witness stated that he saw the deceased slip down the first time and he afterwards saw Todd push him down again.

The Magistrate then, without hearing the remainder of the witnesses said he was satisfied that the accused was not guilty and discharged him. Neither the Prosecutor nor the Counsel for the defence had the opportunity of addressing the Court.

The Colour Bar

De Transvaaler (a Dutch paper) thus deals with the subject of the black and white workman: "With great indignation the white labourers have heard of the scheme to do away with the colour bar, and to bring the coloured man on the same footing and to give him the same conditions as the white workman. If anyone feels that the question is so difficult, so pressing and so dangerous—if dealt with in a wrong manner—that extreme carefulness and tact are wanted if a sad and fatal dispute between the white and black labourer is to be avoided. On the one side, the coloured man claims the right to earn his bread in the best manner, where and when he has the chance to do so. He has, as a human being, the right to share in the general progress and to get slowly but surely to higher civilisation. And it is difficult to give a satisfactory answer if the question is put: "How are you going to stop the native from taking part in that process of progress?" Some will answer that the man is black and must be kept down, and under the white. But that is no answer. Our civilisation is brought to the native through the missions. When in the long run he becomes *au fait* with such civilisation, then some civilisation refuses to recognise his rights. That is [illegible]. The white race, however, must maintain that position where it can be an example for the lower classes. But it is necessary, is absolutely required, that the moral character of the white race should be an example of [illegible] and that this race should know how to behave in a superior manner towards the coloured men and the natives. After all, it will not be the race that is superior on account of its white colour, but the white race, which for its [illegible] its character, and sense of duty towards the natives, will keep the place it is entitled to."

Are Appeal Boards Private?

Mr. [illegible] writes to the *Natal Mercury* as under:—

On the [illegible] instant I wrote to you, and complained of having been refused admission to hear the proceedings before the Immigration Appeal Board, and in your issue of the [illegible] instant, Mr. H. R. Teagan, Acting Principal Immigration Officer, drew attention to my letter, and in doing so suggested that the proceedings of the Board are public. The Chairman also expressed surprise, and stated that when the Board was established it was decided that the public should be admitted. I am not concerned with what the Board decided to do. I only desire to draw attention to what they actually did, and, as it would appear that some doubt has been thrown on my statements, I propose, with your permission, to give chapter and verse for my complaint.

On Tuesday, the [illegible]th instant, an appeal by a friend of mine was set down for hearing before the Board. I attended at the Immigration Office at [illegible] a.m. in the company of a friend. I was somewhat surprised to see the Board-room door closed, and noticed that witnesses were being taken into the Board-room by a door through a private office. Thinking I had the right to enter, I tried the Board-room door, and, whilst doing so, Mr. Parkes, a member of the Department, asked what I wanted. I told him I desired to listen to the proceedings. His reply was that the proceedings were private. I will now give, as near as possible, the actual words which then ensued. I said: "Just a short [illegible]."

Mr. Parkes: "Oh yes, but you must first get the permission of the Chairman."

I said: "Will you get permission for me?"

Mr. Parkes: "How can I go in now? The Board is sitting."

I then said: "Can I see my lawyer?" (who was conducting the appeal).

Mr. Parkes: "Yes, but not until he comes outside" (i.e., after the appeal was over).

There have been dozens of appeals before this Board, and it seems somewhat remarkable that the only case so far reported is that in your issue of the [illegible], and this, mark you, was heard the day after my letter appeared in the *Mercury*.

The Chairman attempts to excuse the Board by saying they had not much accommodation. Surely they had room for two onlookers. If, however, the accommodation is insufficient, why not secure premises more convenient to the public, or are they not considered? In view of the foregoing, I will leave it to your readers to say whether or not my letter was justified. While on the subject, I should like to refer to the present Immigration Act, which is the harshest on the Statute Book, and, when such enormous power is given to Appeal Boards, enabling them to restrict the entry into Natal of British subjects, it behoves the Board by their actions not to allow any cause for the suggestion that a [illegible] method of [illegible], and in hearing appeals.

The Coming Legislation

The Parliamentary correspondent of the *Natal Mercury*, telegraphing on the [illegible] wrote [illegible]

Members [illegible] more than [illegible] the [illegible] time discussing the mapping out of the work for the rest of the session, with the result that the House after to-day will sit on Tuesday mornings. There will be no adjournment [illegible] and it is to be expected that in a week or two there will be sittings on [illegible] mornings [illegible] on [illegible] morning [illegible]. Every thing portends a desperate [illegible] the session.

Sir Thos. Smartt endeavoured to extract from Mr. Smuts some indication of the business with which it is intended to fill up the remainder of the session. The Minister of Finance with a smile [illegible] a small series of Bills which will be made [illegible] by the reports of the [illegible] and [illegible] the exigencies of the [illegible] with the British [illegible].

In the House of [illegible] pated that the House [illegible] weeks [illegible] months.

Mr. Smuts [illegible] that, besides the Bills at present on the [illegible] [illegible] would [illegible] by the [illegible] [illegible] In addition [illegible] were [illegible] It is not [illegible] Moreover [illegible] a short [illegible] importance [illegible] should [illegible] before [illegible]

The Immigration Act

In the Durban [illegible] on the [illegible] in the case of *Mr. [illegible]* v. *[illegible] Board*, Mr. Stuart appeared for the [illegible] the Board not being represented [illegible] was — leave was granted [illegible] the [illegible] to be removed to the Supreme Court.

Under the heading "Immigration Act [illegible]" the *Natal Mercury* [illegible] of the [illegible] gives the following comment:—

As there was every reason to anticipate when the [illegible] passed the Immigration [illegible] Act of last year [illegible] is [illegible] in [illegible] respect of the case [illegible] proceedings [illegible] the Durban [illegible] the applicant [illegible] is reported in our columns [illegible]. The [illegible] was denied [illegible] immigrant [illegible] not here [illegible] The Board [illegible] the Act [illegible] on the ground [illegible] to have [illegible] nothing [illegible] Mr. Hathorn [illegible] to [illegible] the Supreme Court's [illegible] on a matter of [illegible] importance such as that raised. The point of interest now is whether it is to be established that the Appeal Board may act [illegible] which was [illegible] The [illegible] Board may [illegible] at the request of the [illegible] and domicile [illegible] this connection. It [illegible] which is to be taken [illegible] the [illegible] under [illegible] the Act's administration. [illegible] ever be [illegible], may be [illegible] the occasion of the Minister alone that no economic grounds or on account of standard of life he is unsuited to the requirements of the Union. This is under last year's Act, and what is [illegible] in this case [illegible] [illegible] as [illegible] [illegible] domicile as defined under the laws of the late [illegible]. This is apparently what [illegible] the subject of argument if the case is actually carried beyond the Appeal Board, and, however the Act may limit the powers of the Courts to interfere with the Board's discretion, we think it [illegible] that an important matter should be brought to [illegible] decision, if necessary—[illegible] by recourse to the Legislature.

The Indenture System in the New Hebrides

In the House of Commons on the 3rd March last, Sir William Byles asked the Secretary of State for the Colonies whether he is aware that it was recently disclosed in evidence in open Court in the New Hebrides that a plantation has changed hands, the [illegible] including [illegible], cattle and forty-three labourers, the labourers being valued at £[illegible] each, [illegible] a total of £[illegible] was [illegible] for these thirty-three men and boys?

[illegible]: I [illegible] that in a case recently [illegible] Joint Court it was stated that two French [illegible] to whom [illegible] native labourers had [illegible] under indenture of one year, transferred [illegible] Company, a sum of £[illegible] [illegible] purchase price in respect of [illegible] and that the Joint Court held after the completion of the transfer [illegible] of these labourers had not [illegible] force.

Sir W. Byles: How does this transaction differ from slavery? And is it not in direct violation of Article [illegible] of the Convention, which prohibits the transfer of contracts unless freely accepted by the labourer and [illegible] by the Resident Commissioner?

Mr. [illegible]: I suppose it cannot be in violation of the Article, because it was a decision of the Joint Committee.

On the [illegible] March Sir William Byles asked the Secretary of State whether the New Hebrides Convention prohibits [illegible] the transfer of labourers from one employer to another in consideration of a [illegible] and without the express consent of the [illegible] to [illegible], and whether a recent decision of [illegible] was a violation of that Article.

Mr. Harcourt: Article [illegible] of the New Hebrides [illegible] provides that no transfer of a contract of engagement shall be permitted unless freely accepted by the [illegible]. In the case referred to by my honourable friend [illegible] satisfied that the [illegible] were freely accepted by the labourers in [illegible]

"Black Birding"

[illegible] the crew of a French schooner have been killed and eaten in the New Hebrides by savages. The news was received [illegible] (says the *Scotsman*) at Sydney (New South Wales) [illegible] the Manager on [illegible] steamer [illegible] which arrived from [illegible].

[illegible] schooner [illegible], a French vessel engaged in [illegible] recruiting South Sea natives to work on the [illegible] plantations, called at Malekula, one of the many islands in the New Hebridean group, for the purpose of ascertaining the possibilities of recruiting, or, as it is generally termed, "black-birding."

[illegible] by the [illegible] absence of so many of their [illegible] on the plantations, the natives of the New Hebrides, says the *Daily Chronicle* Sydney correspondent

[illegible], have become extremely hostile to white men and render the land on the islands [illegible] well armed. It was therefore with considerable trepidation that Captain Combes of the [illegible], decided to land three of his crew on Malekula.

Here follows a detailed report of the horror, which ends up by stating that the French authorities have promised to send an expedition to Malekula to punish the marauders.

Labour Conditions in the Malay Peninsula

Immigration to the Straits Settlements and Federated Malay States has been stated [illegible] during recent years [illegible]. We get some idea of the condition of labour from the report of [illegible] appointed by the Secretary of State to [illegible] into Indian immigration to British Colonies. During the period of their contract they are prohibited from absenting themselves from the estate on which they are employed for more than 24 hours [illegible] and authorised holidays without leave. The [illegible] are for a period of [illegible] days of work. The [illegible] contract is prescribed by the Ordinance and provides that the labourer shall [illegible] required to remain on the estate for more than three years, and he may at any time [illegible] himself from the unexpired portion of his contract by payment of [illegible] for every thirty days of unperformed work. Wages are to be paid not later than [illegible] day of the month following that in which they were earned. The form of contract [illegible] at one month's notice. In each [illegible] written contract the conditions of service are set out. [illegible] to be provided according to a prescribed scale, and the labourer is prohibited [illegible] from selling or [illegible] them under pain of imprisonment. Any person buying such rations is also liable to fine or imprisonment. The labourer is not to be [illegible] to work for more than six days in any week or [illegible] in any calendar month, or for more than nine [illegible] hours, or more than [illegible] in any one day. [illegible] overtime he receives extra pay. [illegible] work he may be required [illegible] work overtime [illegible] pay for a period not exceeding three hours. The [illegible] wages of male, female and [illegible] labourers and [illegible] dependants upon [illegible] are [illegible] by notification of the Governor [illegible] the [illegible] in which they are [illegible] by the [illegible] a month [illegible] for adult females [illegible] between [illegible] years of age. On the expiration of his [illegible], a labourer may re-indenture himself [illegible] before a magistrate, which must be [illegible] by the [illegible] of immigrants. Such re-indenture [illegible] ever [illegible].

Absence from work, without reasonable [illegible] during working hours is punishable by a fine not exceeding [illegible] and [illegible] of wages for the days, which is [illegible] from the [illegible] of work performed [illegible] contract. A [illegible] in the [illegible] case of [illegible] on holidays [illegible] or absence [illegible] of a [illegible] constitutes desertion and renders the [illegible] deserted labourer liable to arrest without any warrant by his employer or any person acting on his behalf, who is to take him back to his place of employment [illegible] police station. The offence is punishable in the first instance by imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding one month, on the second instance for a period not exceeding two months, and for [illegible] offence for a period not exceeding three months. The employer, on the other hand, is bound by the [illegible] to provide for the [illegible] labourer on his estate proper [illegible] with [illegible] and

[illegible] sanitary arrangements, hospital accommodation and medical attendance, and is responsible for the expenses of any of his immigrant labourers who are treated in Government hospitals. The arrangements made for the housing and medical care of the labourers are subject to periodical inspection by the Superintendent of Immigrants and his officers and, in the event of their being defective or of the death-rate among the immigrants on the estate exceeding 7 per cent. in one year or averaging more than 5 per cent. per annum during a period of three years, the Governor may prohibit the employment of immigrants on such estate until he is satisfied that effective measures have been taken to remedy the insanitary conditions.

Mr. Andrews at Bombay

The Rev. C. F. Andrews arrived at Bombay on the [illegible] by the P. and O. mail steamer [illegible]. In an interview with a representative of *The Bombay Chronicle*, Mr. Andrews said he preferred to say very little rather about his mission or about the general situation in South Africa. Every word said on the subject was being keenly watched out there and in London, and he did not wish to say anything which might affect any of the questions at issue.

Mr. Andrews mentioned that he saw Mr. Gokhale just before he left London. Mr. Gokhale was staying at the National Liberal Club, and was still very anxious about his health, yet he, Mr. Andrews thought, [illegible] improved [illegible] since his arrival in England.

In further conversation Mr. Andrews said he had been laid up [illegible] the voyage with water on the knee, and though it still caused him to walk with a limp, it was improving.

Coming [illegible] to speak about his visit to South Africa and subsequently to England, he said he had many opportunities while in England of [illegible] the Indian situation in South Africa which, he said, he regarded as distinctly hopeful. His one anxiety was that the minor questions, as well as the major ones, might be satisfactorily settled. Some of these minor questions, he felt, were real grievances, which were being keenly felt by the Indian community.

Mr. Andrews left Bombay [illegible] but expects [illegible] at as early a date as possible.

Indian Music

Miss Maud MacCarthy writing in the [illegible] says:

The [illegible] of all [illegible] has ever been the man who through music can [illegible] the gods [illegible] but perhaps the Indian musician more than all others has set this before him as the most glorious achievement to which he can aim. It comes, therefore, that he has claimed one [illegible] that the man who has succeeded in becoming the greatest musician has also become the greatest man. The Rishis and [illegible] of India are still [illegible] by the people, and they were [illegible] with some of the [illegible]. Many in modern India have lost sight of these ones [illegible] that we [illegible] them [illegible] as they [illegible]. The call of the [illegible], to the Indian musician, is still as the [illegible] call to the [illegible] [illegible] the only true action, sometimes to the battle-field, and at that call he will [illegible], even to the [illegible] of a [illegible] dreamer an [illegible], some would so [illegible] say. But the music, if we can once break through the [illegible] which keeps it veiled [illegible] of [illegible] no [illegible] purpose [illegible] concentrated [illegible] of the soul such as perhaps is hinted at in the saying that a man must "become a [illegible] for Christ's sake." If the Western music speaks of the [illegible] of God's [illegible]

at the inner beauty of the divine. Do we not then need each other—East and West—if the perfect symphony is to be sounded?

Crime and the Proportion of Women

In the House of Commons, on the 28th ultimo, Mr. Pointer asked the Secretary of State for the Colonies whether he had made any inquiry into the frequency of death-sentences in Fiji, if so, with what result; and whether in any case during the past five years any death sentence had been commuted by higher authority.

Mr. Harcourt: I have made inquiry into the frequency of death sentences in Fiji, but no solution of the problem has at present been devised. There have been four commutations of death sentences in Fiji in the last five years.

Mr. Pointer asked the Secretary of State for the Colonies whether he was aware that in Crown Colonies largely populated by Indian labourers there was nearly always an inadequate proportion of women and that, therefore, crimes of violence due to marital jealousy were common; and whether he would consider what steps could be taken to remedy this evil, of which evidence was to be found in the frequency of death sentences and executions in such Colonies.

Mr. Harcourt: I am aware that crimes of violence have unfortunately occurred in the Colonies which contain a considerable Indian population, owing to causes of the nature suggested by the hon. member. The question whether the proportion of women emigrants recruited for such Colonies should be increased will receive attention when the report of Mr. MacNeill and Mr. Chimmanlal is under consideration.

Mr. Pointer: May I ask when the right hon. gentleman hopes to present the report to the House?

Mr. Harcourt: Very shortly. I cannot say the exact date.—*India*.

The Gurukula at Hardwar

Mr. J. Ramsay MacDonald, M.P., describes in the *Daily Chronicle* a most interesting visit he paid to the Gurukula at Hardwar. "There are no Englishmen on the staff; English is not the medium of instruction; the text-books on English literature prescribed by the Punjab University as the basis of Indian higher education are not used here; no students are sent up for university examinations; the college confers its own degrees. Verily, this is defiance. The first gasp of the surprised official was bound to be 'Sedition!' But that cannot be the final judgment on the Gurukula.

"The Gurukula is approached through kitchen and flower gardens, by paths fragrant with rose and jessamine. Its playing-fields lie round it and its dormitories are built in squares at its centre. Over its entrance gates flies the flag bearing the sacred word OM, the Eternal of the Vedas. Three hundred boys are now there. They must be between six and ten years of age when they enter, and they stay till they are twenty-five. They are handed over to the legal guardianship of Munshi Ram, now known by the title of Mahatmaji. He is their father and they are his sons. At four o'clock they rise from their hard deal beds, do physical exercises and bathe in cold water. Worship follows. In the hottest weather they go bareheaded and barefooted. 'They may have a hard life,' smiled Mahatmaji, 'and we teach discipline them to it.' A yellow robe is the school badge. While they are at school they see little of their parents, but an annual gathering attended by thousands of people is held in the college grounds, and parents go to that. Special huts are put up, and the crowd is like an old English fair. During their holidays the boys are taken by their teachers to famous places in India, and in these wanderings they have gone as far as Cashmere.

"A tall, magnificent figure bearing itself with commanding grace comes to meet us. A painter of the modern school would welcome it as a model for the Christ, one of mediaeval taste would see in it a form of the Apostle Peter—though a trifle tall and commanding for the fisherman. Mahatmaji bids us welcome and we pass into his simply furnished room dominated by that mystic symbol OM. We bow our heads whilst Mahatmaji says grace. I have heard many graces, but none like this. Our host's rich, sonorous voice, lingering long over the Sanskrit vowels, makes the perfect music of penitential thanksgiving.

"When the meal is over we go round the school. All is order and happiness. Little things with bright, sparkling eyes, older ones with sedate faces, fill the class-rooms, making their models of clay, repeating their lessons together, chanting their verses, listening to their teachers—for the lecture is largely employed in the curriculum. Classes ended, there is a hearty rush to the playing grounds, each pupil as he passes the Master bowing at his feet, and with an upward sweep of his joined hands doing him reverence. . . .

"The little voices chant in unison: 'We offer to God, omniscient, the giver of knowledge, the light of lights.' Again the little voices chant: 'Oh God, we offer to Thee, Who art all in all.'"

Indians in Canada

London, May 20. The steamer *Kamagata Maru*, loaded with Indians, is expected to arrive at British Columbia on the 22nd instant, and the members of the British Columbian Parliament have unitedly demanded their exclusion, as they are opposed to the introduction of all Asiatics. The Federal authorities have, therefore, been ordered not to allow the landing of the Indians, who will vigorously contest this decision.—Reuter.

London, May 22. Reuter's correspondent at Victoria, British Columbia, reports that the steamship *Kamagata Maru* has now arrived. She has 370 Indians aboard. She went into quarantine to-day, and will be inspected to-morrow. The Indian passengers embarked at Hong Kong, Shanghai, Macao and at Japanese ports. The officials believe that all of them can be refused admission to Canada, and can be deported.

London, May 23.—Mr. Gurdit Singh, a wealthy Indian, is the organiser of the *Kamagata Maru* trip. He says that he financed the trip in order that the validity of the Canadian Immigration regulations might be tested, and added that he is prepared to go to the most extreme limits if his countrymen are deported. It is contended for them that they have the right as British subjects to migrate to any part of the British Empire.

London, May 25.—Reuter's correspondent in Victoria (British Columbia) telegraphs that the *Kamagata Maru* has been released from quarantine, and has sailed for Vancouver. The Hindus present [illegible] appearance, some of them being [illegible] to [illegible], while others were in khaki. [illegible] were also students, merchants and [illegible] aboard. Mr. Gurdit Singh is communicating with the Imperial authorities.

The Victoria *Times* says: "We cannot, for economic reasons, allow them to enter, because the country would be swamped by people whose standards of living were vastly different from [illegible] presence in large numbers [illegible] dangerous [illegible] It would [illegible] a sense of [illegible] for

the future, not only for [illegible] for the Empire." The article emphasises the [illegible] what has taken place in South Africa has [illegible] warning that we cannot afford to [illegible] at the risk of India's [illegible] the Empire.

News in Brief

We have been [illegible] informed that the [illegible] will be [illegible] Parliament [illegible] week.

Mr. Gandhi left [illegible] on Saturday afternoon. [illegible] the legislative [illegible] passed.

It is understood [illegible] *Sunday Chronicle* [illegible] report on Indian [illegible] received by the [illegible] consideration.

The Indians of East London [illegible] to the Governor-General [illegible] of the restriction [illegible] They have also lodged a [illegible] in East London.

In connection [illegible] to the [illegible] was to be [illegible] have [illegible] feel that we [illegible] rather than [illegible] ours.

The [illegible] that it was no [illegible] the [illegible] use of [illegible] as [illegible] be marked [illegible] reserved [illegible] persons [illegible] or cars reserved [illegible] against the by-laws shall be [illegible] not exceeding £50.

Black people [illegible] class carriage [illegible] exclusively for them [illegible] *Daily Mail* [illegible] was born white [illegible] say he was born black [illegible] the case may be [illegible] which is called Earth [illegible] and if such people are [illegible] be made to be [illegible] animals on the earth [illegible] they come [illegible]

London, May [illegible] India Mission [illegible] Foreign and [illegible] Offices [illegible] of the [illegible] regarding the [illegible] and the [illegible] figures [illegible] Proclamation of [illegible] statement, which [illegible] the prevailing rule [illegible] declare that there [illegible] conformed to the persons [illegible]

[illegible] and be excluded from [illegible] [illegible] that the [illegible] should be carefully examined [illegible] Indians [illegible] [illegible]

London, May [illegible] from [illegible] [illegible]

[illegible]

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૭ મી મે, ૧૯૧૪. અંક ૨૧.

અધિપતિની નોંધ

[illegible] ... હીંદીઓ [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... છે !

નવા કાયદા વિષે સમાચાર

અમને સમાચાર ખબર મળ્યા છે કે હીંદીઓ ખાતેના કાયદાના ખરડા તઇયાર થયે છે અને તે આવતા અઠવાડીઆમાં 'ગેઝેટ' માં બહાર પડશે તથા પારલામેંટમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

મી. ગાંધી ફીનીક્સથી ગયે શનીવારે ઉપડી જોહાનીસબર્ગ [illegible] કેપટાઉન ગયા. [illegible] બીલ ઉપરની ચરચા [illegible] પુરી થતાં સુધી ત્યાં રોકાવાના છે.

સોનાનું કામ કરવા હીંદીને હક છે?

જોહાનીસબર્ગમાં એક મહીના ઉપર મી. હસન નામના એક હીંદીએ રીસીવર ઓફ રેવન્યુ પાસે 'જુવેલર' નું કામ કરવાની પરવાનગી મેળવવા અરજી કરી હતી, તે તેણે આપ [illegible] ન આવી અને એ મુકરદમો વીટ વોટર સરેન્ડ ડીસ્ટ્રીક્ટ કોર્ટ જસ્ટીસ [illegible] સન્મુખ લીધો હતો. ફેસલો [illegible] મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો તે હવે અપાઈ ગયો છે. મી. હસને પરવાનાની અરજીમાં લખ્યું હતું કે મારો ધંધો 'જુવેલર' નો છે એ મારો વંશ પરંપરાનો ધંધો છે. [illegible] [illegible] 'જુવેલર' નો પરવાનો ૧૯૦૮ નો [illegible] કાયદાની [illegible] ની કલમ ૩ અને ૪ પ્રમાણે [illegible] જોઈએ [illegible] ૧૯૦૮થી [illegible]

રીસીવર ઓફ રેવન્યુએ અરજદાર કલરડ માણસ હોવાના સબબે પરવાનો આપવાની ના પાડી હતી. અરજદારના વકીલે જણાવ્યું હતું કે કોઈ પણ કાયદેસર ધંધો કરવાનો દરેક માણસને હક છે અને જો કાયદાનો એવો હેતુ હોય કે જુવેલરનો ધંધો કરવા અમુક વરણના માણસોને હક નથી [illegible] [illegible] આવ્યો [illegible] જોઈએ. તેણે કબુલ રાખ્યું હતું કે કલરડ માણસ કાચું સોનું કાયદા પ્રમાણે વેચી કે ખરીદી ન શકે પરંતુ પોતાની જ કાચા સોનામાંથી ચીજ ઘડવા [illegible] હોય તેમ કરી શકે એવી અટકાયત નથી. ૧૯૦૮ ના કાયદાની [illegible] જણાવે છે કે કલરડ માણસ [illegible] [illegible] માણસની અમુક સમયની [illegible] નોકરી કરતી [illegible] તે કાચા સોનાનો વહીવટ કરી શકે.

ચુકાદો આપતાં ન્યાયાધિશે કહ્યું કે ૧૯૦૮ના [illegible] એ કાયદાને લગતા ખાસ [illegible] પડ્યા હતા તેમ જુવેલરના પરવાના [illegible] [illegible] કરે છે.

[illegible] જણાવ્યું છે કે કોઈ પણ માણસ જુવેલરના પરવાના સિવાય જે વસ્તુમાં સોનું હોય તેવી વસ્તુ ના [illegible] શકે. વળી આવી વસ્તુ [illegible] હોય [illegible]

(૨) [illegible] જણાવ્યું છે કે [illegible] રીસીવર ઓફ રેવન્યુ કોઈ પણ [illegible] જુવેલરનો પરવાનો, ના પાડી શકે છે. અરજદાર [illegible]

પણ એમ ભાસે છે કે નહીં તપિતેલ પોલીસ કમીશનરના સર્ટીફીકેટ સિવાય જુવેલરના ધંધાનો નવો પરવાનો [illegible] તે લાઇસેંસ કરી આપવામાં આવશે નહીં

અરજદારે સર્ટીફિકેટ માટે પોલીસ કમીશનરને અરજી કરી હતી. પરંતુ અરજદાર કલરડ માણસ હોવાથી તેને તે સર્ટીફીકેટ આપવામાં નહોતું આવ્યું. રીસીવર ઓફ રેવન્યુએ બે મુદ્દાઓ ઉપરથી પરવાનો આપવાની ના પાડી હતી. પ્રથમ અરજદાર પોલીસ કમીશનરનું સર્ટીફીકેટ લાવ્યા નહોતા, બીજું કે [illegible] કે જુવેલરનો ધંધો ચલાવતો [illegible] આપવાની રીસીવર ઓફ રેવન્યુને [illegible] સત્તા છે.

૧૯૦૮ના ૩૧મા કાયદાના [illegible] પેરેગ્રાફમાં છે કે કોઈ પણ કલરડ માણસ [illegible] અગાઉના [illegible] કામ કરવાના પરવાનો [illegible] નોકરી કરતા હોય [illegible] શકે [illegible] ૧૦૪મી [illegible] જણાવ્યું છે [illegible] પોલીસકમીશનરનું સર્ટીફીકેટ [illegible] રીસીવર ઓફ રેવન્યુ [illegible] રેવન્યુ અમલદાર કલરડ માણસ [illegible] ૧૯૬૩ના [illegible] કાયદામાં [illegible] [illegible] એટલે કે [illegible] કીમતી ધાતુનો [illegible] કલરડ માણસ [illegible] જુવેલરના [illegible] તેમજ [illegible] રીસીવર ઓફ રેવન્યુ [illegible] અરજદાર [illegible] કલરડ માણસ [illegible] [illegible] હોય તો તે [illegible] [illegible] વેપાર [illegible] કરવાનો [illegible] [illegible] તે કલરડ માણસ [illegible] [illegible] લાઇસેંસ ન મળી શકે.

હવે [illegible] ચાંદી, [illegible] વગેરે [illegible] [illegible] જુવેલરના [illegible] સવાલ [illegible] [illegible] ક્યાં સુધી અરજદારના પાસે જુવેલરના ધંધો કરવાના પરવાનો ન હોય ત્યાં સુધી કીમતી ધાતુ

(ગ્રાહક સોનું) આપેલી હોય તો [illegible] હોય તો તેને [illegible] ફુલીશનની [illegible] અને પેરેગ્રાફ ૧૦૪ પ્રમાણે રીસીવર ઓફ રેવન્યુને [illegible] નથી. એટલે આવા રેવન્યુ અમલદાર પોતાના [illegible] આવેલી છે અને પરવા [illegible] અરજી [illegible] કાઢી નાખું છું.

ફીજીથી કોલંબીઆ જતા ૪૦૦ હીંદીઓ

[illegible] હીંદીઓને [illegible] સ્ટીમર [illegible] છે [illegible] વધી છે. આ સ્ટીમર [illegible] હીંદીઓને [illegible] કરી છે [illegible] સ્ટીમરના [illegible] સરકાર [illegible] છે અને તે ૪૦૦ હીંદીઓને ઉતરવા અટકાવવાના [illegible] હીલચાલ કરી રહી છે.

[illegible] જણાવે છે કે [illegible] પાર્લામેન્ટના [illegible] હીંદીઓ [illegible] [illegible] સરકારની [illegible] સ્ટીમરમાંથી નહીં ઉતરવા દેવા.

[illegible] જણાવે છે [illegible] સ્ટીમર [illegible] ઉતરવાની [illegible] જે [illegible] હીંદીઓને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[illegible] જણાવે છે કે [illegible] સ્ટીમર [illegible] હીંદીઓ છે [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ફીજીથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] હીંદીઓ [illegible]

તે વીષે અમે આ માણસોને ઉતરવાની પરવાનગી આપી શકતા નથી, કેમકે અહીં તે આ દેશ અમારાથી જુદી જાત ની માણસોથી ભરાઇ જાય તેવો આસ્તાન. એ હવાથી ભારે ભયંકર તોફાનો થાય. અમારે એકલા માટે નહીં, પણ આખી શહેનશાહતને માટે મુશ્કેલીઓ પાયે, એથી સ્થાશે તે બખાણુ ભાર દઇ જણાવે છે કે દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીના હાખલા ઉપરથી અમને પુરી ચેતવણી મળી છે કે શહેનશાહતને હીંદુસ્તાન જેવો દેશ ગુમાવવા... તોપણ અમે આ માણસો ને દેશમાં વસવાનો [illegible] આપી શકતા નથી

ઇમીગ્રેશન બોરડનો ન્યાય!

ઇમીગ્રેશન બોરડે એક કેસ જે ગયે અઠવાડીએ અમ છાપી ગયા તેમાં બોરડના પ્રમુખે એક કાગળ ઉપર જે ટીકા કરી હતી તેના જવાબમાં મેં. અહમદ ઇબ્રાહીમ મરકપુરી એ નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો છે:

સાહેબ, આપના તા. ૧૯ મી એ [illegible] એક પત્ર છપાયો અને [illegible] આગળ કેટલાક મુકરદમો ચાલતા હતા તે [illegible] અને અટકાયત કરી હતી તે વિષે ફરીયાદ કરી હતી. આપના તા ૧૩ મી ના અંકમાં એકટીંગ ઇમીગ્રેશન અમલદાર મી. [illegible] મારા પત્ર વિષે ઇસારો કરેલ હતો અને જણાવ્યું હતું કે બોરડનું કામકાજ ખાનગી નહિ પરંતુ જાહેર છે. બોરડના પ્રમુખ પણ એવી મતલબની કહ્યું હતું કે બોરડના અમલના કેસમાં આવી બાબતે [illegible] અમને બોરડનું કામકાજ જોવા સાંભળવાની છુટ છે. [illegible] જાતના [illegible] કરેલો હતો તેથી તે બાબત હવે લખવાની નથી, પરંતુ તે એક વસ્તુ [illegible] ફક્ત હું [illegible] ઇચ્છું છું. મેં જે હકીકત દર્શાવી હતી, તેના ઉપર [illegible] કરવામાં આવે છે, [illegible] ફરીયાદ [illegible] જણાશે. એવી આપના સમ્મતી ની માગણી કરૂં છું. તા. [illegible] મંગળવારે [illegible] એક કિસન અપીલ ચાલવાની હતી. હું મારા એક [illegible] સાથે ૧૧.૩૦ વાગે ઓફીસ આગળ [illegible] બેઠો [illegible] ને રહાનું [illegible] મને [illegible] જણાવ્યું, [illegible] જોયું કે ખાનગી ઓફીસના દરવાજામાં [illegible] એક જગાએ આવ્યા હતા [illegible] અને એક [illegible] અંદર [illegible] પ્રવેશ કરવો [illegible] તેમ કરતો હતો [illegible] માતાના એક માણસ મી. [illegible] મને પુછ્યું કે [illegible] જોઇએ છીએ મેં કહ્યું કે [illegible] કામ [illegible] પાની મારી [illegible] મને કહ્યું કે [illegible] ખાનગી ચાલે છે [illegible] વાતચીત ચાલે અને તે વખતે જ [illegible] હું [illegible] ચાલી [illegible] મેં કહ્યું [illegible] ન હોવા જાઇએ. તેણે કહ્યું [illegible] બહાર [illegible] પ્રથમ બોરડના પ્રમુખની [illegible] મેં કહ્યું કે તમે મારે માટે [illegible] કહ્યું કે હું હવે કેવી રીતે તે કરી શકુ [illegible] મેં કહ્યું કે હું મારા વકીલને જોવા [illegible] કહ્યું હા, પરંતુ તે બહાર આવે તે પહેલા તમે ન [illegible] અને [illegible] કે અપીલ પુરી થયા પછીજ [illegible]

આ અપીલ બોરડની આગળ કેટલાક કામ કેસો [illegible] પરંતુ જાણીને અજાયબી થાય છે કે તે બધામાંથી માત્ર એકજ કેસનો રીપોર્ટ આપના તા. ૧૩ મી ના અંકમાં બહાર પડેલો જોવામાં આવ્યો અને તે કેસ પણ આપના છાપામાં મારો પત્ર પ્રસિદ્ધ થયા પછી બીજે દીવસે સાંભળવામાં આવ્યો હતો. બોરડના પ્રમુખ અભિપ્રાયમાં એવું બનાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે કે [illegible] પુરતી [illegible] નહોતી. હું કહેવા [illegible] છું કે એ [illegible] હતી અને તેમ છતાં પણ [illegible] ન હોય તો જાહેર બાબત પણ સમજવા [illegible] એવું મકાન શા માટે નથી લેતા? શું તમે [illegible] નથી? આ બાબતમાં [illegible] વિચાર કરવા કે મારો પત્ર વાસ્તવિક હતો કે નહીં.

આ [illegible] ઉપર [illegible] હું હાલના ઇમીગ્રેશન કાયદા વિષે પણ [illegible] કરવું છું. આ કાયદો [illegible] છે [illegible] આફ્રીકા [illegible] નાતાલમાં [illegible] અપીલ બોરડના હાથમાં [illegible] સત્તા મુકવામાં આવી છે [illegible] એક બાજુ બેસી [illegible] એમ મનાવવું કઠણ [illegible] એવી રીતે [illegible] ઇંગ્લાંડના રાણી વિકટોરીયા હીંદુસ્તાનના મહારાણી થયા ત્યારે તેમણે પોતાની હીંદી પ્રજાને પોતાના બીજા [illegible] છુટનો વચન આપ્યો હતો. એમ છતાં આ નવા કાયદા મુજબ એક [illegible] તરીકે હીંદીઓને [illegible] દાખલ થતા અટકાવવામાં આવે છે. [illegible] ની જરૂરીયાતને [illegible] એમ [illegible] છે [illegible] માન છે.

આપના તા ૧૩ મીના અંકમાં જે કેસ બહાર પડેલ હતો તે [illegible] છે. તેની ખરી હકીકત આ પ્રમાણે છે. [illegible] ડોમીસાઇલ સર્ટીફીકેટ [illegible] પુરો [illegible] રહેતા હતા. [illegible] એક [illegible] ઉપરથી [illegible] એક કેસમાં [illegible] ઠરાવ્યું છે કે આવી રીતે [illegible] ડોમીસાઇલના હકો [illegible] થી [illegible] નથી [illegible] પહેલાની નથી. અમલદારે સુપ્રીમ કોરટના [illegible] ઉપર [illegible] તેમજ પોતાના [illegible] મહેનત ઉઠાવી [illegible] કેસમાં [illegible] પરંતુ [illegible] કર્યો છે અને વસ્તુતઃ સુપ્રીમ કોરટના ચુકાદો [illegible] અમલદારે [illegible] હક [illegible] કાયદાથી [illegible] ઉપર અપીલ નથી.

અમલદારો સાહેબ, [illegible] હકની બધી રમત [illegible] બોરડના હાથમાં [illegible] હું જ્યારે તે કેસ સાંભળવાને [illegible] ત્યારે મને [illegible] કહેવામાં આવે છે કે [illegible] કેસ [illegible] ખાનગી બેઠકમાં [illegible] પછી હું તેની [illegible] ફરીયાદ કરૂં [illegible] કહેવાય! [illegible] ફરીયાદ કરે તે પણ [illegible] છે! [illegible] કાયદો [illegible]

[illegible] કરે છે તેવા [illegible] એક [illegible] પ્રમાણે નહીં કે [illegible] બાંધો [illegible]. આગળમાં [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible] તે એક [illegible] છે. તે [illegible] ([illegible]) છે [illegible] કે તેઓ [illegible] કરવાના [illegible] [illegible] કરે છે. આ તો [illegible] આપવાનો [illegible] જોઈએ જ [illegible].

ઉપર જણાવેલી બધી હકિકત [illegible] અને [illegible] કે તે સાબીત કરી શકાય [illegible] તે [illegible] છે અને [illegible] કે [illegible] ને [illegible] કે તે [illegible] છીએ અને [illegible] છે. અમે [illegible] માત્ર એટલુંજ [illegible] [illegible] મિત્રોને એટલીજ વિનતી કરીએ [illegible] કે [illegible] ન્યાય આપો. આ [illegible] કે [illegible] ને માટે એમ [illegible] હોય કે [illegible] આમુક [illegible] ન [illegible] [illegible] એમ [illegible] [illegible] જોઈએ. અમારી [illegible] શી રીતે [illegible] શકાશે?

મરહુમ સુઝાઇનો કેસ

[illegible] મી. [illegible] મરહુમ [illegible] મેનેજર [illegible] ઉપર મરહુમ સુઝાઇ [illegible] ચાબુક અને લાતોથી માર [illegible] તહોમતદાર તરીકે સરકારી વકીલ [illegible] વકીલ [illegible] કે [illegible] [illegible] નહીં [illegible]

તહોમતદારે પોતાના ઉપર મુકાએલો આરોપ ના કબુલ રાખ્યો. [illegible] પ્રથમ [illegible] તેણે કહ્યું કે મરનાર [illegible] [illegible] ઉપર [illegible] ન હતા.

[illegible] જણાવ્યું કે મેં [illegible] [illegible] અને [illegible] મરનારની [illegible] ઉપર [illegible] હતી. મરનારને [illegible] હતું.

મરનારની [illegible] જણાવ્યું કે [illegible] ની નવેમ્બર [illegible] ઉતરી [illegible] હતો [illegible] ઉપર ચાબુકો મારી.

મી. [illegible] ઉલટ તપાસ કરી [illegible] તેણે કહ્યું કે [illegible] નહોતી [illegible] તે [illegible] [illegible] હતી [illegible] કહ્યું કે [illegible] [illegible] નથી [illegible] પછી તેણે [illegible] [illegible].

[illegible] કે જે [illegible] કામ કરતા હતા તેણે કહ્યું કે મેં સુઝાઇને [illegible] ઉપરથી ઉતરતા અને [illegible] ને ચાબુકથી મારતા [illegible] જોયા હતા. [illegible] દુર ઉભો હતો. [illegible] હતી.

[illegible] જણાવ્યું [illegible] ઉપર ચાબુકથી [illegible] મી. [illegible] ઉલટ તપાસમાં તેણે કહ્યું કે [illegible] [illegible] હતી [illegible] હતા.

સરકારી વકીલના [illegible] [illegible] કરવાની [illegible] કરી કેમકે [illegible] ઉપરથી [illegible] કે [illegible] ન હતી. [illegible] ઉપરથી [illegible] કહ્યું [illegible] [illegible] નથી કરી શકતો.

[illegible] તરફથી [illegible] કહ્યું કે [illegible] [illegible] પડી [illegible] એક [illegible] હતા [illegible] ઉપર [illegible] હાથમાં [illegible] ચાબુક [illegible] સુઝાઇ જમીન ઉપર પડી ગયા અને લાકડીની મદદથી ઉભા થયા [illegible] ફરીથી [illegible] નાખ્યો.

તહોમતદારે પછી [illegible] [illegible] કહ્યું કે [illegible] અને ચાબુક [illegible] હતા. સુઝાઇ [illegible] અને લાકડી [illegible] મેં તેને [illegible] કે [illegible] નથી [illegible] તેણે [illegible] નથી [illegible] તેની [illegible] અને [illegible] હું ઘોડા ઉપર [illegible] મરનાર [illegible] હતા [illegible] ની [illegible] હાથમાં ચાબુક [illegible] એ હું [illegible] સુઝાઇ બીજા માણસોને [illegible] એમ [illegible] જણાવ્યું [illegible] નથી [illegible] હાથમાં [illegible] હતી [illegible] તેઓએ [illegible] મરનાર [illegible] [illegible] હોઠો ઉપર [illegible] [illegible].

ત્યાર બાદ ઉલટ તપાસમાં પ્રોસીક્યુટરે નીચેનું સવાલો પુછ્યા હતા, કે

હું ધારું છું કે તમે ફિલ્ડબેબીમાં હતા?—ના, જરાએ નહીં.

ત્યાંના લોકો તેઓ શાંત હતા એમ કહેશો. તમે સત્યાગ્રહી છો?—હા, મારા સ્વભાવને હું કબુમાં રાખવાને ટેવાયેલો છું.

બીજાઓને કાયદાથી જોખમમાં નાખી શકાય એમ તમે ન હતું ધારતું?—મારાથી બીજું શક્ય નહીં.

ગુનામાં સપડાવા જેવું કરે, [illegible] એવી [illegible]—એમ કે ટોળાં [illegible] મનુષ્યની જરૂર હતી.

તમે સરકાર ઉપર ગુનેહગાર કામ કર્યાનો આરોપ મુકયો હતો?—નહીં.

[illegible] મારી [illegible] કેસ ન હતું?—ના, તેના ઉપર તહોમત રાખવું જોઈએ એમ મને લાગ્યું.

[illegible] મેં તના ઉપર તહોમત [illegible] તમારા ઉપર મારામારીનું તહોમત રાખ્યું હતું તેની તમને ખબર હતી?—હા.

[illegible] માણસને [illegible]—હા. [illegible]

[illegible] હતું નહીં.

તમે [illegible] ચોક્કસ [illegible] નથી [illegible]

[illegible] પણ નથી [illegible] તહોમત કરેલ નથી.

[illegible] અમુક [illegible] જવાબમાં, [illegible] કહ્યું કે [illegible] તેઓ કેવી રીતે [illegible] હું જાણતો નથી. [illegible] ઉશ્કેરણી કરેલી હતી [illegible] કેમકે મેં [illegible] ત્યારે [illegible] જવાબ ન [illegible]

[illegible] ગયેલ માણસોને [illegible] ?

[illegible] કારણથી [illegible]

તમે [illegible] એમ તમને [illegible]

[illegible] ઉપર [illegible] આરોપ [illegible]

[illegible] ઉત્તર [illegible]

[illegible] તમને [illegible] કહ્યું [illegible] એક [illegible]

તમારે [illegible] અને [illegible] હતો [illegible]—હા.

[illegible] ચોક્કસ [illegible] નહોતો [illegible]

[illegible] ઉલટ તપાસ કરી [illegible] જવાબમાં તેણે કહ્યું કે [illegible] જરૂર હતી [illegible] નહિ [illegible] પણ [illegible] મારી હતી [illegible] ઉપર [illegible] પણ ચોક્કસ [illegible]

[illegible] તરીકે ન [illegible] કરતો હતો તેણે જુબાની આપી કે [illegible] અને ચોક્કસ [illegible] શેઠને ચોક્કસ [illegible] હતી [illegible] શેઠને [illegible] કરી પણ [illegible] શક્યો નહીં. [illegible] બીજા [illegible] નહીં [illegible] ઉલટ [illegible] તેણે કહ્યું કે [illegible] ચોક્કસ [illegible] મને [illegible] હતો [illegible] નથી [illegible] હતી એમ [illegible] તેની જવાબમાં સાહેબે કહ્યું કે હું [illegible] હતું. જવાબ આપતાં તેણે કહ્યું કે 'હું એક [illegible] નહીં [illegible] કહ્યું [illegible] તેના જવાબમાં [illegible] કહ્યું કે હું [illegible] નથી હું [illegible] સમજતો નથી [illegible] કહ્યું કે [illegible] પહેલાં [illegible] પછી [illegible] મેં જોયેલું'

[illegible] બાદ [illegible] સાક્ષીઓને [illegible] મેજીસ્ટ્રેટે કહ્યું કે [illegible] છે કે આરોપી ગુનેહગાર નથી અને તેને છોડી મુકું છું. સરકારી વકીલ અથવા તો આરોપીના વકીલ એમાંથી એકને કે [illegible] આ કેસ વીષે ભાષણ આપવાની તક મળી ન હતી.

બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોરનું એક કાવ્ય

બાબુ કવી રવીંદ્રનાથ ટાગોરના બંગાળી ભાષામાં લખાયેલા [illegible] હીંદુસ્તાન [illegible] તેની બહાર [illegible] થયું મોડર્ન [illegible] ભાષામાં લખાયેલું એક કાવ્ય થોડાક મહીનાઓ ઉપર [illegible] માસીકમાં પ્રગટ થયું હતું. અમે આ કાવ્ય અરથ સાથે આ નીચે આપીએ છીએ.

જીવન જબ શુકાય જાય, કરુણા ધારાએ એસો
સકલ માધુરી લુકાયે જાય, ગીત સુધારસે એસો.
કર્મ જબ પ્રબલ આકાર ગરજી ઉઠિયા ઢાકે ચારિધાર,
હૃદયપ્રાન્ત હે નિરવ નાથ શાન્ત ચરણે એસો.
આપનારે જબે કરિયા કૃપણ કોણે પડે થાકે દીનહીન મન
દુવાર ખુલિયા, હે ઉદાર નાથ, રાજ સમારોહે એસો.
વાસના જખન વિપુલ ધુલાય અન્ધ કરિયા અબોધે ભુલાય
ઓહે પવિત્ર ઓહે અનિદ્ર રુદ્ર આલોકે એસો.

જ્યારે જીવન સઘળું શુષ્ક થઈ જાય, ત્યારે કરુણાની ધારારૂપે (કરુણાના વરસાદરૂપે), તમે આવો. જ્યારે જીવનમાંથી સઘળી માધુર્ય ચાલ્યું જાય ત્યારે [illegible], સુધારસ-ગીતની [illegible] રૂપમાં તમે આવો.

કર્મ (એટલે દુનીઆદારી) જ્યારે પ્રબલ આકારે ગરજી ઉઠી ચારે દિશા ઢાંકી દે (એટલે કે માણસ માત્ર કર્મ એટલે દુનીઆદારીના કામ સિવાય બીજું કામ જાણતો જ ન હોય) ત્યારે હે નિરવનાથ તમે તેના હૃદયમાં તમારા શાન્ત ચરણ સ્થાપીને વસો.

જ્યારે દીનહીન મન, પોતાને કૃપણ બનાવી, એક ખુણામાં પડી રહે, ત્યારે હે ઉદાર નાથ, બારણાં ખોલી નાખી રાજાની સવારી રૂપે આવો. (મતલબ રાજા જેમ કૃપણની કૃપણતા દુર કરે તેમ તમે મારા કમનસીબ મનની કમનશીબી દુર કરો.)

જ્યારે વાસના ધુળરૂપ બુધીનો [illegible] (માયા) ની રીતે અજ્ઞાન થઈ ભુલ ખાય ત્યારે હે પવિત્ર, હે અનિદ્ર (જાગૃત), તમારે ગરજના અને પ્રકાશરૂપે આવી તે અંધારું દુર કરો.

[illegible] જણાવે છે કે મી. [illegible] હવે ઘેર [illegible] લંડનથી [illegible] ઈંગ્લાંડથી [illegible] ગયા છે. [illegible] તબીયત સારી રહી છે પણ [illegible] તમને આ [illegible] ઘેર [illegible] જરૂર જણાતી છે. [illegible] કામ લંડનમાં તા. [illegible]થી [illegible] સુધી [illegible] જાહેર નહીં [illegible] પરંતુ [illegible] પહોંચવાની ઉમેદ રાખે છે.

હીંદી ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[લખનાર—શ્રી ... મંજુભાઈ દેસાઈ]

(ગયા અંકથી ચાલુ)

બંગાળ સીવાય બીજા દરેક પ્રાંતમાં ખેડુતો પાસેથી ભારે મહેસુલ લેવામાં આવેછે. સન ૧૯૦૫ માં વાઇસરૉયની કાઉન્સીલમાં બજેટ ઉપર ટીકા કરતાં મહાશય ગોખલેએ જણાવ્યું હતું કે યુરોપ દેશમાં સેંકડા પાછળ ખેતીની આવક મળ્યા પ્રમાણે મહેસુલ લેવામાં આવેછે. ... [illegible] જરમની ૩ ... ફ્રાન્સ ... [illegible] ... આ આંકમાં પાણી, ચાકીદારી, રસ્તા વગેરે બીજા કરોનો પણ સમાવેશ થઇ જાયછે, જ્યારે ભારત દેશમાં ખેડુતો હિંદુસ્તાનમાં ... [illegible] છે. ... તેઓને સેંકડા પાછળ રૂ ૧૫ ... ૨૦ સુધી આપવું પડેછે. આ સિવાય, પાણી, ચોકીદારી, રસ્તા વગેરે કરો નોખાં દેવાં પડેછે. આ ઉપરથી સીધ થાયછે કે આખી દુનીયામાં ... એકજ આવો દેશ છે કે જ્યાં ખેડુત સઉથી વધારે કર ભરેછે. વળી જમીનની ... કરી તે મુજબ ... મહેસુલ વધારો કરેછે. ... મુંબઈ મદ્રાસ ... તેમજ મધ્ય પ્રદેશના મહેસુલ ... કરોડ ... લાખ વધી ... છે. એ બધા દેશોમાં દુકાળ ... હતા. આવી વિપત્તીના સમયમાં પણ પ્રજા પાસેથી ... કરોડ ચાર લાખ રૂપીઆ વધુ લેવાની વ્યવસ્થા કરી. આથી વિશેષ દુઃખ બીજું શું હોય?

... સંબંધી આપના ... શ્રી ... મહાશયે અગાઉ કહ્યું કે ... આવ્યું છે કે હવેથી પ્રતિ વર્ષે ... સાત કરોડ રૂપીઆની ... થયા કરશે તે ઉપર કહેલા પ્રદેશોમાં ગરીબ ખેડુતો ... મહેસુલ ... એવું કરવાથી સરકારી મહેસુલમાં ... શું ... થશે ... ખજાનો ભરેલો રહેછે ત્યારે ... પાસેથી મહેસુલ એટલું ન ... ? ... સરકારને મહેસુલ ... ન ... કરવાનું ... ન ... અને કરોડો ખેડુતની આવી ... એવી અત્યન્ત ... સ્થિતિ છે.

ખેડુત—સાહેબ આપની આ વાત સાંભળી મારું કાળજું ... ખેડુત પાસેથી ઉપર લેવા આ મહેસુલની શું વ્યવસ્થા થાયછે? ... આ ધન ... ઉપયોગ છે?

બેરીસ્ટર—એ પ્રશ્નની ... ખેતીની ઉન્નતી ... પાછળ ખરચવાને બદલે ... સરકાર નહીં ... એ ... સરકારી ખરચ કરવામાં વપરાય છે. ... આશરે ૩૫ ... ફોજના ... વિસ્તાર માટે આપણા ભારતનું લશ્કર કામ આવેછે અને તેના ખરચના એક પણ ... વિલાયતને આપવા ... નથી પરંતુ આપણા ... આજે ... સન ૧૮... થી ૧૯૦૦ સુધી ચીન અફઘાનીસ્તાન, મિસર, સુમાલી ... આદી જગ્યાએ ... લડાઇઓ થઇ અને તેમાં બ્રિટિશ રાજ્યનો વિસ્તાર ... લશ્કરી ... ખરચ ... હતા. ભારતવર્ષ

ના રેવન્યુ ... અને ઉપકાર ... મેળવી ... છે, તો ભારતવર્ષ, રહેલી સેનાનો ખરચ ... એ વિષયમાં ગરીબ ભારતવાસીઓએ ... છે, પરંતુ એ ... સરકારે ... આ ... પાર્લામેન્ટની આજ્ઞાથી ... કમીટી ... આપણા સર ... સન ૧૯૭૩ માં કહ્યું હતું કે સરકાર ... આપણી કેનડા, ઓસ્ટ્રેલીયા, સાઉથ આફ્રીકા વગેરે ... ખરચ નથી ... તો શા માટે હીંદુસ્તાન પાસેથી ... એનું કારણ તો એ છે કે અમે તો તે કોલોનીઓ પાસેથી માગીએ છીએ પરંતુ ... ખરચ નથી આપતા ભારતવાસીઓ તો ... ઉપર રહેલા છે એટલે આપણી મરજી ... તેટલો ખરચ તેમની પાસેથી ... છીએ.

ખેડુત—આતો ... હદ ... આ ... ઉપર ચલાવે છે ... ના ... અમે ... નહતા ... આગળ ચાલો.

બારીસ્ટર—સેનાનો ખરચ ભારતીય ... ઉપર કેટલો ... પડેછે ... ખરચ ... રીતે ... સન ૧૮૮૮-૮૯ ... ૧૬ કરોડ ... ૨૦ ... લાખ ... ૨૪ કરોડ ... લાખ ૧૯૦૨ ... લાખ ... ૨૯ કરોડ ... ૧૯૦૫ ... સુધી ... ખરચ ... સેનાના ... નથી ... હાલમાં ... આ ... હતું ... હવે આપજ કહો કે સ્વરાજ્ય સિવાય આ ... ? ...

ખેડુત—... આપણા દેશની ... કલ્યાણ સમાયેલું છે ... સાથે ... તેમજ આપણા ... સ્વરાજ્ય મેળવવાનો ... એ ... પ્રજા ... સુખ ... સ્વરાજ્યનો હેતુ ... પ્રથમ ... કે ... કોલોનીઓ સ્વરાજ્ય ભોગવેછે, જેમ કે સાઉથ આફ્રીકા ઓસ્ટ્રેલીયા, કેનેડા વગેરે. તેમનાજ જેવું સ્વરાજ્ય આપણને ... આપણા દેશના ... માગણી છે એ તો ઠીક, પરંતુ હવે જોવાનું એ ... કે ... સ્વરાજ્ય ... કોલોનીઓ ... ભોગવેછે અને ... પ્રજા ... છે કે ... વર્તમાનપત્રો ઉપરથી ખબર પડેછે કે એ કોલોનીઓને સ્વરાજ્ય છે એ ખરૂ પરંતુ તેઓ ... સુધી ... ત્યાંથી ... [અપૂર્ણ]

વિવિધ સમાચાર

રસ્તા ઉપર કે એવી કોઇ જોખમ ભરેલી જગ્યા ઉપર રહી કામ કરતાં કોઇ અકસ્માત લાગે તો તે કામદારને બદલો આપવો, એ બાબતનું એક બીલ આ વખતની પારલામેંટ સન્મુખ આવેલું છે. તેમાં ખાસ કેપ કલરડ તથા હીંદીઓ પણ આવી જાય છે. દાકતરીના કાયદામાં પ્રથમ ખાસ મેટ્રીઓજ આવતા હતા અને તેની અંદર હીંદી તથા કેપ કલરડનો સમાવેશ કરવામાં આવેલો છે. વળી જુના કાયદામાં [illegible] ખાનગી ગૃહસ્થોને પણ તેમાંથી બાતલ રાખ્યા હતા, એટલે ઘરખાતાનું કામ કરતા ગીરમીટીયા હીંદી પણ આ કાયદા નીચે આવી જાય છે. ખેતીનું કામ કરનાર મજુરોને આ કાયદાથી બાતલ રાખેલા છે.

અમે જણાવતાં દિલગીર છીએ કે મીસીસ [illegible] વિલાયતમાં સ્વર્ગવાસ થયા. કેપથી મી કાલનબેકને સમાચાર મળ્યા છે તેમાં આ બાનુ પવિત્ર જીવન ગાળતા હતા. [illegible] ના વખતની મહાન [illegible] વિલાયતોમાં કર્તવ્ય [illegible] જણાવેલા પુસ્તકના લખનાર [illegible] તરફના [illegible] કરેલ છે [illegible] હતા. દ. આફ્રિકાના હીંદીઓની સત્યાગ્રહની લડત પ્રત્યે તેઓ ઊંડી લાગણી ધરાવતા હતા. તેમના આત્માને પરલોકમાં અને શાંતિ મળજો એ છાપ.

દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદીઓની સ્થિતિ ઉપર સર બેન્જામીન રોબર્ટસને [illegible] કરી સરકારને મોકલ્યો છે અને તે ઉપર હાલ તુરત વિચાર થાય છે.

ઓલ ઇંડીયા [illegible] સરકાર [illegible] બલ કરેલો ખાતાની અરજી [illegible] ના હીંદીઓની તકલીફો [illegible] કમીશન [illegible] બાબત જે જાહેરાત કરી છે તે મુજબ [illegible] ઘણી મુસલમાનોને [illegible] નુકશાન [illegible] અને [illegible] ઉપર [illegible] ગણાશે [illegible] સરકાર દ. આફ્રિકામાં [illegible] સ્થિતિમાં મુકવાને અને [illegible] નહીં [illegible] ઈન્ડીયન કમીશનની [illegible] મેળવી [illegible] તકલીફ ન આવી [illegible] કરવાની સુચના કરી છે.

રેવ. એન્ડ્રુસ તા. ૧૪ એપ્રીલે વિલાયતથી મુંબઇ આવી ઉતર્યા હતા. ત્યાં મુંબઇ ક્રોનીકલના એક પ્રતીનીધિ [illegible] મુલાકાત લીધી હતી તેને તેમણે જણાવ્યું હતું કે આ સવાલ ઉપર હાલમાં [illegible] કહેવા જેવું નથી, કેમ કે ન [illegible] હરેક [illegible] છે. [illegible] હાલમાં [illegible] સ્થિતિને [illegible] નથી. મી. એન્ડ્રુસે જણાવ્યું કે હીંદુસ્તાન મારે ઉતરતા પહેલાં હું મી. ગોખલેને મળ્યા હતા. [illegible] તબીયત હજુ [illegible] નથી [illegible] પોતાની [illegible] આવતા મી. એન્ડ્રુસ [illegible] થયેલી [illegible] ધુંદીની આસપાસ હજુ સોજો છે અને તેથી [illegible] પડે છે. દ. આફ્રિકાની સ્થિતિનું સમાધાન થવા બાબતની તેમણે પુરી આશા બતાવી હતી. નાના મોટા બધા સવાલોનું નીરાકરણ થઇ જાય તો સારૂં એમ કહી મી એન્ડ્રુસે જણાવ્યું કે [illegible] પણ [illegible] નથી. મી એન્ડ્રુસ [illegible] દીવસે [illegible] ઉપડી જવા હતા.

આવતા સરકારી વરસ માટે એન. સર [illegible] મુંબઇની કોરપોરેશનના પ્રમુખ ચુંટાયા છે. આ વરસમાં મી [illegible] એમ [illegible] હતા.

ફરેથી બાત મળેલી નથી વરસની [illegible] વિલાયત [illegible] મુજબ [illegible] મહમદ અલી [illegible] અને મી [illegible] એમ [illegible] અને [illegible] મી. [illegible] અને મી. [illegible] તરફથી મી. શરમા [illegible] તા. ૧૮ મી એપ્રીલે ઉપડી તા ૨ [illegible] મે એ વિલાયત પહોંચવાના હતા. [illegible] 'ટાઇમ્સ' [illegible] કે તેમ [illegible] તરફથી [illegible] તા. ૯૫ મી એપ્રીલ ઉપડનાર છે અને [illegible] તરફથી મી [illegible] સીદ તરફથી મી [illegible] મહમદ [illegible] ન [illegible] આવનાર છે.

હીંદના [illegible] આવેલી [illegible] તરફથી મી [illegible] અને [illegible] થયેલા [illegible] છે [illegible] કરવામાં આવી હતી તથા હીંદી [illegible] ૨૬,૦૦૦ ની રકમ [illegible] તરફથી [illegible] જણાવવામાં આવી છે. આ [illegible] ૨૬૦ [illegible] અને ૨૦૦ [illegible] કરવામાં આવ્યા હતા.

[illegible] મુકામે [illegible] કરવાને [illegible] હતા [illegible] જણાવ્યું હતું. [illegible] ૭૦૦ [illegible] છે જેમાંથી [illegible] ૧૦૧ [illegible] તા ૨૬ [illegible] ની કમીટી [illegible] હતી તેના પ્રમુખ મી [illegible] મી એ એમ. મુસા અને [illegible] છે [illegible] દીવસ [illegible] આ [illegible] કરવામાં [illegible] અહીં [illegible] આ કમીટી [illegible] કરે છે [illegible] મી એ એમ. મુસા [illegible]

[illegible] રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે [illegible] ૧૦ [illegible] કરી તે [illegible] દીવી. આ ઉપરથી તે [illegible] કરવામાં આવી. [illegible] કરી [illegible] આવ્યો.

[illegible] ની [illegible] જાહેર [illegible] સભા [illegible] મી [illegible] પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. [illegible] આવી [illegible] કરવામાં [illegible] સભામાં [illegible] ઠરાવ [illegible] કરાયો હતો [illegible] આવ્યું હતું.

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

હીંદ સ્વરાજ્ય—આ ચોપડી ફરીને છપાઈ બહાર પડી છે. તેની આ નવી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવનામાં મિ. ગાંધી લખે છે કે 'હીંદ સ્વરાજ્ય મેં ૧૯૦૯ની સાલમાં વિલાયતથી આવતાં સ્ટીમર ઉપર લખ્યું. તે મુંબઈ ઇલાકામાં જપ્ત થયાથી [illegible]

[illegible]

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—[illegible]

[illegible]

Books for Sale

	Price, post free s. d.
The Spirit of Islam, or the Life and Teaching of Mahommed: by Justice Ameer Ali	13 0
A Peasant Sage of Japan.—The Life and work of Sontoku Ninomiya—one of the greatest moral reformers of Japan	5 10
Future of Islam	4 0
The Life of Mahomet by Washington Irving	1 10
Pilgrimage to Al. Madinah & Meccah	
Part I	1 10
Part II	1 10
Sadhana, by Rabindra Nath Tagore	6 6
Gardener by Rabindra Nath Tagore	6 0
Aesop's Fables, illustrated	1 9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Nameh," the great Persian epic written by Firdausi	0 7
Swami Vivekananda: An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and writings	4 3
The Indian National Congress, containing an account of its origin and growth, the full text of all the Presidential Addresses, a re-print of all the Congress Resolutions, extracts from the welcome Addresses, notable utterances on the movement and Portraits of the Presidents	6 0
The Swadeshi Movement	
A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views,	2 1
The Indian Nation Builders, Part I, II and III. Containing life sketches and portraits of Dadabhai Naoroji, W. C. Bonerjee, Lal Mohan Ghose, Badruddin Tyabji, Bal Gangadhar Tilak, R. C. Dutt, Swami Vivekananda, M. K. Gandhi, Sir Syed Ahmed Khan, Sir Gooroodas Banerjee, Babu Rabindranath Tagore and many others	7 0
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. post free	3 10
Gospel of Sri Ramakrishna, price 4s. post free	4 7
Sayings of Sri Ramakrishna	1 11
From Colombo to Almora	2 10
Essays in National Idealism by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review*	2 6
The Late Mr. Joseph J. Doke: a Memoir specially written for INDIAN OPINION, also contains a report of the memorial service and an editorial tribute	0 6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	1 3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi, delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0 7
The Story of an African Farm, a novel by Olive Schreiner	1 9
Civilization of India, by R. C. Dutt	1 4
Sakuntala and Drama, by Kalidas	1 9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1 9
Self-Help, by Smiles	1 10
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture and Genius, by S. Smiles	1 10
Character, by S. Smiles	1 10
Thrift, by S. Smiles	1 9
Rubaiyat of Omar Khayyam,	1 9
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	1 1
The Bhagavad Gita	1 9
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2 4
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1 4
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1 9
Mahomedanism, by Prof. Margoliouth	1 9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1 5
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1 10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1 10
Unto this last,	1 10
Duties of Man, by Mazzini	1 10
Time and Tide, by J. Ruskin	1 10
English Traits, and Representative Men, by Emerson	1 10
Society and solitude and other Essays, by Emerson	1 10
War and Peace, Vol 1, 2 and 3, by Tolstoy each	1 10
Anna Karenina by Tolstoy	
Part I	1 9
Part II	1 9
Hadji Murad and other stories by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere	1 10
Tales and Parables, by Tolstoy	1 10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0 1
A Vision of India, by Sidney Low	1 9
Scenes and Sayings in India Ceylon and Burma	1 9
Reflections on the French Revolution, by Burke	1 10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1 10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0 6
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa. Special INDIAN OPINION souvenir. Reduced to half-price	1 9
The Ethics of Passive Resistance	0 3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0 5
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi, An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	2 10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0 7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India, by J. L. F. Brannan	0 7
A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame)	0 7

The Wisdom of the East Series

Brahma Knowledge	1 5
The Persian Mystics—	
I. Jalalud-din Rumi	1 9
II. Jami	1 9
The Bustan of Sadi	1 9
The Religion of the Koran	1 9
Diwan of Abu'l-Ala	1 9
Arabian Wisdom	1 9
The Confessions of Al Ghazzali	1 5
The Heart of India	1 5
Rubaiyat of Hafiz	1 9

Orders for the above works to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable at International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

આંગ્રેજી—તા. ૨૭ મી મેથી તા. ૨ જુન સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—જેઠ સુદ ૨ થી જેઠ સુદ ૯ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા ૧ લી રજબથી તા. ૭ રજબ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી

પારસી—તા ૧૮ થી તા. ૨૪ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	અં. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૭	સુદ ૨	૧	૧૮	૬ ૪૪	૫ ૭
ગુરૂ	૨૮	,, ૩	૨	૧૯	૬ ૪૫	૫ ૬
શુક્ર	૨૯	,, ૪	૩	૨૦	૬ ૪૫	૫ ૬
શની	૩૦	,, ૫	૪	૨૧	૬ ૪૬	૫ ૬
રવી	૩૧	,, ૬	૫	૨૨	૬ ૪૬	૫ ૬
સોમ	૧	,, ૮	૬	૨૩	૬ ૪૭	૫ ૫
મંગળ	૨	,, ૯	૭	૨૪	૬ ૪૭	૫ ૫

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૮ મીના અરસામાં સ્ટી. પુરનીયા જંગબાર થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૩૦ મીના અરસામાં સ્ટી. પ્રીન્સ રીજેન્ટ ઝંગબાર મઝગાંવ, મુંબઈ જશે.

તા. ૧૧ મી જુનના અરસામાં સ્ટી. ખન્ડુઆ જંગબાર થઈ મુંબઈ જશે

તા. ૧૩ જુનના અરસામાં સ્ટી. ... મોમ્બાસા જંગબાર થઈ મુંબઈ જશે

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
શ્રીનરસીંહ મહેતાના ખીસ્સામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનો મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જસમાની મરજી	૦	૨
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયને કાગળ	૦	૨
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૧
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટીઆ.		
સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપલું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા. (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસને કેટલી જમીનને માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
મુસ્તફાકેમાલ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કેમેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સંદેશ	૦	૯
સર્વોદય. ઓન.મી. નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ચાંદ	૦	૩
સત્યે ફળ (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે)	૦	

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકોના ઓરડર નીચેને સરનામે મોકલવા.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાટાલ.

પોસ્ટલ ઓરડર ફેંક કરવા નહીં અને તેના પૈસા મળવાની જગાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

છપાઈ તઇયાર છે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગરેજીમાં વર્ણન તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે આ પુસ્તક અંગરેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગરેજી જાણનાર હીંદી ભાઈઓ ઘને ઠેર ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી ૨–૬, ટપાલ ખરચ પેની ૭.

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓ.રેં.ફ્રી.સ્ટે.મા

વારષિક	૧૪	‐	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

યુનીઅનની બહાર આપને દર વારષિક શી ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી ૬ છે જો ચેક મોકલો તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકામાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ વરીઓનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

આપી પ્રસિધ્ધ કરનાર મેનેજર એન્ડ એડીટર મનસુખલાલ હી. નાઝર. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 22—Vol. XII. WEDNESDAY, JUNE 3, 1914. [illegible]

INDIANS RELIEF BILL

THE following Bill "to make provision for the redress of certain grievances and the removal of certain disabilities of His Majesty's Indian subjects in the Union" has just been published:—

Be it enacted by the King's Most Excellent Majesty, the Senate and the House of Assembly of the Union of South Africa, as follows:—

1. (1) The Minister of the Interior (hereinafter referred to as the Minister) may from time to time appoint priests of any Indian religion to be marriage officers with authority to solemnize the marriages of Indians in accordance with the rites and formularies of such religion.

(2) A marriage between two Indians solemnized in accordance with such rites and formularies by a marriage officer so appointed shall be a valid and binding marriage and all the [illegible] which arise from any other union recognized at law as a [illegible] binding marriage.

(3) A marriage officer appointed under this section shall be under the same obligations of keeping registers and entering therein particulars of marriages solemnized by him as are imposed upon marriage officers appointed under any other law in force in the Province in which those marriages are solemnized, and the provisions of any such law as to the custody and inspection of registers, the obtaining of copies thereof, the evidence of certified copies thereof, the loss, the destruction or falsification of or injury to such registers or such certified copies shall be deemed to be incorporated in this section.

2. (1) If any Indian man and Indian woman jointly make application to any marriage officer, whether appointed under this Act or under any other law, and satisfy such officer (a) that there existed at the commencement of this Act [illegible] between them a union [illegible] recognized as a marriage under the tenets of an Indian religion which they profess; and (b) that there does not exist between either of them and any other person a union so recognized as a marriage or any union recognized in law as a marriage; and (c) that each of them is desirous that the union should be registered as a valid and binding marriage in law, such officer shall, upon being furnished with particulars as to the full name, residence, place of birth and age of each party, and such further particulars as [illegible] may be prescribed, register the union [illegible] as a marriage between those parties [illegible] thereupon that, in the [illegible] [illegible] of such parties [illegible] expressed, the said union shall by this Act be [illegible] [illegible] become as from the date when it was [illegible] and binding marriage between the parties [illegible] and the registers shall in their case have [illegible] effect in law as [illegible] and binding marriage and the marriage shall be deemed to have taken place at the place where the union was [illegible] to the registration contracted.

(2) The Minister may make regulations as to the manner in which applications shall be made under this section, the keeping of registers for the purposes thereof, and the particulars to be entered in those registers. The provisions of the marriage laws in force in the Province in which such unions are registered as marriages, so far as those laws relate to the custody and inspection of registers, the obtaining of copies thereof or extracts therefrom, the evidence of certified copies thereof, the loss, destruction or falsification of, or injury to, those registers, certified copies or extracts shall *mutatis mutandis* apply to registers kept under this section.

3. [illegible] From paragraph (g) of Section 5 of the Immigrants Regulation Act, 1913 (Act No. 22 of 1913), the following words shall be omitted, that is to say, "the wife [illegible] including the wife or a child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated according to the rites of any religious faith outside the Union."

(2) In the interpretation of that paragraph, as hereby amended, "wife" shall include any one woman between whom and the exempted person mentioned therein there exists a union recognized as a marriage under the tenets of an Indian religion notwithstanding that by those tenets the union of that exempted person with other women at the same time would also be recognized as a marriage, provided that no woman shall be deemed to be the wife of such exempted person, if (a) such a union exists between him and any other woman who resides in any Province, or (b) if such exempted person has in any Province offspring by any other woman who is still living; and "the child under the age of 16" shall mean a child who is the offspring of the exempted person and the wife as herein defined.

4. Nothing in the preceding sections in this Act shall be construed as repealing or in any manner [illegible] [illegible] which are in force in the Indian Immigration Law, 1891, of Natal (Law No. [illegible]) or Act No. [illegible] of 1907 of Natal.

5. Section [illegible] of the Indian Immigrants Amendment Act, 1895, is hereby amended by addition at the end of that section of the words "if he applies therefor within [illegible] months after such expiry."

6. (1) The Minister may at his discretion cause to be [illegible] out of [illegible] appropriated by Parliament [illegible] purpose [illegible] pass from any port in the Union [illegible] with or without that consent [illegible] (parts) for any [illegible] who [illegible] may become [illegible] under Law No. [illegible] (Natal) or any [illegible] who [illegible] passage and [illegible] [illegible] of such request a statement [illegible] and his wife and [illegible] right [illegible] to him [illegible] or [illegible] to any part of the Union, together with all rights incidental to him or their

domicile therein, and (b) furnishes to an officer designated by the Minister such means of identification of such Indian and his wife and minor children (if any) as the Minister may prescribe. Such condition so signed shall be conclusive evidence that such Indian and his wife and minor children (if any) have abandoned all of their rights to enter and reside in the Union, and any rights (incidental to his or their domicile therein).

7. If in the administration of any law any question arises as to whether an Indian who produces a certificate of former residence or domicile in Natal is identical with an Indian to whom that certificate was granted under a prior law of Natal, then, if a thumb-impression on that certificate is identical with the thumb-impression of the Indian who produces it, the certificate shall be conclusive evidence of such Indian's former residence or domicile in Natal.

8. The laws specified in the schedule to this Act are hereby repealed to the extent set out in the fourth column of that schedule, and those provisions of those laws which are hereby repealed shall, in so far as they have been extended to Zululand, cease to be in force therein.

No proceedings shall be taken to recover any moneys which may have become due from any Indian prior to the commencement of this Act under the provisions so repealed.

9. This Act may be cited for all purposes as the Indians Relief Act, 1914.

The schedule gives the following list of the sections to be repealed: Act No. 17 of 1895, the Indian Immigration Act, 1895, Section 6; Act No. 2 of 1903, to amend the Indian Immigration Amendment Act, 1895, the whole except Sections 1 and 4; Act No. 39 of 1905, to amend Act No. 17 of 1895, the whole; Act No. 19 of 1910, to amend the Indian Immigration Act No. 17 of 1895 and Act No. 2 of 1903, Sections 1 and 3.

References

Paragraph (g) of Section 5 of the Immigrants' Regulation Act 1913, reads: "Any person who is proved to the satisfaction of an immigration officer or, in case of an appeal, to the satisfaction of the board, to be the wife, or the child under the age of sixteen years, of any person exempted by paragraph (f) of this section, including the wife or child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated according to the rites of any religious faith outside the Union."

Sections 65 to 69 of [illegible] 25 [illegible] provide for the marriage and divorce of indentured Indians.

Act 2 of 1907 (Natal) provides for the registration of existing marriages by the Protector.

Section [illegible] of Act 17 of 1895 is as follows:—Every Indian desiring to return to India on the expiry of the first or any subsequent period of his service under any contract of indenture or re-indenture entered into under the laws for the time being in force shall be provided by the Indian Immigration Trust Board with a free passage to India.

Section 6 of Act 17 of 1895 provides for the annual licence of £3 to be taken out by those who fail to return to India.

Section [illegible] of Act 2 of 1903 makes Act 17 of 1895 apply to the children of Indian immigrants. Section 4 entitles a child to receive a free passage to India at the end of the term of indenture of his father or mother.

Act 39 of 1905 provides for the method of payment of the licence, etc.

Section 1 of Act 19 of 1910 allows a Magistrate to relieve Indian women from payment of the licence money upon grounds of ill-health, old age, or for other just cause. Section 3 provides for the suspension of payment of arrears during the period of re-indenture or contract of service.

Judge's Remarks on Indian Evidence

Some rather sharp observations regarding the credibility of Indian witnesses were made by Judge [illegible] in the Witwatersrand Local Division yesterday (says the *Transvaal Leader* of the 23rd instant). The case was one in which an Indian applied for the sequestration of a compatriot's estate and the latter resisted an order on the ground that the applicant was not a creditor to the amount of £50 as provided by the Insolvency [illegible].

Mr. Justice Mason remarked that the evidence in support of the respondent's case was what one very often found in Indian cases. There generally seemed a number of witnesses for one side forthcoming at hand when the opposite side gave away its whole case.

Mr. Greenberg: The same criticism would apply to the applicant's witnesses.

His Lordship: Not altogether. There is Dr. God[illegible]ray's evidence.

Mr. Greenberg: I don't know Dr. God[illegible], but his evidence would be as much exposed to criticism as that of any other witness. I should like to cross-examine him on the statements he makes.

His Lordship: But the evidence on affidavit is overwhelmingly against you, and your own evidence is of the character you describe.

Mr. Greenberg: Does the statement of a [illegible] degree affect what, according to your Lordship, are [illegible] characteristics?

His Lordship: I think it does. I was referring to a certain class.

In giving judgment, Mr. Justice Mason said that the respondent's case was that, in order to defeat other creditors, the applicant agreed with him to take over certain goods in reduction of his debt, and that that was done. In support of that, the respondent produced witnesses who conveniently happened to be present when the agreement was made, although the parties making it must have known that the arrangement was one which would be somewhat open to criticism in the eyes of the law. Then there were two more witnesses who happened to come on the scene when the arrangements were being carried out, and who seemed to know all about the previous agreement. Again, these were coincidences which, if true, were of a remarkable character. Unfortunately, however, these coincidences so often appeared in Indian cases. They had got to face that fact.

On the above subject, Mr. [illegible] M. [illegible], the Chairman of the British Indian Association, addressed the following letter to the *[illegible]* under date the 23rd instant:—

In your to-day's issue of the *Leader*, you publish certain remarks made by Mr. Justice Mason, to which you give the headings "Credibility of Evidence," "Judge's Remarks on Indians."

I have no desire in any way to controvert His Lordship's statements, which may be justified by the facts brought to his notice from time to time, but it should be well understood by the public that Mr. Justice Mason confined his remarks to a certain class of Indians only, whom my Association has no desire to defend from such criticism. He did not, as Mr. Greenberg appeared to suppose, condemn Indian evidence on national or racial grounds at all. There are also certain classes of people here equally guilty of the same, to an extent [illegible], but I do not presume that in similar circumstances you would speak of the Judge's remarks on Europeans. It is notorious that lawyers, like doctors, see mainly the seamy side of life, and they will necessarily draw conclusions from what they see. In spite, however, of what might have been to a less just man a strong temptation to exaggerate, Mr. Justice Mason confined his remarks to that section of the

[illegible] which [illegible] to be [illegible] and [illegible] Indian [illegible] from the first [illegible] lines in your report.

[illegible] that you will [illegible] any wrong [illegible] might have been created.

From the Editor's Chair

[illegible]

The long [illegible] Indian [illegible] We [illegible] the [illegible] a [illegible] [illegible] as legislative [illegible] the [illegible] existed [illegible] Natal [illegible] [illegible]

There are certain [illegible] [illegible] Bill. [illegible]

The Madras League

[illegible] League [illegible] South Africa. [illegible] British public at large.

Comments on the Bill

The *Natal Mercury*, in a leading article, says:— [illegible] Secretary of the Interior [illegible] been supplied with an advance copy of the Indian [illegible] Bill, which the Minister lately announced, [illegible] on the approval of [illegible] The [illegible] general approbation from Natal [illegible] question of the repeal of the [illegible] £3 [illegible] licence, opinion is sharply divided [illegible] members of Parliament for the Province [illegible] the employers of Indian labour and [illegible] community. The measure [illegible] a considerable amount of [illegible] the Legislature. It is to be presumed [illegible] Government, in bringing forward [illegible] at this late period of [illegible] by some honourable [illegible] upon themselves with the [illegible] as well as by the [illegible] of the extent which [illegible] The Imperial [illegible] have accepted the recom[mendations] [illegible] as a satisfactory [illegible] alleged [illegible] population at the time of [illegible] Bill would be hard[ly] [illegible] who speak in the [illegible] now be [illegible] as removing all [illegible] which [illegible] some years ago and [illegible] of Natal towards the [illegible]

[illegible] Bill, although it [illegible] that [illegible] so-called £3 tax, which is [illegible] the year's pass or licence [illegible] Indians who [illegible] after the expiration of their [illegible] proposing to abolish the [illegible] proceedings shall be taken [illegible] under Clause 6 of the [illegible] discretion as to [illegible] back to India. It [illegible] may do more to [illegible] India than its [illegible] existing.

[illegible] amendments proposed in the marriage [illegible] doing what equally [illegible] The grievance of the Indians [illegible] only second to [illegible] the £3 tax.

[illegible] points on which the [illegible] It leaves untouched [illegible] more directly within the [illegible] nature that the [illegible] going to [illegible] towards the Indian [illegible] sympathetically with the [illegible] European [illegible] this matter they [illegible] as well as [illegible] that the [illegible] of the Indian question [illegible] which, although [illegible] forward by local [illegible] advanced in South [illegible] how to deal with [illegible] to know what the [illegible] prepared to grant to the [illegible] Indian community such concessions as the Imperial

Government and the Indian [illegible] or what would be a [illegible] of legitimate claims, and a reasonable alleviation of grievances.

"Natal Advertiser"

It may [illegible] and will, perhaps, come out later how far the Bill represents a bona fide private agreement between Government and leaders of certain sections of the South African Indian community for the cessation of Passive Resistance [illegible] or how far it is simply a preliminary measure to meet the Indian [illegible] [illegible] to know whether this is intended as a final concession to all alleged Indian grievances, or whether there are other Bills to follow dealing with other points [illegible] It will be interesting to learn to what extent the local Indian community is content with the measure.

"Cape Times"

The marriage question in its various aspects has been the cause of even more agitation than the £3 licence (says the *Cape Times*). The new Bill makes what we trust the Indian community will recognise as a serious and well-considered attempt to provide a remedy. In the first place, provision is made for the appointment of the priests of any Indian religion to be marriage officers, with authority to solemnise the marriages of Indians in accordance with the rites and formulae of [illegible] religion. A [illegible] Indian will be recognised by the law of the [illegible] as a valid and binding marriage and [illegible] shall follow [illegible] which [illegible] from the [illegible] recognised [illegible] [illegible] monogamous marriages contracted before the passing of this Act will be validated [illegible] joint application of the two parties to the marriage officer [illegible] on the production of satisfactory evidence that the [illegible] through [illegible] by the [illegible] of the religion which [illegible] recognised. Finally, the [illegible] in which the Union Legislature [illegible] in connection with the entry into the Union of the wives and children of [illegible]

[illegible] the Immigration Act of last year domiciled Indians were exempted from the [illegible] prohibited immigrant, and the exemption was [illegible] the wife and the children of [illegible] Unfortunately the pertinent clause of the Act of 1913 spoke of "the wife or child of a lawful and monogamous marriage duly celebrated according to the rites of any religious faith outside the Union." Now the Union [illegible] simply [illegible] lawful and monogamous marriage duly celebrated" [illegible] polygamy. The new Bill [illegible] the passage we have quoted above [illegible] prohibited [illegible] or [illegible] authorities in [illegible] the Immigration Act that one is the wife [illegible] "The wife" [illegible] any one woman [illegible] as a marriage [illegible] of an Indian religion notwithstanding that by those tenets the union of [illegible] with other women at the same time would also be recognised as a marriage, provided that no woman shall be [illegible] as the wife of such [illegible] any other woman is [illegible] in any Province [illegible] any other woman who is still living [illegible] legally being [illegible] and his children up to the age of sixteen [illegible] [illegible] as long as he has not another wife [illegible] permitted entering to the Union. This of course does not [illegible] polygamy, but it removes the [illegible] against the entry into the Union of one wife on the score of her [illegible] conformity with the legal definition of monogamy. Finally, it should be understood that, as far as [illegible] Indians within the Union are concerned, they can go through the form of marriage, if they so choose, before a priest who is not a marriage officer, with one or more women after their first marriage has been registered, though these wives cannot be recognised as having a legal status under the law of the Union. They are not punished as bigamists, for it is admitted that by their religion they are not bigamous. All the [illegible] stipulation is that it shall only be asked to recognise [illegible] though she has been married according to the [illegible] of a religion the tenets of which permit polygamy. It will be seen that the Government, following the Solomon Commission, has [illegible] to avoid any semblance of disrespect for the religion of either the Hindu or the Mohammedan, and it is hoped that the leaders of the Indian community will [illegible]

"Transvaal Leader"

The Bill should effect a settlement of a difficulty which has harassed the Government and the people of South Africa for many years. There is hope, indeed, that we are about to witness the last appearance of this tiresome and troublesome controversy on the legislative stage. Messrs. Gandhi and Polak, on behalf of the aggrieved population, have bestowed a [illegible] on the Bill. It would still be too much to suppose that the carefully-balanced course which the Bill prescribes, between tolerance of polygamy, on the one hand, and observance of monogamy on the other, will satisfy the extremists. None the less, we feel assured that the Bill will have a fair reception at the hands of the Indian community as a whole, and that it constitutes a genuine vindication of the spirit of moderation and good sense amongst the adherents on both sides of an extremely vexatious and perplexing controversy. It is naturally the function of the Bill to remove the grievances which provoked the recrudescence of the passive resistance campaign of last year. [illegible] An interesting feature of the statement is the insertion of a clause enabling the Minister, at his discretion, to grant [illegible] "[illegible]" [illegible] passages to [illegible] without expense. Such applicants will be required to sign a statement relinquishing, on behalf of themselves, their wives, and minor children, the right to re-enter or reside in any part of the Union. The clause dealing with this [illegible] can only be regarded as embodying a pious hope. But, if there are, as has been suggested, a number of the Indian community to whom the "settlement" contained in the new Bill is unacceptable, it will obviously be open to them to take advantage of the other.

"Rand Daily Mail"

This measure, it is to be hoped, constitutes a final settlement between Mr. Gandhi and his followers and the Union Government, and thus ends the passive resistance once for all times (says the *Rand Daily Mail*). The two most troublesome points outstanding were the £3 tax of Natal and the legalisation of Indian marriages. The tax has been swept away entirely by the new measure. Its disappearance will be regretted only by a few Natal planters, who looked upon it as a sort of thumbscrew, forcing contract coolies to re-indenture after their first period of service was over. Indeed the tax was devised for that express purpose. It meant that the coolie had either to re-indenture or to pay a tax of good security considering his miserable earnings as a free man, or to leave South Africa for good. But in practice enforcement of the tax [illegible] that it applied to women and

[illegible]

[illegible]

Mr Polak Interviewed

[illegible]

[illegible]

Greyville Unionist Opinion

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Justice for Asiatics

[illegible]

A Passive Resister

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

News in Brief

In the House of Assembly, on Monday, Mr. [illegible] gave notice that the next day he would move for leave to introduce the Indians Relief Bill.

The Members in the House are getting restive (says the *Natal Mercury's* representative in Parliament), especially as the newspapers contain news [illegible] various parts of the country. A [illegible] of July, I believe, be as late as the Government [illegible] keep them. The Estimates [illegible] not yet [illegible], and the Government will have bother enough [illegible] through without trying [illegible] more work this session. They will endeavour to [illegible] the law relating to Asiatics in order to [illegible] Imperial complications. Mr. Gandhi has arrived for consultation on this matter. But the whole of the [illegible] taken as dead, and some [illegible] work has [illegible] upon it in the various select committees.

A memorial has been presented to the [illegible] Council from West Street [illegible] premises being let to Indians [illegible]. The matter was referred to the [illegible] matter.

Speaking in the House of Assembly on [illegible] night, Mr. Jagger attacked the sugar [illegible] complaining that the advantages [illegible] expense of the tax-payer amounted to £[illegible] which £[illegible],000 was in respect of [illegible] rates. Yet, all that this [illegible] coolie labour, paid into the Treasury was £[illegible].

Messrs. Goodricke and Laughton, Solicitors, have received the following letter from the Acting [illegible] Immigration Officer: "[illegible] Referring to your letter of the 2nd instant, I have [illegible] to inform you that I have been [illegible] of the interest to waive the [illegible] of photographs of the [illegible] by you, provided local evidence [illegible] satisfactory is produced, and I [illegible] instruct your clients accordingly."

The Mayor of Maritzburg, [illegible], says: "I feel it incumbent on me [illegible] record in this Minute to the [illegible] Councillor Boshoff, and his [illegible] in regard to the exclusion of Asiatics [illegible] and the preservation of the [illegible] in this regard. Mr. Boshoff [illegible] fully alive to the dangers [illegible] with the Asiatic question [illegible] exist in sympathy with [illegible] has been exchanged with the [illegible] towns, and, as a result, [illegible] framed by Mr. Boshoff's Committee and submitted to Government, the [illegible] on the latter the serious menace which [illegible] in this important question."

Reuter's correspondent at Ottawa [illegible] the Government was interrogated in the Canadian House of Commons as regards the action they had taken in the case of the Hindus detained at Victoria, British Columbia, aboard the *Komagata Maru*. Mr. Borden, the Premier, in reply, said that [illegible] had [illegible] on the ground that they were returning to Canada, and several had been excluded as the result of [illegible]. Regarding the others, the law and regulations would be enforced. Asked whether, if application were made to the Courts for a *habeas corpus*, the Government would facilitate the case so as to ascertain that the [illegible] [illegible], Mr. Borden replied that if a case were sent to the Courts the Government would retain its own counsel.

"The [illegible] of the Army and Navy to the [illegible] [illegible] of barbarism [illegible] of one State [illegible] [illegible] and [illegible] [illegible] Ponsonby, M.P., in the *Contemporary Review*.

A [illegible] of Nairobi, British East Africa [illegible] number of [illegible]. The railway is run by Indians [illegible] of the trade [illegible] only a few large [illegible] planters and [illegible] the natives and their own [illegible] in the [illegible] of the small [illegible] having either University or [illegible]. Indians are restricted [illegible]. They are not allowed to hold land [illegible] whatever, although in the [illegible] land was granted them for an Indian bazaar.

"What [illegible] between a [illegible] and [illegible]?" asks a correspondent [illegible]. The [illegible] difference that I see is that the [illegible] from the [illegible] view than the [illegible]." The white man's [illegible] wages a penny [illegible] the [illegible]. The [illegible] has [illegible] the [illegible] [illegible] and [illegible] have not [illegible] and [illegible] earning [illegible] the [illegible].

"[illegible] upon the [illegible]," said Mr. Quinn in the [illegible] the other day, "is the motto of [illegible]." He [illegible] his statement [illegible] which [illegible] the result of [illegible] taking to become [illegible], said Mr. Quinn, [illegible] on every [illegible]. The State would gain [illegible] [illegible] sugar [illegible] [illegible] and yield a still [illegible] [illegible] sugar [illegible] £[illegible] they [illegible] £[illegible] per [illegible] provided they [illegible] sugar free. [illegible] the sugar-[illegible] [illegible] that the [illegible] to pay [illegible]."

Printed and Published by [illegible] at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનિક્સ, બુધવાર, તારીખ ૩જી જુન, ૧૯૧૪, અંક ૨૨.

અધિપતિની નોંધ

[illegible]

આવડું [illegible] પછી કેટલીક રેલો થઈ જે લડત આપતી હતી, અને જે લડત દરમિયાન જેમે ઘણું નુકસાન અને દુઃખ સહન કર્યાં છે તે લડતનો યોગ્ય રીતે અંત આવ્યું [illegible] ગણાશે.

આવી દુર્ભાગ્યને [illegible] ગરકાવ થઈ ગયેલી [illegible] સ્ટીમરની એક દેવાલ આયરીકાની

[illegible]

"મરણ [illegible] કોઈ [illegible] તે [illegible];
નીતિ [illegible] તો તે [illegible] નહિ [illegible]."

ઈંડીઅન રીલીફ બીલ

આવું બીલ સરકારે જાહેર કર્યું છે. તે આપણે માં છપાઈ ગયું છે. અને આ છાપું છપાશે ત્યારે કાનુન સેટમાં દાખલ પણ થઈ ગયું હશે. આ બીલના સાર ગુજરાતીમાં અમે અહીં આપીએ છીએ:—

૧ (૧) મુલ્કી પ્રધાન હિંદીઓના ધરમગુરુને શાદીના અમલદારો તરીકે નીમે અને તેઓ પોતપોતાના ધરમના રીવાજ મુજબ હિંદીઓના લગ્નની વિધી કરે.

(૨) આવી રીતે નીમાએલા શાદીના અમલદારની હાજરીમાં પોતપોતાના રીત મુજબ થએલા કાઇ પણ બે હિંદી વચ્ચેનાં લગ્ન કાયદેસર અને બંધન કરતા ગણાશે, અને કાયદેસર અમુક બીજા કેસ પણ દમ્પતિ (ધણી ધણીયાણી)ને મળતાં છુટ વિગેરે આ દમ્પતિને કાયદા પ્રમાણે મળી શકશે.

(૩) આ કલમમાં અગાઉ, બીજા કાયદા મુજબ નીમાએલા શાદીના અમલદારોને રજીસ્ટર રાખવાનાં હોય છે તેમ આ અમલદારે એ રજીસ્ટર રાખી તેમાં પોતાને હાથે થએલ લગ્નની વીગત નોંધવાની રહેશે, અને તેવા રજીસ્ટરની તપાસણી કરવા બાબત, તેની નકલ કઢાવવી હોય ત્યારે શું કરવું તે બાબત અને તેવી નોંધ મોકલવા બાબત બીજા રજીસ્ટરને જે ધારા લાગુ પડે છે તે તેઓને પણ લાગુ પડશે.

૨ (૧) કોઈ પણ હિંદી જે પુરૂષ સાથે ધણી શાદીના અમલદારને પોતાના લગ્ન રજીસ્ટર કરવાની અરજી કરે તો, તેણે તે અમલદારને બતાવવું જોઈએ કે:

(ક) આ કાયદો થયો તે વખતે તેમની વચ્ચે પોતાના ધરમના રીવાજ મુજબ લગ્ન થયાં હતાં.

(ખ) તેઓ બે માંથી એકે બીજા કોઈ સાથે પરણેલ નથી,

(ગ) તેમના લગ્ન કાયદેસર અને બંધન કરતાં ગણાય એમ તેઓ વચન કરે છે.

આ હકીકત સંતોષકારક રીતે મેળવ્યા પછી રજીસ્ટર કરાવનાર દમ્પતી પાસેથી તે અમલદાર તેમનાં નામ, ઉમર, જન્મની જગ્યા વિગેરે હકીકત મેળવી રજીસ્ટર કરી આપશે.

આમ કરતાં વખતે એ રજીસ્ટર કરાવનાર છુટ હોય તેથી ધરમ પાળનારાં બધી ધણીયાણીના લગ્ન રજીસ્ટર થાય. અટલે તે લગ્ન જે દિવસે અને જ્યાં થએલાં હોય ત્યારથી કાયદેસર થએલાં ગણાશે, અને કાયદામાં કાયદેસર અને બંધનકારક ગણાતા લગ્નને લાગુ પડતી હકીકતો આ લગ્નને લાગુ પડશે.

(૨) આ કલમની રૂએ અરજીએ કેવી રીતે કરવી, તેને માટેના રજીસ્ટર કેવી રીતે રાખવાના અને તેમાં શું શું વીગતો લખવાની તે વિષેના ધારા પ્રધાન કરી શકશે અને જે કોઈ અમુક લગ્ન રજીસ્ટર થયાં હોય તે જેમાં નોંધ્યાં હોય તે રજીસ્ટરો તપાસવા, તેની નકલ મેળવવા વગેરેને લગતા જરૂરી ધારા સાથે આ કલમમાં આવતા મુજબ કાયદેસર રજીસ્ટરોને લાગુ પડશે.

૩. (૧) ૧૯૧૩ ના ઇમીગ્રેશન કાયદાની પહેલી કલમના (છ) પારીગ્રાફમાં નીચેના શબ્દો રદ કરવામાં આવે છે:

"યુનીઅનની બહાર કોઈ પણ વખતના ધર્મ મુજબ થએલાં કાયદેસર અને એક સ્ત્રીના પતિ તરીકે લગ્ન થએલ હોય તેવી સ્ત્રીઓ અને છોકરાં"

(૨) તે પારીગ્રાફને અરથ કરવામાં આ સુધારા થી તેનો અરથ એવો કરવામાં આવશે કે આ કલમમાં રહેવાને હકદાર ગણાએલ પ્રાણીની સાથે કે તેના હિંદી ધરમ પ્રમાણે લગ્ન થએલ હોય અગર જે ધરમ પોતાના ધરમ પ્રમાણે એક જ સ્ત્રી સાથે લગ્ન કર્યાં હોય તેવી સ્ત્રી ગણાશે નહીં. કારણ કે:

( ) તે માણસને યુનીઅનના કોઈ પ્રાંતમાં કોઈ એક બીજી સ્ત્રી હોય, અથવા

(ખ) તે માણસને કોઈ પ્રાંતમાં બીજી સ્ત્રીનું છોકરું અગર છોકરાં કાયદેસર હોય અને તે જીવતું હોય.

તે પછી તે સ્ત્રી તેની ગણાશે નહીં.

૪ આ કલમથી ૧૮૯૧ ના કાયદામાં ગીરમીટથી આવતા હિંદીઓના લગ્ન રજીસ્ટર કરવા વિગેરેની કલમ ૬ થી ૧૯ સુધીની કલમો છે તેને તથા ૧૯૦૭ ના ૫ નંબરના કાયદાને રદ પણ કરવાનો ભાવ નથી આવતો એમ બતાવવામાં આવ્યું છે.

૫ ૧૮૯૫ ના કાયદાની ત્રીજી કલમમાં અમુક શબ્દો ઉમેરી એવો સુધારો કરવામાં આવ્યો છે કે ગીરમીટમાંથી છુટો થનાર માણસ ગીરમીટ પુરી થયા પછી છ માસની મુદત સુધીમાં અરજી કરે તો તેને હિંદુસ્તાન જવાનું ભાડું આપવામાં આવશે.

૬ સરકારને ખરચે દેશ જવાની અરજી કરનાર માણસને માટે ભાડાને બદલે પડતર ખરચ કરવાનો પ્રધાનને આ કલમથી અખત્યાર મળે છે, અને બીજી રીતે સરકારને ખરચે દેશ જનાર માણસ પોતાની પત્ની અગર અને સગીર છોકરાને આ દેશમાં નહીં લગેરે આવન સબંધી હક હક્ક નહીં રહે.

૭ નાતાલના અમુક કાયદાની રૂએ એક માણસને ડોમીસાઈલ અથવા રહેણાકનું સરટીફીકેટ કાઢી આપવામાં આવ્યું હોય અને તેવું સરટીફીકેટ રજુ કરનાર માણસનું પોતાનું છે કે નહીં એવો સવાલ કાયદાનો અમલ કરતાં ઉઠે ત્યારે રજુ કરેલા સરટીફીકેટ મળતા અંગુઠાની છાપ સરટીફીકેટ રજુ કરનાર માણસના અંગુઠાની છાપ પ્રમાણેજ હોય તો તેથી તે માણસનો નાતાલના ડોમીસાઈલ વિગેરે ગણો મનાવવા જરૂર રહેશે નહીં.

૮ આ કલમમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજી સાથે આપેલ પુરાવામાં બતાવેલાં કાનુનો આ કાયદાથી રદ કરવામાં આવે છે. અને તે રદ કરેલા કાયદાનો રૂએ જે માણસ પાસે અગાઉના કરેલા ગુનાની બાકી રહી હોય તો તે ઉઘરાવવામાં આવશે નહિં.

૯ આ કાયદો "૧૯૧૪ નો ઈંડીઅન રીલીફ એક્ટ" ના નામથી ઓળખાશે.

નીચે મુજબની કલમ રદ કરવાને આ પુરવણીમાં આવેલ છે:—

(૧) ૧૮૯૫ ના ૧૭ નંબરના કાયદાની છઠી કલમ (પાઉંડ ૩ નો કર લેવા બાબતની આ કલમ છે.)

(૨) ૧૯૦૨ ના ૨ નંબરના કાયદાની કલમ ૩ અને ૪ સિવાયનું આખું (આ કાયદાથી ૧૬ વર્ષના હિંદી છોકરાં છોકરીઓને પાઉંડ ૩ નો કર લાગુ પડતો હતો.)

(૩) ૧૯૦૫ ના ૩૯ નંબરનો આખો કાયદો (આ પણ પાઉંડ ૩ ના કર બાબત છે.)

(૪) ૧૯૧૦ ના ૧૯ નંબરના કાયદાની કલમ ૧ અને ૭ ર અને કલમ ૨ થી સાંદગી, ઘડપણ, અથવા તેવા બીજાં કારણસર જેઓ વતીથી પા. ૩ નો કર લહી ઉઘરાવવાની માજીસ્ટ્રેટને સત્તા આપેલી અને કલમ ૩ થી ફરીથી ગીરમીટમાં જનારએક માણસ ના કરતા બાકીના પૈસા ઉઘરાવવાનું મુલતવી રાખવાનું જણાવેલું છે.)

બીલ ઉપર છાપાઓની ટીકા

નતાલ મરક્યુરી એક અગ્રલેખમાં જણાવે છે કે અમને મુક્તી ખાતાના સેક્રેટરી તરફથી મહેરબાની દાખલ ઇન્ડીયન રીલીફ બીલની એક નકલ મળી છે પારલામેંટની ચાલુ બેઠકમાં આ બીલ રજુ કરવાનો ઇરાદો છે એમ જાહેરો અગાઉ જણાવી ગયા હતા. નતાલવાસીઓને આ બીલ પસંદ પડે એવું નથી પા. ૩ નો કર કહાડી નાખવો. કે રહેવા દેવો તે વિશે નતાલના પારલામેંટના સભાસદો હીંદી મજુરોનો ઉપયોગ કરનાર માલીકો, અને અહીંના બીજા ગોરા સેકેટરીઓ બહુ બારીક મતભેદ પડી ગયેલો છે આ બાબતથી જ રે ચરવા ઉઠશે એવો સંભવ છે. એમ ધારવામાં આવે છે કે પારલામેંટની બેઠક ઘણી ધડીએ આ તકરારી બીલ દાખલ કરવા સરકાર અટલ જ ખાતર પ્રેરાય છે કે પ્રથમ તો વડી સરકાર અને હીંદી સરકાર તરફનું કરતવ્ય પુરૂ થાય અને બીજું હમણાંજ હીંદીઓની હડતાલના લીધે જ અસંતોષની લાગણીઓ ઉત્પન્ન થઇ હતી તેનું સત્વર થાય હડતાલના સમયે હીંદી લીડરો આગેવાનોએ જે મુખ્ય મુદ્દા મુક્યા હતા તે ઉપર હીંદી કમીશનનો રીપોર્ટ ઘણો સંતોષકારક છે, એમ હીંદી અને વડી સરકારે સ્વીકાર્યું છે નાતાલના હિંદીઓ તરફથી જયારે એવો તાર જો એમ જણાવતા હોય કે સરકાર જ હવે લક્ષ નથી હીંદીઓને હવે વધુ માગણી કરવા જેવું રહ્યું નહિ, તો આ બાબતને કબુલ કરવામાં આવી મહેનત પડે આ ખાતે જીતીને કેટલાક વરસ થયા ટ્રાંસવાલની સરકારના હુકમ લાગુ હતી તેમજ ગયા વરસની આખરીમાં નાતાલના ઉદ્યોગોને ખલેલ પહોંચી હતી બીલમાં સહુથી અગત્યની કલમ છે તે પા. ૩ નો કર રદ કરવાની છે. આ કર હિંદુસ્તાનથી આવેલા ગીરમીટીયા હીંદીઓ ગીરમીટ પુરી થયા બાદ નાતાલમાં રહેવા ઇચ્છે તો તેમની પાસેથી લેવામાં આવે છે તે કર વારસાર પા. ૩ નો પરવાનાની ફીસ એ નામે ઓળખાય છે આ કરને રદ કરવાની હવે સરકાર ધારેલી છે. અગાઉ જબરજસ્તી પરત કરતા નરમ સેવા નીકળે તે વસુલ કરવા માટે તેમના ઉપર કામ ચલાવવામાં આવશે નહિ બીલના બીજા ભાગમાં પ્રમાણે હિંદુસ્તાન પાછા ફરનારને ભાડાના પૈસા આપવા કે નહિ તે સવાલની મરજી ઉપર મુક્યું છે ચાલુ સ્થિતિ જોતાં એ વાજબી જણાય છે કે આ કરને રહેવા દેવા કરતા જો તેને રદ કરવામાં આવે તો ઘણા મજુરોને પાછા હિંદુસ્તાન ચાલ્યા જવાનું સુગમ થઇ પડે

લગ્નના કાયદામાં જે સુધારો કરવાની સુચના કરી છે તે બાબતમાં સરકાર ન્યાય કમીટિ થઇ છે જેથી વાજબી ફરીઆદ હીંદીઓની કરવામાં આવેલી જે બાતની હડતાલમાં પ્રથમ પા. ૩ નો કર અને ત્રીજો બીજો નંબરનો લગ્નની બાબતમાં ઉમેરવામાં આવતી હતી. જે મુખ્ય મુદ્દાઓ ઉપર હીંદીઓ સમાધાન ઇચ્છતા હતા તેજ બાબત બીલમાં આવેલી છે, કેટલાક સવાલ કે જે અમલદારી કાયદાનો અમલ કઇ રીતે કરશે, તેની રીત અમલીકરણ તરીકે ઠેરાવવામાં આવ્યાં નથી. પરંતુ અમે માનીએ છીએ કે હિંદી પ્રજા તરફ ઉદારતા અને ન્યાયથી ચાલવા સરકારે આ બીલ ઘડેલું છે, એટલે હવે અમુક સવાલ ૬ આફ્રીકાના તમામ સંસ્થાઓને લગતો છે તેના સરકારે અભ્યાસ કરવો જોઇશે અને દ. આફ્રીકાના ગોરાઓનો સામાન્ય અભીપ્રાય જોતાં દરેક સરકારને જવા દેશો નહિ દરજ્જો હીંદી પ્રજાની સામાન્ય સ્થિતિ તરફ સરકાર દાખલ ફરીથી ધરાવે મુખ્યત્વે કરીને હિંદી સવાલનું આ ઉકેલનું સમાધાન છે એવા આશા રાખવામાં આવે છે તે પરિણામ નથી કેમકે હિંદી પ્રજાના સદ મંત્રીઓ આગેવાનો જેવા કેટલાક આગેવાન મહાશયોએ અહીંના હિંદીઓ માટે હક્કોની માગણી કરેલી છે તે હકની જો કે ખુલ્લી રીતે અહીંના હિંદીઓએ માગણી કરેલા નથી, છતાં તેઓએ તે હક ખુલ્લી રીતે જતાં કીધા પણ નથી. દ. આફ્રીકામાં વધુ વધારે હકોની માગણી જો કરવામાં આવશે તો પછી શું કરવું એ અગત્ય જાણવા સારી પડે છે હાલ તરત તો આટલું જાણવું બસ થશે કે યુનીયન સરકાર હિંદીઓને આવી છુટ આપવા તૈયાર થઇ છે કે જે છુટને વડી સરકાર તથા હીંદી સરકાર હિંદીઓની હડતાલના એક નિકાલ તરીકે લેખે, તેમજ વાજબી માગણીઓ સંતોષકારક રીતે મળી છે એમ માને છે

ડરબનનું એડવરટાઇઝર ટીકા કરતા જણાવે છે કે સરકાર અને દ. આફ્રીકાની અમુક હીંદી કોમના આગવાનો વચ્ચે સત્યાગ્રહની લડત બંધ કરવા વગેરે માટે થયેલી સમજુતી મુજબ આ બીલ છે કે નહીં અથવા તો આ બીલ સમાધાન કરે કે હીંદી કોમને કેટલે દરજ્જે શાંત કરનાર છે તે તો પાછળથી માલુમ પડી શકશે. હાલ તો જણાવે છે તે તવા દુધે આ બીલથી પડી જશે કે હજુ બીજી બાબતો માટે બીજા બીલ ચહવા જશે તે કહેવું હાલના વખતમાં અશક્ય છે. આ બીલથી અહીંની હીંદી કોમને કેટલો સંતોષ થશે તે સ જાણવું જરૂર છે.

ટાઇમ્સ સાહેબ ડીપોર્ટ કલમ ઉપર ટીકા કરતા જણાવે છે કે તેમ કરતા વખતે કોઈ વાંધો નો કહે સરકારે સ્વીકાર થયા ગણાતા નથી, પરંતુ સરકારની હીંદીને કાયદામાં ભાગ લેવાનો તો અહીંને હાથે સ્થાયી ધોરણે યુનીયનમાં દાખલ થવાની બાબતમાં જે રકમની ખરતા તે દુર થઇ શકે છે આ ઉપરથી જોઇ શકાશે કે સોલોમન કમીશનની ભલામણો ને અનુસરીને ચલાવવાનો પ્રયત્ન સરકારે કરેલો છે કે જેથી કરીને હીંદી અથવા તો મુસલમાનના ધરમના ફરમાનો અથવા મત ભરવાયલો તે રહે ઉમેદ રાખવામાં આવે છે કે આ હક તથા હીંદી કોમના અસંતોષનો આખરે અંત આવશે.

મી. પોલાકનો ઈંટરવ્યુ

કેપટાઉન ખાતે ન્યાયી કાગળના પ્રતિનિધિએ મી. પોલાકની મુલાકાત લઇ આ બીલ વિષે તેમનો અભિપ્રાય પુછતા તેમણે તેનો જવાબ આપતાં કહ્યું હતું કે બીલ વાંચીને સંતોષકારક જણાય છે. તેમની કલમો કે જે કાયદાને એ બાબતો, કરવામાં આ બીલથી થશે. આ બે બાબત પા. ૩ નો કર અને એક સ્ત્રીની શાદીના કાયદેસર સ્વીકારવાની છે. મી. ગાંધી તરફથી મને તાર મળ્યા છે કે આ બીલ સંતોષકારક જણાય

[illegible]

સ્ત્રીઓની છબી લેવામાં આવશે નહીં

[illegible]

વેપાર ઉદ્યોગનું કમીશન

[illegible]

ગીરમીટની મુકામીનો ત્રાસ

[illegible]

[illegible]

હીંદી ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

[illegible]

[illegible]

હીંદી, જેમનું, શીક્ષિત ... [illegible] ... થતી કંઈ ... છે. [illegible] ... હોત ... [illegible]

[illegible]

ખેડુત—તેથી શું થયું? [illegible]

[illegible]

પારલામેંટની ખબરો

'મરકયુરી'નો પાર્લામેંટનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે હવે પાર્લામેંટ તા. ૨૭ જુનના અરસામાં બંધ થશે એમ હું ધારૂં છું. 'અરઝીમેંટ'નું કામ સરકાર પુરૂ કરશે પણ બીજા કાયદા હાથ ધરાશે એમ નથી. વળી સરકારની મુશ્કેલીઓ દુર કરવા ખાતર એશીઆટીકોને લાગતો કાયદો સુધારવાનું પ્રેરણ કરશે. આ બાબતનો વિચાર કરવા માટે મી. ગાંધી આજે (બુધવારે) અહીં આવેલા છે. મજુરોના બીલ તો આ વખતે પડી જ રહેશે.

પાર્લામેંટની સેનેટની બેઠકમાં મી. ઇમર્સે ખબર આપ્યા છે કે યુનીઅનના હીંદીઓની અમુક હકમારીઓ દુર કરવાને લગતું બીલ મંગળવારને દિવસે તે પાર્લામેંટમાં દાખલ કરશે.

મી. મુલરના એક સવાલના જવાબમાં જમીન ખાતાના પ્રધાને જણાવ્યું કે ૧૯૧૩ જુન તા. ૧૯ પછીની મુદતમાં નાતાલ ખાતે રજીસ્ટ્રાર એફ ડીડઝ મારફત યુરોપીયનો પાસેથી એશીઆટીકના નામ ઉપર ૩૪૨૩ એકર જમીન ચઢી છે.

ગયા ગુરૂવારની પાર્લામેન્ટની બેઠકમાં જગાતના દર બાબતના સવાલ જવાબ ટેરીફ ઉપર સંભાળતા મી. ક્રેસ્વેલે કહ્યું કે કર આપનારાઓને ખરચે નાતાલના ચીની કારખાનાંઓને પા ૧,૦૦,૦૦૦નો ફાયદો થયો છે. આ અર્થી પા ૨,૨૫,૦૦૦ની રકમનો ફાયદો તે તમામ ચીની રેલવે ખાસ ઓછા દરથી લઇ જાય છે તેથી થાય છે. 'કુલીઓની મજુરીથી ધંધો ચલાવી તેઓ આટલો બધો લાભ ઉઠાવે છે, ત્યારે સરકારી તીજોરીને તો તમામાંથી ફક્ત પા ૧૩,૦૦૦ મળે છે.'

રેલવે કમીશન બીલનું બીજું વાંચન પસાર થઇ ગયું છે અને તે પછીને દિવસે તે બીલ કમીટીમાં વંચાયું હતું. આ બીલની સામે રોડેશીઆની હીંદી કોમે પ્રોટેસ્ટ મોકલ્યો છે. જોહાનીસબર્ગની બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશન તરફથી પણ આ બીલની સામે પ્રોટેસ્ટનો તાર હોમ મીનીસ્ટરને મોકલવામાં આવ્યો છે.

કેનેડામાં હીંદીઓ

રૂટરનો ખબરપત્રી ઓટાવાથી જણાવે છે કે સી. કોમા ગાટા મારૂમાં આવેલા હીંદીઓની બાબતમાં કેવી રીતના પગલાં લેવા ધાર્યા છે તે સવાલ કેનેડીઅન પાર્લામેન્ટમાં મરફ રે ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. તેના જવાબમાં આવતા પ્રધાને જણાવ્યું કે આગબોટના ૨૭ હીંદીઓ જે એક વખત કેનેડામાં રહી ગયા છે તેમને દાખલ કરવામાં આવ્યા છે. કેટલાક જેઓ નબળી તબીયતના હતા તેમને તેઓ ઉતરવા દેતા નથી. દાક્તરી તપાસમાં આવ્યા છે અને બાકીનાઓને કાયદામાં મંજેલી સત્તા મુજબ પાછા મોકલવામાં આવશે.

બીજા દીવસના તારમાં રૂટર જણાવે છે કે કોમાગાટા મારૂના બધા હીંદીઓની દાક્તરી તપાસ ચાલુ છે. એવી ખબર મળી છે કે દરેકના વસીલા હતા તેવા ૨૨ સિવાયના બીજા બધા હીંદીઓને ડીપોર્ટ કરવાનો હુકમ થયો છે.

વીકટોરીઆથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે વેનકુવરના હીંદીઓએ ફરી કેનેડાના હીંદી ઉતારૂઓને રૂટરની મુબારકબાદી આપી. ઉતારૂઓ, જે તે દેશમાં જમીન ખરીદવાની ઇચ્છા રાખે છે તેમને ઉપર એક હજાર ઉપરાંતની જમીન જોઈએ તો આપવાનું જણાવ્યું છે.

વિવિધ સમાચાર

કેપટાઉનની યુનીઅનીસ્ટ કલબના મેમ્બરો (ગોરા)એ ગયે ગુરૂવારની બેઠકમાં એવો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો કે જ્યાં ક્યાંય પણ જે ગાયરો પાસે બાગ હોય એ રહ્યા છે તે કોઈ દેવી એ મજુમદ છે પણ જો તેઓ ગરીબ ભાઈઓ ન હોય તો નહીં લેવાં.

આકર્ષી સ્ટેશન પાસે શ્રી ટી રામાનાથનના નામનું એક લાઇસેન્સ મી. ઓસમાન મુહમદઅલીના નામ ઉપર બદલી આપવા સામે તનાલ કીસ્ટ્રીક્ટ અને ટ્રેડીંગ એસોસીએશન તરફથી વાંધો ઉઠાવી ડરબન ટાઉન્સીલના લાઇસેન્સીંગ બોર્ડ સન્મુખ ગયા ગુરૂવારે અપીલ કરવામાં આવી હતી. બોર્ડે લાઇસેન્સીંગ અમલદારનો ઠરાવ કાયમ રાખી અપીલ કાઢી નાખી હતી.

ડરબન ટાઉન કાઉન્સીલે કરેલા ગયા ગુરૂવારની ક્રાસ કાયદા હીંદી દુકાનોની વીરૂદ્ધની એક અરજી વાંચવામાં આવી હતી. આ અરજી વેસ્ટ સ્ટ્રીટના ગોરા દુકાનો તરફથી મોકલવામાં આવી હતી અને તેમાં હીંદીઓને આ ધંધા માટે મકાનો ભાડે આપવાની સામે વાંધો બતાવવામાં આવ્યો હતો. આ અરજી આખી કાઉન્સીલ કમીટીને મોકલવામાં આવી છે.

ઈંડીઅન લાયબ્રેરીના સંબંધમાં ડરબનથી મી. દીવાન લખે છે કે મારે મારા ધંધા અર્થે મેરીત્સબર્ગ રહેવા જવાનું થવાથી મારાં પુસ્તકો પણ મારી સાથેજ મેરીત્સબર્ગમાં રહેશે. આ પુસ્તકોના લાભ લેવા ઇચ્છા રાખનાર મહાશયો ૪૮૯ ચર્ચ સ્ટ્રીટ પી. એમ. બર્ગ, એ ઠેકાણે લખી તેનો લાભ લઇ શકશે. પુસ્તકની વહી ટપાલ ખરચ ની એક પેની મોકલનારને મળી શકશે.

ડરબન હીંદુ સ્મશાન ફંડના સેક્રેટરી મી. મોતીલાલ મથુરજી દીવાન લખે છે કે આ ફંડની રોકડ સીલક આજે (તા. ૩૦ મે ૧૯૧૪) પા. ૫૦—૭—૭ છે, જે પૈકી પા. ૪૪—૧૧—૯ ને ફંડને નામે નેશનલ બેન્કમાં જમા છે. બાકીના પા. ૫—૧૫—૧૦ મી. જે. બી મહેતાને ત્યાં જમા રાખેલા છે. સ્મશાન ભુમીની લાયબ્રેરીમાં ૬૩ પુસ્તકો છે. સ્મશાન ફંડની ગાડી દુરસ્તીખાતે પા ૧૮ ખરચી સુધારી ને ચાર પૈડાં વાળી બનાવી છે જેથી તે રૂમમાંથી કાઢવા અને રાખવાં સહજ સવાલ નાખવા વિનતી છે. સ્મશાન ભુમીમાં લાકડાં રેલવેના આઠ પૈડાંની એક વેગન ગયા માસમાંજ લઇ રાખેલાં છે. તાજ કલમથી લખતાં મી. દીવાન જણાવે છે કે હીંદુ પબ્લીકને વિનતી છે કે મારી ગેરહાજરીમાં કોઈ લાયક સેક્રેટરીની નીમણુંક કરી મને ખબર આપશો તો હું તેઓને ચારજ સોંપી આપીશ.

રેન્ડ ફાર્મીન એસ્ટેટમાં પાછી મુશ્કેલી ઉભી થાય એવો સંભવ છે. ખાણોમાં કામ કરનાર ગોરાઓની એક સભા રોબીનસન ક્લબમાં રવીવારે મળી હતી ત્યારે વધુ પગારની તેમજ બીજી કેટલીક માગણીઓ કરે છે. સભામાં ભાષણ કરતાં ઇન્ટરનેશનલ ઓર્ગેનાઇઝર મી. ટોમ મેથ્યુસે જણાવ્યું હતું કે હું દિલગીર છું કે આપણે હડતાલ શબ્દ વાપરીએ છીએ હવે હડતાલ થશે નહિ પરંતુ હવે તો સત્યાગ્રહની હિલચાલ થશે. જેઓ દેશદ્રોહીઓનું કામ કરે છે તેમને પણ જાણે આપણે મારવાનું નથી. ઉમેદવારીને માટે લાગણી આવતાં સાધનોને નિષ્ફળતા મળે નહિ ત્યાંસુધી કોઈ પણ મુશ્કેલીઓ ઉભી કરવા અમે ઇચ્છીએ નહિ. એસોસીએશન આગાઉ આવી હડતાલને માટે સંભાળ કરવાની ખાત્રી કરશે. આ આઠ ફેબ્રુઆરીના જુલ્મની વ્યવસ્થા કરવા બીજી મીટીંગ બોલાવવાનો ઠરાવ થયો હતો અને આગાઉ કે માસ

[illegible] મીટીંગ કરવામાં આવી હતી તેજ માગણી ઉત્સુકતાએ કુલ કરી એમ ઠરાવ્યું હતું. સભામાં ઉજવણી કરવામાં આવ્યું હતું. 'વંદેમાતરમ' ગીત ગાયા બાદ સભા બરખાસ્ત થઈ હતી.

જોહાનીસબર્ગનું 'ઇવનીંગ ક્રોનીકલ' જણાવે છે કે કેપટાઉનમાં એક ગોરીને બે હીંદીઓ સાથે ટેક્ષી (ભાડુતી મોટર ગાડી)માં બેસવા ગયે. ત્યારે હાંકનારે તેઓની ચામડી સફેદ નહીં હોવાને લીધે બેસાડવાની ના પાડી. સ્ત્રીએ ઘણો સુઘડ અને સ્વચ્છ પોષાક પહેરેલો હતો. ગોરા માણસ જઇને કોન્સ્ટેબલને બોલાવી લાવ્યો અને તેણે આ માણસોને બેસાડી લઇ જવાનું ગાડીવાળાને કહ્યું.

તેજ છાપું જણાવે છે કે આવી બાબતનો આ બીજો કેસ થયો છે. પ્રથમના કેસમાં કોન્સ્ટેબલે એક કલરડ માણસનું ભાડું સ્વીકારી મોટરમાં લઇ જવાનો હાંકનારને હુકમ કર્યો હતો. આ હાંકનારે ગાડીઓના ઇન્સ્પેક્ટરને ફરીયાદ કરી હતી. પણ આ બાબતમાં તેને કંઇ પણ દાદ મળી શકી ન હતી. પોલીસનો હુકમ કાયદેસર હતો કે નહીં તે તપાસવાનો મોટર હાંકનારાઓની મંડળીનો ઇરાદો હતો પણ પછી તેનું શું થયું તેની કાંઇ વિશેષ ખબર મળી નથી.

'મહેરાબ' એ નામથી એક સદગૃહસ્થ કબરસ્તાન માટે કોરવાસીઓ પાસેથી મદદ મેળવવાની વિનંતી કરતા અમને લખે છે કે તે કબરસ્તાનની દીવાલનું કામ તા. ૧૯-૧-૧૪ થી શરૂ થયું છે. સુરત અને શહેરમાં ઉઘરાણું કરતાં જે પૈસા આવ્યા હતા તે ખર્ચાઇ જતાં રૂ. [illegible] ૭૦ દેવું થઇ ગયા છે. તેથી વધુ ઉઘરાણું માટે મેસર્સ હાજી ગુલામ [illegible] હાજી દાઉજી વગેરે, અને [illegible] સોદાત, મુંબઇ, કલકત્તા, રંગુન વિગેરે ઠેકાણે નીકળ્યા છે. લખનાર જણાવે છે કે અહીં રહેતા કોરવાસીઓએ પણ મદદ મોકલવી ઘટે છે.

કાનપુરથી મી. હાજી [illegible] લખે છે કે કેટલાએક અહેવાલો ઉપર 'ખરો વસીલો ખુદાનો છે' આ મથાળા હેઠળ એક કાવ્ય આવ્યું હતું તેના રચનાર [illegible] નહીં પણ દિલ્હીના પાયતખ્ત ઉપર બીરાજી ગયેલ છેલ્લા સ્વામી શાહેનશાહ બહાદુરશાહ 'જફર' હતા. તેણે તે કાવ્ય ૧૮૫૭ના બળવા વખતે રચ્યું છે. તેનાં કાવ્યો આજે પણ હીંદી પ્રજામાં બહુ રસથી વંચાય છે અને ગવાય છે.

'ડેલી મેલ'ના ખબરપત્રી જણાવે છે કે જુન માસમાં ન્યુઝીલાંડની સરકાર એશીઆટીકોને તેના મુલકમાં દાખલ થતા અટકાવવાનો કાયદો કરશે.

બ્રીટીશ કોલંબીઆથી એક તારમાં [illegible] જણાવે છે કે ફ્રેઝર નદીમાં સાલમન [illegible] કામ જાપાનીઓના હાથમાં હોવાથી ગોરા માછીમારોની એક મંડળી સ્થપાઇ છે, અને તેઓ એશીઆટીકોને લાઇસેન્સ આપવાની બંધી કરાવવાના પ્રયત્ન કરશે. જાપાનીઓ ગોરા કરતા ઘણું ઓછે દામે વેચે છે. આ ધંધામાંથી જાપાનીઓ દર વરસે બે લાખ પાઉંડ પેદા કરે છે.

મી. નીરમલકાન્તરાય નામના એક બંગાળી જુવાનની ઉપર [illegible] નૃપેન્દ્રનાથ [illegible] નામના ઇન્સ્પેક્ટરનું ખુન કરવાના ગુન્હા અંગે જુરી સન્મુખ કલકત્તા હાઇકોર્ટમાં તપાસ ચાલી હતી. તે જુરીએ આ જુવાનને નિર્દોષ ઠરાવી છોડી મુક્યો હતો. ન્યાયાધીશ આ ચુકાદાથી નારાજ થયા અને તેમણે તેની ફરી તપાસ કરવા બીજી વાર જુરી નીમી. તેમાં ૮ જુરરો હતા [illegible] વિરુદ્ધ બે મતે જુરીએ બીજી વારની તપાસમાં પણ આ જુવાનને છોડી મુક્યો. એથી ઘણા વિરોધ ન્યાયાધીશે નારાજ થયા અને નીરમલકાન્તરાયને ફરી [illegible] ત્રીજી વાર [illegible] લાવ્યા. ત્યારપછી સરકારે [illegible] નીરમલકાન્તરાયનો છુટકારો થયો છે. આ [illegible] બાજુ તરફથી [illegible] વકીલો આ કેસમાં હતા. સરકાર તરફના વકીલો, મેસર્સ એસ. પી. સીંહા, સી. પી. મીત્રા, [illegible] પી. [illegible] અને [illegible] તારકનાથ [illegible] હતા અને બચાવ તરફથી મેસર્સ નોરટન, સી. આર. દાસ, જે એન રોય, એલ. [illegible] અને [illegible] હતા. આ કેસે આખા હીંદુસ્તાનમાં દરેક પક્ષમાં [illegible] ચર્ચાને જન્મ આપ્યો છે. મી. નોરટન [illegible] તેઓની [illegible] થઇ રહ્યા છે. તેમણે બીજી વારના કેસમાં નીરમલકાન્તરાય પાસે કંઇ પણ ફી લીધા સિવાય બચાવ કર્યો હતો. બીજી વાર નીરમલકાન્તરાય જુરી સન્મુખ નિર્દોષ ઠરી છુટી ગયા [illegible] કોર્ટમાં [illegible] સન્મુખ તે મી. નોરટનને પગે પડ્યા હતા. આ ઉદાર અંગ્રેજ બારીસ્ટર મી. નોરટન મી. નીરમલકાન્તરાયને પોતાના ખરચે વિલાયત બારીસ્ટર થવા [illegible] મોકલી આપે છે. આ કેસમાં સરકારે ગુનેગારને પકડનાર [illegible] અમલદારને પ્રથમ ઇનામ [illegible] પણ [illegible] સરકારને આ કેસ પછાડી લાખો રૂપીઆનો ખરચ થયો. [illegible] મી. સીંહા બેરીસ્ટરની ફી દરરોજ [illegible] હજાર હતી.

હીંદુસ્તાનના [illegible] માટે મી. હરદયાળ એમ. એ. ને હાલી કેલીફોર્નીઆમાંથી દેશપાર કરવાની કોશીષ કરવામાં આવે છે. દીલ્હીના બોમ્બ કેસ બાબતમાં તેમણે [illegible] એવો તેમના ઉપર શક જાય છે. મી. હરદયાળ કેલીફોર્નીઆ યુનીવર્સીટીમાં એક પ્રોફેસર તરીકે કામ કરે છે. તેમણે પ્રેસીડન્ટ વિલ્સનને પોતાને હીંદુસ્તાન દેશપાર ન કરવા [illegible] અરજી કરી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે હીંદુસ્તાનના રાજ્ય [illegible] સાથે સરખાવ્યો છે [illegible] છે એમ [illegible] ખુલ્લું [illegible] બતાવ્યા નથી માટે મને દેશપાર કરવો ન જોઇએ. મી. હરદયાળ અંગ્રેજીમાં સારા લેખક છે.

'જમીનદાર' [illegible] પછી તેને ફરી ચાલુ કરવામાં આવ્યું હતું. તેને નં. ૨૫, ૨૬ અને ૨૭ ફેબ્રુઆરીના અંકમાં પ્રગટ થયેલા લેખ, જેને સરકાર વાંધા ભરેલા ગણે છે તેના સબબમાં ચેતવણી મળી છે, અને જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ લેખોમાં ગેરસમજુતી [illegible] છે તે જો સુધારવામાં ન આવશે તો સરકાર તરફથી પગલાં લેશે.

સંયુક્ત પ્રાંતના લેફટેનન્ટ ગવરનર સર જેમ્સ મેસ્ટનની ભલી કોશીશથી [illegible] હીંદુઓ અને મુસલમાનોની એક [illegible] કોન્ફરન્સ તા. ૯ મી એપ્રીલે લખનૌ ખાતે મળી હતી. [illegible] બે કોમોના [illegible] સભ્યો [illegible] કે સરકારી નોકરીના [illegible] સરકાર [illegible] એવી સુચના [illegible] આપી હતી [illegible] કમીશનરોના [illegible] બેઉ [illegible] બોર્ડ [illegible] અમલદાર [illegible] કમીટી નીમી હતી. —'હીંદીપંચ'

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

હીંદ સ્વરાજ—આ ચોપડી ફરીને છપાઇ બહાર પડી છે. તેની આ નવી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવનામાં મી. ગાંધી લખે છે કે હીંદ સ્વરાજ મેં ૧૯૦૯ની સાલમાં વિલાયતથી આવતાં સ્ટીમર ઉપર લખ્યું. તે મુંબઇ ઇલાકામાં જપ્ત થયાથી તેનો તરજુમો મેં ઇંગ્લીશ ભાષામાં બહાર પાડયો. તેમાં જણાવેલા વિચારો પ્રગટ થયાને બરાબર પાંચ વરસ થયા. તે દરમ્યાન મેં મારા વિચારો વિષે ઘણી સાથે ખાસ ખાસ માણસો એ ચરચા કરી. ઇંગ્લીશ લેખક તથા મહત્વોએ પત્રવહેવાર ચલાવ્યો. ઘણાએ મતભેદ જણાવ્યા. પણ મેં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે પરિણામે વધારે મજબુત થયા છે. અને જો વખત હોત તો હું તેજ વિચારો વધારે દલીલ સાથે જાહેર કરવા ઇચ્છું. તેમાં ફેરફાર કરવાનું મને જણાતુંજ નથી.

એકજ વાત ઉપર ટીકા કરવાનું મને મન થાય છે. મારે કાને એવા ભણકારા પડયા છે કે હીંદ સ્વરાજનું શિક્ષણ હાલ પણ સમયે અને કાલ પણ સ્થિતિમાં શારીર બળ વાપરવા તરફ નથી અને સત્ય આત્મ બળથી કાર્ય પાર પાડવા તરફ છે. પણ એ શિક્ષણનું પરિણામ ઇંગ્રેજો તરફ તિરસ્કાર ઉત્પન્ન કરવાનું અને તેમની સાથે દારૂ ગોળાથી લડી અથવા તેઓને બીજી રીતે મારી હીંદમાંથી હાંકી કાઢવાના વિચાર ઉત્પન્ન કરવાનું થયેલું છે. આ જાણી હું દુખી થયો છું. હીંદ સ્વરાજ લખવાનો એ હેતુ જરાએ ન હતો અને જેઓએ ઉપર પ્રમાણે વિચાર તે લખાણમાંથી કાઢી શકયા છે તેઓ તે લખાણ બીલકુલ નથી સમજ્યા, એમજ મારે કહેવું જોઇએ. હું પોતે ઇંગ્રેજો અથવા તો કોઇ પણ પ્રજા કે માનવી તરફ તિરસ્કારની નજરે જોતો નથી. જીવ માત્ર, જગત મહાસાગરમાં રહેલાં બધાં બીંદુ એક જ છે તેમ, એકજ છે. જીવ સાગરમાં રહેલા આપણું બધાં જીવો એકજ અને આપણે સઘળા [illegible] સંબંધ રાખનાર છીએ એમ હું માનું છું. જે બીંદુ તેનું થાય તે સઘળાં પામે છે તેમ જો જીવ પોતાનું ભલું કરતાં જાણે માને છે તે બીંદુનો [illegible] નાશ પામે છે. હું તો યુરોપના આજ કાલના સુધારાનો કટ્ટો દુશ્મન છું. તે વિચાર હીંદ સ્વરાજમાં બતાવવા પ્રયત્ન કર્યું છે. અને બતાવ્યું છે કે હીંદના દુઃખ માટે સારું ઇંગ્રેજો દોષિત નથી પણ આપણે જેઓએ આધુનિક સુધારો કબુલ કર્યો છે તેઓ છે. જો આપણે તે સુધારો છોડી પ્રાચીન સુધારો જેમાં ખરી ધરમ—નીતિનો અભ્યાસ થઇ શકે છે તે પાછો આપણે કબુલ કરીએ તો હીંદ આજેજ મુક્તિ પામી શકે છે. કુલ્લી પ્રવૃત્તિથી નિવૃત્ત થઇ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ લેવી એ હીંદ સ્વરાજ સમજવાની ચાવી છે. આ પ્રવૃત્તિમાં કોઇ પણ હાની નથી કે બેસી રહી બધું પાછું જવાની [illegible] હીંદ [illegible] સમાવેશ થયેલ નથી.—કી [illegible] ટપાલ ખરચ સાથે ૭ પેની.

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો. તથા ભાગ ૨ જો. મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ "ઇંડીયન ઓપીનીયન" માં લખેલા પ્રકરણો આ બન્ને ભાગમાં પુસ્તક રૂપે બહાર પડેલ છે. તેમાં પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વગેરેને લગતી બાબતો છે. અને બીજા ભાગમાં પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, શીતળા, બાળકોની સંભાળ, સુવાવડ અને પીંડ ઇ. અકસ્માત, ડુબવું, સાપ અને તેના ડંખ, દાઝવું, મરડો વગેરે બાબતો છે. કીમત દરેકની ૪ ૪ પેની, અને ટપાલ ખરચ દરેક ઉપર એક પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ પુસ્તક લેખો જાણીતા વિદ્વાન મી. [illegible] ટોલ્સ્ટોયને [illegible] સુધારાનું ખરું સરસ રીતે ખંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે. ઇંગ્લીશ પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના ક્રિશ્ચિયનો [illegible] ના અનુકુળ વિચાર આપીને જણાવ્યું છે કે ચીનના લોકો એ પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી. પશ્ચિમની નીતિ તો નરીજ ઇશ્ક એ નીતિનું ભુલ ભરેલું ચિત્ર છે. પશ્ચિમના લોકો લોભ નથી છોડી શકતા તેથી ચીન માનુષી તમામ ને ગુલામ જેવી ગણે છે. પશ્ચિમના લોકો નહીં કે કોઈ શહેરોની પ્રમાણથી છે. ચાકર જેવી વાત છે ને છોકરાને લઇને ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નઠારી છે.

સજ્જનીતિને પરિણામે ભીષણ પ્રશ્નો ઉપર ઉપરાઉપરી ખાનગી બાબતો થયો છે. તેનાથી સમાજને અને તેમના નાશ થાય છે. આ બધું ઉપરના લેખમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૨ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુધારાનો અર્થ—ઇંગ્લીશ બહુ જાણીતા કવિ છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ "નાઇન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી" માં એક લખાણ લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ સુધારાનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા પુસ્તકમાં આપેલો છે. સાથે એનો વિચાર કાંઈ સારા રોજગારની, ગુજરાતના વગેરે લોકોના આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલની રીત રિવાજ ઉપરાંત આ નવી નોંધોમાંથી [illegible] તેથી મી. ગાંધીના દિવસનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૩ પેની.

સુખ્યરાજ—આ [illegible] મહાન મરહુમ ટોલ્સ્ટોયની "સ્વ [illegible] [illegible]" નામની અતિ નૈતિક વાર્તાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

સર્વોદય—સત્ય ધરમને અને નીતિનો [illegible] છે પણ ધરમનો વિચાર કર્યા વિના પણ સાધારણ બુદ્ધિથી વિચાર કરતાં જાણવાની એ જરૂરત છે. તેમાં સુખ છે અને તેમાંજ સર્વેના ઉદય છે, એવું જોન રસ્કીને આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

દેશભક્ત ગોપાળ કૃષ્ણ ગોખલે અને મીનીસ્ટર સ્ટાંડન ઉપરની ચર્ચા—સત્યાગ્રહીઓમાંથી મીનીસ્ટર નામુદ કરવા [illegible] મી. જે કે ગોખલેના [illegible] ઉપર [illegible] થયેલી [illegible] સંપુર્ણ [illegible] આ પુસ્તકમાં આપેલ છે. સાથે મી. ગોખલેની કારકીર્દિ ટુંકે હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પે. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કી ૬ પેની ખરચ ૧ પે.

નીતિનો ધર્મ—મેસ. [illegible] પ્રેસમાં આ પુસ્તકની બીજી ૧૦ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે. છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. ટપાલ ૧ પેની.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની રક્ષણ—લખનાર વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૪ પેની. ટપાલ ૧ પેની.

મી. ક. ગાંધીનો જન્મ [illegible] કેલ હડ્ડી [illegible] આ પુસ્તક એ ભાષાંતર છે. આમાં શરૂઆતમાં સાઉથ આફ્રિકાનો ઉપોદ્ઘાત છે. જેમાં મી. ગાંધીના [illegible] વિચારો [illegible] વિચાર આપ્યો છે. વળી, [illegible] પ્રસ્તાવનાનો [illegible] પાના છે તે [illegible] આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દિ [illegible] વર્ણન કરેલ છે. [illegible] ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

Books for Sale

Price, post free. s. d.

The Spirit of Islam or the Life and Teaching of Mohammed, by Justice Ameer Ali 1 0
A Peasant Sage of Japan. The life and work of Sontoku Ninomiya, one of the greatest [illegible] Japan 3 10
[illegible] of Islam 4 6
The Life of [illegible] Mohammed, by Washington Irving 6 10
Pilgrimage to Al-Madinah and Mecca, by Burton
Part I 1 10
Part II 5 4
Sadhana, by Rabindra Nath Tagore 4 10
Gitanjali, by Rabindra Nath Tagore 4 4
[illegible] Poems, illustrated
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The [illegible] of this poem is taken from the "Shah Nameh," the great Persian epic written by Firdausi 1 4
Swami Vivekananda. An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings 4
The Indian National Congress, containing an account of its origin and growth, the full text of all the Presidential Addresses, a reprint of all the Congress Resolutions, extracts from all the welcome addresses, notable utterances on the movement and portraits of the Presidents 5 4
The [illegible] Mussulmans. A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians [illegible] 1 4
The Nation Builders, Part I, II and III. The [illegible] and portraits of Dadabhai Naoroji, W. C. Bonnerjee, Lal Mohan Ghose, Swami [illegible], Romesh Chunder Dutt, Swami Vivekananda, M. K. Gandhi, Sir Syed Ahmed Khan, [illegible] Ranade, Rabindranath Tagore and many others
[illegible] Lectures of Swami Vivekananda 1 [illegible]
Gokhale's [illegible] 1 [illegible]
Sayings of the [illegible] 1 0
[illegible]
Essays [illegible] 4
The [illegible] 4 [illegible]
Essays [illegible] Education [illegible] 1 [illegible]
[illegible] by the Rev. C. F. Andrews [illegible] The [illegible] will be handed to [illegible] 1 [illegible]
The Story of an Ideal [illegible], by [illegible] 1 [illegible]
Civilisation of India, by R. C. Dutt 1 4
[illegible] and [illegible], by [illegible] 1 4
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin 1 [illegible]
Self-Help, by Smiles 1
Life and labour [illegible] of men of Industry, Courage and Genius, by S. Smiles 1 10
Character, by S. Smiles 1 10
Thrift, by S. Smiles 1 [illegible]

[illegible] of [illegible] 3 [illegible]
The Song Celestial, a [illegible] of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold 1 [illegible]
The Bhagavad Gita 1
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold 2 [illegible]
Islam, by Justice Syed Ameer Ali 1 [illegible]
The Koran, translated by J. M. Rodwell 2 [illegible]
Mohammedanism, by Prof. Margoliouth 2 [illegible]
Mohammed "The Great Arabian," by Meredith Townsend [illegible]
Gulistan or Flower Garden, Sadi 3 10
Sesame and Lilies, by John Ruskin 1 10
Unto This Last 1 10
Duties of Man, by Mazzini 1 10
Tales from Tolstoy, by [illegible] 1 [illegible]
English Traits and Representative Men, by Emerson 1 [illegible]
Society and Solitude and other Essays, by Emerson 1 [illegible]
War and Peace [illegible] by Tolstoy
Part I 1 [illegible]
Part II 1 [illegible]
[illegible] and other stories [illegible]. These stories and [illegible] which Count Tolstoy [illegible] date, many of them [illegible] the great [illegible] and [illegible] represent the highest work in this sphere 1 [illegible]
Tales and Parables, by Tolstoy 1 10
A Letter [illegible] Leo Tolstoy 0 [illegible]
[illegible] of India, by [illegible] 1 [illegible]
[illegible] India [illegible] 1 [illegible]
[illegible] by Burke 1 [illegible]
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt [illegible]
The [illegible] and the Indentured System [illegible]
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa. Special Indian Opinion Souvenir [illegible] 1 [illegible]
The Ethics of Passive Resistance 0 [illegible]
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi [illegible]
[illegible] Essays, by [illegible] [illegible]
M. K. Gandhi and the Indian [illegible] by J. J. Doke [illegible]
[illegible] and the [illegible] by [illegible] [illegible]
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work [illegible]
The Story of the Ramayana [illegible] [illegible]
A Book and its [illegible] The [illegible] 2 [illegible]

The Wisdom of the East Series

[illegible] [illegible] 3
The [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
The [illegible] [illegible]
The [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
The [illegible] [illegible]
The Heart of India [illegible]
Rubaiyat of Hafiz [illegible]

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ

પારસી—તા. ૩ જી જુન [illegible] જુન સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—જેઠ સુદ ૧૦ થી જેઠ વદ ૧ સુધી સંવત ૧૯૭૦

મોહમેદન—તા. ૮ મી રજબથી તા. ૧૪ રજબ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૫ થી તા. ૧ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	શ્રી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. પા. તા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૩	સુદ ૧૦	૨૫	૪૮ ૫	૧
ગુરૂ	૪	„ ૧૧	૯ ૨૬	૪૮ ૫	૫
શુક્ર	૫	„ ૧૨	૧૦ ૨૭	૪૯ ૫	૫
શની	૬	„ ૧૩	૧૧ ૨૮	૪૯ ૫	૫
રવી	૭	„ ૧૪	૧૨ ૨૯	૫૦ ૫	૪
સોમ	૮	„ ૧૫	૧૩ ૩૦	૫૦ ૫	૪
મંગળ	૯	વદ ૧	૧૪ ૧	૫૧ ૫	[illegible]

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are payable **Strictly in Advance**, and if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s and 6s. respectively.

Cheques to be made payable to
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૬ મી જુનને અરસામાં સ્ટી મર [illegible] મારફતે ઘણું કરીને મુંબઈ જશે

તા. ૧૩ જુનને અરસામાં સ્ટીમર [illegible] ગારેકુસ થઈ મુંબઈ જશે

તા. ૧૬ મી જુનને અરસામાં સ્ટી મર [illegible] થઈ મુંબઈ જશે

તા. ૨૫ મી જુનને અરસામાં સ્ટી મર [illegible] મારફતે મુંબઈ જશે

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી
અહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાવડા અને સાધની કુંજી	૦	૩
શ્રી લીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જગતમાંની મરજી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
„ ૨ જો „	૦	૬
„ ૩ જો „ „	૦	૬
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	[illegible]
ઓન. મી. ગોખલે અને ગાંધીજીના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં સુકરાતે જે કરેલું સરસ મરણ સમજવું આપ્યું છે)	૦	૬
માણસને કેટલી જમીનની જરૂર હોઈ શકે?	૦	૩
સુરમાર જ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
અગ્નોદય	૦	૬
સત્ય મહિનો હીન મી નિબંધ	૦	૩
સુધરેલા ભાવ ૬	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો આશય છે)	૦	૯

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરના તમામ પુસ્તકોના ઓરડર નીચેને સરનામે મોકલવા —

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ
ફીનિક્સ, નાતાલ

પોસ્ટલ ઓરડર ફીનીક્સ ઉપર નહી અને તેમ. ખરચ મંગાવવી જરૂર ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહી લખવું પણ દરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું

છપાઈ તઈયાર છે
હીંદ સ્વરાજ્ય
[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેન્સ. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

આ ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન. તેમાં તેમના મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી ભાઈઓના, છબી, જનરલ બોથાની જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ને તેને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી આ ઇંગ્રેજી વધારે ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૨-૬ ટપાલ ખરચ પેની ૬

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓરેંજ ફ્રીસ્ટેટમાં

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધું લવાજમ **અગાઉથીજ** લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર આપતો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે જો વરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકમાં) ઉપરાંત ઉમેરવી અમે ત્રણ મહિનાથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી એ વાતે ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ

છાપી પ્રગટ કરનાર મેસલજી મણીલાલ મોહનદાસ ગાંધી ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 23—Vol. XII. WEDNESDAY, JUNE [illegible], 1914 [illegible] Price Threepence

DEBATE ON THE RELIEF BILL

IN the House of Assembly, on Monday, the Minister of the Interior (Mr. Smuts) moved the second reading of the Indians Relief Bill. In the course of his remarks, the Minister said that this subject of Indian grievances had repeatedly occupied the attention of the House since [illegible]. It was unnecessary for him on this occasion to go at any great length over the ground covered on previous occasions. He would not ask members, he said, to [illegible] this very difficult and thorny subject [illegible] possible [illegible]. There was no doubt that the matter was one of a very [illegible] character, and had led to very grave trouble in South Africa in the past. They were now, he said, in a [illegible] position in that the opportunity presented itself [illegible], perhaps, finally settling this matter on a satisfactory basis. The recommendations of the Solomon Commission had been accepted as a solution by the Government of India and tacitly also by the British Government, and [illegible] one question [illegible] which he would [illegible] the Indian community in South Africa had [illegible]. That being so, the House was now in a position to deal with this question which affected the peace of South Africa once for all. Referring to the circumstances which had led to this Bill, he said he would not go round [illegible]. [illegible] the Immigrants Regulation Bill [illegible] the provisions of the Act [illegible] the Department of the Interior received a letter from Mr. Gandhi asking certain questions and raising certain difficulties in connection with the Immigrants Regulation Act. In that letter, dated June [illegible], Mr. Gandhi

Had Raised Four Points

and it was possible [illegible] Government [illegible] ten points to meet him [illegible] with the present [illegible] difficulty in [illegible]. There were two other points which [illegible] the House during the passage of the [illegible] and which [illegible] immediately after [illegible]. The first of those two questions was [illegible] of South African-born Indians into the Cape Province. [illegible] previous correspondence [illegible] that it was no idea on the part of the Government [illegible] the position of Indians [illegible] was vested right. But, after that measure (the Bill) was passed, Mr. Gandhi raised these points, [illegible] the position of Indians [illegible] to the Cape. Mr. Gandhi pointed out that the alteration made was a departure from a guarantee that vested rights should not be interfered with. [illegible] the [illegible] correspondence which arose [illegible] had been raised [illegible] during the passage of the Immigrants Regulation Bill, and it was not longer possible to guarantee old rights. On that point [illegible] the claims of the Indian community. The next point was in regard to

The Marriage Question

Under the Immigrants Regulation Act a clause was [illegible] the motion of [illegible] the Cape [illegible] (Mr. Alexander) [illegible] where an Indian was legally married according to the rites of any Indian religion his wife and children of that wife should have the right to enter the Union along with her husband and [illegible] of such marriage should be [illegible]. [illegible] that amendment was that [illegible] a legal marriage take place under our law [illegible] the parties who were married by religious rites [illegible] admitted of polygamous marriages. The result therefore was that, although it was clearly the intention of Parliament to allow [illegible] of the wife [illegible] rights under the Immigration Act, [illegible] interpretation [illegible] put by the Law Courts [illegible] passed by the House, it was [illegible] to carry out [illegible]. The difficulty was not an [illegible] one, because it had been the practice of the Immigration Department, both before and since [illegible], to allow the wife and children [illegible] come into [illegible]. Although that had been the practice of the Immigration Department, the Indian community were not satisfied and claimed certain legal rights, and [illegible] these rights were assailed, [illegible]. It was, however, [illegible] the Government [illegible] the Indian community on these two points. Trouble arose and certain demands were made, and the question of the £3 licence on ex-indentured Indians was raised. So far as legal rights were concerned, [illegible] was raised for the first time. Two years ago Mr. Gokhale was in South Africa and [illegible] with a member of the Government, but he (the speaker) did not want to go into [illegible] or misunderstanding, as to [illegible] the Government did not undertake to do, but [illegible] the matter was not raised by [illegible]. It was unpleasant for the Government [illegible] threatened with a strike, with [illegible] all. A strike broke out, a good deal of bloodshed took place, and a great deal [illegible] to be resented [illegible].

The Solomon Commission

was appointed, [illegible] important part of their [illegible] the grievances which had led to the strike. They now had the Commission's valuable report [illegible] which were to be [illegible] with India. The Commission had also the benefit of the presence of an officer of the Indian Government, in the person of Sir Benjamin Robertson, who represented the Indian point of view. He (the speaker) knew from a personal [illegible] that Sir Benjamin Robertson's presence was of the greatest value to the

Commission. [illegible] on the work of the Commission, had drawn up a number [illegible] (Hear, hear.) The Minister proceeded to deal with [illegible] Commission which had been embodied in the Bill. It was proposed, he explained, to carry out those recommendations, partly by regulation and partly by administrative action, in their entirety, and so pave the way to securing that peace which they all were longing for, in a matter which was not only important to South Africa, but to South Africa in its external arrangements. One of the recommendations was for legislation on the lines of Act 16 of 1860 of the Cape, making provision for the appointment of marriage officers among Indian priests, for the purpose of solemnising marriages according to the rites of [illegible] and at the Cape—as far back as 1860 in the [illegible] Colony—a law was passed empowering the Govern[illegible] for their co-religionists. Very little advantage had been taken of that Act of the Cape, and for a number of years, he believed, marriage officers had not been appointed. The Indian community claimed the right of marriage by their own priests, and Section 1 of the present Bill carried out the recommendation that such priests should be appointed, and if they married their co-religionists according to their rites, and also according to certain regulations, such unions should be valid. Then there was a recommendation as to legislation for the validation of monogamous marriages. Religious unions celebrated according to a certain rite existed, and were not recognised by the South African law. Indians contended that there should be an opportunity given for these unions to be converted into legal marriages by a simple system of registration. This had been embodied in law. Thus, where marriage already existed between one man and one wife, power was given by simple registration to make that marriage legal.

There was the religious question of unofficial wives, and where a man had two or three others they would be in the position of concubines. Short of recognising polygamy it was impossible to see what else the Commission could have recommended. This was the most difficult question the Commission had to deal with.

Since the report of the Commission was published he (the Minister) said he had received deputations on various bodies of Mahomedans who were not quite satisfied with the state of affairs, and said that, according to the Moslem faith, it was permitted to them to marry up to four wives. They could not satisfy him that there was a way to meet the claims they were making. It was mentioned to him that some action had been taken in Mauritius some years ago which might be taken as a precedent for South Africa. He promised to make inquiry, but had not yet received information on the point. It was, he said, a recommendation of the Commission that "Section 5 (g) of the Immigrants Regulation Act of 1913 should be amended so as to bring the law into conformity with the

Practice of the Immigration Department,

which is to admit one wife, and the minor children by her, of an Indian now entitled to reside in any Province or who may in the future be permitted to enter the Union, irrespective of the fact that his marriage to such a wife may have been solemnised according to tenets that recognise polygamy, or that she is one of several wives married abroad, so long as she is his only wife in South Africa." This was incorporated in the Bill and disposed of the marriage question, which was the [illegible] required. And the great deal with in the Bill, said the Minister, followed the recommendation of the Commission in regard to the issue of domestic certificates. That was an [illegible] of [illegible] certificates which have been issued to Indians in Natal by the immigration officers of that Province, and which bear the thumb impression of the holder of the permit, should be recognised as conclusive evidence of the right of the holder to enter the Union as soon as his identity has been established." This system, explained Mr Smuts, was abolished in the Immigration Act of last year because it was found that these certificates had got into the hands of wrong people; but, of course, there were thousands of people entitled to these certificates, and the question was how to deal with them in a way which would not be a hardship to innocent people. That left only one other point, which was the abolition of

The £3 Tax

in Natal, with the history of which the Minister briefly dealt, pointing out that, even from the first, it had not proved a success. The Solomon Commission, after consideration of this question, came to the conclusion that the Indian claim was fair and just and politic, and that it was the proper course to repeal the Annual Tax clause of the Act of 1895. Indians had argued the position at great length. They had pointed out that the tax was payable by only a small portion of the Indian population of Natal and that traders, who were better off than indentured Indians and whose presence was more objectionable, escaped liability. Another point was that the tax was evaded more successfully than any other tax in the whole of the Union. It could only be collected through the machinery of the police, and in order to collect the tax it was necessary to prove that the Indian in question had entered Natal as an indentured Indian since 1895. In consequence of the ease with which the tax was evaded, a law was passed in Natal laying down that any employer who accepted the services of one of these people without having made certain that this Indian had paid his tax was subject to severe penalties, but this law was a dead letter. It was further pointed out that one effect of this tax was that Indians liable to pay it, or finding their whereabouts were known to the police, wandered [illegible] and the tendency was for them to be[illegible] to whether the tax had its desired effect in inducing Indians to return to India, the Comm[illegible] the evidence where there was conflicting, but they pointed out that a large volume of same pointed in the direction of showing it had not such an effect. The Commission's conclusion was that no good purpose would be served by retaining this tax law on the statute book and the Bill provided for the repeal of the tax. No other alteration would, however, be made in the status of Indians. Clause 6 of the Bill gave power to the Government to give free passes to Indians willing to return to India and to renounce all their rights of residence in South Africa, the object, of course, being as far as possible to limit the Indian population in South Africa, and to offer an inducement for them to return. Since this matter was raised he had had conversations with members from Natal who expressed difficulties about it. In conclusion the Minister appealed to members, especially those from Natal, to assist the Government in getting this Bill through this session. There was, he said, this unique opportunity of finishing one of our historical troubles, which was causing difficulty not only in South Africa, but in the whole British Empire, and he was very sorry he [illegible] to see it was arising in another form in another Dominion. He hoped that by means of this Bill they would be able to remove from view one of the most dangerous questions which at present beset this country.—Reuter

Further Speeches

The debate was continued by Sir Aubrey Woolls-Sampson, Mr Leuchars, Mr Chaplin, Mr Myburgh, Mr Merriman, Mr Henwood, Mr Fawcus, Mr Meyler, Mr Step[illegible], the Prime Minister, Mr Anderson, Mr van Niekerk, Mr Serfontein, Mr Clayton, Mr Boydell, and others. These speeches we hope to give

next week. We conclude our report by [illegible] the descriptive notes of the *Natal Advertiser's* correspondent in Parliament, as follows:—

Parliament has to-day been [illegible] owing to the [illegible] which soon became apparent in the discussion of the Indians' Relief Bill. When the House adjourned for dinner, it had become clear that the Natal members [illegible] opposed to the Bill [illegible] the House [illegible] declared [illegible] to the same [illegible] gave the [illegible] strong [illegible] his name [illegible] Not a word [illegible] the whole [illegible] The Premier [illegible] [illegible] debate [illegible] certain [illegible] Senator [illegible] manlike [illegible] [illegible] On the [illegible] the second reading [illegible] the [illegible] with [illegible] and some [illegible] Natal members.

Indians Relief Bill

The following [illegible] Bill [illegible] follows [illegible]:—

[illegible]

2. If [illegible] lawful [illegible] [illegible] that [illegible] and [illegible] their [illegible] each [illegible] as a marriage between those parties.

[illegible] of that paragraph [illegible] which the [illegible] the [illegible] of the [illegible] and [illegible]

[illegible] those parties.

[illegible]

The Rev. C. F. Andrews contributes to the *Modern Review* for May an article on the Phoenix Settlement.

From the Editor's Chair

INDIAN GRIEVANCES

The Bill so [illegible] but not granted, has already been amended in the sense indicated as being necessary in our leading article last week. It will be remembered that the original draft required Indian applicants for the validation of a marriage by virtue of [illegible] to satisfy the Marriage Officer "that there existed at the commencement of this Act between them a union recognised as a marriage under the tenets of an Indian religion which they profess." The [illegible] as amended, and now gazetted, reads that the [illegible] be satisfied "that there exists between them a union recognised as a marriage under the tenets of an Indian religion which they profess." This [illegible] therefore, for the validation of [illegible] within the Union or elsewhere [illegible] the child under the [illegible] the child of the exempted [illegible] woman who, if she had [illegible] recognised as the wife [illegible] with the exempted [illegible] recognised as a marriage under [illegible] The amendment speaks for [illegible] to satisfy the legislative [illegible] We hope that it [illegible] through Parliament.

BEING CALLED A "COOLIE"

The [illegible] to the effect that the claim for [illegible] East London against a [illegible] a "coolie" was not accepted [illegible] to a long-standing [illegible] There is no doubt [illegible] has been used for many years [illegible] derogatory to [illegible] ignorant manner [illegible] a matter of this kind, [illegible] Indians will refrain from [illegible] a term that implies [illegible] and so [illegible] they know that in the [illegible] a condition of [illegible] has the effect [illegible] lest they affect [illegible] purpose, [illegible] legal action taken ill-[illegible] after the wonderful [illegible] bravery and self-sacrifice shown [illegible] South Africa on many [illegible] the war the Natal [illegible] the recent match [illegible] it rather an honour [illegible] to be dubbed "coolie."

BUTTER SUBSTITUTES

The [illegible] Leader [illegible] in the [illegible] with the taxation of butter [illegible] which as follows:

[illegible] Rand [illegible] people in all ranks [illegible] bread, etc., would not [illegible] Even the Indian hawkers, [illegible] in butter with the [illegible] the margarine [illegible] the cheapest [illegible] butter [illegible] taken off the [illegible] [illegible] it may be [illegible] margarine which is [illegible] now that the fresh [illegible] butter season has practically closed. The manager

of a large baking and confectionery business said that he was not interested in margarine, which at an almost [illegible], but that the increase of duty affected the vegetable nut butters which are largely used in making cakes and sweets, particularly caramels. These nuts, he observed, were becoming more in demand in the confectionery business every day. The quality was always the same, and they had the advantage over animal fats that they did not go rancid.

Mr. Alexander, M.L.A. did good service in raising the question of the prohibited duty on ghee, which, as is well known, is butter, and not a butter-substitute. There is no doubt that had this article of diet been consumed by Europeans, instead of by Asiatics, who have no vote in Parliament, the heavy tax of 4d a lb. would not even have been considered by the Minister. We do not note, however, that any of the various Indian organisations has thought it worth while either to [illegible] upon or to protest against this unjust imposition, and Congress [illegible] will [illegible] that when the Indian community [illegible] about he [illegible] the [illegible]

Indians in the Empire

Mrs. Annie Besant, in the course of an article on the Indian National Congress Deputation to England, says regarding the question of the position of Indians outside India:—

This cannot be evaded, for on the answer to it the safety of the Empire depends. South Africa—thanks to Lord Hardinge and to the agitation carried on by Indians on behalf of their countrymen—is probably settled for the moment; it has done its work. It has welded together all classes and [illegible] in strong public patriotic agitation. Indian women have held meetings, made speeches, collected funds, an unexampled rising of Indian womanhood, of the profoundest significance and moment for the future. All [illegible] castes have equally [illegible], [illegible] a common protest. Lord Hardinge, with a statesman's insight, saw the [illegible] and, like Richard II, put himself at the head of the [illegible] ere they broke into [illegible]. The lesson of what Indian women can do will never be forgotten, and will be utilised in the future. The [illegible] remains: Shall Great Britain remain [illegible] while the Colonies [illegible] the Empire, and while the United States [illegible] the exclusion of Indians by their example? What have Indians done that they alone of all the nations of the world should be [illegible] within their own land, while every foreigner may tramp unchecked? All may have their will of India, may swarm over her soil, exploit her resources and [illegible] her people with [illegible] assertion of their [illegible] superiority. Indians are suffered to find every door shut in their faces abroad, while the high posts in their own land are all closed against them. Cannot England see the intolerable position into which she is forcing the whole Indian nation at the [illegible]? There are three hundred millions of people in India; education is spreading; common men can now spare; the people read and understand what is passing over the world. They are still patient and [illegible], but they are growing more [illegible] and [illegible] every month. The situation is becoming [illegible], and it cannot last. A whole nation cannot be held for ever in check and confined within its own borders, with [illegible] without while denied freedom within. India sends to England a deputation of [illegible], [illegible], [illegible]. These are no [illegible] [illegible] and [illegible]; they are patriots, lovers of liberty, loyal subjects of the Crown, should be [illegible] of the Empire. They ask for the primary rights of educated human beings, freedom to take part in the Government of their own country, freedom to travel, as [illegible] within the Empire, freedom to [illegible] by the

labours of their own brains and their own hands. They plead for a nation of three hundred millions, which would save England and redeem her Empire, if fairly treated. Will England meet their plea with denial or contempt?

Durban Indian Market

At the meeting of the Durban Town Council on Friday last, Mr. Hatton asked if there was any probability of the extension of the Indian market, as desired by the Market master, being carried out.

Mr. T. Burman said it was quite true that the market was very much cramped, and there was no further available space to let, although they had frequent requests for more accommodation. It was a matter of which he had not lost sight, and probably it would come on next year, with the appointment of a fresh committee. There was space which might be available, and which was now taken up by the [illegible] hostel. That place might be handed over, and a site for it found elsewhere. The whole, however, required serious consideration, and would have to be tackled by the Council.

A Lover of India

Mr. Andrews is a lover of India (says the *Indian Patriot*). His arrival in Calcutta was the mark of great enthusiasm. People flocked to see the great Englishman who displayed a love for the Indians such as few Indians have towards their own countrymen. Mr. Andrews has been animated by pure love of humanity in his heroic expedition to South Africa; he lost his mother whom he was anxious to see when he started from India. He bore the troubles and the worries of a distant journey all for the sake of the Indians. What can Indians do for men like him? Indians can only cherish their image and their actions deeply in memory and hold them up for examples for others to follow. Mr. Andrews has become to India a [illegible] friend. India is full of love and gratitude for him for all that he has done and resolved to do for her. He could not be in the steamer but that the treatment accorded to the Indian lascar should powerfully appeal to him. Many an Indian has been before in the steamer without feeling the righteous indignation that Mr. Andrews felt as he saw how the Indian lascar was treated. That one incident brings us face to face with the large mind of the man. There can be no doubt that India is happy to-day in the thought that a great Englishman has taken his stand in the ranks of the [illegible]. Here is one who loves Indians and who is prepared to stand by them. He is anxious to go and see what it is that they suffer from in a distant country like Africa. He goes about proclaiming the greatness of India. To the world Mr. Andrews' example of utter unselfishness and single-minded devotion to a foreign people is valuable. It is an asset not to India alone but to all the world that an Andrews should live and work in such a [illegible] [illegible]. The gratitude of India will ever flow for him and the prayer with us that India may deserve the admiration and enthusiastic [illegible] of such high-minded men like him.

India owes a deep debt of gratitude to the Rev. C. F. Andrews (says the *Modern Review*) for his self-sacrificing labours of love in South Africa. Many of us have supported the cause of the Passive Resisters there with pecuniary contributions. In that respect Mr. Andrews has been among the foremost. For a man of his position a donation of Rs. [illegible] was an act of great self-sacrifice. But he was not content with that gift. Nothing short of that greatest of gifts, the gift of self, would satisfy him. So he proceeded to South Africa to try his best to bring about a settlement. He has also rendered us the inestimable service of con-

[illegible] thoughtful South African citizens that India, modern India, has enriched the world with spiritual contributions of the highest value, and that she is not a land of savages. Mr. Andrews had for his companion his friend Mr. W. W. Pearson, whose sincere love for our people is well known. He ably co-operated with Mr. Andrews to bring the struggle of our countrymen in South Africa to a happy close, though that consummation is yet far off.

Johannesburg Vigilants

At a recent meeting of the Jeppes Extension and Belgravia Ratepayers' Vigilance Association, in regard to coloured residents, Mr. Pateman, who had been one of a deputation from the Jeppestown Ratepayers' Association to wait upon the Witwatersrand Township Estate and [illegible] Corporation, reported that the deputation had been informed by the chairman that its powers were restricted to a limit of 30 days' notice for the expulsion of coloured residents. He, Mr. Pateman, however, had consulted an eminent firm of solicitors, who had procured for him a case on all fours with the state of affairs existing here. The case came before the Appellate Court at Bloemfontein, the judges there deciding that the onus lay entirely on the township owners, and costs were given against them, with a perpetual injunction restraining them from allowing, in any circumstances, coloured residents to occupy stands in their township. Proceeding, Mr. Pateman remarked that this cleared the air in regard to this very important subject, as the responsibility was thrown upon the township owners to see that the conditions of their leases were duly observed. Further, the decision of the highest court in this country left it open to individual standholders, who might be injured in their properties through coloured occupants in adjoining houses, to apply to a Judge in Chambers to have the [illegible] enforced.

Mr. Walters proposed, seconded by Mr. R. Ammon: "That the thanks of this Association are due to Mr. Pateman for the valuable information he has imparted, and that the subject be referred to the Executive Committee for further consideration." The resolution was carried unanimously.—*Transvaal Leader*.

British East Africa

The first meeting of the British East Africa Indian Congress was held on the 7th and 8th March. Mr. Abdurasul Allidina Visram, the chairman of the Reception Committee, said in the course of his speech:—

Unhappily, our people to-day suffer from disabilities which have only comparatively lately been imposed. I need hardly tell you that the Indian is the pioneer community of this Protectorate, that our people have done the spade work which has made progress in this country at all possible. We count among our people some of the most intelligent and public-spirited men within the Protectorate, that the vested interests of the Indian community run into huge sums of money, and that our claim to equality of treatment are [illegible] from considerations both of justice and of equity. We desire no more than recognition of these claims for fair and impartial treatment. We claim no undue advantages, but we do most emphatically resist, and intend at all times to resist, encroachments upon these rights.

The President, Mr. T. M. Jivanji, said:—

The object of our Association or Congress is, primarily, to defend against attacks on the rights and interests of our people settled in British East Africa, to keep a watchful eye upon, and to resist, legislation which, in our opinion, may constitute an encroachment upon, or derogation of our rights enjoyed in the [illegible] of our being a [illegible] commercial [illegible]. [illegible] always been a point of our charter that as a law-abiding and industrious community, Indians must have in the fullest degree perfect equality in the eye of the law with their European fellow-subjects. We cannot, dare not, acquiesce in any discriminating legislation directed against our people on the ground of origin, language, race, colour or creed.

More "Moonshine"

Indians are making themselves disagreeable all the world over (says the "Man in the Moon" of the *Natal Mercury*) and seem determined by [illegible] means and aggressive actions to force England to abandon the governance of the Indian Empire. That momentous decision is coming nearer and nearer whether Britain will hold to her [illegible] or cease to India and let her sons and daughters govern [illegible] The so-called Nationalists of India are [illegible] to create trouble in the Colonies, and [illegible] raising the cry that because they are British [illegible] they can go to any part of the British Empire, but they know that they are not wanted and they are forcing the question simply to create trouble. This is their gratitude to Britain having made them prosperous, for having protected them against the rapacity of their own native rulers, [illegible] the [illegible] and stood [illegible] against outside enemies. The Indians force themselves into places where they know that they will cause trouble. In the streets they invariably take the crown and force European ladies and children to the gutter side. In getting on trams they show no courtesy to women, and many of them take a keen delight in [illegible] in front of European men and women what their remarks in their own language are far from complimentary. And yet they wonder that Europeans dislike them. They are alone responsible for that contempt and distrust. But do not leaders educated with Western [illegible] know where they are leading the people? Were England once to leave India to her fate, there would be anarchy in Hindustan, and what is more every Colony would soon force all Indians to leave. South Africa only tolerates the Indians because of Britain's connection with the Indian Empire, and it is certain that Germany would never allow them the liberty in her colonies that they get in British possessions. The Indians are creating their own Armageddon by their desire to injure the hand that has fed them. Nemesis will come to them in their [illegible].

Imperial Parliament

In the House of Commons, on the 8th May Mr. Fowler asked the Secretary of State for the Colonies to whether, in all Crown Colonies and Protectorates to which Indian labourers are admitted under indentures, it was a condition that labourers who had completed their indenture should be in all respects free men, subject to no labour ordinances and with personal and civic rights in no way inferior to those of any other class of people resident in the Colony or Protectorate, and whether encouragement was held out to them to become peasant proprietors of agricultural land and holdings.

Mr. Harcourt: The answer to both parts of the hon. member's question is an affirmative one. The Committee which reported on emigration from India to the colonies laid down the general principle that Crown Colonies and direct the general principle that immigration under indenture for private employers should be permitted only to such Colonies as offer an opportunity to the time-expired immigrant to settle in an independent capacity on the land.

Something for Passive Resisters

The Bill to make further provision as to the administration of criminal justice [illegible] contains the following:—

When any person is convicted before an inferior court of an offence against a bye-law or regulation made by a local authority, or a statute or [illegible] legislation, or any other offence [illegible] particular facts which constitute [illegible] have imposed a fine exceeding five pounds [illegible] default of payment, sentenced the offender to imprisonment for a period exceeding [illegible] the court may in its discretion order [illegible] and the enforcement thereof [illegible] person of the offender or known to [illegible] wherever they may be found, or, if [illegible] or to become due thereafter as wages [illegible] employer, order that employer [illegible] amount from the wages [illegible] consent, from time to time as [illegible] cient to pay the amount [illegible] instalments.

[NOTE.—Is this [illegible] Ed. I. O.]

News in Brief

In the Civil Court at East London [illegible] £50 damages from a European [illegible] giving evidence in a [illegible] the plaintiff as a coolie. The [illegible] dealer, contended that [illegible] low-caste Indian. The [illegible] term, as most South Africans [illegible] generally, and had no [illegible] tiff's feelings. The Magistrate [illegible] granted absolution from the [illegible]

London, June [illegible] A Reuter [illegible] South Columbia states that [illegible] behalf of the Indians [illegible] who were prohibited [illegible] ings at the [illegible] ment at Ottawa [illegible] admitted, whenever [illegible]

In the Krugersdorp Town [illegible] plication of Mehta Kumar [illegible] licence for premises [illegible] hoop, was dealt [illegible] person, and was questioned [illegible] diseases of meat and [illegible] trade. The application was [illegible]

In the Senate on the [illegible] wanted by Senator Whiteside [illegible] bar in the Transvaal Mining R[illegible] removed.

Mr. Polak writes to *The Star* [illegible] contained in your issue [illegible] ly record my views with regard [illegible] published, no doubt [illegible] tation. What I [illegible] I can at present judge, the [illegible] deal with the two points [illegible] from the point of view of [illegible] maining requirements of the [illegible] require administrative [illegible] dealt with, the Passive [illegible] an end."

Commenting upon the Amended Regulations [illegible] London, by ending the [illegible] and Natives using the footpaths, the *Christian Express*

[illegible] in its argument that the Council [illegible] a town of such enlightenment as East London has committed itself to the [illegible] of a measure [illegible] for the [illegible] basis of racial [illegible] [illegible] to the memory of Rhodes and his legacy [illegible] of policy, not to mention the [illegible] Christ and Christianity. [illegible] ing of the [illegible] the inconvenience and Native [illegible] through the township of East London [illegible] that are only [illegible] the Native [illegible]

[illegible]

Printed and Published by Messrs. [illegible] and Manilal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. | ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૦ મી જુન, ૧૯૧૪. | અંક ૨૩.

અધિપતિની નોંધ

નવા બીલમાં થોડા સુધારા

[illegible] ... "મેર્કયુરી" [illegible] ...

[illegible]

પ્રીટોરીઆની ટ્રામ

[illegible] ... પ્રીટોરીઆની ટ્રામ ... [illegible]

[illegible] ... ટ્રામ વગર ચલાવવું ... [illegible] ... સત્તાવાળાઓ ... [illegible]

કારીગરોના પરવાના

[illegible] ... લાયસન્સ ... [illegible] ... પૂછી શકાય છે.

ઇંડીઅન રીલીફ બીલ

મહેરબાન ખાતાના પ્રધાન જનરલ સ્મટ્સે આ બીલ [illegible] ... યુનીઅન પાર્લામેન્ટમાં દાખલ કર્યું હતું.

આ બીલ પહેલું વંચાયું હતું. અને તેનું બીજું વાંચન [illegible] ... (તા. ૮) ... [illegible]

બીજું વાંચન પાસ થયું

[illegible] ... જનરલ સ્મટ્સ ... [illegible] ... હિંદી ... [illegible] ... પાર્લામેન્ટ ... [illegible] ... ઇંડીઅન ... [illegible] ... સરકાર ... [illegible]

[illegible]

કેપમાં દાખલ થવા બાબત

[illegible]

ઝીલીઅને પ્રવેશ [illegible]

[illegible]

[illegible]

કમીશનની મુલાકાત

[illegible]

રીવાજ મુજબ થએલાં હતાં અને તેને ફક્ત આફ્રીકાના કાયદામાં કબુલ રાખવામાં આવ્યું ન હતું. હીંદીઓએ આની સામે વાંધો લઇ જણાવ્યું કે આ સરતને રજીસ્ટ્રેશન જેવા ખાતે [illegible] હાઇકોર્ટે [illegible] આ ઠરાવ આ કાયદામાં કરવામાં આવ્યો છે. આવી રીતે જ્યારે એક પુરૂષ અને એક સ્ત્રી વચ્ચે લગ્ન થઇ ગએલાં છે તેને માન નોંધવાથી તે લગ્નને કાયદેસર ગણવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. હવે જે માણસના

બે અથવા વધારે સ્ત્રીઓ

હોય, તે આ સ્થિતિમાં [illegible] ધાર્મિક સવાલ [illegible] બહુ [illegible] રીવાજ કબુલ [illegible] એક પણ [illegible] કમીશન [illegible] એ આગ્રહપૂર્વક [illegible] વધારેમાં [illegible] આ સવાલ ઉપર હતી. કમીશનના રીપોર્ટ બહાર પડ્યા પછી [illegible] મુસલમાની તરફથી [illegible] પ્રધાનને મળવા માટે ગયા હતા. [illegible] સંતોષ ન હતો [illegible] જણાવ્યું કે મુસલમાની ધર્મ પ્રમાણે તેઓને [illegible] [illegible] ઉપર [illegible] આવ્યું હતું [illegible] [illegible] નથી. [illegible] કમીશનની [illegible] ના [illegible] અને હિંદુસ્તાન [illegible] [illegible] આ રીવાજ [illegible] [illegible] માણસને [illegible] એક સ્ત્રી [illegible] રીવાજ કબુલ [illegible] [illegible] કમીશનની ભલામણ મુજબ

ડોમીસાઇલ સર્ટીફીકેટ

કાઢી આપવા [illegible] [illegible] ની કલમ [illegible] બતાવી [illegible] નવા વરસના [illegible] કાયદામાં આ રીવાજ [illegible] હતા, [illegible] સર્ટીફીકેટ ઉપયોગ [illegible] માણસો [illegible] [illegible] આ પછી [illegible]

નાતાલનો ત્રણ પાઉન્ડનો કર

આ [illegible] [illegible] આ સવાલ ઉપર [illegible] કમીશન [illegible] ઉપર [illegible] અને [illegible] કાયદો રદ [illegible] ઉપર [illegible] જણાવવામાં આવ્યું હતું કે નાતાલની હીંદી વસ્તીના

મોટા ભાગે [illegible] હીંદી વેપારી [illegible] [illegible] કરવાની સ્થિતિમાં છે, અને [illegible] કે [illegible] કરવા શક્ત છે. બીજી બાબત એ જણાવવામાં આવી હતી કે [illegible] [illegible] પાર્લામેન્ટ [illegible] [illegible] રાખી શકાય [illegible] અને [illegible] [illegible] મજુર [illegible] પછી [illegible] આ ઉપરથી એવો [illegible] પડ્યો કે જેથી કર ન ભર [illegible] મજુરીને [illegible] આ કાયદો [illegible] જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મુસાફરીનું ખરચ [illegible] [illegible] નાતાલના [illegible] સાથે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આફ્રીકા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આ દેશ [illegible] [illegible] સરકારના [illegible]

બીજાં ભાષણો

[illegible] [illegible] મી. [illegible] [illegible] મી. મેલર [illegible] અને [illegible] બીજી વખત [illegible]

'મરક્યુરી'નો ખબરપત્રીનું તારણ

'મરક્યુરી'નો [illegible] ખાસ ખબરપત્રી [illegible] જણાવે છે કે ઇંડીયન રીલીફ બીલ ઉપર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જેવી રીતે [illegible] મુજબ [illegible] [illegible] નાતાલના સભાસદો તેમજ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] બીજી બાજુ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સંબંધ [illegible] મુલાકાત [illegible] [illegible]

[illegible] સરકારની બાજુમાં શ્રમજી ઘણા હતા, સેમજ મોટ હોવાનો વખત થાય ત્યારે તેમને ધન્યવાદ મોકલ્યા. મોકલે એમ સૂચના આપી મતા હતા. મજુર પક્ષના સભાસદો તરફથી એક પણ શબ્દ ઉચ્ચારવામાં આવ્યો નહોતો. સરકારેના ધરાદે આ બીલની સાથે [illegible] કે કુમતનીે હતો એમ જન રલ બોથાએ જણાવી મુકયું હતું. અને મતભેદ બારીક પડી ગયા હોય એમ જણાયુ હતુ. તેથી સાંજની વખતમાં શું થશે તે જાણવાને સઉ કોઈ આતુરતાથી રાહ જોતાં રહ્યા. હતા. [illegible] લગભગ ચાર કલાક સુધી બીલના ઉપયોગી ભાગે ઉપર ચર્ચા ચલાવવામા આવી હતી. મી. [illegible] ભાષણ [illegible] અને એક [illegible] પુરવાની કરી [illegible] તે થયું છે એમ જણાવ્યું હતુ. તેણે ઉમેદમાં અરજ [illegible] હિંદી [illegible] [illegible] જણાવ્યુ હતું કે સામ [illegible] મોટા મુશ્કેલ સવાલ છે અને એ સવાલે બીજા સંસ્થાનોમાં પણ તીક્ષ્ણ સ્વરૂપ ધારણ કર્યું છે તે વિષે દિલગીરી જાહેર કરી હતી. [illegible] જોન ચેલ હોવાનાં આવ્યા અને ૬૦ વિરૂદ્ધ ૨૪ મતે બીજું વચન પાસ કરેવા માં આવ્યું. [illegible] તથા મેસર્સ [illegible], [illegible], હેન્ડરસન અને કેટલાક [illegible] વિરૂદ્ધ મત આપ્યા હતા.

બીલ ઉપર છાપાઓની ટીકા

[illegible] લખે છે કે જો એક મુશ્કેલીને [illegible] ઘણા વરસોથી [illegible] આફ્રિકાની પ્રજા અને સરકાર [illegible] [illegible] આ બીલથી [illegible] [illegible] છે કે પાર્લામેંટની [illegible] તેનો [illegible] [illegible] મી. ગાંધી અને મી. [illegible] [illegible] [illegible] સંતોષ [illegible] છે [illegible] સરકારે [illegible] [illegible] જે [illegible] છે તે [illegible] [illegible] [illegible] આપશે એમ [illegible] [illegible] આ બીલ [illegible] [illegible] [illegible] આ બીલથી [illegible] [illegible] [illegible] શાન્તિ થશે અને તેથી [illegible] જે [illegible] સત્યાગ્રહની [illegible] હતી તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] લખે છે કે [illegible] [illegible] [illegible] આ બીલથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ઘણું કરીને થશે. [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] છે એમ સમજાય છે. [illegible] અમારી માન્યતા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આ બીલ [illegible] હિંદી કોમની [illegible] પણ વિચાર કરવામાં આવ્યો છે અને હિંદી કોમની [illegible] [illegible] મુસીબતોનો તેમાં સમાવેશ થાય છે. [illegible] વિરૂદ્ધ વિના આ બીલ પાર્લામેંટમાં પસાર થવું જોઇએ.

વિલાયતમાં કોંગરેસનું ડેપ્યુટેશન

તા. ૧૨ મી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ડેપ્યુટેશનની ઇન્ડીઆ હાઉસમાં મુલાકાત [illegible] [illegible] ડેપ્યુટેશનમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મી. [illegible] [illegible] [illegible] અને મી. [illegible] ડેપ્યુટેશનની [illegible] ડેપ્યુટેશનના મેમ્બરો [illegible] [illegible] [illegible] મુલાકાત [illegible]

કેનેડાના હિંદીઓ

[illegible]

અવલોકનાર્થે મળેલાં પુસ્તકો

[illegible]

ભાતની કાઉન્સીલમાં તેઓએ હિંદુસ્તાનની સરકારને એવું સૂચવ્યું હતું કે આખી શિક્ષણનીતિ એ સામાન્ય નીતિથી વિરુદ્ધ છે. કેળવણી માટે સરકાર જોઈએ એટલું ખર્ચ નથી કરતી તે વિષે તેમણે અનેકવાર ફરિયાદ કરેલ છે અને હાલમાં સરકાર એ વિષય પર કંઈક ધ્યાન આપવા લાગી છે. મુંબઈ સરકારની ફરજીઆત તથા મફત આરંભનું બીલ તમણે ખાસ તેમણે કાઉન્સીલમાં દાખલ કર્યું હતું પરંતુ તે ઉડી ગયું હતું. છોટી ઉમરથી મહા સભાના તેઓ મેમ્બર હતા તથા ઘણીવાર હિંદી સંસારના પ્રમુખ હતા. સરદાર મિ. હ. ઇ. હીંદ સેવાસમાજની સ્થાપના કરી છે. સારા જેવાં પરોપકારી કાર્યો માટે તે સારાને વિદિત છે. આ મહાન નરની [illegible] સેવાના પુણ્યગાન કરવા મેસર્સ ન. નવ પત્રો બહાર પાડ્યા. એવા મહાન પુરુષનું જીવન ચરિત્ર મળ્યું, છાપેલ તથા દરેક હિંદીએ મનન કરી તેમાંથી બોધ લેવો જોઈએ. [illegible] ઉપરનું ન્હાનું પુસ્તક ગુજરાતી સાહિત્ય મંડળના ઝીણાભાઈ દેસાઈ, ગુજરાતીના રીચીરોડ, અમદાવાદ.

અમારી કોમના નામી માનમીંક સ્વામીની કદરી નહીંનવી [illegible] એક પુસ્તક ઘણાં ઘરે માં ખાનબહાદુર હુસેનસાહેબ 1 નવસારી વકીલ તા અધિપતિ અને માલીક 1 ફથી બહાર પડયું છે. તેમાં કોમના ઉન્નતિ વિષે સારા લેખો આપેલા છે. પ્રાથમિક કેળવણી, આગલાની સભાની હકીકતો, વગેરે કેમ ફેલાવવા તેમાં લેખ આપેલા હોય તેમ છે. આ ઉપરાંત ભાઈઓ માટે કિંમત શીલીંગ એક રાખવામાં છે. મળવાનું ઠેકાણું ખાનબહાદુર હુસેનભાઈ વકીલ 1 નવસારી વકીલ

ડોશી ખેડુત અને બારીસ્ટરનો સંવાદ

(લખનાર—મોહનજી ભક્રુભાઈ દેસાઈ)

(ગયા અંકથી ચાલુ)

બેરીસ્ટર — તમારા વિચાર પ્રમાણે તો [illegible] હિંદીના [illegible] સ્વરાજ્ય નથી મળતું. કદી આપણી સરકારની તાબેદારી ન કરીએ તો વધુ કે તેના કરતાં વધુ ફુરસદ મળશે, ત્યારે આપણે કરવું શું ? સ્વરાજ્ય ક્યારે મેળવવું ?

ખેડુત — આપણે [illegible] સ્વરાજ્ય મેળવવા માટે તે જ આપણું હિત અને દેશી ભાઈઓ અને બહાર એ બધી દરેક ચોતરફ પોતાને માટે સ્વરાજ્ય હદયથી મેળવવામાં મહેનત કરવી. પચ્ચીમના લોકોએ સત્યાગ્રહને હિંદીઓના સહવાસથી સ્વીકાર્યું છે. તેવા બીજા દેશો [illegible] નથી એવા કોઈ બીજા લાભ થાશે નહીં [illegible].

મને જે જીવન તે શિષ્ય બનાવ્યું, પૂજન કરવું — ઋષિઓની દરેક કરણી અને રીતરિવાજ છે. ખેડૂત તરીકે આપણી તરત ખુદ સરકારને તાબેદારી સ્વીકારવી તે ઠેકાણે તેથી સરકારની નોકરી કરવી. અંગ્રેજી વગેરે આધુનિક શાસ્ત્રોને સમજાવનાર તથા આપણા હિંદી કેળવણીના જૂની પ્રણાલિકા પ્રમાણે ગુરુકુળ સ્થાપવાં. બાળકો પાસે બ્રહ્મચર્ય પળાવવું. આ બધું માતૃભાષામાં તમામ શિક્ષણ આપવું. આધુનિક સમજનાર ભાષા પરદેશી આપણા માટે નકામા છે, માટે તેનો ઉપયોગ કરવો અટકાવવો. આ ખાતે મંદિરોની હસ્તીથી આપણી જે સંપ વધેલા તે ભૂલ્યા છે, માટે તેને પુનઃ સ્થાપવા અને તેવાં કેળવણીની ઉપર દરેક હિંદીએ ધ્યાન આપીને હિંદી ભાવના રાખવી. આપણે જે આપણા દેશમાંથી આવે તે જ વાપરવા અને પરદેશી વસ્તુઓ આપણા દેશમાં કબજો થયો છે એને જે આપણે, એને લીધે ભારતવાસીઓ નિર્ધન થઈ રહ્યા છે. મશીનો અને કારખાનાને લીધે તેમજ રેલવેની હસ્તીને લીધે દુકાળો ઉપજી દેશમાં દુકાળો પડતા આવ્યા છે. અને વસ્તુઓ કરેલી દેશી વસ્તુઓ હાથે બનેલી, હાથે બનેલી કરવી, પરમાત્મા અમને પહેરાવે છે. માટે આવેલાઓ આપણે એવી રીતે વરતવું જોઈએ કે આપણે હાથે એક પાઈ પણ આપણા દેશની બહાર ન જાય. સરકાર જો જુલમ અને અન્યાય આપણા દેશી ભાઈઓ ઉપર ગુજારે તો તેને પ્રતિકાર આપવો. તે સહી પણ સહન ન કરવા અને તેમ કરતાં દુઃખો આવી પડે તે હસતે મોઢે ઉઠાવવાં. આવાં બીજાં અનેક કર્તવ્ય છે. હવે આપણે એક શુદ્ધ હીંદી તરીકે અહિંસા કરવા લાગીએ. સત્યનું આપણું દૃઢતા પૂર્વક પાલન કરવું શીખવું તો સ્વરાજ્ય સહેજે મળશે જ છે.

બેરીસ્ટર — આ તો બધી મહેનત ઘણી કરવાની છે. પણ આપના કહેવામાં સત્યતા જણાય છે.

ખેડુત — સાહેબ, સ્વરાજ્ય મેળવવા સારુ આપણી જમીનો પાસે જ છે, પણ તેમજ મોટા લોકો હરેક કરવાપણું નથી રહેતું. આપણામાં જો કોઈ રાજીરંજ હોય તો તે આપણે જ મેળવી લઈ છીએ. હું આપનું સ્વરાજ્ય સમજી શકું છું અને હું કહું છું કે અમે મહેનત કરી ધન કમાવું. અમે ખેડૂતો છીએ. અમારી પાસેથી હાલમાં સરકાર જે કર લે છે એ પણ અમને તે પણ અમને જરૂરી લાગે છે. અમારે હવે સરકારને કહેવું જોઈએ તો અમે અહીં એટલા કામમાં હતા કે તમારે મહેસુલ ઓછું કરવું જોઈએ અને તે જો ન માને તો અમે હાથ પગ જોડી બેસી રહીશું અને અમારી જમીન પડી રહેશે એટલે અમારી માગણી તરત સ્વીકારવી જ પડશે. અહીંયા, હું કહી શકું કે ખરું સ્વરાજ્ય તો અમે મહેનત ભોગવીએ છીએ તે ખરેખર છે કારણ કે અમે કોઈના હાથ તાબેદારી કરતા નથી. અમે અમારી મહેનત કરી અમારો ખોરાક મેળવીએ છીએ. આ રીતે અમારે કોઈને ઉપર આધાર રહેતું નથી. કોઈની સાથે તકરાર કરી કોર્ટ ઉપર આવે એવું નથી કારણ કે તેમ કરવા જઈએ તો અમારી જમીન પડી રહે. અમે સત્પુરુષોનાં ટીકીટીકીને માન આપી તેમને સારી રીતે અમારું મનનું કરીએ છીએ. આ ચાર રિવાજ, સ્વદેશી, ટીકા અને ધર્મની જીવન શાંતિએ ભોગવીએ છીએ. હવે આનાથી બીજું કેવું સરસ સ્વરાજ્ય આવી શકે? એ અમારું કહેવું એટલું જ છે કે ઉપર મુજબના હેતુઓ સાથે જો ઠેકાણું કરશે તો અમે ખેડૂતો આપની સાથે જ છીએ. હવે રાત ઘણીજ થઈ છે. મકાનમાં માટે ખેતરે જવું જોઈશે, આપ પણ થાક્યા હશો. માટે સૂઈ જઈએ.

બેરીસ્ટર — ભલે, મારે પણ એવોજ વિચાર છે. સવારે કેસની તારીખ માટે સ્ટેશને જવું છે.

ખેડુત — આપને સારી બોડી હું સ્ટેશને પહોંચાડીશ. માટે આપ નિશ્ચિંત રહજો સૈફ.

આમ કહી ખેડુતે બેરીસ્ટર માટે પલંગ તૈયાર કરીને જેના ઉપર તેઓ સુતા અને નિદ્રાદેવીને આધીન થયા. ખેડુત પણ પોતાને ઠેકાણે જઈ સુતો. સવારમાં તે વહેલો ઉઠીને બેરીસ્ટર સાહેબ જાગ્યા. હોવાથી ખેડુતની સાથે જલદી દાતણ કરી નાખી. અને બેરી ખાત્રીમાં કર્યું અને ખેડુત ગાડી જોડી બેરીસ્ટર સાહેબને સ્ટેશને પહોંચાડી આવ્યો અને બેરીસ્ટર સાહેબે આ ગામડા ખાતેના ખુશી સાથે રજા લીધી.

સંપૂર્ણ

વિવિધ સમાચાર

ગયા શુક્રવારે મળેલી ડરબન ટાઉન કાઉન્સીલની બેઠકમાં ગ્રીઆન મારકેટના સબંધમાં મી. હેલે એવો સવાલ પૂછ્યો હતો કે મારકેટ માસ્તરની માગણી મુજબ મારકેટના મકાન માં ઉમેરો કરવાનું બની શકશે કે કેમ? મી. બરમને જણાવ્યું કે મારકેટમાં બહુજ સંકડાશ થઈ છે એ વાત બરાબર છે પણ તેને માટે બીજી જગ્યા મળી શકે તેમ નથી. મારકેટ વધારવાનું ભવિષ્યમાં ધ્યાનમાં છે તોપણ તે ઉપર આગળ વધારે વિચાર કરી શકાય તેમ છે. વેરીવ એરતાની હોસ્ટેલ વાળી મારકેટની પડોશમાં જે જગ્યા છે તે મારકેટના ઉપયોગમાં લઈ હોસ્ટેલને બીજી જગ્યાએ બદલાવવું થઈ શકે એવી સૂચના કરવામાં આવી હતી.

મી. એસ. આર. અમદ ડેનહાઉસરથી લખે છે કે આ ગામ અને તથા આસપાસની કોલસાની ખાણોમાં હીંદી વસ્તી સારી છે તેમના બાળકોને કેળવણી આપવા માટે કશું પણ નીશાળ નથી તો તેવી નીશાળ ખોલવા માટે મી. એ. જે રેમ મારફત કેળવણી ખાતાના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટને લખાણ કરવામાં આવ્યું હતું. તે ઉપરથી સરકાર તરફથી મી ડી એમ. ફ્રગઆઇ આવેલા તેમની સાથે થયેલી વાત ચીત ઉપરથી જણાય છે કે તુરતમાં સરકારી મદદ વગર એક નીશાળ થઈ જશે આ બાબતમાં તા. ૨ ડીસે એક સભા ભરે મળવાની છે

વડી પારલામેન્ટમાં મી. પેન્ડલ્ટન નામના એક સભાસદે સંસ્થાન ખાતાના પ્રધાનને મેની ૨ મી તારીખે આ પ્રમાણે સવાલ પૂછ્યો હતો: ગીરમીટની પધ્ધતી અનુસાર જે મજુરો ને કોલોનીઆમાં મોકલવામાં આવે છે તેમને તેમની ગીરમીટ પુરી થયા બાદ ત્યાં વસવાની છુટ બીજી પ્રજાના જેટલીજ છે અને શું સઘળા નાગરીક હક પણ બીજી પ્રજાના જેટલાજ છે કે નહીં અને મીલ્કત તથા જમીનના તેઓ માલીક થઈ શકે તેવી બાબતની તેમને સલાહ કરી આપવામાં આવે છે કે કેમ? સંસ્થાન ખાતાના પ્રધાન મી હાર્કોર્ટે અન્તે સવાલના હકમાં જવાબ આપ્યો હતો અને જણાવ્યું કે કોલોનીઓમાં હિંદી મજુરોને મોકલવા બાબતના વિચાર કરવા જે કમીટી નીમાઈ હતી તેણે ઠરાવ્યું હતું કે ખાનગી માણસોને એકજ શરતે આપણે મજુરી પુરી પાડી શકીએ કે ગીરમીટ પુરી થયા બાદ જમીન ઉપર મજુરો સ્વતંત્ર રીતે રહી શકે એવી જરૂરીયાત કોલોનીઓએ આપ

રૂટરનો ખબર મળે કલકત્તાથી જણાવે છે કે બોમ્બ બનાવવા અને રાજ દ્રોહી ચોપાનીયાં પ્રગટ કરવાના આરોપ સર સાત બંગાળીઓ ઉપર જે મહીના થી કામ ચાલતું હતું તેમાંથી પાંચ બંગાળીઓને દસથી પાંચ વરસના દેશ નીકાલની સજા થઈ છે

મુંબઈથી રૂટરને ખબર મળી જણાવે છે કે ગયા શુક્રવારે ત્યાં પાણી ના જહાજમાં આગ લાગી હતી અને તેમાં રૂ ૩ લાખનું નુકશાન થયું હતું

"મોડર્ન રીવ્યુ" ના મેના અંકમાં મી એન્ડ્રુસનો ગીરમીટ કસ અવસ્થા ઉપરના લેખો એક લેખ બહાર પડ્યો છે

મુંબઈમાં નવી ગોદી બનાવવાનું કામ ૧૯૦૫માં શરૂ થયું હતું તે હવે પુરું થયું છે અને ગયા માર્ચમાં હીંદી વાઇસરોયને હાથે તે ખુલ્લી મુકવામાં આવી છે. આ ગોદી પાછળ ૭ કરોડ રૂપીઆનો ખરચ થયો છે

મદ્રાસની સાઉથ આફ્રીકન લીગના તરફથી મંડળીની એક સભા તા. ૨૪ ફેબ્રુઆરીએ લોર્ડ બીશપના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. તે વખતે સભામાં રેવ. ડૉ. સ્કેરસ, ખાન બહાદુર … કાસમજી, રેવ જે બીટમેન, રેવ. ડી. સુબ્રમનીઅન, ડૉ. કૃષ્ણસ્વામી આયર, મી યાકુબ હસનસેઠ, મી જી એ. નટેસન મી. પી. કેશવાનંમી પેરીઅલ હતા. ફંડમાંથી પા. ૮૦૦ ની રકમ મી. ગાંધીને મોકલ્યાનો ઠરાવ થયો હતો અને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે કુલ પા. ૪૯૦૦ દક્ષીણ આફ્રીકા મોકલાયા છે

ત્યારબાદ એવો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો કે દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓની તકલીફોની દાદ મેળવવાના હેતુથી વિલાયતમાં અમલદારો અને જાહેર આમ સમક્ષ રજુ કરવાને ઓનરે મી … આય્યર, મદ્રાસના લોર્ડ બીશપ, ઓન આઝાદ અલીખાન, ઓન વી. એસ. શ્રીનીવાસ શાસ્ત્રી અને ઓન બી. એન. શરમા એ ગૃહસ્થોના એક ડેપ્યુટેશનની નીમણુંક કરવામાં આવે છે

આરોગ્ય

તત્વ ઉપર પાણી અને માટીના ઉપચારો વિષેના નિબંધ માં આરોગ્યતા જાળવવાના અને રોગ મટાડવાના મુખ્ય નિયમો તે નિબંધના લખનાર રા. ગોવાદ … વકીલ આ મુજબ જણાવે છે

આરોગ્યતા જાળવવાના નિયમો

૧ મન શુદ્ધ, શાંત અને પ્રસન્ન રાખવું જોઈએ

૨ નીરોગ ભલાનુ સંપુર્ણ રીતે જતન કરવુ

૩ હમેશા સ્વચ્છ હવામાં અને સુર્યના પ્રકાશમાં રહેવું તથા શરીર ઉપરનાં કપડાં બહુ થોડાં, સાદાં અને સ્વચ્છ રાખવા.

૪ ખોરાક હલકો અને સારી રીતે પચી શકે તેવો. તેવો ખોરાક હમેશાં થોડી ભુખ રહે તેટલુ ખાવું. ખોરાક ફળાહાર એ ઉત્તમ છે. મસાલા વગરના ખોરાક અનાજ રોગ ઉત્પન્ન કરે જ. પીવામાં શુદ્ધ તાજા પાણી જેવુ ઉત્તમ પીણાનું બીજુ કશુ નથી.

૫ કસરત હમેશ જરૂરની છે.

૬ ઉંઘ શાંત અને ગાઢ હોવી જોઈએ. આવી ઉંઘ ખુલ્લી હવામાં વધારે સરસ આવી શકે છે.

૭ હાજત થાય કે તરત મળ મુત્ર કરવા જોઈએ. ફક્ત રોકી હાજતોને દાબી રાખવાથી શરીરને હાની થાય છે

૮ હરરોજ નાહી ને ચામડી સાફ રાખવી જોઈએ. આથી કરીને શરીરમાંથી કેટલોક મળ બહાર નીકળે છે.

આ નિયમો વિરૂદ્ધ વર્તવું તે રોગને નોતરી મંગાવવા જેવું છે

રોગને મટાડવાના નિયમો

૧ શરીરમાં વિજાતીય એટલે શરીરને ઉપયોગી નહીં, પણ ઉલટા નુકશાનકારક એવાં દ્રવ્ય વિશેષ ભેગાં થાય એજ રોગ છે. જુદા જુદા રોગનાં પરા મુખ્યપ આ એકજ છે.

૨ શરીરમાંની જીવન શક્તિ મદદકારક મારફત એ વિજાતીય દ્રવ્ય શરીરમાંથી બહાર કાઢતી હોય છે. એ જીવન શક્તિની મદદ વગર દવાથી પણ રોગ મટતા નથી.

૩ દવા વગર કુદરત પંચ મહાભુતોના એટલે વાયુ, પ્રકાશ, જળ, પૃથ્વી, આકાશ વગેરે ઉપચારોથી શરીર માં થયેલા રોગ મટાડી શકાય છે

૪ દવાથી રોગ તદન નિર્મુળ થતા નથી, પણ શરીરમાં દબાઈ જાય છે અને વખત જતાં તે વધારે ભયંકર રોગનું રૂપ લઈ બહાર આવે છે. દવા એ પોતેજ વિજાતીય દ્રવ્ય છે.

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

હિંદ સ્વરાજ્ય—મી. ગાંધીની [illegible] ઇંડિયન ઓપિનિયનમાં [illegible] હિંદ સ્વરાજ્ય મેં ૧૯૦૯ના સાલમાં વિલાયતથી આવતાં સ્ટીમર ઉપર લખ્યું. તે મુંબઇ ઇલાકામાં [illegible] તેનો તરજુમો મેં [illegible] નાટકો તેમાં [illegible] દરમ્યાન તે ચોપડીના વિચારો [illegible] અંગ્રેજી તેમજ હિંદી [illegible] પણ મેં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે પરિણામે વધારે મજબુત થયા છે. [illegible] તેમાં ફેરફાર કરવાનું મને કારણ જણાતું નથી.

[illegible]

[illegible]

Books for Sale

Price, post free:	s.	d.
The Spirit of Islam, or the Life and Teaching of Mohammed; by Justice Ameer Ali	13	0
A Peasant Sage of Japan. The life and work of Sontoku Nino Miya—one of the greatest social reformers in Japan	3	10
Future of Islam	4	0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al. Madinah & Meccah		
Part I	1	10
Part II	1	10
Sadhana, by Ravindra Nath Tagore	5	6
Gitanjali by Ravindra Nath Tagore	6	0
Æsop's Fables illustrated	1	9
Alice's Adventures in Wonderland, by Lewis Carrol, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	7
Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T. WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction	1	9
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4	3
The Indian National Congress, containing an account of its origin and growth, the full text of all the Presidential Addresses, a reprint of all the Congress Resolutions, extracts from the welcome Addresses, notable utterances on the movement, and Portraits of the Presidents	5	0
The Swadeshi Movement—		
A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views	1	3
The Nation Builders Part I, II and III. Containing life sketches and portraits of Dadabhai Naoroji, W. C. Bonerjee, Lal Mohan Ghose, Badrudin Tyabji, Bal Gangadhar Tilak, R. C. Dutt, Swami Vivekananda, M. K. Gandhi, Sir Syed Ahmed Khan, Sir Gooroodas Banerjee, Babu Rabindranath Tagore and many others	7	0
From Colombo to Almora—Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value." *Modern Review.*	1	6
The late Mr. Joseph J. Doke: a Memoir specially written for INDIAN OPINION also contains a report of the memorial service and an editorial tribute	0	6
Essays in Indian Art, Industry and Education by E. B. Havell, late Principal Government School of Art, Calcutta author of several important works on Indian Art	1	3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
The Story of an African Farm, a novel by Olive Schreiner	1	9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	3
Sakuntala, and Drama, by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles	1	9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubayat of Omar Khayyam,	1	9
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	0	1
The Bhagavad Gita	1	
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	1	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1	9
Mohammedanism, by Prof. Margoliouth	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	9
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last, " "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	1	9
Part II	1	9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata by R. C. Dutt (leather Cover)	2	10
The Hon. Mr Gokhale and the Indenture System	0	0
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa Special INDIAN OPINION Souvenir, Reduced to half-price	1	9
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	6
Hindu Social Ideals by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	1	10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Story of the *Ramayana*, the Epic of Rama Prince of India by J. L. P. Erasmus	0	7
A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame)	0	7
The Wisdom of the East Series		
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	1	8
The Persian Mystics—		
I. Jalaludin Rumi	1	9
II. Jami	1	9
The Bustan of Sadi	1	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	9
Rubayat of Hafiz	1	9

Orders for the above books to be sent to

The Manager

International Printing Press.

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix

અઠવાડીક પંચાગ.

પારસી—તા. ૩૦ મી જાનુઆરીથી તા. ૩૦ જુન સુધી રૂ. સ. ૧૨૮૦.

હીંદુ—જેઠ વદ ૨ થી જેઠ વદ ૮ સુધી, સંવત ૧૯૬૭.

મોહમેડન—તા. ૧૫ મી રજબથી તા. ૨૧ રજબ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૬ થી ઘઃ ૨ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી મા	હીંદુ તિથિ	મુ. પા. તા. મ.	સુર્યોદય ક. મી	સુર્યાસ્ત ક. મી
બુધ	૧૦ જુન	૨ ૧૬	૨૦ ૫૧	૫ [illegible]	૪ [illegible]
ગુરૂ	૧૧ ,,	૩ ૧૬	૩૦ ૫૨	૫	૪
શુક્ર	૧૨ ,,	૪ ૧૭	૪ ૫૨	૫	૪
શનિ	૧૩ ,,	૫ ૧૮	૫ ૫૨	૫	૪
રવી	૧૪ ,,	૬ ૧૯	૬ ૫૨	૫	૪
સોમ	૧૫ ,,	૭ ૨૦	૭ ૫૩	૫	૪
મંગળ	૧૬ ,,	૮ ૨૧	૮ ૫૩	૫	૪

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy on post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance** and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૨ મી જુનના અરસામાં સ્ટી. [illegible] જંગબાર થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૧૩ જુનના અરસામાં સ્ટી. [illegible] મારફત મોઝામ્બીક થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૧૬ મી જુનના અરસામાં સ્ટી. [illegible] થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૨૫ મી જુનના અરસામાં સ્ટી. [illegible] જંગબાર થઈ મુંબઈ જશે.

સત્યાગ્રહ ફંડ

અંક ૬૩ માટે મળેલ રકમોનો હેવાલ [illegible] અમે ભાગ અઠવાડીયાંમાં પ્રગટ કરતી રહી અમોને [illegible] આ અરસામાં [illegible] મળેલી રકમો નીચે આપ્યામાં આવેલ છે :—

૯૫૧	૧૯	૭	પાછલો સરવાળો.
૦	૧૦	૩	[illegible] તા. ૧૩ મી [illegible] એક મળેલી તે
૧	૧	૦	[illegible] તા. ૨૦ ડીસેંબર [illegible] તેમાં ઉમેરો
૦	[illegible]	૬	[illegible] તા. [illegible] ના સ્ટીમર તેમાં ઉમેરો
૧૦	૧૩	૦	શ્રી [illegible] તરફથી મળેલા તે
૯	૧૧	૦	[illegible] શ્રી [illegible] તરફથી.
૫૦	૦	૦	[illegible] રા નવે. [illegible] મળેલ
૦	૩	૦	શ્રી [illegible] નવેમ્બરના મળેલ
૫	૦	૦	[illegible] નવેમ્બરના મળેલ.
૧૫	૦	૦	[illegible] તરફથી.
૧	૧	૧	શ્રી આર. [illegible] પારેખ [illegible] ના ૨ મ. મળેલ
૨૧	૦	૦	[illegible] થી [illegible] ડીસેમ્બર માસમાં
૨૫	૦	૦	[illegible] થી [illegible] ડીસેમ્બર [illegible]
૦	૧૦	૦	[illegible] થી મળેલા
૨	૦	૦	[illegible]
૫	૦	૦	[illegible] તરફથી [illegible] સ્વીકારેલ તેમાં ઉમેર
૩૦	૦	૬	[illegible]
૦	૧૦	૦	[illegible]
૦	૨	૬	શ્રી [illegible]
૦	૧	૦	[illegible]
૦	૦	૬	શ્રી [illegible] [illegible] ના સ્ટીમર [illegible]
૦	૦	૬	તા. [illegible] વાળામાં ઉમેર.
૪	૯	૦	તા. [illegible] ના વાળામાં ઉમેર.
૧૦૨	૧૯	૭	સરવાળો.
			નીચેની રકમોમાંથી બાદ કરવાની
૦	૫	૦	તા. [illegible] ના [illegible]
૦	૧	૦	[illegible]
૦	૨	૬	[illegible] તા. ૩૧ ડીસેમ્બર ૧૯ ના સ્ટીમર [illegible]
૧૦૧૨	૭	૧	કુલ રકમ.

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન ઓફ સાઉથ આફ્રિકા, આખેઠેકાણે –

વાર્ષિક	૧૪	૦
છમાસિક	૭	૬
ત્રૈમાસિક	૪	૦
છુટક	૦	૩

અમારૂં લવાજમ આગાઉથીજ લેવાનો ઠરાવ છે.

યુનીયનની બહાર ભાવ વાર્ષિક ૧૫ શી. છમાસિક ૭ શી. અને ત્રિમાસિક ૪ શી. ૬ પેની [illegible] કમીશનના [illegible] વધારે લેવામાં આવશે. [illegible] લવાજમ લેવામાં નહીં આવે [illegible]

[illegible] ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 24—Vol. XII WEDNESDAY, JUNE 17TH, 1914. [illegible]

PRESS COMMENTS ON THE DEBATE

THE South African Press on the whole is in favour of the Indian Relief Bill. The *Natal Mercury* says, in the course of a leading article:

. . . . The full significance of the Premier's comment that the Ministry were under obligation in the matter opens up an interesting field of [illegible]. The Bill is based on the recommendations of a Commission of their own appointment, but it is no rare thing for the reports of Commissions of Inquiry to be shelved. Of course, there are special reasons why a different treatment should be accorded to the report of the Indian Grievances Commission. . . . . It cannot be doubted that in the grievances alleged, the Natal Indians had the sympathy of the Imperial Government and the Government of India. These authorities accepted the report of the Commission as pointing the way towards a reasonable remedy of the pressing and [illegible] grievances of the Indian population of this Province. Whether the Union Government have given the Imperial and Indian authorities a firm undertaking to carry out the proposals of the Grievances Commission we cannot say; but it can be easily understood, in view of all that has happened, that they should feel morally compelled to vindicate to the satisfaction of all concerned their good faith in appointing the Commission, and their sincere desire to deal equitably with the domiciled Indians.

The only clause of the Bill on which serious debate was raised in the Assembly was that which provides for the abolition of the £3 annual tax or licence, and for the cancellation of arrear payments. . . . . In our view, the Government have taken the proper course in deciding the question at issue for themselves, and it affords us pleasure to be able to say that we are in entire accord with their proposals. . . . . Mr. Smuts referred to the question of the tax as having been raised in September last for the first time. The truth is that it has been a burning question in Natal for at least six years. . . . . For our part, we are not satisfied that the tax has had any considerable influence on repatriation. Some statistics on this point were cited by Mr. Clayton, but they are not convincing. The volume of repatriation has fluctuated from year to year for reasons which are incapable of explanation; and we believe that very few Indians have given it to be understood that they were being driven away by the pressure of the £3 tax. In recent weeks there has been a noticeable efflux of Indians from Natal to India, and it is difficult to see how this could be attributed to the £3 tax, having regard to the fact that its collection was suspended and there was a fairly assured prospect of its repeal. Those who urge us that the abolition of the tax will stop the tide of repatriation overlook the fact that the present Bill provides additional facilities for a free passage back to India to those who wish to return. As the tax has been comparatively [illegible] effect in driving Indians away, so we believe that its abolition will have little effect upon the present situation. Why then, abolish the tax? it may be asked. We think it should be abolished because its operation has proved doubly unsatisfactory. It has not been consistently enforced, and the revenue it has produced is of negligible amount. When enforced it has occasioned hardships which the tax was never meant to inflict. It has provided the Indians with a grievance which has been exploited here and in India in a manner embarrassing to the South African authorities and to the Empire. The balance of advantages lies in getting rid of this irritating impost. It rests with the Union authorities to see that the concession implied in its abolition is not made the lever for demands which the Indian Government does not countenance and the European population of South Africa will not entertain.

In an article dealing with the question of Indians in the Empire, the *Natal Mercury* says:—

Unfortunately it is impossible for us in this country to approach the Indian question from the same starting point as Canada, Australia and New Zealand are able to approach it. In Natal we have deliberately brought the Indians amongst us for our own advantage. We have permitted many thousands of them to acquire domicile, to acquire land and to rear families, until they now outnumber the Europeans in this Province by almost 50 per cent. The benefit which Natal derived from the importation of Indian labourers is apt to be disputed nowadays, but it has been unhesitatingly declared by official commissions that the introduction of these people saved the Colony from impending bankruptcy and brought prosperity to its people. If it were admitted that Natal might have been better off without the Indians, this would not alter the fact that we brought them here of our own choice, and have permitted them to settle and multiply in our midst. We can now put a stop to further immigration from India, but we cannot divest ourselves of the moral obligation to deal fairly and equitably with those Indians who have settled amongst us—first, with our encouragement, and subsequently with our consent. All that Mr. Smuts's Bill proposes to do is to provide for the fulfilment of this moral obligation. Its main purpose is to remove grievances which we think the resident Indians are entitled to urge. Amongst these is the £3 tax, which has been farcical in its application, and has been a cause of hardship to a large number of Indians. Another grievance is the legal bar upon the recognition of *de facto* monogamous Indian marriages—a disability which, indeed, the Legislature did not intend to inflict. While these specific local grievances are being remedied, the great problem of Indian status is not being touched. As General Botha said, "The Bill does not deal with the general aspect at all."

"Cape Times."

The Indian Commission, it will be remembered, [illegible] had a proposal which was [illegible] [illegible] urgently [illegible] in favour of the Indians [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] they were willing to accept, but Mr. [illegible] and Colonel Wylie they would have nothing to do with. Yet the Commission unanimously recommended the two changes to which we have alluded above, and now we have Sir Aubrey Woolls-Sampson coming forward with the suggestion that, if the £3 licence is abolished, the most dreadful things [illegible] happen. The natives are sure to take the concession as a sign of weakness; they will conclude that, if only they adopt the methods of the Indians and press home their demands after the fashion of Mr. Gandhi, the Government will capitulate, and in the end we shall have a stand-up fight between the whites and the natives. The best answer to this is the answer given by Sir David Hunter to the Indian Commission, when he was asked whether it was opportune to abolish the £3 licence. "It is never inopportune to do what is right," said Sir David. If the natives have any grievance on all fours with the £3 licence, then the sooner it is removed the better. On the other hand, if the £3 licence is in no way analogous to the taxes imposed on the natives, then surely it is monstrous on the part of members of the Union Parliament to put ideas of this kind into their heads. And the monstrosity is the more extraordinary in the member for Braamfontein, because we might have expected, in the case of a South African once [illegible] [illegible] to a somewhat blatant jingoism, that he would have been saved from an exhibition of prejudice which, as Mr. Merriman said, amounts to as "great a disservice" to the Empire as he could possibly contrive. Such are the consequences, fortunately more ludicrous than important, of an incorrigible tendency to rhetorical [illegible].

The opposition of the majority of the Natal members to the abandonment of the £3 tax is more explicable, and, inasmuch as it was not actuated with the unconscionable conceit of the member for Braamfontein, less offensive. Nevertheless the display from the Natal side—with the exception of Mr. Meyler, with whom we seldom find ourselves in agreement, but who on this occasion was wholly reasonable—was sadly self-centred and parochial. Mr. Merriman put the matter in a nutshell when he said they were anxious to keep the Indians in Natal for their own purposes, but only on condition that they submit to disabilities not common to the rest of the community . . . . . . The exaction of the licence, even from children born in Natal, as soon as they reached the age of [illegible], shows how the system was intended to work. Again, one Natal member after another yesterday deplored the fact that the Province had now 140,000 Indians, who were multiplying rapidly. Well, the fact is undoubtedly deplorable from the point of view of the white population of Natal, but the white population brought the Indians over, and even after the Indian Government had prohibited further emigration, the planters were anxious to have the embargo removed. It is utterly absurd to suppose that the continuance of this £3 licence tax would make any appreciable difference in the position. Either the Union must be prepared to go in for a wholesale system of repatriation, or the numerical preponderance of Indians in the Province is certain to increase. But in the latter case the Union is bound to treat the Indian population justly, and even if we admit that the agitation against the licence has been fanned from India for political reasons, that does not show that the impost is itself [illegible] [illegible] [illegible] to ask for more. All that need be said on that [illegible] that, if the recommendations of the Commission are carried out, the Government of India is prepared to [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] survey will not be completely solved either here or in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] which was clearly required, alike by policy, justice and [illegible].

"Cape Argus."

The *Cape Argus* refers to the opposition of the Natal Members. Their attitude all through was pettifogging and parochial. Yet there is little doubt that the vast majority of the public of South Africa will see that this Bill makes no radical change in the status of the British Indian in South Africa, but merely does what is fair and reasonable in regard to the redress of certain grievances. It may even be questioned whether the disinterested section of the public in Natal are opposed to the recommendations of the Indian Enquiry Commission in general, or the repeal of the £3 tax—the single bone of contention in yesterday's debate—in particular. So far as can be gathered, the only people who really want this tax maintained and enforced are [illegible] labour—sugar planters and others—whose motto seems to be "Perish the Empire but give, oh give us, cheap labour" . . . . . . They only want the tax enforced in the belief that it will induce Indians who stay in South Africa to re-indenture themselves. One member let the cat out of the bag when he explained that what Natal strongly objected to was the presence in Natal of free Indian labour. In other words, the employers of Indian labour are not anxious to see the Indians re-instated—and to represent the contrary is sheer hypocrisy—but they want Indian labour on their own terms. The simple answer must be that they cannot have it . . . . . . Sir Aubrey Woolls-Sampson, with whom the dread of black or coloured supremacy amounts almost to an obsession, had early in the debate inveighed against the bad effect which any concessions to the Indians, after their late campaign of disloyalty and resistance, would have on the native population, and this point was considerably laboured by subsequent speakers. But Mr. Drummond Chaplin furnished the appropriate answer when he pointed out that the Government had had their attention drawn to this possibility by their own action, and, whatever the risk might be, had decided that it could fairly be taken. As a matter of fact the action of the Indian leaders in suspending their passive resistance campaign as soon as the general strike was threatened made it possible for the Government to undertake the investigation of grievances without its being supposed that they had yielded to menaces. The second objection on the ground of general policy was to the effect that the idea that peace will result from the concessions is illusory, and that the Indian leaders will go on to demand full citizen rights . . . . . . However, whether the settlement should prove to be final or not, it can hardly be considered wise to refuse to concede what is reasonable, for fear that something that is unreasonable or, at all events, impracticable may be demanded in the future. "Be just and fear not" is a sound axiom for statesmen, and the unexpectedly large majority by which the Bill was carried is a welcome proof that the Parliament of the Union is ready to support the Government in doing the right thing, regardless of remotely possible consequences.

"The Star."

The *Star* says: We are not so sanguine as to believe that the Bill will solve all the difficulties arising from the presence in the Union of many thousands of British Indians, and ensure permanent peace. The authors of the Bill, in fact, do not profess to claim that their measure will achieve any such result. Once the Bill

It comes [illegible], however, [illegible] the [illegible] [illegible] the Supreme [illegible] will be [illegible] [illegible] Natal [illegible] [illegible]

"Natal Witness"

[illegible]

London Press Comments

[illegible]

The *Times* [illegible]

The *Westminster* [illegible]

From the Editor's Chair

A HISTORIC DEBATE

[illegible] the [illegible] that was carried by [illegible] majority and became the [illegible] on the Government's [illegible] speech was [illegible] [illegible] in the past. General [illegible] [illegible] that the Government [illegible] [illegible] on the Bill. The other speeches [illegible] the same high [illegible] of Justice and Conciliation that [illegible] continued to the [illegible] [illegible] among in the future. We [illegible] in the intention of the [illegible] and [illegible] Legislature that the resultant [illegible] [illegible] General Smuts [illegible] [illegible] had considered [illegible] We hope that the [illegible] [illegible] in the [illegible]

[illegible] this high tone of [illegible] also the [illegible] Mr. Andrews [illegible] a little in the [illegible] His speech seemed to [illegible] of the House. And [illegible] at our disposal if we [illegible] of Passive Resist[illegible] [illegible] of course possible. [illegible] Passive Resistance [illegible] But we [illegible] reason to believe that the [illegible] again to pass through [illegible]

The Committee Stage

[illegible] Committee on the [illegible] Bill.

[illegible] at the following [illegible] He moved this clause [illegible] rights [illegible] the passing of this Act."

Mr. [illegible] moved [illegible] [illegible] Natal.

The [illegible] ruled [illegible] out of order, [illegible]

[illegible] to withdraw his amendment [illegible] that his [illegible] was [illegible] understanding.

The [illegible] and the clause [illegible]

[illegible] was taken, and Clause 4 [illegible]

Mr. [illegible] a new Clause [illegible] employer in Natal to employ [illegible] who entered the Union [illegible] penalty of [illegible] imprisonment.

The Minister [illegible] replying to the debate, [illegible] accept the amendment. He wished the Bill to be passed. In this [illegible]

[illegible] stranded, and by 14 [illegible] way of wrecking it [illegible] by the omission of the Amendment. The Government was pledged [illegible] consideration of fight policy to pass this Bill, and he did not see the [illegible] in that matter which was entirely [illegible].

Mr. Creswell's amendment was negatived on voices, and the mover called for a division, which resulted — Ayes 40, noes 79.

The Bill was reported with amendments, consideration of which was set down for Monday. — Condensed from Reuters' report.

Cape Dealers Licences Ordinance

An Ordinance "To Amend the Law relating to the Licences of General Dealers, Butchers, Bakers and Hawkers" in the Cape Province has been assented to. We give the Sections dealing with the conditions:

4. Save as in section [illegible] provided, from and after the promulgation of this Ordinance, no general dealer's butcher's, baker's, greengrocer's or hawker's licence shall be issued to any person unless such person shall have first obtained the certificate hereinafter referred to.

5. Any person desiring to obtain a general dealer's, butcher's, baker's, greengrocer's or hawker's licence shall, if he desires to carry on such business within a Municipal area, apply to the Municipal Council there[illegible] for a certificate allowing the issue of such licence, and such Council shall, not later than at the second ordinary meeting held after the receipt of such application, grant or refuse in its discretion to grant such certificate in accordance with the provisions of section [illegible] hereof.

6. If the said applicant desires to obtain a general dealer's, butcher's, baker's, greengrocer's or hawker's licence in any Village Management Board area or in any Divisional Council area outside of a Municipality or Village Management Board area, he shall apply to the Divisional Council or Village Management Board of such area as the case may be, and such Board or Council shall not later than at the second ordinary meeting held after the receipt of such application, grant or refuse a certificate for the issue of the said licence in accordance with the provisions of section [illegible] hereof.

7. In areas where there is no Municipality, Divisional Council or Village Management Board, or for the [illegible] general dealer's, butcher's, baker's, green[illegible] grocer's or hawker's licence is sought, the application for the certificate allowing the issue of the licence shall be granted or refused in accordance with the provisions of section [illegible] hereof by the Resident Magistrate or Assistant Resident Magistrate of the district, or detached district, as the case may be, in which the business [illegible].

8. Every applicant for a certificate as aforesaid for a general dealer's, butcher's, baker's or greengrocer's licence shall, in his application, [illegible] state the premises at which he intends to carry on business, and if the premises be within a Municipality or Village Management Board area, pay [illegible] in the case of a Municipal Council or Board concerned, or, if the premises be outside a Municipality or Village Management Board area, pay a fee of ten shillings and sixpence to the [illegible] or, where there is no Municipal Council, Board or Divisional Council, pay a fee of ten shillings and sixpence to the Health Officer [illegible] appointed by the Magistrate for the [illegible] shall be deemed to have been incurred by the applicant in respect of such premises, and shall be [illegible] Secretary of the said [illegible] or by the Magistrate, as the case may be.

9. (1) Where application for a certificate as aforesaid for a general dealer's, butcher's, baker's, or greengrocer's licence is made to any Council, Board or Magistrate, by or on behalf of any person whose name does not appear upon the list framed for the area of such Council, Board or Magistrate, under the provisions of section [illegible] hereof, no such application shall be considered unless—

(a) The Health Officer for the area or other medical practitioner approved by the Council, Board or Magistrate, shall have reported that the premises are fit and suitable for the business proposed to be carried on therein, and that there is no reason why the said certificate should be refused on the ground of public health; and

(b) The Council, Board or Magistrate shall have obtained from the senior officer of police for the area a report [illegible] matter that should be brought to the notice of the said Council, Board or Magistrate.

(2) Where application for a certificate for any additional general dealer's, butcher's, baker's or greengrocer's licence is made to any Council, Board or Magistrate, by or on behalf of any person whose name appears upon the list framed for the area of such Council, Board or Magistrate under the provisions of section [illegible] hereof, no such application shall be considered unless the Health Officer for the area or other medical practitioner approved by the Council, Board or Magistrate, shall have reported in the manner described in [illegible].

(3) (a) Every application made to a Council or Board for a certificate for a licence or for an additional licence shall be granted unless a majority of the members of the Council or Board present at the meeting at which such application is finally considered and forming a majority of the whole number of the members constituting such Council or Board are opposed to the issue of such certificate, in which case it shall be refused.

(b) The granting or refusal of any application for a certificate for a licence or for an additional licence made to any Magistrate shall be in the discretion of such Magistrate.

(4) Anything to the contrary in this section contained notwithstanding, it shall be lawful for the Administrator if he is satisfied that any application as in this section mentioned has been refused solely on the ground that there are already a sufficient number of general dealers, butchers, bakers or greengrocers, as the case may be, within a particular area, to issue a certificate under the hand of the Provincial Secretary to the applicant therefor, and such certificate shall be regarded for all purposes as a certificate issued by the Council, Board or Magistrate.

(5) Where application for any certificate as aforesaid is made by or on behalf of any firm or partnership, the full names of all the members of such firm or partnership shall be disclosed to the Council, Board or Magistrate, as the case may be, and, if such application be granted, the said names shall be endorsed on any licence issued upon such certificate by the licensing authority issuing such licence.

(6) Where application for a certificate as aforesaid for a hawker's licence is made to a [illegible] Board or Magistrate, the granting or refusal thereof shall be in the discretion of such Council, Board or Magistrate.

(7) Anything to the contrary in section five and six contained notwithstanding, a Council or Board may if the number of members of such Council or Board present at any meeting at which any application for a certificate for a general dealer's, butcher's, baker's, greengrocer's or hawker's licence is considered is insufficient, or if any information required under the provisions of sub-section (1) hereof has not been obtained, postpone the final consideration of any such application to an ordinary meeting not being later than the third ordinary meeting held after the receipt of such application.

(11) No application for a general dealer's, butcher's, baker's or greengrocer's licence by a person who has

[illegible] or partners to acquire an existing general dealer's, butcher's, baker's or greengrocer's business shall be entertained unless upon proof that the seller has given fourteen days' notice of his intention to sell or transfer the said business, with the name of the street and street or place where the said business is situated, in the *Provincial Gazette* and in at least one newspaper circulating in the district in which such business is carried on.

16. (1) Upon the promulgation of this Ordinance, it shall be the duty of the Town Clerk of every Municipal Council and of the Secretary of every Divisional Council and Village Management Board, or, in case there be no Municipal Council, Divisional Council or Village Management Board, of the Resident Magistrate or Assistant Resident Magistrate of a district or detached district, to frame and keep or cause to be framed and kept a list containing the names of all persons (including in the case of a firm or partnership the names of all the members thereof) then trading (*a*) as general dealers (as herein defined), butchers or bakers and (*b*) as greengrocers within the area of such Municipal Council, Divisional Council, Village Management Board or Magisterial District, as the case may be, and a description, sufficient for the purpose of identification, of the various premises at which such persons are so trading: Provided that, if any person shall claim to have his name placed upon list (*a*) and the Council, Board or Magistrate concerned is satisfied that such person did immediately before the 16th March, 1914, carry on business mainly as a greengrocer (as herein defined), the name of such person shall be placed upon list (*b*), unless the Council, Board or Magistrate shall upon application made for the purpose decide to place it upon list (*a*).

(2) Thereafter it shall be the duty of every Town Clerk, Secretary or Magistrate, as in the preceding sub-section set forth, to add to the said lists (*a*) and (*b*) the name of every duly licensed person (including in the case of a firm or partnership, the names of all the members thereof) who, upon obtaining a certificate or [illegible] shall commence to trade as a general dealer, butcher, baker or greengrocer within the area of the said Municipal Council, Divisional Council, Village Management Board or Magisterial District, as the case may be, together with a description sufficient for the purposes of identification of the premises at which such person has so commenced to trade.

(3) Every person whose name shall have been placed upon any such list shall be exempt from the necessity of obtaining the certificate hereinbefore referred to so long as he shall trade at the premises in respect of which his name has been placed upon any such list and unless he shall at any time, owing to cancellation of his licence or for any other reason, cease to trade at such premises: Provided that the temporary closing of the premises [illegible] of the proprietor or manager thereof, fire, flood or other disaster shall not be deemed ceasing to trade, if the premises are still owned or leased by the licence holder and the stock-in-trade has not previous to such closing been removed from such premises.

(4) Any such list shall at all reasonable times be open to inspection by any Magistrate, Revenue Officer, Officer of Police or any registered Parliamentary voter.

(5) Where any partnership is in any manner dissolved any partner or partners desiring to carry on the business may, upon application to the proper licensing authority and upon production of an agreement to that effect signed by all parties who in the opinion of such authority are interested in the licence, obtain on the licence issued to the partnership so dissolved, an endorsement of the name or names of the partner or partners so desiring to carry on the business, and upon presentation of the said licence so endorsed to the Town Clerk, Secretary or Magistrate concerned such partner or partners shall be entitled to have his or their name or names placed upon any such list in lieu of the names of the members of the said partnership so [illegible].

17. (1) In case any person whose name shall have been placed upon any list framed under the provisions of section sixteen hereof shall wish to change the place at which his business shall in future be carried on, it shall be lawful for such person to apply (upon payment of a fee as prescribed in section *eight* hereof) to the Municipal Council, Divisional Council, Village Management Board, Magistrate or Assistant Magistrate, as the case may be, for a certificate authorising the removal of the business to some other place within the area of jurisdiction of such Municipal Council, Divisional Council, Village Management Board, Magistrate or Assistant Magistrate, and such certificate shall then be either granted or refused: provided that, where a Council, Board or Magistrate has refused an application for a removal certificate made owing to termination of a lease or on account of fire or other disaster, the applicant therefor shall be entitled, if he shall forthwith notify the Council, Board or Magistrate concerned that he intends to seek other premises to which to remove his business, to have his name retained upon the list framed under the provisions of section sixteen for a period of four months, reckoned from the date of the termination of the lease aforesaid or of the fire or other disaster, and during the said period of four months he shall be entitled to renew his application for a removal certificate under the provisions of this section.

(2) Any person who may be aggrieved at a refusal to issue a certificate under the provisions of this section may appeal to the Administrator who, if he is satisfied after obtaining the views of the Council, Board or Magistrate that any such certificate has been refused without reasonable cause, may issue a certificate under the hand of the Provincial Secretary to the applicant therefor, and such certificate shall be regarded for all purposes as a certificate issued by the Council, Board or Magistrate.

18. In case of the death of the holder of any licence, the widow or widower, if any, or the executor of the deceased person and, during the appointment of an executor, any *curator bonis* appointed by the Master of the Supreme Court, or taking charge of the estate of such deceased person, or any person approved of by the Resident Magistrate and, in case of insolvency or assignment, the trustee or assignee of the estate of such person and, in case of a company in liquidation, the liquidator, may carry on the business under the same licence.

19. From and after the promulgation of this Ordinance, a hawker's licence shall authorise the holder to trade only in a Municipal or Village Management Board area or in a Divisional Council area outside the said Municipal or Village Management Board area, or, in case there be no Municipality, Divisional Council or Village Management Board, in the district or detached district under the jurisdiction of the Magistrate or Assistant Magistrate, as the case may be, according as the licence is taken out in the one area or the other, and no hawker's licence shall from and after the promulgation of this Ordinance authorise the holder to trade outside the said area.

21. (1) There shall be payable annually for a hawker's licence within a Municipal or Village Management Board area the sum of two pounds, and without a Municipal or Village Management Board area the sum of three pounds: Provided that, if a hawker shall sell or expose for sale fruit, fish, vegetables, eggs, poultry, honey or dairy produce only, the amount of such annual licence shall be five shillings.

(2) There shall be payable annually for a greengrocer's licence the sum of Ten Shillings.

22. Nothing in this Ordinance contained shall be construed as taking away any right existing at the commencement of Act No. 18 of 1913 to appeal to a court of law against the refusal to renew any such licence in the circumstances [illegible] the date of the commencement of the said Act.

25. This Ordinance may be cited as the General Dealers' and Other Licences Amendment Ordinance, 1910.

The whole of the following Acts are repealed:—

Act No. 20 of 1869 "To define the term 'Hawkers or Travelling Traders'"; Act No. [illegible] of 1872 "To amend the provisions of Act No. [illegible] of 1869"; Act No. 23 of 1890 "To amend Act No. [illegible] of 1872"; Act No. 45 of 1906 "General Dealers' and other Licences Amendment Act."

Taxi-Cabs in Johannesburg

A test case on the question whether a taxi-cab driver is compelled, under the Johannesburg Municipal By-Laws, to accept a coloured passenger was brought before Mr. Hadfield in the Court on the 9th instant. Proceedings were taken against Arthur [illegible], the driver of a cab, who had refused to accept an engagement by Mr. Hajee Ismail, of Johannesburg [illegible]. Mr. [illegible] prosecuted, assisted by Mr. H. S. L. Polak, the accused being defended by Mr. Ralph Tatham.

Constable A. [illegible] said that he had been called off his beat by the accused, who had enquired of him whether he was compelled to carry a coloured passenger, but he had replied that he [illegible] could do as he pleased.

Mr. Polak, giving evidence, said that Mr. Hajee Ismail whilst on a visit to Johannesburg, had, on the 7th April, at about 6 o'clock in the afternoon, called upon him explaining that he would like to see the [illegible] before proceeding to Durban with Mr. A. M. Cachalia, the Chairman of the British Indian Association. He asked Mr. Polak to have a taxi-cab called. This was done, and he accompanied Mr. Hajee Ismail downstairs to the cab in order to give the accused directions. The accused refused to take Mr. Hajee Ismail because he was a coloured person. Mr. Polak told him that he thought he was wrong in refusing to carry Mr. Hajee Ismail simply on the ground that he was a coloured person. The accused continued to refuse and witness asked for his number. Accused seemed to take umbrage at this and brought a constable. Witness explained the situation to the constable, who, however, did not appear to be fully cognisant of the terms of the by-laws. Witness told him that he considered that the accused was bound to drive Mr. Hajee Ismail, but the latter persisted in declining to do so. In reply to the Magistrate, Mr. Polak stated that Mr. Hajee Ismail was a coloured person and [illegible] Indian, belonging to a distinguished family in his native state of Porebunder. He [illegible] had been his guest in India. Mr. Hajee Ismail was obviously a coloured person. The by-laws being admitted, the accused gave evidence stating formally that he refused to drive Mr. Hajee Ismail because he was a coloured person. In reply [illegible] the effect it would be upon his business if he accepted coloured passengers, he said it would ruin [illegible]. The Magistrate suggested that that was mere guess-work, but the accused replied that he had been assured that Europeans would not get into a cab [illegible] they had seen Indians in [illegible].

Here the Magistrate pointed out that this was obviously a test case, and that if a decision were given against the accused, he would not impose a penalty, as evidently all that was wanted was a decision as to the construction of the by-laws. He refused to hear evidence as to what would be the effect if cab drivers carried coloured passengers.

The Public Prosecutor pointed out that the Municipal by-laws were promulgated in 1905 and drew a distinction between first and second-class cabs. In regard to first class cabs, it was provided that no Native shall be carried as a passenger. He argued that it was clear that a [illegible] person other than a Native could not be prevented from hiring a first-class cab, and that the accused had been guilty of an infringement of the by-laws.

Mr. Tatham submitted that accused was under no obligation to take a coloured passenger and that the by-laws did not contain such a provision.

The Magistrate reserved his decision until the 16th instant.

News in Brief

The *Union Gazette* contains the following statement of movements for the month of April:—Asiatics, previously resident in South Africa, landed—at Capetown 12, at Durban 85 [illegible]; previously resident [illegible] male and 4 female [illegible]; prohibited immigrants deported—6 from Capetown and 14 from Durban; medical emigrants [illegible] as a [illegible].

Dr. [illegible], one of the surgeons at the Johannesburg Hospital, [illegible] suspended [illegible] by him as to the availability [illegible] for a [illegible], who was suffering from a [illegible]. The [illegible] Hospital [illegible] that there was no [illegible] Dr. [illegible] statement [illegible] that the [illegible] would have been admitted had [illegible] been white.

London, [illegible]—*The Times* correspondent at Wellington says that [illegible] the Prime Minister of New Zealand [illegible] a deputation yesterday [illegible] any declaration with regard to [illegible]. He was [illegible] the [illegible] of his departure [illegible]. He added [illegible] the [illegible] Dominion [illegible] New [illegible].—Reuter.

The London correspondent of the *Yorkshire Post* draws attention to the absence of any reference to Asiatics in the new British Nationality and Status of Aliens Bill, which passed its second reading in the House of Commons on May 4, and was referred to a Standing Committee. An Asiatic, [illegible], he points out, can take a [illegible] and have [illegible] British [illegible] British Indians [illegible] naturalisation in any [illegible] Dominions.

The [illegible] says the [illegible] Government [illegible] As Mr. [illegible] in his reply the Indian Government has accepted the finding of the [illegible] the [illegible] Court [illegible] Mr. [illegible] showed [illegible] organ in the [illegible] the Indian [illegible].

Commenting [illegible] the [illegible] Indian [illegible]:—"We have every sympathy with the desire to extend the employment of Indian seamen, but none whatever with the unscrupulous attempt [illegible] from a legitimate sphere [illegible] which has only to be explained [illegible] which he has made his own by his excellent qualities as a seaman and his frugal habits. Most of the [illegible] employed Lascars are [illegible] Indian [illegible]; at any rate, they depend on [illegible] and [illegible] that they are [illegible] Indian [illegible]. It would [illegible] become an important consideration [illegible] a company [illegible] to have an [illegible]."

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. | ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૭ મી જુન, ૧૯૧૪. | અંક ૨૪.

અધિપતિની નોંધ

[illegible]

બીલ ઉપર કમીટીમાં વિચાર

[illegible]

ઈંડીઅન રીલીફ બીલ

બીજા વાંચન વખતે થએલાં ભાષણ

સર જી. ડબલ્યુ. સેંપ્યસને (કેપ ટાઉન) કહ્યું કે હીંદીઓએ જોરાએથી તેમના તરફની વરતણુંક વિષે ખટલામાં ઘણું મોટા આવેલ હતા. [illegible]

[illegible]

મી. બુશહોલ્ડ (અલબેની) [illegible]

[illegible]

મી. ચેપ્લીન (જરમીસ્ટન) [illegible]

[illegible]

જરૂર, પણ આ સવાલ સુધારે મહત્વનો છે. આપણે સાઉથ આફ્રિકાનો એક ભાગ છીએ અને તેથી તેના ખાસ લેબર ગેર લાભ ઉઠાવવા ન જોઈએ. આપણે હવે જે નક્કી કરીએ છીએ તે એવું માનીને કે હીંદીઓ હવે પછી બહારથી આવશે નહીં. આ ત્રણ પાઉન્ડનો કર એ તો અત્યારે પ્રશ્ન છે. પણ આથી વિશેષ તકલીફ હીંદીઓ ઉપર હોય તેમાં જો કાંઈ સુધારો આપણે કરી શકીએ તે કરીએ એમ છે. આની સાથે મુખ્ય વાંધો પ્રથમ ના અને નેટાલવાસીઓએ એવો બતાવ્યો છે કે તેવા નેટીવો ને ઘણી ભાગ ફરજ પડશે. તેઓને હોય શકે તેના કરતાં સર ડાર્કને તેટીવોની સ્થિતિની વધારે ખબર છે. સર ડાર્ક તેમના જ ખાતામાંથી મેજીસ્ટ્રેટ મારફત ખબર મળતી રહે છે. ગુજરાતથી મિશ્ર ખબર તને કોઈ એવો ડાઘ હું નથી કરતો. આ લોકો જાણે છે. વળી આ કર આમદની કરવાના હેતુથી નહોતો, નાખેલો કે નહોતો નાખેલો કોઈ જાતને પરવાનો કઢાવવાના હેતુથી. કમીશને બતાવ્યું છે કે એ કર નાખવાનો હેતુ એજ હતો કે ગીરમીટ પૂરી કરવા પછી હિંદી અહીં રહે નહીં. ના કર હતો. જે ખાસ હેતુથી આ કર કરવામાં આવેલો તે હેતુ તો સરતો નથી તો હવે એ કર રાખવો શા કામનો? તે ખરો હતો કે ખોટો એ સવાલ નથી. તે વિષે સવાલ ઉઠ્યો હતો અને તેથી આ દેશ તેમજ હિંદુસ્તાનના હિંદીઓની લાગણી ઘણીજ ઉશ્કેરાઈ હતી. અસંતોષનું કારણ દૂર કરી લે આપણે આ બાબતમાં વડી સરકારને મદદ કરી શકતા હોઈએ તો આપણી ફરજ છે કે તેના આ બિલની દરખાસ્તને આપણે ટેકો આપવો.

મી. એબ્રહમે (રાઉન્ડીક) આ બીલની વીરૂદ્ધ મત આપ્યો અને કહ્યું કે આપણે કાંઈ હીંદીઓના જુના હક છીનવી નથી લેતા. હીંદીઓ આ દેશમાં આવ્યા ત્યારે પાંચ વર્ષ લગી રહેવાનો કરાર કર્યો હતો. ગીરમીટ બાદ કાં તો તેણે કર ભરવો, નહીં તો દેશ પાછા જવું. મી. ચપલીને કહ્યું કે આ કાયદો ન થાય તો સામ્રાજ્યને તકલીફ પડે. આ બાબતમાં જતનારે કોલોનીના માલીકનું વલણ કહી જણાવી મ્હ્યું કે હીંદના સવાલને માટે હું તેઓ દરવાજા ખુલ્લા મુકાશે કે? આ કાયદાથી આ સવાલનું છેવટનું નીરાકરણ આવે તેમ નથી. આવતું સત્ર ને પછી હીંદીઓ કાંઈ બીજું માગશે.

મી. મેરીમેન (વીક્ટોરીઆ વેસ્ટ) આ બીલને ટેકો આપતાં જેટલી મારાથી બને તેટલી હીમાયત કરવી જોઈએ. આ દેશમાં હીંદીઓ આવે એમ હું ખાસ ઈચ્છતો નથી છતાં હું આ બીલને ટેકો આપું છું. હીંદી મજુરોને ઉપના ખેડુતોએ બોલાવવાની સરકાર પાસે કેટલીક વખત માગણી કરી હતી અને ત્યારે હું તેના સામે થયો હતો. નાતાલના હીંદી મજુરોથી આખા દેશને જે નુકસાન થયું તેના તરફ મેં ઘણી વખત ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. તમે જાણતા હશો કે આ લોક અંગ્રેજ પ્રજાઓમાંથી ગયેલા હીંદીની પેઠે ગીતાની મરજીથી અહીં આવ્યા હતા. પણ તેવું તો કાંઈ છે નહીં. તેઓને ખેંચીને અહીં લાવવામાં આવ્યા હતા—જેમ આખા દક્ષીણ આફ્રીકાની લાગણીની દરકાર કર્યા વગર ચીનાઓને અહીં લાવવામાં આવ્યા હતા તેમ. નાતાલના લોકો મજુરોથી લાભ મેળવે હવે આ દરગીર સ્થિતમાંથી દૂર થઈ શકાય તેવો રસ્તો કાઢવાની પણ તેમ ના પાડે છે. હીંદી મજુર વાસ્તે હીંદુસ્તાન ખાતેથી સલાહ લેવી હું કેમ સમજી શકતો નથી. (મી. આલબરગે અહીં જણાવ્યું કે તેમ થાય તો તેને હું આવીને ખુશી થશે આભાર.) મી. મેરીમેને આગળ ચલાવતાં જણાવ્યું કે આલબત, તેને તો આવી, પણ નતાલ જેવા ગરમ અથવા તો આફ્રીકાના કે બીજા કે હીંદીઓને નોકર તરીકે રાખવાને ઈચ્છે છે તેઓ એ પ્રમાણે મત નહીં આપે. જો હીંદીઓની ફરજીયાત મજુરી બંધ થાય, આપણું હિંમત થયું તો આપણે તકલીફનો બોજ રોપણું. મી. આલબરગ અને ખાત્રી છે કે ન્યાય અને ઈન સાફને પસંદ કરનાર છે, તેમને મારે જણાવવું જોઈએ કે હીંદીઓની આવી સ્થિતિને લઈને, 'કુલી' નો આ દેશના એક છેડાથી બીજા છેડા સુધી વહીવટ કરવાથી હીંદુસ્તાનમાં આ સવાલ ફેલાય છે એમાં જવા પણ શકાતું નથી. લોર્ડ હાર્ડીન્જ વાઈસરોય હતા ત્યારે તેઓ હીંદુસ્તાનના લોકોને જાહેર વચન આપેલું અને તે વચન પાળવામાં વડી સરકારને આપણે બનતી મદદ કરવી જોઈએ.

મી. હેનવુડ (વીક્ટોરીઆ કાઉન્ટી) મુસીબતમાં અને ખાસ કરી નાતાલના લોકોને ઘણુંજ નુકસાન થાય એવું આ બીલ સરકારે દાખલ કર્યું છે તેને માટે હું ઘણોજ દિલગીર છું. વળી હીંદીઓની તકરાર તેથી ઓછી થવાની નથી—તેઓની તકલીફનું સમાધાન થયું એમ તો તેઓ સ્વીકારવાના નથી. તેઓને તો આ દેશની યુરોપીયન પ્રજાના જેવા સરખા હક, અટલે કે છુટથી વેપાર કરવા વગેરેના. નહીં મળે ત્યાં સુધી એક પછી એક ખારી કાઢી લડ્યા કરશે. સરકાર આવું કાયદા બરાબર અમલ કરશે તો હીંદીઓ હાલ જે સ્થિતિમાં છે તેજ સ્થિતિમાં તેમને રાખવામાં નાતાલના લોકો તો સરકારને મદદ કરશે એમ મારી ખાત્રી છે. હીંદી સવાલથી નાતાલના લોકો અકળાઈ રહ્યા છે અને આ કાયદો તે અકળામણમાં વધારો કરનારો થશે. સાર બાદ જણાવ્યું કે તેઓએ ૧૮૬૦ થી નાતાલનો હીંદી ઈતીહાસ કહેવા માંડ્યો. ૬૦ થી ૯૩ ની સાલ સુધીમાં નાતાલે ૪૨,૧૯૩ ગીરમીટીઆ હીંદીને દાખલ કર્યા તે વખતે તેઓની મુદ્દત પુરી થયે મરજીમાં આવે ત્યાં તેઓ નાતાલમાં ફરી શકતા. એ મુદ્દત દરમ્યાન ૧૭૦૭૨ આરબ અને બીજા હીંદીઓ વેપાર અર્થે આવેલા હતા. ૧૮૯૩માં આ બધા હીંદીના ગોરા કારીગર ગોરા વેપારીઓ અને નાના ખેડુતો તથા વાડીવાળાઓની સાથે હરીફાઈ કરવા લાગ્યા.

વખત કોલોનીના લોકોની આંખ ઉઘડી. તેઓએ વધારે હીંદીઓને આવતા અટકાવવાની માગણી કરી. તેથી ૧૮૯૫ થી ગોરાનું ઘુંમ ધીકાગેરી એમ જણાવ્યું, બાદ બે સ્ટીમરો ભરીને હીંદી આવ્યા તે વખતે એટરની જનરલે (મી. હેરી એસકમ્બ) ખાત્રી આપી કે હીંદીઓને માટે સરકાર કાયદો કરશે અને ગીરમીટ પૂરી થયે મજુરોને પાછા જવાની શરત કરશે ત્યારે જ તમારો ઉતરવા દીધા. આથી રીત ૧૮૯૫ સુધી ચાલ્યુ તે સાલ સુધી ગીરમીટીઆ હીંદીના છોકરાઓ 'ફ્રી' હીંદી ગણાતા. તેની સામે હીલચાલ શરૂ થઈ અને નાતાલની સરકારે કાયદો કરી ગીરમીટીઆ હીંદીના ૧૬ વરસથી ઉપરની ઉમરના છોકરા અને ૧૩ વરસથી ઉપરની ઉમરની છોકરીઓ ઉપર પા. ૩ નો કર નાખ્યો. તે પછી બીજા બે કાયદા થયા. ૧૯૦૬ માં ૧૯ ટકા અને ૧૯૦૮ માં ૩૨ ટકા જેટલા ગીરમીટીઆ તથા બીજા જથ્થા ગીરમીટમાંથી છુટા થયેલા હીંદી દેશ ગયા. ૧૯૧૧ માં આ સવાલ બંધ થયો ને ૧૯ ટકા જેટલી ઘણ માત્ર પણ ૭૦ ટકાના હીંદીઓએ ફરીને ગીરમીટ આપી તથા પા. ૩ નો કર ભરવા ઉપરાંત ૧૯૧૨ માં ૭૫ ટકાએ ફરીથી ગીરમીટ આપી. આટલું

જતાં આપણને કહેવામાં આવે છે કે કાયદાનો હેતુ સરકારી નોકરી અને જે ઇરાદાથી આવક, ક્યાં હતા તે ઇરાદા મુજબ હીંદીઓ પાછા હીંદુસ્તાન જવા ન હતા? કાયદાના હેતુ હીંદીઓને પાછા મોકલવાનો નહોતો, પણ પાછા જાય નહીં તેને ગીરમીટ ફરીથી કરવી, અને તેમ નહીં ન થાય તો ત્રણ પાઉંડ કર ... [illegible] ...

... [illegible] ...

નાતાલમાં ... [illegible] ... હીંદી ગીરમીટમાં છે, તેઓને નાતાલના ... [illegible] ... ગીરમીટ આપ્યા વગર ... [illegible] ... ૩ પાઉંડ કર ભર્યા વગર અહીં રહેવાનો હક નથી. ... [illegible] ...

... [illegible] ...

સી. મેલર (મીડલેન્ડ): આ બીલની સાથે ... [illegible] ... ૩ પાઉંડનો કર ... [illegible] ...

... [illegible] ...

મુખ્ય પ્રધાન જનરલ બોથાએ આ બીલ ઉપર ... [illegible] ...

... [illegible] ...

[illegible]

[illegible]

વધારે સારી રીતે સારી શકત. હીંદીઓથી નાતાલ ઘેરાઈ ગયું છે એવું કેટલાકને એ બાબતની બહુ સખત લાગણી છે. આ ના પુરાવા તરીકે નાતાલ એગ્રીકલચરલ યુનીઅનમાં પસાર થયેલો ઠરાવ તેણે વાંચી સંભળાવ્યો. ગિરમીટીયા હીંદીઓની હદપાર ઉપરથી તેડીવો. હાલ તો કાંઇ આવશ્યક જણાતું નથી; તેઓ કરવે માટે નહીં તો કોઇ બીજી બાબતને માટે અગત્યનું થાશે. મી. મેરીમેને નાતાલને જ્યારથી કહી હતી. આ વૈ. પણ ૧૮૭૪ મા ફરીથી હીંદીઓને બોલાવવાનો સવાલ ઉઠ્યો ત્યારે કારણ એ હતું કે નાતાલના ગોરીઓને કેપના હીંદીની બાજુ રાખી અને ત્યાર પછી ટ્રાન્સવાલના સોનાની ખાણોવાળા લઈ જતા હતા. હીંદીઓ ખોરીલ રહેવાના છે પણ નાતાલના એક લાખ નેટીવ હીંદુસ્તાનમાં જાય તો તેને માટીલ રહેવા નહીં હોત એવ. હક મળી શકશે ખરા કે? મી મેરીમેનના ભાષણમાં વળી સરકારનો વિચાર કરવાનું આપણને કહેવામાં આવે છે પણ હું પણ કહું કે વહાણ ભરીને મુકીએ, કાલે કેપટાઉનને બંદરે આવે તો તેમને ઉતરવા દેશે કે? અહીં મી મેરીમેને કહ્યું "હા, ભલે આવે." મી કલેટને જણાવ્યું કે હું નથી ધારતો કે ત આવવા દેશે. ફેડીરાલીસ્ટ તે વઈ. સરકારથી વખતે. વખત વિરૂદ્ધ પડવું પડે છે તો તે સત્ય મેળવે. જગતના રક્ષણને માટે જ છે. મી મેલરના ભાષણ ઉપર ટીકા કરતા તેણે કહ્યું કે આ બીલની સામા થનારા લોકો હીંદી મજુરોથી કમાય છે એ નથી જ. સભાસદ સામે બોલ્યા છે તે નાતાલના જાહેર મતના વિચાર કરીને જ બોલ્યા છે. ગીરમીટીઆ મજુરો સખત રીતે ખરચ 'ફ્રી' હીંદીના જરૂરીજ આવે છે. ઇંડીઅન કમીશન એલર તરફથી થોડા દિવસ પહેલા હીંદી સરકારને એક તાર મોકલવાના આવ્યો છે એવા ખબર મને મળ્યા છે. તેમ એવું જણાવેલું છે કે બોરડની એક સભાએ સર્વાનુમતે એવું જણાવ્યું છે કે તમો આ કાની બાબતમાં હીંદી સરકારને તકલીફ આપવા નથી માગતા. વળી સરકારને તકલીફ માંથી બચાવવાને હું આતુર છું ખરો. પણ મારી પહેલી ફરજ મારા મતદારોનું સંભાળવાની છે. ઝાપાટાબંધ વધતી જતી હીંદી વસ્તી સામે બચાવ કરવાના આપણને હક છે એટલે આ બીલના સામે થવાની મને ફરજ પડે છે.

મી. ઓસવેલ્ડ (ગ્રેયટાઉન). મી કલેટનના ભાષણના કેટલાક ભાગને માટે હું તેને ધન્યવાદ આપું છું પણ બીજી કેટલીક બાબતમાં હું તેનાથી જુદો પડું છું. મી કલેટન નાતાલના લોકો તરફથી નહીં, પણ જાણે હીંદીના અર્થે બોલ્યા અને જાણે હાલ પોતાના બીજા ભાષણ બધા કસ કાઢી રહ્યા છે તે નાતાલના લોકો તરફથી તે બોલેલ છે. અમુક ઉદ્યોગના લાભને માટે નાતાલમાં હીંદીઓને બોલાવવામાં આવ્યા તેની સામે વિરોધ. હકતમાં મેં ઘણા વરસ સુધી ભાન લીધા છે. નાતાલમાં આ ઉદ્યોગ નજ હોત તો આજે તે વધારે સારી સ્થિતિમાં હોત અને હવે, ગોરી પ્રજાના મિત્ર તરીકેનો દાવો કરી મારી કેમના હિતની ખાતર આ કરવાનાં જરૂર છે એમ અને હજી એક સભાસદ ઉભા થઈ બોલ્યા કેમ કરી શકે છે એ હું જરાપણ સમજી શકતો નથી. એટલું ખરું થયું છે કે યુનીઅન સરકારે હીંદી સરકાર સાથે મળી નાતાલમાં વધુ ગીરમીટીયા આવતા અટકાવ્યા છે. યુનીઅન ન થયું હોત તો આજે પણ હમેશા મુજબ હીંદીઓ આવતા હોત, અને ગોરી પ્રજાના રક્ષક તરીકે જે જણાય આજે બોલે છે તે કશું પણ હીંદીઓને દાખલ કરતા હતા. હીંદીઓ આજે ઘણા ધંધામાં દાખલ થયા છે, અને તેને માટે ગોરા વહેપારીઓ જવાબદાર છે. ખાંડનો ઉદ્યોગ ન હોત તો નાતાલને આજે દર વરસે પાંચ લાખ પાઉંડનો ફાયદો થાત. નાતાલને આ સવાલ તો જીવવું છે કે હ. આફ્રીક નમજ વડી સરકારને પણ અથડામણી થઇ છે અને તે સવા થી દ. આફ્રીકાના મોરચામાં મોટા રાજદ્વારીઓની મતી પણ મુશ્કેલ ગણ છે. હજુ તે તે સવાલની નવું આતજ થઇ છે એમ સમજવાનું નથી કે છેવટનો ફડચો થઇ ગયો છે. જો તેને હાથ ધરવાની મરજી હોય તો પ્રધાને સુચના કરી, છે ત કરતાં તેનું મુળ તપાસીને તે હાથ લેવાની જરૂર છે. હાલની સ્થિતિ તો પ્રધાન ઉપર ફરજીઆત આવી પડેલી છે. થોડાક મહીના ઉપરની ચળવળ, હડતાલ, આત્મભોગ અને મરણોથી પ્રધાનને આ સવાલ હાથ લેવાની ફરજ પડી છે. નાતાલમાં હીંદી મજુરોને બોલાવવા સામે લોકોની ઘણી સખત લાગણી છે પણ તમો કાયર છો, કેમ કે શહેરના આઠ વોટની બરાબર ગામડાના એક વોટ થાય છે. એટલે આ બાબતમાં તેઓની રાજદ્વારી સત્તા ઘણી અધુરી છે. સામી બાજુના સભાસદોએ હુન્નર અને હીંદુસ્તાન માટે જવાન. ભાડા સબંધી કલમોની તરફેણમાં મત આપ્યો છે, પણ તે કલમ જોઇએ તેવી નથી. કમીટીમાં હું એક સુધારો લાવવા ધારું છું. પ્રત્યેક વેટરીન મત લેવાની હું વિરૂદ્ધ નથી. જો તેમ થાય તો નાતાલ આ સવાલ વિષે વધારે સારી રીતે વિચાર કરી શકશે. પા. ૩ ના કર વિષે હું તેને બહુ અગત્યતા આપતો નથી, કારણ કે આવી રીત બતાવવામાં આવ્યું છે કે એ કર નાતાલમાં આવી શકે તેમ નથી.

આ પછી પણ બીજા કેટલાક ભાષણો થયા હતા અને અંતે ૬૦ વિરૂદ્ધ ૨૪ મત બીલનું વાચન પસાર થયું હતું. વધારાનો હેવાલ અમે હવે પછી આપીશું.

કેનેડાના હિંદીઓ

બુધવાર ને ભાટવાથી રૂટરના ખબરપત્રો જણાવે છે કે સ્ટીમર કેમ ગાટામારૂના હીંદી ઉતારૂઓએ અપવાસ છોડ્યા છે. તેઓએ અમલદાર પાસેથી ખોરાક માગણી કરી છે અને તેમને તરતજ ખાવાનું આપવામાં આવ્યું હતું.

રૂટરના તારમાં રૂટર જણાવે છે કે અટકાવેલા હીંદીઓની તપાસ કરવાનું કામ કોરટે ફરીને શરૂ કર્યું છે. ત્યાંના મુલકી પ્રધાને મેયરને તાર કરી જણાવ્યું છે કે કેનેડાની સરકાર કાયદાની કોઇ બારીથી હારશે નહીં તો ઇમીગ્રેશન કાયદો અમલમાં લાવવાના છે, એટલે કે કાયદેસર તેઓને ઉતરતા અટકાવવામાં આવે એમ કરવું છે. વધુમાં તે જણાવે છે કે આ સવાલ બ્રીટીશ રાજ્યબંધનાને સંતોષ થાય એવી રીતે હાથ ધરી શકે એમ કેનેડાની સરકારને ઉમેદ છે.

શનીવારે રૂટરને ખબરપત્રો લખી જણાવે છે કે સાઇટરે કરેલી સ્ટીમર કેમાગાટામારૂના સારટરના પૈસા વાનકુવરના હિંદીઓએ અનામત રાખ્યા છે.

ન્યુઝીલાંડની રાજધાની વેલીંગટનથી 'ટાઇમ્સ'ને ખબર મળી છે કે ત્યાંના વડા પ્રધાન મી. માસીને બુધવારે મજૂર પક્ષના ડેપ્યુટેશનને તેણે જણાવ્યું કે હીંદુસ્તાનના વેપારી સરકાર જનરલ હેમીલ્ટને બોલાવી કહ્યું હતું તેને ખુશાલી કરવાની અથવા તો જાપાનની મદદે ભાગવાની કંઇ જરૂર નથી. અગાઉની પેઠે જ ન્યુઝીલાંડમાંથી હીંદીઓને બહાર રાખવાનો તે કાયદો કરનાર છે.

બીલની ચરચા ઉપર છાપાઓની ટીકા

'મરકયુરી' એક લેખ ક્રેમમાં લખે છે કે ... તારીખ ૧૦ મીએ ૨૪ મતે પારલામેંટમાં બીલનું બીજું વાંચન પસાર થયું છે. એ તો ખુલ્લુંજ હતું કે આ બીલને પસાર કરાવવા આ બેઠકમાં સરકારે નિશ્ચય કર્યો હતો. કમીશને ભલામણ કરી હતી તે મુજબ બીલ તઈયાર કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ કમીશનનો રીપોર્ટ તો ઘણુંએ સંઘરી રાખવામાં આવે છે. આ કમીશનની ભલામણો ઉપર ધ્યાન આપવું જોઈએ એને માટે ખાસ કારણો છે. અસાધારણ સંજોગોમાં કમીશન નીમવામાં આવ્યું હતું. નાતાલના ધંધા રોજગારને મોટો ધક્કો પહોંચ્યો હતો અને હીંદી મજુરોની હડતાલને લીધે બધે અશાંતિ પ્રસરી રહી હતી. હાકીમ અને હીંદી મજુર વચ્ચે ગંભીર ઝપાઝપી ચાલી હતી અને તેના પરીણામે લોહીની નીકો વહી હતી. આ બધું શાંત પાડવા ખાતર અને એનાં કારણો તપાસવા સરકારે કમીશન નીમ્યું, અને કમીશને જે જે ભલામણો કરી છે તે તે ભલામણોથી હીંદીઓની બધી માગણીઓ મળી જાય છે. એ તો નિઃશંક છે કે જે જે હાડમારીઓ હીંદીઓએ જાહેર કરી હતી તે તે હાડમારી તરફ તેઓને વડી સરકાર અને હીંદી સરકારની દીલસોજી મળી હતી. એ બન્ને સરકારે પણ કમીશનનો રીપોર્ટ કબુલ રાખ્યો છે.

ત્રણ પાઉંડ ના કરને રદ કરવા બાબત ઉપર લખાણથી વિવેચન કરતાં તે આવું જણાવે છે કે એ કર રદ થાય એ જ બરાબર છે.

'સ્ટાર' લખે છે કે હીંદી સરકાર વડી સરકાર અને અહીંના હીંદી વસ્તીને ઘણોખરો ભાગ સ્વીકારી શકે એવી રીતે આ મુશ્કેલ સવાલને તોડ કહાડવાની દક્ષીણ આફ્રીકાને અત્યારે તક મળી છે.

ગીરમીટના સવાલ ઉપર બોલતાં કહે છે કે નાતાલમાં ૭૬૦૦૦ જેટલા ગીરમીટવાળા હીંદી છે. નાતાલના મેમ્બરે ખરી અથવા ખોટી રીતે બીહે છે કે એક વખત ત્રણ પાઉંડનો કર નીકળી જશે તે પછી આ બધા હીંદી નાતાલમાં રહેશે એટલુંજ નહીં, પણ જમીન સાથે બીજી તમામ બાબતમાં બધા હક માગશે અને તેનું પરીણામ ગોરી પ્રજાને માટે ઘણુંજ ભયંકર આવશે. અમે માનીએ છીએ કે આ ભય કંઈક વધારે પડતો છે. વધુમાં વધુ એટલું થવાનો સંભવ છે કે તેમાંના ઘણા જરા વધારે ચાલાક અને વધારે ઉપયોગના હશે તેઓ ફેરીઆ, દુકાનવાળા અને બીજા ગોરીઆઓ પાસેથી વધારે પગારની માગણી કરશે ... કર નાબુદ થશે એટલે જેઓ, એ સિવાય પોતાને દેશ નહીં જવા માગતા હોય તેઓ શહેર અથવા ગામડામાં એક સાથે એકઠા થઈને રહેશે એમ કાંઈ માનવાનું નથી. કેટલાક સાહસીક હશે તે નાનો સરખો વેપાર કરશે અને બીજા પોતાને જ્યાં મળતો આવે ત્યાં તેમને લાભ હશે તેવો ઉદ્યોગ કરશે. તે સાથે અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે જેઓ હીંદ જવા ઈચ્છતા હોય તેમને યુનીઅન સરકાર દેશ જવાની સગવડ આપવાનું નહીં ચુકે, કેમકે ઘણા માણસો જ્યાં નહીં તો દશ વીસ વરસ પછી નાતાલની આરથીક સ્થિતિ ઘણી મલીન થઈ પડશે. મી. એન્ડરસને એસેમ્બલીમાં કહ્યું કે એસ કરતા હીંદીઓ ચાર લાખી જાપથી વધે છે એ વાત ખરી હોય તો નાતાલનું ભવિષ્ય ખરાબ છે એમ ખચીતજ માની શકશે. કમનશીબે, નાતાલ આજે પોતાના

ઉદ્યોગીક અને રાજકીરી આબાદીને જે બોજ થયેલું તે જોઈએ છે. જે દોરાથી દેશ જકડાઈ ગયો છે તેમને અપની વધારે મજબુત કરી આપવા સિવાયની બીજી મદદની આશા નાતાલ બીજા કોલોનીઓ પાસેથી રાખવાની નથી.

જોહાનીસબર્ગનું 'ડેલી મેઈલ' લખે છે કે જનરલ સ્મટસના ઈંડીઅન રીલીફ બીલ ઉપર પારલામેંટમાં ચરચા વખતે ઘણીજ બાબતો કાઢવામાં આવી હતી તેમ જ તેના ઉપર જે હુમલો થયો હતો તે એટલો બધો સ્પષ્ટ નહોતો. તે વખતે ગોળ, ગોળ એમ બતાવવામાં આવ્યું હતું કે જો આ કાયદો થાય તો નાતાલ હીંદીઓના હાથ ચાલ્યું જશે પણ વખત જતાં કદાપી નાતાલ બીજું મોરીશીયસ થશે એવો ભય હોય— અને તે નાતાલના હીંદી વસ્તી તરફ નજર કરતાં અસંભાવત નથી,—તોપણ ૩ પા. ના કરની હયાતીથી અગર તો નવા બીલને પાસ કરી લેવાથી જે ભવિષ્ય આવવાનું છે તે કોઈ પણ રીતે બદલાવાનું નથી. હીંદી વસ્તીની બાબતમાં તો નાતાલે પોતાની પથારી ઘણાં વરસો થયાં તઈયાર કરી છે અને તે પથારીથી જે સુખ મળે તેથીજ સંતોષ માનીને તેણે તેના ઉપર સુવું જોઈએ. એશીયાટીકો ઉપર અમુક કર નાખવાથી તેઓ હીંદ પાછા જવાના નથી, અને એ કર તો આની કોમના અમુક નાના ભાગને કચરી નાખનારો હતો. હીંદીઓ હીંદુસ્તાન પાછા જાય એવી ઉલાજમાં સરકારે હીંદીઓને સ્ટીમરની ટીકીટ આપવાની કલમમાં નાખવી એ ત્રણ પાઉંડનો કર કરતાં વધારે અસરકારક છે, હજુ પણ વધારે લાલચ આપવામાં આવે અને જેમ બને તેમ એશીયાટીકો દક્ષીણ આફ્રીકામાંથી કમતી થાય તેમ આ દેશને માટે સરસ છે. વળી અમને એમ પણ જણાય છે કે આ બીલથી મુશ્કેલી ભરેલા સવાલનો નીવેડો આવશે. ખાસ વર્ગને પસંદ પડે એવી આ સમાધાની નથી તેમ છતાં એશીયાટીકોને ગીરમીટમાં લાવવાની નાતાલની જુનવાણી રીતથી યુનીયન સરકારની મુશ્કેલી વધી પડી હતી. દક્ષીણ આફ્રીકાના બીજા ભાગને પુછયા વિના નાતાલે એ પગલું ભરેલું છે, એટલુંજ નહિ પણ દક્ષીણ આફ્રીકા હાલ ચીનાઓથી મુક્ત છે તેમ નાતાલને હીંદીઓથી મુક્ત રાખવાના પ્રયત્નમાં જોરથી વળગી ન રહેવા અને એમ ઉભી થએલી મુશ્કેલીઓની સમાધાની સમજુતથી થાય તે નાતાલે સ્વીકારવી જોઈએ. દક્ષીણ આફ્રીકાવાસીઓએ મુખ્ય મુદ્દો ધ્યાનમાં એજ રાખવાનો છે કે વધારે એશીયાટીકો હવે આ દેશમાં આવે નહીં. જે હીંદીઓ આ દેશમાં આવી ગએલા છે અને અહીં જન્મેલા છે તેઓ તરફ ન્યાય આપવાની વર્તણુંક રાખવી જોઈએ, અને જેઓ પોતાને દેશ જવાને તઈયાર હોય તેઓને બદલા તરીકે સરકાર પાસેથી કંઈક માગણી કરવાનો અધીકાર છે.

વિલાયતના છાપાઓની ટીકા

'ટાઈમ્સ' લખે છે કે છેવટે તો જનરલ બોથા અને મી. મેરીમેનના વિચારે, સમજુતજ થશે પણ વિલાયતના લોકોએ સમજવું જોઈએ કે એશીઆટીકોની બાબતમાં દક્ષીણ આફ્રીકાવાસી લોકો શું વિચારી રહ્યા છે.

લંડનનું 'ડેલી ન્યુસ' લખે છે કે નાતાલ મેમ્બરોના ભાષણ તથા તેમણે બતાવેલા વલણ ઉપરથી માલુમ પડે છે કે નાતાલમાં હીંદીઓની બાબતની તકલીફને લીધે અસંતોષ તો ફેલાય જ. યુનીઅન સરકારે હવે આ બાબતમાં નાતાલના વિરોધી પક્ષ સામે મક્કમપણું બતાવવાનો ઠરાવ કર્યો છે એવી ખાત્રી થાય છે.

[illegible] મેનેજર ' શ્રી. ફ્રેમરના આશ્રિતો' અંકનુ [illegible] આપીને અને સામેલગીરી કરી જણાવ્યું છે. તે જાણું જણાવે છે કે આપણે આવા જરૂરી ખેચ્યા અને તેના પ્રમાણ અંકને આ લીધે માટે આભારી છીએ.

ભાડુતી મોટર ગાડી અને હીંદીઓ

આરથર એનેન્ડ નામના એક ભાડુતી મોટર ગાડી હંકનારને ગ્રી' કોરટમાં માજીસ્ટ્રેટ શ્રી હડસીંહ સન્મુખ ગયે મંગળ વારે ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો. તહોમતદારે મી. હાજી ઇસ્માઈલ અબુબકરને પોતાની ગાડીમાં ઉતારુ તરીકે લેવાની ના પાડી હતી. મી. આર ટેથમ બચાવ તરફના વકીલ હતા.

મી હેનરી ગોથાડે જણાવ્યું કે મી હાજી ઇસ્માઈલ બરીઆ ઇન્ડીઅન છે તેઓ બ્રીટીશ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનના પ્રમુખને ત્યાં ખાણું લેવા જાય તે અગાઉ ચેમ્બરલેઇન તરફ ફરવા જવાના હતા. તેઓ મારી ઓફીસમાં બેઠા હતા. મેં મારા માણસને હાજી ઇસ્માઈલને સારૂ ગાડી ભાડે કરવા મોકલ્યો, ત્યારે મને માણસ ગાડીવાળાને લઇને આવ્યો ત્યારે મેં તેને કહ્યું કે શ્રી અબુબકરને ચેમ્બરલેઇન લઇ જવા ના છે. તહોમતદારે ના પાડી કારણ કે મી. ઇસ્માઈલ હીંદી (કલરડ) માણસ હતા. મેં કહ્યું કે આવા લોની મને પુરેપુરી ખબર નથી પણ હું ધારૂં છું કે ના પડવાનો તેની ભુલ થાય છે. સાર બાદ એક પોલીસને બોલાવવામાં આવ્યો તે પણ ખાતરી પુરવક કહી ન શક્યો. તહોમતદારે આખરે ના જ પાડી.

માજીસ્ટ્રેટ—શ્રી. અબુબકર કલરડ માણસ છે?

જવાબ—હા

માજીસ્ટ્રેટ—તેઓ લોકમાં હીંદી છે?

જવાબ હા. તેઓ એક પ્રખ્યાત કુટુંબના માણસ છે હું જાતે તેમને ઓળખુ છું, અને તેઓ મારા મહેમાન હતા

મી ટેથમ—તમને ખબર છે કે કલરડ માણસોને ઘોડાગાડી મા બેસવા દેતા નથી?

જવાબ—હા પરંતુ તે મુશ્કેલી હજી બાકી રહેલી છે

તહોમતદારે જણાવ્યું કે તેણે મી. અબુબકરને પોતાની ગાડી મા લેવાની ના પાડી હતી કારણકે તે કલરડ' હતા.

મી. ટેથમ—જો કલરડ માણસ તમે તમારી ગાડીમાં ઉતારુ તરીકે બેસાડો તો તમારા ધંધા ઉપર તેની શી અસર થાય?

તહોમતદાર—મારા ધંધાનો નાશ જ થાય

માજીસ્ટ્રેટ—તમે એવું ધારો છો?

તહોમતદારે જવાબ આપ્યો કે હા, જ્યારે હું મારી ગાડી માં હીંદીને જઉં છું તેમને હું વારંવાર પુછું છું તેઓ, કહે છે કે જો તમો કોઇ ગાડીમા હીંદીને બેઠેલા જુઓ તો તે ગાડી માં તે કદી ન બેસે. માજીસ્ટ્રેટે મી. ટેથમને કહ્યું કે તહોમત દાર ગુન્હેગાર માલુમ પડે તોપણ હું તેને શીક્ષા કરવાનો નથી એ તો તદન દેખીતું જ છે કે મારી સાથેની તેને ખબર નહતી, પોલીસને પણ તેની ખબર નહતી, અને મી મેથ્યુને પણ તે વિષે પુરેપુરી ખાતરી નહતી મી. ટેથમ, તમે શું ધારો છો તેની મને ખબર નથી, પરંતુ હું પોતાને તદન ખાતરી છે કે હું પોતે પણ ખાતરી પુરવક કહી શકું એમ નથી. અને હું ચોક્કસ રીતે કહું છું કે પબ્લીક પ્રોસીક્યુટર પણ ખાતરીથી ન કહી શકે (કેસ મુલતવી.)

મી ટેથમે જણાવ્યું કે આ [illegible] મોકલવો જોઈએ અને તે જાણી શકશે કે કલરડ માણસ જો ઉતારુ તરીકે ગાડીમાં બેસવામાં આવે તો ધંધા ઉપર શી અસર થાય?

માજીસ્ટ્રેટ—તેઓ શું ધારણ લેતી જુએ છે તેની [illegible] માનીઓની દરખાસ્તને લગતો આ અર્થનો સવાલ છે. મી. મા. ભરતને લગતા ખાનગી ૧૯૦૮ ની સાલમાં ઘડવામાં આવ્યા હતા અને ફરસ્ટ ક્લાસ તથા સેકન્ડ ક્લાસ એમ બે તફાવત પાડવામાં આવ્યા કરેકટ ક્લાસ કેવળ સભ્યોમ એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેમાં નેટીવ ઉતારૂઓ તે લઇ જઇ શકે [illegible]

મી. ઓલીવી (પ્રોસીક્યુટર) જણાવ્યું કે બાઇબલમા નેટીવ શબ્દનો અરથ આ પ્રમાણે કર્યો છે. જેના માબાપ આફ્રીકના અસલ વતનીની જાતના હોય તેવા માણસને નેટીવ મા ગણી શકાય.

મી ટેથમે જણાવ્યું કે ટેકસી કેબની પ્રવૃતી જ રમતે થાય તે અગાઉ આ બાયલો વરસમાં આવ્યો હતા એટલે તે બાર એ ટેકસી કેબ વાળાઓને લાગુ ન પડે

આનો ચુકાદો આપવાનું મુલતવી રાખ્યામ આવ્યું છે ઘણું કરીને ચાલુ માસની તા ૨૬ મી એ આપવામાં આવશે

વિવિધ વિષયો

મુંબઇથી મળા ' ગુજરાતના તરફના રૂટર જણાવે છે કે ચોમાસું શરૂ થયું છે. સરકાર તરફથી અનુ જાહેર કરવામાં આવ્યુ છે. કે હાલ જ્યાં દુકાળ છે તે ભાગમાં જો સાદ ઓછો પડવા સંભવ છે તે ભાગમાં પુરતો વરસાદ પડશે તો જ તે પાછો આબાદ થઇ શકે એમ છે

ડનહાઉસરથી એક લખનાર જણાવે છે કે તા ૬ઠી એ હીંદી નીશાળની બાબતમા અહીં એક સભા મળી હતી જે રમતે સઘળા વેપારીઓ હાજર હતા. સભામા મી કેમ પણ આવ્યા હતા. પ્રમુખ પદે મી. હુસેન રમીલા હતા. મી. એન જે શોએ સભા એ લાવવાનો હેતુ સમજાવ્યો. બાળકો અને બીજી જરૂરીઓ ઘેર બેઠે કરી નીશાળ થાય તો કેટલા છોકરા ભણવા આવશે વગેરે બાબત તેમના માબાપો પાસેથી પુછી લઇને હકીકત રજુ કરી જણાવ્યું કે ૭ થી ૧૪ વરસની ઉમરના ૭૭ અને બીજા ૬ઠા ૫ થી ૭ ની ઉમરના મળી આશરે ૧૨૫ છોકરા મળે મી સેઠરએ જણાવ્યું કે નીશાળની ઘણી જરૂર છે કેમ પણ તેમા કાંઇક મદદ કરવી જોઈએ અને અઠવાડીક સ્કુલ ને બદલે ખાસ સરકારી નીશાળ થાય તેમ કરવું જોઇએ બાદ મસરૂલ શેખ અમીર, સુલેમાન કાદવાલ અને મોરવાન આકીર તેને લગતી બાબત બોલ્યા. આખરે સરવાનુમતે એમ ઠરાવવામાં આવ્યું કે અગર સરકાર પોતા ઉપરજ એ ખાસ સરકારી નીશાળની સ્થાપના કરે તો નીશાળનું મકાન કોમ તરફથી બાંધી આપવામાં આવે. મી કેમ સાહેબ કે જે હીંદી કોમ તરફ સારી લાગણી ધરાવતા જણાય છે તેમણે પણ આ કામમા કીમતી સલાહ આપેલી હતી. તેણે સભાનો ઉત્સાહ જોઇને ઘણો દીલગીર કરતા જણાવ્યું હતું બાદ પ્રમુખ તથા મી કેમનો ઉપકાર માની સભા વીસરજન થઇ હતી.

Books for Sale

	Price, post free s. d.
The Spirit of Islam, or the Life and Teaching of Mohammed, by Justice Ameer Ali	13 0
A Peasant Sage of Japan:—The life and work of Sontoku Ninomiya, one of the greatest social reformers in Japan	3 10
Future of Islam	4 0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1 10
Pilgrimage to Al Madinah & Meccah	
Part I	1 10
Part II	1 10
Sadhana, by Rabindra Nath Tagore	6 6
Gitanjali, by Rabindra Nath Tagore	6 0
Aesop's Fables, illustrated	1 9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1 9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0 7
Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T. WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction	1 9
Swami Vivekananda:—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4 3
The Indian National Congress, containing an account of its origin and growth, the full text of all the Presidential Addresses, a re-print of all the Congress Resolutions, extracts from the welcome Addresses, notable utterances on the movement, and Portraits of the Presidents	6 0
The Swadeshi Movement:—	
A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views.	2 3
The Nation Builders Part I, II and III. Containing life sketches and portraits of Dadabhai Naoroji, W. C. Bonerjee, Lal Mohun Ghose, Badrudin Tyabji, Bal Gangadhar Tilak, R. C. Dutt, Swami Vivekananda, M. K. Gandhi, Sir Syed Ahmed Khan, Sir Gooroodas Banerji, Babu Rabindranath Tagore and many others	7 0
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. post free	3 10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4 7
Sayings of Shri Ramkrishna	1 11
From Colombo to Almora	2 10
Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review*	1 6
The late Mr. Joseph J. Doke, a Memoir specially written for INDIAN OPINION, also contains a report of the memorial service and an editorial tribute	0 6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2 3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0 7
The Story of an African Farm, a novel by Olive Schreiner	4 9
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1 3
Sakuntala, and Drama, by Kalidas	1 9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1 9
Thrift, by S. Smiles	
Duty, with illustrations of Courage, patience, and endurance, by S. Smiles	1 9
Rubaiyat of Omar Khayyam	1 4
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	1
The Bhagavad Gita	2
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1
The Koran translated by J. M. Rodwell	1 9
Mohammedanism, by Prof. Margoliouth	1 9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1 9
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1 10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1 10
Unto this last, " "	1 10
Duties of Man, by Mazzini	1 10
Time and Tide, by J. Ruskin	1 10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1 10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1 10
War and Peace, Vol. 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1 10
Anna Karenina by Tolstoy	
Part I	1 9
Part II	1 9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere.	2 10
Tales and Parables, by Tolstoy	1 10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0 1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1 10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt [leather Cover]	2 10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0 6
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa: Special INDIAN OPINION Souvenir, Reduced to half price	1 9
The Ethics of Passive Resistance	0 3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0 6
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	2 10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta	0 7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0 7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India, by J. L. P. Erasmus	0 7
A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame)	0 7

The Wisdom of the East Series

The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1 9
Brahma Knowledge	2 6
The Persian Mystics:—	
I. Jalaluddin Rumi	2 9
II. Jami	2 9
The Bustan of Sadi	2 9
The Religion of the Koran	1 9
Diwan of Abul-Ala	1 9
Arabian Wisdom	1 9
The Confessions of Al Ghazzali	1 4
Rubaiyat of Hafiz	1 9

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૭ મી જુનથી તા. ૨૩ જુન સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—જેઠ વદ ૯ થી જેઠ વદ ૩૦ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૨૨ મી રજબથી તા. ૨૮ રજબ સુધી. ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા ૯ થી તા. ૧૫ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. ત્ર	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૭	વદ ૯	૨૨	૯	૬-૫૩	૫ ૫
ગુરૂ	૧૮	,, ૧	૨૩	૧૦	૬-૫૩	૫ ૫
શુક્ર	૧૯	૧	૨૪	૧	૬ ૫૩	૫ ૫
શની	૨૦	,, ૧૨	૨૫	૧	૬-૫૩	૫ ૬
રવી	૨૧	૧૩	૨૬	૧	૬ ૫૪	૫ ૬
સોમ	૨૨	,, ૧૪	૨૭	૧૪	૬-૫૪	૫— ૬
મંગળ	૨૩	,, ૩૦	૨૮	૧૫	૬ ૫૪	૫— ૬

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૫ મી જુનના અરસામાં સ્ટી. પેન્ઈસ્યુલા જે મા.રે રસ્તે મુંબઈ જશે.

તા. ૩૦ જુનના અરસામાં સ્ટી. અમ ફ્રીકા ઈસ્ટ કોસ્ટ રસ્તે કલકત્તા જશે.

તા. ૯ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. ગુ.ઝમ કોલા જંજીબાર રસ્તે મુંબઈ જશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ગુજરાતીમાં તરજુમો જેમાંથી ઉપયોગી શ્લોકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સ.મે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
માર્ટ જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર સ્પીચ	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
મુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સરવેદય	૦	૯
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનો ચિતાર	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકોનો સાર છે.)	૦	૯

ઉપરની કીમતમાં દરેક નકલદીઠ ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરના તમામ પુસ્તકોનાં ઓરડર નીચેને સરનામે મોકલવા —

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનિક્સ, નાટાલ

પોસ્ટલ ઓરડર ફીનીક્સ કરવા નહીં અને તેના પૈસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષિણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન જેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા મુદ્રેલ માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનારા હીંદી પણ ભાઈઓને સારુ લઈ શકે છે તે પછી કેઈ પણ પોતાના ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૨–૬, ટપાલ ખરચ પેની ૩.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ, ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે જો દરેક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ખરિદનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ વેસ્ટ, રેસ્ટ અને મગનલાલ ક. ગાંધી, ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

SUPPLEMENT TO "INDIAN OPINION"

JUNE 17th, 1914.

Reprinted from the "Cape Times," June 9th, 1914.

INDIANS RELIEF BILL

SECOND READING.

THE MARRIAGE QUESTION.

...now came to the question of the £3 tax ... [illegible]

... behalf and Mr. A. Woollacott? [illegible] had made two points. So far as the first point of the dirt [illegible] was concerned, it was perfectly true that the Indian community made a very grave mistake in not appearing before the Commission. He thought [illegible]

LOCATIONS

It was ... effect that the Commission had found that the charges of maltreatment were very grossly exaggerated. But that was not a feature which was peculiar to matters in which Indians were concerned ... They had had a good many accusations made by [illegible] ... the Rand, accusations which had also been [illegible] ... by outside influences ... the fact that [illegible] of the Indians had been under [illegible] of them and many a [illegible] ... of their own [illegible]

... would get no further and [illegible]

... now and [illegible] ... that the tax had not [illegible] ... the purpose for which [illegible]

[illegible] ... and the wages of ... in Natal had gone up to a large extent ... [illegible]

... the ... opponent was ... the imposition of the £3 tax might have ... [illegible]

... the state of affairs among the natives ... hon. members could ... had access to information ... length and breadth of the country ... not going to ... [illegible]

... said ... the Government after ... a ... of this as soon as ... to support ... own ... that a [illegible]

... a tax ... it was not a ... What it was ... the report of the [illegible]

... was ... not the ... among the Indians ... the Indians in India.

A MATTER OF ... [illegible]

... he said ... [illegible] ... to keep ... those ... [illegible] ... of the Indians ... they ... [illegible] ... strikes had taken place ... some of ... [illegible]

... [illegible] ... grievances ... the root of the ... went ... [illegible] ... had taken up the attitude ... not be ... to do anything about ...

[illegible]

Indian Community and the Government of India, and by the British Government [illegible]

... immigration of these people to this country was to be stopped once and for all [illegible]

... they had this sort of ... if they gave the matter a fair chance, and ... if they were not able to ... this group [illegible]

... they would ... for, not so far as money was concerned [illegible]

THE THIN END OF THE WEDGE

Mr. A. M. ... [illegible] ... that contrary to ... appeal ... to ... by the Minister. He hoped that ...

[illegible]

... been ... the ... of the ... where ... were standing shoulder to shoulder ... admit the Indians ... that Government ... that country ... South Africa ... upon the ... [illegible] ... He said ... was ... the ... [illegible]

... and ... the ... [illegible] ... He hoped the ... would ... Messrs. Gandhi and ... to accept ... put forward ... protested against the [illegible]

[illegible]

... was that ... the ... of being South African ... the same ... in South Africa.

MR. ... [illegible]

[illegible] ... the Bill ... [illegible] ... South Africa ... [illegible]

... Mr. ... [illegible] ... They were ... [illegible] ... 20,000 ... [illegible] ... was ... [illegible] ... That ... Of course ... Indians ... [illegible]

... Indians ... and ... [illegible] ... [illegible]

INDIAN FAIR DUTY

It was an impossible state of ... warned the House to realise ... they ... and if they sowed an ... they would reap a retribution that [illegible]

[illegible] ... that ... was ... more than their tax duty. They said they would not have any more Indians in ... or not she would have to [illegible]

But while the Indians were here let them treat them as they did the rest of their coloured population.

... as his friends. He was sure they ... what was right and proper ... they ... [illegible] ... of India ... This question, small as it seemed to them, ... from one end of the country to the other, was used as a handle to ... up disaffection in India. At the ... was being made a ... India ... that they should know that ... dangerous disaffection ... [illegible] ... of ... in India ... He was ... of the ... [illegible] ... when the ... wanted to ask him to ... [illegible]

... doing ... [illegible]

A ... [illegible]

Mr. ... said ... [illegible]

... to the best interests and ... of the ... [illegible] ... the Indians as a ... It was apparent ... at anything ... it ... and ... He was surprised that the Government were ... and ... [illegible]

... which ... that ... [illegible] ... This was a burning question, and he was ... that the ... [illegible] ... of ... [illegible] ... we shall have to ... [illegible]

[illegible] the tax. To repeal the law [illegible] of strength but of weakness. The [illegible] the member for Victoria [illegible]

[illegible]

[illegible] ORIAL [illegible]

[illegible]

A UNION MATTER.

Mr. [illegible] ALEXANDER (Cape Town) [illegible] said he would not have a great deal to say on the matter, because he [illegible]

[illegible] from the Natal members regarding [illegible] of the Natal industries [illegible] to the Govern[illegible]

[illegible] good purpose would be [illegible] took place in January [illegible] the leaders of [illegible] in the country [illegible]

[illegible] the speaker did not look [illegible] Cape Brand [illegible]

[illegible] the Bill and [illegible] one single day [illegible] of that Bill [illegible]

[illegible] PRINCIPLE.

[illegible] been decided on the [illegible] it was not a new principle [illegible] men to understand [illegible] now and they were [illegible] The tax did not [illegible] the way to proceed [illegible] had been [illegible]

[illegible] children of such [illegible] That was simply carrying out the conditions [illegible] expressed in the Courts of Natal as they [illegible] That was so.

[illegible] other words, the relations between these [illegible] and the Union of South Africa may or may not have a serious consequence [illegible] parts of the Empire. He [illegible] South Africa might [illegible]

[illegible] and one Indian [illegible] the speaker [illegible] because of that tax [illegible] In Natal they had [illegible]

[illegible] Indian [illegible] of a pressing [illegible] and the Minister [illegible]

TREATING INDIANS [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

have collected £80,000 ... they ... paid the tax ...

THE GREAT WEAKNESS

... Government collected about £100 ... An hon. member asked why ... Government ... collect the tax ... really would like to refer him ... Mr. Harry Escombe ... moving the second reading of this act in 1895. They could take civil proceedings for non-payment of the tax, but they could not ... In 1912 343 Indians were prosecuted for non-payment of the tax, but they did not ... after ... and 90 of those were prose...

... not for non-payment of the tax in the first place, but for refusing to comply with the ... so much a month.

... and the people of Natal ... that as a ... only ... thrown into ... the sooner the people ... the tax ... or off ...

... the Indian ... the ... of the ... satisfaction ... Mr. ... when the hon. members for Vic...

... a great interest ... the white ... of Natal ... he thought they ... to ask the ...

... concerned ... Indian ... the ... Natal ... Home Gov... South African ... together ... enable them to repatriate ...

... quite willing to take ...

Mr. HENDERSON (Durban, Berea) ... the debate.

Mr. BOYDELL said it was not the ... dated ... the purpose ... with Indians in Natal. One had told him that he had been ... holding a ... position ... very well educated ... any ... Government would ... Mr. Boydell did not ... would be ... go back ...

... that Indians ... not ... would be a ... the ... who ... educational ... the ... the country ... theory.

... 53,000 ... Indians in Natal ... 27,000 women ... 58,000 ... 25,000 ... 50,000 ... there were ...

... adult In... white population, and whilst ... Indian ...

... about 4,000 ... sugar ... employed, ... very few ... Durban. To-day they could not ... more than 50 white ... white ... tailors ... in the French ... the white men got ... Indian ... £5 a month. ... years ago the ... of the French ... to-day it was done by Indians. The

trade, and in the painting and plastering businesses again the Indian ... white ... of ...

... industries in Natal, and that increase had been made possible by ... more Indians, and ... doing ... fewer ... The position as regards Natal

was to save our sugar industries or to save Natal. (Hear, hear.) The position ...

... which ... Indian labour ... to save the white people ...

... the Speaker ... a ... amendment to move, although it was ... to oppose a Bill while ... principle ... the Indian being ... of the

... that legislation ... relating to ... in Natal ... definite ... further ... of ... indentured Indians or others ... to Natal.

... they had ... off for life. That was a view held by the majority of people in Natal ... Government should ... back again ... would not be at all surprised if the Indian Government would, if asked, place ... of ... through ... money here and ... in India ... them to ...

Mr. BOYDELL again ...

Mr. SPEAKER: ...

Mr. BOYDELL ...

Mr. SPEAKER: ... the Government ... pension.

Mr. BOYDELL: ... it is ... asking ...

Mr. SPEAKER: ... the amendment.

Mr. SPEAKER, having ...

... desired to ... a personal ...

Mr. SPEAKER: ... the House.

Mr. CLAYTON thereupon said that ... of his speech he had ... the action of the Government ...

Mr. C. H. HAGGAR (Roodepoort) said ... hon. member for Durban ... Mr. Boydell had ... of the sugar ... of Natal ... before the Commission in 1909 that they could grow sugar in Natal ... white labour ... The ... Government ... it would be ... the hon. member for Zululand (Mr. Clayton) would agree that Natal had always been ... now under Union the Natal planters were ...

But the hon. member remember what had been done at the end of 1910 or the beginning of 1911 ... and Indians ... to the people of India, that they had not ... and the people ... He did not understand the hon. member's ... about ... the white man. ... found that it was not the white man who was required there ...

had ... to get ... the sugar fields, but not a single one was allowed to do so. The hon. member ... what Col. Wyley had said in the ... Parliament that they had ... a law that no Indian should work ... he had paid his license and that no man could employ him until the license had been paid, ... was payable through his wife and children, and that ... the wife should pay.

... prepared ... the Government ... it had done, and ... the people of Natal ...

... another gentleman ... and said ... they held a meeting on the ...

... the hon. member ...

... new ...

Mr. F. H. P. CRESWELL (Jeppe ...

Mr. SPEAKER: That ... the ... Act of last year ... as far as I remember.

Mr. CRESWELL said that the ... definitely ... immigration ...

... clause and ... that it vested with the Minister. ...

... to a request ... should be ...

Mr. SPEAKER: That ... was it not ...

... not specifically ... the ...

The MINISTER OF FINANCE: The hon. member ... of ... in general terms. That ... that ...

Mr. CRESWELL said ... another Minister ... Natal ...

... the hon. member can proceed.

Mr. HAGGAR continuing, said ... that ... all existing contracts in Natal would cease ... Kaffirs ... Australia ... the ... industries of the country ... Natal ... over the ... white ... working with them ...

... that the principle ... the tax ... was ... to ...

... action ... removed ...

8

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 25—Vol. XII. WEDNESDAY, JUNE 24TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

THE RELIEF BILL IN THE SENATE

IN the Senate, on the 19th instant, Mr. Smuts (Minister [illegible] the second reading of the Indians Relief Bill. In doing so, he recapitulated his speech in the Assembly.

Senator WINTER congratulated the Minister on his sincerity, and the Indian Commission on their report. He thought, he said, that the report and the evidence which they had collected was in accordance with the views that were held by many. Were members, he asked, going to do their duty to South Africa by preventing the Bill from becoming law? That Bill was going to retard their future if it were placed on the Statute Book. Senator Winter, proceeding, said that if they were not under Union to-day, would the Natal Legislature ever have admitted a Bill of that description? Never. He was surprised that they should ever give way to the passive resisters who had gone to the Transvaal, there to defy the law. He did not agree even with the principle of the Bill, and would have no alternative but to move an amendment that the Bill be read that day six months.

Senator MARSHALL CAMPBELL said that he rose with very great pleasure to support the Bill. He had always looked upon the treatment of Indians as very cruel and unjust as regards that special licence upon them. It had been a mistake to get them into Natal. (Hear, hear.) It was a very great mistake. The Imperial, Colonial and Indian Governments had come to an agreement on each occasion, but as time went on it had been found that the agreement did not work as it should and they had now come to a time when they must look very seriously into that matter. It seemed to him so unjust that a very small section of the Indian community in Natal should be specially taxed who were more industrious and useful and produced more than all the other Indians put together; and to put a tax on these people seemed to him to be totally unfair. One section of the community—the planters—looked upon the licence with the greatest pleasure because they anticipated that the men would be forced to re-indenture, and they also knew that an indentured man was more valuable than the free man, just as a slave was more valuable than an indentured man. The law was bad because there has been no machinery for collecting the licence. A timid man would pay the licence, and another man would not, and the Government servants would have money deducted from their wages. He did not think that more than 6 or 7 per cent. of the Indians from whom the money was due had paid the licence. If an Indian had a grudge against another he would say that the man had not paid his licence. There were no means of collecting the money and, if an Indian did not pay it, he could be committed for contempt of Court. He said that it was a mistake to have brought these men to Natal, but, having done so, they must treat them fairly. (Hear, hear.) These Indian traders about whom they heard so much had been encouraged by large merchants and bankers. He had asked a banker once whether a certain Indian was reliable, and the reply was that he had an overdraft of £41,000. (Laughter.) Senator Campbell, proceeding, said that these traders had been given every credit, and had paid for goods which they obtained from merchants in Durban and Maritzburg, but later, when they had started importing themselves from England and the Continent, the cry had been raised that their competition was ruinous. He had stood alone before in Natal against taxing that section only. It might surprise hon. Senators to hear that it was only 10 or 15 per cent. of the Indians of Natal who worked for the sugar planters. Government and the Corporations were also very great sinners, and the coal mines, in importing Indians. In nearly every house in Natal the servants were Indians. The people who cried most were the people who had made a great deal of money, and the comfort of whose home was due a great deal to Indian servants. He hoped that no other Senator would speak as Senator Winter had spoken. It was not the feeling of Natal only that they had to consider, but the feeling also of the Union and of the Imperial Government. The Bill was a very necessary and just one, and he hoped it would be passed. They had some very rough things to night if that Bill were not passed. He would support the Bill with all his heart.

Senator CHURCHILL said he recognised the importance of the Bill, and he would give it his vote with a great sense of his responsibility. However, he wished the present Bill was merely part and parcel of a larger Bill dealing more comprehensively with the whole Indian question. He regretted, he said, that the Minister had not told them a little more of the pressure brought to bear on the Government with regard to the Bill. Although he did not like the Bill as it was, it would be improper to slight the English Government and Indian Government by not supporting it. He wished to meet the Government in their present difficulty, he said, yet it was right that hon. Senators should vote with their eyes open. With reference to the £3 poll tax, he explained that when the tax came into force it was put into the hands of the police to deal with. No proper steps had been taken at first, and when in 1904 a move was made to enforce it the result was that the Indians were found to be considerably in arrears and could not pay. It was then noticed that a large number began to return. After that the Government once more slumbered, and the number of those returning was reduced. Then the last agitation took place when the Government wakened up again, and the result was as before—arrears and more returns. He would have liked to have seen a wider and more comprehensive Bill. He did not quite like the way by which the tax had been removed, namely, agitation; but said he felt that if there was an injustice being done it was right to give justice when it was due.

Senator Colonel SAMPSON said he hoped that when the Bill was in the Committee stage certain of

[illegible] would be altered somewhat. He would [illegible] and he would vote for the second reading with [illegible]

[illegible] said he thought it was throwing [illegible] a tax which brought in some thousands [illegible]

Senator Campbell describe the licence as an unjust tax. He did not propose voting against the second reading of the Bill, but he would certainly oppose, when in Committee, the tax being taken off.

Senator Schofield said he thought this was a matter which required more consideration than the Minister had given to it. It appeared to be generally believed that the Indian indentured labourer was brought to this country under false pretences, but the Act of 1908 [illegible] the conditions under which labour was imported had been submitted to, and ratified by, the Indian Government and the individual Indian was given to [illegible] were. Referring to the report of the Commission, the hon. Senator contended that it was not of such value as that submitted by a Commission which sat in 1909 for the reason that the latter went more deeply into the causes of Indian unrest. The commencement of the trouble, he said, was not in Natal, but in the Transvaal. Natal, he contended, was satisfied with the present state of affairs. (Cries of dissent.) The present movement had been engineered by Mr Gandhi. It [illegible] do for the Minister to think that he (the Minister) had finished with the question. It was only the beginning of the struggle, and labour disturbances [illegible] being. Senator Schofield vigorously opposed the Bill, and said he did not think the Minister should put [illegible] on any article in INDIAN OPINION. If [illegible] have gone back to indenture, and then they knew they were well off. There had been a great deal more imagination than fact in these complaints from Indians. It was not the poor man who was called upon to pay the licence, and he saw no reason for withdrawing it.

The Bill received support during the debate from Senator Sir Meiring Beck, Senator Col. Stanford and Senator Bekker. The last-named, however, objected to repeal the £3 tax.

Senator De Villiers said he hoped something would be done administratively to counteract what the Free State had done in regard to Asiatics.

The debate was adjourned.

The second reading of the Indians Relief Bill was resumed on the same instant.

Senator Winter withdrew his motion that the Bill be read that day six months.

Senator Stuart hoped they would pass the Bill, and that the Government would do everything in its power to repatriate the Indians.

Senator Viljoen supported the Bill, first, from the Imperial point of view, and, secondly, from the South African point of view. In Natal the Indians had been introduced for economic reasons. If they admitted these people they must not make helots of them, but treat them justly and fairly.

Senator Col. Byron saw no inherent difficulty about some arrangement being come to by the Union [illegible] to repatriate the Indians. He would vote for the Bill, as an instalment of a larger measure to deal with a [illegible]

The Minister of the Interior (Mr. Smuts), replying to the debate, said that he agreed with the hon. Senators who, recognising the great importance and far-reaching effects of the problem, advised a comprehensive solution and if that were possible it would be wrong for the Government to stop at half-measures. But, so far as inquiries had been made, they had come to the conclusion that no good purpose could be served in going in for a bolder policy, and therefore they had restricted themselves to the policy laid down in the report of the Indian Commission and in the Bill now before the House. A number of points had, he said, been raised in the debate [illegible] notice, and he did not propose to deal with them now. Senator Winter, the Minister said, had made a point, and made it repeatedly, about the admission of coolies into Zululand. He (the Minister) could not quite follow what the hon. Senator was aiming at, because today there was nothing to prevent Indians going to Zululand, and if Senator Winter would go there he would find thousands of them there. The hon. Senator had also referred to trading. He might assure the hon. Senator that, so far as the Bill was concerned, no step was taken to relax the law safeguarding the position in Zululand. They were repealing no law whatever, such as the hon. Senator seemed to think. Not a word was said in the Bill to detract from Act 31 of 1905. Senator De Villiers, the Minister continued, had asked what other administrative measures were to be taken which would satisfy these people, in addition to the legislative proposals now before the House. The hon. Senator, Mr Smuts said, would find them summarised on the last page of the report of the Commission. Fourteen points were mentioned. About four or five of them were being dealt with by them legislatively. If they were to carry out the provisions of that report they would do all that could reasonably be expected from them to restore peace. Of course, it was possible that, whatever they might do, peace would not result, but he did not think that considerations of that nature should prevent them from doing their plain duty under present circumstances. They found that there was a state of affairs in Natal which did no good to the Union. The Commission had reported that the £3 tax had not sent the people back to India. If they were slackening any of their precautions the case would be different, but here they found a safeguard which was no safeguard at all, and the Commission had found it had been fruitful only as a source of trouble. They would be wise to recognise the position, and remove the causes of the trouble, which were sure to become more dangerous to the peace and good government of the Union as years went on. The Minister said he did not see how they could avoid the issue now. He thought they were bound as a Government to pay most careful attention to the findings of the Commission. Could they, he asked, shoot people down, and set parts of the Empire ablaze? He thought that when they saw there was a way out of these troubles, a line marked out for them, which would secure peace—for the present at any rate—let them adopt that line.

Senator SCHOFIELD asked whether according to Schedule 1, Act 39 of 1905 was not repealed?

The MINISTER of the INTERIOR: There is nothing in this Act saying so.

The motion was agreed to, and the Bill was read a [illegible]

The appointment of an English [illegible] bishopric in India is in itself a most desirable and proper proceeding, but, viewed in its relationship to the future of the Church in India, the good effect which it should produce is largely discounted by the fact that the promotion has been made by the State, to a post created and supported by the State. The missionary enters into official life: is gazetted to his appointment in the official gazette: is granted leave or furlough by the State: travels "officially" first-class on the railway, at the public expense: all of which, so far from making the Anglican episcopate an attractive rallying point for the Indian, has a tendency to create a remoteness, the evil effects of which the bishops try to counteract by their personal efforts.—Rev. Nicholls (late Archdeacon of Lahore).

From the Editor's Chair

THE LATE [illegible]

This week marked Durban [illegible] Sunday that Sir David Hunter, K.C.M.G. [illegible] and broad-minded public [illegible] operation at a nursing [illegible]. Sir David was well-known as one who [illegible] and approved. [illegible] the Legislature. The Indian [illegible] and very keenly. During [illegible] that with the Natal [illegible] Manager he was known as a [illegible] always spoke well of his [illegible] always thought highly of [illegible] [illegible]

Sir David, [illegible] the £3 tax was [illegible] assistance [illegible] its repeal at [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] raised a great [illegible] Indians Relief [illegible] tion whether [illegible] the Province [illegible] removed, the [illegible] would be taken away, [illegible] be rather to [illegible] [illegible] by the Minister [illegible] [illegible] from Mr. Gandhi [illegible] assurance from the Minister that the effect [illegible] would not be [illegible] by the Minister. [illegible] the subjects [illegible] imprisoned in [illegible] will be free to return to [illegible] they wish. [illegible] purposes.

Immigration Board's Wrong Decision

Before the Full Bench of the Supreme Court, [illegible] has been going on the [illegible] Immigration [illegible] the [illegible] Immigration Appeal Board [illegible] of law [illegible] the [illegible] of the Supreme Court. At [illegible] and [illegible] the Board [illegible] to [illegible] [illegible] the appeal.

[illegible] appeared for the applicant, and [illegible] the Attorney-General, for the Board.

After hearing the arguments of counsel, which were at some length, [illegible] gave judgment in the following [illegible]:

[illegible] the Immigration Act, [illegible] to India. [illegible] the Immigration [illegible]

[illegible] or any question of law [illegible] Board [illegible]

The Liberty of the Subject

[illegible] the Legislature [illegible] [illegible] under the repealed Acts [illegible], 1903, and [illegible] 1906.

[illegible] the rights of that [illegible] out the legal issue which is [illegible] plain enough. The Board, however, without informing, as I understand, during the course of the argument, whether it was prepared to reserve the question or not, proceeded to give judgment, basing it upon a ground no indication of which, as I also understood, was given to the appellant's counsel during the argument.

The Board's Judgment

The judgment is: "The Board in considering the question of domicile is concerned only with the definition of domicile in Section 30 of Act 22 of 1913, and if a domicile certificate under a former statute is produced it may be accepted as affording evidence of domicile, but the question of any rights claimed to have been conferred by such certificate is a matter outside the scope of the Board's consideration, and the Board, therefore, refuses to consider the matter or to reserve it as a question of law arising upon the appeal, because, in the opinion of the Board the fact that the appellant left no property or interests whatever in South Africa and lived outside of it during the past eight years and owns property, a house and ten acres of land in India, and his wife and family resided there, and have never been in South Africa, he has lost any domicile he may ever have had, and the appeal is dismissed." The first observation which occurs to me in regard to that is that, if the Board held the view that it was only concerned with the definition of domicile in Section 30 of Act 22 of 1913 and was not concerned with the effect of rights acquired under prior statutes as affecting the application of the Immigrants Regulation Act, the least it should have done was to have indicated previously to giving decision, that that view was operating in its mind, when at any rate it might have proceeded to judgment with the advantage of knowing the view of the appellant upon that all important question. It should not have proceeded to judgment without his having had an opportunity of urging anything that he thought might be urged against that view. It was stated during the course of the argument that, taking that view of the scope of its jurisdiction, the Board considered that the question of law which it was asked to reserve was not one arising upon the appeal. But I have no doubt that appellant's counsel, had he known what was operating in the mind of the Board, would have at once asked it to reserve the question whether that view was legally maintainable for the consideration of this Court, and, had he done so I fail entirely to see upon what possible ground the Board could have refused his application.

An Extraordinary Contention

The duty of the Board is to reserve at the request of the appellant, any question of law which arises upon an appeal heard before it, and why a question should be any the less a question of law arising upon the appeal, because it involves the consideration of the effect of the statute under which the Board is appointed upon rights acquired under previous statutes, I am utterly at a loss to conceive. The very thing which the Board has to determine is whether the appellant is or is not restricted under the Act, and that must depend in the first instance on whether he comes within its operation. The view of the Board amounts to this that, though a lawful immigrant is not affected by the Act, the Board is, nevertheless, bound to go through the form and injustice of considering his appeal, on the footing that the Act applies, and of giving a judgment in those circumstances against which there shall be no appeal. To my mind, the contention has only to be so stated to show that it cannot, for a moment, be countenanced, and it will take much weightier reasons than I have hitherto heard urged to convince me that anything so extraordinary was ever in the contemplation of the Legislature. The question which the Board has to determine upon appeal is whether or not the [illegible] consideration of rights acquired under [illegible] affected by the Act under which the Board [illegible]. It is more than here a question of law, and a vital question of law arising upon the appeal which it is its duty under the Act to reserve at the request of the appellant. [illegible] I have difficulty in understanding how the Board has come to hold this view of its functions. I have the greater difficulty because it involves a departure from the practice of the previous Board, and not only this, but a refusal to consider the decision of this Court given in answer to practically the same question as this Board refuses to reserve, and it was arrived at, apparently, without any argument in the appeal. I do not say that the Board was not conscientiously of opinion that this was not a question of law which it was called upon to reserve, and I should be sorry to have to entertain the suggestion which has been made that it is so much the creature of the Immigration Department that it has adopted this attitude merely at the bidding or on the advice of the Department, or that the Department have attempted in any way to influence or fetter the decision of the Board in appeals against the actions of its own officials; but I should have expected in the circumstances a somewhat fuller statement from the Board of its reasons for the course it took than are contained in the words of the judgment.

The Right of the Appellant

But it was contended that the Board is the judge in its own decision of what is a question of law or whether it arises upon the appeal. The plain and simple words of the Act, however, are: "The Board shall, at the request of the appellant, reserve for the decision of a superior Court any question of law which arises upon an appeal," and it cannot have been intended by the Legislature that the protection thus afforded is to be taken away whenever the Board erroneously thinks that a question is not one of law, or that it does not arise upon the appeal. It is the right of the appellant to have any question of law arising on the appeal determined by this Court, and the express duty of the Board to reserve it for that purpose and, if the inherent jurisdiction of this Court extends, as I think it does, to seeing that the Board shall not refuse to do what it is expressly enacted it shall do, this Court must decide whether the question is one of law and arising upon the appeal, in order to determine whether the Board has done its duty or not, and, if in the opinion of this Court there is such a question, it is its duty to ensure that the Board shall reserve it. I have no doubt whatever in the present case, that the question which the Board was asked and refused to reserve is a question of law, and a most important one, arising upon the appeal. I think that we must not hesitate to order the Board to perform the duty enjoined upon it in express terms by the Act of reserving it for our decision.

Mr. Justice Broome and Mr. Justice Hird delivered concurring judgments.

An order was then given directing the Immigration Appeal Board to state a special case for the Supreme Court's decision of the question of law raised by the applicant, Cassim, within seven days from the date of the above judgment. No order was made as to costs.—*Natal Advertiser.*

London, June 10. The British Columbian Government is entertaining the officers and crews of the Japanese cruisers Asama and Azuma, now at Victoria, after a round of visits to North Pacific ports. Rear-Admiral [illegible], on paying a visit with his staff to the Lieut.-Governor was accorded a public welcome, a guard of honour being furnished and other courtesies exchanged. The men of the fleet were entertained by the Corporation.—Reuter.

Indians' Relief Bill

The Indians' Relief Bill was read a third time on the 17th instant and was sent to the Senate.

The Minister of the Interior moved the first reading of the Indians' Relief Bill, in the Senate on the 18th instant, which was agreed to.

The Amendments

The following amendments to the Indians' Relief Bill, moved by the Minister in the Committee stage, were carried:—

Clause 2 (1) before "Indian female" to omit "or" and to substitute "and." In the same clause, after the words "that there exists between them a union," to insert "then."

The following new clause seven was substituted for the one appearing in the Bill:—

"If in the administration of any law any question arises as to whether an Indian who produces a certificate of former residence or domicile in Natal is identical with the Indian who was lawfully entitled to obtain that certificate, then, if the thumb impressions placed on that certificate, when it was issued by the immigration officer, are identical with the thumb impressions of the Indian who produces it, the certificate shall be conclusive evidence of such Indian's former residence or domicile in Natal."

The Position of Ex-indentured Indians

In consequence of some articles appearing in the *Natal Mercury*, casting doubt upon the question of the right of ex-indentured Indians to remain in the country, that paper has received the following telegram from Senator Marshall-Campbell:—

"Capetown, June 22.—I have seen General Smuts this morning in regard to the question of the freedom of expired-indentured Indians to remain in Natal or return to India.

"The Relief Bill does not interfere with such Indians, who will under the Bill be free to return to India or remain in Natal, as they wish.

"I am authorised by Mr Gandhi to state that he is quite satisfied that the Bill does not make the Indians affected by it 'prohibited immigrants,' which in Mr Gandhi's opinion, would be a result never contemplated either by the Imperial, the Indian, or the Union Government, or the Commission of eminent lawyers who inquired into Indian grievances, and made the recommendations acted upon in the Bill."

Mr Gandhi's Statement

Capetown, June 23 (Reuter.)—Senator Marshall Campbell has received the following telegram from Mr Gandhi: "With reference to this morning's conversation between us about the telegram appearing in today's *Cape Times* regarding the Indians' Relief Bill, I beg to repeat what I said before this morning, viz., that I do not know of any such Indian agitation as referred to in the wire. I am sure that no responsible Indian has taken exception to the Bill. I do not believe for one moment that the Bill makes Indians affected by it prohibited immigrants—a result never contemplated by the Imperial Government, the Government of India or the Indian community, nor, I feel sure, by the Union Government."

Press Comments on the Debate

Whilst there was a great deal of heat in the criticism showered upon General Smuts's Indians' Relief Bill (says the *Rand Daily Mail*), the attack was not very convincing. It was roundly asserted that the measure would hand Natal over to the Indians. But if Natal is to become a kind of second Mauritius in course of time—which is not impossible bearing in mind the growth of the Asiatic population—the maintaining of the £3 tax would not alter its fate. Nor would the withdrawal of the entire Relief Bill do so. Natal made its bed years ago so far as the Indian population is concerned, and it must lie upon it with what comfort it can. . . . As a matter of fact a good deal of humbug is talked in Natal about reducing the Indian population by means of the £3 tax. Most of those who want the tax do not want it because it is going to drive coolies back to India, but because it persuades many of them to re-indenture on the plantations. The policy which produced the tax was founded upon the old idea which dies so slowly in South Africa, that it is part of the duty of the Government to supply the industries of the country with cheap coloured labour. The planters found that their coolie labourers were apt to leave the estates at the termination of the first contract and take up more remunerative, or attractive, work, as free men. Then the danger to Natal was conveniently discovered. A heavy special tax was clapped on the Indians who refused either to re-indenture or return to India. The result was that numbers of them re-indentured in order to avoid a tax they felt they could not pay. . . . . . that there are many who talk loudly about that phase of the question who are really far more concerned in keeping up the supply of indentured coolies for the estates. . . .
It seems to us that the Bill embodies a reasonable settlement of a thorny problem. . . . To the Indians who have got in, and to those born in the country it must act fairly, though at the same time it is entitled to offer something to those who care to return to their native land. The Relief Bill constitutes a reasonable settlement of the problem, and we hope it will be a lasting one, and that the Indian difficulty will not trouble the South Africa of the future in the way it has the South Africa of the past ten years.

"South African News"

What we have wanted (says the *S. A. News*, Capetown) is an amicable settlement, by which all concerned will be prepared to abide. That, we believe, has been found in the present Bill. And, more than that we would go so far as to express our confidence that here in South Africa we have at last found a permanent and final solution of the difficulty. Here is something of which South African statesmanship may be proud, and in which it has set an example to the other oversea Dominions of the Empire. The provisions of the measure have already been explained and commended in these columns. They offer a fair and reasonable compromise and do full justice to Indian sentiment. But General Smuts, in his eminently happy and statesmanlike speech, made it clear that the Government is prepared to go even further still, and that it proposes to give effect to the recommendations of the Solomon Commission not only in the direction of legislative reform, as the present Bill does, but in the direction of administrative reform as well. Altogether, it is plain the Government is prepared to meet the Indian community fully and frankly—so that, of course, the limits of the basic principles on which the Union of South Africa is constituted. On the one side, grievances are to be wiped out; on the other, we have a pledge that past grievances will be forgotten. Let us hope, then, that, with the passage of the Bill, the last will have been heard of the Indian immigration question of South Africa.

Asiatics in America

The *Observer's* New York correspondent states :—

Mr. Bryan has failed in his whitewash efforts to suppress the [illegible] for the exclusion of all Asiatics from this country during the negotiations with Japan over the California alien land issue. Mr. Anthony Caminetti, Commissioner-General of Immigration, has defied the wishes of the Secretary of State and has [illegible] an agitation within the precincts of Congress itself.

Testifying before the House Committee yesterday on the pending Bills excluding Japanese, Hindus, and other Asiatics from the country, Mr. Caminetti not only denounced the Japanese coolies as a menace to the United States, but contended that all Asiatics should be barred on account of the diseases they brought, especially the hookworm which [illegible] Hindus. Mr. Caminetti, who is a Californian, said: "People in California are awaiting patiently the diplomatic settlement on the Japanese question. I do not think they want to await the diplomatic settlement of the Hindu question." He admitted that Japanese were being smuggled in large numbers and Hindus [illegible] on the Pacific coast.

Two Hindus appeared to protest before the committee against the Exclusion Law on the lines of the Canadian Act which Mr. Caminetti favoured. One of them, Dr. Sudhindra Bose, of Iowa University, said that the Canadian law was not approved by the British Government, and, if it did so, such exclusion would precipitate trouble, and possibly a revolt in British India.

Congressmen are generally astonished at Mr. Caminetti's views and are looking to the Administration to take [illegible] to task for [illegible] counter to its expressed wishes to respect the feelings of Japan. The [illegible] Coast members on the other hand are [illegible].

The Naturalisation Bill

In the House of Commons, on May 23, Mr. Harcourt moved that the Bill for the Imperial Naturalisation of British Nationality, which has come down from the House of Lords, be read a second time. The Bill, he said, was agreed between the British Government and all the Dominions, and was a final and reasonable solution of a problem which for fourteen years had caused doubt and difficulty and discussion, and had seemed to be insoluble. It applied to all Crown Colonies, and residence there would be as effective as residence in the Dominions or in the United Kingdom for naturalisation. But in the Crown Colonies naturalisation would be effected by the Governor of that Colony, and subject to his discretion and also to the discretion of the Secretary of State. In [illegible] there had been some fear on the part of the [illegible] that British or Imperial naturalisation might give rights of entry to people who under their laws were [illegible] undesirable. But it was quite obvious when the measure was examined and considered that naturalisation could not and would not give rights which were withheld by law from [illegible] British subjects. There was no derogation in the Bill from the self-governing [illegible] rights of the Dominions as to the [illegible] of any class of individual whatever their nationality [illegible] [illegible] [illegible] by Clause [illegible] of the [illegible].

Sir Gilbert Parker observed that not one of the Overseas Dominions will find it necessary to [illegible] its own naturalisation laws under the Bill. Its [illegible] would remain, but extra territorial legislative [illegible] were given and power to legislate for those who had already acquired naturalisation in the overseas Dominions [illegible] by further residence [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] they could become subjects of the British Empire throughout the Empire and throughout the [illegible] world. That was only desirable if the Empire was to possess any inherent power and give any definite rights to its citizens. For the first time large definite rights were given in an act of the Imperial legislature to every subject in the Empire. But the Bill did not give the rights of citizenship in any portion of the Empire. It would be a mistake to suppose that if this Bill had been law it would have altered the position of those Indian leaders who were deported from South Africa. Their position would be exactly the same so far as South Africa is concerned.

Mr. Harold [illegible]: And the Indians?

Sir Gilbert Parker: [illegible] as far as the Indians or anybody else [illegible] concerned. Citizenship must be acquired in each individual country within the Empire according to the laws of that individual country, and that is not changed.

Earl Winterton [illegible] called attention to the proviso of Clause [illegible], Sub-section [illegible], which [illegible] was in the following terms :—"Provided that, [illegible] any British Possession other than those [illegible] [illegible] in the First Schedule to this Act, the powers of the Government of the Possession under [illegible] section shall be exercised by the Governor [illegible] [illegible] [illegible] authority, and shall be subject in each case to the approval of the Secretary of State, and any certificate proposed to be granted shall be submitted to him for his approval." That Sub-section gave the Secretary of State in the last resort the right to [illegible] the Act to British Possessions. He thought that it should also apply to British Protectorates.

After some further discussion, the Bill was read a second time and referred to a Standing Committee.—*India*

News in Brief

The *Daily Mail* correspondent at Christchurch reports that the New Zealand Government [illegible] [illegible] legislation this [illegible] regarding the immigration of [illegible] *[illegible]*.

Messrs. [illegible] A. Natesan & Co., of Madras have [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Mr. D. E. Wacha. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] be [illegible] Mr. Wacha, who has been for long a member of the [illegible] and [illegible] the past President. The [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Mr. Mehta, who has been associated with [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

The Anti-Slavery and Aborigines Protection Society has [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Imperial Government [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the [illegible] on the [illegible] Dr. [illegible] [illegible] of the [illegible] Government [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] He was asked [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and that he dared not [illegible] his [illegible] and liberty [illegible] and [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] they [illegible] not able to send him back to India.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૪ મી જુન, ૧૯૧૪. અંક ૨૫.

અધિપતિની નોંધ

[illegible] કર રદ કરવા સબંધી હાલ જે નવો કાયદો થઇ [illegible] છે તેના સબંધમાં કોઇએ એક એક ખોટો અર્થ મુશ્કેલીવાળો અરથ કરેલો જણાય છે તે અરથ કરનારે એમ જણાવ્યું કે આ નવા કાયદાની અસર એવી થશે કે ગીરમીટ પુરી કર્યા બાદ હીંદીને ફરી ફરીને ગીરમીટ આપવી પડશે, અથવા તો દેશ જવું પડશે. કેમકે કર ભરે તેનેજ અહીં રહેવાના હક મળી શકે. હવે કર ભરવાપણું નહીં રહે એટલે નાતાલમાં ગીરમીટ પુરી કર્યા પછી રહેવાનો હક પણ નહીં રહે. 'મરકયુરી' એ આ અરથ કબુલ રાખ્યો અને તે ઉપર ટીકા પણ કરી. પણ પાછળથી તેને માલુમ પડયું છે અને તેણે કબુલ પણ કર્યું છે કે તે અરથ ખોટો હતો. 'મરકયુરી' એ આવો અરથ કરવામાં ઉતાવળ કરી તેમ તો કહી શકાય નથી. કેમકે જના વિશેષ વિચાર કરતાં તેને અને બીજા જે કોઇએ તેવો અરથ કર્યો હતો તેને માલુમ પડશે કે ૧૮૯૫ના કાયદાથી મળતા રહેવાના હક કુવે એવો કાયદો મહાસભા કદી કબુલ રાખે નહીં. યુનીઅન સરકારે પણ આ હક છીનવી લેવાનો વિચાર કર્યો નથી. આ બીલમાં તો એક કલમ એવી જણું છે કે ગીરમીટમાંથી છુટો થયા બાદ ગીરમીટ પુરી થયા પછી ૧૨ માસની મુદત સુધીમાં અરજી કરે તો તેને હીંદુસ્તાન જવાનું ભાડું મળશે. જો તે માણસને તરતજ ન જવું હોય તો પછી આ કલમ શું કામ હોય? વળી મીઠાઇ તરફથી અમને ખબર મળ્યા છે કે આ બીલનો અમલ 'મરકયુરી'ના જણાવ્યા મુજબ નથી થતો એવી ખાત્રી સરકાર તરફથી તેમને મળેલી છે. અમે ઉપલો 'મરકયુરી'માં સેનેટરે [illegible] સેક્રેટરીનો તાર છપાવ્યો છે તે ઉપરથી પણ માલુમ પડે છે કે તેમને જનરલ સ્મટસની મુલાકાત લેતાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આ રીતિ રીતિથી હીંદીઓને હકને નુકસાન થતું નથી. એટલે ગીરમીટ બાદ અહીં રહી શકે છે અથવા મરજી હોય તો હીંદુસ્તાન જઇ શકે છે. આવી રીતે સ્થિતિ તદ્દન ચોખ્ખી થઇ છે કે તેમાં શંકા લાવવા જેવું નથી. એટલે અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે આ અમલ કાઇને પણ મુશ્કેલી નહીં રહે.

એક અરજદારે નાતાલની સુપ્રીમ કોર્ટ મ. મહમદ [illegible] નામના એક હીંદીના કેસમાં બહુ અગત્યનો ચુકાદો આપ્યો છે. આ કેસની વીગત ગયા મહીનાની તા. [illegible] અંકમાં અમે આપી ગયા છીએ. ચુકાદો આપતી વખતના ઠરાવ ઉપર જસ્ટીસ [illegible] ટીકા કરી જણાવ્યું છે કે કાયદામાં ઉઠતા સવાલોના અરથ સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે કરાવવાનો અરજદારને હક છે. અને મ. [illegible], સંપુરણ હકીકત સાત દિવસની મુદતની અંદર સુપ્રીમ કોર્ટ આગળ હાજર કરવી એવો હુકમ બોર્ડને ફરમાવ્યો છે.

ઇંડીઅન રીલીફ બીલ

આ બીલ ઉપર કમીટીમાં વિશેષ વિચાર કરવાનું ગઇ સોમવાર ઉપર મુલતવી રખાયું હતું.

બુધવારે તેનું બીજું વાચન પાસ કરી સેનેટમાં મોકલી આપવામાં આવ્યું હતું.

શુક્રવારે જનરલ સ્મટસે સેનેટમાં દાખલ કર્યું હતું અને તેનું પહેલું વાચન પાસ થયેલું જણાવવામાં આવ્યું હતું.

સેનેટમાં બીજું વાચન

ગયા શુક્રવારે શરૂ થયું હતું. આ વખતે મી. સ્મટસે એસેમ્બલીમાં જે ભાષણ કર્યું હતું તેની મતલબ ફરીને કહી સમજાવી.

સેનેટર [illegible] પ્રધાનના ડીઆળપણા માટે અને કમીશનને તેમના રીપોર્ટ માટે મુબારકબાદી આપી. બાદ ૧૮૬૯ માં હીંદીઓની સ્ટીમરો ડરબનને કીનારે આવી અને તે વખતે [illegible] જે વાંધો લીધો હતો તે ઇતિહાસ ફરી તાજો કરી જણાવ્યું કે ૧૮૯૫ માં આ લોકોને અટકાવવાને માટે કાયદો થયો અને તેને વડી નયા હીંદી સરકારે બહાલી આપી હતી. હાલ જે બળવાન મ. [illegible] છે તે શ્રી હીંદીઓને લેતી છે. આ મોટી [illegible] આગેવાને તો કમીશન આગળ પુરાવો આપેલ પણ નથી. તેઓ તો નીચલા હીંદીઓના બહુ [illegible] છે અને ખરાબ રીતે વરતે છે એમ આરોપ. મુકવા પણ કમીશન આગળ તેમાનો એક પણ સાબીત થયા નહીં. આ બીલ પાસ થતું અટકાવવાની ફરજ સભાસદોએ બજાવવી જોઇએ. નાતાલ જો યુનીઅનમાં નહીં હોત તો નાતાલની પાર્લામેંટ કદી આવું બીલ દાખલ કરત નહીં. સભાસદોએ આવી રીતે મત આપવામાં આવે છે એ જોઇ હું આશ્ચર્ય પામું છું. આ બીલના મુદ્દો પણ હું પસંદ કરતો નથી એટલે હું દરખાસ્ત કરું છું કે આજથી છ મહીના પછી આ બીલ વંચાય.

સેનેટર [illegible]: મણી ખુશીની સાથે ઉભો થઇ હું આ બીલને ટેકો આપું છું. હીંદીઓ પાસેથી ૩ પા. કર લેવામાં આવે છે તે ઘણી ખરાબ વાત છે એમ હું કહેવા માગું છું. નાતાલમાં તેમને બોલાવવામાં આવ્યા એ ભુલ થઇ છે. પણ મોટી ભુલ થઇ છે એ નહીં સરકાર, [illegible] અને હીંદી સરકાર વચ્ચે દરેક વખતે અમુક ઠરાવ ઉપર આવીને કામ કર્યું છે. પણ જેમ જેમ વખત ગયો તેમ આપણે જોયું કે તે ઠરાવ બહુ કામના નહોતા અને હવે આ બાબત ઘણા ગંભીર વિચાર કરવાનો વખત આવી પહોંચ્યો છે. નાતાલના હીંદી વસ્તીમાં અમુક ભાગ છે જે એટલા બધા ઉદ્યોગી અને ઉપયોગી છે અને જે બીજા બધા હીંદીઓ કરતાં વધારે નીકળ આવે છે તેના ઉપર આવો કર હોય એ મને બહુ અન્યાયી લાગે છે; એ [illegible] ઉપર કર રાખવો એ તો એને તદ્દન [illegible]

છે. બીજેરોમાં ગોરા આ કરને ચાલુજ રહેવા દેશે એમ જે તેથી આ માણસોને ફરીથી ગીરમીટ આપવાની ફરજ પડે એમ તેઓ આશા રાખે છે. અને તેઓ જાણે છે કે ફ્રી માણસ કરતાં ગીરમીટમાં રહી કામ કરનારો વધારે કીમતી છે, પણ તે તો ગીરમીટીઆ કરતાં ગુલામ હોય તો તે વધારે કીમતી છે. તે કાયદો ખરાબ છે કેમકે કર ઉઘરાવવાનું કોઇ સાધન નથી. એક જબરૂ માણસ હોય તે કર આપી જાય. બીજો માણસ કર આપવાની ના પાડે તેની પાસેથી સરકારી નોકર વગેરએથી તે પઇસા વાળી લેય. હું નથી ધારતો કે જે હીંદીઓ પાસેથી આ કર લેવાય છે તેમાના છથી સાત ટકા કરતાં વધારે હીંદીઓના પઇસા આવતા હોય. જો એક હીંદીને બીજા તરફ દુશ્મનાવટ હોય તો તે કહેશે કે તે માણસે કર નથી ભર્યો. પઇસા ઉઘરાવવાનું કાંઇ સાધન નથી, અને જે હીંદી કર ન આપે તેના ઉપર કેસ કરીને હું માનું છું અનાદાર ક્યાં માટે કામ ચલાવી શકાય છે. આ માણસોને લાવવામાં ભુલ થઇ તે તો થઇ, પણ હવે આપણે તેમના તરફ વાજબી વરતન રાખવું ઘટે છે. હીંદી વેપારીઓ જેના વિષે આપણે આટલું બધું સાંભળીએ છીએ તેને તો મોટા વેપારીઓ અને બેંકવાળાઓ ઉત્તેજન આપે છે. એક વખતે મેં એક બેંકવાળાને પુછયું કે અમુક હીંદી ભરોસો રાખવા લાયક છે કે કેમ તેના જવાબમાં મને ખબર મળ્યા કે તેની પાસે બેંકના પા. ૪૧,૦૦૦ પડેલા છે. આ વેપારીઓની સાથે દરેક જાતની તકરાર કરવામાં આવતી. અને ડરબન તથા મારીત્સબર્ગના વેપારીઓ પાસેથી જે માલ લેતા તેના પઇસાતે ભરી દેતા. પાછળથી જ્યારે તેઓ પર બારા વિલાયત અને યુરોપથી માલ મંગાવવા લાગ્યા, ત્યારે તેઓની હરીફાઇથી ઘણું નુકસાન થાય છે એવી બુમ ઉઠાવવામાં આવી. આ થોડા લોકો ઉપરજ કર નાખવાની સામે આગાઉ નાતાલમાં હું એકલોજ લડયો. સભાસદો જાણીને આશ્ચર્ય થશે કે ગીરમીટીઆ મજુરોમાંના આશરે ૧૦ થી ૧૫ ટકાજ ચીનીના કારખાનાઓમાં કામ કરે છે. હીંદીઓને દાખલ કરવામાં સરકાર, કોરપોરેશન અને કોલસની ખાણો વાળા પણ ઘણા ગુન્હેગાર છે. નાતાલમાં લગભગ દરેક ઘરમાં નોકર હીંદી છે. જે હીંદી સહુથી વધારે ૨૩ છે તે એ જ લોકો છે કે જેઓ હીંદીઓમાંથી ઘણું કમાય છે, અને જેના ઘરનું સુખ ઘણે ભાગે હીંદી નોકરોને લઇનેજ છે. હું ઉમેદ રાખું છું કે સેનેટર વીટરના જેવું હવે બીજો કોઇ સેનેટર બોલશે નહીં. આપણે એકલા નાતાલનીજ લાગણીનો વિચાર કરવાનો નથી, પણ યુનીઅન અને હીંદી સરકારની લાગણીનો પણ વિચાર કરવાનો છે. જે કોઇ મુશ્કેલીઓ નડે વાધા છે તે એક આપણાજ દેશીભાઇએ કર્યા છે. અને મી. ગાંધીએ નહીં, કેમકે મી. ગાંધી દેશમાં હતા ત્યારે કમીટી નીમાઇ હતી. ન ગરીબ હીંદીઓએ કાંઇ ગુન્હો નહોતો કર્યો. આ બીલ જરૂરનું અને વાજબી છે, અને હું ઉમેદ રાખું છું કે તે પસાર કરવામાં આવશે. અને જો તે પસાર નહીં થશે તો વિકટ મામલો જોવો પડશે. હું ખરા અંતઃકરણપૂર્વક ટેકો આપું છું.

સેનેટર ચરચીલ: આ બીલ અગત્યનું છે એ કબુલ કરું છું અને તેની તરફ મત આપવાની મારી મોટી ફરજ સમજું છું. તો પણ હું જણાવવા ઇચ્છું છું કે આ બીલમાં હીંદી સવાલ વીશેષ પુખતાઇથી હાથ લેવામાં આવે આ બીલ વીશે સરકાર ઉપર જે દબાણ લાવવામાં આવ્યું હતું તે આપણને પ્રધાને જણાવ્યું નથી એ જોઇ હું દીલગીર થાઉં છું. જે બીલ બહાર પડયું છે તેના સ્થિતિમાં તે હું પસંદ કરતો નથી, તો પણ હું તેને ટેકો તો આપું છું, કેમકે અંગ્રેજ સરકાર અને હીંદી સરકારની વાતને સાવ કોરાણે નાખવી એ હું ઠીક ધારતો નથી. હું બતાવવા માગું છું કે હીંદુસ્તાનની ચળવળ સાથે દક્ષીણ આફ્રીકાની ચળવળને કાંઇ પણ સંબંધ નથી. હીંદુસ્તાનમાં જો દ. આફ્રીકાનો સવાલ ઉભો ન થયો હત, તો તેઓ કોઇક બીજું શોધી કાઢત અને ચળવળ ચલુ રાખત. હું ધારું છું કે હીંદુસ્તાનને સ્વરાજ્ય ન મળે ત્યાં સુધી ચળવળ કદી અટકવાની નથી. સરકારને મદદ કરવાનું હું ઇચ્છું છું, પણ સેનેટરોએ પોતાની આંખો ઉઘાડી રાખીને વોટ આપવા જોઇએ. પા. ૩ નો કર જ્યારે દાખલ થયો ત્યારે તે વસુલ કરવાનું કામ પોલીસને સોંપાયું હતું. પ્રથમ બરાબર પગલાં લેવાયાં નહીં, અને ૧૯૦૭ માં જ્યારે તે ઉઘરાવવાની તજવીજ થઇ ત્યારે માલુમ પડયું કે ઘણા હીંદીઓ પાસે ભરવાની રકમ ચઢી ગઇ અને તેઓ તે આપી શકે એમ ન હતું. ત્યાર પછી સરકારે વળી ઢીલું મુકયું અને તેથી દેશ જનારાઓની સંખ્યા ચઢી. વળી જ્યારે સરકાર જાગી ત્યારે ઉગ્ર ચળવળ ઉભી થઇ અને ત્યારે પણ માલુમ પડયું કે લોકો પાસે બાકીના પઇસા ચઢી ગયા હતા. ચળવળને લીધે આ કર નાબુદ કરવામાં આવે તે હું પસંદ કરતો નથી. પણ અન્યાય થતો હોય તો તે દુર કરવો જોઇએ એમ તો મને લાગે છે.

સેનેટર **કરનલ સેંગ મીસ્ટર:** આ બીલ પાસ થશે તો નાતાલમાં હીંદી ચળવળ બંધ થશે એમ માનવામાં પ્રધાન ભુલ કરે છે. સભાસદની ઉશ્કેરણી હીંદુસ્તાનમાંથી થાય છે એમાં શક નથી. હીંદી પાસેથી પા. ૩ નો કર લેવામાં અન્યાય શું થાય છે તે હું સમજી શકતો નથી, કેમકે હીંદી સરકારે કબુલાત આપ્યા પછી હીંદી આ દેશમાં આવેલા છે. ફરી ફરીને ગીરમીટ આપવાની તેને છુટ છે, અને પછી તેની મરજી હોય તો હીંદુસ્તાન જવાનું તેને ભાડું મળે છે. મારી પાસે ૧૧ વરસ થયાં એક હીંદી ગીરમીટમાં હતો. તેને મેં પુછયું કે કરારનામાની શરત તું જાણે છે? તેણે હા પાડી. પણ તેને જ્યારે પુછયું કે તું પા. ૩ નો કર આપીશ? ત્યારે તેણે ના પાડી કે તને આપીશ તો હું હીંદુસ્તાન જવાનું પસંદ કરું છું. કમીટીમાં કેટલીક કલમમાં થોડો સુધારો રજુ કરવાનો મારો ઇરાદો છે. આ બીલથી નાતાલ ઉપર બુરી અસર થશે. છેવટે, આ સવાલ વધારે વિસ્તારથી હાથ લેવાયો હોત તો વધારે સારું થાત એમ કહી મીશ્ર લાગણી વચ્ચે તેણે બીજા વાંચનને ટેકો આપ્યો.

સેનેટર **નેલ:** એક તરફથી પઇસા ઉભા કરવાને માટે નવો કાયદો દાખલ કરવામાં આવે છે અને બીજી તરફથી કેટલાક હજાર પાઉંડની આમદાનીવાળા કરને કાઢી નાખવાની વાત ચાલે છે એ આશ્ચર્યકારક છે. નાતાલમાં આવતા હીંદીઓને કરારની શરતથી વાકેફ કરવામાં આવે છે તો પછી આ ને અન્યાયી કર કેમ કહી શકાય? બીજા વાંચનમાં તો નહીં, પણ કમીટીમાં હું આ કરની કલમ સામે થઇશ.

સેનેટર [illegible]નું અભિપ્રાય એવું બોલતા જણાય છે કે હીંદીને બોલાવીને અહીં લાવવામાં આવે છે, પણ તેવું કાંઈ નથી; કારણ કે જે શરતો કરી તેને બોલાવાય છે તે હીંદી સરકાર પાસે રજુ કરવામાં આવી હતી, અને તે તેણે કબુલ રાખી હતી. વળી દરેક હીંદી પાસે શરતો વાંચીને તે તે તેઓને ચોખ્ખી રીતે સમજાવવામાં આવે છે. તે પછી આ કર જે હેતુથી નાખવામાં આવ્યો છે તે હેતુ પાર પડે છે એમ બતાવવાનો તેણે પ્રયત્ન કર્યો. ૧૯૦૯ માં એક કમીશન બેઠું હતું તેના રીપોર્ટ કરતાં આ કમીશનનો રીપોર્ટ બહુ કીમતી નથી, કેમકે પ્રથમના કમીશને અશાંતિ વિષેના કારણોની સુખેથી તપાસ કરી હતી. આ લડતનો અહીંથી અંત આવ્યો એમ પ્રધાને માનવાનું નથી. એ તો હજુ લડતની શરૂઆતજ થઈ છે. હીંદી સવાલથી જ મુશ્કેલી થશે તેની પાસે સેબર સવાલની મુશ્કેલી કાંઈ નથી. બાદ ઝનુનપુર્વક બીલની વિરૂદ્ધ મત બતાવી કહ્યું કે પ્રધાને 'હીંદી અને એશીયાટીકના' ના લેખ ઉપર જરા પણ વજન નહીં આપવું જોઈએ. નાતાલમાં હીંદીઓ તરફ સારૂં વરતન ચલાવવામાં આવે છે. એક વખત એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે હીંદીઓ તરફ અન્યાય થાય છે. તેની તપાસ કમીટી થઈ હતી. તે કમીટીમાં હું હતો, અને તે ફરીયાદ પાયા વગરની હતી. બીલની અન્દર નોકરી ઉપર જુરી થશે. જે માણસો રસ્તેથી આ કર લેવામાં આવે છે તેઓ કાંઈ ગરીબ નથી. આ બાબત ખોટા મત કરતા નાતાલને બહુ અગત્યની છે. નાતાલને હાલની રીતે હરખુંગીજ મુલકમાંથી મજુરો મળી શકતા હતા તો પછી કાંઈ હરકત ન હોતી, પણ હાલ તો નાતાલમાં મજુરીની બાબતમાં સહજ તેની વચ્ચે પડવામાં આવે છે.

બાદ [illegible] બંધ થતા સેનેટર સર એસ. બાક, સેનેટર કર્નલ સ્ટેનફર્ડ તરફથી બીલને ટેકો આપ્યો અને સેનેટર બીકલે વાક કે તે કર રદ કરવાની સામે વાંધો લીધો. તેને ટર ટી. વીર્ટઅરરે જણાવ્યું કે હું ઉમેદ રાખું છું કે ટી રદેદે એશીયાટીકની બાબતમાં જ કરવું હતું તેની સામે કાયદેસરની રીતે કાંઈક કરવામાં આવશે. આ વખત મુલતવી રહી હતી.

સોમવારે ફરીને આ બીલ ઉપર સેનેટમાં ચરચા થઈ હતી.

સેનેટર વીદરે દરખાસ્ત કરી હતી કે છ મહીના પછી આ બીલ વાંચવું તે તેણે પાછી ખેંચી લીધી.

સેનેટર રેહઅરટ: થોડાક હજાર પાઉંડને સારૂં આટલી બધી અગવડ ચાલુ રહેવા દેવી અને આ સવાલનો નીવેડો ન લાવવો એ ઠીક નથી. હું ઉમેદ રાખું છું કે આ બીલ પાસ કરવામાં આવશે અને સરકાર હીંદીઓને ગીરમીટ પુરૂં થયે પાછા મોકલવા બનતું કરશે.

સેનેટર **બીલ્સન**: વળી સરકાર તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાનો વિચાર કરીને જોતાં હું આ બીલને ટેકો આપું છું. આરથીક કારણોને માટે હીંદીઓને નાતાલ લાવવામાં આવ્યા હતા. તેમને દાખલ કર્યા ના હવે તેમની સ્થિતિ ગુલામના જેવી નહીં કરવી જોઈએ પણ તેમના તરફ ન્યાય અને યોગ્ય વરતન બતાવવું જોઈએ.

સેનેટર કરનલ આઈરન: ટી રદ૮ લઈને ની જરૂર પડે તો તે વાપરીને પણ હીંદીને અટકાવવાનો ઠરાવ કર્યો છે એમ હું ધારું છું. હીંદુસ્તાનમાં હીંદીઓને પાછા ન મોકલી શકાય તો શહેરમાંહેના કોઈ બીજો ભાગ શોધી હીંદીને ત્યાં મોકલી દેવા જોઈએ. હીંદીને વધી કે આફ્રીકામાં કદી રહેવું સહેલું તરીકેના હક આપી શકાય નથી. હજુ પણ આથી વધારે કિફાયતવાળું બીલ કરવાની જરૂર છે એમ છતાં હું આ બીલને ટેકો આપું છું.

મી. સ્મટસ: આ સવાલ ઘણો અગત્યનો છે એ હું કબુલ કરું છું. અને તેથી તેનો નિવેડો કરવો જોઈએ એમ ઘણું કરીને એમ ઘણા સેનેટરોએ જણાવ્યું છે. પણ જો તે સંભવિત હોત તો સરકાર તેમજ કરત. હાલ તો કમીશનના રીપોર્ટમાં થયેલી ભલામણ મુજબ અને આ બીલમાં બતાવ્યા પ્રમાણેજ બનતું બન્યું એ વાસ્તવીક જણાય છે, અને તેથીજ આગળ જવામાં સરકારને કાંઈ લાભ જણાતો નથી. ઘણું લેક વાર કહેવામાં આવ્યું છે પણ ત્યાં ના આજે ઘણું હજારો હીંદી છે. આ અખતરામાં જુદા રૂટમાં હીંદીઓને કાંઈ ભલાની હાલ છે તે કરતાં વીશેષ છુટ મળતી નથી એમ મારી માની છે. સેનેટર ટી વીન અરસે પુછેલું હતું કે આ લોકોને સાત વરસને કરારવારી રીતે કયા પગલાં સરકાર લેવા માગે છે તેના જવાબમાં કહેવાનું કે કમીશનના રીપોર્ટમાં આ બાબત ચોક્કસ મુદ્દા છેડી રાકવામાં આવ્યા છે તેમના ઘર કે ગામ તરફ તરતજ પતાવવામાં આવે છે. [illegible] ચલાવવાને માટે આ વખતે જે કરી શકાય તે બધું કરવા માટે રીત હતી અત્યારથી અમલમાં મુકાય છે. કદાચ એમ પણ બને કે અમે તેટલું કરતા પણ શાંતી ન થાય. આ પણું [illegible] બંધ નથી કરતા, પણ આપણું આપી ફરજ બજાવવાની છે. આ કર ના કાયદાથી હીંદીઓ પાછા પોતાને દેશ જતા હોય એટલે પણ અરથ સરતા હોય તો તો ઠીક છે પણ કમીશને આપણને જણાવ્યું છે કે તે તેમ નથી ઉલટાની મુશ્કેલી ઉભી કરવાનું તે સાધન બને છે. પ્રધાને જણાવ્યું કે આ સ્થિતિનો વિચાર કરતે અને દિવસો જતાં જે વધારે ગંભીર રૂપ પકડે એમ છે તે કારણો દુર કરવામાં આ પણ મળશે. સરકાર તરીકે તમણે કમીશનના સુચનાને પુરેપુરૂં ધ્યાન આપવું ઘટે છે. હું આપણે હીંદીને વધુ મરી આપી રહેનારાઓમાં ભળતા કરવે છે. જે આ મુશ્કેલીમાંથી કોઈ રસ્તો નીકળી શકે એવું છે તો તે ન રસ્તો કાઢવોજ જોઈએ.

બીલનું બાકીનું વાંચન અહીં પુરૂં થયું અને કમીટીમાં આ બીલ મંગળવારે વાંચવાનું મુકરર થયું.

એસેંબલીમાં બીજા વાંચન ઉપર ભાષણ

ગયા અંકમાં બીજા વાંચન ઉપર જે ભાષણ આપી ગયા તે પછી બાકીનો ભાગ નીચે મુજબ છે —

મી. મેવરી આગળ ચાલતાં જણાવ્યું કે ૩ પા. કનો કર અમલમાં આવી શકે એમ નથી એ તો બતાવાઈ ગયું છે. સર ૧ર આજ સુધી ઉઘરાવી શકી નથી અને તે કર ચાલુ રહે તો ભવિષ્યમાં ઉઘરાવી શકાય તેમ નથી. કેટલા હીંદીઓ પાછા દેશ જાય છે અને કેટલા ફરીને ગીરમીટ આપે છે તેનો મુખ્ય આધાર નાતાલની આબાદી અથવા તંગીના સવાલ ઉપર છે. એટલે આ કઠિન આપેલા આંકડા બહુ ઉપયોગી નથી. જ્યારે નાતાલની સ્થિતિ ખરાબ હતી ત્યારે હીંદીઓને વહાણું કરી મોટી સંખ્યાએ મોકલવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે હીંદુસ્તાન ગયા. ૧૯૦૮ માં સઉથી વધારે ગયા. અને ૧૯૦૯ માં ઓછું ત્યારે ફરી બના વાગ્યું અને વેપાર

[illegible] આવશે. પણ ગુજરાતીઓ [illegible] સુધી રહ્યો. [illegible] કેસમાં [illegible] તેમને [illegible] આ હાલો ફરીથી કરવાનો હેતુ એ હતો કે કેમોન, હીંદીઓ [illegible] અહીં રહે તેવી રીતે તેમની આંખમાં ધૂળ નાખવી. [illegible] સુધી [illegible] પાસેથી અને [illegible] માંથી [illegible] પાસેથી [illegible] ઉઘરાવ્યો હતો. સરકાર તરફથી [illegible] ઉઘરાવ્યું નહીં તેના જવાબમાં મી. [illegible] ૧૯૦૫ ના કાયદા વખતે મી. હેરી [illegible] બીજી બાબતો [illegible] કહ્યું તે વાંચ્યું. [illegible] તેણે જણાવ્યું કે જે હીંદી [illegible] આવકની [illegible] તેને [illegible] નાખી શકાય નહીં. ૧૯૧૧ માં [illegible] જણા ઉપર આ કેસ ચલાવ્યા. [illegible] હુકમ તેમના પર [illegible] પણ તે હુકમને [illegible] તેને [illegible] ૬૦ [illegible] માત્ર ૭ તેજ [illegible] હુકમ [illegible] જેલમાં નાખ્યા હતા. આ બધું [illegible] એ કહ્યું કે [illegible] આવે તો તેની [illegible] હીંદીઓ [illegible] એક હીંદીએ કહેલું કે [illegible] ૧૦ અને [illegible] તો હું [illegible] હીંદી [illegible] તરીકેના અને [illegible] નહીં [illegible] તેને [illegible] નહીં એમ મી. [illegible] જણાવ્યું. જો આ [illegible] આવે તો તેની અસર [illegible] ૧૦ વરસ ઉપર [illegible] ૨૦૦ [illegible] હીંદી [illegible] ૧૦ [illegible] હીંદી [illegible] અને [illegible] હીંદી [illegible] હીંદીઓ [illegible] તેમને [illegible] સ્વતંત્ર [illegible] હીંદીઓ [illegible] સેનેટર [illegible] જણાવ્યું કે [illegible] હીંદીઓને [illegible] કરનારો [illegible] પોતાના [illegible] નહીં [illegible] તેમ [illegible] જણાવ્યું [illegible] હીંદી [illegible] કરવાનું [illegible] હીંદી [illegible] હીંદીઓ [illegible] કરવી, આ હીંદીઓ [illegible] સરકાર [illegible] જણાવ્યું [illegible].

મી. [illegible] [illegible] કે [illegible] મોકલી [illegible] નહીં [illegible].

[illegible] મી. [illegible] મી. [illegible] આવ્યો.

મી. [illegible] ([illegible]): હું [illegible] મી. [illegible] આવી [illegible] મી. [illegible] નહીં. [illegible] આ [illegible] છે. [illegible] આ [illegible] છે [illegible] હીંદુસ્તાન [illegible] છે કે [illegible] હું આ [illegible] આવ્યું.

મી. [illegible] ([illegible]) હું [illegible] ૨૬ [illegible] ૨૦ વરસ [illegible] જશે.

મી. [illegible] ([illegible]) [illegible] કહ્યું કે [illegible] જણાવે [illegible] આપવાના [illegible] તો [illegible] હીંદીઓ [illegible].

હીંદુસ્તાનથી [illegible] મોકલવા [illegible] કરવું [illegible] મેમ્બર [illegible].

મી. [illegible] [illegible] અને [illegible] સુધી [illegible] તે [illegible] આવશે.

મી. [illegible] જણાવ્યું કે [illegible] નહીં [illegible] તો [illegible] મોકલ [illegible] નકામી [illegible] વધારે [illegible] છે.

[illegible] મત લીધા અને તેમાં [illegible] મી. [illegible], મી. [illegible], મી. [illegible], મી. [illegible], સર [illegible] ([illegible]) [illegible].

[illegible] મી. [illegible], મી. [illegible] ([illegible]), [illegible] અને [illegible] એ રીતે મત [illegible] વાર્યા [illegible] ૨૬ [illegible] વાંચન [illegible].

[illegible]

પ્રસાર કરવામાં આવ્યું એ બતાવે છે કે યુનીયન પારલામેંટ ત્યાંના પ્રશ્નમાં સરકારને મજબુત રીતે ટેકા આપવાને હમેશાં તઈયાર છે.

વિવિધ વિષયો

કાવ્ય દોહનો, રસમાળા, ડીક્ષનેરી, ચંન્દ્રકાંત વગેરે વગેરે પુસ્તકો વેચવાને માટે અમારી પાસે હીંદુસ્થાનથી આવી પહોંચ્યાછે. તેની વીગત જાહેર ખબરમાં આપેલી છે. એક શીલીંગથી વધુ કીમતના પુસ્તકને માટે સ્ટાંપને બદલે પોસ્ટલ ઓરડર કે ચેક મોકલવાની વીનતી છે.

અમને જણાવતાં દીલગીરી ઉપજે છે કે સત્યાગ્રહી મી. સુરેંદ્રરાય મેઢ. બેન પુરીબાઈની અમદાવાદમાં થોડા સમયના મંદવાડ પછી ગુજરી ગયાના ખબર તેમને મળ્યા છે. આ ખેદ કારક બનાવ માટે મી. મેઢ અને તેમના કુટુંબ તરફ અમે અમારી દીલસોજી બતાવીએ છીએ.

'પ્રેડીઆ' પત્ર જણાવે છે કે મી ગોખલે વીચી (ફ્રાન્સમાં) હવાબદલ કરવાને ગયા હતા ત્યાંથી લંડનમાં પાછા આવેલા છે, અને તેમની તબીયત સારી રીતે સુધરતી થયેલી જણાય છે.

ડરબનથી અંજુમન ઇસ્લામના પ્રમુખ જણાવે છે કે ગઈ તા. ૧૭ મીએ સ્ટી. ગુજરાતમાં કલકત્તાથી એક જાણીતા મીજબાન ? દેરના સૈયદ પીર મીઆં સેકુલ. રીફાઇ આવેલા છે. તેમને લેવાને મી. પારેખ અને અંજુમનના બીજા આગેવાનોનું એક ડેપ્યુટેશન સ્ટીમર ઉપર ગયું હતું.

જોહાનસબરગમાં ગયા રવીવારે સત્યાગ્રહી બેન બાદકમ પૌલીના લગ્ન મી. પી. ગેટીઆર સાથે થયાં છે. આ શુભ અવસર માટે અમે આ દંપતીને મુબારકી ઇચ્છીએ છીએ.

યુનીઅનના ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી એપરીલ મહીનાના આવ જાવના નીચેના આંકડા સરકારી ગેઝેટમાં બહાર પડ્યા છે: યુનીઅન સિવાયના બંદરો ઉપરથી આવેલા જુના રહીશ કેપટાઉનમાં ગોરા ૧૧૪૫, એશીઆટીક ૨૦, ડરબનમાં ગોરા ૫૨૯, એશીઆટીક ૮૫ નવા આવેલા કેપટાઉનમાં ગોરા ૬૫૩, એશીઆટીક એક નહી. ડરબનમાં ગોરા ૭૪૨ એશીઆટીક ૧ પુરૂષ અને ૬ સ્ત્રી બાતીના ઉતારૂ હોવાને લીધે ડીપોરટ કરેલા કેપટાઉનમાં ગોરા ૬, એશીઆટીક ૬. ડરબનમાં ગોરા ૧ અને એશીઆટીક ૧૯ કદ્દી પરગણાથી ઉતારેલા ડરબનમાં એશીઆટીક ૧૮ પુરૂષ અને ૬ સ્ત્રીઓ હતા.

યુનીઅન બહાર ગયેલા ઉતારૂઓમા એશીઆટીક કેપટાઉનથી ૩ પુરૂષ ૪ સ્ત્રી, ડરબનથી ૪૪૯ પુરૂષ ૭૬ સ્ત્રી અને ૭૪ છોકરા; પોરટ અલીઝાબેથથી ૮ અને ઇસ્ટલંડનથી ૭ પુરૂષ હતા.

જરમીસ્ટન મ્યુનીસીપલ કાઉન્સીલે એવી બલામણ ટ્રાન્સવાલ મ્યુનીસપલ એસોસીએશન આગળ રજુ કરી હતી કે જેની રૂએ લોકલ સત્તા વાળાને ફરસ્ટ ક્લાસ કબની અંદર નેટીવ તથા કલરડ લોકોને બેસતા અટકાવવાની તેમજ મોટર ગાડીમાં બેસવાની તથા મોટર સાઇકલ પર બેસવાની તેમને બાધી કરવાની સત્તા આપવામાં આવે. કમીટીએ જણાવ્યું હતું કે લોકલ સત્તા વાળાને આવી સત્તા આપવા સારૂ પ્રોવીંશીઅલ કાઉન્સીલને બલામણ કરવા સારૂ એસોસીએશન તઈયાર નથી.

શ્રીયુત તિલકની ૭ વરસની જેલ તા. ૨૨મી જુલાઇએ પુરી થાય છે.

આવતા સાલની હીંદી રાજકીય રાષ્ટ્રીય સભા મદ્રાસ ખાતે ભરાનાર છે. તેને માટે મોટા પાયા ઉપર આગમચ તઈયારીઓ થઈ રહી છે. તેની સન્માન કારીણી કમીટીના પ્રમુખ તરીકે સર સુબ્રમણ્ય આઇયરને ચુંટી કાઢવામાં આવ્યા છે. સર સુબ્રમણ્ય મદ્રાસ હાઇ કોરટના ફારેગ થયેલા ન્યાયાધીશ છે. તેમની વય હાલમાં ૭૩ વરસની છે.

નાતાલ 'ટાઇમ્સ'ને એક ખબરપત્રી લખે છે કે ચકુરાની પાસેલડેલ ટી એસ્ટેટના મેનેજરને તેની નીચે કામ કરતા ગીરમીટીઆ તેમજ ફ્રી હીંદી મજુરોએ તેમના તરફ છેલા દશ વરસ દરમીઆન સારી વરતણુક બતાવવા માટે એક સોનાની ઘડીયાલની ભેટ આપી છે.

નડીઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમના મંત્રી જણાવે છે કે તેમને સ્ટેંગરથી મી છ સી. પટેલે શી. ૨૯૨ ૯-૦ (પા. ૧૯-૧૦-૦) મની ઓરડરથી મોકલ્યા છે. મોમ્બાસા વિસનગરા નાગર ક્લબના જનરલ સેક્રેટરી દીનકરરાય અમરતલાલ મહેતાએ શીતાટકેશ્વર ઉત્સવ પ્રસંગે ઉઘરાવી એકઠા કરેલા શી. ૬૮ તથા રૂ ૫ મી ખીમજી લાધાભાઇ વાઘેલાના મળી કુલ રૂ ૭૩ નો એક મોકલ્યો છે મંત્રી જણાવે છે કે આફ્રીકા ખંડમાંથી મળેલી આ બન્ને રકમ તે ખાતા તરફથી ઉપકાર સાથે સ્વીકારવામાં આવે છે.

ગયા શુક્રવારે રૂટર જણાવે છે કે વીક્ટોરીઆથી કોમાગાટા મારૂ સ્ટીમરને તેના માલીકોએ મોલાવી લીધી છે, પણ તેમના હીંદીઓના સ્વભાવને લીધે કપ્તાન વિચારમાં પડેલ છે, તે એક જાપાની ક્રુઝરને સાથે લઇ જવા ધારાદો રાખે છે.

શનીવારના તારમાં રૂટર જણાવે છે કે ટી. કોમાગાટા મારૂએ અટકાવેલ હીંદીઓને પાછા લઈ જતાં તેમને કાબુમાં રાખવાને જાપનના ૧૦૦ દરીયાઈ સોલજરોની મદદ માગી છે.

રૂટરનો ખબર પત્રી સોમવારના તારમાં ઓટાવાથી જણાવે છે કે કલકત્તાની એક શ્રીમંત સ્ત્રી એક સ્ટીમર મારફતે હીંદીઓને કેનેડા મોકલી આપવાની ગોઠવણ કરી રહી છે.

ઇમીગ્રેશન અમલદારો માને છે કે સ્ટીમર કામા ગાટ મારૂ મારફત આવેલા હીંદીઓને દુર રાખવા તેમનાપર બળ વાપરવું જોઇએ, પરંતુ એ વિચાર અમલમાં મુકાય એવી સ્થિતિ નથી.

વિલાયતમાં વોટને માટે લડતી બાનુઓ હાલમાં ઘણું રમખાણ મચાવી રહી છે. દેવળો અને બીજી જાહેર જગ્યાને તેઓ નુકસાન કરવા લાગી છે. લંડનમાં અને બીજે ઠેકાણે ઘણી જગ્યાએ સ્ત્રીઓને દાખલ થવાની બંધી થઇ છે.

હીંદુસ્થાનથી મોરીશીઅસ ખાતે મજુરો આવતા કેટલાક વરસ થયાં બંધ થયા છે એ જાણીતી વાત છે. છતાં અમને જાણીને આશ્ચર્ય થાય છે કે પોરટ લુઇ ખાતે નીકળતા "હીંદુસ્થાની વરતમાનપત્ર"ના તા. ૧૯ એપરીલના અંકમાંથી નીચેની હકીકત છે. મોરીશીઅસ સરકારે એક ખાસ ખબર પત્ર કાઢી સરવે સાધારણને ખબર દીધી છે કે જ્યારે જ્યારે આબપાશીનું કામ શરૂ કરવાને કોલોની ખાતાના સેક્રેટરીએ હુકમ આપેલ છે તેના કામોને માટે હીંદી સરકારની સાથે "કુલી" બોલાવવાને પત્ર વ્યવહાર ચાલી રહ્યો છે. તે પત્રમાં જણાવે છે કે અહીં ઐટલો ખ્યાલ રાખવાનો છે કે જે મજુરો આવશે તેઉપર જણાવેલા સરકારી કામને સારૂજ રહેશે.

ગુજરાતી નવાં પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો હીંદુસ્તાનથી આવી પહોંચ્યાં છે:

	કીમત	પોસ્ટેજ
	શી. પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨—૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩—૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩ ૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪—૬	૧૦
કાવ્ય દોહન ભાગ ૮ મો	૪—૬	૧૧
એમ. એ. બના કે મેરી મીઠી કયુ મરડાઈ?	૨—૬	૨
પદ્મિની ('ગુજરાતી' મેં આવેલી વાર્તા)	૨—૦	૪
ભર્તૃહરી શતક, શૃંગાર, વૈરાગ્ય, અને નીતિ	૧—૩	૩
પાણીપતનું યુદ્ધ ('ગુજરાતી' ની ભેટ)	૩—૦	૪
બાળજીવન (")	૩—૦	૩
હેસ્ટીંગ્સની સોટી (")	૭—૦	૩
૧૮મી સદીનું હીંદુસ્તાન (")	૨—૬	૩
ચંદ્રકાન્ત ભાગ ૧, ૨, ૩	૧૧—૬	૨૭
વિવેકાનંદ વિચાર માળા ભાગ ૧, ૨	૭—૦	૧૨
સ્વર્ગની સડક	૨ ૩	૭
સ્વર્ગની સીડી	૨—૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં તરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર રૂ. બે. મરઝબાન	૮—૬	૧૬
આર્ય ધરમ નીતિ અને ચાણક્ય નીતિ સાર	૦—૭	૨
નવ સંહિતા—આ પુસ્તકના મૂળ લેખક બંગાળાના પ્રખ્યાત સ્વરગસ્થ બાબુ કેશવચંદ્રસેન થઈ ગયા. તેનું ગુજરાતી ભાષાન્તર ગણપતરાવ ગે.પાળરાવ ભરવે (સંગીત શાસ્ત્રી) એ કર્યું છે.	૧—૩	૩
સ્વામી રામતીરથ એમનું સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્ર તથા સદુપદેશ ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫	૩—૬	૭
ચેમીલી અથવા સરસ્વતીના જીવન સુવાસ એક વાર્તા	૧ ૩	૩
ટુંકી વાર્તાઓ ભા. ૧લો હીંદની ઐતિહાસીક દશ વાર્તા	૧—૩	૩
ફોટાલાલ પદ બોધીની—આમાં સારાં ભજનો છે	૦—૬	૧
કથા ગુચ્છ—બાળકોને વાંચવા લાયક વાર્તાઓ	૦—૬	૧
નવલ કથા—ટુંકી ટુંકી ૧૫ વાર્તાઓ	૦—૬	૧
વૈરાગ્ય મુમુક્ષુ પ્રકરણ	૦ ૯	૩
આર્ય ધરમ નીતિ	૦—૬	૧
ભારતના સ્ત્રી રત્નો ભાગ ૧	૨—૪	૬
" ભાગ ૨	૨ ૪	૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫—૦	૧૨
ઇશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર—[આ પુસ્તકના પૂઠાંને જરા નુકસાન પહોંચેલું છે]	૦—૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો રાણા કુંભ, હકીકત રાયજી, દુલાસીંહ, સરદાર તાનાજી અને બીજા રજપુત, મરાઠા તથા શીખ વિગેરે શુરવીરોની ૪૪ ચરિત્ર કથાઓ	૧ ૯	૪
ભારતના મહાન પુરૂષો [૧ યોગીરાજ હરિદાસજી ૨ મહારાજ છત્રસાલજી ૩ રાજર્ષિ ભીષ્મ]	૧—૩	૩
ભારતના સંત પુરૂષો—નારદ, દત્તાત્રય, શંકરાચાર્ય ચૈતન્ય, દાદુ દયાળ વી. ૧૩ સંત પુરૂષનાં ચરિત્ર	૧—૬	૩
જગ વિખ્યાત પુરૂષો—સૉક્રેટીસ અને ફાધર ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧—૦	૨
શ્રીમદ ભગવદગીતા, પંચરત્ન ભાષાંતર	૦—૬	૧
આનંદકાવ્ય કેશવ	૦—૬	૧
વીર દુર્ગાદાસ અથવા મારવાડ સરદારો	૨—૦	૪
શ્રી શુક ચરિત્ર	૧—૩	૩
શ્રીમદ યોગ વસિષ્ઠ રામાયણના વૈરાગ્ય અને મુમુક્ષુ પ્રકરણ	૧—૦	૩
સ્વામી વિવેકાનંદના પત્રો	૧—૩	૩
કાશ્મીરનો પ્રવાસ અને કલાપીના કેકારવ	૧—૩	૩
પૉકેટ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશ ઍન્ડ ટુ ગુજરાતી	૨—૮	૪
પૉકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી ઍન્ડ ટુ ઇંગ્લીશ	૨—૮	૪
સ્ટાંડર્ડ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશનું ગુજરાતી—બ્યાસ અને પટેલ કૃત, બે ભાગમાં	૧૨—૬	૩૦
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧—૨—૩—૪	૧૬—૬	૨૨
કરણઘેલો	૨—૬	૬
બાળપોથી	૦—૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦—૪	૧
" બીજી "	૦—૫	૧
" ત્રીજી "	૦—૮	૨
" ચોથી "	૦—૮	૨
" પાંચમી "	૦—૧૦	૩
" છઠી "	૧ ૧	૩
" સાતમી "	૧—૬	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦—૩	૧
રાજસ્થાનનો ઇતિહાસ, મેવાડ વા ઉદયપુરનું રાજ્ય ઉંચી આવૃત્તિ	૫ ૬	૨૪
" મધ્યમ આવૃત્તિ	૪—૦	૧૩
જ્ઞાનેશ્વરી ભગવદ ગીતા	૪—૦	૧૨
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પૂઠું	૦—૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પૂઠું	૧—૦	૮

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો તથા ભાગ ૨ જો મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ 'ઈંડીઅન ઓપીનીઅન' માં લખેલાં પ્રકરણો આ બન્ને ભાગમાં પુસ્તક રૂપે બહાર પડેલ છે તેમાં પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેને લગતી બાબતો છે. અને બીજા ભાગમાં પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત, સરપ અને વીંછીના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તન, ઇલાજ, ઝખમ, મરડો વીગેરે બાબતો છે. કીમત દરેકની ૭ ૭ પેની; અને ટપાલ ખર્ચ દરેક ઉપર એક પેની

નીતિનાં કાવ્ય — છેલા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે જ્યાં તેની કીમત પેની ૭ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની

સુચના:—કીમતી પારસલને માટે ૪ પેની રજીસ્ટર ફી મોકલવી એ સલાહકારક છે એક શીલીંગ કરતાં વધારે કીમતના પુસ્તકો માટે સ્ટાંપને બદલે પોસ્ટલ ઑર્ડર મોકલવા વીનતી છે.

મળવાનું ઠેકાણું

મેનેજર, ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ—નાતાલ.

વાંચવા લાયક અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાચનારાઓ તરફથી ભણવા અને નીતિની પુસ્તકોની માગણી થઇ હતી. તેમાંના અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે

રીલાઝ, હેલ્ટરીઝ અને વરક શોપસ—ખેતીને, ઉદ્યોગ કેટલા સરસ રીતે થઇ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીશે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૬

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમા જલાલુદીન રૂમી અને ગુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે સુંદરી કાઢેલી નસીયતો દરેકની કી. શી. ૧ ૬

હીંદુસ્થાન, અરબ અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ નીક વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ફ્રાંસીઓ અંગ્રેજીમા લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૦

રૂબાયત ઓફ ઉમરખૈયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૨ ૧

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના. આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૯

અદ્વ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિશે વિચાર, કી. શી. ૨-૯

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર, કી શી, ૨-૩

સોંગ સીલેસટીઅલ એડવીન આરનોલ્ડ કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૩

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો, આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯.

હાફીઝનું રૂબાયત—સાઇદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે કી. શી. ૧ ૯

મહમદ પૈગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી ૧-૯

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી. શી. ૧-૯

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧-૯

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. બ્લન્ટ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઇટલી રીવ્યુ" મા લખેલ પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમા છે કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૨/

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર કેપ્ટન સર રીચાર્ડ એફ. બરટન આ પુસ્તક બે ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયું છે. તેમા પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આવેલ અલેકઝાંડ્રીઆ શહેર, કેરો, નાઇલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર શરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓના વરણન છે. અને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૩-૬

ગુલીસ્તાન—અમ્મલ કરી શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં ઉપદેશો કેટલાક મોટાને વાચવા લાયક નીતિ અને સંસાર

બાબતની ઘણી વાતો લખી છે. પુસ્તક લખનારે જ્યાં જ્યાં સાદીનું જીવન ચરિત્ર પણ આ પુસ્તકમાં આપેલું છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૧૦

બોસ્તાન—ગુલીસ્તાનના જેવીજ વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૧-૯

હાજી બાબાની વાર્તા અને બીજી કથા—જસ્ટસ મોરાઇઅરે લખેલાં લખાણોમાં આ સહુથી સરસ મનાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૧૦,

એલીસ ઇન વન્ડરલેંડ—આ વાર્તા બોધદાયક છે કીમત ટ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

ટામબ્સ ફેબલ—બાળકની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સાદું અને છોકરાંઓ સમજી શકે તેવું છે. કી. ટ ખરચ સાથે શી, ૧-૯

એમ. કે ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—એ ચોપડી અંગ્રેજમાં પ્રાણજીવન જે મહેતાએ લખી છે કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીશે મી ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આ. ન. છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

મી ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે ઝાંઝીબારથી, જોહાનીસબર્ગ, મેરીત્સબરગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની સંપુરણ નોંધ આ પુસ્તકમા છપેલી છે મજકુર જગ્યાએ, તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગેમાંથી અને પૂર્વ આફ્રિકામાંથી મી ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત બધુ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમા છપી છે નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે; બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી કહેવાયું અગર લખાયું તે બધું છે. અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઇમીગ્રેશન, વેપાર સંબંધ કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે બાબતોના કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલા છે હીંદી સવાલને પુરી રીતે જાણવાને માટે આ આખુ પુસ્તક ઘણી ઉપયોગી છે. આ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કારકુના તથા માનપત્રોના સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલાં છે કીમત શી ૨ ૬ ટપાલ ખરચ ૬ પેની

ઇંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ—મેસરસ નટેસન અને કું તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલા આ અંગ્રેજી પુસ્તકમાં કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫માં થઇ ત્યારથી ૧૯૧૦ની સાલ સુધીમાં પ્રમુખપદેથી થયેલાં ભાષણો, બીજાં અગત્યના ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વીગેરે આપવામાં આવેલ છે. કોંગ્રેસના સઘળા આગેવાનોના ચિત્રો પણ આપેલાં છે કીમત શી. ૫ ટપાલ ખરચ શી ૧.

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા, છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે કીમત શી ૨, ટપાલ ખરચ ૬ પેની.

Books for Sale

Price, post free. s. d.

- The Spirit of Islam, or the Life and Teaching of Mohammed, by Justice Ameer Ali — 12 6
- A Peasant Sage of Japan. The life and work of Sontoku Ninomiya—one of the greatest social reformers in Japan — 5 10
- Future of Islam — 4 0
- The Life of Mahomet, by Washington Irving — 1 10
- Pilgrimage to Al Madinah & Meccah
  - Part I — 1 10
  - Part II — 1 10
- Sadhana, by Rabindra Nath Tagore — 6 6
- Gitanjali, by Rabindra Nath Tagore — 6 0
- Æsop's Fables, illustrated — 1 9
- Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated — 1 9
- Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Nameh," the great Persian epic written by Firdausi — 0 7
- Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author, BOOKER T WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction — 1 9
- Swami Vivekananda: An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings — 4 3
- The Indian National Congress, containing an account of its origin and growth, the full text of all the Presidential Addresses, a re-print of all the Congress Resolutions, extracts from the welcome Addresses, notable utterances on the movement, and Portraits of the Presidents — 5 0
- The Swadeshi Movement—A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views. — 2 3
- The Nation Builders Part I, II and III. Containing life sketches and portraits of Dadabhai Naoroji, W. C. Bonerjee, Lal Mohun Ghose, Budrudin Tyabji, Bal Gangadhar Tilak, R. C. Dutt, Swami Vivekananda, M K Gandhi, Sir Syed Ahmed Khan, Sir Gooroodas Banerji, Babu Rabindranath Tagore and many others — 7 0
- From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d post free — 3 10
- Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free — 4 1
- Sayings of Shri Ramkrishna — 1 11
- From Colombo to Almora — 2 10
- Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review.* — 2 6
- The Late Mr Joseph J Doke: a Memoir specially written for INDIAN OPINION, also contains a report of the memorial service and an editorial tribute — 0 6
- Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art — 2 3
- Rabindranath Tagore: a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur — 0 7
- The Story of an African Farm, a novel by Olive Schreiner — 2 9
- Civilisation of India, by R. C. Dutt — 1 8
- Sakuntala and Drama, by Kalidas — 1 9
- Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin — 1 9
- Thrift, by S. Smiles — 6 0
- Lives and illustrations of Courage patience and endurance, by S. Smiles — 1 9
- Rubaiyat of Omar Khayyam — 0 7
- The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold — 2 6
- The Bhagavad Gita — 2 1
- The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold — 1 9
- Islam, by Justice Syed Ameer Ali — 2 9
- The Koran, translated by J. M. Rodwell
- Mahommedanism, by Prof. Margoliouth — 1 9
- Mahomed 'The Great Arabian,' by Meredith Townsend — 2 8
- Gulistan or Flower Garden, Sadi — 1 10
- Sesame and Lilies, by John Ruskin — 2 10
- Unto this last, " — 2 10
- Duties of Man, by Mazzini — 1 10
- Time and Tide, by J Ruskin — 1 10
- English Traits and Representative Men, by Emerson — 1 10
- Society and Solitude and other Essays, by Emerson — 1 10
- War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each — 1 10
- Anna Karenina by Tolstoy
  - Part I — 1 9
  - Part II — 1 9
- Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere — 2 10
- Tales and Parables, by Tolstoy — 1 10
- A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy — 0 1
- Reflections on the French Revolution, by Burke — 1 10
- The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt (leather Cover) — 2 10
- The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System — 0 6
- The Hon. Mr Gokhale's Tour in South Africa. Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to halfpence — 1 9
- The Ethics of Passive Resistance — 0 1
- Indian Home Rule, by M. K. Gandhi — 0 4
- Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta — 0 7
- M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke — 2 10
- M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta — 0 7
- M. K. Gandhi, a sketch of his life and work — 0 7
- The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India, by J. L. P. Erskine — 0 7
- A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame) — 0 7

The Wisdom of the East Series

- The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail — 1 9
- Brahma Knowledge — 2 8
- The Persian Mystics—
  - I. Jalalud-din Rumi — 2 9
  - II. Jami — 2 9
- The Bustan of Sadi — 2 9
- The Religion of the Koran — 2 9
- Diwan of Abul-Ala — 2 9
- Arabian Wisdom — 1 9
- The Confessions of Al Ghazzali — 1 6
- Rubayat of Hafiz — 1 9

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

જાહેરી—તા. ૨૨ મી જુલાઈથી તા. ૨૯ જુલાઈ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—અષાઢ સુદ ૩ થી અષાઢ સુદ ૯ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મિસ્લીમ—તા. ૨૮ મી શાબાનથી તા. ૫ રમજાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૬ થી તા. ૨૨ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	અં. તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. તારીખ	પારસી	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૪	સુદ	૧	૨૮	૧૬	૬-૫૪	૫-૦૭
ગુરૂ	૨૫	„	૨	૨૯	૧૭	૬-૫૪	૫-૦૭
શુક્ર	૨૬	„	૩	૧	૧૮	૬-૫૩	૫-૦૭
શની	૨૭	„	૪	૨	૧૯	૬-૫૩	૫-[illegible]
રવી	૨૮	„	૫	૩	૨૦	૬-૫૫	૫-[illegible]
સોમ	૨૯	„	૬	૪	૨૧	૬-૫૫	૫-[illegible]
મંગળ	૩૦	„	૭	૫	૨૨	૬-૫૫	૫-[illegible]

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable Strictly in Advance, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 17s., 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૫ મી જુલાઈના અરસામાં સ્ટીમર [illegible] આવીને રસ્તે મુંબઈ જશે.

તા. ૩૦ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. [illegible] ડેલાગોઆ રસ્તે મુંબઈ જશે.

તા. ૬ ઓગસ્ટના અરસામાં સ્ટી. [illegible] ઝાંઝીબાર રસ્તે મુંબઈ જશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગાંધીજીના ખીસામાં રાખવા જેવડા નાનો ફોટો	૦	૬
ગીતાજીનો મોટો ફોટો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
ડાયરા સાથે થવાની ફરજ	૦	૩
શ્રી તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યના વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જગતમાંની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પાસે ટાલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારી જેલનો ૧ લો અનુભવ (મો. ગાંધી)	૦	૩
„ ૨ જો „	૦	૬
„ ૩ જો „ „	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને મીરઝાંટના		
ભવાઝ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનને માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
મુસ્તફાકમાલ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન હરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સર્વોદય	૦	૪
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
ગુમાસ્તાના ઝગડા	૦	૩
સર્વોદય (મ. મહાન ઈંગ્લીશ લેખક રસ્કીનનાં સુંદર પુસ્તકનો સારાંશ છે.)	૦	૪

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરની તમામ પુસ્તકો બા. બો. ૨૬૨ નીચેને સરનામે મોકલવું :—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

પોસ્ટલ ઓ. ૨૬૨ ક્રોસ કરવા નહીં અને તેમાં ખરચ લખવાની જરૂર ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

છપાઈ બહાર છે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીંમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇતિહાસમાં વરણન કરેલું છે, તેમાં તેમની મુસાફરી દરમિયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જાહેર મિટિંગોની તથા સમારંભની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી સારા કાગળ ઉપર છાપી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ભાઈઓને સારૂ થઈ શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈઓને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૧-૬, ટપાલ ખરચ પેની ૪.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, ઓરેન્જયામાં—

વાર્ષિક	૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથી લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર આપવાનો દર વાર્ષિક શી. ૧૭, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલી તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉમેરા કરવા ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછું લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

આ પત્ર ફીનીક્સ [illegible] ડ. ગાંધી. ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 26—Vol. XII WEDNESDAY JULY 1ST, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

INDIANS AND TAXI-CABS

MR. A. C. Hadfield gave judgment on the 23rd ultimo, in "D" Court Johannesburg, in the case in which Arthur Bennet, a taxi-cab driver was charged with refusing to drive Mr. Hajee Ismail Aboobaker in his taxi. He said:—

In this case the accused is charged with a breach of section 3 of chapter E of the traffic regulations in that he refused to accept an offer of immediate engagement. The complainant is an Indian. That point, however, is not wholly relevant in this case, because I can find nothing in the regulations to show that with regard to engaging a public vehicle there is any distinction between the rights of an Indian and European. The section reads as follows: "*Every* public vehicle as aforesaid standing or being on any public stand, or in the public streets shall be deemed to be plying for hire, and the driver thereof may not refuse to accept an offer of immediate engagement from any person not excluded by the municipal by-laws, unless actually hired for the whole or some portion of the time for which such person seeks to engage him, or *bona fide* returning to his stable, and the driver shall, if required by the person seeking to engage him, or by any member of the Police or the Inspector of Vehicles, produce written or other evidence of being hired.

To interpret this section one has to look at other sections of these regulations as well as to the definitions of other expressions. It may here be mentioned that the accused in this case holds a licence for a "motor-cab," "for hire as a cab," rated as first class—there is no definition in the by-laws of a "motor-cab." It is provided in Section 4 under the heading of "cabs" that no "native" shall be allowed to act as driver or conductor of a cab rated as first-class, and no driver of a first-class cab shall carry any native as a passenger therein.

Definition of a Native

The term "native" is defined as follows: "The term 'native' shall mean any person both of whose parents belong to any aboriginal race or tribe of Africa." It is common cause that the complainant is a full-blooded Indian and clearly does not fall under this definition, though it is quite intelligible that a driver without legal advice might *bona fide* imagine that the term "native" had its broadest meaning, and I have no doubt as to the bona fides of the accused on this point.

Among the definitions we have the following: "The word 'vehicle' shall include any locomotive, motor car, motorcycle, carriage, coach, omnibus, car, cab, wagon, trolley, timber carriage, dray, drag, cart, jin-rickshaw, trap, hand-cart, wheel-barrow or barrow-barrow." Amended by *Government Gazette*, Notice 18 of the 3rd of January, 1908, the words 'public vehicle' shall mean any vehicle plying for hire whether for the conveyance of passengers or for other purpose, and shall include any vehicle the seats or places in which are reserved for passengers by booking their names at an office or by the issuing of tickets, or otherwise reserving to passengers their seats or places.

Various Words Defined

The word "cab" shall mean any vehicle plying for hire and used for the conveyance of passengers, excepting such vehicles as come under the definition of an omnibus hereinafter. The word "motor" shall mean any vehicle self-propelled by mechanical power and used for the purpose of conveying passengers or goods.

The word "driver" shall include the driver, conductor, carter, or hauler of any vehicle.

Now, in spite of the definitions above quoted of the word "vehicle" and indeed of the other terms mentioned, an analysis of the traffic regulations plainly reveals that these expressions or terms in the regulations such as "vehicle," "cab," "motor," etc., are used in various restricted senses as applying to one or more particular vehicles falling within the comprehensive definition above quoted, but not all. Therefore, one has to look closely at Section 3 under which the accused is charged. First to consider the meaning of the words "every public vehicle as aforesaid." Now, what does "as aforesaid" mean? It is difficult to guess what these words do mean, but it is important to note that in the preceding Section 2 (a) the word "cab" is used. One has next to inquire what particular class or classes of public vehicles are meant by this section. The words "public vehicle" are clearly used in a restricted sense here as elsewhere. "Cabs" and "motors" and different classes of vehicles have different stands, different regulations and different licences, but in this particular section 3 one is guided as to what was meant by the word "public vehicle" from the context of the section itself, which uses the words "or *bona fide* returning to his stable." In this instance the accused was the owner of a "motor-cab." Now, had the Municipality, when passing this by-law, the intention of making it apply to "motor-cabs"—not defined in the by-laws—one cannot conceive why they should not have added to the word "stable" some such words as "or his garage," or "shed" as the case may be. The word "stable" is not defined, and, therefore, must be taken in its popular sense, that is a shed where draught animals are housed or stalled, and clearly the taxi-cab driver has no "stable" for his motor.

Interpretation of Criminal Law

Now a criminal law must be interpreted strictly and grammatically, and if there be any doubt as to whether an offence has been committed or not within the meaning of the words used in the law, the accused is entitled to the benefit of that doubt. I think that in the using of the word "stable" the intention plainly excludes "motor-cabs" from the operation of the words "public vehicle" in this particular section. There is, however, a further point in favour of the

[illegible] Chapter (a) relating to the regulations of trade, reads as follows: "The [illegible] of trade in the streets or in any other public place within the municipal area shall be in the hands of the Police, who are empowered to [illegible] [illegible], and any person who shall disregard or refuse to obey any order or instruction given to him by any member of the Police under the provision of these by-laws, or in pursuance of the regulations and instructions of the Commissioner of Police [illegible] thereunder, shall be deemed to have contravened these by-laws." I think the plain meaning of this, as far as [illegible] are concerned, was "when in doubt ask a policeman and do as the policeman tells you." In this instance the accused did ask a policeman whether he was obliged to accept the offer of engagement of the complainant but the policeman, in doubt, could not tell him. He therefore did not disobey the policeman, but acted quite bona fide when he did the [illegible]. It is the intention which constitutes the offence.

On this further ground, as well as on the above grounds, I hold the defendant is not guilty and must therefore be discharged.

A Farewell Gathering

Some European friends of the Indian movement together with a number of Indians, assembled at the House of Dr. Gool in Capetown on Saturday afternoon says the Parliamentary correspondent of the *Natal Mercury*, in order to congratulate Mr Gandhi on the passing of the Indians Relief Bill. Among those present were Senators Powell and Marshall Campbell and Mr Meyler M.L.A., also Miss Colenso and Miss Molteno. Mr. Marshall Campbell spoke for the Senate and Mr. Meyler for the House of Assembly, both gentlemen asserting to their pleasure that the injustice of the tax was now removed and other outstanding difficulties of the Indian community had been settled. Mr Gandhi, in replying, referred to the period six years ago when he first came to this country, an Agnostic. He had since learned, however, to recognise that there was a Divine Purpose in the world, and a Divine Hand guiding events conformably thereto. In the long struggle for the removal of Indian disabilities, a struggle which had absorbed the best part of his life, he had had many a hard knock, and many things had been attributed to him that he had neither done nor intended to do. The method on which he had relied, which he thought was now beginning to be better understood, had nothing in it of a lawless or desperate spirit, but he knew always that it made more demands on a man's courage and endurance than methods of violence could do.

Mr Gandhi said it was a harder form of agitation, which, in the present case, could not have succeeded had his own countrymen not supported him, as was their duty. He felt himself to have been but a [illegible], and one of many tools. His deep thanks were due to the many European friends whose help had most materially contributed to the success now realised. He remembered how during the month of the trying march over the Transvaal a large number of Europeans had met the Indian column at various points along the road and encouraged them with sympathy and practical assistance. Potent, however, though passive resistance was as an instrument for winning reforms—perhaps the mightiest instrument on earth—it could not have achieved success had the Indian community not moderated their demands to what was reasonable and practical. This, again, was the possible [illegible] some of them were able to see the question of Indian rights from the European standpoint.

Mr Gandhi went on to say he had made it his aim to [illegible] that question with the eyes of those who had [illegible] to his fellow-countrymen [illegible] them as [illegible] and he thought that, after long effort, he had thereby well succeeded. As to the Bill, he would say that it was a [illegible] of [illegible] [illegible]. He felt that his countrymen in South Africa, after their struggle of eight years, were entitled to a reasonable period of repose. He had been impressed by the spirit of [illegible] and [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and it was upon [illegible] he had no doubt the Government here would be able to solve the problems which still remained in regard to their Indian subjects. He did not see that the peace now accomplished needed ever to be disturbed. There would be no more influx of Indians into the country. Indentured labour had been stopped for ever—and thank heaven for that. The Indians knew perfectly well which was the dominant and governing race. They aspired to no social equality with Europeans. They felt that the path of their development was separate. They did not even aspire to the franchise, or, if the aspiration existed, it was with no idea of its having present effect. [illegible] merely in the future—he believed his people would get the franchise if they deserved to get it, but the matter did not belong to practical politics. All he would ask for the Indian community was that, on the basis of the rights now conceded to them, they should be suffered to live with dignity and honour on the soil of South Africa. The speech was received with applause by the mixed assembly of Europeans and Indians.

Farmer and Trader Versus Natives

The resolutions published below, which were adopted at a meeting of white traders and farmers at Palmietfontein, Sebasa, and which will be submitted to the Native Land Act Commission, are the quintessence of selfishness (says *A.P.O.*). The two interests responsible for the resolutions did not clash as they generally do. The trader wants the Black's money, and would follow him to the furthermost corner of the Union as long as there is anything to be squeezed out of him. The farmer on the other hand, wants human chattels. So there was a mutual understanding between these two human vultures. You assist me to drive the Natives off the lands and locations, says the farmer to the trader, and I'll support you that only whites shall have trading licences in Native locations. It is also no mean index as to what low means these men will resort to achieve their ends.

Because, says one of the resolutions, Natives do not make use of irrigation, and as they are in possession of irrigable land suitable for white settlers, therefore the land occupied by Natives should be taken from them and given to whites, who in turn will hand over to them (the Natives) some dry land. What the poor Native must do with the dry land is beyond our ken, unless the intention is to starve him into slavery. If such a hateful exchange takes place, the white trader will soon learn that the simple farmer has won the best of the bargain, the starving Native will have little cash to spend on beads and trashy trinkets.

The resolution is read thus:—

That this meeting considers the present terms under which trading stands are granted in Native Reserves very unsatisfactory and unfair. They therefore wish to put on record the conditions under which such stands shall be granted. All stores should be managed by white men, and all stands should be held as freehold plots of not less than 25 morgen price per morgen to be [illegible] by present Commission, the holder of said plots must fence them, and erect stone and iron buildings to the value of £[illegible], and must at all times provide accommodation for two people. In cases of sales, transfer of licence and plot should be subject to the approval of the Native Commissioner of District. No such plots or licences to be granted to Indians or Coloured people."

"[illegible] the [illegible] Natives [illegible] on record [illegible] the [illegible] [illegible] than [illegible] and that [illegible] these natives [illegible] from their [illegible] and [illegible] them [illegible] of [illegible] land [illegible] the [illegible] for white settlement [illegible]. In [illegible] given them [illegible] and replaced by [illegible] the Natives do not [illegible] out of [illegible]."

From the Editor's Chair

INDIANS AND TAXI-CABS

We publish in another column an extraordinary Magisterial judgment pronounced at Johannesburg in a case where a taxi-cab driver was charged with refusing to accept as a fare Mr. Hajee Ismail Abdoolmia Joharbhai. Mr. Hajee Ismail, as is well known, comes of a distinguished family, is on terms of personal friendship with the Administrator of the [illegible] State, is a partner in one of the most important Indian businesses in South Africa, and lives and conducts himself in a manner that would do credit to any [illegible]. Whilst on a visit to Johannesburg he wished to take a taxi-cab to one of the show places of the city, but the driver refused to take him on the ground that he was a coloured person and the bye-laws forbade it. The accused performed the impossible. He first protected himself behind the bye-laws and then he repudiated them altogether on the ground that they did not apply to taxi-cabs. The Magistrate has [illegible] this last contention. We will not [illegible] his reasons or judgment against him; we can only describe [illegible] we have already done as "extraordinary" [illegible] piece of [illegible] in [illegible] of the [illegible] law. We understand that the Transvaal Attorney-General [illegible] has already been directed to this case, which apparently places taxis outside the operation of one of the most important of the [illegible] by-laws, with the request that he should bring [illegible] before the Supreme Court. This we consider, is his plain duty, but more altogether [illegible] the importance of the case on a point of [illegible] to the Indian community, it must be a matter of considerable concern [illegible] the Johannesburg Municipality [illegible] of [illegible] that is daily coming into increasing use, with the [illegible] has been raised as to [illegible] in an important respect.

Minister Accepts Poverty

I have often asked myself at the [illegible] a [illegible] [illegible] could [illegible] when [illegible] has been urging [illegible].

I [illegible] the [illegible] between the condition [illegible] a [illegible] of [illegible] to [illegible] religion.

[illegible] of the end of [illegible] to [illegible] of [illegible].

—[illegible] of [illegible]

In response to an irresistible inward urging, Rev. E. W. Lewis, M.A., B.D., [illegible] his [illegible] to [illegible] the pastorate of the King's Weigh House Church in London and given up a salary of £800 a year. The extracts above are from his letter read at the church meeting. It is significant [illegible] the *Christian Commonwealth* that it was [illegible] of Assisi, [illegible] as a [illegible] Francis, who took Poverty for his bride.

Senators on the Relief Bill

The following speeches of Senators on the second reading of the Relief Bill did not appear in Reuter's report [illegible] the week. We reproduce [illegible] from the *Cape Times*:—

Senator Sir [illegible] said that he could not see how Senators, occupying the responsible position they did, could take up any other position than that [illegible] to them by the Minister, who had assured [illegible] the [illegible] the matter had become [illegible] of the Crown. The House should show its appreciation of the fairness of the British Government in dealing with the subject, which affected not only South Africa but the Empire itself as well as its huge Indian Empire. The British Government under the circumstances might have been compelled to take action, but it did not. It trusted to their honour as a self-governing [illegible]. [illegible] how [illegible] possible to take any other view but that of the Bill? They had appointed their own Commission, and he could not see how they could possibly go against its finding.

Senator Col. Stanford said he intended to give his vote to the Bill on the merits of the case as put before them by the report of the Commission. The Commission had gone closely into the question. He recognised that the matter was a big one. It was said that the abolition of the tax would cause an agitation amongst the natives. After giving the matter consideration he was bound to say that in his opinion no such effect would be produced on the native mind. He had failed to find that there were any points of sympathy between the native and the Indian. They were not of the same religion or language, nor did they appear to have anything in common. If the native needed to have an example set him to strike, he had the white man to follow, which perhaps he would do some day. But they had never had it urged that white men should not go out on strike because it would set the native a bad example, and for that and the other reason mentioned he did not share the fear entertained by some that the remission of the tax was going to have a bad effect on the native. When a native had a grievance he would never strike before adopting the course of complaining to the proper Government officials. He was pleased to hear that Senator Churchill shared the same views held by himself on the matter, namely that although there might be a risk of the native taking advantage of the Government's attitude on the Indian question, [illegible] should be done to the Indian. In conclusion, he wished to compliment the Minister on this excellent legislation, which promised to settle one of the gravest problems that had yet faced the country.

Senator [illegible] said that he would not vote against the second reading of the Bill, but he could not vote for the £3 licence being removed, and he could not see how it was an injustice on the Indian community that they should have to pay that tax, as the Indian authorities at the time, the Imperial Government had agreed to it at the time. The idea was that those men should be forced to leave South Africa. These coolies had made certain persons rich in Natal, and the sugar planters made them. How many Europeans had not been driven by the Indians from the mines in Natal? He thought that Senator Campbell should have more sympathy with his own race. This Bill, to his mind, only showed the success achieved by Mr. Gandhi and his [illegible]. It was just because there was that jealousy between the natives and the Indians that he did not like that Bill, because the natives would ask for the franchise now that the Indians were treated as they were to be under that Bill.

Senator Lange heartily supported the Bill. There was one point he wished to refer to, though not in a [illegible] but as [illegible] to [illegible]. He would like to know whether in making provision for Indian marriages the question of "common

[illegible] of property " had been taken into account. He was not quite sure the Indian community thought [illegible] of this condition as being one of the "incidents" of marriage in this country, but from what he knew [illegible] [illegible] of the [illegible] in India the idea of community of property was quite foreign to their minds. In the Native Territories this very question had to be dealt with [illegible] [illegible] [illegible] to the extent that community of property did not apply to any marriage unless the parties concerned expressed a wish that it should do. Of course, if the Indian community had been consulted on the matter then his objection was answered, otherwise he thought that before the committee stage was taken the Indian local authorities would be consulted and so have the matter put right before the Bill was finally passed.

Senator De Villiers said that the Orange Free State had taken up a definite attitude with regard to the Asiatic question and [illegible] [illegible] from that Province and he hoped that nothing [illegible] "something" as report by Reuter—*Ed. I. O.* would be done administratively which would counteract what the Orange Free State had done.

Relief Bill Passed

On resumption of the debate on the Indians' Relief Bill in the Senate on Thursday, there were long discussions on the removal of the £3 licence mainly on the same lines as on the second reading debate. Further amendments were proposed, but none were accepted.

Ultimately the Indians' Relief Bill was reported without amendment, and the third reading set down for Friday.

On Friday in the Senate, the Minister of Finance moved that the Indians Relief Bill be read a third time.

Senator [illegible] said he could not let the third reading go by without saying that he was dissatisfied with the Bill. He was convinced that it would not give the country rest, as the Minister had said. If these were the only reasons, he would certainly never consent to the Bill becoming law, but there were times when they had to forget their feelings and in this instance he was going to do so in the interests of the Empire.

Senator [illegible] said the people of South Africa had not been considered in this matter. He was quite sure, he said, the country would never have given its consent to this indentured labour being introduced if they had not believed there had been safeguards. These safeguards were now being given [illegible] and the country would have to suffer thereby.

Senator Schreiner said it was well-known that all Indians at the expiration of their indenture had their return fares paid. If they re-indentured they still had their fares paid when they wanted to return to India. It was understood that [illegible] Indians were then liable to the tax and there were [illegible] still indentured who would become liable afterwards. There was an amount of £30 or £40 paid to the Indian Trust Board for return fares. What, he asked, was the Government going to do for the employers who had paid the money to the Board?

The Minister of Public Works, in reply, said the money was deposited with the Indian Immigration Trust Board. He could not say whether the Government would control the Board without special legislation being provided. He thought the Trust Board would look after the matter as would the employers themselves. The Minister continued, that he would like to say one thing more with regard to the Bill, and that was that Natal, by the passage of the Bill, was being brought into line with the rest of South Africa. Previous to that it had been divided from the rest of South Africa to a certain extent owing to the Indians.

It gave [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] that they had [illegible] a step in the right direction. (Hear, hear.)

The motion was agreed to, and the Bill read a third time [illegible].

India and the Empire

From the numerous press comments on the question of Indians' rights within the British Empire we extract the following:

The *Manchester Guardian* says that the problem is one which will grow more urgent as time progresses. The diversity of the peoples comprised within the limits of the Empire forbids any real homogeneity between our various subject races. And yet a species of postulated homogeneity lies at the root of the Government of our Empire. Indians and Englishmen alike are subjects of the King Emperor. The citizenship that they share is one and the same, its privileges equal and coincident. Yet how can any system of laws and Government join what nature has framed so differently? In this respect we are less fitted than was the Roman Empire to rule the world. The Romans divided the peoples of their vast dominions into the two classes of citizens and non-citizens. The gulf was artificial, and the rulers could bridge it or keep it open at their pleasure. We have closed all the gaps which law and convention would have enabled us to preserve. We possess no hierarchy of rights. Our Empire knows not the notion of citizenship, but all our multiform subject races are equal and free. Nature, however, has left our system of Government confronted with the abiding division of race which no art or legislation can bridge. The position is one which is fraught with danger, and however we may defer the settlement of the problem raised, it is bound to grow in seriousness. Sooner or later it will imperatively call for solution. The solution in this instance is not ours. It rests with a community whose actions we cannot pretend, in so domestic a matter, to control. When the task finally becomes England's own, it will be idle for us to shut our eyes to the seriousness of unravelling it. We shall have to invoke a large measure of sympathy with races whom it is our task to advance in the world. At the same time, we must keep our eyes wide open to the fact that it is Western conditions and Western ideals, and not their Eastern contrasts, which it is our duty to render dominant in the great areas that we control.

"Daily Herald"

Things are blowing up for serious trouble on the question of whether the natives of India have the right to move freely to any other part of their own Empire. [illegible] Now 600 Indians are on the way to Canada to assert their right, as British subjects, to live where they please, so long as they are not in danger of [illegible] the [illegible] races by [illegible] capacity to earn a living. It is no use pretending that this problem can be settled by the abstract principles of liberty and equality. White and brown, and black and yellow skins are not the same, and it is idle to pretend that they are. But probably most of the difficulty lies in the danger that the capitalists are prepared to seize the chance of cheap labour. If the immigrants get inside the Trade Unions much of the difficulty will go.

"Liverpool Courier"

Already very [illegible] representations have been received in London from the East and conveyed to the West. The action of the Canadian authorities seems to have strong popular approval behind it but there [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] irregular and often very [illegible] and is indeed quite indefensible on any Imperial basis of argument.

The curious and rather ominous thing is that Anglo-Indians and Canadians are in this matter for the first time strongly in conflict. The former hold ardently the view that all subjects of the Empire must be free

within the Empire. The latter are almost vehemently hostile to what they call a coloured immigration. The question calls for great tact and great courage, and may tax the diplomacy of the departments concerned severely.

"Western Mail"

The Indian immigration question with which the Canadians are grappling presents difficulties which are distinct from the question of Chinese and Japanese immigration which has arisen in the same quarter. The Indians are British subjects, and have nominally a right to settle anywhere within his Majesty's dominions. The Canadians, like the South Africans, have the power to make laws excluding the Indians. They have also the power, though not the right, to treat British immigrants more harshly than they would dare to treat the subjects of a foreign Power. The problem is a simple one, though it is not a simple matter to make the Indians understand it.

"Sheffield Telegraph"

This new trouble between Canada and India is clearly a serious matter. The pride of both sides is touched, feeling is high, and much statesmanship will be needed to effect a settlement. It is stated that Lord Crewe (Secretary of State for India), Lord Hardinge (the Viceroy), and Mr. Harcourt (Colonial Secretary) have all made urgent representations to the Canadian Dominion about the Hindus who are endeavouring to land in Canada as British subjects.

Lord Hardinge lately assured the Imperial Legislative Council of India that an arrangement had been come to with the Canadian Government whereby permits would be issued to British Indians who desired to visit the Dominion. This arrangement seems to be good, and in negotiating it no question was raised of making a continuous voyage from India a condition of admission. A refusal, if it is made on that ground, to allow the Sikhs to land is regarded by Lord Hardinge, Lord Crewe and Mr. Harcourt as a repudiation of the understanding. Lord Hardinge has urged in particular the hardship of the Canadian Government's refusing in other cases admission to the wives and families of British Indians already domiciled in the Dominion. This question has been referred to the Law Officers of the Crown, who advise that the Canadian immigration law, as well as the executive action of the Canadian Government, is a violation of the universal British rule that a wife follows the domicile of her husband.

"Glasgow Herald"

It would be regrettable if such an intricate problem were now to be thrust upon the attention of Imperial statesmen when the prospect has arisen of a pacific solution of one branch of the coloured question in South Africa. But sooner or later the conflicting claims of British citizens—European and Asiatic—will have to be adjusted, or we shall have to confess our impotence to make a permanent settlement. The people of India who are excluded from British soil, or when they land on it are subjected to humiliating restrictions, have a real grievance. They are British citizens, as was urged at the meeting of delegates from the Indian National Congress which was held in London the other day, and their rights are not things that can be lightly dismissed. But when their legitimate claims conflict with the resolute determination of the white race to maintain a dominant position, there is a [illegible] compound which involves interference with [illegible] and such a clash of civilisations as neither the [illegible] of our law nor the tolerant principles of our Imperial system can reconcile. [illegible] A good deal of the emigration from India means nothing more than the temporary absence of coolies, who after a longer or shorter term return to their former homes. But those who remain [illegible] that settle on the invaded soil, whose [illegible] and children may go [illegible] far as [illegible] in their national language and, while continuing to

form a separate community, may attain to commanding wealth and influence. This encroachment on the preserves of the white race is what is dreaded in countries where the land is peculiarly adapted for white settlement and may almost be said to have been designed by nature for the development of that progressive civilisation which the European carries with him wherever he goes. And it is the rock on which schemes of a [illegible] will founder if they lay more stress on the legal principle of equality which is perhaps peculiar to the British Imperial code, than on that factor of inequality which is a simple fact, one of the conditions dividing East from West—which the scale of living and social customs of Oriental people introduce as soon as they come to dispute possession of the labour market and the means of existence. There is only one part of the newer world recruited to colonisation since the Renaissance which has definitely proclaimed the exclusion of the Asiatic. Reluctantly and for a long time resented, the Commonwealth made the doctrine of a "White Australia" the cardinal feature of its policy, and has so far recognised the international issues as to devote itself strenuously to the study of the problems of defence. With such an example before them, the temptation will be strong in other Dominions to establish legislative defences and whatever else may be needed to reinforce them against the teeming millions of the East. Few graver problems could confront the Empire than that which would be involved in a struggle in which our sympathies would be with our kinsmen and our sense of justice largely with our fellow-subjects of a different race.

The Asiatic Question in Canada

London, June 22.—A Reuter telegram from Ottawa says that [illegible], a wealthy Calcutta woman, is organising a further ship-load of Indians to proceed to Canada.

The immigration officials believe that the only means of getting rid of the Indians brought by the Komagata Maru is force, as the position is too delicate to justify the attempt.

London, June 24.—A Reuter telegram from Victoria, British Columbia, says that a meeting, attended by 3,000 people, passed a resolution to the effect that Asiatics were detrimental to the Dominion, and urging that the Indians brought by the Komagata Maru be immediately deported. The resolution also declared in favour of the passing of stringent anti-Asiatic legislation.—Reuter.

London, June 26.—A Reuter telegram from Victoria, British Columbia, says that efforts to deport by other means than the Indians brought by the *Komagata Maru* (which [illegible]) have proved fruitless. The Canadian Pacific Company has refused an offer by the immigration officials to pay the passages of these Indians to Calcutta.

London, June 26.—A Washington telegram states that correspondence relative to the rights of Japanese in California has been simultaneously published in the United States and Japan to-day. Replying on Wednesday last to the Japanese communication made [illegible], the United States declares that the [illegible] generally any [illegible] Japanese from the right to hold agricultural land in California.—Reuter.

London, June 26.—The correspondence between Japan and the United States in regard to Japanese in California covers this long-standing and burning question in a fresh [illegible] phase, but it is understood that the latest note from Mr. Bryan, United States Secretary of State, leaves an opening for further negotiations.—Reuter.

The Colour Bar and the Mines Regulations

In the course of his annual address at [illegible] of the Rand Mines, Ltd., Mr R. W. Schumacher said:— "The shortage of native labour brings me to a question which is of vital interest to the industry—that is the removal of the Colour bar. I am afraid the views I hold on this subject are divergent from those held by many people in this country. My opinion is that the law should not prevent the coloured labourer from holding any responsible industrial position for which he may become fit. The removal of the Colour Bar would, I am convinced, help in meeting the recruiting difficulties with which we are still confronted, notwithstanding the creation of the Native Recruiting Corporation. If a native knew that on his arrival on these fields he would be given an opportunity of gradually improving his position and of earning higher wages, the day would soon come when the need for a recruiting organisation would no longer be deemed indispensable. On the other hand, I cannot believe that the advent of the coloured labourer will, ipso facto, oust the white workman, though the latter will have to show his superiority by the standard of a better efficiency than is too often the case at present."

Alleged Flaw in the Relief Bill

The following correspondence regarding the [illegible] of ex-indentured Indians has passed between the Minister of the Interior and Mr. Gandhi:—

[illegible] June, 1914.

Dear Mr. Gorges,—The enclosed speaks for itself. I do not understand the *Mercury* reading of the measure. But, as the principle involved is so grave, I would value an assurance that the meaning given to the Bill by the *Mercury* is not the meaning Government attach to the Bill.

(Sd.) M. K. Gandhi

Department of the Interior,
Capetown, 22nd June, 1914.

Dear Mr. Gandhi,—I was able to see the Minister this morning and discuss with him the question which apparently is now agitating a certain section of the Indian community in Durban, and which forms the subject of the telegram from Mr. Randeree to you (returned herewith).

General Smuts desires me to say that it is perfectly clear from the report of the Commission that it was never intended that, by the repeal of the provisions of the existing law dealing with the £3 licence, the position of the ex-indentured [illegible] should be in any way prejudicially affected in some other way [illegible], the slightest doubt on the subject, he is sure that the Commission—consisting as it did of [illegible] lawyers—would certainly have drawn attention to [illegible].

The Minister himself is quite satisfied that the effect of the Bill as it now stands would be to [illegible] into existence the position which the *Mercury* and *African Chronicle* would have it achieved [illegible].

(Sd.) E. M. Gorges

Copy of telegram sent by Mr Randeree to Mr Gandhi on the 20th instant:—Natal Act 17, 1895, leaves three options to Indian immigrant either to return to India or reindenturing or paying £3 licence. [illegible] Relief Bill removes last option, leaving other [illegible] or repatriation. Indentured Indian [illegible] removed from Master and Servants Ordinance [illegible]. [illegible] Immigration Regulation [illegible] together [illegible] as at present. Under the circumstances, Minister, on his own volition and responsibility, can declare many unindentured Indians who remain after October 1896 to be treated [illegible]. Above appears to-day's *Mercury*.

News in Brief

Referring to the late Sir David Hunter the Parliamentary correspondent of the *Natal Mercury* says:—"It was curious that his last words in the House, where they were quoted from his evidence before the Indian Commission, two years before his death, were words which reflect the note of his life. In reply to the question whether the present was not an inopportune time to repeal the £3 tax he replied, 'It is never inopportune to do right.' This six monosyllable sentence from the lips of the ardent reformer was heard by the House with cheers."

During the [illegible] of the Indians Relief Bill in the House of Assembly there was a good deal of merriment (says the *Cape Times* reporter) over a speech delivered by Mr. Haggar, denouncing with enormous vehemence the indentured labour system. Sir Thomas Smartt [illegible] a report signed by one C. H. Haggar in Natal [illegible] years ago, in which the said C. H. Haggar, as a member of a Commission, declared that the indentured system could not be abandoned without grave injury to the industries of Natal. "When I became a Commissioner," explained Mr. Haggar, "I did so on the understanding that I was to report according to the evidence and not according to my convictions." The House [illegible], and Mr. Haggar [illegible] "a definition of an [illegible] with a great lack of character and an abnormal development of the jaw," which the hon. member [illegible] apt description of the Opposition Leader.

Mr. [illegible] Stevens, [illegible] White and Black [illegible] a scheme for the [illegible] of the native [illegible] scheme of compulsory [illegible] bogeyman, and [illegible] the native is to be cumbered with the [illegible] of civilisation, which will bring his wants and [illegible] into line with those of the white man. And when he is burdened with all the requirements of [illegible] inspired by [illegible] European [illegible] *Leader* reviewer [illegible] found the means of neutralising his superior economic strength, and all our troubles will be at an end.

A [illegible] correspondent [illegible] to the *Times of Natal*:—"A presentation of an interesting nature took place on the [illegible] tea estate, Isila, last week. Mr W. [illegible], the manager, was waited on by [illegible] Indians, employees, indentured and free, who, through their sirdar, requested his acceptance of a handsome gold [illegible] as a token of their esteem and appreciation of his just and kind treatment during the past [illegible] years. This pleasing incident, coming [illegible], has caused a much better feeling and [illegible] criticisms of the planters [illegible] by [illegible], Gandhi and Jamie Hall."

"The leasing and sub-leasing of land under the Bengal system reaches amazing lengths," says the *Times of India*. "It is not rare to find land sublet to the tenth degree, and it is not unusual [illegible] we believe, to find [illegible] and seventeen degrees. The result [illegible] that the assessment into the Government treasury is removed by all these stages from the actual [illegible] and [illegible] stage some [illegible] taken [illegible] profit."

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧ લી જુલાઇ, ૧૯૧૪. અંક ૨૬.

અધિપતિની નોંધ

આ કાયદાના અમલ વિષે

આ ૩ પૌં. કર નાબુદ થયો એટલે હવે તે કર ભરનાર જે હીંદી હતા તેમને સરકાર દેશ મોક[illegible]લી આપશે એવી ગેરસમજ[illegible] સબંધમાં અમે ગયે અઠવાડીએ જે ખબર [illegible] ગયા હીએ તેના જવાબમાં [illegible] હતું કે આ [illegible] ને સરકાર તરફથી [illegible] મળેલી છે આ સબંધી [illegible] જવાહાન [illegible] મળેલી છે અને તે અમે નીચે [illegible] છીએ

તા. ૧૧ જુને [illegible] આ [illegible] મ[illegible] મી [illegible] ગાંધીને [illegible] તાર [illegible]

મી. [illegible] તાર

હીંદી મજુરોને [illegible] પુરી થયે [illegible] મુજબ [illegible] હીંદુસ્તાન [illegible] અથવા ફરીથી [illegible] ભરવો અથવા [illegible] ગીરીટ [illegible] રહે છે કે ફરીથી [illegible] અને [illegible] હીંદુસ્તાન [illegible] હીંદીને [illegible] માટે [illegible] નથી [illegible] કાયદાની [illegible] આ નવા [illegible] ઇમીગ્રેશન રેગ્યુલેશન [illegible] આવી છે [illegible] ઉપર [illegible] જુદી [illegible] આવ્યો છે આ સ્થિતિ [illegible] પોતાનીજ [illegible] અને જવાબદારીથી [illegible] ૪૦,૦૦૦ જેટલા હીંદીઓ [illegible] આવ્યા છે [illegible] ઉપરની [illegible] 'મરક્યુરી' [illegible] છે."

મી. ગાંધીનો કાગળ

આ તાર [illegible] તા. [illegible] જુને મુલકી [illegible] સેક્રેટરી મી. [illegible]

"[illegible] 'મરક્યુરી' એ આ [illegible] છે તે હું સમજી શકતો નથી [illegible] મરક્યુરી [illegible] અર્થ સરકાર [illegible] નથી [illegible] જરૂરની [illegible] છું."

સરકાર તરફથી વધુ ખાત્રી

ઉપરના કાગળના જવાબમાં તા. [illegible] મી જુને [illegible] ના સેક્રેટરી મી [illegible] નીચે મુજબ કાગળ મોકલ્યો હતો:

આજ સવારે હું [illegible] મળી શક્યો [illegible] અને [illegible] કેટલાક હિંદીઓમાં હાલ જે [illegible] આવી નહીં [illegible] અને જે [illegible] મી [illegible] નમતે તાર કર્યો હતો, તે ઉપર તેમની [illegible] કરી શક્યો હતો. મી. [illegible] તાર [illegible] આ સાથે પાછો મોકલું છું.

જનરલ સ્મટસ તમને ખબર આપવાનું કહે છે કે કમીશનના રીપોર્ટ ઉપરથી [illegible] માલુમ પડે છે કે ત્રણ પા. ૩ નો કર જેવી રીતે [illegible] તે નાબુદ કરવાથી ગીરમીટ પુરી કરનાર હિંદીઓની સ્થિતિ કોઇ પણ રીતે ખરાબ કરવાનો સરકારનો [illegible] નથી. [illegible] કમીશને આ બાબતનું જરૂર [illegible] હતું. [illegible] પુરાવા હતા.

[illegible] જણાવે છે કે આ [illegible] સ્થિતિમાં [illegible] 'મરક્યુરી' અને [illegible] મુજબ થશે નહિ.

કેપટાઉનમાં મેળાવડો

[illegible] 'મરક્યુરી' મા [illegible] ખબરપત્રીએ મોકલેલા સમાચાર ઉપરથી જણાય છે કે ઇંડીયન [illegible] મી. ગાંધીને મુબારકબાદી આપવા [illegible] ઉપર હીંદી અને [illegible] એક મેળાવડો થયો હતો. તેમાં સેનેટર પોવેલ, સેનેટર [illegible] કેમ્પબેલ, મી. મેલર, મીસ [illegible] અને મીસ [illegible] ભાગ લીધો હતો. તે ખબરપત્રી જણાવે છે કે મી. [illegible] કેમ્પબેલે સેનેટ તરફથી અને મી. મેલરે હાઉસ ઓફ એસેમ્બલી તરફથી બોલતાં જણાવ્યું કે આ અન્યાય [illegible] હવે દુર થયો અને હીંદી કોમની બીજી મુશ્કેલીઓનું પણ સમાધાન [illegible] આવ્યું તે માટે ખુશી [illegible] છે.

જવાબમાં મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે ૨૧ વરસ ઉપર પ્રથમ [illegible] હું આ દેશમાં આવ્યો ત્યારે હું અજાણ હતો. પણ [illegible] પછી હું [illegible] કે દુનીઆના દરેક [illegible] હેતુ [illegible] છે અને દરેક કારણ તેની [illegible] હીંદીઓની તકલીફો દુર કરવાની [illegible] કેટલાક વરસ થયાં [illegible] હતી અને તેમાં મારા [illegible] ઘણી [illegible] કરી હતી. મેં [illegible] ઉપર [illegible] રાખી હતી અને તે [illegible] એમ હું [illegible] તેમાં [illegible] પણ [illegible] કરવાની [illegible] નહીં [illegible] હું [illegible] છું કે [illegible] રીત [illegible] કરનાર માણસનામાં વધારે હીમત અને સહન શક્તિ [illegible] જોઇએ. [illegible] મુશ્કેલ છે. [illegible] આજ [illegible] મારા [illegible] પુરતો [illegible] હોત તો [illegible] શકત નહીં. હું તો એક માત્ર હથીઆર [illegible] હતો. [illegible] હું [illegible] છું [illegible] મદદ મળી હતી [illegible] દાખલ [illegible] [illegible]

અને અમને લાગણી બતાવી તથા બીજી ખરેખરી મદદ કરી તે અમને ઉત્સાહી બનાવતા, એ અમે યાદ છે. સત્યાગ્રહ રૂપી હથીયાર, વળી અમે તેવું સામળ ઉત્તમ હથિયાર આખી દુનિયામાં પણ તેના જેવું બીજું એકે સબળ હથીયાર નથી. તો પણ હીંદી કોમે જે વાજબી તેમજ અમલમાં મુકી શકાય તેવી માગણીઓ કરતા રહ અને તરી હવે તે પણ હજુ મળી શકત નહીં. અને તે વિચાર હીંદીઓના હકો સવાલ ગોરાની નજરે જોવાથીજ આવી શકે.

બીલની બાબતમાં બોલતા મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે આવુ મુશ્કેલીઓની આ બીલથી સમાધાની થાય છે. હું ધારું છું કે આઠ વરસથી ચાલતી લડતને અંતે મારા દેશી ભાઈઓને દક્ષીણ આફ્રિકામાં લાંબા વખત સુધી શાંતિ મળશે. જોઈએ બીલ ઉપર પાર્લામેંટમાં આ દેશ તેમજ શહેનશાહતની જવાબદારી વિષે જે ભાષણો થયા તે ઘણા અસરકારક હતા, અને જો તેવીજ લાગણી ચાલુ રહેશે તો મને ખાતરી છે કે હજુ જે હીંદી રહ્યતના સબંધમાં કેટલાક સવાલો અધુરા રહ્યા છે તેનો અહીંની સરકાર નીવેડો લાવી શકશે. હું ધારતો નથી કે હવે જે શાંતિ મળી છે તે કદી પણ તોડવાનું કારણ હોય. આ દેશમાં સખ્યાબંધ હીંદીઓ આવે તેમ નથી. ગીરમીટમાં આવતા મજુરો તો હમેશને માટે બંધ થયા છે અને તેને માટે પરમેશ્વરનો આપણે ઉપકાર માનીએ છીએ. પ્રબળ અને રાજ્ય કરનારી પ્રજા કોણ છે તે હિંદીઓ સારી રીતે જાણે છે. ગોરાઓની સાથે સામાજીક સરખાપણું મેળવવાનો અમને હેતુ નથી. અમે જાણીએ છીએ કે અમારી ઉન્નતિનો રસ્તો જુદો છે. અમને કંઈ આતુરતા પણ હેતુ નથી— અને કદાચ હશે તો હાલ તો તે મળે તેમ નથી એમ સમજીએ છીએ. છેવટ ભવિષ્યમાં તો હું ધારું છું કે અમે તે હકને લાયક થશું તો તે મળશે. હિંદી કોમને માટે હું તો એટલુંજ માગું છું કે હાલ તમને જે ધોરણ ઉપર હક આપવામાં આવ્યા છે તેજ ધોરણ ઉપર માન મરતબા સાથે તેમને દક્ષીણ આફ્રિકાની ભુમી ઉપર રહેતા અટકાવો કરવામાં ન આવે.

બીલના અરથ વિષે છાપાઓની ટીકા

'કેપ ટાઈમ્સ'

કેપ ટાઈમ્સ લખે છે કે ૧૮૯૫ના કાયદા મુજબ ગીરમીટ પુરી કરનાર હિંદી ફરીથી ગીરમીટ ન આપે તો તેને પાઉંડ ત્રણનો કર નાતાલમાં રહેવા માટે ભરવો જોઈશે. આ કલમ રદ કરવાની કમીશને ભલામણ કરી હતી. તેઓએ એ જણાવ્યું હતું કે "સઉથી ઉત્તમ માર્ગ અમને આજ માલુમ પડે છે કે ૧૮૯૫ના ૧૭મા કાયદાની ૬ઠી કલમ રદ કરવી કે જેથી જેઓ પાઉંડ ૩ ભરનાર છે તેઓ ૧૮૯૧ના કાયદા નીચે ગીરમીટીઆ હિંદીઓના જે સ્થિતિ છે તે સ્થિતિમાં મુકાય." ઈન્ડીઅન રીલીફ બીલની ૮મા કલમથી ઉપરની કલમ રદ થાય છે અને તેમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ કાયદો અમલમાં આવે તે અગાઉ જેની પાસે કરના બાકીના પઈસા લેણા નીકળતા હશે તે વસુલ કરવા તેના પર કામ ચલાવવામાં આવશે નહિ. 'મરક્યુરી' જણાવે છે કે પાઉંડ ૩નો કર રદ કરવામાં આવ્યો તે કલમ પ્રમાણે જેઓ કર ભરનારા હતા અને ભવિષ્યમાં જેને ગીરમીટ પુરા કરવા બાદ નાતાલમાં રહેવું કર ભરવો પડે તેઓએ હિંદુસ્તાન જવું જોઈએ, અથવા ફરી ગીરમીટ આપવી જોઈએ, અને તેથી [illegible]

અનુસાર તેમને યુનીઅનમાંથી બહાર કાઢી શકાય. જો ૧૮૯૫ના કાયદાની ૬ઠી કલમ સિવાય હિંદીઓને ફરી ગીરમીટ આપવી પડે એવો હેતુ જોઈએ, પણ તો ખુલ્લી રીતે તે કલમ અરથ વિનાની છે. કમીશને પણ આવી સ્થિતિ માની નથી અને એ માનવાને અમને ઘણી મુશ્કેલી પડે છે કે સી. એસલીન જેવા વકીલે તેઓની એવી આવી સ્થિતિ થતી હોય તો તે કમીશનને બતાવ્યું ન હોય. જ્યાં આ બાબતમાં કાયદાના અરથમાં શંકા રહેતી હોય તો બીલમાં જે ૮મી કલમ નાખવામાં આવી છે તે સરકારના કાયદાના સલાહકારો એ વિના વિચારે નજ નાખી હોય."

સરકારનો ઈરાદો તો તદન ચોખ્ખોજ છે. જેઓ પાંચ વરસની મજુરીથી આવેલા છે તેઓએ તો તે ગીરમીટ પુરી કરવીજ જોઈએ. એ પુરી કર્યા પછી તેમને કાયદેસર ફરજ પાડી શકાશે નહીં. જો હીંદુસ્તાન જવાને સારુ મફત ભાડું લેવાનું તે પસંદ કરે તો તે સારુંજ છે. યુનીઅન સરકારને તેવાઓને માટે પઈસા મળશે, પરંતુ જો તેઓ નાતાલમાં રહેવાનું પસંદ કરે તો કેઈ પણ જાતની ધાસ્તી સિવાય તેમ કરવાને સ્વતંત્ર છે. ૭મી કલમ ભાડાના મફત પઈસા આપવા વિષેની છે. તે ઉપરથી તદન ચોખ્ખુ માલુમ પડે છે કે તે ઉતારૂઓને બાધીત ગણવાનો પ્રધાનનો જરા પણ ઈરાદો નથી. જે હીંદી આ પઈસા સ્વીકારવાની ઈચ્છા રાખે છે તેણે એક કાગળ ઉપર સહી કરવી જોઈએ. તેમાં એવી શરતો નાખી છે કે હવેથી તે પોતાને, પોતાની સ્ત્રી અને છોકરાં હોય તો તેને, યુનીઅનમાં ફરીથી આવીને વસવાના હક રદ થાય છે. આ કલમથી પણ સાબીત થાય છે કે તે ઉતારૂઓને બાધીત ન લેખી શકાય. તેથી જે ડર નાતાલના હીંદીઓએ બતાવી છે તે નપાયાદાર છે.

કેપ 'આરગસ'

નવા કાયદાથી ગીરમીટ પુરી કરનાર જે હીંદીઓ ફરીને ગીરમીટ નહીં આપે તેને દેશ મોકલી આપવામાં આવશે એ વિષે ડરબનના છાપાઓમાં જે ચરચા હાલ ચાલી રહી છે તે વિષે કેપટાઉનનું 'આરગસ' છાપુ નીચે મુજબ ટીકા કરે છે:

નાતાલના હીંદીઓ ફરીથી ગીરમીટ નહીં આપે તો તેમને પાછા મોકલી આપવાનો જે કાંઈ પ્રયત્ન કરવામાં આવે તો તેથી વિશ્વાસઘાત થશે, અને તેનું પરીણામ જરૂર એજ આવે કે હીંદી સવાલ ફરીને વધારે ગંભીર રૂપ પકડે. સરકારે આ સવાલને બહુ સરસ અને રાજદ્વારીપણાને શોભાવે તેવી તોડ કાઢેલો છે. અમે ખાત્રી પુરવક માનીએ છીએ કે પ્રધાનો કરારનામાની ભાવ મુજબ અમલમાં મુકવા ખરેખરી ઈચ્છા રાખે છે અને કારભારી અમલને માટે પણ એવી ગોઠવણ કરવામાં આવશે કે ટીકાકારોએ જે મુદ્દા કહેલવ્યા છે તે કદી ઉભા થશે નહીં. ગમે તે કાયદેસર સ્થિતિ થતી હોય તો પણ આ અથવા તો બીજી કોઈપણ સરકાર આવો વિશ્વાસઘાત કરે એ માનવા જેવું નથી.

મી. સ્મટસે ચોખ્ખું જણાવેલું છે કે આ ઈંડીઅન રીલીફ બીલનો હેતુ શાંતા ફેલાવવાની અને ફુરસદી ભરેલા, શહેર સવાલનો નીવેડો લાવવાનો છે. નવા હીંદીઓ ન આવે તો બાબતમાં નાતાલનું રક્ષણ થઈ શકે અને જે માણસો પોતાની મરજીથી હીંદુસ્તાન જવા માગે તેને ભાડું આપવાની લાલચ આપવાનું પણ બની શકે. પરંતુ કાયદેસર પાછા મોકલવાનું તો કદી બને એમ નથી. હીંદીઓ સાથે માનભરી રીતે નહીં પણ [illegible]

કેપમાં લાયસેન્સનો નવો કાયદો

વેપારી, ખાટકી, ફેરીઆઓ અને ફેરીવાળા માટે કેપમાં લાયસેન્સનો નવો કાયદો થયો છે અને તે તા. ૧ લી જુલાઈથી અમલમાં આવશે. આ નવા કાયદા મુજબ વેપાર કે ફેરીનું લાયસેન્સ મેળવનાર દરેક માણસે પ્રથમ સરટીફીકેટ મેળવવું જોઈશે. આ સરટીફીકેટ માટે તે માણસે મ્યુનીસીપાલ કાઉન્સીલ, વીલેજ મેનેજમેન્ટ બોર્ડ, અથવા તો ડીવીઝનલ કાઉન્સીલ જ્યાં જેની હકુમત હોય તે મુજબ તેને અરજી કરવી; અને તે અરજી કર્યા પછી કાઉન્સીલ કે બોર્ડની પહેલી અથવા બીજામાં મોડી જે બોર્ડ સભા મળે તેમાં અરજદારને તે સરટીફીકેટ આપવું કે નહીં તેનો નિર્ણય કરવામાં આવશે. જ્યાં મ્યુનીસીપાલીટી વિગેરે કંઈ ન હોય ત્યાં અરજદારે જીલ્લા માજીસ્ટ્રેટને સરટીફીકેટની અરજી કરવી જોઈશે અને તે આ કાયદાની નવમી કલમને અનુસરીને અરજદારને સરટીફીકેટ આપી શકશે અથવા તે ના પાડી શકશે. જે મકાનમાં વેપાર કરવાનો હોય તે મકાનનું વર્ણન અરજીની અંદર લખવું જોઈએ અને તે જગ્યા જો મ્યુનીસીપાલીટી અથવા તો વીલેજ મેનેજમેન્ટ બોર્ડના તાબામાં હોય અને તે પેમથી કોઈ લગતી જમીન હોય તેને અરજદારે શી ૫ ની રસીદ ભરવી જોઈશે. અને આ મે સિવાયની બાકી હકુમતમાં જગ્યા માટે શી ૧૦ ની ફી માજીસ્ટ્રેટે મુકરર કરેલા તહેસીલદારના ખાતામાં અમલદારને ભરવી જોઈશે. આ અરજીથી જે જગ્યાને માટે સરટીફીકેટ કાઢી આપવામાં આવ્યું હશે તેજ જગ્યામાં અરજદારથી વેપાર થઈ શકશે.

આ કાયદાની નવમી કલમ ક્યા સંજોગોમાં સરટીફીકેટ કાઢી આપવું અથવા ના આપવું તે બાબતની છે. તેમાં જણાવેલું છે કે જે દુકાનને માટે અરજી કરવામાં આવી હોય તેને વિષે તહેસીલદાર ખાતાના અમલદારે રીપોર્ટ આપવો જોઈશે કે દુકાનવાળી જગ્યા વેપાર કરવાને લાયકની છે અને તેનાથી જાહેર તંદુરસ્તીને કંઈ પણ જાતની અડચણ પહોંચે તેમ નથી. વળી તે તહેસીલદાર ખાતાના અમલદારે પણ કાઉન્સીલ, બોર્ડ અથવા માજીસ્ટ્રેટે પુરી ખાતરી કરશે કે અરજદારની સામે કંઈ કહેવા જેવું નથી. અરજદારને લાયસેન્સનું સરટીફીકેટ આપવા બાબતના ચુકાદા કાઉન્સીલ અથવા બોર્ડના મેમ્બરો બહુમતે, અથવા તો અરજી માજીસ્ટ્રેટને કરવામાં આવી હોય તો માજીસ્ટ્રેટની મુનસફ મુજબ આપવામાં આવશે. એ મીનીસ્ટરની ખાસ સરટીફીકેટ આપવાની સત્તા છે, અને વધારે આ નવમી કલમમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે વેપારમાં બે અથવા વધુ ભાગીદારો હશે તેમનાં આખા નામ અરજીમાં અરજદારે લખવા જોઈશે અને કોઈ પણ લાયસેન્સ વેચનાર અથવા ફેરફાર કરનારે પોતાના નામ દાખલ કરાવવા સાથે તે બાબત પ્રોવીન્શીયલ ગેઝેટમાં અને તે સ્થાનના એક છાપામાં અઠવાડિયા અગાઉથી નોટીસ આપવી જોઈશે.

કાયદાની ૧૧ મી કલમ દરેક લાયસેન્સ વાળાનાં લીસ્ટ રાખવા સંબંધી છે. મ્યુનીસીપાલ અમલદારો અથવા ડીવીઝનલ કાઉન્સીલ અથવા બીજા અમલદારોએ બે જાતના લીસ્ટ રાખવાનાં છે; વેપારી, ખાટકી અથવા ફેરીવાળાનાં નામ, અને બીજામાં લીન ઓફીસના ઉપર મેળવનારનાં, જ્યાંમાં ફેરી, કીડીયાંઈંગ વગેરે, આફ્રીકાની બહારની ભાષા વિગેરે [illegible] આ લીસ્ટ જાહેર પ્રજાના વાંચવા માટે ખુલ્લાં રહેશે, તેમને જ્યાં સુધી બે ભાગે વેપાર લાયસન્સ વાપરવા કરશે હોય ત્યાં સુધી ઉપર જણાવેલું સરટીફીકેટ લેવાપણું નહીં રહે. આ લીસ્ટ માજીસ્ટ્રેટ, મ્યુનીસીપાલ અમલદાર, પોલીસ અમલદાર પાસે કોઈની તપાસણી માટે હક આપનારને જોવા તપાસવાને હક રહેશે. જે ભાગીદારો જુદા થાય તો જુદા થયાની ખબર થયે તે લીસ્ટમાં પોત પોતાના જુદા નામ દાખલ કરાવી શકશે.

વેપારની જગ્યા બદલવી હશે તેને માટે જેની હકુમત દુકાનદાર વેપાર કરતો હોય તને તેણે અરજી કરવી. અને તે અરજીની બાબતમાં અપીલ કરવાની જરૂર પડે તો એડમીની સ્ટ્રેટર પાસે તે અપીલ કરી શકશે.

દુકાનદારના મરણ પછી મરનારની વિધવા અથવા મરનારે જેના નામનું વસીયતનામું કરેલ હોય તે તે દુકાન ચલાવી શકે.

આ કાયદો અમલમાં આવવાની તારીખથી જેની પાસે ફેરીનો લાયસેન્સ હોય તેનાથી જે સાલને માટે તેણે લાયસેન્સ લીધું હોય તેજ સાલમાં વેપાર થઈ શકશે.

મ્યુનીસીપાલ અથવા વીલેજ મેનેજમેન્ટ બોર્ડની હદમાં ફેરીના લાયસેન્સની વારસીક ફી રૂ. ૨ અને તે સિવાયના ભાગ માટે પા. ૩ છે. ફળ, ભાજી, તરકારી, ઈંડાં, અથવા દુધ દહીં માખણની ફેરીના માટે વારસીક ફી શી. ૫ છે.

હીંદી અને ભાડુતી ગાડી

શ્રી હાજી ઈસ્માઈલ અબુબકરે એક મોટરકાર હાંકનાર ઉપર જે કેસ ચલાવ્યો હતો તેનો ચુકાદો જોહાનીસબર્ગમાં માજીસ્ટ્રેટ હેડરીકે ૧૬ મી જુને ના રોજ આપ્યો. ચુકાદો આપતાં માજીસ્ટ્રેટ બોલ્યા કે ફરીયાદી એક ખાનદાન હીંદી છે અને આરોપી મોટર હાંકનાર છે તેનું નામ આરથર બેનટ છે. આરોપીએ ફરીયાદીને હીંદી હોવાથી પહેલા વરગની મોટરમાં લઈ જવાની ના કહી અને પ્રમાણે નેટીવ લોકોને બેસવા દેવાની ના પાડી શકાય પણ આ ફરીયાદી તો ઈજ્જતદાર હીંદી છે. હવે મ્યુનીસીપાલીટીના કાયદા પ્રમાણે મોટર હાંકનાર કોઈપણ માણસને અમુક પ્રસંગે ભાડે લઈ જવાની ના પાડી શકે છે. મોટરકાર જ્યારે સ્ટાન્ડ ઉપરથી કાઢી લઈ જવાની હોય ત્યારે અગર કોઈ માણસે અમુક સમય માટે ભાડે રાખી લીધી હોય તે સમય અગાઉ હાંકનારને અમુક કારણોસર પોલીસ અગર પોલીસ ઈન્સ્પેકટર પાસેથી લેખીત હુકમ મળ્યો હોય ત્યારે મોટરકાર ચલાવનારે કોઈપણ ગાડી હાંકનાર ભાડે રાખનાર માણસને ના કહી શકે છે. વળી કાયદા પ્રમાણે ગાડી હાંકનારાઓને કંઈ ખબર ન હોય તો આ રસ્તા ઉપર જે પોલીસ મળે તેને પુછવું અને તે જે કહે તે કરવું. આ કેસમાં મોટર હાંકનારે પોતે અજાણ્યો હોવાથી પોલીસને પુછ્યું; સારજન્ટને પુછ્યું, પણ કોઈ આ બાબતનો ખુલાસો આપી શક્યું નહીં જેથી આરોપી કાયદાની બાબતમાં શકદાર હોવાથી પોલીસના હુકમને તાબે નહીં થયો એમ કહેવાય નહીં પણ પોતે મરજી પ્રમાણે વર્ત્યો. આ કેસમાં આરોપીનો હતુ ગુન્હો કરવાનો નહોતો, જેથી હું આરોપીને નિરદોષ ઠરાવી છોડી મુકું છું.

'પાયોનીયર' છાપાને શીમલાથી ખબર મળતાં મી. એન્ડરુસે જણાવ્યું છે કે એક વખત સેગાન બેઘર પછી હીંદીઓ હિંદમાં પાછી જવાની આવે છે ત્યારે ઘણા કંગાલ હોય છે.

ઇંડીઅન રીલીફ બીલ

બીજા વાંચન ઉપર સેનેટમાં જે ભાષણો થયાં હતાં તેમાંથી કેટલાક રોઇટરે અહીં મોકલ્યાં તે [illegible] 'કેપ ટાઇમ્સ'માં છપાયેલા વિશેષ ભાષણો નીચે મુજબ છે.

સેનેટર [illegible]: [illegible]

સેનેટર કરનલ [illegible]: [illegible]

સેનેટર [illegible]: [illegible]

[illegible]

[illegible] કમીટીમાં ચરચા

સેનેટની કમીટીમાં આ બીલ ઉપર બુધવાર અને ગુરુવારની બેઠકમાં વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો. [illegible] સ્વીકારીને [illegible] સુધારા [illegible]. તેમાં [illegible] બીલ [illegible] પસાર થયું હતું, અને તેનું ત્રીજું વાંચન [illegible] મુકરર કરવામાં આવ્યું હતું.

ત્રીજું વાંચન

[illegible] સેનેટની બેઠકમાં આ બીલનું ત્રીજું વાંચન પાસ થયું હતું. [illegible] સેનેટર [illegible], સેનેટર [illegible], સેનેટર [illegible], અને બીજા કેટલાક [illegible].

લોર્ડ હારડીંગ અને દક્ષિણ આફ્રિકા

[illegible]

ઇન્ડીઆ કાઉન્સીલ રીફોર્મ બીલ

વીલાયતમાંની ઇન્ડીઆ કાઉન્સીલમાં ફેરફાર કરવાનું નવું બીલ સ્ટેટ સેક્રેટરીએ પારલામેંટમાં દાખલ કરયું છે અને તેનું બીજું વાંચન લૉર્ડ હૉવસમાં થયેલું. ૧૮૫૮ ના કા[illegible] યદાથી કાઉન્સીલમાં ૧૫ મેમ્બરોને નીમવાનું બ્યાન હતું, તેમાં એક કલમ એવી હતી કે ૯ મેમ્બરો એવા હોવા જોઇએ કે જેઓએ ૧૦ વરસ સુધી હીંદુસ્તાનમાં નોકરી કરી હોય યા ૧૦ વરસ વસવાટ કર્યો હોય અને [illegible]માં છેલ્લું હિંદુસ્તાન છોડ્યે દશ વરસ ઉપર થયેલું હોય તેઓનેજ આ કાઉન્સીલના મેમ્બર મુકરરમાં આવે. આ દરેક મેમ્બરોના વારસીક પા. ૧૨૦૦ નો પગાર મળેછે. આ વખતેજુમ કાઉન્સીલમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો, અને હમણું કાઉન્સીલના દશથી બાર અને વધુમાં વધુ ચઉદથી વધુ સભાસદ હોતા નથી. આ માં [illegible] મેમ્બરો એવા હોવા જોઇએ કે જેઓ દશ વરસ હિંદુસ્તાનમાં રહેલા હોય અને હિંદુસ્તાન મેલ્યામાં છેલ્લું પાંચ વરસ ઉપર છોડ્યું હોય. તેમનો વારસીક પગાર પા. ૧૦૦૦ ઠરાવવામાં આવેલો છે. છેલ્લો સુધારો ૧૯૦૭ ની સાલમાં થયો હતો, અને તે મુજબ આ કાઉન્સીલમાં બે હિંદી સભાસદો નીમવામાં આવેલા છે.

આ નવા બીલમાં જે ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે તે મેમ્બરોનું પ્રમાણ ૯ થી ૧૨ નું છે અને વધુ પગારને માટે પ્રમાણ ૭ થી ૧૦ નું રાખ્યું, તેમ જે હિંદીઓ રાખવા તેને પગાર પા. ૧૨૦૦ રાખવો. હિંદી મેમ્બરોની ચુંટણીની સત્તા સેક્રેટરીના હાથમાંજ હતી તે બીલમાં ઠરાવ્યું કે ફેર કરવા છે કે હિંદુસ્તાનની લેજીસ્લેટીવ કાઉન્સીલો હિંદી મેમ્બરોના નામ પસંદ કરી મોકલે તેમાંથી [illegible] સેક્રેટરી બે [illegible] પોતાની મરજી પડે તે પસંદ કરી લે. [illegible] સભાસદોના દર એક પગાર ઉપરાંત [illegible] ૨૦૦ વધુ ભથ્થાં આપવામાં આવશે. ત્યાર બાદ [illegible] કાજ વિગેરે સંબંધી કેટલાક ખાસ કલમો છે.

આ સુધારાની બાબતમાં [illegible] મુસલમાન [illegible] તરફથી એક પ્રતિનિધિ મંડળ વિલાયત ગયું હતું તે અમે અગાઉ દર્શાવી ગયા છે. [illegible] પાર્લામેન્ટ [illegible] એક એવી [illegible] કરવામાં આવ્યા [illegible] કે [illegible] હિંદી [illegible] સદનું પ્રમાણ ત્રીજા ભાગનું હોવું જોઇએ [illegible] હિંદી [illegible] અને [illegible] હિંદુસ્તાનની લેજીસ્લેટીવ કાઉન્સીલના સભાસદો બહારથી ચુંટણી કરીને મોકલે [illegible] પ્રતિનિધિ [illegible] જાતની [illegible] કરી હતી પરંતુ તે કબુલ રાખવામાં આવે નથી એમ માલુમ પડેછે. [illegible] મહમદઅલી જીન્ના [illegible] એમ લખી જણાવ્યું છે કે બીલ ઘણું અસંતોષકારક છે.

ટ્રાન્સવાલ બ્રિટીશ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરી જણાવે છે કે મજકુર એસોસીએશનની ઉઘરાણીની ટીપ [illegible] ભાઇ અબુભાઇને સોંપવામાં આવી હતી જે ગેરવલે પડી છે. એસોસીએશનને અને [illegible] ૧૯૧૩ ના [illegible] નંબરથી [illegible] તેમાંથી [illegible] મીટીંગની [illegible] નં. [illegible] નાણાં ૨૪૪ પાઉન્ડ [illegible] તરફથી વસુલ લેવામાં આવ્યા તે ઉપરાંત [illegible] નાણાં [illegible] આપવામાં આવી ત સેક્રેટરીના [illegible] ના ખરચના છે.

કેનેડામાં હિંદીઓ

ગુરૂવારના તારમાં રૂટરે ખબરપત્રોએ જણાવેલું કે વાનકુવરની પારલામેંટના એક મેમ્બર મી. સ્ટીવન્સ નામના કુમીટીઅનની સરકારને એવો તાર મોકલ્યો છે કે સ્ટીમર કોમાગાટા મારૂ ઉપરના હિંદીઓની બાબતમાં ભાંજગડ થશે, ગુજરાતીઓ ભૂખે મરે છે, અને તેથી સરકારે ખોરાકવગેરેની જરૂર છે એમ જણાયછે. હાલમાં આ સવાલ ઉપર મુખ્ય પ્રધાન પોતે ધ્યાન આપી રહ્યા છે.

તેજ દિવસે વિક્ટોરીઆના તારમાં ખબર છે કે અમલદારોની સામે હીંદીઓ આવવાને હીંદી અને તેના [illegible] મોટી મીટીંગની એક સભા મળી હતી.

સ્ટીમરના માલીકોએ સ્ટીમરને પાછી ફરવાનો હુકમ માગ્યો છે. પણ તેને ખોરાકી કેવી રીતે ઉતારવી એ મુશ્કેલી ભરેલો સવાલ થઈ પડ્યો છે.

ગુરૂવારના રૂટરના તાર ઉપરથી જણાયછે કે બ્રીટીશ કોલમ્બીઆમાં ૩૦૦૦ જેટલા ગોરાઓ એક સભા કરી એવો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો કે તે દેશને માટે એશીઆટીક બહુ નુકશાન કરતા છે અને કોમાગાટામારૂમાં આવેલા ઉતારૂઓને તરતજ દેશપાર કરવા જોઇએ. એશીઆટીકોની સામે સખત કાયદા ઘડવાની તરફેણમાં આ સભાએ મત આપ્યો હતો.

તેજ દિવસના બ્રીટીશ કોલમ્બીઆના તારમાં ખબર છે કે સ્ટી. કોમાગાટા મારૂમાં આવેલા ઉતારૂઓને બીજી સ્ટીમરમાં વતન દેશ મોકલી આપવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે. હવે, પણ તે નિષ્ફળ થયો છે. કેનેડીઅન પાસીફીક કંપનીની સ્ટીમરમાં મોકલવાને માટે આ માણસોનું કબજો સુપ્રીમ કોર્ટ મારફત ઇમીગ્રેશન અમલદારોએ કહ્યું, પણ તે કંપનીના માલીકોએ આ માણસોને લઈ જવાની ના પાડી.

ચોથી ગઈ શનીવારના તારમાં રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે કેલીફોર્નિઆમાં જાપાનીઓના હક બાબતમાં બે પક્ષ વચ્ચે યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અને જાપાનના ૨૮મા રોજ મસલત થવી છે. કેટલાક મહિના ઉપર દાખલ કરાયેલા જવાબ [illegible] યુનાઇટેડ સ્ટેટસની સરકાર જણાવે છે કે [illegible] સંબંધી સંધી મુજબ કેલીફોર્નિઆમાં જાપાનીઓને ખેતી માટે જમીન રાખવાના હક નથી.

બીજા એક તારમાં ખબર છે કે આ પત્ર વ્યવહારથી કંઇક ગભરાટ ભરેલા થઈ પડ્યો છે, પણ યુનાઇટેડ સ્ટેટસના મુખ્ય પ્રધાન મી. બ્રાયનના એક કાગળ ઉપરથી જણાય છે કે હજુ આ બાબત રીતસર પત્ર વ્યવહાર ચાલશે.

કામ કરનાર ગોરાની દયાજનક સ્થિતિ એ નામનું એક પુસ્તક થોડા દિવસ ઉપર બે ફ્રેંચ ભાઇઓ તરફથી બહાર પડ્યું છે. ફ્રાન્સ અને બીજા દેશોમાં મજુરી માટે કેટલાક ધંધાવાળાઓ આખો દહાડો મહેનત કરવા છતાં પેટ પુરતું પણ નથી કમાતા તે સબબથી કેટલાક આવશ્યક અને કરૂણાજનક બનાવો બહાર પાડ્યા છે. અમેરીકામાં એક કુટુંબ કે જેમાં તદ્દન કમાઉ મનુષ્યો ચાર પાંચ જણ છે. તેમને અઠવાડીઆની કમાણી પાંચ પેની થાય છે. કુટુંબમાં એક જણ પોતાનું ગુજરાન ચલાવે છે. ઘણું કરીને તેઓ એક ઓરડામાં રહે છે. તેમાંથી ઘણું કરીને પ્રકાર કાગળ ઉપર લખ્યું છે.

ટ્રામમાં 'કલરડ' લોકો

ડરબનમાં ગોરા અને કાળા માટેની જુદીવાદી ટ્રામો માટે હાલમાં પુષ્કળ ચર્ચા ચાલી રહી છે.

'નાતાલ ઍડવરટાઇઝર' લખે છે કે નેટીવો અને કુલીઓ ડરબન મ્યુનીસીપાલ ટ્રામમાં ગોરાઓની નજીક બેસી મુસાફરી કરે છે તે સંબંધે અગત્યના ધરાવનારો છે. ગોરા લોકોના આ વાંધાનાં ઘણાં કારણો છે. હલકી જાતના કાળા લોકોની અસ્વચ્છતા અને તેઓની રિતભાતની અસભ્યતા વિગેરે બીજાં ઘણાં કારણો છે. ટ્રામવેના કર્તા કારવનાઓનો આ બાબતમાં જુદોજ મત છે. તેઓ કહે છે કે કાળા લોકો માટે જુદીજ ટ્રામ ચાલુ કરવી તેમાં ઘણી મુશ્કેલીઓ આવી પડે છે. મુખ્ય હરકત તો એજ છે કે અમુક ટ્રામમાં કાળા લોક ન બેસી શકે એવી જબરજસ્તી કોરપોરેશન મ્યુનીસીપાલીટીને હજુ પણ સત્તા આપવામાં આવી નથી. અમુક ટ્રામો અલગ રાખવામાં આવે પણ તે ટ્રામો સિવાય બીજીમાં બેસવા જનારને મ્યુનીસીપાલીટી મના કરી શકે નહીં. મ્યુનીસીપાલીટીની આ હરકત નબુદ કરવા ખાતર અમારા જાણવા પ્રમાણે આવી સત્તા મ્યુનીસીપાલીટીને આપવામાં આવે એવું બીલ નાતાલની પ્રાંતિક ધારા સભામાં મુકાય એવી હીલચાલ થઇ રહી છે. આ બીલ કદાપિ મંજુર થઇ જાય તેમ છતાં બાજી મુખ્ય મુશ્કેલી પડવાની છે. જુદી ટ્રામકાર થવાથી કાળા લોકો તેનો વધારે ઉપયોગ કરે એવો સંભવ છે, તેમ કર્તા પણ થતા ખરચને પહોંચી વળાય નહીં. આમ હોવાથી ડરબનના ગોરા રહેવાસીઓનો કોઇ પણ મત સ્વીકારવા પહેલાં કારપોરેશન આવું જોખમ ખેડવાને આનાકાની કરશે.

આ પત્ર વધુમાં જણાવે છે કે આ બાબતમાં ડરબનની સ્થિતિ કેપટાઉનના જેવી થાય તે પહેલાં કંઇક પગલાં લેવાં જોઇએ. કેપટાઉનમાં રંગની બીલકુલ સુગ નથી અને ત્યાં તો કાળા લોકો ગોરા લોકો સમાન હક ભોગવે છે. ત્યાં રેલવેમાં પહેલા વર્ગમાં પણ ગોરાઓ સાથે મુસાફરી કરી શકે છે. આવી જાતની દુઃખદાયક સ્થિતિનો વધારો થાય તે પહેલાંજ અમુક કાયદાથી તેને દાબી દેવામાં આવે એમ અમે આશા રાખીએ છીએ.

આજ સવાલ ઉપર 'મરક્યુરી' એ કેટલાક કાગળો છાપ્યા છે અને તે ઉપર ટીકા કરતાં કહે છે કે આ મુશ્કેલી ઉકેલવામાં ભારે મુંઝવણ છે એ અમે સ્વીકારીએ છીએ, પણ કોઇ પણ બાબતમાં એવી મુશ્કેલી ક્યાં છે કે જેને પહોંચી વળાય નહીં? દક્ષીણ આફ્રીકાના બીજા મોટા શહેરોમાં જ્યારે આ મુશ્કેલીઓને પહોંચી વળાય છે ત્યારે ડરબનની ટ્રામવે કમીટી કેમ પહોંચી વળતી નથી? અમને એટલું તો ચોક્કસ લાગે છે કે આ સવાલ વિષે જે જે ફરીયાદો આવે છે તે તે રંગદ્વેષની લાગણીને લઇને ઉભી થઇ નથી, પરંતુ 'કલરડ' લોકોનાં મેલાં કપડાં અને તેમનામાંથી ખરાબ વાસ લઇને આવે છે. આ નવા આવેલા અધીપતિ કબુલ કરે છે કે મજુરો સાથે મુસાફરી કરવી એ ગંદા એશીઆટીક સાથે મુસાફરી કર્યા જેટલુંજ ખરાબ છે, પણ હાલ જે ફરીયાદો આવે છે તેનું કારણ એ છે કે ઘણે ભાગે કાળી આમેદીવાળા માણસો ગંદા હોય છે. એટલે આ ગંદકીના સવાલ મટાડવાનો સરસ રસ્તો એ છે કે 'કલરડ' લોકોને માટે જુદી ટ્રામ મુકવી જોઇએ.

વિવિધ વિષયો

ગયા બુધવાર, ગુરૂવાર અને મંગળવારના તારોમાં શ્રી ગાંધી અને શ્રી કેલનબેક રવીવારે કેપટાઉનથી ઉપડવાના ખબર છે. પરંતુ શ્રી ગાંધી તરફથી મંગળવારે અમને તાર મળ્યો છે તે ઉપરથી જણાય છે કે તે હજુ આ અઠવાડીયાની આખરે કેપટાઉનથી ઉપડશે.

રૂટરના ખબરમાં શ્રી ગાંધી તા. ૧ લી ઓગસ્ટે કેપટાઉનથી વીલાયત જવા ઉપડશે એવા ખબરો છે. પણ અમને મળેલા તારમાં તે જણાવે છે કે કેપટાઉનથી વીલાયત તા. ૧૮ જુલાઇને રોજ ઉપડવાનું થશે.

ગયા શુક્રવારે રાતે નવા ટરકીશ કોન્સલ રામઝીબે જોહાનીસબરગ ખાતે આવી પહોંચતા તેમને માન આપવાને ૨૦૦ જેટલા મુસલમાન ભાઇઓ સ્ટેશને હાજર થયા હતા. જ્યાં બધા માણસો સારી રીતે ઉભા રહીને માનવંત પરોણાને આવકાર આપી શકે તેવા ખાસ પ્લેટફોરમ ઉપર ટ્રેન ઉભી રાખવામાં આવી હતી અને ત્યાં તેમને માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું અને મુસલમાની કાન્સલને મોકલવા માટે નામદાર ટરકી સુલતાનનો આભાર માનવામાં આવ્યો હતો.

હીંદુસ્થાનની પુરવે આવેલા ટાપુઓના સમુહમાં સુમાત્રામાં મોટો ધરતીકંપ થયો છે, અને ત્યાં તેથી ભારે નુકસાન થયું છે. સરકારી મકાનો પડી ગયાં છે, તારના દોરડાં અને કેબલ તુટી ગયા છે અને ઘણાં માણસો મરણ પામ્યા છે.

હીંદી સરકારના 'ગેઝેટ' માં દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલને માટે બેઠેલા કમીશનનો આખો રીપોર્ટ છપાયો છે.

ઝરેટ લંડનની દીવાની કોરટમાં ગયા માસની ૨ જી તારીખે એક કેસ ચાલ્યો હતો. તેમાં ત્યાંના એક હીંદી વેપારી શ્રી જી હીરાને પોતાને 'કુલી' કહેવા માટે એક ગોરા શ્રી એચ કનલ્યુ હલ ઉપર ૫૦ રની નુકસાનીનો દાવો માંડ્યો હતો. પ્રતીવાદીએ તે શબ્દ વાપર્યો હતો એમ કોરટમાં કબુલ કર્યું, પણ જણાવ્યું કે તેમ કરવામાં વાદીનું અપમાન કરવાનો તેનો હેતુ નહતો. દક્ષિણ આફ્રીકામાં હીંદીને માટે તે શબ્દ ઘણી જગાએ વપરાતો તેણે સાંભળ્યો હતો. તે ઉમરથી આ કેસ થયો તે પહેલાં વાદીને માટે તે શબ્દ તેણે વાપરેલો, પણ હવે તેવો શબ્દ તે વાપરશે નહિ. વાદીએ જણાવ્યું કે પ્રતીવાદીએ વાપરેલા શબ્દને માટે તે દીલગીરી બતાવે તો બસ થશે, પણ પ્રતીવાદીએ દીલગીરી બતાવવાની ના પાડી. વાદીના વકીલ મી. હોમરે જણાવ્યું કે પોર્ટ ઍલીઝાબેથમાં એક કેસ થયો હતો તેમાં માજીસ્ટ્રેટે કહેલું કે 'કુલી' શબ્દ અપમાન સુચક છે અને તે વાપરવા માટે ચેતવણી આપી હતી. ડોરડરેક્ટના મેયરે આ શબ્દ વાપરેલો તેને માટે તેણે માફી માગી હતી.

ન્યાયાધીશે ચુકાદો આપતાં જાહેર કર્યું કે હીંદુસ્તાનમાં આ શબ્દનો અરથ અહીંના કરતાં જુદો થાય છે એ હું કબુલ કરું છું. વાદીના જેવા માણસને હીંદુસ્તાનમાં 'કુલી' શબ્દથી બોલાવવામાં આવે તો તેની લાગણી દુખાય. એ શબ્દનો ઉપયોગ અહીં ખોટી રીતે કરવામાં આવે છે એમ કબુલ રાખી માજીસ્ટ્રેટે જણાવ્યું કે પ્રતીવાદીએ જાહેર કર્યું છે કે તેનો હેતુ વાદીની લાગણી દુખવવાનો જરા પણ નહતો, અને હવે તે વાપરશે નહી એમ જાહેર કરે છે, એટલે એ શબ્દ નીર્દોષપણે વપરાયો હતો. તેથી વાદીનો દાવો ખરચ સાથે કાઢી નાખવામાં આવે છે.

ગુજરાતી નવાં પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો હીંદુસ્તાનથી આવી પહોંચ્યાં છે

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪-૬	૧૦
કાવ્ય દોહન ભાગ ૮ મો	૪-૬	૧૧
એ. એ. બના કે મેરી મીટી કયુ ખરાબકી?	૨-૬	૩
પદ્મિની ("ગુજરાતી"માં આવેલી વાર્તા)	૩-૦	૪
ભર્તૃહરી શતક, શૃંગાર, વૈરાગ્ય, અને નીતિ	૧ ૩	૩
પાણીપતનું યુદ્ધ ('ગુજરાતી'ની ભેટ)	૩-૦	૪
આજીરાવ (")	૩-૦	૩
હેસ્ટીંગ્સની સોટી (")	૩-૦	૩
૧૮મી સદીનું હીંદુસ્તાન (")	૨-૬	૩
ચંદ્રકાન્ત ભાગ ૧, ૨, ૩	૧૧-૬	૨૭
વિવેકાનંદ વિચાર માળા ભાગ ૧, ૨	૬ ૦	૧૨
સ્વર્ગની સડક	૨-૩	૭
સ્વર્ગની સીડી	૨ ૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં ટરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બયાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ક. એ. મરઝબાન	૮-૬	૧૬
આર્ય ધરમ નીતિ અને ચાણક્ય નીતિ સાર	૦-૭	૨
નવ સંહિત—આ પુસ્તકના મુળ લેખક બંગાળના પ્રખ્યાત સ્વરગસ્થ બાબુ કેશવચંદ્રસેન થઈ ગયા તેનું ગુજરાતી ભાષાન્તર ગણપતરાવ ગો પાળરાવ બરવે (સંગીત શાસ્ત્રી) એ કરયુ છે	૧-૩	૦
સ્વામી રામતીર્થ. એમનું સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્ર તથા સદુપદેશ ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫	૩ ૬	૭
ચેબીની અથવા સરસ્વતીના જીવન સુવાસ એક વાર્તા	૧ ૩	૩
ટુંકી વાર્તાઓ ભા ૧લો હીંદની ઐતિહાસિક દશ વાર્તા	૧-૩	૩
ઓટોલાલ ૫૬ બેધીની અમાં સરં ભજનો છે	૦ ૬	૧
કથા કુસુમ—બાળકોને વાંચવા લાયક વાર્તાઓ	૦-૬	૧
નવલ કથા—ટુંકી ટુંકી ૧૫ વાર્તાઓ	૦-૬	૧
આરય ધરમ નીતિ	૦-૬	૧
ભારતના સ્ત્રી રત્ન ભાગ ૧	૨ ૪	૬
" ભાગ ૨	૨ ૪	૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫-૦	૧૨
ઇશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર—[આ પુસ્તકનાં પુઠાને જરા નુકસાન પહોંચેલું છે]	૦-૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો—રાણા કુભ, હકીકત રાયજી, ફુલસીંહ, સરદાર તાનાજી અને બીજા રજપુત, મરાઠા તથા શીખ વિગેરે શુરવીરોના ૪૪ ચરિત્ર કથાઓ	૧ ૬	૪
ભારતના મહાન પુરૂષો [૧ યોગીરાજ હરિદાસજી ૨ મહારાજા જયસાહજી ૩ રાજર્ષિ ભીષ્મ]	૧-૩	૩
ભારતના સંત પુરૂષો—નાનક, દત્તાત્રય, શંકરાચાર્ય ચૈતન્ય, દાદુ દયાળ વ. ૧૨ સંત પુરૂષનાં ચરિત્ર	૧-૬	૩
જગ વિખ્યાત પુરૂષો—સોક્રેટીસ અને કુમાર ઉમિયાનનાં ચરિત્ર	૧-૦	૩
શ્રીમદ ભગવદગીતાના પદ્યાત્મક ભાષાંતર	૦-૬	૧
બાળ ટીકાઈ બેગમ	૦-૬	૧
વીર દુર્ગાદાસ અથવા મારૂ સરદારી	૨-૦	૪
શ્રી શુક ચરિત્ર	૧-૩	૩
શ્રીમદ યોગ વસિષ્ઠ રામાયણનાં વૈરાગ્ય અને મુમુક્ષુ પ્રકરણ	૧-૦	૩
સ્વામી વિવેકાનંદના પત્રો	૧-૩	૩
કાશ્મીરનો પ્રવાસ અને કલાપીના સંવાદો	૧-૩	૩
પોકેટ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશ ઇન ટુ ગુજરાતી	૨ ૮	૪
પોકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી ઇન ટુ ઇંગ્લીશ	૨-૮	૪
સ્ટાંડરડ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશનું ગુજરાતી—ભાણ અને પટેલ કૃત બે ભાગમાં	૧૨-૬	૨૦
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧-૨-૩-૪	૧૧-૬	૨૨
કરણઘેલો	૨-૬	૬
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦ ૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાચમી "	૦-૧૦	૩
" છઠી "	૧-૧	૩
" સાતમી "	૧-૬	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦ ૩	૧
રાજસ્થાનનો ઇતિહાસ, મેવાડ વા ઉદયપુરનું રાજ્ય ઉંચી આવૃત્તિ	૫-૬	૨૪
" મધ્યમ આવૃત્તિ	૪-૦	૧૩
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠુ	૦ ૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠુ	૧ ૦	૨

આરોગ્યના વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો તથા ભાગ ૨ જો મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ 'ઇંડીયન ઓપીનીયન'માં લખેલા પ્રકરણો આ બન્ને ભાગમાં પુસ્તક રૂપે બહાર પડેલા છે તેમાં પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેને લગતી બાબતો છે. અને બીજા ભાગમાં પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત, સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીયાત, મરડો વીગેરે બાબતો છે. કીમત દરેકની ૭ ૭ પેની, અને ટપાલ ખર્ચ દરેક ઉપર એકેક પેની.

માણસને કેટલી જમીનનો માલિક થવું જોઇએ?—આ ચારત મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિના કાવ્ય—છેલા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની

સુચના:—કીમતી પારસલને માટે ૪ પેની રજીસ્ટર ફી મોકલવી એ સલાહકારક છે. એક શીલિંગ કરતા વધારે કીમતના પુસ્તકો માટે સ્ટાંપને બદલે પોસ્ટલ ઓરડર મોકલવા વીનંતી છે.

મળવાનું ઠેકાણું,

મેનેજર, ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ—નાતાલ

વાંચવા લાયક અંગ્રેજી પુસ્તકો.

આ છાપાના કેટલાક વાંચનારાઓ તરફથી ધરમ અને નીતિનાં પુસ્તકોની માંગણી થઇ હતી. તેમને અંગ્રેજી પુસ્તકોની થોડી થોડી નકલો નીચે મુજબ અમારી પાસે આવી પહોંચેલી છે.

ફીલ્ડ્ઝ, ફેક્ટરીઝ અને વર્કશોપ્સ—ખેતીમાં ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વિષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧-૯

પર્શીયન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨. તેમાં જલાલુદ્દીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દુરરહેમાન જામીનાં લખાણો છે. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯.

અરેબીયન વીઝડમ—અરબીકમાંથી તરજુમાનો સારો ચુંટી કાઢેલી નસીહતો. દરેકની કી શી. ૧-૯

હીંદુસ્તાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—[illegible] વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફ્રાઝીર મેકઓન્નેએ લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-[illegible]

રૂબાયત ઓફ ઉમરખયામ ચીત્રો સાથે કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧-૭

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ—કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ સ્ક્રાઈનરના આ પુસ્તકની ૧૧૪ હજાર નકલો છપાઇ ચુકી છે. કી ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧-૯

સર ઓલીવર લૉજના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી શી ૨-૯

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર કી શી ૨ ૩

સૉંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૩

શકુન્તલા કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો. આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકનાં તરજુમા છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧-[illegible]

હ.રીઝનું રૂબાયત સૈયદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે. કી. શી. ૧-૯

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન અરવીંગ કૃત કીમત શી. ૧-૯.

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી શી ૧-૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેન્ડ કૃત કીમત શી ૧-૯.

ધી ટ્રેઝર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા જાણીતા મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફ્રેન્ડ ઓફ ટરકી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. [illegible]

મક્કા અને મદીનાની મુસાફરી—લખનાર કેપ્ટન સર રીચાર્ડ એફ. બરટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનાનું લખાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં અલેકઝાંડરીઆ સુએઝ, કેરો, નાઈલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર શરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓના વરણન છે. બન્ને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૩-૬

ગુલીસ્તાન—પ્રખ્યાત કવી શેખ શાદીએ આ પુસ્તકમાં છોકરાઓ તેમજ મોટાને વાંચવા લાયક નીતી અને સધીરજરૂરી ઘણી નસીહતો લખી છે. પુસ્તક લખનારે કવી શેખ શાદીનું ટુંકામાં જીવન ચરીત્ર પણ આ પુસ્તકમાં આપેલું છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૧૦

બોસ્તાન—ગુલીસ્તાનના જેવીજ વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯.

હાજી બાબાની વાર્તા અને બીજા લેખ—મરહુમ કોમરેડના લખેલા લખાણોમાં આ સહુથી સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨-૧૦.

ઓલીસ ધન યલ્ડરટો—આ વાર્તા મજેદાર છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧-૯

ઈસપસ ફેબલ્સ ઈસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સહેલું અને છોકરાઓ સમજી શકે તેવુ છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

એમ. કે. ગાંધી અને દક્ષિણ આફ્રીકાના હીંદી સત્યાગ્રહ—આ ચોપડી અંગ્રેજમાં ડોક જેવા પ્રખ્યાતવન્ત એક મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદ સ્વરાજ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય કયું છે તે વીશે મી. ગાંધીના વિચાર. સન ૧૯૦૯ ની સાલમાં ગુજરાતીમાંથી અંગ્રેજીમાં આવેલ છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ૧ પેની.

મી. ગોખલેનો દક્ષિણ આફ્રિકાનો પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે ૨૨ ઓકટોબરે ઉતર્યા ત્યારથી તે ડીસેમ્બરની આખરે જોહાન્સબર્ગ, મારીત્સબર્ગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ. જ્યાં જ્યાં જે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તમામ બીજી અગત્યતાની સંપુરણ નોંધ આ પુસ્તકમાં છપેલી છે. મજકુર જલસાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને ઇસ્ટ આફ્રિકાથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો. આ ઉપરાંત ત્રણ ભાષણોમાં આ પુસ્તકમાં છાપી છે. નાતાલ, કેપ ટાઉન, ડરબન કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપરની હુકમરીનાઓ જે જે બાબતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે. બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેના મુસાફરી દરમીઆન જુદા જુદા ભાષણો, ટીકાકારો, [illegible] મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી લખાણ આવ્યું હતુ તે બધુ છે. અને ત્રીજી પુરવણીમાં આર્ટીકલ ત્રણ કાયદાઓના હીંદીઓને લગતા કમીશનનો, લાઇસન્સ, કેળવણી મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે સંબંધના કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલ છે. હીંદી સવાલને હરી હાલ સમજવાને માટે આ આખું પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી છે એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે બનેલા કેટલાક જલસાઓ કારટુનો તથા માનવંતાની તસ્વીરો આ પુસ્તકમાં આપેલી છે. કીમત શી. ૨-૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

ઇંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ—મેસરસ નાટેસન અને કું. તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલા આ અંગ્રેજી પુસ્તકમાં કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫ માં થઇ ત્યારથી ૧૯૧૦ ની સાલ સુધીમાં પ્રમુખ તરીકે થયેલ સભામાં ભાષણો બીજા અગત્યનાં ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વીગેરે અગત્યનો હેવાલ આપેલા છે. તમામ પ્રમુખના ફોટાઓ પણ આપેલા છે. કીમત શી. ૫ ટપાલ ખરચ શી ૧

સ્વદેશી ચળવળ—હીંદના આગેવાન પુરૂષોએ હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી ચળવળનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૭ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો જણાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી. ૨ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

Books for Sale

Price, post free
s. d.

The Spirit of Islam, or the Life and Teaching of Mahomed, by Justice Ameer Ali — 13 6
A Peasant Sage of Japan. The life and work of Sontoku Ninomiya—one of the greatest social reformers in Japan — 3 10
Future of Islam — 4 0
The Life of Mahomet, by Washington Irving — 1 10
Pilgrimage to Al Madinah & Meccah
  Part I — 1 10
  Part II — 1 10
Sadhana, by Rabindra Nath Tagore — 6 6
Gitanjali, by Rabindra Nath Tagore — 6 0
Esop's Fables, illustrated — 4 9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated — 1 9
Sohrab and Rustum by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdause — 0 7
Up from Slavery. A wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction — 1 9
Swami Vivekananda. An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and writings — 4 3
The Indian National Congress, containing an account of its origin and growth, the full text of all the Presidential Addresses, a reprint of all the Congress Resolutions, extracts from the welcome Addresses, notable utterances on the movement, and Portraits of the Presidents — 6 6
The Swadeshi Movement:
  A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views — 2 3
The Nation Builders Part I, II and III. Contains the sketches and portraits of Dadabhai Naoroji, W C Bonnerjee, Lal Mohan Ghose, Rabindra Tyabji, Bal Gangadhar Tilak, R. C. Dutt, Swami Vivekananda, M K Gandhi, Sir Syed Ahmed Khan, Sir Gooroodas Banerjee, Babu Rabindranath Tagore and many others — 7 0
From Colombo to Almora: Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. post free — 3 10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free — 4 7
Sayings of Shri Ramkrishna — 1 11
From Colombo to Almora — 3 10
Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value"—*Modern Review*. — 1 6
The Late Mr Joseph J. Doke, a Memoir specially written for INDIAN OPINION; also contains a report of the memorial service and an editorial tribute — 0 5
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art — 2 [illegible]
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi, delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur — 0 7
The Story of an African Farm, a novel by Olive Schreiner — 1 9
Civilization of India by R. C. Dutt — 1 8
Sakuntala and Drama by Kalidas — 1 9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin — 1 [illegible]

Thrift, by S. Smiles — 2 9
Duty, with Illustrations of Courage patience and endurance, by S. Smiles — 3 6
Rubaiyat of Omar Khayyam, — 1 3
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold — 1 [illegible]
The Bhagavad Gita — [illegible]
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold — 1 9
Islam, by Justice Syed Ameer Ali — 1 9
The Koran, translated by J. M. Rodwell — 1 9
Mohammedanism, by Prof Margoliouth — 1 9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend — 1 8
Gulistan or Flower Garden, Sadi — 1 10
Sesame and Lilies, by John Ruskin — 1 10
Unto this last, — 1 [illegible]
Duties of Man, by Mazzini — 1 10
Time and Tide, by J Ruskin — 1 10
English Traits and Representative Men, by Emerson — 1 10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson — 1 10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each — 2 10
Anna Karenina by Tolstoy
  Part I — 1 9
  Part II — 1 9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere. — 2 10
Tales and Parables, by Tolstoy — 1 10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy — 0 1
Reflections on the French Revolution, by Burke — 1 10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt [leather Cover] — 2 10
The Hon Mr Gokhale and the Indenture System — 0 6
The Hon Mr Gokhale's Tour in South Africa. Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to halfprice — 1 0
The Ethics of Passive Resistance — 0 3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi — 0 6
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta — 0 7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke — 2 10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta — 0 7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work — 1 [illegible]
The Story of the Ramayana, the epic of Rama, Prince of India, by J. L. P. Ernoux — 2 7
A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame) — 0 7

The Wisdom of the East Series

The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail — 1 9
Brahma Knowledge — 2 3
The Persian Mystics—
  I. Jalalud-din Rumi — 2 9
  II. Jami — 2 9
The Bustan of Sadi — 2 9
The Religion of the Koran — 1 9
Diwan of Abul-Ala — 1 9
Arabian Wisdom — 1 9
The Confessions of Al Ghazzali — 1 8
Rubaiyat of Hafiz — 2 9

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,
Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૧લી જુલાઈ થી તા. ૭ જુલાઈ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—અશાડ સુદ ૮ થી અશાડ સુદ ૧૫ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૬ ઠી શાબાનથી તા. ૧૨ શાબાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૩ થી તા. ૨૯ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. તા.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧	સુદ	૮	૬	૨૩	૬—૫૪	૫ ૯
ગુરૂ	૨	"	૯	૭	૨૪	૬—૫૪	૫ ૯
શુક્ર	૩	"	૧૧	૮	૨૫	૬—૫૫	૫—૧૦
શની	૪	"	૧૨	૯	૨૬	૬—૫૫	૫—૧૦
રવી	૫	"	૧૩	૧૦	૨૭	૬—૫૪	૫ ૧૧
સોમ	૬	"	૧૪	૧૧	૨૮	૬—૫૪	૫ ૧૧
મંગળ	૭	"	૧૫	૧૨	૨૯	૬—૫૪	૫ ૧૨

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and if sent by cheque 6d extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૭ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. અમ્રેટી મદ્રાસ થઈ કલકત્તે જશે.

તા. ૯ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. પાલમકોટા ઝંઝીબાર રસ્તે મુંબઈ જશે.

તા. ૧૩ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. સોમાલી—કેનીઆ મુલક ઝંઝીબાર, અદન, પર થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૨૩ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. ગુર્ખા મુંબઈ તરફ રવાના થશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
" ૨ જો "	૦	૬
" ૩ જો " "	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
ગુરૂખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સર્વોદય	૦	૯
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે)	૦	૬

ઉપરની કીમતમાં દરેક બે પેનીએ માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકોના ઓરડર નીચેને સરનામે મોકલવા—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

પોસ્ટલ ઓરડર કાસ કરવા નહીં અને તેનો બદલો મેળવવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

છપાઈ તૈયાર છે

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનારઃ મગનભાઈ પ્રભુભાઈ દેસાઈ

કીંમત ૩ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

ખાસ ઘટાડેલી કીંમતે

ઓન. શ્રી. ગોખલેની દક્ષિણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને અપાએલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર મિત્રને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીંમત શી. ૨–૬; ટપાલ ખરચ પેની ૬.

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ અને ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર આપ.નો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ એચ. વેસ્ટ અને મગનલાલ કે. ગાંધી. ઇ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 27—Vol. XII WEDNESDAY JULY 8TH 1914 [illegible]

THE SETTLEMENT

THE following correspondence between Mr. Gandhi and General Smuts, in confirmation of a series of interviews, constitutes a perfect understanding between the Government and the Indian community in regard to those administrative matters which do not come under the Indians' Relief Bill:—

Department of the Interior,

Capetown, Cape of Good Hope

30th June, 1914.

DEAR MR. GANDHI,—Adverting to the discussions you have lately had with General Smuts on the subject of the position of the Indian community in the Union, at the first of which you expressed yourself as satisfied with the provisions of the Indians' Relief Bill and accepted it as a definite settlement of the points which required legislative action, at issue between that community and the Government; and at the second of which you submitted for the consideration of the Government a list of other matters requiring administrative action, over and above those specifically dealt with in that Bill, I am desired by General Smuts to state with reference to those matters that:—

(1) He sees no difficulty in arranging that the Protector of Indian Immigrants in Natal will in future issue to every Indian, who is subject to the provisions of Natal Act 17 of 1895, on completion of his period of indenture, or re-indenture, a certificate of discharge, free of charge, similar in form to that issued under the provisions of Section 106 of Natal Law No. 25 of 1891.

(2) On the question of allowing existing plural wives and the children of such wives to join their husbands (or fathers) in South Africa, no difficulty will be raised by the Government if, on enquiry, it is found, as you stated, that the number is a very limited one.

(3) In administering the provisions of Section (4) (1) (a) of the Union Immigrants' Regulation Act, No. 22 of 1913, the practice hitherto existing at the Cape will be continued in respect of South African-born Indians who seek to enter the Cape Province, so long as the movement of such persons to that Province assumes no greater dimensions than has been the case in the past; the Government, however, reserve the right, as soon as the number of such entrants sensibly increases, to apply the provisions of the Immigration Act.

(4) In the case of the "specially exempted educated entrants into the Union" (*i.e.*, the limited number who will be allowed by the Government to enter the Union each year for some purpose connected with the general welfare of the Indian community), the declarations to be made by such persons will not be required at Provincial borders, as the general declarations which are made in terms of Section 19 of the Immigrants' Regulation Act at the port of entry are sufficient.

(5) Those Indians who have been admitted within the last three years, either to the Cape Province or Natal, after passing the education tests imposed by the Immigration Laws which were in force therein prior to the coming into effect of Act 22 of 1913, but who, by reason of the wording of Section 30 thereof, are not yet regarded as being "domiciled" in the sense in which that term is defined in the Section in question, shall, in the event of their absenting themselves temporarily from the Province in which they are lawfully resident, be treated, on their return, as if the term "domicile" as so defined did apply to them.

(6) He will submit to the Minister of Justice the cases of those persons who have been in the past convicted of "*bona fide* passive resistance offences" (a term which is mutually understood) and that he anticipates no objection on Mr. De Wet's part to the suggestion that convictions for such offences will not be used by the Government against such persons in the future.

(7) A document will be issued to every "specially exempted educated entrant" who is passed by the Immigration Officers under the instructions of the Minister issued under Section 25 of Act No. 22 of 1913.

(8) All the recommendations of the Indian Grievances Commission enumerated at the conclusion of their Report, which remain over and above the points dealt with in the Indians' Relief Bill will be adopted by the Government;

and subject to the stipulation contained in the last paragraph of this letter the necessary further action in regard to those matters will be issued without delay.

With regard to the administration of existing laws, the Minister desires me to say that it always has been and will continue to be the desire of the Government to see that they are administered in a just manner and with due regard to vested rights.

In conclusion, General Smuts desires me to say that it is, of course, understood, and he wishes no doubts on the subject to remain, that the placing of the Indians' Relief Bill on the Statute Book of the Union, coupled with the fulfilment of the assurances he is giving in this letter in regard to the other matters referred to herein, touched upon at the recent interviews, will constitute a complete and final settlement of the controversy which has unfortunately existed for so long, and will be unreservedly accepted as such by the Indian community.

I am, etc.,

(Sd.) E. M. GORGES.

M. K. Gandhi, Esq.,
7 Buitencingel,
Cape Town.

7 Buitensingel,
Cape Town,
30th June, 1914.

Dear Mr. Gorges,—I beg to acknowledge receipt of your letter of even date herewith setting forth the substance of the interview that General Smuts was pleased, notwithstanding many other pressing calls upon his time, to grant me on Saturday last. I feel deeply grateful for the patience and courtesy which the Minister showed during the discussion of the several points submitted by me.

The passing of the Indians' Relief Bill and this correspondence finally closes the Passive Resistance struggle which commenced in the September of 1906 and which to the Indian community cost much physical suffering and pecuniary loss and to the Government much anxious thought and consideration.

As the Minister is aware, some of my countrymen have wished me to go further. They are dissatisfied that the trade licences laws of the different Provinces, the Transvaal Gold Law, the Transvaal Townships Act, the Transvaal Law 3 of 1885, have not been altered so as to give them full rights of residence, trade and ownership of land. Some of them are dissatisfied that full inter-provincial migration is not permitted, and some are dissatisfied that on the marriage question the Relief Bill goes no further than it does. They have asked me that all the above matters might be included in the Passive Resistance struggle. I have been unable to comply with their wishes. Whilst, therefore, they have not been included in the programme of Passive Resistance, it will not be denied that some day or other these matters will require further and sympathetic consideration by the Government. Complete satisfaction cannot be expected until full civic rights have been conceded to the resident Indian population.

I have told my countrymen that they will have to exercise patience and by all honourable means at their disposal educate public opinion so as to enable the Government of the day to go further than the present correspondence does. I shall hope that when the Europeans of South Africa fully appreciate the fact that now, as the importation of indentured labour from India is prohibited and as the Immigrants' Regulation Act of last year has in practice all but stopped further free Indian immigration and that my countrymen do not aspire to any political ambition, they, the Europeans, will see the justice and indeed the necessity of my countrymen being granted the rights I have just referred to.

Meanwhile, if the generous spirit that the Government have applied to the treatment of the problem during the past few months continues to be applied, as promised in your letter in the administration of the existing laws, I am quite certain that the Indian community throughout the Union will be able to enjoy some measure of peace and never be a source of trouble to the Government.

I am,
Yours faithfully,
(Sgd.) M. K. Gandhi

E. M. Gorges, Esq.,
Department of the Interior,
Pretoria

It is spiritually perilous to be in the least dependent upon the praise of men, for it is never given with full knowledge of the facts. To be judged of men's judgment is to be inadequately judged even at the best, let alone the worst. A character, a deed, or an event is worth just what it is spiritually and no more; what men say about it does not alter that fact in the least, but how seldom we take that into account! We are made sorry or glad by the smiles or frowns of our particular little world, forgetting that the world's verdict has nothing whatever to do with the ultimate value of our life in the sight of God.—Rev. R. J. Campbell, M. A.

The Alleged Flaw in the Relief Bill

The Cape Times, referring to the *Natal Mercury's* interpretation of the effect of the new Bill in conjunction with the Immigrants' Regulation Act, says:—

The Indian Immigration Amendment Act of 1895 provided that Indians coming to Natal after the passage of the Act should enter into a covenant by which they undertook, at the expiration of their contract, either to return to India, or to remain in Natal under indentures renewable every two years. Those who desired to return to India were to be given a free passage. Section 6 of the Act provided that every indentured Indian who shall have entered into such a covenant "and who shall fail, neglect, or refuse to return to India, or to become re-indentured in Natal, shall take out year by year a pass or licence to remain in the Colony." . . . The Indian Inquiry Commission recommended the abolition of the licence in the following passage: "We think the best course would be simply to repeal Section 6 of Act 17 of 1895 so as to leave the Indians, who fall under the provisions of that Act in the same position as those who were indentured under the Indian Immigration Act of 1891." Accordingly, in the Indians' Disabilities Relief Bill Section 5 provides for the repeal of Section 6 of the Act 1895, and adds that "no proceedings shall be taken to recover any moneys which may have become due from any Indian prior to the commencement of this Act." Our Durban contemporary, however, holds that, as soon as the £3 licence is abolished, Indians who are at present liable under it, or who would become so liable at the expiry of their contracts of indenture or re-indenture, must either return to India, or find employers willing to accept them under indenture. Otherwise they will be in the position of "prohibited" immigrants, and be liable to removal from the Union at the discretion of the Minister. With all submission, as they say in the Courts, we doubt if this interpretation is as sound as it is undoubtedly opportune for the purposes of the opponents of the Bill which is now before the Senate. If without Section 6 Indians under the Act of 1895 were obliged either to re-indenture or to leave the country, then obviously Section 6 was superfluous. If, on the contrary, this section furnished the only instrument by which Indians who "failed, neglected, or refused to return to India, or to become re-indentured in Natal," could be turned out, it would be odd if the legal abandonment of the instrument made the acceptance of one or other of these two alternatives for the first time inevitable. We find some difficulty in believing that a lawyer like Mr Esselen would have guided the Indian Inquiry Commission into a position exactly the reverse of that which they imagined they were attaining. . . . The intention of the Government is perfectly clear. Indians who are under contract of course must complete their contracts; but, this done, they will be under no further legal compulsion. If they choose to accept free passages back to India, well and good. The Union Government will find the money. But, if they choose to remain in Natal, they will be free to do so without penalty of any kind. That the Minister had not the remotest idea of classifying the Indians in question as "prohibited" immigrants is quite clear from the Section (6) of the Bill which deals with the grant of free passages. Any Indian who desires and accepts such a passage is obliged to sign a condition, which will "amount to conclusive evidence that he and his wife and minor children (if any) have abandoned his or their right to enter and reside in the Union, and any rights incidental to his or their domicile therein." This plainly implies that in the contrary event they cannot be treated as prohibited immigrants. Therefore, if the alleged "omission" is a fact, the apprehensions of the Indian community in Natal appear to be quite groundless.

"Cape Argus" Views

Whatever may be the precise position from a strictly legal standpoint (says the *Argus*) any idea that the present Government would lay themselves open to a charge of bad faith may be dismissed as unthinkable. General Smuts has stated quite clearly that the object of the Indian Relief Bill is to secure peace and solve a troublesome Imperial problem. Natal will be protected by keeping the door shut against any further Indian immigration, and [illegible] inducements in the shape of free passages [illegible] returning [illegible] due of their own accord. [illegible] demonstrated [illegible] not of [illegible] as a matter of fact part of the case for the [illegible] that it was found impossible in practice to discriminate between those who were liable to the [illegible] of the country before they [illegible] the annual tax, and those who became they [illegible] to the country prior to 1895, when [illegible] were free to remain. [illegible] possible to distinguish between [illegible] bound in honour to give effect to the [illegible] settlement not merely [illegible]. At tempts to drive the [illegible] they choose to remain [illegible] would be a breach of [illegible] solving the Indian question [illegible].

From the Editor's Chair

THE [illegible]

[illegible] ended. The Indians [illegible] contentment [illegible] a embody a [illegible] by the [illegible] Government [illegible] by Mr. Gokhale and [illegible] the sufferings of the [illegible] of [illegible] Valliamah, Narainsamy [illegible] brought [illegible] being [illegible] The [illegible] settlement [illegible] His Excellency [illegible] the people of South Africa [illegible]

It now [illegible] up this happy [illegible] by a sympathetic [illegible] the laws that affect the [illegible] by its action that [illegible] treatment [illegible] the community [illegible] it will be possible [illegible] the matters dealt with [illegible] some [illegible] the [illegible] population [illegible] rights of [illegible] though there [illegible] present [illegible] labour [illegible] trade licence laws [illegible] the permanent [illegible] limitations of our liberty [illegible] fundamental [illegible] Relief Bill did [illegible] only be taken as an [illegible] earnest of the future. The struggle [illegible] have [illegible] much more [illegible] and the [illegible] native measures, it has also altered the repressive policy of the Government to a progressive one, such that we may look forward to a steady improvement in the future.

DURBAN CORPORATION AND INDIAN SPORTS

For some years the Durban United Indian Sports Association as representing all the Indian Sporting [illegible] in the Borough of Durban, has been in negotiation with the Durban Corporation for properly laid out and equipped Recreation Grounds. It would appear that the Corporation has, owing mainly to the pressure of work in [illegible] departments, found it inconvenient to pass the necessary vote for the work to be carried out. As the Ways and Means Committee will probably be meeting sometime this month, we would earnestly urge that this question is one which deserves the favourable consideration of the Corporation.

Senators on the Relief Bill

From the *Cape Times* we take the following extracts from the speeches of Senators during the Committee Stage of the Indians Relief Bill:—

The MINISTER OF PUBLIC WORKS, replying to Senator Schofield's remarks of Wednesday, said that the Act quoted did not specify either Europeans or Indians, the hon. Senator seeming to think that Europeans were specified. The Act provided that before a [illegible] could get a licence to sell and hawk goods in [illegible] he had to get a certificate from the magistrate, who had to get the consent of the Minister of the [illegible]. The hon. Minister quoted from the proceedings of the old Natal Parliament at the time the Act had been passed to show that that provision was made as a further check against the Indian or Arab trader entering Zululand. Under the present Bill he said they did not seek to repeal Natal Act 31 of 1905. As he had said the day before they need not have any fear with regard to Indian traders in Zululand, and there was no relaxing of the law with regard to them.

Senator SCHOFIELD said that in the same session of the Natal Parliament, Act No. 39 of 1905 had been passed, and would they have passed two Acts dealing with the same subject? If that last law was repealed it meant that Indian traders could go to Zululand.

The MINISTER OF PUBLIC WORKS: Nonsense.

Senator SCHOFIELD: It is not nonsense. My own construction tells me that this is the case. We shall have the Courts saying that the law is there, and they have nothing to do with the discussion which took place here.

Senator Col. STANFORD said that the matter seemed to him to be quite clear, and the latter Act had been passed because of the £3 licence. The advice of the Commission should be the advice that should be received by that House. If the children were deducted, they would see how small the number would be that had to pay that £3. Its collection led to grievances because such a small proportion had to pay it, and they felt aggrieved when working under the same conditions as the other Indians who had not to pay that licence. In regard to what Senator Winter had said the previous day about his fear that rebellion might again take place in Natal as a result of the removal of that tax from the Indians, the hon. Senator knew of the conditions in Natal, but he thought that the hon. Senator should have been more reticent in making such a statement. It was true that there was such a feeling amongst the natives as he had said. It showed a regrettable state of affairs, that the natives should feel inclined to rebel because a disability was removed from another section. He (Senator Col. Stanford) believed in the common-sense of the natives, not only in the towns, but also in the country places, and he did not think that the removal of that tax would cause them to do as Senator Winter had said they would.

Senator GEORGE said he had been a member of the Old Free State Volksraad which had objected to allowing Indians to enter the Free State, but as the British Government and the Indian Government had a very difficult problem, and as the Commission had recommended the abolition of the tax, he saw no reason why it should not be done.

Senator MEI said that his hon. friend Senator Geoh—er had not been correct in saying the notices had had no effect. In speaking for his district, a number of Indians went back to India, while those had reindentured? That was the result of the tax.

Senator STUART said, with reference to the law applying to Zululand, that the law stated that no Indian ... would be granted a licence unless he had paid the tax. Act 22 of 1905 still applied to Zululand. In clause 6 of that law the approval of the Colonial Secretary (now the Minister of the Interior) was necessary. Surely that law was strong enough and must be applied.

Senator F... was afraid that the concession granted to the Indians in Natal would only be followed by fresh demands, and that was why he would vote against the repeal of the tax.

Senator MARAIS, in referring to the demands of the Indians, asked, must they give up everything for the Indians? Must he, as a Free Stater, surrender also and allow Indians to enter the Free State and the Cape Province, when in the past the Free State had always prevented the entry of these Asiatics? As to the £3 licence, the Commission had not shown that it caused a hardship. He did not see why it should be removed. When the Indians had first come to Natal the idea was that they should only remain in Natal for a limited time, and that then they should go back to India; but they had been allowed to re-indenture, and now they had that Asiatic problem to deal with. The Governments of the past had let matters go on, and now they were to be asked to make further surrender to these Asiatics.

Senator LAWRENCE maintained that it was no good talking about the Three Pound Tax being collected, because there was no machinery to collect it. In his opinion there could be no greater calamity than for the Bill to be rejected. He was the only planter in that House who was in favour of the Bill, and if he were to consider his own pocket he would be of the same opinion as Senator Winter and other Senators who were sticking up for the sugar planters. He did ask hon. Senators to think over the matter very carefully and not to pay any attention to his friends from Natal.

Senator Winter: Exactly. (Laughter.) It was such teachers as those to whom they had listened who brought about the [illegible] ... He remembered at that time warning the Government what the result of the constant pin-pricks which were taking place would be, and he would warn the House of the dangers of against rejecting the Bill, and the consequences, he was sure, would be serious.

Senator [illegible] said ... [illegible] ... concluded amongst the sugar planters. There were none in his district, and if there were he was sure they would be able to take care of themselves. He represented the interests of the Natal Agricultural Union, and at a recent conference that took place resolutions were passed declaring against the policy of establishing a permanent Indian population in the country, and asking the Government to enforce the £3 tax.

Senator WINTER said that ... a vote was taken he would like the Minister to make some reference to the two districts that he (Senator Winter) had mentioned.

The MINISTER OF PUBLIC WORKS said that in regard to the districts of Vryheid and Utrecht, the Bill made no difference to them in respect of the right of Indians to be there. He endorsed Senator Campbell's remark that the Bill was one of the most important pieces of legislation ever brought before the country, and he hoped the House would pass it.

The Schedule was put, and the Contents were declared to have it.

Senator WINTER called for a division, which was taken, and resulted as follows:—

Contents (in favour of retaining the words) ... 19

Not Contents ... 6

The Contents were as follows: Senators Lanne... [illegible] ... Campbell, ... Webber, Whiteside, Viljoen, Joubert, Marais, Smartt ... Roy, Searle and Graaff.

The Not-Contents were as follows: Senators Winter, Mi... Dickson, De Villiers, Munnik, Brebner and Fitzpatrick.

The amendment was, therefore, negatived.

The schedule was agreed to.

Lord Gladstone and the Indian Settlement

In the course of his speech at the farewell Banquet given to him at Johannesburg on the 2nd instant, Lord Gladstone made the following pregnant remarks on the recent Indian settlement:—

But gentlemen, all of us who realise the true value of the Imperial connection can learn another lesson. We see now that a free responsible South African Government is not incompatible with the discharge of Imperial obligations. There is no better proof of this than in the settlement of the British Indian question. But first let us note again how a difficult South African question has been settled by Union. Before 1910 the Imperial and Indian Governments had made great efforts to induce a settlement. Natal was originally responsible for the large immigration of Indians into South Africa, but it was in the Transvaal that serious trouble first arose. The treatment of the Indian question differed in each Province. In the Free State, the policy was one of absolute exclusion. In the Transvaal, admission was conceded but subject to the differential laws which produced acute difficulty. Under the Cape Government, Indians were more freely admitted and received privileges refused to them elsewhere. In Natal the first consideration was the supply of abundant and cheap coolie labour. In the attitude of each Government to the Indians there was no common principle, and disagreements prevented a settlement. We all know that a settlement has been difficult enough under Union. But imagine how critical the situation would have been last November when the Indian riots occurred if the settlement had depended upon the agreement of four separate Governments. As it was, the appointment of a Commission by the Union Government and the admirable report of Sir William Solomon and his colleagues informed and unified South African opinion and enabled the Government to find a satisfactory solution. So South Africa itself has been relieved of what threatened to be dangerous unrest, as well as ... Bill gentlemen, Parliament overcame its difficulties and the conflicting views of members because it realised that in this case the highest consideration was the magnitude of the Imperial difficulty in the control of 300 millions of people in India. In South Africa I believe the Bill was an act of justice. But to the Imperial interest it was an urgent necessity. The appeal on this ground to the larger authority of the Union Parliament has brought about the solution which could not be found under the Provincial Governments. No one can say that the Government subordinated any true South African interest to Imperial considerations. But the Imperial requirement was recognised and the Bill has passed into law. This is a great act. As His Majesty's representative, I signified my official assent yesterday to the Bill with a very deep sense of gratitude to the Union Government and the Union Parliament.

Mr. Gandhi Returns from the Cape

Mr. Gandhi left Capetown, together with Mr. Kallenbach, for Phoenix on the [illegible] ult. He was seen off at the station by [illegible] Private Secretary, Senator Marshall Campbell and many Indian friends. The departing guests were garlanded.

At Kimberley, where they broke their journey, the travellers received an enthusiastic welcome. A reception, at which addresses were presented, was held in the Beaconsfield Town Hall in the evening, under the Chairmanship of Councillor T. Pratley (on behalf of the Mayor of Kimberley). A fuller report will appear in our next issue.

At Wardsotton, arrangements were made to delay the train for ten minutes and an address was presented to Mr. Gandhi, wherein the signatories, on behalf of the local community, expressed their deep feelings of obligation for the services rendered by Mr. Gandhi and great satisfaction for the satisfactory end of the struggle.

Mr. Gandhi was warmly received by a great crowd at Durban station on Sunday afternoon. Afterwards, at the Football Ground, speeches were made and Mr. Gandhi explained the situation to an audience of two thousand people.

Coloured People in Trams

The question of natives and coolies travelling upon the Durban Municipal tramcars in proximity to white people seems once more to be coming into prominence (says the *Natal Advertiser*). The arguments of Europeans against that system are varied, the uncleanliness of the lower coloured classes and other disagreeable features of their presence being urged. The tramway authorities have certain views on the matter and point to the fact that there are manifold obstacles in the way of the suggestion that a separate service should be run for those people. Primarily, it is pointed out that at present there is no legal power to enable the Corporation to make coloured people take a certain tram only. They can set aside cars for them but cannot force them to ride in those vehicles. There is, however, we are informed, a measure to be brought forward in the Provincial Council aiming at giving the Municipality such power. Even were such a measure to become law, there would still rest a formidable obstacle, that of £ s. d. It is calculated that to run a half-hour's special coloured service would cost from £4,000 to £5,000 per annum. The coloured population represents only some 20 per cent. of the traffic, and to cater for that proportion the large expenditure referred to would be required resulting in a dead loss, the greater part of the deficit coming out of the pocket of the white ratepayers. There would no doubt be an increase in the number of coloured passengers following the inauguration of such a special service, but not far from enough to place it on a basis approaching the profitable. Therefore, those in authority in the Tramway Department aver that they would hesitate to incur the risk and certainly would wish to have the views of the burgesses very explicitly before them before doing so. It is added that the reduction of tram fares has led to a very remarkable increase in the numbers of coloured passengers from many parts, notably from the Overport direction and such as was not foreseen when the reduction was effected.

It seems however that something will undoubtedly have to be done in this matter in Durban. It is not so much to the same extent in Capetown, where the coloured element is not unduly obnoxious. Half-caste and black people travel freely in first-class carriages on the suburban railways there, swarm up the trams, and generally permeate the public places. No doubt when the legislation referred to in the first article is brought to pass, steps will be taken to cope with what can only be described as a rapidly growing evil.

The *Natal Mercury*, in the course of a leading article, says:—We admit that there are difficulties in the solution of the problem. But we maintain that a great deal too much has been made of these difficulties. In any case, what are difficulties for but to be surmounted? The difficulties have been tackled in other large towns of South Africa, and why should our Tramways Committee be afraid to tackle them in Durban. Let it be clearly understood, however, that, from our point of view, the complaints made are not so much on account of colour as on the score of the filthy garments and malodorous persons of a large proportion of the coloured passengers.

A Severe Sentence

A decision of the New Hanover Magistrate was reviewed in the Supreme Court on the 28th ultimo, says the *Times of Natal*, before Mr. Justice Carter in which an Indian named Ram Mohan appealed against a sentence of three months' imprisonment and twelve lashes, for stealing ten mealie cobs.

Mr. W. D. Stewart represented the appellant, and Mr. W. [illegible] Bigby appeared to support the Magistrate's decision.

The conviction was quashed, and the Judge said the sentence was a very severe one for the stealing of ten mealie cobs notwithstanding that there had been a previous conviction.

Indian Marriages in Mauritius

We give below extracts from the Mauritian Ordinance No. 26 of 1912, which was passed at the instance of the Indian communities there:

2. (1) It shall be lawful for any priest, without prejudice to [illegible] with any other formality required by Ordinance No. [illegible] of 1890, to solemnize marriage between Mahomedans or Hindus of the same religion as such priest, and such marriage shall, subject to the provisions of this Ordinance, be as valid as if it had been celebrated by an Officer of the Civil Status in conformity with the provisions of Ordinance No. 26 of 1890, provided that nothing in this article shall be deemed to affect or to modify the provisions of articles [illegible] of that Ordinance relating to the qualifications and conditions necessary for contracting marriage.

3. No such marriage shall be celebrated unless—

(a) both parties are able to signify their consent thereto and to affix their signature or mark to the act of marriage in presence of two witnesses who shall sign or mark the Act; and

(b) when the intended husband is under 18 or the intended wife under 15 years of age, the father or mother whose consent may be required under Ordinance No. [illegible] of 1890 has previously to the marriage in writing signified his or her consent by signing or making the Act.

The following are the instructions issued by the Mauritian Government for the guidance of Indian priests:

A male person under the age of 18 or a female under 15 cannot contract marriage unless authorised by the Governor for serious reasons.

(a) No second marriage can be contracted before the dissolution of the first one.

(b) A divorced party cannot marry a person who was convicted of the offence of adultery.

(c) A widow or a divorced woman cannot re-marry until after 10 months.

No marriage can take place [illegible] niece, a woman and her [illegible] brother's widow.

Lord Hardinge and South Africa

In a special article in its Empire Day issue, dealing with Indian affairs, with particular reference to Lord Hardinge's intervention on South African Indian question, *The Times* says:—His public utterances have made a profound impression upon the Indian mind because (contrary to the expectation based on his lifelong connection with the diplomatic service) they are invariably marked by simple directness and sincerity and by a genuine sympathy with Indian sentiment.

The Viceroy's influence in this respect was outstandingly shown by the effects of his pronouncement in Madras on November 24 upon the grievances of the South African Indians. A few weeks earlier the Indians in Natal had resorted again to passive resistance. They alleged that the South African Government had failed to carry out in spirit and in letter the full terms of the provisional agreement which led to the suspension of the movement in 1912.

This speech, though it was severely criticised both in England and in South Africa as infringing the tradition which makes Whitehall the sole channel of communication or suggestion between the various Governments of the Empire, as well as on other grounds, justified itself by the remarkable effect it had in India. Soon afterwards the South African Government appointed a Commission to inquire into Indian grievances.

In a leading article the same day *The Times* writes, dealing with the position of India in the Empire:—The position of India in the Empire must always be fruitful of anxious problems for British statesmen. The Indian disturbances in Natal, the resistance of Canada to the immigration of Asiatics and the isolation of Australia and New Zealand in the Pacific have all had their influence during the past year upon Imperial policy. The future is not likely to relieve that tension. All the more reason for the greatest care in adjusting the system of British rule in India to every need of its vast population.

News in Brief

His Excellency Lord Gladstone assented to the Indians' Relief Act on Wednesday last.

The Bengal South African League has cabled to Mr Gandhi congratulating him, Mr Polak and other Passive Resisters for the success of the struggle and requesting that their thanks should be conveyed to the Union Government for passing the Relief Bill. Mr Gandhi has telegraphed to the Secretary to forward to him the League's thanks in accordance with their request.

Mr A. M. Cachalia, the Chairman of the Transvaal British Indian Association, has addressed the following cablegram to the Hon. Mr Gokhale in London:—"Whole Indian community tenders you heartfelt congratulations for final settlement which without your self-sacrificing services would not have been reached so early. We ask you as our spokesman convey to Lord Hardinge our humble thanks for his great help and for fearless manner in which he [illegible] settlement."

On Sunday the 21st ult., Miss Bhakium Pillay, the well-known Passive Resister who served a term of imprisonment last year in defence of her sex and on behalf of her countrymen, was married to Mr P. V. Chettiar at 208 Market Street Johannesburg. Mr Polak attended on behalf of the British Indian Association, Mr Cachalia, the chairman, being unavoidably absent. Among the gifts were a handsome writing desk and chair presented to the bride and bridegroom by the British Indian Association. We wish them a happy and prosperous married life.

London, July [illegible] Bill has been introduced in the New Zealand Parliament designed to prevent the entry of British Asiatics. It provides an impossible language test on Asiatics.

Before Mr R. H. [illegible] in the Durban and District Court, a charge of [illegible] was made by an Indian against Mr [illegible] The accused [illegible] the evidence it was [illegible] disputed by the defendant that he hit the Indian, but he stated that the Indian [illegible] and he was provoked [illegible] and was fined [illegible].

London, June 30:—A Reuter telegram from Victoria, British Columbia, [illegible] one of the [illegible] Indians brought by the *Komagata Maru* has appealed for a writ of *habeas corpus* [illegible] the [illegible] the whole question of Canada's right to exclude British [illegible].

[illegible] Ottawa [illegible] Chinese [illegible] for a [illegible] of the agreement [illegible] with Japan. It is said that [illegible] it is hoped [illegible] agreement [illegible] with Canada that the British and Indian [illegible] will [illegible] clear [illegible] which will settle the [illegible].

The [illegible] a leading [illegible] telegram [illegible] the result of the [illegible] Sidery [illegible] of the problem [illegible] and to members alike [illegible] well connected and highly educated [illegible] personally [illegible] that [illegible] many [illegible] it is contended, [illegible] by the medical ladies are admitted [illegible] on certain days.

A [illegible] years ago was [illegible] Transvaal [illegible] as a watchmaker, and [illegible] It appears [illegible] the ordinary [illegible] a distance. Her [illegible] wrong direction [illegible] watch [illegible] and [illegible] The judge, [illegible] practising upon the [illegible] would make an example [illegible] caused a great deal of [illegible] He sentenced her to [illegible] imprisonment for life.

Mr [illegible] the annual dinner of the [illegible] "I never was taught anything [illegible] I never was taught [illegible] All has [illegible] affection for [illegible] teachers [illegible] as far as I remember, [illegible] English which was looked over by [illegible] and on which [illegible] of the [illegible]."

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૮ મી જુલાઈ, ૧૯૧૪. અંક ૨૮.

અધિપતિની નોંધ

અંત

આઠ વરસ સુધી ચાલેલી લડતનો અંત આવ્યો છે અને અમે માનીએ છીએ કે એવો સરસ અંત આ જમાનાની બીજી કોઈ પણ લડતનો ભાગ્યેજ આવ્યો હશે. લડતનો પાયો જોહાનીસબર્ગમાં ૧૯૦૬ ની સાલના સપ્ટેમ્બર માસમાં પડ્યો. તે વખતે સવાલ માત્ર રજીસ્ટરના કાયદાનો હતો. ત્યારબાદ હદ નહીં સ[?] જાણી જેલ શરૂ થઇ. લડત પુરી ન થઇ તે દરમીયાન ઇમીગ્રેશન કાયદો પસાર થયો. શરતી સમાધાની થઇ, સરકારને પાળવાની શરત તેણે તોડી. લડત પાછી જાગી અને ઇમીગ્રેશન કાયદાની રંગદ્વેષની કલમ પર થતી અસર પણ લડતમાં જોડવી પડી. તથી ઇમીગ્રેશન કાયદામાં રંગભેદ ન થાય એ સવાલ વધારેનો દાખલ થયો. એટલે આપણી લાગણી કુદરતી રીતે વધી. લડત લંબાઇ, વિલાયત બીજું ડેપ્યુટેશન ગયું; પણ ઇમીગ્રેશન કાયદાનો તો યુનીયન સરકારે ઘોળો ન પાડી. આમ લડત છતાં ૧૯૧૧ ની સાલમાં વળી કાચા સમાધાની થઇ તેમાં હજુ ત્રણ પાઉંડનો કાયદો દાખલ થયું. ત્રણ પાઉંડના કાયદાનો હુકમ યુનીયન પાર્લામેન્ટથી થતો હોય તેને લીધે સત્યાગ્રહીએ કહ્યું કે જો કાયદાથી બાઇઓના હક મારવામાં આવે તે કાયદામાં સત્યાગ્રહને દાદ મળે તો પણ ન લડી શકતા નથી. આ કારણથી ૧૯૧૧ ની કાચી સમાધાની, આપણા યુનીયનના દીવાના વખતે હકીકત ન આવી. જાણે એ શરત કબુલ થઇ પણ ૧૯૧૨ ની સાલ સુધી છેવટ ન આવ્યું. દરમીયાન મહાત્મા મી. ગોખલે પધાર્યા. તમને સરકાર વચન આપ્યું કે ત્રણ પાઉંડનો કર દુર થશે. આમ છતાં જો ૧૯૧૩ માં ત્યારે સત્યાગ્રહની માગણીના ટુકડા કરેલા. હવે જ્યારે તે સરકાર પુરેપુરૂ આપ્યું ન ત લડત બાકી રહી ન થાત અને ત્રણ પાઉંડનો કેસ ન બને અલગ રહેત.

વળી તેજ વખતમાં સાદીનો સવાલ જજ સરલના ઠરાવથી ઉઠ્યો. એટલે તેમાં એ ઘા લડત માર્યાં જવાની વાત આવી. ૧૯૧૩ માં આપણી તરફથી હરકતો લેવાતાં જતાં મરહુમ મી. ફીશરે ઇમીગ્રેશન કાયદો પસાર કર્યો તેમાં પણ એ પણ ન કબુલ ન આપ્યું. સાદીના ઠરાવ ન ગયો ને બીજા ત્રણ હકને બાધ આવતો હતો. આ સર્વ કારણથી ગેસથી વેગ સત્યાગ્રહ શરૂ કરવું પડ્યું ને આપણી માગણી વધી સ્વાભાવિક રીતે વધી અને હવે એ બધી માગણીઓ સરકારે મંજુર કરવાથી તેટલોજ લડતનો અંત આવ્યો છે.

આ ઉપરથી આપણે જોઇ શકીએ તો જોઇ શકીએ છીએ કે જેમ સરકારે ઘણા દીધા તેમ તેમ તેમણે આપણને વધારે આપવું પડ્યું છે. આથીજ કહેવાય છે કે હમેશાં સત્ય જય થતો નથી. ત્યાં બને નહીં એવાવના હમેશાં હોય છે આજ હમે કહી શકે છે. સત્યાગ્રહમાં હીં એકજ પક્ષ હોય. હઠ, સત્યાગ્રહીથી હમેશાં થાય જ નહીં.

આ લડતમાં ખોળ્યું પણ ઠીક થયાય છે કે લડત જેમ વધી તેમ લોકોમાં જોર વધ્યું ને દુખ સહન કરવાની શક્તિ વધી તે એટલે સુધી કે ગયા વરસની આખરીમાં જે દુખ આવે ઉઠાવ્યું તેની મુકાબલે મુકી શકાય એવો દાખલો આજ કાલની તવારીખમાં નહીં મળી શકે. અને જે પ્રમાણે દુખ વેઠવું છે તેજ પ્રમાણમાં વિશેષ ફળ મળી છે. આ પ્રમાણ કુદરતનો બાંધેલ અચળ નિયમ સાબીત કરે છે. જેટલું દુખ તેટલુંજ સુખ માણસને મળી શકે છે. જમીન ખેતરનારને વાસનોજ પાક મળશે. જમીન પાડનારનેજ અનાજનો પાક મળશે. એટલે દુખ ઉઠાવ્યા વિના સુખની આશા રાખવી એ ફોકટ છે. તેમજ જગતમાં તપશ્ચર્યા, ફકીરી વિગેરે પંકાયાં છે ને તેના મહાતમ ગવાયા છે.

જે દુખ વેઠીને કોમે જે મેળવ્યું છે તેજ દુખ વેઠવાની કોમની શક્તિ હશે ત્યાં લગીજ મેળવેલું સાચવી શકશે ને તમા વધારો કરી શકશે. જો તે શક્તિ જતી રહેશે તો મળેલું જશે ને બીજું પણ ગુમાવવું પડશે. આ સહેજે સમજી શકાય તેવી વાત છે તો પણ આ બધું તે બહુ વેળા વિસરી જઇએ છીએ.

નવો કાયદો

હવે મળેલું જરા તપાસીએ. નવા કાયદામાં બે વાતનો સમાવેશ થાય છે. એક તો એકે પણ પાઉંડનો કર ૨૬ વરસ જેટલી ઉપર કર ચઢી ગયેલ હતા તે પણ માફ થયો. આ વિષે 'મરક્યુરી' વિગેરેએ ચર્ચા કરી છે કે લેવા જતાં આપણો પાછા સેહ છીએ કમકે સરકારે કર તો કહાડ્યો પણ તેની અવજીમાં હવે ગીરમીટીઆને આ મુલક છોડવો પડશે અથવા તો સદાય ગીરમીટમાં રહેવું પડશે. આ શંકા તદ્દન નકામી છે એમ જનરલ સ્મટસનાજ કાગળ બતાવે છે. બીજી બાબત સાદી વિષેની છે. તે વિષે એવો થયો છે કે આપણી માગણીથી કાંઇ ઉપરાંત મળ્યું છે પણ ઓછું નહીં. આ કાયદાથી જે સ્થિતિ આપણી હું એમ જજ સરલના ઠરાવ પહેલા મનાતું હતું તે સ્થિતિ હવે ચોક્કસ કરી છે. જજ સરલના ઠરાવ પહેલાં આપણે એમ માનતા હતા કે બધા ધરમના એક ઓરતી વિવાહ અહીંનો કાયદો કબુલ રાખે છે ને તેમાં આપણે ઘણી વિવાહ પણ ગણી જવા જોઇએ. પણ જજ સરલે જુદુંજ ઠરાવ્યું ને કહ્યું કે જો કે ખ્રિસ્તિ વિગેરે ધરમની એક ઓરતી સાદી કબુલ રહી શકે છે તો પણ હીંદુ મુસલમાન ધરમની એક ઓરતી સાદી પણ કબુલ ન થાય. આમાં ઉઘાડુ ધર્મનું ઘીમીતુ અપમાન છે તેથી મી. કાછલીઆએ કાયદો બદલવાની માગણી કરી તે માગણી હવે કબુલ રહી છે. આ કાયદાથી બીજો કશો ફેરફાર નથી થતો. તલાક, વારસો ને વધારે ઓરતો, આ સવાલોની જે સ્થિતિ અગાઉ હતી તેજ

પ્રગટ થઇ છે. આ કાયદામાં મુસ્લીમ સિવાયની ધર્મોની સ્ત્રીઓ ને આવરી લેવામાં આવે છે. કાયદો મરજીઆત છે. પોતાની શાદી રજીસ્ટર કરાવવાની કોઇની ઉપર ફરજ નથી. હીંદુસ્તાનથી આવનારાઓ તો શાદી રજીસ્ટર કરાવવાજ રહેતું જ નથી. શાદી રજીસ્ટર કરાવવાનો મુખ્ય હેતુ એ હતો કે છોકરાંઓને આડચણ ન આવે. તે અડચણ દુર થઇ છે એટલે કોઇ પણ હીંદીઓએ શાદી રજીસ્ટર કરાવવાની જરૂર નથી. એટલુંજ નહીં પણ રજીસ્ટર ન કરાવવી એવી અમારી સલાહ છે. કાયદાની જરૂર હતી. પ્રથમનું અપમાન થયું અટકાવવાની જરૂર હતી. એ મકસદ હવે બર આવ્યો છે. કાયદો એવી રીતે ઘડાયો છે કે છોકરાંઓના બચાવ સારૂં રજીસ્ટરે કરાવ્યા વગર થઇ શકે છે. આમ કરવાથી એક યા બે ઓરતની શાદીનો સવાલજ ન ઉઠી શકે. અટલું તો સાચું છે કે જેનો ઇરાદો વધારે ઓરત કરવાનો હોય તેણે એક ઓરતની શાદી રજીસ્ટર નજ કરાવવી ઘટે. આપણા ધરમ ગુરૂઓ શાદી રજીસ્ટર કરનાર અમલદાર તરીકે નીમાવાની જરૂર હતી. પણ તે સત્તા વાપરવાની સલાહ અમે નથી આપતા. અમારી માન્યતા છે કે આવાં નીમણુંકો કરવાથી કામમાં દખલ થશે ને ધરમ ગુરૂએ લાલચમાં પડશે. એવા ગુરૂઓની શાદીને સારૂ તો એવી નિમણુંકની જરૂર નથી. કેમકે દરેક કોઇ માજીસ્ટ્રેટ પાસે શાદી રજીસ્ટર કરાવી શકાય છે ને ક્રીશ્ચનની શાદીને પણ તે નિયમ લાગુ પડે છે. એટલે કે આપણું શાદી અમે તો મૌલવી કે ગોરની પાસે કરી લઇએ ને પછી જ્યારે મરજીમાં આવે ત્યારે માજીસ્ટ્રેટ પાસે જઇ તે રજીસ્ટર કરાવી શકીએ છીએ. તેથી શાદીના અમલદારો નીમાવવાની પંચાતમાં કોઇએ ન પડવું એવી અમારી ખાસ સલાહ છે. આ સવાલને છોડતા પહેલાં એટલું પણ કહેવાની જરૂર છે કે અહીં જે કાયદો થયો છે એટલે દરજ્જે બીજા કોઇ પણ કોલોનીમાં નથી. નાતાલમાં જ્યારે ઓરતો શાદી કબુલ કરવા વિગેરેની વાત ચાલતી હતી ત્યારે પણ એ તેવું કઇ નથી ને અહીંનો કાયદો અહીંના જેવો સારો નથી. એમ અમે બીજી જગ્યાએ આ અંકમાંજ બતાવ્યું છે.

ઉપલા કાયદામાં બીજો ફેરફાર એ થયો છે કે નાતાલના રહીશ ડોમીસાઇલ સર્ટીફીકેટ વિષે જ્યારે કંઇ પણ સવાલ ઉઠે ત્યારે જે તે દરજ્જે અગુઠા ઇમીગ્રેશન અમલદારના વાળાની નકલ સાથે મળતા આવે તો તે પાસ કબુલ રાખવોજ જોઇએ. આનું પરિણામ એ આવશે કે જેમ હાલ તકરારી મુકદમા કરી માણસોને જુના પાડી અગુઠા સાબીત થતા છતાં પણ તેઓને કાઢી મુકી શકાયું હવે નહીં થઇ શકે. અંગુઠો સાબીત કરનારનો હક્ક ચાલશે. પણ આ કલમનો અરથ એવો નથી કે જે માણસ ગમે તેટલા વરસ સુધી નાતાલ બહાર રહેશે, છતાં તે માત્રુલ સર્ટીફીકેટ હોવાથી બધી ગયો. પોતાનો મુલક વસવાટ સારૂ છોડી નથી એમ તો બતાવી સાબીત કરવું પડશે.

કાયદાની બાબતના જે સુધારા થવાના હતા તે સરકાર તથા શ્રી. ગાંધી વચ્ચેના પત્ર વ્યવહારમાં

અમલી સુધારા માલમ પડે છે. તેમાં લાયસનસ આરક્ષણ, હીંદી, ફ્રી સ્ટેટ અને જુના કાયદાના અમલ વિગેરેનો સમાવેશ થાય છે. આ માટે ન જોઇએ ખાસ ઉપર ટીકા કરવાની જરૂર છે. પણ કાયદાનો અમલ થયા પછી આપણે અંદરઅંદર શાંતિ રાખી રહેવું જોઇએ કે તે ઉપરથી જ્યાં જ્યાં અન્યાય થાય ત્યાં ત્યાં રોક ટોક કરવી ઘટે છે. આ કામ ભવિષ્યમાં ઘણુંજ હીંદીઓની થઇ પડશે એમ અમે માનીએ છીએ. પણ તેના ઉપરનો પહોંચી વળવાનો આધાર કોમના અગ્રેસરોના કામ ઉપર રહેલો છે. તેઓ જાગૃત રહેશે ને તે કામ ઉપાડશે. ટ્રાન્સવાલમાં વધારે સંભાળવાના બે કાયદા રહેશે. બધા ગોલ્ડ લૉ ને ટાઉનશીપ્સ એક્ટ — ટ્રાન્સવાલના એ બે કાયદા. આ કાયદાઓમાં ફેરફાર કરવાની હિલચાલ ઝપાટાબંધ ઉપર લેવી પડશે એવું શ્રી. ગાંધી એ પોતાના કાગળમાં જણાવ્યું છે. તે હિલચાલ કરતાં કાયદાના અમલ ઉપર ખુબ ધ્યાન રાખવું પડશે ને તેમ કરશે તો હાલ તુરતમાં તો શાંતિ ભોગવશે.

અમારે કબુલ કરવું પડશે કે આ વેળાએ સરકારે ન્યાયબુદ્ધિ વાપરી છે, પાર્લામેન્ટના મોટા મેમ્બરોએ પણ ભાષણો ન્યાયબુદ્ધિથી કર્યા છે અને પ્રધાનોના તેમાં પણ મુખ્યત્વે જનરલ સ્મટ્સના ભાષણ ઉપરથી એમ જણાય છે કે તેનો વિચાર હવે ન્યાય કરવાનો છે. આ વૃત્તિનો લાભ ત્યારેજ આપણે મળશે કે જ્યારે અમારી ભલામણ છે કે તે લાભ તોજ મળે કે જો કોમમાં સંપ, ધૈર્ય ને સત્યતા હોય.

સત્યાગ્રહી લડતની પુરણાહુતી

શ્રી ગોખલેને લંડન તીચે પ્રમાણે તાર મોકલવામા આવ્યો છે—

છેવટના સમાધાનથી અમે છે તે માટે આખી હીંદી કોમ આપનો અંતઃકરણ પુરવક આભાર માને છે. આપે જે જાતી ભોગ આપીને કોમની સેવા બજાવી છે તે વગર આ સમાધાની આટલી જલદીથી નહીં થઇ શકી હત. અમારા તરફથી આપ લોર્ડ હારડીંગને તેમની મદદને માટે તારથી આમારો આભાર દરસાવશો એવી વીનતી કરીએ છીએ—

અહમદ મહમદ કાછલીઆ.

બીજો તાર મેસર્સ કાછલીઆ, ગાંધી, કેલનબેક, અને પોલાક તરફથી મુંબઇ મોકલવામાં આવ્યા હતા તેમાં જણાવ્યું હતું કે આઠ વરસની ચાલુ લડતને અંતે સત્યાગ્રહી લડતનું છેવટનું સમાધાન થયું છે. નવા કાયદાથી થતા કારભારી અમલ બાબત કાગળથી સત્યાગ્રહીઓની બધી માગણી મળી છે. પ્રધાન તથા એન્ડ્રુઝ અને સેનેટના સભાસદોના ભાષણો ન્યાય વૃત્તિવાળા હતા. આવું સુખ પરિણામ હજાર માણસો એ ઉઠાવેલા દુઃખનું ફળ છે એમ કહી શકાય. પરંતુ વળી હીંદી તેમજ બ્રીટીશ સરકારનો ઘણો આભાર માને છે. અને મિ. ગોખલેની સરદારી તળે હીંદી પ્રજાનો અને રેવ. એન્ડરુસ તથા મી. પીઅરસનનો પણ આભાર માને છે. જે ઉપર જણાવી તેવીજ ન્યાયવૃત્તિ ચાલુ કાયદાના કારોબારી અમલમાં પણ ચાલુ રહેશે તો ફરીને લડત કરવાપણું રહેશે નહીં.

સા. આફ્રીકન બ્રીટીશ ઈન્ડીઅન તરફથી મી. ગાંધીને તાર મળ્યો છે જેમાં સત્યાગ્રહની લડતની જીત માટે મી. પોલાક તથા બીજા સત્યાગ્રહીઓને મુબારકબાદી આપેલ અને યુનીઅન સરકારનો આભાર માન્યો છે.

કોમની મરજી મુજબ મી. ગાંધીએ જનરલ સ્મટ્સના સેક્રેટરી ઉપર વીનતી 'ઈપકાલ' સાભળ્યાનો તાર મોકલ્યો

હિન્દીની સમાધાની વિષે પત્ર વ્યવહાર

સરકાર તરફથી મળેલો કાગળ

જનરલ સ્મટસની સાથે અહીંની હીંદી કોમની સ્થિતિ વિષે તમારે થોડા દિવસ પહેલાં વાતચીત થએલી. પહેલી મુલાકાત વખતે તમે નવો કાયદો થએ છે એ વિષે તમારો સંતોષ જાહેર કરેલો અને તમે કહેલું કે જે જે બાબતો સારૂ કાયદાની જરૂર હતી તે બાબતોનો પુરો ફડચો તે કાયદાથી થાય છે. બીજી મુલાકાત વખતે તમે કાયદાના અમલ વિષે રજુઆત કરી હતી કે જે બાબતોનો સમાવેશ બીલમાં થતો નથી. આ હકીકતો સબંધી જનરલ સ્મટસ નીચે પ્રમાણે જણાવવા માગે છે

(૧) ૧૮૯૫ ના ૧૭ નંબરના કાયદા નીચે જે હીંદી આવે છે તે હીંદીને ૧૮૯૧ ના ૨૫ નંબરના કાયદાની કલમ ૧૦૬ પ્રમાણે મજુર હીંદીની પહેલી અથવા તે પછીની ગીરમીટ પુરી થવા બાદ તેના છુટા થવાનું સરટીફીકેટ આપવાની મોકળાશ આપવાની સાથે કરવામાં કશી અડચણ નથી.

(૨) જે હીંદીઓને અહીં ફરવા વધારે એ રસ છે તેને અને તેના છોકરાને ઘણી અથવા મળવાની પામે દક્ષિણ આફ્રીકામાં આવવા દેવાની સબંધમાં જનરલ સ્મટસ લખાવે છે કે તમે કહેલા તે પ્રમાણે જો તેવી સંખ્યા વધારે નહીં હોય તો પરવાનગી આપવામાં આવશે.

(૩) દ. આફ્રીકામાં જન્મેલા હીંદીઓના સબંધમાં જે સ્થિતિ પહેલાં હતી તેજ સ્થિતિ કાયમ રાખવામાં આવશે અને નવા કાયદાની ૪ થી કલમ લાગુ નહીં પાડવામાં આવે, પણ જો અગાઉના કરતાં વધુ સંખ્યામાં તેવા હીંદી કેપમાં દાખલ થવા માગશે તો એ કાયદાની કલમ લાગુ પાડવામાં આવશે

(૪) હીંદી કોમની સારવટનીક સવાલને સારૂ અમુક સંખ્યામાં જે કેળવાયેલા હીંદીઓને યુનીઅનમાં દાખલ કરવામાં આવશે તેમના મનમાં લખવાનું કે પ્રાંતિક હક ઉપર તમે ન કાઢતા સવાલનામાં ભરવા નહીં પડે, કેમકે ઇમીગ્રેશન કાયદાની ૧૯ મી કલમ મુજબ જ સવાલનામાં થશે તે બસ છે

(૫) જે હીંદી કેપમાં અથવા નાતાલમાં કે જ્યુનીની પરીક્ષા આપીને ૧૯૧૩ ના સાલ પહેલા દાખલ થયા હશે તેઓને જોકે દેખીતી રીતે તે ઠામ નહીં હોય તો પણ પાછા આવવામાં હરકત નહીં પડે

(૬) જે ખાસ તપાસોમાં જણાવાએલા તેમના કેસ જનરલ સ્મટસ ન્યાય ખાતાના પ્રધાનની પાસે રજુ કરશે અને તમારી સાથે તેઓ ઉપર અમલ કેસ ન વધારવા એવી સલાહ કરવાનું મી. ડી વેટને કહેશે, અને તેમાં કાંઇ પણ અડચણ આવે એવો સંભવ નથી

(૭) જે હીંદીઓને ખાસ દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા તેઓને ૧૯૧૩ ના કાયદા મુજબ ખાસ પરવાના આપવામાં આવશે

(૮) કમીશનના રીપોર્ટને અંતે જે જે ભલામણો કરવામાં આવી છે અને જે જે બાબતોનો સમાવેશ બીલમાં નથી થતો તેનો પણ અમલ સરકાર કરશે. એ બાબતોની કલમમાં બતાવેલી શરત કબુલ થએ સરકાર ઉપરની બધી બાબતોની મોકળાશ તુરતજ કરશે

ચાલુ કાયદાઓના અમલ વિષે જનરલ સ્મટસ જણાવે છે કે તે કાયદાઓ ન્યાયપુરઃસર અને ચાલુ હકને જાળવીને અમલ કરવાનો હમેશાં સરકારનો ઇરાદો રહ્યો છે અને રહેશે.

છેવટમાં જનરલ સ્મટસ જણાવે છે કે જો જે તકરારો કેમ બાજુ ઘણા વખત થયાં સરકારની સાથે ચાલતી આવેલી છે તે તકરારોનો પુરો ફડચો નવા કાયદાથી અને આ કાગળમાં આપેલી ખાત્રીઓથી થાય છે એ રીતે હવે જરા પણ શંકા રહેતી નહિ. જોઇએ અને એ રીતે કામ પુરો ફડચા તરીકે સ્વીકારે છે એમ સમજવું જોઇએ

મી. ગાંધીનો કાગળ

જેમાં જનરલ સ્મટસની મુલાકાતનો સાર આપેલો છે તે તમારો આજની તારીખનો કાગળ મને પહોંચ્યો છે. જનરલ સ્મટસને બીજા ઘણાં કામના ભરાવે હોવા છતાં તમણે મને શાંતિથી મુલાકાત આપી તે અમને મહેરબાનીની ધીરજ અને વિનયપુર્વક મારી બધી વાત તેમણે સાંભળી તને સારૂ હું તેમનો ઘણો આભારી થયો છું. નવો કાયદો અને આ આપણી વચ્ચેના પત્રવ્યવહારથી સત્યાગ્રહની લડતનો અંત આવે છે. એ લડત ૧૯૦૬ ના સાલમાં શરૂ થઇ તેમાં હીંદી કોમને ઘણી જાનની ઉપાધી પડી અને પૈસાનું નુકસાન સહન કરવું પડયું. સરકારને એ લડત ચીંતા અને વિચાર માં નાખતી હતી. જનરલ સ્મટસ જાણે છે કે મારા કેટલાક ભાઇઓએ મારી હજુપણ અગાઉ જવું અને ઇચ્છયું. જુદા જુદા પ્રાંતના વેપારના પરવાનાના વધુ કાયદાઓના સંબંધી કાયદા, ટાઉનશીપ કાયદો, ટ્રાન્સવાલનો ૮૮૫ નો કાયદો, આ બધાથી તેઓ નારાજ છે અને તેઓ ઇચ્છે છે કે તે કાયદામાં એવા ફેરફાર થવા જોઇએ કે જેથી કરીને રહેવાના વેપારના અને જમીનના મરજી પુરતા હક હીંદી કોમને મળે. કેટલાકના અસંતોષનું કારણ એ છે કે દરેક પ્રાંતમાં આવજા કરવાની પુરી છુટ નથી અને કેટલાકના અસંતોષનું કારણ નાતાલમાં સાદીના સવાલનો ફડચો થયો છે તેના કરતાં વધારે સારો નથી થયો એ છે. તેઓએ મને કહ્યું કે આ બધી વસ્તુઓ લડતના પટામાં દાખલ થવી જોઇએ. હું તેમની માગણી કબુલ કરી શકયો નથી. એટલે જો કે ઉપલી બાબતો સત્યાગ્રહની લડતમાં નથી આવેલી છતાં તેની ઉપર સરકારે વધારે ઉદાર વિચાર કરવો પડશે એમ તો કોઇ ના નહીં પાડી શકે. જ્યાં સુધી આ મુલકમાં વસતા હીંદીને પુરેપુરા શહેરી હક ન મળે ત્યાં સુધી તે પુરો સંતોષ માને એમ આશા રાખી શકાય નહીં. મેં મારા ભાઇઓને કહ્યું છે કે તેમણે ધીરજ રાખવી પડશે અને હાલ સરકારે અખત્યાર કરેલા વિરોધ આગળ ચાલે એવી સ્થિતિ સરકારની થાય તેટલા સારૂ અહીંની અમન બધા વાજબી ઉપાયો વાપરવા પડશે. હું ઉમેદ રાખીશ કે જ્યારે અહીંના ગોરાઓ બરોબર સમજતા થશે કે હવે હિંદુસ્તાનથી ગીરમીટીઆ આવતા બંધ થયા છે, અને ગયા વરસના કાયદાના અમલને લીધે છુટા આવતા હીંદીઓ આવતા પણ બંધ થશે અને હીંદી કોમને રાજ્ય સત્તાનો લોભ નથી ત્યારે તુરત જાણ શકશે કે હીંદી કોમને જે હકો હું ઉપર જણાવી ગયો તે આપવામાં ન્યાય છે એટલુંજ નહિ પણ એ આપ્યા વિના ચાલશેજ નહિ. સમાધાન જે ઉદાર રીતથી સરકાર આ સવાલનો ફડચો કરે છે તેજ ઉદાર રીતે ચાલુ કાયદાઓના અમલમાં તમારા કાગળમાં આપેલી વચન પ્રમાણે વરતવામાં આવશે તો મને ખાત્રી છે કે આખા યુનીઅનમાં હીંદી કોમ કંઇક શાંતી ભોગવીને રહી શકશે અને સરકારને કદી તકલીફનું કારણ ન થઇ પડે.

મી. ગાંધીનાં માનમાં થએલા મેળાવડા

કેપટાઉનથી રવાના

બીલ પૂરું થયા બાદ સત્યાગ્રહની લડતને લગતા બીજા મુદ્દા ખોલા લાવીને [illegible] કાગળ સરકાર તરફથી મળી જતાં મી. ગાંધી કેપટાઉનથી મી. કેલનબેક સાથે ગયા બુધવારે ફીનીક્સ જવા ઉપડ્યા હતા. કેપટાઉનમાં સ્ટેશન ઉપર વળાવવા લેડી ગ્લેડસ્ટનના ખાનગી સેક્રેટરી, સેનેટર [illegible] કેપમલ અને બીજા ઘણા હિંદી તેમજ ગોરા મિત્રો આવ્યા હતા.

કીંબરલી

મી. ગુરુવારે ટ્રેન આવી પહોંચતાં સ્ટેશન ઉપર [illegible] હિંદીઓ હાજર થયા હતા. સ્ટેશને હારતોરાથી મી. ગાંધી અને મી. કેલનબેકનું [illegible] ગાડીમાં તેમના ખાસ ગોઠવણ કરેલા મુકામ ઉપર લઈ જવામાં આવ્યા હતા. લોકોનો ઉત્સાહ ઘણોજ ભારે હતો. તેમણે ગાડીના ઘોડા છોડી નાખ્યા અને ઠેઠ મુકામ સુધી ખેંચી લઈ ગયા હતા. સાંજરે [illegible] રીડીંગ ટાઉન હૉલમાં તેમને માન આપવા એક મેળાવડો થયો હતો. કીંબરલીના મેયર [illegible] હાજર થવાને અશક્ત હોવાથી તેમની જગાએ કાઉન્સીલર [illegible] પ્રમુખપદ લીધું હતું. પ્લેટફૉર્મ ઉપર મહાજન [illegible] વુડ [illegible] ટાઉન [illegible] હતા. અને હિંદી આગેવાનોમાંથી મી. એમ. ડેસન, મહંમદ હરીફ, મહંમદ સઈદ કાદરે, અહમદ મહમદ, ડી. [illegible], [illegible] પટેલ, [illegible] મહંમદ, [illegible] એમ. મહમદ, પી. ફેલ [illegible] મહમદ ઉમરદીન અને બીજા ઘણા હતા.

પ્રમુખ સાહેબ મેયર [illegible] હાજર નહિ થઈ શકવાના [illegible] કહેલો [illegible] ની દીલગીરીના સંદેશો [illegible] સમજ કરી [illegible] તેમણે જણાવ્યું કે [illegible] ઘણાજ ટુંક સમયના નોટીસથી થએલો હતો અને [illegible] ગાઉથી જો [illegible] મુજબ એમ [illegible] જણાતું હતું તેવડો તેમ હાજર થઈ શક્યા નથી અને તેમણે [illegible] તરફથી મન [illegible] તેમણે આ મેળાવડા માટે ખુશાલી દેખાડતાં, મી. ગાંધીને [illegible] અંતઃકરણ પૂર્વક [illegible] આવકાર આપતાં કહ્યું કે આપણા ભાઈ મી. [illegible] કરેલી [illegible] અને તેને માન તરીકે [illegible] આપણે માનીએ છીએ.

બાદ મી. [illegible] ની દીકરી તથા દીકરા [illegible] બન્નેને મીજમાન તે [illegible] હાર તોરા આપ્યા અને પછી મી. પી. એમ. [illegible] મેયર [illegible] આપ્યું. માન પત્રમાં કોમની તરફથી મદ્રાસ [illegible] સભા [illegible] મી. એમ. ડેસન (પ્રમુખ) [illegible] મહમદ શરીફ અને ઈસ્માઈલ મહમદ [illegible] સહી કરી હતી. તેમાં જણાવ્યું હતું કે [illegible] હિંદી કોમ આપને હક્ક [illegible] આપે છે, [illegible] આ દેશની [illegible] કામની જે [illegible] છે તે માટે આપનો હિંદુસ્તાન જવાના સમયે આપનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માને છે. તે પછી મી. ગાંધીના [illegible] પ્રશંસા કરી [illegible] સાથે [illegible] સમાપ્ત થયું.

ત્યાર પછી મી. ગાંધીએ ભાષણ આપતાં [illegible] ઉપર [illegible] આ [illegible] લડતનો [illegible] હતો ભારથી આજ સુધી [illegible] ટુંક વર્ણન કરી તે લડતમાં જેમણે આપવા [illegible] આવ્યા હતા અને કેટલાક તો પોતાના શરીર પણ આપ્યાં હતાં તેનું હૃદયદ્રાવક વર્ણન કર્યું હતું અને તેનું પરિણામ આજે આપણે જોઈએ છીએ કે તે દુઃખથી હલીણ [illegible] ગોરાઓનાં હૃદય પીગળ્યાં છે. આવી લડતમાં [illegible] ઉઠાવનાર બહાદુરોમાંનો હું તો માત્ર એક સીપાઈ હતો. મારા માનના [illegible] તે ભાગના દુઃખો ઉઠાવ્યા છે તેમને ઘટે. મી. કેલનબેક, મી. પોલાક અને બીજા જે જે ગોરા મિત્રો એ આપણને ઘણીજ વખત ભારી મદદ કરી છે તેમના પણ આપણે આભારી છીએ. નવા બીલ ઉપર બોલતાં જણાવ્યું કે વળી તમામ હિંદી સરકાર અને [illegible] હિંદી [illegible] બીલ એસેમ્બલી તથા સેનેટમાંથી પસાર કરવાને યુનીઅન સરકારે આ વખતે [illegible] કરેલો એ આપણે [illegible] કરવા જેવું છે. [illegible] જનરલ સ્મટ્સ એમ કહ્યું કે આ બીલ જો પસાર નહીં થઈ શકે તો [illegible] આપશે [illegible] રસ [illegible] આપણે માટે ઘણું સરસ કર્યું [illegible] ટ્રેન [illegible] આ [illegible] નહીં [illegible] શહેનશાહતના [illegible] ઉપાડી લીધા તેને માટે પણ આપણે તેમના આભાર માનીએ છીએ અને વળી સરકારે તેમજ [illegible] હિંદી [illegible] લોર્ડ હાર્ડીંગની મદદને માટે પણ તેમનો આભાર માનીએ. મી. [illegible] મદદ આપવામાં [illegible] મી. એન્ડ્રુઝે જે અમૂલ્ય મદદ આપવાનું આપ્યું છે તે બધી મદદ એક [illegible] સરસ હતી અને તેથીજ આ [illegible] સમાધાનીની [illegible] જે [illegible] સરકારે આપણને [illegible] છે તેનો અમલ કરવામાં ન્યાયબુદ્ધિ વાપરશે અને તેમ થશે તો ફરીને આવી લડત કરવાનું કારણ નહિ રહે. પણ હું [illegible] આપણી દરેક [illegible] પ્રથમ ઉન્નતિ આપણા હાથમાંજ છે. પછી સત્ય [illegible] કેટલુંક બોલી મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે [illegible] મહમીરી [illegible] દેશી ભાઈઓને મારો [illegible] સ્નેહ અને [illegible] જશે.

તે પછી મી. કેલનબેકને પણ કોમ તરફથી માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં [illegible] કોમને [illegible] ઉપકાર [illegible] તેમજ [illegible] લડતમાં [illegible] કોમની મદદ આપી હતી તે માટે તેમનો ઘણોજ ઉપકાર માનવામાં આવ્યો હતો.

[illegible] જવાબમાં મી. કેલનબેકે [illegible] આભાર માન્યો [illegible] પ્રમુખ તેમજ માનપત્ર [illegible] માટે [illegible] કરી સભા બરખાસ્ત થઈ.

વીંડસોરટન

મી. ટ્રેન આવી પહોંચતાં સ્ટેશને [illegible] હિંદી ભાઈઓએ મી. ગાંધી તથા મી. કેલનબેકનું સ્વાગત [illegible] થી આવકાર [illegible] હતા [illegible] ખાસ ગોઠવણ કરી હતી. ૧૦ મીનીટ ત્યારે [illegible] સ્ટેશન ઉપર [illegible] મુજબ [illegible] પછી [illegible] પટેલ હુસેન [illegible] અમીન, [illegible] એમ. [illegible] પીરભાઈ, [illegible] ભીખાભાઈ [illegible] સુલેમાન [illegible] સહીથી

એક માનપત્ર આપ્યું હતું જેમાં મી. ગાંધીએ [illegible] કરી [illegible] માટે તેમને આભાર [illegible] હતા.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

મી. [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] શુક્રવારે [illegible]

મોરીશીઅસમાં શાદીનો કાયદો

[illegible] લખે છે કે મોરીશીઅસમાં [illegible] [illegible] [illegible] આ [illegible] હિંદુ અથવા મુસલમાન [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] કરવામાં આવે એવી ઉમેદ રાખવામાં આવે છે.

રીલીફ બીલ ઉપર સેનેટ કમીટીમાં ચરચા

ઇંડીઅન રીલીફ બીલ ઉપર સેનેટ કમીટીમાં જે ચરચા ચાલી હતી તેનો વિશેષ સાર 'કેપ ટાઇમ્સ' માંથી અમે નીચે મુજબ આપીએ છીએ:

સેનેટર કરનલ સ્ટેનફર્ડ: મને તો આ હકીકત સ્પષ્ટ જણાય છે. જેટલો કાયદો ત્રણ પાઉન્ડનો કરનો રદ થતો પછી થાશે. જે સુચના કમીશને આપી છે, તેજ સુચનાનો આપણે પ્રાકટીસમાં અમલ કરવો જોઇએ ઘણા થોડા હીંદીઓને માથે આ કરનો બોજો છે અને પોતાનાજ ભાઇઓ, એકજ સ્થિતિમાં કામ કરતા હોવા છતાં, તેઓને કર નથી આપવો પડતો અને પોતાને આપવો પડે છે, એવું જ્યારે તેઓ જુએ છે ત્યારે તેઓ ઘણું દુઃખ પામે છે. આ કર નાબુદ થવાથી નાતાલમાં હીંદીઓ વળી બીજું તોફાન ઉભા કરી એમ, સર સેનેટર વીરે જે બતાવ્યો છે તે તદ્દન ખોટો છે અને પોતાનો આખો મત જણાવતા પહેલાં તે સાહેબે વીચાર કરવો. જોઇતો હતો. આ કર નાબુદ કરવાથી નેટીવ્સમાં ખરાબ ઉત્પત્તિ એ ખરું હોય તો, એક કોમની તકલીફ નાબુદ થવાથી બીજી કોમ નારાજ થાય તો તે નારાજ થનારી કોમ માટે આપણે દીલગીર છીએ. મને પોતાને નેટીવ લોકોની સાધારણ સમજ શક્તિમાં શ્રદ્ધા છે કે હીંદી કોમની તકલીફ દુર થવાથી મી. વીર ના કહેવા પ્રમાણે તેઓમાં હુલ્લડ નહીં થાય.

સેનેટર મરોઆલર: હું જુના ફ્રી સ્ટેટ લેજીસ્લેચરનો મેંબર હતો, અને હીંદીઓ ફ્રી સ્ટેટમાં દાખલ થાય તે સામે મેં સખત વાંધો લીધેલો છે, તેમ છતાં જ્યારે તેમજ હીંદી સરકારે આ સવાલનો સમાધાની કરી નાખવાની આતુર ઇચ્છા બતાવી છે ત્યારે પછી શા માટે તેમ ન થવું જોઇએ?

સેનેટર નેલ: આ કરની અસર કંઇ નથી થઇ એવી દલીલ સેનેટર સ્ટેલારે કરી તે ખોટી છે. ૧૯૦૮ માં ૭,૭૦૫ હીંદી છુટા થયા તેમાંથી ૩,૯૮૯ હીંદુસ્તાન ગયા અને ૩,૦૪૪ ફરીથી ગીરમીટમાં દાખલ થયા. આ અસર તે કરની હતી.

સેનેટર સ્ટુઅર્ટ જુલુ લેંડના કાયદાના થતા અમલ વિષે બોલ્યા કે કાયદો એવું જણાવે છે કે ત્રણ પાઉંડનો કર ભર્યા સિવાય કોઇ પણ હીંદી જુલુ લેંડના વેપાર અગર ફેરીનો ધંધો કરી શકે નહીં. ૧૮૯૫ ના ૩૨ મા કાયદાનો અમલ હજુ પણ જુલુ લેંડમાં થાય છે. તે કાયદાની રદ્દ કલમ મુકી એટલાની સ્પષ્ટતાની જરૂર જણાવી છે. એ કાયદો સખત છે અને આજસુધી તેનો અમલ થતો આવે છે.

સેનેટર પેટરસગીટર: આ કર નાબુદ કરવાથી હીંદમાં પછી બીજું ધાંધલ ઉભું કરશે એમ મને સ્પષ્ટ લાગે છે, આ કારણથીજ હું આ કર નાબુદ કરવાની વિરૂદ્ધમાં છું.

સેનેટર મોરીસ બીલની વિરૂદ્ધ પોતાનો મત આપતાં બોલ્યા કે શું આપણે વધુએ હીંદીઓને આપી દેવું જોઇએ? ફ્રી સ્ટેટના એક રહેવાસી તરીકે હું તો આવી માગણીને તાબે થઉં? અને જો ફ્રી સ્ટેટે આજ સુધી હીંદીઓને અંદર દાખલ થવા નથી દીધા, ફ્રી સ્ટેટમાં અને કેપ કોલોનીમાં હીંદીઓને પેસવા દીધા છે શું? કેમ જણાય? ત્રણ પાઉંડના કરથી હીંદીઓને શી મુશ્કેલી ઉઠાવવી પડી તે કમીશને બતાવ્યું નથી. હું નથી સમજી શકતો કે શા માટે આપણે આ કર નાબુદ કરવો જોઇએ, જ્યારે હીંદીઓ પહેલ વહેલા નાતાલમાં આવ્યા ત્યારે એવું ધારવામાં આવેલું કે તેઓ ફક્ત અહીં થોડી મુદત રહેશે અને પછી તેઓ હીંદુસ્તાન પાછા જશે. પણ તેઓ ફરીથી ગીરમીટ આપે તે માટે તેઓને અહીં રહેવા દેવામાં આવ્યા. અને આમાંથી આ એશીઆટીક સવાલ ઉભો થયો. નાતાલની સરકારે આ બીનાને ધ્યાન લીધી અને હવે આપણે આ વધી પડેલી સ્થિતિને તાબે થવું એમ સુચવવામાં આવે છે.

સેનેટર કેમ્પબેલ: ૩ પાઉંડનો કર ઉઘરાવવાને પુરતાં પગલાં લેવાયાં ન હતાં તેથીજ તે બરોબર ઉઘરાવાતો ન હતો—આવી જાતની દલીલો કરવી એ મારા વિચારમાં ખોટું છે. મારા મત પ્રમાણે તો આ બીલને પાસ નહીં થવા દેવાથી જે મુશ્કેલીઓ આપણે ઉભી કરીએ તેના જેવી બીજી ભાગ્યેજ કોઇ મુશ્કેલીઓ નહીં હોય. મારા સિવાયના બધા સેનેટરો આ બીલની વિરૂદ્ધ બોલેલા છે, અને જો મારા સ્વાર્થનો વિચાર કરું તો તે બધાની ટોળીમાં હું પણ ભળી જાઉં. આ બાબત ઉપર ઘણો ઉંડો વિચાર કરવાને અને વિરૂદ્ધ મત ધરાવનારા મિત્રો પાછળ નહીં દોરાવાને હું તમને વિનવું છું. આવા લોકોની સાબતથીજ હીંદીઓને હુલ્લડ કરવાના વખત મળ્યા. મેં તો ઘણીએ વખત સરકારને પણ ચેતવી હતી કે હરહમેશની પજવણીનું બુરૂ પરીણામ આવશે, અને આ વખતે પણ હું તમો સરવેને ચેતવું છું કે આ બીલનો અસ્વીકાર ન કરીશ, કારણ કે તેને જો પાસ નહીં કરવામાં આવે તો મને ખાતરી છે કે તેનું પરીણામ મહા ભયંકર નીવડશે.

ત્યાર બાદ જાહેર ખાતાના પ્રધાને (મી. વેટ) જણાવ્યું કે નેટાલના અને ટ્રાન્સવાલના ભાગને આ બીલથી ત્યાંના હીંદીઓના હક સબંધી કાંઇ પણ ફેરફાર થતો નથી. સેનેટર કેમ્પબેલે જણાવેલું કે આ બીલ ઘણુંજ અગત્યનું છે એ વિચારને હું મળતો થઉં છું. સેનેટર કેમ્પબેલના મતને પુરી રીતે હું મળતો છું. તેમણે જણાવ્યું કે આ દેશમાં જે કાયદાઓ થયા છે તેમાં સરવથી અગત્યતા ધરાવનારો આ કાયદો છે એ વાત બરોબર છે અને હું આશા રાખું છું કે સેનેટ તેને પસાર કરશે.

પછી એડજુરનમેંટના મત લેવાયા અને તેમાં જણાવેલી હકીકત રાખવાનું ૯ વિરૂદ્ધ ૮ મત પાસ થયું.

ત્યાર પછી હીંદી ધર્મો પ્રમાણે થયેલી શાદીઓની કાયદેસર નોંધ લેવા હીંદી ધર્માધિકારીઓની નીમણુક કરવાની બાબતમાં જાહેર ખાતાના પ્રધાને કહ્યું કે આ હકીકત ઉપર મેં મારા સલાહકારો સાથે ઘણો વિચાર કર્યો છે. તે જો કાયદાના રૂપમાં ઘડાય તો કેપમાં મુસલમાની ધર્માચાર્યો જે સ્થિતિમાં છે તેજ સ્થિતિમાં સરવે હીંદી ધર્માચાર્યો મુકાશે. કેપમાં આ કાયદો હતો, અને નાતાલમાં પણ આ કાયદો સને ૧૮૯૧ માં થયેલો છે. જેથી હીંદુ, બુદ્ધ વગેરે ધરમના ધર્માચાર્યો પણ તેજ સ્થિતિમાં મુકાશે, અને તમણે પોત પોતાના ધરમમાં જે શાદીઓ થાય તેની કાયદેસર નોંધ રાખવાનું કહેવામાં આવશે. આ કાયદાથી આપણે કંઇ અનેક ઓરતોની શાદી સ્વીકારીએ છીએ એમ થતું નથી, પણ જો દેશમાં અગર તો જે ધરમમાં અનેક ઓરતો સાથે પરણવાનો રિવાજ ન હોય અને શાદી થાય છે તે તે ધરમમાં થયેલી શાદીને પણ આ દેશના કાયદા પ્રમાણે થયેલી શાદીના સમાન ગણવામાં આવશે. આ બીલમાં આ કલમ વિષે કોઇએ ચિંતા ઉઠાવવી પડશે નહીં તેથી કેમ જે બીજી કલમથી નહીં થયેલ હું તમને જાહેરમાં કહેવા નથી માગતો કે સર સાલોમન જેવાએ પણ કાયદાની નજરથી આ કલમ વિચારી જોઇ સ્વીકારી છે.

છેવટે આ કલમ પણ સ્વીકારવામાં આવી અને બીલ કોઇ પણ જાતના સુધારા વિના સેનેટ કમીટીમાંથી પસાર થયું હતું.

વિવિધ વિષયો

ઇંડીઅન રીલીફ બીલને શહેનશાહી મંજુરી આ બુધવારે મળી ચુકી છે.

હાલ યુનીઅન પાર્લામેંટની બેઠક આજે પુરી થાય છે.

અમારા કેટલાક ગ્રાહકો તરફથી ચોપડીઓ ઉધાર મંગાવવામાં આવે છે તેમને પઈસા મોકલી ચોપડીએ મંગાવવાની અમે વીનંતી કરીએ છીએ, કેમકે ઉધાર મોકલવાથી નાણા વીગેરેનું ઘણું કામ વધી પડે છે.

આ છાપખાના કેટલાક ગ્રાહકો તરફથી ઓમર ખય્યામ, પ્રુફેસર ગોખલે, દાદાભાઈ નવરોજી અને બીજા પ્રખ્યાત માણસોના ચરીત્રોનાં દાખલા ... ગોકલે ૬૫ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાનવાળી તવારીખ રૂપે વારતા તથા મી. જસ્ટીસ અમીર અલી કૃત ઇસ્લામ, ચંદ્રકાન્ત, ત્રણે ભાગ, વાચન માળાની પહેલી બીજી ત્રીજી વગેરે ચોપડીઓના માગણી થયા કરતી હતી. આ સર્વેઓને જણાવવાનું કે આ પુસ્તકો અમને મળેલા છે. તેની કીમત વીગેરે જાહેર ખબરમાં જોવાથી માલુમ પડશે.

ન્યુઝીલંડમાં એશીઆ વાસીઓને નહીં દાખલ થવા દેવાનું એક બીલ ત્યાંની પાર્લામેંટમાં તા. ૧ લી જુલાઈએ દાખલ થયું છે, અને તેમાં ન આપી શકાય તેવી ભાષામાં પરીક્ષા લેવાની કલમ દાખલ કરી આવનારાઓને સખ્ત અટકાવત મુકી છે.

વીકટોરીઆથી રૂટરનો ખબર પત્રી બુધવારનો તારમાં જણાવે છે કે કોમાગાટા મારૂ સ્ટીમરમાંથી એક ઉતારૂએ કાયદાની વડી અદાલત પાસે ઇન્સાફ મેળવવાની અરજ કરી છે. આ કેસને ટેસ્ટ કેસ તરીકે ગણવામાં આવ્યો છે; એટલે કે કનડાને આર્ટિશ રૈયતને દાખલ થતી અટકાવવાનો હક છે કે નહીં તે આ કેસ ઉપરથી સાબીત થઇ રહેશે.

મી. સુરેંદ્રનાથ બેનરજીના એનના સ્વર્ગવાસને લીધે તેમના ઘણા મીત્રો તરફથી દીલસોજીના કાગળો તેમને મળેલા છે તે માટે મી. બેનરજી બધા મીત્રોનો આ છાપા દ્વારા આભાર માને છે.

ગયે અઠવાડીએ ડરબનની ડીસ્ટ્રીક્ટ કોરટમાં એક હીંદીને તેના શેઠ મી. એલ હનબુરે માર માર્યાને સબંધી કેસ ચાલ્યો હતો. તહોમતદાર મી. હનબુરે માર નહીં માર્યાનું જણાવ્યું પુરાવો જ રજુ થયો તેમાં માર માર્યાની હકીકત સાબીત થઈ. પક્ષ તરફથી કાંઇ વાંધો લેવામાં આવ્યો ન હતો. માત્ર એટલું જણાવવામાં આવેલ કે હીંદીની વરતણુંક ઉધ્ધત હતી અને તેથી તેના ઉપર રીસ ચઢી હતી. તહોમતદારને શી. ૧૦ દંડ થયો હતો.

ગયા માસની તા ૧૮ મીએ મારીટ્સબર્ગ ખાતે સુપ્રીમ કોર્ટમાં ન્યુકાસલના મેજીસ્ટ્રેટના એક ચુકાદા સામે અપીલ સંભળાઈ હતી. અપીલ કરનાર હીંદીને ૬૦ મરઘાંના બુટા ચોરવા માટે ન્યુકાસલના માજીસ્ટ્રેટે ત્રણ માસની જેલ અને ૧૨ ફટકાની સજા કરી હતી. મી. જસ્ટીસ કારટરે આ અપીલનો ચુકાદો આપતાં સજા રદ કરી જણાવ્યું કે આ માણસ ઉપર અગાઉ એક આરોપ મેલાયેલો તે ગણતરીમાં લેતાં પણ મરઘાના ૧૮ બુટાની ચોરી માટે આ સજા ઘણી સખ્ત હતી.

ગયા મંગળવારની કેપટાઉનની પ્રોવીન્શીઅલ કાઉન્સીલની બેઠકમાં મી. ફ્રેડમારે એવો સવાલ પુછ્યો હતો કે ૧૯૧૩-૧૪ ની સાલમાં કેપટાઉનમાં કેટલા એશીઆટીકોને લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યા હતા, અને તાજા સાલમાં મ્યુનીસીપલ કાયદાની રૂએ કાઢી આપેલા એશીઆટીક લાઇસેન્સે ની કેટલી સંખ્યા હતી. આ સવાલના જવાબમાં એડમીનીસ્ટ્રેટરે જણાવ્યું કે એ બાબત તપાસ કરવામાં આવે છે; તે માહીતી તઈયાર થયે ટેબલ ઉપર રજુ કરવામાં આવશે.

ટોંગાટથી મી. હાજી હાફેજી હુસેન લખે છે કે સર્વે મુસલમાન ભાઈઓને અરજ કરવામાં આવે છે કે અહીં હબીબીયા મદરેસો તા. ૧૧-૧૨ જુલાઈ સનીવાર અને રવીવારના રોજ ખ્વાજા સાહેબનો ઉરસ મુકરર થયો છે. શનીવારે રાતના સંદેલ મુબારક નીકળશે અને રવીવાર બપોરના મૌલુદ વાએઝ બાદ નીઆઝનું ખાણું થશે તેમાં દોસ્ત બીરાદર સહીત શામેલ થઈ સવાબ હાસીલ કરશો.

ગુજરાતી સાહીત્ય પરીષદ આવતા વરસના મે માસમાં સુરત ખાતે મળવાનું મુકરર થયું છે.

પાટીદાર પરીષદની ત્રીજા વરસની બેઠક મે માસની આખરીમાં સુરત ખાતે મી. પુરૂષોત્તમદાસ ગોકળદાસના પ્રમુખ પણા નીચે મળી હતી. તે વખતે નેર ઠરાવો પાસ થયા હતા. ત્રીજા ઠરાવમાં ખેતીનું વિવેચન કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં પરીષદ ગુજરાતમાં એક ખેતીવાડીની કોલેજ સ્થાપવાની, મુખ્ય નદીઓમાંથી નહેરો કાઢવાની, સહાયકારી મંડળીઓ સ્થાપવાની અને ખેતીને લગતું જ્ઞાન ખેડુત વર્ગમાં ફેલાવવા માટે સરકારે ગામેગામ ફરતા પગારદાર ઉપદેશક નીમવાની માગણી કરી હતી.

લાહોર ખાતે હીંદુ મુસલમાનને લગતા સવાલો ઉપર વિચાર કરવાનો હેતુ. તેને માટે બન્ને કોમોના પ્રતિનીધીઓની એક બોર્ડ સ્થાપવામાં આવશે.

ઇન્ડીયા પત્ર જણાવે છે કે મી. ચમનલાલ નામના એક હીંદીએ "રેનોલ્ડસ ન્યુસપેપર"માં 'હીંદી કોરટમાં ન્યાય' એ મથાળા નિચે એક લેખ લખ્યો છે. તેમાં આ પરમાણે તેઓ લખે છે "એક પોલીસ કોરટનો અંદર ન્યાયાસને હીંદી ન્યાયાધીશ બેઠા હતા. વકીલોની ખાસ બેઠકો ઉપર પણ હીંદીજ વકીલો હતા. કોરટમાં જ્યાં જ્યાં નજર પડે ત્યાં હીંદી સિવાય બીજું કંઇ જોવામાં આવતું નહોતું. બાજરામાં ઉભેલા કેદી હીંદી હતા. તેને મદદ કરનાર વકીલ તે હીંદી હતા. કેદીની આસપાસ ઉભેલા બે પોલીસ અમલદારો હીંદી હતા પણ વકીલ સાહેબ ન્યાયાધીશ પાસે ઇંગ્રેજીમાં વાત કરતા હતા, ન્યાયાધીશ વકીલને ઇંગ્રેજીમાં બધું પુછતા હતા, વકીલ સવાલ ઇંગ્રેજીમાં પુછતો હતો અને તે સવાલ કેદીને હીંદીમાં પુછતો હતો અને કેદી જવાબ આપતો તેનું ઇંગ્રેજી કરીને તે ન્યાયાધીશને સમજાવતો હતો." મી. ચમનલાલ ઉમેરે છે કે "હીંદીના પોતાના દેશમાં પોતાની ભાષામાંજ કેસ ચલાવવા દેવાની સગવડ શામાટે ન આપવી જોઇએ?"

હીંદુસ્તાનમાં બી. બી. રેલવે પાછળ વાર્ષીક ખરચની રાસ ૪ કરોડ રૂ. થાય છે જ્યારે જી. આઈ. પી. રેલવેને સડકના સમારકામની પાછળ રૂ. ૧૫ કરોડનો ખરચ થાય છે.

મી. જોસફ ચેમ્બરલેઈન કે જેઓ અગાઉ કોલોનીઅલ સેક્રેટરી હતા તેમનું લંડન ખાતે મરણ થયું છે. મી. ચેમ્બરલેઈન વિલાયતની રાજદ્વારી બાબતમાં ઘણો આગળ પડતો ભાગ લેતા હતા. સોમવારે વડા પ્રધાન તથા મી. બોનરલૉ તેમના વિષે હાઉસ ઓફ કોમન્સમાં બોલ્યા હતા.

સર ડેવીડ હંટર સ્કોટલાંડમાં ગુજરી ગયા છે. તેઓ હવા ફેર અરથે વીલાયત ગયા હતા. તેઓ હીંદી પ્રત્યે હમેશા સારી લાગણીથી જોતા હતા. તેમના મરણથી હીંદી કોમે એક ભલી લાગણી વાળો મીત્ર ગુમાવ્યો છે.

ગુજરાતી નવાં પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો હીંદુસ્તાનથી આવી પહોંચ્યાં છે.

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૭–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૭–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪–૬	૧૦
કાવ્ય દોહન ભાગ ૮ મો	૪–૬	૧૧
એમ. એ. બનાકે મેરી મીટી કહુ પરણજી?	૨ ૬	૩
પદ્મિની (ગુજરાતી મા આવેલી વાર્તા)	૩–૦	૪
ભર્તૃહરી શતક, શૃંગાર, વૈરાગ્ય અને નીતિ	૧ ૩	૩
પાણીપતનું યુદ્ધ ('ગુજરાતી' ની ભેટ,	૭–૦	૪
આકબરાજ (")	૩ ૦	૩
હેરકીગલની સેવા (")	૭–૦	૪
૧૮મી સદીનુ હીંદુસ્તાન (")	૨ ૬	૩
ચંદ્રકાન્ત ભાગ ૧, ૨ ૩	૧૧–૬	૨૭
વિવેકાનંદ વિચાર માળા, ભાગ ૧, ૨	૭–૦	૧૨
સ્વર્ગની કુંચી	૨ ૩	૭
સ્વર્ગની સીડી	૨ ૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં ટરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના ખ્યાન વાળી નવારીખ રૂપે વાર્તા) ભાષાન્તર ક. બે. મરઝબાન	૮ ૬	૧૬
આર્ય ધરમ નીતિ અને બાલુકય નીતિ સાર	૦ ૭	૨
નવ સંહિતા આ પુસ્તકના મુળ લેખક બંગાળના પ્રખ્યાત સ્વર્ગસ્થ બાબુ કેશવચંદ્રસેન થઈ ગયા તેનુ ગુજરાતી ભાષાન્તર મધુપતરાય ગોપાળરાવ ભટ્ટે (સંગીત શાસ્ત્રી) એ કર્યું છે	૧ ૦	૩
સ્વામી રામતીરથ એમનુ સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્ર તથા સદુપદેશ ભાગ ૧ ૨, ૩ ૪, ૫	૩ ૬	૭
ટુંકી વાર્તાઓ (આ રસ હીંદની પ્રતિહાસીક દશ વાર્તા)	૧ ૩	૩
એટાલાક વડ મે.વીની–ભામા સારા ભજનો છે	૦ ૬	૧
કથા ગુચ્છ–બાળકોને વાંચવા લાયક વાર્તાઓ	૦ ૬	૧
નવલ કથા–ટુંકી ટુંકી ૧૫ વાર્તાઓ	૦ ૬	૧
આરય ધરમ નીતિ	૦ ૬	૧
ભારતના આર્ય રત્નો ભાગ ૧	૨ ૪	૬
" ભાગ ૨	૨ ૪	૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫ ૦	૧૨
કુભાષક વિદ્યાસાગર–[આ પુસ્તકના, મુદ્રાને જરૂર નુકસાન પહોંચ્યું છે]	૦–૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો રાણા પ્રતાપ, ફતેહ રાણાજી, દુર્ગાદાસ, સરદાર તાનાજી અને બીજા રજપુત, મરાઠા તથા શીખ વિગેરે શુરવીરોની ૪૪ ચરિત્ર કથાઓ	૧ ૯	૪
ભારતના મહાન પુરૂષો [૧ મે.ગોર.જ હરિદાસજી ૨ મહારાજ જગતસીંહજી ૩ રાજકવિ ભીખ]	૧–૩	૩
ભારતના સંત પુરૂષો–નારદ, દત્તાત્રય, શંકરાચાર્ય ચૈતન્ય, દાદુ દયાળ વી. ૧૩ સંત પુરૂષના ચરિત્ર	૧–૬	૩
જગ વિખ્યાત પુરૂષો–સોક્રેટીસ અને ફાધર ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧ ૦	૩
શ્રીમદ ભગવદગીતા પદ્યાત્મક ભાષાંતર	૦–૬	૧
ધ્યાન દીબાઈ જોશી	૦–૬	૧

વીર કુમારદાસ અથવા મોક્ષ મેળવનાર	૬–૦	૪
શ્રી બુદ્ધ ચરિત્ર	૧–૩	૩
શ્રીમદ યોગ વસિષ્ઠ રામાયણનું વૈરાગ્ય અને મુમુક્ષુ પ્રકરણ	૧–૦	૩
સ્વામી વિવેકાનંદનો મત,	૧–૩	૩
કાશ્મીરનો પ્રવાસ અને કલાપીના સંવાદો	૧–૩	૩
પોકેટ ડીક્ષનેરી ઈંગ્લીશ એન્ડ ગુજરાતી	૨–૬	૪
પોકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી એન્ડ ઈંગ્લીશ	૨–૬	૪
સ્ટાન્ડર્ડ ડીક્ષનરી ઈંગ્લીશનુ ગુજરાતી–ભાષા અને પટેલ કૃત, બે ભાગમાં	૧૧–૬	૩૪
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧ ૨–૩–૪,	૧૧–૬	૨૨
કરણઘેલો	૨–૬	૬
બાળપોથી	૦–૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦–૪	૧
" બીજી "	૦–૫	૧
" ત્રીજી "	૦–	૨
" ચોથી "	૦–૬	૨
" પાંચમી "	૦–૧૦	૩
" છઠી "	૧–૦	૩
" સાતમી	૧–૬	૩
હેશા હીસાબ ભાગ પહેલો	૦ ૩	૧
રાજસ્થાનનો ઇતિહાસ, મેવાડ ને ઉદયપુરનુ રાજ્ય ઊંચી આવૃત્તિ	૫ ૬	૨૪
" મધ્યમ આવૃત્તિ	૪ ૦	૧૩
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા ૫ કું પુઠું	૦–૬	૧
વિશેષ સોનેરી ન સુંદર પુઠું	૧–૦	૮
" ખીસામા રાખવા લાયક ગુટકો	૦ ૪	૧

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ કેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડો રાસ બીહારી ઘોસ એમ. એ. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, એમ. કે. ગાંધી, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી બહાદુર અંબાલાલ દેશાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુનશીર હુસેન કીડવાઈ પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. કીમત શી. ૨, ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મક્કા અને મદીના ની યાત્રા લખનાર સર રીચર્ડ એફ બરટન આ પુસ્તક બન્ને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં સમાયુ છે તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમા આવેલ આલેકઝાન્ડ્રીઆ, સુએઝ, કેરો, નાઈલ વગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી મઝાઓના વરણનજ અને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી.૭–૬,

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના લેખો: આ પુસ્તકમા જ લેખ છે (૧) રાજ અને તેની રચના, ( ) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી, (૫) હીંદમાં કળા અને પહેરવેશના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૩

હાજી મુરાદની વાર્તા અને બીજાં લેખ—મરહુમ ટોલસ્ટોય ના લખેલાં લખાણોમાં આ ઘણીજ સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૧૦.

ગ્રોઇસ ઇન ચંડરીટે—આ વાર્તા બોધદાયક છે કીમત ટ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

ઇસપસ ફેબલ્સ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સાદું અને છોકરાંઓ સમજી શકે તેવું છે કી ટ. ખરચ સાથે શી. ૧-૯

ગોલીસ્તાન—ગુલીસ્તાનના કેટલીક વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯

હદીસનું રત્નાવલ—સાહેબ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે કી. શી. ૧ ૯

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી. ૯-૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન મેરીદીથ ટાઉનસેન્ડ કૃત કીમત શી ૯-૯.

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ કી શી. ૧ ૯.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ એસ. બ્લંટે ' ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ " માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદ્દીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દરેહમાન જામીના લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમો ને મારે સુધી કરેલી નસીહતો દરેકની કી. શી. ૧ ૯

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વરક શોપસ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીન આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧ ૯

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો આ રસીક વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફાઈવી મેયાએ અંગ્રેજીમાં લખી છે કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮

રૂબાયત ઓફ ઉમરખય્યામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૭

ધી સ્ટોરી ઓફ એન આફ્રીકન ફાર્મ કેપટાઉનના પ્રખ્યાત લેખક ઓલીવ શ્રાઇનરના. આ પુસ્તકની ૧૧૬ હજાર નકલો છપાઈ ચુકી છે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૧ ૯

સેલ્ફ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી શી ૨ ૯

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર. કી શી ૨ ૩

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૩

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

ગુલીસ્તાન—પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં છોકરાઓ તેમજ મોટાને વાંચવા લાયક નીતી અને સધીર ભરેલી ઘણી વારતાઓ લખી છે પુસ્તક લખનારે કવ. શેખ સાદીનું લખેલ જીવન ચરીત્ર પણ આ પુસ્તકમાં આપેલું છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૬-૧૦.

એમ. કે ગાંધી અને દ. આફ્રીકાનો હીંદી સવાલ—એ ચોપડી અંગ્રેજીમાં ડા પ્રાણજીવન જે. મહેતાએ લખી છે. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ (અંગ્રેજીમાં)—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

ઇન્ડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ—મેસર્સ નાટેસન એન્ડ કું તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલા આ અંગ્રેજી પુસ્તકમાં કોંગ્રેસની સ્થાપના ૧૮૮૫માં થઈ ત્યારથી ૧૯૦૮ની સાલ સુધીમાં પ્રમુખપદેથી અપાએલા ભાષણો. બીજાં અગત્યનાં ભાષણો તથા ઠરાવો અને કોંગ્રેસનું બંધારણ વીગેરે આપ્યાનો હેવાલ આપેલો છે. લગભગ, સઘળા પ્રમુખોના ચિત્રો પણ આપેલાં છે કીમત શી. ૫ ટપાલ ખરચ શી ૧.

મી ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે ઝાંઝીબાર, મોઝામ્બીક, મારીત્સબર્ગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા. તેની તેમજ બીજા બનાવોની પુરેપુરી નોંધ આ પુસ્તકમાં છાપેલી છે. મજકુર જગાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત બધુ ભાષણો આ પુસ્તકમાં છાપી છે નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ ભાષણમાં છે, બીજી ભાષણોમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા પ્રસંગે, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કંઈ ઉપયોગી કહેવાયું હતું તે બધુ છે, અને તેજ ભાષણોમાં અહીંના વારે વારે હીંદીઓને લગતા ઇમીગ્રેશન, લાઇસન્સ, કેળવણી મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે વીગેરેના કાયદાઓ માંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલા છે. હીંદી સવાલનો ઇતીહાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલ કેટલાક જલસાઓ, કરહુને તથા માનપત્રોના સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે કીમત રૂ. ૨ ૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની

મી એન્ડરુસનું ભાષણ—મી. એન્ડરુસે કેપથી વિલાયત ઉપડતાં પહેલાં ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે તે ભાષણ વખત લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન મી મેરીમન વિગેરે ગૃહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી. એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમા સુંદર રીતે કેપ 'ટાઈમ્સ' પ્રેસમાં છપાવવામાં આવ્યું છે તેની કિંમત પોસ્ટેજ સુધાં ૭ પેની રાખવામાં આવે છે ને અમને તેટલી સ્ટેમ્પ મળવાથી અમે જ્યાં મોકલવું અમને લખવામાં આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા જાણીતા ગોરાઓનાં હાથમાં જવું જોઈએ. અમે હીંદી વાંચનારને ભલામણ કરીએ છીએ કે તેમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલવું. અમને જો પઈસા મોકલી ગોરાની યાદી કરવાનું કહેવાય, બનશે તો અમે તેમ પણ કરવા તઈયાર છીએ. એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે, અમારી પાસે સાતસો નકલ આવી છે. ને તેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે પઈસા વધશે તે શાંતિનીકેતનની નીશાળને સારુ મી એન્ડરુઝન મોકલવામાં આવશે.

અઠવાડીક પંચાગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૮ મી જુલાઈ થી તા. ૧૪ જુલાઈ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—અસાડ વદ ૧ થી અસાડ વદ ૭ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમીન—તા. ૧૩ મી રજબથી તા. ૧૯ સાબાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૩૦ થી તા. ૬ સુધી ૧૨૮૩

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૮	વદ ૧	૧૩	૩૦	૬—૫૪	૫-૧૨
ગુરૂ	૯	,, ૨	૧૪	૧	૬—૫૪	૫-૧૨
શુક્ર	૧૦	,, ૩	૧૫	૨	૬—૫૩	૫-૧૩
શની	૧૧	,, ૪	૧૬	૩	૬—૫૩	૫-૧૩
રવી	૧૨	,, ૫	૧૭	૪	૬—૫૩	૫-૧૪
સોમ	૧૩	,, ૬	૧૮	૫	૬—૫૩	૫-૧૪
મંગળ	૧૪	,, ૭	૧૯	૬	૬—૫૪	૫-૧૫

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૦ મી જુલાઈના અરસામાં સ્ટીમર અમ્બોરી મદ્રાસ થઈ કલકત્તા જશે.

તા. ૯ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી પાલમ કોટા ઝંઝીબાર રસ્તે મુંબઈ જશે.

તા. ૧૩ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી સોમાલી—ડેલાગોઆ બે, બૈરા વીગેરે બંદરો પર થઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૨૩ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. ગુર્ખા મુંબઈ તરફ રવાના થશે.

તા. ૨૪ જુલાઈના અરસામાં સ્ટીમર અમ્બોરા ડેલાગોઆબે, બૈરા થઈ મુંબઈ જશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
જરમાની મરખી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનને માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
ગુરૂખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સરવૈદય	૦	૯
સત્ય પ્રભુનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનો ભવાડો	૦	૩
સરવોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો આપસાર છે)	૦	૯

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકોના ઓરડર નીચેને સરનામે મોકલવા:—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ

ફીનિક્સ, નાતાલ

પોસ્ટલ ઓરડર કોસ કરવા નહીં અને તેના પૈસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની   ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી બાળે માનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ભાઈઓને સારૂ થઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાળકોને ઈનામ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ધરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર ઓલબર્ટ વેસ્ટ તથા મગનલાલ ખ. ગાંધી. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 28 Vol. XII WEDNESDAY, JULY 15TH, 1914 [illegible]

FAREWELL TO MR. AND MRS. GANDHI

THE spacious Town Hall of Durban has only once before—on the occasion of the reception to the Hon. Mr. Gokhale—been the scene of such a large and enthusiastic Indian gathering as assembled there on Wednesday evening last to bid farewell to Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach on their departure for England en route to India. The body of the hall, with the two galleries, was quite full. There was also a fair number of Europeans present.

The Mayor (Mr. W. Holmes) presided, and was supported on the platform by a number of Europeans, as well as leading Indians. Among the former were the Rev. Hodson and A. A. Bailie, Messrs. C. S. Jameson, Karl Gundelfinger, Baumann, Otto Siedle, F. A. Laughton, K.C., Eugene Renaud, and A. R. Mitchell.

Telegrams of apology for non-attendance were received from the Bishop of Natal, General Botha, Mr. Smuts, Mr. J. X. Merriman, Mr. Burton (Minister of Railways and Harbours), Sir Thomas Smartt, Mr. W. Hosken, Senator Marshall Campbell, and many Indians in different parts of the country.

The ceremony of garlanding and presenting bouquets to Mr. and Mrs. Gandhi and the Mayor took place amid applause.

A telegram was read from Mr. Kallenbach regretting his inability to attend and asking Mr. Gandhi to thank the friends on his behalf for the addresses presented to him.

The Mayor's Speech

The Mayor said it gave him much pleasure to preside at the public reception to Mr. M. K. Gandhi on the occasion of his leaving these shores on his return to his native land. Mr. Gandhi had been personally known to a large number of the inhabitants of Durban for many years past. Speaking of him as a burgess of Durban, he (the Mayor) could state that throughout his residence amongst them Mr. Gandhi was always held in the highest esteem by all sections of the community. (Applause.) It was a matter for regret to the official section of the community when Mr. Gandhi left Durban in 1904, and relinquished the unofficial position which he held as the representative of the Indian community in Durban. In that position he was glad to testify that Mr. Gandhi rendered invaluable service to the whole community, particularly on the occasion of the outbreak of bubonic plague, when his cordial co-operation with the Health Committee enabled the authorities to stamp out the disease very rapidly. As Mayor of Durban he was precluded from making any reference to Mr. Gandhi's political career, but he could state that he honoured him as a man, and appreciated the whole-heartedness of his efforts to alleviate the conditions of his fellow Indians. During the course of that afternoon he (the Mayor) received a number of telegrams chiefly emanating from Johannesburg, protesting against that reception, and stating that the Indian community were not satisfied with the Relief Bill. With that matter he had no concern, but he was given to understand that, so far as the Indian community of Durban was concerned, that demonstration in honour of Mr. Gandhi was perfectly unanimous. (Applause.)

Mr. A. Christopher then read the address of the Reception Committee to Mr. and Mrs. Gandhi which was presented by the Mayor. The address was signed by Mr. O. H. A. Jhaveri, Chairman; Messrs. G. H. Miankhan and V. Lawrence, Treasurers; and Messrs. Abdul Hack Kajee, Lazarus Gabriel and A. Christopher, Secretaries.

Mr. Joseph Royeppen read the speech of the Chairman of the Reception Committee in which reference was made to Mr. Gandhi's various activities in Natal and the Transvaal and as leader of the Passive Resistance movement. In referring to some of the chief landmarks in Mr. Gandhi's career he said: "The first and foremost of these is that our brother set out on his life's work to conquer hate by love. If any doubt this, he has but to turn to the pages of a small pamphlet issued by him on his first return to India now nearly 20 years ago. There our leader has set forth the teaching that every hatred and malice, emanating from whatever causes, should be met and can only be wiped out by an abundant love. How he has won with his weapon of Peace is known to the world to-day in the pain and suffering of himself and his followers in the great Passive Resistance movement. The second beacon light of his life has been a complete effacement of the self. Here we find our brother, in all his life and thought and action, laying aside self and consideration of self. With him, it has ever been his brother first and last, and himself not at all. The third feature of his life has been a sublime fearlessness. An aspect of this character is best seen in his work during the Boer War and the outbreak of plague in Johannesburg. In the midst of pain and suffering, his own life counted with him for nothing but the life of the meanest being a precious thing worthy the price of his own."

Further addresses were presented from the Indian Women's Association, Indian Women's Society, Transvaal Indians, Anjuman Islam, Shri Hindu Jigyasa Sabha, District Indian Association, Tamil Mahajana Sabha, Mahomedan Marine Society, Zoroastrian Anjuman, Gujarati Community, Newcastle Indians, Dannhauser Indians and others.

Addresses were also presented to Mr. Kallenbach by the Natal Indian Association, Anjuman Islam and Zoroastrian Anjuman.

The Mayor then called upon Mr. F. A. Laughton, K.C., to address the meeting. Mr. Gandhi, he said, he regarded in the same profession as himself and there had grown between them a bond of friendship which had grown stronger and stronger. Mr. Gandhi's courage he had never seen excelled—he doubted whether he had ever seen it equalled. Selfishness, Mr. Gandhi

had come [illegible] he had sacrificed everything to his people, whom he [illegible] and [illegible] when he came to the country. His principles were such that he could trust him saying all that he had known. He [illegible] and the Indian friends to be guided by the principles which had led Mr. Gandhi.

The Rev. Mr. Hudson complimented the Indian community upon the success which had attended Mr. Gandhi's efforts on their behalf. It was a matter for thanksgiving that the troubles had been settled for some time to come. He was impressed by Mr. Gandhi's fearlessness. He was not only ready to write and speak of sacrifice but he was prepared to suffer and, he believed, even to die. He (the speaker) would welcome the day when there would be, in the words of a great South African statesman, "equal rights for every civilised man South of the Zambesi."

Mr. Fred [illegible], one who had worked with the Indian community of Durban for over thirty-three years, wished to add a word of appreciation. He referred to the marriage question as being one of the greatest of the grievances and he was glad that the matter had been [illegible] settled.

Mr. Gandhi, in returning thanks, first explained why he appeared in the [illegible] costume, which he had been wearing since the time of the strike. He hoped they would forgive him for appearing in the strange costume, which he had adopted on his premature discharge from prison, as a sign of mourning. That mourning had gone, [illegible] he returned the costume and as [illegible] of [illegible] dress, he felt the [illegible] which possessed him at that moment [illegible] a greater respect for [illegible] appearing [illegible] (Cheers.) Referring to the addresses which had been presented to him, he said that [illegible] he valued them, he valued more the love and sympathy which the addresses had expressed. He did not know that he would be able to make adequate compensation. He [illegible] all the praise bestowed upon him. Nor did [illegible] that had been said of her. [illegible] no Indian woman had [illegible] greater service during the struggle than Mrs. Gandhi. [illegible] on behalf of Mr. Kallenbach, who was another brother to him, for the addresses presented. The community had done well in recognising Mr. Kallenbach's work. Mr. Kallenbach [illegible] that he came to [illegible] struggle to gain. He considered that by taking up their cause, he gained a great deal [illegible]. Mr. Kallenbach had [illegible] splendid work during the strike at Newcastle and, [illegible] he [illegible] went to prison, again thinking that he was the gainer and not the loser. Proceeding, Mr. Gandhi referred to the time of the attack in 1897, when his friend Mr. Laughton had stood by him against the mob. He also remembered with gratitude the action of Mrs. Alexander, the wife of the late Superintendent of Police in Durban, who protected him with her umbrella from the [illegible]. Referring to Passive Resistance, he claimed that it was a weapon of the purest type. It was not the weapon of the weak. It needed in his opinion far greater courage to be a Passive Resister than a physical resister. It was the courage of a Jesus, a Daniel, a Cranmer, a Latimer and a Ridley who could go calmly to suffering and death, and the courage of a Tolstoy who dared to defy the Czars of Russia, that stood out as the greatest. Mr. Gandhi said he knew the Mayor and [illegible] telegrams stating that the Indians' Relief Bill was not satisfactory. It would [illegible] they [illegible] but in the condition of things in South Africa at the present time he was certain they could not have had a better measure. [illegible] the credit for [illegible]" Mr. Gandhi [illegible] due to the women and young people like Nagappan, [illegible] and to those who quickened the conscience of South Africa. Our thanks are due [illegible] to the Union Government [illegible] that [illegible] showed the greatest consideration [illegible] would stand or fall [illegible] of that historic debate—historic to me, historic to my countrymen, and possibly historic to South Africa and the world. Proceeding, Mr. Gandhi said that it was well known to them how the Government had done justice, and how the Opposition had come to their assistance. They had also received handsome help from both the Imperial and Indian Governments, backed by that generous Viceroy, Lord Hardinge. (Cheers.) The manner in which India, led by their great and distinguished countryman, Mr. Gokhale, had responded to the cry which came from the hearts of thousands of their countrymen in South Africa, was one of the results of the Passive Resistance movement, and he hoped [illegible] better [illegible] "[illegible]" [illegible] Mr. Gandhi, "I wish to give. I go away with no ill-will against a single European. I have received many hard knocks in my life, but here I admit that I have received the most precious gifts from Europeans—love and sympathy." (Cheers.) That settlement, he said, had been achieved after an eight years' struggle. The Indians in South Africa had never aspired to any political ambition, nor as regarded the social question, that could never arise in connection with the Indians. "I do not believe for one moment," Mr. Gandhi exclaimed, "that East and West can never combine. I think the day is coming when East may meet West, or West [illegible] East [illegible] on the West [illegible] the Indian [illegible]. The Indians have no wish to [illegible] the European [illegible] South Africa. (Cheers.) [illegible] that [illegible] never [illegible] which will require the broad-minded-ness and spirit of justice of the Government of South Africa to hold the balance between conflicting interests. Referring to his stay in South Africa, Mr. Gandhi said that he should retain the most sacred memories of this land. He had been [illegible] the happiest and most lasting friendships with both Europeans and Indians. He was now returning to India, a holy land sanctified by the austerities of the ages. In conclusion Mr. Gandhi hoped that the same love and sympathy which had been given to him in South Africa might be extended to him no matter in what part of the world he might be. He hoped that [illegible] to the Indians' Relief Bill would be carried [illegible] administration of the laws [illegible] with the affairs of the Indian community. "Then," added Mr. Gandhi, "I think there will be [illegible] on the part of my countrymen in [illegible]. That is one of the lessons of the [illegible]."

The proceedings [illegible] by a vote of thanks, proposed by Mr. [illegible] Khan, to the Mayor, and the singing of the National Anthem.

The Gujarati Hindus

On Thursday evening a tea-party was given in Mr. [illegible] school room by Mr. [illegible] to Mr. and Mrs. Gandhi, when a large number of Indians were present. The [illegible] sang a hymn in Gujarati. After [illegible], Mr. [illegible] Mehta, the chairman of the [illegible] Association, presented Mr. Gandhi with a purse of £[illegible] to be used as he thought fit.

From the school the party proceeded to Victoria [illegible] which was [illegible] for the occasion. The [illegible], where the meeting was held, was crowded. Mr. [illegible], [illegible] of the Gujarati Hindu community, recalled [illegible] pleasant recollections of Mr. Gandhi's [illegible] work in South Africa and expressed great pleasure [illegible] the [illegible] of the £3 tax. [illegible]

Dawad Mahomed, [illegible] H. Mahomed, Imam Abdul Kadir [illegible] Mangalbhai [illegible] Patel, J. Royeppen, [illegible] Damodar Morarji [illegible] Ambaram Maharaj, Shaikh Mehtab [illegible] Singh.

Mr Gandhi, in thanking the gathering for the kind reception to his wife and himself, made touching references to the happy [illegible] that existed between his Hindu and Mahomedan brethren.

The Children's Sports

On Friday the [illegible] Mr Gandhi's Farewell Reception Committee [illegible] at the Albert Park [illegible] before [illegible] and in the care of [illegible] was [illegible] bag of [illegible] proceeded through [illegible] were [illegible] by others [illegible] children [illegible] numbers and [illegible] over five [illegible] o'clock Mr and Mrs [illegible] with cheers [illegible] walked the round of the [illegible].

[illegible] addressed a few words [illegible] and asked them to [illegible] teachers [illegible] the importance [illegible] teaching [illegible] Acknowledged [illegible] gathering [illegible] memory [illegible] was [illegible] were [illegible] [illegible] he had [illegible].

[illegible]

Mr Gandhi [illegible] Indian [illegible] of Mr Parsee [illegible] Rustomjee [illegible] [illegible].

[illegible] day which [illegible].

The [illegible]

A public [illegible] Saturday night [illegible] Mr H. [illegible] back. The Hon. Mr [illegible] over a large [illegible] Durban, Mr W. Holmes, Mrs Johnson, and a number of other European ladies and gentlemen, as well as Mrs Gandhi. Mrs Polak travelled down from Johannesburg to attend. About three hundred were present, all sections of the Indian Community being well represented. In addition to the speeches there were also some interesting presentations. One was to Miss Schlesin, who was made the recipient of an address setting forth her labours, and a set of books from the Farewell Committee, while the Zoroastrian Anjuman also made her a present of some choice volumes. An address was presented to Mr Parsee Rustomjee, from the members of Mr Gandhi's Farewell Committee. The proceedings were toned with the finest sentiments, mingled with some degree of sadness at the departure of Mr Gandhi, to whose work reference was made by many who were unable to be present. The Bishop of Natal was among those who wrote, while in a letter Mr F. S. Tatham, K.C., said he would have been glad to have had that opportunity of joining in an appreciation of the self-sacrificing efforts of those gentlemen to protect the interests of their countrymen, and of their [illegible] and satisfactory settlement of the question involved. Mr J. R. Nicholson (deputy-mayor) and Mr Karl Gundelfinger, M.P.C., voiced similar feelings, and these were re-echoed in the course of the speeches of the evening. The Chairman gave the loyal toasts, and Mr A. Christopher "Our Motherland." Mr R. K. Khan, responding to the latter, alluded to the Indian question in South Africa. So far as that was concerned, a settlement had been arrived at, [illegible] thanks were due to the Union Government and to Mr Gandhi, their worthy leader, and those who had assisted him.

The speeches of the Chairman, the Mayor, Mr Gandhi and others will appear in our next issue.

At Verulam

[illegible] morning, in bright sunshine, over five thousand [illegible], including a large proportion of indentured people, gathered on the Recreation Ground to hear an address by Mr Gandhi. A special train, containing about five hundred Indians and Europeans, [illegible] from [illegible], picking up passengers on the way. Mr E. H. Langston presided and he was supported by many prominent European residents of Verulam, including Messrs Gariano, Dykes, Matthews, [illegible] and others.

Addresses were presented in Hindi, Tamil and Gujarati by the Verulam Indian Committee, the Tamil [illegible] and the Tongaat Indians respectively. A [illegible] £25 was also presented by the Verulam Committee and another of £8 10s. from the Tongaat Indians to Mr Gandhi to use in any manner he thought fit.

[illegible] of the Chairman's remarks, which were [illegible] and sympathetic, there were speeches by Messrs. [illegible] Rughaber Ragnath, M. V. [illegible] and [illegible] Verulam, Mr Dev [illegible] Tongaat, Mr P. G. [illegible] of Sauger, Mr O. [illegible] and S. D. [illegible] Durban, and others. [illegible] Mahesh and his [illegible] came forward with [illegible] farewell [illegible] of Mr Gandhi.

[illegible] addressed the gathering in Hindi, explaining [illegible] in regard to the repeal of the £3 tax and other details of the settlement. He reminded the indentured Indians that the district had not, during the strike, been free from violence on their part. They had realised that that was wrong. Whether it was in self-defence or otherwise he condemned such resistance. Passive resistance was the only weapon where [illegible]. It might mean suffering or even death. He advised them on completion of their [illegible] under the common law. He advised them, if they had serious grievances [illegible] hoped that a strike would never be necessary [illegible] until they were redressed, they could not work. If no food was given to them, they should starve until such time as their em-

people should be satisfied with their sufferings. That was their only remedy and it would never fail them if carried out in the right spirit. He also invited them, whenever they had leisure or difficulties, to go to Phoenix Settlement where they would receive advice free of charge.

Mr. Gandhi paid a high tribute to the valuable assistance rendered by Mr. Marshall Campbell to the cause by his untiring efforts in the Senate during the Relief Bill. He appealed to the employers of the Estates to look upon their Indian employees not merely as workers, but as human beings to be cared for, and their children educated, and he was sure that they would be amply repaid by the devotion and respect which would be bestowed upon them in return.

Mr. Gandhi also addressed them in English to the same effect which was translated into Tamil. In conclusion he asked those present to forgive him for anything he had done to cause them to undergo pain or suffering and he hoped that they would remember him always with love and forbearance.

The Final Scene at Durban

When the special train bringing Mr. and Mrs. Gandhi arrived in Durban on Sunday afternoon, a vast crowd met them at the station and followed them to the Football Ground where a gathering of over 5,000 assembled including a large number of indentured Indians. Mr. Gandhi explained the details of the settlement which were interpreted in Tamil.

The final scene was at the station just before the departure of the mail train for Johannesburg. The platform was packed with crowds of Indians eager to catch a last glimpse of Mr. and Mrs. Gandhi. It was a pathetic sight. There were several European friends there to say good-bye, including the Hon. Marshall Campbell who had only that day arrived by the mail steamer from Capetown.

Tramway Appeal Case

In the Transvaal Division of the Supreme Court on the 29th ultimo before the Hon. the Judge President (J. de Villiers), Mr. Justice [illegible] and Mr. Justice [illegible], the appeal of *Hussain and Adamsuff v. Johannesburg Municipality* was heard.

This was an appeal against a decision of Mr. Justice Ward in the W.L.D. Appellants, who were coloured persons, applied to the W.L.D. for an order restraining the respondents from preventing or hindering the appellants to travel on the municipal tramways. The appellants boarded a municipal tram and, having tendered the fare, the tram conductor refused to accept the money, and a tram inspector informed them that they, being coloured persons, had no right to travel on the tramcars. Mr. Justice Ward refused the application and held that the particular by-law was valid.

Mr. Stallard, K.C., with him Mr. J. T. [illegible], for the respondents, raised a preliminary point that the appeal was out of time, as the appeal had only been noted 35 days after judgment. The point was dismissed.

Mr. Van Hees, with him Mr. [illegible], for the applicants, contended that Section 164 of Ordinance 9, 1912 could not avail the respondents, because that section did not validate invalid by-laws. Against the by-law—No. 35 of the tram by-laws—was ultra vires the Ordinance under which it had been passed. The by-law discriminated between white and coloured persons and there was nothing in the Ordinance giving the Municipality the power of discriminating between persons. The validity of the by-law depended upon the power given in Ordinance II. (Priv. 1906), Section 41 (15). The third point was that the by-law was invalid as unreasonable, inasmuch as it was left to the Council to do everything to arbitrary discretion of the Council.

Mr. Stallard, K.C., contended that the Municipality could carry on the provisions of Section 41 of Ordinance II. (Priv. 1906) without any by-law, and that a by-law was unnecessary. The Municipality had a monopoly to run the tramways, and were in the same position as a common carrier. Being in this position, the Council had acted, and acted reasonably; they had decided that there should be separate cars for white and coloured persons. The difference between white and coloured persons was known and recognised everywhere in South Africa, and especially in the Transvaal, in our law and in society. A municipality might surely recognise in its by-laws such an acknowledged position. An hotel keeper was obliged to provide accommodation for the public, but it could not be contended that he would lose his licence because he, e.g., refused a coloured person to dine in the same room as white persons. Counsel would go even further and contend that the hotel keeper could tell such a coloured person that he only catered for Europeans.

The application in the present case was really that the applicants were entitled to travel in every tramcar without exception. The question as to whether the Municipality had provided separate tramcars for coloured persons did not arise in the present case; the question was whether coloured persons were entitled to travel in every car. The Municipality could, apart from any by-law, refuse to carry persons for a *justa causa* in the same way as a common carrier, and the Municipality was entitled to refuse coloured persons the right to travel with Europeans in the same cars.

Mr. Justice Curlewis: Should there not be accommodation for Europeans and coloured persons in every car?

Mr. Stallard: I submit not. The question as to whether there are cars for coloured persons has not been raised. If coloured persons make such a complaint it may be met, but I am not here now to meet that point.

Counsel further submitted that the by-law was a proper and valid one.

After further argument on the 29th ultimo, judgment was reserved.—*Transvaal Leader*.

The Press on the Settlement

It is not too often that we can compliment the Government on their policy (says the *Natal Witness*), but it would be unfair not to acknowledge that they have in this instance (of Indian legislation) shown a very proper sense of their Imperial as well as South African obligations. It is certain that, if they had been legislating solely from a South African point of view, their policy would not have been nearly so liberal, and it is to us a somewhat unpleasant reflection that the main opposition to a measure obviously intended to settle a very grave problem on permanent lines, with a due sense of Imperial responsibilities, should have come from the members (four) representing a Province which has boasted of its Imperialism. Fortunately, not all the Natal members have displayed this narrow spirit, and the reproach against the *Natal* platform is largely wiped out by the whole-hearted support given to the Bill in the Senate by the Hon. Marshall Campbell who is undoubtedly the most influential representative of the planting interests. . . . That the repeal of the tax, however, was not understood to mean that the indentured Indians must either return to India or re-indenture, is clear from the debates in Parliament, where such a contingency was never once mentioned. On the contrary, the repeal was chiefly objected to by several Natal members on the ground that it would lead to a great increase of the free Indian population, and that was the general impression. . . . It is argued that the Indians have been making determined use of the effect of the repeal of the tax, but if that is so everybody else has been under a like delusion.

From the Editor's Chair

FAREWELL

It has been our lot to bid farewell to many a friend during the years this journal has been in existence, but never before have we experienced such a sense of loss as we do at the present moment by the departure of Mr Gandhi and his dear wife to India. Mr Gandhi's associations with this paper and the Phoenix Settlement have been so intimate that we cannot [illegible] to make any lengthy reference to his services on our behalf. Mr Gandhi is a part of ourselves. His life has been our life, his ideals ours. It is not possible to express in printed words our feelings on this occasion. He has been [illegible] guide, [illegible] and friend; and, what is much more, a brother to whom we have confided our joys and sorrows, our hopes and fears. We are sure to say that his influence upon us will remain even though his physical body be removed to a distance. We only hope that our feeble efforts on behalf of the Indian community and the Empire will possess some spark of the greatness of purpose, nobleness of mind and selflessness of character that have so marked the life of Mr Gandhi. Mrs. Gandhi has played the part of both mother and sister and we shall ever remember her with affection and esteem.

During the past week we have seen manifestations of the love and respect with which Mr and Mrs. Gandhi are held by the Europeans and Indians of this country, and we rejoice in that demonstration of affection because it raises still higher the hope that the day when Europeans and Indians of all degrees of society in this country will unite as citizens of the British Empire is drawing nearer and that the gulf which some pessimists say is widening is really being bridged over. We do not say that the gulf will be closed. That "East is East and West is West" we do not dispute, but we cannot believe that "never the twain shall meet." Across the gulf which separates we can draw our prejudices and clasp hands on the bridge of brotherhood and citizenship.

To Mr Kallenbach we extend our love and gratitude. He, too, is so closely connected with us that we regard him as a brother. He goes to India to still further cement the friendship which he has already established. For all his great kindness and interest in our affairs at Phoenix and for his noble work on behalf of the Indian community we heartily thank him. We know, as Mr Gandhi said at the Durban Town Hall the other evening, that he considers the efforts and sacrifice he has made are a gain to himself in the highest sense; but we have also gained. Like the widow's cruse of oil, love does not grow less by giving, and we know that our friend will be repaid by the love of the people of India amongst whom he is going to live.

To you, dear Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach, we say "God bless you and Farewell!"

The Marriage Question

During the Committee Stage of the Indians Relief Bill in the Senate, on Clause 1—Appointment of Marriage Officers to solemnise marriages according to the rites of any Indian religion.

The MINISTER OF PUBLIC WORKS said he had gone more fully into the [illegible] of this clause with his advisers since last [illegible] debate, and the result was that the effect of this clause would be, if passed into law, to place a Hindu priest in the same position as a Mahomedan priest. There was a Cape Act and also an Act passed in Natal in 1885 appointing persons professing the Mahomedan faith to solemnise marriages, and the effect of this clause therefore would be to place the priests of Indian religions such as Hindus, Buddhists, and Sikhs in exactly the same position. In this clause they were not recognising polygamy, as was seen by sub-section 3, which laid down that from such marriages solemnised by Indian priests all the incidents shall follow therefrom which follow from any other union recognised in law as a valid and binding marriage. The incidents which followed from marriage were several—as that either may sue for divorce; that the husband may be charged with bigamy if he contracts another marriage, etc. The effect, therefore, of the clause would be that although the persons are united by laws which recognise polygamy, yet such laws would have the effect only of law of this country. This clause had given more [illegible] consideration than any other in the Bill. He could only repeat what he had said the other day, that such an authority as Sir William Solomon was a [illegible] good reason for adopting the clause.

Indians in East Africa

The question of Indian representation in the Legislature, says *South Africa*, is raised by Mr Robert Chamberlain [illegible] of a letter which he has addressed to Mr [illegible], Chairman of the Convention of Associations. Mr Chamberlain writes: "It is said that a motion is impossible in the case of Indians, [illegible]. In a country which [illegible] is by name is a Protectorate and [illegible] British [illegible], I should have thought that the [illegible] of the British Constitution [illegible] an extra proper mode for a new legislature [illegible] to meet the special requirements of [illegible] as it is now, I profess to believe that a [illegible] and generous offer as towards the Indian [illegible] is [illegible] and not condemned [illegible] and satisfactory basis of [illegible] by the recommendation that the Indian element shall be represented by a [illegible]. Such a recommendation would satisfy [illegible] as to what the reply should be to the Secretary of State's enquiry [illegible] frank [illegible] before the Convention. The standing of the Indian community [illegible] and [illegible] on our part of the [illegible] to be represented by some fair and reasonable method in the Legislature. [illegible] most easy in the [illegible] government now and in the future. The real facts are that our White community [illegible] have no artisan class [illegible] to employ [illegible] middle. The Indians supply our wants [illegible], where this deficiency exists. They render a real and valuable service. They are a [illegible] element of the population. [illegible] numbers. It was on the proposal of the Convention that the poll-tax was imposed. It is our duty [illegible] to them and to ourselves to see to it that they shall [illegible] have occasion for discontent. [illegible] We must [illegible] not seek to exclude from all share in the [illegible] and duties of political responsibility a race of men who contribute their

[illegible] share in the common prosperity and who obey the laws to the full as well as we do. In the treatment of the Indian question in East Africa, the [illegible] Legislature [illegible] and [illegible] preserved the interests of the White settlements. By their [illegible] in [illegible] the Land Law they have effectually preserved the Highlands for the White community free from all Indian encroachment. This is one of the [illegible] important facts bearing upon our position as a White community. My own opinion is that, in respect of this single matter of the land, we should take occasion to show our respectful gratitude to the Mother Country by deeds and not by words by extending to the Indian claim for representation a considerate hearing and a just decision."

The Clash of Races

In the course of an article in the *[illegible] Review* on the above subject, Mr. J. C. [illegible] says:—

Within the British Empire itself in spite of the loud talk of Imperialism and all the rest of it, there is no peace and harmony. The heaven-born [illegible] looks down upon the Colonial and the Colonial [illegible] him back in the same coin with compound interest. The Australians and the South Africans and the Canadians ride rough-shod over the sentiments of three hundred millions of their fellow-subjects and the Imperial Government is powerless before the [illegible] phalanx of Colonial opinion. It is not [illegible] by sentiment that the Colonies object to the Asiatic but from the paltry motive of keeping all the [illegible] of the country to themselves. The Colonies would introduce the same laws against the immigrants from any other part of the world to-morrow if they found that the newcomers were prepared to work on a lower scale of wages than they take for their work. [illegible] to the Jews in most European cities [illegible] traceable to their willingness to accept even a [illegible] wage [illegible] out of work. While the European [illegible] prepared to create an acute unemployed problem [illegible] accept poor wages the Jew and the Asiatic [illegible] ready to earn his living by any manner of honest means. While the agitation against the Asiatic [illegible] is really due to economic causes [illegible] state of affairs no faithful citizen of the [illegible] can contemplate with an easy mind.

In India, it has almost [illegible] the [illegible] faith of the masses in the unity of the Empire. [illegible] feel their position acutely and, [illegible] they have shown open signs of active disaffection [illegible] because they are [illegible] the [illegible]. From one end of India to the other, [illegible] single individual, no matter what his [illegible], who does not vehemently resent the treatment meted out to his countrymen by the Colonies. It is this [illegible] than anything else which is responsible for the [illegible] unrest. The social, rather than the political [illegible] within the Empire, between one section and another is at the root of the anarchical movement. It does not mean that the Indians desire to be elected members of the clubs or to play polo with subalterns [illegible] or to dance with the wives of [illegible]. Far from it. They want none of these things. They simply want to be treated as fellow-subjects. They demand being treated as something higher than a dog and lower than a man.

More than anything else it is necessary for the peace of the Empire that the unpleasant situation created in India by the thoughtless action of the Colonies in the matter of Asiatic immigration should be dealt with carefully. A need of the hour in India is a society of intelligent men of all communities which may make it its special concern to promote good-feeling between all sections of the people in the country.

In the colonies, too, some movement must be set on foot to counteract the harmful tendencies of the anti-Asiatic doctrines. [illegible] may be found for the protection of the [illegible] of the [illegible] without subjecting [illegible] to outrageously [illegible] If [illegible] were adopted in place of the [illegible] lead to a [illegible] [illegible]. But, whatever the ultimate [illegible] in the case of Indians in any event, [illegible] should be [illegible] to bring home to the [illegible] of rash action, and every [illegible] should be taken to remove the false pretences that [illegible] against the Indians. [illegible] can accomplish [illegible].

News in Brief

[illegible] Lady Hardinge [illegible] Lady Hardinge [illegible].

[illegible] correspondent in Victoria, British Columbia [illegible] Indian [illegible] Komagata Maru [illegible] British [illegible] regarding British subjects [illegible] the United Kingdom [illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Printed and Published by [illegible] West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૫ મી જુલાઇ, ૧૯૧૪. અંક ૨૮.

અધિપતિની નોંધ

નવા કાયદાની સાતમી કલમ [illegible] વર્ષો થતી અમે જોઇએ [illegible] પ્રથમ [illegible]

સાતમી કલમ [illegible] તેનો અરથ કેમ જાણું જુદા [illegible] નહીં [illegible] અમ [illegible] તેનો જુદો અરથ નથી કરી શકયા. [illegible] ગણીએ તો [illegible]. પણ [illegible] છે એટલે હવે માત્ર સાતમી કલમનો હેતુ ને તેનો અરથજ [illegible] છે [illegible] કલમનો હેતુ [illegible] સરટીફીકેટ [illegible] આપવાનો છે અત્યાર સુધી અમલદારો [illegible] પણ [illegible] હવે પછી [illegible] નહીં થઇ શકે એટલે કે [illegible] અમલદારો [illegible] સરટીફીકેટ [illegible] કલમને લીધે [illegible] હીંદી [illegible] આવેલા છે [illegible] [illegible] થઇ [illegible] નહીં પણ [illegible] કલમથી [illegible] રહેલ [illegible] નથી [illegible] જુના [illegible] થાય એવો [illegible] જમીનનો [illegible] પ્રમાણે [illegible] જમીનના [illegible] પણ [illegible] રીતે જુદા [illegible] નથી. કમીશને તેવી [illegible] કરી નથી ને [illegible] તેનો [illegible] સાતમી કલમને [illegible] કલમથી હવે સરટીફીકેટની [illegible] સરટીફીકેટ [illegible] હીંદી [illegible] આપવા [illegible] સરટીફીકેટ [illegible] સરટીફીકેટ [illegible] છે [illegible].

[illegible] આમાં [illegible] નહાતુ [illegible] હીંદીને પોતાના આવવાની સાબિતી [illegible] નથી [illegible] જરૂર નથી. સ્ત્રીઓની [illegible] ન હોય તેણ અમે તે સ્ત્રીઓનું નામ આપવાની જરૂર નથી તે જ અસલ રહીશ પુરાવો. હાથ લેવાથી [illegible] જુઠી હકી [illegible] શકી હોય તો તેને વળગી રહેવાની જરૂર નથી. [illegible] સાચી વાત કહેશે તેથી તેના રહીશ હક નહીં જાય.

આવો અમે અરથ કરીએ છીએ જ્યાં સુધી કે અમલ [illegible] હજુ હિંદવાસી [illegible], તેના [illegible] કેમના [illegible] છે. આવો [illegible] ખાક કે [illegible] અરજી કરવાની જરૂર છે. તે [illegible] ન આપે તો વચન ભંગ થાય. તેવા કેસો એકઠા કરી તે હીંદુસ્તાન [illegible] મોકલવાના છે અને [illegible] વધવાનું છે.

દક્ષિણ આફ્રીકાના હીંદી પ્રત્યે

વિદાય થતી વેળાનો શ્રી. ગાંધીનો કાગળ

ભાઇ અથવા તો બેન,

હું દક્ષિણ આફ્રીકા છોડીને જાઉં છું ત્યારે [illegible] મને એ [illegible] મુકી જવાનું મન થાય છે.

હીંદીનો જે પ્રેમ મેં આ મુલકમાં અનુભવ્યો છે તે અથાગ છે. એવો પ્રેમ [illegible] સહાય [illegible] એવી મારી ખાત્રી છે. 'આપણી કોમ નબળી છે' એવાં વચન હું સાંભળું છું [illegible] ઉતાવળે કહેલાં વચન છે એમ [illegible] કરવું સહેલું પડે છે. એવી [illegible] ને હું હીંદ [illegible] મગરૂર ન થાત, ને હીંદ તે દુનીયાનો [illegible] છે એ [illegible] હું [illegible] ન [illegible] શકત.

મેં હીંદને અલૌકીક પ્રેમ અનુભવ્યો છે જ્યાં કેટલાક હીંદી મારા શતરૂ છે એમ તેઓએ [illegible] સાબીત કર્યું તે એ પણ હું જાણું છું. પણ હું તેઓને મારા શતરૂ માનતો નથી. [illegible] વિરૂદ્ધ [illegible] ઘણી વેળા આપણા [illegible] મિત્ર થઇ પડે છે. મારે સંબંધે તેમ હોય [illegible] નહીં [illegible] હાલ નથી વિચારતો. પણ હું એમ બતાવવા માગું છું કે તેઓ મારી વિરૂદ્ધ બોલે છે તેમાં હું પોતે દોષ રહીત નથી. [illegible] જો તેઓ પ્રતી સંપુરણ પ્રેમવૃત્તિ [illegible] તો તેઓ મારી ઉપર [illegible] કરીજ ન શકે. એવો સંપુર્ણ પ્રેમ મનુસ ભાગ્યેજ બતાવી શકે. જ્યાં સુધી એવો પ્રેમ [illegible] નહીં અને [illegible] હું તેઓને [illegible] કરીશ, તેઓને હું શતરૂ ગણીશ નહીં.

આ મુલકમાં હીંદીને શાન્તપણે રહેવાના [illegible] રહેલા તે સરલ છે. હીંદુ, મુસલમાન, ખ્રીસ્તી, પારસી એવા ધરમ [illegible] ભુલી જવા [illegible] મદ્રાસી, ગુજરાતી, પંજાબી એવા પ્રાંતિક ભેદ [illegible], બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિ [illegible] એવા ભેદ [illegible] ઉંચનીચપણાના વિકારો તજવા. સર્વ હીંદી [illegible] છે ત્યારે [illegible] કેમ કરી શકીએ?

આપણે સત્યનું સેવન તો કરવુંજ. [illegible] કલ્યાણ [illegible] 'આ [illegible]' [illegible] છે એમ [illegible] છું [illegible] આપણે સત્યને

જરૂરી સુધારો જેમ તેમ થવું જોઈએ નહીં તો હીંદી હીંદી તરીકે ને માણસ તરીકે નહીંજ નભી શકે.

જ્યારે જ્યારે દુખો પડે ત્યારે હિમ્મતથી તેની સામે લડવું પડશે. સ્વાર્થમાં અંધ રહી, નિરબળ રહી જો હીંદીઓ દુખ ની સામે ઝુંઝશે નહીં તો જરૂર દુખ તેઓને ઘેરી લેશે.

આગેવાનો સ્વાર્થી, લોભી, ઇ જાદુ જુદા ન વિચારે હશે તો આમ બને નહીં એ. એટલે જો પ્રજા બધાત રહેશે તો દોષ આગેવાનોનેજ ગણાશે ને પાપ પણ તેઓનેજ લાગશે.

મુંબઈથી આવેલા હીંદી, કલકત્તા તથા મદ્રાસના હીંદી તરફ ઘણી વેળા તોછડાઈ ને બેદરકારી બતાવે છે 'કોલસ' એ શબ્દ હજુ આપણી ભાષામાંથી નાબુદ નથી થયો. આ વર્તણુક ભયાનક છે ને તે જો નાશ નહીં પામે તો કોમને જરૂર પીડશે. કલકત્તા તથા મદ્રાસના ભાઈઓ મુંબઈવાળા કરતા ઘણા વધારે છે એતો તેઓ સમજે છે એટલે સ્વાર્થ ની નજરે જોતા પણ આપણે કલકત્તા તથા મદ્રાસના ભાઈ ઓ તરફ મિત્રભાવ રાખવાની જરૂર છે.

'કોલોનીયલ બોર્ન' હીંદી ઉપર સાગ હીંદી પણ તિરસ કાર બતાવે છે આ મે તેઓની ભુલ માની છે ને હજુ માનું છું. 'કોલોનીયલ બોર્ન' હીંદીમા દોષ છે પણ દોષ વિનાનું કોણ હોઇ શકે? તેઓમા ગુણ પણ ઘણા છે આ મુલકમાં જન્મેલા હીંદીના ભોગથીજ સત્યાગ્રહની લડત શોભી છે એ જાણવા જેવી વાત છે. અહીં પેદા થએલા ઘણા હીંદી ને ઘણી સ્ત્રીઓ જેલમા ગએલી છે. કોલોનીયલ બોર્ન હીંદી, જાહેર ને અભણ અનેક ઉમેદવાર આપનાથી કોમ પુષ્ટ કરશે ને આગળ જતા તેનો લાભ લેશે એમ મારી ખાત્રિ છે કેમકે એવો મારો અનુભવ છે.

આપણે ગંદકી બહુ રાખીએ છીએ ને કેટલાક પઇસા ન હોવાથી એટલી હલકાઇ બતાવે છે કે તેથી ગોરી પ્રજા ચીડ છે. આમા તેનો દોષ નથી. જો આગેવાનો મહેનત કરે તો જે ગંદકી જોવામાં આવે છે તે દુર થઇ શકે. એક એક કોટડીમા ઘણા માણસો સુવે, તેમાં અનાજ, મેવે વગેરે ભરે, કોટડી કદી ન ધુવે, પાયખાનાં ઘણા મેલા રાખે, મકાન વિગેરેને કદી તડકો ન દેખાડે, બારીઓ ન ઉઘાડે, ધુળ ન ઝાટકે, સુવું, રાંધવું, નહાવું બેસવું એકજ કોટડીમા કરે— એ સ્થિતિ દયાજનક છે. આથી એ દુનિયામાજ આપણે નારકી બનીએ છીએ. આ સ્થિતિમા ફેરફાર થવો જ જોઇએ.

કોમમાં સેવાનો ચારીત્ર જુદા વધતા જાય છે. કેટલાક હીંદી જલદી શાહુકાર થવા ઉતાવળા થાય છે. તેઓ હેરાન થશે ને કોમ આખીને તેના ભાર ઉપાડવો પડશે. તેઓ લગામ ખેંચે એવું ઇચ્છું છું.

જેમ તામીલ ને કલકત્તાના તેમજ કેટલાક ગુજરાતી હીંદી દારૂ પીવાની ટુટ આદતના ગુલામ થઈ બેઠા છે. તેમ ને તેમાંથી ઉગારનાર હીંદી મહા પુન્યશાળી ગણાશે. વેપારી હીંદી આ દયા ઉપજાવનાર અપંગ ભાઇઓના ઉપર જો મારે તો સારી અસર કરી શકે છે.

જે સમાધાની થઇ છે તે આપણો છુટકારો પટો છે એમ હું સમજું છું. તેમાં છે તેથી એથી આપણે લઇ શકત નહીં. તેથી વધારે હવે બને નહીં. નવી મારી માંગ સલાહ છે કે મળેલું સાચવવા ને તેમાંથી જો સરકાર કરી શકે તો તેનો લાભ થવા મથવું જરૂરનું છે. સમાધાની જે અરજ આપણે કરીએ છીએ અથવા તો હું કહું છું તેથી ઉપરાંત અરજ સરકાર કરે અથવા તો ફેરફાર કરે ને સરકાર સુધારો ન કરે તો તકરારનું કારણ ઉત્પન્ન થાય તે વખત આવેથી દોષ તેઓ સરકાર ઉપર થશે."

મુખ્યમાં મુખ્ય તકલીફ હાલ તુરતમાં વેપારી પરવાનાના કાયદાની આવનારી છે. તેમાં એ જ્યાં યુનીયન સરકારની હકુમત છે ત્યા વધારે દાદ મળી શકશે. પણ જ્યાં પરવાના મ્યુનીસીપાલીટીના હાથમા છે ત્યાં મહા દુખદ છે. આની સામે ઉપાય એ છે કે જ્યારે જ્યારે પરવાના ઝુટવી લેવામા આવે ત્યારે ત્યારે લડવું, કોરટમા તેમજ સરકારમાં અરજીઓ કરવી ને સભાઓ ભરી દરાવો પસાર કરવા. છેવટે જો દાદ ન મળે તો સત્યાગ્રહ વિના ઉપાય નથી. પરવાના વિષે સત્યાગ્રહ ઘણી સહેલથી થઇ શકે છે. ફેરીવાળા હીમત કરે તો પણ પરવાનાની લડતને નીકાલ આવી શકે. વેપારીઓને એ થોડી મુદત લગી દુખ વેઠવું પડે એવો સંભવ છે. મારી ઉમેદ છે કે અણીને વખત તેઓ પોતાની ફરજ બજાવ્યા વિના નહીં રહે. વેપાર કરવાની સંપુરણ છુટ આપવી માગવી જ પડશે ને આપણને મળવીજ જોઇએ. આધાર બધા વેપારી ઉપર છે.

"ટ્રાન્સવાલમા સોનેરી કાયદો મહા દુખદાયક છે. જેઓ જે જે ગામમાં વેપાર કરે છે તેઓને તે તે ગામમા વેપાર કરવાનો બચાવ સમાધાનીમા થઇ જાય છે. તેઓ તેજ ગામમા ગમે ત્યાં વેપાર બદલી શકે. પણ તેઓ બીજે ગામ ન જઇ શકે. આટલો સમાસ 'ચાલુ હક'ની કલમમાં થઇ શકશે. તેથી આટલું સરકાર આપે તો સમાધાનીનો ભંગ ગણાય. તેથી વધારે લેવાને મથવા સારૂ નાખી મહેનત કરવી પડશે ને તે પણ હાલ તુરતમાં ન થઇ શકે એમ માનું છું. આવી બાબતોમા ગુચવાડા ભરેલા કાયદા આપણને ભુલમાં રાખી પસાર ન થાય આ બાબત ખુબ ધ્યાન રાખવું જોઇશે. સોનેરી કાયદામા પણ જો જુલમ અનહદ થાય તો સત્યાગ્રહ સહેલાઇથી થઇ શકે તેમ છે.

ટ્રાન્સવાલનો ૧૮૮૫ નો કાયદો છે તેને હાલ હાથ લગાવી શકાય એવી દશા નથી, જોતો.

શાદી બાબત જે મળ્યું છે તેથી વધારે હાલ મળે એવો સંભવ નથી. તે વિષે મહેનત કરવી એ બીજા અગત્યના કામમાં મેલેલ પહોંચાડવા જેવું છે. જે કાયદો હાલ થયો છે તેનાથી સરસ કાયદો બીજી જગાએ નથી.

વોટના અને નવા માણસ હીંદથી છુટથી આવી શકે તેની લડત આપણે લેવાની નથી રહેતી. કાયદામાંથી કાળો દાગ નીકળ્યો છે તેટલેથી હાલ સંતોષ વાળવો પડશે એમ હું માનું છું.

પણ જો હીંદી કોમ મજબુત રહે, સાહસ કરે, સંપ, કસ ને હિમ્મત રાખે તો નીચેની બાબતો થોડા વરસની અંદર પાર પાડી શકે.

૧ વેપારની સંપુરણ છુટ.

૨ બધા પ્રાંતામાં જમીનની માલીકીના સંપુરણ હક.

૩ એક બીજા પ્રાંતમા જવા આવવાના ને રહેવાની છુટ.

આવું પરીણામ લાવવા સારૂ ઇમીગ્રેશનસંબંધી કાયદા, સોનેરી કાયદો, ટાઉનશીપ એક્ટ ૧૮૮૫ નો ત્રીજો કાયદો અને ઇમીગ્રેશન કાયદો, આટલા કાયદામા સુધારો થવો જોઇશે. તે મેળવવા સારૂ દક્ષીણ આફ્રીકાના ગોરાઓના મિત્રો કેળવવા પડશે. આમ કરવું મુશ્કેલ નથી.

નીરમીટીયા વિષે કામે નચિંત રહેવાનું છે. તેઓને સરકાર કહાડી મુકે એવો અરજ નવા કાયદામાં નથી.

"બધા હીંદીઓને મારી વિનતી પૂર્વક ભલામણ છે કે મી. પોલાકને મદદ કરે ને તેની મદદ લીએ. મી. પોલાકને પોતાનું આપણાં સવાભનું દાન છે તેટલું બીજા કોઈને નથી. તેનામાં કોમની ઉપર પ્રીતિ છે. તે પ્રમાણીક છે. તેનામાં જુસ્સો તેમજ આવડત છે. બધા પ્રાંતના હીંદીને મારી ખાસ ભલામણ છે કે તેમણે મી. પોલાકનો ઉપયોગ કરવો, ને તેની સલાહ પ્રમાણે ચાલવું. તેની અરજીઓ ઘડતાં આવડે છે. બીજી નથી મળી શકે વળી [illegible] સારવજનીક કામને માટે તે પઇસા નહીં લીએ એટલે તે કોમ પાસેથી તેની રોજી મળી રહેશે તેજ તે આ મુલકમાં રહેશે, નહીંતો તે વીલાયત જશે. હજુ સુધી તેના ખરચ જેટલી રોજી તેને નથી મળતી એ હું જાણું છું એટલે [illegible] હીંદીઓને ખાસ ભલામણ કરું છું કે પોતાનું વકીલાતનું કામ મી. પોલાકને તે સોંપે.

"'ઇન્ડીઅન ઓપીનીઅન' કોમની સેવાને ખાતરજ નભે છે. ફીનીક્સની સંસ્થા પણ તેજ કારણસર ચાલે છે. ત્યાં જેઓ વસે છે તેઓ પઇસા કમાવાના હેતુથી નથી વસતા. સાદાઈ ને ગરીબાઈથી પોતાનો ગુજારો ચાલે એટલુંજ તેઓ ઉપાડે છે. આવી સ્થિતિએ કામ કરનારનો ઉપયોગ જો કોમ નહીં કરે તો કામ ખાટ ખાશે. ફીનીક્સની જમીનના માલીક ને તેના કારભારમાં અહીં રહેતા ફક્ત હવે મી. ઉમર હાજી ઝવેરી તથા પારસી રુસ્તમજી રહ્યા છે. તેઓની મારફતે તથા [illegible] રીતે પણ કોમ બધી ખબર ફીનીક્સ વિષે કહાડી શકે છે. ફીનીક્સના હેતુ સમજવા હું સર્વ હીંદીને વિનતી કરું છું. હીંદના સેવક થવાને ફીનીક્સ એ મહાન ક્ષેત્ર છે એમ મારાથી લખાઇ જાય છે. મારે તેની સાથેના ખાસ સંબંધને લીધે મારે આમ લખવું એ વખતે [illegible] પણ ખરા, છતાં ઉપર મુજબ મારી દ્રઢ માન્યતા છે.

"હું દેશ જાઉં છું તેથી કંઈ દક્ષીણ આફ્રીકાને ભુલવાનો નથી. જો ભાર હદ આવે તો મને હીંદમાં મળે એવું હું [illegible] છું. અહીં [illegible] વિષે હું ત્યાં કામ કરવાનોજ છું. તેમાં જો મારો ઉપયોગ અહીંના હીંદીઓ ને ત્યાંથી [illegible] કામ લેશે. [illegible] કામ કરતાં કાગળો, [illegible] વિગેરે જે ખરચ થાય તે ખરચ અહીંથી [illegible] માગું છું. મારે હાથમાં જે પઇસા મુકવામાં આવ્યા [illegible] હું [illegible] ઉપયોગ કરવાનો છું."

"પ્રથમ [illegible] અને [illegible] હું [illegible] છું કે કોમની [illegible] તેના હાથમાંજ છે અને તેનું [illegible] વાર [illegible] સલામત છે."

"મારાથી જાણ્યે અજાણ્યે કોઈ પણ હીંદીનું ભુંડું થયું હોય કોઈને પણ દુઃખવેલ હોય તો મને [illegible] અને તેઓ માફી આપશે એવું હું ઇચ્છું છું.

"સત્યાગ્રહી તો હુંજ ને રહીશ એવી ઉમેદ છે. પણ ગયા ડીસેમ્બરમાં [illegible] જ્ઞાન મને વિશેષ થયું [illegible] એ શબ્દ હવે મારે માટે તો ગુજરાતી ભાષામાં [illegible] થયો છે તેથી."

હું છઉં રહું છું,
કોમનો ખીજમતગાર,
મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી.

ડરબન ટાઉનહોલનો મેળાવડો.

ગયા બુધવારે સાંજે ડરબનના વિશાળ ટાઉનહોલમાં મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેકના માનમાં હીંદીઓનો એક જંગી મેળાવડો થયો હતો. પ્રમુખપદે મેયર મી. હોમ્સ બીરાજ્યા હતા. મેયરી તેમજ નીચેના ભાગમાં હીંદીઓ એટલી બધી ગીરદી સંખ્યામાં આવ્યા હતા કે ઘણાને તો બેસવાને માટે જગ્યા પણ નહોતી રહી. પ્લેટફોર્મ ઉપર ઘણા ગોરા તેમજ હીંદીઓ હતા. જાણીતા ગોરાઓમાં મેસર્સ સી. એચ. જ્મીસન, કારલ મઠલકીંગ, મેસન, એ. સોન્ડર્સ, એચ. એ. બેરન, ઇ. [illegible], એમ. આર. [illegible], રેવ. હોડસન, રેવ. એ. એ. બેલી અને બીજા હતા. આ પ્રસંગે હાજર નહીં થઇ શકવાને માટે સભા બદલ તાર કેરવેશ કમીટીના સક્રેટરી ઉપર આવ્યા હતા તેમાં [illegible] નીચે મુજબ હતા: નાતાલના બીશપ, જનરલ બોથા, જનરલ સ્મટ્સ, મી. મેરીમેન, મી. અરડન રેલ્વે અને બંદર ખાતાના પ્રધાન, સર થોમસ સ્મારટ, મી. ડબલ્યુ હોસ્કેન, મી. ગ્રેગરી, કે. પેટ્રેસ અને બીજા કેટલાક ગોરા હતા. તથા હીંદીઓ મી. ન્યુકેસલ, ચાર્લ્સટાઉન મારીત્ઝબર્ગ, ટોંગાટ વીગેરે ઠેકાણેથી હીંદી કોમના મંડળો તરફથી મી. ગાંધીના કામની તારીફ કરનારા તથા મી. અને મીસીસ ગાંધીને અભીનંદન આપનારા તાર મળ્યા હતા. તે તાર વંચાયા બાદ મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મેયરને હાર તોરા આપવામાં આવ્યા અને પછી મી. કેલનબેક તરફથી આવેલો તાર વાંચવામાં આવ્યો. તેમણે તેમના પોતાના માન પત્રને માટે કોમનો પોતા તરફથી આભાર માનવાનું મી. ગાંધીને સોંપેલું હતું.

મેયરનું ભાષણ

તે પછી મી. હોમ્સે ભાષણ આપતાં કહ્યું કે મી. ગાંધીને આ દેશ છોડી પોતાની માતૃભુમી જતી વખતે મળતા જાહેર માનના મેળાવડામાં હું પ્રમુખપદે હોવાથી મને બહુ આનંદ થાય છે. મી. ગાંધી ઘણાં વરસો થયાં અહીંના સમાજના આગળ પડતા છે. ડરબનના મેયર તરીકે હું જણાવી શકું છું કે તમણે આ દેશમાં પોતાના નિવાસી હીંદીઓના કોમમાં ઉચ્ચ સ્થાન મેળવ્યું છે. જ્યારે ૧૯૦૪માં મી. ગાંધીએ ડરબન શહેર સારૂં સરકારી માણસને તેમની મદદ [illegible] હતી તે વખતનો વિચાર કરું છું તો મી. ગાંધીને માટે મને ઘણી ખુશી ઉપજે છે કેમકે તેમણે કોમને અને ખાસકરીને મરકીના સમયે ઘણીજ સારી મદદ કરી હતી તે ઘણીજ કામની હતી. આ મદદથી તે ભયંકર રોગ તરતમાં જ તદન નાબુદ કરી શકાયો હતો. ડરબનના શેરીફ હોવાથી મી. ગાંધીની રાજદ્વારી જીંદગી વિષે હું કંઇ બોલી શકતો નથી. પણ મારે જણાવવું જોઇએ કે હું તેમને એક માણસ તરીકે માન આપું છું અને પોતાના દેશીઓની સ્થિતિ સુધારવા સદ્ગુણ અંતઃકરણથી તેમણે કરેલ કામ હું બરોબર સમજી શકું છું. [illegible] કાયદાથી કોમને સંતોષ નથી થયો અને મી. ગાંધીને સમાન માનથી વિદાય કરીએ એવું અંતઃકરણપૂર્વક ચાહનારા—ખાસ કરીને ઘણાખરા ગોરાઓથી—આજ મને મળેલ છે. પણ મારે તેની સાથે કંઇ સંબંધ નથી. ડરબનની હીંદી કોમ અંતઃકરણથી તેમને સંપૂર્ણ માન આપે છે એમ હું આ મેળાવડાથી જોઇ શકું છું.

હવે દક્ષીણ આફ્રીકા છોડતી વખત મી. ગાંધી તરફ સારી લાગણી બતાવવાને માનપત્ર કમીટીના સક્રેટરી વાંચી સંભળાવશે.

નાતાલ ઇન્ડિયન એસોસીએશનનું માનપત્ર

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

મી. કેલનબેકને માનપત્રો

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

સત્કાર કરનારી કમીટીના પ્રમુખનું ભાષણ

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... પોતાની જાતને દમીએ ... વિચાર ... [illegible] ... પોતાની જાન કરતાંએ વધારે કિંમતી ગણી છે.

[illegible]

સુરતમાંના મેળાવડા

[illegible] ... નિશાળના વિદ્યાર્થીઓએ ... [illegible] ... પછી ... [illegible] ... **વધાવવાની તાકીદને** ... [illegible]

વિકટોરીઆમા વધાઈઓ

[illegible] ... પ્રમુખે નીચે પ્રમાણે ભાષણ આપ્યું હતું.

ગુજરાતી હીંદુ કમીટીના પ્રમુખનું ભાષણ

[illegible]

આજથી હીંદી કોમને આપની ગેરહાજરી કોઈ ભુલાશે નહિ તેમ નથી, તેથી સહુકુંબ આપની ગેરહાજરી આપણે અમને આખરને સીક થાય તે સ્વાભાવિક છે; કોઈ [illegible] પધારી આપ અહીં વસતા હીંદીભાઈઓને વીસારશો નહીં એવો સંપૂર્ણ વિશ્વાસથી અમને કોઈક આશ્વાસન મળે છે.

ઇશ્વર, ખુદાઈશ્વર પાસે અમારી નમ્ર પ્રાર્થના છે કે ઈશ્વર આપ હીંદ સુધીની સફરમાં આપ અને આપના કુટુંબને સુખ શાંતિ રહે, દેશ જઈ ત્યાં વિયોગને અંતે સુખી મહાત્માઓને મળવા આપ શક્તિવાન થાઓ અને ફરી હીંદી ભાઈઓની સેવામાં અહીં કે જ્યાં આપ પાઓ, તેવો સદા આપની સાથે રહે.

બીજા બોલનારાઓમાં મેસરસ દાઉદ મહમદ, ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી, પારસી રુસ્તમજી, શ્રી ઇમામ હુસેન મીયાં, ઈમામ અબદુલકાદર બાવઝીર, રવજી મગનલાલ, [illegible] હેવાન, કોટડકર, બી. મેઘાભાઈ, [illegible] ડી. [illegible] અંબારામ મહારાજ, શ્રી [illegible] અને ગુલાબભાઈ વગેરે હતા.

મી. ગાંધી તે બાદ ઉભા થયા. તે વખતે સૌકોના અંતઃકરણ પ્રેમથી ભરપુર જણાતાં હતાં. મી. ગાંધીએ અંગ્રેજીમાં જણાવ્યું કે વખત થોડો છે તેથી આ સભામાં જન્મેલ હીંદી જુવાનોને મારે થોડુંક કહી લેવું છે. સત્યાગ્રહની લડતમાં આગળ પડતો ભાગ લેનારા અહીં જન્મેલ હીંદીઓ છે. અને તેમ, પણ ગરીબ અને સાદા માણસોએ ઘણી સારી સેવા બજાવી છે. એમ તો ઘણા અમલમાં [illegible] ગુજર્યા હતા. મારો ભાઈ [illegible] નાગપ્પન અને વેલીઅમ્મા અહીંજ જન્મેલા હતાં અને [illegible] પણ અહીં જન્મેલ હતો. તમે સરવેને તેઓને પગલે ચાલવાને વિનવું છું અને સલાહ આપું છું કે તમારે ગમે તે મુશ્કેલીએ બોલીને પણ હીંદની ભાષા શીખી આવવી.

પછી ગુજરાતીમાં બોલ્યા કે મને આજે એ જ માન અને પ્રેમ તમો અને બીજા તરફથી બતાવ્યા છે તે માટે હું તમારો ઉપકાર માનું છું. મને માન મળે છે ત્યારે મને મારી અવસ્થા યાદ આવી પહોંચે છે. અને જ્યારે જ્યારે મને માર પડ્યો છે અને મારું અપમાન થયું છે ત્યારે ત્યારે મને મારી ભુલો જણાય છે અને મને નવી [illegible] આવી છે. પણ હાલમાં મારી સ્થિતિ અર્ધ [illegible] છે કે મારી આરામ સ્થાનથી હું [illegible] નહીંજ થઉં. તમારાથી છુટા પડતાં મને ઘણી દીલગીરી થાય છે, પણ વહેલું કે મોડું જુદું પડવુંજ છે. હું હવે એક ભુમીમાંથી કરમ ભુમીમાં જઉં છું. મારો મોક્ષ હીંદ વિના બીજી જગોએ નથી. માણસે મોક્ષ મેળવવો હોય તો તેણે હીંદની પવિત્ર ભુમીમાં જવુંજ જોઈએ. મારે માટે તેમજ દરેકને માટે હીંદની ભુમી દુખીઆનો વિસામો છે. તેથી સ્વદેશ જવાને હું ઉત્સુક છું.

જતી વખતની મારી એક વિનંતી છે કે દરેક માણસ સાથે પછી ભલે ગમે તે કોઈ પણ કામ કે ધરમનો હોય તો પણ પ્રેમથી વર્તવું.

હું આજ સુધી હીંદુ તથા મુસલમાનને સરખું માન આપતો આવ્યો છું. હીંદુ ધરમ પણ એમજ શીખવે છે અને જો એમ કરવામાં હોય, હું હીંદુ નથી એમ કોઈ કહે તો હું તેની સામે સત્યાગ્રહી થઈશ. હું દ્રઢતાપુર્વક કહું છું કે અહીં મારા કરતાં કોઈ વધારે હીંદુ તો નથીજ. અને મારા જેટલાએ કદાચ કોઈ નહીં હોય. આપણું ભલું કોઈ પણ કરે તો આપણે તેને માન આપીએ જોઈએ; તેજ પ્રમાણે મીસ્ટર કેલનબેકને માન આપ્યું છે અને તેઓ જેટલું કામ કરે તેટલું માન [illegible] [illegible] આ સભામાંથી સલામાન રહેશે તો હું આપણી સ્થિતિ વધુ આગળ વધશે એમાં અને મને શક નથી.

મને અત્યારે માન આપવામાં આવ્યું છે તે સંબંધી મારે એટલુંજ કહેવાનું છે કે જ્યારે જ્યારે મને માન મળ્યું છે ત્યારે ત્યારે મારામાં કંઈક નબળાઈ વધુ થતી હોય છે અને જ્યારે મને માર પડ્યો છે ત્યારે મને વધારે બળ આવેલું છે અને હું આગળ વધી વિશેષ દ્રઢ થયો છું. માટે અત્યારે જે મહાન માન મળે છે તે પરિણામે મારા હેતુઓ જે મને ખરૂં માન આપ્યું ત્યાગ સમાન કે દરેક ભાઈઓ સત્યાગ્રહી થઈ રહે.

મી. ગાંધીનું ભાષણ પુરૂં થયા પછી સભા છુટી પડી.

આલ્બર્ટ પારકમાં રમત ગમતનો મેળાવડો

શુક્રવારને દીવસે વળી જુદીજ જાતનો આનંદ દેખાવ રહ્યો હતો. ડરબનની નવ પાઠશાળાથી સ્કુલના વિદ્યાર્થીઓના હાર બંધ ટોળાં સરઘસના આકારનાં ફીલ્ડ સ્ટ્રીટમાં પારસી રુસ્તમજીના મકાન પાસે હાજર થવા લાગ્યાં. કેમ્બ, એનજીકારક, અલેક્ઝ, વેરૂલમ, માવેરન, બોરીયા વિગેરે સ્થળેથી હિંદી સ્કુલના બાળક શિક્ષક શાળાના શિક્ષકોની દેખરેખ નીચે આ મેળાવડામાં ભાગ લેવા આવ્યા હતા. રુસ્તમજી શેઠને ત્યાં દરેકને કુકી તથા મીઠાઈ વહેંચવામાં આવ્યાં, તે પછી સરઘસ, ઝંડા તે સરવે મિશ્ર રંગ પહેરવેશ, વાજાં, વિદ્યાર્થીઓ આલ્બર્ટ પાર્કમાં ગયા. રસ્તામાં તેઓની સાથે બીજા કેટલાક વડીલો, તેમજ અન્ય શહેરીઓ જોડાયા. આ સરઘસ જ્યારે પારકમાં પહોંચ્યું ત્યારે તેની સંખ્યા ૨૫૦૦ ઉપરાંત પણ વધુ હતી. તે ઉપરાંત વિદ્યાર્થીઓના માબાપ મિત્ર અને સમાજહિતેચ્છુ તેમજ અન્ય હિંદીઓ અને ગોરા મિત્રો મળી એકંદર વળી તે સ્થળે પાંચ હજારથી પણ વધારે સંખ્યા થઈ હતી. જ્યારે બધુ થાય મી. અને મીસીસ ગાંધી ત્યાં આવ્યા ત્યારે હજારો બાળકોએ આનંદી ગરજનાથી તેમને વધાવી લીધા. આ હાજર થયેલા બધા માણસોને સંતોષ રહે, તથા પોતે પણ બધાઓને જોઈ શકે એવા હેતુથી તેઓ બન્ને મેદાનમાં વર્તુલ આકાર ચાલી ફરતે ફર્યા અને તે બધે ફરતે પ્રેમભરી લાગણી થી પ્રેક્ષકો તેમને વધાવી લેતા હતા.

પ્રોગ્રામ મુજબની બધી જાત જાતની રમતો પુરી થયા પછી મી. ગાંધી ખાસ બાળકો માટે બોલ્યા કે હું ઇચ્છું છું કે તમે તમારી જીંદગીના સાચા ખેલાડી બનો. આ તમારી રમત તો ઠીક છે પણ ખરી રમત અને ખરી બાજી તો તમારી ભવિષ્યની જીંદગીમાં રમવાની છે. તેમાં તમે ફતેહ પામો એમ હું ઇચ્છું છું. હું શિક્ષકોને એમ જણાવું છું કે તમે તમારા શિષ્યોના હૃદયમાં એવું ઠસાવો કે ખરું શિક્ષણ તો ચારિત્ર ઘડવામાં છે. શિક્ષણનો અંતિમ હેતુ ચારિત્ર સિવાય બીજો ન હોઈ શકે. એમને અક્ષર જ્ઞાન કંઈ ઉપયોગનું નથી. આ શુભ પ્રસંગે તેમજ શીખેલાના હૃદયમાં જરૂર જણું જોઈએ. વધુમાં તે કહ્યું કે નીતિ અને આનંદી બાળકોનો મેળાવડો અને તેમાંથી ઉભરાતો આનંદ તે મને ઘણો આનંદ આપે છે. હું આ વાતચીત કહી નથી શકતો. આજ સુધી મારા મનમાં જે [illegible]

થયા છે અને ઝાંખી થશે તો તેમાં હું આ બાળકોના મેળા વડાને પ્રમાણપત્ર આપીશ. અહીં હાજર થઇ મારા પ્રત્યે અને મારી પત્ની પ્રત્યે તમે જે પ્રેમ બતાવ્યો છે તે માટે હું તમ સરવેનો આભાર માનું છું અને હું તમને ખાતરી આપું છું કે જ્યારે હું હીંદ જઇશ ત્યારે દ. આફ્રીકાના માણસો અને આ નાના બાળકોને કદી પણ વીસરીશ નહીં.

મી. ગાંધીનું ભાષણ પુરૂં થતાં રેવ. એ. ઓ. બેલી, સેન્ટ એડન મીશનના વડા અધીકારી બોલ્યા કે નાના બાળકોને કેળવણી આપવી એ ઘણું અગત્યનું કામ છે. દક્ષીણ આફ્રીકામાં ભવિષ્યમાં હીંદી કોમની સારી અગર બુરી સ્થિતિનો આધાર આ બાળકો ઉપર છે. કારણ કે તેઓજ હીંદી સમાજના સભ્યો ગણાશે. તે પછી તેમણે મી. અને મીસીસ ગાંધીની વિદાયગીરીના સબબે બોલતા તેઓની તેમણે ઘણી તારીફ કરી અને બંનેને પ્રભુ લાંબુ જીવન અને તેમના કાર્યમાં ફતેહ આપે એમ ઇચ્છયું.

બાદ મી. ગાંધીએ બાળકોને ઇનામો વેંચ્યા. નાના મોટા આશરે ૫૦ ઇનામો હતાં. ડરબન અને આજુબાજુના વિભાગની હીંદી ફુટબોલ કલબોને મી. રુસ્તમજી તરફથી મળેલ એક ચાંદીનો પ્યાલો જેની કીમત પા. ૩૦ ની છે, તે મી. ગાંધીએ ઇનામમાં આપ્યો. તે પ્યાલો ઇનામમાં આપતા મી. ગાંધીએ, મી. પારસી રુસ્તમજીએ કોમની જે સેવા બજાવી છે અને કોમને માટે પોતે જે સ્વાર્થ ત્યાગ અને આપ ભોગ આપેલ છે તે માટે તેમની તારીફ કરી. વળી તેમણે કહ્યું કે રુસ્તમજી શેઠને તમે તમારા આગેવાન સમજજો. તેમના ઉપર વિશ્વાસ રાખજો અને જ્યારે સામાજીક કામમાં તેમને તમારી મદદની જરૂર પડે, ત્યારે તમે તેમને મદદ કરજો. ખરા ખેલાડી ત્યારેજ કહેવાશો કે જ્યારે જ્યારે હીંદી કોમ અગર ડરબન શહેર તમને તમારી ફરજ બજાવવાનું આમંત્રણ મોકલે ત્યારે ત્યારે જીવનના જોખમે પણ તમે હાજર રહો. આમ સમાજની સેવામાં રહી તમે હુશિયાર અને સાચા ખેલાડી બનજો.

તે બાદ મી. અને મીસીસ ગાંધીને બાળકોના મુખાલીના આગેવાન વર્ગે વાંધી વિદાય થયા અને આમ ઘણા સુભ આશીર્વાદ તથા મુબારકબાદી સાથે મેળાવડો વિસર્જન થયો.

શનીવારનો ખાણાનો મેળાવડો

મી. ગાંધીના માનમાં એક ખાણું આપવામાં આવ્યું હતું જે સમયે ડરબનના મેયર મી. હોમ્સ તેમજ બીજા ઘણા જાણીતા ગોરા તથા હીંદીઓ હાજર હતા. પ્રમુખ સ્થાન ઓનરેબલ મી. રોબર્ટ જેમીસન જે. પી. એ લીધું હતું. મીસીસ જેમીસન તથા મીસ જેમીસન તેમજ કેટલીક હીંદી બાનુઓ હાજર હતી. મીસીસ ગાંધી પણ ખાસ આમંત્રણથી હાજર હતા. ખાણું લેવાયા બાદ આ મેળાવડામાં હાજર ન થઇ શકનાર માટે ઘણા કાગળો તેમજ તારો મળ્યા હતા, જેમાં નાતાલના ગવર્નરનો પણ કાગળ હતો. મી. એચ. એસ. ટેથમ, કે. સી. એ લખ્યું હતું કે જે ધોરણથી સત્યાગ્રહ કરી પોતાના સ્વદેશી બંધુઓના હક સાચવવા મહાન પ્રયાસો કર્યા છે, અને હીંદી ફરિયાદનું એક રાજનીતિજ્ઞ પુરૂષને છાજે તેવી રીતે ઉદાર દીલથી સમાધાન કરાવવામાં આવ્યું છે, એવા પુરૂષના કાર્યની કદર બુઝાતી હોય તે સમયે હાજર રહી તેમાં સામેલ થવાની તક મને મળત તો હું બહુ ખુશી થાત, પણ અગત્યના કામને લીધે હું હાજર રહી શકયો નથી. મેસર્સ જે. આર. નીકલસન તથા ડાર્ક ગ્રડલીંગ તરફથી પણ દિલગીરી જાહેર કરતા સંદેશા મળ્યા હતા. પ્રમુખે શાહી કુટુંબની સલામતી લેવડાવ્યા પછી મી. કીસડાકરે માતૃભુમીની સલામતી લેવડાવતાં તેણે જણાવ્યું કે હિંદુસ્તાન એ સહુથી જુની છે. દુનીયાની સરવ પ્રજાને ઉચ્ચ જ્ઞાન સંપાદન કરવાનું તે મહાન સ્થાન છે તેમજ જાણીતા ઇંગ્લીશ લેખકોએ હિંદુસ્તાન વિષે કરેલા વખાણો ટાંક આપી માતૃભુમી વિષે યથારથ વરણન કરી સલામતી લેવડાવી હતી તેને ટેકો આપતાં મી. આર. કે. ખાન બોલ્યા કે સમાધાન થયું છે તેને માટે આપણે યુનીયન સરકાર તથા આપણા લાયક આગેવાન મી. ગાંધી અને તેમને જેઓએ મદદ કરી છે તેમના આભારી છીએ. સમાધાની વિષે કેટલીક જગ્યાએ અસંતોષ જાહેર કરવામાં આવ્યો છે. પોતાની સ્થિતિ સુધારવા કોઇએ ચળવળ ચાલુ રાખતા હોય તેમાં કંઇ કહેવા પણ નથી રહેતું પરંતુ જેમ કરતાં જેઓએ મહાન પ્રયાસો કર્યા છે તેમની ઉપર સ્વાર્થી હુમલા તેમજ અપમાન ભરેલી વરતણુક ન બતાવવી જોઇએ. ગીરમીટીઆ હિંદીઓની સ્થિતિ અશક સુધરી છે. હિંદીઓએ સંપથી કાર્ય લેવું જોઇએ.

બાદ પ્રમુખે માનવંત પરોણાની સલામતી લેવડાવી અને મી. કેંપસ્ટને મી. ગાંધીના કાર્ય વિષે કેટલુંક વરણન કરી તેમની સફળ સફર ઇચ્છી.

ત્યાર બાદ મી. એ. હીએ જણાવ્યું કે મી. ગાંધીને હું ૧૮ વરસ થયા સારી રીતે ઓળખું છું. મી. ગાંધીનું જીવન એકલા નાતાલનો નહીં પણ આખા દક્ષિણ આફ્રીકાની હીંદી કોમનો ઇતિહાસ છે. હિંદીઓનાં અંતઃકરણમાં મી. ગાંધીનું નામ સદા કોતરાઇ રહેશે.

ત્યાર બાદ પ્રમુખ બોલવા ઉઠ્યા. તેમણે પ્રથમ સર ડેવીડ હન્ટર કે જેમણે હીંદીઓની સ્થિતિ સુધારવા ઘણું કરવું હતું તેની યાદી આપી હતી. મી. ગાંધી વિષે લાગણીથી બોલતાં તેમણે જણાવ્યું કે તેઓ પોતાના પાછળ સ્વાર્થભોગ તથા મહાન પ્રતિષ્ઠાનો વારસો મુકી જાય છે. પ્રથમ મી. ગાંધીનું નામ સાંભળી હું ચમકી જતો હતો. પરંતુ પાછળથી તેને હું માન આપતાં શીખ્યો અને છેવટે તો આપણે બધા તેના કાર્ય તરફ લાગણી બતાવતા થયા. દક્ષિણ આફ્રીકાના ગોરાઓનો મોટો ભાગ મી. ગાંધીના કાર્ય તરફ લાગણી બતાવે છે.

પછી પ્રમુખે હીંદી કોમમાં ડરબનમાં મરકી ફાટી નીકળી હતી તે વખતે અને લડાઇના વખતે ઘવાયેલાઓની સારવાર કરવા જે ટુકડી ઉભી કરી સરકારને ખાસ મદદ કરી હતી તે વિષે ઇસારો કરી મી. ગાંધીએ બજાવેલી સેવાની કદર કરી હતી. અંતમાં પ્રમુખે મી. ગાંધીને પોતાના કાર્યમાં હમેશાં ફતેહ ઇચ્છી, અને હમેશને માટે છુટા પડવા સારૂ દીલગીરી બતાવી.

મી. ગાંધીનું ભાષણ

બાદ મી. ગાંધી બોલવા ઉઠ્યા જેમને લોકોએ હરખથી વધાવી લીધા હતા. વાતને માટે બોલનારા દરેક જણનો ઉદાર શબ્દોમાં આભાર માની મી. ગાંધી સમાધાની વિષે બોલ્યા કે જો કે સંપૂર્ણ રીતે જીતનો અ પરો નથી છતાં અ માન ભરેલી સમાધાની છે. આ સમાધાની કરતાં લડતની કીમત હું વધુ આંકું છું. કારણ કે એ લડતે દક્ષીણ આફ્રીકાની પ્રજાના અંતઃકરણ પીગળાવી નાખ્યા અને આજે

દ. આફ્રિકામાં શુદ્ધ જ વધારે પ્રસરી રહ્યું છે. એ વસ્તુને સાચવી રાખવું તેનો ભાર આપણા ઉપર છે. આપણને જે કંઈ મળ્યું છે તે ખરી રીતે જોતાં આપણને હક પૂર્વક જે મળવું જોઈએ તેનો માત્ર એક ભાગ જ મળ્યો છે. સામાન્ય રીતે જોતાં આપણી સામે વિરુદ્ધતા અને દ્વેષ હતાં ને સારા વિચાર પ્રમાણે ગેરવાજબી અને અન્યાયી હતાં તેમ છતાં પણ તેની પાછળ ભાવ કરવાનો ભરોસો રહેલો જોવામાં આવતો હતો. વેપારનો સવાલ એ મહાન સવાલ છે. અને હિંદી પ્રજા શાંતિથી રહી શકે તેટલા ખાતર એ સવાલનો છેવટનો નિકાલ ધોરણ ઉપર કરવો પડશે. આપણા ને દરેકને જ્યાં સુધી પોતપોતાના પ્રાંતમાં પડી રહેવાનું છે ત્યાંસુધી કુટુંબજનનો અરજ આપણે માટે કંઈ જ નથી. અને જો પ્રાંતમાં આપણી જવાની મરજી હોય તો પ્રાંતમાં છૂટથી જવાની સ્વતંત્રતા આપણને હોવી જોઈએ. છેવટમાં મી. ગાંધીએ બોટીશ બંધારણ અને બ્રીટીશ હેતુઓ વિષે બોલ્યા હતા અને જણાવ્યું કે જ્યાંસુધી તે બંધારણ અને હેતુઓને ધ્યાનમાં લઈ વરતવામાં આવશે ત્યાં સુધી સર્વ વાત છે, પણ જ્યારે તેને કોરે નાખવામાં આવશે ત્યારે જરૂર માઠો દીવસ આવશે. હું એક વહાલી માતૃભૂમિ જાઉં છું છતાં પણ દ. આફ્રીકાને કદી વીસરી શકીશ નહીં.

બાદ મી. જોસફ રોયપને ગોરા પરોણાઓની સલામતી ઈચ્છી હતી, જેનો જવાબ ડરબનના મેયરે વાળ્યો હતો. કાઉંસીલર હોમ્સે મી. ગાંધી સ્વદેશમાં સહીસલામત પહોંચે અને ત્યાં ઘણો વખત સુધી આરામ લે એમ ઈચ્છ્યું હતું. ત્યાર બાદ મી. ગાંધી, પ્રમુખ, તથા મેયરને માટે હુરેનાદ પોકારીઓ કરવામાં આવ્યા હતા અને સભા વીસર્જન થઈ હતી.

મીસ શ્લેશીનને માનપત્ર

આ મેળાવડામાં મીસ શ્લેશીનની હાલની બુદ્ધની નિષ્કામ મદદની કોમ તરફથી કદર બુજવા તેને એક માન પત્ર અર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ લીડુરી બાનુ કોઈ બાબે સત્ય હતી લડતની શરૂઆતથી મી. ગાંધીના મંત્રી તરીકે કામ કરી અને આખરી લડતના સમયમાં જ્યારે મી. ગાંધી મી. પોલાક અને મી. કેલનબેક જેલમાં હતા ત્યારે કોમને ઘણી કીંમતી મદદ કરી હતી.

માન પત્ર બાદ માસ્ટર રૂસ્તમજીએ ટામીલન, પીડન, આશુંથી ઇત્યાદ સરીઝાના તથા બીજા કેટલાક કીમતી પુસ્તકોના માટે સદ તેમને અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો.

મી. રૂસ્તમજીને માનપત્ર

ફેરેલ કમીટીના મેમ્બરોએ આ અવસરે મી. રૂસ્તમજીના ઉત્સાહ અને કામની કદર કરવા એક સુંદર માન પત્ર અર્પણ કર્યું હતું અને તે સમય તેની કોમના ઉદારતા ઉપર ભારે વખાણ થયા હતા.

કલકત્તાથી ખબર છે કે તે ગોરી કોમના માર ઉપરના એક હિંદીએ કરેલી અપીલનો ચુકાદો આપતાં કોરટે અપીલ કાઢી નાખી છે અને જણાવ્યું છે કે આ દીવાની મુકદમો અમેરીકાના કાયદાથી કેનેડાની સરકારને ઓરીએ(?) ઈમીગ્રેશન કાયદાથી હિંદી મજુરોને અટ કાવવાનો હક છે.

જગ્યાના સંકોચને કારણે કેટલાક જરૂરી લખાણો આ વખતે અમે આપી શક્યા નથી. બીજી વખત આપવા ઉમેદ છે.

વેરૂલમમાં મી. ગાંધીને માન

રવિવારનો દિવસ વેરૂલમને માટે હતો. ડરબનથી ૪૦૦ જેટલા હિંદી ભાઈઓ આ અવસરે ખાસ ટ્રેનમાં વેરૂલમ ગયા હતા. ત્યાં મી. હેગસ્ટન(?)ના પ્રમુખપણા નીચે મેળાવડો થયો ને તે વખતે વેરૂલમ અને ટોંગાટ તરફથી માનપત્ર તથા કેટલાક ગજરા આપવામાં હતા અને ગીરમીટીયા તથા બીજાઓ મળી પાંચ હજાર જેટલા હાજર હતા. મી. ગાંધીએ નવા કાયદા સબંધી તથા બીજા મુદ્દાઓ ઉપર અગત્યનું ભાષણ હિંદીમાં આપ્યું હતું અને તેજ ભાષણની મતલબ અંગ્રેજીમાં કહી દુભાષીયા મારફતે તેની હકીકત તામીલ ભાઈઓને સમજાવી હતી. આ આખા મેળાવડાનો હેવાલ અમે આવતા અઠવાડીએ આપવા ઉમેદ રાખીએ છીએ.

વેરૂલમમાં ત્યાંની હિંદી કોમ તરફથી પા. ૨૫ અને ટોંગાટની કોમ તરફથી પા. ૧૦ ની થેલી અર્પણ કરવામાં આવી હતી.

પીટરમેરીત્સબર્ગમાં ગુરુવારે મળેલી સભામાં ગુજરાતી હિંદુ કોમ તરફથી મી. ગાંધીને રૂ. પા. ૧૦ની થેલી ભેટ કરવામાં આવી હતી.

રવીવાર બપોરના ડરબનમાં ફુલ્ટોન હોલમાં જંગી મેળાવડો થયો હતો. તે દિવસ હજારે ગરીબ હીંદીઓને દૂર પેલ કમીટી તરફથી જમાડવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૧૦ ની જોહાનીસબર્ગ જતી મેલ ઉપડી ત્યારે એક હજાર ઉપરાંત હિંદીઓ સ્ટેશને મી. ગાંધી અને મીસીસ ગાંધીને વળાવવા ગયા હતા.

મારીત્સબર્ગના સ્ટેશને મી. ગાંધીને મળવા ઘણા હિંદીઓ આવ્યા હતા. મેલ ટ્રેનના સમય ઉપરાંત દસ મીનીટ વધારે રોકવાની ખાસ ગોઠવણ કરી હતી અને આટલી દસ મીનીટમાં લોકોએ મી. ગાંધીને વધુ પ્રેમ સાથે એક માનપત્ર અર્પણ કર્યું હતું.

મંગળવારે સાંજે જોહાનીસબર્ગના ખાન મેસોનીક હોલમાં મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેકના માનમાં રેવરંડ મી. જે. જે. ડોકના પ્રમુખપણા નીચે જાહેર મેળાવડો થયો હતો.

મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા કેલનબેક કેપટાઉનથી કીનફોન્સ કેસલમાં શનીવાર તા. ૧૮ મીએ ઉપડશે, તેમને તા. ૪ ઓગસ્ટના રોજ પહોંચી જશે.

કેપના હિંદી ભાઈઓની એક સભા તા. ૧૨ મીએ ઈંડો ઈંડીયન એસોસીએશનના આશ્રય નીચે મળી હતી. તેમાં રીલીફ બીલની તથા મી. ગાંધી અને સરકાર વચ્ચે થયેલ પત્ર વ્યવહારને સંતોષકારક ગણનારો ઠરાવ પસાર થયા હતા. ઉપરાંત જનરલ બોથા, જનરલ સ્મટ્સ, કેલનબેક અને પોલાકનો આભાર માનનારા ઠરાવો પસાર થયા હતા. વળી સરકાર, પાર્લામેન્ટના સભાસદો, વડી સરકાર, હિંદી સરકાર, મી. ગોખલે, હિંદુસ્તાનના દેશી રાજાઓ અને સભાઓ અને સંસ્થાઓનો પણ ઉપકાર માનનારા ઠરાવો થયા હતા.

રૂટરનો તા. ૮ નો તાર જણાવે છે કે ન્યુ કેલિફોર્નીઆ ખાતે પહોંચેલા હિંદી ઉતારૂઓએ પાછા હોંગકોંગ ફરવાની ખુશી બતાવી છે. તેઓએ ડોમીનીઅન સરકાર પાસે ખરચની મદદ માગી છે. તેમનું આ ભાડાનું ખરચ પા. ૧૫૦૦૦ જેટલું થશે.

ઈંડીયન રીલીફ બીલ તા. ૧ લી જુલાઈ ૧૯૧૪ ના સરકારી ગેઝેટમાં પ્રગટ થયું છે.

ગુજરાતી નવાં પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો હીંદુસ્તાનથી આવી પહોંચ્યાં છે:

	કીંમત શી પે	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૪–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪–૬	૧૦
કાવ્ય દોહન ભાગ ૮ મો	૪–૬	૧૧
એમ. એ. બના કે એરી ચીરી ક્યું બનાયા?	૨ ૬	૩
પલટેલી (ગુજરાતી મા આવેલી વાર્તા)	૭–૦	૪
અલ્બુકરી શાક, રસોઈ, પકવાન અને નીતિ	૧ ૩	૨
પાણીપતનું યુદ્ધ (ગુજરાતી ની ભેટ)	૭–૦	૬
બાજીરાવ (")	૩–૦	૩
હેસ્ટીંગ્સની ચોરી (")	૩–૦	૩
૧૮મી સદીનું હીંદુસ્તાન (")	૨ ૬	૩
અનુભવ ભાગ ૧, ૨, ૩	૧૧–૬	[illegible]
વિવેકાનંદ વિચાર માળા ભાગ ૧ ૨	૭–૦	૧૨
સ્વર્ગની સડક	૨ ૩	૭
સ્વર્ગની સીડી	૨ ૬	૫
શ્રીમાન ૫.૬૬ (યુરોપમાં ઠાઠીએ ગયાં તેમજ ઉપર ભેળવેલી જ્ઞાન વ્યક્ત વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર કૃ. બે. મારફતીયાન	૮ ૬	૧૬
આર્ય ધરમ નીતિ અને આરોગ્ય રીતિ આર	૦ ૯	૨
નવ રશિયન પુસ્તક, મૂળ લેખક અમર ના પ્રખ્યાત સ્વર્ગસ્થ ગ્રાફ ટોલસ્ટોય થઈ ગયા. તેનું ગુજરાતી ભાષાંતર ગણપતરામ ગોપાળરાવ ભટ્ટે (સંગીત શાસ્ત્રી) એ કર્યું છે	૧ ૩	૩
સ્વામી રામતીર્થ અમરું સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્ર તથા ઉપદેશ ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫	૩ ૬	૪
ટુંકી વાર્તાઓ ભા. ૧લો હીંદની ઐતિહાસિક ટુંકી વાર્તા	૧ ૩	૩
ટેનીસન પદ પીએંના અમર અરસભાળનો છે	૦ ૬	૧
સ્ત્રી સુબોધ ઉપદેશ પત્ર વાચક વાર્તાઓ	૦ ૮	૧
નવી કથાકુંજ ટુંકી ૧૫ વાર્તાઓ	૦ ૬	૧
આર્ય ધરમ નીતિ	૦ ૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો ભાગ ૧	૦ ૪	૧
" ભાગ ૨	૨ ૪	૬
ગુજરાત દેશ ધુર રેવાવાળુ	૫ ૦	૧૮
ઈશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર (આ પુસ્તકના પુઠાને જરા ડમેજ પોંહચેલું)	૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો રાણા પ્રતાપ, દુર્ગાદાસ રાઠોડ, જુંજારસીંહ, સરદાર તાનાજી અને બીજા રજપૂત, મરાઠા તથા શીખ વિગેરે શુરવીરોની ૪૪ ચરિત્ર કથાઓ	૧ ૭	૩
ભારતના મહાન કૃત્યો (૧ મે.ગીતાજ દલિત ૨ મહારાજ જ્યસરકાર ૩ સાંસ્કૃતિ આશ્રમ)	૧–૭	૩
ભારતના સંત પુરૂષો-કબીર, તુલસીદાસ, ચૈતન્ય, દાદુ, દયાળ વગેરે ૧૭ સંત પુરૂષના ચરિત્ર	૧ ૬	૩
જગત વિખ્યાત પુરુષો સોક્રેટીસ અને કન્ફ્યુશ્યસના ચરિત્ર	૧–૦	૩
શ્રીમદ ભગવદગીતા ટીકાત્મક ભાષાંતર	૦–૬	૧
આનંદી ભાઈ જોષી	૦–૬	૧
વીર દુર્ગાદાસ અથવા મરાઠા સરદારો	૨ ૦	૪
શ્રી બુદ્ધ ચરિત	૨–૩	૩
શ્રીમદ યોગ વાસિષ્ઠ રામાયણના ઉપદેશ અને મુમુક્ષુ પ્રકરણ	૧–૦	૩
સ્વામી વિવેકાનંદના પત્રો	૧–૩	૩
કાશ્મીરને પ્રવાસ અને કમાવીના અનાદો	૧–૩	૩
પોકેટ ડીક્શનેરી ઈંગ્લીશ ઈન ટુ ગુજરાતી	૨ ૬	૪
પોકેટ ડીક્શનેરી ગુજરાતી ઈન ટુ ઈંગ્લીશ	૨ ૯	૪
સ્ટાન્ડર્ડ ડીક્શનેરી ઈંગ્લીશનું ગુજરાતી ચાર અને પહેલ કૃતના ભાગમાં	૧૨–૬	૩૦
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧ ૨-૩ ૪	૧૧–૬	૨૨
કરણઘેલો	૮–૬	૬
બાળપોથી	૦–૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦–૪	૧
" બીજી "	૦–૫	૧
" ત્રીજી "	૦–૬	૨
" ચોથી "	૦–૮	૨
" પાંચમી	૦–૧૦	૩
" છઠી "	૧–૧	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦–૮	૧
રાજસ્થાનનો ઈતિહાસ, મેવાડ ના ઉદયપુરનું ઉત્તમ કાગળની આવૃત્તિ	૧૫–૬	૨૪
" " મધ્યમ આવૃત્તિ	૭–૦	૧૩
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા રંગીન પૂઠું	૦–૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પૂઠું	૧–૦	૨
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦ ૪	૧

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ ભારતના આગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જ સ્વદેશી હીલચાલના જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જાણીતા નામાંકીત ગૃહસ્થો ના વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે. દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડે. રાસ બીહારી ઘોસ, એચ. મહમદ શફી ખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ ચંદ્ર, મિત્ર આનંદ ચંદ્રલાલ પરીખ, બાબુ અશ્વીનીકુમાર દત્ત, શ્રી. અલા દુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર ટીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુરોંદ્ર કુમાર શીલ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરુષો. કીમત શી. ૨ ટપાલ ખરચ ૨ પેની.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચર્ડ બરટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ ઉપરાંત પાના માં છપાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેક ઝાંડરીયા, સુએઝ, કેરો, નાઈલ વીગેરેનું તથા મદીનાના અંદર પેગમ્બર સાહેબના મઝાર સરીફ વીગેરેનું વર્ણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કાનું વર્ણન. તે જે જે ભાગ જોવા જેવા છે તથા બીજી ઘણી સારી બાબતો, સ્થળોની, જગ્યાની ઘણી ટપાલ સાથે કીમત શી. ૩૦.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના વીચારો: આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગરી (૩) હીંદના હુન્નર અને કેળવણી (૪) હીંદી કારીગર અને સ્વદેશી (૫) હીંદમાં કળા અને પાદશાહના લાભ, અને (૬) કળાની ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૬

અઠવાડીક પંચાંગ.

પારસી—તા. ૧૫મી જુલાઈ થી તા. ૨૧ જુલાઈ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—અસાડ વદ ૮ થી અસાડ વદ ૧૪ સુધી સંવત ૧૯૭૦

મોહમેદન—તા. ૨૦ મી સાબાનથી તા. ૨૬ સાબાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી

પારસી—તા. ૭ થી તા. ૧૩ સુધી ૧૨૮૩

વાર	ઇ. ની તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. ના તા.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૫	વદ ૮	૨૦	૬-૫૧	૫-૧૫
ગુરૂ	૧૬	,, ૯	૨૧	૬-૫૦	૫-૧૬
શુક્ર	૧૭	,, ૧૦	૨૨	૬-૫૦	૫-૧૬
શની	૧૮	,, ૧૧	૨૩	[illegible]	૫-૧૭
રવી	૧૯	,, ૧૨	૨૪	૬-૫૦	૫-૧૭
સોમ	૨૦	,, ૧૩	૨૫	૬-૫૦	૫-૧૮
મંગળ	૨૧	,, ૧૪	૨૬	૬-૪૯	૫-૧૮

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable Strictly in Advance, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૭ જુલાઈએ સ્ટી. મેમાલી—કોનીંગ મુરચન બંદરે પુરૂ થઇ મુંબઇ તરફ રવાના થશે.

તા. ૧૮ જુલાઈએ સ્ટી. અમદર્લા કોલંબો અને મદ્રાસ થઇ કલકત્તે જશે.

તા. ૨૩ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. પુર્ણીઆ મુંબઇ તરફ રવાના થશે.

તા. ૨૪ જુલાઈના અરસામાં સ્ટીમર આમેના ડેલાગોઆબે, બેરા થઇ મુંબઇ જશે.

તા. ૬ ઓગષ્ટે સ્ટી. પંજાબ, મુંબઇ તરફ રવાના થશે.

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીના બીજા અધ્યાયના શ્લોકો—જેવડી તાની ગુટકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો.	૦	૬
ભાગ ૨ જો.	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
જગતમાં ની વરણી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મ. ગાંધીનો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૩
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં ગુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનના માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
મુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
પુસ્તક કાલ્લ વાસ્યાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
પુસ્તક કામીલ પાસાનું ભાષણ	૦	૬
સરવોદય	૦	૬
સત્ય મદદનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના બલંડ	૦	૩
સરવોદય (આ મહાન ઈંગ્રેજી લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે.)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક પેપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકોના ઓર્ડર નીચેના સરનામે મોકલવા—

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનિક્સ નાતાલ

પોસ્ટલ ઓરડરે ફાસ કરવા નહીં આંત તના પઇસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ આફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ અાફીસ લખવું.

છપાઈ તઇયાર છે

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનારઃ પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસ ઉપર ઈંગ્રેજીમાં વરણન તેમજ તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે. તેમજ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાઈબલ ઘેર ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી ૨-૬ ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

	શી.	પે.
વરષિક	૧૪	૦
છમાસિક	૮	૦
ત્રિમાસિક	૫	૦
નકલની	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાના ધરે છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વરષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ વેસ્ટ અને મગનલાલ ક. ગાંધી. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 29—Vol. XII. WEDNESDAY, JULY 22ND, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

JOHANNESBURG'S FAREWELL BANQUET

"EAST is east, and west is west," said Rudyard Kipling, but the twain met and mingled in quite an amicable manner at the farewell banquet to Mr. M. K. Gandhi at the Masonic Hall yesterday evening (says the *Transvaal Leader* of the 15th instant). Every seat at the tables was occupied, and as the toast proceeded there was a continual influx of other Indians, until, when the loyal toast was given, there were almost as many standing as had been sitting. Hon. H. A. Wyndham M.L.A., presided, and amongst the company were Mr. and Mrs. Gandhi, and Mr. Kallenbach (guests of the evening), Dr. F. E. T. Krause, K.C., Mr. John Taylor (the Town Clerk), Mr. T. A. R. Purchas (Chairman of the Rand Water Board), Mr. A. M. Cachalia (Chairman of the British Indian Association), Mr. Polak (Secretary, T.B.I.A.) and Mrs. Polak, Mr. H. J. Hosmer, Rev. and Mrs. Chas. Phillips, Rev. Andrew Brown, Rev. Dr. Landau, Rev. M. Howard, Mr. Chamney (Registrar of Asiatics), Advocate and Mrs. L. Ritch, Advocate Adam Alexander, Advocate and Mrs. P. Mitchell, Mr. and Mrs. S. Raphael, Mr. and Mrs. S. Kallenbach, Mr. A. Lichtenstein, Mr. W. T. Hill, Mr. F. Koppel, etc. The toast was a vegetarian one.

The Chairman Garlanded

The toast of the health of Mr. Gandhi was submitted from the chair. Mr. Wyndham was half-way through his first sentence when someone touched him on the shoulder. As he turned round a garland of flowers was thrown over his head, and the same honour was paid to Mr. Gandhi and Mrs. Gandhi, Mr. Kallenbach and Miss Schlesin.

The Chairman proceeded that those present were actuated by different feelings. It was a cause of regret that such a thing as a farewell dinner to Mr. Gandhi had become necessary. The departure of Mr. Gandhi from this country they must all look on with regret. In the second place such a banquet was also connected with events of a much more happy nature, for the very fact that Mr. Gandhi was leaving this country proved that the problem with which he had been struggling had at last, after a considerable number of years, been brought to a successful issue. That was a matter for very great rejoicing. (Applause.) The moment when they had found a solution for one of their problems was a proper time for looking forward to the future. The problem they had had before them was only part of a greater problem, a problem which was world-wide, which was Imperial in its character, a problem which was going to tax the energies of the best statesmen to solve. The fact that in South Africa they had managed to solve the problem which had been troubling them made him hope that they would be able to solve the greater problem with which the British Empire was faced. There was no one more than Mr. Gandhi who had proved his loyalty to the Empire, for he had always responded to the call of duty, had always loved the British Empire, and stood up for it. As long as they had faith in the ideals for which the Empire existed, as long as they remembered the fundamental principles on which the Empire was based, he believed they would be able to achieve a solution of the great problem in front of them. It was sometimes said that the British Empire had become overwhelmed by materialism and commercialism. It was true there were waves of materialism, but deep below those passing waves, immutable and immovable, they would find unsmirched and pure, the fundamental principles on which the British Empire was based. If they who owed common loyalty to the King and common loyalty to the ideals of the Empire faced problems before them in a bold, generous spirit an enormous amount of good lay before the British Empire. It was because Mr. Gandhi believed in the future of the Empire, because he had shown his loyalty to the highest ideals of the Empire, that he (the chairman) asked them to drink his health. (Applause.)

Mr. Chamney, Registrar of Asiatics, also paid a tribute to Mr. Gandhi, who, he said, had once caused him a great deal of trouble—(laughter)—though there had never been an unkind word between them. The Indian community, he said, would lose great leaders by the departure of Messrs. Gandhi and Kallenbach, and it behoved them to choose the right man as their successor—one who would "play the game." (Applause.)

Mr. T. A. R. Purchas, adding his meed of praise, described Mr. Gandhi as one of the most single-minded, purposeful men he had ever met.

The Rev. Mr. Howard also spoke to the toast, as one of the European Committee. They had learned to look on Mr. Gandhi as a brother, he said, and it was with a deep sense of personal loss that they looked upon his departure. When they thought of the patience and moderation of the Indian community, they attributed a great deal of that wonderful patience and tolerance to the splendid characteristics of their great leader. (Applause.)

Many Presentations

Before Mr. Gandhi replied he was made the recipient of a number of presentation addresses, including tributes from the Transvaal British Indian Association, the Mahomedan community, the Transvaal Chinese Association, the Tamil Benefit Society, the Transvaal Indian Women's Association, the Hindoo Gujarati community, the Parsee community, Germiston Indian Association, and the Vereeniging Indians and Mahomedans.

Then Mr. C. K. T. Naidoo approached, with four boys, saying: "On behalf of myself and my wife, I have the honour to present these four boys to be servants of India."

Mr. Gandhi referred to this incident in replying to the presentation, stating that this was the most precious of all these gifts, for what Mr. and Mrs. Naidoo—

both of them "pucklings" (laughter) had done was the ceremony of surrendering their right to [illegible] boys. Johannesburg was not new to him. A great deal of bitterness and sorrow had been his lot in life, but during all these years he had learned to love Johannesburg, although it was a mining town. It was in Johannesburg where he had found his most precious friends. It was in Johannesburg that the foundations of that great struggle were laid in September 1906. It was Johannesburg which had always helped him and there [illegible] was the [illegible] of the many [illegible] South Africa [illegible] he would carry back to India. South Africa [illegible] and to India [illegible] it was Johannesburg which [illegible] these two youths, that gentle young girl and that old man who gave their [illegible] in the great struggle; and, when they remember [illegible] it was [illegible] movement from the [illegible] South Africa [illegible] settlement of the great question they had struggled [illegible] was due to Passive Resistance, [illegible] They had to thank Lord Hardinge for his efforts, the Imperial Government for [illegible] the Imperial side of the question, and the Union Government for the spirit of justice they had adopted this time. In his opinion the value of that settlement consisted not in its intrinsic worth, but in the suffering and sorrow which had brought it about. Beyond that great struggle for concrete rights lay the great [illegible] which asked for abstract principles. [illegible] it was in order to combat the spirit [illegible] South Africa and undermining the British Constitution and [illegible] British Constitution were [illegible] their loyalty went [illegible]. This Constitution [illegible] the Empire [illegible] when that spirit was [illegible] over South Africa, [illegible] over the British Constitution [illegible] right for the [illegible] of the [illegible] of that constitution. These [illegible] had now been acknowledged in South Africa, and he [illegible] General Smuts [illegible] recognition of that [illegible] "This time," said General Smuts, "there must be [illegible] no mental reservation on either side [illegible] have all the cards on the table, and I want you to tell me where you think a particular passage does not [illegible] according to your light, and it shall be amended." That was the spirit in which General Smuts [illegible] of the [illegible]. They did not congratulate themselves [illegible] gained; it was the establishment of the principle that in South Africa legislation should never contain the colour taint or racial disability. It was that which made the suffering of the struggle [illegible] and honourable. They had vindicated that principle of the British Empire. The settlement was [illegible] both sides, but, while this was gained, there were many other things (the Gold Law, the Land Law, the Licensing Law) which contained [illegible] which would have to be removed. They would have to [illegible] this settlement, but it was all they could expect at present. The Indians [illegible] be a source of weakness to any Government, and the Europeans would remember that, while the Indians had insisted upon rights, they had also discharged responsibilities which [illegible] them. (Applause.) Mr. Gandhi concluded that as his best years had been spent in Africa, India had become a strange land to him, but he felt impelled to go. He begged for their prayers that they might all learn how he [illegible] and [illegible] the [illegible] of their [illegible] sentences, and then whatever might be due to them would [illegible] in its own time. "Farewell." (Applause.)

Mr. Kallenbach's Lesson

The health of Mr. Kallenbach was proposed by the Rev. C. Phillips, and after he [illegible] received a series of addresses, Mr. Kallenbach replied that the Indians had taught him the greatest lesson of his life—the worth of a soul. (Applause.)

Mr. [illegible] was also presented with addresses of gratitude.

Mr. Polak proposed "Other Guests."

This was responded to by Dr. Krause, K.C., who said there would still be people left in this country to see that the Indians received justice. He was a democrat of the democrats, and his democracy meant that there should only be one standard for all men, irrespective of colour or creed, and that was justice. (Applause.) He did not agree that the Indian problem had been solved. They were just now starting from the point at which they should have started years ago. They had obtained recognition, a spirit of tolerance—nothing more, and that was the road along which they must go [illegible]. (Applause.)

Senator Marshall Campbell Honoured

On the arrival of the Hon. Marshall Campbell at Mount Edgecombe [illegible] on the [illegible]th instant, over a thousand indentured Indians and others met to give [illegible] Mrs. Campbell a welcome. The party [illegible] Miss Campbell and Mr. and Mrs. A. A. Campbell, arrived by motor car from Durban. Each member of the party was garlanded. Mr. A. C. Mudaliar then read and presented on behalf of the Mount Edgecombe Indians the following address to Mr. Marshall Campbell:—

To Senator the Hon. Marshall Campbell, M.L.C.

Honoured Sir,—We, the Indians employed on the Natal Estates, Ltd., wish to thank you for your [illegible] the [illegible] tax being removed.

We [illegible] that the Almighty will preserve you in good health and that you will have very very many years to live, and although we hear with regret that you are no longer going to live on the Estate you love so much and amongst us, your children, whom you have so much solicitude for, we hope that when you have the time you will occasionally visit the Estate you have brought to such greatness and we might feel that still we have a father to look to and be assured of constant [illegible].

We pray that Mrs. Campbell will be spared to be [illegible] to assist you in [illegible] the development of the country and the welfare of its people."

Mr. Campbell, in thanking the Indians for the kind expression of their regard, said that it gave him great pleasure in being connected with the removal of the £3 tax. He had from the first thought that the tax was [illegible]. He was very glad to be able to tell [illegible] on his return from Capetown that the tax was a thing of the past. The Indians were free to remain in Natal or go to India as they pleased. Although he was going to live in Durban, he would leave his children on the estate and he would be a frequent visitor. He thanked them for their kind reception and address which he should treasure very highly.

Mr. A. C. Mudaliar interpreted the speech in Tamil and Telugu.

Lady Hardinge's Death

The Natal Indian Association cabled to Lord Hardinge, Viceroy of India: "Indian community sadly mourns loss of the beloved Vice-Reine. Offer deep sympathy. Pray Almighty grant eternal peace." The Natal [illegible] Association cabled: "Offer heartfelt sympathy your irreparable loss."

The following telegrams have been received from the Private Secretary to the Viceroy of India to the President, Natal Indian Association: "Please convey to Indian community Viceroy's warm appreciation of their sympathy." To Natal [illegible] Association: "Viceroy thanks you gratefully for your sympathy."

From the Editor's Chair

THE LEGAL POSITION

As the removal of the [illegible] tax has given [illegible] fear that a [illegible] Indians [illegible] the immigrants and the [illegible] views [illegible] the legal position [illegible] means the [illegible] granted [illegible] Paragraph 2 of the letter from the Secretary for the Interior addressed to Mr. Gandhi, providing for the issue of discharge certificates to such Indians, does not, as the *Natal Mercury* says, take them out of the category. That clause was inserted not for the purpose, as the [illegible] would have us believe, of according these poor men a right of [illegible]. It was inserted simply to enable the men to move about the Province without vexatious inquiries from the Police and to free them from liability of arrest for being without passes. Now the [illegible] by the *Mercury* is [illegible] namely, to re-indenture or to repatriate [illegible] India and, if they do not do either [illegible] they can be declared prohibited [illegible] of Section 30 of the [illegible] year, which defines the term [illegible] cond[illegible] above contracts were [illegible] paid the tax for year [illegible] prohibited immigrants and [illegible] the Province [illegible] But no such thing was done. The contracts containing the conditions as to re-indenture or repatriation are made with the immigra[illegible] a private body. It is a [illegible] contracts which are opposed to [illegible] a restraint of personal [illegible] The clauses as to repa[illegible] morals and in restraint of perso[illegible] and a special statute would be [illegible] to make them valid [illegible] This is what the [illegible] Government tried and failed to obtain from the Government of India and the only [illegible] though it was wrong and [illegible] the then Government of India consented to do, was to make the [illegible] did not repatriate themselves [illegible] pay [illegible]. Therefore, the tax being removed, the clause as to repatriation or re-indenture becomes ineffective and valueless. Another maxim of law [illegible] any [illegible] which does not provide a sanction, that is, a penalty, for a breach of any of its obligations which [illegible] may [illegible] subject to perform that obligation. This was clearly laid down by the Supreme Court of the Transvaal in a case that arose out of Law [illegible] which [illegible] Indians to reside in locations. If they do not so [illegible] no penalty is provided in that law, and the Supreme Court has, therefore, said that Indians cannot be compelled to live in locations. And that position remains unchanged, and [illegible] the Section referring to Indians for the [illegible] in the Transvaal. It is, therefore, [illegible] concerned that the Indians affected by the repeal of the tax are [illegible] in the [illegible] as those who came under Law [illegible] of 1891. Adding to this the [illegible] [illegible] tinguished lawyer [illegible] the [illegible] of [illegible] repeal to be sufficient to put the [illegible] under it in the same position as those who came under Law 25 of 1891, that the Government of India and the Imperial Government, [illegible] the Commission, and understood clearly that the [illegible] [illegible] the repeal of the tax would be [illegible] the Province [illegible] their present [illegible] and that the Union Government [illegible] have [illegible] that such is also their reading of the law, we fail to see the slightest cause for alarm. The *Mercury* further has suggested that, whilst the assurance of the Union Government may be enough, should the legal interpretation placed upon it be found to be true, that assurance will not be of any value if General Hertzog [illegible] no matter what policy General Hertzog may have on the Indian question. In a constitution such as the Union of South Africa is, General Hertzog would be bound by the promise made by his predecessor to third parties. He can change policy, he can alter laws, but he cannot, he dare not, alter or commit a breach of promise made by predecessors in office to third parties. If he could, it is easy to see that there would be an end to government, and that people could not with any assurance have dealings with governments where there is Responsible Ministry. Lastly, our countrymen need have no fear as to the future. Many things are possible; they are highly improbable. It is possible that the Supreme Court may interpret the law as the *Mercury* has. It is possible, though highly improbable, that any future Government or even the present Government would commit a breach of the promise deliberately made. Surely, in those circumstances, with the clearest conscience and with the [illegible] before the world, Indians can make use of the same irresistible weapon of Passive Resistance, as they have hitherto done.

Departure of Mr. and Mrs. Gandhi

At Phoenix Settlement on the 17th instant the settlers and the children gathered together to bid farewell to Mr. and Mrs. Gandhi. Mr. Parsee Rustomjee had that day provided a feast for all, and the children each received a present at the hands of Mrs. Pywell from Mr. Rustomjee. It was therefore, a pleasant as well as a sad occasion. Mr. Gandhi addressed a few parting words to those remaining at the Settlement, and those words will long be remembered. Mr. West, in a few brief sentences, referred to the ever-growing friendship commenced eleven years ago, between Mr. Gandhi and himself and its influence upon their lives and the history of the Phoenix Settlement. The singing of some favourite hymns in English and Gujarati brought the proceedings to a close.

At Maritzburg, the train was met by a large number of the local residents. Mr. and Mrs. Gandhi alighted, and after the usual garlanding, an address was read and presented.

At Newcastle, too, a large number of friends were on the platform to wish Mr. and Mrs. Gandhi Godspeed, while Mr. Lazarus, the Chairman of the Local Committee, had [illegible] the train at Dannhauser. A photograph was taken by Mr. Ephraim as the train steamed out of the station.

At [illegible]derton, a representative gathering met the train and Mr. and Mrs. Gandhi were garlanded, Mr. Gandhi addressing a few brief remarks to those [illegible].

The Germiston platform was thronged, amongst those present being a number of [illegible]—ex-[illegible].

Arrival at Johannesburg

Mr. Gandhi arrived at Park Station on Monday night by the Natal mail train (says the *Transvaal Leader*) and was welcomed on the platform by a large crowd of Indians, who escorted him to Anderson-street. Mr. Gandhi and his wife were seated in a cab, and there was no lack of enthusiasts to take the place of the horses, which were unharnessed.

In the evening, Mr. Gandhi addressed a crowded meeting at the Gaiety Theatre. He declared that at last a settlement had been reached that was honourable to both sides, and in keeping with the dignity of passive resisters; for the Government had conceded every iota of what had been asked for by Mr. Cachalia in his last letter before the negotiations were interrupted last year. To have asked the Government to go further would, Mr. Gandhi declared, have been a breach of faith on the part of passive resisters to which he could be no party.

Mr. Gandhi's Address to the Indentured Indians

The following is the text of Mr. Gandhi's address to indentured Indians at Verulam on the 12th instant (reported by the *Natal Mercury* correspondent):

"Please understand, my indentured countrymen, that it is wrong for you to consider that relief has been obtained because I or you have gone to gaol, but because you had the courage to give up your life and sacrifice yourselves, and in this instance I have also to tell you that many causes led to this result. I have to specially refer to the valuable assistance rendered by the Hon. Senator Marshall Campbell. I think that your thanks and my thanks are due to him for his work in the Senate while the Bill was passing through it. The relief is of this nature: The £3 tax you will not have to pay, and arrears will be remitted. It does not mean that you are free from your present indentures. You are bound to go through your present indentures faithfully and honestly, but when these finish you are just as free as any other free Indian under Act 25, 1891, and can receive the same protection as set forth in that Act. You are not bound to re-indenture or return to India. Discharge certificates will be issued to you free of charge. If you want to go to India and return therefrom you must first spend three years in Natal as free Indians. If you, being poor, want assistance to enable you to go to India, you can get it on application to the Government, but in that case you would not be allowed to return. If you want to return fight shy of this assistance, and use your own money or borrow from your friends. If you re-indenture you come under the same law—namely, 25 of 1891. My advice to you is: Do not re-indenture, but by all means serve your present masters under the common law of the country. Now, in the event of any occasion arising (which I hope it will not do), you will know what is necessary.

"Victoria County has not been as free from violence as the Newcastle district was. You retaliated. I do not care whether it was under provocation or not, but you retaliated, and have used sticks and stones, and you have burnt sugar-cane. That is not passive resistance. If I had been in your midst I would have repudiated you, and allowed rather my own head to be broken than allow a single stick or stone to be used. Passive resistance is a more powerful weapon than all the sticks, stones, and gunpowder in the world. If imposed upon you must suffer even unto death. That is passive resistance. If, therefore, I was an indentured Indian working for the Hon. Mr. Marshall Campbell, Mr. Saunders or other employer, and if I found my treatment not just, I would not go to the Protector—I would go to my master and ask for justice, and if he would not grant it I would say that I would remain there without food or drink until it was granted. I am quite sure that the stoniest heart will be melted by passive resistance. Let this sink deeply into yourselves. This is a sovereign and most effective remedy.

"If you want any advice or guidance all I can suggest is that you go to Phoenix to Mr. West, if you do not want to pay Mr. Langston, or any of his brothers in law. I have no doubt that if you go to Mr. Langston with a certificate from Mr. West, saying that you are too poor to pay a lawyer's fee, that the lawyer in Mr. Langston will sleep, and the man within him will rise, and he will give you advice free of charge. Do not sign any documents unless you first consult Phoenix, and Phoenix advises you to sign it. If Phoenix ever fails you, or wants a penny from you, shun Phoenix.

"I shall now say my farewell to Verulam and you all. The scene before me will not fade from my memory, be the distance ever so great. May God help you all in your trouble. May your own conduct be such that God may find it possible to help you."

Mr. Gandhi then lowered his voice to address the Europeans near to him. He asked his European friends to forgive those Indians who during that awful time retaliated. He had no part or parcel in such retaliation, but there were times in life when one lost self-control, and the brute in one arose, and one felt that might was right, and worked with the doctrine of "an eye for an eye, and a tooth for a tooth." He again asked for their forgiveness. He thought that sometimes the European employer was inclined to be selfish, and he asked them to bear in mind that the indentured Indians were human beings, with the same sentiments as themselves. They were not cattle, but had all the weaknesses of themselves, and all the virtues if they were only brought out. He made a plea for sanitary housing, and asked that the Europeans would look upon these indentured Indians as fellow-beings, and not as Asiatics who had nothing in common with them. The indentured Indian was a moral being. "Do not place him in surroundings in which he cannot rise from hideous immorality. He is not beyond reclaiming, but is capable of responding to every moral pressure and reaching the highest moral height."

Mr. Gandhi's Explanation to Mahomedans

Johannesburg, July 15th (Reuter). As a number of Mahomedans expressed dissatisfaction with Mr. Gandhi's conclusion of negotiations leading to the Relief Bill, he accepted an invitation to meet them this afternoon.

He was asked on whose authority he had acted, what the Indian merchants had gained by the eight years' struggle, and how the funds subscribed had been disposed.

Mr. Gandhi said that in the negotiations he had acted on behalf of the general body of Indians throughout South Africa, and meetings which had been held since the Bill passed showed the unanimity of the British Indian public opinion. Merchants had gained what the community had gained. The status of Indians had been raised in the estimation of Europeans, and the term "coolie" as a reproach had been effectively removed. If they had not fought no trace of them would have been left here as a self-respecting community. He satisfied the meeting that the money set aside for the hospital at the time of the plague was from fees due to him for acting as solicitor for clients in connection with expropriation of the insanitary area in 1904, and though not used for the hospital, were devoted to public purposes. Balance-sheets showing how money subscribed for passive resistance had been disbursed had been published, and any inquiry would be dealt with by his solicitor. The settlement was final. As regarded the passive resisters, there was nothing to prevent them continuing to agitate for the removal of Provincial disabilities, but he warned them they had to cultivate European opinion. He also explained the settlement in connection with marriages and said that Moslems were not called on to violate the tenets of the Koran.

The meeting passed off harmoniously.

Durban Banquet Speeches

The Hon. R. Jameson, the Chairman, in submitting the toast of Mr. Gandhi, said the occasion was touched with sadness at the recollection of the loss to Natal of Sir David Hunter. Had he been with them that evening, he would have rejoiced at the settlement of the Indian question. He always took a very great interest in the welfare of the Indian community and was always found on the side of those who needed help and encouragement. As for Mr. Gandhi, he would leave behind him a high reputation of whole-heartedness of purpose, of healthy ambition and self-sacrifice, and of everything which an Englishman respected in the making of a man. At first he was inclined to look upon Mr. Gandhi with alarm, afterwards he came to respect him, and, last, he regarded him and his work with sympathy. (Hear, hear.) And he had had the sympathy of the majority of the European population in South Africa, and that, he had no doubt, had been a very great factor in his success. Mr. Jameson spoke of his work among the Indians during the plague at Durban, Mr. Gandhi being the first to detect it; also his offer to the War Office to form an ambulance corps in the South African War, an offer that was accepted and the work of those who helped was honourably mentioned in dispatches. Mr. Gandhi had often come to him for advice on public matters and he remembered how he came to his office to ask his advice in regard to the offer of the Indian community to assist on the battlefield. As a man of experience in these matters, he had strongly urged upon him not to think of it. He told him of all the hardships they would have to go through and did all he could to discourage Mr. Gandhi. "But," said Mr. Jameson, "he, like a sensible man, did not take my advice." They all knew what splendid work Mr. Gandhi and the Indian volunteers did at that trying time. He had been associated with Mr. Gandhi in many matters regarding the public health of Durban and he had always found him anxious to help. Mr. Gandhi had attained the best results in all the phases of life he had been prominently associated with, and they were sorry he was going from their midst. (Applause.)

Mr. E. H. Langston and Mr. P. O'Hea also added their tribute to the work of Mr. Gandhi.

Mr. Gandhi thanked those present for the hearty way they had received the toast. Amid all the kind words that had been spoken of him there was a danger of developing a swollen head. When much praise was being bestowed, that was the time to beware. Speaking of the settlement, he said that whilst it was a settlement of the present difficulties, it was not a complete settlement. It was not a charter of full liberties. There were many questions which would require patience to solve. One of these was the licensing question. He had never been able to find a solution. It would need much tact and a sense of justice on the part of the Government and a desire to meet all the requirements of sanitary and building by-laws on the part of the Indian community. A certain class of Indians were born traders and if these people were to be driven from their means of livelihood a serious position would arise. The value of the settlement lay in the struggle which preceded it—a struggle which quickened the conscience of South Africa—and the fact that there was a different tone prevailing to-day. (Hear, hear.) It would rest upon themselves to keep up that tone. That which they had gained was but a part only of that which they had to gain. Speaking generally of the opposition with which they were faced, he said that, although there was great prejudice, in his opinion unreasonable and unjustifiable, there was also a spirit [illegible] that prejudice. He appealed to his fellow-countrymen to exercise patience and try to live down prejudices which were against them. They had not received all they were entitled to, but it depended very largely upon themselves whether they received in the future a full measure of justice. Referring to the Provincial barriers, he said that the Union was no Union for them so long as they were confined within their own Province. They appealed for and should have freedom of movement no matter to what Province they desired to go. In conclusion, Mr. Gandhi spoke of the British Constitution and ideals, and remarked that so long as both were retained as they were, and the traditions maintained them, it was a good thing, but evil would be the day when the constitution crumbled, and its ideal was changed. (Applause.) Although he was going home to India which was dear to him, he assured them that he would never forget South Africa, and next to the homeland it would be nearest his thoughts. (Applause.)

Mr. Gandhi again rose, on behalf of Miss Schlesin, to thank the donors of the address and set of books presented to her. He said that Miss Schlesin had played a great part in the Passive Resistance movement. She had worked night and day and thrown herself heartily into the work. She had not hesitated even to court imprisonment but that was denied her. For many years she had acted as his Secretary and rendered valuable assistance to him in his public work, but she was also no less than a sister to him. She had organised the Transvaal Indian Women's Association and had acted since its inauguration as honorary secretary.

Replying to the toast of "The European Guests," the Mayor of Durban, Councillor Holmes, said that all Europeans had gone there that evening to show their appreciation of the work done by the guests of that gathering among the Indians of the community. Mr. Gandhi had done splendid work for the Indians, not only in Durban but also in South Africa. (Applause.) Mr. Gandhi set himself to a certain work, and they there felt that he had accomplished that work and wished him Godspeed on his voyage, so that when it was over he would be able to take a rest and enjoy a little more leisure than he had done. (Applause.) At the same time he and others felt he could do a good deal more good yet, and they hoped he would. (Applause.)

The Late Mrs. Mayo

We have received the following letter for publication:

To the Editor, INDIAN OPINION.

THE LATE MRS. ISABELLA FYVIE MAYO.

SIR,—May I crave space in your journal—as the only medium through which to reach the senders—for an opportunity of thanking the members of the following Indian Associations in South Africa, for their very kind cablegrams of condolence and sympathy:—

The Transvaal Indian Women's Association,
The British Indian Association,
The Patidar [illegible] Society,
The Tamil Benefit Society?

I am sure such kindly and sympathetic thoughts must have given pleasure to our departed friend in her new abode.

Yours faithfully,

[illegible]

Capetown, July 20th (Reuter).—At a meeting of Cape Province British Indians, held under the auspices of the Awakened India Society, to-day, resolutions were passed expressing satisfaction with the final settlement of the Indian question as embodied in the Indians' Relief Bill and the correspondence between the Government and Mr. Gandhi. The meeting also expressed its deep gratitude to Messrs. Gandhi, Kallenbach, and Polak for their services, and thanked the Government and Houses of Parliament for the spirit of justice shown. The meeting further thanked the Imperial Government and the Government of India for their good offices, and Mr. Gokhale and the people of India for their assistance, and also the passive resisters.

The Press on Mr. Gandhi's Work

"Twenty-one years ago," says the *Sunday Times*, "there landed at Durban one Mohandas Karamchand Gandhi, an almost unknown Indian lawyer, on what he believed to be a brief visit to South Africa. He was on the point of sailing for India again when a draft Bill of a repressive nature directed against his Indian countrymen in Natal attracted his attention. He stayed to oppose it. His stay lasted 21 years. To-day Mr. Gandhi, famous in England, Africa, and India as the champion of the Indian race in South Africa, is preparing to leave the country in which he has fought the cause of his people with so much ability, patience, and dignity. He has finished his work. Mr. Smuts has spoken of a complete and final settlement of the controversy which has unfortunately existed for so long, and Mr. Gandhi can at last take the rest he has so long needed and so well deserved. The settlement reflects credit upon the Union Government as well as upon the Indian leader. It is unnecessary to declare that one side has won, or one side has been defeated; rather should it be said that the struggle has produced an understanding which augurs well for the amicable settlement of any future difficulties. For Mr. Smuts has not abandoned the principle that in the interests of white South Africa any considerable immigration of Asiatics must be prevented, and Mr. Gandhi has not had to give up his plea for more sympathetic treatment of the Indians already in the country. What appears to be a solid and lasting understanding has been reached. All Indians, it is true, are not satisfied. But when such a staunch patriot as Mr. Gandhi is content, little importance need be attached to the few sectional murmurings. Two decades of Colonial life have impressed upon Mr. Gandhi the futility of demanding the open door for British Indians in every part of the Empire. He has concentrated his energies upon securing practical benefits for his people, instead of wasting his strength in shouting for theoretical claims which he knows South Africa will never grant, and which the whole weight of the British Empire could not force it to concede. If when Mr. Gandhi's mantle falls upon his successor it carries with it a full measure of his common sense recognition of the rights and needs of white South Africa, one may have no fear for the future. One cannot expect that the future will be entirely free from difficulty. Trade competition alone is liable to produce occasional friction, but there is good reason to hope that if the Indian leaders in days to come do not depart from the spirit of Mr. Gandhi's final message there will be no repetition of the acute controversy. South Africans who have fought Mr. Gandhi (as we have done) will wish him well in any task to which his indomitable spirit may set him upon his return to his native land."

A "Star" Eulogy

The banquet to Mr. M. K. Gandhi, in the Masonic Hall last night (says the *Star*), was one of the most notable functions yet recorded in the strangely varied annals of the Rand. To the departing leader of Indian opinion in South Africa warm tributes were paid by several members of the European community who represented official, social and religious [illegible], and who joined in one chorus of praise of the purposefulness of Mr. Gandhi's career and his high personal attributes. Mr. Gandhi's reply revealed him once more as a man of broad views and ready sympathies. There was no suggestion of self-satisfaction at his own share in the settlement; on the contrary, nothing could have exceeded his speech in its modesty [illegible] of the [illegible] spirit of [illegible] and [illegible] which Lord Hardinge, the Imperial Government, and the Union Government have contributed to the [illegible] of the question, which, as he again reminded us, concerned the removal of racial and colour distinctions, and not the principle of equality. Mr. Gandhi's compliment to the fairness of Mr. Smuts's policy of laying all his cards on the table, and refraining from any sort of mental reservation, is capable of application to the Indian leader himself. He has proved himself a singularly purposeful [illegible], and a [illegible] of considerable ability [illegible] [illegible] [illegible] Imperial [illegible] [illegible] and [illegible] future leaders of Indian opinion in this country will find a [illegible] policy almost impossible to [illegible]. Mr. Gandhi may well leave South Africa with the [illegible] that he has performed [illegible] of the highest [illegible] to his compatriots, and has set behind a [illegible] of great [illegible] and [illegible].

The Late Sir David Hunter

The remains of the late Sir David Hunter were brought to Durban by the [illegible] from England on Sunday [illegible] amongst those present at the wharf were [illegible] members of the Indian community [illegible] Mr. [illegible] and [illegible] the Indian community was largely represented [illegible] Natal Indian Association, Durban [illegible] Indian Sports Association, Natal [illegible], [illegible] Sabha, [illegible], Hindu Women's Sabha [illegible] and [illegible] Hindu Association [illegible]. Tributes from the Natal Indian Association [illegible] and others appeared in the [illegible] Monday [illegible] of sympathy [illegible] Hindu Women's Association and [illegible] Association.

News in Brief

We are preparing a [illegible] Number [illegible] [illegible] of the [illegible] [illegible]. It will contain [illegible] celebrities and [illegible] and [illegible] of [illegible] we have hitherto [illegible]. Further particulars will be announced later.

[illegible] Mr. and Mrs. Gandhi [illegible] England [illegible] [illegible].

Mr. Gandhi's [illegible] to the [illegible] [illegible] in the press [illegible] Mombasa [illegible].

[illegible] Mr. [illegible] Mr. [illegible] and Mr. [illegible] Mahomed Nathoo, [illegible] travelling there [illegible] to attend the Johannesburg banquet and [illegible] the [illegible].

London, [illegible] Reuter's correspondent in Victoria, [illegible] that a [illegible] of the police that attempted to board the *Komagata Maru* were beaten off by the Indian passengers [illegible] [illegible] fighting with [illegible] and [illegible] [illegible] were wounded, including the chief of Police. The Government has [illegible] the commander of the Canadian cruiser *Rainbow* to send a detachment of men to the *Komagata Maru* to reduce the [illegible] to submission, in view of their [illegible] by the [illegible] R. [illegible]. *Empress of Japan* which [illegible] on Thursday.—*Reuter*.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૨ મી જુલાઇ, ૧૯૧૪. અંક ૨૯.

અધિપતિની નોંધ

વિદાયગીરી

મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેક શનીવારે કેપ ટાઉનથી સ્ટીમર મારફતે ઉપડી ગયાં છે. તેઓ અમારી વચ્ચેથી ગયા છે છતાં હજુ અમને એમ લાગે છે જાણે હજી ન હોય એવી ઘડીઓ અમને રહે છે. ફીનીક્સ સંસ્થા અને તેમાં રહેનારાઓ સાથે તેમનો સંબંધ નિકટ અને પુત્ર જેવો હતો. એટલે તેમણે અમારે માટે જે જે કર્યું છે તે વિષે અમારે લંબાણથી કહેવું ઉચિત નથી. મી. ગાંધી આ પત્રના આધાર—સ્તંભરૂપ હતા. ફીનીક્સની સંસ્થા એ તેમની કીર્તિમાં પ્રવેશ થતું હતું. પોતાના જીવનના સરલ આચારોને વળગીને સાદા ઉદ્દેશોથી તેઓ પ્રથમ ફીનીક્સમાં આવ્યા અને મુશ્કેલી અને પૈસાની તાણ સહન કરી રહેતા, અને અમારા મુખ્ય સલાહકાર રહેતા. પહેલેથી છેક અત્યાર સુધી ફીનીક્સમાં મી. ગાંધીને વળગીનેજ એકઠા હતા. મી. ગાંધી વિનાનું જીવન ફીનીક્સને શૂન્ય લાગે છે. મી. ગાંધી જો કે ગયા છે છતાં તેમના આદર્શો, તેમની ઉચ્ચ અભિલાષાઓ, તેમનો ઉદાત્ત જીવન ચરિત્ર કદી પણ વિસ્મરણ ન થાય. તેઓ પોતાના દરેક જણ સાથે ભાઈચારો તથા સત્યપૂર્વક વર્તવાની નિરંતર કાળજી રાખતા. દરેકને સમાન દૃષ્ટિથી જોવાની તેમની કુદરતી ટેવ અમને આશ્ચર્યમાંથી ઉગારી નિરંતર વહાલા લાગે છે. કર્તવ્ય પરાયણતા, કોઈને પણ કડવું વચન ન કહેવું, તેમને સ્વભાવ, વિના જાહેર કર્યા આચારમાં તેમજ સિદ્ધાંતમાં અનુસરીને પ્રથમ પોતાનું વર્તન, દુઃખના સમયમાં અચળ ધૈર્ય, તેમજ દુઃખો સહન કરવાની તેમની અતુલ શક્તિ અને અચળ ટેક—વિનય અને ખરી રીતે જનસમાન આ સર્વે ગુણો તેમનો વારસો પછી રહેલો છે અને તેથી અમે કહી શકીએ છીએ કે મી. ગાંધી અમારી વચ્ચેથી ગયા છે છતાં તેમનું અમારી પાસેજ છે.

મીસીસ ગાંધી ફીનીક્સવાસીઓને માતા સમાન હતાં. દરેક જણ તેમને પોતાની માતા જેવાં ગણતા. તેમણે પણ મી. ગાંધીના સર્વે કામમાં સાથ આપી તેમના સાથે રહીને ભાગ લીધો છે. અને તેમની આગળ હોય તો તે કરી શકી લીધી છે. અને સરળતા અને મમતા થી વર્તવું એ તેમના ધર્મમાંથી કદી ચૂક્યાં નથી.

મી. કેલનબેકના તરફ અમારો સ્નેહ તથા આદરભાવ અમે દરશાવીએ છીએ. મી. ગાંધીની સાથે પોતાના કુટુંબની જેમ રહે છે, આ ટ્રાન્સવાલના ઉંચા તેમણે મિત્રતા બાંધી છે. અને અરી મિત્રતા તો એજ છે કે એક બીજાના અમુક સિદ્ધાંતોને ફેલાવવામાં મદદ કરવી. મી. ગાંધીના સર્વ આચારોને મી. કેલનબેકે પોતાના કરી લીધા અને તે આચારોને પોતાના જીવનમાં ઉતારી જીવનનો સાર્થક્ય મેળવ્યું. મી. ગાંધીના સ્વદેશી ભાઇઓના દુઃખ એ પોતાનાંજ દુઃખો છે. તેમના ઉપર થતા જુલમ અને અન્યાય તે પોતાનેજ થાય છે એમ તેઓ માનીને બેસી રહ્યા નથી પરંતુ સર્વ દુઃખો પોતાને વેઠવા જોઇએ એમ માની તે દુઃખો પોતાની મેળે માગી લીધાં છે. અજાયબ લાગણીઓ બતાવવામાં ઘણી આવે છે સભાઓ ભરી ઠરાવ પસાર કરવામાં આવે છે. અને ખુશાલી ખરેખર મેળવવામાં આવે છે એ બધું ઠીક છે, પરંતુ ખરી લાગણી મી. કેલનબેકે જેમ ખરા રૂપમાંજ બતાવી શકે તે રીતે સફળ પ્રયત્ન. હિન્દીઓ માટે આટલી બધી લાગણી બતાવી અને તેમના દુઃખો સહન કરવા ગયા તથી અમારા ઉપર વાત નથી પડી. મી. કેલનબેક મી. પોલાક તથા મીસ સ્લેશીનના દાખલા બતાવે છે કે યુરપ અને પશ્ચિમ જરૂર એક બીજાને મળી શકે અને એક બીજાના દુઃખમાં ભાગ લઇ શકે છે અને ખરું જીવન કેવું ગાળવું તે દેખાડે છે. મી. કેલનબેક ફીનીક્સ સંસ્થાના ટ્રસ્ટી છે તેઓ હિન્દુસ્તાન જઇને શીખવાની અભિલાષાથી જાય છે. પરમાત્મા તેમની અભિલાષાઓ પાર પાડે. અમે ઇચ્છીશું કે ઉપર ગાન, મીત્રાની મિત્રતા મી. ગાંધી અને કુટુંબની સાથે વધુ દૃઢ રીતે પ્રકાશ રહેશે.

પરમાત્મા પ્રત્યે અમારી પ્રાર્થના છે કે મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેક સહીસલામત હિન્દુસ્તાન પહોંચી જાય. અસ્તુ.

ડરબન ટાઉનહોલમાં થયેલાં ભાષણો

ડરબન ટાઉનહોલમાં તા. ૮ જુલાઇએ મેયરના પ્રમુખપણા નીચે મી. ગાંધીના માનમાં જે મેળાવડો થયો હતો તેનો હેવાલ અમે ગયે અઠવાડીએ આપી ગયા છીએ. તેમાં થયેલાં ભાષણોનો સાર નીચે મુજબ છે:

મી. લૉટન કે. સી.

મી. ગાંધી મારી પેઠે વકીલજ છે અને અમારી બન્નેની વચ્ચે મિત્રતાની ગાંઠ બંધાઇ તે દીવસે દીવસે મજબુત થતી ગઇ. મી. ગાંધીની હીંમત મેં કદી પણ મંદ પડતી જોઇ નથી. મને શંકા છે કે એનામાં છે તેવી હીંમત મેં કોઇનામાં પણ જોઇ હોય. સ્વાર્થ બુદ્ધિ તો તેમનામાં છેજ નહીં. પોતાના રાહદારી ગુણોએ કે જેને તે ચાહે છે તેને માટે તેમણે પોતાના સર્વસ્વનો ભોગ આપ્યો છે. અને જ્યારે તેઓ આ દેશમાં પ્રથમ આવ્યા ત્યારે એક ગરીબ માણસ હતા તેવાજ એક ગરીબ માણસ તરીકે જાય છે. તેના વિચારો એવા સરસ છે કે જે જે માણસોને હું ઓળખું છું તેમાં એક મી. ગાંધીની ઉપર પણ મારો વિશ્વાસ છે. જે સીદ્ધાંતોની અનુસાર મી. ગાંધી પોતાનું જીવન ગુજારે છે તે જ સીદ્ધાંતો મુજબ ચાલવાની હીંદીઓને હું સલાહ આપું છું.

રેવરંડ હોડસન

મી. ગાંધીના પ્રવચનથી જો કૃતેહ મળી છે તેને માટે હું હિંદી પ્રજાને મુબારકબાદી આપું છું. આ સમાધાનનું નિરાકરણ

ખરું એ પ્રકૃતિ ખુશીની વાત છે. મી. ગાંધીની નિખાલસતા એ મારા પર સચોટ અસર કરી હતી. મી. ગાંધી આત્મ ભોગ વિષે લખી કે બોલીને બેસી રહ્યા નથી, પરંતુ તેઓ દુઃખો સહન કરવાને હમેશાં તઇયાર હતા એટલું જ નહિ પણ પોતાનો દેહ અર્પણ કરવાને સુધ્ધાં તઈયાર હતા. દ. આફ્રીકાના એક મહાન રાજ્યદ્વારી પુરૂષે કહ્યું હતું કે સુધરેલા દરેક માણસને મારે સરખા જ હક હોવા જોઇએ. અને એવો દિવસ આવે તો તેને હું વધાવી લઇશ.

મી. એંડ્રુ બેલ

ડરબનની હિંદી પ્રજા સાથે મેં ૩૩ વરસ ગાળ્યાં છે એટલે આ પ્રસંગે હું પણ થોડું વિવેચન કરીશ. બોલનારે જણાવ્યું કે લગ્નનો સવાલ એ એક મોટી હડતાલ હતી અને એ સવાલનો સંતોષકારક ફેંસલો આવ્યો છે તે જાણીને હું સંતોષ પામ્યું.

મી. ગાંધી

હાજર રહેલા સરવ મહાશયનો આભાર માની પોતે ગીરમીટીયાનો પોશાક પહેરીને મીટીંગમાં આવ્યા હતા તે વિષે બોલતાં તેમણે જણાવ્યું કે હડતાલની પછી શોકની એક નિશાની તરીકે મેં આ પોશાક ધારણ કરેલો હતો. આ અપરિચિત પોશાક બદીખાનામાંથી શોકની નિશાની તરીકે મેં ધારણ કરેલો હતો તે પહેરીને હું આપની નજરે આવ્યો છું તે બદલ મને માફી આપશો એમ આશા રાખું છું. શોકના દિવસ પસાર થઇ ગયા છે છતાં આ પોશાક મેં હજી રાખી મુક્યો છે. આજના મેળાવડામાં સંસ્થાનો પોશાક પહેરીને આવું કે આજ પોશાક પહેરવો આ બેમાંથી મારા મનની સ્થિતિ હાલ એવી વરતે છે કે આજ પોશાક પહેરીને હું આપને વિશેષ સન્માન આપી શકું. જે માનપત્ર મને આપવામાં આવ્યા છે તેને હું કિમતી લેખું છું પરંતુ માનપત્રમાં જે સ્નેહ અને લાગણી દરશાવવામાં આવેલી છે તેની કિમત હું વિશેષ આંકું છું. આ સરવનો યોગ્ય બદલો વાળવા હું શક્તીવાન નથી. મારાં જે અત્યંત વખાણ કરવામાં આવ્યાં છે તેને હું લાયક નથી. તેમજ મારી સ્ત્રી કે જેમના વિષે ઘણું પણ કહેવામાં આવ્યું છે તે બધાને માટે તે લાયક હોય એમ હું ધારતો નથી. મારી સ્ત્રીના કરતા બીજી ઘણી સ્ત્રીઓએ ઘણું જ સરસ કામ લડતના સમયમાં કરેલું છે. મી. કેલનબેક કે જે મારા બીજા ભાઇ છે તેમને પણ માનપત્ર અરપણ કરવામાં આવ્યું છે તે માટે હું આપનો આભાર માનું છું. મી. કેલનબેકની સેવાની કદર કરવામાં કોમે વાજબીજ કર્યું છે. તે તો આપણને એમજ કહે છે કે લડતમાં હું મારા પોતાના ફાયદા માટે આવ્યો છું. હું માનું છું કે આપણા દુઃખોને પોતાનાં દુઃખો કરી લઇ તેમણે ખરી રીતે જાતે ઘણું ફાયદો મેળવ્યો છે. ન્યુકેસલની હડતાલ સમયે મી. કેલનબેકે ઘણું ઉત્તમ કારય બજાવ્યું છે. અને જ્યારે ખરો સમય આવ્યો ત્યારે તેઓ આનંદપુરવક બદીખાને ગયા હતા. તેમ કરતાં પોતે એમજ વિચાર્યું છે કે તે પોતાની જાતના આત્માના ભલાને માટે છે. અગાઉ ચાલતા મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે ૧૮૯૭ માં જ્યારે હું આવેલો ત્યારે મારા પ્રત્યે ડરબનના ગોરાઓ ગેરસમજથી ઉશ્કેરાએલા હતા. તે સમયે મી. લોટન મારી બાજુમાં રહ્યા હતા. અને જ્યારે ઉશ્કેરાઇ ગએલા ટોળાંએ મારા ઉપર પથ્થર વિગેરે મારવા શરૂ કર્યું હતું તે સમયે ડરબનના પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ મી. એલેક્ઝાન્ડર અને મીસીસ એલેક્ઝાન્ડરે પોતાની જાનની દરકાર ન રાખી મારા

ઉપર પડતી ધાડ ને રોકવા કોશીશ કરી હતી. સત્યાગ્રહ વિષે બોલતા મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે એ એક તદન શુધ્ધ અને પવિત્ર હથીયાર છે. તે નબળાનું હથીયાર નથી. શારીરીક બળનો ઉપયોગ કરનાર કરતા મારી ખાત્રી છે કે સત્યાગ્રહીને વિશેષ હિમત રાખવાની જરૂર પડે છે. એક સત્યાગ્રહીમાં હરબટ, સ્વામી નાગપન, ડેનીયલ, કેનમર, હેરીસન અને રીકી જેવા માણસો જેટલી હિમત જોઇએ કે જેઓએ છાતીથી દુઃખ સહન કરેલાં હતાં અને જેઓ મરણથી જરા પણ બીતા નહોતા. તેમજ વેલીઅમા જેવી બહાદુરી તેનામાં હોવી જોઇએ કે જે ફાંસીના લાકડાની સામે ગયા હતા. મી. ગાંધીએ કહ્યું કે મને ખબર છે કે મી. મેરીમને કેટલાક હિંદીઓ તરફથી રીલીફ બીલ અસંતોષકારક છે એવી મતલબના તાર મળ્યા છે. આ દુનીયાની અંદર પ્રત્યેક મનુષ્યને સંતોષ રહેવો એ તો અશક્ય વાત છે. પરંતુ દ. આફ્રીકામાં વસ્તુ સ્થિતિ જોતાં હું ખાત્રીથી કહું છું કે આથી સરસ કાયદો નજ કરી શકાત. અને તે મારે લીધે થયા છે એમ હું માનતો જ નથી. નાગાપન, નારાયણસ્વામી, તથા વલીઆમા કે જેઓએ આ લડતમાં પોતાના દેહનું બલીદાન આપ્યું છે, તેમજ સ્ત્રીઓએ અનેક સંકટ ઉઠાવ્યા છે અને એ સરવથી દ. આફ્રીકાના હિંદીનાં અંતઃકરણો પીગળી ગયાં હતાં તેનું એ પરીણામ છે. આપણે યુનીઅન સરકારનો પણ આભાર માનવો ઘટે છે. આ બીલ જો પસાર ન થાત તો મારી સરકાર રાજીનામું દેત એમ જાહેર રીતે જનરલ બોથાએ દરશાવી પોતાનું મહત્વ રાજનીતીજ્ઞપણું જણાવ્યું છે. મારે પોતાને માટે, મારા સ્નેહી બંધુઓ માટે અને ઘણું કરી દ. આફ્રીકા તેમજ યુનીયન માટે પાર્લામેન્ટમાં અસારે સવાલ પરની આ ઐતિહાસીક ચરચા ઉપર મેં બરાબર ધ્યાન આપ્યું છે. અગાઉ ચાલતા મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે સરકારે બ્યાન કેવી રીતે કાઢ્યા તેમજ વિરૂધ્ધ પક્ષ પણ કેટલી મદદ કરી હતી એ તો જાણીતી વાત છે. તે પછી હીંદના ઉદાર વાઇસરોય લોર્ડ હાર્ડીંગની નરમ વૃતી અને હીંદી સરકાર તરફથી મળેલી મદદને માટે આભાર દરશાવ્યા. અને જણાવ્યું કે દ. આફ્રીકાના બંધુઓના અંતઃકરણમાંથી નીકળતી શુભ લાગણીઓ, મહાન સુપ્રીમ ગવરનર જનરલ લોર્ડ ગ્લેડસ્ટનને સંભળી આવું કાંઇ કારણ સત્યાગ્રહના લડત છે. આ સમાધાની ૮ વરસની લાંબી મુદતે મેળવવામાં આવી છે. હિંદીઓએ આ દેશમાં હજી લાંબા રાજ્યદ્વારી અધિકારો ને માટે ઉતાવળ બતાવી નથી. અને હિંદીઓની સાથે સામાજીક સવાલ તો કદી પણ ઉઠે તેમ નથી. મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે પુરવ અને પશ્ચિમ કદી પણ એકઠા થશે નહિ એવું એક પળ પણ માનવાને હું તઇયાર નથી. હું માનું છું કે પુરવ પશ્ચિમને મળે અને પશ્ચિમ પુરવને મળે એવો દીવસ નજીક જ આવતો લાગે છે, પણ પશ્ચિમની સામાજીક પરિસ્થિતિ જુદી દીશા તરફ છે અને હિંદીઓની જુદી દીશા તરફ છે. દ. આફ્રીકાના ગોરાઓની સામાજીક સંસ્થાઓ સાથે ભેળવાની હિંદીઓની અભીલાષા નથી. ઘણાખરા હિંદીઓ તો કુદરતી રીતે વેપારી છે. વેપારી અદેખાઇ તથા હરિફાઇને લીધે બીજા સવાલો તો ઉઠશે જ અને એ બધા મુશ્કેલ સવાલનું નિરાકરણ કરવા હું તો શક્તીવાન નથી. એ નિરાકરણ કરવા માટે એક બીજાના વિરૂધ્ધ શાખા આવવા, ખાતર દ. આફ્રીકાની સરકારે ઉદાર રીત ધારણ કરવું જોઇશે તેમજ આપનો ગુસ્સો નરમ થશે.

મૈત્રી. આ ભુમીની કેટલીક પવિત્ર યાદગીરીઓ મને હમેશાં યાદ રહેશે. યુરોપીયન તેમજ હિંદીઓ સાથે ઘણીજ પ્રીતી મેળવવા માટે ભાગ્યશાળી છે તેથી હું મને પોતાને ભાગ્યવાન સમજું છું. હવે હું પવિત્રભુમિ ભારતમાતામાં નિવાસ કરવા જાઉંછું કે જે ભુમિ પ્રાચીન કાળથી ચાલતાં આવેલાં મહાન પુરૂષોના પ્રભાવથી પુણ્યશાળી થઇ રહેલી છે. છેવટમાં મી. ગાંધીએ દરશાવ્યું કે હું ગમે ત્યાં મુસાફરી કરૂં પરંતુ જે સ્નેહ અને લાગણી મારા પ્રત્યે બતાવવામાં આવેલા છે ના યાદ રાખશે. હિંદીઓને લગતા કાયદાઓનો અમલ હવે ન્યાય અને ઉદારવૃત્તિથી કરવામાં આવશે એવી હું આશા રાખુંછું અને એટલું થશે તે, પછી હિંદીઓની સામાજીક પરિસ્થિતિ વિષે ગોરાઓએ કોઇપણ જાતની ધાસ્તી રાખવાની જરૂર નથી.

મી. ગાંધીને મળેલાં માનપત્રો

મી. ગાંધીને ટાઉનહોલમાં અપાયેલાં માનપત્રો આ છાપામાં પુરાં છાપવાની માગણી થયેલી છે. એ માનપત્રોની સંખ્યા એટલી બધી મોટી છે કે તે બધાં વીગતવાર છાપતા ઘણા પાનાઓ ભરાય. અંગ્રેજી વિભાગમાં ખાસ વધારે કરી અંગ્રેજીમાં મળેલાં માનપત્રો આપીએ છીએ અને ગુજરાતી અને હીંદીમાં મળેલ માનપત્રો ગુજરાતી વિભાગમાં આપીએ છીએ. જે અંગ્રેજીમાં મળ્યા હતા તેના માત્ર નામ તથા તેમાની સહીઓ અત્રે આપીએ છીએ.

નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશનના માનપત્રની પુરી વીગત ગયા અંકમાં અમે છાપી ગયા છીએ.

ડરબન અંજુમન ઇસ્લામ—(સહી) મહમદ હાજી આલે રંદેરી (પ્રમુખ) એ. સમાન અહમદ (ઓન સેક્રેટરી) દાઉદ મહમદ, અબ્દુલ કાદર, અને ઇ એમ. પારેખ.

નાતાલ ક્રેસ્સીયન અંજુમન—(સહી) પારસી રૂસ્તમજી (પ્રમુખ).

કોલોનીઅલ બોર્ન હીંદીઓ (સહી) જે રૈતપન, ચાર્લી નલીઅર, એલ. ગેબ્રીઅલ, એ ક્રીસ્ટોફર, આર. ભગવાન, એમ. ગુણવલુ, ઇમામ અલી, લછમન પાંડે. ટી. કે નાયડુ, સોરાબજી રૂસ્તમજી જે એમ ફ્રાન્સીસ જે ડી. લાલા, એસ એમ. નાઇડુ, એમ. વિરૂથી મહારાજ. પી એસ. ઇ. સીગામની, એ. એસ. સીંઘ વી. ક. નાઇડુ જાક મડલે આયન ગેબ્રીઅલ, સી આર. નાઇડુ, આર એન સલેપન, એમ નામેહોરી, એ જી. હુસેન, અલ ગી. બી. ઇબ્રેહીમ એ ગ્રુમદેવ.

મહોમેડન માસ્ટીક લીટરરી એસોસીએશન—(સહી) હુસેન ગુલામ પારેખ (એકટીંગ ચેરમેન) જે એમ કાજી (ઓન સેક્રેટરી) એમ. દાઉદ (જોઇંટ સેક્રેટરી) અને એ. ટી રંદેરી.

હીન્દીઓ એસોસીએશન (સહી) એસ ટી લાલા (પ્રમુખ), એસ. એસ આમદ (ખજાનચી), એસ હાફીજ હુસેન (મંત્રી).

માધાવતા એસોસીએશન, ડરબન—(સહીઓ) વીર મેહર (પ્રમુખ), લાલા ભાભાભાઇ, જે પી. દીવાલીઆ, કારા માંડણ, લાલા પરશોતમ દેવજી સુરા.

શ્રી હીંદી જીગ્નાસા સભા ડરબન—(સહી) માતાપ્રસાદ તિવારી મહારાજ, સી. કે. મોદી, બી. એમ. શીંગ, એસ. રામદત્તરામ, જી. ભાઇ બહાદુર, પી. સુખરામ, ટી. કુબેરસિંઘ નેનસુખ ગીરધર.

ડરબન હીંદીઅન વીમન એસોસીએશન (મી. અને મીસીસ ગાંધીને) (સહી) એફ. નાયના (પ્રમુખ), એમ મુદલે અને એન્જેલીના પોલ (ઉપ-પ્રમુખ), આર. ગુનરતનમ (ઓન સેક્ર). સી. ડી. સીગામની (ઓન. ટ્રેઝરર)

ડરબન તામીલ મહાજન સભા તરફથી તામીલ ભાષામાં એક માનપત્ર મળ્યું હતું.

હીંદુ યીવન સભા તરફથી મીસીસ ગાંધીને એક માનપત્ર મળ્યું હતું.

ગુજરાતી હીંદુઓ તરફથી મળેલું રૂપાની ઢાલ ઉપર કોતરેલું ગુજરાતી ભાષામાં નીચે મુજબ હતું.

ગુજરાતી હીંદુભાઇઓનું માનપત્ર

દેશભક્ત મહાત્મા શ્રી મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી

ડરબનના ગુજરાતી હીંદુભાઇઓ તરફથી અમો નીચે સહી કરનારાઓ આ ભાતૃભુમી પધારો છો. તે અવસરે આપની ૨૧ વરસની અખંડ દેશસેવા વિષે ઉદગારો જાહેરમાં મુકવાની તક લઇએ છીએ.

આપે આ દેશમાં વસતી હીંદી કોમની નૈતીક અને રાજદ્વારી ઉન્નતિ અરથે આત્મભોગ આપ્યા ૧૯૦૬ ની સાલથી શરૂ થએલી સત્યાગ્રહની લડતનો ૮ વરસ અંતે આજે શાંતિકારક અને પ્રતિષ્ઠા ભરેલો અંત આણ્યો છે. આ લડતમાં આપનાં પત્ની શ્રીમતી કસ્તુરબાઇએ અને આપના પુત્રોએ આખી હીંદી પ્રજાની આબરૂ જાળવવા જેલમાં ઝંપલાવી આપ સાથે ભગવી છે, તે માટે ઉપકારની લાગણી બતાવવા અમારામાં પુરી શક્તિ નથી.

આપની હીંદી કોમને આપની ખોટ કદી પુરાઇ શકે તેમ નથી, છતાં આપ માતૃભુમીમાં પધારી લાંબા વિયોગને અંતે આપનાં સગાવહાલાંઓને મળવા શક્તિવાન થાઓ અને દેશીભાઇઓની સેવામાં આ જેવો જશ પામ્યા તેવો સદા જશ આપની સાથે રહો એવું અમો શુદ્ધ અંતઃકરણથી ઇચ્છીએ છીએ. ઓમ શાંતિ. શાંતિ શાંતિ (સહી), ડરબન. જેઠાભાઇ સંઘવી, પ્રમુખ, આંબાભાઇ કાળાજી પટેલ, પ્રમુખ સુ હીંદુ એસોસીએસન. વસનજી નારણજી નાયક, મંત્રી. વસનજી દેશી ઠક્કર, પ્રમુખ શ્રી આર્ય મંડળ. વીરજી દામોદર મહેતા, મંત્રી.

વેરૂલમમાં મળેલ માનપત્રો

હીંદી, ગુજરાતી તથા તામીલમાં હતા. વેરૂલમના હીંદીઓ તરફનું હીંદીમાં નીચે મુજબ હતું :

મહાત્મા શ્રીયુત મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી,

દેશભક્ત મહાશય, હમ લોગ નીચે સહી કરનાર વેરૂલમકા હીંદીઓંકી તરફસે અપને વિનય ઔર સભ્યતા પુર્વક માન અર્પણ કરતે હૈ.

આપ દક્ષીણ આફ્રીકામેં લગભગ ૨૦ વરસ કોમકેલીએ તન મન ઔર ધનસેં ભાગ લીયા. હૈ ઔર માતૃભુમીકે નિષ્કામ વૃત્તિસે જો આપ સેવા કીયા હૈ ઉસકા આપકી હીંદી કોમ આપકે આભારી હૈ ઔર ધન્યવાદ દેતી હૈ. ઉસકા બદલા આપકા હમ લોક કોઇ રીતસે દે નહીં સકતે ઔર જન્મ પરયંત આપસેં હમ લોક ઉરીન નહીં હો સકતે હૈ.

આપ જો સત્યાગ્રહકા પવિત્ર લડતમેં જીંદગીકા અમુલ્ય ખ્યાલ વ્યતીત કીયા હૈ ઔર સબસે મહત્ત્વ જીસકે કારણ ફત્તેહ હોયા હૈ ઉસકા અનેકવાર ધન્યવાદ દેતે હૈ.

આપકા ધરમપત્નિને દક્ષીણ આફ્રીકામેં ઔરતોંકી બીલ અનુભવસેં સત્યાગ્રહકી લડતમેં સ્વદેશ અભીમાનસેં દેશસેવા કી ક્રીયા હૈ ઉસકા આપ દોનોંકા હમ લોગ અંતઃકરણસે આભાર માનતે હૈ

ઈશ્વરસેં પ્રારથના હૈકી ઐસા આપ ઔર આપકા ધરમ પત્નિ હૈ ઐસા કૌમમેં લાખો પૈદા કરે જીસસે ભારતકા દુઃખ નાબુદ હોવે

આપસે વિયોગ હોનેસે હમ લોગ બહુત દીલગીર હોતે હૈ પરંતુ જબ આપકે સ્વદેશોપે.કી સેવા બજાને કે ભારત ભુમીકો પધારતે હો. સ. ઈસકા હમ લો.ક કો બહુત હરખ હૈ

પરમાત્માસે પ્રારથના હૈકે. આપ ઔર આપકા ધરમપત્નિ તથા આપકા કુટુંબ સુખસે ભારતકો પહોંચે, દીર્ઘાયુષી ઔર આરોગ્ય પાવે માતૃભુમીકા સેવા કરનેકા શક્તિ દેવે ઔર જો કે.. કાર્ય હાથ લે. વે સીદ્ધ હોવે

સી. વેરૂલમ હીંદી કૌમ તરફસે —(સહી) તાલેવંતસીંગ. રાઘવજી રગનાથ, હેમરાજ ખીમજી, કીસનદત્ત મહારાજ રૂપ સીંહ, ધનજી રામજી નથી, જુમા જીવા, સુભાન, માધવસીંહ, જવાળા, રામચરણ રઘુનંદન જમુના. ગીરધર ગોવીંદ ઔર રવી કૃષ્ણ ગાહેવનસાગ

ટોંગાટના હીંદુઓ તરફથી મળેલ માનપત્ર નીચે મુજબ હતું સત્યાગ્રહી મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી

પુન્ય પુરૂષ, મ પુન્યભુમિ હીંદ માતાના ત્રણ કરોડ બાળકો પોતના ભાગ્યે દુઃખ ત્રાહિ ત્રાહિ કરી પ્રભુની પ્રાર થના કરી રહ્યા છે કે 'હે દીનબંધુ, ગરીબની વ્હારે ધાઓ, અમારૂ રક્ષણ કરો' એવા સમયમાં જાણે તેમની પ્રારથના સફળ થઇ હોય તેમ સત્યાગ્રહરૂપી હથિયાર ધારણ કરી દુનીયામાં દુઃખી ધરમનો પ્રચાર કરી પવિત્ર હીંદ માતાની પવિત્ર કીર્તી આપે ઉજ્જવળ કરી છે આપના યુદ્ધમાં પ્રતિસ્પર્ધીને પીડા કરવામા આવી નથી પ્રતિસ્પર્ધીની પરાજયમા પણ તેનું માન વધ્યુ છે અને સર્વત્ર શાંત વર્તાય છે ધરમનો જય કેમ થાય તે આમ આપે શીખવ્યું છે

સેવાધરમ આપે મુખ્ય સ્વીકાર્યો છે મોટાઇ સેવામાંજ માનેલી છે. બીજાના દુઃખો આપે પોતાની જાત ઉપર તમજ આપના પવિત્ર ધરમપત્ની ઉપર તથા સરવ સ્નેહી મંડળ ઉપર લેઇ તેમને દુઃખમુક્ત કર્યાં છે પ્રેમ, દયા અને સદ્ભાવ એ ઉત્તમ ગુણોના વગરની રહેવામાં આવે કોઇ પણ જાતના ભયને ગણકારવું નથી. આમ મન વચન અને કરમથી શુદ્ધ રહી સત્યની સેવા કરીને ઉત્તમ ચારિત્ર તે શું તે આપે જગત દીપાવ્યું છે

એકત્રીસ વરસના અખંડ પ્રયાસથી દક્ષિણ આફ્રીકામા આવી વસેલા હીંદીઓ સારૂ જે જય આપે મેળવ્યો છે તે ખરે ખરેતાં ધરમનો જય છે. હીંદ માતાનો જય તો સદા ધરમ નેજ જય છે અને નટાલ સારૂ તે સકલ સંસારનો જય છે આ રીતે આપના જયથી આખો સંસાર રાજી થાય છે તે ખુશાલી વાણીવડે કે કલમ વડે દેખાડી શકાતી નથી. તાપણ અમે ટોંગાટના હીંદીઓ. અમારી કાંઇ વાણીથી અને દરજા લેવા અક્ષરે અમારી ખુશાલી અને અહોભાગ્યની લાગણી આપની સેવામા અરપણ કરીએ છીએ તે આપ સ્વીકારશો એવી અમારી નમ્ર વિનંતિ છે

સહી અમારૂ મુખત્યારો વાલજી વેલજી, આણંદજી આત્મારામ ગાંધી, પુરૂષોતમ ગોરધનદાસ દેસાઇ, સોની પોપટ કુંવર સોની દેવજી કુંવર, નરસીંગ નાયડુ, છીબા પરબ, વલભજી

અબ્રાહમ, કારા મોરાર, આર. ગોવીંદસામી, ગોવીંદ સીંઘ, ચાંદ ભુલસીંગ, ગંગા મહારાજ, સોની રામજી પ્રેમજી, મેઘજી, પંજાબી દોલતરામ, નરસી નાયડુ, સોની જીવા બાબરજી, રામ કુંદર બાબુજી કારા.

મારીતસબર્ગના હીંદીઓ તરફથી મળેલ માનપત્રમાં સહી કરનારનાં નામ આ પ્રમાણે હતાં: ટી. કે. સાની (પ્રમુખ), એન દુબી, એસ. આર. નાયડુ (મંત્રી), અને એમ. સી. દાદા તથા જે. લગારીઆ (ખજાનચી).

જોહાનીસબર્ગ, પ્રીટોરીઆ, કીંબર્લી અને કેપટાઉનના માન પત્રોની વીગત અમે હવે પછી આપશું

વેરૂલમમાં ગીરમીટીઆઓની મુલાકાતે

રવીવારના દિવસે વેરૂલમ અને તેની આસપાસના સેંકડો ગીરમીટીઆ હીંદીને મળવા માટે મી ગાંધીને તથા ઓઉનવન ની વેરૂલમની કમીટી તરફથી આમંત્રણ મળ્યુ હતું. તે દિવસ સવારે સાત વાગે ડરબનથી ખાસ ટ્રેન ઉપડી હતી અને તેમા ૫૦૦ જેટલા હીંદી ભાઇઓ વેરૂલમ ગયા હતા તે ટ્રેનમા સ્વયંસેવકો હાથમાં વાવટા લઇ ખુશાલીના પોકારો કરતા હતા સાડાઆઠ વાગે તે ખાસ ટ્રેન વેરૂલમ પહોંચતાં હજારો માણસોએ મી ગાંધીને સ્ટેશન ઉપર હારતોરા પહે રાવી વધાવી લીધા અને પછી સરવે ખુશાલીના પોકારો વચ્ચે, સરઘસ રૂપે સ્ટેશન પાસેના મોટા મેદાનમા ગયા ત્યા હીંદી ગીરમીટીઆઓ અને બીજા મળી આશરે પંદર હજાર માણસોની જમી મેદની મળી હતી. આ પ્રસંગે મી ડી. એચ. લેગસ્ટન પ્રમુખસ્થાને હતા પ્રમુખપદ સ્વીકારતા મી લેગસ્ટન બોલ્યા કે આ જગી સભાનુ પ્રમુખપદ મને આપ વાથી હું હીંદી કોમનો આભારી થયો છુ મી. ગાંધી ને પોતાની જન્મભુમી તરફ વીદાય થતાં વેરૂલમની તેમજ આજુ બાજુના વીભાગના હીંદી કોમ માન આપે છે તેમ ને હું ઘણાં વરસો થયા પીછાનુ છુ પોતાનાં પત્ની, છોકરા, અને સ્નેહી સબંધીઓની મદદથી સત્યાગ્રહની લડત ચલાવી તમણે પોતાનો સ્વાર્થત્યાગ બતાવ્યો છે તે મારી નજરે છે અ ઉપરાંત તમણે પ્લેગ દરમીયાનની પણ સેવા બજાવી છે તે પોતે હવે દ. આફ્રીકા છોડી ચાલ્યા જાય છે તેથી આપણ બધા દીલગીર થઇએ છીએ. હું આ વીભાગના યુરોપીઅન તેમ હીંદી, બન્ને કોમના વતી શુભેચ્છા દર્શાવુ છુ અને એજ જણાવુ છુ કે મી ગાંધી બન્ને કોમો તરફની પ્રેમની લાગણી પોતાની સાથે લેતા જાય છે

વેરૂલમ સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ બાબુ તાલેવનસીંહે વેરૂલમ હીંદીઓ તરફનું માનપત્ર જે હીંદીમાં લખ્યુ હતુ તે વાંચી સંભળાવ્યું અને પ્રમુખે તે માનપત્ર મી ગાંધીને અરપણ કર્યું તે સાથે વેરૂલમ હીંદીઓ તરફથી પા. ૨૫ નું રકમ મી. ગાંધીને કોઇ પણ કામમા વાપરવાને આપી બાબુ તાલેવનસીંહે થયેલી સમાધાનીથી સરવ હીંદીઓને પુરણ રીતે સંતોષ થયો છે એમ જણાવી મી ગાંધીની તારીફ કરી હતી. તેમજ યુનીઅન સરકાર, હીંદી સરકાર તેમજ વડી સરકારનો આભાર માન્યો હતો

બીજું માનપત્ર વેરૂલમ તામીલ કોમ તરફથી તામીલ ભાષામાં મી એમ. વી. પીલેએ અરપણ કર્યું હતુ અને ત્યાર બાદ શ્રી તામીલ વાસેક સંઘ તરફથી નકશીદાર નામનું એક ઘણુ કીમતી તામીલ પુસ્તક મી. ગાંધીને ભેટ આપવા મા આવ્યુ મી દેવકી ત્રીજુ માનપત્ર ગેસ હીંદીઓ

તરફથી ગુજરાતીમાં [illegible] હતું અને તે સાથે જ [illegible] ની રકમ કોઇ પણ કારયમાં વાપરવાને મી. ગાંધીને ભેટ આપી હતી.

તે બાદ મી. ઉમર ઝવેરી [illegible] સ્વાગત મંડળના પ્રમુખ મી. [illegible], મી. [illegible], મી. [illegible] દેસાઇ, મી. [illegible] અને મી. એસ ડી. [illegible] હીંદી મંડળના સેક્રેટરી [illegible] ભાષણો કર્યાં હતાં. [illegible] બાઇ [illegible] કરી [illegible] કર્યાં હતાં

બાદ મી. ગાંધી [illegible] અંગ્રેજીમાં બોલ્યા. અને તેનું તરજુમો મી. પી. કે. નાયડુએ [illegible] સંભળાવ્યું. [illegible] ભાષણ નીચે પ્રમાણે હતું :

[illegible] જ્યારે [illegible] કબુલ [illegible] નહોતો. [illegible] હું તો [illegible] [illegible] અને તમને [illegible] સમજાવવાને આવ્યો છું. વળી અહીં [illegible]

[illegible]

[illegible] એવી વાત જે [illegible] છે તે [illegible] છે. [illegible] પુરી થયા પછી સ્વતંત્ર રહી શકો છો. મારી તો તમને એજ સલાહ છે કે તમે હરગીજ [illegible] ગીરમીટમાં દાખલ નહીં થતા. જો ગીરમીટમાં તમે હો તે [illegible] કરવી પડશે. તેમાંથી [illegible] છુટી શકાતું નથી. જો સ્વતંત્ર થશો તેને [illegible] પાસેથી પાસ મળી શકશે. [illegible] [illegible] ત્રણ પાઉન્ડનો [illegible] [illegible] હીંદુસ્તાન જવું [illegible] આપી શકશે [illegible] હીંદુસ્તાન જવું. સરકાર તરફથી [illegible] માગવું નહીં [illegible] હીંદુસ્તાન [illegible] સાથે [illegible] શકશે.

હું [illegible] છું [illegible] મી. [illegible] [illegible] તમારી [illegible] નથી

[illegible] તમે [illegible] હું [illegible] છું. પણ [illegible] [illegible] તો [illegible] મી. [illegible] અને બીજા જે રહે છે તેને [illegible]. [illegible] કામ કરશે. તમારી [illegible] પણ [illegible] નહીં [illegible] તમને [illegible] તમારી [illegible] તમે [illegible] નજર [illegible] નહીં [illegible]. હું તો તમારા [illegible] કરીશ [illegible] એક માણસ [illegible] છે. [illegible] અને [illegible] કરીશ [illegible] કરીશ

[illegible] તમારા ઉપર [illegible] જુલમ [illegible]. તેથી [illegible] હતી. [illegible] હું [illegible] [illegible] નહીં [illegible] છું. [illegible] તમારા ઉપર જુલમ કરે [illegible] તમારા ઉપર જુલમ કરે, તો તમારે [illegible] અને [illegible] એક [illegible] [illegible] એવી [illegible] સમય [illegible] [illegible] પણ [illegible] નહીં [illegible] તમે [illegible] તમારી [illegible] [illegible] હું તમારી [illegible]

મી. ગાંધીનું ભાષણ પૂરું થતાં આકે બપોરના એક પછી આવેલી ખાસ ટ્રેનમાં એક વાગે મી. ગાંધી તેમજ બીજા ભાઈઓ ડરબન વિદાય થયા. જ્યાં અડી વાગે ઈંડીઅન ફુટ બોલ ગ્રાઉંડમાં જંગી મેળાવડો હતો.

વેરૂલમના હીંદીઓએ ડરબનથી અવેલા પરોણાઓને તેમજ નીશાળીઆઓને તથા આસપાસથી આવેલાં સેંકડો હીંદીઓને મેં જમાડી ખુશ કર્યા હતાં.

ડરબનમાં ફુટબોલ ગ્રાઉંડનો મેળાવડો

તા. ૧૨ મી જુલાઈને રવીવારે ખાસ ટ્રેન વેરૂલમથી ડરબન બપોરે અડી વાગે આવી પહોંચી ત્યારે એટલે દિવસે મી. ગાંધીને મળી લેવા સેંકડો હીંદીઓ રાહ જોઈ રહ્યા હતા. ટ્રેશનેથી સઘળું મંડળ ફુટબોલ ગ્રાઉંડમાં ગયું. ત્યાં આગળે સવારની મોટી ધામધુમ ચાલી રહી હતી. સ્વાગત મંડળના અને ખાસ કરી મી પારસી રુસ્તમજીના અથાગ શ્રમથી સ્થાનીક અને આજુ બાજુના મળી ૨,૫૦૦ ઉપરાંત ગીરમીટીઆ હીંદી ભાઈઓને દાળ ભાત શાક ને જલેબીનું ભોજન જમાડવા તૈયારી કરવામાં આવ્યા હતા. જમાડવાનું કામ બે કલાકમાં ખલાસ થયું હતું. ત્રણ વાગે મી ગાંધી ત્યાં આવી પહોંચ્યા તે વખત ગીરમીટીઆ અને બીજા હીંદીઓ મળી આશરે ૫,૦૦૦ ઉપરાંત માણસોની મેદની મળી હતી. મેળાવડામાં પ્રમુખપદ મી ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી બીરાજ્યા હતા તે ગુજરાતી માં બોલ્યા પછી તેમના તરફથી મી. લેઝરસ અને મી. બીસેસર મહારાજે તામીલ અને હીંદીમાં સર્વે હાજર રહેલા ભાઈઓને જણાવ્યું કે કોઈને કંઈ પ્રશ્ન પુછવો હોય તે મી ગાંધીને પુછે. ઘણા સવાલો પુછવામાં આવ્યા તેના જવાબમાં અને ઉપદેશના અર્થ રૂપે મી. ગાંધી નીચે પ્રમાણે બોલ્યા

મી. ગાંધીનું ભાષણ

બ્હેનો અને ભાઈઓ, મારી જીંદગીમાં મને જે કંઈ માન મળ્યું હોય તો તેમાં સર્વોત્તમ માન આ જોઉં છું કારણ કે આજે તમારો મારા ઉપરનો પ્રેમ અવર્ણનીય છે વળી આટલા બધા મારા ગીરમીટીઆ ભાઈઓ અને બ્હેનોને જોઈને હું ઘણો આનંદ પામ્યો છું.

તમે ગુલામગીરીની સ્થિતિ વધારે કઠીનતાથી ભોગવી હતી અને તેમ છતાં મોટી દરીઆ પાર આવેલા હતા. ગીરમીટીઆ ભાઈઓ ગીરમીટ પુરી થયા બાદ સ્વતંત્ર રહી પોતે જમીન વેચાતી લઈ શકે છે અને સ્વતંત્ર રીતે રહી શકે છે અને જ્યાંથી મારા વખત સુધી તમે અઝાદીથી નથી રહ્યા, તે તમારા પરથી જશે તો સરકાર તેના લાભ પણ લેશે. મારે ગયા વરસે તમે તમારાં દુઃખ ટાળવા જે જે પ્રયત્નો આદર્યા તેવા જ બીજા દુઃખના સમયે આદરજો. તેમાં મારી તેમજ બીજા આગેવાનોની હાજરીની જરૂર નથી. અને આમ દુઃખની વેળાએ મારા જેવાની શોધમાં જવા કરતાં સત્યાગ્રહની શોધમાં જશો તો જરૂર તમારો જય થશે.

હવે હું તમને બીજું કર્તવ્ય કહીશ. જેઓ અહીં જન્મેલા હીંદીઓ છે તેઓનો તો આગ્રહ હોય છે. બીજા હીંદીઓ કરતાં તેઓનો અહીં વધારે હક છે. તેઓનું ભવિષ્ય અહીં બંધાયેલું છે. તમોને હું કહું છું કે તમે સત્યવાન રહેજો વફાદાર અમર બીજી આફ્રીકામાં ભરોસા કરજો. જમીનમાં તમારૂં ખેતર વધારે કાળજીથી અને કોમ તરીકે જ્યારે જ્યારે તમારે તમારી ભલાની ખાતે ખર્ચ પડે ત્યારે ત્યારે તમે મત આપ

વરસથી જે હથીઆર વાપરીને એવું મેળવ્યું છે તેજ હથી આર ફરીથી વાપર્યા કરજો.

ગીરમીટીઆ ભાઈઓ અને બ્હેનો, તમારી દશા બહુ બુરી છે. મને કેટલાક તરફથી એવી હકીકત મળી છે કે "પા. ૩ નો કર નાબુદ થયો, તેમાં શું વળ્યું? તે બચેલા પૈસા કલાલને ત્યાં અને સોનીને ત્યાં જશે. તે બન્ને જગ્યાએ તેઓ લુટાશે." આ હકીકત ખરી છે. સોનીઓને તો હું કહી શકું છું કે ભાઈઓ, તમે લુંટવાનો ધંધો છોડી દેજો. તેમાં સારૂં પરિણામ નથી. ગુમાસ્તા ભાઈઓને તમે મદદ કરશો નહિ નહિ. સોનામાં તાંબુ કે પિત્તળ ભેળવી તમે તમારા ગરીબ ભાઈઓને લુંટશો નહિ! કલાલને હું કંઈ કહી શકતો નથી. પણ હું તમનેજ કહું છું. તમે એમ નિશ્ચય કરશો કે નીસો કરવો નહિ તો કલાલ લોકો તેમની દુકાનો બંધ કરશે. ઘણી વખતે મેં ઘણાં ભાઈ બ્હેનોને મદીરામાં મસ્ત બની જઈ જાહેર રસ્તામાં ટોળે કરતાં કે સોથાં ખાતા જોયાં છે, તે સમયે મને બહુ લાગી આવતું હતું અહા, મારા ભાઈ બ્હેનો આવી દશામાં! અને એમજ દારૂની બુરી આદતથી આ દેશમાં આપણે કેટલાં હલકાં થઈ ગયા છીએ. અજ્ઞાન થઈ અનીતી અને દુરાચારમાં પડ્યાં છીએ. આવી સ્થિતિમાંથી છુટવાને માટે આપણામાં જે જુવાનો છે તેઓએ આગળ આવવું જોઈએ. તેમણે જેઓ ન સમજે તેઓને સમજાવવા, તેઓને વિનંતિ કરવી, આજીજી કરવી અને મદીરા ન પીવાને કહેવું. તેમણે કલાલ ની દુકાને પાસે ઉભવું અને ત્યાં જનાર હીંદીઓને પાછાં વળાવવાં. આમ કરવામાં અપમાન સહન કરવાં પડે અને માર ખાવો પડે તો તે પણ ખમવું, આમ કરવાથી આ બુરી ટેવનો અંત આવશે. તેમાં અંતે તમારી સર્વેની સ્થિતિ સારી થશે અહીંના ગોરા લોકો પણ તમારી તરફ માનની નજરથી જોશે પઈસે ટકે પણ સુખી થવાશે અને સારા મારગે જવાશે માટે તમે આ આદતમાંથી છુટજો એવી મારી તમારી પાસે માગણી છે

તમારો મારા તરફનો પ્રેમ હું ભુલીશ નહિ અને હીંદુસ્તાન માં તમારા માટેની કાળજી રાખવાની મારી મુખ્ય ફરજ માનું છું હું તો તમારો બંધુ ને જન્મપર્યંતનો ગીરમીટીઓ છું, તેથી હું તમને મારા હૃદયમાંથી કદી વીસારીશ નહીં. અને તમે પણ મને ભુલશો નહીં

મી. ગાંધીનું ભાષણ પુરૂં થતાં મી. લેઝરસે તામીલ તરજુમો કરી સંભળાવ્યો. આ ભાષણથી લોકોને ઘણી અસર થઈ હતી એમ તેઓના ચેહેરા ઉપરથી જણાઈ આવતું હતું

મી એ. ક્રીસ્ટોફરે અંગ્રેજીમાં બોલ્યા હતા. પછી મી. પારસી રુસ્તમજી બોલવા ઉઠ્યા ત્યારે તેમને તાળીઓથી અને આનંદના અવાજોથી લોકોએ વધાવી લીધા હતા

બધા ભાષણો પુરાં થયા બાદ મી. શેખ મહેતાએ પોતાની કવીતા ગાઈ સંભળાવી હતી, જેથી લોકોનાં મન ઘણાં રાજી થયા હતા. અને આશરે સાડાચાર વાગે આ મેળાવડો ખલાસ થયો હતો

સત્યાગ્રહની લડતને અંતે જે સુવર્ણનો અંક છાપવાનું અમે જણાવેલું તે હવે થોડા અઠવાડીઆમાં બહાર પાડવાની ગોઠવણ કરીએ છીએ. આ અંકમાં લડતનો ઇતીહાસ તથા કેટલીક સુંદર છબીઓ આવશે.

ડરબનથી વિદાયગીરી

રવીવારે સાંજે ડરબન ફેરવેલ કમીટીનો ગોઠવેલો બધો કારભાર પુરો થયો અને ૫ કલાકની ટ્રેનમાં મી. અને મીસીસ ગાંધી સ્ટેશને મળવા આવેલા સેંકડો હીંદી મિત્રોની વચ્ચેથી વિદાય થયા. ટ્રેન ઉપડતા પહેલા તેમની છેલ્લી ભલામણ એ હતી કે હીંદુ, મુસલમાન, પારસી કે ખ્રીસ્તી ગમે તે હો પણ હીંદી તરીકે બધા એકજ થઇ કામ કરજો કોમીભેદ ભુલી જજો, અને દીલને કદી સાંકડું નહીં થવા દેતા. કોમે જે માન મેળવ્યું છે તે બધા સાથે રહીને કામ કરશો તોજ જળવાઇ રહેશે. હું આફ્રીકામાં રહી અજાણ્યથી પણ મારાથી કોઇનું બુરૂ થયું હોય તો મને માફ કરજો! આ છેલ્લા વાક્યે તો લોકોના મન પીગળાવી નાખ્યા અને તે સાંભળતાં બધા હાથ ઉંચા કરી બોલ્યા કે 'તમારાથી કોઇનું પણ બુરૂ થયું નથી, પણ સરવ કોઇનું ભલું થયું છે.' આ વખતનો દેખાવ ઘણો કરુણા જનક હતો. લોકોની ભીડ એટલી બધી હતી કે કોઇથી જરા આગળ પાછળ નીકળી શકાય તેમ નહોતું. લોકો અવાર નવાર 'હુરે' અને 'વન્દેમાતરમ'ના પોકારથી મી. ગાંધી તરફની માનની લાગણી પ્રદર્શીત કરતા હતા. અને પછી જ્યારે એક બીજાની લાગણી વાણીથી બતાવી શકાય તેમ ન રહ્યું ત્યારે બધાની આંખો તે એક પુરુષ ઉપર ઠરી રહી. પળ વારમાં સીસોટી વાગી અને ટ્રેન ઉપડી ગઇ. તરતજ લોકો ઉત્સાહ હીન દેખાયા. તેમણે કંઇક અમુલ્ય ગુમાવ્યું હોય એમ જણાય. અને સહુ વિખરાયા.

મારીત્સબર્ગમાં

રાતે સાડા નવ વાગે મેલ ટ્રેન આવી પહોંચતાં સ્ટેશને મોટી સંખ્યામાં ઉભેલા હીંદીઓએ મી. અને મીસીસ ગાંધીને હરખ નાદથી વધાવી લીધા હતા. તે બન્ને ડબામાંથી ઉતર્યા એટલે પ્રમુખ મી. ડી. કે. સોનીએ મી. ગાંધીને અને મીસીસ વી. સી. નાયડુએ મીસીસ ગાંધીને ફુલના હારતોરા અરપણ કર્યાં. પછી તઇયાર કરી રાખેલ માનપત્ર મી. એસ. આર. નાયડુએ વાંચી સંભળાવ્યું અને તે સોનાની ભુંગળીમાં મુકી મી. ગાંધીને અરપણ કરવું હતું.

ન્યુકેસલ, સ્ટાંડરટન ને જરમીસ્ટન વિગેરે સ્ટેશનોએ મી. અને મીસીસ ગાંધીને મળવાને સંખ્યાબંધ મિત્રો આવ્યા હતા.

સ્ટાંડરટનથી મી. એમ. કરીમ ઉમર લખે છે કે મી. ગાંધી આજરોજ (તા. ૧૪ જુલાઇ) અહીંથી પસાર થવાની ખબર હોવાથી અહીંના હીંદી ભાઇઓએ ઠરાવ કરી સ્ટેશને તેમની મુલાકાત લીધી હતી. ટ્રેન આવી પહોંચતાં મી. ગાંધીનાં દરશન થયાં. તેઓ તરત ડબામાંથી નીચે ઉતરી આવ્યા અને પછી મીસીસ ગાંધી પણ ઉતરી આવ્યાં. સરવે હીંદી ભાઇએ સાથે હાથ મીલાવી મહોબતની લાગણી દર્શાવી. ટ્રેનને ટુંક વખત હોવાથી ટુંકાણમાં પણ સારાં બોધ વચન સંભળાવી આનંદ કરાવ્યો. અહીંના હીંદી ભાઇઓને ઘણી ખુશાલી હાંસલ થઇ અને તેઓને માટે સારૂ સફળ ઇચ્છી દુઆ માગી ને ફુલ તોરા અને ફરૂટની ભેટ આપી ત્યાંથી વિદાય થયા અને કેટલાક હીંદીઓ ફાલ સ્ટેશન સુધી તેમને વળાવવા ગયા.

મી. ગાંધી સાથે રહેતા બધા વિદ્યાર્થીઓ, મી. ગાંધીના દીકરા તથા મી. મગનલાલ ગાંધી કુટુંબ સહીત મુંબઇ ઓગસ્ટની શરૂઆતમાં ઉપડશે.

જોહાનીસબર્ગમાં આવકાર

સોમવારે સાંજે ટ્રેન જોહાનીસબર્ગ પહોંચી તે વખતે પારક સ્ટેશને ઘણી મોટી સંખ્યામાં હીંદી ઉપરાંત ગોરા મિત્રો આવેલા હતા. ફેરેરાને આવકાર આપી ચલવું મુશ્કેલ હોવાથી સેન્ટ્રલ સ્ટેશને મી. અને મીસીસ ગાંધી જે ગાડીમાં બેઠા હતા તેના ઘોડા છોડી ઉત્સાહી લોકો તે ગાડીને ખેંચી ગયા.

તેજ રાત્રે મી. ગાંધીને સાંભળવાને ગેઇટી થીએટરમાં એક સભા બોલાવવાની ગોઠવણ થએલી હતી ત્યાં પણ મોટી સંખ્યામાં હીંદી તેમજ કેટલાક ગોરાઓ મી. ગાંધીને સાંભળવાને આવ્યા હતા. મી. ગાંધીએ સમાધાની વિષે બોલતાં જણાવ્યું કે મી. કાછલીઆના ગયા વખતના છેલ્લા કાગળમાં જણાવેલી બધી માગણી મુજબ સરકાર તરફથી મળ્યું છે તેથી વિશેષ માગણીમાં સત્યાગ્રહીએ વિશ્વાસનો ભંગ કરેલો ગણાત.

જોહાનીસબર્ગમાં સમય બહુ થોડો હતો. દરેક કલાકને માટે કારયક્રમ ગોઠવી રાખવામાં આવેલો હતો. તે મુજબ ગુરૂવાર ના આજ સુધી મળવાના અને મુલાકાતો લેવામાં મી. ગાંધી રોકાયા હતા. મંગળવારે કમીટીનો, યુરોપીઅન મેળાવડો થયો અને તે પછી મુસલમાનોની એક સભા થઇ હતી. સાંજે મેસોનીક હોલમાં ઓન. મી. વીંડહામના પ્રમુખપણા નીચે ખાણાનો મેળાવડો થયો હતો ત્યાં મી. ગાંધી, મી. કેલનબેક ને મીસ શ્લેશીનને માનપત્રો અપાયા હતા.

બુધવારે સત્યાગ્રહની લડતમાં મરણ પામેલા સત્યાગ્રહીઓનાં મેમોરીઅલ ખુલ્લા મુકવાની ક્રીયા થઇ હતી અને તે પછી એક જાહેર મેળાવડો થયો હતો.

ગુરૂવારે સવારે મી. ગાંધી પ્રીટોરીઆ ગયા હતા ત્યાં સવારે મી. સ્ટેન્ટનના પ્રમુખપણા નીચે એક મોટો મેળાવડો થયો હતો. તે વખતે ત્યાંની હીંદી કોમ તરફથી મી. ગાંધીને એક માન પત્ર અને તે સાથે સુવર્ણની એક કોથળી અરપણ કરવામાં આવ્યા હતા. મીસ શ્લેશીનને પણ એ મેળાવડામાં એક સુંદર માનપત્ર તથા સુવર્ણની કોથળી અરપણ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

બપોરે પ્રીટોરીઆથી પાછા આવ્યા બાદ કેટલાક ગોરા તથા હીંદીઓની મુલાકાત લઇ સાંજની લીમીટેડ એક્સપ્રેસમાં મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેક કેપટાઉન તરફ ઉપડી ગયા હતા.

જોહાનીસબર્ગના જુદા જુદા મેળાવડાનો હેવાલ અમે હવે પછી આપીશું.

તા. ૧૧ મી જુલાઇ શનીવારનો દિવસ ફીનીક્સને માટે હમેશને યાદગાર દિવસ રહેશે. મી. અને મીસીસ ગાંધીને માટે ફીનીક્સમાં આજે છેલ્લો દિવસ હતો. તે દિવસે તેમના માનમાં મી. પારસી રુસ્તમજી તરફથી બધાને જમણ આપવામાં આવ્યું હતું તથા દરેક નીશાળીઆને કીમતી ઇનામો આપવામાં આવ્યાં હતાં. મીસીસ પાઇવેલને હાથે ઇનામો વહેંચાઇ રહ્યા બાદ બધાએ ભેળા મળી ગુજરાતી તથા અંગ્રેજીમાં ઇશ્વર ભજનો ગાયાં હતાં અને પછી મી. ગાંધીએ સરવથી છુટા પડતી વેળા કીમતી બોધ આપ્યો હતો તથા ફીનીક્સવાસીઓના જીવન રહેણી અને કારણ સંબંધી થોડું વિવેચન કર્યું હતું. મી. વેસ્ટે મી. ગાંધી સાથે થએલી મિત્રાચારી સંબંધી બોલતા જણાવ્યું કે તેથી કરીને પોતાના જીવન ઉપર ઘણી મોટી અસર થઇ હતી.

કેપટાઉનથી ઉપડતાં

કેપટાઉનથી ૨૨ટરનો 'ખબરપત્રી' કસીકારી તારથી જણાવે છે કે ઇમ્પીરીઅલ એજ જોહાનીસબર્ગથી ગ્રોક્ષુબ્લેર સ્ટેશને આવી પહોંચતાં ત્યાં ઉભેલા ચુંમાળીશ ગોરા તથા હિંદી મિત્રોએ મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેકને વધાવી લીધા. મી પોશાક પણ તેમની સાથે હતા. સ્ટેશને તે બધાને ફલ ના હાર તોરા પહેરાવી પદલો સત્કાર કર્યો પછી બધા સરઘસના આકારમા ગાડીઓ સાથે ગોદીમાં ગયા. અહુથી આગળ બેન્ડ વાજાં હતું અને તેમની સાથે એક વાવટે હતો જેના ઉપર અંગરેજીમાં છાપ્યું હતું કે "મહાન દેશભક્ત એમ. કે. ગાંધી અને કુટુંબની તથા મી. કેલનબેકની મુસા ફરી સુખરૂપ નીવડો, અને આપણે ફરીથી મળીએ ત્યાં સુધી ઇશ્વર તમારી સાથે રહો."

ગોદીએ બધા આવી પહોંચ્યા બાદ મી ગાંધી અને મી કેલ નબેકને કેપટાઉન અને વેસ્ટર્ન પ્રોવીન્સની બ્રિટીશ ઇન્ડીયન એસોસીએશન તરફથી એક માનપત્ર અરપણ કરવામાં આવ્યું તેમાં મી ગાંધી અને મી. કેલનબેકના કામને માટે ઘણા આભારની લાગણી દરશાવવામા આવી હતી અને તેઓ સુખ શાંતીથી મુસાફરી કરી દેશ પહોંચે એમ ઇચ્છવામા આવ્યુ હતું. આ માનપત્રો સુંદર કોતરણીવાળા રૂપાના દાબડામા મુકી અરપણ કરવામા આવ્યા હતા કેપટાઉનની હિંદી કોમ તરફથી મી ગાંધીને એક સોનાની ઘડીઆળ અને મી કેલનબેકને એક કીમતી દુરબીન ભેટ કરવામા આવ્યાં હતા

આ વખતે પોરટ એલીઝાબેથની હિંદી કોમ તરફથી આવેલા તારો વાંચવામાં આવ્યા હતા. તેમા તેમણે વિદાય થતા મીજબાનો તરફ શુભ ઇચ્છા બતાવનારા ઉદગારો જણાવ્યા હતા. તે પછી હિંદી કોમ તરફથી ડા. ગુલે મી. ગાંધી અને મી કેલનબેકનો આભાર માન્યો અને જણાવ્યુ કે હિંદી કોમને માટે તમણે ઘણી કીમતી સેવા બજાવી છે ડા અબદુ રેહમાને પણ તેજ વિચારોને અનુમોદન આપતાં જણા વ્યુ કે દ. આફ્રીકાની ભુમી ઉપર પગ મુકનાર સહુથી ઉત્તમ પ્રકારના માણસોમા મી. ગાંધીની ગણના થઇ શકે એમ છે તેને પગલે ચાલનાર બીજો માણસ મળવો કઠણ છે

જવાબમા મી. ગાંધીએ ભલી ઇચ્છાઓને માટે તે બધાનો આભાર માન્યો અને હિંદી ભાઇઓ તરફથી મળેલી ભેટ માટે તેમનો આભાર માન્યો. મી ગાંધીએ જણાવ્યું કે મને ભેટ કરવામા આવી છે તેવી કીમતી ભેટ મારા અહીંના જીવનની તેમજ હિંદુસ્તાનમા મેં જે જીવન ગાળવાની ઇચ્છા રાખેલી છે તેથી નતીકુળ છે મારા તરફ લોકોએ જે વિશ્વાસ બતાવેલો છે તે હમેશા જળવાઇ રહે એવી હિંદુસ્તાન મા મારી સ્થિતિ વરતે એમ હું ઇશ્વર પાસે માગુ છુ

તે પછી મી. ગાંધીએ લેડી હારડીંગના મરણ માટે હિંદના વાઇસરોય લોર્ડ હારડીંગ તરફ ઘણી દીલસોજીની લાગણી બતાવી, અને કહ્યું કે તે બાનુના મરણથી દ. આફ્રીકાના હિંદીઓએ વાઇસરોય તરફ જે દીલસોજીના સંદેશા મોકલવા ના છે તે સંદેશા હું લઇ જઇશ.

આ સમાચાની ઉપર બોલતા મી ગાંધીએ જણાવ્યું કે જે દેશમાં ઓલીવ શ્રાઇનર, મી. ડબલ્યુ પી શ્રાઇનર, અને મી. મેરીમેન જેવા વડા છે તે દેશથી કોઇને નિરાશ થવાનુ કારણ નથી. દ આફ્રીકાના ગોરાઓએ મારે માટે જે જ કર્યું છે તેને માટે હું તેમનો ઘણો આભારી થયો છું. આ સમાધાનીથી ઘણાં સારાં પરીણામ આવશે એમ ધારવામા આવ્યું છે. દ. આફ્રીકાના ગોરાઓને હું ઇશ્વરથી વિનંતી કરૂં છું કે હિંદી સવાલનો વિચાર કરતાં મનુષ્ય જાતી તરફ કેવી રીતે વરતવું ઘટે છે તેનો તથા બાઇબલની સત્યતાનો વિચાર કરશે. આપણુ બન્નેં પ્રજાને લાજમ છે કે આપણે એવો વારસો મુકી જઇએ કે બીજી શહેનશાહતોના કરતા બ્રિટીશ શહેનશાહત અપવાદ રૂપ રહે. શહેનશાહતનો પાયો જડ વસ્તુ ઉપર નહીં, પણ નિતીના બળ ઉપર રાખવો ઘટે છે બ્રિટીશ રાજ્ય બંધારણમા એવું કંઇક ભલુ રહેલુ છે કે જે હમેશા મને પસંદ પડેલું છે અને જ્યાં સુધી તે રાજ્ય બંધારણ સાથે આ આદરશ જોડાઇ રહેલા છે ત્યાંસુધી શહેનશાહતની સાથી અને રાજ્યભક્ત પ્રજા તરીકે હું રહીશ. છેવટમાં મી ગાંધીએ જણાવ્યું કે મારા ઉપર જે કાંઇ દુખ અને દિલગીરીના કીસ્સાઓ બનેલ છે તે હું ભુલી જઇશ

તે પછી મી કેલનબેકે હીંદીઓનો આભાર માન્યો અને બધા સ્ટીમર ઉપર ચડયા ત્યાં બધાએ એક બીજાને છેલી વખત મળી લીધુ રૂટર જણાવે છે કે પાછા ફરતાં સ્ટીમર ઉપરથી ઉતરતા ઘણું હીંદીઓ મી ગાંધીના વિયોગને માટે રડી પડ્યાં હતા.

સ્ટીમર ઉપરથી 'વાયરલેસ' સંદેશા

સ્ટીમર ઉપડયા પછી મી. ગાંધીએ રૂટર મારફત નીચે મુજબ 'વાયરલેસ' સંદેશા મોકલ્યો છેઃ સ્ટીમર ઉપર આવતા દક્ષીણ આફ્રીકાના બધા ભાગોમાંથી આવેલા સંકડો તાર મારા હાથમા મુકવામા આવ્યા છે આ તારો મોકલ નારાઓનો મીસીસ ગાંધી, મી કેલનબેક અને મારા પોતા તરફથી હું ઘણો આભાર માનુ છું. દક્ષીણ આફ્રીકા એ અમારે માટે શું છે એ આ પ્રેમ અને લાગણીઓ ભરેલા તારોથી વળી અમને વિશેષ યાદ રહી જશે અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે જે ઘણા મારા મિત્રોએ અમારા પોતા તરફ ભલી લાગણી બતાવી છે તેજ મુજબની લાગણી હવે તેઓ જેને માટે દક્ષીણ આફ્રીકામાં અમારી જીંદગી અરપણ થયેલી હતી તેમના તરફ બતાવશે.

કટકનો ખબર પત્ર તા. ૨૭ મીના તારમાં બ્રીટીશ કોલમબીયાથી જણાવે છે કે ૧૬૦ પોલીસોએ સ્ટીમર કોમાગાટા મારૂના હીંદીઓને બીજી સ્ટીમર એમ્પ્રેસ ઓફ જાપાનમાં બદલવા પ્રયત્ન કર્યો હતા કે જે સ્ટીમર મારફતે તેઓને ડીપોરટ કરવાના હતા. હીંદીઓએ પોલીસને મારી કાઢ્યા હતા તેમણે છુટી વસ્તુઓ પોલીસના પર ફેંકી હતી તેઓ લોખંડના સળીયા ત્થા કુવાડીથી લડયા હતા. કેટલાક પોલીસ ઘાયલ થયા છે જેમા મુખ્ય અમલદાર પણ છે.

તેજ દિવસે ઓટાવાથી રૂટરનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે ગુરૂવારને દિવસે એમ્પ્રેસ ઓફ જાપાન સ્ટીમર ઉપડવાની છે તે દિવસે બધા હીંદીઓને ડીપોરટ કરવાના હેતુથી અને તોફાનને દાબી દેવાને ખાતર સરકારે એક દરિયાઇ સ્ટીમરને લશકર સાથે સ્ટીમર કોમાગાટામારૂ તરફ જવાનો દરિયાઇ ખાતાના પ્રધાનને હુકમ મોકલવામાં આવ્યો છે.

લેડી હારડીંગના મરણને માટે ઘણી દીલગીરી બતાવનાર તાર ગયે અઠવાડીએ ડરબનથી નાતાલ ઈંડીઅન એસોસીએશન તથા પારસી અંજુમન તરફથી ના. હીંદી વાઇસરોય લોરડ હારડીંગને મોકલવામાં આવ્યા હતા

ઉપરના તારોના જવાબ ના. વાઇસરોયના ખાનગી સેક્રેટરી તરફથી આ બન્ને મંડળને મળ્યો છે તેમાં ના. વાઇ સરોયે પોતા તરફ બતાવેલી લાગણી માટે આભાર માન્યો છે.

ગુજરાતી નવાં પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો હીંદુસ્તાનથી આવી પહોંચ્યાં છે

	કીમત શી. પે	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩ ૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪-૬	૧૦
કાવ્ય દોહન ભાગ ૮ મો	૪ ૬	૧૧
એમ. એ. બના કે મેરી મીટી ક્યું ખરાબકી ?	૨ ૬	૩
પદ્મિની ('ગુજરાતી'માં આવેલી વાર્તા)	૩ ૦	૪
ભર્તૃહરિ શતક, શૃંગાર, વૈરાગ્ય, અને નીતિ	૧ ૩	૩
પાણીપતનું યુદ્ધ ('ગુજરાતી'ની ભેટ)	૪ ૦	૪
બાજીરાવ (")	૪ ૭	૩
હેસ્ટી નસાની મોટી (")	૩-૦	૩
૧૮મી સદીનું હીંદુસ્તાન (")	૨ ૬	૩
સરકારનું ભાગ ૧, ૨, ૩	૧૧	૨૭
સ્વર્ગની સડક	૮-૩	૭
સ્વર્ગની સીડી	૨ ૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં તરકીએ ૫૪ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બયાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ક. એ. મરઝબાન	૮ ૬	૧૬
અર્લી ધરમ નીતિ અને ચાણક્ય નીતિ સાર	૦-૭	૨
નવ સંહિતા—આ પુસ્તકના મુળ લેખક બંગાળના પ્રખ્યાત સ્વર્ગસ્થ બાબુ કેશવચંદ્રસેન થઈ ગયા તેનું ગુજરાતી ભાષાન્તર ગણપતરાવ ગે પાળરાવ મરવે (સંગીત શાસ્ત્રી) એ કરયુ છે	૧ ૩	૩
ટુંકી વાર્તાઓ. ભા. ૧લો હીંદની ઇતિહાસીક દશ વાર્તા	૧ ૩	૩
છોટાલાલ પદ બોધીની—આમાં સારાં ભજનો છે	૦ ૬	૧
કૃષ્ણ મુખ્ય બાળકોને વાચવા લાયક વાર્તાઓ	૦-૬	૧
નવલ કથા—ટુંકી ટુંકી ૧૫ વાર્તાઓ	૦ ૬	૧
મહા કવી પ્રેમાનંદ શિષ્ય રત્નેશ્વર કૃત સ્નેહ બોધ કાવ્ય	૦ ૬	૧
સંસારમાં સુખ ક્યાં છે ? ભાગ ૧ ને ૨	૦ ૮	૨
લઘુ શ્રેય સંગ્રહ	૦ ૬	૧
ભારતના સ્ત્રી રત્નો, ભાગ ૧	૨ ૪	૬
" ભાગ ૨	૨ ૪	૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫-૦	૧૨
ઈશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર—[આ પુસ્તકના પુઠાને જરા નુકસાન પહોંચેલું છે]	૦-૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો રાણા કુંભ, હકીકત રાયજી, ફુલસીંહ, સરદાર તાનાજી અને બીજા રજપુત, મરાઠા તથા શીખ વિગેરે શુરવીરોના ૪૪ ચરિત્ર કથાઓ	૧ ૯	૪
ભારતના મહાન પુરૂષો [૧ યોગીરાજ હરિદાસજી ૨ મહારાજ રામદાસજી ૩ રાજર્ષિ ભીષ્મ]	૧-૩	૩
ભારતના સંત પુરૂષો—નારદ, દત્તાત્રય, શંકરાચાર્ય, માધવાચાર્ય, દાદુ દયાળ વી. ૨૩ સંત પુરૂષનાં ચરિત્ર	૧ ૬	૩
જગ વિખ્યાત પુરૂષો—સોક્રેટીસ અને ડ્યુક ઓફ વેલિંગ્ટનનાં ચરિત્ર	૧ ૦	૩
શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા પદ્યાત્મક ભાષાંતર	૦-૬	૧
ખાન સાહેબ કેશા	૦-૬	૧
વીર દુર્ગાદાસ અથવા મરદ મારવાડી	૨ ૦	૪
શ્રી બુદ્ધ ચરિત્ર	૧-૩	૩
સ્વામી વિવેકાનંદના પત્રો	૬-૩	૩
કાશ્મીરનો પ્રવાસ અને કાશ્મીરનાં સૌંદર્ય	૧-૩	૩
પોકેટ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશ ટુ ગુજરાતી	૨-૮	૪
પોકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી ટુ ઇંગ્લીશ	૨-૮	૪
સ્ટાન્ડર્ડ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશનું ગુજરાતી—વ્યાસ અને પટેલ કૃત,—બે ભાગમાં	૧૨-૬	૩૦
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧—૨—૩—૪	૧૧-૬	૨૨
કરણઘેલો	૨-૬	૬
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
" છઠી "	૧-૧	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦ ૩	૧
રાજસ્થાનનો ઇતિહાસ, મેવાડ વા ઉદેપુરનું રાજ્ય	૮-૦	૧૩
શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧-૦	૨
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧
નવી યુગની વાતો લખનાર વૈદ્ય અમૃતલાલ સુંદરજી પઢીઆર ભાગ ૧ લો	૦-૬	૧
" " " ભાગ ૨ જો	૦ ૭	૨
અબળા હીતદર્પણ અથવા આપણી અબળાઓની આધુનીક સાંપ્રતીક સ્થિતિ અને તેમની ઉન્નતીના વ્યવહારીક ઉપાય	૦-૬	૨
અક્ષરમાળા, સ્વ. કોટમ કવિએ બનાવેલી	૦-૬	૨
દુ:ખમાં વિશ્વાસ	૦ ૬	૨

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી ચીલવળ બંગાળાના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી ચીલવળનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના પચાસ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર નેતાઓનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોષ, ઓનર. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વીનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુન્શી હુસેન કીડવાઈ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકિત પુરૂષો. કીમત શી. ૨, ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર રીચર્ડ બર્ટન એફ. આર. જી. એસ. આ પુસ્તક બે ભાગ માંહી હજ કરવા જવા માં લખ્યું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેક્ઝાંડરીઆ સુએઝ, કેરો, વગેરે શહેરોનું તથા મદીનાની અંદર પેગમ્બર સાહેબની મઝાર શરીફ વિગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં હાજરી જે જે સ્થાન જોયાં તે તથા બીજી ધામોનાં વરણનો, અને તેની ચાલ સાથે જીબ્રાલ્ટર...

અઠવાડીક પંચાંગ

ખ્રીસ્તી—તા ૨૨ મી જુલાઈ થી તા. ૨૮ જુલાઈ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—અસાડ વદ ૧૪થી, શ્રાવણ સુદિ ૬ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમાન—તા ૨૭ મી સાબાનથી તા ૪ રમઝાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા ૧૪ થી તા. ૨૦ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા	હીંદુ તિથિ		મુ.ચા તા.મ.	સુર્યોદય ક. મી	સુર્યા૦ ક. મી.
બુધ	૨૨	વદ	૧૪	૨૯	૬-૪૯	૫-૧૯
ગુરૂ	૨૩	„	૧૫	૨	૬-૪૯	૫-૧૯
શુક્ર	૨૪	સુદ	૧	૨	૬-૪૮	૫-૨૦
શની	૨૫	„	૨	૧	૬-૪૭	૫-૨૦
રવી	૨૬	„	૪	૨	૬-૪૭	૫-૨૧
સોમ	૨૭	„	૫	૩	૬-૪૬	૫-૨૨
મંગળ	૨૮	„	૬	૪	૬-૪૬	૫-૨૩

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s	d
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૫ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. સુરત ડેલગોઆબે, બયરા અને કાલીકટ રસ્તે થઈ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

તા. ૩૦ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી. એ. ગેરેલ (જંગબાર બદલાશે) પુર્વ લંડન રસ્તે મુંબઈ જશે.

તા ૨૩ જુલાઈના અરસામાં સ્ટી ગુજરાતીઆ મુંબઈ તરફ રવાના થશે.

તા ૨૪ જુલાઈના અરસામાં સ્ટીમર અમીના ડેલાગોઆબે, મેરા થઈ મુંબઈ જશે.

તા ૬ એગસ્ટે સ્ટી પંડુઆ મુંબઈ તરફ રવાના થશે.

મદ્રાસનલ એસોસીએશન

શ્રી મદ્રાસનલ એસોસીએશન તરફથી ડરબનમાં શ્રીયુત મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીના વિદાયગીરીના વખતે તમને માન આપવા અરથે થએલા ફાળો નીચે મુજબ છે :—

૧	૧	૦	જેઠાભાઈ વહાલજી લીંગીઆ
૦	૧૦	૬	બાલા પરસોતમ
૧	૧	૦	એસ. બી. લાઈ
૧	૧૦	૬	હાર ખેંગાર જોડીઆવાળા
૦	૧૦	૬	લાલ. પરસોતમ બોલવડવાળા
૦	૧૦	૬	વીર. મેઘુર જોડીઆ વાળા
૧	૧૦	૦	મધા મેઘુર
૦	૭	૬	નારણ ગેલજી સોમાણીવાળા
૦	૧૦	૬	હીર. ખેચર અરસાન
૧	૧	૦	દેવજી ધુશ પીંજરતવાળા
૦	૧૦	૦	પરભુ નકન અરણવાળા
૦	૧૦	૬	લલ. હાલજી કોઠારવાળા
૦	૧૦	૦	ભવજી જોગી સેવણીવાળા
૦	૫	૬	મીઠ નથુ ઉમેરવાળા
૦	૧૦	૬	માલ. હીર. જોડીઆવાળા
૦	૧૦	૬	દાભ. ડરભણ
૦	૫	૦	પુંજા જેઠા મેરધાણાવાળા
૦	૫	૬	કલાણ ઉકા દલાવવાળા
૦	૫	૬	ડાહ્યા સામા લાડવીવાળા
૦	૫	૬	કલાણ હુરજી કઠોરવાળા
૦	૫	૩	લખ. લાલ એરણવાળા
૦	૧૦	૬	પ્રેમા ગેસાંઈ મેતાવાળા
૦	૫	૦	ભીમા પરભુ સેવણીવાળા
૦	૧	૦	પ્રેમ. ભગાન કછીઆવડી
૦	૫	૦	નાન. કરસન માણેકપે.
૦	૫	૦	કુંવરજી કાનજી માણેકપોર
૦	૫	૦	કલાણ કાનજી કારાક ભાન.
૦	૫	૦	મોરાર રતનજી કાંનીના
૦	૫	૦	રામ ભગવાન કાંનીના
૦	૫	૦	ડાહ્યા છીબ પેલાવવાળા
૦	૫	૦	ભીમા દાન. જોડીઆવાળા
૦	૫	૦	સુંદર રામા અણુદના
૦	૨	૬	લાલ. વલ્લભ અ.શાપોરવાળા
૦	૩	૬	નાનજી વહાલજી ધરાવાળા
૦	૨	૦	ખુશાલ લખા વજલપોરવાળા
૦	૫	૦	મુળજી ભગવાન એરણવાળા
૦	૨	૬	રતન બાલા સોલાણીવાળા
૦	૨	૬	કારા પરભુ અબ્રીવાળા
૦	૫	૬	વેન ખેચર શેવણીવાળા.
૦	૪	૦	લલા ઈશ્વર અરણાના
૦	૨	૬	નાથા ભગા કાછોરજાવાળા
૦	૨	૬	રણછોડ માધવ વરેલીવાળા
૦	૫	૦	મીઠ બાવજી કાંતીન.
૦	૨	૬	મેપ. ભગા જોડીઆવાળા
૦	૨	૬	કારા મીઠ ખાનપોરવાળા
૦	૨	૬	બાવજી હીરા બોલવડવાળા
૦	૧૦	૦	નથુ પરસોતમ ડેલાડવાળા
૦	૫	૦	રંગાભાઈ બલસી
૦	૫	૬	રણછોડ કેશવ સેગવાળા
૦	૫	૬	જી. જી. વનમાળી ઓલપાડ
૧૯	૯	૯	કુલ સરવાળો પા

ખરચ બાદ

૧૨	૦	૦	શ્રીયુત ગાંધીને રોકડા આપ્યા
૬	૫	૩	માનપત્ર વિગેરે ખરચમાં વપરાયા
૦	૧૨	૬	જાહેરખબર છપામણીના
૦	૧૨	૦	બાકી શીલક રોકડા
૧૯	૯	૯	

જેઠાભાઈ વહાલજી લીંગીઆના સહી

દા પોતે

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર નાગજી પંડુભાઈ દેશાઈ

કીમત ૩ પેની   ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીયામાં

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ **અગાઉથીજ** લેવાનો ધારો છે

યુનીયનની બહાર છાપનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકના) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર ઓલબર્ટ વેસ્ટ, ગ્રેગર અને મગનલાલ કે ગાંધી. ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 30—Vol. XII WEDNESDAY, JULY 22ND, 1914 [illegible]

A FAREWELL LETTER

JUST before leaving South Africa, Mr. Gandhi handed to Reuter's Agent at Capetown the following letter addressed to the Indian and European public of South Africa:—

I would like on the eve of my departure for India to say a few words to my countrymen in South Africa, and also to the European community. The kindness with which both European and Indian friends have overwhelmed me sends me to India a debtor to them. It is a debt I shall endeavour to repay by rendering in India what services I am capable of rendering there, and if in speaking about the South African Indian question I am obliged to refer to the injustices which my countrymen have received and may hereafter receive, I promise that I shall never wilfully exaggerate, and shall state the truth and nothing but the truth.

A word about the settlement, and what it means. In my humble opinion it is the Magna Charta of our liberty in this land. I give it the historic name not because it gives us rights which we have never enjoyed and which are in themselves new or striking, but because it has come to us after eight years' strenuous suffering, that has involved the loss of material possessions and of precious lives. I call it our Magna Charta because it marks a change in the policy of the Government towards us and establishes our right not only to be consulted in matters affecting us, but to have our reasonable wishes respected. It moreover confirms the theory of the British Constitution that there should be no legal racial inequality between different subjects of the Crown, no matter how much practice may vary according to local circumstances. Above all the settlement may well be called our Magna Charta, because it has vindicated Passive Resistance as a lawful clean weapon, and has given in Passive Resistance a new strength to the community; and I consider it an infinitely superior force to that of the vote, which history shows has often been turned against the voters themselves.

The settlement finally disposes of all the points that were the subject matter of Passive Resistance, and in doing so it breathes the spirit of justice and fair play. If the same spirit guides the administration of the existing laws my countrymen will have comparative peace, and South Africa will hear little of the Indian problem in an acute form.

Some of my countrymen have protested against it. The number of these protestants is numerically very small, and in influence not of great importance. They do not object to what has been granted, but they object that it is not enough. It is impossible, therefore, to withhold sympathy from them. I have had an opportunity of speaking to them, and I have endeavoured to show to them that if we had asked for anything more it would have been a breach of submission made on behalf of the British Indians in a letter addressed to the Government by Mr. Cachalia during the latter part of last year and we should have laid ourselves open to the charge of making new demands.

But I have also assured them that the present settlement does not preclude them from agitation (as has been made clear in my letter to the Secretary of the Interior of the 16th instant) for the removal of other disabilities which the community will still suffer from under the Gold Law, the Townships Act, the Law 3 of 1885 of the Transvaal and the Trade Licences Laws of Natal and the Cape. The promise made by General Smuts to administer the existing law justly and with due regard to vested rights gives the community breathing-time, but these laws are in themselves defective, and can be, as they have been, turned into engines of oppression and instruments by indirect means to drive the resident Indian population from South Africa. The concession to popular prejudice in that we have reconciled ourselves to almost the total prohibition by administrative methods of a fresh influx of Indian immigrants, and to the deprivation of all political power, is, in my opinion, the utmost that could be reasonably expected from us. These two things being assured, I venture to submit that we are entitled to full rights of trade, inter-Provincial migration and ownership of landed property being restored in the not distant future. I leave South Africa in the hope that the sympathetic tone that pervades the European community in South Africa to-day will continue, and that it will enable Europeans to recognise the inherent justice of our submission. To my countrymen I have at various meetings that I have addressed during the past fortnight, attended by several cases by thousands, said: "Nurse the settlement, see to it that the promises made are being carried out. Attend to development and progress from within. Zealously remove all causes which we may have given for the rise and growth of anti-Indian prejudice or agitation, and patiently cultivate and inform European opinion so as to enable the Government of the day and Legislature to restore to us our rights." It is by mutual co-operation and goodwill that the solution of the balance of the pressing disabilities which were not made points for Passive Resistance may be obtained in the natural course, and without trouble or agitation in an acute form.

The presence of a large indentured and ex-indentured Indian population in Natal is a grave problem. Compulsory repatriation is a physical and political impossibility, voluntary repatriation by way of granting free passages and similar inducements will not—as my experience teaches me—be availed of to any appreciable extent. The only real and effective remedy for this great State to adopt is to face responsibility fairly and squarely, to do away with the remnant of the system of indenture, and to level up this part of the population and make use of it for the general welfare of the Union. Men and women who can effectively unite in large bodies, who can for a common purpose suffer untold hardships, who can, undisciplined though

despite, [illegible] for days without police supervision and yet exhibit during any disorder a propriety of conduct, and who can, in times of their need, [illegible] turn to [illegible], as the ambulance corps raised at the time of the late war (and which had among either classes of Indians many a past indentured Indian) have shown, are surely people who will, if given ordinary opportunities [illegible], form an honourable part of any nation.

If any class of persons have special claim to be considered, it is these indentured Indians and their children, to whom South Africa has become either a land of adoption or of birth. They did not enter the Union as ordinary free immigrants, but they came upon invitation, and indeed even after much coaxing, by agents of South African employers of this class of labour. In this letter I have endeavoured as accurately and as fairly as is in my power to set forth the Indian situation, and the extraordinary courtesy, kindness and sympathy that have been shown to me during the past month by so many European friends. The frankness and generosity with which General Smuts in interviews that he was pleased to grant me, approached the questions at issue, and the importance that so many distinguished members of both Houses of Parliament attached to the Imperial aspect of the problem, give me ample reason for believing that my countrymen who have made South Africa their homes will receive a fairly full measure of justice and will be enabled to remain in the Union with self-respect and dignity.

Finally, in bidding good-bye to South Africa, I would like to apologise to so many friends on whom I have not been able, through extreme pressure of work, to call personally. I can more state that, though I have received many a hard knock in my long stay in this country, it has been my good fortune to receive much personal kindness and consideration from hundreds of European friends, well-wishers and sympathisers. I have formed the closest friendships which will last for ever. For this reason and for many similar reasons which I would love to reduce to writing but for fear of trespassing unduly upon the courtesy of the press, this sub-continent has become to me a sacred and dear land, next only to my motherland. I leave the shores of South Africa with a heavy heart, and the distance that will now separate me from South Africa will but draw me closer to it, and its welfare will always be a matter of great concern, and the love bestowed upon me by my countrymen and the generous forbearance and kindness extended to me by the Europeans will ever remain a most cherished treasure in my memory.

Mr Gandhi's Farewell to Pretoria

The [illegible] would have found a number of Mr Gandhi's enthusiastic supporters flying over the high speed track to Johannesburg at seven o'clock this morning, with the smile that an escort of honour accompanied him to the meeting at the Asiatic Location [illegible] for him, says the *Pretoria News* of that [illegible] morning.

It would be difficult to conceive a more picturesque or quainter ceremony.

One man who spoke might well be described as extraordinarily handsome, with luxuriant beard and locks exactly like the familiar Western idea of Christ as [illegible] himself. Another had the thin lips and deeply-seamed face of a Thibetan; a third was rather of the Zulu type, the [illegible] leader; another in correct European costume was as far as [illegible] a good deal whiter than many of the gentlemen who have a vote under our system; and at the head of the assembly this curious mystic, the ascetic, calmly elegant, careless as to his [illegible], extraordinary [illegible] when he spoke, striking one as something really approaching a saint. If the abnegation of the delights of the [illegible] of the [illegible] the [illegible] sentiment, a man living upon a higher spiritual plane than most—very much higher.

He refused a strong hot cup of coffee on the plea that he "had renounced all stimulants."

The speeches contained nothing very new, nothing special for Pretoria; nothing more than has been said in Johannesburg, but there was a suggestion about the whole meeting of the *Nunc Dimittis*, a pious conviction that all things having been brought to a happy issue Mr. Gandhi desired to be permitted to depart in peace.

He has brought the affairs of the Indian to a happy issue out of all their afflictions, and he has consummated the policy of fair treatment of those Indians who are domiciled in South Africa while admitting the pressing need which prevents any further immigration.

So there departs from South Africa one for whose loss the country will be the poorer; a saint indeed, but a religious philosopher who has demonstrated the force of psychic power in a leader of men in a most extraordinary manner.

The *Transvaal Leader* report states that Mr. Vere Stent presided over the assemblage, and there were also present Mr. Chamney (Registrar of Asiatics), Miss Schlesin and Messrs. Cachalia (British Indian Association), Polak, Haji Habib, Kallenbach, Thambi Naidoo, Patel, Pillay, and Hajee Cassim.

An address was presented to Mr. Gandhi by Mr. Stent, and purses of sovereigns were presented to Mr. Gandhi and Miss Schlesin.

Mr. Stent, addressing the gathering, said that the Europeans in this country were just beginning to realise the true worth of Mr. Gandhi. It would be a loss to the country when Mr. Gandhi left. He (the speaker) had held, since he took an interest in the Indian question, that there was not room for too many Indians in South Africa, but he maintained at the same time that they must deal fairly with those who were here. That was the policy that had now been carried out, and the settlement was due to Mr. Gandhi. He said good-bye to Mr Gandhi as a friend, and Europeans would say good-bye to one who had tided over the difficulties without yielding the claims of his people and without sacrificing the peace of the Empire. (Applause.)

Mr. Chamney, Registrar of Asiatics, said a few words and Messrs. Hajee Habib and Mangathan paid glowing tributes to the work and leadership of Mr. Gandhi.

Mr Gandhi, in replying to the address and speeches, expressed pleasure that Mr Stent had presided over the gathering. Mr. Stent had consistently advocated the cause and he (the speaker) felt personally grateful to him. He reciprocated Mr. Chamney's sentiments. He had certainly stood up against Mr. Chamney and the management of his office, but there had been no personal ill-will on the speaker's part, and he always received the utmost courtesy at Mr. Chamney's hands. He appreciated the compliment Mr. Chamney paid him by coming out to arrest him with one man only to assist, when the speaker was at the head of 2,000 men and women. It showed the confidence Mr. Chamney had in him as a passive resister. He thanked them for the purse, the contents of which, in common with those of any others received, would not be used for himself, but first for the furtherance of the interests of the Indians of South Africa, and, secondly, for any work he might have to do in India which had commended itself to them in the course of the controversies they had had. He felt that the settlement they had received was a kind of Magna Charta. It was not a final settlement in the sense that they had no wrongs left. They had to exercise patience and cultivate European opinion, in order to get their wrongs redressed. They had to maintain the sympathy which men like Mr. Stent might think fit to extend to them. He paid a glowing tribute to the work done for the Indian cause by Miss Schlesin.

From the Editor's Chair

A REMARKABLE ARTICLE

Our venerable contemporary *The Times*, is occasionally guilty of aberrations that make one fear for the future of those whose opinion the veteran organ voices. There are occasions when it rises to lofty heights of Imperial statesmanship; at other times, there are also occasions when it descends to depths of narrow prejudice unworthy of its great traditions. Not long ago, *The Times* in a leading article actually protested against the protests of those all over Europe and not a few in Russia itself who urged the immediate repeal of all the differential legislation in the Russian statute against the Jewish people resident there on the ground that to free the Russian Jews would be at the peril of the rest of the Russian people. There are about five million Jews in Russia, there are over one hundred million Russians besides, and *The Times* asks the world to believe that a minority, of less than five per cent. of law-abiding people is capable of destroying a great and virile race or amalgamation of races. To be strictly logical, *The Times* should argue against any removal of disabilities imposed upon Indians resident in South Africa, seeing that the same arguments are used by those who are hostile to Indian aspirations here against the removal of those disabilities which still weigh so heavily upon the Indian community. The logic is irrefragable, and yet we do not find our contemporary taking up so outrageous a stand on the South African Indian question; but it is this uncertainty and insecurity of public opinion as voiced by leading organs of the British Press that naturally gives rise to fear in the Indian mind that, in its time of need, the community cannot always rely upon an expression of public opinion that will be able to influence people in this country along lines of Imperial expediency and those of justice and equity.

Relief Act Regulations

The *Union Gazette* of the 24th instant contains the following Government Notice:

Registration of Marriages under the Indians' Relief Act, No. 22 of 1914.

The Minister of the Interior has approved, under Section 2 of the Indians' Relief Act, No. 22 of 1914, the regulations set forth in the schedule hereto as to the manner in which applications for the registration of marriages shall be made under that section, the keeping of registers for the purpose thereof and the particulars to be entered in those registers.

SCHEDULE

Regulations under Section 2 of the Indians' Relief Act (No. 22 of 1914).

1. Any Indian man and woman who have been married in accordance with the rites and ceremonies of an Indian religion which they at the time of marriage professed, and who desire to have such marriage regarded as valid and binding in law, shall present themselves before a Magistrate or a Marriage Officer specially appointed for the purpose. Such Magistrate or Marriage Officer shall on information supplied to him by the parties to the marriage complete a form of declaration in which shall be set forth

(a) the full names, usual place of residence, ages and occupation of those parties;

(b) the date and place of the marriage, and

(c) the name of the Indian religion according to the rites and ceremonies whereof they were married,

and shall state between either of them and any other person there does not exist any union recognised under the tenets of such or any other religion as a marriage, and that it is their desire that the marriage be regarded as a valid and binding marriage in law.

2. The Magistrate or Marriage Officer shall, after satisfying himself that the parties clearly understand the nature of the declaration, obtain their signatures thereto, and shall himself sign and date it.

3. The Magistrate or Marriage Officer shall then proceed to register the marriage, completing an Indian Marriage Register form under the following headings:

No., Date of Registration of Marriage, Names of Parties, Age or Approximate Age, Race, Birth-place, Occupation, Usual Place of Residence at Time of Registration, Date of Marriage, Place of Marriage, and Indian Religion under which married;

and such form shall be signed by the parties to the marriage and two competent witnesses as well as by the Magistrate or Marriage Officer (as the case may be).

4. The Marriage Register form shall be completed in duplicate original, the original being retained by the Magistrate or Marriage Officer and filed for purposes of record, and the duplicate original forwarded as soon as possible after completion to the Central Office for the Registration of Marriages in the Province in which the marriage is registered.

Identification Certificates

His Excellency the Officer administering the Government has been pleased under the provisions of Section 26 of the Immigrants Regulation Act, No. 22 of 1913, to approve of the Amendment of Regulation No. 21 (1) by the deletion of the words "one pound" and the substitution therefor of the words "two shillings and sixpence" and of the accompanying Annexure No. 5 being substituted for the annexure, similarly numbered, to the Regulations issued under the said Act, published by Government Notice No. 1079 of 1913.

FIFTH ANNEXURE

Certificate of Identity. Fee, Two Shillings and Sixpence.

It is certified that ______ having appeared before ______ for the purpose of supplying the means of identification which are now specified hereon, and having intimated that he/she is about to absent himself/herself from the Province of ______ for a period of ______ on a visit to ______, this document is issued to the said ______ and, subject to the conditions enumerated below and to the verification of the marks of identification, will be accepted by the examining Immigration Officer without further evidence as proof of the identity of the said ______ on his/her return.

Immigration Officer in Charge.

Date ______

Place ______

Conditions under which this Certificate is issued.

1. That on the return of the person referred to herein to the Province of ______ this certificate shall be surrendered to the examining Immigration Officer.

2. That if the person referred to herein seeks to re-enter the Province of ______ after a period of three years has elapsed from the date hereof, the protection afforded by this certificate shall be deemed to have lapsed and he/she shall be required to satisfy the requirements of the Act.

3. This certificate may be held to be invalidated if the person named herein is shown to the Immigration Officer to have made a false declaration in a material point when applying for a certificate.

Identification marks

The Send-Off at Capetown

On the arrival at the platform at Capetown which bore to the east the [illegible] the [illegible], Miss Schlesin and Mr. and Mrs. Polak, on the 18th instant a large number of Indians assembled to meet the party.

The reception (says the *Cape Argus*) was not ostentatious. Dr. Gool, Dr Abdurahman, the ladies and the officials of the Association [illegible] about hands. Huge baskets of flowers were about, and from them appeared garlands, long wreaths of flowers such as children make of daisies in summer meadows, and these were quietly slipped over the heads and hung round the neck of [illegible] the people [illegible] to honour. Miss Schlesin made a little protest, but afterwards submitted. Then the guard shouted "Stand clear," and the train steamed off on its way to the Docks. The Indian party which had alighted walking to the carriages which were awaiting them outside Francati's.

As they came up the band struck up a tune of welcome. The band [illegible] a card with a [illegible] on which appeared "Greetings to our Patriots," and the wish "God be with you till we meet again."

At the Docks

When the party arrived at the Docks, addresses were presented to Mr Gandhi and Mr Kallenbach by the Madras Indian Association and a handsome gold watch, in Morocco case, was handed to Mr Gandhi by Dr Gool on behalf of the Moslem community of the Cape Province. The doctor also presented Mr Kallenbach with a fine pair of field glasses on behalf of members of the Cape Moslem community.

Dr. Gool and Dr. Abdurahman each delivered a short address, thanking Mr Gandhi and Mr Kallenbach for the good work they had done in the best interests of the Indians in South Africa and concluded, amidst cheers, by wishing the two patriots and Mrs Gandhi a pleasant voyage to England and later on to India, and expressing the sincere wish that they might be able at some future date to again visit the scene of their unselfish but successful labours.

Mr Gandhi, visibly affected by the enthusiastic cordiality with which he had been received, said that the honour conferred on himself and his wife by the many kind things said concerning them overwhelmed him with feelings of gratitude to his dear countrymen and to the many European friends whom he had in the Cape Province. If he deserved only a tenth part of the good things said of him in the addresses presented to him he would be pleased, but the work he had done was sufficient reward in itself. However, the addresses and presents given to him that day were proofs of love and affection which would ever remain dear to him and be an encouragement in any future efforts he might be able to make for the welfare of Indians in South Africa. He thought the allusion in one of the addresses to the loss Lord Hardinge had sustained in the death of Lady Hardinge was very happily conceived, and on his return to India he [illegible] take the early opportunity of conveying to His Lordship a knowledge of the respectful sympathy felt for him by Indians in South Africa. The speaker went on to say that when he landed in Natal twenty-one years ago he had not a single friend in the country and knew no one. Since then he had made many friends, some of his staunchest and most faithful being amongst Europeans. He had learned to love the country, its beautiful scenery and splendid climate, and while South Africa was able to possess such women as Olive Schreiner, such men as W. P. Schreiner and John X. Merriman it must have a great future.

Mr Gandhi concluded by wishing all good-bye at the same time saying that he would never forget the love and sympathy shown towards him and he hoped at some future day to again be in the country South Africa, which he loved so well. (Loud cheers.)

Mr. Kallenbach also spoke.

Mr Gandhi, Mrs Gandhi and party then proceeded to be photographed, and immediately afterwards went on board the steamer, accompanied by a large number of friends anxious to shake hands with them and say a final word of kindly farewell.

Just before the *Kinfauns Castle* was freed from her moorings, an *Argus* representative was able to ask Mr. Gandhi if he had any final remarks he would like to make.

"Well," said Mr. Gandhi, "let me say that I shall carry away with me the happiest recollections, and that I hope it will be my pleasure while away to find that my countrymen are being treated with justice in South Africa."

The boat left the East Pier a minute or two after, the ship's band playing "Auld Lang Syne" and the large crowd of Indians and Europeans on shore waving handkerchiefs.

Mahomedan Marriage Question

Mr. Mahomed Shariff, Chairman of the Diamond Fields Jamjra Anjuman Society has sent us the following copy of a petition that it was intended to send to the Speaker and Members of the House of Assembly with reference to the question of Mahomedan marriages but which was not forwarded owing to the news of the third reading of the Indians' Relief Bill:—

To the Honourable the Speaker and Members of the House of Assembly of the Union of South Africa in Parliament assembled

The Petition of the undersigned officials and members of the Committee of the Diamond Fields Jamjra Anjuman Society

HUMBLY SHEWETH

1. That Your Petitioners, having read the press reports of the deliberations and recommendations of the Indian Grievances Commission, are fully satisfied with the broadminded recommendations made by the Commission and are entirely in favour of their acceptance.

2. That Your Petitioners especially strongly support the views and recommendations of the Commission upon the marriage question, more particularly as the views expressed are not opposed to, but coincide with the teaching of our Holy Koran, which does not permit of polygamous marriages as a general thing, but only in exceptional circumstances.

3. The following is a translation of words which appear in the Holy Koran dealing with the matter:—

"If you fear to keep justice among your wives, so one wife is sufficient." Also:—"It is impossible to keep justice among your wives, no matter how much you endeavour to do so."

Again in order to prevent persons from indulging in excesses, which are at all times bad, and sometimes dangerous, and to render it certain that persons so having recourse to polygamy are thereto impelled by real necessity, many stringent restrictions and binding regulations have been established, such as the observance of perfect equality of rights and privileges, and of love and affection among all wives, etc. etc.

These restrictions and regulations serve to prevent truly pious persons from indulging in polygamy, for they are aware that in availing themselves of the privileges of a polygamous marriage, they undertake obligations so strict in themselves and so extremely difficult of fulfilment as to give rise to feelings of grave misgiving in those anxious to duly observe and faithfully discharge their religious duties.

Your Petitioners are desirous that the recommendations of the said Commission may be given effect to and be acted upon in their entirety.

Wherefore Your Petitioners pray that Your Honourable House will be pleased to take their case into favourable consideration, and grant such relief as it may deem fit. And Your Petitioners, as in duty bound, will ever pray.

A Missionary on the Indenture System in Natal

The following article appeared recently in the *Natal Advertiser* written by the Rev Wheeler Boggess. We have been given to understand that this gentleman has been given extraordinary facilities at the estates of addressing the indentured Indians. The writer has made statements which we refer to the leaders in India for confirmation or otherwise :—

During the last six weeks it has been my privilege to visit five different tea plantations and seven sugar plantations, and talk with coolies in their own language and learn from them much concerning the conditions under which they are earning their livelihood in this country. Twenty-two years spent among the Telugus of South India has made me familiar with their life before they came to this land, so I have been able to compare their present with their past conditions. In every place I have found many who have expressed a desire to return to their native land. In each case I have inquired the reason for that desire. In the majority of cases the desire has been born of a worthy love of home and relatives. In no case did any one say they could earn a better living in India. A few said that they could live in India on three annas a day as well as they could in Natal on 12 annas (one shilling) a day. Those who said this were chiefly those who left India when grain and other foodstuffs were twice as cheap as they are now. They were surprised when I told them that while the daily wages of the coolie in some districts had grown in the past ten years from two annas to three annas, the prices of foodstuffs had more than doubled. That which formerly was enough to feed a whole family was now not enough for even the parents. The twelve annas a day which they received in this country was almost all clear gain that could be saved, since all received rations, besides, and were provided with houses, fuel and free medical attendance. It was very easy to convince the coolies that their financial position in Natal as indentured coolies was very much better than anything they had ever had or could hope for in India.

Others said that their work here was too hard, and they were not treated by their masters with kindness but were treated with severity and sometimes with cruelty. When asked frankly as to whether they had been better treated by their Hindoo landlords in India, whether they were ever allowed to touch those Hindu masters or even sit down in their presence, they readily acknowledged that the average English master treated them better. Some of them still remember that their masters in India had not only called them dogs and donkeys but had treated and beaten them as such. Many of them, too, remembered with bitterness how they had failed to get justice from the Hindu magistrates when they (the pariahs) brought charges against their masters. When I have reminded the Natal coolies of these things which I have seen so many times in India, they have, without exception, agreed that the average white man in Natal has treated them better than the average caste Hindu in India. They never dreamed of claiming equality with the Sudra (the lowest of the four orthodox castes), much less with the Brahmin.

Another reason expressed for desiring to return to India was in order to get wives. When the figures of the Government of Natal show that there are nearly three times as many males as females among the coolies, one can realise the impossibility of finding in this country wives for them all, unless they should degenerate into polyandrists. The conditions of immorality in India, where males are only a trifle in the majority, are bad enough; but here in Natal the conditions are not less than horrible. No wonder every right minded coolie wishes to return to India to obtain a wife who may become the virtuous mother of his children. If the Indian Government could send, and the Natal Government would pay for, a few thousands of women, who may become wives of those men now in Natal, they would help the moral conditions of the coolies very much, and make them more content to abide in this land, even though it must needs be under indenture. Their financial conditions in Natal are so much better than they were in India that I have gladly tried to persuade them to stay. Their moral conditions are the only ones that cause one to hesitate in the least. The fact that several thousand pounds sterling are sent back to India each year by the coolies now in Natal is proof of their improved financial conditions.

The statement made by a few that India is short of coolie labour is far from the truth. Where there may be one village that has been depleted of coolies by emigration, there are at least 50 villages where there is an over-supply of coolies. Indeed many Hindu farmers have taken their whole families out into the field to work rather than pay for coolie labour the enhanced wage of three annas per day. I wish that more of those poor coolies who have no land of their own, and who now have no regular employment in India, could come to Natal.

Passive Resisters' Memorials

Perhaps in the whole history of the Passive Resistance Struggle, there was no more pathetic incident than the unveiling, on the 19th instant, of the memorials erected to the memory of the deceased Passive Resisters, Valiamma and Nagappan, at Braamfontein Cemetery. A representative gathering of Indians, including many ladies, gathered at the grave side in order to pay the last tribute to those who had lived and died for the great cause of Passive Resistance. Their stories were told by those who spoke on the occasion, and perhaps the least tributes to the two were the handsome stones erected to their memory, and which were unveiled by Mrs. Phillips. As she drew aside the covering flags, it was fitting that those flags should be the Union Jack, which has surrounded many valiant dead of Britain who have fought and lost their lives for the sake of freedom for themselves and for others, and those humble British subjects had done no less. Amongst those present were Rev. Phillips, Mr. and Mrs. Gandhi, Mr. Kallenbach, Mr. and Mrs. Polak, Miss Schlesin, Mr. C. E. Nelson, Mr. R. P. Smith, and others.

After drawing aside the flags, Mrs. Phillips said:—

I esteem it a great honour to be permitted to unveil these monuments to-day. The two to whom they are erected, Nagappan and Valiamma, bravely died in a great fight. They counted not their lives dear unto themselves, but nobly testified by their sufferings that goodness is better than gold, principle than pelf, honour than ease, and truth than trade. It is sometimes said a man has got to live and this is often made the excuse for every kind of shady trick and dishonest compromise. But it is not true. A man has often got to die, not live. When everything dear to a man is at stake he had better die than basely surrender that which has been committed to his charge. And how can a man die better than by facing fearful odds for the ashes of his Fathers and the temples of his Gods." It is because our sister and brother acted in this spirit that we have met to do honour to them to-day. They have not died in vain. By their suffering and death they have helped to bring about the settlement in which we all rejoice to-day. And we are all better for their example. They died for us and their patience, self-denial and devotion have become ours. These monuments you have raised should be the least part of the honour we do them. They should live again in lives made better by what they have endured. "The blood of the martyrs is the seed of the Church" and the blood of these two should be a seed in every heart which shall spring up and mature and in due time

bring glory to man and glory to God. I have great pleasure in the name of your Committee in unveiling these monuments to Valliamma and Nagappen who so nobly died for their people.

The Inscriptions

The inscriptions on the Memorial Stones read as follow:—

In Loving Memory of our Brother

S. NAGAPPA PADAYACHY,

Who died on the 6th July, 1909

Aged 20 Years.

Of Pneumonia contracted in the Johannesburg Pretoria Road-camp Prison to which he was taken as a Passive Resister

In Loving Memory of our Sister

VALLIAMAI MUNISAMY,

Who died on the 22nd February, 1914

Aged 17 Years.

Of illness contracted in the Maritzburg Gaol to which she went as a Passive Resister.

The above inscriptions were engraved in Tamil, English and Gujarati, in the order named.

Mr Gandhi said he thought that, in Johannesburg, among their intimate European friends, Mrs Phillips was the oldest and therefore if they considered her to be the mother of the family they only gave her her due. Mrs Phillips had set the seal upon that that morning by unveiling those two monuments. He knew that he was uttering a truism when he said that Mrs Phillips had taken the trouble, but it was not the physical trouble. What he wished to refer to was that Mrs Phillips had come there with a heart just as warm as any Indian's and he hoped that the noble words that she had uttered would go down into the hearts of every one of them. He personally had never be[illegible] repeating his sentiments again and again in connection with that dear sister, a daughter to him, he [illegible] and that dear brother Nagappen, and whenever he had thought of those two and the neglected grave of Narayansamy whose bones were now resting at Lourenço Marques, he had felt the bitterness of the sorrow felt by all of them. Mrs. Polak had just reminded him how lightly they had treated the sickness of the girl whose body lay under that cold stone. He recalled also a scene when he left Durban, and when he had paid a hurried visit with Mr. Polak to [illegible] — that was a most affecting scene. She was [illegible] out. Her mother was there. Her mother, most loving and attentive, thought that she must carry forward Valliamma. He felt guilty that she was [illegible] the train, but she was brought out. She was [illegible] then. They [illegible] carried her in the best manner they could. There was no [illegible] no stretcher in the room where she lay, [illegible] the wooden floor, not that they were cruel [illegible] their discipline was so rigorous and [illegible] those who were in immediate charge, as Tamil [illegible] would not think of having any other things or taking any other things. That was her [illegible] spirit, but the [illegible] spirit, that was the spirit also he well remembered of the young lady by her side [illegible] same word [illegible] which had just been delivered of a child. He did not know whether they should not [illegible] admit themselves criminally guilty. At the same time he did not know because as Passive Resisters they held the soul immortal, and the body merely subject to the spirit, and if the body might be used for the perfection of the soul they held it was the right [illegible]. Valliamma herself he fancied, if he [illegible] of that now, would have spurned the idea of being treated differently from her sister [illegible]. Those stones would never be altered from the doorway. Nagappen's face he could not recall so vividly as Valliamma's, but he knew [illegible] how that brave lad had suffered in that [illegible] camp [illegible] exposed to the most severe weather and how unnecessary it had been to send him there [illegible] had been put to do something for Passive Resisters but to bend their spirit. But to-day they recognised the spirit of which Nagappen's heart was made. He came out of prison a wreck, but he [illegible] what [illegible] he had to die but once, and he was ready to die [illegible] if it was necessary for him to die so, and [illegible] spirit died. But yet they were not dead, for they would live, and live for ever in the memory of every Indian. It was a [illegible] that they were no longer with them to set them [illegible] example [illegible] he thought of it [illegible] that they had amongst them such [illegible] souls who had [illegible] lived [illegible] for the [illegible] would not say for [illegible] they knew of their country. He [illegible] they were perfect strangers to [illegible] they were [illegible]. They had no idea of their Motherland, to them South Africa was their Motherland [illegible] was a sacred fight [illegible] fight [illegible] they [illegible] for the [illegible] and therefore he felt that they had every cause for rejoicing and instead of appreciating them by [illegible] in their own hearts every [illegible] memorials, and, whenever they [illegible] to temptation, remind themselves [illegible] of those three [illegible] have gone before us to their graves for the [illegible] would it have been worth Mrs Phillips [illegible] to have come there all the way [illegible] that ceremony.

The Rev. C. Phillips [illegible] to be associated with [illegible] thanked Mr. Gandhi for his kind reference to Mrs. Phillips. He trusted there were [illegible] those [illegible] graves remembering the great [illegible] them [illegible] so that [illegible] when they passed away that they had [illegible] to make the world better for [illegible]. They [illegible] on the [illegible] of suffering [illegible] they could raise was a [illegible] by the example of those who had [illegible] they also would be [illegible] and be ready to suffer even as the two departed ones had suffered, should that ever be necessary.

Mr [illegible] emphasised the lesson of the life and death [illegible] young people and [illegible] said [illegible] the European community would learn from these [illegible].

Mr. C. Naidoo also gave an address in Tamil, giving [illegible] to those previously expressed in English.

[illegible]

The train bearing Mr. and Mrs. Gandhi to Capetown [illegible] slowly before [illegible] a few minutes before the scheduled time, and here on the platform were Mr. [illegible], the local Magistrate, the Managers of the local branches of the National and Standard Bank, and the principal members of the Indian Community [illegible], some of whom had travelled with the party from Johannesburg, as had also Mr. Cachalia, the Chairman of the British Indian Association, and several other prominent members of the Johannesburg community. After Mr. and Mrs. Gandhi had [illegible] from the train and the usual [illegible] had taken place, an address and a handsome [illegible] was handed to Mr. Gandhi by Mr. [illegible] with the words [illegible] great [illegible] and as such he honoured Mr. Gandhi.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૯ મી જુલાઈ, ૧૯૧૪. અંક ૩૦.

અધિપતિની નોંધ

[illegible] કાયદાનાં બધુ પાછળથી રદ કરવાની [illegible] કલમ છે [illegible] નીચેના કારણ થી [illegible] [illegible] આ [illegible]

[illegible] ના કાયદા તળે આવતા હીંદીઓને

[illegible] આ કાયદાના તરજુમે હીંદી અને [illegible] કરીને તેના હેડળથી [illegible] [illegible] છે [illegible] હીંદી [illegible] તમને [illegible] બીજા [illegible] આ [illegible] [illegible] ઉમેદ રાખીએ છીએ હીંદી અને [illegible] તળે [illegible]

[illegible] ૧૮૯૫ ના [illegible] હીંદીઓને [illegible]

હવે [illegible] જાણતા હશે કે [illegible] કર જે તમે [illegible] [illegible] પ્રમાણે [illegible] અને જે [illegible] તે પહેલાંના [illegible] ઉઘરાવવાનું [illegible] એટલે હવે તમે [illegible] પરમીટ [illegible] આ [illegible] છૂટથી [illegible] છે [illegible] ૧૮૯૫ ની સાલ પહેલાં [illegible] ૧૮૯૧ [illegible] ઓળખ [illegible] છે [illegible] આ સ્થિતિ [illegible] માટે તમે, હું અને [illegible] [illegible] અને [illegible] હુંએ [illegible] પરંતુ [illegible] [illegible] સ્થિતિ [illegible] અને હવે [illegible] પરમીટ [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] સરકારે [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] હું [illegible] [illegible] એટલે [illegible] [illegible] હીંદી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કાયદાની [illegible] [illegible] [illegible] મારામાં [illegible] [illegible] [illegible] છે કે સરકારને [illegible] નથી, અને [illegible] પણ

નથી. [illegible] નથી [illegible] [illegible] [illegible] જ [illegible] કામ કરેલું છે તે પણ એમજ કહે છે. એટલે તમારે આ [illegible] [illegible] નથી. [illegible] હું ઉમેદ રાખું છું કે [illegible] [illegible] [illegible] હીંદી [illegible] પરમીટ [illegible]

ઇમીગ્રેશન આક્ટ: ધારામાં સુધારો

૧૯૧૩ ના ઇમીગ્રેશન [illegible] લગતા [illegible] 'યુનીઅન ગેઝેટ' [illegible] ઉપર તા. ૨૬ જુલાઈ ૧૯૧૩ ના [illegible] છાપ્યા હતા. હવે [illegible] તા. ૨૪ જુલાઈ ૧૯૧૪ ના 'યુનીઅન ગેઝેટ' ના [illegible] [illegible] છે.

કલમ ૨૬ પ્રમાણે [illegible] સરટીફીકેટ આપવામાં આવે તેના [illegible] બદલે ૨ [illegible] પેની [illegible] પરમીટનું [illegible] [illegible] છે તે નીચે મુજબ થયું છે.

વહીસ પરમીટ

એમ સરટીફીકેટ આપવામાં આવે છે કે [illegible] [illegible] મારે [illegible] (એટલે ઇમીગ્રેશન અમલદારને) [illegible] તેની [illegible] [illegible] [illegible] નીચેની શરત [illegible] [illegible] અને એ [illegible] [illegible] સિવાય બીજા [illegible] નહી [illegible]

શરતો

૧ [illegible] આ પરમીટ [illegible] [illegible] પછી [illegible]

૨ [illegible] વરસ પછી [illegible] આ પરમીટ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

૩ [illegible] હકીકત આપીને જો પરમીટ મેળવ્યું હશે તો તે પરમીટ રદ ગણાશે.

લગ્ન રજીસ્ટર કરવા બાબતના ધારા

તા. ૨૪ જુલાઈના "યુનીઅન ગેઝેટ" માં હીંદીઓને [illegible] લગ્ન રજીસ્ટર કરવાના [illegible] [illegible] છે કે [illegible] હીંદી પુરૂષ અને [illegible] પોતાના [illegible] અનુસાર પરણેલા હોય [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અમલદારે [illegible] [illegible] મા. [illegible] [illegible] લગ્નના અમલદારે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એક [illegible] [illegible] [illegible] ઉંમર [illegible] લગ્ન [illegible] અને

તેઓ જે ધરમ અનુસાર પરણેલા હોય તે હીંદી ધરમનું નામ લખવું. આ વખતે તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓમાંના કોઈના પણ અથવા બીજા ધરમમાં અથવા તો કાયદામાં કબુલ રખાયેલા હોય તેવી જાતના કોઈ ફેરફાર થયા નથી, અને તેઓના પ્રશ્ન પ્રોફેસર અને પ્રધાનકારક ખુદ એમ તેઓની ઇચ્છા છે,

આ ફોરમ ઉપર તે દંપતીઓ અને માજીસ્ટ્રેટ અથવા લગ્નના અમલદારની સહી થશે. પછી તે ઉપરથી માજીસ્ટ્રેટ અથવા અમલદાર કે જેની સમક્ષ લગ્નની નોંધ બાબતના ફોરમમાં નીચેની હકીકતો લખી, તેમાં તેમની, બે ખાસ સાક્ષીઓની અને પોતાની સહી કરી રજીસ્ટર કરી આપશે. તે ફોરમ આ નંબર તારીખ, દંપતીના નામ, ઉમર, જાત, જન્મભૂમી, ધંધો, રહેવાની જગ્યા, લગ્નની તારીખ ને જગ્યા તથા તેઓ જે ધરમ અનુસાર પરણ્યા હોય તે ધરમનું નામ આવશે.

ડરબનના ખાણાના મેળાવડામાં ભાષણો

આ મેળાવડાના પ્રમુખ ઓન આર જેમીસન મી ગાંધીની સહી સલામતી ઇચ્છતાં બોલ્યા કે આ સમયે સર ડેવીડ હંટરના મરણથી નાતાલને જે ખોટ ગઈ છે તે માટે દીલગીરી થયા વિના રહેતી નથી. તે આજે જીવતા હોત તો જરૂર આ મેળાવડામાં તે ભાગ લેત, અને હીંદી સવાલના નીવેડો આવવાથી તે ઘણા ખુશી થાત. તે હીંદી કોમના ભલામાં ઘણો સારો ભાગ લેતા હતા, અને જ્યારે જ્યારે કે ઇને મદદની કે ઉત્સાહની જરૂર જણાતી ત્યારે ત્યારે સર ડેવીડ હંટર તેઓની બાજુમાં રહી મદદ આપતા. મી ગાંધીને માટે હું શું કહું? મી. ગાંધી હીંદુસ્તાન જાય છે પણ તેમની પાછળ કંઈ અમુલ્ય વસ્તુ મુકતા જાય છે. એક અંગ્રેજ ગ્રહસ્થને મનુષ્યત્વ માટે જે માનવૃત્તિ હોય તે માનવૃત્તિ તે પોતાના પાછળ મુકતા જાય છે. પોતાના કારયમાં હૃદયની [illegible]કતા, શુભ આકાંક્ષા અને નિસ્વારથ જીવનાદિ તેમના મહાન ગુણોને લીધે અમે તેમના તરફ માનની લાગણીથી જોઈએ છીએ. શરૂઆતમાં તો મી. ગાંધી તરફ હું શંકાની નજરથી જોતો હતો પછીથી મારામાં તેમના તરફ માનની લાગણી ઉત્પન્ન થઈ, અને છેલ્લે તો હું તેમના અને તેમના કારય તરફ દીલસોજી ધરાવતાં શીખ્યો. મી. ગાંધીએ પોતાના ચારિત્ર બળથી યુરોપીઅન પ્રજાના ઘણા મોટા ભાગની દીલસોજી મેળવી લીધી છે અને તે દીલસોજીના કારણેજ મી. ગાંધીએ પોતાની જીત મેળવી છે તેમાં જરા પણ શક નથી. મી જેમીસને, ડરબનમાં મરકીના સમયે મી. ગાંધીએ હીંદી કોમમાં કામ કરી બની અને સરકારને જે સેવા બજાવી હતી તે માટે વખાણ કરી વધુમાં બોલ્યા કે દ. આફ્રીકાની લડાઈને વખતે રણક્ષેત્રમાં ઘવાએલા સીપાઈઓને સારવાર અને મદદ કરવાના હેતુથી તેમણે પોતાના દેશી ભાઈઓની મદદ લઈને સરકારને જે કીમતી સહાય કરી હતી તેની માનપૂર્વક નોંધો સરકારી પત્ર વ્યવહારમાં મોજુદ છે. સમાજીક કારય બાબતમાં મારી સલાહ લેવાને મી. ગાંધી હરદમ મારી પાસે આવતા. હીંદીઓ તરફની મદદ આપવાના હેતુસર રણક્ષેત્રમાં જવાની માગણી કરવા તે મારી પાસે આવેલા એ મને યાદ છે. લશ્કરી ખાતાના અનુભવી માણસ તરીકે મેં તેમની તે માગણી સ્વીકારી નહીં, અને સલાહ આપી કે તમે આ બાબતનો વિચાર કરશો પણ નહીં. રણક્ષેત્રમાં કેવી મુશ્કેલીઓ છે, દુઃખો છે તે બધાનું મેં તેમને વરણન કરી બતાવ્યું અને તેમને નાહિંમત કરવાને મેં મારું બનતું કરયું. પણ તેમા મારું શું વળે?

બાજુથી વાળે અનુભવે ભાગે તેમ નહિ. ગાંધીએ મારી સલાહ નહીં માની. અને હવે આપણે બધા જાણીએ છીએ કે ડુંડીની લડાઈના સમયે તેમણે હીંદી સ્વયંસેવકોની ટુકડી સાથે કેવી કીમતી મદદ સરકારને આપી હતી. ડરબન શહેરના તંદુરસ્તી ખાતાના અમલદાર તરીકે હું ઘણી વખત મી. ગાંધીના સહવાસમાં આવ્યો છું, અને મેં અનુભવ્યું છે કે દરેક સમયે તેમણે તંદુરસ્તી ખાતાને મદદ આપવા આતુરતા બતાવી છે. વળી એટલુંજ નહીં પણ જે જે કારય તેમણે હાથમાં લીધાં છે તે તે કારયમાં તેમણે ફતેહ મેળવી છે. આવા નરરત્નનો આપણને વિયોગ થાય છે તેથી હું ઘણો દીલગીર છું.

પોતાની સલામતી ચહાવા જેઓ હાજર થયા હતા તેઓનો આભાર માનતા મી. ગાંધીએ જે ભાષણ કરયું હતું તેનો હેવાલ તા. ૨૫ મીના અંકમાં અમે આપી ગયા છીએ. પણ પછી મીસ શ્લેશીનને અપાયેલા માનપત્ર સંબંધમાં બોલવાને તે ફરીથી ઉભા થયા હતા. તે વખતે તેમણે કહ્યું કે મીસ શ્લેશીનને પુસ્તકોની જે ભેટ અને માનપત્ર આપ્યા છે તે માટે હું તેણીના વતી આભારની લાગણી બતાવું છું. મીસ શ્લેશીને આ લડતમાં ઘણો અગત્યનો ભાગ લીધો છે. તેણે રાત દિવસ કામ કરયું હતું અને પોતાનાં તન તથા મન લડતમાં હોમી દીધાં હતાં. જેલમાં જવાને માટે પણ તે તત્પર થઈ રહી હતી. પણ જેલ તો તેને મળી શકી નહીં. તેણે ઘણાં વરસો સુધી મારા સેક્રેટરી તરીકે કામ કરયું છે અને તે સમયમાં મારા સામાજીક કારયમાં મને અમુલ્ય મદદ કરી છે. તે મારી બેન સમાન મને છે. ટ્રાન્સવાલ હિંદી સ્ત્રીઓનું મંડળ તેણે સ્થાપ્યું અને આજ સુધી તે મંડળની સેક્રેટરી તરીકે કામ કરે છે.

યુરોપીઅન મીજમાનો તરફથી બોલતાં મેયર મી. હોમ્સ બોલ્યા કે મી ગાંધીએ હિંદી કોમ માટે જે સેવા બજાવી છે તે માટે પોતાની સહાનુભુતી બતાવવા આજે રાત્રે આપણે આવ્યા છીએ. મી. ગાંધીએ ડરબન એકલામાં નહિ પણ દ. આફ્રીકાના હિંદીઓની સેવા બજાવી છે. મી ગાંધીએ જે કામ હાથમાં લીધું હતું તે પુરૂં થતાં હવે તે પોતાને દેશ જાય છે. તમો અમે ઇચ્છીએ છીએ કે પોતે સહીસલામત મુસાફરી પુરી કરી શાંતી અને સુખના દિવસો હિંદુસ્તાનમાં તેઓ ગાળે.

પાર્લામેન્ટની બેઠક પુરી થયા પછી સેનેટર માર્શલ કેમ્પબેલ કેમ્પડાઉનથી માઉંટ એજકમ્બ આવ્યા ત્યારે એક હજાર ઉપરાંત ગીરમીટીઆઓએ એકઠા મળી તેની કોઠી ઉપર તેને માનપત્ર આપ્યું હતું. ડરબનથી મોટરમાં તે આવી પહોંચ્યા એટલે ફુલના હારતોરા અરપણ કરી માઉંટ એજકમ્બના બધા હીંદીઓ તરફથી મી. જે. સી. મુડલેએ માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું. માર્શલ કેમ્પબેલની હીંદીઓ તરફ લાગણી ભરેલી વરતણુંક માટે અને ખાસ કરી પા. ૩ નો કર નાબુદ કરવામાં તેમણે લીધેલી મહેનતને માટે માનપત્રમાં તેમનો આભાર દરશાવવામાં આવ્યો હતો. તેના જવાબમાં મી. કેમ્પબેલે તે હીંદીઓનો આભાર માની કહ્યું કે પા. ૩નો કર નાબુદ થયો, તેથી હું ખુશી છું. તે કર ગેરવાજબી હતો, એમ પ્રથમથીજ હું માનતો આવેલો હતો. હવે હીંદીઓ પોતાની મરજી અનુસાર નાતાલમાં રહી શકે છે અથવા તો પોતાને દેશ જવું ધારે તો જઈ શકે છે. બાદ મી. [illegible] રામસામીએ તામીલ ને તેલગુ ભાષામાં મી. કેમ્પબેલના ભાષણનો સાર કહી સંભળાવ્યો.

જોહાનિસબરગમાં ખાણાનો મેળાવડો

મી. ગાંધીના માનમા જોહાનિસબરગમાં હીંદી કોમ તરફથી ખાણાનો જે મેળાવડો થયો હતો તેની હકીકત લખતાં 'ટ્રાન્સવાલ લીડર' જણાવે છે કે સાધારણ એમ કહેવાય છે કે 'પુરવ' તે 'પુરવ' અને 'પશ્ચિમ' તે 'પશ્ચિમ' છે. તેમનો સંબંધ થવો સંભવતો નથી. પણ તા. ૧૪ની રાત્રે ટ્રેમોનીક હોલમાં મી ગાંધીને વિદાયગીરીનું ખાણું આપવામાં આવ્યું ત્યાં અસાધારણ રીતે 'પુરવ' અને 'પશ્ચિમ'નો મેળાપ થયો હતો. ખાણાના મેજની પાસેની બધી બેઠકો પુરાઇ ગઇ હતી. અને ખાણું ચાલુ થયું ત્યાર પછી ઘણા સખ્યાબંધ હીંદીઓ આવતા હતા. અને જ્યારે શહેનશાહની સલામતી ઇચ્છવામાં આવી ત્યારે તો જેટલા માણસો જમવા બેઠા હતા તેટલાજ બીજા ઉભા હતા. આ મેળાવડામાં યુનીઅન પાર્લામેન્ટના સભાસદ ઓનરેબલ એચ એ. વીંડહામ પ્રમુખસ્થાને બીરાજ્યા હતા. અને હાજર રહેલ ઓમાં મી. અને મીસીસ ગાંધી, અને મી કેલનબેક, ડે એફ ઈ. ટી ક્રાઉઝ, કે સી. મી જોન ટેલર, (ટાઉન કલાર્ક), મી ટી એ આર. પરચેસ (ચેરમેન, રેંડ વેટર બોર્ડ) મી. એ એમ કાચલીઆ (બ્રી. ઇ. એસોસીએશનના પ્રમુખ), મી અને મીસીસ પોલાક, રેવ. અને મીસીસ ફીલીપ્સ રેવ. મી હાવર્ડ, મી ચમની (રજીસ્ટ્રાર), મી. જે. રેડપથ વિગેરે ઘણા હાજર હતા

પ્રમુખ મી. ગાંધીની સલામતી ઇચ્છીને બોલવા જતા હતા તેવાજ તેમની પાછળ કંઇ હસરો થયા અને તેમણે પાછળ ફરીને જોયું કે તરતજ તેમની ડોકમાં ફુલના હારતોરા નાખવામા આવ્યા અને પછી મી અને મીસીસ ગાંધી, મી કેલનબેક, અને મીસ શ્લેસીનને હારતોરા પહેરાવવામા આવ્યા હતા

પ્રમુખનું ભાષણ

પછી પ્રમુખે ભાષણ કરતા જણાવ્યું કે અત્યારે અહીં હાજર થયેલાઓના હૃદયો ભિન્ન ભિન્ન લાગણીઓ થી ભરપુર હશે. મી ગાંધીને વિદાયગીરીનું ખાણું આપવાનો અવસર આપણને પ્રાપ્ત થયો એજ મારે મન તો દુખકારક હકીકત છે પણ આપણે બધા બીજી તરફ નજર કરીએ છીએ અને જ્યારે જણાય છે કે ઘણા વરસો સુધી સત્યાગ્રહની લડત ઉઠાવી મી ગાંધી જે મુશ્કેલીઓ સામે લડ્યા કરતા હતા તે મુશ્કેલીઓના અંત આવવાથી તે હવે પોતાની માતૃભુમિમાં પધારે છે, ત્યારે આપણને હરખ પણ થાય છે આ બનાવ ઘણો આનંદદાયક છે જે પળે આપણે આપણી ચાલુ મુશ્કેલીઓનો નિવેડો લાવીએ છીએ તે પળેજ આવતા ભવિષ્ય માટે પણ વિચાર કરવો એ જરૂરી છે. હીંદીઓએ જે સવાલનો ફડચો આણ્યો છે તે ખાલી એક મહાન સવાલનો એક ભાગ છે. તે મહાન સવાલ આખી દુનીઆમા પ્રસરી રહેલો છે. તે પ્રશ્ન જાતી અને રંગભેદનો છે. તે પ્રશ્નનો નીવેડો લાવવામા મહાન રાજ્યનિતીજ્ઞ પુરૂષોની બુદ્ધીની પણ હાજરી લેવાશે. દક્ષીણ આફ્રીકામા આજ સુધી ઘણા વરસો થી મુશ્કેલીઓ ઉભી કરનાર એક સવાલનો ફડચો આપણે કરી શક્યા છીએ, એથી મને એવી આશા આવી છે કે બ્રીટીશ શહેનશાહતની સન્મુખ આવી પડેલી મોટી મુશ્કેલી વાળા પ્રશ્નનો નીવેડો પણ આપણે લાવી શકીશુ મી ગાંધીએ જે રાજ્યભક્તિ સાબીત કરી આપી છે તેથી વધારે રાજ્યભક્તિવાળો પુરૂષ બીજો નથી. કારણ કે તેમણે પોતાની ફરજના આમંત્રણને હમેશાં માન આપ્યું છે. તેમણે બ્રીટીશ શહેનશાહતનું હમેશા ભલુ ચહાયુ છે અને તે માટે પોતે આજ સુધી ઉભા રહ્યા છે. જે આદર્શો માટે બ્રીટીશ શહેનશાહતની હયાતી છે, તે આદર્શોમા આપણને શ્રદ્ધા રહેશે, અને જે રાજ્યકીય નઝદીક તત્વોના પાયા ઉપર બ્રીટીશ શહેનશાહતનુ બંધારણ છે તે તત્વો આપણા સ્મરણમાં રહેશે તો મને લાગે છે કે આપણી સામે જે મહાન સવાલ આવી પડેલો છે તેનો નીવેડો કરી નાખવા આપણે શક્તિમાન થઇશું. ઘણી વખત એવું કહેવાય છે કે આ શહેનશાહત તો ફક્ત વેપારી જકાતોના બંધ થઇ ગઇ છે. પણ તે લાગે તે જાડા ભોગાની નીચે, તે જે સત્ય તત્વો ઉપર ટકી રહી છે તે મુખ્ય, સત્ય તત્વો સહીસલામત અને શુદ્ધ આપણે જોઈ શકીએ છીએ અને જેઓ આ શહેનશાહત અને શહેનશાહને ચાહે છે, જેઓને મન તે અનન્ય તરફ રાજ્યભક્તિ છે, તેઓજ શહેનશાહતને જોખમવાળો જે સવાલ આવી પડ્યો હતો તેનો નીવેડો લાવવાને હીમ્મતથી, હુંશીયારીથી તેમજ ઉદાર મનથી તઇયાર થયા હતા. મી. ગાંધીને શહેનશાહતના ભવિષ્યમા શ્રદ્ધા છે, અને તેમણે શહેનશાહતના ઉચ્ચ આદરશ તરફ પોતાની ભક્તિ દુનીઆને બતાવી આપી છે, તેથી તેમની તંદુરસ્તી ઇચ્છવા હું તમને વીનવુ છુ.

મી. ચમની

પ્રમુખનુ ભાષણ તાળીઓના ગડગડાટ વચ્ચે પુરૂ થયા બાદ મી ચમની મી ગાંધી તરફની પોતાની લાગણી દર્શાવવા ઉભા થયા તે બોલ્યા કે મી. ગાંધીએ એક સમય ઉપર મને ઘણી તકલીફ આપી છે તેમ છતા અમારા વચ્ચે એક પણ કડુ વચન વપરાયું નથી. મી ગાંધી અને મી કેલનબેકના વીયોગથી દક્ષીણ આફ્રીકાની હીંદી કોમ મહાન આગેવાનોની ખોટમા આવી પડશે અને આ આવતી રમતમા બાહોશીથી ભાગ ભજવી આપે એવા વીર નરને હીંદી કોમ હવે પોતાનો આગેવાન બનાવશે એમ લાગમ છે

મી. પરચેસ

મી. પરચેસે કહ્યું કે અમુક હેતુને વળગી રહી કામ કરનારે અને પોતાના કાર્યમા તન્મય બની જનાર મહાન પુરૂષોમાના મી. ગાંધી પણ એક છે.

રેવ. મી. હાવર્ડ

રેવ મી. હાવર્ડ યુરોપીયન કમીટી તરફથી બોલ્યા કે આપણે મી ગાંધીને ભાઇ તરીકે ગણ્યા છે અને તેમના વીયોગથી આપણને ઘણી ખોટ જણાશે. જ્યારે અમે હીંદી કોમમા અસાધારણ સહનશીલતા અને મધ્યમતાના ગુણો જોયા ત્યારે અમને એમ ઉપજી આવ્યુ કે તે ગુણોના ઝરાનું મુળ મી. ગાંધીનુ પવીત્ર જીવનજ હતું.

મી. ગાંધી

તે બાદ મી ગાંધી પોતાને મળેલા માન માટે આભારની લાગણી દર્શાવવા ઉભા થયા પહેલા તેમને ઘણાં માનપત્રો ભેટ આપવામા આવ્યા હતા આ માનપત્રો ટ્રાન્સવાલ બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશન, મોહમેડન કોમ, ટ્રાન્સવાલ ચાઇનીઝ એસોસીએશન તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી, ટ્રાન્સવાલ ઈંડીઅન વીમેન્સ એસોસીએશન, હીંદુ ગુજરાતી કોમ, પારસી કોમ, જરમીસ્ટન હીંદી એસોસીએશન, અને પીટરસબોરગની હીંદી અને મુસલમાન કોમ તરફથી હતાં.

[illegible] ના શી રહી. છે. આવી ખાસ [illegible] આર શોકર.ઓને [illegible] ત. આવ્યા અને બોલ્યા કે ' મારી પ્રીત અને ખાસ તરફથી અમારા [illegible] ઉપરતાર સેવક તરીકે [illegible] આપુંછું ' .

એરા આવી હેતા [illegible] કરણથી બહાર [illegible] મી ગાંધી બોલ્યા કે ખરી [illegible] મી અને મીસીસ ગાંધી જેઓ ઘણીવાર [illegible] છે તેઓ એ પોતાના ચાર છે. [illegible] હીંદના સેવક તરીકે અરપણ કર્યા, ત [illegible] અમુલ્ય અને સર્વોત્તમ છે. જોહાનીસબર્ગ શહેર મને [illegible] નથી. [illegible] શહેરમાં મારી [illegible] હીંદમાં ઘણું [illegible] અને [illegible] મીરીના [illegible]. [illegible] છું તે વરસોમાં આ [illegible] જોહાનીસબર્ગ શહેરને [illegible] શીખ્યો છું. આ જોહાનીસબર્ગમાં જ [illegible] મને ઘણા [illegible] મળ્યા છે. આ જોહાનીસબર્ગમાં જ સને ૧૯૦૬ ના સપ્ટેમ્બરમાં સત્યાગ્રહના [illegible] અને હમેશા મદદ કરનાર જોહાનીસબર્ગ જ હતું અને તેથીજ મારી પવીત્ર [illegible] [illegible] ની ભ. [illegible] પણ એક યાદગીરી તરીકે છું અને મારી [illegible] હીંદુસ્તાન [illegible]. હીંદુઓની [illegible] પવીત્ર છે. અને તેથી બીજે [illegible] દેશ [illegible] છે [illegible], અને [illegible] જેવા એ [illegible] જેવી [illegible], અને [illegible] જેવે [illegible] જ દેશે સત્યાગ્રહની લડતને [illegible] આપ્યા છે તે દક્ષીણ આફ્રીકા છે. તે બધું યાદ કરું છું તો સત્યાગ્રહ [illegible] જે [illegible] નવાઇ નથી. [illegible] મુદતથી જે સવાલ માટે લડત ચાલતી હતી તેનું સમાધાન થયું તે [illegible] મહત્વ આપવાનું છે [illegible] એકલો નેજ નહીં ત [illegible] ને માટે [illegible] મહત્વ [illegible] સત્યાગ્રહની [illegible] જે [illegible] કરી ને માટે અને [illegible] સરકારે [illegible] જે [illegible] લીધું તે માટે [illegible] માનવો જોઇએ [illegible] જે સમાધાની થઇ છે તેની કીંમત [illegible] નજરથી દેખાય છે તે નથી પણ તે લડતથી [illegible] જે જે દુઃખો સહન કર્યાં છે તે જે [illegible] હક્ક મેળવવાની [illegible] સત્યાગ્રહની લડતમાં એવો [illegible] છે કે જેથી [illegible] લાભ મેળવી શકાય [illegible] શહેનશાહતના [illegible] તત્વોને [illegible] કરનાર [illegible] સુધી [illegible] લડતની શરૂઆત [illegible] શહેનશાહતના [illegible] ક્યારી [illegible] સુધી [illegible] શહેનશાહત [illegible] ત્યારે [illegible] આકાશમાં [illegible] થી [illegible] શહેનશાહત [illegible] પણ [illegible] તેના [illegible] આદરશ [illegible] રાખવા લડવાની [illegible] આદરશ [illegible] જનરલ સ્મટસની [illegible] તેમણે તે [illegible] સખ્યો ત માટે હું તેમને [illegible] છું. જનરલ સ્મટસ [illegible] મેં [illegible] બન્ને બાજુ તરફથી [illegible] પણ [illegible] તેમજ [illegible] નો [illegible] અને તમારાથી [illegible] જો ભવીષ્ય [illegible] રીતે ન [illegible], [illegible] માલમ પડતો હોય તે તેમા સુધારો કરવાને હું

તમને [illegible] છું ' અને [illegible] ' [illegible] આ [illegible] કામ લીધું છે. [illegible] મુબારકબાદી [illegible]. [illegible] છે તે [illegible] નથી, પણ તેથી [illegible] થઇ [illegible] ની [illegible] નથી [illegible], એ તત્વની સ્થાપના થઇ છે. અને આ તત્વથી હીંદી કોમે જે દુઃખો સહન કર્યાં છે તે વ્યાજબી અને [illegible] છે. હીંદી કોમે બ્રીટીશ શહેનશાહતના [illegible] તત્વોનો [illegible] કર્યો છે. સમાધાની બન્ને પક્ષને [illegible] છે. જો કે આપણું હીંદી કોમનું [illegible] ઘણું બાકી રહ્યું છે. સોનેરી કાયદો અને જમીનનો કાયદો ([illegible]) તેમજ વેપારી પરવાનાના કાયદા જેમાં [illegible] રહેલા છે તેને [illegible] કરવા પડશે. અમે આ સમાધાનીનો સ્વીકારીએ [illegible] કે [illegible] તો [illegible] સાચવી રાખેલી હતી. હીંદી કોમ [illegible] પણ સરકારને [illegible] ન [illegible] જોઇએ, અને યુરોપીઅન [illegible] જોઇએ કે જેવી રીતે અમે [illegible] માટે [illegible] લડયા છીએ તેવીજ રીતે અમારી ફરજ [illegible] આવતાં અમે [illegible] પડતા [illegible]. [illegible] મી ગાંધી બોલ્યા કે [illegible] સર્વોત્તમ [illegible] મળ્યા છે, અને [illegible] તો મને [illegible] છે. [illegible] જવા [illegible] છું. [illegible] હું તમને [illegible] દરેક વખત તમે તમના [illegible] મુજબ [illegible] તો તેનું વ્યાજબી [illegible] કરશે

ત પછી [illegible] મી કેલનબેકની [illegible] તમને [illegible] આપવામાં [illegible] જવાબમાં મી. કેલનબેક [illegible] પણ [illegible] હીંદીઓએ [illegible] સર્વોત્તમ [illegible] મને શીખવ્યો છે [illegible] શું છે, ત છે

[illegible] ની વિગત અમે હવે પછી આપશું

જોહાનીસબર્ગથી નીકળેલી [illegible] એકસપ્રેસ ટ્રેન જેમાં મી અને મીસીસ ગાંધી તથા મી. કેલનબેક [illegible] હતા તે [illegible] ને ૧૦ વાગ્યે પહોંચી હતી. તે વખતે સ્ટેશન ઉપર [illegible] મી. સ્ટીમન, [illegible] અને [illegible] મેનેજર, અને અહીંની હીંદી [illegible] હાજર હતા. અહીંથી [illegible] એક [illegible] હતા [illegible] [illegible] ના પ્રમુખ મી [illegible] અને બીજા કેટલાક જાણીતા આગેવાન પણ જોહાનીસબર્ગથી સાથે આવ્યા હતા. મી. અને મીસીસ ગાંધી પ્લેટફોર્મ ઉપર ઉતર્યા [illegible]. તેમને [illegible] ગળામાં [illegible] રૂપાના તકતામાં [illegible] મેજીસ્ટ્રેટ મી સ્ટીમનને હાથે અરપણ કરવામાં આવ્યું [illegible] વખતે તેમણે કહ્યું કે [illegible] માણસ તે [illegible] છે. પછી તે [illegible] જો તે [illegible] —અને તેવા [illegible] માણસ તરીકે મી ગાંધીને હું [illegible] છું. [illegible] વખતે [illegible] હરદમ [illegible] કેમ તરફથી [illegible] આપી હતી ' અને પછી ટ્રેન ઉપડી ત્યારે [illegible] પોકારો કરવામાં આવ્યા હતા. આ બધી ક્રીયા કરવાને [illegible] મીનીટ ગાડી ઉભી તેટલી મુદતમાં થઇ હતી.

લડતમાં દેહ અર્પણ કરનારના કીરતી સ્તંભ

ગયે શુક્રવારે જોહાનીસબરગના બ્રામફોન્ટીન સીમેટરીમાં ઘણાંજ હિંદી તેમજ ગોરાઓનો એક મોટો મેળાવડો થયો હતો. ત્યાં આગળ બે કબરોને યુનીઅન જેના ચણતરથી શણગારવામાં આવેલી હતી. મીસીસ ફીલીપ્સે એ ચણતરઆગળ ઉભી આ કબરો ખુલ્લી મુકી હતી. પહેલી કબર મરહુમ બેન વાલીઆમાની હતી. બેન વાલીઆમા ગઇ ફેબરુઆરીમાં જેલમાંથી છુટયાં હતાં અને તે વખતે તે માંદગી ભોગવતા હતા. છુટયા બાદ ચાર દીવસમાં તે ગુજરી ગયાં હતાં. બીજી કબર મરહુમ ભાઇ નાગાપનની હતી. તેણે ૧૯૦૯ના જુલાઇમાં પોતાના દેહનું બળીદાન દીધું હતું. બેન વાલીઆમાની ઉમર ૧૭ વરસની તથા ભાઇ નાગાપનની ૨૦ વરસની હતી.

મીસીસ ફીલીપ્સની સાથે તેમના પતી મી. ફીલીપ્સ પણ હતા. મી અને મીસીસ ગાંધી મી કેલનબેક મી. પોલાક વીગેરે હાજર હતા.

બન્ને કબરોને ખુલ્લી મુકતા બાદ મીસીસ ફીલીપ્સે જણાવ્યું કે આજે આ કીરતી સ્તંભો ખુલ્લા મુકવાનું કામ મને સોંપવામાં આવ્યું છે તેને હું એક મહાન માન સમજું છું. નાગાપન અને વાલીઆમાના નામથી આ સ્થંભો ઉભા કરવામાં આવ્યા છે. તે બન્નેએ આ નામથી લડતમાં બહાદુરી ભરેલો ભાગ ભજવેલ હતો. તેઓએ પોતાના પ્રાણનું અરપણ કરવા છે એટલુંજ નહિ પરંતુ દુખ સહન કરીને ઉમદા રીતે બતાવી આપ્યું છે કે સુવરણનું [illegible] કરતાં [illegible] સરસ છે પોતાની ફરજ કરતે [illegible] મરણ સાથે બાથ [illegible] સિદ્ધાંતો સરસ છે, જીવવાની [illegible] સ્વમાન સરસ છે, અને [illegible] કરતાં સત્યતા એ સરસ છે. કાર્લાઇલ કહેવાય [illegible] કે મરણને ગમે તેમ કરી જીવવાનું છે અને [illegible] બહુનું [illegible] કબર તથા અપ્રમાણીકપણું [illegible] આવશે, પરંતુ [illegible] નથી. મનુષ્ય ગમે તેમ [illegible] જીવવાનું નથી પણ [illegible] મરવાનું છે જ્યારે [illegible] [illegible] વસ્તુ [illegible] આવી [illegible] [illegible] વસ્તુની [illegible] [illegible] છે [illegible] નીચતા [illegible] થઇ જવું [illegible] કરતાં મરણને ભેટવું એ ઉત્તમ છે. પોતાના દેશબંધુઓની કીરતી તેમજ [illegible] માનની ખાતર [illegible] [illegible] તરફથી [illegible] હું [illegible] કરીને મરણને આધીન થવું એના કરતાં વધુ સરસ રીત [illegible] [illegible] રીતે મરી શકે? આપણી આ બેન વાલીઆમા તથા ભાઇ નાગાપન આ પ્રમાણે વરતી મરણને આધીન થયા છે તેટલુંજ [illegible] આપણે તેમના તરફ માનની નજરથી જોવા [illegible] [illegible] તેઓએ [illegible] પ્રાણ ફેકટ સમરપ્યા નથી. [illegible] નથી [illegible] આવું સહન [illegible] [illegible] તે સુલેહ [illegible] તેઓએ દુખ સહન કરીને અને છેવટે પોતાના દેહનું બળીદાન આપીને મદદ કરી છે અને તેમના [illegible] આપણે [illegible] [illegible] તેઓ આપણે ખાતર મરેલા છે અને તેઓની ધીરજ [illegible] [illegible] અને બહાદુરીને ઉત્તમ [illegible] [illegible] ગયા છે. આ કીરતી સ્થંભ તમે ઉભો કરેલ છે એ તમે જે માન આપી શકો તેમાનું [illegible] એકજ માન છે. તેઓએ જે સહન કર્યું છે તેથી તેમણે જીવનને ફરીથી સરસ બનાવ્યું હતું. [illegible] મરણને શોક [illegible] આપવાનું [illegible] તે દેવળનું બીજ છે. "આ બન્નેનું લોહી તે દરેકના અંતઃકરણમાં બીજ તરીકે રેડાયું છે. [illegible] તે આ અંતઃકરણને [illegible] આપશે અને યોગ્ય સમયમાં મનુષ્યને માટે પ્રતિજ્ઞા લાવશે અને ઇશ્વરનું [illegible] બતાવશે. બેન વાલીઆમા તથા ભાઇ નાગાપન કે જેઓએ પોતાના સ્વદેશી બંધુઓ માટે પોતાના દેહનું બળીદાન આપ્યું છે તે બન્નેના સ્મરણાર્થે [illegible] તમારી તરફથી ખુલ્લા મુકતા મને ઘણોજ આનંદ પ્રાપ્ત થાયછે.

મી ગાંધી [illegible] [illegible] [illegible] એવા [illegible] [illegible] ઘણીજ ઉંડી લાગણીથી બોલ્યા હતા કે મીસીસ ફીલીપ્સના શબ્દો [illegible] [illegible] અંતઃકરણમાં [illegible] [illegible] [illegible] છે. આ મહાન લડતમાં અમારી વહાલી બેન વાલી આમાનાં જેવા [illegible] વિષે વારવાર બોલતા મને મુશ્કેલ થઇ પડે છે. [illegible] [illegible] વિષે બોલતાં મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે [illegible] [illegible] [illegible] ૧૯૦૯ [illegible] જુલાઇ [illegible] પણ [illegible] [illegible] નહતું. [illegible] આટલી નાની ઉમરમાં પોતાના દેહનું [illegible] ખુશીથી બળીદાન દઇ એવા ઉમદા આત્મા પણ અમારામાં છે એ [illegible] [illegible] છે. આપણે આપણા અંતઃકરણ [illegible] તેમના કીરતી દશકો [illegible] કે જ્યારે એવો ફરી વખત આવે અને આપણને ફરી [illegible] જવું થાય ત્યારે આ [illegible] જેઓએ જન્મભુમીએ પોતાની [illegible] [illegible] [illegible] તેમની યાદગીરીથી [illegible] બની રહીએ.

રેવ. મી. ફીલીપ્સે પોતાના [illegible] આ કામમાં ભાગ લેવાનું મળ્યું તે બાબત પોતાની ખુશાલી દર્શાવી અને મી ગાંધી, મીસીસ ફીલીપ્સ વિષે બોલ્યા તે [illegible] મી ગાંધીનો આભાર માન્યો. તેમણે જણાવ્યું કે આ બન્ને વહાલાઓએ જે [illegible] તમારી [illegible] [illegible] છે તે [illegible] [illegible] તમે આ કબરો જોશો અને જ્યારે તેમના [illegible] [illegible] [illegible] ત્યારે આ બન્ને વહાલાઓ [illegible] મરણ [illegible] નથી એમ [illegible] [illegible] કે જે દુનીઆમાં રહી જીવન [illegible] [illegible] તે દુનીઆને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ કર્યું છે. [illegible] આઠ વરસ સુધી [illegible] દુખો સહન કર્યાં તે [illegible] આનંદ થાય છે તેમજ [illegible] પણ થાય છે. દુખ સહન કર્યાં [illegible] પણ આ સમાધાની [illegible] [illegible] [illegible] કરી શકાત પરંતુ આ [illegible] લડતમાં જેઓએ દુખ સહન કર્યાં છે અને મરણને પણ શરણ થયા છે તે [illegible] ગયું નથી. તેમણે જણાવ્યું કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પરંતુ હજી ઘણી [illegible] [illegible] બાકી છે તેમાં આ તો એક નાનોજ [illegible] છે. [illegible] તેમણે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હતા કે '[illegible] અલગ [illegible], પણ [illegible] શું કરવું છું' તેમણે જણાવ્યું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

મી. કેલનબેક તથા મી. પોલાક પણ બોલ્યા હતા.

મી થંબી નાયડુએ તે [illegible] ઉપરનું [illegible] તામીલ હિંદી અને અંગ્રેજીમાં [illegible] [illegible] ઉપરના બોલનારની મતલબનું તામીલમાં ભાષણ કરયું.

મીસીસ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હિંદુસ્તાનમાં મરણ પામ્યા હતા તે વખતે [illegible] આવેલા [illegible] [illegible] મી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઇંડીયન [illegible] એસોસીએશન, [illegible] એસોસીએશન [illegible] સોસાયટી તથા [illegible] [illegible] [illegible] આભાર માને છે.

મહાત્મા બાળ ગંગાધર તીલકનો છુટકારો

હરીજનસભાના પ્રમુખ મી. એન. આર. [illegible] લખે છે કે નીચે મુજબનો તાર મીસ્તર તિલકને પુના ખાતે મોકલવામાં આવ્યો છે: "મહાપુરુષોના [illegible] [illegible] [illegible] છુટકારાને માટે કામ કરનાર સ્વદેશાભિમાની નર ઘણાં વરસ જીવો."

મી. તીલકને છોડવાની ખબર [illegible] સુધી છુપી રાખવામાં આવી હતી. મી. તીલક જણાવે છે કે ગઇ સોમવાર તા. ૮ જુનની બપોરે તેઓ મંડલેથી ઉપડ્યા હતા અને [illegible] રંગુન ખાતે આવી પહોંચ્યા હતા. [illegible] એક [illegible] રોયલ ઇન્ડીયન મરીન સ્ટીમર ઉપર [illegible] આવ્યા હતા કે સ્ટીમર તેજ દિવસે રંગુનથી મદ્રાસ જવા માટે ઉપડી હતી. [illegible] આઠ દિવસ [illegible] તા. ૧૫ મીએ રાતે સ્ટીમર મદ્રાસ બંદરમાં આવી. મી. તીલક સ્ટીમર ઉપરથી ઉતારી પોલીસ સાથે પુના મેલ ટ્રેનમાં બેસાડવામાં આવ્યા હતા. અને મેલ ટ્રેનના સ્ટેશન ઉપર [illegible] [illegible] [illegible] થોડે દુર આવેલા એક [illegible] સ્ટેશન ઉપર મેલ [illegible] [illegible] મી. તીલકને ઉતારવામાં આવ્યા હતા. સ્ટેશન ઉપર મી. તીલકને [illegible] ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ અને [illegible] પોલીસ [illegible] [illegible] [illegible]. જેમણે [illegible] [illegible] મી. તીલકને મોટરમાં બેસાડ્યા [illegible] મી. તીલકના ઘર [illegible] [illegible] વાગે આવી પહોંચ્યા હતા. [illegible] [illegible] મી. [illegible] [illegible] હતા [illegible]. મી. તીલકની [illegible] [illegible] [illegible] હતી.

[illegible] [illegible] મી. તીલક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] વચન [illegible] કર્યા હતા અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે કે [illegible] છે મી. તીલક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી [illegible] દિવસમાં તેમ કરવાની [illegible] છે.

મી. તીલકને પુના ખાતે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવી હતી પણ તેમના છુટકારાની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છુટકારાની ખબર [illegible] [illegible].

એક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

પુના [illegible] [illegible] [illegible] છે કે [illegible] છુટકારાની ખબરથી [illegible] [illegible] [illegible] છે.

મી. તીલક પુના ખાતે [illegible] તા. ૨૨ જુને [illegible] [illegible] ખાતે હીંદી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "[illegible]" [illegible] જણાવે છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હાજર [illegible] હતા.

[illegible] એક મેળાવડો [illegible] મી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ૬૫ ટકા [illegible] હીંદી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મી. તીલકના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મી. તીલકને [illegible] [illegible] [illegible] મોકલવામાં આવ્યા હતા.

તા. ૨૬ મી જુને [illegible] ખાતે [illegible] [illegible] મી. તીલકના માનમાં એક મેળાવડો ભરાયો હતો. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને મી. તીલકની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવ્યા હતા.

શાદીનો સવાલ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પ્રમુખ મી. મહમદ હનીફ અમને એક અરજીની નકલ મોકલી આપી છે. આ અરજી મુસલમાન શાદીના સવાલ સંબંધમાં [illegible] [illegible] સ્પીકર અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરેલી હતી. પરંતુ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મોકલવામાં આવી ન હતી. આ અરજીમાં જણાવેલું છે કે:—

૧. હીંદીઓની તકરારો [illegible] કરવાને [illegible] કમીશન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રીપોર્ટ [illegible] [illegible] [illegible] છે અને કમીશને કરેલી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ૭ તથા [illegible] તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છીએ.

૨. [illegible] [illegible] કમીશનના વિચાર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નથી. પરંતુ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેનેજ માટે તે અપવાદ રાખેલો છે.

૩. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નીચે મુજબ છે:—

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નહીં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એક જ [illegible] છે." [illegible] [illegible] [illegible] છે — "તમારી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છો."

[illegible] પ્રેમ અને સ્નેહ રાખવો, [illegible] [illegible].

૪. [illegible] પડે છે.

અરજદાર [illegible] છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રીતે [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] અરજદારો ઉમેદ રાખે છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

મી. ગાંધીની 'લીડર'માં મુલાકાત

તા. ૨૪ મી એપ્રીલના અંકમાં 'લીડર' જણાવે છે કે અમારા એક પ્રતિનિધિએ મી. ગાંધીની મુલાકાત લીધી. તેઓ શ્રીએ કહ્યું કે હું હીંદુસ્તાન હમેશને માટે જાઉં છું. પાછા અહીં આવવાનો વિચાર તો નથી. પણ કદાચ જો મારે દક્ષિણ આફ્રિકા પાછું આવવું પડે તો હીંદુસ્તાન છોડવું પડે તો તે એવા સ્થિતિમાં જરૂરી કે તે મારા અધિકારની બહાર હોય. અને કામમાં તો તે મારા હૈયાથી પણ બહાર છે.

એટલે ટ. આફ્રિકાની હીંદી પ્રજાની ચળવળમાં આજે એક અત્યંત ધ્યાન ખેંચનાર પ્રખ્યાત પુરૂષ આ દેશને છોડી સલામ કરી જાય છે આ દેશમાં ઘણા વરસ સુધી રહીને તેમણે ઘણીજ અનુભવશીલ છે અને પોતાના સ્વદેશી ભાઈઓ માટે ઉપાડેલા કામમાં પુરી ટેક કેળવી હવે તે સ્વદેશ જાય છે. અમુક માણસ જ્યારે વારંવાર જેલખાના મા જાય કરે છે અને તેના ગુન્હા તેના જવાબદારી ન હોય તો તેને નિર્દોષ ગુન્હેગાર (ક્રીમીનલ ક્રીમીનલ) તરીકે ઓળખવા મા આવે છે. - મી. ગાંધીએ અનેક વાર ઘણા પરિશ્રમ વેઠ્યા છે અને કસોટી વહોર લેવાના દુઃખ પણ સહન કર્યા છે તેમજ ઘણી મુશ્કેલીઓમાંથી તેઓ ધૈર્ય પુરવક બહાર નીકળી આવી પોતાના મારેલા કદમ ઊંચું તરફ પહોંચ્યા છે વળી મુશ્કેલીઓ કેટલીક વાર તો એવા પ્રકારની હતી કે એક બહુજ બહાદુરમાં બહાદુર પુરૂષને પણ નાહિંમત બનાવી દેત. મેં આ પુરૂષનું જે ચિત્ર આપ્યું છે તેથી તમે તો એમ માની લ્યો કે તેનું શરીર ભીમના જેવું હશે પરંતુ ના તેનું હૃદય પોતાના સીદ્ધાંતને ખાતર દુઃખ ખમતાં ખમતાં ગમ્ભીર શાન્ત એક અજર વીર પુરૂષના જેવું બન્યું છે. તેના મનની શાંતિ ઉપરથી ગાંધીનામાં શું રહ્યું છે તે તમે જાણી શકો છો પરંતુ જો તમે તેને નજરે જોવા હોય તો એક ધક્કો મારતા ગબડાઇ પડે તેવા નાજુક શરીર વાળા તમે તેને જોશો એવા પુરૂષમાં આટલું બધું મહાન બળવાન ચારિત્ર ક્યાં ભરાઈ રહ્યું હશે એમ તમને આશ્ચર્ય થયા વિના ન રહે.

હાલમાં મી. ગાંધીની તબીયત ઘણી સરસ દેખાય છે પણ છેલ્લા આઠ વરસ દરમીયાન આ શરીરે તેણે જે ત્રાસદાયક આ ઉપાડેલી છે તેનો ખ્યાલ કરશો તો તમે એમ કબુલ નહીં કરો કે એવું નબળાઈ શરીર આટલી હાડમારીઓ સામે ટકી રહી શકે. વળી તમે એમ માનશો કે જે દેશમાં અતિ દારૂણ દુઃખના પ્યાલના કડવા ઘુંટડા ગળી જવા પડ્યા છે તે દેશને છોડી જતા તેઓ ઘણા ખુશી થતા હશે વા તમે ભુલ કરશો કેમ કે જતી વખત તે દિલગીર થાય છે. પોતાના વિશ્વાસુ અને વહાલા મિત્રોની છેવટની વિદાયગીરી લેતાં તેને દુઃખ થાય છે તેઓ એમ બીલકુલ ભુલતા નથી કે દ. આફ્રિકા એક તરફ ભૂમિ અને ભાર દુઃખ ઉઠાવવાં પડે એવી ભૂમિ છે. તથા પોતે જણાવ્યું કે મારું આખું જીવન ઘણું કીરતીવંત અનુભવોથી પરીપુરણ બન્યું છે હીંદી સવાલનું સમાધાન થયું છે એટલેજ હવે આ દેશના કિનારાને છોડીને હું જઈ શકું છું.

તેમણે જણાવ્યું કે સમાધાની બન્ને પક્ષને માટે માન ભરેલી છે હું માનું છું કે જનરલ બોથા અને જનરલ સ્મટ્સ આ વખતે ન્યાયથી વર્ત્યા છે. જનરલ સ્મટ્સની એવી પ્રતિજ્ઞા હતી કે આ વખતે કંઈ પણ ગેરસમજ થવા ન પામે. આ સમાધાનીથી જે શરત છપાઈ પડી છે તે બાબતને

બાબતો તેમજ વધારે સારી રીતે જાણકારી ભાગી જવાય તેમજ વધી જ્યારથી તો તે ઠરાવમાં રાખવી કમીશન આગળમાં લોકોની માગણીઓ માગણીઓનું કામ હવે પ્રમાણીકપણે થાય છે તેમજ હીંદીઓ ક્રમવાર આઠ વરસ થયાં જે જે માટે લડતા હતા તે સઘળું તેમને મળ્યું છે.

લડતનો શું બદલો હવે કેવો આવ્યો છે? હીંદીઓ આફ્રિકાની બહાર રહી ગોરાઓ સાથે હરીફાઈ કરવાના હક માટે શું નહીં લડે? અમારા પ્રતિનિધિના આ બન્ને સવાલના જવાબમાં મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે હિન્દુસ્તાની સરખા હક. માટે અમે કદી પણ માગણી કરી નથી. તે મળે એવી આશા રાખતા નથી.

તમને શું વોટ જોઈએ છે? જવાબમાં તેમણે કહ્યું, ના. મારા વિચાર એ બાબતમાં એમ છે કે રાજ્યકારી વોટના સવાલને એક બાજુએજ રાખવો. મારી કલ્પના છે કે સત્તાવાળા એ વોટનો કરતા ઘણીજ અગત્યની વસ્તુ છે. વોટ ને માટે મેં કદી માગણી કરી નથી. મેં જે હમેશાં માગણી કરી છે તે એજ છે કે કાયદાઓમાં રંગભેદ ન રહેવો જોઈએ. ભરણપોષણની માગણી કંઈજ નથી. ત્યાર બાદ પોતાના જીવનના કેટલાક ખાસ બનાવો વિષે વાતચીત કરતાં હીંદવાસીના જુલમના અનુભવ વર્ણવતા મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે આ જુલમ મનુષ્યને વધુ અને વધુ ભલાનો શીખવ્યો. તેમજ મનુષ્યો આપસ પછી તે ગોરાના દેશમાં હોય કે હીંદીના દેશમાં હોય, પશ્ચિમના મહેરામાં હોય કે પુરવના દેશમાં હોય પરંતુ તે ઘણુંખરું માનવ સ્વભાવે સરખા હોય છે એમ માનતાં શીખ્યો. જુલમના અનુભવ બાબત મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે મુશ્કેલીઓ વિષે હું બોલતોજ નથી. અલબત્ત, ગોરાઓ એ પણ અમારા તરફ લાગણી તથા ભાવ બતાવ્યા હતા. એક સ્ટેશન માસ્તર હતા, તે દુધ તથા ઈંડાં લઈને મારી પાસે એક સુપ મારતા સાહેબને સલામ કરવા માટે આવ્યા. મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે તે વસ્તુઓ ન લીધી એ એક જુલમ બનાવવા જેવું હતું, પરંતુ મારા મનને હું વળગી રહ્યો હતો. સ્ટેશન માસ્તરને મેં સમજાવ્યું હતું કે દુધ ઇંડાં વીગેરે હું ખાતોજ નથી, તેમજ બીજી જે સારી વસ્તુઓ જણાય છે, તે પણ લઈ શકતો નથી કારણ કે જે સ્થિતિમાં આ મારા સાથીઓ રહે છે તેજ સ્થિતિમાં રહેવા હું બંધાયલો છું. આથી દરેક પશુ હોય એમ લાગ્યું હું દીલગીર થયો, પરંતુ હું કેદમાં ન હતો અને હું ધારું છું કે તે માયાળુ પુરૂષ ન લેવાનો મારો હેતુ બરાબર સમજ્યા.

બીજી જગ્યાએ એક હોટેલના માલીકે કહ્યું કે તમો ઘણી શી મહેનત છો. મારી હોટેલમાં તમે આવો અને હું તમને જમવા આપીશ. મેં તેમના આભાર માની ના પાડી અને મારા સાથીઓને બતાવી મેં કહ્યું કે એમને પણ ભૂખ લાગી છે તેઓ પણ ભુખ્યા છે. તેણે જણાવ્યું કે હું તમને હોટેલ પર નોખી જગ્યા ન આપું. હું એક એ.ર.ડ. તમને આપીશ. તેના માયાળુ ભરેલા આ સત્કારનો અનાદર કરવાની મને ફરજ પડી.

બીજી જગ્યાએ અમે પહોંચ્યા, ત્યાં એક ચીની દુકાન હતી. તેની પાસે જે કંઈ હતું તે તેણે અમારે માટે ખુલ્લું મુકયું તે તેને ઘણીએ સમજાવી પરંતુ તેણે પોતાની મરજી પ્રમાણે જ કર્યું. તેણે જણાવ્યું કે જો કે તમે બધા હીંદીઓ છો છતાં તમે દુઃખો સહન કરો છો. હું ધારું છું કે મારામાં

[illegible] ... મદદ કરી હતી

[illegible]

[illegible]

વિવિધ વિષયો

[illegible]

[illegible] ... ની હીંદુસ્તાનને ઘણી સારી કદર કરી છે.

[illegible]

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ઓફિસમાંથી મળી શકશે.

	કીમત શી. પે	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪-૬	૧૦
એજ શ્રી. ભાગ ૧ મેંદી થાકી કવિ ખબરાવજી	૨-૬	૬
પદ્મિની (ગુજરાતી માં આવેલી વાર્તા)	૩ ૦	૪
ભાઉરાવ (ગુજરાતીની લેર)	૩-૦	૩
હેરકીમતની સોડી (")	૩-૦	૩
ચંદ્રકાન્ત ભાગ ૧, ૨, ૩	૧૧ ૬	૨૭
સ્વર્ગની સડક	૨ ૩	૭
લક્ષ્મીની સીડી	૨-૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં ટરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતેના બનાવ વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ફ. મે. મરઝબાન	૮-૬	૧૬
અર્થ ધરમ નીતિ અને ચાણક્ય નીતિ સાર	૦ ૯	૨
છોટાલાલ નંદ બોધીની-આમાં સતી ભજનો છે	૦ ૬	૧
કથા કુસુમ-બાળકોને વાંચવા લાયક વાર્તાઓ	૦-૮	૧
નવલ કથા-ટુંકી ટુંકી ૧૫ વાર્તાઓ	૦-૬	૧
મહા કવી પ્રેમાનંદ શિષ્ય રત્નેશ્વર કૃત વર્હરાગ બોધ કાવ્ય	૦ ૮	૧
લઘુ લેખ સંગ્રહ	૦ ૯	૧
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫ ૦	૧૨
ઇશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર [આ પુસ્તકના પુંઠાને જરા નુકસાન પહોંચેલું છે.]	૦-૬	૧
ભારતના વીર પુરૂષો રાણા કુંભ, દલીકત રાવજી, દુલાસીંહ સરદાર નનાજી અને બીજા રજપુત, મરાઠા તથા શીખ વિગેરે શુરવીરોની ૪૮ ચરિત્ર કથાઓ	૧-૯	૪
ભારતના મહાન પુરૂષો [૧ મે.ગીરાજ હરિહરજી ૨ મહારાજ જયસાહજી ૩ રાજઋષિ ભીષ્મ]	૧-૩	૩
ભારતના સંત પુરૂષો-નાનક, દત્તાત્રય, શંકરાચાર્ય, વિવેકાનંદ, દાદુ દયાળ થી ૧૩ સંત પુરૂષનાં ચરિત્ર	૧-૬	૩
જગ વિખ્યાત પુરુષો-સોક્રેટીસ અને ફાધર ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧ ૦	૩
શ્રીમદ ભગવદગીતા પદ્યાત્મક ભાષાંતર	૦ ૬	૧
આનંદીબાઈ જોશી	૦ ૬	૧
વીર દુર્ગાદાસ અથવા મારવાડનો ઉદ્ધાર	૨ ૦	૬
શ્રી બુદ્ધ ચરિત્ર	૧-૩	૩
પોકેટ ડીક્શનેરી ઇંગ્લીશ ઇન ટુ ગુજરાતી	૨ ૮	૪
પોકેટ ડીક્શનરી ગુજરાતી ઇન ટુ ઇંગ્લીશ	૨-૮	૪
સ્ટાંડર્ડ ડીક્શનેરી ઇંગ્લીશ ગુજરાતી-બ્યાંક અને મરેડ કૃત, બે ભાગમાં	૧૭-૬	૬૦
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧-૨-૩-૪	૧૧-૬	૩૬
કલાપીનો કેકારવ	૨-૬	૬
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦-૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા મોટું પુઠું	૦-૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧ ૬	૨
" ખીસ્સામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧
શ્રી. સુમતી ચરીત્ર લખનાર વૈદ અમૃતલાલ સુંદરજી પઢીયાર ભાગ ૧ લો	૦-૬	૧
" " ભાગ ૨ જો	૦ ૯	૨
અબળા હીતદર્પણ અથવા આપણી અબળાઓની આધુનીક સૌચનીય સ્થિતિ અને તેમની ઉન્નતી ના વ્યવહારીક ઉપાય	૦-૬	૨
અક્ષરમાળા. સ્વ કોઠાભ કવિએ બનાવેલી	૦-૬	૨

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ ભારતના ભાગલા ને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો, છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો જાહેર કર્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે, આ વિચારો લખનાર કેટલાકના નામ આ મુજબ છે. દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડો. રાસ બીહારી ઘોસ, એચ ન. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, એમ. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત દીવાન બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુનશીર હુસેન કીદવઈ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામ ધીરા પુરૂષો. કીમત શી ૨ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મકા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચર્ડ એફ બરટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાના માં લખાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં અલેકઝાંડરીઆ સુએઝ કેરો, નાઈલ વીગેરેનું તથા મદીના ની અંદર પેગંબર સાહેબની મજાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મકામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓના વરણનછે બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી.૭-૬

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં આ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારખાના અને રજવાડા. (૫) હીંદીઓ કળા અને પાઠશાળાઓ સુધારા અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૩.

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેકટર અને લાઈફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઈલ્સના આ ઘણાં ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તિઓ છપાઈ ચુકી છે જેને મહેનત અને ઉમદા ચારિત્ર્ય ઉપર આસ્થા હોય તેઓએ વાંચી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસરકારક દાખલા તથા દ્રષ્ટાંતો આપેલા છે. દરેકની કી. શી ૧ ૨ દરેકનું ટપાલ ખરચ પાંચ પાંચ પેની

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૨૯મી જુલાઈ થી તા. ૪ ઓગસ્ટ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—અષાઢ સુદ ૭ થી શ્રાવણ સુદિ ૧૩ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમાન—તા. ૫ મી રમઝાનથી તા. ૧૧ રમઝાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી

પારસી—તા. ૨૧ થી તા. ૨૭ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	અંગ્રે તા	હીંદુ તિથિ	મુ.ના તા.મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા૦ ક. મી
બુધ	૨૯	સુદ ૭	૫	૨૧ ૬-૪૫	૫-૨૩
ગુરૂ	૩૦	,, ૮	૬	૨૨ ૬-૪૪	૫-૨૪
શુક્ર	૩૧	,, ૯	૭	૨૩ ૬-૪૪	૫-૨૪
શની	૧	,, ૧૦	૮	૨૪ ૬-૪૩	૫-૨૫
રવી	૨	,, ૧૧	૯	૨૫ ૬-૪૨	૫-૨૫
સોમ	૩	,, ૧૨	૧૦	૨૬ ૬-૪૧	૫-૨૬
મંગળ	૪	,, ૧૩	૧૧	૨૭ ૬-૪૧	૫-૨૬

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable Strictly in Advance, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS

Phoenix, Natal

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૩૦ જુલાઈના અરસામાં રટી એડ મીરલ (બરેજમાર બદલ.ણી) કુલ કીન.રે થઈ મુંબાઈ જશે

તા. ૬ ઓગસ્ટે સ્ટી. પરૂઆ મુંબાઈ તરફ રવાના થશે

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીંમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
જેવડો તાનો ગુટકો	૦	૪
ગીતાજીનો મોટો ગુટકો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જસમાની ચરખી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
ગુરૂ અને વધિન	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા.	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમર્પણ આવ્યું છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૩
ગુરુઅરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઈન.મી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના અવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન ઇંગ્રેજી લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો અનુવાદ છે.)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરાંત, જસતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી

પોસ્ટલ ઓરડર ફાસ કરવા નહીં અને તેને પઇસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું —

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

છપાઈ તૈયાર છે
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

બનાવનાર: સામાજી અહુભાઈ દેસાઈ

કીંમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

ખાસ ઘટાડેલી કીંમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગરેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાની, જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગરેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ભાઈઓને સારૂ થઈ શકે છે તે પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગરેજી જાણનાર હીંદી બ ઈઓને ભેટ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીંમત શી. ૨-૬ ; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીયામાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાને ધારે છે

યુનીઅનની બહાર છપાતો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ધણક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર મેનેજર તથા માલીક મનસુખલાલ હી. નાઝર, ઈ. ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 31—Vol. XII | Wednesday, August 5th, 1914 | [illegible]

DEPARTURE OF PHOENIX SETTLERS

ON Sunday evening an interesting event took place in connection with the impending departure to India of Mr Maganlal K. Gandhi and family together with the students of the Phoenix Settlement school who will rejoin Mr Gandhi in India. The Reception Committee formed in Durban to arrange the reception and farewell festivities in connection with Mr Gandhi's departure had invited about three hundred guests, among a goodly number of ladies, to a fruit and sweetmeat banquet in honour of the occasion. The gathering was held in Mr Rustomjee's spacious hall which was prettily decorated with evergreens, flowers and flags, which a band gave welcome. Mr. Omar H. A. Jhaveri presided and amongst those present were Swami Mangalanand Purijee, Miss Schlesin, Mr Polak and Mr Medh who arrived that afternoon from Johannesburg specially for the occasion, Messrs. Dawad Mahomed, Parsee Rustomjee, G. H. Miankhan, Hajee Ismail Aboobaker, Imam Abdul Kadir Bawazeer, P. V. Singhoover, G. [illegible] Hamraj, A. Christopher, [illegible] and B. Gabriel, [illegible] M. Lazarus, C. V. Pillay and a truly representative gathering of all sections of the Indian community as well as a sprinkling of Europeans.

The Chairman expressed on behalf of the Committee, hearty goodwill to the departing guests and hoped that their going to India would be of benefit not only to themselves but to the people of India and the Indians of South Africa. He referred to his close relationship as a trustee with the Phoenix Settlement and spoke very highly of the settlers who were, in his estimation, doing a great and useful work. He then asked Mr Polak to say a few words.

Mr. Polak referred in cordial terms to the work of those who were about to leave, recalling how some of them had gone to gaol at a critical moment, taking or sending their wives; [illegible] who [illegible] others had fulfilled their duty by remaining at the Settlement in order to devote themselves to the issue of *Indian Opinion* and in this connection he especially spoke of the quiet and self-effacing work of Mr Maganlal Gandhi. He made a spirited appeal to those present to appreciate the meaning to the community of the Phoenix Settlement. The settlers had never performed their task selfishly. They had worked solely for the advantage of others. Their ideal had been to bring together more effectively the various sections of the Indian community in South Africa and to bring Europeans and Indians into closer and more fraternal relations. They might not have achieved the whole of their ambition, but it was not for want of trying, and if the ideal was a lofty one, it was rarely achieved in one's own lifetime. Nevertheless, the settlers might take pride in having done a great deal to realise their ideal. They had been excellent passive resisters and he claimed for the Settlement that it had been the heart and soul of the [illegible] movement (applause). He was sure that those who were about to depart would carry with them the good wishes, the blessings of those present. But the settlers who were remaining even more needed their friendship and sympathetic help. Mr West and Mr Chhaganlal, with their fellow-workers who were remaining behind, were carrying on the work that they had taken up with their great leader Mr Gandhi. Phoenix was not to be deserted. It would and must grow. Those of them who were present, and who could not settle at Phoenix, could do something to spread the Phoenix ideals outside the settlement. But there was room at Phoenix for more settlers and he hoped that they would be forthcoming, in order to carry on the national and patriotic work, the work of social reform and self-sacrifice for which Phoenix stood, and to which it devoted no peculiar meaning.

Other speakers followed including Mrs. K. R. Naidoo on behalf of the Hindu Women's Sabha, Miss Sigamoney on behalf of the Indian Women's Association, Messrs. Dawad Mahomed, Swami Mangalanand Purijee, Subhbhoolal, A. Christopher, Parsee Rustomjee, Imam Abdul Kadir Bawazeer, S. B. Medh and C. V. Pillay. All the speakers dwelt upon the work of the settlers as passive resisters and otherwise, and expressed their appreciation of the ideals for which the Phoenix Settlement stands. The references were of a touching character, in which the spirit of brotherliness was largely evident. Special mention was made by the speakers of the excellent example set by the young boys in going to gaol in the public cause and the no less useful work of the younger children who helped in no small degree in sharing the burden of extra work that fell upon those who were left to carry on the work of the Settlement.

The Chairman then asked Mr Polak to hand over a present to each of the departing guests and perform the presentation on behalf of the gathering. To Mrs Maganlal [illegible] a beautiful [illegible] and a carved [illegible] sandalwood box of Indian workmanship [illegible] Mr Maganlal, and each boy and girl received a suitable book. Mr Fakira, who accompanies the party to India, also received a book.

Mr Maganlal Gandhi, in thanking the Reception Committee for the very kind reception and the company for their words of [illegible], referred to the many kindnesses he had received at the hands of the people of Durban. He thanked them on behalf of his wife, who did not consider that she had done any more than her duty in going to gaol, and when she considered how the Tamil community had suffered and how they had lost by death that brave young woman Valliamma, she did not feel that she had done anything to deserve so much praise. In regard to his own work at Phoenix and especially his duties in taking care of the children whilst those of them were in gaol, he could not miss the presence of Miss West, whom they all loved to call their Mother, and when he was away, he [illegible] with them that evening was the one who did most and worked so unstintingly and tenderly, acting as a mother

and sister as those remaining under Mr. Gandhi's roof. He would also like to say a word for young Devdas Gandhi who worked quite equal to a man in the press and the house and never seemed tired of doing what there was to help. Amongst the many friends who had been kind and helpful to them at the Settlement he would like to mention Mr Omar Haji Amod Jhaveri, one of the trustees. He was much more than that for he had on many occasions shown a keen interest in the welfare of the Settlement [illegible] and becoming a brother to [illegible]. Of Mr. Rustomjee he could only speak [illegible]. To them he was their [illegible] their *Kaka*, and he had no hesitation in describing him as the "Grand Old Man" of the Indian community in South Africa. (Applause.)

Mr. West, on behalf of the Phoenix Settlers, said he wished to thank most heartily the Reception Committee for arranging such a splendid [illegible] their [illegible]. This was the first occasion on which they had been the subjects of so much honour and he could assure those present that they appreciated it very much indeed. In the departure of Mr. Gandhi and [illegible] number of the Phoenix Settlers there might be an inclination to regard such events as a calamity to the community. But such should not be the feeling. He could say so far as the Phoenix Settlement was concerned, that the work would go on. And a few of many who were going to India were settlers who would join Mr. Gandhi in India to continue [illegible] under his direction. That was necessary [illegible] hoped that [illegible] would prove worthy [illegible] India. As for Mr. Maganlal whom he regarded as a brother as well as a fellow-settler he did not consider that he was in any way severing his connection with the Phoenix Settlement [illegible]. Some day he would return still better fitted to do the work which he had been doing. His stay in India would be in the nature of a wider and more thorough training for the future. They all regretted the departure of Mr. Gandhi and it needed almost superhuman [illegible] his place, but, he maintained, it was the duty of all [illegible] themselves [illegible] to be leaders in a sense and exert their [illegible] in their own circle and to an extent fill the gap and be of service to the community. In looking round the room he saw so many faces of those who had visited the Settlement and whose kindly [illegible] appreciated. He hoped and believed that they would continue their interest [illegible]. The [illegible] help was needed. [illegible] the work at Phoenix [illegible] appreciation of the work which was [illegible] the place and [illegible]. That he and the Phoenix settlers [illegible] them and he had no doubt that they would not disappoint them.

Mr. Shaikh Mehtab and his party sang in their best style original songs in Hindustani and a [illegible] composed song in English [illegible] the Phoenix Settlers and their friends.

The gathering terminated with the singing of "God save the King."

On Monday afternoon the Phoenix settlers gathered together [illegible] to bid farewell to those departing for the Motherland. Some hymns in English and Gujarati were sung and a few [illegible] suited to the occasion. Mr. Polak was present and expressed his regret at losing such a brother and sister as Mr. and Mrs. Maganlal [illegible] at the same time [illegible] that their departure would only mean a temporary separation. [illegible] were expressed by Messrs. West, Chhaganlal Gandhi, [illegible] Kadir Bawazeer, [illegible]. The party [illegible] by the [illegible].

A Passive Resister Honoured

On Sunday the [illegible] community of Johannesburg held a meeting at the Mosque [illegible] in honour of Mr. [illegible], for eight [illegible] departure for [illegible]. Among those present were Mr. and Mrs. [illegible], Mr. [illegible], Miss [illegible] and Miss Schlesin. [illegible] Mr. Kachalia, [illegible], Bawazeer, Mehta, [illegible]. [illegible] a cheque was presented [illegible]. A presentation was made to Miss Schlesin [illegible].

Mr. [illegible] left the same evening for Natal whence he [illegible] with the Phoenix party. He was seen off at the station by a large number of friends and well-wishers.

The Press on Mr. Gandhi's Departure

The *Pretoria News* [illegible] contains the following [illegible]:

[illegible] in the [illegible] Mr. Gandhi [illegible] some [illegible]. Some [illegible] perhaps be forgiven [illegible]. [illegible] the *Transvaal Leader* and *The Rand Daily Mail*, [illegible] as a [illegible] position [illegible] Mr. [illegible], [illegible] of Englishmen, [illegible].

[illegible] Mr. Gandhi [illegible] in the political arena [illegible] the press.

He has [illegible], by tact, diplomacy [illegible], [illegible] was [illegible] the judicial [illegible] recognised the [illegible] of his [illegible]. [illegible], Mr. Gandhi has won, and [illegible] of having [illegible] better [illegible] the papers.

The policy which [illegible] ing has [illegible] the policy of [illegible] Indian immigration and treating the [illegible] in South Africa not only with justice but with [illegible] in the [illegible] of the franchise. [illegible] position and [illegible] only [illegible] that they should have [illegible] three [illegible]. The most respected and honoured Indian [illegible] were resident in [illegible] however deeply he may be involved in [illegible], his character, his education, his wealth [illegible] high character, is not permitted a voice in our [illegible] or the authorities of the Labour Party, the [illegible] to [illegible] in the slums of Johannesburg or elsewhere [illegible] white. Mrs. Gandhi [illegible], a woman of the highest character, [illegible] vote for the election of Town Councillors, [illegible] that [illegible] may do so.

[illegible] opposition [illegible] reason that the Indians have [illegible] fought for [illegible] certainly a more

has been called. The position ... [illegible] ... granted, and the Government ... [illegible] ... all that Mr Gandhi asked, but to [illegible] ... we have not finished, and cannot ... [illegible] ... question.

From the Editor's Chair

THE NEW REGULATIONS

Quarrel the last fortnight ... [illegible] ... with the undertaking ... [illegible] ... to fulfil the Regulations laid ... [illegible] ... have framed new regulations ... [illegible] ... with thereon. The ... [illegible] ... tions of regulations ... [illegible] ... be fulfilled by those des ... [illegible] ... rages under the Act ... [illegible] ... and appear to call for ... [illegible] ... section 21 (1) of the ... [illegible] ... the Immigration Act ... [illegible] ... reduction of the fee for ... [illegible] ... to those desirous ... [illegible] ... the Union, from £ ... [illegible] ... of the covering period ... [illegible] ... We understand, however ... [illegible] ... Officer has commenced ... [illegible] ... for photographs from applicants ... [illegible] ... failing which he ... [illegible] ... to issue the certificate ... [illegible] ... arbitrary, for the thumb ... [illegible] ... because that of pho ... [illegible] ... factory. Only recently ... [illegible] ... the Government, ... [illegible] ... the Immigration Board at Pret ... [illegible] ... that the risk of two persons ... [illegible] ... print was one in a mill ... [illegible] ... To demand, there are ... [illegible] ... as a condition of issue ... [illegible] ... seems and the law ... [illegible] ... those who waive their ... [illegible] ... those documents on the ... [illegible] ... seem to impose ... [illegible] ... Natal Indian Asso ... [illegible] ... not already done so ... [illegible] ... to this new requirement ... [illegible] ... intention of Parliament ... [illegible] ... exercised by him or ... [illegible] ... give in exceptional case ... [illegible] ... brought to our notice ... [illegible] ... the system of visiting passes ... [illegible] ... of paying brief visits ... [illegible] ... been resorted to, the ... [illegible] ... figure, and the issue ... [illegible] ... as well as of immigrat ... [illegible] ... should be a matter of ... [illegible] ... long public and ... [illegible] ... were all applications ... [illegible] ... the charge of 2s. 6d., ... [illegible] ... the transmission of ... [illegible] ... by the Volksrust office ... [illegible] ... being brought to the ... [illegible]

WAR

The grisly spectre of war ... [illegible] ... has reached upon a startled Europe ... [illegible] ... spectacle of millions of ... [illegible] ... other side so many ... [illegible] ... realm seem to have ... [illegible] ... back and call ... [illegible] ... masses of men are ... [illegible] ... sanguinary frenzy ... [illegible] ... of carnage and ... [illegible] ... Austria, Germany and ... [illegible] ... Balkan Peninsula will ... [illegible] ... once more, that neutrality of at least one small state has been ignored, and whether Italy and Great Britain can escape from the threatening maelstrom around them ... [illegible] ... Europe is once more in the melting-pot. What will emerge from it, God alone knows. All that is best, noblest, and most aspiring in the West is about to be submerged, if only temporarily, in the stream of blood that is even to-day flowing—for who can tell what purpose? We are told that this is a conflict between Slav and Teutonic ideals of civilisation. We wonder what conceptions of racial ... [illegible] ... German Kaiser and the Russian monarch have been allowed to develop by their rulers! The bloodiest war that Europe can wage cannot destroy Teutonic civilisation or ... [illegible] ... the advance of that of the Slavs—if ... [illegible] ... in fact, but Western civilisation ... [illegible] ... doomed if brute-force is allowed to dominate over and crush reason and wisdom. The only possible hope to-day is that the horror of the ... [illegible] ... has befallen the Western world may ... [illegible] ... give pause to statesmen and ... [illegible] ... even this poor comfort may not be ... [illegible] ... this may be the last great organised ... [illegible] ... which the nations of Europe may be guilty. The ... [illegible] ... reels at the mere thought of the outrage ... [illegible] ... and mankind with which they have ... [illegible] ... themselves, and it behoves those who retain any control over themselves to protest with all their ... [illegible] ... against a display of criminal folly ... [illegible] ... the peoples of the East to stand ... [illegible] ... insanity.

Transvaal Indian Women and Mr. Gandhi

On ... [illegible] ... the 15th ultimo, at the Ebenezer Church Hall, Johannesburg, Mr Gandhi addressed a ... [illegible] ... Indian Women's Association. ... [illegible] ... were also present. Mrs. Rama ... [illegible] ... the President of the Association, was in the ... [illegible] ... said they had met that evening to bid ... [illegible] ... Mr Gandhi, but she did not ... [illegible] ... call him leader. He was ... [illegible] ... had protected them as a mother ... [illegible] ... and that day, the eve of his ... [illegible] ... been her arms were broken. ... [illegible] ... in store for them in the ... [illegible] ... how they would carry on ... [illegible] ... Mr Gandhi. Before the arrival of Mr Gandhi ... [illegible] ... Indian Women's Association ... [illegible] ... their eyes, he had shown ... [illegible] ... that they must never depart from ... [illegible] ... the advice Mr Gandhi ... [illegible] ... Mr Gandhi in the body ... [illegible] ... soul would be with them ... [illegible] ... bounden duty to conduct the ... [illegible] ... according to the wishes of Mr ... [illegible] ... she thanked Mr. and Mrs ... [illegible] ... they had done for them and ... [illegible] ... given long life.

Mr ... [illegible] ... they had spoken of him that ... [illegible] ... Guru but he felt that he was ... [illegible] ... but if they would accept him as ... [illegible] ... brother it was the highest honour that he could ... [illegible] ... from them, and he knew that it ... [illegible] ... privilege to him to think of them, wherever ... [illegible] ... as his sisters. And to their ... [illegible] ... Patience Resister, but with greater ... [illegible] ... he could only tell them ... [illegible] ... the work they had commenced, and that the work they had done was noble. They should ... [illegible] ... and, if the call to duty came again, they should not fail to respond and should not ... [illegible] ... had done. They ... [illegible] ... (Mrs. Vogl). She had done much ... [illegible] ... work. They could still receive her assistance in taking sewing classes and much other work. Her companionship too was worth catering for. She was

a true woman who felt for them. She would do more if she could, and she would never fail to do all she could. They owed her a great deal, but the best honour that they could pay Mrs. Vogl was not to pile gifts upon her, but to follow her advice and receive her assistance, which she was most anxious to give in connection with classes and such other matters. In India sisters gave their blessings to their departing brothers, whether younger or older than they. He hoped that the sisters there would give him their blessing, no matter in what part of the world he might be placed.

Additional Regulations under the Immigration Act

The following Government Notice is published in the *Union Gazette* signed by [illegible] Gorges, Secretary for the Interior:—

No. 1258.] [28th July, 1914.

His Excellency the Officer Administering the Government has been pleased, under the powers vested in him by section [illegible] of the Immigrants Regulation Act, No. 22 of 1913, to approve of the accompanying additional regulation and Seventh Annexure to the regulations issued under the said Act, published by Government Notice No. 1070 of 1913.

REGULATION No. 24A.

24A. (1) Visiting permits in the form and subject to the conditions set out in the Seventh Annexure to these regulations may be issued to Asiatics who, on reasonable grounds to be stated to the satisfaction of the issuing officer, desire to travel from the Province in which they are lawfully resident to another Province of the Union for a temporary purpose or visit. In respect of each such permit a fee of two shillings and sixpence shall be paid, and such person shall further be required to deposit a sum not less than ten pounds as security for the observance by him of the conditions imposed under the permit. The deposit shall only be refunded upon the fulfilment of such conditions and upon such persons returning to the Province in which they are lawfully resident within the period for which the permit is issued.

(2) No such certificate shall be issued unless there be lodged with the issuing officer a properly completed declaration [illegible] form.

SEVENTH ANNEXURE.

D.I. No. [illegible] No. [illegible]

UNION OF SOUTH AFRICA.

IMMIGRANTS REGULATION ACT, 1913.

VISITING PERMIT.

For Magisterial [illegible] Use.

Sum deposited £ [illegible] [illegible] forfeited on non-compliance with the conditions under which the permit is issued.

This permit is granted [illegible]

to enable him to visit [illegible]

in the Province of [illegible]

subject to the following conditions, viz.:—

(1) It shall remain in force for a period [illegible]

[illegible] This shall expire on [illegible]

before which date the said [illegible]

is required to return to this Province.

(2) In the event of the said [illegible]

not returning before the date specified [illegible] above the deposit will be forfeitable, and the said [illegible] will render himself liable to be dealt with further according to law.

(3) The said [illegible] after his return shall surrender this permit to the officer by whom it was issued.

[illegible]

Magistrate Immigration Officer.

Date and officer's stamp.

I/We, [illegible] clearly understand and agree to the conditions under which this permit is issued.

Signature of Holder [illegible]

Signature of Depositor [illegible]

Witness [illegible]

General Description of Holder.

Age [illegible]

Beard [illegible]

Physical peculiarities [illegible]

(Holder's thumb prints to be affixed on space provided.)

Left Hand. Right Hand.

Mr. Thambi Naidoo Honoured

On his return from Capetown where he had gone to see Mr. and Mrs. Gandhi off, Mr. Thambi Naidoo, Chairman of the Tamil Benefit Society of Johannesburg, travelled to Kimberley where he spent a few days. The local community held a reception in his honour, Mr. P. M. Dawson presiding, when addresses were presented, one in Tamil and the following in English:—

Kimberley,

23rd July, 1914.

Mr. C. K. Thambi Naidoo,

Chairman of the Tamil Benefit Society,

Johannesburg.

Dear Sir,—It is with joy that we, the undersigned, on behalf of the Indian community of Kimberley and Beaconsfield, take this opportunity of extending to you a most cordial welcome to this city and of paying our respects to one for whom we entertain the profoundest esteem and regard.

We are keenly conscious of the deep and abiding interest you have taken in the welfare of your countrymen, not only in the Transvaal, but also throughout the whole of the Union of South Africa, and of the great assistance you have rendered to Mr. Gandhi throughout the [illegible] passive resistance struggle and in the recent Natal strike which resulted in the recent settlement.

Your record of public work and your self-sacrifice and patriotism is certainly a striking and encouraging example to all of us to follow and merits the highest commendation, and your action in recently devoting your own well-beloved sons to the service of India commands our admiration and envy.

We hope and trust that you may long be spared to continue to help with your devotion and cooperation towards the building up of that national structure of which Mr. Gandhi with your valuable assistance has already laid the foundation.

We are, Sir,

Very gratefully yours,

On behalf of the Indian community of Kimberley and Beaconsfield,

P. M. Dawson, President.

T. Veeran Pillay, Secretary.

V. S. Pragassen, Treasurer.

Mr. Gandhi and the Tamil Community

On the [illegible] evening at the [illegible] Hall [illegible] meeting [illegible] Community [illegible] Among [illegible] present were Mrs. Gandhi, Rev. Chas. Phillips, Rev. [illegible], Mr. [illegible] and Miss Schlesin.

Mr. Gandhi said that he [illegible] coming to meet the Tamil brothers and sisters, and he came to meet [illegible] [illegible] every side. Tamils had shown themselves to be most [illegible] devotion to [illegible] and such noble simplicity, and [illegible] [illegible] fought for the just administration of the laws. That they had got. They had fought for the removal of the [illegible] That they had got. The £3 tax was now a matter of the past. And, with reference to the marriage question, to those dear sisters who had gone to gaol, he could now he called the wives of their husbands, whereas

yesterday they might have been called so out of courtesy by a friend, but were not so in the eye of the law. That was one of the things they had fought for and had got. Truth was what they had been fighting for, and Truth had conquered—not he or they. They might fight to-morrow for an unrighteous thing, and in that case they would be beaten and well-beaten. Truth was unconquerable, and whenever the call to duty came he hoped they would respond. There was one thing more. They had sometimes, as every other section of the community had, jealousies amongst themselves. They had petty jealousies not in connection with the struggle, but in matters which had nothing to do with the struggle. All those petty jealousies and differences he hoped would go, and they would rise higher still in the estimation of themselves and of those who all grew to know them and the depth of character which they had. They had also, as all sections of the Indian community had, not only those jealousies but sometimes many bickerings also, and petty quarrels. He felt these also should be removed, especially from their midst, because they had shown themselves so fit to give themselves to the Motherland. And here, of course, it was a Tamil who had given his four sons to be trained as servants of India. He hoped Mr. and Mrs. Naidoo knew exactly what they had done. They had surrendered all right to those children's life, and they could not possibly do anything to advance their material well-being, but had always to remain servants of India. It was no joke, and yet Mr. and Mrs. Naidoo had certainly done that. He could not appeal to them too strongly that they of all sections should rid themselves of all those bickerings, petty jealousies and quarrels amongst themselves. He would also ask them, whenever they chose a President or a Chairman to obey him, to follow him, and not always to pin to the views of this or that man. If they did that their usefulness would be certainly [illegible]. And then too they should not worry if others and not they might reap the reward. Their reward would be all the greater if it was not on this earth. They were not fighting for material reward, and a true Passive Resister never thought of material reward. They should not worry about material prosperity, but always have higher things before them. Then, indeed they would be like the leaven working in the community which could raise the community as one to look up to. The privilege was certainly theirs and time also was at their disposal, and if they made good use of that time it would be a splendid thing for the whole of South Africa, and would certainly be a splendid thing for them, and if he heard in India that all those little things to which he had drawn attention had also been got rid of by the Indian community he would indeed be rejoiced. One thing more. He had known something of Madras, and how sharp caste distinctions were there. He felt they would have come to South Africa in vain if they were to carry those caste distinctions with them. The caste system had its uses, but that was an abuse. If they carried caste distinctions to the fatuous extent and drew those distinctions and called one another high and low and so on, those things would be their ruin. They should remember that they were not high caste or low caste, but all Indians, all Tamils. He said Tamils, but that was also applicable to the whole Indian community, but most of them being [illegible] more, was certainly expected of them.

Mr. Kallenbach also paid a glowing tribute to the Tamil community and referred to his experiences when he accompanied the first party of ladies to [illegible] and also in Newcastle, where most of his co-workers had been Tamils. He also urged them to adhere to their simple national customs, and not to adopt the cheap display of the West.

Mr. Phillips next spoke. He said that the community had got all it wanted under the settlement, and what was more the Passive Resistance Movement had put an end to all further oppressive measures on the part of the Government. In conclusion, he said that,

that if the community wanted assistance of any kind they could find [illegible] himself [illegible] Mrs. [illegible] being helpers.

Mr. Polak and Mr. P. K. Naidoo [illegible]

Mr. Thambi Naidoo, the Chairman [illegible] meeting asked those present to [illegible] remarks, and added that it had been [illegible] community here were [illegible] should come back to them [illegible] also that if they ever heard that Mr. Gandhi was in trouble in India they should immediately [illegible] go to India and show who were the followers [illegible] Gandhi and follow him to death.

Transvaal Gujaratis' Farewell

On the afternoon of the [illegible] Hindu community met Mr. Gandhi [illegible] Bioscope Hall, Johannesburg. [illegible] present were Mrs. Gandhi, the Rev. [illegible] Phillips, Mr. Cachalia (Chairman [illegible] Association), Mr. Thambi Naidoo (Chairman [illegible] Tamil Benefit Society), a number [illegible] the Transvaal Indian Women's Association [illegible] (Chairman of the Coloured People's Association) [illegible] Messrs. Aswat, Barouch, Lalbahadursing, [illegible] Naidoo, Moosajee, Bhoojee, Joseph [illegible] Miss Schlesin. Mr. Gopal Patel [illegible] delegates attended from many of the [illegible] After the usual garlanding, Mr. Gandhi addressed the meeting at length in Gujarati; other [illegible] Rev. Chas. Phillips, Mr. D[illegible] Lalbahadursing, Mr. [illegible] Mr. Shelat and Mr. Ram[illegible] bundy and the New Clare Dh[illegible] opportunity to present purses to Mr. Gandhi.

The European Committee and the Settlement

On the 14th ultimo Mr. Gandhi [illegible] Committee, which was established [illegible] with the object of advising [illegible] terms of settlement were discussed. [illegible] write a letter thanking the Government for [illegible] ciliatory attitude in regard to the [illegible] grievances, and further to [illegible] Gandhi congratulating him upon the [illegible] following is a copy of the letter [illegible]:—

[illegible]

The Private Secretary,
Right Honourable General Louis Botha, [illegible]
Pretoria.

Sir,—The European Committee of [illegible] the Indian community [illegible] to aid in securing a settlement [illegible] out of which the Passive Resistance [illegible] desires me to convey to the Government [illegible] Right Honourable the Prime Minister [illegible] grateful appreciation of the [illegible] been reached so [illegible] and [illegible] regard for the importance of the [illegible] involved.

My Committee, which has on various occasions [illegible] representations on the subject of Indian grievances [illegible] the Union Government, takes this opportunity [illegible] ing to the Government its [illegible] upon the removal of real and serious [illegible] many years' standing, and trusts that [illegible] of the Indians' Relief Act, and [illegible] Government's undertaking to [illegible] an act of peace will have arrived [illegible] Indian community to take its [illegible] to promote the welfare of South Africa.

My Committee [illegible] the sympathetic spirit [illegible] by the settlement, the [illegible] loyal co-operation of that community.

I have the honour to be, Sir,
Your obedient servant,
[illegible] Phillips,
Acting Chairman.

News in Brief

[illegible] sent by the [illegible] Secretary to the [illegible] Mr. Polak.— [illegible] Transvaal Indians [illegible]

[illegible] message [illegible] Mr. Kallen[illegible] [illegible] of soldiers [illegible]

[illegible]

Sir Ian Hamilton's Speech

[illegible] famous [illegible] the Pres[illegible] [illegible] whether [illegible] the destinies [illegible]

[illegible] and [illegible] South Africa, the [illegible] cannot exist [illegible] in all [illegible] He can live [illegible] by [illegible] struggle to [illegible] his own [illegible]

[illegible] a blazing [illegible]

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૫ મું. — ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૫ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૧૭. — અંક ૩૧.

અધિપતિની નોંધ

કમીશનના નવા ધારા

[illegible]

કેપના લાઇસન્સીંગ કાયદાની સફળતા

[illegible]

મી. ગાંધી મીસ શ્લેશીન તથા મી. કેલનબેક તેમને મળેલાં માનપત્રો

ડરબનમાં મળેલાં માનપત્રોની ટુંક નોંધ અમે આપી ગયા છીએ હવે અમે જોહાનીસબર્ગમાં મળેલી પણ તેજ રીતે ટુંકી નોંધ આપીએ છીએ આ બધાં માનપત્રો અંગ્રેજી સપ્લીમેન્ટમાં અક્ષરસઃ છાપેલાં છે હજુ બીજા કેટલાં રહેલાં છે તેની નોંધ અમે હવે પછી આપી શકશું

ટ્રાંસવાલ બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશન

નું માનપત્ર આખું છાપીએ છીએ આ [illegible] નીચે મુજબ હતું

વહાલા સાહેબ, જે એસોસીએશનની આપે ઉત્તમ પ્રકારે અને એક નિષ્ઠાથી મહાન સેવા બજાવી છે તેની વતી, આપ દ. આફ્રીકા છોડી માતૃભૂમી તરફ પધારો છો તે સમયે આપને વિદાયગીરી બક્ષવાનું દુઃખદ કાર્ય અમારે શિર આવી પડ્યું છે

એકવીસ વરસ ઉપર આપ દ. આફ્રીકામાં પ્રથમ આવ્યા, અને અમારી વચ્ચે રહી કામ કરવા લાગ્યા. એટલામાં તો હિંદી પ્રજાની ઉન્નતિનું કામ આપે હાથમાં લીધું તે કાર્ય કરવામાં આપે અનહદ ખંત બતાવ્યો છે [illegible] કરવાથી આપને લાગ્યું કે આપ હિન્દુસ્તાનના સ્વદેશી ભાઈઓની પણ સેવા કરો છો કે જે સેવા આપને હમેશાં પ્રિયકર થઈ રહી છે.

આ એસોસીએશનનું માનીતું [illegible] કરી અમારી સાથે રહી કામ કરવાનું જ્યારે કહેવામાં આવ્યું ત્યારે આપે તરતજ તે પદ કબુલ કર્યું ટ્રાન્સવાલની આપણી હિંદી કોમ ઘણીજ ખુશી થઈ કેમકે તમારા સેક્રેટરી [illegible] [illegible] રીતે દબાઈ નહીં જાય એમ માનતી હતી, અને તમોના [illegible] હદ સુધી પુરેપુરી હિંમત [illegible] છે. [illegible] તેઓએ વિશ્વાસ રાખેલો છે [illegible] વિશ્વાસમાં તેઓને કદી પણ નિરાશ થવું નથી. [illegible] [illegible] [illegible] કોમની ખાતરીપૂર્વક ઉંચા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] અને કીર્તિવંત [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તરફની તમની શ્રધ્ધામાં વધારો થયો છે

તે [illegible] દીવસોમાં આપ જે [illegible] અજીત શક્તિ અને ઉત્તમ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નહીં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સાથે [illegible] [illegible] [illegible] બીજા અને માનની લાગણીથી સંતોષપૂર્વક [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], નિખાલસ વર્તન, અને [illegible] [illegible] કદી પણ [illegible] નહિ [illegible] [illegible] [illegible] સુધી [illegible] નહિ.

એક મહાન ધાર્મીક લડતની અંદર આપના જેવા આગેવાન [illegible] [illegible] નેતાએ કીર્તિ [illegible] [illegible] એવા [illegible] [illegible] [illegible] નથી પરંતુ [illegible] પ્રેમ અને બુદ્ધિ માન [illegible] એકલાના તરફનજ [illegible] નથી. [illegible] [illegible] [illegible] કે [illegible] હવે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આપના કુટુંબના પ્રત્યેક માણસે આગેવાની ભરેલો ભાગ લીધેલો છે અને આપના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આપના ધર્મપત્ની કે જેઓ હિંદી સ્ત્રીઓની પ્રતિષ્ઠા જાળવી

રાખવા પોતાની કેદની [illegible], અને [illegible] [illegible] [illegible] રહ્યાં હતાં તેની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉજ્વળ [illegible] [illegible]

જે કાયદો હિંદી સ્ત્રીઓનું અપમાન કરતો હતો તેની સામે તેમણે ગાયજંગી જાહેર કરી, તથા બીજી હિંદીઓની પણ [illegible], લાગણી ઉત્પન્ન થઈ ત્યારથી અને હિંદી સ્ત્રીઓનો કાયદેસર સ્વીકાર કરાવવા ખાતર લડતની અંદર બહાદુરીથા તેમજ ઉત્સાહ પુર્વક તેમણે [illegible] [illegible]. એ અપમાન ભરેલા કાયદામાં [illegible] જે ફેરફાર થયો છે તે આપના ધર્મપત્નીએ પોતાની કેદની દુઃખ સહન કરવામાં [illegible] [illegible] [illegible] તેનેજ આભારી છે.

અમે [illegible] આપ [illegible] વરસ રહ્યા છો તે દરમીઆન અને [illegible] [illegible] [illegible] સ્વીકાર કરતા છે અને [illegible] ગરીબમાં ગરીબ માણસની પણ સેવા કરવી એ આપને મન પરમ આનંદ હતો આપના પ્રયત્નના પરીણામથી આપણી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માથા [illegible] [illegible] [illegible] તે [illegible] આપ અત્યંત ખુશી થયા હશોજ

આપણી પ્રજાની નૈતિક ઉન્નતિ તેમજ પવિત્રતા માટે જે આપ [illegible] [illegible] કરી [illegible] છે તે અને અમે [illegible] [illegible] માનની દ્રષ્ટીએ જોઈએ છીએ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સંસ્થા કે [illegible] [illegible] [illegible] છે તથા હવે જ એક જાહેરતીક સંસ્થા છે આ તમજ ટોલસ્ટોય ફાર્મ ઉપર તથા 'ઇન્ડીઅન ઓપીનીયન' મારફતે આપે જે મહાન પ્રયત્ન કર્યા છે તેનો ફળ જરૂર [illegible] [illegible] આપ આત્મીક ઉન્નતિ અર્થે [illegible] પ્રયત્ન [illegible] કરેલો, તેના [illegible] [illegible] તે [illegible] [illegible] [illegible] અને એમ અમે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] અમે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માનવ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એમ [illegible] છીએ.

[illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] એ બન્નેમાં આપ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હોવાથી, હિંદી [illegible] કે જે [illegible] [illegible] [illegible] છે તેની [illegible] એક સમાધાન કરનાર તરીકે [illegible] [illegible] [illegible] રહ્યા છો. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે કે આપણા સરકાર [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ખુલી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] આપ હમેશાં [illegible] [illegible] છો.

અમો આતુરતા પુર્વક પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે પરમાત્મા આપનું અને આપના કુટુંબનું રક્ષણ કરે. આપની સામે જે [illegible] રહેલું છે તેના તરફ તે આપને દોરે અને આપણી વહાલી માતૃભુમીની સેવા કરતા આપને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અર્પણ કરે

આ. એમ. કાછલીઆ ચેરમેન, [illegible] એસ, એન. પોલાક ઓનરરી સેક્રેટરી, [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] કમીટીના સભાસદો

ઘી હિ એસોસીએશન તરફથી મીસ શ્લેશીન તથા મી. કેલનબેકને માનપત્ર [illegible] [illegible] હતા અને તેમાં તેમણે લડત દરમીઆન આપેલી કીમતી મદદની નોંધ લેવામાં આવી હતી આ માનપત્રો [illegible] કરનારનાં નામો ઉપર પ્રમાણે છે.

ટ્રાંસવાલના મુસલમાનો તરફથી

શ્રીયુત ગાંધીને ટ્રાંસવાલની મુસલમાન કોમ તરફથી જે માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું તેમાં જણાવેલું છે કે હીંદી કોમની લડત ચલાવવા માટે આપે જે કર્યું છે તે અમે ઘણું પસંદ કરીએ છીએ. એ માનપત્રમાં સહીઓ નીચે મુજબ છે.

(સહી) મુલા ઇસપ હાજી, એ આઈ આસવાત અહમદ સાલે મીઆં એ એમ કાજીવાલા, આમદ મુસાજી, ઇસમાઈલ મુસા ફુવા દીઆ, અબદુલમજીદ, અબદુલ ગફુર ફુજવાદાર, મહમદ ઇબ્રાહીમ, મહમદ ફુક, આદમ ઇબ્રાહીમ, એ. જી હસેન, ઇસ્માઈલ મીઆં દાદમીઆં, ઇસ્માઈલ ઇબ્રાહીમ, હુસેન શરફુદીન, રસુલ કરીમ એન. ઇમામ કાસમ, બધા જોહાનીસબર્ગના; એમ ડી બાકર્ગી ઇ એમ પટેલ, એ આઈ અસ્વાત વી રીનીગીઆના અબદુલ રહેમાન વીન્ટરસડોરપના એ એમ આસ્વાત વાલ્કરુસ્ટ. એમ ડી મેઅરટ રૂડીપુરટના એ. એમ ઇબ્રાહીમ વીલ, એન ઇસમાઈલ ઇસપજી, રુડીપુરટના, સુલેમાન હુસેન અને એમ. એમ કાસમ જરમીસ્ટનના એ. એમ. આસ્વાત મીડલબર્ગના, સુલેમાન ભખારીઆ અને એમ. બી. પટેલ કરતનબસ્ટના, એમ. ઇ. ન[illegible] પોચફસ્ટ્રુમ

ઉપર મુજબની સહી સાથે ટ્રાંસવાલની મુસલમાન કોમ તરફથી એક માનપત્ર મી કેલનબેકને આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં તેઓએ કરેલી કોમની સેવાઓને માટે ઘણો આભાર દર્શાવવામાં આવ્યા હતા.

તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી

તરફથી મી. ગાંધી, મી કેલનબેક તથા મીસ સ્લેશીનને માન પત્રો આપવામાં આવ્યા છે (સહીઓ) સી કે થમ્બી નાઇડુ ચેરમેન, પી. મુનસામી મુદલીઆર વાઇસ ચેરમેન, મી પી કે નાયડુ તથા પી. સીનગીરી પડીઆચી, સેક્રેટરીઓ એન સુબ્રમની પીલ્લે, તથા આર. રુપ મડલી, ખજાનચીઓ, એન ક્રીસ્ટી પીલ્લે ડ મુરગસ પીલ્લે ટ[illegible] પીટરસ, વી. કંડાસામી પીલ્લે, વી એમ વાસન કે[illegible] પીલ્લે, પી વેલુ પડીઆચી, આર [illegible] પીલ્લે [illegible] કે[illegible] એમ વીરા પડીઆચી વી ગોવીંદસામી નાયડુ એ એમ, અ[illegible], સુબ્રમની[illegible] મુનુ નાઈડુ એમ [illegible] પડીઆચી, [illegible] આચારી, [illegible] પીલ્લે, [illegible] પીલ્લે અને સુબ્રમની નાઈડુ, એસ [illegible] ટી. એ. ચ. એસ. [illegible] પીલ્લે ક મુનસામી એમ. [illegible]સામી પીલ્લે, પી. એમ નાઈડુ ક મુનસામી, મુદલીઆર, [illegible] એમ નાઇડુ એ. એ, ડીમ. [illegible] મેવાડસામી પડીઆચી ડી [illegible], એમ [illegible]સામી નાઈડુ, આર [illegible] પીલ્લે એન. વી. [illegible] નાયડુ નાગપ્પ પડીઆચી, [illegible] પડીઆચી અને [illegible] મુનસામી [illegible] પડીઆચી, અને પી મુનસામી પડીઆચી, કમીટી મેમ્બરો

ઈંડીયન વીમન્સ એસોસીએશન

તરફથી મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી કેલનબેકને માનપત્રો અપાયાં હતાં (સહીઓ) મીસીસ ડી એમ મુલ પ્રેસીડન્ટ, મીસીસ [illegible] વાઇસ પ્રેસીડન્ટ, [illegible] અને મીસીસ એમ. [illegible], સેક્રેટરીઓ, મીસીસ [illegible] ખજાનચી

ગુજરાતી હીંદુઓ

તરફથી મી. ગાંધી, મી કેલનબેક તથા મીસ સ્લેશીનને માનપત્રો આપવામાં આવ્યાં હતાં અને તેમાં જુદી જુદી કામ ની પ્રતીનીધીઓ તરફથી નીચે મુજબ સહીઓ કરવામાં આવી હતી ગોરધન નાનજી પટેલ ચેરમેન હીંદુ કમ્યુનીટી, જીવણ [illegible] પટેલ સેક્રેટરી હીંદુ કમ્યુનીટી, [illegible] કુવરજી પટેલ ટ્રેઝરર હીંદુ કમ્યુનીટી, જીવણ પ્રેમજી પટેલ ચેરમેન પાટીદાર સોસાયટી, [illegible] પ્રેમજી પટેલ [illegible] કમ્યુનીટી, [illegible] જોશી ચેરમેન [illegible] હીનવરસ્ક [illegible], જે. પી. નાયક, [illegible] નાગર [illegible] કમ્યુનીટી, [illegible] મોચી કમ્યુનીટી, [illegible] પટેલ, કુલ્લા [illegible] જીવણ [illegible] અમીન, [illegible] સુથાર કમ્યુનીટી, [illegible] કમ્યુનીટી, [illegible] ગોપાળજી [illegible] મેકડબ્રાગ, [illegible] દેસાઈ [illegible], [illegible] ક્રુગરસડોરપ, [illegible] અને સુરેન્દ્રરાય [illegible] મેઢ.

ધી ચાઈનીઝ કમ્યુનીટી

તરફથી મી ગાંધીને એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં જે, ફ્રેંક [illegible] ફોરટન, [illegible] અને જે કે [illegible] સહીઓ હતી

જરમીસ્ટન હીંદીઓ

તરફથી મી ગાંધી તથા મી કેલનબેકને માનપત્ર આપવામાં આવ્યા હતા. (સહીઓ) [illegible] ચેરમેન, [illegible] સેક્રેટરી ભવાની દયાલ, જી [illegible], [illegible] પુજારી [illegible], [illegible] અને જી [illegible] દયાલ[illegible]

વીંટરસડોરપ હીંદીઓ

તરફથી મી ગાંધીને એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું (સહીઓ) અબદુલ રહેમાન, અબદુલ [illegible], [illegible] હસન [illegible], [illegible] મુસા [illegible], મહમદ [illegible], [illegible] ઇસ્માઈલ [illegible], શેખ [illegible] એમ, [illegible] અને શેખ અહમદ [illegible]

બીજાં માનપત્રો અમે હવે પછીના અંકમાં આપશું

જોહાનીસબર્ગથી, [illegible] સાલેજી [illegible], [illegible] પટેલ [illegible] હુસેન [illegible] ઇબ્રાહીમ કરોડીઆ [illegible] [illegible] ઇબ્રાહીમ [illegible], [illegible] તા. ૧૯ જુલાઈના [illegible] ના રોજ [illegible] તા. ૪ જુલાઈએ અને શ્રીમતી [illegible] મુસલમાનોને [illegible] મી. અને મીસીસ ગાંધીને માનપત્ર [illegible] કરવાની [illegible] તેમાં [illegible] તે કામની [illegible] અને તેજ વખતે હાજર રહેનારાઓમાં [illegible] જે [illegible] મી. અહમદ [illegible] અને [illegible] હતી તે [illegible] આ [illegible] એમ [illegible] મુજબ [illegible] છે અને [illegible] મુજબ છે કે આપણી [illegible] ન [illegible] અને [illegible] દરેક કામ [illegible] [illegible].

મહાત્મા તીલકની જેલ કથા

મહાત્મા તીલક છુટી ગયા પછી 'કેસરી' પત્રમાં ૭ વરસની જેલના અનુભવની હકીકત તેઓએ મુલાકાત આપતાં પ્રસિદ્ધ કરી છે.

શિક્ષા થયા પછી તમને અમદાવાદ ક્યારે લઇ ગયા? આ સવાલના જવાબમાં તેમણે કહ્યું કે શિક્ષા થયા કે તુરત જ અને આગઅગાઉથી તઇયાર કરી રાખેલી મોટર ગાડીમાં મને બેસાડ્યા અને મહાલક્ષ્મીના સ્ટેશને તઇયાર કરી રાખેલી ખાસ ટ્રેનમાં મને બેસાડ્યો. પોલીસ તથા ડ્રાઇવર વચ્ચે થએલી વાતચીતપરથી હું સમજ્યો કે ટ્રેન કેટલાક કલાક અગાઉથીજ ત્યાં ખડી કરેલી હતી. મને ક્યાં લઇ જવાના હતા તે કોઇએ જણાવ્યું નહીં. બીજે દીવસે સાબરમતી જેલખાનાની પાસે ગાડી આવી ઉભી રહી અને આ તુરંગમાં મને લઇ ગયા.

આ તુરંગમાં તમારે માટે વ્યવસ્થા કેવી હતી? મહાત્મા તીલકે કહ્યું કે મારે ખાવા પીવા માટે વ્યવસ્થા બીજા સખ્ત મજુરીની શિક્ષા પામેલા કેદીઓ માટે થાય છે તેવીજ હતી. પરંતુ ૧૦ દીવસમાં મારૂં વજન ૧૦ રતલ ઘટી ગયું હતું. હું ખાતો હતો કે નહીં એવી શંકા અધીકારીઓને આવી અને હું ખાઉં છું કે નહીં તે જોવા ઘણું દીવસ સુધી પહેરો મુક્યો. ડોકટરની સલાહથી અન્નમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો તે દીવસથી બે રતલ દુધ અને પાંચ રૂપીઆભાર ઘી આપવાની શરૂઆત થઇ તથા એક વેળા ઘઉંની રોટલી અને એક વેળા ભાત આપવા લાગ્યા. ત્યારથી ઠીક રહ્યું.

અમદાવાદથી તમને ક્યારે અને કેવી રીતે લઇ જવામાં આવ્યા? મને કાળા પાણીની શિક્ષા થએલી હોવાથી થોડા દીવસ બાદ થોડા દીવસ માં રાખ્યો હું સમજ્યો હતો. તા. ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૮ ની રાતરે આઠ વાગે મારી કોટડીનું તાળું ઉઘડ્યું અને જેલીસમાં લઇ ગયા. મને લઇ જવા માટે ગાડીની સજ્જ તઇયારી કરી રાખેલી હતી. આ ગાડી જેલની અંદર હતી. ક્યાં મોકલવાના છે તે મને કહેવામાં આવ્યું ન હતું. મારી સાથે રસોઇ કરનાર એક ગુજરાતી બ્રાહ્મણ હતો. એક પોલીસ પાર્ટી અમારી સાથેજ હતી તેમાં એક યુરોપીઅન ઇન્સપેકટર હતો બીજો એક મુસલમાન હતો. જેલના બહાર કાઢ્યો ત્યારે મારો પોશાક જેલનો ન હતો પણ ધોતીયું, અંગરખું પાઘડી આપ્યાં હતાં. સાબરમતીથી લઇ જવાના ત્રણ દીવસ અગાઉજ મારી સખત મજુરીની શિક્ષા સાદી જેલમાં ફેરવવાના હુકમ જેલના વડા ઉપર આવ્યા હતા એમ મેં માન્યું એમ પાછળથી જાણવું થયું.

પછી શું થયું? આ સવાલના જવાબમાં તેમણે કહ્યું કે રસ્તામાં સાબરમતીથી મને લઇ ગયા પછી વડોદરા ... મીયાગામ સ્ટેશને ગાડી આવી કે બહાર 'તીલક મહારાજકી જય' એવો પોકાર મારે કાને પડ્યો! ગાડીની ફાનસ બંધ હતા એટલે હું કાંઇપણ જોઇ ન શક્યો. સવારે ગાડી ૧૦ વાગે મુંબઇ આવી ત્યાંથી મને સ્ટીમ લોન્ચમાં બેસાડી સરકારી સ્ટીમર હારડીંજમાં બેસાડ્યો. મને ક્યાં લઇ જવાના છે તે કપ્તાન સીવાય કોઇ જાણતું ન હતું. અપરાધ કરનારા ખલાસીઓને પુરી રાખવાની તાળીઓવાળા મજબુત ગજવાળી ઓરડીઓ હોય છે તેમાં મને અને મારી સાથેના રાંધનારા રસોઇઆ કેદીને પુર્યા હતા. સવારે અને સાંજે એક કલાક તુતક ઉપર ફેરવે. ઇન્સ્પેક્ટર મને ફરવા લઇ જતો. આઠીને વખતે બારીઓ ઉઘાડી રાખવામાં આવતી. ગાડીની બારીઓ બંધ જ કરી દેવામાં આવતી. (બ)હારડીંગ બોટ ૬ઠ્ઠે દીવસે રંગુન બંદરે આવી. બોટમાંથી ઉતરતાંજ મને અગાઉથી તઇયાર રાખેલી ઘોડાગાડીમાં બેસાડ્યો બીજે દીવસે સવારે ૯ વાગ્યે માંડલે સ્ટેશને પહોંચ્યા. માંડલે જેલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને તાર મળેલો હોવાથી તેણે જેલમાં મારે માટે યોજના કરી મુકી હતી. આ નક્કી કરેલી ઓરડીમાં જેલર મને લઇ આવ્યો. હું આ ગયો, ત્યાર પછી કોઇ પણ દીવસ મને જેલ બહાર લઇ જવામાં આવ્યો નથી! ફક્ત એક સમયે જેલમાં કોલેરા ફાટી નીકળવાથી બે મહીના ઘોડે જેલમાંથી મને બીજી જેલમાં લઇ જવા પુરતોજ બહાર કઢેલો.

માંડલેની જેલની વ્યવસ્થા કેવા પ્રકાર હતી? મને જે કોટડીમાં પુર્યો હતો તે બીજે માળે હતી. તે કોટડી ૪૦×૧૨ ફુટ હતી અને તેને બે ભાગ પાડેલા હતા. મારી સાથે મારો રસોઇઓ કેદી પણ હતા. અમારી ઓરડીના બાંધ લાકડાની સુમારે ૧૦૦ ફુટ લાંબી અને ૫૦ ફુટ પહોળી ઉઘાડી જગા હતી. તેટલી જગા ફરવા હરવા માટે રાખેલી હતી. મને સાંજે એક કલાક ફરવાને આપતા તે દુનીઆમાં જેલર સીવાય કોઇને આવવાની પરવાનગી ન હતી. ગીઆનનો ... ૨ દીવસ તારીખ રહેતું અને રાતના મારી ઓરડીને પણ તાળું મરાતું. અને આવેલ ઓરડી પીંજરા જેવી લાકડાના સળીઆની હતી. ઓરડીમાં એક ટબલ એક ખુરસી એક આરામ ખુરસી એક લખવાનું પાટીયો અને ચાદરીઓ મુકવા બે કબાટ એટલો સામાન હતો.

ખાવા પીવાની વ્યવસ્થા કેવી હતી? દુધ અને ઘી આપવાનું ચાલુજ રાખવામાં આવ્યાં હતાં તે માંડલે પણ કાયમ રહ્યું. એક વખત રોટલી ભાત અને એક વખત ભાત શાક દાળ મળતી હતી. કેટલાક દીવસ પછી ઇન્સ્પેકટર જનરલના હુકમથી દર અઠવાડીએ બે ટાંક કે અઢી શેર ... પીરસાતું. પણ મેં ભાત સાથે લોખંડના પીપ ... થાળ ... શાક ... પણ ડાયાબીટીસ મધુપ્રમેહનો આ ખાવાથી વધારો પાછોજ થયો. શાક થતાં પુરવઠો ઘટતાં મધુપ્રમેહનો વીકાર વધતાજ તેનો ... વરસમાં વધત, પણ ૨૪ કલાકમાં પીશાબનું માપ ૧૧૦ ઔંસ સુમારે ૩—૪ શેર ઉપર ગયું અને રોગ વધતાં ... પરીક્ષા કરાવી મેં જાણ્યું કે લોહી ... હોય તો ... સાકર જતી હશે. ... એટલાથી આ રોગ મટે નહીં, તેમ મારી ... ઓછી ... હતી. એટલે આ રોગ પર અમલ હું જ પરેજી પાળતો હતો તે પાળવા દેવાની મેં જેલના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને વિનતી કરી. આ પરેજીમાં જવ સાવાના સાથે અન્ન ... છોડવાં પડે એમ હતું. જવ ખાવું પડે, ... માપમાં ઘી અને દુધ લેવું પડે. મારી વિનતીપરથી પુનાના ડાકટરને પુછાવ્યું અને અનુભવ લેવા કહ્યું. ... અને ... આ તેમને અહીં જરૂર પુરતાં દુધ અને ઘી આપવાનો બંદોબસ્ત કર્યો. આ પરેજીથી ૫ કે ૭ દીવસમાં રોગ ભાગ્યો. ... આવો અનુભવ થતા તે પછી મને જવનોજ ખોરાક આપતા. ... વરસથી હું એ પરેજી પાળું છું. અને મારી પ્રકૃતી આજ લગી જળવાઇ છે તે એ પરેજીનાજ પ્રતાપ છે. હવેથી આ પરેજ પણ મારાથી છોડી શકાયતી નથી એમ લાગે છે.

એકાંતવાસના દીવસો કેમ પસાર કર્યા? ... પુસ્તકો મગાવવાની પરવાનગી મળી ન હતી ત્યાં સુધી તો ઘણુંજ કઠણ લાગ્યું. પુસ્તક ... લખાણ પણ કરવા મળ્યા. ... કોટડીમાં ... રાખ્યા તેટલી ... ક્યા વીષય છે તેની તપાસ કરીને પછીજ મને સોંપવામાં આવતા. પોલીટીકલ રાજનીતિ સંબંધી કોઇ પણ રાખતો.

[illegible]

વતન પર આવીશે ત્યારે હું જરૂર ભેટ કરીશ. પ્રથમ ફ્રાન્સીસ્કેનની મેહેરબાની થકી મારી મોટર ચલાવવાની પરીક્ષા કરી, પણ તેમાં ગુણ મેળવીને મારો સંશય દૂર થયો. મંગળવાર તા. ૨૬ મીએ જવું થયું. બિલકુલ સુમારે એક કલાક પછી મોટર ચલાવનારની પાછી આવી ઉભી રહી અને ત્યાં મી. ગાંધીએ સાહેબે જણાવ્યું કે [illegible] એ આપની [illegible] મુજબ સરકારે મહેરબાની કરીને ફરીથી [illegible] પણ એ બદલ મારો આભાર [illegible] ન જણાવવાનું કહ્યું. [illegible] માટે મજબુત થવાને [illegible] ઉપાય [illegible] નહિ આવી [illegible] કરવાને [illegible] એટલે તેનું [illegible] મેળવ્યા પછી [illegible] થયો.

[illegible] આપની સભાએ [illegible] એક મેળાવડામાં તેમણે [illegible] એક ભાષણ કરતાં જણાવ્યું કે "આજે [illegible] વરસે હું પાછો [illegible] હિંદુસ્તાન [illegible] [illegible] સ્થિતિ [illegible] એમ હું જાણું છું [illegible] [illegible] વરસ [illegible] [illegible] હતી [illegible] [illegible] છે કે નહિ [illegible] એવી [illegible] હતી. મારા ઉપર લોકોના પ્રેમ છે અને [illegible] એમ હું આજની સભા પરથી જોઉં છું. પણ જેવી રીતે [illegible] તમારે પ્રેમ બતાવ્યો છે તેવી રીતે હું [illegible] નથી. [illegible] જે પ્રેમ લોકો ઉપર હતો તેજ કાયમ રહેશે એમ હું ધારું છું.

ફીનીક્સ સેટલરના માનમાં મેળાવડો

મી. મગનલાલ ગાંધી, [illegible] કુટુંબ, તથા ફીનીક્સની નિશાળના વિદ્યાર્થીઓ સાથે સ્વદેશ જતા હોવાથી, મી. ગાંધીને માનપત્ર આપવા, ની. [illegible] કમીટી તરફથી એક મનોરંજક મેળાવડો [illegible] રાત્રે [illegible] [illegible] કરવામાં આવ્યો હતો. [illegible] એક હાજર હતું જે સુંદર ગીત વગાડી સાંભળનારને [illegible] મનરંજન [illegible] હતું. લગભગ ૭૦૦ માણસો [illegible] હાજર હતા તેમ [illegible] સંખ્યા પણ સારી હતી. પ્રમુખ સ્થાન મી. [illegible] આમદ ઝવેરીએ લીધું હતું. હાજર રહેલ એમાં [illegible] [illegible], મીસ સ્લેશીન, મી. પોલાક, અને મી. [illegible] જેઓ મીસ [illegible] [illegible] આવ્યા હતા. મેસર્સ દાઉદ મહમદ, પારસી રુસ્તમજી, [illegible] મીઆખાન, હાજી [illegible] [illegible], ઇમામ અબદુલ કાદર બાવઝીર, [illegible] સંઘવી, દુલભભાઇ, [illegible] નાયડુ, [illegible] [illegible] લાઝરસ તથા [illegible] [illegible] લાઝરસ, [illegible] પોલ્ટ, વીગેરે જાણીતા ગૃહસ્થો હાજર હતા. તથા થોડા બીજા [illegible] હતા. કમીટી તરફથી પ્રમુખે વિદાય થતા કુટુંબ તથા મિત્રોની ભલી દુવાઓ [illegible] અને જણાવ્યું કે તમારા [illegible] હિંદુસ્તાનમાં તમને પોતાનાજ ફાયદા થશે [illegible]

નહિ, પરંતુ હિંદુસ્તાનને [illegible] [illegible] [illegible] ફાયદો થશે. [illegible] ફીનીક્સ સંસ્થામાં [illegible] [illegible] [illegible] જણાવ્યું કે "ફીનીક્સના [illegible] એક મહાન [illegible] ઉપયોગી કામ કરી [illegible] છે." [illegible] [illegible] બોલવા [illegible]

મી. પોલાકનું ભાષણ

ફીનીક્સ સેટલમેંટમાંથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે તેમના [illegible] જણાવ્યું કે [illegible] [illegible] નથી છે [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] અહીં [illegible] [illegible] હતી [illegible] [illegible] મી. મગનલાલ ગાંધી [illegible] [illegible] [illegible] હતું. [illegible] [illegible] [illegible] જણાવ્યું કે ફીનીક્સ સંસ્થામાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કામ કર્યું છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હોય તો તે પોતાના [illegible] [illegible] છે. [illegible] ના હેતુઓને [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ફીનીક્સની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] હવે અહીંયા રહેલા છે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. મી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ફીનીક્સ [illegible] [illegible] નથી [illegible] જરૂર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ફીનીક્સમાં હાજર ન થાય તે [illegible] તથા ફીનીક્સના હેતુઓનો [illegible] [illegible] [illegible] ફીનીક્સમાં [illegible] છે અને હું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સ્થાને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એ મહાન હેતુઓનું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સમજવા [illegible] ફીનીક્સ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તરફથી [illegible] [illegible] હતી. તે પછી [illegible] મી. મગનલાલ ગાંધીઓ મેસર્સ દાઉદ મહમદ, [illegible] [illegible], પારસી રુસ્તમજી તથા મી. [illegible] [illegible] [illegible] કરી હતી [illegible] [illegible] ઉપર હેતુઓને માટે ફીનીક્સની સ્થાપના [illegible] [illegible] [illegible] કર્યું હતું.

બાદ પ્રમુખે [illegible] [illegible] [illegible] વહેંચી આપવા મી. [illegible] [illegible]. મીસીસ મગનલાલ ગાંધીને મી. પોલાકે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સુખડની પેટી એક [illegible] સાથે [illegible] આપી હતી. મી. મગનલાલ તથા દરેક [illegible] માટે [illegible] [illegible] એક

એક થેલી આપવામાં આવી હતી. મી. કુવેરા જે આ મંડળીની સાથે હિંદુસ્તાન જાય છે તેને પણ એક થેલી આપવામાં આવી હતી.

શ્રી. મગનલાલે પોતાને તેમજ પોતાના સાથીઓને જે માન આપવામાં આવ્યું તેને માટે કમીટીનો ખાસ આભાર માન્યો. તેમજ હાજર રહેલા ડરબનના મીત્રો તરફથી હમેશા મદદ મળતી રહેતી હતી તે બદલ આભાર માન્યો. પોતાની સ્ત્રીના તરફથી સરવનો આભાર માનતાં મી. મગનલાલે જણાવ્યું કે મારી સ્ત્રી માને છે કે પોતે જેલમાં જઇ પોતાની ફરજથી વીશેષ કર્યું નથી. તામીલ બેનોએ જેલમાં ઘણા દુખો સહન કર્યાં છે. તેમજ તે વહાલી બેન વાલીઆમાએ પોતાનો દેહ સુધા અરપણ કરેલ છે. આ બધું જોતાં તે આટલાં વખાણને બીલકુલ લાયક નથી. ફીનીક્સમાં પોતાના કામ વીશે તથા ખાસ કરી પોતાની ફરજ વીશે બોલતાં જણાવ્યું કે જે નાના છોકરાઓની સંભાળ રાખવાનું હતું તે માન હું નથી લઇ શકતો. મીસ વેસ્ટ કે જેને અમે સરવ આદ્રીએછીએ અને જેને દેવી બેનના નામથી અમે બોલાવીએ છીએ તે અમારી સાથે આ વખતે નથી તેથી હું દીલગીર છું. નાનાં નાનાં બાળકોની માતા તરીકે તેઓ સંભાળ લેતાં હતાં. તેઓ ખાસ દેવદાસ ગાંધી ન વીશે બોલ્યા હતા કે જેણે લડતના સમયમાં એક માણસને લાયક કામ કરેલું હતું. અને કોઇ પણ કામમાં મદદ કરવામાં તેણે કદી કચાસ બતાવ્યો નથી. સંસ્થાને મદદ કરનારા ઘણા મીત્રોમાંના એક મી. ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી વીષે બોલતાં જણાવ્યું કે તેઓ એક ટ્રસ્ટી છે. સંસ્થાને ભલે તે માટે તેમણે ઘણુંજ ઉતસાહ પુરવક કામ કરેલું છે. મી. પારસી રૂસ્તમજી વીષે બોલતાં જણાવ્યું કે તેઓ એમના પુજ્ય કાકા છે કે જેમને કાકાજીના નામથી સરવ સંબોધે છે. હું કહીશ કે દ. આફ્રીકાના હીંદી કોમને તેઓ 'ગ્રાંડ ઓલ્ડ મેન' છે.

મી. વેસ્ટે સતકાર તરફથી કમીટીનો આભાર માનતાં કહ્યું કે આ પહેલોજ પ્રસંગ છે કે જ્યાં વેગી સતકારનો માનમાં મેળાવડો થયો છે. અને હું ખાત્રી આપુંછું કે એને માટે અમે આપના ઘણાજ આભારી છીએ. મી. ગાંધી તેમજ ફીનીક્સ વાસીઓના ઘણા ભાગના ચાલ્યા જવાથી લોકોને મોટી ખોટ ગઇ છે. પરંતુ એમ બીલકુલ માનવું નહીં જોઇએ. જ્યાં સુધી ફીનીક્સ સંસ્થાની વાત છે ત્યાં સુધી તો હું ખાત્રીથી કહુંછું કે તે ચાલુ રહેશે. અને જેઓ દેશ જાયછે તેઓ માત્ર થોડા વખત માટેજ વિદાય થાયછે. તેઓ મી. ગાંધીના હાથ નીચે શીક્ષણ લેશે. મી. મગનલાલ વિષે બોલતાં જણાવ્યું કે તેઓ મારી સાથે કામ કરનાર એક એકજ ભાઇ છે. તેઓ સ્વદેશ ચાલ્યા જતા હોવાથી અમારી સ્થિતિ કફોડી થઇ જાય તેમ નથી. તેઓ જે કામ કરતા હતા તે કરવા ઘણા વખત લાયક થઇ ગયા. ... દિવસ પાછા આવશે. હિંદુસ્તાનમાં રહેવાથી તેમને બહોળા પ્રમાણમાં કેળવણી મળશે જે તેમને ભવિષ્યને માટે ઉપયોગી થઇ પડશે. મી. ગાંધીના જવાથી આપણે બધા દીલગીર છીએ. અને તેની જગ્યા પુરવી એ તદ્દન અશક્યજ છે. પરંતુ હું માનુંછું કે આગેવાન થવાની દરેકની ફરજ છે. આ મેળાવડામાં જોતાં જણાય છે કે ઘણાં મહસ્થો ડર્બનથી આવી ગયા છે. અને તેઓ જે ઉત્સાહ બતાવે છે તેને માટે અમે આભારી છીએ. જેઓ ફીનીક્સ વાસીઓ ન થઇ શકે તેઓ સંસ્થાની મુલાકાત લઇ અમારા કારય વિષે પોતાના અભીપ્રાય આપી શકે છે. અમને સલાહ આપી શકે છે અને એક બીજાના વિચારોની આપ લે કરી શકીએ છીએ. હું અને ફીનીક્સ વાસીઓ ખાસ કરી આ અભિલાષા સેવીએ છીએ અને હું આશા રાખું છું કે અમારી આ માન્યતામાં તમે અમને નિરાશ નહીં કરશો.

ગુજરાતીઓનો મેળાવડો

મી. ગાંધી જોહાનીસબરગથી રવાના થયા તે પહેલાં ગુજરાતી કોમને, મળ્યા હતા. વેસ્ટ અને ઓવરકોપ હોલ માણસોથી ચિકાર ભરાઇ ગયો હતો. પ્રમુખસ્થાન મી. ગોકળદાસ કાનજી પટેલને આપવામાં આવ્યું હતું. જરમીસટન બોકસબરગ, બેનોની વગેરે જગાઓથી ખાસ ડેલીગેટોએ હાજરી આપી હતી તેમજ તામીલ, મુસલમાન, તથા પારસી ગ્રહસ્થોએ પણ હાજરી આપી હતી. રેવ. અને મીસીસ ફીલીપ્સ પણ મેળાવડામાં આવ્યા હતા. મેસરસ કાળીદાસ લાલ બહાદુર સીંગ, નારણજી, પરસનજી ભાણા, મોરારજી શેલત રામજી તથા જીવણ પ્રેમજીએ મી. ગાંધીના કારય વીષે પ્રસંશા કરી હતી અને તેમના જવાથી ઘણીજ દિલગીરી બતાવી હતી. ત્યાર પછી મી. ગોકળદાસ પટેલે મી. ગાંધીને બધા ભાઇઓને સલાહ અને શીખામણના બે શબ્દો બોલવા વિનંતી કરી. મી. ગાંધી બોલવા ઉઠ્યા ત્યારે તમને હરખથી વધાવી લેવામાં આવ્યા હતા. મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે માનો ગુજરાતી ભાઇઓએ મારી તેમજ મીસીસ ગાંધીની ઘણીજ સેવા કરી છે છતાં મારે કહેવું જોઇએ કે લડતની અંદર જે સેવા તામીલ કોમે બજાવી છે તેવી ગુજરાતીઓ બજાવી શક્યા નથી. તામીલ કોમના ઉપરથી ગુજરાતીઓ ધડો લેશે એમ હું માનુંછું. તામીલ લોકોની ભાષા હું સમજતો નથી છતાં તેઓએ લડતમાં મને ઘણીજ મદદ કરી છે જ્યારે હું ગુજરાતી જાણું છું એટલે મારા હેતુએ હું ગુજરાતી ભાઇઓને સહુથી સરસ રીતે સમજાવી શકું છતાં ગુજરાતી પોતાની ફરજ બજાવી નથી શક્યા. તેમણે પરવાનાની ફરકાર કરી છે હું જાણીને અતયંત દીલગીર થઉં છું કે કેમમાં કેટલાક માણસો કરની અહીંમાં ફસ રહેલા છે. તેમના પર દયા આવવા જેવું છે. તમને એ અહીંથી છોડાવવા પ્રયત્ન કરવો એ સમજુઓને માટે ફરજ છે. કેટલાક સત્તાની ચોરીનો ધંધો કરે છે અને એમ સમજે છે કે એથી દેશમાં પકડ થાય છે પરંતુ અધરમથી મેળવેલા પૈસા ઘણા જગ્યાએ ટકતા નથી. હું હજી એવી સ્થિતિએ નથી પહોંચ્યો કે પૈસાની મદદ ન માગું જો એવી સ્થિતિએ પહોંચ્યો તો હું ખાસ એવી રીતે મેળવેલ પૈસા હોય તેમાંથી મદદ નજ સ્વીકારૂં તમોને લાગશે કે હું જ્યારે જ્યારે બોલું છું ત્યારે ત્યારે તમને સખત શબ્દોમાં કહું છું પરંતુ મારૂં કડવું બોલવું આગળ તમને મીઠું થઇ પડશે હું તમારાથી દુર માત્ર ભુમીમાં જાઉં છું પરંતુ તમારી પ્રીતી હું કદી પણ વિસરી શકું એમ નથી. જરમીસ્ટનના હીંદીઓએ પાઉં ૨૦ની તથા પોતાના કેમ તરફથી પાઉં ૨૫ ની પરસ મી. ગાંધીને તેમની મરજી પડે તે કારયમાં વાપરવા આપી હતી. ત્યાર બાદ મી. તથા મીસીસ ગાંધી માટે ખુશાલીના પોકાર કરી સભા બરખાસ્ત થઇ હતી

એક સત્યાગ્રહીને માન

જોહાનીસબર્ગથી કાળી હિતવર્ધક મંડળના સેક્રેટરી લખી જણાવે છે કે તા. ૨૬ મી જુલાઇને રવીવારે બપોરે મહાન્ ક્રિશ્ચનમાં ૯૦ મી સ્ટ્રીટવાળા ચાપલ્ડ્કાપ હોલમાં સત્યાગ્રહી મી. ફકીર નાયડુ દેશ જતા હોવાથી એક મેળાવડો થયો હતો. મી. તથા મીસીસ પોલાક તથા મીસ સ્લેશીન તેમજ બીજી કોમના અગ્રેસરોનો હાજર હતા. ચેરમેન મી. પેમજી એ તેઓએ મી. ફકીર નાયડુએ બજાવેલી સેવાનાં વખાણ કર્યા. અને કાળી હિતવર્ધક મંડળ તરફથી એક પર્સ ભેટ આપવામાં આવી હતી. સેક્રેટરી મી. ચીટ્ટાબાબુએ ભાઇ ફકીરે બજાવેલી સેવાનાં વખાણ કરયા હતા તેમણે કાળી કોમની કીરતીને ઉજવળી કરી તે બદલ ધન્યવાદ આપ્યો હતો. મી. ફકીરને મળેલું માનપત્ર મી. જી. કે. પટેલે વાંચી સંભળાવ્યું હતું. મી. તથા મીસીસ પોલાકના ભાષણનો ગુજરાતીમાં સાર કહી સંભળાવ્યો હતો તેમજ પોતાના તરફથી મી. ફકીરના વખાણ કરયા હતાં. મીસ સ્લેશીને હિંદી કોમ માટે જે મહાન ભોગ આપ્યો છે તેનાં વખાણ કરી તને પણ એક પર્સ ભેટ આપવામાં આવી હતી. મીસ સ્લેશીને તથા મી. ફકીરના વખાણ કરયા હતાં અને મી. ગાંધી દ. આફ્રીકા છોડી ગયા તે બદલ દીલગીરી બતાવી હતી. મીટીંગ સાડા ત્રણથી ૭ વાગ્યા સુધી ચાલી હતી.

યુરોપમાં મચેલો જંગ

યુરોપમાં લડાઇનું રૂપ દિવસે દિવસ વધારે ઘેરું થતું જાય છે. સરવીઆ અને બોસનીઆની સરહદ ઉપર ડરીના નદી આગળ ઓસ્ટ્રીઆ સરવીઆ વચ્ચે કેટલીએક સખ્ત ઝપાઝપી પણ શરૂ થઇ ચુકી છે. રશીઆ, ફ્રાન્સ અને જરમનીઆ પણ ઠેકઠેકાણે લશ્કર એકઠું થાય છે અને ઇંગલંડ લડાઇમાં જોડાશે કે નહીં તેની ઇંતેજારીથી રાહ જોવાય છે. ભુમધ્ય સમુદ્રમાં સાલ્ટ, ટાપુમાં, માર્શલ લૉ જાહેર થયો છે. બાલ્ટીક સમુદ્રમાં રશીઆના બંદર લીબાઉને જરમન મનવારે ઘેર્યું છે એવા સમાચાર ઉડયા છે. ફ્રેંચની સરહદ ઉપર પણ જરમનીના પહેરેગીરોએ હુમલા કરી અત્યારથીજ ધીંગાણું એકઠા કરવાનું શરૂ કર્યું છે. ઇંગલંડ લડાઇમાં જોડાય તો તેને મદદ કરવાને ન્યુઝીલાંડના દરીયાઇ લશ્કરને એકદમ તૈયાર રહેવાની સુચના મળી છે અને તેવીજ તૈયારી કેપ ટાઉન ખાતે ચાલી રહી છે.

પરદેશથી આવતા જતા તારો ઉપર સરકારી અંકુશ રાખી દેવામાં આવ્યો છે અને જે તારો આવશે તેને પણ એ બધા સન્દેશાઓ અને મોકલનારાઓને જેમ બનશે તેમ મોકલી શકાશે.

તા. ૧૫ મી જુલાઇએ જોહાનીસબર્ગમાં વેન્ટ એન્ડ એલ સ્ટોપ હોલમાં મી. ગાંધીની મુલાકાત લેવા તામીલ કોમ તરફથી એક ખાસ સભા બોલાવવામાં આવી હતી. સભામાં ઓરતો પણ હાજર હતી. અને બીજા મીજબાનોમાં મીસીસ ગાંધી રેવ. ચારલ્સ ફીલીપ્સ, રેવ. ડોજરસ, મી. પોલાક, મી. કેલનબેક, અને મીસ સ્લેશીન વિગેરે હતા. મી. થંબી નાયડુ પ્રમુખ સ્થાને હતા. તેમણે મી. ગાંધીથી જુદા પડવા માટે દીલગીરી બતાવી હતી.

સમાધાની ઉપર ગોરા મિત્રોના કાગળ

સત્યાગ્રહની લડત વખત સલાહ દેવા તથા બીજી રીતે મદદ કરવાને જોહાનીસબર્ગમાં જે યુરોપીયન કમીટી સ્થપાઇ હતી તેની એક સભા મી. ગાંધીને મળવાને તા. ૨૮ મી જુલાઇએ મી. પેલાકની ઓફીસમાં મળી હતી. આ વખતે સમાધાની ઉપર કેટલીક ચરચા કરવામાં આવી હતી અને સત્યાગ્રહીઓની હાડમારી ઉપર ધ્યાન દઇ કાઢ આપવા માટે સરકારને એક ઉપકારપત્ર લખવાનો અને મી. ગાંધીને આ સમાધાની વિષે મુબારકબાદી પત્ર લખવાનો ઠરાવ થયો હતો.

આ ઠરાવ મુજબ તા. ૧૯ જુલાઇએ આ કમીટીના સેક્રેટરી રેવ. ચારલ્સ ફીલીપ્સે જનરલ બોથા મારફત સરકાર ને આભાર માનનારો કાગળ લખતાં જણાવ્યું છે કે અમારી કમીટીએ હીંદીઓની લાગણીઓ બાબત અમુક વખત સરકાર પાસ રજુઆતો કરી હતી. કેટલાએક મુદ્દાઓને અંતે હવે આ આખરનો અને ગંભીર દુખોનો અંત લાવવા માટે અમારી કમીટી સરકારને મુબારકબાદી આપે છે અને ઉમેદ રાખે છે કે નવા કાયદાથી તથા કાનૂનની ખાત્રી સુધારા કરવાનું માથે લીધું એથી હવે લાંબા વખત સુધી શાન્તી રહેશે અને દક્ષિણ આફ્રીકાને આબાદ કરનાર અહીંના હીંદીઓ તેમજ બીજા લોકોને શાન્તીસ્થાન થશે.

વિવિધ વિષયો

મહાત્મા તીલક ૬ વરસની દેશવટાની સજા પુરી થવાથી છુટા થયા તેની ખુશાલીમાં ડરબનના ગુજરાતી હીંદુઓએ એક તાર મહાત્મા તીલક ઉપર ખુશાલીનો મોકલ્યો છે.

ગયા મે મહીનામાં વેસ્ટ સ્ટ્રીટના રોડ હીન્દુઓ તરફથી ડરબન ટાઉન કાઉન્સીલને એક અરજી મોકલવામાં આવી હતી તેમાં વેસ્ટ સ્ટ્રીટના કેટલાક મકાનો હીંદીઓને વેપાર માટે ભાડે આપવામાં આવ્યા છે તેની સામે વાંધો લેવામાં આવ્યો હતો. ગયા અઠવાડીએ મળેલી ટાઉન કાઉન્સીલની બેઠકમાં આ અરજી નીકળી હતી. અને તેના જવાબમાં કમીટીએ જણાવ્યું કે આ બાબતમાં કાઉન્સીલ કાંઇ કરી શકતી નથી.

જોહાનીસબર્ગથી મી. અને મીસીસ ગાંધી ઉપડયા તેમની સાથે તામીલ બેનીફીટ સોસાયટીના પ્રમુખ મી. થંબી નાયડુ કેપટાઉન સુધી ગયા હતા તે ગયા શનીવારે પાછા જોહાનીસબર્ગ આવી ગયા છે. રસ્તામાં કીમ્બરલી ખાતે ઉતર્યા હતા. ત્યાંની હીંદી કોમ તરફથી તેના માનમાં એક મેળાવડો થયો હતો અને તે વખતે એક માનપત્ર અરપણ કરવામાં આવ્યું હતું.

મેરીટ્સબર્ગ ખાતે તા. ૧ લી ઓગસ્ટથી વેપારને માટે નીચે ના કલાકો પાની ટાઉન કાઉન્સીલે મુકરર કર્યા છે. જનરલ ડીલરસ, એજંટ તથા ફરીઆઓ વેપારીઓ માટે સવારના ૫ થી સાંજના ૭ અને ખાસ કરી હજામ તેમજ મેવાવાળાઓ માટે ૫ થી ૮ શનીવારે તથા અમુક તહેવારના દીવસોએ સવારના ૫ થી રાતના ૧૧ સુધી.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સના ઓફીસે વેચાણ મળશે.

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૩-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪-૬	૧૦
પદ્મિની ('ગુજરાતી' માં આવેલી વાર્તા)	૩ ૦	૪
બાજીરાવ (ગુજરાતીની ભેટ)	૩ ૦	૩
ચંદ્રકાન્ત ભાગ ૧, ૨, ૩	૧૧ ૬	૨૭
સ્વર્ગની સડક	૨ ૩	૭
સ્વર્ગની સીડી	૨ ૬	૫
આમર પાશા (તુરકીએ હરકોઈએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા લખનાર ક. મે. મરઝબાન	૮-૬	૧૬
અર્થ ધરમ નીતિ અને ચાણક્ય નીતિ સાર	૦-૯	૨
[illegible]	૦-૬	૧
કથા [illegible]	૦ ૬	૧
નવલ કથા—[illegible]	૦-૬	૧
મહા કવી શેક્સપીયર [illegible] કાવ્ય	૦ ૬	૧
લઘુ લેખ સંગ્રહ	૦ ૬	૧
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫-૦	૧૨
ઈશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર [આ પુસ્તકના પૂઠાને જરા નુકસાન પહોંચેલું છે]	૦-૬	૧
જગ વિખ્યાત પુરુષો સોક્રેટીસ અને ફાધર ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧ ૦	૩
શ્રીમદ ભગવદગીતા [illegible] ભાષાંતર	૦ ૬	૧
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬	૧
શ્રી બુદ્ધ ચરિત્ર	૧-૦	૩
પોકેટ ડીક્ષનેરી ઈંગ્લીશ એન્ડ ગુજરાતી	૨-૯	૪
પોકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી એન્ડ ઈંગ્લીશ	૨-૯	૪
સ્ટાંડર્ડ ડીક્ષનેરી ઈંગ્લીશનું ગુજરાતી—બ્યાસ અને પટેલ કૃત—બે ભાગમાં	૧૨-૬	૩૦
સરસ્વતીચંદ્ર ભાગ ૧-૨-૩-૪	૧૧-૬	૨૨
બાળોપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦ ૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૯	૨
" ચોથી "	૦ ૯	૨
" પાંચમી "	૧-૦	૩
દેશી હીસાબ [illegible] પહેલી	૦-૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા નાનું પૂઠું	૦ ૬	૧
વિલાયતી સોનેરી ને સુંદર પૂઠું	૧-૦	૨
" " ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧
નવા યુગની વાતો લખનાર વાડીલાલ [illegible] — ભાગ ૧ લો	૦-૬	૧
" " " ભાગ ૨ જો	૦-૯	૨

આપણા દીલગીરીભર્યા અથવા આપણી અવનતિભરી આધુનિક રાજનીતિક સ્થિતિ અને તેમાંથી ઉન્નતિના વ્યવહારિક ઉપાય	૦-૬	૨
અક્ષરમાળા [illegible]	૦ ૬	૨

સર્વોદય—સર્વ ધરમને એકે નીતિ તો સ્વીકારે છે પણ ધરમનો વિચાર કર્યા વિનાએ સાધારણ બુદ્ધિથી વિચારતાં નીતિ પાળવી એ જરૂરનું છે તેમાં સુખ છે અને તેમાંજ સર્વેનો ઉદય છે. એવું જોન રસ્કીને આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૨૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. સૈયદ [illegible] બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રમેશ દત્ત, ઓન. [illegible] દાસ [illegible] બાબુ અશ્વીનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુશીર હુસેન કીદવાઈ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરુષો. કીમત શી. ૨ ટપાલ ખરચ ૨ પેની.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચર્ડ એફ. બર્ટન. આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરના અલેકઝાંડ્રીઆ, સુએઝ, કેરો, નાઈલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજા [illegible] વરણન છે. અને ખાસની ટપાલ સાથે કીમત શી.૭-૧.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં છ નીબંધો છે (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારીગર અને સ્વદેશી. (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૩

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને થ્રીફ્ટ એન્ડ ડ્યુટી [illegible] સ્માઈલ્સ. આ ચારે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઈ ચુકી છે. જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧-૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને [illegible] સંસ્થા—સંસ્થાનોમાંથી ગીરમીટ નાબુદ કરવા વિષે ઓન. મી. જી. કે. ગોખલેના ઠરાવ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં થયેલી ચરચાનો સંપૂર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે સાથે મી. ગોખલેની કારકીર્દીનો ટુંકો હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની ટપાલ ખર્ચ ૧ પે. આ પુસ્તક [illegible] મોટામાં પણ છે તેની કી. ૯ પેની પોસ્ટેજ ૧ પે.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૫મી ઓગસ્ટથી તા. ૧૧ ઓગસ્ટ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—શ્રાવણ સુદ ૧૪થી શ્રાવણ વદ ૫ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૧૨ મી રમઝાનથી તા ૧૮ રમઝાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૮ થી તા. ૪ સુધી ૧૨૮૩

વાર	તારીખ	હીંદુ તિથિ	મુ તા	પા મ	સુર્યોદય ક મી	સુર્યાસ્ત ક મી
બુધ	૫	સુદ ૧૪	૧૨	૨૮	૬-૪૦	૫-૪૭
ગુરૂ	૬	વદ ૧	૧૩	૨૯	૬-૩૯	૫-૪૮
શુક્ર	૭	,, ૧	૧૪	૩૦	૬-૩૮	૫-૪૮
શની	૮	,, ૨	૧૫	૧	૬-૩૭	૫-૪૯
રવી	૯	,, ૩	૧૬	૨	૬-૩૭	૫-૪૯
સોમ	૧૦	,, ૪	૧૭	૩	૬-૩૬	૫-૫૦
મંગળ	૧૧	,, ૫	૧૮	૪	૬-૩૫	૫-૫૦

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance,** and if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૮ ઓગસ્ટે ઈ. સ. વકુઆ સુબેઠ તરફ રવાના થશે.

તા. ૧૫ ઓગસ્ટના અગસ્ટ મા. સ્ટી પ્રેસીડેંટ ક્રુગરના આરટેપર થઈ મુંબઈ જશે

તા ૧૫ ઓગસ્ટના અગસ્ટમાં સ્ટીમર ગુજરાત કલકત્તા માટે ઉપડશે

તા. ૨૭ ઓગસ્ટના આરસામાં સ્ટીમર પેન્ટેકોટા મુંબઈ તરફ જશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
જનરલ નાનો ફોટો	૦	૪
ગીલાણનો મોટો ફોટો	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યના વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
નાતાલ જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
માનનીય મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
મુસ્તફાકામ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનું ભવાડ	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે)	૦	૯
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક પ્રતદીઠ માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કાઢી કરવા નહીં અને તેના પઇસા મળવાની જગ્યામાં ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ

છપાઈ તઈયાર છે

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર મરહુમ અંબુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની	ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમાં વરણન તેમાં તેમના મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે. ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાઈબંધને ઘેર ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીયામાં

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છ. જો ધરાક ચેક મોકલે તો કમીશનના ૭ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકોમાં) ઉપલક ભરવા ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી મલેક અને પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ એચ. વેસ્ટ અને મગનલાલ કે ગાંધી. ઈ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 32—Vol. XII   Wednesday, August 12th, 1914   Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

ASIATIC QUESTION IN CANADA

MUCH has been written and is still being written on the question of Asiatic immigration into British Columbia and the recent incident at Vancouver when the *Komagata Maru* was held up with a number of Indians on board, brought the position prominently before the eyes of the world. It is one of those questions which can only be solved by a full knowledge of the facts, and for the purpose of supplying our readers with information we reproduce the following interesting and valuable communication on the subject sent by the Canadian correspondent of *The Times* to that well known journal:—

The immigration of Chinese into British Columbia began in the early sixties with the gold discoveries in Cariboo. Most of those who came to the country at that period engaged in placer mining in the district. There a few remain. But the active movement against admitting Asiatics arose out of the construction of the Canadian Pacific Railway. There are no traces of serious agitation on the subject while British Columbia was a Crown Colony.

Anti-Asiatic Sentiment

This is not surprising when it is remembered that at the time of union with Canada there were only 12,000 or 15,000 white people in the Pacific Province. As far back as 1872 the Hon. Edward Blake objected to the compact with British Columbia to build the Canadian Pacific Railway in 10 years on the ground that the road could not be constructed within that period except by Chinese labour. At the time Mr. Blake's statement was controverted, but thousands of Chinese were imported into British Columbia and employed in building the railway. From 1881 to 1884 many Chinese were brought into the country under contract to work on the Onderdonk section. It is stated that in 1884 there were 9,629 Chinese labourers in the province, of whom 3,510 were engaged on railway construction. Most of these remained in the country, or at least there was no subsequent decrease of the Chinese population. Mr. Blake argued that the Chinese "do not become real citizens of the country. They do not become Canadians. They do not intermingle with our people. They do not accept our civilisation. They carry their earnings away to their own country as soon as they have secured the pittance adequate for livelihood there. Though they live amongst us they are not of us. They hold to their own special customs and to habits of life and a scale of subsistence far below ours, and involving the degradation of white labour."

It was not, however, until the railway was completed that the influx of Chinese became a practical grievance. During construction there was no serious competition with white labour. But when the road was finished thousands of Chinese had to be provided with employment. Permanent colonies were established at Victoria and Vancouver and New Westminster. Asiatics now constitute one-tenth of the total population of British Columbia.

Distribution of Asiatics

It is estimated that down to 1912 42,354 Asiatics had entered the Pacific Province. Of these 22,240 were Chinese, 14,364 Japanese, and 5,174 Hindus. In the other Western Provinces the Asiatics have hardly secured a foot-hold. When the census of 1911 was taken there were 2,037 in Alberta, 1,014 in Saskatchewan, and 905 in Manitoba. Of these 3,609 were Chinese. In the older provinces Chinese laundries represent almost the total Asiatic population. For example, there are only 1,133 Chinese in Montreal and 1,036 in Toronto. In the whole Province of Ontario there are 2,766 Chinese, 35 Japanese, and 17 Hindus, while in Quebec there are 1,578 Chinese, 22 Japanese, and 24 Hindus. According to the census of 1901 the total immigrant Japanese population of Canada was 4,674, and of these 4,515 were in British Columbia. By 1902 the movement of Japanese into Canada had practically ceased owing to action by the Japanese authorities prohibiting the emigration of labourers to the United States and Canada. According to the report of the Hon. William Mackenzie King, who was appointed in 1907 to investigate the methods by which Oriental labourers were induced to come to Canada, between 1902 and 1906 not more than 250 per annum entered the country. In 1902-3 the chief contractor of Japanese labour furnished 600 labourers to the Canadian Pacific Railway; in 1903-4 about 400, in 1904-5 not more than 200, and in 1905-6 only 170. In all from 1901 to 1907 between 4,000 and 4,500 Japanese came to the Dominion.

A Sudden Influx

But in the next 10 months 8,125 Japanese, hundreds of Hindus, and many Chinese landed in British Columbia. Of the 8,048 Japanese who entered at Canadian ports 3,619, or 45 per cent., held passports for the United States and were admitted to that country. Thus 4,429 remained in Canada, and of these 2,730 came from the Hawaiian Islands, nine from Mexico, and 1,641 direct from Japan. Of those who came direct from Japan 900 were brought out by the Tokyo Emigration Company of Yokohama at the instance of the Canadian Nippon Supply Company of Vancouver. Very natural causes seem to explain the movement of Japanese from Hawaii to British Columbia. Failing in attempts to obtain better wages on the sugar plantations, and inspired by reports in the Japanese Press of Honolulu of better conditions in British Columbia, steamers were chartered by the Japanese boarding housekeepers of Honolulu to carry Japanese to Victoria and Vancouver. In order to meet the requirement of the Canadian Department of Immigration that such immigrants must have [illegible]

[illegible] the several [illegible] to [illegible] of [illegible] and [illegible] the passengers before they [illegible] landed.

Indians and Chinese

In 1886 a tax of $50 per head was imposed on Chinese immigrants. This in 1901 was increased to $100 and in 1903 to $500. Between July, 1900, and January, 1904, over 18,000 Chinese paid the tax of $100, but from January, 1904, to April, 1908, only 1,607 were admitted. Nearly all of these, however, entered the country from June 30, 1907 to March 31, 1908. Down to 1905 there was practically no emigration from India to Canada. But from June 30, 1905, to March 31, 1908, over 5,000 immigrants from India entered British Columbia. Of this immigration Mr. King said in his report:—

The evidence of the Indians who testified before the Commissioner indicates pretty clearly that the immigration from India, which has been a matter of concern to the people of British Columbia, owes its origin to aims and methods which were anything but disinterested and philanthropic, that in fact the influx of recent years has not been spontaneous, but owes its existence to the main to (1) the activity of certain steamship companies and agents desirous of selling transportation and profiting by the commissions; (2) the distribution throughout some of the rural districts of India of literature concerning Canada and the opportunities of fortune making in the Province of British Columbia; and (3) the representations of a few individuals in the Province of British Columbia, among the number a Brahmin named Davichand and certain of his relatives, who induced a number of natives of India to come to Canada under written or verbal agreements to work for hire, the purpose being that of assisting one or two industrial concerns to obtain a class of unskilled labour at a price below the current rate, and at the same time of exploiting their fellow-subjects to their own advantage. Some of the natives may have emigrated to Canada of their own accord or because of the advice or desire of relatives who had come to this country but had the influences here mentioned not been exerted it is certain that their numbers would not have been appreciable.

Riots in Vancouver

As a result of this serious increase in Asiatic immigration and a general, but unsupported, suspicion that Japanese officials in Canada had organised the movement from Hawaii, an attack was made on the foreign quarter in Vancouver; the Asiatics were forced to take refuge in their houses and much property was destroyed. The actual riot occurred on September 7, 1907, but for some days afterwards there was grave fear that the disturbance would be renewed. The Asiatics made energetic preparations for defence, and intense public apprehension prevailed. Fortunately, however, the authorities prevented a second outbreak, which unquestionably would have had far more serious consequences. Subsequently there was a thorough investigation by Mr. King as the agent of the Dominion Government. On his report $9,036, with $1,600 as allowances for expenses incidental to the inquiry, was awarded to the Japanese on account of losses sustained, and to the Chinese $25,990 for losses sustained and $1,000 on account of legal expenses. Negotiations with the Japanese Government followed. Mr. Lemieux, a member of the Laurier Administration, visited Japan as the special agent of Canada, and, with the assistance of the British Ambassador, secured an agreement with the Japanese Government to issue only 400 passports per year to emigrants for Canada. This agreement Mr. H. H. Stevens, member of the Canadian Parliament for Vancouver and an advocate of Asiatic exclusion, admits "is working fairly satisfactorily." He agrees with the common opinion in British Columbia that more Japanese secure admission to the province than the agreement permits, but declares that "the excess is so small that it is not a matter of serious moment."

Mr. Stevens advocates a like agreement with China and suggests that British Columbia would readily forgo the head-tax of $500 if such an understanding could be effected. In order to check immigration from Hawaii and from India, Orders in Council were passed prohibiting the landing in Canada of immigrants who have come otherwise than by continuous journey from the country of which they are natives or naturalised citizens and upon through tickets purchased in that country or purchased or prepaid in Canada.

These regulations were effective until out of seven months ago, but only in checking immigration from India and Hawaii. Despite the head tax of $500, 6,817 Chinese entered British Columbia in 1911, 7,445 in 1912 and over 6,000 in 1913. During last summer the validity of the regulations was challenged in the interest of 36 Hindus who arrived at Victoria and were refused admission. An appeal was heard before the Chief Justice of the Province, who decided that the regulations adopted by Order in Council were in conflict with the statute under which exclusion was attempted, and were therefore invalid. The judgment was strictly technical, affecting not the Act but the regulations. The regulations therefore were promptly amended in accordance with the decision of the Chief Justice. It was thought advisable to go even further. There was unemployment in the coast cities. The Government thought that this was an adequate reason for preventing increased competition in the labour market. An order was therefore issued prohibiting the admission of artisans and labourers to British Columbia by Pacific ports or from the United States until March 31, 1914, and this order has just been renewed for a further six months.

(To be continued.)

Indians in the Dominions

An interview with Mr. Sachchidananda Sinha, who is one of the Congress delegates to England, appeared in the *Christian Commonwealth* of June 10. Asked what view he held on the question of Indian emigration to the Dominions, Mr. Sinha said that the Indian position was plain and simple. It was quite immaterial whether there was or was not sufficient land available for the present Indian population or for the growing population in the future. The Indian claimed by reason of his being a British subject the absolute right of free intercourse for purposes of trade and travel in every part of the British Empire, precisely in the same way as natives of every other part of the British Empire were allowed to go to any part of India they chose. The legal and constitutional arguments that were pressed against the Indian view, on the ground that the Colonies were self-governing and so forth, did not at all appeal to the Indian, who could never bring himself to believe that the Home Government, all-powerful in India, was so absolutely powerless in the matter as it attempted to make itself out to be. At any rate, if the argument was to be accepted, two things followed: first, that to the Indian the privileges of the great British Empire were a myth, and he had no particular reason to be proud that he belonged to it; and, secondly, the Indian was asked to unlearn the lesson taught to him for more than a century that as a member of the Empire he had the absolute right of all British-born subjects in the matter of emigration and travel. That was to suggest a dangerous principle—for once he began to unlearn one lesson there was no knowing how far he might go in unlearning others, the consequences of which might be disastrous to England and India alike.

From the Editor's Chair

AN UNFORTUNATE TRIP

A few months ago a number of Indian labourers were recruited in Durban by Messrs. [illegible] Smith and Sons on behalf of a sugar company at [illegible]. It was reported at the time that [illegible] had gone there under an agreement. We made enquiries at the time but were unable to get at the facts. The premature return of most of those men to Durban, owing to their having [illegible] to get correct information. [illegible] there were between thirty and forty and twenty-eight of these have returned. Twenty[illegible] on the strength of their being [illegible] landing [illegible] because they [illegible] to [illegible] in the Province after [illegible] and one man was [illegible] as he was considered to be a prohibited [illegible] being alleged by the Immigration Department [illegible] from a ship [illegible] the country even though he had [illegible] here [illegible] than [illegible] years and had a wife and family [illegible].

These people were [illegible] which was lying in the harbour [illegible] Mr. West accompanied by a representative of [illegible] & Sons. The five persons agreed [illegible]. They stated that they expected [illegible] of their agreement and [illegible] that they had no rights in Natal. They would, however, return to India penniless. The remaining person wished to have his case taken up and [illegible] has been done.

Although the [illegible] to be a comparatively small affair, we would [illegible] the danger of men accepting [illegible] work outside the Union if they wish to [illegible] remain in Natal.

A SERIOUS BLUNDER

Mr. K. T. Gajjar [illegible]. It is not so very [illegible] difficulty in landing his family [illegible] and [illegible] permission to return to his [illegible] the Cape Province. Now he sends us [illegible] showing what happened when he asked for the issue of a temporary permit for one of [illegible] to stay at the Phoenix Settlement School. The Acting Principal Immigration Officer, Natal, was under the impression that Indian children were [illegible] sent to Government schools here and accordingly refused Mr. Gajjar's request on the ground that the Government Schools could not take Indian children from neighbouring Provinces. [illegible] Mr. Gajjar [illegible] the family that he desired [illegible]. With the withdrawal to India of the bulk of the students the Phoenix school is now closed [illegible], but it would have been all the same [illegible] had not been.

THE GREAT WAR

The catastrophe that has befallen Europe is so appalling that it is difficult to realise what it means. The thought of millions of human beings hurling themselves in deadly battle against their fellows staggers one beyond words. We are lovers of peace. The weapons we adopt are not the weapons of modern warfare. We have no faith in force as a remedy and we know that those who use force must expect force to be used against them. The present war was inevitable. Sooner or later nations which have been feverishly arming against each other for years must come to blows. An incident of no international importance may be the torch that lights the fire, but the causes lie deeper. The fostering of hatred between man and man, nation and nation lies at the root of the trouble. This is no time to criticise, however, and we must all realise that we are all members of an Empire which stands for freedom and right. So far as we can judge, England was gone to war only after the most strenuous efforts on her part to preserve peace. But she has obligations which she dare not ignore: promises have been made which must not be broken. We have to admit that, under the present order of things, no other course seemed open to England but to support her allies. There is, however, a gleam of light, appearing through the darkness which envelopes the nations of Europe. We hope and believe that the terrible struggle which is now going on will demonstrate as no arguments can the uselessness, the absurdity and the crime of arming against one's neighbour. The height of perfection to which weapons of warfare have reached and their enormous destructive power show that there must be a time to call a halt. Our prayer is that that time may be near. The awful suffering that will come out of the war will also have its lesson and effect. Nothing can be gained without suffering and whether it comes through active or passive resistance the lesson is much the same. We live continuously in the hope that men and nations will come to realise that it is only by self-suffering that real freedom can be gained. But at the present moment we know that we shall not be listened to. We can only hope that through the fire, the nations will be purified.

Just a word to our readers in regard to the position as it affects us in South Africa. We do not know in what way we may be called upon to suffer but it is quite certain that such a calamity cannot pass us by. The Indian community have shown in the past their readiness to help, and if that help again becomes necessary we have no doubt that it will be forthcoming. The question of the food supply is a serious one, and, as we have amongst us many merchants and traders, we feel it our duty to warn them against panic and to ask [illegible] not to take advantage of a state of war to raise prices beyond what is absolutely necessary. To do so would not only be unpatriotic but selfish and unfeeling. We hope that, so far as the Indian community is concerned, the Government will not find it necessary to step in and control prices. In this matter, as in all others, let our conscience be our guide. A worthy name is more valuable than great riches.

What to Forget

Kipling wrote of one of his characters:

"He had used his wealth and his power for what he knew both to be worth; he had taken honour when it came in his way; he had seen men and cities far and near, and men and cities had stood up and honoured him. Now he would let these things go, as a man drops the cloak he needs no longer."

These words (says the *Times of Natal*) contain the kernel of the secret of the strange peculiar influence exerted by M. K. Gandhi, the Hindu, who was banqueted by a number of Durban compatriots, and to whom farewell greetings were also extended by representative European colonists. "To know what to forget is the secret of learning well," said Thring of Uppingham, and Gandhi has made this pedagogue's dictum applicable to the broadened sphere of life. Since he landed on South African soil and first entered the lists on behalf of the people from India, he has known what to forget; indeed, the knowledge of forgetting was the heritage which his fathers bequeathed unto him, and which in the days of the making of his manhood he cultivated with care. A supreme illustration is furnished by this Durban banquet, at which white men and brown men broke bread and ate salt at the selfsame table in order to do a brown man honour. Gandhi has been denounced and tossed into the depths one day and carried on the crest of the wave of public approval the next; yet, whether buffeted or belauded, whether treated as a convict or a conqueror, he has known what to forget. With him luxury is a mere accident. Gandhi is no Christian—he has definitely stated that he is unable to accept a creed which limits itself to One Incarnation—but, as in the case of the Carpenter's Son, it is only the essentials which count. The essentials are the things of the spirit. One of the first principles of his faith is that no outward circumstances or happenings can alter or injure a man. To him all experiences are education, and whatever they may be he welcomes them with calmness and with confidence. According to Robert Louis Stevenson we all take a donkey about with us in some form or another, but Gandhi belongs to that rare ancestry of men, limited to no one race or colour, who walk through life often burdened, as the beholders would imagine, but inwardly absolutely free. For twenty years Gandhi the man has perfected the one unchanging and unswerving purpose of Gandhi the youth—to lose himself so that he might find himself as the champion of his fellow-countrymen—and such moral and mental concentration has enabled this Indian to wield a power not only amongst the mass of his fellow-countrymen, but to exert a strange and peculiar influence amongst Europeans with whom he has been brought into contact. To those who dismiss, with smug complacency, all thought of people of another race or colour than their own, these words will be foolishness, but to those who, though no apologists for the presence of the Indians in this already complicated land of South Africa, seek to be fair and honest, ungrudging tribute must be paid to the personality of M. K. Gandhi. The way in which this man is leaving South African shores is a supreme proof that even in this material age the things of the spirit count; yet it is as certain as the world's sun rises, though Gandhi has been palpably gratified by this send-off by Europeans and Indians alike, his character is such that if he had thought that there was anything in that farewell which would mar the brightness of his principles, he, like the Kipling character, "would let these things go as a man drops the cloak he needs no longer." Gandhi is one of the most interesting character studies of this country, as far as South Africa is concerned, and though he is returning to India, he assuredly will not be swallowed up and disappear into the obscurity of the teeming millions. To an extent has he leaves South Africa carrying the confidence of the great majority of his compatriots, and, as regards his share in the negotiations which led to the passing of the Indians' Relief Act, the gratitude of all.

More Farewell Addresses

The Pretoria Indian community presented the following address:—

To Mohandas Karamchand Gandhi, Esq.

Sir,—It is with mixed feelings of sorrow and pleasure that we assemble here to-day to bid you farewell, sorrow in the knowledge that we are losing a trusted friend and one who has done so much for us, pleasure in knowing that you are going back to our native country to partake of the rest you so thoroughly deserve. It is nearly 21 years since you commenced your good work in this country, and since then we have followed your movements and trusted implicitly in your guidance, and in bidding you good-bye and Godspeed we can say that our confidence in you has not been misplaced.

It is not our intention to dwell upon any particular victory you have gained for the Indian community of South Africa—victories which you in your generosity to your opponents term "honourable settlements"—though an instance of your good and noble work is seen by the settlement of the difficulties embodied in the Indian Relief Act. Doubtless your consistent advocacy of our cause has at times caused you bitterness, and sorrow, but you can rest assured that you have fought our battle well and have earned the respect and esteem of every one of the Indian community.

You have proved your loyalty to the Empire and you will indeed be difficult to replace. In bidding you good-bye we all combine in expressing the hope that, if we have need of you again, you will hear our call in far-away India and again give us of the assistance which you have so generously and untiringly given us for so many years.

To Mrs. Gandhi we also extend a loving farewell. A loving wife, she has doubtless been your guiding star in much of your good work, and has suffered imprisonment for the cause of the Indians.

Again, good-bye and Godspeed.

M. V. Patel, Chairman

M. L. Desai, Secretary

G. P. Vyas, P. M. Joshi, Cassim Adam, Hajee Habib, Ramlal Motilal, V. S. Pillay, Jeewa Mahomed, Vital Peerman, G. A. Vithaldas Mulkaji, Bobootal Maharaj, N. S. Padiachy, H. C. Goose, Ali Ismail, H. Tar Mahomed, N. M. Kassim, R. L. Padayachey, N. Gopal.

On behalf of the Indian community of Pretoria.

Pretoria, July 16th, 1914.

Mahomedan Community of Vereeniging

To Mohandas Karamchand Gandhi, Esq.

Sir,—On behalf of the Mahomedan community of Vereeniging we pray your acceptance of this small souvenir of the occasion of your departure from amongst us.

Words fail us to express adequately our fervent admiration and heartfelt appreciation of your untiring energy and curious integrity during the long period in which you have so conspicuously laboured, without thought of recompense on behalf of your countrymen in South Africa. We render thanks to the Almighty that your efforts on our behalf have been crowned with success, and we deeply feel the heavy loss we sustain in the removal of your unwilling influences and efforts. May God grant you as well as to Mrs. Gandhi long life and happiness in your new sphere.

E. M. Amod,

E. M. Pattel,

S. E. Sheth.

16th July, 1914.

Cape Province Indians

Greetings to our noble patriot and fellow-countryman.

To M. K. Gandhi, Esq., Barrister-at-Law and Indian Leader.

Dear and Respected Sir,

The Madras Indian Association of the Province of the Cape of Good Hope in meeting assembled have resolved on the eve of your departure from South Africa to present you with this address. We have heard with much regret and concern that you have made up your mind to quit our shores, if not for good, for some years, and we avail ourselves of the opportunity to express to you our deep gratitude for all you have done for us and our countrymen in this land, and our assurance that your name will always be treasured in our memory as a high-minded, noble-hearted gentleman who has secured our admiration, our respect and esteem as long as life lasts.

It is many years since you first came to South Africa, and we know that during all that period, conscious of the grievous troubles of our people here and mindful of our claims as British subjects you have done all you could for us. Your single-hearted devotion and the strenuous manner in which you have espoused and pleaded our cause at all times have evoked praise and appreciation, not only in this country, but throughout our Motherland. It is true that in the settlement by Government vexatious questions that affect our welfare in this country remain still to be attended to, but we are pleased to know that, owing to your unabated efforts under the guidance of an all-wise Providence, a great deal has been achieved and our hearts beat high with hope that these first fruits of a long-outstanding claim to consideration will prove an earnest of greater and better things to come, such as would enable our countrymen in South Africa to take their rightful place here as loyal and staunch sons of our King's Empire.

Sir, in connection with the law that has just been passed by Parliament for the relief of our disabilities the greatest credit we know is due to the high-minded sympathy and unremitting endeavour of the great and noble soul who now guides the destinies of our dear Motherland India, and our hearts are stricken with grief at this moment at the irreparable loss that our Viceroy has sustained in the demise of his dear consort, and we beg that you will take an early opportunity to make known to his Lordship our poignant sorrow and convey an expression of our respectful sympathy and condolence in this great bereavement.

We pray that our great God will go with you wherever you elect to stay and pursue your ... work, and that you and yours may receive His abundant blessing.

Wishing you and your family a pleasant voyage, and assuring you of our constant prayers for your welfare and happiness,

We are, dear sir, always your devoted servants,

K. M. Naidoo (president), V. Naidoo (vice-president), N. Samy (vice-president), P. G. Padayachy, R. Moodley (treasurers), A. M. Benjamin (secretary), P. A. Moodley (assistant secretary) and members of committee: K. S. Chetty, S. Pillay, M. J. Naik, G. Bhana, S. S. Vassen, I. G. Chetty, C. A. Carley, N. T. Chetty, K. S. Chetty, V. C. Moodley, and S. Naidoo.

To H. Kallenbach, Esq.,

Dear and Respected Sir,

"It is a source of sincere regret to us that our beloved and respected leader Mr. M. K. Gandhi, is leaving us for what appears to be a protracted season, and we feel that during this time your absence from South Africa will be an added blow to our countrymen in this land. We are not unmindful of the heroic manner in which you have for many years stood by our people. We cannot ever forget the noble-hearted way in which you have voluntarily associated yourself with our great leader and co-operated in all the strenuous efforts to ameliorate the distressful conditions of our countrymen as a community in this country.

"Our hearts are aglow with gratitude to you, sir, for we feel that the recent settlement by the Government is due in no small measure to gentlemen like yourself, whose chivalrous attitude and ungrudging action have meant so much to the Indian people in South Africa. We pray that God may bless you abundantly, ever keep you under His protecting care and bestow upon you the rich blessing of health, long life and every prosperity.

We are, dear sir, always your devoted servants,

K. M. Naidoo (president), V. Naidoo (vice-president), N. Samy (vice-president), P. G. Padayachy, R. Moodley (treasurers), A. M. Benjamin (secretary), P. A. Moodley (assistant secretary), and members of committee: S. K. Chetty, S. Pillay, M. J. Naik, G. Bhana, S. S. Vassen, I. G. Chetty, C. A. Carley, N. T. Chetty, K. S. Chetty, V. C. Moodley, and S. Naidoo.

Port Elizabeth Indians

Copies of the following telegraphed address from Port Elizabeth were presented by Dr. Gool to Messrs. Gandhi and Kallenbach:

To Mahatma Mohandas Karamchand Gandhi:

Dear and Beloved Sir,—We, the undersigned, representing the Veda Dharma Sabha and the Mauritian and Coromandel-born Hindu Benefit Society of Port Elizabeth, beg unitedly to express our deep satisfaction with the result of your settlement of the Indian grievances as embodied in the Indian Relief Bill and the correspondence between the Government and yourself had our keen interest.

Undoubtedly the Bill is an honourable settlement of the problem that was affected by the weapon of passive resistance, adopted by yourself with the assistance of Messrs. Kallenbach and Polak and adopted by Srimati Gandhi for uplifting the claims of Indian womanhood in South Africa. In view of your impending departure for India via London, we feel it our duty to show our deep feelings of sincere appreciation of the signal services which are too numerous and varied to particularise, rendered by you during the last 21 years of your sojourn in this sub-continent, your life-long devotion to procure just rights and privileges for your countrymen without a single thought to the pleasures natural to man, the unparalleled patriotism and the heroic self-sacrifice you have displayed throughout the prolonged struggle of the passive resistance movement for the honour of India and the self-respect of her sons and daughters.

It is with regret that we viewed your approaching departure for India shortly without the opportunity of seeing you personally. We pray that the merciful Providence will guide you safely to your Motherland through your long and tedious voyage, and that He may spare you for many a year to continue the service to your countrymen which you have so patriotically made the work of your life.

Our sincere thanks are due to all the co-workers during the past struggle in South Africa, including the services rendered by the Hon. Mr. Gokhale, and to the members of the Union Government as well as to the Imperial and Indian Governments and also to the sons and daughters of India for their able assistance.

Govindji C. Merchant and M. Pillay (chairmen), J. D. Jivan and V. A. Pillay (secretaries), S. K. Merchant, R. G. Vardan, A. G. Moodley, N. M. Khan.

Colour on Cars

The writer of the "Man in the Moon" column in the *Natal Advertiser* (who is, we believe, a responsible member of the permanent staff), referring to the question of Indians travelling on the Durban Municipal tram-cars, says:—The Town Council must take the matter up in dead earnest, and not shelter themselves behind antiquated regulations. New ages and new dangers demand new enactments and new laws, and the struggle is by no means finished when the Indian Relief Bill is passed. The Indians, going on Queen Victoria's conciliatory document, intend to demand equal rights with Europeans, and this feeling is being tentatively put forward in the tram-cars, and must be resisted. The natives, imitators as they are by nature, are following in the same line. They are British subjects, and as a matter of fact, being the true natives of the country, as compared with the alien race of Asiatics, have a greater right, and it is further to be imagined that the natives contribute more to the revenue both of borough and State, according to their means, than the Asiatic. At any rate, they do not send thousands a month to a distant country. The Town Council should take the matter in hand strongly, and personal considerations and transcendental ideas about Imperialism must not stand in the way of hard facts. "East is East and West is West, and never the twain will meet," and that must be the rule adopted by the Town Council. If the Asiatics had cars allotted to them they would soon see that the coolie class were militarily dressed, more amenable to the needs of comfortable travelling, more fit to ride on the cars. Now the Town Councillors paternally protect the higher class Indian, who smiles and does nothing. Give him the police control of a system and he will soon see that it is something different to a coolie den. Put the onus on him to keep the amenities pure and he will soon do it, but naturally he will not stir himself while somebody else does it for him.

Portuguese Tax on Indians

Some time ago (says the *Bombay Chronicle*) the Portuguese Government sought to impose a tax of £3 on all Asiatics of non-European habitat in Mozambique, and immediately the Indians there raised a protest against the tax. They made representations to the Foreign Minister in Lisbon, stating that the tax was unfair and would press very hardly upon them and as a result of these representations the Act under which the tax was to have been imposed was suspended for four months. Meanwhile the Indians in Mozambique and Delagoa Bay continued their efforts to get the tax repealed. They made further representations to Lisbon and also wrote to Indian leaders in Bombay and elsewhere asking them to approach the Government of India on the subject. They asked that the Indian Government should be requested to approach the Portuguese Government with a request that the tax might be repealed, and further requested that if the tax were persisted in the Indian Government should be asked to tax all the Portuguese Indians at present in India. It may be mentioned in this connection that there are about [illegible] Goanese in Bombay alone. Senhor Adriano Casanova, Consul-General for Portugal in Bombay, was appealed to as a result of these requests, and he promptly represented matters to his Government, with the result that the tax is now, we are informed, in a fair way of being abolished. Senhor Casanova has now received from the Foreign Minister in Lisbon a communication informing him that the imposition of the tax has again been suspended, this time pending a report from General J. J. Machado, present Governor-General of Mozambique and former Governor-General of Goa.

News in Brief

On Monday, the 3rd instant, Mr. [illegible] gave a largely attended dinner to [illegible] at his premises at [illegible] Field Street, which were [illegible] decorated for the occasion. Amongst those present were [illegible], the local Moulvie, the principal merchants and representatives of the Natal Indian Association. Over [illegible] guests were present.

A communication has been sent to the Durban Town Council from a number of hairdressers conducting businesses in West Street, [illegible] certain premises in West Street [illegible] to an Indian for the purpose of conducting [illegible] hairdressing business. The Committee [illegible] to the effect that the [illegible] the Council has no [illegible] thereon.

London, July 2[illegible].—Reuter's correspondent at Vancouver (British Columbia) telegraphs that the problem with regard to the Indian immigrants on the *Komagata Maru* who were refused permission to enter Canada, has been solved. [illegible] through their leaders, have agreed to offer no further resistance to deportation, on the Canadian Government agreeing to pay the passage money for their return to Hong Kong and fully provision the ship. The grounds for the order of deportation were that the Indians had [illegible] by coming [illegible] from lands to which they belong [illegible] by not having £50 in their possession and [illegible] being labourers contravened the Orders in Council.—Reuter.

In the first Criminal Court, Durban, before Mr. Bernard Hodson, on the [illegible] instant, [illegible] Naidoo, an Indian, was charged [illegible] the *Natal Advertiser* with declining to [illegible] his work at Sir Duncan Mackenzie's at Nottingham Road. This was about the thirtieth appearance of the accused on the same charge. Mr. Macintosh [illegible] had done all that could be done in the matter and the [illegible] had been made by the [illegible] of Indians, with the result that it was found that there was no foundation for the allegations put forward by the accused. The accused again asserted his [illegible] in terms of Sir Duncan Mackenzie, and said that his very name inspired him with fear of the most dreadful kind. His Worship adjourned the case until August [illegible], and in the meantime undertook to examine into the whole affair.

The Indian question in German East Africa is growing, and the [illegible] complaints come up from the [illegible] says the *African World*. [illegible] that recently during the transport [illegible] occasioned by a breakdown of the line [illegible] immediately and of one accord, increased the price of all articles by about 50 per cent., while [illegible] German traders maintained their ordinary prices. Why they should, in the circumstances, be [illegible] it is difficult to understand, considering that the German traders sold cheaper than their competitors, but nevertheless, a case is made out against the Indian on the assumption that he has [illegible] and completely cornered the market. It is for the German traders, so likewise, either to force the Indian down to his price or else to raise his with that of his competitor. There can be no doubt, however, that the Indian question as we have frequently pointed out, is one of the crucial problems of German East Africa at the present time.

Printed and Published by [illegible] Manilal M. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૨ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૧૪. અંક ૩૨.

અધિપતિની નોંધ

યુરોપમાં જંગ! [illegible] આજે યુરોપ [illegible] આજે યુદ્ધના અગ્નિમાં બળી રહ્યા છે [illegible] દુનિયાનાં [illegible] આ મહાન યુદ્ધ [illegible] યુરોપ [illegible] કેટલાંક વરસો થયાં કૃત્રિમ સુલેહ [illegible] અને [illegible] યુરોપમાં શાંતિ છે અને દુનિયાની [illegible] પણ એ શાંતિ માત્ર ઉપર ટકેલીજ હતી એમ ઘણા સમજતા હતા. ઈંગ્લાંડના શહેનશાહ જરમનીના શહેનશાહની મુલાકાત [illegible] જરમનીના [illegible] ઈંગ્લાંડની મુલાકાત આવી હતી [illegible] દુનિયાને [illegible] પણ યુરોપ [illegible] સ્થિતિ આજે [illegible] આવી છે. જરમની [illegible] લડાઈની તૈયારી [illegible] દરેક વરસે પોતાનું નૌકાબળ [illegible] જરમની [illegible] [illegible] એ મહાન યુદ્ધ [illegible] સર્વોત્તમ [illegible] ખૂનને લીધે [illegible] [illegible] મરહુમ [illegible] [illegible] સર્વીઆએ [illegible] [illegible] જરમનીએ [illegible] જરમનીએ [illegible] ઈંગ્લાંડ [illegible] જરમની સાથે લડાઈ જાહેર કરી. [illegible] જરમનીની સામે ઈંગ્લાંડ, રશીઆ, ફ્રાંસ, બેલજીઅમ, સરવીઆ અને હોલાંડ [illegible] લડાઈના સમાચાર [illegible] ઉત્તર સમુદ્રમાં ઈંગ્લાંડ અને જરમની [illegible] જરમનીની [illegible] જરમનીની [illegible] નથી. રશીઆની સરહદ [illegible] જરમનીનું [illegible] લડી રહ્યું છે અને સરહદ [illegible] [illegible] જરમનીએ [illegible] યુરોપના [illegible] સાથે યુદ્ધ [illegible] છે. [illegible]

અને ફ્રાંસનાં [illegible] સુધી [illegible] રહ્યાં છે. ભવિષ્યમાં શું થાય તે જોવાનું છે. દુનીઆની પ્રજાની નજર આજે ઈંગ્લાંડ અને જરમની ઉપર છે, કારણકે એ બન્ને રાજ્યો એક બીજા સાથે હરીફાઈ કરે છે અને મહાન સત્તા [illegible] ઈંગ્લાંડનું નૌકાબળ સર્વોપરી [illegible] છે. ઈંગ્લાંડ સમુદ્રનો રાજા ગણાય છે. જરમનીનું નૌકાબળ ઈંગ્લાંડ સામે ટકી રહે એમ માનવામાં આવતું નથી.

પોકળ સુધારો જે દેશની પ્રજાએ માત્ર શારીરીક બળની પૂજા કરી છે તેનેજ સર્વોત્તમ માન્યું છે અને તેજ બળથી રાજ્યસત્તા [illegible] વામાં આવી છે તે દેશમાં આવા [illegible] એમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી. યુરોપ [illegible] નીચે [illegible] છે અને એ [illegible] યુરોપ [illegible] આવી રહ્યું છે. પણ આશ્ચર્યની વાત તો એજ છે કે જે આખા યુરોપમાં ખ્રીસ્તીઓ, જે ધરમના પ્રચાર આખી દુનીઆમાં યુરોપ કરે છે, જે ધરમ ભાઈચારા અને સુલેહ [illegible] માટે [illegible] શિક્ષણ આપે છે. જે ધરમના પ્રચાર કરનાર ભગવાન ઈસુ ખ્રીસ્ત પોતાના જીવન ઉપરથી બતાવી આપ્યું હતું કે 'રેઝીસ્ટ નૉટ ઈવીલ'—દુષ્ટની સામે ન થાઓ, પણ દુષ્ટના જુલમને [illegible] સહન કરો તે [illegible] ધરમને માનનારું યુરોપ આજ એક બીજાનું લોહી [illegible] રહ્યું છે. પરંતુ ખ્રીસ્તી ધરમના શિક્ષણ અને યુરોપની રાજ્ય [illegible] નથી અને તેથીજ કહેવું જોઈએ કે યુરોપના સુધારો [illegible] પોકળ જેવાજ છે [illegible] યુદ્ધ [illegible] આજે નથી. મરહુમ [illegible] મરહુમ કાઉન્ટ ટોલસ્ટોય કે [illegible] લખાણોની પ્રજા તથા [illegible] અસર [illegible] અમે [illegible] યુરોપખંડમાં [illegible] પશુવત્ મનુષ્ય વધ થતા અટકે.

ખોરાકી આ મહાન લડાઈની અસર દક્ષિણ આફ્રિકા ઉપર કેવી થશે તે કહેવું અત્યારે તો મુશ્કેલ છે, પણ કંઈ અસર થયા વિના રહે એ બનવા જોગ નથી. હાલ મુખ્ય સવાલ ખોરાકીનો છે, કેમકે આ દેશને ખોરાકી સારૂ ઘણું એટલે આધાર પર દેશ ઉપર રાખવો પડે છે, અને તેમાં હિન્દુસ્તાનથી પણ [illegible] માલ આવે છે અને તે માલ મંગાવનારાઓમાં જેમ કેટલાક ગોરા વેપારીઓ છે તેમ હીંદી વેપારીઓ પણ છે. અમે હીંદી વેપારી ભાઈઓને જણાવીએ છીએ કે આવા સમયમાં તેઓએ પોતાના ખોરાકી [illegible] [illegible] [illegible] ગરીબો [illegible] [illegible] આ અવસર છે. આવા સમયમાં સરકાર વચ્ચે પડી [illegible] અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હિન્દી વેપારીઓ પોતાનો [illegible] નિમિત્ત [illegible] તેમ [illegible] ગરીબની આંતરડી ઠરશે.

લડાઇના સમાચાર

[ગુરુવાર]

તા. ૫ મીએ એંગ્લીશ રૂટર તારથી ખબર આપેછે કે ઇંગ્લંડે જરમની સાથે લડાઇ જાહેર કરી છે.

શહેનશાહનો સંદેશો

યુનીઅનના એકટીંગ ગવરનર જનરલને સ્ટેટ સેક્રેટરી મારફત નીચેનો સંદેશો શહેનશાહ તરફથી મળ્યો છે.

"મારી દરીયા પારની કોલોનીઓની સરકાર તેમજ પ્રજા તરફથી છેલ્લા થોડા દીવસમાં જે સંદેશાઓ મને મળ્યા છે તેને માટે હું અત્યંત મગરૂર થઉંછુ. તેઓને મને અંત:કરણ પુરવક નો ટેકો, તથા તેના માટે આપેલી ખાત્રીઓ, ભુતકાળમાં માતૃભુમી પ્રત્યે તેઓએ ઉદાર તેમજ સ્વાર્થત્યાગી આપેલી મદદની યાદી આપેછે જે મહાન જોખમદારીઓ, મારા શિર ઉપર રહેલીછે, તે બરાબર પુરી કરવાને મારા હાથ મજબુત કરવામાં આવશે. આ ભરી કસોટીના પ્રસંગે મારૂં આખું સામરાજ્ય એકબીજા સાથે સંપથી અને શાંતીથી તેમજ પરમાત્મા પર વિશ્વાસ રાખી દ્રઢ રહેશે એમ હું ઇચ્છુંછું."

તા. ૪ થીએ રૂટર સત્તાવાર ખબર આપેછે કે જરમનોએ બેલજીઅમ ઉપર ચડાઇ કરી અંદર દાખલ થઇ ગયા છે.

બેલજીઅમના રાજાએ ચેમ્બર આફ ડેપ્યુટી સન્મુખ ભાષણ આપતાં જણાવ્યુ હતુ કે આપણા રાજ્ય ઉપર હુમલો કરવામાં આવ્યો છે તેની સામા જો બનતુજ હોય તો આપણે તરતજ હથિઆરો ધારણ કરવા જોઇએ તેમજ મહાન ભાગ આપવા સંપથી અને વીરતા પુરવક સામે થવુંજ જોઇએ. અને આપણી માતૃભુમીનું ઉચ્ચમાં ઉચ્ચ માનનું સંરક્ષણ કરવું જોઇએ.

તા. ૪ થી ના તારમાં ખબર છે કે જરમનીનું બધું કાફલો લશ્કર કીલ કેનાલમાંથી પસાર થઇ ગયું છે. અને તે ઉત્તર સમુદ્ર નિરય માર્ગમાં દાખલ થયું છે.

બ્રસેલ્સ ખાતેના ફ્રાન્સના પ્રધાને પોતાની સરકારને ખબર આપી છે કે જરમનીના ઘણા હવાઇ વહાણો બેલજીઅમમાં દાખલ થયાં છે.

ફ્રાંસનો વડો સેનાધિપતિ જનરલ જોફ્રે સરહદ ઉપર જવા ઉપડી ગયો છે. ફ્રાંસ અને જરમની વચ્ચેના રાજદ્વારી બધા સંબંધો હવે તુટી ગયા છે.

જરમનીનો પારીસ ખાતેનો એલચી પારીસ છોડીને ત્યાંથી ચાલતો થયો છે.

જરમનના એક હવાઇ વહાણે બાસેલ સરહદ આગળથી ફ્રાંસના લુનાવીલ શહેરમાં ત્રણ બોમ્બ ગોળા ફેંક્યા હતા પરંતુ કંઇ ભયંકર પરીણામ આવ્યું નહતું.

જરમનો હોલાંડના લીમબર્ગ પ્રાંતમાં પેસી આવ્યા છે. આ ખબરને પાછળથી ખોટી ઠરાવવામાં આવી છે. હોલાંડના વડા પ્રધાને જણાવ્યું હતું કે આ સમય ઘણોજ કટોકટીનો છે. ઇશ્વર ઉપર શ્રદ્ધા રાખી અમે અમારૂં તટસ્થ પણું રહેવાનું કાયમ રાખીશું.

આમસ્ટરડામથી રૂટર ખબર આપેછે કે ડચનું હારબાર લશ્કર એકઠુ થઇ રહ્યું છે. અને કેપટાઉન વોલન્ટીયરો પોતાની મદદ આપવા આવે છે.

બેલગ્રેડથી ખબર મળવાને છેલે દીવસે આવેલ સરવીઅને ઓસ્ટ્રીઆની ફ્રાગોરા સાથેની ઘણું લશ્કરી ટુકડીને પાછી હઠાવી કાઢી છે. ભારે નુકશાન થયું છે.

મોન્ટેનીગ્રોએ સરવીઅાની સરહદ ઉપરના પ્રેજબીપોલ્જા, સીમેનડરીઆ, બેલગ્રેડ, સેમેન્દ્રીઆ, અને માકરેપર ઉપર ચડાઇ કરી હતી પરંતુ દરેક ઠેકાણેથી તેમને પાછા હઠાવી કાઢ્યા છે.

રુશીઆ અને ફ્રાંસની સાથે ઇંગ્લાંડ જોડાય એ વાત માન્ય કરવા ઓસ્ટ્રીઆનાં છાપાં તઇયાર નથી. રુશીઆનાં ઝારે એક ઢંઢેરો પ્રસિધ્ધ કરાવ્યું છે કે મારી ખાત્રી છે કે રુશીઆ બરાબર હવે સંપથી જાગી ઉઠશે અને જરમનીએ જે ઉધ્ધત હુમલો કર્યો છે તેને મારી હઠાવશે.

બાલ્ટીક સમુદ્ર પર રુશીઅનોની લીબો નામના બંદર ઉપર જરમનોએ તોપમારો ચલાવ્યો છે અને શહેરને થોડું નુકશાન કરેલ છે. નેવલ હોસ્પીટલ તથા કેટલાક ઘરોને નુકશાન થયું છે. કોઇનાં મરણ થયાં નથી.

જરમનોએ રુશીઅન પોલાન્ડની પશ્ચિમ સરહદ ઉપરના ત્રણ શહેરો કાલીશ, ઝેન્સટોકોવા અને બેન્ડઝીન તાબે કરી લીધાં છે.

ટરકીએ પોતાના સરવ લશ્કરને એકઠા થઇ જવાનો હુકમ કાઢ્યો છે. લશ્કરની બરાબર ગોઠવણી કરવા જરમનીએ પોતાનો લશ્કરી જનરલ ટરકીને આપ્યો હતો, તે ટરકી લશ્કરના વડા તરીકે કામ કરશે.

એકટીંગ ગવરનર જનરલ મારફત યુનીઅન સરકારે એક ઢંઢેરો બહાર પાડી જણાવ્યું છે કે મીનીસ્ટર આફ ડીફેન્સની પરવાનગી સીવાય મારકની કોઇપણ વસ્તુઓ કોઇ પણ માણસ યુનીઅનની બહાર મોકલી શકશે નહિ.

ખાવાની દરેક વસ્તુઓના હદથી ઉપરાંત ભાવ ચઢી ગયા છે. અને વેપારીઓ હજી ચઢાવતા જાયછે તે બાબત સરકાર ઉપર દબાણ કરીને માલુમ પાડવામાં આવ્યા છે કે એમ થવું ન જોઇએ.

યુનીઅનમાં રહેતા જરમનોને લશ્કરમાં દાખલ થવા સારૂ બોલાવી લેવાનો હુકમ મળ્યો હતો, પરંતુ યુનીઅન સરકારે તેઓને જતા અટકાવ્યા છે.

[શુક્રવાર]

તા. ૫ મીના પોતાના ખાનગી રૂટર ખબર આપે છે કે ફ્રેન્ચ પાસે એક ઝપાઝપી થઇ હતી જેમાં જરમનો નાસી છુટી ગયા હતા. ત્યાં ફરીવાર હુમલો કરવાની તાકાત તેનામાં રહી નથી.

બ્રસેલ્સથી એવા ખબર છે કે લીજની આસપાસના દરેક જરમનો બેલજીઅનોએ મારી હઠાવ્યા છે. કીલ્લાઓને કંઇ પણ નુકશાન થયું નથી. ફ્રેંચ અને બેલજીઅન લશ્કરનું ઉપરીપણું લેવા બેલજીઅનનો રાજા આલ્બરટ પોતે સરહદ ઉપર પહોંચી ગયા છે. તેમણે એક ઢંઢેરા મારફતે જણાવ્યું છે કે મારા પાડોશી જરમનોએ તટસ્થ રહેવાની સંધીને તોડી નાખી છે અને મારા રાજ્ય પર હુમલો કર્યો છે કારણકે આપણે માન છોડી દેવાની તેમણે ના પાડી હતી. આ એક પવિત્ર લડાઇમાં મારા સઘળા પ્રજાજનોને જોડાવાની સેવા ખાત્રી છે.

આ કહેવું જોઇએ કે જરમનીએ બેલજીઅમ સરકારને કહેણ મોકલ્યું હતું કે બેલજીઅન રાજમાં થઇને જરમનોને કંઇ પણ જાતની તકલીફ સિવાય ફ્રાન્સમાં દાખલ થવાનો રસ્તો આપવામાં આવે તે જરમની બેલજીઅન સાથે લડાઇમાં નહીં ઉતરે. આ સરત બેલજીઅમે કબુલ ન રાખી કારણ કે બેલજીઅમ ઇંગ્લાંડ સાથે સંધીથી બંધાએલું છે એટલે જરમનીએ બેલજીઅમ સાથે લડાઇ જાહેર કરી છે.

ઇટાલી જો દુશ્મનોને મદદ કરશે તો જરમની તેની સાથે લડાઇ જાહેર કરશે એવું કહેલું જરમનીએ ગોઠવ્યું છે. હોલાંડ હજી રાખ્યું. બીલ હેલ્જીનાએ લડાઇ જાહેર કરી છે. લીજ શહેરમાં અને આસપાસ ૨૫,૦૦૦ બેલજીઅનો ૪૦,૦૦૦ જરમનો સામે બહાદુરીથી લડતા હતા અને જરમનોને પાછા હઠાવી કાઢ્યા છે. તેઓમાંના કેટલાક હોલાંડ તરફ ગયા છે. બેલજીઅનો ૯૦૦ ઘાયલ થયેલા સીપાઇઓને ઉપાડી ગયા છે.

બેલગ્રેડ તરફ ઓસ્ટ્રીઆએ કંઇ કરયું નથી. નીશ આગળ સરવીઅનોએ હુમલો કર્યો છે. તેઓ સાવા નદી ઓળંગી ગયા છે. અને ઓસ્ટ્રીઆને કીનારે સરવીઆનો વાવટો રોપ્યો છે.

દરીઆઇ ખાતા તરફથી સમાચાર મળ્યા છે કે સમ્મ તરફ જરમનની કોનીગીન લુઇસ નામની સ્ટીમર દરીઆની અંદર થી સ્ટીમરોને ઉડાડી નાખનારી જાળ પાથરતા પકડાઇ ગઇ છે અને બ્રીટીશની એમ્ફીઅન નામની સ્ટીમરે તેને ડુબાડી દીધી છે.

ના. શહેનશાહે દરીઆઇ લશ્કરની મુલાકાત લીધી હતી લોકોના ટોળાએ શહેનશાહને વધાવી લીધા હતા. દરીઆઇ લશ્કર માટે શહેનશાહે એક સંદેશો બહાર પાડી તેમાં જણાવ્યું કે દરીઆઇ લશ્કરની બ્રીટનની પુરાણી કીર્તીને નભે જાળવી રાખજો અને એક વાર ફરીથી સાબીત કરી દેજો કે કસોટીના પ્રસંગે ઈંગ્લાંડ એક બખ્તર જેવુંજ રહેશે. લડતની અંદર આવી પડેલાને મદદ આપવા પ્રજાકીય અરજ પ્રીન્સ આફ વેલ્સે કરી છે.

લીજ શહેર પાસે જરમન તથા બેલજીઅમ વચ્ચે સખત કાપાકાપી ચાલી હતી. ઘણા બેલજીઅનો ઘાયલ થયા છે. વાઇસના શહેરીઓ મીસ્ટ્રીક્ટ તરફ નાસી ગયા છે. જરમનો હરવે, રીપીમ્સ્ટર અને રીમો ચમ્પસ સુધી પહોંચ્યા છે. મીસી નદી ઉપરના ફીલ્લાઓને આગ લગાડવામાં આવી છે.

બેલજીઅમના લીજ, અને નામુર શહેર ઉપર જરમનીએ તોપનો મારો શરૂ કર્યો છે.

જરમનીએ સ્વીટઝરલેન્ડના વેગળા રહેવાપણાની શરતનો ભંગ કરાવ્યો છે.

જરમનો મોરસનેટ તથા વુપેન ઉપર સોમવારે રાતરે ચઢી આવ્યા છે તેમજ ડરબીબીરગમાં એવીલ ઉપર તોપના ધડાકા સંભળાતા હતા.

જરમન સ્ટીમર બરેસલો ઉપરથી અલજીરીઆનું બંદર બોના ઉપર તોપો છોડવામાં આવી હતી. અને ત્યાંથી તે પુરઅપમા પશ્ચિમ તરફ ચાલી ગઇ હતી.

દેશના સંરક્ષણને ખાતર બેલજીઅમની પાર્લામેન્ટે એંસી લાખ પાઉંડ વાપરવાની મંજુરી આપેલી છે. ફરેંચના દરિઆઇ લશ્કરે જરમનીનું લડાયક બારકસ પેન્થરને ડુબાવી દીધું છે. અને બરેસલો તથા ગ્રીઓબનને કબજે કરી લીધી છે.

પોતાની રીચસ્ટાગ ખુલ્લી મુકતાં જરમન શહેનશાહે જણાવ્યું હતું કે વિલ્હેલ્મના લોકોને માટે આપણું કંઇ લડત નથી. વરસોમાં આપણો જ શાંતિ અક્ષી હતી તે સાચવી રાખવા દૃઢ નિશ્ચય પુરવક આપણે તૈયાર હતા. સ્વસંરક્ષણને માટે કોઇપણ જાતના ડગ રીવાય અને શુધ્ધ અંતઃકરણથી આપણે તલવાર ગ્રહણ કરીએ છીએ.

બાલટીક સમુદ્રમાં રૂશીઆના લીબાઉ, મેમેલ અને નાઇમેન અંદર તરફ જરમનીનાં ૧૯ લડાયક વહાણો ઉપડી ગયા છે. કોપનહેગનથી અનાવાર ખબર બહાર પડી છે કે બ્રીટનના સૈન્યમાં દાખલ થવા જાશે તો જાપાન તેને પોતાની સંધીની શરતો પુરણ કરવા મદદ કરશે.

જરમનીએ ઇટાલીને તેનું વેગળાપણું છોડી દેવાને અરજ ગુજારી છે પણ ઇટાલીએ તે અરજ સ્વીકારી નથી.

કાઉન્સ ઓફ કોમન્સે પાંચ મીનીટમાં દસ કરોડ પચાસ લાખ પાઉંડ લડાઇ માટે વાપરવા મંજુરી આપી છે.

જરમનીની સરકારે પચીસ કરોડ પાઉંડ વાપરવાની મંજુરી આપી છે.

લોરડ કીચનર સરકારી ઓફીસર નીમાયા છે અને જનરલ સરજોન ફ્રેંચ લશ્કરના ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ નીમાયા છે.

વિલાયતના દરિઆઇ સ્ટીમરો તથા લશ્કરના તારખાર રેહવાનો હુકમ સરકારે બહાર પાડ્યો છે. દરેક સૈનીકે પોતાના ઉપરી અમલદારના હુકમને તાબે રહેવું એવી સુચના આપવામાં આવી છે.

ફરાંસની ચેમ્બર ઓફ ડેપ્યુટી ખુલ્લી મુકાઇ હતી જેમાં પ્રેસીડન્ટનો સંદેશો વંચાયો હતો કે આપણા ઉપર અગાઉથી સંકેત કરી મુકેલો ઘાતકી હુમલો કરવામાં આવ્યો છે. ફરાંસે ચાલીસ વરસ થયાં ગુમાવેલા પ્રાંતોને પાછા મેળવવા કાયદેસર લડત કરી છે અને માણસ જાતના કલ્યાણ તથા લાભ સાચવવાને પોતાનું સરવ ભાગ આપી દુનીઆને એક મહાન પ્રજા તરીકે દાખલો બેસાડ્યો છે.

ફરાંસ છેવટની ઘડી સુધી લડતમાં ન જોડાવાને પુરણ પ્રયાસ કરતી હતી અને ઇતિહાસ દરેક જરમનીને જોખમદાર ગણશે. આખી દુનીઆની ભલી લાગણી અને દીલસોજી આપણને મળેલી છે અને આજે પુનઃ દુનીઆ સમક્ષ ન્યાય અને સ્વતંત્રતાને ખાતર આપણે ઉભા છીએ.

લડતમાં રહેતા જરમન એલચી પ્રીન્સ લીચનોસ્કીને લંડનમાંથી મોકલી દેવા બ્રીટીશ સરકારે એક ખાસ સ્ટીમર આપી છે. અમેરીકા, સ્વીડન અને ડેન્માર્કે પોતાનું વેગળા રહેવાપણું જાહેર કરેલું છે.

જરમનો બેલજીઅમની સરહદ પર હજી લડવાનું કરે છે. હવાઇ વહાણો ઉડતાં પણ નજરે પડે છે. જરમનીના સંખ્યાબંધ ઘોડાઓ મકાઇ વીગેરે સામાન લઇ શહેરમાં દાખલ થતાં પકડાઇ ગયા છે. લશ્કરને ઉતરવા સારૂ મીસી નદી ઉપર કાચા પુલ જરમનો બાંધતા હતા તે વેળા તેમના પર બેલજીઅનોએ મારો ચલાવ્યો હતો અને ઘણું નુકશાન પહોંચ્યું હતું. જરમનો નદી પાર ઉતરવામાં ફત્તેહમંદ થયા છે.

નીશથી ખબર મળ્યા છે કે બેલગ્રેડ આગળ સરવીઅનો ઓસ્ટ્રીઅનોની બરાબર સામા થયા છે.

કેનેડામાં લોકોમાં ભારે ઉત્સાહ છે અને ૨૦૦૦૦ માણસો ઉપડવાને માટે તૈયાર છે.

[શનીવાર]

બેલજીઅમ સાથેની ચાલેલી લડતમાં જરમનના આઠ હજાર માણસો માર્યા ગયા છે અને સાત તોપો પકડવામાં આવી છે. ૮૦૦ ઘવાએલા જરમન સૈનિકોને બ્રસેલ્સ લઇ જવામાં આવ્યા છે. જરમનો બેલજીઅમની સરહદમાં દાખલ થઇ ગયા છે, અને લીમાનીચ, હેનરીચાપલ અને ડોલહેનમાં આવી પહોંચ્યા છે. આ તરફ જર્મનોએ જરમનો લીજ શહેરનો કીલ્લો સ્વાધીન કરવાની માગણી કરે છે. બેલજીઅનો તાબે થવાની ના પાડે છે. લીજના કીલ્લા ઉપરથી જરમનીનાં હવાઇ વહાણ ઉપર ગોળા છોડવામાં આવ્યા હતા અને તેથી તે તરતજ નીચે તુટી પડ્યું હતું. બેલજીઅમ અને જરમનીનું હવાઇ વહાણ એક બીજા સાથે હવામાં લડતા હતા જેમાં

બેલજીઅમના, હવાઇ વહાણે જરમનીના વહાણને નુકસાન કરી આપ્યું, પણ અને તેનો ફન્લીન મરી ગયો, છે

ઓસ્ટ્રેલીઆ, ન્યુઝીલંડ, ન્યુફાઉંડ લેન્ડ, બ્રીટન કોલ બીઆ, પ્રીન્સ એડવર્ડ આઇલેંડ. તેમજ કેનેડાની પાર્લામેંટના ૯૭ સભાસદોએ જણાવ્યું છે કે માતૃભુમિને માટે જાનની મદદ તરતજ આપવામાં આવશે અને હીંદુસ્તાનના [illegible] રાજ રજવાડાઓએ પણ પુરતી મદદ આપવાનું જાહેર કરયું છે

રશીઆ, ફ્રાન્સ, અને ઇંગ્લાંડના માનમાં બેપ. એક મોટુ સરઘસ કહાડ્યું હતું. અને બુલવીઅમ લશ્કરી એરે કક્ષમાં ઘણા જરમન જાસુસોને પકડવામાં આવ્યા છે

સોમવાર]

[illegible] ઉપર એક લડાઈ થય પછી જરમનીની એક [illegible] [illegible] સ્ટીમરે કોલાઇ તરફ પાછા હઠવી છે

'[illegible] ન્યુઝ' ખબર આપે છે કે [illegible] શીપ [illegible] કંપનીઓ [illegible] કરયુ છે કે જરમનીની ૧૯ સ્ટીમરે [illegible] [illegible] ડુબી ગઇ [illegible] છે

એડમીરલ્ટી તરફથી ખબર આપવામાં આવ્યા છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પકડવા [illegible] [illegible] [illegible] થઇ હતી અને તે ડુબી ગઇ છે ૧૩૦ માણસ ડુબી ગય છે [illegible] ૧૮ ઓફીસરો તથા ૧૭૫ માણસો બચ્યા છે

[illegible] [illegible] ખબર મળી જણાય છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સરહદ [illegible] છે કે [illegible] જરમનીએ [illegible] [illegible] કીધાં છે

[illegible] ખબર [illegible] પેરીસથી જણાવે છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] શહેર [illegible] લીધું છે

[illegible] ખબર આપે છે કે [illegible] લશ્કરે સરહદ [illegible] છે અને એલ્સેસમાં તે [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

જરમનોએ [illegible] [illegible] ઉપર બેલજીઅમ ઉપર હુમલો કર્યો હતો અને બેલજીઅન લશ્કરના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નાસી ગયા હતા

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] રાતરે હુમલો થયો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લશ્કર [illegible] [illegible]

[illegible] ખબર [illegible] જણાય છે કે [illegible] લશ્કરે [illegible] [illegible] લીધું છે

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પેરીસમાં [illegible] [illegible] રહી છે

[illegible] [illegible] [illegible] જરમન તથા બેલજીઅન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જણાવે છે કે [illegible] [illegible] [illegible] જરમન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] બેલજીઅમના [illegible] જરમનો ઉપર [illegible] હુમલો કરી જરમનોને પાછા હઠાવ્યા છે [illegible] [illegible] [illegible] જરમનનું બીજું [illegible] [illegible] છે.

બેલજીઅમના રાજા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] થયો છે, તેઓ જરમનીને [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જણાવે છે કે [illegible] લશ્કરે જરમન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. જરમનો [illegible] [illegible] થયા ન હતા.

[illegible] અને બેલજીઅમના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉપર [illegible] [illegible], આવ્યો હતો જે માટે [illegible] પોતાની દીલગીરી જાહેર કરી છે

[illegible] [illegible] પણ જરમનોએ [illegible] તકલીફ આપી છે.

[illegible] સરહદ ઉપર [illegible] પાસે [illegible] [illegible] જરમનોએ હુમલો કર્યો હતો રશીઆને ભારે નુકશાન થયું છે

[illegible] [illegible] [illegible] પાસે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હતાં. પણ દરેક વખતે પાછા હઠવું પડયું છે

જરમનોના કેટલાક હથીઆર અને [illegible] [illegible] પકડાવી [illegible] લંડનમાં આણવામાં આવ્યા છે [illegible] [illegible] પણ [illegible] છે તેને લડાઇના [illegible] તરીકે [illegible] [illegible] [illegible] છે

૨૦૦૦ ટનની એક [illegible] [illegible] સ્ટીમર [illegible] [illegible] પકડાઇ [illegible] હતી અને ડુબી ગઇ છે

[illegible] અને જરમની [illegible] લડાઇના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લડાઇમાં ઉતરવા ના [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] જાહેર કર્યું છે

[illegible] [illegible] [illegible] લશ્કર એકઠું કરે છે [illegible] માણસો ઘણા [illegible] છે [illegible] [illegible] લશ્કર એકઠું થાય છે.

મેલબોર્નથી [illegible] ખબર [illegible] જણાવે કે [illegible] ૨૫૦૦૦ લશ્કરની મદદ [illegible] સરકારને આપતાં જણાવ્યું છે જે [illegible] કબુલ રાખી છે

કેનેડાની [illegible] [illegible] [illegible] લશ્કરને એકઠું [illegible] [illegible] હુકમ આપવામાં આવ્યો છે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ૨૦ હજાર માણસ એકઠા કરે છે.

[illegible] [illegible] [illegible] સાથે લડાઇ જાહેર કરી છે

લડાઇમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] માટે [illegible] [illegible] [illegible] એક ફંડ ખોલ્યું છે તેમાં એ લાખ પચાસ હજાર પાઉંડ ભરાઇ ચુક્યા છે. આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ખબર છે કે [illegible] [illegible] [illegible] પાઉંડ થયું છે.

[illegible] [illegible] [illegible] જણાવ્યું છે કે અમે એવી [illegible] [illegible] અમે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉતરવું પડે તો પણ આપણે [illegible] [illegible] [illegible] સ્વાધીનતાનું રક્ષણ કરવુંજ જોઇએ એ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છીએ.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જણાવ્યું છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આપણને [illegible] [illegible] જો આપણી [illegible] એક [illegible] [illegible] એક [illegible] રહેશે ત્યાં સુધી દુશ્મનની સાથે લડશું.

યુનીઅન ગેઝેટમાં [illegible] [illegible] બહાર પડી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે યુનિઅનમાં [illegible] [illegible] લડાઇનાં હથીઆર તથા દારૂ ગોળા [illegible] [illegible] છે. જરમનીના [illegible] લશ્કરી [illegible] યુનીઅનમાં [illegible] [illegible] લડાઇના કેદી તરીકે [illegible] [illegible] [illegible] પાસે હાજરી [illegible] પડશે

[illegible] [illegible] પાસે [illegible] [illegible] [illegible] હશે તેમણે [illegible] [illegible] [illegible].

મી. ગાંધીની પ્રીટોરીઆમાંથી વિદાયગીરી

તા. ૭ જુલાઈનું 'પ્રીટોરીઆ ન્યુઝ' લખે છે કે મી. ગાંધીને રસીક હૈયાંથી [illegible] જણાવે છે કે મ. રટકુરુ અને સિવિલ આદર સત્કારના મેળાવડો [illegible] હતો તથી સરસ કરવો એ મુશ્કેલ હતું. એક સાહેબ મીટીંગમાં બોલ્યો હતો [illegible] અસાધારણ સુંદર લાગતા. [illegible] તેની ઘડી હતી [illegible] ઉપરથાપ [illegible] નહેર આવતો હતો [illegible] બોલ્યા તેના [illegible] તેની સ્વાભાવિક [illegible] રહેનારા [illegible] લાગતી હતી [illegible] લગભગ [illegible] ની [illegible] માલુમ પડતી હતી [illegible] હિંદુ [illegible] હતી [illegible] ધારણ કરેલો હતો [illegible] શરીરના [illegible] આવે તો કહી શકાય કે આપણી રાજ્યનીતિ અનુસાર [illegible] પ્રકૃતિને [illegible] હતો [illegible] માજીસ્ટ્રેટ [illegible] જીવન [illegible] માલુમ પડતા હતા [illegible] કરેલું હતું [illegible] લઈ [illegible] સતત [illegible] તેઓ [illegible] વિચાર [illegible] ત્યારે અસાધારણ રીતે [illegible] પ્રચાર કરતા હતા [illegible] એક [illegible] ધર્મીક [illegible] જુગાના [illegible] રીતે [illegible] અનાદરકારક [illegible] હિંદીઓ [illegible] રહેલા છે [illegible] પુરવક [illegible] રાજ્ય [illegible] શ્રીકરની [illegible] સ્વીકાર [illegible] છે [illegible] આ [illegible] [illegible] જણાવી [illegible] હિંદીઓને [illegible] વખતે ગોરી [illegible]

આ [illegible] હિંદ [illegible] ટ્રાન્સવાલ લીડર [illegible] જણાવે છે કે [illegible] મી. [illegible] હતું. મેસર્સ [illegible] નાઈડુ [illegible] હાઈ [illegible] વિજય [illegible] હતા [illegible] મી. ગાંધીને [illegible] માનપત્ર [illegible] મીસ સ્લેશીન [illegible] તેમજ મી. [illegible] નાખવામાં આવ્યા હતાં.

મી. [illegible] સભામાં [illegible] જણાવ્યું કે [illegible] હિંદ [illegible] મી. ગાંધીની [illegible] મુલાકાત [illegible] મી. ગાંધીને [illegible] જવાથી [illegible] જુઓ [illegible] વિચાર [illegible] હિંદીઓને [illegible] નથી અને [illegible] વિચાર [illegible] દેશમાં [illegible] આપણે [illegible] મી. [illegible] આવ્યા છે [illegible] માનવ [illegible] ગાંધીના [illegible] સત્યાગ્રહની [illegible] [illegible] હિંદીઓને [illegible] યુરોપીઅનો [illegible]

માનપત્ર [illegible] જવાબ આપતાં મી. ગાંધી બોલ્યા કે મી. [illegible] પ્રમુખ [illegible] મી. [illegible] હમેશા [illegible]

[illegible] છે અને હું અને તેનો વખાણનારો છું. મી. [illegible] પણ [illegible] જણાવ્યું કે મી. [illegible] અને [illegible] પ્રીટોરીઆના કામકાજની [illegible] હતા [illegible] જાતીભેદ [illegible] મી. [illegible] સાથે હમેશા સભ્યતા પુર્વક વરતેલા છે. એ [illegible] સાહેબને [illegible] હું [illegible] કરતો હતો [illegible] મી. [illegible] પકડવા આવ્યા હતા તેવું [illegible] કર્યું. એક સત્યાગ્રહી તરીકે મારો તેને વિશ્વાસ હતો [illegible] પરસ મને આપવામાં આવી છે તેને માટે હું આભાર માનું છું. [illegible] પરસે [illegible] અને તે [illegible] જાતના [illegible] હિંદીઓને [illegible] કામમાં [illegible] અને તે [illegible] હિંદુસ્તાનમાં [illegible] વાપરવામાં [illegible] સમાધાની [illegible] છે તે એક [illegible] [illegible] બીજાં [illegible] દુઃખ [illegible] રહ્યું નથી [illegible] [illegible] એમ નથી. [illegible] બીજાં [illegible] છે તે દુર કરવામાં આપણે [illegible] યુરોપીઅન [illegible] કેળવવો જોઈશે. મી. [illegible] યુરપ આપણને મદદ આપે છે તેની આપણા તરફની [illegible] [illegible] જોઈએ.

મીસ સ્લેશીનના કામની મી. ગાંધીએ તારીફ કરી હતી [illegible] મીટીંગ [illegible] કરવામાં આવી હતી.

મી. ગાંધીને મળેલાં માનપત્રો

[illegible] ઉપરાંત મી. ગાંધીને નીચેના માનપત્ર મળ્યાં હતાં:—

તામીલ મહાજન સભા તરફથી મી. ગાંધીને એક માનપત્ર આપ્યું હતું [illegible] પ્રેસીડન્ટ [illegible] સેક્રેટરી [illegible] [illegible] સામી [illegible] એલ [illegible] સેક્રેટરી [illegible] સહી [illegible]

યુરોપીઅન કમીટીનું માનપત્ર

વહાલા મી. ગાંધી, આપ હીંદુસ્તાન જાઓ છો તે [illegible] અમે યુરોપીઅન કમીટી [illegible] હીંદી [illegible] સભ્ય [illegible] [illegible] આપેલાં [illegible] પ્રેમ પુરવક [illegible] કરતવ્ય [illegible] એક [illegible] અને [illegible] કામની તેમજ બીજા અનેક [illegible] પીછાન કરીએ છીએ.

[illegible] તમારી સાથે [illegible] કરતાં [illegible] લાભ [illegible] હતો અને [illegible] [illegible] એવી રીતનું સમાધાન કરવામાં આમારે [illegible] અને વાપરતા હતા, અને એ કામમાં આપતી [illegible] કાયદી સલાહ તેમજ [illegible] મદદ [illegible] હતી.

આપે [illegible] પુરવક [illegible] ભારી [illegible] અને [illegible] સરીઆ [illegible] વિજયવંત [illegible] એ તે [illegible] આપ [illegible] તેમજ હીંદી [illegible] આપ એક [illegible] [illegible] માટે આવી [illegible] હીંદી [illegible] [illegible] સંતોષ [illegible] અને આ [illegible] માટે

અમે આપને મુબારકબાદી આપીએ છીએ.

આપને તેમજ આપના કુટુંબને અમે સુખ શાંતિ તેમજ દીર્ઘાયુષ ઇચ્છીએ છીએ અને તમારા સ્નેહથી બંધાઇએ. માટે અને મુક્ત કરી હું ખ્રીસ્તી મનુષ્ય જાતિના ઉધ્ધારને માટે કારય કરવા ઘણી તક આપને મળો એમ ઇચ્છીએ છીએ.

(સહીઓ) રેવ. ચારલ્સ ફીલીપ્સ, એક્ટીંગ ચેરમેન, જેન. એ. રોજર્સ, જે હાવર્ડ, ઓ બ્રાઉન, ડી પોલક, સી ઇ. નેલસન, એચ રોબીન્સ, એ સી. જુડ અથ કેઇન બેઠ, એચ એસ. એલ. પોલાક અને આર જે ટેલર

પ્રીટોરીઆની હીંદી કોમ તરફથી

નીચે પ્રમાણે માનપત્ર આપવામાં આવ્યું છે આપને વિદાયગીરી ઇચ્છવાને આજ અમે હરખ તેમજ શોકની ભેળી લાગણીથી એકઠા મળ્યા છીએ. શોક એટલાજ માટે કે એક અમન વિશ્વાસુ મિત્રથી અમે જુદા પડીએ છીએ અને હરખ એટલા માટે કે આપણી માતૃભુમીમાં આપ આરામ લેવા સિધાવો છો કે જે આરામની આપને હવે ખરી જરૂર છે. આ દેશની અંદર આપે લગભગ ૨૧ વરસ ઉપર કારય કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. તે સમયથી આપની હિલચાલની પછી અમે દોરાયા છીએ અને આપે દરશાવેલ માર્ગ પર નિખાલસ દીલથી વિશ્વાસ રાખ્યો છે હવે આપને વિદાયગીરી ઇચ્છતા અમે દ્રઢતા પુરવક કહી શકીએ છીએ કે અમે અમારો વિશ્વાસ અયોગ્યસ્થાને મુકયો નથી. દ. આફ્રીકાની હીંદી પ્રજાને વાસ્તે જ ફતેહ આપે મેળવી છે તેમાં કેટલી અમુક ફતેહ વિષેજ અમે કહેવા નથી ઇચ્છતા એ વિગત આપના પ્રતિપક્ષીઓના તરફ ઉદારતા બતાવવા માટે આપ માન ભરેલા સમાધાની કરેલી. ઇન્ડીઅન રીલીફ બીલમાં અનેક જાતની મુશ્કેલીઓ હતી છતાં આપ સમાધાન કરી શક્યા એ આપના ઉમદા અને સરસ કારયનો એક દાખલો છે. નિ:શક અમારા હકોને માટે દ્રઢતા પુરવક લડવામાં આપને અનેકવાર અતિ દુખો તેમજ શોક સહન કરવા પડ્યાં છે. પરંતુ અમે આપને ખાત્રી આપીએ છીએ કે આપ ઉત્તમ પ્રકારે લડત લડ્યા છો અને હીંદી કોમના દરેક દરેક જણના સ્નેહ અને માન આપના પ્રત્યે છે

સાંભળ્યા તરફ આપની વફાદારી આપે સાબીત કરી આપી છે આપની જગ્યા પુરવી એ મુશ્કેલીની વાત છે. આપને વિદાયગીરી ઇચ્છતાં અમે સરવ આશા રાખીએ છીએ કે અમને જો ભવિષ્યમાં આપની જરૂર પડે તો દુર માતૃભુમીમાં અમારી માગણી આપ કબુલ રાખશો અને જે મદદ ઉદારતા પુરવક તેમજ કેટલા સીવાય આટલા વરસો થયા આપ આપી છે તેજ પ્રમાણે ફરી આપશો મીસીસ ગાંધીને પણ અમે શુભ વિદાયગીરી ઇચ્છીએ છીએ એક પતિ પરાયણ પત્ની તરીકે તે બેશક આપના દરેક ઉત્તમ કારયમાં આપને મદદગાર થઇ પડ્યા. હતા. અને હીંદી પ્રજાના દુઃખ વાસ્તે તેણે જેલનાં કષ્ટો સહન કર્યા છે અમે એકવાર ફરીથી આપને વિદાયગીરી ઇચ્છીએ છીએ.

(સહીઓ) એમ વી પટેલ ચેરમેન, એસ. એલ. દેસાઇ સેક્રેટરી, જે પી. વ્યાસ, ઇ. એમ જોશી, કાસમ આદમ, હાજી હબીબ, રામલાલ મુલજી, વી. એસ. પીલ્લે, જીવા મહમદ ગીહલ પરશોતમ જી એ વીઠલદાસ મુલજીના, બાબુલાલ મહારાજ, એન. એસ. તારમહમદ, અને એમ કાસમ આરૂ કે પટેલઆદી, અને એન. ગોપાલ.

વીરીનીગીંગના મુસલમાનો તરફથી

એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું છે તેમાં મી. ગાંધીએ કોમની એકવીસ વરસ સુધી કરેલી સેવાનાં વખાણ કરવામાં આવ્યાં છે તેમજ મીસીસ ગાંધી સાથે તેમને પરદેશમાં દીરઘાયુ અપિ એમ ઇચ્છયું છે.

(સહીઓ) ઇ. અબ્દુલ, ઇ. એમ. પટેલ, એમ. એમ. ઇ. મુસા

મુતુસામી નાયડુ ૩૦ મી વાર કોરટમાં

મુતુસામી નાયડુ નામના એક ગીરમીટીઆ હીંદીને આ માસની પહેલી તારીખ શનીવારે ડરબનની ફોજદારી કોરટમાં પોતાના શેઠને ત્યાં કામે જવા ના પાડવાના આરોપસર ઉભો કરવામાં આવ્યા હતો વાંચનારને યાદ હશે કે આ માણસ તેના શેઠ સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં કામે જવાની હરગીજ ના પાડે છે અને તેટલા માટે તેને ૨૦થી ૨૫ વખત તો સજા પણ થઇ ચુકી છે. 'એડવર ટાઇઝર' જણાવે છે કે આજ તેને ત્રીસમી વખત કોરટમાં ખડો કરવામાં આવેલો અને તે વખત પણ તેણે તેને ત્યાં કામે જવાની ના પાડી હતી. સરકારી વકીલ મી. મકીન્સને જણાવ્યું કે કોરટ આ બાબતમાં બનતું કર્યું છે, અને પ્રોટેક્ટરે પણ તપાસ સંપુરણ રીતે કરી છે અને તેમાં પ્રોટેક્ટરને એમ માલુમ પડ્યું છે કે આરોપી પાસે પોતાના શેઠને ત્યાં કામે નહીં જવાનું કોઇ વ્યાજબી કારણ નથી.

આરોપીએ ફરીને જાહેર કર્યું કે જો તે સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં જાય તો તેની જીંદગીને જોખમ પહોંચવાનો ભય છે. તેણે વધુમાં જણાવ્યું કે મારા શેઠનું નામ સાંભળતાંજ મારા દીલમાં મહા ભયાનક બીક પેદા થાય છે આટલું સાંભળ્યા પછી માજીસ્ટ્રેટે આ કેસ ૮ મી અગસ્ટ સુધી મુલતવી રાખ્યો હતો દરમીયાન બધી હકીકત તપાસવાનું તેણે માથે લીધું છે

મોઝાંબીકના હીંદીઓ પર પા. ૩ નો કર

કેટલાક વખત પહેલાં પોરટુગીઝ સરકારે મોઝાંબીકના એશીઆટીકો ઉપર પા ૩ નો કર નાખવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો તે સામે હીંદીઓએ સખ્ત વાંધો લીધો, લીસ્બોનના પરદેશ ખાતાના પ્રધાનને તે કર નાબુદ કરવાને અરજીઓ કરી, તેમાં એમ જણાવેલું કે એ કર અન્યાયી છે અને હીંદીઓને તે બહુ સખત થઇ પડશે. આ પ્રયત્નના પરીણામે એમ થયું કે ધારેલ કરનો અમલ કરવાનું ચાર માસ સુધી મુલતવી રાખવામાં આવ્યું દરમીઆન મોઝાંબીક અને ડેલાગોઆબેના હીંદીઓએ તે કર નાબુદ કરાવવાનો પ્રયત્ન ચાલુ રાખ્યો અને ફરીથી લીસ્બનની સરકારને અરજીઓ કરી તેમજ હીંદુસ્તાનના આગેવાનોને પણ વિનતી કરી કે આ કર પોરટુગીઝ સરકાર તરફથી નાબુદ કરાવવાને તેઓ હીંદી સરકારની મદદ લેવે. હીંદીઓની એવી માગણી હતી કે હીંદી સરકારે પોરટુગીઝ સરકારને આ કર નાબુદ કરવા સુચવવું, અને તેમ છતાં પોરટુગીઝ સરકાર નકારે કરે તો હીંદુસ્તાનમાં અંગ્રેજી સત્તા નીચે રહેતા પોરટુગીઝો ઉપર હીંદી સરકારે પણ તેવોજ કર નાખવો. આમ થાય તો ફક્ત મુંબઇમાંજ ૩૫,૦૦૦ પોરટુગીઝ લોકો છે.

આ હીલચાલના પરીણામે મુઝામ્બીક, પોર્ટુગીઝ એલચી મી. સેનહર ફેરેનેવાને આ બાબતમાં અરજી કરવામાં આવી અને તેણે પોતાની સરકારને તે કર નાબુદ કરવાની ભલામણ કરી તે બાબતના પત્ર વ્યવહારમાં હીન્દના પરદેશ ખાતાના પ્રધાને જણાવ્યું છે કે તે પોતે મોઝામ્બીકના ગવર્નર મી. જે. જે. મેકડો પાસેથી આ બાબતની હકીકત મેળવી તે કર મુલતવી રાખવામાં આવશે.

જોહાનીસબરગમાં તામીલોની સભા

આ મેળાવડામાં મી. ગાંધીએ નીચે મુજબ ભાષણ આપ્યું હતું:

તામીલ ભાઇઓ અને બહેનોને મળવા આવતાં મારા હૃદયમાં એમજ લાગ્યું કે હું મારા સહોદરોને મળવા જાઉંછું. કેટલાંક વરસોથી મારા હૃદયમાં આવી વૃત્તિ તામીલ કોમને વિષે ખીલી રહી છે. તેમ હોવાનું કારણ ઘણું સરળ છે. હીંદી કોમના જુદા જુદા વિભાગોમાં તામીલ કોમે સત્યાગ્રહની લડતમાં ઉત્તમ ભાગ ભજવ્યો છે. લડતમાં જે મરણો થયાં છે તેમાં મોટો ભાગ તામીલોનો છે. લડત દરમીઆન મરણને વશ થએલા પેલા ભાઇ અને બહેનની યાદગીરીના સ્તંભ આજે સવારેજ આપણે ખુલ્લા મુક્યા. તેઓ બન્ને તામીલ કોમના બાળક હતા. જેના અરથી હજુ નવું ઉઘાડેલા પડેલા હશે એ નારાયણસ્વામી પણ તામીલ કોમનો હતો. દેશપારીઓ પણ બધા તામીલ હતા. લડતમાં જોડાવાથી જે ઓ ચીંથરે હાલ થઇ ગયા તેઓ પણ તામીલ હતા. ટોલ્સટોય ફારમ ઉપર રહેનાર વધુ ભાગ તામીલનો હતો અને દરેક રીતે તામીલ કોમે હિંદી કોમના પોતાની ઉત્તમતા સાબીત કરી આપી છે. આમ કહેવામાં હું જરા પણ અતિશયોક્તિ વાપરતો નથી. તામીલ કોમની પ્રભુમાં અડગ શ્રદ્ધા અને સાચાપણું ગત આઠ વરસની સત્યાગ્રહની લડતને નીભાવનાર એક મુખ્ય સાધન હતું. જેલમાં જનારે આગેવાનો મોટો ભાગ તામીલનોજ હતો. જે બહેનોએ ન્યુકાસલમાં ફેરીઓ કરીને ગીરમીટીયા તેમજ બીજા હિંદી મજુરોને કામ છોડી દેવાની સલાહ આપી તેમજ આગ્રહ કરી પોતાને પકડવાને સરકારને આમંત્રણ કરેલું તે બહેનો પણ તામીલજ હતી. ફીનીક્સ તરફની કુચમાં પણ કોણ સ્ત્રીઓ હતી? તે પણ તામીલજ. એક રતલનો રોટીનો ટુકડો અને થોડી ખાંડ પાણીમાં નાખી તે ખાઇ આખો દીવસ ગાળવામાં ક્યા હિંદીઓ વધારે હતા? તેઓ પણ તામીલજ હતા. કલકત્તીઆ ભાઇઓએ પણ છેલ્લી લડતમાં સારી સેવા બજાવી છે. તેઓ પણ છેલ્લી લડતમાં સબ્બાબંધ નીકળી આવ્યા હતા. પણ તામીલોએ તો સત્યાગ્રહની લડતને બહાદુરીથી આઠ વરસ સુધી નીભાવી રાખી. અને શરૂઆતથી તેમનામાં વીરત્વ છે તે જણાવી આપ્યું છે. અને અને છેવટ સુધી આશા રહી હતી કે સબ્બાબંધ માણસો જેલમાં જવાને જોઇએ તો તે તામીલ કોમમાંથીજ નીકળી આવશે. અને આવાં કારણોથીજ મારાં સહોદરને મળતાં જે આનંદ થાય તે મને અહીં થાયછે.

તામીલ કોમનો મને જે અનુભવ મળ્યો છે તે મારી જીંદગીમાં એક કીમતી ખજાના રૂપ છે. લડતમાં જેઓ લડ્યા છે, પોતાની ફરજ સમજીને ધરમને ખાતર પોતાનું સરવસ્વ જતું કર્યું છે અને જેઓ જાણે છે તેમને મારે સભાની બાબતમાં શું કહેવાનું હોય? તેમ છતાં મારે કહેવું પડે તો હું એટલુંજ કહીશ કે તમારી બહાદુરાઈ અને સહનશીલતાના પ્રતાપે તમે જે માટે લડ્યા હતા તે બધું મળી ચૂક્યું છે. તમે તમારા ખરચ તરફની ફરતેભના આનંદમાં જે બક્ષીસ મેળવી શકો તે સિવાયની બીજી બક્ષીસની આશા રાખીજ નથી. આ પ્રાંતોમાં જન્મેલા હિંદીઓના કેપમાં દાખલ થવાના હક માટે તમે લડ્યા અને તે તમને મળ્યા. દ. આફ્રીકામાં હિંદીઓ તરફ કાયદાનો અમલ ન્યાયથી થાય એવી ખાતરી સરકાર પાસેથી મેળવવા તમે લડ્યા તે તમને મળી છે. ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટના કાયદામાં જાતીભેદ નાબુદ કરવા તમે લડ્યા અને તેમ થયું. ૩ પા. નો કર નીરમુળ ગયો. અને શાદીના વિષે એટલુંજ કહીશ કે જે ધાલી બહેનો જેલ જઈ આવી છે તેઓને હું આજેજ તેમના પતિની પત્નીઓ કહી શકુંછું. બાકી રહે ફક્ત તે સભ્યતાની ખાતરજ એમ કહત. સરકારના કાયદાથી તેમ નહિ કહી શકત. આજ સુધી સત્યને ખાતર આપણે લડયા છીએ અને તેમાં અને સત્યના જય થયો છે. તમારા હું કે તમે કંઇ કરી શકયા નથી. આપણે આવતા કાલે અમલ માટે લડીએ અને તમને જણાશે કે આપણે હાર ખાધી પણ સત્ય અજીત છે. અને તેવા સત્યની ખાતર જ્યારે જ્યારે સેવા બજાવવાનું તમને આમંત્રણ મળે ત્યારે તમે તઇયાર રહેશો, એવી હું આશા રાખુંછું.

હવે હું તમને બીજી બાબત કહીશ. બીજી બધી કોમની માફક તમારી કોમમાં પણ ઘણી વખત દ્વેષ બુદ્ધિને કારણે પરસ્પર કલેશ ઉભો થાયછે. આ બધા ઝગડા તમે દુર કરો તો તમે તમારી કોમનો મોભો વધુ માન ભરેલાપણાથી સાચવી શકશો. જ્યારે તમે તમારા દેશની—માતૃભુમિ હિંદની—સેવા કરવાને આમ સહજ રીતે લાયક નીવડ્યા છો તો આ નજીવા, પણ પરીણામે ભયંકર, એવા દ્વેષભાવનો ત્યાગ કરો. જે દેશ મહાન મંત્ર મી. અને મીસીસ થંબી નાયડુએ બધાંને શીખવી બતાવ્યો છે તે મંત્ર ભણવા પહેલાં દ્વેષને નાબુદ કરો. તેમણે પોતાનાં ચાર વહાલાં બાળકોને હીંદના સેવક તરીકે મન સ્વાધીન કરી દઇ માબાપ તરીકેનો પોતાનો હક છોડી દીધા છે હું આશા રાખુંછું કે તેઓ આમ કરવામાં પોતાની સ્થિતિ પુરી રીતે સમજ્યાં છે. ફક્ત બાળકોને હીંદના સેવક તરીકે હમેશ રાખવા અને પોતાની આરથીક સ્થિતિના કલ્યાણ માટે હવે પોતાના છોકરાઓની આશા ન રાખવી એ કંઇ જેવી તેવી વાત નથી.

હવે છેવટમાં તમને એટલુંજ કહીશ કે મદરાસ તરફની સ્થિતિ વિષે હું કંઇક જાણું છું. ત્યાં ઘણી જુદી જુદી જ્ઞાતિ ભેદો છે. તેવાજ ભેદ તમે અહીં પણ સાથે લાવ્યા હો તો તમારે અહીં રહેવું કેવળ છે. જ્ઞાતિ ભેદના ફાયદા ઘણા છે પણ હાલ તો તેના ગેર ઉપયોગ થાયછે. તે બધા ભેદો તમે અહીં રાખી શકશો. ઉંચી કોમનો અને ઉચ્ચ નીચ કોમની આમ એક બીજા પ્રત્યે ભેદભાવથી જોશો તો તે જરૂર તમે અહીં મોટી હદમાં આવી પડશો. તમારે યાદ રાખવું જોઇએ કે તમ તમામથી કોઇ ઉચ્ચ કે નીચ નથી પણ બધા હીંદી છો. બધા તામીલ છો. હું જે તામીલ કોમ માટે કહું છું તે સમસ્ત હીંદી કોમને પણ લાગુ પડે છે પણ તામીલોને હું ખાસ કહું છું કેમકે તેઓની પાસેથી ઘણી મોટી આશા રાખવામાં આવે છે.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ઓફીસમાં મળી શકે છે

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪-૬	૧૦
સ્વર્ગની સીડી	૨-૬	૫
મોમદ પયગંબર (સુરેયામા હરકોઈએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ફ. એ. મરઝબાન	૮-૬	૧૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫-૦	૧૨
જગ વિખ્યાત પુરુષો—સોક્રેટીસ અને ક્રૉમવેલ ઓલિવરના ચરિત્ર	૧-૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬	૧
પૉકેટ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશ એન્ડ ગુજરાતી	૨-૮	૪
પૉકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી એન્ડ ઇંગ્લીશ	૨-૮	૪
સ્ટાંડર્ડ ડીક્ષનેરી ઇંગ્લીશનું ગુજરાતી વ્યાસ અને પટેલ કૃત, બે ભાગમાં	૧૮-૬	૩૦
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
દેશી હિસાબ ભાગ પહેલો	૦-૩	૧
શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧-૦	૨
" ખીસામાં રાખવા લાયક કદનો	૦-૪	૧
ગુલામગીરી—સ્વ. કીંગમ કરિએ અનુવાદ	૦-૬	૨

મિ. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે એમ. શરૂમાં લૉર્ડ ઍમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સંબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે વળી બાબતવાર કરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાનાની છે તે વાંચવા લાયક છે આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી ૧-૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

કુરબાની—આ વાર્તા મહાન મરહુમ ટૉલ્સટૉયની 'આર્જન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વાર્તાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

સર્વોદય—સત્ય ધરમને અને નીતિ તો રહેલીજ છે પણ ધરમનો વિચાર કર્યા વિનાય સાધારણ બુદ્ધિથી વિચારતાં નીતી જાળવવી એમ જરૂરનું છે તેમાં સુખ છે અને તેમાંજ સર્વેનો ઉદય છે. એવું જોન રસ્કીને આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીંમત ૯ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખના લખનાર ગાઢ વિદ્વાન ને અનુભવી ડીકીન્સ છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણી સરસ રીતે ખંડન કરયું છે પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે, પૂર્વ ભણીની ગર્ભિત રીતે વખોડી છે. આનાં લેખનાં વખાણ તો બાબુ બીપીનચંદ્ર પાલે પણ બહુ કર્યા છે. અને એમ બતાવી આપ્યું છે કે આપણા લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઈ શીખવાનું નથી કેમકે પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મુળ શરીરસુખ છે. પશ્ચિમના ગ્રાહકો વડે કુમાર્ગે લોકો શીખાતા સમજાય તે બધાએ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહારવટે બની ગયા છે ને ઇશ્વરને નક્કી ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં કેમ રાજનીતિએ પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને બદલે અપકાર થયો છે. તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળાના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરેએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે. દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમન ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બિહારી ઘોસ, ઓનરેબલ મહમદ મુઝફરખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ ચંદ્ર ડત્ત, ઓનરેબલ ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દીવાન બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુધીર કુમાર ઘોષ, પંડીત રામભજદત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરુષો. કીમત શી. ૨. ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર રીચર્ડ બર્ટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસર, અલેકઝાંડ્રીઆ સુએઝ કેરો, નાઇલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓના વરણનછે. બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૮-૬.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો. આ પુસ્તકમાં છ નીબંધો છે (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી, (૫) હીંદમાં કળા અને વાહકશાળાના સુધારા અને (૬) કળાના ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૭.

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને સાઇકોલોજી ઑફ લેબર—ડૉ. સ્માઇલ્સના આ બધો ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષામાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે અને મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અનેક દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧-૬ દરેકનું ટપાલ ખરચ ચાર પેની.

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપરની ચરચા—હીંદુસ્તાનમાંથી ગીરમીટ નાબુદ કરવા વિષે ઓનરેબલ મી. જી. કે. ગોખલેના ઠરાવ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં થયેલી ચરચાનો સંપુર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે સાથે મી. ગોખલેની કારકીર્દિનો ટુંક હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કી. ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પે.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૨ મી ઑગસ્ટથી તા. ૧૮ ઑગસ્ટ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—શ્રાવણ વદ ૬ થી શ્રાવણ વદ ૧૨ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૧૯ મી રમઝાનથી તા. ૨૫ રમઝાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા ૫ થી તા ૧૧ સુધી ૧૨૮૩

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. મા. તા.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૨	વદ ૬	૧૯	૬-૩૫	૫-૩૧
ગુરૂ	૧૩	,, ૭	૨૦	૬-૩૩	૫-૩૨
શુક્ર	૧૪	,, ૮	૨૧	૬-૩૨	૫-૩૨
શની	૧૫	,, ૯	૨૨	૬-૩૧	૫-૩૩
રવી	૧૬	,, ૧૦	૨૩	૬-૩૦	૫-૩૩
સોમ	૧૭	,, ૧૧	૨૪	૬-૨૯	૫-૩૫
મંગળ	૧૮	,, ૧૨	૨૫	૬-૨૮	૫-૩૬

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	12	6
Half yearly	6	6
Quarterly	3	6
Per copy by post		4

Subscriptions are payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

In sending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 17s. 6d. and 6s. respectively.

Cash with Order

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૧૯ ઑગસ્ટના અરસામાં કર્ઝી પ્રેસીડેંટ પુરેના બંદરેથી ચાઈ મુંબઈ જશે.

તા. ૨૫ ઑગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર ગુજરાત કલકત્તા માટે ઉપડશે

તા ૨૦ ઑગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર ક્લોરેન્સ મુંબઈ તરફ જશે

તા. ૨૭ ઑગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર અમકુલી કલકત્તા માટે જશે

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ગુજરાતી તરજુમો.		
જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૧	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૧	૬
કાયદા સાથે સવલી ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યના વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિ કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જસદની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મ. રૅ. જેલનાં ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
ધ્રુવ આખ્યાન	૦	૬
ઑન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચર્ચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૧	૦
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમજવું વાયક છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
સુરૂખરાજ	૦	૧
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૧	૦
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારણાનું ખવડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો અનુવાદ છે)	૦	૨
હીંદી બરિસ્ટર અને મિસ્ત્રીની સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીંમતમાં દરેક આપવાને માટે દરેક બ. ની એક પેની ઉમેરવી.

પારસલ ઑર્ડર કેશ કરવા. નહીં અને ના પારસલ મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ આફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઑફીસ લખવું

પુસ્તક મંગાવાનું ઠેકાણું —

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનિક્સ, નાટાલ.

સત્યાગ્રહ રેકર્ડ ફંડ

૧૦૫૫૪	૭	૬	બાકી રકમ
૪૧	૦	૦	બેલીંગહામથી તા. ડીસેમ્બર ૧૯૧૩ના જોહાનીસબર્ગ ઓફીસે મળેલા
૫	૦	૦	મોરીસ ફંડ
૧	૧૦	૦	શ્રી. રામસીંહ મારફત જુદા, ફીજીથી
૧૦૬૦૨	૧૪	૬	
૪૬	૦	૦	તા. ૧૦ જુલાઈના હીસાબમાં બેવડાઈ ગયા તે બાદ
૧૦૫૫૬	૧૭	૬	સરવાળો

ખાસ ઘટાડેલી કીંમતે

ઑન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમાં વર્ણન. તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી અને ગોરાઓની છબી, જનરલ બોથા અને જનરલ સ્મટ્સની છબી, અને તેમના મળેલા સુંદર માનપત્રોની નકલો, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ લખાણોને સારૂં લઈ શકે છે તે પણી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાળક અને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીંમત શી. ૨-૬, ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન ડેપ. નાટાલ, ટ્રાન્સવાલ ઑરેંજ ફ્રીસ્ટેટ

વાર્ષિક	૧૦	૦	
છમાસિક	૦	૬	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધું લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનિયનની બહાર લવાજમના દર વાર્ષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલો તો કમીશનની છ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી, અને ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી એ તરફ વાચકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ

છાપી પ્રગટ કરનાર ઓલબ્રાઈટ વેસ્ટ, લેખક અને પ્રકાશક મણીલાલ મો. ગાંધી. ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાટાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 33—VOL. XII   WEDNESDAY, AUGUST 12TH, 1914   Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

COLOURED PASSENGERS ON CARS

IN the Supreme Court, Pretoria, on the 10th instant, before Mr Justice Bristowe and Mr Justice Curlewis, judgment in the appeal case with regard to the right of coloured people to travel on Johannesburg trams (*Williams and Adendorff v. Johannesburg Municipality*), was given. Appellants, who were Cape coloured people, had applied to Mr Justice Ward for an order restraining the respondent from refusing to allow them to travel on tramcars. Mr Justice Ward dismissed the application.

Mr Justice Bristowe yesterday first read the judgment of the Hon. the Judge-President, which stated, *inter alia*: The real issue between the parties seemed to be whether a well-behaved coloured person was entitled to board an ordinary tramcar, and whether it would make any difference if there was a notice on the car to the effect that the car had been specially reserved for Europeans. As the sole right was given to the Council to run the tramways for public use, every member of the public had, in his opinion, a right, upon tendering the fare, to demand to be conveyed as a passenger. It was urged that the refusal to take a person as a passenger on the ground that he was coloured was *justa causa* in the circumstances obtaining in Johannesburg. It was said that the whole fabric of society was based on a colour discrimination, and that if natives or coloured persons were allowed to ride in the trams, the whites would refuse to patronise the trams, and the tramway system would break down. The case of the hotel keeper was said to be parallel. It was urged that as such he was bound to receive any well-behaved traveller who was prepared to pay for his board and lodging. But if he could prove that by putting up a native, for instance, and allowing him to dine in the public dining-room the white members of the public would cease to patronise his hotel, he would be justified in refusing to receive and harbour the native. If the fact of race or colour feeling could be established the hotel keeper, it was contended, would have sufficient grounds for refusing to receive a native or a coloured man.

Separate Cars

Reliance was placed by the Municipality upon by-law 33 under Ordinance 9 of 1912. It was urged that the by-law was void on the grounds of uncertainty and of unreasonableness. The cases quoted did not appear on all fours with the present case, for if, by virtue of the by-law, the Council had indicated by notices on the tramcars or otherwise which cars were destined for Europeans and which for coloured persons, there would have been no uncertainty. Whether the by-law was unreasonable was a matter which, in the absence of evidence of what may be held to be *justa causa*, appeared to him to be concluded by authority. In the case of *Moss v. Klerksdorp Municipality*, the Court laid down that where the enabling Statute did not give the Municipality power of discrimination between natives or coloured persons and whites in reference to the establishing of compounds, a by-law purporting to so distinguish was *ultra vires*. This decision, unless *justa causa* could be established, would seem to cover the present case. But if there had been clear proof of circumstances justifying the Court in drawing the inference that there was reasonable ground for refusing coloured persons in the same trams with Europeans, he would not be able to hold that the by-law in question was unreasonable. He would like to point out, however, that the Legislature had expressly empowered the Council to discriminate between whites and natives or coloured persons. As this was his view, it became unnecessary to discuss whether Section 176 (b) was *ultra vires* the powers of the Provincial Council.

The result was that in his opinion, the Council was not entitled on the day in question to refuse to convey the appellants in the tramcar, but for the reasons given above found himself unable to grant the order asked for. But, as the majority of the Court were of a different view, the order would be as stated in the reasons of Mr Justice Curlewis.

No Other Cars Available

Mr Justice Bristowe then delivered his own judgment to the following effect:

The appellants, who are Cape coloured men, were removed from one of the Municipal tramcars on the ground that, being coloured, they could not travel on the same car with white persons. They applied to the Witwatersrand Local Division for an interdict restraining the Municipality from refusing to allow them to so travel. The application was refused, and from that refusal the appeal was brought. The alleged power to exclude coloured persons from Municipal tramcars depended on the tramway by-laws, which were originally made under the Johannesburg Municipal Ordinance, 1906, and which conferred on the Council the right to make by-laws or regulations for regulating locomotives, tramcars, omnibuses, and all private vehicles. This statute was repealed by the Local Government Ordinance, 1912, which enabled by-laws to be made for regulating the use of tramways and for appointing separate tramcars for the use of white persons and of natives or Asiatics or other coloured persons respectively, and restricting the use of such cars to such persons, and prohibiting the use of any tramcars by persons who are not respectably dressed or well-conducted. By-law 33 provided that the Council might set apart and reserve any carriage, or portion of a carriage, for the use of passengers of European race only, and made it an offence to enter or travel upon any carriage not appointed for persons of a class of passengers to which one did not belong. And at the end of the by-law was the proviso that nothing in the by-law shall be deemed to relieve the Council of any obligation that may attach to it to provide reasonable accommodation for every class of passenger. The car in question was a car for

the use of Europeans only but there was nothing on the car itself to indicate this, nor was there anything to show that there was any other car available for the appellant's use.

Provincial Council Powers

He took the view that whether the by-law in question was authorised by the Ordinance of 1906 or not it was clearly authorised by Section 176 of the Ordinance of 1912, and therefore valid, unless the last mentioned section itself was ultra vires the Provincial Council, which he held was not the case. The attention of the Court did not appear to have been called to the case of *Germiston Municipality v. Rand Cold Storage Co., Ltd.*, where it was held that an existing by-law, in order to be preserved, must be within the powers of the statute under which it purported to have been made. It was not disputed that, in the absence of authority in the enabling statute, a by-law which discriminated between different sections of the population was bad on the ground of unreasonableness. There was, he thought, no question that the power conferred by the Ordinance of 1912 was wide enough to cover by-law 33. The only question that could arise was whether Section 176 itself was within the legislative authority of the Provincial Council. He was in accord with the view that the status of Provincial Councils under the South Africa Act was analogous to that of the Canadian Provincial legislatures under the British North America Act, 1867. In his opinion, there was nothing in the status of Provincial Councils to incapacitate them from creating or authorising the creation of colour distinctions in cases which their powers were otherwise wide enough to include. That the powers vested in the Provincial Council were wide enough to cover Section 176 of Ordinance 9 of 1912 was assumed in the Court below. The South Africa Act gave Provincial Councils power to legislate in relation to Municipal institutions, but it did not enable them to vest in the local authority "fancy" powers, nor would it necessarily include all and every power which Municipalities frequently possess. The point seemed to be whether the maintenance of a tramway service was a special function or whether it came within the ordinary management of Municipal affairs. Having regard to modern ideas and taking into account the advance of modern needs, a tramway system might now be regarded as an almost necessary adjunct of the Municipal institution of every large town. For this reason, he came to the conclusion that the power to legislate included power to authorise the establishment and maintenance of a Municipal tramway system. It seemed that the power to make tramway by-laws must be read in connection with the power to maintain a tramway system. Section 31 (that giving power to maintain a tramway) contained nothing in express words to warrant the view that any distinction based on race or colour was intended. They were to act for the benefit of the public generally.

By Implication

It was, in his judgment, just as impossible to say that the section would be satisfied by a tramway service for the exclusive use of Europeans as it would be to suppose that it would be satisfied by one which was carried on only for the benefit of females, or was confined to persons of a particular age or sex, or trade. If, therefore, any authority was to be found in the section for any form of colour distinction, it must arise by implication, and it was settled that a provision could not be implied unless it was necessary to imply it—unless it was otherwise impossible for the enactment to have the effect which it was intended to have. Some regard might be properly paid to the feelings and the sensitiveness, even to the prejudices and dislikes, of the general body of reasonable citizens. Persons who use tramcars might fairly expect some protection from dirty and offensive neighbours. It seemed to him that on similar grounds some degree of colour distinction might also be justified. In the existing state of public feeling the segregation of natives might be essential to an efficient tramway system. But it was quite a different thing to extend the segregation to all persons who were not of European race. Such a distinction was entirely artificial. Again, what was the meaning of European descent, and what amount of alloy constituted a departure from pure European blood? As matters stood, the decision rested with the tramway conductor and could only be based on a rough and ready comparison of shades of face or complexion. Cases might arise where brothers and sisters would have to be placed on opposite sides of the colour line, and even the same person who was permitted to travel one day might be excluded the next. He could not think that there was any justification for extending the segregation to persons like the appellants if they were respectable and well behaved. In his opinion, the by-law was not within the powers of the Ordinance of 1906, and, if that was so, then it was not preserved by the Ordinance of 1912, and it was not a valid by-law. It was no part of the respondent's case that any similar accommodation whatever was provided for coloured persons. And he was inclined to think that the proper inference was that there was none. It was not necessary to decide the point, but he wished to say that it seemed extremely doubtful whether the by-law justified the total withholding of coloured accommodation. A tramway service for white persons only would hardly be one "for public use" within the meaning of the Ordinance of 1906, and even Section 176 of the Ordinance of 1912, though it contemplated segregation, certainly did not contemplate exclusion. For these reasons he thought the decision of the Court below wrong, and should be reversed. He agreed with the form of order proposed by Mr. Justice Gardiner.

Mr. Justice Curlewis delivered a concurring judgment.

The appeal was accordingly allowed with costs, and the Court made an order restraining the respondent or any of its servants from preventing or from refusing to allow appellants from travelling on any of the respondent's ordinary service cars for the conveyance of passengers on payment of the usual fare and subject to complying with the other by-laws. Leave was given to the respondent to bring an action for setting aside the interdict, costs of the application and of the appeal then to be costs in the cause. If such action were not instituted within one month from date of judgment, the respondent to pay costs of appeal and of the lower Court.—*Transvaal Leader*.

Indian Labour in the Colonies

In the House of Commons on the 2nd June Mr. Ponder asked the Secretary of State for the Colonies whether, in all Crown Colonies and Protectorates to which Indian labourers were admitted under indenture, it was a condition that Indians who had completed their indenture should be in all respects free men, subject to no labour ordinance and with personal and civic rights in no way inferior to those of any class of people resident in the Colony or Protectorate; and whether encouragement was held out to them to become proprietors of agricultural land and buildings.

Mr. Harcourt: The reply to both parts of the hon. member's question is an affirmative one. The Committee which reported on emigration from India to the Crown Colonies laid down the general principle that immigration under indenture for private employers should be permitted only to such Colonies as offer an opportunity to the time-expired immigrant to settle in an independent capacity on the land.

From the Editor's Chair

A SURPRISE VISIT

[illegible]

THE JOHANNESBURG [illegible]

[illegible]

H. H. Sir Aga Khan

[illegible]

At Johannesburg

[illegible]

a few members of the Khoja community, practically no one met him at Park Station. Mr Polak however, who had met him in India, and who had placed himself at the disposal of the distinguished visitor, showed him the principal sights of the town in the short time available, as it was nearly nightfall. And His Highness subsequently left for Capetown by the Cape Mail at 9 p.m. on Saturday. It is his intention to travel by one of the Portuguese mail-boats, and to visit Mombasa before his return to India. Prior to his departure, the Aga Khan desired Mr Polak to convey to the Indian community his grateful thanks for the many expressions of goodwill that had been received by him, and to explain that his visit to South Africa, which was purely accidental, was made upon [illegible] private.

At Capetown His Highness was met at the station by several of the Indian leaders but there were no speeches.

More Farewell Addresses

The European Committee of sympathisers in Johannesburg presented the following address:—

Dear Mr Gandhi,

On the eve of your departure for India, we, the undersigned members of the European Committee of sympathisers with the Indian community during the recent Passive Resistance Struggle, desire to convey to you our [illegible] sincere regard for your qualities of self-sacrifice, moderation, devotion to duty and statesmanlike action.

During these troublous times, in which it was our very great privilege to co-operate with you, and [illegible] such influence as we possessed [illegible] a settlement honourable to all parties, [illegible] our loyal assistance and moral [illegible] aid.

It must be a matter of intense satisfaction to you to know that your self-sacrifice and that of the countrymen of which you are so [illegible] have resulted in [illegible] complete success to the [illegible] you have consistently and [illegible] advocated, and we tender you our sincere congratulations upon this happy event.

We wish you and yours long life and happiness and many opportunities [illegible] of your countrymen and suffering humanity at large.

We are, dear Mr Gandhi,

Yours very sincerely,

[illegible], Chairman,

[illegible], Hon. Secretary,

John A. [illegible]

[illegible]

S. Brown

[illegible]

C. E. [illegible]

H. [illegible]

A. [illegible]

H. Ka[illegible]

M. [illegible]

K. [illegible] Hall

Dear Miss Schlesin,

On behalf of the Transvaal Indian Women's Association, of which you are the Honorary Secretary, we desire to offer you our heartfelt thanks for the splendid work that you have done during all these years on behalf of the Indian Women of the Transvaal.

You have served our Association with a love and devotion that we can [illegible] and you have added to our many obligations towards you by your splendid work at Volksrust and [illegible] Charlestown, where you tended the women and children who were members of the families of the indentured and ex-indentured labourers. Such pre-eminently womanly work you have made your own in a way that has won our hearts and our affections. Now that the strain and stress of the crisis through which we have passed is over, we trust you will enjoy some release from the strenuous labours that you have cheerfully undertaken.

We are sure that we shall always have your sympathy and help, and we pray that you will enjoy many years of life in which to continue your humanitarian work.

We are, dear Miss Schlesin,

Yours affectionately,

Mrs. V. Rama Moodaly,

" Hyman Francis [illegible],

" S. V. [illegible],

" [illegible] Ajeal.

Johannesburg, [illegible]th July 1914.

Asiatic Question in Canada

(Concluded)

Demand for Complete Exclusion

Sir Richard McBride, Premier of British Columbia, with the practically unanimous support of the Legislature, demands the complete exclusion of Asiatics. Probably this demand expresses the general sentiment of the Pacific Province. For this the labour organisations agitate. For years the Trade and Labour Congress of Canada has passed resolutions in favour of exclusion. The feeling for exclusion is as strong, if less aggressive, among organized labour in the other Provinces as in British Columbia itself. Nor is the agitation confined to [illegible]. There is a common conviction that Indians are unfitted for conditions in British Columbia. Thus far the appeal of Indians to have their wives admitted has been denied. It is held that these people are polygamous and that for that reason alone the demand should not be conceded. But it may be doubted if that is the chief motive in the demand for exclusion. The very [illegible] history of the Japanese excites apprehension. The Chinese are favourably regarded as domestic servants and perhaps now arouse less hostility in British Columbia than other Asiatic races. At the moment, however, there is intense feeling in Vancouver over the brutal murder of a woman by a Chinese servant. The [illegible] has instructed the Board of Education to provide a separate school [illegible] for Asiatic children, and has adopted a resolution to give [illegible] contracts only to contractors who employ no Asiatic workmen. It is also reported that many Chinese servants have been dismissed from the households in which they were employed. The [illegible] will pass, but there could not be a better illustration of how quickly feeling against Asiatics is aroused. The [illegible] with respect to Asiatics in Canada, as to every other country where white standards of civilisation prevail, is that they do not assimilate and on moral, social, and national grounds, and do not belong where they cannot be permitted to enjoy free and full citizenship.

Asiatic Competition

Twenty years ago most of the [illegible] of British Columbia were operated by white labour. To a great degree the white workmen have been displaced by Chinese, Japanese, and Hindus. Fifteen or so years ago there were 8,000 or 10,000 white fishermen on the Pacific Coast. To-day the fisheries are practically controlled by Japanese. Neither the Chinese nor Japanese are deficient in commercial qualities or lacking in capacity to take advantage of conditions in the labour market. The Chinese are willing to be servants, but more and more the Japanese enter into farming and fishing and control the industries in which they engage. They have the genius of industrial mastery, the efficiency which defies competition and establishes their sovereignty.

Legislative Devices

But whatever may be the qualities of Asiatics, or however necessary under existing conditions may be Oriental labour on the Pacific Coast, it is certain that British Columbia demands severe restriction, if not

absolute exclusion. At the last General Election for the House of Commons every Liberal candidate in the Province was defeated, and chiefly because the Laurier Administration was suspected of laxity in dealing with Oriental immigration. Provincial Governments, whether Liberal or Conservative, have attempted by various legislative devices to effect exclusion. From time to time Provincial Acts have been passed to prevent the employment of Chinese or Japanese on railways and other undertakings, public and private, subsidised by the Government, to prohibit the use of such labour underground in mines, and to prevent the issue of liquor licences to Orientals. There was firm and continuous protest from Japan, and endless correspondence both between the Provincial and Federal authorities and between the Canadian Government and the Colonial Office. Repeatedly the Acts were disallowed by the Dominion and re-enacted by the Province. Mr. Chamberlain, when Colonial Secretary, expressed sympathy with the desire of British Columbia to prevent any excess of Oriental immigration, but treated the Provincial measures as needlessly offensive to Japan, and urged that by adoption or variation of the Natal Act the object of the Province could be achieved. A Bill resembling the Natal Act was adopted, but, as an educational test in the language of Japan was not permitted, this also was made the subject of Japanese and Imperial remonstrance and was disallowed. In the same way there was protest from Japan against the denial of the franchise to its people, but as provincial elections no power to interfere lay in the Federal Government.

The Dilemma

The problem which embarrassed the Laurier Administration now confronts Conservative Ministers. Sir Richard McBride, as has been said, still demands exclusion, but for Imperial and commercial reasons the demand cannot easily be recognised. There is an agreement with Japan to restrict immigration, and this has been observed. No doubt a similar agreement with China is desirable, but it may be difficult to obtain and probably would carry no adequate guarantee of enforcement. There is no prospect that the restrictions upon immigration from India will be relaxed. The existing regulations provide for practical exclusion, and British Columbia will tolerate no modification of the policy. It is in British Columbia that the immediate active feeling against admission of Asiatics is centred. This will be understood when it is remembered that the total population of the province is only 392,480. If Asiatics should begin to swarm across the mountains a feeling as intense as that prevails in British Columbia would develop in the Prairie Provinces. A Bill passed by the Legislature of Saskatchewan to prohibit employment of white girls by Chinese is now before the Imperial Privy Council. If it is found to be constitutional a similar prohibition will be adopted in Ontario.

It has also to be remembered that in the American Pacific States the antipathy to Asiatics is even more pronounced than in British Columbia. Regardless of political boundaries, the whole coast would unite against any further increase of Oriental immigration. Indeed there is even now a demand in British Columbia for just such legislation as California adopted against the protest of Washington and in defiance of the diplomatic representations of Japan. In Canada, however, there is a power to disallow state legislation which does not exist under the American Constitution. In the fruit districts of British Columbia there is no co-operation between white and yellow growers. Indeed, there is a practical boycott of Asiatics. They engage freely in vegetable growing on isolated plots surrounding the cities, but are not allowed to establish themselves as owners in the fruit country. A Royal Commission has just reported that Oriental ownership or leasehold of farm lands is detrimental to stock farming by white settlers. It is alleged that Hindus have become serious competitors with dairymen who supply Vancouver and other communities with fresh milk. It is urged that the head tax should be imposed upon the Dominion Government. A further recommendation is that in order to increase the supply of efficient farm labour the head taxes upon Chinese should be drawn upon to assist immigration from Great Britain. The Canadian Government, as has been said, has the whole embarrassing question under consideration. At its elbow is the Conservative Provincial Government of British Columbia, and on the benches of the House of Commons is a united Conservative delegation from the province. Whatever is done, therefore, the regulations against admission of Hindus, Chinese, and Japanese will not be relaxed.

Magistrate Severely Censured

"The accused was an incorrigible rogue. He had been convicted 24 times, and it seemed proper to apply ordinary jurisdiction to the sentence. I was quite aware that this was not strictly legal and the matter would not have been questioned had it not been for the officiousness of the superintendent of the Durban Gaol. What business it is of gaol officers to criticise magistrates' sentences I have yet to learn. There has been no appeal or objection by the prisoner." This says the *Natal Mercury*, is the statement made by the Resident Magistrate of Verulam in his reasons for sentencing an unindentured Indian named Powlett to six months' imprisonment with hard labour, on a charge of failing to produce his pass when called upon to do so by a duly authorised person.

The said Indian, Powlett, appealed against the sentence, and the case came on for review in the Natal Provincial Division of the Supreme Court, before the Hon. the Judge President, Mr. Justice Dove-Wilson, Mr. Justice Broome and Mr. Acting Justice Bird.

Mr. Shaw was for the appellant and Mr. Douglas, K.C., Attorney-General, for the Crown.

The grounds of the appeal were that the charge as laid down disclosed no crime, and that the judgment or sentence was ultra vires and illegal.

The Attorney-General said that he could not uphold the finding of the Magistrate.

The Judge-President, in giving judgment, said that in this case the appellant was sentenced to six months' imprisonment with hard labour, for an offence which at the most would have entailed imprisonment for only 30 days. The extraordinary part of the case was that the Magistrate admitted that he was quite aware at the time he passed the sentence that it was not strictly legal. How the Magistrate could proceed to do what he was aware was not strictly legal was beyond his (the Judge-President's) comprehension. But he was not content with saying that he was aware that what he was doing was not strictly legal, but went on, in effect, to express his censure of what he termed the "officiousness of the superintendent of the Durban Gaol," to whom he (the Magistrate) ascribed the fact that his illegal sentence had been called in question. He asked: "What business is it of a gaol officer to criticise magistrates' sentences?" It was obviously within the province of anybody who found that an illegality had been perpetrated, even by a magistrate, to criticise that illegality, and if it were a fact—he (the Judge-President) did not know if such was the case—that it was due to the superintendent of the Durban Gaol that this illegality had been exposed, then that officer was only doing his duty in taking the proper steps to have it exposed. This was the first time in his (the Judge-President's) experience that a magistrate had contended that he knew what he did was illegal, and had complained of the officiousness of the person who had been the means of exposing his illegality, which had it not been exposed would have resulted in the appellant being detained in prison for five

months longer than the Legislature had thought sufficient.

Mr. Justice Broome said he had nothing to add, and Mr Acting Justice Bird also concurred.

The conviction, therefore, was quashed.

The Rice Supply

A meeting of the Natal Sugar Growers' Association was held on Wednesday says the *Natal Advertiser*, for the purpose of considering what action, if any, should be taken to conserve the supplies of rice. The chair was occupied by Mr C. B. de Gersigny, and the attendance was composed of representatives of practically the whole of the principal sugar growers of Natal.

The chairman explained that as soon as it had become known that war had been declared it was felt to be the duty of the employers to ascertain how the food supply of those they employed would be affected. At one time it was evident that a panic had set in, and indiscriminate buying was resorted to but that had happily passed. Now however, it was their duty to see that their Indians suffered as little as possible. But the country was more settled, and the meeting had been called together to learn the wish of the employers as to whether other rations should be given to their Indians, or whether anything could be done to ensure full rice supplies in the near future.

Mr Saunders thought they were working in the dark for no one seemed to know exactly what the position was. They did know that rice was likely to be scarce, and he was of the opinion that the meeting should come to some understanding with a view to conserving the supply of rice in the country, and so increase its value. He suggested that it be agreed that the ration of rice be reduced, but be made up by a compensatory amount of meal. There was little difficulty in the way, and he was sure if the Indians were told how the country stood in regard to its rice supply they would willingly forego a portion of the rice ration now rather than run the risk of being without a month hence. He would not countenance any action which deprived the Indians of any portion of their rice ration without their sanction. If all went well the full ration could be resumed in a very short time. He proposed:

"That the rations provided by Government scale, namely, 6 lbs. of rice and 7 lbs. meal shall be adhered to, and, with the consent of the Indian, in cases where extra rations are being issued, such extra rations shall be replaced by mealie meal in the ratio of 4 lbs of meal to 3 lbs. of rice, and in the meantime the Sugar Association communicate with the Government in regard to the whole position."

The resolution was seconded by Mr Tucker who, along with others, endorsed the remarks of Mr Saunders, but Mr Askew said it was a question as to whether the resolution would adjust the position. Some of them had never been in the habit of giving their Indians more than the minimum laid down by Government. He thought the Indians should be asked to accept a half ration of rice.

Mr. Saunders impressed upon the meeting that any arrangement made could only be with the concurrence of the Indians but suggested that it would be better if any resolution passed at was unanimous and pointed out that if it was agreed to conserve the supply in the manner named it would have a deterrent effect upon those who were now asking exorbitant prices for rice.

Mr Townsend said that there would be no difficulty as far as the Indians were concerned. The men in his district had already agreed to the reduction of the rations, but another speaker thought the question of a reduction in rations was fraught with difficulty. It was already making trouble to reduce the ration of rice. He suggested that the question be postponed until the position became more clearly understood.

Mr J. Kerkeran explained that some estates gave more than double rations and pointed out that under the proposed alteration the Indians would get the same bulk, but a larger proportion of meal.

After a desultory discussion upon the financial position, the chairman summed up the debate, and said as far as he could see there were two important points bearing upon the position, the first of which was what was the consumption, and then what stocks were held in the country? They had also to take into consideration that many of them had undertaken to provide their Indians with a certain quantity of rice per week. He took it for granted that stocks were running short, as exorbitant prices were now being asked. They were aware that large quantities of rice were on order, but they had heard of the financial difficulties in the way of securing this rice, and unless these were removed there would follow a famine of rice. He thought it would be far better if every means of securing a sufficiency of rice were exhausted before asking the Indians to consent to a reduction of rations, and in that connection he thought the Government should be asked to assist them. It was the prime duty of the Association to prevent famine being brought upon any section of the community, and as the question of a reduction in rations must necessarily be a delicate one, and might lead to complications not now thought of, he suggested that the Government be approached upon the subject. They were willing to pay cash for their supplies, but the difficulty was in the transmission of the cash to the seller on the other side, and it was there that Government could assist. If [illegible] were available there would be no need for any such resolution, and even if these were not forthcoming there was still a question as to whether the Indians should be approached by the employers or by the Government.

Mr Kerkeran took practically the same view and pointed out that the coal companies would be glad to avail themselves of the meal now used on the sugar estates so that they should proceed very slowly in the matter of reducing the rations.

Mr Saunders altered his previous resolution so that it included an instruction to the Sugar Association to approach the Government in reference to the whole position, and the resolution was then adopted, there being only two dissentients.

Indians and the War

The Indian owners and stall-holders at the Durban Indian Market have subscribed over £53 to the Mayor's War Relief Fund. The Committee, with the Market Master as chairman, has expressed the desire that the money should be used specially for the benefit of the distressed in England. The following amounts contributed by Indians to the Mayor's Fund also appear in the above list: M. M. Kharsany £5 5s; Parsee Rustomjee £10 10s; G. H. Miankhan & Co. £5 5s.

The Indian storekeepers at Ladysmith have voted £100 to the local War Relief Fund and passed a resolution affirming their loyalty to the British Empire.

A Reuter message from London dated the 17th instant, which, however, had been delayed by the Censor, states that Mr. Gandhi and others are organising Indians who are offering themselves for ambulance service.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીકસ, બુધવાર, તારીખ ૨૬ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૧૪. અંક ૩૩.

અધિપતિની નોંધ

નામદાર આગાખાન હીંદના આ નામીકન નરના નામથી ભાગ્યેજ કોઇ હીંદી અજાણ્યુ હશે. તેઓ સાહેબ ફરે જન્મસ્થ અધ ન [illegible] અંગવાડીએ હવે રીતે આવી અથવા તે હકીકત અમે બીજે જગ્યાએ આપીએ છીએ. ઇંગ્લાંડન હીંદી અગે વાનીએ તેમના ઉપર કેમની લાગણી બતાવવા ઘણાજ ટુંક મુદતના અરસામાં સારી ગોઠવણ કરી રાખી હતી. તથા બીજી જગ્યાએથી પણ તે નામદારને વધાવી લેવાના તારો આવ્યા હતા. પણ તે સાહેબનું મુકામ [illegible] બની શક્યુ નહીં તેથી ઘણાની રીતે દેખીતી નારાજી થઇ હતી. નામદાર આગાખાન પોતે કોમના ધાર્મિક વડા ઉપરાંત હીંદના એક મોટા રાજદ્વારી આગેવાન છે. એટલે તેમને દરેક કોમ તરફથી ચાહે છે. દ. આફ્રીકાના હીંદીઓની સ્થિતિ ઉપર તેમણુ બારીકાઇથી લક્ષ રાખેલુ છે અને મુંબઇની ટાઉન હોલની જાહેર સભાના પ્રમુખ તરીકે બોલીને તેમણુ આપણા સવાલ ઉપર પોતાની સખત લાગણી બતાવી ઘણી કીમતી મદદ કરી હતી. [illegible] આ દેશમાં હત [illegible] આ વખતે [illegible] નામદારને [illegible] મળવાનુ ભાગ્ય મોટુ હતુ [illegible] તેમનાથી બની શક્યુ નહીં. અને બીજી વાર કોઇ વખતે આવશે એમ તેમણે વચન આપ્યુ હતું ત્યારથી દ. આફ્રીકાના હીંદીઓ એમ ઉમેદ રાખે છે કે તે નામદાર આ દેશની મુલાકાતે આવશે અને તે વખતે કોમ [illegible] સરકારી તેમના પ્રત્યે પોતાની માન અને પ્રેમની લાગણી બતાવશે. આ વખતે તેમની મુલાકાતનો [illegible] આકસ્મિક હતી. [illegible] વખતે [illegible] કે મળી [illegible] તે નામદાર પુરો [illegible] શકશે. વળી [illegible] લડાઇ પુરી થાય અને બધે પાછી શાંતિ ફેલાય ત્યારે કેપ તરફથી પુર્તગાલ [illegible] આ વખતે નાતાલમાં [illegible] તો અમને ઉમેદ છે કે તે નામદાર [illegible] કરશે. અને [illegible] વીરજી ઘણાંજ હીંદી [illegible] તેમની આ ઉદાર મુસાફરીમાં [illegible] અમે [illegible] તેમની તરફ [illegible] નામદારને પાન [illegible]

જોહાનીસબર્ગના ટ્રામવેનો કેસ કલાર્ક લોકોને ટ્રામમાં બેસવાનો જોહાનીસબર્ગમાં જે કેસ ચાલતો હતો તેનો ચુકાદો આ [illegible] સુપ્રીમ કોર્ટે કલર્ડ લોકોના લાભમાં આપેલો છે. આ કેસમાં તે [illegible] કલર્ડ [illegible] ગોરાના સરખી [illegible] સગવડ કરી આપવી જોઇએ એવો હુકમ કરે મ્યુનીસીપાલીટીને કર્યો છે. આ કેસ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે જે ધારા મુજબ કલર્ડ લોકોને ટ્રામની ઉપયોગ કરતા અટકાવવામાં આવતા તે ગેરકાયદેસર હતુ. આ ચુકાદાની સામે અપીલ કરવાનો મ્યુનીસીપાલીટી ઇરાદો રાખે છે એવા ખબર અમને મળ્યા છે. દરમીયાન આ ચુકાદાનો લાભ લેવાની ઉતાવળ નહીં કરવા અમે દરેક હીંદીને સખત ભલામણ કરીએ છીએ. આ સ્થિતિ બહુ બારીક છે અને મ્યુનીસીપાલીટી પોતે અદાલતમાં જણ હારે નહીં ત્યાં સુધી આ સવાલ [illegible] થાય એવી બાબત [illegible] રસ્તો કાઢવાની જરૂર છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે આ સ્થિતિમાં હીંદીઓ પોતાની જવાબદારી સમજી શકશે, અને જવાબદાર પ્રતિનીધી [illegible] મારફત સંતોષકારક નીવેડો લાવશે.

એક સરકારી નોટીસ

નીચે જણાવેલ 'અનક્લેમ્ડ' પેસા, નાતાલ સુપ્રીમ કોર્ટના માસ્તર પાસે પડ્યા છે તે ઉપર જેનો હક પહોંચતો હોય તે સાબીત કરી આપી લઇ જવાની નોટીસ તા. ૭ મી ઓગસ્ટના ખાસ યુનીયન ગેઝેટમાં બહાર પડેલી છે:

એસ્ટેટનું નામ	રહેવા ઠેકાણું	રકમ		
હસન [illegible]	ખબર નથી	૧૮	૨	૪
મહમુદ હસન [illegible]	"	૧૦	૮	૬
ગોવીંદન		૭	૫	૬
અલી હસન	"	૩	૧૨	૦
ગોપી [illegible]	"	૮	૧૫	૦
કલા ખાન	"	૦	૭	૬
હુસેન હૈદર	"	૧૩	૧૨	૧૧
કરીમ બીબી [illegible]	"	૦	૧૨	૧૧
ઉમર કેસર	"	૧૬	૬	૭
મીરન	"	૫૧	૭	૫
મહમદ	"	૦	૧૭	૬
મહમદ	"	૦	૧૨	૦
અ. [illegible] નાયડુ	"	૫૧	૧૫	૧૧
નરસીંહ	ડરબન વસતા	૬	૫	૧૦
	નારણ વસત.	૬	૫	૬
મુસાફરી [illegible] વિધવા અને તેની દીકરી		૫૦	૨	૧

ઇન્ડેન્ચર્ડ એસ્ટેટમાંથી ઉપરે જણાવેલા વારસદારના લીસ્ટમાં એક હીંદીના પા. ૩૭ ૧૭ ૬ છે.

[illegible] લોકોના [illegible] તા. ૮ મી ઓગસ્ટને ખાસ મુકરર કરેલી એસ્ટેટોમાંથી, બહુ [illegible] પહોંચતી રકમો નું ખાતુ પાસ નાતાલ તથા [illegible] પડેલી છે.

કાર્ટ ગરેડી મારીન્સ લાયસન્સ બાબત ધારા જે અદાલતીએ નાતાલ ગેઝેટમાં બહાર પડેલ છે તેની વીગત અમે આવતે અઠવાડીએ આપશુ.

નામદાર આગાખાન

યુનીઅન કેસલની સ્ટીમર કેન્સ ડ્રેસ્ટીલ મારફતે નામદાર આગાખાન ગયા શુક્રવારે ડરબનથી આફ્રિકા અને એમાં એક આવી પહોંચ્યા હતા. તે નામદાર વિલાયત જતા હતા, યુરોપના પ્રસંગને લીધે તેમની સ્ટીમરને ઝાંઝીબારથી ફરવા આવવું પડયું તેઓ કેપટાઉનથી ઇંગ્લાંડ ઉપડી જશે. આ નામાંકીત નરની પધરામણીની ખબર ડરબનમાં આગેવાનોને પડતાં તેમના માનમાં એક મેળાવડો કરવાની ગોઠવણ કરવા તથા એ બાબતમાં તેમના વિચાર જાણવા તેમની મુલાકાત લેવાની કોશીશ કરવામાં આવી હતી. લડાઈને લીધે હાલની પ્રતિકુળ સ્થિતિમાં, તેમજ તેમની આ મુલાકાત અણધારેલી હોવાથી કોઈ પણ જાતનું માન આપવામાં આવે ને તે ખાનગી માનજ આપવું એમ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું અને તે મુજબ નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશન, આફ્રિકીઅન અન્જુમન અન્જુમન ઇસ્લામ કોલોનીઅલ બોર્ન ઇન્ડીઅન એસોસીએશન, હિંદુ મેન્સ ક્લબ, અને બીજા મંડળો તરફથી નામદાર આગાખાનને કાગળો લખવામાં આવ્યા અને તેમાં અરજ ગુજારવામાં આવી હતી કે ઉપર જણાવેલા મંડળોનો તે નામદાર પરોણાગત સ્વીકારે. પરંતુ ઘણા તારો કરવામાં આવ્યા હતા જેમાં તેમની માગણી કબુલ રાખવાને આગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો. સ્ટીમર ઉપર, મરીન હોટલ કે જે જગ્યાએ તે નામદાર ઉતર્યા હતા ત્યાં તેમજ બીજાં કેટલાંક સ્થળોમાં તે નામદાર આગાખાનની મુલાકાત લેવાની સવારથી કોશીષ કરવામાં આવી હતી પણ છેક મોડે સુધી તે નામદારને મળવું બની શકયું નહતું. છેવટે બપોરે ત્રણ વાગ્યાને સુમારે હિંદી કોમના એક પ્રતિનિધિએ તેમને મોટર ગાડીમાં મરીન હોટેલ આગળ જોયા અને ત્યાં તેમની મુલાકાત લીધી. તે વખતે તેમને આ દેશમાં આવવા બાબત મુબારકબાદીના ઘણા તારો મળેલા હતા. તે તેઓ વાંચતા હતા. એક બે બાબતની આગાખાનો થયા પછી પ્રતિનિધિએ તેમને પુછયું કે હિંદી કોમ એક ખાનગી મેળાવડો કરશે અને તેમાં જુદી જુદી કોમના આગેવાનો આપ નામદારને માન આપવા એકઠા થશે તો આપ આ આમંત્રણ સ્વીકારી હિંદીઓની માગણી કબુલ રાખશો? દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓને માટે આપે અમુલ્ય સેવા બજાવેલી છે તે સેવાની ખાતર આપને ડરબનમાં થઈને આપના માનમાં કંઈ કરાય એ જરૂરનું છે. પણ આપ સુખાકારી કારણસર હાલ નહિ સ્વીકારો તો આ હિંદ સ્વ. લાંબી પ્રસ્થાનનો માટે દુઃખદ વાત છે એમ તેઓ માને છે. તેમજ આભાર માનતા આ માનપત્રની વાત તેઓ સ્વીકારી ન શકયા અને મારી માગ દરશાવ્યું કે જે માન મને આપવા દરશાવવામાં આવી છે તેને માટે હું ઘણોજ આભારી છું. પરંતુ પ્રતિકુળ સંજોગોમાં હું આ વખતે આ માનની માગણીનો સ્વીકાર કરી શકું એમ નથી. તદન ગુપ્તપણે વેશપલટો કરીને હું આ દક્ષિણ આફ્રિકામાં થઈને ચાલ્યા જવાનો મેં નિશ્ચય કર્યો હતો. કેટલાક બાબતની ગોઠવણથી, હું નાતાલ થઈ આવ્યો પરંતુ લડાઈના મામલાને લીધે મારી મરજી વિરૂધ્ધ મારે આવવું પડયું છે. વળી મારી તબીયત પણ સારી નથી, કારણ કે મારા પ્રવાસ વહાણ ફેરવવામાં આવેલું છે અને મારી હાલની અવસ્થામાં એકાએક વધારે ફેરફાર થઈ ગયો તેથી મારૂં મન ઘણું અવ્યવસ્થિત છે. અને સ્વીકારવા બાબત મને ઉપર જે પત્રો આવેલા છે તેનો હું પાછળથી તેનો સ્વીકાર કરીને જવાબ આપીશ. તે નામદારે જણાવ્યું કે તમે હિંદીઓની ફરી ડરબનના મિત્રોને મારા તરફથી આભાર માનશો અને તેમને કહેશો કે તેઓની જાહેર લાગણીઓની હું કદર કરૂં છું. પરંતુ માન સ્વીકારવાને માટે હું તદન અશક્ત છું. આજે સાંજની ગાડીમાં હું કેપટાઉન ચાલ્યો જવાનું છું જ્યાંથી સ્ટીમર મારફતે હું ઇંગ્લાંડ ચાલ્યો જઈશ. પછી હાથ મેળાપ કરી તેમણે તરતજ મોટર હંકારી મુકી.

ડરબનના મંડળોને પાછળથી નીચેના કાગળો નામદાર આગાખાન તરફથી મળ્યા હતા: "મારી આ મુલાકાતને પ્રસંગે મને માન આપવાની આપની માગણી માટે હું આપનો અંતઃકરણપુર્વક આભાર માનું છું અને હું આપનો આભારી થયો છું. હું તદન ખુદા વેશમાં મુસાફરી કરૂં છું હું મારી મરજીથી અહીં નથી આવ્યો. પરંતુ મરજી વિરૂદ્ધ સંજોગોને લીધે આવવું થયું છે અને એક ખાનગી ગૃહસ્થ તરીકે મુસાફરી કરવાનો મારો નિશ્ચય છે, વળી મારી તબીયત પણ સારી નથી. આ બનાવથી હું ઘણોજ દીલગીર થાઉં છું."

ના. આગાખાન ડરબનમાં હતા ત્યારે જનરલ બોથા સાથે તેમના તારોની અવરજવર થઈ હતી. વાંચનારને યાદ હશે કે ઇમ્પીરીઅલ કાન્ફરન્સ વખતે તે નામદાર ને જનરલ બોથાની મુલાકાત થઈ હતી અને તે સમયમાં તેમને કેમ્બ્રીજની પાઠશાળા તરફથી એલ એલ ડી.ની ડીગ્રી મળેલી હતી.

ના. આગાખાન શુક્રવારે રાતે ડરબનથી ઉપડી ગયા ત્યારે વડા પ્રધાનના પ્રતિનીધિ તરીકે ઇમીગ્રેશન ખાતાના ઉપરી અમલદાર મી. ડીક તથા માજીસ્ટ્રેટ મી. હેડમેન અને મેયર મી. હેન્ડરસને તેમને વળાવવાને આવ્યા હતા.

જોહાનીસબર્ગમાં ના. આગાખાન રોકાયા વગર કેપટાઉન તરફ ઉપડી ગયા હતા. યુનીઅન સરકાર તરફથી મુસાફરી માટે તેમને એક ખાસ ડબાની સગવડ કરી આપવામાં આવી છે.

સોમવારે સાંજે તેઓ કેપટાઉન પહોંચ્યા હતા. અને હવે પછી ટપાલમાં ઇંગ્લાંડ ઉપડી જશે.

એક હીંદીને ગેરકાયદેસર સજા

ગયા રવિવારનું 'મરક્યુરી' જણાવે છે કે પુલન નામના એક ગીરમીટીઆ હીંદીને વેરૂલમના રેસીડન્ટ માજીસ્ટ્રેટે ૭ માસની સખત મજુરીની જેલની સજા કરી હતી. તેના ઉપર આરોપ એ હતો કે તેણે વાજબી સત્તા ધરાવનાર માણસને પાસ બતાવવાની ના પાડી હતી. આવા ગુન્હા માટે ૭ માસની સજા કરતાં માજીસ્ટ્રેટે જણાવેલું કે 'નહીમતદાર કદી સુધરી ન શકે તેવો ગુન્હો છે. તે ૧૪ વખત ગુન્હેગાર માલુમ પડયો છે. અને તેને સાધારણ કાયદામાં જણાવેલી સજા કરવી એ બરાબર છે. આ બરાબર કાયદેસર નથી એમ હું ચોક્કસ જાણું છું, અને ડરબન જેલના સુપરીન્ટેન્ડેન્ટે હીંદ સંબંધી કંઈ કરવું તે નહીં કરવું હતું તો આ સવાલ પણ ઉઠી શકત નહીં. જેલના અમલદારોને માજીસ્ટ્રેટની સજા ઉપર ટીકા કરવાની શી જરૂર હતી તે હું સમજી શકતો નથી. અપીલ થવાની નથી, અને કદીએ કોઈ જાતનો ચાર્જ બતાવ્યો નથી."

આ હીંદીએ ઉપરની સજા ઉપર અપીલ કરી હતી અને તે કેસ નાતાલ પ્રોવીન્સ સુપ્રીમ કોર્ટમાં ચાલ્યો હતો. અપીલ કરનારના વકીલ મી. શૉ હતા અને સરકાર તરફથી એટરની

જુનરલ મી. ડગલાસ કે. સી. હતા. અપીલની અદ્દો એ હતો કે જે નહેમત કબુલ હતું તેથી ગુન્હો થતો નથી અને પુલતને મળેલી સજા ગેરકાયદેસર હતી.

વડી અદાલતે કરેલી સખત ટીકા

વડા જડજે ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું કે આ કેસમાં અપીલ કરનારને એ ગુન્હાને માટે વધુમાં વધુ ૧૪ દિવસની સજા થઇ શકે તેની જગ્યાએ ૭ માસની સખત મજુરીની સજા કરવામાં આવી હતી. વધારે તાજુબીની વાત તો એ છે કે સજા ગેર કાયદેસર થાય છે એમ માજીસ્ટ્રેટ સજા કરતી વખતે જાણતા હતા. આ પ્રમાણે જાણી બુઝીને માજીસ્ટ્રેટ કેમ કરી શકે તે હું સમજતો નથી એટલુંજ નહીં, પણ ડરબન જેલના વડાએ કરેલી તપાસને ઠીક ડહાપણ ગણી તેના ઉપર પણ તેમણે અયોગ્ય ટીકા કરી. માજીસ્ટ્રેટ ગેરકાયદેસર છે એમ માલુમ પડે તો હરકોઇ સવાલ પુછી શકે છે. આ કેસમાં તો વડા જડજે કહ્યું કે હું ચોક્કસ જાણતો નથી—ડરબન જેલના વડાએ આ અન્યાયને ઉઘાડો પાડેલો છે અને તે વાત બરાબર હોય તો જે અમલદારે પોતાની ફરજ બજાવી છે. અન્યાય થાય છે એ જણાવવા છતાં માજીસ્ટ્રેટે આ પ્રમાણે કર્યું હોય તથા અન્યાયને અજવાળામાં લાવનાર ઉપર એવી અયોગ્ય ટીકા કરી હોય એવો આ પહેલોજ દાખલો મારા અનુભવનો છે. વડા જડજના ચુકાદાને જસ્ટીસ બરુમ તથા જસ્ટીસ બર્ડ મળતા થયા હતા અને અપીલ કરનારને અરજદારને છોડી મુકવાનો હુકમ કરેલો હતો.

ચાવલના રેશન પુરા આપી શકાશે?

નાતાલ સુગર એસોસીએશનની એક સભા હીંદી મજુરોને રેશન આપવાની બાબતમાં વિચાર કરવાને ગયે બુધવારે ડરબનમાં મળી હતી. પ્રમુખે જણાવ્યું કે લડાઇને લીધે ખોરાકની અસર કેવી થાય તે વિચારવું આપણને ખાસ જરૂરનું છે. આ વખતે હીંદી મજુરોને જેમ બને તેમ ઓછું સહન કરવું પડે તે વિષે વ્યવસ્થા અને વિચાર કરવો જોઇએ. આ બાબતમાં જમીનદારોની શી સ્થિતિ છે તે વિષે વિચાર થવા આ સભા બોલાવવામાં આવી છે.

સેક્રેટરી મી. એસ્ડીએ કહ્યું કે એટલાન્ટીકના બંદરમાંથી કેટલા ચાવલ આવવામાં આવે છે તેના ચોક્કસ આંકડા હું નથી મેળવી શક્યો. મને ખબર મળી છે કે છેલ્લા આઠ વરસોમાં પંદર હજાર બસ્તાં આવ્યા છે અને બીજી સ્ટીમર મેનરીકમાં ચાર હજાર બસ્તા નોંધાયાં છે. તે સ્ટીમર સપ્ટેમ્બરની ૧૫ કે ૨૦ મી તારીખે આવશે. મી. સૉન્ડરસે જણાવ્યું કે ખરી સ્થિતિનું જ્ઞાન કોઇને પણ હોય એમ લાગતું નથી. ચાવલની તંગી થશે કે નહીં એ વિષે આપણને ખબર નથી. હું સુચના કરું છું કે ચાવલ આપવાના ઓછા કરવા અને જેટલા ઓછા આપવામાં આવે તેટલું લોટ આપવું. હું ધારું છું કે હીંદીઓને આ સ્થિતિ સમજાવવી જોઇએ. તેમની સંમતી સિવાય તેમના રેશનમાંથી ચાવલ કમતી કરવા એમ હું નથી કહેતો. હું ઠરાવ મુકું છું કે જે રતલ ચાવલ અને ચાર રતલ લોટ આપવાનું જે સરકારી ધોરણ છે તે કાયમ રાખવું અને હીંદીઓની સંમતીથી જે દાખલ થવાથી વધુ રેશન આપવામાં આવે છે તેમાં ચાવલ આપવા બંધ કરી તેને બદલે ચાર રતલ લોટ આપવો. અને તે દરમીઆન સુગર એસોસીએશન આ સ્થિતિ સરકાર આગળ રજુ કરશે. બીજા બોલનારાઓએ પોતાના વિચારો જાહેર કર્યા બાદ પ્રમુખે જણાવ્યું કે હાલની સ્થિતિમાં એ મુખ્ય સવાલ છે. પ્રથમ તો એ ખબર નથી કે કેટલો માલ છે અને દેશમાં કેટલો જથ્થો સીલકમાં છે. આપણે એ ખ્યાલમાં લેવું જોઇએ કે આપણા કારીગરોને દર અઠવાડીએ અમુક ચાવલ તો આપવાજ એમ આપણે બંધાયલા છીએ. એટલે હું વગર કહ્યે માની લઉં છું કે ચાવલની સીલક ઓછી થતી જાય છે. મોટા જથ્થામાં ચાવલના ઓરડરો અપાએલા છે એ પણ આપણે જાણીએ છીએ, પરંતુ ચાવલ ખરીદવામાં પૈસાનો સવાલ મોટો છે. આ સવાલને જો દુર કરવામાં ન આવે તો દેશમાં ચાવલનો દુકાળ પડશે. ચાવલનું રેશન પુરું પાડવાને દરેક પ્રયત્નો થશે. આપણે જ્યારે લાચાર થઇએ ત્યારેજ હીંદીઓનું રેશન કમી કરવાની વાત ઉપાડવી જોઇએ અને એ બાબતમાં આપણે સરકારી મદદ માગવી જોઇએ. જમીનદારોની પેઠે ખાણ પર દુકાળ આવી પડે તેની સામે લડવું એ આપણી ફરજ છે. ત્યાર બાદ સરકારની આગળ આ સ્થિતિ રજુ કરવી એવો ઠરાવ કરી સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

ટ્રામ ગાડી ને હીંદીઓ

'મરક્યુરી'ના 'મન ઇન ધી સ્ટ્રીટ'ના લખાણમાં એક લખનાર જણાવે છે કે આ સવાલ ટાઉન કાઉન્સીલે તરતજ હાથમાં લઇ લેવો જોઇએ અને જુના ધારાઓથીજ ચાલી માનીને બેસી રહેવું ન જોઇએ. નવા તકરાર અને નવીન ધારાઓને અનુસરીને નવા કાયદાઓ અને નવીન ધારાઓ ઘડવાજ જોઇએ. ઇન્ડીઅન રીલીફ એક્ટ પસાર થયું છે એટલે સવાલ વહુતો લડત પુરી થઇ ગઇ છે એમ નથી. હીંદીઓ ક્વીન વીક્ટોરીઆના ઢંઢેરા પ્રમાણે યુરોપીઅનોની સાથે સરખા હક માગવા ચાહે છે અને ટ્રામવેની બાબતમાં પણ આજ લાગણીને આગળ લાવવામાં આવે છે. એની સામે બરોબર રીતે થવું જોઇએ. તેરીવો કે જેઓ કુદરતી રીતે નકલ કરનારાઓ છે તેઓ પણ આટીસ પ્રજા છે અને આ દેશના મુળ વતનીઓ હોવાથી એશીઆટીક કે જેઓ પરદેશી પ્રજા છે તેમના કરતા તેઓને વધુ હક છે અને એશીઆટીક કરતા તરીકે પોતાના આવકના પ્રમાણમાં શહેર તથા રાજ્યને મહેસુલમાં વધુ ભાગ આપે છે. ગમે તેમ પણ નેટીવો આશરે અર્ધ કરતાં માફક હજારો પાઉંડ દુર દેશમાં મોકલતા નથી હતા. આ કાઉન્સીલના કાઉન્સીલરોએ ઉપેક્ષા ન કરવી. ટાઉન કાઉન્સીલે તરતજ ખબરદાર થવું જોઇએ અને શહેરના લોકોને લગતા આ વિષયમાં મનુષ્યની અક્કલના આ કાયદા એવા વિચારો ખરી હકીકતની સામે ન લાવવા જોઇએ. પુર્વ તે પુર્વજ છે અને પશ્ચિમ તે પશ્ચિમ છે એ બન્ને કદીપણ મળશે નહીં. આ નિયમ ટાઉન કાઉન્સીલે સાચવવો જોઇએ. જો એશીઆટીકોને માટે જુદી ગાડીઓ રાખવામાં આવે તો એશીઆટીકો પોતેજ જે હીંદીઓ અસ્વચ્છ હોવા છતા ટ્રામમાં બેસે છે તેમને સમજાવશે કે ટ્રામમાં બેસવા તથા સુખેથી મુસાફરી કરવા સ્વચ્છતાની જરૂર છે. હમણાં ટાઉન કાઉન્સીલરો ઉંચા વરગના હીંદીઓનું આભાર સાથે રક્ષણ કરે છે. હીંદીઓ આ બાબતની માત્ર હરકતજ કરે છે અને કંઇપણ કરતા નથી. હીંદીઓ ટ્રામમાં એવી સ્થિતિમાં હોય કે તેઓ પોતેજ સ્વચ્છતા રાખવા કોશીશ કરે. આ કારણ તેમને માટે કોઇ બીજો રસ્તો જ્યાં સુધી કુદરતી રીતે તેઓ પોતાની મેળે હાથ લેતા નથી.

લડાઇના સમાચાર

[તા. ૧૧ મંગળવાર]

રૂટરના તાર મારફત ઓડેસાથી ખબર આવે છે કે જરમનીની સબમરીનોએ ઓડેસાની વહાણુમાં બસરી ઠુબાડી ઉપર હુમલો કર્યો હતો. ઓડેસાની એક પણ સ્ટીમરને નુકશાન લાગ્યું નથી દુશમનની એક સ્ટીમર ડુબી ગઇ છે.

ફ્રેંચ અને જરમની વચ્ચે લડાઇ

એલસેસ લૉરેનમાં બેલ્ટફરેન્સ આગળ ફ્રેંચ અને જરમનને સખત લડાઇ ચાલી છે જેમાં કાસને ભારે ફતેહ મળી છે. જરમનો પાછા હઠતા હતા અને ફ્રેંચ લશ્કર તેની પાછળ દોડ્યું હતું મળસકામાં ફ્રેંચોએ ફરી પાછો હુમલો કર્યો હતો અને એક કલાકમાં મુલહાઉસન નામનું મોટું શહેર કબજે કરી લીધું હતું શહેરની વસ્તી એક લાખની છે

સત્તાવાર ખબર આપવામાં આવે છે કે ફ્રેંચ વેસ્ટ આફ્રિકાના જરમનીના તોગોલેંડ કોલોનીમાં દાખલ થયા છે. વળી કહી જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે અંગ્રેજનું લશ્કર સહિત ટોગોલેંડમાં દાખલ થયું છે

જરમનોએ હવે લીજ શહેરના ઉપર ઘેરો ઘાલ્યો છે. કીલ્લાઓ બધા હજી છુટા છે

રૂશીઅન લશ્કર ઓસ્ટ્રીઆમાં

રૂશીઅનો ઓસ્ટ્રીઆના ગાલીશીઆ પ્રાંતમાં દાખલ થઇ ગયા છે અને લેમબર્ગ સુધી પહોંચ્યા છે, ત્યાં આગળથી ઓસ્ટ્રીઆના પહેરેગીરોને હાંકી કાઢ્યા છે

રૂટરના સંદેશામાં જણાવવામાં આવે છે કે ઓસ્ટ્રીઅને એ નોવીબઝારની સરહદ ઉપરનું વીસીગ્રાડ શહેર છોડી દીધું છે અને સરવીઅનોએ શહેરનો કબજો લીધો છે.

તરકીનું લશ્કર એકઠું થાયછે

એલજેરીઅન સરહદમાં કડીગાચ પાસે તરકી એકઠું થાય છે કેડીગાચ એ ઇજીઅન સમુદ્ર ઉપર એલજેરીઆનું બંદર છે અને તરકીની સરહદથી માત્ર થોડુંજ છેટું છે

જાપાનનું દરિયાઇ લશ્કર

એડમીરલ ડીવાની સરદારી હેઠળ જાપાનની બે લડાયક આગબોટો જાપાનથી નીકળી ચુકી છે. એમ માનવામાં આવે છે કે એંગ્લો જાપાનીસ સંધીને જાપાન પુરેપુરો અમલ કરશે, એ તરફના સમુદ્રમાં જરમનીની સ્ટીમરો ક્યાં આગળ છે તેની ખબર હજુ પડી નથી. પુરવના પ્રદેશમાં અંગ્રેજ તથા જાપાને લડાઇના વખતમાં એક બીજાના દેશની સભાળ રાખવી એવી સંધી છે. જાપાન શીંગટો બંદર આગળ જશે, કે જે ચીનમાં જરમનીની માલીકીનું બંદર છે

કેનેડાથી ૧૦ લાખ આટાના બસ્તા

ડ્યુક ઓફ કનોટે જણાવ્યું કે કેનેડાના લોકોએ પોતાની સરકાર મારફતે ૧૦ લાખ આટાના બસ્તા મદદ આપવા ઇંગ્લાંડને કહ્યું છે ઇંગ્લાંડે આ મદદનો સ્વીકાર કર્યો છે કેટલાક દિવસમાં આ આટો સ્ટીમર મારફત કેનેડાથી રવાના કરવામાં આવશે

પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સનું ફંડ

ડયુક ઓફ વેસ્ટ મીનીસ્ટરે નેશનલ રીલીફ ફંડમાં ૧૫૦૦૦ પાઉંડ ભરવા છે

હ્યુમ લેટર આશરે ૫૦ સ્ટીમર છેડી થઇ રહી છે

નાતાલથી તા ૮ મી જુલાઇએ નોરવેજીઅન આફ્રીકન આફ્રીકામાં આગેની સ્ટીમર ઇવેન્સન આન્સ્ટ્રોંગ કહ્યા ઉપરી હતી તે સમુદ્રમાં સુરંગોની જગ્યામાં આવવાથી ડુબી ગઇ છે. સ્ટીમર ઉપરના ખલાસીઓ બચી ગયા છે

હીંદુસ્તાનના રાજાઓની ખાસ તરફ

કેનેડાથી ૨૦,૦૦૦ ને બદલે એક લાખ ગુણની મદદ મળવાને સંભવ છે હજારો ખાણો લડાઇમાં જોડાવાની આતુરતા બતાવી રહ્યા છે.

ઇંગ્લીશ યુનીવરસીટીઓમાંથી હિંદી વિદ્યાર્થીઓ વોલંટીઅર તરીકે એક સામટા બહાર પડ્યા છે તેમના આ કારણથી હિંદુસ્તાનમાં ભારે ઉત્સાહ થઇ રહ્યો છે

યુધ્ધની સામગ્રી ઉપરે સુધારો બાંધશો નહિ

લંડનની સોસાઇટી ઓફ ફ્રેંડસ એક જાહેરનામામાં જણાવે છે કે અંતને સુલેહ રાખવા અથાગ પ્રયત્ન કર્યો, પરંતુ તહનામાની શરતોની ખાતર તેમજ નાનાં રાજ્યો તરફ પોતાની જવાબદારી ખાતર લડાઇમાં ઉતરવાની તેને ફરજ પડી છે આ મંડળ શરીર બળ વાપરવાની વિરુદ્ધ છે. છતાં આ વખતે એવી છે કે પ્રજાએ એકત્ર થઇ રહેવા જરૂરવાની છે સુલેહ પછી દુનીઆને ફરી દેશને ઠર સ્થાપ કરવાનો છે અને પુરવની નવી પ્રજાઓને પોતાને સુધારો લશ્કરી બળ અને યુદ્ધની સામગ્રી ઉપર ન બાંધશે, એમ બતાવવાનું છે

રૂશીઆએ જયુ ધરમી વોલંટીઅરોને પોતપોતાની ભાષા વાપરવાની અને તેઓને શહેરી તરીકેના હકોને માટે અરજીઓ મોકલવાની પરવાનગી આપી છે આ પગલાંનું પરીણામ એ આવશે કે જયુઓને રશીઆમાં બધા હક મળશે. અને હાલની લડાઇમાં રશીઆને જયુ તરફથી મોટી મદદ મળશે

[તા ૧૨ બુધવાર]

લીજ શહેરમાં ૧,૨૦૦૦૦ જરમનો

જરમનોએ મરણીઆ થઇને લીજ શહેરના સીરીંગ કીલ્લા પર રવીવારે રાત્રે હલ્લો કર્યો હતો પરંતુ તેમને પાછા હઠવું પડ્યું હતું. એમ જાહેર કરવામાં આવ્યો છે કે ૮૦૦ જરમનો મારયા ગયા છે

બેલજીઅમનું મુખ્ય લશ્કર શહેરમાં જ્યાં ૧૨૦૦૦૦ જરમનનું લશ્કર છે ત્યાં સામે જાય છે.

જરમનની ધમકી

બરસેલ્સથી એક તાર મારફત જણાવવામાં આવ્યું છે કે જરમનો શહેરના કીલ્લાઓની નજીક પહોંચી ગયા છે જો કીલ્લાઓ તેમને સોંપી દેવામાં ન આવશે તો શહેરને દારૂ ગોળાથી ઉડાડી મુકવામાં આવશે. જરમનીના કબજામાં લીજના કેટલાક પ્રખ્યાત પુરૂષો છે એમ માનવામાં આવે છે કે બેલજીઅમે દુશ્મનને કીલ્લા સ્વાધીન ન કરતાં તેને ઉડાડી મુકશે

હવેથી ક્યારે આવશે?

ટાઇમ્સનો એક ખાસ ખબરપત્રી કે જે લીજ શહેરમાં લડાઇ વખતે હતો તે લખે છે કે જરમનોનું તોપખાનું સંપુરણ સ્થિતિમાં છે તે જણાવે છે કે જરમનોએ ભારે હુમલો કર્યો છે. લીજ શહેરમાં દરેક માણસના મોંમાંથી એજ પ્રશ્ન નીકળે છે અંગ્રેજો ક્યારે આવશે?

લીજ શહેર ઘણુંજ મજબુત ગણાય છે. તેને બાર કીલ્લા છે છ કીલ્લા જમણી બાજુ અને છ ડાબી બાજુએ છે. દરેક કીલ્લાઓની વચ્ચે ચાર માઇલનું અંતર છે. એકાદ બેની વચ્ચે માત્ર એકજ માઇલનું છેટું છે એમ અંદાજ કરવામાં આવે છે કે આ બધા કીલ્લાઓનું સંરક્ષણ

અત્યાર સુધીમાં કેટલું લશ્કર આફ્રિકે મરેલું લોકસા જોયા જાણવા માં આવ્યું એટલે ચાપલ્સ માલુમ પડતાં નથી.

જરમની અને ઇંગ્લંડ

એડમીરલ્ટીના પહેલા લૉર્ડ મી. ચીન્સ્ટન ચર્ચીલ જણાવે છે કે એચ. એમ. એસ. બરમીંગહામે જરમનીના એક સ્ટીમરને ડુબાવી દીધી છે. જરમનીની આ બીજી સ્ટીમર ડુબાડવામાં આવી છે. પહેલી રવીવારે ડુબાડવામાં આવી હતી.

કેટલાક જરમન જાસુસો

જે ઇંગ્લાંડમાં પકડવામાં આવેલા છે તેઓએ પાણીના બાંધ ઉપર ઝેર નાંખવાનો પ્રયત્ન કરેલો હતો. તેમજ કેટલાક રેલવે પુલોને ઉડાડી મુકવા કોશીષ કરી હતી.

ફ્રાંસ અને જરમની

ઓલ્ડ કર્કની લડાઇમાં ફ્રાંસને નુકશાન થયું છે પરંતુ માત્ર ૧૦૦ માણસો જ માર્યા ગયાં છે.

ઇમ્પીરીયલ લશ્કર ખરીદી લીધું

રૂટરને જાહેર કરવાની સત્તા મળી છે કે લાડ ગ્લેડસ્ટન ગવર્નર થયા પછી યુનીઅન સરકારની ભલામણ પરથી યુનીઅનમાં રહેતું ઇમ્પીરીયલ લશ્કરને વિલાયત મોકલી દેવામાં આવ્યું છે. યુનીઅનનું રક્ષણ કરવાનું યુનીઅન સરકારે હાથ માથે લીધું છે. આ કારણ સરકારને માટે યુનીઅનના શીઘ્ર નવું લશ્કરની તરતજ ગોઠવણી કરવી જોઇએ. અને માટે ડીફેન્સ લશ્કર ઉપરાંત સરકાર આધાર રાખે છે એટલુંજ નહિ પરંતુ જે જે શહેરીઓ ડીફેન્સ ફોર્સમાં દાખલ નથી થયેલા તેઓ લડાઇ ચાલે ત્યાં સુધી યુનીઅનના સંરક્ષણને માટે લશ્કરમાં દાખલ થશે. આ બાબતમાં લશ્કર ખાતા તરફથી એક નોટીસ ટુંક સમયમાં બહાર પાડવામાં આવશે. સરકારની આ માગણીને બરાબર વધાવી લેવામાં આવશે એમ ને આશા રાખે છે.

યુનીઅન પારલામેન્ટ બોલાવવામાં આવશે

આ બાબતમાં ખરચ વગેરે સવાલ પર વિચાર ચલાવવા યોગ્ય વખતે પારલામેન્ટ બોલાવવામાં આવશે.

જરમન સ્ટીમર કેદી તરીકે

જરમનની સ્ટીમર ઉપર કેટલાક ઇંગ્લીશ મુસાફરોને ઘણો કુ મદદ અનુભવ થયો છે. એક માણસ પાતાની સ્ત્રી સાથે જોહાનીસબર્ગ આવ્યો છે. તેણે સ્ટાન્ડર્ડ પ્રત્યે ખબર આપી છે કે સ્ટીમર એડમીરલ મારફત ડરબનથી ઇસ્ટ લંડન જવાને મેં ટીકટ લીધી. ડેલાગોઆબેમાં સ્ટીમર ચાર દિવસ ખાલી કોલસા ભરવામાં રોકાયાના હતા. બુધવાર તના કપ્તાનને ખબર મળી કે ઇંગ્લાંડ અને જરમની વચ્ચે લડાઇ જાહેર થઇ છે અને ૪૦ મીનીટમાં દરેક ઉતારુને સ્ટીમર પરથી ઉતરી જવું. ઘણું કરીને ઉતારુઓ ઓકાર કેનસલ પાસે ગયા અને તેની મદદથી પોતપોતાના માલ પાછા લઇ સ્ટીમર પરથી બહાર કરવા માંડ્યું હતું પરંતુ પોર્ટુગીઝ સેન ઓફ વોર તત જલી આવી ચૌકી ઉપર ડેલાગોઆબે સીલ કરી લીધી છે. સ્ટીમર હવે કેદ તરીકે બારામાં પડી છે. ઉતારુઓ જરમન ઓફીસ પર પૈસા પાછા લેવા ગયા હતા. તેમણે જણાવ્યું કે પૈસા પાછા મળશે નહીં. જોહાનીસબર્ગથી જરમન કોનસલને કોન્ટ્રાક્ટ ખાલી મળી ગયો છે.

કીંગ આલબરટને મુબારકી

બેલજીઅમ હજી સુધી ટકી રહ્યું છે લીજ શહેરને સારી રીતે બચાવ કરવા માટે, મહારાજા જ્યોર્જે કીંગ આલબરટને મુબારકબાદી આપી છે.

ઓલાન્ડને મદદ માટે ફંડ

યુનીઅનમાં કેટલીક જગ્યાએ બ્રીટીશ સરકાર તરફ વફાદારી દેખાડી અને બનતી મદદ કરવાની લાગણીઓ સભાઓ ભરી જાહેર થઇ આવી છે. લાચારોને મદદ કરવા માટે ઓકલાન્ડ, ફ્રીસ્ટેટ, મેરીટ્સબર્ગ, ડંડી વગેરે ઠેકાણે ફંડ શરૂ થઇ ગયું છે. કીંબરલીના મેયરે ફંડ ખોલ્યું છે તેમાં આજ સુધી રૂ. ૨૦,૬૫૦ ભરાયા છે. મેરીટ્સબર્ગમાં રૂ. ૭૦૦ થી ઉપર થયા છે. ડીડીસબીઅનની બૅરો કાઉન્સીલે રેડક્રોસમાં ૧૦૦ ગીની આપ્યા છે.

તા. ૧૩ ઓગસ્ટ ગુરૂવાર

જરમનોનો નામુર પર હુમલો

જરમનો લીજની પશ્ચિમે હ્યુઇ તરફ પોતાની નજર નાંખે છે અને પાયદળ તથા ઘોડેસ્વાર લશ્કર નામુર તરફ ધસવા લાગ્યું છે. નામુર શહેર ઉપર જરમનીનાં હવાઇ વહાણો ઉડતાં માલુમ પડ્યાં હતાં. લીજથી ૨૪ માઇલને છેટે ૬૦૦૦ જરમનોએ એક સ્ટેશન પોતાને કબજે કર્યું છે. લીજથી ૨૫ માઇલને છેટેનું લીનડન નામનું સ્ટેશન બેલજીઅનોએ પાછું લીધું છે.

લીજનો ઘેરો

લીજનો એક કીલ્લો હજુ શરણ થયો નથી. જરમનો તે ઉપર ધસ્યા પરંતુ ઉપરથી ગોળીઓનો વરસાદ પડ્યો, હતા અને જરમનોના ઘણા માણસો મારમાં ગયા છે. શહેરમાંથી નાસી છુટેલાઓ જણાવે છે કે ત્યાંની સ્થિતિ ઘણી ભયંકર છે.

ફ્રેંચ અને જરમન

ઘોડેસ્વાર ટુકડીઓ વચ્ચે નાની લડાઇઓ થઇ હતી જેમાં ફ્રેંચે પોતાનું સરસાઇપણું બતાવ્યું હતું. જરમનનું લશ્કર લીજથી બેલજીઅમના મધ્ય ભાગમાં જાય છે. જરમનનું ઘોડેસ્વાર લશ્કર દુશ્મનની લશ્કર સામે જાય છે અને સખત લડાઇ શરૂ થતી જાય છે.

બેલજીઅમમાં શું સ્થિતિ છે?

જરમનની નવું લશ્કરની ટુકડી ઘણી એક લાખ વીસ હજાર લશ્કર લીજ આગળ છે અને બે ઘોડેસ્વાર ટુકડી ટોંગરેસ આગળ છે. ટોંગરેસ લીજથી પંદર માઇલને છેટે રેલવે સ્ટેશન છે. જરમનીનું મેનડ ડચી ઓફ લક્ઝમબર્ગમાં મેં ટુ લશ્કર હવે બેલજીઅન સરહદ ઉપર પહોંચ્યું છે અને બેલજીઅન લક્ઝમબર્ગમાં દાખલ થયું છે. જરમનીના પહેરગીરો મારચી, જહીની, અને આરલોન્સ ગયા છે.

આલસેસમાં લડાઇ

શનીવારે ફ્રેંચોએ મુલહાઉસન શહેર કબજે કરેલું હતું, તેના પર જરમનોએ હુમલો કરેલો હતો. ફ્રેંચો બહાદુરીથી લડ્યા હતા અને જરમનોના હલ્લાને રોક્યો હતો. ફ્રેંચો અપર આલસેસના હજી માલીક રહેલા છે.

ચરકને શરણે

જરમનની બે ભડાગર સ્ટીમરો ગોબન અને બ્રેસ્લોએ ડારડાનેલ્સમાં ચરકને આશ્રય લીધો છે. તેઓ મરજી લશ્કરી સરંજામ વિના ઉતારી દેવાશે. આ બન્ને સ્ટીમરો વિષે અગાઉ ખબર આવ્યા હતા કે આલ્જેરીઅનના બંદર ઉપર આ સ્ટીમરોપરથી તોપ ગોળાનો મારો ચલાવવામાં આવ્યો હતો અને ફ્રેંચોએ એ સ્ટીમરોને પકડી લીધી હતી પરંતુ આ સ્ટીમરોને પકડવામાં આવી ન હતી પોતે છુપાવી રાખવામાં આવી હતી. આ સ્ટીમરો લડાઇમાં હવે ભાગ લઇ શકશે નહીં.

ઓસ્ટ્રીઆ અને સરવીઆ

સરવીઆની સરહદ ઉપર "સાલ નેબા" નૈમ, હુમલા ઓસ્ટ્રીઅનોએ કર્યા હતા. અને તેમને પાછા હઠાવવામાં આવ્યા હતા. બધીજ કપાકાપી થઇ હતી. ઓસ્ટ્રીઅનો ટોળાં બંધ હુમલો કરતા હતા. સરવીઅનોનો દારુ ગોળો અસરકારક હતો અને હાન્ગુજ તથા સેવાની બાજુથી ઓસ્ટ્રીઅનોને હઠાવી ફરેલી છે. સરવીઅનોના પણ ઘણા માણસો મરી ગયા છે.

ઓસ્ટ્રીઆ અને રશીઆની તઇયારી

ઓસ્ટ્રીઆનું કેકાઉમાનું લશ્કર કીલ્સ તરફ ચઢવા લાગ્યું છે. કીલ્સ એ પોલીસ પ્રોવીન્સનું મુખ્ય શહેર છે. જ્યારે ફ્રેંચો સેવનેમાથી લેમ્બરગ તરફ ઉપડ્યા છે. આ પ્રમાણે ઓસ્ટ્રો રશીઅન સરહદ ઉપર ગંભીર લડાઈ ચલાવવાની તઇયારી હુવે થઈ રહી છે.

કીચનરનું નવું લશ્કર

પ્રજાને અપીલ બહાર પાડી અરલ કીચનરે લશ્કરમાં દાખલ થવા વિનતી કરી છે. આ લશ્કરના ૭ વિભાગ બનાવવામાં આવશે. વોલંટીઅરો સખ્યાબંધ જોડાય છે. સોમવારે ૩૭૦૦૦ નવા વોલંટીઅરોને દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

માતૃ ભુમીને મદદ

કેનેડાના આલબરટ પ્રોવીન્સે પાંચ લાખ બુશલ જવ ઈંગ્લાંડ મોકલ્યા છે.

ઓસ્ટ્રેલીઆ અને કેનેડામાં વોલંટીઅરોને દાખલ કરવાનું કામ ઉત્સાહ પુરવક ચાલુજ છે.

ગ્રેટબ્રીટનને માલ પુરો પાડવા ટ્રાંસવાલ હેન્ડ એન્ડ કાવદો ઘડ્યા છે.

કેનેડાની વોલંટીઅરી ટુકડીને પ્રીન્સેસ પેટ્રીસીઆ લાઈટ ઇન્ફન્ટ્રી નામ આપવામાં આવ્યું છે.

પા. ૧૫૦૦૦૦૦૦૦ ની લોન

જરમની રીપબ્લીક સેવીંગ બેંક અબજ પાઉન્ડની લોન લડાઈ માટે લેશે.

બરલીનમાં લડાઈ સામે વિરુધ્ધતા

'સ્ટાન્ડર્ડ' છાપામાં એક અંગ્રેજના કાગળ બહાર પડ્યો છે તેમાં તે બરલીનની એક ગુપ્ત મંડળી વિષે વર્ણન આપેછે. આ ટોળીમાં તેણે પોસ્ટમાં સાથે ભાગ લીધે હતો.

ઈંગ્લંડને મદદ કરવાની બાબત વિચાર ચલાવવા મોટી ગોઠવણ કરેલી થઈ છે.

'સાઉથ આફ્રીકન ન્યુઝ' તકલીફમાં

યુનીઅનની લશ્કરી હિલચાલ વિષે કેટલાક હકીકતો પ્રસિધ્ધ કરવાથી ડીફેન્સ ફોરસ એક્ટની કલમ ૭૬ પ્રમાણે તે છાપા ઉપર સરકાર કામ ચલાવશે.

કંપારી છુટે એવા સમાચાર

જરમનોએ જે ગામડામાં ઉજડ કરી મુકયાં છે ત્યાં મુસાફરી કરનાર એક લખનાર જણાવે છે કે ટુંકમાં બાળકોવાળા ગામડાઓમાં ફરેલાના ઢગલે ઢગલા જોવામાં આવેછે. કાળાં છુપાઇઓની પાસે તેમજ રસ્તાની બાજુમાં જ્યાં તેઓને મારી નાખવામાં આવ્યા છે ત્યાંજ તેઓ ઢગલા બંધ પડેલા છે. અને બચવા પામેલા આદમીઓ બાસ્તીમાં ફેલાઇ જતી રહેલા જમીનમાં ખાડા બનાવી સંતાઇ ગયેલા છે. આ બાસ્તી ભરેલા દેખાવથી જરમનોએ વાપરેલું પશુપણું દેખાઇ આવતું હતું. બચેલા પામેલાઓ જીવને લેઈ નાસે

એવા સમાચાર પેરીસનાં બ્રસલ્સના નાશ વિષે આવે છે. તેઓ જણાવે છે કે લડાઈના પરીણામ વિષે જરમનો બહુ ઉત્સુક છે. અને થોડા દિવસમાં પારીસમાં આવે એમ ધારવામાં આવે છે.

ઓગસ્ટ તા. ૧૪ શુક્રવાર

કેટલાક હરીફાઇ રસ્તા પાછા ઉપડે છે. જરમનીનું ઘણું ખરું લશ્કર ક્યાં આગળ છે તે બાતમી મળતી નથી. પરંતુ એમ માનવામાં આવે છે કે હેલીગોલેંડની આસપાસ તે છુપાએલું રહે છે.

આટલાંટીક સમુદ્ર સહીસલામત

આટલાંટીક સમુદ્ર હવે સહીસલામત છે. પરંતુ ઉત્તર સમુદ્ર માટે ફેજ બાબતો આપી શકાતી નથી. કારણ કે ત્યાં લડાઇમાં ચાલુ છે તેમજ જરમનોએ દરિઆમાં જળ પાથરી દીધેલી છે. કેટલાક જરમન માછીઆલીફેડને ગોળીબારથી ઉડાડી મુકવામાં આવ્યા છે.

બેલજીઅમમાં છુપી હીલચાલ

બેલજીઅમમાં લશ્કરની સઘળી હકીકત છુપી રાખવામાં આવે છે. લોવેનથી તે દક્ષ હોરેન સુધી ૨૦૦ માઇલના લંબાણમાં લડાઈ ચાલુજ છે એમ માનવામાં આવે છે કે મોટી લડાઈ શરૂ થઇ છે. જરમનીનું મોટું ભાગનું લશ્કર લીજ અને ડીનાંટ કરતી બન્ને રહેલું રાખવામાં આવ્યું છે.

નિદ્રામાં મરણને શરણ

ઈંગ્લાંડની લડાયક બોટ એમ્ફીઅન કે જેનો જરમનોએ નાશ કરેલ હતો તેમાંથી બચવા પામેલાઓ જણાવે છે કે સ્ટીમર ઉપર ઘણાઓ ઉંઘતા હતા ત્યારે મરી ગયા છે. છુટકા બચાવની હોડીમાં માણસો રાતોથી ઉતરવા હતા. કેમ જાણે કે તે માત્ર એક કસરત કરવાનીજ ન હોય!

૧૫૦૦ ફ્રેંચ કેદીઓ

એલસસમાં ફ્રાંસના લશ્કરમાંના ઘણાં માણસો માર્યા ગયા છે એ સમાચાર પારીસમાં અત્રે પાંચ નામ આવ્યા છે. ફ્રાંસના ૧૫૦૦ માણસોને એલસેસમાંથી જરમનોએ કેદી તરીકે પકડી રાખ્યા છે.

લીજ પર હાકેમોળાનો મારો

આટલાંટીક સમુદ્રમાં જરમનીની પાંચ સ્ટીમરોની પાછળ અંગ્રેજ અને ફ્રાંસની સ્ટીમરો લાગેલી છે બ્રસલ્સમાં જણાવવામાં આવે છે કે લીજના કીલ્લા પર જરમનો ફરીએ પાછો મારો ચલાવે છે કીલ્લા ઉપરથી પાછો સામો જવાબ આપવામાં આવે છે. જરમનોએ લીજ ઉપરની મોસી નદી ઉતરી જવાની કોશીષ કરી હતી, પરંતુ કીલ્લા ઉપરથી ગોળી બાર કરી તેમાં વિઘ્ન નાખવામાં આવ્યું હતું.

જરમની અને ફ્રેંચ

જરમનોએ ફ્રેંચના એપીન પોરટ જીલ્લા ઉપર હુમલો કર્યો હતો પણ તેમને પાછા હઠાવવામાં આવ્યા હતા ફ્રેંચોએ જરમનીની છ તોપો પકડી લીધી છે.

સરવ વ્યાપક જનરલ જોફ્રી

લાવુનથી નામુર સુધી તેમજ દક્ષિણ તરફના લામ બેરાવા સુધી જરમનીની ૨૬ લશ્કરી ટુકડી સામે ફ્રાંસની ૨૧ અને બેલજીઅમની ત્રણ મળી ૨૪ ટુકડીઓ છે. દરેક ટુકડીમાં ૪૦૦૦૦ માણસો છે. ફ્રાંસનું સેનાધિપતિ જનરલ જોફ્રી લશ્કરમાં નિરમયતા ફેલાવ રહ્યો છે. તે દરેક ઠેકાણે હર

વખત જોવામાં આવે છે. થોડા દિવસમાં હજારો માણસની મુસાફરી તેણે કરી છે.

એમ જણાવવામાં આવે છે કે ફ્રાંસનો લશ્કરી સરંજામ જરમની કરતાં શ્રેષ્ઠ છે.

બેલજીઅમનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે જરમનોએ પોતાનો હુમલો ફરી પાછો શરૂ કર્યો છે. બેલજીઅમ લીમબર્ગમાં હેસલ્ટ આગળ એક લડાઇ થઇ હતી. બેલજીઅનોએ તે જગ્યા બરાબર સાચવી રાખી છે. આ લડાઇમાં બેલજીઅમનું ૧૦૦૦૦ લશ્કર રોકાએલું છે. ત્રીજાની ઉત્તર દિશામાં જરમનો ઘેરાની તઇયારી માટે તોપના મોરચા ગોઠવવાની જગ્યા આપે છે. ગેન્ટીની ગ્રન્ટોએ કટેરો ઉપર તોપનો મારો શરૂ કર્યો છે.

ઑગસ્ટ તા. ૧૫ શનીવાર

બહાદુર સ્ત્રીઓ

બેલજીઅમમાં હરસ્ટાલની સ્ત્રીઓએ અત્યન્ત બહાદુરી વાપરી છે. રીવૉલ્વર તેમજ મોટા હથીઆરો લઇને બહાર પડી હતી. જ્યારે તેઓની પાસે દારૂ ગોળો ખુટી પડ્યો ત્યારે ઘરમાં જઇ ઉકળતું પાણી લાવી મહોલામાં જરમનો ઉપર તેમણે ફેંક્યું હતું.

બેલજીઅમમાં કૈસર સેનાપતી થશે

જરમનની લશ્કરી ગોઠવણ ઉપરથી માલુમ પડે છે કે રશીઆનું લશ્કર એકઠું થઇ રહે તે પહેલાં ફ્રાંસના ઉપર ભારે હુમલો કરવા ગોઠવણ કરી બેલજીઅમમાં જરમન લશ્કરના સેનાધીપતિ તરીકે કૈસર પોતે કામ કરશે. જરમનની ભારે તોપોથી લીજના કીલ્લા ઉપર મારો ચલાવવામાં આવે છે. તોપનો મારો એટલો ભયંકર હતો કે મજબુત ઘરો પણ હાલી ઉઠ્યાં હતા. એઇક્સ લા ચેપેલથી આગળ જરમનીના પાટવી કુંવરનું ખુન કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો. જરમનનું ઘોડેસ્વાર લશ્કર બ્રસેલ્સ તરફ ઝપથી ઉપડે છે. બેલજીઅમના મુખ્ય શહેરથી લગભગ ૩૫ માઇલ દુર તેઓ છે.

ઇતિહાસમાં સહુથી મોટી લડાઇ

ફ્રેંચ અને જરમનીનું દસ દશ લાખનું લશ્કર હવે એક બીજા સામે ભળ્યું થયું છે. દુનીઆના ઇતિહાસમાં કદી ન નોંધાએલી આ મહાન લડાઇ છે, એમ સરવે કબુલ રાખે છે.

વીસ લાખનું એકઠું થએલું લશ્કર

ફ્રાન્સનું આઠ લાખ ચાલીસ હજાર, બેલજીઅમનું એક લાખ વીસ હજાર અને જરમનીનું દસ લાખ એકતાળીસ હજારનું લશ્કર લોવેનથી નામુર સુધીમાં એકઠું થયું છે. અહીં આગળ ભારે ઝપાઝપી હવે શરૂ થશે. એક નાની લડાઇ થઇ હતી તેમાં જરમનીના છ હજાર માણસની લશ્કરી ટુકડીમાં નાસભાગ થઇ રહી હતી. રણભુમીમાં ઘણા ઘવાએલા તથા મરેલાં પડેલાં છે.

જરમનો બે વિભાગમાં અત્યારમાં આગળ વધ્યા હતા. ડીસ્ટ આગળ પહેલો વિભાગ જરમનોને હીલન આગળના વાલ્પ નદી ઉતરવાની હતી. અહીં આગળ બેલજીઅનોએ બચાવને ખાતર કીલ્લો બનાવ્યો છે. ખાઇઓ ખોદી છે અને નદીના રસ્તાનો બચાવ કરે છે. અહીં જરમનોનું આઠ હજારનું લશ્કર છે. એમાં મજબુત તોપ સાથેનું ઘોડેસ્વાર લશ્કર પણ આવી જાય છે. બેલજીઅમનું લશ્કર સાત હજારનું છે. આ લશ્કર સાથે એક ઝપાઝપી થઇ હતી. પછીથી એક એક માણસ બરછી વતી લડવા લાગ્યા હતા. કેટલાક નાના પુલો હતા તે ઉપર થઇને જરમનોને પાછા ચાલી જવું પડ્યું હતું. મશીનના બમગોળા શરૂ રહ્યા હતા.

દુશ્મનો પાછા તરતજ સામા થયા હતા અને હલ્લો કરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. જરમનીને ભારે નુકસાન ખમી પાછું હઠવું પડ્યું હતું.

હઠ જરમનો

જરમનો માત્ર લડવાનોજ હેતુ ધ્યાનમાં રાખી વધુ સંખ્યામાં બેલજીઅનો પર ધસી આવ્યા. જે વાતે જરમનોએ હાર કબુલ રાખી અને વાલ્પ તથા ગેટ આગળથી તેઓએ છાવણી ઉપાડી લીધી. ટોંગરેસ સુધી તેઓ પાછા હઠી ગયા છે. જરમનીના બે હજાર માણસ માર્યા ગયા છે. બેલજીઅમનાં થોડાં માણસો મરી ગયાં છે પરંતુ ઘણા માણસો ઘાયલ થયા હતાં.

બેલજીઅમમાં ચિંતા

લડાઇ ચાલે છે તે ભાગમાં શું બને છે તે વિષે ભારે ચિંતા ચાલી રહી છે. બેલજીઅમના ઘણા ભાગમાં લડાઇ ચાલે છે. હાલમાં ગરમ ઉનાળાની રૂતુ ચાલે છે. તેમની પાસે સગવડવાળાં લડાયક કપડાં નથી. સાધારણ યુનીફૉર્મ પહેરી તેઓને લડવું પડે છે કે જે શ્રેષ્ઠ ભારે પોષાક હોય છે. જરમન લશ્કરનો ધોળો પોષાક છે. બેલજીઅમના રાજા આલબરટ બચાવના સ્થળોની મુલાકાત લે છે. તે રક્ષણને સારૂ કોઇ પણ માણસને સાથે રાખતા નથી અને મોટરમાં મુસાફરી કરે છે. જરમનો કોઇ શહેરમાં કે ગામડામાં દાખલ થાય છે. સીધા પોસ્ટ ઑફીસ કે બેન્કમાં જાય છે અને જે પઇસા મળે તે લઇ લે છે.

હીલન આગળ લડાઇ

હીલન આગળની લડાઇમાં બેલજીઅનોની જીત થએલી છે. જરમન લશ્કરનો લગભગ અરધ ભાગ માર્યો ગયો છે. બેલજીઅનોને થોડું નુકસાન થયું છે. બેલજીઅમના હાથમાં મોટાર ઉપર રાખવામાં આવતી કેટલીક તોપો આવી છે. હીલનની લડાઇ બાદ ઇજેરીની લડાઇમાં પણ જરમનોને પાછું હઠવું પડ્યું હતું.

રૂશીઅનોને ધાસ્તી

જરમનનું લશ્કર રૂશીઅન પોલાંડમાં કેલીસઝેન આગળ દાખલ થયું છે. તેઓએ ધમકી આપી છે કે જો સામા થવામાં આવશે તો વસ્તીનો નાશ કરવામાં આવશે.

૨,૦૦,૦૦૦ અમેરીકનો

લડાઇ સળગી ઉઠી ત્યારે બે લાખ અમેરીકનો અમેરીકા બહાર બીજાં રાજ્યોમાં હતા. આમાંના પચીસ હજારને જરમનીમાં રોકી રાખવામાં આવ્યા છે. અમેરીકન એલચીઓએ તેમને મોકલી દેવા બનતી તજવીજ કરી હતી. પરંતુ તે પર ધ્યાન આપવામાં આવ્યું ન હતું.

જરમનના કાઉંટ ઝેપેલીનનું મકાન પોલીસે કબજે કર્યું છે. કાઉંટ નાસી ગયો છે. એક લાખ પાઉંડની કીમતનો માલ જપ્ત કર્યો છે.

સોમવાર

પ્રીન્સ ઑફ વેલ્સનું ફંડ

આ નેશનલ રીલીફ ફંડમાં અત્યાર સુધી દસ લાખ પાઉંડ ભરાઇ ચુક્યા છે.

ડીનાન્ટ આગળ એક લડાઇ થઇ. પછી ફ્રેંચોએ જરમનોને શહેરમાંથી હઠાવી કાઢ્યા છે. ડીનાન્ટ એ બેલજીઅમનું

સહેર છે. જ્યારથી ૧૪ માઇલ છેટે છે. શહેરની ફેકટરી ઉપર એક કીલ્લો છે, જે ૧૮૭૭ માં બાંધવામાં આવ્યો હતો.

૨૫૦ માઇલ સુધીમાં લડાઈ ચાલશે

ફ્રેંચ સરકારે જાહેર કર્યું છે કે હવે એક મહાન લડાઇ શરૂ થશે અને લાખો માણસો લડાઇમાં રોકાશે. આ લડાઈ માં ઉતરનાર લશ્કર ૨૫૦ માઇલ સુધીમાં પથરાએલું રહી લડ્યા કરશે. એક અપીલ મારફતે પ્રજાને જાહેર કર્યું છે કે લશ્કરની હીલચાલ ઉપર શાંતિથી અને આશાથી ધ્યાન આપતા રહેવું

ફ્રાંસનું લશ્કર

બેલજીઅમમાં દાખલ થઇ ગયું છે. બેલજીઅમ અને ફ્રાંસના લશ્કરની હિલચાલ હવે છુપી રાખવામાં આવશે લો લ્યુસ પરવતના પાસે આગળી કેટલીક લડાઇઓ થઈ છે. ફ્રેંચે જરમનીને હાર ખવડાવી છે ફ્રેંચોએ કેટલીક તોપો પકડી છે

પોલાંડને સ્વરાજ્યનું વચન

આર્ચડ્યુક નિકોલસ ઝારની વતી એક ઢંઢેરો કાઢ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે પોલાંડનાં લોકોનું સ્વપ્નું સાચું થવાનો વખત આવ્યો છે ઝારના અધીકાર નીચે પોલાંડ ફરીથી જન્મશે અને ધરમ તથા ભાષાની સ્વતંત્રતા ભોગવશે. પાછળથી ખબર છે કે ઝારે જરમન તથા ઑસ્ટ્રીઅન પોલાંડ ને રૂશીઅન પોલાંડ સાથે જોડી દઇ પોલાંડને સ્વરાજ્ય આપ્યું છે

ચાર લાખ ઑસ્ટ્રીઅનો

એ સરવીઅન સરહદ ઉપર હલ્લો કરે છે. પણ તેમને જાનુની લડાઇ પછી સરવીઅનોએ હરાવ્યા છે. તેમ છતાં તેઓ સેવ નદી ઓળંગી ગયા છે, અને શેબાટસની રાજધાની કબજે કરી છે. આ શહેર સરવીઅન રાજધાની બેલગ્રેડથી ૪૫ માઇલ છે. ઉપલી લડાઇમાં બન્ને તરફના લશ્કરને ઘણુંજ નુકશાન થયાની ખબરો છે

ઑગસ્ટ ૧૮ મંગળવાર

રેલ્વેના ફેરફારને લીધે હવેથી અમારે છાપું આજે છાપવું પડે છે આ રિપનિમાં અમે આજના ખબર લખાણથી આપી શકતા નથી.

ટરકીસ અને અંગ્રેજો

કોન્સ્ટાંટીનોપલથી આવેલ રૂટરનો ખબર વધી જણાવે છે કે બે રહેલી ગોબીન અને બ્રેસ્લો નામની મનવરો ઉપર હજુ જરમન વાવટા ઉડે છે. તે એમ પણ જણાવે છે કે અંગ્રેજ સામે ટરકીઓનો ગુસ્સો વધતો જાય છે. બીજો એક તારમાં ખબર છે કે આ બન્ને સ્ટીમરો ટરકીએ ખરીદી લીધી છે

જાપાન લડશે કે શું?

કીઆઉચાઉ ઉપરનું જરમન થાણું ખસેડવા તથા તે ચીન મારફત જાપાનને સ્વાધીન કરવા જાપાને જરમનીને અલટીમેટમ મોકલ્યું છે. રવીવાર સુધી જવાબની રાહ જોશે

ટરકીશ લશ્કર એકઠું થાય છે તે વિષેનો ખુલાસો માગ્યો છે.

ઝાંઝીબારથી ખબરો

આવેલા છે કે ત્યાંના અંગ્રેજી લશ્કરે દારેસલામનું વાયર લેસ સ્ટેશન તોડી નાખ્યું છે, અને તરતી ગોદી તથા માપ લેવાનું જહાજ ડુબાડી દીધાં છે.

મી. ગાંધી અને બીજા હિંદીની મદદ

કોઇ પણ જાતની શરત વગર સેવા કરવાને બહાર પડેલ હિંદીઓને મી ગાંધી અને બીજા તઇયાર કરી રહ્યા છે

ભગાડ ઉપર સરકારી અંકુશ

ઇંગ્લાંડના બજાર ઉપર અંકુશ રાખવા રેલ્વેઓના પ્રધાને બધા માજીસ્ટ્રેટોને સુચનાઓ મોકલી છે. તેમાં જણાવેલું છે કે હદ બહારના ભાવો માટે સરકાર જપ્તી કરશે તે જરૂરી પગલાં લેશે.

સ્થાનીક હિંદીઓ તરફથી મદદ

ડરબનમાં ઉપડેલા દુખી માણસોને માટે ભરવાના મેયર ફંડમાં મેસર્સ પારસી રૂસ્તમજી ૧૬ ગીની, શ્રી આમ્માનજી કં. ૧૫, એમ. એસ. દરિદી ૧૦ એમ એમ અબરામજી ૫, તથા જી ડી હસનજી ૧ ગીની ભરવા છે

ડરબનની હીંદી માર્કેટ સાથે ઉપરખૂમાં પા. ૫૮-૦-૧ ભરાયા છે

પીટરમારીત્સબર્ગ હીંદી તરફના ઉઘરાણામાં પા. ૧૦૦ ભરાયા છે

ડરબન હીંદુ સ્મશાન ફંડ

ગયા રવીવારે હીંદુઓની એક જાહેર સભા ધી સુરત હીંદુ એસોસીએશનના મકાનમાં મી આર. બી. ચેટ્ટીઆરના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી. નોટીસ વાંચ્યા બાદ કારોબાર ચલાવવા મી સભાના પ્રમુખ નીમવા મી આર. બી. ભટે દરખાસ્ત મુકી હતી તે મી સી ડી પુતાનરન ટેકાથી સર્વાનુમતે પાસ થઇ હતી પ્રેશક વિવેચનાદિ હીંદુ સ્મશાન ફંડના સેક્રેટરી હવે પછી બહાર ન જતા પોતાનું રાજીનામું કર્યું તે દ્વારા ફંડનો પ્રબંધ કરેલું તે મંજુર કરવા અને વેપાર ગોઠવણ કરવા વિષે વિવેચન થયું અને તે પછી નીચે મુજબ ઠરાવ થયા હતા

(૧) સર્વાનુમતે મી. મોતીલાલ નાથવરજી દીવાનનું રાજીનામું મંજુર કરવા બાદ મી જે બી મહેતાને તે જગ્યાએ નીમવાની મી દુલભભાઇએ દરખાસ્ત કરી હતી અને મી ખુશાલભાઇ પટેલે ટેકો આપતાં તે દરખાસ્ત સર્વાનુમતે મંજુર થઇ હતી

(૨) હવે પછી ફંડની મી આર બી ભટ સાથે બેંક ઉપર સહી કરવા મી જે બી મહેતાને અધીકાર આપવા માટે દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઇ હતી

(૩) આ સ્મશાનને લગતું દફતર વીગેરે જે હોય તે મંગાવી લેવા મી જે બી મહેતાને સર્વાનુમતે અધીકાર આપવામાં આવ્યો

(૪) આ સભાએ મી મોતીલાલ નાથવરજી દીવાનની ફંડ કમિટી માટે ઉપકારનો ઠરાવ સર્વાનુમતે જાહેર પાડ્યો

(૫) આ ઠરાવની નકલો છાપાઓ તથા બેંકને આપવા સર્વાનુમતે ઠરાવ પાસ થયા હતો

આ ફંડના કામ માટે હાલમાં પ્રમુખ તરીકે મી સત્યની હાકેરથી અને જાડે કામ નીમવા મી. ડી એ. દેસાઇએ દરખાસ્ત કરી હતી અને તેને મી લલ્લુભાઇએ ટેકો આપતાં તે દરખાસ્ત સર્વાનુમતે મંજુર થઇ હતી.

જોહાન્સબર્ગનું 'લીડર' પત્ર જણાવે છે કે ગુપ્ત રીતે કેદીઓને ફોર્ટ જેલમાંથી ગયા મહીના અને તેથી ઓછી સજા ભોગવતા કેદીઓને સારી ચાલથી આપવાની શરતે છોડી મુકવામાં આવ્યા છે. આવા કેદીઓની સંખ્યા બે હજારથી ઉપરાંત જણાવે છે અને તેનું કારણ એવું બતાવે છે કે સરકારનો ઇરાદો પોલીસના જથ્થામાંથી ઘણી ખરી ટોળકી કમી કરવાનો છે, અને આવી રીતે કેદીઓને છોડવાથી જેલ ખાતાના અમલદારોને જેલ કામ ઉપર મોકલવાથી પણ લાભ થઈ શકશે.

વિવિધ વિષયો

લડાઈને લીધે માલની આવક બંધ થઈ ગઈ છે. તેથી અને બીજાં કારણોથી દ. આફ્રીકાની રેલવે આફીસમાં ઘણા ફેરફારો થઈ ગયા છે. જે કરવાથી કોઈક આફ કે. જેવી તેને ભરતી લગભગ બરથી ફરી નાખવામાં આવી છે

દ. આફ્રીકાના નેટીવો તરફથી લેડ ગ્લેડસ્ટનના ફંડમાં જે કોન્ટ્રીબ્યુશન મળ્યું હતું તે હાલના લડાઈના સામાનને લીધે ફંડમાંથી રાખવામાં આવ્યું છે. અને નેટીવો યુનીયન સરકારને તરફ વફાદારી છે એવી મતલબનો એક કાગળ નેટીવ ખાતાના પ્રધાનને પ્રીટોરીઆ નેટીવ નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ મી. ડ્યુબે તથા જનરલ સેક્રેટરી મી. પ્લાટજે તરફથી મોકલવામાં આવ્યો છે.

શનીવાર તા ૮ મીએ શ્રી નાતાલ અનાવીલ સમાજની સભા ડરબનમાં મળી હતી. તેમ. તા ૨૫ મી જુલાઈના રોજ મરહુમ રા. અમૃતલાલ અને તેમના પ્રમુખની સ્મૃતિ થઈ હતી. આ. રા. સર્વદેશાઈ. મુખ્ય અનાવીલ સમાજના માનવંતા સેક્રેટરી રા. અમૃતલાલ ભીખાભાઈ દેશાઈ મુંબઈ પ્રગટ થતા ગુજરાતી પત્રો પર ઉપરથી મળેલા તે ખબરે દિલગીરી સાથે વાંચી સંભળાવ્યા. મરહુમ અમૃતલાલ ભાઈએ સમાજની સેવા તન મન અને ધન થી બજાવી હતી જેના પરીણામે સમાજ આગળ કરવા હાલ ઉભી દશામાં છે. તે પછી રા. નાગરજી ની દરખાસ્તથી અને રા. માણકજી હરીભાઈ ર. દુલભ ભાઈ તથા ર. દલપત ભાઈ ગુલાબ ભાઈના અનુમોદનથી સભામાં દીલગીરીનો ઠરાવ પસાર થયો હતો તથા મરહુમને કુટુંબને સભા તરફથી દીલસોજીનો સંદેશો મોકલવાનો ઠરાવ થયો હતો

મુંબઈ ઇલાકામાં તા. ૧૨ જુલાઈ સુધી નીચે મુજબ વરસાદ પડી ચુક્યો હતો. મુંબઈ ૨૪ ઇંચ, સીંહગઢ ૧૫ સુરત ૨૦, વલસાડ ૩૬, સરકારનેર ૬ અમદાવાદ ૮ નવસારી ૧૮, ભાવનગર ૧૦ રાજકોટ ૮, પોરબંદર ૫, ભુજ ૦, ગુજરાતમાં ૭. વડોદરા ૧૦ અને કડી પ્રાંત ૪ ઇંચ.

રા. રા. હરજીવનરાય 'ડેલી ન્યુસ'માં જણાવે છે કે બ્રીટીશ પાર્લામેન્ટના કામ પણ ભારતમાં દાખલ થવાનો હીંદીઓનાને હક છે હીંદુસ્થાનમાં વળ જનતાનું સ્વરાજ્ય હોવાની હું ઇચ્છા રાખું છું. તે સરકારના તંત્રથી ભોગવવામાં આવતા સ્વરાજ્ય જેવું હોવું જોઈએ. અથવા તો તે પ્રકારનું સ્વરાજ્ય કે જેમાં કારોબારી કામ જાહેર જનતાના મતથી ચુંટી કાઢેલા માણસોના હાથમાં રહે. અમે ના સંસ્થા સુધી હિંદીઓને એ સ્થાન ઉપરથી દુર કરવાની અથવા તેને ઓછો કરવાની તરફેણમાં હું નથી

અવલોકનાર્થે મળેલાં પુસ્તકો

બુકર ટી વોશીંગ્ટનનું આત્મ ચરિત્ર—આ પુસ્તક ચરિત્ર માળાના ૨૯ થી ૩૧ મા અંક તરીકે સાહિત્ય પ્રચારક કારર્યાલય તરફથી બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. એ મહાન નરનું જીવન ચરિત્ર અનેક રીતે બોધદાયક છે. ગુલામગીરીમાંથી તેમનો જન્મ થયો હતો. તેમને પોતાના પિતા તેમજ દાદા વિષે કાંઈ ખબર નહતી. આવી સ્થિતિમાં જન્મ લેનાર આ મહાન નરે આજે પોતાની જાતીના લાખો માણસોને માન નીય આગેવાન બની આખી મનુષ્ય જાતીના કલ્યાણ કરતાનું એક સુંદર દ્રષ્ટાંત બેસાડ્યું છે. આ પુસ્તકથી બંધુ જીવન ચરિત્ર માળા ચરસ પર આ વખતમાં ઉંચો આવી શકે છે. કહેવું તે આખા જગતમાંના એક દીવા સમાન હતું. સાવ દુઃખ સ્થિતિમાં રહીને પોતાની જાતનું અને દેશનું હિત કેવી રીતે સાધી શકાય છે એ જોવાને માટે આ ચરિત્ર દરેકને બોધદાયક થઇ પડશે.

આપારાવ—ગુજરાતી સસ્તા માળાના વ્યવસ્થાપક રા. ડાહ્યાભાઇ રામચન્દ્ર મહેતા તરફથી આ પુસ્તક અમને મળ્યું છે તેના લેખક રા. વલ્લુભાઇ ગોકળદાસ પટેલ છે. મેવાડની ભુમીમાં થયેલા શુરવીર અને ટેક ટેક ધરાવનાર રાજપુત્રો થઇ ગયા છે. આપારાવળનું નામ સાંભળતાં આજના રાજપુત્રોને પોતાના પૂર્વજોના ગૌરવની સ્મૃતિ થઇ આવે છે. આપારાવળના પિતા નાગાદિત્ય મેવાડપર રાજ્ય કરતા હતા તે સમયે ભીલ લોકોએ મેવાડ ભુમીપર ચઢાઈ કરી અને યુદ્ધમાં રાજા મરાયા. રાણી તથા બાળક પુત્ર બાપાને લઇ એક બ્રાહ્મણે નોકર નાસી ગયો. એક બ્રાહ્મણ કુટુંબે બાપાને ઉછેરી મોટો કર્યો. રાણી રાજાના મરણ બાદ સતી થઇ ગઇ. આવી સ્થિતિમાં ઉછરેલો, બ્રાહ્મણના સાત્વિક અન્નથી પોષાયેલો, પરંતુ ક્ષત્રિય કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલો વીર બાળક બાપારાવળ ખરો શુરવીર ક્ષત્રિ નીવડ્યો. માત્ર ૧૫ વરસની ઉંમરે વયમાં તો તેમણે પોતાના વડીલોના પર હસ્તક ગયેલું રાજ્ય પુન સંપાદન કર્યું. ગજની અદ્દુલ વિરુદ્ધ સુવર્ણ વીરતા હાંક વગાડી હતી. કરમવીર બાપારાવળ, હિંદના સુરજ, રાજપુત અને ચક્રવરતિ બિરુદ ધારણ કરનાર મેવાડને સ્વતંત્ર બનાવી ન તે દિપાવનાર ક્ષત્રિયોમાં ગૌરવ જગાડનાર, એક શુરવીર ક્ષત્રિ મનાય છે. પુસ્તક ઐતિહાસિક વાર્તામાં લખાયેલું છે કીમત ત્રણ આના મળવાનું ઠેકાણું ડાહ્યાભાઇ રામચંદ્ર મહેતા મેનેજર ભારત જીવન અને સસ્તી વાર્તામાળા. મુંબઇ નં ૧૩.

સુખ રાખવાના ઉપાય—હીન્દ પ્રકરણ એ બ્રાહ્મણ. કર્યું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઈન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી' માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો મુખ્ય ભાગ તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુખસાનો વિચાર, કોલેરીમાં એસવારલણુંક, સુધરેલી ગુલામગીરી વીગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડા પુસ્તકમાં મી ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડત વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલના રીતરીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૨ છે.

માણસ કેટલી જમીન માંગે ?—ભારત મરહુમ મહાન ટોલસટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનો ધર્મ—ફેલ્ટ બહાર પડેલ આ પુસ્તકનાં બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—ઉપયોગી ને દરેક નિવારી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેન્સ, પોસ્ટેજ ૧ પેની

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૯ મી ઓગસ્ટથી તા. ૨૫ ઓગસ્ટ સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—શ્રાવણ વદ ૧૩ થી ભાદરવા સુદ ૪ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા. ૨૬ મી રમજાનથી તા. ૨ સવાલ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૨ થી તા. ૧૮ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી તા	હીંદુ તિથિ	મુ. પ. તા. મ	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા. ક. મી.
બુધ	૧૯	વદ ૧૩	૨૬	૬ ૨૭	૫ ૩૫
ગુરૂ	૨૦	,, ૧૪	૨૭	૬ ૨૬	૫ ૩૬
શુક્ર	૨૧	,, ૧૫	૨૮	૬–૨૫	૫–૩૬
શની	૨૨	સુદ ૧	૨૯	૬ ૨૪	૫–૩૭
રવી	૨૩	,, ૨	૩૦	૬ ૨૩	૫ ૩૭
સોમ	૨૪	,, ૩	૧	૬–૨૨	૫ ૩૮
મંગળ	૨૫	,, ૪	૨	૬ ૨૧	૫–૩૮

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and if sent by cheque, **6d.** extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s., 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૬ ઓગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર કાઠીયાવાડ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

તા. ૨૦ ઓગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર ઈન્ડીઆ મુંબઈ તરફ જશે.

તા. ૨૭ ઓગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર ખમબુલી કોલંબો અને કલકત્તા માટે જશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીને. ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિના કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપતિ	૦	૩
જગમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મ.ઓ જેલને. ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચ	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમા	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
સુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિન બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનો ચિતાર	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોતમ પુસ્તકનો સાર છે.)	૦	૯
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક પુસ્તક દીઠ ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓર્ડર ક્રોસ કરવા નહીં અને ના પઇસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીંમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર. પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ.

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમા વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે. વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગ્રેજી જાણનાર હીંદી સાહેબને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨—૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆ—

	શી.	પે.
વારષિક	૧૪	૦
છમાસિક	૦ ૮	૦
ત્રિમાસિક	૦ ૫	૦
નકલની	૦ ૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર મોહનલાલ મેઘ. મેનેજર અને માલમ જી ડી. સંદેશ. ઇ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ. ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 34—Vol. XII. Wednesday, August 26th, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence.

INDIANS AND THE WAR

AN enthusiastic meeting of Indians was held on the premises of Mr. Parsee Rustomjee on the 13th instant, under the auspices of the Natal Indian Association. The hall was over-crowded, and many could not gain admittance. Among those present were: Messrs. O. H. A. Jhaveri, Parsee Rustomjee, Abdul Caader, Lazarus and Dawad Gabriel, V. Lawrence, V. R. R. Moodley, J. D. Hansraj, Imam Abdul Kader Bawazeer, R. Bughwan, S. Lutchman Panday, R. Lagomburthy, A. S. [illegible], V. S. C. Pather, S. Govindasamy Swamee, and A. Christopher. A report was submitted by the secretaries of the Committee, who had already taken the initiative in collecting subscriptions from the members of the Indian community in aid of the Mayor's Relief Fund, and stated that the first instalment of the subscriptions collected had been handed to the Mayor. The work of collecting was favourably proceeding. Everything possible was being done to collect as much as the present state of affairs born of the war would permit. The meeting resolved to support the movement as best they could. There was a general expression to offer their services to the Government, but in connection with this and other matters, arrangements are being made for the holding of a monster meeting of Indians, of which the time and place will be duly notified to the public.

The Indians were not slow in coming forward to assist in the flower selling effort on behalf of the Mayor's Fund in Durban on Saturday last. Members of the Natal Indian Association, Messrs. Parsee Rustomjee, Sorabjee, V. Lawrence, R. Bughwan, M. B. Lazarus, S. M. Moodley, A. L. E. Sigamoney, S. Govindasamy, Purshotam, and A. Christopher, with members of the European Men's Committee, made a shop-to-shop and practically house-to-house visit, selling flowers. Soul-touching incidents happened where poor people, hearing the object of the movement, brought out their last sixpence in order to do their share. Some who could afford paid their sovereign for a buttonhole. Though a good sum was realised by sales in the Indian localities, a large number of Indians were buttonholed in the streets and thus also contributed to the proceeds.

At the suggestion of the Natal Indian Association, Messrs. M. Rawat & Co., proprietors of the Union Bioscope, in Victoria Street, Durban, have offered to give a star programme for to-night with the object of handing over the proceeds of the night's performance to the Mayor's War Relief Fund. There is every hope that there will be a full house to enable the proprietors to pass over a goodly sum to the Fund. This will not be the first occasion that Messrs. M. Rawat & Co. have generously placed their Bioscope proceeds to the public cause.

In regard to the co-operation of the Indian sellers, for the matter of collecting on Saturday, it was pleasing to note (says the *Mercury*) that they adhered to their word and so well in the streets, and not a single breach was reported. Moreover, they helped considerably by their contribution of flowers, and the growers from the outside districts also responded very well indeed.

Arrangements are being made by the Natal Indian Association for the holding of Ambulance Classes.

The *Cape Times* London correspondent cables that the magnificent action of the Indian students at the English Universities in volunteering as a body for active service has intensified the loyal enthusiasm in India.

We understand that the offer made by Mr. Gandhi and other Indians in London for service in connection with the present unhappy conditions in Europe, has been accepted for hospital work by the Imperial Government. Mr. Gandhi is, therefore staying in London for the present.

We understand that several Durban Indians have offered their services to the Government in connection with the war.

In Johannesburg a movement is afoot to form an ambulance corps.

The Indian community of Durban has already contributed over £330 to the Mayor's War Relief Fund. Collections are still proceeding. The Chinese community in Durban, which is only small in numbers, has contributed £35 4s.

Governor-General's Relief Fund

Pretoria, August 22nd (Reuter).—The following memorandum explanatory of the scope of the Governor-General's Fund has to-day been issued by Mrs. Botha:

"As the public will have gathered from the letter addressed to me by his Excellency the Acting Governor-General, and published in the Press, it has been decided to inaugurate a fund, called the 'Governor-General's Fund,' for the sick, wounded, and needy in the Union during the present terrible war.

"A great amount of distress prevails in the Union as a result of the economic conditions consequent upon the war, and it has become quite impossible for the various charitable organisations in the comparatively few centres where they exist to cope with the urgent demands which are made upon them, and there can be no doubt that the longer the war continues the more accentuated this state of affairs will become. It is felt that it is the real duty of those in the Union who are able to spare something towards the relief of distress to help the indigent dependents in the Union of those who have been or still may be called out to the service of the country and the Empire, and also those in the country who are in distress through no fault of their own as a result of curtailment of business.

"It is felt, moreover, that by assisting the distressed in the Union, for which unfortunately there is ample

and health-probably will be still more acute in the near future, the people of the country would be discharging a duty which they owe not only to South Africa, but also to the Motherland, and that a great service would be rendered by maintaining Lancashire cotton goods in use.

"An urgent appeal is therefore made to the people of South Africa for their help in the good cause which has the approval of His Excellency Lord Buxton, and also of the Acting Governor-General.

"It has been suggested that the best way to establish an organisation throughout the length and breadth of South Africa would be if the magistrates and mayors in all the towns and districts would be prepared to help in forming any local committees to explain to the people the object for which the fund is being raised and to circulate subscription lists and an earnest appeal is made for this co-operation."

The British Columbia Question

The editor of the *Canadian News* writes in his paper:—

I wonder if the British people generally both at home and in the Empire overseas realise the tremendous significance and the overwhelming possibilities that are involved in Gurdit Singh's attempted landing of 400 Sikhs on the shores of British Columbia. To the thoughtful mind there is no limiting the eventualities that may arise from this apparently, and at first sight, insignificant event. One cannot blame the Canadians for their action in the matter. They have resolved that not only British Columbia but the whole of Canada shall be reserved for the white races alone. And in many respects and from many points of view such a decision is absolutely commendable. Both racially and morally it is well that white and black should not be too intimately associated or intermixed. But as I have pointed out before, Gurdit Singh has much to be argued on his behalf also. He says in effect: "We are British subjects and as devoted to the King as the nobleman in Park Lane or the coster in Whitechapel, possibly more devoted than either. We are members of the Empire and we feel we have a right to live where we like within the bounds of the Empire. My people on board this ship are mostly Sikhs, who have fought loyally and heroically for England in many parts of the Empire. We, therefore, claim our right to be treated as fairly and justly as are the other people living under the British Crown and marching beneath the Union Jack." Can we say him nay? Another thing has to be reckoned with. If we refuse these men admittance to Canada or to South Africa where much the same kind of trouble has been going on in Natal, we may have to face the horrors of revolution and mutiny in India. And then comes the consideration: How would China and Japan regard such an event and would they not feel perhaps bound to take the part of their coloured brethren in India? Remember India is part of Asia, and a coalition of China and Japan against England would mean practically the whole of the East against the whole of the West—white versus black and yellow; that means Armageddon and the end of all things so far as the present constitution of the world is concerned. All these possibilities lie hidden within the cabins of that comparatively small Japanese steamer the *Komagata Maru*. Not the advent of William the Conqueror's ship on the shores of Sussex or the first glimpsing of the *Mayflower* upon the wild hills of North America, or any of the voyagings of Drake's beautiful vessels meant more to the history of the world than may possibly the arrival of Gurdit Singh's ship at the gateway of the New West. I trust that the British authorities will be able to handle the position with all the tact and delicacy and sympathy at their command.

The Right to Decide

In an editorial commentary on the position arising out of the arrival of the Hindus on board the *Komagata Maru* and the action taken in their deportation made by the Canadian authorities *The Times* says:—The statement freely disposed of the idea, which we have already had occasion to examine and report, that British citizenship in itself confers an unrestricted right of entrance into any part of the British Dominions. This misunderstanding of the rights inherent in subjects of the Crown seems lately to have had considerable vogue in India. Its fallacies are exposed upon the most superficial examination. Each part of the British Dominions which has received the grant of self-government has the right to decide whom it will admit and whom it will exclude. It is an utter misconception to think that the right of exclusion is exercised by the Dominions exclusively against Asiatic subjects of the Crown. That is not so. Canada excludes white men who are British citizens if they are not thought suitable for admission. Such edicts of exclusion are constantly made and rigidly enforced, without any regard to the fact that the persons excluded are citizens of the Empire. It would be well, we think, if this simple fact were more generally realised in India.

On the other hand we do not ignore the important point that the determination of the Dominions to exclude Asiatic British subjects is wholesale and directed against a race, whereas the exclusion of white men is particular and applied only in individual cases of undesirability. Here is an issue which should not be shirked. The Indian seizes upon it at once and points to it as a triumphant vindication of his view. His case is that such a wholesale exclusion of the Asiatic *qua* Asiatic is tantamount to a brand of inferiority. Nor indeed is it at all unnatural that the action of the Dominions should seem to the Indian to be an assertion of racial superiority. But though this is his natural point of view, it is surely not too much to ask him to remember that there is another point of view. "East is East and West is West," and, though we may hesitate to accept as inevitable the corollary that "never the twain shall meet," it would be futile to deny the immediate difference between them. There is the answer. The European is inevitably conscious of the difference between the Asiatic and himself. He cannot help realising that difference. It is fundamental, at least as things are at present. It affects the whole fabric of civilisation. The things that the European thinks important the Asiatic believes to be less than dust in the balance of the spheres. And, where the European is engaged in building up new communities, where he has to ask himself day by day whether the foundations are well laid and the growing fabric sprung in each successive story of its structure, there he is compelled to exclude alien influences and the inevitably corrosive action of social materials that resist assimilation.

A Settlement Possible

I am told (writes the correspondent of the *Glasgow Herald*) that there is now every prospect that the vexed question of Asiatic Immigration into Canada will be settled in a satisfactory manner. Negotiations are taking place between the Home Departments and the Canadian, Indian, and Chinese Governments, the aim of which is to reach a settlement under which uniform conditions of admission into Canada will be applied to all classes of all nationalities. That is to say, the existing regulations governing the admission of Japanese will be applied to British Indians and Chinese. The Act by which Canada became a party to the Anglo-Japanese Treaty in 1911 was passed by the Canadian Legislature to safeguard the right of the Dominion to control the Immigration of Japanese. In negotiating the Treaty the British Government did not make a specific stipulation regarding the restriction of labourers or other immigrants from Japan to Canada. The Canadian Government, therefore, inserted a provision

in the Act stating that nothing in the Canadian Immigration Law was repealed by the Treaty and in accordance with a previous understanding the Japanese Government made a subsequent declaration maintaining the limitation and control of Japanese exercised during the previous five years in regulating emigration to Canada. This arrangement was come to in order to avoid complications arising out of the Treaty, which conferred equal rights and privileges on the subjects of the contracting Powers. I am told that both the Indian and the Chinese Governments are prepared to agree to a similar arrangement.

From the Editor's Chair

INDIANS AND THE WAR

There is a growing desire amongst the Indians of South Africa to render assistance to the Government during this time of war. Some are anxious to bear arms, others to assist in ambulance work, whilst others offer their services unconditionally. We understand that these offers have been forwarded to the Government. Meanwhile the Indians of Durban have contributed over £330 to the Mayor's War Relief Fund. This fund has been organised for the purpose of relieving distress amongst those suffering from the effects of the war. It is, therefore, a fund that will commend itself even to passive resisters of the strictest type. Mr Gandhi, we learn, has offered his services along with other Indians in London and these have been accepted for hospital work. Had Mr Gandhi still been in South Africa he would have called together the men of the former ambulance corps for service in this country, and we have no doubt that he would have found no difficulty in getting together a large number of sturdy young men for the job. It now remains for others to come forward and qualify as leaders for this work. A European friend who served in the Boer War and who has since spent some years in the wilds of West Africa, offers his services and co-operation in the formation of an Indian ambulance corps.

As will be seen from our columns, the Governor General has opened a Relief Fund to render assistance to the sick, wounded and needy in the Union. We suggest that those who have not already subscribed to the local funds in their district should contribute to this fund. Our first duty is to those around us and we feel that, before sending money elsewhere, those in need in this country should be provided for.

May we, however, without appearing to be disloyal, raise a note of warning to those energetic and enthusiastic collectors who may be tempted to swoop down upon poor people and induce them to part with their last sixpence. A little thought will convince them that these very people may themselves need assistance. It is an easy thing for an influential committee of well-to-do men to call upon a poor struggling man and induce him to part with his last penny, but it would be criminal folly to practise such methods of extortion. What is given let it be given voluntarily and without pressure. Each man knows his own business best and knows how much he can afford to give. Therefore, let all who can contribute to the Governor-General's Relief Fund do so cheerfully and of their own free will.

THE NEW REGULATIONS

With reference to the operation of the new regulations as to visiting passes, recently published, application for these documents must be made to a Principal Immigration Officer, or to a duly authorised Magistrate and that a declaration has to be made in each case by the applicant thereof. These permits are not available for Indians proceeding from the Transvaal to India by way of Natal, as will be seen from the correspondence on the subject appearing elsewhere in this issue. Identification certificates are issued which render it unnecessary for any deposit to be made by those desirous of passing through Natal, and we are also informed that applicants therefor will not be required to give photographs. Whilst it is quite unnecessary for any Transvaal Indian to take out these identification certificates, as he will be fully identified by his permanent Transvaal Registration Certificate which enables him to return to the Province at any time, will probably be a matter of convenience to many to avail themselves of them, and thereby avoid the necessity of making the deposit either when proceeding to or returning from India. The matter will be entirely in the discretion of individual Indians, but even if those who take them out fail to return within the period of three years, this will not in any way affect their legal right to return to the Transvaal. So far as the Natal practice is concerned, with reference to the issue of identification certificates, we would strongly urge applicants for them to insist upon their issue without photographs, or else to refrain altogether from taking them. Official representations have already been made to the Government on the subject and we await with interest the reply thereto.

AN ILLEGAL SENTENCE

Some strange things have happened at Verulam from time to time but the illegal sentence of six months' imprisonment with hard labour imposed on an Indian by the Resident Magistrate (Mr. Maynard Matthews) and reported by us last week is extraordinary. The cool effrontery of this "dispenser of justice" is astounding. "I am quite aware that this was not strictly legal," he says, and goes on to refer to what he was pleased to call the "officiousness" of the Superintendent of the Durban Gaol in calling attention to the illegal sentence. The poor victim we understand, was not even indentured, but was arrested whilst proceeding along the highway for not being able to produce a "pass." For this crime, under the law, he was liable to imprisonment for not exceeding thirty days. "The accused was an incorrigible vagrant," says the Magistrate, in his reasons. Of that we have no evidence before us and we question whether the Magistrate had. We have so often seen the procedure in Court when men have been charged with not having a pass. The man is asked: "Do you plead guilty or not guilty?" He attempts to explain, but is cut short. "Did you have a pass or not? Answer 'yes' or 'no.'" And, if he answers in the negative, down drops the guillotine and he has either to pay a fine or be marched off to gaol. "There has been no appeal or objection by the prisoner," states the Magistrate, and he evidently thinks that some justification for the cruel and unjust sentence. Had it not been for the alertness of the Superintendent of the Durban Gaol, the poor man might have suffered the full sentence. Somehow the matter came to the notice of the Attorney-General and he instructed Mr. Shaw, on behalf of the Crown, to bring forward the appeal. Thus a great injustice has been exposed.

For the Magistrate we have no words strong enough. His action is contemptible. If he is capable of feeling the severe strictures of Justice Dove-Wilson, who described his action as "beyond comprehension," he should be humiliated enough. But we have no hesitation in saying that Mr Matthews should be removed from the Bench.

Visiting Permits and Identification Certificates

The following letter from the Principal Immigration Officer, Transvaal, has been received on the above subject, and we give publicity to it for general information:

"I have the honour to point out that visiting permits granted under Government Notice No. 1238 of the 29th July 1914 are intended to allow Asiatics domiciled in one Province of the Union of South Africa to visit some other Province and to return within a stated period to the province of their domicile where the permit was issued. These visiting permits are in consequence unsuitable for the purpose of allowing Asiatics to pass through Natal with the object of embarking on steamers at Durban. The difficulty could, however, be overcome if Asiatics domiciled in the Transvaal were to apply to me by letter for a certificate of identity which would be granted for a period not exceeding three years and without any deposit at all. They would have to complete the ordinary form of declaration and affix to the certificates a 2 6 stamp. They need not apply personally at this office—it would only be necessary to write within a reasonable date before their departure.

Asiatic Traders at the Cape

At a recent meeting of the Port Elizabeth Town Council it was agreed that applications from 137 Indians, 27 British, 11 Cape Coloured people, 5 Europeans other than British, 2 natives, and 3 Chinese for certificates for food hawker's licences, be sent to the Chief Sanitary Inspector to enable him to have them classified according to the nature of the foodstuffs hawked and to have the premises on which the applicants reside thoroughly inspected.

Mr. Gumpert, referring to Chinese and Indians, thought it unfortunate that they had to grant a lot of [illegible] licences, and he felt sure they would find, as at Capetown, that it would be necessary to frame strict regulations applying to greengrocers. They ought to protect the European as much as possible because he was harassed and driven to the wall. He did not want to see them put facilities, more than they could help, in the way of the Chinamen and Indians. He pointed out that there was a large number of Chinese shopkeepers trading under a power of attorney, and recently a decision had been given in the Supreme Court that under such circumstances the Council was not obliged to grant a licence—that was to say where the original owner of the shop was not likely ever to return to the country the Council were justified in refusing a licence. Undoubtedly a large number in this town carried on trade under power of attorney and the decision of the Supreme Court had put a different complexion on the matter. He wished to ask the Sanitary Inspector whether he had made investigations in that connection and how many were trading under a power of attorney.

Mr. Kemp replied he had been through every case individually with the Detective Office, and they found that five Chinamen traded last year under power of attorney. Two went bankrupt, and ceased to trade, and consequently had not obtained a renewal of their certificates this year. Of the other three, two were still out of the country and the other could not return under the provisions of the Chinese Exclusion Act and was not included in the present list.

Mr. Young also did not wish to see issued to Chinamen more licences than they could legally avoid.—*Rand Daily Mail.*

More Farewell Addresses

The Parsi Community

To Mr. and Mrs. M. K. Gandhi, Johannesburg.

Dear Mr. and Mrs. Gandhi,—We, the undersigned, on behalf of the Zoroastrian community of Johannesburg, on the eve of your departure from South Africa, beg to express to you our heartfelt thanks for all that you and yours have done and undergone for us.

The story of the passive resistance struggle, with its attendant glory and suffering, is too well known to dilate upon here. But at last, after all arduous years, your labours here have come to an end, crowned with success. May God grant that all that you may take up hereafter will terminate in the same happy manner.

We hail you, Mr. Gandhi, as one of the noblest sons India has ever produced, and you, Mrs. Gandhi, as one of India's noblest daughters. You have given us your all. We can never thank you, but we shall ever pray God that he may reward you for all that you have done for us, and give you long life and health to continue your service of the Motherland.

Now that we are to lose you both, and all your noble family, we feel sad indeed. But our sadness is lightened by the knowledge that wherever you may be your thoughts will ever be with us.—We are, dear Mr. and Mrs. Gandhi, yours sincerely,

(Signed) A. F. Camay,
" A. D. Mistry,
" J. B. Tavaria,
" N. H. Nogama,
" M. R. Wadia,
" N. T. Tavaria.

Johannesburg, July 14th, 1914.

Maritzburg Indians

To Mohandas Karamchand Gandhi, Esq.,

Our Respected Countryman and Leader

On behalf of our countrymen in Pietermaritzburg we wish to convey our respectful greetings to you upon your departure from South Africa to our Motherland.

We have learnt with sorrow the news of your intended departure from South Africa, the field of your continuous political activity for the past twenty years, during the whole of which time you have unsparingly devoted your energies towards the elevation of the status of our people. You have shared with us our sorrows and our joys, and have done for us—out of your generous love—yeoman services, the recollection of which, we assure you, will always be enshrined in our hearts.

We hope that the recent settlement, arrived at after the loss of the valued lives of our people and after the experience of untold misery, may be productive of real liberty, peace, and justice.

We pray that the Almighty, who wields the destinies of nations, may long spare your life that you may attain the aims and ideals upon which your heart has been so long set—the welfare of our people.

We also pray that Mrs. Gandhi, who is esteemed and loved by us all, will long be spared to assist you in all your labours and efforts on behalf of India's children.

We hope that you will be pleased to accept this address as a sincere mark of our love for you and of our appreciation of your work for us.—We beg to subscribe ourselves, on behalf of the Indian community of Pietermaritzburg,

(Signed) D. K. Soni (Chairman),
" N. Dukhie } (Secretaries),
" S. R. Naidoo }
" M. C. Dada }
" J. Singaoo } (Treasurers).

Pietermaritzburg, July 16th, 1914.

"Jews and Racial Prejudice"

The *Jewish World*, whilst paying a tribute to Mr. Polak's indirect services to Judaism by his work on behalf of Indians in South Africa, reproduces from the American *Jewish Advocate* an article on the above subject by Mr. Jacob de Haas, from which we quote the following, which has a significant bearing upon the Indian problem in this country:—

Ever since time began there has been race prejudice, and race prejudice always takes more or less the same form. Pharaoh feared that the Jews in Goshen would grow too many for the Egyptians, in point of numbers, in possession of the land, and finally, they might help an enemy who attempted to invade his territory.

We know, from the story in the wilderness, that the Jews never harboured such ideas.

Nations or philosophers who disliked the Jews accused them of having a peculiar odour. It is known in history as mustagala Judaeorum. They had, it was alleged, a dental defect which prevented them spitting straight; they had a mental defect which prevented them telling the truth; their industry and perseverance were dangerous; their numbers conspired against the well-being of the State; their clannishness created a community within the community; if they were permitted to own land they would soon buy the whole country; their religion was a mystery; their *morals* were peculiar; they had no sense of commercial probity; they presented themselves in a meek manner but were very proud; and, lastly, there always came the jingo or Chauvinist, who, peering into destiny, would exclaim: "If we do not destroy these people they will surely destroy us."

Now these attacks upon the Jew have not been unique except in so far as he has been the unfortunate victim of the prejudice of all the nationalities at the same time. When an Englishman wants to think of a tenacious arch conspirator with a peculiar smell, he thinks of a Russian. When the Frenchman dreams of an uncanny, ever resourceful, perpetually menacing, always bewildering creature, his dream takes the form of an Arab. Down in the Levant, where the races come as close together as they come at Five Points in New York, each of the races sets up another estimate as to the peculiar cunning of all the others. The common agreement, if I recall it aright, is that a Jew can cheat two Turks, that a Greek can cheat two Jews, and an Armenian can cheat two Greeks.

It is quite certain that the average American has a host of racial prejudices. He is convinced that the coloured people have an odour—no doubt the dirty ones have, and all those humans of all colours and kinds who are afflicted with personal smells; he believes that the Chinaman has a musk smell, and the Chinaman reciprocates in kind by claiming that he can smell a white man. Now I am not writing the philosophy of the nasal organ but I am quite sure, in my own mind, that all these smells are imaginary as racial attributes or defects; that all the details of the prejudices set up against the coloured brother are as lacking in point—except that he has only newly come into the world of culture and civilisation as far as he is descended from Congolese—as are all those now being manufactured against the Japanese; as were all these prejudices against the Jews.

You cannot very well have a cake and eat a cake. You, as a Jew, cannot very well protest against prejudice aimed at yourself, and then close your ears when the same verbal bombardment is hurled at another race. When a Jew settles in a village the objectors say they have nothing against him, but they fear the other Jews he will bring there. That is all there is to that Californian stampede, the fear of other Japanese who will be brought in by those Japanese who are now earning a living by raising onions and cucumbers. Now you do not go out of your way to invite the other Jew to the village, you are not seeking to aggrandise your power in the village, and therefore you have not the slightest reason for berating the other fellow, just because he is a slant-eyed and yellow of skin, has a motive in his differing from yours.

Of course, some one will rise in his place and tell me that I am not prejudiced because I really know nothing of the Japanese. Rubbish! Ignorance, not familiarity, is likely to be the festering ground for prejudice in a serious person's mind. I neither idealise nor derogate the Japanese. They are to me just common folk like the rest of us, cleaner than most, more frugal because they had to be, and for the same reason more industrious. They are just the victims of senseless fear and hare-brained alarm in California as the Jews were in ancient Goshen. The world has not changed a hair in all those thousands of years.

What I do not believe against my own people I am not ready to believe against any other race, condemned out of hand because of its racial peculiarities. It may be the negative acceptance of Hillel's Golden Rule, but it works, which is more than happens to another Golden Rule much vaunted but apparently more often honoured in the breach than the observance.

Indians in Portuguese East Africa

Mr. W. W. Pearson contributes to the *Modern Review* for June his impressions of his visit to South Africa and adds the following regarding Mozambique:—

On my way back from South Africa I spent about 10 days in Portuguese East Africa, where I was able to get some idea of the condition of British Indians in Portuguese Territory. Three days of my time was spent at Lourenço Marques and seven days at Beira. To one who has been accustomed to think with some pride of the British Empire and the benefits of justice and equity which the British flag is supposed to confer on all British subjects alike it was humiliating to find that the treatment which British Indians receive at the hands of the Portuguese is much better than that which they receive in British Colonies.

In Delagoa Bay both in Lourenço Marques itself and on the railway, Indians were treated with a courtesy which is very rare in British South Africa. One or two incidents will perhaps illustrate this.

I was travelling on the railway from Lourenço Marques to a place about 20 miles inland where the Government Agricultural Farm is situated. The Indian gentleman with whom I was travelling (there are no separate carriages for 'coloured persons' on the Portuguese railways) had occasion to make some complaint to the Portuguese ticket collector, who listened to their complaint with such politeness and good humour that things were at once smoothed over.

At the Government Farm the chief official received us all politely and allowed us to see over the farm and chatted with us on the station platform before we left.

On the return journey a Portuguese boy of 14 or 15 got into our carriage and I confess I was agreeably surprised when he began to chat pleasantly with my Indian friends telling them how he had only just recovered from fever etc. I was surprised because it was such a complete contrast to the behaviour of most European boys in South Africa towards Indians.

Another incident occurred in Beira, where the roads are so sandy that every one has to go about on trolleys which run on small rails. I noticed one trolley which was like a high box with ventilators at the top and I asked my Indian host what it was. He replied that four years before it was the custom for the meat to go through the town on open trolleys but when the Hindu community protested on the ground that it was offensive to them to see meat continually passing through the streets orders were at once passed prohibiting butchers from placing their meat on open trolleys. This one fact

spoke volumes for the unfriendly attitude adopted by the authorities in Beira towards their Indian fellow citizens.

Both in Lourenço Marques and in Beira the Indians told me they had had nothing to complain of until quite recently when, in certain directions, the influence of Transvaal anti-Asiatic legislation was being felt in Portuguese territory.

It is impossible for one who was so short a time there to explain the reasons for the difference between Portuguese and British territory, but the following suggestions may indicate some of the reasons:

(1) There is amongst the Portuguese very little animosity or colour prejudice. The Portuguese seem to mix freely even with the natives of the country, especially in the interior, and they treat Indian merchants and traders much as they do European settlers.

(2) The Goanese element being largely Roman Catholic and consisting of Portuguese subjects helps to form a connecting link between British Indians and Portuguese. In Beira Goanese are to be found holding important official positions.

(3) The Portuguese are not very progressive as colonists and have depended largely on Indians for opening up trade, etc. They realise the great benefit the Portuguese territories have derived from the work of Indian traders. Further as many of the Indian merchants, especially in Lourenço Marques own considerable property, they cannot be ignored.

(4) In Delagoa Bay I was told that more than 60 per cent of the Portuguese were in official posts and therefore the majority of the Portuguese residents are not brought into severe competition with Indians.

(5) The British flag flies over the British Consulate, which proves to be a more satisfactory court of appeal for British Indians than the Parliament of a British self-governing colony. The British Consul can refer any charge of complaint to his Home Government which can at once bring pressure to bear on the Lisbon Government.

I wondered, after my experiences in British South Africa and Portuguese East Africa, whether Froude's ideal of an Empire really united under the British flag would ever be realised.

Manufacturers' Licences

Ordinance No. 10 of 1914 (Natal) "To amend the Licence and Stamp Act, 1908," adds the following items:—

30. *Manufacturer*, being any person who, not being the holder of a wholesale or retail dealer's licence for the premises concerned, or other licence specially authorising the business there carried on, makes, prepares, fashions or constructs articles of any sort for sale, barter or trade £5 0 0

Provided that if the applicant for a licence satisfies the Licensing Officer that the capital invested in the business does not exceed £250, and also that it is a new one, or if not new, that the gross sales of the previous year did not exceed the rate of £250 a year, the licence fee shall be reduced to 10s.

Exemptions

(a) The manufacture of *foodstuffs* made from agricultural or pastoral products of the South African Union.

(b) Articles manufactured by pupils attending Manual Training Schools or other scholastic institutions.

(c) Articles of Native workmanship (not including lethal weapons) when sold or supplied for use by Natives only and not for purposes of general trade.

(d) The manufacture of any article mentioned in Section 13 of the Financial Relations Act, 1913.

The regulations, now published, provide that the applicant for a new manufacturer's licence shall advertise the same in the usual manner and be able to satisfy the Licensing Officer regarding suitability of premises, sanitation, etc.

Regulation No. 18 states that an applicant claiming issue of licence at the reduced rate as provided by Section 1 of the Ordinance shall lodge with the Licensing Officer a duly sworn affidavit setting forth the amount of capital invested in the business, or, in case of the renewal of a licence, the gross sales of the previous year.

News in Brief

We understand that Mr. Gokhale has returned from Vichy to London and that his health is improving.

Indians resident in the Transvaal and having more than one wife are requested to send their names as soon as possible to the Chairman of the British Indian Association, Box 6522, Johannesburg.

Through the Anjuman Ishatul Islam, Durban, we have received the hearty good wishes of the Mahomedan community on the occasion of the Id Festival. We reciprocate the good wishes.

The Natal Indian Association and the Natal Anjuman Islam have addressed letters of protest to the Government against the demand for photographs in support of identification certificates. In each case the Under Secretary for the Interior replies that the matter is receiving attention.

We deeply regret to note the untimely death of the Hon. Rai Ganga Prasad Varma Bahadur of Lucknow, one of the principal leaders of Indian public opinion in Northern India. His death is a severe loss to every popular and responsible cause in India; and we tender our deep sympathy to the bereaved family.

London, August 18th.—A Simla telegram states that the Viceroy of India (Lord Hardinge) announces the formation of an Imperial Relief Fund. His Excellency is himself presiding over the Central Committee, which includes the heads of local Governments, leading native chiefs, etc.—Reuter.

The Stanger correspondent of the *Natal Mercury* writes:—"The Indian storekeepers of Stanger were directed to appear at the Magistrate's office last Monday morning, when a message from Government was conveyed to them by the Magistrate to the effect that if they raised the price of foodstuffs abnormally Government would take drastic action. The Indians stated that they had not raised prices except when the merchants had increased the wholesale prices to them." We are not informed why the Indian storekeepers were specially singled out for this threat.

Rabbi Eliezer Ben Azariah taught that the one whose knowledge surpasses his good behaviour is comparable to a tree rich in its wide-spreading branches, but with poor and scanty roots, so that a slight wind easily shakes, and soon causes it to fall. While the one whose right conduct is more pronounced than his learning is comparable to a tree the branches of which are few, but the roots of which are strong. Over such a tree a very hurricane may blow, and it will be left standing. Ben Azariah's theory, as proved by the experience of the world, is the right key to true culture. "Conduct," declared Matthew Arnold, "is nine-tenths of education." Thus we do wrong when we look only to scholastic attainments as the test of culture. Right behaviour, good conduct, worthy spirit, all that go to make the roots of the lives of men and women strong, are infinitely more important than the mere leaves of academic distinction.—*Jewish World.*

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઈન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૬ મી ઓગસ્ટ, ૧૯૧૪. અંક ૩૪.

અધિપતિની નોંધ

લડાઈમાં મદદ

દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદીઓ આ વખતે સરકારને લડાઈમાં મદદ કરવાને સર્વેથી મહાન પડ્યા છે. કેટલાએક સરકારને લખી જણાવ્યું છે કે તેઓ હથીઆર ઉઠાવવાને ખુશી છે; કેટલાએક ચર્ચેલાઓની બારવાર કરનારી ટુકડી સાથે જવા તઈયાર છે અને બીજા કેટલાએક કાંઈ પણ જાતના શરત વગરની નોકરી કરવા ઈરાદા બતાવે છે. આ માગણી એનો સરકાર તરફથી શું જવાબ મળે છે તેની રાહ જોવાય છે દરમીયાન લડાઈના મદદ ફંડ [illegible] કરવામાં મેયર તરફથી જે ઉઘરાણું થાય છે તેમાં ડરબનના હીંદીઓ તરફથી પહેલા ભરણાં આવે છે. આ ઉઘરાણું લડાઈથી લાચાર સ્થિતિમાં આવી પડેલા માણસોને મદદ કરવાના હેતુથી [illegible] આવ્યું છે એટલે તમામ સત્યાગ્રહીઓ ખુશીથી [illegible] ભરી શકે છે. મી. ગાંધી તરફથી મળેલા ખબર ઉપરથી માલમ પડે છે કે તેમણે તથા લંડનના બીજા હીંદીઓએ મદદ આપવાની [illegible] માગણી કરેલી તેના જવાબમાં જખમીઓના કામ માટે તેમની માગણી કબુલ રાખવામાં આવી છે [illegible] ગાંધી દક્ષિણ આફ્રિકામાં હતા તે વખતે સમયમાં [illegible] એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી ઉભી કરી હતી તેમ આજ પણ [illegible] કરશે અને તેમાં અગાઉના અનુભવથી તેમજ આજના હીંદીઓ ખુશીથી [illegible] પડશે એમ અમારી આશા છે. હવે આવું કામ કેટલા બીજા હીંદીઓ ગોરાઓની સાથે ઉભા રહે [illegible] એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી [illegible] સાથે જવા એક [illegible] એમ તેણે અમને લખી જણાવ્યું છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં [illegible] અને [illegible] મદદની જરૂર [illegible] મદદ [illegible] ગવરનર જનરલનું ફંડ ખોલવામાં આવ્યું છે. જેઓએ [illegible] પોતાના [illegible] થઈ રહેલા ઉઘરાણામાં પૈસા ન ભર્યા હોય તેમને આ ફંડમાં પૈસા ભરવાની અમે ભલામણ કરીએ છીએ, કેમકે તેનો ઉપયોગ આ દેશના ગરીબો અને [illegible] માટે થનાર છે.

નવા કાયદાઓ

વીઝીટીંગ પાસ અને એડ્‌યુકેશનલ સરટીફીકેટ. [illegible] બહાર પડી [illegible] છે [illegible] નાતાલ [illegible] બીજા પ્રાંતમાં અમુક મુદત [illegible] આ વીઝીટીંગ પાસ [illegible] કરવામાં આવે છે તે મેળવવા માટે મુખ્ય ઈમીગ્રેશન અમલદાર [illegible] તે ફરી આપવાની સત્તા ધરાવનાર ઈમીગ્રેશન ઓફીસરને એક ડેકલેરેશન [illegible] ભરી મોકલવું પડશે. [illegible] નાં અરજી [illegible] પણ સાથે [illegible] કરવામાં આવે છે. અને તે ખત ઉપર જણાવેલું તેના ડેકલેરેશન [illegible] ઉપરથી [illegible] હિંદી [illegible] નાતાલમાં [illegible] જતા હોય તેને વીઝીટીંગ પાસ કાઢી આપવા [illegible] નથી. [illegible] નાતાલ [illegible] અને તેઓએ તેને પાસ વરસની મુદતનું એડ્‌યુકેશનલ સરટીફીકેટ કઢાવી લીધું હોય તો જે હીંદીઓ નાતાલ થઈ જવાને મુકવા પડશે તે મુકવા પડશે નહિ. એમ બીજી જગ્યાએ છપાયેલા લખાણ ઉપરથી માલુમ પડશે. અમને ખબર મળ્યા છે કે ટ્રાંસવાલના હિંદીઓ પાસેથી એ સરટીફીકેટ માટે જામીનગીરી માગવામાં આવશે નહિ. ટ્રાંસવાલના હિંદીઓએ આવાં એડ્‌યુકેશનલ સરટીફીકેટો લઈ રાખવું એ નહિ તેમ જરૂરી છે. કારણ કે તેમની પરમીટથી તેઓની કુટુંબની ઓળખ થઈ રહે છે. આ પરમીટ [illegible] હક [illegible] છે અને તેથી તેના માલીકની મરજીમાં [illegible] તેટલાં વરસ હિંદુસ્તાનમાં રહી તે ટ્રાંસવાલમાં પાછો દાખલ થઈ શકે છે. આમાં ટ્રાંસવાલના હિંદીઓ માટે માત્ર [illegible] સવાલ રહેલો છે તેમજ નાતાલને રસ્તે થઈ હિંદુસ્તાન જવાનું જ્યારે થાય છે, ત્યારે જે અનામત રકમ ભરાવવામાં આવે છે તે મુકવી પડતી નથી. તેમાં પણ વરસની મુદતનો બાધ છે, તે ટ્રાંસવાલના હિંદીઓને બીલકુલ કોઈ પણ રીતે લાગુ પડતો નથી. તેમના હક્ક સાબીતજ છે, એટલે એવાં સરટીફીકેટનો ઉપયોગ ટ્રાંસવાલના હિંદીઓએ કરવો કે નહિ એ તેમની મરજીની વાત છે.

નાતાલના હિંદીઓને અમારી વિનતિ છે કે તેઓ જો [illegible] સરટીફીકેટ લઈને જાય તો તેમણે જામીનગીરી તો બીલકુલ આપવી નહિ. અમારી જાણમાં છે કે ઘણાં હિંદીઓ કે જેઓ માહીતી ન હોય તેઓ અમલદારો માગણી કરે કે તુરતજ પોતાની જામીનગીરી આપી દે છે તેવાઓને પણ અમે ફરી વિનતિ કરીએ છીએ કે જામીનગીરી બીલકુલ આપવી નહીં અને સરટીફીકેટ આપવાની ના પાડે તો તે ન લેવું. આ સરટીફીકેટ આપવા પહેલાં જામીનગીરી લેવાની માગણી ન કરવા એવું લખાણ સરકાર સાથે ચાલી રહ્યું છે, અને તેના જવાબની રાહ હાલ જોવાય છે.

લાઇસન્સ વિષે નવા ધારા

ફેરીઆઓને લાઇસન્સ લેવાનો કાયદો થવાના ખબર અમે તા. ૧૦ જુનના અંકમાં આપી ગયા છીએ હવે તેને લગતા ધારા તા. ૧૩ ઓગસ્ટના નાતાલ ગેઝેટમાં બહાર પડ્યા છે. આ ધારા ઉપરથી જોવા શકય છે કે ફેરીઆઓએ નવા અમલ તેર જુના લાઇસન્સને ફરીથી કઢાવવા, તેમજ એક ઉપરથી બીજાના નામ ઉપર કરવાને માટે લાઇસન્સીંગ અમલદારને અરજી કરવી પડશે અને તેની જાહેર છાપામાં બે વખત જાહેર ખબર કરવી પડશે. અમલદારને જગ્યાનો નકશો મોકલવો પડશે કે જે ઉપરથી તે જગ્યા દરેક રીતે લાયક ભરેલી છે કે નહીં તેની તે ખાત્રી કરશે. આ કાયદામાં એક વરસમાં પા. ૨૫૦ ની અંદરનો વેપાર કરનારને માટે પરવાનાની ફી શી. ૧૦ રાખેલી છે, અને તેથી ઉપરનાને માટે ફી પા ૭ ની છે. એટલે શી. ૧૦ની ફીવાળા નવા પરવાનો કઢાવનારે વેપારમાં કેટલી ખરી રોકી છે તેનું, અને આગળના વરસનો પરવાનો ફરીથી કઢાવનારે તે વરસમાં કુલ કેટલો વેપાર થયો તે વિષેનું સોગંદનામું અરજી સાથે મોકલવું પડશે.

હીંદુસ્તાનથી આવેલ ટપાલમાં એ શોક જનક ખબરના સમાચાર છે કે મુંબઈના ... આગેવાન અને રાવ ... સાહેબ ... નું અવસાન થયું છે. તેમના સ્વર્ગવાસથી ઉત્તર હીંદના દરેક જાહેર કામમાં ભાગ લેનારી એક મોટા આગેવાનની ખોટ પડી છે. રાવ સાહેબે સત્યાગ્રહ ની લડત તરફ ઘણી દીલસોજી બતાવના અને અહીંથી ગયેલ ડેપ્યુટેશનને તેમણે દરેક રીતે સારી મદદ કરી હતી. બીજા ખબર મી. નગીનદાસ તે નં. સ્વ. જમનાભાઈ સકકાઈના ધણીના મરણના સમાચાર છે સત્યાગ્રહની લડતમાં, દુકાળના તેમજ બીજા જાહેર કામોમાં ન. સ્વ. જમનાભાઈ સકકાઈએ ગુજરાતી હીંદુ ઓમેંડળના મંત્રી તરીકે ઘણા ઉત્સાહથી કીમતી મદદ આપેલી છે અને તેમા તેમના પતી મી. નગીનદાસની તેમને હમેશાં કીમતી સહાયતા અને અનુમતી મળતી હતી. ગં. સ્વ. જમનાબાઈને આ દુઃખના સમયમાં અમારી સંપુર્ણ દીલસોજી છે. સ્વર્ગવાસી રાવ સાહેબ તથા મી નગીનદાસના આત્માને ઈશ્વર શાંતી આપ એમ ... ન ઈચ્છીએ છીએ

લડાઈથી થતી બજાર ઉપર અસર

ચાલુ લડાઈને લીધે ખરૂં પખવાડીઆમા ભાવો એક દમ દરેક ખોરાકીના માલ ઉપર ચઢી ગયા હતા. તે વખતમા ગરીબ લોકોની અજાનતા અથવા તેવા કારણોને લઈને ન લોકોએ પોતપોતાની શકતી અનુસાર માલ ઘણુ ભરી લીધો. અ. અમલદારોએ ભાવ હળવુ નવાને તેમજ આકરા છે બજાર ઉપર દેખરેખ રાખવ તથા વધારે પડતા ભાવો હોય ત્યા ઘટતા અંકુશ મુકવા સરકાર તરફથી ઠેક ઠેકાણે માજીસ્ટ્રેટને સુચના મળી ગઈ છે. બહારથી માલની આવક બંધ થઈ છે અને યુનીઅનમાંથી ખાંડ, મકાઈ વગેરે ચીજો પરદેશ ચડાવવાની મનાઈ થઈ છે. લડાઈના લેખમના વિમાના ભાવમાં ઘણોજ વધારો થયો છે અને ઓસ્ટ્રેલીઆથી ઘઉં, આટા વગેરે મંગાવવાની હીલચાલ તૈયારી મંડળો કરી રહ્યા છે.

વેરૂલમ અને સ્ટેંગર

શ્રી 'મરક્યુરી' ના ખબરપત્રી ત જાણને લખેછે કે વ્લાડ વિભાગના વેપારીઓની એક સભા વેરૂલમના માજીસ્ટ્રેટના પ્રમુખપણા નીચે કોર્ટમા મળી હતી તમાં ઠરાવ થયો હતો કે જથ્થાબંધ વેપારીઓ તરફથી વેચાતા માલની કીમત મુકરર કરવા સરકારને લખાણ કરવું. સભામા રજુ કરેલા આંકડાઓ ઉપરથી જણાયું હતું કે જથ્થાબંધ વેપારીઓએ ઘણા વેપારીઓ પાસેથી અણઘટતા દામ લીધા હતા. બ.જા ઠરાવમાં આ સભાએ જથ્થાબંધ વેપારીઓએ લીધેલા વધારાના ભાવનું રીફંડ મેળવવાં સરકારની મદદ માગી હતી

સ્ટેંગરમાં હિંદી છુટક વેપારીઓને માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં બોલાવી સરકારી લખાણ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યુ હતું. માજીસ્ટ્રેટે તેમને કહ્યું કે મિરકીના દર તેઓ અસાધારણ વધારશે તો સરકાર સખત પગલાં લેશે. હિંદી વેપારીઓએ જણાવ્યું કે જથ્થાબંધ વેપારીઓએ જેના ભાવ વધારયા છે તે સિવાયના માલ ઉપર તેમણે ભાવ વધારેલ નથી

ડરબન

માં ગઈ બુધવારે ખોરાકીનો માલ વેચનાર જથ્થાબંધ વેપારીઓ અને ડરબન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના ... જાહેર સભામાં ... ત્યાં વગેરે ... તેમાં ... ખાંડ પેનીનું ... ટીન બીજું દુધ ૭ાા પેની, સફેદ ખાંડ ૬ પેની રતલ; ખાંડ ૭૦ રતલની ગુણી એક શી. ૧૫-૬; હલકી ખાંડ આડીથી પોણા ત્રણ પેનીની રતલ; સફેદ ચોખા ૩ થી ૪ પેની રતલ; કા ઉન ચોખા ગુણી શી ૩૦ થી ૩૨-૬, સરસ કોફી એક રતલ ટીન શી. ૧ ૮, બીજી જાતની શી. ૧-૬ ચુંદ દાણા ૯ પેનીથી શી. ૧. માખણ શી. ૧-૧૦ થી ૨ ૬. આફ્રીકાનો જામ ૬ થી ૯ પેની સુધી – જેવી જાત. ગોલ્ડન સીરપ ૬ પેનીનુ બે રતલી ટીન; રાટી બે રતલી ૫ પેની; બીજી સાધારણ ચીજોમાં પણ ૧૦ થી ૧૫ ટકા વધારો થયો છે.

વીઝીટીંગ પાસ અને ઓળખાણનાં સરટીફીકેટ

ટ્રાંસવાલના મુખ્ય ઈમીગ્રેશન અમલદાર તરફથી બ્રી ઈ એસોસીએશનને ઉપરની બાબત વિષે એક પત્ર મળ્યો છે તે લોકોની જાણ માટે અમે છાપીએ છીએ.

૧૯૧૪ના જુલાઈની તા ૨૯ મીની નંબર ૯૨૩૮ની સરકારી નોટીસ પ્રમાણે જે વીઝીટીંગ પરમીટ આપવામા આવે છે તે હીંદીઓને એક પ્રાંતમાંથી બીજા પ્રાંતમાં જવાને માટે અને અમુક મુદતમા જે પ્રાંતમાં રહેવાનો હક્ક હોય ત્યાં પાછા આવવાના કામમા આવે છે આવી જાતની વીઝીટીંગ પરમીટ ટ્રાંસવાલથી નાતાલને રસ્તે યુનીઅનમા જતા હીંદીઓને નાતાલમા દાખલ થવાના હથિયાર તરીકે કામ આવતી નથી. ટ્રાંસવાલમાં રહેતા એશીઆટીક, નાતાલને રસ્તે દેશમા જવા માગતા હોય તેમણે એક કાગળ લખી મારી પાસેથી ઓળખાણ સરટીફીકેટ લેવુ જે વગર પરવાની મુદતનું આપવામા આવે છે અને જેને રસ્તે ડીપોઝીટ બીલકુલ રાખવાની જરૂર રહેતી નથી એવુ સરટીફીકેટ લેનારાઓએ ડેકલેરેશનનું ફોરમ ભરવુ અને તેની સાથે ૨/૬ ના સ્ટામ્પ મોકલવા. તેઓએ જાતે પ્રીટોરીઆ આવવાની પણ જરૂર નથી. દેશમા જવાના હોય તેણે અગાઉ આને માટે લખાણ કરવું જોઈએ.

બરદવાનના મહારાજા અને વાઈસરોય

બરદવાનના મહારાજાએ વાઈસરોય ઉપર નીચે પ્રમાણે તાર મોકલ્યો હતો દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારે સંતોષ હીંદીઓની હાલત સુધારવાને ઈંડીઅન રીલીફ બીલ તાજેતરમાં વધારામાંથી પાસ થયાના ખબર મળ્યા છે આ શુભ પરીણામ આપ નામદારે મહાસભા કરેલ પ્રયાસથી આવ્યુ છે જેથી મારા પોતાના તરફથી તેમજ ૩ જી ડીસેંબરે કલકત્તામા મળેલી જાહેર સભાના પ્રમુખ તરીકે આપ ના મદારનો ખરા અંતઃકરણથી આભાર માનવાની રજા લઉં છું

નામદાર વાઈસરોયે નીચે પ્રમાણે જવાબ આપ્યો હતો

આપના તાર માટે ઘણો આભારી છું હીંદના અને દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓને સંતોષ થાય તેવી રીતે પરીણામ આવ્યું છે એ જાણી મને ઘણો આનંદ થાય છે આ વીકટ અને નાજુક સવાલનો નીવેડો લાવવામાં આપ અને બીજાઓએ જે ટેકો અને મદદ આપી છે તેને માટે હુ ઘણો આભારી છુ

શ્રી. ગાંધીનો પત્ર

"મેં દક્ષિણ આફ્રિકા છોડ્યું છે, પણ તે મુસાફરીની સાથે સંબંધ નથી છોડ્યો. નહિ છોડું એમ હું જેમ કહેતો આવ્યો છું તેમ અહીં પણ કહું. તે વચન પાળવાનો કંઈક પુરાવો આ. ઈ. ઓ. ના વાંચનારાઓ મેળવી શકશે. આ લખાણોમાં મને જે જે વિચારો સુઝશે તે આપતો જઈશ ને ઉમેદ રાખીશ કે તે પ્રત્યેક વરગને પસંદ પડશે, તેમજ ઉપયોગી થશે.

આ હું કીનફોન્સ કેસલ નામની સ્ટીમર ઉપર શરૂ કરું છું. આજે અમને ક્રેપ છોડયાને પાંચ દિવસ થયા છે. શ્રી. કેલનબેક મારી ધરમ પત્નિ તથા હું ત્રીજા વરગમાં છીએ. વિલાયતના રસ્તા પર ત્રિજા વરગની દરિયાઈ મુસાફરીનો આ મને પહેલો અનુભવ છે. પહેલા વરગને સારુ અનુભવ છે. મારે કહેવું જોઈએ કે પહેલા વરગ કરતાં ત્રિજા વરગમાં અમે વધારે સુખી છીએ. અહીં અમારી ઉપર ખીજમતદારો ટાંપી રહ્યા નથી. ગરીબ વરગથી નોખા પડી ખાસ જીંદગી ભોગવીએ છીએ એવો પસ્તાવો થતો નથી. મનની જે સંસ્કાર પહેલા વરગમાં ભોગવવી જોઈએ તે આમાં નથી. નકામી રૂઢીનાં બંધનો પાળવાં પડતાં નથી. અસભ્યો કંઈ ખાસ જોવામાં આવતી નથી. સાધારણ બનાવો ગરીબાઈમાં ભોગવવી પડે છે તે અને સુખ હોય છે. આ ટીકા કરવાની મારી એવી મતલબ નથી કે દરેક હિંદીએ ત્રિજા વરગની મુસાફરી કરવી જોઈએ. જેઓ પઈસાદાર છે ને જેને પઈસાદાર લોકોમાં વસવું છે તેઓએ તો જરૂર હાલમાં પણ પહેલા વરગની મુસાફરી કરવી જોઈએ એમ લાગ્યા કરે છે એમ ન કરતાં કંજુસાઈને આરોપ આપણી ઉપર આવવા સંભવ છે. પણ એટલું તો એ કહેવાનું લાગે છે કે વિશેષ સુખને અરથે પહેલા વરગની મુસાફરી કરવી એ પાપમય છે ને મારા જેવા માણસો જે સારવજનિક પૈસે મુસાફરી કરતા હોય તેને તેમ કરવું હરામ. કોમના ભોગાની વાત ન આવતી હોય તેવું તે ફરજીઆત ત્રિજા અથવા તેથી ઉતરતા વરગ મળી આવે તો તેમાં મુસાફરી કરવી જોઈએ.

અમે ત્રણે જણ લગભગ ફળાહારી છીએ પણ ફક્ત ફળ ઉપર તન રહીએ છીએ તથા કાચી જેવા મેવાને ઉકાળીએ છીએ. આ તકલીફ વધે લાગે શ્રી. કેલનબેક ઉઠાવે છે. મજુરીને તેમણે તો ખાસ ધરમ સ્વિકાર્યો છે તે તેમાં તે આનંદ ને સુખ સમજે છે શ્રી કેલનબેક તથા મારી ધરમ પત્નિનો આ પહેલો અનુભવ છે કે જ્યારે તેમાંના બન્નેને દરિયાઈ મરજ નથી થએલ. તેઓની સાદી અને ફળાહારી રહેણીને લીધે આ ફેરફાર થયો છે. એમ મારું માનવું છે. ફળાહાર એ ઉત્તમ ખોરાક છે એવું અમે વિશેષ અનુભવતા જઈએ છીએ ખીજા ઉતારના પ્રસંગમાં સાર્થક થતી એ છીએ, અમારા વખતનો વિભાગ પાડી નાખ્યો છે ને તે તે વખતે અમુક અમુક કાર્યો ક્યાં કરીએ છીએ તેથી વખત સારી રીતે પસાર થઈ જાય છે.

હજારો હીંદી ભાઈઓની પ્રીતિ, તેઓએ કરેલો આદર સત્કાર અમારા મનમાં રમી રહ્યો છે. એ પ્રેમ આત્માની અદ્ભુત શક્તિનું, તેના મહા ગુણોનું ભાન કરાવે છે. કરબન વેરૂલમ, ટોંગાટ, મારીત્સબર્ગ, જોહાનીસબર્ગ, ક્રૂગર્સડોર્પ, પ્રિટોરીઆ, ક્લાર્ક્સડોર્પ, બુસ્માન્ટ, કેપટાઉન, પાર્લ વગેરે સરઘસ હાલી અમને ભુલાતાં નથી. એ સર્વે પ્રેમના ભંડાર છે. હાલમાં તો અમને આ સઘળાં સ્થળો તરફથી મળેલી ખીલવણીનો વિચાર કરતાં ખૂબ આનંદ થાય છે. ગોરી પ્રજામાં પણ એમનું સરસ ફેરફાર થયો છે. હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, ખ્રિસ્તી અને ઓછે અંશે ઉદ્ધત ધર્મિ, સાથે ભાવ ગણાવીશ. ભાઈઓ બનાવો સાબીત કરે છે કે મોટા ભાગના અમને અંધ ને જુદું ભેદ નથી અને જ્યારે બન્ને પક્ષ મદદમાં પ્રેમનો હશે તો દક્ષિણ આફ્રિકામાં ચાલતો દોષ દૂર થાય. એ દરેક રિતે ને દરેક અવસરે એક મત પણ સમાચાર વાપર્યા કરે તો એકજ મહતે. પ્રેમની રજ હોય દૂર કરવા ખાસ છે એમ મારો વિશ્વાસ ને અનુભવ છે. આટલું તો પ્રસ્તાવના રૂપે

[આ પછી ઉંચી સત્યાગ્રહની લડત ઉપર શ્રી. ગાંધીએ લંબાણ પુરવક લખ્યું છે. અમે તે ભાગ ગુજરાતી અંકમાં છાપીએ છીએ. અ. ઇ. ઓ.]

ઈસ્ટ આફ્રિકામાં હીંદી કામદારોની હડતાલ

પેલરેક્ષ મારે નામ્બર.બી. કીસમુ કીલીંડીની અને મીલન ડેપો રેલવે તથા પબ્લીક વરકના કામદારોએ હડતાલ પાડી છે. આ સબંધમા લોકુ 'સમાચાર' પત્ર જણાવે છે કે, ઘણા વખતથી યુગાંડ રેલવેમાં કામ કરતા મજુરો તથા કારીગરોમાં પોલ ટેક્સના અન્યાયીપણા માટે ચરચા ચાલી રહી હતી આ ઘણે ભરો વરગ યુગાંડા રેલવે તેમજ પબ્લીક વરકસ ખાતા તરફથી હીંદુસ્તાનથી એગ્રીમેંટ ઉપર બોલાવવામાં આવેલો છે. આ લોકોનુ એવું કહેવુ છે કે જ્યારે સરકાર અને તેઓ વચ્ચે ઇંડિઆમાં એગરીમેંટ થયા તે વખતે તેઓને આ ટેક્સ આપવો પડશે એમ જણાવવામાં આવ્યું હતું નહીં, અને તેમ સરકારે કહ્યું હોત તો તેઓ હાલના નાના પગારમા આવત નહીં. માટે તેઓને સરકાર તરફથી પોલ ટેક્સની માફી આપવી જોઈએ યાતો તેઓનો ટેક્સ જે જે ખાતાઓ તરફથી તેમને બોલાવવામા આવેલા છે તે તે ખાતાઓ તરફથી અપાવવો. આ ટેક્સ બાબત રેલવેના એક કામદાર ઉપર સરકાર તરફથી ટેક્સ આપવાની ના પડવાને માટે ટેસ્ટ કેસ કરવામાં આવેલો હતો. આ કેસ માજીસ્ટ્રેટની કોરટમાં ચાલી રહ્યા પછી, આને નીકાલ આપતાં શું ગંભીર પરીણામ આવશે તે જાણી, તે કેસનું જજમેંટ કેવી રીતે આપવું તેને માટે હાઇ કોરટના જજોનો મત લેવામાં આવ્યો હતો. બચાવ પક્ષના વકીલે એવો બચાવ મુક્યો હતો કે મજકુર કેસમાં આવેલી હાઇ કોરટ તરફથી અપાએલા જજમેંટની રૂએ આ દેશ બ્રીટીશ સરકારનો નહીં, પણ પારકી સરકારનો છે. એમ હોવાથી પારકા દેશમાં બ્રીટીશ સરકારને કોઈ પણ જાતનો કર નાખવાની સત્તા નથી. હાઇ કોરટ તરફથી થોડા શબ્દોમાં આ બાબત નીકાલ અપાયો કે આ દેશમાં બ્રીટીશ સરકારને આ દેશમાં આવી વસતી હીંદી પ્રજા ઉપર કર નાખવાનો હક છે. માટે અતીવાદી કામદારે કર ભરવોજ જોઈએ. આ નીકાલના પરીણામે હાલની હડતાલ પડેલી છે. રેલવેનો તેમજ પબ્લીક વરકસનો કામદાર વરગ મોટે ભાગે બીલકુલ ઠુંઠે પગારે અહીં લાવવામાં આવે છે. આવા માણસોને કે જેઓને રૂ. ૩૦ મહીને પગાર મળતો હોય તે એકજ વખતે પોતાના આખા મહીનાનો પગાર કર તરીકે સરકારને આપવો પડે એ ખરેખર અસંતોષનું કારણ છે.

લડાઇના સમાચાર

ઓગસ્ટ તા. ૧૯ બુધવાર

ફ્રેંચ લશ્કર આલ્સેસમાં

આગળ વધતું જાય છે. (આ પ્રાંત જરમનીનો તાબાનો છે અને તેનું હેવાલ પાછું મેળવવું મોટા આશય જેવું છે આ લડાઇમાં ફ્રેંચોએ તેમાંથી કેટલોક ભાગ જીતી લીધો છે) આ પ્રાંતના મુખ્ય શહેરને ફ્રેંચોએ કબજે કરેલું છે. ૧૨ શીલ્ડની તોપો, ૧૨ મશીન ગન અને ૮ બીજી જાતની તોપો ફ્રેંચોએ પકડ્યા છે પહેલો જરમન વાવટો હાથ કર્યો છે તે પારીસમાં હોટેલ ડી ઇન વેલીડ્સ ઉપર ટાંગેલો છે આ જગ્યાએ શહેનશાહ નેપોલીઅનની કબર છે

આલ્સેસના ઉત્તર વિભાગમાં ફ્રેંચના દારૂ ગોળાથી એટલું બધું નુકસાન થએલું જાણવામાં આવે છે કે જરમન ખાઇઓ મરેલા અને ઘવાયેલા માણસોથી ભરપુર છે

પુરવ આફ્રીકામાં જરમન લશ્કર

આગળ વધ્યું છે તેમણે એક અંગ્રેજી ગામડું ટોપેટા લઇ કબજે કર્યું છે. આ ગામડું બહુ ઉપયોગી મથક નથી ગણાતું. જરમન લશ્કર સૌ સાથેનું હતું

ટરકીશ લશ્કર

નવા બલ્ગેરીઅન ભાગમાં હાજર થયાના ખબર પ્રોસન મળ્યાનું તે જાહેર કરે છે. તે લશ્કર ગ્રીસની સરહદ તરફ આગળ વધે છે આથી ગ્રીસ ટરકીને જણાવ્યું છે કે આ વાત ખરી હશે તો તેમ થતું અટકાવવાને તે એકદમ લશ્કરી પગલાં લેશે

ટરકાની મદદે ગાલાકુલ ડેલાસને વેપાર નહીં કરશે. એવા ખબર વેલ્સના કોલસાવાળાઓને સરકારે આપેલ છે

જરમન કરુઝર ગેબનને ડાર્ડનલ્સમાં, ફ્રેંચ વહાણો ઉપર કરેલા હુમલા માટે ટરકીએ ફ્રાન્સને દીલગીરી બતાવી છે

હીંદુસ્તાનમાંથી પઇસાની મદદ

કરવાને ના વાઇસરોયના પ્રમુખપણા નીચે એક કમીટી સ્થપાઇ છે. તેમાં જુદા જુદા વિભાગના મુખ્ય અમલદારો તથા દેશી રજવાડાઓ પણ શામેલ થયા છે

તા ૨૦ ઓગસ્ટ, ગુરૂવાર

અંગરેજી લશ્કર ફ્રાંસમાં ઉતર્યું

બુલોન નામના બંદરે સહીસલામત ઉતર્યું છે આ લશ્કર એક લાખ ઉપરાંત માણસનું છે અને તે બધા ૨ દિવસમાં ચેનલ અંગ્રેજ રાજના નવ હજાર માણસો બધા સામાન સાથે ઉતર્યા ત્યાં સુધી આ હકીકત ખાનગી રાખવામાં આવી હતી. લશ્કર અને તેના સેનાપતિની જનરલ ફ્રેંચે ફ્રેંચના શહેરોએ વધાવી લીધા હતા આ લશ્કરની હવે પછી કેવી હીલચાલ થશે તે વાત તદન ખાનગી રાખવામાં આવી છે.

લશ્કરને શહેનશાહનો સંદેશો

નીચે પ્રમાણે મોકલવામાં આવ્યો હતો. "તમે મારી સલ્તનતની સલામતી અને ઇજ્જતની ખાતર ઘરબાર છોડી લડવાને જાઓછો, બેલજીઅમનું રક્ષણ કરવાને આપણે વચનથી બંધાયા છીએ અને ઉપર હુમલો થયો છે ફ્રાન્સના ઉપર પણ તેજ દુશ્મનો ચડી આવવા તૈયારી કરી રહ્યા છે. મને તમારી પુરી ખાત્રી છે. ફરજ બજાવવામાં તમે કદી ચુકશો નહીં એ હું જાણું છું તમારી દરેક હીલચાલ હું ધ્યાન પુરવક જોતો રહીશ, અને તમારૂં ભલું કેમ થાય તે મારા વિચારમાંથી કદી ખસવાનું નથી. ફ્રાન્સ ઇશ્વર તમારી સાથે રહો, તમારું રક્ષણ કરો અને જીત આપી તમને પાછા મોકલે"

લૉર્ડ કીચનરની આજ્ઞા

દરેક સરદાર ખાતે પગારપત્રીમાં આ ફરમાન લખીને આપી છે: "તમને આજે શહેનશાહના એક સીપાઇ તરીકે લડવાને પરદેશ જવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે. તમારે ફ્રેંચ ભાઇઓ સાથે રહી દુશ્મન સામે લડવાનું છે. તમારે હીંમત શૌર્ય અને ધીરજ રાખી કામ કરવાનું છે. યાદ રાખજો કે તમારી દરેકની વર્તણુક ઉપર બ્રીટીશ લશ્કરની નામનાનો આધાર છે. ફ્રાન્સ આગળ પણ મદદ રહીને અને બીજે ઠેકાણે શિસ્તો પાળીને કામકાજ અને હાલવાની તમારી પુરેપુરી ફરજ છે. એટલુંજ નહિ પણ લડાઇમાં જેને તમે મદદ કરો છો તેની સાથે પણ મહોબ્બત મીત્રાચારી બતાવજો. આપણે ભાઇ જેવા છીએ. તમે જે લડાઇમાં ઉતરશો તે લડાઇ મદદ કરવાની છે માટે આપણા મિત્રના મુલકમાં થશે. ફ્રાંસ અને બેલજીઅમને બ્રીટીશ લડવૈઆનું ચારિત્ર બતાવી આપજો તેમ તમે તમારા દેશની મહાન સેવા બજાવી ગણાશો. કુદરતી વસ્તુનો વિવેક અને દયાળુ રહેજો. મારા મિલકતનો નાશ થાય એવું કોઇપણ કદી કરશો નહિ, લુંટફાટની સામે તિરસ્કારની નજરે જોજો. તમને બધા વધાવી લેશે અને તમારામાં વિશ્વાસ રાખશે, પણ તમારા વરતનથી તે આવકાર ને વિશ્વાસને પાત્ર બનજો. તમારી તબીયત સરસ રહેશે નહિ ત્યાં સુધી તમે તમારી ફરજ બજાવી શકવાના નથી માટે દરેક લાલચોથી ચેતતા રહેજો. આ નવા અનુભવમાં તમને દારૂ અને સ્ત્રી અને લાલચો મળશે. તમારે એ બંનેના સામે થવાનું છે. અને દરેક સ્ત્રી તરફ સંપુરણ સભ્યતા ભરેલું વરતન રાખજો, પણ તેના પરીચયમાં નહિ પડજો. બહાદુરીથી તમારી ફરજ બજાવજો ઇશ્વરનો ડર રાખજો, અને રાજાને માન આપજો"

જરમન શાહજાદો ઘવાયો

છે તેને એક્સ લાશાપેલની હોસ્પીટલમાં લઇ જવાયો છે. કૈઝર ત્યાં તેને મળવા ગયેલ છે આ શાહજાદો જરમન શહેનશાહનો પાટવી કુંવર છે અને તે બેલજીઅમ સાથે લડતી ઘોડેસવાર ટુકડીમાં શામેલ હતો

રૂશીઅન લશ્કર જરમનીમાં

આગળ વધતું આવે છે તેમણે જરમનનાં પાંચ શહેર લીધાં છે અને સાતસો માણસોને કેદ કર્યા છે. ફ્રેંચોએ આલ્સેસ લોરેનમાં સારી જીત મેળવી છે અને સરવીઅનોએ ઓસ્ટ્રીઆ આગળથી એક ઓસ્ટ્રીઅનને સખ્ત હાર આપી છે. ત્યાં આગળ ઓસ્ટ્રીઅન રેજીમેન્ટ કપાઇ ગઇ છે અને ૧૪ તોપો તથા દારૂગોળો સરવીઅનોએ હાથ કર્યો છે

ટરકી

એ સરકારને ઇંગ્લંડે ખાત્રી આપી છે કે તે તદન તટસ્થપણું જાળવશે. ગ્રીસ અને ટરકીના મુખ્ય રાજદ્વારીઓ તે બે રાજ્યો વચ્ચેની તકરારોનો વિચાર કરવાને બુખારેસ્ટ જવાના

તા. ૨૧ ઓગસ્ટ, શુક્રવાર

ઇટાલી

નું પ્રધાનમંડળ ખાનગી રીતે લડાઇમાં ભાગ લેવાનો અને રશીઆની તરફેણમાં મદદ કરવાનું જણાવે છે.

મોટી લડાઇની શરૂઆત

બેલજીઅમમાં આજ થઇ છે પ્રુશીઅન લશ્કરની એક ભાગ કપાયલ, માણસ અને માલનું ઘણું નુકસાન સહન કરવા પછી બ્રુસલ્સ લીધું છે. જરમનો બ્રુસલ્સ સુધી આવી પહોંચ્યા છે. બ્રુસલ્સથી થોડે દૂર જરમનોએ બેલજીઅન સામે ટક્કર લીધી. ૧૦૦ ટ્રામ છે. પણ ઉતરમાં જરમનો આગળ વધ્યા છે.

[illegible] ફ્રેંચોની હદમાં દાખલ થવાનો પ્રયત્ન [illegible] કરી રહ્યા છે.

[illegible] ઉપર [illegible] [illegible] અને [illegible] તોપો સુદ્ધાં જરમનોએ હુમલો કર્યો હતો, પણ ત્યાંથી તેઓને પાછા હઠાવ્યા છે.

[illegible] [illegible] એક [illegible] છે જેમાં [illegible] ૧૨ તોપ અને ઘણા માણસોને કેદ પકડયા છે.

[illegible] આગળ [illegible] [illegible] લશ્કર સામે [illegible] મોટી જીત મેળવી છે.

બેલજીયમની રાજધાની

[illegible] [illegible] [illegible] વગેરે [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] જણાવે છે કે [illegible] એક [illegible] સુધી [illegible] [illegible] હતું. એક લાખ જરમન લશ્કર [illegible] [illegible] સામે [illegible] આગળ વધતું આવ્યું. રસ્તામાં [illegible] [illegible] કે તેઓ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ન [illegible] [illegible] હતા. જરમન [illegible] તથા [illegible] [illegible] લશ્કરે [illegible] [illegible] [illegible] કર્યો હતો તે વખતે તેમની સામે બેલજીયમનું લશ્કર [illegible] [illegible] પણ ન હતું. [illegible] [illegible] લશ્કર [illegible] મહીના [illegible] [illegible] [illegible] હતા, એ જરમન લશ્કરને [illegible] અટકાવ્યું હતું. જરમનોએ [illegible] આગળ એક નવો પુલ [illegible] [illegible] લશ્કરને બીજે પાર ઉતાર્યું હતું. પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] નાખ્યું હતું. [illegible] જણાવે છે કે તેઓ [illegible] [illegible] લગભગ ૧૫૦૦ જરમનો [illegible] હતા. પણ જરમનોને [illegible] [illegible] [illegible] હતા. [illegible] અને [illegible] બેલજીયમની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હાથમાં હતી.

જરમન સેપાઇઓ ઘાતકીપણું

કરતે છે, એવા ખબર મળેલા છે. [illegible] એક [illegible] [illegible] [illegible] લોકો [illegible] [illegible] [illegible] વગેરે, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરવાનું [illegible] જરમનોને [illegible] છે.

આફ્રીકાનું મુખ્ય બંદર

[illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ત્યાંના ગવરનરે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હુમલાની [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. આફ્રીકાના સમુદ્ર [illegible] [illegible] [illegible] સુધી [illegible] [illegible] છે અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

જાપાનનું અલટીમેટમ

જરમનોએ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] એવું [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[illegible] લોકોની રેજીમેંટ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેના [illegible] [illegible] લશ્કરને મોકલવામાં [illegible] [illegible] હાલમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જ કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે કે [illegible] [illegible] ૫૦૦૦ [illegible] [illegible] કરી શકશે.

જરમનીના [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરી શકાય [illegible] [illegible] મદદ કરવાને સરકાર તરફથી [illegible] [illegible] [illegible] આવેલ છે.

યુનીયનના બંદરમાં

દક્ષિણ આફ્રીકામાં વસતા જરમન તથા ઓસ્ટ્રીયન [illegible] [illegible] કેદી તરીકે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવ્યા છે. [illegible], [illegible], [illegible] વગેરે જગ્યાએ વસતા આવા બધા માણસોને [illegible] [illegible] [illegible] આવ્યા છે.

મી. ગાંધીની માગણી કબુલ થઇ

[illegible] આજે ખબર મળ્યા છે કે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મી. ગાંધી અને [illegible] [illegible] [illegible] જે માગણી કરેલી તે કબુલ થઇ છે.

[illegible] મદદ

[illegible] [illegible] દશ લાખ [illegible] લશ્કરના ઉપયોગ માટે [illegible] મોકલવાનું જાહેર થયું છે.

ઓગસ્ટ તા. ૨૨ શનીવાર.

[illegible] [illegible] હલ્લો

જરમન લશ્કર [illegible] તરફના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] સરહદના ભાગ ઉપર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] લશ્કર [illegible] [illegible] [illegible] સંભવ નથી કેમકે જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકામાં તેનું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.

યુનીયનના લગભગ બધા મુખ્ય મથકોમાંથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લશ્કર [illegible] આવ્યું છે.

જરમનોએ [illegible] [illegible]

એ ખબર શુક્રવારે [illegible] [illegible] મોકલ્યા છે. જરમનોને [illegible] [illegible] [illegible] તેઓ [illegible] [illegible] [illegible] તેવું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરી [illegible].

[illegible] કીલ્લો

[illegible] સુધી [illegible] રહેલો છે [illegible] અને [illegible] [illegible] જરમનો [illegible] [illegible] સંભવ છે. [illegible] બેલજીયમનું [illegible] [illegible] મુખ્ય મથક છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે અને [illegible] [illegible] તો [illegible] બેલજીયન લશ્કર તેમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉપર [illegible] આ કીલ્લાને મજબુત બનાવવામાં આવ્યો છે.

જરમનોએ [illegible] [illegible] [illegible] ઉપર હલ્લો કર્યો હતો. બેલજીયન [illegible] [illegible] જરમન [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] બહાદુરીથી [illegible] હતી. [illegible] બેલજીયનો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] ફ્રેંચની જીત

[illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ફ્રેંચોએ [illegible] જરમનની ૨૪ તોપ [illegible] કરી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] ફ્રેંચોએ [illegible] કર્યું છે અને ત્યાંથી તેમને [illegible] તોપ અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મળ્યો છે.

રૂશીઅન લશ્કર પ્રશીઆમાં

જર્મનોને ગઢમાંથી ખાળી નાંખ્યું જણાય છે. ત્રણ દિવસની લડાઈ પછી ઈસ્ટ પ્રશીઆમાં ૨૦ માઈલ સુધી ગયું છે, અને હવે લુમ્બરની વરસીનું તે તરફની સરહદ ઉપરનું પ્રથમ મુખ્ય રેલવે સ્ટેશન કબજે કર્યું છે. તે તરફની બીજી કેટલીક જગ્યાઓએથી પણ રૂશીઅન લશ્કર જરમનીમાં દાખલ થયું છે. ઇન્સ્ટર્બર્ગ અને એક બીજી જગ્યાએ સારી ઝપાઝપી થઈ અને તેમાં જરમનોની દશ તોપ પકડાઈ છે.

ઓસ્ટ્રીઅન લશ્કરના ધસારા સામે પણ રૂશીઅનોને બચાવ કરવો પડે છે. ક્રાસનીક આગળ તેમણે દુશ્મનને હટા વ્યા છે. અને ૭ અમલદાર તથા ૨૫૦ માણસને કેદ પકડ્યા છે.

શબાટ્ઝની લડાઈ

માં થવાએલ. સરવીઅનો હવે નીશમાં આવ્યા છે. તેઓ કહે છે કે ત્રણ દિવસ સુધી ત્યાં લડાઈ ચાલી. સરવીઅનો હજુ ઓસ્ટ્રીઅનોની પાછળ પડ્યા છે. તેમણે ઓસ્ટ્રીઅનોની જલદીથી ફૂટનારી બત્રીસ તોપો, ઘણી રાઈફલો, દારૂગોળો અને ઘોડા પકડ્યા છે. ઓસ્ટ્રીઅનનું લશ્કર એક લાખ હતું.

દરીના આગળની લડાઈમાં બીજી ૭ તોપ હાથ કરી છે. સરવીઅન દારૂગોળાથી ડાન્યુબ નદી ઉપર આવેલા મોલડોવા પાયમાલ થયું છે. ત્યાં નદીમાંના પાંચ ઓસ્ટ્રીઅન જહાજ સળગી ગયા અને છઠ્ઠું તોપથી ઉડી ગયું છે.

ઓગસ્ટ ૨૪, સોમવાર

જાપાન અને જરમની

જાપાનીઝ શહેનશાહે જરમની સાથે લડાઈ જાહેર કરી છે. બરલીનમાં રહેતા જાપાનીઝ એલચીને જાપાનીઝ અલટીમેટમ કીઆઉ ચાઉ બાબતનો જવાબ ન મળેથી રવીવારે ચાર વાગે બરલીન છોડી જવાનો હુકમ અપાયો હતો.

ચીનના અંદરના ભાગમાં ખળભળાટ થાય તો જાપાન સરકાર કીઆઉ ચાઉથી આગળ પગલું ભરવા પહેલાં યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સની સલાહ લેશે એમ તે સમજે છે.

જરમનીએ કીઆઉ ચાઉનું રક્ષણ કરવા હજારેનું લશ્કર રાખેલું છે. બંદર અને તેની પડોશના ભાગમાં ખાણો પાથરવામાં આવી જણાય છે. જાપાનીઓએ કીઆઉ ચાઉ પર હલ્લો કરવાની બધી ગોઠવણ કરી રાખેલી હતી.

જરમનો બ્રસેલ્સમાં કેવી રીતે દાખલ થયા

તેનો હેવાલ 'ડેલી મેલ' નો ખબરપત્રી આપતાં કહે છે કે તેઓ તોપના અવાજો સાથે ગાન વગાડતા બેલજીઅમની રાજધાનીમાં દાખલ થયા. પ્રથમ એક નાની ગાર્નમીટર ટુકડી આવી. તેની પછવાડે લશ્કર જરમન પ્રખ્યાત ગીત ગાતું દાખલ થયું.

આ લશ્કર સાથે મોટર ગાડી ઉપર રાખેલી જલદીથી ફૂટે તેવી તોપ હતી. વસ્તીએ ચુપચાપ રહી, દુશ્મનો શહેરમાં દાખલ થયા તે જોયા કર્યું. જે બેલજીઅન અમલદારોને કેદી નાખી હતી, તે તેઓ પાસેથી પસાર થયા ત્યારે ગુસ્સે થઈ કેટલાક ગળગળાટ કરતા. ગાડીઓ પણ તેમને ઉંચકી તરવારે ધમકી આપી બેસાડી દીધા.

જરમનોએ બ્રસેલ્સ

શહેર ઉપર ૮૦ લાખ અને બીજા પ્રાંત ઉપર ૨૦ લાખ પાઉંડનો જુલમી ખરચનો બોજો નાંખેલો છે.

ખુલ્લા શહેરોની જરૂરીઆત

તે લીધે બેલજીઅનોની મદદે આવી જવું શક્યનું નહોતું, આશ્ચર્યજનક હતું એમ ફ્રેંચ વોર ઓફીસ જણાવે છે. વળી કહે છે કે તેમ છતાં હવે તો અમારી ફોજ પહોંચી ગઈ પછી બેલજીઅમ લશ્કરની કીમત કોઈ રીતે ઘટી નથી, અને જ્યારે અવસર આવશે ત્યારે બેલજીઅનો ફ્રેંચના લશ્કરની પડખે ઉભું રહેશે.

જરમનોએ બેલજીઅમમાંથી એલોસ્ટ, ટરમોન્ડ, ઘેન્ટ અને ઓસ્ટેન્ડ લીધાં છે, અને નામુરને ઘેરો ઘાલ્યો છે. મેલીન્સ આગળ જરમન લશ્કર આવ્યું પણ બેલજીઅનો તોપોવાળી મોટરકારમાં ધસી આવ્યા અને દુશ્મનના લશ્કરને કાપી નાખ્યું.

પાછળથી ખબર છે કે ઘેન્ટ અને ઓસ્ટેન્ડમાં જરમનો નથી આવ્યા.

ચારલેરોય અને હેનોલ્ટમાં મોટી લડાઈ જરમન અને બેલજીઅનો વચ્ચે ચાલી રહી છે.

ફ્રાન્સ અને બેલજીઅમ

લડાઈના ખરચને માટે ફ્રાન્સે બેલજીઅમને એક કરોડ પાઉંડ ધીર્યા છે.

મુસલમાનોની દુઆ

ચાલુ લડાઈને પ્રસંગે મુસલમાન ભાઈઓ તરફથી ગયા રવીવારે ડરબનમાં મસ્જીદની નમાઝ વખત શહેનશાહના હકમાં ખાસ દુઆ માગવામાં આવી હતી.

સરવીઅનોની જીત

લોઝનીટ્ઝામાં થઈ છે. ચાર દિવસ સુધી લડાઈ ચાલી હતી. ઓસ્ટ્રીઅનો દ્રીના નદી ઉતરી આવ્યા હતા પણ તેમને પાછા હઠાવવામાં આવ્યા હતા. બન્ને બાજુનાં ઘણાં માણસ મરી ગયા છે. સરવીઅનોએ ઘણા માણસોને કેદી તરીકે રાખેલા છે. એમ ખબર આપવામાં આવે છે કે ઓસ્ટ્રીયાનાં આ લડાઈમાં ૨૫ હજાર માણસો માર્યા ગયા છે. ઓસ્ટ્રીઅનોને નાસી જવું પડ્યું હતું. સરવીઅનો તેમની પાછળ દોડતા હતા. તેમણે ૪૦ તોપો દારૂગોળો અને ઘણી ચીજ પકડ્યા છે.

સીલોનીઓની ઉદારતા

ધી સીલોન પ્લેન્ટર એસોસીએશને વડી સરકારને દશ લાખ રતલ ચા લશ્કરને માટે આપી છે. લોર્ડ કીચનરે આ મદદ સ્વીકારી છે.

પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સનું ફંડ હવે ૧૫ લાખ પાઉંડનું થયું છે.

ડરબનમાં અઠવાડીઆ

શનીવારે લડાઈના ફંડમાં મદદ કરવા વેચવામાં આવ્યા હતા. તેમાં પા ૩૨૫૦ ઉપજ થઈ હતી. મી. પારસી રુસ્તમજી વીગેરે ઘણા હીંદી આગેવાનો પણ દુકાને દુકાન ઘેરે ઘેર ફરીને બટન વેચતા હતા અને આ પ્રમાણે બેચરના ખોલેલા ફંડમાં હીંદીઓ પોતાના પુરા ખંતથી મદદ આપતા હતા.

'યુનીઅન ગેઝેટ' જે આજ સુધી દરેક અંકમાં અંગ્રેજી અને ડચ ભાષામાં છપાતું તે હવેથી જુદું છપાશે, અને જેને જે ભાષાના અંકની જરૂર હશે તેને તે ભાષાનો અંક મોકલવામાં આવશે.

યુનીઅન પારલામેંટની ખાસ બેઠક તા. ૯ સપ્ટેમ્બરના રોજ મળશે. આ બેઠક આશરે એકાદ અઠવાડીઉં ચાલુ રહેશે, એમ માનવામાં આવે છે.

વિવિધ વિષયો.

ગયા રવીવારે બકરી ઈદનો તહેવાર પસાર થયો છે. આ પ્રસંગે અમે અમારા મુસલમાન ભાઈઓને મુબારકી આપીએ છીએ.

અમને ખબર મળ્યા છે કે મી. એ.બલે વીરજી (ફેલ્સ)માં હતા ત્યાંથી પાછા લંડનમાં આવ્યા છે અને તેમની તબીઅત સુધરતી છે.

ગયે શનીવારે મેલબોટમાં કેપટાઉનથી ના. આગાખાન ઈંગ્લાંડ તરફ રવાના થયા છે.

લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન યુનીઅનના ગવરનર જનરલ વિલાયતથી અત્રે આવવા ગયા શનીવારે ઉપડી ચુક્યા છે.

ટ્રાન્સવાલમાં રહેલા જે હીંદીઓને એક કરતાં વધારે ઓરતો હોય તેમનાં નામ જલદીથી બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશનને જોહાન્સબર્ગ, બો.ક્સ ૬૫૨૨ ને સરનામે મોકલવાની વિનતી કરવામાં આવે છે.

વિલાયતથી ઉપડેલા મેલમાં આવેલ 'ઈંડીઆ' પત્ર જણાવે છે કે મી. ગાંધી મીસીસ ગાંધી મી. કેલનબેકને વિલાયતમાં આવકાર આપવાને તા ૮ મી જુલાઈએ એક જાહેર સભાની મેળવણી થયેલી છે.

પોર્ટએલીઝાબેથથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે શ્રાવણ વદી ૮ને શુક્રવારે વેદ ધરમ સભાના સભાસદો તરફથી જન્માષ્ટમીનો તહેવાર ઉજવવામાં આવ્યો હતો. સભાના પ્રમુખ ગોવીંદજી સી. મરચંટ તથા તેમના ધરમ પત્ની શ્રીમતી નાની બેને મોટો હવન કર્યો હતો. હવન બાદ કૃષ્ણ ભગવાન અને તેનું શિક્ષણ એ વિષય ઉપર રા. રણછોડજી વરમા બોલ્યા હતા. ભજન વીગેરે ગાયા પછી ર. જીણાભાઈ દેસાઈ આપણી આધુનીક સામાજીક તથા રાજદ્વારી સ્થિતિ ઉપર બોલ્યા હતા અંતમાં લાહોરની દયાનંદ કોલેજના વડા લાલા હંસરાજના ધરમ પત્નીના સ્વરગવાસના સમાચાર મળતાં તેના ઉપર દીલાસા પત્ર મોકલવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

સતસંગ સભા તરફથી પણ એવો એક મેળાવડો થયો હતો. તેના મંત્રી લખે છે કે આ ઉત્સવને બીજે દીવસે દુકાનો બંધ રાખી હતી

નીરાશ્રીતોને માટે મદદનું ફંડ

ગયે અઠવાડીએ ડરબનમાં મેયર તરફથી જે આ ફંડ ખોલવામાં આવ્યું છે તેમાં હીંદી કોમ તરફથી દરરોજ સારી રકમો ભરાતી જોવામાં આવે છે. આ ફંડ મંગળવાર સુધી પા. ૯,૧૨૭નું થયું હતું. તેમાં હીંદી કોમ તરફથી ભરાએલી રકમનો આંકડો આશરે પા. ૩૩૦ નો છે.

શુક્રવાર તા. ૧૪મીએ ડરબનની વીક્ટોરીઆ સ્ટ્રીટવાળી હીંદી માર્કેટ આગળ માર્કેટના સુપ્રી મેકડોનાલ્ડે હીંદી ફેરીઆ અને ભીંડીઓ સમક્ષ એક ભાષણ આપ્યું હતું. તેણે તે લોકોને જણાવ્યું કે આ અણીને સમયે જ્યાં સુધી બંધ ન થાય ત્યાં સુધી આ ફંડમાં નાણાં ભરવાની જરૂર છે 'મરક્યુરી' નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ઘણીજ ઉદારતાથી પૈસા આપવા લાગ્યા હતા અને બે કલાક અંદરમાં ફંડ સમક્ષ પા. ૭૦ ઉપરાંત ઉઘરાણું થયું હતું. આ પૈસા ભરનારાઓમાંના ઘણા ખરા ઘણા ગરીબ વરગના છે એ ધ્યાનમાં લેતાં આ રકમ પણ સરસ થયેલી ગણાય એમ તે પત્રપ્રતિની જણાવે છે. તે પછી મી. મેકડોનાલ્ડની આગેવાની નીચે ડરબનની સ્થપાયેલી હીંદી બંધુ મંડળ કમીટી અને મી. અબ્દુલ કાદર, મી. લાજરસ તીમલ હતા. તેમણે ઉઘરાણી કરવાનું કામ આદરી આપ્યું હતું.

અફીણની ઉપજ જે દર વાર વરસે આવે છે તે, ગયા વરસે હોવાથી લગભગ ૨૦,૦૦૦ થી ૨૫,૦૦૦ પાઉન્ડની ઉપજ ઓછી થશે એવું હીંદુસ્થાનના છાપા જણાવે છે. આ વરસે અફીણના કંપનીઓ વચ્ચે હરિફાઈ હોવાથી ઉત્પન્ન કરનારાઓને ઓછા દરથી જવાનું મળે છે. ગયે વરસે ડબ્બાની એક માટે રૂ. ૬૫ થી ૧૨૦ આપવા પડતા હતા. તેને માટે હાલમાં માત્ર ૪૫ થી ૫૫ આપવા પડે છે.

હીંદમાં વેપારને લગતા જાહેર પડેલા કેટલાક આંકડાઓ દેખાડે છે કે ચોખા હીંદીઓનો ખાસ ખોરાક છે અને યુરોપ અને અમેરિકા કરતાં તે આ દેશમાં વધુને વધુ લોકપ્રિય બનતો જાય છે. હીંદ અને બ્રહ્મદેશ આખી દુનિયામાં સઉથી વધુ ચોખા ઉત્પન્ન કરે છે અને ખપાવે છે ૩૦ ટકા જેટલી જમીન પર ચોખાનું વાવેતર થાય છે અને તેનો સરેરાશ પાક ૨ કરોડ ૮૦ લાખ ટન જેટલો ઉતરે છે બંગાળ બિહાર અને ઓરિસામાં ૩૦૦ લાખ, મદ્રાસમાં ૭૭ લાખ સંયુક્ત પ્રાંતમાં ૬૯ લાખ, મધ્ય હીંદુસ્તાનમાં ૪૫ લાખ, આસામમાં ૩૯ લાખ અને મુંબઈમાં માત્ર ૧૪ લાખ એકર જમીનમાં ચોખાનો પાક થાય છે. હીંદમાં સરાસરી દર એકરે ૧૨ મણ ચોખા પાકે છે. હીંદમાં ખેતીના પાકની ઉપજ સરેરાશ ૭ કરોડ ૪૯ લાખ પૌંડની છે તેમાં ૧ કરોડ ૯૦ લાખ ચોખાની છે. ચોખાના પાકમાં હીંદથી ઉતરતા જાપાન, સિયામ, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, ચીન, ઈજીપ્ટ અને મેક્સિકો છે.

લાહોરમાં પ્રગટ થતું 'જમીનદાર' છાપું વળી આફતમાં આવી પડેલું છે તેના અધીપતી મી. ઝફર અલી થોડા વખત ઉપર વિલાયત ગયા હતા અને ત્યાં તેના ઉપરનાં પ્રેસમના કેસ માટે કેટલીક હીલચાલ કરી હતી. પ્રથમ પંજાબ સરકારે તેની બે હજારની જામીનગીરી લીધી હતી. તે જપ્ત કરવામાં આવી હતી તે પછી ૧૫ હજાર રૂપીઆ તથા છાપખાનું પણ જપ્ત કરવામાં આવ્યું છે. સરકારના હુકમ રદ કરાવવા વડી કોરટમાં અપીલ કરવામાં આવી હતી. જડજોએ જણાવ્યું કે જમીનદારે જે લેખ પ્રગટ કર્યા છે તેથી સરકાર માટે તિરસ્કારની લાગણી ફેલાવાનો સંભવ છે એટલા માટે અપીલ રદ કરવામાં આવે છે. તેમણે જણાવ્યું છે કે ગવરમેન્ટે જે રકમ જપ્ત કરી છે તેમાં કાયદા પ્રમાણે અદાલત ઘટાડો કરી શકે નહીં.

ઈંગલંડની ઈટન અને હેરો જેવી જાહેર નીશાળો સ્થાપવા ગાળામાં સ્થાપવા આગેવાન હીંદીઓએ સરકારને અરજ કરી હતી. 'પાયોનીઅર' પત્ર લખે છે કે એવી એક નીશાળ સ્થાપવા બાબત સરકારે હીંદી સરકારને ભલામણ કરી હતી હીંદી સરકારે પોતાના ઠરાવમાં આ ભલામણને ટેકો આપેલ છે અને આ બાબત કેળવણી આપવાનો, જ્યારે હોય ત્યારે, જનતા સુધી ગોરા શિક્ષકો મારફતે તેવી જાહેર નીશાળો જુદા જુદા ભાગોમાં સ્થાપવા હીંદી સરકારે મરજી બતાવી છે.

મી. ઉમર અબ્દુલ્લા હીંદી અમારા ઈરાદો મુજબ લખતાં અમારી તમને ભલામણ છે કે પ્રથમ તમે તે કાગળને છાપો

ગુજરાતી પુસ્તકો.

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સમાં મળી શકે છે.

	કીમત શી. પે	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૬	૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૬	૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૪ થો	૪-૬	૧૦
સ્વર્ગની સીડી	૨-૬	૫
ઓસર પાશા (યુરોપમાં ટરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ફ. બે. મરઝબાન	૮-૬	૧૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫ ૦	૧૨
બે વિખ્યાત પુરૂષો-સોક્રેટીસ અને ડાયર ઉમિયતના ચરિત્ર	૧-૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬	૧
પોકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી ઇન્ટુ ઇંગ્લીશ	૨ ૮	૪
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦ ૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦-૩	૧
શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧-૦	૨
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧
અક્ષરમાળા સ્વ. ફોરમ કવિએ બનાવેલી	૦ ૬	૨

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃત્તાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. તેમા શરૂઆતમા લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમા તેમણે મી. ગાંધીના સબંધમા જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે આશરે ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકાના સત્યાગ્રહનું વરણન કરેલું છે પાકું પુઠું કી. શી ૧-૬. ટપાલ ખરચ ૪ પેની.

મુરખરાજ—આ વારતા મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'આઇવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

સર્વોદય—સરવ ધરમનો અંગ નીતિ તે રહેલીજ છે પણ ધરમનો વિચાર કર્યા સિવાય સાધારણ બુદ્ધિથી વિચારતાં નીતિ બળવાની એ જરૂરનું છે. તેમા સુખ છે અને તેમાંજ સર્વનો ઉદય છે. એનું કેમ કરવું તે આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

પૂર્વે અને પશ્ચિમ—આ અસલ ગ્રંથ, લખનાર એક વિદ્વાન ને અનુભવી ઇંગ્લીશ છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણી બારીક રીતે અવલોકન કરેલું છે. પશ્ચિમની નીતિને બોલાવી છે, હું અહીં પાર્લામેન્ટને મુકેલી છે. તેમના ઉત્તમ વિચારો ... સારી રીતે ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે પશ્ચિમ ઘણો પશ્ચિમના લોકો ઇંગ્રેજી ... નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું ... મો છે. પશ્ચિમના સંન્યાસ નહીં કેમકે તેથી લોકો માત્ર નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવરા થઈ ગયા છે ને છોકરાને નહેર ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં કેમકે રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાએ ઉપર ઉપકારને નામે અત્યાચાર થયો છે, તે પોતાના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના ગ્રંથોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવ્યામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમા આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડો. રાસ બીહારી ઘોસ, આગાખાન, મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા હંસરાજ, પતરાવ બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વીનીકુમાર દત્ત, દી બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુશીર હુસેન કીદવઈ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. કીમત શી. ૨, ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર રીચાર્ડ બરટન આ પુસ્તક બે ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેકઝાંડરીઆ, સુએઝ, કેરો, નાઇલ વગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગમ્બર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમા મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓનાં વરણનછે અને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી ૯-૪

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમા ૭ નીબંધો છે. (૧) રાજા અને તેની રૈયત, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારીગર અને સ્વદેશી (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૩

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઈફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઈલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઇ ચુકી છે. ખંત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કઇ સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમા અસંખ્ય દાખલા તથા દ્રષ્ટાંતો આપેલા છે. દરેકની કીમત શી ૧/૨ દરેકનું ટપાલ ખરચ ત્રણ પાંચ પેની.

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપરની ચરચા—ગીરમીટીઆઓમાંથી ધીરેધીરે નાબુદ કરવા વિષે ઓનરેબલ મી. જી કે ગોખલેના ઠરાવ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં થએલી ચરચાનો સંપૂર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે સાથે મી. ગોખલેની કારકીર્દિનો ટુંક હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખર્ચ ૧ પેની. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કી. ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

Books for Sale

[Revised list]

Title	Price, post free s.	d.
Future of Islam	4	0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al. Madinah & Meccah		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, illustrated	1	9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	7
Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T. WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction	1	9
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings.	4	3
The Swadeshi Movement—A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views,	2	3
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. d. post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value." *Modern Review*	1	6
The Late Mr. Joseph J. Doke; a Memoir specially written for INDIAN OPINION also contains a report of the memorial service and an editorial tribute	0	6
Essays in Indian Art, Industry and Education by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Ravindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi, delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Sakuntala, and Drama by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work by Prince Kropotkin	1	9
Thrift by S. Smiles	1	9
Duty with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubayat of Omar Khayyam	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita by Sir Edwin Arnold	2	1
The Bhagavad Gita	2	9
The Light of Asia by Sir Edwin Arnold	1	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1	9
Mahomedanism, by Prof. Margoliouth	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last,	1	10
Self Help, by Smiles		10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
The Heart of India	2	9
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3 by Tolstoy each	1	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	1	9
Part II	1	9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in his sphere	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System.	0	6
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to half-price	2	9
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	6
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	2	10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India, by J. L. P. Erasmus	0	7
A Book and its Misnomer (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame)	0	7

The Wisdom of the East Series

Title	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics		
I Jalalud-din Rumi	2	9
II Jami	2	9
The Bustan of Sadi	1	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
Rubayat of Hafiz	1	9
Heart of India	2	9

New Books

Title	s.	d.
Hinduism—Religious ancient and Modern series	1	8
Letters from John Chinaman by G. Lowes Dickinson	1	8
Stories & sayings of India Ceylon Burma and the near East by Fyvie Mayo	4	8
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy or, Christianity not as a mystical doctrine but as a new life-conception	5	0

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૬ મી ઓગસ્ટથી તા. ૧ સપ્ટેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ભાદરવા સુદ ૫ થી ભાદરવા સુદ ૧૨ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૪થી રમઝાનથી તા. ૧૦ રમઝાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૯ થી તા. ૨૫ સુધી ૧૨૮૩.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. પા. તા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૬	સુદ ૫	૪ ૧૯	૬-૨૦	૫-૩૯
ગુરૂ	૨૭	,, ૭	૫ ૨૦	૬-[illegible]	૫-૪૦
શુક્ર	૨૮	,, ૮	૬ ૨૧	૬-૧૮	૫-૪૦
શની	૨૯	,, ૯	૭	૬-૧૭	૫-૪૧
રવી	૩૦	,, ૧૦	૮ ૨૩	૬-૧૬	૫-૪૧
સોમ	૩૧	,, ૧૧	૯ ૨૪	૬-૧૫	૫-૪૨
મંગળ	૧	,, ૧૨	૧૦ ૨૫	૬-૧૪	૫-૪૨

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨૬ ઓગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર કાઠીઆવાડ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

તા. ૩ સપ્ટેમ્બરના અરસામાં સ્ટીમર ખુશમંદાઝ (?) કોલંબો, મદ્રાસ, મુંબઈ માટે ઉપડશે.

તા. ૨૬ ઓગસ્ટના અરસામાં સ્ટીમર ... અને કલકત્તા માટે જશે.

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનો ધર્મ	૦	૩
સર્વોદય (?) / શરીર સંપત્ત	૦	૩
જરથોસ્તી ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મ. શે જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
એ.ન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૧
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમજવું લાયક છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૩
મુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
મુક્તસાના ભવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સાર છે.)	૦	૪
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક એ.પ્રતીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓર્ડર કેશ કરવા નહી અને તે જગ્યા બતાવાની ફરમાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ આફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાટાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાની જનરલ સ્મટસની છબી, અને તમને બધા સુંદર ભાષણોના જ્ગો, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ઘણા લાભ સાથે જોઈ શકે છે તે પછી કેઇ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી લાઈબ્રેરીને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬ ; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર બાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકો) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અને ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેવા નથી. તેની તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રસિદ્ધ કરનાર આલબર્ટ એચ. વેસ્ટ ... ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 35—Vol. XII. WEDNESDAY SEPTEMBER 2ND 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

MR. GANDHI ON SPORTS

AT the time of Mr. Gandhi's departure from South Africa we gave only a brief report of his speech at the Albert Park, Durban, on the occasion of the children's sports. We think however, that the speech is of such importance that, for the sake of the children, the teachers and the young men, it is worth while giving a full report now.

Mr. Gandhi said that he was deeply grateful to the Farewell Committee for having organised those sports and for having set apart that day for the sake of the Indian children and gathered them together at that short notice, and he must confess that he was not at all equally grateful for the function that they had had in the Town Hall. For him that had been insipid, but that function that afternoon would carry with it or would send with him the pleasantest recollections of his stay in South Africa. He knew the community of South Africa, but he scarcely knew the community of India. He felt confident that, if he wanted to give a knowledge to anybody as to how the Indian mind in South Africa would run on a particular occasion, he should be able to state accurately the direction in which it would go, but he had no knowledge at all as to what the Indian mind in India itself could do or would do on a particular occasion. To that extent he knew his countrymen in South Africa, and it gave him very great pleasure that afternoon to see those around him when he was about to say good-bye to South Africa and to say good-bye to his dear countrymen and to all those boys and girls. He then addressed the children. He said they had come there that afternoon to indulge in sports, and sports were good, they were excellent, if they knew the meaning of those sports, but he would leave those alone that afternoon and would like to direct their attention to the real sport in life. They had raced for prizes and as Mr. Ballie had just reminded him that prize-giving might have a demoralising effect upon those who had the training of the children in their hands as well as upon the children themselves. He shared that fear, but, if they had raced that afternoon for the sake of racing in order to show that during the past few years they had been endeavouring to keep the physical portion of their being in a fit and proper state, it showed also the value of the industry, the courage and the time that they had put forth in a disciplined manner in order to gain that particular purpose in life. But in life there was a better race for them and for him to run—did they know what that race was? All the children who went to churches if they were Christians, or all the children who were Hindus if they had any Hindus to teach them what their own religion taught, or if they were Mahomedans and had priests to tell them, he felt sure that they would all tell them that there was that race in life where they had to make themselves good, to be true and honest themselves if they grew up as men and women. In his opinion if he might address a few remarks to the teachers also, having played at teaching himself for a number of years it seemed to him that the real teaching consisted not in giving the children a knowledge of letters merely, but in developing their character, and that, in so far as the boys and girls developed their character whilst they were still tender and whilst they could still be moulded, and, if their teachers told them that character was the first, the middle and the last and that their knowledge of letters was purely and simply an aid to develop that character, then he thought that they were doing well in attending those schools and it was well for their parents also to do that; but, if their parents sent them, if they went to school, merely to have a knowledge of letters, so that they might earn a few pounds anyhow in future, then he was afraid that their education was not education and he felt that he should say that little word to them that afternoon.

Presently they were going to receive prizes, but they had been told that the Sporting Association of the Natal Province was about to receive a wandering trophy from Mr. Rustomjee, and he understood that it was not a trophy which was intrinsically valueless, but that it had actually cost a sum of over £30. He hoped that the Natal Sporting Association deserved that trophy, but he did not dwell upon the trophy because it was a valuable thing, but he did hope that the Natal Sporting Association would behave in a sportsmanlike spirit and in that real sport in the world and in that race in life would set a noble example to the children, the boys and girls who had gathered together there that afternoon, by gaining trophies not from one Parsee Rustomjee but from everyone of their countrymen in South Africa by placing themselves at their disposal and by serving them in a sportsmanlike manner. And, even as these schools had run the races and put their whole spirit into the race, so he hoped that the Association would do so, and he thought that they had given him an earnest of what they were doing from the manner in which they had conducted those proceedings because it was, he thought, on their shoulders that the brunt of the burden had fallen, led as they had been and [illegible] by Mr. Rustomjee. And one word for Mr. Rustomjee. Friend though he was to him, client though he had been to him, trustee though he was of the Phoenix Settlement, he did wish to commend to them the services of Mr. Rustomjee. He knew that he had worked himself practically to death in connection with that farewell, but he did hope it had not been because a friend of his was going away from South Africa, but in order to show what they had got to do in South Africa, in order to show that South Africa had a reputation, or the Indians in South Africa had, in keeping up the reputation of the Motherland, and he showed that by his energy and by his supporting all such movements what they had got to do. He knew that Mr. Rustomjee was at times hard to please. But if they did please him he (the speaker) knew also that they had no better, no more

[illegible] Indian to work with in South Africa. He [illegible] heard an [illegible] of [illegible] and a [illegible] [illegible] Mahomedan [illegible] [illegible] that he would [illegible] them, [illegible] [illegible] a [illegible] stranger [illegible] and [illegible] [illegible]. There were many others whom he [illegible] [illegible] point out in South Africa who stood upon Mr. Rustomjee in many respects and surpass him, but none his equal in generosity and courage. And before he left the Port of Durban he would leave that parting word with them. If there was anything of public work to be done, let them trust Mr. Rustomjee, but let them also bear him. They should bear with Mr. Rustomjee, but also with his faults. There was no human being without faults. Even the sun and moon had spots. God alone was spotless, it was not given to any mortal being to be spotless. Let Mr. Rustomjee's faults take care of themselves, and let them see his merits, and they knew what he had been to them during the gigantic strike. In conclusion, he asked them to pray for him, to give their love to him, and send him nice messages, and in return he promised that in whatever part of the world he might be, he would not forget his countrymen with whom he had moved in South Africa and how they had loved him, and he prayed that God might give him strength to love them in return. God alone knew him and could see his heart. It may be that he had loved them wisely, it might be that he had loved them ignorantly, and thereby performed a service or disservice to them; then God was also great enough to forgive him, but they should also forgive him if he had not loved them well enough, served them well enough, but he knew that all he had done and endeavoured to do had been done from the bottom of his heart. Mistakes he had committed, for which they should pardon him. But if they had seen traces of love in him, let them pray to the Almighty that that love might grow abundantly and come forth to them also as some poor return of the love and generosity and consideration they had shown to him and Mrs. Gandhi in their darkest hours.

Departure of Mr. Omar H. A. Jhaveri

On Monday the 24th ult., quite a number of representative Indians met at the premises of Mr Parsee Rustomjee, at the invitation of the Natal Indian Association, to bid farewell to Mr Omar H. A. Jhaveri, one of the Secretaries of the Association, who was leaving for India on a health trip of a few months. Mr. M. E. Randeree presided and was supported by the officials of the Association. Messrs. Randeree, Lazarus Gabriel, Moulvi Fateh Mahomed, Dawad Mahomed, Abdul Hack Kazi, G. H. Miankhan, Abdul Kader, C. V. Pillay, P. V. Sanghavee, Parsee Rustomjee, R. Bughwan, V. Lawrence, M. S. M. Sydick, E. M. Paruk, S. Goolabsingh, and A. Christopher spoke in eulogistic terms of the guest of the evening and bore testimony to his catholicity of spirit in the communal life of the Indians in this country, making no distinction against any of his countrymen on the grounds of religion and [illegible]. He had ever endeavoured to serve the community and occupied the responsible offices of chairman of the Hon. Mr Gokhale's Reception Committee and also of Mr. Gandhi's Farewell Committee. During his joint Secretaryship with Mr. Lazarus Gabriel, of the Association, much important work had been done by that body, both during and after the strike demonstrations, and the work in the interests of the community still continues. The Chairman garlanded the guest and Mr. Rustomjee asked his acceptance of a gold chain as a memento from him. Mr Omar Jhaveri briefly returned thanks to the Committee, remarking that he did he expect that [illegible] would have been [illegible]. [illegible] but he [illegible] to [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] part. Mr. [illegible] the ss. *Pentakota* and there was a [illegible] [illegible] and friends at the Point to bid him bon voyage and a speedy return.

Mr. Gokaldas Gandhi's Departure

Our Tongaat correspondent writes that a series of farewell receptions have been given in honour of Mr Gokaldas P. Gandhi who is leaving for India by the s.s. *Kathiawar* to-day. Mr Gandhi has been eighteen years in Natal and of these fourteen were spent at Tongaat. He is a popular man at Durban, Verulam and Tongaat and always took an active part in all public functions. On the 10th ultimo a meeting was held at Mr. Nichabhai's residence at which the leading Indians attended. Ramdat Pundit presided. Addresses were presented by the Temple Committee, the School Committee and the Tongaat Indian Library. Several presents were also given by friends and societies. A number of speakers dwelt upon the services rendered by Mr Gokaldas. He had always attended and nursed the sick, acted as adviser and taken a lead in public matters, setting aside religious differences in the common cause of his countrymen. He went to gaol as a passive resister during the last campaign and several others from the district followed him.

Mr. Gandhi, in reply, said that he had only done his duty. He presented 10s. each to the Temple, School and Library. Refreshments were served at the close.

The following day another similar gathering was held at the same place when Mr Valjee Valjee presided. People of all sections were present also delegates from Verulam. Mr Purshotam Desai read an address on behalf of the Hindus. Another address was presented by the Madras community and with that was included a leather hand-bag. Mr. Ismail Bhabha presented an address and a bag on behalf of the Mahomedan community. There were several speakers and Mr Gokaldas replied suitably. He presented 10s. each to the Mahomedan and Tamil Societies and also gave souvenirs to his prison companions. Refreshments were served.

The Case of Joseph Louis

It will be remembered that, a few weeks ago, we alluded to the case of a Mauritius-born Indian named Joseph Louis who, along with five other Indians who had returned from Beira, was pronounced by the Immigration Officer a prohibited immigrant. The case of Louis differed from the other unfortunate people in that he had been in the country for some ten years and had married a Natal-born woman, by whom he was the father of several children. He was once before prosecuted as a prohibited immigrant after he had been here some years but the prosecution was subsequently withdrawn. He has since been in and out of the Port of Durban and on the last occasion of his return from his trip to Beira under contract was again prohibited. The Natal Indian Association took the matter up and Mr. Polak, who happened to be in Durban at the time of the second prohibition, had his attention drawn to the matter by the Association, and, upon the representation made, Louis was landed on a temporary permit. The Minister has now been pleased to exercise his discretion in the extraordinary circumstances in this matter, in favour of Louis who is thus enabled to join his family once more.

From the Editor's Chair

INDIA'S CALL TO ARMS

The news that Indian troops are being sent to the seat of war to co-operate with the allied armies has been greeted with enthusiasm both here and in India. Such recognition of Indian valour is pleasing in the highest degree. The knowledge that Indians and Europeans are fighting side by side, suffering in a common cause and laying down their lives for their King and country, is inspiring. We believe, with Ruskin, that a soldier's business is to be killed rather than to kill others, and so we regard this war as a huge sacrifice from which, let us hope, a saner idea of international relationship will arise. The tribute by Lord Crewe to the Indian army is unique. To describe soldiers as "high-souled men" is not usual. Let us hope that they will act up to the standard and emerge from the conflict free from any mean or unworthy action. To act as men and human beings under the harsh conditions of war needs character and soul-force. We would rather that every man be left stretched dead on the field than that Indian soldiers should belie the trust placed in them and escape without the patriotism runs along these lines. As passive resisters war is abhorrent to us; it is brutal and opposed to the spirit of all religions. We cannot gloat over victories caused by bloodshed and cruelty. We can only rejoice when brave men do their duty and, if needs be, lay down their lives for others.

FRIENDS DEPART

We record this week the departure to India of Messrs. Omar Haji Amod Jhaveri and Gokaldas P. Gandhi. The former goes on a health trip to the Motherland. We trust that the rest and change will restore him and that we shall soon see him back again amongst us. Both as a public man and a friend we greatly esteem Mr. Omar. He is one of the quiet, we might say silent, members of the Indian community. Whenever he was called upon to act in a public capacity we always found him unwilling to be pushed forward as the first man. Recognising his true worth, the community have placed him in responsible positions and he has always proved himself to be a safe and reliable man, one who would [illegible] discretion. To others might be left those duties which called for bold and aggressive action; it was impossible for him. Such men are of the greatest value to a community. We know that there is not an Indian, be he Mahomedan, Hindu, Parsee or Christian, who does not honour in the highest degree Mr. Omar Hajee Amod Jhaveri.

Mr. Gokaldas Gandhi goes to India after a long [illegible] in Natal. He is known as a kind-hearted, [illegible] man, and many will regret his departure. He does not expect to return to this country. His family are in India and he feels that his duty lies there. We shall be sorry to lose Mr. Gokaldas. At Phoenix he has always been a welcome guest and we have spent many [illegible] together. In public [illegible] his duty faithfully and well. During [illegible] struggle he went heartily to gaol, taking others with him. When he came out of gaol, shattered in health [illegible] we realised what a sacrifice he had made and we shall ever remember with gratitude his work in the past.

[illegible]

We understand that instructions have been given to the Natal Principal Immigration Officer to the effect [illegible] identification of [illegible] giving of a photograph by applicants for domicile [illegible]. Nobody is under any obligation whatever to give a photograph, and if he is in future asked for one he is quite entitled to refuse to comply with the request. We shall be glad if our attention is drawn to any case in the future where the giving of a photograph in this connection is insisted upon. We congratulate the Natal Indian Association and the Anjuman Islam upon the result of their timely representations, and we tender on behalf of the community thanks to the Government for removing one more cause of friction in the administration of the Immigration law.

Indians and the War

On Wednesday last, Messrs. M. Rawat & Co., proprietors of the Union Bioscope, devoted the proceeds of the evening show to the Mayor's War Relief Fund. Over 500 persons attended, popular prices being charged. Mr. Parsee Rustomjee paid 25s. for his ticket and a few others paid more than the usual prices. The response was good. The proprietors will hand over the takings to the Mayor's War Relief Fund without making any deductions on account of expenses. The proprietors of the Victoria Bioscope, just opposite, at the suggestion of the Natal Indian Association, readily consented to close their show for the night and have expressed a willingness to devote a night's proceeds from one of their performances to the Mayor's Fund. Messrs. M. S. Randeree, Lazarus Gabriel and A. Christopher returned thanks on behalf of the Indian Association to all concerned for the amount realised. Messrs. V. Lawrence, Sorabjee Rustomjee, R. Bughwan, S. Goolabsingh, Sellappen and others assisted in the arrangements.

The Natal Indian Association has addressed an offer to the Government of the Indian community's services in connection with the present War. Colonial-born Indians particularly are, we understand, desirous of serving on the Defence Force, as they feel that, born and brought up here, they should bear their share of such work as may be necessary according to the conditions incidental to or of the War. Some are of a mind to serve in an ambulance corps. Quite a number, in consequence, in addition to those who signed on at the meeting of which a report appeared in these columns, are signing on with the Secretaries of the Natal Indian Association, at 170 Field Street, Durban.

The following letter has been received by the Association from the Private Secretary to General Smuts:—

"I am asked by General Smuts to thank you for your letter in which you offer to assist the Government at the present critical juncture. Your offer is cordially appreciated, but, at the present time, I am unable to say more than that your communication is being recorded and in the event of the Government deciding to take advantage of your offer, a further communication will be sent to you."

Mass Meeting of Indians

Under the auspices of the Natal Indian Association, the Indian community met on the Indian Recreation Ground on Sunday last to demonstrate their loyalty to the Crown. Amongst those present were: Messrs. Parsee Rustomjee, V. Lawrence, Ahmed H. Kajee, V. R. R. Moodly, R. Bughwan, Goolab Singh, M. B. Maharaj, Luchman Panday, G. [illegible], A. S. Singh, Lazarus Gabriel, and others.

Mr. Christopher, who presided, said that they had met on the same grounds on various occasions to protest [illegible] to ask for the [illegible]. But that day they had [illegible] they were [illegible] fighting by peaceful methods for the [illegible] [illegible] But these [illegible]

[illegible] way to the performance of their duty to the Empire. (Cheers.) Great Britain had taken the side of the weak in the great European war, and she expected every subject to do his duty, and they, as part of the Empire, would, when required, he hoped, not be found wanting. Most of them had already, at a meeting of the Natal Indian Association, signified their willingness to bear arms, or to assist in any humane service the Government may require of them. Their services had been offered to the Government, and the reply had come giving them hope that when occasion arose their services would be availed of. They had with them on previous occasions, when there were [illegible], Mr. Gandhi to organise and to lead them in the service of the country. But that day he was not among them, but what he had done here in those times he was at that time doing in Europe, and he was, as they must be, glad to observe that those who had served under Mr. Gandhi in the wars were present among them that day, and would be found at the post when required. In the meantime they had a class for the teaching of ambulance work to those who were desirous of such information, and it was a duty to do their best to fit themselves, as far as their resources permitted them, and quite a number had signed on. It was a matter of pride to them that their brethren from their homeland, India, were on the water on their way to the seat of war and it appeared superfluous to remark that they would distinguish themselves in the present war as they had done in the past, and uphold the prestige of the Indian Army and the honour of their Motherland. In India their countrymen, like themselves here, it would appear, had forgotten their troubles, and had come to the assistance of the King-Emperor. (Prolonged cheers.) They had no doubt that, in the end, right would conquer, and the allied nations, with Great Britain at the head, would be victorious, and the Indian nation would have taken a worthy part in the struggle for supremacy. (Cheers.)

The following resolutions were unanimously passed:

"That this mass meeting of Indians assembled under the auspices of the Natal Indian Association, declares its loyalty to the King-Emperor and its readiness to serve the Crown and to co-operate with the Government in the defence of the country."

"That this meeting desires that the authorities be respectfully requested to convey the following message to the native Indian regiments on their arrival in Europe: Indians, through Natal Indian Association, proud of you, confident you will uphold India's honour."

The meeting dispersed with cheers for the King-Emperor and for the success of the British arms.

Johannesburg's Offer

The following telegram has been addressed by Mr. A. M. Cachalia, the chairman of the Transvaal British Indian Association, to the Government: "The Transvaal Indians respectfully and loyally offer their services to the Government in any useful capacity."

The following reply has been received from the private secretary to Mr. Smuts: "I am asked by Mr. Smuts to thank you for your telegram, in which you, on behalf of the Transvaal Indians, offer to assist the Government at the present critical juncture. Your offer is cordially appreciated, but at the present time I am unable to say more than that your communication is being [illegible], and in the event of the Government deciding to take advantage of your offer a further communication will be sent you."

Governor-General's Fund

Pretoria, August 27.—The following, subject to the assent of his Excellency Lord Buxton, has been agreed on as the Central Committee of the Governor-General's Fund: Chairman, his Excellency Lord Buxton; vice-chairman, his Excellency the Acting Governor-General [illegible] Lord De Villiers; [illegible], the Administrators of the four Provinces, and the Mayors of Capetown, Pretoria, Maritzburg, Bloemfontein, Johannesburg, Port Elizabeth, Durban, Grahamstown, and Kimberley.—Reuter.

A Handsome Donation

London, August 28, [illegible] a.m.—The Maharajah of Mysore has offered to donate £330,000 for the Indian forces, and also offers his troops for active service.

The Viceroy of India has gratefully accepted the Maharajah's offers, and has promised that the Maharajah's troops will be used if required.

India's Troops to be Used

London, August 28th.—It is now announced that Native troops from India are coming to participate in the War.

London, August 28th.—In the House of Lords today Lord Crewe, in the course of a speech, made the following explanation regarding the employment of Indian troops. He said that it had been deeply impressed on the Government that the wonderful wave of enthusiasm and loyalty throughout India was largely due to a desire of the people of India that Indian soldiers should stand side by side with their comrades in the British Army.

Lord Crewe, continuing, said that India was aware of the employment of African troops by France, and added that it would have been a disappointment to India if Indians had been debarred from participating in the war. The army would by this means be reinforced by soldiers who were high-souled men and had undergone a first-rate training, and he (Lord Crewe) was certain, he said, that they would give the best possible account of themselves.

In concluding his speech, Lord Crewe said that, despite heavy drafts from the Indian Army, her frontier would be adequately secured. He also firmly believed that the enthusiasm pervading all classes and races in India would render internal trouble absolutely impossible.

London, August 28th.—The Government has decided to send a force of native Indian troops to France.

Enthusiasm in India

London, August 29th.—In India the spirit animating the people is illustrated by the attitude of the great agitator Tilak, who is exhorting every Indian to support the Government.—Reuter.

Coloured Men to Raise a Regiment

Capetown, August 19th (Reuter).—Dr. Abdurahman, M.P.C., has received a cablegram from Mr. Wm. Hosken, of Johannesburg, who is now in London on a visit, stating that he offers to bear the expense of organising a corps of Cape coloured men for active service.

On the outbreak of the trouble the Union Government were approached with offers to raise such a corps, and a reply was received that the offer was appreciated, and would be kept in mind in case of need. In view of Mr. Hosken's offer, however, all branches of the African Political Organisation are now being [illegible] with a view to ascertaining the number of men willing to join the corps in question, and it is hoped that in a weeks' time the organisation will be able to put some [illegible] proposition before the Government.

[illegible] Abdurahman expresses confidence as to the ability to find [illegible] men at once, and claims that Cape coloured men demonstrated their efficiency in the field in [illegible].

Verulam Items

The *Natal Mercury's* Verulam correspondent writes: A party of Greenwood Park natives, male and female, were on Thursday sentenced by the Magistrate to £3 or three weeks for drinking native liquor. On Monday a similar batch got off with 10s. or a week before the Assistant Magistrate. These delinquents will doubtless try to ward off trial by Mr. Matthews in future.

Mr. E. G. H. Rosster, Assistant Magistrate, has been promoted to the sub-magistracy of Dalmanogo, and Mr. H. C. Ward, of the City Court, has succeeded him.

A craze for registering marriages has seized the Indian community, and the Indian interpreter's offices are daily besieged by couples of all ages with varying families to have their unions legalised.

The Demand for Photographs

The Hon. Secretaries of the Natal Indian Association addressed the following letter, dated the 10th ultimo, to the Minister of the Interior:

"On behalf of the Natal Indian Association we have the honour to draw the attention of the Government to the practice that has grown up of late in the local Immigration Office, of making the issue of Identification Certificates conditional upon the giving by applicants therefor of photographs, in addition to thumb-prints.

"Our Association is informed that the Principal Immigration Officer takes up the position that, as the issue of these documents is entirely within the discretion of the Honourable the Minister, he is justified in refusing to issue them unless all his demands as to identification are complied with.

"Our Association respectfully ventures to submit first that, on evidence supplied on frequent occasions by Government experts, thumbprints alone suffice to identify—which, after all, is the object of the documents—and, further, that it surely never was the intention of Parliament either to force applicants to give unnecessary means of identification which, in the opinion of a considerable section of the Indian community is open to grave religious objection or to place administrative officers in a position to refuse to issue these certificates save in rare and exceptional cases.

"Our Association feels that, to make superfluous demands upon Indians returning to India and desirous of protecting themselves by these documents, is not calculated to encourage their popularity and that an undesirable occasion of friction is likely to be created in respect of the administration of a law whose operation, it is confident, the Honourable the Minister wishes to be as little harsh as possible against those and especially the humbler members of the Indian community, who are anxious to avail themselves of those of its provisions to which reference has been made.

"Our Association therefore respectfully requests that instructions may be given at an early date to discontinue the demands for photographs."

The Anjuman Islam, Durban also wrote as follows:

"The attention of my Anjuman has again been drawn to the practice of the Principal Immigration Officer, Natal, to demand photographs in addition to thumb-prints, from applicants for certificates of identity issued under the Immigration Law of 1913.

"Apart from what is in my Anjuman's humble opinion a wholly unnecessary demand, a grave grievance is the requirement of a means of identification which for religious reasons is objectionable to many Moslems for whom my Anjuman is privileged to speak.

"My Anjuman is aware that grievous pressure or circumstances over which they [illegible] they had no control may have left under the obligation—as some have done—to submit to these demands, but my Anjuman respectfully urges that it is undesirable to enforce demands which it regards as unnecessary and [illegible] [illegible] when it is [illegible], as it is sure the Government are, to remove all possible causes of friction."

"My Anjuman therefore trusts that the Minister will be pleased to give this matter his early consideration with a view to the stoppage of the practice above referred to."

H. H. the Aga Khan

His Highness Sir Sultan Mahomed Shah, G.C.S.I., G.C.I.E., comes of an illustrious and distinguished family. He is a Sayed, for he derives descent from the Great Prophet of Islam through the latter's daughter Fatima, and his cousin and son-in-law, Ali who was his first follower and the fourth Caliph of the Faithful. His ancestry for forty-eight generations is traced, through the Fatimite Caliphs of Egypt, his ancestors, to Ismail the son of Jafer Sadik, the sixth Imam. He is thus an hereditary Imam by long descent, and is the acknowledged head of the Shiah Ismaili sect of Mussulmans. He bears in his veins the blood of the ancient Sassanian monarchs of Persia, and as such, and by reason of his enlightened cooperation with the late Shah on behalf of the Persian Zoroastrians he is *persona grata* with the Parsi community of India. His grandfather the first Aga Khan, married a daughter of the Persian monarch, Fateh Ali Shah, and was subsequently appointed Commander-in-Chief of the Indo-Persian forces, but in later years was obliged to flee to India, where he signally vindicated his devotion to the British throne.

The present bearer of the hereditary titles of "Aga Khan" and "His Highness" is the third son of the second Aga Khan, and was born at Karachi on the 2nd November 1877, and is now therefore just under 37 years old. He received a broadly conceived and liberal education in both oriental and western studies, and he is known as a valued and responsible contributor to serious periodical literature. He is a highly cultured man and a thorough sportsman, whilst his linguistic capacities are great. During the plague outbreak of 1897 he rendered useful services to the Khoja community most of whose members acknowledge him as their spiritual leader and his services to Mussulman education, male and female, elementary and higher, are well known. His recent activities on behalf of the Mussulman University that he hopes to see erected at Aligarh showed how keenly he appreciated the educational needs of the Indian Mahomedans, and he has thrown himself heart and soul into the task of bringing about more fraternal relations between Hindus and Mahomedans, as was testified to by his presiding over the famous Hindu-Mahomedan Conference at Allahabad, in 1911. He is, and has been since its inception, the President of the All India Moslem League, and it is largely under his guidance that there has been the recent *rapprochement* between the League and the Indian National Congress. He is a most loyal servant of the throne and has exercised great political as well as spiritual influence. He has received honours from British Sovereigns, the German Emperor and the Sultan of Turkey. His spiritual followers who number some millions, are to be found in India—he is the head of the Ismaili Khojas of Bombay, Sind, Cutch, and Kathiawar—Burma, Arabia, Afghanistan, Persia, Khorasan, and in East, Central and South Africa. From these he derives a large revenue, freely granted to him, much of which he devotes to charitable and educational purposes. It is said that he gives annually six lakhs of rupees in this way, and his manner of giving is liberal and catholic.

When the South African War broke out, he offered [illegible] [illegible] and [illegible] generously to the Indian [illegible] Fund [illegible] Agitation to be conducted with the Hon. Mr. Gokhale.

he has frequently spoken and written strongly in condemnation of the treatment of Indians in this country, presiding over the famous Sunday Town Hall meeting, in January, 1908, when he urged retaliatory measures. He has expressed great gratification at the recent settlement and in connection therewith, paid a tribute to General Botha, with whom, in 1907 he secured the degree of Doctor of Laws at Oxford University. He trusts that, in the present crisis, the South African community will put their grievances aside, and loyally offer their services to the Crown.

The Rice Supply

Attention has been drawn, says the *Natal Advertiser*, to the increase in the rates of freight on Indian produce, and also to the fact that the date of the sailing of the Indian African liner *Umzumbi*, had been extended to the 5th September. The increase in the freight was expected, but the extension of the sailing date appears to be rather unfortunate, and will have the result of causing a shortage in the supplies towards the end of September. It is also unfortunate from another point of view. The higher freight, about 8d per bag, will be applied only on new bookings, which means that a portion of the cargo in the *Umzumbi* will be paid for at the rate of 25 per cent. more than the other, and this will enable the more fortunate shippers to undercut his competitors.

News in Brief

Mr Jogi Fakir sends us 5s. from Johannesburg, for the Durban Mayor's War Relief Fund.

Mr Jacobus Smuts, the father of Mr. Smuts, Minister of Defence, and formerly member for Malmesbury, died at Riebeck West on Wednesday, says Reuter.

It is always a pleasure, says *South Africa*, to record the triumph of sane co-operation and compromise. If words mean anything, this is the position reached between the Indian immigrants and the South African Government and Parliament.

Those anxious for the preservation of a good understanding between the British Raj and our Indian fellow-subjects will be delighted to notice that a cordial agreement has at length been arrived at between the South African Union Government and the [illegible] of the Indians in that country, says the *East Anglian Daily Times*.

The New Zealand Minister of Marine, Mr Fisher, has introduced in the House a Bill designed to prevent the right of entry of Hindus and other Asiatics from countries within the Empire. The intending immigrant must write an application form in any European language selected by the Customs officer and in the presence of the officer, not less than 50 words, the substance of which is to be dictated by the officer in a time allowance of 20 minutes.

London, August 26th, [illegible] Indian Moslems offered congratulations to the Sultan of Turkey on the occasion of the Feast of Bairam, and expressed gratification at Turkey's neutrality, and the British assurance of Turkey's integrity. They affirm that loyalty to the British Crown is their first and paramount duty and they would greatly deplore any estrangement between Britain and Turkey.

Pretoria, August 26th, (Reuter).—All contributions to the Governor-General's Fund should be addressed to J. D. Dymond, Box 999, Pretoria, and all cheques made out to the Governor-General's Fund, and forwarded to the aforesaid address.

When a man is physically ill he is sent to a hospital. If he is insane he is sent to an asylum. When he is morally ill he is sent to jail and plunged deeper into the depths, when, in most cases, what he needs is treatment.—Judge Henry M. Dow, Portland, Or.

On his arrival in India from South Africa, the Aboo [illegible] party presented Sir Benjamin Robertson with an address. Replying to the reference made in the address regarding Sir Benjamin's work in connection with the South African settlement, he said:—"It is a source of great gratification to me that I should have contributed in some small measure to bringing about a settlement of this difficult subject. The settlement is due, gentlemen, to the reasonableness with which both sides to the controversy approached the discussion of the questions outstanding and to the prudent and thoroughly fair-minded way in which the Commission of Enquiry investigated the various problems submitted to it. It is this spirit of reasonableness and broad-mindedness which brought about the happy result to which you have alluded and I hope and trust that it will continue to govern the relationship which subsists between the Indians in South Africa and the people of the Union."—*Pioneer*.

Mr. Wadia on Indian Education

In a review of Mr Wadia's "Reflections on the Problems of India," the *Spectator* says:—

Mr Wadia weighs the democratic fetishes of the day in the balance, and he finds them all wanting. He rivals Burke in his vigorous denunciation of the fallacy that all men are born equal. Any such idea, he says, is a "most pernicious and most dangerous absurdity." But it is the "modern fetish of knowledge," of which Mr. Gokhale is such an impassioned apostle, that more especially excites his wrath. Indeed, his treatment of this subject constitutes perhaps the most interesting portion of his work. Many leading natives of India are wholly opposed to a rapid extension of elementary education, and Mr. Wadia is able to quote with great effect the staid official testimony which has recorded that "it is not easy to see how India would benefit by a sudden diffusion of spurious literacy." It cannot, in fact, be doubted that the principle which Mr Wadia advocates, if capable of being carried out in practice, is infinitely more adapted to the real requirements of the Indian population than that of which Mr Gokhale is the chief exponent. Mr Wadia holds that Indian children should, in the homely and familiar words of the English Church Catechism, be brought up to do their duty in that state of life unto which it shall please God to call them. One of the main reasons why he is warmly in favour of the maintenance of caste is that it greatly facilitates the execution of this programme. The children of farmers should, he thinks, receive practical instruction in agriculture, and throughout the country rural training schools and workshops should be established where technical and industrial instruction should be afforded.

As for industrialism, in the sense in which that word is generally understood, Mr. Wadia thinks it has been a complete failure in England and threatens to become the bane of India. The factory system "has gradually dehumanised the operative into a mere animated tool." Such industrial progress as has been achieved in India, far from being a subject for congratulation, should be a cause of deep regret. When Sir John Hewett expresses a hope that India will eventually "be studded with factories after the manner of the advanced countries of modern Europe," he is aiming at an ideal which is altogether false. On the contrary, every possible effort should be made to maintain hand industries and to resist the introduction of machinery.

Printed and published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૩૯.

અધિપતિની નોંધ

ઈજાજતના પાસ અને છબી

દેશમાં જે હિંદીઓ ત્રણ વરસની મુદતના એ જાતના પાસ લઈ જાય છે તેઓની પાસેથી તે પાસ આપ્યા પહેલાં તેમની છબીની માગણી કરવામાં આવતી હતી. અમે હિંદી ભાઈઓને ચેતવણી આપી હતી કે એવા પાસ લેવાને માટે કોઈએ પણ પોતાની છબીઓ આપવી નહિ. આ બાબતમાં નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશન તથા અંજુમન ઇસ્લામ આ બંને સંસ્થાએ સરકાર સાથે પત્ર વ્યવહાર ચલાવ્યો હતો. અમને જણાવતા ઘણી જ ખુશી ઉત્પન્ન થાય છે કે તેનું સારૂં પરીણામ આવ્યું છે. અમને ખબર મળ્યા છે કે નાતાલના મુખ્ય ઇમીગ્રેશન અમલદારને આવા પાસો આપતી વખતે છબીઓની માગણી ન કરવી એવી સુચના મળી ગઈ છે. એટલે હવે કોઈ પણ હિંદીને છબી આપવાની બીલકુલ જરૂર નથી. અને ભવિષ્યમાં જો અમલદાર કદાચ છબીની માગણી કરે તો તે માગણીને નામંજુર કરવાનો દરેકને અધિકાર છે. ભવિષ્યમાં દેશમાં જનારા હિંદીઓ પાસે જો અમલદાર છબી સિવાય એવા પાસ આપવાની ના પાડે તો તેમણે તરતજ અમને ખબર આપવી એવી અમારી અરજ છે.

ટ્રાન્સવાલના હિંદીઓને પણ આવા એ જાતના પાસ ત્રણ વરસની મુદતના આપવામાં આવે છે એમ અમે ખેદ સાથે દરશાવીએ છીએ. તમોએ આવા પાસનો ઉપયોગ ન કરવો એવી અમારી ભલામણ છે. દેશ જનારા હિંદીએ જે ત્રણ વરસની મુદતના ત્રણ માસ [illegible] જેમાંથી આવા પાસ લઈને જનારને મુદત હોય છે. આ પાસ પર ત્રણ વરસની મુદત જણાવેલી હોય છે, એટલે જે હિંદી આવા પાસ લઈને ગયા હોય અને ત્રણથી વધુ વરસ હિંદુસ્તાનમાં રહીને પાછા આવે તેને અમલદાર બીલકુલ અટકાવી શકે એમ નથી. ટ્રાન્સવાલના કોઈ પણ હિંદી ત્રણ વરસથી વધુ [illegible] હિંદ જાય અને કદાચ તેમને પોતાના હક સાબીત કરી દેવાનું કહેવામાં આવે તો તેમણે પોતાનું રજીસ્ટર બતાવી આપવું. તે સિવાય બીજું કંઈ પણ પુછે તો તેનો જવાબ આપવા તેઓ બંધાએલા નથી, એટલે ત્રણ વરસની મુદતનો પાસ ટ્રાન્સવાલના હિંદીને બીલકુલ લાગુ પડતો નથી.

અમને નાતાલના ડોમીસાઈલ વિષે ઘણાઓએ સવાલ પુછ્યા છે કે ઇમીગ્રેશન અમલદાર તેમને હવે ડોમીસાઈલ સરટીફીકેટ આપતા નથી તો જેઓ દેશ જનારા હોય અને તેમની પાસે ડોમીસાઈલ હોય અને તેઓ પાછા આવવા વિચાર હોય તો તેણે શું કરવું? આ સવાલના જવાબમાં જણાવવાનું કે જેઓ ડોમીસાઈલ નાતાલમાં આવેલા છે અને નાતાલમાં ત્રણ વરસથી વધુ મુદત વસેલા હોય તેઓ આગળની પેઠે ડોમીસાઈલ લઈ શકશે. તેઓએ ઈમીગ્રેશન ખાતાને (ડોમીસાઈલ ઇમીગ્રેશન) અરજી કરવી, અને ડોમીસાઈલ સરટીફીકેટ ન મળી શકતા નથી. એવા માણસો પાસે ડોમીસાઈલ ન હોય અને તે આ દેશમાં વાજબી રીતે રહેવાના હક્કદાર હોય અને તેઓ દેશ જતા હોય તો તેણે મજીસ્ટ્રેટની પાસે એફીડેવીટ કરાવવી. તેમાં દરશાવવું કે પોતે આ દેશમાં કાયદેસર દાખલ થએલા છે, ત્રણ વરસથી વધુ મુદત સુધી રહેલા છે અને પાછા આ દેશમાં આવવાના ઇરાદાથી દેશ જાય છે. આવી હકીકત લખી એક એફીડેવીટ વકીલને ત્યાં રાખી જવી, બીજી ઇમીગ્રેશન અમલદારને જતા પહેલાં મોકલી આપવી અને ત્રીજી પોતાની પાસે રાખવી. અમે માનીએ છીએ કે આ એફીડેવીટ પરથી પાછા નાતાલમાં દાખલ થતાં તેને કોઈ પણ જાતની અડચણ આવશે નહિ.

અમે નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશન તથા અંજુમન ઇસ્લામને મુબારકબાદી આપીએ છીએ કે છબીનો સવાલ તેઓએ ઉપાડી લઈ અને તેમાં આખરે ફતેહ મળી છે. ઇમીગ્રેશન કાયદાના અમલ બાબતમાં કે એવા બીજા કોઈ પણ જાહેર કામમાં જ્યારે પણ જુલમ કે અન્યાય થતા હોય તો તરતજ તેની સામે થઈ વિનય પુરવક તે અન્યાય દુર કરવા સરકારને જણાવવું એ આ સંસ્થાઓના કારભારીઓની ફરજ છે અને તકલીફ અથવા નકામી પજવણી થતી હોય તેના વેપારીઓ વગેરે ખબર આ મંડળોને પહોંચાડવા એ લોકોની ફરજ છે. સસ વાનીના મીડ. ફ્રેઝરે જણાવ્યું ત્યારેજ લઈ શકીશું. ઇમીગ્રેશન કાયદાના અમલમાં છબીની માગણી ગેરવાજબી રીતે કરવામાં આવતી હતી તે દુર કરવા બાબત હીંદી કોમ તરફથી અમે સરકારનો પણ આભાર માનીએ છીએ.

લડાઈ અને હીંદીઓ

મેસોરના મહારાજાએ ૫૦ લાખ રૂપીઆની મદદ હીંદી લશ્કરને માટે આપી છે અને પોતાનું લશ્કર કામ આવે તો તે પણ આપવા માગણી કરી છે.

હીંદુસ્તાનના વૈસરોયે આભાર પુરવક આ મદદનો સ્વીકાર કર્યો છે અને જણાવ્યું છે કે જરૂર પડી તો લશ્કરની મદદ પણ લેવામાં આવશે.

લડાઈમાં જતું હીંદી લશ્કર

લંડનથી શુક્રવારે મોકલાયેલા તારમાં ખબર છે કે હીંદુસ્તાનમાંથી દેશી લશ્કર લડાઈમાં ભાગ લેવાને આવે છે.

શુક્રવારે આમની સભામાં લોર્ડ ક્રુએ જાહેર કર્યું જણાવ્યું કે હીંદુસ્તાનમાં હીંદી લશ્કર બ્રીટીશ લશ્કરની પડખે ઉભું રહી દુશ્મનની સામે લડવાને તથા રાજ તરફ વફાદારી બતાવવાને ઉત્સાહી થઈ રહ્યું છે. ફ્રાન્સ તરફથી આફ્રીકન લશ્કરને બોલાવવામાં આવ્યું છે. એ ખબર હીંદુસ્તાનમાં મળે ત્યારથી ઘણા હીંદીઓને એમ લાગ્યું કે જો તેઓને લડાઈમાં ભાગ લેવા બોલાવવામાં ન આવે તો તેઓ નિરાશ થશે. આ કારણથી કે તેઓ મહાન સાહિત્યવાળા માણસો છે અને તેમણે પહેલા કુરબાનીની તાલીમ લીધેલી છે તેમની વફાદારી બતાવવા લશ્કરમાં દાખલ થવા અને શું (લોર્ડ ક્રુ) આમની

ઘણું સરસ કામ થશે એમ માની ચાલી છે. હીંદુસ્તાની ફોજ ઉપર થી ત્યારે અકસર લીલાની બાધા જતાં તેની ફરજ ઉપર પુરતો ભરોંસો રહેશે. હીંદુસ્થાનમાં બધા વરગ અને બધી જાતીમાં જે લાગણી ફેલાઇ રહેલ છે તે જોતાં અંદર અંદર ની તકલીફ ઉઠવાને કોઇ જાતનો સબબ ઉભો નહી એવી અમારી પુરી ખાત્રી છે

આખા હીંદુસ્તાનની મસજીદમાં મુસલમાનો તરફથી અંગ્રેજોની જીત માટે ખુદાની બંદગી કરવામાં આવે છે.

મહુમ તહેવારના પ્રસંગ ઉપર ઇદને દિવસે પેશાવર ના પઠાણ મુસલમાનોએ મીટીંગમાં મળી અંગ્રેજોની જીત થાય એવી પ્રાર્થના કરી હતી

ફ્રાંસમાં હીંદી લશ્કર

મોકલવાનો ઠરાવ સરકારે કર્યો છે હીંદુસ્થાનમાં લોકોનો જુસ્સો જોસ્સો. જે તેના દાખલા આપતાં રૂટર જણાવે છે કે મહાન એજીટેટર તિલક પણ દરેક હીંદીને સરકારને ટેકો આપવાની આગ્રહ પુરવક ભલામણ કરે છે

ટરકીના નામદાર સુલતાન

ને હીંદી મુસલમાનોએ ઇદ મુબારકીના સંદેશા મોકલ્યા હતા અને ટરકીના વેગળા રહેવા પણ અરજ કરવામાં આવી હતી. તેઓ જણાવે છે કે બ્રીટીશ રાજ્યને વફાદાર રહેવું એ પ્રથમ અને મહાન ફરજ છે બ્રીટન અને ટરકી વચ્ચે કંઇ કજીયો ઉત્પન્ન થશે તો તેઓને અત્યંત દીલગીરી થશે

ટ્રાંસવાલના હીંદીની મદદ

ટ્રાંસવાલ બ્રીટીશ ઇ એસોસીએશનના ચેરમેને સરકાર ઉપર નીચેનો તાર મોકલ્યો છે: કે પણ ઉપયોગી કાર્યમાં સરકારને મદદ આપવા ટ્રાંસવાલના હીંદીઓ તઈયાર છે. જનરલ સ્મટસના ખાનગી સેક્રેટરીએ જણાવ્યું છે કે તમારી મદદ આપવાની ઇચ્છાની સરકાર કદર કરે છે અને મદદ આપવા બાબત જો જરૂર પડશે તો ભવિષ્યમાં કાગળ પત્ર ચલાવવામાં આવશે.

મી. જોસેફ રોયપન તથા ચાર મિત્રોએ [illegible] ઉરબન મેયર ફંડમાં પાંચ શીલીંગ અમારી મારફત મોકલ્યા છે

નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનની મદદ

નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશને સરકાર ઉપર એક પત્ર લખી હીંદી કોમ આ લડાઇમાં મદદ આપવા તઈયાર છે એમ જણાવ્યું હતું. અમને ખબર મળ્યા છે કે કેટલાક કોલોનીઅલ બોરન હીંદીઓ ડીફેન્સ ફોરસમાં જોડાવા તઈયાર છે. કેટલાક એમ્બ્યુલન્સ ફોરમ કામ કરવા ખુશી છે દાખલ થનારાઓના નામ લખી લેવામાં આવે છે

જનરલ સ્મટસના પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી તરફથી ટ્રાંસવાલ બ્રીટીશ ઇ એસોસીએશનને જે જવાબ અપાયો છે તેજ જવાબ આ એસોસીએશનને પણ મળેલો છે

મેસર્સ રાવત એન્ડ કું તરફથી યુરોપ‍ની ખબરો વાળી ખબરો ઉપરાંત પાઉન્ડ ૧૫-૧૦-૬ મેયરના રીલીફ ફંડ માટે આપવામાં આવી હતી.

ડરબનમાં હીંદીઓની સભા

નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનના આશ્રય હેઠળ ગયા રવિવારે રીક્રીએશન ગ્રાઉન્ડમાં હીંદીઓની એક મોટી સભા મળી હતી. હાજર થનાર લોકોમાં પ્રમુખ ઉપરાંત મેસર્સ પારસી રૂસ્તમજી વી. લોરેન્સ, અબ્દુલ હક કાજી, વી. સી. અમર પુરી, આર. ભગવાન, રૂસ્તમજી એન્ડ શ્રી મહારાજ, એમ. બી. એમ. બરુખીબારુ, એ. ક્રીસ્ટોફર અને બીજાઓ જણાતા હતા.

પ્રમુખે ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે આપણે આ મેદાનમાં ઘણી વખતે આપણી સામેના કાયદા વિરૂધ્ધ લાગણી જાહેર કરતા છીએ. પણ આ વખતે તે બધું ભુલી જવા છીએ અને આજે શહેનશાહત તરફ આપણી ફરજ બજાવવાને આપણે મળેલા છીએ. યુરોપની લડાઇમાં ઇંગ્લાંડને જય મળો પક્ષ કરી છે, અને તેની દરેક સખત મહેનતી ફતેહ બજાવશે એવી ઉમેદ રાખીએ છીએ. આપણામાંના ઘણાખરાં ના ઇ એસોસીએશનની મારફત ઇચ્છા બતાવી છે કે હથીઆર ઉઠાવવાં અથવા તો જરૂર પડે ત્યાં ઘવાયેલાઓની સેવા કરવાને તેઓ તઈયાર છે. પછી મી. ગાંધીના હાથ નીચે અગાઉની લડાઇમાં કરેલા કામ સંબંધી હકીકત કહી બાપુએ કહ્યું કે એમ્બ્યુલન્સ કામ શીખવાને માટે એક વરગ ખોલવામાં આવ્યો છે અને તેનો લાભ સહુ કોઇ લેશે એવી હું ઉમેદ રાખું છું. આ વરગને માટે કેટલાકોએ નામ લખાવ્યા હતા. ત પછી શહેનશાહ તરફ વફાદારી બતાવવા તથા દેશના બચાવમાં ભાગ લેવા તથા હીંદથી જતા લશ્કરને માટે ખુશી દરસાવનારા ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

ડરબનના મેયર રીલીફ ફંડ માટે ઇનાડા વિભાગના માજી સ્ટેટ ઉઘરાણીને જે રકમો મોકલી છે તેમાં વેરૂલમના હિંદીઓ તરફથી ભરાએલી પા. ૫૩-૯-૯ તથા ટોંગાટના હિંદીઓ તરફથી ભરાએલી પા. ૩૭-૬-૦ ની રકમો છે.

અમઝીંટોમાં પણ ઉઘરાણું શરૂ થયું છે અને તેમાં હિંદીઓ તરફથી રકમો ભરવામાં આવી છે

કેપટાઉનમાં મીટીંગ

મંગળવારના તારના રૂટર જણાવે છે કે રવિવારે હીંદીઓની એક મોટી સભા મળી હતી, તે વખતે શહેનશાહ તરફ વફાદારી બતાવવાનો તથા કેપના હીંદીઓ તરફથી બ્રીટીશ રાજ્યને મદદ આપવાનો ઠરાવ પસાર થયો હતો

બીજો ઠરાવ ડોમીસાઇલ સરટીફીકેટોની મુદત વધારવાની માગણી કરવા સબંધી હતો કેમકે હીંદુસ્થાન ગએલ માણસોને ચાલુ લડાઇને લીધે પાછા આવતાં ઢીલ થશે.

હાલમાં દુકાનના વેપારના પરવાના આપવામાં આવે છે ત્યારે બ્રીટીશ હીંદીઓને એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ લાઇસન્સ બદલાવી આપવાની પણ ના પડે છે તેની સામે વિરૂધ્ધ લાગણી બતાવવામાં આવી હતી

ગવરનર જનરલ ફંડમાં રકમો ભરવાની ટીપશરૂ થઇ હતી

ઇમીગ્રેશન ખાતા તરફથી યુનીઅન બાબતે જુન માસમાં થએલી આવજાવના આંકડા 'ગેઝેટ'માં બહાર પડ્યા છે. તે ઉપરથી માલુમ પડે છે કે યુનીઅનમાં બહારથી અંદર રૂસ્ત જુના રહીશ હોય તેવા એશીઆટીક કેપ બંદરે ૨૫ અને ડરબનમાં ૪૬ આવ્યા હતા. નવા આવનાર એશીઆટીક ડરબન બંદરે ૧ પુરૂષ અને ૧ સ્ત્રી હતાં ગાન્ધીજી સિવાય ગણી ડીપોર્ટ કરવામાં આવેલની સંખ્યા કેપટાઉનમાં ૩ અને ડરબનમાં ૪ હતી. ગાન્ધીજી ઉતારૂની સુરતી પરવાનાથી ઉતારવામાં આવેલની સંખ્યા કેપટાઉનમાં એક અને ડરબનમાં ૪ ની હતી. યુનીઅનમાંથી પરદેશ જનારાઓની સંખ્યા ડરબનથી ૫૦ પુરૂષ ૧ સ્ત્રી, અને લોરેન્સો માર્કસથી ૪ પુરૂષની હતી.

લડાઇના સમાચાર

તા. ૨૬ ઓગસ્ટ બુધવાર

નામુર

ગયું છે. એટલે ત્યાં આગળના લશ્કરને પાછું બોલાવી લીધું છે. અને ફ્રાંસની સરહદ ઉપર હોને ખબાર ઉપર રાખ્યું છે

બ્રીટીશ લશ્કર

રવીવારને દિવસે મોન્સની નજીકમાં આવ્યું. દિવસ લડાઇમાં રોકાયું હતું, અને પોતાની જગ્યાએથી ખસ્યું નહતું. મોન્સ એ હેનોલ્ટ પ્રાંતનું મુખ્ય શહેર છે તેની વસ્તી ૭૦ હજાર માણસની છે

જરમનો

નું લગભગ સઘળું લશ્કર આ લડાઇમાં રોકાએલું છે. મોન્સથી તે ઠેઠ લકઝામબરગ સુધી ફ્રેંચો સો માઇલ સુધીમાં સામા થએલા છે. બ્રીટીશ લશ્કર સાથે પણ હવે લડાઇ શરૂ થઇ છે અહીં આગળ લડાઇ કેટલાક દિવસો સુધી ચાલશે.

ત્રણ લાખ જરમનોએ

નામુરથી દક્ષિણે ચારલેરોય ઉપર હુમલો કર્યો છે ચારલેરોય જરમનોએ લીધું હતું પરંતુ ફ્રેંચોએ તે પાછું લીધું છે. અહીં આગળ જબરી લડાઇ ચાલશે એમ માનવામાં આવે છે. ચારલેરોય એક નાનું શહેર છે જેની વસ્તી ૨૫ હજારની છે.

ફ્રેંચોની ૧૫૦ તોપ

જરમનોએ વોસજીસમાં દાખલ થઇ લીધી હતી. અને મે. બરગ તરફ બ્રીટીશ લશ્કરને હાર ખવડાવી હતી.

લોરેઇનમાં ફ્રેંચો

એ નેસીની લાઇન હજી પોતાનાજ કબજામાં રાખેલી છે. જરમનો લોરેનમાં મોટી સંખ્યામાં મરી ગયા છે. પ્રુસ્ટ ઘણી આગળ મોખ્ય લાગમાં રશીઅનો દાખલ થયા છે.

જનરલ બોથાનો

બીજો છોકરો માસ્ટર જેન બોથા ડીફેન્સ ફોરસમાં દાખલ થયો છે આ છોકરાની ઉમર ૧૭ વરસની છે તેને લશ્કરમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને તે કેમ્પમાં કેળવણી લે છે.

ઓગસ્ટ તા. ૨૭ ગુરૂવાર

રૂશીઅનોએ

હાલમાં તો જરમનોને હરાવ્યા છે જરમનોએ કીલ્લા વાળી જગ્યાઓ તોપનો એક પણ બાર કર્યા સિવાય છોડી દીધી છે. નાસી જતાં લશ્કરે ફેંકી દીધેલા હથીયારો, કારટુજીસ વીગેરે મહોલ્લાઓમાં પડેલું જોવામાં આવે છે.

કોનીગ્સબરગ તરફ જરમનો

બીજા હેવાલ છે કે ઇસ્ટ પ્રશીઅન સરહદ ઉપર રશીઅન અને જરમન લશ્કર વચ્ચે લડાઇ ચાલી હતી જરમનો કોનીગ્સબરગ તરફ પાછા હઠે છે. દક્ષિણના કિનારે બીજું જરમનોનું આઠ હજારનું લશ્કર હતું તેના પર રશીઅનોએ હલ્લો કર્યો હતો. જરમનો ત્યાંથી પણ પોતાની તોપ છોડી દઇ નાસી ગયા હતા.

ગમ્બીનન

આગળ એક મોટી લડાઇ જરમન અને રશીઅન વચ્ચે થઇ હતી. જરમનોએ રશીઅનોની એક ટુકડીને કાપી નાખી હતી, બીજી ટુકડીના પણ એવાજ હાલ થયા હોત પરંતુ એટલામાં એક ટુકડી મદદે આવી પહોંચી અને તેણે જરમનોને પાછા હઠાવી દીધા. જરમનો પોતાની ઘણી બંદુકો મશીનગન તલવાર વીગેરે રસ્તે ફેંકી દઇ ઉતાવળથી નાશી ગયા હતા.

બ્રીટીશ અને ફ્રેંચ લશ્કર

બેલજીઅમમાં એક સખ્ત લડાઇ લડ્યા બાદ પોત પોતાની અસલ જગ્યાએ પાછું આવ્યું છે જરમનોના ઘણાં માણસો મરી ગયાં છે હાઉસ ઓફ કોમન્સમાં મી. એસ્કવીથે જણાવ્યું કે ફીલ્ડ માર્શલ ફ્રેંચ તરફથી તાર મળ્યો છે તેમાં દરશાવ્યું છે કે લશ્કરને નવી જગ્યાએ લઇ જવામાં ખંજુર ફતેહ મળી છે. ઘણાં માણસો મરી ગયાં છે દુશ્મનોએ સખત હુમલો કર્યો હતો. સખત હુમલા અને કુચ બાદ પણ લશ્કરનો જુસ્સો ઘણોજ સરસ છે. બે હજાર માણસો આ લડાઇમાં મરી ગયાં છે.

ચારલેરોયમાં

બ્રીટીશ લશ્કર લડાઇમાં ઉતરવું છે જરમનોની તોપનો મારો આડી દીશામાં જતો હતો. ઇંગ્લીશ લશ્કર પોતાની જગ્યા બરાબર સાચવી રહ્યું છે. ચારલેરોયની લડાઇ નજરે જોનાર એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે જરમનીની સંખ્યાબંધ ટુકડીઓ વારા ફરતી કુચ કરતી જોવામાં આવતી હતી ત્યારે અંગ્રેજ ફ્રેંચના લશ્કરે ગોળીબાર શરૂ કર્યો, અને ઘણાં જરમનોને કાપી નાખ્યા. જરમનના એક હવાઇ વહાણને તુટી પડતાં પણ જોયું હતું અન્ય બાજુમાં ભારે મરણો થયાં છે. ઇંગ્લીશ લશ્કરના એક અમલદારના ભારે વખાણ થાય છે.

નામુરના કીલ્લાઓ

માત્ર પાંચજ જરમનના હાથમાં ગયા છે બીજા ચાર કિલ્લા હજી લેવાયા નથી

આઠ હજાર જરમન કેદીઓ

ફ્રેંચ સરહદ ઉપર બ્રુસેલ્સ પાસે આવી પહોંચ્યા છે. તેમને ફ્રેંચ લશ્કરને સોંપી દેવામાં આવ્યા છે અને ત્યાંથી ઇંગ્લાંડ પહોંચાડી દેવામાં આવશે.

માલીન્સ ઉપર હવાઇ ગોળો

જરમનોએ ચલાવ્યો હતો. ત્યાંના પ્રખ્યાત દેવળ અને બીજી ઇમારતોને ભારે નુકસાન થયું છે. બેલજીઅમનો, જુસ્સો કુરબાન થયા હતા. બન્ને બાજુના ઘણા માણસો માર્યા ગયા છે

જરમનનો રાજ્યકારભાર

બેલજીઅમના જીતી લીધેલા મુલકો પર શરૂ કરી દેવામાં આવ્યો છે

બેલગ્રેડ ઉપર તોપનો મારો

ઓસ્ટ્રીઅનોએ ચાલુ કર્યો છે કોઇ પણ ઘર નુકશાન લાગ્યા વગરનું રહ્યું નથી. રાજ્ય મહેલને પણ ઘણું નુકશાન લાગ્યું છે. ઓસ્ટ્રીઆએ જાપાન સાથે લડાઇ જાહેર કરી છે. બન્નેના એલચીઓને પોત પોતાના રાજ્યમાંથી મોકલી દેવામાં આવ્યા છે.

તા. ૨૮ ઓગસ્ટ શુક્રવાર

ઇસ્ટ પ્રશીઆમાં

રશીઅન લશ્કર આગળ વધતું જાય છે. તેણે તીલસીટ ઇન્સ્ટરબર્ગ અને એલેનસ્ટીન આ ત્રણ શહેરો લીધા છે હલ્લો હજી ચાલુ છે.

ટોગોલેન્ડ શરણ

થયું છે. વિના શરતે જરમનોને તે છોડી દેવું પડયું છે.

ફ્રાન્સની લડાઈઓ

જરમનો આવરેલી ઉપર ફરી ફરીને સખ્ત આક્રમણ કરતા. તેમને દરેકવાર પાછા હઠાવવામાં આવ્યા હતા. બેલ્જીઅમના આ લશ્કર સાથે અને જરમનોનું અત્યંત સખત લશ્કર તેના પગમાં આવ્યું હતું. શનીવારના બપોરથી સોમવારની રાત સુધીમાં દુશ્મનો પર ત્રણ જગ્યાએથી એક તસુ પણ જમીન હઠયા ન હતા.

ગ્રીસ પોતાનું લશ્કર

આલબેનીઆની સરહદ તરફ લઇ જાય છે. એ.થેન્સ અત્યારે સમાચાર મળ્યા છે કે ૧૫૦ જરમનના ઓફિસરો તથા બીજા અમલદારો, ડીરોપિલીસ મારગે થઇ કોન્સ્ટાંટીનોપલ જાય છે.

નવ દીવસની લડાઈ

નેસી અને વોસજીસ આગળ ચાલ્યા પછી તેમ હરેનોને ફતેહ મળી છે. દુશ્મનોના ઘણાં માણસો માર્યા ગયાં છે ફકત ચોકીજ જગ્યાએ ૧૫૦૦ માણસો મરેલા માલી આવ્યા હતાં.

બેલજીઅમને મદદ

કરવાનો સંદેશો શહેનશાહ તરફથી બેલજીઅમના રાજા ઉપર મોકલવામાં આવ્યો. બેલજીઅમની સ્વતંત્રતાનું સંરક્ષણ કરવા બેલજીઅમને પુરતી મદદ આપવામાં આવશે.

તા. ૨૫ ઓકટોબર. શનીવાર

કેમબ્રાઇમાં

બુધવારે એક સખત લડાઈ થઇ હતી. કેમબ્રાઇ ફ્રાન્સની સરહદનું શહેર છે. ત્યાં બેસબ્લીના દક્ષિણ ઓર ફ્રાન્સના મોસન જણાવે કે જરમનની પાયદળ ટુકડીના બે લાખ લશ્કરની સામે આ પાછા લશ્કરને પડવું પડ્યું હતું. અપણી બીજી ટુકડી ઉપર દુશ્મનના ઘોડેસ્વાર લશ્કરે હુમલો કર્યો હતો. પહેલી ટુકડી ઉપર જમણી બાજુએથી હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો અને દુશ્મનના ઘણાં માણસો મારી ગયા હતા. કહેવાને જરુરી છે કે અમારા લશ્કરના ઘણા માણસો મરી ગયા છે. એકદમ આ [illegible] મળેલ નથી.

બ્રીટીશ લશ્કર પર ફ્રેંચ અને જર્મનો કર્યો હતો. જરમનોએ લશ્કર ઘણીજ સખત રીતે સામે થયું હતું. પરંતુ પાછળથી પાછુ હઠવું પડ્યું હતું.

વોસજીસનો હુમલો

ફ્રાન્સના લશ્કરે જરમનોને વાસજીસમાં પાછા હઠાવ્યા હતા. ત્યાંથી અને વોસજીસ સુધીમાં લડાઈની હિલચાલ ખબર મળી છે. નેન્સીની દક્ષિણ દિશા તરફ જરમનોના ઘણા માણસો મરાયાં છે. લગભગ ચાર માઇલ સુધી માંથી સાત હજાર મરેલા જરમન મળી આવ્યા છે.

રૂશીઅનોએ તીલસીટ

તો કબજે લીધો છે. તીલસીટ મેમેલ શહેરની નજીકમાં છે. રહેવાસીઓ નાસી ગયા છે. [illegible] રૂશીઅનોનું લશ્કર આગળ કામ કરતું રહ્યું છે.

જુગારના પૈસા

દક્ષિણ આફ્રીકાથી ઉપાડી દેવાની જરમન કંપની [illegible] આફ્રીકાના જરમનોએ કોશીષ કરી હતી પરંતુ તેમાં ફાવ્યા ન હતા.

વધુ મદદ

કેનેડાના ઓન્ટેરીઓ પ્રાંતમાંથી પાંચ લાખ [illegible] આટાના તથા પ્રીન્સ એડવર્ડ આઇલેન્ડ તરફથી એક લાખ બુશલ ઓટની મદદ મુલ્કને કરવામાં આવી છે.

જર્મનીની ક્રિસ્ટલ સ્ટીમર

ઓસ્ટ્રેલીઆનો કબજે લીધો છે. ઓસ્ટ્રેલીઆની બીજી વધુ મુલક પણ કબજે કર્યો છે. દુશ્મનો સામા થયા ન હતા.

જરમનની કેઇઝર વીલહેલ્મ

નામની સ્ટીમરને બ્રીટીશની હાઇ ફલાયર નામની સ્ટીમરે ડુબાડી દીધી છે. જરમનની એક મોટી સ્ટીમર કૈસર વીલહેલ્મ ડેર ગ્રોસે આફ્રીકા સમુદ્રમાંથી કીનારે થઇને જવું પડ્યું હતું. ત્યાં અને લડાઈના વહાણો તે તરફ ફરતાં હતાં. એકલકન લશ્કર વહાણમાંથી ભારે હલ્લો હતો. કેપ્ટનને પોતાની સ્ટીમરને ઉઠાવી ડુબાડી મુકી. ૧૦ માણસો માર્યા ગયા, ૨૧ ઘાયલ થયા અને ૧૫૦૦ સાથે ગુમ થયાં છે.

જરમનીમાં ઉડતાં હવાઈ વહાણ

જો હવે ઉડતા કેટલા પણ જણાય આવ્યા, અનેક જમીન પર ગોળીબાર કરી તેને નીચે નાખવા હુકમ થયો છે. અંગ્રેજોના લશ્કરો છે તેમ ખબર મળી. દુશ્મનનો એક જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે બાકીની જગ્યાએ લડાઇ નજીકમાં પાર્લામેન્ટ ઉપર ખબર છે.

તા. ૩૧ ઓગસ્ટ. સોમવાર

રૂશીઅનો જરમનીમાં

પગ પેસારો કરતા જાય છે તેથી જરમનોને બેલજીઅમમાંથી પાછું જવું પડ્યું છે. જરમન લશ્કરની ૧૦૦ ટુકડી બેલજીઅમમાંથી જાય છે.

ગેલેશીઆમાં રૂશીઅનો

આવ્યા છે. અને લેમબર્ગ આગળ સખત જંગ ચાલે છે. ત્યાંથી ૪૦૦૦ ઓસ્ટ્રીઅન કેદી અને ૭૦ તોપ લીધી છે. હંગેરીઅન લશ્કર પણ રૂશીઅનોને તાબે થયું છે. અત્યારનાં પહેલા ૬ અઠવાડિયાના હુમલામાં ૪૦,૦૦૦ જેટલા જાન આરંભાયું ઉપરાંત થયું છે. રૂશીઅનો બીજી એક લડાઇ જીત્યા છે અને લેમબર્ગથી હવે ૨૦ માઇલ દૂર આવી પહોંચ્યા છે. કોનીગ્સબર્ગ આગળનું લશ્કર બીજી સામે કોલા સુધી પહોંચી ગયું છે.

ફ્રાન્સ આગળ ચાર દિવસની લડાઈ

તે કેટલાક અહીં આવ્યા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે તા. ૨૩ ઓગસ્ટે જરમન હુમલાને અટકાવવામાં ફ્રેન્ચ આગળ આવીને અને તેના ભાગમાં લશ્કર કમ્પ્લીટ થયું હતું.

ફ્રેંચ સરહદ ઉપર થએલી લડાઈ

ની ખબર એક ઘવાએલ સોલજર તરફથી મળી છે કે એક આખા અમે બે હજાર માણસ પાંચ દિવસ સુધી રહ્યા હતા. પાંચમે દિવસ સવારે લડાઈમાં હતા તેવામાં દુશ્મન તરફથી એ વેળા વરસાદ અથવા બીજા કેટલા સાત નથી અમે જોતા થયા. ચારે તરફથી અમારા ઉપર ગોળીઓનો વરસાદ થયો. કેપ્ટનને અમારે છેલ્લે તેમ કરો અમારા અમલદારોએ વધુ વખત જૈવી પણ હુમલો કર્યો. અમારામાંથી માત્ર ૩૦ જણજ બચીને પાછા આવ્યા હતા.

બ્રીટીશ લશ્કરની બહાદુરી

તા. ૨૬ મીએ મળેલ ખબર પ્રમાણે [illegible] લડાઇ આગળ ૯૦૦૦ નું બ્રીટીશ લશ્કર ૪૦૦૦૦ જરમનો સામે બહાદુરીથી લડયા. પુરી તાકાતથી લડયું હતું પાછળ હઠતી વખતે પણ [illegible] કેદીઓ પકડ્યા હતા અને તેમાંનાં ઘણાઓ ઘવાએલા હતા.

દરીયાઈ લડાઈ

[illegible] આવળ થઈ હતી. એ જરમન ડીસ્ટ્રોઅર ડુબી ગયા હતા અને બીજાં બળુંએ નુકશાન થયું હતું એ બ્રીટીશ ક્રુઝરને નુકશાન થયું હતું. કુમાકમાંથી ઓફીસ એ જરમનમાં શ્રી જરમનનીના દરીયાઈ સત્તાધીપતીના છોકરો કેદ પકડાયો છે. બ્રીટીશના ૨૯ માણસ મરાયા હતા અને ઘણા ઘવાયા હતા

જરમનની સ્થિતિ

આજ સુધી જરમન તથા ઓસ્ટ્રીઆના ૩૨૧ વહાણ પકડાયા છે.

માર્સેલીસ આગળ લડાઈમાં આઠ હજાર જરમનો પડ્યાના ખબર એક ઘવાયેલ અમલદાર તરફથી મળ્યા છે

જરમન લશ્કર તરફથી પશુવત વર્તન ચલાવવાના ખબરો આવતા રહે છે.

બ્રસેલ્સ લીધા પછી લડાઈના ખરચ બદલ ૮૫ લાખ પાઉંડ જરમનોએ માગ્યા. તે આપવાની બ્રસેલ્સના બરગો માસ્તરે ના કહેતાં તેને તથા એ સત્તાધિપતી મેસ. રોથ્સચાઈલ્ડ ને સેક્રેટરી ને રકમના બાનાના તરીકે પકડ્યા છે.

જરમન અમલદારો ટર્કીમાં

૧૫૦ જરમન મીલીટરી, ૪૮ દરીયાઈ અમલદાર અને ૧૯૦ ખલાસી અલેક્ઝાંડ્રીઆ થઈ ટર્કીમાં ગયા છે અને વધુ જવાના છે. ટર્કીશ ડેલીગેટ કહે છે કે હાલના શાંત વડા વઝીરની જગ્યાએ લડાઈની પસંદ કરનારની નીમણુંક કરવામાં આવશે. સરકાર રાજદ્વારીએ અલગ રહેવાની ખાત્રી આપે છે.

આફ્રીકામાં લડાઈ

ફ્રેન્ચ કોંગોમાંથી એક તાર ખબર આપે છે કે જરમન લશ્કરે પુરવ તરફના બેલ્જીઅન કોંગો ઉપર હલ્લો કર્યો છે. બેલ્જીઅનોએ બચાવના પગલા લીધા છે

વિવિધ વિષયો

ચાલુ ફ્રાન્કો પ્રશીઅન લડાઈમાં થયેલા ખરચના હિસાબ લેઇપઝીગની યુનીવર્સીટીના એક પ્રોફેસરે કાઢ્યો છે. સરકારે ૧૨૪,૦૦૦૦૦ પાઉંડ ખરચવાની પરવાનગી આપી હતી આ ઉપરાંત ૬૦ લાખ પાઉંડ સામટો માગણી ખરચ્યા હતા. આજના સમયે મહેસુલમાં ૧૦ લાખ પાઉંડની ખોટ આવી હતી. હથીઆર તથા દારુગોળા પાછળ ૧૦ લાખ પાઉંડનો ખરચ થયો છે. લડાઈ માટેની રેલવે બાંધવા પગાર વગેરે ખરચવામાં છે અને સોલ્જરોને પેન્શન આપવા પાછળ ૬૧૦ લાખ પાઉંડની રકમ રોકાઈ છે. એકંદર પાંચ કરોડ પાઉંડ ઉપરાંત ખરચ થયો છે. તે ઉપરાંત ૭ કરોડ પાઉંડ ૮૦ વરસના દીકરાને મુલક કબજેથી આપી દીધો છે. ૫૫૦૦૦ થી ૫૮૦૦૦ માણસની ખુવારી ખમવી પડી છે. બીજી બાબતોની તો ગણતી નથી. સેંકડે ૧ થી ૭ ટકા ઇંગ્લાંડ લાગ હાથમાં આવ્યા ગણે છે.

[illegible]ની જેલમાં સાઈન આવવાની હતી. અપાતી તેને બદલે હાલ પેરીસીઅની રોટી આપવામાં આવે ૬૦૦ રતલ. કેદીઓએ હડતાળ પાડી હતી. ઇટલી. ખબર મળી છે કે [illegible] વખત સુધી [illegible] પણ ૫ [illegible] તેઓની [illegible] સાથે [illegible].

મી. મહમદ કાસમ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આપવાની [illegible] મોકલ્યા છે.

[illegible] થી [illegible] [illegible] [illegible] છે કે [illegible] ૨૬ [illegible] [illegible] [illegible] અહીંના મુસલમાન ભાઈઓએ [illegible] [illegible] હતી. તે બાદ શેઠ [illegible] માટે [illegible] શ્રી રેડ ક્રોસ ફંડ માટે પૈસા ભેગા કરવામાં આવ્યા હતા. [illegible] શેઠ [illegible] મહમદ [illegible] ગેરે મીયાંએ પઢાવી હતી. પછી મંજુર ફંડને માટે જુદા જુદા આગેવાનોની સલાહમથી પા. ૬૦-૫-૬ થયા તે પછી કામ ના માટે એક સારું સ્થપાયું અને તેમાં પ્રમુખ શ્રી. સાલેહ મામદ તાર મામદ, સેક્રેટરી શ્રી એ. આર. મનસુર અને ખજાનચી શ્રી. તૈયબ સુરતી નીમાયા. ૩૧ મેમ્બરો થયા અને તમામે દરેકે એક પાઉંડ ભર્યો હતો. આ મુજબ એક દિવસમાં કુલ પા. ૯૫-૧૧-૮ થયા હતા.

જોહાનિસબર્ગ ખાતે ટ્રસ્ટીશ ડોન્સમ જનરલની નીમણુંક ઉપર ના. શહેનશાહની સહી થઈ છે

વીરીનીગીંગથી એક ખબર પત્રી લખે છે કે તા. ૨૬ ઓગસ્ટે પ્રસ્ન માણીઓને બંદ્ને. નહેરવાર લોકાણી શ્રી એ. એમ. અસ્વાતને ત્યાં ધારા મુજબ ઓમ. થઈ હતી નીમાજ પઢવામાં આવી હતી આ પ્રસંગે જોહાન્સબરગથી મૌલાના મૌલવી હાજી મહમદ વલીઅલ્લાહ સાહેબને ખાસ આમંત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું નીમાજ બાદ શ્રી એમ. ડી. અસ્વાતે રેડક્રોસ ને માટે ચંદાનું કામ શરૂ કર્યું હતું તે ઉપરથી આ નાના ગામમાં આશરે પા ૨૦ ની રકમ ભેગી થઈ છે તે રકમ રેડક્રોસ ફંડ સાથે જોડી ટુંક વખતમાં હસ્તશુભ મોકલી આપવામાં આવશે. આ કામમાં શ્રી સુલેમાન સુજે પણ સારી કોશીશ કરી હતી.

શ્રી સી. વી પીલે તરફથી ડરબનમાં 'વિવેક ભાનુ' નામનું તામીલમાં એક અઠવાડીક છાપું ગઈ સનીવારથી નીકળવા લાગ્યું છે. અમે તેના પ્રથમ અંકનો આભાર સાથે સ્વીકાર કરીએ છીએ

મુનુસામી નાયડુનો કેસ

સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં ગીરમીટમાં કામ કરતા મુનુસામી નાયડુનો કેસ આ છાપામાં વખતો વખત આવી ગયેલ છે. ગયા સોમવારનું 'મર્ક્યુરી' જણાવે છે કે આ માણસે દરેક વખતે કહ્યાથી તેને ત્યાં કામે જવાની ના પાડી છે અને તેથી આરે કુલ ત્રીસેક વખત તેને કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો છે. તે હીમ્મતથી ત્યાં કામ જવા સુધી મરણે છે. જુદા જુદા માજીસ્ટ્રેટો શ્રી ગીબ્સન, શ્રી કાલીન, શ્રી ફોક્સટન અને શ્રી. આરમસ્ટ્રોંગ તેને ઘણું ઘણું સમજાવેલ પણ મુનુસામી એકજ વાત કરે છે. બધાંને તે કહે છે કે સર ડંકનને ત્યાં કામે જવાને બદલે હું મરવું પસંદ કરું છું

મોરીટ્ઝબર્ગ પછી તેનો કેસ થોડા વખત ઉપર આવ્યો તેના પછી પણ તેને કામ પર જવા ફરજ પાડવા માંગે છે. મુનુસામી તાજ પાછો એ આવી તેને, હાલીવારે કોરટમાં ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તે વખતે પણ હઠાગ્રહી, પણ વિવેકી રીતે એમજ જવાબ આપ્યો. અને કહ્યું કે હું ત્યાં તો નહીંજ જવાનો. તેને કહેવામાં આવ્યું કે સર ડંકન મેકેન્ઝી બીજે અપાવાય સંમતી આપતા નથી. પણ મુનુસામીએ તો જાણે જવા કરતાં જેલ પસંદ કર્યું. માજીસ્ટ્રેટે તેને ચાર દિવસની સખ્ત મજુરી ની કેદની સજા કરી હતી.

કેનેડામાં એશીઆટીક સવાલ

બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં એશીઆટીક ઇમીગ્રેશન સવાલ ઉપર ઘણું ધ્યાન ખેંચાયેલું છે અને હજુ પણ ખેંચાય છે. કોમાગાટા મારૂ સ્ટીમરના બનેલા બેલા બનાવ પછી તો એ સવાલ દુનીઆની નજર સામે ખડો થઇ રહ્યો છે. આ સવાલ એવો રસવાળો ભરેલો છે કે સત્ય બીનાનું સંપુરણ જ્ઞાન આપણને હોવું જોઇએ. તેથી લંડનના 'ટાઇમ્સ' પત્રના કેનેડાના ખબરપત્રીએ લખેલા એ વિષયનો એક લેખનો ઉતારો અમે અમારા વાંચનાર આગળ મુકીએ છીએ.

૧૮૬૦ માં કેરીબુમા સોનાની ખાણો શોધવામાં આવી તેમાં કામ કરવા માટે ચીના લોકોને પ્રથમ ત્યાં બોલાવવામાં આવ્યા. એશીઆટીક પાછળથી બહુ પ્રમાણમાં જ્યારે કેનેડીઅન પેસીફીક રેલ્વે બાંધવાનું શરૂ થયું ત્યારે આવ્યા. બ્રીટીશ કોલંબીઆ જ્યારે ક્રાઉન કોલોની હતું ત્યારે આ વિષયમાં ત્યાં કંઇ ઉશ્કેરણી થતી હતી એમ જોવામા આવ્યું નહતું. કેનેડાની સાથે જ્યારે યુનીઅન થયું ત્યારે પેસીફીક પ્રોવીન્સમાં ગોરાઓની માત્ર બારથી પંદર હજારનીજ વસ્તી હતી. ૧૮૭૨ માં ઓન એડવરડ બ્લેકે દશ વરસમાં કેનેડીઅન પેસીફીક રેલ્વે બાંધવી એની સામે પોતે વાંધો લીધો અને એક કારણ એવું જણાવ્યું કે ચીનાની મજુરી સિવાય દશ વરસમાં એ કામ પુરું ન થાય. તે સમયે મી બ્લેકની આ બીના પર ધ્યાન આપવામાં ન આવ્યું અને બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં હજારો ચીનાઓને રેલ્વે બાંધવાના કામને સારૂ બોલાવવામાં આવ્યા. ૧૮૮૧ થી ૮૪ સુધીમાં કોન્ટ્રાક્ટરથી કામ કરવા ઘણા ચીનાઓને બોલાવ્યા હતા. ૧૮૮૪ માં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે ૯૬૨૯ ચીનાઓ ત્યાં આગળ હતા તેમાંથી ૩૫૧૦ રેલ્વે બાંધવાના કામ પર હતા. આ માંના ઘણા ખરા ત્યાં આગળજ રહ્યા અને તો કંઇ નહિ તો આખરે ચીના લોકોની વસ્તીમાં ઘટાડો થએલો માલુમ ન પડ્યો. મી બ્લેકે દલીલ કરી હતી કે ચીનાઓ આ દેશના ખરા શહેરી થતા નથી. તેઓ આપણી સાથે ભેળાતા નથી. આપણા સુધારો તેઓ ગ્રહણ કરતા નથી. પોતાનું જીવન ગુજારવા એક ટુકડો રોટલીનો મળ્યો કે તે પર નિર્વાહ કરી પોતાની કમાણીમાંથી પઇસા બચાવી લેએ, પોતાને દેશ રવાના કરેછે. જો કે તેઓ આપણી સાથે રહેછે છતાં તેઓ આપણામાંના નથી. તેઓ પોતાના રીતરીવાજ અને રહેણીને વળગી રહેછે. તેઓની રહેણી આપણા કરતાં ઘણી નીચી છે અને ગોરા લોકોના ઉદ્યોગોને અધમતામાં ઘાલી મુકેછે.

રેલ્વે બંધાઇ રહી કે પછી ચીનાઓનો વસવાટ એ એક મુંઝવણ સવાલ થઇ પડ્યો. રેલ્વે બંધાતી હતી તે વખત ગોરા લોકના કામ સાથે હરીફાઇ ચાલતી નહતી. પરંતુ જ્યારે રેલ્વે પુરી થઇ રહી ત્યારે હજારો ચીનાઓને સારૂ કામ મેળવવાનું હતું. વીક્ટોરીઆ, વાનકુવર, અને ન્યુ વેસ્ટ મીનીસ્ટરમાં [illegible] સ્થાપવામાં આવ્યાં. બ્રીટીશ કોલંબીઆની આખી વસ્તીનો દસમો ભાગ એશીઆટીકનો છે એમ અંદાજે કાઢવામાં આવ્યો છે કે ૧૯૧૨ સુધીમાં પાસીફીક પ્રોવીન્સમાં ૪૨૭૫૪, એશીઆટીકો દાખલ થયા હતા. તેમાં ૨૩૨૪૦ ચીનાઓ ૧૪૩૬૪, જાપાનીઓ અને ૫૩૭૪ હિંદુઓ હતા. બીજા પ્રોવીન્સમાં તેઓ વધુ વસવાટ કરી શક્યા નથી. ૧૯૧૧ ની સાલની વસ્તી ગણતરી પરથી જણાય છે કે આલ્બરટામાં [illegible], સાસ્કેચવાનમાં [illegible] અને મનીટોબામાં ૯૦૬, હતા. આ એકંદરમાંથી [illegible] ચીનાઓ હતા. મોન્ટ્રીઅલમાં ૧૧૦૩ અને ટોરન્ટોમાં ૧૦૩૬, ચીનાઓ છે. આખા ઓન્ટેરીઓ પ્રાંતમાં ૨૭૬૬, ચીનાઓ ૩૫, જાપાનીઓ અને ૧૭, હિંદુઓ છે. ક્યુબેકમાં ૧૫૭૮ ચીનાઓ ૧૨, જાપાની અને ૧૪, હિંદુઓ છે.

૧૯૦૧ ના વસ્તી ગણત્રીના રીપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે કે કેનેડામાં એકંદર ૪૭૩૮, જાપાનીઓ હતા. આમાંથી ૪૫૧૫, બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં હતા. ૧૯૦૨ માં કેનેડામાં આવતા જાપાનીઓ બંધ થયા કારણ કે જાપાનની સરકારે યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ અને કેનેડામાં જાપાનના મજુરો મોકલવાનું બંધ કર્યું. પુરવ તરફથી કેનેડામાં મજુરોને આવતા કેવી રીતે અટકાવવા તે બાબત તપાસ કરવા ૧૯૦૭ માં ઓન. ડબલ્યુ. એલ. મેકેન્ઝી કીંગને નીમ્યા હતા. તેણે જણાવ્યું હતું કે ૧૯૦૨ થી ૪ સુધીમાં દર વરસે ૨૫૦ થી વધુ દાખલ થતા નથી. ૧૯૦૨ અને ૩ માં જાપાનમાંથી મજુરી પુરી પાડનાર કોન્ટ્રાક્ટરે કેનેડીઅન પાસીફીક રેલ્વેને ૬૦૦ મજુરો પુરા પાડ્યા હતા ૧૯૦૩-૪ માં ૪૦૦, ૧૯૦૪ ૫ માં ૨૦૦, અને ૧૯૦૫-૬ માં માત્ર ૧૭૦. ૧૯૦૭ સુધીમાં એકંદર ૪૦૦૦ થી ૫૦૦૦ સુધી જાપાનીઓ કેનેડામાં આવ્યા છે. ત્યાર પછીના બીજા દશ માસમાંજ ૮૧૨૫, જાપાનીઓ, તથા હિંદુઓ અને ચીનાઓ બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં ઉતર્યા. આ આઠ હજાર જાપાનીઓમાંથી ૩૬૧૯, ની પાસે યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સના માટે પાસપોર્ટ હતા. અને તેઓને ત્યાં દાખલ કરવામાં આવ્યા. આ પ્રમાણે ૪૪૨૯ કેનેડામાં રહ્યા આમાંના ૨૭૭૯, હાવેઇઅન ટાપુમાંથી આવ્યા. ૯ મેક્સીકોમાંથી અને ૧૬૪૧, સીધા જાપાનથી આવ્યા. હાવેઇની અંદર સુગર એસ્ટેટોમાં પુરતા પગાર ન મળવાથી અને હોનુલુલુમાં નીકળતા જાપાની છાપાના ખબરો વાંચીને સાથી ખાસ સ્ટીમરો ચાર્ટર કરી જાપાનીઓ વીક્ટોરીઆ અને વાનકુવરમાં દાખલ થયા હતા. દરેક નવા દાખલ થનારને ૨૫ ડોલર ઇમીગ્રેશન ખાતાને બતાવવા પડતા હતા. દરેક ઉતારૂઓને તે પઇસા વહેંચવામાં આવ્યા હતા. [અપુર્ણ

સ્વરાજ્ય ભોગવતા હીંદી

હિંદુસ્તાનના છાપા ઉપરથી જણાય છે કે હિંદુસ્તાનમાં પોર્ટુગીઝ સંસ્થાનો દીવ, દમણ, ગોઆને પોર્ટુગીઝ સરકાર તરફથી સંસ્થાનીક સ્વરાજ્યને હક આપવામાં આવ્યો છે તે વખતમાં પોર્ટુગીઝ સરકાર હીંદમાં રહેલા પોતાના ગવર્નર જનરલને જણાવે છે કે પ્રજા તરફથી ચુંટાએલા મેંબરોની એક એસેમ્બ્લી સ્થપાશે અને તે લીસ્બોનથી મોકલેલા ગવરનરની સત્તા નીચે રહેશે. ફક્ત લશ્કરી અને પરદેશ ખાતાના સવાલોની જોખમદારી પોર્ટુગીઝ સરકાર પોતાને માથે લેશે કારણ કે આવી બાબતમાં સંસ્થાનો પોતાનો લાભ સાચવવા શક્તિમાન નથી. એટલે કેસનું રક્ષણ કરવાના હેતુથીજ પોર્ટુગીઝ સરકાર એટલી મુખત્યારી રાખશે. તેઓની સ્થિતિ બ્રીટીશ રાજ્યમાં સ્વરાજ્ય ભોગવતા સંસ્થાનો જેવી થઇ છે. આ બનાવથી ગોઆના હીંદીઓમાં ઘણો આનંદ પ્રસર્યો છે. સ્વરાજ્યનો હક ભોગવનાર તરીકે હીંદમાં ગોઆના હીંદીઓ પહેલા છે.

મી. મઝરૂલ હક ટરકીમાં

હીંદથી પ્રોવિન્શ્યલ ડેપ્યુટેશન વિલાયતમાં ગયું હતું તેના એક મેમ્બર મી. મઝરૂલહક વિલાયતથી ટરકીની મુલાકાતે ગયા હતા. ત્યાં આગળ યંગ ટરકોએ તેમને ભારે માન આપ્યું હતું. સ્ટેશન ઉપર ટરકીશ નેશનલ ડીફેન્સ એસોસીએશન, ફીલાલ અહમર, જમીઅતખરીયર, ઇસલામીઆ, વીગેરે મંડળના સભાસદોએ મુલાકાત લીધી હતી. પીરા પેલેસ હોટેલમાં તેઓએ ઉતારો લીધો હતો. તેમણે પ્રીન્સ સઇદ હલીમ પાશા ગ્રાંડ વજીરને મુલાકાત આપી હતી. તેઓએ પ્રજાના મહેમાન તરીકે મી હકને માન આપ્યું હતું. સરકારી ખાતાઓની પણ મુલાકાતે તેમને લઇ જવામાં આવ્યા હતા. મીલીટરી અને નેવલ સ્કુલ, સહાયક સ્ટીમરો, સુલતાનના નવા તથા જુના મહેલો, છોકરા અને છોકરીઓની નિશાળ તેમજ એવી બીજી જાણવા લાયક જગ્યાઓ તેમણે જોઈ હતી. છોકરીઓની શાળામાં ગયા તે વખતે તેમને છોકરીઓએ પ્રજાકીય ગીત ગાઈ માન આપ્યું હતું. ત્યાં અપાતી કેળવણીથી તેઓ ઘણાજ ખુશી થયા હતા. ઇસ્લામ તરફના મી હકના પ્યાર અને તેના દેશાભિમાનને માટે તેમની સાથે સબંધમાં આવેલાઓનો સ્નેહ તેમણે જીતી લીધો હતો.

મી. હાજી ઉમર ઝવેરીના માનમાં ખાણું

આખી હીંદી કોમમાં આ દેશમાં લોકપ્રીય થઇ પડેલ નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશનના મંત્રી મી હાજી ઉમર હાજી આમદ ઝવેરી કે જેઓ ઉમર શેઠના નામથી ઓળખાય છે તેઓ ગયા મંગળવારે ચાર છ માસને માટે સ્વદેશ ગયા છે. તેમના માનમાં આગલે દિવસે નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન તરફથી ખાણું ને એક મેળાવડો મી પારસી રૂસ્તમજીના મકાનમાં કરવામાં આવ્યો હતો. હોલ ધ્વજ પતાકાઓથી શણગારવામાં આવ્યો હતો. લગભગ ૧૦૦ ઉપરાંત માણસે એ ખાણામાં હાજરી આપી હતી. પ્રમુખ મી એમ એસ સદેરીએ ઉમર શેઠના કાર્યના વખાણ કરી તેમની સફર સફળ ઇચ્છી હતી. તે પછી બીજા બોલનારાઓમાં સઇયદ સાહેબ, મૌલવી ફતેહ મહમદ, મેસરસ દાઉદ મહમદ, અબદુલ હક, પારસી રૂસ્તમજી, ક્રીસ્ટોફર, જી પી ગાંધી, દા. એમ પારેખ, એલ. ગેબ્રીઅલ, જી એચ. મીઆખાન, હાફરસા, સાધવ, વિગેરે હતા. તથા મી ઉમર ઝવેરીએ સહન શીલતા અને કરવી જોઈતી ખંતથી જે જે જાતના કામની ચલવણ ચલાવી છે તે વીષે અસરકારક ભાષણ, ને પારસી રૂસ્તમજી તરફથી મી ઉમર ઝવેરીને એક સોનાનો આંકડો ભેટ આપવામાં આવ્યો હતો. મી ગોખલે રીસેપ્શન કમીટીના તથા મી. ગાંધીને વિદાયગીરીનું માન આપવાને નીમાયેલી કમીટીના પ્રમુખ તરીકે તેમણે તથા કમીટીએ જે ઉપયોગી કામ કર્યું હતું તેના દરેક બોલનારે ઘણાં વખાણ કર્યા હતા. બાદ મી ઉમર ઝવેરીએ ઘટતા શબ્દોમાં ઉત્તર વાળ્યો, અને બધાની ભારી લાગણી માટે આભાર માન્યો. મી ઝવેરીએ સાથીઓને દરેક કામ હળી મળી એકત્ર થઈને કરવાનો બોધ આપતાં જણાવ્યું કે આ દેશમાં અથવા કોઇપણ બીજા ભાગમાં વધ પામો એ એકજ ઉપાય છે. તેમણે જે કાંઇ કર્યું હતું તેમાં પોતાની ફરજથી વિશેષ કાંઇ પણ ન હતું. અને બધા ભાઇ-

ઓએ જે લાગણી બતાવી છે તેને માટે હું ઘણો આભારી રહું એમ ઇચ્છું છું.

મી. ઝવેરીને વળાવવા સ્ટીમર ઉપર મેસરસ દાઉદ મહમદ, પારસી રૂસ્તમજી, અબદુલ કાદર, જી. એચ. મીઆ ખાન, મહમદ કાસમ કુવાડીઆ, દાદા ઉસમાન, એ મી. મહેતા, જી પી ગાંધી અને બીજા ઘણા હતા.

જોહાન્સબરગમાં સ્મશાનની જરૂર

જોહાનીસબરગથી એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે રા. રેવાભાઇ પટેલના પત્નિ ગુજરી ગયાં છે. રા. રેવાભાઇની મજબુત લાગણી હતી કે પોતાના મૃત પત્નિના દેહને અગ્ની સંસ્કાર કરવામાં આવે; પરંતુ જોહાનીસબરગમાં સ્મશાન ન હોવાથી એ વિચાર અમલમાં મુકવાનું કામ ઘણું મુશ્કેલ હતું. ગમે તેમ થાય અને ગમે તેટલો ખરચ થાય તોપણ પોતાની પત્નિને અગ્ની સંસ્કારજ કરાવવો એમ રા. રેવાભાઇનો દૃઢ નિશ્ચય હતો. ને નિશ્ચય આખરે પાર પડયો હતો. આ કામમાં મી. પોલાકે ઘણી કીમતી મદદ આપી હતી. સ્મશાન ભુમિમાં ઘણા હીંદુ ભાઇઓ એકઠા થયા હતા.

[જોહાનીસબરગમાં સ્મશાન ભુમિ વાસ્તે હીંદુ ભાઇઓની માગણી ઉપરથી સરકારે ખાસ જમીન કાઢી આપેલી છે. ત્યાં આગળ સ્મશાન બાંધવાને વાસ્તે આજ કેટલોક સમય થયાં વાતચિત ચાલ્યા કરે છે પરંતુ હજી સુધી ઉઘરાણું બીલકુલ થયું નથી. જોહાનીસબરગમાં હીંદુઓની મોટી વસ્તી છે છતાં આ ઉપયોગી ધાર્મીક કાર્યમાં બીલકુલ ઉત્સાહ નથી એ ઘણી દીલગીરીની વાત છે. સરકાર પાસે ખાસ જમીન માગી અને હવે તે જમીન અમને એમ પડી રહેવા દીધી છે. એ જમીનના ઉપર હવે જલદીથી ઉઘરાણું કરી સ્મશાન બાંધવામાં ન આવશે તો સરકાર પાછળથી જમીન પાછી પણ લઇ શકે છે. જોહાનીસબરગના હીંદુઓ જાગૃત થઇ આ કાર્ય ઉપાડી લે એમ અમે ઇચ્છીએ છીએ. —અ ઓ. એ.]

લાલા હંસરાજના ધરમ પત્નિ ગુજરી જવાના સમાચાર મળ્યા. લાલા હંસરાજ પંજાબના ઘણાજ નામીચા આગેવાન છે. તેઓએ કેળવણી અને ધાર્મીક વિષયમાં ઘણોજ અગાઉ પડતો ભાગ લીધો હતો. તેમનાં ધરમપત્નિએ પણ તેમના એ કાર્યમાં ઘણાજ અગાઉ પડતો ભાગ લીધેલો હતો અને તેથી તેઓ પણ પંજાબમાં ઘણાંજ પ્રિય અને જાણીતા થઇ પડયા હતાં. અમારા વાંચનારાઓને ખબર હશે કે લાલા હંસરાજનો પુત્ર બાલરાજ દેહલી કાવતરાં કેસમાં સંડોવાયેલ છે કેમ ચાલતા સુધી કાચી કેદમાં સરકાર તરફથી રાખવામાં આવ્યા છે. બાલરાજ જ્યારથી આ કાવત્રામાં પકડાયા ત્યારથી તેમની માતાને ભારે લાગણી થઇ આવી અને તેમની તબીયત લથડતી ગઇ અને આખરે તેમણે પુત્ર વિરહમાં પ્રાણ તજ્યા છે. તેઓએ, જ્યારે મોતની પથારીમાં હતાં ત્યારે પોતાના એક પુત્રનું છેલ્લીવાર દરશન કરવા ઇચ્છા બતાવી હતી તે ઉપરથી કોરટની અરજ ગુજારવામાં આવી હતી અને સેશન જજે તે અરજ માન્ય રાખી હતી પરંતુ પોલીસે એ જોખમદારી લેવાની ના પાડી હતી અને બાલરાજને મરણ પથારીએ પડેલી માતાની મુલાકાત લેવાની ના પાડવામાં આવી હતી. આ બનાવથી પંજાબમાં ઘણી ચરચા ચાલી રહી છે.

સારાં કામની કદર

ડેલાગોઆબેથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે રા. ગોકળદાસ ગાંધી પુખ્ત ઉંમરે અહીં આવેલા ત્યારથી અઢાર વરસ સુધી આ મુલકમાં રહી માતૃભૂમિ તરફ વિદાય થતા હોવાથી અહીં તેમના માનમાં બે દિવસ સુધી મેળાવડા કરી માનપત્રો વગેરે ભેટ કર્યાં હતા. મી. ગોકળદાસ ગાંધીએ લગભગ ૧૪ વરસ તો ડેલાગોઆબેમાં ગાળ્યાં હતાં. ડેલાગોઆ બે, જોહાનીસબર્ગ તથા ડરબનમાં તેઓ બહુ જાણીતા છે. પહેલો મેળાવડો રવીવાર તા. ૧૬ મીએ રા. ગોવિંદ બીજાના કરમ્પાનામાં થયો હતો. અત્રે વસતા ઘણાખરા ભાઈઓની હાજરીથી સભાસ્થાન ભરાઈ ગયું હતું. પ્રમુખ સ્થાને ડેલાગોઆ મંદીરના દરરોજી મહારાજ રામદત્ત પંડીત બીરાજ્યા હતા. મંદીરને હમેશ મદદ કરેલી અને ધરમના કામમાં તેમની પ્રવૃતિ નિરંતર રહેતી તેથી પહેલું માનપત્ર તે મંદીર તરફથી, પ્રમુખે તથા પુજારી પંડીત રામપ્રસાદ પાંડેએ આશીર્વાદ સાથે જરીની ઉત્તમ કારીગરીના ખોખામાં મુકી ભેટ કર્યું. બીજું માનપત્ર હિંદી નિશાળનું હતું. અત્રે હિંદીઓને માટે આપબળે કેળવણી મળે એવો પ્રયત્ન કરવામાં પણ તેઓ મુખ્ય હતા, અને તે પ્રયત્નનું ફળ તે આ શાળા હતી.

ત્રીજું માનપત્ર ડેલાગોઆ ઇંડીયન સોસાઇટી તરફથી મી. ... ચાંદીના ડબામાં મુકી અરપણ કર્યું હતું. એના પ્રથમ પોતે સેક્રેટરી હતા. પછી મી. ગોવિંદ નીછાએ પોતાની તરફથી ચાંદીની એક ગુલાબદાની રેશમી રૂમાલમાં મુકી ભેટ આપી. તે પછી અન્ય ગૃહસ્થોએ ભાષણો કરી જે જે કોમની સેવાઓ તેમણે કરેલી તેમાંની મુખ્ય મુખ્યનું વરણન કરવામાં આવ્યું હતું. પોતે હમેશ દરદી તથા બીમારની કીમતી સલાહ આપી દરેક તરેહની મદદ કરતા. કોઈ દરદ કે વાંધો થતાં પોતે પંચ બની બન્ને પક્ષનું સંતોષકારક સમાધાન કરતા, અને કોરટમાં જ્યાં સુધી જવાનો પ્રસંગ આવવા દેતા નહિ. રાજદ્વારી હિલચાલમાં પણ આગેવાન ભાગ લઈ હમેશ ડેલાગોઆનો હિસ્સો દાખલ રાખતા ને તેમાં નાત જાત કે ધરમનો ભેદ ગણતા નહિ. ... ની લડતમાં જાતે જેલમાં જઈ બીજાઓને ઉત્તેજન આપ્યું હતું અને પાછળથી પણ સમાધાન થતાં સુધી પોતે ઘણી સેવા બજાવી છે. આ બધી અરજીનો તેમણે જવાબ આપ્યા બાદ ચા બિસ્કીટથી સભાજનોનું સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું અને મંદીર હિંદી નીશાળ તથા ડેલાગોઆના હીંદી પુસ્તકાલય દરેકને પાં. ૧૦ ભેટ આપ્યા બાદ સભા વિસર્જન થઈ હતી.

બીજે દિવસે પણ તેજ સ્થળે રા. વલભજી વેલજીના પ્રમુખપણા નીચે મેળાવડો થયો હતો. પહેલું માનપત્ર હિંદુ કોમ તરફથી રા. પુરૂષોત્તમ દેસાઈએ વાંચ્યું હતું અને તે જરીની ઉત્તમ કારીગરીની રકાબી ઉપર મુકી આપવામાં આવ્યું હતું. બીજું મરાઠી સભા તરફથી ફ્રેમમાં જડી એક ચામડાની બેગ સાથે ભેટ આપવામાં આવ્યું હતું. રા. એ... નાયડુ તામીલમાં આશીર્વાદના મંત્ર બોલ્યા હતા. ત્રીજું માનપત્ર મેસર્સ મહોમેડન સોસાયટી તરફથી રા. ઇસ્માઇલ ભાયાએ એક સુંદર ફ્રેમ સાથે ભેટ કર્યું હતું. પછી રા. મગનલાલ મિસ્ત્રી પોતા તરફથી ફેરમના બે સોનાથી મઢેલા બટન ભેટ આપ્યા. પછી ભાષણો થયાં. તેમાં ખાસ નવલસીંગ, રા. રામચંદ્ર, મુળ જીવા, અને હેમરાજભાઈ, જે બેલ્જીયમથી ખાસ આમંત્રણ હતા તેઓએ બોલ્યા હતા. જવાબમાં રા. ગોકળદાસભાઈએ કહ્યું કે મેં જે કામ કરેલું છે તેમાં મારી ફરજથી વધુ કશું નથી કરેલું. મારી સલાહ મારી આશિર્વાદ હમેશાં અને મારા કામમાં મદદ કરી છે તેથીજ આજ હું આ માન પામ્યો છું. મારી રીતે તો આપ સહુને મારા વિશ્વાસ રાખી મને ઉત્તેજન આપેલું છે તેથી હું આપનો આભારી થયો છું. હિંદી કોમની મેળવેલ ફતેહ એ છે કે સાર્વ જેટલી લોકનું એક સમાન કળ આપે છે, તે મને આજે પ્રત્યક્ષ જણાય છે. તે પછી તેમની ભાવી લડતમાં થયેલા સત્યાગ્રહીઓ પણ ઘણા ત્યાં હાજર હતા તેમને દરેકને એક એક આલ્બમ... ભેટ આપ્યા હતા. પછી મહોમેડન મદરેસાને તથા મરાઠી સભાને પાં. ૧૦ ભેટ કરવા અને વિદ્યાર્થીઓને એક ઇનામ આપે. બાદ બીસ્કીટ ચા વગેરેથી સભાજનોનો સત્કાર કરવામાં આવ્યો. આખરે સેક્રેટરી રા. પુરૂષોત્તમ દેસાઈએ સહુ હાજર ગૃહસ્થોનો આભાર માન્યો અને તેમાં મરાઠી કોમનો ખાસ આભાર માન્યો કેમકે તેમનો પ્રેમ અને ઉત્સાહ વખાણવા જોગ હતો. આ સભા કામમાં દેવચંદ સોની અને રા. વ. ... વેલજીને ઉત્સાહ બહુ ઉપયોગી થયો હતો. રા. ગોવિંદ નીછા અને વલ્લભ મિસ્ત્રી તેઓ બીજા કામો બાજુએ મુકી ઘણી મહેનત કરી છે અને તેથી તેમનો પણ આભાર માનવામાં આવ્યો હતો.

બેરૂલમથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે ગયે બુધવારે મી. ગોકળદાસ ગાંધીને બેરૂલમના હીંદીઓ તરફથી માન આપવા એક સભા ભરી હતી. હાજર ... રામલાલ, પ્રમુખ ભાણુ નાથુભાઈ, સેક્રેટરી મી. ... મેતલા, મી. ... રઘુનાથજી મી. મનજી રામજી, મી. મુળજી જીવા. મી. હેમરાજ વિગેરે અન્ય ગૃહસ્થો હતા. રા. ગોકળદાસે હીંદીઓની જે સેવા બજાવી છે અને હીંદુ મુસલમાનોને પોતાના બે ભાઈઓ માનીને બન્ને કોમ તરફ જે સમાનતા બતાવી છે, તે માટે મી. મેતલાએ તેમની ઘણી તારીફ કરી. બાદ બીજા ઘણા એ પોતાની લાગણી બતાવી હતી, અને તેમની સફર સફળ ઇચ્છી હતી. રા. ગોકળદાસે પોતાને મળેલા માનમાં સરવેનો ઉપકાર માન્યો પણ જણાવ્યું કે મેં મારી ફરજ સીવાય કંઈ કરેલું નથી અને તે પણ તમ સરવેની મદદથીજ થયું છે. બીજ દિવસે રા. ગોકળદાસ ડરબન જવા બેરૂલમથી ઉપડ્યા તે વખતે પણ ઘણા હીંદીઓ સ્ટેશને ભેગા થયા હતા.

ડરબનના કાઠીઆવાડ આરયમંડળ તરફથી રા. ગોકળદાસ ગાંધીના માનમાં ગયા બુધવારે હીંદી નિશાળમાં એક મેળાવડો થયો હતો. તેમાં જાણીતા ઘણા હીંદુ ભાઈઓ તથા મી. રુસ્તમજીએ હાજરી આપી હતી. મંડળના મંત્રી રા. ... ... તરફથી રા. ગોકળદાસને આપવામાં આવેલ માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું અને તે પ્રમુખ મી. ... દેવશીએ અરપણ કરેલું હતું. બાદ મેસરસ રુસ્તમજી ... ... મહારાજ, રામપ્રસાદ અને બીજાઓએ રા. ગોકળદાસની નિસ્વારથ સેવાની તારીફ કરી અને રા. ગોકળદાસે તેનો જવાબ યોગ્ય શબ્દોમાં આભાર સાથે આપી ... સોપારી તથા મકાનના ઉપયોગ માટે મહેરબાન ... કોઠારીભાઈનો આભાર માની મેળાવડો વિસર્જન થયો.

આગામી જાન્યુઆરી માસ ... ... એક જાદુ ... છે. અને તે ... ... આવશે. ... ... ઐતિહાસિક ... ... અમેરીકન, ... તથા હીંદીઓ આવશે અને તે ઉપરાંત ... ... આવશે.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સના ઓફીસે વેચાણ ગયાં છે

	કીમત	પોસ્ટેજ
	શી. પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૬–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪–૬	૧૦
સ્વર્ગની સીડી	૬–૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં ટરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર કે. એ. મરઝબાન	૮–૬	૧૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫–૦	૧૨
જગ વિખ્યાત પુરૂષો-સોક્રેટીસ અને કોમર ડેમિયનના ચરિત્ર	૧–૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦ ૬	૧
પોકેટ ડીક્ષનેરી ગુજરાતી પરથી ઇંગ્લીશ	૨–૮	૪
બાળપોથી	૦–૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦–૪	૧
" બીજી "	૦–૫	૧
" ત્રીજી "	૦–૮	૨
" ચોથી "	૦–૮	૨
" પાંચમી	૦–૧૦	૩
શ્રી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦ ૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦–૬	૧
" વિશેષ મોતેરી ને સુંદર પુઠું	૧ ૦	૨
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦ ૪	૧
અક્ષરમાળા સ્વ. કાદમ કવિએ બનાવેલી	૦–૬	૨

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃત્તાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એની શરૂઆતમાં લોરડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકાનો સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી ૧ ૩ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

સુરસરાજ—આ વારતા મશહુર મરહુમ ટેલરસ્ટોયની 'આઇવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

સર્વોદય—સરવ ધરમને અંગે નીતિ તો રહેલીજ છે પણ ધરમનો વિચાર કર્યા વિનાએ સાધારણ બુદ્ધિથી વિચારતાં નીતી જાળવવી એ જરૂરનું છે. તેમાં સુખ છે અને તેમાંજ સર્વનો ઉદય છે. એવું જોન રસ્કીને આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખ લખનાર ગ્રાહ વિદ્વાન મી. આબુબકર ઉમર છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણી સરસ રીતે મંડન કરેલું છે પશ્ચિમની નીતિની વખોડી છે, ઇંગ્લેન્ડ પાર્લામેન્ટની હસી કરી છે. ઓસ્ટ્રેલિયા આફ્રીકા મા સામ્રાજ્ય વિસ્તાર આપેલો અનીતિ આપ્યું છે કે આજના લંડન પશ્ચિમના લોકો પહેલેથી ફેંકે ઓછામાં નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું ખુન કર્યા બરાબર છે. પશ્ચિમના સંચાલન નહીં કેમકે તેથી સાંચા વાપરનારાઓ તે ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં કેમકે શહેરોની જમાવટથી લોકો પશુવત બની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદ્દન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં કેમ રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ રાસ બીહારી ઘોષ, એચ. એન. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, એન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુશીર હુસેન કીડવાઇ, પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. કીમત શી ૨ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મકા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચાર્ડ એફ બરટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેક્ઝાંડરીઆ સુએઝ, કેરો, નાઇલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે બીજા ભાગમાં મકામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓનાં વરણન છે. બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૯–૬

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪ ૭

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઇફ એન્ડ લેબર—ડૉ. સ્માઇલ્સન. આ ત્રણ ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક આવૃત્તિઓ ઘણી આવૃતીઓ છપાઇ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમેદા ચારિત્ર્યથી મનુષ્ય કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસનાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ ખાસ પાંચ પેની.

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપરની ચરચા—સંસ્થાનોમાંથી ગીરમીટ નાબુદ કરવા વિષે ઓન. મી. જી કે ગોખલેના ઠરાવ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં થયેલી ચરચાનો સંપુર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે સાથે મી ગોખલેની કારકીરદીનો ટુંક હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખર્ચ ૧ પે. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કી. ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પે.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨ સપ્ટેમ્બરથી તા. ૮ સપ્ટેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ભાદરવા સુદ ૧૩ થી ભાદરવા વદ ૪ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેદન—તા ૧૧થી રમજાનથી તા. ૧૭ સવાલ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૧ થી તા. ૨ સુધી ૧૨૮૩

વાર	ખ્રી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ.પા. તા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યા૦ ક. મી.
બુધ	૨	સુદ ૧૩	૧૧ ૨૬	૬–૨	૫ ૪૩
ગુરૂ	૩	,, ૧૪	૧૨ ૨૭	૬–૧	૫–૪૩
શુક્ર	૪	,, ૧૫	૧૩ ૨૮	૬–૦	૫ ૪૪
શની	૫	વદ ૧	૧૪ ૨૯	૫–૫૯	૫–૪૪
રવી	૬	,, ૨	૧૫ ૩૦	૫–૫૮	૫–૪૫
સોમ	૭	,, ૩	૧૬ ૧	૫–૫૭	૫–૪૫
મંગળ	૮	,, ૪	૧૭ ૨	૫–૫૫	૫–૪૬

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, (and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 18s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

તા. ૨ સપ્ટેમ્બરના અરસામાં સ્ટીમર ફર્ઝાબાદ કલકત્તા માટે ઉપડશે.

તા. ૩ સપ્ટેમ્બરના અરસામાં સ્ટીમર ખ્વાજાબાદ ડેલાગોઆબે જંગબાર મોમ્બાસા અને મુંબઈ માટે ઉપડશે.

તા ૪ સપ્ટેમ્બર અરસામાં સ્ટી. અંબુસી મદ્રાસ થઈ કલકત્તા જશે.

તા. ૯ સપ્ટેમ્બરના અરસામાં સ્ટી. ખન્ડાલા જંગબાર અને મોમ્બાસા થઈ મુંબઈ જશે.

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીના બીજા અ. ૨.ખવા જોવાં નને ગુટકા	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
જુલમી સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૧
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
દીનાભ ...	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટૉલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમા.	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
ગુરૂખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના અવ.દા	૦	૩
સર્વોદય (આ. મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમા દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કેશ કરવા નહીં આવે ને પઇસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખતું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મગાવવા ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાટાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું હેવાલમાં વરણન તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે આ પુસ્તક અંગરેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ બીજાને વાંચી શકે છે ને પણ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગરેજી જાણનાર હીંદી બાઈબંધને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૨–૬, ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારસિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારસિક શી. ૧૮, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ચરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

આપી ગ્રંથક રાખનાર ઇન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ અને મગનલાલ ખુ. ગાંધી, ઇ. ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 36—Vol. XII. WEDNESDAY SEPTEMBER 9TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

PREFERRED DEATH

AN indentured Indian servant named Munsamy Naidoo, made his periodical appearance in the First Criminal Court on the 29th ult. (say the *Advertiser*) before Mr Armstrong. He was originally charged with deserting from the service of his master, Sir Duncan McKenzie, of Nottingham Road, and was ordered to be imprisoned for a short term and then return to his work. The Indian served his term, but resolutely refused to go back, and from that time to the present he has been before the Court—in all about thirty times—on the charge of refusing to return when ordered to do so, and on each occasion has been sent back to prison. The man is absolutely determined not to return to the employ of Sir Duncan, but is willing to be transferred to any other employer. Various Magistrates, including Mr. Gibson, Mr Cairns, Mr Hodson and Mr. Armstrong, have endeavoured to reason with him, but Munsamy is adamant. To one and all he says that he prefers death in any form to going back. Some time ago his case was laid before an official known as the Protector of Indians, but that authority is apparently equally obdurate, and sees no reason for arranging a transfer, so that Munsamy was again in the dock on Saturday. Asked if he would now return, he firmly but courteously declined, stating that he still preferred death, but would willingly agree to being transferred to another master. He declined to consider the suggestion that Sir Duncan had altered his disciplinary methods, but declared that he feared worse than death if he went back.

His Worship said no option but to send Munsamy back to prison for seven days with hard labour, at the end of which period he will probably come before the Court again.

[Note: We refer to the above in our leading columns.—Ed. I.O.]

Mr. Matthews Again Censured

A missing pass-book formed the subject of severe comment by the Judge-President (the Hon. J. C. Dove Wilson) at the Supreme Court last week, when he sat with the Hon. Justice ... The case was one in which Alfred Simeon... of Ixopo ... a book-keeper, applied for an amendment of the record in regard to the ... of the Magistrate at Ixopo, in sentencing him to four months' imprisonment on a charge of theft.

Mr. Rowland Beaton Chapman, of Messrs. ... and Co., appeared for the applicant, and the Attorney-General's department represented the Crown.

In an affidavit, Mr Chapman stated that on the 9th and 10th of May and the 3rd of June he appeared in the Court of Mr Maynard Matthews at Ixopo, to defend ... the accused. He asked leave to amend the record of the evidence of Albert Humphrett with regard to the words ... "I made an entry ... to ... the ledger, and to my great regret the pass-book shows the balance to be £40 11d." The pass-book, which was known as "Chilton's" pass-book, was then put in, although the record made no mention of it. He was cross-examining a witness at the time, and the fact that the pass-book was put in was well within his memory, as he considered it to be very material evidence in favour of the accused, and that it was put in the pass-book was in his possession.

He said that in cross-examining a witness he asked for the production of the pass-book referred to, and it was found to be missing, no explanation could be given by the Magistrate, Clerk of the Court, or the Prosecutor as to its disposal.

In giving judgment, the Judge-President said: "In this matter application was made to have the report amended, in order to show that a certain pass-book, known as Chilton's pass-book, was put in. There had been no mention of that fact. The affidavit upon which the application was made states that in cross-examination he asked for the production of the pass-book, and it was found to be missing, and no explanation could be given by the Magistrate, the Clerk of the Court, or the Prosecutor as to its disposal. That application was forwarded to the Magistrate on the 20th of August, and the matter came before the Court on August 24th. There was no information from the Magistrate on the subject, and the Magistrate was then given an opportunity of dealing with the matter.

"All that the Magistrate has done since is to address a note to the Registrar of the Circuit Court at Durban on August 27th, which says: 'Will you kindly inform the Court, in reference to the application, that the affidavit is quite correct.'

An Extraordinary Thing

"It is difficult to understand," said the Judge-President, "that the Magistrate was dealing adequately with the important and serious allegations made in the affidavit supporting the application. He apparently admits the statement that the pass-book was put in, and that when it was asked for subsequently it was missing, and he admits that no explanation could be given by himself, the Clerk of the Court, or the Prosecutor, as to its disposal. Certainly it is a matter which the Court cannot allow to rest there. It is an extraordinary thing that a document in the custody of the Court should be allowed to go astray, and no explanation is forthcoming.

"We shall remit the matter to the Magistrate to inform us as to the circumstances in which the pass-book came to be missing, the circumstances in which it was first discovered that the pass-book was missing, to state any possible explanation which could account for the absence of the pass-book, and further what steps have been taken in order to discover its whereabouts, and he will, in addition, for the purpose of supporting his report, obtain reports by the Clerk of the Court and the Prosecutor, stating anything which bears upon the disappearance of the pass-book.

"It is altogether a matter which cannot be allowed to rest where the Magistrate has left it, and it ought to have occurred to the Magistrate, out of regard for the proper conduct of cases, that a full and detailed explanation was necessary, and not a mere brief and perfunctory note such as he has sent, stating that the affidavit was true."

Judgment was accordingly given, asking for a statement as to the missing pass-book, the other Judges concurring.—*Natal Advertiser.*

[Note: Although the above incident has no direct connection with Indian matters, it again brings to notice the incapable and insolent manner in which Mr Matthews conducts the Court business at Verulam and bears us out in our contention that he is no longer fit to occupy the Magisterial Bench.—Ed. I.O.]

Indians and the War

Subscriptions are being raised by Indians in Johannesburg for the Governor-General's War Relief Fund.

Numbers of young Indians of Johannesburg have signed on as members of an ambulance or similar corps when the Government may call for them.

The Mayor's Relief Fund

The Natal Indian Association is in receipt of the following letter:—

The Joint Secretaries of the Natal Indian Association, Durban.

Dear Sirs,—I am directed by his Worship the Mayor to convey to you his very sincere thanks for the great assistance rendered by your Association in collecting from the Indian community the handsome amount subscribed in aid of the War Relief Fund. The splendid response of the Indians of Durban to the Mayor's appeal is appreciated by the Town Councillors and the burgesses alike. Yours faithfully, (Sgd.) J. Goldsmith Thompson, Hon. Secretary, Mayor's War Relief Fund.

We are informed that the Association continues in its endeavours to collect further funds in aid of the movement started by the Mayor. The Indian schools are, at the suggestion of the Natal Indian Association, subscribing their mite towards the fund, which will in due course be handed to his Worship the Mayor. Arrangements are in course of completion to assist also in other ways, details of which will be announced later.

Indian Women to Help

At a large meeting of Durban ladies, held in the Town Hall on Wednesday evening, presided over by the Mayoress, it was announced that the Indian women of the borough were both willing and anxious to assist in every possible way in furthering the objects for which that meeting was convened, and were prepared to undertake work, such as sewing, knitting, etc., as the Committee might desire. This announcement evoked applause.

Greytown and Umvoti Indians

Greytown, September 2.—At an enthusiastic meeting of the Indian community this afternoon, in the Court-house, convened by the Magistrate, splendid donations were made, and the following resolution was moved by Mr. M. Lakhi, a prominent merchant: "On behalf of the Indian community, I desire to express our absolute loyalty to the throne and person of his Majesty the King. We are prepared in Greytown and Umvoti to do our utmost to assist the Empire. We are proud to know that our brethren of India are on the water, and will be given the opportunity to fight for the Emperor of India on European soil. We shall do our all to assist with both money and kind the relief fund being raised in Umvoti."

There was an unexpected scene in the *Times of Natal* office the other morning, when some 30 Indian boys, newspaper sellers, filed in and deposited 6d. each towards the War Relief Fund. Appreciation of the thoughtfulness of those not able to afford even so small a sum was expressed on all sides.

Capetown Indians

Capetown, August 31st (Reuter).—A large representative meeting of Indians was held yesterday, when resolutions were adopted expressing loyalty to the King, and offering the services of the Indian community in the Cape Peninsula in support of the British Raj.

A further resolution urged the extension of the period provided for identification certificates granted for the return of men who had gone to India and who might be delayed owing to the war.

Protests were made against the granting of trading licences to enemies of the country while refusals even to grant removal licences were upheld against British Indians.

A subscription list was opened for the Governor-General's Fund.

A Stretcher-Bearer Corps

In connection with the offer made by Colonial-born Indians of Cape Town to furnish a corps of 20 stretcher-bearers and which offer has been acknowledged with appreciation by General Smuts, Mr. V. A. Pillay of Port Elizabeth, writes to the effect that steps will also be taken at that centre to secure volunteers for this service.

Cape Moslems' Offer

Capetown, September 6th (Reuter).—The Cape Moslem Association has resolved to offer to the Union Government a corps of 2,000 men to serve either as town guards or in any other capacity as the Government may desire.

Coloured Men's Loyalty

Capetown, August 31st (Reuter).—Under the auspices of the African Political Organisation upwards of 2,000 coloured citizens of Capetown attended a patriotic mass meeting in the City Hall. Sir Frederick Smith presided, and many prominent Europeans were on the platform.

Dr Abdurahman said that, though the coloured people had grievances they had always recognised that they had the same measure of liberty, of freedom, and of political equality under the Union Jack. The time had come for them to put aside their grievances and to consider the greater issues at stake. He spoke of the security they enjoyed owing to the British Navy, and moved a loyal resolution, which was carried with acclamation, and which stated, *inter alia*, that they trusted that the British nation would meet with success.

A further resolution was moved appealing to the coloured people of South Africa to contribute to a fund to be administered by a committee representative of coloured citizens.

The meeting also unanimously approved of the raising of a corps of 5,000 coloured men for active service at Home and abroad, and expressed its loyalty to the Union Government.

A Pretoria Meeting

A meeting of Cape coloured people was held on the 28th ultimo in the Cape location, Pretoria, says the *Pretoria News*, for the purpose of enrolling the names of men willing to serve in the African Political Organisation Volunteer Corps (Hoeken Division).

Mr Samson, the Chairman of the A.P.O. Location Branch, explained to the men the object of the meet-

ing. Mr. Kadler, Chairman of the town branch, read a letter from Dr Abdurahman with reference to the raising of a corps of 5,000 Cape Coloured men. The enrolment, he explained, was only a preliminary step to ascertain the number of men willing to assist.

Speaking to the men, Mr Kadler said that this was a call from their Mother Country, and it behoved them as British subjects to give ear to that call. It was without hesitation that he could say that the coloured people were born with that instinct of loyalty to the King and country. He knew that a lot of disabilities had been placed on them, but now was the time for them to answer to their call of duty.

Messrs. Ess, George, F Jacobs, Miller and Noah spoke in the same strain. The enrolment then took place and 105 men came forward to sign the forms.

London, September 2nd.—The Japanese forces have occupied seven islands in the vicinity of Kiao-Chow. They are also sweeping the surrounding seas for mines, a thousand having already been removed from the water.—Reuter.

From the Editor's Chair

TO THE G.O.M.

MANY HAPPY RETURNS

Yet again it is our great privilege to tender respectful congratulations to the Honourable Dadabhai Naoroji and to our fellow-countrymen in India upon the birthday anniversary of India's "Grand Old Man" who reached his ninetieth birthday on the 4th instant. No doubt congratulations have been pouring in at the humble villa at Versova from all quarters. We are sure, however, that none will convey a deeper meaning than those he will receive from South Africa to which he has been even in his advancing years so true, so inspiring, and so loyal a friend. When Mr. Polak was last in India and visited Mr. Dadabhai at his house he took special occasion to send a message of encouragement and good-will to his countrymen here. We earnestly pray that the Almighty may spare him yet for many years to live as a symbol of patriotic labour for the beloved Indian Motherland.

A SCANDALOUS CASE

Munsami Naidoo, the indentured servant of Sir Duncan McKenzie, of Nottingham Road, is a thorough passive resister. He has been sent to gaol again and again—in all about thirty times—for refusing to return to his employer when ordered to do so. Each time he is brought forward, he has one reply and that is that he prefers death to returning to his employer. It appears that the Protector of Indian Immigrants has considered the case and sees no reason for transferring the man elsewhere. Consequently, there is a deadlock. A more scandalous state of affairs could hardly be imagined. One would naturally think that the man's fear and constant refusal to return were sufficient to justify his transference to another employer—an arrangement which the man is agreeable to. But no, red tape and cold officialdom stand in the way. For our part, we do not care whether the poor man's fears are well-founded or entirely groundless. All we can say is that either the man has cause for his fears or he is mad. Whichever is the case it is time that this scandal of sending the man to gaol needlessly should cease. If the Protector still fails to find a remedy it will be the bounden duty of the Natal Indian Association to bring the matter to the notice of the Government.

THE GOLD LAW

In January last, a measure amending the Transvaal Gold Law came into force which repealed the definition of "unwrought gold," and replaced it by one of the most far-reaching character, the object of which was to attack Indian jewellers, and simultaneously new regulations were framed which confined the issue of jewellers' licences to white persons. As our readers will remember, a test case was recently brought in the Witwatersrand High Court with the object of compelling the Commissioner of Police to issue a licence to an Indian jeweller, but the Court held that the law provided for racial differentiation in other respects, and that therefore the regulations were not *ultra vires* in this respect also. At about the same time that this case was decided, an Indian jeweller named Chinathambi was arrested in Johannesburg for carrying on the occupation of a jeweller without a licence. The case was the first taken under the new regulations and was therefore in the nature of a test case. Evidence was led to show that the man knew nothing whatever about the regulations, which had been published in the *Union Gazette*, and that he could neither read nor write English. It was also shown that he was a jeweller, not only by occupation, but by caste, and that he was unacquainted with any other method of earning his livelihood. It was urged on his behalf, that as this was a test case by the Crown, and in view of the undisputed statement for the defence, a nominal fine should be imposed, but the Magistrate imposed a fine of £25, with the alternative of three months' imprisonment with hard labour, and as the unfortunate man was unable to pay the fine, he has had to go to gaol. Moreover, owing to a legal technicality, in spite of the fact that he has been in this country for the last 17 years, he is not eligible for registration, and is to be deported. It is quite evident that the object of the authorities has been gained, namely, to ruin the Indian jewellers in the Transvaal by making it impossible for them to carry on their occupation.

The G.O.M.

On the occasion of the ninetieth birthday of the Hon. Dadabhai Naoroji, the Natal Indian Association addressed a congratulatory message and the Zoroastrian Anjuman sent the following cablegram to Versova:—"Accept hearty congratulations on birthday Natal Zoroastrians."

The Transvaal Indians cabled congratulations to the Grand Old Man.

The Use of Indian Troops

In a leading article on the war the *Sunday Times* [illegible] the following [illegible] of the use of Indian troops:—

Magnificently as the British have fought upon land and sea, it is not [illegible] that the Empire should utilise the whole of its strength. The greatest military nation in the world is striving to crush the British Empire, and it would be foolish not to employ all the resources of the Empire in resisting the attack. It is this consideration which has influenced England in allowing Indian troops to take part in the war, thus following the example of France in employing Algerian regiments. The Indian regiments include some of the finest fighters in the world, and their behaviour in the field is always admirable. The decision to employ some of them in Europe is proof of the absolute confidence which England has in the Indian army. It is probably true that England would not use Indian troops in a country in which an acute colour problem existed. But in any case, when engaged in war with a country whose written promises are worthless, whose soldiers drive women and children before them in order to protect them from the guns of the enemy, and whose Government three weeks after the beginning of the campaign is forced to excuse its own brutalities to its own people, it matters little whether the troops employed come from the West or the East. If Great Britain's Indian regiments meet the Germans in battle we are convinced that it will not be the Indian soldiers who will be convicted of the methods of savages. Moreover, the offers from India and America are significant. They give evidence of the world-wide indignation which has sprung up against the policy of the mad dog of Europe. The Germans are fighting desperately. But the end is certain. There will be no Kaiser of Europe.

"Rand Daily Mail"

Although much of the news from India in the last few years has related to the doings of malcontents, it is plain to-day (says the *Mail*) that the loyalty of the great mass of the people has remained unshaken. The Ruling Chiefs have been vying with one another in the generosity of their offers of men and money to the cause of the Empire. The Maharajah of Mysore has placed the whole of his troops at the disposal of the British Government, besides making a princely donation of fifty lakhs of rupees, over £330,000, towards the war fund of Great Britain. There has indeed been, as Lord Crewe said, "a wonderful wave of enthusiasm and loyalty throughout India," due largely "to the desire of the Indian people that Indian soldiers should stand side by side with their comrades in the British Army." As France has [illegible] Indian troops in the great war, there is naturally a strong feeling in India that England should not refuse the services of Indian regiments. The British Government has therefore decided to increase the English force in France by adding to it two divisions, and one cavalry division, from India. In the ranks of the Indian Army are found some of the finest soldiers in the world. Not only are the men splendidly trained, but their general conduct is such that the Government can use them in any country with perfect confidence. The decision of the English War Office will enable India to take part in the defence of the British system which has given her peace and prosperity, and will at the same time strengthen the Allies by giving them a magnificent fighting force. In a crisis of the nature of the one which faces the Empire, it is necessary that the whole of our resources should be used in order to make the terrible conflict as brief as possible. The sending of Indian troops to France affords additional proof of England's stern resolve to resist the German menace to the bitter end. The whole weight of the British Empire must be thrown into the struggle, and it is [illegible] that the Asiatic subjects of the King realise the supreme importance of every part of the Empire doing its duty. The Indians in South Africa have placed themselves at the disposal of the Union Government, again showing that past controversies here, as in Ireland, have not diminished the loyalty of the Indian peoples to the Empire.

The Right to Register

In the Supreme Court of the Transvaal early last week before the Judge President, Mr. Justice Curlewis and Mr. Justice Gregorowski, the case of *Registrar of Asiatics v. N. M. Moosa* was heard.

The Court gave judgment in this appeal against an order of Mr. Justice Mason directing the appellant to receive and consider an application by the respondent, an Asiatic, for a certificate of registration, under the Asiatic Registration Act, 36 of 1908, in circumstances recently reported.

The Judge President, in the course of his judgment, said it must be assumed, for the purposes of this appeal, that the respondent was resident and actually in the Transvaal on the 31st of May, 1902, which under section 4 (3) (b) of Act 36 of 1908, would have entitled him to apply for a certificate of registration. There after he returned to India, and on his seeking to re-enter this Province recently he was ordered to be deported and the Registrar refused to accept his application for a certificate on the ground that, having been deported, he was a "prohibited immigrant" under the Immigrants' Restriction Act, 22 of 1913, which it was argued for the appellant tacitly repealed the right to obtain a certificate of registration under the Act of 1908. His Lordship could not agree with this contention. On the assumed facts the respondent had a right under Act 36 of 1908 to make application for a registration certificate, and nothing in the Act of 1913 took away the right. The respondent's right to obtain a certificate must be determined under the Act of 1908. The appeal must therefore be dismissed with costs.

Concurring judgments were delivered by Justices Curlewis and Gregorowski.—*Star*.

Farmers and the War

While the veritable tidal wave of patriotic offers of service, irrespective of colour, creed or party bias, is literally overwhelming the Union, there is a question still more paramount than even the colossal and almost universal war are itself, and that is the question of our food resources, says a writer in the *Post*. It is already ancient history that during the January strike mostly every farmer in the districts adjacent to the railways was commandeered for service, with the consequence that in the majority of cases whole farms were denuded of their masculine representatives. The existing circumstances are admittedly dissimilar, but with the [illegible] unanimous enthusiasm and patriotic sentiment now prevailing, the result is likely to be the same in the end. And although it would be a thousand pities to in any way damp this extremely gratifying and laudable ardour yet, bearing in mind the unfortunate seasons experienced by the agriculturist during the past few years, it is nevertheless certain that preparation of the soil on an increasing scale would, in the ordinary course of events, have been necessitated this year in an attempt to make up losses over previous seasons.

That at least is no doubt the reasonable view held by most husbandmen, and, in addition, in view of the [illegible] unfathomable developments now confronting all of us, the South African public generally must necessarily concern itself with the vital importance of provision being made for raising adequate crops during the coming season.

General Smuts' Bereavement

Telegrams of sympathy with General Smuts on the [illegible] at the death of his father [illegible] by the Chairmen of the Transvaal British Indian Association and the Tamil Benefit Society.

The following personal letter has been addressed to Mr. A. M. Cachalia by General Smuts:—

The Treasury, Pretoria
[illegible] September, 1914.

Dear Sir,—I thank you very much for your kind expression of sympathy at the death of my father. It was good of you to send me your condolences which are [illegible] and I much appreciate. Please communicate with the individual members of your Association who have so [illegible] addressed [illegible].

Believe me
Yours sincerely,
[illegible]

Letters of sympathy were also addressed by the Natal Indian Association and the Zoroastrian [illegible], expressing sympathy with General Smuts and the members of his family.

Governor-General's Fund

Pretoria, September 3rd (*Reuter*). A [illegible] of the first meeting of the Central Committee of the Governor-General's Fund, held in the Union Buildings on [illegible] day, has just been issued. Those present were General Smuts, the Hon. the Administrator of the Transvaal, Mrs. Louis Botha, the Mayors of Pretoria, Johannesburg, and Krugersdorp, Mr. A. B. [illegible] for Provincial Secretary and Mr. Jno. [illegible]. Owing to the absence [illegible] the Acting Governor-General, the gathering took the form of a conference presided over by General Smuts. The resolution constituting the Central Committee was read, as follows: "As the Governor-General will ordinarily reside in Pretoria, the Central Committee will be [illegible]. He or his representative will be a member and president. The Central Committee will include the Administrators of the different Provinces and the Mayor or other representative of each town which contributes towards the fund. The Mayors will be requested to form local committees. The fund will be devoted primarily to dependents of those who go to the front, more especially those who may be killed or otherwise die in the war. In the distribution of the fund in different localities, effect will be given as far as possible to the wishes of the local committees, and in such a manner that the distribution to sufferers in each locality may bear relation in proportion to the amount of [illegible] [illegible] from each locality."

The following [illegible], dealing with the [illegible] of the [illegible] and the [illegible] of the fund and the scale of relief, was adopted [illegible] as being more economical, speedier and efficient. [illegible] to contribute one and gifts for the special [illegible] of the Governor-General's Fund, and the careful distribution to persons rightly entitled to relief from the fund within the several municipal areas, these functions should be entrusted to the Mayors and local committees of the within such areas. The amounts so collected and expended to be accounted from time to time to the Hon. treasurer, Mr. [illegible], [illegible] for [illegible] and the information of the Governor-General and the Central Committee. All other contributions and gifts to the Governor-General's Fund, from whatever source, will be received by the hon. treasurer, Pretoria. These will be administered by the Central Committee (a) to those families or dependents not receiving relief through local committees, and (b), when the central fund will permit, as supplemental aid to the local ones. With regard to the question of relief to be given, it was resolved that this should be left to the good judgment of the Mayors and local committees, so that the dependents of each and every case should, as far as possible, be promptly and fairly met and provided for.

Representative Government for Indians

A telegram from Lisbon received by the Consul-General for Portugal states from the *Mahratta* that the Portuguese Parliament has approved of the financial and administrative autonomy of the Colonies. The limits to the autonomy relate only to military and international affairs and any reasonable man would recognise them as necessary and beneficial for the colonies themselves. For, taking an instance near home, is it conceivable that tiny Goa could without danger be left to defend its own autonomous Government? Unless that Portuguese colony wanted to be engulfed in another empire it could not have reasonably asked for complete autonomy. But administrative and financial autonomy stands on a different footing altogether, and it, like air and water, may be as beneficial in India as in Europe, though the coats Indians wear may not be of the same stuff or fashion as those of Europeans. Such, at least, seems to be the belief of the Portuguese Republic, which has generously extended to all her colonies the independence which it knows, is as worthy of being cherished and loved in India as well as in Portugal. And so Goa henceforth will have a representative assembly with a Governor at the head sent from Portugal, to administer its own affairs. The position will correspond to that of the self-governing colonies of the British Empire. We congratulate the people of Goa, Christian as well as others, upon the right they have now gained,—a right which they have the proud distinction of being the first people in India to gain.

A Successful Indian Scientist

Following upon his success at Oxford, Professor J. C. Bose of the Presidency College, Calcutta, has achieved another in his discourse, on *Plant Response*, given on June and before the University of Cambridge (says the *Leader*, Allahabad). The interest in his lecture was so keen that the Botanical Department of Cambridge imported some soil from India in order to give his plants the best possible conditions for exhibiting their specific reactions. The Tripos examination was proceeding at the time and a special request was made that Prof. Bose should delay the hour appointed for the lecture for ten minutes in order to allow advanced students who had been sitting for their Tripos to reach the lecture-room in time. The large Botanical Theatre was filled with scientific specialists, dons and advanced students who followed with great attention the experiments with which the lecturer illustrated his discourse. The applause which greeted each demonstration was led by the eminent botanist Sir Francis Darwin, who in proposing the vote of thanks said that he was filled with admiration, not only for the brilliancy of the work but for the convincing character of the experiments. The lecturer was an [illegible] of [illegible] and ingenuity, and it [illegible] to be remembered that he had been obliged to work in great isolation, and to depend [illegible] himself, even for the [illegible] of his apparatus which had [illegible] for the [illegible] of such [illegible] delicacy and precision. The problems he had attacked were of wide interest and much might be expected from the furtherance of this work.

Death of Lord De Villiers

Lord De Villiers, Chief Justice of the Appellate Court of South Africa, died at Pretoria on the 2nd instant after a brief illness.

The Natal Indian Association forwarded the following telegram to Lord P. De Villiers:—"Natal Indians grieved death your revered father. Irreparable loss South Africa. Deeply sympathise with you."

The Natal Zoroastrian Anjuman sent the following telegram:—"Natal Zoroastrians tender heartfelt sympathy in your bereavement."

The president of the Natal Anjuman Islam telegraphed:—"Anjuman Islam deeply sympathises in your great loss."

A telegram of sympathy with the family of the late Lord De Villiers was addressed by the Chairmen of the Transvaal British Indian Association and the Tamil Benefit Society.

News in Brief

On the 24th ultimo, Mr. Polak delivered a lecture before the Yeoville Branch of the Johannesburg Theosophical Society on the Indian question. A sympathetic discussion followed.

The list of Natal Indians who have plural wives should be sent to the Natal Indian Association, 170 Field Street, Durban, and those of the Transvaal to the British Indian Association, Box 6522 Johannesburg.

Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach arrived in London from South Africa on the 4th ultimo, says *India*, and were received at Waterloo Station by a number of Indian and English friends. They were garlanded both at Southampton and at the London terminus.

A reception in honour of Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach was to be held at the Hotel Cecil on the 8th ultimo. Included in the reception committee were Princess Sophia Duleep Singh, Mr. Gokhale, the Congress delegates now in England, and all the leading Indians resident in London.

London, September 2nd.—Jews to the number of 244 have been given commissions in the Russian Army. Their co-religionists held a thanksgiving service and prayed for the success of the Russian arms.—Reuter.

London, September 1.—Justice Sir William Solomon, the chairman of the Indian Grievances Commission, has been appointed a Knight Commander of the Star of India.

London, August 31, 3.30 p.m.—The Government's decision to employ Indian troops was received with the utmost gratitude throughout India, whose peoples are proud of the compliment paid them, and especially of the confidence shown in the stability of their soldiers.

Mr. Maurice Verne, a Parisian journalist, has started a campaign against the fashion of wearing starched collars.

London, September 4th.—A great wave of passionate loyalty has swept over India, surpassing all expectations. Meetings attended by tumultuous crowds have been held in the large centres throughout the country. Papers of all shades of opinion agree that England's cause is India's.

The Queen has honoured Mr. S. Fyzee Rahamin (says *India*) by an inspection of some of his Indian drawings, which are being exhibited at the Goupil Gallery (5, Regent Street, London).

The following affecting message was addressed by Lord Hardinge to the people of India on July 18th:—"In the midst of the sorrow and heavy burden of grief that it has pleased the Almighty in His infinite wisdom to place upon me and my family in taking my dear wife to her eternal rest, I wish to convey to the people of India my profound gratitude for the countless expressions of deep love and true affection for Lady Hardinge that have reached me from every class and creed throughout India, and for the sympathy offered to me and my family in our great sorrow. In her I have lost a truly devoted wife and a most noble helpmate and the people of India have lost a very loving friend. She loved India, her women and children, the suffering and the poor—few can realise how much. Though gone to her eternal home, her love for India will, I know, remain and bring its blessing from above."

The Jamaica Legislative Council recently passed a law prohibiting Chinese, Syrians or other aliens from landing in the Colony, except they could show £30. The so-called Alien Bill has not yet become operative, it not having received the Royal Assent, but the *Gleaner*, Jamaica, urges that pressure should be brought upon the Imperial Government to pass the bye-law or, if it be disallowed by the King on the advice of the Secretary of State for the Colonies, that the popular representatives in the Legislative Council should pass at the earliest possible opportunity a strongly worded resolution claiming for Jamaica the same rights and liberties to deal with undesirable Asiatic Immigrants as are enjoyed by the great self-governing Colonies of the Empire.

Mr. Gandhi and the Colonial-borns

Mr. Gandhi, speaking at the farewell reception given to him by the Gujarati community of Durban in July, said that he would take the opportunity to address a few remarks to the Colonial-born Indians, as he did not know whether he would have another opportunity to speak to them. To them his first words had been when he came to South Africa and to them his last words would be when he left it. It was they who had assisted him with his first piece of political work in South Africa, when a petition signed by some 10,000 Indians had been addressed to Lord Elgin, the then Secretary of State for the Colonies, against the disfranchisement of Indians. That petition had been successful in its object, the Bill being vetoed, though the Government of the day subsequently in another form achieved its purpose. The Colonial-borns had since also borne their share of the communal work, but they could, if they would, do more. It was they who were the permanent Indian settlers of South Africa. To the Colonial-borns, South Africa was their birth-place and home, and it was essential to the well-being of all other sections of the community that they should work together with the Colonial-borns. Their responsibility was great. It was they who would have to nurse the settlement, to maintain the happier tone which had now been established between the European and Indian communities and to live down the prejudice which to-day still existed in South Africa. This they would accomplish in time if they did their duty at all times. He referred to the fact that Nagappen and Valiamma had both been Colonial-borns, as had the ladies who did such noble work in Newcastle. He urged upon them to preserve their national characteristics, to learn their mother tongue and study the history and traditions of their Motherland, where he would hope to see them some day.

Printed and Published by Albert H. West and Manilal M. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૯ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૩૬.

અધિપતિની નોંધ

દાદાભાઇ જયંતિ

આ મહાન પુરૂષ હીંદના દાદા દાદાભાઇ નવરોજીનું ૮૯ મું વરસ પુરૂં થયું છે અને તેઓ ૯૦ મા વરસમાં હવે દાખલ થાય છે. એવો ભાગ્યેજ કોઇ હિંદી હશે કે જે દાદાના નામથી અજાણ્યો હોય. હિંદીઓ એ પવિત્ર નામનો ઉચ્ચાર કરતાં મગરૂર બને છે. મગરૂર બને તેમાં કાંઇ આશ્ચર્યની વાત નથી. તેમણે હિંદુસ્તાનમાં તેમજ વિલાયતમાં રહી હિંદી પ્રજાની એવી એવી મહાન સેવાઓ બજાવેલી છે કે તેમની સેવાઓને ભાગ્યેજ કોઇ બીજા હિંદી એની સેવા અહીં શકે. તેમણે પોતાનું આખું જીવન પ્રજા સેવામાંજ કાઢયું છે. હિંદુસ્તાનમાં રાજદ્વારી ચળવળ તથા પોતાના હકો મેળવવા માટે જે જુસ્સો આજે લોકોનામાં જોરામાં આવેછે તેની શરૂઆતનાં બીજ રોપનાર આ મહાન નર દાદાજ હતા. 'પોવરટી એન્ડ ઇન્ડીઆ' નામનું પુસ્તક લખી તેમણે ઇંગ્રેજી તથા હિંદી પ્રજાની આંખ ખોલી હતી. હિંદુસ્તાનની દોલતનું દર વરસ કેવી રીતે હરણ થાય છે, તેમજ હિંદુસ્તાનના વપારનો કેવી રીતે નાશ થાય છે, વીગેરે ઉપયોગી વિષયોનું તેમણે આંકડાઓ આપી એવું સરસ વર્ણન તેમાં કરેલું છે કે દરેક હિંદીએ તેને સમજી રાખી તેમાંથી અભ્યાસ કરવો જોઇએ. હિંદુસ્તાનની મહાન પ્રજાકીય કોંગ્રેસના તેઓ એક સ્થાપક હતા, અને તેના તેઓ આજ સુધીમાં ત્રણ વાર પ્રમુખ ચુંટાયા હતા. ત્રણ વાર ફરી ફરીને પ્રમુખ ચુંટનાર આ માન તેઓજ પહેલા છે. એજ બતાવી આપે છે કે તેઓ કેટલા બધા પ્રજાપ્રીય છે. હિંદુસ્તાનની પ્રજાને તેઓ હમેશાં પોકાર પાડી કહેતા આવ્યા છે કે ચળવળ કરે, શાંતિથી કદી ન કંટાળતાં ચળવળ કરે. ચળવળ સીવાય કોઇપણ પ્રજા આગળ ચઢી કે વધી શકી નથી. કેટલાક વરસો સુધી તો તેઓ વિલાયતની પારલામેંટના સભાસદ પણ થયા હતા. વિલાયતમાં તેઓની રહેણી અત્યંત સાદાઇ ભરી હતી. લંડનમાં એક નાના સરખી ગલીમાં પોતાની ઓફીસ રાખી ત્યાં હિંદના ખુણે ખુણાની જવાબદારી તેઓ રાખતા. હિંદુસ્તાનની પ્રજાના કાન માં સ્વરાજ્યનો મંત્ર ફુંકનાર મહાન વીર નર પણ દાદાજ હતા. આ મહાન સંત હિંદી પ્રજાને, માનપત્રો તથા તેઓને રહેવા બતાવી વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે રાજ્યદ્વારી વિષયોમાંથી નિવૃત્ત થઇને હાલ શાંત જીવન ભોગવે છે. તેમણે બતાવેલી અભિલાષા એને કાંઇ અમલમાં કરવા એ હવે હિંદી પ્રજાનું કામ છે.

આવા મહાન પુરૂષની ખરી જયંતી ઉજવેલી ત્યારેજ કહેવાય કે જેનું પ્રશંસનીય જીવન તેમણે ગુજાર્યું છે, તેવી મહાન સેવાઓ તેમણે બજાવી છે તેનું સ્મરણ કરી તેમને પગલે ચાલતાં શીખીએ. આ મહાન પુરૂષના જીવનમાંથી દરેક હિંદી બોધ લઇ પોતાની ફરજ સમજે એમ અમે ઇચ્છીએ છીએ. પ્રભુ તેમનું આયુષ્ય લાંબુ કરે અને તેમના અથાક પ્રયાસોના મીઠાં ફળો આવેલા જોવાનો તેમને સમય મળો. અમારા હમેશના નિયમાનુસાર તેમની છબી આ અંકમાં અમે આપીએ છીએ.

ધન્ય એ સત્યાગ્રહીને

આ પત્રના વાચનારાઓ મુનસામી નામના કેસથી પરિચીત છે. તે સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં ગીરમીટમાં છે. ત્યાં આગળ તે કામ કરવા ખુશી નથી. કામ કરવાની ના પાડવા માટે તેને વારંવાર જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો છે. તે એકંદર ત્રીસ કે એકત્રીસ વાર કોરટને દરવાજે આવ્યો છે. છેલ્લી વેળા ત્યાર માજીસ્ટ્રેટે તેમને વિનવ્યો કે તેણે કામ ઉપર ચઢવું; પરંતુ મુનસામી ખુલ્લી રીતે જણાવેછે કે સર ડંકન મેકેન્ઝીને ત્યાં મને મોકલે તેના કરતાં મોતને હું વધુ પસંદ કરૂં છું. જે માણસ ફરી ફરીને આ પ્રમાણે કરેછે તો તેની બાબતમાં તપાસ કરવી યા તેને બીજી જગ્યાએ મોકલી આપવો એ અમલદારોની ફરજ છે. માજીસ્ટ્રેટો પણ જોઇ શક્યા કે મુનસામી સર ડંકનને ત્યાં કામે ચઢે એમ નથી, છતાં તેને આ વખતે પણ સાત દિવસની જેલની સજા કરી છે. માજીસ્ટ્રેટે એક વખત આ કેસ પ્રોટેક્ટર પાસે મોકલી આપ્યો હતો. તેણે મુનસામીને સર ડંકનને ત્યાંજ જવાનો હુકમ કર્યો હતો. પ્રોટેક્ટર જો ઇચ્છે તો તે કોઇ પણ ગીરમીટીઆને એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ બદલી શકે છે. મુનસામી જ્યારે સર ડંકનને ત્યાં કામ કરવા નારાજ છે અને કોઇ બીજાને ત્યાં કામે જવા તૈયાર છે તો તેમ કરવામાં પ્રોટેક્ટરને શું વાંધો છે એ અમે સમજી શકતા નથી. પ્રોટેક્ટરની ફરજ છે કે ગીરમીટીઆઓના દુઃખોની તપાસ કરી તેઓનું સંરક્ષણ કરવું. મુનસામી ત્રીસ ત્રીસ વાર કોરટને દરવાજે આવી ઉભો રહે અને પ્રોટેક્ટર તથા માજીસ્ટ્રેટ બીજી કોઇ પણ જાતની તપાસ ન કરતાં તેને સજા કરેછે અને સર ડંકનને ત્યાંજ તેને પાછો જવાનો આગ્રહ બતાવે એ અત્યંત આપખુદી ભરેલું છે. મુનસામીને તેના સત્યાગ્રહ માટે અમે ધન્યવાદ આપીએં છીએં. તેમજ અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હવે આ કેસ વિષે નાતાલ ઇંડીયન એસોસીએશન સરકારને જરૂર લખાણ કરશે.

દાદાભાઇ જયંતી

માનવંતા દાદાભાઇ નવરોજીની ૯૦ મી વરસગાંઠ ઉપર ડરબનના હીંદી તરફથી નાતાલ ઇંડીયન એસોસીએશન તથા નાતાલ ઇંડીયન એસોસીએશન તરફથી મુબારકબાદીના તાર મોકલ્યા છે.

દાદાને જયંતીની મુબારકબાદીનો એક તાર જોહાન્સબરગથી ટ્રાન્સવાલ બ્રીટીશ ઇન્ડીયન એસોસીએશન તરફથી મોકલવામાં આવ્યો છે.

લડાઈના સમાચાર

તા. ૭ સપ્ટેમ્બર સુક્રવાર

ખુનખાર લડાઈ

રવીવાર અને સોમવારે જરમન તથા અંગ્રેજો વચ્ચે સખત લડાઈ થયાના સમાચાર મળ્યા છે. જરમનોના ઘણાં માણસો મરણ પામ્યાં હતાં. છતાં તેઓ અંગ્રેજી લશ્કર ઉપર સર સાઈ ભોગવી શક્યા. અંગ્રેજી લશ્કર ગોળા બહાર કરનારી ટુકડી સામે ટાસની જય બોલાવતું વધ્યું. બ્રીટીશ ખુણાને ઓળંગવાનો જરમનોનો અથાક પ્રયાસ નિષ્ફળ ગયો. જરમનોના ટોળાં કલાક સુધી બ્રીટીશ લોખંડની દીવાલ સામે અફળાતાં રહયાં પરંતુ એક દિવસની ખુનખાર લડાઈ પછી બ્રીટીશોને ધીમેથી પાછું હઠવું પડયું. દરમીઆન જમણી તથા મધ્ય બાજુના ફ્રેંચ લશ્કરે મજબુત રહી દુશ્મનોને પાછા હઠાવ્યા હતા. આ સંદેશો મોકલતી વખત જરમનો ફરીને પારીસનો રસ્તો લેતી ઉભેલા બાજુઓને તાજી પાછા બ્રીટીશ ઉપર નવો હુમલો કરતા હતા.

બ્રીટીશ મરણની સંખ્યા

સત્તાવાર બહાર પડી છે. તેથી જણાય છે કે અમલદારમાં ૩૬ મરાયા, ૫૭ ઘવાયા અને ૯૫ ગુમ થયા છે. બીજા માણસો ૧૨૭ મરાયા, ૬૬૯ ઘવાયા ને ૪૧૮૩ ગુમ થયા છે.

ન્યુયોર્કમાં મળેલા જરમન તારો ઉપરથી જણાય છે કે છેલ્લી લડાઈમાં જરમનોની બહુજ મોટી સંખ્યા મરણ પામી છે. મરણના આંકડા બહાર પાડવાની જરમન છાપાંઓને મનાઈ કરવામાં આવી છે.

પારીસનો બચાવ

કરવાની ગોઠવણ ચાલી રહી છે. તે શહેર ઉપર એક જરમન એરોપ્લેને અધરથી એક બોમ્બ મુમ્બ ટરશન આગળ ફેંક્યો હતો. તેની સામે ગાપાર ઉપર રાખેલી તોપો ફોડવામાં આવી હતી, પણ તે હવાઈ વહાણ બીજી દિશામાં ચાલી ગયું હતું.

ફ્રેંચ ઉડનારાઓ પણ જરમન તોપખાના ઉપર બોમ્બ નાખે છે. પારીસથી ઘણા ઉડનારાઓ પારીસમાં પડતા બોમ્બનું વેર વાળવા જરમન ઉપર બોમ્બ નાખવાને સેંટથી સરહદ ઉપર ગયા છે.

બેલજીયમમાં જરમનો

ની સંખ્યા હવે ઓછી થતી જાય છે. તેમનું લશ્કર લઈને રોજ પુરવઠો મેળવાના અમલદારો લઈ જાય છે. ત્યાંની બ્રીટીશ રૈયતને ૪૮ કલાકમાં શહેર ખાલી કરવાની નોટીસ મળી છે. તોપ વિગેરે રોજ તે શહેરની શેરીઓમાંથી પસાર કરવામાં આવે છે. અનેક મકાનો ઉપર પહેરા છે. જરમન સિપાઈઓની વરતણુંક સારી છે. તેઓ માલ ખરીદી પઈસા આપે છે. બારીઓનો ખાસ બંદોબસ્ત છે અને શહેરની બહાર નિર્જન બધું બગડ્યું છે. જરમન હુકમ નહિ સમજનાર બાળકો ચાલાકોને ગોળીથી મારી નાખવામાં આવ્યા છે. લડાઈના ખરચના બદલ પાંચ લાખના દંડની રકમની ચાર મોટા ધની માણસોએ ખાત્રી આપી છે.

રૂશીઆની જીત

ઓસ્ટ્રીઆનો ઉપર રૂશીઅનોએ મોટી જીત મેળવી છે. તેઓએ ૪૬૦૦૦ ઓસ્ટ્રીઅનોને કેદ કર્યા, એક વાવટો, ૩૨ તોપ અને ઘણા કેદીઓ હાથ કર્યા છે.

જરમની અને ટર્કી

જરમનીએ ટર્કીને એમ જણાવી ખાત્રી આપી છે કે ઈજીપ્ત સાથે મળવાથી તે તેને સામ ત્રેસ અને ડોડીકેનીઝનાં બંદરો મળશે, પણ જરમની તે તેને લુકજીના સમુદ્રનો કબજો અપાવશે.

ટર્કીને રૂમાનીઆની ચેતવણી

ગણાય છે કે તેણે ટર્કીમાં લશ્કરી હીલચાલ નહીં કરવી એવી સુચના તેણે ફરી ફરીને આપી છે, પણ હવે ડીકલેર એવા દમસમાં ટર્કી આપી તેણે જણાવ્યું છે કે આગળ વધવાથી રાજનીતિનું પરીણામ બહુ બુરું આવશે.

તા. ૪ સપ્ટેમ્બર, ગુરૂવાર

જરમન તોપો પકડાઈ

કેમ્પનીના જંગલમાં આવેલી જરમન ટુકડીઓની સાથે અંગ્રેજ લશ્કરનો ભેટો થયો, અને અંગ્રેજોએ તેમની દસ તોપ લઈ પાછા હઠાવ્યા હતા. તે આખી લાઈનમાં લડાઈ ચાલી રહી છે.

ફ્રાન્સની રાજધાની

પારીસથી ખસેડી બોરડે લઈ જવામાં આવી છે. બોરડે ફ્રાન્સનાં દક્ષીણે એક મોટું શહેર છે અને પારીસથી ૩૫૯ માઈલ દુર છે.

રૂશીઅનોએ ૧૫૦ તોપ પકડી

લેમ્બર્ગથી દશ માઈલ દુર રૂશીઅન અને ઓસ્ટ્રીઆ વચ્ચે મોટી લડાઈ થઈ હતી. આ જગાએ રૂશીઅનોએ છેવટની જીત મેળવી છે અને ત્યાંથી ૧૫૦ તોપ હાથ કરી છે. હેલીકઝા આગળ પણ એક લડાઈ થઈ હતી અને ત્યાંથી ૬૦૦ અમલદારો, ૮૦૦૦ માણસો અને ૨૦ તોપ કબજે કર્યાં છે. આ લડાઈમાં ઓસ્ટ્રીઅન સેનાપતિ મરણ પામ્યા હતા.

લેમ્બર્ગ રણમાં સાત દિવસ સુધી લડાઈ ચાલી રહી છે. સાત દિવસની ભારે લડાઈ પછી રૂશીઅનોએ ઓસ્ટ્રીઅનના લેમ્બર્ગથી ૧૦ માઈલ આવેલા મજબુત કીલ્લા લીધા છે, અને દુશ્મનનું એ લાખનું લશ્કર નસાડયું છે. તેની પાછળ પડી ઘણાને કેદ પકડયા છે.

પ્રશીઆમાં રૂશીઆ

એ પ્રથમ ઠીક પગ પેસારો કર્યો હતો. પણ અચાનક જરમન લશ્કરમાં ઉમેરો થયો અને તમણે સખત સામી રૂશીઅનોને થોડા પાછા હઠાવ્યા છે.

રૂશીઅન જનરલ અને સોલ્જરોને ઝાર પોતાએ બક્ષીસ કર્યાં છે.

રૂશીઅન લશ્કરમાં ૧૮૪ બાહુરી

ને જરાબહાર જગ્યા સપાવીએ આવે છે. બધું લોકો રૂશીઆની જીતને માટે પ્રારથના કરી રહ્યા છે.

કીયાઉ ટાપુઓમાં જાપાન

કીયાઉની નજીકના ટાપુઓમાંથી સાત ટાપુ જાપાને કબજે કર્યા છે. જાપાન આસપાસના દરીઆમાંથી સ્ટીમરથી ઉડાડી મુકનાર જંગી ગોળા શોધ કરે છે. તેમણે એક હજાર ઉપર ગોળાઓ તે પાણીમાંથી ઉપાડી લીધા છે.

એંટવર્પમાં બોમ્બ

એંટવર્પના ઉપર હવાઈ વહાણમાંથી દુશ્મનોએ એકવારમાં રેલ્વે સ્ટેશન ઉપર એક બોમ્બ ફેંક્યો હતો. કોઈને ઈજા થઈ નહોતી. બીજા બોમ્બ પણ પડયા હતા અને તેથી દશ ઘર નાશ પામ્યાં હતાં.

આકાશમાં લડાઈ

આકાશમાં ઘણા ફ્રેંચ હવાઈ જીવણા કરી મોટી લડાઈ પારીસ

ઉપર આકાશમાં થઇ હતી. ફ્રેંચના બે હવાઈ વહાણોએ એક જરમન હવાઈ વહાણ ઉપર હુમલો કર્યો હતો. તે જરમન વહાણ ઉપરથી બોમ્બ ફેંક્યું હતું. એક જરમન વહાણ છટકી જવા પામ્યું કેમકે તે બહુજ ઉંચે ઉડતું હતું. પણ પાછળથી ફ્રેંચોએ એક બીજા જરમન વહાણ ઉપર હુમલો કર્યો અને તેમાંના બે ઉડનારને મારી નીચે પાડયા.

આલ્સેસમાં જરમન લશ્કર

બીજા નવા ઘોડેસ્વારોમાંથી ૮૦ હજારનું જરમન લશ્કર આલ્સેસમાં આવવાની વકી રખાય છે

તા. ૫ સપ્ટેમ્બર, શનીવાર

ફ્રેંચ રાજધાની

પારીસથી બોરડો લઇ જવાનું કારણ એવું જણાવવામાં આવે છે કે નામદાર સરદારના હાથ નીચે રહી લશ્કર રાજધાનીનો બચાવ કરશે પરંતુ તે સાથેજ ફ્રેંચના બીજા ભાગોમાં લડાઇ ચાલુ રાખવી જોઇશે. લડાઇ અહિં સ્થાને અટક્યા વગરજ ચાલુ રહેશે. ફ્રેંચના લશ્કરમાં જરાપણ ઘટાડો થતો નથી, કેમ કે જે માણસોની જગ્યા ખાલી પડે છે ત્યાં રીઝર્વમાંથી માણસોને મોકલવામાં આવે છે. આ ખુલાસાવાર જાહેરનામા સાથે ફ્રેંચોને ઉદ્દેશીને તેની સરકારે કહ્યું છે કે આપણે દુખો ઉઠાવી લડવું જોઇશે. દરીયામાં બ્રીટીશ આપણને મદદ કરે છે અને તેથી દુશ્મનો બહારની દુનીયા સાથે કોઇ જાતનો સંબંધ જાળવી શકશે નહિ અને રશીઆનો પણ આગળ વધતા જાય છે અડગ રહીશું અને દુખો સહન કરશું તો છેવટે જીત આપણીજ છે

ફ્રાન્સની બેંકમાંનું સઘળું સોનું તથા સરકારી ખાતુ સહી સલામત બોરડો પહોંચી ગયું છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અને સ્પેનના એલચીઓ પારીસમાં રહેશે. ફ્રેંચ રાજધાની બદલવાનું પગલું ગ્રેટ બ્રિટને ડહાપણ ભરેલું ગણ્યું છે કેમકે તેથી મદદવાળા રાજ્યોનાં લશ્કર છુટથી અહીંતહીં ઘુમી શકેશે.

લેમબર્ગમાં રશીઆની જીત

થયું છે આ શહેર ઓસ્ટ્રીઆમાં ત્રીજે નંબરનું ગણાય છે તેની વસ્તી બે લાખની ગણાય છે અને તે ગેલીશીઆની રાજધાની છે. ત્યાં ઘણા રસ્તા મળે છે. આ જીતથી રશીઆ હવે આખું ગેલીશીઆ લઇ શકશે એમ ધારવામાં આવે છે

બ્રીટીશ લશ્કર

મા લડાઇની શરૂઆતથી આજ સુધીમાં ,૬૦,૦૦૦ લડવૈયા નોંધાયા છે.

સાત દિવસમાં ચાળીસ હજાર કેદી

એને રશીઆએ પકડયા છે રશીઆએ ઓસ્ટ્રીઆના લશ્કરને લુબલીનમાં પાછુ હઠાવી ૨૦૦ તોપ લીધી છે. આખી લડાઇ ફરી પુર જોરે લડાઈ ચાલે છે કેદી તરીકે પકડાયેલા ઓસ્ટ્રીઅનો જણાવે છે કે તેઓની પાસે ત્રણ દિવસ થયાં ખાવાનું નહતું

કેનેડાથી મદદ

કનેડાએ એક લાખ ગુણો આટો આપવા જણાવ્યું છે કુ ફીલાડાના લશ્કરે પાછળ જહાજોમાંથી સેમોઆ લીધું છે અને ત્યાંના જરમન ગવર્નર તથા બીજા અમલદારોને ફીજી મોકલ્યા છે.

વીસ લાખ ઓસ્ટ્રીઆ હંગેરીના હુલ્લડ

૨૪ પોલેન્ડ (ઓસ્ટ્રીઆનું એક મોટું શહેર છે) ના લડવૈયા ભુસાને છુટી નાખવાને તથા સુધારાનો બચાવ કરવાને લઇ જવા જોઇએ તેવી અરજી રશીઆ ફેરીફોર્ડ ફેંસલ

કબજ માટે આવેલા ભાષણમાં કરી હતી.

દુશ્મનોના સંબંધ વિષે જાપાનની શંકા

છે એવી જાતનું લખાણ જાપાનની સરકારે જરમની તથા ઓસ્ટ્રીઆને મોકલ્યુ છે. કેમકે તે બન્ને જગ્યાએ રહેતી જાપાનીઝ રૈયત તરફ તે રાજ્યોએ બહુ ખરાબ વરતણૂંક બતાવી હતી અને જાપાનીઝ એલચીને ત્યાંથી નીકળતા વખતે ગાળો દેવામાં આવી હતી.

બ્રિટાન પાર્લામેંટે બહુ મતે પોતાની સરકારે જાહેર કરેલી લડાઇને ટેકો આપ્યો છે.

બાલ્કન રાજ્યો

બુખારેસ્ટમાં બાલ્કન રાજ્યોના પ્રતીનીધી ભેગા થયા વ્યવહારમાં તુર્કીશ ડેલીગેટોએ જે માગણી કરેલી તે બહુજ વધુ પડતી ગણવામાં આવી છે અને ગ્રીકો તરફથી એમ માનવામાં આવ્યું છે કે તે કબુલ રાખી શકાય તેમ નથી. ગ્રીક ડેલીગેટે સામે બીજી દરખાસ્ત કરી છે, અને જો તે કબુલ થશે તો કજીયો થતો અટકશે એમ માનવામાં આવે છે.

દ. આફ્રીકામાં લડાઈના કેદી

તરીકે ૬૦૦ માણસોને જોહાન્સબર્ગ ખાતે ફો. વાર્ડમાં યુનીઅન સરકારે રાખેલા છે

તા. ૭ સપ્ટેમ્બર સોમવાર

કામ્પેન્નીની લડાઇ

નું વરણન આપતા રૂટર જણાવે છે કે બ્રીટીશ લશ્કર ઓગષ્ટ ૨૬થી તા ૧ સપ્ટેમ્બર સુધી અખંડ લડી રહ્યું હતું

બ્રીટીશ લશ્કરમાં આજ સુધીમાં ૧૫૦૦૦ માણસ ઘવાં છે અને જરમનોના આથી ત્રણ ગણા માણસ મરાયાં છે બ્રીટીશ લશ્કરના ખાલી પડેલી જગ્યાઓ પુરવાને ૧૯૦૦૦ નું લશ્કર આવી પહોંચ્યુ છે

સેંટ ક્વીન્ટન આગળ ફ્રેંચ અને અંગ્રેજના લશ્કરે જરમનને હરાવી ૧૨૦ માઇલ કરેલા પાછા હઠાવ્યા છે. (સેંટ ક્વીન્ટન પારીસથી ૮૫ માઇલ દુર છે.)

પારીસ તરફ કુચ

જરમન લશ્કર પારીસ તરફ આવતું ખાસ્ગાને સન્લીસ (પારીસથી ઉત્તરમાં ૨૪ માઇલ) ની વસ્તી તે ગામ છોડવા વાની અહીં રાતના ઘોડાવાળા ઘણા અમલો રહે છે. દુશ્મનનું લશ્કર એક ઇંચ પણ આગળ વધે તે પહેલા અંગ્રેજોએ ઘણીજ ટક્કર લીધી હતી, અને તેમના ઘણા માણસો મરાયા હતા. જરમનોના તેથી પણ વિશેષ મરાયા હતા. બસો આશરે વારને છેટે જરમનોને આવતા દેખી બ્રીટીશ મશીન તોપો દુશ્મનો ઉપર ગોળાઓનો વરસાદ વરસાવતી અને તેથી મડદાના ઢગલાઓ થતા. આવું કેટલીક વાર બનેલું હતું.

જરમનવાળી ટુકડી ૭ માઇલ લાંબી હતી. તે બરાબર મજબુત છે અને તેણે પુલો તથા ટનેલો ડાઇનામાઇટથી ઉડાડી દીધાં છે.

આમેંસના હાસ્પીતાલમાં રહેતો એક જરમન અમલદાર જણાવે છે કે જરમનો પારીસ લઇ શકે તે પહેલાં તેનું પૈસુ અલબત્ત નાશ પામશે. રશીઅન જણાવે છે કે જરમની ના મોઢામાં ઓછામાં એક લાખ માણસ મરણ પામ્યા હશે.

ફ્રાન્સની નવી રાજધાની

ના શહેર બોરડોમાં ફ્રેંચનું મુખ્ય છાપું "લી ટેમ્પસ" (ટાઇમ્સ) પારીસથી ગયું છે બીજાં છાપાં પારીસમાંજ નીકળશે.

સરકાર પાસે એક એવી સરત કબુલ કરાવવામાં આવી કે ગ્રેવેલ ચાંચવા માટે આગાઊથી ચેટકરે કુલ ધરેસે સાત ૯૦૭ પાસ ખોરદ આપવા. આરફરતી ઈમીગ્રેશન ખાતામાં એવો એક સભાહદ મી. ફરી૦ન અને એસીસ્ટન્ટ ખાતાને અમલદાર જણાવે છે કે એ રીત બરાબર કામમાં આવી છે. તે એમ પણ માને છે કે કરાર સિવાયના પણ કેટલાક આસામીઓ કેનેડામાં ઘુસી આવશે પરંતુ તેઓની સંખ્યા ઘણી મોટી નથી.

મી. ફરીવન્સ જણાવે છે કે આવી પધ્ધતિ આફ્રીકા કાયદાખાર થીનની સાથે ચાલુ રાખે તો તે પણ ઠીક ઉપયોગી થઇ પડશે. એમ જો કરવામાં આવે તો ૫૦૦ ડોલરનો કર લેવામાં આવે છે તે પણ દુર કરવામાં આવે. હવાઈ અને હીંદુસ્તાનથી વધુ આવતા હીંદીઓને અટકાવવા એક ગોઠવેલ. કાયદો પણ કરવામાં આવ્યો કે જે દેશથી તેઓ આવે ત્યાંથી સીધેસીધી ટીકીટ આવી હોય તો તેઓ ઉતરી શકે આ ધારાઓ બરાબર સારી રીતે અમલમાં મુકી શકાતા હતા. આ રીતે હીંદુસ્તાન અને હવાઇથી ૫૦૦ ડોલરના ચીનાઓને કર ભરવો પડતો હતો તે છતાં ૧૯૧૧ માં ૬૨૪૭, ૧૯૧૨ માં ૭૯૮૬ અને ૧૯૧૩ માં ૬૦૦૦ ચીનાઓ દાખલ થયા હતા. છેલ્લા વખત ૫૨ ૩૬ હીંદીઓ વાનકુવર આવ્યા અને ધારાઓ કાયદેસર છે કે કેમ તે સવાલ તેઓએ ઉઠાવ્યો. ચીફ જસ્ટીસની અપીલ કોર્ટ સાંભળીને તેણે ઠરાવ આપ્યો કે જે કલમની પાછળ ધારાઓ ઘડવામાં આવેલ છે તે એક બીજાથી વિરૂધ્ધ છે અને તેથી તે રદ બાતલ થાય છે અને તેથી ચીફ જસ્ટીસના નિરણય મુજબ ધારાઓને ફરીથી સુધારવામાં આવ્યા. આ વખતે એથી પણ આગળ વધવાનો વિચાર કર્યો. કેટલાક શહેરોમાં ઘણા માણસો ધંધા વિનાના થઇ પડેલા હતા. તેથી સરકારે મજુરે તેમજ હુન્નરી કામવાળાઓને દરિયાઇ બંદરથી તેમજ યુનાઇટેડ સ્ટેટસથી આવતા ૧૯૧૪ ના માર્ચ માસ સુધી અટકાવવાનો ઠરાવ કર્યો હતો. આ હુકમને ૭ માસ સુધી લંબાવવાને હુકમ આવ્યો છે.

(અધુરૂં)

નેકીનાં કામ કરવામાં કોઇની રાહ ન જુઓ

કહતે હૈ એક સાલ ન બારિશ હુઇ કહીં;
ગરમી સે આફતાબ કી જલને લગી જમીં
થા આસમાન પર ન કહીં અબ્ર કા નિશાં;
પાની બિના ન જાને કે, કુઇ ખુશ્ક ઔર નદિયાં
ગાયે પડે થે જાન કે ડર જાનવર થે,
ઉજડે ચમન તરૂઓ સે તરસતે થે ફૂલ કા,
કુછ તક રહી થી ખુશ્ક જમીં આસમાન કે
ફિક્ર કાય ઉન સુખી થી કિસાન કા.
બારિશ કી કુછ ઉમ્મીદ ન થી પાસ રહીબાંદો,
યહ હાલ થા કિ જૈસે કોઇ સોગવાર હો
એક દિન જો અપને ખેત મેં આકર ખડા હુઆ,
દેખી તો ખાક દેખ કે બેહાલ હો ગયા.
દરે બાદ આસમાં કી તરફ દેખતા થા વહ,
બારિશ કે ઇન્તજાર મેં બસર રહા થા વહ,
નાગાહ એક અબ્ર કા ટુકડા નજર પડા.
ઝાડી સી અપને સાથ ઉઠા કર ચિડી હુવા,
પાની કી એક બુંદ ને તાકા જમીન ઉપર,

બોલી વહ ઉસ કિસાન કી હાલત કો દેખ કર—,
વીરાન કૈસા સાફ હૈ તેરી ખેતી જમીન કી,
હૈ આસમાન પર નજર ઉસકી અહેસાનમંદ કી,
દિલ મેં યહ આરઝુ હૈ કિ ઈશ્વર અબ દે દે.
પાની અગર કે ખેતોં પ બરસે હુવે ઉંઇ
બુંદો ને વરસા સુની યહ સહેલીઓ કી ગુફતગુ,
હસ કર દિયા જવાબ કિ અચ્છા હૈ આરઝુ.
તુ એક જરા સી બુંદ હૈ પગલી, ભલા યહ ખેત
તેરે જરા સે નમ સે ન હોગા હરા યહ ખેત
તેરી પિમાકત ક્યા હૈ કિ ઇસકો હરા કરે,
હો ખુશ જો દેખ કર, યહ કિસી કો ભલા કરે?
ઉસ બુંદ ને મગર યહ બિગડ કર દિયા જવાબ,
બોલી જુદ ઉન કી જિદ ને કિયા હુઆ લાજવાબ—
માના કિ એક બુંદ હું, દરિયા નહીં હું મૈં
કતરા જરા સા હું, કોઇ ચીજ નહીં હું મૈં,
માના કિ મેરા નમ કો દરિયા કા નમ નહીં;
હિમ્મત તો મેરી અબ્ર કી હિમ્મત સે કમ નહીં
નેકી કી રાહ મેં કભી હિમ્મત ન હારિયે
મઝદુર હું તો ઉમ્ર ખુશી મેં ગુજારિયે.
કુરબાન અપની જાન કરૂં ગી કિસાન પર,
ક્યા તુ ભી મૈં રહુંગી કે યહાં આસમાન પર?
નેકી કે કામ સે કભી રૂકના ન ચાહિયે
ઇસમેં કિસી કે સાથ કી પરવા ન ચાહિયે.
લો મૈં ચલી યહ કહ કે રવાના હુઇ વહ બુંદ.
બુંદો કી અન્જુમન મેં યગાના હુઇ વહ બુંદ
ટપ દે સી ઉસકી નાક પે યહ બુંદ ગિર પડી;
સુખી હુઇ કિસાન કે દિલ કી કલી ખિલી
દેખા સહેલિયોં ને તો હૈરાન હો ગઇ,
હિમ્મત કે ઇસ કમાલ પે સબ ને આફરીં,
બોલી કિ આઓ અબ ન સહેલી કે છોડના,
અચ્છા નહીં હૈ મુંહ કો રિફાકત સે મોડના,
સાથી કે સાથ સબકો બરસના જરૂર હૈ,
ગર હમ ન સાથ દેં તો મુરૌવત સે દુર હૈ
યહ કહ કે એક સાથ વહ બુંદે રવાં હુઇ;
છીંટા સા બન કે ખેત કે ઉપર બરસ ગઇ,
કિસ્મત ખુલી કિસાન કી બિગડી હુઇ બની,
સુખી હુઇ ગરીબ કી ખેતી હરી હુઇ.
ફિર સામને નજર કે બડા બાગ કા સમાં;
થા આસ પાસ ઘાસ કા સબજા,
ઉજડા હુઆ જો ખેત થા આખિર હરા હુઆ
સારા યહ એક બુંદ કી હિમ્મત કા કામ થા,
દેખી ગઇ ન ઉસસે મુસીબત કિસાન કી;
ખેતોં હો કે ખેત પે ઉસકે બરસ ગઇ,
નાદાની સી એક બુંદ યહ હિમ્મત ખુદા કી શાન!
યહ દેખ, યહ કરમ, યહ મુરૌવત, ખુદા કી શાન

સમજુતી

કેટલીક અડચણો આ કાવ્યની સમજ ઉપર ઉપરથી લાગી જવાથી એકાએક પડે તેમ નથી. પણ કેમજ્જુરના તેમ જેમ તે રવાડે ચડે તેમ તેમ તેની ખોટાઇ તેઓને અને તેઓ સારે નજરે આવતા રહે છે શક્તિ વડે નેકીનું કામ કરવામાં આરૂંશે ખોટું ભણી કરવામાં આવ્યું છે

માણસે બીજાની ગ્રહ નથી જોવાની. જેને નહીં જોવાનું ક્ષેત્ર નું નિશાળીપણું, અથવા તો વધી જોવાની પોતાની ખુબીઓ, નેકી કરનારની હીમત એજ તેનું ખરું સાધન છે અને એજ તેની સંગાથમાં છે એમ આ કાવ્યમાં કવીએ ઘણું રસ પુર વક બતાવેલું છે. તે કહે છે કે એક વરસ ક્યાંય વરસાદ પડ્યો નહિ અને આફતાબ એટલે સુરજની ગરમીથી જમીન તપવા લાગી, આકાશમાં અબ્ર(વાદળાં)ની જરા પણ નીશાની નહતી અને પાણી વિના બધી જમીન સુકાતી હતી ત્યારે બધા જીવોના ગળામાં શ્વાસ પડતા હતા, બગીચાઓ તરસથી ઉજડ બનતા હતા, અને સુકી જમીન આકાશ સામું મોઢું તાકીને બેઠી હતી. આ વખત કીસાન એટલે ખેડુતની બધી ઉમેદ નાશ પામી હતી. તે બીચારાને વરસાદની જરા પણ આશ નહતી અને તેના હાલ કોઈ મહા શોકમાં આવી પડેલ માણસના જેવાજ હતા. એક દીવસે જ્યારે તે પોતાના ખેતરમાં આવીને ઉભો ત્યારે બધા છોડના હાલ જોઈ મનથી બહુ દુખી થયો. હર વખત તે આકાશ સામી નજર કરતો હતો અને વરસાદ પડતો નહતો. તેથી ગભરાઈ રહ્યો હતો. એટલામાં એકાએક વાદળીનો એક નાનો કકડો તેની નજરે પડ્યો. પવન તે વાદળીને તાણી લાવતો હતો અને તેના છાંટા આહીં તહીં પડતા હતા. ખેડુતની હાલત દુખી જોઈ એક ટીપું બોલ્યું કે આ ગરીબની ખેતી ઉજડ થઈ ગઈ છે, આ કમનસીબ માણસની નજર આકાશ પર જ છે, માટે મારા દીલમાં થાય છે કે આનું હું ભલું કરું અને વરસીને તેનું ખેતર હરીયાળું કરું. બીજાં બુંદોએ જ્યારે આ તેના મનની વાત સાંભળી ત્યારે હસીને કહ્યું કે તું એક જરા જેટલું બુંદ છે અને આવડું મોટું ખેતર છે તેને તું કેવી રીતે પલાળી શકીશ? તું જ એક નજીવ (હેચ) જેવું છે તે બીજાનું કઈ રીતે ભલું કરી શકશે? બધા બુંદોએ આને આવી રીતે કહ્યું તો જવાબમાં એકલા પણ હીમતવાન બુંદે એવો આપ્યો કે બધાના મોઢાં બંધ થઈ ગયાં. તેણે કહ્યું કે હું છઉં તો એક બુંદ હું કંઈ દરીયો નથી, પણ મારી હીમત દરિયાથી જરા પણ ઉતરતી નથી. નેકીના કામ માટે કદી હીંમત હારીશ નહિ મારી આખી ઉમર તેને માટે ગુજારીશ અને આ કીસાનને માટે મારી જાન કુરબાન કરીશ, અહીં આકાશમાં બેસી રહી હું શું કરીશ? નેકીના કામમાં કદી કોઈને રોકવા ન જોઈએ અને તેમાં કોઈની સંગાથ પણ ન જોઈએ, એમ કહી તે બુંદ ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યું અને બીજા બુંદોના જથ્થામાંથી છુટું પડી ટપક દઈ તે કીસાનના નાક ઉપર જઈને પડ્યું તેજ વખતે કીસાનના અંતરમાં કળી ખીલી એટલે કે તેનું દીલ ખુશી થયું. પડનાર બુંદની સાહેબીઆ એમ આ જોયું ત્યારે તેની ઉત્તમ હીમતને જોઈ તેઓ આફરીન થઈ અને બોલવા લાગી કે આપણું આ સાહેલીની સાથ છોડવી એ આપણને છાજતું નથી. આપણા સાથીની સંગાથે ચાલો વરસવું જોઈએ, અને નહીં તો આપણે બેશરમ ગણાશું. એમ કહી એકી સાથ બધા બુંદ વરસવા લાગ્યાં અને તે ગરીબની સુકાઈ ગયેલી ખેતીને લીલી છમ કરી મુકી, અને આસપાસના ખેતરો પણ લીલા થઈ ગયા. આ વાતું એક બુંદ જેનાથી તે કિસાનનું દુખ જોયું ન ગયું તેની હીંમતથી બન્યું. આ ઉપરથી કવી કહે છે કે આ નાનું બચારું બુંદ તે કુદરતનું કુદરત છે અને તેનાથી જે કરવાનું થયો, તેણે બીજાના ભલાને અરથે જે આત્મભોગ આપ્યો અને તેણે હીંમત બીજાને જે આપી તે ભરમાં પહોંચી તે પણ ઇશ્વરની કુદરત છે.

આ કવિતા પંજાબની નિશાળોમાં છોકરાંઓને શીખવવાની એક પુસ્તકમાંથી લીધેલી છે અને તે ગુજરાતી તરજુમો ગણી શકાય છે.

વિવિધ વિષયો

અમારા ઉપરના છેલ્લા મેલમાં મળેલા તા ૭ ઓગસ્ટના કાગળમાં મી. ગાંધી જણાવે છે કે મી ગોખલે બીમાર છે. લડાઈ ન થઈ હત તો હું ત્યાં તેમને મળી, આવતા આઠવા ડીઆની મેલ સ્ટીમરમાં હીંદુસ્થાન જાઉં એવી ગોઠવણ થઈ હતી પરંતુ હવે તો એ ગોઠવણ મુજબ જઈ શકું તેમ નથી. મી ગોખલેની તબીયત ઠીક સુધારા ઉપર છે એવા ખબર અમને મળેલા છે.

તા ૭ ઓગસ્ટનું 'ટાઈમ્સ' જણાવે છે કે મી ગાંધી મીસીસ ગાંધી અને મી કેલનબેક તા ૬ ઓગસ્ટના રોજ ત્યાં પહોંચ્યા હતા. વિક્ટોરીઆ સ્ટેશને તેમને ઘણા હીંદી તથા ગોરા મિત્રોએ આવકાર આપ્યો અને સાઉથામ્પટન રોડ ફ્રુડનમાં તેમને ઉતરવાની સાથે હતો. પહેરવેસમાં આ ત્યાં હતા. આગળ ચાલતા તે પત્ર જણાવે છે કે તા ૮ હતાં રે હોટેલ સેસીલમાં તેમને જાહેર આવકારનો મેળાવડો થવાનો હતો. આવકાર આપનારી કમીટીમાં પ્રીન્સેસ સોફીઆ દુલીપસીંગ મી. ગોખલે હીંદી ડેપ્યુટેશનના સભાસદો અને બીજા ઘણાં નામાંકીત નામો હતા.

નતાલમાં જે હીંદીઓને એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓ હોય તેમના નામ નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરીને ડરબન ૧૧૦ ફીલ્ડ સ્ટ્રીટને સરનામે, તથા ટ્રાન્સવાલમાં જે હીંદીઓને એક કરતાં વધારે સ્ત્રીઓ હોય તેમના નામ ટ્રાન્સવાલ બ્રીટીશ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરીને જોહાનીસબર્ગ, બોક્સ ૬૫૨૨ ને સરનામે મોકલવા વીનતી છે.

હીંદુસ્થાનથી મળેલ છેલ્લા મેલમાં ખબર છે કે મોઝામ્બીકના હીંદીઓ ઉપર ત્યાંની સરકારે દર માણસ ઉપર નાખેલો પા ૩ નો કર થોડી મુદતમાં નાબુદ કરવામાં આવશે.

ગઈ તા. ૩૦ મી ઓગસ્ટે ડરબનમાં નવસારી વાળા દરજી ભગત પ્રભુ લાલાની આગેવાની નીચે રા. ગોકળદાસ બાંધીના સ્વદેશ ગમનના પ્રસંગે માનપત્ર આપવાને માટે મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો.

સેલીસબરીથી એક તાર જણાવે છે કે આવતા અકટોબર થી દક્ષીણ રોડેશીઆના એડમીનીસ્ટ્રેટર તરીકે મી. ડરમંડ ચેપ્લીનની નીમણુંક થશે. આ ઉપરાંત, વાંચનારાઓને યાદ હશે કે મી. ચેપ્લીને દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓને ન્યાય અપાવવા બહુ આગળ પડતો ભાગ લીધો છે.

જાણીતા રમતસાથ બાપ મધે આફ્રીકીએ રીબીવેરસ(?) ખાતે મરણ પામ્યા છે. ફીલસોફીકલ તરફ થી ઇ. એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. કાછલીઆએ મોકલેલા તારમાં જનરલ સ્મટ્સે તા ૧ લીએ પ્રીટોરીઆથી મી કાછલીઆને લખે છે કે મારા પોતાના મરણ પામેલી લાગણી બતાવવા માટે હું તમારો હમેશાં આભાર માનું છું. હિંદીઓ મોકલેલી તમારી લાગણીની સારી કદર તથા હું ઘણી કદર કરીએ છીએ. તમારી એસોસીએશનના શુભાશુભ સભાસદો જેમણે મને દિલથી લખેલું છે તેમને આથી ખબર આપશો.

હજી ગુજરાતી વાર્તા અને બીજાં લેખ—મરહુમ રાજસ્કોપ ના લખેલાં લખાણોમાં આ સહુથી સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૧૦.

એબીસ અનુ વંડરલેંડ—આ વાર્તા બોધદાયક છે કીમત ટ. ખરચ સાથે શી ૧ ૯

ઈસપના ફેબલ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સહુ અને છોકરાંઓ સમજી શકે તેવું છે. કી ૯. ખરચ સાથે શી. ૧–૯

ગોરસ્તાન—ગુલીસ્તાનના કેટલીક વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨–૯.

હાફીઝનું રુબાયત—સૈયદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે. કી. શી. ૧ ૯

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇર્વીંગકૃત કીમત શી. ૧ ૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧ ૯.

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી શી. ૧ ૯.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ એસ બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૪/

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તમાં જલાલુદીન રુમી અને નુરદીન અબ્દુઅલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીહતો. દરેકની કી. શી. ૧ ૯

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વર્કશોપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે ત વિષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧ ૯

કાયદા સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામના મહાન માણસ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયા છે. તેનાં લખાણો લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હતો. તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને ઘણું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીમાં ઘણા માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે એટલું લખીને સંતોષ નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાના શહેરી તરીકે આ ધંધાને અટકાવવાને સારૂ બીજા જે ઉપાયો લેવા ઘટે તે પણ લેતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામોનો વેપાર ચાલે તે રાજ્યને કર વેરો આપવો નહી. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા ઊંડ અને લાભકારક હતા અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શકુન્તલા—શ્રી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં સુવાંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧–૯.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ—હીંદનું સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં છે. તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો અંગ્રેજી અખબારોમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે કીંબરલી, જોહાન્સબર્ગ, મારીત્સબર્ગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની અધુરણ નોંધ આ પુસ્તકમાં છાપેલી છે. મજકુર જગ્યાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ત્રણ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે, બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ, અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યુ હતું તે બધુ છે, અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસન્સ, કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે વીગેરેના કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલાં છે. હીંદી સવાલનો ઇતીહાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કારકુનો તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલાં છે. કીમત શી. ૨–૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મી એન્ડ્રુસનું ભાષણ—મી એન્ડ્રુસે કેપથી વિલાયત ઉપડતાં પહેલા ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે. તે ભાષણ વખતે લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન મી મેરીમેન વિગેરે ગૃહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમાં સુંદર રીતે કેપ 'ટાઈમ્સ' પ્રેસમાં છપાવવામાં આવ્યું છે. તેની કિમત પોસ્ટેજ સુધાં ૭ પેની રાખવામા આવે છે ને અમને તેટલી સ્ટાંપ મળવાથી અમે જ્યાં મોકલવાનું અમને લખવામાં આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા જાણીતા ગોરાઓના હાથમાં જવું જોઇએ. અમે હીંદી વાચનારને ભલામણ કરીએ છીએ કે તમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલવું. અમને જો પહેલા મોકલી ગોરાની સુચના કરવાનું કહેવામા આવશે તો અમે તેમ પણ કરવા તઇયાર છીએ. એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે, અમારી પાસે સાતસો નકલ આવી છે. ને તેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે પઇસા વધશે તે શાંતિનીકેતનની નીશાળને સારૂ મી. એન્ડ્રુસને મોકલવામાં આવશે.

આત્મ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી. શી. ૨–૯

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર કી શી. ૨–૩.

સેંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદ્ગીતાનો તરજુમો કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨–૩.

હીંદુસ્તાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને દંતકથા—આ રસીક વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ હાર્વિ મેયોએ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૯.

રુબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧–૩

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ઓફીસમાં વેચાણ મળી શકશે.

	કીમત	પોસ્ટેજ
	શી. પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨—૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩—૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩—૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૫ મો	૪—૬	૧૦
સ્વર્ગની સીડી	૨—૬	૫
ઓમર પાશા (યુરોપમાં ટરકીએ ૫૬ વરસ ઉપર મેળવેલી જીતોના બ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ક. બે. મરઝબાન	૮—૬	૧૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫—૦	૧૨
જગ વિખ્યાત પુરૂષો-સોક્રેટીસ અને ફાધર ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧ ૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦—૬	૧
પોકેટ ડીક્શનેરી ગુજરાતી એન્ડ ઇંગ્લીશ	૨—૮	૪
બાળપોથી	૦—૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦—૪	૧
” બીજી ”	૦—૫	૧
” ત્રીજી ”	૦ ૮	૨
” ચોથી ”	૦—૮	૨
” પાંચમી ”	૦ ૧૦	૩
શ્રી હીરામ ભાગ પહેલો	૦—૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦—૬	૧
” વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧ ૦	૨
” ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦—૪	૧
અક્ષરમાળા. સ્વ. કેટલાક કવિએ બનાવેલી	૦ ૬	૨

મો. ક. ગાંધીનું જન્મ વૃતાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમાં લૉર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકર્તાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૬૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે ટ. આફ્રીકાના સત્યાગ્રહનું વર્ણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી ૧ ૩. ટપાલ ખરચ ૩ પેની

ગુલામરાજ—આ વારતા મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'ઓબ્જેક્ટ ઓફ ગુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

નીતિધર્મ—આપણું વર્તન અંગે નીતિ તો રહેલીજ છે પણ ધરમનો વિચાર કર્યા વિનાએ સાધારણ બુદ્ધિથી વિચારતાં નીતિ જાળવવી એ જરૂરનું છે તેમાં સુખ છે અને તેમાંજ આપણું હિત છે. એવું જૈન રસ્તે આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખો લખનાર બહુ વિદ્વાન ને અનુભવી હીંદુ છે, તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણી અસરકારક રીતે મંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે, ને હીંદુ પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. પોતાના હીંદના અમલદારો ને આપણું સ્વરાજ આપીને ચલાવી શકાશે છે કે પોતાના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઈ શીખવાનું નથી. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મૂળ સ્વાર્થમાં છે. પશ્ચિમના સંચાકામ નહીં કેમકે તેથી ઘણાં માણસો નમાલાં ને ગુલામ બની ગયા છે પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો મહાવરા જની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં કેમકે રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમા આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડો રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રમેશ દત્ત, ઓન ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેશાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુરીર હુસેન કીદવઈ, પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. કીમત શી. ૨, ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચારડ એફ બરટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાના મા લખાયું છે તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેક્ઝાંડરીઆ સુએઝ કેરો, નાઇલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા મીઠી ખાત્રાઓનાં વરણન છે. બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૮-૬

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમા ૭ નીબંધો છે (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી. (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨—૩

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઈફ એંડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઇ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે, દરેકની કી. શી. ૧, ૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની,

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને ગીરમીટનો સવાલ ઉપરની મુદ્દા ગ્રસ્થાનોમાંથી ગીરમીટ નાબુદ કરવા વિષે ઓન. મી. જી કે ગોખલેએ ઇલાબ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં બોલેલી ચર્ચાઓનો સંપૂર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે. સાથે મી. ગોખલેની કારકીર્દીનો ટુંક હેવાલ છે અને ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની ટપાલ ખર્ચ ૧ પે. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કી. ૬ પેની [illegible]

—:o:—

આઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૯ સપ્ટેમ્બરથી તા. ૧૫ સપ્ટેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ભાદરવા વદ ૫ થી ભાદરવા વદ ૧૦ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમીન—તા. ૧૮થી રમઝાનથી તા. ૨૪ રમઝાન સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૩ થી તા. ૯ સુધી ૧૨૮૩

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ	મુસ. તા.	મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૯	વદ	૫	૧૮	૩ ૬	૫ ૪૬
ગુરૂ	૧૦	,,	૬	૧૯	૪૬	૫-૪૭
શુક્ર	૧૧	,,	૭	૨૦	૫	૫-૪૭
શની	૧૨	,,	૮	૨૧	૧૬	૫-૪૮
રવી	૧૩	,,	૯	૨૨	૭૫ ૫૯	૫ ૪૮
સોમ	૧૪	,,	૯	૨૩	૮૫ ૫૮	૫-૪૯
મંગળ	૧૫	,,	૧૦	૨૪	૯૫-૫૧	૫-૪૯

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s., 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS

Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નાથી ગુજરાતી ભાષાંતર.

કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
બાળકોના ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાશ ...	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જમાનાની અસર	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
જાહેર જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૫
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમજાવ્યું આવ્યું છે)	૦	૯
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
મુસ્તફાકમાલ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કમાલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કમાલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓર્ડર ખાસ કરવા નહી અને ના પઇસા મોકલાવતી વખતે ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ જુદી

ખાસ વાટાઘાટી જોઈને

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇતિહાસમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાની જનરલ સ્મટસની છબી, અને તમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબી ઓળખી સાચવી રાખી શકે છે તેમ પણ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી સાહેબને કે દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીઅનની બહાર છાપાના દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ગ્રાહક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન શિવાયની બેંકોના) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

આ છાપું મગનલાલ ખુશાલચંદ ગાંધીએ ફીનીક્સ ખાતે ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસમાં છાપી પ્રગટ કર્યું.

Indian Opinion

AND GUJARATI

Registered at the G.P.O. as a Newspaper
Price Threepence

INDIA'S ENTHUSIASTIC LOYALTY

[illegible]

roy of India.

[illegible]

at the disposal of the

[illegible]

some chiefs, [illegible]

[illegible]

at Srenagar, and
to which large
Maharaja of Hol
in his State army
purposes. Hor

[illegible]

donations from

[illegible]

The Maharaja of Rewa has offered

[illegible]

lore, have also given large sums to the

[illegible]

delivered a stirring speech, in response subscriptions were collected. The [illegible] offers free of charge all the horses which may be suitable for Government [illegible]es are also offered by the Nizam's Jamnagar, and other Bombay States.

[illegible]

[illegible] the Imperial Indian Relief Fund.

[illegible]

a thousand Tibetan troops for [illegible] British Government. His Holiness [illegible] Lamas innumerable throughout the [illegible] of Tibet are offering prayers for [illegible] British Army and for the happiness [illegible] the victims of war. (Cheers.)

[illegible] has prevailed throughout British [illegible] of telegrams and letters have been [illegible] expressing loyalty and a desire [illegible] Government either in the field or by [illegible] India. Many hundreds have also been [illegible] local administrations. They come from [illegible] associations, religious, political, and

[illegible]

[illegible], or asking for an [illegible] by personal service. The following [illegible] as typical examples: All India [illegible], the Bengal Presidency Moslem [illegible] Association of Rangoon, the

trustees of Aligarh College, Behar, the Provincial Moslem League, the Central National Mahomedan Association of Calcutta, the Khoja community, and other followers of the Aga Khan, the Punjab Moslem League, the Mahomedans of Eastern Bengal, the citizens of Calcutta, Madras, Rangoon, and many other cities, the Behar Landholders' Association, the Madras Provincial Congress, the Talugdars of Oudh, the Punjab Chiefs Association, the United Provinces Provincial Congress, the Hindus of the Punjab, Chief Khalsa Dewan, representing the orthodox Sikhs, the Bohra community of Bombay, the Parsee community of Bombay.

The Delhi Medical Association offers a field hospital that was sent to Turkey during the Balkan War. The Bengalee students offer their enthusiastic services for ambulance corps, and there were many other offers of medical aid. The Zemindars of Madras offered 500 horses.

Among other practical steps taken to assist the Government may be noted the holding of meetings to allay the panic, to keep down prices, and maintain public confidence and credit.

Generous contributions have poured in from all quarters to the Imperial Indian Relief Fund.

Mr. Roberts added that, in addition, similar offers had been made by chiefs who happened to be at present in Europe—the Gaekwar of Baroda and Maharaja Bharatpur, to mention two only, had placed the whole resources of their States at the disposal of his Majesty's Government. The Indian community in England, including Indian students, had made loyal offers of their services. Mr. Roberts concluded: "I feel confident that the House and the country will feel a deep appreciation of this magnificent demonstration of loyalty with which the princes and the people of India have identified themselves with the cause of the Empire." (Loud cheers.)

Lord Crewe on India's Loyalty

London, September 9th.—In the House of Lords to-night Lord Crewe read the statement by the Viceroy of India, which was given to the House of Commons.

Lord Crewe also gave an account of the Viceroy's Council meeting, dwelling on India's intense loyalty and magnificent help to the British.

Lord Crewe concluded: "This demonstration of true and heartfelt loyalty to the King-Emperor and the Government is one of the most gratifying facts as an outcome of the present war." (Cheers.)

Lord Lansdowne eulogised India's response.

Lord Crewe, in the House of Lords, and Mr. Roberts, in the House of Commons, had congratulations showered on them by the members.

At the conclusion of the reading of the Viceroy's statement in the House of Commons one member shouted: "Send a copy to the Kaiser."

India Offers Her All

London, September 9.—In the course of his speech in the Council (as read by Lord Crewe in the House of Lords), the Viceroy of India said: "India rejoiced that she was able to fight for the Empire. It was clear that we were not at the end of our military resources, seeing that practically all the ruling chiefs had also placed the military forces and resources of their States at the disposal of the Government.

"The Indian Government had decided to meet such portion of the cost of the expedition as would have fallen upon India in normal circumstances, roughly a million sterling, to the end of the financial year, which was additional to providing for the defence of India, and meeting losses consequent upon the war."

India Sends 70,000 Men

London, September 9.—The Viceroy of India, in the course of a great speech at Simla, said that it was no longer a secret that India had already despatched two splendid divisions of infantry and one cavalry brigade to Europe, while three more cavalry brigades would follow immediately.

It was a source of the utmost pride and satisfaction to the whole of India that they had already been able to send over 70,000 combatants to the front.

He announced that six Maharajahs and three Nawabs and other Indian nobles were accompanying the force.

London, September 9.—Lord Crewe has announced that the Gurkhas will participate in the campaign.—Reuter.

The Aga Khan's Offer

London, September 13.—His Highness the Aga Khan has offered to the British Raj his resources and personal service, and expresses willingness to serve as a Sepoy in any infantry regiment.—Reuter.

Unjust Magistrates

There seems to be cause for most serious complaint with regard to some of the Natal Magistrates. In these columns we recently recorded the condemnation of the Verulam Magistrate by the Supreme Court for illegally sentencing an Indian to a term of imprisonment, knowing the sentence to be illegal and only last week we reported a case wherein the same Magistrate was severely censured by the Judge-President for negligence and extraordinary indifference regarding a missing pass-book. The Natal Law Reports just to hand show how, in spite of a decision of the Supreme Court that, in the absence of any evidence to show that the offence was committed, a plea of guilty was not sufficient to support the decision, the Magistrate of New Hanover nevertheless convicted and sentenced an unfortunate native against whom no evidence had been led. In giving judgment in the case referred to, the Judge-President said: "It may be although it is difficult to understand how it can be, that the Magistrate on the 23rd of December was unaware of the decision given by this Court in an appeal from himself upon the 3rd of December. It may be that he had not at that time seen a report of the decision. At any rate I will give him the benefit of the doubt. But in stating his reasons for his judgment, which he did on April 15th, 1914, he says:—'I may say here, in this Province, it is not obligatory for evidence to be led when a plea of guilty is tendered.' I cannot take it that at this later date he was unaware of the decision of the Court. I could only do so by ascribing to him a degree of neglect or indolence in informing himself which I will not readily impute. But he must understand for the future that it is his duty to accept and apply the decisions of this Court, and when a point has been directly decided, more especially in the case of an appeal from himself, it is altogether improper for him to set his own view against that of this Court and say that that is not obligatory which the Court has declared to be necessary. The conviction must be quashed, and I shall expect in future that the Magistrate will see the propriety and necessity of conforming to the decisions of this Court, and I must express my regret that he should have made it necessary to tell him so."

Surely there is room here for investigation by the Department of Justice whose attention should undoubtedly be directed to cases of this nature. There is no doubt that some Magistrates are suffering badly from what in unjudicial language is called "swelled head," and until they are severely checked by departmental action, they are quite capable of ignoring even such pointed advice as that which we publish above.

From the Editor's Chair

INDIA AND THE EMPIRE

The lengthy telegrams from England that we publish elsewhere, reporting statements made in the Imperial Legislative Council at Delhi, and the Imperial Houses of Parliament, Westminster, must have amazed those who have hitherto not realised the significance of the part that India plays in the Empire. We are not for the moment going to discuss the ethics of warfare or the advantages of Passive Resistance. We have to look at the matter from the point of view of two unquestionable facts, the first of which is that the Empire is at War, and the other that India is an integral portion of the Empire. In these circumstances India's duty was clear, and she has responded, not to any outside appeal but to her own sense of what is fitting, having regard to those circumstances. How spontaneous, how generous, how wholehearted, how regardless of grievances her response has been Reuter's telegrams indicate with a gratifying degree of detail. There have not been wanting those suffering from perpetual and incurable negrophobia who have deplored the use of Indian troops, not in the least because they did not wish India to be contaminated by the brute force that is sweeping Europe like a plague, but solely because the coloured races must never be allowed to feel that they are on terms of equality, even on the plane of physical force with the European peoples, and this in spite of the lessons of the Russo-Japanese War. But these critics will, we opine, hardly contend that Indian troops are likely to be less self-restrained, less chivalrous, in a word less civilised, than the Vandals and Huns who destroyed Louvain, and who, if the reports that have been published be even one-tenth true, have mutilated, pillaged, murdered and ravished. After Port Arthur and Liao-yang, the East could not stand where it did before those gruesome events, and not the least important of all the consequences of the historic war that is now proceeding so furiously, will be the inevitable re-adjustment of the relations between the East and the West on the basis of diminished Western racial arrogance and augmented and justifiable Eastern racial pride. And to this result India will have contributed in such a degree as to compel a new consideration of her place and function in the Empire to which in its time of need she has contributed with a lavishness that has hitherto been unexampled in history.

A CHARACTERISTIC OFFER

We publish elsewhere the correspondence between Mr. Gandhi and others on behalf of Indians resident in or visiting England, offering their services, and the reply of the Under Secretary of State for India. The first letter is a fine example of the principle for which Mr. Gandhi, whose hand may be seen in every line of it, has stood for so many years, and the following words finely represent the spirit of the offer:—"We would respectfully emphasise the fact that the one dominant idea guiding us is that of rendering such humble assistance as we may be considered capable of performing, as an earnest of our desire to share the responsibilities of membership of this great Empire if we would share its privileges." Lord Crewe's suggestions indicate that the Imperial Government are anxious to avail themselves of this offer of service in the spirit in which it was made. We have details of the draft of the circular letter that was sent to those who made the offer. The words: "We advisedly use the word 'unconditionally,' as we believe that, at a moment like this, no service that can be assigned to us can be considered to be beneath our dignity or inconsistent with our self-respect," amply reveal the true meaning of a word liable otherwise to be misunderstood. An Empire that can produce men and women of such extreme self-abnegation is an Empire that must stand because of the majesty of the principles to which these self-sacrificing citizens are devoted. It is significant that this trumpet call of duty is sounded by two such remarkable women as Mrs. Gandhi, who has already suffered so much in her own person, and Mrs. Sarojini Naidu, the great poetess of India.

VISITING PERMITS AGAIN

We publish in this issue the relevant particulars of the form of application that has to be completed and declared to formally by applicants for Visiting Permits. We also publish some interesting correspondence on the subject, which shows that the representatives of the Indian community are alert to the dangers of the Indian community's being a party to the erection of an official inquisition into the movements and history of individual Indians from the time of their arrival in this country. We are strongly of opinion that the preparation of such documents should not have been entrusted to the departmental officials until the Indian community, through its leaders, had been consulted, in order to avoid the friction and suspicion that are bound otherwise to be created. We trust that other public bodies besides the Transvaal British Indian Association will register their protests with equal emphasis so that the Government may have no excuse for ignorance of the feeling of Indians in this matter. Meanwhile, we would earnestly recommend to them the undesirability of applying for Visiting Permits so long as the present form of application is in use.

"WHOM THE KING DELIGHTETH TO HONOUR"

We understand that, upon the recommendation of Lord Hardinge, supported by Lord Crewe, the Secretary of State for India, the name of Mr. Gokhale was included among those upon whom the dignity of a Knight Commandership of the Indian Empire was to be conferred on the occasion of the last celebration of the King's birthday. *India*, however, states that Mr. Gokhale, on being apprised of His Majesty's intention, wrote to say that whilst he was deeply grateful to His Majesty the King-Emperor for the same, he must humbly beg to be excused the high honour as he preferred to continue under his present simple designation, if his wish was not likely to be misconstrued, whereupon His Majesty was graciously pleased to allow the withdrawal of his name from the list. Lord Crewe, at the same time, intimated his regret that the Government could not mark their high sense of appreciation of Mr. Gokhale's public services. The incident is still one more illustration of Mr. Gokhale's extraordinary modesty and his scorn of what is appropriate for men who serve their country with no thought of reward. Like that other great Indian, Mr. Dadabhai, Mr. Gokhale's name will go down to history as that of a simple, devoted, self-sacrificing patriot who had at heart only his country's good.

Visiting Permit Monstrosities

The following is a copy of the form D.r.4 issued by the Immigration Department of the Union:—

(.- stamp to be cancelled by Officer taking this declaration.

No ....

(to be left blank).

Nature of document applied for .... Port Period (if any) for which required .... Port of Entry .... (If any reply to these questions is in the negative, this should in each case be clearly stated).

1. Name of applicant in full. 2. Applicant's age. 3. Sex. 4. Race. 5. Nationality. 6. Country of origin. Documents and references submitted in support of this statement, especially as regards residence in South Africa. 7. (a) Date and place of applicant's first entry into South Africa. (b) Full particulars with dates of applicant's subsequent movements within and beyond the Union. Description of person for whom permit is desired. Height. Build. Distinguishing features and marks. 8. Particulars of fixed property or other vested interests of applicant in South Africa or elsewhere. 9. Applicant's occupation and means of subsistence. 10. Is applicant able to read and write in any European language? If so, in what language? 11. Has applicant ever been refused permission to enter any Province of the Union or expelled from it? 12. Has applicant ever been convicted of any crime in any country? If so, for what offence? 13. Is applicant suffering from any physical or mental infirmity? 14. State whether applicant is or has been married. 15. If married state (a) name of wife or husband, as the case may be, and (b) if alive, the present place of residence. 16. Has applicant's wife or any of his children ever been in South Africa? If yes, give particulars with dates. 17. If applicant has any children give details. (This reply should include adult as well as minor children.) If applicant has lost any children by death their names should be given with the remark "dead" under the heading "present residence." 18. Particulars of any permit or certificate previously obtained or applied for in any Province of the Union. 19. Any other particulars relevant to the case.

I, ... having been duly cautioned hereby solemnly and sincerely declare that I fully understand the above questions and that I have answered them truthfully and that they have been interpreted to me in .... which I hereby declare to understand.

Signature (or mark) of applicant ....

Address in full ....

I hereby certify that I acted as Interpreter for the purpose of this application.

Signature ....

Address ....

Thumb impressions where required left .... right.

I hereby certify that the person .... affixed his signature (or mark) to this document after the said questions had been read over and interpreted to him in my presence and that the contents hereof have been declared before me at .... this day of .... 19..

Justice of the Peace.

The Justice of the Peace should delete these words where an interpreter has not been required and add to the certificate a note that the applicant understood the language used for the application.

The following correspondence in regard to the above has passed between the Under Secretary for the Interior and Mr. Polak:—

31st August, 1914.

"I have seen a copy of the form D.r.4 that applicants for Visiting Permits are required to complete. May I suggest that they appear to be extremely cumbersome documents and are, in my humble opinion, liable to deter Indians from applying for these facilities except under extraordinary pressure? It scarcely seems necessary for an applicant for a Visiting Pass, who may have to proceed to Natal for, say, a fortnight, to visit a sick relative, or for some urgent business matter, to answer questions 7, 8, 14, 15, 16, and 17, and in the case of Transvaal Indians, beyond a formal declaration as to the purpose and period of the visit, are any other particulars required than those contained in the Certificate of Registration? I do feel that a simpler document than this should meet the exigences of the case, and especially where applicants are holders of Transvaal Registration Certificates.

"May I ask that you will be so good as to give this matter your early attention having regard to the fact that there are likely to be many applicants for Visiting Passes who will be terrified at having to undergo an examination of their past and present from the time that they entered South Africa?

Sgd.) "H. S. L. POLAK."

3rd September, 1914.

"With reference to your letter of the 31st ultimo, on the subject of the form to be filled in by applicants for Visiting Permits, I have the honour to inform you that the system was adopted only after careful consideration, and the Minister is not prepared to make any alteration therein until it has had a fair and full trial.

Sgd.) "J. W. SHAWE,

"Under Secretary for the Interior."

British Indian Association's Letter

The following letter to the Secretary for the Interior, dated the 5th instant, has been addressed by the Chairman of the British Indian Association:—

"My Association has seen the letter addressed by Mr. Polak to you dated the 31st ultimo, with reference to form D.r.4, being the form of application for Visiting Permits and other documents, and your reply thereto of the 3rd instant. I desire, on behalf of my Association, to remind you that Visiting Permits are now issued in lieu of the Temporary Permits formerly issued to those entering the neighbouring Province of Natal. In order to facilitate the passage of Indian travellers, the practice had been created that they should deposit with the Immigration Officer at Volksrust £10 together with £1 the fee on the Temporary Permit which was subsequently issued by the Natal Immigration Officer at Durban upon production of the receipt. There was no inquisition at the border or by the Natal Immigration Officer at Durban, and the facilities thus granted were much appreciated by the Indian community, nor has my Association learnt that they were in any way abused. The whole object of the issue of the new document, my Association believes, was still further to facilitate the movements of Indians desirous of proceeding to a neighbouring province for a temporary purpose. My Association very much fears that that object will be frustrated by the new requirements to fill up and declare to a document such as form D.r.4, which purports to make an investigation into the whole past of the applicant from the time of his arrival in South Africa. My Association ventures respectfully to represent that to compel applicants for Visiting Passes to undergo an examination of this kind, is calculated to arouse the gravest suspicions in the minds of the community, nor does there appear to my Association to be any valid reason for the creation of an entirely new practice so far as the Transvaal is concerned.

"I have the honour to refer you to the spirit of the remarks made in paragraph 9, page 34, of the report of [illegible]

the Indian Empire Commissioner. It appears clear therefore that, to satisfy a Resident Magistrate was satisfied of the *bona fides* of the applicant, it was the intention of the Commissioners that a Visiting Permit should be issued to him by the Magistrate, and, so far as Transvaal Indians are concerned, my Association is strongly of opinion that these *bona fides* can be most easily tested by the production of the applicant's Transvaal Registration Certificate, and a statement of the purpose for which the Visiting Permit is required.

"My Association finds it extremely difficult, having regard to past history with reference to visits of a temporary nature to neighbouring provinces to recommend members of the community, that it has the honour to represent, to answer all the questions printed on the face of the form herein referred to, and in view of the complaints that have already reached my Association on this subject, I venture to hope, on its behalf, that the Honourable the Minister will be pleased to re-consider this matter, and consent to the substitution for the present form of application of another document more suited to the occasion for which it is used.

(Sgd.) "A. M. Cachalia."

Government Obdurate

The Under Secretary for the Interior replies, under date the 11th instant, as follows:—

"With reference to your letter of the 5th instant with reference to form D.i.4. used in connection with inter-provincial visiting permits, I have the honour to inform you that the procedure in question applies equally to applicants in all Provinces of the Union and no differentiation can be made in the manner suggested by you in favour of Transvaal Asiatic residents.

"I am to add that it is considered that your fears on the subject are entirely groundless and that you must realise that these visiting permits will be issued by Magistrates throughout the Union and not only through one Immigration Officer."

Indians and the War

In connection with the offer of the Indian community in London to render assistance to the British Government in the war a confidential circular was sent out to Indians. "We, the undersigned," states the circular "have, after mature deliberation, decided for the sake of the Motherland and the Empire to place our services unconditionally, during this crisis, at the disposal of the Authorities. We advisedly use the word 'unconditionally' as we believe that at a moment like this, no service that can be assigned to us can be considered to be beneath our dignity or inconsistent with our self-respect.

The following letter dated the 14th ultimo, was subsequently addressed to the Under Secretary of State for India:—

"It was thought desirable by many of us that during the crisis that has overtaken the Empire and whilst many Englishmen, leaving their ordinary vocation in life, are responding to the Imperial call, those Indians who are residing in the United Kingdom and who can at all do so, should place themselves unconditionally at the disposal of the Authorities.

"With a view of ascertaining the feeling of the resident Indian population, the undersigned sent out a circular letter to as many Indians in the United Kingdom as could be approached during the 48 hours that the signatories gave themselves. The response has been generous and prompt and, in the opinion of the undersigned, representative of His Majesty's subjects from the Indian Empire at present residing in the different parts of the United Kingdom.

"On behalf of ourselves and those whose names appear on the list appended hereto, we beg to offer our services to the Authorities. We venture to trust that the Right Hon'ble the Marquis of Crewe will approve of our offer and secure its acceptance by the proper authority. We would respectfully emphasise the fact that the one dominant idea guiding us is that of rendering such humble assistance as we may be considered capable of performing, as an earnest of our desire to share the responsibilities of membership of this great Empire, if we would share its privileges.

"It may be added that some of those whose names are sent herewith, are already doing work in connection with some of the organisations that are already rendering assistance, and we have no doubt that if our humble offer is accepted, as the news permeates the Indian community, many more volunteers will come forward."

The above was signed by M. K. Gandhi, (Mrs.) Kastur Gandhi, (Mrs.) Sarojini Naidu, M. M. Gandevia, Jivraj N. Mehta, Sorabji Shapurji, M. R. Khan, D. Vines, Khurshed S. Ghandhi E. L. Lalvani.

The fifty-three signatories (says *India*) include all physicians and surgeons, one surgical dresser two engineers one stenographer, four merchants and traders, three barristers, one journalist, seven holders of University degrees, and three ladies.

Government Accepts Offer

The letter brought the following reply from the Under Secretary, Mr. Charles Roberts

"Dear Mr Gandhi,—Lord Crewe desires me to thank you for your letter of the 14th, and to express his warm recognition of your loyal offer of service.

"His Lordship desires to accept the offer in the spirit in which it has been made, and he has given his earnest consideration to the manner in which the services of the Indian community can be utilised to the best interest of the empire.

"He is disposed to think that it would not be advisable for Indian students to volunteer for military duties. If they enlist in the force which Lord Kitchener is now raising they may not be able to leave it for three years, time. His lordship is very averse to encouraging them without the sanction of their parents to take a step which would so seriously interrupt the purpose for which they came to this country and which might prejudice their whole future. Neither is it possible to advise them to join the Territorial Force, as the establishment is now complete, and a long waiting list is already in existence, so that at the present it is impossible to secure enrolment in that force.

"There is, however another sphere of public duty not less important for which in this country we are in the habit of depending very largely upon voluntary assistance, and that consists in rendering aid to the sick and wounded. The number of these in the present war may, unhappily, be large, and if that should prove to be the case the military hospitals and military staff may have difficulty in coping with the demands made upon them. It will, therefore, be necessary to create temporary and voluntary organisations to meet the emergency. This duty is already being undertaken by a very large number of Englishmen and women in the voluntary aid detachments of the British Red Cross Society, and it is to work of this kind that Lord Crewe would direct your attention.

"His lordship suggests that a committee should be formed among the Indian residents and students in London, and that they should undertake to get up an Indian voluntary aid contingent. It is understood that Mr. James Cantlie, who has taken an active part in the organisation of the voluntary aid detachments of the Red Cross Society, has offered to train and drill an Indian voluntary aid contingent if a sufficient number of persons are prepared to undergo a course of training. Lord Crewe notices that several of the signatories of your letter are qualified medical men, and if they will co-operate with Mr Cantlie there is reason to hope that the Indian voluntary aid contingent would become one of the most efficient detachments in the kingdom."

"It is of course quite impossible at the present moment to guarantee that the services of the Indian community and contingent will be required in any given direction. If the number of sick and wounded should, fortunately, not be large, the ordinary military and [illegible] hospitals will be able to deal with them. But the prevalent feeling in this country, which, as your letter shows, is shared by Indians, is that we ought also to prepare ourselves to render efficient service to the empire should the necessity arise.—Yours truly,

"(Signed) [illegible]"

Steps were taken on receipt of the letter of the Under Secretary of State for India, to act upon the suggestion made by Lord Crewe. A meeting of Indians was held at the house where Mr. Gandhi is staying, and a committee was appointed. Mr. Gandhi was chosen as chairman, Mr. M. M. Gandevia as hon. secretary, and among the members are Mrs. Sarojini Naidu, Dr. J. M. Mehta, Mr. Sorabji Shapurji, Major Sinha, Colonel Kanta Prasad, Mr. Bhupendranath Basu, Mr. J. M. Sahay, and others. It is expected that work will begin at once with Dr. Cantlie.

Indians in Action

A Reuter cablegram from Nairobi states that during the fighting in East Africa on the 6th instant the British made a most gallant bayonet charge against most fierce machine-gun fire. The 29th Punjabis suffered somewhat heavily.

Dr. Pearson has kindly consented to give instruction in ambulance and Red Cross work generally to those who have offered their services in Johannesburg.

The members of the Transvaal Indian Women's Association are engaged in making pillow cases in connection with the Red Cross work.

The Condition of England

An article appears in *The Optimist*, an English quarterly review, by St. John G. Ervine, from which we make the following extracts:

"Why is it that England to-day is so unsatisfactory? Why is it that in spite of the remarkable development of the amenities of life existence in England is, on the whole, a rather cheerless thing? When the mind turns towards such an age as that of Elizabeth and compares it with this age, one instantly feels that, generally speaking, that age was a happier age than this one. I do not believe that that feeling arises from the natural tendency of people to exalt the past at the expense of the present. My own bias is towards my own times, but when I try to prove to myself that it is better to be alive now than to have been alive then, I fail to convince myself of the truth of my argument. England undoubtedly is richer to-day than it was in the seventeenth century, but I imagine that wealth to-day is less widely distributed than it was then. If we have a greater number of millionaires than the Elizabethans had, we also have a greater number of paupers. There were fewer workmen in the reign of Queen Elizabeth, but there were also fewer industrial diseases. We produce a great many more articles than they produced, but our productions were [illegible] well than [illegible] did. The Elizabethans made fabrics which lasted for at least a lifetime, and [illegible] that they were [illegible] [illegible] we make fabrics which [illegible] at the end of three months. We spend [illegible] amount of energy and money in organizing factories and workshops for the manufacture of goods which are either trivial or of poor quality. They did not expend a tenth of the energy and money spent by us, and they produced goods of exquisite value. There is very little in this age that [illegible] hundred years hence will exceed and [illegible]; but there was very much made in Elizabeth's day for which we will gladly pay [illegible] of money. . . . . . It is ludicrous to say that a workman in a modern factory performing some minute operation in a long and complicated process which culminates in the production of a box of chocolates or a piece of shoddy cloth has "progressed" beyond and is superior to the workman who, in the Middle Ages, produced work which was incapable of [illegible] the . . . . . . If we are not, on the whole, a happier people than the Elizabethans were, then we have not progressed, we have retrograded.

And why have we retrograded (for I believe that we have)? When I compare the Elizabethans with the Fifth Georgians, I discover that there is missing in our life a very vital thing which was abundant in theirs, and that is religion. I am using the word "religion" here in a sense which is foreign to the mind of the bulk of modern religious people. When I say "religion," I do not mean the Church of England, nor do I mean the Strict and Particular Baptists. The word conveys to me an impression of an exalting force which unifies a race and inspires it. When I speak of a religious people, I speak of a people who are so possessed of a spiritual emotion that they are compelled to expend themselves in the service of some power outside themselves. It is that power which empties a man's spirit of its mean and petty things, and fills it with an indomitable desire to live largely. . . . . .

The Christian Religion died in England on the day that Arkwright invented the spinning-jenny, and it is very interesting to observe how good taste in dress, so far as religion is concerned, grew up thereafter. . . .

We in our day have allowed good taste to be substituted for a natural joy in God, and the result is that England is empty of religion. Turn your eyes where you will in this country and you will almost certainly find doubt and denial and self-concern. The politicians are so insincere that they do not attempt to disguise their insincerity; an honest man in the House of Commons is regarded as if he were a prig, [illegible] that he has not got a sense of humour. The bulk of our newspapers are rotten with lies. The bulk of our drama is so foolish that men of intelligence ignore it. Our industrial life is so horrible that one longs for the judgment of God upon it. The mass of people are permanently ill, permanently partially starved, permanently denied access to the amenities of a decent life. In the churches, men are busy over-hauling creeds and recasting beliefs; the men of letters are examining established institutions and finding them wanting; our painters and musicians are constantly trading on the accumulated beauty and renown of centuries. One looks at Wigan and Warrington and the little dark towns of the Potteries, and sees instantly that God has fled from them. . . . . ."

A telegram of welcome to Lord Buxton, the Governor-General, on his arrival at Cape Town, has been sent by the Transvaal British Indian Association.

Telegrams of welcome were sent to His Excellency the Governor General by the Natal Indian Association, Anjuman Islam and Zoroastrian Anjuman.

The Natal Indian Association sent a letter of condolence to the relatives of the late Mrs. Maurice Evans.

Mr. Rustomjee and the Secretary of the Natal Indian Association have received [illegible] letters from [illegible] Sastri thanking them for the kind expression of sympathy at the death of his father and thanking the members of the community.

Printed and Published by Albert H. West and Manilal M. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

Books for Sale

[Revised list] Price, post free, s. d.

Pillars of Islam 4 0
The Life of Mahomet, by Washington Irving 2 10
Pilgrimage to Al Madinah & Meccah
Part I 4 3
Part II 4 3
Æsop's Fables, illustrated 1 9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated 4 9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi 0 7
Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction 1 9
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings 4 3
The Swadeshi Movement—
A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views, 2 3
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. d. post free 3 10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free 4 7
Sayings of Shri Ramkrishna 1 11
From Colombo to Almora 2 10
Essays in National Idealism, by Dr Ananda K Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review*, 1 6
The Late Mr. Joseph J Doke a Memoir specially written for INDIAN OPINION, also contains a report of the memorial service and an editorial tribute 0 6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art 2 3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works deducting cost of printing will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur 0 7
Civilisation of India, by R. C. Dutt 1 6
Sakuntala, and Drama by Kalidas 1 9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin 1 9
Thrift, by S. Smiles 1 9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles 1 9
Rubayat of Omar Khayyam, 1 3
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold 2 1
The Bhagavad Gita 1 9
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold 1 1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali 1 9
The Koran, translated by J. M. Rodwell 1 9
Mahommedanism, by Prof. Margoliouth 1 9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend 1 8
Gulistan or Flower Garden, Sadi 1 10
Sesame and Lilies, by John Ruskin 1 10
Unto this last, 1 10
Self-Help, by Smiles 1 10
Character by S. Smiles 1 10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma 1 9
The Heart of India 1 9

Duties of Man, by Mazzini 1 10
Time and Tide, by J. Ruskin 1 10
English Traits and Representative Men, by Emerson 1 10
Society and Solitude, and other Essays, by Emerson 1 10
War and Peace Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each 1 10
Anna Karenina by Tolstoy
Part I 1 9
Part II 1 9
Hadji Murad and other stories by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere. 1 10
Tales and Parables, by Tolstoy 1 10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy 0 1
Reflections on the French Revolution, by Burke 1 10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt 1 10
The Hon. Mr. Gokhle and the Indenture System 0 6
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa, Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to half-price 1 9
The Ethics of Passive Resistance 0 3
Indian Home Rule, by M K. Gandhi 0 6
Hindu Social Ideals, by P J. Mehta 0 9
M K Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke 1 10
M K Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P J Mehta 0 7
M K. Gandhi, a sketch of his life and work 0 7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India: by J L. P Erasmus 0 7
A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame) 0 7

The Wisdom of the East Series

The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail 1 9
Brahma Knowledge 1 8
The Persian Mystics—
I. Jalalud-din-Rumi 1 9
II Jami 1 9
The Bustan of Sadi 1 9
The Religion of the Koran 1 9
Diwan of Abul-Ala 1 9
Arabian Wisdom 1 9
The Confessions of Al Ghazzali 1 8
Rubayat of Hafiz 1 9
Heart of India 1 9

New Books

Hinduism—Religions ancient and Modern series 1 6
Letters from John Chinaman by G. Lowes Dickinson 1 8
Stories & sayings of India Ceylon Burma and the near East by Fyfe Mayo 1 8
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy or, Christianity not as a mystical doctrine but as a new life—conception 5 0

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phœnix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phœnix.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૬ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૩૭.

અધિપતિની નોંધ

રાજભક્ત હિંદીઓ

ઈંગ્લાંડની ઉપર આફતના સમયમાં હીંદ તેને કેટલી બધી મદદગાર થઇ પડી છે તે ઉમરાવની સભામાં હિંદના વેપારીઓ લોર્ડ હારડીંગ તરફથી વસ્ત્રીઓ રીપોર્ટ ઉપરથી માલુમ પડે છે. ઈંગ્લાંડને પુરતી મદદ કરવા આખું હિંદ પોતાનું સરવસ્વ અરપણ કરવા તઈયાર થઇ ગયું છે. ઘણા રાજા મહારાજાએ તેમજ આમ તેઓએ પોતાના રાજ્યોના ખજાના તથા લશ્કરી રીસાલા સરકારની સલામ હાજર કર્યા છે. અને ઘણા ખરા રાજાઓ જાતે લડવા જવાને પણ ઉપડી ગયા છે. આ અપુરવ વફાદારી જોઇ સરવ કોઇ આશ્ચર્ય પામે છે. હિંદુસ્તાનના એંગ્લો ઇંડીઅન પત્રકારો સરકારને હમેશાં ઉશ્કેરણી કરી ભભેરતા આવ્યા છે કે હિંદીઓ અરાજક ભક્ત થતા જાયછે તથી તેઓના ઉપર દાબવાની રાજનીતિ ચાલુ રાખો. આ ઘણા બીન જોખમદાર હિંદીની ચેષ્ટાથી તેમ વળી ઉશ્કેરાઇ જઇને આવી હદી પ્રમાણે લખોટી કહાડી તેઓની વફાદારી માટે શક બતાવી તેઓ મેંદાન ઉપર લગન, બાબાઓ પ્રમાણે લખતા નહી જતા હતા. હિંદુસ્તાનમાં અરાજકતા છે, રાજદ્રોહ છે, આવી પોકારો તેઓ અત્યાર સુધી પાડતા આવ્યા છે, અને દેશની ઉન્નતિ ઇચ્છનાર આગેવાનોની હિલચાલ ઉપર તથા ઘણી શંકાની નજરથી જોઇ સરકારને તેઓની સામે ઉશ્કેરે મુકતા હતા. હિંદુસ્તાનની પ્રજા ઉપર દાબવાળા બીન જરૂરી જે કાયદાઓ થએલા છે તે આ એંગ્લો ઇંડીઅન પત્રકારોના ઉશ્કેરણીનાજ પરિણામ છે. આજે હવે એ પત્રકારોને શું કહેવાપણું રહે છે? હિંદીઓ બળવાખોર છે? સરકારને પણ ખાત્રી થઇ હશે કે એ એંગ્લો ઇંડીઅન પત્રકારો હિંદી પ્રજાને ઉંડી લાગણી સમજી શકવા અસમરથ છે. બ્રિટીશ રાજ્યમાં સ્વતંત્ર ભોગવતાં હિંદીઓ તથા સરકારમાં કંઇક મદદ આપે છે તેનું દ્રષ્ટાંત તેના વળી હિંદ તો હિંદ જેવો આપી છે. અને આ જગતમાં કેવું અરસપરસ સ્નેહ અને ઉપયોગી થાય છે. આમ ફરીથી સાબીત કરી આપ્યું છે. એક તરફથી હિંદીઓ પોતાની ફરજ આ પ્રમાણે ઉત્તમ રીતે બજાવી રાજ ભક્તિ સાબીત કરે છે, તેની સરકાર પણ વફાદારી અદાલ બજાવે છે, ત્યારે બીજી બાજુએ સામ્રાજ્યના હિંદના દરજ્જાને તરફ હલકાઇ બતાવામાં આવે છે. સ્વતંત્ર ભોગવતાં કોલોનીઓ એ હિંદની પ્રજાને અપમાન કર્યા છે અને હજી આવે છે. સામ્રાજ્યમાં તેઓને બરોબરીના હકો ભોગવતાં દેવામાં આવતા નથી. જે હિંદીઓ સ્વતંત્રતાના સમ્રાટ રાજ્યની ઉત્તમ સેવા બજાવે છે તેઓને આ પ્રમાણે સામ્રાજ્યના બીજા ભાગોમાં આવા અપમાન અને દુઃખ સહન કરવા પડે એવી રાજનીતિ ઈંગ્લાંડ ભવિષ્યમાં ચાલુ રાખશે કે કેમ હિંદીઓ પુછે છે. હિંદી પ્રજા કદી પણ અણુધારી થઇ નથી અને થશે પણ નહિ. તેઓનો તો પુરવ કાળથી આવતો આવેલો નિયમ છે કે જેને નમે તેને હાથ નમવું. તેઓ કદી પણ આવતા જઇ જો ન નમતા હોય તેની પાસે પણ જઇ નમે છે, એજ તેઓનો સ્વભાવ છે. રાજ્યભક્ત હિંદીઓની આ મહાન વફાદારી અને મદદનો બદલો ઈંગ્લાંડ ભવિષ્યમાં કેવો આપશે તે જાણવા કેટલા આતુરતા પુરવક જોશે. હાલમાં તો આપણે એટલુંજ ઇચ્છીશું કે ઈંગ્લાંડ આ વિગ્રહમાંથી જશ મેળવે તેમ જલદી મુક્ત થાય અને યુરોપમાં શાંતિ ફેલાય.

વીઝીટીંગ પરમીટ

કેપ, નાતાલ તથા ફ્રીસ્ટેટમાં અમુક મુદતને માટે જવાનું અગર કોઇ જરૂરી કામ માટે જવું હોય તેમ મુદતી પરમીટ આપવામાં આવે છે. એવી મુદતી પરમીટને માટે અરજી કરવાનું એક નવું ફોરમ સરકારે હાલમાં બહાર પાડ્યું છે. તેની નકલ અમે આજના અંકમાં આપીએ છીએ. તેના ઉપરથી જોઇ શકાય છે કે તે ફોરમ ઘણું કડક, બીન જરૂરી તથા તેમાં પુછેલા સવાલોના જવાબ ન આપી શકાય એવું છે. અરજદારે લખીવું આફ્રીકામાં જે દિવસે આવ્યો તે દિવસથી આજ સુધીને બધી વીગત તેમાં તેની પાસેથી માગવામાં આવ્યે છે. પુરૂષે પોતાની સ્ત્રીનું નામ જણાવવું જોઇએ. સ્ત્રીઓએ પોતાના ધણીનું નામ જણાવવું જોઇએ અને નાના મોટાં જીવતાં અને મરેલા છોકરાંનાં નામ પણ તેમાં આપવાં જોઇએ. આવી માગણીઓ હીંદી કદી પણ ન આપી શકે. આફ્રીકામાં કાયદેસર વસવાટ કરી રહેલા હીંદીઓના હકને સગવડ કરી આપવા ખાતરે બીજા પ્રાંતમાં અમુક મુદત માટે જવા સારૂ એ પરમીટ આપવામાં આવે છે. સરકારનો હેતુ સમાધાની થયા પછી હીંદીઓને વધુ સગવડ કરી આપવાનો છે. જો એમજ હોય તો પછી આ દેશમાં વસી રહેલા હીંદીઓ પાસેથી આ બધી હકીકત સાથે મુદતી પરમીટ લેવા જનાર પાસેથી શા માટે જોઇએ એ અમે બીલકુલ સમજી શકતા નથી. આ નવું ફોરમ બહાર પાડતા પહેલાં હીંદીઓની તે વિષેની ઇચ્છા શું છે તે આગેવાનો મારફતે જાણવાની સરકારની ફરજ હતી. આ ફોરમમાં સુધારો કરી જરૂર અને તેમ સહુ કરવા સરકારને શ્રી પોલાક તરફથી લખાણ કરવામાં આવ્યું હતું તેનો જવાબ અસંતોષ કારક મળવાથી એસોસીએશન તરફથી મી. કાછલીઆએ પત્ર લખ્યો છે. અને અમે આશા રાખીએ છીએ કે યુનીઅનના બીજા ભાગો આ ફોરમની સામે પોત પોતાની લાગણીથી સરકારને માહીત કરશે. અને સરકાર આ ફોરમ પાછું ખેંચી ન લે ત્યાં સુધી અમે હીંદી આગેવાનોને ભલામણ કરીએ છીએ કે આવું બેહુદુ ફોરમ ભરીને તેઓએ મુદતી પરમીટની માગણી કરી પણ કરવી નહી.

લંડનમાં મી. ગાંધીના માનમાં મેળાવડો

લંડનથી 'અમૃત બજાર પત્રિકા'ના ખબરપત્રી લખે છે કે તા. ૮ મી ઓગસ્ટ શનીવારની રાત્રીએ લંડન ખાતે હોટેલ સેસિલમાં મી. અને મીસીસ ગાંધી તથા મી કેલનબેકને આવકાર આપવા એક મેળાવડો થયો હતો. આશરે ૧૫૦ માણસો હાજર હતા. જેમાંના મુખ્ય રાઈટ ઓન. અમીર અલી, સી આઈ. ઈ., મીસીસ સરોજની નાઈડુ, પ્રીન્સેસ સોફીઆ દુલીપસીંગ, લેડી મ્યુર મેકેન્ઝી, મીસીસ ડેસ્પાર્ડ, મીસીસ મેન્ટી ફ્રેઝર, લાલા લજપતરાય, ઓન. મી. કૃષ્ણ સહાય, મેસરસ એમ. એ. ઝીણા, એસ. સીંહા, ડબલ્યુ ડગલાસ હોલ, જે એચ પોલાક, કરનલ વરહીકર, એફ. એચ. બ્રાઉન, ડૉ જે. એન. મહેતા, મેંક અબ, ધ. ડેઓમાડ્ડ, સહરાવરર્દી, સૈયદ હુસેન ડૉ એ કે. કુમાર સ્વામી, પ્રોફેસર કરર ડા, એસ. એ. ભસે, ઝાફર અલી ખાન, એમ. એમ. મહેતા, સોરાબજી કાપુરજી, અને બીજા ઘણા હતા. આવકાર આપનારી મંડળીના પ્રમુખ મી. ભુપેન્દ્રનાથ બાસુ હતા. આ મેળાવડામાં હાજર નહી થઈ શકવાને દીલગીરી જતાવવાને મળેલા કાગળોમાં વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથ, કોલોનીના પ્રધાન મારક્વીસ ઓફ ક્રુ, લોર્ડ હર્ડીંગ, અરલ રોબરટ્સ, લોર્ડ એમ્પથીલ, લોર્ડ લેમીંગ્ટન, લોર્ડ હેરીસ, ઓન. મી ગોખલે, મી રામસે મેકડોનલ્ડ મી. કેર હારડી, મી. એલ હારકોર્ટ અને બીજાઓના હતા.

લોર્ડ એમ્પથીલનો કાગળ નીચે મુજબ હતો: આવતી કાલે મારી પત્ની અને હું લંડનથી ઉપડનાર છીએ એટલે શનીવારે મી. અને મીસીસ ગાંધી અને મી. કેલનબેકન મેળાવડામાં હાજર થવાનું તમારું માયાળુ આમંત્રણ સ્વીકારી શકીશ નહિ તે માટે ઘણો દીલગીર થાઉં છું. ખાસ કરી હું વધારે દીલગીર એટલા માટે છું કે દ. આફ્રિકાના હીંદીઓની લડત રચતી હડતાલીઓનો અંત આવેલે છે તે તથા તે અંત લાવવામાં તમારા મીત્ર પાતેએ વધુ જે અસરની ભાગ લીધેલો છે તે જતાવવાના આ મેળાવડામાં હું હાજર થઈ શકીશ નહી. મી. ગાંધીએ એક દીલથી જે સેવા બજાવી છે તેથી એ કોમ આ સ્થિતિની મુશ્કેલી અને જોખમદારી સમજેલા છે તેના બધા તે તરફ માનની લાગણીથી જુએ છે.

કોલોની ખાતાના પ્રધાન મી હારકોર્ટ જણાવ્યું હતું કે તે પોતે આ મેળાવડામાં હાજર થઈ શક્યા હોત તો ઘણાજ ખુશી થાત, પરંતુ જાહેર કામના અતી દબાણને લીધે તેમનાથી આવી શકાય તેમ નથી તે માટે તે ઘણા દીલગીર છે.

મી. ભુપેન્દ્રનાથ બાસુ

એ ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે હાલના યુરોપના ઘણાજ ગંભીર સમયમાં છતાં કમીટીને લાગ્યું કે મી. અને મીસીસ ગાંધીની આ દેશની મુલાકાતને આ અવસર ઉજવ્યા વિના તે નહિ જવા દેવો જોઈએ. દ. આફ્રિકામાં હવે મી ગાંધીને લીધે આખી દુનીઆ માહીતગાર છે. તેમણે ખાતર તેમણે જે કર્યું છે તેથી આખું હીંદ તેમના તરફ પ્રેમની લાગણીથી જુએ છે અને તેમના સમાગમમાં આવેલ દરેક જણ તેમના તરફ ઘણું માન ધરાવતા થયા છે. વિરતા ભરેલા પ્રેમથી વાપરેલો એ હથીયાર એટલે પુરવેનો અને બહાદુરી આપી દુનીઆ સમક્ષ પોતાની જાતનીની કુરબાનીમાં સ્વાધીન કરી જતાવવું એમ કેટલાક વીરલા પુરુષ કે જેઓ જગતનાં રત્ન છે.

એ તેમનું એક તત્ત્વ તેમ વિચાર એજ સમજાવે છે. આપણે તેમની ભાવના અને વિચાર જે આપણે તે મહાત્મા છે કે જે તેમના ઉપરથી જણાય છે. તે જાત આપણે વિચારમાં અમલ કરતા નથી, પણ તેમનાથી જગતને એ લાગુ પડતી નથી, તે વિચારો સંપૂર્ણ રીતે સત્ય છે એવી ખાત્રી મી. ગાંધીના જીવન ઉપરથી આપણને થાય છે. દ. આફ્રિકામાં હિંદીઓની વસ્તિ ઘણીજ મિશ્ર છે. જુદી જુદી જાત અને ધર્મના લોકો ઘણા માણસ ત્યાં રહે છે. મી. ગાંધીએ સત્ય મુશ્કેલીઓમાં રહી તેના જ્વલંતમાં જબરા વિરોધીઓને પણ પ્રેમ સંપાદન કર્યો છે. આ સિદ્ધાંતનું મહાત્મ્ય તેમણે એટલા એજ આપ્યું એમ નહિ પણ તેના અનુયાયીઓ કે જેમાંના કેટલાક અભણ વરગના, કેટલાક ગીરમીટમાંથી છુટા થએલા મજુરો અને કેટલાક ગરીબ ફેરી વાળા હતા તેમણે પણ અનુસર્યું. મી. ગાંધીના કાર્યની કીમત આંકવાને આપણી પાસે પુરતા શબ્દો પણ નથી.

મી ગાંધી તરફની લાગણી બતાવવાને આપણી પાસે શબ્દો નથી, તો પછી તેમના પવિત્ર સ્ત્રી મીસીસ ગાંધીને માટે તો આપણે શું બોલી શકવાના હતા? તેમનું જીવન હિંદની સીતાજી જે પોતાના પતી સાથે વનવાસ ગયાં, દ્રૌપદી જેણે વિપત્તિના સમયમાં પોતાના પતિને ઉત્સાહીત કર્યા હતા, અને સાવીત્રી તથા દમયંતી જેવી સાધ્વી સ્ત્રીઓ કે જેમણે પોતાના પતિ સાથે રહી અનેક દુઃખો સહન કર્યા હતાં તેવી મહાન સ્ત્રીઓની યાદી આપે છે. મીસીસ ગાંધી જેવી સ્ત્રી હિંદમાં છે ત્યાં સુધી તેનું ભવિષ્ય ઉજળુંજ છે.

આપણે એટલું પણ કબુલ કરવું જોઈએ કે બહારની મદદ વગર આપણે આ લડતમાં આટલા બધા ફતેહમંદ થયા નહિ હત. આવી મદદ આપનારા મિત્રમાં આજે આપણે મી. એચ કેલનબેકને માન આપીએ છીએ. પોતાને દરેક લાભ તજી દઈ ન્યાય તથા માણસ જાતનું ભલું કરવા ખાતર બહાર પડનારા તેના જેવા માણસો દુનીઆમાં જ્યાં સુધી માણસ જાતમાં દયાનો ઝરો વહેતો નથી એમ માનવાનું કારણ નથી. એવા માણસો આખી દુનીઆમાં શાંતિ ફેલાવનારા છે, અને આપણે ખરેખર તેઓના આભાર માનવો ઘટે છે. આપણા યુરોપી દેશનો મહીના પર્યંત આવા માણસો લાંબુ આયુષ્ય ભોગવે એવી મારી પ્રારથના છે.

[અપુર્ણ

યુનીઅન પારલામેંટ

ગઈ બુધવારે યુનીઅન પારલામેંટની બેઠક નવા ગવરનર લોર્ડ બકસ્ટને ખુલી મુકી છે.

પારલામેંટની બેઠકમાં ખાસ ઉપયોગમાં લેવા. માટેના પૈસાની મંજુરીના બીલના નવા ધારાનો પસાર થયા છે. આ બીલ મુજબ સરકારે પા. ૭૦ લાખ ખરચવાની પરવાનગી માગી છે. બીજું બીલ 'અનલીક લેબર ટેક્ષ બીલ' ઘરાયલ છે તેના હેતુ પોરલીન. ઘઉં ઉપર ઘટતો અંકુશ રાખવાનો છે.

ગયા જાન્યુઆરીમાં જે નવ ઓસાઓને વિદાયગત દેશપાર કરવામાં આવ્યા હતા તેમને પાછા યુનીઅનમાં દાખલ થવાની સરકારે પરવાનગી આપી છે.

આરટ બીલો પસાર કરી પાર્લામેંટની બેઠક ગયા સોમવારે પુરી થઈ છે. ફરીથી તા. ૨૭ મી નવેમ્બરે ખુલશે.

વીઝીટીંગ પાસની અરજીના ફોર્મની નકલ

ક્યા દસ્તાવેજ માટે અરજી કરીછે? કેટલા વખત સારૂ જોઈએ છે? ક્યાં દાખલ થવા માગો છો? આમાંથી કોઈ પણ જવાબ નકારમાં હોય તો તે ચોખ્ખી રીતે દરશાવવું જરૂરી. ૧ અરજી કરનારનું પુરૂં નામ ૨ ઉમર ૩ પુરૂષ યા સ્ત્રી ૪ જાત ૫ ધંધો ૬ આફ્રીકાના રહેઠાણ સબંધીના કંઈ કાગળીઆ હોય તો તેનું વર્ણન ૭ (અ) અરજદાર દ. આફ્રીકામાં પ્રથમ ક્યારે અને ક્યાં દાખલ થયો તેની તારીખ અને જગ્યાનું નામ (બ) યુનીઅનમાં ક્યાં ક્યાં આગળ અને કેટલો વખત રહેલા તેની તારીખવાર પુરી હકીકત, જે માણસે અરજી કરી હોય તેનું વર્ણન, ઉંચાઇ, બાંધો, શરીર ઉપર ખાસ નીશાનીઓ. ૮ દ. આફ્રીકામાં અગર બીજી જગ્યાએ કંઇ માલ મીલકત હોય યા કંઇ બીજો ધંધો વીગેરે હોય તો તે જણાવવું. ૯ અરજદારનો ધંધો અને નિરવાહ ચલાવવાના સાધન જણાવવાં. ૧૦ અરજદાર યુરોપની કોઈ પણ ભાષા લખી વાંચી જાણે છે? જાણતો હોય તો કઇ ભાષા તે દરશાવવું. ૧૧ યુનીઅનના કોઇ પણ ભાગમાં અરજદારને દાખલ કરવાની કોઇ વાર ના પાડવામાં આવી છે? અગર કોઇપણ ભાગમાંથી કાઢી મુકવામાં આવ્યો છે? ૧૨ કોઇપણ દેશમાં કોઇપણ ગુન્હાને માટે અરજદારને શિક્ષા થએલી છે? જો થઇ હોય તો કયા ગુન્હાને માટે? ૧૩ અરજદાર કોઇપણ જાતનો શારીરીક યા માનસીક રોગી છે? ૧૪ અરજદાર પરણ્યો છે કે કુંવારો ૧૫ જો પરણ્યો હોય તો (અ) પોતાની સ્ત્રીનું નામ જણાવવું — આ અરજી સ્ત્રીએ કરી હોય તો તેણે પોતાના ધણીનું નામ જણાવવું (બ) સ્ત્રી જીવતી હોય તો હાલ ક્યાં રહે છે તેમજ ધણી જીવતો હોય તો હાલ ક્યાં રહે છે તે જણાવવું ૧૬ અરજદારની સ્ત્રી યા છોકરા દ. આફ્રીકામાં આવેલા છે? જો આવેલાં હોય તો તારીખવાર બધી સંપુરણ વિગત આપવી. ૧૭ અરજદારને છોકરાં હોય તે જણાવવાં આમાં મોટાં તેમજ નાના છોકરાઓનો સમાવેશ થઇ જાય છે જો કોઇ છોકરાં મરી ગયાં હોય તો તેમનાં નામ પણ આપવા ૧૮ કોઇપણ જાતનું સરટીફીકેટ યાને પરમીટ મેળવેલી હોય તે કે, અગર તો યુનીઅનના કોઇપણ ભાગ માંથી અરજી કરી હોય તો તેની પુરી વીગત જણાવવી ૧૯ બીજી કોઇ લાગુ પડતી બાબત હોય તો, તેની વીગત જણાવવી ઉપરની વીગત આપી નીચે પ્રમાણે સોગનનામું કરવાનું અને તેના ઉપર ૧૦ નો સ્ટાંપ ચોડવાનો છે. ઈંટરપ્રીટર તથા જે. પી. એ સહી કરવાની છે.

ઉપરના સવાલો બાબત અને પુરે પુરી માહીતી આપવામાં આવી છે અને હું ખાત્રી પુરવક જાહેર કરૂં છું કે ઉપલા સવાલો હું સારી રીતે સમજ્યો છું, તેના સાચા જવાબ મેં આપ્યા છે હું [illegible] સમજ્યો છું અને તેમા મને ઉપલા સવાલોનો પરજુમો કરી સમજાવ્યો હતો

અરજદારની સહી અને તીન્થનું.——

હું અહીં જણાવું છું કે આ અરજદારની સાથે મેં દુભાષીઆ તરીકે કામ કરેલું છે દુભાષીઆની સહી અને સીરનામું. —અને અરજદારની જણાવું આ કામ માટેના [illegible] જાહેર કરૂં છું કે આ દસ્તાવેજ ઉપર સહી અગર તો અંગુઠાની નીશાની મારી સમક્ષ કરી [illegible] છે અને તે મારી હાજરીમાં દુભાષીઆ મારફતે સમજાવવામાં આવેલી છે.

દિવસ અને તારીખ —પુલીસ અમલદારની સહી.

પુલીસના અમલદારે આટલું ધ્યાનમાં રાખવું કે અરજદારને દુભાષીઆની જરૂર ન હોય તો તેમાં જે ભાગ લાગુ પડતો ન હોય તે ભાગ રદ કરવો.

એશોસીએશનનો કાગળ

ઉપરની અરજીના સબંધમાં ટ્રાન્સવાલ બ્રિટીશ ઇંડિયન એસોસીએશનના પ્રમુખ શ્રી. [illegible] નીચે મુજબ કાગળ લખ્યો હતો:— વીઝીટીંગ પરમીટને માટે અરજી કરવા સારૂ ફોરમ ભરવું પડે છે તેની નકલ મેં જોઇ છે. મારે કહેવું જોઇએ કે તે અસલ ઘણુંવાર ભરેલું ફોરમ છે અને મારા વિચાર પ્રમાણે તો હિંદીઓને એ પ્રમાણેનું ફોરમ ભરીને જે કંઇ સગવડ મળતી હોય તે મેળવવાનું પણ મોંઘું પડે તેવું એ ફોરમ છે. ખાસ કરીને અરજી કરે નાતાલમાં માત્ર પંદર દિવસને માટે પોતાનું કામ કરવું જરૂર હોય તો તેને મળવા અગર જરૂરી ધંધાના કામ માટે જતો હોય તો તેને ૭, ૮, ૧૪, ૧૬, ૧૭, ૧૭ મા નંબરના સવાલો પુછવા એ તદન બીનજરૂરીજ લાગે છે. ટ્રાંસવાલના હિંદીની બાબતમાં કે જેમની પાસે રજીસ્ટર છે તેવા હિંદીઓની પાસે તેઓ તે સામાટે અને કેટલો વખત જવા ઇચ્છે છે એ જણાવ્યા ઉપરાંત બીજી હકીકતો દાખલ કરવી જોઇએ? રજીસ્ટરમાંજ ઘણી હકીકત છે. અહીં લાગે છે હું ધારૂં છું કે એવા કામને માટે એક માત્ર સાદું ફોરમ હોય તો તે બસ થવું જોઇએ.

વીઝીટીંગ પાસને સારૂ ઘણુંએ અરજી થશે અને અરજી કરનારા આ દસ્તાવેજ જોઇને ગભરાઇ જશે કારણ કે તેમાં જ્યારથી તે દ. આફ્રીકામાં દાખલ થયો ત્યારથી ભુતકાળ અને વરતમાન કાળની દરેક હકીકત તેણે જણાવવી જોઇએ એટલે હું માન પુરવક આપની પાસે માગણી કરૂં છું કે આ બાબત આપ ધ્યાનમાં લેશો.

પ્રધાનનો જવાબ

ઉપલા લખાણનો જવાબ તા. ૭ મી સપ્ટેમ્બરે મળ્યો છે કે તમારો તા. ૩૧ નો કાગળ મળ્યો, અને જવાબમાં જણાવવાનું કે યોગ્ય ને ધ્યાન પુરવક વિચારીનેજ એ ફોરમ બહાર પાડવામાં આવેલું છે. અને એનાથી બરાબર કામ સરશે કે નહિ તે જોયા સિવાય પ્રધાન કોઇ પણ જાતના સુધારા વધારા કરવા તઇયાર નથી

(સહી) શ્રી અન્ડર સેક્રેટરી, ઇન્ટીરીઅર

મી. કાછલીઆનો કાગળ

ઉપરનો જવાબ મળી ગયા પછી મી કાછલીઆએ એસોસીએશન તરફથી આ પ્રમાણે કાગળ લખ્યો છે:—

વીઝીટીંગ પરમીટ માટેના ફોરમની નકલ વિષે તા. ૩૧ ઓગસ્ટે મી. પોલાકે આપને લખેલો પત્ર તથા આપનો જવાબ મારી એસોસીએશનને મળ્યા છે મારી એસોસીએશન તરફથી હું જણાવવાની રજા લઉં છું કે નાતાલમાં દાખલ થવાને માટે પ્રથમ મુદતની પરમીટ આપવામાં આવતી હતી તેને બદલે હવે વીઝીટીંગ પરમીટ આપવામાં આવેછે. હિંદીઓને નાતાલ રસ્તે થઇ જવાની સવલત કરી આપવા ખાતર એવો રીવાજ હતો કે સરહદ ઉપર વોલ્કસરસ્ટમાં ફક્ત ફેરસ અમલદાર પાસે પા. ૧૬ [illegible] લખવા, અને પદ ૨ ની ફી લેવી આની પહોંચ બતાવવાથી નાતાલનો ઇમીગ્રેશન અમલદાર ટુંકી પરમીટ તેને આપતો. સરહદ ઉપર અગર તો. ડરબનના ઇમીગ્રેશન અમલદાર પાસે [illegible]

વાતની તપાસ કરેતા નહોતા, અને આ પ્રમાણે જો અગાઉ કરી આવવામાં આવી હશે તે હિંદી કોમને ઘણી પરેશાન કરી હતી. તેમજ મારી એસોસીએશનને એવા ખબર પણ મળ્યા નથી કે એ રીતનો કોઇ પણ રીતે ગેરઉપયોગ થયો હોય. મારી એસોસીએશન માને છે કે આ નવું ફોરમ કાઢવાનો હેતુ પણ એજ હતો કે અમુક મુદતને માટે નાતાલમાં જવા ઇચ્છનારા હિંદીઓને વધુ સગવડો કરી આપવી પરંતુ આ નવા ફોરમથી તે હેતુ તદન ઉંધો વળે છે, કારણ કે નવા ફોરમમાં એવી એવી હકીકતો જણાવવી પડે છે કે અરજદાર કદી આફ્રિકામાં દાખલ થયો ત્યારથી આજ સુધીની તેની બધી હિલચાલને તેને હિસાબ આપવો પડે છે. મારી એસોસીએશન આદર પુરવક જણાવવાની રજા લે છે કે પીઝીટીંગ પાસની અરજી કરનાર પાસે આ પ્રમાણેની પરીક્ષા લેવાથી કોમના મનમાં ઘણોજ ગંભીર વહેમ ઉઠે છે તેમજ દાખલ થવામાં આ તદન નવોજ રીવાજ દાખલ કરવા માટે એવું કંઇ ખાસ કારણ પણ નથી.

ઇંડીઅન ઇનકવાયરી કમીશનના રીપોરટના ૭૪ મા નંબરના પ્રકરણ. પેરેગ્રાફ તરફ આપનું ધ્યાન ખેંચવા હું રજા લઉં છું તે ઉપરથી ચોખ્ખું માલુમ પડી આવે છે કે અરજદારના રહેઠાણના હક વિષે સ્થાનીક મેજીસ્ટ્રેટને સંતોષ થાય તો અરજદારને વીઝીટીંગ પાસ કાઢી આપવો. કમીશનરોની કહેવાની મતલબ તે પ્રમાણે હતી. અને ઇમીગ્રેશન, ઇંડીઅન કમીટીમાં નો મારી એસોસીએશન એમજ ધારે છે કે અરજદાર ઇમીગ્રેશનનું પોતાનું રજીસ્ટર સર્ટીફીકેટ બતાવે તે ઉપરથીજ તેને ઇમીગ્રેશનનો રહેઠાણનો હક સાબીત થઇ શકે છે, અને તે સર્ટીફીકેટ ઉપરથી વીઝીટીંગ પાસને માટે જરૂરની બધી હકીકતો મળી રહે છે.

નાતાલ કે કેપમાં અમુક મુદત જવા સારૂ ઇમીગ્રેશન જે ધોરણ ચાલુ હતું તે જોતાં મારી એસોસીએશનને જરૂર મનુ પ્રતિનીધીપણું કરવાનું માન મળેલું છે તે કોમના મનને એવા ફોરમ પર અપેલા સવાલોના જવાબ આપી ન શકેલ કરવું એવી સલાહ આપવી એ અત્યંત મુશ્કેલ વાત છે. અને એ વિષયમાંજ મારી એસોસીએશન પાસે કંઇક રૂબરૂ કહે. આવી પણ ગઇ છે તે જોતાં હું આશા રાખું છું કે આપ આ પ્રશ્ન આ બાબત ઉપર ફરીથી ધ્યાન આપશો અને આ ફોરમને બદલે બીજું સગવડ ભરેલું ફોરમ દાખલ કરશો.

(સહી) એ એમ. કાછલીઆ.

પ્રમુખ ટ્રાન્સવાલ બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશન.

સરકારનો એજ જવાબ

ઉપરના કાગળના જવાબ તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બરે ગૃહ પ્રધાનના સેક્રેટરી મી જી. ડબલ્યુ. ડી તરફથી નીચે મુજબ મળ્યો છે:—

મને ફરી બીજા કહેવાનો જવાબ વીઝીટીંગ પરમીટના ફોરમના સબંધમાં સમજાવવાનું કે યુનીઅનના બધા પ્રાંતોના અરજદારોને માટે આવી જાતના ફોરમ રાખેલ છે એટલે તમારા જણાવ્યા મુજબ ટ્રાન્સવાલના એશીઆટીકોને માટે જુદી રીત રાખી શકાય એમ નથી. વીશેષમાં જણાવવાનું કે આ બાબતમાં તમે તરત નકામી ધાસ્તી રાખો છો, અને તમારે જાણવું જોઇએ કે આ વીઝીટીંગ પરમીટો માત્ર ખાસ ઉપયોગના કામકાજ સારૂજ નહિ પરંતુ બધા સારૂ યોગ્ય ખાતરી થતાં આપવામાં આવશે.

મુસીબતની મદદ આપ્યું હીંદુસ્તાને

પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ ફંડમાં હીંદથી મોટી મદદ આવી રહી છે તેવી આશા ખબર પત્રોના છાપાઓ ઉપરથી મળેલ છે. નવાબસાહેબ મહારાજા સીંધીઆ રૂ. ૧૦,૦૦૦, ભોપાળના બેગમ રૂ. ૬,૦૦૦, મુંબાઇમાં હિંદ છાપીઓને માટે ખોલેલા ફંડમાં સર કાવસજી જહાંગીર બેરોનેટ અને સર શાપુરજી ભરૂચા દરેકે રૂ. ૨૫૦૦ અને બીજા બે સ્થાનીક પેઢીઓએ રૂ. એક એક હજાર આપ્યા હતા. નેપાળના મહારાજાએ લડાઇના ખરચ માટે રૂ. એક લાખ આપ્યા છે.

મુંબાઇમાં સર ફીરોજશાહ મહેતાના પ્રમુખપણા નીચે રાજ તરફ વફાદારી બતાવવાને સભા મળી હતી. ત્યાં ઉઘરાણા ફંડમાં તા. ૧૫ ઓગસ્ટ સુધીમાં રૂ. સાડા ચાર લાખ ઉપરાંત થયા હતા.

૭૦,૦૦૦નું હીંદી લશ્કર

ગયા ગુરૂવારના તારમાં રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે હીંદી વાઇસરોયે કાઉન્સીલમાં ભાષણ આપતા જાહેર કરયું છે કે હીંદુસ્તાને બે સરસ પાયદળ ટુકડીઓ અને એક ઘોડેસ્વાર ટુકડી મોકલી છે અને બીજી ત્રણ ઘોડેસ્વાર ટુકડીઓ તરતજમાં રવાના થશે. મણીજ મગરૂરી અને સતોષની વાત છે કે આખા હીંદુસ્તાને આજ સુધીમાં ૭૦,૦૦૦ ઉપરાંત માણસો લડાઇમાં મદદને માટે મોકલી મુકેલ છે. લશ્કર સાથે ૭ મહારાજા, ત્રણ નવાબ અને બીજા ઉમરાવો ગયા છે.

લોરડ ક્રુએ આ. સતી સભામાં જાહેર કરયું છે કે ગુરખાઓ લડાઇમાં ભાગ લેશે.

આમની સભામાં વાઇસરોયનું ભાષણ

હીંદી પ્રધાનના મદદનીશ સેક્રેટરી મી. ચારલ્સ રાબરટસે બુધે મંગળવારે વાંચી સંભળાવ્યું હતું. રૂટર જણાવે છે કે આથી સભામાં ઘણી તિવ્ર લાગણી ફેલાઇ રહી હતી. અને હીંદુસ્તાનની બહાદરીનો ફરવા ઉભાં કરે તેવો વૃતાંત સાંભળી એક પછી એક ખુશાલીના પોકારો થયા કરતા હતા.

લડાઇમાં ગયેલા રાજા રજવાડીઓ

વાઇસરોયનું ભાષણ નીચે પ્રમાણે હતું. વાઇસરોય વતી માણસો પહેલા વીગેરેની જે મદદ મળી તેનું વર્ણન આ પ્રમાણે છે. હીંદમાં ૭૦૦ જેટલા દેશી રાજ્યો છે તે બધાં એક અવાજે શહેનશાહતના બચાવને માટે અને સેવા બજાવવા તથા લડાઇ માટે રાજ્ય તરફથી જે કાંઇ આપી શકાય તે આપવાને તૈયાર થયા છે. તાજેતર ઘણા રાજવંશી અને ઉમરાવો માંથી વાઇસરોયે જોધપુર બીકાનેર, કીશનગઢ, રતલામ, સચીન, પતીઆલાના રાજા જોધપુરના હાકેમ સર પ્રતાપસીંહ, ભોપાળની રાજગાદીના વારસ, કુચબીહારના મહારાજાના કાકા, અને બીજા કેટલાક રાજવંશીઓને લડાઇને માટે પસંદ કરેલા છે.

વયોવૃદ્ધ સર પ્રતાપસીંહની ઉમર ૭૦ વરસની છે છતાં, શહેનશાહતની સેવા કરવાના તેમનો ખાસ આગ્રહ હતો જેથી ના પાડી શકાઇ નહીં. તેમના ભત્રીજા મહારાજા જે માત્ર ૧૬ વરસની ઉમરના છે તે તેમની સાથે ગયા છે.

મુખ્ય સેનાધીપતીની અંગતની અને બધા શરીર જતા લશ્કરમાં દાખલ થયા છે. સ્વામીભકતા મહારાજા રેવાના તે વેળા રાજા અને પાલનપુરના ગાદી વારસોને ગયું હતું પણ તેઓને જતાં અટકાવવામાં આવ્યા હતા. અને તથી તેઓ નારાજ થયા છે. હીંદમાં ૨૭ મોટાં રાજ્યો છે તે પોતાના રાજ્યોમાં ખાસ લશ્કર રાખે છે તે બધાં રાજ્યોએ

[illegible] લડાઈ કરવાની [illegible] માં દાખલ થયા છે.

[illegible] આઠ રાજાએ પાસેથી લશ્કર માટે મોટરવાળાં આખાં, મોટર લોરી, વાહનો અને બીજી રીતે રાજ્ય પાસે થી [illegible] ની ટુકડીની મદદ લીધી છે. આ સિવાય ઘણા પૈસા આપેલા [illegible] છે.

લશ્કર તથા નાણાંની મદદ

રાજાઓની ઉદારતાના એકાદ દાખલા નીચેના થોડા દાખલા આપ્યા છે: [illegible] રાજાઓએ સાથે મળી [illegible] નામનું એક હૉસ્પીટાલ [illegible] માટે એક જહાજ તૈયાર કરવું છે.

લડાઈના ખર્ચ માટે મહીસોરના મહારાજાએ ૫૦ લાખ રૂપીઆ હીંદી સરકારને આપ્યા છે. હૉસ્પીટાલનું જહાજ તૈયાર કરવાનો પ્રથમ વિચાર ગ્વાલીઅરના મહારાજાનો હતો. તેમણે અને ભાપાલની બેગમે હીંદી સરકારને પઈસાની મોટી રકમો તથા એક હજાર ઘોડેસ્વારો આપેલા છે. બલુચીસ્તાન [illegible] અને [illegible] અને તેઓનું [illegible] આપવાની માગણી ત્યાંના રાજાઓએ કરેલી છે.

કેટલાક રાજાઓએ લડાઈને માટે [illegible] ને આખું લશ્કર ઉભું કરવાની માગણી કરી છે અને હિંદી રીલીફ ફંડમાં બધાં રાજ્યો તરફથી પઈસાને [illegible] રહે છે. [illegible] ના મહારાજાએ તેનું લશ્કર, [illegible] અને તેનું ખાનગી [illegible] પણ શહેનશાહ માટે અરપણ કર્યું છે.

કાશ્મીર, બુંદી, [illegible], ગ્વાલીઅર, ઇંદોર અને બીજા કેટલાક રાજાઓએ હીંદી રીલીફ ફંડમાં મોટી રકમો આપ્યા ઉપરાંત [illegible] ફંડમાં મોટી રકમો ભરી છે. કાશ્મીરના મહારાજાએ આથી સંતોષ ન પામી શ્રીનગરમાં એક સભા ભરી, ઉધરાણું કર્યું હતું. તેના પોતે પ્રમુખ હતા અને સભામાં [illegible] માણસો હાજર હતા. હોલકરના મહારાજાએ પોતાનું ઘોડેસ્વાર લશ્કર આપ્યું છે. [illegible] સરકાર, જામનગર અને મુંબઈ ઇલાકાના બીજા રાજાઓએ પણ [illegible] આપ્યા [illegible] છે. [illegible] પોતાના રાજ્યની બધી સંપત્તિ સરકારને આપવા રજુ કરી છે, અને [illegible] રીલીફ ફંડમાં નાણાં ભરવા છે.

નેપાળ તથા તીબેટ

[illegible] મદદ આપવાના સંબંધે [illegible] ના મહારાજા અને ત્યાંની એજન્સી તરફથી મળેલા છે. [illegible] રાજ્યો તરફથી મદદ [illegible] કાગળો મળેલા છે. તેમાં [illegible] લશ્કર ઉપરાંત [illegible] મંજુર છે. [illegible] સરહદ [illegible] તરફથી પણ ઉદાર મદદ મળેલી છે. નેપાળે પોતાનું સઘળું લશ્કર સરકારને અરપણ કર્યું છે અને [illegible] બ્રીટીશ [illegible] માટે [illegible] આપ્યા છે. [illegible] રીલીફ ફંડમાં [illegible] મોટી રકમો ભરી છે.

[illegible] હજાર [illegible] આપ્યા છે. [illegible] રહી છે.

[illegible] અને [illegible]

બ્રીટીશ હિંદમાં પણ [illegible] છે. [illegible]

[illegible] તાર આવી [illegible] છે. [illegible] છે. તે [illegible] જુદી જુદી [illegible] આવેલા છે. તેવા તાર અનેક કોમ, મંડળો, [illegible], દુકાન [illegible] તરફથી મળ્યા છે. [illegible] તરીકે [illegible] નામો આ પ્રમાણે છે:— [illegible] ની [illegible], આખા હિંદની મોસ્લેમ લીગ, [illegible] મોસ્લેમ [illegible], [illegible] ના [illegible], બીહારની મોસ્લેમ લીગ, કલકત્તાની સેંટ્રલ નેશનલ એસોસીએશન, ખોજા કોમ અને આગાખાનના અનુયાયીઓ, [illegible] ની મોસ્લેમ લીગ, પુરવ બંગાળના મુસલમાનો, [illegible], મદરાસ, [illegible] અને બીજા ઘણા શહેરના રહેવાસીઓ, [illegible] એ નરસ એસોસીએશન, મદરાસ પ્રોવીન્શીઅલ કોંગ્રેસ, [illegible] ના તાલુકદાર, પંજાબના રાજાઓની એસોસીએશન, ઇન્ડીઅન [illegible] કોંગ્રેસ, [illegible] ના હિંદુ, [illegible] ખાલસા દીવાન, મુંબઈના [illegible] તથા પારસી કોમ.

હીંદીઓની મેડીકલ કોર

[illegible] ની મેડીકલ એસોસીએશને [illegible] લડાઈ બાબતે [illegible] માં મોકલી હતી તે ટુકડી હૉસ્પીટાલના કામને માટે [illegible] ની માગણી કરી છે. [illegible] કામ માટે [illegible] બહાર પડ્યા છે અને આ સિવાય મેડીકલ કામમાં મદદ કરવાને બીજા [illegible] ની માગણી આવી છે.

મદ્રાસના જમીનદારો

મદરાસના જમીનદારોએ ૫૦૦ ઘોડા [illegible] છે. આ સિવાય સરકારને મદદ કરવા [illegible] ન થાય [illegible] માટે, માલની કીંમત વધારે ન થાય તે માટે, તથા જાહેર પ્રજાઓમાં વિશ્વાસ ફેલાવવાની સભાઓ [illegible] છે. [illegible] ગીલીફ ફંડમાં [illegible] તરફ ઉદારતાથી નાણાં [illegible] છે. [illegible] મદદની પ્રથાના [illegible]

યુરોપમાં રહેતા હીંદી રાજાઓની મદદ

[illegible] હતા [illegible] મહારાજા [illegible] અને [illegible] ના મહારાજાના નામો [illegible] કે એ બન્નેએ શહેનશાહ માટે પોતાની સઘળી સંપત્તિ અરપણ કરી છે. વિલાયતમાં રહેતી હીંદી કોમ, અને હિંદી વિદ્યાર્થીઓ પણ [illegible] બહાર પડેલ છે. [illegible] કહ્યું કે આમની સભા અને આખો દેશ આ વફાદારીની મોટી કદર કરશે એવી મારી ખાત્રી છે.

ના. આગાખાન

ના. આગાખાન પોતાની [illegible] અને [illegible] સરકારને મદદને માટે અરપણ કરેલ છે. અને જણાવ્યું છે કે તે પોતે [illegible] પણ લશ્કરી ટુકડીમાં [illegible] તરીકે કામ કરવા ખુશ છે.

પુરવ આફ્રીકામાં પંજાબીઓ

[illegible] ખબર છે કે ગઈ [illegible] જરમન [illegible] બ્રીટીશ [illegible] માં [illegible] પંજાબી લશ્કરી ટુકડીને [illegible] નુકસાન થયું હતું.

કેટલાંક ભીખના હીંદીઓની મદદ

[illegible] માટે [illegible] ઓ [illegible] આ [illegible] તેઓએ [illegible] એક [illegible] ને માટે [illegible] જાહેર કરેલ છે. [illegible] હીંદી [illegible] ટુકડી [illegible]

લડાઈના સમાચાર

ખુદ આલ્બર્ટઓના ખાસ ખબરોમાં જરમનીની ફ્રાંસમાં થયેલી હારના સમાચાર છે અંગ્રેજ અને ફ્રેંચના લશ્કરોએ સાથે મળી પારીસ તરફ આવતા જરમન લશ્કરને મારન નદી સુધી પાછું હઠાવ્યું છે. અને તેમણે દારૂ ગોળાનો મોટો જથ્થો તથા ઘણા જરમનોને લડાઈના કેદી તરીકે હાથ કર્યાં છે.

રાસેલો એક તાર જણાવે છે કે જરમન લશ્કર પાછું ઘેર પહોંચે તોપણ આશ્ચર્ય નહીં; હવે પારીસનો ઘેરો થઈ શકે તેમ નથી, અને ફ્રેંચ રાજધાની જલદીથી પારીસ લાવી શકાશે

મારનની લડાઈમાં અંગ્રેજ લશ્કરે ૧૧ તોપ ઘણો દારૂ ગોળો અને ૧૨૦૦ થી ૧૫૦૦ કેદીઓ પકડ્યાં છે

સલાહ થશે ?

'લીડર'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે જરમનીએ ફ્રાંસ સાથે સલાહ કરવાનો ઈરાદો બતાવ્યો હતો પણ મિત્ર રાજ્યોએ સાથે મળીનેજ સલાહ કરવાના કરાર કર્યા છે. જાપાન પણ સલાહની બાબતમાં એજ રીતે બંધાયેલું છે.

પોપે સલાહ કરી લેવાને માટે સખત અપીલ કરી છે અને જણાવ્યું કે આ દશા અટકાવી શકાય તો તે અટકાવવાની ખાતર પોતાની જીંદગી આપવા પણ તે તઈયાર છે.

બરલીનમાં બળવાની ધાસ્તી

આ હારની અસર જરમનીમાં બહુ મોટી થએલી જોવામાં આવે છે. બરલીનમાં હારના ખબરોથી વસ્તીને અજાણ રાખવામાં આવેલી પણ હવે તે ખબર ફુટતા જાય છે અને લોકોમાં બળવો થવાની ધાસ્તી રહે છે. એકલા નાન્સી ભાગમાં ૨૦૦૦૦ અને લુનેવીલમાં ૨૫૦૦૦ જરમનો મરાયા છે

રૂશીઆની જીત

રૂશીઆએ ઓસ્ટ્રીઆમાં મોટી જીત મેળવી છે. ગેલીશીઆની ૧૭ દિવસની લડાઈમાં ઓસ્ટ્રીઆના ૩૦૦ અમલદારો ૨૮૦૦૦ લડવઈઆ, ૪૦૦ તોપ, અને બીજા લશ્કરમાંથી ૫૦૦ અમલદારો અને ૭૦૦૦૦ માણસો નાશ પામ્યા છે એક લાખ કેદ પકડાયા છે.

રૂશીઆનું લશ્કર ઓસ્ટ્રીઆની રાજધાની વીએના તરફ જાય છે.

બેલજીઅનો આગળ વધે છે

બેલજીઅમમાંથી કેટલાક શહેરો જરમનો ખાલી કરી જાય છે. એરસોટ આગળ બેલજીઅનોએ હુમલો કરી જરમન લશ્કરને પાછું હઠાવ્યું હતું. અને તેની પઠવાડે પડ્યા હતા

બેલજીઅમને કેઝરે સેનાધિપતિ મારફત સલાહની કેટલીક દરખાસ્તો મોકલી હતી પણ બેલજીઅમે નામંજુર કરી હતી બેલજીઅનોએ ટરમોન્ડી કબજે કરયુ છે.

નામેકવા લેંડમાં લડાઈ

બ્રીટીશની હદને લાગેલા નામાકવાલેંડમાં રેગાન્સ ડ્રીફટ આગળ જરમન લશ્કર મોટી સંખ્યામાં આગળ ચાલતું આવ્યું અને ખાતરી મળવાથી ... રાઈફલની જ બીક ... કરનલ ગ્રાંટની સરદારી નીચે ... પસાર કર્યો હતો અને સારું લશ્કરી મથક કબજે કર્યુ છે. આ ટેકરી કુક ફોન્ટીનથી ૬૦ માઈલ અને પોર્ટ નોલાથથી ૧૨૦ માઈલ છે.

સેરવીઆમાં લડાઈ

ટોંગાનયીકા સરોવરની દક્ષિણ આગળ જરમન આગળ જર...

...હુમલો કર્યો હતો ... તા. ... ગોળીબાર ... છે. સરકારોએ જરમનોને સરહદ સુધી પાછા હઠાવ્યા હતા. દુશમનના ઘણા માણસો મરાયા હતા તથા અંગ્રેજ લશ્કરમાંથી માત્ર બે મરાયા હતા.

જરમનીથી આવતા બે હીંદીનો અનુભવ

'ટેલીગ્રાફ' જણાવે છે કે લડાઈ જાહેર થઈ ત્યારે મી. બી. બી. વરમા અને મી. એસ. એ. કુરેશી કરીને બે હીંદી જરમનીમાં હતા તેઓ તા. ૬ ઠી ઓગસ્ટે પાછા લંડન આવવા ઉપડ્યા ત્યારે તેમને બરલીનના જરમન લશ્કરનો બહુ કડવો અનુભવ થયો હતો. તા. ૭ મી ઓગસ્ટે તેઓને પુલીસ ઓફીસ તરફથી ખબર મળ્યા કે શહેરમાંથી તરતજ નીકળી જવું સલામતી ભરેલું છે. તે દીવસે બે કલાકમાં પોતાનો સરસામાન ભેગો કરી તેઓ સ્ટેશને આવ્યા. ત્યાં આખી ટ્રેન શહેર છોડી જતા હીંદી રૂશ, ફ્રેંચ અને અમેરીકનોથી ભરપુર હતી. રસ્તો કરી ટ્રેનમાં દાખલ થયા, અને ત્યાં જરમન વેટરે એક અમેરીકન બાનુને ગેંજની કોઈ તકરાર માટે મારી. મુસાફરીમાં વીતેલાની હકીકત કહેતાં આ બન્ને હીંદીએ જણાવ્યું કે અમે જ્યારે સરહદ ઉપરના સ્ટેશને આવ્યા ત્યારે જરમન પોલીસે ટ્રેન ઉપર પાસપોર્ટ માગ્યા. જેની જની પાસે હતા તેને જવા દીધા. અમારી પાસે નહોતા અમે બ્રીટીશ રઈયત છે એવી ખાત્રી આપવા માંડી પણ તેણે તો અમને પકડી પોલીસ ચોકીમાં બેસાડ્યા. ત્યાં અમારા મોં સામે રાઈફલો તાકી પરણુને ઇજાર સીવાયના બધા કપડા કઢાવી ઉંચા હાથ કરાવી બરાબર અમને તપાસ્યા. અને અમારો સામાન પણ અહીંતહીં ફેંકી તપાસ્યો. પછી એક ઈંટર પ્રીટરને બોલાવ્યો. તેને અમે અમારી બધી હકીકત કહી જણાવ્યું કે અમે બ્રીટીશ રઈયત હોવાથી અમને જવા દેવા જોઈએ થોડા કલાક પછી અમને છોડ્યા અને એક કેદમાં ખાવા જવાની રજા મળી. અમારી સાથે બીજા ત્રણ અંગ્રેજ પકડ્યા હતા તેમને છોડ્યા નહીં તેમને બીજે ક્યાંક કેદમાં લઈ ગયા. પછી તેમનું શું થયું તે ખબર નથી.

શ્રીમંત ગાયકવાડ અને મી. ગોખલે

તથા બીજા કેટલાક જાણીતા હીંદીઓ લડાઈ જાહેર થઈ ત્યારે વીશી (ફ્રાન્સ)માં હતા. પરદેશ ખાતાની ઓફીસે આ બધાને ઈંગ્લાંડ સહીસલામત પહોંચાડવાને ભારે મહેનત ઉઠાવેલી કહેવાય છે. વીશીથી ખાસ બે મોટર ગાડીઓ પહેલી ઉપડી પ્રથમમાં મીસીસ બહાદુરજી, મીસીસ પીટીટ, અને મીસીસ ડોક્ટર હતા. બીજી ગાડીમાં શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર તથા મી. ગોખલે હતા. પહેલી ગાડી વખતસર સ્ટેશને પહોંચી. બીજી ગાડી મોડી પહોંચી અને પછી જે રેલમાં તેઓ બેઠા તે સુદ્ધાં જગ્યાએ જરૂર હતી. આથી અને ખાસ કરી મી. ગોખલેની તબીઅત મુસાફરીનો શ્રમ ઉઠાવી શકે તેવી ન હોવાથી બધા મિત્રોને મોટી ચિંતા થઈ રહી હતી પણ બે દિવસ પછી તેઓ સહી સલામત લંડનમાં આવી પહોંચ્યા હતા.

સમાચાર લંડન ખાતે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે વાઈસ નામના એક હીંદીને બીજી બ્રીટીશ રઈયત સાથે બેનથમમાં જરમન અમલદારોએ બંધ કરેલ છે. બેનથમ નેધરલેંડની સરહદ ઉપર છે

રૂશન મેયર રીલીફ ફંડમાં કુલ પા. ૩૫૦૦૦૦ ભરાયા છે.

લંડનના હીંદીઓની મદદ

લંડનમાં હીંદી કોમ તરફથી લડાઇના પ્રસંગે બ્રીટીશ સરકારને મદદ કરવાની માગણી કરવામાં આવી છે તે સંબંધે નીચેના સહી કરનારાઓ તરફથી ખાનગી કાગળો ત્યાંના હીંદીઓને મોકલવામાં આવ્યા હતા. તેમાં જણાવેલું છે કે અમે નીચે સહી કરનારાઓએ પરીપક્વ વીચાર કર્યા પછી, આપણી માતૃભુમિની અને શહેનશાહતની સેવા કરવા માટે, હાલના લડાઇના ગંભીર પ્રસંગમાં સરકારને મદદ આપવાનો વિચાર કર્યો છે. આ માગણીમાં કંઇ પણ શરત નથી રાખી. કારણકે અમે માનીએ છીએ કે આવા બારીક પ્રસંગે આપણને જે કાંઇ કામ સોંપવામાં આવે તે આપણા મોભાથી ઉતરતું નહીંજ ગણાય અને આપણા સ્વમાનને માટે પણ ઓછું થતું નહીં ગણાય.

હીંદી પ્રધાનને કાગળ

તે પછી તરતજ તા. ૧૪ ઓગસ્ટે નીચેનો પત્ર હીંદી પ્રધાનના સેક્રેટરીને મોકલવામાં આવ્યો હતો: જે સમયે શહેનશાહત બારીક સ્થિતિમાં આવી પડી છે અને ઘણા અગ્રેજો ઘરબાર અને કામ ધંધો છોડી દઇ શહેનશાહતને મદદ કરવાને તઇયાર થઇ ગયા છે, તે સમયે અમારામાંથી કેટલાકને એમ લાગ્યુ કે જે હીંદીઓ હાલમાં અહીં છે અને તેમા પણ જેઓ પોતે મદદ કરી શકે તેવા છે, તેઓએ બીન શરતે સરકારને મદદ કરવા બહાર પડવુ જોઇએ.

ગ્રેટ બ્રીટનમાં રહેતા હીંદીઓની લાગણી જાણવા માટે નીચે સહી કરનારાઓએ એક સરક્યુલર કાઢયો હતો. અને ૩૦ કલાકની અંદર પહોંચી શકે તેટલા હીંદીઓને મોકલી આપ્યો હતો. તેના જવાબો અમને ઘણા સંતોષ કારક મળ્યા છે અને તે અમારા મત પ્રમાણે ગ્રેટ બ્રીટનમાં વસતી સામ્રાજ્યની સમગ્ર હીંદી પ્રજાના પ્રતીનીધી રુપે ગણી શકાય.

અમે અમારા માટે અને સાથેની યાદીમાં જેઓનાં નામ છે તેઓને માટે વતી સરકારને અમારી સેવા અરપણ કરવા રજા લઇએ છીએ. અમને આશા છે કે રાઇટ ઓનરેબલ માર ક્વીસ ઓફ ક્રુ અમારી માગણી સ્વીકારશે. જો અમે બ્રીટીશ સામ્રાજ્યના સભ્ય તરીકેના સામાન્ય હક ભોગવીએ તો તે સભ્યની જોખમદારીઓના ભાગીદાર પણ અમારે થવુ જોઇએ. આવી નિર્મળ લાગણીથીજ, અમારાથી બજાવી શકાય તેવી બધી સેવા ઉઠાવવાનો અમારો મુખ્ય હેતુ છે.

વધુમાં જણાવવા રજા લઇએ છીએ કે આ સાથેની યાદીમાં જે નામો છે તેમાંના કેટલાક તો તેજ કામને માટે લાયક કામ પણ ભણેલું છે અને અમે નિશ્ચય છીએ કે આપના તરફથી અમારી માગણીનો સ્વીકાર થતા અને તે હકીકત બહાર ફેલાતાં બીજા ઘણા હીંદી સ્વયંસેવકો નીકળી આવશે.

ઉપરના કાગળમાં નીચેની સહીઓ હતી. એમ. કે. ગાંધી, મીસીસ કસ્તુર ગાંધી, મીસીસ સરોજની નાયડુ, એમ. એમ. ભવનગરી, રુસ્તમજી એમ. મહેતા, સોરાબજી શાપુરજી, એમ. આર. જેરાજ, જી. આર. આર. ટી. વીરના, મુશીર એમ. ગાંધી, અને આર. એલ. વાસવાની.

આ હીંદી વિદ્યાર્થીઓને હીંદથી પૈસા મેળવતા ઢીલ થતી હોઇ તેઓને સામગ્રરુપે મદદ કરવાને ઇંગ્લાંડ ઓફીસ તરફથી લંડનમાં એક કમીટી સ્થાપવામાં આવી છે, તેના પ્રમુખ સર કૃષ્ણ ગુપ્તા છે.

વિવિધ વિષયો

તા. ૬ઠી રવીવારે ન્યુકાસલમાં હીંદીઓની એક સભા રીલીફ ફંડમાં મદદ કરવાના હેતુથી મળી હતી. સભામાં મેયર હાજર હતા અને તેમણે ફંડનો હેતુ સમજાવ્યો. એક કમીટી સ્થપાઇ અને તેના પ્રમુખ મી. એ. એમ. ઇબ્રાહીમ તથા સભાસદ મેસરસ હરદાસીંગ અને એમ. આર. શેખ નીમાયા. ફાળામાં પા. ૨૫ સુધીની રકમ થઇ.

ટ્રાન્સવાલ ઇંડીઅન વીમન એસોસીએશનના સભાસદો રેડ ક્રોસના ઉપયોગને માટે નકીઆન ગુંથી રહ્યા છે.

કલરડ લોકોની ૫૦૦૦ માણસોની ટુકડી લડાઇની મદદમાં જવાને ઉભી થવાની હતી તેમાં પાંચ હજાર ઉપરાંત ઘણા માણસોએ નામ નખાવ્યા છે.

યુનીઅનના નવા ગવરનર જનરલ લોર્ડ બકસટનને ડરબનથી નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન, અંજુમન ઇસ્લામ, તથા ઝોરાસ્ટ્રીઅન અંજુમન તરફથી આવકાર આપનારા તાર કેપ ટાઉન ખાતે મોકલવામાં આવ્યા હતા.

ગવરનર જનરલ લોર્ડ બકસટનને આવકારનો તાર ટ્રાંસવાલ બ્રી. ઇ. એસોસીએશન તરફથી કેપટાઉન ખાતે મોકલવામાં આવ્યો હતો.

ગયા શનીવારે પસાર થયેલા પારસી તહેવાર પતેતી નવા વરષની મુબારકબાદીના કાગળ તથા તારને માટે તે તે મોકલનારાઓનો મી. પારસી રુસ્તમજી આભાર માને છે.

નાતાલ 'ટાઇમ્સ'ના લેડીસ્મીથના ખબરપત્રી જણાવે છે તા. ૭ ને રોજ ટાઉન કાઉન્સીલની બેઠકમાં હીંદી વસ્તીએ ત્યાં નદીની પેલેપાર સ્મશાન માટેની અરજી સ્વીકારવામાં આવી હતી. કાઉન્સીલર કારટર તથા કાઉન્સીલર ડેવીસે તે જગ્યાના સંબંધમાં વાંધો બતાવ્યો, જ્યારે કાઉન્સીલર કેકરે તે વાંધાની સામે અગવડના બતાવી. કાઉન્સીલને આ તંદુરસ્તી બાબતે રીવાજની હકીકતથી માહીત કર્યાં અને કહ્યું કે નદીએ દરવ જનારને કોઇ વખતે કદી અગવડ પડે તો તે સહન કરીને પણ આવ. સુધારાના રીવાજને ઉત્તેજન આપવુ જોઇએ.

જોહાનીસબરગથી એક ખબર પત્રી જણાવે છે કે તા. ૬ રવીવારે ન્યુકલેરમાં કહેર વાળા મી. મહમદ ઇસાકની દીકરીની શાદી હોવાથી વીરીનીગીંગના મી ઇ. ઇ. અસ્વાત ની શાદીની બરાત શહેર તથા બહાર ગામના સંખ્યાબંધ દોસ્તોમાં તેમજ ગોરા પરોણા સાથે પધારી હતી. કહેર વાળા મૌલાના મોલવી હાજી મહમદઅલી અબ્દુલ્લાહ સાહેબે વાએજ બયાન ફરમાવી અને શાદીની ક્રીયા કરાવી હતી. સંખ્યા બંધ મિત્રો તરફથી ભેટ આવી હતી. મી. અસ્વાતે સર્વે મહેરબાનો ઉપકાર માની દોસ્તોમાં ખાતેઓ તથા ઉલમા સાહેબો વીગેરેને ભેટ કરી હતી. મી પોલાકે શાદીની મુબારકી આપી હતી. તે પછી બી દુધાકે એક હજાર ઉપરાંત હાજર થયેલા મીજમાનોને જમાડયા હતા.

લડવઇઆઓને જમા કરવા માટે હાલ ખાતે ભાષણ આપતાં લો. ક્રુ કરઝને જાહેર કરયું હતું કે હિંદી લશ્કરને યુરોપ બોલાવવાનું પગલું પ્રધાનોએ ભરયું છે તે ઘણુંજ ડહાપણ ભરેલુ છે.

રોઇટરને ખબર મળ્યા છે કે હરકોઇ માણસ સુલતાન અબ્દુલ હમીદના હીઝર, સુરહાનુદીનની અબ્દુલીનીઅનના રાજ તરીકે જાહેર કરવામાં આવશે.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો છાપખાનામાં વેચાણ મળી શકે છે

	કીમત	પોસ્ટેજ
	શી. પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૪ થો	૪–૧	૧૭
સ્વર્ગની સીડી	૨–૬	૫
અકબર ભાષા (યુરોપમાં હાલમાં ૫૬ વરસ ઉપર ચોલવેલી જાતોના ધ્યાન વાળી તવારીખ રૂપે વાર્તા) લખનાર ક્. બે. મરઝબાન	૮–૬	૧૬
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫–૦	૧૨
જગ વિખ્યાત પુરૂષો–સોક્રેટીસ અને ક્રોમ્વેલ ડેમિથનનાં ચરિત્ર	૧–૦	૩
આનંદીબાઈ જોષી	૦–૬	૧
બાળબોધી	૦–૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦–૪	૧
” બીજી ”	૦–૫	૧
” ત્રીજી ”	૦–૮	૨
” ચોથી ”	૦–૮	૨
” પાંચમી ”	૦–૧૦	૩
શ્રી રામાયણ બાળ પહેલો	૦–૩	૧
શ્રીમદ્ ભગવત ગીતા પાકું પુઠું	૦–૬	૧
” વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૦	૨
” ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦–૪	૧

એ. ક. ગાંધીનું જીવન વૃત્તાન્ત—રેવ. ડોક રચેલા અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરુઆતમાં કેટલાક અભિપ્રાયોનો ઉલ્લેખાત છે, જેમાં લેખકે મી. ગાંધીના જીવનના જે વિચારો આપ્યા છે તેનો વિચાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકર્તાના પ્રસ્તાવના જે ૩૦ પાનાં છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીનાં કાર્યોનું સારી રીતે આફ્રિકાના સત્યાગ્રહનું વર્ણન કરેલું છે. પાકું પુઠું શી. ૧–૦. ટપાલ ખરચ ૨ પેની.

સુખપ્રદ—આ બારસ ભાગ મરહુમ ડૉલરરાયની ‘બત્રીસ પૂતળી’ નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

સર્વોદય—સરલ ખરચને અંગે નીતિ તે રહેલી છે પણ પ્રજાએ વિચાર કરી ઉત્તમ સાધારણ બુદ્ધિથી વિચારવાની રીતિ જાણવી એ જરૂરનું છે. તેમાં સુખ છે અને તેમાંજ સર્વેનું હિત છે. એવું રસ્કીન સાહેબે આ પુસ્તકમાં બતાવ્યું છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ પુસ્તક લખનાર બહુ વિદ્વાન ને અનુભવી પુરૂષ છે. તેનું ભાષાંતર સુમારે ત્રણ અઠવાડીયે કરવું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે, તું પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે. પૂર્વની પ્રજાનો ત્યાગ ને અનુભવ વિચાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે પૂર્વના લોકોએ પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી. આનું પશ્ચિમની નીતિ તે નકામી છે કેમકે તે નાસ્તિકનું સુખ શોધનાર માં છે. પશ્ચિમના સંયમ નથી કેમકે તેથી લોકોના આત્માનો નમાલા ને ગુલામ બની જાય છે. પશ્ચિમની સંસ્કૃતિ નથી કેમકે શાહુકારો ધમાલથી લોકો મહાવરા બની જાય છે ને ઇશ્વરને તદન ભુલી જાય છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નથી કેમ રાજનીતિને પરિણામે બીજા પ્રજાઓ ઉપર જુલમ ગુજરે જાય છે, તેઓના સ્વત્વને ખાઇને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં વધારે અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે.

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી ચલવળ—આગળના આગેવાનો પરિણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી ચલવળનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકિત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનારા કેટલાકના નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. નવાબ મુહમ્મદખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુનશી હુસેન ફીદા, પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકિત પુરૂષો. કીમત શી. ૨. ટપાલ ખરચ ૨ પેની.

મકા અને મદીનાની સફર—લખનાર સર રીચર્ડ બરટન આ પુસ્તક બંને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં છપાયું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં અલેક ઝાંડરીઆ સુએઝ, કેરો, તકલ વગેરેનું તથા મદીનાની જાહેર પેગમ્બર સાહેબની મઝાર શરીફ વગેરેનું વર્ણન છે. બીજા ભાગમાં મકામાં લખનારે જે જે જોયું તે તથા બીજી જાણવાજોગ વર્ણનો છે. બંને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી ૯–૧

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી. (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૩.

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઈફ એંડ લેબર—ડા. સ્માઈલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઇ ચુકી છે. ખંત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્ર્યથી માણસ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અસંખ્ય દાખલાઓ તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કીમત શી. ૧–૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ ચાર ચાર પેની.

દેશભક્ત ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને લોર્ડ મોર્લીના સુધારા ઉપરની ચરચા—તરફમાનાંથી ગોખલે સાહેબ કરવા જેટલું સ્વદેશ. મી. ગો કે ગોખલેના કરાસ કોરલ તીરી મળવામાં રહેતી ચરચાઓ સંપૂર્ણ કરીને આ પુસ્તકમાં આપેલી છે. સાથે મી. ગોખલેની જીવનનો ટુંક હેવાલ છે અને ઘણું મુખ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની ટપાલ ખર્ચ ૧ પે. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની શી. ૧ પેની પોસ્ટેજ ૧ પે.

હાજી મુરાદની વાર્તા અને બીજી કેપ—મરહુમ ટોલસ્ટોય ની ઉત્તમ વાર્તાઓમાં આ અંકુશી સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨—૧૦.

એલીસ ઈન વંડરલેંડ—આ વાર્તા બોધદાયક છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧—૯

ઇસપના ફેબલ્સ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સાદું અને છોકરાઓ સમજી શકે તેવું છે કી ટ ખરચ સાથે શી. ૧—૯

અરબન નાઈટ્સ—ગુલીસ્તાનના જેવીજ વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯

શરીફનું કુરાન—સઈદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે કી શી. ૧—૯.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઈરવીંગકૃત કીમત શી. ૧ ૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧—૯

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ કી શી. ૧—૯

ધી ફ્યુચર ઑફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ એસ. બ્લંટે “ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ” મા લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪|

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદ્દીન રૂમી અને નુરૂદ્દીન અબ્દુલ રહેમાન જામીના લખાણ છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી શી. ૧—૯

ટીક્સ, ફેક્ટરીઝ એન્ડ વર્કશોપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વિષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણું સરસ બીતાર આપ્યા છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧.૯

કાયદા સામે ધરાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામનો મહાન માણસ થયા વરસ ઉપર અમેરીકામાં થઈ ગયો છે તેના લખાણો લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનાર હતો તેથી તેના લખાણ ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને પણ લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરી ના પાળા મારઝાંડ રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પાતે એટલું લખીને સંતોષ નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાન સરકારી તરફથી એ પાપને અટકાવવાને સારું બીજા જ ઉપાયો લેવા કે તે પણ લેતા. તેમાનો એક ઉપાય એ હતો કે જે સરકારી અંદર ગુલામોનો વેપાર ચાલે તે સરકારને કર વેરો આપવો નહીં. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા દઢ અને સ્વતંત્ર હતા. અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

શકુન્તલા—કવી કાળીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત ઉરવશી વગેરે નાટકના તરજુમા છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧–૯ ૬

પ્રકૃતિ ઓન હોમ રૂલ—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો સવાલ રૂપે આપેલા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૩ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે ઝાંઝીબાર, મોઝામ્બીક, લોરેન્સો માર્કસ, બેઈરા, એ અગાઉ જે જે મેળાવડા થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની ખુલાસાવાર નોંધ આ પુસ્તકમાં આપેલી છે મજકુર જગાએ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પૂર્વ આફ્રિકાથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ઘણુ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. તાનાશ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાંસવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે પીટીશનો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે; બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમ્યાન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું છે; અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસન્સ, કેળવણી, મ્યુનીસીપાલ રેલવે વગેરે કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલાં છે. હીંદી સવાલની રીતભાત જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કારટુન તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી. ૨–૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની

મી એન્ડરુઝનું ભાષણ—મી એન્ડ્રુઝે કેપથી વિલાયત ઉપડતા પહેલા ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે. તે ભાષણ વખતે લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન મી. મેરીમેન વિગેરે ગૃહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થયેલી એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમાં સુંદર રીતે કેપ ‘ટાઈમ્સ’ પ્રેસમાં છપાવવામાં આવ્યું છે. તેની કિંમત પોસ્ટેજ સુદ્ધાં ૭ પેની રાખવામાં આવી છે તે અમને તેટલી કીંમતે મળવાથી અમે ત્યાં મોકલવાનું અમને સુઝવામા આવશે તો મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના ભણેલા ગોરાઓના હાથમાં જવું જોઈએ અમે હીંદી વાચકોને ભલામણ કરીએ છીએ કે તેમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલવું. અમને જો પઈસા મોકલી ગોરાની ચુટણી કરવાનું કહેવામાં આવશે તો અમે તેમ પણ કરશું. તદઉપરાંત બીજી એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે, અમારી પાસે સાતસો નકલ આવી છે તે તેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ધારીએ છીએ. છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે રકમ વધશે તે શાંતિનિકેતનની નીશાળને સારૂ મી એન્ડ્રુઝને મોકલવામાં આવશે

આત્મજ્ઞાન—વેદાંત, તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી શી.૨–૯

લાઈટ ઑફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર, કી શી. ૨ ૩

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડ કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૩

હીંદુસ્તાન, બરમા અને સીલોનની વાતો અને કહેવતો—આ વાર્તાઓ વાંચનીય જેવી કરીને મીસ ફ્રાંસીસ સેવીએ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૯.

રુબાયત ઑફ ઉમરખાયામ ફીઝીરેલ્ડ સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧–૭

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બરથી તા. ૨૨ સપ્ટેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—ભાદરવા વદ ૧૧ થી આસો સુદ ૩ સુધી સંવત ૧૯૭૦ની.

મુસલમાન—તા. ૨૫ સવાલથી તા. ૧ ઝીલકાદ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૫ થી તા. ૧૧ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. મ. ના. મ.	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૬	વદ ૧૧	૨૫	૫-૫૫	૫-૫૦
ગુરૂ	૧૭	,, ૧૪	૨૬	૫-૫૩	૫-૫૧
શુક્ર	૧૮	,, ૧૩	૨૭	૫-૫૨	૫-૫૧
શની	૧૯	,, ૧૫	૨૮	૫-૫૧	૫-૫૨
રવી	૨૦	સુદ ૧	૨૯	૫-૫૦	૫-૫૨
સોમ	૨૧	,, ૨	૩૦	૫-૪૯	૫-૫૩
મંગળ	૨૨	,, ૩	૧	૫-૪૭	૫-૫૩

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES.

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission, except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 17s. 6d. and [illegible] respectively.

Cash with Order.
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
ઉપરથી ગુજરાતી તરજુમો.
કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
શ્રીમાન પ્લેટોને ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
શ્રી. તોલસ્તોયનો મત અને વિચાર	૦	૧
આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનો [illegible]	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
[illegible]ની મરજી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટ.તરસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારી જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૬
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગાંધીના ભાષણ ઉપર ચરચા	૦	૧
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં સુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સુંદર વર્ણવ્યું છે)	૦	૬
માણસને કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
સુરપરાજ	૦	૬
અન્ય ભિન્ન થીજું કહ્યું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
સુરેન્દ્ર કામેશ પાસાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૬
સુરેન્દ્ર કામેશ પાસાનું ભાષણ	૦	૬
અબ્રાહમ લીંકનનો ટુંકાણમાં નિબંધ	૦	૩
સુમાત્રાના [illegible]	૦	૩
સત્યાગ્રહ (આ અઠવાડીક ઈંગ્લીશ લેખક [illegible] સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે.)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીંમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કેશ કરવા નહીં આવે તો પાછળ મળવાથી જાળવો. ફીનીક્ષ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મંગાવવાનું ઠેકાણું—

ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્ષ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની.   પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: ગાલજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની   ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન - તેમાં તેમણે મુખ્ય ઠરાવીને પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જરૂરના ભાષણો સમસ્ત [illegible] કરી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની નકલ. [illegible] ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ જ [illegible] સાફ લઈ શકે છે મ[illegible] કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી વાઈસ્ર્યને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨–૬ ; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજ્યામાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ઠરાવ છે.

યુનીયનની બહાર છપાતો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલો તો કમીશનની ૬ પેની દરબનના સિવાયની બેંકોની ઉમેરવા કરવી જોઈએ. અને ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. ઓ. [illegible] મનીઓર્ડર [illegible]

[illegible] ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્ષ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. [illegible]—Vol. XII. Wednesday, September 23rd, 1914. [illegible]

A RECEPTION IN LONDON

REMARKABLE, indeed, was the gathering of British and Indian friends at the Hotel Cecil, on the 8th ultimo (writes the London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika* of Calcutta), all drawn by the same bond—admiration for the splendid service which Mr. Gandhi has been able to render to his countrymen in South Africa, to the Empire, and to his Motherland, and mingled with admiration and appreciation was reverence for the great moral lesson he has taught Governments and peoples that there is a spiritual force which, through personal suffering and earnestness of purpose, overcomes physical force, and wins a victory that is not sullied by the infliction of wrong. It was an object lesson at a moment when physical force was in the ascendant, and one of the guests of the afternoon, who has travelled the wide world over, said to me afterwards that to hear Mr. Gandhi's speech was a spiritual uplifting after the storm and stress, the horror and anxiety of the week.

The large reception rooms were thronged; the reception committee, with Mr. M. M. Gandevia as hon. secretary, included Indians of all creeds and provinces in India, and the visitors were equally representative of the Motherland. The absence of Mr. Gokhale was much regretted. It is impossible to give all the names of those present; a few must suffice. H. H. H. Princess Sophia Duleep Singh, Mr. Ameer Ali, Sir Krishna Gupta, Mrs. Sarojini Naidu, Mr. Sachchidananda Sinha, Mr. Bhupendranath Basu, who presided when the speeches were made, Dr. Coomaraswamy, Mr. Jinnah, Lady Muir Mackenzie, Mrs. Despard, Mrs. Montefiore, Col. Warliker, and a large number of Indian students, in addition to many other European and South African friends including Mrs. Wybergh and Mr. Cartwright.

For the first hour, as the guests were arriving, Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach received every one and an opportunity was thus afforded for all to have some conversation with the Distinguished Three—an opportunity which was warmly appreciated by many to whom Mr. Gandhi was [illegible] Mrs. Gandhi, a brave woman who had not shrunk from prison for the honour of the Motherland, and Mr. Kallenbach the devoted friend who had stood by the Cause with money and service, and who had also been to prison for the sake of justice to his Indian friends.

After tea and light refreshments had been served the more formal part of the proceedings followed. It was not formal in any uncomfortable sense. It was simply an expression on the part of Indians of their honour of a great self-[illegible] and the [illegible] tion of special merit, giving praise to those who worked and suffered unknown.

There was a remarkable list of names of prominent members of the Government and other politicians who wrote to express their special regret for inability to be present; with most of them it was the extreme urgency of public affairs owing to the war, and they expressed their great disappointment in being unable to meet Mr. Gandhi. Here are some of the names: The Prime Minister, Lord Crewe, Lord Curzon, Lord Harris, Lord Sydenham, Lord Lamington, Lord Ampthill, Sir William Wedderburn, Sir James Dunlop Smith, Lord Roberts, Mr. Lionel Abrahams, Mr. Ramsay MacDonald, and Mr. Keir Hardie. Two letters I will quote, one from Lord Gladstone, the other from Mr. Harcourt, Secretary of State for the Colonies.

Lord Gladstone wrote a personal letter as follows:—"I much regret that my wife and I leave London to-morrow and cannot accept your courteous invitation to meet Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach on Saturday.

"I regret this for the occasion will be a happy one as marking the settlement of outstanding British Indian grievances in South Africa in which your guests have taken so leading and so effective a part. Mr. Gandhi has shown a single-minded devotion to his cause which has won the admiration of all who understood the difficulty and danger of the position."

The letter conveying Mr. Harcourt's regrets ran thus:—"It would have given Mr. Harcourt very much pleasure to attend the reception if he had been able to do so, but he fears with great regret, that the pressure of public business will make it impracticable."

After Mr. Bhupendranath Basu, who presided, had paid his tribute of welcome and esteem, Mrs. Sarojini Naidu garlanded Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach.

The Hon. Mr. Bhupendranath Basu (from the chair) said:—"It is easy on occasions like this to say a few words with reference to the gentleman in whose honour such a function is held, but it is not easy to say what we feel with reference to Mr. Gandhi, still less to Mrs. Gandhi. It is not given to every man or woman to realise in their own lives, to demonstrate before the world, the great doctrine, preached 2,000 years ago, of [illegible] love or hate. Sri Krishna said that we should treat enemies and friends equally. We think such ideas to be the dreams of visionaries; we say, 'Under certain conditions, but not in actual daily life.' It is something to have men who show after all these great truths to us. Indians in South Africa are a small body of men amongst aliens, and differing from them in race, religion and colour. In face of stupendous difficulties, Mr. Gandhi followed a course of conduct which evoked the warmest appreciation even from his strongest opponents. In our own lives we may realise the great truth of all religions—the greatness of moral force. Mr. Gandhi has not only preached it but has aroused a similar conviction among his followers, men who are not always literate, men who are uneducated labourers or poor hawkers. Mr. Gandhi not only suffered himself, but infused sufficient enthusiasm among such men and women to do the same against desperate and overwhelming odds. No words can express our appreciation of the heroic efforts Mr.

Gandhi put forward in this cause. It wasn't hard to express our appreciation of Mr. Gandhi, how much more when we refer to his devoted wife? She reminds us of Sita who followed her husband into exile, of Draupadi, who infused courage into her husband in time of trial, of Savitri, of Damayanti. So long as India has such women as Mrs. Gandhi, she can look forward to a bright future.

We recognise that they could not have achieved the same measure of success if it had not been for the outsiders who stood by them in the name of humanity. Among such friends we honour here today Mr. H. Kallenbach. So long as the world produces such men, who rise above self, race, colour, and creed, and are ready to put forward the true inwardness of humanity, we need not lose faith in humanity. They hasten the day when universal peace will be preached. Our thanks are specially due to them and to our compatriots in South Africa. I pray that they may long live to add glory and lustre to our ancient country. They have given us a new foothold in life, the belief that, however difficult circumstances may be, if we walk forward in their footsteps the Cause of India cannot be lost. Our descendants will stand together before the world as true and honourable sons of India.

(To be continued.)

How the Indian Stretcher-bearer Corps Came into Being

The following extract in *extenso* from Mr. Gandhi's speech at the Durban banquet, is particularly appropriate at the present time. We publish it for general information.

The Chairman (the Hon. R. Jameson) had recalled an instance which he (the speaker) thought he might have forgotten, and that was when the scene was laid in his office and he had approached him tremblingly but also in the fullest faith that he was a friend of the community, that he had guided him, as he well said, as a father would guide his child in many things which he wanted to do as a humble burgess of that beautiful borough, the garden of South Africa, he had approached him first with that proposal of his in connection with the offer of forming an ambulance corps and he, naturally, as a soldier, had put a damper on his enthusiasm. He had uttered words of caution. The speaker had gone away chastened but he had gone to another friend. He did not know whether he was a soldier, but he knew that he was an Imperialist and also that he had a kindly corner in his heart for him—Mr. Laughton. His eyes beaming with delight, because he had never thought that the Indians could ever make any such offer, he had said, never mind what Jameson said, he should make the offer and he would see that the Government would probably accept it, but even if they did not, his countrymen would rise in the estimation of the Colonists of Natal. That caused them fears. The offer was made and was rejected. He went over to Dr. Booth who was then in charge of St. Aidan's Mission, and asked him whether he would give them ambulance lessons. He formed the class and gave them those lessons for three or four weeks. They continued to have them. Most of those who made the offer were Colonial-born Indians. Just then they all had the fear that the enemy, now the friends of the British Empire, were descending upon Maritzburg and finally might take the Port of Durban also. The offer was renewed, this time with better hope. Dr. Booth went over to the Bishop of Natal, who interested—and he would not take no for an answer—till at last the offer was not only accepted but they were able to form a very decent Stretcher-bearer Corps which, as they all knew, did its humble share. If he had dealt with that matter in some detail it was in order to render a humble tribute to the European friends and to say that at that time as on many other occasions there had been a perfect blending, a perfect harmony and a perfectly friendly tone, that at that time they were not without European sympathy and without European friends. With what a heavy heart then would he leave South Africa when he had all those rich memories. If he dwelt upon that incident he also dwelt upon it in order to show to his countrymen that, if they always clamoured for their rights, if they always wanted to resist any encroachment upon their rights, they had also to recognise their obligations as members of a state. That was an occasion which offered itself for such a recognition on the part of the Indian community, and though they had been only a few thousand, he thought that they had done whatever it was in their power to do, and he wished to remind his countrymen of that occasion and wished them to understand that the settlement also carried with it obligations.

The Permit Question

The Joint Hon. Secretaries of the Natal Indian Association have addressed the following letter, dated the 12th instant to the Secretary for the Interior:—

"Our Association has had submitted to it a copy of form D 14, which we understand is the form that applicants for visiting permits are required to complete prior to the issue of these documents. Our Association has carefully examined the form which in its humble opinion is scarcely appropriate to its alleged purpose. That purpose, our Association has understood, was to facilitate the movements to and fro between the various provinces of the Union of Indians desirous of visiting any of these provinces temporarily on business or domestic affairs. Our Association is of opinion that this object is not at all likely to be secured by the requirement of the form above referred to. It must be well known to Government that Indians are easily rendered suspicious by a catechism of the nature contemplated by these forms and it ventures strongly to urge the undesirability of an examination ranging over the career of an applicant for a visiting permit since his arrival in this country. Provided that the issuing officer is satisfied either from documentary evidence or otherwise, that the applicant for a visiting permit is a fit and proper person and also that *prima facie* he has legitimate reason for applying for one of these documents, our Association feels that it should be issued without further demand upon him.

"In these circumstances, and with the desire to avoid needless friction or misunderstanding, we are desired to request that the Honourable the Minister will be pleased to withdraw form D 14 and to substitute for it a document of a simpler and more appropriate character."

The Reply

The following reply to the above, dated the 18th instant has been received:—

"With reference to your letter of the 12th instant relative to form D 14, used in connection with inter-provincial visiting permits, I have the honour to inform you that the procedure in question applies equally to applicants in all provinces of the Union and it is considered that your fears on the subject are entirely groundless.

"I am to add that you must realise that these visiting permits will be issued by Magistrates throughout the Union and not only through one Immigration Officer."

It has been roughly estimated that there are now about three hundred Indian students in American colleges and universities.

From the Editor's Chair

"TO THE RESCUE"

On many occasions British Indians have had cause to be thankful for the existence of the superior Courts of Justice in this country. One of the latest instances of this, showing, may be found in the report of the case of *J. Pakkiesamy v. the Minister of the Interior and another*, heard on the 9th instant, before the Transvaal Provincial Division of the Supreme Court. The applicant had contended that the question as to whether or not he was South African-born was a matter for determination, not by the Minister, but by the Court. Counsel for the Minister, on the contrary, contended that the determination of the place of birth was part of the administrative act of the Minister, and that the jurisdiction of the Court was ousted unless it was contended that the Minister had not acted *bona fide*, as the applicant fell under the definition of "prohibited immigrant." The Court held that it had jurisdiction in this matter and Sir John Wessels is reported to have said: "I am not going to take away the jurisdiction of the Court over individual citizens of the country unless the Legislature says so in special terms, distinctly and clearly; otherwise we shall be reduced to the state that every head of a department will be able to do just as he pleases. If you take away the jurisdiction of the Court, why not say the Minister shall have plenary power to deal with people as he pleases, because he would practically have that power under the Act: he would be responsible only to Parliament."

HAWKERS AND PEDLARS

The Boksburg Municipality has just received another snub from the Supreme Court. We publish in another column the report of the appeal of one Baika Hira against a conviction for breach of a by-law of the Boksburg Municipality which prohibited his entry upon private property for the purpose of selling his wares. The judgment of the Court speaks for itself. The Boksburg Municipality is not alone in its attempt to harass hawkers and pedlars. The by-law in question is to be found in the by-laws issued by the Johannesburg and other Municipalities and has acted directly in restraint of trade. Transvaal Municipalities appear to be constantly endeavouring to go beyond the limits of the powers that the legislature has thought fit to grant to them, and it is as well they should be brought up from time to time with a round turn. We are grateful to the *Transvaal Leader* for its comments on the situation which we also publish.

A New Indian Church

An event of interest to the Indian community took place on the 11th instant, when a new Wesleyan mission church was dedicated by the Rev. Henry Cotton, assisted by the Revs. E. H. Scott, W. Wynne, C. S. Lewis, and L. E. H. Wilkinson. The Rev. E. Nuttall said that he had been authorised to inform them that Lady Greenacre had made a gift of the church in memory of her father, the late Rev. Ralph Scott, who had founded the Indian mission in Durban. The cost of the building had been about £1,450 exclusive of the site. The scheme included two model cottages, a small church and evangelist's house at Sea View, and a school-church in the neighbourhood of Reservoir. The total cost of the scheme would be about £2,450. The church has been built at the corner of Grey Street and Leopold Street, Durban.

Indians and the War

At Newcastle Mr. Chas. C. H. Ephraims has been elected to represent the Indian community on the War Relief Committee formed by the Mayor and other Europeans. An Indian sub-committee consisting of Messrs. C. H. Ephraims (chairman,) Dwarkasingh and M. R. Tummy was also appointed. Amongst the donations were two guns, presented by Mr. Dwarkasingh to be sold by auction. If the price realised did not reach £30 for the pair the donor promised to make up the amount. Other subscriptions were collected at the same time.

The Umvoti War Relief Fund, started ten days ago, is being well responded to (says the *Natal Mercury* correspondent). At the time of writing it has reached nearly £500 out of which over £100 comes from the Asiatic community.

Two of the leading members of the Charlestown Indian community, Messrs. Cassim Suliman, and I. Essack, have consented to collect for the War Relief Fund.

At a recent meeting of the Mauritian and Colonial-born Hindu Benefit Society, Port Elizabeth, a vote of condolence was passed with the family of the late Lord de Villiers. At the same meeting it was announced that several members had given their names in connection with the proposed Cape Stretcher-bearer Corps.

Mr. D. Lazarus at Dannhauser is collecting for the War Relief Fund. About £30 in cash, 50 bags of mealies, fowls, potatoes and sundry goods have been given. The goods together with those collected at Newcastle were to be sold in the Newcastle Town Hall on Saturday last in aid of the Fund.

India's Enthusiasm

The largest and most enthusiastic meeting of citizens held for a generation in Bombay (says *India*) tendered on the evening of August 14 an expression of loyalty and devotion to the Crown, and prayed for the success of the British arms.

Sir Pherozeshah Mehta, presiding, said that all races and religions were merged into one proud denomination of loyal and devoted subjects of the Crown, who laid at the feet of their beloved Sovereign their unswerving fealty, unshaken allegiance, and enthusiastic homage. As such, they proffered with cheerful, eager alacrity all their material resources and individual service.

The Calcutta town meeting on the evening of August 15th was characterised by similar expressions of absolute solidarity from speakers of every rank and faith, and the greatest enthusiasm was shown. Mr. Surendranath Banerjee spoke and aroused the audience to a high pitch of fervour.

At a mass meeting of Mohammedans held in Calcutta under the presidency of the Nawab of Murshidabad, a resolution was passed placing the services of the community at the disposal of the Government. In other parts of Bengal meetings have also been held, expressing loyalty to the Crown. The numbers of volunteers pouring into the recruiting stations are [illegible]

The Maharaja Scindia of Gwalior has given £10,000 and the Begum of Bhopal £6,000 to the Prince of Wales's Relief Fund. In India itself it is stated that Sir Cowasjee Jehangir, Bart., and Sir Shapurji Broacha have each given £6,500, and two local firms £1,000 each, to open a fund in the Bombay Presidency to provide a field hospital. The Maharaja of Bobbili has offered a lakh of rupees (about £6,600) towards the war expenses.

An Indian ladies' loyal league has been inaugurated by the Maharani of Vizianagram in the Madras Presidency with a view to collecting subscriptions throughout the country to assist Great Britain in the war.

Field Marshal Earl Roberts, who will be eighty-two years old this month, has been appointed to be Colonel-in-Chief of the forces from the overseas Dominions and India.

A striking feature of the recruiting in British Columbia has been the offer of the Indians there to raise a regiment of 500 men for active service, all of whom are old soldiers from India.

A Reuter's cablegram to the *Standard* (London), dated August 9th, states:—

The largest public meeting ever held in Karachi was held in the Khalik Dina Hall yesterday, when the President of the Municipality moved a resolution declaring Karachi's eager readiness to make any sacrifice necessary to defend and preserve the integrity of the Empire. The crowded audience was fully representative of every community, Hindus and Mussulmans predominating. Hundreds were unable to gain admission. The resolution was enthusiastically carried. The English, French, and Russian flags were unfurled on the platform, and there was prolonged cheering, terminating with cheers for the King-Emperor.

India's Gift to the Empire

London, September 16th.—A motion accepting the offer by the Government of India to bear the cost of the Indian expeditionary force has been adopted by both Houses of Parliament this evening, amid scenes of the greatest enthusiasm. Mr. Asquith gave expression to the Government's sincere and heartfelt acknowledgment of the spontaneous offer.—Reuter.

The Aga Khan and Moslem Loyalty

London, September 18. The Aga Khan, who is now in England, has been interviewed by Reuter. He said that the devotion of the inhabitants of India to Britain could not be shaken by any fluctuations that there might be before the Allies proved victorious. The loyalty of the Indian Moslems, he continued, was proof against any attempt on the part of German diplomacy to create a bastard sentiment in favour of the "Mailed Fist." The Aga Khan paid a warm tribute to Lord Hardinge, Viceroy of India, and his administration of the Indian Empire, and expressed the conviction that there will be a permanent and strong union between Indian and British sentiments.

An Illegal By-law

In the matter of *Bhika Hira v. Boksburg Municipality* which came before the Transvaal Division of the Supreme Court last week Mr. Justice Gregorowski read the Judge-President's considered judgment with which he concurred. The Boksburg Municipality under the provisions of Ordinance 9 of 1912, Section 72, Sub-section 26 (by-laws "for regulating and licensing pedlars and hawkers"), and Sub-section 45 (by-laws "generally for the good rule and government of the Municipality"), issued certain Public Health By-laws, Section 12 whereof provided that "no hawker or pedlar shall trade or exhibit wares in either such capacity anywhere except in a street or place under these by-laws within the surveyed boundaries of a township." The appellant was convicted by the Magistrate of Boksburg of a contravention of that by-law in having sold fruit to natives on private property.

The learned Judge-President held that Ordinance 9, 1912, did not give a municipality the power to make such a far-reaching by-law. The essence of a hawker's or a pedlar's trade is the conveyance of his wares from door to door to sell wherever he finds customers. The power to regulate such a trade does not give the Municipality the right to effect such a drastic change in the nature thereof as to make it unlawful to carry on a lawful trade in a lawful manner. The by-law takes no notice of the consent of the owner of the private property to the hawker's entrance thereon. A by-law of so drastic a character is not essential in order to regulate the carrying on of a hawker's trade. The by-law in question is therefore *ultra vires* the Municipality, and the conviction and sentence imposed on the appellant were set aside.—*Transvaal Leader.*

It should be said, in justice to the Town Council of Boksburg (says the *Leader*), that it is not alone in these extraordinary views as to the proper way of "regulating" the hawker's calling. A by-law almost exactly similar to that which the Supreme Court on Monday declared *ultra vires* exists in Johannesburg. Of course, in view of the judgment in the present case, it will have to be withdrawn. Such hampering legislation is not only unfair to the traders concerned, but is highly inconvenient to the public as well.

Anomalous Position Removed

Cases have occurred in the Transvaal where Indians were brought before the Immigration Boards and declared by those Boards to be non-prohibited immigrants, but who, for technical reasons, were unable to obtain Certificates of Registration, and whose position was, therefore, insecure. In some instances, although they had been so declared by the Boards, proceedings were actually taken against them under the Registration Act, and it became necessary to have their position regulated. Accordingly, on the 31st ultimo, Mr. Polak addressed a letter to the Secretary for the Interior drawing his attention to the anomalous situation that had been created and suggesting that redress might be granted. Mr. Polak has now received the following reply to his representation:—

"With reference to your letter of the 31st ultimo, re the position of Indians in the Transvaal who are declared by the Immigration Appeal Board to be non-prohibited immigrants, I have the honour to inform you that the matter has received careful consideration, and the Principal Immigration Officer, Pretoria, has been instructed to issue temporary permits to these persons without requiring any deposit thereon."

Central Red Cross Committee

An appeal has been issued by the Secretary of the Central Good Hope Red Cross Committee from which we print the following information:—

The above Committee is the Central Red Cross Committee for South Africa under the auspices of the British Red Cross Society for the aid of sick and wounded in war.

All funds collected will be used in South Africa, unless especially donated for European use, until such time as it is found that there is no further call on them. The balance will then be despatched for European use.

The Committee make an appeal for funds to enable them to meet the requirements of the Hospitals (Field and Base), for such extra comforts as may be required over and above those supplied by the Government and to enable them to supplement the regulation allowance in case of urgent need.

Cash is preferable to gifts in kind, as it has been found that goods can be purchased more cheaply from wholesale dealers than it is possible to make them, if the Committee have to supply the material. Clothing made up from workparties' own materials will, however, always be welcome.

Donations in cash may be sent to John Fairbairn, Hon. Secretary, Houses of Parliament, Cape Town.

When Parcels of Clothing, etc., are ready, the Hon. Secretary should be notified and labels will be forwarded with full instructions.

Indian Strike in East Africa

The correspondent of Reuter's Agency at Nairobi, British East Africa, writing on [illegible] says:

An extensive strike of railway employees is at present proceeding. An Indian was recently summoned at the Magistrate's Court for the non-payment of the non-native poll tax of fifteen rupees (£1 1s per annum) per head, and as a result all the unindentured Indians employed in the railway workshops have struck work, over a thousand being out. The strike has extended to the Public Works Department, where the Indians, numbering nearly two hundred, have also come out, whilst the firm of Messrs. Lamberts Ltd., engineers, has suffered in a like manner. Mass meetings are being held, at which the Government is being urged either to rescind the poll tax or to pay the tax for those concerned, the contention being that with the wages obtainable it is impossible to pay the tax.

The Mombasa Indians have joined hands with those at Nairobi, and at a mass meeting all Indians under indenture took an oath not to work until their demands had been granted. A deputation waited on the Hon. Blake Taylor, General Manager of the Uganda Railway, when their views were placed before him. The result of his recommendations is awaited with interest, but none of the strikers have as yet returned to work.

Suggestion for the Emigration Problem

There are about 185,000 whites in India, including the army of occupation, writes G. H. Lepper, in discussing the problem of Indian emigration in the *Empire Review*. If this number were increased to 300,000 the proportion of whites to Indians would be one to 1,000. Might it not satisfy the sentimental claims of Indians if it were to be mutually arranged between India and the Dominions that the number of white men in India should not be allowed to exceed one in 1,000, and that, conversely, the proportion of Indians in each Dominion must not exceed a similar ratio. It could be stated categorically in the agreement embodying this arrangement that the incompatibility of Oriental and Occidental civilisations, and the impossibility of these existing side by side without friction when the numbers of each race are fairly equal, were the grounds upon which it was entered into, and that no imputation of the inferiority of Indians was intended.

How would such an arrangement work out? The present population of Canada is about 8,000,000. The number of Indians to be permitted to reside in that Dominion would, therefore, be 8,000—an addition of about 5,000 to the present community. Taking the populations of Australia as 5,000,000, that of New Zealand as 1,000,000, and that of South Africa (whites only) as 1,300,000, the number of Indians to be admitted by each of these Dominions would be 5,000, 1,000 and 1,300 respectively. South Africa must be ruled out for special treatment, as there are already more than [illegible] Indians [illegible], the ratio would allow even if the total population of the Union were made the basis to which the 1 : 1,000 scale is to be applied.

Is it asking too much of Canada, Australia, and New Zealand to suggest that they should agree to some such solution of the problem and to give full rights as citizens to the Indians who may make their homes within their borders, who would be unlikely to become sufficiently numerous to cause trouble? In all parts of Canada, except British Columbia, natives of India, in common with naturalised Chinese and Japanese, are accorded all the rights of citizenship, including the exercise of the franchise. It would not mean a great sacrifice on the part of Canada (or even on the part of British Columbia) if, as would probably be the case, 90% of the Indians in the Dominion chose to reside in that province) to allow 5,000 more Hindus to make their home in British North America, while in the case of Australia and New Zealand, the present Indian population is practically identical with the numbers indicated by the proposed ratio.

Maritzburg Licence Refused

An appeal by the firm of Amod Bayat against a decision of the Licensing Officer who refused a licence for premises in the lower end of Church Street, was heard by the Maritzburg Town Council on the 15th instant, says the *Natal Advertiser*.

Mr. Jameson, with Mr. J. [illegible] appeared for the appellants and Mr. Hime represented the objectors.

Mr. Jameson, in his address, said that the appellants were well known merchants in the City, and had been there for the past 25 or 30 years. They were people of [illegible]. They had carried on a wholesale business for many years at the top end of Church Street. Some years ago they purchased a property at 400, Church Street, at the corner of Retief Street. They paid over £5,000 for the property, and, at the time of the purchase, the premises were licensed and was licensed until last year when the licence was refused, and at the present moment the premises were not licensed. The evidence of the Indians showed that the licence was absolutely necessary. The premises were situated in a portion of the town which was known as the Indian quarter, and had existed for many years, with the approval of the Council. There were over 2,000 Indians there, and with one exception there were no European traders in the district.

The officer, in his reasons for refusing the licence, said that the firm were Asiatics, and it was intended that no more new licences should be given to Asiatics, and that it was intended to restrict the licences held by that community.

After Mr. Hime had addressed the Council against the granting of the licence, the Council retired, and on resuming, the Mayor intimated that it had been decided to uphold the Licensing Officer's decision, and the application for the licence was accordingly refused.

Dutch Preacher and Passive Resistance

The Rev. H. J. Bosman, in a sermon preached at the memorial service to the late General De la Rey in Pretoria on the 18th instant, said that never before had they seen more critical days. The foundations of Church, State, school, and home were shaken, and it was the duty of the people to-day to do what God desired them to do, and to obey their rulers. To-day he did not understand why their Parliament had taken the decision it had come to, and he prayed for light to guide them. They might all have hoped that the decision of Parliament might have been a different one; but, notwithstanding that, they should not speak of rebellion, mutiny, or uprising. That was a Socialistic idea. Whatever they did let them act constitutionally, and if their Government and their Parliamentary representatives were not right, let them kick them out at the next general elections. But to-day the present Government was in authority, and it was their duty to obey the rulers of the State. But, while he emphasised that necessity, he did not wish to say that they should agree with everything. They had other constitutional means at their command. For instance, they could hold conferences, and, furthermore, they had a most powerful weapon at their command—a great weapon—that of passive resistance. Passive resistance, he reminded his audience, was not unknown in the world,

and for many years it had been practised in England, and had proved successful; and even here in South Africa it was not unknown. But let them be quiet, and do their utmost to drive away that dark cloud which was at present threatening them.—Reuter.

Coloured People's Corps

Johannesburg, September 13th.—Representatives of the coloured people of South Africa are proud of the response to their call to arms in the name of the British Empire. They set out to obtain a corps of 5,000, and that total has been far exceeded. No reply has yet been received from the Government as to whether the corps will be accepted, but the enrolment continues briskly, and the problem which will arise of sorting out the most acceptable for the corps increases correspondingly. Volunteers have come from all parts of the Union, and practically all who have had experience of German West Africa have volunteered.—*Natal Mercury.*

What is Patriotism?

In an address on "A Cure for Patriotism," delivered by the Rev. S. J. Hall, Unitarian Minister, Johannesburg, he said that people were far too slipshod in their use of such words as patriotism; it so often betokened a slipshod mind. Patriotism was not confined to the physical defender of one's country against an outside enemy, for civilisation required constructive forces, as well as destructive, and the man who told his country freely and fearlessly of its own sores, who endeavoured to point out the way to eradicating the canker in its own body, was often a greater patriot than the soldier who died on the battlefield. When this present terrible war was over, he went on, and they had time to turn their eyes inwards again, they must look to it that they build up their Empire with peace in their minds, and peace could not be there while they talked of justice and liberty and yet denied to their fellow-subjects the very principles the Empire stood for. India, with its millions, could not be bound to them long, unless they gave to her the right to live and move and have her being as an equal part of the Empire. They must eradicate this canker of hypocrisy, this talk of justice and liberty if they would stand firm, and the men who led the way to its cure, were true patriots, they made for the health of the Empire, and the real well-being of the corporate member.

Indians in the United States

Mr. Sudhindra Bose, President of the Hindusthan Association of America, who is, we believe, a Professor at the State University of Iowa, makes the following statement in the course of an article on the Baker Bill which places restrictions on the admission of Indian students in the United States:—Early last March I wrote an open letter to the Secretary of State, Hon. William Jennings Bryan, in which I pointed out some of the manifest injustice from which the Indian students would suffer, if the proposed measure is enacted. In reply the Secretary informed me "the proper channel through which the representations on the matter should come to this Government is the British Embassy at Washington." Immediately I sent a letter to the English Ambassador, Cecil Spring Rice, asking his co-operation. This was the comforting reply that came to me after a long delay: "I have received no instructions from my Government to make any representations on any part of the Bill."—*Indian Social Reformer.*

News in Brief

A message of condolence to General Smuts on the death of his father was also sent by the Transvaal Indian Women's Association.

We deeply regret to learn that Sergeant Marshall, who was for some years Immigration Officer at Volksrust and well-known to and respected in that capacity by members of the Indian community, was murdered in Johannesburg on the 13th instant in the execution of his duty.

The following telegram has been sent by the Natal Indian Association to the Prime Minister (General Botha): "Natal Indian community has heard with profound regret the untimely tragic death of General De la Rey, whose services to South Africa are so universally recognised by all classes in the Union and respectfully requests you to convey to the relatives of the deceased statesman the expression of our sincere and deep sorrow thereat."

The Natal Zoroastrian Anjuman has sent the following telegram to Mrs. De la Rey and family, Pretoria: "The Parsee community offer deep sympathy and pray God grant you strength and courage to bear your bereavement."

Paul Krüger had a law in the Transvaal which debarred Asiatics from purchasing land in his Republic, yet Paul Krüger in all his alleged wickedness, never proposed anything half so drastic as to fine a farmer one hundred pounds for allowing a landless Indian to plough or graze his cow or horse on a farm. That General Botha does to the aborigines of the country under the "protection" of the British flag.—Sol. T. Plaatje in an article in the *Brotherhood Journal* on the position of South African Natives under the new Natives Land Act.

An application from the Ladysmith Indian population for a site across the river for a crematorium has been granted, Councillor Carter objecting that the place suggested was too near the town to be pleasant, and with that Councillor Craig agreed. Councillor Cochrane was surprised at the opposition of enlightened Councillors to such a health measure. Such a progressive measure should be encouraged even if it be at the slight inconvenience of those who take a morning walk along the river banks. Fires were kindled by the discussion (says the *Times of Natal* correspondent), which were suggestive of the crematorial fires which we may expect to see on the banks of the Klip River in the near future.

It ought not to be impossible (says the *Montreal Star*) to find a *modus vivendi* by which the self-respect of the people of India and any budding pride in British citizenship may be preserved. We ought, if at all possible, to discriminate in favour of British subjects when dealing with the question of Asiatic immigration. The Asiatic born under the Flag ought to feel that he gets better terms than any other Asiatic, and gets them because he is British born. That is the way to popularise and strengthen the Empire in our Asiatic possessions. Hindus of education should visit Canada with the freedom they enjoy in England. There is a common-sense idea at the base of the whole problem, the idea that the civilisations of far-differing standards should not be asked to mix on equal terms, and the three Governments concerned should be able to work out that idea in a spirit of conciliation, courtesy, mutual respect, and a common British citizenship.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૩૮.

... આફ્રિકા માટે નહિ કરવાની જે જાહેરાત કરી છે તેને માટે આપણે તેના આભારી છીએ.

અધિપતિની નોંધ

ટ્રાંસવાલની ઇમીગ્રેશન બોર્ડ પાસે હાલમાં એવા કેટલાક કેસો આવે. ગયા હતા જેમાં રજીસ્ટર્ડ માઇનોરના કેસ જેઓને બાધીત ઉંમર ગુજરી હતા તેઓને બિલકુલ અબાધીત ગણ્યા હતા તેમ છતાં કાયદાની બારીકીને લીધે તેમને રજીસ્ટર મળેલાં નહતાં, અને તેથી ટ્રાંસવાલમાં રહેવા બાબત તેમની સ્થિતિ કફોડી થઇ પડી હતી. બોર્ડે હકદાર જણાવ્યા છતાં કેટલાકને ઉપર રજીસ્ટ્રેશન કાયદાની રૂએ પગલાં પણ લેવામાં આવ્યાં હતાં. આ ઉપરથી [illegible] મુસ્લીમ જમાતને ગઇ તા. ૩૧ મી ઓગસ્ટે કાગળ લખી જણાવ્યું કે આ કેસોમાં ફરીઓ ઉપર તો અન્યાય થાયજ છે પરંતુ ઇમીગ્રેશન બોર્ડના ચુકાદાનો અરથ પણ કંઇ રહેતો નથી. આના જવાબમાં મુસ્લીમ અંજુમન તરફથી મી. [illegible] જણાવવામાં આવ્યું છે કે ઇમીગ્રેશન બોર્ડ ટ્રાંસવાલના જે હિંદીઓને અબાધિત ઉંમરના ગણ્યા છે તેમના કેસો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે, અને હવે પણ અનામત પહેલ લીધા વગર આ બાળકોને મુક્તી પરમીટો કાઢી આપવાની સુચના [illegible] અમલદારને મોકલવામાં આવી છે. મુક્તી પરમીટો શા માટે આપવામાં આવી તે અમે સમજી શકતા નથી. [illegible] જવાબમાં [illegible] તમામ, [illegible] ઇમીગ્રેશનનો ચુકાદો [illegible] થયુંજ ગણાત.

[illegible] એક હિંદી વાળાનો કેસ થયો હતો તે અમે બીજે જગાએ વિગતવાર આપ્યો છે. [illegible] જોઇએ, તે જોતાં માલુમ પડશે કે [illegible] હિંદી [illegible] પોતાની [illegible] ઉપર [illegible] કરી [illegible] માટે જ [illegible] કરે [illegible] કરી [illegible] હિંદી [illegible] જરૂરી વસ્તુઓ [illegible] પોતાની [illegible] પરદેશની રોજી [illegible] આ [illegible] હિંદીના [illegible] પોતે, [illegible] નહિ એમ [illegible] હતું. [illegible] આ [illegible] કરવાને [illegible] હવે, [illegible] નહિ [illegible] હતે. [illegible] ટ્રાંસવાલની બીજી [illegible] પોતાની [illegible] ઉપર [illegible] કરતી [illegible]

હિંદી વાઇસરૉય લોર્ડ હાર્ડીંગ તથા લોર્ડ ક્રૂની [illegible] મી શહેનશાહની જન્મતીથીને [illegible] મી. ફ્રી. ખલેની સાહાયઅરે મી ગોખલેનું નામ કે. સી. એસ. આઇ. નો ખિતાબ આપવાની યાદીમાં હતું. એવ. ખબર હિંદી છાપાઓ ઉપરથી માલુમ પડે છે. હિંદીઆં જણાવે છે કે આ વાતની ખબર પડતાં મી. ગોખલેએ આભાર સાથે નામદાર શહેનશાહને જણાવ્યું કે તે પોતે આવા નામથીજ [illegible] છે. કેમકે તેવા [illegible] ખેતાબથી તે સરકાર પક્ષના માણસ તરીકે ગણાય અને તેથી તેમના પ્રજા સેવાના કાર્યમાં [illegible] પહોંચે. આ ઉપરથી નામદાર શહેનશાહે તે નામ પાછું ખેંચી લીધું હતું. અને મી. ગોખલેની જાહેર સેવાની પીછાનની નોંધ લેવાને સરકાર શક્તીવાન ન થઇ શકી તેને માટે લોર્ડ ક્રૂએ દીલગીરી બતાવી હતી. મી ગોખલેની સાદાઇ એટલી બધી છે કે આ સમાચારથી જરા આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી. જેઓ તે મહાન પુરૂષને પીછાને છે તેઓ બરાબર જાણે છે કે દેશ સેવાનું કારણ તેઓ કેઇ પણ જાતના બદલાની આશાથી નથી કરતા પરંતુ અંતઃકરણના ઉભરાને લીધેજ. માતૃભુમિ પ્રત્યે તેમનો પ્રેમ અલૌકીક છે, અને તે પ્રેમને ખાતર તે પોતાના દેહને પણ તુચ્છ લેખે છે. મહાન [illegible] દાદાભાઇની માફક મી ગોખલેનું નામ પણ સ્વદેશ પ્રેમ, [illegible] ભક્તિ, અને અત્યંત સાદાઇને માટે હિંદના ઇતિહાસમાં સોનેરી અક્ષરે લખાશે. જેનામાં સ્વદેશ પ્રેમ નથી, માતૃભુમિ પ્રત્યે ભક્તિભાવ નથી તેને

> "હે.૫ [illegible] ઘણા [illegible] પુન [illegible]
> [illegible] કીરતિ હે. [illegible] જગજાહેર [illegible]."

યુનીઅનના ડીફેન્સ ફોરસના સેનાપતિ જનરલ બેયરે પોતાના હોદ્દાનું રાજીનામું આપ્યું છે. યુનીઅન સરકારમાં તેમના રાજીનામાથી ઉથલ પાથલ [illegible] ઇંગ્લેંડમાં [illegible] થયેલી લડાઇ [illegible] આ. સરકારે જરમન [illegible] આફ્રીકામાં જરમન સાથે લડાઇ જાહેર કરી તે જનરલ બેયરના વિચારની વિરૂધ છે. તેણે પોતાના રાજીનામા સાથે એક પત્ર લખ્યો છે તે જણાવે છે કે ડીફેન્સ એકટમાં એવી કલમ છે કે [illegible] ઉપર [illegible] કરી તેનો [illegible] માટે સરકારને [illegible] કરવે. [illegible] એક બેઠી [illegible] વિશે [illegible] વિચારો જાહેર કર્યા હતા તે સભાએ વધાવી લીધા હતા. બીજા બોલનારાએ બીજા સરકારી અમલદારો પણ રાજીનામું આપશે એમ જણાવ્યું હતું. એક પાદરીએ [illegible] કરી હતી. [illegible] ઉપર [illegible] હતું. [illegible] જવાબ [illegible] આપેલ છે.

લંડનમાં મી. ગાંધીના માનમાં મેળાવડો

[ગયા અંકથી ચાલુ]

આ મેળાવડામાં થયેલા બીજાં ભાષણો નીચે મુજબ છે:—

મીસીસ સરોજની નાયડુ

મીસીસ સરોજની નાયડુએ જણાવ્યું કે જો કે આપણે દુનીઆએ કદી ન જોએલી એવી ભયંકર લડાઈની છાયા નીચે હાલમાં છીએ છતાં પોતાના હક માટે લડીને માતૃભુમિને માટે જે મહાન વિજય મી. ગાંધીએ મેળવ્યો છે તેની યાદગીરી એમ ને એમ ન જવા દેવી એ આપણી ફરજ છે. ધર્મને માટે લડવાની જોખમદારી આપણા ઉપર પણ તેટલીજ રહેલી છે; અને તેટલા માટે આ તક આપણે હાથ લીધી તે યોગ્યજ છે, કારણ કે લડતમા જેઓ વીરતાથી લડ્યા છે તેમના તરફ માન બતાવવાની આપણને તક મળશે

મી. કેલનબેક, આપે જે મદદ આપી છે તે માટે આપના તરફ આખા હીંદુસ્તાન તરફથી હું અમારા અંતઃકરણની ઉંડામાં ઉંડી આભારની લાગણી દરશાવું છું. આપના જેવા મિત્રો સાબીત કરી આપે છે કે પુરવ અને પશ્ચિમમાં કંઈ પણ ભેદ નથી. જ્યાં એક આશયને સાબીત કરી બતાવવાનો હોય, એક સામાન્ય હેતુ યા મુદ્દાને ખાતર પગલાં લેવાના હોય, ત્યાં બન્ને દેશની પ્રજા સામાન્ય બંધુત્વભાવથી એક બીજાની સાથે મળી શકે છે.

મી. ગાંધી, આપને હું કહી શકીશ કે દ. આફ્રીકામાં આપે જે કામ કર્યું છે તેટલા માટે અમે આપને માન આપીએ છીએ. એટલુંજ નહીં, પરંતુ હીંદુસ્તાનને ચૈતન્ય આપનાર ત્યાંની જુદી જુદી પ્રજાઓને તમારી લડતને અંત સુધી લઈ જઈ તેની મારફતે એકત્ર કરનાર તરીકે અમે આપનું સન્માન કરીએ છીએ. દક્ષીણ આફ્રીકાની એક મહાન સ્ત્રી ઓલીવ શ્રાઈનર, કે જેનું નામ આખી દુનીઆમાં મશહુર છે, તે ગયે વરસે લંડન નર્સીંગ હોમમાં મને મળવા આવ્યાં હતાં ત્યારે તેમણે મને કહ્યું હતું "તમારા યુવાન હીંદી બંધુઓને કહેજો કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં કોઈ મહાન નર કદી આવ્યો હોય તો તે મી. ગાંધીજ છે. ને સત્યાગ્રહની લડતની હીલચાલના 'મેઝીની' છે."

મીસીસ ગાંધી, આપના તરફ મારી જે લાગણી છે તે દર્શાવતાં મને તો મી. ગાંધીના કરતાં પણ વધુ મુશ્કેલી જણાય છે. તે પોતે એક પુરૂષ તરીકે બોલ્યા છે. હું એક હીંદી સ્ત્રી તરીકે બરોબર સમજી શકું છું કે આપ જેલના દરવાજા સુધી આપના સ્વામીના પગલે ચાલ્યાં છો અને તેમ કરતાં આપે ફક્ત શોભાજ નહીં, પરંતુ આખી આ જાતીને બતાવી આપ્યું છે કે ખરૂં પતિવ્રત શું છે! દેવ કન્યાઓમ વર્ણવેલી સ્ત્રીઓ અને ખરી સ્ત્રીઓ એમના વચ્ચે કંઈ તફાવત નથી રહેતો. હું કહેતાં અતી ગર્વ થાઉં છું કે પ્રજાએ આ અર્વાચીનનો દીવો પ્રગટાવનાર સ્ત્રીઓજ છે કે જે દીવો કદી બુઝાતોજ નથી. દરેક દેશના આપણે બાપદાદાના સ્ત્રીઓને ઐતિહાસિક રીતે મહત્વ રાખ્યું છે. હીંદુસ્તાનની સ્ત્રીઓ તરફથી હું મીસીસ ગાંધીનો આભાર માનું છું. આ કસોટીના સમયે સ્ત્રીઓને વિજયના માર્ગે તરફ અસરકારક રીતે દોરનાર તરીકે તેમજ વીરતાના એક નમુના રૂપે આજે તે હીંદની સ્ત્રીઓ સામે ઉભાં છે. આજનું સંગ્રામના સમયે આજે આપણે હીંદીઓ કદાચ વધુ મદદ ન કરી શકીએ તો પણ એટલું જાણીને આપણને સંતોષ થાય છે કે હિંદે એક હીંદી સ્ત્રી, કસ્તુરબાઈ ગાંધીને જુદા જુદા ધર્મના જુદા જુદા વર્ગના લોકોને એકત્ર કરવામાં ઉપયોગી તરીકે અહીં હાજર છે. આપણો પુરાણો રીવાજ કે જે દુનીઆમાં સહુથી વધુ સુંદર છે તે રીવાજ મુજબ મારા અંતઃકરણના આનંદ રૂપી હારથી હું આપને વધાવી લઉં છું.

મી. ગાંધી

એ મીસીસ સરોજની નાયડુ તથા બીજા ભાઈઓએ જણાવ્યું કે આપ બન્ને જણ મને આનંદમાં મગ્ન કરી મુક્યા છે. મને તો હવે એ પણ સુઝતું નથી કે મારે જે કહેવું છે તે કેવી રીતે કહી શકાય? બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં હાલ વળી એક મામલો ઉભો થયો છે તે વિષે હું પ્રથમ ટુંક ઈસારો કરીશ. અમે ઈંગ્લાંડ આવ્યા અને એ સમાચાર જાણ્યા ત્યારથી હું એ સવાલ વિષે વાંચતો અને વિચાર કરતો આવ્યો છું. આજ બચ્ચાઓ છોડી જેઓ આ યુદ્ધમાં લડવા ગયા છે તેમના, તેમની માતાઓ, પત્નિઓ અને બહેનો, તેમની પાછળ રોતી રોતી બેઠાં છે તેઓનો હું જ્યારે વિચાર કરૂં છું ત્યારે હું મારા જીવને પુછું છું 'હે જીવ! તારી ફરજ શું છે?' મારી માતૃભુમિમાંથી તો એક દસ વરસ થયાં હું દેશવટો ભોગવું છું એટલે મારા મિત્રો મને કહે છે કે માતૃભુમીને તો મેં એક મન કલ્પિત તરીકે ચિતરેલી છે ને ભુમિના પ્રતિનિધિ તરીકે હું બોલી શકતો નથી. હું જો દ. આફ્રીકામા હતે તો હું મારા સ્વદેશી બંધુઓ વતી અલબત બોલત. હું હજી કાંઈ નિશ્ચય ઉપર આવ્યો નથી. પરંતુ હું માનું છું કે આપણે કંઈક સંગીન કામ કરી શકીએ છીએ. જેઓ ઉમરે મારા જેવા વડીલ છે, જેઓ મારી સાથેના વિદ્યાર્થીઓ છે,– અને હું પણ હજી એક વિદ્યાર્થીજ છું. તેઓ બધા આ બાબતમાં શું કરવું તેનો વિચાર કરશે. આપણામાં વડીલ હોય તેઓની સાથે આપણે મસલત કરીશું અને તેઓની સલાહ આપણા અંતઃકરણના ઉદગારો સાથે મળતી આવતી હોય તો આપણે તે પ્રમાણે વરતીશું

આપ સરવના અમે કેટલા બધા આભારી છીએ તે હું તેમજ મીસીસ ગાંધી જણાવવા તદન અશક્ત છીએ. લગભગ જંગલી તરીકે અમે આપની વચ્ચે આવેલાં છીએ. શહેરની સાથે જેને સંબંધ ન હોય એવા જંગલમાં એક નાના એકાન્ત ખેતર ઉપર અમે રહેલાં છીએ અને એટલાજ ખાતર મેં જંગલી શબ્દ વાપર્યો છે. અમે જે કંઈ કર્યું છે તે આપ સાવ વધારી દીધેલા રૂપમાંજ જોયું છે અને જો આપના ધન્યવાદને પાત્ર હોઈએ તો અમારી પાછળના કે જેઓ માત્ર વિશ્વાસ ઉપર રહીને લડાઈમાં ઉતર્યા હતા અને પોતાના કારયની કોઈ કદર કરશે એવો જેને વિચાર સરખો પણ ન હતો તેઓ તો કેટલા ધન્યવાદને પાત્ર હોવા જોઈએ?

વાલ્કસરસ્ટના કારાગૃહમાં મારી સાથે રહેતો ૭૫ વરસની વયનો એક અતિ વૃદ્ધ, ગીરમીટીઆથી છુટો થએલો હરબતસીંગ નામનો હિંદી હતો તેને માટે આપ શું કહેવા માગો છો? તે દ્વાલવર વાવાનો. સાચો પુરૂષ ઉમદા ચારિત્રવાળો હતો મેં તેને પુછ્યું, "કાકા, તમે શા માટે જેલમાં આવ્યા છો?" તેણે જવાબ આપ્યો કે "હું કેમ બહાર રહી શકું? મારા સ્વદેશી બંધુઓને દુખમાંથી મુક્ત કરવા મારા જીવનના આ સાંજના સમયના દિવસો હું આ જેલમાં કાઢી પરમ આનંદ માનીશ." સંતોષ પામીશ. તે વૃદ્ધ પુરૂષ જેલમાંજ

રહેશે. તેના જીવનની સ્મૃતિ આજ સુધી થઇ. ત્યાંજ તે સ્મરણ કરેમાં મહાન્શે.

નારાયણ સ્વામી જે એક માત્ર યુવાન છોકરો હતો તેને માટે આપ શું કહેવા ઇચ્છો છો? મદ્રાસ પ્રાંતના લોકો બહુ પાછળ છે એમ કહેવામાં આવે છે પરંતુ એમ ધારવું તે મોટી ભૂલ છે. આ યુવાન છોકરાના માબાપ તેજ મદ્રાસ ઇલાકામાંથી આવેલાં હતાં. નારણસ્વામીએ માત્ર દેશપારી તરીકેજ હિંદુસ્તાનનાં દરશન કર્યાં હતા. જ્યારે તે પાછો આવ્યો, ત્યારે કેટલાક દિવસ સુધી તે ભુખે મર્યો અને આખરે આ મનુષ્ય દેહ છોડી ચાલ્યો ગયો.

એક બીજો યુવાન છોકરો નાગાપન મદરાસનોજ હતો. કારાગ્રહમાં તે આફ્રીકા ખંડના ખેતરમાં ભર શિયાળાની ઠંડીમાં સુરયોદય પહેલાં પ્રભાતના પહોરમાં સખત મજુરીનું કામ કરતો. શિયાળામાં લંડનની ઠંડી કેવી હોય છે તે તમે સરવ જાણો છો, પરંતુ આફ્રીકાના ખેતરોમાં પ્રભાતના સમયે કેવી સખત ઠંડી હોય છે તેનો ખ્યાલ આપને ન આવી શકે. સખત મજુરી કરવાને બીન ટેવાયેલ છતાં તે કામ કરવા પાછળ મંડ્યોજ રહેતો, પોતાનું કામ ચાલુજ રાખતો અને આખર ફરજ અદા કરતાં કરતાં પ્રભુ સમક્ષ તે ચાલ્યો ગયો.

ત્યાર પછી ૧૮ વરસની સુકુમાર બહેન વાલીઆમા! તે બંદીખાને ગઈ, અને ત્યાંથી અત્યંત માંદી હાલતમાં બહાર નીકળી. શ્રી પોલાક અને હું તેને જોવા ગયા તે સમય મને બરાબર યાદ છે. અમે તેને મોટી સંભાળથી ઉંચકીને ગાદી ઉપર બેસાડી. તેને માટે અમારાથી બનતું કર્યું પણ આખરે તે પોતાની પછાડી દ. આફ્રીકાના હજારો હિંદીઓને રોતા મુકી ચાલી ગઇ.

ત્યાર બાદ વીસ હજાર હડતાલીઆઓનો ખ્યાલ કરો કે જેમણે પોતાનાં હથિયાર હેઠાં દઇ કામ છોડી દીધુ હતું. તેઓ જોઇ શક્યા હતા કે કેવો મામલો ઉભો થએલો છે. લોકો કહેતા હતા કે તેમણે હડતાલ શા માટે પાડી તેની તેઓને તો ખબર પણ નહતી, એમ કહેવામાં અરધુ સત્ય સમાએલું છે. તેઓ વિશ્વાસ પર કામ છોડી બેઠા હતા. મારફતથી તેઓ નદ્દન વેગળા રહ્યા હતા. આવા પુરુષો અને સ્ત્રીઓ તે હીંદુસ્તાનનું સરવસ્વ છે. હીંદુસ્તાનની જે પ્રજા મહાને તઇયાર થનાર છે તેનો પાયો તે આવાં સ્ત્રી પુરુષોથી ચણાશે. આ શુરવીર સ્ત્રી પુરુષો સાથે આપણે તો એક ક્ષુદ્ર જીવો છીએ.

પરંતુ ફક્ત માત્ર તેઓનાજ કારણથી મળી છે એમ નથી. સામ્રાજ્ય અને દ. આફ્રીકાની પ્રજાના અંતઃકરણો એમણે પીગળાવી નાખ્યાં હતાં. માતૃભૂમિએ ખરેખર કટોકટીના સમયે પોતાના બાળક અને બાળકીઓ કે જેઓ તે મહાન રાજદ્વારી સાધુ પુરુષ ગોપાલ કૃષ્ણ ગોખલેની સલાહ પ્રમાણે કારભાર કરતા હતાં, તેણે જે મદદ આપી હતી તેને પરીણામે આપણને જીત મળી છે. તેમજ માતૃભૂમિએ જે અડગ વલણ બતાવ્યું, તે મહાન વાઇસરૉય લોર્ડ હારડીંગે નીડરતાથી ઉંચું કર્યું તેનું પરીણામ છે, દ. આફ્રીકાની પ્રજાનાં અંતઃકરણ પીગળાવી જ શકયા હોત, શારીરિક બળની સામા એમ બળથી અમે લડીએ છીએ અને નીતિ બળ એમ પ્રવીણ છે એ જો અમે સમજાવી શકયા ન હોત તો ફક્ત એટલું એ મહા મુશ્કેલ કામ હતું.

આપ નવેંબરમાં અમે જ્યારે નાતાલથી ટ્રાન્સવાલમાં કુચ કરતા જતા હતા ત્યારે ઘણા યુરોપીયનોએ અમને મદદ આપી હતી. બીજી જગ્યાએ તેમના અયોગ્ય અને નીતિ વિરુદ્ધના દ્વેષ વિષે હું ઘણું બોલ્યો છું. મોટો ભાગ આ અરસામાં તટસ્થ રહ્યો હતો. તેઓએ અમને ઠગી સતાવ્યા નથી. કુચના વખતે તો તેઓએ અમને કેટલીક ખરેખરી મદદ કરી ને અમારા તરફ લાગણીઓ પણ દરશાવી. બોથા સરકારે પણ આ સમયે તો ન્યાયનીજ બાજી ખેલી. જનરલ સમટસે મને કહ્યુ, "આપણે આ વખતે કંઇ પણ જાતની ગેરસમજ પામતા નથી. આ વખતે સઘળી સામગ્રી આપણે મેજ ઉપરજ હાજર રાખીને બેસીશું. આ સરવે કાગળીઆં જુઓ, વાંચો, તમને જો સંતોષ ન થાય તો વારંવાર મારી પાસે આવો. આપણે સુધારા અને ફેરફાર કરીશુ" અને ખરે ખર તેણે એમજ કર્યુ હતું.

ઘણી બાબતો સમાધાન થવામાં ભેગી થઇ હતી તે આપ જોઇ શકો છો. પરંતુ એક વધુ બાબત માટે ઉમેરવી જોઇએ. મી. એન્ડ્રુસે આ કામમા શું શું કર્યુ છે તેનો ખ્યાલ આવવો પણ આપને મુશ્કેલ છે. નિઃસ્વારથ વૃતિથી કેટલા ઉમંગમાં તેણે કામ કર્યું છે! પોતાના ગુરૂ, બોલપુરના સાધુ કવી રવીન્દ્રનાથ ટાગોર કે જેને તેમની મારફતે હું ઓળખી શકયો છું, તેમની મારફતે હીંદુસ્તાન પ્રત્યેના પ્રેમનું શીક્ષણ તે દક્ષીણ આફ્રીકાના લોકોને આપી રહ્યા હતા. [અંકુર]

બોકસબર્ગના ફેરીઆ

બોકસબરગની કચેરીએ ફેરીવાળાઓને ખાનગી મકાન ઉપર જઇ માલ વેચવાની બંધી કરનારો એક ખાસ ઠરાવ ઘડ્યો છે. અને તે ધારાને એડમીનીસ્ટ્રેટરની બહાલી મળી ચુકી છે. આવા સખત પગલાં ઉપર ટ્રાન્સવાલ 'લીડર' ટીકા કરતાં કહે છે કે "ઘર ચલાવનારાં ભલાં બહેનો જેને ફેરી કરતા એશીઆટીક પાસેથી એક બનાનું જોઇએ તેને તે લેવા શેરીમાં જવુ જોઇશે. કેમકે જો ફેરીઆઓ તેના બોલાવવાથી તેના ફળીઆમાં અથવા તો આગલા દરવાજાના પગથીઆ ઉપર પગ મુકશે તો તેને પકડી એક મહીનાની સખત મજુરીની શીક્ષા થઇ શકશે. અને આ કાયદો ખાલી ડરામણી નથી એમ બતાવવાને બોકસબરગની ટાઉન કાઉંસીલે બીખા હરીને પકડી સજા કરાવી છે. તેનો મહા અપરાધ ગુન્હો માત્ર એટલોજ કે તેણે ખાનગી મીલ્કત ઉપર જઇ ટમેટાં કે એવું બીજું કંઇ વેચ્યું! માજીસ્ટ્રેટ પાસે તેને ખડો કર્યો એટલે તેણે ત્રણ અઠવાડીઆની કેદ અથવા ત્રણ શીલીંગ દંડની સજા કરી. આના ઉપર બીખાએ અપીલ કરી અને તેને સુભાગ્યે સુપ્રીમ કોરટે તેના લાભમાં આપ્યો. આ કેસ ઘણા ભાગે બતાવ્યું કે ફેરીવાળા અથવા ફેરીઆ ધંધાનો અરથજ એ કે વેચવાનો માલ લઇ ઘેર ઘેર ફરવું, અને આવી જાતના વેપાર ઉપર ઘરધણીના બોલાવવા છતાં પણ જવાની બંધી કરવા જેટલો અંકુશ મુકવાની સત્તા મ્યુનીસીપાલીટીને કાયદેસર મળી શકતી નથી. ફેરીવાળાઓ ઉપર આટલે સુધી અંકુશ મુકનારો કાયદો એકલી બોકસબરગની મ્યુનીસીપાલીટીએ કર્યો છે એમ નથી, જોહાનીસબરગમાં પણ એવોજ કાયદો છે. વડી અદાલતનો ચુકાદો થતાં તે કાયદો હવે પાછો ખેંચી લેવો પડશે. આવી જાતના કનેક્શનવાળા કાયદાઓથી ફેરીવાળાઓને અન્યાય થાય છે એટલુંજ નહીં, પણ જાહેર આમને પણ ઘણી અગવડ ભોગવવી પડે છે."

મારીત્સબર્ગમાં લાઇસેન્સની એક અપીલ

ગયા બુધવારે મારીત્સબર્ગથી ઓફવર્ડ બાર્જરને ખબર પત્રી તે જણાવે છે કે મી. આમદ ભાયાતની દુકાન બાબતના લાઇસેન્સીંગ અમલદારના ચુકાદા સામે અપીલ ટાઉન કાઉન્સીલ આગળ કાલે સંભળાઇ હતી. અપીલ કરનાર વકીલ મી. જેનીઅને સાબત કરીઆત કર્યું કે મારા અસીલ અ. શહેરના જાણીતા વેપારી છે. તે અહીં ૨૫ થી ૩૦ વરસ થયાં વેપાર કરે છે. નાણાં સંબંધી તેની આંટ ઘણી સારી છે. ચર્ચ સ્ટ્રીટના ઉપલા ભાગમાં ઘણાં વરસો સુધી તેણે જમ્યા બેસી વેપાર કર્યો છે. ૧૯૦૬ વરસ ઉપર રીટીફ સ્ટ્રીટ ના. ખુણા ઉપર ૪૬૦ ચરચ સ્ટ્રીટવાળું મકાન બે એક હજાર ઉપરની કીમતે તેણે ખરીદ્યું. ત્યારથી તે ચાલુ વરસ સુધી તે મકાનને માટે લાઇસેન્સ કાઢી આપવામાં આવ્યું. આ વરસથી લાઇસેન્સ આપવું બંધ થયું છે. મારા અસીલે લાઇસેન્સીંગ અમલદારને ચાલુ વરસ માટે આ મકાનનું નવું લાઇસેન્સ કાઢી આપવાની અરજી કરી અને તે અરજીના ટેકામાં કેટલાએક માણસોએ લાઇસેન્સની જરૂર છે એવું બતાવેલું તે કાગળ પણ રજુ કર્યો હતો. મારા અસીલને ટેકો આપવા આસરે ૪૦૦ માણસોની સહીની એક પીટીશન પણ થએલી હતી. તે માણસો આ મકાનની આજુબાજુમાં રહેવા વાળા હતા. તેમની સામે વાંધો લેનાર મી. એસ આર નાયડુ કે જે નાતાલ ઈંડીઅન ટ્રેડર્સ પ્રતી નીધી છે તેજ છે. તે દુકાન ૧૯૧૦ માં શરૂ થઇ. હાલ તે ખાલસાની ગએલી સ્થિતિમાં છે અને તે દુકાન મકનજી નામે હીંદીએ ચેચાતી રાખેલી છે. મી. નાયડુ અમલદાર રૂબરૂ થએલ હોય એમ જણાતું નથી. હીંદીઓના પુરાવા ઉપરથી જણાય છે કે લાઇસેન્સની પુરેપુરી જરૂર છે. તે મકાન શહેરના હીંદી લત્તામાં આવેલું છે. ત્યાં બે હજાર ઉપરાંત હીંદીઓ છે અને એક સિવાય બીજી કોઇ આરાની દુકાન ત્યાં નથી.

લાઇસેન્સીંગ અમલદાર પાસે ઘણા શાહીએ આવી ગયા અને તેમણે લાઇસેન્સ આપવાની પુરેપુરી અગત્યતા બતાવેલી. અને નાતાલ ઇંડીઅન ટ્રેડર્સ લીમીટેડ કે જેને ઘણુ વરસની હયાતી પછી વેપાર બંધ કરવો પડ્યો તેના સંબંધમાં, ફરી વાદ કરેલો. તેમણે મકનજીઓ દુકાન વેચી અને તેણે મી નાયડુના નામ ઉપરથી પોતાના નામ ઉપર લાઇસેન્સ બદલાવી આપવાની અરજી કરેલી. પાંચમાં મી. આમદ ભાયાતના વેપારની સામે વાંધો લીધેલ છે છતાં ઉપરનો લાઇસેન્સ અમલદારે મી નાયડુના નામ ઉપરથી મી મકનજીના નામ ઉપર બદલાવી આપ્યું છે. લાઇસેન્સની ના પાડવાના કારણમાં અમલદાર જણાવે છે કે તે દુકાન એશીઆટીકની છે. અરજી ના કબુલ રાખવાનું મુખ્ય કારણ ન બતાવવામાં આવ્યું જણાય છે. મી રહેવાકે સ્પષ્ટતાથી કારણ બતાવ્યું હત તો ઠીક થાત, કેમકે શા કારણથી ના પાડી છે તે તેના મેટા વખાણમાંથી શોધી કાઢવું જરા મુશ્કેલ પડે છે. બીજું કારણ એ હતું કે અમલદાર એશીઆટીક છે અને એશીઆટીકને તેવા લાઇસેન્સ આપવાનો ઇરાદો નથી, અને તે તેમ પણ જ લાઇસેન્સ કે તેમાં વધારો કરવાનો ઇરાદો છે. છેવટમાં વકીલે જણાવ્યું કે અરજદારની અરજને ઘણુ માન અને મારીત્સબર્ગના આગેવાન વેપારીઓ નકુલ ટેકો આપે છે. કે જેણે જણાવ્યું કે આ મકાનમાં વધી ગએલ ... જણાતી જરૂર નહિ રહી. નાયડુજીએ ... આપવાના મત ... મુશ્કેલ...

સરહદ, પણ આવી રીતે સત્તાધિકાર આપવા તેમને નહિ માની શકાતો. વળી અદાલતે અનેક વાર સલાહ આપેલી છે કે લાઇસેન્સીંગ અમલદાર કાઉન્સીલથી સંપુરણ સ્વતંત્ર હોવો જોઈએ. હાલ તે એમ છે કે કાંતો લાઇસેન્સીંગ અમલદારના કહેવા મુજબ કાઉન્સીલ ચાલે છે અથવા તો કાઉન્સીલના કહેવા મુજબ તે અમલદાર ચાલે છે.

લાઇસેન્સીંગ અમલદારના વકીલ

મી. હાલમે જણાવ્યુ કે તે મકાનને માટે એક વેળા લાઇસેન્સ અપાયુ હતુ. ત્રણ વેળા કાઉન્સીલ સમક્ષ અમલદારનો ચુકાદો આવી ગયો છે. એ બધી વખતે અમલદારે લાઇસેન્સ આપવાની ના પાડેલી છે અને તેનો ઠરાવ કાયમ રહેલો છે. વળી અદાલતે બે વેળા તેનો ચુકાદો કબુલ રાખ્યો છે. અમલદારે પોતાના ચુકાદામાં વળી અદાલતના ... ટાંકેલા છે. આ અરજી નવા લાઇસેન્સ માટેની હતી, જુના લાઇસેન્સને ફરી કાઢી આપવાની નહોતી. લાઇસેન્સીંગ અમલદાર અને કાઉન્સીલને આ કાયદા તળે ઘણી સત્તા મળેલી છે. કાઉન્સીલનો અગાઉ આપેલો ચુકાદો મુકરર કરેલો હતો. એમ હવે આ કાઉન્સીલ કેમ ફેરવી શકશે? હવે પાછો જુદા પ્રકારનો ચુકાદો આપવાનું કાંઇ ખાસ કારણ તો છે નહીં. આમદ ભાયાતની પેઢીને તે ઘણી સરસ લાગતી છે. તેમને બે ચરચ સ્ટ્રીટના ઉપરના ભાગમાંથી નીચે દુકાન લાવવાનો ઇરાદો હોય તો તેમ થઇ શકે એમ હું ધારૂં છું. આપણી પાસે ગોરાની જુબાની છે કે તે તે દુકાન સાથે સેવડ ફેવડ કરવાનું પસંદ કરે છે. આ શહેરને માટે આ હકીકત કાંઇ સરસ ન ગણાય. અરજીમાં કઝન અને કઝનબેઉ એવી સહીઓ છે કેટલીક તો આફ્રીકા બહારની સહીઓ છે એમ હું બતાવી શકું છું.

ડરબનના વેપારીઓએ અરજદારને ટેકો આપ્યો છે એ બહુ સારી વાત છે. પણ તેણે ડરબનમાં લાઇસેન્સ આપ્યુ હત તે તેઓ તેને ટેકો આપત? કદાચ ડરબનના વેપારીએ એમ ઇચ્છતા હશે કે મારીત્સબર્ગમાં ભલે ઘણાં અંગ્રેજ ટીકાની દુકાનો થાય, કે જેથી કરી તેઓ ડરબનના વેપારીઓ પાસેથી માલ ખરીદે.

આ પછી કાઉન્સીલે ખાનગીમાં જઈ આવી જણાવ્યું કે લાઇસેન્સીંગ અમલદારનો ચુકાદો મંજુર રાખવામાં આવે છે અને તે મુજબ લાઇસેન્સની અરજી કાઢી નાખવામાં આવી.

"મરાઠા" પત્ર જણાવે છે કે જો કે સરકારે મી. તીલકને છોડ્યા છે છતાં મી. તીલકને સાહેબી છુટાપણું ભોગવવા દેવા તે ખુશી હોય એમ લાગતું નથી. મી. તીલકે પોતાના મકાન આ પત્ર મુક્યો ત્યારથી સરકારે તેમના ઉપર કબજો અને પાકો દેખરેખ રાખી છે અને મી. તીલકના મકાનની આજુબાજુ ... વાર ઉપર પોલીસના બે થાણાં સ્થાપ્યાં છે અને જે જે લોકો મી તીલકના મકાને જાય છે તેમના નામ નોંધી લેવામાં આવે છે. આ કામ વળી પોલીસનો પોષાક નહીં પહેરનાર માણસોને સોંપવામાં આવ્યું છે. જેઓ મી. તીલકના મકાને જતા, આવનારાઓને હિંમતથી અને ખુલ્લી રીતે રોકે છે કે તમારે ત્યાં શું કામ છે અને મી. તીલકને ત્યાં જનારાઓ નામ નથી આપતા તો તેમના ચહેરાની પીછાણ લેવામાં આવે છે અને કેટલાકને ફરસ ખાનામાં મોકલવામાં આવે છે. આ વધારું બેહદું બહુ ખુલ્લી રીતે થાય છે કે એ રીતે મહારાષ્ટ્ર ચાલ્યું તે ટીકા આપવાનું કોઇ કારણ નથી.

લડાઈ અને ઈંગ્લાંડના હીંદીઓ

મી. ગાંધી અને બીજાઓની સહીથી સરકારને જે એક પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો તે અમે ગયા અંકમાં આપી ગયા હતા તેનો નીચે મુજબનો જવાબ અન્ડર સેક્રેટરી મી. ચારલસ રોબર્ટસ તરફથી મી. ગાંધીને મળ્યો છે:—

વહાલા મી. ગાંધી,—આપના તા. ૧૪ મીના પત્ર માટે લોર્ડ ક્રુ આપનો આભાર માને છે. આપની વફાદાર મદદની માગણીની અસાધારણ કદર કરેછે, અને જે ઉત્સાહથી તે માગણી કરેલી છે તે કબુલ રાખવાનું કહેવાનું મન સુઝે છે. આ સંબંધમાં તમારી મદદ કયે મારગે લેવી તે ઉપર આતુરતા પુરવક તેણે ધ્યાન આપ્યું છે. તેઓ ધારેછે કે હિંદી વિદ્યાર્થીઓ લશ્કરમાં નોકરીને માટે બહાર પડે એ સલાહ ભરેલું નથી. લોર્ડ કીચનેર જે લશ્કર હાલમાં ઉભું કરેછે તેમાં જો તેઓ પોતાનાં નામ દાખલ કરે તો ત્રણ વરસ સુધી તેમાંથી તેઓ છુટા થઇ શકતા નથી. તેઓના માબાપની સંમતિ સિવાય આ પગલું ભરવાની તમને ઉત્તેજન આપવા તેઓ રાજી નથી. કારણ કે આ દેશમાં તેઓ જે હેતુથી આવેલા છે તેમાં ગંભીરપણે વિઘ્ન પડે છે અને ઉલટુ તેઓનું ભવિષ્ય બગડે છે. તેમજ બીજા પ્રાંતિક લશ્કરમાં પણ જોડાઇ શકવાનું બને એ સંભવિત નથી કારણ કે તેની ભરતી પુરી થઇ ગઇ છે, અને ઘણાં નામો હજી બાકી પડી રહેલાં છે. જો કે એક બીજી ઉપયોગી જાહેર ફરજ બજાવવાની છે, કે જેને માટે આ દેશમાં આપણે મુખ્ય ભાગે મરજીઆત મદદ ઉપર મોટો આધાર રાખીએ છીએ. તે ફરજ આજ છે કે ઘાયલ થએલા અને માંદાઓની સારવાર કરવામાં મદદ કરવી. ચાલુ લડાઇમાં આવા માણસોની સંખ્યા કમભાગ્યે વધુ પણ હોય અને તેમ જો થાય તો લશ્કરી હોસ્પીટાલમાં [illegible] માણસોની માગણી તે ખાતા તરફથી થશે. આ માગણીને પહોંચી વળવા સુરતી અને મરજીઆત કામ કરનારાઓની એક ટુકડી ઉભી કરવાની ઘણીજ જરૂર છે. બ્રીટીશ રેડ ક્રોસ સોસાઇટીમાં મરજીઆત કામ કરનાર પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ ઘણી મોટી સંખ્યામાં એ ફરજ પોતાને માથે ઉપાડી લીધી છે અને એવાજ કામ તરફ તમારૂં ધ્યાન લોર્ડ ક્રુ ખેંચેછે.

લંડનમાંના હિંદીઓની એક કમીટી સ્થાપવાની અને તેઓએ મરજીઆત મદદ કરનારી એક ટુકડી ઉભી કરવાનું માથે લેવાનું લોર્ડ ક્રુ સલામણ કરે છે. એમ સમજવું છે કે આવી ટુકડીઓને મી. જેમ્સ કેન્ટલીએ આ વિષયમાં કેટલીક સુચનાઓ અને કવાયત આપવાનું કામ માથે લીધેલું છે. હિંદીઓ જો ટુકડી સંખ્યામાં તૈયાર થાય તો તેમને પણ એવી કેળવણી આપવા તે તૈયાર છે. લોર્ડ ક્રુ જાણે છે કે આ કામમાં સર્વ કરનાર ઘણાઓના દાક્તરી ધંધા વાળા માણસો છે અને જો તેઓ મી. કેન્ટલીની સાથે મળી કામ કરે તો હિંદી મેડીકલ ટુકડી એક અત્યંત ઉપયોગી ટુકડી બનશે. અત્યારના વખતમાં હિંદી ટુકડીની મદદ આમ્બ્યુલન્સ [illegible] એવી ભારી આપવી [illegible] કામ થશે [illegible]. જો માંદાઓની સંખ્યા મોટી ન હોય તો લશ્કરી હોસ્પીટાલ અને બીજા પરમાર્થીક [illegible] તેઓની સારવાર કરી શકે. આ દેશમાં જે માગણી [illegible] રહેલી છે તેવીજ [illegible] મદદ કરવાનો [illegible] હિંદીઓ પણ બતાવેછે એ તમારા પત્ર ઉપરથી જણાય આવે છે.

(સહી.) ચારલસ રોબર્ટસ.

કમીટી નીમાઇ

આ પત્ર મળ્યા પછી મી. ગાંધી રહેતા હતા ત્યાં હિંદીઓની એક સભા મળી, અને ત્યાં એક કમીટી સ્થાપવામાં આવી હતી: મી. ગાંધીને પ્રમુખ તરીકે તથા મી એમ એમ ગાઉહીવાલાને સેક્રેટરી નીમ્યા હતા. નીચેના કમીટી સભાસદો ચુંટાયા હતા મીસીસ સરોજની નાયડુ, મી. ભુપેન્દ્રનાથ બાસુ, ડો. જે. એન મહેતા, મી. સૌરાબજી શાપુરજી, મેજર સીંહા, કરનલ કાન્તા પ્રસાદ, તેમ મી. જે એન. સહાય.

વીઝીટીંગ પરમીટ માટે લખાણ

નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશન તરફથી નીચે મુજબનું લખાણ મુખ્ય પ્રધાનને મોકલવામાં આવ્યું છે:—

વીઝીટીંગ પરમીટ માટે અરજી કરવાના ફોરમની એક નકલ અમારી એસોસીએશનના જોવામાં આવી છે. વીઝીટીંગ પરમીટને માટે એવા ફોરમની જરૂર હોય એમ અમારી એસોસીએશન ધારતી નથી. આવી પરમીટો ફક્ત એકથી બીજા પ્રોવીન્સમાં જવાની સગવડ કરી આપવાને આપવામાં આવે છે એમ અમારી એસોસીએશન માને છે. પરંતુ આ નવા ફોરમથી તો તેવી સગવડ મળી શકશે નહિ. આ ફોરમ સવાલોથીજ ભરેલું છે અને સરકારને એ તો જાણીતી વાત છે કે તેવા સવાલોથી હિંદીઓ તરતજ વહેમમાં પડી જાયછે. એસોસીએશન આદર પુરવક ભલામણ કરેછે કે મુલાકાતી પરમીટ માટે અરજી કરનાર પાસેથી આ દેશમાં જ્યારથી તે આવ્યો ત્યારથી આજ સુધીની તેની બધી હિલચાલની તવારીખ માગવી એ ન બનવા જોગ છે. એસોસીએશન માનેછે કે આવી પરમીટ કાઢી આપનાર અમલદારને માત્ર એટલી ખાત્રી થાય કે તે માણસ લાયક છે અને તેને અરજી માટે અરજ કરવાનું ખાસ વજનદાર કારણ છે તો તેની પાસે બીજી કોઇ પણ જાતની માગણી કર્યા વગર તરતજ પરમીટ કાઢી આપવી જોઇએ.

આવી સ્થિતિમાં કંઇ પણ ગેરસમજ ન થાય અને બીજો વાંધો ન ઉઠે એટલા માટે અમે નમ્રપણે વિનંતી કરીએ છીએ કે તેઓ આ ફોરમ પાછું ખેંચી લે અને તેને બદલે ટુંકું અને સગવડવાળું બીજું ફોરમ દાખલ કરે.

સરકારનો જવાબ

[illegible] એસોસીએશનને જે મળ્યો છે તેજ મુજબનો મુખ્ય પ્રધાન તરફથી ઉપરના કાગળનો જવાબ નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશનને મળ્યો છે.

જોહાનીસબર્ગમાં કેટલાક ગોરા ધુતારાઓની ટોળીએ ગઈ અઠવાડીએ ત્યાં રમખાણ મચાવી મુક્યું હતું. એક પછી બનેલી [illegible] પોલીસના ખુન થયા. ત્યાર પછી તેઓની શોધ કરતાં ડો. ગ્રેસ અને અન્ય દશ [illegible] ખુન થયાં અને ધુતારાઓ ઉપરે આપઘાત કરીને મરણ પામ્યા.

જનરલ ડીલારેના અકસ્માત મરણ માટે ઘણી દીલગીરી બતાવનારા તારો [illegible] નાતાલ ઇન્ડીઅન એસોસીએશન તથા પારસી અંજુમન તરફથી મોકલવામાં આવ્યા હતા.

લડાઈના સમાચાર

એસ્ન નદી આગળ અંગ્રેજ અને ફ્રેંચની જીત થઈ છે. અને જરમન લશ્કર ઘણું માઇલ સુધી પાછું હઠેલું છે

દુશ્મન આગળ ફ્રેંચ લશ્કરના ભાગને પારીસથી અલગ પાડી નાખવાનો પ્રયત્ન કરતી એક જરમન ટુકડી ફ્રેંચના સપાટામાં પકડાઇ છે.

બ્રસેલ્સમાં કોલેરા શરૂ થયો છે.

લડાઇમાં ભાગ લેતા દેશોએ એક બીજાને હાથે પકડાએલા કેદીઓની અદલાબદલી કરવાનું સ્વીકારેલું છે.

મેરેકોમાં ૧૫ વરસનો એક જરમન વિદ્યાર્થી પકડાયો છે તે કહે છે કે તેના બધા સોબતી નિશાળીઆઓને જરમનીમાં લશ્કર માટે તઇયાર કર્યા છે.

લડાઇ માટે હિંદી લશ્કર

લંડન ખાતેના ફ્રેંચ એલચીએ જણાવ્યું છે કે હિંદી લશ્કરની બે મોટી અને એક નાની ટુકડીને લડાઇમાં ભાગ લેવાને તઇયાર થઇ જવાનો હુકમ મળ્યો છે

[બે મોટી ટુકડીમાં વીશ વીશ હજાર અને નાની ટુકડીમાં પાંચ હજાર માણસ હોવાનો સંભવ છે]

હિંદી લશ્કરનો ખરચ હિંદ આપશે

હિંદી લશ્કરનો ખરચ હિંદુસ્થાનની સરકારે આપવાની જે માગણી કરી હતી તે સ્વીકારવાની દરખાસ્ત વડી પારલામેંટના બંને હાઉસમાંથી ગયા બુધવારે પસાર થઇ હતી, તે વખતે ઘણાજ ખુશાલીના દેખાવો થઇ રહ્યા હતા હિંદની આવી સરસ મદદને માટે વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથે સરકાર તરફથી પુરો સંતોષ બતાવ્યો હતો.

નામદાર આગાખાન

રૂટરે ના. આગાખાનની વિલાયતમાં મુલાકાત લીધી હતી. તે વખતે તેમણે જણાવ્યું કે ઇંગલાંડ અને તેના મિત્ર રાજ્યોની પુરે પુરી જીત થાય તે પહેલાં ગમે તેવી ગભરામણ સ્થિતિ હોય તો પણ હીંદી પ્રજાની વફાદારી બ્રીટીશ પ્રજા તરફ એક સરખીજ રહેશે હીંદી મુસલમાનોની વફાદારી વિશે ખાસ જણાવ્યું. બાદ તેમણે લોરડ હારડીંગના સંતોષકારક રાજ કારભાર વિષે ઘણાં વખાણ કર્યા અને વધું કે હીંદી અને બ્રીટીશ લાગણીઓ જાતને માટે અને પ્રેમથી બંધાએલી છે.

જાપાનની જીત

ટોકીઓથી રૂટર જણાવે છે કે ચાંગકો ફરતે આગળ જરમનો જાપાનની જલદીથી ફુટનારી તોપ સામે ટકી શક્યા નહિ તેઓ પોતાનો સરસામાન છોડી નાસી ગયા છે.

ઝાંઝીબાર આગળ દરીયાઈ લડાઇ

માં જરમન ક્રુઝર કોનીગ્સબરગે બ્રીટીશ જહાજ પીગેસસને રવીવારે ડુબાવી દીધું છે. પીગેસસ સ્ટીમર ૨૧૩૫ ટનની હતી. તેના ઉપર ૮ તોપ હતી. પીગેસસમાં ૨૩ મરાયા અને ૫૮ માણસો ઘાયલ થયા છે

બંગાળાના અખાતમાં

જરમન ક્રુઝર એમડને (૩૬૦૦ ટન, ઝડપ ૨૫ નોટ) ચીનાઇ મથક ઉપરથી અચાનક તા ૧૦ સપટેમ્બરે બંગાળના અખાતમાં આવીને છ બ્રીટીશ સ્ટીમરો પકડી લીધી. તેમાંથી પાંચને તેણે ડુબાવી દીધી અને છઠી સ્ટીમર ખલાસી ભરી કલકત્તે મોકલી દીધી. હાલ તે ક્રુઝરથી કેટલેક દુર હોવાનું એમ જણાવવામાં આવે છે એમડન ઉપર ૪ ઈંચવાળી ૧૨ તોપ છે.

ચોખાના વેપારીને તાર

લંડનથી ડરબન-જોહાનસબરગના ચોખાના એક વેપારીને તાર મળ્યો છે કે "જરમન ક્રુઝર રંગુન આગળ છે. ઘણું નુકસાન થવાનો સંભવ છે. હાલ વેચાણ બંધ રાખ જો."

ભયાનક દેખાવો

તા. ૧૫ સપ્ટેમ્બરના તારમાં લંડનથી એડવર ટાઇઝરનો ખબરપત્રી લખે છે કે જરમનોની પાછા ફરતી વખતની બહુ ભયંકર હકીકતો સંભળાય છે બ્રીટીશ અને જરમન સીપાઇઓનાં શબ ઓળખાય નહીં એવી સ્થિતિમાં ભેળભેળા થઈ ગએલાં લડાઇ વાળી જગ્યાઓમાં નજરે પડે છે. તેમાં જરમનોનાં શબ વધારે હોય છે. ગામડાઓની આસ પાસનો દેખાવ બહુ ભયાનક છે. ત્યાં અનાજના ખેતરો ચગદાઇ ગયાં છે અને તેના ઉપર ખુનનો રંગ જોવામાં આવે છે. કેટલીક જગ્યાએ પડી રહેલા શરીરોમાંથી દુર્ગંધ ફેલાઇ રહી છે. માર્ન અને ઓરકે નદીમાં મડદાં તરતાં જોવામાં આવે છે અને તેના ઉપર ધ્યાન આપનાર પણ કોઇ છે નહીં. ઘોડાનાં મડદાં તો ઠેકઠેકાણે જોવામાં આવે છે તેમનાથી તો રસ્તા પુરાઇ ગયા છે અને જગા ગોળી બહાર થયા છે. ત્યાં ખેતરોમાં તો મરેલા ઘોડાના ઢગલા જોવામાં આવે છે આ સડતા માંસ ઉપર માખીનાં ટોળે ટોળાં જામ્યાં છે અને ઝીણા જંતુઓને એકથી બીજી જગ્યાએ ફેલાવવામાં તે માખીઓ એટલી બધી સાધનરૂપ થઇ પડે છે કે છેવટે મરકી જેવો રોગ ફેલાવાનોજ. આ બીન્સ દુશ્મનોના ઝપાટામાંથી બચી ગયું પણ બીજાં તો ઘણાં શહેરો તેઓએ બાળી નાખ્યાં છે. બળી ગયેલા ઘરોની રાખ લડાઈની ભયંકરતાની સાક્ષી પુરે છે.

વોર રીલીફ ફંડ

વોર રીલીફ ફંડ માટે પઇસા ઉઘરાવવાને ચાર્લ્સટાઉન ખાતે ગોરાઓની એક સભા મળી હતી. 'અડવરટાઇઝર'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે હીંદી કોમના બે આગેવાનો મેસરસ કાસમ સુલેમાન અને અબુ બકર હીંદીઓમાંથી પઇસા ઉઘરાવવાનું માથે લીધું હતું

'મરક્યુરી'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે આસવેટીમાં વોર રીલીફ ફંડ માટે પા. ૩૦૦ જેટલી રકમ થઇ છે તેમાંથી પા. ૧૦૦ ઉપરાંતની રકમ એશીઆટીક અને હીંદી કોમ તરફથી મળેલી છે

ન્યુકાસલના વોર રીલીફ ફંડ માટેના હીંદી અતીતીથી તરીકે મી. સી. એસ હરુંદીનની નીમણુંક થઇ છે

ડનહાઉસરમાં વોર રીલીફ ફંડના ઉઘરાણામાં હીંદીઓ તરફથી પા ૩૦ રોકડા અને ૫૦ સુધી મહાદેવ પટેલ વી. થયાં છે.

લોકાઇના રીલીફ ફંડની મદદ માટે ડરબનમાં તા. ૭ જી અકટોબરે એક નાટકનો ખેલ થવાનો છે.

મુંબઇ ઇલાકામાં વોર રીલીફ ફંડને માટે સ્ત્રીઓ તરફથી એક ઉઘરાણું થયું છે તેમાં આગસ્ટની આખરી સુધીમાં રૂ ૩૦,૦૦૦ જેટલી રકમ થઇ છે.

વેસ્ટરન ઈંડીઆ ટરફ ક્લબે લડાઈના પ્રીન્સ રીલીફ ફંડમાં પા. ૧૦,૦૦૦ ની રકમ આપી છે.

હિંદુસ્તાનના કેટલાક રાજવંશીઓએ રૂ. લોર્ડ બીઆનાવાળા ઇસ્પીતાલ માટેના જહાજ લડાઇમાં ઉપયોગને માટે આપ્યું તે વળી સરકાર તરફથી લોરડ હારડીંગે રાખી

મોકલ્યાં છે. આ ભેટ આપનારાઓમાં મુખ્ય મહારાજા સીંધીઆ, હૈદ્રાબાદના નીઝામ, ભોપાળના બેગમ, અને જોધપુર તથા રેવાના મહારાજા છે.

મૈસુરના વેલ્સ રીલીફ ફંડમાં હીંદના હીંદીઓ તરફથી પા ૫૭-૧૪-૬ ઉઘરાવવામાં આવ્યા હતા. ઉઘરાણું હજુ ચાલુ છે.

ના. ગાયકવાડ

મહારાજા ગાયકવાડે પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ રીલીફ ફંડમાં પા. ૨૦૦૦ ભર્યા છે. વડોદરાના મહારાણી લડાઇ શરૂ થઇ ત્યારે ઓસ્ટ્રીઆમાં કાર્લસબાડ ખાતે હતા. તે ત્યાંથી નીકળી શક્યાં નથી, પણ તેમની સહીસલામતીના ખબરો મળેલ છે.

બંગાળના મુસલમાનો

બંગાળના મુસલમાનોએ ના. સુલતાનને યુરોપની લડાઇથી અળગા રહેવા માટે સંદેશ બતાવનારો કેબલ મોકલતાં જણાવ્યું કે હિંદના મુસલમાનો બ્રીટીશ તાજ તરફ વફાદાર રહેવાની ચેહેલામાં પહેલી ફરજ સમજે છે, અને જો ઇંગ્લાંડ અને ટરકી વચ્ચે ઝઘડો ઉભો થશે તો તેઓ ઘણાજ દીલગીર થશે.

વિવિધ વિષયો

તા. ૨૯ જુલાઇના રોજ મળેલી સભામાં યુનાઇટેડ પ્રાંતોની કોંગ્રેસ કમીટીએ પંડીત મદન મોહન માલવીઆની દરખાસ્તથી આવતી કોંગ્રેસનું પ્રમુખ સ્થાન લાલા લજપતરાયને આપવાની ભલામણ કરી છે. મુંબઇ ઇલાકા તરફથી શ્રી. ભુપેન્દ્રનાથ બાસુનું નામ અપાયું છે.

પીઠાપુરના રાજાએ મદ્રાસની સરકારને રૂા. ૫૦,૦૦૦ની રકમ કેળવાએલા હીંદીઓમાં મધુપ્રમેહનો રોગ વીશેષ જોવામાં આવે છે તેની શોધખોળને માટે આપેલ છે. મુંબઇનું સોશીઅલ 'રીફોર્મર' છાપું જણાવે છે કે પીઠાપુરના રાજા સામાજીક અને ધાર્મીક સુધારાઓને માટે ઘણો ઉત્સાહ બતાવે છે. ગયા ડીસેમ્બરમાં હીંદીઓની દ. આફ્રીકાની લડત વખતે સહુથી મોટામાં મોટી રકમની મદદ આપનારા પણ આજ રાજા હતા.

મુંબઇના નવા શેરીફ મી. ... શેરીફ પદ ઉપર આવવા માટેની મુબારકી આપવા કમીટી તરફથી રૂ. ૧૨૦૦૦ મુંબઇમાં ઉઘરાવવામાં આવ્યા હતા. માનપાનને માટે ખર્ચ નહીં કરવાનું મી. ... ને કહેવામાં આવતાં તેમણે જણાવ્યું કે એ પૈસાનો આવી રીતે ઉપયોગ કરવાને બદલે મુસલમાન વિદ્યાર્થીઓને ઉંચી કેળવણી માટે સ્કોલરશીપ આપવામાં તેનો ઉપયોગ કરવો.

દ. આફ્રીકાની મુલાકાત પછી સર બેન્જામીન રોબર્ટસન આફ્રીકામાં ગયા ત્યારે ત્યાંની મ્યુનીસીપાલીટીએ તેમને એક માનપત્ર આપ્યું હતું અને તેમાં તેમના દ. આફ્રીકાના કાર્યની ખાસ નોંધ લેવામાં આવી હતી.

બંગાળના વાણીજ્ય ... અને ... માટે આપેલો ... ફરીથી સાહેબને આપવા ... કલકત્તાના પોલીસ કમીશનર તરફથી ... ... હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો. ... તેમને ... તા. ૨૯ જુલાઇએ એક ... કલકત્તા ... તેની ... આપવા ... ... કમીશનના પ્રમુખ ... ...

... અમ ... ને કે. સી. એસ. આઇનો ખીતાબ આપ્યો છે.

ગયા તા. ૨૪ મી ઓગસ્ટે મી. પોલાકે જોહાન્સબર્ગની થીઓસોફીકલ સોસાયટીમાં હીંદી લગ્ન ઉપર ભાષણ આપ્યું હતું.

પોર્ટ એલીઝાબેથથી સત્સંગ સભાના મંત્રી જણાવે છે કે ગયા રવીવારે તા. ૩૦ ઓગસ્ટે રા. હૈરાજી રતનજીના પ્રમુખપણા નીચે સભાનો એક મેળાવડો થયો હતો તે વખતે સ્થાનિક જાત સભાસદોની ખાલી જગ્યાએ રા. કાલીદાસ ..., આનાજી બાપુભાઇ, રા. વલભદાસ પરશોતમ ..., ભગવાનદાસ અને મંત્રી મી. બી. આર. પટેલ...ની જગ્યાએ રા. કાળીદાસ વસનજીની નીમણુક થઇ હતી. સભાએ સુરત પાંજરાપોળને મદદ માટે એક રકમ મોકલવાનું ઠરાવ્યું હતું.

ફ્રાન્સમાં ગીરમીટીઆ હીંદી જાય છે શું?

અલ્હાબાદના 'પાયોનીઅર' પત્રનો ખબરપત્રી એડનથી જણાવે છે કે એક ફ્રેંચ કંપનીની સ્ટી. ફુન્મેરા તા. ૮ જુલાઇએ એડનમાં આવી હતી તેના ઉપર ૨૦ હીંદી મજુરો હતા તેમની પાસે કાયદા મુજબ પાસપોર્ટ્સ નહીં હતા; તેથી પ્રથમ તો એવું ધારવામાં આવેલું કે સ્ટીમરને અટકાવવામાં આવશે. પરંતુ પાછળથી તેઓને બીજી સ્ટીમર મારફતે પાછા મોકલી આપવાની કબુલત સ્ટીમર કંપની તરફથી મળતાં તે મજુરોને સાં કીનારે ઉતારવામાં આવ્યા હતા. આ મજુરોના સબંધમાં એવી અફવા ઉડેલી કે તેઓ કેનેડા જતા હતા, પણ પાછળથી ખરી રીતે માલુમ પડ્યું કે તેઓ તો ગીરમીટથી ફ્રાન્સ જતા હતા. તે ખબરપત્રી વધુમાં જણાવે છે કે હવે એવાનું છે કે ફ્રાન્સના મજુરો તેમને કેનેડાની મદદ આપનાર આપશે કે કેમકે મારસેલ્સમાં એક સ્ટીમર વાળાના કારખાનામાં એશીઆટીકોની એક સારી સંખ્યા અગાઉ કામ કરતી હતી પણ હાલ તેમને કાઢી મુકવામાં આવ્યા છે. [ફ્રાન્સમાં હીંદી મજુરો ગીરમીટમાં જાય છે તે અમે આ પહેલી વખત સાંભળ્યું છે.—અ. ઇં. ઓ.]

સુધારાના ભવાડા—હીંદને ખર્ચ જોખમ કર્યું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચુરી'માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુધારાનો વિચાર, કેળવણીમાં ... નવરેશી ગુલામગીરી વગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીંમત ૩ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મ. રા. જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડા પુસ્તકમાં મી ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે જેલનાં રીત રીવાજ ખોરાક વ. ઘણી બાબતોમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૨ છે.

માથ્યુસ ... જમીનનો માલિક ... ... મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસિક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિના કાવ્ય—હાલ બહાર પડેલ આ પુસ્તકની બીજી ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યા છે છતાં તેની કીંમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો સીવાયનાં બીજાં વેચાણ વાસ્તે છે.

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૬–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩–૯	૯
સ્વર્ગની સીડી	૨–૬	૫
તુલસીદાસ કૃત રામાયણ	૫–૦	૧૨
જગ વિખ્યાત પુરૂષો—સોક્રેટીસ અને ફ્રેંકલીન		
ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧–૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦–૬	૧
બાળબોધ	૦–૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦–૪	૧
„ બીજી „	૦–૫	૧
„ ત્રીજી „	૦–૮	૨
„ ચોથી „	૦–૮	૨
„ પાંચમી „	૦–૧૦	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦–૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦–૬	૧
„ વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧–૦	૨
„ ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦–૪	૧

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદઘાત છે, જેમાં તેમણે મી ગાંધીના સબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે આસરે ૮૦ પાના છે તે જાણવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે પાકું પુઠું કી. શી ૧–૩ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

સુરઅશરાજ—આ વારતા મહાન મરહૂમ ટોલસ્ટોયની 'આઇવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીંમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખ. લખનાર બહુ વિદ્વાન ને અનુભવી ઇજીપ્શન છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણી સરસ રીતે ખંડન કરયું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે,

ગુલામ સામે બચાવની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામને મહાન અમેરીકન બહુ વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયો છે તેનાં લખાણોં લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું મહેતો લખતું કરતો હતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે, તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને લખ્યું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીમાં ગુલામ માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે એટલું જ અપીને સંતોષ નહોતો માનતો પણ અમેરીકન શહેરી તરીકે એ વખતે સરકારને સારૂ જીજીયા જે લેવાતો હતો તે પણ ભરેલ નહિ. એમણે એક બાબત જો જોઇ કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામોનો વેપાર ચાલે તે રાજ્યને કર વેરો આપવો નહી. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કરયું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા દૃઢ અને સ્વતંત્ર હતા. અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હિંદ સ્વરાજ—પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના લોકોનાં અંધારણુનો આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મુળ શરીરબળમાં છે. પશ્ચિમના ઉદ્યોગ નહીં કેમકે તેથી ત્યાંના માણસો નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમના શહેરો નહીં કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવરા બની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં કેમ રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડો. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત ડી. બહાદુર અબાલાલ દેશાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર તીલક અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, મુશીર હુસેન કીડવઇ, પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો કીમત શી. ૨; ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મકા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચાર્ડ એફ. બરટન આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયુ છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેકઝાંડરીઆ સુએઝ, કેરો, નાઇલ વીગેરેનુ તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર શરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમા મકામા લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી બાબતોનાં વરણનછે. બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૮–૬.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી કુમારસ્વામી. આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી. (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૩.

શકુન્તલા—કવી કાળીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકનો તરજુમા છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૯.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૩ સપ્ટેમ્બરથી તા. ૨૯ સપ્ટેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—આસો સુદ ૪ થી આસો સુદ ૧૦ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમાન—તા. ૨ જીલ્કાદથી તા. ૮ જીલ્કાદ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૨ થી તા. ૧૮ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા	પા. સ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૩	સુદ ૪	૨	૧૨	૫-૪૬	૫-૫૪
ગુરૂ	૨૪	,, ૫	૩	૧૩	૫-૪૫	૫-૫૪
શુક્ર	૨૫	,, ૬	૪	૧૪	૫-૪૪	૫-૫૫
શની	૨૬	,, ૭	૫	૧૫	૫-૪૨	૫-૫૬
રવી	૨૭	,, ૮	૬	૧૬	૫-૪૧	૫-૫૬
સોમ	૨૮	,, ૯	૭	૧૭	૫-૪૦	૫-૫૭
મંગળ	૨૯	,, ૧૦	૮	૧૮	૫-૩૯	૫-૫૭

Indian Opinion SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો.

કીમત ૨ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જસમાની ચરખી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટૉલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનને, માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
મુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ધવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે)	૦	૪
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રૉસ કરવા, નહીં અને ના પૈસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મગાવવાનું ઠેકાણું—

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીના હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ત પણ કે ઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને ઠેઠ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૨—૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓ. રેં. જીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

ખર્ચા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો વરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી એ તરફ વાચકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર, [illegible] ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 39—Vol. XII. WEDNESDAY, SEPTEMBER 30TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

INDIA'S PART IN THE GREAT WAR

NO more striking evidence of the success of British methods of Government has ever been given than is contained in the remarkable story of India's loyalty (says the *Rand Daily Mail*). For several years past Indian news in the English papers has consisted mainly of reports of discontent. Even experienced observers on the spot began to doubt whether British rule in India had achieved the results once claimed for it. A feeling of anxiety was abroad in Anglo-Indian circles. The loyalty of the country began to be questioned. Yet the outbreak of a war threatening the destruction of British rule has provided a magnificent answer to pessimism. In a moment the voice of the malcontents was drowned by a great shout of loyalty. No part of the Empire has out-distanced India in the generosity of its gifts, or the unanimity of its peoples. The land supposed to be dissatisfied has showered offers of assistance upon Great Britain with true Eastern munificence. Seven hundred native rulers, not one of whom need have contributed a farthing to England's cause, have come forward with assurances of support of the most practical kind. Men and money, horses and ships, have been offered from all sides. . . . . That the Indian soldiers will do splendid service for the Allies is certain. They have magnificent traditions. Their bravery and self-control on the battlefield have been proved in many a campaign. But their presence in Europe is particularly noteworthy because it testifies not only to the loyalty of India but also to the complete faith which the princes and peoples of that vast country have in the absolute justice of England's case. The spirit which has inspired the self-governing Dominions to make great sacrifices for Britain also animates India. When the greatest Empire in the world stands thus united, the end of the struggle, however far distant it may be, and whatever efforts it may demand, cannot be in doubt.

The following letter, signed "K.," appeared in the *Transvaal Leader* of Wednesday the 16th instant. It is from the pen of a European gentleman who, at one time, was very intimately associated with the fortunes of this paper, and it indicates that his sympathies are, as they have always been, with the Indian people:—

I venture to differ from your correspondent "Anglo-Indian," who regrets the use of Indian soldiers in the present war. In my opinion, it is the finest thing the British Government has done in this crisis. In satisfying the passionate desire of India to participate in the defence of the Empire, the Home Government has shown the same clarity of judgment that it has exhibited in other ways. It is not generally realised that India feels itself very vividly a part of the Empire. India has been called the brightest jewel of the British Crown, and India knows that this is true—not as a matter of conquest, but as a matter of fact. It is continually where their interests in the Empire. Just as this crisis has solved the Irish question, so has it solved the greatest problem of the Empire India, and soon after the war is over it may perhaps be found then possible to give self-government to India. It should be remembered that as this war has consolidated the British Empire and has shown it to be one not only to ourselves, but to all the world, so neither ourselves nor the rest of the world will ever conceive of the British Empire as before the war. The proof of its strength and unity, the universal respect and goodwill evoked by its stand for truth and honour against the powerful conspiracy of treachery and deceit, has given every member of the Empire, consciously or unconsciously a new and a higher viewpoint. We have already got beyond the parochialism of pre-war days. We have reason to feel proud of our Empire, of which India is so great a part, and we must not forget that India feels proud, too. In our great Empire, where every part has shown its patriotism, the magnificent proof of India's loyalty and devotion is unsurpassed, and deserves a juster appreciation and a clearer recognition of its meaning than is expressed by your correspondent.

Mr. J. Smith, late 11th Hussars, writes to the papers: As an ex-cavalry man who has seen a good deal of active service on the north-west frontier of India, . . . I have fought by the side of these Indian boys, and I know their worth on a battlefield. I have stood and ridden side-by-side with them in the following campaigns: 1894, Black Mountain; 1895, Chitral; 1897-98, Tirah, and I can assure . . . . . that braver men never stood on a battlefield. They are good swordsmen and crack shots, and I know from experience that they will fight to the last man.

A Picturesque Incident

As a sidelight on the patriotic spirit of all classes (says the *Rand Daily Mail*) a picturesque incident occurred at the Camp on Sunday, when no less than forty veteran soldiers of the Indian (native) Army offered their services to the Commandant. One stately figure, with numerous ribbons on his breast, was a retired Subadar-Major of the Bengal Lancers, and he wore the medals of the Relief of Chitral, Burmah, Atbara and Omdurman, the Egyptian and Khedive's medals and the South African medal with seven bars, a fine fighting record of a warrior of the Empire.

More Gifts from India

London, September 20th.—The Press Bureau announces that further magnificent gifts have been received from India, including a hospital ship from Madras, a field hospital from the Mussulmans, while the Maharajah and Maharani of Bharatpur offer all their resources. The Maharajah has in addition offered his personal services in the field. The Rajah of

[illegible] has made a similar offer, and three other princes to [illegible] to serve personally.

[illegible] Indian [illegible] of every class [illegible] boys and [illegible].

Prince Ranjitsinghi's Offer

The Maharajah Jam Saheb of Nawanagar (better known as Prince Ranjitsinghi), addressing his subjects, announced that he had promised to raise a force of a thousand men to fight for the Empire, and also to give two hundred horses, fifteen motors, and two squadrons of Lancers.—Reuter

India's Vast Resources

The Aga Khan says that India is absolutely unanimous in regard to the war. Whatever differences there may have been in the past, there are none now. The people of every class and every religion are enthusiastic. "If 70,000 soldiers are not enough," he added, "we shall send 700,000. We can even send 1,000,000. Whatever the Empire demands we shall supply to the fullest extent of our resources."—*Rand Daily Mail's* London Correspondent.

The Paris correspondent of the London *Daily Mail* states that an Indian and a couple of Egyptians have enlisted in the French Foreign Legion for service at the front.

Indian refugees from German East Africa are arriving in Bombay (says a *Times* telegram) and bringing with them harrowing stories of spoliation and ill-treatment. They were robbed of all their possessions and subjected to great indignity and suffering. They were helpless save for the protection of the British Consul. Indians in East Africa are praying for the success of the British and enlisting as volunteers.

Ambulance Classes

Dr. Francois is lecturer to the Classes formed by the Natal Indian Association. The classes are now held every Wednesday in the St. Anthony's Schoolroom, Victoria Street, Durban. Commencing at 8 p.m. sharp. Mr. V. Lawrence performs the duties of Secretary to the Classes.

A Gift of Provisions

The Minister of Defence has gratefully accepted the offer of Mr. Abdool Rahman, of Ventersdorp, to supply five bags of mealies and fifty pounds of cut tobacco for the Defence Force. The Secretary of the Red Cross Society has been informed by the Minister of Mr. Abdool Rahman's further offer of 360 fresh eggs to that Society.

Ladysmith Indians are rehearsing a drama (says the *Natal Mercury*), the proceeds from which are to be devoted to the War Relief Fund. The performance will take place on Saturday, October 3rd.

On the 20th instant, in the Pinetown Mahomedan Hall, a meeting was held to consider the question of opening a subscription list in aid of the Governor-General's Fund. Mr. S. Vahed, President of the Society, presided. A subscription list was opened.

The Indians of [illegible] have formed a committee to collect for the War Relief Fund. About £100 has been collected.

The Natal Indian Association has received a letter of thanks from the Governor-General in return for the message of welcome on his arrival. The Association has also received a grateful acknowledgment from the Prime Minister of the message of condolence to him [illegible].

Food Hawkers and the War

From a report published in the *Eastern Province Herald* (Port Elizabeth) we find that the Health and Licences Committee reported having gone very fully into the question of the issue of certificates for Food Hawkers Licences for the year ending 31st December, 1914, and reports that applications for certificates have been received from 297 persons, classified into the following nationalities:—160 Indians, 135 Chinese, 34 Cape Coloured, 26 British (including Dutch Colonists), 4 Europeans (other than British), 11 Malays, 4 American Negroes and 1 Native. The storage places of all these applicants have been thoroughly inspected and it was the Committee's intention to recommend refusals in 72 instances, and the holding over of another 34, but in view of such measures possibly causing much hardship and suffering at the present juncture in consequence of the European war, the Committee recommended that registration in terms of the regulations framed under Section 9, Sub-section 5 (d), of the Public Health Amendment Act, 1897, and certificates to enable the holders thereof to obtain Food Hawkers Licences for the year ending 31st December, 1914, be granted to all but three applicants.

The reason for refusing the three was, we learn, not stated.

Mr. Young asked if the Committee had taken into consideration the effect of their recommendations on the proposed Retail Market.

Mr. Mackay said the hawkers were only going to hawk Colonial produce and foodstuffs—not merchandise. Under the present circumstances to have refused all these people licences would have been little short of a calamity. They felt it would affect the retail market scheme but while the bad times were on they determined they would assist these people.

The report was adopted.

Boksburg Bazaar Regulations

On the 24th instant, at Boksburg, before Mr. Britten, A.R.M., Bhaga Lalla, Ranchhod Bhaga and Fakir Valla, were charged with contravening section 21 of the Municipal Asiatic Bazaar Regulations. Mr. Rigg prosecuted on behalf of the Municipality, and Mr. Polak defended. The case of Bhaga Lalla was taken first to test the validity of the By-laws. Mr. Stirton, Location Inspector, gave evidence to the effect that the accused had not applied for and had not received a Bazaar Permit in terms of the section. He admitted that he was a thoroughly respectable person, and that he had been resident in the Bazaar between 4 and 5 years. No complaints had been made against him.

Addressing the Court, Mr. Polak submitted that the accused had no such permit, but held that the regulation in question was *ultra vires* of section 10 (1) of the Transvaal Municipal Amending Ordinance No. 17 of 1905 under whose provisions it purported to be framed. That section gave authority for the framing of regulations for the control and supervision of Asiatic Bazaars. He argued that it did not give authority for the demand that all Asiatics resident in a Bazaar above the age of 16 years, other than the registered holder of a lot, his wife, or minor children under the age of 16 years, should be compelled to apply for a Bazaar Permit to the Inspector the issue of which could be confined to three months, and its renewal to be at the option of the Inspector, providing that adult Asiatics at the age of 16 years or over, hold registration certificates. Moreover, the provisions of the section were in restraint of trade. The words "control" and "supervision" did not imply a right of identity. Moreover, the Bazaar Permit, a form of which was attached to the second, went further, and required, in cases of renewal, that the applicants should satisfy the Inspector

that he or she was following a lawful calling, and in hand it was, therefore, an unlawful document. Moreover, section 130 of the Gold Law required Asiatics, amongst other coloured persons, to reside in Bazaars in the Boksburg area, whereas these regulations made it an offence for the Bazaar Inspector to allow any Asiatic who failed to provide himself with a Bazaar permit, out of the location. Finally, Mr. Polak argued that even supposing the section were intra vires and the permit in due form, section 40 of the regulations, which provided a penalty, was ultra vires. In view of the fact that the Transvaal Local Government Ordinance of 1912 had repealed all the penal sections of the Ordinance in pursuance of which these by-laws purported to be published, and that section 109 of the Local Government Ordinance did not apply, in that these regulations were not in force at the time when the Local Government Ordinance came into force, nor were they issued under the provisions of that Ordinance, but of an entirely distinct one.

Judgment was reserved.

From the Editor's Chair

BOKSBURG BAZAAR REGULATIONS

We publish elsewhere in this issue the report of a case brought by the Boksburg Municipality in the Magistrate's Court for an alleged breach of one of the Asiatic Bazaar regulations (which we intend to reproduce next week). It is quite clear from a perusal thereof that the whole object and aim of the Municipality has been to reduce Indians resident within the confines of the Municipality to the level to which they have degraded the native population. Apparently Indians are required to submit themselves to the will of a petty official known as a Bazaar Inspector, who, at his option, may allow them to reside in the Bazaar or not. No self-respecting community can tolerate a condition of affairs of this kind—Indians are not Natives. They have never yet successfully been treated as Natives, nor do they intend that such treatment shall be accorded to them. It is uncertain what the result of the particular case in question will be, but if it is against the accused, the matter should be taken to a higher tribunal. The case cannot be allowed to remain where it now is, for if the Boksburg Municipality succeeds, other Municipalities will naturally take their cue from its action, and the end will be worse than the beginning. We trust that the British Indian Association is keeping its eye on this matter, and that it will take such action as circumstances dictate.

CAPE LICENCES

A correspondent from Port Elizabeth writes to us complaining of the recent action of the Port Elizabeth Town Council in arbitrarily refusing to consider applications for certificates under the new Cape General Dealer's Ordinance enabling General Dealers and others to trade. He points out that the new Ordinance creates new licences the issue of which may be refused to those who previously were carrying on their trade in Colonial Produce, and that such licences may be refused to those who desire to continue this trade. It is, therefore, with considerable relief that we are able to publish in this issue the report of the Health and Licences Committee in which it appears that, in regard to the issue of licences for hawking foodstuffs only, a decision has been come to which, for the time being, relieves anxiety. About 250 licences, which were under consideration by the Council, are to be granted up to the end of the current year and the intention of the Committee to recommend refusal in 90 instances and the holding over of another 91 has been changed into a recommendation that, "in view of such refusals possibly causing much hardship and suffering at the present juncture in consequence of the European war, these with the exception of three be granted." We are glad to note that the refusal of the three was not made on racial grounds. We have to thank the war for this improved spirit and we congratulate the Port Elizabeth Town Council on adopting the recommendation. We only hope that, when the war is over, the Council, having had time to think over the matter, will see that, to refuse large numbers of such licences on any but the most serious grounds of sanitation (and even that is a matter within the power of the Municipality to remedy) would be a calamity. "Live and let live" should be the motto of every community, and consideration should be extended to poor men like hawkers who undoubtedly render a great service to householders of all races.

A Reception in London

(Continued)

At the reception to Mr. and Mrs. Gandhi and Mr. Kallenbach in London, reported by us last week, Mrs. Sarojini Naidu, the Indian poetess, said:—"Though we are under the shadow of a great and terrible war such as the world has never seen, we felt it incumbent upon us not to let Mr. Gandhi's visit pass without recognition of the great triumph he has achieved for our Motherland, in fighting for the Right. We, too, owe responsibility to the Right, and are, therefore, all the more able to justify this occasion, when we record our appreciation of those who have stood out heroically in the fight.

"To you, Mr. Kallenbach, first, I, in the name of all India, would express our deepest gratitude for the indispensable help you have rendered. It is such friends as you who prove that there is no difference of East and West but rather a common Brotherhood when there is a common cause to serve, a common ideal to realise.

"To Mr. Gandhi, I would say that we honour you not only for your work in South Africa but as a great inspiration to India—the welder of Indian peoples, carrying through your fight to the bitter end. A great woman of South Africa, whose name is known throughout the world, Olive Schreiner, said to me when she came to see me in a London Nursing Home last winter: 'Tell your young Indians that Mr. Gandhi is the greatest spirit that has ever come to South Africa; he is the Mazzini of the Movement.'

"To Mrs. Gandhi, I have even more difficulty than Mr. Basu in saying what I feel; he spoke as a man, I, as an Indian woman, realise that she has given, not only to Indian women but to all women, the ideal of wifehood, the woman who followed her husband to the very gates of death. I make no difference between the women of legend and of reality. I am proud that, through all the centuries, we have kept the historic continuity of our ideals of womanhood—women who light the fires of inspiration which do not die out of the race. Woman is the lighter of the hearth-fires in the day of peace; she is the torch-bearer in time of struggle. In the name of Indian women, I thank Mrs. Gandhi. She stands before the women of Europe as an example of courage in the darkest hour of danger, cheering others on to success and victory. If to-day, in time of war, we Indians do not do more to help the Cause of Right, at least we have given one Indian woman to cheer the fighters on their way in the battle for Right and Truth. In accordance with our old time custom,—the loveliest in the world, I have the joy of garlanding each of you."

Mr. Gandhi's Speech

Mr. Gandhi said:—"To you, Mr. Basu, and to Mrs. Sarojini Naidu, I can only say that you have both overwhelmed me; I do not even know that I can struggle through what I have to say. I would desire

the bravest soldiers to the tremendous crisis which has overwhelmed the Empire. Since we reached England and heard the news, I have been reading and thinking about it. I think of husbands and sons who have gone to fight, of mothers, wives, and sisters left weeping behind. I ask: What is my duty? I am an exile of 22 years from my Motherland, so cannot speak as the representative of the imaginary India which my friends tell me I have pictured. If I were in South Africa I should certainly speak as the representative of my people. I have not yet come to any conclusion, but trust we can do something in concrete shape. I hope those of you who are as young as I am, those who are fellow-students of mine—I am still a student—will think what can be done, consult with our elders and follow their advice if it commends itself to our conscience.

"It is impossible to express in adequate terms the sense of gratitude which Mrs. Gandhi and I feel to you all. We come among you almost as barbarians. We have lived isolated on a little farm, cut off from the cities. That is why I said we were "barbarians." We have worked in the limelight, and you have seen what we have done in exaggerated form. If we merit any approbation, how much more those behind us, who went into the battle with simple faith, with no thought of appreciation.

"What will you say to Harbatsingh, an ex-indentured Indian, 75 years of age, who was with me at Volksrust Gaol? He was 6 feet tall and of noble carriage. 'Why have you come?' I asked. 'How could I help it?' was his reply. 'In the evening of my days I am content to pass the rest of my life in prison to deliver my countrymen.' He remained in gaol and died there.

"What do you think of the young lad, Narayansamy, whose parents came from what is falsely called the Benighted Presidency, Madras? He had never seen India except as a deportee. He starved for some days when he returned. He died.

"And what of Nagappan, another lad from Madras, who suffered imprisonment. He worked as a prisoner on the African veldt in the bitter cold of winter in the early morning when there was no sun. You know what the cold of a London winter is like but few of you know the biting cold of the early mornings of winter on the veldt. Unfit for work, he still held on, but at last he died.

"Then there is Sister Valliamma, a girl of 18. She went to prison and was only discharged when she was very ill. I remember well when Mr. Polak and I went to see her, how we lifted her with greatest care on to her carpet, and tended her to the best of our powers. She died, leaving thousands of Indians in South Africa to mourn the loss.

"There were 20,000 strikers who left their tools and work because there was something in the air. People said that they did not know why they had struck. There was a half-truth in that saying; they went out in faith. Violence was entirely eschewed. These men and women are the salt of India; on them will be built the Indian nation that is to be. We are poor mortals before these heroes and heroines.

"But victory is due not only to their work. They quickened the conscience of the Empire and of South Africa. Success was due also to the help given by the Motherland in the hour of trial of her sons and daughters, led by that saintly politician, Gopal Krishna Gokhale, to the stand made by India and to the action of that great Viceroy, Lord Hardinge. Success would, however, have been impossible had not the conscience of South Africa been quickened, had not the people realised the moral force which Indians could bring to bear against injustice.

"Marching over the veldt last November, Europeans came to our aid. I have spoken elsewhere of unreasonable and unreasoning prejudice; but the masses stood aside; they never worried us, and during the march they helped us and showed us practical sympathy.

"The Botha Government, too, 'played the game.' Mr. Smuts said to me: 'We do not want any misunderstanding; we want all the cards on the table. Take these documents; read them; come to me again and again if you are not satisfied; we will make changes.' And he did.

"You see many things conspired to enable the settlement to be made. But I must mention one more, Mr. Andrews. You have no notion what he did; how he worked in seldom seen, preaching love for India through his Master—the poet-saint at Bolpur, whom I have come to know through Mr. Andrews—Rabindranath Tagore.

"I have called the settlement the Magna Charta of the British Indians of South Africa; after due deliberation I repeat my statement. It is the Magna Charta of British Indians, not only because of its substance, which is great enough, but for its spirit, which indicates a change of attitude on the part of South Africa and the South African Government. The sufferings of our countrymen sealed the settlement. The discovery was made that the ancient force could be applied in South Africa; conviction came after the sufferings of eight long-drawn-out years. They saw that Indians, when in earnest, were irresistible; that they would not take a bit less than the minimum they demanded.

"Mr. Cartwright is here; he has been our staunch friend throughout and I honour him for his help. But I tell him here that he almost tried to weaken us. I remember, and he will remember, how he came to me in Johannesburg Gaol, and said: 'Will not this letter do?' 'No, Mr. Cartwright,' was my reply, 'not until this alteration is made.' 'But everything is achieved by compromise,' he urged. 'There can be no compromise on principles,' I answered. There never was any compromise on principles from 1906 to 1914.

"The settlement is final on all the points of our passive resistance, but not of all our grievances. Grievances remain which will have to be redressed in no distant future. But I hope it will not be by way of passive resistance. They are capable of settlement by pressure of Indian public opinion, by pressure from Downing Street, and from Delhi or Calcutta. The attitude of South Africa has changed; that is our greatest asset. On our behaviour depends the future settlement in South Africa.

"I thank again, on behalf of Mrs. Gandhi and myself, Mr. Basu and Mrs. Naidu for all their kind words. But you have only seen the bright side; you do not know our weaknesses. Indians are altogether too generous; they overlook faults and magnify virtues; this has led us to incarnating our heroes. I think of what is written in our scriptures that it is our duty to fly away from praises, we must lay them all at the feet of the Almighty. I hope we have enough courage, and courage to lay them at His feet, in whose Name and in the name of Mother India we have endeavoured to do our duty, but nothing but our duty."

Mr. Kallenbach

Mr. Kallenbach said: "You have coupled my name with Mr. Gandhi's; that is not justified; I cannot accept it without a protest. He formed the material in South Africa by which the victory has been won. The Rev. Mr. Doke, of Johannesburg who, during his life, was so good a friend to the Indian Cause, said that Mr. Gandhi had lighted candles in the hearts of his South African compatriots; he has done the same for all who came near him. He has lighted my heart candle, and because I do not want to let it go out, you see me here. My Indian friends and myself are, as it were, two parties coming from the North or South Pole or vice versa. After forty-three years of life I have found that modern western civilisation has not helped me to make progress towards the goal we have to reach and towards which my friend is making such great strides. Western civilisa-

tion, which is supposed to be so superior, has brought us to what we see to-day. Having tasted what one of India's sons could give, having seen what thousands of indentured Indian labourers could do, I cannot express the desire to go and see India. I have nothing to give to India, but I expect her to give me much. I thank you all most sincerely for your kindness and goodwill."

Mr. Syed Husain, in moving a vote of thanks to the Chairman, said that the organising Committee welcomed the co-operation of Mr. Bhupendranath Basu and suggested that, as his services to Indians were so great, he should be forcibly detained in this country and not allowed to go back to India.

It was touching to notice how eager the guests were, British and Indian, to speak with Mrs. Gandhi. This is her first visit to England, everything is strange to her, but her innate dignity and sincerity keep her herself and give her the power to meet every new situation that comes. The little party, Mr. and Mrs. Gandhi and Mr Kallenbach, are, as it were, prisoners of war. They intended to remain but a short time in London, but their departure for India, whither all three are anxious to go, is necessarily delayed. India's loss is our gain, for it gives us the opportunity for further intercourse with them.

Mrs. Besant on National Education

In the columns of the *Madras Standard* Mrs. Besant writes :—

Let an Englishman imagine what Eton and Harrow, Oxford and Cambridge would be if they were held and administered by Germans would they any longer be nurses of English heroism, of English patriotism? Would English boys brought up on German history, on biographies of German heroes, on the lives of Blucher and Bismarck, become the Englishmen who carry the English flag to every quarter of the globe? Let them then realise how Indians too, who have behind them a civilisation of thousands of years, and whose sons are now brought up on lives which make them regard their fore-fathers—who produced the Upanishads, the Mahabharata, the dramas of Kalidasa, the commentaries of Shankaracharya, Ramanuja, and Madhva, the devotion of Tukaram, Kabir, and Guru Nanak, the valour of Pratap Singh, the statesmanship of Akbar—as a crowd of superstitious dreamers and unpractical visionaries, while they are taught to look to Nelson and Wellington as heroes, and to regard important Indian history as beginning with Clive and Warren Hastings.

If the Government will not charter a national University, we bow to its decision, but we will not accept a bondage gilded with "a liberal grant-in-aid." Our birthright is more precious than this mess of pottage, and we cannot mortgage our future for this temporary loan. The interest demanded is too high. What, then, shall we do? Reject the Government offer and work out our own scheme. Let us found the Benares Hindu University and the Aligarh Mussalman University. Let us make our own curriculum, appoint our own men, trust to our own resolution.

It is probable that our diplomas will not at first be recognised as qualifying for Government service, for the learned professions. Let it be so. Is there not enough public spirit in India to face the temporary difficulty? If we can so arouse the spirit of the nation that it will send to us its most brilliant children, renouncing for a few short years the gilded bait of Government service, we shall compel recognition. Government requires first-rate men, and ought to have them. If we can capture the first-rate boys, Government must, ere very long, accept them at our hands. Besides, we can send over the pick of our students with our diplomas, to take degrees in British Universities, and so open to them Government posts in this country. Edinburgh, Aberdeen, Birmingham, Sheffield, Manchester, will welcome our men if Oxford and Cambridge reject them. We need only courage, endurance, patience, patriotism, and we shall win. Can India furnish these?

Let the Hindu University Committee reject the Government offer, and at once set to work on its University. Let Pachaiyappa's College in the South become the Southern University, hand in hand with the Northern at Benares. Cannot Bombay initiate a similar movement in the West, Bengal in the East? It does not matter if we advance slowly, making one University at a time, but for India's sake let us advance. Let the Hindu University Committee keep its funds, and apply them to the cause for which they were collected. There must be no cowardice, no paltering with duty, no handing over to a Government University of funds collected for National use. Many of India's noblest sons are on this Committee. India trusts them to do their duty.

Coloured People's Patriotism

The City Hall, Cape Town, was packed on the 31st ultimo with Coloured citizens who had assembled to express their loyalty to King George and their determination to support the Government during the present crisis (says *A P O*).

Sir Frederick Smith, who presided, thought the Coloured people had taken a wise course in calling that meeting to tender their assistance to the Government while Britain was engaged in war. He was confident that that demonstration would receive the grateful appreciation of the Prime Minister, his Cabinet and also of H. M. King George.

Dr. Abdurahman said the Coloured people had met in public meeting on many occasions, but never in the history of South Africa had they been called together on a more solemn occasion, nor at a more critical juncture, and never when the issues were fraught with greater consequences.

The Coloured people had many grievances, but all that must be forgotten when danger was threatening the very existence of the Empire. They had met that night to decide the following resolution :—

"That the Coloured citizens of Cape Town, in mass meeting assembled, under the auspices of the A.P.O., hereby express their loyalty to H. M. King George V., and take this opportunity of placing on record their recognition of the fact that the security that they at present enjoy is due primarily to the supremacy of the British navy, and further, they pray that Britain's efforts during the war will be crowned with success. That a copy of this resolution be forwarded to H.E. the Governor-General for transmission to H.M. the King." (Applause.)

Mr. J. C. Carolus seconded the resolution which was adopted with enthusiasm.

Mr. N. R. Veldsman appealed to the Coloured people to assist those who as a result of the war might suffer. He moved the following resolution :—

"That, in order to alleviate the suffering which inevitably accompanied war, an appeal is hereby made to the Coloured citizens of the Union to contribute to a fund to be administered by the following committee:— Rev. Bishop Johnson, Mrs. Wooding, Mrs. Abdurahman, Mrs. Gow, Dr Gool, Dr. Abdurahman, the Rev. F. Gow, Messrs. C. J. Carolus, S. Reagon, N. R. Veldsman, S. F. Geyer, P. Groves, H. Hartog, D. Duren, H. Causey, A. Arendse, H. J. Gordon, R. Noordemann, W. A. Roberts, M. J. Fredericks, Fred Hendricks, H. A. Gamildien, Pfeiffer, and George Fife."

The Rev. Mr. Gow seconded the resolution, and said that although the spirit of war was in the air, there was also a spirit of helpfulness in the air. They should at this period forget race and creed and contribute to the fund.

Mrs. Wedding, who spoke in support of the resolution, remarked that the Coloured women would be found ready to do their duty whenever the call went forth. The resolution was unanimously adopted.

Dr. Gool said that another way of giving practical assistance to the Empire was by finding volunteer corps for active service. He moved:—

"That the offer made through the A.P.O. to raise 5,000 volunteers for active service at home or abroad be approved, and that this meeting tenders to the Union Government its loyal support during the present crisis."

Mr. S. Reagon, who seconded, said he hoped an opportunity would be given the Coloured people to take a part in the fighting line. The resolution was agreed to.

Dr. Abdurahman moved a vote of thanks to Sir Frederick Smith, who in response announced that as a result of the meeting the sum of £37 had been raised during the evening.

Obituary

It is with much sorrow and a great sense of loss that we record the death, in Durban, on Monday morning, of Mr. T. R. Haddon, of Johannesburg. Mr. Haddon has been in a weak state of health for some months and died of heart trouble. The Indian community has lost a friend. The funeral takes place in Johannesburg. We sincerely sympathise with the family.

On Sunday, at Stamford Hill, Durban, the wife of Mr. Abdool Kadir passed away. Mr. Abdool Kadir, who was for many years partner of Messrs M. C. Camroodeen & Co., is a well-known man in Durban and Johannesburg. The funeral took place on Monday morning when a large number of Indians attended. On behalf of the community and ourselves, we extend our hearty sympathy to the bereaved relatives.

The Prestige of the White Man Again

The *East Rand Express* (Boksburg) thus unburdens itself regarding the employment of Indian troops in the war:—

The news that Great Britain intends to employ Indian native troops against the Germans has come as a shock to many South Africans. We can but hope the news is incorrect. In our opinion it would be a fatal mistake to use coloured troops against whites, more especially as plenty of whites are available. From the English standpoint there is probably nothing offensive in the suggestion. Most Home people do not seem to see anything repugnant in black boxers fighting whites, but they have not had to live in the midst of a black population. If the Indians are used against the Germans it means that they will return to India disabused of the respect they should have for the white race. The Empire must uphold the principle that a coloured man must not raise his hand against a white man if there is to be any law or order in either India, Africa, or any part of the Empire where the white man rules over a large concourse of coloured people. In South Africa it will mean that the natives will secure pictures of whites being chased by coloured men, and who knows what harm such pictures may do? That France is employing coloured troops is no excuse. Two blacks in any sense do not make a white. The employment of native troops against Germany will be a hard blow to the prestige of the white man.

European Overseer Fined

A fine of £5, or 30 days' imprisonment, was inflicted upon a European named Louis J. Pieters, when charged, in the Borough and District Court on the 22nd instant, with having assaulted an Indian employed on the Illovo Sugar Estates (says the *Natal Mercury*). Accused is an overseer at the place in question, and complainant alleged that on August 19th Pieters said something about his not being a good worker, and with that commenced to beat him. The blows were of a serious nature.

Accused said that the Indian had been his kitchen boy for the last three-and-a-half years, but since the last Indian strike had been a different boy altogether. He had been insolent, and had neglected his work. On the day of the complaint complainant frightened his horse, and when remonstrated with made an attempt to strike accused, who then, so he said, hit the Indian in self-defence.

The Magistrate, in inflicting the penalty mentioned, commented upon the prevalence of complaints from Indians as to having been beaten on sugar estates.

News in Brief

The Veda Dharma Sabha, Clare Estate, passed a resolution of condolence with Mrs. De la Rey and family.

The Hon. John G. Maydon has been elected a member of the Indian Immigration Trust Board in place of Mr. C. G. Smith resigned.

The Transvaal British Indian Association has received a telegram from the Governor-General appreciating the message of welcome from the Association and sending his best thanks.

We acknowledge with thanks receipt of the "Rosh Hashona" number of the *S. A. Jewish Chronicle* which is published at the Jewish new year. To all our Jewish friends we tender our hearty greetings for the new year.

Last week the Lord Bishop of Natal attended the new Indian Church at Maritzburg, and consecrated the extension which has been provided. The edifice is known as St. Paul's and it will now provide adequately for the needs of the Christian Indians. Large numbers of Indians attended the service.

Mr. Gokhale is staying with Sir William Wedderburn at Meredith, and we are glad to learn that he has much improved in health (says *India*). Sir William himself who has been indisposed, is now convalescent.

The *Englishman* (Calcutta) has an interesting article on the "Drain of Labour from India." The gist of the article may be found in the opening sentence which runs:—"While other parts of the world are drawing their supply of labour from India, Indian industries are starving for want of labour."

At a largely-attended meeting of farmers of Lichtenburg district at which General Beyers, late Commandant-General of the Union Defence Force, and Mr. De Wet made speeches in opposition to the operations in German West Africa, and at which resolutions of protest and demand for withdrawal of the troops were passed, the Rev. Mr. Du Toit said the present position was nothing but the fruit of the Conciliation Bill. He urged that a policy of passive resistance, in which lay the strength of the Afrikander people, should be decided on.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૩૯.

અધિપતિની નોંધ

આ લોકેશનને માટે નવો ધારો. ઘડાયો છે અને તે તા. ૨૩ ફેબ્રુઆરીથી અમલમાં આવ્યો છે. **બોકસબર્ગનું લોકેશન** આ ધારાની એક નકલ અમને મળી છે. હાલમાં તે ધારા મુજબ એક કેસ થયો છે તેની વિગત અમે બીજી જગ્યાએ આપીએ છીએ તે ઉપરથી જોઇ શકાશે કે ત્યાંની કચરાપટીનો એજ હેતુ દેખાઇ આવે છે કે મ્યુનીસીપાલીટીની હદમાં રહેતા બધા હિંદીઓને નેટીવ લોકોની સ્થિતિએજ લાવી મુકવા. લોકેશનના ઇન્સ્પેકટર જેવા—એક નાના અમલદારના હાથમાં એટલી બધી સત્તા આપવામાં આવી છે કે તેની મરજીમાં આવે તેમ હીંદીને ત્યાં રહેવા દેવાની તે હા અથવા તો ના પાડી શકે છે. આ સ્થિતિ હીંદીઓથી સહન થઇ શકે તેવી નથી. આ કેસનું શું પરીણામ આવે છે તે જોવાનું રહ્યું છે. આ કેસનું પરીણામ જો આપણી વિરૂદ્ધમાં આવે તો વડી અદાલતમાંથી દાદ મેળવવી જોઇશે કેમકે આવી બાબતમાં બોકસબર્ગની કચરાપટી મન પસંદ કરી શકશે તો બીજી કચરાપટીઓ પણ તેનો દાખલો લઇ તેવા ધારા કરશે. અને પરિણામે હિંદીઓને મોટી હાની થશે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે બ્રી. ઇન્ડીઅન એસોસીએશન આ બાબતમાં ઘટતી દાદ મેળવશે.

આ કાયદો શું છે તેનો સવાલ અમને પુછાયો છે. તેની ટુંક સમજ આ મુજબ છે. **છેલ્લી મોરેટોરીઅમ એકટ** યુનીઅન પાર્લામેંટે જે ચાર નવા કાયદા ઘડયા તેમાં પબ્લીક વેલ્ફેર એકટનો તે એક ભાગ છે. આ કાયદો તા ૧૫ સપ્ટેમ્બરથી અમલમાં આવ્યો છે. તેમાં જણાવેલું છે કે કોઇ દેવાના સબંધમાં પ્રતીવાદી કે જેને સંતોષ થાય એવી રીતે જણાવી શકે કે તે કરજ પુરેપુરૂં ભરી શકે તેમ છે, પણ લડાઇને લીધે કામ નરમાઇમાં છે, તો કોરટ નાણાં ભરવાની મુદત વધારી શકે છે. અથવા તો હુકમ મુલતવી રાખી શકે છે આ મુલતવી રાખવાની મુદત લડાઇ પછી ત્રણ મહીનાથી વધારે ન હોવી જોઇએ. જે માણસ પોતાનું દેવું વ્યાજની કારણસર લેણદારોને આપવાને અશક્ત હોય તે મુદત વધારવાની અરજી કરી શકે છે. અને લેણદાર ના પાડે અને કોઇ મુદત વધારી આપવા ધારે તો તેમ કરવા આ કાયદાથી કોરટને સત્તા મળેલી છે.

એક ખબરમાં આ. રૂજી ઓગસ્ટથી જે મોરેટોરીઅમ જાહેર થયો હતો તે ૪ નવેમ્બરના અરસામાં પુરો થશે એમ સરકારે જાહેર કર્યું છે.

બોકસબરગના નવા ધારા ઉપરથી એક કેસ

બોકસબરગના લોકેશન માટે જે નવો ધારો થયો છે અને જે તા. ૨૩ ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૪ થી અમલમાં આવ્યો છે તે ઉપરથી ત્યાંની મ્યુનીસીપાલીટીએ અમા લાલા, જગુ ... અને ફકીર ચાલા ઉપર કેસ કર્યો છે. તેમના ઉપર તે ધારાની કલમ ૨૬ નો ભંગ કર્યાનો આરોપ રાખવામાં આવ્યો છે. મ્યુનીસીપાલીટી તરફથી મી. ... અને ત્રણ હિંદીઓ તરફથી મી. પોલાક હતા. પ્રથમ ભલા લાલાનો કેસ ચાલ્યો—તે કાયદેસર છે કે નહિ તે તપાસવાને માટે આવ્યો હતો.

લોકેશનના ઇન્સપેકટરે જુબાની આપી કે આરોપીએ લોકેશનમાં રહેવા માટેનો ધારા મુજબનો પરવાનો મેળવવાની અરજી કરી હતી નહીં, અને તેની પાસે તેવો પરવાનો છે પણ નહિ. તેણે કબુલ કર્યું કે આરોપી આબરૂદાર માણસ છે અને લોકેશનમાં ચાર પાંચ વરસ થયાં રહે છે. તેના સંબંધમાં કોઇ જાતની ફરીયાદ થએલી નથી.

મી. પોલાકે કહ્યું કે મારા અસીલ પાસે લોકેશનમાં રહેવાની પરમીટ નથી એ વાત ખરી છે પણ તેવી પરમીટ કઢાવવાનો જે ધારો થયો છે તે ગેરકાયદેસર છે. કાયદામાં મ્યુનીસીપાલીટીને લોકેશનની દેખરેખ રાખવાની સત્તા મળેલી છે, પણ તેથી ત્યાં રહેતા બધા એશીઆટીકોને રહેવાની પરમીટો લેવરાવવાની સત્તા નથી મળતી. વળી તે કલમ વેપારીઓના સંબંધની છે. લોકેશનની પરમીટ ત્રણ ત્રણ મહીને નવી કરાવવાનું ફોરમ આ સાથે છે તેમાંથી જણાશે કે તવી પરમીટને માટે અરજ કરનાર માણસ અથવા સ્ત્રી કાયદેસર વયના હોવાં જોઇએ. વળી બીજું, સોનેરી કાયદાની ૧૩૧ કલમ કલોઝ અને એશીઆટીકને બોકસબરગમાં લોકેશનમાં રહેવાની ફરજ પાડે છે. આ નવા ધારાથી લોકેશનના ઇન્સ્પેકટર પરમીટ ન હોય તેવા એશીઆટીકને બજારમાંથી કાઢી મુકી શકે છે. એટલે હવે તે માણસે જવું કયાં? વળી ધારો કે આ ધારા કાયદેસર હોય તો ૪૦ મી કલમથી જે શિક્ષા ફરમાવેલી છે તે પણ ગેરકાયદેસર છે.

આ દલીલ સાંભળ્યા બાદ ન્યાયાધિશે ચુકાદો મુલતવી રાખેલો છે.

ઉપરના કેસમાં જણાવેલી બે કલમો.

કલમ ૨૬ માં જણાવ્યું છે કે અમુક કદનાં રજીસ્ટર થએલ મજુર તેની સ્ત્રી અને ૧૬ વરસથી અંદરની ઉમરનાં છોકરાં સિવાયનો કોઇ પણ માણસ ઇન્સ્પેકટરની પાસ વગર ત્યાં રહી શકે નહિ. આ પાસને બદલે પરમીટના નામથી ઓળખવામાં આવશે અને તે ત્રણ મહિના ને માટે કાઢી આપવામાં આવશે, અને ત્યાર પછી ઇન્સ્પેકટરની સરજી પ્રમાણે તે પરમીટની મુદત વધારી આપવામાં આવશે.

કલમ ૪૦ માં જણાવ્યા પ્રમાણે ધારાઓનો ભંગ કરનાર ને પા. ૧૦ના દંડની અથવા ત્રણ માસની કેદની સજા ફરમાવેલી છે.

એક હીંદીને પડેલો માર

ગુજરાતી સ્યુગર એસ્ટેટમાં કામ કરતા એક હીંદી મજુરે મી. આર ઓપીનો ગ્રેશમ ક્રુર્ડ જે. પીરસી નામના એક ગોરા ઉપર આરોપ હતો, તેનો કેસ ગયા મંગળવારે ડર્બન અને ડીસ્ટ્રીક્ટ કોરટમાં આવ્યો હતો. આરોપી મજકુર એસ્ટેટમાં ઓવરસીઅર હતો. ફરયાદીએ જણાવ્યું કે તા. ૧૯ મી ઓગસ્ટે પીરસે કહ્યું કે તું બરાબર કામ કરતો નથી. એમ કહી તેણે મને મારવા માંડ્યું. માર બહુજ સખત લાગેલો હતો. તહોમતદારે જણાવ્યું કે ફરીયાદી સાડા ત્રણ વરસ થયાં મારા રસોડામાં કામ કરતો. પણ ઉપલી હીંદી લડત પછી તે નદદન બદલાઇ ગયો છે તે ઉધ્ધત જણાય છે, અને કામ પણ બરાબર કરતો નથી. જે દિવસને માટે તે ફરીયાદ કરે છે તે દિવસે તેણે મારે ઘોડા ભડકાવ્યા, અને તે બાબત જ્યારે મેં ધમકાવ્યો ત્યારે તે મને મારવા આવ્યો. આથી મારો બચાવ કરવા ખાતર મેં તેને માર્યો હતો.

મા.જીસ્ટ્રેટે આરોપીને પાંચ પાઉન્ડનો દંડ અથવા ૩૦ દિવસની કેદની સજા કરી અને તે શીક્ષા ફરમાવતી વખતે ટીકા કરી કે સ્યુગર એસ્ટેટોમા હીંદીઓના ઉપર પાના મારની ફરીયાદ અવાર નવાર આવ્યા કરે છે

પોર્ટ એલીઝાબેથમાં ફેરીવાળાના લાઇસેન્સ

ખાવા ખોરાકીની ફેરીના ચાલુ વરસના પરવાના આપવા બાબતમાં હેલ્થ અને લાઇસન્સ કમીટીએ પુરી તપાસ કરવા પછી જાહેર કર્યું છે કે આવા લાઇસેન્સને માટે કુલ ૩૭૩ અરજીઓ મળી હતી. તેમા ૧૯૦ હિંદીઓની, ૧૩૫ ચીના ઓની, ૩૪ કેપ કલરડની, ૩૦ ગોરાની, ૧૧ મલાઇ અને ૩ નેટીવની હતી આ બધા લોકોની માલ રાખવાની જગ્યા બરાબર તપાસવામા આવી હતી. અને કમીટીએ ૭૨ જણાને લાઇસેન્સ નહિ આપવાની નથ. બીજા ૩૧ ને આગળ ઉપર મુલતવી રાખવાની ભલામણ કરી હતી. પરંતુ આમ કરવાથી હાલના લડાઇના મામલાને લીધે લોકો ઉપર બહુ હાડમારી પડવાનો સંભવ છે એમ વિચારી કમીટીએ ભલામણ કરી છે કે ૧૮૯૭ ના તંદુરસ્તી બાબતના કાયદા મુજબ ચાલુ વરસની ફેરીના પરવાના નંબર ૨૯ થી ૬૫, ૭૨ થી ૯૫, ૧૦૪ થી ૨૦૩, ૨૧૪ થી ૩૩૨ ૩૩૩ થી ૩૫૮, ૬૭૪ થી ૪૭૮, ૪૮૯ થી ૫૦૧, ૫૧૫ થી ૫૨૨, અને ૫૨૫ થી ૫૮૮, વાળી અરજીઓને અમુક શરતે પરવાના કાઢી આપવા આમાંની મુખ્ય શરત એ હતી કે તે ફેરી વાળા તરકારી, ફળ, માખણ, ઇંડા મરઘા, ફુલ છોડ, બળતણ, ફેરીવાળા એ ઉપાડેલી વસ્તુઓ અને આ સિવાયની બીજી એક વસ્તુએ સિવાય કોઇ ચીજની ફેરી કરી શકે નહિ. આવતી સાલ ૧૯૧૫ માં આ લોકોના મકાનો બાંધાની ફેરીવાળાના લાયક ધારા મુજબના નહિ હશે તો તેમને પરવાના આપવામાં આવશે નહિ. યુદ્ધની હાલની હાલતમાં કોઇ પણ જાતની ફેરી કરવા દેવામાં આવશે નહિ અને મ્યુનીસીપલ હદ ની કોઇ પણ શેરીમાં અથવા જાહેર જગ્યામા ફેરીવાળાને ઘર (સ્ટેન્ડ) લેવા દેવામાં આવશે નહિ.

મ્યુનીસીપલ હદમાં ન રહેતા હોય તેવા ફેરી વાળાઓએ આ, વરસની આખરી પહેલાં મ્યુનીસીપલ હદનામા માલ રાખ વાની જગ્યા રાખવી જોઇએ. મજકુર પરવાની બાબતની ઉપરના ફેરફાર મુજબ તેઓ પ્રમાણેની હદ છે તેના ઉપર બીજો ઘોંઘાટ થયો ન હતો. તેમ તેમ આપવા વધુ લાઇસેન્સ આપવામાં આવશે નહિ.

રીપોર્ટમાં બધી અરજીઓ નામંજુર રાખવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું.

આ બાબતમાં હાઉન કાઉન્સીલના એક સવાલના જવાબમા કાઉન્સીલર મેકએ જણાવ્યું હતું કે તે માલુમ અમુક મુજબ છે તેટલા ખાતર કોઇ તેઓના પરવાના અટકાવેલા ન હતા.

લંડનમાં મી. ગાંધીના માનમાં મેળાવડો

[મી. ગાંધીનું ભાષણ—ગયા અંકથી ચાલુ]

મી. ગાંધીએ આગળ બોલતાં જણાવ્યું કે આ સમાધાનીને મેં દ આફ્રીકાના હીંદીઓનો 'મેગના ચાર્ટા' કહેલ છે. ફરીને વિચાર કર્યા પછી આજે પણ હું એજ કહું છું તેમાં જે વસ્તુ ખોરીશ હીંદીઓને મળેલી છે તેટલાજ માટે હું તેને 'મેગના ચાર્ટા' કહું છું એમ નથી. જે મળેલું છે તેની સાથે આમાં તો આપણે દ. આફ્રીકાનું આપણા તરફ નું નવું વલણ જોઇ શક્યા છીએ. સમાધાની ઉપર આપણા દેશબંધુ ઓના દુઃખની છાપ પડેલી છે. દ. આફ્રીકામાં આપણું પુરાણું બળ અજમાવી શકશે એમ માલુમ પડવા પછી આઠ વરસની લાંબી લડત લીધા પછી ખાત્રી થઇ કે તે બળ તેજ ખરેખર બળ છે બધાએ જોયું કે હીંદીઓ ખરા દીલથી બહાર પડે તો તેઓ અજીત છે તેઓએ માગ્યું હોત તેના કરતાં જરા પણ ઓછું લેય તેવા નથી.

અહીં મી. કાર્ટરાઇટ આજે હાજર છે. તે આપણા પકકા મિત્ર છે અને તેમની મદદને માટે હું તેમને માન આપું છું. પણ અહીંઆંજ હું તેમને કહું છું કે તમણે આપણને લગ ભગ નબળા પાડી નાખવાનો પ્રયત્ન કરેલો હતો. જોહાનીસ બરગની જેલમાં આવીને મને શું કહેલું તે મને યાદ છે, અને તમને પણ યાદ હશે તે વખતે તમણે કહ્યું હતું "આ કાગળ નહીં ચાલે?" મેં જવાબ આપ્યો કે આટલો ફેરફાર ન થાય ત્યાં સુધી તે નહીં ચાલે. તેણે આગ્રહ કરી જણાવ્યું કે, પણ આ નમતું મુકવાથી બધું મળે છે. મેં જવાબ આપ્યો સીદ્ધાંતની બાબતમા નમતું મુકવાનું હોય નહીં ૧૯૦૬ થી ૧૯૧૪ સુધીમાં કોઇ પણ નમતું મુકાયું નથી

સત્યાગ્રહ જેને માટે ઉઠાવેલો હતો તે બાબતમાં તો પુરી સમાધાની થઇ છે; જોકે આ સમાધાનીથી અમારી બધી તક લીફનો અંત આવી જતો નથી. તકલીફ રહેલી છે તેનું હવે પછી ભવિષ્યમાં જોવાનું રહ્યું. હીંદી પ્રજામતના વડી સરકારના, તેમજ દીલ્હી કે કલકત્તાની સરકારના દબાણથી તે તકલીફોનું સમાધાન થઇ શકે તેમ છે દ. આફ્રીકાનું વલણ બદલાયું એ ઘણી સરસ વાત છે. દ. આફ્રીકામાં ભવિષ્યના સમાધાનનો આધાર આપણી હવે પછીની વરતણુંક ઉપર રહેલો છે

ફરીથી હું મી બાસુ અને મીસીસ નાયડુનો મીસીસ ગાંધી તથા મારી તરફથી આભાર માનું છું. તેઓએ માત્ર ઉજળી બાજુજ જોઇ છે, અમારી નબળાઇ તેઓ જાણતાં નથી. હીંદી પ્રજા બહુજ ઉદાર દીલની છે. તે બીજાના દોષ તરફ નજર કરતી નથી, અને ગુણોને મોટું રૂપ આપી વખાણે છે. આપણા શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે જ્યાં પોતાના વખાણ થતાં હોય ત્યાંથી ભાગી નીકળવું. અને તેમ બને નહીં તો તે પરમાત્માને અરપણ કરવું. પરમાત્માને નામે તથા મારું

ભૂમિ હોઈને મારી અને મારા અમારી ... મુસલમાનોએ પ્રેમથી કરેલો છે. તેમના અરજીમાં અમારો માટે થતો ઉપયોગ ... મુસ્લમની શક્તિ પરમાત્મા આપને આપે એવી હું ઉમેદ રાખું છું.

મી. કેલનબેક

જણાવ્યું ખુશી કે તેઓએ મી. ગાંધીના નામ સાથે મારું નામ પણ સામેલ કર્યું છે પણ તે વાજબી નથી. હું તે માન રાખી શકતો નથી. દ. આફ્રીકામાં જે કામ થયું છે તે તેમને લીધે છે. જોહાનીસબર્ગના રેવ. મી. ડોક જે હીંદીઓના ખરા મિત્ર હતા તે કહેતા કે મી. ગાંધીએ દ. આફ્રીકામાં રહેતા પોતાના દેશ બંધુઓના હૃદયમાં દીવો પ્રગટાવેલો છે. તેમના પ્રસંગમાં જે જે આવ્યા તેમના અંતઃકરણમાં પણ તેમણે તેજ પ્રકાશ દીવો પ્રગટાવેલો છે. મારા અંતરમાં પ્રગટાવેલો જે દીપક છે તેને હું બુઝાવી દેવા માગતો નથી. તેથીજ તમે મને આ [illegible] જુઓ છો. મારા હીંદી મિત્રો અને મારી વચ્ચે ઉત્તર દક્ષીણમાંથી આવતી જુદી જુદી બે ટુકડીઓના જેટલી ભિન્નતા હતી. ૪૩ વરસની જીંદગી પછી મેં જોયું કે હાલના સુધારાથી અમારું ખરું કલ્યાણ થવાનું નથી. આજે જે સ્થિતિ આપણે જોઈએ છીએ તે પશ્ચિમના સુધારાથી આવેલી છે. હીંદના કરજનો શું આપી શકે છે તેનો અનુભવ લીધા પછી, અને હજારો ગીરમીટીઆ શું કરી શકે છે તે જોયા પછી, હીંદ જવા તથા જોવાની મારી ઇચ્છા હું દાબી શકતો નથી. હું હીંદને કાંઈ આપી શકું એમ નથી, પણ તેની પાસેથી ઘણું મેળવવાની હું ઉમેદ રાખું છું. ફરીને હું તમારી ભલાઈ માટે સહુનો આભાર માનું છું.

મી. સબલ હુસેને પ્રમુખનો આભાર માનવાનો ઠરાવ રજુ કરતાં જણાવ્યું કે મી. ભુપેન્દ્રનાથ બાસુ તરફથી કારોબારી મંડળીને એટલી બધી સરસ મદદ મળી છે કે તેમને આ દેશમાં રોકાવાનો ખાસ આગ્રહ કરવો અને તેમને પાછા હીંદુસ્તાન જવા દેવા નહીં

કેનેડામાં એશીઆટીક સવાલ

[તા. ૬ સપ્ટેમ્બરના અંકથી ચાલુ]

બ્રીટીશ કોલંબીઆના વડા પ્રધાન સર રીચર્ડ મેક બ્રાઈડ માને છે કે એશીઆટીકોને આવતા તદન અટકાવવા, અને તે માટે અમલમાં મુકી શકાય તેવા કાયદાઓ ઘડવા જોઈએ. આ લાગણી સામાન્ય રીતે આખા પાસીફીક પ્રોવીન્સની લાગણી શું છે તે બતાવી આપે છે. આજ માગણીને ટેકો આપવા ખાતર મજુર મંડળો પણ ઉત્કટતાથી કરી રહ્યાં છે, આર્કે કેટલાક વખતે આ વેપારી મંડળ તથા મજુર મંડળની મીટીંગોએ આ માગણીને ઉત્તેજન આપનારા ઠરાવો પસાર કરેલા છે. બીજા પ્રાંતોમાં પણ આ બાબતમાં બ્રીટીશ કોલંબીઆના જેટલીજ મજબુત લાગણી છે. આ ઉપરથી માત્ર મજુર જમાતજ કોઈ ફરક જેવું નથી. ત્યાં આગળ એક સામાન્ય માન્યતા બંધ પડેલી છે કે હિંદીઓ બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં રહેવા લાયક નથી. લાલા હરદીઆલ હિંદીઓની સ્ત્રીઓને દાખલ કરવા માટે અપીલ કરી હતી, પણ તેઓને દાખલ કરવાની રજા આપવામાં આવી નહોતી. કારણ એવું બતાવવામાં આવેલ કે આ રીતે એકવાર પણ જો પગપેસારો થઈ જશે તો એટલા ખાતર તેમની એ માગણી કબુલ ન રાખી શકાય. પણ તે ખરું કારણ હોય એમ લાગતું નથી. જાપાનીઓની સ્ત્રીઓને બાબતે કોઈ ઉત્તેજન થયું છે. બીજા એશીઆટીકોના કરતાં ચીનાઓ તરફ વધારે અણગમો ... શકાય છે. ... થોડા વખત પર એક ચીના નોકરે એક બાનુનું ખુન કર્યું હતું તેથી વેનકુવરમાં એશીઆટીક સામે સખત લાગણી પ્રસરી રહી હતી. બ્રીટીશ કોલંબીઆની સ્ત્રીઓ ... એશીઆટીકોમાં ... વાતો ... એક નવા ખીલવણી સુચના આવી છે અને એક ઠરાવ પસાર કરે છે કે તેને માટે મકાન બાંધવાનો કોન્ટ્રાક્ટ એવા માણસને આપવો કે જેણે એશીઆટીક નોકરો રાખ્યા ન હોય! ખરું ... નોકરી કરતા ઘણા ચીનાઓને રજા આપી દેવાના ખબરો મળ્યા છે. જો કે આ બાબતી હવે ગાજતી નથી પરંતુ એ ઉપરથી જોવાનું છે કે એશીઆટીકોના સંબંધમાં કેટલી બધી જબરદસ્તીથી લાગણી ઉશ્કેરાઈ જાય છે. એશીઆટીકોની સામે કેનેડામાં તેમજ બીજા દેશોમાં કે જ્યાં ગોરાઓના સુધારાનો પ્રચાર છે ત્યાં વાંધો લેવામાં આવે છે તેનું મોટું અને સબળ કારણ એ જણાવવામાં આવે છે કે તેઓ નૈતિક, સામાજીક, તથા પ્રજાકીય વિષયોમાં સાથે ભળી શકતા નથી. અને જેઓ દેશને પોતાનો કરીને રહેતા નથી તેઓને શહેરી તરીકેના સ્વતંત્ર અને પુરા હક નજ આપવા જોઈએ.

એશીઆટીક હરિફાઈ

વીસ વરસ ઉપર બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં લાકડાં વહેરવાની મીલો ગોરા મજુરોજ ચલાવતા હતા. હવે મોટે ભાગે તેમની જગ્યાએ ચીના, જાપાની, તથા હિંદુઓને રાખવામાં આવેલા છે. ખબર કે વીસ વરસ ઉપર પાસીફીક કીનારા ઉપર મચ્છીમારનો ધંધો કરનાર આશરે દશ હજાર ગોરાઓ હતા. આજે એ ધંધો જાપાનીઓનાજ હાથમાં છે. વેપાર અથવા તો મજુરીના કામમાં ચીના કે જાપાનીઓ કોઈ રીતે ઉતરતા નથી. ચીનાઓ નોકર તરીકે રહેવાને રાજી હોય છે. પરંતુ જાપાનીઓ વધુ અને વધુ મચ્છીમારના કે બાજુના ધંધામાં ઉતરતા જાય છે. જે ધંધામાં તેઓ દાખલ થાય છે તેની બરાબર વ્યવસ્થા પોતે કરી લે છે અને તેઓની આવડતને લીધે તેઓ સામે કોઈ હરિફાઈમાં ફાવી શકતા નથી.

કાયદાની તદબીરો

એશીઆટીકમાં ગમે તેવા સદગુણો હોય, અજારતો પશ્ચીમ કીનારા ઉપર હાલના સમયમાં એશીઆટીક મજુરીની ગમે તેટલી જરૂર હોય તો પણ એ તો ચોક્કસ છે કે બ્રીટીશ કોલંબીઆ એશીઆટીકો સામે સખતમાં સખત અટકાયતો રાખવાને માગે છે. છેલ્લી હાઉસ ઓફ કોમન્સની ચુંટણીમાં દરેક લીબરલ મેમ્બરને હાર ખવડાવવામાં આવી હતી કારણ કે એશીઆટીક ઇમીગ્રેશનના સવાલ સંબંધી રાજ્ય કારભાર ચલાવવામાં તેઓનામાં ખામી છે એમ કહેવામાં આવી હતી. પ્રાંતિક સરકારો, પછી તે લીબરલ હોય કે કોન્ઝરવેટીવ, પરંતુ તેઓએ અટકાયતના રસ્તા લેવામાં કાયદાની તદબીરો શોધવાની કોશીશ કરી છે. વખતો વખત, જાપાની તથા ચીનાઓને રેલ્વેમાં અથવા સરકારના કામ તેઓના કોઈ બીજા ઉદ્દેશ માટે રાખતાં અટકાયતો મુકવામાં આવી છે. જમીન ની નીચે કામ કરવા જતા બંધ કરવાના, તેમજ તેઓને દારૂ ... પરવાના નહિ આપવાને પ્રાંતિક કાયદાઓ પસાર કરવામાં આવ્યા છે. જાપાન તરફથી તે માટે વાંધા, અને મજબુત વાંધો ઉઠાવવામાં આવેલો હતો અને પ્રાંતિક તથા ફેડરલ સરકાર તેમજ કેનેડીયન સરકાર તથા બ્રીટીશ સરકાર વચ્ચે ઘણીજ વખત એ બાબત ઝઘડો ચાલુ રહ્યો હતો. વારંવાર

કુમીનીઅન સરકાર કાયદાને નામંજુર કરે, ત્યારે પ્રાંતિક સરકાર તે ફરીથી પસાર કરી મોકલે? મી. ચેમ્બરલેઇને જ્યારે કોલોનીઅલ સેક્રેટરી હતા ત્યારે તેણે એશીઆટીકોને વધુ પ્રમાણમાં આવતા અટકાવવાની તરફમાં લાગણી બતાવી હતી. પરંતુ પ્રાંતિક સરકાર જે કાયદા ઘડે છે તે જાપાનને નિરર્થક દુઃખ લાગે તેવા હોય છે. તેણે જણાવ્યું કે નાતાલ ના જેવા કાયદા ઘડવાથી તમારો હેતુ પાર પડી શકશે માટે તેવા પગલાં ભરવાની તેણે સલાહ આપી હતી. નાતાલને લગતું એક બીલ વરતજ દાખલ કરવામાં આવ્યું અને તેથી વણીતી પરીક્ષા, કેવાય તેમાં જાપાની ભાષા દાખલ કરવામા ન આવી એટલે જાપાન અને વડી સરકાર વચ્ચે લખાણ ચાલ્યું અને આખરે તે બીલ પણ નામંજુર થયું. જાપાનીઓને ફરીઆદના હક નથી તેની ફરી પણ જાપાને કબુલ વધી ઉઠાવ્યો. પરંતુ પ્રાંતિક સરકારની મુરાદીના કામમાં ફેડરલ સરકારને વચ્ચે પડવાની ઇચ્છા નથી એટલે એ બાબતમાં કાંઇ થઇ શક્યું નહી. [અધુરૂં

વોર રીલીફ ફંડમાં હીંદીઓની મદદ

'મરક્યુરી' નો વીનનનો ખબરપત્રી લખે છે કે ગયા બુધ વારે વીનનમા હિંદીઓની એક સભા ટાઉન હોલમાં મળી હતી. મી. જે એમ એડવીક પ્રથમ હાજર થવા માટે હિંદી ઓનો આભાર માની કહ્યું કે આટલા બધા હિંદીઓને મળ વાથી મને ખાસ ખુશાલી ઉપજે છે. કેમકે તે બતાવે છે કે બ્રીટીશ વાવટાથી તમોએ જે લાભ ઉઠાવેલા છે તેની તમે કદર કરી શકો છો. જો દરેક માણસ થોડી થોડી મદદ કરે તો એક સારી રકમ થઇ જશે. હું તમોને ખાત્રી આપું છું કે સરકાર તેમજ બ્રીટીશ શહેનશાહતની પ્રજા- અને તમો પણ તેનીજ પ્રજા છો- હિંદુસ્તાનમાંથી તેમજ બહાર ના દેશોમાંથી હિંદીએ ધન તથા માણસની જે મદદ આપેલી છે તથા વફાદારીના જે ઉદ્ગારો કહેલા છે તેની સંપુરણ કદર કરેછ, કારણ કે નાતાલથી ઘણે દુર આવેલ નાપણ મારે તમોને યાદ આપવું જોઇએ કે વેપાર ધંધાની ગેર હાજરીને લીધે આ દેશમાં પણ અત્યારે થોડી ઘણી પણ મુશ્કીલતો ઉઠાવવી પડશે. મદદ કરવાની જે રીત મુજબ તમોએ બતા વેલી છે તે બહુ ખુશી થવા જેવું છે.

ત્યાર બાદ મી. એમ. સાંગે ફરીને ઉઘરાણું કરેલું હતું અને તેમાં પૌ. ૧૬ : ૬ : ૦ ની રકમ થઇ હતી.

મુઇ રીવર, એસ્ટકોર્ટ ડીવીઝન, ડર્બન, ન્યુ હેનોવર, અને અલ્લનમાં થએલા ઉઘરાણાંમાં પણ હિંદીઓનો ફાળો નોંધા યલો ભેળવામાં આવે છે.

આફ્રીકનોની મદદ

આલેક્ઝાંડરા કાઉન્ટી (આફ્રીકા) ના હિંદીએ, તરફથી થએલા ફાળાનો લાંબો રીપોર્ટ અમને મળ્યો છે. તા. ૨૮ મી ઓગસ્ટે હીંદી નીશાળમાં હીંદીઓની એક સભા મળી હતી તે વખતે માજીસ્ટ્રેટ અને મદદનીશ માજીસ્ટ્રેટને આમંત્રણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેઓએ હાજર થઇ સભાનું પ્રમુખ પદ સ્વીકાર્યું હતું અને ફાળાને માટે એક કમીટી સ્થપાઇ હતી. સ્કુલ માસ્તર એ. બી. પોલ અને હીંદી ઇંટર પ્રીટર આર. સોમસુંદરમ મંત્રી નીમાયા હતા. પ્રમુખે જણાવ્યું કે હીંદીઓ રાજી ખુશીથી આવા કામમાં મદદ કરવાને બહાર પડ્યા છે તે જાણી હું બહુ ખુશી થાઉં છું. હું અને મારા મદદનીશ મી. ક્રેન્ડ્રો તમોને ફંડ ભેગું કરવામાં મદદ અને સલાહ આપતા રહીશું. પ્રમુખે જણાવ્યું કે આ ફાળો આપ હીંદીઓનો છે અને સરકારની તરફથી તેમાં રકમો ભરાવવાનો આગ્રહ નથી.

હીંદીઓ માટેનો ખાસ ફાળો

આ સભાનો બીજો મેળાવડો તા. ૧૪ મી સપ્ટેમ્બરે મી. રામ મુલામના દીવાનખાનામાં ઉપ પ્રમુખના પ્રમુખપણા નીચે મળેલો હતો. મંત્રીએ ઉપરનો તા. ૨૮ ઓગસ્ટના મેળાવડાનો હેવાલ તથા તે પછી ફાળાને માટે જે જે કામ કરવામાં આવ્યું તે કહી સંભળાવ્યું. આજનો મેળાવડો ખાસ કરીને જરમની સામે લડતાં ૨૯ મી પંજાબી ફુટીના જે હીંદી ભાઇઓ મરણ પામ્યાના ખબર જાણ્યાથી આપણે જાણ્યા છે તેમના કુટુંબને હીંદી વાઇસરોય મારફત ખાસ મદદ મોકલવા નો વિચાર કરવાને મળેલો હતો. હીસાબ વીગેરે સંબંધી કેટલીક વાતચીત થયા પછી એ લડવાઇઓ બાદ મજકુર પંજાબીઓના કુટુંબને કેટલી મદદ મોકલવી તેનો વિચાર કરવાને એક સભા બોલાવવાનો તથા ઘવાયેલા અને મરણ પામેલાઓની મળી શકે તે વીગત સરકાર પાસેથી માજીસ્ટ્રેટ મારફત મંગાવવાનો ઠરાવ થયો. ફાળામાં રોકડ તથા ભરાયેલી રકમ પૌ. ૧૦૦ ને આશરે થયેલી છે.

ગઇ તા. ૧૬ મીએ પાઇન ટાઉનમાં મદદ માટેના ગવર્નર જનરલના ફંડમાં નાણું ભરવાને મુસલમાની હોલમાં મી એસ. વાહેદના પ્રમુખપણા નીચે એક સભા મળી હતી. નાણું ઉઘરાવવાને એક કમીટી સ્થપાઇ તેમાં પ્રમુખ મી એસ. એમ. વાહેદ, મેમ્બરો મેસરસ એચ. એમ. વાહેદ, ઇસમાઇલ ઇબ્રાહીમ, મહમદ રમતુલા, મહમદ બાબર, સી મહમદ અને મંત્રી, મી એ. ઇ. મુલા નીમાયા હતા.

આલબીનીઆ અને ના. આગાખાન

આલબીનીઆનું છાપું 'ડુબાન્ટ' મેટીન જણાવે છે કે આલબીનીઆની મુશ્કેલીનો અંત લાવવાને અમે અહીંની રાજગાદી કોઇ એક નામીચા મુસલમાન જે આખી દુનીઆ ના પોતાના હમદરદી ભાઇઓમાં સત્તા ધરાવનાર હોય તેમને આપવાની સુચના કરીએ છીએ અને ના. આગા ખાન જે આલબીનીઆના આદરણીય રાજા થવાની લાયકાત ધરાવે છે તેનું નામ આપીએ છીએ. અમને ખાત્રી છે કે આખી દુનીઆ તે નામ હરખથી વધાવી લેશે. તેનામાં તેજ સ્વી અને ન્યાયી રાજ કરતા થવાના બધા ગુણો છે. આલ બીનીઆની પ્રજા ગરીબ છે અને તેથી તેઓ રાજ દરબાર ના મોભા મુજબનો ખરચ ઉપાડી શકે તેમ નથી. ના. આગાખાન પાસે ઘણી દોલત છે અને તેથી સ્વતંત્ર રાજ કરતા તરીકે તેને પ્રજાની મદદની બહુ જરૂર નહિ પડે. તે નામદારને બધા યુરોપનાં રાજ્યો સાથે સારી ઘરોબો છે અને ખ્રીસ્તી રાજ્યોનો તેના પર વિશ્વાસ છે. તે નામદારે પહેલા નંબરની પશ્ચિમ અને પુરવની કેળવણી લીધેલી છે અને યુરોપના હાલના રાજ્યદ્વારી મામલાથી તે માહીતગાર છે. ધારમીક વિચારોમાં તે બહુ ઉદાર છે, અને ધરમાંધપણું નાબુદ કરવાને માટે તથા જંગલી આલબેનીઆનોમાં સુધારાનું તેજ ફેલાવવાને તે ખરેખરા લાયક પુરૂષ છે. આગાખાનના આવવાથી પુરવ અને પશ્ચિમની પ્રજાનો મેળાપ થશે અને મુસલમાન તથા ખ્રીસ્તીનો એક બીજા પ્રત્યે વિશ્વાસ વધશે.

લડાઈના સમાચાર

નવું બ્રીટીશ ક્રુઝર એબુકર કેસી અને હોગ (૧૨૦૦૦ ટન) ને ઉત્તર સમુદ્રમાં પાણી નીચે રહેતી સબ-મરીને ડુબાવી દીધી છે. ક્રુઝરમાં ૯૦૦ ઓફીસ માણસ હતા. આ ૧૨૦૦૦ ટનની ક્રુઝરે સિવાયના ડુબી ગયા છે.

ઓસ્ટ્રીયાને ગેલીશીઆમાં રશીઅન લશ્કરથી ઘેરાયા છે.

રશીઅન લશ્કરે નીસ્ટર નદી ઉપરના સૈમાયલ અને સૈમબર ના કીલ્લાથી શહેરો કબજે કર્યાં છે, અને પ્રેમસીલ આગળથી બધે વહેવાર તોડી નાખ્યો છે.

બેલજીઅમના રાજાને તેનો મોટર હાંકનાર દુશ્મનના કેમ્પમાં હંકારી જતો હતો એવો શક આવવાથી રાજાએ હાંકનારને ગોળીથી ઠાર કર્યો હતો. તપાસથી જણાયેલું કે આ માણસ વિશ્વાસઘાતમાં પ્રવેશ પામ્યો હતે તો દુશ્મનોએ તેને મોટું ઈનામ આપાવાનું કબુલ હતું.

ફ્રેન્ચનો કીલ્લો જરમનોએ ઘેર્યો ત્યારે ફ્રેંચ પ્રથમ શાંત રહ્યા. મુખ્ય સરદારે અંદર બે ગાડી ઘાસ સળગાવ્યું. કીલ્લો ફાટી ચાલી ગયા છે એમ ધારી જરમનો ધસી આવ્યા એટલે ફ્રેંચોએ તોપોનો મારો ચલાવ્યો અને પરીણામે સાત હજાર જરમનો મરાયા.

બીજી જગ્યાએ મ્યુસ આગળ જરમન લશ્કરની ૧૫ મી ટુકડીને પાછું હઠવું પડયું છે. તેમાં ઘણું નુકસાન થયું છે.

૪૦,૦૦૦ નું જરમન લશ્કર હાલ વૌટરલુ પાસે પડેલું છે.

રીમ્સ, લુવેન અને મેલીન્સમા જરમનોએ ઘણું નુકશાન કર્યું છે. આ ત્રણે શહેર હુન્નર કળાના સુંદર નમુનાના રૂપ જગ્યાઓ તોડી નાખી છે. રીમ્સનુ ચરચ યુરોપમાં સરસ ગણાતું. તે તોડી નાખવાથી જરમનો સામે ઘણાં રાજ્યોએ સખત વાંધો લીધો છે.

બ્રેઝીલની રાજધાનીથી ખબર મળ્યા છે કે બ્રીટીશ સ્ટીમર ઈંડીઆ પ્રીન્સ (૨૮૪૬ ટન) ને જરમન ક્રુઝર ક્રોન પ્રીન્સ વીલ્હામે ડુબાડી દીધી છે. ઉત્તર સમુદ્રમાં નોરવેજીઅન સ્ટી. હેલ્સીંકી તરતી માઈન લાગવાથી ડુબી ગઈ છે.

ફ્રેંચના દરીયાઈ કાફલાએ અડ્રીઆટીક સમુદ્રમાં ઓસ્ટ્રીઅન ટાપુ લીસોને કબજે કર્યો છે. પાસે ગોરનો કીલ્લો તોડયો છે અને તેની નજીકના ટાપુઓની વસ્તી ભાગી જવા લાગી છે.

ઈ. પ્રાની. આ લશ્કર ભેળું થાય છે.

ઓસ્ટ્રેલીઆના લશ્કરે જરમન ન્યુગીની લીધું છે.

ઓસ્ટ્રીઆ-હંગરીમાં કોલેરા ફાટી નીકળ્યો છે.

લડાઈની શરૂઆતથી તા. ૨૮ સપ્ટેમ્બર સુધીમાં જરમનોના કુલ ૬૪,૯૮૨ માણસો મરાયા છે.

જરમનો મુસલમીઓને ઉશ્કેરી શકશે?

જરમન કાવત્રાખોરોએ બ્રીટીશ રાજની મુસલમાની વસ્તીને ઉશ્કેરવાનું બતાવ્યું કહેવા તેની સામે સખત નાપસંદગી બતાવનારો ઠરાવ ઈંગ્લાંડના મુસલમાનોએ કર્યો છે. તેમાં એ જણાવ્યું છે કે અમારો પવિત્ર ધરમ અમને અમે ગમે તે જગ્યાએ જેના આશરા તળે રહેતા હોઈએ તેના તરફ વફાદાર રહેવાનું શીખવે છે. આપણને ઈંગ્લાંડના વાજબી પણ ઉંચ ધારમીક સ્વતંત્રતા અને ન્યાય મળે છે તે બીનાર ખાસ ધારમીક સ્વતંત્રતાના અમારા આગેવાનો જરમનીના ફુંક ફુસલા તરફ ધીક્કારની નજરથી જોશે. અને સ્વાર્થી, મગરૂર, અને બેઈમાની પ્રજા કે જેણે બેલજીઅમ જેવા ઉપર

આખા યુરોપને ખુની કત્લમાં ધકેલેલ છે તેના ઉપર પ્યાર રૂપ નહિ બને. તેઓએ વફાદારીના ઈઝહાર તરીકે પુરેપુરી વફાદારી જાહેર કરી છે. 'ટાઈમ્સ' જણાવે છે કે અફઘાનીસ્તાનના ઈસ્લામીઓ જેમ શાંત આબાદ રહી રહ્યા છે તેવીજ રીતે અંગ્રેજ સલ્તનતના બધા મુસલમાનો બ્રીટનને આખર પોતાનો જીવ આપવાને તૈયાર છે.

હિંદી લશ્કર લડાઈના મેદાનમાં

'એડવર ટાઈઝર' માં નીચેના ખબર છે. મરણ પામેલા ઓની નોંધમાં ૨૭ મી હિંદી લાઈટ ઈનફંટ્રીના નામ જોતા જણાય છે કે હિંદીની પહેલી ટુકડી લડાઈના મેદાનમાં પહોંચી ગઈ છે. આ ટુકડીના ચાર વિભાગ; એકમાં મદ્રાસ અને દખણના મુસલમાનો, બીજામાં પંજાબના, ત્રીજામાં રજપુતાના ના રજપુતો અને ચોથામાં જાટ લોકો છે. આ લશ્કરી ટુકડી નીમચમાં રહેછે અને તેના કમાન્ડર લે. કરનલ ફ્લીંગ છે. મરાયના જે સમાચારમાં મેજર હેન્ડરસનનું નામ છે તે બેંગલોરમાં બ્રીગેડ મેજર હતા.

જરમન પુરવ આફ્રીકાના હિંદી

એ લડાઈને લીધે કેટલાએક મુશ્કેલ પહોંચ્યા છે. તેઓ પાસેથી મળેલી હકીકતનો તાર મુંબાઈથી લંડન 'ટાઈમ્સ' ના ખબરપત્રીએ તે છાપાને મોકલ્યો છે. તે જણાવે છે કે ત્યા હિંદીઓ તરફ ઘણું ખરાબ વરતન ચલાવવામા આવ્યુ હતું. તેમની સઘળી માલ મીલકત લુટી લેવામાં આવી હતી. તેઓનું ઘણું અપમાન કરી અનેક તરેહનાં દુખો તેઓના ઉપર પાડવામાં આવ્યા હતા. બ્રીટીશ કોન્સલ તરફથીજ તેમને થોડો આશરો મળેલો હતો. પુરવ આફ્રીકાના હિંદીઓ એ અંગ્રેજની જીતને માટે પ્રારથના કરેછે અને તેઓ લડાઈમાં દાખલ થવા નામ નોંધાવે છે.

જરમન વેસ્ટ આફ્રીકા

તા. ૨૧ મીએ યુનીઅનનું લશ્કર લુડેરીટઝના અખાતમાં ઉતરયુ હતુ.

દ. આફ્રીકન લશ્કરના સેનાપતિ જન. બોથા થયા છે. તેણે દ. આફ્રીકામાંથી ૭૦૦૦ માણસોને તૈયાર થવાની માગણી કરી છે, અને તેને ટેકો આપવાને દેશ દેશાવર ઘણા ઓ મળી છે. મળેલી સંખ્યા કરતાં જોહાનીસબર્ગ વગેરે જગ્યાએ ઘણાં માણસો નોંધાયા છે. કમાન્ડન્ટ જનરલનો હોદ્દો જન. સ્મટસે લીધો છે.

તા. ૨૬ના તારમાં ખબર છે કે નેટાળ આગળનું એક અંગ્રેજી મથક જરમન અને બોઅરોએ મળી લીધું છે. તેમા ૭ મરાયા છે અને ત્રણ ઘવાયેલા કેદ થયા છે. આમાં જણાતા બોઅર લોકો જેઓ બારીક વખત ઉપર જરમન વેસ્ટ આફ્રીકામાં ગયેલા તે જણાવવામાં આવે છે.

બાસાફવાલેન્ડમાં લડાઈ

કાલના તારમાં પ્રીટોરીઆથી ફરીથી ખબર આવે છે કે સાઉથ વેસ્ટ જરમન આફ્રીકામાં ગયેલા લશ્કરની એક ટુકડી જરમન મુલકના અંદરના ભાગમાં પેઠેલી હતી. આ ટુકડી પછી આવેલી ટુકડી ઉપર દુશ્મનોએ તા. ૨૫મીએ હુમલો કર્યો હતો. તેને મદદ કરવાને બીજી ટુકડી બે તોપ સાથે ગઈ તેને પણ ભારે લડાઈ પછી શરણ થવું પડ્યું હતું. કેદમાં મરણ થયા તે વીગતવાર હજી સુધી જાણવામાં આવી નથી.

લોરેનઝોમારક્વીસના 'ડેલી મેલ' માં એક ખબરપત્રી ખાતરી આપે છે કે એક હીંદી અને બે યુરોપીઅન વેપારીઓ ફ્રેંચના લશ્કરી પહેરામાં સરહદની ટુકડીમાં દાખલ થયા છે.

હીંદુસ્તાનથી વધુ મદદ

લડાઈ માટે મદ્રાસથી એક હૉસ્પીટાલનું જહાજ મળ્યું છે. મુસલમાનો તરફથી એક ફીલ્ડ હૉસ્પીટાલની મદદ મળી છે. ભરતપુરના મહારાજા અને મહારાણીએ પોતાની સઘળી સંપત્તિ સરકાર સમક્ષ રજુ કરી છે અને મહારાજા રહ્યું લડવાને બહાર પડ્યા છે. તેજ પ્રમાણે પુદુકોટાના રાજાએ લડાઈમાં મદદ આપવાને માગણી કરેલી છે અને બીજા ઘણા રાજકુમારોએ અંતે લડાઈમાં જવાની ઇચ્છા બતાવી છે. દરેક વર્ગના બ્રીટીશ હીંદીઓ તરફથી વફાદાર અને ઉદાર મદદ મળેલી છે.

મદ્રાસ ઇલાકાના જમીનદારોએ લડાઈની મદદમાં પા. ૨૩,૦૦૦ ની રકમ અંગ્રેજ સરકારને આપી છે. લાચાર અને નિરાધારની મદદ માટેના ફંડમાં પણ તેઓએ આ સિવાય પઇસા ભરેલા છે.

નીઝામ સરકારની મદદ

સોમવારના તારમાં રૂટરને ખબરપત્રી જણાવે છે કે હઇદરાબાદના નીઝામે રા. ૬૦ લાખની રકમ હઇદરાબાદથી મોકલેલા લશ્કરના ખરચ માટે આપેલી છે

જામનગરના પ્રીન્સ રણજીતસિંહ

તરફથી આ લડાઈની મદદમાં અંગ્રેજ સરકારને એક હજાર માણસ, ૨૦૦ ઘોડા, ૧૫ મોટર અને બે લશ્કરની ટુકડીઓની મદદ આપવામાં આવશે.

ના. આગાખાન

'ડેલી મેઇલ'ને ખાસ ખબરપત્રી જણાવે છે કે ના. આગાખાને કહ્યું હતું કે સમસ્ત હીંદ લડાઈમાં અંગ્રેજ સરકારને મદદ કરવાને તઇયાર છે. જો ૭૦,૦૦૦ માણસો પુરતા નહિ થાય તો અમે ૭૦૦,૦૦૦ આપશું; અને તેથી વિશેષ જોઇશે તો ૭૦,૦૦,૦૦૦ પણ આપીશું. અમારાથી બનશે તે બધું અંગ્રેજ સરકારની તહેનાતમાં રજુ કરશું

એડનના સુલતાન અને શેખો

તરફની મદદ વિષે રૂટરનો ખબરપત્ર લખે છે કે એડન વિભાગના બધા સુલતાન અને શેખોએ શહેનશાહને મદદ આપવાની માગણી કરી છે. તેઓ અંગ્રેજ અને તેના મિત્ર રાજ્યોની જીતને માટે પ્રાર્થના કરેછે.

બંગાળાના અખાતમાં જરમન ક્રૂઝરે કરેલી ખરાબી

જરમન ક્રૂઝર એમડને રંગુન નદીના મુખ આગળ કાઇઝર ફરવીન કુ. ની ૪૭૭૫ ટનની સ્ટીમર ક્લેન મેથેસનને ડુબાડી દીધી છે. મેથેસનના કપ્તાન અને ખલાસી શનીવારે રંગુન ઉતર્યાં છે. આગલે દીવસે એમડને એક નોરવેજીઅન સ્ટીમરને અટકાવી હતી.

રૂટરનો કલકત્તા ખાતેનો ખબરપત્રી બંગાળાના અખાતમાં કરેલી ખરાબીના સબંધમાં લખે છે કે ડુબાડેલી સ્ટીમરોના અમલદારો તથા ખલાસીઓ એમડને બતાવેલી સભ્યતાનાં બહુ વખાણ કરે છે. દોરડા વગરના તારથી મોકલાતા બધા ખબરો સમજીને એમડને અખાતમાંની બધી સ્ટીમરોની હીલચાલ જાણી લીધી. તા. ૧૦ સપ્ટેમ્બરે પ્રથમ તેણે ઇંડસ પકડી. તેના ખલાસીઓને બીજી સ્ટીમરમાં ઉતારી તેના સામે ૬ના બાહાર કરી એક્શો મીનીટમાં ડુબાડી દીધી. બીજી સ્ટીમર લોવાટને તા. ૧૧ મીએ પકડી, તેના ખલાસીઓને પણ બીજી સ્ટીમરમાં ઉતારી ૯૦ મીનીટમાં ડુબાડી દીધી. તા. ૧૨ મીએ સ્ટીમર કીલીંમાનને પકડી અને ડુબાડી દઇને સ્ટીમરોના બધા ખલાસીઓને તેમાં ઉતાર્યા. તેજ દિવસે સ્ટીમર ક્લીન પકડાઇ અને તે પણ કલાકમાં ડુબાડી. ત્યાર પછી ટ્રેબોક પકડી અને બાહારથી લાવી તે પણ ડુબાવી. એક ઇટાલીઅન સ્ટીમર પકડાઇ એમડને કેદ કરી, પણ પાછળથી તેને છોડી દીધી. રાતે બખ્તર વરસાદ પડ્યો અને તેમા એમડન ઉંડા પાણી તરફ ચાલ્યો ગયો.

તા. ૧૩ મીએ ટ્રેબોક પકડાઇ અને ત્યારે બાળીને ડુબાડી દીધી. બધા ખલાસીઓને કુંભીઆમાં બેસાડી કલકત્તાથી ૭૫ માઇલની હદ સુધી મુકી આવી. એમડનના અમલદારો માને છે કે પારીસ ઘેરામાં છે, અને ઉત્તર સમુદ્રમાંથી અંગ્રેજી ક્રૂઝરોનો નાશ થયો છે. જરમનોએ કપ્તાનોને સરસ કેબીનો અને ખોરાક અને છુટા પડતી વખતે મુબારકી આપ્યાં હતાં.

બંગાળના અખાતમાંથી એમડન બહાર જઇ શકે તેમ નથી.

એક ઇટાલીઅન સ્ટીમરે કેટલીક બીજી સ્ટીમરોને ચેતવી દીધી. તેઓ પાછી કલકત્તા ગઈ, નહીં તો તે પણ પકડાત.

એકથી બીજી સ્ટીમરમાં ઉતારતી વખતે તોફાની હવાને લીધે ડુબવાની બહુ ધાસ્તિ હતી. પણ એક મરણ થયું હતું નહીં.

મદ્રાસ આગળ જરમન ક્રૂઝર

કલકત્તામાંથી રૂટરનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે જરમન ક્રૂઝર બુધવારે રાતે ૧૦ વાગે મદ્રાસ આગળથી પસાર થઇ હતી. ત્યારે તેણે શહેર ઉપર નવ દારૂગોળા ફેંક્યા હતા. અને તે ટેલીગ્રાફ ઓફીસ, ક્લીમેન્સ ક્લબ હાઉસ અને બંદરમાં પડેલાં કેટલાંક ઠકને લાગેલા હતા. તેલની બે ટાંકી સળગી ઉઠી હતી, અને તેમાં ૫૬૨ લાખ ગેલન તેલ બળી ગયું છે. મદ્રાસની તોપોએ તે ક્રૂઝર ઉપર મારો શરૂ કર્યો પણ બત્તી ઠારીને અંધારામાં તે સટકી ગઇ હતી. બે હીંદી અને એક છોકરો મરણ પામ્યા હતા, કોઇ જાતનો ગભરાટ ફેલાયો નથી અને લોકો બધા શાંત હતા. ગોરા તેમજ હીંદીનું વરતન વખાણવા લાયક હતું

જાપાન

પેકીંગથી મંગળવારના તાર મળ્યો છે કે જાપાનની બીજી ટોરપીડો બોટ જરમન ક્રૂઝરે ટાઉચાઉ પાસે ડુબાડી છે. ટીંટસીન આગળના અંગ્રેજ લશ્કરને જરમન સામે લડવાને કાઉચાઉમાં ઉતરેલા જાપાની લશ્કરને મળી જવાનો હુકમ મળ્યો છે.

સીંગટાઉની સરહદમાં જમીન ઉપરનો હુમલો ગયા શની વારથી જાપાનીઝ લશ્કરે શરૂ કર્યો છે. આજ સુધી જાપાનીઓના ૩૧૨ માણસ મરાયા છે.

વિવિધ વિષયો

'જસ્ટીસ' કરીને એક લખનાર 'મરક્યુરી'માં લખે છે કે હાલના ભારીક સમયને લીધે દ. આ. રેલવે તરફથી ૩૦ થી ૪૦ વરસ થયા નોકરી કરતા હીંદીઓને નોકરી ઉપરથી કમી કરવામાં આવ્યા છે. આ હીંદીઓએ જે નોકરી બજાવી છે તે એટલી તો સરસ છે કે તેવી નોકરી માટે કોઇપણ માણસ મગરૂર થઇ શકે. આટલી લાંબા વખત સુધીની સરસ નોકરી વાળા માણસને કોઇપણ જાતના બદલા વગર આમ કાઢી મેલવામાં આવે તે ઘણી અફસોસભરી સ્થિતિ ગણાય. આ હીંદીઓને પગાર અપાય છે તે માત્ર જુજ છે. મારી ખાત્રી છે કે આ હીંદીઓની જગ્યાએ ગોરા હોત તો તેમના તરફ જુદુંજ વરતન બતાવવામાં આવત.

અને કન્ઝરવેટિવ હોસ્પીટલ જોઈએ કે ટ્રાન્સવાલના જાણીતા વેપારી મી. અબદુલ ગનીના મરણઆબી આવા રવિવારે મુંબઈ રહેમતે પહોંચ્યાં છે.

મુખ્ય કોઠીથી એક હીંદી લખે છે કે બસુટોલેંડમાં વસતા હીંદીઓએ એક અરજી સરકારને ફંડમાં આપ જાય કરવા આ પ્રમાણે કરેલ, અને તેની નકલ તા. ૨૯ જાન્યુઆરીના ઇ. ઓ. માં બહાર પડેલ. તેનું પરીણામ કાંઈ આવ્યુ જણાતું નથી તો તે બાબત આગેવાનો ફરીથી સરકારનું ધ્યાન ખેંચશે એમ હું ઉમેદ રાખું છું.

ઓગસ્ટ ૧૧ તારીખની ડુંડીના મી. જે. સ્મીથ સ્થાનીક છાપામાં એક અરજપત્રીના જવાબમાં નીચે મુજબ લખે છે: હીંદુસ્થાનની ઉત્તર સરહદમાં મળેલા અનુભવ ઉપરથી હું લખું છું કે નાતાલની શેરીઓમાં જુઓ છો તે વરગના હીંદી સઘળા નથી. હું આ હીંદી જુવાનોની સાથે ઉભો રહી લડેલો છું. અને રણક્ષેત્રમાં તેઓ કેટલા કીમતી છે તે હું સારી રીતે જાણું છું ૧૮૯૪ ની બ્લેકમાઉન્ટન, ૯૫ ની ચીત્રાલ અને ૯૭—૯૮ માં તીરાહની લડાઈઓમાં તેઓની સાથે હું ફરેલો છું અને મને ખાત્રી થઇ છે કે રણક્ષેત્રમાં તેના જેવા કોઇ બહાદુર ન હતા. તેઓ તરવાર સરસ ફેરવી જાણે છે અને અનુભવથી હું કહી શકું છું કે તેઓ છેલ્લો માણસ પડતા સુધી લડે તેવા છે.

જોહાનીસબરગમાં તા. ૧૬ સપ્ટેમ્બરે હમાલ લોકોની એક સભા શ્રી. કાસમ હુસેનના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. તે વખતે ઇમ્પીરીઅલ રીલીફ ફંડમાં મદદ કરવાને પા. ૨ ૬-૦ ની રકમ ભેળી થઈ હતી

દેસાઈ મગનભાઈ અભુભાઇ આબેનીઆના સરનામા માટે તેના કુટુંબીઓના કેટલાક કાગળો મળેલા છે. કોઇ વાંચકની જાણમાં હોય તો તે સરનામું મોકલવાથી અમે તે ઘટતે ઠેકાણે મોકલી આપશું

ડરબનમાં મેન્સફીલ્ડ રોડ ઉપર એક હીંદી ધોબીએ બે હીંદીઓને ધોયેલા કપડા રાખવાના ઓરડામાં સુવાડેલા. તે માટે તેના ઉપર ગયે અઠવાડીએ પોલીસ કોરટમાં કામ ચાલ્યું હતું. માજીસ્ટ્રેટે ટીકા કરતાં આરોપીને જણાવ્યું કે તંદુરસ્તીના નીયમો જાળવવા ખાતર આવા ગુન્હા [illegible] બંધ કરવાની જરૂર છે. આ વખતે આરોપીને છોડી મુકવામાં આવ્યો હતો પણ હવે પછી નવા ગુન્હા માટે સખત શીક્ષા કરવામાં આવશે એવી ચેતવણી આપવામાં આવી હતી.

વેટરન્સ ડોરપના અબદુલ રહેમાને યુનીઅન ડીફેન્સ લશકરના ઉપયોગ માટે પાંચ બેગ મકાઈ વગેરેની મદદ મોકલી હતી તેનો તે ખાતાના વડા તરફથી આભાર સહીત સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો છે

લડાઇમાં ઘવાયેલા જે અમલદારોના તા. ૩ સપ્ટેમ્બરના રોજ બહાર પડેલી યાદીમાં લોરડ હાર્ડીંન્જના મોટા દીકરા લે. એલેક્ઝાન્ડર બી. સી. હારડીંગનું નામ છે.

હીંદુ યુનીવર્સીટી ફંડમાં હીંદુસ્તાન ખાતે લાખો રૂપીઆનો ફાળો થયો હોય તેના ઉપર સરકારનો કાબુ રહે એ બાબતમાં લીધે નારાજગી બતાવતા મા. રાજા ખીહારી ઘોસ અને મુંબઇના આઝ હૈદર મી. નરીમાન મેઘજી ઓકળાદાસે તે ફાળામાં ભરેલી મોટી રકમો પાછી ખેંચી લીધી છે.

નાતાલ ઇંડીઅન આરટેટ કમીટીના ઓનરરી સેક્રેટરીને મેયરના વોર રીલીફ ફંડના સેક્રેટરી તરફથી હીંદી બારટેન્ડરમાંથી ફંડ ભેગા કરેલાનો આભાર માનનારો કાગળ મળ્યો છે.

હીંદ સ્વરાજ્ય

આ પુસ્તકની પહેલી આવૃત્તિ ખપી જવાથી ફરીને છાપ્યું છે. તેની આ નવી આવૃતીની પ્રસ્તાવનામાં મી. ગાંધી લખે છે:— હીંદ સ્વરાજ્ય મેં ૧૯૦૯ની સાલમાં વિલાયતથી આવતાં સ્ટીમર ઉપર લખ્યું. તે મુંબઇ ઇલાકામાં જપ્ત થવાથી તેનો તરજુમો મેં ૧૯૧૦ની સાલમાં બહાર પાડ્યો. તેમાં જણાવેલા વિચારો પ્રગટ થવાને સાડાચાર પાંચ વરસ થયાં. તે દરમ્યાન તે માંહેના વિચારો વિષે મારી સાથે ઘણા માણસોએ ચરચા કરી. ઈંગ્રેજી તેમજ હીંદી અખબારોએ પત્ર વહેવાર ચલાવ્યો. ઘણાએ મતભેદ જણાવ્યા. છતાં મેં જે વિચારો દર્શાવ્યા છે તે પરિણામે વધારે મજબુત થયા છે. મને જો વખત હોય તો હું તેજ વિચારો દાખલા દલીલ સાથે વધારે લંબાણથી લખું. તેમાં ફેરફાર કરવાનું મને કારણ જ નથી.

એકજ વાત ઉપર ટીકા કરવાનું મને મન થાય છે. મારે કાને એવા ભણકારા પડ્યા છે કે જો કે હીંદ સ્વરાજનું શિક્ષણ કોઇ પણ સમયે અને કોઇ પણ સ્થિતિમાં શરિર બળ વાપરવા તરફ નથી અને સદાય આત્મ બળથી ધારેલું પાર પાડવા તરફ છે તો પણ તે શિક્ષણનું પરિણામ ઈંગ્રેજો તરફ તિરસ્કાર ઉત્પન્ન કરવાનું અને તેઓની સાથે દારૂ ગોળાથી લડી અથવા તેઓને બીજી રીતે મારી હીંદમાંથી હાંકી કાઢવાના વિચાર ઉત્પન્ન કરવાનું આવેલું છે. આ જાણી હું દુઃખી થયો છું. હીંદ સ્વરાજ લખવાનો એ હેતુ જરાએ ન હતો અને જેઓએ ઉપર પ્રમાણે વિચાર તે લખાણમાંથી ઘટાવી કાઢ્યા છે તેઓ તે લખાણ બીલકુલ નથી સમજ્યા એમજ મારે કહેવું જોઇએ. હું પોતે ઈંગ્રેજો અથવા તો કોઇ પણ પ્રજા કે માનવી તરફ તિરસ્કારની નજરે જોતો નથી. જીવ માત્ર, જેમ મહાસાગરમાં રહેલાં બધાં બીંદુ એક જ છે તેમ, એકજ છે. જીવ સાગરમાં રહેલા આપણે બધા જીવો એકજ અને બહુજ નીકટ સબંધ રાખનાર છીએ એમ માનું છું. જે બીંદુ નોખું થાય તે સુકાઇ જાય છે તેમ જે જીવ પોતાને બીજા કરતા નોખો માને છે તે બીંદુની માફક નાશ પામે છે. હું તો યુરોપના આજકાલના સુધારાનો કટ્ટો દુશ્મન છું. તે વિચાર હીંદ સ્વરાજમાં ખીલવવા પ્રયત્ન કર્યો છે અને બતાવ્યું છે કે હીંદની કઢંગી દશાને સારૂં ઈંગ્રેજો દોષિત નથી પણ આપણે જેઓએ આધુનિક સુધારો કબુલ કર્યો છે તેઓ છે. જો આપણે તે સુધારો છોડી પ્રાચીન સુધારો જેમાં ખરી ધરમ—નીતિનો સમાસ થઇ જાય છે તે પાછો ગ્રહણ કરીએ તો હીંદ આજેજ મુક્તિ પામી શકે છે. દુન્યવી પ્રવૃતિમાંથી નિવૃત થઇ ધારમિક પ્રવૃતિ લેવી એ હીંદ સ્વરાજ સમજવાની ચાવી છે આ પ્રવૃતિમાં કોઈ પણ કાળે કાળા કે ગોરા કોઇ પણ મનુષ્યની કોઇ પણ પ્રકારે હીંસા કરવાનો સમાવેશ થાયજ નહીં. —કી. ટપાલ ખરચ સાથે ૭ પેની.

બાળગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો સાથે કોટવલિ સંક્ષેપમાં જણાવ્યા છે, કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

રામાયણ અને મહાભારત 'અંગ્રેજી'—મરહુમ રામેશ દત્તે કરેલા તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯.

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

મળવાનુ ઠેકાણું:

મેનેજર, ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ—નાતાલ

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો સીવાયનાં બીજાં વેચાણ થયાં છે.

	કીમત શી. પે	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૯
સ્વર્ગની સીડી	૨-૬	૫
જગ વિખ્યાત મુસ્લીમ ફીલોસોફર અને ફાધર ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧-૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬	૧
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦-૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૬	૧
" વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું	૧-૦	૨
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત – રેવ ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમાં લૉર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે જેમાં તેમણે મી ગાંધીના સંબંધમાં જે વિચારો આપ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીરદી સાથે દ. આફ્રીકાના. લડતનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી ૧ ૬. ટપાલ ખરચ ૩ પેની

મુડબસજ—આ વારતા મહાન મરહૂમ ટોલસ્ટોયની 'આર્લબન થી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે કીંમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

કાયદા સામે પ્રજાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામનો મહાન માણસ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયો છે, તેનાં લખાણો લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે થોરો પોતે જેટલું લખતા તેટલું કરનારો હતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજાને આ લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરી માં ઘણા માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે એકલું લખીને સંતોષ નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાના શહેરી તરીકે એ પ્રથાને અટકાવવાને સારૂં બીજા જે ઉપાયો લેવા ઘટે તે પણ લીધા. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો વેપાર ચાલે તે રાજ્યને કર નહિ આપવો નહી. તેથી જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા ઉંચા અને સ્વતંત્ર હતા. અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલ છે. કીમત ૪ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ અંગ્રેજ પ્રખ્યાત બહુવિદ્વાન ને અનુભવી અંગ્રેજ છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણો સરસ રીતે ખંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે અંગ્રેજી પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના લોકોનાં બંધારણ નો આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મુળ ખ્રીસ્તી ધર્મ માં છે. પશ્ચિમના સંચાકામ નહીં કેમકે તેથી ઘણા માણસો નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બ્હાવરા બની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં, કે જેમ રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુધારાના ભવાડા—હીંદને ખરૂં જોખમ શું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચુરી' માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુધારાનો ચિતાર, કોલોનીમાં ગેરવરતણુંક, સુધરેલી ગુલામગીરી વીગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડા પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલનાં રીત રીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૨ છે.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

નીતિનાં કાવ્ય — ઉંચા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાનાં ઉમેરવામા આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે પોસ્ટેજ ૧ પેની

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી ચીલવળ—બંગાળના ભાગલાને પરિણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમા આપેલા છે. આ વિષય ઉપર લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓનર. મહમદ યુસફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રેવરન્ડ જે. ટી. સન્ડરલેન્ડ, ડૉ. આનંદ કુમારસ્વામી, બાબુ અશ્વિનીકુમાર દત્ત, દીવાન બહાદુર અંબાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, ભાઇ પરમાનંદ, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુધીર મુકરજી, લાલા હરદયાળ, મૌલવી કમરૂદીન ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. કીમત શી. ૨; ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

હાતમ તાઈની વાર્તા અને બીજાં ટૂંક—મરહુમ ટૉલ્સ્ટૉયના લખેલાં કથાઓમાં આ ચડતી અસર જણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૧૦.

એલીસ ઇન વન્ડરલૅન્ડ—આ વાર્તા બોધદાયક છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

ઇસપ્સ ફેબલ્સ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સાદુ અને છોકરાઓ સમજી શકે તેવું છે. કી. ટ. ખરચ સાથે શી. ૧-૪

બોસ્તાન—ગુલીસ્તાનના જેવીજ વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯.

હદીસનું રવાયત—મોહમદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે. કી. શી. ૧-૯.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઈરવીંગકૃત કીમત શી. ૧-૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧-૯.

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી. શી ૧ ૯.

ધી ફ્યુચર ઑફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરબીકમાંથી તરજુમાને માટે ચુંટી કાઢેલી નસીયતો. દરેકની કી. શી ૧ ૯

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વરક શૉપસ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણું સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચારડ એફ. બરટન આ પુસ્તક બે ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાન માં લખાયું છે તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેક્ઝાંડ્રીઆ, સુએઝ, કેરો, નાઈલ વગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર શરીફ વગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓનાં વરણન છે, બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી ૮-૬.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં ૬ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના. (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી. (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી (૫) હીંદમાં કળા અને ગ્રામ્યશાખાનો સુધારો, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૩.

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના પ્રખ્યાત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉર્વશી વગેરે નાટકના તરજુમા છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને થ્રીફ્ટ, એંડ ડ્યુટી—ડા. સ્માઈલ્સના આ ઘણા ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઈ ચુકી છે ખંત, મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમા અસંખ્ય દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ ચાર પાંચ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રૂલ—હીંદનું ખરું સ્વરાજ્ય શું છે. તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે ઝાંઝીબાર, જોહાનીસબરગ, મેરીત્સબરગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની સંપુર્ણ નોંધ આ પુસ્તકમાં છાપેલી છે. મજકુર જગાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકમાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ત્રણ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે નોંધો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે; બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા ભાષણો, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી કહેવાના આવ્યું હતું તે બધું છે; અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસેન્સ, કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વગેરે વગેરેના કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાચણ આપેલાં છે. હીંદી સવાલનો ઇતીહાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક ઘણી ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે લીધેલા કેટલાક જલસાઓ, કારડુનો તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલાં છે. કીમત શી ૨-૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મી. એન્ડરુસનું ભાષણ—મી. એંડ્રુસે ફીજી વિલાયત ઉપડતાં પહેલાં ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે. તે ભાષણ વખતે લેડી ગ્લૅડસ્ટન મી. મેરીમેન વિગેરે ગ્રહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી. એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમાં સુંદર રીતે કેપ 'ટાઇમ્સ' પ્રેસમાં છપાવવામાં આવ્યું છે. તેની કિમત પોસ્ટેજ સુધા ૭ પેની રાખવામા આવે છે ને અમને તેટલી સ્ટૅમ્પ મળવાથી અમે જ્યાં મોકલવાનું અમને લખવામાં આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા જાણીતા ગોરાઓનાં હાથમાં જવું જોઈએ. અમે હીંદી વાચનારને આગ્રહ કરીએ છીએ કે તેમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલવું. અમને જો પઇસા મોકલી ગોરાની ચુંટણી કરવાનું કહેવામાં આવશે તો અમે તેમ પણ કરવા તઇયાર છીએ. એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે, અમારી પાસે સાતસો નકલ બાકી છે. ને તેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ. છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે પઇસા વધશે તે શાંતિનીકેતનની નીશાળને સારુ મી. એંડ્રુસને મોકલવામાં આવશે.

[illegible]—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિવેચન. કી. શી. ૨-૯

લાઇટ ઑફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર. કી. શી. ૨-૩.

સોંગ સેલેસ્ટીઅલ-એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૩

[illegible], અરબી અને ઈરાનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ રસીક વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ [illegible] અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૮.

રૂબાયત ઑફ ઉમરખય્યામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧ ૧૩

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૩૦ સપ્ટેમ્બરથી તા. ૬ ઓક્ટોબર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.
હીંદુ—આસો સુદ ૧૧ થી આસો વદ ૨ સુધી સંવત ૧૯૭૦.
મુસલમાન—તા. ૯ જીલકાદથી તા. ૧૫ જીલકાદ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.
પારસી—તા. ૧૯ થી તા. ૨૫ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અં. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. સ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી
બુધ	૩૦	સુદ ૧૧	૯	૧૯	૫ ૩૮	૫—૫૮
ગુરૂ	૧	,, ૧૨	૧૦	૨૦	૫—૩૭	૫—૫૯
શુક્ર	૨	,, ૧૩	૧૧	૨૧	૫—૩૬	૫—૫૯
શની	૩	,, ૧૪	૧૨	૨૨	૫—૩૫	૬— ૦
રવી	૪	,, ૧૫	૧૩	૨૩	૫—૩૪	૬— ૦
સોમ	૫	વદ ૧	૧૪	૨૪	૫ ૩૨	૬— ૧
મંગળ	૬	,, ૨	૧૫	૨૫	૫ ૩૧	૬— ૧

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
માંથી ગુજરાતી તરજુમો.
કીંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. ટોલ્સટોયનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાશને માર્ગે	૦	૩
શરીર સંપત્ત	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયને કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસને કેટલી જમીનનો ખપ હોઈ શકે ?	૦	૩
ઇશ્વરનો	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૪
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના સવાલ	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો આધારરૂપ છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રોસ કરવા નહીં અને ન. પઇસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મગાવવાનું ઠેકાણું—

ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનિક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગરેજીમા વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગરેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગરેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨—૬ ; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન —કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીઆમાં

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીઅનની બહાર ઘરાકનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે, જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકમાંથી) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ વાંચનાર ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

આ પત્ર છાપનાર ઇન્ટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૩૦ મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૩૯.

પછી ત્યાં જઇ વસવાનું પણ કહી શકત. આમાં દ. આફ્રિકાનું મુંબઇ શું કથન ?"

[આ રીપોર્ટ અમે નાતાલ 'વીટનેસ' માંથી લીધેલો છે. 'મરક્યુરી' ના રીપોર્ટમાં 'ઇંડીઅન' શબ્દની જગ્યાએ 'કુલી' શબ્દ વપરાએલો જોવામાં આવે છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હવાને 'મરક્યુરી' મા. જણાવેલો તોછડો શબ્દ હીંદીઓ માટે વાપરશે નહીં હોય. – અ. ઇ. ઓ.]

અધિપતિની નોંધ

ઓસ્ટ્રેલીઆ અને બ્રીટીશ કોલોનીઓમાં દાખલ થવાને હીંદીઓ પ્રયત્ન કરેછે અને તેમાં તેઓ

એક સરખામણી નિષ્ફળ નીવડે છે ત્યારે લંડન 'ટાઇમ્સ' મારફત આપણને ખબર મળે છે કે આફ્રીકાના ઉત્તરના ભાગ અલજીરીઆમાં રહેતા આરબોને ફ્રાન્સમાં ગમે તે ભાગમાં રહેવાને માટેનું ફ્રેન્ચ ની સરકાર તરફથી આમંત્રણ મોકલવામાં આવે છે. અને તે પણ ફ્રાન્સના અમુકજ ભાગમાં એમ નહીં, પરંતુ ફ્રાન્સની દક્ષીણના ભૂમધ્ય સમુદ્રના કીનારાથી છેક ઉત્તરમાં ઇંગલીશ ચાનલ સુધીના કોઇ પણ ભાગમાં. 'ટાઇમ્સ' ના ખબરપત્રી જણાવે છે કે આજે પણ હજારો આફ્રીકન મજુરો ફ્રાન્સ ની ઉત્તરમાં આવેલી કોલસાની ખાણોમાં તેમજ દક્ષીણે આવેલા દ્રાક્ષના ખેતરોમાં કામ કરે છે. ફ્રાંસની સરકાર જ્યારે પોતાની પરદેશી રૈયતને આ પ્રમાણે ઉત્તેજન આપે છે ત્યારે અંગરેજી સંસ્થાનો હીંદીઓને હડધુત કરી કાઢે છે. ઓસ્ટ્રેલીઆ ખંડ એટલો બધો વિશાળ છે કે ત્યાં લાખો ગોરાઓ વસે તોપણ તેનો મોટો ભાગ ખાલી પડી રહે તેમ છે. વળી કેટલોક ભાગ એવો છે કે ત્યાં ગોરાઓ તો વસી શકે તેમ નથી. છતાં ત્યાં પણ હીંદી, ચીના અથવા જાપાનીઝની સામે મોટી અટકાયત મુકાએલી છે. આમ ઓસ્ટ્રેલીઆ બીજાના કુતરાના જેવું કરે છે અને બીજાની સરકાર કાંઇ પણ કરી શકવાને અસમરથ બતાવે છે. બ્રીટીશ કોલોનીઓના હીંદી તરફના વરતનની આ સરખામણી બ્રીટીશ વાચકોને ખરેખર ઝાંખપ લગાડે તેવી છે.

જનરલ બોથાનું ભાષણ

ગયા અઠવાડીઆમાં ટ્રાન્સવાલના એક ખાણીના ભાષણ કરતાં જનરલ બોથાએ કહ્યું હતું કે બ્રીટીશ સરકારે જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકા લેવાનો તાર કર્યો છે અને જો યુનિયન સરકારે તે લેવામાં તેને મદદ કરેલ, નહીંતો વડી સરકારે ત્યાં ૬૦,૦૦૦ ઇંગ્લીશ ફોજ મોકલી આપત હત. (આ. વખત ઉપરથી સમજાય છે કે આ યુનિયન સરકારનું કેમ?) જનરલે જણાવ્યું છે, અને આના પરથી એવું લાગે છે કે યુનિયન કોલકતા વિષે જે માલુમ આપેલો છે તેની પુરી ખબર જણાતી નથી. જવાબ અને હીંદીઓ વચ્ચેના તે પછીથી ઘણું થયા છે. બ્રીટીશ સરકારે હીંદીઓને જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકા જીતવા હીંદુસ્તાનથી કોઇ લશ્કર મોકલવામાં આવ્યું નથી તેમ થયું હતું કે હીંદીઓને મોટી ફ્રાન્સ

ડચ પ્રજા અને સત્યાગ્રહ

ગઇ તા. ૨૬ મીએ ડચ લોકોની એક જંગાવર મીટીંગ રીટ્ઝમાં મળી હતી. તેમાં ફ્રી સ્ટેટ તરફના યુનીઅન પાર્લામેન્ટના બે સભાસદો મી. વેસલ્સ અને મી. સરફોન્ટેને જણાવેલું કે આપણા લોકો સાથે બ્રીટીશ સરકાર તરફની રાજ્યભક્તિ લઇને આપણે જન્મેલા નથી, છતાં પણ આપણા તરફની તેની ઉદારતાને ગણતી વરતણુંકથી આપણે રાજ્યભક્ત છીએ જેથી આપણે કાંઇ રાજ્યદ્રોહ નથી ફેલાવવો અગર હુલ્લડ નથી કરવાનું, પણ જે બાબતમાં સરકાર સાથે આપણે મળતા નથી તે સામે આપણે વાંધો લેવાનો છે તે સંબંધે આપણો સત્યાગ્રહ ચલાવવાનો છે. દ. આફ્રીકાના રક્ષણને માટે અને રાજ્યની સેવાની ખાતર આપણે બધાઓએ લડવા જવું એમ અમે જણાવીએ છીએ, પણ તે સાથે સરકારે જરમન સાઉથ-વેસ્ટ આફ્રીકામાં જે લશ્કર મોકલ્યું છે તે સામે સખત વાંધો ઉઠાવીએ છીએ.

ત્યાર પછી મી. સરફોન્ટેને દરખાસ્ત મુકી કે સરકારે રાખેલું સૈન્ય મોકલ્યું તે પાછું બોલાવવું.

મી. વેસલસે એક સુધારો રજુ કર્યો કે જો બધાઓને જોઇતાં હથીઆર સરકાર પુરાં પાડે તો પ્રજા પોતાનો બચાવ કરવાને તઇયાર છે.

તે સભામાં એ. બન્ને ઠરાવો પસાર થયા હતા.

કોમાગાટાના ઉતારૂઓનું કલકત્તામાં હુલ્લડ

તારીખ ૨૭ ની એક તારમાં લંડનથી રૂટર જણાવે છે કે વાનકુવરમાં ઉતરવા નહીં દીધેલા કોમાગાટા મારુના હીંદી મુસાફરો બ્રીટીશ કોલંબીઆથી કલકત્તે આવી પહોંચ્યા છે. અને ત્યાંથી કાંઇ આવી પહોંચતા મેદાન. હીંદીઓએ રીવોલ્વર અને બીજા હથીઆરો લઇ તોફાન શરૂ કર્યું છે પોલીસ અને લશ્કરને ગોળીથી બચાવ કરનારને કબજે કરવામાં આવ્યા હતા. કબજે થતાં તે પહેલાં તેમાંના ૧૬ માણસોને મારી નાખવામાં આવ્યા હતા અને કેટલાકને કબજે કરવામાં આવ્યા હતા. બાકીના ટોળામાંથી કેટલાક નાસી ગયા છે. એ અગાઉ કે બીજા અને પોલીસ સોલજરો કેટલાક મરણ પામ્યા તથા ઘાયલ થયા છે.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

બંગાળાના અખાતમાં જેણે એક પખવાડીઆ ઉપર ૭ બ્રીટીશ સ્ટીમરોને ડુબાડી દીધી હતી તે જરમન ક્રુઝર એમડન હજી હિંદુસ્તાનના કીનારાની આસપાસ ઘુમ્યા કરે છે લંડનથી તા. ૨૯ મીએ રવાના થએલા તારમાં ખબર છે કે ગુરૂવારે તેણે પોંડીચેરી પાસે લંગર નાખ્યું હતું. પણ પાછળથી તે ત્યાંથી નાસી ગઈ હતી.

હીંદી મહાસાગરમાં ક્રુઝર એમડન

નોકા ખાતાના પ્રધાને તા. ૨૯મી એ જાહેર કર્યું છે કે જરમન ક્રુઝર એમડને હીંદી મહાસાગરમાં નીચેની સ્ટીમરો પકડીને ડુબાડી દીધી છે. ૧ ટ્રેબેરીઓ ૨ કીંગલુડ, ૩ રીબેરીઆ, ૪ ફોઇલ, અને ૫ ક્લીઅર ગુરસ્ક. સ્ટી. ગ્રીફડેલને પકડી હતી પણ ઉપરની પકડાએલી સ્ટીમરોના ખલાસી વીગેરેને તેમાં બેસાડી તેને કોલંબો મોકલી દીધી છે

ઉપર જણાવેલી સ્ટીમર ટ્રેબેરીઓ ને રીબેરીઆ હોય તેમ માનવામાં આવે છે. આ સ્ટીમરો, ૩૩૦૦ થી ૬૫૦૦ ટન સુધીની હતી. સ્ટીમર ગુરસ્ક આ વરસેજ બંધાઇને તઇઆર થઇ હતી. આ સ્ટીમરોનું ટનેજ ૩૩૦૦ થી ૪૫૦૦ સુધીનું હતું. તેમાંની કોઇ ઉપર વાયર લેસથી તાર કરવાની ગોઠવણ હતી નહીં. આ બધી અંગ્રેજી સ્ટીમરો હતી.

હીંદી મહાસાગરમાં બીજી જરમન ક્રુઝરો

'મરક્યુરી' જણાવે છે કે થોડા દિવસ ઉપર ડરબનને કીનારે એક સ્કીપર (નાના વેપારી વહાણનો નાખુદો) આવેલ તેણે ખબર આપ્યા હતા કે એમડન ઉપરાંત સ્કારનહોરસ્ટ અને બીજી જરમન મનવાર જે જરમનના ચીનાઈ કાફલામાં હતી તે હીંદી મહાસાગરના પુરવ ભાગમાં આવેલી છે. આ સ્ટીમરોએ ડચ ઇસ્ટ ઇંડીસમાંથી કોલસો લીધેલો. ડરબનને કીનારેથી થોડા દિવસ ઉપર ગયેલી એક સ્ટીમર સ્હેજમાં બચી ગયેલી હતી તેમાં કાસને મ ટની ચીની હતી

હિંદથી હજી વિશેષ મદદ

સોમવારના તારમાં રુટર જણાવે છે કે હિંદના રાજવંશીઓ તરફથી હજુ વિશેષ મદદ ચાલી આવે છે પંદર રાજ્યો તરફથી લશ્કરી ટુકડીઓ મળી ચુકી છે અને બીજાં ૧૧ રાજ્યો તરફથી જરૂર પડશે તો ઘોડેસ્વાર લશ્કરની મદદ લેવામાં આવશે. સરહદ ઉપરના લોકો તરફથી પણ એક ટુકડી ઉભી કરવાની માગણી થએલી છે. બીજાં જુદાં જુદાં રાજ્યો તરફથી મદદ મળેલી છે હિંદુસ્તાનની શહેનશાહતમાંના નાના નાના રાજ્યોએ પણ સરસ મદદ આપી છે પોતાથી બની શકે તેવી જાતની બધી મદદ કરવાને સઘળા કોઇ આતુરતાથી બહાર પડેલા છે

ફ્રાન્સમાં હીંદી લશ્કર ઉતર્યું

લંડનથી રૂટરનો ખબરપત્રી તા. ૧ લીએ તાર કરતાં જણાવે છે કે ફ્રાન્સમાં હીંદી લશ્કરની પહેલી ટુકડી ઉતરી છે. એ તેને ભારે આવકાર મળેલો છે ખબરપત્રી જણાવે છે કે લશ્કર ઉતર્યું તે વખતે વાદળાં નહતાં અને સુરજનો પ્રકાશ ઝળહળતો હતો. હીંદીઓનો દેખાવ ઘણો સરસ લાગતો હતો. તેઓના ચારે તરફથી બહુ વખાણ થતાં હતાં. અંગ્રેજ અને તેના મિત્ર રાજ્યોની મદદમાં ઉભા રહી સાથે લડવાની તકથી હીંદીઓ પોતે બહુ ખુશી થએલા દેખાતા હતા. સંખ્યાબંધ ફ્રેન્ચોની સાથે હીંદીઓ હોડી ઉપરથી હસતા અને આનંદ પામતા કુચ કરી ચાલેલા હતા. અને તેઓના આજુબાજુના લોક નાચ કુદીને ખુશાલીના પોકાર કરતા હતા. આનંદી સ્વભાવના કાળી દાઢીવાળા શીખ લોકોને તેઓના સુંદર લશ્કરી પોષાકમાં જોઇ ફ્રેંચ પ્રજા બહુ ખુશી થતી હતી.

રજપુતો કેસરીઆં કરી લડશે

હીંદી લશ્કર વિષે સમજણ આપતાં 'મરક્યુરી' ઉપરના તાર નીચેજ જણાવે છે કે શાંતિના વખતમાં રજપુત, શીખ, ગુરખા, પઠાણ, પંજાબી અને હીંદની બીજી બધી લડાયક કોમને લડાઈને માટે એવી સખત કેળવણી આપવામાં આવે છે કે ઠંડા લોહીવાળાં માણસો તે આગળજ સમજી શકે. રજપુતો રાજ્યવંશી કહેવાય છે પણ તે લડવઈઆ પણ છે લડવું તે તો તેમને ગળથુથીમાં પાએલું હોય છે તેમની વડના માણસ સાથે લડવાનું તેમને મળે તો પછી હાર જીત એ તેમને મન નજીવી વાત છે. અને હારવાને બદલે તે પોતાનું સરવસ્વ ગુમ થવું પસંદ કરે છે. અગાઉની પેઠે આજે પણ તેઓ કેસરીઆં કરી દુશ્મનો સાથે ખુશીથી લડશે સમોવડીઆ સાથે કેવી રીતે લડવું એ તેઓજ શીખ્યા છે દુશ્મનોએ જેમ લુવેનમાં લુંટ ચલાવી અને નિરદોષ સ્ત્રી અને છોકરાંને હીચકારા બની કતલ કર્યાં તેમ તેઓ કરે તેવા નથી, પણ તેઓ તો લડાઇના નીયમો પાળીને દુશ્મનોને ચેતાવીને લડનારા છે અંગ્રેજી અમલદારોની સરદારી નીચે ખડા રહી દુશ્મનોની સામે બ્રીટીશ લશ્કર સાથે લડાઇના મેદાનમાં ઉતરવાની તેમને જે ઘણા વખત થયાં ઇચ્છા હતી તે હવે તેઓ પાર પાડી શકશે. અને આ તક યુરોપના મહા રાજ્યોમાંના એક સીવાય બધા લડવાને ઉઠેલા છે તેવે વખતે મળી છે તો તેઓ બ્રીટીશ રાજ તરફ આપણા અંગ્રેજોના જેટલીજ વફાદારીથી લડશે

મારસેલ્સમાં ઉતરતી વખતનો આવકાર

મારસેલ્સમાં હીંદી લશ્કરને જે આવકાર આપવામાં આવ્યો તે વેળા આફ્રીકાથી આવેલા ફ્રેન્ચ લશ્કરને આપેલા આવકાર કરતાં પણ ચડી ગયો હતો ફ્રેંચોનાં ઉભરાઈ ગયેલાં ટોળાંએ તેમની સાથે હાથ મીલાવ્યા, અને તેઓનાં પેહેરણ અને પાઘડી ઉપર ગુલાબનાં ફુલો ટાંકણીથી ચોટાડ્યાં

સેંકડો સ્ત્રીઓ ખુશાલીથી ગાજ વાજ કુદકા મારતી હતી અને દેખાવ જોવા લાયક થઇ રહ્યો હતો.

ગુરખા લોકો લડાઇનું ગીત ગાતા જતા હતા તેમણે લોકોમાં ઘણો જુસ્સો પેદા કર્યો હતો

હીંદી લશ્કરને શહેનશાહનો સંદેશો

શહેનશાહે બ્રીટીશ અને હીંદી લશ્કરને ઉત્તેજન આપનારા બે સંદેશા મોકલ્યા હતા આ સંદેશા તેમને મારસેલ્સ ઉતરતી વખતે વાંચીને આપવામાં આવ્યા હતા. હીંદી લશ્કરના સંદેશા ઉરદુમાં હતા. અને તેમાં નામદાર શહેનશાહે જણાવ્યું હતું કે મારા હીંદી સીપાઇઓ શહેનશાહતના તેમના સોબતીઓ સાથે ઉભા રહી નિરદય દુશ્મનની સામે બ્રીટીશ રાજ્યની ઇજ્જત બતાવશે એવી હું આશા રાખું છું

ગુરખાઓ કાંટાવાળા તારની જાળ તોડશે

પારીસથી એક તાર મળેલો છે કે એન્જીનીઅરો અને ઘોડેસ્વારો મહાભારત કામ કરી રહ્યા છે એવા ખબરો ઘવાએલા અમલદારો તરફથી મળ્યા છે જરમનોએ કાંટાવાળા તારની જે જાળ પાથરેલી છે તેથી આપણા લશ્કરને બહુ મુશ્કેલી નડે છે. અમલદારો જણાવે છે કે ગુરખાઓ પોતાની સાધારણ ખબરદારી રાખીને જ્યારે જાળને ચુપકીથી કાપશે ત્યારે આ મુશ્કેલીનો ઉકેલ આવી જશે

મી. ગાંધી અને ખીલાફત સંબંધી ફિમર ...

... લખે છે કે આજ ... એમ્બ્યુલન્સ ટુકડીની સેવા લેવા મી. ગાંધીના પ્રમુખ પણા નીચે લેવા હતી.

નામદાર આગાખાને સામાન્ય આપતાં ... ઉપર જવાને માટે તેમને મુલાકાત આપી અને કહ્યું કે જો તેઓના જય, આ હીંદુસ્તાનમાં કામ ... સ્નેહ છે તે નાબુદ થયો હોય તો તેઓની ખુન ... લેવાનું વ્યરથ નહીં ગણાય. આગળ ચાલતાં તે નામદારે જણાવ્યું કે કૈઝર પોતાને ઈસ્લામના રક્ષક હતા એમ જણાવે છે આથી જગતના રક્ષણમાંથી ખુદા બચાવે!

લંડનના હિંદીઓની વૉલંટીઅર ટુકડી

'ઇન્ડીઆ' જણાવે છે કે મી. એમ. કે. ગાંધીએ ઉભી કરેલી લંડન ઈન્ડીઅન વૉલંટીઅર ટુકડી હાલમાં રેડ ક્રોસના કામ માટેનું શિક્ષણ ડા. જેમ્સ કેટલી પાસેથી લે છે. આ ટુકડીમાં ૧૫૦ જેટલા માણસો છે. કામ કરનારી કમીટીમાં સેક્રેટરી કરનલ કાંતાપ્રસાદ, મેજર એન. પી. સીંહા, (આ બન્ને હિંદી મેડીકલ સરવીસમાંથી ફારેગ થએલા મેમ્બરો છે) મીસીસ સરોજીની નાયડુ, ડૉ. જે. એન. મહેતા, મી. જે. એમ. પરીખ, મી. સોરાબજી શાપુરજી, મી. કે. એસ. જસ્સાવાળા, મી. ડી. એન. સાહા, મી. અફઝલ હુસન, મી. જી. એ. કે. લુહાર્ડી, મી. જે. એમ. હાજી, મી. બી. બી. વરમા, અને મી. એ. વેંકટરામન છે.

આ ટુકડીને મહારાજા ગાયકવાડ, રાજકુંવરી સોફીઆ દુલીપ સીંગ, સર કે. જી. ગુપ્તા, મીરઝા અબ્બાસઅલી બેગ, લાલા લજપતરાય, અને મી. ભુપેંદ્રનાથ બાસુ તરફથી સરસ મદદ કરવામાં આવે છે.

હિંદુસ્તાનમાં લડાઈ માટેનું ફંડ

સપ્ટેમ્બરના પહેલા અઠવાડીઆની આખરીએ એક લાખ પાઉંડ જેટલું થયું હતું. આ ઉપરાંત સંખ્યાબંધ રકમો પ્રીન્સ ઑફ વેલ્સ રીલીફ ફંડમાં પણ ભરાઇ છે. આ રીલીફ ફંડના કાગળમાં કાશ્મીરના મહારાજાએ રૂા ૧ લાખ, ઓરછાના મહારાજાએ રૂા ૬,૦૦૦ અને બુંદીના મહારાજાએ રૂા ૫,૦૦૦ ભરેલા છે.

મદરાસ ઉપર હુમલો

રૂટરની સેલની ખાસ ખબર પત્રી જણાવે છે કે સ્ટીમર એમડનો મદ્રાસને કીનારેથી જે ૬૨ ગોળાનો મારો ચલાવ્યો હતો તેમાં તેનો હેતુ તેલની ટાંકી સળગાવી શહેરને સળગાવી દેવાનો હતો. બરમા ઓઈલ કંપનીના મેનેજરના બંગલા ઉપર પ્રથમ ગોળો પડ્યો, અને પછી તે કંપનીના ચોકમાં ટાંકી ઉપર પડ્યો. મેનેજરનું કુટુંબ જરાક બચી ગયું, તે વખતે તેઓ જે ઓરડામાં બેઠા હતા તે ઓરડાના અમુક ભાગને ગોળા લાગેલા હતા. એક દેશી પોલીસને માથામાં લાગતે તેને ગોળો વાગવાથી તે મરી ગયો. એ ગોળા હાસ્પીતાલ ઉપર પડ્યા અને જે વિભાગમાં કાપકુપ કરવાનું કામ થાય છે તેને લાગ્યા હતા.

એંટવર્પ ઉપર હુમલો

બેલજીયમની નદી ... એંટવર્પ પર જરમનોએ ઘેરો નાખ્યો છે. ગુરૂવારે બન્ને લશ્કર વચ્ચે સામ સામે જબરજસ્ત તોપનો મારો ચાલુ થયો હતો.

લંડનનો તાર જણાવે છે કે બેલજીયન લશ્કર સરસ રીતે જરમનોને પાછું હઠાવી રહ્યું છે. તેઓએ જરમનોની કેટલીક ટીકડીઓ કબજે લીધી છે. ઘેરા બહારની સાત ખાઈઓ ઉપર તો બેલજીયમનાં તોપમાં ગોળા ... આવ્યા ... ... પણ નાશ પામ્યાં હતાં. ... અને ... કીલ્લા ઉપરના હુમલામાં જરમનોના ૬,૦૦૦ માણસ મર્યા.

બીજાં આગળ ઘણા જરમનો ... કબજામાં લેવાઇ ગયા હતા.

એંટવર્પના ઘેરા સબંધમાં જરમન અખબારે જણાવ્યું છે કે કીલ્લા અંદરનું લશ્કર મેલ્યુસેટ, અને દેવળો લડાયક કામના ઉપયોગમાં નહીં લેય તો તેવ. શહેરનો ખાસ જમાના નો દારૂગોળા જેટલો બચાવ કરી શકશે તેટલો બચાવ જરમનો કરશે.

જરમનોએ લેરી અને વેલહામન કે જે એંટવર્પથી બહાર આવેલાં છે તે કીલ્લા ઉપર હુમલો કર્યો હતો. પરંતુ તેમને ભારે નુકસાની ખમી પાછું હઠવું પડ્યું હતું.

એન્ટવર્પથી એક તાર મારફતે જણાવવામાં આવે છે કે સીન નદીની પુરવ તરફ આપણું (અંગ્રેજી લશ્કર)ને નીથ નદી સુધી પાછા હઠવાની જરૂર પડી હતી. જરમનોના દારૂ ગોળાનો હુમલો ઘણો સખત હતો. નીથ નદી આગળ આપણી સ્થિતિ મજબુત છે. આપણું લશ્કર છેવટ સુધી સામે રહી લડશે.

બીજા તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે વેલહેમનો કીલ્લો હજી બેલજીઅનોના તાબામાં છે. જરમનોએ નીથ નદી ઓળંગવાની હજી સુધી કોશીષ કરી નથી.

જરમનીમાં બ્રીટીશ કેદીઓ

બ્રીટીશ કેદીની જીંદગી વિષે એક જરમન છાપું જણાવે છે કે તેઓને ઘર બાંધવાના, ઝાડ કાપવાના, લાકડાં વહેરવાના, તેમજ જમીન ખેડવાના, ઘાસ માનવાના અને રસ્તાઓ સુધારવાના કામ ઉપર મોકલવામાં આવે છે.

જરમનીના વિભાગ પ્રશીઆમાં થયેલ મરણને આંકડો ૫૦,૦૦૦ માણસનો બહાર પડયો છે. બીજા વિભાગ બાવેરીઆ, સેકસની, વરટેમબરગના આંકડા હજી મળ્યા નથી.

જરમનો ૨૦ થી ૪૫ વરસની ઉમર સુધીના બેલજીઅનોને જરમની મોકલી આપે છે.

જરમનીમાં કોલેરા ફેલાઇ રહ્યો છે.

એઈનની લડાઇમાં જરમનોના ૧,૮૦,૦૦૦ માણસો મરાયાં ને ઘાયલ થયા છે.

જરમન મનવારોની હિલચાલ

પાસીફીક મહાસાગરમાં એક અમેરીકાની કંપનીની એલસી નીર નામની તેલની સ્ટીમરને જરમનીની લીપઝીગ સ્ટીમરે ડુબાડી દીધી છે.

એડરા આગળ બીજી એ મનવારે ફ્રાંસની ઝીલી નામની મનવાર ડુબાડી છે. આ મનવાર ઉપરથી લડાયક સરંજામ ઉતારી લેવામાં આવેલો હતો. આ સ્ટીમરને ડુબાડયા પછી પાપીટ શહેરના ઉપર દારૂગોળાનો મારો ચાલુ કર્યો હતો.

નોરવેજીઅન કં. ની એક સ્ટીમર ઉત્તર સમુદ્રમાં જરમનોએ નાખેલી જાળમાં સપડાવાથી ડુબી ગઇ હતી. એજ પ્રકારે બ્રીટીશ સ્ટીમર ડેવોનને પણ અકસ્માત લાગ્યો હતો. આ સ્ટીમર હલથી એન્ટવરપ જતી હતી. જાળમાં સપડાવાથી તળીએ જઇ બેઠી અને તેના નવ માણસો ડુબી ગયા છે.

જરમની સામે સખત પગલાં

એડમીરલટી તરફથી મનવાર ખબર બહાર પાડવામાં આવ્યા છે કે જરમનોએ ઠેકાણે ઠેકાણે જાળ નાખવાની રીત મુજબ ... ... તેની સામે તેવાંજ પગલાં લેવાની જરૂર પડે

છે. તેમાં અમુક દરીઆઇ ભાગમાં જાળ પાથરવાનો હુકમ આપવામાં આવ્યો છે. જે ભાગ આ હુકમમાં શામેલ કરેલો નથી તેની સ્ટીમરોની સહીસલામતી માટે જ્યાં ત્યાં જાળ પાથરવામાં આવી છે તેની ખબર આપવામાં આવેલી છે.

જરમન કાફલો

ફ્રાંસની રાજધાનીથી ખબર મળ્યા છે કે જરમન કાફલાની ૩૨ સ્ટીમરો તા. ૨૪ મીએ બાલ્ટીક સમુદ્રમાં ચડાઇ કરતી દેખાઇ હતી.

સત્તાવાર દરબાર (લંડન) ની સૂચનામાં અંગ્રેજોએ દુશ્મનોનાં ૮૭ જહાજો (કુલ ટનેજ ચાઉદ લાખ) પકડેલા છે. જરમનોએ અંગ્રેજનાં ૭૪ જહાજ (કુલ ટનેજ એક લાખ સીતેર હજાર) પકડેલાં છે. આ ઉપરાંત ૧૫ જહાજ માઇનથી તથા ૧૯ જહાજ જરમન ક્રુઝરને હાથે ડુબેલાં છે.

જરમનોનું જંગલીપણું

લડાઇમાં નિર્દોષ ઉપર કરેલી કાપાકાપી તથા લુવેન શહેરના મકાન તથા દેવળનો નાશ અને ફ્રાંસદેશની જરમનને હાથે થતી ખરાબી ઉપર ઠેકઠેકાણેથી પોકાર ચાલુ રહેલો છે. એક ફ્રેંચ સરકાર જણાવે છે કે તેઓ ઘર લુંટે છે.

સરવીઆ.

સારાજેવો (બોસનીઆની રાજધાની) ને ખરખર જોઇ રહ્યા તેના રહા ઉપરનું એક મથક સરવીઅનોએ લીધું છે. સાત ગોળંદાજ દાખલ થઇ ગેલ કબજે કરી દારૂગોળાનો જથ્થો, લડાઇનાં દશ રસાલા, અને કેટલીક મોટરો હાથ કરી છે.

ઓસ્ટ્રીઆ અને ઇટાલી

ઓસ્ટ્રીઆએ આડ્રીઆટીક સમુદ્રમાં પાથરેલી જાળમાં ડુબેલી ઇટાલીઅન સ્ટીમરની નુકશાની બદલ ઓસ્ટ્રીઆએ ઇટાલીને બે લાખ પાઉંડ આપવાનું જાહેર થયું છે.

જાપાન

સીંગટાઉ તરફ જાપાનનું લશ્કર આગળ વધતું જાય છે તેઓની પાસે ૧૧ ઇંચ વાળી મોટી તોપો છે. ચીનાઓનું વલણ ઘણું સંતોષકારક છે. જાપાનીઝ ધરવાળી તોપોથી જરમન ટારપીડોથી સ્ટીમરને ડુબાડી દીધી છે. દરીયાઇ ચાંચીઆ જેવી કરવા, કેટલીક જાપાની સ્ટીમર ચાલવાથી નાશ પામી છે. અને આજીત નુકશાન થયું છે. તેમાં ૨૩ મરણ થયા છે. જરમન મનવારોએ સખત મારો ચાલુ રાખ્યો હતો.

બેધાર તલવારવાળાં અંદર ભેળશેળ

હાલમાં લગભગ ૨૦૦ માઇલ સુધીમાં જ્યાં લશ્કર પડ્યું હોય છે અને લડી રહ્યું હોય છે તેવી જગ્યાએ અદ્દલ અહિંસાવાળાનું સ્થળ લડવાનું સ્થાન ઇંગ્લેંડ સર ફેગ્યુસન ઓન કરે છે. તેમાં ભારે બહાદુરી બતાવે છે. એક પ્રસંગે એક અંગ્રેજને ૧૮ જરમનો સામે થવું પડ્યું. તેમણે સામે થઇ લડ્યા. એક અમલદાર અને એક માણસ તેમાં ભાગે જવાથી મારી નાખ્યા. બાકીના ઘવાયા પછી નાઠા અને ત્યાંથી દૂર ચાલ્યા ગયા. તે સારી બાતમી પાસે મોકલવા ઇચ્છતા હતા તે તેઓ બરાબર સમયે આ ઠેકાણે પહોંચી જતાં રોકાયા.

ઇંગ્લાંડ અને તુર્કી

રૂટરનો ખબર જણાવે છે કે તુર્કી સરકારે ઘણી આરબ લોકોને મદદ કરવા દરીઆ ઉપર મોકલી છે તે તરત અરબસ્તાનમાં મોકલવા નહીં. ઇંગ્લંડના દરીઆ બાબતમાં જણાવ્યું છે કે તુર્કીએ તરત ચેતવું જોઇએ.

ફ્રાંસની ભારે ફતેહ

પેરીસમાંથી એક સંદેશો મળ્યો છે કે ફ્રેંચ સૈન્યએ સરહદની નજીકમાં ઓલ્ડીન પ્રાંતમાં એક મોરચો આગળ એક ભારે લડાઇ થઇ હતી. તેમાં ફ્રેંચોએ જરમનોને પુરેપુરા હરાવ્યા છે. જરમન ફ્રેંચ પ્રાંતની સરહદ તરફ હવે નાસવા લાગ્યા છે. ફ્રેંચોએ તેમનો પીછો પકડ્યો છે.

આર્ગોનનાં જંગલની લડાઇ તા. ૨૫ મી એ શરૂ થઇ હતી. જરમનોએ મોટી મોટી તોપોના દારૂગોળાનો મારો ચલાવ્યા હતા. ફ્રેંચ લશ્કરને પાછું નસાડવાને જરમનોએ અથાક પ્રયત્ન કર્યો હતો. તા. ૨૬ મી એ જરમનોએ આર્ગોનના કીલ્લા ઉપર હુમલો કર્યો હતો પરંતુ ફ્રેંચોએ તેમની સામે થઇ અને દરેક ઠેકાણે પાછા હઠવાની ફરજ પાડી હતી. જરમનો ઘાયલ તથા મરેલા માણસોને છોડી નાસી ગયા છે.

આસ્વીટ્ઝની લડાઇ

જરમનો આસ્વીટ્ઝના કીલ્લા ઉપર હુમલો કરવા જતા હતા, તે વખતે રસ્તામાં લગભગ ૯ માઇલ દૂર નદી કે જમીન નજીક નરમ આવવાથી તેઓની તોપો જમીનમાં ખુંચી જતી હતી. તેઓ આગળ વધી શકતા ન હતા તેમ પાછા પણ ફરી શકતા ન હતા. કેટલીક તોપોને કીલ્લા ઉપર લઇ જવામાં આવી અને ભયંકર દારૂ ગોળાનો વરસાદ છોડવામાં આવ્યો. બીજું લશ્કર કીલ્લાથી ચાર માઇલ આગળ વધ્યું. તેજ રાત્રે રુશીઅનો દુશ્મનોને ખબર ન પડે એવી રીતે મારો શરૂ કરી આગળ વધ્યા હતા અને જરમનોની ટુકડી ઘેરી લીધી હતી. એક ટુકડી ૧૦૦૦ ના આસરાની ફક્ત સુધી ભયંકરપણે ચાલી હતી અને ત્યાર પછી જરમનો પોતાની તોપો ફેંકવામાં ખુંચી ગઇ હતી તે તેમની તેમ રહેવા દઇ નાસી ગયા.

તા. ૨૯ સપ્ટેમ્બરે રુશીઅન પોલાંડમાં હુમલો કરવા જતા જરમન લશ્કરને રુશીઅનોએ નીમેન નદી ઉપર ફસાવ્યા હતા. તેઓ નદી ઉપર કામ ચલાઉ પુલ બાંધી પેલે પારની હરકત સીવાય બધી હદમાં. પરંતુ જ્યારે તેઓ નદી ઉતરવા લાગ્યા ત્યારે રુશીઅનોએ તોપો રુશીઅનોએ છુપાવી રાખી હતી તે દુશ્મનો ઉપર છોડી મુકી, સેંકડો જરમન લડવૈયાઓને નદીમાં પડવા હતા. એમ જણાવવામાં આવે છે કે નદીમાંથી ૨૦,૦૦૦ મડદા ઉપાડી લઇ જવામાં આવ્યા છે.

સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકામાં

લશ્કર લઇ જવાને જનરલ બોથાને ભારે ગામથી ટેકો મળેલો છે અને લડાઇમાં શામેલ થવાની મોટી ટુકડીઓ ઉભી થઇ છે.

લ્યુડરીટઝબુખના હુમલાનું વર્ણન કરતા રૂટર જણાવે છે કે તેઓ બ્રીટીશ લશ્કરને જોઇ ખુશી થયા હતા. જરમનો વાયરલેસ સ્ટેશન તોડી બીજું બધું જેમનું તેમ છોડી નાસી ગયા હતા.

તા. ૨૬ મી એ થએલી લડાઇમાં મરણ પામેલાની કુલ સંખ્યા ૧૫, ઘવાએલાની ૪૧, ગુમ થએલાની એક જણાવવામાં આવ્યા છે. મરણ પામેલામાં કુલ ઓફીસર ૬૩ થયા છે.

વેસ્ટ આફ્રીકાના કીનારા ઉપર, એક ફ્રેંચ ક્રુઝર દરીઆઇ લશ્કરે કેમેરૂનની રાજધાનીની કુમાશી કબજે કર્યું છે.

જરમન તાબાના આ કેમેરૂન પ્રાંત આફ્રીકા ખંડના પશ્ચિમ કીનારે આવેલો છે. ત્યાં ૩૫ લાખ લોકોની વસ્તી છે તેમાં ગોરી વસ્તી માત્ર ૨,૦૦૦ ની છે.

બ્રીટીશ ક્રુઝર કેન્ટે પકડેલી જરમન સ્ટીમરો

બ્રીટીશ સ્ટી. ક્રુઝર કેન્ટે કેમેરુન નજીક આગળ જરમનોની આઠ સ્ટીમરો પકડી છે તે ઉપરાંત એક હામબર્ગ લાઈનની મોટી સ્ટીમર અને એક ગન બોટ સોકન પકડેલાં છે. ઉપલી નવ સ્ટીમરોનું ટનેજ ૩૦૯૧૫ છે. ક્રુઝર કેન્ટ ૯૮૦૦ ટનની છે. પકડાએલી સ્ટીમરોમાં મોટામાં મોટી સ્ટીમર મેકલબર્ગ ૪૫૩૪ ટનની છે. ગન બોટ સોકન માત્ર ૫૪૮ ટનની છે.

હામબર્ગમાં થયેલી ગણત્રી મુજબ હામબર્ગ અમેરીકા લાઈનની ૨૩૦ સ્ટીમરોનું નુકશાન થવાથી સવા બે કરોડ પાઉંડની ખોટ થશે.

ટરકીશ નેવી

કોન્સ્ટાંટીનોપલથી એક તાર જણાવે છે કે ટરકીશ લડાઈની સ્ટીમરોમાં એક જરમન એડમીરલ નીચે ૩૦ જરમન કમાંડરો નીમાયા છે.

પરચુરણ

વિલાયતના છાપા ઉપરથી જણાય છે કે અફગાનિસ્તાનના અમીરે હીંદી વાઈસરોયને લખી જણાવ્યું છે કે આ લડાઈના મામલામાં તેનો ઈરાદો તટસ્થ રહેવાનો છે.

હિંદના દાદા દાદાભાઈ નવરોજીએ લંડન 'ટાઈમ્સ'માં કાગળ લખી જાહેર કર્યું છે કે સ્વતંત્રતા અને વચનને ખાતર અંગ્રેજી પ્રજાએ પડોશના રાજ્યને મદદ કરી લડાઈ શરૂ કરી છે તેવે સમયે આપણે તેને મદદ કરવી એ હિંદની ફરજ છે. ઇંગલંડની પડખે ઉભા રહીનેજ હીંદીઓ દરેક આત્મિક ઉન્નતિ પ્રગતિએ ચઢી શકશે.

કાબુલના નામદાર અમીરે એવો હુકમ બહાર પાડ્યો છે કે હીંદમાંથી આવતા હીંદીઓનો તથા કાબુલીઓ [illegible] પરવાના હોવા જોઈએ. અને એવા પરવાના આપવા માટે પેશાવરના [illegible] તે નામદારે હુકમ આપ્યો છે આનું કારણ એમ જણાવે છે કે અફઘાનીસ્તાનથી કેટલાક કાચી ઉમરને પંજાબ જવા બે અફઘાનીઓને પકડવામાં આવ્યા છે.

નાતાલ 'ટાઈમ્સ'નો ખબર વળી જણાવે છે કે ફુટ [illegible] સાહેબ અને મોલ ડોનલેપનની સરદારી નીચે [illegible] માટે હીંદીઓમાંથી ઉઘરાણું કરવાનું શરૂ થયું છે.

પોર્ટ શેપ્સ્ટનમાં તા. ૨૭ મીએ થએલા મેળાવડામાં ત્યાંની ઈંડીયન એસોસીએશને પોર્ટ શેપ્સ્ટન ફંડ માટે પાઉંડ [illegible] નો ફાળો એકઠો કર્યો હતો.

કેનેડામાં એશીઆટીક સવાલ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

એ સવાલ લોરીઅર સરકારને મુશ્કેલીમાં નાખતો હતો તેજ સવાલ હવે કાનઝરવેટીવ પ્રધાનોની સામે આવી ઉભો છે. ... જણાવવામાં આવ્યું તેમ સર વીલફ્રેડ લોરીઅર તદન અટકાવનાર રીતી ગ્રહણ કરવા માગે છે, પરંતુ પછી સરકાર તેમજ પ્રજા ... રાખીને ... આ ... સ્વીકારે એમ નથી. જાપાનથી આવતા ... ના ઉપર અંકુશ મુકવાની ગોઠવણ કરવામાં આવેલી છે અને તે બરાબર અમલમાં મુકી શકાય છે ... સાથે પણ એવુંજ ... જરૂર છે, પણ એમાં ... ખતે બહુ મુશ્કેલ જણાઈ પડે છે અને તે અમલ્માં આવી શકે એમ નથી. તેમ કરવાથી હિંદુસ્તાનથી ચાલુ આવતા બંધ થાય એવો પણ કોઈ સંભવ લાગતો નથી. કાયદામાં જે ... ઘડાય છે તેથી દુનિયામાં આવેલા ... ઠરાવ છે અને જે કાયદાઓને જરા પણ નરમ કરવામાં આવે તો તે બ્રીટીશ કોલંબીઆ સહન કરી શકશે નહિ. એશીઆટીકોની સામે વિરુદ્ધ લાગણી અસર કરી બ્રીટીશ કોલંબીઆમાં ઉત્પન્ન થયેલી છે, અને તે પ્રાંતની એશીઆટીક વસ્તી ૨૭,૪૦૦ ની છે તે ઉપરથી ત્યાંના લોકોની લાગણી શું હશે તે કોઈ પણ સમજી શકાય છે. બ્રીટીશ કોલંબીઆની બહાર પણ જો એશીઆટીકો આવવા માંડે તો ત્યાં પણ સહેજે તેઓની સામે લાગણી ઉભી થશે. સસ્કેચવાનની સરકારે એક એવો કાયદો હાલમાં ઘડ્યો છે કે ચીના, હિંદી, જાપાનીઓ ગોરી છોકરીઓને નોકરીએ ન રાખી શકે અને એ બીલ હાલમાં ઈમ્પીરીઅલ પ્રીવી કાઉંસીલ આગળ છે એવું બીલ કાયદેસર ગણાય કે નહિ તે નિર્ણય પ્રીવી કાઉંસીલ આપશે. જો તે કાયદેસર છે એમ જણાશે તો ઓન્ટેરીઓમાં પણ એવીજ જાતનો કાયદો ઘડવામાં આવશે.

વળી એ પણ યાદ રાખવું જોઈએ કે એશીઆટીકો સામે અમેરીકન પાસીફીક કીનારા ઉપરનાં રાજ્યોમાં પણ બ્રીટીશ કોલંબીઆ કરતાં વધારે વિશેષ જાતીય દ્વેષ છે. રાજ્ય દ્વારા હદની પણ દરકાર રાખ્યા સિવાય તેઓ પુરવની પ્રજાના આવવા તરફ સામે થવા એકત્ર થઈ વિરૂદ્ધ લાગણી બતાવે છે. જાપાને પોતાની સરકાર મારફતે અનેક પ્રયત્નો કર્યા છતાં કેલીફોરનીઆની સરકારે એશીઆ ટીકોને જમીનના ટાઈટલ ડીડ ન આપવા એવો કાયદો ઘડ્યો. છ તેવીજ રીતનો કાયદો ઘડવા બ્રીટીશ કોલંબીઆના ગોરા પણ હવે માગણી કરે છે. છતાં રાજ્યના કાયદાઓ અમેરીકન જ કારણ મુજબ ન હોય તો તેને નામંજુર કરવાની સત્તા કેનેડાને છે. બ્રીટીશ કોલંબીઆની ફળદ્રુપ જમીનમાં ગોરા અને એશીઆટીક ખેડુતો વચ્ચે ખટપટ નથી. ત્યાં તો એશીઆટીકોનો તદન બહિષ્કારજ કરેલો છે. શહેરની નજીકના પડી રહેલા જમીનના વિભાગોમાં તેઓ સ્વતંત્ર રીતે શાકભાજી ઉગાડે છે. પરંતુ ફળદ્રુપ પ્રાંતમાં જમીનના માલીક તરીકે વસવા દેવાની તેમને પરવાનગી આપવામાં આવી નથી. રોયલ કમીશને હાલમાંજ એક રીપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે પુરવની પ્રજાઓને જમીન ભાડે આપવી યા તો તેમને માલીક થવા દેવા એ ગેરવાજબી છે. રહેવાસીઓની ખેતીને ઘણું નુકશાન કરતો છે. વળી દુધ વેચવાનો ધંધો કરનાર ગોરાઓ હિંદીઓ ગોરાઓની સાથે હરીફાઈ કરે છે અને એ વિષેની સલ બીના કમીશન સરકારને જણાવવી જોઈએ. એક સરખો વીકટોરીઆમાં થાય છે. ખેતરોને માટે મજુરી પુરતા જથામાં પુરી પાડવામાં આવે તેને માટે વિલાયતથી ગોરા મજુરો બોલાવી અને એમાંઓના ઉપર મારા હતો જોઈએ આવી ભલામણ કરવામાં આવી છે. આ ... 'સવાલ' ઉપર કેનેડાની સરકાર અગાઉ જણાવ્યું તેમ પુરતું ધ્યાન આપે છે. વળી જો તે મક્કમ કરવામાં આવે તો પણ હિંદીઓ, ચીના, અને જાપાનીઓની સામે વધુ હેરાનગત બંધ કરવાના કાયદાઓ ઘડવા એવી જે લાગણી છે તે નરમ પડે એમ બીલકુલ લાગતું નથી.

અપુરણ

મીસીસ બીસાંટ અને હિંદુ યુનીવરસીટી

બનારસ હિંદુ કોલેજને આગલી હિંદુ યુનીવરસીટીના રૂપમાં ફેરવી નાખવા માટે એક ક્રોડ રૂપીઆનું ફંડ ઉભું કરવાની યોજના કરવામાં આવી હતી. આ કાર્યમાં આગેવાની પદતો આપ શ્રીયુત મદન મોહન માલવીઆ, તથા દરભંગાના મહારાજાએ લીધી હતી. આ યુનીવરસીટીના કારભારમાં હવે સરકાર માથું મારવા ઇચ્છે છે. સરકાર પોતે યુનીવરસીટીને ચાર્ટર આપવા માગે છે અને તેજ શરતે યુનીવરસીટીને ચારટર આપે. આ શરત આગેવાનો તરફથી કબુલ રાખવામાં આવે તો શેઠ નરોત્તમદાસ મોરારજી ગોકળદાસ, અને ડોકટર રાસબિહારી ઘોસ એમણે ભરેલા પઇસા પાછા પેસી લેવાનું જણાવે છે. આ બાબતમાં 'મદ્રાસ સ્ટાન્ડર્ડ' છાપમાં મીસીસ બીસાંટ એક લેખમાં જણાવે છે કે એક ઇંગ્રેજ ખ્યાલ કરશે, ધારો કે ઓક્ષ્ફર્ડ, કેમ્બ્રીજ તથા એડીનબરો જેવા મહાન વિદ્યાલયો જો જરમનોના રાજ્ય કારભાર તળે મુકવામાં આવે તો તેની શી દશા થાય? ઇંગ્રેજી સ્વદેશાભિમાન અને ઇંગ્રેજી વીરત્વને ખીલવનાર આ મહાન વિદ્યાલયો સોંપાય છે તે જરમનોના હાથ નીચે જાય, પછી ઘણુ વખત તેવી સ્થિતિમાં રહી શકે ખરા કે? અંગ્રેજ યુવાન વિદ્યારથીઓને જરમનીના ઇતિહાસનુ શિક્ષણ આપવામાં આવે, જરમનીના શક્તિવાન પુરૂષો જેવા કે બ્લુચર, બીસમાર્ક વીગેરેના જીવન ચારિત્રોનો બોધ તેમને આપવામાં આવે તો તે યુવાન અંગ્રેજ આ સરવોત્તમ અંગ્રેજ વાવટો પોતાના હાથમાં લઇ એક ખુણેથી બીજે ખુણે ફરશે ખરો કે? જો એમ ન બને એમ આપણે માનીએ તો હિંદી પ્રજાને આ બાબતમાં કેટલું લાગતું હશે તેનો ખ્યાલ આપણે કરવો જોઇએ. હિંદી પ્રજાની પાછળ પ્રાચીન અને મહાન સુધારો ચાલતો આવે છે. તેઓના પુરવજોએ અખુટ જ્ઞાનથી ભરપુર ઉપનીષદો તેમજ મહાભારત રચેલાં છે. મહાન કવી કાળીદાસના નાટકો, શંકરાચારય, રામાનુજ અને માધવાચારયના ભાષ્યો, તુકારામ, કબીર ભગત, અને ગુરૂ નાનકની પરમાત્મા પ્રત્યે અનન્ય ભક્તિ, રાણા પ્રતાપસિંહનું શૌરય, કે જેનું નામ કળિયુગના આજે પણ રાજપુતોના હૃદયો વીરરસથી ઉભરાઇ જાય છે, તેમજ અકબર બાદશાહની ઉત્તમ રાજ્ય નિપુણતા, આ સરવ મહાન પુરૂષો તો એક વહેમી પુરૂષ ઉઠાવનારા, તેમજ માનમાં ઉંઘતેલ પુરૂષોમાં મગ્ન રહેનારાઓજ છે એવી છાપ પડે તેવુ શિક્ષણ આજે ભારતનાં બાળકોને આપણે આપીને ઉછેરીએ છીએ. તેઓના મહાન શુરવીર પુરૂષોના જીવન ચારિત્રોમાંથી શિક્ષણ આપવાનુ રહેવા દઇ તેમને નેલ્સન અને વેલીંગટને અપુરવ શૌરય દાખવ્યુ છે એમ ઠસાવવામાં આવે છે અને ક્લાઇવ તથા વોરન હેસ્ટીંગ્સજ ભારતના ઉપયોગી પ્રતિનિધિઓ હતા એવુ તેના સંતાનોને આપણે શીખવીએ છીએ.

હિંદી પ્રજાના એક મહાન પ્રજાકીય વિદ્યાલયને સરકાર સનદ (ચારટર) આપવા તઇયાર ન હોય તો ભલે, ન તેમની મદદ, પણ ઇંદ્રપ્રસ્થ અને મથુરાની શ્રી રામ સ્વાધીનતાને આપણે સ્વીકારીશું નહી. આ સ્વાતંત્ર્યની ફરતી આપણે રક્ષા કરવી એ વિશેષ કીમતી છે, આપણે આપણા બાળકોને ગીરો મુકી શકતા નથી ત્યારે હવે આપણે શું કરવું? સરકારની મદદનો અસ્વીકાર કરો, અને આપણેજ એ કારય હાથ ધરવાની

જો બનારસ હિંદુ યુનીવરસીટી અને અલીગઢ મોસ્લેમ યુનીવરસીટીની સ્થાપના આપણેજ આપણા હાથે કરીશું, આપણો શિક્ષણ ક્રમ જેવા ઇચ્છશો તેવા ગોઠવીશું, તેમાં બીજાને માથું મારવા દેશું નહી. આપણેજ તે પસંદ કરીશું, આપણાજ શિક્ષકો તેમાં રાખીશું, અને આપણીજ સરલ સામગ્રી તથા સાધનના ઉપર દ્રઢ આસ્થા ને વિશ્વાસ રાખીશું.

આપણાં વિદ્યાલયોમાં અપાતી ડીગ્રીઓની કીમત ન લેખાશે એ બનવા સંભવ છે. સરકારી નોકરી માટે આપણી ડીગ્રીઓ કાયદેસર નહી ગણાશે. તો ભલે તેમ ગણાય. ટુંક સમયને માટે થોડી અગવડ સહન કરવા માટે ભારતમાં આજે શું જાહેર જુસ્સો નથી? પ્રજાની અંદર આપણે એવા જાહેર જુસ્સાનો પ્રચાર કરવો જોઇએ કે જેથી આપણને ભારતના એવાં તેજસ્વી બાળકો મળી આવે કે જેઓ સરકારની નોકરીની લાલચને ત્યાગી દે. અને એમ કરીશું ત્યારેજ આપણાં વિદ્યાલયોની ડીગ્રીઓને પણ સરકારી ડીગ્રીઓના જેટલીજ કદર થાય છે, અને તેના જેટલીજ કીમતી છે એમ મનાવવાની ફરજ પાડીશું. વળી આપણાં વિદ્યાલયોની ડીગ્રી વાળા ઉત્તમ વિદ્યારથીઓને ચુંટી કાઢી આપણે તેમને ડીગ્રી લેવા બ્રીટીશ વિદ્યાલયોમાં પણ મોકલી શકીએ છીએ અને તેમ કરીને તેઓ આ દેશમાં સરકારી જગ્યા મેળવી શકે છે. જો ઓક્સફર્ડ અને કેમ્બ્રીજ આપણા વિદ્યારથીઓને લેવા ના પાડે તો એડીનબરો, આબરડીન, બરમીંગહામ, લીડ્સ અને માન્ચેસ્ટર તો તેમને વધાવી લેશે. આપણને માત્ર જાહેર હિંમત, સહનશીલતા, શાંતિ અને સ્વદેશાભિમાનની જરૂર છે. આ ગુણોને જો મહણ કરીશું તો આપણે અવશ્ય જીતીશું. શું ભારત વરષ આટલું નહી કરી શકે?

હીંદુ યુનીવર્સીટીએ સરકારની મદદનો અસ્વીકાર કરવો જોઇએ, અને પોતાનીજ મદદ ઉપર કારય કરવાનું આરંભ લેવુ જોઇએ. જેવી રીતે ઉપરમાં બનારસ હીંદુ કોલેજ યુનીવર્સીટીમાં ગણાશે તેમ પચ્ચપ્પા કોલેજને દક્ષીણની યુનીવર્સીટી સ્થાપો. પશ્ચિમમાં મુંબાઇ શું કદી હીલચાલ ન ઉપાડી શકે! તેજ માફક પુરવ દિશામાં બંગાલ પણ કદ ન કરી શકે! આપણે ધીમે ધીમે કારય કરી એકી વખતે એકજ યુનીવર્સીટી સ્થાપીએ તો હરકત નહીં, પરંતુ ભારત ભુમિને ખાતર આપણે આગળ વધો. હીંદુ યુનીવર્સીટી કમીટી પાસે ફંડ છે તે ફંડને રહેવાજ દો. પરંતુ જે કારયને માટે એ ફંડ કરયું છે તે કારયમાંજ વપરાય તેમ કરો. હોચકારાપણું ન બતાવો. ફરજ, કરતવ્યમાંથી પાછા હઠવાનું ન કરો. જે પઇસા પ્રજાકીય કારય માટે ઉઘરાવાયેલા છે તે પઇસા, સરકારી યુનીવર્સીટી બનાવી દેવામાં ન વપરાઓ. ભારત માતાના ઘણાજ ઉમદા પુત્રો આ કમીટીના સભાસદો છે. ભારત માતા વિશ્વાસ રાખે છે કે તેઓ પોતાની ફરજ બરાબર અદા કરશે.

નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન તરફથી એમ્બ્યુલન્સના કામને માટે ઉભા થએલા વરગમાં દર ક્રાન્સેસ વીક્ટોરીઆ સ્ટ્રીટમાં નં. ૮ એશમની નીશાળના મકાનમાં દર બુધવારે સાંજે ૮ વાગે શીખવે છે આ વરગના સેક્રેટરીનું કામ મી. બી સોરાબજી બજાવે છે.

વિવિધ સમાચાર

દીવાળીનો તહેવાર આવતા માસની તા. ૧૮ ને રવીવારે છે. હીંદુ બેસતું વરસ સંવત ૧૯૭૧ નું સોમવાર તા. ૧૯ થી શરૂ થશે.

તા. ૧ અકટોબરથી પરદેશ ખાતાના તારના શબ્દો ગણવા માં અમુક ફેરફાર થયો છે. તેમાં મુખ્ય એ છે કે દશ અક્ષરનો એક શબ્દ ગણાશે. આંકડાને એ અક્ષર તરીકે ગણત્રીમાં આવશે.

હીંદના સંદેશા 'ડીફરડ ટેલીગ્રામ' પણ અગાઉ લેવાતા તેમ પાછા તા. ૧ લીથી શરૂ થયા છે ૧૦ અક્ષરના શબ્દનો ધારો તેમાં લાગુ થશે નહીં.

નાતાલ બેંક ને સ્ટાન્ડર્ડ બેંક સાથે જોડાઇ ગઇ છે.

આ અઠવાડીએ નિયમ મુજબ વિલાયતની ટપાલ કેપટાઉન થી ઉપડવાની નથી ગયા અઠવાડીઆની ટપાલ ડરબનમાં શુક્રવારને બદલે સોમવારે મળી હતી.

ડરબન રીટેલરસ કાઉન્સીલની સુચનાથી ગોરાઓની કેટલીક દુકાનો ડરબનમાં હવેથી શનીવારે ૧૧ વાગે બંધ થશે

કેપટાઉનમાં અજારની હીંદુ વેદ ધરમ સભાએ સરકાર અને શહેનશાહત તરફ વફાદારી બતાવવાનો ઠરાવ કર્યો હતો. તેઓએ રીલીફ ફંડના ફાળામા પણ રકમો ભરી છે

ગયા ગુરૂવારે કેપટાઉનમા મદરાસીઓની એક સભાએ શહેનશાહ તરફ વફાદારીનો ઠરાવ કર્યો હતો. તે પછી બીજો ઠરાવ થયો હતો તેમાં નવી બનેલી સ્ટરેચર બેરર ટુકડી લડાઇમા મદદ કરવાને તઇયાર છે એમ યુનીઅન સરકારને જણાવવાનું મુકરર થયું હતું

ડર્બર એસ્ટેટની વેદ ધરમ સભાએ મીસીસ ડીલારે ઉપર જનરલ ડીલારેના મરણ માટે ખરખરાનો સંદેશો મોકલ્યો હતો. મારીત્ઝબરગમાં અમે આવ.ટીએ ખ્રીસ્તી હીંદીઓને માટે સેંટ એડનું ચરચ ખુલ્લું મુકાયું છે.

અમે જણાવવાને દીલગીર છીએ કે ટ્રાંસવાલમાં હીંદીઓને મદદ કરનારી ગોરાઓની કમીટીના એક જાણીતા સભાસદ મી. ડી. આર હેકન અય. અઠવાડીએ ડરબનમા મરણ પામ્યા છે.

યુનીઅનના પ્રધાન મંડળમા કામમાં ફેરફાર થયો છે. મી મલાન ખાણુ તથા ઉદ્યોગ ખાતાના પ્રધાન છે તેમને નેટીવ એફેરના ત્રીજા ખાતાનું પ્રધાનપદ જનરલ બોથા તરફથી મળ્યું છે મી. સર ટી. વૅટ જે પોસ્ટ ટેલીગ્રાફ અને જાહેર ખાતાના પ્રધાન છે તેમને જનરલ સ્મટસ પાસેથી મુલકી ખાતાનું પ્રધાનપદ મળ્યું છે.

વળી લશ્કરથી હીંદી લશ્કરની બહાદુરીના તમજ તેમને લડાઇમા મોકલવા માટે વખાણ તથા ખુશાલી જણાવવામ આવે છે ત્યારે ટ્રાન્સવાલના 'ધરટ રેંડ એક્સ પ્રેસ' ટુંક લખ્યું છે કે જરમનોની સામે મેદાન જીતીને હીંદી લશ્કરને બોલાવ્યું તેથી દક્ષીણ આફ્રીકાના ઘણા ગોરા ચકીત થયા છે. ઘણા ગોરાઓ માની શકે છે તો પછી કલરડ લશ્કરને ગોરાઓની સામે ઉભું રાખવું એ જબરજસ્ત ભુલ છે તેથી પછી હીંદીઓ પોતાને દેશ જશે તો ગોરી પ્રજા તરફ તેઓને શું માન રહેશે ?

જાણીતા ગ્રન્થ, અહીં મી. શોરાબજી આદુરજી આવતા જે વિલાયત ખાનગી ફરમાવે આવે છે કે જેનાથી મજુરોને ખાસ સમાચાર મળે તેઓ આવ્યા છે. હાલમાં મી. શોરાબજી મી. ગાંધી સાથે લંડનની એમ્બ્યુલન્સ ટુકડીમાં સામેલ થયા છે.

પોર્ટ એલીઝાબેથથી એક ખબર પત્રી લખે છે કે તા. ૨૮ મી સપ્ટેમ્બર રવીવારે મુસલમાન હનફી કોમની સભા મીઆં હુસન મહમદ . વાલીના મકાનમાં મળી હતી. તે વખતે હનફી સુન્નત જમાત નામની એક સંસ્થાન સ્થપાઇ હતી. તેમાં પ્રમુખ હુસન પ્રમુખ મી. યાકુબ હુસેન સેક્રેટરી, મી સુલેમાન યુસફ આસી. સેક્રેટરી, મી શીખા હુસન ખજાનચી અને મી. ફકીર મુસ. મદદનીશ ખજાનચી નીમાયા હતા તેઓએ હનફી સુન્નત જમાતના છોકરાઓને કેળવણી આપવાને ફંડ શરૂ કર્યું હતું. તેમાં આલીપોરના મી. યાકુબ સાલેહજી તરફથી રૂ ૧૦૦૦, મી. મી. સુલેમાન યુસફ સાસના તરફથી રૂ ૧૦૫ અને બીજા રહીશો તરફથી પા. ૪૬ - ૧૬ - ૬ ની રકમ મળી કુલ્લ પા. ૧૨૦ - ૯ - ૧૦ નો ફાળો કરવામા આવ્યો હતો ફાળામાં ૨૫ થી ૩૦ જેટલા ગુજરાતી હીંદુ ભાઇઓ તરફથી પણ શી. ૨/- થી એકેક ગીની સુધીની રકમો ભરાયેલી લેવામાં આવે છે ખબરપત્રી જણાવે છે કે આજની સભામાં મી. રણછોડદાસ ગરબડદાસ તથા મી. ડીસાભાઇ દેસાઇ કીમતી મદદ કરી હતી તથા બહારના ગૃહસ્થોમાં પણ સા. મણી ભાઇ દેસાઇ, મી. કે પી પટેલ વગેરે હતા જમાતની બીજી સભા તા ૧૯ મી અકટોબરે મળશે.

ઢાકામા પોલીસ ડેપ્યુટી વસન્ત બાબુ નામના સરકારી અમલદાર ઉપર બંદુકની ગોળીએ છોડવામા આવી હતી. પણ તેમની સાથેના એક પોલીસ મરણ પામ્યા અને બીજો સખત ઘાયલ થયો. પોતે બચી ગયા અને પાસે નદી હતી તેમાં કુદીને નાશી ગયા. આ ખુન રાજદ્વારી તરીકે લેખાય છે ખુનીની પકડ કરવા માટે સરકાર સખત પગલા લે છે, પણ હજુ સુધી પત્તો નથી.

મી હસન ઇમામ કલકત્તાની હાઇકોરટમા જડજ નીમાયા છે.

અલ્લાહાબાદની હાઇકોરટમા એક ગુજરાતી નાગર ગૃહસ્થ નામે સુંદરલાલ જડજ તરીકે નીમાયા છે.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઇ કોટવાલે સંક્ષેપમાં મુક્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

રામાયણ અને મહાભારત 'અંગ્રેજી'—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમ. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨–૯

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૯

શરીર સંપત્તિને વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર: વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

મળવાનું ઠેકાણું :
મેનેજર, ઇંડીઅન ઓપીનીઅન પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ—નાતાલ

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ઓપીનીઅનની ઓફીસમાંથી મળશે

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
	૨–૬	૯
	૩–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો.	૩–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૨–૬	૫
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો		
સ્વર્ગની સીડી	૧ ૦	૩
બે વિખ્યાત પુરૂષો—સોક્રેટીસ અને ફ્રેંકલીન	૦ ૬	૧
ટેમિંવનના ચરિત્ર	૦–૩	૧
અક્ષર દીપાઈ જોશી	૦–૪	૧
મણીપોથી	૦–૫	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦ ૮	૨
” બીજી ”	૦ ૮	૨
” ત્રીજી ”	૦–૧૦	૩
” ચોથી ”	૦ ૩	૧
” પાંચમી ”	૦ ૬	૧
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૧–૦	૨
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦ ૪	૧

વિશેષ સોનેરી ને સુંદર પુઠું

” ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો

મે. ક ગાંધીનો, જન્મ વૃતાંત રેવ ડોક પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે એમા શરૂઆતમાં, લે. ઉપોદ્ઘાત છે જેમા તેમણે મી ગાંધીના સબંધ બાબત છુ તેનો ચિતાર આપ્યો છે વળી પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાચ આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે સત્યાગ્રહનું બયાન કરેલ છે. પાકું પુઠું ટપાલ ખરચ ૩ પેની

સુરેખાહરણ—આ વારતા મહાન મરહુમ આઇરવીન ધી ગ્રુ ’ નામની અતિ રસીક વાર છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

કાયદા સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—મહાન માણસ થઈ ગએલા ઉપર અમેરીકામાં થઈ ગએલા સત્યાગ્રહી થોરો સાહેબે લખેલ છે અને છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. કર્તાનો નેટલું કરનારો હતો, તેથી તેનો લખાણ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના ને ઘણા માણસોને ગુલામ રાખતા એ મોટું એટલું બધું સખત નહોતો. માનતો, સરકારી તરીકે એ ધંધાને અટકાવવાના સારૂં કેવા મટે તે પણ લખેલો. તેમાંનો એક જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો વેપાર ચાલે

બયાં છે.

લખેલ અંગ્રેજી ઉપરથી લીધેલ માં જે વિચારો આપ તરફ કરતાની ... છે. દ. આફ્રીકાના કી. શી ૧–૩.

ટોલસ્ટોયની ... તનો તરજુમો

... થોરો નામના ... અર્થ બયાં છે, ... તેમનું કરે ... પોતે જેટલું ... ઉપર બહુ ... સરકારની સામે ... સરકારને પણ ... ગુલામગીરી ... હતું. પોતે ... અમેરીકાના ... બીજા જે ઉપયોગ ... થતો હતો, કે ... તે રાજ્યને કર

તેઓ આપ્યો નહીં તેથી આખી રાત ... કરવું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણુ સારા અને ઉમદા હતા અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખ લખનાર બહુ વિદ્વાન ને અનુભવી ઇંગ્લીશ છે. તેણે પોતાનાજ મુલકનું ઘણું સરસ રીતે ખંડન કરયું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે. ઇંગ્રેજી પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના લોકોનાં ઉપાવણ નો આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મૂળ સ્વાર્થમય છે. પશ્ચિમના સમાજ નહીં કેમકે તેથી ત્યાંના માણસો નમાલા ને ગુલામ જેવા બની ગયા છે. પશ્ચિમના શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવર બની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં, કે કેમ રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બદલે તેઓને નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણુંજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુધારાનો ભવાડો હીંદને ખરૂં જોખમ કયું છે તે વિષે મી જસ્ટીસ અમીર અલીએ ‘ નાઇન્ટીન્થ સેન્ચુરી ’ માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીઆમાં આપેલો છે. સુધારાનો ચિતાર, કેળવણીમાં ગેરવર્તણુંક, યુરોપી ગુલામગીરી વીગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલનાં રીત રીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૨ છે

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિના કાવ્ય — ઉંચા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાનાં ઉમેરવામાં આવ્યા છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—અંગ્રેજોના ભાગલા તે પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જ સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકના નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહારાજ કુમારખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકુળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર તીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુફીર હુસેન કીદવાઇ, પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. ” કીમત શી. ૨; ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

[illegible] સરોજની વાર્તા અને બીજાં [illegible]—[illegible] ની કવિતા ઇત્યાદિમાં આ સહુથી સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૬.

એગીસ ઍન્ડ સંપ્રદાય—આ વાર્તા ઉપયોગી છે કીમત ટ. ખરચ સાથે શી ૧-૬

ઇસપની કહાણીઓ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સહુ અને છોકરાંઓ સમજી શકે તેવું છે. કી. ટ. ખરચ સાથે શી. ૧-૬

ગોલસ્તાન—ગુલીસ્તાનના કેટલીક વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯.

હાજીબાબુ ઈસ્પહાનની [illegible]—સ્ટેન્ડ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે. કી શી ૧-૯

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી. ૧-૯

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીયન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧-૯.

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી શી. ૧ ૯.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

પરશીયન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમ. જલાલુદ્દીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દલ રહેમાન જામીનાં લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૯

અરેબીયન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમ ને માટે જુદી જુદી કહેવતો દરેકની કી શી ૧-૯

ફીલ્ડઝ, ફેક્ટરીઝ અને વર્કશોપસ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણું સરસ ચીતાર આપ્યો છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧/૯

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચાર્ડ એફ. બરટને આ પુસ્તક બને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનાંમાં લખ્યું છે. તેના પહેલા ભાગમાં મીસરમાં આલેક ઝાંડ્રીયા સુએઝ, કેરો, નાઈલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગમ્બર સાહેબની મઝાર શરીફ વીગેરેનું વરણન છે બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે કામ કર્યા તે તથા બીજી યાત્રાઓનાં વરણન છે. બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી. ૮-૬.

હીંદની કળા. ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી દરબાર અને સ્વદેશી (૫) હીંદમાં કળા અને બાગબગીચા. સુધારો, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૩

શકુંતલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી. વીગેરે નાટકના તરજુમ છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧-૯.

સેક્રેડ બુક્સ, સેક્રેટ અને આર્ટ્સ એંડ લેબર—ડા. [illegible] ઇમ્સના આ બન્ને ઉપયોગી પુસ્તકોમાં અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃત્તિઓ છપાઈ ચુકી છે. અને મહેનત અને ઉમદા આરિ [illegible] ઉપર [illegible] સુધી [illegible] એ તેના આ પુસ્તકોમાં [illegible] તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧-૧ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

[illegible] [illegible]—[illegible] [illegible] છે તે વીષે મી. [illegible] વિચારો [illegible] આપ્યા છે. કીમત ૧ પેની. ટ. ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન આવ્યા ત્યારથી તે ઝાંઝીબાર, મોઝામ્બીક, બૈરા, લોરેન્સ માર્કીસ વગેરે ગયા ત્યાં સુધીની તેમના પ્રવાસની સંપૂર્ણ નોંધ આ પુસ્તકમાં આપેલી છે મજકુર જગાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ઘણા પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં આપી છે નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે; બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા ભાષણો, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કંઈ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું છે; અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસેન્સ, કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે વીગેરેના કાયદાઓ મથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલા છે હીંદી સવાલનો ઇતી હાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કારટુન તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત શી. ૨ ૬ ટપાલ ખરચ ૬ પેની.

મી. એન્ડ્રુસનું ભાષણ—મી. એન્ડ્રુસે કેપથી વિલાયત ઉપડતા પહેલાં ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે તે ભાષણ વખતે લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન મી. મેરીમેન વિગેરે ગૃહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી. એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમાં સુંદર રીતે કેપ 'ટાઈમ્સ' પ્રેસ માં છપાવવામાં આવ્યુ છે તેની કિંમત પોસ્ટેજ સુધાં ૭ પેની રાખવામાં આવે છે તે અમને તેટલી રકમ મળેથી અમે જ્યાં મોકલવાનું અમને લખવામાં આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા વાંચનાર ગોરાઓનાં હાથમાં જવું જોઈએ. અમે હીંદી વાંચનારને ભલામણ કરીએ છીએ કે તેમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલવું અમને જો પઇસા મોકલી ગોરાની ચુંટણી કરવાનું કહેવામાં આવશે તો અમે તેમ પણ કરવા તઇયાર છીએ. એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે. અમારી પાસે સાતસો નકલ આવી છે તે તેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે પઇસા વધશે તે શાંતિનિકેતનની નીશાળને સારૂ મી. એન્ડ્રુસને મોકલવામાં આવશે.

બુધ્ધ ગૌતમ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી શી.૨ ૯

સાઉથ ઓફ એશીઆ અથવા બુધ્ધચરિત્ર. કી શી. ૨-૩.

સોંગ સીલેસ્ટીયલ—એડવીન આરનોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતા નો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૩

હીંદુસ્થાનના ખરચા અને ગ્રીસની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ રસીક વાર્તાઓ ભેળી કરીને મીસ ફ્રાન્સીસ મેયોએ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૮

ઇમામ એફ ઉમર ખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૬

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૭ અકટોબરથી તા. ૧૩ અકટોબર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—આસો વદ ૩ થી આસો વદ ૯ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમાન—તા. ૧૬ જીલકાદથી તા. ૨૨ જીલકાદ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૬ થી તા. ૨ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મા.	સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૭	વદ ૩	૧૬	૨૬	૫-૩૦	૬ ૨
ગુરૂ	૮	,, ૪	૧૭	૨૭	૫-૨૯	૬-૩
શુક્ર	૯	,, ૫	૧૮	૨૮	૫-૨૮	૬-૩
શની	૧૦	,, ૬	૧૯	૨૯	૫-૨૬	૬ ૪
રવી	૧૧	,, ૭	૨૦	૩૦	૫-૨૫	૬-૪
સોમ	૧૨	,, ૮	૨૧	૧	૫-૨૪	૬-૫
મંગળ	૧૩	,, ૯	૨૨	૨	૫-૨૩	૬-૫

Indian Opinion SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

ગાંધી ગુજરાતી તરજુમો.

કીંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિ[illegible]	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારા જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પૂર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
બુધ્ધરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના સવાલ	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે.)	૦	૪
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કાઢી કરવા નહીં આવે તો પણ મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાટાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

(ગુજરાતીમાં)

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર. પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગરેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને અપેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગરેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છોકરાંઓને સારૂ લઈ શકે છે ને પછી કેઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગરેજી જાણનાર હીંદી ભાઈઓને ઘેર ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીઆમાં –

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર કાગળનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર મિ[illegible] ભાઈ [illegible] મગનલાલ કે. ગાંધી. ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૫ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૪ મી અક્ટોબર, ૧૯૧૭. અંક ૪૩.

અધિપતિની નોંધ

સંવત ૧૯૭૪

હીંદુઓનું નવું વરસ સંવત ૧૯૭૪ નું આવતે સોમવારે શરૂ થશે. આ નવા વરસના દિવસે અમે સહુ હીંદુ ભાઇઓને અભીનંદન આપીએ છીએ. આ વખતે અમે ઇશ્વર પાસે માગીએ છીએ કે યુરોપમાં ચાલી રહેલ ઘોર યુદ્ધથી જે અશાંતિ આખી દુનીઆમાં આજકાલ ફેલાઇ રહી છે તેનો આ નવા વરસમાં જલદીથી અંત આવે અને બધી જગાએ શાંતિ ફેલાય.

ટાઉન કાઉન્સીલ અને ટ્રામ

ડરબનના કર ભરનારાઓની અસોસીએશનની એક સભા મળી હતી તેમાં તેઓએ એવો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો કે ટાઉન કાઉન્સીલે તુરત એવા પગલાં ભરવાં જોઇએ કે જેથી ગોરાઓની સાથે કલરડ લોકોને ટ્રામમાં મુસાફરી કરતા અટકાવી શકાય અને તે લોકોને ટ્રામમાંથી નોખી વ્યવસ્થા કરી આપવા. આ બાબત વિચાર ચલાવતાં આ ઠરાવ રજુ કરનાર તે એસોસીએશનના સેક્રેટરીએ દાખલો આપી જણાવ્યું કે ટ્રાંસવાલની મ્યુનીસીપાલીટીએ ૧૯૧૨ ની પ્રોવીન્શીઅલ કાઉન્સીલ પાસે એક બીલ પાસ કરાવ્યું હતું અને તે બીલથી તેને કલરડ લોકોને ટ્રામમાં મુસાફરી કરતા અટકાવવાની સત્તા મળી હતી. ટાઉન કાઉન્સીલની એક કમીટીએ એક ઠરાવ પાસ કર્યો છે કે કલરડ લોકો માટે ટ્રામની જુદી સગવડ કરવા વિચાર કરવા માટે આ બાબત ખરચનો અડસટ્ટો કાઢવા તથા સાધનો મેળવી આપનાર કમીટી પાસે રજુ કરવાં તથા જનરલ મેનેજર અને ટાઉન ક્લાર્ક પાસેથી એ બાબતના રીપોર્ટ માગ્યો. કાઉન્સીલે વધુમાં જણાવ્યું છે કે જ્યારે તેની પાસે કાયદો બાંધવાની વધુ સત્તા આવશે ત્યારે એ બાબત ઉપર વિચાર ચલાવવામાં આવશે. એસોસીએશને જે જણાવ્યું છે તે મુજબ ડરબનની કાઉન્સીલ કાયદા ના ઠરાવીને સત્તા નથી. ટ્રામ વેના જનરલ મેનેજર તથા ટાઉન ક્લાર્કે એ બાબતમાં અગાઉ એક રીપોર્ટ આપેલ હતો. તેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે ટ્રામમાં અત્યાર સુધી વધારે ભીડ થવાને લીધે મુસાફરીમાં અગવડ પડેલી છે, અને આ અગવડ ભવિષ્યમાં ન થાય તેને માટે યોગ્ય સુચના જનરલ મેનેજરને આપી દેવામાં આવી છે. હાલ ડરબનની મ્યુનીસીપાલીટીએ કલરડ લોકોને ટ્રામમાં બેસતા અટકાવવાની સત્તા મેળવેલી છે તે બાબત એસોસીએશનને હાલ સીધું ધ્યાન ખેંચ્યું છે તે સબંધે કાઉન્સીલે જણાવ્યું છે કે તે સત્તા મ્યુનીસીપાલીટીને મળેલી નથી. તેમ એ બાબતની ટ્રાંસવાલ પ્રોવીન્શીઅલ કાઉન્સીલમાં તા. ૧૨ મી સપ્ટેમ્બરે બીલ ગયેલ છે અને તેમાં ટ્રાંસવાલની સરકારે પણ જે સત્તા મ્યુનીસીપાલીટીને આપી નથી. ઉપરની બાબત બરાબર સાબીત છે. અમે માનીએ છીએ કે કાઉન્સીલના હાથમાં કલરડ લોકોને ટ્રામમાં મુસાફરી કરતા અટકાવવાની સત્તા હોય તો તે તેનો ઉપયોગ તરત કરે. પરંતુ એ સત્તા નથી એટલું સંતોષકારક છે. જાહેર રીતે જ્યારે જ્યારે ભેદ પાડવામાં આવે તેની સામે હીંદીઓએ હમેશ લડત કરી છે અને ભવિષ્યમાં એવું કોઇ પગલું ભરવામાં આવે તો તેની સામે પણ થશે.

સામ્રાજ્યમાં સમાનતા

હિંદી લશ્કર યુરોપ ખાતે મહાભારત યુદ્ધમાં ભાગ લેવા હિંદુસ્તાનથી ગયું તે વિષે બોલતાં વિલાયતના વડા પ્રધાને પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં શહેનશાહની પ્રજા તરીકે સરખા છીએ, જાત કે જાતનો તફાવત સામ્રાજ્ય બીલકુલ સમજતું નથી. આ અતી કીમતી વાક્ય એકથી અનેક વાર સામ્રાજ્યના અનેક જવાબદાર અમલદારો ઉચ્ચારી ગએલા છે. સામ્રાજ્યમાં હિંદીઓને બરાબરીપણાના હક વિષે ઇંગ્લાંડની ગાદી પર રાણી વીકટોરીઆના સમય થયા વચનો ઘણાં વાર અપાયા છે પરંતુ આ અતિ કીમતી વચનોનો તે પ્રમાણે અમલ થાય છે ખરો? હિંદી પ્રજાને આ વચન વિષે ઘણી વાર નિરાશા ખમવી પડી છે. બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં બ્રીટીશ પ્રજા નહિ એવી પ્રજાને શહેરી તરીકેના સંપુરણ હક ભોગવવા દેવામાં આવે છે. પરંતુ કમભાગ્ય હિંદીઓ કે જે બ્રીટીશ તાજની રૈયતની ઉજવળ કરવા પોતાનું લોહી રેડ્યું, આપ્યું છે છતાં સામ્રાજ્યમાં તેમને એક હલકી પ્રજા તરીકે લેખવામાં આવે છે. હિંદીઓના ઉદ્યોગી, તથા કરકસરીઆ જીવનના ઉત્તમ સદ્‌ગુણોને વખોડી કહાડી તેઓને હલકું રંગીન અને જંગલી પ્રજા છે એમ ગણી તેમના પ્રત્યે તિરસ્કારથી જોવામાં આવે છે. સામ્રાજ્યમાં હિંદી પ્રજાની આવી શોકજનક સ્થિતિ જ્યાં સુધી છે ત્યાં સુધી આવાં અનેક કીમતી વચનો તદ્દન અરથ વિનાનાં છે. સામ્રાજ્યને ખાતર હિંદી પ્રજા પોતાનાં લોહી રેડે છે તે જોતાં આ સમયમાં તેઓના હકના સવાલ ઉપર તેના જવાબદાર રાજ્યકર્તાઓ એ તથા સ્વરાજ્ય ભોગવતા કોલોનીઓએ તરતજ ધ્યાન આપવું જોઇએ. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે આ યુદ્ધમાં હિંદી લશ્કરમાં પોતાનું જે ખુન રેડે છે તે ખુનથી ઇંગ્લાંડ અને હિંદની પ્રજા વધુ ખુબીથી એકત્ર થઇ એક બીજાને બરાબર ઓળખતા શીખે અને તેમ કરી એક બીજા પાસે હાથ લઇ શાંતી શાંતિ અને સુલેહના દિવસો નિરગમન કરે.

પાસ

ટ્રાંસવાલની મુદત પુરી થયા પછી મેજીસ્ટ્રેટ તરફથી જે પાસ આપવામાં આવે છે તે સંબંધી હાલ થયા પછી નવી લેવી ઘણી આપવામાં આવતા નથી. ગાળામાં પાસ કાઢી આપવાનો હુકમ સરકાર તરફથી દેવાઇ ચુકેલ

આ પ્રકાર પહોંચો છે. પણ જણાય છે કે હજુ તેઓ પાસ છપાઈને પ્રોટેક્ટર પાસે આવેલ નથી. કમભાગ્યે અમને ખબર મળી છે કે કેટલાક હીંદીઓને પકડવામાં આવ્યા છે અને તેમની પાસે પાસ નહીં હોવાથી તેઓને સજા કરવામાં આવી છે આ બાબત વીશેષ હકીકતની અમે તપાસ કરીએ છીએ. લડાઈને લીધે સરકારી છાપખાનામાંથી માણસો ઘટી જવાથી પાસને છપાતાં હજુ પણ કેટલીક ઢીલ કદાચ થાય. પરંતુ આવી નાના કામને માટે આટલી બધી ઢીલ થવાથી હિંદીને ઘણી હરકત ભોગવવી પડે છે સરકાર બીજા કોઈ છાપખાનામાં છપાવી શકે છે એમ ઉમેદ રાખીએ છીએ કે બ્રીટીશ ઇંડીયન એસોસીએશન સરકારને લખી આ પાસ તાકીદથી તઇયાર કરાવવાની આગ્રહ કરશે

મીં ગાંધીનો કાગળ

વિલાયતથી આવેલા છેલ્લા મેલમાં મી ગાંધીના લંડનથી ભાદરવા વદ ૧૪ ને લખેલો કાગળ મળ્યો છે. તે ઉપરથી જણાય છે કે કામકાજના અતીશય બોજાને લીધે તે કાગળ લખી શક્યા નથી. તે જણાવે છે કે આ દેશ મન ઝેર સમાન થઈ પડ્યો છે જીવ તો હિંદમાં જ છે. છતાં રહેવું જ જોઈએ એમ સમજી રહયા છું. આ વિષયમાં વધારે લખવું છે પણ હમણાં ફુરસદ નથી ને ચિન્ત પણ નથી મી. કેલનબેકની તબીયત સારી છે. તેઓ તા ૭ નવેમ્બરે હિંદુસ્તાન જશે. હાલમાં 'ફસ્ટ એઈડ ફાઉન્ડેશન નરસીંગ' નું કામ શીખીએ છીએ. આવતે અઠવાડીએ કેમ્પનું કામ શરૂ થશે. આખરે ફ્રન્ટ ઉપર જવાનું થશે એમ જણાય છે

જન. બોથાએ કુલી શબ્દ વાપરયો હતો?

દ્રાન્સવાલમાં બંડ ખતમ થયા પછી આપેલા ભાષણમાં જનરલ બોથાએ હિંદીને માટે 'કુલી' શબ્દ વાપરયો હતો. તેના સબબમાં ટ્રાન્સવાલ બ્રી. ઇ એસોસીએશને પ્રોટેસ્ટનો કાગળ લખી જનરલ બોથાના ખાનગી મંત્રીને જણાવેલું કે તે શબ્દ અયોગ્ય રીતે વપરાયેલ છે અને જો કે તે શબ્દ વાપરતી વખતે જનરલ બોથાનો ઇરાદો હિંદી કોમનું અપમાન કરવાનો હોય એમ જણાતું નથી છતાં તે શબ્દનો જે અર્થ થાય છે તે જાણીને સાધારણ રીતે હિંદીને બદલે 'કુલી' શબ્દ નહિ વપરાશે. જેથી એવી અમારી કોમની લાગણી છે

આ કાગળના જવાબમાં મુખ્ય પ્રધાનના મંત્રીએ લખી જણાવ્યું છે કે જનરલ બોથાથી ભાષણ દરમીઆન 'કુલી' જ શબ્દ વપરાયો હતો તેની તેમને બરાબર ખાત્રી નથી છતાં રીપોર્ટર ઉપર તે ઢોળી પાડવા માગતા નથી, એટલે કે તે શબ્દ વપરાયો હોય એમ બનવા સંભવ છે. ગમે તેમ હોય પણ તેનો ઇરાદો હિંદીઓને તોછડાઈથી બોલાવવાનો નહતો.

આ વિષય ઉપરના એક સરસ પત્રી (મી એન. ખાન) ના કાગળના જવાબમાં 'મરક્યુરી' ના અધિપતિએ ટીકા લખી છે કે જ્યાં પ્રધાને ડચ ભાષામાં ભાષણ આપ્યું હતું એટલે અરધાપણી જ શબ્દને માટે વાપર્યો હોય છે ને ભુલથી તરજુમામાં આવી ગયો હશે. ગમે તેમ, તેનો ઉપયોગ કરવામાં ભુલ થઈ હતી. હિંદીઓની શહેનશાહત તરફની વફાદારીનાં સહુ કોઈ વખાણ કરી રહ્યું છે તેમનું અપમાન કરવાનો જનરલ બોથાનો ઇરાદો હોય એમ અમે માની શકતા નથી.

હીંદી લશ્કરનાં વખાણ

'ટાઇમ્સ' છાપામાં 'હીંદી લશ્કરને સલામ' એ નામથી એક લખનાર નીચે પ્રમાણે લખે છે: 'આપણા સુંદર હીંદી લશ્કરની સાથે અમુક માણસ જ્યાં સુધી રહેલો ન હોય, તેની સાથે લડાઈમાં જોડાયેલો ન હોય, સુખ દુઃખના દિવસો ન કાઢ્યા હોય, તેની ચપરાસીની મીજબાની ન લીધી હોય, અથવા તો, તેની કામગીરીમાંથી લાભ ન ઉઠાવ્યો હોય, ત્યાં સુધી આ માણસો કેવા પ્રકારના હોય છે તેની સમજ પડવી અસંભવીત છે સાધારણ માણસ તેને બરાબર પીછાની શકતો નથી. તેઓ તો તેને વિષે એમજ ધારે છે કે આ કાળા માણસ કદાચ સરસ ભરદારી નીચે સારી રીતે લડી શકે, પણ તે ગોરી ચામડીવાળા સાહેબની બરાબર તો નજ હોઈ શકે. પણ તે બહુજ મોટી ભુલ છે. હીંદુસ્તાનમાં જે ક્ષત્રી અથવા રજપુત કહેવાય છે તે શરીરબળે અને મનોબળે કોઈ પણ ગોરા કરતાં વધારે છે. ભણતરમાં એટલોજ, અને ઘણા ખરાના કરતાં ચઢીઆતા હુશીઆર છે જન્મથીજ તે ખાનદાન હોય છે હથીઆર પકડવા સીવાયના બીજો ધંધો કરશે નહીં તેની સમજ છે. સાધારણ ગોરા કરતાં નીતિમાં તે ઘણો ચઢીઆતો હોય છે, કારણ કે જાતીના જે બંધનો તે બરાબર જાળવે છે તેથી તે વધારે પવિત્ર અને તનદુરસ્ત જીંદગી ગુજારે છે અને તેઓ એવી ફરજંદોને જન્મ આપે છે કે જેને દુનીઆમાં ક્યાંય શરમાવાપણું રહે નહીં

ફ્રાન્સની ભુમિ ઉપર બ્રીટીશ શહેનશાહતની ખાતર જે માણસો લડી રહ્યા છે, જેઓ થોડા અઠવાડીઆ અથવા થોડા મહીનામાં બરલીનના દરવાજા તોડી પાડશે તેના થોડા ચીતાર આપવા ધારું છું તે સાંભળો. કદાવર શીખ તરફ જુઓ. તે ૭ ફીટ ઉંચો. પહોળી છાતીનો અને પહોળા ખભાવાળો હોય છે તેના સુંદર ખીલેલા શરીરમાં એક આઉન્સ જેટલી પણ નકામી ચરબી હોતી નથી નાનપણથી તે મલ્લ જેવો હોય છે તેના દરેક સ્નાયુને ખીલવેલા હોય છે અને જો તમે તેને ઉઘાડે શરીરે, જ્યારે તે હમેશાં ન્હાતો હોય તે વખતે જુઓ ત્યારે તમને જણાશે કે મ્યુઝીઅમમાં ગ્રીક લોકોના રાખેલા સુંદર અને કદાવર પુતળાના જેવા દરેક અવયવો સંપુરણ રીતે ખીલેલા હોય તેવો તે માણસ હોય છે ગુરખાના સેન્સરો પણ તેવાજ હોય છે રણક્ષેત્રમાં ઉભા રહી મરવું એ તેમાં તે મહાન યશસ્વી ગણાય છે લડાઈમાં શત્રુની સામે ઉભા રહી મરવાનું તે તે શોધતો ફરે છે પણ મરતાં પહેલાં દુશ્મનને તે પોતાનું સંપુરણ વીરત્વ બતાવી ચુકશે. શીખ, ગુરખા અને બેંગાલ લેન્સરના જેવા, બીજો સરસ લડવૈઆ આખી દુનીઆમાં નથી જ્યાં કોઈ લશ્કર સુખે મરી ત્યાં આ લોકો નહીં શકશે આ લેખનો લખનાર અનુભવથી જણાવે છે કે જ્યારે ખોરાક ઘટી પડેલો હોય છે ત્યારે આ લોકોએ તેઓના ગોરા ભાઈબંધોને પોતાના ભાગના ચવાણ આપેલ છે, અને તેઓ માત્ર ચાવલનું પાણી પીને સંતોષ પામેલા છે. ચીત્રાલ અને બીજી લડાઈઓમાં અનેક વાર ગોરા સોલ્જરો ભુખ અને થંડીથી મરી જતા હતા તેને વખતે આ હીંદી લડવૈઆઓએ તેમને પોતાના ખોરાકમાંથી આપ્યા અને પાથરણાંથી કામળા આપી બચાવ્યા છે. જે માણસો આ હીંદી લશ્કરની સાથે લડાઈમાં ગયેલા છે, અને તેમની સાથે સુખ દુઃખના દીવસો કાઢેલા છે તે તેમને પોતાના સગા ભાઇ કહેતા પણ શરમાતા નથી.

લોર્ડ ક્રુએ કરેલો ઉદાર બચાવ

ત્યાર પછી એ હકીમાં એક સભાસદે આપણ ભાખતાં લોર્ડ કર્ઝન બોલ્યા કે સરકારે જો કોઈ અચાણ કરેલું ભલું થયું હોય તો તે એજ છે કે યુરોપ ખંડમાં લડવાને માટે હિંદી લશ્કરને બોલાવવાનો ઠરાવ તેણે જાહેર કર્યો. આપને યાદ હશે કે ૯૦ વરસ ઉપર પારલામેંટની સંમતિ સિવાય ૭૦૦૦ હિંદી લશ્કરને માલ્ટામાં મોકલવામાં આવ્યું હતું અને એ કહેવાનું બંધારણ પૂરવાર કરવા માટે લોર્ડ બેકન્સફીલ્ડ (તે સમયના વડા પ્રધાન) ના ઉપર આરોપ મુકવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ તે પછી આપણી ઘણી લડાઈઓમાં હિંદી લશ્કરને કામે લગાડવામાં આવેલું છે. બોઅર લડાઈ વખતે આ લશ્કરની માત્ર એકજ અભિલાષા હતી કે તેઓને એ લડાઈમાં ભાગ લેવા દેવામાં આવે. આ માગણીની સામે કેટલાંક કારણો હતાં. કારણ કે દ. આફ્રીકામાં નેટીવોનો સવાલ હતો. પરંતુ હમણાં હવે તેવી જાતનાં કોઈ પણ કારણો નથી. હું પોતે માનું છું કે આ બહાદુર માણસોને યુરોપ ખંડમાં બોલાવી આપણા તગદીરનું રક્ષણ કરવામાં તેઓને તેમના ભાગ ભજવવા દેવો એ ઉચ્ચ રાજનિતિ તેમજ મહાન ડહાપણ છે. આપણા સરવ લશ્કરમાં જે લશ્કર કોઈ પણ દરજ્જે ઉતરતું નથી પરંતુ કેટલીક બાબતમાં તો તે અત્યંત નિપુણ છે તો તે લશ્કરની મદદ ન લેવી એ મુરખાઇ ભરેલું છે. હીંદુસ્તાનમાં રણ સંગ્રામનો જુસ્સો મરાઠુરવેથી ચાલતો આવેલો અને તે જગવિખ્યાત છે. જ્યારે આપણને મળી આવે તેટલા દરેકે દરેક માણસની જરૂર છે તો પછી આપણે શા માટે તેઓની મદદ ન લેવી? જ્યારે જર્મની પોતાનો મદાર તેમનાજ ઉપર પાડેલ છે અને તેઓને અગાઉ વર્ણના જનાવર છે તેથી શું આપણે તેઓની મદદ ન લેવી! રેડ ક્રોસની પટી પહેરેલા માણસ ઉપર તેઓ ઘા કરે તેવા તે નથી. અથવા તો નિર્દોષ સ્ત્રી અને બાળકોનાં ખુન કરે તેવા તેઓ નથી. જોકિત મહાન દેવળો, જે કે તેમને જુદા ધારણા ધરમના દેવળો છે છતાં તેના ઉપર તોપ ગોળાનો મારો ચલાવી તેને છીન્ન ભિન્ન તેઓ નહીં કરી નાખે. આધુનીક સમયના સુધારાઓના જાસમાંથી યુરોપને બચાવતા હીંદુસ્તાન એક સુધરેલ સરકારને મોટી મદદ આપે છે બગાળાની બોલ્યા કહી જરમનોના ઉપર ગોળી મારે કરે તે જોવા હું આતુર છું. બળવાન બાંધાના ગુરખાઓ પોતાની પરજની ખરી છરીઓથી શું કામ કરે છે તે જાણવાને આતુર હું જોયા કરું છું. તમને યાદ આપું છું કે હીંદુસ્તાનના રજપુત લડવઇઆઓએ, શુરાતન, વીરત્વ અને પરાક્રમને માટે હજારો વરસો થયાં પ્રખ્યાત થયેલ છે તે વીરત્વ અને પરાક્રમ તેઓ અહીં બતાવશે. આ માણસો યુરોપની ભુમિ ઉપર પહોંચે ત્યારે તેમના ભાઇઓ વતી તરફ અને તેઓની પાઘડી ઉપર તમે નજર રાખજો અને હું ખાત્રી આપું છું કે તેઓ તમને કદિ શરમાવશે નહીં.

હિંદી ધારાસભામાં વાઇસરોયનું ભાષણ

સીમલા ખાતે તા. ૯ સપ્ટેમ્બરે હિંદી ધારાસભામાં લડાઈ વિષે જે ભાષણો થયાં હતાં તેમાં ના. વાઇસરોયે રહે નામદારે [illegible] પ્રથમ વાંચી સંભળાવ્યો. હતો. ... તેનું સંક્ષિપ્ત ભાષાંતર ... શહેનશાહતની ... તરફથી જે અનેક લાગણીઓ પુરી પાડવામાં આવી છે તેમાં માગ તાજ તરફ હિંદ અને ઈંગ્લાંડની પ્રજાની જે ગુરુત્વાકર્ષણ ... ભાગણી જાહેર કરી છે અને આજે જ્યારે હિન્દુસ્તાનનાં રાજા રજવાડાઓએ લશ્કર તેમજ પોતાના અમુલ્ય ખજાનાની મદદ આપવાની જે માગણી કરી છે તેને માટે સર્વોત્તમ કબુલ કરે છે. દીલ્હીમાં દરબાર વખતે આ તાજપોશીની વખતે જ્યારે ઈંગ્લાંડ પાછા આવ્યા ત્યારે તમોએ ખાનગી પ્રત્યે ઉપર સ્નેહની લાગણી ભરેલો જે સંદેશો મોકલાવ્યો હતો તે હું ઘણા માન સાથે યાદ કરું છું. અને હાલના કટોકટીના સમયમાં તમોએ આપેલી ભાવીનો આટલો ઉમદા અમલ કરવામાં આવે છે તે જોઇ મને ઘણો આનંદ થાય છે, અને મને માલુમ પડે છે કે બ્રીટન તથા હિંદુસ્તાનનો સંબંધ મજબુત નહિં તુટી શકે તેવી રીતે અરસ પરસ જોડાયેલો છે.

આ પછી લડાઈ શરૂ થવાના કારણને લગતી કેટલીક હકીકત કહી તેમણે જણાવ્યું કે આ વરસમાં હીંદી સરકારનું જે એક અગત્યના સવાલ ઉપર ધ્યાન ખેંચાયું છે તે વિષે હું બે બોલ બોલવા માગું છું આ

પરદેશમાં ગએલા હિંદી વિષે

નો સવાલ છે. ધારાસભાના અગાઉ મેં જણાવ્યું હતું કે દ. આફ્રીકાના હીંદીઓની હાડમારીઓના સંબંધમાં તપાસ કરવાને નીમાએલ કમીશને કરેલી ભલામણો ધ્યાનમાં લઇ યુનીઅન સરકારે એક કાયદો પસાર કરવા માગતી હતી. ત્યાર પછી રીલીફ બીલ પાસ થયું છે તે આપણ જાણીએ છીએ. અને તે માટે તેની રાજ્ય સભાના આપણે આભારી છીએ. તે નવા કાયદાથી હીંદીઓની તમામ આશાઓ પરી પુરણ ન થઇ હોય તોપણ એટલું તો કહીશ કે તેઓની મુખ્ય મુશ્કેલીનો અંત આવ્યો છે.

બ્રીટીશ શહેરીના હકકો

હવે હું વધારે અગત્યના સવાલ ઉપર બોલીશ. મારા મત પ્રમાણે તે સવાલનો વહેવાર નીવેડો લાવી શકાય તેમ છે પણ તેમ કરતાં શહેનશાહતના બીજા ભાગોની લાગણી ધ્યાનમાં લેવી પડે છે. આ સવાલ મુશ્કેલી ભરેલો છે. સાધારણ રીતે એમ કહેવામાં આવે છે કે બ્રીટીશ શહેનશાહતના શહેરી તરીકેના હકમાં શહેનશાહતના ગમે તે ભાગમાં વસવાટ કરવાનો હકનો સમાવેશ થઇ જાય છે. પણ ભુલવું જોઇએ નહિ કે તેવી માન્યતામાં વાંધો રહેલો છે. આપણી શહેનશાહત સ્વરાજ ભોગવતા સંસ્થાનો વગેરેની બનેલી છે. સ્વરાજ્ય ભોગવતા દેશોને તેઓના અંદરના કારોબાર માટે કાયદા બાંધવાનો હક આપવામાં આવ્યો છે. બહારની વસ્તીને પોતાના દેશમાં દાખલ થવા દેવી કે નહિ તે સવાલ અંદરના કારોબારને લગતો છે. શહેનશાહતના જુદા જુદા ભાગની પ્રજા એક ભાગમાંથી બીજા ભાગમાં આવજા કરે તેમાં ઘણા કાયદાઓ રહેલા છે. તે નીયમ માટે હીંદી સરકાર ઘણો વખત થયાં લડત ચલાવતી આવી છે આ નીયમને વહેવારમાં મુકવામાં ઘણી મુશ્કેલીઓ ઉભી થયેલી છે અને જે બનાવો બન્યા છે તે ઉપરથી જણાય છે કે આ નીયમના વહેવારૂ ઉપયોગ માટે આશા રાખી શકાય નહિ. બીજી બાજુ આપણે તમામ સ્થિતિનો વિચાર કરીએ તેમજ કેટલાક વરસો થયાં જે રાજનિતિ અખત્યાર કરવામાં આવી છે તે ઉપર વિચાર કરીએ તો ખબર પડે છે કે સંસ્થાનો આપણી સામે વધારે ને વધારે સખત કાયદાઓ ઘડે છે અને હાલમાં કેનેડા ખાતે જે સ્થિતિ ઉભી થઇ છે તેથી ચીંતા થાય છે. જ્યારે આ પ્રમાણે સ્થિતિ છે ત્યારે આપણે આપણું વલણ ફેરફાર કરવા જોઇએ અને

વિચારવું જોઈએ કે હાલની સ્થિતિ સુધારવા આપણી પાસે શું ઉપાય છે યા નહિ. મારો મત એવો છે કે ઉપાય છે અને તે આપણી પાસે છે. અને તે કયો તે હું હમણાંજ તમોને જણાવું છું. આ સબંધમાં હિંદી સરકાર અને હિંદી પ્રજા તરફ સ્વરાજ ભોગવતાં સંસ્થાનો કેવું વલણ ધરાવે છે તે વિષે હિંદી પ્રજામાં કંઈ પણ ગેર સમજુતી હોય તો તે હું દુર કરવા માગું છું. ઘણી વાર એમ કહેવામાં આવે છે કે હિંદીઓને સાંકડી કાહવાને કાયદા ઘડવાનું કારણ એ છે કે સંસ્થાનોની સરખરી હીંદીઓ તરફ અણગમો બતાવે છે અને હીંદીઓ સામે જે જાપતા મુકવામાં આવેલા છે તેવા જાપતા ગ્રેટ બ્રીટનની પ્રજા સામે મુકવામાં આવ્યા નથી આ કહેવું તદન વાજબી હોય એમ હું ધારતો નથી નિખાલસપણે મારે કહેવું જોઈએ કે આપણે હિંદમાં કાયદા ઘડતી વખતે હિંદનું ભલું પહેલું કરવાની ઈચ્છા વરાવીએ છીએ. તે પ્રમાણે સંસ્થાનો પોતાના દેશનું ભલું કરવાની સરવોપરી ઈચ્છા ધરાવે છે. પણ વખતે. વખત સંસ્થાનોની સરકારે તેઓની ધારા સભામાં તકરાર દરમીઆન તેમજ હીંદી સરકાર સાથે સંદેશા ચલાવતી વખતે દેખાડી આપ્યું છે કે તેઓના પગલાંથી હીંદી સરકાર અને હીંદી પ્રજા ઉપર કેવી અસર થશે તે બાબત તેઓની જાણ બહાર નથી અને હું ધારું છું કે જો તેઓને એવી ખાત્રી થાય કે તેઓના દેશના લાભોને ધકો પહોંચે નહિ તો તેઓ હીંદી હાજતો ઉપર ખુશીથી વિચાર ચલાવશે. હું તમને ખાત્રી આપી શકું છું કે ગ્રેટબ્રીટનની પ્રજાને પોતાના સંસ્થાનોમાં દાખલ ન થવા દેવાનો હક તેઓ ધરાવે છે અને તેઓ પોતાની સ્થાનિક હાજત પ્રમાણે તે હકનો ઉપયોગ કરે છે. હું કોન્સીલને યાદ આપીશ કે ઓસ્ટ્રેલીઆની બજારમાં વેપારીઓ વધી પડવાથી ઘણું કરીને વેપારીને દાખલ કરવામાં આવ્યા નહોતા હાલમાં કેનેડામાં એવો કાયદો છે કે જેની રૂએ ગ્રેટ બ્રીટન અથવા બીજા ભાગના કોઈ પણ મજુરને ત્યાં દાખલ થતો અટકાવી શકે હાલમાં દ. આફ્રીકાની સરકારે કેટલાક અંગ્રેજ મજુરોને પોતાના મુલકમાંથી હાંકી કાઢ્યા હતા. આ દાખલા ઉપરથી જણાશે કે ફક્ત હીંદીઓ સામે જાપતા મુકવામાં આવ્યા છે એમ કહેવું એ ઠીક નથી. થોડા વખત ઉપર કેનેડાના વડીલ પ્રધાન મી. બોર્ડન એક ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે કાગા હીંદીઓ શાથની કે માગાટા મારુ પણ ઝુકાવ આવે તો પહેલાં તે પહેલાં દશ વરસે કેનેડામાં બહેરે દાખલ થતા ૮૩૭૦ અંગ્રેજોને અટકાવવામાં આવ્યા હતા

ચાલુ

હીંદુસ્થાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

લડાઈને લીધે હીંદુસ્થાનની ટપાલ ક્યારે જશે એ કાંઈ કહી શકાતું નથી. કાગળો લખી ટપાલમાં નાખી દેવા એ સલાહ ભરેલું છે, કેમકે ટપાલો ઘડી બંધ પડે તો વહેલી મોકલી શકાય. હાલમાં બહાર પડેલી ખબર મુજબ ઉપરથી નીકળતી સ્ટીમરો તેની સાથે જણાવેલી તારીખે હીંદુસ્તાન જશે એમ માલુમ પડે છે

સ્ટી. ક્રીસ્ટાન—તા. ૧૬ મી ઓકટોબરના અરસામાં ડર્બનથી ... અને કોલંબો થઈ મુંબઈ જશે.

સ્ટી. અમ્બુલી—તા. ૨૦ ઓકટોબરના અરસામાં જશે અને ... થઈ મુંબઈ જશે.

સ્ટી. ...—તા. ૨૯ ઓકટોબરના અરસામાં કલકત્તા જશે.

યુનીઅનમાં લડાઈનું વાદળ

સરકારી ખબરો ઉપરથી રૂટરનો પ્રીટોરીઆથી મોકલેલો તાર સોમવારના છાપાઓમાં નીચે પ્રમાણે છપાયો છે:—

સેનાધિપતિ બેયરસના રાજીનામા પછી કેપ પ્રાંતમાના વાયવ્ય ભાગના લશ્કરમાં કાંઈક બંડ ઉઠ્યો છે એમ જણાવ્યા કર્યું હતું. આ લશ્કરના ઉપરી કરનલ મેરીટ્સ છે. સરકારે આ લશ્કર સંભાળી લેવાને કરનલ બ્રીટ્સને તરતજ ત્યાં મોકલ્યા. તા ૮ મી એ કરનલ બ્રીટ્સે લેફ. કરનલ મેરીટ્સને રીપોર્ટ આપવાનું કહ્યું. આનો જવાબ લેફ્. કરનલ મેરીટ્સે ઘણીજ ઉધ્ધત રીતે મોકલ્યો. તે કહે છે કે રીપોર્ટ આપવાનો નથી. તેને તો ડીસચાર્જ મોકલો છે તેનો હુદ્દો સંભાળી લેવાને કરનલ બ્રીટ્સે પોતે આવવું

આ પછી કરનલ બ્રીટ્સે મેજર બુવરને ત હુદ્દો સંભાળી લેવાને મોકલ્યા તે મારીટ્સની છાવણીમાં ગયા. ત્યાં તેને તથા તેના સોબતીઓને કેદ કરી લેવામાં આવ્યા પાછળથી મેજરને છોડી તેની સાથે

યુનીઅન સરકારને અલ્ટીમેટમ

મોકલ્યું તેમાં તેણે જણાવ્યું કે તા ૧૧ મી રવીવારે સવારે ૧૦ વાગતા સુધીમાં સરકારે મને એવી ખાત્રી આપવી કે તે જનરલો હરઝોગ, ડીવેટ, બેયરસ, કેમ્પ અને મુલરને અહીં મને સુચના આપવાને મોકલી આપશે. અને જો તે મુદત સુધીમાં આ પાંચે જણાને મોકલી આપવાની સરકાર ખાત્રી નહિ આપે તો હું તુરતજ કરનલ બ્રીટ્સના લશ્કર ઉપર હુમલો કરી જઈશ અને ત્યાંથી આગળ વધીશ

મેજર બુવરે ખબર આપ્યા કે મેરીટ્સ પાસે જરમનની કેટલીક તોપ છે. અને તેને જરમન લશ્કરનું અમલદારી પણ મળેલું છે તેની સાથેના ... લશ્કર ઉપરાંત તેની પાસે જરમન લશ્કર છે. તેના પોતાના લશ્કરમાંથી જેણે જરમન સાથે થવાની ના પાડી તે બધાને તેણે કેદ કરી જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકામાં કેદી તરીકે મોકલી દીધા છે

જરમન સાથે કરાર

મેરીટ્સ અને જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકાના ગવરનર વચ્ચે કરાર થયા હતા તે મેજર બુવરે જોયા હતા તેમાં યુનીઅનને એક સ્વતંત્ર પ્રજાસત્તાક કરી દેવાની ખાત્રી મળેલી હતી વોલ્વીસ બે તથા યુનીઅનનો અમુક ભાગ જરમનને આપવાનો હતો મેરીટ્સનો સંદેશો મળેથી જરમનો ચડાઈ કરશે

ગયા મહિનાની શરૂઆતથી થએલા તાર અને વાયર લેસના કેટલાક સંદેશ મેજર બુવરને બતાવવામાં આવ્યા હતા. મેરીટ્સે બડાઈ મારી હતી કે જરમન તરફથી તેને પુષ્કળ તોપ, રાઈફલો, દારૂગોળો અને પૈસા મળેલા છે અને તે દ. આફ્રીકા લઈ શકે એમ છે

સરકાર પગલાં લે છે

આવી સ્થિતિની સાથે સરકાર બળવો દબાવવાને અને બળવા ખોરો તથા રાજદ્રોહીને યોગ્ય શિક્ષા કરવાને સખત પગલાં લે છે

સોમવારના સરકારી ગેઝેટમાં માર્શલ લૉ જાહેર થયો છે.

કેપટાઉન, પ્રીટોરીઆ, મારીત્સબરગ, જોહાનીસબર્ગ, ન્યુ કેસલ વીગેરે જગાઓમાંથી જનરલ માર્શલના લશ્કરો વળેલી હાલતમાં મૂક્યું છે તથા સરકારને ટેકો આપવાના ઠરાવ પસાર થયા છે.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

તા. ૯ તારીખની એક અંગ્રેજી સબમેરીને કીલ્ડ ચેનલમાં એક મોટું જરમન મનવારને ડુબાડી દીધી છે. આ અંગ્રેજી સબમેરીને અગાઉ ૧૩ મી તારીખે હેલીગોલેન્ડ નજીકમાં એક જરમન ક્રુઝરને ડુબાડી દીધી હતી. જરમન મનવાર ઘણુ થોડીવારમાં ડુબી ગઇ હતી અને તેમાંના ઉતારૂઓને નજીકની એક ક્રુઝરે બચાવી લીધા હતા.

ઇ ૯ સબમેરીન ઉપરના માણસો તરફથી જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે દરીઆની અંદરથી સબમેરીને ટોરપીડો છોડ્યું ત્યારે જરમન ડીસ્ટ્રોયર જોવામાં આવી તરતજ પાણીમાં ડુબકી મારી સબમેરીને ડીસ્ટ્રોયર તરફ તીર ના જેવી નળીઓ ફેંકી. સબમેરીન પછી ઉંચી આવી તો ડીસ્ટ્રોયર ઉંધી જણાઇ અને માણસો તરતા હતા.

તરતી માઇનો

એટલાન્ટીક જેવી દરિયામાં તરતી માઇનો જ્યાં ત્યાં બહુ નુકશાન કરી રહેલી છે. જરમનોએ ઉત્તર સમુદ્રમાં નાખેલી માઇનો ડેનમાર્કની હદમાં તણાઇ ગએલી છે અને તેથી ત્યાંની સાથેનો વેપાર પણ બંધ થયેલો છે.

બ્રીટીશોએ નાખેલી માઇનોના સબંધમાં જરમનો બહુ બળાપો કરી રહ્યા છે અને ઇંટરનેશનલ કાયદાનો ભંગ થયો છે, એમ જરમન જણાવે છે.

ઓસ્ટ્રીઆએ ન મેલી માઇનોથી પોતાનીજ ૭ સ્ટીમરો ડુબી ગઇ છે.

જાપાન

ના એડમીરલે જાહેર કર્યું છે કે માર્શલ ટાપુનો તાબુ જર્મની ક્રુઝરે દક્ષીણ તરફના દરીયામાં ઘુમે છે તેની શોધ કરવાને જાપાનીઓએ કબજે લીધેલ છે.

આ ટાપુ પશ્ચીમ પાસીફીક મહાસાગરમાં આવેલ છે તેની વસ્તી ૧૫૦૦૦ ની અને ક્ષેત્રફળ ૧૫૫ ચોરસ માઇલ છે. તેમાંના નાના નાના ૨૪ બેટડા છે. પ્રથમ ૧૮૮૫માં તે જરમનોએ લીધેલાં હતા. જાપાનનો ઉપર મુજબનો કુચ ને મળ થયું એ ઉપરથી જણાય છે કે ચડાઇ જાહેર થયા સારૂ જાપાને એશીઆના કીનારા ઉપરજ લડાઇ ચલાવવાનું જણાવેલું તેનો આ બનાવથી ભંગ થાય છે.

જરમનીની ૫૦૦૦ ટનની ક્રુઝર કોરમોરાન અને બે ગન બોટો કીઆઉચાઉના અખાતમાં જાપાનીઓએ ડુબાડી છે.

કેનેડાથી લશ્કર

ની પહેલી ટુકડી આવી પહોંચી છે. કેનેડામાં બીજી ટુકડી ઉભી કરી મોકલવાનું નક્કી થયુ છે. પહેલી ટુકડીમાં ૩૨૦૦૦ માણસો છે તે ઉપરાંત ૬૦૦૦ રીઝર્વ અને ૫૦૦૦ ફ્રેંચ કેનેડીઅન છે. આ પહેલાં ટુકડીને લશ્કરી કેળવણી લેવાને ટ્રેનીંગ કેમ્પમાં મોકલવામાં આવશે.

લડાઇનું ખરચ

આ લડાઇનું ખરચ કેટલું બધુ મોટુ થયુ છે કે તેનું ચોક્કસ આંકડામાં આપીએ તો ખ્યાલ તે આંકડા ઉપરથી સાધારણ સમજમાં ભાગ્યેજ આવી શકે. જરમનીને રોજના ૨૦ લાખ પાઉંડ હાલ ખરચ થાય છે. ચોખ્ખી આવક ઘટી ગઇ છે. એનું પ્રમાણ રોજ ૭૪ કરોડ પાઉંડનું હતું તેમાંથી એક અબજ થયુ છે. ઓસ્ટ્રીઆનું રોજનું ૧૫ લાખ તથા ફ્રાંસને ૨૦ લાખ રોજનું ખરચ થાય છે. ઇંગ્લાંડને આશરે એક મહીનામાં ૫૬ કે કરોડ રુપીઆ લાખ. એટલે રોજના સરખામણીમાં ૮ કરોડનું ખરચ થાય છે. બધાએ મળી એક અબજ પાઉંડ સુધીનું ખરચ જતાથી ઇંગ્લાંડ અગાઉથી રાખેલી છે. આ રકમની ઘણું વરસ ભારેની છે.

એંટવર્પનો ઘેરો

ઘણા ઝબ્બર હુમલા કરી જરમનોએ એંટવર્પને ઘેરો ઘાલવાનું કામ શરૂ કર્યું છે. આસપાસના ગામડાંમાં બળતાં માલુમ પડે છે. એંટવર્પના ગવરનરે ૧૮ વરસની ઉંમરથી ઉપરના દરેક માણસને લશ્કરમાં જોડાવાની અપીલ કરી છે. શહેરમાં દેવળો ઉપર ખાસ વાવટા રાખવામાં આવ્યા છે. જરમનોનું લશ્કર આગળથી દોઢ લાખ સુધીનુ ધારવામાં આવે છે. તેના લશ્કરી સરદારે ગયા બુધવારે સવારે સફેદ વાવટા સાથે એક માણસ સાથે કહેણ મોકલ્યું હતું કે આજ રાતે ૯ વાગે ગોળા નાખવામાં આવશે.

એંટવર્પમાં અંગરેજી લશ્કર

સોમવારના તારના ખબર છે કે એંટવર્પના ઘેરામાં બેલ્જીઅમને મદદ કરવા અંગરેજોના દરીઆઇ લશ્કરની બે ટુકડી (૮૦૦૦ માણસો) એંટવર્પમાં વખતથી પહોંચી ગઇ હતી. તેમાંથી ૩૦૦ માણસ મરણના ખબર છે. બીજા એક તારમાં ખબર છે કે જ્યારે એંટવર્પ પડ્યું ત્યારે આશરે ૨૦૦૦ માણસ હોલંડ ગયું છે અને ત્યાં જઇ તેમણે તટસ્થ રાજ્યના નીયમ પ્રમાણે હથીઆર મુકી દીધાં છે. બાકીનુ લશ્કર બખતર વાળી ટ્રેનો અને ભારે તોપો સાથે ઓસ્ટેન્ડ પહોંચ્યુ છે. ઓસ્ટેન્ડ દરીઆઇ તેમજ ખુશકીના લશ્કરનું મજબુત મથક મનાય છે.

એંટવર્પ પડ્યાના ખબર

શનીવારે બપોરે ૧૨.૧ વાગે મોકલાયેલ છે કે શહેરના પડતાં કુલ લશ્કરનો બચાવ થયો છે એ વધારે ઉપયોગી ગણાય છે.

શહેરને થએલું નુકસાન

મોટી ઇસ્પીતાલ ઉપર ઝેપ્લીનના બે બોમ્બ પડવાથી તેમાના ૩૦૦ ઘવાએલાને સ્ટીમર ઉપર લઇ જવા પડ્યા હતા. ૮૦૦ ઘવાએલ ત્યાંના મંદીરના મકાનનો કેટલોક ભાગ બળી ગયો છે. શહેરની ઘણી ખરી સુંદર ઇમારતો બળી ગએલી જણાવવામાં આવે છે.

સળગી રહેલું એંટવર્પ

એંટવર્પમાંથી હજારોની વસ્તી ૨૫ સરહદ ઉપર નાસી છુટી છે. તેઓ બારથી મળેલા ખબર અમારૂં તથા એમસ્ટરડામના તાર ઉપરથી જણાય છે કે એંટવર્પ આખું સળગી ઉઠ્યુ છે. બળતી ઇમારતોના ભડકાથી આકાશ આખી રાત લાલ દેખાયુ છે. નાસી આવેલાઓથી એક કહે છે કે આખી શેરીઓ ખંડીએર થઇ પડી છે. હોલાંડમાં પાંચ લાખ માણસ નાસી આવેલા છે અને હજુ વધુ ટોળા આવવાની છે. બુધવારે રાતે તે શહેરમાં તેલની ૪૦ ટાંકીઓ સળગી ઉઠી હતી. ઘણા માણસો મરીગયા હોય એવી ધારણા છે.

એંટવર્પમાં નાસાનાસી

બધારે હજી લડાઇ બંધ નથી થયું. જ્યારે બેલ્જીઅનોએ જણાવ્યુ ત્યારે પારામાં જે સ્ટીમરો હતી તેમાં સામેલ, કેટલા ખલાસીઓ સાથે બીજી આવી બેલ્જીયમ અને બંદરે જરમન સ્ટીમરો પકડીને રાખેલી હતી તે ડુબાડી દીધી. મધ રાતે સંતાઇ ગયું અને કારખાનાઓના સામાન અટકાવવાથી

માટે નાશી છૂટે. શ્રોડા જાણી આ શહેરમાં ગઈકાલ ઘણા લોકો એક બોટ મારફત કોલ પર રહેલા બેલ્જ્યમ સ્ટીમર ઉપર ગયા, સૌ રહેલી બે સ્ટીમરો કે જેમાં માત્ર ૬,૦૦૦ ઉતારૂની ચડવક હતી તેમાં ૧૬,૦૦૦ માણુશો ભરાઈ ભારે મુશ્કેલી ઓસ્ટેંડ ગયા. ડચ સીમાને રસ્તે હજારોની સંખ્યા ચાલી જાય છે. તેમાંના કેટલાક થાકથી હારી જઈ રસ્તામાં પડેલા છે. હજારો તો ગાડાથી ઈંગ્લાંડ આવ્યા ગયા હતા.

એંટવર્પ સામે ૫૦૦ તોપ

જરમનોએ રોપેલી હતી. આ તોપ ૬ થી ૧૪ ઈંચના મોઢાના ગોળાવાળી હતી અને તેના ગોળા ૮૦ માઈલ સુધી જઈ શકતા. આ તોપોથી મજબુત કીલ્લાઓ પણ ટકી શકે તેમ ન હતું.

એંટવર્પનો દંડ

જરમનોએ એંટવર્પનો પાંચ બે કરોડનો માગેલો છે. જરમનો જણાવે છે કે આ શહેર હાથ આવ્યાથી હવે એ લાખનું જરમન લશ્કર અને ભારે તોપો ફ્રાન્સની સામે વાપરવાને છુટાં થઈ શકશે. તથા ઇંગ્લાંડ સામે દરીયાની અંદરથી ચાલતી સ્ટીમરો મોકલવાના મથક તરીકે આ શહેર ઉપયોગી થશે.

કેદ પકડાએલાઓની સંખ્યા હજુ મળી શકે તેમ નથી. ખોરાકીનો જથ્થો મોટો જથ્થો જરમનોએ હાથ કર્યો છે.

પાછળથી માલુમ પડયું છે કે એંટવર્પની તેલની ટાંકા બેલ્જીયનોએ પોતે બાળી નાખી છે. તેઓએજ શહેરમાંનું ઘણું ખાસ તેલ દાણાના કોઠાર અને દુશ્મનોને ઉપયોગી થાય તેવા જથ્થાઓ બાળી નાખ્યા હતા.

એંગ્લો—ફ્રેંચ લશ્કર

ઘેન્ટની પાસે ૧૦ માઈલ ઉપર આવેલા કવોકટરી આગળ શનિવારે ૨૦,૦૦૦ જરમનોના હુમલાને અંગ્રેજ તથા ફ્રેંચ લશ્કરે પાછો હઠાવ્યો હતો.

ઘેંટમાં એક જરમન હવાઈ વહાણે બે બોમ્બ નાખ્યા હતા.

લંડન અને પારીસમાં

બોમ્બની સામે સાવચેતી રખાય છે. સહી સલામતીને માટે જરૂર હોય તે સીવાયની બધી બત્તીઓ રસ્તાઓ તેમજ બીજા કેટલાક ભાગોમાંથી રાતે બુઝાવી નાખવામાં આવે છે.

પારીસમાં બે હવાઈ વહાણોએ ૨૦ બોમ્બ નાખ્યા છે. ૪ માણસ મરાયા અને ૨૦ ઘાયલ થયા છે. ઘવાયેલામાંના ઘણાખરા સ્ત્રી અને છોકરાંઓ છે.

પ્રશીઆની પુરવ સરહદ તરફ

રુશીઅન અને જરમન લશ્કર વચ્ચે લડાઈ ચાલી રહી છે. ગયે અઠવાડીએ રુશીઆએ પોલંડમાં મોટી જીત મેળવ્યા પછી રુશીઅનોએ દુશ્મનના ૧૦,૦૦૦ કેદી અને ૬૦ તોપ કબજે કર્યાં છે.

અંગ્રેજ ફ્રેંચના લશ્કરની મદદમાં મોરોક્કોથી જે લશ્કર આવ્યું તે લડાઈમાં ઉતરેલું છે.

બરલીનમાં બહાર પડેલ ખબર મુજબ રોમમાં જાહેર થયું છે કે જરમનના ૩ લાખ માણસો આજ સુધીમાં મરાયા છે.

આગાખાન ના. શાહેનશાહના પરોણા

તા. ૫ મી ઓકટોબરે ના. શાહેનશાહની આજ્ઞાને માન આપી આગાખાન રાજમહેલમાં ગયા હતા અને ત્યાં ના. શાહેનશાહ અને રાણીની સાથે ખાણું લીધું હતું.

વિલાયતના વડા પ્રધાન અને હીંદી લશ્કર

તા. ૪ સપટેમ્બરે કાર્ડીફ શહેરની એક મોટી સભામાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું હતું કે આ મહાભારત લડાઈમાં હિંદુસ્તાને પુરેપુરા ઉત્સાહથી પોતાનો ભાગ ભજવ્યો છે. દરેક ધરમ અને જાત, અંગ્રેજ યા તો હિંદી રાજા અથવા પ્રજા તેમજ હિંદુ તથા મુસલમાન સરવ જાણે આ ઉમદા અને મહાન લડાઈમાં મદદ કરવા એક બીજા સાથે હરીફાઈ કરી છે. હિંદુસ્તાનના આપણા ઉત્તમ લશ્કરની બે ટુકડીઓ ત્યાંથી ઉપડી ચુકી છે. તેમની આ મદદ માટે આપણે હૃદય ભરી લાગણીથી તેઓનું સન્માન કરીએ છીએ. બ્રીટીશ સલ્તનતમાં ચામડી કે જાતનો તફાવત સમજવું નથી. શહેનશાહની પ્રજા તરીકે સરવ સરખા છે. આપણા સામાન્ય લાભો અને આપણા તકદીરના તેઓ ભાગીદાર છે. આપણા અને તેમજ ડુમીનીઅનના લશ્કરની સાથે બાજુ બાજુમાં એ પણ તેમને અંગ્રેજ લશ્કરના ભાગરૂપ ગણાવી લઈએ છીએ. આપણો વાવટો, જુદી જુદી સરવ પ્રજાઓની એકતાના એક ચિન્હ રૂપે છે અને તેને આખી સૃષ્ટિનું લશ્કર કદી પણ નીચું કરી શકે એમ નથી.

લડાઈ અને હીંદીઓ

યુરોપની લડાઈમાં હિંદી લશ્કર અગાઉ ભાગ લીધો હોય એવો દાખલો નથી. ૧૮૦૧ ની સાલમાં ઇજીપ્ત ખાતે એક હિંદી સેઇન્ય ગયું હતું પરંતુ તેણે ફ્રેંચો સામે લડાઈમાં ભાગ લીધો નહતો. એવીજ રીતે લોર્ડ બેકન્સફીલ્ડના વખતમાં પણ એક હિંદી ટુકડી માલ્ટા ખાતે ગઈ હતી પરંતુ તેને ફકત કીલ્લો સાચવવાનું કામ સોંપાયું હતું. એ પછી આ વખત એક હિંદી સેઇન્ય યુરોપ ખાતે મોકલવામાં આવ્યું છે અને યુરોપની લડાઈમાં હિંદી સેઇન્યે ભાગ લીધો હોય એવો આ પહેલ વહેલોજ પ્રસંગ છે.

લડાઈમાં જતા ફ્રેંચોને

પોંડીચેરીથી ફ્રેંચ લશ્કરની એક ટુકડી લડાઈમાં જવા ઉપડી ગઈ હતી. તેમાં ૧૫ પાદરીઓ પણ હતા. આ લોકોને વિદાયગીરીનું મોટું માન આપવામાં આવ્યું હતું અને લડાઈમાં ફ્રાંસ તથા મિત્ર રાજ્યોના જય થાય એવી પ્રારથના કરવામાં આવી હતી.

સુબાઈમાંના જરમનોને અહમદનગર લઈ જવામાં આવ્યા છે અને એમ ધારવામાં આવે છે કે હિંદમાંના બીજા ભાગો માંના જરમનોને પણ ત્યાં લઈ જવામાં આવશે.

અફઘાનીસ્તાનના અમીરનો સંદેશો

ના. વાઇસરૉયે અફઘાનિસ્તાનના ના. અમીરને એવી સલાહ આપી હતી કે તમારા રાજ્યની સલામતી આખી પુરતી હોવાથી તેમજ તમારા લાભોને બીલકુલ હાની થવાનો સંભવ ન હોવાથી તમો હાલના મામલામાં ચોખ્ખી તટસ્થતા જાળવી રાખશો. આ સંદેશાના ઉત્તરમાં ના. અમીરે જણાવ્યું છે કે ના. વાઇસરૉયની સલાહ હું કબુલ રાખું છું અને તટસ્થ રહેવાની મારી ધારણા જાહેર કરું છું.

જરમનીનો એક અગત્યનો કાગળની જપ્તિ

કલકત્તા ખાતે હાલમાં જરમન સરકારનો એક અગત્યનો પત્ર પકડાયો છે. એ પત્ર, જરમન સરકારે લડાઈ શરૂ કરી તે પહેલાં કલકત્તા ખાતે એક વેપારી પેઢીમાં કામ કરતા

... ઉપર ... હતો. શ્રી ... ... કામ ... ... મજુરે પત્રમાં ... ... માં આવી હતી. એ ... આવ્યો ત્યારે તે હાજરીમાં હતો અને ત્યાંથી પાછા ફરીને તે દફતરને આવ્યો અને ત્યાંથી પોતાના એલચીનું રાજીનામું મુકી જરમની જવા ઉપડી ગયો. પરંતુ તે પોતાનો મળેલો ... મજુર પેદીના પૈસાનું ... ખાતામાં મુકી ગયો ... ... માં તે પણ ... ... હાથ આવ્યો છે.

મુસલમાની કોમના ૧૦,૦૦૦ માણસો

... ના ખાન મહમદ અકબરે ખાનના નિમંત્રણથી મુસલમાની જાતિના લોકોની એક મોટી સભા ... મારફત ... તા. ૧૦ ઓગસ્ટે મળી હતી. એ પ્રસંગે ખાન ... પોતાની ટુકડીમાં હાજર થવા ગયેલા હોવાથી પોતે સભામાં હાજર થઈ શક્યા નહતા. એમ છતાં આ સભામાં ઘણાં માણસોએ હાજરી આપી હતી. મજકુર જાતિના ઉમરાવો તથા મીજાઓએ બાદશાહ પ્રત્યે વફાદાર રહેવા ... કર્યું હતું. એ પછી હાજર થયેલા ૧૦,૦૦૦ માણસોએ લડાઈમાં સ્વયં સેવક તરીકે જવા માટે પોતાના નામો નોંધાવ્યા હતા અને સરકારને એ સંબંધમાં લખાણ કરવામાં આવ્યું હતું.

પુરવ આફ્રીકામાં હીંદીઓની બહાદુરી

યુગાન્ડાના પ્રધાન મી. ... જણાવ્યું છે કે પુરવ આફ્રીકામાં જરમન અને બ્રીટીશની સરહદ ઉપર લડાઈ જમાવ ચાલી રહી છે. દુશ્મનો બ્રીટીશ મુલક ઉપર હુમલો કરી યુગાંડા રેલવે પકડી નાખવાનો પ્રયત્ન કરતા હતા. પરંતુ એક નાના ... ... તેમને હરાવી પાછા કાઢવામાં આવ્યા હતા. તે પ્રાંતના ગવરનરે કેપ્ટન જે. ... સાથે સુબેદાર ... નાયક અને ... બતાવેલી ભારી બહાદુરીના વખાણ કર્યા છે. તેઓએ ... દિવસ સુધી દુશ્મનો સામે લડી ઘણું સરસ કામ કર્યું હતું. ... રેલ્વેની સરહદ ઉપર ૩૫ જરમન અને ૧૫૦ નેટીવોએ એ ... નં. ... 'બી' ટુકડીના ૩૦ માણસો હતા તેમના ઉપર હુમલો કર્યો. એક કલાકની સખત ઝપાઝપી થયા પછી દુશ્મનો જલદીથી ... ભાગી ગયા હતા.

હીંદી લશ્કરને માટે જરમન સ્ટીમરો

લડાઈ જાહેર થઈ તે વખતે મુખ્ય ... અને બીજે બંદરોમાં જરમન સ્ટીમરો હતી તે અંગ્રેજોએ કબજામાં લીધી હતી. અને તેમાંની ઘણી ખરી સ્ટીમરો હીંદી લશ્કરને ખાસ ... ઉપયોગમાં લેવામાં આવી હતી.

હીંદુસ્થાનથી ફ્રાંસમાં હીંદી લશ્કર મોકલવાને બ્રીટીશ ... માંની ૫ સ્ટીમરોને ... કરવામાં આવી હતી. આ ... બદલામાં સરકારે બ્રીટીશ ઇંડીઆની કંપની હીંદી બંદરોમાંથી પકડાયેલી કેટલીક જરમન સ્ટીમરો સોંપી હતી. આ પકડાયેલી જરમન સ્ટીમરોમાં બ્રીટીશ ઇંડીઆના માણસો અને હીંદી ખલાસીઓને રોકવામાં આવ્યા હતા. 'મરક્યુરી'માં એક લખનાર જણાવે છે કે જરમનીએ આ લડાઈના સંબંધમાં હીંદુસ્તાનને અંગ્રેજો સામે ઉશ્કેરણી ... ... હતી. એ ધારણા તો ખોટી પડી, પરંતુ ... જરમન સ્ટીમરો જરમની સામે લડવાને હીંદી લશ્કરને ... જવામાં મદદગાર થઇ પડી.

જોહાન્સબર્ગમાં એક સરઘસ

શનીવાર તા. ૩ ... ... જનરલના ... ઉપરાંત ... માટે ... ... હતા. હીંદી વિદ્યાર્થી ... ... હતા. તે પછી એક વાવટો ... કેટલાક હીંદી ... ... મી. ... અને ... કેટલાક ચાલતા હતા. તે વાવટા ઉપર મોટા અક્ષરથી લખ્યું હતું કે "ઈંગ્લંડ ... ... કરી બતાવવું સરસ છે" ... એક હાથી હતો જે એક સુંદર રીતે શણગારેલી મોટર ગાડી હતી. હાથી ઉપર તથા ગાડીમાં હીંદી કુમારીકાઓ બેઠી હતી. તેની પાછળ કેટલાએક હીંદીઓ ચાલતા હતા તથા કેટલાએક ... માં ઘોડેસ્વાર થયા હતા. વાવટા ... વગેરે ... કામ મી. સોલોમન ... કર્યું હતું.

હીંદી ... તરફથી સારી ... થઈ હતી તે માટે કમીટીએ આભાર દર્શાવનારો કાગળ લખ્યો હતો.

વિવિધ સમાચાર

તા. ૨૮ મી ઓક્ટોબરના અંક સાથે અમે એક ચિત્ર આપવાની ઉમેદ રાખીએ છીએ. આ ચિત્રમાં હીંદુસ્તાનથી મોકલેલ લશ્કરના બે મોટા ઉપરીઓ, સર ... ... તથા લોર્ડ કીચનરે હીંદી અમલદારની મુલાકાત લીધેલી તેની છબી છે. આ ખાસ અંકની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૪ પેની છે. તેની નકલ મગાવનારાઓએ અમને અગાઉથી લખી જણાવવું.

ડરબનની સુરત હીંદુ એસોસીએશનના સેક્રેટરી તરફથી સરવે હીંદુ ભાઈઓને ખબર આપવામાં આવે છે કે આ મંડળ તરફથી તા. ૧૮ ઓક્ટોબર ૧૯૧૪ના રોજ રવીવારે એસોસીએશનના મકાનમાં દીવાળીનો ... ઉજવાશે. ... હવન વીગેરે કર્મકાંડ થશે અને સાંજના ... ... તથા આરતી વીગેરે થશે. તેમજ નવા વરસનો ... ... તા. ૧૯ ઓક્ટોબર ૧૯૧૪ના સોમવારના ૭ વાગે એસોસીએશનના મકાન (૧૨૭ ... સ્ટ્રીટ) માં ... સરવે હીંદુ ભાઈઓને મેળાવડામાં પધારવા વિનંતી છે.

સ્ટી. ... જે ... હીંદુસ્તાનથી આવી પહોંચી છે તે જરમન ક્રુઝર એમડનના ... આવી જતા ... જણાય છે. ... આવ્યા પછી તેને માલુમ પડ્યું કે તેની આગળ નીકળેલી બે સ્ટીમરોને એમડને ડુબાવી દીધી હતી. અને તે દીવસે વરસાદ સારી પેઠે પડતો હતો એટલે ... ન ક્રુઝર એમડન જોઈ શકી નહીં હોય એમ મનાય છે.

... માં હીંદુસ્થાનથી આશરે ૩૮૦૦ ... ... આવ્યાનું કહેવાય છે.

ઇટાલીના ... મોટા ધરતીકંપ થવાથી બે શહેરો નાશ પામ્યા છે અને ઘણાં માણસો મરણ પામ્યા છે.

કરાચી અને ... ની ટપાલ સ્ટી. ... મારફત આવતી કાલે સવારે ૯ ... ડરબન પોસ્ટ ઓફીસમાં બંધ થશે.

હીંદુસ્થાનની ટપાલ સ્ટી. ... આજ કાલ આવવી રહી છે.

ગયા મહીનામાં ડરબન ... માર્કેટની કુલ આવક પા. ૪૮૬-૭-૫ ની હતી. ... ગયા વરસમાં તેજ મહીનાના કરતાં પા. ૨-૧૪-૫ ની વધુ હતી. અને જુલાઈ ૧૯૧૪ કરતાં પા. ૩૬-૧૧-૫ ઓછી હતી.

મરહુમ હીંદી વાઇસરોય ... ... પા. ૧,૬૦,૦૦૦ ની ... પોતાની પાછળ મુકી ગયાનું જાહેર થયું છે.

...ાક સુરાકની વાતો અને બીજા લેખો—મરહુમ ...
ના હમેશાં પ્રખ્યાતોમાં આ સહુથી સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૧.

એલીસ ઇન વંડરલેંડ—આ વાતો બોધદાયક છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

ઈસપસ ફેબલ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સહુ અને છોકરાઓ સમજી શકે તેવું છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

ગોલ્સ્ટાન—ગુલીસ્તાનના બેજોડ વાર્તાઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમા લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯

હાદીઝનું કલામ—મહમદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે. કી. શી. ૧-૯.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી. ૧-૯.

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીયાથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧-૯

મહોમેડનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ કી. શી. ૧ ૯.

ધી ફયુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ. બ્લંટે "ફોર્ટ નાઇટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪/

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબદુલ રહેમાન જામીના લખાણો છે. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨ ૯

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમો તે માટે ગુંદી કાઢેલી નસીહતો. દરેકની કી. શી ૧ ૯

રીલીઝ, ફેક્ટરીઝ અને વર્ક શોપ્સ—ખેતીનો ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઇ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે ત વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમા ઘણા સરસ ચીતાર આપેલ છે. કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧ ૯

મકા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચાર્ડ એફ. બરટન આ પુસ્તક બે ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાના માં લખાયું છે તેના પહેલા ભાગમા મીસરમા અનેક ઠેકાણે સુએઝ, કેરો, નાઇલ વગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર શરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમા મકામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓનાં વરણન છે. બને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી ૮ ૬.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારભાર અને સ્વદેશી. (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના સુધારા, અને (૬) હળ-નો ઉપયોગ. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨-૩.

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદૂત ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઇફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઇલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક આવૃત્તિઓ ઘણી આવૃત્તિઓ છપાઇ ચુકી છે. જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી આગળ કેટલે સુધી વધી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં ઘણાંએક દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ વાચ પાંચ પેની.

...ઇન્ડીઅન ... ... છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો ... આ ...માં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની. પો. ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન આવી ઉતર્યા ત્યારથી તે કીંબરલી, જોહાનીસબર્ગ, મેરીત્સબર્ગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ આવે છે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની સંપૂર્ણ નોંધ આ પુસ્તકમા છાપેલી છે. મજકુર જગ્યાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ત્રણ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાંસવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીના જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમા છે; બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખ તેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઇ ઉપયોગી કહેવામા આવ્યું હતું તે બધું છે. અને ત્રીજી પુરવણીમા અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસેન્સ, કેળવણી મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે વીગેરેના કાયદાઓ માંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલાં છે હીંદી સવાલને, હીંદી ખાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કારડુનો તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમા આપેલા છે. કીમત શી. ૨-૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મી. એન્ડરુસનુ ભાષણ મી એન્ડરુસે કેપથી વિલાયત ઉપડતાં પહેલા ટાઉન હોલમા કવીરાજ બાબુ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલુ ત સહુને યાદ હશે તે ભાષણ વખતે લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન મી. મેરીમેન વિગેરે ગ્રહસ્થો હાજર હતા તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી. એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમા સુંદર રીતે કેપ 'ટાઇમ્સ' પ્રેસ મા છપાવવામ આવ્યુ છે તેની કિમત પોસ્ટેજ સુધાં ૭ પેની રાખવામ આવે છે ને અમને તરફી ઓર્ડર મળવાથી જ્યાં મોકલવાનું અમને લખવામ આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા જાણીતા ગોરાઓના હાથમ જવુ જોઇએ અમે હીંદી વાચનારને ભલામણ કરી એ છીએ કે તેમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલવું. અમને જો પઇસા મોકલી ગોરાની ચુંટણી કરવા નું કહેવામાં આવશે તો અમે તેમ પણ કરવા તઇયાર છીએ. એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે, અમારી પાસે સાતસો નકલ આવી છે ને તેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ, છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે પઇસા વધશે તે શાંતિનીકેતનની નીશાળને સારૂ મી એન્ડરુઝને મોકલવામાં આવશે.

ધર્મ નીતિ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી. શી ૨-૯
ધી લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર. કી શી. ૨-૩
સોંગ સેલેસ્ટીઅલ—એડવીન આર્નોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતા નો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૩

હીંદુસ્થાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ રસીક વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ફ્રુઅરી એ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧/૯.

રૂબાયત ઓફ ઉમર ખય્યામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૭

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સમાં વેચાતાં મળે છે.

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૯
નામદાર શહેનશાહ અને શહેનશાહબાનુ	૦-૬	૧
જગ વિખ્યાત પુરુષો—સોક્રેટીસ અને ક્રોમવેલનાં ચરિત્ર	૧-૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬	૧
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
" સાતમી "	૧-૯	૩
દેશી હિસાબ ભાગ પહેલો	૦-૩	૧
શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા પદચ્છેદ	૦-૬	૧
નીશાળમાં રાખવા લાયક મુદ્રાલેખ	૦-૪	૧

મે. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃત્તાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું આ ભાષાંતર છે એમાં શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પ્થીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સંબંધમાં જ વિચારે બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે વળી ભાષાંતરકર્તાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાનાં છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રિકાના સવાલનું વર્ણન કરેલું છે. પાકું પૂઠું કી. શી. ૧-૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મુરખરાજ—આ વારતા મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'આઈવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

કાયદા સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામનો મહાન આદમ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઈ ગયો છે, તેના લખાણો લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જંગલમાં રહેવું કરનારો હતો તેથી તેના લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને ઘણું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીમાં ઘણા માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે જાતનું નુકસાન એ તેણે નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાના શહેરી તરીકે એ પાપને અટકાવવાને સારું બીજા જે ઉપાયો હતા તે તે પણ લેતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો વેપાર ચાલે તે રાજ્યને કર

ભરવો નહીં. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા ઊંડા અને અસરકારક હતા અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખો લખનાર બહુ વિદ્વાન ને અનુભવી શ્રીમાન છે. તેણે પોતાના જ સુધારાનું બહુ સરસ રીતે ખંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને ચર્ચી છે ઈંગ્રેજી પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના લોકોનાં બંધારણનો આબેહૂબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઈ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીં જ કેમકે તે નાસ્તિકતાનું મુળ અરીસ્ટોફેન્સમાં છે. "પશ્ચિમના સુધારાએ નહીં કેમકે તેથી ત્યાંના માણસો નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવરા બની ગયા છે ને ઈશ્વરને તદ્દન ભુલી ગયા છે, પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં, કે જેમ રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણી જ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુધારાના ભવાડા—હીંદને ભરું જોખમ કયું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઈન્ટીન્થ સેન્ચુરી' માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુધારાનો ચિતાર, દેશીઓમાં ગેરવર્તણુંક, ગુજરેલી ગુલામગીરી વીગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડા પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલના રીત રીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૨ છે.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઈ શકે ?—આ પાસલા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિના કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યા છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળાના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકાત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકના નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઈ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, બાળ ગંગાધર ટીલક, અબદુલ હલીમ ગઝનવી, ફકીર હુસેન ઈદ્રસ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકિત પુરુષો. કીમત શી ૨, ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

આગાહીક પંચાંગ.

પારસી—તા. ૭ ઓકટોબરથી ૬ નવેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૨૮૪.

હીંદુ—આસો વદ ૧૦ થી કારતક શુદ ૧ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મુસલમાન—તા. ૨૩ જીલકાદથી તા. ૨૫ જીલકાદ સુધી. ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨ થી તા. ૯ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૪	વદ ૧૦	૨૩	૨૫	૫-૨૨	૬-૬
ગુરૂ	૧૫	,, ૧૧	૨૪	૪૫	-૨૧	૬-૭
શુક્ર	૧૬	,, ૧૨	૨૫	૫	૫-૨૦	૬-૭
શની	૧૭	,, ૧૩	૨૬	૬	૫-૧૯	૬-૮
રવી	૧૮	,, ૧૪	૨૭	૭	૫-૧૮	૬-૯
સોમ	૧૯	,, ૩૦	૨૮	૮	૫-૧૭	૬-૯
મંગળ	૨૦	શુદ ૧	૨૯	૯	૫-૧૬	૬-૧૦

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS

Phoenix, Natal

કાયદા સામે થવાની

ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો.

કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જોગો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. ટોલસ્ટોયના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યના વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો.	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
ભક્તીનીતના ...	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જગમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારી જેલને. ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૨
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
મનુષ્ય કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
યુવરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાષાન્તર છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રોસ કરવા નહીં અને ના પયેબલ કરવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું —

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની સુંદર દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છપાયેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે. તે પણ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાળબંધને રેસ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધા લવાજમ **અગાઉથીજ** લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર જવાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલો તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની ચેકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ વાંચનારનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ વેસ્ટ માટે મગનલાલ કે. ગાંધી. ઈ. ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ. ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 40—Vol. XII. WEDNESDAY, OCTOBER 7TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

INDIAN TROOPS IN FRANCE

A MESSAGE from Reuter's correspondent in London, dated the 1st instant, states that the Press Bureau sanctions the announcement that the first contingent of Indian troops have been landed in France, where they received a splendid welcome.

The landing was effected in brilliant sunshine, and the Indians presented a magnificent appearance, their martial bearing being praised on all sides. The Indians expressed themselves as delighted at the prospect of fighting shoulder to shoulder with the Allies. Escorted by numbers of Frenchmen, the Indians marched from the quay laughing in joyous manner, and eagerly taking in the novel scenes around them. The cheerful bearded Sikhs, in their picturesque uniforms and turbans delighted the French populace.

Rajputs, Sikhs, Ghurkhas Pathans, Punjabis, Dogras, and all the other fighting men of India (adds the *Natal Mercury*) are trained in peace times to a pitch which people of colder blood can hardly understand. The Rajputs, it is said, are not only a nation of princes, but also warriors. Fighting is as the breath of their nostrils. To win or lose is immaterial if only they be given foemen worthy of their steel, and should all be lost, rather than submit to a conqueror, they would to-day, as gladly as of old, don the saffron robe and ride out gaily to their death. And so it is with the rest. The blood lust of a fair fight is always on them—not the lust that sacks Louvain and slaughters women and children in a frenzy of ghastly petulance, but the lust to meet man equally dominated by the rules of the Court of Honour. With British officers at their head they have always longed for the day when, side by side with British troops, they may prove their worth, and that they should have been given that opportunity when, with one exception, all the great white nations of Europe are at war will make their loyalty to the British Raj one with our own and as lasting.

And there are two other reasons which add wisdom to the decision to employ them. First, the use of these troops, as of the Colonial contingent, will cause it to be more than ever clear to Germany that the sharp sudden blow on which she relied to knock out France before turning back on Russia can never be delivered, for we, at all events, are our own referees, and will do our own "counting out," and, if need be, the count for France as well. Another is that, placed as we are as regards Russia in the East, it is essential that the fame of her arms in India should not be allowed to eclipse our own. The effect of the Russo-Japanese War will disappear in the light of her victory over Germany and in India once again they would begin to look for the "White Caps."

Their Remarkable Welcome

London, October 2nd (Reuter.)—The welcome to the Indian troops at Marseilles transcended the spontaneity and warmth of the receptions given the French native troops on their arrival from West Africa. Excited throngs shook the hands of the troops, and pinned roses in their tunics and turbans.

It was remarkable to see hundreds of warriors jumping a yard into the air for sheer joy.

The Ghurkhas' weird band playing the "Marseillaise" evoked much enthusiasm.

King's Message to Indian Troops

London, October 2nd. The King has sent two messages of exhortation to the British and Indian troops, which were delivered to the contingent from India on their landing at Marseilles. The message to the Indians is in Urdu, and in it his Majesty says: "I look to my Indian soldiers standing shoulder to shoulder with their comrades of the Empire to uphold the 'izzat' (pride) of the British Raj against an aggressive and relentless enemy."

Work for the Ghurkhas

London, October 1st.—A telegram from Paris says that wounded officers relate that great work is being performed by the engineers and cavalry. The latter have been much troubled by the barbed wire entanglements erected by the Germans. The officers say that when the Ghurkhas, following their usual tactics, come crawling up unseen and unheard they will soon solve the wire problem.

Mr. Gandhi goes to the Front

London, October 1 (Reuter).—Mr. Gandhi presided at a meeting of members of the Indian Ambulance Corps to-day.

The Aga Khan, in the course of his speech, congratulated them on going to the front, and said their blood would not be spent in vain if it led to the disappearance of racial differences in India. The Kaiser posed as the protector of Islam. Heaven forbid such protection.

The London Indian Volunteer Corps, which has been organised on the initiative of Mr. Gandhi, is now receiving instruction (says *India*) in Red Cross work under Dr. James Cantlie at the Regent-street Polytechnic. The total strength of the corps is now close upon 150, and a working committee has been formed, consisting of the following: Lieut.-Col. Kanta Prasad and Major N. P. Sinha (both retired members of the Indian Civil Service), Mrs. Sarojini Naidu, Dr. Jivraj N. Mehta, Mr. J. M. Parikh, Mr. Sorabji Shapurji, Mr. K. S. Jassawalla, Mr. J. N. Sahai, Mr. Abdul Harman, Mr. G. A. K. Luhani, Mr. J. S. Rafi, Mr. B. R. Varma, and Mr. A. Venkatraman.

The movement is being actively supported by His Highness the Gaekwar of Baroda, the Princess Sophia Duleep Singh, Sir K. G. Gupta, Mirza Abbas Ali Baig, Lala Lajpat Rai, and Mr. Bhupendranath Basu.

The Use of Indian Troops

Mr. Asquith was the principal speaker at the great meeting held on the 4th September at the Guildhall in the City of London. In a glowing passage, which was punctuated by frequent cheers, Mr. Asquith said:—India, with no less alacrity, has claimed her share in the common task. Every class and creed, British and Indian, princes and people, Hindus and Mahomedans, vie with one another in a noble and emulous rivalry. Two divisions of our magnificent Army are already on their way. We welcome with appreciation and affection their proffered aid, and in an Empire which knows no distinction of race or caste, where all alike, as subjects of the King-Emperor, are joint and equal custodians of our common interests and fortunes, we here hail with profound and heartfelt gratitude their association side by side and shoulder to shoulder, with our home and Dominion troops under the flag which is the symbol to all of the unity that the world in arms cannot dissever or dissolve.—*India.*

A Generous Tribute by Lord Curzon

Speaking at a recruiting meeting in Hull on the 7th [illegible], Lord Curzon said that one of the [illegible] the Government had taken was their announced intention to bring Indian troops to fight in Europe. A man was not always a prophet in his own generation or in his own country, and many of them remembered how forty years ago Lord Beaconsfield was denounced for a so-called theatrical step in bringing 7,000 Indian troops to Malta without the consent of Parliament, but since those days Indian troops had been employed in many of our wars. At the time of the Boer campaign there was one desire of these troops—that they might be permitted to take part in that struggle. There were reasons against this at the time because of the existence of a particular native problem in South Africa, but none of these reasons existed now, and to his mind it was an act of the highest statesmanship and of the highest wisdom to bring over these gallant men to the Continent of Europe and let them have their share in defending our fortunes. It would be an act of folly to refrain from using troops which were not inferior to but in some respects the most efficient of the whole Army. The martial spirit in India was traditional and famous, and why, when we wanted every man we could get, should we refrain from employing them because the sun happened to have looked upon them and made them dark? They would not fire on the Red Cross badge; they would not murder innocent women and children; they would not bombard Christian cathedrals, even if to them they were the fanes of an alien faith. The East was sending out a civilised soldiery to save Europe from the modern Huns. He would like to see the Bengal Cavalry charge the German Uhlan. He expected the little Ghurkha, with his sturdy figure and his dangerous cutting knife, to show what he could do, and they might be certain that the Rajput soldiery of India would exhibit that valour and heroism for which they had been famous for thousands of years. "When these men reach the battlefield keep your eyes on the men, not on the dark skin, and I think you will find that they will not dishonour you."

German Praise of the Ghurkhas

In a letter to the *Daily Mail,* the writer quotes from a book entitled "From My Hunting Day Book." Describing his tiger hunt in the Ganges Delta, and the necessity for having enthusiastic drivers, the German Crown Prince wrote: "We thought it wise to bring several Ghurkha [illegible] [illegible] the north-east frontier of India, and in type they resemble the inhabitants of Eastern Asia. They might almost be mistaken for Japanese and are the best soldiers the English possess in India. They are small but extraordinarily wiry and tough little people, who fear neither hell nor the devil."

It is curious enough (says the New York *World*) that [illegible] Indian troops, who, [illegible] with the negro race on the Frontiers, but, no matter what they may be, they are part of Great Britain's regular military power. If Germany were at war with the United States her troops would have to meet our negro cavalry than whom there are no better soldiers in uniform. The German denunciation of the Indian troops is as futile as the German denunciation of the Japanese as "yellow bellies." It is too late to draw the colour line in the war.

Further Help from India

London, October 3rd (Reuter).—Chiefs of India continue their magnificent offers of help. Fifteen States have already sent Imperial Service contingents, while troops from 11 other States will be accepted if need arises. Frontier tribesmen have offered to raise a corps.

There are also further princely gifts from individual rulers, and splendid offers from even the smallest States of the Indian Empire. Everyone seems to be imbued with the idea that he must help to the utmost limit of his means and power.

Fruit Diet

Remarkable evidence of the effect of diet on campaigning emerges from the letters of correspondents, especially those of officers, who testify to the astonishing hardiness of the expeditionary force. This is largely attributable to the superb fruit harvest in unravaged districts of France. With a view to using the advantage to the full, the War Office is allowing commanders fourpence a day per man for food outside the ordinary rations. The whole of this is spent on fruit, and the effects are most excellent. Leading physicians attribute the cholera among Austrians and the smashing up of their transport to their inability to obtain fruit. The Germans in France also are now living solely on tinned foods. The Russians, whose peasant members rarely see meat, are performing prodigies of marching upon pulse and fruit.

Experts consider that South Africa, with its fruit harvest nearing, may be able considerably to help the [illegible].

The Spirit of the Times

There was an unusual item in the Empire Theatre programme last night (says the *Rand Daily Mail* in a recent issue)—a series of recitations of Kipling verses by a lawyer.

[illegible] Empire audience would not stand for any sort of recitation of verses because it reminds them too poignantly of their childhood days, but the occasion of last night was special and particular. There happens to be war and that means that the spirit of loyalty to race and Empire is stronger than it is in times of peace.

That is how it happened that Mr. W. T. Lea burst in with a Kipling selection and a verse or two by Harry Pain, which exactly describes the British feeling towards Kaiser Bill. What with Mr. Lea's ability in elocution and the spirit of the times the recitations were a complete success. The recitation of "Gunga Din"—the Kipling verses which make a Tommy say of an Indian water-carrier "You're a better man than I am—Gunga Din"—expressed in a happy hour the feeling which Britishers have at the present moment regarding the Indian troops who are helping in our battles in Europe. The patient heroism of the water-carrier and the strong appreciation of the soldier were very well conveyed by Mr. Lea.

Although [illegible] there can be no doubt about [illegible]. It also served the excellent purpose of showing that local audiences are loyal to the core.

The Shelling of Madras

In connection with the cabled report of the shelling of Madras by the German Cruiser *Emden* when [illegible] shells were fired into the city, [illegible] being killed and [illegible] gallons of oil burned, the London correspondent of the *Rand Daily Mail* states:—

Eye-witnesses' accounts of the shelling of Madras indicate that the object of the *Emden* was to set fire to the town by igniting the oil tanks.

First the bungalow of the manager of the Burmah Oil Company was hit, and then a tank in one of the company's yards. The manager's family had a very narrow escape, a shell just missing the portion of the bungalow on which they were sitting at the time, and [illegible].

[illegible] the surgical wards.

Natal Indians

F. Lazarus writes to the *Natal Mercury*:—Kindly allow me a little space in your widely-read paper to say that there are hundreds of willing, able and most anxious Indians in Durban and district who are disappointed that their services have not been availed of in the great war. Over a month has now elapsed since the Indians of Durban notified their willingness to assist Britain in any capacity so long as they added their quota in the operations against the enemy. I went through the Boer War in the Indian Bearer Corps and we then had great praise bestowed upon us for our assiduity and regularity to our duties. I would undertake to get myself from 250 to 300 of my compatriots who would be willing to be at the call of Great Britain or General Botha within 48 hours.

A Letter of Thanks

Mr J. Goldsworth Thompson, hon. secretary of the Mayor's War Relief Fund, writes as follows to the Joint Secretaries, Natal Indian Market Committee Stallholders' Association, Durban:

"I have to ask that you will be so good as to convey the thanks of His Worship the Mayor to all those Indians at the Indian Market who have subscribed towards the War Relief Fund. The generous response by all sections of the Indian community to the Mayor's appeal is very gratifying, and the thanks of the Burgesses are due, not only to the individual subscribers but to your Committee and other Societies who have, by organised methods, collected these amounts."

Speaking at Bank, Transvaal, General Botha said:—The British Government was determined to take German South-West Africa and if the South African Union had not done so since the Imperial Government might have sent 50,000 coolies there. (Cries of "Hague Convention.") Nonsense, the gentleman who exclaimed Hague Convention did not know what he was talking about. Besides, there were coolies, Indians, and Japanese already in the field fighting. (Cheers.) The British Government would have been quite justified in asking coolies to take German South West Africa, and could have told these people when the war was over that they could make a settlement there later on. Would that, he asked, have been to the interest of South Africa, and would mothers quietly have contemplated such a state of affairs? (Cries of "Never.")—*Reuter.*

Mr. Merriman's Prayer

Victoria West, October 3 (Reuter).—On the invitation of the local Relief Funds Committee, Mr. Merriman addressed a large and enthusiastic meeting here last night on "The Causes and Consequences of the War."

Mr. Merriman concluded by saying:—"Fondly do we hope and fervently do we pray that the scourge of war may pass away, that it may please Almighty God to remove the curse of [illegible] from the peoples of Europe, that no longer it may be possible to [illegible] the rights of the small and weak, as [illegible] who wield the sword to look on solemn engagements as mere scraps of paper. We pray, too, that here in [illegible] and political differences, and as one united people [illegible] the feeling of [illegible] and freedom."

From the Editor's Chair

INDIAN TROOPS IN EUROPE

The cables have been humming with the news of the arrival of Indian troops in France. So far it would appear that the Sikh and Ghurkha regiments have been landed, and their appearance and conduct have evoked the unstinting admiration of the French people. Our contemporary *The East Rand Express* is of opinion that, from the point of view of the prestige of the white races, the use of coloured troops should not have been permitted. We are told that "the Empire must uphold the principle that a coloured man must not raise his hand against a white man if there is to be any law or order in either India, Africa, or any part of the Empire where the white man rules over a large concourse of coloured people." Our contemporary forgets, however, that there is no such thing as the prestige of the white race simply because it is white, and that this "prestige" did not prevent Japan from defeating the Russians less than a decade ago, the lesson of which can never be obliterated from the minds of the coloured people of the earth. If we have any regret at all that Indian troops are being used, it is solely on the ethical ground that it is a thousand pities that it has not been possible to keep the East out of the fiery maelstrom of carnage and slaughter that is drawing all Europe into its vortex. We are sure that, whatever else they may do, the Indian troops will never disgrace the Empire that they have gone to serve, that their humanity will compare favourably with that of the forces to which they are at present opposed, and that their courage and discipline will be exemplary. Another message appears to foreshadow the approaching departure for the battlefield of the Indian Ambulance Corps that has been organised amongst Indians in London by Mr. Gandhi. We know from experience that the work of ambulance men is fully as dangerous as that of actual combatants, and that members of the corps will be carrying their lives in their hands. We pray that the Almighty may be pleased to hold our brethren in his protection, and that he may grant them the strength and the fortitude to succour the injured and to comfort the death-bed.

DON'T APPLY

It is a matter of great regret that the Government have so far declined either to withdraw or modify the form of application for the new visiting permits against which such strong protests have already been raised by both the Natal Indian Association and the British Indian Association. We now learn that the form of application for Certificates of Identity is identical with that for Visiting Permits, and the only advice we can give at present to Transvaal Indians and to Natal Indians who are in possession of domicile certificates, is to refuse to take out these Certificates of Identity even as a matter of convenience. It is intolerable that those who are already fully identified should be required to complete a form of application such as is now required. We understand that further representations are being made on the subject. Whilst it is most undesirable that the Government should be in any way embarrassed at the present juncture, we feel that it is

equally undesirable, as a matter of principle, for Indians to make application for the present Lease and we trust that the leaders of the community will advise the general Indian public in this sense.

THE LATE MR. HADDON

DEATH has stricken one of the most sympathetic members of the Johannesburg European Committee in the person of the late Mr. T. R. Haddon. His large heart and consideration for all those who suffered will long be held in remembrance by those who worked with him, and those who derived advantage from his ministrations. Mr. Haddon's wide and long experience of South Africa and its peculiar problems made his sympathy with the Indian cause specially valuable. His training urged to probe such questions to the bottom and give due consideration to both sides. Those who have a just cause welcome such men. Mr. Haddon was a widely cultured man of whom there are but too few in South Africa, and his loss will be mourned by many who did not have the privilege of his personal acquaintance. We tender to his family the expression of our sincere sympathy.

Boksburg Bazaar Regulations

The following are the main provisions of the Asiatic Bazaar Regulations of the Municipality of Boksburg (referred to in our last issue) issued under Administrator's Notice No. 57, and having effect as from the 23rd February, 1914, under the provisions of section 20 (1) of the Municipal Amending Ordinance No. 17 of 1905 Transvaal:—

1. In these Regulations the terms

(a) "Bazaar" shall mean any area set apart exclusively for occupation by Asiatics under section 20 subsection (1), of the Municipal Amending Ordinance 1905, or which may be transferred to a Local Authority under the provisions of section 20, sub-section (2) of the said Ordinance.

(b) "Lot" shall mean any portion of ground laid out under Regulation *two* for occupation.

(c) "Registrar of Asiatics" shall mean the Government officer bearing that title or any other officer who may be hereafter appointed by the Government to perform the duties of Registrar of Asiatics as defined in these regulations and shall include any person lawfully acting for such Registrar or other officer.

(d) "Inspector" shall mean any officer appointed in accordance with Regulation *four*.

(e) "Local Authority" shall mean the Municipality having the control of a Bazaar under section 20 of the Municipal Amending Ordinance, 1905.

(f) "Lessee" shall include every person to whom a lease has been granted or ceded under these regulations.

(g) "Asiatic" shall mean any person belonging to one of the native races of Asia, not being a Malay born and resident in any British Colony or possession in South Africa, and not being an officer in the Consular service of any Asiatic State or Dominion.

(h) "Medical Officer of Health" shall mean the person for the time being lawfully acting in the capacity of Medical Officer of Health for the Local Authority.

2. Every Bazaar shall be surveyed and laid out in lots with streets, thoroughfares, and passages in such manner as shall be approved by the Minister of the Interior.

3. The Local Authority shall cause the number of each lot leased to be painted or fixed on the building erected thereon.

4. The Local Authority shall on being required thereto by the Minister of the Interior (hereinafter referred to as "the Minister") submit for the approval of such Minister the name of some fit and proper person as Inspector together with the terms of his appointment, and the Minister shall as soon as may be signify his approval of such person and terms of appointment, or otherwise. The Local Authority shall proceed with the appointment of such Inspector within the period of one month from the date of the receipt of the Minister's approval, nor shall such appointment be terminated or cancelled, nor shall the terms of such appointment be in any way altered without the approval of the Minister first had and obtained.

The Minister may at any time withdraw his approval of any such appointment as aforesaid, and thereupon the officer, the approval of whose appointment is so withdrawn shall, on receipt of notice, cease to be an Inspector within the meaning of these regulations.

If after the expiration of one month from the receipt of the Minister's requisition for the appointment of an Inspector in terms of this regulation the Local Authority shall fail to submit an appointment for the Minister's approval such officer may himself appoint an Inspector.

The salary of the Inspector appointed under these regulations shall be paid by the Local Authority.

5. Any lease of or any right to reside or trade on any lot in a Bazaar shall be granted by the Local Authority to and shall be held by Asiatics, subject to these regulations, and subject also to the bylaws and regulations of the Local Authority under whose control such Bazaar may be, save in so far as the same are inconsistent with these regulations.

6. The leases granted in respect of lots shall be in the terms and form set forth in the schedule hereto, and shall not exceed twenty-one years in duration.

No person other than an Asiatic shall be granted or obtain a cession of a lease nor reside or trade upon any lot unless such person is engaged in the service of the Local Authority.

Notwithstanding anything contained in these regulations all leases in respect of lots issued prior to the date of the promulgation of these regulations and in force on that date shall continue to be of full force and effect.

The Local Authority may with the sanction of the Minister grant under lease or otherwise, lots to any recognised religious or educational body for religious or educational purposes on such conditions and subject to such powers of resumption as the Local Authority may think fit, and may, in its discretion, exempt such lots from any of the provisions of these regulations.

7. No lessee shall assign, sub-let or in any way part with the possession of his lot or any part of such lot or any buildings or erections thereon, or any portion thereof, without the previous consent in writing of the Local Authority. A breach of this regulation shall entitle the Local Authority to determine the lease forthwith and take the necessary proceedings for ejectment of such lessee.

8. Any person who desires to obtain the grant or cession of a lease or a sub-lease of any lot or of any portion of a lot shall make application in writing to the Local Authority for such grant or for its consent to such cession the names and occupations of all persons who will reside on the lot and also whether or not he intends to take lodgers.

9. In the event of the Local Authority granting permission to the Lessee to sub-let the whole of his lot, the sub-lessee to whom the lot is let shall during the period for which such permission is granted be required to perform all duties by these regulations imposed on the lessee and such sub-lessee shall be liable to all penalties for non-performance of the same or for the breach of any of these regulations as if he were for the time being the lessee of the lot. the Local Authority's first charge on the buildings or other erections on any lot for any rent or charges for water or sanitary fees due in respect of such lot shall not be affected by the sub-letting of the lot.

10. The Local Authority shall not sell or otherwise grant the ownership of any lot to any person without first obtaining the consent of the Minister.

11. The Inspector shall keep a Bazaar register which shall be open to the inspection of [illegible] [illegible] [illegible] in which he shall register the names, occupations and registered numbers of all persons holding leases or residing in any hut or building and the date and period of the lease and particulars of the amount of monthly rent and the date and number of each receipt issued to the lessee in respect of the payment of rent, and the number and description of all animals belonging to the lessee or to any other occupant of any lot. The Inspector shall record in the register the particulars of all transfers of leases.

Every lessee or other person residing in the Bazaar shall afford to the Inspector thereof such information as he may require from time to time for the purpose of keeping the Bazaar register within seven days after service on him of a written notice requiring such information and such information shall if so required by the Inspector be furnished to the Inspector at his office. Any person who fails or refuses to furnish to the best of his ability within seven days after service on him of such notice any information required by the Inspector for the purpose of keeping the Bazaar register and any person who knowingly makes a false answer to any question put to him by the Inspector for the purpose of obtaining such information shall be guilty of a breach of these by-laws. The Inspector shall produce the register when desired to do so by the Registrar of Asiatics for the purpose of inspection by that officer and the Registrar of Asiatics may make copies of the same or of any portion thereof.

12. The Registrar of Asiatics shall at any time have access to any Bazaar and may inquire into any complaint which any lessee or resident in a Bazaar may make, or which may have been reported to him or be otherwise brought to his notice, against the Local Authority or any other person.

13. No person shall establish or carry on any shop or trading station in the Bazaar except with the approval and during the pleasure of the Local Authority, but the Local Authority may from time to time set apart sites in the Bazaar to be used for trading purposes, and may let such sites either on lease or otherwise to such persons for such period and on such terms and conditions as it may think fit.

14. The rent in respect of all lots in the Bazaar shall be paid, together with all charges for water and sanitary services monthly in advance on the first day of each and every month at the offices of the Local Authority.

The rent in respect of lots in the Bazaar other than trading sites shall be (a) the sum of [illegible] shillings per month for lots measuring 100 feet by 50 feet, and (b) the sum of [illegible] per month for lots measuring 50 feet by 50 feet.

15. Should the lessee fail to pay any rent or any other sum which he is required to pay under these regulations on due date or within fourteen days thereafter, the Local Authority may forthwith determine the lease and take all proceedings necessary for ejecting such lessee.

16. No buildings, fence or other structure shall be erected on any lot in accordance with plans approved by the Local Authority and under a Building permit first obtained from the Inspector, and any buildings, fence or other structures which may be erected in the Bazaar without such approval and permission (other than buildings already erected at the date when this by-law shall come into force) and any buildings, fences or other structures which are from their insanitary condition a danger to public health may after seven days' notice in writing has been given to the lessee of the intention of the Local Authority be removed by the Local Authority or any officer thereof at the cost and expense of the lessee, unless the lessee shall within one month after the giving of such notice either have removed such buildings, fences or other structures or in the case of buildings, fences or other structures in an insanitary condition have taken the necessary steps to make the same sanitary to the satisfaction of the [illegible] [illegible] and the cost of such removal may be recovered by the Local Authority from the lessee by action in any competent court.

17. Every building permit shall specify the position on the lot which the building, fence, or other structure erected thereunder is to occupy, and a part of every lot amounting to not less than one-third of the whole area thereof shall be left as open space. Every hut or building used as a dwelling shall have walls not less than eight feet in height, and be of a cubic capacity of not less than 1,000 cubic feet, and shall be provided to the satisfaction of the Medical Officer of Health or the Inspector acting under his instructions with proper means of ventilation and light, in which shall be included windows to open, of not less dimensions than one-tenth of the floor space, and one window or door on the side of the building opposite the front door.

Every building permit shall be endorsed by the Inspector with the maximum number of persons who may inhabit the building therein referred to, and any lessee who shall allow more than the specified number of persons to reside in such building shall be guilty of a breach of these by-laws.

18. The Inspector shall be provided with plans showing the different classes of buildings which may be erected therein, and applicants for building permits may be required to adopt one of such plans, the number of which shall be specified on their Building Permit and to build in accordance with such plan subject to such modifications as may be approved by the Inspector.

19. The lessee shall pay all sanitary, water and other charges for municipal services which are now or may at any time hereafter be levied under the municipal by-laws upon the premises.

The lessee shall not sell or otherwise transfer his lease of any lot until his rent, sanitary, water and other charges for municipal services are paid in full.

20. The lessee shall not make use of the land leased for the making of bricks or the quarrying of stone.

21. No lessee shall permit or suffer a greater number of persons than will admit of the provisions of three hundred cubic feet of free air space for each person of an age exceeding twelve years, and one hundred and fifty cubic feet of free air space for each person of an age not exceeding twelve years, to occupy at any one time as a sleeping apartment any room or dwelling on his lot.

22. Every lessee shall without being requested to do so, forthwith give notice to the Inspector of the names and occupations of any person who may come to reside with him.

23. No person shall bring to or have or keep in the Bazaar any pigs, and no person shall keep therein any cattle, sheep, goat or horse for a longer period than 12 hours unless such cattle, sheep, goat or horse be kept in a proper manner in a suitable stable, cowshed or building erected with the written permission of the Medical Officer of Health and the Inspector, and shall have been duly registered in the books of the Inspector.

24. The Local Authority shall have a first charge on any building or other erection on any lot for any rent or charges for water or sanitary fees due in respect of such lot, and whenever the payment of rent or charges for water or sanitary services in respect of any lot is in arrear the Local Authority may, after one month's notice in writing to the lessee of its intention to exercise this right, cancel the lease of such lot, and sell by public auction any building or other erections on such lot. The proceeds of such sale shall be applied in the first instance to defray the cost of conducting the sale and all sums due to the Local Authority in respect of such lot and the remainder if any shall be paid at the offices of the Local Authority to the person who was the lessee, to whom a full account of such proceeds shall be furnished, and no further or other compensation shall be payable to him in respect of such buildings or other erections. No person shall take down or remove any building or other erection from any lot without the permission of the Inspector.

25. Any lot which may have been left unoccupied for the space of two months without the sanction of the Inspector shall be deemed to have been abandoned and any lease granted in respect thereof may be cancelled by the Local Authority without notice to the lessee.

26. No person above the age of sixteen years other than the registered lessee of the lot, his wife and minor children under the age of sixteen years shall be permitted to reside in the Bazaar, unless and until he or she has received from the Inspector a permit to do so, which shall be called a "Bazaar Permit," and shall set forth the name of the person and the registered number of the lot on which such person shall reside, which permit shall be available for three months from the date of issue thereof, and may thereafter at the option of the Inspector be renewed from month to month provided that in case of adult male Asiatics of the age of 16 years or over they hold a certificate of registration as required by law.

27. Any person found within the Bazaar may be required by the Inspector to satisfy him that he is lawfully residing in such Bazaar, and any person failing to satisfy the Inspector as aforesaid may be ordered by the Inspector to leave the Bazaar forthwith, and any person failing to leave when so ordered, or returning to the Bazaar without permission in writing from the Inspector shall be guilty of a breach of these regulations.

28. Every lessee shall keep his lot clean and free from weeds, refuse and filth of every kind and shall keep all buildings thereon clean and in good order and repair.

29. Every lessee shall, if and when required by the Medical Officer of Health or the Inspector, erect on his lot a suitable privy or closet and shall keep the same clean and in good order and repair.

30. Every lessee shall if required by the Inspector provide a suitable box or receptacle in which he shall place or cause to be placed all rubbish found on his lot ready for removal by the Local Authority's carts on the days appointed for collection of such rubbish.

31. No person shall sink any well or make any excavation of any kind in any Bazaar without the permission in writing of the Medical Officer of Health or a Sanitary Inspector of the Local Authority and in giving any such permission the Medical Officer of Health may attach such conditions thereto as he may deem fit.

32. Whenever a birth or death occurs on any lot in any Bazaar the lessee of such lot or in case of his death or incapacity the eldest adult resident on the lot shall immediately report the same to the Inspector.

33. In the event of any person in the Bazaar suffering from any infectious disease the lessee of the lot on which such person resides or is found or in case of his death or incapacity the eldest adult resident on the lot shall immediately report the same to the Inspector.

34. In the event of any animal in the Bazaar suffering from or dying from glanders, lung-sickness, rinderpest or any infectious disease to which the "Diseases of Stock Act, [illegible]" or any similar law for the time being in force applies or may hereafter be applied the owner of such animal, or failing him the lessee in respect of the lot on which such animal is kept or may be found shall immediately report the case to the Inspector.

35. The Local Authority may reserve certain lots in any Bazaar and erect thereon rooms of not less than [illegible] cubic feet in measurement with latrine and kitchen accommodation for the purpose of lodging such Asiatics who cannot afford or do not desire to erect houses, and for the accommodation of travelling Asiatics. Asiatics desiring accommodation therein shall apply to the Inspector, and the Inspector may admit such applicants not less than [illegible] of a rental [illegible] for each [illegible] to be payable in advance according to a tariff to be framed by the Local Authority. The Inspector shall have the right to refuse accommodation to any Asiatic for any cause [illegible] and any Asiatic found occupying any rooms or portion thereof without permission from the Inspector, [illegible] by a receipt for his fees, shall be guilty of a breach of these by-laws.

36. The Inspector, or any servant of the Local Authority authorised by him, or any police officer, shall at all times have access to all lots and houses and dwellings and every part thereof within the Asiatic Bazaar, for the purposes of inspection, and no person shall in any wise obstruct him or them in such inspection, or refuse or interfere with such access as aforesaid.

37. The Inspector may prohibit any game or entertainment in the Bazaar which causes or is from its character likely to cause nuisance or annoyance to the residents in the Bazaar, or to persons in the neighbourhood, and the lessee of any lot on which such game or entertainment takes place or continues after such prohibition, as well as all persons taking part therein, shall be guilty of a breach of these by-laws.

38. Any person who wilfully or negligently damages or destroys any property of the Local Authority on the Bazaar or defaces any notice of the Local Authority affixed thereon shall be guilty of a breach of these by-laws.

39. Where any notice is required under these by-laws to be given to or served on a lessee or sub-lessee, it shall be sufficient if such notice is affixed in a conspicuous position on some part of the lot to which it relates.

40. Any person contravening any of these regulations shall be liable on conviction to a fine not exceeding Ten Pounds (£10) or, in default of payment, to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding three months.

Bazaar Permit

The following is a copy of the Bazaar Permit referred to in section 26 of the foregoing regulations:—

Permission is hereby granted under and subject to the Asiatic Bazaar Regulations to ....

(being a person above the age of 16 years, other than the Registered Lessee of a lot, his wife, or minor child under the age of 16 years) ....

to reside within the Boksburg Asiatic Bazaar for the period of three months from this date as a resident upon lot Number ...... (registered). This permission expires on the ...... of ...... 191 , and may be renewed thereafter at the option of the Inspector.

(Here is inserted in tabular form particulars of Sex, Race, Where Employed, Lot No., Certificate of Registration No., Remarks.)

Inspector ....

Date 191

N.B.—This Permit may be renewed as above stated provided the applicant satisfies the Inspector that he or she is following a lawful calling, and in the case of adult male Asiatics of the age of 16 years and over provided they hold a Certificate of Registration as required by law.

Renewed from .... to ....

The Transvaal British Indian Association has addressed a letter of sympathy to the family of the late Mr. F. R. Haddon.

The Hindu Vedic Dharma Sabha of Oudtshoorn has expressed its loyalty to the Government and Empire, at the same time making a contribution to the Relief Fund.

[illegible] Nagarton Singh, writes a long letter of many pages regarding caste, marriage and other customs and allied Hinduism questions. We would advise our correspondent to send such contributions to some Hindu magazine in India from which he may obtain the information he requires.

Printed and Published by [illegible] and [illegible] Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૮ મી ઓક્ટોબર, ૧૯૧૪. અંક ૪૩.

અધિપતિની નોંધ

અમને લખતાં મલાજ ખેદ થાય છે કે કેટલાક હીંદી ભાઈઓ સોનાનો અને બુરો છૂપો લાગેલો

સોનાનો છૂપો છે. આ ધંધામાં ફસાએલાઓ નીતિ અનીતિનો બીલકુલ વિચાર કરતા નથી. સોનાની ચોરી માટે પકડાય કોરટમાં જવું તેમાં ચોરી કરનારને ગેરફાયદો છે એટલુંજ નહીં પરંતુ આખી હીંદી કોમ ને નુકશાન છે. દરેક હીંદીએ સારી પેઠે મનમાં સમજવું જોઈએ કે પોત પોતાના વરતન ઉપરજ હીંદી પ્રજાની આબરૂ ને આધાર છે જે પ્રજાનું પ્રજાકીય ચારિત્ર્ય શુદ્ધ છે તે તે પ્રજા બધી જગાએ માન પામે છે. દ. આફ્રીકાના હીંદી કોમ આ વાત સાબિત થઈ છે એવી ઘણી કેટલીક ફરજો પાળી શક્યા છે અને તેથીજ તેઓની પ્રશંસા થાય છે. જેમ અને તેમ દરેક હીંદીએ પ્રમાણિક રીતે ઉદ્યોગ કરી પૈસા મળવ વાની દાનત રાખવી જોઈએ. નીતિથી સમૃદ્ધિ વધવાના સદ ઉપયોગ થાય છે. અનીતિથી એકઠા કરેલ પૈસાનો દુર ઉપયોગ થાય છે. ચોરી અને અનીતિથી ધન એકઠા કરી તે પોતાને નુકશાન છે. મનુષ્યો ભુલને પાત્ર તો છેજ પણ ભુલ જ્યારે માલુમ પડે ત્યારે ફરીથી ન કરવી એ મનુષ્ય કરતવ્ય છે. નવા વરસની શરૂઆત થઇ છે એ સમયે એ ધંધામાં ફસાએલાઓને અરજ છે પોતાના જીવનને સુધારવા પ્રયત્ન કરશે એવું અમે હીંદી પ્રજાની ખાતર પણ તેમની પાસે માગી લઇએ છીએ.

યુનીઅનમાં ખળભળાટ

કેપટાઉનથી, એક ડચ દુકાન સારી સના કરકરીને એક ભાગ સાથે ઘણા માણસો મારીટ્સ ૯૦ માણસો મદદમાં એ આ કામ ચાર દિવસથી ૨૦ માઈલ દુર ગામડાં ઘણા નાશ થઇ હતી. બીજો એક તારમાં ખબર છે કે મારીટસના માણસો ઘણા નીરાશ થઇ ગયા છે. તેમાંના કેટલા શરણ થવાનો વિચાર કરે છે.

જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકામાંથી ગાલ્ફેરાન એક પત્રમાં કેબલ કહે છે. તા. ૧૭ મી. આ સમાચાર ખબર છે "સાઉથ વેસ્ટ સરહદ ઉપર ૫ અમલદાર અને ૫૮ માણસો કેદ પકડેલા છે."

પ્રીટોરીઆથી આ ખબર સાથે રોઈટર જણાવે છે કે આ માણસો જે મારીટ્સ પોતાના હાથ નીચેના કેદ પકડાયા તેમાં ના સેવરો જોઇએ. અમલદારોના નામ લે. ફ્રામર અને બેઝા ડિસ્ટ્રીક્ટના ફિલ્ડકોરનેટ કે. ડી. વાલીઆરસ, એક જરમન અને પૂરો પુરાવો છું. માણસોના નામ આપ્યાં નથી. તા. ૯ મીએ લેફ્ટ. કરનલ બુવર સાથે બે માણસો ગયેલા તે ગુમ થયા છે અને તેઓ કરનલ બુવરને સરકારનો હુકમ સંદેશો મોકલવાને ખાસ મુકરર કર્યા હતા.

કેટલાક બાહેરીઓ પ્રોવિન્સેસ પાસેના માણસો કુચ કરતા હતા તેમને પણ પકડેલ છે અને તેમનો ઘરબાર નાશ કરવામાં આવેલો જણાય છે. જેકીસે એક ઠગ ડાકોર તેની બખ્તર જનરલને ગોળીબારથી મારી નાખવાની ધમકી આપેલી. આથી યુનીઅનના કેટલાએક વફાદારીઓ તેની મેરીટ્સ તરફના જણાયાં લાગે છે. મારીટ્સનાં જ ૮૦ માણસો પકડાયા છે તેમનો મોટો ભાગ ઉપર સ્થિતિ. પ્રથમ મારીટસ તરફ થઇ ગયા જણાય છે. '૫૮ માણસો' તારમાં છે તેનો અરથ એમ જણાય છે કે તેમાં ના ઘણાખરા ડચ હશે જોઇએ. આથી માલુમ પડશે કે યુનીઅન તરફ ડચ વફાદાર છે. આ ઉપરાંત રુટર જણાવે છે કે ડચ બે પ્રધાનોએ જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકામાં આવશે. હાલ હેવાને યુનીઅન સરકારના દરેક જાતની સંપુર્ણ મદદ આપવાનું જાહેર કરેલું છે.

મીનીસ્ટરના તરફ રુટર જણાવે છે કે કરનલ બ્રીટ્સે મારીટસના માણસ ત્રણ અમલદાર અને ૧૭૦ માણસને પકડ્યા છે. બીજા ૮ અમલદાર અને ૪૦ની ટુકડી તેઓની મરજી થી શરણે આવેલી છે. બીજા કેટલાક યુનીઅન લશ્કરમાં જોડાઇ જવાના સંદેશા મોકલ્યા છે. મારીટસ અને જરમનો સાથે ઝઘડો થવાના ઉડતી ખબર મળ્યા છે.

દ. આફ્રીકાની સ્થિતિ વિષે સ.જ. લોબા લખો ઈંગ્લાંડના ખાસ મત છપાય છે. દરેક છાપુ જનરલ બોથાની વફાદારી ના ભારે વખાણ કરે છે અને બરીટીશ પ્રજાને તેના પર વિશ્વાસ છે એમ જાહેર કરે છે. જનરલ બોથાનાં આટલા બધા જાહેર વખાણ અગાઉ કદી થયા નથી છતાં પણ એમ આશા રાખે છે કે દ. આફ્રીકામાં બળવો ઉઠાવવાની કોશીષમાં જરમનોને ફતેહ ન મળે.

મોરનીંગ પોસ્ટ જણાવે છે કે દ. આફ્રીકા માટે બે રસ્તા ખુલ્લા છે. બરીટીશ સામ્રાજ્યમાં રહી સ્વતંત્રતા ભોગવવી અગર તેમ નહિ તો પછી જરમનીના એક કોલોની તરીકે રહેવું.

'ધી ટાઈમ્સ' માને છે કે આ બળવાથી કંઇ ગંભીર અસર થવા પામશે નહિ. આ બળવાનું ખાસ ઉપયોગી પરીણામ એ આવશે કે ઘણાં માણસો હવે લશ્કરમાં જોડાશે.

'ડેલી મેલ' જણાવે છે કે પ્રમાણીક ડચ લોકો પોતાની કોમમાંથી આ અપવિત્ર વસ્તુને દુર કરશે અને તેઓ પુરણ ઉત્સાહથી જનરલ બોથાને ઉત્તેજન આપશે.

જનરલ બેયરના રાજીનામા પછી જનરલ બોથાને દરરોજ લગભગ ૧૫૦ કાગળો મળે છે. તેમાં એવા ઘણા થોડા છે કે જરમન વેસ્ટ આફ્રીકા પર ચડાઇ કરી એ બાબતે કીધું એમ કહેનારા હોય. બીજા બધા સહાનુભુતીના તથા મદદ આપવાના મળે છે. કેટલાક જાહેર સભાઓના ઠરાવો, કેટલાક કીંમ્બર્લી રસની ટુકડીઓના અમલદારોના, કેટલાક આગેવાન ખેડુતોના, કેટલાક ડચ રીફોર્મ ચરચના પાદરીઓ વગેરેના, ટેલીગ્રામો અને ટુંકમાં દરેક શહેરમાંથી જુદી જુદી પ્રજા તરફથી ખબર છે.

હિંદી ધારાસભામાં વાઈસરૉયનું ભાષણ

[ગયા અંકથી ચાલુ]

કૅનેડાવાળા હિંદીઓ

ના. વાઈસરૉયે ભાષણ આગળ ચલાવતાં જણાવ્યું કે કેનેડાના સને ૧૯૧૩ના કાયદા મુજબ મહેરબાન ડ્યુક ઑફ કૅનૉટ હિંદીઓને જતા રોકી શકે છે. હિંદી સરકારની મંજુરી સિવાય તેમના લાયસન્સ વગર હિંદીઓને રોકવાની સત્તા વાપરી હતી. તેમના આ પગલાનો હેતુ કેનેડાના કમીશનર સાહેબને ગેરકાયદેસર ઠરાવવાનો હતો. હિંદીઓ ભલામણ કરે તો કેનેડા સરકાર હિંદી પ્રજાના માણસોને કહેતું એમ હતું કે કેનેડા જતા અટકેલા હિંદીઓ વાજબી રીતે કેનેડામાં દાખલ થઈ શકશે નહિ. તેનું કારણ એ છે કે કેનેડામાં દાખલ થવાનો હક છે. બીજાઓ સાથે મજુરોને દાખલ થવા દેવામાં આવેલ. એવી તકરારને સમજ આપીને મુસાફરી કરીને કેનેડા આવી પહોંચવું જોઈએ એવો જે કાયદો ઘડાયો છે તેનો તે રીતથી અમલ થયા છે. કેનેડાના આવા સખત કાયદાને માટે આપણને દિલગીરી થાય છે. પણ જ્યારે તેવા કાયદાની સામે થવું હોય ત્યારે દુઃખો સહન કરવા તૈયાર થવું જોઈએ. કોમાગાટામારૂ ઉપર ૪૦૦ હિંદીઓને સહન કરવી પડેલી અગવડ અને દુઃખ માટે આપણને બધાને દિલગીરી થાય છે. તે માણસોને ઉતરવાની રજા આપનાર તે માટે જવાબદાર છે. તેઓ આગળ જણાવે છે કે કોમાગાટામારૂના ઉતારૂઓને પાછા મોકલવામાં આવશે, તેમજ તે સ્ટીમરને મોકલવાનું પગલું ઉઠાવ્યું તે વાજબી ન હતું. તેમણે યાદ રાખવું જોઈતું હતું કે સંસ્થાનોના હક ઉપર જરા પણ ધ્યાન આપે નહિ, તેઓને પોતાના હક ઉપર બીજા ધ્યાન આપે એમ માગણી કરવાનો થોડો હક છે. કૅનેડાના કમીશનર સાહેબથી ત્યાંની સરકારને ખબર આપવામાં આવી છે. કૅનેડાની કોર્ટમાં જે મુકદમો માંડવામાં આવ્યો હતો તે કાયદાની કસોટી માટે હતો. તે મુકદમો નિષ્ફળ ગયો હતો, અને થોડા સિવાયના તમામ ઉતારૂઓને પાછા હાંકી કાઢવામાં આવ્યા છે. કેટલાક હિંદી ઉતારૂઓએ કેમ નહીં સુલેહનો ભંગ કીધો હતો, પણ છેવટે તેઓએ સુલેહ શાંતિમાં કીનારો છોડ્યો હતો. આ બાબતમાં હું જણાવવાની રજા ધરાવું છું કે પાછી મુસાફરી વખતે કેનેડાની સરકારે હિંદી ઉતારૂઓને ૬૦૦ ની કીમતનો ખોરાક વગેરે આપીને ઉદારતા બતાવી હતી તે બાબત ભુલી જવી જોઈએ નહિ. હું ધારું છું કે આ બનાવ તરફ હિંદી સરકાર ધ્યાન રાખતી હતી, પણ બનાવ કાયદાની બારીકીને લગતો હોવાથી હિંદી સરકારને વચ્ચે પડવાનું કારણ ન હતું, છતાં જ્યારે હિંદી ઉતારૂઓને સરકારી મદદથી પાછા હાંકી કાઢવાની તજવીજ થવા માંડી ત્યારે તેમ થતું અટકાવવાને મેં હિંદી પ્રધાન ઉપર લખાણ કીધું હતું, અને વળી જણાવું છું કે તે પ્રમાણે પોલીસે હથીઆરનો ઉપયોગ કર્યો નહતો. થોડા દિવસ પહેલાં અમને ખબર મળી હતી કે તે લોકો બજબજ ખાતે આવી પહોંચ્યા છે. તેથી કાબેલ અમલદાર ઑફીસર ટોનકીન જરૂરતને મેં અરજ કરી છે કે જે તેઓ પાછા વિખરાઈ ગયા હોય તો, હિંદી સરકારના ખરચે તમામ હિંદ તરફ પાછા મોકલી આપવા, અને જુદાજુદા સ્થળોએ થયેલો મામલો રહેલો હોય તેવા બનાવોનો મેં તપાસ કરી છે. એટલે અને હાલની સ્થિતિનો નીવેડો લાવી બાબત સારી રાજનીતિ બાંધવા થોડું જોઈએ.

આ તો દેખીતું છે કે આપણા હિંદીઓને જે લાભ મેળવતાં અટકાવવામાં આવે છે તે લાભો મેળવવા કામ તો આપણે પરસ્પર સુલેહથી રાજનીતિ અખત્યાર કરવી જોઈએ. મારો મત પ્રમાણે આ બાબત કે સ્થાનિક લાભ મેળવવાની બાબત લાગ્યા બાદ ઘણી કરી શકાય તેવી છે. કેનેડાના દાખલા ઉપરથી આપણને જણાય છે કે પરસ્પરની સમજણ મુજબ પર પ્રદેશ અમુક આપવાની મીતિ ત્યાં દાખલ થવા દેવામાં આવે છે. હિંદીઓ માટે તે લાગુ પડે ત્યારે જેવાં હક મળવા જોઈએ. આવી કેટલાક મુસાફરો, વિદ્યાર્થીઓ, વેપારીઓને માટે પરસ્પરની છૂટ દેવામાં આવે તે ઉપરાંત જે દેશમાં વધુ વસ્તી વાળને ત્યાંની અમુક સંખ્યામાં પરવાના મળી શકવા જોઈએ. આ પરવાના સિવાય તે દેશોમાં દાખલ થવાની કોશીશ કરનારાઓને દાખલ થવા દેવામાં આવશે નહિ. સંસ્થાનોની સરકારો સાથે મસલત ચલાવ્યા સિવાય કોઈ જાતનો પ્રબંધ કરી શકાય તેમ નથી, પણ તે રાજનીતિનું વહેવાર પરીણામ આવી શકે તેમ હોય તો સંસ્થાનો સાથે તેવો પત્ર વહેવાર ચાલુ કરવો જોઈએ. જો તે રાજનીતિ હિંદી પ્રજાને પસંદ આવે તો તેને અજમાવ્યા બાદ તેમાં નિષ્ફળતા મળે નહીં ત્યાં સુધી બીજી રાજ્યનીતિ ઉપર વિચાર કરવો નકામો છે. પણ હિંદી સરકારની નજર પર બનતો વિચાર ચલાવવાને સંસ્થાનોએ ઘણી વખત પોતાની ઈચ્છા દર્શાવી છે, અને મને પુરતો વિશ્વાસ છે કે અમુક સંખ્યામાં હિંદીઓને દાખલ થવા દેવાને તેઓ ખુશી થશે. આવી જાતની ગોઠવણ ધારાસભાના સભાસદો અને હિંદી પ્રજા સન્મુખ હું રજુ કરું છું. અને જો હિંદી પ્રધાનને તે પસંદ આવે તો સંસ્થાનો સાથે મસલત ચલાવવાને હિંદી પ્રધાનને તે વિષે ભલામણ કરવાને હિંદી સરકાર તૈયાર છે. હું હિંદી પ્રજાને અરજ કરું છું કે તેણે વિશાળ નજરે આ સવાલ ઉપર વિચાર ચલાવવો. જેમ હિંદને હક છે તેમ સંસ્થાનોને છે. જો સંસ્થાનોની સરકારો સાથે સંદેશા ચલાવવાને ઠરાવ કરવામાં આવે તો મને વીશ્વાસ છે કે આપણે તેઓને અરધે રસ્તે મળવા જતા હઈશું તો તેઓ ઉદારતાથી કામ લેશે. થોડા અઠવાડીઆમાં આપણા બહાદૂર દેશી સીપાઈઓ સંસ્થાનોના સીપાઈઓની સાથે દુશ્મનોની સામે લડતા હશે. અને તેવી સ્થિતિમાં કૉલોનીઓ આ મુશ્કેલી ભરેલા સવાલ ઉપર ઉદારતા ભરેલી વરતણુક બતાવશે એમ આશા રાખી શકાય.

હિંદી લશ્કરનો ખરચ પા. ૧૦ લાખ થશે

નાણાંની મદદના સંબંધમાં લંબાણથી ભાષણ આપતાં ના. વાઈસરૉયે કહ્યું કે હાલ આપણે જે લશ્કર મોકલ્યું છે તેનો ખરચ આપણે ઉપાડીએ તે કંઈ વધુ નથી. આપણે જો અનુમાન ઉપરથી એમ ધારીએ કે લડાઈ આખું વરસની આખરી સુધી ચાલશે તો આપણને આપણા લશ્કર પાછળ લગભગ દસ લાખ પાઉંડનો ખરચ થશે. તે સીવાય મહારાજાઓએ ૫૦ લાખ રૂપીઆની જે કીમતી મદદ કરી છે તે તમેએ સાંભળ્યું છે. તે રકમનો ઉપયોગ હિંદના લશ્કરને કરીશનના પેલે પાર લઈ જવા પાછળ ખરચાશે. અને વધુ થશે, જે રકમો આપણને મળશે, તેનો ઉપયોગ પણ તેવાજ હેતુ માટે કરવામાં આવશે. આથી કરીને આપણે બ્રીટીશ સરકારને હિંદી લશ્કર ઉપરાંત કેટલાક રૂપીઆની કેટલી કીમતી મદદ કરી શકીશું. આમાં જરૂર વધારે રકમનો ઉમેરો આપવો તે અમે ધારીએ છીએ કે હીંદી કર ભરનારને વધારે ભારે પડશે.

આવેલું આપણું લશ્કરને શહેનશાહતના બીજા લશ્કરોની સાથે ઉભા રહી લડવા માટે મોકલ્યું છે એણી વખતે અત્યંત આથી સારૂં પરીણામ નીપજશે છે અને મને એમ લાગ્યા વીના રહેતું નથી કે આ લડાઈના પરીણામે એક બીજા ભાગોમાં વધારે સ્નેહ એખલાસ ઉભો થશે. અરસપરસ મુશ્કેલીઓ દુર થશે અને ગેરસમજુતીઓ નાશ પામશે.

બીજાં ભાષણો

મી. સુરેન્દ્રનાથ બેનરજીએ હીંદ અને ખાસ કરી બંગાળા ની વફાદારી ઉપર વીસ મીનીટ સુધી ભાષણ આપ્યું હતું. એમ્બ્યુલન્સ કોરની યોજનાથી બંગાળમાં ઉત્સાહ ફેલાઇ રહ્યો છે એમ જણાવી તેમણે કહ્યું કે આપણને શહેનશાહતની પ્રજા તરીકેના હક જોઇતા હોય તો તેના ખરચમાં પણ ફાળો આપવો જોઇએ અને આત્મભોગ આપવાને તૈયાર રહેવું જોઇયે; નહી તો વફાદારીનો ઉભરો તે ખાલી શબ્દો જેવો કહેવાય. તે પછી બંગાળાના મુસલમાનોના પ્રતિનીધી

મીસ્ટર ગઝનવી

એ કહ્યું કે કેટલાકના મનમાં એવો સવાલ થાય છે કે લડાઈમાં ટરકી દાખલ થાય તો મુસલમાનોનું વલણ કેવું હોય. જો ટરકી હાલની લડાઈમાં જોડાય તો પણ હીંદુસ્તાનના મુસ્લમીનો તો ચોકસપણે એકજ જવાબ આપી શકશે. દીન કે જે અમને અમારી જીંદગી કરતાં વધારે વહાલો છે તેને અમે મુસલમાનો હોઇ વળગી રહેનારા છીએ, પરંતુ હાલની લડાઈમાં તેવો સવાલ ઉભો રહેતો નથી એ અમે સારી રીતે જાણીએ છીએ. ખુદા ન કરે કે ટરકી કોઇ રીતે જોડાય, પણ કદાચ તેમ થાય તો હીંદના મુસલમાનોની તો ફરજ છે કે તેઓએ શહેનશાહતની પડખે ઉભા રહેવું—અને ખાસ કરીને ઈંગ્લાંડ કે જે મિત્ર રાજ્યની સ્વતંત્રતાને બચાવ કરવાને લડાઈમાં ઉતરેલ છે તે ઈંગ્લાંડ તરફની ઐતિહાસીક વફાદારીમાંથી તેઓ ચળી શકતા નથી. હીંદનું નસીબ ઈંગ્લાંડ જોડે બંધાએલું છે. હાલના આમલા વખતે અમે અમારૂં સરવસ્વ અરપણ કરવાને તઇયાર છીએ. બંગાળી જુવાનો હજારોની સંખ્યામાં લડાઇના મેદાનમાં લડવાને બહાર પડેલ છે. પણ તે બધા લડવા જઇ શકે એ બનવા જોગ નથી એટલે તેઓએ એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી ઉભી કરી છે.

સર ફાજલ ભાઈ કરીમભાઇ

એ જણાવ્યું કે જાન માલનો અમે તેટલો ભોગ આપવો પડે તો પણ તેટલો ભોગ આપવાને અમે તૈયાર છીએ. હીંદુ, મુસલમાન, શીખ, ખ્રીસ્તી, પારસી અને બીજા હીંદીઓ આ ભયના સમયે લડાઈના મેદાનમાં જાન તમામ નાખી, આપીને બધી લડાઈની સેવા બજાવવા તઇયાર છે. લડાઈને લગતા ખરચના બોજમાં વાજબી ફાળો આપવાની લાગણી હીંદી પ્રજા ધરાવે છે અને હવે નામદાર વાઇસરોયની પ્રેરણાથી હીંદી લશ્કરને યુરોપ અને આફ્રીકાની ભૂમિ ઉપર લડવા મોકલવામાં આવેલું હોવાથી પ્રજા એમજ માને છે કે બ્રીટીશ શહેરી વરગના સમાન હકની હવે બક્ષીસ આપવામાં આવે છે.

હીંદુસ્થાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી. સુરત તા. ૧૨ અક્ટોબરે કલકત્તેથી આ તરફ આવવાને ઉપડી છે.

સ્ટી. ગોવાલા તથા બંગાળી—ઓફીસો મજગાવ.રે ડરબન ને મુંબઇ માટે ઉપડવાની હતી.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

જરમનોએ હુમલામાં હજુ એંટવર્પ પુરૂં નથી આવ્યું. શહેર નહીંતે હીંદ એંટવર્પના ૨૪ કિલ્લા જરમનોની સામે ટકી રહ્યા છે હજુ તો તેમણે થોડાં પરાંઓનો કબજો લીધો છે.

જરમનોએ બેલજીઅમનું એક બીજું મોટું શહેર ઘેન્ટ લીધું છે. બેલજીઅમના રાજા એંટવર્પના ઘેરા વખતે લશ્કર સાથેજ રહેલ છે અને તેની રાણી પણ તેની સાથે રહેલ છે. તેના બાળકો ઈંગ્લાંડમાં સહી સલામત જઇ પહોંચ્યા છે.

ડચ મુસાફરો જણાવે છે કે જરમનોએ શહેર હજુ સુધી લુંટયું નથી. જરમનો ચિન્તાથી જણાવે છે કે વસ્તી પાછી આવે. પણ તે બને તેમ જણાતું નથી. રસ્તે જનારાઓ તરફ જરમન અમલદારો ઘણો વિવેક બતાવે છે.

રુશીઆની ક્રુઝર ડુબી ગઈ

ગયા રવીવારે જરમન સબમેરીને રુશીઆની ક્રુઝર પેલાડા (૭૮૮૭ ટનની) ડુબાડી દીધી છે. તેમાંના બધા ખલાસી ડુબી ગયા છે.

સરવીઆની રાજધાની

બેલગ્રેડની ઘણી દયાજનક સ્થિતિ છે. તેના ઉપર ઓસ્ટ્રીઅનોએ નાખેલા ગોળાને લીધે ૧૧ અઠવાડીઆ થયાં. ઘણી પાઠશાળા તથા મોટું દેવળ સળગી ગયાં છે.

ઈંગ્લાંડમાં ૪૦,૦૦૦ રેફ્યુજીઓ

એટલે નાશી આવેલા માણસો છે. આમાંના ૫,૦૦૦ છેલ્લા બે દિવસમાં બેલજીઅમથી આવેલા છે. આ બધાને ઈંગ્લાંડમાં સમાસ કરવાની ગોઠવણો ચાલી રહી છે.

લડાઈ કયાં સુધી ચાલશે?

લોરડ કરઝને હેરો ખાતે ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે લડાઈ આવતી ક્રીસ્ટમસ પહેલાં પુરી થશે એ વિચાર ભુલ ભરેલો છે. પુરી થતા પહેલા તો ઘણી ક્રીસ્ટમસો જશે.

વોસેજીસની લડાઇ

વોસેજીસમાં દુશ્મનોએ રાતે હુમલો કર્યો હતો અને તેને પાછો હઠાવી કાઢ્યો હતા. ગઇ કાલે એક વખતે ૪૯ મી રેજીમેંટ પાસેથી હુમલો કર્યો હતો. ૯ તથા ૧૦ મી તારીખે સખત ઝપાઝપી થઇ હતી. તેમાં ફ્રેંચ લશ્કરે દુશ્મનના ૨૦૦ માણસો માર્યા તથા ૫૦૦ કેદ પકડયા હતા. ફ્રેંચના ૮૦ મરાયા અને ૪૦ ઘાયલ થયા હતા.

પોરટુગાલ લડાઈ જાહેર કરે છે

પોરટુગાલે જરમની સામે લડાઇ જાહેર કરી છે એવા ખબર લીસ્બનથી રૂટર આપે છે. આ સમાચાર હજી સત્તાવાર નથી.

જરમનો ઓસ્ટેન્ડ નજીક પહોંચ્યા

શની તથા રવીવારે એક ભારે લડાઇ થયા પછી જરમનોએ ઘેન્ટ શહેરને કબજે લીધો છે. બેલજીઅમની વસ્તી નાસ ભાગ કરી રહી છે. ઓસ્ટેન્ડ આગળ એક મેલ બોટ પાસે હજારો લોકોની સંખ્યા નાસી છુટવા એકઠી થઇ રહી હતી. ઓસ્ટેન્ડથી વીસ માઇલને છેટે લડાઇ ચાલુ છે અને જરમનો સાંજના ઓસ્ટેન્ડ નજીક આવી પહોંચ્યા છે.

બેલજીઅમ સરકાર ફ્રાંસ ગઈ છે

બેલજીઅમ સરકારનું પ્રધાન મંડળ હાવર આગળ પહોંચ્યું છે. ફ્રેંચ સરકારે ખાતાના પ્રધાન તેમજ બીજા અમલદારોનો આદર સત્કાર કર્યો હતો. કીંગ આલ્બર્ટ પોતાના લશ્કર સાથેજ રહે છે. બેલજીઅમ સરકાર પોતાનું

અમેરિકાથી આ રાઈફલોના કારખાના ફ્રાંસની સરકારે ઇજારે રાખી લીધાં છે. ઘોડાઓ ઉપર બાંધવાની એક બાઈસીકલ જેવી રાઈફલ માટેની નવી શોધ જણાય છે.

બેલ્જીઅમોની ભયંકર દુર્દશા

હવે મરેલા બેલ્જીઅનોના ઢગલાં ફીલ્ડમાં નાખે છે. ફલશીંગ, ડચ સરહદ વિગેરેમાં ખેતરોમાં ભૂખ્યા આવ્યા છે. હલના તે કરેલા માલ રાખવાના મકાન ભરાયા પડેલા છે. જ્યારે કેટલા માણસ આકાશમાં ફુરસદ વગર ગરીબ ખુલ્લા પડી રહે છે. ડચ લોકો પણ ઘણું મદદ કરી રહ્યા છે. સરહદ ઉપર ડચ લશ્કરના ખાવામાં બેલ્જીઅન ભુખે મરતા ઓગા આવે છે, અને છોકરાંને કદી સુધી ઉંચકી લઈને જાય છે. બેલ્જીઅન પહેલ બેભાન બોલાવીને ઉભા રાખવામાં આવે તો રસ્તાની બાજુએ ટોળાબંધ માણસો આવી ઉભા રહે છે. સેંકડો ગાડીઓમાંથી અને કલમમાંથી અનાજ જાય છે અને ઓરતોને માટે આજીજી કરે છે. દર રોજ લંડનના સ્ટેશનો પર બેલ્જીઅમથી આવતી આગગાડીમાં આશ્રિત બેલ્જીઅનોની ભીડ થઇ રહે છે. એવો અંદાજો કરવામાં આવ્યો છે કે વીસ હજાર બેલ્જીઅનો ફોકસ્ટોન ખાતે આવેલ છે.

બેલ્જીઅમો પાછા ઘેર જાય છે

આમસ્ટરડામને ખબર મળી જણાવે છે કે જરમન સરકારે જાહેર કર્યું છે કે ૩૬,૫૦૦ બેલ્જીઅન એન્ટવર્પ પાછા આવ્યા છે, અને બેલ્જીઅનોને પાછા મોકલી આપવામાં ડચ સરકાર સારી મદદ કરે છે.

વેસ્ટ ઈંડીઝમાં દરીઆઈ લડાઈ

કારલ્સ્રુહી નામની મનવાર ઘણુંજ સરસ કામ કરી રહી છે. જુદા જુદા વહાણો પરથી જરમનના ઘણા લશ્કરને તેણે પકડ્યું છે, અને બીજા નામની એક સ્ટીમરને પકડી છે કે જે મનવારે, માટે ખોરાક તથા કોલસા લઈને જતી હતી. ફ્રેન્ચવાડીથી આવેલ ખબર છે કે ઈંગ્લીશ મનવારે ઉપર પાસીફીક સમુદ્રમાં જરમનોએ ગોલીબાર હુમલો કર્યો હતો. જરમનની એ સ્ટીમર ડુબાવી દેવામાં આવી હતી.

હિંદી લશ્કર માટે હસ્પીતાલ

એલેકઝાંડ્રીઆ અને મારસેલ્સ આગળ હિંદી લડવૈઆ માટે હસ્પીતાલની સ્થાપના કરવા માટે એક ફંડ ઉઘાડવામાં આવેલું છે તેમાં આજ સુધીમાં પા. ૩૫,૭૪૮ ભરાઈ ગયા છે.

જરમનો એંટવર્પમાં કેવી રીતે દાખલ થયા?

તે વિષે એક બેલ્જીઅન કે જેણે આ ખુલાસો આપ્યો છે કે બેલ્જીઅમ દુશ્મનનું લશ્કર અંદરના ભાગમાં આવ્યું ત્યાંથી નોખું નહીંતો. આખી પોતાના લશ્કર ઉપર જોર કર્યું. એ ફ્લ ફેસ. કરીને જરમનોએ લાકડાના પુલ બાંધી લીધા અને બેલ્જીઅનોની પછવાડે લશ્કર મોકલ્યું. ત્યાંનું બધું લશ્કર હલીને દાખલ થયું. નવે જરમન ગવરનર નીમાયો. તેણે પોતાના કારભારીઓ સાથે ૬૦,૦૦૦ ના લશ્કરની નેમણુંક કરી.

જરમન હુમલાથી એંટવર્પને બહુ નુકશાન થયું છે. આશરે ૧૨૦૦ માંથી ૬૦૦ ઘર તદ્દન હેઠાં પાડીને નાશ પામ્યા છે.

રેશીઅનોનો જય

અમે અહેવાલેથી મળેલા ખબર પ્રમાણે સમાચાર મળ્યા છે કે આ લડાઈના વીસ રેંજે સાઈલેસીઆ, ગેલીશીઆ, આજ સુધી લડાઈ રહ્યું છે. તેઓ હીમ્મત કે જેઓ રણ ઉપર આવ્યા છે તે જરમનોના રસ્તા લોકોના અભિપ્રાયને પસંદ કરતા નથી.

ઓસ્ટેંડ ખાતે જરમનો જણાવે છે કે આ શહેરથી જાઓ અને ભરતી પૂરવ ઠેકાણાની સ્થિતિને ફરીથી લાગી છે.

આ લડાઈની આખરતનો આવા વેળાએ એંટવર્પ લેવાથી જતા ફ્રાન્સની પાસાએ એક મીલ ભી. જ્યારે અમે તેના આગે કેમાનીઆની ઉત્તરની બુખારેસ્ટમાં એક વખત રહી અંકુશથી બચાવ થયા છે.

એમ્ડેનનાં કાર્યો

રોમથી ખબર જણાવે છે કે જે જરમન કાગળ ઓએન સહી સાથ મળી માટે કારભારોએ આપેલી છે તેના પર તાજુબ કામ કરનારા કારભાર ના ઉપરની નીમણુંક. અને તે કાર સમુદ્રમાં ઈંગ્લીશ કાફલા ઉપર હલ્લો કરવાની જીદ રાખતા જણાવે છે. એક અમર કોન્સ્ટાંટીનોપલથી મળ્યા છે કે આ રહી. ગોએબન ઉપર ટરકીશ વાવટો છે તથા ત્યાં બધા ખલાસીઓ જરમન છે અને તેઓ જરમન યુનિફોર્મ પહેરે છે.

આમસ્ટરડામને ખબર મળી જણાવે છે કે ઝીલાંગમાં ઉપવું છે કે કેમ્પ્રાયોંતીની વહાણના ચીજો બેલ્જી બાનાના મજુરોને શહેર છોડવાની ફરજ પડી છે.

હિંદી લશ્કરને માટે હસ્પીતાલની સ્ટીમર

તરીકે લોર્ડ હાર્ડીંજની બાબ સ્ટીમરને રોકવામાં આવી છે. તેમાં લડતની ઇસ્પીતાલમાંના લવાજમ જેવી સગવડ સુંદર ગોઠવણો રાખેલી છે.

હિંદી લશ્કર સાથે એક જરમન દૂત

હિંદુસ્થાનથી કલકત્તાની મુસલમાન, હુસેન એ. ઝબરે મજલીસના મુખ્ય ભાગને જાહેર કર્યું છે. આ દુતને માટે સખ્ત રીતે કેદ કરવામાં આવેલ છે.

કેનેડાની ટુકડી

પ્લીમથ ખાતે સલામત આવી પહોંચી છે. આ ટુકડીમાં ૩૩,૦૦૦ માણસ હોવાનો સંભવ છે.

ફ્રાન્સ હવે શું?

ફ્રાન્સની હાર થાય તો જરમન તેની પાસે શું માગશે તેનો એક લેખ ઇટાલીના મુખ્ય વર્તમાનપત્રોએ લખ્યો છે. તે કહે છે કે ફ્રાન્સ હારે તો જરમન ફ્રાન્સનાં બેલફોર્ટ અને ફ્રાન્સના સેંટપીઅરીથી બાર્સેલોનાની ધુરગ સુધીનો મુલક લઈ લેશે. લડાઈના ખરચ પેટે પા. ૮૦ કરોડ દંડ લેશે. ટ્યુનીસ અને અલ્જીરીઆ સુધીની મીત્રાચારી છોડી દેવાનું તથા જરમની સાથે ૨૫ વર્ષ સુધીની મિત્રાચારી માગે, ઈંગ્લાંડ સાથેના તોડી નાખે, ઈંગ્લાંડ સામે જે શરતો કરે તે સ્વીકારે. આ જરમન માગણી માટેની વાત છે.

ઓસ્ટેંડમાં જરમનો

હમણાં આવી પહોંચેલા એવી ખબર ફેલાઈ રહી છે કે ૧૫,૦૦૦ ઓસ્ટેંડ વાસીઓ શહેર છોડી ગયા છે. તેમાંના ઘણા તો ભિખારી જેવી સ્થિતિમાં ફરે છે.

એંટવર્પના બચાવ કરનાર સેનાપતિને હોલાંડમાં નજરકેદ કેદી તરીકે રાખવામાં આવેલ છે.

બેલ્જીઅમથી ઈંગ્લાંડમાં

ભાગી આવેલાઓની સંખ્યા હદ વગરની છે. હજુ વધારે આવવાના છે. લંડનની એક હોટેલમાં બેલ્જીઅન સરકારના એક અમલદારને કામ સોંપ્યું છે.

જરમનોની ચાર સ્ટીમરો ડુબી

બોર્ડીંગ કાફલામાંથી એક લીલાણી જેવું ટુરપીડો જરમન ડીસ્ટ્રોયરોને ડુબાવી દીધી છે. આ બાબતમાં ખલાસીના એક

અમલદાર અને બાકી માણસો પકડાયા હતા. કુલ્લે માણસો મળી ૩૧ ને લડાઈની કેદ પકડવામાં આવ્યા છે.

સ્ટી. ક્વેન્ટીન ટેરગનીર આગળથી પશ્ચિમ જીતી પાછી ફરી ગઈ હતી. આમાંથી કેટલાએક માણસો મરાયા અને ઘવાયા, પણ ઘણા લડતા માણસોમાંથી થોડાજ બચી શક્યા છે.

લોઈસેનની ગુફામાં

લડાઈ શરૂ તેના પહેલાં ઉભા કરી તેમાં હૈવાસ બહાર પડ્યા છે. ૬૦૦ જરમનો આ ગુફામાં સંતાઈ રહી હતા. ફરેંચ લશ્કરે તેઓને ત્યાંથી બહાર કાઢવા બહુ મહેનત કરી પણ તેમાં તે નીષ્ફળ ગયું. પછી ૨૦૦ જેટલા અલજીરીયન સાપર ગુફર તેમની સામે મોકલ્યા. આ માણસો જમીન ઉપર લપાઈને રાતમાં આગ સળગાવી ગયા. ત્યાર બાદ ઘવાયલા અને ત્યાં ઉપર જરમનોને મારી નાખ્યા.

લંડનના એક પરામાં જરમન કારખાનું

વીલસડન લંડનનું એક મોટું પરું છે. અહીં એક જરમન કારખાનામાં મોટી તોપોને ગોઠવવા માટે સીમેંટ અને પથ્થરની મજબુત બેઠક તઈયાર થતી પકડવામાં આવી છે.

એંટવરપના દંડ

એંટવરપમાં જરમનોએ ૧૫,૦૦૦નું લશ્કર અને ૨૦૦ અમલદાર રાખ્યા છે. તેમની ખોરાકી વીગેરેનું રોજનું ૫૦,૦૦૦ રૂપીયાનું ખર્ચ એંટવરપ ઉપર નાખ્યું છે.

ઘેન્ટમાં જરમનોએ ટપાલ ખાતાના અને ખજાનાના પૈસા લુંટી લીધા છે અને દંડ આપતાં સુધી અમુક માણસોને કેદ કરવાની માગણી કરી છે.

ખ્રીસ્તમસના દીવસે

લડાઈ બંધ રખાવવાને બધા અમેરીકન ચરચ વાળાઓ બન્ને પક્ષને મોકલવાની અરજીઓ તઈયાર કરાવે છે.

ઓસ્ટ્રીઅન મુલકમાંથી બધા ઈટાલીઅનોને કાઢી મુકવામ આવ્યાથી ઈટાલીમાં ભારે લાગણી દેખાય છે.

જાપાન

જાપાન અને બ્રીટીશ લડાયક સ્ટીમરોએ કીયાઉ ચાઉ ટેન્ગ નું કીલ્લો તોડી પાડ્યા છે.

કાળા સમુદ્ર તરફ ટરકીશ કાફલો

બોસ્ફરસની સમુદ્રની આગળ ટરકીશ કાફલો ભેગો થયાની ખબર કોન્સ્ટાન્ટીનોપલથી મળ્યા છે. કેટલીક મનવારો કાળા સમુદ્ર તરફ ગઈ છે. પાછળથી ખબર છે કે ટરકીશ કાફલો મારમોરાના સમુદ્રમાં પાછો આવ્યો છે.

રૂશીયા

વારસોના હદમાં જરમનોને રૂશીઆએ હરાવ્યા છે. તે લડાઈ વખતે સખ્ત વરસાદ અને ભારે ધુમસ પડતાં હતાં. કેમકીક ઓસ્ટ્રીઅન જરમન લશ્કર પણ જણાવવામાં આવે છે. ૪૦૦ માઈલની હદમાં ૪૦ લાખ લશ્કરી માણસો ત્યાં એકઠાં થયાનું કહેવાય છે.

ઓસ્ટ્રીઆ

ફેંચ લડાયક સ્ટીમરે ઓસ્ટ્રીઆની એક ટોરપીડો જહાજ ડુબાવ્યું છે.

ફ્રાન્સમાં ઘુઢે ચઢે એક કુમારી

તા. ૧૬ મી ઓક્ટોબરે ફ્રાન્સમાં ઘોડીઓની એક શરત થઈ હતી, તે વખતે જર્મન ઉમરાવ ઓરફુલ અને કુમારી સવાર હતી. આ કુમારી ઘોડી સવારી કરતા ઘણા ફ્રેંચોની સાથે આવ્યું ઇનામ બહાર કરશે.

હિન્દુસ્તાનીઓની સમાચાર

ઉપર પછી સાથે કુલ ગયા સમાચાર એકત્ર કરી મુકેલ છે. આ વાત મળી નથી, પણ બીજા એક તારમાં દુવેસ્ટાનીઓને ત્યાંથી સમાચાર જાહેર થયું છે કે તે જાહેર કરી નથી. તે ખબર સાથે ટરકી તટસ્થ છે એમ જણાવવામાં આવ્યું છે. તેણે તો માત્ર બચાવના પગલાં લીધાં છે. બીજા મિસરમાં કોન્સ્ટાન્ટીનોપલથી ખબર છે કે અરબની અમુક ભાગ ટરકી ઉપર જરમનનો કાબુ પસંદ કરતો નથી અને જરમન એલચી ખાતાના મકાન બહાર તેવી લાગણી બતાવવા ઘણા માણસો એકઠા થયા હતા.

ગ્રેસાનીઆના એક બંદર આગળથી બલ્ગેરીઆના એક બંદર તરફ જતી કાળા સમુદ્રમાં ટરકીઆની ૨૭ મનવારો દેખાઈ હતી.

ટરકી અને ઈજીપ્ત

ટરકીશ સરકારે સમાચાર જાહેર કર્યું છે કે તેનો ઇરાદો ઈજીપ્ત કે જે ટરકીશ માલ છે તેની સામે આગળ પડતાં પગલાં લેવાનો નથી.

સ્વપ્નમાં જોએલું સત્યાગ્રહી ઈંગ્લાંડ

[ધુ એ. મ.ટ લખનાર "એક સત્યાગ્રહી"]

અંક ૧ લો

સ્થળ લંડન, વેસ્ટમીન્સ્ટર પેલેસ

વેસ્ટ મીન્સ્ટર પેલેસમાં શાહેનશાહ જ્યોર્જ અતિ ચીંતા ધુર વદને બેઠેલા દેખાય માં આવે છે. પોતાના સેવક જનોને દુર ચાલ્યા જવાનો હુકમ આપી તેઓ ગંભીર વિચાર કરતા બોલ્યા "જે દિવસનો હું અને મારી વહાલી પ્રજા ધાસ્તી રાખ્યા કરતા હતા તે દિવસ આખરે આવ્યો જ છે. હુવે મારે શું કરવું? શાંતિ કેમ જાળવવી? યુદ્ધ જેવું અતિ ઘોર કરમ બીજું કયું હોઈ શકે? લાખો યુવાન માણસો પોતાના દેહનું બળીદાન આપશે. તેમની પાછળ તેમનાં આ ધુન બાળકો વિના દુઃખી થશે, કેમ રોકી શકાય? આ સ્થિતિ અટકાવવાને હું કેમ કરમ ન કરૂં? હે પ્રભુ! તું મને કોઈ માર્ગ સુઝાડ, કે જેથી આ આખા વિશ્વમાં શાંતિ જાળવવાનો પ્રયત્ન હું કરી શકું."

આમ વિચારતા બેઠા છે એટલામાં તેના ઓરડા ચારૂનો એક મોટા અવાજથી મેલ્પુનર અંદર પેઠા. જે મરણની ધુ ધારણ કરે છે તે મરણ છે, અને તે દરવાજા ઉપર હું ન્યારી સમક્ષ આવી છું. આમ મેલ્પુનર આપની એક તેજ મય મુરતી તેની સામે આવી ઉભી રહી. શાહેનશાહ તે તેજસ્વી રૂપના આવેશમાં આવી ગયા અને તે મુરતીને ઉઠી નમન કરી બોલ્યા "માતા દેવી, ભલે પધારયા. આપના સિવાય મારી મુંઝવણ કોણ દુર કરી શકે એમ છે? માતા શાંતિ જાળવવાના માર્ગ હવે મને બતાવો."

દેવી બોલ્યાં: "બાળક, પુત્ર, પ્રથમ હું આપ કહે તે મુજબ વર્તવાની પ્રતિજ્ઞા કર."

શાહેનશાહ: "માત, આપની આજ્ઞા માટે મસ્તક આપવાની હશે તો તે પણ આપની સમક્ષ ધરી દઈશ, આ મારી આજ્ઞા મારે સદા શિરસાવંદ્ય છે. સાંભળો, માતા, ઓસ્ટ્રીઆના રાજકુમારનું સરવીઆએ ખુન કર્યું. રૂશીઆ સરવીઆની મદદે ધાયું ત્યારે જરમનીએ રૂશીઆ સામે યુધ્ધ જાહેર કર્યું અને તેથી

ઓલાંદાઓ સામે લડાઇ જાહેર કરી બેલ્જીયમને પણ મદદ મોકલ આવું. બેલ્જીઅમનું સંરક્ષણ કરવા ઇંગ્લાંડરાજ્યથી આપણું ભરવાથી પ્રજાના રક્ષણનું ધ્યાનમાં રાખું એ આપણો ધરમ છે. ફેંસફરાન્સ પ્રત્યે એ આપણું કરતવ્ય છે. શું જરમની સામે મારે હવે લડાઇ જાહેર કરવી? આપણી સત્તા મેં છુટી નાખવાનો તે લાગ શોધાજ કરે છે. માતા, અમારા સરવ લશ્કરને એકઠા થવાનો મેં હુકમ આપી દીધો છે, જેનાં શૈર સુદ્ધ નામ સાંભળી મારૂ શરીર કંપી ઉઠે છે, જે પ્રજાના ઉપર પીતા તરીકે મારી સ્થાપના આપે કરેલી છે તે મારી પ્રજાનું પુત્રવત પાલન કરવું એ ફરજ તેમને રણક્ષેત્રમાં પોતાના દેહનું બળીદાન આપવા મોકલતાં મારૂ હૃદય સળગી ઉઠે છે. માતા આપ શું કંઇ શાંતિમેં મારગ ન બતાવો?

બ્રીટાનીયા — સાંભળ, પુત્ર, જે સુચના હું તને આપુ તે પ્રમાણે તું તરતજ અમલ કરવો જ. હવે ધ્યાનપુરવક સાભળ, જરમનીની ઇચ્છા તો એટલીજ હોવી જોઇએ કે ઇંગલાંડની સત્તાનો નાશ કરી તેના ઉપર પોતાનો વિજય વાવટો ફરકાવવો. આપણા ઉપર કેને રાજ કરવા દેવું એ વાત તો આપણા હાથની છે. એક વાર એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી લો. કે જરમનો આપણે ત્યાં આવે તોપણ તેઓનું રાજ્ય પ્રજાએ આપણે કબુલ ન રાખવું. કોઇએ પણ કંઇપણ જાતની મદદ ન કરવી. પ્રજા સિવાય તે કેના ઉપર રાજ કરશે? માટે સાંભળ, જે જે તારી લડાયક મનવારે છે તેના ઉપરની તોપો ઉતારી નાંખ, દરેક લડવઇઆ પાસેના હથીઆરો લઇ તેને એક સ્થળે સુરક્ષિત મુકાવી દે અને પ્રથમ પ્રજા માત્રને જાહેર કરી દે કે જરમની આવીને ત્યાં આવે તે તેની સામે એક પણ માણસે હથીઆર ન ઉપાડવું તે મારફાડ અને લુંટફાટ કરે તો તે સરવ આપણી નજરે અનાદ પુરવક જોવું, જે કંઇ વસ્તુની તેઓ માગણી કરે તે વસ્તુ તેમને આપી દેવી પરંતુ ઇંગ્લાંડમા રહી તે રાજ કરે એ આપણે અસહિત કરી નાખવું. તેના એક પણ હુકમને માન્ય ન રાખવો, એક વનીજ પણ કરે ન ભરવો, તેની સાથે વેપાર નો કે બીજા કોઇપણ કારણનો લેશ માત્ર પણ વહેવાર ન રાખવો. રાજ કારભની સાથે કોઇપણ જાતનો સંબંધજ ન હોવા તેમ દરેકે દરેક પ્રજાને વરતવું મારી ખાત્રી છે કે યુદ્ધમાં તું જેટલા માણસોનો ભોગ આપશે તેથી રોજ ભોગ આ રીતી વરતણુ કરવાથી આપવો પડશે અને તેથી આખી સૃષ્ટીમાં તું શાંતિનું સામ્રાજ્ય ફેલાવી શકશ. બેટા આ પ્રમાણે હવે કારયનીજ શરૂઆત કર, પછી હું તને જે સુચના આપવાની હશે તે આપતી જઇશ. હાલ તરત તો તું એટલુંજ કર કે તારી પ્રજાના સરવ હથીઆર લઇ લે તથા લડાયક મનવારો પરથી લડાઇને સરંજામ ઉતરાવી નાખ. આટલું તું કર પછી વિશેષ સુચના હું પાછળથી આપીશ.

શહેનશાહ — માતા, આપની આજ્ઞા મારી કબુલ છે આપનો હેતુ હું સમજી ગયો છું હું તરતજ હુકમ મોકલાવુ છું.

બ્રીટાનીઆ — પુત્ર, જ્યારે તું મુંઝવણમાં આવે ત્યારે મારૂ ધ્યાન કરજે, હું તને તરત દરશન આપીશ. આટલુ કહી દેવી બ્રીટાનીઆ અંતરધ્યાન થાય છે.

અંક ૪ થો

સ્થળ — વેસ્ટ મીનીસ્ટર પેલેસ

શહેનશાહ — કે કોણ હાજર અહીં?

સેવક — જી, આજ્ઞા જહાંપનાહ.

શહેનશાહ — લોરડ કીચનેર ને લોરડ રોબરટસને સાદર કર.

[સેવક નમીને જાય છે. બે જણ આવે છે.]

લોરડ કીચનેર અને લોરડ રોબરટસ પ્રવેશ કરે છે.

લોરડ કીચનેર — નમન કરું છું મહારાજાધિરાજ.

લોરડ રોબરટસ — નમું છું, પ્રથ્વી પ્રથ્વીરાજ.

શહેનશાહ — (લોરડ કીચનેરને) મારા વહાલા કીચનેર, મારી એક આજ્ઞાનું પાલન કરવાનું છે. શું કહો છો? અતિ વિચિત્ર આજ્ઞા છે.

કીચનેર — આપના શ્રી મુખેથી બહાર પડેલો બોલ મારે મન નવરો છે, નામવર, આપની આજ્ઞાનું આખરે પણ પાલન કરવુ એ સેવક ધરમ છે.

શહેનશાહ — (લોરડ રોબરટસને) મારા વયોવૃધ્ધ શાણા સેનાધિપતિ, તમે શું કહો છો?

લોરડ રોબરટસ — આપ શામાટે અમારી આવી કસોટી કરો છો? માત્ર આજ્ઞા આપો પ્રથ્વીરાજ, આપની કૃપાદ્રષ્ટીથી દરેક બરીટન પોતાનાં સ્વમાનનુ તેમજ વતનનુ સંરક્ષણ કરવા તત્પર છે અને તેમ કરતા તેઓ મગરૂર બને છે.

શહેનશાહ — સાભળો જેટલી મારી ફરજો તથા સત્તા છે તે સરવ ઉપરથી લડાયક સરંજામ ઉતારી નાખો, વહાલા રોબરટસ, પ્રત્યેક યુવાન બરીટન સોલજરને આજ્ઞા આપી દો કે તેમણે કોઇએ પણ જરમની સાથે શરીર બળથી લડવાનુ નથી તમારા લશ્કર પાસેથી હથીઆર લઇ લો અને તેને એક જગ્યાએ રાખી દો. જરમનો આવી લુંટફાટ કરે તે આપણે સરવ જોયું નજરે જોવાનું છે તે જે કરે તે સરવ કરવા દેવુ, અને જે માગે તે આપી દેવું. જરમની આપણી સામે શરીર બળથી લડવા ઇચ્છે છે તેની સામે આપણે તેવાજ બળનો ઉપયોગ ન કરતા આત્મ બળ સાથે પ્રેમ બળથી લડીશું. ત ભલે ઇંગ્લાંડમા આવી તેનો કબજો લઇ પોતાનો વાવટો ફરકાવે. તેના વાવટાને સનમાન આપવું કે નહિ તે આપણા હાથની વાત છે. આપણે તેઓની જોડે કોઇ પણ જાતનો સબંધ કે વહેવાર રાખવાનો નથી, તેમની સાથે વાતચીત સુધ્ધાં પણ ન કરવી, અને પછી ભલે તે પારલામેંટ હાઉસમાંની ખુરશીએ અને શીંહાસના ઉપર રાજ્ય ચલાવે. આપણે હવે આપણે એવી સ્થિતિ લાવીશું કે આપરા ઉપર આધાર માત્ર તેમને ચાલ્યા જવું પડે મારી પ્રજા યુધ્ધમા પ્રાણ સમરપણ કરવા તત્પર થઇ છે તેને આ કારય કંઇ મહાન ન લાગશે. માટે જાઓ, તરતજ મારી આજ્ઞાનું પાલન કરો

[લોરડ કીચનર અને રોબરટસના ચહેરા ઝાંખા પડી જાય છે અને તેમનાં મન ખેદ પામે છે]

શહેનશાહ — કેમ શું વિચારો છો? વિચારવાનુ કરતવ્ય તમારૂં નથી. તમારે ધરમ બજાવો.

લોરડ રોબરટસ અને કીચનેર — આપની સરવ આજ્ઞા પ્રમાણે અમલ થશે નામવર, પણ આમ કરવાનો હેતુ શો?

શહેનશાહ — પરીણામ આવે હેતુની ખબર પડશે, હાલ તો આજ્ઞાનો અમલ કરો

નમન કરી બન્ને સેનાધિપતિ ચાલ્યા જાય છે. અને શહેનશાહની આજ્ઞાનું પાલન કરે છે, આ સમાચાર તારદ્વારા આખી દુનીયામાં ફરી વળે છે. અને શહેનશાહ ઉપર આખી દુનીયાની પ્રજા વરસી જાય છે, અને તેમનાં સુકામ ને કે વખાણ કરે છે. હોલીના તેઓ રક્ષક છે તથા

ખાસી મિસરના કિસલમેં એલેક્ઝાંડ્રિયામાં મુસલમાન જનરલ ...ની સરદારી ... જ્યાં એવી ઘટનાઓ બીજા યુરોપી રાજ્યોના લક્ષ્યમાં આવેલી છે ... શરૂ કરવામાં તેમની ખાત્રી છે. આ સમાચાર ઉપરથી દેખાય છે પણ ઇંગ્લાંડે હુમલો કરવો છે અને તુરકસ્તાન સામે હથીઆર ન ઉપાડવાનો નિશ્ચય કર્યો છે. અને આ વિલાયત ... ની સખ્તાઈ માટે સવાલ ઉભો થયો છે અને ઇજીપ્ત ... હવે શું કરવું પડશે તેની આતુરતા પૂર્વક લોકો રાહ જોઈ રહ્યા છે. [અનુવાદ

જરમન ગપાટા

'ઇંડીઅન' પત્રમાં નીચેના ખબરો છે. જરમનીના ત્રાસ એન ખબરો, પુરી ખાતરી વગરના તદ્દન ખોટી કેટલીક ખબરો ફેલાતા જણાય છે. હાલ હીંદમાં રાજ્ય ક્રાન્તિ વિષેના ખબરો તે ફેલાવી રહેલ છે. પ્રથમ આ ખબર સ્વીડનમાં રહેલા એક જરમન એલચીએ ફેલાવ્યા છે, અને હવે પેકીંગમાં રહેલા એક એલચીએ ખબર આપ્યા છે કે હીંદુસ્તાનમાં બળવો ઉઠેલો છે અને તેની સામે અંગ્રેજ સરકારે જાપાનની લશ્કરની મદદ માગેલી છે તે ખબરપત્રી જણાવે છે કે જાપાન આ માગણી કબુલ રાખી છે અને તે મદદના બદલામાં પાસીફીક મહાસાગરમાંના બધા અંગ્રેજી સંસ્થાનોમાં જાપાનીઓને છુટથી આવવાની રજા મળેલી છે, અને વાસ કરીને કેનેડાની ફોજ જાપાનને આપવાનું કબુલ થયું છે. આ સાથે બીજા પણ એવા બે ગપાટાના સમાચાર આવ્યા છે. અને તેમાં એક ગપાટો એવો છે કે જરમન છાપા 'ડેન ટાગ'ના એક ખબરપત્રીએ ઇજીપ્તના આજીજ ન રાજકુંવરની પાસેથી તેઓની વાત સાંભળી હતી. આ વાત વિચીત્રતાથી ભરપુર છે પણ તેના એક ભાગ હીંદીઓને ખાસ રમુજી થઈ પડે તેવો છે. તે ભાગ એ છે કે "દરેક ભલો મુસલમાન આજે જરમનીની ફતેહ માટે બંદગી કરે છે કેમકે અમારે માટે જરમનીની ફતેહમાંજ ખુબી છે અને જરમન શાહનશાહ ઇસ્લામનો કુદરતી રક્ષક છે. જરમનો ઇતરે અને દુનીઆની નઠી રીતો ચલાવે. જરમનીની આમને આશા છે અને તે એક ઇનાયત છે તે બધું ઉદાર થઈ બેસે છે. તેના આ ગુણ અગાઉના રાજાઓ ઇજત મેળવનારાઓના જેવા છે."

'ઇંડીઅન' પત્ર આ ગપાટાની સાથે ખરી વસ્તુસ્થિતિનો વિસ્તાર આપી જણાવે છે કે આવા ખબર પછી કેવું કહી શકાય કે કેટલું જુઠાણું ચલાવાતું હશે? ખરી વસ્તુસ્થિતિના વિસ્તારમાં તેણે હીંદની વફાદારી અને તેમાં ખાસ કરીને નામદાર આગાખાન સાહેબના કરેલાં બાંધેલાં ઉદ્દગારો છાપેલા છે અને જરમનીની ઉદારતાના સંબંધમાં બેલજીઅમ અને ઉત્તર ફ્રાંસમાં હાલ જે બનેલું તેની યાદ આપી છે.

જાંજીબારથી એક ખબર પત્ર લખે છે કે ગયા મહીનામાં ખાન બહાદુર કુરસીદમાનજી મંચેરજી વાડીઆના પ્રમુખપણા નીચે સનાતની મુસલમાનોની હીંદી પ્રજાકીય સભાની સ્થાપના એક ઉપયોગી પગલું હતું, તેમાં ગામના થોડાક સભ્યો સાથે, સૈયદ અલી મનસુર, તથા ... રૂપીયા ... ફંડ માટે એકઠા કરવામાં આવ્યા હતા.

જોહાનીસબર્ગમાં 'કાર્લટન હોટેલ' નવું મકાન રૂા ૬,૫૦,૦૦૦ ના ખરચથી બંધાયું છે.

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

આવતા વરસની આખરીએ મદ્રાસ ખાતે મળનારી કોંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે મીસ્ટર સુરેન્દ્રનાથ બાનરજી નીમાયા છે.

લડાઈના ફંડ સંબંધમાં હીંદી સરકારે જણાવ્યું છે કે પેશાવરની ઈસ્લામીઆ કોલેજને રૂા. ૨ લાખની મદદ ઉપરાંત રૂ. ૪૦,૦૦૦ની વારસીક મદદ આપી છે. મદ્રાસ માટે રૂ. ૬૦,૦૦૦, મુંબઈ રૂ. ૩૫,૦૦૦, મદ્રાસની ઈસલામીઆ મદ્રેસાઓ તથા ક્રિશ્ચીઅન માટે બધું મળીને અને મુસલમાન ઇન્સ્પેક્ટર માટે ૯૦ હજાર, અને લાહોરની ઇસલામીઆ કોલેજમાં રૂા. ૯૦ હજાર આપશે. બંગાળ તથા બીજા ભાગો માટે હજુ આ રકમો નક્કી નથી થઈ.

મુંબઈમાં જપ્ત થએલી જરમન સ્ટીમરો ઉપરના જરમનોને અહમદનગરની જેલમાં મોકલી આપવામાં આવ્યા છે.

હીંદુસ્તાનમાંના અંગ્રેજ અમલદારો અને હીંદી રેલવેના ખાતાના અમલદારો તથા વોલન્ટીઅરોના અમલદારોની ટુકડીને ઇંગ્લાંડ મોકલી દેવાની મંજુરી હીંદી પ્રધાને આપ્યાનું સીમલાના તા. ૨૫ મી ઓગસ્ટના તારમાં જણાવ્યું છે. આ માટેની ગોઠવણ હીંદના કમાન્ડર ઇન ચીફ જનરલ કરશે અને તેને સર ખાસ પસંદ કરેલા વધારો કરાશે.

એમ્બ્યુલન્સ કામકાજ માટે તથા બીજી મદદ માટે અલીગઢ કોલેજમાંથી ૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓને સ્વયંસેવક તરીકે આપવામાં આવ્યા છે. ભોપાલના શાહજાદા હમીદ ઉલ્લાખાને તેની સરદારી લેવાનું કબુલ્યું છે.

હીંદી સરકારે જાહેર કર્યું છે કે કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ ખાતે પ્રગટ થતું 'જહાની ઇસ્લામ' નામનું ઉરદુ અખબાર હીંદમાં દાખલ કરવા સામે અટકાવ મુકવામાં આવ્યો છે.

હીંદમાં વાઇસરોયના ફંડમાં કાશ્મીરના તથા માઇસોરના મહારાજાએ ત્રણ લાખ, કપુરથલાએ સાત હજાર, નાભા તથા ધાર દસ દસ હજાર, હીંદી પ્રધાન પાંચ હજાર, મહારાજા પાંચ હજાર, ગ્વાલીઅર, જોધપુર જાવરા તથા કોટાના મહારાજાએ દરેકે એકેક લાખ, પટીઆલાના મહારાજાએ પચાસ હજાર, ગોંડલના ઠાકોર સાહેબ અને કચ્છના રાવે પચીસ પચીસ હજાર, પાલણપુરના નવાબ અને સચીનના નવાબે પાંચ પાંચ હજાર, ભીંજના સરદાર બે હજાર, મુંબઈના ગવરનરે ત્રણ હજાર, તેમના બાનુએ બે હજાર, કોલ્હાપુરના મહારાજા રામનદના મહારાજા, તેલંગપુરના જમીનદાર તથા પાલનપુરના રાજ સાહેબ વીસ વીસ હજાર, રાજપીપળાના રાજાએ પંદર હજાર, રાજકોટના ઠાકોર તથા બીજા ઘણા રાજાઓ પાંચ પાંચ હજાર, વાંસદાના રાજાએ ત્રણ હજાર, જામખંભાળીઆ અને પોરબંદરના મહારાજાએ એકેક લાખ, ભાવનગરના રાજા સાહેબ ત્રણ લાખ, વેંકટગીરીના મહારાજા ત્રણ લાખ, પાલણપુરના જમીનદારે પચાસ હજાર આપ્યા છે. આ બધા રાજવંશીઓ ઉપરાંત બીજી સંસ્થાઓ તરફથી પણ હજારોની રકમો ભરાઈ છે. મુંબઈના વાડીઆ ... એક લાખ આપ્યા છે.

મી સી. એફ. એન્ડ્રુઝ હાલમાં કવી રવીન્દ્રનાથ ટાગોરની બોલપુર ખાતે શાળા શાન્તિનિકેતનમાં છે. ત્યાં એક ઈંગ્લીશ ચરચના તે એક પાદરી હતા. તેનું પાદરીપણું કરવાનું છોડી દીધું છે, કેમકે તે પંથના સિદ્ધાન્તો તેમને પસંદ પડતા નહોતા. ... એક સામાન્ય ખ્રિસ્તિ તરીકે હવેથી પોતાને ઓળખાવશે, પરંતુ 'રેવરન્ડ'નો ઇલકાબ તેમના નામની સાથે તે રાખશે નહીં.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સમાં બીજાં વેચાણ રાખ્યાં છે.

	કીમત શી. પે.	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨—૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩—૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩ ૯	૯
નામદાર શહેનશાહ અને શહેનશાહબાનુ	૦ ૬	૧
જગ. વિખ્યાત પુરુષો—સોક્રેટીસ અને હાંવર્ડ ઉમિયનમાં ચરિત્ર	૧—૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦ ૬	૧
બાળપોથી	૦—૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦—૪	૧
" બીજી "	૦—૫	૧
" ત્રીજી "	૦—૯	૨
" ચોથી "	૦—૮	૨
" પાંચમી "	૦—૧૦	૩
" સાતમી "	૧ ૯	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો.	૦—૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦—૬	૧
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦ ૪	૧

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃતાંત—રેવ ડોકે લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆત મ. લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સંબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકરતાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૯૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે પાકું પુઠું કી. શી ૧ ૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

સુરખરાજ—આ વારતા મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'આઇવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની

અમરકા સામે અંગ્રેજની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો ન એનો મહાન નામુન ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયો છે, તેનાં લખાણો સારા માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હતો તેથી તેના લખાણ ઉપર ખડું વજન રાખવામાં આવે છે તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને ઘણું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીનો ઘણા માણસોને રાખતા એ કે હું પાપ હતું પોતે એટલું લખીને સંતોષ નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાના સરકારી તરીકે કર ભરવાને અલકાસવાને સાર્થ બીજો જે ઉપાયો હેત. અને તે પણ લેધો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે સરકારની અંદર ગુલામોનો વેપાર ચાલે તે સરકારને કર

વેરા આપવો નહીં. તેણે અમેરીકાને કર આપવાનું બંધ કર્યું અને તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણું ઉંચા અને સ્વતંત્ર હતા અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખો લખનાર મદ્રાસના તે અનુભવી હાકેમ છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણું સરસ રીતે ખંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે ઈંગ્રેજી પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના લોકોનાં બંધારણ નો આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મુળ શરીરબળ માં છે પશ્ચિમના રસ્તા કામ નહીં કેમકે તેથી ત્યાંના માણસો નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવરા બની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં કે કેમ

રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાએ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયે છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયે છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

મુસલમાન ભવડા—હીંદને ખરું જોખમ શું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી' માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલ છે. સુધારાનો ચિતાર, કહોળીમા ગેરવરતણુક સુધરેલી ગુલામ ગીરી વગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩ આ ત્રણે નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલનાં રીત રીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૨ છે

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—હાલ બહાર પડેલ આ પુસ્તકમાં બીજા ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે પોસ્ટેજ ૧ પેની

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે આ વિચારો લખનાર કેટલાકના નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓનરેબલ મહમ્મદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર તીલક અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુઘર સુલેમાન હીરજી, પંડીત રામભજન દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરુષો. કીમત શી ૨; ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

... મુસલમાની વાતો અને બીજી ... અરબસ્તાન ... ના કવિઓના પ્રયોગોમાં આ વાતો ... આપેલ છે. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૧૦.

ક્રીસેસ્ ઓફ ઇસ્લામ—આ વાતો ઐતિહાસિક છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

ફ્લાવર્સ ફેબલ્સ—ઇસલામી કહાણીઓનું અત્રેજી સાદુ અને છોકરાંઓ સમજી શકે તેવું છે. કી. ટ. ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

ગુલીસ્તાન—ગુલીસ્તાનની કેટલીક વાતોઓ શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ ૯.

હદીસોનું ખ્યાલત—સઇયદ અબ્દુલ મજીદ અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે કી. શી. ૧ ૯.

મહમદ પેગમ્બરનું જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી. ૬ ૯.

મહમદ ધી પ્રોફેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી ૧ ૯.

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાની ધર્મ. કી. શી ૧-૯.

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. બ્લન્ટ અસલ અંગ્રેજી "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ" માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૪.

પરશીયન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨. તેમ જલાલુદીન રૂમી અને નુરૂદીન અબ્દુરરહેમાન જામીનાં લખાણ છે. દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાન સાથે ચુંટી કાઢેલી નસીહતો દરેકની કી શી. ૧ ૯.

ફીલ્ડ્સ, ફેક્ટરીઝ એન્ડ વર્કશોપ્સ ખેતીનો, ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે સમજનું કામ કેટલું ભીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપ્ટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપેલ છે. કી ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧,૯.

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા લખનાર સર કેપ્ટન રીચાર્ડ બર્ટન આ પુસ્તક અને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાના ભરી લખેલું છે તેના પહેલા ભાગમાં નીસરસ, આસ્કંદરીઆ, સુએઝ, કેરો, નાઇલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર શરીફ વીગેરેનું વરણન છે. બીજા ભાગમાં મક્કાના ... તથા બીજી બાબતોનુ વરણન છે બંને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી.૮ ૬.

હીંદની હુન્નર ઉદ્યોગ અને કળવણી ઉપરના નીબંધો આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે. (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગરી, (૩) હીંદના હુન્નર અને કેળવણી, (૪) હીંદી કારીગર અને સ્વદેશી (૫) હીંદના કળા અને પારીશાળાના સુધારા, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ. કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૩.

શકુંતલા કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો. આમાં સ્વપ્ન મેઘદુત, ઉર્વશી વીગેરે નાટકના તરજુમા છે કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને સર્વીસ એન્ડ ડ્યુટી ... સ્માઈલ્સ કૃત. આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં, ઘણી આવૃત્તીઓ છપાઈ ચુકી છે જાત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્ર્યથી માણસ કેટલે સુધી ચડી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં અનેક દાખલા તથા રસ્તાઓ આપેલા છે. દરેકની કીમત ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

... ... છે તે ઘણી મી. ગાંધીના ... ... આવેલા છે. કીમત ૬ પેની. ટપાલ ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે ડરબનથી, જોહાનીસબર્ગ, મારીત્સબર્ગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા તેનો તેમજ બીજા બનાવોનો અહેવાલ આ પુસ્તકમાં છાપેલો છે મજકુર જગાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત ત્રણ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ, કેપ તથા ફ્રી સ્ટેટના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે વીગતો મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે, બીજી પુરવણીમાં મી ગોખલેની મુસાફરી દરમીઆન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે, કાંઈ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યુ હતું તે બધું છે. અને ત્રીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન, લાઇસેન્સ, કેળવણી, મ્યુનીસીપલ, રેલવે વીગેરે વીગેરેના કાયદાઓ માંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલાં છે હીંદી સવાલનો પુરી હકીકત જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક અતી ઉપયોગી છે. એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કાર્ટુનો તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલાં છે કીમત શી. ૨ ૬ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

મી. એન્ડરુસનું ભાષણ—મી એન્ડરુસ કેપથી વિલાયત ઉપડતા પહેલાં ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીન્દ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે તે ભાષણ વખતે લોર્ડ ગ્લૅડસ્ટન મો. મેરીમેન વિગેરે ગૃહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી. એ ભાષણ હવે હવેની જાતાવટના કાગળમાં સુંદર રીતે કેપ 'ટાઇમ્સ' પ્રેસ માં છપાવવામાં આવ્યુ છે તેની કિમત પોસ્ટેજ સુધા ૩ પેની રાખવામાં આવે છે તે અમને જેટલી સ્ટાંપ મળવાથી અમે જ્યાં મોકલવાનું અમને લખવામાં આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા અંગ્રેજ ગોરાઓનાં હાથમાં જવું જોઈએ અમે હીંદી વાંચનારને ભલામણ કરીએ છીએ કે તેમણે આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાઓને મોકલવું અમને જો પઇસા મોકલી ગોરાની સુચના કરવાનું કહેવામાં આવશે તો અમે તેમ પણ કરવા તઈયાર છીએ. એક હજાર નકલો છાપવામાં આવી છે, અમારી પાસે સાતસો નકલ બાકી છે તે લેકો તુરત ઉપડી જાય એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ, છાપવાના ખરચ બાદ જતા જે પઇસા વધશે તે શાંતિનિકેતનની નીશાળને સારુ મી. એન્ડરુસને મોકલવામાં આવશે.

શ્રુત બોધ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર. કી શી.૨-૯

લાઇટ ઓફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર. કી શી. ૨-૩.

સોંગ સીલેસ્ટીઅલ—એડવીન આરનોલ્ડ કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨-૩.

હીંદુસ્તાન, બર્મા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ રસીક વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ફ્રાઈસી મેયોએ અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી ટપાલ ખરચ સાથે શી ૧/૯.

રુબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ... ... કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૭

આગવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૨૧ અકટોબરથી તા. ૨૭ અકટોબર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—કારતક સુદ ૨ થી કારતક સુદ ૮ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મુસલમાન—તા. ૧ ઝીલહજથી તા. ૭ ઝીલહજ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૦ થી તા. ૧૬ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ		મુ.પા. તા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૧	શુદ	૨	૧ ૧૦	૫-૧૫	૬-૧૧
ગુરુ	૨૨	,,	૩	૨ ૧૧	૫-૧૩	૬-૧૧
શુક્ર	૨૩	,,	૪	૩ ૧૨	૫-૧૩	૬-૧૨
શની	૨૪	,,	૫	૪ ૧૩	૫-૧૨	૬-૧૩
રવી	૨૫	,,	૬	૫ ૧૪	૫-૧૧	૬-૧૩
સોમ	૨૬	,,	૭	૬ ૧૫	૫-૧૦	૬-૧૪
મંગળ	૨૭	,,	૮	૭ ૧૬	૫-૯	૬-૧૫

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance,** and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો

કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલા પુસ્તકો

	શી.	પે.
સીતાજીની ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો.	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાશ ...	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જસમાની અરજી	૦	૨
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો. અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૨
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૧
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમજનું લાયક છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
સુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કંઈ નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહને ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના બખેડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનનાં સર્વોતમ પુસ્તકનો સાર છે.)	૦	૯
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક સીલીંગે માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓર્ડર ક્રોસ કરવા. નહીં અને નો ખરાબ ...ની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[અંગ્રેજીમાં]

કીમત ૬ પેની.   પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની   ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ... એનો ઉપયોગ થઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબહેનને કેસ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી ૨—૬, ટપાલ ખરચ પેની ૬

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં =

વરસિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીઅનની બહાર આપાનો દર વારસિક શી. ૧૫ છમાસિક શી. ૯ અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે, જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલબર્ટ [illegible] ... ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 41—Vol. XII. WEDNESDAY, OCTOBER 14TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

BRITISH PRESS ON INDIA'S EFFORT

THERE has been a unanimous burst of enthusiastic praise and admiration by the British Press at India's rally to the cause of Great Britain

"The meaning of the British Empire," says the *Pall Mall*, "stands clear before the world to-day—clearer than the most gifted pens have ever written or the most informed minds have ever known. The rising of India to claim her honourable place in the battle front of all the Britains, the pouring of her troops across the seas, the opening of her purse, the eager service of her Princes, the surging acclamation of her common faith and loyalty, compose a spectacle so moving and so wonderful that silent contemplation becomes easier than praise or even gratitude

"When the Kaiser threw down his brutal defiance to the peace of the world, to the law of nations and to the rights of humanity, he can little have dreamt from what distant shores the answering shout of justice and its defenders would return to him. Where he thought to sow discord he has begotten union where he scattered the seeds of intimidation he is reaping the harvest of defiance and Nemesis. When he broke the borders of a peaceful neighbour, how could he realise that he sounded an alarm bringing remotest continents to the rescue? How could the imagination of ill-will foresee that Himalaya and Hindu Koosh would march to the avenging of the Ardennes?

"It is impossible to find words that can express the mighty significance of this gathering of the nations to punish wrong, and to support the strong arm uplifted in its defence. No event in the history of the world has lent greater evidence to the dream of human confederation, of a supreme jurisdiction of justice, and of universal security for common liberty"

"The Times

"In all its long annals the House of Commons has never been more moved than it was upon the reading of the wonderful message from the Viceroy of India," says *The Times*. "The Indian Empire has overwhelmed the British nation by the completeness and the unanimity of its enthusiastic aid India is sending to the war—horse, foot, and artillery, British and Indian, Rajput and Ghurkha and Sikh and Pathan, a formidable fighting force trained and maintained in constant readiness for warfare—to fall into line beside their brothers and the French

"The greatest Princes in India have buckled on their swords and are hastening to battle in the far land of France. At their head comes the gallant Sir Pertab Singh, the Nestor of Rajput chivalry, who vowed long ago that he would not die in his bed, and at seventy years of age claims to face the foe once more upon the battlefield. With him is the knightly figure of the Maharajah of Bikanir, the young Maharajah of Patiala, [illegible] of the [illegible] the [illegible] of [illegible] the [illegible] of a [illegible] Maharajah [illegible] the Maharajah of Jodhpur, another famous Rajput chief, and many more representatives of the most ancient and honoured princely houses of India. Seven hundred Princes and Chiefs of India have placed the whole of their resources at the disposal of the King Emperor. They have offered their swords, their treasuries, their troops their lives.

"The peoples of British India—the innumerable millions under the sole control of the Government—have been equally lavish in their outpourings and their demonstrations of loyalty. From the grim Khyber, from far Baluchistan, from the mountain heights of Chitral, promises of assistance and appeals for enrolment are being pressed upon the Government of India. Nor is this all The Prime Minister of Nepal the great Ghurkha State, has offered the formidable troops he controls, an offer of inestimable value.

"Such is India's glorious answer to the Kaiser and his misguided dreams of revolt in the East. Asia has joined in the battle against brutal lust for power, and her weapons are turned against him. Already the thunder of Japanese guns portends the final disappearance of the German flag from the Pacific Even the Dalai Lama, gratefully remembering the shelter given him by the British in his days of adversity, offers a force of Tibetans, and prays for the success of British arms. The Kaiser has lighted a torch indeed, for he has set the West and the East alike afire against him."

The "Standard"

"Perhaps nothing, not even the splendid loyalty of the Oversea Dominions, is more significant than the spontaneous outburst of loyal fervour from the princes and people of India," says the *Standard*. "All that is noble in our great Eastern Empire has risen in passionate loyalty to the British Raj. No incident of these weeks of crowded experience should give us a purer pride and gratification than this. For it tells us, with eloquent sincerity, that, though our sway is not exempt from the shortcomings due to human infirmity, the peoples of India recognise that in the main it is a just, a kindly and a beneficent rule"

The "Daily Mail"

"The action of India touches us the more deeply because it comes from peoples that are not bound to us by ties of blood. It is a proof that the British Empire has a spiritual existence which neither distance nor time nor climate nor colour can destroy, and that it represents ideals for which all its citizens are prepared to live and die. It is also the final justification of our work in India. For it has been our glory that in India we wished to rule by other sanctions than those of force. We have striven to prepare a free Empire of subject peoples to govern themselves, and we have tried to care for justice and loving-kindness more than for mastery, for honour than for material gain. Now we know that it has not been in vain when we have such evidence of Indian loyalty and love."

The "Manchester Courier."

"The splendid example of loyalty to England set by India is one of the most [illegible] of many remarkable happenings brought about by the present war. It is a challenge to all the [illegible] and designs of critics of the [illegible] type. The [illegible] races and peoples are one, without reference to geographical distance, religious distinctions, political divisions, or caste. Loyalty has bridged all cleavages. The idea that [illegible] and India are a 'splendid illusion' will never again be entertained by any sane man."

The "Daily Graphic."

"No one can read the Viceroy's short summary of what India is doing without feeling that a great event has occurred in our history. Here are men out of the same race as ourselves, knowing our language only as a foreign tongue, familiar with our traditions only at second hand, and yet one and all they come forward with a loyalty that has rarely been equalled and never surpassed to offer their blood and treasure to the service of their Sovereign and to the service of England. Few have dared to hope for such a universal demonstration of loyalty from the numberless multitude of varied races that make up the 300,000,000 inhabitants of the Indian Empire."

The "Daily Chronicle"

"The Viceroy of India's despatch brings vividly before us the fine loyalty of India in this crisis. Some writers in the German Press have been representing it as a sort of virtue on Germany's part that she is fighting four or many races, and a sort of crime on our part that some of these races are Asiatic. We should have thought, on the other hand, that the combination of British, Russian, Indian, and Japanese troops against a common aggressor pointed rather to the faults of her aggression than to anything else. As to the "culture" of our Asiatic fellow-subjects and Allies, no Sikhs or Ghurkhas fighting under the British flag ever had the crime of a Louvain or an Aerschot, a Termonde, or a Visé to their credit, nor will they have.

The "Star.

"If there is one thing that we may rejoice in at this crisis, it is that the calculations of our enemy have almost all been falsified, while ours have been justified. How futile appear the feeble efforts of German pro[illegible] and Turkish agitators to organise a Moslem revolt through the British Empire in the face of the splendid outburst of loyalty and patriotism which has come from the Indian Moslems, as well as from all other creeds in the Dependency. Mistakes there have been on our side, for we are fallible, but it is clear that there is no sense of injustice or oppression such as Teutonic theorists had demonstrated must appear when the stress of battle fell on the British Empire."

The "Pall Mall Gazette.

"Thanks and honour are the unbounded due of those magnificent forces which have been sent from the Indian Empire, of its princes who have risen to their great office of leadership and of that enormous community of our fellow-subjects which in every faith has within its power has made our cause its own, and joined its efforts and its prayers with ours for [illegible] [illegible] victory. We admire the [illegible] which has [illegible] the grounds of quarrel, the loyalty which has rushed to claim a part, the confidence and devotion which have offered life and money with unsparing hand. Whatever the burdens of the war may be to [illegible], its rewards will [illegible] in magnitude and durability the utmost sacrifice that we could lay upon ourselves. In such an hour may we not rejoice to know that they are the rewards of courage, of honour and of every [illegible] that spurned the means and the [illegible] way?"

Indian Press on the War

Our London contemporary *India* gives the following typical comments of the Indian Press:—

The "Tribune" (Lahore)

Everyone is doubtless asking on the present occasion, "What is the attitude of Indians in the case of this unparalleled crisis?" There is but one answer to it, and that answer is given by all without a moment's hesitation. It is one of proven and truthful loyalty to the person and Throne of the Sovereign, irrespective of all our differences and irrespective alike of the approval or disapproval by various sections of public opinion of the policy that has commended itself to His Majesty's responsible Ministers.

The "Bengalee" (Calcutta)

Behind the serried ranks of one of the finest armies in the world, there stand the multitudinous peoples of India, ready to co-operate with the Government in the defence of the Empire, which, for them, means, in its ultimate evolution, the complete recognition of their rights as citizens of the freest State in the world. We may have our differences with the Government—and what people have not—but in the presence of a common enemy, be it Germany or any other Power, we sink our differences, we forget our little quarrels and close our ranks and offer all that we possess in defence of the great Empire, to which we are all so proud to belong, and with which the future prosperity and advancement of our people are bound up.

The "Herald" (Dacca)

If the loyal meetings which are being held all over the country do nothing else, they will at least give the enemy to understand that Britain does not stand alone in the fight which she had to enter much against her own will and that the vast people of an Empire in which the sun never sets stand behind her like one man, ready to place at her disposal the last gun, the last rupee and the last penny they possess.

The "Indian Patriot" (Madras)

The whole continent of India is moved by one feeling of concern and one feeling of loyalty and devotion. A united people of three hundred millions, steadily standing behind the Government, imparts a moral stimulus and sense of strength which no enemy, however powerful, can disregard.

The "Beharee" (Bankipore)

We are sure we echo the sentiment common to the people of this country when we say that we are deeply beholden to His Excellency Lord Hardinge for the timely cable to His Majesty that the loyalty of every man in India might be thoroughly relied upon in the event of war. India's fortunes are indissolubly linked up with those of England.

The "Advocate" (Lucknow)

Now that England is at war with a foreign enemy she may absolutely depend upon the loyalty of the people of this country. They may have their grievances, they may have their differences with the Government, but they are firmly attached to British rule, they are fully prepared at this crisis to place their resources at the disposal of the authorities in defence of their country.

The "Jam-e-Jamshed" (Bombay)

This is the time when India should feel it to be her duty to show to the world—to England's foes and allies alike—how greatly she is attached to her, how staunch and resolute is her devotion to her interests, how ready and willing she is to make any sacrifice she can in men and treasure, for the defence of her possessions and the protection of her honour and dignity.

From the Editor's Chair

[illegible]

Our readers will, we have no doubt, entirely appreciate the spirit of the letter addressed by General Botha in response to the Transvaal British Indian Association, in reply to its representation on the subject of the alleged use by him, at Bank, of the word "coolie" in the course of his speech. The Indians of South Africa will [illegible] General Botha's assurance that he had no intention, if he used the word, of injuring in any way the susceptibilities of the Indian population of the Union. The use of the expression "our Indian population" has a very gratifying ring, and it is a symptom of the new spirit which we believe has already commenced to infuse the relations of the Indian community and the Union Administration. We trust most earnestly that this spirit of good-will will be carefully fostered by both sides so that these relations may be increasingly productive of good feeling throughout the Union.

THE EFFECT OF WAR

There are at present a number of Indians at the Immigration Depot, Durban, awaiting the opportunity of being sent to their homes in India. But, as in the case of many other people, the war has altered things and they find themselves stranded in Natal for the time being. Elsewhere we describe the circumstances of their detention. No one can be held to blame and the best thing is to make the best of the position. The Immigration Trust Board is bound, in the ordinary way, to provide food and shelter for time-expired Indians and their families until a steamer arrives to take them to India. In ordinary times people have to wait, unfortunately, sometimes months. But the war is an exception to the general run of events and the uncertainty of the steamer service to the east coast of India makes it doubtful when it will be considered safe [illegible] a boat-load of human beings to Madras or Calcutta. Some of these men, we understand, are inclined to argue that they have a right to be fed, free of charge, at the Depot. Whether a court of law would, under the special circumstances, so decide, we are extremely doubtful. But in any case to take a common-sense point of view of the matter it is much better to work and earn two shillings or more per day and pay for their food than to loiter their time away and exhaust their slender resources in town, where they will always find opportunity for spending. We hope that employers of labour—European and Indian—will remember these people and find employment for them of a temporary nature.

Just before going to press we received a letter from the Protector stating that arrangements were being made for 200 adults to leave by the s.s. *Umlazi* on the 20th instant. The Indians for the Madras district will be provided with a certain amount to pay their train-fares from Bombay. There will remain behind some fifty or sixty men who will require employment.

NO PASS

We have been informed that "free" Indians are being prosecuted for not being in possession of a pass. It is now some months ago that instructions were given by the Government for the issue of permanent discharge certificates to those formerly subject to the £3 tax and those subsequently discharged from indenture. It appears that the forms are in the hands of the printers with no immediate prospect of their being completed. Last, these certificates are issued every poor man is liable to be arrested and punished. We [illegible] that there is need for such delay but it may be that on account of the war, there is a shortage in the staff of the Government printers. If this is so, [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] those [illegible] [illegible] whose duty it is to look after the welfare of these poor brothers, should not fail to press the matter [illegible] these certificates at an early date so that the present unsatisfactory position may be relieved.

Indians Stranded in Durban

A large number of Indians whose indentures expired some time ago, some of them having been waiting as long as three months for the arrival of a steamer to take them to India, have now been informed that, owing to the war, it is impossible to say when a ship will be available. The presence of the German cruiser *Emden* in the Bay of Bengal has made the despatch of ships to or from Madras and Calcutta a risky performance, and, until this cruiser is put out of action, it will not be safe to send the Indians to their homes. This, of course, has caused great disappointment amongst the labourers and has raised a difficulty in regard to their food supply. The Indian Immigration Trust Board are, in the ordinary course of events, responsible for their maintenance at the Depôt until one of the ships under contract to take Indians back to India arrives. But the extraordinary circumstances of the war renders the position awkward for all parties.

There were, last week, about 150 men besides women and children at the Depôt, and efforts were being made by the Protector of Indian Immigrants and the Secretary of the Trust Board to get the men to accept temporary employment in town or on the neighbouring sugar estates until such time as the way was made clear for their departure. About a fortnight previously, the Protector, with the approval of the Government, had issued passes to 60 or 70 men and they had gone out to work. But when our representative called at the Protector's office last Friday about 150 men with their families still remained at the Depôt, being unwilling to leave the town. The men were brought up to the office and the position again clearly explained to them. They were told that, if they accepted employment temporarily there need be no fear of their being made to re-indenture. Passes would be issued and instructions given to the employers that, on notification of the pending departure of the steamer, the men would be released at once. If they chose, they could find work in Durban, live at the Depôt and, if they so desired, have food provided for them at 4d per day. Those who were certified by the medical officer to be unfit for work and women without husbands would be kept at the Depôt without charge. Owing to the unpleasantness that possessed them, offers of employment by firms in town had been refused and in the meantime the vacancies had been filled by others. But if they would only go out and seek work the Protector offered to provide food for them and they could pay when they received their wages. Eventually some of the men agreed to return to their former employers whilst others said they would seek employment in town.

The Position Relieved

Just before going to press we received the following letter from the Protector:—

"In connection with the Indians detained in Depôt pending return to India, I beg to inform you that arrangements are being made for 200 adults to leave by the s.s. *Umlazi* on the 20th instant, for Bombay. The Indians for the Madras District will be provided with a certain amount to pay their train-fares from Bombay.

"This will relieve the pressure, and only about fifty or sixty adults will remain behind."

The Prime Minister and the Word "Coolie"

On the 2nd instant the Chairman of the British Indian Association addressed the following letter to the Private Secretary to General Botha:—

"Members of my Association have read with great respect and appreciation General Botha's important speech at Bank this week. I observe, however, that in the course of his speech, according to Reuter's indirect summary, he is reported to have used the word 'coolie' on three occasions. The paragraph to which I beg to refer is as follows:—

"'The British Government was determined to take German South-West Africa, and, if the South African Union had not done its share, the Imperial Government might have sent 50,000 coolies there. (Cries of Hague Convention, 'Nonsense.' The gentleman who exclaimed 'Hague Convention' did not know what he was talking about. Besides there were coolies, Indians and Japanese already in the fighting. (Cheers.) The British Government would have been quite justified in asking coolies to take German South-West, and could have told these people when the war was over that they could make a settlement there later on. Would that, he asked, have been to the interest of South Africa, and would mothers quietly have contemplated such a state of affairs?'

"My Association is aware, of course, that the word 'coolie' is somewhat indiscriminately used in South Africa when 'Indians' are intended, and although its use is not intended to offend, nevertheless as the word is confined amongst Indians themselves to those of the labouring classes, the word 'coolie' meaning a labourer, the Indian community generally feels that the word should ordinarily not be used. It is certainly out of place as applying to the military classes, and those Indians in this country who have volunteered their services to the Government. My Association is well aware that General Botha had not the slightest intention to hurt Indian susceptibilities, assuming that Reuter's summary correctly represents what he said, but I venture respectfully to hope that in the event of the Government circulating his speech in any form, care will be exercised so that the word 'Indian' is used throughout where at present the word 'coolie' appears.

"Trusting that General Botha will appreciate the spirit in which this letter is addressed to him, and that he will understand that my Association has every desire to refrain from causing him any embarrassment whatever at the present critical juncture."

The Reply

The following is the reply dated the 3rd instant:—

"I have the honour to acknowledge receipt of your letter of the 2nd instant, which I have shown to General Botha. In reply I have to state that General Botha is not sure whether the word 'Koelie' was indeed employed by him during the course of his speech at Bank last week; he does not wish to be unfair towards the reporter, however, and it is quite possible that the word was used. In any case he wishes me to assure you that nothing was further from his mind than to give offence to our Indian population by the use of a word which by them is considered opprobrious. As you will be aware, in Dutch, the word 'Koelie' is more ordinarily used than the word 'Indier' and does not convey anything derogatory.

"General Botha hopes that your Association will accept his assurance that no offence was intended by the expression if used by him."

Mr. Cachalia, on the 6th instant, wrote the [illegible] with the following:—

"I have the honour to acknowledge receipt of your letter of the 3rd instant, in reply to my Association's [illegible] and [illegible] with reference to General Botha's speech at Bank. I [illegible] assure you that my Association was quite satisfied that General Botha had not the slightest intention of giving offence [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and [illegible] [illegible] [illegible] courtesy in writing on General Botha's behalf [illegible] matter."

The [illegible] [illegible], Durban, also sent a telegram protesting against the word used by General Botha.

In reply to a correspondent the *Natal Mercury* adds a foot-note as follows:—

The Prime Minister was presumably speaking in Dutch, and the term to which our correspondent objects may have erroneously crept into the translation. At any rate, its use was unfortunate, and we cannot imagine that General Botha intended to be offensive to the Indians, whose splendid loyalty to the Empire everybody admires.

Coloured Passengers on Cars

At a meeting of the Durban Town Council on the 6th instant, the Financial Committee reported as follows on the question of coloured passengers on tramcars:—

On July 6th, 1914, the Council adopted the following resolution: "That the question of making suitable provision for the handling of the coloured traffic on the trams be referred to the favourable consideration of the Committee on Estimates of Ways and Means, reports to be furnished by the General Manager of Tramways and the Town Treasurer." The Durban Ratepayers' Association Conference, at its meeting held on July 22nd, 1914, adopted the following resolution: "That the Town Council be requested to obtain such powers as will enable them to exclude coloured passengers from travelling on tramcars reserved for white people, and further take into consideration the provision of suitable accommodation for coloured people." In submitting this latter resolution, the Hon. Secretary of the Conference stated that "considerable feeling was expressed against the present unsatisfactory methods of dealing with the Asiatic and native traffic, the mover of the resolution pointing out that the Transvaal Municipalities had been able to get a Bill passed through the Provincial Council in 1912, giving them the right to exclude coloured passengers from using cars intended for white traffic." While we have noted the request of the Ratepayers' Conference for consideration when further legislative powers are before the Council, we desire to point out that at present the Council has no statutory authority to act in the direction indicated. After careful consideration of a joint report submitted by the General Manager of Tramways and the Town Treasurer on this matter, from which it appears that to a large extent the inconvenience to which the passengers are subjected when travelling on the tramcars, is that of overcrowding, we have given instructions to the General Manager of Tramways to take such steps as are necessary to prevent overcrowding in future, a course which your Committee believes will obviate largely the inconvenience to which we have referred. Apart from this instruction, your Committee desires to state that, while it is not prepared in the present [illegible] to [illegible] [illegible] in the direction of incurring expenditure in this matter, it will review the position when general conditions are more favourable than they are to-day. With regard to the powers possessed by the Transvaal Municipalities under the Local Government Ordinance of that Province of 1912, to which reference has been made by the Ratepayers' Conference, your Committee desires to point out that the Transvaal Supreme Court, on August 12th, 1914 (by a majority of the Bench), held, in the case of an appeal from a judgment of Mr.

Justice Ward dismissing an application by two Cape coloured men [illegible] and Adendorff for an order restraining the Johannesburg Municipal Council from refusing to allow them to travel on any of the corporation tramcars, that the appeal should be allowed and that Messrs. Williams and Adendorff were granted an order restraining the Johannesburg Municipal Council, or any of its servants, from preventing or from refusing to allow applicants from travelling on any of the ordinary municipal tramcars for the conveyance of passengers on payment of the usual fare.

The "Mercury" Dissatisfied

We cannot agree with the finding pronounced by the Financial Committee that the main cause of complaint under this head is the overcrowding to which the cars are occasionally subject, (says the *Natal Mercury*). The actual complaint was specifically set out in the resolution passed by the Ratepayers' Association Conference last July, and we consider it the duty of the Town Council, in view of the strong public opinion which has developed on the subject, to declare their intention to apply for the requisite powers at the next available opportunity they have for promoting a Municipal Amendment Ordinance.

Indians and the War

The Durban licensed Indian fishermen have contributed £36 18s 6d. to the Mayor's War Relief Fund.

London, October 5th (Reuter). The Aga Khan had an audience of the King to-day and subsequently took lunch with their Majesties the King and Queen.

The Port Shepstone Indians have collected £23 7s. which has been handed over to the Durban Mayor's War Relief Fund.

Indians Honourably Mentioned

London, October 9th (Reuter).—The Press Bureau publishes a statement by Mr. L. Harcourt, the Colonial Secretary, regarding the operations in East Africa. From this it appears that there has been considerable activity on the boundary of British East Africa and German East Africa, owing to the attempts of the enemy to raid British territory and cut the Uganda railway. Mr. Harcourt warmly thanks the Volunteers and praises the gallantry of all arms. The Governor of the Protectorate mentions Captain J. Pot[illegible], Subadar Sherhan Naeck, and Gut Mahomed for conspicuous bravery, and Lieut. R. Hardingham for excellent work in keeping touch with the enemy for six days.

More Indian Help

The Secretary of State for India announced last week that in addition to the offers of service and assistance in connection with the war which have been made in India to the Viceroy, the following offers have been received from Chiefs and others residing in England:—

His Highness the Gaekwar of Baroda.—All his troops and resources.

Their Highnesses the Maharaja and the Maharani Mai Sahiba of Bharatpur.—(1) The whole resources of their State; (2) two motor-cars and a chauffeur, with all expenses; (3) Rs. 2,000 to the Indian Relief Fund.

His Highness the Rao of Agaikot.—Personal services in the field.

His Highness the Raja of Pudukota.—"All I possess" (including his person) to serve in any capacity. Has placed his motor car at the disposal of Government, and is returning to India to raise, subject to approval, a regiment of his subjects to relieve a Regular regiment.

Mir Ghulam Ali Khan of Khairpur.—Personal services in the field.

The British Indian residents in England of every class and creed have been (it is added) forward with loyal and generous offers of personal services and help.

Transport of Indian Army

A letter received from Calcutta (says the *Natal Mercury*) states that when the writer was recently there the vessel by which he was travelling was alongside six German prizes, from which the coal had been removed, the machinery dismantled, and over which British soldiers mounted guard. It was also stated that among the prisoners in India the war in Europe was looked upon with great disgust, and, further, that the war was very unpopular in Germany.

It was further reported that so numerous were the German prizes in the possession of the Government that it had been possible to charter no fewer than 65 British India boats to act as "troopers" for the conveyance of the Indian army to Marseilles. And in return for this service the Government had allowed the B. I. Company to temporarily take over a large number of prizes in order that its ordinary trade and passenger business might not be too seriously affected by the withdrawal of so many of the company's own vessels. It is said that these vessels were officered by "B. I." men, and manned by lascars. For this reason the necessity of transferring the large Indian Expeditionary Force to Europe in no way interfered with the ordinary trade and commerce of the East, the Germans, "to their grief," having been the means of supplying an extensive supplementary fleet of fine liners.

Praise for Indian Troops

"One who knows them" writes to the *Natal Witness* :—

It is quite impossible for anyone who has not lived among our splendid Indian troops, fought side by side with them, marched with them, starved with them, and shared their chupatties and their blankets, to realise the kind of man they are. The average person quite misunderstands them. He regards them as men of a lower type than himself—black men, good fighters, perhaps, when well led, but not in any sense to be regarded as the equals of the lordly whites. It is a huge mistake. The native of India who belongs to one of the fighting castes is the equal, physically and intellectually, of any European soldier and superior to most. To begin with he is a gentleman by birth. Any trade or profession but that of arms is beneath his dignity. He was born to be a soldier and nothing else, and he is just as much superior to the rebellious Sepoy of 1857 as the trained and intelligent University graduate is to the undersized, anaemic loafer of the East End of London. Morally, he is a far better man than the average European, because the caste laws which he observes with magnificent rigidity, make for clean, wholesome living, and the production of a breed of men who can stand unashamed before the world.

Let me try to give a pen picture of the men who are now fighting for the British Empire on the soil of France, and who in a few weeks or months will be hammering at the gates of Berlin. Take the stalwart Sikh. He is a man six feet in height, deep of chest and broad of shoulder. There is not an ounce of superfluous flesh about his splendidly developed body. He has been an athlete from his earliest years. Every muscle has been developed to the highest degree of perfection, and if you happen to see him when he is stripped to his skin and about to take his daily bath, you will see a human being as perfectly proportioned as any Greek statue to be seen in a museum. Like his comrade, the Bengal Lancer, he is a born fighting man. His ancestors, for a hundred generations, were fighting men too. He has been suckled on the traditions of a fighting race, weaned on those of a fearless ancestry, and trained and educated to the belief that the noblest ending of any life is a soldier's death on the battlefield. He lives for that end. He will turn

death at any rate with the [illegible] of the [illegible] he will [illegible] he will [illegible] it is to be found [illegible] he will [illegible] the very deadly indeed [illegible] he is [illegible] with a [illegible].

[illegible] no better fighter in the world than a Sikh, a Bengal Lancer, or a Gurkha. These men will [illegible] where European troops would starve. The writer has known them to give their rice to their white comrades when rations have been short, and to be content, themselves, with the water in which the rice was boiled. Over and over again during the Chitral and other campaigns, the British soldiers would have starved or been frozen if their Indian comrades had not fed them and shared their blankets with them. "A [illegible] party [illegible] Johnny," a little [illegible] would say to a white man, on a bitterly cold night, "[illegible] blanket [illegible]. Ahn [illegible] garum"—meaning that he was quite warm enough and that the Bombahee was welcome to his blanket. And a few hours later white man and brown would go into action side by side, each prepared, if necessary, to give his life for the other. Men who have lived and marched and starved with the native troops of India love them with a love that passes that of brotherhood.

An Indian Display

On the 3rd instant a grand procession took place in Johannesburg and a collection was taken for the Governor-General's fund. The Indian community was well represented. Indians dressed in national costume and military uniforms and mounted on horses paraded behind a magnificent banner on which were the words "Actions speak louder than words." Four sweet little girls beautifully dressed in saris, rode upon a great elephant, thereafter a decorated wagon which, together with the design of the banner, was the work of Mr. Solomon Royeppen. A number of gaily dressed Indians followed on foot. Mr. Cachalia and Mr. [illegible] also walked in the procession.

The Committee of the Johannesburg Branch of the Governor-General's fund has addressed a letter of thanks to the Transvaal British Indian Association for the help rendered in organising the procession. Thanks are conveyed to all Indians who took part.

News in Brief

We hope to reproduce some interesting photographs of the Indian Army as a supplement to our issue of the 28th instant.

Dr. James Cantlie, who is giving instruction in ambulance work to the London Indian Volunteer Corps, is well known as an author of books on Red Cross work, and is a friend of the famous Chinese reformer, Dr. Sun Yat Sen.

At the Church Synod, Pretoria, Bishop Furse said that "to talk of 'passive resistance' (whatever they may mean by that) at such a time as this is in our opinion as un-Christian as it is unpatriotic."

When the Hindu tries in vain to enter Australia and British Columbia, we have had it proclaimed, on the authority of *The Times*, that the Kabyle from Algeria is invited to take up his residence anywhere in France, from the Mediterranean to the British Channel, and that already several thousand African labourers are at work in the coalfields of the north and the vineyards of the South.—*India*.

The school children of St. Oswald's Indian School, [illegible], met recently for the special purpose of bidding farewell to the Rev. and Mrs. Harker, who are leaving the town for the City. Mr. A. M. [illegible], [illegible], referred to the great interest Mr. Harker had taken in the school, and the kindness of Mrs. Harker in giving lessons in sewing to the girls. As [illegible] of a [illegible] [illegible], among the children, presentations of a fountain pen and a [illegible] were made to the reverend gentleman and his wife, respectively.

The number of Indians employed on the South African Railways at the end of last year, says the Report of the General Manager, was 3,616, as against 3,850 at the end of 1912, a decrease of 234. There has been a gradual wastage in this class of labour since the complete cessation of Indian immigration in 1911.

The Mauritius and [illegible] Hindu [illegible] Society of Port Elizabeth propose building a Temple including a hall, school, etc., on the property in central Rudolph Street, bought last year. The chairman appealed to members to do their duty towards the accomplishment of this purpose. They needed a place of worship, a good hall for meetings and better school accommodation than they had at present.

London, October 2nd, (Reuter).—The *Komagata Maru*, which carried Indian emigrants from Calcutta to British Columbia, who were denied a landing at Vancouver on account of their being unable to comply with the immigration test that is applied to all who seek admission to Canada, has again reached Calcutta. On the ship's arrival the Indians aboard started rioting, using revolvers and other weapons. Police and troops were called out, and the rioters were overcome, but not before 16 had been killed and others injured. Many of the returned emigrants were arrested. Two Europeans and five natives other than those from the *Komagata Maru* were also killed in the course of the affray.

Dr. Clifford, the well-known passive resister, has given to the *Standard* his views as to the war. "Hating war, I searched high and low for reasons against our entrance into the conflict, but when I had weighed the evidence, pro and con, I could not say that our Government had taken a wrong step. It seemed to me that it was not a war between England and Germany, but between the forces of freedom and those of slavery, between the forces that mean the growth of popular government, of the independence of nations, and fidelity to promises, and those against them; a war for the progress of humanity and all that in my judgment hangs thereon. And we were therefore forced into it."

New India of August 5th published the full text of a decision given by the Superior Court at Los Angeles, in the State of California, upon an application by Mr. Sakharam Ganesh Pandit, a Brahman graduate of the Bombay University, for admission to citizenship of the United States. Under the provisions of the revised statutes of the United States, letters of naturalisation are granted to "aliens being free white persons, aliens of African nationality and persons of African descent." The Court held that although it was inclined at first to believe that there could be no legitimate relationship between a Hindu and the Caucasian race, it had now, after a careful examination of the authorities, become thoroughly convinced that such relationship does in fact exist, and that a Hindu of the Brahman caste from Northern and Western India is to be classed as of the Caucasian race. It came, therefore, to the conclusion that the petitioner had succeeded in establishing beyond all reasonable doubt that he was a "free white person" within the meaning of the Naturalisation Act, and ordered that he should be admitted to American citizenship.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૮મી ઓક્ટોબર, ૧૯૧૪. અંક ૪૩.

અધિપતિની નોંધ

ફ્રી પાસ વીસીંગ ઓર્ડર અંદર ૧૯૦૯ સુધી ગીરમીટ પુરી કરનાર હીંદીઓને ડીસ્ચાર્જ સર્ટીફીકેટ આપી એક માસની મુદતમાં પાસ આપવામાં આવતા અને ત્યાર પછી તેઓ તે એક માસની મુદતમાં હીંદુસ્તાન જવાનો ઇનકાર કરતા, અથવા ત્રણ પાઉંડનો કર દઇ આ દેશમાં રહેતા અથવા તો ફરીને ગીરમીટ આપતા હતા. તથા ૧૯૦૯ પછી ગીરમીટ પુરી કરનાર એઓને ડીસ્ચાર્જ સર્ટીફીકેટ કરી આપવાનું બંધ થયેલું અને તેઓને ફ્રી પાસ આપવાનું મુકરર થયેલું હતું. પણ આપવાની વિધિ વીશે આજ સુધી તે પાસ કાંઈ આપવામાં આવતા નહીં. આ વિષે અમે અહીં પત્રવ્યવહાર ઉપર વાંચી ગયા છીએ અને તે બાબતમાં હીંદી મંડળે એ બાબતની રજુઆત પણ કરી હતી. હવે આ બાબતમાં અમને ખબર મળ્યા છે કે ડરબનમાં પ્રોટેક્ટરની ઓફીસે આ પાસ મોકલી દેવામાં આવ્યા છે અને તે ગીરમીટની મુદત પુરી કરી રહેલા માણસોને ફ્રી આપવામાં આવશે. અમે આ વિષે પ્રોટેક્ટરની ઓફીસે પણ તપાસ કરી હતી. અને ત્યાંથી એમ માલુમ પડ્યું છે કે જુદા જુદા ભાગના મેજીસ્ટ્રેટોને અરજીના ફોરમ મોકલવાની ગોઠવણ કરી છે. પાસ મેળવવાને ઇચ્છનાર માણસે પોતાના ભાગના મેજીસ્ટ્રેટની ઓફીસમાં જઈ તે ફોરમ ભરી આપવું એટલે મેજીસ્ટ્રેટ તે પ્રોટેક્ટર ઉપર રવાના મોકલી આપશે. અને ત્યાંથી પ્રોટેક્ટર પાસ તૈયાર કરી મેજીસ્ટ્રેટ મારફત તે તે માણસને તેના પાસ મોકલી આપશે. આ મેળવવું ડરબનની આસપાસના માણસો માટે છે. [illegible] ડરબનના માણસો આવીને રૂબરૂ પ્રોટેક્ટરના ઓફીસે જઇને મેળવી શકશે.

મદદની જરૂર ઉપરની હકીકત જણાવવાને ટાંકણે અમે હીંદી કોમને જણાવીએ છીએ કે તે બાબતમાં તથા બીજી ઘણી બાબતમાં હીંદી વેપારીઓ, તથા બીજા ભાઈઓ ઘણી મદદ કરી શકે છે. કેટલીક બાબત આ ગીરમીટીયા માણસોને ખબર હોતી નથી કે પાસને અંગે શું કરવું અને ક્યાં જવું. એઓ મેજીસ્ટ્રેટ પાસે જતાં ડરે છે. [illegible] તેમને તેઓને ફરી ગીરમીટમાં બંધાવવું [illegible] [illegible] સુધી [illegible] વરસ [illegible] હવે પછી ગીરમીટ પુરી થયે તે [illegible] ઉપર [illegible] આ ગીરમીટીયાઓને સમજાવીને તે બાબતની [illegible] આ બાબતમાં એક હકીકત [illegible] બાબતમાં [illegible] ત્યાંની અરજી મંજુર કરાવી [illegible] શકે નહીં. એટલે માણસે [illegible] પ્રોટેક્ટર પાસેથી [illegible] પરંતુ દરેક [illegible] માણસને [illegible] અમે [illegible] માણસ પોતાની એક અથવા વધુ ગીરમીટ પુરી કરી હોય અને અરજી કરી હોય તે કોઈની પણ ગીરમીટમાં ન હોય તે [illegible] આ [illegible] હીંદી [illegible] અમે [illegible] છીએ કે [illegible] તો કર નાબુદ થયો છે, અને ગીરમીટની મુદત પુરી કરનાર માણસને ફ્રી પાસ આપવાની ઉપર મુજબ ગોઠવણ થઈ છે, એટલે હવે કોઈને પણ ફરીથી ગીરમીટ આપવાપણું રહેતું નથી. આ [illegible] દરેક હીંદી વેપારી તથા [illegible] મદદ કરી શકે છે. હીંદીઓ નવી ગીરમીટ આપશે નહિ અને જેઓ હાલ એવી વધતી ગીરમીટમાં છે તેઓની મુદત પણ [illegible] પુરી થશે તો નાતાલમાં [illegible] એવો [illegible] ઉગશે કે જ્યારે એક પણ હીંદી ગીરમીટમાં નહિ હોય. [illegible] હીંદીઓને તો તે દિવસ [illegible] પડશે. પરંતુ [illegible] પણ તે [illegible] થઈ શકે એમ અમે [illegible] છીએ. તા. ૧લી એપ્રીલ ૧૯૧૪ ના રોજથી [illegible] ગુલામગીરી [illegible] થઈ હતી, અને તેને માટે જે [illegible] આજદીન સુધી [illegible] થયા કરે છે તે [illegible] ગીરમીટ [illegible] ના દિવસને પણ તેટલોજ [illegible] એમ અમે માનીએ છીએ.

જેમ જેમ દિવસો પસાર થતા જાય છે તેમ તેમ યુરોપ [illegible] ના મહાન યુદ્ધના [illegible] કુદરતાની જરા પણ [illegible] સાંભળવામાં આવે છે કે [illegible] ન રાખી! [illegible] છે. [illegible] કુદરત તો [illegible] હોય છે તેમાં કાંઈ આશ્ચર્યની વાત નથી. પરંતુ હાલમાં જરમન [illegible] આ [illegible] વરતાવ્યું છે. જે [illegible] તે [illegible] જરમન [illegible] નિરદયતા [illegible] કરતા પણ [illegible] છે. [illegible] પછી તેમની [illegible] આવ્યા છે [illegible] અમે [illegible] છીએ તે [illegible] માણસની બુદ્ધિ પણ [illegible] ન કરે એવા [illegible] છે. [illegible] ઉપરથી [illegible] તેઓએ [illegible] તે [illegible] આપી. [illegible] પુરૂષો અને [illegible] કરવામાં [illegible] આ [illegible]

તરફ જોતાં, જ્યાં ફ્રાન્સમાં બેલ્જીઅમના ઉપર આંતરરાષ્ટ્રીય જુલમ ગુજરવામાં આવ્યો હતો, માબાપોની નજર આગળ જુવાન કુમારિકા બાળાઓના શિયળભંગની છાપ કરવામાં આવી. તેઓની લાજ લુંટવામાં આવી, નિર્દોષ પાંચ સાત વરસનાં કુમળાં બાળકોને એક જગ્યાએ ઉભાં રાખી અણીઆળાથી ઠાર કરવામાં આવ્યાં! આવા આવા અનેક અત્યાચારો જરમન લશ્કરે કર્યા છે. આ સમાચારો સાંભળી કેનું હૃદય કંપી ન ઉઠશે! યુરોપ ખંડના સુધારાનાં કેવા પરીણામ આવે છે તે આ લડાઈએ ચોખ્ખી રીતે બતાવી આપ્યું છે રાજ્ય લોભ એ કેટલી બધી બુરી વસ્તુ છે. રાજાઓનો મદ ખરેખર આંધળોજ છે. આ મદમાં ઘેરાએલાં રાજ્યોની સ્થિતિ હાલમાં કરૂણા જનક થઈ રહી છે લાખો માણસો આ યુધ્ધમાં પ્રાણ ખોઈ બેઠા છે, અને હજી તો ઘોર યુદ્ધ ચાલુજ છે તેનો ક્યાં અને ક્યારે અંત આવશે એ અટકળ કરવું પણ મહા મુશ્કેલ કામ છે. લડાઈની હાલની સ્થિતિ જોતાં એમ માનવું પડે છે કે કોઈ પણ રાજ્ય સુલેહની વાત તો કરતુંજ નથી એટલે એમ માલુમ પડે છે કે બધા પાસે જ્યાં સુધી લડવૈઆઓ પહોંચશે ત્યાં સુધી કોઈ હાર્યું એમ કહેવડાવવા માંગશે નહિ, એવો જુસ્સો બધા રાજ્યોનો હાલ જોવામાં આવે છે. પરમાત્મા યુરોપ ખંડને આ ભયંકર સ્થિતિમાંથી જલદી મુક્ત કરે એટલુંજ અમે ઇચ્છીએ છીએ

ટ્રાંસવાલમાં દુકાનો બંધ કરવાનો કાયદો

ટ્રાન્સવાલમાં દુકાનો બંધ કરવાનો એક કાયદો હાલમાં પાસ થયો છે. તેમાંથી ઉપયોગી હકીકત અમે આપીએ છીએ

સોમ, મંગળ, ગુરૂ અને શુક્રવારે સાંજના સાડા છ વાગે દુકાન બંધ કરવી. બુધવારે એક વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખવી, અને બુધવારને બદલે કોઈ બીજો દિવસ બપોર પછી બંધ કરવાનો રાખેલો હોય તો તે દિવસે પણ એક વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખવી, શનીવારે સાંજના સાત વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખી શકાય છે. પ્રીટોરીઆ, જોહાનીસબર્ગ, બેનોની, બોક્સબર્ગ, જરમીસ્ટન, ક્રુગર્સડોર્પ, રુડીપોર્ટ, મેરેસબર્ગ, સ્પ્રીંગ્સ, વીટબેંક, અને પ્રીમીયર માઇન હેલ્થ કમીટીની હદમાં શનિવારે સાંજના નવ સુધી દુકાન ખુલ્લી રાખી શકાય છે. જથ્થાબંધ વેપાર કરનારની દુકાન બુધવારે સાંજના ૭ વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખી શકાય છે. મીઠાઈ, દુધ વિગેરે સિવાયની બીજી દુકાનો સવારના સાત વાગ્યાથી વહેલી ઉઘાડી નહીં શકાય.

ડીસેમ્બરની ૨૪ અને ૩૧ તારીખે દુકાનો રાત અગીઆર વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખી શકાય છે જો એ તહેવારના દિવસ રવીવારે પડતા હોય તો આગલા દિવસે રાતના અગીઆર વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રાખી શકાય.

જે કોઈ દુકાનદાર એકથી વધુ નોકરો રાખતા હોય તેણે એક હાજરી પત્રક પોતાની દુકાનમાં રાખવું જોઈશે. આ કાયદાને લગતા ધારાઓ બહાર પડશે ત્યારે એ હાજરી પત્રકનું ફોરમ બહાર પાડવામાં આવશે તે મુજબનું હાજરી પત્રક દુકાનદારોએ રાખવું જોઈશે. દુકાનમાં કામ કરનાર દરેક નોકરે પોતાની હાજરી પુરવી. જો કોઈ પણ દુકાનદાર આ હાજરી પત્રક ન રાખશે અગર તેમાં ખોટી હાજરી પુરશે કે જે ઉમેદવાર કેળવાઈ દુકાનમાં કામ કરતા નોકરો પાસે એક અઠવાડીઆમાં પર કલાકથી વધુ કામ ન લઈ શકાશે. એટલે રવીવાર સિવાય દરરોજ ... કલાક કામ કરવું. એક વરસ સુધી ચાલુ નોકરી કરી હોય તો બાર દિવસની રજા મેળવવાનો તેને હક છે. પહેલી પુરવણીમાં જણાવ્યા મુજબ હજામ, તમાકુ વેચનાર, ચોપડીઓ, છાપાઓ અને છાપા વેચનાર તથા ભટીઆરાની દુકાનો સોમ મંગળ, ગુરૂવાર અને શુક્રવારે સાંજના ૭ વાગે અને બુધવારે અથવા તેની જગ્યાએ અરધા દિવસની રજાનો જે વાર મુકરર થયો હોય તે દિવસે એક વાગે દુકાનો બંધ થશે. ભટીઆરાની દુકાન રવીવાર અને રજાના દિવસે રોટી વેચવાને માટે પ્રીટોરીઆ, જોહાનીસબર્ગ વીગેરે ઉપર જણાવેલી જગ્યા સિવાયના ભાગમાં સવારના ૯ વાગ્યા સુધી ખુલ્લી રહેશે.

આ કાયદાની અથવા તેની રૂએ ઘડાએલા ધારાની કોઈ પણ કલમના ભંગ કરનારને પા. ૫૦ સુધીના દંડની અથવા તેની જગાએ ત્રણ મહિના સુધીની સખત મજુરીની અથવા આસાન કેદની સજા થઈ શકશે.

આ સિવાય બીજી ઘણી ઉપયોગી હકીકતો આ કાયદામાં છે. દરેક દુકાનદારે આ કાયદાની નકલ પોતાની પાસે રાખવી જોઈએ જેથી તે પ્રમાણે વરતવાની સુગમતા થઈ પડે.

યુનીઅનમાં બળવો જાગ્યો

યુનીઅનના વડા પ્રધાને નીચે મુજબ સમાચાર બહાર પાડ્યા છે:—

ઘણીજ દીલગીરી સાથે સરકારને જાહેર કરવું પડે છે કે કેટલાએક જાણીતા માણસોની ઉશ્કેરણીથી ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટની ઉત્તરના તથા ટ્રાન્સવાલની પુરવના વિભાગના કેટલાએક શહેરીઓએ સરકારની સત્તાનો અનાદર કર્યો છે અને હથીઆરથી સામે થવાની તથા બળવો કરવાની શરૂઆત કરી છે ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટની ઉત્તરમાં જનરલ ક્રીસ્ચીઅન ડી વેટ અને ટ્રાન્સવાલની પુરવમાં જનરલ બેયર્સે બળવો કરનારાઓની સરદારી લીધેલી છે હથીઆરબંધ બળવાખોર બહાર પડ્યા છે, અને તમણે હીલબ્રોન શહેર કબજે કરી સરકારના અમલદારોને કેદ કર્યા છે રીટ્ઝ આગળ એક ટ્રેનને અટકાવી છે અને તેમાંથી ડીફેન્સ લશ્કરના હથીઆર વગરના શહેરીઓને પકડી હથીઆર લઈ લીધાં છે સરકાર આની સામે મજબુત પગલા લે છે યુનીઅનના દરેક પ્રાંતમાંથી ઘણા મોટા ભાગના શહેરીઓ વફાદાર છે અને બળવાને ધીક્કારી કાઢે છે, તેઓ સરકારને મદદ કરશે અને બળવાખોરોને કોઈ જાતનું ઉત્તેજન નહી આપે એવી ખાત્રી રાખવામાં આવે છે

જે શહેરીઓને એક અથવા બીજા કારણોને લીધે ડીફેન્સ કાયદાનો અનાદર કરવા માટે ગુનેગાર ગણવામાં આવ્યા છે તેઓ જ્યાં સુધી શાંત પણે ઘેર બેસી રહેશે અને યુનીઅનના દુશ્મનો સાથે કાંઈ લાગ હશે નહિ ત્યાં સુધી તેમના ઉપર સરકાર તરફથી કોઈ કામ ચલાવવામાં આવશે એવી ધાસ્તી રાખવાની નથી

મારીટ્સ ઘવાયો અને નાસી ગયો

મંગળવારના તારમાં મેજર જનરલ સ્મટ્સ તરફથી ખબર મળ્યા છે કે કરનલ બ્રીટ્સે કાકમાસ આગળ મારીટ્સને પુરો હરાવ્યો છે. તે ઘાયલ થયો છે અને તેની આગેવાની નીચેના બળવાખોરો જરમન આફ્રિકામાં નાસી ગયા છે.

લોવેનમાં જરમનોનો અત્યાચાર

મુંબઈના 'ટાઈમ્સ' પત્રમાં મોરીસ ગેર્થ અરકે નીચેનો બહુજ ભયંકર અહેવાલ આપ્યો છે. થોડા દિવસ ઉપર હું કૉરટ્રામમાં એક વિશ્રાંતિગૃહમાં બેઠો હતો. ત્યાં મેં બે માણસોને જોયા. તેઓ ફ્લેમીશ બેલજીઅનો જણાતા હતા. તેઓએ જે મુશ્કેલીઓ વેઠી હતી તે તેમના ચહેરા ઉપરથીજ જણાઈ આવતું હતું. પોતાને શું જોઈએ છે તે સમજાવી ન શકવાથી એક જણે બારીમાંથી ૭ પેનીની કિંમતનો ટુકડો લીધો અને બીજો માણસ પઈસા હાથમાં લઈને ઉભો રહ્યો. તેમની મદદે જવાને પછી મેં વિચાર કર્યો. થોડા વખત ફ્રેંચ તથા ફ્લેમીશમાં વાત કર્યા પછી, અમે એક બીજાના વિચારોની આપ લે કરવા માંડી. ત્યારે મારા જાણવામાં આવ્યું કે તેમાંનો એક ઈતિહાસીક સુંદર અને પ્રખ્યાત લોવેન શહેરનો ટાઉન ટ્રેઝરર હતો ત્યારે હું ઘણોજ દિલગીર થયો. ઇંગ્લાંડ અને ઇંગ્રેજ પ્રજા, અને ખાસ કરીને ઇંગ્રેજ સ્ત્રીઓ તરફ તે અત્યંત આભારની લાગણી દરશાવતો હતો. જે ભયંકર રાત્રીમાં લોવેન શહેરને બાળીને ભેદાનમેદાન કરવામાં આવ્યું તે રાત્રે ઘણા માણસો નાસી છુટયા હતા તેમની માફક પોતાની કોઈ પણ વસ્તુ લીધા સીવાય આ માણસ પણ નાસી છુટયો હતો. તેણે નીચે મુજબ હકીકત કહી.

જ્યારે જરમનીના મોટા લશ્કરે બેલજીઅન લશ્કરને પાછું હઠાવ્યું અને લોવેન શહેરની આસપાસ તોપો ગોઠવી દીધી ત્યારે જરમનોએ એક પ્રતિનિધિ મંડળ બરગો માસ્તરને મળવા મોકલ્યું અને તે શહેરનો કબજો કઈ શરત લેવો તે ઉપર વિચાર ચલાવવા લાગ્યા. બરગો માસ્તર, ડાઉસી ઘરો, અને ટાઉન ટ્રેઝરર તરીકે હું ટાઉન હોલમાં જરમન જનરલોને મળ્યા. અને નીચેની શરતો કરવામાં આવી.

આખું શહેર જરમનોને સોંપી દેવું અને તે બદલમાં કોઈ પણ જાતનો લડાઈનો કર લેવો નહીં. લશ્કરીઓએ જે કંઈપણ વસ્તુ ખરીદે તેના રોકડા પઈસા તરતજ આપવા. તેઓએ શહેરની વસ્તીને કોઈપણ રીતે હેરાન કરવી નહીં. આ શરતો બન્ને બાજુએ કબુલ રાખવામાં આવી. પરંતુ એ શરતો જરમનોએ પાળી નહીં. શાખ તરીકે એક દિવસે તેઓ શહેરમાંથી ૧૦૦૦૦ રતલ માંસ ઉપાડી લઇ ગયા અને તેમાંથી ૨૦,૦૦૦ રતલ ફેંકી દેવું પડ્યું; જ્યારે શહેરના ઘણા લોકો ભુખે મરતા હતા.

તા. ૨૪ ઓગસ્ટ સોમવારે બરગો માસ્તર કે જે એક આબરૂદાર ૬૨ વરસના વૃદ્ધ વેપારી હતા તેને તેની પથારીમાંથી પકડવામાં આવ્યો. તે બિચારો માંદો હતો. તેને જુલમથી સ્ટેશન ચલાવતા લઇ ગયા અને ત્યાં માગણી કરવામાં આવી કે ૨૫૦ માણસોને માટે ગરમાગરમ ખાવું તેણે પુરું પાડવું તથા લશ્કરીઓને માટે ગાડાં આપવાં, અને તેમ જો ન કરવામાં આવે તો ગોળીથી ઠાર કરવાની ધમકી આપી. શહેરની વસ્તીને આ ખબર પડતાં તેણે પોતાનાં ખીસાં તથા જે કાંઈ ખાવાનું હોય તે સઘળું પોતાના મુખ્ય અમલદારની ઓફીસમાં લાવીને ઢગલો કરી દીધો. આખરે પછી ઘેરી જવા માંડ્યું અને જે મરજીમાં આવે તે લઇ લેવા માંડ્યા.

લડાઈનો દંડ તરીકે કાંઈ પણ ન આપવું પડે એ શરતનો પણ ભંગ કર્યો. જરમનોએ એક લાખ ફ્રાંકની માગણી કરી. આ મોટી રકમ એકઠી થઇ શકે એમ ન હતું. કારણ કે દરેક બેંકોએ પણ પોતાના પઈસા બીજે ઠેકાણે મોકલાવી દીધેલા હતા. આખરે ૩૦૦૦ ફ્રાંક (આશરે ૧૦૦ પૌંડ કીંમતનો રૂપાનો સીક્કો) બીજે દિવસે આપવા એમ ઠર્યું. બીજે દિવસે સવારમાં મુદ્દત પૂરી થઇ. પૈસા આપવાની અરજી કરી. બરગો માસ્તરે આ ભયંકર બોજો ઉપાડી લેવાને ટાઉન ટ્રેઝરર તરીકે પાંચ હજાર ફ્રાંક એકઠા કરી આપવા મારાપર જોખમદારી મુકી. મહા મુશ્કેલીએ હું ૩૦૦૦ ફ્રાંક એકઠા કરી શક્યો અને આખરે તે જરમનોએ સ્વીકાર્યા. લોવેન શહેરની બધી વસ્તી તદ્દન શાંત હતી. તેઓ દરેક જણ પોતપોતાની ગંભીર જોખમદારી, અને જો તેઓ આપેલા વચન પ્રમાણે ન ચાલશે તો તરત મોત સામું આવી ઉભું રહેશે એ સમજતા હતા. શહેરીઓને જાહેરનામા બહાર પાડી દરેક સ્થિતિ સમજાવવામાં આવી હતી તેમજ બરગો માસ્તર જાતે પણ લોકોને તેઓની સ્થિતિ ફરી ફરીને સમજાવતા હતા. શહેરીઓની એવી દુરસ્ત વરતણુક હતી કે જરમનોએ પણ તેમના વખાણ કર્યાં.

આખરે મંગળવારની રાત્રી આવી કે જે રાત્રે વર્ણવી ન શકાય એવો અત્યાચાર કરવામાં આવ્યો. લગભગ ૭ વાગે રણશીંગડું વાગ્યું અને ખાનગી ઘરોમાં જે અમલદારો રહેતા હતા તેઓ તરતજ સામાન અને હથિયાર લઇને ચાલ્યા ગયા. અને તેજ વખતે હજારો સિપાઇઓ તોપ તથા બીજા હથિયારો સાથે શહેરમાં દાખલ થયા અને પોતપોતાની નીમેલી જગ્યાએ એકઠા થઇ ગયા. ખાસ જે જગ્યાઓ કે જે બંધ રાખવામાં આવી હતી તે ફરીથી રાત્રી અને દિવસ સળગેલી રાખવામાં આવી કે જેથી કોઇ પણ શહેરી અંધારાને લાભ લઇ નાશી ન છુટે. શહેરની આસપાસથી લગભગ ૧૦ વાગે તોપના અવાજો સંભળાવા લાગ્યા. પછી ઠેકાણે ઠેકાણે આગ લગાડવામાં આવી. આખું આકાશ પ્રકાશીત થઇ રહ્યું. મહોલ્લાઓમાં પાયદળ લશ્કર આગથી નાસી જવા પ્રયત્ન કરનારને તલવારથી ઠાર કરતા હતા. ફુટપાથના ઉપર બે કતાર લશ્કર હતું. તેઓ ભરેલી બંદુક તઈયાર રાખી ઉભા હતા અને ઘરમાંથી લોકો બહાર નીકળે અગર બારીમાંથી જુએ કે તરત ગોળીબાર કરતા હતા. આ ગરીબ નાસી છુટનારાઓ ઉપર લશ્કરીઓ ગોળીબાર કરતા હતા ત્યારે તેઓ એકબીજાનાં વખાણ કરતા હતા. હજી જેઓના ઘરોને સળગાવી દેવામાં આવ્યાં નહતાં તેઓને ઘરમાંથી બહાર નીકળવાનો હુકમ આપ્યો અને લશ્કરીઓ સાથે સ્ટેશને જવા ફરમાવ્યું ત્યાં આગળ માણસોને પોતાની સ્ત્રી, માતા, અને બાળકોથી જુદા પાડવામાં આવ્યા અને કેટલાકોને બાંધીને આગગાડીમાં બેસાડવામાં આવ્યા અને જરમની રવાના કર્યા. આ બહાદુર જાતના લશ્કરીઓનું ઘાતકીપણું સરવે હદ ઓળંગી ગયું હતું. તેઓએ તદ્દન બીનગુન્હેગાર લોકોને ગોળીબારથી ઠાર કર્યાં. જે લોકોને પછી રહેવા દેવામાં આવ્યા તેઓની પાસે પીધેલા અમલદારો આવતા અને તેમની સાથે ઘણીજ ખરાબ રીતે વરતતા. તેઓએ લોવેનનું કુદરતી જે જે સુંદર વસ્તુઓ એકઠી કરી હતી તે લશ્કરીઓએ. પાદરીઓ પહેલેથી જેલમાં હતા. તેઓએ સારી લાગણી રાખવાની માગણી કરવા જતાં તેઓને પણ ગોળીબારથી ઠાર કરવામાં આવ્યા. ઘણા લોકોને છુટા રહેવા દીધા. પરંતુ બીજે ભાગે તો તેઓને જરમની રવાના કરી દીધા. બુધવારના દિવસે શુક્રવાર સુધી, અને બાળકોને શહેરમાંથી હાંકી કાઢવામાં આવ્યાં. આ દેખાવ ઘણોજ કકળાવનારો

હતી. "[illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] રહેલા હતા." [illegible] તાબે કરવામાં આવે તે [illegible] [illegible] આવ્યા જતાં [illegible] એક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] શહેરની [illegible] [illegible] તરફ ઉપડયા અને તેને [illegible] મુકવા લાગ્યા. [illegible] માણસોને ઠાર કર્યાં, ઘણાંઓને પકડી કેદ કર્યાં અને [illegible] સખત સુધી [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] દુઃખી કર્યાં. આ દેશ કે જે સુંદર [illegible] અને [illegible] હતો તે આજે એક વેરાન જેવો થઇ ગયો છે.

લડાઇ અને હીંદુસ્તાન

[illegible] [illegible] ગઇ [illegible] થએલા એક મેળા વખતે હીંદી [illegible] પ્રધાન [illegible] કરુએ મોટું ભાષણ આપ્યું હતું તેમાંનો એક ભાગ [illegible] નીચે મુજબનો જણાય છે:

હીંદી વફાદારીની સાબીતી એ છે કે હીંદી નોકરીમાં જેઓ [illegible] છે તે ઉંચા [illegible] અને [illegible] [illegible] માણસો છે. લડાઇ થતી હોય ત્યાં હીંદીઓ થોડા વખતમાં પહોંચશે અને તેઓ તેના બ્રીટીશ ભાઇબંધોની સાથે ઉભા રહી દુશમનની સામે લડશે. દુશમનો આ [illegible] [illegible] કરે છે, પણ આ પણું તેને માટે મગરૂર થઇએ છીએ. આપણે પુરેપુરી ઉમેદ રાખીએ છીએ કે લડાઇ પુરી થતાં પહેલાં દુશમન હીંદીઓ પાસેથી કેટલાક પાઠ શીખશે. હીંદીએ [illegible] દુરી અને દયાના [illegible] તથા ગરીબ અને [illegible] માણસો તરફ [illegible] [illegible] [illegible] તરફ માન રાખવાના પાઠ શીખવશે.

વળી 'એમડન' દેખાણી

તા. ૨૧ મીએ લંડનથી નીચે પ્રમાણે ખબર મળ્યા છે: [illegible] [illegible] જણાવ્યું છે કે જરમન ક્રુઝર એમડને બેનમ્બુર (૪૮૦૧) ચીલકાના (૩,૨૪૪ ટન) [illegible] (૪,૫૦૨ ટન) અને એક ડ્રેજરને ડુબાવ્યા છે.

[illegible] [illegible] 'એમડને' [illegible] [illegible] સ્ટીમર [illegible] પણ પકડેલી છે.

આ બધી સ્ટીમરોની કીમત [illegible] [illegible] [illegible] છે, તેમાંના માલ સહીત ૫૦ લાખ ઉપરાંતનું નુકશાન થયેલું જણાય છે. [illegible] [illegible] સ્ટીમર સાથે નથી.

'[illegible]' ખાસ ખબરપત્રી જણાવે છે કે આ ક્રુઝરે કુલ નુકશાન આશરે પા. ૨૦ લાખ ઉપરનું કર્યું છે.

ક્રુઝર એમડનના મુંબાઇથી મળેલા સમાચાર

[illegible] તારમાં ખબર છે કે મુંબાઇનો એક છાપાનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે એમડને એક [illegible] અને [illegible] [illegible] છે. આ જરમન ક્રુઝર એમડનના સંબંધમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જણાવે છે કે સરકારે જાહેર કર્યું છે કે તા. ૨૧ મીએ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] કારણ નથી

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે [illegible] [illegible] જરમન સ્ટીમરો [illegible] છે. તેથી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

નશીબની [illegible] છે [illegible] [illegible] છે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આવેલો છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પણ આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] લડાઇની વખતે ૪૦૦૦ બ્રીટીશ સ્ટીમરો દરીઆમાં હતી, તેમાંથી માત્ર ૨૭ ડુબી છે, અને ૪૦૦૦ મુસાફરીમાંથી ૭૫ ટકાને ભરોસે પહોંચી છે. [illegible] કારણ નથી.

તા. ૧૦ થી ૧૫ સપ્ટેમ્બરમાં જે છ સ્ટીમરો બંગાળના [illegible] જરમન ક્રુઝર એમડને ડુબાવી દીધી તેમાં [illegible] સાત લાખ પાઉંડનું નુકશાન થયું છે. ડુબેલી સ્ટીમરોમાંથી એકમાં [illegible] અને એકમાં આના ૪૦,૦૦૦ [illegible] હતા.

જરમનીમાં અભ્યાસ કરવાને ગયેલા હીંદી વિદ્યાર્થીઓની મોટી સંખ્યા લડાઇ જાહેર થઇ ત્યારે હતી. તેઓના કાંઇપણ સમાચાર મળ્યા નથી. એક ખબર '[illegible]' આપે છે કે [illegible] સરકારી કોલેજના [illegible] પ્રોફેસર [illegible] [illegible] પણ જરમનીમાં હતા તેના કાંઇ સમાચાર મળ્યા નથી.

[illegible] ૩૦૦ વકીલ અને બારીસ્ટરોએ વોલંટીઅર તરીકે હીંદી સરકારને નામ મોકલ્યા છે.

દીવાળી

આ તહેવાર ડરબન, પેટેરમ[illegible], [illegible], જોહાનીસબર્ગ વીગેરે ઠેકાણે સારી રીતે ઉજવવામાં આવ્યા હતા. [illegible] જગ્યાએ હીંદુભાઇઓએ બેસતા વરસને દહાડે સોમવારે દુકાનો બંધ રાખી હતી. બન્ને દિવસ દુકાનો તોરણ અને દીપ[illegible] [illegible] રોશની [illegible] હતી. ડરબનમાં [illegible] [illegible] સ્ટ્રીટની હીંદુ ધરમશાળામાં રવીવારે હવન થયો હતો અને સોમવારે બેસતા વરસનો મેળાવડો થયો હતો, જેમાં [illegible] [illegible] કરવામાં આવી હતી. બીજી જગ્યાએમાં પણ તેવા મેળાવડા થયા હતા અને તેમાં અરસપરસ નવા વરસની શુભ ઇચ્છાઓ બતાવવામાં આવી હતી.

[illegible] હીંદુ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] આ દીવસે [illegible] [illegible] [illegible] વારસીક મહોત્સવ ઉજવ્યો હતો. [illegible] [illegible] તથા બીજી કેટલીક ખાસ રમતોની [illegible] [illegible] [illegible] આવી હતી અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] મળ્યાં હતાં.

કેટલીક [illegible] તથા રેલ્વે અને બીજાં [illegible] કામ કરતા હીંદી મજુરોને સોમવારે રજા [illegible] [illegible] આવી હતી.

[illegible] મંદીરમાં આ તહેવાર દર વરસની પેઠે ઉજવવામાં આવ્યો હતો અને આસપાસથી આવેલા ઘણા હીંદુભાઇઓએ તેનો લાભ લીધો હતો.

[illegible] [illegible] [illegible] સભાના મંત્રી લખે છે કે દીવાળી તથા બેસતા વરસના દિવસો બધા [illegible] સાથે મળી ઉજવ્યા હતા. [illegible] [illegible] [illegible] તથા [illegible] દિવસે હવન કરવામાં આવ્યા હતા. સોમવારે [illegible] [illegible] દુકાન બંધ રાખવામાં આવી હતી. [illegible] [illegible] [illegible] તથા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ઉપરાઉપર [illegible] [illegible] પા. ૧૦ થયા. [illegible]

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

[રૂટરના તાર, સમાચાર ઉપરથી]

બેલજીઅમ કીનારા ઉપર

ગઈ તારીખે હારવીચથી એન્ટરપ્રાઈઝ નામની ક્રુઝરને ચાર જરમન મનવારો સાથે ભેટો થયો. એન્ટરપ્રાઈઝે પાંચ જાહેર થી જરમન મનવારો ઉપર તોપો ચલાવી. દુશ્મનની બે સ્ટીમરો ઉપર મારો ચાલુ રાખ્યો. હેઝ બંદરની લડાઈ પછી જરમનોની કેટલાક સ્ટીમરો ડુબાડી હતી. એડમીરલ્ટીના ખુલાસાનો એક સંદેશો તા. ૧૯ મી એ મળેલો કે ચાર જરમન ટોરપીડોબોટો ખાડી ભણી બીજા સંદેશામાં ખબર છે કે ચારેને ડુબાડી છે.

ન્યુરોપ સીરડેવર ક્રોમસ જે ઉપલી લડાઈમાં સામેલ હતો તેને થોડું નુકશાન થયું છે.

આડ્રીઆટીક સમુદ્રમાં

બે ઓસ્ટ્રીઅન અને મેરીનોએ મોન્ટેનીગ્રોના કીનારા ઉપર જતા ફ્રેંચ કાફલા ઉપર હુમલો કરેલો હતો. વખતે એક ફ્રેંચ મેરીન ડુબાડી અને પછી ફ્રેંચ બેરા નાખ્યો છે. એક ઓસ્ટ્રીઅન હવાઈ વહાણે ફ્રેંચ કાફલા ઉપર બોંબ નાખ્યો પણ કાંઈ નુકસાન થયું નથી.

ફ્રાન્સની સમુદ્રની ઉપર

જરમનોએ હુમલો કરવાનો પ્રયત્ન કરેલો કે ખાત્રી છે પણ તેઓ ખરાબ હાલ પામ્યા છે. એક પખવાડીઆ ઉપર લાઈનની લડાઈ પછી જરમનોએ એક પછી એક હાર ખાધી છે અને તેથી ફ્રાન્સ તરફની જરમન તાકાત તુટી ગઈ છે.

આ બાજુમાં ભારે લડાઈ

પારીસથી ખબર મળે છે કે દુશ્મનો નીયેન્ડ આગળના ભાગે ચડી આવ્યા હતા પણ તેમાં ફાવ્યા નથી. બેલજીઅમ લશ્કરે કેટલાક હુમલા પાછા હઠાવ્યા હતા અને તે ઘુલેન્સ સુધી આગળ વધ્યું હતું. આ પણ લશ્કર લીલ નઈ અને આરાસ કેનાલ સુધી આગળ વધ્યું છે અને લવાસી ના આગળના ભાગમાં ભારે લડાઈ થાય છે આરાસની ઉત્તર અને લેન્સની આગળ લશ્કર ઘણા દીવસ થયાં આગળ વધી રહ્યું છે.

ઓસ્ટેન્ડ

મિત્ર રાજ્યોએ ઓસ્ટેન્ડ ફરીને લીધું એવી ખબર હાલ થી ઈંગ્લાંડમાં મોરનીંગ પોસ્ટ ને મળી છે.

ફીન્ડસ થી ચેકની ટોરપીડો નામની તોપો જરમનીએ બેલ્ફોર્ટની જુનવાની ભારી નુકશાન ખબર આમસ્ટરડેમથી મળ્યા છે.

રૂશીઆ

યુરોપ તેમ રશીઆનું દબાણ વધતું જાય છે અને તેની અસર જરમની ઉપર થવા લાગી છે. પીટરગ્રાડ નજીક આસપાસ દુશ્મનોને પાછા હઠાવ્યા છે અને નદીઓમાં સેકડો કેદીઓ પકડવામાં આવ્યા છે. રશીઅન ઉપર આવતી જરમન લશ્કરની મોટી ટુકડીને મેદાન કરી વારસા આવી હતી તે ટુકડી સુવાલકી નદી ઓળંગી રશીઅન ઉપર હુમલો કરવાની તૈયારી કરતી હતી.

જાપાનની એક ક્રુઝર

"ટકાચીહો" નામની જાપાનની જુની ક્રુઝર હતી. એક લશ્કર કીઆઓચાઉના અખાતમાં સુરંગથી ડુબી ગઈ છે. તેમાં ૨૫૦ માણસો ડુબી ગયા છે અને એક અમલદાર તથા નવ માણસ બચ્યા છે.

ત્રણ જાપાની પ્રજાના માણસો અને ત્યાંના લોકોએ કાર્ય કર્યા છે.

રૂશીઆ

એક બ્રીટીશ સબમરીન પ્રશીઆના કાંઠે આવ્યું છે કે જે ખબર અને બરલીન ઉપરથી જરમન અમલદારો ગુપ્ત પ્રવાસ કરશે એ ખબરની ના પાડી છે. એ બ્રીટનના વહાણમાં ખબર છે કે હાલમાં તરત કોઈની ફરીને જાતી આવે છે.

"મરક્યુરી" નો જરમની ખબર પત્રી તા. ૧૬ અક્ટોબરના કાગળમાં જણાવે છે કે ટરકી જરમની લશ્કરનાં ઉપરી તરીકે હવે બ્રીટીશ નથી. ઓસ્ટ્રીઅન શીપમાંથી અને તેવા સ્પોર્ટ તા. ૧૬ મી સપ્ટેમ્બરે કોન્સ્ટેન્ટીનોપલ બોલાવ્યું એ રશીઅન આમંત્રણનો એ. મિત્રોની બાબત 'ગ્રેસન' નહીં આપેલું. સિપાઈઓની પાસેથી એ જર્મન રશીઅન અમલદાર હાજર અંગ્રેજ. તેથી ભારે ગરબડ અને ટીકા થયેલી છે.

ફ્રાંસમાં હીંદી લશ્કર

લંડનથી રૂટર તા. ૨૦ ના તારમાં જણાવે છે કે ફ્રાંસમાં બ્રીટીશ હીંદીઓનું લશ્કર. પુરું થતું હતું ત્યારે મોટે તેઓ લડાઈમાં જતા હતા એમ માલુમ પડ્યું હતું ત્યારે તેઓ અસલી મેડલો ને પોતાની માલ મીલકતની સાથે કબજો બીજા જવાબોએ મુકામે નાખવાને ઉપડતા હોય તેવા લાગતા હતા. આના કારણમાં રૂટરે જણાવ્યું છે કે ગામો મેઠાં અને બજાર તેઓની સાથે હતાં. હીંદીઓ ખરેખર ભારે ઉત્સાહ દેખાડી રહ્યા હતા તેઓના ઉપર રસ્તામાંથી વખતોવખત ફુલોનો વરસાદ વરસાવવામાં આવતો હતો અને ભેટણાંઓ આપવામાં આવતા હતાં.

જાપાન

ટોકીઓથી રૂટરનો ખબરપત્રી સમાચાર જણાવે છે કે જાપાનની નેવીએ પાસીફીક મહાસાગરમાં મેરીઆના અને કેરોલાઇનના ટાપુઓ, લશ્કરી હુમલો કરી લડાયક હેતુઓ માટે લીધા છે. [આ બન્ને ટાપુ ૧૮૯૯ માં જરમનીએ સ્પેન પાસેથી પા. ૮,૪૦,૦૦૦ માં ખરીદ્યા હતા]

૧૮૮૫થી જરમની પાસે પાસીફીક મહાસાગરના માર્શલ ટાપુઓ હતા. તે પણ જાપાને લીધા છે.

હજારો બ્રીટીશ પ્રજા નાખનારાઓ કેનેડાના સમાચાર કામ માટે ૧૮ ઓગસ્ટ સરહદ ઉપર જાય છે.

કૈઝરને બેલજીઅમના રાજા તરીકે માણસો આવતી કે નહીં તેની તકરાર અમેરીકામાં તપાસ કરાવી છે.

ફ્રેન્ચમાંથી બીજી લશ્કરી ટુકડી મોકલવાને માણસોની ભરતી થાય છે.

અનેક જગ્યાઓથી જરમનો પાછા પડયા

રૂટરને પેટ્રોગ્રાડના તારથી ખબર મળ્યા છે કે જરમનોએ સંગાથ કરીને પછી જગ્યાએ હુમલા કરવાનો સખ્ત પ્રયાસ કર્યો હતો. છેક ઉત્તરમાં બેલજીઅમ લશ્કર મજબુત હતું ત્યાંથી જરમનોને, પાછા હઠાવ્યા. લાબાસીમાં પ્રહારો કર્યા પણ તે ફાવ્યા નહીં. આરાસની ઉત્તરે, માર્નેની આગળ, બ્રેરીન અને આરમેન્ટીયરની વચ્ચે, વાન ડેરલ આગળ, આર્ગોનની જંગલમાં અને મ્યુસ નદીની ટેકરીઓ ઉપર તથા કેમ્પેનીઆનાં પ્રદેશમાંથી જરમનોના પ્રયાસ નિષ્ફળ થયા હતા.

બેલજીઅમમાંથી ઘણું ખરૂં જરમન લશ્કર ખસતાં આગળ ભાગ શત્રુઓના લશ્કર ફ્રાંસમાં મોકલવું પડ્યું હતું. એન્ટવર્પમાંથી જરમન જાસુસ લશ્કરી ફોજ આખી બેલજીઅમની મદદ કરવા મોકલવું પડ્યું છે.

ફ્રેંચ સબમરીનની જીત

ફ્રેંચ પેપર કહે છે કે ફ્રેંચ સબમરીને જરમન ઉપર મોટી જીત મેળવી ૪૦૦ જરમનોને કેદ કર્યા હતા. તે વખતની ખાડીઓ જરમન ઘેરેલા તથા સુરંગોથી ભરી હતી. ફ્રેંચના કેટલા માણસો મર્યા હતા અને કેટલા ઘવાયા હતા.

ઓસ્ટ્રીઅન નિરદયતા

ઓસ્ટ્રીઅનોએ લુબ્લીન અને પોલેન્ડ ખાતે ૪૨૫૦ ઘર બાળી નાખ્યાના ખબર રશીઅન રાજધાની પેટ્રોગ્રાડથી મળ્યા છે. આ ઘરની કીમત પા. લાખ લાખ જેટલી હતી.

ફ્લેન્ડર્સમાં લડાઈ

ફ્રેંચ સરહદથી ઉત્તરે નદી ખાડી ઉપર આવેલા ફ્લેન્ડર્સમાં ભારે લડાઈ થયા કરે છે. અહીં પ્રથમ ૪૦,૦૦૦ જરમનોએ છાવણી નાખી હતી. પાછળથી તેઓ થોડું લશ્કર રાખી નીલુપોર્ટ તથા ડીક્સમુડ ખાતે ગયેલા જેટલે એક ફ્રેંચ ટુકડી આ શહેરમાં દાખલ થઈ. તુરતજ જરમન લશ્કરને ઘેંટથી મદદ મળી અને ફ્રેંચોને પાછા હઠાવ્યા તે પછી બે શહેર વચ્ચેની એક શેરી જરમનોએ બાળી નાખી. આમાં ઘણા માણસો ઘરમાં બળી મવાનો સંભવ છે. પાછળથી બ્રીટીશ લશ્કર આવ્યું અને ભારે તોપોથી જરમનોને હાર ખવરાવી. છેવટે તે શહેર મિત્ર રાજ્યોના કબજામાં ફરીથી આવ્યું છે.

રશીઅન જીત

વારસા અને પીલીસની ઉત્તરે આવેલા અને ક્રીક્લોઅ ધી જગ્યાઓને છોડી જરમનો નાસી ગયાના ખબર રશીઅન રાજધાનીમાંથી મળ્યા છે.

બ્રસેલ્સ

માંથી જરમન વસ્તીને ૪૮ કલાકમાં તે શહેર ખાલી કરવાનો હુકમ મળ્યો છે.

બ્રસેલ્સનું મુખ્ય છાપું હાલ લંડનમાં છપાય છે. વડા પ્રધાન મી એસ્કવીથે તેમાં કાગળ લખ્યો છે કે બેલજીઅનોને તુરતજ બ્રસેલ્સ સોંપવામાં આવશે.

ચેપી રોગોનો ત્રાસ

ઓસ્ટ્રીઆમાં કોગળીયું શીતળા, ટાઇફોઇડ તાવ, મરડો અને એવા ભયંકર દરદ ફેલાવાથી ઘણો ત્રાસ વર્તે છે.

બેલજીઅમને કીનારેથી હઠ્યા

બેલજીઅન કીનારે ઉપરથી જરમન લશ્કર પાછું હઠ્યું છે. કેટલાએક ખાડીમાં ડુબવાઇ ગયેલા છે, અને મોટી તોપો બ્રીટીશ આરમાડાથી પકડાએલી છે. ઘણા જરમનો હોલાંડની હદમાં સીવીલીઅન પોષાક પહેરી દાખલ થયા છે.

હજારોનાં મરણ

સોમવારના તારમાં ખબર છે કે દરીઆથી આર સની કહીલુ સુધી જરમનોએ સખત હુમલા કર્યા હતા પરંતુ દરેક જગ્યાએથી પાછા પડયા હતા. મિત્ર રાજ્યોએ આરમેન્ટ અને મેસીનેસ લીધાં છે. હોલાંડના શહેર સ્લુસથી ખબર આવ્યા છે કે ઘવાએલા જરમનોની ગાડી ટ્રેનો ભરાઈને રસ્તે થાય છે. ડંકર્કની નજીકની લડાઈમાં દુશ્મનના ૩૦,૦૦૦ માણસ મરાયા તથા ઘવાયાની ગણત્રી થાય છે. ૫,૦૦૦ થી વધુ માણસો ખાડીમાં ડુબી ગયા છે અને ૬,૦૦૦ જેટલા કેદ પકડાયા છે.

બેલજીઅમમાં ખુનખાર લડાઈ

ખુની લડાઈના ખબર આમસ્ટરડામથી મળ્યા છે. આ લડાઈ નીયુપોર્ટ, ઓસ્ટેન્ડ, થોરૂ, રૂલેર અને ડીક્સમુડ આગળ ચાલે છે. આખી હાલ ટોરૂટ સુધી ચાલુ છે. જરમનોનો ઓસ્ટેન્ડથી બ્રીટીશ લશ્કર હઠાવવાની મહેનત ચાલી છે.

રશીઆમાં જરમન ત્રાસ

પેટ્રોગ્રાડથી ખબર છે કે જરમન ઉમરાવ એરોપ્લેનો વારસોમાં ઘણા બોમ્બ નાખ્યા છે. તેથી બે દિવસમાં ૩૦૮ મરણ થયાં તેમાં માત્ર ૬ સીપાઈઓ અને બીજાં બધાં બીનલડવૈયા હતાં.

આસ્ટ્રીઅન લશ્કરની હાર

સોમવારના છાપામાં પેટ્રોગ્રાડથી ખબર આવ્યા છે કે ગેલીશીઆમાં કરાકાઉ પાસે રશીઅન લશ્કરે ઓસ્ટ્રીઅન લશ્કર તથા જરમનોના ઘણા માણસોને તથા બે મેકસીમ તોપ પકડી છે. તે માણસોમાં ચાર અમલદારો છે.

સ્વપ્નમાં જોએલું સત્યાગ્રહી ઈંગ્લાંડ

[ઇ. ઓ., માટે લખનાર "એક સત્યાગ્રહી"]

અંક ૩

સ્થળ— બરલીન, કૈસરનો મહેલ

કૈસર પોતાના મહેલમાં બેઠા બેઠા સરનીક અમલદારોને સુચના આપે છે. ત્યાં સેવક આવી ખબર આપે છે કે યુવરાજ અગત્યના કામ માટે ખાનગી મુલાકાત લેવા ઇચ્છે છે. સર્વ નીકળી રવાના થાય છે. યુવરાજ પ્રવેશ કરે છે.

યુવરાજ—પ્રણામ કરૂં છું, પુજ્ય પીતાશ્રી.

કૈસર-સુખી થા, બેટા. શી ખબર છે? પુત્ર, ખાનગી મુલાકાત લેવાનું પ્રયોજન?

યુવરાજ [પોતાની પાસેથી છાપું કાઢી બતાવે છે] "ઈંગ્લાંડ જરમનીની સાથે હથિયારથી લડશે નહીં, ફુરસદે. ઉપરનો સરદાર ઉતારી લીધા, લડવઈઆઓ પાસેથી હથિયારો લઈ લીધાં" આવા મથાળાથી લખાએલા લેખો બતાવ્યા. આ સાંભળી કૈસર આશ્ચર્ય પામે છે. થોડો વખત વિચાર કરી જવાબ આપે છે બેટા, ઈંગ્લાંડ દગાખોર છે. આવું કરવામાં તેણે કંઈપણ કાવતરૂં કરેલું છે. દુનીઆની દ્રષ્ટી સમક્ષ સજ્જન ડોળ કરી આપણને હલકા પાડવાનો વિચાર રાખેલો જણાય છે.

યુવરાજ— પીતાજી, ફરાંસે પણ ઈંગ્લાંડનો દાખલો લેવાનો નીશ્ચય કર્યો છે. તેઓ કહે છે કે ઈસ્તી પ્રજા તરીકે તેઓ આ પ્રમાણે શરીર બળથી લડવાનું બંધ રાખશે. ખ્રીસ્તી તરીકે તેઓ હથિયાર ઉઠાવી શકતા નથી અને તેમ કરી લાખો ખ્રીસ્તીઓના પ્રાણને બચાવશે.

કૈસર— ચમકે છે, આ મહાન વિચીત્ર સમાચાર છે.

યુવરાજ—દુનીઆની લાગણી ઈંગ્લાંડ સાથે થાય છે. પીતાજી, આપણે જો ઈંગ્લાંડ ઉપર હુમલો કરશું તો આપણે બદનામી મેળવશું.

કૈસર— નામરદ, બાયલા, તું આ શું બોલે છે? ફીરવી વંત ઈંગ્લાંડ ઉપર એકવાર મારો વિજય વાવટો ફરકાવું તો આ દુનીઆમાં મારાથી પછી મહાન બીજો કોણ? ઈંગ્લાંડે પોતાની પ્રજા પાસે હથિયાર છોડાવી દીધાં એ તો ઉલટું ઘણુંજ સારૂં થયું. આપણે આપણી પ્રજાના જાન બચાવી શકીશું અને સહેલાઈથી ઈંગ્લાંડને કબજે લઈ શકશું. જા, એકદમ, લશ્કરને તૈયાર થઈ જવાની સુચના કર. થોડાજ દિવસમાં હું લશ્કર સાથે ઈંગ્લાંડમાં દાખલ થઈશ.

યુવરાજ ઉતરી ગયેલે મોંએ ત્યાંથી આજ્ઞા પાલન કરવા જાય છે.

અંક ૪.

પ્રવેશ—પ્રજાગારમાં કાર્લિયનની ઓળખી

કાર્લિઅન—[સેનાધિપતિઓને] ખાસ ખબરદારી સેનાધિપતિઓ, હજી લગી કોઈપણ જાતની લડાઈની તૈયારી કરી હોય એવું દેખાતું નથી. સરવત્ર શાંતિ જોવામાં આવે છે. છતાં સાવધ રહેજો. પંજાબીઓ સદા ફરતી છે કોઈપણ જાતનું કાવતરું ન થાય તેની બરાબર તપાસ રાખજો.

યુવરાજ પ્રવેશ કરે છે.

યુવરાજ—પીતાજી, અમે આવ્યા પછી મેં પુરતી તજવીજ કરેલી છે. તો તે ઉપરથી જણાય છે કે એક પણ બ્રીટન પ્રાણ ઘાતક હથિયાર હાથમાં લઈ પોતાનાં મનુષ્ય બંધુઓના પ્રાણ લેશે નહીં એમ જણાય છે. તેઓ પોતાનાજ દેહનું બળીદાન આપવા તઈયાર છે. એની સામે આપણે કેમ લડશું?

કાર્લિઅન—પુત્ર, સાંભળ, હું નથી ધારતો કે આ ખબર ખરી કે સત્ય હોય. છતાં જો કોઈપણ બ્રીટન આપણી સામે ન થાય તો બહુ સુગમતા ભરેલું છે. તારેજ હાથે લંડનમાં વાવટો ફરકાવજે.

આમ કહી યુવરાજને વાવટો આપે છે અને સેનાનીઓ સાથે લશ્કરને લઈ લંડન જવાની આજ્ઞા આપે છે.

યુવરાજ લશ્કર લઈ લંડન શહેર પર ચઢાઈ કરવા જાય છે.

[અપુર્ણ

વિવિધ સમાચાર

ગયા જાનેવારીમાં દ. આફ્રીકાથી દેશપાર થયેલાઓ ગયા અઠવાડીએ લંડનથી દ. આફ્રીકા આવવાને નીકળ્યા છે.

ડરબનથી 'કોમી સેવક' લખે છે કે પોર્ટ એલીઝાબેથના હજામોએ જે ફંડ છોકરાઓની કેળવણી માટે ભેગું કર્યું છે તે બહુ વખાણવા લાયક છે. લખનાર ઉમેદ રાખે છે કે તેજ પ્રમાણે નાતાલ તથા કેપકોલોનીના મુસલમાન હજામો કામ ઉપાડશે.

મી. અહમદ વજીર ન્યુકેસલથી આ છાપા મારફત દરેક મુસલમાન વેપારી ભાઈઓને વીનતી કરે છે કે બકરી ઈદને દિવસે તેઓ દુકાન બંધ કરશે કે જેથી શેઠ અને નોકર નીમાજ પડવા જઈ શકે.

નાતાલ ઈંડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરી લખે છે કે તેમના તરફથી ઉભી કરેલી એમ્બ્યુલન્સ ટુકડીના વર્ગ દર બુધવારે સાંજના ૭॥ વાગે વિકટોરીઆ સ્ટ્રીટ, સેન્ટ એન્થોનીના મકાનમાં ભરાય છે. ડૉ. ફ્રેન્સીસ ભાષણ કરતા છે. તેમાં દર હમેશની જીંદગીમાં ઉપયોગી થઇ પડે એવી ઘણી સુચનાઓ આપવામાં આવે છે. કુટુમ્બમાં માંદા પડેલાઓની સેવા ચાકરી કરવાના ઘરગથ્થુ ઉપાયોની સારી સમજુતી આપવામાં આવે છે. અને તેના ફી લેવાતી નથી જેથી કોઇ પણ હીંદી લાભ જરૂર લઈ શકે છે. વળી એવી સુચના પણ થએલી છે કે આ વર્ગનો વખત પુરો થતાં ઉમેદવારોની પરીક્ષા લેવાશે સેન્ટ જોન્સ એમ્બ્યુલન્સ અને ફર્સ્ટ એઈડ એસોસીએશન તરફ મોકલવામાં આવશે. તેમાં જેઓ પાસ થશે તેઓને સરટીફીકેટો આપવામાં આવશે. વગર પઈસે આવું ઉપયોગી જ્ઞાન શીખવાના તક હીંદીઓ માટે સરસ છે. સેક્રેટરી આશા રાખે છે કે ઘણા હીંદી ભાઈઓ તેઓ જાણી શકે છે તેમ, આ વર્ગનો લાભ લેશે.

ડરબન ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ તરફથી ખોરાકની ચીજો માટે ગયે અઠવાડીએ જાહેર પડી છે તેમાં મુકરર ઠરાવેલા ભાવ બતાવેલા છે તેમાંથી કેટલીક વસ્તુના ભાવ નીચે મુજબ છે. આટો એક રતલ ૨॥ થી ૩ પેની; ઓસ્ટ્રેલીયન આટો એક બસ્તું રતલ ૧૯૬ ના ૩૦ શી. રતલની રોટી ૫ પેની, ગેસલનું દુધ એક ટીન ૭॥ પેની, બીજી જાતનું દુધ ૭ પેની; ખાંડ સફેદ ૩॥ પેની; ખાંડ હલકી ૨॥ થી ૩ પેની; ચાવલ સફેદ ૩ થી ૪ પેની રતલ; પ્રાઉન ચાવલ નંબર ૧ ૧ ગુણીની શી. ૨૭; પારલીન ૮/૬ થી ૧૦/- ટેસ એક; મીણ બત્તી ૬ પેની, દીવાસળી ૪॥ પેની.

અમારો જોહાનીસબર્ગનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ચાઇનીઝ એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. કાછલીઆના નાનકડા ફરજંદ ગયે અઠવાડીએ ગુજરી ગયા છે.

કરાંચીના એક પત્રમાં સુચના થએલી છે કે સીંધના જમીનદારોને હથીઆરો આપવા જોઇએ, કારણકે ત્યાના કેટલાએક જંગલી ભાગોમાં જે ગેરકાયદેસરપણું ચાલે છે તે દાબી દેવામાં મદદ કરી શકે. બીજી એક એવી સુચના થએલી છે કે મુસલમાનોએ પોતાની આવકનો ૪૦ મો ભાગ ધરમાદામાં આપવાનું જણાવ્યું છે તે ચાલુ વરસમાં ત્યાંના જમીનદારો મારફત લડાઈના ફંડમાં આપે તથા તેમાં બીજી કેટલીક રકમ ઉમેરવામાં આવે.

'મરાઠા' લખે છે કે વિલાયતમાં લડાઈને લીધે હાલમાં હડતાલવાળા અને સફરેજેટોને જેલમાંથી છોડી મુકવામાં આવે છે ત્યારે હીંદુસ્તાનમાં કેટલાક રાજદ્વારી કેદીઓને સાધારણ કેદીઓ કરતાં પણ ખરાબ રીતે વરતવામાં આવે છે. કાનપોર અને હૈદરાબાદની જેલના કેદીઓને રાજદ્વારી ગુન્હા માટે આંદામાન મોકલ્યા હતા. ત્યાંથી તેઓને પાછા લાવ્યા પણ તેમને ઉલમાંથી ચુલમાં પડ્યા જેવું થયું છે. તેઓની પાસે રોજ ૨૫ શેર જુવાર અને ૧ શેર ઓટો (?) દળાવવામાં આવે છે. ખાવામાં બન્ને વખત જાડો ખોરાક અપાય છે અને અઠવાડીઆમાં બે વખત મચ્છીનો ખોરાક હુકમ છે છતાં તેમને તે આપવામાં આવતી નથી. 'બંગાળી' પત્ર જણાવે છે કે દીલ્હીની જેલના કારભારીઓ જેલમાં સરસ વરતણુંક રાખવામાં આવતી હોવાનું જણાવે છે તે શું આ પ્રકારની છે?

અમેરીકાના યુનાઇટેડ સ્ટેટસમાં રૂ ઘણું પાકે છે. આ વર્ષે લડાઈને લીધે રૂની નીકાસ નહીં થઇ શકે તેથી ભાવમાં એકદમ મોટો ઘટાડો થઇ જવાનો સંભવ છે. આમાં ખેડુતોનો બગાડ ન જાય અને રૂનો ઉપયોગ થાય એવો રસ્તો અમેરીકનોએ કાઢ્યાના સમાચાર આ અઠવાડીએ રૂટરે આપ્યા છે. આ ખબર પ્રમાણે ગોઠવણ એવા પ્રકારની થઇ છે કે જેઓ ખરીદવાને શક્તિમાન હોય તેવા દરેક માણસે રૂની એકેક ગાંસડી ખરીદી લેવી અને બધી ઓરતોએ સુતરાઉ કપડાં પહેરવાનો ઠરાવ કર્યો છે. આમ થવાથી રૂનો અમુક ભાગ તો તે દેશમાંજ વપરાઇ જશે અને જે વધારાનું હશે તેના ખેડુતોને માલદાર માણસો પાસેથી પઈસા તો પુરેપુરા મળી જશે. અને લડાઇ પુરી થયા પછી સારો જમાવ આવ્યેથી માલદાર માણસો તે રૂના કરેલા પઈસા મેળવી શકશે.

ગયા માસના પહેલા અઠવાડીઆ સુધીમાં દેશમાં નીચે પ્રમાણે વરસાદ પડી ચુક્યો હતો. દીલ્હી ઇંચ ૨૫, અલ્હાબાદ ૨૭, સુરત ૪૦, દ્વારકા ૧૩, રાજકોટ ૨૨, જબલપુર ૨૭, સુરત ૪૨, અમદાવાદ ૨૯, મુંબાઇ ૬૯, પુના ૨૭.

શ્રી આબુબકર મોહમેડન સ્કુલ

પોર્ટએલીઝાબેથમાં તા. ૨૭-૯-૧૯૧૩ ને રોજ રમઝાન ઈદના પ્રસંગે શ્રી આબુબકર મોહમેડન સ્કુલને મદદ કરવા એક ફંડ મી. જાન મહમદ ખાન મહમદ, તથા મી. અલીમહમદ લતીબભાઈ તરફથી ઉઘરાવવામાં આવ્યો હતો જેમાં નીચેની રકમો મળી છે.

૧૦	૫	૦	અલીમહમદ લતીબભાઈ
૧	૧	૦	જાન મહમદ ખાન મહમદ
૧	૧	૦	સુલેમાન અલી
૧૦	૧૦	૦	એમ. ધ નાનાભાઈ
૩	૩	૦	અબુબકર લતીબ
૩	૧૫	૦	અબદુલ કરીમ કાળા
૦	૧૦	૬	ઓસમાણ કાસમ
૦	૧૦	૬	કાસમ સુલેમાન પટેલ
૦	૫	૦	ઈબ્રાહીમ ડેસાઈ
૦	૫	૦	ઈસમાઈલ અબદુલ કરીમ
૧	૧	૦	અબદુલ લતીબ વલી
૦	૫	૦	અબદુલ કરીમ વરીદ
૦	૫	૦	હાસમ મહમદ
૨	૨	૦	એસ. ડી. એબરટ
૦	૩	૬	અબદુલ ગની ઈબ્રાહીમ
૦	૨	૬	અબદુલ કરીમ હાજી અ. મહુદ
૦	૧૦	૬	અબદુલ કરીમ હાસમ
૦	૫	૦	અબદુલ કરીમ આદમ
૦	૨	૦	ઈબ્રાહીમ હાજી ગની
૧	૧	૦	અલી મહમદ જુસબ
૦	૧	૩	અબદુલા અયુબ
૦	૧૦	૦	હાજી ઈબ્રાહીમ જાન મહમદ
૧૫	૧૫	૦	ઓસમાણ અલી મહમદ
૧	૧	૦	ઈબ્રાહીમ ઓસમાણ
૦	૧૭	૦	નુરમહમદ વહીદ
૦	૧૦	૦	અબદુલ લતીબ પીરમહમદ
૦	૧૦	૬	નુર મહમદ હાસમ
૫	૫	૦	અબદુલ રેમાન અબદુલ ગની
૦	૧૦	૦	ઈબ્રાહીમ અબ્બાસ
૦	૫	૦	મુસા પટેલ
૦	૬	૬	મુસા ભીખાભાઈ
૦	૧૦	૬	અબદુલ કરીમ હાસમ
૦	૧૦	૦	આમા મહમદ
૦	૨	૬	આદમ મહમદ
૦	૨	૬	આઝા
૦	૭	૬	હાસમ ભીખાભાઈ
૦	૫	૦	મહમદ સુલેમાન
૦	૧	૩	અબુબકર કાસમ
૧	૧	૦	હાસમ તયબજી દુદા
૦	૭	૬	ઓસમાણ હાસમ
૦	૨	૬	મહમદ સાલે મહમદ
૦	૧૦	૬	મહમદ હુસેન અલી મહમદ
૦	૩	૬	ઈસમાઈલ હાજી અલીઆમદ
૦	૨	૦	વલી મુસા
૦	૨	૬	અ. ગની રહીમબુલા
૦	૨	૦	કાસમ ઈબ્રાન
૦	૫	૦	મહમદ ઈસા
૦	૦	૬	આહમદ ઉમર ખડા ભીમ
૦	૧	૬	ગુલામ હુસેન
૦	૨	૬	દાદા ઓસમાન

૬૭	૧૩	૦	

ઓસમાણ અલી મહમદ, અબદુલ કરીમ કાળા, ઓસમાણ કાસમ, ઈબ્રાહીમ ઓસમાણ, નુર મહમદ હાસમ અબદુલ કરીમ વરીદ, આ ૭ જણે સાથે મળી પા. ૨૧ ૧૭ ૦ ભરેલા તે રકમ મી. ઓસમાણ અલીએ પોતાના હવાલામાં રાખવા તથા તેનો વેપારમાં ઉપયોગ કરી બનતા નફો દર માસે મજકુર સ્કુલને મોકલી આપવા પોતાનો વિચાર જાહેર કરી આ ફાળામાંથી પોતાના નામે ઉધાર કરવા તેથી તે

૨૧	૧૭	૦	રકમ બાદ

૪૫	૧૬	૦	બાકી વસુલ થયા.

તેમાંથી પા. ૪૪ (શી. ૬૧૦) નો સ્ટાન્ડર્ડ બેંકનો ડ્રાફ્ટ મુંબઈ બેંક ઉપરનો મી. હાજી લતીબ ઈબ્રાહીમ જોગે મજકુર સ્કુલના સેક્રેટરી છે તેમને ભાવનગર મોકલી આપેલ છે. ડ્રાફ્ટના એક્સચેન્જના તથા રજીસ્ટર કાગળના ખરચના શી ૧૩ રા. બાદ કરતા પા. ૧ ૨ ૯ા, સીલક છે તે અત્રે મી. જાન મહમદ ખાન મહમદને ત્યાં મજકુર સ્કુલના નામથી જમા છે.

(સહી) અલી. સુલેમાન લતીબ

(સહી) જાનમહમદ ખાન મહમદ વતી

અબુ લતીફ

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઈ નવરોજી

મરહુમ કાઉંટ ટોલસ્ટોય

મી. કેલનબેક

રેવ. જે. જે. ડોક

મી. કેલનબેક

Books for Sale

price, post free.

	s.	d.
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa, (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Self-Help, by S. Smiles	1	11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1	11
Character, by S. Smiles	1	11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1	7
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2	3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran	1	9
Sakuntala, an Indian Drama, by Kalidas	1	9
Mohammedanism	1	9
Mahomed The Great Arabian, by Meredith Townsend		8
Gulistan or Flower Garden, Sadi		10
Sesame and Lilies by John Ruskin		10
Unto this Last, "	1	10
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson		10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma		9
Future of Islam	4	0
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
The Rāmāyana and the Mahābharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr Gokhale and the Indenture System	0	6
The Wisdom of the East Series		
Indian Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din-Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
The Heart of India	2	8
Rubayat of Hafiz	1	9
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2	10
Indian Home Rule	0	6
The Ethics of Passive Resistance	0	3

The I. O. Press, Phoenix.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સના ઓફિસમાંથી મળી શકે છે

	કીમત		પોસ્ટેજ
	શી.	પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬		૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૯		૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯		૯
નામદાર રહીમતુલ્લા અને સુરેન્દ્રનાથનાં	૦	૬	૧
જગત વિખ્યાત પુરુષો—સોક્રેટીસ અને કોલંબસ, નેપોલિયનનાં ચરિત્ર	૧	૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬		૧
આરોગ્ય	૦-૩		૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪		૧
" બીજી "	૦	૫	૧
" ત્રીજી "	૦	૮	૨
" ચોથી "	૦-૮		૨
" પાંચમી "	૦-૧૦		૩
" સાતમી "	૧-૯		૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦	૩	૧
શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૬		૧
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪		૧

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃત્તાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું આ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સંબંધમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકર્તાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રિકાના સવાલનું વર્ણન કરેલું છે. પાકું પુઠું શી. ૧-૩. ટપાલ ખરચ ૬ પેની.

મુરખરાજ—આ વખતના મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'આઇવન ધી ફુલ' નામના અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

કાયદા સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામનો મહાન માણસ ઘણા વરસ ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયા છે, તેનાં લખાણો હાલ માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન મુકવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને બહુ લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરી માં ઘણા માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે એટલું લખીને બેસી રહેતો નહોતો. પણ અમેરીકાના શહેરી તરીકે એ વ્યવહારને અટકાવવાને સારૂં બીજા જે ઉપાયો લેવા ઘટે તે પણ લેતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની એવી ગુલામગીરી ચલાવે તેવા રાજ્યને કર આપવો નહીં. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં ગયો. અહીંથી અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા ઊંડા અને સ્વતંત્ર હતા અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં અર્પેલા છે. કીમત ૩ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખો લખનાર બહુ વિદ્વાન ને અનુભવી યુરોપીઅન છે. તેણે પોતાનાજ સુધારાનું ઘણી સખત રીતે ખંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે. ઈંગ્લીશ પાર્લામેન્ટને વખોડી છે. ચીનના લોકોના સુધારાનો આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મુળ સ્વાર્થપણા માં છે. પશ્ચિમના સંચાકામ નહીં કેમકે તેથી ત્યાંના માણસો નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવરા બની ગયા છે ને ઇશ્વરને તદ્દન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં, કે જેની રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુધારાનો ભવાડો—હીંદને ખરૂં જોખમ શું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી'માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુધારાનો ચિતાર, ફોજોનીમાં ગેરવરતણુંક, સુધરેલી ગુલામગીરી વગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલના રીત રીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૨ છે.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે?—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૨ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં અર્પેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકના નામ આ મુજબ છે. દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમત ગાયકવાડ સરકાર, ડા. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહમદ યુસફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર ટીલક, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, સુધીર કુમાર લીવ, પંડીત રામભજ દત્ત ચોધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરુષો. કીમત શી. ૨, ટપાલ ખરચ ૬ પેની.

અઠવાડીક પંચાંગ

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૮ અકટોબરથી તા. ૩ નવેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—કારતક શુદ ૯ થી કારતક શુદ ૧૫ સુધી સંવત ૧૯૭૧

મોહમેદન—તા. ૮ જીલહજથી તા. ૧૪ જીલહજ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૭ થી તા. ૨૩ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૮	શુદ ૯	૮	૧૭	૫-૮	૬-૧૬
ગુરૂ	૨૯	,, ૧૦	૯	૧૮	૫-૭	૬-૧૬
શુક	૩૦	,, ૧૧	૧૦	૧૯	૫-૬	૬-૧૭
શની	૩૧	,, ૧૨	૧૧	૨૦	૫-૫	૬-૧૮
રવી	૧	,, ૧૩	૧૨	૨૧	૫-૪	૬-૧૮
સોમ	૨	,, ૪	૧૩	૨૨	૫-૩	૬-૧૯
મંગળ	૩	,, ૧૫	૧૪	૨૩	૫-૨	૬-૨૦

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **Strictly in Advance**, and if sent by cheque, 6d extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
એક શ્રેષ્ઠ પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
માંથી ગુજરાતી તરજુમો
કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તોલસ્તોય, સત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિ ધર્મ	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જગ્રતાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને મીરનીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણું સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનને માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
સુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્ય સંબંધી ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનો ચિતાર	૦	૧
સર્વોદય (મી. મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સાર છે)	૦	૪
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર વોલ કરવા નહીં અને ના. મણકા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મંગાવવું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનિક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમાં વરણન તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ એને સારૂ લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગ્રેજી જાણનાર હીંદી સાહેબોને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨–૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩.

ઈં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆ.માં—

વારષિક	૧૪		૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનાં ઠરેલ છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબનની સિવાયની ચેકોમાં) ઉપરાંત વધારે ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. ઓ તરફ ધ્યાન આપવા વિનંતી છે.

છાપી પ્રગટ કરનાર મીસનલાલ એમ. ગાંધી અને છગનલાલ કે. ગાંધી, ઠે, ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 42—Vol. XII WEDNESDAY, OCTOBER 21ST, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

THE VICEROY ON EMIGRATION

In the course of the opening speech in the Imperial Legislative Council at Simla last month his Excellency the Viceroy dealt with the problem of emigration to different parts of the Empire:—

I would now like to say a few words upon another question which has seriously engaged the attention of the Government of India during the past two or three years, a question which no doubt has been brought home to you. I allude to the question of emigration from one part of the Empire to another. Before dealing with this question, I would like to remind you that, in a speech which I addressed to you at [illegible] the 24th March last, I announced [illegible] an official statement made in the Union House of Assembly at Cape Town that the Government of the Union would introduce, in the following session, legislation based on the report of the commission which had been sitting to enquire into the grievances of Indians in South Africa. We all of us know the proposed Indian Relief Bill has since become law and I think that we may regard the passing of the Bill by both Houses of the Union Parliament with genuine satisfaction. If the new law does not satisfy every Indian aspiration, it certainly removes the principal grievances from which Indians for many years have been suffering. The solution of this very difficult problem is a matter upon which we may legitimately congratulate the Government of General Botha, and I would like to say, in particular, that the bold and generous statesmanship which inspired General Smuts and the skill with which he piloted the Bill through the South African Legislature have earned our warm admiration. I will now revert to the general question which is one of far-reaching importance. It cannot be dealt with satisfactorily from merely a local standpoint. It is a question for which, in my opinion, a practical solution may be found but it is essential that such a solution should be based on a reasonable apprehension of the requirements of other parts of the Empire. At the outset of the discussion of the problem which has arisen, we are faced with one difficulty. It is being commonly asserted, whether on historical, legal, or constitutional grounds, that the full rights of citizenship of the British Empire include the right to settle in any part of that Empire irrespective of the existence of local legislation barring or limiting access to the dominion to which access is sought. But it must not be forgotten that to such a doctrine a political settlement exists of an almost insuperable character. Our Empire is largely composed of self-governing units [illegible] have been given their own legislatures by the Imperial Government, in order that they may regulate the management of their internal affairs as may seem best to them. It is beyond question that the control of immigration is primarily an internal question, for each self-governing unit must know best what elements it desires to provide for future citizens. Thus, indeed, it must clearly be seen that the right of free movement within the Empire is conditional on the exercise by the local legislature of their undoubted powers just as it is restricted even more rigorously by the physical characteristics of certain parts of the Empire. The principle of free migration between all parts of the Empire may have attractions and many advantages. It is indeed the principle for which the Government of India have long and consistently contended, but I have shown that to reduce this principle to practice would involve the most serious difficulties and the course of events has made it more and more clear that there is no hope of its adoption.

Drastic Legislation

On the other hand when we review the whole situation and the policy that we have consistently followed for many years past, I fear that the obvious conclusion at which we must arrive is that the result of this attitude has been to force the Colonies to undertake more and more drastic legislation and thus to produce the present situation in Canada which has brought the problem to an acute stage. This being so, it seems to me that the time has come when we must change our course and we have to consider whether, if we cannot get all we wanted, the alternative is not possible to relieve at least the present situation which already is unsatisfactory from the point of view both of Indian and Colonial interests, and may in the future lead to serious trouble. I think that such an alternative can be found and I shall indicate presently what it is. I desire first to try to correct any misapprehension that may exist in this country regarding the attitude of the Governments of the Dominions towards Indians as a whole, and towards the position of the Government of India in this difficult matter. It is often stated that the Colonial Governments in formulating their measures for exclusion are actuated by feelings of animosity towards Indians and that they would not apply to residents of the United Kingdom any of the restrictions they freely impose on the residents of this country. I do not think that such a statement is quite fair. To be impartial, it must be admitted that the Colonies naturally place above all other considerations the interests of their own country as they understand them, just as we in India should put the good of India in the front of our motives for legislation, but time after time the Colonial Governments have given evidence, whether during the discussions in their legislative assemblies or in their attempts to negotiate with the Government of India, that they are by no means unmindful of the possible effects of their action on the Government and people in this country and, I think I may say with justice, that they are quite willing to consider India's requirements, once they are satisfied that the interests of their own country have been adequately secured.

Some Examples

[illegible] of the United [illegible] I [illegible] the Colonial [illegible] their full right to [illegible] physique while encouraging, by every possible means, the emigration of the [illegible], has been described as constituting a serious drain on the United Kingdom. [illegible] some years ago three English hatters were turned back from Australia on the ground that the local labour market for hatters was overstocked. At the present moment an ordinance is in force in Canada which forbids any labourer, whether from the United Kingdom or elsewhere, landing in that country. Recently the Government of South Africa actually removed by force from their territories, certain English labourers whose presence was felt to be undesirable. In the face of such incidents, it is out of place to assert that the policy of exclusion is directed against Indians alone and that there is, therefore, an Indian grievance against the Colonies. I should like to add that I have seen a statement recently made by the Hon. Mr. Roche, Canadian Minister of the Interior, which I believe to be substantially correct, to the effect that during the past ten years previous to the arrival at Vancouver of the *Komagata Maru* 917 English people had been rejected at the Canadian ports as compared with 476 Indians.

The "Komagata Maru"

I will now touch lightly on the incident of the *Komagata Maru*. The despatch of this vessel from Shanghai to Vancouver with 400 Indians on board was carried out without the cognisance or approval of the Government of India. The object of the promoters of the expedition was undoubtedly to challenge directly the legality of the Canadian Immigration Laws on the issue that the would-be immigrants were British subjects, and had, therefore, the right to enter Canada. Such a proceeding was in direct contravention of the existing embargo placed on all labourers of every nationality arriving in British Columbia, and in violation of the condition that the immigrants should arrive by continuous voyage from their place of origin. It is unfortunate and to be regretted that such restrictions should exist, but when they do exist, they cannot be ignored without causing suffering and distress. We must all regret the discomfort suffered by the 400 Indians on board the *Komagata Maru* for which the organisers of the expedition were, in my opinion, culpably responsible. They must have known perfectly well that entry would be refused, and the sending of the ship could only be regarded as most unwise. The promoters should have remembered that they who fail to consider the rights of the Colonies can, in return, claim little consideration for their own. The Canadian Immigration Act gives the Government of Canada very wide powers and anybody with knowledge of its contents would realise how futile it would be to contest them. The case was taken as a test case before the Canadian Law Courts, and was lost, as was inevitable, the result being that with very few exceptions, all those on board the *Komagata Maru* were deported. There were unfortunately some breaches of the peace committed by some of the Indian passengers on board, but in the end, they left peaceably.

An Incident

In this connection, I would like to mention the fact that the Canadian Government very generously gave £[illegible] worth of supplies to the Indians on board for the return journey. This point should not be forgotten. I may add that the developments of this incident were watched by the Government of India with the [illegible] attention, but as the question at issue was of a purely legal character, there was no cause for [illegible]. When, however, there was an apparent [illegible] of the compulsion of the Indian passengers by armed force, I addressed a communication to the Secretary of State, deprecating the use of force on our fellow-countrymen, and, as you are aware, no force was used. Within the last few days I have heard that these unfortunate people have been left stranded in Japan. I have [illegible] Consul at Kobe to repatriate them to India, and at the expense of Government, in the case of those without means.

The Solution

Having now cleared the ground of possible misunderstandings, I will revert to the alternative policy to which I referred a few minutes ago, as a possible solution. I think I have shown clearly that we have drifted into a position of isolation and it is evident that if we are to secure for our Indian fellow-subjects any of the advantages that are now denied, we must substitute for this a policy of co-operation. This can, in my opinion, be achieved only by negotiation with the Colonies on a basis of complete reciprocity. Taking Canada, for instance, we know that a certain number of Japanese are admitted annually on a passport system. Surely India may claim at least the most favoured nation treatment in any negotiations that are opened and secure equally favourable terms for Indians. It should not be difficult to limit, by agreement, the number of passports to be issued, which, while providing very fully for temporary residence as in the case of students-tourists and the like, would, at the same time, strictly limit the right to settle permanently in the country. Those attempting to secure admission without such permits or passports would be rejected at the port of entry after ample warning in the country of origin that such rejection would be inevitable. Clearly no reciprocal arrangement for controlling emigration at both ends can be outlined or considered in detail without full discussion with the Colonial Governments concerned, and it would obviously be undesirable to commence negotiations with the Colonies unless there was a reasonable prospect of some practical outcome of the discussions. If this alternative policy commends itself to the people of India it would be futile to consider any other line of action until it has been tried and has failed, but with the knowledge in our possession, that the Colonies have, on various occasions, shown themselves alive to the necessity of giving such consideration as is possible to the wishes of the Government of India, I am full of confidence that they would be willing to go to some length in giving facilities to a moderate number of Indian immigrants, while obtaining through such a compromise, certain restrictions in India on free emigration to the Colonies. This is the policy which the Government of India would advocate at the present time, a policy based on a scheme of complete reciprocity, and it is for the consideration of the Hon. Members and of the Indian public that I have developed our views here to-day. If these views meet with general approval, the Government of India are ready to recommend them to the Secretary of State with a view to opening negotiations with the Colonies concerned. I appeal to the Indian public to view this question in no narrow light. India has her rights, but equally have the Colonies. Should it be decided to negotiate with the Colonial Governments, I am confident that they with their stirring Imperial instincts will meet us in no mean or niggardly spirit, provided that we, on our side, show our readiness to meet them half way. The fact that, in a few weeks time, our splendid Indian soldiers may be fighting side by side and shoulder to shoulder with our Colonial fellow-subjects against the common enemy is a guarantee of fair and generous treatment on both sides in a controversy of this nature.

From the Editor's Chair

THE DRINK CURSE

We have been making some enquiries regarding the working of the drink traffic amongst Indians in this Province. There appears to be no difficulty in the way of their obtaining liquor at the canteens here, both in the towns and villages and throughout the country districts. But, whilst they may drink until they are almost intoxicated at the counter, they may not take away with them a bottle of the fiery fluid unless they have a written order from a European resident of the neighbourhood. This leads to numerous prosecutions for being in possession of liquor without an order. There is no doubt that a great deal of traffic of this kind goes on. Occasionally Indians are caught in the act of carrying away a bottle of liquor without being in possession of the necessary order. They are consequently brought before the nearest Magistrate and, on conviction, fined sometimes £3 or three months' imprisonment. These men may be quite ignorant of the law. But it makes no difference. Now, whilst the customer (who, by the way, is not always ignorant but is a trader in the liquor), gets punished severely, the hotel-keeper or his servant who are more to blame, do not. One rarely hears of an owner of a canteen being prosecuted for selling liquor to an Indian without an order. And yet he is liable to a penalty of ten pounds for so doing. There is something seriously wrong with the administration of the liquor laws when we find one section of the law being constantly put in force against the wretched victims of the drink traffic whilst those who grow fat upon the earnings of these wretched people go unmolested. We have been informed on excellent authority that forged orders are given by the barmen of the canteens and bottle stores to Indians who come in buy liquor. Although this is generally known prosecutions are practically unheard of. An Indian storekeeper remarking to us about these matters, pointed out that, if he were found selling goods after hours or on Sunday he would be prosecuted and heavily fined, and not the person who bought the goods. And we know it has actually happened, where an assistant sold a penny worth of soap on a Sunday without his employer's knowledge, that the storekeeper's licence was refused by the licensing officer the following year. Such is the position. A storekeeper who sells food and necessaries of life is watched at every turn in order that he may be found out in some small fault, and thus be deprived of his means of livelihood; on the other hand, a liquor-seller carries on his nefarious work of supplying poisons which ruin body and soul, without let or hindrance.

THE PRODUCTION OF FOOD

The present terrible war brings prominently before us the great importance of the food supply. Without an adequate supply of food products we should be unable to fight the enemy or feed those who are engaged in the various occupations other than that of farming. When one comes to think of the matter it is really a wonderful thing that so few people appear to be engaged in the work of food production. There are thousands upon thousands of people working in factories and shops and engaged in [illegible] who are consumers of food whilst they produce nothing in the way of food. In war time an unusual amount of food is consumed and wasted whilst fewer men are available for the work on the farms. Crops of corn are destroyed, and ships containing huge supplies are sunk [illegible] and [illegible] part of the great game of war. [illegible] [illegible] in the [illegible] of taking up the land and growing crops, except [illegible] those who have no [illegible]. [illegible] in this country are agriculturists and many [illegible] who work their small plots. This is the time to put all their [illegible] into the work. Those who have studied agriculture know that, by intensive cultivation, the crops may be doubled and more according to the work and fertilising elements put into the soil. It is the duty of every farmer of intelligence to look to his methods of working and see whether it is not possible to win more from his plot of ground than he has hitherto done. We would also venture to suggest that such crops as tobacco should give place to more useful crops such as fruit, corn, and vegetables. There is any amount of land lying idle which could be turned into food-producing areas by hard-working people. Land belonging to the Government and town lands owned by the various municipalities could be turned into smiling fields of crops if only they could be let at reasonable rentals to small Indian farmers and gardeners. The Indians, with the exception of perhaps a few, will take no part directly in the war. It is not their fault but their fate. Let them then be encouraged in every possible way to take up available land for cultivation. We have no doubt that, in these times, there are many who find their occupations in the town gone or dwindling away. Let these also turn their attention to the land. Wealthy men of the Indian community could, if they would, buy land and divide it into suitable lots for small farmers, not with a view to making a fortune but with the humane and patriotic object of assisting poor men to take up the work of food production and thus also do a great service to the Empire to which they belong.

AN UNFAIR INSINUATION

We have much natural sympathy with the promoters of the *War on War Gazette*. As a journal that has always advocated the use of passive resistance in preference to methods of violence, we feel that those who declare that in no circumstances is the use of physical violence justified, are ethically correct. The Quakers long ago laid down that principle as one of the bases of practical Christianity. But whilst we are in sympathy with the objects of the *Gazette*, we frankly confess that there are times when, in our opinion, our contemporary does not rise in its language to the height of its ethical opportunity. In a recent number, whilst endeavouring to combat some of the many popular war-cries against the Germans and in dealing especially with that of "German barbarities," our contemporary held up to opprobrium the reported action of a Turco who had brought into Camp the head of a German officer. The *Gazette*, however, then went on to say that it would be interested to hear of Indian deeds of derring-do after this. The insinuation is obvious, and whilst it is grotesquely false, it is malicious and unfair in the extreme. To begin with, disgusting as the action of the Turco is, he at least confined his blood-thirsty tastes to mutilating the body of a dead German soldier, who had presumably been killed in fair fight, and his action could in no way be compared with that of some Germans who, it is stated, on what appears to be unimpeachable authority, have struck off the hands of little children and even of non-combatant medical men. In the second place it is manifestly unethical to charge with crimes of revolting cruelty in advance those who are not in a position to defend themselves, against whom malignity so-far has yet said a word, and whose record on ethical matters is vastly superior to that of the Turcos. We strongly recommend to our contemporary to confine itself to facts and to leave prophecy alone, and, in dealing with them, [illegible] to do so in a manner appropriate to its ethical basis.

Indians and the War

The Indians of Durban held a most successful sports meeting on the Albert Park Oval on the 10th instant, the proceeds being devoted to the War Relief Fund. The gate money and tickets [illegible] amounted to the handsome sum of £79 15s. 9d. and these were [illegible] and other amounts, a sum of over £70 would be handed over.

The King's Thanks

The Private Secretary to the Governor-General writes as follows to the Natal Indian Association:—

"With further reference to your letter of the 30th August, communicating resolutions passed at a mass meeting of British Indians held at Durban on the 30th August, I am directed by the Governor-General to inform you that His Excellency has it in command to convey to the Indian community an expression of His Majesty's thanks for the loyal message."

The Mauritius and Colonial-born Hindu Benefit Society of Port Elizabeth has collected at their meeting £3 10s. 6d. for the Mayor's War Relief Fund and £2 10s. in aid of the Belgian Widows and Orphans fund.

Position of Indians in the Empire

Sir Valentine Chirol in his letter on "India and the War," which appeared in *The Times* of September 22 says:

"The response of our Indian Empire may indeed well give cause, not only for immediate thankfulness and pride, but also for confidence and hope in the future. Comradeship in arms will bind Englishmen and Indians close together on the battlefield, and in India and in these islands the sense of a common danger met by a common effort will strengthen that community of interests and of sentiments which seemed of recent times threatened by an artificial growth of mutual suspicion. The whole question of the position of India and of Indians in the British Empire will be approached in a broader and more generous spirit when our Indian princes and our Indian Army have stood shoulder to shoulder through this war with British officers and British men drawn from our most distant Dominions as well as from these islands."

Hospitals for Indian Troops

London, October 13th (Reuter). Up to the present a sum of £35,728 sterling has been subscribed towards a fund for the establishment of hospitals for the Indian soldiers at Alexandria and Marseilles.

London, October 14th.—Five Union-Castle liners have been fitted as hospital ships for the Indian troops with a magnificent equipment like that of the wards of the London Hospital.—Reuter.

The G.O.M. Speaks

The following letter written by the Hon. Dadabhai Naoroji from his home at Versova near Bombay on August 20th appeared in the *Times* and the *Manchester Guardian*:—

We have this day to mourn in profound sorrow for the sad bereavement of His Excellency the Viceroy by the death of Her Excellency Lady Hardinge. The loss to the people of India, and especially to the women of India, is incalculable. She leaves in the heart and affection of the people of India an eternal [illegible] of herself as a [illegible].

What a calamity to the world is at present happening. The war in Europe. What is our Indian place in it? We are people of the British Empire. Let us see what our duty and position is.

From India we expect to attain her former glory, on the advanced character and scale of modern British civilisation, of liberty, humanity, justice, and all that is good, great, and divine, at the hands of the British people and with the British people as self-governing members of the British Empire.

We are above all British citizens of the great British Empire, and that is at present our greatest pride. On the other hand, is Britain engaged in the present great struggle for some selfish purpose for extension of her own dominion and power? No, it is simply for keeping her word of honour and for righteously discharging a solemn obligation for the peace and welfare of minor and weak Powers.

Fighting as the British people are at present in a righteous cause to the good and glory of human dignity and civilisation, and, moreover, being the beneficent instrument of our own progress and civilisation, our duty is clear—to do every one our best to support the British fight with our life and property.

I have been all my life more of a critic than a simple praiser of the British rule of India, and I have not hesitated to say some hard things at times. I can therefore speak with the most perfect candour and sincerity as to what the British character is, what the civilisation of the world owes to the British genius, and what we Indians owe to the British people for benefits past as well as benefits to come.

Yes, I have not the least doubt in my mind that every individual of the vast mass of humanity of India will have but one desire in his heart—viz. to support to the best of his ability and power the British people in their glorious struggle for justice, liberty, honour, and true human greatness and happiness.

The Princes and people of India have already made spontaneous offers, and until the victorious end of this great struggle no other thought than that of supporting wholeheartedly the British nation should ever enter the mind of India.

A Source of Pride

In the course of his speech in the Imperial Legislative Council, the Viceroy expressed his appreciation of the remarkable demonstration of loyalty and of unity with the Empire. He fully recognised that the views expressed represented those of the whole country. India had gladly given her sons to fight the common foe side by side with the sons of Great Britain, Canada, Australia, and New Zealand, and might with confidence and pride look forward to their achievements on the battlefield being worthy of the best and highest traditions of that country. That India had been in a position to send a military force of over 70,000 combatants to fight for the Empire was a legitimate source of pride and satisfaction to her. There was nothing like comradeship in arms and joint participation in the dangers and hardships of war to level distinctions, inspire mutual respect and foster friendships. He could not help feeling that as a consequence better relations would be promoted amongst the component parts of the British Empire, many misunderstandings would be removed, and outstanding grievances would be settled in an amicable and generous manner. In that sense, out of evil good might come to India, and that was the desire of us all.

The King's Message to India

The King-Emperor has sent the following message to the Princes and Peoples of India:—

To the Princes and Peoples of My Indian Empire:—

"Among the many incidents that have marked the unanimous uprising of the populations of My Empire in defence of its unity and integrity, nothing has moved me more than the passionate devotion to My Throne expressed both by My Indian subjects, and by the feudatory Princes and the ruling Chiefs of India, and their prodigal offers of their lives and their resources in the cause of the Realm. Their one-voiced demand to be foremost in the conflict has touched My heart, and has inspired to the highest issues the love and devotion which, as I well know, have ever linked My

[illegible] I recall to mind India's [illegible] and [illegible] in February 1910, after the [illegible] of My [illegible] Durbar at Delhi, and I find in the [illegible] of what is felt [illegible] and in public fulfilment of the assurance given by Me that the destinies of Great Britain and India are indissolubly linked."

India's Answer and its Meaning

"Of all the momentous decisions of these four crowded weeks (writes Mr. William Archer in the *Daily News*), none is further-reaching than our decision to place Indian troops in the field. In my opinion (I speak, of course, only for myself) it is a wise decision, which may be fraught with infinite good for India and for our relation to that wonderful country.

Germany confidently expected that we should find India a source of weakness rather than of strength. Perhaps the candid Von Bernhardi might have been rather surprised to hear as I did two years ago, an Indian Prince remark, in a quite off-hand way, as though it were the merest matter of course, "We've got to fight Germany some day, and the sooner the better." At that time I had been only a week in India, and it gave me an odd little thrill to hear the stately Maharajah use the word "we," as though his name had been Robinson and his birthplace Bloomsbury. In spite of this little experience I confess I was not quite prepared for the enthusiastic outburst of loyalty which renders possible the summoning of Indian troops to the front. But there it is, and unless we prove ourselves hopelessly unwise and ungenerous it should mark the beginning of a new era in Indian history.

What I wish to emphasise for the present is that we need not feel the slightest scruple on racial grounds in availing ourselves of the martial spirit of our Indian fellow-subjects. Some question may arise as to the importation of savage troops into civilised warfare. A month ago, before the Germans had proved that savagery does not in the least depend on complexion, one might have looked a little askance at the Senegalese in the French service though Bernhardi, by the way, quite counts upon their being employed and makes no sort of protest. In the case of our Indian troops, however, this question does not present itself. The races of India are potentially among the noblest in the world. In my opinion (not even a moment I am not going to flatter them) they have suffered from grave climatic, historic, and spiritual misfortunes. Their claim to age-old "civilisation" I hold to be only verbally justified. But their racial material is superb; and in placing them shoulder to shoulder with ourselves in the fight against world-tyranny we implicitly admit their high qualities and their right to share in the great future of which the world, we confidently believe, are even now being sown in tribulation and anguish.

The rallying of the Indian Army to the flag is a practical admission that, whatever our stupidities here and our arrogances there, we have, for the past century at least, meant well and done well by India. This admission is, I think, more just than [illegible] but it requires some generosity to make it, and it must now be our part to show that we appreciate that generosity. I am no India-worshipper, I think the European idealisers of India do her a more than doubtful service. She has much to learn and very much to unlearn before she is fit to take an equal place in the fellowship of the nations. There is no time, even if I had the space, for criticisms—for enlarging on social abuses and religious impediments to progress. The very fact of her eager participation in this War of World [illegible] shows that she is already well out of the trough of [illegible] stagnation. It now rests with us to help her forward, honestly, diligently, and with dauntless, intelligent purpose, on the path which God had led her [illegible] up to the present [illegible] to make her [illegible] in the [illegible] of the Empire and of the world.

A Contrast

The Kaiser—

The Emperor William at Berlin, March 29th, 1905:

"We shall be everywhere victorious even if we are surrounded by enemies on all sides and even if we have to fight superior numbers, for our most powerful ally is God, who, since the time of the Great Elector and Great King, has always been on our side."

At the seat of war, August, 1914:

"With God's gracious assistance, Duke Albrecht and his army have gained a glorious victory."

Abraham Lincoln—

Abraham Lincoln during the darkest hours of the Civil War, in response to the question whether he was sure that God was on "our side":

"I do not know, I have not thought about that. But I am very anxious to know whether we are on God's side."

Gardeners and the War

"R. H. P." writes in the *Saturday Westminster Gazette* on the great importance of cultivating every yard of ground possible:

Gardeners and farmers should not be slow to realise that they have increased responsibilities during the time this country is engaged in war. They share with the general community the disadvantages inseparable from the present military situation and the opportunities of rendering service to the State that are provided in the present time of stress. But they have also a peculiar responsibility in regard to their stewardship of the land at present in their possession or occupancy. They should make efforts to obtain from every square yard of land a greater return than would have been looked for in ordinary circumstances. In average seasons there are innumerable instances of land being allowed to remain unsown and uncultivated, from the feeling that there appears no scarcity of crops, and "that little bit" is not worth consideration, or from the fact that it has never entered into our heads that the corners and other out-of-the-way or inconvenient sites may be made to contribute their share to the general harvest. The present is a time for a general waking-up. War, with all its attendant horrors, has certain effects on the national character that are not to be despised, and amongst the vices of civilisation it discourages are [illegible] and extravagance. It is satisfactory to be able to state that there are plenty of food supplies at the time of writing, and garden produce in particular appears normally plentiful. But we have yet to see how far importations will be interfered with, because directly the contributions to our markets from over the seas are curtailed so soon shall we experience a decided change in the aspect of the markets, a change that will compel us to practise that economy which would be of so much greater avail if put into operation before the worst [illegible] upon us. No man can tell how long a time may pass before the [illegible] that has come over Europe will be overcome [illegible] [illegible]. It is from this point of view that it is worth while every cultivator giving increased attention to the question of cropping, for if the present season is already very far advanced, we have so [illegible] [illegible] the more [illegible]

[illegible] will yet have to be taken into account when [illegible] such [illegible] again in the spring. This [illegible] thing to remember is this, that it is a time for the [illegible] encouragement of [illegible] [illegible]. If one goes into [illegible] in normal seasons and those of peace, it is impossible not to be impressed with the fact that every bit of the land is cropped to the uttermost, the fields resembling great gardens of which no square can be spared even for hedges. We need to [illegible] our Belgian and Dutch cultivators in this important matter.

German Traders in India

German espionage has not been confined to South Africa. There are indications in the Indian papers that the Government of India has also been faced by a deliberate attempt to stir up trouble. At first there was a disposition to treat Germans and Austrians in India very leniently but it is noteworthy that after a few weeks the regulations began to grow more drastic. On August 28th the Government of Bengal went so far as to order that "save with special permission, not more than three foreigners shall move about together at any time, or congregate at any one place." All Germans and Austrians of war age were placed in a camp at Ahmednagar. German trade is an important feature of commercial life in India, but soon after the beginning of the war the Government announced that in the case of firms whose partners are British and German or Austrian subjects, the partnership was "ipso facto dissolved, and that the firms must decide whether they wished to carry on business under British or German or Austrian management. Firms deciding to be British had to prove that the German or Austrian partners had "in fact ceased to have any voice in the management of the firm" and that due advertisement of the fact had been made. German or Austrian firms and firms electing to carry on business under German or Austrian management, were not allowed to trade at all without obtaining special authority from the Government. In Calcutta alone twenty-one German and Austrian firms were shut down whilst their applications for licences to trade were under consideration. One notices that the Germans arrested in India included a number of employees of German mission stations. The Indian papers also print complaints of the rough treatment of Indians who were on German ships on the East coast of Africa when war broke out. One Cutch trader says that the British passengers were shut up in a coal bunker, and robbed of all their valuables, before being put on a native craft and set adrift.—*Rand Daily Mail*

Rev. Batts on the War Spirit

The Rev. H. J. Batts writes to the *Natal Mercury*:—I feel constrained to write in the hope of getting our people to see what I fear is being lost sight of in these days of trouble through which we are passing. We talk very much about our losses and the comparative strength of the armies engaged—the advantage obtained to-day and lost to-morrow, but there is a view of it which is not often referred to, and which I think should find a place. Do we as a people realise that this great thing is judgment of God upon the nations—upon our own as upon others? Is it possible to think other than this? I do not presume to say which is the most deserving and on which it will fall the heaviest, but I am deeply concerned about ourselves, as all Christian nations are likewise. I am perfectly convinced that we have not realised the extreme gravity of the position, nor are we seeking to profit by this great warning of God to us all. The only profit I notice that is discussed is trade profit, and what we are going to get out of the defeat of our foes. If we saw things in the right light should we not, as those who are Christians at least, rather be taking steps as a Christian community to cry out? Is there no Christianity left? Great national disaster in the old days of Israel led them to cry to God. What are we doing?

This is my trouble. In a general way I see no evidence of people to put themselves right with God—no general confession of [illegible], no flocking to Him, as a people, who alone is the great Disposer of events. Our methods of life continue as they were, as though we are quite satisfied with them, and deem that God is, too. If ever there was a time in history when we should seriously think, it is now. But what is happening? We plan for our pleasures, just as usual: places of amusement are well patronised, and places of prayer deserted. The day we call the Lord's Day is used for tennis parties and the like, as though we mean that God's service and worship shall not have any share of our time, and so we go on quietly and calmly, as though nothing were taking place like to which all history affords no parallel. On these grounds I want to appeal to my fellows, whose well-being is my concern and theirs, I want them to look the thing in the face, or is it that we have lost our religion and given up God?

News in Brief

Maritzburg, October, 14 (*Reuter*). A coloured trader here has given £25 to the Government for war purposes.

Coomarasamy Vandapur, an Indian, carrying on a fruiterer's and confectioner's business at 3 Russell Road, Port Elizabeth, was charged before Mr. Von Alphen, A.R.M. with contravening the provisions of the new General Dealers Licences Ordinance. The accused applied to the City Council for the transfer of a General Dealers Licence issued to a Mrs. Vassen from 45-47 South Union Street, to 3 Russell Road. This was refused by the Council as was also a subsequent application from the accused to trade in his own name. Notwithstanding the refusal the accused continued to trade. He was found guilty and fined £5 or one month's imprisonment with hard labour.

The Indian donor who placed a sum of Rs. 50,000 at the disposal of the Government of Madras for the investigation of the prevalence of diabetes among educated Indians, is the Rajah of Pittapuram. The Rajah (says the *Indian Social Reformer*) is well-known as a noble man of exemplary character and generous sympathies in respect of social and religious reform. He was the largest single donor to the South African Indian Fund raised last December and he recently undertook to bear the whole cost of holding in Madras a session of the International Congress of Liberal Religions.

Mr. Spencer Tryon, writing in the *Empire Review* says: "It is estimated that, if the Indian Government were to offer a free passage to India to every free Indian, with a bonus of twenty pounds on landing, it would not be taken advantage of by five per cent of these Indians. . . . . . Of all the outlets for surplus Indian population I consider British Guiana the most [illegible]. Its agricultural possibilities—I write from personal knowledge—are unlimited. It only requires an industrious population to make it the [illegible]. More than thirty years ago the Government, in order to induce Indians to remain, went to the expense of [illegible] large areas of crown land for their occupation. [illegible] that have the Indian is actually asked for as a colonist.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૪ થી નવેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૪૪.

અધિપતિની નોંધ

યુરોપ ખંડના મહાન યુદ્ધમાં હીંદુસ્તાનના લશ્કરો ફ્રાન્સ પહોંચી ગયા છે તેથી **સામ્રાજ્યમાં ભારતનો** વિલાયતમાં હમણાં મહાન ઉત્સાહ **ભવિષ્યમાં દરજ્જો** ફેલાઇ રહેલો જોવામાં આવે છે. હીંદુસ્તાનની પ્રજા અનેક અભિલાષાઓ ધરાવે છે. બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં હિંદુસ્તાન એ એક અતિ ઉપયોગી અને મહત્વ કરતો ભાગ છે એમ વારંવાર જણાવવામાં આવ્યું છે. પરંતુ જેટલે દરજ્જે તે ભાગ ઉપયોગી છે તેટલે દરજ્જે સામ્રાજ્યમાં તેને જે દરજ્જો હોવો જોઇએ તે નથી તેથી હીંદી પ્રજાને અસંતોષ રહે એ સ્વાભાવિકજ છે. આવો અસંતોષ હોવા છતાં સામ્રાજ્ય જ્યારે મહાન મુશ્કેલીમાં આવી પડ્યું ત્યારે તેને સંગીન મદદ કરવામાં હિંદુસ્તાન સહુથી વિશેષ ઉપયોગી થઇ પડ્યું છે. ઇંગ્લાંડની ઇજ્જતને ખાતર હિંદના પુત્રો પ્રાણ સમર્પણ કરે એ કાંઇ જેવી તેવી વાત નથી અને એ આત્મભોગથી ઇંગ્લાંડની પ્રજા હીંદ ઉપર રીઝ થઇ તેની મહત્વકાંક્ષાઓને પુરી પાડવા તત્પર થાય તેમાં કંઇ આશ્ચર્યની વાત પણ નથી. સમ રાજ્ય સાથે હિંદુસ્તાન રહી હીંદ પોતાની ઉન્નતિ કરવા ઇચ્છે છે. હીંદની ઉન્નતિ એક પગથીયું એ છે કે તેને રાજ વહીવટમાં હીંદીઓને સંપુર્ણ અને સ્વતંત્ર છુટ મળવી જોઇએ. હીંદની એ મહત્વકાંક્ષાને પુરી પાડવા ઇંગ્લાંડ પણ ના કહે એમ હીંદીઓ ઇચ્છે છે. ઇંગ્લાંડનું પ્રસિદ્ધ 'ટાઇમ્સ' પત્ર સંદેશમાં લખ્યું વર્તમાન સૈન્ય છે હિંદી લશ્કર ફ્રાન્સમાં ઉતરશે ત્યારે તેણે એક મુખ્ય હેતુ પાર પાડ્યો હશે તેમાં તે જણાવે છે કે હીંદુસ્તાનના સિપાહીઓ યુરોપની મહાન લડાઇમાં આ પહેલ વહેલાજ ઉતરે છે. તેઓ લડાઇમાં નાતજાતના ભેદ ખાતર જોખમ ન્હોતા અને એ સર્વ નાતજાતના ભેદને માન આપવામાં આવે એ હીંદુસ્તાનને માન આપ્યું છે કારણ આ પણ જાણી શકાએ નથી પણ સ્પષ્ટ છે અને બસ એ મુખ્ય કારણને લીધેજ આ પવિત્ર અને ન્યાયી લડાઇમાં પોતાના પુત્રોને મોકલવા હીંદુસ્તાનનું હૃદય ઉમંગથી ભરાઇ જાય છે. જ્યારે આ પણ હાલમાની આ પૂર્વ વિગ્રહમાં મુક્ત થઇશું ત્યારે આવતી એ મુખ્ય હેતુ જ પાર પડશે કે સામ્રાજ્યની કાઉન્સીલોમાં તેને સૂરતી જગ્યા આપવામાં આવી છે કે નહિ તે પ્રથમ તપાસવું. ગણું પોતાની અપૂર્વ રાજ્યભક્તિ અને વફાદારી બતાવી આપી છે હવે તેને આપણે શું આપવું એમ જણાવવું જોઇએ કે અંગ્રેજ સરકારના બહાર રહેવા કરતા તેમ, રાજ્યમાં રહીને તે પોતાની મહત્વાકાંક્ષા અને અભિલાષાઓને ઉત્તમ રીતે પરીપુરણ કરી શકશે. આ લડાઇમાં બ્રીટીશ સામ્રાજ્યનિષ્ઠ પ્રજાએ અમે એક શકુન કારક દશ્ય જોઇ શક્યા છીએ કે હીંદુસ્તાન સંપુરણ રીતે અને સ્વતંત્ર રીતે સામ્રાજ્યના એક વિભાગ તરીકે કેમ રહી શકે તે જોવું પરંતુ હીંદુસ્તાન પોતેજ હવે આ સવાલનું નીરાકરણ કરવું જોઇએ, અને અંતીમ પરીણામ શું આવશે તેની અમને શંકા રહેતીજ નથી "ટાઇમ્સ"નું આ લખાણ ઉત્સાહ પ્રેરિત છે. હિંદી લશ્કરીઓ આ લડાઇમાં તરીકે પોતાનો ધરમ કરતવ્ય બજાવવામાં જરા પણ પાછળ પડશે નહીં. દુશ્મનોને પ્રથમ જ તેમણે પોતાના હાથ બતાવ્યા છે. અમે એટલુંજ ઇચ્છીએ છીએ કે પોતાના આત્માનું બળીદાન આપી લડાઇ ખલાસ થયા પછી હીંદી લશ્કરીઓ વિલાયતની પ્રજાની પ્રીતી હીંદુસ્તાન લઇ જશે અને હીંદુસ્તાનની રાજ્યભક્તિ તેઓ વિલાયતની પ્રજા માટે મુકી આવશે. આ બંનેની આપ લેથી બન્ને પ્રજા સુખ શાંતિમાં રહી શકે એવો સુરજ જલદીથી ઉગે એવી અમારી પ્રારથના છે.

ઇદુલ-દોહા

મુસલમાન ભાઇઓનો ગયા શુક્રવારે હજનો મોટો તહેવાર પસાર થયો છે. તે દિવસે મુસલમાન વેપારીઓ તરફથી દુકાનો બંધ રાખવામાં આવી હતી અને ઇદની નમાજ મસ્જીદોમાં પઢવામાં આવી હતી. અમે મુસલમાન ભાઇઓને મુબારકબાદી ચાહીએ છીએ.

આ પ્રસંગે અમે 'વસંત'માં પ્રગટ થએલુ 'બિસ્મિલ્લાહ' નામનું એક કાવ્ય આપીએ છીએ. બિસ્મિલ્લાહનો અર્થ ઇશ્વરના નામથી શરૂ કરૂં છું એવો થાય છે.

[રાગ ભુજંગી]

દયાળુ કૃપાળુ પ્રભુને સ્મરૂં છું,
લઇ નામ તેનું શરૂ હું કરૂં છું.

આ કાવ્યના રચનાર મી. કરીમ મહમદ એમ. એ. અગાઉ જુનાગઢની હાઇસ્કુલના હેડ માસ્તર હતા અને હાલ માં સુરતમાં પોલીસ પ્રોસીક્યુટર છે. તે ઉપરની કવીતા વિવેચનમાં જણાવે છે કે "સુન્ની મુસલમાનો દરેક કામ શરૂ કરતાં, પહેલાં, ઉઠતાં બેસતાં પણ, ઉપરના ટુંકા રૂપમાં, ઉચ્ચાર કરે છે. તેમના માનવા પ્રમાણે તે ઉચ્ચાર્યા વિના કરેલ કામ 'હરામ' થાય છે."

લખવામાં આ ટુંકા સ્વરૂપનું પણ વધુ ટુંકું રૂપ કરી મુસલમાનો માત્ર '૭૮૬' આંકડામાં લખે છે, અને એ આંકડા વાચક મુસલમાનોએ અંગ્રેજી કાગળો, તેમના તરફથી બહાર પડતી જાહેર ખબરો, વેપારીઓના સિક્કા, તેમની દુકાનોનાં પાટીયાં વિગેરેમાં વાંચ્યા હશે.

ફારસીમાં ગણની કરવાની એક પદ્ધતિ છે, જેને 'અબજદ ગણના' કહે છે. તે ગણનામાં મુળાક્ષરોના દરેક અક્ષરની કીમત આંકેલી છે, અને તે પ્રમાણે મજકુર આયતના રૂપમાં લખાયેલા અક્ષરોની કીમતનો સરવાળો '૭૮૬' થાય છે.

પછી અકબીલ મહેરે આપેલું નીમેલું ગીત ગુજરાત પ્રજા રચ્યું છે. તેનો રાગ તે...... છે.

પરમેશ પ્રભુ! પરમેશ પ્રભુ!
પરમેશ પ્રભુ! પરમેશ પ્રભુ! ૧

પ્રભુ એક તુંહી વિણ અન્ય પ્રભુ-
નથી કોઈ બીજો, પ્રભુ! સાક્ષી પુરું ૨

પ્રભુ એક તુંહી વિણ અન્ય પ્રભુ-
નથી કોઈ બીજો, પ્રભુ! સાક્ષી પુરું ૩

વળી એ પણ-એ પણ સાક્ષી પુરું
મહમુદ રસુલ ખુદા ગણું છું ૪

વળી એ પણ-એ પણ સાક્ષી પુરું-
મહમુદ, રસુલ ખુદા ગણું છું ૫

સહુ પાક નમાઝે વળો પઢવા;
સહુ પાક નમાઝે વળો પઢવા. ૬

સહુ આવ ભલાઈ ભલી પઢવા:
સહુ આવ ભલાઈ ભલી પઢવા. ૭

મીઠી ઉંઘથી પાક નમાઝ ભલી,
મીઠી ઉંઘથી પાક નમાઝ ભલી ૮

ન ગુનાહ કરે, અલ્લાહ વિના-
નથી કુવત એકલી બદગીમાં ૯

પરમેશ પ્રભુ! પરમેશ પ્રભુ!
પ્રભુ એક વિના નથી અન્ય પ્રભુ. ૧૦

આ કવિતાના રચનાર તેના વિવેચનમાં નીચે મુજબ લખે છે: કાનમાં આંગળી ઘાલી, (બહારની ગરબડમાં ચિત્ત દોડે નહીં માટે), અને આંખો પણ લગભગ બંધ જેવી કરી, (અવાજ કારણથી), મોટે અવાજે પવિત્ર ઉદગાર કાઢવાથી અંતર ઉપર ધાર્મીક અસર કેવી થતી હશે ને કેટલી ઠંડ થતી હશે તે તો સમાનુભવીઓ જ સમજી શકે!

કડીઓ ૨-૩, ૪-૫ ઇસ્લામને 'કલ્મો' છ-પાયો છે. એજ ઇસ્લામ છે. પરધર્મીને ઇસ્લામમાં દાખલ થતી વખત એ કલ્મો પઢવો પડે છે.

કડી ૩-મહમુદના અરથ-જેના વખાણ થયાં છે તેવો.'

કડી ૪-રસુલ એટલે સદેશા, ઇશ્વરનો લાવનાર.

કડી ૭-ઇશ્વર પ્રાર્થનાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ સમજાવે છે, પ્રતિ અનિષ્ટ વાજના નાદ ઠ ખાવાનું સુચવે છે.

કડી ૮-રાતે વ્હેલા સુઇને વ્હે'લા પણ અ ઠકતરી રીતે બોધ આપે છે. આ કડી આવ સવારની નમાઝની અઝાનમાં જ પઢાય છે. બીજી નમાઝની અઝાનમાં મુકી દેવાની છે-સ્વાભાવિક રીતે સવારની નમાઝ પરોઢ કાળમાં પછી પરંતુ સુર્યોદય થવા પહેલા પઢવી જોઇએ.

કડી ૯-અલ્લાહની દયા અને ક્ષમા વિના મનુષ્ય માત્ર એટલા બધા ભુલને પાત્ર છે કે એકલી પ્રાર્થના કરી પોતાની જાતને તારીજ નિવારવા માગે તો તે પણ અશક્ય છે. પરંતુ મગણુ પ્રબળ અનેકાનેક પાપ કરવામાં લુબ્ધ થયા છતાં માત્ર એકજ પ્રસંગમાં ઇશ્વર કૃપા મેળવવા સદભાગી થઈ મોક્ષઅગ્નિ મેળવેલાં દ્રષ્ટાંતો પરમ પુસ્તકોમાં શું મળે છે.

ઇં. ઓ. નો સોલેરી એન્ડ લડાઇના અગત્યનાં મામલા ને લઇ બહાર પડવામાં કેટલોક વિલંબ થયો છે હવે ન જોઇ આ અંકની આવૃત્તિઓ બહાર પડી જશે એવી અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ.

વિલાયતમાં હિંદીઓની એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી

મુંબઇથી 'અમૃત બઝાર પત્રીકા' ને ખબરપત્રી કે જેઓને ખબરો જણાવે છે કે લડાઇમાં મદદ કરવાને ઉભી થએલી ટુકડી એક મહલું આગળ વધી હવેથી 'એમ્બ્યુલન્સ કોર' ના નામથી ઓળખાવા લાગી છે. તે કામ કરવાની તેમની હાક ફાત વૉર ઓફીસ તરફથી કબુલ રખવામાં આવી છે, અને હવે હીંદી લશ્કરને ડાકટરી મદદ આપવા માટે ઉપર જતા પહેલાં તેમને બીજી તબીબની કેળવણી આપવાનું શરૂ થયું છે. તેની જાહેરમાં વાવકાત બતાવવાને માટે લંડનની એક શાળામાં જાહેર સભા મળી હતી, જેમાં પ્રમુખપદ મી. ગાંધીને આપવામાં આવ્યું હતું. નામદાર આગાખાને આ મેળાવડામાં ભાષણ આપ્યું હતું. આ યુનાઇટેડ કિંગડમ વિષે ઉભી થએલી અસાધારણ સ્થિતિને ખ્યાલમાં રાખી જોતાં તથા દરેક જાતની સભાઓના મેં જે લાંબો અનુભવ મેળવેલ છે તેની તુલના કરી જોતાં મને માલુમ પડયું છે કે આ મેળાવડા ઘણો જ જાણવા લાયક હતો એટલુંજ નહિ, પરંતુ ઉત્સાહ, મન અને વફાદારીની લાગણીથી ભરપુર હતો. હાજર થએલ ઓમાં હીંદીઓની સંખ્યા બહુજ મોટી હતી તથા દરેક વરગના તથા વિચારના હીંદુસ્તાનના સઘળા ભાગ ઇલાકાના પ્રતિનિધિઓ, અમલદારો તથા બીન અમલદારો, ડાબાબ વિદ્યાર્થીઓ અને દરદારીઓ તથા વેપારીઓ-એ બધા આ મેળાવડામાં હાજર હતા. હીંદી બાનુઓમાં મીસીસ ગાંધી મીસીસ સરોજીની નાયડુ, મીસ પીટીટ, મીસીસ પી એલ રોય, મીસીસ ભાલાનાથ, અને બીજી કટલીક હતી. જાણીતા નામ ઘણાં છે તેમથી થોડાએક નીચે મુજબ છે મજર અને મીસીસ સિંહા ડોનલ્ડ અને મીસીસ વરલીકર, રાઇટ ઓન. અમીરઅલી, મીરઝાં અબ્બાસઅલી બેગ, મી એમ આદમજી પીરભાઈ મી. આર. ડી શેઠના, મી. કેલનબેક, મી લતીફ, મી અને મીસીસ ઈ. બી હવેલ, સર જેમ્સ વીલ્સન, સર હોરેશીઓ શેફર્ડ, ડૉ. જોન પોલન, મી. ડબલ્યુ કે. બ્રેટરમ, લેડી લોરેન્સ, મીસ આર. ડે સેલ, મી. અને મીસ પોલક હાજર નહીં થઈ શકવાને માટે દીલગીરી બતાવનાર તથા મેળાવડાના કારવામ દીલસોજી બતાવનારા સંખ્યાબંધ કાગળો મળેલ તેમાં મુખ્ય નાયકોસ ક્રરકાર, લોરડ હેમીલ્ટન, સર વીલીઅમ વેડરબરન, મી સ્તન લોરડ કરેઝન, લોરડ હેરીસ, લોરડ લેમીંગટન લોરડ સીડનહામ, સર જેમ્સ ડનલોપ સ્મીથ, સર આરથર ઓલીવટ અને બીજાઓના હતા પાર્લામેન્ટ તરફથી સરસ મદદ મળેલી હતી અને બીજી કેટલીક રકમોના માટે નામ નોંધાયા હતા. મી. ગાંધીએ પ્રમુખસ્થાનેથી જાહેર કરેલ કે આ ટુકડીની ખાસ સગવડ પુરી પાડવાને

ના. આગાખાન તરફથી પા. ૨૦૦

ની રકમ આપવામાં આવી છે. અને મી આદમજી પીરભાઇ તરફથી પા. ૧૫ મળ્યા છે. ખબરપત્રી જણાવે છે કે મી. ગાંધી પ્રમુખપદે હતા એટલે કહેવાની જરૂર નથી કે સભાનો ઉત્સાહ ઘણોજ સરસ હતો. અને સહુ કોઇ ઓચ્છ જતા ખેમાણમાં ભાગ આપવાને ઉત્સાહ પુરવક બહાર પડ્યા હતા. ઘણાજ ઉંચા વિચારો અને નમ્ર અંતઃકરણ જતા મી ગાંધીનો ચેહરો હસમુખો છે એમ તો મારે કહેવું જોઇએ. કેટલી કે જ આ હીંદી ટુકડીને શીક્ષણ આપે છે તેના માનમાં એક સરસ મેળાવડો કરી તેની ઉત્તમ કાળજીની કદર બુઝવામાં આવી હતી. આજ નૌ. ગાંધી ડા. કેન્ટલીના

દરેક ઠરાવમાં બતાવેલા ઉત્સાહની તારીફ કરતો ભાષણ જે સભામાં એ નમુનેદાર હોય તો તે એમજ છે. તે જ જે ડા. ફેન્ટીએ આપેલ પ્રશ્નને ટાઇમ્સથી ખ્યાલવાને માટે ફીક્સ ટુકડી હાલ લંડનમાં ખાકી સુરીના પોશાકવાળા ૫ હજાર પહેરે છે તો પહેરવાની અતી આગ્રહ કરે છે. આ ઘણને ઘણી ખુશાલી થઈ પછી અને ડા. ફેન્ટીનો ત. પેટ ભરીને ખુબ હરખ થઈ પેલી ટેકનીક શાળા, કે જ્યાં હીંદીઓને પ્રારંભ કામ આપવાને માટે જગ્યાની સરસ સગવડ કરી આપવામાં આવી હતી તેના ડાઈરેકટરોનો પણ મી. ગાંધીએ આભાર માન્યો.

ના. આગાખાન લશ્કરમાં એક સાધારણ સીપાઈ તરીકે બહાર પડવા છે એ તેમના ઉત્સાહનો દાખલો સભામાં આપતાં મી. ગાંધીએ કહ્યું કે તેમના કરવાથી આ હીંદી કુટુંબને ઘણી શાંતિ અને ઉત્તેજન મળશે. તે નામદારે દ. આફ્રીકાની લડતમાં આપેલી નાણાની કીમતી મદદ તથા બી ... સાથે રહી દ. આફ્રીકાના હીંદીઓને કરેલી બીજી મદદની મી. ગાંધીએ તારીફ કરી અને તેથી ના. આગાખાનના અનુયાયીઓ તેમજ બીજા હીંદીઓના મનમાં ઘણી ખુશાલીની લાગણી ફેલાઈ રહી. ત્યાર પછી ના. આગાખાન ભાષણ આપવાને ઉભા થયા હતા. એ ભાગ અમે આવતા અઠવાડીએ આપશું.

એક લાચાર ગીરમીટીઓ

નાતાલ ઈન્ડીઅન એસોસીએશન તથા પ્રોટેકટર ઓફ ઈમીગ્રન્ટસ વચ્ચે ચાલેલ એક લખાણ અમને મળ્યું છે તે ઉપરથી જણાય છે કે એક ગરીબ ગીરમીટીઓ પોતાના શેઠને ત્યાં વેલ ખાંડ બનાવવાના સંચા ઉપર કામ કરતો હતો તે વેળા અકસ્માત લાગવાથી તેના એક હાથ કપાઈ ગયો હતો, અને તેને બે માસ સુધી ઈસ્પીતાલમાં રહેવું પડ્યું હતું. ઈસ્પીતાલમાંથી તને છુટી મળ્યા પછી તને ઢોર ચારવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું. લગભગ એક માસ પછી તેને જણાવવામાં આવ્યું કે હવે તેની કંઈ જરૂર નથી અને તે હિંદુસ્તાન જઈ શકે છે, જો કે તેની ગીરમીટના હજી આઠ માસ બાકી રહેલા છે. આ માણસને એક સ્ત્રી અને બે નાના નાના બચ્ચાં છે. પ્રોટેકટરે એસોસીએશનને ઉપર એક કાગળમાં દરશાવ્યું હતું "આ કામ કરનાર માણસના શેઠને પૈસા લઈને લીધે બંધ પડી ગયા છે અને તેના તરફથી આ માણસને કાંઈ મળે એવો ભાગ્યેજ સંભવ છે. જોતાં આ માણસને મેં કહ્યું હતું કે જ્યારે તે હીંદુસ્તાન જવા ઉપડે ત્યારે મારી પાસે ફંડ છે તેમાંથી હું કંઈક મદદ કરીશ અથવા સગવડ કરવા બનતું. એના ફંડ પાસેથી બની શકે તેટલી મદદ હું કરાવીશ. તા. ૬૧ અકટોબરે આ બીજો પત્ર મળ્યો હતો તેમાં દરશાવ્યું છે કે શેઠના ખાતાએ આ માણસને કામમાં રાખવામાં આવેલો છે. તેને કઈ વખતે બરતરફ કરવામાં આવશે કે કેમ તે વિષે કંઈ જણાવવામાં આવ્યું નથી. આ અકસ્માતથી બન્યા પછી પ્રોટેકટરને તાત્કાલિક તે વિષે ખબર પડી. જેથી કાયદા મુજબ બદલો મેળવવાની મુદત પૂરી થઈ ગઈ હતી અને આ ગરીબ માણસને તેના શેઠ તરફથી કંઈ બદલો મળે એવી બીલકુલ આશા નથી, કારણ કે તેની પાસે પૈસા નથી. આ એક દુખી માણસની વિગત હીંદી ભાઈઓ આગળ આમ રજુ કરી છે. આ કાગળ મજકુર અને તેના કુટુંબને કંઈ પણ ઉદાર ભાઈ આફ્રીકામાં કે કોઈ બીજા કોઈ મદદ કરવા ઈચ્છે તો તેણે પોતાના નામે નાતાલ ઈન્ડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરીના નામથી ફંડ સ્ટ્રીટ, ડરબન મોકલી આપવી.

દ. આફ્રીકામાં બળવો

જનરલ ડી વેટ તથા બેયરસની સરદારી નીચે ઉઠેલો બળવો દાબી દેવાને યુનીઅન સરકાર તરફથી સખ્ત રીતે પગલા લેવામાં આવ્યાં છે. જનરલ બોથા રસ્ટનબર્ગમાંથી ગયા મંગળવારે બળવાખોરોની સામે લડવાને ઉપડી ગયા હતા અને તેજ દિવસે બપોરે તેમણે ૮૦ ને કેદી તરીકે પકડ્યા છે. કરનલ વાન ડી વેંટર સાથેના લશ્કર પાસે ૨૪ બળવાખોર હાર્યા થયા છે. કરનલ બ્રીટ્સના લશ્કર તરફથી ખબર મળ્યા છે કે કોમેલ આગળની લડાઈમાં મારીટ્ઝ ઘવાયો છે અને તે નાસી ગયો છે. આ બાબુજ ખબર હોય એમ લાગતું નથી.

મેજર બરેંડ

ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટના સેનાધીપતી મેજર બરેંડ કેમ્પે આગળ ભાષણ આપતાં જણાવ્યું કે આગલી લડાઈમાં હું બ્રીટીશ સાવટને નમાવવાનો પ્રયત્ન કરતો હતો. પણ ઈશ્વરે તેમ થતું અટકાવ્યું. અફવા ચાલે છે કે ફ્રી સ્ટેટના સેનાધીપતી તરીકે હું લશ્કર ઉભું કરીશ, અને પછી તઈયાર થએ એ રાજદ્રોહી જનરલો સાથે મળીશ વગેરે. સહર્ષ હું તે વાતનો જાહેર રીતે ઈનકાર કરું છું, અને જણાવું છું કે મે કદી તેવો વિચાર રાખેલોજ નથી. મારા ભાઈઓના સામે હથીઆર ઉઠાવવાનું કામ ગમે તેવું કડવું હશે તોપણ મારે સરકારની બાજુમાં ઉભા રહી મારી ફરજ બજાવવાની છે અને તે ફરજ બજાવવા આજ હું સરકારની પડખે ઉભો છું. જેઓ લશ્કરમાંથી છુટા થવા માગતા હોય તેણે તેમ કહી દેવું કે ઘેર જવાને પાસ મળશે. પણ બળવામાં તેઓએ ભાગ ન લેવો એવી ચેતવણી આપી. બાણુને અને ચાર માણસોએ છુટા થવાની માગણી કરી.

માજી પ્રમુખ સ્ટીનનો પ્રયત્ન

પ્રેટોરીઆથી 'લીડર'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે માજી પ્રમુખ સ્ટીન સુલેહ તરફ પોતાની વગ ચલાવી રહ્યા છે. તેના દીકરા ડા. કોલીન સ્ટીનને તેમણે ગંભીર ચેતવણી સાથે બળવાખોર આગેવાન પાસે મોકલ્યા છે. તે પ્રેટોરીઆ આવ્યા છે અને તેણે જનરલ બોથા સ્મટસની મુલાકાત લીધી છે. મોસમ કે તે દક્ષીણ તરફ ઉપડ્યા છે.

જનરલ હરઝોગની સલાહ

શુક્રવારના ખબરમાં રૂટર જણાવે છે કે બળવાખોરોને મળી તેમને ઘેર જવાની સલાહ આપવાને જનરલ હરઝોગ સ્મીથફીલ્ડથી નીકળ્યા છે.

ઉત્તર મરેન્ટીનમાં બધો બંદોબસ્ત સંતોષકારક રીતે થયો છે એવા ખબર સેનાધીપતી બરેંડે આપેલા છે.

જનરલ બેયરસ નાસી ગયો

પ્રેટોરીઆથી ખબર મળ્યા છે કે બેયરસનું લશ્કર વીખરાઈ ગયું છે, અને તેની પછાડી જનરલ બોથાનું લશ્કર પડેલું છે. બેયરસની સાથે કેપ હતો અને તે લીકટનબર્ગ તરફ નાની ટુકડી સાથે ગયો છે. બેયરસ પોતે ક્યાંક નાસી ગયો છે.

લીકટનબર્ગ વિભાગમાં કેટલાક બળવાખોર કલાસનની સરદારી નીચે હતા. આ કલાસનને કરનલ ઓલીવરહસે સખ્ત હરાવ્યા છે અને તેને બબ્બાન સાતેકની ટોળીમાં પકડ્યો છે. તેનું લશ્કર નાસી ગયું છે.

બળવાખોર તથા જરમન લશ્કર

ને ન્યુબર્ગ ટીંક, આગળ જરમન ફોજે કબજે કરેલી છે. અને ક્રેવ ઉપર હુમલો કરી ન્યાખ્યો છે. જરમન ફોજનો ઝાક મક્ષ્મન બગરથી બરકારી ફર રોવલેન આવી ફ્રાંસલાંભમાં આવી છે.

લેફ્ટ. નેલ પકડાયા

કર. વન ડી વેન્ટર કેસવીલીઆથી જણાવે છે કે લેફ. નેલ અને ૭ બળવાખોર પકડાયા છે. તે ઉપરાંત ૩૪૦ ઘોડા, ૨૫૦ ઢોર, ૨૧૦ રાઇફલ, અને ઘણા દારૂગોળો તેણે હાથ કર્યો છે.

શ્રીવારે ખબર છે કે બીજા ૫ અમલદાર અને ૪૫ માણસોને કર. વન ડી વેન્ટરના લશ્કરે પકડ્યા છે.

જોહાનિસબર્ગ, પ્રીટોરીઆ, બારબરટન, કેપટાઉન વીગેરે જગ્યાએ ડચ બોલનારાઓની મોટી સભાઓ મળી બળવાની સામે પોતાની વિરુદ્ધ લાગણીઓ બતાવી રહી છે.

બીજા બળવાખોર પકડાયા

એ મચારે પ્રીટોરીઆથી ખબર મળેલા છે કે તા. ૨૯ મી એ કર. બીલબરજરને ટકકે ન્યીન સ્ટેશને પહોંચતા બળવાખોર ની એક ટુકડી પડોશમાં હોવાના તેને ખબર મળ્યા. કમાંડર ડી વીલીઅરસને આ ટુકડીની તપાસ કરવા મોકલ્યા. બળવાખોરની એક મજબુત ટુકડી ઘણેક વાવટા સાથે તેના જોવામાં આવી અને તે ટુકડીએ કમા. ડી વીલીઅરસ ઉપર હુમલો કરી તેના ૧૬૦ માણસોને પકડ્યા. પછી બળવાખોર કર. બીલબરજર સામે ગયા. પણ ત્યાં હાર ખાધી. બળવાખોરો પાછળ ૨૦ માઈલ સુધી કર. બીલબરજરનું લશ્કર ગયું. કેટલીક ગાડીઓ, દારૂગોળા વીગેરે હાથ આવ્યા છે. બળવાખોરના ૧૩ મરાયા અને ૩૦ ઘાયલ થયા અને ૨૫૦ પકડાયા છે. આપણી તરફ એક મરાયો છે.

કેનહાર્ટથી ખબર મળે છે કે મારીટઝથી બીજા નંબર ને બળવાખોરોનો એક સરદાર પકડાયો છે.

ઉપર જણાવેલા ૧૦ માણસ જેઓ પકડાયા હતા તેમને કરનલ બીલબરજરે પાછા છોડ્યા છે.

મીસ હોબહાઉસની અરજ

બેવરલી ડી વેટના સબંધમાં, મીસ હોબહાઉસે મીસીસ સ્ટેન (માજી પ્રમુખના સ્ત્રી)ને કેબલ કર્યો છે કે "દ. આફ્રિકાની સ્ત્રીઓને હું અપીલ કરું છું કે સંપીલ થઈ થતી તેમણે અટકાવવી."

એ કામના કરતાં કેદખાનું ભલું!

ગયા મહીનાની શરૂઆતમાં ઇંડી કોલ કંપનીના એક હીંદી મજુરીઆને ડન્ડીની ફોજદારી કોરટમાં મી. બારનસડેલ સમક્ષ ખડો કરવામાં આવ્યો હતો. તેનું નામ ... ગોપાલ હતું. કોન્ટ્રેક્ટ સંબંધ તેણે ગુન્હો કબુલી કહ્યું કે આગાઉ તેને ૭ વખત સજા થએલી છે. તેજ ગુન્હા માટે આ ૭ મી વાર તેને લાવવામાં આવ્યો હતો. છતાં તેણે મજુરકરે કંપની આ કામે જવાની ચોખ્ખી ના પાડી. અને કહ્યું કે નાતાલના તે બીજે કુલીને પણ કામ કરવા જવા ખુશી છે. કંઈ કોલ કંપનીમાં તો તે કામ કરવા જવાનો નથી. તહોમતદારને ફરીથી વિચાર કરવાનો વખત આપવામાં આવ્યો અને કે ... આપ્યું હતું કે જો તે પોતાની હઠ પકડી રાખશે તો તેને કેદમાં ... કરવાની અમલદારોને ફરજ પડશે.

આ સમજાવટ પછી પણ તેણે તે મજકુર કંપનીએ કામ કરવાની ના પાડી. તેથી તેને બીજી વાર ... ઉપરાંત મજુરીની કેદની સજા કરવામાં આવી.

બીજો કેસ

બીજા એક હીંદી ઉપર પણ ઉપર મુજબનું તહોમત હતું. પણ તેણે તો કોરટમાં મૌનવ્રત ધારણ કરેલું જણાતું. કબુલ કે ના કબુલ એવું જ્યારે પુછવામાં આવ્યું તથા બીજા કેટલાક સવાલો પુછવામાં આવ્યા તેનો તેણે કાંઈપણ જવાબ ન આપ્યો અને માત્ર દુભાષીયા જ પુછે તે તે ફરી બોલતો રહ્યો. તેથી વિશેષ તે એક શબ્દપણ નહીં બોલ્યો. આખરે વિશેષ સવાલ પુછવાનું બંધ કરી તેનો કેસ એક અઠવાડીઆ ઉપર મુલતવી રાખ્યો. તે દરમીયાન તેના આગળની છાપ શું છે તે કોણ છે તેની તપાસ કરવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી.

સુવેઝની કેનાલ

સુએઝની કેનાલમાં એક જરમન સ્ટીમરે એક શેરો વાળ્યો છે એવા ખબર ગયે અઠવાડીએ મળ્યા હતા. આ ઉપરથી ભારે ચરચા ચાલી રહી છે. આ કેનાલના કારોબાર માટે ૧૮૮૨ માં જ્યારે અંગ્રેજ અને ફ્રેંચો સાથે ઝગડો ચાલતો હતો ત્યારે કાંઈક વ્યવસ્થા કરવાની જરૂર જણાઈ હતી. તે પછી ત્રણ વરસ જુદા જુદા રાજ્યોનું એક કમીશન નીમાયું. તેમણે વિચાર કરી એક યોજના ઘડી કાઢી અને તેમ, ગ્રેટ બ્રીટન, જરમની, ફ્રાંસ, ઓસ્ટ્રીઆ, ઇટાલી, સ્પેન, નેધરલેંડઝ, અને ટર્કીના પ્રતીનીધીએ ૧૮૮૮ ના ડીસેમ્બરમાં કોન્સ્ટાંટીનોપલ ખાતે સહી કરી હતી. તેમાંની પહેલી એક શરત નીચે મુજબ છે. તે કેનાલ હમેશાને માટે, લડાઈ અથવા તો સુલેહના વખતમાં બધા દેશો માટે ખુલી છે રૂંધી રાખવામાં આવશે નહીં. તે કેનાલના જથ્થાના કાંઈ પણ કીલ્લાએ બાંધી શકશે નહીં. કેનાલની હદમાં અથવા તેના બારાના અંદરમાં કે ત્યાંથી ત્રણ માઈલની અંદરમાં લડાઈ થઈ શકે નહીં. લડાઈ કરતી પ્રજાની માલેકીની મનવારોને લશ્કરના ચડાવવા ઉતારવાને અથવા તો ફરીને ખેરીજી ભરવાને અથવા કેનાલ કે તેના બંદરોમાં ખાસ અગત્યના કારણ વગર ૨૪ કલાકથી વધારે રહેવાની પરવાનગી નથી. સામસામે લડતી બન્ને પ્રજાની માલીકીની સ્ટીમરો એકજ વખત કેનાલમાં દાખલ થવાને આવે તો એકના ઉપડ્યા પછી ૨૪ કલાકે બીજી સ્ટીમર ઉપડી શકે. કેનાલમાં કોઈ મનવાર રાખી શકશે નહીં. જોકે લડાઈમાં સામેલ ન હોય તેવા દરેક રાજ્ય પોરટસઈદ અને સુએઝ આગળ બબ્બે મનવાર રાખી શકે. આ કેનાલ લડાઈ દરમીયાન બ્રીટીશ તથા ફ્રેંચ લશ્કર લઈ જવાને વાપરવામાં આવી છે. એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્યાં બેઠેર કરતાં જરમન જહાજોએ મીત્ર રાજ્યોના જહાજોને હરકત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. બ્રીટીશ કેનાલના રખવાળાએ બન્ને પક્ષનાં જહાજોને માટે બંધ કરવા તરીકે આ કેનાલનો ઉપયોગ નહીં કરવાનું ઠરાવ્યું મનાય છે.

તા. ૧ નવેમ્બરથી પરદેશના તાર એ. બા. ફ્રી કોડ પેઢીમાં આર્મીન, સ્કોટીશ કોડ હરામી આર્મીન, વેસ્ટર્ન યુનીયન અને લીબરસ કોડથી મોકલી શકાશે. કયો કોડ વાપરવામાં આવ્યો છે તે પણ તારમાં જણાવવું જોઈએ.

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

લાસીમાં એક હીંદી જબરજસ્ત લડાઈ થઈ ગઈ તેની ખબર આપતાં 'લંડન ટાઈમ્સ' નો ખાસ ખબરપત્રી જણાવે છે કે ત્રણ દિવસમાં બેલજીઅમના દશ હજાર માણસ મરાયા, અને મરી ગયા પરંતુ તેના નુકશાનની સરખામણી દુશ્મનના નુકશાન સાથે કરી શકાય એમ નથી. તાજેતરી પડેલા હીંદી લશ્કરને લડાઇમાં ઉતારવામાં આવ્યું છે. હીંદી લશ્કરના ઉપર અહીં જરમનો એકદમ ધસી આવ્યા અને આપણા લશ્કરને પાછા હઠવાની ફરજ પાડી. જરમન શત્રુ ઉપર તેમની પાછળ પડ્યું હતું. એટલામાં શીખ રીજીમેન્ટ લશ્કરની મદદે ગયા. આ રીઝર્વ લશ્કર હિંદીઓનું હતું.

થોડો વખત તો એક અતિ ભયંકર જોસ સાથે જાણાયા. શીખ અને ગુરખાઓ ત્યાર પછી અચાનક ઝનુનથી દુશ્મનો ઉપર તુટી પડ્યા અને દુશ્મન પાછા હઠ્યા અને નાસવા લાગ્યા. અને શીખ લોકો ભાલા સાથે અને ગુરખા લોકો કુકરી લઈ તેમની પાછળ દોડ્યા. અને દુશ્મનોનો ભારે સંહાર કરી નાખ્યો. આગલી કેદ પણ લડાઇમાં આવા કાપાકાપી થઈ હતી. એમ અડસટ્ટે કાઢવામાં આવ્યું છે કે વીસ હજાર જરમનો મરાયા અને ઘવાયા છે ત્યારે અંગ્રેજોનું નુકશાન બે હજારથી વધુ નથી થયું.

ગુરખાઓની બહાદુરી

[illegible] પરીસનું એક છાપું [illegible] કરે છે કે [illegible] પાસેના જરમન [illegible] તેઓને હઠાવવાને [illegible] કરવાનું કાંઈ ચાલ્યું નહીં ત્યારે [illegible] માણસોએ હવાઈ વહાણો મારફત જરમન [illegible] જરમન લશ્કરની પાછળ [illegible] માઈલ ઉપર શોધી કાઢ્યું [illegible] ત્યાંથી છ માઈલ દુર હતી. [illegible] એક ગુરખાની ટુકડીને એ [illegible] બેસાડી [illegible] નદીના [illegible] કર્યું. તેમણે ત્યાંથી લાંબી મજલ કરી [illegible] પાછા રસ્તે ઉપર આવી પહોંચ્યા. [illegible] સાથી [illegible] ઓછામાં [illegible] કુકરી [illegible] ગયા. [illegible] ગુરખાઓ [illegible] ત્યાં [illegible] પછી ટુકડીના [illegible] અવાજ સાંભળ્યો. તુરતજ [illegible] જરમન [illegible] દેખાતા હતા તે અદૃશ્ય થયા. [illegible] ગુરખા ઘણી [illegible] ઉપર [illegible] ગુરખા [illegible] પહોંચી [illegible] જરમન [illegible] હતી.

ઘવાયેલા હીંદીઓ

[illegible] લડાઈ [illegible] ન્યુફોરેસ્ટમાં [illegible] હોસ્પીટલ [illegible] છે.

હીંદી સોલજરોને [illegible] હોલ આપવાની ગોઠવણ થઈ છે અને [illegible] મળી [illegible] છે.

હીંદી લશ્કરથી ત્રાસ

[illegible] ખબર મળ્યા છે કે જરમનોએ હીંદી લશ્કરને [illegible] નથી કોઈ [illegible] છે એમ [illegible] આવ્યું છે કે હીંદીઓના [illegible] બળ અને તેમની [illegible] તેની [illegible] અસહ્ય છે. એમ જાહેર થયું છે કે બ્રીટીશ [illegible] લડાઈમાં [illegible] સામસામે [illegible] આવે ત્યાં સુધી હીંદીઓને અલગ રાખે છે, અને પછી તેઓ તેને જરમનો સામે છોડી મૂકે છે.

બરલીનમાં માન્યતા

એવી જાણ છે કે [illegible] હીંદી લશ્કર આવે [illegible] માં નથી [illegible] મેદાનમાં આવશે.

[illegible] ઓગસ્ટમાં [illegible] જરમની [illegible] વચ્ચે [illegible] તેમણે [illegible] તેના ઉપરથી તેમણે માનેલું કે હીંદીઓ [illegible] યુરોપ નહિ આવે.

સર પ્રતાપસીંગ

લંડનથી 'ડેલીમેલ' નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે મહારાજા સર પ્રતાપસીંહે ભાષણ આપતાં કહ્યું કે બ્રીટીશરો હાલ [illegible] ખુન રેડે છે. ભુતકાળમાં રજપુત રાજ્યને માટે બ્રીટીશરોએ ખુન રેડ્યાં છે, અને ભવિષ્યમાં [illegible] હવે [illegible] અમારે [illegible] પ્રતાપ [illegible] છે. તેથી હું અને [illegible] લડાઈમાં [illegible] પોતાની વસ્તીને [illegible] કે તેમની [illegible] બ્રીટીશ સરકાર તેમના [illegible] સંભાળશે.

હવાઈ વહાણને બતાવેલો હાથ

હીંદી લશ્કરના અનુભવોનો [illegible] એક [illegible] મુજબ [illegible] છે. એક જરમન ઉડનારાએ એક [illegible] ઉપર બોંબ ફેંક્યો. [illegible] હીંદી [illegible] એક [illegible] કોઈ [illegible] હીંદીઓ એ અવાજ સાંભળ્યો અને ધાર્યું કે જરમનોએ હલ્લો કર્યો [illegible] તેઓએ [illegible] કરી [illegible] દરેક [illegible] ખબર [illegible] મળી. [illegible] ઉડનાર [illegible] દરેક બંદુકો [illegible] છોડી [illegible] જમીનદોસ્ત કરી [illegible] ઉડનારાના [illegible] થઈ ગયા.

સીંગાપુરમાં હીંદીઓ

જાપાન અને બ્રીટીશ લશ્કરને મદદ કરવા હીંદી લશ્કર સીંગાપુર જઈ પહોંચ્યું છે.

એમડનને બુડાડેલી વધુ સ્ટીમરો

[illegible] પીનાંગને રસ્તે જતી [illegible] એમડને [illegible] બુડાડી દીધી છે.

એક ફ્રેંચ [illegible] પણ એમડને બુડાડી છે.

એમડને ચોખું [illegible] છે અને બીજો પણ [illegible] ફેરફાર કર્યો છે [illegible] ઉડાવતી [illegible] નકલ [illegible] કહેવાય છે [illegible] સ્ટીમર ધારેલાં [illegible] આવતાં [illegible] સાથી [illegible] થઈ [illegible] તેથી [illegible] ૩૨૫૦ ટનની [illegible] સ્ટીમર હતી.

[illegible] ખબર મળ્યા છે કે [illegible] પીનાંગમાં [illegible] થઈ હતી. [illegible] હલ્લો કર્યો પણ [illegible] ડુબી ગઈ [illegible] માણસોને એમડને બચાવી લીધા.

ઓસ્ટ્રેલીઆ સરકારમાં ચેતારી સમાચારનો છાપનાર જણાવે છે કે સ્ટીમર એમડનને ઠેકાણે પાડવામાં આવી છે. પણ તે કેવી રીતે એ ખબર આવ્યા હતા ત્યારે સાંપડી શકાત. કેટલાક એક ધારે છે કે આમસ્ટરડામથી ખબર મળી છે કે જરમન ક્રુઝર એમડનને સીંગાપુર જતી જાપાનીઝ સ્ટીમર ઇબુકી સાથે લડાઈ થતાં ડુબાડી દીધી છે.

એમડન વિશેની હજુ અંધારામાં પડેલી છે. કેટલાએક શંકા લાવે છે કે તે બરાબર ઠેકાણે પડી હશે કે નહીં પરંતુ અહીં ગ્રેહામ શહેર નજીકના રેટ ઉપરથી જણાય છે કે તે બરાબર ઠેકાણે પડી હોવીજ જોઈએ. કેમકે દશ દિવસ ઉપર કલકત્તાથી સ્ટીમરમાં ચડેલ માલ ઉપર લડાઈના જોખમનો વીમો રૂ. ૨૦ જેટલો ભાવ હતો તેને બદલે હાલ પ. રૂ ૧૫-૦ છે. એમડન ઠેકાણે પડવાથીજ ભાવ આટલા બધા ઉતરી ગયા હશે.

તેજ છાપનાર જણાવે છે કે હીંદુસ્થાનથી બે સ્ટીમર નીકળી ચુકી છે અને બનતાં જોખમ છે એટલે તેની આતુરતાથી રાહ જોવાય છે.

તોપના ગોળા કે ફટાકડા

બેલજીયમમાંનો એક અંગ્રેજી અમલદાર હીંદી લશકરનું ત્યાં હાલના વખતમાં નીચે મુજબ વરણન કરે છે બ્રીટીશ લશકરને મદદ કરવા નવો આફ્રીકા ગયા અને નૈતીક મદદ આપવા પાછળ ગયા તેઓ પહોંચ્યા કે તરતજ જર્મનોએ મારો શરૂ કરયો અને એ મારો ભયંકર ખતરામાં ખરાબ હતો એમ જણાયું, હીંદીઓ તેને પુરો સમજતા નહતા તેઓએ તોપના ગોળા કદી જોયા નહતા તેઓ સમજ્યા કે તે ફટાકડા હતા.

ન હીંદી લશકરના ધીરજ અમલદારે કહ્યું કે તે બહુ ગંભીર વખત હતો. પણ જરમન ન જોયા કે તરતજ હીંદીઓએ ખુશીની કીકીઆરી કરીને તેમની ગોળીઓના હાથ તેમને બતાવ્યા.

એક હીંદી લડાઈમા કુદી પડ્યો ત્યારે કઈ આવતે ભણીને, અમે ધાર્યું કે તેને ડાકટરી મદદની જરૂર છે પણ તેને તો બહુ હાસ્યભરી જોઈતી હતી.

હીંદી લશ્કર અમેરિકા થઈને ફ્રાંસ ગયું

હીંદી લશ્કર ફ્રાંસમા કયાં થઈને ગયું તેની હકીકત હમણા બહાર આવી છે. હીંદુસ્તાનથી ફ્રાન્સ જવાનો ભરગી રસ્તો સુએજની સામુદ્રધુનીમા થઈને છે પણ હીંદી લશ્કરને તેથી ઉલટે રસ્તે લઈ જવામાં આવ્યું. પાસીફીક મહાસાગરમા થઈ આશરે એક લાખ હિંદી લડવૈયા ઉત્તર અમેરીકાના વાનકુંવર બંદરે ઉતરયા. ત્યાંથી હજાર માણસોને લઈ જવાને તે બંદરે ૬૦ સ્પેશીઅલ ટ્રેનો તૈયાર હતી. તે ટ્રેનો મ તેમણે ઉત્તર અમેરીકા ઓળંગ્યો, અને પશ્ચિમ કેનેડાના હવી એક બંદરે પહોંચ્યા, આ ટ્રેનો પાસીફીક પહોંચી ત્યાં સુધીમાં રેલ્વે લાઈનનો બધો વ્યવહાર બંધ કરયો હતો. ઉપર જણાવેલ ગામ હજારનું લશ્કર શાંત અને સુરક્ષીત હતું, બીજું લશ્કર પાછળથી આવ્યું તે એક લાખ આશરેનું હતું કર એવી ગુપ્તતાથી લઈ જવામાં આવ્યું કે વચ્ચે તેની કોઈને ખબર પડી નહિ. જ્યાં મોટા ટેશનો આવે ત્યાં ટ્રેન ન ઉભી રાખવામાં આવતી નહિ, પણ અધવચ ઉભી રાખવામાં આવતી આવતું. ખાણુ ટ્રેનમાંજ આપવામાં આવતું. ટ્રેનો પણ એટલી ઝડપથી લઈ જવામાં આવી કે વાનકુવરથી

ક્વીબેક જવાનો પાંચ દિવસનો રસ્તો હતો તે ચાર દિવસમાં પસાર કરયો આમ ટ્રેનમાંથી ઉતર્યા ત્યારે લગભગ તુરત પાછા તે લોક સ્ટીમરોમાં બેઠા.

ક્વીબેક બંદરેથી સ્ટીમરોનો મોટો કાફલો આટલાંટીક મહાસાગરમાં રવાના થયો અને ત્યાંથી જીબ્રાલટરની સામુદ્રધુનીમાં દાખલ થઈ તે બધો કાફલો મારસેલ્સ પહોંચ્યો.

હિંદી લશ્કર માટે બ્રીટીશ સરકારને આ રસ્તો કેમ લેવો પડ્યો. તેના કારણમાં એમ જણાવવામા આવે છે કે ભૂમધ્ય સમુદ્રમાં થઈને જતાં ઇટલી અને તુરકસ્તાનની હદ આવે છે તે સમયે બન્ને રાજ્યની સ્થિતિ અનીશ્ચીત હતી કોણ અને ક્યારે આ લડાઈમાં સામેલ થશે તે ખબર નહોતી. તેથી હજારો માણસોના જીવ જોખમમાં નહિ નાખવાના હેતુથી આ રસ્તો સરકારે પસંદ કરયો હશે આમ હિંદી લશકર વાનકુવરને બંદરે ઉતરયું. તે કાફલાથી કેનેડીઅન લશકરને સ્ટીમરોમાં ચઢાવેલું પાછું ઉતારવું પડ્યુ અને તે સ્ટીમરો હિંદી લશકર માટે વપરાઈ હતી કેનેડીઅન લશકર સ્ટીમરો માંથી પાછું ઉતરયું ત્યારે વસ્તીમા એવી ચરચા ચાલેલી કે સમુદ્રમા જરમન ક્રુઝરો ભમે છે તે બીકથી લશકર લઈ જવાતું નથી. આમ એક લાખ હિંદી સીપાઈઓ કેનેડા વચ્ચે થઈને પસાર થયા છતાં કોઈએ જાણ્યુ નહિ.

લડાઈ અને તુરકી

શનીવાર

ક્રીમીઅના એક શહેર ઉપર ટરકીશ ક્રુઝરે ગોળા નાખ્યા છે.

કોકેસસમા નોવોરોસીક આગળ ટરકીશ ક્રુઝર હમીદીઆએ આવીને શહેરને નાશ થવાની ધમકી આપી પણ ટરકીશ અમલદારો સાથે પાછળથી વાત ચિત થતાં પાછી ચાલી ગઈ નોવોરોસીક કાળા સમુદ્ર ઉપર કીલ્લેબંધી શહેર છે.

ગોઅબેને નાખેલી દરીઆઈ સુરંગો સાથે અથડાવાથી રુસી અન સ્ટીમરો યાલ્ટા (૧૩૬૧ ટન) અને કાઝબેક (૯૦૩ ટન) ડુબી ગઈ છે

કોન્સ્ટન્ટીનોપલથી રૂટર ખબર આપે છે કે ઈંગ્લાંડ અને ટરકી વચ્ચેનો સંબંધ તુટવા ઉપર છે

બ્રીટીશ એલચીએ વડા વઝીરને જાહેર કરયુ છે કે જો ટરકીશ લશ્કર ઈજીપ્શીઅન સરહદ ઓળંગશે તો ટરકી સાથે લડાઈ થશે.

ત્રણે રાજ્યના એલચીઓએ લડાઈ થાય તો તેની તઈયારી કરી રાખી છે.

ઈજીપ્તમાં લડાઈ થાય તો મદદ માટે જીબ્રાલ્ટર આગળ ૧૨,૦૦૦નું લશ્કર અને માલ્ટાનું લશ્કર તઈયાર થઈ રહ્યું છે.

કોન્સ્ટન્ટીનોપલથી રશીઅન એલચીને બોલાવી લેવામાં આવેલ છે

ટરકીની લડાઈના કામ વિષેની ખબર પડી કે તુરતજ પેટ્રોગ્રાડમાં રશીઅન રાજધાનીમાં પેટ્રોગ્રાડમાં બ્રીટીશ અને ફ્રેંચ એલચી ખાતાના મકાનો પાસે ભેળા થયા

ઈજીપ્ત ઉપર અસર

આ મથાળા નીચે 'મરક્યુરી' લખે છે કે રાતો સમુદ્ર લગભગ આખો ટરકીનો છે. ઈજીપ્ત ટરકીના નામનો પણ નીચે છે, પરંતુ તા ૧૮ જાન્યુઆરી ૧૮૯૩ના ફરમાનથી બ્રીટીશ તાબે ગયું છે. હવે જો લડાઈ શરૂ થઈ ત્યારે ઈજીપ્ત માંથી તમામ બ્રીટીશ લશ્કર સરકારે ખેંચી લીધું ન હતું અને જે રહેલું હતું તે જવાબદારી પણ ભરપાઈ કરવાની

આવી હતી. હાલ સાધારણ નોબતે પ્રમાણે તુર્કીશ લશ્કર રહે છે જેની માંહેથી તથા એશિઆમાયનરમાંથી ૭૪૬૦૭ અને ૬૨,૦૦૦ના લશ્કરની મદદ મળી શકે છે. તે ઉપરાંત એક પ્રીઅન લશ્કર ૬૯,૦૦૦નું છે.

તુર્કીશ લશ્કર સુલેમાનના વખતમાં ૧૯૧૦માં ૨૮૬,૧૫૯ નું હતું ત્યાર આગળ આખી છાપ ફીરવવાનું અને બે લાખ રીઝર્વનું ગણાય છે. આ ઉપરાંત ખાસ બોલાવવાથી બીજું દશ લાખનું લશ્કર લડાઈમાં હાજર થઇ શકે. રશીઆનું કોકેસસમાં ટર્કી સામે થવાને દશ લાખનું લશ્કર જોઈએ છે. અને ગ્રીસ સરહદ પર ખબર થયું છે. ટર્કી જરમની અને ઓસ્ટ્રીઆ સાથે જોડાય તો બાલ્કન રાજ્યો ગ્રીસ રશીઆ ફ્રાંસ અને ઈંગ્લાંડની સાથે જોડાવાનું કહેવાય છે. બલ્ગેરીઆ અને રોમાનીઆ સરહદી નહીં તો પણ ટર્કી તેને ભૂલી શકશે નહીં. ૧૯૦૯માં જરમન લશ્કરી મીશન હાલના બેલ્જીઅમના ગવર્નર ફીલ્ડ માર્શલ વોન ડર ગોલ્ટઝની સરદારી નીચે ટર્કીશ લશ્કરને કેળવવા ગયેલું તે વખતે ૨૦ અમલદારોને પણ ઘરેલ માટે રાખવામાં આવેલા. ૧૯૧૩માં બાલ્કન લડાઈ પછી એક જરમન જન લેને તે મીશનના વડા તરીકે બોલાવેલા અને ત્યારે ૪૦ જેટલા જરમન અમલદારો રાખવાની ગોઠવણ થઇ. થોડા અઠવાડીયા થયાં તો એવી ખબરો આવી રહી છે કે સખ્યાબંધ જરમન અમલદારો તથા ખલાસી તેમજ [illegible] માટે ૧૬ ઇંચની તોપો ટર્કીના ખુશકી તથા દરીઆઇ લશ્કરમાં મોકલ્યાં છે અને જરમન જનરલ લેમન ટર્કીશ લશ્કરની લગભગ સરદારી ભોગવે છે.

સે.મવ.ર

કાળા સમુદ્રમાં રશીઅન બંદર નોવોરોસીક ઉપર ટરકીએ જે હુમલો કર્યો તે વખતે તેના ઉપર બોંબ ગોળા ફેંક્યા હતા અને તે બધા પેટ્રોલની ટાંકી ઉપર ફેંકેલ હતા.

બીજા એક રશીઅન બંદર થીઓડોશીઆ ઉપર એકસો ગોળા ફેંક્યા હતા.

બોસ્ફરસમાંથી ઓડેસા તરફ જતી ટરકીશ મનવારને અટકાવવા રશીઅન ટારપીડો સ્ટીમરોએ પ્રયત્ન કર્યો હતો. ટરકોએ બે રશીઅન જહાજ ઉપર તોપો ફેંકી અને ડુબાડી દીધી અને તેમાંથી ૩૦ રશીઅન ખલાસીને અહીંથી પકડ્યા છે. ટરકોને કાંઇ નુકશાન થયું ન હતું.

ઓડેસાથી ખબર મળે છે જણાવે છે કે ઓડેસામાં ટરકીએ ઓચિંતી ટરપીડો દાખલ થઇ એક મનવાર અને ખલાસીને ડુબાડી દીધા. વળી રશીઅન અને એક ફ્રેન્ચ જહાજને ગોળાથી નુકશાન થયું અને બે ખલાસી મરણ પામ્યા. નેક શહેર ઉપર ગોળા પડ્યાં, પણ શીનીના કારખાનાને તે [illegible], અને તેથી કેટલાએક શહેરીઓ મરણ પામ્યા.

ટરકીના કામકાજ ઉપર ત્રણ રાજ્યો વિચાર કરી રહ્યા છે.

હાલ એવી માન્યતા છે કે કોન્સ્ટન્ટીનોપલની જાણ બહાર ટરકીશનાં જરમન અમલદારો આ હુમલો લઇ ગયા હોય. એમ તો ટરકીએ જરમનોને મનવારોમાંથી દૂર કરવાની જરૂર છે.

લડવાની જરૂર પડે તો એશીઆટીક [illegible] રશીઆ તૈયારી થઇ રહ્યા છે.

રશીઅન એલચીના જવા માટે પરવાનો [illegible] એલચી રશીઅન બાબતની સંભાળ રાખે છે.

ટરકીશ મનવારે ઓડેસામાં દાખલ થઇ રશીઅન સ્ટીમરો પર હુમલો કર્યો. ટરકીમાંથી બધા રશીઅન એલચીને રશીઆ ના [illegible] લીધાં છે.

ઇજીપ્તમાં બ્રીટીશ વીરૂધ્ધની લાગણી [illegible] રહી છે. અને આસપાસમાં જરમનોની ચેતવણી થાય છે.

અરબસ્તાનમાં ટરકીનું મજબુત [illegible] લશ્કર ઝુમે છે.

ઇજીપ્ત કે જે નામનોજ ટરકીશ પ્રાંત છે તેના ઉપર હુમલો લઇ જવાની ધારણાને માટે આ ટરકીશ લશ્કર ખાસ ધ્યાન આપવાનું થઇ પડ્યું છે.

બલ્ગેરીઆમાં ટરકીની પોલીસી સામે વિરુદ્ધ બનતી છે.

પ્રેસ બ્યુરો સમાચાર જાહેર કરે છે કે કોન્સ્ટન્ટીનોપલમાં બ્રીટીશ એલચી ખાતાનો સંબંધ ટરકીએ તોડી નાખ્યો. હોવાથી બ્રીટનને ઇજીપ્તમાં બ્રીટીશ સત્તા સાચવવાને જરૂરી પગલાં લેવા પડશે.

અલટીમેટમ

રશીઅન બંદરોના ટરકીએ કરેલા હુમલા માટે મિત્ર રાજ્યોએ ટરકીનો ખુલાસો માગ્યો છે અને મનવારોમાંથી બધા જરમનોને દૂર કરવાની તથા ગોબન અને બ્રેસ્લોમાંથી તેઓ ઉતારી લેવાની માગણી કરી છે.

સમજુતી થશે?

તા. ૨૬ ઓકટોબર કોન્સ્ટન્ટીનોપલથી નીકળેલા તારમાં ખબર છે કે ૨૯ વજીરે બ્રીટીશ એલચી ખાતાને ફરીને ચોક્કસ ખાત્રી આપી છે કે ટરકી લડાઇ ઉઠાવશે નહીં. ટરકીએ કાઉન્સીલના પ્રમુખ હલીલબેને ટરકીની તટસ્થ રહેવાની જરૂરીઆત સમજાવવાને સોરીયા બુખારેસ્ટ વીએના અને બરલીન મોકલ્યા છે.

રશીઆએ ટરકીની હોડ કબુલ કરી છે તેની ધીરજ હવે ગઇ છે. તે કહે છે કે જો ટરકી તરવાર કાઢશે તો તે તરવારથી મરશે.

બલગેરીઆ જણાવે છે કે તેને બેમાંથી એક પક્ષમાં તો જોડાવુંજ પડશે.

રશીઅન કાફલાનો હુમલો

સમુદ્રમાં સુરંગ પાથરનાર એક જહાજને ૧૦૦ સુરંગ સાથે તથા એક રશીઅન ડીસ્ટ્રોયર અને એક ટારપીડો બોટને ટરકોએ ડુબાડી દીધાં છે.

ત્રણ રશી અમલદાર અને ૧૨ ખલાસી પકડાયા છે.

બીજા તારમાં ખબર છે કે રશીઅનોએ સેબાસ્ટોપોલ આગળના ટરકીશ કાફલા ઉપર હુમલો કર્યો છે.

લડાઈ જાહેર નથી થઈ

એવું પેટ્રોગ્રાડમાં શનીવારે ટરકીશ એલચીએ જાહેર કર્યું છે. અને તેને પાસપોર્ટ હજુ મળેલ નથી.

બ્રીટન અને ટરકી

લંડનમાં પ્રેસબ્યુરો તરફથી ખબર પ્રગટ થયા છે કે લડાઇની શરૂમાં બ્રીટને ફ્રાન્સ અને રશીઆની સાથે ટરકીને ખાત્રી આપેલી કે જો તે તટસ્થ રહેશે તો તેની સ્વતંત્રતા કાયમ રાખવામાં આવશે. તે પછી મીત્રચારી જાળવવા ઘણી ખામોશ પકડી છતાં ટરકીએ જરમન મનવારો બાબતમાં તટસ્થતાનો ભંગ કર્યો.

ટરકીશ લડાઇ ખાતાના પ્રધાને જરમન સલાહથી ઇજીપ્ત અને સુએઝ કનાલ માટે લશ્કર અને આરબોના [illegible] બાબતમાં પાશાઓને [illegible] તૈયાર કરી છે.

આગળ ચાલતાં આ ખબરપત્રી ઇજીપ્ત સામે જુદા જુદા ખટપટ [illegible] જરમને કરેલા કાવતરાંની હકીકત આપે છે અને ખાત્રી બતાવે છે કે એવાં કાવતરાંથી સામે ચાલ કરીને

મુસલમાનોની વધારી . હથીયાર તો ... માં મુસલમાનોને સોંપવું એવો કોઈ હેમ નથી.

સ્વાધીનો વિરોધ કર્યો

કોન્સ્ટાન્ટીનોપલમાંથી આવેલ ફ્રેન્ચ અને રૂસ એલચી એમને પાસ પોર્ટ મળી ગયા છે.

મ ળવિત ર

ઇજીપ્તમાં લડાઈની

મુંબઈવાસના છાપામાં ખબર છે કે હથીઆરબંધ ૨૦૦૦ અરબીઓ રુસ્તીને તરફ રહેલાનું અથવા મિસર જ્યોતેર પણ ફ્રેન્ચોનો આગ્રહ કરે છે

લડાઈની હેરી ઇજીપ્તની હદમાં દાખલ થયા છે.

કરારી અને મિત્ર રાજ્યોના એલચીઓ એક બીજાના રાજ્યોમાંથી રવાના થયા છે.

હીંદમાં મામલો કેમ છે?

સીમલાના એક તાર ઉપરથી રૂટરનો તા. ૧ નવેમ્બરનો રોજ તાર કરે છે કે હીંદી મોસ્લેમરૂપે મરતબે, બાળગતાર ખબરપત્રથી ટરકીના અભિપ્રાયથી બરેલ વરતનથી આખા હીંદને વાકેફ કરેલું છે. જરમની અને ઓસ્ટ્રીઆ, કે જે ટરકીના ઘરમના વેરીઓ છે તેની શીખવણીથી ટરકી યુદ્ધમાં એખરાદ ને લિપવતા ઉપર આ ખાસ ખબરપત્રમાં ખાન નાખિકદગી બતાવવામાં આવી છે આ ખબરપત્ર હજુ ભણાં ગામડામાં પહોંચ્યો નહીં હોય, પરંતુ મુસલમાન આગેવાનોએ બ્રીટનની મદદમાં સભાઓ ભરવાનું શરૂ કરી દીધું છે અને મસ્જીદોમાં બ્રીટિશની જીત માટે પ્રારથના થાય છે

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

સ્ટી. સુરત તા. ૧૨ અકટોબરે કલકત્તાથી ઉપડી ચુકી છે સોમવાર તા. ૨ જીએ એક ટપાલ મળી છે. તેમાં તા. ૨૧ સપ્ટેમ્બર સુધીનાં છાપાં તથા કાગળો નવાં છે

વિવિધ સમાચાર

ક્રાઇસ્ટચર્ચની બધી મ્યુનીસીપાલીટીની નવા વરસની ચુંટણીનુ કામ મુલતવી રાખવામાં આવ્યું છે

ઇંડીઅન રીવ્યૂ બીજની જાતમાં કાઢેલ પેપર તા. ..., થી અકટોબરે અંકમાં પ્રગટ થયો છે તેમાં કેલી ... પ્રધાન શ્રી. હરકરદ વડી સરકારે નરગાવ બાબતે માટે ... તાર બતાવેલું ને તેમાં યુનીઅન સરકાર અને પારલામેન્ટ, તથા સર શીલીયમ સોલોમન અને તેના સહાયકોનો આ ... માને છે. ... બતાવેલી લાગણી તેમ ... નોંધ લેવામાં આવી છે.

... લડાઈની સોસાયટીના સક્રેટરીને ટ્રાંસવાલ લી. ... તરફથી નીચેનો સંદેશો મોકલ્યો ... 'ટ્રાંસવાલના ... લડાઈના મેદાનમાં ઉતરેલા હીંદી લશ્કરને તેઓની ઉત્તમ બહાદુરી અને વફાદારીને માટે મુબારકબાદી આપે છે. ઈશ્વર તેમનું રક્ષણ કરે.'

... રોડેશીઆમાં મારશલ લૉ કાયદો જાહેર થયો છે

દ. આફ્રીકાની અંદર હિન્દીઓને લીધે યુનીઅનના અધિકાર ... તેમાં ઘણા ફેરફાર થયો છે ... શાંતિ ... સત્યાગ્રહીઓ પછીને જોઇએ મદદ લેય છે તે ઉપર ... ચરચા ચાલી રહી છે.

... ખબરમાંથી જણાવે છે કે ... એક તારના સંદેશા માટે જણાવવામાં આવ્યું છે કે ... અને ... માટે ફાંસીની સજા કરી છે બીજા ૧૬ ને જુદી જુદી મુદત સુધીની સખત સજા કરવામાં આવી છે. ... કરનાર તથા ... એ બાબુઓને ... વરસની કેદખાનાની સજા ફરમાવી છે.

પોરટએલીઝાબેથની હુજમ સુનત જમાતની બીજી સભા ગઈ તા ૧૮ મીએ મળી હતી. મંત્રી લખે છે કે તે દિવસે મી. રણછોડ ગરબડદાસે વાંચન તથા તેમના સુધારા ઉપર ભાષણ કરયું હતું. અને પછી નવસારી વાળા મી. ઇબ્રાહીમ હુસેનની અમારી કોમને કરેલી મદદ માટે મુબારકી પત્ર લખવાનો ઠરાવ થયો હતો. બીજી સભા તા. ૧૮ નવેમ્બરે મળશે. જે વખતે પઇસાનો હીસાબ રજુ કરવામાં આવશે.

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

"જેલનાં ક...—એમાં સત્યાગ્રહ સંબંધમાં લખાયલા ઉરદુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી. શી. ૬, પો. ૬ પેની

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો તથા ભાગ ૨ જો—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ 'ઇંડીઅન ઓપીનીઅન' માં લખેલાં પ્રકરણો આ બન્ને ભાગમાં પુસ્તકરૂપે બહાર પડેલાં છે તેમાં પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેને લગતી બાબતો છે અને બીજા ભાગમાં પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત, સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને ... ઇલાજ, કબજીયત મરડો વીગેરે બાબતો છે. કીંમત ... ની ૭ ૭ પેની, અને ટપાલ ખર્ચ દરેક ઉપર એક ...

... ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ...ની ચરચા સંસ્થાનોમાંથી ગીરમીટ નાબુદ કરવા વિષે ... મી. જી કે ગોખલેના ઠરાવ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં થયેલી ચરચાનો સંપુર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે. સાથે મી ગોખલેની કારકીર્દિનો ટુંક હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીંમત ૬ પેની; ટપાલ ખર્ચ ૧ પે. આ. પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કી. ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પે

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર: વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ... ટુંકાણે સંક્ષેપમાં લખ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

રામાયણ અને મહાભારત (અંગ્રેજી)—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

અભ્યાસ કવી શેખ સાદીનો ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન. (અંગ્રેજી)દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯.

મળવાનુ ઠેકાણું :-

મેનેજર, ઇંડીઅન ઓપીનીઅન પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ નાતાલ

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ઓફીસમાં મળી શકશે જે વેચાણ રાખ્યાં છે.

	કીમત શી. પે	પોસ્ટેજ પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૨-૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩-૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૯
નામદાર શહેનશાહ અને શહેનશાહબાનુ	૦-૬	૧
જગ વિખ્યાત પુરૂષો-સોક્રેટીસ અને ૧.૫૨ ડેમિયનનાં ચરિત્ર	૧-૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦-૬	૧
આરોગ્યથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦-૪	૧
" બીજી "	૦-૫	૧
" ત્રીજી "	૦-૮	૨
" ચોથી "	૦-૮	૨
" પાંચમી "	૦-૧૦	૩
" સાતમી "	૧-૯	૩
દેશી હિસાબ ભાગ પહેલો	૦-૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૨	૧
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ સ્વરાજ — રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલને ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સત્યાગ્રહ વિષે જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપેલ છે. વળી ભાષાંતરકર્તાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રીકાના સત્યાગ્રહનું વર્ણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી. ૧-૬. ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

સુરપ્રસાદ—આ વારતા મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'ગાડવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

જાલમ સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતીમાં) થોરો નામના મહાન માણસ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયો છે, તેનાં લખાણો હજુ લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને બાથ ભીડેલું છે. તે એમ માનતા કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીમાં ઘણા માણસોને રાખતા તે મોટું પાપ હતું. પોતે એકલું લખાણ કરીને નહોતો અટક્યો, પણ અમેરીકાના સરકારી કરો તે દખલને અટકાવવાને માટે બીજા જે ઉપાયો લેવા પડે તે પણ લેતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો રિવાજ ચાલે તે રાજ્યને કર ભરવો નહીં. તેથી જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કરેલું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા કડક અને સ્વતંત્ર હતા, અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

પુર્વ અને પશ્ચિમ—આ અસલ લેખો લખનાર બાબુ વિદ્વાન તે અનુભવી દરવેશ છે. તેણે પોતાના જ સુધારાનું ઘણી સરસ રીતે ખંડન કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વર્ણવી છે. ઈંગ્રેજી પાર્લામેન્ટને વર્ણવી છે. ચીનના લોકોનાં બંધારણને આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મુળ શરીરબળમાં છે. પશ્ચિમના કારખાનાં નહીં કેમકે તેથી ઘણા માણસો ગરીબ થઇ ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની ધમાલથી લોકો બહાવરા બની ગયા છે ને ઈશ્વરને તદન ભુલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં, કે તે રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉલટાને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બહાને તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પે.

સુરતના ભવિષ્ય—હીંદને ખરૂં એક્યમ કહ્યું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચુરી'માં એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુધારાનો ચિતાર, કેળવણીમાં ગેરવરતણુંક, સુધરેલી ગુલામગીરી વીગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની; ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણે નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલના રીત રિવાજ ઉપરાંત આ ત્રણે ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૨ છે.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે—આ વારતા મરહુમ મહાન ટાલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજા ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૩ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળાના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર ગૃહસ્થોનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજજી, શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહમદ યુસફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, રાજા સુરેંદ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. જે. એન. દાસ, હરકીસનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અમ્બાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીયા, બાળ ગંગાધર તીલક, અબદુલ હલીમ ગઝનવી, સુધીર હુસન કીદવાઈ, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરૂષો. કીમત શી. ૮ ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૪ નવેમ્બરથી તા. ૧૦ નવેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—કારતક વદ ૨ થી કારતક વદ ૮ સુધી સંવત ૧૯૭૦.

મોહમેડન—તા. ૧૫ ઝીલહજથી તા. ૨૧ ઝીલહજ સુધી ૧૩૩૨ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૪ થી તા. ૩૦ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અંગ્રે. તા.	હીંદુ તિથિ		મુસ્લા. તા.		સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૪	વદ	૨	૧૫	૨૪	૪–૫૨	૬–૨૧
ગુરૂ	૫	,,	૩	૧૬	૨૫	૪–૫૧	૬–૨૨
શુક્ર	૬	,,	૪	૧૭	૨૬	૪–૫૧	૬–૨૨
શની	૭	,,	૫	૧૮	૨૭	૪–૫૦	૬–૨૩
રવી	૮	,,	૬	૧૯	૨૮	૪–૫૦	૬–૨૪
સોમ	૯		૭	૨૦	૨૯	૪–૪૯	૬–૨૫
મંગળ	૧૦	,,	૮	૨૧	૩૦	૪–૪૯	૬–૨૬

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s	d
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable strictly in **Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
નો ગુજરાતી તરજુમો.
કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
બીલાડીને ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
ગીતાનું ગાન	૦	૩
શરીર સંપત્ત	૦	૩
જમશેદની ચરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપલું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૩
સુખ ખરૂં જ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુરહૂમ કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ઉતારો છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપલી કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રોસ કરવા નહીં અને ના પઇસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખાતું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદ સ્વરાજ્ય

[ગુજરાતીમાં]

કીમત ૬ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગરેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથા જનરલ સ્મટ્સની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગરેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઇ શકે છે ને પછી કોઇ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગરેજી જાણનાર હીંદી બાઈબંધને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૨–૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

અધો લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછું લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ઘરાકનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી અમલ કરનાર ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફે મગનલાલ ક. ગાંધી. ઠે. ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 43—Vol. XII. WEDNESDAY, OCTOBER 28TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

THE MEANING OF 'FREE PEOPLES'

ON this page last week we gave a full report of the Viceroy's speech in which he argued the question of Indian emigration to self-governing Colonies of the Empire. A different aspect of the question is shown by the following extracts from an article by Sir Roland Wilson which appeared recently in the *Asiatic Review* :—

> "Free peoples have a right to say whom they will admit into their country, just as free men have a right to say whom they will admit into their house."—*Times*, June 9th, 1914.

This pronouncement of the leading journal reproduces in epigrammatic form the pith of a letter addressed to the same paper some months earlier by Sir West Ridgeway, and as it seems likely in its turn to evoke many echoes, it is perhaps time to ask ourselves what it means.

First, what is meant by "free peoples" and "free men?" The same adjective, used twice in the same sentence, ought to mean the same thing in both places. Does it?

No man living in society is absolutely free from constraint by other human wills; but we commonly call a man free who is subject to no greater constraint than the bulk of his fellow-men, and we include in the rights of an ordinary citizen the right to build, purchase, or otherwise acquire a dwelling-place, from which he may exclude at his pleasure every one except those whom he is bound by law to maintain, and duly authorised officers of justice.

So far, all is plain sailing. The trouble begins when we attempt to assign anything like the same meaning to the epithet "free" when prefixed to "peoples," which must in this connection mean "governments." The essence of government being constraint, the only sense in which we can speak of a "free government" is that of a government which is not controlled, in the exercise of its powers of constraint, by any other government, or which is subject to less control of that kind than some other governments with which it is compared. For the freedom of governments, like the freedom of individuals, is a question of degree. The most powerful government in the world, (whichever that may be), is not entirely free from restraints on the part of other governments—whether we look to the material force that might be brought to bear on it in certain contingencies, or to the moral restraint of the recognised principles of International Law. We speak of a government as "independent," or "sovereign" when it habitually recognises no other restraints than the last-mentioned; and if the term "free" is to be used at all in this connection (where it is rather unusual and not particularly apt) it is to governments of this class that it is primarily applicable. When it is applied to such a government as that of Canada, professedly a member of a larger organisation, in which it counts numerically for only about one-fifteenth of the whole, the proper equivalent of "free" translated from the language of poetry and rhetoric into that of Blue-books, is not "independent," or "sovereign," but "autonomous"—a modern term of designedly vague signification, intended to negative independence, but to affirm some larger measure of freedom from external control than belongs to the component parts of a thoroughly unified State. Hence, the inclusion of Canada in the category of "free peoples" raises the question whether the autonomy conceded to that "Dominion" by the Imperial Parliament (which may be taken to be the same as that conceded to the Commonwealth of Australia, the Dominion of New Zealand and the Union of South Africa) includes the right to impose whatever restrictions it thinks proper on immigration from other countries or from other parts of the British Empire, without reference to the wishes of the Imperial Government.

Formally the answer to this question is No, the right of veto on all colonial legislation being expressly reserved.

Practically, so far as practice has gone at present, the answer is *Yes*.

Supposing the Canadian Government to be "free" in the sense of being practically independent, or supposing, on the other hand, that it is not, as represented by the Imperial Government, who are the "free people" for this purpose, what ground is there either way for the assertion that "free peoples" or independent governments have the same right to say whom they will admit into their country that a private person has with respect to his house?

The so-called "possessive" pronoun is a particularly tricky part of speech, being used to denote the most various relations, of which some are, and some are not, possessive. For instance, it is a common-place of demagogic oratory to denounce the rich Mr So-and-so because *his* horses and *his* dogs are better cared for than his labourers, ignoring the fact that the animals are his property whereas the labourer is not. And here there are sound ethical reasons why the law should recognise, to the extent above defined, a man's exclusive possession of the house which he has built, bought, or otherwise lawfully acquired, which reasons would by no means support the claim of any people however "free" to own what they call "*their* country" in the sense in which Smith owns his No. 5 John Street, or Paradise Villa. Just as no civilised legislature will again tolerate the pretensions of private landowners to enclose half a country and warn off trespassers, so international public opinion, which is slowly groping its way to a polished, legitimate? fashion towards assimilation of the mutual obligations of States to those already enforced between individuals by national law, looks already with just disfavour on attempts to restrict freedom of migration from the more

to the yet unsettled portions of the Empire. It fills us [illegible] only compounded in a paradox, it is [illegible] and well ordered governments done up the [illegible] [illegible] and [illegible] to this one, and [illegible] [illegible] to bring [illegible] than they [illegible] and, on the other hand, the governments that are weak enough to be [illegible], and yet possessed of large, sparsely populated territory, are generally able and [illegible] [illegible] and their backward rather than their civilisation is made the pretext for foreign aggression and exploitation.

The Old Policy

Down to quite recent times it was generally the policy of the stronger and better-ordered States to welcome immigrants of all kinds, regardless whether they were superior, equal, or inferior to the average of the old inhabitants. If equal or superior, like the French Huguenots, to whom England owes so much, they would be welcomed as adding to the numbers and united strength of the nation. If inferior, so long as the direction of affairs lay with the classes rather than with the masses, they would be welcomed by the captains of industry as augmenting the supply of cheap labour. But with the growth of democracy in politics and trade unionism in industry, a new complication was introduced, which affected England only to a slight extent, but the North American Continent and Australasia very seriously. The manual workers began to grasp the truth that one way of raising the wages of labour was to limit the supply, while insufficiently attending to the other truth, that scarcity of labour means diminished production, and therefore a diminished wage-fund; and when they found that their competitors were not of their own race, colour or religion, they were restrained by no sentiment of brotherhood from resisting to the utmost the intrusion of this new species of blackleg along the Pacific seaboard and in the cities and mining centres of Australia.

Other currents of sentiment have worked in the same direction; and the result is that we are now confronted in all our non-tropical oversea Dominions with a demand that every region in which men of European origin can live and work in comfort shall be preserved to a [illegible] white [illegible] country."

The Imperial Responsibility

This would be a tremendous resolve if the peoples who make it were taking upon themselves the entire risk and preparing to defend it with their own forces. But when they do so as constituent members of an Empire which is Asiatic as to three-fourths of its population, and to which it is of the utmost importance to maintain amicable relations with the other Asiatic peoples against whom these measures are directed, it is the Imperial Government that has the greatest cause for anxiety. We of the Mother-country are being told in effect:

1. That we must hold ourselves in readiness to fight China or Japan, or both together, should those Powers take it into their heads to give practical expression to their resentment at the [illegible] treatment of their nationals in Canada or Australia. Even if the mere knowledge that our whole strength is pledged to the backing of [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the good name and influence in the Far East, and to place us at a disadvantage in European politics.

2. That we must condone in our Asiatic subjects our inability to secure for them freedom of residence and equal treatment before the law in the more lightly [illegible] populated parts of what we have taught them to call our Empire.

(*To be continued.*)

Indians and the War

The Imperial Indian [illegible] Automobile [illegible] the wounded men three pillows [illegible] to the [illegible] branch of the Red Cross Society.

Capetown Relief Fund

Capetown, October 23.—A meeting of British Indians was held on Sunday, when a committee was formed, called the British Indian Widows' and Orphans' Fund Committee, to raise funds for the support of the wives, widows, and children of the British Indian troops who are fighting in the present war for the defence of the British Empire.—*Reuter.*

Kimberley's Contribution

The Indian Political Association, Kimberley, has contributed thirty guineas towards the Mayor's War Relief Fund. The *Diamond Fields Advertiser*, referring to this contribution writes as follows:—

The contribution forwarded to the Mayor by the Kimberley branch of the Indian Political Association towards the war relief fund, together with the assurances of loyalty and patriotism by which it is accompanied, are pleasing and practical evidences that the sentiment of the British Indian community in the Diamond Fields is that which India itself has so strikingly manifested towards Great Britain in relation to the war. As emphasising what has always been the feeling of the British Indian community in South Africa despite domestic difficulties now happily removed, and as exemplifying the desire of Kimberley Indians to do what lies in their power towards assisting in the solution of local problems, notwithstanding the special calls which have lately been made upon them in their own interests and those of their South African compatriots, the circumstances are gratifying and worthy of passing note.

Indian Troops in Action

London, October 22. The *Daily Express* correspondent at the front reports the first engagement of the Indian troops, but no mention is made of the district in which they are operating.

The message states that they behaved with the utmost gallantry, the Sepoys getting to close quarters with the enemy and driving them from their positions.—*Reuter's Special.*

"The Key to India's Loyalty"

London, October 22 (Reuter).—A great speech was delivered by the Marquis of Crewe, the Secretary of State for India, at a dinner at the India Office this evening. One of the most striking passages in his Lordship's oration was the following: "The key to India's loyalty is the character and quality of the Indian Services. Very soon the Indians will be taking their place in the firing line beside their British comrades. The enemy makes this a matter of reproach. But with us it is a matter of pride. We fully expect the enemy before the war ends will have learned several lessons from the Indian troops, lessons of chivalry, humanity, respect for women and the homes of the poor and humble."

[illegible], October 21 (Reuter).—At a large meeting last night of coloured inhabitants of the town and district, fully 350 being present, a resolution was passed condemning Maritz's traitorous conduct, and expressing full confidence in the Government, and offering their services if necessary in defence of the Union.

From the Editor's Chair

THE VICEROY ON INDIAN EMIGRATION

We published in our last issue the text of an important speech [illegible] Simla last month by His Excellency the Viceroy on the subject of Indian Emigration. We know, so far as the South African question is concerned, how specially sympathetic the Viceroy was during the troublous times of last year and how energetically he worked in order to secure a solution of the pressing [illegible] Resistance. His words must, therefore, carry with all sober-minded people, a more than ordinary amount of weight. We are of opinion, however, that it would have been better to have reserved these remarks for a more appropriate season having regard to the world-crisis existing to-day. Naturally the question of Indian emigration is to-day of subordinate importance. It is overshadowed by the great happenings on the continent of Europe whose outcome is yet uncertain. We think, therefore, with all respect, that His Excellency's appeal to Indian public opinion in this matter was somewhat premature. The public does not know all the facts, and, in any case, it is hardly fair to expect Indian leaders to adopt the programme mapped out by His Excellency until they have had a full opportunity of examining the situation from all sides, and of hearing at first hand what experts like Mr. Gokhale and Mr. Gandhi have to say on such a thorny problem. We are inclined to fear that the emotion of the times may otherwise commit the leaders of public opinion in India to a course of action that will, no doubt quite unintentionally on their part, tie their hands in some degree. We cordially agree with His Excellency that the closer association on the field of battle, where brave men appreciate each other's bravery at their full value, between Indian and colonial troops, is very likely to bring about a more cordial feeling between them; but we cannot forget readily that here in South Africa we have had an experience showing how short-lived are these memories of comradeship when the strife is over, the crisis past, and the compelling force removed. We recollect, for example, how popular Indians were during the late Boer War amongst the Natal Colonists. The words of the late Mr. Escombe and the late Sir John Robinson are still remembered by Indians here; but when the war was over, it was only too conveniently forgotten that they were members of a common Empire, and that they were entitled to fair and decent treatment. Had this lesson not been so quickly forgotten, it is more than doubtful if the recent unhappy occurrences in Natal would ever have happened. Speaking generally, the virtues of gratitude and generosity are those that are most readily consigned to the limbo of oblivion when economic pressure exerts itself, and we are not so sanguine as to suppose that the present European crisis will alter human nature to the extent that some people suppose. Whilst we also agree with His Excellency, to a large extent that it is not the Dominion Governments that are so imperial so much as the populations of the Dominions, we think that it should be admitted that these Governments are very largely influenced by those populations, and whilst no doubt Lord Hardinge is quite justified in asking the people of India to realise the difficulties of the self-governing Dominions, we think that a strong word of caution to these Dominions would have been very well in place, for if moderation is to be observed, it must be reciprocal, otherwise there is grave danger that harshness of treatment may also become reciprocal with highly undesirable results. We venture to urge that, before a definite reply is given by the leaders in India to His Excellency's suggestion, the pros and cons of the situation should be considered with the [illegible] intimately consulted in order that an authoritative statement of the Indian case may be placed before the Government of India.

[illegible]

We are officially informed that the new Discharge Certificates, which, under the settlement, were to be granted to Indians who have completed their indentures under Act 17 of 1895 or subsequent laws, are now being issued by the Protector of Indian Immigrants. It is now open to any person, who is entitled to a free pass to apply for one. This certificate is a permanent document, giving the date on which the last period of indenture terminated and other particulars. It is therefore important that every person so entitled should possess one. Those who have in their possession a temporary pass for a month enabling them to seek work under indenture should exchange this for a permanent certificate enabling them to work as free men anywhere in the Province. Should they enter into any civil contract, or engage themselves as monthly workers they will retain their certificate which is their personal property, and not a pass to be handed to their employer. Previous three-pound tax-payers who hold receipts should exchange these for permanent certificates and all others whose indentures have expired should apply either at the Protector's office or at the nearest Magistrate's Court where they will, in due course, receive their certificate from the same place. As these applications, of which there will be several thousands, have each to be dealt with separately, some time may elapse between the application and the receipt of the certificate. This is unavoidable and it will need a little patience before all can be satisfied. We trust that those coming in contact with Indians entitled to these certificates will advise them what to do and so assist their uneducated brethren in this matter.

A HARD CASE

We have before us correspondence between the Natal Indian Association and the Protector of Indian Immigrants regarding a poor man who met with an accident whilst feeding a wattle-bark cutting machine, the property of his employer. One hand was cut off and he was in hospital for two months. After he was discharged from hospital his employer gave him the work of herding cattle. After a month or so, he was told that he was not wanted and could go to India, notwithstanding the fact that there were eight months of his period of indenture unexpired. The man has a wife and two very young children dependent upon him. The Protector in his reply to the Association, states that the employer of this unfortunate man is one of those suffering on account of the war, and he is unable to sell his wattle-bark. In a subsequent letter the Protector states: "I am afraid, as regards the employer, there is little chance of obtaining any redress for the man. He was, however promised by me that when he sailed for India, I would do something for him out of the funds at my disposal. This will not deter me from using every effort possible to secure some amount from his employer." A further letter, dated the 10th instant, states that the man and his family were being kept in the Depôt at the expense of the employer. Nothing, however, is said regarding the prospect of any compensation from the employers. We understand that four months elapsed before the Protector heard of the accident, when he immediately took up the case. It was then, probably, too late to claim compensation under the law, and, as the employer appears to be practically bankrupt, there is not much chance of the poor fellow getting anything from him. This appears to be a genuine case of hardship and merits the attention of the Indian community. Anyone [illegible] this unfortunate man and his family, should send their

[illegible] to the Secretary of the Natal Indian Association, 112 Field Street, Durban, who will, we are sure, see that they reach the proper persons.

An Excessive Sentence

In the Native High Court for the Division of Durban on the 22nd instant, Mr. Justice Beaumont (Judge-President) presiding, an appeal was made by a native named Macayana, from Inanda, in the Greenwood Park district. On August 10 he was sentenced to three months hard labour and 12 strokes with a cane, for an assault upon his wife. The woman was said to have been severely injured as a result of the assault. [illegible] appeared for the appellant and Mr. A. Southern for the Crown. The line of objection taken was that in the Lower Court there was no evidence taken, and that the sentence was harsh and excessive. The report of the Magistrate (Mr. Matthews, Verulam) was to the effect that the accused pleaded guilty, and consented to summary trial. The judgment was that the accused was guilty, and that he would be sent to prison for three months, with hard labour, and receive 12 strokes with a cane.

The Judge sustained the Magistrate's [illegible] but amended the sentence to read "he pay a fine of £5, or be imprisoned for one month."—*Natal Mercury.*

Cape Licensing Case

We publish the following extract from the *Weekly Mercury* report of the judgment given in the appeal [illegible] heard in the Cape Provincial Division of the Supreme Court of South Africa, before Justices Kotze and Searle, on the 17th August last. The judgment, which was reserved, was delivered by Justice Kotze, Justice Searle concurring:—

The indictment in this case contained four counts, each charging the accused with a like offence, viz., trading at four different shops in the Municipality of Wynberg without a licence. The first count sets out that Mahomed Adam "is charged with the crime of contravening section 6 of Act 15 of 1880, as amended and read with the Stamps and Licences Act 1864 to 1906, as amended by Ordinance 19 of 1914, in that he did wrongfully and unlawfully exercise the trade, business or calling of a general dealer as defined by section 3 of Act 15 of 1880 as amended by section 3 (1) of Ordinance 19 of 1914, at premises situate at Liedmust's Buildings, Douglas Road, Wynberg, within the Municipality, in respect whereof the name of the said Mahomed Adam does not appear upon the list framed under the provisions of section 11 of the said Ordinance by the Town Clerk of the Municipality of Wynberg, and sell to one John Fitzgerald, a constable in the South African Police, one tin of condensed milk for the sum of sixpence sterling, without having previously obtained from the Municipal Council of Wynberg a certificate as required by section 5 of Ordinance 19 of 1914 allowing the issue of a general dealer's licence, and is thereby by virtue of the provisions of section 14 of the said Ordinance deemed to be trading without a licence." The charge in the three other counts is in similar terms, except that the description as to the locality of the other three shops or premises is different. According to the notice of motion, five grounds of appeal are enumerated against the conviction of the accused on each of the four counts, viz. (1) That the indictment discloses no offence inasmuch as sections 4, 5 and 11 of the Ordinance 19 of 1914 are *ultra vires* and of no effect in law; (2) that the accused is entitled to be placed upon the list framed under section 14 of the Ordinance; (3) that the Crown is estopped by reason of the conduct of its agents from asserting that the accused was or is deemed to be trading without a licence in terms of section 14 of Ordinance 19 of 1914; (4) that the indictment discloses no offence, inasmuch as it does not allege that the accused is legally required to take out a licence; and (5) that the conviction is not supported by the evidence given before the Magistrate's Court, and is otherwise contrary to law.

It appears that the accused possessed licences as a general dealer for four different shops in the Municipality of Wynberg. On May 22nd, 1914, one Viljet acting as Agent of the accused, applied to the Magistrate for his endorsement on the licences for the four shops mentioned respectively in the four counts of the indictment. The Magistrate was about to sign them when presented to him, but deferred doing so upon a suggestion of Constable Fitzgerald, who desired some inquiry in regard to one Essa, but what Essa had to do with the matter is not clearly disclosed by the record, except that the accused had bought and taken over the shops from him. On June 3rd Viljet again made application for the Magistrate's endorsement, but that official was not present in the office, but signed the endorsement of the licences for the four shops on June 5th, 1914. In the meantime the Ordinance No. 19 of 1914 had become law, having been promulgated on May 29th, 1914. The Magistrate, however, in his evidence stated that when the licences were submitted to him on May 22nd he was satisfied that the accused was exempt from a certificate under section 3 of Act 35 of 1906, and at the close of the proceedings the prosecution admitted that the accused was so exempt. Now, section 3 of Act 35 of 1906 provided that a list shall be framed and kept by every Resident Magistrate of the names of all persons holding existing general dealers' licences in his district, and such persons, so long as they trade in the district shall be exempt from the provisions of the Act requiring the obtaining of a certificate for a new general dealer's licence. So long, therefore, as this Act continued in force, the appellant was exempt from the necessity of obtaining a certificate for a new general dealer's licence. By the 4th section of the Provincial Council Ordinance No. 19 of 1914, it is enacted that, save as in section 11 provided, no general dealer's licence shall be issued to any person unless he shall have obtained a certificate which under section 5 he is to apply for to the Municipal Council, which may refuse or grant such certificate allowing the issue of a licence. Section 11 again of the Ordinance directs that upon its promulgation it shall be the duty of the Town Clerk of every Municipal Council and the Secretary of every Divisional Council or Village Management Board and, where no such local body exists, of the Magistrate of the District, to frame and keep a list containing the names of all persons then trading as general dealers within the municipal divisional area or magisterial district. By sub-section 3) of section 11, it is provided that every person whose name shall have been placed upon such list shall be exempt from the necessity of obtaining the certificate before-mentioned. And finally section 14 of the Ordinance prescribes that if any person carries on the trade of a general dealer at any premises in respect whereof his name does not appear upon any list framed under the provisions of section 11 "unless he shall prove to the satisfaction of the Court that he is entitled to have his name so placed upon such list, and has made proper application for authority such person shall be deemed to be trading without a licence."

The Ordinance has repealed Act 35 of 1906, although it has in several of its sections proceeded on the lines laid down in that Act. It is now contended that sections 4, 5, and 11 of the Ordinance are *ultra vires*, and beyond the scope of the authority conferred by the Financial Relation Act No. 10 of 1913, upon the Provincial Council. It was said that section 11 of the Act merely gives power to the Provincial Council to raise revenue by means of general dealer's licences, but not to regulate the trade of a general dealer, and that these are two separate and distinct matters, the

[illegible] the [illegible] and the [illegible] In support of [illegible] was made to the heading of the first and second schedule respectively of the Act, where a difference of language is apparent. For the first heading relates to "sources of revenue which in terms of section 11 of the Act are transferred from the Union to the several Provinces, together with the power to legislate in respect thereof;" whereas the second heading is wider, and deals with "matters, the control whereof and the power to legislate in respect whereof may be transferred by the Governor-General to the Provinces in terms of section 22 (1) (a) of this Act." No doubt there is a noticeable difference in the heading of the two schedules, but that is accounted for by the circumstance that they deal with different subjects; and it by no means follows that, because it is possible to draw a distinction between raising revenue, by imposing a licence and regulating the trade to which such licence relates, the Financial Relations Act, under which the Provincial Council has proceeded to pass the Ordinance in question, has merely conferred power on the Provincial Council to legislate in regard to the former, but not also in regard to the latter. We have to consider the aim and object of the Act, and to construe certain of its provisions in order to arrive at the correct conclusion as to what in reality is the intention of the legislature and what power it has in effect conferred upon the Provincial Council. Section 11 of the Act, sub-section (1), directs that the revenues derived from fees and licences and other sources, specified in the first schedule, which prior to the commencement of the Act were paid into the Consolidated Revenue Fund, shall be raised and received by the Province wherein such revenue arises. According to sub-section (2), these revenues shall, for the purposes of sections 81 and 85 of the South Africa Act, be deemed to be matters in respect of which a Provincial Council is competent to make Ordinances, and any existing law in force in any Province providing for the raising and management of any such revenues shall, save as is otherwise provided, be a law which the Provincial Council may repeal or amend by Ordinance, in so far as it relates to such a source of revenue. And sub-section (3), again, lays down that "anything to the contrary notwithstanding [illegible] a Provincial Council to make an Ordinance relating to licences to trade if that Ordinance would take away any right existing at the commencement of this Act to appeal to a Court of Law against the refusal to renew any such licence as was in existence at such commencement." It was argued that [illegible] power to legislate is not to be inferred [illegible] the negation of power to legislate in the particular instance specified here in sub-section (3). But regard being had to the language of this sub-section it appears to be a fair question to put that, if the Act had not intended to confer such a power on the Provincial Council, what necessity was there for specially laying down that in one particular instance the Provincial Council shall not be competent to legislate in relation to licences to trade? Surely none at all. And the same remark applies to section 15 of the Ordinance which lays down that nothing in the Act shall be deemed to confer upon any Provincial Council the right to receive revenue or the power to make Ordinances in respect of licences relating to certain of the matters specifically mentioned in the section. The natural and fair inference to draw from this section is that, except in those instances which are specially mentioned, the intention of the Act as well as its scope and object are to confer power to make Ordinances in respect of licences relating to matters which are not specifically excepted. It is difficult to contend that the Legislature merely intended to give the Provincial Council authority to fix or determine the amounts of the licences, and not also to regulate the trade or calling to which such licences refer. The one seems so intimately connected with the other as to form together one matter relating to licences [illegible] the Court must give a fair and reasonable and not a [illegible] and it appears that the Ordinance has not gone beyond the terms of the mandate as expressed in the Act, so far as the sections of the Ordinance to which objection has been taken are concerned, it should recognise the validity of those sections. Having regard to sections 11 and 15 of the Act, and to its evident aim and object, I do not think that the sections of the Ordinance to which objection has been raised can be said to be *ultra vires* and invalid. On the contrary, it appears to me that those sections are *intra vires* and valid, and that, therefore, the first question raised in this appeal must be decided against the appellant.

India's Fighting Princes

General Sir Pertab Singh.—Having recently abdicated the rulership of Idar in order to return to the more important State of Jodhpur to be regent during the minority of his nephew, this gallant old Rajput is no longer a ruling chief in the technical sense, but he retains his salute of seventeen guns as a personal honour, and numerous other distinctions testify to the great value of the services he has rendered to the Empire. Sir Pertab Singh was one of the late King Edward's A.D.C.s. Though seventy years of age he goes with the Expeditionary Force.

The Maharajah of Bikanir.—Sir Ganga Singh Bahadur, of the desert State of Bikanir, is second to no Indian ruler in the enlightenment and efficiency of his administration. A keen soldier, he is well known in the world of sport as a polo player, and he has few equals as a shot both with gun and rifle. He is attached to the Expeditionary Force.

The young Maharajah of Jodhpur, who accompanies his uncle Sir Pertab Singh to the theatre of war, is only sixteen years of age, and has only recently left Marlborough College. The boy was a notable figure on his white Arab at the head of the Jodhpur contingent at the Delhi Durbar.

The Maharajah of Indore.—Called to the throne of the Mahratta State of Indore in 1903, when he was a boy of thirteen, by his father's abdication, Tukaji Rao Holkar has spent a year or so in Europe, and was invested with full ruling powers four years ago. He is a good horseman and shot, and excels at lawn tennis, having played in the Riviera Championship Tournament. He has given large contributions in cash both to the Indian and Prince of Wales Funds, and has offered free of charge all the horses in his army suitable for Government purposes.

The Maharajah of Patiala.—Patiala's name is well known in English as in Indian society. He is ruler of the chief Sikh States of the Punjab, and is among the volunteers accepted for the Expeditionary Force.

The Maharajah of Gwalior.—Major-General Sir Madho Rao Scindhia, Maharajah of the great Mahratta State of Gwalior, is the most versatile of the Indian princes. A soldier who was with the international forces in China 15 years ago and a dashing sportsman, he is also a most capable administrator. Of indefatigable energy, he can drive an engine with the best locomotive engineer and a car with the best chauffeur [illegible] the expenses of the Expeditionary Force, and has offered 1,000 horses as remounts.

As masterful a ruler as any in India, the Begum of Bhopal is a Mahomedan Princess of dominating personality and rare attainments. She was a conspicuous figure both at the Coronation and the Delhi Durbar. She is the fourth successive Begum who has ruled Bhopal. She originated the idea of a hospital ship for the Expeditionary Force, and sends her son with it as a volunteer.

The young Maharajah of Mysore, the ruler of the premier Hindu State of Southern India, has shown himself a capable and progressive ruler, keenly interested in educational questions. He has given £50,000 to meet the cost of the Expeditionary Force.

The Maharajah of Kashmir, a Hindu Rajput and ruler of the beautiful valley of the Himalayas, of which Moore sang in "Lalla Rookh." Sir Pertab Singh, owing to differences with the Resident, abdicated his governing powers in a fit of despondency in 1889, but these were restored to him 15 years later by Lord Curzon. He has rendered substantial help to us in frontier complications and recently held a great loyalist meeting at his capital, Srinagar.—*Daily Times*.

The Russian People

Prof. Paul Vinogradoff, the distinguished Corpus Professor of Jurisprudence at Oxford University, has sent a remarkable letter to the *Times*, in which he contrasts Russian and German culture.

He says that the clash of ideas to-day seems as fierce as the struggle of the hosts.

"There are other standards of culture besides proficiency in research and aptitude for systematic work. The massacre of Louvain, the hideous brutality of the Germans—as regards non-combatants—to mention only one or two of the appalling occurrences of these last weeks—have thrown a lurid light on the real character of twentieth-century German culture.

"'By their fruits ye shall know them,' said our Lord, and the saying which He aimed at the Scribes and Pharisees of His time is indeed applicable to the proud votaries of German civilisation to-day. Nobody wishes to underestimate the services rendered by the German people to the cause of European progress, but those who have known Germany during the years following on the achievements of 1870 have watched with dismay the growth of its arrogant conceit.

The cold-blooded barbarity advocated by Bernhardi, the cynical view taken of international treaties and of the obligations of honour by the German Chancellor—these things reveal a spirit which it would be difficult indeed to describe as a sign of progress.

Russia's Splendid Peasants

"Read Selma Lagerlof's touching description of Russian pilgrims in Palestine. She, the Protestant, has understood the true significance of the religious impulse which leads these poor men to the Holy Land, and which draws them to the numberless churches of the vast country. These simple people cling to the belief that there is something else in God's world besides toil and greed; they flock towards the light, and find in it the satisfaction of their human craving for peace and mercy.

"For the Russian people have the Christian virtues of patience in suffering; their pity for the poor and oppressed are more than occasional manifestations of individual feeling—they are deeply rooted in national psychology. This frame of mind has been scorned as fit for slaves. It is indeed a case where the learning of philosophers is put to shame by the insight of the simple-minded. Conquerors should remember that the greatest victories in history have been won by the unarmed—by the Christian confessors whom the Roman power sent to the lions, by the Jewish believers in Russia who went to it bound and in the flames; by their unyielding faith, by the Russian serfs who preserved their human dignity and social cohesion in spite of the oppression of their masters, by the Italians, Poles, and Irish when they were trampled under foot by their rulers.

"It is such a victory of the spirit that Tolstoy had in mind when he preached his gospel of non-resistance, and I do not think even a German on the warpath would be bold enough to suggest that Tolstoy's message came from a craven soul."

Japanese and British Courtesies

London, October 22.—The official Press Bureau states that Mr. Winston Churchill, First Lord of the Admiralty, on behalf of the Navy, has telegraphed to the Japanese Minister of Marine expressing a deep sense of the efforts and energy of the Japanese Navy.

The message says that, apart from the great object of the extermination of the main German base in the Pacific, the Japanese squadrons are everywhere giving us invaluable help in protecting trade, searching for the enemy's ships, and convoying troops.

The Minister, in his reply, warmly thanks Mr. Churchill, and, on behalf of the Japanese Navy, says a matter of the utmost satisfaction is the perfect understanding and harmony between the two allied navies, and hopes before long that the ultimate goal will be achieved.—Reuter.

Popularity of Tagore's Works

Mr. George P. Brett, President of the Macmillan publishing house, has something very interesting to say about the sale of Dr. Rabindranath Tagore's works. In a London despatch to the *New York Times* he is quoted as saying:—

For years poetry was almost taboo. The muse had been wandering in the wilderness, and now suddenly we find the poets among the best sellers. 'The Everlasting Mercy' and 'The Dauber' especially attracted attention in America; then there is that remarkable Bengali poet, Tagore, the sale of whose works compares favourably with the best selling novels. The sales of his 'The Gardener' alone in America exceeded 100,000 copies. One bookseller in Los Angeles sold 800 copies in that city alone. Such a thing had not been seen since the heyday of Tennyson, when a new volume of his poems was the talk of both hemispheres.

The wonderful popularity which the Bengali poet seems to enjoy at this moment all over the English-speaking world is a matter of national congratulation, says the *Punjabee*. If things go on at this rate the winning of the Nobel Prize by Mr. Tagore may prove even a more momentous event in the history of his country than it was at first thought to be.

News in Brief

We present with this issue an illustrated supplement giving photographs of the Indian Army.

We regret to record the death of the Right Honourable J. X. Merriman's sister in the Cape Colony last week. The British Indian Association has addressed to him a telegram of sympathy.

Mr. Merriman replied by wire as follows:—"Greatly touched by your message for which sincere thanks.

We have received the first number of a new monthly paper entitled "The Indian Emigrant," which states its intention of being "a monthly record of the status and doings of Indians in British Colonies and foreign countries and an advocate of equal rights of British citizenship within the Empire." This first number is a credit to the editor and publishers. We are indebted to the paper for the article which we print on the front page of this issue. The whole makes an interesting record and the contents fully bear out the promise of the prospectus. It is published at 33, Broadway, Madras.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, નાતાલ, તારીખ ૧૨ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૪૬.

અધિપતિની નોંધ

ગુજરાતી ભાષા વગેરની [illegible] ત્યારે પણ [illegible] કે છાપી નાખે છે [illegible] તેમ.

ઝવેરીમાં [illegible] હાથી [illegible] ત્યારે તે માટે [illegible] પણ [illegible] છે કે [illegible] માલુમ [illegible] છે [illegible] 'ઝુલસમાન' તખલ્લુસથી એક [illegible] અમને લખે છે કે [illegible] ના સ્ટેશન ઉપર [illegible] ના હીરાએ અરજી કરી હતી. તેની સામે [illegible] હીરા વેપારીએ [illegible] બંધ કરાવ્યું છે [illegible] પાછી અરજી કરી તે [illegible] વેપારીઓ [illegible] નામે કરી મૂકયા. આવી રીતે કામ કોમની સામે [illegible] છે. [illegible] અખબારમાંથી [illegible] અમે [illegible] તેથી તે હકીકત પુરવાર કરવાને અમારી પાસે સાધન નથી. [illegible] જાતના [illegible] પણ અમારે ટીકા કરવા ની જરૂર પડી હતી. [illegible] પછી [illegible] દેશમાં તો [illegible] કામ એટલી બધી નાની છે કે [illegible] અંદર અંદર [illegible] તો તુરતજ ખલાસ થશે [illegible] પણ [illegible] નથી [illegible] અને વેપારી [illegible] તેમજ [illegible] કે [illegible] કમીશન [illegible] નો [illegible] ની સાથે [illegible] ૫૦ [illegible] આ [illegible] અને [illegible] મુકદ્દમાની [illegible] હીરા વેપારીઓને [illegible] આ સ્થિતિ [illegible] એક [illegible] ના [illegible] અને [illegible] હાથ ઉપર [illegible] તો પછી [illegible] સોનું [illegible] ખબરપત્રી લખે છે કે "[illegible] મુકદ્દમા [illegible] સારી [illegible]" અમે પણ એજ [illegible] છીએ, અને [illegible] જોઈએ [illegible] 'સાદા વેપારી' [illegible] કામ [illegible] વિચારશે અને પોતાની ભૂલ સુધારશે.

મરહુમ શ્રી. વિઠ્ઠલદાસ આચાર્જી [illegible] આફ્રિકામાં [illegible] [illegible] એક [illegible] આફ્રિકામાં હતા, [illegible] તે નથી એમ જાણી અમે દીલગીર થઇએ છીએ. [illegible] અમને ખબર [illegible] કે [illegible] છાપી [illegible] તે ગુજરી ગયા છે. મરહુમ [illegible] [illegible] અને [illegible] વતનમાં [illegible] માટે [illegible] સેવા [illegible] હતી, અને [illegible] માટે [illegible] પણ [illegible]. મરહુમના આત્માને શાંતિ ઇચ્છીએ છીએ.

દીવાન બહાદુર અંબાલાલ સાકરલાલ દેસાઇ

હીંદુસ્તાનના [illegible] ઉપરથી માલુમ પડે છે કે ગુજરાતના જાણીતા નર અને ગુજરાતી પ્રજાના ચુસ્ત હિમાયતી દીવાન બહાદુર અંબાલાલ સાકરલાલ દેસાઇ ૭૦ વરસની ઉમરે [illegible] અમદાવાદ ખાતે મરણ પામ્યા છે. [illegible] થી બધા ગુજરાતીઓ દીલગીર થશે.

મરહુમનો જન્મ નડીઆદ તાલુકાના [illegible] ગામમાં [illegible] જ્ઞાતીમાં થયો હતો. વિદ્યાર્થી તરીકેની તેમની કારકીર્દી બહુ [illegible] હતી. ૧૮૬૫ માં મેટ્રીક્યુલેશનની પરીક્ષા પહેલે નંબરે પાસ કરી [illegible] પછી ઉત્તરોત્તર અનુક્રમે પહેલેજ નંબરે એમ. એ. સુધીની પરીક્ષા પસાર કરી. એમ. એ. માં પહેલા વર્ગમાં પહેલે નંબરે હોવાથી તેમને [illegible] પ્રાઇઝ મળ્યું. ગુજરાતમાં એમ. એ. એલ. એલ. બી. ની પદવી મેળવનાર તે પહેલાજ હતા. સુરતમાં બે વર્ષ [illegible] શાળામાં રહી ૧૮૭૫ માં તે નવસારીના [illegible] નીમાયા. ત્યાંથી વધીને ૧૮૮૯ માં તે વડોદરાની વરીષ્ઠ અદાલતના મુખ્ય ન્યાયધીશ નીમાયા અને ૧૮૯૯ માં ત્યાંથી પેન્શન પર રીટાયર થયા. તેમની ન્યાયવૃત્તિ વડોદરા તેમજ બીજી જગ્યાએ એવી સારી જાણીતી હતી કે તેમને હાથે ન્યાય મળશે એમ સહુને ખાત્રી રહેતી. ગુજરાતી કોલેજ ની સેવામાં પણ તમણે સારું કામ બજાવ્યું હતું. સરકારે પહેલી અંગ્રેજી ગુજરાતી ડીક્ષનેરી તૈયાર કરવાનું કામ તેમને સોંપ્યું હતું. તે ડીક્ષનેરી ગુજરાતી ભાષાની ઘણી ડીક્ષનેરીઓમાં ચઢીયાતી ગણાય છે. ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીની જ્યુબિલી વખતે પ્રમુખપદેથી તેમણે આપેલ ભાષણ તેમજ રાજકોટ ખાતે ભરાએલી ચોથી ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના પ્રમુખપદેથી તેમણે આપેલું ભાષણ ગુજરાતી સાહિત્યમાના અનુપમ લેખો તરીકે વખણાયા હતા. નોકરી માંથી રીટાયર થયા પછીનો લગભગ બધો વખત તેમણે સેવામાંજ ગાળ્યો હતો. અમદાવાદની મ્યુનિસિપાલીટીમાં પ્રજા તરફના [illegible] તરીકે તેમણે કેટલાક વર્ષ સુધી કામ બજાવ્યું હતું અને તેના વાઇસ પ્રેસીડન્ટનો હોદ્દો પણ ભોગવ્યો હતો. મ્યુનિસિપાલીટીમાંની તેમની [illegible] પ્રજા વર્ગની ફરીયાદો ઉપર ધ્યાન આપીને તેને ન્યાય અપાવવા માટે [illegible] તરીકે જાણીતી થએલી છે. મુંબઇ પ્રાંત ની ધારાસભામાં ઉત્તર વિભાગની મ્યુનિસિપાલીટીઓ તરફના સભાસદ તરીકેની ચુંટણીમાં ઓન. મી. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખની સામે ઉમેદવાર તે [illegible] થયા હતા પરંતુ તેમાં તે નિષ્ફળ થયા હતા. અમદાવાદમાં ભરાએલી બારમી [illegible] મહાસભાની [illegible] મુખપત્ર તેમને [illegible] આવ્યું હતું, અને અમદાવાદની [illegible] અનુપમ [illegible] મળી હતી તેનો [illegible] દી. બ. અંબાલાલ તથા તેમના [illegible] મળ્યો હતો. મરહુમ પોતાના આચારવિચાર [illegible] લગભગ [illegible] છે કે [illegible] ઉત્તર અવસ્થામાં [illegible] અનુભવ [illegible] હતા.

જ્યારે જ્યારે જાહેર સભામાં જુવાન વિદ્યાર્થીઓ વગેરે બોલે કરવાનો પ્રસંગ મળતો ત્યારે તે પોતાની અનુભવી વાત તેમની સમક્ષ ધરીને વિદ્યાર્થીઓને નિયમીત અને નીતિથી રહેવાની તથા બ્રહ્મચર્ય સેવવાનો આગ્રહ કરતા. મી. ૫. અંબાલાલ મળતાવડા સ્વભાવના અને આનંદી પુરૂષ હતા અને તેમના આવા ગુણોને લીધે પ્રજાવર્ગમાં તે મોટું માન પામ્યા હતા. સારા કમોસમે આપેલાની ભર્યો ભાગ લેતા ને હમેશાં આગળ પડતા. સત્યાગ્રહની લડતમાં તેમણે મી. પોલાકને સરસ મદદ કરેલી. જાહેર સેવા તરફ તેમના ઉત્સાહ ની છેલ્લી યાદગીરી 'એજ્યુકેશન સોસાયટી' જે આ મંડળીએ બે વરસમાં ઘણું ઉપયોગી ભાષણો આપ્યાં છે. મી. અંબાલાલના મરણથી આ મંડળને એક મોટા સહાયકની ખોટ પડી છે અને આખા ગુજરાતને એક સ્વતંત્ર, ત્યાગશીલ અને સાહીસ સેવક અને ગાનની ખોટ પડી છે.

અમે મરહુમના કુટુંબને દીલસોજી આપીએ છીએ અને મરહુમના આત્માને શાંતી મળે એવું ઇચ્છીએ છીએ.

સ્ત્રી અને સગીર છોકરાં

હીંદી સરકાર તરફથી તા. ૩ જી સપ્ટેમ્બરે નીચેનો ઠરાવ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે:

દ. આફ્રીકામાં રહેતા હીંદીઓની સ્ત્રી તથા સગીર છોકરાંઓને ત્યાં દાખલ થવા બાબતની સગવડ વિષે યુનીઅન અને હીંદી સરકાર સાથે વાતચીત થયા પછી નીચેની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

યુનીઅનમાં રહેતો જે માણસ પોતાની સ્ત્રી અથવા ૧૬ વરસની અંદરની ઉમરના સગીર છોકરાંને વગર તકલીફે ત્યાં દાખલ કરાવવા હીંદુસ્તાનમાં માજીસ્ટ્રેટ પાસેથી સગપણનું સરટીફીકેટ લઈ જવા ધારેલો હોય તેણે દ. આફ્રીકામાં કમીશ્નર પાસેને અથવા તે તે માણસ જે જીલ્લામાં રહેતો હોય તે જીલ્લાના માજીસ્ટ્રેટને અરજી કરીને તેવું એક સરટીફીકેટ મેળવવું.

આ સરટીફીકેટ તથા તેની સાથે એક અરજી લખી તે અને બીજો હીંદુસ્તાનમાં તેની સ્ત્રી અથવા છોકરાં મોકલી આપવી અને તેની સાથે હીંદુસ્તાનમાં તે જ્યાં રહેતાં હોય ત્યાંના માજીસ્ટ્રેટ અથવા પોલીટીકલ અમલદાર ઉપર પણ સગપણના સરટીફીકેટ મેળવવા માટે એક અરજી લખી તે સ્ત્રી અથવા છોકરાં મારફત મોકલવી.

હીંદુસ્તાનમાં સ્થાનીક અમલદારને આ અરજી મળે અને દ. આફ્રીકામાંથી મેળવેલું સરટીફીકેટ મળે એટલે તેણે જાતે અથવા ડેપ્યુટી કલેક્ટર, સબ ડેપ્યુટી અથવા મામલતદાર મારફતે તપાસ કરવી. તપાસ કરતાં અરજીમાં જણાવેલું સગપણ ખરૂં છે એવી તેની ખાત્રી થાય તો પછી તેણે એક સરટીફીકેટ લખી આપવું. આવા સરટીફીકેટ લાવનાર પછી તે સ્ત્રી અથવા છોકરાંને યુનીઅનમાં દાખલ થવા બાબત વિશેષ પુરાવાની જરૂર નહિ રહે.

આવેદનવાળી ફેરી પીવાની વસ્તુનું રશીઅન સરકાર તરફથી ખૂબ વેચાણ રશીઆમાં સારૂં બંધ કરાવ્યું છે. આથી રશીઅન સરકારને દર વરસે આવા નવ કરોડ પાઉંડ જેટલી આવક બંધ થઈ છે.

વેપારને માટેના પરવાનાનો કેસ

ગઈ તા. ૯ મી નવેમ્બરે ડરબન ટાઉન કાઉન્સીલ આગળ ડરબનના એક વેપારી દ સલીમની ફેરીઅનના લાઇસન્સની અપીલ સાંભળવામાં આવી હતી. લાઇસન્સીંગ અમલદારે પરવાનો નહિ આપવાનું એવું કારણ જણાવ્યું હતું કે જે જગામાં એશીઆટીક પરવાનાની સંખ્યા વધારવી એ સલાહકારક નથી. અરજદારના વકીલ મી. ગોડફ્રેએ કહ્યું કે મી. અસીલનો ધંધો ફરી ભરી મેળવવાની પેરવી વાનો છે. આ વેપાર અગાઉ ચાલુ હતો પણ જાનેવારીથી સપ્ટેમ્બર સુધી તેણે વેપાર બંધ કરેલો એટલે તે નવો ગણાય નહિ.

ત્યાર બાદ કાઉન્સીલ વીચાર કરશે અને ડેપ્યુટી મેયરની દરખાસ્ત તથા મી. ટી. બરમનના ટેકાથી અપીલનો ચુકાદો અરજદારના લાભમાં આપવાનો ઠરાવ પસાર થયો.

લેડીસ્મીથ કોરપોરેશનનું ગેરકાયદેસર પગલું

નવા અખબારમાં મારીટસબરગની સુપ્રીમ કોર્ટમાં પરવાના બાબત એક જાણવા લાયક કેસ જસ્ટીસ ડવ વીલસન (પ્રમુખ) જસ્ટીસ બ્રુમ, અને જસ્ટીસ કારટર સન્મુખ ચાલ્યો હતો.

આ કેસની હકીકત એમ છે કે લેડીસ્મીથમાં એક મહમદ આલી બક્ષ નામનો માણસ બોરડીંગ હાઉસ ચલાવતો હતો. જાનેવારીમાં ચાલુ વરસનો લાઇસન્સ તેણે કઢાવેલો. પણ ત્યાર બાદ તેમ બન્યું હોવાથી લેડીસ્મીથની કોરપોરેશને ૭ મી સપ્ટેમ્બરે તે લાઇસન્સ રદ કરવે આ ખબર તેને આપવામાં આવ્યા છતાં તેણે વેપાર ચાલુ રાખ્યો એટલે કોરપોરેશને માજીસ્ટ્રેટ પાસે ફરીયાદ કરી અને તેમાં મહમદ આલી બક્ષને પા. ૨ દંડ થયા હતા.

તેના વકીલ મી. હર્ડમે દલીલ કરી કે કોરપોરેશનને લાઇસન્સ છીનવી લેવાનો હક નથી. વાસ્તે ત. ને ભંગ થાય તેને માટે તે દંડ કરી શકે.

વડા જડજે ચુકાદામાં જણાવ્યું કે અરજદારનો પરવાનો કોરપોરેશને રદ કર્યો, પણ તેણે વેપાર ચાલુ રાખ્યો. કોરપોરેશનને તેવી રીતે પરવાના બંધ કરવાનો હક નથી એમ જણાવ્યું હતું. જે પરવાનો આપેલો તે ટાઉન કાઉન્સીલે ૧૯૧૧ ના ના. ૧૧ ના કાયદાની કલમ ૯૩ મુજબ આપેલો તે કાયદામાં પરવાના છીનવી લેવા બાબત કાંઈ જણાવેલું નથી. કોરપોરેશનના કાયદામાંથી હું જોઈ શકતો નથી કે તેને એવો હક મળેલો હોય. લોકોના હક ઉપર જ્યાં આ હદ સુધી વચ્ચે પડવાની સત્તા આપેલી હોય ત્યાં તે આખા શબ્દમાં આપવું જોઈતું હતું. કોરપોરેશનને માત્ર પોતાની અખત્યારીના કાયદા અમલમાં લાવવાની સત્તા છે. હવે ના. જડજ લેડીસ્મીથ મ્યુનીસીપાલીટીનો ઠરાવ અને બાઇ લો ગેરકાયદેસર જણાવી મહમદ આલી બક્ષ ઉપરનું તોહમત રદ કરવું હતું.

ખરચ વિષે કાંઈ હુકમ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

કેપટાઉનના ચાર કેસ

ધી અખબારે જણાવ્યું જણાવે છે કે કેપટાઉનની સીટી કાઉન્સીલે છેલ્લા બે મહિનામાં ચાર હીંદીઓના વેપાર ની જગ્યા બદલવાના લાઇસન્સ રદ કર્યાં છે.

એક ખાટકી જુકસ્મીથમાં પોતાની દુકાનથી મેલે દૂર

ફુકીન લઈ જવા આવેલો હતો. બીજા વણ વેપારી કૌકેન, બ્રીક અને ચૅસ્ટર રોડ ઉપર વેપાર કરતા હતા. તેમાંના બે એ આ નેણ દુકાન રાખી લેવા અરજી કરી. જેમાંથી એકીને બે લાઈસન્સ આપવાની ના લાઈસન્સ પણ આપતા કૌંસીલને પસંદ પડે એમ આપણે સાધારણ રીતે માનીએ પણ તેમ કરવાની પણ પરવાનગી મળી નહિ.

આના ઉપર એડમીનીસ્ટ્રેટરને અપીલ કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરથી કાઉંસીલની કમીટીએ રીપોર્ટ વાંચી કાઢી મોકલ્યો. તેમાં જણાવ્યું કે આ અરજીમાં જે મુદ્દા સામા મેલ્યા છે તે બહુ અગત્યના છે અને એડમીનીસ્ટ્રેટરે તે કાઉંસીલનો ઠરાવ રદ કરવાની જે સત્તા મેળવી છે તે વ્યાજબી નથી છે. લોકોની ખાતર અને ખાસ કરી તેમની તંદુરસ્તી ખાતર અરજદાર શેખ હુસેનને નં. ૧૮૬ થી ના ૨૧૦ વીકટોરીઆ રોડ ઉપર ફેરવી આપવાની કાઉંસીલે ના પાડી છે.

સર જોન ગ્રેહામે જણાવ્યું કે હું જોકે કમીટીનો પ્રમુખ છું તોપણ તે ઠરાવની વિરુદ્ધ છું.

બીજા ત્રણનાં લાઈસેન્સ પણ ઉપરના મુદ્દાસર બદલાવી આપવાની ના પાડવામાં આવી હતી.

વિલાયતના હિંદીઓની એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી

[ગયા અંકથી ચાલુ]

નામ. આગાખાનનું ભાષણ

નામદાર આગાખાન બોલવા ઉભા થતાં બધાએ તેમને આનંદથી વધાવી લીધા. તેમનું ભાષણ સરળ છતાં જુસ્સાદાર, રાજકીય અને ધાર્મિક એમ મિશ્ર હતું. જ્યારે તેમણે જાહેર કર્યું કે પોતે પણ તે ટુકડીમાં સામેલ થશે ત્યારે ત્યાં આનંદના પોકારો થતા રહ્યા. ટુકડીના કીમતી કામ માટે બોલતાં તે નામદારે જણાવ્યું કે યુરોપની ભૂમિ ઉપર પોતાનું પરાક્રમ બતાવવા અને સામ્રાજ્યની સેવા કરવાના હેતુથી હીંદી લશ્કર આવેલ હોય તે આજ સુધીના ઈતિહાસમાં આ પહેલોજ દાખલો છે. તેવા લશ્કરને જરૂરીઆત અને મદદ પુરી પાડવાનું માનભર્યું ભારે કામ આ ટુકડીને મળ્યું છે. આ ટુકડીના સભાસદો ઈંગ્લાંડમાં તેમજ હીંદુસ્તાનમાં હીંદીઓના હૃદયમાં રાજભક્તિની જે લાગણી છે તેના પ્રતિનિધિ રૂપે છે. મી. ગાંધીએ સરત વિનાની જે માગણી સરકારને મોકલી હતી તેમાંજ હીંદીઓની રાજ્યભક્તિનું દરશન થાય છે અને ભવિષ્યમાં કે છની લડાઈમાં પડી ભાગવાથી અગર તો બીજા કોઈ કારણ સર આ ટુકડીમાંથી જેટલા કમતી થાય તેટલાની જગ્યા બીજા હીંદી સ્વયંસેવકો પુરી પાડશે એવી મારી આશા છે. આવી ભારીક સ્થિતિમાં આપણામાં ન્યાત જાતનો તફાવત રહેવા પામ્યો નથી. જે હીંદીઓ ઈંગ્લાંડ, બેલજીઅમ, અને ફ્રાંસમાં પોતાનું લોહી રેડી રહ્યા છે તે વ્યર્થ નહિ જાય એવી મારી ઉમેદ છે. હું જ્યારે દ. આફ્રીકામાંથી અહીં આવ્યો ત્યારે હીંદીઓની રાજ્યભક્તિ જોઈ ઘણા જણ નવાઈ પામ્યા હતા. જેઓ હીંદુસ્તાન મુસાફરી કરી આવ્યા છે તેઓજ હીંદીઓની રાજ્યભક્તિ કેવી છે તે જાણી શકે છે. હીંદ સામ્રાજ્યને ખાતર પોતાનું લોહી રેડવું કીધું તે કરવા માટે પણ તૈયાર છે. આપણે જાણી લઈએ કે આપણે કોઈ જુદા મતીઆ વગેરે રાખવા સુધારાજ બોલીએ એનારૂ હોવું નથી. આમ દરેક ખબરમાં પછી આપણે

એમ એવી ઉમેદ રાખશું કે મહારાણીને ટેકો આપનારા એવા આપણે અમર પ્રમાણિકપણે અને શુભ હેતુથી થશે.

પછીથી તે નામદારે મી. લોઈડ જ્યોર્જે સુલતાનને મુસલમીનોના પેગંબર સાથે સરખાવેલા તે માટે ભારે ટીકા કીધી અને જણાવ્યું કે આવા અયોગ્ય ભાષણથી દરેક મુસલમાનનું દીલ દુખાયું છે. જો કે આ શબ્દો ચેન્સેલરના સમયમાં અને વળી મુસલમાનોને, જેવી ઓળખ અખબાર ન હોય તેવાના મોંમાંથી નીકળેલા છે એ પણ હું કબુલ કરું છું. અને તો વળી હમેશાં એમ શક્ય છે કે તુરકીનો કટ્ટામાં કટ્ટો દુશ્મન જરમની છે, કારણ કે શાંતી રાખી છળ પ્રપંચ કરી એશીઆ માઈનોર અને ઈરાનમાં પગ પેસારો કરવાની ઈચ્છા રાખનારાઓમાં સહુથી વધારે આતુર જરમની છે. આવા અનિષ્ટવાનને ઈસ્લામના રક્ષક તરીકે કોણ ન રાખે!! હું નામદાર શહેનશાહને મારા ઈસ્લામી ભાઈઓ તરફથી ખાત્રી આપું છું કે મુસલમાન અને બ્રીટીશ શહેનશાહત વચ્ચેનો ભાવ ભારેલો સંબંધ તોડવાને જે કાંઈ પ્રયત્નો કરવામાં આવે તે વ્યર્થ છે. અમને તો જણાય છે કે અમારૂં ધારમીક આબાદીપણું અને રાજકીય ભલું બ્રીટીશ શહેનશાહતના સંબંધથીજ થશે.

નામ. આગાખાનનું ભાષણ કરે હતાં હીંદુઓ તરફથી મુસલમાનોને અપમાન લાગે એવી જ હકીકત મી. લોઈડ જ્યોર્જે કહેલી તેના સામે સખત વાંધો લીધો હતો.

બાદ તો શહેનશાહ, ના આગાખાન મી. ગાંધી અને ડા. કેન્ટલી માટે ખુશાલીના પોકારો કરી સભા બરખાસ્ત થઈ.

ચીડીમાં જનરલ ડીવેટનો દોર

૨૮ જરટનથી ચીડીની એક લાઈન નીકળેલી છે ચીડી જાન્સરટનથી ૪૮ માઈલ ઉપર એક રેલ્વે સ્ટેશન છે. ત્યાં બુધવાર તા. ૨૮ અકટોબરે ડી વેટ ૧૫૦ ઘોડેસ્વાર સાથે દાખલ થયા હતા. ચીડી નાનું સ્ટેશન છે.

શહેરની પાદરે ડી વેટનું લશ્કર દાખલ થયું તેની ખબર લેવાને ટપાલ ઓફીસના એક કારકુનને ઉભો રાખવામાં આવ્યો હતો. આ માણસ સાઈકલ ઉપર ચડીને ખબર આપવા આવતો હતો તેવું લશકર તેની પાછળ પડ્યું. ટપાલ ઓફીસ આગળ ઘોડેસ્વારોએ તેને પકડી પાડ્યો, ત્યારે તેણે બુમ પાડી હકીકત જણાવી દીધી. પોસ્ટ માસ્તર તાર કરવાને માટે તેની રાહ જોઈ રહ્યા હતા. તેણે તુરતજ આ સમાચાર તારથી પહોંચાડવાનું શરૂ કરી દીધું. દરમીઆન બળવાખોરો દરવાજો તોડવાને પ્રયત્ન કરતા હતા. તાર મોકલાઈ રહ્યા તેવામાં દરવાજો તોડી તેઓ અંદર દાખલ થયા અને તાર ઓફીસનો સામાન અધો તોડી નાખ્યો અને પોસ્ટ માસ્તરને લાત મારી નીચે પાડ્યો.

બાકીના બળવાખોર ઘોડે ચડી આખા ગામમાં ફરી વળ્યા અને વસ્તીને ડચ રીફોર્મ્ડ ચરચના ચોક આગળ ભેળા થવાનો હુકમ આપતા ગયા. આ હુકમનો જે કોઈ અનાદર કરશે તેને શાસન મળશે એમ જણાવ્યું.

આ વખત ડી વેટ તે ચોકમાં મોન્યુમેન્ટ આગળ ઉભા હતા. તેણે પ્રથમ માજીસ્ટ્રેટને બોલાવવાનો હુકમ કર્યો. તેને બે ત્રણ વાર માણસો ગયા તેમાં એક (ડી વેટનો છોકરો) ઓફીસમાં ગયો અને માજીસ્ટ્રેટ સાથે હાથ મેળાવીને હાથ ઝાલી કરશો. માજીસ્ટ્રેટે બળવાખોર સાથે હાથ મેળાવવા

બાકુરના બંદર કોન્સ્ટાન્ટીનોપલથી આવતી એક અમેરીકન સ્ટીમરે આવ્યા છે.

પેટ્રોગ્રાડથી ખબર છે કે કાળા સમુદ્રમાના રૂશીઅન કાફલાએ એરીઆના બાઇનેરનુ એક બંદર સેરીયલડાક વેર્યું છે. અને ખોરાક તથા લડાઇના દારૂ ભેળા વાળી ત્રણ સ્ટીમરો ડુબાડી છે. એકમાં આખોભરપુર લશકર ભરેલું હતું.

સીરી એન્ડ બીગ્રોસ(૩૪૯૯ ટન) અને હરકોર્ટ(૩૧૪૬ ટન)વાળી બે સ્ટીમરો ટર્કાએ લીધી છે.

ઇજીપ્તમાં બધુ શાંત છે.

કાળા સમુદ્રમા રૂશીઅન બંદર બાટુમ ઉપર ટર્કોએ ગોળા નાખ્યો છે.

સોફીઆથી ખબર છે કે ટરકીશ પ્રજાનો મોટો ભાગ લડાઈની વિરૂધ્ધ છે. વડા પ્રધાને રાજીનામુ આપવાનો પ્રયત્ન કર્યો, પરંતુ કોરટ સારદાઆલે તેને ધમકી આપી.

દીલ્લીથી રૂટર જણાવે છે કે બધા શહેનશાહતને મદદ આપવાને મક્કમ છે. આ માસલાથી દરેક વરગના લોકો એટલા બધા એકત્ર થયા છે કે અગાઉ કદી એવુ હીંદના ઈતિહાસમા માલુમ પડયુ નથી. વાઇસરોયને દેશના દરેક ભાગમાંથી કાગળો આવે છે તેમાં જરમનીએ ટરકીને લડાઇના ખાડામાં ઉતારયુ છે તેને માટે ઘણીજ દીલગીરી જણાવવામા આવે છે.

ઘોડીના માણસોને શાહ હીંદુ તથા ખેદ ખબરથી મુસલમાનોની લાગણી ઘણી દુખાઈ છે. અને તે જરમનીના હુરી આરીના(?) સરસ દાખલા રૂપ મનાય છે.

હીંદમાંથી લડાઇમાં સામેલ થવાને ઝપાટાભેર ભરતી થાય છે અને હીંદુ આખુ લશકર સરહદ ઉપર જવાને અરજ કરી રહ્યુ છે

નામદાર આગાખાને ના. શાહેનશાહની મુલાકાત લીધી છે.

કાઠીઆવારના મુસલમાનોએ પોતાની મરજીથી ટર્કીના વડા પ્રધાનને તારથી જણાવ્યું છે કે તેઓ ગ્રેટ બ્રીટનના દુશ્મનો તરફ દીલસોજી બતાવી શકતા નથી.

મંગળવાર

ટરકીશ લડાઈ જહાજો માં આજે માત્ર એટલાજ ખબર છે કે કોન્સ્ટાન્ટીનોપલમા અંદરો અંદર બખેડો થઈ ગયા છે. અને કેટલાકને જાહેર રીતે ફાંસી આપવામા આવી છે

આવતા અઠવાડીઆનાં ચિત્રો

આ છાપાના આવતા અંક (તા ૨૮ નવેમ્બર) સાથે "હીંદી પંચ"માંથી લડાઈને લગતા ચાર રમૂજી અને અસરકારક ચિત્રો આપવાના છીએ. એક ચિત્ર "હીંદ" ફોટાની અને બકસાની ભેટ આપે છે. બીજુ ચિત્ર પ્રથમ હાથ લીધેલું છે. ત્રીજામાં નામદાર આગાખાન સાહેબ સાથે સોલજર(સિપાઇ) પેટીમાં છે અને ચોથામાં હીંદના વાઇસરોય લોર્ડ હાર્ડીંગના પુત્ર લેફ્ટ. હાર્ડીંગ જે ઘવાયા તેનું ચિત્ર છે. વિશેષ ખુલાસો ચિત્ર સાથે આપશું.

ખાસ વધારાની નકલો મંગાવનારાઓએ અમને જલદીથી લખવુ જેથી પાછળથી મંગાવનારાઓને નિરાશ થવુ ન પડે. એક છુટક નકલની કિંમત ટપાલ સાથે ૪ પેની

હીંદુસ્થાનની ટપાલ

હાલમાં કોઇ સ્ટીમર જતાં હોય તેવા સમાચાર મળ્યા નથી. પણ મુંબઇ આજે (તા ૧૬ નવેમ્બર) આવતા ઉપડી છે.

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

તા. ૪ થી નવેમ્બરે લંડનમાં સમાચાર બહાર પડેલા ખબરે ઉપરથી રૂટર જણાવે છે કે હીંદી લશ્કરે હવે અંગ્રેજી લશ્કરની સાથે રહી લડવાનું શરૂ કર્યું છે. તેમાંની એક ટુકડી ઉપર ઘડતા ઘણા ગોળા પડયા હતા. આ વખતે તેમની સાથે રહેનાર જે અમલદાર હતો તે આ હીંદી પાનાની ટુકડી વિષેની ખબર ૪ જોઈ ચકીત થયો હતો. તેઓનો આ પહેલોજ અનુભવ હતો. પ્રથમ થોડા ગોળાઓ પડયા પછી તેઓ આસપાસ શું છે તે જોવાની પણ દરકાર કરતા નહિ.

થોડા વખત પછી તેઓ હવે હુમલો કરી શકે છે તે જોવાને, જ્યારે એક અગત્યનુ ગામડુ લેવાનુ હતુ ત્યારે તેના ઉપર ચડાઇ કરવાની તક તેઓને આપવામાં આવી હતી. તેઓ ઘણાજ નવીન અને મુશ્કેલ સંજોગોમા આગળ વધ્યા. તે વખતે ભારે ગોળાઓ અને મશીનથી ચાલતી તોપો છુટતી હતી છતા પણ હીંદી લશ્કરે બહાદુર લડવઇઆને દીપાવે તેવા જોમથી હલ્લો કર્યો હતો.

આ સ્ટેટમેન્ટમા જણાવેલું છે કે હીંદીઓ જે જગ્યાએ લડે છે તે જગ્યાથી તેઓ જરા પણ ટેવાએલા નથી અને તે ભુમિ તેમને તદન નવીન છે છતા તેઓ આશ્ચર્ય ભરેલી રીતે વડાઇ રહેલા માલુમ પડયા છે. અને જેમ લડાઈ વધતી જશે તેમ તેઓ ખચીત કેળવાએલા અને શત્રુની સામે ટકી રહેવાને પુરેપુરા લાયક નીવડશે

જનરલ ફ્રેંચ તરફથી મુબારકી

હીંદી લશકરની બહાદુરી માટે અંગ્રેજી સેનાધિપતિ ફ્રેંચે મુબારકી આપી છે

લોરડ રાબરટસે હીંદી લશકરના જનરલ વીલ કોકસને મુબારકીનો તાર કર્યો છે. તેમા તેણે જણાવ્યું છે કે હીંદી લશકર સ્વતંત્રતા, સત્ય અને મહાન શાહેનશાહતને મદદ આપવા આવ્યુ છે તેને હુ આવકાર આપુ છું.

એરેસ અને લાઇલ આગળથી બ્રીટીશ લશ્કર વચ્ચે થઇને આગળ વધતા જતા હતા, જરમન લશ્કરના મહાન હલ્લા તોડી પાડવામા આવ્યો હતો. હજારો જરમનો આ લડાઇમા કપાઈ ગયાના ખબરો મળેલા છે

આ લડતમા હીંદી લશ્કરે પણ ભાગ લીધો હતો.

ન્યુકેસલડાનીઆના... હાજી ઓરડલીઆની પુરવે અને જુગજાડથી ઉતારે છે. ફ્રેંચની સરકાર જન્મ માટે દેશ નીકાલ થતા ગુનેગારોને આ ટાપુમા મોકલી આપે છે. ત્યાંથી એક નવમબરથી મરકર નામના અખબારી 'ગુજરાતી' માં લખે છે કે સારીશ સરકારનો કોઇક વખત એશીઆટીક પ્રજાને કોઇ કાયદાની રૂએ એશીઆટીકોને અંદર આવવા અટકાવવાની હીલચાલ ઉભી કરી છે. આ ટાપુની ૧૪,૦૦૦ની વસ્તીમાં ૮૦,૦૦૦ ગોરા છે. એશીઆટીક વેપારીઓમાં માત્ર એક મીના અને એક જાપાની છે.

રાજીઓથી જાહેર થયું છે કે જાપાને સીંગટાઉ લીધું છે. સીંગટાઉનો મુલક ૧૮૯૭ માં જરમનોએ કબજે કર્યો હતો. કીઆઉચાઉ ને સીંગટાઉ મુખ્ય શહેર છે. તેનું ક્ષેત્રફળ ૨,૫૦૦ ચોરસ માઇલ છે. આ જગ્યાથી જાપાને ૨,૩૦૦ જરમનોને કેદ પકડ્યા છે. કીલ્લા હુમલામાં જાપાનના ૪૦૦ સિપાઇ અને બ્રીટીશના બે અમલદાર ઘવાયા હતા.

યુનીઅનમાં બળવો

પ્રીટોરીઆથી સત્તાવાર છાપાઓને નીચે મુજબ ખબર આપવામાં આવ્યા છે

ક્રાઉફર્ડ્સ ક્રીક આગળથી બળવાખોરની ટુકડીને ઉત્તરમાં પોટચેફસ્ટ્રમ તરફ હઠાવી છે તેની પાછળ કમાન્ડંટ વાન ડી વેન્ટર ગયા છે. તે શુક્રવારે વેન્ટર્સડોર્પ આગળ દેખાયા હતા અને ત્યાંથી ઝપથી ગાત્સ્ટ બુશ તરફ જાય છે.

ગુરૂવારે મ્પોસહોક આગળ બળવાખોરની એક ટુકડી રેલ્વે સ્ટેશન ઘણોથી નીકળી કમાન્ડંટ ડોલારે સ્વારને તેના બેટી ગયો અને પાંચને પકડયા ને તેઓ બ્લો. ફ્રી સ્ટેટમાં ચાલી ગયા. કરનલ લેમેર તેમની પાછળ ગયેલ છે. બેયર તેમની સાથે હોવાના વાવડ છે

કેમ્પની સરદારી નીચે બીજી એક ટુકડી વરાયબરગ વીભાગ બાજુ જણાય છે તેઓ જરમન સા. વેસ્ટ આફ્રીકામાં જતા લાગે છે. કરનલ મોલબરદઝ તેમની પુંઠળ છે

વરજીનીઆ આગળ સેન્ડ નદીના પુલ કેનરોયની અંદરની નીચે બળવાખોરની ટુકડીએ ઉડાડી દીધો છે, અને ડી વેટે ક્રોંડલેની પ્રદેશમાં મોટા લશ્કર સાથે કેટલાક ભાગોમાં રેલ્વેની સડક તોડી નાખી છે

હેરીસ્મીથમાં દાખલ થઈ બળવાખોરોએ થોડી લુટ ચલાવ્યાના ખબર છે

એલબરટ સીલવર માઇન આગળ મુલરની સરદારી નીચેના બળવાખોર લશ્કરને કર. કમાન્ડંટ મેરજે હરાવ્યું છે કમાન્ડંટ ફેરી અને ૭૦ બળવાખોરોને પકડયા છે

કર કમાન્ડંટ લેમરના લશ્કરે ગાડી વેગન વીગેરે સાથે ૩૫૦ બળવાખોરોને પકડયા છે

કરતંસ્ટડમાં સરકારી લશ્કરની મોટી ટુકડી તોપ વીગેરે સાથે લેઈને ગઈ છે

બ્લોમફોન્ટીન તથા કીમ્બરલીમાં પણ વધારે લશ્કર મોકલી મજબુતી રાખવામાં આવી છે.

મોટર ગાર્ડની ટુકડીને રવીવારે બચાવ માતાના પ્રધાને તપાસી હતી. તેમને ક્ષમતા જનરલ સ્મટસે બળવાના મામલા ઉપર જાણવાલાયક ભાષણ આપ્યું હતું."

લીનડલેનાના બેમ એજ. એ કમાન્ડંટ ફોન્ઝને કુનનબરગ આગળ ઘેરી અને તેના ૨,૦૦૦ માણસો સાથે મોટે થયો. કમાન્ડંટ ફોન્ઝે એ ૨૦ ને કેદ પકડયા છે ડીવેટના લશ્કરમાં ધણાથી વધારે થતાં કેટીએન ન તેઓ છુટા થઈ ગયા અને ટરેનજની વેગનો લઈ ગયા

આ લડાઈમાં ડીવેટના દીકરા ડેનીઅલ ડીવેટ મરણ પામ્યો છે

કેદ પકડાએલ બળવાખોરોએ જણાવ્યું કે ડીવેટે ચાબુકની ધમકી આપી તેમને સાથે લીધેલા

કેપ ડ્રગનેસ વેલ્લુ લશ્કર ઝડપે આગળી જાય છે

રોડેશીઆર સરકાર તરફથી લડાઈના ફંડમાં પા. ૧૦,૦૦૦ની મદદ કરવામાં આવી છે.

એડનથવેમાં કહેવાર જર્મન જનરલ બાથારે ખબર બાન આપવામાં કીધું છે

હેલીગોલેન્ડ ખાતે બંદર આગળ ફુલાવવાથી પરદેશી દુકાનો ને કામી મુકવામાં આવે છે. ઘડવા જેવી ઉમરના માણસોને લશ્કરમાં ભરતી કરે છે.

વિવિધ સમાચાર

સુરત હીંદુ એસોસીએશનના મંત્રી લખે છે કે તા. ૬ ઠ્ઠી નવેમ્બરે આ મંડળની સભામાં નીચેના અમલદારોની ચુંટણી થઈ હતી. પેટ્રન રા. એખવ ભાનજી, પ્રમુખ રા. સી. બી. દેસાઈ, ઉપ. પ્રમુખ રા. ડી. એ. દેસાઈ, મંત્રી રા. વી. એન. નાયક, અને ડી. જી. દેસાઈ, ખજાનચી રા. એમ. મુલા અને હીસાબ તપાસનાર રા. ડી. બી. દેસાઈ ગઈ સાધારણ સભાથી આજની સાધારણ સભા સુધીનો હીસાબ રજુ થયો હતો તે જતાંને એકંદર પા. ૧૨૪ - ૧૭ - ૩ અને રોકડ શી. ૧ - ૫ હતા

ગયા અઠવાડીઆમાં યુનીયનમાંથી ડીપોર્ટ થયેલા નવ સ્ટ્રાઈક આગેવાનોમાંથી આઠ ગયા શનીવારે સ્ટીમર અમવેલીલાસીમાં ડરબન પાછા ફરેલા છે.

પ્રેટોરીઆથી મી. એબ્રાહામ સુલેમાન લખે છે કે ભાણુ વડ મદરેસ માટે "ઈન્ડીયન ઓપીનીયન"માં જે ફંડ થયેલ છે તે વખાણવા લાયક છે. તે નાના શહેરમાંથી આ મોટી રકમ થઈ તે પછી બીજાં મોટાં શહેરોમાં રહેતા ભાણુવડવાસીઓ જે તે નજરકુર નીશાળને મદદ કરવા નહીં ચુકે એવી ઉમેદ છે

તા. ૧ નવેમ્બરે જોહાનીસબરગમાં કોળી કોમના છોકરાને કેળવણી આપવા ફેરકસ સ્ટ્રીટ ૫૨ આવેલા મોહમેડન બાવર્ચી કાફ હોલમાં કોળી કોમની જનરલ મીટીંગ ભરવામાં આવી હતી. પ્રમુખ મી. પ્રેમાભાઈ જોગીએ કેળવણી સબંધી ઘણોજ ઉપયોગી લેખ વાંચી સંભળાવ્યો. એક ફંડ ચાલુ કરવું તેમાં પા. ૨૬ ની રકમ ભરાઈ હતી. મંત્રી મી. મીઠાભાઈ પટેલ ટ્રાન્સવાલમાં વસતા કોળીભાઈઓને આ કામમાં પૈસા ભરવાની અરજ ગુજારે છે નાણાં ભરનારને કોળીહીત વર્ધક મંડળના મંત્રીની સહીવાળી છાપેલી પહોંચ મોકલવામાં આવે છે. બહાર ગામ વાળાએ નાણા મોકલવાનું ઠેકાણું બોકસ ૫૭૨૭ જોહાનીસબરગ છે

બરડેશીઅ આગળ એક પરશીઅન જાતે રૂશીઅને, ઉપર હુમલો કર્યો છે એક રૂશીઅન ટનેલ સુરંગોએ ઉડાવી દીધી હતી અને તેમાં બે હજાર રૂશીઅનો મરણ પામ્યા છે,

જરમનીએ નોરથ સીમા નામના તરતી સુરંગો સાથે જરમન ક્રુઝર યોરક (૯૫૦૦ ટન) અથડાવાથી ડુબી ગઈ છે તેમાં ૩૦ તોપ હતી તેમાંથી ૩૮૦ એટલે અરધાં કરતાં વધારે ખલાસી બચ્યા છે

મદ્રાસના બારામાં જરમન ક્રુઝર એમડને તોપના ગોળા એથી તેલની ટાંકીઓ સળગાવી તથા જે નુકસાન કર્યું તેના ઉપરથી દેશના છાપાઓ ભરેલા છે. મદ્રાસના બારામાં સખ્ત લશ્કર નહીં રાખવા માટે ઘણી સખત ટીકા થઈ હતી

ડુબેલી સ્ટીમરે ના ખલાસીઓ કલકત્તા મહોંચ્યા તેઓ દરેકને બંગાળાની સરકારે રૂા. ૧૫ બદલા તરીકે આપ્યા છે અમલદારોને પણ બદલો આપવા વિચાર ચાલે છે. હીંદી ખલાસીઓ પાસેથી એમડને કોલસો ભરાવવાનું કામ લીધું હતું અને તે મજુરી બદલ સારી હાડીનું તેઓને આપ્યું હતું.

બંગાળાના જમીનદારો બંગાળાના ઉપસાગરના મુખ ઉપર રક્ષણ કરવા માટે એક સંપૂર્ણ સામગ્રીવાળી ક્રુઝર હીંદી સરકારને ભેટ આપવાનો વિચાર ચલાવે છે.

જા. ગાયકવાડ તથા મહારાણી તા. ૨૪ મી સપ્ટેમ્બરે વડોદરાથી યુરોપ જવા ઉપડયાં છે.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો સીવાયના બીજાં વેચાણ મળે છે.

	કીમત	પોસ્ટેજ
	શી. પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧લો	૨–૬	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩–૯	૯
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩–૯	૯
નામદાર શહેનશાહ અને શહેનશાહબાનુ	૦–૬	૧
જગ વિખ્યાત પુરુષો–સોક્રેટીસ અને કાઉપર ટેમિસનનાં ચરિત્ર	૧–૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૦–૬	૧
બાળપોથી	૦–૩	૧
ગુજરાતી પહેલી ચોપડી	૦–૪	૧
" બીજી "	૦–૫	૧
" ત્રીજી "	૦–૮	૨
" ચોથી "	૦–૮	૨
" પાંચમી "	૦–૧૦	૩
" સાતમી "	૧–૯	૩
દેશી હીસાબ ભાગ પહેલો	૦–૩	૧
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પૂઠું	૦–૬	૧
ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦–૪	૧

મો. ક. ગાંધીનું જન્મ વૃત્તાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એના શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સંબંધમાં જે વિચારો આપ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકર્તાની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૮૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દી સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પૂઠું કી. શી ૧ ૩ ટપાલ ખરચ ૬ પેની

મૂરખરાજ—આ વારતા મહાન મરહુમ ટોલસ્ટોયની 'આઇવન ધી ફુલ' નામની અતિ રસીક વારતાનો તરજુમો છે. કીંમત ૬ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની.

રાજ્ય સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતી માં)—થોરો નામનો મહાન માણસ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઇ ગયો છે. તેનાં લખાણો લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને ઘણું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરી ચલાવે ને માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે એટલું લખીને સંતોષ નહોતો માનતો પણ અમેરીકાના સરકારે નક્કી કરેલો કર જ્યારે ભરવાની ના કહી ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો વેપાર ચાલે તે રાજ્યને કર ભરવો નહીં તેથી જ્યારે થોરોએ કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા ઉંડા અને સ્વતંત્ર હતા. અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની

પૂર્વ અને પશ્ચિમ—આ પુસ્તક મીસ્ટર લવજોઈ ડીકીન્સન નામના વિદ્વાન ને અનુભવી અંગ્રેજ છે. તેણે ચીનાઓની સુધારાનું ઘણી સારી રીતે બચાવ કર્યું છે. પશ્ચિમની નીતિને વખોડી છે પશ્ચિમની સુધારાને વખોડી છે. ચીનના લોકોના બંધારણ નો આબેહુબ ચિતાર આપીને બતાવી આપ્યું છે કે ચીનના લોકોને પશ્ચિમના લોકો પાસેથી કંઇ શીખવાનું નથી રહ્યું. પશ્ચિમની નીતિ તો નહીંજ કેમકે તે નીતિનું મૂળ સ્વાર્થમાં છે. પશ્ચિમના સંચાકામ નહીં કેમકે તેથી લાખો માણસો નમાલા ને ગુલામ બની ગયા છે. પશ્ચિમનાં શહેરો નહીં, કેમકે શહેરોની વસ્તીથી લોકો બહાવરા બની ગયા છે ને ઈશ્વરને તદ્દન ભૂલી ગયા છે. પશ્ચિમની રાજનીતિ નહીં, કેમકે તે રાજનીતિને પરિણામે બીજી પ્રજાઓ ઉપર ઉપકારને નામે અપકાર થયો છે, તેઓના રક્ષણને બદલે તેઓનો નાશ થયો છે. આ બધું ઉપરના લેખોમાં ઘણીજ અસરકારક રીતે બતાવવામાં આવ્યું છે. કીમત ૭ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પે

સુધારાનો બનાવ—હીંદને બહુ જોખમ કર્યું છે તે વિષે મી. જસ્ટીસ અમીર અલીએ 'નાઇન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી' મા એક જાણવા લાયક લેખ લખ્યો હતો. આ લખાણનો ગુજરાતી તરજુમો આ નાનકડા ચોપાનીયામાં આપેલો છે. સુધારાનો ચિતાર, હીંદીઓના બેરવરતણુંક, સુધરેલી ગુલામગીરી વીગેરે વિષયોનો આ લેખમાં સમાવેશ કર્યો છે. કીમત ૩ પેની, ટપાલ ખરચ ૧ પેની

મારો જેલનો અનુભવ ભાગ ૧, ૨ અને ૩—આ ત્રણ નાનકડાં પુસ્તકમાં મી. ગાંધીએ સત્યાગ્રહની લડતને વખતે પોતાને મળેલી જેલની હકીકત લખી છે. જેલના રીત રીવાજ ઉપરાંત આ ત્રણ ચોપડીઓમાંથી સત્યાગ્રહ અને તે વિષે મી. ગાંધીના વિચારોનું સુંદર અવલોકન મળી શકે છે. ત્રણે ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૨ છે.

માણસ કેટલી જમીનનો માલિક થઇ શકે—આ વારતા મરહુમ મહાન ટોલસ્ટોયની એક રસીક અને બોધક વારતાનો તરજુમો છે. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નીતિનાં કાવ્ય—છેલ્લા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં ૧૬ પાના ઉમેરવામાં આવ્યાં છે છતાં તેની કીમત પેની ૬ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

નવાં અંગરેજી પુસ્તકો

સ્વદેશી હીલચાલ—બંગાળાના ભાગલાને પરીણામે હીંદુસ્તાનમાં જે સ્વદેશી હીલચાલનો જન્મ થયો છે તે ઉપર દેશના ૫૦ જેટલા નામાંકીત નરોએ જે વિચારો બતાવ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. આ વિચારો લખનાર કેટલાકનાં નામ આ મુજબ છે: દાદાભાઈ નવરોજી, શ્રીમાન ગાયકવાડ સરકાર, ડૉ. રાસ બીહારી ઘોસ, ઓન. મહમદ યુસુફખાન બહાદુર, રાજા પ્યારી મોહન મુકરજી, લાલા લજપતરાય, બાબુ સુરેન્દ્રનાથ બેનરજી, રોમેશ દત્ત, ઓન. ગોકળદાસ કહાનદાસ પારેખ, બાબુ અશ્વનીકુમાર દત્ત, દી. બહાદુર અંબાલાલ દેસાઇ, પંડીત મદનમોહન માલવીઆ, ખાન બહાદુર વીમાજી, અબ્દુલ હલીમ ગઝનવી, ફકીર હુસેન મીરજી, પંડીત રામભજ દત્ત ચૌધરી અને બીજા કેટલાક નામાંકીત પુરુષો. કીમત શી. ૨. ટપાલ ખરચ ૩ પેની.

હાજી મુરાદની વાર્તા અને બીજા લેખ—મરહુમ ટોલસ્ટોયના લખેલાં લખાણોમાં આ સહુથી સરસ ગણાય છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨-૧૦.

એલીસ ઇન વન્ડરલેન્ડ—આ વાર્તા બોધદાયક છે કીમત ટ. ખરચ સાથે શી ૧-૯

ઇસપસ ફેબલ—ઇસપની કહાણીઓનું અંગ્રેજી સાદુ અને છોકરાઓ સમજી શકે તેવું છે કી. ટ. ખરચ સાથે શી. ૧-૯

ગોલીસ્તાન—ગુલીસ્તાનની નમુનેદાર વાર્તાઓ. શેખ સાદીએ આ પુસ્તકમાં લખી છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨-૯.

હાફીઝનું રુબાયત—સઇયદ અબ્દુલ મજીદે અરેબીકમાંથી તરજુમો કર્યો છે. કી. શી. ૧-૯.

મહમદ પેગમ્બરનુ જીવન ચરિત્ર—વોશીંગટન ઇરવીંગકૃત કીમત શી ૧ ૯

મહમદ ધી ગ્રેટ અરેબીઅન—મેરીડીથ ટાઉનસેંડ કૃત કીમત શી. ૧-૯.

મહોમેડેનીઝમ અથવા મુસલમાનોનો ધર્મ કી શી. ૧-૯

ધી ફ્યુચર ઓફ ઈસ્લામ—મુસલમાની દુનિયાના પુરા માહીતગાર મી. ડબલ્યુ. એસ બ્લન્ટે "ફોર્ટ નાઈટલી રીવ્યુ"માં લખેલા પાંચ નિબંધો આ પુસ્તકમાં છે. કીમત ટપાલ ખર્ચ સાથે શી ૩/

પરશીઅન મીસ્ટીક્સ ભાગ ૧ અને ૨ તેમાં જલાલુદીન રૂમી અને નુરદીન અબ્દઅલ રહેમાન જામીના લખાણો છે દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૯.

અરેબીઅન વીઝડમ—અરેબીકમાંથી તરજુમાને માટે જુદી જુદી નસીયતો. દરેકની કી. શી. ૧ ૯

ફીલ્ડ્ઝ, ફેક્ટરીઝ અને વરક શોપ્સ—ખેતીને ઉદ્યોગ કેટલો સરસ રીતે થઈ શકે છે અને મહેનતના કામ સાથે મગજનું કામ કેટલું ખીલવી શકાય છે તે વીષે પ્રીન્સ ક્રોપોટકીને આ પુસ્તકમાં ઘણો સરસ ચીતાર આપ્યો છે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે ૧,૯

મક્કા અને મદીનાની યાત્રા—લખનાર સર કેપ્ટન રીચાર્ડ એફ બરટન આ પુસ્તક બંને ભાગ મળી ૯૦૦ જેટલા પાનામાં લખાયું છે તેના પહેલા ભાગમાં નીસરમાં આવેલ શહેરો સુએઝ, કૈરો, માહાલ વીગેરેનું તથા મદીનાની અંદર પેગંબર સાહેબની મઝાર સરીફ વીગેરેનું વરણન છે બીજા ભાગમાં મક્કામાં લખનારે જે જે ભાગ જોયા તે તથા બીજી યાત્રાઓના વરણન છે. બંને ભાગની ટપાલ સાથે કીમત શી ૮ ૬.

હીંદની કળા ઉદ્યોગ અને કેળવણી ઉપરના નીબંધ આ પુસ્તકમાં ૭ નીબંધો છે (૧) તાજ અને તેની રચના, (૨) હીંદી કારીગીરી, (૩) હીંદમાં હુન્નર અને કેળવણી (૪) હીંદી અખબાર અને સ્વદેશી (૫) હીંદમાં કળા અને પાઠશાળાના છાત્રો, અને (૬) કળાનો ઉપયોગ કીમત, ટપાલ ખરચ સાથે શી ૨-૩

શકુન્તલા—કવી કાલીદાસના સંસ્કૃત નાટકનો તરજુમો આમાં રઘુવંશ મેઘદુત, ઉરવશી વીગેરે નાટકના તરજુમો છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

સેલ્ફ હેલ્પ, કેરેક્ટર અને લાઈફ એન્ડ લેબર—ડા. સ્માઈલ્સના આ ત્રણે ઉપયોગી પુસ્તકોની અનેક ભાષાઓમાં ઘણી આવૃતીઓ છપાઈ ચુકી છે અત મહેનત અને ઉમદા ચારિત્રથી માણસ કેટલે સુધી ચઢી શકે છે તેના આ પુસ્તકોમાં બહુ સારા દાખલા રસ્તાઓ આપેલા છે દરેકની કી. શી. ૧/૬ દરેકનું ટપાલ ખર્ચ પાંચ પાંચ પેની.

ઇન્ડીઅન હોમ રુલ—હીંદનું ખરૂં સ્વરાજ્ય શું છે તે વીષે મી. ગાંધીના વિચારો સંવાદ રૂપે અંગ્રેજીમાં આપ્યા છે. કીમત ૬ પેની, ટપાલ ૧ પેની.

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું પુસ્તક—મી. ગોખલે કેપટાઉન ખાતે ઉતર્યા ત્યારથી તે કીમ્બરલી, જોહાનસબરગ, મારીત્સબરગ, ડરબન અને પ્રીટોરીઆ ખાતે જે જે મેળાવડાઓ થયા તેની તેમજ બીજા બનાવોની સંપુરણ નોંધ આ પુસ્તકમાં છાપેલી છે મજકુર જગાઓ તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના બીજા જુદા જુદા ભાગોમાંથી અને પુર્વ આફ્રિકામાંથી મી. ગોખલેને જે જે માનપત્રો મળ્યા તેની નકલો અને તે ઉપરાંત નવ પુરવણીઓ આ પુસ્તકમાં છાપી છે. નાતાલ, ફ્રી સ્ટેટ, કેપ તથા ટ્રાંસવાલના હીંદીઓ ઉપર પડતી હાડમારીની જે જે બીનાઓ મી. ગોખલેને મળી હતી તે બધી પ્રથમ પુરવણીમાં છે. બીજી પુરવણીમાં મી. ગોખલેની મુસાફરી દરમીયાન જુદા જુદા છાપાઓ, ટીકાકારો, ખાસ મુલાકાત લેનારાઓ અને બીજા લખનારાઓ તરફથી દક્ષિણ આફ્રિકાના હીંદી સવાલ ઉપર જે કાંઈ ઉપયોગી કહેવામાં આવ્યું હતું તે બધું છે. અને બીજી પુરવણીમાં અહીંના ચારે કોલોનીના હીંદીઓને લગતા ઈમીગ્રેશન લાઈસેન્સ કેળવણી, મ્યુનીસીપલ રેલવે વીગેરે વીગેરેના કાયદાઓમાંથી ઉપયોગી ટાંચણ આપેલાં છે. હીંદી સવાલનો ઇતીહાસ જાણવાને માટે આ આખું પુસ્તક ઘણું ઉપયોગી છે એ ઉપરાંત જુદી જુદી વખતે થયેલા કેટલાક જલસાઓ, કારટુનો તથા માનપત્રોનાં સુંદર ચિત્રો આ પુસ્તકમાં આપેલાં છે કીંમત શી. ૨-૬ ટપાલ ખરચ ૭ પેની.

મી. એન્ડ્રુઝનુ ભાષણ—મી એન્ડ્રુઝે કેપથી વિલાયત ઉપડતાં પહેલાં ટાઉન હોલમાં કવીરાજ બાબુ રવીંદ્રનાથ ટાગોર વિષે ભાષણ આપેલું તે સહુને યાદ હશે. તે ભાષણ વખતે લોર્ડ ગ્લેડસ્ટન મી. મેરીમેન વિગેરે ગ્રહસ્થો હાજર હતા. તે ભાષણની ઘણીજ સરસ અસર થએલી એ ભાષણ હવે હાથની બનાવટના કાગળમાં સુંદર રીતે કેપ 'ટાઇમ્સ' પ્રેસમાં છપાવવામાં આવ્યુ છે તેની કિંમત પોસ્ટેજ સુધાં ૭ પેની રાખવામાં આવે છે ને અમને તેટલી સ્ટેમ્પ મળવાથી અમે જ્યાં મોકલવાનું અમને લખવામાં આવશે ત્યાં મોકલી આપશું. આ ભાષણ અહીંના બધા જાણીતા ગોરાઓના હાથમાં જવું જોઈએ. અમે હીંદી વાંચનારને ભલામણ કરીએ છીએ કે તેઓ આ ભાષણ પોતાના ઓળખીતા ગોરાને મોકલે. અમને જો પૈસા મોકલી ગોરાની ચુંટણી કરવાનું કહેવામાં આવશે તો અમે તેમ પણ કરવા તૈયાર છીએ એક હજાર નકલો છપાવવામાં આવી છે અમારી પાસે આઠસો નકલ આવી છે તે જેટલી તુરત ઉપડી જશે એવું અમે ઇચ્છીએ છીએ, છપામણી ખરચ બાદ જતાં જે પૈસા વધશે તે શાંતિનીકેતનની નીશાળને સારૂ મી. એન્ડ્રુઝને મોકલવામાં આવશે

મેક્સ નોલેજ—વેદાંતના તત્વજ્ઞાન વિષે વિચાર, કી શી.૨-૯

લાઈટ ઓફ એશીઆ અથવા બુદ્ધચરિત્ર. કી શી ૨-૩.

સોંગ સેલેસ્ટીઅલ—એડવીન આર્નોલ્ડે કરેલ ભગવદગીતાનો તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૨-૩

હીંદુસ્તાન, બરમા અને સીલોનની વાર્તાઓ અને કહેવતો—આ મજાક વાર્તાઓ ભેગી કરીને મીસ ફ્લોરી એએજે અંગ્રેજીમાં લખી છે. કી. ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૩/૮

રુબાયત ઓફ ઉમરખાયામ ચીત્રો સાથે કી. ટપાલ ખર્ચ સાથે શી. ૧-૭

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૧ નવેમ્બરથી તા. ૧૭ નવેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—કારતક વદ ૯ થી કારતક વદ ૧૫ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મોહમેડન—તા. ૨૨ ઝીલહજથી તા. ૨૮ ઝીલહજ સુધી ૧૩૩૨-હીજરી.

પારસી—તા. ૧ થી તા. ૭ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૧	વદ ૯	૨૨	૧	૫-૪૮	૬-૨૭
ગુરૂ	૧૨	,, ૧૦	૨૩	૨	૫-૪૮	૬-૨૮
શુક્ર	૧૩	,, ૧૧	૨૪	૩	૫-૪૭	૬-૨૮
શની	૧૪	,, ૧૨	૨૫	૪	૫-૪૭	૬-૨૯
રવી	૧૫	,, ૧૩	૨૬	૫	૫-૪૬	૬-૩૦
સોમ	૧૬	,, ૧૪	૨૭	૬	૫-૪૬	૬-૩૧
મંગળ	૧૭	,, ૧૫	૨૮	૭	૫-૪૫	૬-૩૨

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are payable strictly in Advance, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
નો ગુજરાતી તરજુમો.
કીમત ૨ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પૈ.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો.	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
વરીર સંપેત	૦	૩
જસમાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારી જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
મનુષ્ય કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૩
સુરખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના ભવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો ભાવાર્થ છે.)	૦	[illegible]
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કેસ કરવા નહીં અને તે ભરવા સત્તાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મંગાવવાનું ઠેકાણું—

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી

તા. ૨૬ ઓકટોબરના [illegible] ટાઈમ્સના અંક સાથે હીંદી લશ્કરના ચિત્રો આપેલાં છે તેમાં એક ફ્રેંચ ખેડુત બાઈ એક હીંદી અમલદારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે બીજામાં સર પ્રતાપ સીંગ છે અને બીજા નથી. એકંદરમાં હીંદી સ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. આ ખુબસુરત અંકની કીમત ટપાલખરચ સુદ્ધાં ૪ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર. પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથા ને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ જોઈને સાર લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩.

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીઅનની બહાર છાપેલો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી, ૯ અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોની) ઉપરાંત દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરેહ મરજીનું ધ્યાન રાખવું [illegible]

છાપી પ્રગટ કરનાર [illegible] ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. [illegible]—Vol. [illegible] WEDNESDAY, [illegible] [illegible], 191[illegible] [illegible]

THE INDIAN AMBULANCE CORPS

THE offer of unconditional service, made by Indians in London, with Mr. Gandhi as [illegible] has passed through the stage of being the Indian Field [illegible] and become the Indian Field Ambulance Corps, recognised by the War Office and now undergoing the second stage of its training before being despatched to the Front to render medical aid [illegible] present of the *Amrita Bazar Patrika* [illegible] public recognition at a [illegible] moved over by Mr. Gandhi and addressed by His Highness the Aga Khan. Making allowance for the [illegible] circumstances which this [illegible] meetings of all kinds [illegible] a number of Indian ladies, including [illegible] Naidu, Miss [illegible] with many [illegible] a large number of ladies [illegible]

[illegible] Curzon, Lord Harris, [illegible] Sir James Dunlop-Smith, Sir Charles Ollivant. The letters all expressed complete sympathy with the effort thus made by Indians and wished the Corps all success in its patriotic efforts. To quote Lord George Hamilton's message, "It upholds the primary conceptions of citizenship and justice." Substantial financial help was also given and promised by several of these gentlemen. Mr. Gandhi from the chair was also able to announce the gift of H. H. the Aga Khan of £[illegible] to provide special comforts for the Corps, and £[illegible] from [illegible]

"Kilts to Keep us Warm"

With Mr. Gandhi in the chair it goes without saying that the tone of the meeting was on a high level and that the spirit [illegible] of the high purpose and sentiments of many. Mr. Gandhi has a keen sense of humour, and his reference to Dr. Cantlie, whose training of the Corps has been so warmly appreciated and who, similar in the [illegible], had been the recipient of a special ovation, of which I write in another paragraph, convulsed the meeting with laughter. [illegible] spoke of Dr. Cantlie's splendid spirit in all the work that had been done but added that if the [illegible] it was his keen desire "to make us [illegible] in order to keep ourselves thoroughly warm." [illegible] the loudest laughter and loudest was Dr. Cantlie himself. To the Directors of the Polytechnic Institution Mr. Gandhi also paid a fine and deserved tribute. It has made a home for the Indian Corps, given them the use of its splendid equipment, of its rooms and halls, of so many facilities, for practically nothing because animated by the spirit of patriotism [illegible]

"We Would Gladly Serve You"

When speaking to H. H. the Aga Khan—in "[illegible]" and said Mr. Gandhi would be an impertinence, especially of one who had been for more than twenty years an exile from his Motherland—Mr. Gandhi, as might be expected, insisted upon the [illegible] in the British [illegible] Mr. Gandhi [illegible] Indians in South Africa, and in the [illegible] of joy which touched so many [illegible] at the Aga Khan's followers, of whom there were some in the midst of the struggle, out of all Indians, irrespective of creed.

Mirroring the Enthusiasm of the Motherland

His Highness was received with tremendous enthusiasm when he rose to speak. His address was simple, earnest and full of force. It touched on [illegible] personal and religious matters, and the [illegible] that [illegible] nothing more [illegible] the Corps as [illegible] evoked long and hearty cheers. He spoke of the work which the Corps was undertaking as "a proud privilege in some way to the needs of Indian soldiers, serving for the first time in history on European soil." The members of the Corps represented a spirit [illegible] among Indians in this country and mirrored in a different environment the wave of loyal enthusiasm which had swept through their Motherland. Mr. Gandhi, he added, has urged from the beginning that there should be no picking and choosing; the service offered was unconditional. There would be danger to be faced and [illegible] and broken health, but he was convinced that wastage in the Corps would be filled by new volunteers [illegible] differences of [illegible] and creed do not exist in India. Indian blood shed on

battle-fields in France, Belgium, and, he hoped, in [illegible] would not be shed in vain if it led to the [illegible] The need [illegible] he had been [illegible] the country [illegible] Aden [illegible] India's [illegible] and [illegible] to [illegible] India [illegible] attitude of the educated [illegible] India [illegible] this, he continued, reminded him of the attitude of Cordelia to her father, King Lear, who was too proud to let her devotion be seen when all went well, but showed it in [illegible] measure in the hour of trouble. "Regarded as [illegible] in India's [illegible]," said His Highness, "she would shed her last drop of blood to save the Empire. We are not fair weather friends. But afterwards there must be no misunderstanding. We must not allow our natural pride in [illegible] in our way, and on the other side the great Proclamation of Queen Victoria must be kept in its letter and its spirit. If Britain were ever weak, her dependencies, the whole fabric, would go to pieces; but India can add an [illegible] man power and wealth in natural resources to the British Empire."

His Highness made a strong protest against Mr. Lloyd George's recent comparison, at a great meeting, of the German Emperor to the Prophet of Islam, and said that Mussalmans everywhere had been deeply wounded by it. He recognised that the words were spoken in the heat of the moment and by one who had not lived in contact with Moslems, but [illegible] that [illegible] should not thoughtlessly play into the hands of the enemy. He had always been convinced that Germany was the most dangerous enemy of Turkey for she was the Power most anxious to enter Asia Minor and Persia by "peaceful penetration." "Heaven forbid that Islam should have such an [illegible] protector," he exclaimed. Happily, so far as the Moslem subjects of the King Emperor were concerned, efforts to break down the strong wall of their loyalty were absolutely futile; they recognised that their dearest interests, religious and civil, were guaranteed by British rule. Mr. Gandhi afterwards expressed on behalf of Hindus complete sympathy with Mussalmans in their resentment of Mr. Lloyd George's words, and made the suggestion that they should raise a farthing subscription and present to the Chancellor of the Exchequer an authentic narrative which would prove that the Prophet of Islam was not the monster he thought him to be.

It was with cheers for the King Emperor, for His Highness, for Mr. Gandhi, for Dr. Cantlie, for the Polytechnic, that this great demonstration concluded.

Presentation to Dr. Cantlie

The enthusiasm of the Indian Volunteers for Dr. Cantlie has been won by his splendid spirit as well as by his ability as a lecturer and now that his part of their training is practically over as they have passed under the command of Colonel R. J. Baker, Indian Medical Service, they determined to give Dr. Cantlie a tangible proof of their appreciation and goodwill. It was all carried out with the greatest secrecy and came upon him as a complete surprise. The Corps attended a meeting which was addressed by Sir William [illegible] of [illegible] and by Colonel Baker. Dr. Cantlie was not present at the beginning, being busy with his lectures, but he was afterwards brought into the hall, cheered loudly and cheered enthusiastically. When the [illegible] had somewhat died down in his [illegible] expression, Mr. Gandhi, on behalf of the Corps, presented to Dr. Cantlie a complete set of the works of Rabindranath Tagore. It was [illegible] the Doctor's [illegible] that [illegible] of meeting during which he has been in close daily touch with Indians have won for India [illegible] and for their fellow-countrymen a staunch friend, and nothing could better cement this friendship than the works of the great poet philosopher of Bengal. It was a most happy thought admirably carried out.

The impression produced upon the authorities by this exhibition of energy and willingness has evidently been a good one (says *India*). For the organisers of the movement have now been officially notified that, in view of the despatch of Indian troops to France, the War Office hopes to be able to utilise the services of a large number of them for actual ambulance work at the front. The India Office, it is said, is equally favourable to the plan, and is only waiting for the approval of the Viceroy, whose sole difficulty may be that [illegible] leading men in India wish to send an ambulance corps drawn from their own number. It can, however, be taken as certain that use will be made of the services of one ambulance company at least of London Indians. Meanwhile there is no lack of recruits for the work, as two out of every three have already volunteered to go abroad. The rest will form an ambulance corps to operate in connection with the wounded Indian soldiers when they are brought over to England.

The Meaning of 'Free Peoples'

(Continued)

In the particular case of Canada there is this further aggravation that His Majesty's Asiatic subjects are not even "placed" on a level with other Asiatics. They complain that, whereas there is a special arrangement with Japan that immigrants from that country are to be admitted up to the limit of 400 annually, and whereas Chinese are admitted without any other check than a poll-tax of 500 dollars, the avowed intention is, or was, to keep out Indian British subjects altogether. This was evidently the object of the otherwise senseless regulation now declared invalid that no immigrant should be admitted at the ports who had not come by a continuous sea voyage from his place of domicile—a condition which it would be easy for Chinese and Japanese, but well-nigh impossible for Indians, to satisfy. Baffled at this point by the judgment of the Supreme Court of the Province, the local authorities are for the moment taking their stand on a more recent Order in Council, absolutely prohibiting the entry of all artisans and labourers, which Order would in due course have expired before the arrival of the *Komagata Maru*, but which was renewed till the end of September while the vessel was en route, expressly to meet this case and to enable the Premier of the Dominion to assert with literal accuracy that there was no discrimination against Hindus. In practice this discrimination is complete, because European artisans and labourers do not want to cross [illegible] the Pacific . . . .

Will this quarrel be patched up under friendly pressure from the Home Government, as that between India and South Africa seems now in fair way of being? Hardly, if the description given by the *Times* correspondent of the state of Canadian opinion at [illegible] bears near the truth. But if not, what then?

It may be inferred from the sentence quoted at the head of this article that the *Times* would recommend simple acquiescence. The Canadians are a free people, the whole country from sea to sea, and from the United States frontier to the North Pole, is their country, and it is for them to say whom they will admit into it.

That is all very well; but, unfortunately, it is for the present our country in respect of international responsibility. It is our Foreign Office that has to defend the Canadian position in the field of diplomacy where foreign immigrants are concerned, and it is our India Office that has to say to the people of India that they are, at all events, not worse treated than the foreigner. And if the Canadian arguments are such as we cannot [illegible] without loss of self-respect, or without injury

to the sub-regions of those of whom we address them, what are we to do?

But that is the actual question. How, without condemning the very process by which we ourselves colonised America, can we maintain that occupation to the extent of two inhabitants to the square mile, which gives the occupants a right to keep for themselves, and for those whom for some reason they may choose to favour, all the profits that are capable of being made out of something like one-tenth of the land-surface of the globe? The only right that first occupancy really confers is that of framing any reasonable regulations for the government of the country and development of its resources, which regulations all new-comers are bound to respect until they are very sure that they can improve them, and of levying such taxes as will defray expenses and fairly remunerate them for their trouble. This will no doubt justify them in excluding individuals whose conditions or record may render them personally "undesirable," but cannot justify discrimination against whole races and castes—least of all on the ground that they are able and willing to do more work for less pay than the first-comers. That may be inconvenient for rivals in the same trade, but it is clear gain to the community as a whole—while it lasts; it is not, however, likely to last long after it is discovered that higher wages are obtainable and that a higher standard of living is expected. The objection set up in some quarters, that the climate and the work required are unsuited to Hindus, at once supplies an answer to the other objection, that they are likely to swarm over in inconvenient numbers. If the fact is so, it has only to be made known in order to stop the influx.

Separation Essential

Are we to tell sturdy Sikhs from the Punjab, who have served with credit under British officers, tilled their own lands, and managed their local affairs under a legal system quite as advanced as that of England or Canada, that they are less assimilable, less fit for Canadian citizenship than Dukhobors from Russia or Ruthenians from Galicia? Canadians may take this line on their own responsibility and on the strength of such information as they imagine themselves to possess, but surely not the Imperial Government's.

If such action supported by such arguments is persisted in by our autonomous kinsfolk on either side of the globe, I must confess that I see but one way in which we British tax-payers and electors can honourably extricate ourselves from a very awkward and humiliating situation, and do justice to our own insular and Imperial interests, as well as to our democratic and humanitarian sentiments. It is that we should abdicate, without precipitancy but without undue delay, that nominal suzerainty which renders us formally responsible in the eyes of our Asiatic subjects, and of other Asiatic Powers, for measures which we cannot approve, yet cannot effectually veto, and which is even more offensive to their self-respect than injurious to their economic interests.

Ultimate Gain

My allotted space being exhausted, I can only indicate without developing, my reasons for thinking that we stand to gain rather than to lose by severing the slender political bond which unites us with these vigorous young nations from the moment that it ceases to be based on a substantial unity of sentiment.

1. We should be a greater and more beneficent force in world-politics if unhampered by conflicting aims.

2. We should be better able to watch over the development of India and the Crown Colonies.

3. Our quondam dependencies would be more likely to come round in the end to our point of view after some experience in trying to maintain their exclusionist policy on their own resources as independent States.

4. There would be one sham less in the world to confuse and demoralise us.

From the Editor's Chair

"UPON TERMS OF EQUALITY"

AT no time in the recent history of India has the problem of India's position in the Empire been brought so prominently before the public as it is to-day. Hindus and Mahomedans are at the battle line, doing their duty as Indian soldiers ever know how to do it. *The Times*, in a significant paragraph, says, and with truth:—

"There is yet another source of inspiration which has made India eager to play her part in the fray. For the first time her warriors entered the fields of Europe, and they do so upon terms of equality. That recognition means much to India, more than we can perhaps yet realise. That is the crowning reason which makes India's heart thrill with pride at the thought of the entry of her sons into this just and righteous war. It will be our part, when we have settled our affair with Germany, to see that as the years pass she takes an ampler place in the Councils of the Empire. Unsought, she has shown loyalty and devotion without stint. We have now to make her feel increasingly that she can best fulfil her destinies and attain her hopes within the British Empire rather than outside it. One of the greatest tasks which lies before British statesmen in this century is to attach India freely and fully as a component part of the Empire. But India is already solving the problem herself, and we do not doubt the ultimate result."

At last responsible organs of public opinion are commencing to realise that the one thing that does count is the recognition that the Indian is the equal of the European citizen of the Empire both in peace and in war. Many things may be tolerated that in practice depart from the principle, provided that the principle itself is recognised, but without this recognition an ugly problem will always have to be dealt with by statesmen, whether in England, in India, or in any other part of the Empire. Probably, at the end of this dreadful war, something of a new spirit within the Empire will have been created. Its leavening influence will doubtless be slow, and it may not be able to permeate some parts of the Empire as speedily as others, but so long as its impulse is felt, India will grow in self-respect and the respect, not alone of the other component parts of the Empire, but also of the nations of the world.

A Passive Resister

J. Pushanath, an Indian, was charged in the First Criminal Court before Mr. Armstrong, on the 24th ultimo, says the *Natal Advertiser*, with refusing to obey an order of the Court to return to the employ of the Dundee Coal Co. He sullenly admitted six previous convictions for the same offence, and still declined to return to the colliery in question, saying that he was agreeable to work for anyone else in Natal, but work again at the Dundee Coal Company's property he would not. The accused was asked to reconsider his position, it being pointed out to him that his obduracy would compel the authorities to keep him in prison for an indefinite period. As he still refused, he was sentenced to another thirty days' imprisonment with hard labour.

Indians and the War

The following telegram has been despatched by the Transvaal British Indian Association to the Secretary of War's Office, London:—"Transvaal Indians tender Indian troops at the front warmest congratulations on their splendid courage and loyal devotion. May God protect them."

Ladysmith Indians, by means of a dramatic entertainment and subscriptions, have raised upwards of £12 in aid of the local War Relief Fund. Further donations are expected.

Indians at Tsing-Tau

London, October 30th (Reuter).—The Press Bureau announces that an Indian contingent has joined the Allies (Japanese and English) operating outside Tsing-Tau.

The Aga Khan's Wish

The War Office, says *The Daily Telegraph* of the 29th of September, has received from His Highness the Aga Khan an application to be allowed to serve as a private in the Indian contingent for the front.

The sincerity of the desire of the Aga Khan to serve the Mother Country was realised by a London Press representative who saw the distinguished Indian at the Ritz Hotel.

"I had intended returning to India before this," he said, "but when the war broke out I changed my plans. And now," he continued, speaking with earnest conviction, "I have no thought in my mind of returning while the war lasts. I want to go to the front with the Indian troops."

"As a private?" "Yes, or in any capacity whatever. I have, alas! never had any military training, but if the War Office will accept my services I shall be only too happy to go anywhere and do anything in order to equip myself for fighting. If they will only give me an opportunity I will shed my last drop of blood for the British Empire."

Absolutely United

In conversation with a representative of the *Pall Mall Gazette*, the Aga Khan said:

"The feeling that prompts these offers to the Government of men and treasure from India is unanimous. Whatever may have been the differences in the past between the Government and any of the Indian people, there is none now in any part of India. I travel through the country once every year and I know. I was through every province except those of Southern India, on my last visit. The people of every class and every religion are absolutely united, and they will do anything to support the Empire.

"If 70,000 soldiers are not enough, and the Empire calls for more, we shall send 700,000—and we could send seven millions. "Our supply of men for the war is only limited by the extent to which they can be armed, equipped, and trained for the particular duty of serving on European soil.

"Whatever the Empire demands we shall supply to the fullest extent of our resources. We intend to stand by the British Empire."

A Terrible Fight

A *Transvaal Leader* special cablegram from London, dated the 27th ultimo, states:—

A message sent from North-Eastern France on Saturday, but delayed by the Censor, says that the Germans last week, in the neighbourhood of Lille, massed behind a slight elevation and poured into the trenches in an irresistible torrent.

Maxims and rifles poured rapid death into their ranks, but by sheer impetus huge numbers reached the trenches.

The Germans unfortunately believed in their success and went on, cheering and singing in their glee.

They then met the British Reserves, who happened to be Indians. For a moment there was a wild pandemonium. The Sikhs and Ghurkas gave the enemy a few rounds of rapid firing, and then sprang into them with the utmost fervour.

Back past our evacuated trenches and through the German trenches went the panic-stricken Teutons, while the Sikh bayonet and the Ghurka kukri played havoc in their disordered ranks.

There were 12,000 dead or wounded Germans. Nearly half the attacking force, according to the computation of a staff officer, cumbered the ground, while our losses did not exceed 2,000.

Later.—Unofficial reports show that the Indians are causing terrible execution. In the fight near Lille, previously described, they played awful havoc among the Germans. Eyewitnesses declare that "never was there such slaughter in this bloody war before."

London, Tuesday, (Reuter).—Sikhs and Gurkhas near La Bassee received their baptism of fire. They checked the enemy's rush and drove them at the point of the bayonet in headlong rout.

The Gurkhas' Exploit

London, October 30th (Reuter).—A Paris paper describes an exploit of a body of Gurkhas.

It appears that all efforts of the Allied Artillery to dislodge the German heavy batteries near Slype having failed, the Allies' aviators finally located the German ammunition store 3½ miles behind the German entrenched line, seven miles from the coast.

A Gurkha detachment was embarked at nightfall in two gunboats for the mouth of the River Yser. After a long march, the Gurkhas reached a position three-quarters of a mile from the ammunition store. They crouched noiselessly in a wood, and six Gurkhas, discarding their accoutrements, wriggled on their hands and knees, their kukris in their mouths, towards the ammunition store.

Half-an-hour passed, and then the croak of a frog was heard. Suddenly the forms of the six German sentries, previously visible on the road, disappeared without a sound. The remaining Gurkhas dashed forward and the Allies' staff which had been anxiously watching through their night glasses, saw a flash of light and heard a great explosion, followed by countless others as shells exploded.

The little troop then safely won its way back to the gunboats. The German batteries were moved to the rear the next day.

Arrangements for Wounded

London October 30th (Reuter).—The War Office has taken two of the finest hotels in the New Forest for the reception of wounded Indian troops.

An Aeroplane Incident

London, October 31st.—Reuter's correspondent in Paris tells the tale of the experience of some Indian troops at a wayside station. He says:—

The Indians have "bagged" their first aeroplane. It seems that a German Taube dropped bombs on a small French town where a trainload of Indian troops was waiting at the station. The Indians heard the report of the explosions, and believed that the Germans had made an attack, and the train was instantly transformed into a fortress, bristling with guns at every point. It took but a moment to discover that it was a false alarm, but when the Indians observed the Taube they opened individual firing and quickly found their mark, bringing down the aeroplane. As soon as the Taube struck the ground its cargo of bombs exploded with terrific effect, and the three airmen it carried were blown to atoms.—Reuter.

Taking Effect

London, October 31st: Reuter's Athens ... [illegible] at Copenhagen from Berlin ... [illegible] depressed owing to their defeat by Indian troops, and it is admitted that it is impossible to meet them in hand-to-hand conflicts owing to the greater strength and activity of the Indians.

It is also reported that the British commanders reserve the Indians in every battle till the moment for hand-to-hand combat arrives.

It is believed in Berlin that 200,000 more Indians are coming, but it is hoped that some of them will be ordered to the Cape.

Germany (it is added) hoped that the insurrection in the Transvaal would break out in August, in accordance with agreements entered into with De Wet and Beyers, so that the Indians would be sent to the Cape, and not to Europe.

How the Indians Reached France

Toronto, September 10th (via Buffalo, the Canadian Censorship having prohibited transmission of his information by telegraph).—The reason why Canada's Militia have been delayed in going to the front is not the reported presence of German cruisers on the Atlantic, but the fact that at least 30,000 East Indian veterans have been rushed across Canada and have been pushed ahead of the Dominion's Militia on the transports.

The 30,000 soldiers that have been rushed across Canada in 90 special trains comprise Sikhs and Gurkhas, the veteran troops of Britain's East Indian army.

So secretly did the Minister of Militia and Defence conduct this movement that beyond a few unconfirmed rumours no information concerning it has been permitted to reach the Canadian public.

The East Indian contingents crossed the Pacific on transports chartered in India by the British Government. Canadian Pacific trains were drawn up at the docks at Vancouver to receive the soldiers from the ships on August 24. The trains were hauled to sidings outside Vancouver, and the troops were given part of a day's rest.

Regular passenger and freight trains were cleared from the tracks to give the troop trains right of way. From a point in Alberta, for a reason not explained, the trains were switched to the Canadian Northern tracks for about 1,000 miles, and then returned to the Canadian Pacific system.

Detours were made around Winnipeg, Toronto, Ottawa, and other centres of population where correspondents would be most likely to observe and report the unusual movement.

Only between stations in sparsely settled districts were the soldiers allowed at the doors or on platforms for exercise and air. Under these trying circumstances strict Indian discipline was maintained. As the trains came to towns and cities they were halted well on the outskirts until local arrangements could be made to pass through them without stopping. Owing to the uncertainty of Italy's favour at the time of embarkation and the possibility of complications with Turkey, the trans-Pacific route was chosen.—*Natal Advertiser*.

A correspondence has been going on in the British Press urging that the Victoria Cross should be available to Indian soldiers; it is now stated that it is available and has already been awarded to them.

Sir O'Moore Creagh puts in a plea, in a letter to the *Times*, on behalf of the wives and relatives in India of the soldiers on active service in Europe. He urges their protection against the money-lender by the suspension, with regard to the seizure and sale of property during the period of the war, urging that it would immensely hearten the splendid soldiers of His Majesty if they knew that "the British Sirkar were watching over their hearths and homes."

Illegal Forfeiture of Licence

A case of interest to Corporations and the public in general, says the *Natal Mercury*, came on review in the Natal Provincial Division of the Supreme Court recently, before the Judge-President (Hon. Mr. J. C. Dove-Wilson), Hon. Mr. Justice Broome, and Hon. Mr. Justice Carter. Mr. Advocate Hime appeared for the appellant. The respondents were not represented.

This was an appeal by a free Indian, Mahomed Salli Bakus, a boarding-house keeper, against the decision of the Magistrate of Ladysmith, in an action brought by the Corporation of Ladysmith against the said Mahomed Salli Bakus for trading without a licence. The original charge was based on by-laws Nos. 310, 318, and 338 of the Ladysmith Municipality. The declaration set forth that the appellant (defendant in the Lower Court) took out a licence in January, 1914, to carry on a refreshment-room or eating-house on certain premises at Ladysmith. This licence, however, was cancelled by a resolution of the Ladysmith Town Council, dated September 7th, 1914, on account of accused having allowed gambling to take place on the premises in question. Accused was notified by a letter from the Town Clerk that his licence was cancelled, the letter being served on the following day. As it was alleged that accused continued his business after receipt of this notice he was charged with having contravened the by-laws above stated, and was fined £2. The by-law under which the Town Council cancelled the licence of the accused was No. 323, and was framed by virtue of the power conferred upon the Ladysmith Corporation under Provincial Ordinance No. 11 of 1911, Natal. The Town Council of Ladysmith having cancelled accused's licence on September 10th on account of a conviction in August under this heading, he was without a licence between the dates September 11th and 18th.

Mr. Hime argued that the Corporation had gone out of its way to bring about forfeiture of the appellant's licence. He quoted English practice to show that a Corporation could not introduce by-laws to incur forfeiture. By-laws, he said, should be enforced by fines. He quoted Section 74 of Act 02 of 1872, showing the penalties which Town Councils were entitled to impose in the case of a breach of the by-laws. The Town Council in this case had not seen fit to be represented in Court to-day to oppose the action now before the Court, and to defend their by-law, and seeing that they had fathered through the Provincial Council the Ordinance under which they had seen fit to impose the penalty in dispute, he thought they would have been represented. It was not competent, he affirmed, for a Town Council to impose a condition incurring forfeiture of a licence. Counsel quoted the case of *Chinda v. Pretoria Municipality* in 1912, in which the former appealed against the decision of the latter to cancel his licence owing to his alleged breach of a by-law. The Appellate Court of the Transvaal held that the Corporation had no authority to act thus, as the Act under which the Corporation had power to frame by-laws distinctly laid down that Municipalities had power to regulate and control licences, but not to abolish them. The situation was the same in Natal. In the case above quoted, the learned Judge, in delivering judgment for the appellant, said that it was not sufficient that a by-law seemed reasonable to a Corporation. It must be reasonable within the meaning of the Statute.

The Judge-President, in delivering judgment, said that the appellant was charged and convicted of keeping open an eating-house between the dates of September 11th and 18th. He was granted a licence for this purpose on January 12th, 1914. On September 7th, 1914, the Corporation of Ladysmith passed a resolution to the effect that his licence should be cancelled. It was owing to trading between September 11th and 18th that the appellant was charged. The appellant

had challenged the right of the Corporation to adopt such methods, but this was not referred to by the Magistrate who tried the case. The licence which was issued was one issued by the Town Council by virtue of the power vested in them under Section 23 of Provincial Ordinance No. 11 of 1911, and under that Ordinance certain regulations were made possible to carry out those powers. There was nothing stated therein in regard to forfeiture. The power to make by-laws under the Municipal Corporations Act, 1872, was contained in Section 74 of that Act, which was supplemented by the Provincial Ordinance quoted. He was unable to find anything therein which enabled the Corporation to impose forfeiture, and where such a very serious interference with the rights of the subject were made one would naturally have expected to find such clearly set forth. Corporations merely had the right to regulate such by-laws as were within their scope. In the case of *Hoffman v. Rex* decided a few weeks ago by the Appellate Court, and his Lordship, it was decided that the power to regulate and control did not enable a Municipality to abolish a licence. He thought that By-law 323 of the Ladysmith Municipality was *ultra vires*. It was not proved that the appellant had been trading without a licence. The conviction must, therefore, be quashed.

Mr. Justice Broome said that although the Ladysmith Corporation had set forth that in the case of gambling being proved against a licensee a licence would be forfeited, it was a most extraordinary right that the Corporation had relegated to itself.

Mr. Justice Carter concurred.

The appeal was allowed. No order was made as to costs.

"Not the Class of Man to Trade"

During the past two months (says *A. P. O.*) the City Council of Capetown refused to grant removal licences to four Indians. In the first case a licensed butcher of Woodstock applied for a permit to move his business to more suitable premises a few doors up the same street. In the second, third and fourth case, three Indians whom we shall call "A," "B," and "C," trade at Caledon Street, Kloof Street, and Chester Road respectively. "A" applied for permission to take over "B's" shop, "B" to take over "C's" shop. Such an arrangement, one would expect, would have been gladly welcomed by the City Council, for it would result in there being only two instead of three licences in future. But like in the butcher's case, the applications were refused.

Now it is plain that if there were no appeal from the decision of the Council in such cases grave injustice could be done to traders. It is not difficult to conceive how a Councillor who is a landlord could rackrent his tenant and induce his fellow-councillors to oppose an application for removal to cheaper premises. Such a contingency was, however, foreseen by the Provincial Council, and, thus, by Section 12 of the General Dealers and Hawkers' Ordinance of 1914 powers were conferred on the Administrator to intervene whenever he thinks an injustice is done to an applicant. Sub-Section 4 of Section 12 reads as follows:

"Any person who may be aggrieved at a refusal to issue a 'Provincial' certificate under the provisions of this section may appeal to the Administrator who, if he is satisfied after obtaining the views of the Council, Board, or Magistrate that any such certificate has been refused without reasonable cause, may issue a certificate under the hand of the Provincial Secretary to the applicant, and such certificate shall be deemed for all purposes as a certificate issued by the Council, Board, or Magistrate."

An appeal was therefore made to the Administrator with the result that the following report was presented by a special committee at the last fortnightly meeting of the Council:

Your committee have considered the reference by the Council of a communication dated September 10th, 1914, received from the Provincial Secretary, covering that Sheik Hossain (whose application for a certificate authorising the removal of his business as a butcher from No. 186 to No. 260 Victoria Road, Woodstock was refused by the Council on August 27th), has appealed under Section 12 (4) of Ordinance No. 19 of 1914 to the Administrator to issue a certificate authorising the said removal.

Section 12 (4) of the said Ordinance provides that any person who may be aggrieved at a refusal to issue a certificate authorising the removal of the business of a general dealer, butcher, baker, or greengrocer from one place to another may appeal to the Administrator who, if he is satisfied after obtaining the views of the Council that any such certificate has been refused without reasonable cause, may issue a certificate under the hand of the Provincial Secretary therefor. Your committee wish to point out that the issues involved in the application now under consideration are fraught with great consequences, and that the power now possessed by the Administrator to override the decision of the Council is quite a new feature.

They have given the reference their very careful consideration, and recommend that a reply to the following effect be sent to the Administrator: That the applicant is not the type of man to whom the Council, in the interests of the community, and especially in the interests of the health of the community, would have granted a licence to trade as a butcher if he had had to apply to them for same, and under the circumstances, in the interests of the community living in that locality the Council could not approve of the removal of the business to No. 260, Victoria Road, Woodstock.

Sir John Graham said that although he was chairman of the committee he was opposed to this minute.

Mr. Coulter said that the Council were asked to infringe the principle that a man having a vested right should be protected in that right. The objection was raised on the ground of the man's nationality.

Mr. Goodwin said that the objection to this man's application was based on the nuisance perpetrated at the Council's meetings time after time when these applications came up for consideration.

Mr. Marshall moved that the minute be referred to the committee.

Mr. Marshall's amendment was negatived by a large majority and the paragraph as printed was adopted.

For similar reasons the Council refused to grant removal certificates to applicants "A," "B," and "C," namely, that they were not the type of man to whom the Council in the interests of the health of the community would have granted licences to trade.

Ponnsamy, an Indian only lately from prison, appeared before Mr. Binns in the Durban Court on the 11th ultimo, charged with entering the house of Robert Howard, at 5, Chamberlain Avenue, on September 30 and stealing a number of sheets and blankets. He pleaded not guilty, but, after evidence, was convicted of attempting to steal the articles, and ordered seven months' imprisonment, with hard labour (says the *Natal Mercury*).

[We are not in possession of the details of the evidence taken in the above case, but to impose seven months' hard labour upon a man for *attempting* to steal appears to us to be harsh in the extreme.—Ed. I. O.]

Mr. C. F. Andrews has resigned ministerial duties as a clergyman of the Church of England owing to difficulties with regard to the articles of belief proposed by that body (says the *Indian Social Reformer*). He will remain in the position of a Christian layman, but will no longer take the title of "Reverend."

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૮ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૪૬.

અધિપતિની નોંધ

લડાઈ

જરમનની શીખવણીથી ટરકીએ મિત્ર રાજ્યોની સામે દુશ્મનાવટ જાહેર કરી લડાઈમાં ઝંપલાવ્યું છે. ટરકીને લડાઈમાં દાખલ કરવામાં જરમનીની પાપબુદ્ધિજ રહેલી છે એમ કહેવું એ વધારે પડતું નથી; કેમકે તેમાં તેની ધારણા એવી છે કે ધરમને નામે હીંદુસ્તાન, ઈજીપ્ત, એશીઆઈ રુશીઆ, અને આફ્રીકાના ઉત્તર ભાગોમાં લડાઈનો ભડકો ફેલાય. મિત્ર રાજ્યોને ટરકીની સામે જે લડાઈ ઉભી થઈ છે તે ધારમીક કારણોને લઈને ઉભી થઈ હોય એમ માનવાનું જરા પણ કારણ નથી. ટરકીમાં મજબુત રાજદ્વારી પક્ષ પણ એમજ માને છે એવું એ ખુલ્લી રીતે માલુમ પડી રહે છે પરંતુ તેઓ પોતાના વિચાર દુનીઆને જાહેર કરી શકે એમ નથી, કેમકે લડાઈ કરનાર પક્ષે તેમના મોઢાં બંધ કર્યાં છે. ખ્રીસ્તિ પ્રજા એક બીજાની કાપા કાપી કરી રહી છે તે કેમ જાણે બસ ન હોય? તેમાં વળી આખી ઇસ્લામી દુનીઆને આ ખુનખાર લડાઈમાં જરમનીએ ઉતારવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. અમારી ખાત્રી છે કે તેનો આ પાપી પ્રયત્ન નિષ્ફળ નીવડશે.

ચેતવણી

ટ્રાન્સવાલમાં કેટલાક હિંદીઓ ગેરકાયદેસર દાખલ થતા હોય એવા સમાચાર અમને મળેલા છે. આ ખબર ઘણીજ શોચનીય છે. દાખલ થનાર હિંદીને તો ચોરની પેઠે છુપાતાજ રહેવું પડે છે. તે પકડાય તો તેને સખત સજા ભોગવવી પડે છે. એટલુંજ બસ નથી પણ તેથી આખી કોમને નુકશાન પહોંચે છે. વળી નિર્દોષને પણ ઘણું સખત સહન કરવું પડે છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે આવા કામો કરનાર કોમની આબરૂનો ખ્યાલ કરશે અને ઇશ્વરથી ડરશે.

આજના અંકનાં ચિત્રો

આ ચિત્રો માટે અમે "હીંદ પંચ"ના આભારી છીએ. ચિત્રો નીચે ખુલાસા આપતાં તેના અધીપતી નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

ચિત્ર ૧ લું.

લેફ. હારડીંગ

હીંદી વાઈસરૉય લૉરડ હારડીંગના જે પુત્ર લેફટેનન્ટ હારડીંગ ઝખમીઓમાં થયા છે તે લડાઈના મોખરામાં ઉભેલા છે તેની હાલ ઉપર લખેલું છે કે શહેનશાહ તરફથી તેમને માટે

ચિત્ર ૨ જું

હાથમાં હાથ

"ઉમરાવોની સભામાં ગઈ તા. ૨૮ ઓક્ટોબરે ભાષણ કરતાં હીંદી પ્રધાન લૉરડ ક્રુએ જણાવ્યું હતું કે સરકાર ઉપર મુબારકબાદીથી ઉભરાવવામાં આવ્યું છે કે આખા હીંદમાં ઉત્સાહ અને વફાદારીના અજાયબ જેવો મેળો ઉભરી આવ્યો છે તે ખેરખર ભલા હીંદી સીપાહીઓને બ્રીટીશ લશ્કરના પોતાના ગોરાઓની સાથોસાથ ઉભા રાખવાની હીંદી પ્રજાની આકાંક્ષાને આભારી છે. ફ્રાંસમાં આફ્રીકન સીપાહીઓ રોકાયા છે તે હીંદ જાણે છે અને હીંદીઓને જો આ લડાઈમાં ભાગ લેતા રોકવામાં આવશે તો હીંદમાં ભારે નીરાશા ફેલાશે. આ જોડાણથી બ્રીટીશ લશ્કરને પહેલી પંક્તિની કવાયદ પામેલા ખરા બહાદુરોની મદદ મળશે અને મારી ખાત્રી છે કે તેઓ બહાદુરીભર્યો જરૂર દેખાવ કરશે. હીંદી લશ્કરનાં ભારે સેના ખેંચી લેવા છતાં હીંદી સરહદનું પુરતું રક્ષણ કરી શકાશે અને હીંદના સઘળા વરગો અને સઘળી જાતોમાં જે ભારે ઉત્સાહ પ્રગટી નીકળ્યો છે તે જોતાં તેની અંદર રમખાણ જાગે એ તદ્દન અશક્ય છે.

ચિત્ર ૩ જું.

લડાઈની એક ભેટ

હીંદ તારાં ને મારાં બચ્ચાંઓ તરફનાં મારા વહાલને માનની એંધાણી દાખલ અને મારા વહાલા શહેનશાહ અને તેના તખ્તોતાજ તરફની મારી વફાદારી અને જાનફેસાનીની નિશાની તરીકે આ ભેટ મહેરબાની કરીને કબુલ રાખજે. બહેન બ્રીટાન્યા

બ્રીટાન્યા મારી વહાલી હીંદ, હું ખરેખર આભારી થઈ છું. આ તારી માયાળુ ભેટ માટે હું તારો પુરેપુરો ઉપકાર કેમ માની શકીશ?

ઇંગ્લાંડના શત્રુ સામે યુરોપ લડવા મોકલેલા હીંદી લશ્કરનો રૂપીઆ દશેક કરોડ જેટલો ખરચ પોતે ઉપાડવાની હીંદે માગણી કીધી છે. વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથની દરખાસ્ત ઉપરથી આમની સભાએ તે માગણી આભાર સાથે સ્વીકારવાનો ઠરાવ કર્યો છે.

[આ વિષે ખાસ પાર્લામેન્ટની પરવાનગી મેળવવાની જરૂર હતી તેનો ખુલાસો 'ગુજરાતી'માંથી લીધેલા નીચેના ફકરા ઉપરથી જાણી શકાશે.

૧૮૫૮ના 'હીંદના વહીવટના કાયદા'ની ૫૫ મી કલમ પ્રમાણે જે સૈન્ય હીંદુસ્તાનની બહાર મોકલવામાં આવે તે સૈન્ય હીંદપર હલ્લો થાય કે તેવા કંઈ કરીના આગલા વખત બહાર જાય તે સિવાયનો ખરચ હીંદમાંથી આપવા પુરતુંક અપાય નહીં. અને હીંદમાંથી તેવો ખરચ લેવો હોય તો અમીર અને આમ બંને સભાની મંજુરી લેવી જોઈએ. આ કલમ હીંદને માથે નકામો સાહેબ ખરચનો બોજો પડતો અટકાવવાને મી. બ્રાઈટે દાખલ કરેલી હતી. જો કે એ નિયમનો ભંગ ઘણી વાર કરવામાં આવ્યો છે. પણ લૉરડ મોરલીએ સુદાન મોકલેલા હીંદી સૈન્યનો ખરચ હીંદની

લડાઈમાં એક ઠરાવ રજુ કરીને હિંદને પાછો આપાવ્યો હતો, અને પછી ચીન અને દ. આફ્રિકા મોકલાવેલા લશ્કરનો ખરચો પણ હિંદની તિજોરીમાંથી મળેલ હતો. ના. વડા સરકારે આ સબંધી હિંદી કર ભરનારાના લાભ ખાતરીને મહોરૂતા લશ્કરનું ખરચ આપવાનું જણાવ્યું છે. આ બાબતનો નિવેડો લાવવા માટે એક ઠરાવ આવતી સભામાં વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથે રજુ કરેલો હતો. એ ઠરાવ પ્રમાણે જે સામાન્ય યુરોપ ગયું છે તે લશ્કરનો સામાન્ય પગાર અને બીજો સામાન્ય ખરચ તેમજ વહાણોને લગતો સાધારણ ખરચ હિંદી તિજોરીમાંથી આપવામાં આવશે. એટલે કે લશ્કર આ વખતે યુરોપમાં લડાઈમાં ગયું ન હતું, પણ જો હિંદમાંજ અથવા નજીકના મુલકમાં લડાઈ વખતે ગયું હોત તેમ ગણીને જે ખરચ હિંદને ભોગવવા પડતે તે ખરચ હિંદ આપશે. પણ એ સિવાય લડાઈની જગ્યાએ બીજું રશન આવે અથવા બીજાં વહાણો આવે તો તેવી રીતે સામાન કે વહાણો. વધારાના — નિભાવ, વગેરેને ખરચો અંગ્રેજી વઝીર આમેંટ આપશે.]

મિત્ર ૪થું

પ્રાઇવેટ આગાખાન

અંગ્રેજી લશ્કર સાથે એક સાધારણ સીપાઇ તરીકે રહી જરમનીની સામે લડવાને ના. આગાખાન બહાર પડેલ છે.

એમડન ખલાસ!

હિંદી મહાસાગરમાં ત્રાસ વરતાવી રહેલી જરમન એમડનને આખરે ઓસ્ટ્રેલીઅન મનવાર સીડનીએ કીલીંગ ટાપુએ નજીક બુધવાર તા. ૧૦ નવેમ્બરે પુરી કરી છે. સખત લડાઈ પછી એમડનને કીનારે મેલી લઈ જવામાં આવી હતી. અને ત્યાં બાળી નાખવામાં આવી હતી.

એમડને કીલીંગ ઉરફે કોકોસ ટાપુમાં જઈ ત્યાંની કેબલ તોડી નાખવાને એક સ્ટીમર ઉપર લશ્કર ઉતાર્યું હતું. કોકોસ ટાપુ જાવાથી ૫૦૦ માઈલ જેટલે દુર હીંદી મહાસાગરમાં જ્વાળામુખી આરેક બેટડાંનો બનેલો છે અને તે જગ્યાએથી ઓસ્ટ્રેલીઆ તથા આફ્રીકા અને સ્ટ્રેટ સેટલમેંટના તારના દોરડાનું જોડાણ થએલું છે.

સીડની (૫. ૭૦ ટનની) માં આઠ તોપો ૬ ઈંચની અને ચાર તોપો ત્રણ રતલીઆ ગોળા વાળી છે. એમડન (૩૬૦૦ ટન) માં ચાર તોપો ૪ ઈંચ વાળી હતી. સીડનીએ એમડનને ડુબાવી ઠેકાણે પાડી હતી. એમડનના ૨૦૦ માણસો મરાયા અને ૩૦૦ પકડાયા છે. કપ્તાન તથા પ્રીન્સ ફ્રાન્ઝ જોસેફ કે જે કૈસરનો ભત્રીજો થાય છે અને ત સ્ટીમરના એક અમલદાર હતો તેમને કેદ પકડ્યા છે.

નૌકા સૈન્યાધિપતિ જણાવે છે કે મનવારીઓને લડવૈયાનું સઘળું માન આપવામાં આવ્યું છે. કપ્તાન અને જે મલા દારો ત્યાંથી તેમની તરવારો લઈ લેવામાં આવી નથી.

સીડનીના કપ્તાનને, ખલાસીઓને તથા ઓસ્ટ્રેલીઅન લશ્કરને મુબારકબાદીના અંગ્રેજી નૌકા સૈન્યાધિપતિએ મોકલ્યા છે.

લંડનનાં છાપાંઓ તેની બહાદુરીનાં ભારે વખાણ કરી રહ્યાં છે. અને કેદમાં કપ્તાનને માટે ઘણો સદ્‌ભાવ બતાવ્યો છે. અને જણાવ્યું છે કે તે અહીં લંડન આવે તો તેને વધાવી લેવામાં આવશે.

એમડનનો નાશ થવાથી વીમાના ભાવ ઘણા નીચા ઉતરી ગયા છે.

એમડનના કબજામાં જે જે સ્ટીમરો આવી તે બધામાંના માણસોની જીંદગી તેણે બચાવી હતી. તેણે પકડેલા માણસો તરફ પણ ઘણી સભ્યતા ભરેલી વર્તણુક બતાવવામાં આવી હતી અને બીજી તરફ ફેંકવાં વાળી સ્ટીમરોને જતી મુકવામાં આવી હતી. તેના આવા વરતનને માટે ચારે તરફથી તેના અમલદારોના વખાણ કરવામાં આવે છે.

એમડન કોકોસના ટાપુ આગળ આવી તેના ખબર ત્યાંના તાર ઓફિસના તરફથી 'ઇસ્ટર્ન ટેલીગ્રાફ કંપની' ના માણસે સીડની સ્ટીમરને પહોંચાડ્યા હતા. એમડન જ્યારે સોમવાર તા. ૯ નવેંબરે કોકોસ પહોંચી ત્યારે તેના ઉપર ખોટું ચોથું ભુંગળું ચડાવેલું હતું.

જે લશ્કર કાંઠે ઉતરેલું તેનું વર્ણન કરતાં કોકોસથી ડેલી ક્રોનીકલને એક ખબરપત્રી જણાવે છે કે એમડને ૩૭૦૦ વારને ટેથી સીડની ઉપર તોપો ચલાવી. સીડનીનો જવાબ પ્રથમ તો નીશાનસર નહોતો. પણ તુરતજ તેણે બે ચાલીથી એમડનનાં બે ભુંગળાં અને એક ડોલ તોડી પાડયાં. પછી બન્ને સ્ટીમરો લડતી લડતી દુર ક્ષીતીજમાં અદ્રશ્ય થઈ ગઈ. એમડનની એક ટુકડી કાંઠે ઉતરી હતી તેણે એમડનને બળતી જોઈ, એટલે એક જુનું સ્કુનર (બે સઢ વાળું વહાણ) પકડી દરિયામાં ચાલતું મુક્યું. તેનું શું થયું તેના ખબર નથી મળ્યા. સીડની મંગળવારે કોકોસ આવી. ખલાસીઓ જણાવે છે કે ૮૦ મીનીટ લડાઈ ચાલી. બન્ને મનવારોએ એક બીજા તરફ ટોરપીડો ફેંક્યા પણ કોઈને લાગી નહીં. સીડનીની બે માણસની વધુ ઝડપથી તેની આખરે જીત થઈ.

એમડનના કપ્તાનને બતાવેલી મનુષ્ય દયા તથા સભ્યતાને ખાતર ઓસ્ટ્રેલીઆનો તેને માન આપવાની તજવીજ કરે છે.

એમડને ડુબાડેલી સ્ટીમરોના અમલદારો તથા ખલાસીઓને મદદ દાખલ વહેંચી આપવાને બંગાળાના વોર રીલીફ ફંડમાંથી રૂ. ૨૬,૦૦૦ ની રકમ મંજુર કરવામાં આવી છે.

મી. ગાંધીના સમાચાર

વિલાયતથી મળેલ ગયા અઠવાડીઆની ટપાલમાં મી. ગાંધીની માંદગીના ખબર મળેલા છે. ઘણીજ નબળાઈ તેમજ માંદગીને લઈને કેટલાએક મિત્રો તથા ડાકટરોએ તેમને ખોરાકમાં ફેરફાર કરવાનો ઘણો આગ્રહ કર્યો. કેટલોએક ફેરફાર કરવાનું તેમણે કબુલ પણ કરેલું અને માત્ર ફળાહાર ઉપર રહેતા હતા તેમાંથી અનાજ તથા મીઠું લેવાનું તેમણે શરૂ પણ કરેલું હતું. પરંતુ તે તેમને બીલકુલ માફક આવ્યું નહીં. એટલે ફરીથી તેમણે ફળ ફળનો ખોરાક લેવાનું શરૂ કર્યું છે. ઉપરના કાગળ પછી ટપાલ ચૂકવી તે દિવસનો લખેલ બીજો કાગળ છે તે ઉપરથી જણાય છે કે તેમની તબીયત સુધારા ઉપર છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે હવેની ટપાલમાં તેમની તબીયત તદ્દન સુધરી જવાના સમાચાર આવશે.

મીસીસ ગાંધીની તબીયત સારી રહે છે.

'ઇંડીઆ' પત્ર ઉપરથી જણાય છે કે લંડનથી લડાઈમાં ઘવાએલાઓને મદદ કરવાને જે એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી મોકલવામાં આવી છે તેમાં મી. ગાંધી જઈ શક્યા નથી.

તા. ૨૪ ઓકટોબરે ફરી કેસરે-હીંદમાં મી. ગોખલે હીંદુસ્તાન ઉપડી ગયા છે.

કલકત્તામાં સ્ટી. કોમાગાટામારૂના ઉતારૂ

સ્ટી. કોમાગાટામારૂ અમેરીકાથી પાછી કલકત્તે આવી ત્યારે તેના ઉતારૂ કીનારા ઉપર નહિ ઉતરવા. રેલમાં આવેલા શીખ ઉતારૂઓને કલકત્તેથી દશેક માઈલ દુર બજબજની અંદરે ઉતારી ખાસ ટ્રેનમાં સીધા પંજાબ લઈ જવાની સરકારે ગોઠવણ કરેલી હતી એમ હિંદુસ્તાનથી આવેલાં ઉપરથી જણાય છે. આ વખતે એક ભયાનક હુલ્લડ થયું હતું. બંગાળની સરકાર તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલી ખબર એ પ્રકારની છે કે પંજાબની સરકારની વીનંતિથી બંગાળની સરકારે આ શીખ લોકોને તેમને ઘેર પહોંચતા કરવાનું માથે લીધું હતું. આ ગોઠવણ પંજાબની સરકારના ખરચે કરવામાં આવી હતી. અને પંજાબે તેમ કરવાનું કારણ એમ જણાવેલું દેખાય છે કે એ શીખ ઉતારૂઓને કેનેડાના કીનારા ઉપર ઉતરવાની પરવાનગી નહિ મળવાથી તેઓમાં અતી ગભરાટ અસંતોષ ફેલાઈ રહેલ હતો. આ ટુકડીમાંથી ૬૦ જેટલા ઉતારૂઓ તો ટ્રેનમાં નીકળી ચુક્યા પણ હતા, પરંતુ બીજાઓએ જમીન ઉપર ઉતરવાનીજ ના કહી. આ અરસામાં કેટલાક પંજાબી અમલદારોએ તેઓને સમજાવ્યા, અને તેઓને ખાત્રી આપી કે તેઓને ઉતરીને સરકારને ખરચે તેઓને ઘેર પહોંચતા કરવાનેજ ધારેલ છે બીજુ કંઈ પણ કારણ નથી. આ ખાત્રી મળ્યા પછી તેઓ જમીન ઉપર ઉતરવા હતા, પરંતુ ટ્રેનમાં બેસવાની તેઓએ ના પાડી. તેઓ પગ રસ્તે કલકત્તાને માર્ગે જવા લાગ્યા. આથી માજીસ્ટ્રેટે તેઓને ૧૯૧૪ ના પાંચમા કાયદાની કલમે વાંચી સંભળાવી અને જણાવ્યું કે જો તેઓ સરકારના હુકમ પ્રમાણે નહિ વરતે તો તેઓને કેદ કરવામાં આવશે. આમ છતાં તેમણે ન્યાયાધીશનું કહ્યું માન્યું નહિ અને તેઓએ કલકત્તાને રસ્તે ચાલવા માંડ્યું. આથી તુરતજ લશ્કરને બોલાવવામાં આવ્યું અને સઘળા ઉતારૂઓ, લગભગ ચાર માઈલ ગયા પછી ત્યાંથી તેઓને આગળ જતા અટકાવવામાં આવ્યા. સઘળા બજબજને સ્ટેશને પાછા ફર્યા. ત્યાં મી. ડોનાલ્ડે તેમને ફરીથી સમજાવ્યા અને સરકારનો ખરો ઈરાદો તેઓના આગેવાનોને બરાબર સમજાવ્યો. માણસો રેલ્વે સ્ટેશનની બહાર બેસી રહ્યા અને માજીસ્ટ્રેટે તેઓના આગેવાન ગુરૂદત્તસીંગને વાત કરવા બોલાવ્યા. 'ટાઈમ્સ'ના ખબરપત્રી જણાવે છે કે એ વાર પછી કેટલાક માણસોએ – ખબર નથી કે શા કારણે – એકાએક અમલદારો ઉપર ગોળી બહાર કરવા. રેલ્વેના આસીસ્ટંટ ટ્રાફીક સુપરીન્ટેન્ડન્ટ મરાયા અને બીજા કેટલાએક ઘાયલ થયા તેમાં એક કલકત્તાના પોલીસ કમીશનર હતા. લશ્કરે પણ તેઓના ઉપર ગોળી બહાર કરવા. તેમાંથી ઘણા દુકાનોમાં ભરાયા અને ત્યાંથી રીવોલ્વરનો ઉપયોગ કરવા લાગ્યા. અંધારૂં થતાં પોલીસ તેમને ફરીથી ... સહીસલામત થઈ. ગુરૂદત્તસીંગ પકડાયા નથી.

કોમાગાટામારૂ હાનકોંગથી તા. ૨૯ જુલાઈની ઉપડી ૨૭ સપ્ટેમ્બરે કલકત્તા નજીક બજબજ બંદરે આવી પહોંચી હતી. તેમાંથી ૩૨૦ ઉતારૂ બજબજ બંદરે ઉતર્યા હતા. આમાં ૧૦૦ ઉતારૂને હુલ્લડની સાથે સંબંધ રાખવા કસ્ટડીમાં રાખેલા છે ૧૬ મરાયા છે અને ૬૦ ને પંજાબ સીધા લઈ જવામાં આવ્યા છે. બાકી ૧૪૪ ક્યાં તેઓ ક્યાં ગયા તેની ખબર પડી નથી.

ફરાર થયેલાઓ ... અરજીની બાબતમાં માલુમ થી એમ જણાય છે કે પંજાબ ... ઓછામાં ઓછા ... મરણ અને ૪ ઘાયલ થયા હતા, જે એક ... પોલીસથી પકડાયા હતા.

ગુરૂદ્વારામાં વસતા શીખોમાંના એક ... સરદાર ગુરૂદત્તસીંગના અગ્રેસરપણા નીચે ભરાઈ હતી. તેમાં બજબજ ખાતે બનેલા હુલ્લડ બનાવ માટે દીલગીરી જાહેર કરવામાં આવી હતી. અને તેમાં કોમાગાટાના ઉતારૂઓના કામ માટે સખત નાપસંદગી બતાવવામાં આવી હતી.

આ બાબતની તપાસ કરવાને સરકાર તરફથી અમલદારોનું એક પંચ નીમવામાં આવ્યું છે.

'ઈંડીયા' પત્ર જણાવે છે કે ગુરૂદત્તસીંગને પકડવા માટે રૂ. ૧૦૦૦ નું ઈનામ કાઢવામાં આવ્યું છે.

સ્વપ્નમાં જોયેલું સત્યાગ્રહી ઈંગ્લાંડ

[લખનાર એક સત્યાગ્રહી]

[તા. ૨૮ ઓકટોબરના અંકથી ચાલુ]

અંક ૫

સ્થળ – વેસ્ટ મીનીસ્ટર પેલેસ

શહેનશાહ એક મહા દેવી બ્રીટાનીઆનું ધ્યાન ધરે છે વચનાનુસાર દેવી બ્રીટાનીઆ સન્મુખ આવી ઉભા રહે છે.

બ્રીટાનીઆ – શાબાસ પુત્ર શાબાસ, તારી તેમજ દરેક બ્રીટનની ખરી કસોટી હવેજ થવાની છે. જરમનીના યુવરાજ સૈન્ય સાથે લંડન શહેર ઉપર ચઢાઈ કરવા આવે છે. પુત્ર મારી વાત બરાબર સાંભળ. તારા સરવ પ્રધાનો તેમજ બીજા શહેરીઓને પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ સાથે યુવરાજની સામે તેનું સન્માન કરવા મોકલ. પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સને બરાબર સમજાવજે કે યુવરાજ સાથે વાતચીતમાં તેને જણાવવું કે એક પણ બ્રીટન ખરી રીતે તરીકે હથીઆર પકડશે નહિ તેમજ તેની તથા તેના લશ્કરની સામે થશે નહિ. પછી યુવરાજ શું પગલા લે છે તે જોવાનું છે. હાલમાં આટલી આજ્ઞાનું પાલન કરજે. આટલું કહી દેવી બ્રીટાનીઆ અંતરધ્યાન થાય છે.

પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ વડા પ્રધાન મી. એસ્કવીથ, લો. રડ રેડમંડ, ..., વીન્સ્ટન ચરચીલ, સર એડવર્ડ ગ્રે વગેરે જોખમદાર અધિકારીઓ પ્રવેશ કરે છે.

શહેનશાહ – પુત્ર પ્રધાનો અને સેનાધિપતિઓ, સાંભળો, યુવરાજ પોતાના લશ્કર સાથે લંડન શહેર ઉપર આવે છે તે વિષેની પ્રથમ શહેરમાં બધે ખબર આપી દો. મારી પ્રજાને સખત સુચના આપજો કે એ જો મહોલ્લામાં જરમન લશ્કર ફરે તેનું સન્માન કરી પોતાની સરવ સગવડ તેઓ જો માગે તો હાજર કરજો અને તેમની જોડે સ્નેહથી વરતજો. યુવરાજ તેમજ તેના બીજા અમલદારોનું સન્માન કરજો જાઓ, તેમને માટે સરવ તૈયારી કરો. [ત્યાર પછી લંડન શહેરમાં પોતાના હથીઆર બંધ લશ્કર સાથે યુવરાજ પ્રીન્સ પ્રવેશ કરે છે, પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ તથા બીજા મોટા અમલદારો તેઓનો સત્કાર કરવા સામે જાય છે. શહેનશાહની આજ્ઞાનુસાર સરવ પ્રજા દેખીતો બાહ્ય આદર સત્કાર કરે છે. યુવરાજ તથા સાથીઓ પોતે શું કરવું તે સમજી શકતા નથી. કીલ્લામાં પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ યુવરાજના ... સાથે સામે આવી પહોંચે છે અને યુવરાજની મુલાકાત લે છે]

યુવરાજ — કેમ હો પ્રીન્સ, તમારો વિચાર શું અમારી સામે લડવાનો નથી?

પ્રીન્સ — પ્રભુ, કહવું શું તે અમે સમજતાજ નથી. મનુષ્ય જાતીની સેવા કરવી એ અમારું કરતવ્ય છે અમારી સરવ પ્રજા એ કરતવ્ય બજાવવા સદા તત્પર રહેશે.

યુવરાજ — ઘણુંજ સારૂં. પ્રીન્સ, તમે ન લડશો તેટલો અમનેજ ફાયદો છે ત્યારે આજથી અમારો વિજય વાવટો આ ઇંગ્લાંડની ભુમિ ઉપર અમે ઉડાવીશું અને અમારી સત્તા જાહેર કરીશું. આ સમાચાર મારા પિતાશ્રી તરફથી આપ આપના પિતાશ્રીને પહોંચાડશો અને પછી જે વિચાર કરવો હોય તે કરજો.

પ્રીન્સ — અમારી પ્રજા પોતાના ઉપર કોઇને રાજ્ય કરવા દેશેજ નહિ. પોતાના અંત કરણની આજ્ઞા વિરૂદ્ધ તેઓ વરતશે નહિ. બ્રીટન સિવાય બીજી પ્રજા રાજ્ય ચલાવવા ઇચ્છશે તો ન સન્તાન ન નિભાવશે એ તેમના હાથની વાત છે. માટે આપ ભલે વાવટો ફરકાવો અને આપની ઇચ્છામાં આવે તેમ કરો.

આ સાંભળી યુવરાજ પોતાના સઇનીકો સાથે આગળ ચડે છે અને પારલામેંટ હાઉસ ઉપર જરમન વાવટો ચડાવે છે. સરવ બ્રીટનો તે જોઇ હસે છે. અને કહે છે કે જ્યાં સુધી અમારા હૃદયમાં જ વાવટો ફરકે છે તેને કોઈ નષ્ટ ન કરશે ત્યાં સુધી આ બાહ્ય વાવટામાં શું રહેલું છે? યુવરાજ વાવટો ચડાવી કેઇઝર પાસે જાય છે અને ખુશાલીના સમાચાર આપે છે. કેઇઝર પોતાને ઇંગ્લંડના બાદશાહ હોવાનું જાહેર કરે છે પ્રજા આ વાતને હસી કાઢી ધિક્કારે છે, એટલે પોતાને બાદશાહ તરીકે સ્વીકારાવવા પોતાના સઇનીકો તે રવાના કરે છે, અને જેઓ સ્વીકારવાની ના પાડે છે તેને કેદ કરવા આજ્ઞા આપે છે. સઇનીકો મહોલ્લાઓમાં ફરે છે અને કેઇઝરને શહેનશાહ તરીકે કબુલ કરવાનું સુચવે છે અને જે ના પાડે છે તેને પકડે છે કોઈ પણ બ્રીટન તેથી નારાજ થતો નથી. બાળથી વૃદ્ધ, સ્ત્રી, પુરૂષ સરવ કેઇઝરને બાદશાહ તરીકે કબુલવા ના પાડે છે. આખી ઇંગ્લાંડની પ્રજાને બંદીવાન કેમ કરી શકાય? સઇનીકો નાઉમેદ થાય છે અને કેઇઝરને ખબર આપે છે. તે થોડો સમય વિચાર કરવા પછી હુકમ આપે છે કે દરખ્વાસ્ત પેસાડવા બાબત જે ના પાડે તેને ગોળી બહારથી ઠાર કરવા. કેઇઝરની આ આજ્ઞા લઈ સઇનીકો ત્યાંથી રવાના થાય છે. કેટલેક ઠેકાણે ના પાડનારાઓને ગોળી બહારથી ઠાર કરવામાં આવ્યા. આ જોઇ બ્રીટનો પોતાના નિશ્ચયમાં વધુ દ્રઢ થાય છે. પણ કોઇ સામે થતું નથી. જેઓના પર ગોળી બહાર કરવામાં આવે છે તેઓ ખુશીથી મરી હાથ જોડી ક્રાઇસ્ટ પ્રભુની પ્રાર્થના કરી બોલે છે કે જેઓ અમારા પર ગોળી બહાર કરે છે તેના ઉપર તું હે દયાળુ દયા કર. આવા નિર્દોષ પણ મોતને સુખીથી વધાવી લેનારા બહાદુર બ્રીટનો ઉપર ગોળી બહાર કરતાં જરમન સઇનીકો ધરધરે છે. એક સાહેબલોકના કુટુંબની આગળ ને મનોહર સ્ત્રી પુરૂષને ઠાર મારવા ઉભા રહેલો જરમન લશકરનો અમલદાર તેમને કહેવા લાગ્યો કે જો કેઇઝરને બાદશાહ તરીકે કબુલ ન રાખશો તો તમારા પર ગોળી બહાર કરવામાં આવશે માટે એક વાર હાનો જવાબ આપો. આ સાંભળી એક વૃદ્ધ બાઇએ કહ્યું આગળ આવી કહેવા લાગી પ્રભુ, અમારો ધરમ છે — અમારી ફરજ છે — કે જેની પાસે ખાવા ન હોય તેને અમારી પાસે જેટલું ભાણું હોય તો તે પણ ઉતારી આપવું. જેની પાસે ખાવાનું ન હોય તેને અમારું પોતાનું ખાવાનું આપવું. પ્રભુ, તમારી પાસે જો તમારું કંઈજ ન હોય તો આ અમારાં ઘરો ખુલ્લાં છે. તેમાંથી જે જોઈએ તે સરવ લઇ જાઓ, પરમ પિતાએ સૌના આપણે એકજ છોકરાઓ છે માટે આપણે એક બીજાનાં બંધુઓ તથા ભગિનિઓ છે. અમે એમજ રહેતા હમ્મેશાં હતાં અને રહીએ છીએ. તમારે પણ તેમજ જો અમારી સાથે રહેવું હોય તો તમે અમારા બંધુઓ છો. એક બીજાના સુખ દુખમાં ભાગ લઇશું, અને આનંદથી સાથે રહીશું મનુષ્ય જીવનનો ઉદેશ સમજશું. પરંતુ તમે અન્યાય, જુલમ, દ્વેશ, અત્યાચાર વીગેરે કરવાના હો તો તે અમે સહન કરી લઇશું પણ તમારી સાથે કોઈ પણ જાતનો સંબંધ ન રાખીશું. આ પ્રમાણે દરેક બ્રીટન સમજે છે અને તે પ્રમાણે વરતવું એવી અમારા શહેનશાહની આજ્ઞા છે. કેઇઝરને શહેનશાહ તરીકે એક પણ બ્રીટન કબુલ ન ન કરશે. હવે તમે ખુશીથી ગોળી બહાર કરો. આમ કહી તે ચતુર વૃદ્ધ સ્ત્રી પાછી પોતાની જગ્યાએ જઇ ઉભી. આ વચનો સાંભળી અમલદાર ચરજે છે. તેના હાથમાંથી રીવોલ્વર પડી જાય છે, તેના સઇનીકો પણ ગોળી બહાર કરવાની ના પાડે છે અને ત્યાંથી ચાલ્યા જાય છે. સરવ અમલદારો તરફથી નાઉમેદી ભરેલા સમાચાર કેઇઝરને મળે છે, તેથી તે દુખી થાય છે અને મહાન વિચારમાં પડે છે. [અધુરું. આ લેખ આવતા અંકમાં પુરો થશે]

યુનીઅનમાં બળવો

તા. ૯ મીએ લેફ. કર. વાનડીવેન્ટરના લશ્કર સાથે વેરમ બાદસથી ૩૮ માઇલ જેટલે દુર એક જગ્યા આગળ બળવા ખોરોનો ભેટો થયો હતો. દુશ્મનના ૧૨૦ માણસો મરાયા તથા ઘવાયા અને ૨૫ પકડાયા હતા. આપણી તરફના ૧૨ મરાયા અને ૧૧ ઘવાયા.

તા. ૬ ઠીએ કેરનસ્ટાડની બહાર લડાઇ થઇ હતી. કર નલ મેની બેથા ૩૦૦ માણસો લઇ ૧૨ માઇલ સુધી ગયા હતા. બળવાખોરોમાંનો ૧ મરાયો, ૭ ઘાયલ થયા. બળવાખોરનું લશ્કર ૪૦૦ નું હતું.

નેકાબ અને સુપીંગટન વચ્ચે ખાખી વાળા જરમનોએ સા. આ. ના રાઇફલ ઉપર હુમલો કર્યો હતો.

મેરાઇસ્ટલી આગળ બળવાખોરોની એક ટુકડી સાથે નાતાલ ઘોડે સ્વારોની એક ટુકડીનો ભેટો થયો હતો. દુશ્મનો એ એક મથક સાચવવા પ્રયત્ન કરેલો પરંતુ આપણા માણસોએ હલ્લો કરી તેમને નસાડયા હતા. સાત ઘોડા મરાયા અને એક ટરૂપર સખ્ત ઘવાયા હતા.

કર. મેની બાથાએ કરનસ્ટાડથી ચોસઠ માઇલ ઉપર એક કલા બળખોરોમાં એક હેન્ડરીક સરફોનટીન ધારા સભાના સભાસદ છે.

કપ્તાન ફ્રેલીંગ અને રેલસને બળવાખોરો સાથે ઉત્તર ફ્રી સ્ટેટમાં લડાઇ થઇ. તેમાં દુશ્મનના ૧૫ માણસ કેદ થયા અને બીજા ઘવાયા હતા. આપણા માણસોને કાંઈ ઈજા થઇ નથી.

મીસીસ બોથાએ ભાષણ કરતાં જણાવ્યું હતું કે હાલમાં ૪૦,૦૦૦ માણસોનું લશ્કર લડાઇમાં છે.

સરકાર તરફથી બળવાખોરોને જાહેર નોટીસથી ખબર કરવામાં આવી છે કે તા. ૨૧ નવેમ્બર સુધીમાં શરણું થઇ

જશે તેમને પુરતું મારી અખબારમાં આવશે.

મારીત્સના કુટ્મીંગ તેના રાજદ્રોહને વખોડી કાઢેલ છે

જનરલ કોન્સ્ટંતમાં પ્રીટોરીઆના બેંકો માત્રલીન કો જાહેર થયો છે.

જનરલ બોથાએ વીલબરજની નજીકમાં ડીવેટનો લશ્કરને હરાવી ૨૫૦ કેદ પકડ્યા છે, બે મશીન ગન પકડ્યા તેમાં ૧૦૦ કરતાં વધારે ગાડીઓ, બે મોટર કાર વીગેરે મળેલાં છે.

કર. બ્રીંકના લશ્કરે ડીવેટના લશ્કરના બીજા ભાગ સામે લડી ૧૦૦ માણસોને કેદ પકડ્યા છે અને ઘણી ગાડી, વેગનો વીગેરે હાથ કર્યાં છે

બળવાખોરોએ ફ્રેમા ફ્રેરો અને તેના ૯૦ માણસોને હાથથી પકડેલા. આ માણસોને ફ્રેમા, ટેબીઆએ પાછા છોડાવ્યા. ફ્રેમા કુરો પાછળથી હુશીઆરીથી નાશી પહોંચ્યો હતો બળવાખોરો તેમના તરફ બહુ તોફાનથી વરત્યા હતા.

વીનબરગમાં ડીવેટ દાખલ થઈ સીનેટર સ્ટુઅર્ટ અને ન્યાયાધીશને કેદ પકડેલા. તેમને કર. બ્રોડે છોડાવ્યા છે

જનરલ ડીવેટ સ્ટેન્ડરવેલીમાં ૨,૦૦૦ માણસો સાથે પડાવ નાખ્યો હતો

લેફટનન્ટ કુમ્બઝની છ પેટરોલની એક ટુકડી બળવા ખોરોની શોધમાં વરીડીથી ક્રોકોડીલ તરફ જતી હતી. તેમને ૨૦ થી ૪૦ બળવાખોરની ટુકડી મળી. આ વખતે રી કો કુંટલે બહુ બહાદુરી બતાવી બળવાખોરમાંના એકને મારયા તથા એકને ઘાયલ કરયા હતા. તેઓએ તેને પાછી નાખવામાં આવ્યાથી આપણામાંના ત્રણ પકડાયા હતા. પણ પાછળથી તેઓને છોડાવ્યા હતા.

કમાન્ડટ લુઇ બોથાના સ્કાઉટોને દુશ્મનો સાથે વીરીડી પર સ્ટુઅર્ટ ફોન્ટેન આગળ ભેટ થયો હતો આપણામાંના ત્રણ પકડાયા હતા પણ પાછળથી મદદ આવતાં બળવાખોર સાથે લડાઈ થઈ તેમાં ત્રણ જણા મરાયા છે.

કીસ. મ્યુલર (મેજર જનરલ) ઘવાયાથી એક બહુજને લા સત્યેકા દર તેને પડી પ્રીટોરીઆ લાવવામાં આવેલ છે

૧૧ દીવસે આજે હેરી સ્મીથની ટ્રેન પાછી શરૂ થઇ છે. બુલફોન્ટેન સ્ટેશનનું વરકર હેરીસ્મીથમાં રહેલું છે

આજથી જોહાનીસબર્ગથી જોહાન્સબર્ગ જતી રેલવે પાછી શરૂ થઈ છે

સોમવારે ખબર મળેલ છે કે રી સ્ટનની ફિનકાંમાં કેપ એસ્ટોર્નરે બળવાખોરના લશ્કરના ૮૭ માણસ, ૭ ઘોડા, બે ગાડીઓ વીગેરે પકડ્યા છે તેમના સરદાર કમાન્ડંટ વાન ડેક્ષર છટકી ગયેલ છે.

વારમબાદ અને મેરીબોગની વચ્ચે કમાન્ડંટ વીસરે બળવાખોરોની એક ટુકડી પકડી છે તેમાં ૧૬ પકડાયા છે, ૪ શરણ થયા છે અને માત્ર ગણુજ નાશી ગયા છે.

બીજી એક ટુકડીને કમાન્ડ ડી બીઅરે સુઅર ફોન્ટેનની નજીક પકડી છે તેમાં ૫૦ માણસ અને ૩૫૦ ઘોડા પકડાયા છે

લેફ. કર. પ્રીટોરીઅસના લશ્કરે ૬૫ બળવાખોરને પકડ્યા છે

ફ્રીસ્ટેટની માલિક ધાર્મ સભાના એક સભાસદ ફ્રાન્સ બીઝેડીન લશ્કરના એક હાકેમ થી પકડાએલ છે. ડી રેવેલ ની પાર્લામેન્ટના એક સભાસદ ક્રેસ્ટનબર્ગ ધેલાની મારફતે પાછા વોર્ટ લાઈનપર પકડાવ્યો આવી જાણ્યું આવેલ છે.

જાણીતા એક અનુભવી યુદ્ધ અમલદારે જણાવ્યું છે કે લડાઈ આવતે વરસ ચાલશે

લડાઈ અને તુરકી

લંડનથી તા. ૧૧ નવેમ્બરે 'ટાઈમ્સ'ને ખાસ ખબરપત્રી જણાવે છે કે કાન્સટાંટીનોપલથી બીજા સમાચાર ખબર મળ્યા છે કે તુરકીના લશ્કરે ઈજીપ્તમાં હુમલો કર્યો છે.

જસદ પાશાના અમીરને બૈરાનોને મુક્ત કરવામાં આવ્યો છે. પરંતુ ચાર અમીરો વેપારી અને કેટલાક હિંદીઓને તુરકીએ અટકાયતમાં રાખેલા છે

અરજરૂમની પશ્ચિમે કારપેંટર ગરમણમાં ભારે લડાઈ ચાલી રહ્યાના ખબર રશીઆના જુબ્બાલીયાથી મળેલ છે. તુરકીના લશ્કરમાં જરમન અમલદારો છે.

લંડનમાં નીકળેલા 'ઓલ્ડ પેપર' ઉપરથી જણાવવામાં આવે છે કે તુરકીને લડાઈમાં ઉતારવાના મુખ્ય હાથ એનવર પાશા અને જરમનોનો હતો.

'ટીટનસ'નો ખાસ ખબરપત્રી લંડનથી તા. ૭ મીએ નારથી ખબર આપે છે કે તુરકીશની ઈજીપ્ત સામેની લડાઈના સંબંધમાં ચોકસ ખબર આપવામાં આવ્યા છે કે ૫ હજાર એક હજાર ઉંટથી ત્યારે સરહદ ઉપર મોકલવામાં આવે છે. તેમાં દશ જરમન અમલદારો છે તેઓ અરબસ્તાનીઆ જવાન ભરતી કરતા હોય એમ જણાય છે.

ફરીથી રૂટર જણાવે છે કે ઈજીપ્તમાં મુસલમાની ધરમના મુખી ઓલમાઓની એક સભાએ એક જાહેર ઢંઢેરો બહાર પાડી ઈજીપ્તના મુસલમાનોને શાંત અને સુલેહ ભરેલું વરતન રાખવાનો આગ્રહ કરેલ છે ખુદા અને તેના પેગંબર કે જેણે માણસ જાતને શાંતી ઈચ્છવાની અને ઝઘડાથી દૂર રહેવાની ભલામણ કરી છે તેની બંદગી કર્યા પછી ઓલમાઓએ જણાવ્યું કે ખુદાએ ઈજીપ્તને લડાઈની બલાએ ઘણી માંથી બચાવેલું છે વગેરે આ અપીલમાં ૨૭ ઓલમાઓની સહી છે તેઓમાં શેખ-ઉલ ઈસ્લામ (અલ-અઝહરની યુનીવર્સીટીના વડા) એક મુફતી અને બીજાઓ છે.

'મરક્યુરી'ને ખાસ તાર છે કે તુરકીના લશ્કરમાં બળવો થવાની તઈયારીઓ દેખાય છે. અરબસ્તાન અને લશ્કરના જરમન અમલદારોની સામે માણસો ઊઠ્યા છે

જરમનીથી હાઈગેટાની ૧૫૦ ટ્રક તુરકીમાં જતી હતી. તેને રૂમાનીઆના અમલદારોએ બુખારેસ્ટ અને ગીરગેવો વચ્ચે અટકાવેલી છે.

નેટાલની સેમન્ડ શેખ સઈદ અને મોરશાવીએ અંગ્રેજ સામે લડાઈ કરવાના તુરકીના સરકારના ઠરાવને સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢ્યું છે તે જણાવે છે કે જરમનના લોભને લીધે તુરકીને નાશ આવેલો છે. જરમનનો પક્ષ કરવાથી કોન્સ્ટાંટીનોપલના સત્તાધીશોએ દુનીઆના મુસલમાનોની દીલસોજી ખોઈ છે. તેઓએ તુરકીના પ્રેમને નુકશાનમાં ઉતારી છે તમામે બ્રીટન તરફ વફાદાર રહેવાનું બધા મુસલમાનોને જાહેર કરેલું છે.

શરીફ સુલેમ એન હીદી અને સુલતાનમાંના બીજા શેખ તથા ઉલમાઓ તરફથી પણ ઉપર મુજબ વફાદારીના સંદેશા મળેલા છે.

હીંદુસ્તાનની ટપાલ

સ્ટી. કાડીઆપાડ—તા. ૧૧ નવેમ્બરે કલકત્તાથી ટેલેગ્રો સ્ટી ઈ. આફ્રીકા આવવા ઉપડી છે

સ્ટી. ખમેડી—તા. ૯ ડીસેમ્બરે કોલંબો થઇ ડરબન માટે ઉપડશે

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

લંડન તા. ૯ — 'ડેલી મેઇલ' જણાવે છે કે મિત્ર રાજ્યોના લશ્કરને રામરકેપેલ છોડવાની ફરજ પડી ત્યારે તેઓને ૫૦૦૦ બંગાળી લેન્સરોની મદદ મોકલવામાં આવી. તેઓ ઘોડા ઉપરથી ઉતરી હાથમાં ભાલા પકડી ગયા. આ મહાન દેખાવ જોઇને મિત્ર રાજ્યોનાં પાયદળ લશ્કરે ખુશાલીની બુમ પાડી, પછી તેઓ એકદમ આગળ ધસ્યા અને તેમના સંગીનોથી જરમન સુલદાથી રામરકેપેલની શેરીઓ ભરી દીધી. અને બાર દરીઆઈ તોપ તથા એક હજાર કેદીઓ પકડયા હતા.

ગુરખાની બહાદુરીનાં વખાણ

પશ્ચિમ બેલજીઅમમાંથી 'ટાઇમ્સ' ને ખબર મળે છે હીંદી લશ્કરની બહાદુરીનાં ભારે વખાણ કરે છે. તે લખે છે કે તેઓ એટલા ઉત્સાહ અને તેજસ્વી થઇ છે કે તમને જોઇ આખા લશ્કરને વીજળીની માફક નવું જોર મળે છે. ગુરખાઓએ પોતાના કરતાં મોટી સંખ્યાના જરમનોને હરાવ્યા છે. અને રાતે દુશ્મનો પર હલ્લો કરી ઘણાને મરણને શરણ કરી પાછા આપણી છાવણીમાં આવતા રહ્યા છે.

બીજો એક 'ટાઇમ્સ'નો ખબરપત્રી ફ્રાંસમાંથી લખે છે કે હીંદીઓથી દુશ્મનો ડરે છે. અનેક વેળાએ રાતે ગુરખાઓ પોતાના રાઇફલ પાછી મેલી કુકરી લઇ છાવણીમાંથી ચુપચુપ નીકળી પડે છે તેઓ પોતાની ખાસ નીશાનીઓથી ખાસ કોઇને પણ ખબર ન પડે તેવી રીતે પહેરેગીરને મારી નાંખે છે. પછી અંધારામાં દુશ્મનો પર ધસી પડે છે. આવા રાતના હુમલાથી બ્રીટીશ લશ્કરને રસ્તો મળે છે

હીંદી સેનાધિપતિનું ભાષણ

લેફ. જનરલ સર વીલકોક્સે લશ્કરી હુકમો આપતી વખત એક ભાષણ દરમીઆન તેમને જણાવ્યું કે "શહેનશાહે ને માટે યુરોપમાં લડવાને બોલાવવાનું પહેલું માન તમને મળ્યું છે મસજીદો અને મંદીરોમાંથી પ્રાર્થના થઇ રહી છે કે તમારા બળથી તમે તેનો જવાબ સાબીત કરી આપશો"

અજાણી ભુમિમાં અજાણ્યાં માણસ

હાલમાં હીંદી લશ્કરની બાબતો નજરે જોનારે પ્રેસ બ્યુરોને જે ખબર આપ્યા છે તેમાંથી ૩૮૨ ખબર આવે છે કે

એક ભયંકર લડાઇ ચાલી રહી છે તેમાં બન્ને પક્ષ મજબુત પગે લડતા છે, એ કે જરમનોનું બળ હવે નરમ પડ્યું આવે છે. ખબરપત્રી આગળ લખે છે કે હીંદી લશ્કરને ખાસ મુશ્કેલીઓ પડે છે. તેઓ અજાણી ભુમિમાં છે અને તેઓની કેળવણી તથા સમજ સહિત જુદા પ્રકારની છે. જર્મન અને ફ્રેન્ચ વસ્તીની તેઓનાં પણ અંધારામાં જાણવાનું કામ મહા મુશ્કેલ છે તેઓ માત્ર પોતાનીજ ભાષા જાણે છે

આ તારના ઉપરના ભાગ ઉપરથી જણાય છે કે હીંદી લશ્કરમાં પણ ઘણા માણસો મરેલા હશે.

યુરોપવાળો ખાસ તેમના ઉપર બચાવ કરવાનાં પ્રમાણો મળેલી જણાય છે. વળી હીંદીઓએ તેમની નામના પ્રમાણે કરી બતાવ્યું છે કે ઘણું સંતોષકારક ગણાય. તો પણ ખબરપત્રી જણાવે છે કે હીંદીઓનાં સાહસ અને પાછા હઠીને એ વખાણ થાય છે તેના ઓફીસરો સાહેબોના પણ ઘણાં વખાણ જોઇએ છે

હીંદી લશ્કર સાથે ખબરપત્રી

મી. સ્ટીવ પાર્લમેંટનો મેમ્બર છે એમ 'ડેલી એક્સપ્રેસ' ખબર આપે છે.

વધુ લશ્કર જમા થાય છે

દીલ્હીથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે લશ્કર રાત દિવસ કામ કરે છે અને વધુ લશ્કર જુદે પાડવામાં ઘણું સરસ કામ ચાલી રહ્યું છે.

તુર્કીઆની લડતથી આખા હિંદમાં ભારે આનંદ વ્યાપી રહ્યો છે

ના. રાજેનશાહ તથા મહારાણીએ પૈડ જેલ મંડળીને લડાઇમાં ગએલા હીંદીઓના ઉપયોગ માટે એ મોટર એમ્બ્યુલન્સ ભેટ કરી છે

'મદ્રાસ' નામની જે ઇસ્પીતાલની સ્ટીમર મદ્રાસ તરફથી મોકલવામાં આવી છે તેમાં ડાકટરી અમલદાર તરીકે મોન. ડૉ. ટી. એમ નેરની નીમણુક થએલી છે.

ગ્વાલીઅરના મહારાણીની અરજ ઉપરથી તા. ૨૬ મી સપ્ટેમ્બરે ગ્વાલીઅર મહેલમાં બાઇઓની એક જંગી સભા મળી હતી તેમણે દશ હજાર માણસને હોસ્પીટલમાં જોઇતા કપડાં પુરાં પાડવા માટે એક શીવણ કામનો વર્ગ ઉઘાડયો છે

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

કલકત્તા યુનીવરસીટીને સાયન્સ કોલેજ માટે રૂ. ૧૫ લાખની સખાવત તથા બીજી અનેક સખાવતોને માટે જાણીતા થએલા કલકત્તા વાળા સર તારકનાથ પાલીત ૭૦ વરસની વયે તા. ૬ અકટોબરે કલકત્તામાં ગુજરી ગયા છે.

બી. બી. લંડનની સ્ટી. વરસેસ્ટરશાયર પણ 'એમડન' ના સપાટામાં આવી હતી પણ તેના ઉતારૂઓમાં બહુ સ્ત્રીઓ તથા છોકરાંઓની સંખ્યા વધારે હોવાથી તેને જવા દીધી હતી

પેટલાદ ખાતે રામજી હીરજી નામનો કણબી ૧૧૪ વરસની વયે ગુજરી ગયો છે મરનારની તંદુરસ્તી છેવટ સુધી સરસ હતી, અને હમેશ ખેતરમાં કામે જતા હતા, તેને નવા દાંત આવ્યા હતા

અલ્હાબાદના 'લીડર' પત્રને લંડનથી એક ખાનગી સંદેશામાં ખબર મળેલા છે કે સંયુકત પ્રાંતોમાં કારોબારી કાઉંસીલ સ્થાપવાને હીંદી પ્રધાને મંજુરી આપી છે

મુંબઈ સરકાર તરફથી એક યાદીમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે સીંધના મહું. મેડનેની વચગાળેના કેળવણી માટે એક મોટી યોજના મંજુર કરી આપી છે. તેની રૂએ દર વરસે રૂ. ૨૦ હજારને ખરચે ૧૦૩ સ્કોલરશીપો મળતી થશે એ સ્કોલરશીપ ચાર વરસની રહેશે અને સ્કોલરશીપો સંપુર્ણ કામ કરતી સ્થિતિમાં મુકશે ત્યારે રૂ. ૮૦ હજારના વારષિક ખરચે સ્કોલરશીપોની કુલ સંખ્યા ૫૮૨ જેટલી થશે. વળી સરકારે કેળવણીના વધારા માટે મુંબઈ ઇલાકાને રૂ. ૧ લાખની આપેલી ગ્રાન્ટમાંથી મુંબઈ સરકારે રૂ. ૨૦ હજાર સિંધના મહોમેડનોમાં કેળવણીનો ફેલાવો કરવા માટે આપ્યા છે.

નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે જુદી જુદી પ્રાંતીક મંડળીઓ તરફથી જે મત આપવામાં આવ્યા છે તેમાં ઓનરેબલ મી. ગોખલે બંગાળ, મુંબઈ અને બીરારના તથા લાલા લજપતરાયને મદ્રાસ, સંયુકત પ્રાંતો, પંજાબ, બરમા, અને મધ્ય પ્રાંતો અને બીહાર તરફથી મત મળેલા છે. સ્વાગત કમીટીની કમીટી તરફથી પહેલી પસંદગી મી. ગાંધીની કરવામાં આવી હતી. મી. ગાંધીના વિચારો આ બાબતમાં કેવા છે તે તો આ છાપાના વાંચનારા જાણે છે. અલ્હાબાદનું 'લીડર' છાપું જણાવે છે કે આ વરસે તો તેમની ચુંટણી અમલમાં આવે તેમ જણાતું નથી.

દીલ્હી કાવતરા કેસનો ચુકાદો તા. ૫ મી સપ્ટેમ્બરે દીલ્હી ખાસ જજ કમીશને આપ્યો હતો. તેમાં આરોપી અવધ બિહારી, અમીરચંદ અને બાલમુકુંદને ફાંસીની, બલરાજ, હનુમંત સહાય અને વસંતકુમારને જન્મ દેશનીકાલની અને બીજા એકને ૨૦ વરસના દેશનીકાલની સજા કરી હતી.

વિવિધ સમાચાર

ગયા રવીવારે લૉર્ડ રોબર્ટ્સ ૮૨ વરસની ઉમરે મરણ પામ્યાના સમાચાર લંડનથી મળેલા છે. લડવૈયા તરીકે પ્રથમ કીર્તિ નામના તેમણે ૧૮૫૭ના હીંદુસ્તાનના બળવા વખતે મેળવી હતી. ત્યાર પછી તેમણે અનેક લડાઇઓમાં નામના મેળવી એઅર લડવૈયા મહાન કીર્તિને પામેલ હતા. લૉર્ડ રોબર્ટ્સની તબીયત હાલ કેટલેક વખત થયા નબળી હતી, છતાં હાલમાં હીંદી લશ્કરને ખાસ આવકાર આપવા ગએલા હતા, અને ત્યાંથી તાજા થૈ ઘેર જઈ શક્યા ન હતા.

લંડન ડેલી મેલ નામે ખબરપત્રે ન્યુયોર્કથી તા. ૨૦ના રોજ લખી જણાવે છે કે વાનકુવર (બ્રીટીશ કોલમ્બીઆ)ના મુખ્ય મહાનીશ ઈમીગ્રેશન કમીશનર મી. વીલીઅમ હોપકીનસનને એક હીંદીએ કોર્ટ હાઉસમાં બંદુકથી મારી નાખ્યો છે. તે ખબરપત્રી વધુમાં જણાવે છે કે માનવામાં આવેલી રીતે કોમાગાટામારુના હીંદી ઉતારુઓની જે તકલીફ ઉભી થઇ હતી તેના સંબંધમાં આ અમલદારે મુખ્ય ભાગ લીધો હતો.

તા. ૨૬ અકટોબરે વડોદરાના નામદાર ગાયકવાડ સરકારે નામદાર શહેનશાહની બકીંગહામ પેલેસમાં મુલાકાત લીધી હતી.

હીંદના દાદા દાદાભાઇ નવરોજી તરફથી બ્રી. ઈ. એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. કાછલીઆને એક કાગળ મળ્યો છે. તેમાં દાદાએ તેમને ૯૦ મા વર્ષની સાલગીરીની મુબારકી આપનાર ટ્રાન્સવાલના હીંદીઓનો આભાર માન્યો છે.

લંડનમાં ગયા બુધવારે શહેનશાહે જે પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકી તે ખાસ પારલામેન્ટ નામ નામથી ઓળખાય છે. આ પારલામેન્ટમાં લડાઇ માટેના જોઈતા નાણાં વીગેરેનાં બીલોની ચરચા થશે અને તે બીલ માટે આમ. વધુ ૬૦ વાખો ઉપર વધે નહિ.

શહેનશાહે પારલામેન્ટ ખુલ્લી મુકતી વખતના ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે "મારી મુસલમાન રૈયત સારી રીતે જાણે છે કે તુરકી સામે લડાઇ કરવાનું મારી મરજી વિરુદ્ધ મારા ઉપર નાખવામાં આવેલું છે. તેઓએ વફાદારી બતાવવામાં તથા મને ટેકો આપવામાં જરા પણ ખામી લગાડેલી નથી તેથી હું ખુશી થાઉં છું."

ફ્રેંચ તથા બેલ્જીઅમની વીધવા તથા અનાથને લાભને માટે જોહાનીસબર્ગમાં એક પ્રદર્શન ભરાયું હતું. તેમાં જોહાનીસબર્ગના હીંદીઓએ પણ ભાગ લીધો હતો. એક સારી જગ્યામાં ખાસ જંગનારી દુકાન ઉભી કરવામાં આવી હતી. તેમાં થયેલી આવકને માટે બેલ્જીઅમ ફંડની કમીટીએ હીંદીઓનો આભાર માન્યો હતો.

જાપાને લીધેલા સીંગટાઉ બંદરના બારામાં વધુ ૯૦૦૦ ટનની જરમન મનોવાર, એક ૧૬૦૦ ટનની મનવાર, ત્યાં બીજી નવ જરમન મનવારો તથા એક ઓસ્ટ્રીઆની મનવાર ૪૦૦૦ ટનની ડુબાડી દેવામાં આવી છે.

રૂટર જણાવે છે કે ટ્રાન્સવાલમાં સૈનિકોની ભરતી કરવાને માટે સરકાર તરફથી એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે જે સોલ્જર અને ખલાસી લડાઇમાં અથવા સાત વરસની મુદ્દતમાં મરણ પામે તેની વિધવા અને છોકરાંઓના પગારમાં સારો વધારો કરી આપવામાં આવશે. તાજ સાહેબના એક કુટુંબને માટે એક અઠવાડીઆનો ઓછામાં ઓછો પગાર પા. ૧ છે.

યુરોપ અને આફ્રિકામાં લડાઇમાં ઘવાએલા હીંદી લશ્કરને મુંબઈ શહેર જવાની ગોઠવણ થએલી છે. પહેલી ટુકડી આજ કાલ ત્યાં પહોંચી હશે. મુંબઇના નવા સભાસ્થાનનો ઉપયોગ હાલ તેમની હોસ્પીટાલના મથક તરીકે કરવામાં આવ્યો છે.

લડવા ગએલા હીંદી લશ્કરની મદદ માટે લંડનમાં હીંદી અને એંગ્લો ઈંડીઅન ક્લબની એક સભા મળી હતી. તેના પ્રમુખ પદથી લૉર્ડ કરઝને જણાવ્યું હતું કે હીંદીઓ લડાઇમાં બહુ જ અગત્યનો ભાગ બજાવે છે. માન, ન્યાય અને હક્કની ખાતરની આ લડાઈ હીંદ તરફથી પણ લડાય છે. ત્યાર બાદ ફાળાની શરૂઆત થઇ હતી તેમાં આ ક્લબ તરફથી પા. ૪૦૦ની રકમ ભરવામાં આવી હતી.

જોહાનીસબર્ગથી મી. કાસમ મુસા આરજર મટવાડ લખે છે કે પોર્ટ ઇલીઝાબેથના મ. રા. કોમી ભાઇઓએ કેળવણીને માટે જે ફાળો કર્યો છે તેમને હું મુબારકી આપું છું. હું પોતે આ કામમાં બનતી મદદ આપવા ખુશી છું.

તા. ૨૨ અકટોબરથી તા. ૪ નવેંબર સુધીના તેર દિવસમાં રુસ લોકોએ ક્રેકાઉથી થોરન સુધીની લડાઇની સરહદમાંથી જરમનની ત્રણ હોવીટઝર તોપ, ૪૦ લડાઇના મેદાનની તોપ, ૩૮ જલદીથી ફુટતી તોપ, કેટલેક દારૂગોળો અને ઘણો અસબાબ તથા ૧૮૫૦૦ જરમનોને કેદ પકડ્યા છે.

મી. ક. ડી. પીલે (૧૭૯ અમગેની રોડ ડરબન) તરફથી અમને ડા. રવીંદ્રનાથ ટાગોરની એક છબી મળી છે. મી. પીલે જણાવે છે કે તેની કીમત શી. ૨, ૬ છે અને તેમાંથી ખરચ કાઢતાં જે આવક થશે તે બોલપુરની મી. ટાગોરની શાળામાં મોકલી દેવામાં આવશે.

શુક્રવારે મહોરમ માસ નવું વરસ સને ૧૩૩૩ હીજરી બેસે છે.

છેલ્લા ખબરો

નૌકા સેના ખાતું જાહેર કરે છે કે હીંદી લશ્કરે મનવારોની મદદથી શેખ સઈદ આગળના ટરકીશ મથક ઉપર હલ્લો કરી જીત મેળવી છે અને રાતા સમુદ્ર તથા હીંદી મહાસાગરના સંગમ આગળ આવેલા બાબ-અલ-મંડબની ખાડીની બુરજના કીલ્લાઓ સર કરી લીધા છે.

તેઓની સાથે ડ્યુક ઓફ એડીનબરગ નામની મનવાર હતી. આ મનવાર ૧૩,૫૫૦ ટનની છે. તેમાં ૩૬ તોપ ઉપરાંત ત્રણ ટારપીડો રહે છે.

દુશ્મનના કીલ્લાને મનવારે તોડી પાડ્યા પછી આપણી ટુકડી કીનારે ઉતરી. દુશ્મનો તેમની સામે થયા, પરંતુ તે જલદી તેમણે કીલ્લા લઇ લીધા.

ઘણો દારૂગોળો અને ૭ તોપ હાથ કબજામાં આવી છે. ચાર હીંદીઓ મરાયા હતા અને સોળ ઘાયલ થયા હતા.

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૧૮ નવેંબરથી તા. ૨૪ નવેંબર સુધી ઇ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—માગસર સુદ ૧ થી માગસર સુદ ૭ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મુસલમાન—તા. ૨૯ જીલહજથી તા ૫ મોહોરમ સુધી ૧૩૩૨ ૩૩ હીજરી.

પારસી—તા. થી તા ૧૪ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. પા. તા. મ.		સૂર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૮	સુદ	૧	૨૯	૯	૪-૫૫	૬-૩૩
ગુરૂ	૧૯	"	૨	૩૦	૯	૪-૫૫	૬-૩૪
શુક્ર	૨૧	"	૩	૧	૧૦	૪-૫૪	૬-૩૪
શની	૨૦	"	૪	૨	૧૧	૪-૫૪	૬-૩૫
રવી	૨૨	"	૫	૩	૧૨	૪-૫૪	૬-૩
સોમ	૨૩	"	૬	૪	૧૩	૪-૫૪	૬-૩૭
મંગળ	૨૪	"	૭	૫	૧૪	૪-૫૩	૬-૩૮

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 17s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
નો ગુજરાતી તરજુમો.
કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટિંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજી ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિ ધર્મ	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જમાનાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટાલસ્ટાયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
" ૨ જો "	૦	૧
" ૩ જો " "	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમાયલું આવ્યું છે)	૦	૬
માણસને કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૩
સુરેખરાજ	૦	૧
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૩
સુખા[illegible] ભણકા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનના સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે.)	૦	૪
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રાસ કરવા નહીં અને તે પણ મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મંગાવવાનું ઠેકાણું—
ઇંટરનેશનલ પ્રીંટિંગ પ્રેસ,
ફીનિક્સ, નાતાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી

તા. ૨૯ ઓક્ટોબરના 'ઇલસ્ટ્રેટેડ લંડન ન્યુઝ'માં એક સાથે હીંદી લશ્કરના ચાર ચિત્રો આપેલાં છે તેમાં એક ચિત્ર લોર્ડ કીચનર એક હીંદી અમલદારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે બીજામાં સર પ્રતાપ સીંગ છે, અને ત્રીજા તથા ચોથામાં ઘોડે સ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. આ ખાસ અંકની કીમત ટપાલખરચ સાથે ૪ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર. પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની   ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષીણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ જોઇને સાફ થઈ શકે છે તે વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી સાઈબંધને દેસ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીઆમાં —

વારષિક		૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦	
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦	
નકલની	૦	૦	૪	

બધા લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

યુનીઅનની બહાર આપણો દર વારષિક શી. ૧૭, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે, જો ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપલા દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ વાચકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલ્બર્ટ વેસ્ટ, ... અને પરશોતમ ડ. ... ઇ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટિંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, [illegible]

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 45—Vol. XII. WEDNESDAY, NOVEMBER 11TH, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

MR. TILAK'S PRONOUNCEMENT

We have great pleasure in giving prominent insertion to the following communication addressed by Mr. B. G. Tilak to the editor of the *Mahratta* of Poona on the 30th August last:—

In view of the exceptional circumstances of the present time, I have to ask you to publish the following in order to remove any possible misunderstanding as to my attitude towards Government at this juncture. I have already given expression to these views when addressing my friends the other day at the Ganapati gathering at my house. But feeling that a wider publicity to them is advisable I am addressing this letter to you.

A couple of months ago, when I had an occasion to address those who came to congratulate me on my safe return to Poona, I observed that I was very much in the position of Rip Van Winkle returning to his home after a long sleep in the wilderness. Since then I have had opportunities to fill up the gaps in my information as to what has occurred during my absence, and to take stock of the march of events in India during the past six years. And let me assure you that in spite of certain measures like the Press Act upon which, however, it is not necessary for me to dilate in this place at any length—I for one do not give up the hope of the country steadily making further progress in the realisation of its cherished goal. The reforms introduced during Lord Morley's and Lord Minto's administration will show that Government is fully alive to the necessity of progressive change and desire to associate the people more and more in the work of Government. It can also be claimed and fairly conceded, that this indicates a marked increase of confidence between the rulers and the ruled and a sustained endeavour to remove popular grievances. Considered from a public point of view, I think this is a distinct gain and though it may not be all unalloyed, I confidently hope that in the end the good arising out of the constitutional reforms will abide and prevail, and that which is objectionable will disappear. The view may appear optimistic to some, but it is an article of faith with me and in my opinion such a belief alone can inspire us to work for the good of our country in co-operation with Government.

There is another matter to which it is necessary to refer. I find that during the six years of my absence an attempt has been made in the English press here and in England, as for example in Mr. Chirol's book, to interpret my actions and writings as a direct or indirect incitement to deeds of violence, or any speeches as uttered with the object of subverting the British rule in India. I am sorry the attempt happened to be made at a time when I was not a free citizen to defend myself. But I think I ought to take the first public opportunity to indignantly repudiate these nasty and totally unfounded charges against me. I have, like other political workers, my own differences with the Government as regards certain measures, and to a certain extent even the system of internal administration. But it is absurd on that account to speak of my actions or my attitude as in any way hostile to His Majesty's Government. That has never been my wish or my object. I may state once for all that we are trying in India, as the Irish Home-rulers have been doing in Ireland, for a reform of the system of administration and not for the overthrow of Government, and I have no hesitation in saying that the acts of violence which have been committed in the different parts of India are not only repugnant to me but have in my opinion, only unfortunately retarded, to a great extent, the pace of our political progress. Whether looked at from an individual or from a public point of view they deserve, as I have said before on several occasions, to be equally condemned.

It has been well said that British Rule is conferring inestimable benefit on India not only by its civilized methods of administration but also thereby bringing together the different nationalities and races of India, so that a united Nation may grow out of it in course of time. I do not believe that if we had any other rulers except the liberty-loving British, they could have conceived and assisted us in developing such a national ideal. Every one who has the interests of India at heart is fully alive to this and similar advantages of the British Rule, and the present crisis is in my opinion, a blessing in disguise inasmuch as it has universally evoked our united feeling and sentiments of loyalty to the British Throne. England, you know, has been compelled by the action of the German Emperor to take up arms in defence of weaker State, whose frontier has been violated in defiance of several treaty obligations and of repeated promises of integrity. At such a crisis it is, I firmly hold, the duty of every Indian be he great or small, rich or poor, to support and assist His Majesty's Government, to the best of his ability and no time, in my opinion, should be lost in convening a public meeting of all parties, classes and sections in Poona, as they have been elsewhere, to give an emphatic public expression to the same. It requires hardly any precedent to support such a course. But if one were needed I would refer to the proceedings of a public meeting held by the citizens of Poona so far back as 1879-80 in regard to the complications of the Afghan War, which was proceeding at the time. That proves that our sense of loyalty and desire to support the Government is both inherent and unwavering, and that we loyally appreciate our duties and responsibilities under such circumstances.

"Inadvisable"

At a special meeting of the [illegible] Town Council [illegible] the Mayor [illegible] an appeal was made by Mr. O'Hea [illegible] against the decision of the [illegible] licensing officer [illegible] to [illegible] Tuesday. The grounds [illegible] was that the officer deemed it inadvisable to increase the number of Asiatic licences in [illegible].

Mr. O'Hea said that the business in question was the manufacture of rough wood boxes in which [illegible] was packed. He pointed out that the business had been carried on before, but from January to September remained in a state of suspended animation, and as the licence was not renewed it was necessary to make a new application.

The Council decided to consider their decision, and upon [illegible] the Deputy-Mayor moved and Mr. T. Bowman seconded, that the appeal be upheld. This was carried.—[illegible]

More Offers from India

The Secretary of State for India announces (says *Reuter*) that the Madras War Fund is prepared to supply a fully-equipped hospital ship named the "Madras," with 300 beds, for the use of the Indian Expeditionary Force. The field hospital, previously described as the gift of the Delhi Medical Association, has been presented on behalf of all Indian Mussulmans, and forms part of the equipment of the All-India Medical Mission [illegible] out of the Turkish Relief Fund organised by the Delhi *Comrade*. It is also announced that His Highness the Aga Khan, in addition to directing the community of which he is the spiritual head to place their personal services and resources unreservedly at the disposal of Government, has volunteered to serve as a private in any infantry regiment of the Indian Expeditionary Force. Mir Ghulam Ali Khan of Khairpur and Sahibzada Nasir Ali Khan of [illegible] have likewise offered their personal services.

The following additional information has also been received from the Viceroy regarding the offers which have reached him in connection with the war:—

His Highness the Maharaja of Idar has been selected for active service.

Further contingents of Imperial Service Troops have been accepted from [illegible] States, making fifteen States in all, namely:—Alwar, Bharatpur, Bikaner, Faridkot, Gwalior, Hyderabad, Indore, Jaipur, [illegible], Jodhpur, Kapurthala, Kashmir, Mysore, Patiala, Rampur.

Imperial Service contingents from [illegible], [illegible]nagar, Bhopal, Idar, Junagadh, Khairpur, Maler Kotla, Nawanagar, Sirmur, and Tehri will be accepted later if need arises.

A joint offer from [illegible] Ali [illegible], and [illegible] [illegible] Imperial Service Troops, is [illegible].

His Highness the Maharaja of Gwalior has also given £[illegible] for motor-cars and transport and £[illegible] for relief of Belgian sufferers.

Their Highnesses the Rajah and Rani of [illegible] have contributed to His Royal Highness the Prince of Wales' Fund.

Offers of [illegible] have been made by the Chiefs of [illegible], [illegible], Jodhpur, Mysore, Patiala, Rewa.

Loyal offers of service have been received from the tribes of [illegible] and the Swat Valley and from the [illegible], who are ready to raise corps of Frontier [illegible] if desired.

[illegible] have also been received from the [illegible] of [illegible], from the [illegible], and [illegible] in the [illegible] the Aden [illegible].

The *Daily Express*, writing of the [illegible] offers of assistance received from India, [illegible] that, while British rule has not been without its blunders and its misunderstandings, India has shown us that with the keen insight of a highly intelligent and highly cultured race, she appreciates the good intentions, and that, with an equally fine chivalry she forgets the blunders. "Now we stand together for all time, two races made as one by loyalty to the same Throne and to the same ideals of progress and honour."

A Triumph for Temperance

Mr. Richard Harding Davis, the American journalist, who caught up with the French Army while it was fighting at Soissons and saw much of the Turcos, the famous Mahomedan troops from Algiers and Tunis, writes in the *Daily Telegraph*:—

"Man for man, no white man drugged for years with meat and alcohol is a physical match for these Turcos, who eat dates and drink water. They are lean as starved wolves, they move like panthers, they are all muscle and nerves, and they have the comforting belief that to die sends them straight to the seventh heaven. As Kipling says, a man who has a sneaking desire to live has a poor chance against one who is indifferent whether he kills you or you kill him. The French are almost invariably using these black men to lead the charges. Some [illegible] this shows that they do not value their black brothers. On the contrary, they so use him because they know that in help-yourself fighting few white men care to face him."

Wives and Minor Children

The following resolution, dated Simla, the 3rd September, 1914, has been issued by the Government of India in the Commerce and Industry Department:—

The following procedure has been arranged by the Government of India in discussion with the Government of the Union of South Africa to facilitate the admission into the Union of the wives and minor children of Indians resident in that country.

2. The husband or father resident in South Africa who desires to obtain a certificate of relationship from a Magistrate in India to facilitate the admission into the Union of South Africa of his wife or children under the age of sixteen years, will, in the first instance, make application in the prescribed form to the immigration authorities in South Africa or to the Magistrate of the district in South Africa in which he is residing, and on obtaining from the proper officer in South Africa a certificate in respect of his application, will transmit the same to his wife or child, as the case may be, for production with his application for a certificate of relationship before the principal local Magistrate in India, viz., the Chief Presidency Magistrate in a Presidency Town, the Political Officer in a Native State or the District Magistrate, elsewhere.

3. The principal local Magistrate in India on receipt of such application and on production before him of the certificate issued in South Africa, will institute an enquiry either personally or through an officer not below the rank of a Deputy Tahsildar, a Sub-Deputy Collector or a Mamlatdar according to the province concerned, and if the senior Magistrate is satisfied as to the alleged relationship, he will grant a certificate of relationship in the attached form in favour of the person (or persons) referred to in the application who will present it to the Immigration Officer at the port of entry in support of her, his or their, claim to admission into the Union.

From the Editor's Chair

THE WAR

It will be a matter of deep regret to the whole Indian community, [illegible] to note that, acting under strong pressure from Germany, Turkey has committed acts of such a character as to compel a declaration of war against her by the Allies, after many remonstrances. The statement of His Highness the Aga Khan, published through the courtesy of [illegible] states the Indian Mahomedan view very thoroughly. We understand that enquiries have been made as to the view of Mahomedan Indians in South Africa, but such enquiries were entirely superfluous in view of the known loyalty of the entire Indian community. It is quite clear that the matter of dispute between Turkey and those who are unhappily under obligation to oppose her in arms, are of a political and not a religious character, and consequently there can be no question of a divided allegiance. Nevertheless, we trust that in their criticisms and comments upon the new situation that has arisen, the South African newspapers will realise that Mahomedans will naturally have a considerable feeling of regret that the country that has for so long held the hegemony of the Islamic peoples, is now at war with Britain, and that large numbers of co-religionists, many of whom will probably strongly protest against this war, are now, in fact, in the enemy's camp. We tender our sincere sympathy to our Mahomedan brethren in the trying circumstances in which they now find themselves, and we are sure that we are voicing their views when we express the hope that the present hostilities will be brought to a speedy conclusion, and that the Turkish element that is hostile to the acts of war committed by Turkey will soon have the upper hand in that unhappy country. Meanwhile the services of Indian Moslems in South Africa, as before, will readily be placed at the disposal of the Government.

To Help Indian Soldiers

The question which seems to be agitating many minds (says the London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika*) is "How will the Indian troops stand the winter?" It is explained that some of them are accustomed to the great cold of northern India, but no doubt the men will not be sorry to receive the warm garments which are being sent to them. One of the correspondents describing the scenes in the Indian camps at Marseilles—after waxing enthusiastic over the completeness of the whole equipment, men, animals, and all necessaries, as evidenced at a review—tells how an Indian demanded a photographer so that a record might be made of himself in woollen pants and vest before he covered them up with his uniform.

Indian ladies in London have also set to work, and will hold regular meetings to assist the supply of warm clothing and other comforts for the Indian troops. Among those [illegible] Mrs. N. P. Sinha, Mrs. P. L. Roy, Mrs. Bhola Nauth, Miss Bonnerjee, Mrs. D. Khan, and several English ladies, including Mrs. Beveridge, Mrs. Wachha, Mrs. E. B. Marsh. Messrs. William Whiteley and Co. have offered a room for the use of the ladies, and the work is being organised with efficiency.

The question of climate and the suitability of Marseilles and Alexandria for [illegible] hospitals and convalescent [illegible] Lord [illegible] Fund to provide "a hospital in a warm climate" for [illegible] at [illegible] Sir [illegible] Lord Harris, Lord [illegible], Sir Mortimer Durand, Sir Havelock Charles, Lord Roberts, Sir J. Dunlop Smith, Mr. Ratan Tata, His Highness the Aga Khan, [illegible] Lady Lawley, Lady Dane, Lady Lansdowne, the Duchess of Bedford and the Maharani of [illegible].

Indians and the War

London, November 4th (Reuter).—The Press Bureau, in the course of a statement with reference to the Indian contingent, says:—

"Indian troops have now commenced to participate in the operations of the British Expeditionary Forces. One of the first regiments to go into action was heavily shelled, and the commanding officer, who was present at the time, particularly observed the men's indifference throughout the novel experience. After the first few shells they hardly troubled to look round.

"An opportunity was afforded the Indians later of showing their attacking qualities when a certain village possessing tactical importance had to be taken. The task of storming was assigned to the Indian troops and others. They advanced, in circumstances of the greatest novelty and difficulty to them, under heavy rifle and machine-gun fire, with a dash and resolution worthy of the highest traditions of the army."

The statement adds that it must be remembered that the country in which the Indians are operating is wholly different from that to which they are accustomed, but they have shown a marked degree of adaptability, and as the campaign develops they will doubtless prove admirably trained and fully capable of holding their own.

General French's Message

London, November 4th (Reuter).—Field-Marshal French, in a message congratulating the commander of the Indian Contingent on the performance of the troops under his control, says: "Please congratulate your Indian troops on their gallant conduct, and express my gratitude to them."

British Mahomedans and Turkey

Capetown, November 5th (Reuter).—Reuter's Agency has received the following cable from the Secretary of State for the Colonies for publication:

His Highness the Aga Khan desires that the following message may be communicated to Moslems in India and his Majesty's other Dominions:

"With deep sorrow I find that the Turkish Government has joined hands with Germany, and, acting under German orders, is madly attempting to wage a most unprovoked war against such mighty Sovereigns as the King-Emperor and the Tsar of Russia. This is not the true and free will of the Sultan but of the German officers and other non-Moslems who have forced him to do their bidding.

"Germany and Austria have been no disinterested friends of Islam, and while the one took Bosnia, the [illegible] of Asia Minor and Mesopotamia, including Kerbela, Nejef, and Bagdad. If Germany succeeds, which heaven forbid, Turkey would become only the vassal of Germany, and the Kaiser's resident would be the real ruler of Turkey, and would control the holy cities.

"No Islamic interest was threatened in this war, [illegible] part, for the British and Russian Empires and the French Republic had offered to solemnly guarantee Turkey all her territories in complete independence if

she had remained at peace. Turkey was the trustee of Islam, and the whole world was content to let her hold the holy cities in her keeping. Now that Turkey has so disastrously shown herself a tool in German hands, she has not only ruined herself, but has lost her position as trustee of Islam, and evil will overtake her.

Turkey has been persuaded to draw the sword in an unholy cause from which she could but have gained no advantage, and she will lose her place as a great nation, for such mighty powers as the King-Emperor and the Tsar can never be defeated. Thousands of Moslems are fighting for their sovereign already, and all men must see that Turkey has not gone to war for the cause of Islam or for the defence of her independence. Thus our only duty as Moslems now is to remain loyal, faithful, and obedient to our temporal and secular allegiance.

Colonial Secretary's Statement

Capetown, November 8th (Reuter). — A second statement which Reuter's Agency has received from the Secretary of State for the Colonies is as follows:—

"The grave situation which has arisen with Turkey involves no religious question, and Mahomedans in the holy places of Arabia, as well as the shrines in Mesopotamia, will be immune from attack or molestation by naval and military forces of Great Britain, France and Russia, nor will any hostile action be taken against the Port of Jeddah, provided that the Turkish Government does not interfere with pilgrim traffic from the Dominions and Protectorates of His Majesty the King."

Durban Mahomedans' Views

There has been some conjecture locally since Turkey has been drawn into the European crisis as to what attitude the Mahomedan Indians would take, as the Turks belong to the same religion. India's recently demonstrated loyalty and patriotism set at rest in most minds any apprehensions there might have been regarding the Indian community here. But the question has been asked in a few places "With which side is the sympathy of the Mahomedan Indians—with the British or the Turks?" A chat that a reporter of the *Mercury* the other day had with a number of prominent Mahomedan Indians in Durban elicited the fact that there is deep rooted in the minds of all the Indians a strong sense of patriotism. Those who were interviewed all agreed that "their first and foremost duty was to be loyal to the Sovereign and Empire to which they belonged." And this was vouchsafed to be the view in all Indian communities. Turkey's entry into the crisis is not regarded in any way as a holy war, as the religion is in no way attacked.

Each of the Mahomedan leaders interviewed was emphatic in asserting loyalty to the Imperial Government and to the Union Government, and stated that with regard to the latter they were considering what they could do to assist the authorities in restoring normal conditions.

Situation in India

London, November 8.—Reuter's correspondent at Delhi, telegraphing with reference to the situation in India, [illegible] and [illegible] the enemy, and he points out that the war has united the Hindus and Mahomedans. All are determined to offer their lives for the Empire, and sacrifice everything for victory. The crisis had welded creeds and classes in a bond unknown hitherto in Indian history.

The Viceroy continues to receive messages from all parts of the country expressing disgust at the manner in which Germany duped Turkey.

The false report that British warships attacked Jeddah (Jiddah) [illegible] [illegible] Mahomedans, and is regarded as a good example of German's [illegible].

Mahomedans in India—resenting it bitterly and the entire army in Hindustan is appealing to be sent to the front.—Reuter.

Lord Roberts's Congratulations

London, November 6 (Reuter).—Lord Roberts has despatched telegrams of congratulations to Sir John French and General Willcocks on account of the magnificent bravery of all ranks, both British and Indian.

His Lordship welcomes the Indian troops, who have come to fight for the cause of liberty and truth, and the upholding of the great Empire.

[This is the first intimation we have had (says the *Natal Mercury*) as to the name of the commander of the army from India. Prior to the war, Sir J. Willcocks was in command of the Northern Army in India.]

The Indian Field Ambulance Corps

The London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika* in her weekly letter writes:—The Indian Field Ambulance Corps has had its first taste of camp life. It spent last week end about ten miles from London, at Eastcote, near Pinner, Middlesex, the site being placed at the disposal of the authorities by Mr. Frank Oebbeman. Mr Gandhi was with the Corps, and they came through their first experience very well. During the week they are at work in London, but spend the week-ends at Eastcote. They have had instruction in sanitation and hygiene, and will be most helpful in being able to understand what the Indian troops say. The Corps includes men from all parts of India. The spread of disease is one of the "side" horrors of war, and men able to fight it as they fight the enemy are doing great service to the Empire and the world.

British Press Comments

We give below some extracts from the press pronouncements called forth by the news of the landing of the Indian troops in France:—

The *Daily Graphic*, after declaring that the Indian soldiers will show themselves worthy of the splendid records they have achieved on countless battlefields in Asia, adds, "Never before has India been brought so close to the heart of England, and both will gain permanently by the increased spirit of mutual confidence between Briton and Indian that German aggression has called into being."

The *Evening News* writes, "We have given great freedom to the people of India, and as years go by we shall give them more and more, just as we have given our own self-governing Dominions freer and freer rein, until the bonds that bind them to us are only of the spirit and yet far stronger than any of purely material strength."

The *Daily Mail* declares that "It has been reserved for German policy to strengthen British sympathy with the Indian peoples and to weld the races of the Empire by that sense of unity and reciprocal affection which comes with common effort and sacrifice in the fighting line against a common foe."

The *Morning Post* says "The spirit of comradeship may be trusted to make the Indian troops at home in their new surroundings. They are, as it were, the guests of their British comrades in arms. We recommend them also to our good Allies, the French, who will find them good soldiers and true gentlemen."

The *Star* does not hesitate to say that "British rule in India, Ireland, and South Africa has not been faultless, but its human errors have been repaired by its steadfast strivings towards nation, liberty, and equal citizenship. . . . Every Indian soldier fights," adds our contemporary, "as a citizen and as an equal of his British comrades in defence of a common heritage."

The *Westminster Gazette* puts the parallel thus:—India's acceptance at this time means there is no other European Government which she would desire to have

installed in the place of the British Raj. It is a great act [illegible] her distinction and taking a position in the Empire which satisfies her self-respect and her pride in her ancient civilisation."

"The landing of the Indian soldiers at Marseilles is a moment of unheralded and unexpanded meaning in the progress of human solidarity," says the *Pall Mall Gazette*.

The *Aberdeen Journal*:—"All over the Empire the deeds of the Indian troops will excite a profound interest and their efficiency and courage will, we may be sure, prove to the world that the high opinion formed of them by Lord Roberts and Lord Kitchener—Commander-in-Chief of the Indian Army—is fully warranted."

The [illegible] *Chronicle*:—"We cannot remain indifferent to such proofs of devotion. . . . and it will be more than ever the task of the Indian administrator to hasten the day when our sincerity will remain as the corner-stone of a complete structure of autonomy."

The *Manchester Guardian*:—"Out of this terrible evil good will in many ways come, and not the least of the permanent benefits will be the tightening of the bonds uniting Great Britain and India."

From an American paper, the *New York World*, we take the following:—"What an army! Its native contingents belong mainly to a civilisation that was old when Germany was a forest and early Britons stained their naked bodies blue with woad. The Sanskrit elements of their speech are the parent tongue of Aryan Europe."

Lala Lajpat Rai on India's Loyalty

The action of his Majesty's Government is both memorable and momentous (writes Lala Lajpat Rai in the *Westminster Gazette*). It raises the British as well as the Indian in the estimation of the world. It is an occasion for proving that British rule in India does not rest on the British sword but on British principles. Whatever may be said against that rule from a purely Indian point of view, it cannot be denied that British rule in India is a monument of British genius for government and for their general sense of justice. It is a pleasure to notice the liberal spirit in which the representatives of his Majesty's Government in Parliament and the Liberal Press throughout Great Britain have welcomed this decision of their Government. What, however, adds to the pleasure and pride of the Hindus over and above that felt by Indians as such is the fact that on this unique occasion they are represented by what stands for the highest chivalry and the noblest virtue in the history of their race. By whom could they have wished to be represented than by the blue-blooded Rajputs, to whose noble virtues even Abul Fazl, the historian of the great Mogul, Akbar, pays the following tribute: "Their character," he that is the historian, says Abul Fazl, "shines brightest in adversity. Their soldiers, Rajputs, know not what it is to flee from the field of battle." The Rajput is hard to be reduced, but once he submits and swears his allegiance, his word is as unshakable as the rocks of Aravalli, his native hills.

Speech by Sir Pertab Singh

London, October 28th.—In the course of an oration delivered by the veteran Indian ruler, Sir Pertab Singh, Maharaja of Jammu and Kashmir, who was accompanied by the Maharaja and Regent of Jodhpur, he said that Britishers were at the present time shedding their blood like water for a great cause.

Sir Pertab Singh said that the British had in the past been willing to shed their blood for the Rajput States of India and would be willing to do so in future, and that the time had now arrived for the Rajputs to show their great gratitude in taking the field and shedding their blood for the King-Emperor. Consequently he and the Maharajah were going to the front, and he assured his people that the British Government would take action to look after the interests of the States during their absence.—*Evening Chronicle*.

Note.—Sir Pertab Singh is not the Maharaja of Jammu and Kashmir. He is the Regent of Jodhpur.—Ed. I.O.

Equal to the Best

Writing editorially on the action by Indian troops, the *Rand Daily Mail* says:—

Observers of the fight, we are told, were full of praise of the splendid courage and discipline displayed by the Indian soldiers, who apparently showed themselves to be the equal of the best troops in the field. It is evident that the well-trained and dashing army sent from India will be of great value to the Allies in a campaign in which so much depends upon the ability to push forward fresh troops. The German reinforcements are said to be far inferior to the first armies called up, whereas the Allies have the advantage of splendid regiments from Canada, Australia, and India. A spirit such as that which animated the Indians in their first engagement means much at this period of the campaign. It can more than balance the desperate efforts which the Germans are making to thrust back the allies by pushing forward huge masses of men regardless of the loss of life sustained. The news of the gallantry of the Indian soldiers will be received with pleasure all over the Empire, and especially in India, from whence further offers of assistance are continually reaching London.

A White Man's World

Until less than a generation ago (writes A. G. G. in the *Daily News and Leader*) the right of the white man to inherit the earth belonged to the category of indisputable axioms. His adventurous spirit had carried him far and wide and he had raised his flag, usually the British flag, over all the great waste places of the globe, brushing the little peoples aside from his path in his masterful stride. The red man melted before him in America, the black man before him in Australia. He held India under tribute and cut up Africa as if he were cutting up a cake, allotting this section to the German, that to the French, another to the Portuguese, a fourth to the Belgian, the largest share to the Englishman.

There was no question in all this of asking leave of the natives. The white man would have as little thought of asking the natives whether they wanted him to take possession of their land as of asking the kangaroos or the buffaloes. He had the argument of force and he easily construed that into a Divine authority for his dominion over palm and pine. His attitude to the subject peoples was in keeping with this view. Here he enslaved them, there he tortured and slew them, elsewhere he sought to govern them justly and civilise them. He gave them sometimes the Bible and some times rum, his vices and his diseases. He carried them in thousands from Africa to till the Virginian fields and incidentally to sow the seed of a great colour problem for himself in modern America. He brought them from India in thousands to enrich himself by their labour in Natal and incidentally sowed the seed of a great problem for himself in the South Africa of to-day. But behind all his varying methods there was one dominant unquestioned idea. Everywhere he proceeded upon the assumption that the white man was born to possess the earth and that the coloured man was born to be his hewer of wood and drawer of water used when he wanted him and thrown aside if he did not need him.

London, November 6.—The King to-day received the Aga Khan in audience.—*Reuter*.

News in Brief

We regret to [illegible] that Mr. G[illegible] has died in the [illegible] Hospital [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] than a [illegible] [illegible] [illegible] to give in our next issue [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

The Honourable Mr. Gokhale returned to London on October [illegible] being much benefited by the cure at Vichy, and his subsequent rest at Eastbourne. He had arranged to leave for India on the [illegible] instant.

We understand that among the nominations for the presidentship of the Indian National Congress was that of Mr. Gandhi as a first choice by the Central India Congress Committee. Of course, apart altogether from Mr. Gandhi's personal views, his election is this year, as the *Leader* says, out of the question. The next president will probably be Lala Lajpat Rai.

We shall give in our next issue interesting cartoons dealing with India's part in the great war.

Mr. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, has received an autograph letter from the Honourable Dadabhai Naoroji, dated the [illegible]th September, as follows:—"I acknowledge with many thanks your kind telegram communicating that Transvaal Indians 'tender respectful loving congratulations' on my 90th birthday. Kindly offer Transvaal Indians my very sincere thanks for their good feeling towards me."

We acknowledge with thanks copy of a photograph of Dr. Rabindranath Tagore reproduced by Mr. K. D. L. Pillay, 179 Umgeni Road, Durban. Mr. Pillay informs us that he is selling these photographs at 2s 6d. per copy, the proceeds, after deducting expenses, to go to Mr. Tagore's School at Bolpur.

The marriage of Miss Maud Polak to Mr. Cheesman took place in London on the 8th August last. Mr. Cheesman has volunteered for active service and Mrs. Cheesman is at present staying at 110 Grove Avenue, Hanwell, London, W., where all correspondence should be addressed. We trust that, when the war is over there may be a happy re-union and that their married life may be happy and useful.

A Fancy Fête was held at "Arcadia" the residence of Sir Lionel Phillips, on Wednesday, the 4th instant in aid of the French and Belgian Widows and Orphans Fund. The British Indian Association had been asked to assist and the result was a well-executed Oriental stall, tastefully decorated and designed by Mr. Solomon Sugrayen, with [illegible] a tableau representing the Court of an Indian Rajah and Ranee, for which Mr. D. Morgan was in the main responsible. The scene attracted much attention and its interest was added to by a display of Indian juggling and snake-charming. Amongst the interested onlookers was H.E. Lady Buxton, who opened the fête. She made numerous sympathetic inquiries, expressing appreciation of the Indian assistance and shook hands with and spoke cordially to some Indian ladies who were present.

London, October 27th, (Reuter). A White paper was issued to-night, relating to the Indians' Relief Act. Mr. Lewis Harcourt, the Colonial Secretary, in a despatch thereon, dwells upon the Imperial Government's great satisfaction at the passing of the measure and expresses its appreciation [illegible] to the Union Government, the Union Parliament, and Sir William Solomon and his fellow members of the Commission. It also expresses its appreciation [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Lord Gladstone, the then Governor-General, in the [illegible].

[illegible] Bahadur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] at the age of 74 [illegible] at Ahmedabad [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] supporter of the Congress [illegible] [illegible] [illegible]. He was the first Gujarati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] and [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] of the [illegible] [illegible] Court. For a number of years he filled the important office of Chief Justice of Baroda, and acted as chairman of the Reception Committee when the Congress met at Ahmedabad in 1902. He took a prominent part in educational work, and in the industrial activities of his province. His influence was deservedly great and was invariably exercised in the right direction. Gujarat has lost a citizen whom it will find it hard to replace.

London, October 23.—Reuter's Tokio correspondent states that the exchange of telegrams which has taken place between the British and Japanese Admiralties has created profound gratification in Japan, where Britain's appreciation of Japan's high motives was especially welcomed.

The Hon. Rai Bahadur Sri Ram, C.I.E., (who died at Lucknow while presiding over a meeting of his community in support of the British cause), had reached his 60th year (says *The Times*) and had long been one of the most conspicuous public men in Oudh. He was for [illegible] years Public Prosecutor and Government Pleader in the Province, and since 1893, when the Legislative Councils were first enlarged, he had served almost uninterruptedly either on the United Provinces Legislature or the Supreme Council. He was created a C.I.E. in 1906.

A ready response has been given (says *India*) to the proposal of the Bengal Government that an ambulance corps should be formed by educated Indians in Calcutta. Nearly 600 were recruited in a few days, and a contingent of 40 medical men was obtained without difficulty. A communication has, however, been received that the corps cannot be sent out of India. This decision has been received with general disappointment.

The members of the Reception Committee of the coming Congress at Madras have met to consider whether the Congress should be held this year owing to the war and that after much discussion they have decided that it should be held. It has also been suggested that a joint session of the Indian National Congress and the All-India Moslem League should be held, and "a united resolution" of devotion and loyalty to His Majesty the King-Emperor and his Government shall be passed by them on behalf of educated India."

The Leader, Allahabad says:—None gave proof of more signal patriotism than the Indians of South Africa last year. It was a sound political instinct that dictated their loyal adhesion to their heroic leader Mr. Gandhi and the passive resistance movement. It is again a sound political instinct, that has led them now to set aside their grievances for the time being and resolve to spend themselves in the service of the Empire in this crisis.

It is proposed to give effect to the suggestion made by Sir John Jardine in the House of Commons that appreciation should be shown in tangible form of India's contribution to the fighting forces at the front by subscribing liberally to funds to provide comforts for the Indian troops. A committee is being formed (says *India*) for the purpose which, while unofficial in character, will work in co-operation with the military authorities as well as with organisations already existing in India. It will [illegible] [illegible] [illegible] funds and secure assistance from all available sources.

[illegible]
Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઈંડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૫ મી નવેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૪૫.

અધિપતિની નોંધ

ટ્રાંસવાલના વેપારીને ઉપયોગી ખબર જોહાનીસબર્ગ જીલ્લામાં હાઈડ રીવર આગળ મી. અહાવની એક દુકાન બળવાખોરોએ લુંટી હતી તે બાબતમાં ટ્રાંસવાલ બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશનના પ્રમુખ મી. કાછલીઆએ ડીફેન્સ ખાતાના પ્રધાનને સંબંધે ખરીઆ લખાણ કર્યું હતું તેની નકલ તથા તે વિષેના જવાબ અમને મળેલા છે. આ બને અમે ઇંગ્રેજી વિભાગમાં આપેલા છે. મી. કાછલીઆએ લખાણમાં જણાવ્યું છે તે મુજબ બીજા હીંદીઓની દુકાનો પણ બળવાખોરોએ લુંટી હોય એ સંભવીત છે એટલે અમારી ભલામણ છે કે તેઓએ સરકારી અસલદારના કાગળમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તુરતજ પોલીસને ખબર આપવી અને લુંટનારા માણસની જે મળી શકે તે તમામ હકીકત વીગતવાર આપવી કે જેથી ફરી લુંટાએલા અથવા નુકશાન પામેલા માલની કીમત પાછળથી તે તે ગુન્હેગારો પાસેથી મેળવી શકાય.

ફ્રાન્સની સરસાઈ યુરોપની જુદી જુદી લડતી પ્રજાઓ તરફથી દુનીઆના અનેક ભાગોમાં સંસ્થાના સ્થપાવામાં આવ્યા છે. અને તે સંસ્થાઓમાં મુખ્ય કર્નલોએ અથવા નેવીના ઓફિસરો પ્રજા તરફ ઓછી વધતી [illegible] બતાવી [illegible] અનેક બાબત સાંભળવામાં આવે છે. આવી સ્થિતિમાં ફ્રાન્સ તરફથી પોતાના કબજાની પ્રજા તરફ બતાવવામાં આવતી વર્તણુક કેટલી કદરદાન ભલમનસાઈ ભરેલી છે તે ખાસ નોંધ લેવા લાયક છે. એક ખબર જણાવે છે કે હીંદુસ્થાનમાંના ફ્રાન્સના કબજાની પ્રજાને ફ્રાન્સ તરફથી જે છુટ આપવામાં આવે છે તેવી બીજી કોઈ પણ યુરોપી રાજ્ય તરફથી આપવામાં આવતી માલુમ પડી નથી. ખરો ફ્રેન્ચ મેન કલર કદી શું છે તે જાણતોજ નથી. ઓફિસરો કે કાળી પ્રજા પોતાની સાથે બેસે(?) ફ્રેન્ચ હોય અથવા તો અન્ય યુરોપીઅન. હીંદ તેમને રાજી રાખવા ખાતર ફ્રાન્સની સરકાર એક કે બે ગોરાઓની પણ દરકાર રાખે. ખરા હકદાર માત્ર આપણીના કાળાઓ મુકતા રહેવાદેવા દરકાર રાખતી નથી. તેની ખબર રાખવાને ઠેઠના પેરીસમાં બેઠેલા તેમની પ્રતીનીધી કે કાઉન્સીલ ટક આપવામાં આવે છે. અને તેનો તાજો દાખલો લડાઈ બહાર પડતા 'એસ્ટી લ્યુકી ફીગારો' આફ્રીક તરફથી ગુજરાત(?) પ્રકાશમાં આવ્યો છે. જેના અમલમાં જણાવે છે કે કોઈપણ પક્ષના રાજ્યો તરફથી નહી પણ સમસ્ત પ્રતીનીધીઓને દાખલ કરવાનો ફ્રેન્ચ સરકારનો ફરમાન છે. તેઓ બધા પણ પ્રતીનીધીઓ માફી એક તેઓ પણ એક બધાજ પ્રતીનીધીઓ બેઠેલા છે. ફ્રાન્સમાં દરેક પ્રતીનીધીમાંથી એક મુખ્ય સભાની જે આ ફરમાન સાથે ઉમેરવામાં આવેલ છે. [illegible] રાજ સભામાં આફ્રીકાના વતનીને બેસવાનો આ પહેલોજ દાખલો જણાય છે અને તનુ માન ફ્રાન્સને છે.

સોનેરી અંક સત્યાગ્રહની યાદગાર અંગેના સંગ્રહીનો સોનેરી અંક આવતે મંગળવારે એટલે તા. ૧ લી ડીસે. ને બહાર પડશે. આ પુસ્તકમાં કુલ ૬૨ પાનાં લખાણનાં છે અને તેમાંથી ગુજરાતી લખાણ ૨૪ પાનામાં આપેલું છે. બાકીના પાનામાં ઇંગ્રેજી તથા તામીલ આપેલું છે. લખાણમાં ઇંગ્રેજી તેમજ ગુજરાતીમાં સત્યાગ્રહની લડતનો ઇતિહાસ તથા તે ઉપર લખાએલા ખાસ લેખોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. લખાણના ૬૨ પાના ઉપરાંત ૪૮ પાના ચિત્રોના છે, અને તેમાં કેટલાક જાણીતા સત્યાગ્રહી સ્ત્રી પુરૂષો, ગોરા મિત્રો અને મદદ કરનારા, લડતને લગતા કેટલાંએક કાર્ટુનો, હાલ વખતનાં કેટલાક ચિત્રો, હડતાલમાં મરણ પામેલા અને હિંદુસ્તાનમાં મદદ કરનારાઓના ચિત્રો આપેલાં છે. આ બધાં ચિત્રો આર્ટ પેપર તથા લખાણ એન્ટીક કાગળ ઉપર છાપેલું છે. આ યાદગાર અંકનું પુંઠું સુંદર જાડા કાગળ ઉપર ઉપસેલા સોનેરી અક્ષરથી બનાવવામાં આવ્યું છે. અને તેની કીમત શી. ૧ - ૬, અથવા ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ - ૧૦ રાખવામાં આવી છે. થોડીક નકલોને માટે તાજ ચોપના પાની પાકા પુંઠા પણ બંધાવેલાં છે જેની કીમત શી. ૩ - ૬ અથવા ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪ છે.

ટ્રાંસવાલનો દુકાનનો કાયદો જોહાન્સબર્ગમાં મી. ટેલર નામના એક વેપારીએ દુકાનના માણસોના કામ કરવાના કલાકોનું હાજરી પત્રક નહીં રાખેલું તે માટે તેના ઉપર નવા શોપ અવર્સ એક્ટ મુજબ કામ ચાલેલું. આ કેસ ચાલતા વકીલે ફેસલ એવી દલીલ કરેલી હતી કે મદદનીશ નોકર નથી પણ ભાગીદાર છે. સરકારી વકીલે જણાવેલું કે તે ભાગીદાર નહીં ગણાય કેમકે તેને ભાગ તેમજ પગાર મળે છે, જજે મુકદ્દો આપતા જણાવ્યું કે કાયદાનો ભંગ તે થયો છે પણ આ વખતે આરોપીને ચેતવણી આપું છું અને હવે પછી નીયમીત પત્રક રાખવાનું ફરમાવું છું. આરોપીના વકીલે આ ઉપર અપીલ કરવાનું જાહેર કર્યું છે એમ કે આ કેસમાં અગત્યનો મુદ્દો સમાએલો છે. તેજ અઠવાડીઆમાં 'શોપ અવર્સ એક્ટ' નો એક બીજો કેસ ક્રિમર માજીસ્ટ્રેટ કોર્ટમાં એક તમાકુના વેપારી ઉપર ચલાવવામાં આવ્યો હતો. આ કેસના ચુકાદા ઉપરથી પણ બે સાલ અપીલ છે અને 'લીડર' બતાવ્યું છે કે આ કાયદાના કેટલાંક એક કલમની વિરોધ એક આગળ કાનુની મહત્વની જણાય છે. અમલમાં તેઓની અપીલનું શું પરીણામ આવે છે તે તપાસવું જોઈએ. [illegible] હીંદી વેપારીઓએ પણ હાજરી પત્રક રાખવું જોઈએ.

મરહુમ મી. ગેબ્રીઅલ આઇઝાક

બ્રીટીશ ઇંડીઅન એસોસીએશન તરફથી મરહુમ મી. આઇઝાકની મય્યતની ક્રીયાની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી. જેનાઝો નીસબરની હૉસ્પીતાલથી બપોરના નીકળ્યો હતો તે સીધો બ્રાક્ષોન્ટીન સીમેટરીમાં ગઇ હતી. નીચેના ગૃહસ્થ તથા બાનુઓએ તેમાં ભાગ લીધો હતો. મી. એલ. આઇઝાક, (મરહુમના ભાઇ) મેસર્સ એલ. બી. ન્યુમેન, જે. ન્યુમેન, બેરીસ્ટીન, સ્કીનર, મી. અને મીસીસ પોલાક, મીસ સ્લેશીન, મી. ડી. રીચ, મીસીસ ડબલ્યુ. એમ. વોગલ, મીસીસ ૮ ડી. કેનબીનન, મેસર્સ એ. એમ. કાછલીઆ, ભાયાજી, મથી નાયડુ, પી. કે. નાયડુ, મી. સુનલાલ મુડલીઆર, એસ. રોયપન, ડી. મેલ્મન, એ. બી. અરનેરટ, એસ. બી. મેઢ, જે. પી. પટેલ, જી. કે. પટેલ, જીવણજી પટેલ, તથા મેસર્સ સી. એફ. જે. ફરેન્ક, જે. કે. સ્ટોઇન, તથા હો ચોંગ(ચાઇનીઝ કોમના પ્રતિનિધિ) વગેરે હતા. મરહુમની કબર ઉપર બ્રીટીશ ઇન્ડીઅન એસોસીએશન, તામીલ બેનીફીટ સોસાયટી, પાટીદાર સાસાયટી, કોળી કામ્યુનીટી, ચાઇનીઝ કોમ્યુનીટી, મી. અને મીસીસ પોલાક, નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન, (ડરબન) નાતાલ ઝોરાસ્ટ્રીઅન અન્જુમન, ચેટીલ થીઓસોફીકલ સોસાયટી, તથા બીજા ઘણા મિત્રોએ ફુલના ગજરા મુક્યા હતા. કેપ ટાઉન ગુજરાતી કોમ્યુનીટી, નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશન પારસી રુસ્તમજી અને ઝોરાસ્ટ્રીઅન અન્જુમન, ઇન્ડીઅન પોલીટીકલ એસોસીએશન, (કીમ્બરલી) ધી અવેકન્ડ ઇંડીઆ સોસાયટી (કેપ ટાઉન) મેરીટીઝબર્ગ એન્ડ કોલોનીઅલ બોર્ન હીંદુ બેનીફીટ સોસાયટી (પિટર મેરીત્ઝબર્ગ) વગેરે મંડળો તરફથી દીલગીરીના તારો મળ્યા હતા.

પારસી રુસ્તમજીના પ્રમુખપણા નીચે નાતાલ ઇંડીઅન એસોસીએશનની એક ખાસ મીટીંગ મરહુમના કુટુંબ તરફ દીલસોજી બતાવવા મળી હતી.

મરહુમનું જીવન વૃતાંત

મી. ગેબ્રીઅલ આઇઝાક ઇંગ્લાંડના લીડ્સ નામના ગામમાં ૧૮૭૪ના નવેંબર માસની ૬ તારીખે જન્મ્યા હતા. એટલે તેમના મૃત્યુ સમયે તેમની ઉંમર ૪૦ વરસની હતી. એમના પિતા કે જેઓ ચોડાં વરસ ઉપર ગુજરી ગયા હતા તેઓ ઝવેરીનો ધંધો કરતા હતા. મી. આઇઝાકે પોતાને માટે એજ ધંધો પસંદ કર્યો હતો. જુવાનીની શરૂઆતથી તેઓ થીઓસોફીકલ ફીલસુફીના સબંધમાં આવ્યા અને પોતે એક ચુસ્ત થીઓસોફીસ્ટ થયા. સાઉથ આફ્રીકન થીઓસોફીકલ સોસાયટીમાં તેઓ ઘણા નિમકે લાગ્યા હતા. અને પોતે જે માનતા તે પ્રમાણે વરતતા, પ્રચાર કરતા હતા. એક થીઓસોફીસ્ટ અને વેજીટેરીઅન તરીકે તે પ્રથમ મી. ગાંધીના સબંધમાં આવ્યા અને ત્યારથી તેમની મારફતે હિંદી કોમના સબંધમાં આવ્યા. એક જ્યુ તરીકે મી. આઇઝાક માનતા કે પોતાનાથી બીજી જાતનાં પ્રત્યે અનેક સંકટો સહન કરે તે પોતાનાથી શાંતિથી જોઇ શકાતું નહતું. તેથી તેઓ દ. આફ્રીકામાં રહેલી હિંદીઓ તરફ જે દુઃખદાયક ગોરાઓ તરફથી બતાવવામાં આવે છે તેને દુર કરવા માટે પ્રયાસ કરવા લાગ્યા. હિંદીઓ અને ચીનાઓના આ દેશમાં પણે શાંતિથી રહે તેટલા ખાતર તેઓ હલીલો, વાતચીત, લખાણ તથા આશરો આપી ગોરાઓને સમજાવતા અથવા પ્રયત્ન કરતા. ગયા વરસના હડતાલીઓમાંથી ડરબનમાં થીઓસોફીકલ સોસાયટીનું કન્વેન્શન મળ્યું હતું તેમાં મરહુમે દ. આફ્રીકાના હિંદીઓ વિષે એક જાણવા લાયક ભાષણ આપ્યું હતું. ૧૯૦૯માં સત્યાગ્રહની લડતનો મામલો પુર જોસમાં હતો અને ટ્રાન્સવાલમાં સત્યાગ્રહીઓની સ્થિતિ જ્યારે ગંભીર હતી ત્યારે મરહુમ ત્યાં પહોંચી ગયા હતા. ત્યાંથી તેઓ ખુદ આફ્રીકામાં મોકલાયા ગયા હતા. ત્યાં લડતને માટે તેમણે કામ ઉપાડ્યું હતું. આ વખતે તેમણે પોતાનું કામ તદન છોડી દીધું હતું. ૧૯૧૧ની આખરીએ તેઓ પોતાની વિધવા માતાને તથા બીજાં સગાં એને મળવા વિલાયત ગયા હતા. પોતાના બાપ જે વરસો મુવે ગયા હતા તે તેમણે લેવાની ના પાડી હતી કારણ કે તેઓ સ્વતંત્ર રહી પોતાના ઉચ્ચ આશયો મુજબ વરતવા માગતા હતા. છેલ્લી વારની લડત જ્યારે પાછી શરૂ થઇ ત્યારે તેઓ વિલાયતથી તરત અહીં ચાલ્યા આવ્યા અને લડતમાં દાખલ થઇ ગયા. ચાર્લ્સ ટાઉનમાં ગીરમીટીઆઓને જેલ. કરી રાખવામાં આવ્યા હતા તેમને મદદ કરવાનું કામ તેમણે ઉપાડી લીધું હતું અને માટે તેમને પકડવામાં આવ્યા. અને સમાધાનીની મસલત ચાલતી હતી તે સમયે માજીસ્ટ્રેટે તેમને બે માસની સખત મજુરીની સજા કરી અને જેલમાં પણ અઠવાડીઆ પુરા કર્યા બાદ ગયા. કેદી એનો સાથે તે છુટ્યા હતા. વેજીટેરીઅન ખોરાકને વાસ્તે સત્યાગ્રહી તરીકે તેમણે સરકારની સામે લડત ચલાવી હતી અને વેજીટેરીઅન ખોરાક ન મળે તો અપવાસો કરવાનું માથે લીધું હતું. જેલમાંથી છુટ્યા બાદ તેમની તબીયત ઘણીજ નબળી રહેતી હતી. લગભગ એક માસ ઉપર તેમને મેલેરીઆ તાવ આવ્યો અને તેથી તેઓ ઘણા નબળા થઇ ગયા. આ બીમારીમાંથી તેઓ પાછા ઉઠ્યા નહિ અને જોહાનીસબર્ગ હૉસ્પીતાલમાં તા. ૮મી નવેંબરે આ દુનીઆ છોડી ગયા. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે મરહુમના આત્માને શાંતિ મળો.

"દર માસે એક લાખનું હિંદી લશ્કર"

મુંબઇના 'ટાઇમ્સ ઓફ ઇંડીઆ'માં લખતાં એક મશહુર ઇંડીઅન 'પબ્લીસીસ્ટે' સુચના કરી છે કે ખરેખરી લાયકાત વાળા માણસોને ઘણી મોટી સંખ્યામાં લડાઇમાં જવા માટે ભરતી કરી છ માસ તેમને બરાબર કેળવણી આપવામાં આવે તો છ માસ પછી હીંદુસ્તાનમાંથી દરરોજ લડાઇ માટે એવા ઢબે દર માસે બે વરસ સુધી એક લાખ માણસ મોકલી શકાશે એમ મારી ખાત્રી છે. લખનાર આગળ ચાલતાં જણાવે છે કે જરમનીએ ધાર્યું હતું કે અંગ્રેજો હીંદમાંથી માણસો મંગાવશે તો તે લડાઇમાં ઉતરવાનો કદી વિચાર કરશે નહિ. ચીનને બાદ કરીએ તો હિંદુસ્તાન દુનીઆમાં સહુથી વધારેમાં વધારે ગીચ વસ્તીવાળો મુલક છે અને તેમાં ભરતીને માટે લાયકી લાખો માણસો મળી શકે એમ છે. તેની વસ્તીના દર સો માણસે એક ધીંગા માણસની ભરતી કરવામાં આવે તો પણ હિંદુસ્તાન ત્રીસ લાખ માણસને ફોજમાં મોકલી શકે એમ છે. અને લડવાને માટે લશ્કરને તૈયાર કરનાર પુરે સાધનોની ગોઠવણ કરવામાં આવે તો લોર્ડ કીચનર મજબુત લશ્કર મળી રહે. "બ્રીટીશ રાજ્યના અમલની નીચે હિંદુસ્તાને સુલેહ અને

શાંતિના દિવસે ઊજવ્યા છે. આ વરસની શાંતિને લીધે હિંદી એની જુનો લડાયક જુસ્સો ઉઘમ પડેલો છે. પરંતુ પુરાણા સુધારાનું લોહી હજુ કાયમ છે. લોર્ડ કર્ઝને ખરું કહ્યું હતું કે મનુષ્ય જાતિને માટે આવા લડાયક જુસ્સાની જરૂરીઆત કોઈ પણ સુધારાને માટે સ્વાભાવિક છે. અપીલ કરી આ પ્રજાનો જુસ્સો લાવી શકાય છે અને એક વખત તે જુસ્સાને જાગૃતિ મળી કે પછી આ લોકો પોતાની ફરજ બજાવવાને બહાર નીકળી પડશે.

જરમની વિષે લખતા તેજ લખનાર જણાવે છે કે જરમનીને તો પોતાના દેશની બહારથી એક પણ માણસ કે પૈસો મળી શકે એમ નથી એટલે તેનો જે માણસ મરાય અથવા તો જે પૈસો ખરચાય તેમાં તેને તો પુરું નુકશાન છે. તેની જગ્યાએ બીજો કોઈ જગ્યાએથી લાવીને ખાડો તે પુરી શકે તેમ નથી.

સ્વપ્નમાં જોએલું સત્યાગ્રહી ઈંગ્લાંડ

[લખનાર એક સત્યાગ્રહી]

[ગયા અંકથી ચાલુ]

અંક ૬

કૈઝર અને ક્રાઈસ્ટ દરશન

કૈઝર હવે નિદ્રામાં સ્વપ્ન જુએ છે. તેને શહેનશાહ તરીકે કબુલ ન કરનાર ઈંગ્લાંડની પ્રજાએ પોતાની બહારથી ઠાર કરવામાં આવેલા તેમના રૂહ ભગવાન ક્રાઈસ્ટ સમક્ષ આવી પહોંચે છે. ભગવાન ક્રાઈસ્ટની તેજોમય મૂરતી દેખાય છે તેની સામે કૈઝરની દ્રષ્ટી ટકી શકતી નથી. પોતાની ટેકને ખાતર દેહનું બલીદાન આપી આવેલા રૂહોનું સન્માન કરી ભગવાન ક્રાઈસ્ટ તેઓને પોતાની છાતી સાથે ચાંપે છે. આ જોઈને એકાએક કૈઝર અતિ દુખ પામે છે. તેના આખા શરીરને વ્યથા થાય છે, તેનું મન અવ્યવસ્થિત અને વિહ્વળ બને છે. આવા નિરદોષ માણસોના મેં મારી સત્તાના મદમાં ખુન કરાવ્યા એ ખ્યાલ આવવાથી તેના રોમે રોમમાં અગ્ની સળગી ઉઠે છે. આખું શરીર જાણે અગ્નીથી સળગી ઉઠ્યું હોય એવી વેદના અનુભવે છે. વેદના આખરે સહન ન થઈ શકવાથી ક્રાઈસ્ટ પ્રભુને પોકારે છે. ક્રાઈસ્ટની પાસે આવેલા રૂહો કૈઝરને શાંતિ આપવા પ્રારથના કરે છે. ક્રાઈસ્ટ સાક્ષાત દરશન આપે છે. તેની સન્મુખ હાથ જોડી કૈઝર ઉભો રહે છે અને કહે છે: પ્રભુ મારા રોમે રોમમાં અગ્નિ સળગી ઉઠેલ છે, હું બળું છું, દુખી થાઉં છું, મને શાંતિ આપો. જગતમાં શાંતિ ફેલાવો. પ્રભુ ક્રાઈસ્ટ તેના મસ્તક પર હાથ મુકી કહે છે: પુત્ર દુખી ન થા. તું દુખી કેમ થયો એ હવે બરાબર સમજ્યો? આ નિરદોષના જાન લીધા એ કેટલું અઘોર પાપ કરેલ છે તે તેં જાણ્યું? રૂહોની ટેક અને સત્તાને મદ એ બન્ને પુરી વસ્તુ છે. હવે જરૂર ઈંગ્લાંડ છોડી આપીને જા. જરમનીની ટેક ઈંગ્લાંડના દાખલાથી છે. અને શુદ્ધ બનાવી સેવા કર. સેવા કરવી એજ પ્રથમ પગથીયું છે. ન સમજ શાંતિ અને આત્મદરશન કેમ રહેતું તે તને ઈંગ્લાંડે શીખવ્યું છે. હવે તે પ્રમાણે અહીંને તું અમલ કર. જે રૂહોને તેં એકઠા કર્યા છે તે સઘળાને છુટા કર. હે જાણજે કે હવે પશુ બળથી કોઈની સાથે લડવાનું રહ્યું નથી. જગતમાં જીતવાનું નથી પરંતુ સેવા કરવાની છે. આ બરાબર સમજ અને એ પ્રમાણે વરતન. જા તારું કલ્યાણ થાઓ. આટલું કહી ભગવાન ક્રાઈસ્ટ અંતરધાન થાય છે અને કૈઝર દારાજ સ્વપ્નાવસ્થામાંથી જાગૃત થઈ આશ્ચર્ય પામે છે અને તેજ દિવસે શહેનશાહ જ્યોર્જને બંધુત્વ ભાવથી મળવા જવાની તઈયારી કરે છે.

અંક ૭

સ્થળ—વેસ્ટ મીનીસ્ટર પેલેસ

શહેનશાહ જ્યોર્જ બેઠા છે ત્યાં સેવક જન આવી સમાચાર આપે છે કે નામદાર કૈઝર આપની મુલાકાતે પધારયા છે. આ સાંભળી શહેનશાહ આનંદ પુરવક સામે દોડી જાય છે અને એક બીજા પરસ્પર ભેટે છે. તેજ સમયે દેવી ફુલો નાખવા આ આવી ઉભી રહે છે અને બન્નેના પર પુષ્પ વૃષ્ટી કરી આશીષ આપી અંતરધાન થાય છે.

કૈઝર—નમન કરી શહેનશાહ, ઈશ્વર આપ સૃષ્ટીમાં શાંતિદાતા છો. આપે મને શીક્ષણ આપ્યું. હું આપનો આભાર માનવા આવ્યો છું. મેં મારી સત્તાના મદમાં કેટલાક પ્રાણ દેવ દુતીઓના ખુન કરાવ્યા તેની સજા મને મળી ચુકી છે અને તેની સાથે મારા દિવ્ય ચક્ષુ ખુલી ગયાં છે. હું હવે જરમની જાઉં છું ત્યાં જઈ આપનીજ પદ્ધતિ ગ્રહણ કરી હવે સેવાધરમનો સ્વીકાર કરીશ.

શહેનશાહ—મારો આભાર માનવાની જરૂર નથી. આપનામાં સદબુદ્ધિ છે એટલે આપ સમજ્યા છો અને સમજ્યા પછી વરતવું સહેલ છે. માટે એ પ્રમાણેનું વરતન રાખજો એટલુંજ માગું છું. એક બીજાને ભેટી નોખા પડે છે. ઈંગ્લાંડના શહેનશાહ બનવા આવેલા કૈઝર વિચિત્ર ઢંગ અનુભવી પોતાના સઈન્ય સાથે જરમની ચાલ્યા જાય છે.

સ્વપ્નાવસ્થામાં જોએલું પ્રભાવશાળી ઈંગ્લાંડ તે અવસ્થા દુર થતાં જાયું તો જણાયું કે ઈંગ્લાંડમાં શાંતિ નથી તેની સાથે આખી સૃષ્ટીમાં શાંતિ નથી યુરોપ ખંડમાં સરવત્ર કરૂણાજનક ત્રાસ વરતી રહેલો છે. લાખો રૂહો આજ સુધીમાં પ્રભુ સમક્ષ પહોંચી ગયા છે. લાખો માણસો ભુખે મરવાની સ્થિતિ ઉપર આવ્યા છે. આ મહા દારૂણ સંગ્રામની અંદર જે દુષ્ટતા રહેલી છે તેનો ખ્યાલ કરતાં હૃદય કંપી ઉઠે છે. હે પ્રભુ! યુરોપ વાસી રાજ્ય કરતાઓને સદબુદ્ધિ આપી આ ભયંકર દશામાંથી તેમને મુક્ત કર એવી અહોનીશ પ્રારથના છે અસ્તુ. [સંપુર્ણ]

હીંદુસ્તાનનીની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી. ફ.ઈીઆબાદ—તા. ૧૧ નવેમ્બરે કલકત્તાથી કોલંબો થઈ દ. આફ્રીકા આવવા ઉપડી છે.

સ્ટી. અમ્બોહ્રી—તા. ૧૦ ડીસેમ્બરે કોલંબો, મદ્રાસ અને કલકત્તા થઈ અત્રે આવવા ઉપડશે.

સ્ટી. સુરત કલાસીઆ થઈ, બેરા અને ચીફસીન્ચ થઈ કલકત્તા માટે (આજ શનવાર) તા. ૨૮ નવેમ્બરના રોજ ઉપડશે. ટપાલ ડરબનમાં તે દિવસ સવારે ૧૦ વાગે બંધ થશે.

સ્ટી. ઓમસ: યુરપ ફીનારાનાં બંદરો પર થઈ મુંબઈ માટે ડરબનથી તા. ૨૯ ડીસેમ્બરના રોજ ઉપડશે.

સ્ટી. અમફુલી ફેબ્રુઆરીથી અત્રે આવવા. તા. ૧૪ નવેમ્બરે ઉપડી છે.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

મેલ મારફતે ખબર જણાવે છે કે [illegible] જાહેર આવકાર આપવાની હીલચાલ વિરુદ્ધ મનાઈ [illegible] લેવામાં આવી છે.

લડાઈનો ખરચ

ગયે અઠવાડીએ વડી પાર્લામેન્ટમાં લડાઇના ખરચ માટે સાડી બાવીસ કરોડ પાઉંડ મંજુર કરવાનું જાહેર થયું હતું. આ ખરચ આવતા એપ્રીલ માસ સુધીનું ગણાયેલું છે. સંસ્થાનોને તથા મિત્ર રાજ્યોને મદદ કરવાની જોગવાઈ પણ આ નાણામાંથી રખાયેલી જણાય છે.

વડા પ્રધાને આપેલા દરમીઆન જણાવ્યું હતું કે લડાઈનો રોજનો ખરચો દસ લાખ પાઉંડ થાય છે. હાલના સંજોગોમાં તેમાં કંઈ ઘટાડો થઈ શકે તેમ નથી લાગતું.

લશ્કરને માટે બીજા દસ લાખ માણસોની ભરતી કરવાનું પણ વડી પાર્લામેન્ટ તરફથી મંજુર થયું છે.

એક દરીઆઈ લડાઈ

દક્ષીણ અમેરીકામાં ચીલીના કીનારા નજીક જરમન અને અંગ્રેજી કાફલા વચ્ચે યુદ્ધ થયું હતું. અંગ્રેજી મનવાર ગુડ હોપ (૧૪,૦૦૦ ટન) અને મનમાઉથ (૯,૮૦૦ ટન) ડુબી ગઈ છે. ગ્લાસગો (૪,૮૦૦ ટન) ઉપરથી બન્ને મનવારોના ડુબ્યાં પછી [illegible] છટકી જવા પામી હતી. ગુડ હોપમાં ૯૦૦ તથા મનમાઉથમાં ૫૪૦ ખલાસીઓ તથા અમલદારો હતા અને બન્નેની દરેકની સાડી સાત લાખ પાઉંડની કીમત હતી. ઓટ્રાન્ટો (૧૨,૧૨૪ ટન) તથા કેનોપસ (૧૨,૯૫૦ ટન) આ બન્ને મનવારોએ લડવામાં ભાગ લીધો હતો એવા ખબરો છે. પણ તેનું શું થયું તે ખબર નથી. જરમન કાફલામાં વર્તમાન ખબરો મુજબ પાંચ મનવારો હતી તેમાંની બે દરેક ૧૧,૯૦૦ ટનની, અને ત્રણ ૩૨૦૦ થી ૩૬૦૦ ટનની હતી.

બેલજીઅમમાં ફેલાયેલા ભયજનક રોગ

[illegible] નામનો એક અમેરીકન બેલજીઅમના નીરાધારોને માટે એક સ્ટીમર ભરીને ખોરાક લઈ ગયા [illegible] આવેલ છે. તે દેશની અફસોસ જનક સ્થિતિ [illegible] બાબતમાં તેણે જણાવ્યું છે. તે જણાવે છે કે [illegible] માઈલ સુધી કબરસ્તાન પથરાઈ ગયાં છે. કબરની ઉપર [illegible] એક લાકડી ખોસવામાં આવી છે. [illegible] નજરે પડતો નથી [illegible] ભૂખે [illegible] સ્ત્રી અને છોકરા [illegible] થઈ ગયેલા [illegible] (ઝાડનાં મૂળ) [illegible] સ્થિતિમાં [illegible] હતાં.

બેલજીઅમમાં જરમનોનો ત્રાસ

જરમનોના [illegible] જાહેર [illegible] તેમાં જરમનોએ વર્તાવેલા ત્રાસ અને જુલમના કેટલાએક દાખલા [illegible] છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે [illegible]

[illegible] ઘણા [illegible] કર્યાં હતાં. જરમન લશ્કરોમાં [illegible] હતા. [illegible] પાણી [illegible] ઉપરના અત્યાચારના [illegible] ટાંકેલા છે.

કેલેને રસ્તે

પારીસથી ખબર છે કે રવીવારે જરમનોએ ઈપ્રીસ ઉપર સખત ગોળા નાખી ત્યાંની બજારો અને ટાઉનહોલનો નાશ કર્યો છે.

આ શહેરમાં ૧૪ મા સૈકામાં ૪,૦૦૦ [illegible] અને જે લાખની વસ્તી હતી ત્યાર પછી પણ કારખાના માટે તે બેલજીઅમનું મોટું અગત્યનું શહેર ગણાયેલું છે. [illegible] ૮ માઈલ તથા કેલેથી આશરે ૩૦ માઈલ છેટે છે.

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

લંડન તા. ૧૬ — ઈપ્રીસ આગળ હીંદી લશ્કરની એક ટુકડીએ હુમલો કરી જીત મેળવી છે અને દુશ્મનોએ આપણા મથકથી ૫૦ વારને છેટે જે ખાઈઓ કરી હતી તે કબજે કરી લીધી.

માર્સેલ્સ ખાતે વધુ હીંદી લશ્કર

લંડન તા. ૧૭ — તા ૯ નવેમ્બરે હાલમાં માર્સેલ્સ ખાતે નવું હીંદી લશ્કર ઉતર્યું છે તેથી લોકોમાં ઘણોજ ભારે ઉત્સાહ ફેલાઈ રહ્યો છે.

ઈરાનના અખાતમાં હીંદી લશ્કર

પ્રેસ બ્યુરો જણાવે છે કે ટરકી સાથે લડાઈ જાહેર થયા પછી એક ઈંડીઅન ટુકડી શટ-અલ-આરબ નદીના જમણા કાંઠે, ઉપર ઈરાની અખાતમાં લડી રહી છે. તેણે [illegible] ઉપરનો કીલ્લો કબજે કરેલ છે. લડાઈ તા. ૧૦ અને ૧૫ નવેમ્બરે થઈ હતી. બન્ને વખત ભારે લડાઈ પછી ટરકો હારેલા હતા. તા. ૧૧ મીએ ટરકોએ આપણા થાણા ઉપર જબરો હલ્લો કર્યો હતો પણ ૧૧૭ મી મરાઠા ટુકડીએ તેને અટકાવી રાખ્યા હતા અને ૨૦ મી પંજાબી ટુકડીએ પાછો તેમના ઉપર હલ્લો કર્યો અને તેમની મદદે [illegible] ઉપર લડવાની બેટરી ગઈ. આપણા માણસો થોડા મરાયા હતા. દુશ્મનોના ૮૦ મરાયા.

તા. ૧૪ નવેમ્બરે હીંદુસ્તાનથી બીજી મદદ મળી. આ નવી આવેલી પુના ટુકડીએ લેફ. જનરલ સર [illegible] ની સરદારી નીચે ફરી હુમલો કર્યો. દુશ્મનોનો [illegible] મુકામ કબજે કર્યો. દુશ્મનને નુકસાન બહુ ભારે થયું. [illegible] કેદ પકડ્યા જેમાં [illegible] ટરકીશ [illegible] અને [illegible] તોપ પકડાએલી છે. આપણા માણસોમાં ૮ મરણ પામ્યા છે અને ૫૩ ઘવાયા છે.

જામ સાહેબ રણજીતસીંહ

[illegible] જામ સાહેબ [illegible] યુરોપ ઉપડી જાય છે તેના ખબર ૨૯ [illegible] મળ્યા છે.

પુર્વ આફ્રીકામાં હિંદી લશ્કર

[illegible]

હિંદી લશકરને ઉતારવાની જરૂર પડી છે. બ્રીટીશ પુરવ આફ્રીકામાં સખત લડાઇ થઇ તેમાં ૭૦૦ મરણ થયાં છે.

છેલ્લી અખબારમાં મોકલેલા ખબર વિષે મુસલમીન લીગ કહ્યું છે. ખુશાલી ફેરતાં કહ્યું કે હિંદના તેમજ અન્ય ભાગોના મુસલમાનો સરકારે કરેલું આ પગલું યથાર્થ ગણશે એમ ખુશી ખાતરી છે.

સત્તાવાર ખબર મળ્યા છે કે પુરવ આફ્રીકામાં ટાંગા આગળ લશકરને ઉતારવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો પણ તેની સામે ઘણું જોર થયું હતું અને હાલને માટે ત્યાં લડવાનું કામ મુલતવી રાખવામાં આવ્યું છે.

અંગ્રેજ અને જરમન સરહદ ઉપર શીરાઝી ખાતે લડાઇ થઇ હતી. તેની પુરી વીગત હજી મળી નથી.

શટ અલ આરબ આગળ

છેલ્લી અખબારમાં આ જગ્યાએ લડતા હિંદી લશ્કરે નવ માઇલ સુધી ટરકીશના ૪૫૦૦ માણસોની સામે મંગળવારે હુમલો કર્યો હતો દુશ્મને, ખાઇએ ફરી બાર તોપ સાથે રહેલા હતા. હિંદી લશ્કરના અમલદાર જણાવે છે કે અમે તમની ખાઇએ લઇ લીધી, દુશ્મનો પાછા હટયા. બે તોપ અને ઘણું માણસો અમે કેદ પકડ્યા ને ઉપરાંત ઘોડાને સરંજામ પણ અમે હાથ કર્યો. સપાટ જમીન ઉપરના હુમલાથી અમને ભારે નુકસાન થયું તેમાં ૩ અમલદારો ને ૭૬ માણસો મરેલા અને ૧૫ અમલદારો અને ૭૦૦ માણસો ઘાયલ થયા લશ્કરે બહુ સરસ બહાદુરી બતાવી હતી

લડાઇ અને તુરકી

'એડવરટાઇઝર'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે સીરીયામાં ટરકીશ લશકરે પકડેલી કેટલીક કંપનીઓમાં બૈરુતથી ડમાસ્કસની ફ્રેંચ રેલવેને પણ પકડેલી છે

ટરકી પાસે સાડા સાત લાખનું લશ્કર છે. તેમાંથી ૧૦ હજાર ડારડનલ્સ અને ૪૦ હજાર એડ્રીયાનોપલનું રક્ષણ કરવાને રોકવામાં આવેલું છે. એરઝરમ ખાતે લડનારું એક લાખ અને એંશી હજારનું લશ્કર છે. વળી તે ઉપરાંત કેટલું એક કોન્સ્ટાંટીનોપલનું રક્ષણ કરવા માટેનું છે

અંગ્રેજ અને ફ્રેંચ કાફલો ડારડનલ્સની સામુદ્રધુની ઉપર હુમલો થઇ ગયેલ છે ત્યારે રશીઆનું લશ્કર જમીન ઉપર લેક મારફતે તુરકીના મુલકમાં દાખલ થયું છે. એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે જમીન ઉપરનો હુમલો રશીઆ શરૂ રાખશે, કેમકે તેના કાફલા કોન્સ્ટાંટીનોપલ લઇ રશીઆ સામે છોડી દેવાનો છે.

કાસ્પિયન કિનારે આવેલ કેસ્પાનીયન શહેર રશીયાના બાદશાહ ટરકીશ મનવારો જાળવેલી છે.

રશીઆન સ્ટીમરોએ કાળા સમુદ્રમાં ઝુલીઓઝને ઘેરો નાખ્યો છે.

રોમથી ખબર મળ્યા છે કે કોન્સ્ટાંટીનોપલથી નેપાળના એલચીને પાસપોર્ટ આપી ચાલી જવા કહી છે.

રશીઆના રાજધાનીમાંથી ખબર મળ્યા છે કે કુરીસ્તાન, આરમેનીઆ અને ટ્રેબીઝોંડથી ટરકોની આગળ વધ ઘેરાઇ ખાઇ [illegible] મરાણી છે. [illegible] ના મારવા [illegible] [illegible] કરવાને તુરકીનો મુખ્ય [illegible] થયા છે.

[illegible] ખબર આવ્યા છે કે ના. સુલતાન મહમદ [illegible]

પાંચમાની જીંદગીના ખાતરા માટે કોન્સ્ટાંટીનોપલમાં ઘણા માણસોને પકડવામાં આવ્યા છે. શાહજાદા યુસફ ઇઝેદીન જે ગાદીવારસ છે તેનો આ કાવતરામાં હાથ હોવાની શંકા બતાવવામાં આવી છે.

પીટ્રોગ્રાડથી સત્તાવાર જાહેર થયું છે કે રશીઆન મનવારોએ કાળા સમુદ્રને કાંઠે ટરકીશ બારાંઓમાં આવેલ બંદરો ઉપર ગોળા નાખ્યા હતા. આથી આગળ ભાગની બેરકો કસ્ટમ હાઉસ, અને હથીઆર તથા દારૂ ગોળાની વખારોનો નાશ કરવામાં આવ્યો છે.

અરબસ્તાનની દીશામાં એક ટરકીશ ટુકડીની હાર થઇ છે

એબીસીનીઆના એસીરીઅનો ટરકીની સામે લડવાને આતુર હોવાના ખબર એડનથી ફરીને આવ્યા છે. પાંચ હજાર એસીરીઅનોએ મિત્ર રાજ્યોને મદદ કરવાની ઇચ્છા બતાવી છે.

ગઇ તા. ૧૮મીએ આમની સભામાં મી. ચરચીલે જાહેર કર્યું હતું કે આપણા દરીઆઇ સૈન્યમાં આજ સુધીમાં ૨૨૦ અમલદારો મરાયા અને ૩૭ ઘાયલ થયા, ૩,૮૫૫ માણસો મરાયા અને ૪૨૮ ઘવાયા. આ આંકડામાં એન્ટવરપના ઘેરા વખતે જે હજાર માણસો ગુમ થયા તેઓનો તથા ક્રુઝર હોગમાં જે ૮૭૫ માણસો ડુબી ગયા તેમનો સમાવેશ નથી થતો. વળી તે ઉપરાંત હોલાંડમાં કેદીઓનો નાશ થયો છે

કાળા સમુદ્રમાં ગોબન અને બ્રેસ્લો સામે લડતાં એક રશીઆન ટુકડીએ ગોબન (૨૨,૬૪૦ ટન) ને ભારી નુકસાન પમાડી છે.

પ્રેસ બ્યુરો જણાવે છે કે ઇજીપ્તમાં એક નાના મથક ઉપર લડાઇ થઇ હતી તેમાં બીકાનેરના ઊંટ સ્વારોની ટુકડીએ દુશ્મનના સખ્યાબંધ માણસોને મારી નાખ્યાં હતાં. ઊંટ સ્વારના તેર માણસો ગુમ થયાં છે

ટરકીશ મનવાર હમીદીઆએ રશીઆના કાળા સમુદ્ર ઉપરના બંદર ઉપર ૧૨૫ ગોળા ફેંક્યા હતા અને તેથી થોડું નુકસાન થયું છે રશીઆના બાર માણસો મરાયા છે. તેની સામે રશીઆએ આપેલા જવાબ બહુ અસરકારક હતા.

યુનીઅનમાં બળવો

પ્રીટોરીઆ, તા ૧૭—મશરૂમવેલીમાં ડી વેટની તા. ૧૨ મીએ હાર થયા પછી મારકવાર્ડ, ક્રોંડીવર પુલ અને રીટ સ્પ્રુટ સાલડીંગ પાસેની રેલવે પાસે તે આવ્યો હતો. ફરી સરકારી લશ્કરે ટ્રેનમાં ડર. કમાંડંટ મેકનહીરસ અને એ.બાની સરદારી નીચે ટ્રોપીસથી ક્રુનસ્ટાડ તેજ દીવસે ગયું હતું. પણ તે સ્યુનેસનથ વેન્ટરસ્બરગ રોડ વચ્ચેની લાઇન સંભાળવાને પુરતું હતું. લેફ. કર્નલ એન્સલીનનું લશ્કર તા. ૧૬ મીએ નંબર બે અને વધુવાળી બખ્તર ટ્રેનની મદદ લઇ ચડ્યું અને ક્રોસીંગ આગળ દુશ્મનના લશ્કરને અટકાવી શક્યું હતું નુકસાની કેટલી થઇ તેના ખબર નથી મળ્યા. કેમ કે તારની લાઇન તોડી નાખેલી છે. લશ્કર ડી. વેટની પાછળ તેજ ગયું છે.

[illegible]

[illegible] ના. ૨૬ મીમાં [illegible] [illegible] [illegible]

ઘણા બળવાખોરો શરણે થયા હતા. તા. ૧૭ મી એ શરણે થએલાઓએ જણાવ્યું હતું કે તેમને ડીવેટ મોટે ભાગે ઘેર બેઠા હતા. તા. ૧૬ મી એ ટ્રાન્સવાલ બરેક ડેરેટનું લશ્કર હથીઆર મુકી શરણે આવ્યું હતું. તા. ૧૮ મી એ ડીવેટના સો કરતાં વધુ માણસો શરણે આવ્યા હતા. તેજ દિવસ ૯૨ માણસો ડીઅરકોરોપોન લશ્કરના શરણે થયા છે. તા. ૧૯ મી એ ડીવેટના ઘણા માણસોમાં અસંતોષ ફેલાતાં તે તેમને છોડી ચાલ્યા ગયેલા. તેજ દિવસે બીજી બે જગાએથી મળી ૧૦૩ શરણે થયેલા.

શરણ થએલાઓએ સરકારને મળેલી ઘણી એફીડેવીટોમાંથી ઘણા માણસો ધમકી તથા ખોટી ફોસલામણીથીજ બળવામાં જોડાએલા અને હજુ જે શરણ થએલ નથી તેમાંના ઘણાખરા તેઓ ગરમ બળવાખોરોના ડરને લીધેજ આવેલા નથી, એમ માલુમ પડ્યું છે.

ડીવેટના બે છોકરા

તા. ૨૧ મી એ ડીવેટના બે પુત્રો સરદારે શરણે થયા હતા. અને ડીવેટના બે દીકરા જેકબસન અને ઇઝાક ડીવેટ ભીમેલના જે પહેલાં આગળ શરણ થએલા છે.

તા. ૨૨ મી એ પ્રીટોરીઆથી ખબર છે કે ડીવેટની પાછળ વેટ નદી સુધી લશ્કર ગયું છે. કર્નલ બ્રેન્ટનું લશ્કર તેની પાછળ પડ્યું, ત્યાં ડીવેટનું નાનું લશ્કર બે ભાગમાં થઇ ગએલું જણાયું. ડીવેટ માત્ર ૨૫ માણસો સાથે એકલો છે અને બાકી માણસો હથીઆર મુકી દેવાને માટે વીખરાઇ ગયા છે.

કેમ્પનું લશ્કર એક નાની બળવાખોરની ટુકડી સામે થયું હતું અને તેમાં ડીવેટનો જમાઇ ઘાયલ થયો છે.

"ઉદાર કોણ?"

મહીસુરના રાજ્ય સાથે અંગ્રેજ સરકારે જે વરતણુંક ચલાવેલી છે તેની નોંધ રાખી લેવા ખાતર 'ગુજરાતી'એ નીચેની હકીકત આપી છે: ૧૭૯૯ માં ટીપુ પાસેથી અંગ્રેજોએ મહીસુર જીતી લીધું હતું તે અસલ રાજ કરતાને તેઓએ પાછું આપ્યું હતું. તે પછી ગેર વહીવટને કારણે મહીસુર પોતાના તાબામાં તેઓએ લીધું હતું તે ૧૮૮૧ માં પાછું સોંપેલ. મહીસુરમાં અંગ્રેજોના કેટલાક ભાગ અંગ્રેજોના કબજામાં છે એ ભાગની આવક જાવકનો હીસાબ અંગ્રેજોએ રાખેલો છે. એ હીસાબ આજ સુધી બરાબર મહીસુરને આપેલો ન હતો, પણ સાંભળવા પ્રમાણે હીંદી પ્રધાનમાં સર વિલિયમ મેયરે ૧૮૮૧ થી ૧૯૦૭ સુધીનો હિસાબ તપાસી જણાવ્યું કે મહીસુરના વ્યાજ સહીત ૮૫ લાખ રૂપીઆ હીંદી સરકાર પાસે નીકળે છે. હીંદી સરકારે તે રૂપીઆ પોતાની તીજોરીમાંથી મહીસુરને આપ્યા. મહીસુરના રાજાએ એ રકમમાં પાંચ લાખ ઉમેરી આપી ૯૦ લાખ હાલમાં ચાલતી લડાઇમાં મદદ માટે અંગ્રેજોના હાથમાં ભરી આપ્યા. મહારાજા પાસે તો રકમ પૂરી ૯૦ લાખ કે પાંચ લાખ આપત, પણ તેમ તો ધર્મશાળાના હિસાબની પેરે નકી થઇ, ૮૫ લાખમાં પાંચ લાખનો ઉમેરો કરીને પાછા ઉદાર આપેલા. કેટલાક કહે છે કે આ રૂપીઆ મહીસુરની તીજોરીમાં આવનાર ન હતા. એટલે તેણે આ રીતે હીંદી સરકાર સાથે હીસાબ ચોખ્ખો કર્યો. ખરી રીતે જોઇએ તો એ સવાલ ખુલ્લો છે. હીંદી સરકારે આપેલી રીતેજ મહીસુરના પોતાને તો હમેશ ૧૦ લાખ રૂપીઆ આપ્યા છે. હીંદી સરકારની ચાલુ ૫ વરસોના હપ્તાથી દશાવે છે. તેનું અનુકરણ કરાવે છે. હીંદી સરકાર ન આપતે તો મહીસુરના રાજા શું કરતે? હીંદી સરકારની તિજોરીમાંથી તો એ રૂપીઆ ગયા, પણ તે મહીસુરના રાજાની તો જાણ કે ધર્માદામાંથી જ્યાં તેમાં હીંદી સરકારને કંઇ લાભ ન હતો. રાજાની પણ એટલી ઉદારતા છે કે તેણે એ રૂપીઆ પોતાના વપરાશમાં ન લેતાં ઉલટ પોતાના પાંચ લાખ ઉમેરીને દીધા.

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

મદ્રાસ ખાતે ૨૮ તારીખે કોંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે આખા હીંદના કોંગ્રેસ કમીટી તરફથી મી. ભુપેન્દ્રનાથ બાસુની ચુંટણી થઇ છે.

લડાઇને લીધે હીંદુસ્થાનમાં વેપાર રોજગાર બહુ નરમ પડી ગયા છે. કેટલીક મીલો બંધ પડી છે. કાપડ અને રૂના વેચાણ બંધ પડી ગયા છે અને વેપારીઓ મુશ્કેલીમાં આવી પડ્યા છે. રૂ અને કાપડના વેપારમાં લાભ ધરાવતા જુદા જુદા મંડળોના પ્રતીનીધીઓની એક સભા તા. ૮ મી અકટોબરે મુંબઇ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સના હોલમાં મળી હતી તે વેળા એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે રૂના ભાવમાં બીનજરૂરી ઘટાડો થતો અટકાવવા માટે તરતજ પગલાં ભરવાં અને તે માટે આ મોસમનો રૂનો પાક ખરીદવા અને તે ઉપર નાણાં ઉભાં કરવા માટે જે ઉપાયો વ્યવહારૂ દીસે તે લેવામાં મદદ આપવાને સરકારને અરજ કરવી.

લડાઇને લીધે હીંદુસ્થાનની રેલવેઓ ઉપર માલનો વહેવાર બહુ મંદ પડી ગયો છે. 'હીંદી પંચ'

મુંબઇનું 'ક્રોનીકલ' પત્ર જણાવે છે કે તા. ૫ અકટોબરને દીવસે સાંજે પાંચ વાગતે ઝળકતો તડકો પડતે હતો તેવામાં એક તેજસ્વી તારો નજરે પડવાથી શહેરમાં પુષ્કળ ચરચા ચાલી રહી હતી. લોકો અગાસીઓ અને મહોલ્લાઓમાં સગવડ ભરેલ સ્થળે ટોળાં વળી આ અદભુત બનાવ નીહાળતાં ઉભા હતા ને માટે તરેહવાર વીચારો તરંગો તેઓ દોડાવતા. જેમાં આ બનાવની માન્યતા હતી કે આ તારો અપશુકનીયો છે અને તે હાલ લડાઇ કરતા પણ વધુ ભયંકર આફતની આગાહી કરે છે.

અહમદનગર ખાતે રાખવામાં આવેલા જરમન કેદીઓ માટે પોસ્ટ ઓફીસ સેવીંગ્સ બેંકમાં કમાન્ડન્ટ તરફથી ખાતા ખોલવા માટે હીંદી સરકારે રજા આપી છે અને જોકે નિયમ પ્રમાણે તેમની અનામત રકમો ઉપર વ્યાજ મળવું જોઇએ નહીં, છતાં તેમને પુરી રકમ ઉપર વ્યાજ આપવામાં આવશે.

લડાઇના સંકટ નીવારણ ફંડમાં ઇંદોરના મહારાજાએ રૂા બે લાખ આપ્યા છે.

હીંદુસ્થાનથી લડવા ગયેલા લશ્કરમાં પટીઆલાના મહારાજાને ઓનરરી કરનલ, ઇડરના મહારાજાને મેજર, પન્નાના રાજકુમાર અને બીકાનેરના મહારાજાને કેપ્ટન, હૈદરાબાદ કેન્ટનમેન્ટના સાહેબજાદા એન્ડ કેપ્ટન, કુચબીહાર તથા ટીકારીના મહારાજાને લેફ્ટેનન્ટ બનાવ્યા છે.

સર મુલાસરકારે ઇંદોરની દીવાનગીરીનું રાજીનામું આપ્યું છે.

'જન્મભૂમિ' પત્રના અધીપતિ શ્રી ભગવાનદાસ કલ્યાણજી કારભારી પારીસ ખાતે મરણ પામ્યા છે.

વિવિધ સમાચાર

અમને ખબર મળેલી છે કે તા. ૧૪ નવેમ્બરે પુરા થતા એ અઠવાડીઆ દરમીઆન પ્રોટેક્ટર ઓફ ઇંડીઅન ઈમીગ્રંટસ ની ઓફીસ તરફથી ૧,૪૭૭ ડીસચારજ સરટીફીકેટ કાઢી આપવામાં આવ્યાં છે. અને હજી બીજી અરજીઓ હપ્તાના ૨૦૦થી ૩૦૦ ને હીસાબે આવતી જાય છે

કલરડ લોકો તરફથી લડાઈને માટે જે ટુકડી ઉભી કરવા ની હીલચાલ ચાલી રહી હતી તેના સબંધમાં સરકાર તરફથી એવો જવાબ અપાયેલો છે કે ચાલુ લડાઈ યુરોપન ગોરા લોકોની વચ્ચે છે એટલે કલરડ લોકોને ગોરાઓની સામે લડવાને ઉભા રાખવાનો સરકારનો ઈરાદો નથી.

રેગ ક્રેહને નામે આવી રીતે સરકારે ૧૩,૦૦૦ કલરડ અને ૫,૦૦૦ નેટીવોની મદદ સ્વીકારવાની ના પાડી છે.

ઓનરેબલ દાદાભાઈ નવરોજીએ મી. પારસી રુસ્તમજીને કાગળ લખી જણાવ્યું છે કે તેમના ૯૦મા વરસની મુબારકી માટે તે પારસી કોમનો આભાર માને છે. આટલી ઉમ્મર અવસ્થાએ પહોંચ્યા છતાં માનવતા દાદા હજુ ડરેલ હાથથી લખી શકે છે.

નાતાલ ઈંડીઅન એસોસીએશન તરફથી લોરડ રેમ્બરટસનના મરણ માટે લેડી રેમ્બરટસન દીલસોજીનો તાર મોકલવામાં આવ્યો હતો

ઓલબરટ પારકમાં જે મેમોરીઅલ સરવીસ કરવામાં આવી હતી તેમાં હીંદીઆના પ્રતીનીધીઓએ હાજરી આપી હતી

તેજ પ્રમાણે ટ્રાંસવાલ બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશન તરફથી દીલસોજીનો સંદેશો મોકલવામાં આવ્યો છે.

જોહાનીસબરગથી હજામ કાસમ મુસા મહમદીઆ પોરટ બઝાબેથમાં હજામ સુન્નત જમાત નામના કેળવણીના ફંડને માટે મળેલો સતોષ બતાવી તેને કાયમનું રાખવાની ને કે મન. અમેવાનીને અરજ કરે છે.

સ્ટેનરોથી મી. જમાલ આલૈહમહમદ તેજ મતલબનું લખી ડરબન તથા જોહાનીસબરગમાં રહેતા કોમી ભાઈઓને આ ફંડ મા રકમો ભરવાની અરજ કરે છે

પોરટ એલીઝાબેથથી સતસંગ સભાના મંત્રી લખે છે કે તા. ૧૫ મીએ શ્રી દેવઉઠી એકાદશીના સમુખ ઘણા નીચે સભા મળી હતી તેમાં નીઅમીત કામ ઉપરાંત ચાલુ યુરોપી યુધમા જખમીઓ માટેના રીલીફ ફંડને મદદ કરવા ઉઘરાણું થયું હતું તેમાં શા. ૭ની રકમ ભેગી થઈ હતી.

જરમનોએ એક અંગ્રેજ બાઈને જાસુસ તરીકે લેવાની જાણથી બંદુકથી મારી નાખી છે

જરમનીમાં ખબર પહોંચ્યા છે કે આજ સુધી તા. ૨૦ નવેમ્બર સુધીમાં જરમનીનાં લડાઈમાં કુલ સાડી બાર લાખ માણસ મરણ પામ્યા છે.

કલકતામાં હવાઓલાઓની ભરતાર કરવાની સામગ્રી માટે ત્યાંથી સરકારે ભરતી કરાવાના સગવડ વગેરે જણાવ્યાં છે. આ કામને માટે ખાસ બાંધેલી તેનો પાંચ હજાર હોસ્પીટાલ સ્ટીમર છે અને ગાડીઓ તથા બીજી જગાઓએ મળી પાંચ હોસ્પીટાલો છે

મુંબઈથી એક તારમાં ખબર છે કે મેજર એન. આર. એન્ડરસનનું એક જાની મરાઠા સીપાઈએ ખુન કર્યું છે. મેજર એન્ડરસન શહેનશાહની ૧૩૦ મી પલટણી ટુકડીના અમલદાર હતા. આ ખુન થયું તે વખતે તે યુરોપ લડવા જતા હિંદી લશ્કરની દેખરેખ રાખતા હતા. ખુનીને ફાંસી આપવામાં આવી છે.

સોનેરી અંક

તા. ૧ ડીસેંબર મંગળવારે બહાર પડશે. ડરબનમાં તે દિવસે મેસરસ સન બરેક ટોબેકો વગેરેમાં અને ક્વીન સ્ટ્રીટના ખુણા ઉપર) તથા મકનજી બ્રધરસ (૧૯૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ) વાળી જગ્યાએથી વેચાતો મળશે. કીમત કાચા પુઠાની શી. ૦ ૧ ૬; ટપાલ ખરચ સાથેની કીમત શી. ૧ ૧૦. પાકા પુઠાની કીમત શી. ૩-૬ ટપાલ ખરચ સાથે શી ૪.

ટપાલમાં મંગાવનારાઓએ નીચેને શીરનામે લખવું.

મેનેજર,

ઈંટરનેશનલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

ફીનીક્સ, નાતાલ.

☞ કીમત પહેલા સ્ટાંપ ન મોકલતાં પોસ્ટલ ઓરડર મોકલવા વિનંતિ છે

વાંચવા લાયક ગુજરાતી પુસ્તકો

જેલના કાવ્ય એમાં સત્યાગ્રહ સંબંધમાં લખાયલા ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે. કી. શી. ૧, પો. ૧ પેની.

આરોગ્ય વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો તથા ભાગ ૨ જો—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ 'ઈંડીઅન ઓપીનીઅન' મા લખેલા પ્રકરણો આ બન્ને ભાગમાં પુસ્તક રૂપે બહાર પડેલ છે તેમાં પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વગેરેને લગતી બાબતો છે અને બીજા ભાગમાં પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓની માવજત, સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઈલાજ, બ્રહ્મચર્ય મરડો વગેરે બતાવેલ છે. કીમત દરેકની ૭ ૭ પેની; અને ટપાલ ખર્ચ દરેક ઉપર એક પેની.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો ભાઈ કાટવાલે સંક્ષેપમાં મુક્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

રામાયણ અને મહાભારત 'અંગ્રેજી'—મરહુમ રમેશચંદ્ર દત્તે લખેલ તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૬.

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીની ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન. (અંગ્રેજી) દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૬.

મળવાનું ઠેકાણું

મેનેજર, ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ.

ફીનીક્સ નાતાલ

પોર્ટ એલીઝાબેથમાં સ્થપાયેલી

હનફી સુન્નત જમાત

આ હનફી સુન્નત જમાતના ઉમેદ્વારોને ફંડમાંથી આપવા તા. ૨૪ ઓકટોબરે પૈ.૯૮ એલીઝાબેથ ખાતે નીચે મુજબ ફંડ ભરાયું હતું.

૫	૫	૦	યાકુબ સાલેજી આલીબોરના
૫	૫	૦	ઇબ્રાહીમ સાલેજી „
૫	૫	૦	ભીખા હુસેન મટવાડના
૫	૫	૦	ફકીર મુસા ધનેરીવાળા
૫	૫	૦	ગુલામ હુસેન માસીવાળા
૨	૨	૦	ઇબ્રાહીમ ઇસ્માઇલ માસાના
૧	૧	૦	સુલેમાન ઇસપ ચૌસાના
૧	૧	૦	ઇસ્માઇલ મહંમદ સુણીના
૧	૧૦	૦	ઇબ્રાહીમ હસન મટવાડના
૧	૫	૬	મુસા હાશમ જોષી આસાના
૧	૧	૦	ઇસ્માઇલ આદમ પારડી
૧	૧	૦	ભીખુભાઇ ભીખાભાઇ દેસાઇ
૧	૧	૦	રઘુભાઇદાસ ગરબડદાસ
૦	૧૫	૬	હસન હાસમ જોગી
૦	૧૦	૬	મુખાભાઇ પ્રાગજી સેક્રેટરી વેદ ધરમ સભા
૦	૧૦	૬	ભાવજી રણછોડ ખારસાણીયા
૦	૭	૬	લાલા ઉપવ્યુ
૦	[illegible]	૦	ગોવિંદજી છીબાભાઇ
૧	૧	૦	વલ્લભદાસ ઉત્તમદાસ
૦	૫	૦	મકનજી ડુંગરભાઇ
૦	૨	૦	રતનજી રૂપનારાયણજી ખારભીયા
૦	૫	૨	[illegible]
૦	૫	૦	ગોપાળજી ગોવિંદજી
૦	૫	૦	[illegible]
૦	૫	૩	[illegible] સાલેજી
૦	૫	૦	આદમ કાસમ
૦	૫	૦	[illegible] અહમદ
૦	૫	૦	[illegible]
૦	૫	૦	[illegible]
૦	૫	૦	[illegible]
૦	૫	૦	[illegible]
૦	૫	૦	[illegible] રામભાઇ દેસાઇ
૦	૫	૦	[illegible] પટેલ
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	„ [illegible]
૦	૨	૬	„ [illegible]
૦	૨	૬	„ [illegible]
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	[illegible]
૦	૨	૬	ભીખા ભીખા નરસી
૦	૨	૬	ફેરબા કેશવ કાળા
૦	૧	૬	પીરેશા ખાવા મકન
૦	૧	૬	ભીખા ગોક. રામજી
૦	૨	૬	ભગવાનભાઇ ગોવીંદજી
૦	૨	૦	નારણજી લલ્લુભાઇ
૦	૨	૦	સ.મજી લલ્લુભાઇ
૦	૨	૦	મકનજી ભાણાભાઇ
૦	૧૦	૬	હુસેનભાઇ તે ઇબ્રાહીમ સાલેના છોકરા
૦	૧૦	૬	હકીમજી ઈ. મો. વરીઆવા
૦	૧૦	૬	અહમદ કાસમ ભાણા
૧	૫	૬	ફાજીભાઇ—ભીખા હુસેન મટવાડવાળાના છોકરા
૦	૫	૬	અબ્દુલ—ફકીર મુસા ધનેરીવાળાના છોકરા
૦	૧	૬	મકનજી ગોવીંદજીની કુંપની વલસાડના
૦	૨	૦	પરશુ નરસી
૦	૨	૦	મકન હરીભાઇ
૦	૨	૦	દેવા રતનજી
૦	૧	૦	નીઠા કાળી
૦	૧	૦	છના મીઠા
૪૯	૩	૦	સ્થાયી ફંડ
૬૬	૧૩	૪	યાકુબ સાલેજી આલીબોર વાળાના રૂા. ૧૦૦૦
૭	૦		સુલેમાન ઇસપ આસાના રૂા. ૧૦૫
૧૨૦	૬	૧૦	કુલ ઉધરાણું

આર્ટ પેપર ઉપર છાપેલા સુંદર ફોટોગ્રાફ

માનવંતા દાદાભાઇ નવરોજી
મરહુમ સાઉથ રોલસ્ટોય
મી. ગોખલે
રેવ. જે જે ડોક
મી. કેલનબેક
અબ્દુલ્લાશીદાતાના અમીર
સર મીરઝા મહમુદ
ડીલામર મી રતન જે તાતા
મી ગાંધીની મુલાકાત વખતે કેનલીસ અખાડાના સ્ટેશને બાંધેલો કમાનનો દેખાવ
કવિ રવિંદ્રનાથ ટાગોર
રેવ. મી એન્ડ્રુઝ અને મી પીઅર્સન
અને બૈરિસ્ટર ગોખલે
જસ્ટીસ અમીર અલી
મીર ઓસ્માન

Books for Sale

	price, post free, s. d.
Civilisation of India, by R. C. Dutt.	1 3
Byzantine Empire or History of Syria, Asia Minor, Egypt in Africa. (The present Turkish Empire formed once a portion of the Byzantine Empire.)	1 9
Fields, Factories and Workshops or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1 9
Self-Help, by S. Smiles	1 11
Life and Labour or Characteristics of men of Industry, Culture, and Genius, by S. Smiles	1 11
Character, by S. Smiles	1 11
Rubayat of Omar Khayyam, with Illustrations	1 3
The Song Celestial, by Edwin Arnold	2 3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	2 3
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1 9
The Koran	1 9
Mohammedanism	1 9
Mahomed 'The Great Arabian,' by Meredith Townsend	1 8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1 10
Sesame and Lilies by John Ruskin	1 10
Unto this Last, " "	1 10
Duties of Man, by Mazzini	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1 10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1 10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1 10
Tales and Parables, by Tolstoy	1 10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1 10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1 9
Future of Islam	4 0
Reflections on the French Revolution, by Burke	1 10
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1 10
The Rámáyana and the Mahabharata by R. C. Dutt	1 10
The Hon. Mr. Gokhale and the Indenture System	0 3
The Wisdom of the East Series	
Brahma Knowledge	2 3
The Persian Mystics—	
I. Jalaluddin-Rumi	2 9
II. Jami	2 9
The Bustan of Sadi	2 9
The Religion of the Koran	1 9
Diwan of Abu-ala	1 9
Arabian Wisdom	1 8
The Confessions of Al Ghazzali	1 8
The Heart of India	2 3
Rubayat of Hafiz	1 9
M. K. Gandhi, by J. J. Doke	2 10
Indian Home Rule	0 7
The Ethics of Passive Resistance	0 3

The I. P. Press, Phoenix.

Books for Sale

[Revised list] Price, post free

	s.	d.
Future of Islam	4	0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al Madinah & Meccah		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, illustrated	1	9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great *Persian* epic written by Firdausi	0	7
Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T. WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction	1	9
Swami Vivekananda. An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4	3
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views	2	8
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s d. post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value"—*Modern Review*.	1	6
The Late Mr Joseph J Doke: a Memoir specially written for INDIAN OPINION also contains a report of the memorial service and an editorial tribute	0	6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev C. F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Sakuntala, and Dram by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles		9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubaiyat of Omar Khayyam,	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	1	9
The Bhagavad Gita	1	3
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold		1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1	9
Mahommedanism, by Prof Margoliouth	1	[illegible]
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last,	1	10
Self-Help, by Smiles		10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
The Heart of India	1	9
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	1	9
Part II	1	9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in his sphere.	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu on the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon Mr Gokhle and the Indenture System	0	6
The Hon Mr. Gokhale's Tour in South Africa Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to half-price	2	6
The Ethics of Passive Resistance	0	4
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	8
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	2	10
M K Gandhi and the S A Indian Problem, by P J Mehta	0	7
M K Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India by J L P Erasmus	0	7
A Book and its Misnomer (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame)	0	7

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	1	9
The Persian Mystics		
I Jalaluddin Rumi	2	9
II Jami	2	9
The Bustan of Sadi	1	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	9
Rubaiyat of Hafiz	1	9
Heart of India	1	9

New Books

	s.	d.
Hinduism—Religions ancient and Modern series	1	8
Letters from John Chinaman by G. Lowes Dickinson	1	8
Stories & sayings of India Ceylon Burma and the near East by Fyvie Mayo	1	8
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy or Christianity not as a mystical doctrine but as a new life—conception	1	0

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press.

Phoenix, Natal.

N B. Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૫ નવેમ્બરથી તા. ૧ ડીસેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—મહાગસર સુદ ૮ થી મહાગસર સુદ ૧૪ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મુસલમાન—તા. ૬ મહોરમથી તા. ૧૨ મહોરમ સુધી ૧૩૩૩ હીજરી.

પારસી—તા. ૧૫ થી તા. ૨૧ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અં. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. તા.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૫	સુદ ૮	૬	૧૫	૪-૫૩	૬-૩૮
ગુરૂ	૨૬	,, ૯	૭	૧૬	૪-૫૩	૬-૪૦
શુક્ર	૨૭	,, ૧૦	૮	૧૭	૪-૫૩	૬-૪૦
શની	૨૮	,, ૧૧	૯	૧૮	૪-૫૩	૬-૪૧
રવી	૨૯	,, ૧૨	૧૦	૧૯	૪-૫૩	૬-૪૨
સોમ	૩૦	,, ૧૩	૧૧	૨૦	૪-૫૨	૬-૪૨
મંગળ	૧	,, ૧૪	૧૨	૨૧	૪-૫૨	૬-૪૩

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4
Single copies		1

Advance, and, if paid by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
ની ગુજરાતી વાંચણી.
કીમત ૪ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. ટીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન — ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનો ધર્મ	૦	૩
શરીર સંપાત	૦	૩
જસમાની વરણી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટાલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૨
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં ગ્રીસના સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
સુરખશાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈન.મી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના અખાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રોસ કરવા નહીં અને ના પૈસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું—
ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી.

તા. ૨૯ ઓક્ટોબરના ઈંગ્લીશ ગ્રાફીકના અંકમાં હીંદી લશ્કરના ચાર ચિત્રો આપેલા છે તેમાં એક ચિત્ર લેફ્ટ. ક્રોમ્બર એક હીંદી અમલદારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે બીજામાં સર પ્રતાપ સીંગ છે; અને ત્રીજા તથા ચોથામાં ઘોડેસ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

છાપનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઈંગ્રેજીમાં વરણન તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ છબીઓને સારૂ લઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાઈભાઈને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨—૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઈ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારસિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

આ લવાજમ અગાઉથી લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર ભાવનો દર વારસિક શી ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે, જો ચેક એક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપરાંત વધારે ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રસિદ્ધ કરનાર મનસુખલાલ હીરાલાલ નાજર અને આલબર્ટ વેસ્ટ, ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 46—Vol. XII. WEDNESDAY, NOVEMBER 18TH, 1914. [illegible]

OPINION ON THE VICEROY'S PLAN

I[illegible] opinion in India has not [illegible] with [illegible] the speech de[illegible] by His Excellency the Viceroy in his opening [illegible] of the [illegible] of the Imperial Legis[illegible] Council [illegible] the problem [illegible] by the attitude of the [illegible] Colonies to the [illegible] of Indian emigrants.

The *[illegible]* observes:—"The real [illegible] of this [illegible] lies in the differential treatment which the Colonials receive in our own country, from our own Government. While our people are excluded not upon any special or specific grounds as happens in the case of the British or continental emigrants, but on the general ground that they are Asiatics, we allow every Colonial, whether desirable or undesirable, and without any consideration as to whether his residence here will hurt our own economic, political, or cultural interests. But we even do more. We give them special privileges that are not enjoyed by the people themselves. They can enter [illegible] professional treatment in our law-courts and receive it in every walk of life. They can [illegible] without licence and carry them about them as they please, which we are not entitled to do. It is these differences in our own country which makes our exclusion, [illegible], from the Colonies so offensive and irritating. And we would earnestly invite the attention of the Viceroy to these side issues that lend its real sting and complexity to this question of emigration from one part of the Empire to the other, to which His Excellency referred in his speech, and in regard to which his lordship desires to have the considered opinion of the Indian public."

The *Advocate* of Lucknow writes:—"We are extremely unwilling to comment upon a proposal emanating from such a true friend of India as Lord Hardinge is, but nevertheless we deem it our duty to point out that such an arrangement though it will concede something to Indian sentiments cannot be accepted by the people as a fair and final settlement of the question. The people of India are [illegible] to demand [illegible] but what they want is that the [illegible] in the case of Indians should be the same as those existing in the case of [illegible] [illegible] of the people [illegible] the Colonials should not have a [illegible] objection to [illegible] the [illegible] and right to [illegible] of the country."

The *[illegible]* writes as follows:—"We are grateful to His Excellency for the [illegible] which he breathed throughout the speech. But [illegible] the official view of the *[illegible]* [illegible]. Without endeavouring to criticise the well-meant proposal now offered we might be permitted to observe that it is not [illegible] [illegible] matters are best held in abeyance till a more suitable opportunity offers itself for free and unhampered discussion of their merits and demerits. Any ill-considered comment offered is now liable to be misconstrued and we would earnestly beg the Government of India to drop for the present the proposed system of emigration by passports which has an un-English ring about it."

The *Mahratta* of Poona remarks:—"We are sure that the suggestion which the Viceroy has made for the substitution of a policy of co-operation and reciprocity for that of isolation would be highly appreciated by Indians. It seems to be proposed that Indians should agree to certain restrictions on free emigration to the Colonies and that the Colonies should on their part agree to admit a certain number of Indians on the Japanese [illegible]. Such a solution has practicability to recommend itself, and we think that if it be distinctly understood that the solution is accepted only as a tentative practical measure to minimise the unhappy friction between the Colonies and India, the solution will be acceptable to most Indians. That India should keep an open door to any Colonial who cares to come and exploit the country and that the Colonies should insist on limiting by law the number of Indian immigrants is not very equitable. But looking facts squarely in the face, one would see the undesirability of raising objections to a practical arrangement of the nature suggested by the Viceroy, however these objections may be based on justice or fair play. But the question is not a [illegible] and we need not [illegible] it further at present, especially when a common danger has made India and the Colonies alike forget differences, merge prejudices and concentrate all efforts towards one supreme end—the safeguarding of the honour and interests of the Empire."

The *Indian Social Reformer* says:—

"His Excellency [illegible] the doctrine that the full rights of citizenship of the British Empire include the right to settle in any part of that Empire irrespective of the [illegible] of local legislation [illegible] [illegible] to which [illegible] is sought. If we may venture to say so, the doctrine should be more [illegible] that the full rights of British citizenship include the right to settle in any part of the Empire and local legislation [illegible] this right is a violation of the principle of a [illegible] Empire except as regards [illegible], [illegible] and persons suffering from contagious diseases. His Excellency said that the doctrine which he described was the one for which the Government of India had long and [illegible] contended, but he thought that the course of events had made it more and more clear that there is no hope of its adoption. We regret if this should

[illegible] such a state of things is against all our ideas of Imperial citizenship. [illegible] of the Prime Minister's [illegible] the Empire [illegible] ... claim, where all alike are subjects of the King-Emperor [illegible] our common interest and fortunes, we have deal with [illegible] their association [illegible] under a flag which is a symbol to all [illegible] of unity that the world [illegible] cannot dissever or dissolve." We cannot believe this was rhetoric.

There is no statesman living whose words will evoke more implicit acceptance among Indian publicists but we are constrained to say that His Excellency's generous endeavour to remove what he called the misapprehensions regarding the attitude of Colonial statesmen to India and her people, is not altogether convincing. No one says that the latter are actuated by feelings of "animosity" towards Indians. Animosity is a sentiment which people feel to those whom they regard as their equals. The average Colonial looks on the Indian as being unquestionably his inferior, because the latter happens to be "coloured," and his feeling towards him is one of contempt. We know that European emigrants are rejected from the Colonies as well as Indian, but can it be maintained that the tests are the same in both cases? By the way, Mr. Roche's figures, which His Excellency cited, as to the numbers of English and Indian emigrants rejected by Canada, are misleading. During the last ten years 917 English persons are said to have been rejected at Canadian ports as compared with 376 Indians. What is the total numbers of the two races which sought admission? We have not the figures, but we fancy the English rejected will work out to a small fraction of the total as compared with the Indian.

We do not wish to follow His Excellency in his criticism of the organisers of the *Komagata Maru's* trip to Canada. The law laying down the "continuous voyage" clause, is an obvious subterfuge, and it has seemed to us that the promoters of the *Komagata Maru* trip, have done a service by showing up unmistakably that it is so. No doubt, the adventure entailed sufferings to those who engaged in it, as the Passive Resistance movement in South Africa did on those who [illegible] Excellency's words used in another connection in an earlier part of his speech, there is a worse thing than physical hardships, and that is national dishonour. We do not think that any solution which does not recognise that the question to the Indian people is essentially one of national honour, is likely to prove acceptable.

The alternative solution which His Excellency has put forward for the consideration of the Indian public is based on the analogy of the arrangement between [illegible] who, we believe, are admitted every year on payment of 50 dollars a head, into Canada, but we are not at present in possession of the details of the agreement. His Excellency spoke of the agreement with the Colonies being on "a basis of complete reciprocity." If the reciprocity is really complete, that is to say, if the Colonials enjoy no more and [illegible] no less rights in India than Indians in the [illegible], the acceptance of such a scheme as that [illegible] by His Excellency [illegible] with [illegible] It is on this point that the country would like to have more information. For instance, would the Canadian or Australian be [illegible] for the Indian Civil Service, with[illegible] enjoying a corresponding right in the [illegible] for the Government of India to issue a full statement of the scheme and to invite the opinion of the public thereon.

Transvaal Shop Hours and Licensing Ordinance

The following are the principal provisions of Ordinance No. 11 of 1914, Transvaal, to amend the law relating to shop hours and the granting of licences by local authorities.

"Delivery man" shall mean a person employed about the business of a shop for the purpose of delivering goods to customers outside the shop;

"Hawker" shall mean any person who travels with a wagon or other vehicle (other than a hand barrow or hand cart propelled by himself) and who carries goods for sale;

"Local authority" shall mean a town council, village council, or health committee, constituted under the Local Government Ordinance 1912, or any amendment thereof;

"Occupier" shall mean the person, company, association or partnership employing any person in or connection with any shop and shall include the manager, agent, or other person having charge of any shop or acting or apparently acting in the general management or control of any shop;

"Open" in relation to a shop other than a vehicle shall mean open for admission to a person for the purpose of selling or supplying to him in such shop any goods or merchandise;

"Pedlar" shall mean any person who travels on foot and without a vehicle (other than a hand barrow or hand cart propelled by himself), or with a pack animal or carrier and who carries goods for sale;

"Public holiday" shall mean and include any public holiday established under the provisions of the Public Holidays Act, 1910, or any amendment thereof;

"Shop" shall mean any building or portion of a building, structure, room, market stall, tent, booth, vehicle, other than the delivery van of a shop (as herein otherwise defined), or any place whatever separately occupied in such building, portion of a building, structure, room, market stall, tent, booth, vehicle, or other place be used for the sale thereon or therefrom of merchandise or goods, food or refreshments, or for the storage of such articles for the purpose of sale or as a hairdresser's shop, but shall not include any premises licensed for the sale of intoxicating liquors under the provisions of the Liquor Licensing Ordinance, 1902, or any amendment thereof;

"Shop assistant" shall mean any person wholly or mainly employed in or about a shop, but shall not include the principal or general manager of a shop or any person employed solely as a delivery man or caretaker or as cook, cleaner or other domestic or menial servant; provided that in any shop where not more than three white persons are employed the manager of that shop not being the owner of the business shall for the purposes of this Ordinance be deemed to be a shop assistant as well as an occupier.

(2) Whenever in this Ordinance the following classes of shops are mentioned the expressions hereinafter set forth in inverted commas shall mean shops wherein or wherefrom the sale of all or any of the articles specified in the several definitions thereof as appertaining to the business of those shops is carried on:—

"Baker's shop" shall mean a shop wherein or wherefrom is carried on the sale of bread, cakes, biscuits, buns, or other breadstuffs and yeast;

"Booksellers', Stationers', and newspaper shops" shall mean shops wherein is carried on the sale of books, magazines, and other literature, writing materials, stationery, and newspapers;

"Chemist's Shop" shall mean a shop wherein is carried on the sale of medicinal preparations, drugs, patent medicines, and chemicals, surgical, medical, [illegible] disinfectants, antiseptics, and vermin destroyers, prepared foods for invalids and children, feeding cups and

brushes, and toilet and photographic requisites, and of which the occupier is a chemist and druggist;

"Dairy" shall mean a shop wherein or wherefrom is carried on the sale of milk or cream (other than tinned or condensed milk or cream), or eggs, or the manufacture and sale of butter, cheese, and other milk products, but shall not include any premises situated on any farm or land on which such milk or other products are raised by the occupier of those premises;

"Hairdresser's Shop" shall mean a shop wherein is carried on the business of shaving, and of cutting and dressing human hair, and the sale of wigs, false hair, or other substitutions for or additions to the natural human hair, and of preparations for the hair and complexion and toilet requisites;

"Kaffir Eating-house" shall mean a shop wherein is carried on the sale of food and drink exclusively to natives and coloured persons for consumption on the premises;

"Refreshment Shop" (comprising tea-room, cafe, restaurant, and confectioner's shop) shall mean a shop wherein is carried on the sale to white persons of food and non-intoxicating drink for consumption on the premises or the sale of fresh fruit, bread or other food freshly prepared for consumption off the premises;

"Tobacconist's Shop" shall mean a shop wherein is carried on the sale of tobacco, cigars, cigarettes, pipes, and other smoker's requisites.

(To be continued.)

From the Editor's Chair

THE LATE MR. ISAAC

We deeply regret to announce the death of Mr Gabriel Isaac, one of the most ardent of the European sympathisers with the Indian cause in South Africa, and an advocate of every cause that seemed to him to be a righteous one. If any word could sum up Gabriel Isaac's life it surely is the word "brotherhood." He lived and died the brother of every man and woman, whose sorrows he shared and whose joys he doubled. His sense of fellowship was all-embracing. He rarely criticised, but always had a kindly word of excuse for those who failed to reach the highest in them and there is no-one who did not have a kindly word to say of him—such a character could have had no enemy. We know that it was one of his dreams to proceed one day to India, to which country he felt he owed so much, and for which he has done such splendid service. We feel that his untimely demise—for he was a comparatively young man—is a loss, not alone to those who knew him personally, not even to the whole of the South African Indian community. It is a loss to the Indian motherland, for there is little doubt that his end was hastened by his humble self-sacrifice on her behalf. Gabriel Isaac's life should be a beacon-light for young Indians who dream to serve their country in any capacity, however humble it may be. He served India in just that spirit of humility. He was never in the limelight. His was the true spirit of Passive Resistance and his memory is green.

INDIAN EMIGRATION

We publish in this issue articles and extracts from Indian newspapers to hand by the last mail commenting upon the Viceroy's suggestion with reference to the question of Indian emigration to the Dominions. We have already stated that, in our humble opinion, the suggestions made were not altogether timely, even though His Excellency may have felt that the moment when Indians and European Colonials were fighting shoulder to shoulder on the same battle-field provided an admirable opportunity for endeavouring to arrive at a reasonable compromise. One thing is quite clear from the articles that we reproduce, and that is, that the people of India are not prepared for one moment to offer up any single fragment of their self-respect upon the altar of Colonial exclusiveness. If any settlement is to be reached, Indian public opinion will insist upon its being based upon a real reciprocity, that is to say, a mutual recognition of equality of status. Up to now, Colonial sentiment has been hostile, but the hostility has been contemptuous. That spirit of contemptuousness must disappear if a settlement of this longstanding controversy, even of a provisional nature, is to be reached. What the position will be after the war it is difficult to say, but there is no doubt, we think, that the Dominions will have to regard India from a very different standpoint to that which they have adopted in the past, and in that settlement, which we all hope for, Indian leaders of public opinion must be consulted and their views taken as those of men who speak with authority. We do not wish to see another Imperial Conference where a high Anglo-Indian official is put forward to speak for India. In a matter of this kind, even the Secretary of State, deeply sympathetic though he may be, is not the proper spokesman of Indian patriotic and national feeling. None but an Indian ought really to speak for India in such a matter, and there are many Indians who can speak with knowledge, earnestness, and authority.

In Memoriam

The late Mr Gabriel Isaac was born in England, at Leeds, on the 6th November 1874, and he had, therefore, just completed 40 years at the time of his death. His father, who died not very long ago, was a jeweller in a large way of business, and Mr. Isaac was brought up to this occupation. Feeling the need for greater freedom than he could get in England, he came to South Africa some time before the war, and engaged in various occupations. During the war, he joined the Kaffrarian Rifles, and was one of the besieged in the town of Wepener, in the Free State. Resuming civil life upon the conclusion of hostilities, he came in touch with the Theosophical movement in South Africa, and subsequently became an ardent theosophist and a staunch vegetarian. He read papers before various Lodges of the South African Theosophical Society, and in his conduct and conversation, endeavoured, so far as he had the strength, to live in accordance with the beliefs that he had gained. It was as a theosophist and a vegetarian that he became closely associated with Mr. Gandhi, and, through him, with the Indian community. Though never an orthodox Jew, Mr Isaac took the highest pride in calling himself a Jew and living according to what he deemed to be the inner spirituality of Judaism. He felt, as a Jew, that he could not rest whilst another people was being subjected to persecution of a type with which he was entirely familiar, and he accordingly devoted his energies in many directions to overcome popular prejudice against the Indian community. By argument, conversation, correspondence, travel, and lecture, he did his utmost to reconcile Europeans and Indians to each other in this country, and no later ago than last Easter he delivered a thoughtful address before the Theosophical Convention at Durban with the object of re-awakening interest in the Indian question amongst South African theosophists, whilst he subsequently addressed in the various lodges an explanatory address thereon. In 1913, when the situation at Delagoa Bay was critical, during the Passive Resistance struggle, Mr. Isaac proceeded there in order to clear up the position somewhat, and he subsequently founded

about the East Coast as far as Mombasa, collecting funds for the Passive Resistance cause, having meanwhile thrown up his ordinary work so that he might be [illegible]. Whilst engaged thus he had a severe [illegible] illness, from which, however, he duly recovered. Towards the end of 1911, he returned to England from which he had been absent for many years, in order to pay a visit to his widowed mother and his other relatives. He [illegible] that his father [illegible] as he wished to be free to use his life as his conscience might direct him. He had a most serious break-down in health and it took him the best part of a year to recover from this. When the struggle was revived last year he returned to South Africa and at once threw himself heart and soul into the movement. He was placed in charge of the Pinetown temporary camp, and devoted himself there to succouring the helpless, and giving such aid as lay in his power. For this he was convicted and sentenced, by an unimaginative and unimpressionable Magistrate, to two month's imprisonment with hard labour at the very time that successful negotiations had been conducted, resulting in an armistice. He served for three weeks with hard labour during which time, as a strict vegetarian and a strong Passive Resister, he existed on a starvation diet, with the result that he had not been out of gaol for long, before he again had a serious break-down, from which he never subsequently entirely recovered. About a month ago he fell ill again with a severe attack of malarial fever, and in endeavouring to overcome it, he unhappily so weakened his constitution that he was unable to re-act to the treatment to which he was subjected, and he died early on the 8th instant in Johannesburg Hospital, where he was taken after having been for some time nursed by Miss Knudsen, of the Yeoville Lodge of the Theosophical Society.

A Personal Note

Gabriel Isaac has gone from us and his absence leaves a pain. His cheery presence, his serenity of mind, his hopefulness of outlook all combined to render him a generous-natured comrade. He was my first intimate friend in Johannesburg, at a time when I ached for the friendship and the understanding of one moved by like motives to my own. We greeted each other one night at the Johannesburg Lodge of the Theosophical Society, as fellow Jews, fellow-theosophists, fellow-vegetarians, and we subsequently became fellow-workers in a cause then lying under a shadow. Many a time did we discuss the Indian problem in one or other of its phases, and it was easy to see how Gabriel sought unceasingly for means to help those who were fighting such an uphill fight. When, later on the crisis came, the Passive Resistance Struggle was in full activity, and I myself was so deeply involved in it, he, realising how essential it was for me to leave those dear to and dependent upon me untended, took my place in the family so far as possible, for he was living with us, and became to my wife dearer than her own brother. He was one of us. We were one with him. He lived with us for about three years, during which time we came to know, to respect, and to love each other more. He was so transparently sincere, so utterly honest, and so hopeful. No man could have been truer, and no friendship lovelier than his, which he extended to all who made demands upon him. He did not wait to be called upon to works of good-will but rather sought to anticipate the need for his services and his cheery presence. Many are the acts of private charity done by him within my own knowledge. In fairly [illegible] must be those acts of a kindly nature known only to himself and the Spirit of Light and Truth that he adored. Time and time again did he cheerfully surrender his bed to a friend. His habits were simple, and in general he [illegible] to him. [illegible] When he heard of the revival of the Struggle

last year, he at once knew that I should be deeply involved in it, and unable, therefore, to attend to business affairs and he felt impelled to return to South Africa speedily in order to take charge of my family obligations, so that I might be fully relieved for public work. Where are such friends, such brothers, to be found? Those of us who knew him intimately weep for our loss, but not for his surrender of life upon which he had for so long now set light a hold. It was my privilege to be the last of his friends to exchange greetings with him before he passed gently into the Unknown. On the fateful Sunday we had seen him in the afternoon, at about 5.30. I was, however, suddenly called to the Hospital three hours later, to find that he had become suddenly weaker, but was then somewhat better under treatment. At 9 o'clock that evening we went again to the Hospital, and I then saw him for the last time alive. He was conscious, and we exchanged a few words. His last words to me were "Good night, Henry." Four hours later, when I was called again, I found but his mortal remains. He had passed quietly to rest. In his last sleep his countenance was peaceful. No doubt he is still in search of that truth for which he had such longing, and which he [illegible] mystical ways and in such strange guises. His spirit will undoubtedly find the great object of its search. Though Gabriel Isaac is gone from us, his memory lingers with us sweetly, and we know that, in spirit, he is serving the same causes for which we who remain behind, live. His end was peace, as we should all have hoped and desired for him, and his most ardent belief may surely be crystallised in those wonderful words of the "Bhagavad Gita", that he always carried with him, and which was ever a source of solace to him:

Never the Spirit was born, the Spirit shall cease to be never;
Never was time it was not; End and Beginnings are dreams;
Birthless and deathless and changeless remaineth the Spirit for ever;
Death hath not touched it at all, dead though the house of it seems.

H. S. L. POLAK

Communal Sympathy

From Capetown Gujarati community:—"The Gujarati Hindu community of Capetown deeply regrets the loss of one of the European supporters of the cause of India in South Africa. Our people will ever remain grateful for the good services Mr. Gabriel Isaac has rendered towards our cause and sincerely beg his relatives to accept our sincere condolences."

From Natal Indian Association:—"Deeply mourn Mr. Gabriel Isaac's death."

From Rustomjee and Zoroastrian Anjuman, [illegible]—"Deeply deplore death Mr. Gabriel Isaac."

[illegible]—"Kimberley Indians learn with deep sorrow the loss they have sustained in the death of Mr. Gabriel Isaac. Kindly convey the community's sincere sympathy and respectful condolence to his family in their sad [illegible]."

From the Awakened India Society, Capetown:—"The Awakened India Society of the Cape deeply regrets [illegible] Gabriel Isaac, one of the stalwart band of Europeans who have sacrificed themselves and worked for the cause of India and of righteousness in South Africa. May God rest his soul in peace and give true consolation to his relatives."

[illegible] Society, Port Elizabeth:—"Deeply grieved lamented loss Mr. Gabriel Isaac. His able career and services [illegible] Indian community in general. His sympathetic attitude during his life and especially during the recent upheaval [illegible]"

Indians of the Union, proud of his race, who derived advantage from his ministrations. His able work demands national mourning for his great loss which is deeply regretted by local community. Society prays that departed soul may a rest peace. Convey condolence relatives."

At a special meeting of the Natal Indian Association, with Mr. Parsee Rustomjee in the chair, the following resolution was passed:—

"That this meeting of Indians deeply deplores the untimely death of an esteemed friend in the late Mr. Gabriel Isaac who though a European had at great personal sacrifice been a worker for a number of years in various parts of South Africa for the amelioration of the condition of Indians in the Union and so recently as the Indian strike was sentenced to a term of imprisonment for assisting and succouring Indian strikers in distress and cheerfully bore his incarceration notwithstanding his having had to adopt passive resistance against certain of the gaol regulations and that an expression of the community's grief be conveyed to the sorrowing relatives of the deceased gentleman."

The Funeral

The funeral of the late Mr. Isaac which was arranged by the Transvaal British Indian Association (with the kind co-operation of the Jewish Burial Authorities), as a tribute to the public services rendered to the Indian community by him, took place on the day of his death at 4 o'clock at the Jewish section of the Braamfontein cemetery. The procession left the Johannesburg Hospital a quarter of an hour earlier. Amongst the mourners were Mr. L. Isaac, the brother of the deceased, Messrs. L. B. Newmann, Laure, J. Newmann, Bamsthene, Skinner, Mr. and Mrs. Polak, Miss Schlesin, Mr. E. Ritch, Mrs. W. M. Vogl, Mrs. E. D. Van Weenen, Messrs. A. M. Cachalia (Chairman of the British Indian Association), Bhikhee, C. K. Thambi Naidoo (Chairman of the Tamil Benefit Society), P. K. Naidoo, P. Moonlight Moodaliar, S. Rooyappen, D. Morgan, F. B. Ernest, S. B. Medh, J. P. Patel, G. K. Patel, Jeevanjee Patel and Messrs. C. F. J. Franz, J. Fortoen and Ho Yung (representatives of the Chinese community). A number of other European and Indian friends were also present. Wreaths were laid by the British Indian Association, the Tamil Benefit Society, the Patidar Society, the Koli community, the Chinese community, Mr. and Mrs. Polak, the Natal Indian Association, the Natal Zoroastrian Anjuman, the Vereeniging Branch of the Theosophical Society and several friends. Among the pall bearers was Mr. Polak. The burial service according to Jewish rites was conducted by the Rev. S. Manne.

In a recent address before the Royal Colonial Institute Lord Emmott, lately Under Secretary of State for the Colonies, said, referring to the self-governing Dominions:—On the other hand, I doubt if they allow us sufficient credit for our success in governing those parts of the Empire where we have direct control. I do not think they quite appreciate what a great task we have performed in providing for the government and enlightened rule of 350,000,000 of peoples who live within our Empire outside the borders of the United Kingdom and the Dominions. I doubt if they understand fully the fundamental, ethical principle on which our rule is based and they do not perhaps realise how essential a continuance of those principles is if our rule is to be permanently successful. If I am correct in these views I may say further that they do not grasp how important an understanding of this question may be if some day closer organic union between us and them is to be brought about.

Indians and the War

London, November 9th.—Havas's correspondent at Paris telegraphs that a French officer, attached to the Indian troops, contributes to *Le Temps* a description of the battle of Flanders.

The Indian contingent fully shared in the losses and in the glory. They were scarcely landed when they were thrown into the centre of the furnace. They sustained their losses unflinchingly, and never was there the slightest sign of wavering.

If our Allies wished to experiment in the bringing of troops from India, the experiment has given most decisive results, and the battle of Flanders will prove to be one of the most fatal to the German forces.—Reuter.

Bengal Lancers' Exploit

London, November 9th.—The *Daily Mail* reports that when the Allied troops were compelled to evacuate Ramscapelle 5,000 Bengal Lancers, on being sent to the rescue, dismounted, and charged lance in hand. The Allied infantry cheered the magnificent sight, then dashed forward, and with their bayonets strewed the streets of Ramscapelle with German corpses, while 12 naval guns and a thousand prisoners were captured.—Reuter.

Tribute to Indian Troops

London, November 10th.—*The Times* correspondent in West Flanders pays a high tribute to the Indian troops. He says they are fighting with an enthusiasm and dash which has electrified the whole army. The Gurkhas have upon occasion turned superior numbers of Germans out of the trenches after cross-country dashes, and have surprised the enemy by night and crept back to our lines, leaving many Germans dead.

Another *Times* correspondent, telegraphing from Northern France, declares that the enemy is afraid of the Indians. Often in the darkness the Gurkhas discard their rifles, and, armed only with kukris, stealthily leave the trenches. They have their own system of signalling, and often kill sentries without the slightest sound; then a dark mass, without warning, dashes up to the lines of the enemy's trenches. Such night attacks make openings for the British troops.—Reuter.

Lord Mayor's Banquet Speeches

"We have no quarrel with the Musulman subjects of the Sultan," said Mr. Asquith at the Guildhall banquet on the 9th instant. Our Sovereign claims amongst his most loyal subjects millions of men of Moslem faith. Nothing is further from our thoughts than to encourage a crusade against their creed and their holy places. We are prepared to defend them, should the need arise, against all invaders, and maintain them inviolate, but the Turkish Empire has committed suicide and dug with its own hands its own grave."

Lord Kitchener referred to the good work done by the London Scottish and the Indian troops. The latter were showing, by the utmost enthusiasm, courage, and devotion, the martial spirit with which they were imbued.

He added: "I also wish to testify to the admiration, respect, and gratitude felt for, again by their comrades in the British Army."—Reuter.

Maintained the Line

London, Nov. 11 (Reuter).—An eye-witness with the British Headquarters says that the Indians have a soldierly ambition to prove themselves fit to stand side by side with their brave British comrades. They have a proper perspective of their work, and if they have been temporarily checked in one place they made good in another. Their commander has pride in reflecting that they have maintained the line which they were asked to maintain in perhaps the world's greatest

battle. The British officer has undergone precisely the same hardships as the men. Britain is paying a cruel and constant price in the loss of officers, as of men, and numbers in the price lose more bitterly than in the Indian Army, where there is a friendship and sympathy between officers and men which are unsurpassed in any Service in the world.

Lieut-General Sir J. Willcocks, in an inspiring Army order, reminds the Indians that they are "the first to have the honour to fight in Europe for the King Emperor. From the mosques and temples prayers are ascending that you will answer by proofs of valour."

Some Difficulties of Position

London, November 10 (Reuter)—The Press Bureau issues a statement from an eye-witness with the Indian forces in France, who describes a long battle, which has been stubbornly contested, though there are now signs, he says, that the violence of the German offensive is weakening. He emphasises that the Indian troops are experiencing circumstances of special difficulty. They are in a strange country, and from their training and instincts are accustomed to quite different conditions. Even to distinguish a German from a Frenchman in the dark is not easy, and they understand only their own language.

The enemy has been especially instructed to inflict upon them the severest possible punishment. There is great satisfaction that the Indians have so finely fulfilled the promises of their high reputation. But a word of caution should, he continues, be uttered regarding the amazing adventures and exploits attributed to the Indians. Such recommendations are not desired by either officers or men.

"An Ideal Future"

Sir Valentine Chirol writes in *United Empire*:—

Under the British *Raj*, there is nothing to forbid the most fervid Indian nationalist from dreaming of an ideal future in which India might take her place as a self-governing Dominion amongst the States of the British Empire, however incalculably distant that goal may look to the more practical eye of the Englishman; but under any other foreign rule than ours, how long would the Indian have a chance of retaining even that limited share which he now enjoys in the administration and in the public affairs of his own country? . . .

Who can doubt that, as the result of this generous co-operation in war, there will come, when the war is over, a desire for closer and more generous co-operation in peace between Europeans and Indians? Who can doubt that both sides will approach in a broader spirit and with deeper insight the many social and political problems which have still to be worked out in India? Who can doubt that the delicate question of Indian position within the Empire will present itself from a very different angle to the British people not only of these islands but in our great self-governing Dominions, after Australians and Canadians, South Africans and New Zealanders have shared with Indian troops the dangers and the glories of the battlefield . . .

. . . The vigorous action of the present Viceroy in defence of Indian interests during the unfortunate South African controversy last winter produced an almost equally deep impression upon Indian opinion, for the position which Lord Hardinge as Viceroy took up on that occasion was, to all intents and purposes, just the position which might have been taken up by the head of the Government of one of our self-governing Dominions. Again now the action of the Imperial Government in despatching the Indian troops, not merely, as has often happened before, to fight the battles of the Empire in outlying regions, but to take their place alongside of her fellow Dominions' army on the battle-fields of Europe, bears signal testimony to that closer and more intimate relationship between India and the other component parts of the Empire which it is the object of both British and Indian statesmanship to promote.

News in Brief

News to hand of Mr. Gandhi by the last mail indicates that he has been seriously ill. At the time the mail left, however, he was slowly improving. We earnestly hope that next week's report will show a continued improvement. What he evidently needs is complete rest.

Lord Roberts died on Friday night whilst on a visit to the Indian Army at the front. Many Indians wept, says Reuter's correspondent, when told of his death.

The Transvaal Indian community has received the grateful thanks of the Committee of the Fancy Fete held at Arcadia "for their kindness in providing such a magnificent show" on behalf of the Belgian Widows and Orphans.

Sir Henry Juta, Kt., K.C., has been gazetted Judge President of the Cape of Good Hope.

The Hon. Sir James Rose-Innes, K.C.M.G., has been gazetted Chief Justice of South Africa.

Judge Maasdorp, of the Cape Province, has been gazetted a Judge of appeal in the Appellate Division.

The *Pall Journal* prints a prediction said to have appeared early this year in an almanac in the Indian State of Godpore, and to have been brought to the editor's notice by a Hindu named Sarma, living in Paris, whose two sons have joined the foreign legion. "In the month of July," says the prediction, "all Europe will be beset by a war, setting in war all the countries accompanied by enormous disaster. In November a great Emperor will lose his crown, and the war will end."

The first Indian Good Templar Lodge in England was instituted at the Indian headquarters, Cromwell-road, South Kensington, recently, says the *Morning Post*. A preliminary conference was held, when the Under Secretary for India, Mr. Charles Roberts, M.P., presided, and wished the enterprise success. He thanked those Indian students who had formed an ambulance corps for service during the war. The Lodge adopted "Star of India" as its name. Its Indian members are mainly University students. Several English officers joined as associates of the Lodge, which will meet monthly on the premises. Mr. Chinnayya is Hon. Secretary.

The report that the Turkish Government has prohibited the immigration of Jews into Palestine will be received with concern amounting almost to consternation (says the *S. A. Jewish Chronicle*), especially by Zionists, and among Zionists especially by those who were supporters of the policy of practical work in the Holy Land. There is unfortunately no reason to doubt the accuracy of this report, and there can be no doubt that such instructions have been given. The same report states that the authorities at Jaffa and Jerusalem have been instructed not to depart on any account from the order prohibiting Jewish immigration.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

INDIA'S GREAT LOYALTY

(The cartoons on this page are reproduced from *Hindi Punch*, Bombay).

"The Young Brother of India"

(LIEUTENANT HARDINGE)

Son of the Viceroy, who was wounded whilst fighting for his country

A War Offering

HIND—You will kindly accept this, Sister Brittania, as token of my love and regard for you and yours, and my loyalty and devotion towards my beloved King-Emperor and his Throne.

BRITANNIA—I am simply charmed, my dear Hind. How can I sufficiently thank you for this gracious offer!

Hand in Hand

(In the House of Lords on [illegible] August Lord [illegible] said that [illegible] the wonderful wave of enthusiasm and loyalty throughout India was largely due to the [illegible] of the Indian people that Indian soldiers should stand side by side with their comrades in the British Army. India was aware of the employment of African troops in France, and [illegible] would be a disappointment in India if Indians had been debarred from participating in this war. The Army would then be [illegible] by soldiers who were high-[illegible] men of [illegible] class [illegible], and he was certain they would give the best possible account of themselves.)

Private Aga Khan

(His Highness the Aga Khan has offered to serve even as a private.)

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૩ ડીસેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૫૧.

અધિપતિની નોંધ

રંગ દ્વેશ વર્તમાન સમયમાં દુનિયામાં સઘળે જગ્યાએ રંગદ્વેશે એટલે બધો અત્યાચાર ફેલાવ્યો છે ન જાણીને ખરેખર મહાન શોક ઉત્પન્ન થાય છે. કાળી અને ગોરી પ્રજાઓ વચ્ચે આ વિષમતા બહુજ ભયંકર અસર કરી રહેલી છે. સફેદ ચામડીની પ્રજા કાળી ચામડીની પ્રજાતાં કરતા પોતાની સરસાઈ હોવાનો દાવો કરે છે અને કાળી પ્રજા સાથે સામાજીક અને રાજનૈતિક વિષયોમાં ખુલ્લી રીતે તેમને હલકા ગણી તેઓના તરફ અસભ્યતા ભરેલી અને તિરસ્કારયુક્ત વર્તણુક ચલાવે છે. દ. આફ્રીકામાં હિંદીઓને અનેક દુઃખો વેઠવા પડયા છે અને હજુ વેઠવા પડશે તેનું પ્રયોજન પણ આ રંગદ્વેશજ છે. અમેરિકામાં નિગ્રોઓની અધોગતિ થઈ રહેલી જાણમાં આવે છે તેનું કારણ તેઓની કાળી ચામડીજ છે, અને એજ કારણને લીધે ઓસ્ટ્રેલીઆના મૂળ વતનીઓનું નીકંદન નીકળી ગયું. વળી અમેરિકાના નીગ્રોની માઠી દશાનું પ્રધાન કારણ રંગદ્વેશ સિવાય બીજું કાંઈજ નથી. હિંદી પ્રજાને રંગદ્વેશનો બહુજ કડવો અનુભવ બ્રીટીશ સામ્રાજ્યમાં થાય છે. ખુદ હિંદુસ્તાનમાં કે જ્યાં હિંદી પ્રજાની વસ્તી રહી તેમના ઉપર રાજ ચલાવવાનું હોય છે ત્યાં પણ તેમની સાથે રંગ દ્વેશને લીધે એંગ્લો ઈંડીઅનો છીટ ગણે છે એવા ઘણા દાખલા બહાર આવેલા છે કે હિંદના પ્રજાપ્રિય આગેવાનોને પણ રેલ્વેમાં કે જાહેર જગ્યાએ એવાજ કારણને લીધે અપમાન થએલ છે. ચામડીના રંગના ભેદને લીધે હિંદીઓ તરફ તદ્દન હલકા અધીન તેઓના તરફ તિરસ્કાર બતાવવામાં આવે એ મહા ખેદની વાત છે. હિંદી પ્રજા એક અતિ પ્રાચીન પ્રજા છે. તેઓના સુધારા બહુજ પ્રાચીન છે. તેઓમાં એવા એવા રાજનિતિજ્ઞ, ધારમીક અને સાધુ પુરૂષો ઉત્પન્ન થએલા છે કે જેમના જીવન અને કાર્યથી આખી મનુષ્ય જાતને અપુર્વ લાભો થએલા છે. હિંદી પ્રજાનું તત્વ જ્ઞાન, તેનો ઇતિહાસ અને શાસ્ત્રો એ દુનિયાએ એમ ઘણા પ્રખ્યાત વિદ્વાનોએ સ્વીકાર્યું છે. પાશ્ચાત્ય પ્રજા જે સમયે જંગલમાં નગ્નાવસ્થામાં પડી રહેલી હતી તે સમયે હિંદી પ્રજા સુધારાના શિખરે પહોંચેલી હતી એમ આજે ઇતિહાસ સાક્ષી પુરે છે. સફેદ ચામડી તે કાળી ચામડીએ દેશ, હવા અને કુદરતનાં પરીણામ છે અને તેથી કાળી ચામડીની પ્રજા સાથે તીરસ્કાર બતાવવો એ કુદરતની અવગણના કરવા જેવું છે. હાલમાં એક હિંદી પ્રજાએ ગોરા અમલદારોની વરતણુક વિષે જાણીતા લેખક મી. ઍન્ડ્રુઝ સ્ટેટ્સમેનમાં લેખ લખી આ ચર્ચા આપ્યો છે. તે વાંચતાં ખાસ વિશેષ શોક એટલા માટે થાય છે કે આવા પ્રખ્યાત વર્તમાનપત્રમાં પણ રંગદ્વેશનો સવાલ ઇંગ્લાંડ ખાતે ચર્ચાતો નથી ઇંગ્લેન્ડ બ્રિટિશ કરી શકતું અને ઇંગ્લાંડને ખાતર પોતાનું લોહીનું ટીપું રેડવા તૈયાર થએલ હિંદી પ્રત્યે અને તે પણ એક સાધારણ સૈનીક લડવઇઆ પ્રત્યે નહિ પરંતુ રાજા પ્રત્યે અસભ્ય વરતન ચલાવવામાં આવે છે તે કેટલી બધી શોચનીય બીના છે ? હિંદીઓ ઇંગ્લાંડને ખાતર પોતાના સંપૂર્ણ આહુતિ આપી રહ્યા છે તેવા સમયમાં પણ જ્યારે ઇંગ્લીશ પ્રજામાંના કેટલાકના હૃદયમાંથી રંગદ્વેશ નથી જતો તો તે ક્યારે જશે એ કહેવું અતિ મુશ્કેલ છે.

હીંદુસ્તાનમાં દક્ષીણ આફ્રીકાનો કોલસો ખરીદ કરવામાં આવશે. વાચનારને યાદ હશે કે દક્ષીણ આફ્રીકામાંથી હીંદુસ્તાનની અંદર કોલસો ખરીદ કરવામાં આવશે. કારી રહેલને મારે આગાઉ જ્યારે સત્યાગ્રહની લડતથી અહીં સામે ચર્ચા ઉભી થએલી અને હીંદુસ્તાનના બાપા તેમજ સરકારી આગેવાનોએ દક્ષીણ આફ્રીકાની સરકારની હીંદીઓ પ્રત્યેની વરતણુક માટે અણગમો બતાવવાને એક અવાજ જાહેર કરેલું કે દક્ષીણ આફ્રીકાના કોલસાની ખરીદી બંધ થવી જોઇએ તે વખતે હીંદી સરકાર તરફથી કાંઈ પગલું લેવાયું હોય એમ જાહેરમાં માલુમ પડયું નહતું. પરંતુ ગઇ તારીખ ૨૧ મી સપ્ટેમ્બરે સીમલા ખાતેની હીંદી વાઇસરોયની ધારા સભામાં સર હેનરી વરડે એક સવાલના જવાબમાં જ જાહેર કર્યું છે તેથી જણાય છે કે ૧૯૧૨ની સાલથી દક્ષીણ આફ્રીકાના કોલસાની ખરીદી થએલી નથી. લોક લાગણી એટલી બધી દુખાએલી હોય તે વખતે સસ્તા મોંઘાનો સવાલ રહી શકતો નથી અને હીંદી સરકારે પણ બીજેથી કોલસા ખરીદતા વધારે પઇસા ખરચવા પડે તો તેમ પણ કરીને દક્ષીણ આફ્રીકાના હીંદીઓના હીતની ખાતર હીંદી પ્રજા મતની સાથે ઉભા રહી હીંદી સરકારે તે સમયમાં અનુકુળ વરતન કરી જે લાગણી દર્શાવી તે જાણીને સંતોષ થાય છે.

વિલાયતના હિંદીઓની એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી

'ઇંડીઆ' ઉપરથી જણાય છે કે લડાઈના મેદાનમાંથી ઘવાએલા હીંદી સિપાઇઓને અંગ્રેજી બાનુએ મેડલી સેવા આપવામાં આવતા લાગ્યા છે. તેમની સારવારમાં મદદ કરવાને ઇંગ્લાંડમાં ઉભી થએલી હિંદી એમ્બ્યુલન્સ ટુકડીના કેટલાક માણસોને ફ્રાન્સ ખાતે કોઈ ખેડુતી અસ્પતાલે નીમી મોકલવામાં આવ્યા હતા અને એક અઠવાડીઆ પછી બીજા આઠ માણસોને મોકલવામાં આવ્યા છે. કેટલાએક માણસોને હિંદી લશ્કરને માટે રાખેલી હસ્પીતાલની સ્ટીમરોમાં સારવાર કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે. આ ટુકડીમાં હજુ બીજા માણસોની ભરતી કરવામાં આવે છે.

હીંદી રાજા સાથે અસભ્ય વર્તન

જે હીંદી રાજાઓ હાલની લડાઈ ઉપર વરતમાન યુદ્ધમાં ભાગ લેવા ગયા છે તેઓની સાથે અંગ્રેજ અમલદારો ભેદ રાખી વેગળા રહે છે તે બાબતમાં સુપ્રસિદ્ધ લેખક મી. એડવર્ડ કારપેન્ટરે '[illegible]' પત્રમાં એક લેખ લખ્યો છે. તેમાં તે લખે છે કે ફ્રાંસની એક હોટેલમાં એક અંગ્રેજ જનરલ બેઠો હતો તેજ ટેબલના ઉપર એક હીંદી રાજા પણ આવી બેઠો હતો. ખાલી બેઠા ટેબલ ઉપર આ જનરલ તેની સાથે એક શબ્દ સરખો પણ ન બોલ્યો એમ મેં જોયું. બીજે દિવસે રાત્રે હું હોટેલના સ્મોકીંગ રૂમમાં હતો અને મેં તેજ રાજાને ત્યાં જોયો. ત્યાં આગળ બ્રીટીશ ઓફીસરોનું એક ટોળું પણ હતું પરંતુ તેઓ માર્મીક રીતે તેની અવગણના કરતા હતા. મી. કારપેન્ટર પુછે છે કે જો હીંદી રાજા બ્રીટીશ અમલદાર સાથે વાત ચિત કરવાને પણ લાયક ન હોય તો શા માટે આપણા શહેનશાહ તેમની સેવાનો સ્વીકાર કરે છે? શહેનશાહના અમલદારો તરફથી જો તેમનું અપમાનજ થવાનું હોય તો તેમની વફાદારીના શા માટે આપણે નાહકનાં મોટાં બણગાં ફુંકીએ છીએ? જે સ્વદેશીક ભાવ હાલમાં રાજા લઈ આપણી સાથે મદદમાં આવ્યા છે તેની સાથે એવી રીતનું વરતન આપણા અમલદારો કે જેઓ [illegible] છે, શુરવીર અને માયાળુ છે તેઓ કેવી રીતે રાખી શકે તે હું સમજી શકતો નથી. આ હીંદી રાજાઓ કેને અને શા માટે મદદ કરે છે? હીંદી રાજા ફ્રાંસમાં સ્વતંત્રતાને ખાતર લડવાને આવ્યા છે! સ્વતંત્રતા! હું ધારું છું કે તે રાજા પોતાનું નિરભય અને રણધીર લશ્કર સાથે સખત ઝુમીમાં [illegible] કરીને પાછા આવે અને એક વાર ફરીથી તે હોટેલમાં જશે અને ફેર રહેનાર બ્રીટીશ અમલદારની સાથે એકજ ટેબલ ઉપર ખાવા બેસશે ત્યારે આપણા શહેનશાહ કે જેની તેણે સેવા બજાવી છે તેના અમલદારો ફરીથી તેનું અપમાન કરશે!

આજ બાબતમાં ન્યુ સ્ટેટ્સમેન પત્રમાં મી. એસ. કે. રેટક્લીફ એક પત્ર લખતાં જણાવે છે કે મી. કારપેન્ટરને એક અસાધારણ અને કમનશીબ અનુભવ થયો છે. મી. રેટક્લીફ કહે છે કે રાજાઓ તરફ બ્રીટીશ અમલદારો આ પ્રમાણે વરતવા ટેવાઈ ગએલા છે અને તે પણ ખાસ કરીને જેઓ તેમની સાથે રહી યુદ્ધમાં લડતા હોય ત્યારે પણ એમ બને છે એવું અનુમાન કરવું એ ગેરવ્યાજબી છે. પરંતુ આમ છતાં એ સમજાય તેવું છે કે હીંદીઓના તરફ—રાજાઓ કે વરતમાન હીંદીઓ તરફ—એ જ્યાં હીંદીઓની રીત બાબતમાં [illegible] છે અને ભારે ગંભિર બે બાજુ રહેલું છે. અને જેમ લોર્ડ મોર્લીએ એક વખત કહ્યું છે તેમ હીંદુસ્તાન એ એક એવો દેશ છે કે જ્યાં આગળ ખરાબ આચરણ એ [illegible] છે. હાલની આ તક તે મહાન તક છે. હીંદુસ્તાનમાં યુરોપીઅનોની લાગણી કેળવાએલી હોય છે તેના કરતાં [illegible] છે. આ સ્થિતિનો સદાને માટે અંત આવે એવું ઈચ્છીએ.

[illegible], [illegible], કેપટાઉન અને બીજા કેટલીક જગ્યાએથી સારો વરસાદ થયાના સમાચાર છે. ગયા બુધવાર તથા ગુરૂવારે દરબન, મેરીત્સબર્ગ, વેરૂલમ અને આસપાસમાં પણ સારો વરસાદ થયો છે.

નેટીવોની એક ફરીઆદ

ઢોરોને અમુક જાતની દવાની ટાંકીઓમાં બોળવા વિષેનો જે કાયદો છે તેના અમલમાં એક ગેરસમજુતી થએલી હોવાથી [illegible] નેટીવોએ અસંતોષ ફેલાવ્યો હતો. એવું માલુમ પડ્યું છે કે દવાની ટાંકીમાં ઢોરોને બોળી કાઢી લેવાનું કામ તો થયું હતું, પણ તે દવાનું પ્રમાણ બહુ સખત હોવાથી કેટલાંએક ઢોર મરી ગયાં હતાં. આ રીવાજ ત્યાંના નેટીવોને તદન નવો હતો અને ખુલાસો પહોંચે તે પહેલાં નેટીવોએ ઘણી ટાંકીઓ તોડી નાખી. મેટેટીલીમાંથી [illegible] મહીનાને [illegible] આવી ગઈ. શનીવારે તેઓ પછી મેળાપ થઈ ગઈ હતી બધું શાંત થઈ ગયું છે.

રુટરે મોકલેલા ખબરો ઉપરથી જણાય છે કે મેટેટીલીમાં નેટીવો અને ચીફ માજીસ્ટ્રેટની એક સભા ચાર કલાક ચાલી હતી. ઘણા સુખી તથા જાણીતા નેટીવ આગેવાનોએ ભાષણો કર્યા પછી આ મેળાવડાનો અંત બહુ શાંત રીતે આવ્યો હતો. નેટીવોની ફરીઆદ નવા ડીપીંગ ધારાને લગતી હતી. [illegible] ચીફ જોરજ [illegible] બધો દોષ [illegible] ઉપર નાખ્યો અને અસંતોષ નેટીવોમાં છે એવી ખબર ફેલાવનારને શોધી કાઢવાને ઘણો પ્રયત્ન કર્યો હતો. ચીફ માજીસ્ટ્રેટ મી. [illegible] જણાવ્યું કે બધી ફરીઆદો તરફ લક્ષ આપવામાં આવશે અને ઢોરોને દવાની ટાંકીમાં બોળવા સંબંધે બધી તપાસ આવતી કાલે થશે પણ જે અમુક શાંતિ થએલું તેના સંબંધમાં સુખી અને [illegible] પોલીસને દરેક જાતની મદદ કરી ગુન્હેગારોને તપાસ ચલાવવા માટે હાજર લાવવાની જરૂર છે.

સેનેટર કરનલ સ્ટેનફોર્ડે એક સખત ભાષણ દરમીઆન જણાવ્યું કે આ બાબતમાં નેટીવોનું વરતન જોઈ અને ખાસ કરી ચીફ માજીસ્ટ્રેટ તરફ જે માન રાખવું જોઈએ તેની ગેરહાજરીને લીધે હું આશ્ચર્ય પામું છું. તેઓ એમ ધારે છે કે સરકાર અથવા તો હું એમ માનીશ કે એક ટુકડી ભાંગી નાખવામાં આવે તરત ઢોરને તોડી નાખવામાં આવે, અને અને દવાની ટાંકીઓ તોડી નાખવામાં આવે એ બધાથી સુખી અજાણ હોય. ઢોરોનાં દરદ આવ્યાં અને ગયાં, પરંતુ સુખી તો રહેલાજ છે. સરકારી હુકમ પાળવાનો હોય ત્યારે ઘણા ફરીઆદ હોય છે, પણ હું તમને સખત ચેતવણી આપું છું કે યુરોપીઅનોને પોતાનાં હથીઆર છોડવાં પડે એ હસવાની વાત નથી; અને તમારા વરતણુંમાં જો સુધારો નહીં થાય તો તમારા બાપ દાદાઓ જે ધારશે, [illegible] તે જોખમમાં આવી પડશો એ યાદ રાખજો.

'પ્રતાપ'નો ખાસ અંક

કાનપુરમાં હીંદુસ્તાની ભાષામાં પ્રગટ થતા અઠવાડીક પત્ર 'પ્રતાપ'ના સંપાદક તરફથી વિજયા દશમીને એક ખાસ અંક બહાર પાડવામાં આવ્યો છે. આ અંકના મુખ પાના ઉપર હીંદ દેવીની છબી આપી છે તેની નીચે શ્રી. ગાંધીની [illegible] છબી આપેલી છે. આ ખાસ અંકમાં રાજદ્વારી, સામાજીક અને ધાર્મિક વિષયો ઉપર ઘણા વિદ્વાન હીંદીઓના હાથથી ઉત્તમ લેખો લખવામાં આવેલા છે. '[illegible] એક દૃશ્ય' એ મથાળા નીચે જાણીતા [illegible] છબી આપી છે અને તેની નીચે એક કવિતા લખેલી છે જે અમે નીચે આપીએ છીએ—

યહ ન સમઝેં તુમ કિ હમ ડર જાયેંગે,
સ્વત્વ અપના છોડ કર વહ જાયેંગે.
ચિત્ત મેં યહ બાત હમને હૈ લિયા,
ઔર પુરષ્ક માન પર મર જાયેંગે.
દંડ-ધારા મેં બહાઓ. તુમ બડી,
ધીરતાસેં હમ ઉન્હેં તર જાયેંગે
રહ નહિં સકતે કભી જુટે બિના.
પાપ કે જીસ દમ ઘડે ભર જાયેંગે.
મન ન હોગા દંડ કારાગાર સે,
પ્રાણ મર સકતે ભલા કિસ માર સે?
દેખ લી હૈં ઘોર નિરદયતા,
ક્યા ડરાતે હો હમેં તલવાર સે?
મિટ ગુલામોં કે ગયે હૈં વંશ ભી,
પર હમારા કુછ ન બિગડા પારસે
જો ન હો સાહાય્ય હમ કો તુમ સદા,
તો સતાઓ તો ન યોં અવિચાર સે

ભારતીય મુસલમાનોમાં રાષ્ટ્રીયતાની લહર

ઉકત લેખ 'પ્રતાપ' પત્રના વિજ્યા દશમીના ખાસ અંકમાં મી પીર મહમદ યુનિસે હિંદુસ્તાની ભાષામાં લખ્યો છે, તેમાંથી અમે ગુજરાતીમાં અમારા વાંચકો આગળ મુકીએ છીએ:—

વીસમી સદી એક આશ્ચર્યજનક સદી છે. એ સદીની શરૂઆત થતામાંજ તેણે આખા સંસારમાં કોલાહલ મચાવી મુક્યો છે. એશીઆખંડ પર એણે અનહદ કૃપા કરી છે. જાપાન, ચીન, ઈરાન આદિ દેશોને જગાડી ભારતને જગાડ્યું ભારતવર્ષ હજારો વરસની ગાઢ નિંદ્રામાં સુઇ રહ્યું હતું, તેને જગાડતાં ઘણોજ પરીશ્રમ પડયો છે તેમજ સમય પણ ઘણો લાગ્યો છે. ખેર, સુતેલું ભારત આખરે જાગ્યું છે અને તે નવીન જીવન સાથે જાગ્યું છે.

એ તો નિયમ છે કે કોઇ માણસ એક વાત જલદી સમજી શકે છે અને કોઇ પાછળથી સમજે છે. વીસમી સદીના મહાન ગુરૂનો — રાષ્ટ્રીય જીવનની ગતી — તે ભારતીય મુસલમાનો પાછળથી સમજ્યા છે. અમારા મુસલમાન ભાઇઓ એક એવી હાલતમાં ફસ્યા હતા કે તેઓ પોતાના સાચા ફરજોને ભુલી ગયા હતા. તેઓ લાલચમાં પડી એવું કામ કરી રહ્યા હતા કે તેથી સમાજ, જાતિ અને દેશની હાની થઇ રહી હતી. દેશમાં એક જુદાજ પ્રકારનું વાતાવરણ ફેલાએલું હતું પરંતુ તેઓ એ વાતાવરણથી દુર રહ્યા. જ્યારે એક સમય આવ્યો કે જેણે ભારતની આંખો ખોલી, પરંતુ ત્યાં સુધી તેમને લાલચે પોતાના ગુલામ બનાવી રાખ્યા હતા. ત્યાં સુધી મુસલમાન ભાઇઓને કોઇક ફ્રકારના જાતિસેવા રૂપ મહાન સંકટ ન પડયો. બીજી વખત પણ મુસલમાનોને અનુકુળતા થઇ પડી. અલબત્ત, મી. સૈયદ અહમદ ખાને રસ્તો બતાવ્યો પરંતુ તેમાં પણ સાચા સમયનો અભાવ. આંતમાં સરલ સેહ ગુરૂએ પડયો અને જેઓ આપણી તાકીદે ભાંડતાં હતા તેમને સખ્ત મારવા હાથ લાગ્યો. જેરુસાલેમની ભૂમી ત્રીજી હતી કે હવેથી સરલી અને રંગ બદલવાનું શરૂ થયું. વળી પાછળથી કાનપુરની ઘટના પણ બની. હવે પછી ભુલી અમે .... શરૂ અને આર્દ્ર દેશો જે તે સજાવટ ગયું, રાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રમાં આંખો ફાટેલી જો મહત્વના પાઠ પડેલા દેખાય.

રાજનૈતિક ક્ષેત્રમાં હિંદુ ભાઇઓની કદમો ઘણીજ આગળ આવ્યો હતો છે. મુસલમાનોએ પણ એ દેશમાં કદમ ઉઠાવવાનો મનસુબો કરી કદમ ઉઠાવ્યો પણ ખરો. અને મુસ્લીમ લીગ તેને અનુકુળ થઇ પડી. તેણે જુદી જુદી આ પ્રમાણે જણાવ્યું કે 'અમારો અસલ સીદ્ધાંત હિંદુસ્તાનમાં સ્વરાજ્ય (સેલ્ફ ગવરનમેન્ટ) કાયમ કરવાનો છે'

સઘળના વિચારો એક સરખાજ હોતા નથી; વિચાર ભિન્નતાને લીધે લીગમાં બે દળ પડી ગયાં. એક નવિન વિચારના લોકોનો પક્ષ કે જે હિંદુસ્તાનની સ્વતંત્રતા અને તરક્કીને ચાહનારૂ છે. આને નવું દળ કહેવામાં આવે છે. બીજું દળ તે પુરાણા વિચારના લોકોનું છે. તેઓ ઇચ્છે છે કે 'સરકારની તરફથી કંઇ પણ મળી જાય અને દિવસો ગુજરે. બસ' હાલના રાજનૈતિક આંદોલનથી આ દળ આઘુંઓના મઉ દુર રહેવા માગે છે. આ દળ તે સમયનું સ્વપ્નું જોય, કરે છે કે જે સમયે મુસલમાનોની ઉન્નતિનો સીતારો એશીઆ, આફ્રીકા અને યુરોપમાં ચમકી રહ્યો હતો. હાલના નવિન વિચારોથી એ લોકો અકદમ ડરે છે. નવિન જીવનનું ચૈતન્ય એ લોકોમાં બીલકુલ નથી. સ્વતંત્રતા તથા સંપનો ધ્યાન કરવો યા તેના ઉપર કુહાડી મારવી એજ એ લોક પોતાનું કરતવ્ય સમજી બેઠા છે.

રાષ્ટ્રીયતાનું સઉથી મોટુ સાધન એ છે કે એક દેશીય બનવું. ભારતીય મુસલમાનોનો એ ખ્યાલ હતો કે અમે લોકો ભારતીય નથી. અમે તો અરબ અને ઈરાનથી આવેલા છીએ એટલે તે દેશોના હિતમાંજ અમારું હિતાહિત સમાએલું છે પરંતુ જમાનો બદલાયો છે અને એ ખ્યાલ પણ ચાલ્યો ગયો અને ચાલ્યો જતો રહે છે.

હિંદ હમારા હૈ અને હમે હિંદના છીએ એમ કહેવડાવવામાં તેઓ મશગુલ થઇ ગયા છે. હિંદુસ્તાનના હમે છીએ અને હિંદુસ્તાન હમારો છે એવા ધ્વનિ હવે ચારે તરફ સાંભળવામાં આવે છે.

કેટલાક દિવસની વાત ઉપર એક પ્રતિષ્ઠિત ઉરદુ પત્રના અગ્ર લેખમાં આ પ્રમાણે લખ્યું હતું—

અફસોસ છે, સદ અફસોસ છે તારા ફરજન્દોના ઉપર કે જેણે તારી બેખબર અને દુરગતિ જોઇને પોતાની આંખમાંથી આંસુ નથી વહાવ્યા. તારા દુઃખથી જે દુઃખી ન થયા, તેને દુર કરવાને જેણે કોશીષ ન કરી અને તારા ઉપર કાનની કુરબાની જેઓએ ન આપી, તેવા ફરજન્દો તારા વતન (મરજી) મા અવશ્ય પેદા થયા છે. હિંદના ફરજન્દો! માદરે વતનની દુઃખમાં છે તે તરફ જરા જુઓ. માદરે વતનના દુઃખ તરફ તમે કદી પણ શોચ કરયો છે? અગર જો તમે કદી પણ શોચ ન કરયો હોય તો આવો હમે તમને બતલાવીએ. અમે અને તમે સાથે મળીને માદરે હિંદની ઉન્નતિ માટે જાન નિસાર કરીએ. અફસોસ! કે માદરે વતનના ફરજંદોના લોક ગણાય છે તે ભિખારી બની આવી હાલતે!! શું માદરે વતન તરફની મહોબ્બત આ મુલકમાંથી એકદમ ઉઠી ગઇ?

ખુશીની વાત છે કે હવે અમારા મુસલમાન નેતાઓના દિલમાં પણ રાષ્ટ્રીયતાની લહર ઉઠી રહી છે. એવું પ્રત્યક્ષ દ્રષ્ટાંત અમારા એક બિહારી નેતાની આ શબ્દોમાં છે.— 'અમારે રાજનૈતિક આંદોલન (પોલીટીકલ એજીટેશન)ના મેદાનમાં એક જબરૂ આગળ વધવું જોઇએ કારણ કે અમારે દુનિયામાં જીવવું છે, ઇજ્જતની સાથે જીવવું છે. તકલીફો ભાઇઓને છોડી દેવા તરફ ....

જુઓ. અગર જો આપણી હકીકત આપણે કબૂલ કરી હોય તો દુનિઆની સાલ ઉપર નજર કરો સમજો અને વિચાર કરો, પુરાણી આફત ભુલી જાઓ., દુશ્મનાવટનું વરતન છોડી દઈ ભાઈ ભાઈ બાથમાં હાથ નાખીને ફરો. આપણે હિંદ હમારું વતન છે અને અમે સૌનાં ફરજંદો છીએ એમ સમજો. અમે સરસ એકજ પ્રજા છીએ એવી સંગાથી આખા મુલકને બાંધી દો, અને ખુદાનો આભાર માનો કે આવા અતિ સુંદર સ્વચ્છ અને પવિત્ર દેશમાં આપણને તેણે પેદા કરયા છે'

પરમાત્મા અમારા મુસલમાન ભાઈઓને સદબુદ્ધિ આપો કે જેથી હિંદને એક રાજ્ય બનાવવાના કામને સારથક કરીએ

યુનીઅનમાં બળવો

બુધવાર

હરમન્સક્રાલ

ગયા અઠવાડીઆમાં પ્રીટોરીઆથી ૨૮ માઇલ ઉપર પીટરસ બરગ લાઇનમાં આવેલા હરમન્સક્રાલ આગળ બળવાખોરોનું ૭૦૦ જેટલું લશ્કર પડેલું હતું આ ખબર મળતાં પ્રીટોરીઆથી ખાસ ટ્રેનમાં શનીવારે બે ટુકડીઓ મોકલવામાં આવી હતી. તેમણે દુશ્મનને કબજામાં લેવાનો પ્રયત્ન કરેલો પણ તેમની છાવણી ઉપર પહોંચતાં ખબર મળ્યા કે તેઓ ત્યાંથી નાસી ગયા હતા. પાછળથી દુશ્મનો થોડે દુર આગળ મજબુત સ્થિતિમાં માલુમ પડયા. કેપ્ટન રધરફોરડની સરદારી નીચે યુનીઅન સરકારના લશ્કરે હુમલો કર્યો, પણ જવાબ સખત મળતાં લશ્કર પાછું હરમન્સક્રાલ આગળ આવ્યું પ્રીટોરીઆથી આવેલી એક ટુકડીના કેપ્ટન એલન કીંગને ગોળી વાગવાથી તે મરણ પામ્યો. દુશ્મનોના ૩૦૦ માણસો હતા તેમાંથી ૭ મરાયાના ખબર છે

લેડીબ્રેંડમાં ૨૩ માણસો શરણ થયાના ખબર છે

ગુરૂવાર

નીલીસ્ટરૂમ

નીલીસ્ટરૂમમાં બળવાખોરોની પચાસ માણસોની એક ટુકડી ઉપર યુનીઅન લશ્કરના કમાંડર જેસરે હુમલો કરી બળવાખોરોના ચાર સરદારોને પકડયા છે બાકીના માણસો નાસી છુટયા છે કમાંડર જેસરનો એક અને દુશ્મનના ચાર માણસ મરાયા છે નીલીસ્ટરૂમના મેજીસ્ટ્રેટ જણાવે છે કે ઉપરના સિવાય હવે બીજા બળવાખોરો એ જિલ્લામાં રહ્યા નથી.

હેરીસ્મીથમાં કરેલી ખરાબી

તા. ૬ઠી નવેંબરે બળવાખોરોએ પરેડીઓ હેરીસ્મીથમાં લુંટ ચલાવી હતી તેનો હેવાલ લખતાં 'હેરીસ્મીથ ક્રોનીકલ' લખે છે કે પ્રથમ તો તેમણે બધી બેંકો ઉઘાડી દીધી અને નાણાંને રસ્તે હાઇસ્કુલ સુધી ઝાંખરાં લઇ ગયા, પછી મુખ્ય ટુકડી ઓ'રેલીની ... સરદારી નીચે ... તેમણે ... ઘોડાઓ ... લઇ ગયા, ... વિગેરે સામાન પણ લીધો. પછી ટપાલ ઓફીસમાં ગયા. ... અને ટેલીફોનનાં ... તોડી નાખ્યાં ... પણ તેમણે તો ... અને ... દરેક ... બધા ... નાખ્યા. ... અને ... [illegible]

આખ અઠી દિવસ સુધી તેમણે દુકાનો લુંટી અને આશરે ... રકમમાં બધી ચીજો ભેગી કરી ... સામાન, ઘોડા, ચાદર ... વિગેરે માટેનો ... સામાન તથા કામ ... લઇ ગયા. જેલમાંથી પણ જબર જસ્તીથી બે ત્રણ કેદીઓ કે જેઓ ફોજદારી ગુન્હા માટે કેદમાં હતા તેમને છોડાવી લઇ ગયા.

શુક્રવાર

રીટ્ઝ આગળ આરમરડ ટ્રેનો

નંબર ૧, ૨, અને ૪ વાળી બખતર ટ્રેનોને બળવાખોરો ની સામે મોકલવામાં આવી છે નંબર ૨ વાળી ટ્રેન સાથે રીટ્ઝ આગળ લડાઈ થયેલી તેમાં બળવાખોરના ઓછામાં ઓછા પંદર માણસ મરાયાનું જણાવવામાં આવે છે.

બળવાને લગતા ખબરો છાપવાના સંબંધમાં છાપખાના ઉપરથી કેટલેક દરજ્જે અંકુશ ઉઠાડવામાં આવ્યો છે.

શનીવાર

કેપટાઉનમાં પહેલો ટર્ક કેદી

કેપટાઉનથી ૩૭ લડાઇના કેદી તરીકે ફ્રિન્તરમાં મોકલવામાં આવ્યા છે તેમાં કેપટાઉનમાં સ્ટી. લેન્સરોય ઉપરથી પકડેલ એક ટરકીશ કેદી પણ છે.

મુઝેર રીનીકે અને વરાઇબરગ

કમાન્ડર આલબરટસે કમ્પને તા. ૨૯મીએ હરાવ્યા પછી તે મુઝેર રીનીકે (બ્લુમફોંટેનથી ૭૬ માઇલ) હતા. તા. ૩ નવેંબરે તે શહેર તેણે કબજે કરયું, અને દુકાનદારો પાસેથી ખોરાકી તથા સરકારની ચેગન, તથા ઘોડા, અને ખચ્ચરો લઇ તે વરાઇબરગ જવા ધારતો હતો તે વખતે તેની પાસે હજારથી બારસો માણસ હતા અને ઘણાની પાસે બબ્બે ત્રણ ત્રણ ઘોડા હતા. તા. ૭મીએ કેમ્પના કેટલાક માણસો વરાઇબરગ મેફેકીંગ લાઇન ઓળંગી ગયા. ૬૦૦ જેટલાની મજબુત ટુકડી આગળ જતાં બધેથી ઘોડા, ઢોરઢાંખર અને ખોરાકી ઉઠાવતા ગયા. તા. ૭મીએ કુરુમાન ખાલી થયું. તા. ૯મીએ કેમ્પની ટુકડીને ડે. ફ્રાંઝલીક પાછી હઠાવી હતી. ત્યાર પછી તા. ૨૫ સુધી જુદી જુદી જગ્યાએ યુનીઅનનું લશ્કર તેની પાછળ ગયું તેનો વિસ્તાર પુરવક હેવાલ પ્રીટોરીઆથી બહાર પડેલો છે

સોમવાર

ફેરગરેસ ડોરપ

૨૦૬ બળવાખોર ફ્રેરગરસડોરપથી ૨ માલ ... ટ્રેન ... ઉપર રાતરે અહીં આવ્યા હતા. ત્યાંથી કેટલાક ઘોડા વિગેરે લઇ ગયા છે

હીલબ્રાન અને ક્રૂનસ્ટાડ

હીલબ્રાનથી ... તા. ૧૮ ની ... જણાવે છે કે જ્યારે ... પછી ... આશરે ૬૦૦ બળવાખોર ... પણ બળવાખોર ... નહિ કે તેને પકડવાનું બન્યું નહિ.

પીટર્સબર્ગ ... અને ... પધાર્યા છે, અને ૫૪ બળવાખોર પકડેલા છે

વરજીનીઆમાં નક્કી તા. ૧૬ મીએ ... રેલ્વે લાઇન ... ખબર આપ્યા ... કે ... નદી ... વરજીનીઆમાં ... ૧૮૦ ... તેની ... તેણે ... [illegible]

ડીવેટની આશરે ૨૫૦૦ માણસ સાથે લડાઈ કરી. દુશ્મનો ના આશરે બે હજાર માણસો નહી ઓળખી શક્યા. બાકી ના ઝડપી ફુરતીલા થયા. તેવામાં આરમર્ડ ટ્રેન આવી અને ડી. ૨૨. ઓનરેબલ્સ લશ્કરને પણ બોલાવ્યું હતું. પણ તે આવતા પહેલાં ડીવેટ આગળ તોડી આગળ વધ્યો હતો. કર્નલ બ્રીન્સલી ડીવેટની પાછળ ગયો અને તેમા બળવાખોરોને ઘણું નુકશાન થયું હતું.

વીનબર્ગમાં ડી વેટ

વીનબર્ગમાં તા. ૯ નવેમ્બરે ડીવેટ અને તેના લશ્કરે ધણખ લુંટ ચલાવી હતી. મેયર મી. રાઘટની દુકાનમાં ડીવેટને પટેલની ના પાડવામાં આવતાં આખું શહેર ઢીલ. ફળી લઇ બાળી નાખવાની તેણે તઇયારી કરી હતી પણ તેના સાથીએ તેને અટકાવ્યો.

પાછળથી મેયરને બોલાવી ડીવેટે જણાવ્યું કે વીનબર્ગે માર. ડીકરને મારી નાખ્યો છે. મેયરના ઉપર સખત હુમલો કરી તેને લાત મારી માર માર્યો હતો.

શાઈદ બ્રધરસની આખી દુકાન સેંકડ બળવાખોરોએ લુંટી લીધી અને પાંચ મોટી અને બે કેપ ચેગનો ભરી સામાન લઈ લીધો અને પછી મકાન તોડી નાખ્યું.

બુધવારે જનરલ બોથા આવ્યા પછી બધું શાંત થયું હતું.

હુટ્રપુટર ડીસ્ટ્રીક્ટમાં

બળવાખોરોની ટુકડી બે ત્રણ દિવસ થયા આવી, માણસોના ઘોડા ચોરી જાય છે.

નોપુરટ આગળ કર. કમાંડંટ લુઇ બોથા

નું લશ્કર બળવાખોરોના લશ્કરે સામે તા. ૨૬ મીએ લડ્યું હતું. બળવાખોરના ૬ માણસ ઘવાયા તથા કર. બોથાનો એક માણસ મરાયો અને એક ઘવાયો હતો.

મંગળવાર

ક્વાર્ટ્ઝ ફોન્ટીન ફારમ

આગળ કર કમા. મેન્ડ બોથાને ૧૨૦ બળવાખોર સાથે લડાઇ થઇ તેમાં ત્રણ મરાયા અને ૧૩ પકડાયા છે. કર બોથાના ઘોડાને ગોળી વાગવાથી ઘોડો મરણ પામ્યો હતો.

બ્રાહ્મ વીલ આગળ કર. ક્લીકર બળવાખોરો સાથે લડ્યો. તેણે તેમાં વેનવેન અને બીજા ૧૨ બળવાખોર પકડ્યા છે બીજા ઘણા શરણ થયા છે.

[ક્વાર્ટ્ઝ] ફોન્ટીન રસ્ટનબર્ગથી પુરવમાં ઓડન્ડાલ નજીક છે.

સોમાલીલાન્ડમાં

બ્રિટિશની નજીકમાં સોમાલીલાન્ડ સરહદ ઉપર કેટલાક બ્રિટન ગોરાની એક ટુકડી શ્રીમાન નામની આસપાસનાં બેનરો માં હુમલા લઇ ચાલી હતી. ધીનાંરની સરકારી નીમેલા આ ૧૯૭ માણસોની ટોળી કૈવાના, ખબર મળ્યા છે. ધીનારે નેમોની સાથે હતા નહી. તેમણે ગયે અઠવાડીએ ઉંટરૂટ મોટું કેરાવેન્ યુકેરેસથી ચાલવા વીગેરે લેવા ચાલેલા. પણ સખત સડકાયમ તો આખરથી કરી સલામત જગાએ લઇ જવામાં આવ્યા છે.

[illegible]

માં જર્મનોએ ઉત્તરેથી ઘણાક કામ ઉપર હલ્લો ચલાવ્યો [illegible] એક મોટ બગલો હતો તે એ એમ કે કહેલા તેમાંથી એક તો [illegible] ગયો અને બીજો [illegible] ૧૬૦ વાર ઉંચે પહોંચ્યો ત્યારે નાસીને તેમને [illegible] નહીં, [illegible] ઘણુ [illegible] ઘણી ભારે હતી.

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

કેરોથી ખબર જણાવે છે કે જ્યારે એલ ત્રુકુ અને કેરીઆક ની વચ્ચે બીકાનેરના ૨૦ ઉંટ સ્વારોની ટુકડી જતી હતી ત્યારે બીકાનેરના કેપટન ચૌહાણે સફેદ ઉંટ ઉપરથી સફેદ વાવટો હલાવતી એક ટુકડીને જોઇ. તે દુશ્મન છે એમ માલુમ પડ્યું કે તુરતજ તેનાં માણસોને બંદુક મારવા હુકમ કર્યો. તેમણે લગભગ બધા દુશ્મનોને મારી નાખ્યા. દુશ્મનોની એક બીજી ટુકડીઓ પણ તેવાજ કાળ થયા. પછી કેપટન ચૌહાણ ઘેરાઈ ગયો ને ૩૦૦ તોફાનીઓએ તેને ઘેરી લઇ બંદુકો મારી ચલાવ્યો. કેપટન ચૌહાણની ટુકડી લડતાં લડતાં પાછી હટી. કેપ. ચૌહાણને ગોળી વાગી, એટલે એક બીકાનેર વાળાએ તેને પોતાના ઉંટ ઉપર લીધો પણ પછી તે બંનેને ગોળી વાગી. આપણાં માણસમાંથી ૧૪ મરાયા અને ૩ ઘાયલ થયા. દુશ્મનોના કેટલા ખબર મળ્યા નથી.

પુરવ આફ્રીકામાં લડાઇ

નવેમ્બર તા. ૩ જીએ બ્રીટીશ લશ્કરે જરમન સરહદની બાર માઇલ અંદર આવેલા મથક લોંગીડો હીલ ઉપર ચઢાઈ કરી પરોઢીએથી સાંજ સુધી તેઓ દુશ્મનો સામે લડયા હતા એવા સમાચાર નૈરોબીથી રૂટરનો ખબરપત્રી મોકલાવે છે. તે વખતે દુશ્મનોએ તેમના ઉપર સખત જોર કર્યું હતું. પરંતુ બ્રીટીશ લશ્કર બહાદુરીથી વર્ત્યું અને ઘણુંજ સરસ નીયમ પુરવક તેઓ પાછા હટી આવ્યા. બ્રીટીશ લશ્કરમાં ૭૫૦ માણસો અને બે મશીન તોપ હતી. માણસોમાં પંજાબી ૨૯ મી ટુકડીની ચાર કંપની અને ચાર કંપની કાશ્મીરની ઇમપીરીયલ સરવીસની હતી.

બ્રીટીશમાં ૬ અમલદાર અને ૧૮ માણસના મરણ થયાં અને ૨ અમલદાર તથા ૩૫ માણસો ઘવાયા. દુશ્મનના માણસો આશરે ૩૮ ગોરા અને ૮૫ નેટીવ મરાયા તથા ઘવાયાની ગણત્રી થઇ છે.

લડાઇની નિતિ

બ્રીટીશ મથકની સાથે રહી જોનારા એક અમલદારે પહાણ અને જાહેરનાં ભારે વખાણ કરતાં છે પણ એ વખાણ કરતા તેણે એક કિસ્સો એવો ટાંક્યો છે કે જે સામાન્ય નિતિથી વિરોધી છે.

તે કિસ્સો એવા પ્રકારનો છે કે હિંદી દુશ્મનોના એક ટોળા જતા. અરબ લાકડીથી દુશ્મનોને હાથ પકડાયા ગયો. તેજ વખતે તે શાંતિથી દુશ્મનોની છાવણી તરફ ચાલ્યો અને જઇ તે નિશાનીઓથી કહ્યું કે હું તો બ્રીટીશોથી નાસી ગયો છું અને મારી સાથે બીજા ૩૫ સાથીઓ છે તે પણ આવવા માગે છે. આમ કહી તેણે જરમનોને પુરેપુરા છેતરયા અને પછી બધી હકીકતથી વાકેફ થઇ ગયો. ઉપરોક્ત ખબર હિંદી છાવણીમાં લઈ આવ્યો.

આ હિંદીને ઇનામ આપવામાં આવ્યો છે.

ઇટલીના મહાસભામાં

કેપ ટાઉનના પત્રના મહાસભામાં ઇટાલીના દીવાને એક ભાષણ પ્રસંગે જણાવ્યું છે કે લડાઇમાં ભાગ લેવાની જરૂરીયાત ઘણી આવશે એમ નિરાશ થઇ ગયા છે.

તેણે જણાવ્યું કે ઇંગ્લેન્ડ, રશીયા, ફ્રાંસ અને જાપાન માણસની માગણી કરે તો અમે તૈયાર છીએ, આજ સુધી પાછી જે કંઇ છે તે બધું જોખમ છે ને એ બાબતની ખબર અમે જ લેશું.

હવાલદાર ગંગાસીંગ

'ટાઇમ્સ' જણાવે છે કે 'વીકટોરીઆ ક્રોસ' નો એક જીત નારો પહેલો હિંદી હવાલદાર ગંગાસીંગ છે. ખાઈઓમાં દુશ્મન સાથે ૧૧ હિંદીએ હાથોહાથની ઝપાઝપીમાં લડાઈ થઈ તેમાંથી તે એકલોજ જીવતો આવ્યો. તેણે ૧૬ જરમનોને માર્યા. તેને લડતાં પાંચ જખમો થયા છે

ત્રણ હિંદી બેટરીઝ

ફ્લાન્ડર્સ વાળી જગ્યાએ હુમલો લઇ જવાને મોટી તોપ વાળી ટુકડીને બેટરી કહે છે. આવી ત્રણ હિંદી ટુકડી લંડન આગળ ન્યુ ફોરેસ્ટમાં કેટલોક વખત થયાં છાવણી નાખીને પડી હતી. 'ઇંડીઆ' ટાઇમ્સ જણાવે છે કે તેમાંના માણસો ઘણા ખરા પંજાબી અને શીખ છે તેમાં થોડા બ્રાહ્મણો અને ડોગરા (?) પણ છે.

પુરવ આફ્રીકામાં મરણો

એક રેલવેના ઠેકાણા અગત્યના મથકનો કબજો લેવા જતાં પુરવ આફ્રીકામાં ઘણા માણસો મરાયા છે એવી ખબર પ્રેસ બ્યુરોએ બહાર પાડી છે. તે લડાઇમાં કાશમીર ૨૬ ફુટ, ૧૦૧ મી ગ્રેનેડીઅર્સ (હિંદીઓ) તથા અંગ્રેજોની ટુકડી તોપના ભારે મારની સામે બહાદુરીથી ગએલી પણ શહેરમાં પહોંચતા ઘરમાંથી બંદુકની ગોળીઓ તેમના ઉપર છુટી આથી તેમને પાછા ફરી સ્ટીમર લેવાની જરૂર પડી હતી.

ખાઇઓ ઉપર હુમલા

હિંદી લશ્કર અને દુશ્મનો વચ્ચેની લડાઇનો ખ્યાલ ઉભો કરે તેવો હેવાલ એક 'નજરે જોનાર' તરફથી પ્રેસ બ્યુરોને મળ્યો છે તેમાં હિંદીઓએ સખ્યાબંધ તોપો અને માણસો તા. ૨૩ મી એ કેદ પકડ્યાનું જણાવ્યું છે

સવારે ૯ વાગે જરમનો હિંદી ખાઇઓ ઉપર ચડી આવ્યા અને નજીકથી ફેંકી શકાય તેવી દારૂગોળાથી ખાઇને નીરુપયોગી બનાવી દીધી જરમનોએ એ ખાઇ કબજે લીધી

હિંદીઓએ બપોરે પાછો સામો હુમલો કર્યો એક સામટા જબરા હુમલા છતાં તોપ જલદીથી ફુટનારી રાઇફલો અને બંદુકોની સામે તેઓ નિષ્ફળ નીવડ્યા. અને સાંજ ફરી બીજો હુમલો લઇ ગયા પણ તેમાં થોડી ફતેહ મળી. હિંદી લશ્કરે જબરે મધરાતે હુમલો કર્યો. અને તેમાં અત્યંત બહાદુરીથી સવાર સુધી લડ્યા અને છેવટે પુરી જીત મળી આપણું નુકશાન બેદ કૃપણાવે તેટલું થયું છે, પણ તે લડાઇની સ્થિતિનો વિચાર કરતા વધુ ન ગણાય.

સર જોન ફ્રેંચનું લખાણ

લોર્ડ રોબર્ટસને લખ્યું છે તેમાં હિંદી લશ્કરના અતી ઉત્તમ કામની ઘણી તારીફ કરી છે

લાહોરની ટુકડી બ્રીટીશ ઘોડેસ્વારોની મદદમાં છે, અને મીરતના લશ્કરની ચોથા નંબરની ટુકડીની મદદમાં છે.

શીખ લશ્કર, ફીરોઝપુર બ્રીગેડ, સીકંદરાબાદ ઘોડેસ્વારો અને જોધપુરના લેન્સર્સની ટુકડી પણ લડાઇમાં સામેલ છે

હીંદી ટુકડીવાળી જગ્યાઓ ઉપર સતત હુમલા અને તોપના મારા ચાલ્યા હતા જ્યાં તેની પાછળ ખાઇઓના પણ હુમલા આવેલા. એ વખત કેટ આ હુમલા એટલા સખત હતા કે એક વખત હુમલાઓને પાછા હઠવું પડ્યું. અને શત્રુ ઉપર લાભ અફસોસ ભર્યું હતું બીજી મુશ્કેલ પરિસ્થિતિ, સરદાર વરદ નોંધી ફીજમ આગમનોથી હિંમતિ ભરેલી થતાં બચી ગઈ.

લડાઇ અને તુરકી

પેપેરા આગળ એક ટરકીશ ટુકડીને હરાવી રૂશીઅનોએ દારૂ ગોળાની એક ટ્રેન હાથ કરી છે.

કારા, કલીસે, રૂથસરમ અને કોટેસી આગળ પણ રૂશીઅન લશ્કરે ટરકીશ ટુકડીઓને હાર ખવરાવી છે તથા કેટલોક દારૂ ગોળો હાથ કર્યો છે.

ઇરાની અખાતમાં

ટર્કીશોની હાર બે વખત થયા પછી ઘણી તોપ અને ઘણુ ઘવાયેલાને છોડી તેઓ ચાલ્યા ગયા છે.

બસરા અને બગદાદના વકીલ ટીગ્રીસના ઉપર ભાગમાં નકેલા છે.

રવીવારે ટરકીશોને અત્યંત આગળ પીછેહઠ નાખવામાં આવ્યા હતા રૂશીઅનો તેમની પાછળ જોરથી હુમલો લઈ ગયા છે.

બસરા દરયાઇ તેમજ ખુશકી લશ્કરથી કબજે કર્યું છે.

બસરાની જીત

ગુરૂવારે રૂટર જણાવે છે કે બસરાનો ઘેરો ઘણો અગત્યનો ધરાવે છે આ જીતને માટે હીંદી લશ્કરને ભારે મુબારકી મળી છે. તેથી જરમન અસરને સજ્જડ ફટકો પડ્યો છે. બસરાની જીત પછી દબદબા ભરી સારથ શહેરમાંથી નીકળી મધ્યના ચોકમાં જ્યાં શહેરના નામાંકીત માણસો રહેતા હતા ત્યાં લઇ જવામાં આવી. પછી દરીયાઇ તોપોએ સલામી આપી અને યુનીયન જેકનો વાવટો રોપવામાં આવ્યો શહેનશાહને માટે ખુશાલીના ત્રણ પોકારો પાડવામાં આવ્યા અને પછી બ્રીટીશ શહેનશાહના અમલનો ઢંઢેરો વાંચવામાં આવ્યો. વસ્તીએ આ ઢંઢેરો હરખથી વધાવી લીધો

બાકી રહેલું ટરકીશ લશ્કર વરાળની પેઠે ઉડી ગયું અને તેઓની તોપ અને રાઇફલો ત્યાંજ પડી રહી.

બસરાથી નવ માઇલ આવેલું કોર્નાર પણ શરણે થયું છે બગદાદના અંગ્રેજ વકીલ બ્રીટીશ સહીસલામત છે.

બસરાની બીજી વખતની લડાઇ થઇ તેમાં ટરકોના બે હજાર માણસો મરાયા અને ઘવાયા અરબોને શહેરમાં રાખી તેઓ નાસી ગયા. અરબો ટરકીશ તરફથી કંટાળી ગયાનું જણાવે છે તેઓ પાછા પતપોતાના ધંધાસર થઈ ગયા છે.

સોમાલીઓની મદદ

તા. ૧ નવેમ્બર નેરોબીથી રૂટરનો એક ખબર મળી જણાવે છે કે જુબા હદના સોમાલીઓ જાહેર કરે છે કે તેઓ અંગ્રેજની તરફમાં છે અને તેમની જીતના માટે રોજ મસજીદમાં તેઓ પ્રાર્થના કરે છે. અંગરેજને માટે લડાઇમાં ઉતરવાની પણ તેમણે ઇચ્છા બતાવી છે.

ઇજીપ્ત અને અકાબા

લંડનને ખબરપત્રો જણાવે છે કે પેલેસ્ટાઇનની દક્ષીણના ભાગમાં ટરકીશો ઇજીપ્ત સામે ચઢાવની તઇયારીઓ કરે છે.

અકાબામાંથી બ્રીટીશ દરીયાઇ લશ્કરે ટરકીશોને હઠાવ્યા પછી ટરકીશ હીલચાલના ખબર મળ્યા નથી.

કેરોના તારમાં ખબર છે કે બીકાનેર ઉંટસ્વારોની એક ટુકડીએ ૩૦ બેદુઇનોને મારી નાખ્યા છે. તેમાં ૭ જાણીતા શેખો હતા.

સુએઝ કેનાલથી ૧૫ માઇલ ટરકીશ લશ્કર પડ્યું છે, પાણીના તંગીને લીધે તે આગળ વધી શકતું નથી.

કોરિડોરમાં લડાઈ થતાં ટરકોને ભારે નુકશાન થયું છે.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

નાતાલ 'ટાઇમ્સ'ના ખાસ ખબરપત્રીએ મોકલેલી ખબરો ઉપરથી જણાય છે કે ઇટાલી મિત્ર રાજ્યોની સાથે મળીને લડવાને તૈયાર થઇ રહ્યું છે. તે માત્ર લડાઈનું બહાનું શોધે છે. બનતું આગે તો તે સ્પ્રીંગની કેનાલ ખુલ્લી રખાવાને માટે લડશે. જરમની તેને તટસ્થ રાખવાને મહા પ્રયાસ કરે છે.

ઉમરાવોની સભામાં લૉર્ડ કીચનર

ગયા ગુરૂવારે ઉમરાવોની સભામાં લૉર્ડ કીચનરે ભાષણ કરતાં જણાવ્યું હતું કે જરમનોએ છેલ્લા થોડા દિવસોમાં કાંઈ વધારો કર્યો નથી. હીંદીઓના આવવાથી આપણને ઘણી મદદ થઇ છે. આપણા માણસો ઘણા મરાયા છે પણ દુશ્મનોના તે કરતા વધારે મરાયા છે.

રૂશીઅનોએ જરમનને આગળ વધતા અટકાવી મોટી હાર ખવરાવી છે. અને અગાઉ કદી ન થયું હોય તેટલાં માણસનું નુકસાન જરમનીને થયું છે.

આપણે હજુ વધારે માણસની જરૂર છે. હાલમાં દર અઠવાડીએ ત્રીસ હજાર નવા માણસોની ભરતી થાય છે.

તેણે જાહેર કર્યું કે બેલજીઅન લશ્કર કદી પણ બેલજીઅમ છોડીને ગયેલું નથી.

એક બ્રીટીશ મનવાર ઉપર અકસ્માત

બુલવર્ક (૧૫,૦૦૦ ટન) નામની એક બ્રીટીશ મનવાર શીઅરનેસ (લંડનથી આશરે ૫૨ માઈલ) આગળ ફાટેલી સ્થિતિમાં લાંગરેલી હતી, ત્યારે અકસ્માતથી એક ગોળો ફૂટ્યો અને તે મનવાર ડુબી ગઇ. તેમાં ૭૫૦ માણસોમાંથી માત્ર ૧૪ માણસોજ બચેલા છે. આ મનવારમાં ૧૬ મોટી તોપ અને બીજી કેટલીક નાની તોપો તથા ૯૦૦ ટન કોલસો હતા.

બીજા દીવસના ખબરમાં છે કે આ મનવારમાં મરણ પામેલાની સંખ્યા ૭૭૦ થઇ છે.

વેપરીસ આગળ જીત

એક અઠવાડીઆની સખત લડાઈ પછી વેપરીસની નજીકના મોટા જંગલમાંથી જરમન લશ્કરને અંગ્રેજોએ પાછા હઠાવ્યા છે.

રૂશીઆમાં લોડઝ આગળ જરમનોની મોટી હાર થઇ છે અને છેલ્લા દશ દીવસની લડાઈમાં એક લાખ જરમનો મરાયાની ખબર થઇ છે.

કારપેથીઅનમાંથી રૂશીઅનોએ ૧,૨૦૦ ઓસ્ટ્રીઅન કેદ પકડ્યા છે.

રૂશીઆ અને જરમની

લોડઝ આગળ રૂશીઆ તથા જરમનીના લશ્કર વચ્ચે ભારે લડાઈ થઇ હતી. એક જગ્યાએથી રૂશીઅન કેવલરીએ ફાજલ થઇને જરમન લશ્કર ઉપર હુમલો કર્યો અને તેમાં જરમનોને બહુ નુકસાન સહન કરવું પડ્યું હતું. તેઓની બારે તોપો રૂશીઅનોએ લઇ લીધી, અને ૬,૦૦૦ જરમનો કેદ પકડાયા હતા.

ઓસ્ટ્રીઆએ ઘણું કેદ ગુમાવ્યું લશ્કર લડાઈમાં ખોયું છે એમ ઓસ્ટ્રીઆની પાર્લામેંટમાં જાહેર થયું છે.

ન્યુઝીલંડમાં કેલિફ નું ગામ છે.

જરમન સ્ટા ફાર્ક મોલ્ટે (૨૪,૬૪૦ ટનની) સ્ટેશનના કાફલાની સાથે ઓરેનડીઆ (૮,૫૨૯ ટનની) ને મળી ... ને ડુબાડી દીધી છે. ડુબાડી દીધેલી સ્ટીમરના ખલાસી ... એક મોટા અકસ્માત

અમેરિકાના નર્થ હિલ્સ ... ૮ ખાણીઓમાં નવાઓ એક મોટો અકસ્માત ...

... માં પણ છ લાખનું માલ હતું.

ફરીને પારીસની તરફ આવી

'એડવર' કાપીઝ' તો આર્સ ખબર મળે જણાવે છે કે, જરમનો ફરીને આર્જન, રેઇમ્સ અને સોઇસન્સ ઉપર હુમલો લાવેલા છે એટલે તેઓનો વિચાર પારીસ ઉપર આવવાનો હોય એમ અટકળ થાય છે.

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

મુંબઈની કેટલીક મીલો લડાઈના સબબે સદંતર બંધ થવા માંડી છે ને થોડા કલાક કામ કરવા માંડ્યું છે. એજંટોને આવું પગલું ભરવાની ફરજ પડી છે કારણ કે તેમને પુરતા કામદારો મળતા નથી. વળી કાપડ તેમજ સુતરનો જથ્થો વધી ગયો છે અને તેનું કારણ કેટલેક દરજ્જે બહાર પડતાનું છે. વળી વેપારી આરકેસ નહિ સબબથી ચીન તરફ સુતર નિકાસ થતું અટક્યું છે. ચોમાસું સારું પસાર થએલું હોવા છતાં સુધારાના કાંઇ ચિન્હ જણાતાં નથી. જેકબ સસુન અને ઈ. ડી. સાસુન મીલો સદંતર બંધ છે. ઇ. ડી. સસુન, એલેક્ઝાંડરા અને એડવર્ડ સસુન મીલો થોડેક ભાગે ચાલે છે. ગ્રીવ્ઝ કોટન કંપનીની મીલો બંધ થઇ છે. ચાયના અને મુન મીલો બંધ કરવામાં આવી છે. એક જાણીતા મીલ માલીક જણાવે છે કે વેપાર બંધ પડી જવાનું એ પરીણામ છે. મીલ મજુરો ચાલ્યા જાય છે જેથી પુરતા કામદારો મળી શકતા નથી. એ જોતાં આખો દિવસ મીલો ચાલુ રાખવા બનવા જોગ નથી. આ વરસે અનાજનો પાક બહુ મોટો ઉતરશે અને કાપડની સારી માગણી થાય છે, પણ આઠ બંધ પડી જવાથી મીલમેન કામ કરી શકતા નથી. લડાઈને સબબે મીલ કામદારો પોતાને વતન ચાલી ગયા છે.

કોમાગાટામારૂના ઉતારૂઓની વર્તણુંક બાબત કલકત્તાના છાપાઓ સખત ટીકા કરે છે. તેઓએ લક્ષ્ય ખેંચ્યું છે કે શીખ કોમ જેણે લડાઈ દરમ્યાન વફાદારી બતાવેલી છે તે કોઇપણ કબુલ કર્યા વિના રહેશે નહિ. એક એંગ્લો ઈંડીઅન છાપું 'ઈંડીઅન ડેલી ન્યુઝ' સુચના કરે છે કે જેઓ પકડાયા છે તેઓને દેશ નિકાલ કરવા.

લડાઈની મદદમાં રા. ૬૦ લાખની રકમ નીઝામ સરકાર તરફથી હિંદી સરકારને મોકલવામાં આવી તે સાથેના ચાઠીમાં તેમણે જણાવ્યું કે ૧૮૮૭ની સાલમાં હીંદી સરહદ ઉપર રમખાણ જાગવાની ધાસ્તી ઉભી થતા મારા મરહુમ પિતાએ રા. ૬૦ લાખની રોકડ મદદ અને નીઝામી લશ્કરની સહાય બ્રીટીશ સરકારને આપવાની મરહુમ મહારાણીને માગણી કરી હતી. જેથી હાલની મોટી લડાઈના વખતમાં એ કરતા ઓછી રકમની મદદ આપવી હું મુનાસબ ધારતો નથી.

મુંબઈના ગવરનર લૉર્ડ વીલીંગ્ડનને મળેલા તાર ઉપરથી જાહેર થયું છે કે તેમના પુત્રને લડાઈમાં સખ્ત મોટો જખમ થયો છે અને તે કેદી તરીકે પકડાયો જણાય છે.

કેટલાક જાણીતા પારસી અને ગુજરાતી હીંદુ ગૃહસ્થોના વચ્ચે મતફેર પડવાથી વફાદારીના ઠરાવો પસાર કરવા માટે અવસરે આવતી રીતે સમસ્ત હિંદુઓની કેટલી સભા ભરવાની ... થી. ... સર ... મહારાજ હોળકર ... એક

સભા પીરાણામાં સર [illegible] ના પ્રમુખપણા નીચે ભરવામાં આવી હતી. 'હીંદી પ્રજા'

અમદાવાદમાં હિ. ધ. અંબાલાલ સાકરલાલના શોક જનક મૃત્યુ માટે શહેરીઓની એક જંગાવર સભા સરદાર સર ચીનુભાઈના પ્રમુખપણા નીચે મળી હતી. પ્રમુખએ સાથે પ્રમુખ તેમજ પ્રોફેસર આનંદશંકરભાઈ. રા. મગનભાઈ ચતુરભાઈ પટેલ, ઓન. રમણભાઈ વિગેરે અન્ય આગેવાનોએ દીલગીરી બતાવી હતી, અને તેમની યોગ્યતા માટે તારીફ કરી હતી. અને તે સભામાં મરહુમનું સ્મારક ફંડ સ્થાપવા એક કમીટી સ્થાપાઈ હતી. તેમાં ઓન. સરદાર સર ચીનુભાઈ પ્રમુખ, અને ઓન. રાવ બ. રમણભાઈ ઉપ પ્રમુખ, હતા.

માયસોરમાં દશેરાને દિવસે ચોથી સહાયકારીક સંમેલન ભરવામાં આવી હતી. આ સંસ્થા ૧૯૧૧ માં સ્થાપવામાં આવેલી તે વખતે માયસોર રાજ્યમાં તેની પેટા શાખાઓ ૧૪૦ હતી. અને બધા મળી ૧૦૧૦૭ સભાસદો હતા. તે ઉપરાંત તે સંસ્થાની રૂા. ૩૮૬,૬૫૦ ની થાપણ હતી હાલ ચાર વરસ પછી તે બધા આંકડામાં ચાર ગણો વધારો થયો છે. આ સંસ્થામાં સભાસદોનો ઘણો ભાગ ખેડુત વરગ છે જેથી ખેડુત વરગની સ્થિતિ સુધારવાને તે અથાગ પ્રયત્ન કરે છે. આજ સુધીમાં ખેડુતોને કરજમાંથી મુક્ત કરવાને ૮૦ પેટા શાખાઓએ રૂા ૬,૫૦,૦૦૦ ની રકમ ભેગી કરી છે. આમ ખેડુતોનું હીત હિંદુસ્તાનના બીજા ભાગો કરતા માયસોરમાં વધારે સારી રીતે સચવાય છે

તા. ૧૭ સપ્ટેમ્બરે જેતપુરમાં અસાધારણ વરસાદ પડયો છે. તે વરસાદથી ઘણા ઘરો તુટી પડયા છે, અને તેથી આશરે એક હજાર માણસો ઘરબાર વગરના લાચાર બની ગયા છે. બીલખામાં પણ એવોજ ભારે વરસાદ પડયો હતો અને તેથી વેપારીઓને ઘણું નુકસાન થયું છે. [illegible] મહાજન તરફથી ગરીબોને મદદ અપી છે, પણ વધુ મદદ ખાતર સખી ગૃહસ્થોને અરજ કરવામાં આવી છે

વિવિધ સમાચાર

ટ્રાન્સવાલ બ્રીટીશ ઇંડીઅન એસોસીએશનના સેક્રેટરી લખી જણાવે છે કે ટ્રાન્સવાલમાં જે હીંદીઓને એક કરતાં વધારે બૈરીઓ હોય તેમણે તે વિષેની ખબર નામ ઠામ વિગેરે પુરતી વીગત સાથે મોકલી દેવાની. જોહાન્સબરગના સરનામાથી તુરત મોકલી આપવા નહીં તો તે બૈરીઓ અને તેમનાં છોકરાંઓના દાખલ થવા વિષે પાછળથી તકલીફ પડવા સંભવ છે

જે હીંદી વેપારીઓની માલ મત્તાને બળવાખોરોએ હાની નુકસાન પહોંચ્યું હોય તેમણે નુકસાનના પહોંચેલા માલની વીગત તેની કીંમત, નુકસાન થયેલું તે દિવસની તારીખ અને તેને લગતી બીજી વગેરે હકીકત સાથે ટ્રાન્સવાલ બ્રીટીશ ઇંડીઅન એસોસીએશનના ઓનરરી સેક્રેટરીને બોક્સ ૬૫૨૨ જોહાન્સબરગ મોકલી આપવા વિનંતી છે

ટ્રાન્સવાલ લીડરમાં [illegible] ની જાન્યુઆરીમાં ઇંડીઅન [illegible] જેવા [illegible] હીંદુસ્તાનની [illegible] થવાની છે.

[illegible] [illegible] [illegible] પુરુ કરવા આજકાલના [illegible] [illegible] થયે [illegible] આવ્યાં હતા તેના [illegible] [illegible] [illegible] ખબર કે [illegible] તેનીજ [illegible]

ના અને તેની ઘરબાર પાળવાર. ૨૫ને માનુસીલી [illegible] [illegible] દેવામાં આવી હતી.

ખાસ શુક્રવારે રૂટર તારથી જણાવે છે કે કલકત્તામાં રા. બ્રાહ્ય. ડી. બાલામાં એક ગોળી ફેંકવામાં આવ્યો હતો. એક અમલદારને ગંભીર ઈજા થઇ હતી. ગુની બે જુવાન ભાગી ગયા હતા. તેઓ નાશી ગયા, પણ તેની પાછળ માણસો ગયા હતા. તેઓએ એક બીજો ગોળો ફેંકયો તેથી એક પંજાબી પોલીસનું મરણ થયું અને બે બીજા ઘવાયા હતા.

'ગુજરાત મેઇલ'માં હીંદુસ્તાનની સીવીલ સરવીસના ઉમેદવારોને માટે એક જાહેર ખબર બહાર પડી છે તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ ઉમેદવારો બ્રીટીશ રૈયત તરીકે જન્મેલા હોવા જોઇએ, તેઓ ૨૨ થી ૨૪ વરસની અંદરના, શરીર નીરોગી અને સારી ચાલ ચલગતવાળા હોવા જોઇએ

ડરબનથી એક ખબરપત્રી લખે છે કે અત્રે આવેલા રાંદેરના કાજી સઇયદ પીરસાહેબને દેશથી મળેલા કાગળથી માલુમ પડયું છે કે તેમના મામા કાજી સઇયદ મહમદ તા. ૨૮ મી સપ્ટેમ્બરે આ ફાની દુનીઆ છોડી ચાલી ગયા છે. મરહુમને માટે ફાતેહા સુરતી મસ્જીદમાં પડવામાં આવેલા હતા. મરહુમ ખંભાતમાં શહેર કાજી તથા સરકારી કોરટમાં જજ હતા. તેઓ પોતાની પાછળ ફક્ત એક ઓરત મુકી ગુજરી ગયા છે. ખુદા પાક મરહુમને જન્નતમાં રહેમત ફરમાવે અને પીર સાહેબ વીગેરેને સબુરી દીએ.

બીજી ખબરમાં તે ખબરપત્રી જણાવે છે કે હજરત કાજી પીર સાહેબ રાંદેરની આવતા ફેબ્રુઆરીના મેલમાં કેપટાઉન જવા ઉપડી જવાના છે.

હીંદુસ્તાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી. કાઠીઆવાડ—તા ૧૧ નવેમ્બરે કલકત્તાથી કોલંબો રસ્તે ડ આવવા ઉપડી છે તા. ૬ ઠી ડીસેમ્બરના અરસામાં ડરબન આવવા વકી છે.

સ્ટી. ઓમ્બોડી—તા ૧૭ ડીસેમ્બરે કોલંબો, મદ્રાસ અને કલકત્તા માટે ઉપડશે.

સ્ટી. ગ્રેપ્સ-જુલ્ફ કીનારાનાં બંદરો પર થઇ મુંબઈ માટે ડરબનથી તા. ૨૧ ડીસેંબરના અરસામાં ઉપડશે.

સ્ટી. અમકુલી—કોલંબોથી અત્રે આવવા તા ૧૪ નવેંબરે ઉપડી છે.

સ્ટી. સલાસીઆ—તા. ૧૦ ડીસેમ્બરે કલકત્તાથી ડરબન માટે ઉપડશે.

સોનેરી અંક

તા ૧ ડીસેમ્બર મંગળવારે બહાર પડયો છે. ડરબનમાં તે મેસરસ સન અરૈંક કેમ્પે વરકશોપ અને ક્વીન સ્ટ્રીટના ખુણા ઉપર) તથા મકનજી બ્રધરસ (૧૮૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ) વાળા જગ્યાઓથી વેચાતો મળશે. કીમત ટપાલ ખરચ શીવાય પુઠાની શી. ૩ ૬—૧, ટપાલ ખરચ સાથેની કીમત શી. ૩—૧૦, પાકા પુઠાની કીમત શી. ૭—૬ ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૭.

ટપાલમાં ગ્રાહકોના નામનીઓએ આમને ઠીકાણે લખવું.

[illegible] કીમત જાતે સ્ટાંપ ન મોકલતાં પોસ્ટલ ઓરડર મોકલવા વિનંતિ છે

Books for Sale

[Revised list] Price, post free.

	s.	d.
Future of Islam	4	2
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al Madinah & Mecca		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, illustrated	1	9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	7
Up from Slavery, a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties The author BOOKER T WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction	1	9
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4	3
The Swadeshi Movement — A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views,	2	3
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda Price 3s. d post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism, by Dr Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review*	1	6
The Late Mr Joseph J Doke: a Memoir specially written for INDIAN OPINION also contains a report of the memorial service and an editorial tribute		6
Essays in Indian Art, Industry and Education by E. B Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev C F Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Sakuntala, and Dram by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles		9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubaiyat of Omar Khayyam,	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	2	9
The Bhagavad Gita	1	1
The Light of Asia by Sir Edwin Arnold	1	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran, translated by J M. Rodwell	1	9
Mahommedanism, by Prof. Margoliouth	1	9
Mohamed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last,	1	10
Self-Help, by Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
The Heart of India	1	9
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	1	9
Part II	1	9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere.	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C Dutt	1	10
The Hon. Mr Gokhle and the Indenture System	0	6
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa: Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to half-price	2	9
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M K. Gandhi	0	6
Hindu Social Ideals, by P J Mehta	0	7
M. K Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J J. Doke	3	10
M. K Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P J. Mehta	0	7
M. K Gandhi: a sketch of his life and work	0	7
The story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India by J L. P Erasmus	0	7
A Book and its Misnomer, (being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame)	0	7

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud din Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
Rubaiyat of Hafiz	1	9
Heart of India	2	9

New Books

	s.	d.
Hinduism—Religions ancient and Modern series	1	8
Letters from John Chinaman by G. Lowes Dickinson	1	8
Stories & sayings of India Ceylon Burma and the near East by Fyrie Mayo	1	8
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy: or, Christianity not as a mystic doctrine but as a new life—conception	3	0

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phœnix, Natal

N B Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and *not* Phœnix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૨ ડીસેમ્બરથી તા. ૮ ડીસેમ્બર સુધી સને ૧૯૧૪.

હીંદુ—માગસર સુદ ૧૫ થી માગસર વદ ૬ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મોહમેડન—તા. ૧૩ મોહોરમથી તા. ૧૯ મોહોરમ સુધી ૧૩૩૩ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૨ થી તા. ૨૮ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અંગ્રેજી તા.	હીંદુ તિથિ		મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨	સુદ	૧૫	૧૩	૨૨	૪—૫૨	૬—૪૪
ગુરૂ	૩	વદ	૧	૧૪	૨૩	૪—૫૨	૬—૪૫
શુક્ર	૪	,,	૨	૧૫	૨૪	૪—૫૨	૬—૪૬
શની	૫	,,	૩	૧૬	૨૫	૪—૫૨	૬—૪૬
રવી	૬	,,	૪	૧૭	૨૬	૪—૫૧	૬—૪૭
સોમ	૭	,,	૫	૧૮	૨૭	૪—૫૧	૬—૪૮
મંગળ	૮	,,	૬	૧૯	૨૮	૪—૫૧	૬—૪૮

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable strictly in Advance, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order.

INTERNATIONAL PRINTING PRESS
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની

ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો.

કીંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીના ખીસામાં રાખવા જોગ્યા નાના ગુટકા	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. લીંકનના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનું ...	૦	૩
તરીર સ૫.ત	૦	૩
જગતમાની મરજી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટાલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૧
,, ૨ જો ,,	૦	૧
,, ૩ જો ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૧
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમજાવેલું છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
મુસ્તફા...	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઇનામી નિબંધ	૦	૬
સુખમાના ...	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન અંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકોનો સારાંશ છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કેશ કરવા નહીં આવે તે માટે મળેલાં ખરાબ પ્રીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું:—

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાટાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી

તા. ૨૮ ઓકટોબરના ઈંડીયન ઓપીનીયનના અંક સાથે હીંદી લશ્કરના ચાર ફોટા આપેલા છે તેમાં એક ચિત્ર ફ્રેંચ ડ્રાયવર એક હીંદી અસવારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે બીજામાં સર પ્રતાપ સીંગ છે, અને ત્રીજા તથા ચોથામાં હીંદી સ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરીમાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટ્સની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ઘેર રાખે સારૂ થઈ શકે છે ને પછી કોઈ પણ ગોરાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીમત શી. ૨—૬; ટપાલ ખરચ પેની ૬

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીયામાં —

વારષિક	૧	૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

ખાસ લવાજમ અગાઉથીજ લેવાને ધારો છે.

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ચેક મોકલે તો કમીશનના ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોનાં) ઉપરાંત ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ વાચકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર આલ્બર્ટ વેસ્ટ અને છગનલાલ ખુ. ગાંધી. ઇ. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 47—Vol. XII WEDNESDAY, NOVEMBER 25TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

A JAPANESE POET ON CIVILISATION

YONE Noguchi, the Japanese man of letters, has written a biting criticism of Western civilisation as revealed by the war.

He writes from the Keio University, Tokio, to the New York *Nation*:—

"What does the present European war mean to us Orientals?" he asks, and replies: "It means the saddest downfall of the so-called Western civilisation; our belief that it was founded on a higher and sounder footing than ours was at once knocked down and killed; we are sorry that we somehow over-estimated its happy possibility, and were deceived and cheated by its superficial glory.

"We now see that it was merely a mirage or optical illusion of a thing which, in its truest sense, never existed; or if it ever existed, it was simply a changed form or crafty masquerading of an avaricious instinct of primitive barbarism. The Western people, with all sorts of colleges and institutions in their most advanced order, are, after all, like their naked friends in far-away Asia or Africa, as it proves now, only a hungry piece of flesh, who, to use a Japanese saying, has just three more hairs than a monkey; certainly we inhuman beings (who says human beings?) were made, not by the sure intention, but by the caprice of God.

"How can you believe, when you see them throwing a cannon ball, tramping on the killed people, that they are the human beings who could love trees and birds, and say in drowning once said:—

"God's in His Heaven—
All's right with the world"?

Forty Years' Toil

"During the last forty long years, the Western poets, preachers, and philosophers have been singing and writing on the general peace and brotherhood, and every church striking its holy bell on every Sunday and Christmas Eve, whose heavenly music was, to use Robert Bridges' graceful lines,

"'Angels' song comforting as the comfort of Christ
When he spake tenderly to his sorrowful flock.'

"And what is the result of their forty years' toil? We see only the rivers coloured by blood, and a huge mountain made in a single night with human corpses. Where's the peace and brotherhood dreamed by their innocent minds? Who can deny when I say that the Western people when they are so strong and savage, are the sole believers in Machiavellianism? When they preached peace, it was only at the time when they could not practise their barbarous policy; those forty years of peace were only a sort of truce. It was never a peace for peace's sake, but the time of preparation or suspension of hostilities in the interim from one war to another.

"We Japanese fought two wars in the last twenty years in the East, and we were given the unwelcome name of warlike nation, and often proved, as a result, to many international difficulties. We have been looked upon as a dangerous element, particularly by the Americans, who sent us peace envoys on several occasions; it was their stupidity not to think that their own West, as I said before, with all sorts of advanced colleges and institutions, was still more dangerous than the East where Confucius's analects are not a dead language.

"Confucius's teaching is that we should recompense injury with justice, kindness with kindness; and his doctrine is, the book says, to be true to the principles of our nature and the benevolent exercise of them to others. Even when we, as a people or nation, could not strictly observe his teaching, we believe that we never acted aggressively.

Western Life No Soul's Content

"The present downfall of the Western civilisation means more than you and I suppose. *It is not too much to say that the present European war is the beginning of the dark age of the whole world.* We Orientals will insist in future not to believe whatever high philosophy on love or peace or humanity the Western scholars and theologians might write. *We Japanese are glad at least to have a country in a far-away East, not in the West.* I have been losing for some long while my own respect towards the West and her own civilisation.

"My recent Western journey, which was concluded only a few weeks ago, confirmed me that the so-called dynamic European civilisation was all against the Asiatic belief, that is to say, Confucius's teaching that we 'should have no foregone conclusion, no arbitrary predeterminations, no obstinacy, and no egoism.'

"Confucius says: 'He who aims to be a man of complete virtue, in his food does not seek to gratify his appetite, nor in his dwelling place does he seek the appliances of ease; he is earnest in what he is doing, and careful in his speech; he frequents the company of men of principle that he may be rectified.'

"When I knew that the Western civilisation was more or less founded on individualism and often egoism and self-satisfaction, I thought that the social community of the West was less harmonious and loving; and when one does not respect the others, there will be only one thing to come, that is fight, in sound or silence.

"I have seen enough proof that the Western life was not a kind to lead one to soul's content and peacefulness, but always to disturbance and pain. *Having much disaffection with the Western life, I returned to a country where naturally the supernatural determination should be a reproof to the Western arrogance; I believe I know too much to be surprised by the present European war.*"

Opinion on the Viceroy's Plan

The idea of a reciprocity agreement certainly commends itself to us (says the *Leader* of Allahabad). As regards its terms our position is this. Firstly we should and can never consent to a disability being imposed upon us *qua* Indians in any statute of the realm. The racial disability does not exist in law now and it will be the most retrograde step imaginable for it to be created. We are and must always remain the equal subjects of the King in the eye of the law. On this point, the most vital to the Indians, no compromise is possible in return for any amount of present advantage. Nor do we suppose that his Excellency the Viceroy thinks differently. We cannot think he can, when we recall the terms of his historic Madras speech in which he claimed for our countrymen in South Africa their full rights as British citizens. If no legal disability is imposed on Indians *qua* Indians, and if further the dominion governments consent to receive a limited number of Indians to settle in those regions, will our countrymen agree to surrendering the theoretical right or claim to unrestricted migration? We do not know if they will. But we know that they ought to. If they will not, they will gain nothing whatsoever; will lose even what they have. They will then be giving the most melancholy proof that they are not better than what they are stigmatised by Anglo-Indians to be—arm-chair politicians mystified by dazzling rhetoric and with no eye to the real and the practical. Not seldom have we occasion to regret that our countrymen in general do not combine in adequate measure statesmanship with patriotism. We shall have one more occasion to regret their throwing away a favourable opportunity, an opportunity that does not come often. Having said thus much, we must say that our consent to the surrender of the principle is subject to a limitation. It is that the identical surrender should be made by the dominions of their right of migration to our country. If, as has been authoritatively stated by more personages than one in recent months, the law does not recognise such a right of imperial citizenship as the free migration of the inhabitants of one part of the empire to another, it must be definitely understood that the statement of the principle is applicable to India no less than to other countries of the empire and the Government of India must assert the right which Canada, Australia and South Africa do, to admit only a limited number of colonials to this country. It is not meant that the assertion of the right should entail any hardship on the colonials: this can be provided against by legislation, as any hardship to our countrymen migrating to one or another of the dominions will presumably be provided against. All that we stand up for is that the reciprocity agreement must have real reciprocity in it, the mutual relations of India and the dominions must be based on a recognition of the equality of each in the eye of the other. There are two more points, which are not unimportant, to which attention should be drawn. Temporary Indian visitors should be allowed in the dominions as colonial visitors are allowed in India. The prohibition against even [illegible] is most galling. The [illegible] Indians [illegible] [illegible] as well as [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] of [illegible] [illegible] in India [illegible] [illegible] in South Africa. Here again we do not suppose that the reasonableness of the above will [illegible] up any [illegible].

To sum up: we are strongly in favour of a reciprocity agreement such as his Excellency the Viceroy has suggested on lines that do not [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] to admit their status as equal subjects of the King in the eye of the law. The essential features of such an agreement we hold these to be [illegible] [illegible] [illegible], as we have argued:

(1) that no distinction in law should be made between Indians and other subjects of the British King;

(2) that no statutory disability should be imposed on Indians *qua* Indians;

(3) that the number of Indian immigrants admitted into the dominions in any one year be limited by an administrative arrangement;

(4) that Indians should give up the claim of unrestricted migration to the dominions;

(5) that, similarly, colonials should have no right of unrestricted immigration into India;

(6) that no prohibition should be placed on temporary visits by Indians to the dominions or by colonials to India, and

(7) that Indians who are already settled in or who may in future migrate to the dominions should receive just and honourable treatment, as colonials have invariably deserved, and will receive in India.

If such a reciprocity arrangement could be brought about, the statesman who will have accomplished the task will be one of the greatest benefactors of India and be recognised as the most truly imperial-minded of men, to whom India and the whole Empire will be under lasting obligation. The present time is the most favourable for an attempt being made to achieve it and Lord Hardinge most certainly the statesman who, if any one, can hope to succeed in such an effort.

The Late Mr. Isaac

The following is the text of a letter, dated 8th September, 1914, addressed by the late Mr. Isaac to the Lodges of the Theosophical Society in South Africa. We understand that Mr. Isaac was prepared to make the matter referred to therein a question of principle affecting his Lodge membership:

"Judging from conversation with various members since I had the privilege of introducing 'the Indian question not in its political aspect but in its bearing on the Spiritual future of South Africa,' I find that I failed to make my attitude clear partly because I had not the opportunity to study the special aspect of the question particularly in connection with the attitude of the Durban Lodge, partly on account of the manner of the presentation of the question. I feel it a duty to do so now and I would respectfully request that this open letter should be read before the Members of your Lodge.

"In my opinion the practice of discouraging Indian non-members from attending Public Lodge Lectures should not be continued, taking as it does be[illegible] the example of some Churches.

"The suggested practice of holding separate enquiry or instruction classes for dissenting European non-members is sufficient a step in considering popular prejudice without resorting to the extreme measure of discouraging the attendance of Indians at Public Lectures, whether held in the Lodge room or elsewhere.

"No Lodge can fail completely to [illegible] [illegible] appears to be the loss of some, whilst a few of its Members are true to the deeper principles and seemingly this very observance will attract to it a power and a [illegible] greater than that which proceeds from the consideration of the number of attendances at the expense of a principle.

"It may well be the duty of a Society professing the lofty aims of the Theosophical movement, to show an example beyond the ordinary, or at least equal to the highest ordinary, and this presumably would best be done by seizing every opportunity of bringing different [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] with the difficulties [illegible] [illegible] [illegible] a policy which would eliminate the [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

From the Editor's Chair

THE LATE LORD ROBERTS

DEATH has claimed one of the greatest men in the military world of to-day. In the late Lord Roberts England possessed not only a great soldier but a man with a noble heart. Small in stature and handicapped physically for a military career he won his way by faithful service to the highest rank. Born in India, he has not unnaturally been claimed by Indians in a special manner and we know that he had a great regard for the brave Indian soldiers under his charge. We are told that Indian soldiers at the front wept when they heard of his death. Such was the late General's esteem for the Indian Army that, on hearing that the Indian troops were standing without overcoats awaiting his coming to review them, he took off his own coat, in spite of the chilling blast, and, disregarding the urgent entreaties of others, went unprotected to perform what he considered his duty. This act cost him his life, for he caught a chill which developed into pneumonia and he died in a few hours. All through life this heroic man has acted with a selflessness and chivalry, coupled with a strong sense of duty, that have endeared him to the Indian people. Lord Roberts of Kandahar will long be remembered by Indians with pride and affection.

A CHANGE OF SPHERE

WE desire respectfully to tender our congratulations to the Honourable W. P. Schreiner, K.C., whose appointment as High Commissioner in England of the Union of South Africa has recently been announced. We feel that South Africa could not be more worthily represented, but we feel also a sense of personal loss that a man of such lofty integrity and independence, and of such well-known sympathies with the coloured races, should be withdrawn from this country. Mr. Schreiner's services to the Indian community have been many and important, and we cannot be too grateful for them. With the new era that we hope and believe is now opening for our countrymen here, the High Commissioner's Office in London is not likely to be so much troubled with the Indian problem in the future as it has been in the past, but we are sure that it will be dealt with with a rectitude and a sympathy for which those who know Mr. Schreiner do not look in vain.

CERTIFICATES OF IDENTITY

WE were compelled recently to warn Indians against making application for Certificates of Identity prior to proceeding to India, owing to the fact that the form of application was of such a nature as to make it impossible for a self-respecting Indian to complete it. We are glad now to be able to announce that, as a result of private representations, the Government have been pleased to give instructions that Transvaal registered Indians shall not be required to complete [illegible] in connection with application for these certificates. It is still unnecessary in law for a Transvaal Indian, desirous of proceeding to India and returning, to provide himself with a Certificate of Identity, but there is no legal [illegible], in our opinion, to his so doing, in view of the fact that, upon payment of the sum of [illegible], he is able to proceed either through Natal or the Cape Province en route for India without the necessity of making a deposit either going or returning, provided that he returns within a period of three years from the date of issue. Should he, however, return at a later date, all that he need do is to produce his registration certificate and make a deposit in exchange for a temporary permit, which deposit will be returned to him upon his reaching the Transvaal. Natal and Cape Indians who are in lawful possession of domicile certificates have no need whatever to obtain certificates of identity prior to leaving the Province. Their position is different from that of Transvaal Indians in that the latter have to pass through Natal in order to proceed to India. No Indian can be compelled to apply for a certificate of identity, but by those who have no other permanent document of identification, satisfaction will have to be given to the authorities that they are lawfully resident and domiciled in the particular Province, seeing that the certificate of identity is an official authority to return. No Natal Indian is under any obligation to give up his domicile certificate. It is his own property. All that he can be asked to do is to produce the document for the satisfaction of the Immigration Officer, before a certificate of identity can be issued.

THE WAR

WE cannot conceive of a more shocking crime against humanity than the embroiling with the Allies of Turkey by Germany, with the sole object of letting loose religious strife in India, Egypt, Asiatic Russia and North Africa generally. Such an attempt is ungodly in the highest degree, and it has been so deliberate as to be satanic. There is not the slightest pretext for supposing that any religious principle is involved in the disputes that have occurred, and that is quite evidently believed by a strong political party in Turkey itself, which, however, has been practically blackmailed into silence by the military party. It was not sufficient that Christians throughout Europe should be at each other's throats, but Germany must needs attempt to throw the whole world of Islam into sanguinary turmoil. We believe that these attempts will meet with the failure that they merit, but the judgment of history will fall the more heavily upon the Germany of to-day by reason of them.

India to England

[We (*The Times*) publish to-day an account of the arrival of Indian troops at Marseilles, and below a poem finely expressing the spirit in which they come, by a distinguished Indian Judge, Nawab Nizamat Jung, of the High Court of Hyderabad.]

O England! in thine hour of need,
When Faith's reward and Valour's meed
Is death or glory;
When fate indites, with biting brand,
Clasped in each warrior's stiffening hand
A Nation's story;

Though weak our hands, which fain would clasp
The warrior's sword with warrior's grasp,
On Victory's field,
Yet turn, O mighty Mother! turn
Unto the million hearts that burn
To be thy shield!

Thine equal justice, mercy, grace,
Have made a distant alien race
A part of thee;
'Twas thine to bid their souls rejoice
When first they heard the living voice
Of Liberty.

Unmindful of their ancient name,
And lost to Honour, Glory, Fame,
And sunk in strife,
Thou found'st them, whom thy touch hath made
Men, and to whom thy breath conveyed
A nobler life!

They, whom thy love hath guarded long,
They, whom thy care hath rendered strong
In love and faith,
Their heart-strings round thy heart entwine;
They are, they ever will be thine,
In life—in death!

NIZAMAT JUNG.

Transvaal Shop Hours and Licensing Ordinance

(Continued)

CHAPTER I

Hours of Closing and Opening

1. (1) No shop situated within the area under the jurisdiction of any municipality or health committee or within five miles of the boundary of any such area in which any business (other than a business mentioned in the First Schedule) is conducted shall be kept open—

(a) later than half-past six o'clock in the evening of Monday, Tuesday, Thursday, and Friday;

(b) later than one o'clock in the afternoon of Wednesday; provided that the Administrator may upon the request of a local authority by regulation substitute any other weekday instead of Wednesday as the day on which within the area under the jurisdiction of that local authority the closing hour for such shops shall be one o'clock; and provided that when Christmas Day or New Year's Day falls on a Thursday, or on the day succeeding the other weekday so substituted within any area as aforesaid, all shops may remain open till eleven o'clock in the evening on the preceding day;

(c) later than seven o'clock in the evening of Saturday; except within the municipalities of Pretoria, Johannesburg, Benoni, Boksburg, Germiston, Krugersdorp, Roodepoort-Maraisburg, Springs, and Witbank and the area within the jurisdiction of the Premier (Diamond) Mine Health Committee, in which areas shops may be kept open till nine o'clock on Saturday evenings; provided that upon the request of a local authority the Administrator may by regulation provide that within the area under the jurisdiction of that local authority shops may be kept open not later than nine o'clock in the evening of Saturday.

Provided always that shops in which wholesale trade is carried on exclusively may be kept open on Wednesdays (or such other day as may be substituted therefor by the Administrator as aforesaid) until six o'clock in the evening if they be closed not later than one o'clock in the afternoon on Saturdays; provided that the occupier shall have given written notice to that effect to the nearest shop inspector.

(2) It shall not be lawful within the municipalities and health committee area mentioned in paragraph (c) of sub-section (1) hereof to open before seven o'clock in the morning any shop other than the following shops namely dairies, butchers, fishmongers, and poulterer's shops, baker's shops and refreshment shops, which may be opened not earlier than four o'clock in the morning.

(3) It shall not be lawful to keep open any shop situated as aforesaid and mentioned in the First Schedule except as provided in the said schedule in respect of such shop.

(4) No person shall sell from any delivery van of a shop any article except bread or ready milk or fresh meat after the closing time of that shop.

Auctioneers, Pedlars and Hawkers

3 (1) No auctioneer, nor any pedlar or hawker shall be permitted to carry on his business on any Sunday, public holiday, or any other day later than the hour prescribed as the closing hour for shops in respect of the particular class of goods which such auctioneer, or such pedlar, or hawker may be engaged in selling, and the provisions of this Ordinance in regard to the closing of shops shall *mutatis mutandis* apply to the closing of the businesses of such auctioneers or of pedlars and hawkers.

Different kinds or businesses carried on in same shop

4 (1) The optional hours prescribed in the First Schedule for the keeping open of shops mentioned therein shall only apply in cases of shops where no other articles are sold or kept in stock for sale besides those specified in this Ordinance as appertaining to the business or businesses of those shops respectively.

Whenever any occupier of any such shop shall sell or expose for sale or have in stock for delivery other articles save those so specified as appertaining to the business or businesses of that shop he shall not keep that shop open at any time at which it is unlawful for shops, whereof the business carried on comprises the sale of such other articles, to be kept open.

(2) If any occupier of a refreshment shop or hotel eating-house sells or supplies on or from such premises at any time after the general closing hour for shops prescribed in sub-section (1) of section two or at any time on Sunday any article of food or drink for consumption off the premises except sweets or in case of refreshment shops such articles as are mentioned in that behalf in the definition thereof he shall be guilty of an offence.

(3) Whenever in any building falling under the definition of a shop businesses of different kinds are carried on by the same occupier in separate rooms or portions of that building which have no internal means of communication whereby persons or goods may pass or be passed from one to the other or at such times as any such means of communication are effectively and continuously closed in such manner as may be prescribed by regulation those rooms or portions of the building may, if the occupier after a recommendation by the shop inspector to that effect be so authorised in writing by the local authority, be deemed to be separate shops for the purpose of this Ordinance.

(*To be continued*)

The Indian Civil Service

A notice appears in the *Union Gazette* announcing an "Open competitive examination for the Civil Service of India." Candidates must be—(1) Natural born British subjects. (2) Between the ages of twenty-two and twenty-four years. (3) Physically sound. (4) Of good moral character.

In connection with the above the following letter written by Sir Wm. Wedderburn to the *New Statesman* will be of interest:—

At Glasgow last month, Lord Curzon, speaking of India's attitude towards the British Empire, said that "there had never been anything in history to compare with the demonstration of Indian devotion." This was well said. Further, with less delicacy of perception, he declared that the British Empire "stood for justice, uprightness, good government, mercy and truth." The bestowal of this certificate of merit had better have been left to others. But claiming to stand for justice, we have at the present moment the opportunity of showing that this claim is not mere idle boasting. There is now sitting a Royal Commission on the Indian public service, Lord Islington is the chairman; copious evidence has been taken in India as to the qualifications of Indians and Europeans respectively, and the Commissioners are considering their report. The first, and most important, point is to determine the principles upon which appointments in the civil departments should be filled, and with regard to this point I would submit the two following propositions: First, that *bona fide* Indians have a claim to all appointments in the service of their own country, and that outsiders should not be appointed except on good cause shown; second, that in the interest of the Indian taxpayer all salaries should be fixed at ordinary market rates, and that fancy salaries should not be paid to Europeans so long as, at market rates, qualified Indians are available for the duties.

[illegible] Indians [illegible] regard [illegible] practical test of British sincerity; and it is hoped that, in determining the principles on which they will act, the Commissioners will show that the British Empire stands for justice, uprightness, and good government.

The Late Mr. Gabriel Isaac

Indians and the War

Reuter's correspondent at Delhi states that the Army is working day and night, making excellent progress in supplying fresh troops.

In East Africa

An official message states in regard to recent fighting in East Africa: Severe opposition was met with, our troops behaving with the utmost gallantry, the 29th Punjabis taking three positions in succession.

Indians Fight the Turks

London, November 20th (Reuter).—The Press Bureau states that the Indian force operating in Shatt-el-Arab district, on the Persian Gulf against the Turks, advanced nine miles on Tuesday, and encountered a body of the enemy numbering 4,500 who were entrenched, and had 12 guns.

The officer commanding reports:—"We turned their left flank, and carried their entrenchments. The enemy retired losing two guns, many prisoners, and much transport, and war material. Our advance over the level plain entailed heavy losses, consisting of three officers killed, 35 men and 15 officers wounded, and 300 men killed."

The officer adds:—"The troops behaved splendidly. I am proud of their success."

Indian Prince Volunteers

London, November 19th.—Reuter's correspondent at Delhi, says that the Maharaja Jam Sahib of Nawanagar (Ranjitsinhji, the famous cricketer) is proceeding to Europe on active service.

Army Rank for Indian Princes

It is announced in a supplement to the *London Gazette* that the following appointments in the Army have been given to Indian chiefs on the occasion of their leaving India on active service with the Indian Expeditionary Force:—

Maharajah of Patiala—Honorary lieut.-colonel.
Maharajah of Idar—Honorary major.
Shah Mirza Beg, Hyderabad Imperial Service Lancers—Honorary captain.
Rajkumar Hira Singh of Panna—Honorary lieutenant.
Maharajah Kumar Hitendra Narayan of Cooch Behar—Honorary lieutenant.
Maharajah of Jodhpur—Honorary lieutenant.
Maharaj Kumar Gopal Saran Narain Singh of Tikari—Honorary lieutenant.
Sirdar Jogendra Singh of Aira—Honorary lieutenant.

Every Indian soldier fights as a citizen and as an equal of his British comrades in defence of a common heritage.—*The Star* (London).

In reply to a correspondent in the *Evening Standard* (London) Mr. Israel Zangwill writes:—

"I agree with the Voice that the Indians are a fine race, but if, as the Voice claims, the Rajputs sprang from the same race as the British, and are now in arms side by side with their long-lost brothers, I should wonder why there has been all this trouble in Natal, did I not know that in politics black is white, or white black according to the exigencies of the situation."

Dean Inge and the War

Dr. Inge, Dean of St. Paul's, preaching in Westminster Abbey, said:—

"I hope that with the help of our Eastern Allies we may escape defeat in this war, but we must face the very unpleasant fact that the free nations of Western Europe are not strong enough even together to resist the terrible military despotism which has grown up upon our flank. The outlook for democracy and liberty in the Old World is not bright. We had fancied that there was an automatic law of progress. Of course, there is nothing of the kind. An unfortunate conjunction of forces might easily plunge us back into the Dark Ages."

Rebels Loot Indian Store

Mr. A. M. Cachalia, Chairman of the British Indian Association, has addressed the following letter, dated the 6th instant to the Secretary for Defence, Pretoria:—

"My Association is informed that the store of Mr. Badat at Hart River, District Lichtenburg, has been looted by rebels. It is possible also that other Indian stores have been dealt with in a similar manner.

"My Association is aware that your Department is, at the present time, hardly engaged in affording protection to the community at large, but I am asked to bring this matter to your notice in order that it may be possible for steps to be taken to provide such local protection as may be deemed necessary."

The Secretary for Defence replied, on the 9th instant as under:—

"I beg to acknowledge receipt of your letter of 6th instant and have to inform you that the Minister for Defence is very sorry to hear of this and hopes that normal conditions will quickly be restored.

"Any storekeepers whose goods are looted by the rebels should at once report the matter to the police and give the fullest information possible as to identity of persons who did the looting with a view later on to recovering from the offenders the value of the goods taken or damaged."

[NOTE: Those persons who may have suffered in the manner represented in the above correspondence, are requested to communicate with the nearest Police Post in the terms of the letter from the Secretary for Defence.—Ed. I.O.]

The "Golden Number"

The "Golden Number" of INDIAN OPINION will be published on the 1st December. It contains 60 pages of reading matter and 48 pages of illustrations. Well-known writers amongst the European and Indian communities contribute articles in English, and in Gujarati and Tamil historical and other articles appear, making a complete record of the great Passive Resistance Struggle. The text is printed on cream antique paper whilst the illustrations which include portraits of Passive Resisters, European friends and helpers, cartoons, strike scenes and other pictures, are printed on art paper. The cover is dark green, the design being printed in gold and embossed. The price is 2s. 6d. Postage 4d. We have also decided to make a library edition with stiff cloth cover at 3s. 6d.

Death of Lord Roberts

The Natal Indian Association is conveying the following Resolution of condolence to Lady Roberts in connection with the death of Field Marshal Earl Roberts:—

"Natal Indians deeply mourn the Empire's loss in the much lamented death of Lord Roberts whom they had learned to look upon as an Indian by reason of his birth in India, appreciating his great love for their countrymen and admiring his very many virtues and noble death; and respectfully tender their heartfelt sympathy to Lady Roberts and her family in their irreparable loss and great grief."

Representatives of the Association were present at the Memorial Service held at the Albert Park on Sunday.

The following resolution was passed at a meeting of the Committee of the British Indian Association on Wednesday the 18th instant. "This meeting of the Committee of the Transvaal British Indian Association expresses deep regret at the death of Lord Roberts whose long connection with the Indian Empire, strong devotion to duty and sympathy with all Indians with whom he came into contact, will ever remain a grateful memory to the people of India. The Association further tenders its respectful condolence with the family of the late Lord Roberts in their irreparable loss."

Asiatic Competition

The Dominions are really not in the least danger of being ruined by Chinese, Japanese, or Indian cheap labour (writes "Ex-colonial" in the *Economist*). If such labour is really cheap—not merely low priced—it has the same effect as the introduction of machinery. It reduces the cost of production, and therefore the cost of living. The consumers are enabled to buy more of these cheapened commodities and of other commodities, and the demand for all kinds of labour is increased. The dreaded Asiatic thus gives employment to as much labour as he displaces—and probably more, for he, too, is a consumer. It is constantly alleged that the competition of these frugal rice-eating people will force the white worker to lower his standard of living, but I have not met with any evidence in support of this assertion. It is merely theoretical, and it may be answered by [illegible] that any tendency to a lowering of the standard of living will be neutralised by the tendency to a reduction in the cost of living, and the immigrants, being everywhere in a minority, tend to adopt the customs and standards of the country. In America this process among the Chinese is pretty clearly marked.

In British Columbia much lamentation is made over the fact that the fur trading and fishing industries have

passed into the hands of Asiatics; but why should it aggrieve the British Columbians any more than buying their tea from China instead of growing it in their own country under glass? We do not hear that the former lumbermen and fishers are unemployed, nor are we likely to hear it as long as Canada takes 400,000 immigrants a year from Europe and the United States.

The fear that Western civilisation will be "swamped" by the Asiatic influx is equally unreasonable. The immigrants come not in armies, but as defenceless individuals. Only those will stay who can earn a living and they cannot do that without making themselves useful to the people already in the country.

Immigration Test Case

The following judgment was delivered recently in the case of *Sayed Ali vs Immigrants Appeal Board*, in the Natal Division of the Supreme Court, Maritzburg:—The appellant sought to take advantage of the fact that his thumb-print was identical with the thumb-print on the certificate of domicile produced by him. Where there is such identity, Section 7 of Act 22 of 1914 makes the certificate conclusive evidence of the former residence or domicile in Natal of the Indian producing it. It is an elementary principle that a person cannot take advantage of a privilege or concession which is conferred only in certain circumstances by statute, if it established that he has created those circumstances in his own case by his own fraud. The Appellant cannot invoke the aid given by the Act in the case of identity of thumb-print if he has fraudulently created that identity. It is therefore permissible to lead evidence to prove the fraud which, if established, takes the cases out of the operation of the Act. Here the allegation was that the appellant obtained the certificate which he produced, and which admittedly has his thumb-print on it, by fraudulently representing himself to be the holder of a former certificate for which it was given in exchange. Proof of this allegation was properly allowed, and the Board has found as a fact that it has been made out. In these circumstances the question (a) is to be answered in the affirmative.

News in Brief

We are officially informed that during the two weeks ended Saturday, the 14th instant, 1477 Discharge Certificates under the Relief Act were issued by the Protector's Department, and that applications are being received at the rate of from 100 to 300 per day.

Mr. Parsee Rustomjee has received an autograph letter from the Hon. Dadabhai Naoroji, thanking him and the Zoroastrian community of Natal for their good wishes on his 90th birthday. In spite of his great age, the Grand Old Man writes a firm hand.

The Honourable Mr. T. V. Seshagiri Aiyar, a life member of the Madras South African League, has been appointed a judge of the Madras High Court as successor to the late Mr. Justice Sundara Aiyar. Mr. Seshagiri Aiyar was, at the time of the appointment, Chairman of the Congress Reception Committee of Madras, in which office he has now been succeeded by the Honourable Mr. Govindaraghava Aiyar, also a life member of the Madras South African League.

The Union Government has [illegible] to avail itself of the services of [illegible] and [illegible] of South Africa on the ground of [illegible].

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૯ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૪૯.

અધિપતિની નોંધ

અપીલનો હક વાજબી ક્યાં સુધી ?

[illegible]

[illegible]

યુરોપના મહાભારત યુદ્ધનો [illegible]

[illegible]

જરમનો શું ધારે છે?

જરમન શહેર એલાશાપેલથી તા. ૨૭ ઓગસ્ટે મોકલાએલો એક જરમન બાઈનો કાગળ લંડનના 'મોરનીંગ પોસ્ટ' માં પ્રગટ થયો છે. જરમનોમા સામાન્ય પ્રજા હવા વિચારે હાલની લડાઈ વિષે ધરાવે છે તેનો ખ્યાલ એમ જ્યાલ આ કાગળમાંથી મળી શકે છે એટલે અમે તે અને આખે આપીએ છીએ :—

તે લખનાર બાઈ જણાવે છે કે આ લડાઈ કે જેને માટે અંગ્રેજ સરકાર અને તેના રાજનિતિ જવાબદાર છે તેને ઘણા કેળવાએલા અને સમજુ અંગ્રેજો ધિક્કારતા હશે વરસો થયાં જરમનોને ધાસ્તી હતી કે આ લડાઈ કરવાની તેમને જરૂર પડશે, અને તેના શાંતિને ભંગનાર રાજાને પણ એક દિવસ સજુરી ખાવી આવશે. હવે તે લડાઈ આવી છે, અને સહુ કોઈ જોઈ શકશે કે દેખીતી રીતે એજ શોખમાં પડેલુ જરમની હાથ કેટલું બધુ બળવાન જણાયુ છે

લડાઈના ખરચ માટે લોનો કાઢવાની પરવાનગી જરમન રાજસભાએ એકમતે અને મોટા ઉત્સાહ સાથે આપી છે જરમન શહેનશાહ, રશીયન શહેનશાહ, અને શહેનશાહ જ્યોર્જ વચ્ચે ચાલેલા તારના સંદેશા પ્રગટ થવાથી પણ જરમન પ્રજામા મોટો ઉત્સાહ ફેલાયો છે. એ તારના સંદેશાઓથી જરમન પ્રજાની ખાત્રી થઈ છે કે સુલેહ જાળવી રાખવા માટે જરમન શહેનશાહે તો પોતાથી બનતું કર્યું હતુ અને તેના જેવા ઉમદા દિલનો અને પ્રમાણિક માણસ દુનિયામાં બીજો કોઈ છેજ નહિ.

અમે અમારી હસ્તી માટે લડીએ છીએ. અમારા વિરોધીઓ અમારાથી વધારે સારૂ કરી ને અમારાથી વધીઆપણું મેળવી શક્યા નહિ, એટલે હવે તેઓ અમને મારી નાખવા ઈચ્છે છે.

કેટલા બધા સ્વયંસેવક ... જરમનો લશ્કરી નોકરી માટે ... આથી નવા સિપાઈઓનુ ... હવે બંધ કરવામા આવ્યુ છે અમારા શહેરમાંથી જરમન સિપાઈઓ તદન નવા કપડામા સજ થઈને બહાર ... હતા. ખાનગી ઘરોમા તેઓને ઉતારો આપવાને. સરકારી ... બહાર પડેલો હતો. દરેક જણે ખુશીથી તેઓને ઉતારો આપ્યો. આ સિપાઈઓની વરતણુક ઘણી સરસ હતી ... વરતણુક ... ... હતા. અને તે જતા તે ... માટે ... ... ખેદાવ છે. તેઓના ઉપર બેલજીઅમોએ જે જુલમ ગુજાર્યો તે બધો જુલમ તેઓએ (જરમનો) ગુજાર્યો એવું તેઓના ઉપર તહોમત મુકવામા આવે છે.

ઘાયલ થએલો એક જુવાન જરમન સિપાઈ અમારી હોસ્પિટાલમા પડેલો છે. તે જ્યારે ... હાલતમા પડેલો હતો તે વખતે ... બેલજીઅન ... તેની આંખો ફોડી નાખી હતી અને ... ... દુકાનોના એક ... જોયુ હતુ. ઘાયલ થએલા બીજા ... જરમનોના ... ... બેલજીઅનો ... કરતા પણ વધારે ... રીતે ... છે. ... સિપાઈઓએ ... ... છે અને તે માટે તેઓને ... ... ભોગવી પડી છે.

તેઓને ગોળીથી વીંધી નાખવામા આવ્યા છે અને તેઓના આખા ગામના ગામ બાળી નાખવામાં આવ્યા છે. અમારી મોટી ફતેહોથી અમને કુદરતીરીતે ખુશાલી ઉપજે છે એન્ટવર્પ શહેર પડવાની ... જરમન ... પ્રગટ થાય છે અને ત્યાંના રેલવે તથા ટપાલ ખાતાઓ પણ જરમનોના હાથમા છે. ફ્રેંચોને પણ સખત માર પડ્યો છે અને ... નામુર તથા બીજા અમારા કબજામા હોવાથી હવે લડાઈનો જલદીથી અંત આવવાની આશા રાખી શકાય. જેઓએ લડાઈ જગાડી હોય તેઓ ઉપર ... પડશે

હાલ રુતુ ઘણી ખુશનુમા છે અને જે સુંદર પાક થએલો તે ... જતા ... ની મદદથી ભેળો કરવામાં આવ્યો છે અમારો જરમની દેશ અમારા ... કરતા વધારે તવંગર પુરવાર થયો છે અને ખોરાકના ભાવમાં કાંઈ વધારો થયો નથી, અને કદાચ થયો હોય તો તે બહુજ થોડો જ છે વેપાર ધંધાને કાંઈ ધક્કો પહોંચ્યો નથી અને બીન ધંધાદાર થઈ પડેલાઓ તથા લડાઈના મેદાનમા ગએલા સિપાઈઓના બઈડી છોકરાની દરેક તરેહથી સંભાળ લેવામા આવે છે

બેલજીઅના, રશીઅનો, ફ્રેંચોનો અને અંગ્રેજો તરફ સહનશીલતા બતાવીને અમારી સરકારે અમારા દેશમા તેઓને રહેવા દીધા છે, તેથી હવે અમારો દ્વેષ ધીમે ધીમે વધતો જાય છે

તેઓના ગરીબ લાચારો માટે ફંડ પણ ઉઘરાવવામાં આવે છે જરમની પોતાનો એ જુદી ... ક્યારે અંત લાવશે? બીજા દેશોમા જરમનો તરફ એવી ... ભરેલી વરતણુક દેખાડવામા આવે છે ને જરમન સરકારે જાણવુ જોઈએ. બેલજીઅમમાં જરમનો ઉપર ગુજારવામા આવેલુ ઘાતકીપણુ અમે કદી ભુલશુ નહિ ... ... જરમનો ઉપર પણ એટલી ઘાતકી વરતણુક ... આવી કે તેઓને ... ઉપર ... ... લીધા. ... ... અને જરમન ... તરફ ... ... તેઓના છોકરા ... ... અને તેથી ... ના ... ... હતી જરમન ... લડાઈમાં ફતેહ મેળવશે એમ આશા રાખીએ છીએ. પણ કદાચ દુશમનોનુ જબ્બર લશ્કર અમને ... નાખે તો પણ જરમનો ... સુધી પ્રમાણિક તથા નિતિવાન રહેવા માટે અમે તો ... ... પરંતુ ... ... દુનીઆને અમારી ... ... તેમ કરવાને તે ... ... એમ અમારી ઉમેદ છે-તે પણ અમે ... ... એમ ... કોઈ ધારતુ નથી

ઉપરનો કાગળ લખ્યા પછી બીજા દિવસ(તા. ૨૮ ઓગસ્ટ) ની ... ... છે કે બેલજીઅમમાં જરમનોને ઘણી મોટી ફતેહ મળવાની ખબર મળી હતી અને ત પછી સેંટ ક્વેનટીન પાસે ફ્રેંચો ઉપર ફતેહ મળવાની ખબર આવી હવે અમારું લશ્કર પારિસથી ઘણું દુર નથી અને ત્યાના કિલ્લાઓ ઉપર ... ... અદ્ભુત કામ કરી રહ્યા છે પરદેશી વરતમાન પત્રોમાં અમને ... કહેવામાં આવ્યા છે તે વાંચીને, અમને ... ઉપજે છે. ... ... 'ડેમ્પરેટર' ... ...

જનતાની બાબતું તેમાં સુધરેલાપણું નથી આવી શક્યું. મિ. ડી. શોનું મગજ સુધારવા માટે એ સઘળું કર્યું છે. બાપડા ફ્રેંચમેનો શું કરતા ચલાવી લઈ શું જાણે!

સેન્ટ ફ્રાન્ટમાંથી તા. ૩૧ મી ઓગસ્ટે કેમ્પમાંથી લખે છે કે અમારી ચાર કાફલાની ખુવારી થયાની ખબરથી અમે દીલગીર છીએ પણ અમારી ગવર્નર જીન મારફતે એ ખુવારી નજીવી છે, અને અત્યાર સુધીમાં અમને ફક્ત એ બીજુંજ વખત અમારે પાસ અવળો પડ્યો છે. અમોએ બીજા ત્રીસ હજાર રશીઅનોને કેદ પકડ્યા છે અને જરમનીમાં સારું ભોજન મળવા માટે તેઓ ખુશ છે.

વિલાયતના હિંદીઓની એમ્બ્યુલન્સ ટુકડી

આ ટુકડીના પ્રમુખ શ્રી ગાંધી અને સેક્રેટરી મિ. [illegible] હિંદીઓની સહીથી નીચેનો કાગળ તા. ૪થી નવેમ્બરે લંડનનાં છાપાઓમાં તથા હીંદી આમન મોકલવામાં આવ્યો છે.

ગયે રવીવાર તા. ૧ નવેમ્બરે, નેટલી હૉસ્પીટાલમાં આશરે ૪૭૦ ઘવાયેલા હીંદી સીપાઈઓ હતા. બીજા હજુ ઘણા આવવાના છે અથવા તો આવ્યા હશે. આ હીંદી વૉલંટીયર ટુકડીના લગભગ અર્ધા મેમ્બરો 'નર્સ' અથવા તો 'ઓર્ડરલી' તરીકે નેટલી હૉસ્પીટાલમાં કામ કરતા થઈ ગયા છે. બીજા કામ કરનારાઓની બહુ માગણી થાય છે.

આપણા પોતાનાજ ઘવાયેલા દરદીઓની સારવાર કરવાને શક્તિમાન થવા માટે આપણે મગરૂર થવું જોઈએ એમ આ કમીટી ધારે છે. કામ એટલું બધું છે કે ઓછામાં ઓછાં બીજા ૨૦૦ માણસો જોઈશે. ત્રણ મહીનાથી વધુ મુદતને માટે આ સેવાની જરૂર પડશે નહીં. એટલે વિદ્યાર્થીઓને દખલ થશે. પછી ત્રણ મહિનાથી વધારે વખતનો ભોગ આપવાનું કહેવામાં આવશે નહીં.

આ ટુકડીના કેટલાએક મેમ્બરો દેશી બાબુઓ નેટલી હૉસ્પીટાલમાં ઑર્ડરલી તરીકે કામ કરવાને ગયા છે. મી. એમ. એ. [illegible] રાજકુમાર કેમ્બ્રીજના માજી [illegible] પ્રમુખ, મી. જે. એમ. પરીખ બારીસ્ટર-એટ-લૉ, [illegible] નામે કીંગ્સ કોલેજ ઈંડીઅન મેડીકલ સર્વીસના કે જેમણે જુદી જુદી લડાઈઓમાં સેવા બજાવી છે અને બીજા [illegible] હાલ નર્સીંગ ઓર્ડરલી તરીકે કામ કરે છે.

ઉપરાંત આ જણાવવામાં આવ્યું છે કે કમાન્ડર અને કમીટી વચ્ચે જે મતભેદ હતા, હવે તેનો સંતોષકારક રીતે ફેંસલો આવી ગયો છે.

નેટલી હૉસ્પીટાલ

'ઈંડીયા' પત્ર જણાવે છે કે ઈંગ્લાંડમાં આવતા ઘવાયેલા હિંદીઓની દરેક જાતની સગવડને માટે નેટલી હૉસ્પીટાલમાં ગોઠવણ કરવામાં આવી છે. આ હીંદી એમ્બ્યુલન્સ ટુકડીમાં જોડાયેલા ૬૦ હીંદીઓ ઘવાયેલાઓની સારવાર માટે રહેલા છે. બીજી એક હૉસ્પીટાલ બ્રોકનહર્સ્ટમાં ઊભી કરવામાં આવી છે. એ બન્ને હૉસ્પીટાલમાં મળીને ૨૫૦૦ માણસોનો સમાવેશ કરવામાં આવી શકે છે. બીજા [illegible] બ્રાઈટન [illegible] ૫૦૦ [illegible] નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

કે [illegible] લડાઈમાં આજ વાર જેમ જર્મનીમાં કે મી. [illegible] વિલાયતમાં ઘવાયેલા હીંદી સીપાઈઓ નેટલી હૉસ્પીટાલમાં [illegible] ટુકડી થઈ છે.

ઈમીગ્રેશન બોર્ડના ચુકાદા ઉપર અપીલ

ગયે અઠવાડીએ [illegible] ના એક હીંદીની ઈમીગ્રેશન બોર્ડના ચુકાદા ઉપર થઈ અદાલતમાં ઑનરેબલ જસ્ટીસ જ. સી. [illegible] અપીલ સાંભળાઈ હતી. અરજદારના વકીલ મી. [illegible] હતા, અને બોર્ડ તરફથી એટરની જનરલ મી. ડગ્લાસ હતા. આ કેસમાં બોર્ડે એવો ચુકાદો આપ્યો હતો કે અરજદારે જે ડોમીસાઈલ સરટીફીકેટ મેળવેલું તે કાયદેસર નથી, પણ ખોટી રજુઆત કરીને મેળવેલું છે. 'એડવરટાઈઝર'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે આ કેસમાં બચાવ માટે એટરની જનરલને સાંભળ્યા વગર અપીલ કાઢી નાખી.

ધી મોસ્લેમ એમ્બ્યુલન્સ કોર

ડૉ. અબ્દુલ રહેમાનનું [illegible] જણાવે છે કે સરકારે કેપની ઉપર જણાવેલી કોરની સેવા સ્વીકારેલી છે અને તેના ૭૪ સભાસદો હાલ વાઈનબર્ગની છાવણીમાં કામ ઉપર ચડી ગએલ છે. વધુમાં તે જણાવે છે કે આખી ટુકડીને બોલાવી ફરજ ઉપર મોકલવામાં આવે એવો વખત પણ તેમને આશા રહે છે.

કેપ કોલોની અને ઓળખનાં સરટીફીકેટ

આ વિષય ઉપર કેપ ટાઉનની બ્રીટીશ ઈંડીઅન એસોસીએશન અને યુનીઅન સરકાર વચ્ચે થએલો પત્ર વ્યવહાર એક સભામાં વાંચી સંભળાવ્યો હતો. તેની નોંધ લેતા રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે આ મંડળે સરકારને જણાવેલું કે કેટલાક હિંદીઓ ઓળખનાં સરટીફીકેટ લઈ હીંદુસ્તાન ગયા છે. એ સરટીફીકેટની રૂએ તેઓને એક વરસની મુદતમાં પાછા આવવું જોઈએ પરંતુ તે મુદતમાં તેઓ પાછા આવી શકે એવી રીતે તેમને સ્ટીમર મળી શકતી નથી.

મુલ્કી પ્રધાને ઉપરના કાગળના જવાબમાં જણાવ્યું છે કે યુનીઅનના સઘળા ઈમીગ્રેશન અમલદારોને સુચના આપી દેવામાં આવી છે કે ઈંડીઅન રીલીફ એક્ટ પસાર થયા પહેલાં એ ઓળખનાં જે સરટીફીકેટો કાઢી દેવામાં આવ્યાં છે, અને જેના ઉપર એક વરસની મુદત જણાવવામાં આવી છે તે સરટીફીકેટો કાઢી આપ્યાની તારીખથી ત્રણ વરસની મુદત સુધી ચાલી શકે તેમ ગણવા.

સીલોનને માટે ગીરમીટીઆ બંધ

મુંબાઈની ઈંડીઅન લીગના સેક્રેટરી મી. નટરાજન [illegible] સોશીઅલ રીફોરમર લખે છે કે શોલાપુરના એક હીંદુ તેની સ્ત્રી અને દીકરાને કાંઈ ગીરમીટની ભરતી કરવાવાળા એજન્ટોએ ફોસલાવી સીલોન મોકલાવી દીધાં હતાં તે બાબત થોડાક મહીના ઉપર અમારું લક્ષ ખેંચવામાં આવ્યું હતું. આ બાબત ઉપર હીંદી સરકારે હવે એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે કે ત્રીચીનાપલ્લી, તાંજોર, મદુરા, તીનીવેલી, સાલેમ અને રામનાદ જીલ્લાઓમાંથી સીલોનની સરકાર માટે ગીરમીટીઆઓની ભરતી થઈ શકે નહીં. આ જાહેરનામામાં ખાસ ભાર મૂકી જણાવવામાં આવ્યું છે કે પરદેશ જતાં પહેલાં ભરતી થએલા મજુરોને બરાબર તપાસવામાં આવશે. અહીં ફરીથી એક વખત અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ, 'મહેરબાન ગવર્નમેન્ટ' [illegible] કે જેમાં ઘણા અનેક જોખમો હોય તે [illegible] શા માટે રાખવામાં આવે છે?

યુનીઅનમાં બળવો

શુક્રવાર

પ્રીટોરીઆ શહેરથી ઉત્તરે [illegible] થી તથા આજોના [illegible] ઓથી બળવાખોરો બે થેકડા લઈ ગયા હતા અને એક દુકાન લુંટી પા. ૭૫ ના માલની પહોંચ આપી ગયા હતા.

ક્રુગર્સડોર્પ

રેન્ડફોન્ટેન નજીક બળવાખોરોની ટુકડીને કર. ડાસન સાથે [illegible] ની લગ માઈલ પીનસુક આગળ લડાઈ થઈ હતી તેમાં બળવાખોરના ૭ માણસો મરાયા અને ૩૭ પકડાયા છે. વીટ્વોટરસરંડ આગળ બીજા બે મરાયા અને ૨૭ પકડાયા હતા.

તેજ વખતે પશ્ચિમથી કર્ન. ક્રુમ [illegible] રમટસે તા. ૩૦ મી એ પેલર્સક્લ આગળ આવી બળવાખોરો [illegible] સામ આગળ જતા અટકાવ્યા. તેથી તેઓ વીટનેક પ.૭૭ કરીને વીટ્વોટરસરંડમાં આવ્યા. વીટનેકર્ટ યુનીઅન લશ્કરને રોક્યું હતું પણ કમનશીબે તેમ બની શક્યું નહિ. આથી આ બળવાખોરોએ નેકમાં મુકામ કર્યો, અને તે જ્ગાએ રહેવાની તૈયારી કરી. કર. રમટસના માણસોએ ઘોડેથી ઉતરી તેમને સાંથી નસાડવાની તૈયારી કરી અને પુરો મારાવ કરવા પછી બળવાખોરોને નેકમાંથી ભગાડ્યા હતા. આ જગ્યાએ બળવાખોરોના ૯ માણસ મરાયા અને ૧૫ ઘાયલ થયા.

ડીવેટ પકડાયા

તા. ૧લી ડીસેમ્બરની સવારે કર. કમા. બ્રીટસે મેફેકીંગની પશ્ચિમે [illegible] ને ફારે એક ખેતર ઉપર જનરલ ડી વેટ ને પકડ્યા છે. તા. ૨૧ પછી ડીવેટ ક્યાં હતા તેહનું વર્ણન કરવા પહેલાના સમાચાર ઉપરથી જણાય છે કે વેટર [illegible] ૪૨ [illegible] ના લશ્કરે ઘેરી લીધા પછી બળવાખોરોની ૫૨ માણસોની ટુકડી એક પણ ગોળી ફુટ્યા વિના શરણે થઈ હતી. બળવાખોરોના કુલ ૧૨૦ માણસ કર. બ્રીટસે પકડ્યા હતા, અને તેમાં કમાંડર [illegible], [illegible] (જનરલના [illegible] ના અધિપતિ) અને પાંચ [illegible] હતા.

આ કેદીઓને [illegible] લાવવામાં આવ્યા છે.

શુક્રવાર

વિશેષ સમાચાર

આજ સવારે ડીવેટ કેવી રીતે પકડાયા તે સંબંધી વીગત આપતાં [illegible] જણાવે છે કે [illegible] ૮૦ થેકડા અને ૭૧ સુરક્ષીત પકડ્યા હતા. [illegible] ની મદદ મળી હતી. જનરલ ડીવેટે પોતે કબુલ કર્યું છે કે [illegible] પુરા કર્યા.

ઉત્તર ટ્રાન્સવાલમાં

[illegible] ઉત્તરમાં ૭૦ માઈલ દૂર [illegible] બળવાખોર [illegible] અને [illegible] ની ટુકડી [illegible] કરી [illegible] ૭૨ માણસો હતા તેમાંથી ૩ માર્યા અને ૭૭ પકડ્યા અને [illegible] ના [illegible] થયા.

કેપ કોલોનીમાંથી ૭૭ પકડાયા

[illegible] ૭૭ બળવાખોરોને પકડ્યા હતા.

તા. ૨ જી ડીસેમ્બરે [illegible] થી પાંચ બળવાખોરો પકડાયા છે.

[illegible] આગળ ૩૭ બળવાખોર [illegible] સાથે પકડાયા અને ૨૦ માણસ શરણે થયા.

શનિવાર

જોહાનીસબર્ગ ફોર્ટમાં જનરલ ડી વેટ

જન. ડી વેટ અને તેની સાથેના બાકીના બળવાખોરોની ટુકડીને શુક્રવારે ખાસ ટ્રેન મારફત તા. ૪ થીએ જોહાનીસબર્ગ લાવવામાં આવેલ છે. ડી વેટને મોટરમાં બેસાડીને અને બીજાઓને પગે ચલાવીને ફોર્ટ ખાતે લઈ જવામાં આવ્યા છે.

બળવાખોરોને શું સજા?

ડી વેટ અને બળવાખોરો પકડાયા તેઓના તરફ કેવું વલણ બતાવવું તે વિષે ચર્ચતાં 'મરક્યુરી' લખે છે કે બળવામાં આગેવાન ભાગ લેનારાઓમાં ડી વેટ સહુથી મુખ્ય હતા. તા. ૨૧મી નવેમ્બર સુધીમાં શરણ આવનારની મિલકતમાંથી બળવામાં થએલું નુકસાન વસુલ કરવાનું જણાવેલું હતું. ડી વેટની મીલકતને પણ આ ઠરાવ લાગુ પડશે એમ અમે માની લઈએ છીએ. તે ઉપરાંત તેની જાતને પણ શીક્ષા કરવામાં આવશે......સરકાર ડી વેટનું શું કરવા ધારે છે તે તુરતજ જણાવવું જોઈએ. અપરાધ પ્રમાણે દરેકના ગુન્હાના પ્રમાણમાં શીક્ષા કરવામાં નહીં આવે તો ગંભીર ભુલ થશે એમ અમારી ખાત્રી છે.

નાતાલ 'ટાઇમ્સ' સ્વતંત્ર પંચ પાસે ન્યાય ઠરાવવાનું વલણ બતાવે છે.

'રેન્ડ ડેલી મેલ' જરમન સાઉથ વેસ્ટ આફ્રીકાની ચડાઈ પુરી થઈ રહે ત્યાં સુધી બધા કેદીઓને કેદ રાખી રસ્તા બનાવવા વિગેરે કામ કરવાની ભલામણ કરે છે, અને મુખ્ય આગેવાનો પુરતી શીક્ષા તથા બીજા જેમણે બળવામાં ભાગ લીધો છે તેના પાસેથી વોટના હક લઈ લેવા અથવા નવી જાતની શીક્ષા કરવાનું વલણ બતાવે છે.

રીટ્ઝ

ડરબનમાં મળેલા એક કાગળ ઉપરથી જણાય છે કે રીટ્ઝ [illegible] ની દરેક દુકાનો લુંટવામાં આવી હતી. એક દુકાનમાં પેટીઓની જમીન નીચે માલ હતો તે લઈને બળવાખોરો સાથે લઈ ગયા હતા.

લીડનબર્ગ

૭ બળવાખોરોને અહીંથી પકડવામાં આવ્યા છે અને બીજી વખત ડીસેલ [illegible] માંથી સાત બળવાખોરોને પકડ્યા છે. [illegible] એકને ઘાયલ કર્યો છે.

સોમવાર

જનરલ બોથા અને બળવાખોરો

રીટ્ઝ આગળ બળવાખોરો સાથે જનરલ બોથાને લડાઈ થઈ હતી. [illegible] પછી [illegible] લડાઈ કરવામાં પછી મુશ્કેલી નડતી હતી. [illegible] આગળ ચાલવાનો હુકમ જનરલ બોથાએ આપ્યો હતો. [illegible] પણ સાથે આવ્યા હતા. [illegible] પછી [illegible] તેમાંના ૨૭ બળવાખોરોને [illegible] [illegible] અને [illegible] પકડાયા હતા. [illegible] ૧૫૦ પકડાયા હતા, [illegible] ડી [illegible]

જવાનું માટે ના. ૫ ગીસી ચીરકી મોડ્યું હતું. જ્યારે તે શી આવી મોહોચ્યો ત્યારે જરમનોએ ત્યાગ કર્યું હતું. તા. ૨૦મીએ તેની જમણી બાજુ ઉપર ફેડી કરવા માટે જરમનોએ હુમલો કર્યો હતો. તેમાં બે મસુખા મુખ્યા અને સૌ ઘવાયા, અને આપણા ૫૭ ને પકડવામાં આવ્યા, તેમાં કુલવરના કમા. ફલેપર્સ પણ હતા. જરમનોએ ઘણા ખરા માણસોને છોડી દીધા. ફલીપરસ અને બીજા અમલદારોને છૂટા ન કર્યા.

જનરલ બોથાના આવ્યા પછી જરમનોએ જોયું કે તેઓને ઘેરી લેવામાં આવ્યા છે. એટલે કમા. ફલેપરસ અને બીજા અમલદારોને છોડી મુકવામાં આવ્યા.

આ લડાઈમાં ૮૨૭ જરમનોને પકડવામાં આવ્યા છે. જનરલ બોથાએ રીપોરટમાં જણાવ્યું છે કે ૩૨ કલાક સુધી એક સરખો વરસાદ પડ્યો હતો તેથી અમને ઘણી મુશ્કેલી ઓ નડી હતી. છતાં આપણા અમલદારો અને માણસોની વરતણુક ઘણીજ સરસ હતી. તેમના જુસ્સો સરસ હતો અને તે માટે તેઓ ધન્યવાદને પાત્ર છે.

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

ઇંડીઆ પત્ર જણાવે છે કે હિંદી લશ્કરમાં મરણ પામેલા અમલદારોના સમાચાર મળવા લાગ્યા છે. ભ,પાળ ની ૯ મી સાહફલ ટુકડીમાં ઘણાં મરણો થયાં જણાય છે. તેનો એક કરનલ અને એક સુબેદાર મરણ પામ્યા છે, અને એક અંગ્રેજ તથા બે હિંદી અમલદાર ઘવાયા છે. તે ઉપરાંત બે હિંદી અમલદાર કે જે બન્ને આહમણ હતા તે લડાઈમાં ગુમ થયાનું જાહેર થયું છે. બીજાં મરણોમાં ૩૬ મી શીખ પલટણમાંથી એક અંગ્રેજ અમલદાર અને એક અમલદાર તેજ પલટનના ૩ અંગ્રેજ અને બે હિંદી અમલદારો ઘવાયા છે. ૩૪ મી શીખ પલટણના ૮ ગોરા અને એક હિંદી અમલદાર ઘવાયા છે.

આ સિવાય ૯ મી ભુપાલ, ૪૦ મી શીખ, ૩૪ મી પાયોનીયર, ૬૯ મી પંજાબી, ૨૬ મી શીખ, ૧૨૯ મી બલુચી અને ૭ મી સેપરસ ટુકડીના અમલદારોના મરણ તથા ઘવાયાની ખબર આપવામાં છે. આમ સિપાઈઓની સંખ્યા જણાવેલી નથી.

ના. શુલેનશાહ હીંદી ઘવાયેલાઓની મુલાકાતે

મુખ્ય અખબારોમાં ના શાહેનશાહ ફ્રાંસમાં આવેલા છે. તેમણે ફ્રાંસમાં એક હીંદી ઇસ્પીતાલની મુલાકાત લીધી હતી ત્યાં તેમણે ઘવાયેલાઓની સાથે જરૂ ભીની વાણી હતી, અને ત્યાં હીંદીઓ જેમના ઉપર આ જેવી આશ્ચર્યજનક હુમલા અને શીખજાતી ... ... એક મુસલમાન ... ઉપર ... કરવામાં આવી હતી તેની સાથે શુ ... પાન કરી ... ... આવ્યા. ... એક ... મુલાકાત લીધી ... ...

... ...

... ...

ખાતે નાખ્યા સૈક છે તે માટે ... ... મળતી છે. ... ...

અપણી રાજકર્તાઓ ભારે ... ... તેઓએ ... ... પા. ૧,૬૦૦,૦૦૦ સુધી. ત્યારે પા. ૪ લાખ ... ... મા આપ્યા છે. ... ... પા. ... લાખ ... ... મહીસુરના મહારાજાની છે.

તે ઉપરાંત રજવાડાઓ તરફથી પા. ૩ લાખની રકમ, મોટર, બાઇસીકલો, દુરથી જોવાનાં દુરબીનો વગેરે પુરીવ્યા તે પા. ૩ લાખની મળેલી ... છે. આ ... ... પા ૨૪,૫૦૦ની રકમ ગ્વાલીઅરના સીંધીઆ તરફથી મળેલી છે અને તેણે એક મોટર એમ્બ્યુલન્સ પણ આપેલી છે.

આ ઉપરાંત એક ઇસ્પીતાલ માટેનુ જહાજ પણ હીંદી રજવાડા તરફથી આપવામાં આવ્યું છે.

ના. શહેનશાહની મુલાકાત

ફ્રાંસમાં લશ્કરની મુલાકાતે ના. શહેનશાહ આવ્યા ત્યારે મહારાજા સર પ્રતાપસીંગ અને બીકાનેરના મહારાજા તેમની સાથે હતા.

ઓસ્ટરેલીઆમાં હીંદીઓ માટે ખુલશે કે શું?

લંડનના મોરનીંગ પેપરનો ઓસ્ટ્રેલીઅન રાજધાની ખાતેનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે સંસ્થાનો ખાતાના મુખ્ય પ્રધાન મી. હારકરટે ઓસ્ટ્રેલીઅન સરકારને સૂચના આપી છે કે હીંદીઓને તે સંસ્થાનોમાં દાખલ થવાની રજા મળવી જોઈએ કારણકે લડાઈમાં તેમણે મદદ આપેલી છે.

સત્ય

આ વિષેનું એક કાવ્ય સાધુ કવી રવીંદ્રનાથ ટાગોર તરફથી ગીતાંજલીમાં બંગાળી ભાષામાં રચવામાં આવ્યું છે તે ઉપરથી ગુજરાતીમાં રા. ભોળાશંકર કુબેરજી શુકલે રચ્યું છે તે અમે 'બુદ્ધિ પ્રકાશ'માંથી અત્ર નીચે આપીએ છીએ.

રાગ — હરિગીત

મુજ જીવનના આધાર ! મારા દેહના સહુ અંગને,
પવિત્રતામય રાખવા કરૂં ફેરવો એમ આ નીતે
જીવંત સ્પરશ સદા મને છે આપનો એ જાણીને,
નિશ્ચય કરૂં છું હે પ્રભુ ! આપું નિક્ષેપ હું દેહને.
જે સત્યનું આ કુરથી, મુજ મન વિષે સુવિચારના,
કિરણો પ્રભુ પ્રગટી રહ્યા, તે સત્ય સ્વરૂપે આપનાં
તેથી વિચારો આપણાં ... ...
... ... મુજ કલ્પનાઓમાં સદા.
મુજ હૃદયમાંથી સરવ પાપ ... ...
... ...
મુજ હૃદયમાં ઉંડે ... ... છે,
... ... છે, તે ... ...
... ...
... ...
મુજ શક્તિથી ... ... છે ... ...
તે જાણીને મુજ ... ...

લડાઈ અને તુરકી

આપ્રીસનો ઠર્યું જે અબાઉ ટરકીની માલીકીનો હતો અને હાલ બ્રીટીશ મુલક સાથે જોડી દેવામાં આવેલ છે તેના ટરકીને વારસીક પા. ૬૨,૬૯૦ આપવા પડતા હતા.

અફઘાનીસ્તાનના અમીર

દીલ્હીથી રૂટરનો ખબર પત્રી જણાવે છે કે અફઘાનીસ્તાનના અમીરનો એક સરસ મિત્રાચારી બતાવનાર, કાગળ મળ્યો છે અને ટરકીએ ગ્રેટબ્રીટન સામે લડાઇ જાહેર કરી છે તેને માટે તેમાં તેણે દીલગીરી બતાવી છે.

ખબર પત્ર જણાવે છે કે આ કાગળથી ટરકીએ જરમની સાથે જોડાવામાં ભુલ ખાઈ કરી છે એ વિચારોને મજબુતી મળી છે

ઇજીપ્ત

રૈસ્યુટરી લંડનથી જણાવે છે કે ઓસ્ટ્રેલીઆ તથા ન્યુઝીલંડનું લશકર ઇજીપ્તના બચાવના કામમાં મદદ કરવા તથા લશકરી કેળવણી લેવાને માટે ઉતર્યું છે. તેમની કેળવણી પુરી થશે ત્યારે બ્રીટીશ લશકરને મદદ કરવા યુરોપ જશે.

કેરોથી રૂટર જણાવે છે કે કાટના અને બરલેસાથી દુશમનની છાવણી તોડી નાખવામાં આવી છે અને દુશ્મનો પુરવ દીશા તરફ પાછા હઠે છે.

લશકરી અમલદારોએ પોર્ટ સઈદની પુરવમાં આવેલ મોટા તળાવ. ભરી ફરી વળી એવું બંદોબસ્ત કરેલો છે કે વેસ્ટ સુએઝ ઉપર હુમલો થઇ શકે તેમ નથી.

કાના ઉપર ચોકી રાખનારી ઊંટ સવારોની ટુકડી જે ગુમ થયેલી જણાવવામાં આવી હતી તે જાફામાં કેદ થયેલી છે.

જરમનીમાં રૂશીઅન મુસલમાનો

ઈંડીઆ છાપું જણાવે છે કે બરલીનથી મળેલા એક તારમાં ખબર છે કે જરમનીમાં જે રૂશીઅન કેદીઓ છે તેમ ખાસ મુસલમાનો છે ટરકીશ સરકાર સાથે થયેલા કરાર પ્રમાણે આ કેદીઓને ટરકીશ લશકર સાથે જોડાવા કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ મોકલવામાં આવશે

ટરકીને ચેતવણી

ગ્રીસ તરફથી ટરકીશ પ્રધાનને જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે ટરકીમાં ગ્રીક ઉપર જુલમ ચાલુ રહેશે તો તે બે દેશ વચ્ચેનો મિત્રાચારીનો સબંધ તુટી જશે.

બાલ્કન એલાયન્સ

ઝુરીચ સ્થાપના મારફત કાગળ પત્રે ખબર મળી છે. ગ્રીસ તરફથી બલ્ગેરીઆને જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે બલ્ગેરી આ મેસેડોનીઆ લઈ લેવા ઇચ્છા હોય તે તે પસંદ કરશે, પરંતુ પોતે એક ઇંચ જેટલી જમીન આપશે નહીં અથવા સર હદમાંથી તેને જરા પણ ભાગવું કબુલ કરશે નહીં.

કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ ના ટરકીશ મનવાર જહાજોને તરતી સુરંગ લાગવાથી ભારે નુકશાન થયું છે, અને તે ઘણી મુશ્કેલીથી કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ પહોંચી છે

ઝુલુઓની વફાદારી. ઝુલુ પ્રજાના રાજાના દીનુઝુલુના મોટા દીકરાએ, ઝુલુની ... કમીશનરે દ્વારા સરકારને કહેણ મોકલ્યું છે કે ... હુકમ થાય ત્યારે રૂ. બે હજારની ... ઘરે ... છે

યુરોપની મહાન લડાઇના સમાચાર

લોરડ કીચનરે તેની મુલાકાત લેનાર એક પત્રકારને જણાવ્યું છે કે લડાઈ ત્રણ વરસ ચાલવાનો સંભવ છે.

ફ્રાંસના આલસાસ લોરેન રાજ્યનું મુખ્ય પાટનગર અને ફ્રાંસની સરહદ ઉપર ... સરહદ ઉપર મોટાં ... લડવૈયાઓને મળવાને ગયા છે.

પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ ફંડ પા. ૪૦ લાખનું થયું છે

એન્ટવર્પની આસપાસ

જરમનીના હાથમાં બેલજીઅમનું આ મુખ્ય શહેર જતાં પહેલાં બેલજીઅમ એન્જીનીઅરોએ તેને ઘણી જગ્યાએથી ભાંગી તોડી નાખ્યું હતું એવી જાતના અનેક હેવાલ મળ્યાનું એ. પી. એ. જણાવે છે આમ કરવાનો હેતુ એવો બતાવવામાં આવે છે કે તે શહેર જરમનીને જેમ બને તેમ ઓછું ઉપયોગી થઇ પડે એવું રહેવા દેવું.

'ડેલી ન્યુસ' જણાવે છે કે એક મુખ્ય રસ્તા આગળ ૧૨,૦૦૦ ટનની જરમન સ્ટીમર ડુબાડી દેવામાં આવી હતી. સ્ટીમરોના મુખ્ય સંચાઓ ઉડાડી દેવામાં આવ્યા. ગોદીમાં સખ્યાબંધ જહાજ દારૂથી ભરેલાં પડ્યા હતાં. એક અમલદાર ૨૦ માણસો અને થોડાં ટગ લઈને આ દારૂના તરતા કોઠારો ડુબાડતોજ ચાલ્યો. તેણે એકલાએ ૬૦ ડુબાડ્યાં. તેલના ભંડારો સ્કેલ્ટ નદીમાં ઢળી દીધા. મોટરનું તેલ અને પટરોલને બાળી દીધાં અને છેવટે અઢળક દોલત ખરચી ગોદીનું બાંધકામ કરવામાં આવ્યું હતું તેનો દરવાજો સુરંગથી ઉડાડી દીધો.

અંગ્રેજી લશકરના મરણનો આંકડો

પારલામેન્ટમાં એક સવાલના જવાબમાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું કે તા. ૩૧ મી અકટોબર સુધીમાં પશ્ચિમ તરફના લડાઇના મેદાનમાં બધા મળી ૫૭,૦૦૦ માણસો મરાયા છે. તે ઉપરાંત ૮૭૩ અમલદારો અને ૧૫,૭૩૦ માણસો જરમનીમાં કેદ થયા છે

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

મીથ્સ ઓફ ધી હીંદુસ એન્ડ બુધીસ્ટસ—લખનાર સીસ્ટર નીવેદીતા અને ડા. આનંદ કુમારસ્વામી. આ પુસ્તકમાં ... નંદલાલ બોઝ અને અબનીન્દ્રનાથ ટાગોરે બનાવેલાં ૩૨ ચાર રંગ વાળાં ચિત્રો છે. તેમાના આઠ પ્રકરણોમાં ઇન્ડો આર્યન જાતીની પુરાણી વાતો, રામાયણ, મહાભારત, શ્રીકૃષ્ણ, બુદ્ધ શીવ અને બીજી પુરાણીક કથાઓ રસીક રીતે લખવામાં આવી છે. કીમત શી. ૧૦-૬ ટપાલ ખરચ શી. ૧.

ધી સ્ટોરી ઓફ મહમદ—(સચિત્ર) આ પુસ્તકમાં ૧૧ પ્રકરણોમાંનાં કેટલાંએક આ પ્રમાણેના છે: અરેબીઆ અને તેની જાતો, મહમદ સાહેબનું બાળપણ, મદીનું વરસો, ન્યાય આપનાર તરીકે મહમદ સાહેબ, મક્કામાં જવું, મદીનાનો ... વિગેરે. કીમત ટપાલ ખરચ સહીત શી. ૨-૬.

ધી એડવેન્ચરસ ઓફ હાજી બાબા ઓફ ઇસ્પહાન—કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૩

... —આ પુસ્તકમાં હાબસીના દુખો કે જ્યાં કાળા લોકો ગોરા ઉપર અમલ કરે છે તેનો હેવાલ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧-૯

ધી ફોલ ઓફ કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ—લખનાર ... કીમત શી. ૧-૧૦

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

મુંબઈ ઇલાકાની સરકારે જંગલોમાંથી ૧૧૯ દારૂનાં પીઠાં બંધ કર્યાં છે.

મુંબઈની મ્યુનિસિપલ કોરપોરેશનની સભામાં મી. જોસફ બેપ્ટીસ્ટાએ એવો ઠરાવ રજુ કરનાર છે કે મ્યુનિસિપલ વારૅડની ચુંટણીનાં મત પત્રકમાં મત આપનાર તરીકે દર માસનું ભાડું આપનારા દરેક ભાડુતનું નામ ઉમેરવાનો સુધારો મ્યુનિસિપલ કાયદામાં દાખલ કરવા માટે સરકારને અરજ કરવી.

અમદાવાદની મ્યુનિસિપાલીટીએ ચલાવેલી ગેરવ્યવસ્થાને લીધે તેનો કારભાર સરકારે પોતાને હસ્તક લઇ મ્યુનિસિપાલીટીને સસપેંડ કરી હતી. હાલમાં સરકાર તરફથી જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે તા. ૧ એપરીલ ૧૯૧૫ થી તે કારભાર મ્યુનિસિપાલીટીને પાછો સોંપવામાં આવશે. તેમાં કુલ ૪૦ સભાસદો રહેશે, જેમાંના ૨૭ ને કર ભરનારાઓ ચુંટી કાઢશે અને બાકીના ૧૩ સરકાર નીમશે. આ તેરમાંથી ૭ સભાસદો સરકારી પગારદાર નોકરોને નીમવામાં આવશે.

મી. જી. કે. ગોખલેના જીવન વરતાન્તનો ભાગ ૧ લો જે અમદાવાદના સત્ય પ્રકાશ નામના છાપખાનામાં ગુજરાતીમાં છપાયો છે તેની બધી નકલો સરકાર તરફથી જપ્ત કરવામાં આવી છે.

રંગુન મ્યુનિસિપાલટીએ નામદાર વાઇસરોયવાળા લડાઇના ફંડમાં પહેલા હપ્તાના રૂ. ૧૫,૦૦૦ ભરવાનો ઠરાવ કરેલો પરંતુ બરમાના લેફ્ટ. ગવરનરે એ ઠરાવ રદ કરી તેવી રકમ ફંડમાં આપવાની મ્યુનિસિપાલીટીને સત્તા નથી એમ જણાવ્યું છે.

હીંદુસ્થાનમાં સઘળી જેલોના કારભાર સંબંધી તપાસ કરવાને એક કમીશનની નીમણુંક થઇ હતી લડાઇથી આ કમીશનનું કામ હાલ મુલતવી રહ્યું છે.

હીંદી સરકાર તરફથી કાબુલ ખાતે જે નવી હીંદી એજંટ નીમવામાં આવેલ છે તે એક મુસલમાન ગ્રહસ્થ મલીક તાલીબ મેહદીખાન છે.

લાહોરના 'જમીનદાર' પત્રના અધિપતિ મુનશી જાફર અલીખાન જેઓ થોડા વખતથી ઇંગલાંડથી હીંદુસ્થાનમાં પાછા આવ્યા છે તેમને તા. ૧૭ મી અકટોબરે ગુજરાનવાલા જીલ્લામાં આવેલા તેમના મકાનમાં નજર કેદમાં રાખવામાં આવ્યા હતા અને મુલાકાતીઓની દેખરેખ હેઠળ મુકવામાં આવ્યા હતા. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ૧૯૧૫ના એક્ટના નં. ૫ ની કલમ ૩ મુજબ તેમના સંબંધમાં આ પગલું ભરવામાં આવ્યું છે તેની વિગત નીચે મુજબ છે: "પંજાબના લેફ્ટ. ગવરનરે 'જમીનદાર' પત્રના અધિપતિ મુનશી જાફર અલીખાનને હુકમ કર્યો છે કે તેમણે લાહોર શહેરમાંથી દુર થવું અને ગુજરાનવાલા જીલ્લાના કરમાબાદ ગામમાં હાજર રહેવું અને નીમવામાં આવેલ ખાસ અમલદારને અઠવાડીક વખતો વખત હાજરી રિપોર્ટ કરવો." આ ઉપરાંત તેમણે કોઇ પણ છાપામાં લખાણ આપવું નહીં અને વરતમાનપત્ર પણ કાઢવું નહીં કે કોઇ પણ રીતે તેના સંબંધમાં ભાગ લેવો નહીં. લેફ્ટ. ગવરનરે વળી ફરમાવ્યું છે કે મુનશી જાફર અલીખાન હુકમની એક પણ શરતનો ભંગ કરશે તો તેમને સખત કેદની સજા કરવામાં આવશે અને દંડ પણ કરવામાં આવશે. ઉપરનો હુકમ મુનશી જાફર અલીખાનને તા. ૧૭ મી અકટોબરે બજાવવામાં આવતાં તેમણે તેમાં જણાવેલી

શરતો કબુલ રાખી હતી અને ફરમાવેલા મુકામે પોતાને રહેવા જવા તૈયારી કરતા હતા.

રાચી તરફ ઉદેપુર તરફ ખોંડ લોકોએ રમખાણ જગાડી કેટલાક ગામો લુટ્યાં છે. એ માણસોએ ઘણી નાશ કરી છે અને એકને ઘાયલ કર્યો છે. મહેલને ઘેરી લઇ તેના ઉપર ગોળીઓ છોડી હતી જે વખતે તેમાં પોલીટીકલ એજંટના કેટલાક માણસો હતા. ગઇ તા. ૧૭ મીએ કલકત્તેથી ખબર મળી હતી અને રાંચી અને જયપુરથી પોલીસ ટુકડીઓ મોકલવામાં આવી હતી. ઓરીસાના કમીશનર ૭૦ માણસો સાથે ગયા હતા. કમીશનરે ખોંડ લોકોને વીખેરી નાખ્યા હતા પણ તે પહેલાં તેઓએ રાજાના મહેલને બાળી મુક્યો હતો. રાજા સગીર ઉમરનો હોવાથી તે કોરટ ઓફ વોરડસની દેખરેખ નીચે છે. રમખાણનું કારણ એવું જણાવવામાં આવે છે કે માજી રાજાના મરણ વખતે તેમને પોતાનો વારસ પુત્ર નહીં હતાથી તેમણે એક છોકરાને દત્તક લીધો હતો. જેને ખોંડ લોકો પસંદ કરતા નહોતા. ખોંડ લોકોએ રાજકુટુંબમાંથી કોઇ એક રાજવંશી છોકરાને વારસ તરીકે પસંદ કર્યો કે જેથી રાજવંશી લોહી રાજગાદી ઉપર ચાલુ રહે. આ છોકરાને ગાદીએ બેસાડવા સત્તાવાળાઓ ઉપર દબાણ કરવું અને ૧૦૦ હથીયાર બંધ ખોંડ લોકો રાજધાની તરફ ગયા અને પોલીટીકલ એજંટના મકાન ઉપર તથા મહેલ ઉપર હુમલો કરેલો હતો.

વિવિધ સમાચાર

જેલ. વિલાયતના મેલમાં મી. ગાંધી તરફથી કાગળ મળ્યા છે તેમાં તેમની તબીયત સુધારા પર હોવા એમ જણાવે છે કાગળ લખ્યો તે દિવસે તેમને પથારી છોડવાને ત્રણ દિવસ થયા હતા અને જરા ફરવા હરવાનું શરૂ કર્યું હતું મી. કેલનબેક તેમની સાથેજ રહે છે.

ફીનીક્સની નીશાળના વિદ્યાર્થીઓ જેઓ હીંદુસ્તાન ખાતે ગયા છે તેઓ બધા હાલ બોલપુર ખાતે શાંતિનીકેતનની શાળામાં છે.

અમને જણાવતાં દીલગીરી ઉપજે છે કે મી. જોસેફ રોયપનનાં માતુશ્રી ગયા સોમવાર તા. ૩૦ મી નવેમબરે ગુજરી ગયાં છે. મરહુમની ઉમર ૬૫ વરસની હતી. અમે મરહુમના કુટુંબ તરફ દીલસોજી ચાહીએ છીએ.

એક બીજા મરણની નોંધ લેતાં અમને દીલગીરી ઉપજે છે તે મરણ મી. રાજુ નરસીંહનું ગયા શુક્રવારે જોહાનીસબરગ ખાતે થયું છે. મરહુમ મી. રાજુની ઉમર નાની હતી. અને તેણે છેલ્લી સત્યાગ્રહની લડતમાં સારો ભાગ લીધો હતો.

ગયા રવીવારે ડરબનથી રંગુન જતા સૈયદ પીર સાહેબને મી. પારસી રુસ્તમજી, મી. મહમદ આમોદ તથા મી. કાજી સાથે ઘણા સંબંધીઓ વળાવવા આવ્યા હતા. 'ખાદીમનું' વિગેરે બધી જમાતો તરફથી તેમણે સંતોષ મેળવ્યો હતો. પીર સાહેબ આવતે અઠવાડીએ કેપટાઉન, જોહાનીસબરગ થઇ ડેલાગોઆબે રસ્તે દેશ ઉપડી જવાની ઉમેદ રાખે છે.

ગયા ગુરૂવારે મેરીત્સબરગની અદાલતમાં એક ગોરાને એક હીંદી શેઠ ઉપર હુમલો કરવાના ગુન્હા માટે ચાર માસની સખત મજુરીની જેલની સજા થઇ હતી.

ડરબનસોટરપરથી હાંસવલ્લ જેણી ફીસ વરધક મંડળીના સેક્રેટરી લખે છે કે આ મંડળની પેલ કમીટી તા. ૨૯ મી નવેમ્બરે અહીં સ્થપાઈ હતી. વિધવા કંડેર્ને માટે એક ફાળો થયો હતો તેમાં પા. ૬૨ ૬-૯ની રકમ જમે થઈ હતી.

ડરબનકોરસપરથી મીં ઈબ્રાહીમ હાજી અહમદ કીમાદર લખે છે કે નીચેનાઓની જ્યુબિલીમાં આવે છે કે રજીસ્ટર્ડ મદરેસા અંજુમને ઈસ્લામે હિંદ ધોળકડના આરબીક અને સ્વાધ્યાની નીમણુંક અને ફીસોબીની ચૈ.બ્યર માટે કરાંચીસ ડીરીમાં ચાલુ માસની તા. ૨૬મીએ ૯ વાગે સભા મળવાનું ઠરાવ્યું છે તે વખતે આપ વહેલું પધારશો. સભામાં મદરેસાં સુબધી ઘણી ખુલાસો કરી તેને ઉંચા પાયા ઉપર મેળવવા ઠરાવો રાખેલ છે. મદરેસાના નીભાવ અરથે જોહાન્સબર્ગ કીઓરસપરમાં દશથી અગીયાર સ્ટ્રીટ નંબરના આશ્રો ખોલી ૧૯૬૪૫૦ પાકા બાંધેલા મકાન સાથે પા. ૨૪૫૦માં રાખવા મા આવેલ છે અને તેનું માસીક ભાડું પા. ૩૭ ચાલુ છે.

લશ્કરી અમલદારની પરવાનગીથી બંદરમાં ઝબેલા હીંદી લશ્કરીઓ દરેક માણસને સાથે રાખી શકાય તેવા ના કરવાની ફંડમાં એક ફંડને ભેટ આપી છે.

સોનેરી અંક

તા. ૧ ડીસેમ્બર મંગળવારે બહાર પડ્યો છે. ડરબનમાં તે મેસર્સ સન બ્રેઈડ ટ્રેડીંગ કંપની (ગ્રે અને ક્વીન સ્ટ્રીટના ખુણા ઉપર) તથા મકનજી બધરસ (૧૮૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ) વાળી જગ્યાએથી વેચાતો મળશે. કીમત કાચા પુઠાની શી. ૧-૬ ટપાલ ખરચ સાથેની કીમત શી. ૧ ૧૦. પાકા પુઠાની કીમત શી. ૩-૬ ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪

રજાઆળામાં મંગાવનારાઓએ અમને ફીનીક્સ લખવું.

☞ કીમતને બદલે સ્ટાંપ ન મોકલતાં પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા વિનંતિ છે.

[પાકા પુઠાની ચોપડીઓ આવતી અઠવાડીએ બહાર પડશે.]

મળવાનું ઠેકાણું :

મેનેજર, ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ નાતાલ

હિંદુસ્તાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી. કરીઆવાડ—તા. ૨૮ નવેમ્બરે મુંબઈથી ૬ અઠવાડીઆ આવવા ઉપડી છે તે આજ કાલમાં ડરબન આવવી જોઈ એ.

સ્ટી. અમ્બોરી—તા. ૧૦ ડીસેમ્બરે મુંબઈ, મદ્રાસ અને કલકત્તા માટે ઉપડશે.

સ્ટી. ક્રેનસ—ઈસ્ટ લંડનના બંદરો પર થઈ મુંબઈ માટે કરાંચી તા. ૨૧ ડીસેમ્બરના અરસામાં ઉપડશે.

સ્ટી. અમકુરી—મુંબઈ અને કલકત્તા માટે તા. ૨૮ ડીસેમ્બરના અરસામાં ઉપડશે.

સ્ટી. સમાસીક—તા. ૧૦ ડીસેમ્બરે કલકત્તાથી ડરબન માટે ઉપડશે.

ગીતિમંડ કાવ્ય — જેમા બહાર પડેલ આ પુસ્તકના બીજાં કે ભાગો હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા છે જ્યાં તેની કીમત પેની ૬ જ રાખેલી છે. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ગુજરાતી પુસ્તકો

નીચેનાં પુસ્તકો ફીનીક્સમાં બીજાં વેચાણ મળશે છે

	કીમત	પોસ્ટેજ
	શી. પે	પેની
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો	૬-૬	૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૨ જો	૩ ૯	૬
કાવ્ય દોહન ભાગ ૩ જો	૩-૯	૬
જગ વિખ્યાત પુરુષો-સોક્રેટીસ અને ઇબ્રાહમ		
લિંકનના ચરિત્ર	૧-૦	૩
આનંદીબાઈ જોશી	૮-૬	૧
બાળપોથી	૦-૩	૧
ગુજરાતી બીજી ચોપડી	૦-૬	૧
" પાંચમી ચોપડી (જુની)	૦-૧૦	૨
શ્રીમદ ભગવદ ગીતા પાકું પુઠું	૦-૬	૧
" ખીસામાં રાખવા લાયક ગુટકો	૦-૪	૧

કાયદા સામે થવાની ફરજ (ગુજરાતીમાં)—થોરો નામનો મહાન માણસ ઘણા વરસો ઉપર અમેરીકામાં થઈ ગયો છે. તેનાં લખાણો લાખો માણસો વાંચે છે અને તેનું મનન કરે છે, અને કેટલાક તે પ્રમાણે વરતે છે. થોરો પોતે જેટલું કહેતો તેટલું કરનારો હતો તેથી તેનાં લખાણો ઉપર બહુ વજન રાખવામાં આવે છે. તેણે પોતે અમેરીકાની સામે એટલે પોતાના દેશની સામે પોતાની ફરજ સમજીને ઘણું લખેલું છે. તે એમ માનતો કે અમેરીકાના લોકો ગુલામગીરીમાં ઘણા માણસોને રાખતા એ મોટું પાપ હતું. પોતે એટલું લખીને સંતોષ નહોતો માનતો, પણ અમેરીકાના શહેરી તરીકે એ ધંધાને અટકાવવાને સારૂં બીજા જે ઉપાયો લેવા ઘટે તે પણ લેતો. તેમાંનો એક ઉપાય એ હતો કે જે રાજ્યની અંદર ગુલામીનો વેપાર ચાલે તે રાજ્યને કર વેરો આપવો નહીં. તેણે જ્યારે પોતાનો કર આપવાનું બંધ કર્યું ત્યારે તેને જેલમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. તે જેલમાં તેના મનની અંદર જે વિચારો આવ્યા તે વિચારો ઘણા કડક અને સ્વતંત્ર હતા અને તે વિચારો આ પુસ્તકમાં આપેલા છે. કીમત ૩ પેની પોસ્ટેજ ૧ પેની.

ઓનરેબલ ગોપાળકૃષ્ણ ગોખલે અને ગીરમીટનો સવાલ એટલે ચરચા—સંસ્થાનોમાંથી ગીરમીટ નાબુદ કરવા વિષે ના. મી. જી. કે. ગોખલેના ઠરાવ ઉપર હીંદી ધારાસભામાં થયેલી ચરચાનો સંપૂર્ણ હેવાલ આ પુસ્તકમાં આપેલો છે. સાથે મી. ગોખલેની કારકીર્દિનો ટુંક હેવાલ છે અને મુખ પૃષ્ઠ ઉપર તેમની છબી છે. કીમત ૬ પેની ટપાલ ખર્ચ ૧ પે. આ પુસ્તક અંગ્રેજીમાં પણ છે તેની કીં. ૬ પેની પોસ્ટેજ ૧ પે.

મો. ક. ગાંધીનો જન્મ વૃત્તાંત—રેવ. ડોક લખેલ અંગ્રેજી પુસ્તકનું એ ભાષાંતર છે. એમાં શરૂઆતમાં લોર્ડ એમ્પથીલનો ઉપોદ્ઘાત છે, જેમાં તેમણે મી. ગાંધીના સ્વભાવમાં જે વિચારો બાંધ્યા છે તેનો ચિતાર આપ્યો છે. વળી ભાષાંતરકારની પ્રસ્તાવના જે લગભગ ૯૦ પાના છે તે વાંચવા લાયક છે. આ પુસ્તકમાં મી. ગાંધીની કારકીર્દિ સાથે દ. આફ્રીકાના સવાલનું વરણન કરેલું છે. પાકું પુઠું કી. શી. ૩-૬ ટપાલ ખર્ચ ૩ પેની.

Books for Sale

[Revised list.] Price, post free.

	s.	d.
History of Islam	4	0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	1½
Pilgrimage to Al-Madinah & Meccah		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, Illustrated	2	9
Alice's Adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	2
Up from Slavery: a wonderful story of courage in the face of almost impossible difficulties. The author BOOKER T WASHINGTON is the first American coloured man to have achieved high intellectual distinction	1	9
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and writings	4	3
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views.	2	3
From Colombo to Almora: Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 6d. post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	0	10
Essays in National Idealism by Dr Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—Modern Review.	1	5
The late Mr Joseph J Doke: a Memoir specially written for INDIAN OPINION also contains a report of the memorial service and an editorial tribute	0	6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C F Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilization of India, by R. C Dutt	[illegible]	5
Sakuntala and Drama by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles	1	9
Duty, with illustrations of Courage, patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubaiyat of Omar Khayyam,	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	0	10
The Bhagavad Gita	3	[illegible]
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	1	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	0
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1	6
Mohammedanism, by Prof. Margoliouth	1	9
Mohamed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	3
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this Last,	1	10
Self-Help, by Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	0	8
The Heart of India	1	9
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	1	9
Part II	1	9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in that sphere.	1	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr Gokhale and the Indenture System	0	4
The Hon. Mr Gokhale's Tour in South Africa, Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to cost price	2	6
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	7
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	1	10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	[illegible]
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India: by J. L. P. Evans	0	7
A Book and its Misnomer, being a brief examination of "The Asiatic Danger in the Colonies" by L. E. Neame	0	[illegible]

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	4
Buddhist Knowledge	1	3
The Persian Mystics—		
I Jalaluddin Rumi	2	9
II Jami	2	9
The Bustan of Sadi	1	9
The Religion of the Koran	1	3
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	[illegible]	5
Rubaiyat of Hafiz	1	9
Heart of India	2	9

New Books

	s.	d.
Hinduism: Religions ancient and Modern Series	1	3
Letters from John Chinaman by G. Lowes Dickinson	1	6
Stories & sayings of India Ceylon Burma and the near East by Fyvie Mayo	2	9
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy; or, Christianity not as a mystic doctrine but as a new life—conception	3	4

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed, and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૯ ડીસેમ્બરથી તા. ૧૫ ડીસેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪

હીંદુ—માગસર વદ ૭ થી માગસર વદ ૧૩ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મોહમેડન—તા. ૨૦ મહોરમથી તા. ૨૬ મહોરમ સુધી ૧૩૩૩ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૯ થી તા. ૫ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ	તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૯	૫૬	૭	૨૦	૨૯	૪-૫૨	૬-૪૯
ગુરૂ	૧૦	"	૮	૨૧	૩૦	૪-૫૩	૬-૫૦
શુક્ર	૧૧	"	૯	૨૨	૧	૪-૫૩	૬-૫૧
શની	૧૨	"	૧૦	૨૩	૨	૪-૫૩	૬-૫૨
રવી	૧૩	"	૧૧	૨૪	૩	૪-૫૩	૬-૫૨
સોમ	૧૪	"	૧૨	૨૫	૪	૪-૫૩	૬-૫૩
મંગળ	૧૫	"	૧૩	૨૬	૫	૪-૫૩	૬-૫૩

Indian Opinion SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s	d
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are payable in Advance, and if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

નો ગુજરાતી તરજુમો.

કીંમત ૩ પેની, ટપાલ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ગોધમાં રાખવા જેવો નવો શ્લોકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. ટીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાશને માર્ગે	૦	૩
ટ્રાન્સવાલ સંગીત	૦	૩
જગતની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૨
મારો જેલનો ૧ લો. અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૨
" ૨ જો "	૦	૨
" ૩ જો " "	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૧
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૧
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૨
ગુલેશરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજો ધર્મ નથી	૦	૩
ગ્રેબન હોરી	૦	૬
પ્રેસીડેન્ટ કાબેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
પ્રેસીડેન્ટ કાબેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુભાષીત અષ્ટક	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન યુરોપીઅન લેખક રસ્કીનના સર્વોતમ પુસ્તકનો સારાંશ છે.)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીંમતમાં દરેક આવૃતિ માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર ક્રાસ કરવા નહીં અને ના પરખા મળવાના જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું.

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદી સરકારની ટુંકી

તા. ૧૯ ઓકટોબરના દૈનિક અંગ્રેજી ગેઝેટના અંક સાથે હીંદી સરકારથી ચાર ચિત્રો આપેલાં છે તેમાં એક ચિત્ર કોરટ રીપોરટર એક હીંદી અમલદારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે બીજામાં સર લાજપત સીંગ છે અને ત્રીજા તથા ચોથામાં ચાર સ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર. પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમા વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન થયેલી ભાષણો, હીંદી ભાઈ વાનોની ભેટો, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની ભેટો, અને તેમને અપાએલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છપાએલ છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ જોઈને સાર લઈ શકે છે ને પણ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્લેંડ જનાર હીંદી ભાઈઓ એને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી. ૨-૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથી જ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર આપવાનો દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯ અને ત્રિમાસીક શી. ૬ છે. ચેકે મારફત એક શીલીંગ તેની કમીશનની ૬ પેની (ડરબન શિવાયની બેંકમાંથી) ઉપરાંત લખી ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછા લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

આફ્રીકા જનરલ મોસેસ સાથે ફીનીક્સ સમીપ ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 46—Vol. XII. WEDNESDAY DECEMBER 2ND, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper. Price Threepence

TOLSTOY'S VISION

THE following remarkable dream-prophecy was published by Countess Nastasia Tolstoy in the *Cosmopolitan Magazine* (American) last year and recently reprinted by the *Christian Commonwealth*:

"I cannot call it a dream, because I have often seen it while I have been sitting at my writing-table. On other occasions it has appeared to me at twilight before my dinner-hour." Question: "Is it a vision?" "Something of that order, but very clear. So clear that I could draw a distinct picture of all that transpires.

"This is a revelation of events of a universal character which must shortly come to pass. Their spiritual outlines are now before my eyes.

"I see floating upon the surface of the sea of human fate the huge silhouette of a nude woman. She is—with her beauty, her poise, her smile, and her jewels—a super-Venus. Nations rush madly after her, each of them eager to attract her especially. But she, like an eternal courtesan, flirts with them all. In her hair-ornament of diamonds and rubies is engraved her name: Commercialism. And alluring and bewitching as she seems, much destruction and agony follows in her wake. Her breath, reeking of sordid transactions, her voice of metallic character like gold, and her look of greed are so much poison to the nations who fall victims to her charms.

"And behold, she has three gigantic arms, with three torches of universal corruption in her hand. The first torch represents the flame of War, that the beautiful courtesan carries from city to city and country to country. Patriotism answers with flashes of honest flame, but the end is the roar of guns and musketry.

"The second torch bears the flame of Bigotry and Hypocrisy. It lights the lamps only in temples and on the altars of sacred institutions. It carries the seed of falsity and fanaticism. It kindles the minds that are still in cradles and follows them to their graves.

"The third torch is that of the Law, that dangerous foundation of all unauthentic traditions, which first does its fatal work in the family, then sweeps through the larger world of literature, art, and statesmanship.

"The great conflagration will start about 1912, set by the torch of the first arm in the countries of South-Eastern Europe. It will develop into a destructive calamity in 1913. In that year I see all Europe in flames and bleeding. I hear the lamentations of huge battlefields. But about the year 1915 a strange figure from the North—a new Napoleon—enters the stage of the bloody drama. He is a man of little militaristic training, a writer or a journalist, but in his grip most of Europe will remain till 1925. The end of that great calamity will mark a new political era for the old world. There will be left no Empires and Kingdoms, but the world will form a federation of the United States of Nations. There will remain only four great giants—the Anglo-Saxons, the Latins, the Slavs, and the Mongolians.

"After the year 1925 I see a change in religious sentiments. The second torch of the courtesan has brought about the fall of the Church. The ethical idea has almost vanished. Humanity is without moral feeling. But then a great reformer arises. He will clear the world of the relics of monotheism and lay the corner-stone of the temple of pantheism. God, soul, spirit, and immortality will be molten in a new furnace, and I see the peaceful beginning of a new ethical era. The man determined to this mission is a Mongolian-Slav. He is already walking the earth—a man of active affairs. He himself does not now realize the mission assigned to him by a superior power.

"And behold the flame of the third torch, which has already begun to destroy our family relations, our standards of art and morals. The relation between man and woman is accepted as a prosaic partnership of the sexes. Art has become realistic degeneracy. Political and religious disturbances have shaken the spiritual foundations of all nations. Only small spots here and there have remained untouched by those three destructive flames. The anti-national wars of Europe, the class war of America, and the race wars in Asia have strangled progress for half a century. But then, in the middle of this century, I see a hero of art and literature rising from the ranks of the Latins and purging the world of the tedious stuff of the obvious. It is the light of symbolism that shall outshine the light of the torch of commercialism. In place of the polygamy and monogamy of to-day there will come a poetogamy—a relation of the sexes based fundamentally on the poetic conceptions of life.

"And I see the nations growing wiser and realizing that the alluring woman of their destinies is, after all, nothing but an illusion. There will be a time when the world will have no use for armies, hypocritical religions, and degenerate art. Life is evolution, and evolution is development from the simple to the more complicated forms of mind and body. I see the passing show of the world drama in its present form, how it fades like the glow of evening upon the mountains. One motion of the hand of commercialism and a new history begins."

"The doctrine of the army as a means of self-defence must be abolished as completely as the lust of conquest. ... [illegible] present in all countries is a sign of a [illegible] ... [illegible] partly from hate, partly from fear, [illegible] ... [illegible] them to have [illegible] ... [illegible] ... the [illegible] of [illegible] ..."—Nietzsche.

Transvaal Shop Hours and Licensing Ordinance

(Continued)

Trading on Sunday or Public Holiday

6. It shall not be lawful to keep open any shop or carry on any trade or business therein during any Sunday or public holiday except as otherwise provided in this Ordinance, provided that

(a) in the event of any Sunday immediately preceding or following a public holiday or in the event of one public holiday immediately succeeding another it shall be lawful for butchers, bakers, fishmongers, and poulterers to keep open their shops and sell thereat and deliver therefrom meat, bread, fish, poultry, and game until nine o'clock in the morning on the second of the two consecutive days;

(b) it shall be lawful for the Administrator by regulation to authorise the keeping open of such shops as aforesaid and the sale and the delivery of the aforesaid articles on Sunday and public holidays till nine o'clock in the morning in places where he may be satisfied that the climatic conditions are such as to require such authority to be granted;

(c) whenever a public holiday falls on a Saturday it shall be lawful for any shop to be kept open till nine o'clock in the evening of the preceding day.

Exceptions in the case of Christmas and New Year's Eve

7. On the twenty-fourth and thirty-first days of December, such days not falling on a Sunday, shops shall be permitted to be open until eleven o'clock in the evening provided that when such days fall on a Sunday the permission shall apply to the preceding day.

Exceptions

8. Nothing in this Ordinance (1) shall apply to any bazaar or sale of work for charitable or other purposes from which no private profit is derived nor to the hawking or vending of newspapers nor to coffee stalls, nor to the business of an undertaker, nor to the sale by any *bona fide* farmer or market gardener on any land occupied by him for farming or gardening purposes of any produce raised by him on that land nor to the hawking or peddling of such produce by such persons as aforesaid

(2) shall be deemed to prohibit the manufacture of bread or breadstuffs the reception, storage and treatment of milk and milk products, or the printing of newspapers or the employment of persons in such occupations at any time during the day or night;

(3) shall apply to the delivery of ice to hospitals and nursing institutions or in case of sickness to private persons on requisition in writing signed by a medical practitioner [illegible]

(4) shall apply to the sale before midnight of programmes, catalogues or refreshments at any theatre, concert hall or other place of amusement during any performance

(5) shall apply to any bookstall or refreshment room at any railway station or to any dining or refreshment car on any railway

Attendance Register

9. (1) Every occupier who employs one or more shop assistants shall provide at the shop [illegible] attendance register in the form [illegible] by the Second Schedule, or [illegible] as may be [illegible] by regulation, and shall keep the same at all times during [illegible] hours open to inspection by [illegible] [illegible] [illegible] the shop.

(2) Every shop assistant shall on every day on which he is employed in the shop make such entries in the attendance register as are prescribed in the said schedule or by regulation as aforesaid unless prevented from doing so by sickness or other unavoidable cause.

(3) Any occupier who neglects or fails to carry out the provisions of sub-section (1) hereof, or prevents the making of the said entries, or makes or connives at the making of any false entry, or fraudulently alters or causes to be altered any entry, shall be guilty of an offence

(4) Any shop assistant who neglects or fails to carry out the provisions of sub-section (2) hereof or knowingly makes any false entry, or fraudulently alters any entry, shall be guilty of an offence.

CHAPTER [illegible]

Hours of Employment of Shop Assistants and Deliverymen

10. (1) The working hours (not including meal hours) of a shop assistant in or about a shop shall not exceed

(a) fifty-two hours in any one week,

(b) nine and a half hours in any one day excepting Saturdays, when the employment may be for eleven hours

(2) Whenever it is provided in this Ordinance that any shop shall not remain open after one o'clock in the afternoon of any working day no shop assistant shall on such days be employed in or about the business of that shop after that hour except in the case of Chemists shops between six and seven o'clock in the evening, and except as is provided in section fourteen

(3) For the purposes of stocktaking or other special work the working hours of shop assistants may be extended but not for more than two and a half hours in any one day and not more than thirty days in any one year and in the weeks in which those days fall the weekly working hours may be extended accordingly provided that upon every such occasion a shop assistant shall not be employed for more than four hours continuously without an interval of at least half an hour for rest or refreshment and provided that in areas where inspectors are appointed every occupier so extending the hours of his shop assistants shall give notice in advance to the shop inspector of his intention so to do, specifying the dates of such extension and the names of his assistants.

(4) Notwithstanding anything to the contrary in this section it shall be lawful for the occupier of a shop to employ shop assistants until eleven o'clock at night on Christmas Eve and New Year's Eve, and in the weeks in which these days fall the weekly working hours may be extended accordingly or when Christmas Day or New Year's Day falls on a Monday then till eleven o'clock at night on the Saturday preceding those days.

(5) (a) Every shop assistant employed in or about any dairy or kaffir eating-house and every white deliveryman employed about the business of any shop shall be granted one half-holiday in each week to be agreed upon between the occupier and the employee on which day such employee shall not be employed after one o'clock in the afternoon

(b) Every shop assistant employed in or about a refreshment shop shall be granted one half-holiday in each week as aforesaid on which day such employee shall not be kept after two o'clock in the afternoon.

(c) When so required by any shop inspector a written statement for any specified period of the weekly half holiday of any such shop assistant or deliveryman shall be furnished by the occupier and signed by the occupier and the employee concerned.

(d) On any other day in the week except the weekly half-holiday no occupier shall employ any white deliveryman for a longer period than twelve hours. The hours [illegible] may [illegible] [illegible] [illegible] the method of [illegible] by means of attendance [illegible]

[illegible] or otherwise the hours actually worked by delivery-men.

10. Every employer who shall employ or permit to be employed any shop assistant or delivery-man contrary to the provisions of this section shall be guilty of an offence.

Annual Leave of Absence

11. (1) For each year of continuous service from the commencement of this Ordinance with the same employer a shop assistant shall be entitled to leave of absence for twelve clear working days to be taken in a consecutive period, or in cases where shops are open on Sunday for fourteen clear working days; provided that the employer may fix the time of leave for the different shop assistants with reasonable regard to the exigencies of his business; provided further that unless the employer shall have granted to any shop assistant his period of leave at an earlier date the said leave shall be granted within one month of the termination of any year's continuous service.

(2) For the purpose of this section the expression "the same employer" shall include in case of the death of an employer the legal representative, heir, or legatee of that employer or in the case of insolvency or liquidation of the employer the trustee or liquidator, so long as such representative, heir, legatee, trustee, or liquidator continues to carry on the business of that shop and to employ that shop assistant therein.

From the Editor's Chair

AN INDIAN V.C.

Whilst all Indians will be deeply gratified that the coveted Victoria Cross has been conferred on Havildar Gange Singh, for gallantry displayed in extraordinarily difficult circumstances, no one who knows anything of the bravery, dash and chivalry of the Indian military races will be astonished that an Indian soldier has won this coveted decoration, and consequently one's elation is tempered by the knowledge that the expected has happened. What, however, does mark out the incident is the fact that for the first time so far as we are aware, a coloured man has had the V.C. conferred upon him. When Indians volunteered for service on the European battle-fields, it was on terms of the most perfect equality with the British regiments. There was to be no question of racial superiority or inferiority. They were to stand shoulder to shoulder, and share the hardships and also the military glory. There is no doubt from all the tributes that have been offered to their valour and their daring, both by friend and foe, that the Indian troops have well maintained their ancient traditions, and the conferring of the V.C. upon an Indian soldier is merely the recognition of the exceptional bravery of one man where all have been exceptionally brave.

INDIA AND SOUTH AFRICAN COAL

It will be remembered that in 1912 during the [illegible] of activities arising out of the Pass to Resist[illegible] Movement, a strong agitation arose, in the Indian press and amongst Indian political leaders, against the importation of South African coal for Indian State Railways. It was at a time when feeling was running very high in India, but before the crisis of 1913-4 [illegible]. Whilst no official statement on the subject was made by the Government of India at the time, it would appear that the Indian Government did take notice of public opinion with regard to this matter, for, at a Viceregal Council Meeting, held on September 16th last, at Simla, Sir Henry [illegible] said that no orders had been placed since 1912 for South African coal. No doubt the Government of India felt, as everyone else felt at the time, that whilst public sentiment had been so completely outraged, economic considerations should not be allowed to prevail. Patriotic feeling of the higher kind and national self-respect are occasionally expensive luxuries, but the dignified patriot and the self-respecting nationalist will always be prepared to bear a financial burden for the sake of the cause that inspired him. It is, of course, possible that the Motherland has had to pay nothing for this expression of her displeasure, and that will certainly be a matter of intense satisfaction to everyone concerned; but even if the economics of the situation have been against her, we are sure that it is a sacrifice that she will have cheerfully made on behalf of South African Indians.

The Indian Theory of War

Dr. Ananda Coomaraswamy, the well-known author, contributes the following article to the *Manchester Guardian*:

Since Indian troops are now fighting side by side with English and colonial contingents abroad, interest may be felt in the Indian theory of war in its general relation to life and thought. Considerable parts of the old Indian political treatises are concerned with the practical theory of warfare; and war is elsewhere considered from the standpoint of ethics and religion. From the first point of view we need only note that the conception of empire, to be a king of kings, was well known very early, and permanent peace between neighbouring States was hardly contemplated. We have elaborate details of the War Office of Chandragupta Maurya (fourth century B.C.), the first great Indian Emperor known to history. These details are found in the Indian treatise of his Minister Chanakya, and are confirmed in many ways by the observations of the Greek envoy, Megasthenes. The latter records with surprise and admiration the fact that husbandmen could pursue their calling in peace while the professional soldiers of hostile kings were engaged in battle close by (Strabo XV. 40). It seems to have been one of the advantageous results of the caste system that it was nobody's interest to destroy the property of non-combatants; the whole affair was left to the professionals, men of the Kshattriya, the caste of Defenders and Warriors.

Not the least remarkable event connected with early Indian warfare is the repentance of the Emperor Asoka (third century B.C.). A successful aggressive war had added Kalinga to his Mauryan dominions. The terrible sufferings resulting from this war impressed him so deeply that four years later he records that "the loss of even a hundredth or a thousandth part of the persons who were then slain, carried away captive, or done to death in Kalinga would now be a matter of deep regret," and he published these sentiments in one of his famous rock-cut edicts, "to the end that his sons and grandsons should not regard it as their duty to make new conquests," and that even should they become involved in war "they should take pleasure in patience and gentleness."

The ethics of war for a just cause are discussed from an exalted standpoint in the Bhagavad Gita (embodied in the Mahabharata perhaps in the second century B.C. or thereabouts). This most universal of Indian gospels (and available to-day in perhaps twenty different English versions) is the record of a dialogue between Krishna, Avatar of God, and Arjuna, a warrior on the

Pandavas in the Great War. The opening situation seems one of almost unwillingness to fight. Krishna replies with blame for this faintness of heart. "Grieve not for those who are to die, for all these are but phantom forms moulded on that One Soul that is himself eternal, undying; there is no other way nor can he slay. Therefore up and arise and overthrow the foe upon gain and loss. This is knightly law. Nought is more blest for a knight than lawful strife. Wouldst thou refuse this lawful battle, then shall thine honour be stained for ever". This is the special case of the law of action according to duty and careless of reward. Such action is declared to be a sure means of progress towards the attainment of saving wisdom.

So much for the duty of the knight. But if it was the duty of the fighting and official class to protect (whence the name Kshattriya), it was equally the duty of other castes not to take up arms on any pretext. To every man his own duty. The same Bhagavad Gita lays down that a man should abide by his own duty (svadharma), even though it be inglorious and there be other work he could do better. This is the doctrine of mind your own business, and contentment in that way of life to which it has pleased God to call us (&c.), for which our own temper fits us carried to its logical extreme. The purpose and consequence of its doctrine of "own duty" is found in the preservation of the continuity of civilisation. Under such conditions there was no question of sending ploughmen, artisans, clerks, merchants, artists, and teachers to the battlefield, no such possibility as the waste of a Kreisler, nor, on the other hand, of the application of economic pressure to force enlistment. If a country—its army that is—were finally defeated, it certainly became a subject province, but the life of non-combatants was little affected, and the conqueror was only too glad to obtain the services of artists and pandits, and these were perfectly secure in expecting his patronage. There has never been an Indian war of extermination, small and exceptional instances apart. Much of the ancient Tamil literature has to do with war; the Sinhalese have maintained a continuous independence for over two thousand years, only broken by British conquest in 1815; and many others, particularly the Mahrattas and Sikhs, as well as the better-known Gurkhas (of Nepal), are renowned in military annals. But in mediaeval and modern times generally the most essentially warlike and chivalrous of the Indians have been the Rajputs, the Kshattriya class of Rajasthan, of whose princes many are with the Expeditionary Force at the present moment.

The most sacred memories of Rajput warfare centre round Chitor, the stronghold of the Princes of Mewar. The first sack of Chitor was accomplished by the Mussulman conqueror Ala-ud-din, who desired for himself Padmani, the beautiful Ceylonese wife of Bhim, the Regent of Mewar. When after many years' warfare there remained no hope, the last of the garrison donned the saffron robes of their age of death, and met their death in a final sortie. When Ala-ud-din entered Chitor, he found no spoil of beautiful queens, for Padmani with all her Rajput ladies had found in the flames their way of escape from the conqueror and of reunion with their lords in death.

The second sack of Chitor, in the days of Humayun, is connected with the Rajput custom of bracelet-binding. A Rajput lady in need of any aid may send to any man she chooses a silken bracelet which, if he wears, binds him for ever as her "bracelet-bound brother" to serve her cause. He has no prospect of reward, for he has no more opportunity to see his "sister" than to see any other Rajput lady, apart from the women of his own family. Humayun himself, although a Mussulman, was thus bound by a widow [illegible] to save Chitor, and marched there with an army; but Bahadur Shah was before him, and again the last remnant of the garrison went out to the fighting, while thirteen thousand women found their escape on the burning pyres—of wood and gunpowder,—lest the enemy should enter while any yet lived. Such are the unforgettable traditions of Rajput chivalry.

To write a full account of Indian wars and warfare would require many volumes, and there is not the time or place for it. But let us remember, as Sir George Birdwood has truly said, that "the still living art of India, the still living chivalry of Rajputana, and the still living religion of the Hindus are the three only points on which there is any possibility of rallying and regenerating the national life of India." The first and last of these are closed books to most Englishmen, but they will soon, it may be, know something of the second. May this be well for them and for India.

Indians and the War

Reuter's correspondent at Nairobi, British East Africa, states that a large number of British and Indian troops arrived recently from India.

Maharajah's Statement

London, November 25th (Reuter).—The Maharajah of Idar, in the course of an interview in Cairo, said that many men in India were heartbroken at having been left behind. "If," he added, "the Emperor asks for a million men, or two or three million, our pride will be the greater. Everything we have is Britain's, who is fighting for civilisation."

First Indian to Win the V.C.

London, November 26th (Reuter).—*The Times* says that the first Indian to win the Victoria Cross is Havildar Ganga Singh, of the 57th Wilde's Rifles. He was the sole survivor of 16 Indians who were engaged in a hand-to-hand fight in the trenches. The havildar killed 14 Germans, and was left for dead. He was wounded in five places.

Ambulance Corps at Work

The wounded are arriving in this country (writes the London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika*), and thirty-eight of the Indian Ambulance Contingent have gone to Netley Hospital, near Southampton, to nurse them; about eight others are on a hospital ship. It is interesting to note that the change of plan with regard to the Indian sick and wounded is warmly welcomed; this week again the Press has voiced the satisfaction felt that the men are to be brought to England and not sent to Marseilles or Egypt. Sentiment counts, but also the convenience of getting the men quickly to hospital. Some of the Indian soldiers are in camp in the New Forest and are affording keen interest to many who have never before come into close touch with an Indian soldier. The men are winning the goodwill of the English countryfolk as they did of the French.

Indians in the Trenches

The London correspondent of the *Transvaal Leader* sends the following message, dated the 24th ultimo, to his paper:

A good account of the experiences of an officer of an Indian regiment appears in to-day's *Times*. The officer states that his regiment was in a fight for 11 days.

"On arrival here," he says, "we had immediately to give up our role of divisional troops, and replace a regiment in a brigade which had been severely handled.

"We entered these trenches at about one in the morning. We were cheerfully informed by the British regiment which we relieved that the German trenches were within 200 to 400 yards, and that in some places they had sapped up to within 30 yards. A half-hearted attack was made on us before dawn, which was stopped by our fire. At daylight we realised the situation more clearly. Men looking over the parapet were instantly shot at, so the instant work we had to play 'Tempting

'Johnny'—that is, a man popping up in a different place every time for a second or so.

"We were in the trenches for three days and four nights before being relieved.

"You will realise how tense the position was when I tell you that in two places machine-guns were firing on us about 50 yards away. Another thorn in our side was that there were spies. It is positively wicked that nothing can be done to stop it; but with a maze of mines, haystacks, trees, etc., and an enemy often dressed as a Frenchman, it is hard to cope with.

"One thing that pleases one particularly is that the Germans will not face our bayonets.

"All this is very frightening at first, especially for our gentle Indian brother. Luckily he is phlegmatic and rapidly tumbles to things; but it is hard for him.

"When we left those trenches we were immediately put into trenches in another section. These were better upkept. We had a much easier time once leaving them.

"We are used in our proper role of pioneers to appalling wire entanglements and digging communication trenches. Doing this so close to the enemy is rather a strain. One night I worked at this for 11 hours, and was under fire the whole time."

The writer adds that to him the most horrible part of the war is the savagery. It is owing to the Germans, who delight in shelling hospitals and first-aid corps and burying parties.

Side by Side

London, November 29 (Reuter).—The Press Bureau this evening issued a statement by the official observer present with the Indian troops, in which he gives a stirring picture of the fight which resulted in the Indians capturing a number of guns and prisoners on November 23rd.

"The Germans" he says, "at 9 o'clock in the morning bombarded the Indians' trenches and attacked with hand grenades and various other short range explosives, making a portion of the trench untenable. This the Germans captured.

"The Indians counter-attacked at 4.30 in the afternoon. Despite the greatest devotion the attempt was foiled by artillery, quickfirers, and rifle fire.

"We concentrated our artillery fire, and at dusk again made an extremely desperate assault which met with only partial success, some of the enemy maintaining their position. British and Indian troops side by side delivered a final assault towards midnight. This was gallantly made, and bravely sustained till daybreak, when success was complete.

Our losses were distressing, but not heavy in view of the nature of the fighting.

Praise from Sir John French

London, Nov. 30th (Reuter).—In continuation of his despatch to the War Office, Sir John French praises the excellent work of the Indian troops. He refers to the [illegible] [illegible] of [illegible] the French cavalry, while the [illegible] [illegible] the second Army Corps. Sir [illegible] [illegible] the [illegible] and the Indian sappers and miners [illegible] themselves [illegible], while the [illegible] Brigade, [illegible] Cavalry and the Jodhpur Lancers have also been in action.

The line held by the Indian corps has been subjected to constant bombardment by heavy artillery, followed by infantry attacks. [illegible] these attacks were so severe that the [illegible] were [illegible] from the trenches on the occasion, and the [illegible] line was [illegible] pressed, and consequently bent slightly back. The [illegible] was prevented from becoming serious by the excellent leadership of Colonel Norie of the 2nd Gurkhas.

"The [illegible] occupation of the line allotted them [illegible] [illegible] me," says Sir John French, "up their

letters and [illegible]. Some of the [illegible] have been attended by the best results. They [illegible] kept superior forces at bay. The Indian sappers and miners [illegible] justified their high reputation. The conduct and bearing of these troops in strange and new surroundings has been highly satisfactory."

Comforts for Indian Troops

Mrs. C. A. Firebrook writes to the *Natal Mercury*: I have been watching to see if anyone would think of the needs of our Indian Army fighting on the Continent. Not having done so, may I suggest, through the *Mercury*, that practical sympathy be shown towards them by uniting in an effort to provide hospital comforts and necessary clothing for men who are sure to suffer from the damp cold climate of Britain and the more severe winter conditions of Central Europe? Campaigning in a few months' time will mean considerable suffering even to men accustomed to hard climates. It will be exceedingly trying to men from a tropical country. The lot of the wounded will be extremely hard. Thousands of miles away from their homeland and with strangers all around, the sensitive heart of the high-caste Indian will be very downcast. Anything that can be done to aid them on the field or in the hospital should be done as liberally as India has given both her men and treasure. Knitted vests, long woollen comforters, and long woollen stockings would be most useful and acceptable. Winter will soon be here for them, and the need will be great, so will the public, both European and Indian, take this matter to heart and endeavour to contribute money and other help as mentioned? This mail I received a letter stating how the English public were doing their best to collect sums of money, however small, materials for making garments, and anything and everything likely to comfort the hearts of our noble Indian troops. All contributions can be forwarded direct to Lady Leslie, care of Mrs. Hensman, 12, Baldwyn Gardens, Acton, London, W. A public letter of thanks will be forwarded for insertion in the *Mercury* either by Lady Leslie herself or by Col. McMullen on receipt of help.

A White Man's War

Dr. Rubusana, M.P.C., recently wrote to the Minister of Native Affairs offering to raise a levy of 5,000 natives for service in German South West Africa.

A reply has now been received from the Secretary for Defence, expressing the Government's appreciation of the loyal sentiments of the natives, but pointing out that the Government does not desire to avail itself of the services as combatants of citizens of non-European descent in the present hostilities.

The reply goes on to say: "Apart from other considerations the present war is one which has its origin among the white people of Europe and the Government is anxious to avoid the employment of native citizens in a warfare against whites."

Similar Reply to Coloured People

The General Secretary of the African Political Organisation has received a similar reply from the Secretary for Defence in regard to the proposed Coloured Volunteer Corps. In the course of a letter received from the Director of War Recruiting, Col. Crewe says:—

"Your offer will be very carefully recorded, and should it be found desirable at any time to take your assistance you will of course be notified. I am directed further to say that the Union Government recognise with the greatest satisfaction the loyalty and sense of duty which prompted the offer contained in your letter of the 23rd October."

Compounds or Gaols?

The following suggestions, made to the Native Grievances Inquiry Commission as to precautions against a general outbreak among native mine labourers on the gold mines of the Transvaal, show the nature of the system of herding large numbers of men together in compounds:—

(1) A territorial military organisation among the whites on every mine.
(2) A permanent European guard on each mine.
(3) The closed compound system.
(4) That compounds should be so designed that when habitually open, they should be closable upon an emergency.
(5) An intelligence department or secret service in the compounds to keep in touch with native feeling.
(6) A mobile force of police available to strike in any direction.
(7) The limitation of the number of natives in the compounds to a definite proportion to the number of Europeans.
(8) Closer supervision of the compounds at night.
(9) Searches for arms at regular intervals.
(10) The more complete separation of tribes in the compounds as while at work.

Immigration and Criminality

It has long been the cry of the advocates of restriction that immigration increases crime; that the children of immigrants are degenerates and form the great majority of criminals. This statement has now been totally disproved. No less an authority than Police Commissioner Woods, of New York, has had compiled a statement of the number of arrests classified by countries of birth. His statement shows that natives of native parentage form 49 per cent of all criminals, as do the foreign born persons, while natives of foreign parentage contribute but 2 per cent. of the arrests.

Natives of native parentage (the pure Americans) form but 22 per cent. of the population, while foreign born persons form 40 per cent., nevertheless the foreign born persons contribute no more arrests than the natives of native parentage. Still more startling is the fact that while the second generation (the natives of foreign parentage) form 38 per cent. of the community they furnish but 2 per cent. of the total number of arrests. Immigration does not foster criminality.—*Jewish Immigration Bulletin*

Canon Scott Holland and India

Canon Scott Holland pays this eulogy to India in his *Commonwealth*:—

"As for India, it is impossible to use words adequate for the stupendous occasion, which will not seem to minister to vain-glory.

"We hoped that, in spite of much shortcoming, our work in India had not been without some deal of service rendered. But we had never dared to believe that it would have won this amazing response. We had ourselves trusted beyond our wildest dreams. We have actually won their hearts. They will die for us. Oh, the unspeakable shame of remembering the cold racial pride with which we have treated those who would spend their lives for us! How stupid and mean and disgusting it all looks now! In spite of it they have understood. They have taken us at our best. They have recognised the principles on which we stand but to which we were so often false. It is too good to be true. We can but confess how little we have deserved such a transcendent reward; and pledge ourselves to treat India henceforward on the level of this her splendid offer to England in her hour of need."

Indian Sailors

An Ex-Royal Naval Reserve man writes from India to the *Daily Mail* (London):—

There has been much discussion lately in the East as to the relative merits of British and Oriental sailors. In my younger days I have sailed with both Indians and Europeans, and from my experience I prefer the former, at least in the eastern seas. Taking the British sailor in general, I like to think him the best in the world, but so far as the Merchant Service goes he is losing his reputation. I have found the Indian seamen sober, hard-working, and particularly clean. So far as steamers go, of course, sailors are not required to chip paint work, but I have had it from captains who were engaged in sailing ships running between Calcutta and the Fijis that no better sailors could be looked for than the men they had to work their wind-jammers. I have seen four-masted ships on the Persian Gulf without a European on board. Of course, there are wasters, but a good Surat crew takes a lot of beating, and it must be remembered that the traditions of Indian seamen date back farther than those of British, though no Kingsley or Marryat sang their praises. Indian sailors ran pirate ships when Britons worshipped at Stonehenge. No sensible man questions the right of a Gurkha or Sikh to fight side by side with Tommy Atkins for his King and Empire. If a good soldier, why not a sailor?

News in Brief

In our report of the funeral of the late Mr. Isaac, we omitted to state that the Transvaal Koli Hitvardhak Mandal was represented by Messrs. Pema Jaga, K. Ramji, M. I. Patel, and Ravji Morar.

Indian traders in the Transvaal who have suffered through the depredation of the rebels are requested to give full details of the articles lost, their value, and the dates when these losses were incurred to the Acting Hon. Secretary, British Indian Association, P. O. Box 6522, Johannesburg, as early as possible.

We deeply regret to announce the death of Satheeyanathan, the infant son of Mr. and Mrs. K. M. Pillay on the 25th ultimo. He was born on the 26th January, 1914, almost immediately after the discharge from prison of his mother, who was one of the first party of women Passive Resisters. Amongst those present at the funeral were Messrs. C. K. T. Naidoo, Peter Moonlight, D. Ernest, Suppoo Moodaly, N. S. Pillay, P. K. Naidoo and T. S. Vaseen. The whole Indian community shares the parents' sorrow.

A resolution expressing condolence with the relatives of the late Lord Roberts was passed at a meeting of the Mauritian and Colonial Born Hindu Benefit Society of Port Elizabeth held on the 22nd ultimo.

France alone among the colonising Powers finds a place in the Imperial Legislature for representatives of her dominions beyond the sea. Most of her colonies are represented by a Senator and one or more deputies. The news has now reached us that a pure-blooded negro has been elected as the deputy for French Senegal. This is probably the most important landmark in African history since Moshesh built up the Basuto kingdom in South Africa.—*Anti-Slavery Reporter*.

Dr. J. C. Bose, the Indian scientist, has received urgent requests from scientists in America to pay them a visit and to lecture to them on his work.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૧૬ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૫૦.

અધિપતિની નોંધ

કાળની બલિહારી

યુનીઅનના ન્યાય ખાતાના પ્રધાન અને બળવાની હિલચાલના પ્રસિદ્ધ મોટા આગેવાન જનરલ ડીવેટ હાલમાં જોહાનીસબરગના ફોરટમાં એક કેદી તરીકે બિરાજે છે! એક સમય એવો હતો કે તેમના મુખમાંથી એવો બોલ નીકળે કે જોહાનીસબરગના ફોરટમાંથી અમુક કેદીને મુક્ત કરો તો તરતજ તેને મુક્ત કરવોજ જોઇએ એવી જેની સત્તા હતી તેજ માણસ પોતે આજે એક કેદી તરીકે પોતાની સરવ સત્તા ગુમાવીને ફોરટમાં કેદ છે! અત્રેના છાપાઓમાં ખબર છે કે જનરલ ડીવેટ વીગેરે બળવાના આગેવાનોને ફોરટમાં સખ્તાજ સખ્ત પહેરાના નીચે રાખવામાં આવ્યા છે. અને ખાસ કરી જનરલ ડીવેટને અલાહેજ રાખવામાં આવ્યા છે. તેમને કોઇની સાથે વાતચિત પણ કરવા દેવામાં આવતી નથી. સાધારણ રીતે કાચા કેદીઓને જે છુટ મેળવવા દેવામાં આવે છે તેવી છુટ પણ તેમને આપવામાં આવી નથી. જનરલ ડીવેટે ફરિયાદ કરી છે કે તેમને પેટનું દરદ હોવાથી જે ખોરાક આપવામાં આવે છે તે તેઓ ખાઇ શકતા નથી. આ ઉપરથી તે વિષે તજવીજ કરવામાં આવી છે અને તેમને ખોરાક, જેલની અમુક બહાર પોતાના ખરચથી ... મંગાવવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે. બળવાની હિલચાલના એક બીજા આગેવાન જનરલ બેયરસ કે જેઓ યુનીઅનના ડીફેન્સ ફોર્સના વડા હતા તેમનો અંત ઘણોજ શોચનીય રીતે આવ્યો છે. તેમની પાછળ યુનીઅનનું લશ્કર પડેલું હતું. નાસતાં નદી ઓળંગતાં તેઓ જળની નીચે સમાધીસ્થ થયા. એમ આજથી થોડાક માસ ઉપર આ બે ખાસ આગેવાનો જેઓ યુનીઅન સરકારના સ્તંભ રૂપ હતા તેઓ રીપબ્લીકની આશાઓમાં સરકારની સામે થયા. સાથે એક બળવાખોર બન્યા અને એક કેદખાનામાં ... જ્યારે બીજો ઘણો દરદ ભરેલા ... તેમની શું સ્થિતિ હવે પછી થાય તે તો ... પ્રભુ જાણે. આ ઉપરથી કોઇ શકશે કે કાળની બલિહારી કોઇ અજબ પ્રકારની છે. જગ ઇતિહાસમાં આવેલા દાખલા ભૂલી શકાતા નથી. ... ફ્રાંસના પાદશાહ નેપોલીયન ... અને ... ઉથલાવી નાંખી પાછળથી કેદ કરી છે. ... મહાભારત યુદ્ધમાં પણ એવા આશ્ચર્યકારક બનાવ બનતા જોવા આવે છે. ... સમ્રાટ ઉપર ... ખબર નહતી કે તેની ... આજે ... સ્થિતિ થશે. તેના ... છે. હાલ આફ્રિકાને સત્તાના મદમાં મસ્ત બનાવી નચાવે છે પરંતુ કાલે તે ખાડું શું કરી બતાવશે તેની કોને ખબર છે? કવિ ભાગ્યશાળીએ ખરેખરજ ગાયું છે કે:—

> "કોટી ભણાં શું શ્રી મેરૂ તો મોડા પડી બહુ વિચારી,
> શી તારી સત્તા રે રાજા! ઠીક સમીપ પડવી શું આધી.
> રજકણ શું હિમાલય પાસ, વળી પાસ જવી જોર થશે,
> સ્થિર આવી ઉડી જશે ક્યાં? શા.ઘેલો મળવાનો ન નહી
> શકતી વહેમ, સત્તા ઘડાએ. ... કુબેરી શી,
> સર્વાં દીઠા મેં ચારૂ આલમના બીજ માત્રાં શોધીએ."

કવિના આ ઉદ્ગાર કેટલું બધું સત્ય સમાવેલું છે. ખરેખર કાળની બલિહારી કોઇ અજબજ છે.

કેપનો લાઇસન્સીંગ કાયદો

કેપટાઉનમાં કેટલાએક હીંદી વેપારીઓએ પોતાના લાઇસેન્સની જગ્યા બદલાવવાની અરજી કરી હતી અને તેની પરવાનગી આપવાને શહેરી ખાતાએ ના પાડી હતી. તે ખબર અમે થોડા અઠવાડીઆ ઉપર આપી ગયા હતા. આ ઠરાવ ઉપર એડમીનીસ્ટ્રેટરને તે વેપારીઓ તરફથી અપીલ કરવામાં આવી હતી અને તે ઉપરથી એડમીનીસ્ટ્રેટરે કાઉન્સીલને લખી જણાવ્યું કે તંદુરસ્તી ખાતાના દાક્તરી અમલદારનો રીપોર્ટ જોતાં માલુમ પડે છે કે નવાં મકાનો સગવડ ભરેલાં છે, તો પછી જાહેર તંદુરસ્તીના મુદ્દા ઉપર લાઇસેન્સ ધણી જગ્યા બદલાવવાની આ અરજી કેમ કાઢી નાખવામાં આવી તેનું કારણ તે સમજી શકતા નથી. નવું લાઇસેન્સ આપવાનો સવાલ જુદોજ છે. ચાલુ લાઇસેન્સ ચાલુ કરાવવાના સંબંધમાં કાંઇ સોલને ... આપવાનો તે ... હેતુ નહોતો એ વાત ઉપર લક્ષ ખેંચી તે કાગળમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જગ્યા બદલાવવાની ... કાઉન્સીલને આ ... પાછી ઉપર ... ને જોવાની બાબત કાયદામાં ... એડમીનીસ્ટ્રેટરને અપીલ કરવાનો હક વેપારીઓને અપાએલો છે ... મુદ્દા ઉપર અરજી કાઢી નાખવામાં આવે છે તે કાઉન્સીલે બરાબર બતાવવું જોઇએ એમ કાયદામાં જણાવવામાં આવ્યું છે ... જગ્યા સગવડ ભરેલી હોય તો કાયદા મુજબ કારોબારી કમીટી વેપારની જગ્યા બદલી આપવાને બંધાએલીજ છે. યુનીઅન સરકારની ૧૯૦૭ ની ... આ ... કાગળમાં બતાવવામાં આવ્યું છે કે ... ખાસ બાબતનો વિચાર કરવાની સત્તા ... કાઉન્સીલને મળેલી છે. કેપટાઉન ... ઉપર આવેલા ... કાઉન્સીલ ... બીજા ... બદલાવી આપવા ... સ્થાન ... કાઉન્સીલ ... કારણ ... કાઉન્સીલના ... વિરૂદ્ધ ... લાઇસન્સ ... આપવાનો હુકમ કરવો પડશે.

ઉપરનો કાગળ કમિશનને મળ્યા પછી તેની એક સભાએ ફરીથી આ પરવાના બદલાવી આપવા બાબત વિરોધ કર્યો હતો પરન્તુ તેણે પોતાના ઠરાવને યોગ્ય જણાવી તે મતલબનો ઠરાવ એડમીનીસ્ટ્રેટરને લખી જણાવેલ છે.

આ રીપોર્ટ લખતાં 'એ. પી. ઓ.' જણાવે છે કે "હવે એડમીનીસ્ટ્રેટર શું પગલાં લેય છે તે ખાસ જાણવા જેવું થઈ પડશે." અમને તો ચોખ્ખું માલુમ પડે છે કે કાયદામાં મળેલી સત્તા મુજબ ના પ્રેસન્સ એડમીનીસ્ટ્રેટર સર્ટીફીકેટ કાઢી આપશે. પણ આ એ.પી.ઓ. ન્યાય મેળવવામાં પણ તે હીંદી વેપારીને કેટલી હાડમારી ભોગવવી પડી? કેટલો ખરચ ઉઠાવવો પડશે? તે ખરચ કોણ આપશે? શક્તિવાન હોય તે ઉપલી કોર્ટ પાસેથી આમ કદાચ ખરચાળ ન્યાય મેળવી શકે, પણ ગરીબડા વેપારીઓનું શું? તેઓ તો સમદ ઈ મરે. આ બધી સ્થિતિ ખરેખર હીંદી કોમે વિચારવા જેવી છે અને અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે કેપના એ.પી.ઓ. આ અને અમાઉન, પોર્ટ એલીઝાબેથ, મોસલબે વગેરે જગ્યાએ બની ગએલા કેસો ધ્યાનમાં લઈ લાઈસેન્સના આ જુલમી કાયદા સામે ઘટતે ઠેકાણે અરજી વગેરે કરશે. દાદ ન મળે ત્યાં સુધી આ બાબતમાં તેઓ જંપ વાળી બેસી શકતા નથી.

ફંડનો ફાળો

નાતાલના લાઈસેન્સીંગ અમલદાર મી. વીનકોલ તરફથી અમને એક કાગળ મળ્યો છે તેમાં તેઓ જણાવે છે કે 'નાતાલના હીંદીઓ તરફથી એક નાતાલ ઈંડીઅન વોર ફંડ ખોલવામાં આવ્યું છે' તેનો હેતુ ચાલુ મામલામાં સરકારને મદદ કરવાનો જણાવવામાં આવેલ છે. વળી આ કાગળમાં એમ પણ જણાવેલું છે કે આ પ્રાન્તના હીંદીઓની માગણીથી હું (મી. વીનકોલ) તેઓના પ્રમુખ અને ટ્રેઝરર તરીકે કામ કરૂં છું અને ફંડના પઈસા પરબારા મને મોકલવામાં આવે છે. સાથે મારીટ્સબર્ગ અને આસપાસથી પઈસા ભરનારાઓની એક યાદી પણ મોકલવામાં આવી છે. અમે સમજી શકતા નથી કે નાતાલના હીંદીઓ તરફથી લાઈસેન્સીંગ અમલદારને આ ખાસ ફંડ ઉભું કરવાનું શા માટે કહેવામાં આવ્યું છે? કારણ કે મારીટ્સબર્ગમાં મેયર ફંડ છે તથા યુનીઅનમાં ગવર્નર જનરલનું ફંડ પણ ચાલુ છે અને તેમાં હીંદી કોમ તરફથી રકમો ભરવામાં આવી છે. શું હવે આ ફંડમાં પઈસા ભરવાનું બંધ થયું અને લાઈસેન્સીંગ અમલદાર મારફત ફંડમાં પઈસા ભરવા? ત્યાંની કોમના જવાબદાર પ્રતિનિધિઓ તરફથી લાઈસેન્સીંગ અમલદારને નીમવામાં આવેલા છે એવી ખાત્રી મળતાં સુધી અમે આ વિનંતી બાબતે છાપવાનું મુનાસબ ધારતા નથી.

લડાઈના બાબતે

"લોર્ડ કીચનરને માટે આપણો દેશ આભારી છે, ના. તેમની લડાઈ ખાતાના પ્રધાન તરીકેના નીમણુકથી કેટલાક એ દાખલા પણ છે, આ બધા ઉભરાવો 'મારકેટ'ના અથવા તો કોઈના પ્રશંસીય સ્વભાવના જ છે, પણ અનુભવ નથી. ઈંગ્લાંડ જણાવ્યું છે કે ... આપણે ... લડાઈની ઓછી ખબર જાહેર ... આપણી, હીંદુસ્તાન અથવા તો ... આ ... પણ આ સ્થિતિ બ્રીટીશ તાબાઓમાં ચાલી શકે નહીં." ઉપરના શબ્દો તા. ૨૮ મી નવેમ્બરે વિલાયતની પાર્લામેન્ટમાંથી મી. ... નામના એક સભાસદ લોર્ડ કીચનરની લડાઈ ખાતાના પ્રધાન તરીકેની નીમણુક બાબત ચર્ચા કરતી વખતે બોલ્યા હતા. અમે અહીંથી એમાં તે સ્વીકારવામાં આવ્યાં. હીંદુસ્તાન અથવા ઈજીપ્ત તે બ્રીટીશ ટાપુઓ નથી એ વાત ખરી છે પણ બંને સામ્રાજ્યના ભાગ પોતાના રાજ્ય કરનારી લડાઈમાં શી સ્થિતિ છે તે, અને ખાસ કરીને જ્યારે તેઓનાજ બંધુ લડાઈના મેદાનમાં સ્થળેસ્થળે લડી રહેલા છે તેમની શી સ્થિતિ છે તેના પુરતા અને ખરા ખબરો જાણવાને તેટલાજ આતુર હોય એ સ્વાભાવીક છે.

'ધી ઈન્ડીઅન એમીગ્રન્ટ'

આ નામનું એક નવું માસીક મદ્રાસ ખાતે મી. ટી. ક. સ્વામીનાથનના અધીપતિપણા નીચે નવા ઓક્ટોબરથી શરૂ થયું છે. તેના પ્રથમ અંક અમને મળ્યો છે. તેમના બધા લખાણ હીંદુસ્તાનથી પરદેશ જતા હીંદીઓના સંબંધના છે. તે માસીકના હેતુઓ વિષે લખતાં અધીપતિ જણાવે છે કે તેની મુખ્ય નેમ હીંદીઓને પરદેશ ગીરમીટમાં જતા અટકાવવાની તથા ભણેલા અને હુંશીઆર ધંધાદારીઓને પરદેશ જવામાં ઉત્તેજન આપવાની છે. પરદેશમાંના હુન્નર કળા, વેપાર ઉદ્યોગની સગવડ તથા સાધનો જાણી તે ખબરે હીંદુસ્તાનમાં ફેલાવો કરવો. પરદેશમાં રહેતા હીંદી ભાઈઓની સઘળી હીલચાલથી માહીતગાર રહી તેમના સાથે વધારે ગાઢા સંબંધમાં આવવું. પરદેશ જનારાને માટે એક ફાળો ઉભો કરવો અને તેનો ઉપયોગ પરદેશ જનારા અને ખાસ કરી મજુરોના લાભ અર્થે કરવો. તેમજ શહેનશાહતમાં બ્રીટીશ શહેરીપણાના સરખા હકની હીમાયત કરવી.

જરમનીમાં હીંદી વિદ્યાર્થીઓ

ઓગસ્ટમાં જરમની જોડે લડાઈ શરૂ થઈ તે વખતે જરમનીમાં રોકાયેલા હીંદીઓમાં લાહોરની સરકારી કોલેજના પ્રોફેસર રુચીરામ સાહની પણ હતા. તેઓ હાલ ઈંગ્લાંડમાં છે. લાહોરના 'ટ્રીબ્યુન'માં લખતાં તે જણાવે છે કે હાઈડલબર્ગ જે પ્રોફેસર સાથે હું રહેતો હતો તેણે કેટલીક વખત દરેક રીતે મને મદદ આપવાનું જણાવ્યું. અને છેલ્લે દિવસે જ્યારે મેં ગમે તે જોખમે જરમની છોડવાનો ઠરાવ કર્યો ત્યારે તે મારી હોટેલમાં આવી મારી સાથે એક કલાક રહ્યા અને ત્યાંથી જે કોઈ બની શકે તે કરવાનું જણાવી લડાઈ જાહેર થઈ તે માટે ઘણી દીલગીરી બતાવી. દસ બાર જેટલા હીંદી વિદ્યાર્થીઓ જરમનીમાં તેમને મુલાકાત થઈ તે સંબંધમાં તે લખે છે કે મેં તેઓને જરમનીમાંથી જવાનું સમજાવ્યા અને મારી પાસે થોડા પઈસા વધેલા હતા તે પણ મેં વિદ્યાર્થીઓને આપ્યા, પણ તેઓએ કહ્યું કે તેમના પ્રોફેસર પાસેથી અથવા બીજા જરમન મિત્રો પાસેથી પઈસા ઉછીના મેળવવામાં તેમને અડચણ નહીં પડે. તેઓને ખાત્રી આપવામાં આવી હતી કે તેઓ જો જરમનીમાં રહેશે તો તે સરકાર તરફથી તેઓના રક્ષણને માટે કુંપણ નહીં રહે. સારીરીતે આ કાગળ ઉપરથી જણાવે છે કે પ્રોફેસર રુચીરામના કાગળ ઉપરથી ધારી શકાય કે જરમનીમાં રહેલા વિદ્યાર્થીઓના સંબંધમાં અમારા મિત્રોને ઉચાટ રાખવા જેવું નથી.

યુનીઅનમાં બળવો

બુધવાર

જનરલ બેયરસ વાલ નદીમાં

ગઈકાલે રીસ્ટીક્ટમાં જન. બેયરસે ૫૦ માણસોને છૂટી ટુકડીમાં ભાગવાનું શરૂ કરેલું હતું. સોમવારે રોઝવાલીથી આશરે ૧૫ માઈલ ઉપર રીટગાટ આગળ કમા ડુ ટોઈટ જન. બેયરસ સાથે લડ્યા. તેના બે માણસ મરાયા અને ઘણા ઘોડા મરાયા તેમજ પકડાયા. બળવાખોરની બે ટુકડી થઈ, તેમાંથી એક ત્રીસ માણસની હતી. તેને લઈ બેયરસ અને સલીઅરસ ક્લારક્સડરપ તરફ ગયા. તેની પાછળ કમા. બોથા ગયા. ત્યાર પછી વાલ નદી આગળ એક લડાઈ થઈ. તે લડાઈ ૧૫ મીનીટ ચાલી. લડાઈમાં જન. બેયરસે અને બીજા કેટલાકે નદી ઓળંગી બીજી તરફ જવા પ્રયત્ન કર્યો. સરકારી માણસોએ તેના ઉપર બંદુકો ફોડી. આ વખતે બેયરસ ડુબીને મરણ પામ્યો. કમા. બી સી સલીઅરસ તથા બીજા ૨૧ કેદ પકડાયા છે.

પાછળથી જન. બેયરસનું શબ પાણીમાંથી મળેલું છે

ગુરુવાર

વેસેલ્સ અને ૧૨૦૦ માણસ શરણે થયા

તા. ૫ મી એ વેસેલ્સ વેસલ્સ, ફ્રાન્કફોર્ટ એમ. એલ એ. અને ઘાનહેલાર શરણે થવા વિષે લખાણ શરૂ કરેલું હતું પણ જનરલ બોથાએ કોઈ પણ જાતની શરત વગર શરણ થવા જણાવ્યું. આના જવાબમાં તેમણે તેમના ગોઠીઆ બેયરસ અને ડેરપીની સલાહ પુછ્યા પછી ચોક્કસ ખબર આપવા કહ્યું પણ જનરલ બોથાએ આ માગણીની ના પાડી એકદમ વગર શરત શરણે થવા ફરમાવ્યું. આ ઉપરથી હેઈલબ્રોન નજીક આવેલા ફેરેટ્સથી દશ માઈલ આગળ ઈકાની ૮ મી એ ૧૨૦૦ માણસો સાથે પોતાના હથીઆર નમાવી દીધા છે. આ આગેવાનોને યુનીઅન સરકારે કબજામાં લીધા છે.

પાછળથી કમા. જન. વેસલ્સ થોડાં માણસો સાથે અને બીજા ઘણા તેના અનુયાયીઓ તા. ૯ મી એ શરણે થયા છે. હવે ફ્રી સ્ટેટમાં ફક્ત એકજ બળવાખોર સરદાર શરણે થવા બાકીના છે.

જનરલ બોથાનો સંદેશો

સ્ટેટ મારફતે બહાર પાડેલો સંદેશો: બળવો હવે લગભગ પૂરો થયો છે. ફ્રી સ્ટેટમાં માત્ર થોડા ... છે. ... લશ્કરને બદલે પોલીસથી વ્યવસ્થા કરી શકાશે. આ બળવાને જલદીથી અંત આણવામાં લશ્કરે ... ફરજ તરીકે કર્યા પછી ... મારા ... જણાવે છે કે હાલમાં આપણા મનમાં દુઃખ ગુસ્સાની અને કડવાશની લાગણી પ્રબળ હશે. પણ આપણો ... ... વધુ રહેલાનું છે, અને આવાં ... ભૂલી જઈને નહિ અને તે ... ... શકીએ. ... અને ... ... અને ... ... અને ... ... સુધી ... ... છે. ... ... હથીઆર ... ... એ ... ... જોઈએ,

પણ તે સાથે આપણે એટલું યાદ રાખવાનું કે એમાં ... અને ભુલી જવાની ... ... દક્ષિણ આફ્રીકાના ... ... છે.

મારીટસ અને ૫ જરમન સા. વે. આફ્રીકામાં નાસી ગયા છે અને ત્યાંથી નવા લશ્કર અને દારુગોળા તથા જરમનની મદદથી યુનીઅન ઉપર ચઢાઈ કરશે. આપણી ફરજ આ બાબતની સામે પગલાં લેવાની છે. અને યુનીઅનની શાંતિ અને સ્વતંત્રતામાં ભંગ હવે કદી જરમન સા. વે. આફ્રીકા તરફથી ન થઈ શકે તેમ કરવાની છે. ... બળવો જેવો અંત અને ... ... મુજબ લોકો હવે આ ... પણ મદદ કરશે એમ હું ઉમેદ રાખું છું.

શુક્રવાર

બળવાખોર લશ્કરના મદદનીશ સેનાધીપતિ વેસલ વેસલ્સ અને ફ્રાન્ક ફોર્ટના એમ. એલ એ. ... સર ... પોતાના લશ્કર સહિત શરણે આવ્યા ને ... ... ફોર્ટમાં લાવવામાં આવ્યા છે.

વેસેલ્સનાં બળવાનાં કારણ

... શહેર બળવાખોરના કબજામાં લગભગ છ અઠવાડીઆ રહ્યું, તે વખતે વેસલ વેસલ્સ કે જે બળવાખોરોના લશ્કરના મદદનીશ સેનાધીપતિ, અને બળવો થતાં સુધી યુનીઅનના ... કાઉન્સીલના સભાસદ હતા તેમણે ... ને માટે નીચેનું જાહેરનામું બહાર પાડયું હતું:

કાં. ... ઉભું રહેલું એ દરેક માણસ સમજી શકે તેથી હું જાહેર કરું છું કે આ લડાઈ આપણી ... ... દક્ષિણ આફ્રીકાની સ્વતંત્રતા લઈ લેવામાં આવી છે તે પાછી મેળવવા ખાતર છે. દક્ષિણ આફ્રીકાના લોકો પોતાની જાતને ખરી ... ... છે ત્યાં સુધી આપણે બ્રીટીશ કોલોની તરીકે રહીએ ત્યાં સુધી આ બનવું અસંભવીત છે એમ અમારી અને બીજા ઘણાની લાગણી છે. ... ... જરમનીની સામે લડાઈ કરવાને ... ... છે. એક હેતુ છેલી લડાઈમાં અમારા ... ... હતો ... ... હજારો અને લાખો ... અને ... ... આ સાક્ષી પુરે છે. અમે ઘણા લાંબા વખત સુધી અને ઘણું સહન કર્યું. ... અમારી સરકાર ઉપર વિશ્વાસ રાખ્યો પણ ... ... જણાયું કે અમે ... ... અને ... છે. અમારે માટે એકજ ઉપાય રહ્યો — હથીઆર લઈ ... ... અમે ... વિચારીને આ પગલું ભર્યું છે અને ખાતરી ... ઠરાવ ... ... માણસો, સમજશે કે ... ... તેથી હું ... ... ઉપર ... છું કે જે અમારી સાથે નથી તે અમારા દુશ્મનો છે. ... ... અમારી ... ... મેદાનમાં ... ... આ એક હજાર માણસની સાથે દુનિયા ની ... ... નથી. અમારા ... ...

... ખબર છે કે બળવાખોરોના બીજા સરદારો તથા ... માણસો શરણે ... છે. હવે ... ... એકજ ... બળવાખોર બાકી ... ... જણાવવામાં આવે છે અને તે ... ... સભાસદ છે.

લડાઇના મેદાનમાં હીંદી લશ્કર

આમની સભાના એક સવાલના જવાબમાં હીંદી પ્રધાનના મિ. રોબર્ટસે જણાવ્યું કે હીંદી લશ્કર ફ્રાંસ, ઇજીપ્ત, પુરવ આફ્રીકા અને ઇરાની અખાતમાં લડી રહ્યું છે. એક ટુકડી અખાતીસ્તાનમાંથી રહી સીંગાપોરમાં તથા પીશ્વામાં ચીન સામે પણ આગળ પણ લડે છે.

'વી. સી.' ના ખીતાબ

તા. શહેનશાહે પોતે આવાડીએ એક હિંદુ સિપાહી અને એક મુસલમાન કે જે હાલ હૉસ્પીતાલમાં છે તેમને પોતાને હાથે વીક્ટોરીઆ ક્રોસના ખીતાબ અરપણ કરેલા હતા.

તા. ૨૩ નવેંબરે ફેસ્ટુબર્ટ આગળ બતાવેલી બહાદુરી માટે નાયક દરવાનસીંગ નેગીને વીક્ટોરીઆ ક્રોસનો ખતાબ બક્ષીસ કરવામાં આવ્યો છે.

આ ખીતાબ બીજા એક હીંદી સીપાઇ ખુદા દાદ નં ૧૨૯ મી બલુચી ટુકડીમાં છે તેને આપવામાં આવ્યો છે. હોલ બેક આગળ તા. ૩૧ મી અક્ટોબરે તે પોતે તેમજ બ્રીટીશ અમલદાર ઘવાયા હતા, અને બીજી તોપ ચાલી શકે તેવી સ્થિતિમાં નહોતી રહી તે વખતે તે તોપ ચલાવતો રહ્યો હતો. વળી તેજ વખતે બીજા પાંચ તોપચી ખાતાના માણસે મરણ પામ્યા તો પણ તે બહાદુરીથી પોતાની ફરજ બજાવતો હતો.

હીંદી લડવઇઆઓને બદલો મળે છે

દીલ્હીથી રુટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે હીંદી લશ્કરમાં લાયકાત ધરાવનાર લશ્કરી ખાતાના પેન્શનરોને પંજાબના નહેરોવાળા ભાગમાં જમીન આપવાનો રીવાજ છે તેથી ઘણા મોટા વિસ્તારમાં ખેતી થએલી છે. હાલમાં પંજાબની સરકારે હીંદી સરકારની અનુમતીથી પાણીવાળી લાખ એકર જેટલી જમીનમાં બીજો એક લાખ એકરનો વધારો કરી લશ્કરી પેન્શનરો માટે તે જમીન અલાયદી રાખી છે અને તેમાંથી પેલ્લુ ૩૦ એકર જેટલી જમીન આ લડાઇમાં બહાદુરી બતાવનારા અને તેના વારસ માટે ખાસ રાખવામાં આવી છે.

ખબરપત્રી જણાવે છે કે પંજાબ કે જ્યાંથી લશ્કરની ભરતી કરવાને ઘણા માણસો મળી આવે છે ત્યાં આ ઉદાર રાજનીતિથી બારે સંતોષ ફેલાશે.

લડાઇમાં વપરાતાં ચક્ર

શીખ લોકો લડાઇમાં અનેક ઉપયોગ કરતા તેમ એમ એક અંગ્રેજી વરતમાન પત્ર ઉપરથી જણાય છે. તે પત્રકાર જણાવે છે કે આ ચક્ર શીખ સિવાય બીજા કોઇ ફેરવી શકે એમ નથી. તેની ધાર અસ્ત્રા જેવી બારીક હોય છે અને તે જો પાકને ઉંચેથી ફેરવીને ફેંકવામાં આવે તો માણસનું અરધું કાપી નાખી શકે છે. હીંદુસ્તાની લડાઇમા આ હીંદી મુસલમાની ફોજે ૨૦,૦૦૦ જરમનોને કપાઇ જવા જમાનામાં આપેલું છે ત્યાં શીખોએ આ હથીઆરનો ઉપયોગ કર્યો હતા.

બહાદુરીની સભા

હીંદુસ્તાનમાં મુસલમાનોએ રાજભક્તીની સભા ભરવાનું ચાલુ રાખ્યું છે. મુંબઇના આગેવાને ૨૫૦૦૦ રતલ ચા. લોર્ડ હેરીસના લશ્કર માટે ૫૦૦ કીં, આપી નેતાઓના પાક સરકારે ફંડમાં માટે એક બાબત મોકલવા છે. આ વગર બીજી સખાવતો થઇ રહી છે.

હીંદી 'લશ્કર ફંડ' ફંડ

હીંદી લડવઇઆની મદદ માટે વિલાયતમાં ઉભું થએલું ફંડ તા. ૧૨ નવેંબર સુધીમાં પા. ૯૬,૩૨૨ જેટલું થયું છે. તેમાં પા. ૧,૦૦૦ બરમાના એક અમીરે આપ્યા, પા ૫૨૫ ગ્વાલીઅર-નાગપુર રેલ્વે કંપનીએ, પા. ૫૦૦ શેઠ રતન તાતાએ અને બીકાનેર મીઠાની કંપનીએ, પા ૨૦૦ લોર્ડ કર્ઝન, પા ૨૦૫ લેડી એલ્ગીન અને બીજી કેટલીક નામાંકીત વ્યક્તિઓ તરફથી રકમો આવી છે.

હીંદી અને અંગ્રેજ બાનુઓની 'ધી ઇંડીઅન વીમેન્સ' નામની એક મંડળી સ્થપાઇ છે જે હીંદી લશ્કરને માટે ગરમ કપડાં અને બીજા સગવડો પુરી પાડવાની મહેનત કરે છે.

હીંદી સીપાઇઓ માટે ફંડના સંબંધમાં અત્યાર સુધીમાં જે કાંઇ કરવામાં આવ્યું છે તેની વિગતો આપતાં લંડનનું 'ટાઇમ્સ' પત્ર જણાવે છે કે આપણા હીંદી લશ્કરને આપણાથી બની શકે એવી કોઇ પણ ચીજની ખોટ પડે નહીં તે જોવાની આપણી ફરજ છે અને તે માટે આપણી વ્હેલી કાળજી રહેવી જોઇએ.

ડનલોપ રબર કંપનીના ડીરેક્ટર મી. ડુક્રોસ (એમ. પી.) તથા લેડી મરેના બીજા પુત્ર ઓન. આર્થર મરેએ ઘાયલ થએલા હીંદી સીપાઇઓ માટે ૪૨ મોટરો તથા તેની મરામતી વગેરેની ભેટ આપી છે. લંડનના બીજા કેટલાક સભ્યોએ પણ આ કામ માટે એકેક મોટરકાર ભેટ આપી છે.

તા. ૧૯ નવેંબર સુધીમાં હીંદી સોલ્જરો, માટેના ફંડમાં પા. ૯૮ ૮૫૩ ની રકમ થઇ હતી.

ઘવાએલાઓની મુલાકાતે

ન્યુ ફોરેસ્ટમાં હિંદી ઘવાએલાની ઇસ્પીતાલની નામ. શહેનશાહ તથા શહેનશાહબાનુએ મુલાકાત લીધી હતી. ત્યાં ૧૦૫૦ ઘવાએલા હિંદીની ગોઠવણ થએલી છે. આ માણસો સાથે શહેનશાહ ચાર કલાક રહ્યા હતા તે દરમીઆન કેટલાક દરદીઓ સાથે હીંદીમાં તે નામદારે વાતચીત કરી હતી.

ગ્વાલીઅરમાં ૨૫૦૦૦ માણસોએ લડાઇમાં જવાની માગણી કરી છે. ત્યાંના મહારાજાએ લોકોને લડાઇની ખબરો આપવા ખાતર ખાસ એક છાપુ કાઢ્યું છે.

બીકાનેરમાંથી પણ ૨૫૦૦૦ માણસોએ લડાઇમાં જવાની માગણી કરી છે.

તા. ૭ મી નવેંબરે નવું હિંદી લશ્કર ફ્રાંસમાં માર્સેલ્સ બંદરે ઉતર્યું તે મુંબઇથી ૪૨ સ્ટીમરોમાં એક સાથે ઉપડ્યું હતું.

હીંદુસ્તાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી કારીસબ્રુક—તા. ૨૪ નવેંબરે કલકત્તેથી દ. આફ્રીકા આવવા ઉપડી છે તે આજ કાલમાં ડરબન આવવી જોઇએ.

સ્ટી. ઇંગલીશ્વુડ કલાસનાં બંદરો પર થઇ મુંબઇ માટે ડરબનથી તા. ૨૩ ડીસેંબરના અરસામાં ઉપડશે. તા. ૧૯ કે ૨૦ મીના અરસામાં ડરબન આવી જશે.

સ્ટી અરંકુલા—કેપ ટાઉન અને કલકત્તા માટે તા. ૨૯ ડીસેમ્બરના અરસામાં ઉપડશે.

સ્ટી સલામીસ—તા. ૧૪ ડીસેમ્બરે કલકત્તાથી ડરબન માટે ઉપડશે.

આ અઠવાડીઆની વિલાયતની મેલ ડમ્બાર્ટન તા. ૧૪ ના દિવસે તથા ડરબનમાં તા. ૧૬ મી સુધવારે આવશે.

લડાઈ અને તુરકી

ગુરૂવારનો પ્રેસ બ્યુરોના તારમાં ખબર છે કે કુરના આગળ થએલ લડાઈ ઉપરાંત ૧૧૦૦ કેદીઓ તથા ૯ તોપ આપણે લીધા છે.

બસરાના માજી ગવર્નર જે તરકીશ લશ્કરના સેનાની હતા તે ઘણા જોરથી સામે લડયા પછીજ શરણ થએલા છે.

કુરનાની અખાતમાં

પ્રેસ બ્યુરો તા. ૧૦ ના તારમાં સંદેશાથી જણાવે છે કે હરીઆલ લશ્કર અને દરીઆઈ સ્ટીમરે એ તા. ૫ મી એ દુશમનો ઉપર શાટઅલ નદીના ડાબા કાંઠા ઉપર હુમલો કર્યો હતો. કુરનાની પેલી તરફથી દુશમનોને પાછા હઠાવ્યા હતા અને બે તોપ તથા ૮૦ કેદી પકડયા હતા. અંગ્રેજોના ચાર માણસ અને ૪૦ હિંદીએ આ લડાઈમાં મરણ પામ્યા હતાં, અને બે સ્ટીમરોને ગોળા લાગ્યા હતા.

તા. ૭ મી એ આ ટુકડીએ કુરનાની સામેનું મઝેરા લીધું અને ત્યાંથી બીજી બધી તોપ હાથ કરી.

તા. ૮ મી એ બે હિંદી રેજીમેંટો બે પહાડી તોપો લઈ ત્યાંથી ઉપરથી ટાઈગ્રીસની પેલી મેર ગઈ અને કુરના કબજે કર્યું. તરકીશ લશકરનો ઉપરી જે બસરાનો ગવરનર હતો તે લશકર સાથે બીના શરતે શરણ થયો. આ લડાઈમાં ૪ બ્રીટીશ અને ૧૫૦ હિંદીનાં મરણ થયા હતા.

આ પ્રમાણે કુરનાથી સમુદ્ર સુધીનો મુલક જે ઘણોજ રસાળ અને ફળદ્રુપ છે તે આપણા હાથમાં આવ્યો છે.

ઇજીપ્તમાં જરમન જાસુસો

'નતાલ ટાઇમ્સ' નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે કેરોમાંથી કેટલાક જરમન જાસુસોને પકડવામાં આવ્યા છે. કેરોના સત્તાધીશો જણાવે છે કે તરકસ સુએઝ કેનાલ સુધી આવી શકે એ બનવા જોગ નથી. સુલતાને દીની લડાઈ જાહેર કરી એનું કોઈ ઇજીપ્તમાં માનતું નથી. એ ખ્રીસ્તી પ્રજા દરજ્જાની સાથે લડે છે એવી સ્થિતિમાં આ દીની લડાઈ હોય તે વિચારને મુસલમાનો હસી કાઢે છે.

પાલેસ્ટાઇનમાં રેલ્વે રસ્તાની રચના તથા કેનાલ તરફ બંદોબસ્ત કરવાનું કામ ચાલવામાં આવ્યું છે, પણ હવે ઇજીપ્તના લોક પણ મુસલમાન બનાવ સામે પુરતું વેર વાળવા આતુર છે.

સેબાસ્ટોપોલ આગળ રુસી બખ્તરો

આથેન્સથી આવેલ ખાનગી તાર જણાવે છે કે રૂસી પ્રજા ઇટાલીઅન મનવારોએ તથા એરોપ્લેન એ હુમલો કર્યો [illegible] તે વાતની ના પાડી હતી.

દોઢ લાખ પાઉંડ માટે તુરકી શું લડાઈમાં જોડાયું?

નતાલ 'ટાઇમ્સ' નો ખબરપત્રી તરકી લડાઈમાં જેમ શામેલ થયું ન હોય એવું જણાવે છે કે કેટલાક અઠવાડીયા ઉપર તરકીના પ્રધાન લડવાની મના કરતા હતા તેથી સાંજીઆઓને પગાર પણ ચુકવી શકાય તેમ નહોતું. આથી તેઓ જરમની પાસેથી દોઢલાખ પાઉંડ માગ્યા અને તેણે મદદ કરી. તેને જરમની મારફતે મળ્યા. જરમનીમાં હમેશ સારી ઓળખાણ મળી અને ખુદારા તથા દરીઆઈ લશ્કરના સેનાની જરમનીઓ હતા. [illegible] આથી કે લડાઈમાં જરમનીને પ્રમાણ મળી. [illegible] હતા. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] એક જેટલી તોપ ઉપર સાવચેતી થઈ નહીં, [illegible] સરકારી નીચે કાળા સમુદ્રમાં [illegible] ઉપર હુમલો કરવાનું [illegible] તુરતજ તરકીશ પ્રધાન મંડળે આ બાબતમાં જરમન [illegible] પાસે જવાબ માગ્યો. [illegible] વચન પળાવું જોઈએ.

[illegible] અફસરે [illegible] આગળ થી મળ્યા છે.

ઇટાલીનું અપમાન

રોમનો રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે અરબીઆમાં હોડીડાહ ખાતેના અંગ્રેજી એલચી ઉપર એક તરકીશ ટુકડીએ હુમલો કર્યો આથી ત્યાંના ઇટાલીઅન એલચી ખાતાની ઓફીસનો આશરો લીધો. પરંતુ તરકીશોએ ત્યાં જઈ જબરદસ્તીથી ઇટાલીઅન ઓફીસમાં દાખલ થઈ બ્રીટીશ કૉન્સલને પકડયો હતો. આથી ઇટાલીઅન છાપાઓ બહુજ ગુસ્સે થયા હતા અને તા. ૩ જી ડીસેમ્બરે એક ઇટાલીઅન મનવાર હોડીડાહ ખાતે આવી પહોંચી હતી. કોન્સ્ટાન્ટીનોપલ ખાતેના ઇટાલીઅન કૉન્સલે આનો બદલો વાળી આપવાની માગણી કરી છે.

ડારડનલ્સની સબમરીન

મંગળવારના તારમાં ખબર છે કે અંગ્રેજોની એક સબમેરીન ડારડનલ્સમાં દાખલ થઈ હતી અને સુરંગોની પાંચ હાર નીચે થઈ તરકીશ મનવાર મસુદીયા (૧૦,૦૦૦ ટન) ને ડુબાડી પાછી સહી સલામત નીકળી આવી છે. આ સાહસ દરમીઆન તે એક વખત નવ કલાક સુધી પાણીમાં રહી હતી. મસુદીયાના અમલદારો તથા ખલાસી મળી ૬૪૦ માણસો રહેતા હતા.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

બરીલીમમના તહેવારમાં થોડો વખત લડાઈ બંધ રાખવાને ખ્રીસ્તી ધરમના વડા પોપે પ્રયત્ન કરેલો પરંતુ અમુક રાજ્યના સામે થવાથી એ પ્રયત્ન નિષ્ફળ ગયો છે.

દરીઆઈ લડાઈ

દક્ષિણ અમેરીકાના દક્ષિણે ફૉકલાંડ ટાપુઓ આગળ બ્રીટીશ કાફલાને પાંચ જરમન ક્રુઝરો સાથે લડાઈ થઈ હતી. તેમાં જરમનોના ત્રણ જહાજ ડુબી ગયા છે. તેના નામો શાર્નહોર્સ્ટ (૧૧,૬૦૦ ટન), ગ્નીસેનો (૧૧,૬૦૦ ટન), અને લીપઝીગ (૩૨૫૦ ટન).

બ્રીટીશનાં થોડાંજ મરણો થયાં છે. ઉપરની ત્રણ ક્રુઝર ઉપરાંત બે કોલીઅરસ પકડાયા છે. લીપઝીગ અને ગ્નીસેનોમાંથી કેટલાએક ખલાસીઓને બચાવી લેવામાં આવ્યા છે. આ ત્રણે સ્ટીમરોમાં મળી ૧૮૦૦ માણસો હતા.

બાકીની બે જરમન સ્ટીમરો નરનબર્ગ અને ડ્રેસ્ડન (૩૪૫૦ ટનની) બચી ગઈ છે અને તેની પાછળ બ્રીટીશ કાફલો ગયો છે.

શનિવારે ખબર મળ્યા છે કે હવે નરેનબર્ગને પણ ડુબાડવામાં આવી છે.

આ દરીઆઈ લડાઈના સંબંધમાં ઈંગ્લંડ, ફ્રાન્સ, રૂશીઆ વિગેરે ઠેકાણે ઘણી ખુશાલી બતાવવામાં આવી છે. [illegible] જણાવે છે કે આ બ્રીટીશ કાફલાના એડમીરલ સ્ટરડીની હલચલો દુનિયામાં ઘણા વખત સુધી યાદ રહેશે.

બાલટીક સમુદ્રમાં ૯૦૦૦ ટનની એક જરમન ક્રુઝર સુરંગ સાથે અથડાવાથી ડુબી ગઇ છે.

સરવીઆની રાજધાની

સેફીઆથી રૂટરનો ખબરપત્ર જણાવે છે કે સરવીઆમાં બહુ ગંભીર સ્થિતિ છે. તેની રાજધાની બેલગ્રેડ ખાલી થઇ ગયું છે અને નાઉ સાથેનો તેનો સંબંધ તોડી નાખવામાં આવ્યો છે. સેન્ડેડાસની પડોશમાં ખુનખાર લડાઇ થયાનુ સમાચાર જાહેર કરવામાં આવેલું છે દુશ્મનોનું દળ બહુ મોટું હતું. તેઓએ એકજ દિવસમાં બે આગલના મથકો કબજે કર્યાં છે. સરવીઅનોએ લાઝારીવાટઝ આગળ જીત મેળવી ૨૦૦૦ કેદીઓને પકડેલા છે.

બીજા તારમાં ખબર છે કે ઓસ્ટ્રીઅન લશ્કરે બેલગ્રેડ કબજે કર્યું છે.

સોમવારના તારમા ખબર છે કે સરવીઅનો વીડીમે.વાટઝ અને બેલગ્રેડ તરફ આગળ વધે છે. માઉંટ રડનીક આગળ તેમણે જીત મેળવી દુશ્મનોની પંદર તથા સેળમી ટુકડીને કાપી નાખી છે. એક મહીના સુધી સરવીઅને પાછળ રહી હવે તક મળી ત્યારે આગળ વધ્યા છે અને સો અમલદારો, ૨૦ હજાર કેદીઓ, અને ૭૦ તોપો હાથ કરી છે.

મંગળવારના તારે ઉપરથી જણાય છે કે સરવીઅનો વેલાટઝ તરફ આગળ વધતા જાય છે. તેમણે ૨૮,૦૦૦ માણસો કેદ કરેલા છે અને ૭૦ તોપ તથા ૭૪ 'કવીકફાયર' કબજે કરેલ છે.

લોડઝની લડાઇ

બરલીનમાં બહાર પડેલ ખબરો ઉપરથી રૂટર જણાવે છે કે— લોડઝ આગળ જરમનોએ સખત લડાઇ પછી પુરી જીત મેળવી છે. રશીઅન લશકર [illegible] પાછળ તરફ હઠેલું છે અને લોડઝ જરમનોના કબજામાં છે.

'એડવર ટાઇડર'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે લોડઝ કે એની વસ્તી આશરે સાડા સાત લાખની છે ત્યાં તા. ૩૦ નવેમ્બરથી જરમનો સતત હુમલો લઇ જાય કરતા હતા અને લોકના ખોરાક, ચીજોનું ઘણું નુકશાન થયાનો સંભવ છે.

'નાનાઝ ટાઇમ્સ'નો ખબરપત્ર લોડઝની લડાઇ દુનીઆની મોટામાં મોટી લડાઇઓમાંની એક છે એમ જણાવે છે. અને બન્નેના મરણ પામેલ, ઘવાએલા તથા ખવાએલાઓની સંખ્યા સાડાત્રણ લાખની જણાવવામાં આવી છે.

રૂટર જણાવે છે કે લોડઝ આગળ જરમનની ૧૨ લશકરી ટુકડીમાંથી એક લાખનાં મરણ થયાં હશે.

'મારનીંગ પોસ્ટ'નો રશીઅન રાજધાની ખાતેનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે રશીઅનોની હાલ એવી ધારણા છે કે જરમનોને હાલ સરહદ તરફ હાંકી શકવા નહિ. જો બની શકે તો તેને પોલાંડમાં સખત નાશ કરવા ધાર્યા તો ઘણા માણસો ને ખોવાથી પશ્ચિમ મેદાનથી મિત્ર રાજ્યોને મુક્ત કરવા તેઓની મુરાદ છે. પોલાંડમાં જરમન લશકરના બે ત્રણ લાખ માણસો મરણ પામ્યા છે તોપણ બાકીના લડાઇની શરૂઆતમાં હતા તેટલાજ મજબુત છે.

મિત્ર રાજ્યો ઓસ્ટેન્ડની નજીકમાં

વધુ ખબરો ઉપરથી જણાય છે કે મિત્ર રાજ્યોનો કાફલો બેલજીઅમ કીનારા ઉપર સોમવારે આવ્યો હતો. તેઓ જરમન લશકરી થાણાઓ પર તોપમારો કરે છે. તેઓ જણાવે છે કે ફ્લાન્ડરમાં ૨૦,૦૦૦ નું નવું લશકર તુરતમાંજ આવવા વકી છે. ત્યાં તે શહેર તેમને મિત્ર રાજ્યોના હુમલાની વકી રાખવામાં આવે છે.

યેપરીસ આગળ ભારે હુમલો

પારીસથી સમાચાર જાહેર થયું છે કે તા. ૯ મી એ ગયુ રાત પછી યેપરીસની દક્ષિણે આવેલા સેંટ એલોય ઉપર જરમનોએ સખત હુમલો કર્યો હતો પણ તે પાછો હઠાવવામાં આવ્યો છે. આરગોન આગળ હજુ સખત ત્પાઝી ચાલુ છે.

યેપરીસ વિભાગમાંથી મિત્ર રાજ્યોના લશકરની જાણમાં આવ્યું છે કે જરમન લશકરના સંખ્યાબંધ માણસોને ૨૭ બાથી ફાંસી દેવામાં આવે છે. આ માણસોએ હુમલો લઇ જવાની ના પાડેલી તેથી ફાંસી દેવાની હોય એમ જણાયું છે.

ફ્રેંચ લશકરે ઘણાસી લીધું છે.

કૈઝરની માંદગી

કૈઝર માંદગીને લીધે પથારી વશ છે. પથારીમાં રહીને પણ તેણે લશકરી સ્થિતિનો રીપોર્ટ ધ્યાનથી સાંભળ્યો હતો. કૈઝરની બીમારીથી જરમનીમાં ચીતા અને ઉચાટ ફેલાયાં છે.

મી. રામસે મેકડાનલ્ડ

મજુર પક્ષના એક આગેવાન અને લડાઇમાં ઇંગ્લેન્ડે દાખલ થવું નહિ એવો પ્રથમ વિચાર બતાવનાર મી. રામસે મેકડાનલ્ડ એમ. પી. એક એમ્બુલન્સ ટુકડીમાં દાખલ થઇ ફ્રંટ ઉપર ગયા છે.

વિવિધ સમાચાર

લન્ડન જેલના વોરડરો એન્ડરસન તથા રકુન ઉપર એક નેટીવ તથા એક હિંદીને જેલમાં માર મારવાના આરોપનો કેસ ગયા બુધવારે ડરબનના માજીસ્ટ્રેટ સમક્ષ આવ્યો હતો. બચાવ તરફથી વકીલ મી. ડું રેનો હતા. સાક્ષીઓની જુબાની લેવાયા બાદ ચીફ માજીસ્ટ્રેટે જણાવ્યુ કે નેટીવનો કેસ પુરવાર થઇ શકયો નથી અને હિંદીના ઉપર હુમલો થએલો તે બાબતમાં આરોપીને શકનો લાભ આપવામાં આવે છે. બાદ ટીકા કરતા તેમણે જણાવ્યુ કે કાંઇક બનેલું હશે એમ તો મને લાગે છે. દરોગા પોતાની જગ્યાનો દુરૂપયોગ કરે છે એવું સાબીત થશે તો તે બાબતમાં તેઓ સખત પગલાં લેશે. આરોપીઓને છોડી મુક્યા હતા.

ડરબન સ્ટેશન અને વીઅર કેન્ટીન વચ્ચેનું રેલવેનુ કામ પુરૂ થયુ એટલે હવે સ્ટેશનથી ડરબન સ્ટ્રાન્ડ રસ્તે ક્લેરવુડ ગેરીસન જઇ શકાશે. નવા દર ઠરાવેની ગોઠવણ થયા બાદ આ રેલવે આમને માટે ખુલી થશે.

આથેન્સથી રૂટરનો ખબરપત્રી જણાવે છે કે ગ્રીસના ઉપર તુર્કીએ ઘણો જુલમ ગુજારેલો છે, એમ ત્યાંથી નાસી આવતા ગ્રીકો જણાવે છે. તેમને તમને લુંટી લેવાય છે, દુઃખ આપે છે અને તેમના ઘરબારમાંથી તેમને નસાડી મુકે છે.

ન્યુયોર્કથી રૂટરનો ખબરપત્રી તારથી જણાવે છે કે તા. ૯ મીએ એડીસનનું ન્યુજર્સી ખાતેનું કારખાનુ સળગી ગયું તેમાં પા. ૫૦ લાખનું નુકશાન થયું છે. ઇલેક્ટ્રીકના શોધનાર મી. એડીસન આ કારખાનાને બળતું જોતા ઉભા હતા તે બોલ્યા કે આવતી કાલથી આપણે ફરીને આ કામ શરૂ કરશું.

લોર્ડ કીચનરે હાલની પાલનપુરમાં મહારાજા સર પ્રતાપસિંહ અને જોધપુરના તથા કીસનગઢના મહારાજાની તથા કીસનગઢની એક ટુકડીને ભાગ લીધો હતો.

સાધુ કવી રવીંદ્રનાથ ટાગોરની 'ગાર્ડનર' માંથી

ભવિષ્યમાં થનાર વઇરાગીને

એક મધ્ય રાત્રિના સમયે ભવિષ્યમાં થનારા વઇરાગીએ જાહેર કર્યું — 'મારા ઘરનો પરિત્યાગ કરી પરમાત્માને શોધવા નીકળવાનો હવે ખરો સમય આવી પ્રાપ્ત થયો છે. અરેરે, આટલો બધો વખત સુધી મને કોણે મોહ રૂપી ઇંદ્ર જાળમાં ફસાવી રાખ્યો હતો? પરમાત્માના અવાજે ધીરે રહી પ્રત્યુત્તર આપ્યો 'મેં'. પરંતુ તેના કાન બહેરા થઈ ગયા હતા.

બીછાનાની બાજુમાં તેની ધરમ પત્નિ શાંતિથી નિદ્રા લેતી હતી. તેણીની છાતીએ વળગી સુકોમળ બાળક પણ નિદ્રા વશ થએલું હતું.

સ્ત્રી અને બાળકને જોઈ તે થનાર વઇરાગીએ કહ્યું 'આટલો બધો વખત મને મૂઢ મતિનો બનાવી મુકનાર તમે કોણ છો'? પરમાત્માના અવાજે ફરીથી પ્રત્યુત્તર આપ્યો, 'તેઓ ઇશ્વર છે' પરંતુ તેણે આ સાંભળ્યુંજ નહિ.

પોતાની માતાની સોડમાં અમેટક સ્વપ્નાવસ્થામાં સુઈ રહેલું સુકુમાર બાળક સ્વપ્ન જોઈ રોઈ ઉઠ્યું.

ઈશ્વરે તે મનુષ્યને ફરમાવ્યું "મૂરખ, તારા ઘર સંસારનો પરિત્યાગ કર નહિ" આના પણ તેણે કંઈજ સાંભળ્યું નહિ, ત્યારે પરમાત્માએ એક દીર્ઘ નિશ્વાસ નાખી ખેદ કર્યો "મારો દાસ મને ત્યજી દઈને પછી શા માટે મને શોધવા ભટકતો ફરતો હશે"?

વિશુદ્ધ મુક્ત પ્રેમ

માતા, યુવાન રાજકુમાર આ બાજુ રસ્તાની આગળ થઈને આજ પસાર થવાનો છે. આજે હું સવારમાં મારું નિત્ય કરમ આજ કેવી રીતે કરી શકું? માતા, મારા વાળની વેણી કેમ ગુંથવી તે તો બતાવ, કયાં વસ્ત્રાભુષણો મારે સજવા તે કહો.

માતા, આમ તરફ તું વિસ્મીત થઈ શા માટે જુએ છે? હું સારી પેઠે જાણું છું કે મારી મેડીની બારી તરફ તે એકવાર નજર સરખીએ નાંખશે નહિ. એક નિમિષ માત્રમાં જ તે મારી સમક્ષ થઈ ચાલ્યો જશે, તે હું જાણું છું. માત્ર મધુરી મુરલીના સુરનો મંદ નાદ દુરથી રડતો રડતો મારી તરફ ચાલ્યો આવશે.

છતાં પણ યુવાન રાજકુમાર આ બાજુ રસ્તાની આગળ થઈને પસાર થશેજ અને હું મારા એક ક્ષણ વારને માટે પણ મારો સુંદર પોષાક ધારણ કરીશ.

માતા, તે યુવાન રાજકુમાર આ બાજુ રસ્તાની આગળ થઈને પસાર થઈ ગયા. પ્રાત કાળના સૂર્યના કિરણો તેમના રથમાં થઈ ઝળકારે મારતા મારા તરફ આવતા હતા.

મારા મુખ ઉપરથી મેં બુરખાને દૂર કર્યો. મારી ડોક માંથી હીરાકંઠીને મેં તોડી લઈ તેમની વચ્ચે તેના માર્ગમાં ફેંકી દીધી.

"માતા, તું આશ્ચર્યચકિત થઈ મારા તરફ શા માટે એકી નજરે નિહાળ્યા કરે છે?

હું સારી પેઠે જાણું છું કે તે હીરાકંઠી તેણે ઉપાડી લીધી નહતી. હું જાણું છું કે તેના રથના ચાકની નીચે તે ચુરેચુરા થઈ ગઈ, અને ધુળ ઉપર માત્ર તેના રક્તવર્ણ ચિન્હ પડેલાજ રહી ગયાં છે, અને મારા તરફની પ્રીતિ અને શી બક્ષિસ આપી છે તે કોઈ જાણતું નથી.

છતાં તે યુવાન રાજકુમાર મારા બારણા આગળ થઈને પસાર થયા અને તે જવાહીર મેં મારી છાતી ઉપરથી ઉતારી લઈ તેના માર્ગમાં મેં ફેંકીજ.

બોધ

નડીઆદના મોહિદર નાગર કવિ બાળાશંકર ઉલ્લાસરામ કંથારીઆ મસ્ત કવિને નામે ઓળખાય છે. તેમણે ફારસી કવિઓના ભાષાંતરો ઘણાં લોક પ્રિય છે. આ કવિ વિષે વસંતમાં તેમને વિષે લખતાં શ્રી ... જણાવે છે કે આ કવીની મસ્તીતો ઘડીભર ફારસી કવિઓને પણ ભુલાવે તેવી છે. તેમની કવીતા મધુર અને અરથપૂર્ણ તથા ભાષા સરળ અને વિચાર ગંભીર જણાયવામાં આવ્યા છે. તે કુદરતના શોધક અને પ્રભુના પુજારી, તેમજ દુનીઆથી બેદરકાર હતા. 'બોધ' એ એમનું સ્વ અનુભવનું અને રસીક કાવ્ય ગણાય છે.

આ કાવ્યમાં કવીએ કોઈ સ્થિતિ ગુજરે તેને ધીરજ અને સબુરીથી ઉઠાવી લેવાનો બોધ આપ્યો છે અને કહ્યું છે કે પ્યારા પરમેશ્વરને જે ગમ્યું તે તું સારુંજ ગણી લેજે. આગળ ચાલતાં તે કહે છે કે નિરમળ મનથી શાંતિ અને સંતોષ રાખીને રહેજે અને તારા દીલમાં દુઃખ કે આનંદ થાય તે કોઈ પાસે ફરયાદ કે વરણન કરીશ નહીં. તારા મનમાંજ ક્રોધ તારો વેરી વસે છે તેને છોડી દેજે અને જો વખત તેં ભલાઈ કરી તેનેજ મોટી દોલત ગણજે. સ્વ એટલે પોતાના આનંદમાં મસ્ત રહી ખરું સુખ માની લેજે અને પ્રભુના પ્રેમ રૂપી રસના પ્યાલા ભરી ભરીને પીજે. જો કોઈ કશું વચન સંભળાવે તો તેને તું મીઠી વાણી સંભળાવજે, કારણ કે પારકાની ઓછી સમજને લીધે તારે મુખે તું ઝેર લાવીશ નહીં. પછી પ્રભુના પ્રેમમાં મગ્ન થઈ કવી કહે છે કે જગતની બાહ્યાડંબરનાં બધા છળ કપટ તું છોડી દેજે અને પ્રભુના નામ રૂપી ફુલોની માળા બનાવી તેનીજ શોભા એટલે કંઠમાં પહેરાવી હજી ઉરમાં આલ્હાદ બની તેના પ્રેમમાં ડોલતો હોય તેમ તે મસ્ત કવી કહે છે કે 'હવે ગમ્ય થયો શી છે, પછી પીશ તને ક્યાં, નિજાનંદે હમેશા બાલ મસ્તીમાં મગ્ન રહેજે.'

આ કવીતા ગાણીતા ગઝલના રાગમાં ગવાય છે અને જેમ જેમ ફરી ફરીને ગવાય છે તેમ તેમ તેની મીઠાશ વધે છે.

(ગઝલ)

ગુજારે જે શિરે તારે જગતનો નાથ તે સ્હેજે
ગમ્યું જે પ્યારું પ્યારાએ અતિ પ્યારું ગણી લેજે
દુનીઆની જુઠી વાણી વિષે જો દુઃખ વાસે છે,
જરાએ અંતરે આનંદ ના ઓછો થવા દેજે
કચેરી માંહિ કાજીનો નથી હિસાબ કોડીનો,
જગત કાજી બનીને તું વહોરી ના પીડા લેજે
જગતના કાચના યંત્રે ખરી વસ્તુ નહિ ભાસે,
ન સારા કે નઠારાની જરાએ સંગતે રહેજે
રહેજે શાંતિ સંતોષે સદાએ નિર્મળે ચિત્તે,
દિલે જે દુઃખ કે આનંદ કોઈને નહિ કહેજે.
વસે છે ક્રોધ વૈરી ચિત્તમાં તેને તજી દેજે,
ઘડી જાએ ભલાઈની મહા લક્ષ્મી, ગણી લેજે
રહે ઉન્મત્ત આનંદે ખરું એ સુખ માની લે
પીએ તો શ્રી પ્રભુના પ્રેમનો પ્યાલો ભરી પીજે.

કહુ વળી સુણી જો કોકની વાણી મીઠી લહીએ,
પરાઈ સુખતા કદી સુખે ના એક હું લેજે
અરે આકળા તેર મેહુ, મહે તે દુર જાઓ તો
ન આવે લેવડું આવે ન વિચારો કદી રહીએ
રહી નિર્ભય શાંતિથી, રહે એ સુખ મોટું છે,
જગત આડંબરીના શું બધા ફળફળ જવા દેજ
પ્રભુની નામમાં સુખો, પરેથી કાવ્ય ગાળા હું,
પ્રભુની પ્યારી ગીતામાં પહેરવા પ્રીતે લેજે.
કવિ રાજ થયો શી છે પછી પીડા તને કોઇ,
નિજાનંદે હમેશાં ખાળ મસ્તીમાં મજા લેજે.

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

નાત જાતના તફાવત વગર હીંદી બાળાઓના છોકરાઓને બાળાઓનું સાહિત્ય શિક્ષણ આપવાને મુંબઇ વાળા મી. મહમદ યુસુફ ઇસ્માઇલે પોતાના ખરચે એક નવાણુ વહાણુ શિખાવવાની ઇચ્છા જાહેર કરવાથી ના. મુંબઇ સરકારે તેમની તે માગણી ખુશીથી સ્વીકારી લીધી છે અને તે વહાણુ માટે કપ્તાન વિગેરે આ કુશ સબંધી કેટલીક છુટ મુકી છે

રંગુન મ્યુનીસીપાલીટીએ પ્રજા ઉપરના કરમાં ૬૬. ૮૬ ઘટાડો કરેલો છે. આ ઘટાડો ચાલુ લડાઇને લીધે ધંધારોજગાર મંદ પડવાથી પ્રજામાં થએલી અસરને લીધે કરવામાં આવ્યો જણાય છે.

દીલ્હીમાં 'વિજય' નામનું એક નવુ હીંદી છાપુ નીકળવા માંડ્યું છે. તેના પ્રથમ લેખ 'રજુઆત ક. સંદેશ'માં તે લખે છે કે અમે દરેક રાજનીતિ બનાવોને રાષ્ટ્રીય નજરથી જોશું અને તેના ઉપર અમારો સ્વતન્ત્ર વિચાર દેવાનો પ્રયત્ન કરશું. ......અમે જાણીએ છીએ કે અમારે રસ્તે કાંટા વેરાયલા છે પણ જે ઉદ્દેશથી અમે બહાર પડ્યા છીએ તે બહુ પવિત્ર છે

હીંદમાં બેકારીના વધી ગયેલા ભાવના કારણો વીષે તપાસ ચલાવવાને નીમાયેલી કમીટીના રીપોર્ટ ઉપર હીંદી સરકારે એક લાંબો ઠરાવ પાડેલો છે. 'હીંદીપત્ર' જણાવે છે કે એ તપાસનું પરીણામ બહુ નીરસ ઉપજાવનારું આવ્યુ છે, કેમકે તુરતમાં કે ભવિષ્યમાં ભાવમાં જરા પણ ઘટાડો થવાની કમીટી કોઈજ આશા આપી શકી નથી

રાજા સર ટી માધવરાવ ડીસેમ્બરમાં અરાની ઓલ ઇંડીઆ મુસ્લીમ લીગની વાર્ષિક બેઠક મુલતવી રાખવાનું તે લીગની કાઉન્સીલ તરફથી વધુ મતે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

મદ્રાસ ઇલાકાના મોસ્લેમ લીગના ઓન. સેક્રેટરી જણાવે છે કે હાલના પ્રસંગે રાજ્યદ્રોહી ચળવળો ઉપર મદ્રાસ ઇલાકાને સરકારની મહેરબાની વધારે. નહીં કરવાની મનસુબો મદ્રાસ ઇલાકાની મોસ્લેમ લીગની વાર્ષિક બેઠક જે આવતા ડીસેમ્બર મહીનામાં ભરાનાર હતી તે હીંદમાં નક્કી કરેલા વખતે હાલ તરત મુલતવી રાખવી

ટી. એમ. ને ૨૯ સ્ટીમરો પકડી તેમાંથી ૧૬ ને ડુબાવી દીધેલી સ્ટીમરોની કીંમત ચાર કરોડ રૂપીયા અને તેના માલની કીંમત રૂપ લાખ પાઉંડની ગણવામાં આવી છે.

ઓક્ટોબર તા. ૨૯ પછી ઘણી સુરત મુજબ આસરે ૩૦૦ લોકો કલકત્તા, બોમ્બે અને મુનાફિક રસ્તેથી કલકત્તા આવ્યા તે પૈકી ઘણા પહોંચ્યા હતા. તેઓ હરદ્વારથી કોઈ કોઈ વખતે કોઈ તોફાન વીગેરે ન થાય તેવી સંભાળ રાખવાને ફ્રન્ટીયરની એક ટુકડી અને કુક ટુકડી ગાડી ઉપર હાજર હતી. શીખોની ગાડી સાથે રીવોલ્વર જે ઓટોમેટીક પીસ્તોલ અને છુરી લઇ જતા પકડવામાં આવ્યું છે. આના સબંધમાં ચાર માણસોને પકડ્યા હતા. આ ટોળીને ખાસ ટ્રેનમાં બેસાડી ફીરોઝપોરની ગાડીમાંથી પંજાબ તરફ પરબારા મોકલી દેવામાં આવ્યા હતા. એક ઉતરૂ પાસેની બેંકની ચોપડી ઉપરથી જણાયું કે તેની પાસે બેંકમાં ૧૧,૦૦૦ ડાલર સીલીક હતી

ગોખલે. રાઓ.રે હાલની લડાઈના પરિણામે રેન. ભાવ. પછી જવને લીધે ખેડુતોને મદદ કરવા માટે મહેસુલના હપતાને ૨૫ ટકા ભાવ વગર વ્યાજે મુલતવી રાખ્યા છે

લાલા લજપતરાય તા. ૧૪ નવેંબરે લંડનથી ન્યુયોર્ક (અમેરીકા) જવાને ઉપડ્યા હતા

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

મીથ્સ ઓફ ધી હીંદુઝ એન્ડ બુદ્ધિસ્ટસ—લખનાર સીસ્ટર નીવેદીતા અને ડા. આનંદ કુમારસ્વામી. આ પુસ્તકમાં નંદલાલ બોઝ અને અબનીન્દ્રનાથ ટાગોરે બનાવેલાં ૩૨ રંગ વાળા ચિત્રો છે. તેમાંના આઠ પ્રકરણોમાં હીંદુ આર્યન જાતીની પુરાણી વાતો રામાયણ, મહાભારત, શ્રીકૃષ્ણ, બુદ્ધ, શીવ અને બીજી પુરાણીક કથાઓ રસીક રીતે લખવામાં આવી છે. કીંમત શી. ૧૦—૬ ટપાલ ખરચ શી. ૧.

ધી સ્ટોરી ઓફ મહમદ—(સચિત્ર) આ પુસ્તકમાં ૧૬ પ્રકરણોમાં કેટલાએક આ પ્રમાણેના છે અરેબીઆ અને તેની જાતો, મહમદ સાહેબનું બચપણ, ધર્મનું વરસ, ન્યાય આપનાર તરીકે મહમદ સાહેબ, મક્કાથી જવું, મદીનાનો ઘેરો વિગેરે કીંમત ટપાલ ખરચ સહીત શી. ૨—૬.

ધી એડવેન્ચરસ ઓફ હાજી બાબા ઓફ ઇસ્પહાન—કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧—૧૦

બ્લેક બ્લેક હેન્સ બ્લોટેડ—આ પુસ્તકમાં હાજીના ટાપુ એ કે જ્યાં કાળા લોકો માણસ ઉપર રાજ્ય કરે છે તેનો હેવાલ છે. કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૯

ધી કેસ ઓફ કોન્સ્ટન્ટીનોપલ—લખનાર જોન મેસન નીલ કીંમત શી. —૧૦

સોનેરી અંક

તા. ૧ ડીસેમ્બરે ગુજરાતી બહાર પડ્યો છે. જેમાંના તે મેસર્સ જાન બરેંડ ટાબેઠે. વર્કસ (ગ્રે અને કર્વાન સ્ટ્રીટના ખુણા ઉપર) તથા મકનજી બ્રધર્સ (૧૮૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ) વાળી જગાએથી વેચાતે મળશે. કીંમત કાચા પુઠાની શી. ૦ ૧—૬; ટપાલ ખરચ સાથેની કીંમત શી. ૧ ૧૦. પાકા પુઠાની કીંમત શી. ૩ ૬ ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪.

ટપાલમાં મંગાવનારાઓએ અમને પીનીક્સ લખવું

☞ કીંમત અગાઉથી રોકડા મોકલવા પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા વિનંતિ છે

મળવાનું ઠેકાણું :

મેનેજર, ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ નાતાલ.

Books for Sale

[Revised list] Price, post free.

	s.	d.
Future of Islam	4	■
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al Madinah & Meccah		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, illustrated	1	9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	7
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4	3
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views.	2	3
From Colombo to Almora Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. 2d post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review*	1	6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev C F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Sakuntala, and Drama by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles	1	9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubayat of Omar Khayyam,	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	2	9
The Bhagavad Gita	2	1
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	1	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1	9
Mahomedanism, by Prof Margoliouth	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	6
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last,	1	10
Self-Help, by Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
The Heart of India	1	9
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2 and 3, by Tolstoy each	5	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	1	9
Part II	1	9
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere.	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr Gokhle and the Indenture System	0	6
The Hon Mr Gokhale's Tour in South Africa Special INDIAN OPINION Souvenir Reduced to half-price	2	9
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	6
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	2	10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India by J. L. P. Erasmus	0	7
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy—or, Christianity not as a mystical doctrine but as a new life—conception	5	0

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabia of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din Rumi	2	9
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
Rubayat of Hafiz	1	9
Heart of India	2	9

The Golden Number of "Indian Opinion"

The "Gold Number" of INDIAN OPINION is now on sale. It contains 62 pages of reading matter and 48 pages of illustrations. Well-known writers amongst the European and Indian communities contribute articles in English and in Gujarati and Tamil historical and other articles appear, making a complete record of the great Passive Resistance Struggle. The text is printed on cream antique paper whilst the illustrations which include portraits of Passive Resisters, European friends and helpers, cartoons, strike scenes and other pictures, are printed on art paper. The cover is dark green, the design being printed in gold and embossed. The price is 1s. 6d. Postage 4d. Library edition, with stiff cloth cover, 2s 6d. Postage 6d.

International Printing Press, Phoenix Natal.

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press

Phoenix, Natal

N B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૧૬ ડીસેમ્બરથી તા. ૨૩ ડીસેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.

હીંદુ—મહાગસર વદ ૧૪ થી પોષ સુદ ૬ સુધી સંવત ૧૯૭૧

મોહમેડન—તા. ૨૯ મોહોરમથી તા. ૬ સફર સુધી ૧૩૩૩ હીજરી.

પારસી—તા. ૬ થી તા. ૧૨ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી. તા.	હીંદુ તિથિ	મુસ. તા. મ	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૧૬	વદ ૧૪	૨૭	૪–૫૪	૬–૫૪
ગુરૂ	૧૭	,, ૧૫	૨૮	૪–૫૪	૬–૫૫
શુક્ર	૧૮	,, ૨	૨૯	૪ ૫૫	૬–૫૬
શની	૧૯	,, ૩	૩૦	૪–૫૫	૬–૫૬
રવી	૨૦	,, ૪	૧	૪ ૫૬	૬–૫૭
સોમ	૨૧	,, ૫	૨	૪–૫૬	૬–૫૭
મંગળ	૨૨	૬	૩	૪–૫૭	૬ ૫૮

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES.

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are payable strictly in **Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 17s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
નો ગુજરાતી તરજુમો.
કીંમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી
બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
ગીતાજીનો ખીસામા રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકના મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો.	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાશ	૦	૩
શરીર સંપત	૦	૩
જમાનાની ગરબી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટૉલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમા	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા. (આ પુસ્તકમાં યુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
મુસ્તફાકમાલ	૦	૬
સત્ય વિના બીજો ધર્મ નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
મહાત્માઓને હંમેશ નિબંધ	૦	૩
સુભાષીતના વચનો	૦	૩
સર્વોદય (અ. મહાન અંગ્રેજી લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીંમતમાં દરેક ચોપડીદીઠ માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કઢાવી કરવા નહીં અને ના પૈસા. મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખવું પણ ગ્રેટ પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું –

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી

તા. ૨૮ ઓક્ટોબરના ઇંડીયન ઓપીનીયનના અંક સાથે હીંદી લશ્કરના ચાર ચિત્રો આપેલાં છે તેમાં એક ચિત્ર જેમાં કમાન્ડર એક હીંદી અમલદારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે બીજામાં સર પ્રતાપ સીંગ છે; અને ત્રીજા તથા ચોથામાં હીંદી સ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીંમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું ઇંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરી દરમીયાન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલા સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઇંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ જોઈ ને સારૂ લઈ શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઇંગ્રેજી જાણનાર હીંદી બાઈભાઈને દેશ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીંમત શી. ૨–૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇ. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીયન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાંસવાલ ઓરેંજીયામાં

વારષિક	૧૪	૦	
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રેમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે

યુનીયનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૭, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી ૬ છે. જો ચેક બેંક મોકલે તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપરાંત દરમાં ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછુ લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ અને અલબરટ વે. કે. ૩. ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 4[illegible]—Vol. XII WEDNESDAY DECEMBER 9TH, 1914 Registered at the G.P.O. as a Newspaper [illegible]

GERMISTON BAZAAR REGULATIONS

THE Chairman of the Transvaal British Indian Association has addressed the following letter dated the 1st instant, to the Town Clerk, Germiston:—

My Association is requested by the Germiston Indian community to lodge the following objections to the draft Asiatic Bazaar Regulations that it is proposed to recommend for publication. My Association offers the following objections thereto:

Section 5 can only be accepted by my Association subject to the elimination of those regulations to which my Association objects. The same remarks apply to schedule "A" referred to in section 6.

In my Association's opinion section 7 is *ultra vires* in that it purports to alter or amend the common law of South Africa. A similar objection applies to sections 8 and 9.

My Association objects to section 11, paragraph 1, in so far as it authorises the Inspector to take particulars of the registered number of leaseholders or residents.

Paragraph 2 is objected to on the ground that it imposes upon leaseholders or residents obligations to which they would not be subjected if they resided outside of the Location. Objection is taken to section 13 on the ground that it is *ultra vires*, as operating in restraint of trade and as opposed to the statute law of the Transvaal with reference to trading.

With reference to paragraph "B" thereof, it is, in my Association's opinion, highly objectionable that the Council should be allowed to charge any fee, having regard to the fact that a licensee has already paid either to the Government or to the Municipality a fee for his licence.

Section 15 is objected to on the ground that the period of 14 days of grace is far too short having regard to the ordinary circumstances of a business man and the fact that many standholders have already erected substantial buildings at considerable cost.

Section 19 is objected to on the ground that paragraph 2 thereof purports in effect to confer upon the Municipality a special lien which the common law of South Africa does not give it.

Section 21 as amended is objected to on the ground that the reasons [illegible] given in section 21 of the Boksburg Asiatic Bazaar regulations were considered sufficient when those regulations were promulgated barely a month ago. To increase the [illegible] as recommended without any apparent reason appears to my Association to be an arbitrary proceeding and calculated to operate disadvantageously to standholders from the financial point of view.

Section 22 is objected to on principle as giving wholly undesirable powers of a police nature to the Inspector. My Association regards this section as being of a most irritating and humiliating character.

The objection raised to section 19 operates equally against section 24.

My Association objects to section 25 on account of its general undesirability and because it would operate in a manner detrimental to the interests of standholders.

In my Association's opinion sections 26 and 27 are *ultra vires* of the law, and at the present time an appeal is before the Supreme Court with reference to section 26 of the Boksburg Bazaar Bye-laws. As the matter is *sub judice* my Association is of opinion that these regulations should be held over.

In my Association's opinion a similar objection lies in regard to section 36. No Police Officer should have access to any lot, hut or dwelling, save in accordance with the common or ordinary statute law of the country, and no servant of the local authority should have any right of the inspection save at reasonable times.

In my Association's opinion the same objections that apply to sections 26 and 27 apply to section 40 against which similarly an appeal is being heard.

Objection is also raised against the tariff referred to in section 13 (b).

In conclusion my Association begs to remind you that it was upon the representation that the regulations to be framed were to be similar to those operating in the Pretoria Bazaar, that the Germiston Indian community were induced to remove from the Old Location to the New, and it is hoped that these representations made herein will result in fresh regulations being framed more in accordance with the requirements of the situation and the difficulty of the Indian community.

I may add that my Association was unaware of the terms of the Boksburg regulations until recently when its attention was specially drawn to them. Had it known earlier of their provisions, my Association would have objected in a similar manner.

Indians Visiting India

Capetown, December 1st (Reuter).—At a meeting of the local Indians correspondence was read which passed between the Cape British Indian Union and the Minister of the Interior.

The former made representations to the effect that a number of Indians visiting India held identification certificates entitling them to return to the Union within a year. These were, however, unable to find any means whereby they could return within a year.

The Minister of the Interior, in reply, stated that instructions had already been given to all the principal immigration officers in the Union that all outstanding certificates of domicile or certificates of identification issued to Indians prior to the passing of the Indians' Relief Act, on which the period of availability was limited to one year, should be regarded as being available for three years from the date of issue.

Continuing, the Judge President said that he was not going to express any view as to whether there was neglect of duty or not on the part of the officer but the Court was satisfied that he did not intimate the intention to appeal, even two months afterwards, to the Chairman of the Appeal Board. In the meantime the Immigration Officer had been in communication with the Minister, and upon the facts which were communicated by the Immigration Officer the Minister proceeded with the issue of the warrant. The effect of that was that the right of appeal which the Act said the man should have was defeated, and he was deprived of the advantage of the decision of the Board, if any such advantage might be had. The applicant was certainly entitled under the Act to appeal, and that it was still possible that he should be allowed to appeal. With that expression of opinion he must content himself.

The Hon. Justice Hathorn said that he thought it was sufficient to say that the applicant was entitled to have his appeal heard. He was sure that no Minister would perform an act which would deprive the man of the aid and relief to which he was entitled.

The rule nisi was accordingly discharged, no order being made as to the costs.

From the Editor's Chair

GERMISTON AND BOKSBURG

A short while ago we published the relevant sections of the Boksburg Asiatic Bazaar regulations published last February. It would appear that, following upon the evil precedent then set, the Municipality of Germiston has under consideration new draft bye-laws of a very similar character. There are certain slight alterations, usually to the disadvantage of those against whom the regulations are designed to operate. In another column we publish copy of a letter addressed by the Chairman of the British Indian Association to the Municipality and to the Transvaal Administration, objecting to several of these regulations, and the tenor of the protest is such as should enlist the sympathies of Indians throughout South Africa. It is quite evident that the whole purpose of these regulations is to reduce the status of Indians residing in these Locations to that of aboriginal natives for whom similar bye-laws have been passed, and have been enforced for some years. It is quite evident that the regulations purport to make the Location Inspector a petty tyrant, armed with practically arbitrary powers over the residents or, rather, should we say, the denizens, of these select localities. If the Indian community tolerates such an attack upon its self-respect as the regulations imply, we can only say that it will deserve everything that it gets. It is absolutely necessary that a strong stand should be taken. Indians are not aboriginal natives of South Africa, and they will not tolerate treatment as such. We venture to hope that the Transvaal Administration will take warning whilst there is yet time to avoid unpleasant happenings. It is a sorry commentary upon the loyal co-operation of the Indian community that this time should be chosen by selfish and narrow-minded communities such as those represented by the Boksburg and Germiston Municipalities for an overt attempt to throw humiliation and disrespect upon the Indian population that has the misfortune to be subject to their control.

Transvaal Shop Hours and Licensing Ordinance

(Concluded)

CHAPTER III

Inspection by Authorised Persons

12. (1) The Administrator shall appoint officers to be called shop inspectors to have authority within the areas mentioned in paragraph (c) of sub-section (1) of section two and within a distance of five miles beyond the boundaries of any such area, and may appoint other such inspectors for any other area in this Province. The said shop inspectors may at any time enter any shop in order to ascertain whether the provisions of this Ordinance are being complied with and, for such purpose may inspect any attendance register.

(2) In any area where no shop inspector has been appointed as aforesaid any member of the police force may carry out the duties of a shop inspector as prescribed in sub-section (1).

(3) Any person who prevents or obstructs any such shop inspector or member of the Police Force from entering any shop or carrying out his duty therein shall be guilty of an offence.

Power to Make Regulations

13. The Administrator may from time to time make regulations:

(1) prescribing the articles which may be sold at coffee stalls without bringing them within the provisions of this Ordinance;

(2) prescribing the day which at the request of any local authority may be substituted for Wednesday in terms of sub-section (1) (b) of section two;

(3) prescribing the methods whereby means of internal communication between rooms or portions of buildings may be closed and kept closed in order to comply with the provisions of sub-section (3) of section four;

(4) defining the localities in which meat, game, poultry and fish may be sold and delivered on Sunday in accordance with the provisions of proviso (b) to section five;

(5) prescribing and defining the description of attendance registers which may be used under the provisions of section nine in addition to or in substitution for that prescribed in the Second Schedule, and the methods of recording the hours worked by deliverymen;

(6) prescribing the method of recording by means of attendance registers or otherwise the daily hours worked by deliverymen;

(7) prescribing the duties of shop inspectors.

Penalties

14. (1) Any person who contravenes any of the provisions of this Ordinance or the regulations framed thereunder shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine of not exceeding fifty pounds or in default of payment to imprisonment with or without hard labour for a period not exceeding three months.

(2) The occupier of a shop shall not be guilty of an offence against this Ordinance—

(a) When a customer is served after the closing hour prescribed for that shop, if he proves that the customer was in the shop for the purpose of making a purchase before the hour when the shop was required to be closed, provided that in no case shall any customer be served or any shop assistant be kept in the shop later than half an hour after the prescribed closing time on Monday, Tuesday, Thursday, Friday or Saturday, or later than a quarter of an hour after the prescribed closing time on Wednesday or such other day on which that shop is required to be closed at one o'clock in the afternoon.

(b) when any shop assistant is employed after the closing time prescribed for that shop solely in dispatching goods sold thereat; provided that no such assistant shall be so employed for longer than half an hour after that closing hour.

Occupier's Defence if Charged

(3) Where the occupier of a shop is charged with an offence against this Ordinance, if he proves to the satisfaction of the court that he has used due diligence to enforce the execution of the Ordinance and that another person has committed the offence in question without his knowledge, consent, or connivance, he shall not be deemed guilty of the said offence.

First Schedule

Hairdressers' Shops Tobacconists' Shops Booksellers' Stationers' and Newspaper Shops Bakers' Shops	Mondays, Tuesdays, Thursdays, and Fridays till 7 p.m. Wednesdays, or the half-holiday substituted therefor under section two (1) (b), till 1 p.m. Saturdays till 9 p.m. Sundays not to open. Provided that on Sundays and public holidays a baker's shop may be open till 9 a.m. for the sale of bread except in the areas mentioned in section two (1) (e).
Kaffir Eating-houses	Every day, including Sundays, till 8 p.m.
Refreshment Shops. Shops where the sale of fruit, vegetables, flowers, or sweets, or any or all of them, is the sole business carried on therein	Every day, including Sundays, till midnight. Provided that any occupier of a refreshment shop situated within the area of a local authority, and whereon no other business is carried on, who has obtained special permission in writing from the local authority in that behalf may keep that shop open till such hour after midnight as may be prescribed in such special permission.

The Economic Effects of War in India

The latest news from India shows that the war is likely to cause widespread distress in that country (writes Lala [illegible] in *The [illegible] Westminster*). People there had hardly recovered from the effects of the financial crisis brought about by the failure of important Indian banks in the Punjab and Bombay during last year. As one of the directors of the premier Indian bank (The Punjab National Bank, Ltd., Lahore) in the Punjab, I know full well what that crisis meant to the Indian trader and to the poor and middle-class depositors of the northern provinces. The distress caused was as widespread as can be imagined. There was hardly an Indian family in the upper provinces which was not hit directly and indirectly, but the sufferings of the poor depositors, the widow and the orphan, were simply indescribable. The People's Bank of India, Ltd., Lahore, alone had nearly two branches all over India, and attracted a large number of deposits by widows and orphans on account of special rates of interest it allowed on such deposits. The panic brought about by its failure carried the failure of no less than three-quarters of the firm which it stopped operation, and since then six more have been added to the list. Several other banks failed at Bombay and Karrachi, the most important being the Indian Specie Bank which had also a branch in London.

The failures of these banks brought about the failure of numerous trading firms dealing with them or otherwise depending on them. Some of the first-class houses at Karrachi and Bombay collapsed, and in their turn, brought sheer devastation and ruin on numerous families. Trade came to a standstill. Cotton went down heavily. Money was scarce. The rate of interest, even on the best security, was as high as 12 per cent. The Presidency Banks at different provincial centres would not guarantee loans or advances even on the security of Government paper; at least, the Bank of Bengal at Lahore did not. On top of this came the misery brought about by the failure of rain in the United Provinces of Agra and Oudh. The latest bank failures at Lahore happened only in July and September, 1914. The war has, so to say, filled the cup to the brim. The Money Market is again tight. Most people have withdrawn or are withdrawing their capital from circulation. The biggest banking firms at Calcutta, Bombay and Karrachi are closing their businesses and retiring to their homes in the interior of the country.

The latest news is that the rainfall is good and we may expect good crops. It should not be forgotten, however, that a plentiful rainfall is not the only thing wanted for good crops. However, assuming that heaven is going to favour us in that direction, a good cotton crop with no buyers in the market, or with buyers at exceedingly low prices, lower even than what cotton fetched during last winter, means utter ruin to the producer. Hundreds and thousands of acres of land that formerly produced foodstuffs have been diverted to cotton crops, and if the latter fail to bring even living wages to the cultivator, the misery wrought may be better imagined than stated.

To sum up, the war is likely to cause widespread distress in India (a) by the tightening of the money market and the scarcity of money, (b) by the collapse of import and export trade, (c) by the rise in the prices of necessities, (d) by the fall in the price of cotton. If to this be added the necessity or the duty of subscribing liberally to the War Fund, the conclusion may be left to be drawn by the reader.

Evils of the Indenture System

Dr. Charles W. Eliot, a distinguished American who recently undertook a tour in the Far East at the instance of the Carnegie Endowment for International Peace, has some very pertinent remarks to make on the subject of the regulation of the migration of labourers. "The regulation of emigration and immigration," he says, "should be the object of anxious care with all the Oriental Governments, whether Asian or white, and great pains should be taken to prevent emigrants from leaving their own country under conditions that will involve them in serious moral and physical deterioration and economic loss. Whenever large bodies of unmarried men emigrate to a strange land in search of work under conditions imperfectly known to them, the chances are that they will live in barracks on isolated plantations, or near isolated mines or factories, and that family life will be impossible for them. Under such circumstances, labourers degenerate rapidly, both morally and physically, and out of these wretchedness come international, interracial and inter-racial disputes."

It is particularly refreshing (says the *Madras Mail*) that the Government of Madras will deny that the system they allow to emigrants approximates conditions such as those quoted above. For instance, in the Report of the Protector of Emigrants, Madras, for last year, a point is made of the fact that particular care was taken to ensure that the proper proportion of married couples formed part of each shipment to Fiji. But the fact remains that by far the larger pro-

portion of labourers are unmarried men or men who have left wives behind, and it may be possible that their conditions of life are not removed from those described above.

Indians and the War

Casualties among officers of the Indian Expeditionary Force are beginning to be reported (says *India*). The 9th Bhopal Infantry appears to have suffered most severely. It has lost its colonel and one subadar, while one English officer and two Indian officers have been wounded, and two other Indian officers, both Brahmans are returned as "wounded and missing." The casualties in other regiments are as follows up to the moment of going to press:—

47th Sikhs, one English officer and one jemadar killed, three English officers (including the colonel) and two Indian officers wounded; 34th Sikh Pioneers, two English and one Indian officer wounded; 15th Ludhiana Sikhs, two English and three Indian officers wounded; 3rd Brahmans, one English officer wounded; 59th Scinde Rifles, one English officer killed, and two English and one Indian officer wounded; 57th Wilde's Rifles, one English officer (the colonel) wounded; 23rd Sikh Pioneers one Indian officer wounded; 129th Baluchis, one English officer, died of wounds; 3rd Sappers and Miners, one Indian officer wounded.

London Indian Volunteers

We take the following from a circular letter, dated the 4th ultimo, signed by Mr Gandhi and Mr Gandevia:—

"There were at the Netley Hospital last Sunday nearly 470 Indian wounded soldiers. Many more are expected to arrive shortly, if they are not there already. Nearly all the available members of the Indian Volunteers Corps are working either as nurses or as orderlies at Netley. The cry is for more orderlies.

"The Committee thinks that it should be considered a proud privilege by us to be able to nurse our own wounded countrymen. At least two hundred more recruits will be required in order to cope with the work that lies before us. The service will be required for no more than three months. Students therefore will not be called upon to sacrifice more than three months of their time after being enlisted.

"Several of our elderly countrymen have gone to Netley as orderlies. Mr M. A. Turkhad, ex-Vice-President, Rajkumar College, Kathiawad; Mr . M. Parikh, Barrister-at-Law, and Lieut.-Col. Kanga Fareed, I.M.S. (retired), who has served in five different campaigns before, are now working as orderlies at Netley."

An earnest appeal was made for more volunteer orderlies.

A Bishop's Utterance

In an address delivered recently in Johannesburg the Bishop of Pretoria is reported as follows:—

The war had shown them many things, one of which was that the only thing that mattered was to do the right thing and see it through at all costs. War had been a great leveller, and the scales were gradually falling from their eyes. Were they not ashamed of their reflections on what they called "the coolie" when they remembered that the Gurkhas and Sikhs were fighting shoulder to shoulder with their white brothers on the Continent? It made his blood boil when he thought of the [illegible] ... on the country and disregard of the [illegible] ... and Sunday. On the other hand, one reflected on the glorious, splendid loyalty of the natives of this country under a hundred ... [illegible]. It made one feel ashamed of the mean-minded ... [illegible] brought to bear on the native question. Was there not a finer scheme than that of merely exploiting the natives? They must realise how essentially real was the brotherhood of man, no matter what the colour.

"Our Anchor Holds"

Moslem opinion in India can be gathered from a long article in the *Comrade* of Delhi, a paper which represents advanced opinion. Discussing the policy of Moslems, under the heading of "What Must We do?" it remarks

What shall be our attitude towards our Government is a simple question, and presents to us no difficulty. He who goes by principles and not by consequences should have not the slightest hesitation in answering it. We have of our free will, and as masters of our destinies chosen to remain in this country as the subjects of our King and Emperor and the fellow-citizens of our neighbours. We have done this because the benefits of his rule and their co-operation exceed whatever discomforts we may have felt at any time, or we may be likely in future to feel. . . . And whatever the fortunes of the game, we must abide by the rules and take both defeat and victory in the manner of sportsmen. . . . Every other consideration is foreign to the subject, and whether we fight the Turks or the Russians, our services we must place at the disposal of our Government and our souls we must commend to God. . . .

We have already filled many pages, but before we conclude let us repeat that, whatever England may do to Turkey or Egypt, our anchor holds. All truly loyal people have closed the chapter of civic controversy with the officials, and into that book they are likely to look no more. Whatever our grievances, whatever reforms we desire, everything must wait for a more seasonable occasion. Even if the Government were to concede to us all that we ever desired or demanded; if, for instance, the Moslem University were offered to us on our own terms, or the Press Act repeal were to be announced, or even if self-government were to be conceded to us, we would humbly tell Government this is no time for it, and we must for the present decline such concessions with thanks. Concessions are asked for and accepted in peace. We are not Russian Poles. We need no bribes.

Moslem Loyalty

London December 1st.—Reuter's correspondent at Delhi states that the Amir of Afghanistan has addressed a letter to the Viceroy, couched in the most cordial terms, and expressing regret at Turkey being at war with Great Britain. The letter has further strengthened Moslem opinion concerning Turkey's folly in joining Germany.

The King's Visit

The King, says Reuter, is visiting the hospitals at the front. The King spent 40 minutes talking with wounded in the Indian Hospital, and was impressed with the extraordinary hardihood and patience with which the Indians are bearing their wounds. The eyes of one who had just been operated upon filled with tears when his Majesty spoke to him. A Sepoy in the convalescent camp rose from his bed and exclaimed "God Save the King," being the only English he knew. The incident was entirely unrehearsed.

The Moslem Ambulance Corps

A.P.O. is pleased to hear that the Government has requisitioned the services of the Cape Moslem Ambulance Corps. Six of these members are now doing duty at Wynberg Camp. It is rumoured that the full Corps will be called out and be despatched to the front.

What India is Doing

London, December 4th.—Reuter's Delhi correspondent telegraphs that all the great ruling chiefs of India have now expressed their regret to the Viceroy

that Turkey has joined Germany in fighting England, under whose [illegible] they profess Moslems have enjoyed perfect religious freedom.

All the ruling princes continue to show the keenest interest in the war. They have now subscribed about £[illegible] to the Prince of Wales's Relief Fund and the Indian Relief Fund and approximately £[illegible] to the expenses of the war. This latter includes a sum of £[illegible],000 from the Nizam of Hyderabad, and £350,000 from the Maharajah of Mysore.

A further sum of nearly £300,000 has been given by chiefs to provide motor cycles, binoculars, telescopes, etc., and £24,500 of this has been given by the Maharaja Scindia of Gwalior, who has also presented a motor ambulance, consisting of 41 cars, for the use of troops in Europe, and who is arranging for the establishment of a convalescent home in East Africa.

Besides these gifts, the many chiefs have presented a large number of horses, mules, camels, and even their private motor-cars.

A hospital ship, which is splendidly equipped, is another of these donations.—Reuter.

The Wounded Indians

General Sir Alfred Gaselee, who was in command of the Indian Contingent in China in 1900 (says the London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika*), has now undertaken charge of the arrangements for conveying clothing and comforts from the sea base in France to the Indian troops at the front, a separate organisation of motor lorries has been arranged for this purpose. On being landed in Southampton the wounded Indians are conveyed by motor ambulance to Brockenhurst, in the New Forest, where the hospital arrangements are being carried out for them. The special site was accepted in Brockenhurst Park, kindly offered by Mrs. Morant, because it was conveniently near to Southampton and obviated a train journey. It will be remembered that Their Majesties the King-Emperor and the Queen-Empress, in addition to contributing £500 and £250 respectively to the Indian Soldiers' Fund, each gave a motor ambulance for the sick and wounded.

Moslems and the War

The London All-India Moslem League recently passed the following resolutions unanimously:—

1. The Committee of the All-India Moslem League desire to place on record their deepest sorrow at the action of the Porte under malign German influences in allowing Turkey to be drawn into the European war and their strong condemnation of a step which is not only fraught with the gravest consequences to the Ottoman Empire but is certain to bring about suffering and distress among the Turkish people (who, the Committee feel assured, have no hand or part in the Porte's policy) besides jeopardising the best interests of the Islamic world.

2. That in view of the grave situation created by the untoward and disastrous action of the Porte, the Committee consider it to be the duty of the Mussulmans of India to maintain the strictest fidelity towards the British Crown.

"It was an emergency meeting," writes the London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika*, "and was well attended, and among the leading Moslems present were H. H. the Aga Khan, Mr. Ameer Ali, and Mr. [illegible]. I may mention that the British Red Crescent Society has contributed £[illegible] to the Indian Soldiers' Fund, and, of course, there are many Moslems already fighting against Germany and her supporters both in the British and French armies. According to rumour, the Amir gave his consent only unwillingly and in fearing the [illegible] over the Caliphate. He never had [illegible] to declare a Jehad or call [illegible] duty to [illegible] such comment."

Duty of Moslems and Hindus

The *Hablulmatin*, a leading Moslem organ in Bengal, declares:—"Germany has not wasted the bones of a single Pomeranian Grenadier for the welfare of Turkey, which, as Bismarck said on a memorable occasion, was no concern of hers. The test of the sincerity of friendship is sacrifice, and, judged by that standard, England has greater claims on Turkey than any other European Power."

The same newspaper during the recent Bakrid festival, published an article pleading for both races to seek amelioration in view of the critical situation in Europe and the anxieties of the British Raj. The *Hablulmatin* said: "The duty of every Moslem and Hindu is to do his best towards promoting a feeling of comradeship between the two leading sections of the Indian community. We have been proclaiming to the whole world that we are loyal to the British Raj. The immense value of Indian support has been acknowledged by the Emperor and the British public. It is, therefore, a matter of vital importance that we should refrain from doing anything at this critical juncture which would lower us in the estimation of the civilised world. If we do anything to hamper the Government and add to their burden of cares at the present moment then our loyalty will be regarded as a mere outward show, without any influence upon our hearts."

News in Brief

We regret to announce the death, at Durban, on the 30th ultimo, of Mrs. Royeppen, the mother of Mr. Joseph Royeppen of Johannesburg. She was 83 years of age. Mr. Joseph Royeppen had come down from Johannesburg a few days before and was by her side at the last. The funeral took place on the 1st instant. Mr. Rustomjee and other Indian leaders attended.

We deeply regret to announce the death of Mr. Rajoo Naidoo after a brief illness, on Friday morning last. The late Mr. Rajoo was quite a youth and had served a term of imprisonment during the last phase of the Passive Resistance Struggle. He was unassuming to a degree and his service for the community was much appreciated. The funeral took place at the Braamfontein Cemetery on Friday afternoon, the following amongst others being present:—Mr. H. S. L. Polak representing the British Indian Association, Mr. C. K. T. Naidoo Chairman of the Tamil Benefit Society, Mr. P. K. Naidoo, Mr. Sopee Moodaly, Mr. David Ernest, Mr. Vanna, Mr. S. B. Medh, and representatives of the various Transvaal Football Associations.

We regret to note the death of Sir Tarucknath Palit, one of the most distinguished men of Bengal. Our readers will remember that apart from his other donations to public institutions, he gave not very long ago a munificent donation of nearly £[illegible] to the Calcutta University, [illegible] his countrymen. In this way Sir Taraknath had given away practically the whole of the large fortune that he had made at the Calcutta Bar, of which he was one of the foremost members. His name will be grateful to South African Indians as one of the most generous contributors in Bengal to the South African Indian Relief Fund during the recent struggle. We tender to the relatives our sincere sympathy at their great loss.

London, November 24th (Reuter).—The Sydney correspondent of the *Morning Post* says that Mr. Harcourt, the Secretary for the Colonies, has [illegible] to [illegible] a communication relating to the admission of Indians into the Dominion, and [illegible] on their support in the war.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૨ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૩ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૧૪. અંક ૫૦.

અધિપતિની નોંધ

માતૃભૂમિને રસ્તે

અમને લંડનથી તાર મારફત ખબર મળ્યા છે કે ગયા શનીવારે (તા. ૧૯ ડીસેંબરે) મી. અને મીસીસ ગાંધી હીંદુસ્તાન જવાને ઉપડી ગયા છે. આ પત્રના વાંચનારાઓને સારી પેઠે યાદ હશે કે મી. ગાંધી અત્રેથી મી. ગોખલેને તેમની તબીયતથી મળી બે ચાર દિવસમાં જ વિલાયતથી હીંદુસ્તાન માટે ઉપડી જનાર હતા. પણ પ્રભુએ એથી જુદુંજ ધારેલું હતું. ઇંગ્લાંડમાં લડાઇ જાહેર થતાં તેમને એમ્બ્યુલન્સ કોરના કામમાં રોકાઇ જવું પડ્યું અત્રેથી મી. ગાંધી રવાને થયા ત્યારે તેમનું શરીર દુરબળ તો થઇ ગયું હતું; તેમાં આ જોખમકારક કામનો બોજો આવ્યો. અને તે તેમણે ઉત્સાહ પુરવક ઉઠાવ્યો. પરીણામ એ આવ્યું કે તેમની તબીયત એકદમ લથડી પડી. છેલ્લી ટપાલમાં મળેલા સમાચાર ઉપરથી જણાય છે કે સખત મંદવાડ જણાઉ ઉથલા થયા. તેમાં છેલ્લો ઉથલો તો ગંભીર હતો અને તેથી તેમને વિલાયતમાં લગભગ મારે ભાગે પથારીવશ રહેવું પડ્યું. આજ ત્રણેક દિવસ થયાં તેઓ ઠીક બેસતા ઉઠતા થયા છે. મીસીસ ગાંધી હજી હમણાંજ સખત મંદવાડ ભોગવી અહીંથી ગયાં હતાં. તેમની તબીયત પ્રમાણમાં સારી રહેતી જણાય છે પરંતુ તેઓ બન્નેની પ્રતિકૂળ સ્થિતિ વિલાયતમાં લાયક તો નજ હતી. વળી હવે ત્યાં સખત ઠંડી પણ શરૂ થયે છે, એટલે તેમણે દેશ જવાનું નક્કી કર્યું. આ દરીઆઇ મુસાફરીથી તેમની બન્નેની તબીયતમાં વધારે સુધારો થાય અને માતૃભૂમિને કીનારે ઉતર્યા પછી તંદુરસ્તી ભોગવતા થઇ જાય એવી અમારી ઇશ્વર પ્રત્યે પ્રાર્થના છે.

ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટના હિંદીઓ

આ સંબંધમાં ઓરેંજ ફ્રી સ્ટેટના ભાઇ આલાના દેસાના મુકદ્દમાની સાથે કાયદાની જે ... દિવસમાં અપીલ થઇ હતી તેના ચુકાદા ગયા બીજી ... નોવેમ્બર તા. ૧૭મી ડીસેમ્બરે આપી દીધા બાદ તે અમારી પાસે આવ્યા છે. આ કેસમાં કાયદાની પરવાનગી વગર ઓરેંજીઆ ફ્રી સ્ટેટમાં રહેવા માટે મેજીસ્ટ્રેટે સજા ફરમાવી હતી. મ્યુનીસીપાલીટીના ... હતા તે ... મુખ્ય દલીલ હતી. પરંતુ જજ સાહેબે તે દલીલ બરાબર નથી એમ કહી, આ કેસ કાઢી નાખ્યો છે અને નીચલી કોર્ટનો ચુકાદો કાયમ રાખ્યો છે. આ ચુકાદો ઘણો અગત્યનો છે અને તેથી જે સ્થિતિ ઉભી થાય છે તે કાયમ રહે તો કોમને ઘણું નુકસાન થાય કેમ કે ... ઘણી ... પ્રમાણે ધારાઓ મુજબ

તેમાં તો કોમ સરકારને હમેશાં મદદ કરતી રહી છે અને હજુ મદદ કરવાને તઇયાર છે, પરંતુ આપણે જંગલી હોઇએ તેમ ગણી આપણે માટે આવા વરતન રાખવામાં આવે તે કોમથી સહન ન થઇ શકે તેવું છે. આ બાબતમાં એસોસીએશન તરફથી યુનીઅન સરકાર પાસે જે વાંધા રજુ કરવામાં આવ્યા છે તે વિષેનો કાગળ અંગ્રેજીમાં અમે આપ્યો આપીએ છે. અમે ઉમેદ રાખીએ છીએ કે સરકાર આ રજુઆતો ધ્યાનમાં લઇ ઘટતો ફેરફાર કરશે અને તે ધારાથી થતા આ ન્યાય વેળાસર દુર કરશે.

ઓન. મી. ગોખલે મુંબઇમાં

મુંબઇનું 'ગુજરાતી' પત્ર જણાવે છે કે લોકમાન્ય ઓન. મી. ગોપાળ કૃષ્ણ ગોખલે ગઇ તા. ૬ ઠ્ઠી નવેંબરે યુરોપથી 'કયસરે-હીંદ' સ્ટીમર મારફત મુંબઇ આવી પહોંચ્યા હતા. તેઓ મા પીટીટને બંગલે થોડાક કલાક રોકાયા હતા અને તે પછી તેજ રસ્તેના પુના જવા ઉપડી ગયા હતા. મી. ગોખલેની તબીયત લગભગ સુધરી ગઇ છે, તો પણ કહેવામાં આવે છે કે, તેમના ડાક્ટરોએ તેમને અત્યંત કામ નહીં કરવાની સલાહ આપી છે. એ દિવસે ઘણા અગ્રેસર ગ્રહસ્થો તથા છાપાંના પ્રતિનિધિઓએ તેમની મુલાકાત લીધી હતી. ચાલુ વરસ પુરું થતાં સુધી તેઓ પુનામા રહેશે અને તે પછી સનદી નોકરીના કમીશનના કામ માટે આવતા એપ્રીલમાં ઇંગ્લાંડ પાછા જશે.

મી. ગાંધીની વિદાયગીરીનો મેળાવડો

લંડનથી રુટર ના ૧૮ મી ના તારમાં જણાવે છે કે આવતી કાલે મી. ગાંધી હીંદુસ્તાન જવા ઉપડે છે.

રુટરના એક પ્રતિનિધિએ તેની મુલાકાત લીધી તે વખતે મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે દક્ષીણ આફ્રીકામાં જે સમાધાની થઇ તે હિંદીઓ કે જે આ મોટા અણીના સમયે સરકારને મદદ કરવાને તત્પર થએલ છે તેમને અતિ ઘણું સારું થયું છે. છેલ્લી વેળા જનરલ બોથા અને જનરલ સ્મટસની સાથે મારે જે મુલાકાત થઇ હતી તે વખતની આનંદદાયક યાદીઓ હજુ મારા સ્મરણમાં રહેલી છે. તે પછી નાની બાબતમાં પણ હીંદી લાગણીઓ ઉપર ધ્યાન આપવા માટે મી. ગાંધીએ યુનીઅન સરકારના વખાણ કર્યા અને આ બાબત તે હીંદુસ્તાનમાં જાહેર કરવા શક્તિમાન થઇ શકશે તેથી મારે ખુશાલી બતાવી.

આજ રાતે (શુક્રવારે) મી. ગાંધીને વિદાયગીરીનું માન આપવાને એક મેળાવડો કરવામાં આવ્યો હતો, અને ત્યાં મી. તથા મીસીસ ગાંધીને ફુલના હાર પહેરાવી ખુશાલી બતાવવામાં આવી હતી.

ઇંડીઆ ઓફીસના અંડર સેક્રેટરી મી. સી. એચ. રોબર્ટ્સે મી. ગાંધીને તેના દ. આફ્રીકામાં કરેલ કાર્યને માટે

તથા ચીનમાં રહેતી એન્ગ્લોઇન્ડીયન કુટુંબોની દીકરીઓને માટે ખુબસુરતી આપી હતી.

ચાંદ એનાયત કરાયાબાદ મી. ગાંધીનો ઉપકાર માનતા [illegible] કે સરકારી [illegible] બાબતને માટે આખું જમાનાના મી. ગાંધી એક ગુરૂ છે.

આ ભાષણોના જવાબ દરમીઆન મી. ગાંધીએ જણાવ્યું કે મારી તબીયત સારી થતાં હું પાછો આવી હિન્દુસ્તાનમાં આવી એન્ગ્લોઇન્ડીયનનું કામ કરવા ઉમેદ રાખું છું.

ગીરમીટની ગુલામી

રેવરંડ ફીલિપ્સ સી. એફ. એન્ડ્રુઝે [illegible] 'ન્યુ ઈંડીઆ' નામના પત્રમાં ગીરમીટની પદ્ધતિને દૂર કરવાને એક લેખ છાપ્યો છે. ગીરમીટની રીતથી મજુરો મોકલવામાં આવે છે તેથી દુનીઆની પ્રજાઓમાં હીંદનો દરજ્જો હલકો પડે છે એમ જણાવી તેઓ કહે છે કે ચાલુ વરસમાં બે ભુલવા લાયક બનાવ બન્યા છે. આસામની અંદર ગીરમીટથી મોકલવામાં આવતી મજુરીનો [illegible] માસમાં અંત આવ્યો છે અને જુન માસમાં દક્ષિણ આફ્રીકામાં નાતાલની અંદર [illegible] કર રદ કરવામાં આવ્યો છે.

મી. એન્ડ્રુઝ પોતાના જાતિ અનુભવથી જણાવે છે કે એ રિવાજ સુધરેલા રૂપની ગુલામગીરીજ છે. દ. આફ્રીકામાં એક ખુબ ભલા [illegible] માણસ રેવ. ડા. બુથ જેઓ પહેલી [illegible] એક કારખાનામાં એક દાક્તરી અમલદાર હતા અને જેમને ગીરમીટ વીષે વીસ વરસથી પણ વધુ અનુભવ છે, તેમણે મને કહેલું કે [illegible] પરંતુ એક સુધરેલો જમીનદાર [illegible] તેમાંથી છુટકો [illegible] અને આખરે એ રિવાજ એક કાયદેસર ગુલામી તરીકેજ થઇ રહે છે. તેમનાજ શબ્દોમાં કહીએ તો—"આ [illegible] રહેલી ગુલામીમાં ખરી ગુલામી કરતાં જરા પણ ઓછું નથી." તેણે વળી એક ખાસ દાખલો આપ્યો કે એક [illegible] માણસની એસ્ટેટ ઉપર કેટલાક મજુરોને મરી જાય ત્યાં સુધી [illegible] માર મારવો હતો. [illegible] છતાં એ મામલો [illegible] નહીં [illegible] મજુરને પણ સરકારે ૧૮ વરસ સુધી મજુરો પુરા [illegible] પાછળથી તે [illegible] માણસને [illegible] કે મજુરો આપવાનું બંધ કરાયું. પરંતુ તે કામમાં [illegible] ૧૮ વરસ લાગ્યાં!

મી. એન્ડ્રુઝ આગળ ચાલતાં દરશાવે છે કે જ્યારે હું [illegible] હતો ત્યારે 'ધી ડેલી મેલ' પત્રમાં 'એક [illegible] હીંદી' [illegible] મથાળું [illegible] વાંચ્યું. તે વિષે વાંચતાં મને માલુમ પડ્યું કે એક તામીલ મજુરને [illegible] સ્ટેટ [illegible] માટે ૧૪ [illegible] આપી [illegible] આવ્યો હતો. તે [illegible] પાછો [illegible] તે [illegible] કરતા હતો તેણે જણાવ્યું કે [illegible] ઉપર તે [illegible] કરતો [illegible] મી. ગાંધીને મેં આ [illegible] તેણે જણાવ્યું કે [illegible] આપઘાતો [illegible] છે. દરેક [illegible] જાણે છે કે આપઘાત કરવો એ [illegible] છે એમ હીંદીઓ માને છે. [illegible] 'અતિશય [illegible]' [illegible] છે. પરંતુ [illegible] પોતાના [illegible] હતી [illegible] ગીરમીટના [illegible] કરતા [illegible]

[illegible] નરકમાં જવાની તેઓ ના પાડી. ગીરમીટીઆ મજુરોમાં આપઘાતનું પ્રમાણ [illegible] છે. મારી પાસે તેના ૧૯૦૭ કે ૧૯૦૮ના વરસના આંકડા છે. એમાંથી [illegible] વરસના એ મને યાદ નથી. હીંદુસ્તાનમાં તો એ પ્રમાણ બીજા દેશોની માફક ઘણુંજ થોડું છે. આપઘાતનું પ્રમાણ દશ લાખે ૪૦ નું છે નાતાલના ગીરમીટીઆ મજુરોમાં એ પ્રમાણ આખી દુનિઆના બીજા દેશોના કરતાં વધારે છે. તેનું પ્રમાણ દશ લાખે ૯૨૬ નું છે. હું ઘરેગીતાળામાં [illegible] માં લખું છું એટલે એ આંકડાઓને [illegible] નથી શકતો, પરંતુ તે આંકડા આવાજ છે અને ૯૨૬ પાકું યાદ હોય તો એ કદી ભુલાય તેવો નથી.

પછી સર બીનાયેક મારી પાસે આવી છે તે હું આપને આપતો જાઉં છું. પરંતુ [illegible] છે. મારી આવી પાસે જે [illegible] છે તે એજ છે કે ત્યાં સુધી હિન્દુસ્તાન [illegible] વાત રહેવી છે ત્યાં સુધી એ રિવાજને તરત કાઢી નાંખવો જોઇએ અને તેમ કરવામાં તમારી સહાનુભૂતિની જરૂર છે. હિંદીઓને ગીરમીટના રિવાજથી પરદેશમાં મજુરી એ મોકલવામાં આવે છે તેવી રીતે બ્રીટીશ સરકાર આફ્રીકામાં તે માટે તેવા કાયદા ઘડી મજુરી કરવા મોકલે એવું કદી કેમ ન ઇચ્છે અથવા ત્યાંની સરકાર ફરીઓ માટે એવું કરે એમ કેમ ન ધારે? હિંદુસ્તાનને આવી રીતે [illegible] કરવામાં આવે તે આપણે કદી પણ સહન કરવું ન જોઇએ.

[illegible] મી. એન્ડ્રુઝ મી. ગાંધી વિષે લખી આગળ ચાલતા જણાવે છે કે [illegible] એ [illegible] યોગ્ય [illegible] હોઇએ તો સરસ એજ છે કે તેની [illegible] માતૃભુમિમાંથી આ અધમતા ભરેલી ગીરમીટની ગુલામી નાબુદ કરવાના કારણમાં મદદ કરવી. મી. ગાંધીએ અનેક વાર કહેલું છે અને મેં મારી જાતે પણ તમને કહેતાં સાંભળેલા છે કે એ કાયદેસર ગુલામગીરી છે તેને આ [illegible] દેશમાંથી દુર કરો. આ વિષયનો મી. ગાંધી કરતાં વિશેષ અનુભવ ભાગ્યેજ બીજા કોઇને હશે. [illegible] પ્રત્યેક આયોજ [illegible] તેને [illegible] હોય અને હું [illegible] માનું છું કે એ રિવાજને સદંતર કાઢી નાખવામાં આવે તો તેથી તેને અત્યંત આનંદ પ્રાપ્ત થશે.

આગથી બળી મરેલું એક ગરીબ હીંદી કુટુંબ

'મરક્યુરી' ના [illegible] જણાવે છે કે [illegible] ડરબનની જમીનમાં રહેતા એક હીંદી મજુરની ઝુંપડીમાં આગ લાગવાથી તે મજુર પોતાના ચાર છોકરાંઓ સાથે બળીને મરણ [illegible] હતાં. ખબરપત્રી જણાવે છે કે તે મજુર અને છોકરાંઓ ઝુંપડીમાં સુતા હતાં તે રાત્રે તેની સ્ત્રી [illegible] નહોતી તે [illegible] ચાર વાગે [illegible] આવી [illegible] છે [illegible] ઘર અને તેમાં રહેનારા સઘળાં બળીને રાખ થઇ ગયાં હતાં. [illegible] તેમાંથી [illegible] સ્થિતિમાં [illegible] બહાર નીકળ્યાં હતાં. તે [illegible] ત્યારે તે [illegible] મરેલી માલુમ પડી હતી.

આગ શા કારણથી લાગી હતી તે હજુ માલુમ પડ્યું નથી, પરંતુ એવી અટકળ [illegible] આવે છે કે જમીન ઉપર બળતી [illegible] રાખીને ઘરનાં માણસો સુઇ ગયાં હશે. [illegible] તેને પ્રથમ આગ લાગી હશે એમ અટકળ [illegible] આવે છે. આ [illegible]

મુંબઈથી આફ્રિકા એટલાં બધાં ગુજરાતીઓ ગયાં હોવાં જોઈએ કે તેઓ તેથી ખેલતાં થયાં હોવાં જોઈએ. છોકરાં બધાં ૮ થી ૧૧ વરસની ઉમરે સુધીનાં હતાં અને તેમાં બે છોકરી અને ૭ છોકરા હતા.

હીંદુસ્થાનમાં મોંઘવારી

મોંઘવારીના સંબંધમાં 'ગુજરાતી' લખે છે કે હાલમાં સારે વર્ષાદ થયા પછી શહેરોમાં શાક ભાજીની મોંઘવારીની બુમ પડી રહી છે. મુંબઈ જેવા શહેરમાં વસ્તી હાલમાં ઓછી છે અને મુંબઈમાં સઘળે બાજુએથી શાક ભાજી આવે છે છતાં તેની મોંઘવારી ઘણી જણાય છે એ એક અજાયબી છે. વળી જ્યારે લડાઈના કારણે કામ ધંધા મંદ પડી ગયા છે, ઘણાઓને પોતાના માલના પુરતા પઈસા આવશે કે નહીં તેની ચિંતા થાય છે, વેપારીઓ માલ ઓછો ખપવાની ચિંતા કરે છે, મ્યુનીસીપાલીટીઓની આવક ઓછી થઈ છે, રેલવેઓની આવક તેના અમલ થતા આવતા ટ્રાફિકથી બેશક કમી થતી જણાય છે, ખુદ સરકારને મહેસુલ ઓછું નીપજવાનો સંભવ છે ત્યારેજ સરકાર પોતાના નોકરોના પગાર વધારે, અને ખરચ વધુ નેજ બનાવે તે શું અયોગ્ય 'પમાડનાર' નથી? હિંદી સીવીલ સર્વિસના પગારનું પ્રમાણ હાલમાં કામ ચલાઉ વધારવામાં આવ્યુ છે, અને કહે છે કે બીજા ખાતાઓમાં પણ વધારવામાં આવનાર છે તેનું કારણ એવું જણાવવામાં આવે છે કે "લડાઈને લીધે રજા પર ગયેલા અમલદારોને સામાન્ય રીતે પાછા બોલાવવામાં આવેલા હોવાથી કામ ચલાઉ વધારાની સામાન્ય આશાઓ નષ્ટ થઈ છે તેનો તે લાયક બદલો છે."

મોટા પગારદારોની આશા નષ્ટ થાય તેને કંઈક બદલો મળે, પણ નાના પગારદારોની આશા કદી ફળીભુત ન થાય? તેને કોણ બદલો આપે છે? અધિકારીઓને બદલો આપવા પણ ગરીબ બિચારા કર ભરનારા ઉપરથી બોજો ઓછો કેમ થાય તેનો વિચારજ કોણ કરે? તે લોકોને કંઈ આશાએ નહિ અને બદલાએ નહિ' જાણે બવાજ આપ. શ્રી એમનો ન આશા પ્રમોશન - ચડતી મળવાની હતી.!

સાધુ કવી રવીંદ્રનાથ ટાગોરની પુષ્પવાડી

પ્રભુ ક્યાં છે?

તારૂ આ પુ મંત્ર જપવા અને અને માળાના મણકા ફેરવવા રહેવા દે! મંદિરની અંદર સર્વ દરવાજાઓ બંધ કરી આ એકાંત અંધારા ખુણામાં તુ કોની ભક્તિ કરે છે?

તારી દ્રષ્ટીઓ ખોલ અને જો કે તારો સરવ શક્તિમાન પ્રભુ તો તારી આગળ નથી?

જ્યાં ખેડુત સખત જમીનને ખેડે છે, રસ્તા બાંધનારાઓ જ્યાં પાષાણ ઘસે છે ત્યાં આગળ તે છે તે તેઓની સાથે સખત ગરમીમાં અને વરસાદના ઝાપટામાં છે અને તેના વસ્ત્રો ધુળમાં રગદોળાએલા છે. તારી પવિત્ર ઓઢણીઓને એક બાજુએ રાખ અને તેનીજ માફક આ ધુળવાળી જમીન ઉપર આવ!

મુક્તિ? એ મુક્તિને ક્યાં ખોળવી? આપણા પ્રભુ પણ સૃષ્ટીની ઉત્પત્તિના પ્રેમ પાસમાં આનંદથી બંધાએલા છે. આપણ સર્વની સાથે તે સદા પ્રેમ પાસમાં જકડાએલા છે.

તારી ધ્યાનાવસ્થામાંથી બહાર નીકળ, તારાં ફુલો બાજુએ મુક રાખને એક બાજુએ રાખ! તારાં વસ્ત્રોનો સર્વથી ચીરેચીરા થઈ જાય, તો તેઓ મલીન થઈ જાય તેમાં શું નુકશાન છે?

તારા કપાળ ઉપરથી પસીનો ઉતરી જતો હોય એવી સખત મજુરી કરતો હોય તેવી સ્થિતિમાં તું તેને ભેટ અને તેની બાજુમાંજ તું ઉભો રહે. ગીતાંજલી

પ્રભુનો આવકાર

વહાલા પ્રભુ, તને મળવાને આ જીવ રાત્રિ અને દિવસ તલસે છે

તોફાનની માફક તું મને પકડી લઈ જા, મારું સર્વસ્વ તુ લઈ લે, મારી નિદ્રાનો તોડી ફોડીને ભંગ કર અને મારાં સ્વપનોની તુ લુટ ઉડાવ જેથી એ તો મારો સરવ સંસાર તુ છીનવી લે.

આ સરવ લુટાલુટમાં, અમર આત્માન. ખુલ્લા મેદાનમાં તેમજ તારી અપુરવ સુંદરતામાં મને એકત્ર થઈ જવા દે

અફસોસ, મારી વ્યર્થ ઈચ્છાઓ! એકત્ર થઈ જવાની મારી આ અભિલાષા તારા સિવાય મારે બીજે ક્યાંય નથી

બે પંખીડાંઓ

એક પાળેલું પક્ષી પીંજરામાં પુરાએલું હતું બીજું સ્વતંત્ર પક્ષી જંગલમાં સ્વેચ્છા મુજબ વિચરતું હતું

જ્યારે યોગ્ય સમય આવ્યો ત્યારે એ બંનેનો મેળાપ થયો તે દૈવનીજ કૃતિ હતી

સ્વતંત્ર પક્ષી બોલ્યુ "મારા વહાલા, ચાલો આપણે જંગલમાં ઉડી જઈએ."

પીંજરામાંના પક્ષીએ ધીમે રહી કહ્યું "તમેજ અહીં આવોને. આપણે બંને પીંજરામાં જોડે રહીશું."

સ્વતંત્ર પક્ષી કહે છે "આ સળીઆ વાળા પીંજરામાં સ્વેચ્છા મુજબ પાંખ પ્રસારવાની કુરસદ ક્યાં છે?"

પીંજરામાંના પક્ષીએ એક નિશ્વાસ નાખી કહ્યું, "અફસોસ! આકાશમાં જઈ ક્યાં ઉડવું તેની મને તો ખબરજ નથી.

સ્વતંત્ર પક્ષી બોલ્યુ "પ્રિય, જંગલના મધુર ગીતો મારી આગળ ગાઈ સંભળાવ

પીંજરામાનું પક્ષી કહે છે "તમે આવી મારી સોડમાં બેસો વિદ્વતાનું ભાષણ હું તમને શીખવીશ

જંગલમાનું પક્ષી કહે છે "ના, ના, ગીતો કદી શીખવી શકાતા નથી."

પીંજરામાંનું પક્ષી બોલ્યુ "અફસોસ, હું દિલગીર થાઉં છું કે જંગલનાં ગીતો મને આવડતાં નથી"

આ બંને પંખીડાંઓ એક બીજાને પ્રેમથી મળવા અત્યંત તલસે છે પરંતુ તેઓ સહચારી બની જોડે જોડે ઉડી શકતા નથી પીંજરાના સળીઆઓમાંથી તેઓ જુએ છે અને એક બીજાને જાણવા ઇચ્છે છે, પરંતુ તે ઇચ્છા વ્યર્થજ છે.

અત્યંત વાત્સલ્ય ભાવથી તે પોતાની પાંખોને ફફડાવે છે અને ગાય છે "આવો વહાલા, નજીક આવો"

સ્વતંત્ર પક્ષી કહે છે "તેમ થવુ અશક્ય છે, પીંજરાના બંધ દરવાજાની મને ધાસ્તી લાગે છે"

પીંજરામાંનું પક્ષી ધીરે રહી કહે છે "અફસોસ, મારી પાંખો અશક્ત છે, તે મૃતઃપ્રાય થઈ રહી છે." માડર્ન રે

[સંસારમાં ભટકતો આત્મા અને મુક્ત આત્મા એ બંને તે સ્નેહીઓ આ બે પક્ષીઓના રૂપકે મુકી સરસ લખાએલું લાગે છે.—અ. ઈ. ઓ.]

ઇંગ્લાંડ અને ફ્રાંસની એક સરખી જવાબદારી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

આપની યાદી

આ મધુર કાવ્યના બનાવનાર લાઠીના ઠાકોર [illegible] સુરસિંહજી [illegible] કલાપીના નામથી મશહૂર છે. તેના [illegible] કાવ્યોમાં આ કાવ્યની મીઠાશ અદ્ભુત છે. પ્રેમમાં મગ્ન [illegible] ઉપર, એક આપની યાદી જોઉં છું. બાગબગીચા, દરિયાની મીઠી લહેર, આકાશમાં ઝુમી રહેલા તારાના ઝુમખાં, આ શરીરમાં ઝીણી સીતારી બજાવી રહેલ ખુનને ચરખો, એમ [illegible] એક આપનીજ યાદી છે. આ યાદી [illegible] આકાશથી બધા દુશ્મનો ખંજરો વરસાવે તો પણ [illegible] કેમકે તે ખંજરોની સામે આપની યાદી ઢાલ રૂપ બની મારું રક્ષણ કરશે. આ પ્રેમમાં અનેક ઉદ્ગારો કવી [illegible] બધું ભલે ભુલી જાઉં [illegible] ભલે ભુલાય, જોયું છે તે બધું ન જોયેલું ભલે બને, પણ હે પ્રભુ, એક આપની યાદી ન ભુલાય તો બસ છે. કિસ્મત [illegible] કદાચ મારાથી ભુલો પણ થઇ જાય તો ભલે, પણ એક આપની યાદી ન ભુલાજો.

(ગઝલ)

જ્યાં જ્યાં નજર મારી ઠરે યાદી ભરી ત્યાં આપની,
આંસુ મહિં એ આંખથી યાદી ઝરે છે આપની
માશૂકોના ગાલની લાલી મહીં લાલી, અને
જ્યાં જ્યાં ચમન જ્યાં જ્યાં ગુલો ત્યાં ત્યાં નિશાની આપની!
જોઉં અહિંયા આવતી દરિયાતણી મીઠી લહર,
તેની ઉપર ચાલી રહી નાજુક સવારી આપની!
તારા ઉપર તારા તણાં ઝુમી રહ્યાં જે ઝુમખાં,
તે યાદ આપે આંખને ગેબી કચેરી આપની!
આ ખુનને ચરખે અને રાતે હમારી ગોદમાં
આ દમબદમ બોલી રહી ઝીણી સિતારી આપની
આકાશથી વર્ષાવતા છો ખંજરો દુશ્મન બધાં,
[illegible] આપની!
દેખી બુરાઈ ના ડરું હું, શી ફિકર છે પાપની?
ધોવા બુરાઈને બધે ગંગા વહે છે આપની!
થાકું સિતમથી હોય જ્યાં ના કોઈ ક્યાંયે આશના,
તાજી બની ત્યાં ત્યાં ચડે પેલી શરાબી આપની!
જ્યાં ત્યાં મિલાવે હાથ યારો ત્યાં મિલાવી હાથને,
[illegible] આપની!
[illegible]
[illegible] આપની!
[illegible]
[illegible] આપની!
[illegible]
[illegible] આપની!
[illegible]
[illegible] યાદી આપની.
કિસ્મત કરાવે ભૂલ તે ભૂલો કરી નાખું બધી,
છે આખરે તો એકલી તે એજ યાદી આપની!

લડાઈ અને તુરકી

પોલીસ કમીશનરના હુકમને માન આપીને તુર્કો, આરબો તથા યાહુદીઓની મોટી સંખ્યા કલકત્તા ખાતે લાલ બજારની પોલીસની ઓફીસમાં હાજર થઈ હતી. ત્યાં તેઓનાં નામ તથા ઠેકાણાં નોંધી લેવામાં આવ્યાં હતા.—'ગુજરાતી'

ગ્રીસ અને ટરકી

ગ્રીક દરીયા ખાતાના એક અમલદારને જાસુસ તરીકે વરતવાના આરોપ સર કોન્સ્ટાન્ટીનોપલમાં મારી નાખવાની સજા કરવામાં આવી છે તેની સામે ભારે ગુસ્સાની લાગણી ફેલાએલી છે. છાપા જણાવે છે કે જો આ સજા અમલમાં મુકાશે તો ગ્રીસ અને ટરકીનો સબંધ તુટી જશે.

ઇટાલી અને તુરકી

હોડીડાહ ખાતેના ઇટાલીઅન એલચી ખાતામાંથી જબરજસ્તીથી અંગ્રેજી એલચીને ટરકીશ તરફથી પકડવામાં આવેલ તે સબંધમાં ઇટાલીએ તાકીદથી જવાબ માંગેલ તેના વિષે રૂટર હવે જણાવે છે કે ટરકીશ પારલામેંટ તરફથી યેમનના ગવરનરને એવો હુકમ મોકલવામાં આવ્યો છે કે બ્રીટીશ કોન્સલને પાછો ઇટાલીઅન એલચી ખાતામાં મોકલી આપવો અને એવી રીતની જાણે જબરજસ્તી કરી હોય તેના ઉપર કામ ચલાવવું.

ઈજીઅન સમુદ્રમાં બ્રીટીશ કાફલો

ગ્રીસની રાજધાનીથી ખબર છે કે ગયા રવીવારે સારોસના અખાત આગળ મળેલા ટરકીશ ઉપર બ્રીટીશ કાફલાએ હુમલો કર્યો હતો.

આક અને બાઝા વચ્ચેના મારીના મીન ઉપર એક અંગ્રેજી ક્રુઝરે ગોળા છોડ્યા છે અને રશીઅન ક્રુઝરે બે નાના વહાણો એરેટ આગળ ડુબાડી દીધાં છે.

ઈજીપ્ત માટેની તઈયારી

હીંદુસ્તાનમાં નવેંબરની આખરમાં મળેલા એક તારમાં એવા સમાચાર છે કે ટરકીની વસ્તીનો મોટો ભાગ લડાઈની વિરૂદ્ધ છે પણ અનવર પાશા અને યુવાન ટરકી જરમનોના એજંટોના કબજામાં આવી ગયા છે કે લોક લાગણીની તેઓ પરવા કરશે નહિ. અનવર પાશા અને તેના સાથીઓ જણાવે છે કે ઈજીપ્ત ઉપર હુમલો કરી જવાને અલેપ્પો અને દમાસ્કસમાં તુરકીના એક લાખ લશ્કરમાં તઈયાર છે. તેઓ દક્ષીણ તરફ રસ્તો કરશે અને પછી રેતીનું રણ ઓળંગી સુએજની નહેર આગળ જશે. ખબરપત્રી જણાવે છે કે આ યોજનામાં તેઓ ફળીભુત થાય એમ નથી કેમકે મિત્ર રાજ્યો સીરીઆમાં લશ્કર ઉતારી તુરકીનો વ્યવહાર કાપી નાખશે. ઈજીપ્તની સરહદ અને સુએજની નહેર વચ્ચેના ભાગનું રણ છે. વળી જો તુરકીશ લશ્કર સીનાઈ દ્વીપકલ્પમાંથી જવા ઇરાદો રાખતું હશે તો પણ તે બની શકે એમ નથી.

ઈજીપ્ત પાસેથી લડાઈનું ખરચ લેવાશે નહિ.

એક જાહેરનામાથી ઈજીપ્તમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે ઈજીપ્તના મુસલમાનો ટરકીના સુલતાનને ધરમીક માનતા હોવાથી જે માન આપે છે તે ખ્યાલમાં લઈ આ લડાઈના ખરચમાં ઈજીપ્ત વાસીઓની મદદ માગ્યા વગર તેનું બધું ખરચ ઈંગ્લાંડની સરકાર આપશે પણ ઈજીપ્તની પ્રજાએ લશ્કરી હીલચાલમાં કાંઈ હરકત કરવી નહિ અગર શત્રુને મદદ કરવી નહિ.

મિત્ર રાજ્યની જીત ઉપર ભરોંસો

ટરકીશ પારલામેંટ ખોલતી વખતે સુલતાને જાહેર કર્યું કે આપણા મિત્રની વધારેમાં વધારે જીત થશે જ એવો મને પુરો ભરોંસો છે. તટસ્થ રાજ્ય સાથે અને ખાસ કરી આપણા પડોસી બલગેરીઆ સાથેનો આપણો સંબંધ ઘણો સારો છે.

ઉપરના ભાષણ ઉપર ટીકા કરતાં લડન ખાતેના બલગેરી અન અમલદાર જણાવે છે કે જો તેમ છે તો બલગેરીઅન સરહદ ઉપર તુરકીએ રશીઆ અને લંડન સામે ઉભું કરેલું છે તેટલુંજ લશ્કર શા માટે એકઠું કર્યું છે?

ઈજીપ્ત

રૂટર જણાવે છે કે ઈજીપ્તમાં બધું શાંત છે, અને સ્થિતિ એવી છે કે ગ્રેટ બ્રીટન ઘણીજ સહેલાઈથી ઈજીપ્ત રાખી શકશે એમ કહેવું તે બરાબર ગણાશે.

મનવાર ગેબનને બાસ્ફરસ આગળ ઘણું નુકશાન થયું છે તેનું સમાર કામ ટરકીમાં થઈ શકવાનું બહુ મુશ્કેલ પડશે.

ઈજીપ્તમાં અંગ્રેજી રાજ્ય

ઈજીપ્તમાં સમાચાર જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે તુરકીના વલણને લીધે ઈજીપ્ત હવેથી અંગ્રેજી પ્રોટેક્ટરેટ ગણાશે. ટરકીની રાજસત્તા પુરી થઈ છે, અને ઈજીપ્ત અને તેની વસ્તીના રક્ષણને માટે જે કાંઈ કરવું જરૂરી જણાય તે તે કરશે. હીંદી સરકારના પરદેશ ખાતાના સેક્રેટરી સર આરથર મેક મેહનને આ નવા અંગ્રેજી રાજ્યના હાઈ કમીશનરની જગ્યાએ નીમવામાં આવ્યા છે.

ઈજીપ્તમાં નવા સુલતાન

કેરોથી રૂટર જણાવે છે કે અલેકઝાંડરીઆ, પોરટ સઈદ અને કેરોમાં ૧૦૧ તોપ ફોડવામાં આવી હતી અને કેરો ખાતે બ્રીટીશ એજન્સી આગળ યુનીઅન જેકનો વાવટો ઉડાડવામાં આવ્યો હતો.

સમાચાર જાહેર કરવામાં આવ્યું છે કે ખેદીવની જગ્યાએ તેમના કાકા પ્રીન્સ હુસેનને નીમવામાં આવ્યા છે અને તે સુલતાનના હોદ્દાથી ઓળખાશે, અને તેમને જી. સી. બી. નો ઈલકાબ એનાયત કરવામાં આવ્યો છે.

મરકયુરી જણાવે છે કે ખેદીવ અબ્બાસહીલ્મી કે જેને ઉપરના સમાચાર મુજબ ગાદી ઉપરથી ઉઠાડી મુકવામાં આવ્યા છે તે લડાઈ જાહેર થઈ ત્યારે બે સફરસમાં હતા. અને ત્યાં તેમણે ગ્રેટ બ્રીટન વિરૂદ્ધનાં ભાષણો કર્યાં હતા અને ઈજીપ્તમાં ટરકીશની જીત થશે એમ જણાવ્યું હતું.

ઈજીપ્તને અંગ્રેજી રાજ્ય તરીકે જાહેર કરવાથી તથા પ્રીન્સ હુસેનની સુલતાન તરીકેની નીમણુંક માટે ત્યાં સંતોષ જાહેર થએલો જણાવવામાં આવે છે.

ના. શહેનશાહનો સંદેશો

આ પ્રસંગે ઈજીપ્તના સુલતાનને મોકલવામાં આવ્યો છે તેમાં જણાવ્યું છે કે હું મારી સંપુરણ અંતઃકરણ પુરવકની મિત્રાચારી બતાવવા ઈચ્છું છું અને ઈજીપ્તના ભલામાં તથા તેની આબાદી સુખ વિગેરે વધારવાને મારો તરફનો સંપુરણ ટેકો આપવાની ખાત્રી આપું છું. તમો નામદારને ઘણી બારીક સમયે આ જવાબદાર હોદ્દાની સાથે ફરજ બજાવવાનું કહેવામાં આવ્યું છે, પણ મારી ખાત્રી છે કે તમારા પ્રધાનો અને બ્રીટીશ પ્રોટેક્ટરેટની સાથે મળી ઈજીપ્તની સ્વતંત્રતા અને તેની વસ્તીની સલામત અને સુખનો લાભ કરવાને જે ફીલસુફી આવી રહી છે તેને કાયમ રાખવાને તમે પ્રોત્સાહિત થશો.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

યુરોપમાં લડાઈ શરૂ થઈ ચુકી છે. પરીણામે છેલ્લી વખતના હાલ (તા. ૨૦ મી ડીસેમ્બર) સુધીના મળેલા ખાસ સમાચાર નીચે પ્રમાણે છે.

ઈંગ્લાંડના પુરવ કીનારા પર જરમન મનવારના હુમલા

બુધવારના રોજ લંડનથી નવીકા ખાતા તરફથી મોકલાવેલા તારમાં ખબર છે કે યોરકશીરના ઉત્તરે સમુદ્રમાં હારટલીપુલ, સ્કારબરો, વીટબી અને ટેકાર આગળ જરમન મનવારોએ હુમલા કર્યા હતા. આ હુમલા લગભગ અરધા કલાક સુધી ચાલુ રહયા જણાવવામાં આવે છે. જરમનોની બે થી છ મનવારો હતી.

હારટલીપુલ

આ હુમલાથી થએલી નુકસાનીના તાર કેટલાએક છે જેમાંથી કેટલાક સાર અમ અત્રે આપીએ છીએ. હારટલીપુલમાં એક ગ્યાસની ટાંકીને ગોળા લાગવાથી તે ફાટી અને પશ્ચિમ ભાગમાં ઘરોની એક આખી હાર નાશ પામી હતી તેમાં ઘણાં માણસ કાટમાં દટાઈ ગયાં. નરસન મકાનો નાશ પામ્યાં છે પણ હસ્પીતાલન જરા નથી પહોચી. બીજે અને બીજી બે હોટલો, એક દવળ એક નિશાળ અને છોકરીઓનું એક આશ્રમ નાશ પામ્યા હતા. સત્તાવાર જાહેર થયું છે કે અહીં ૯ સીપાઈઓ તથા ૫૫ શહેરીઓ માર્યા ગયા છે, અને ૧૬ સીપાઈઓ તથા ૧૧૫ શહેરીઓ ઘાયલ થયા છે. એક સરખા આઠ માણસનું કુટુંબ મરણ પામ્યું હતું.

સ્કારબરો

સ્કારબરોમા સેંટ માર્ટીન દેવળમાં પ્રાર્થના થતી હતી તે વખતે મકાન ઉપર બે ગોળા પડયા હતા. લોકો શાંત રહયા હતા. ગ્રાન્ડ હોટેલ ઉપર, દીવાદાંડી અને બંદર ઉપર ગોળા પડયા હતા. કાંઠા ઉપરના ઘણા મકાનને નુકસાન થયું હતું. સેન્ટર સ્ટેશન ઉપર પણ હુમલો થયા હતા ત્યાં ૧૮ માણસ મરણ પામ્યા તથા ૨૦૦ ઘાયલ થયા.

'ટાઈમ્સ' નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે સ્કારબરોના જે લોકો ઘેરાયા હતા તેમાંના કેટલાક ખેતર, ઝાડ અને વાડીઓમાં નાસી ગયા હતા અને રસ્તાઓ ઉપર ઘરોમાંથી નાશી લાકડાંના કટકાથી ભરાઇ રહયા. સગવડ ખાતર માણસ ઉંડા જોખમ ભરેલ ભાગ છે.

આ ઉપર ૧૦૦ જેટલા તોપગોળા પડયા હશે અને મનવારો ચાલી ગયા બાદ તેમણે કરેલ ઘણુંજ નુકસાન ચારો તરફ નજરે આવતું હતું.

વ્હીટબી [?]

ટેકાર આગળ સમુદ્ર ઉપર મનવાની તોપોના અવાજ કેટલાક કલાક સુધી સંભળાયા હતા. ત્યાંથી કેટલાક જર્મન અમલદારોએ ઉતરી જવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતા.

વીટબી

આ શહેરના ઐતિહાસિક દેવળને નુકસાન લાગ્યું છે. મેટ. રોડ ઉપર ગોળા પડયા પછી આગ લાગી છે. વીટબીમાં એક સ્ત્રી અને બે માણસ મરણ પામ્યાં હતાં.

જરમનોએ બીજી વખત વીમાનથી બાંબ નાખ્યા

હવે તેનું વેરવાળીક લડાઈમાં જણાવવામાં આવે છે. અહીં તેઓની મદદ વિમાની સ્ટીમરો ઘાલેલી હતી. જરમનોએ હુમલા શહેરો ઉપર બાંબ ફેંકતા ત્યારે અને અંગ્રેજોના મેરણ ખીડકીમાં માંડી સ્ટીમર સાથે વીમાની લડાઇ ગ્રાન્ટ જોવામાં આવી છે.

આ સ્ટીમરોની સામે બ્રીટીશ મનવારો ગઇ કે તુરત જરમન મનવારો પુરે ઝડપથી પાછી ચાલી ગઈ અને ધુમ્મસનો લાભ લઇ છટકી જવા પામી. બંને તરફને થોડું નુકસાન થયું હતું.

ફ્રાન્સથી ઈંગ્લાંડના પુરવ કીનારા ઉપર એક સારું ખબર મળ્યા છે. લડાઈ શરૂ થયા પછી ત્યાંથી ૨૮ મોટાં વેપારી વહાણો ગુમ થયાં છે.

પેરીસ આગળ સખત લડાઈ

ચાલી રહી છે એમ સમાચાર છે. આમસ્ટરડામથી ખબર છે કે બેલજીઅમમાં ઘણીજ સખત લડાઈ ચાલે છે જરમન લોકો પેરીસ આગળનું સ્ટેશન તોડવાનો પ્રયત્ન કરે છે તેઓનો હેતુ એવો છે કે તેમ કરવાથી મિત્ર રાજ્યનું લશકર આગળ આવતું અટકે.

સરવીઆની રાજધાની

બેલગ્રેડ ઓસ્ટ્રીઅનોએ લીધું હતું તે સરવીઅનોએ પાછું હાથ કરી લીધું છે.

તેના લશ્કરે બોઝનીઆ ઉપર હુમલો કર્યો છે.

આ લડાઇમાં ઓસ્ટ્રીઆના ૫૦,૦૦૦ માણસ માર્યા ગયા છે, ૧૦,૦૦૦ સરવીઅનોના હાથમાં કેદ પકડાયા છે, અને ૨૦૦ તોપ સરવીઅનોએ કબજે કરી છે.

જરમની બેલજીઅમ પાસેથી લડાઇના દંડ તરીકે તા. ૧૭ ડીસેમ્બર સુધીમાં એક કરોડ ચાળીસ લાખ પાઉંડની રકમ ભરી દેવા માગે છે.

એ તે શું ગોરી પ્રજા?

'વીટનેસ' ને ખબરપત્રી જણાવે છે કે હંગેરીઅન લોકો બેલજીઅમમાં જે અત્યાચાર વરતાવી રહયા છે તેની અનેક વાતો બહાર પડી છે. હંગેરીઆના આ ચાર, છ લોકોએ ઘણાને તો જીવતા બાળી મુકયા છે.

કૈઝરની તબીયત સુધરી છે અને તે પાછા કામ ઉપર ગયા છે.

રશીઆમા નવા લશ્કરની ભરતી તેના અન્તરે રાજ્યોમાં થી શરૂ થઇ છે. આ ભરતી પુરી થયે રશીઆ પાસે થોડા દિવસમા એક કરોડનું લશ્કર થશે.

૮૦,૦૦૦ માણસોનાં મરણ

'બરનથુરી' જણાવે છે કે છેલ્લી વિલાયતની ટપાલ લાવતી થઈ ત્યારે અરબાડીઅમાં લોરડ ન્યુટન સેલકરક ખાતેથી માણસોની ભરતી કરવા સબંધીની એક બેઠકમાં બોલ્યા હતા કે મોટા ભાગ ઉપર હું ફ્રેંચ અને અંગ્રેજી લાઈન ઉપર ગયો હતો. ૩૫૦ માઈલ જેટલી લાંબી મથકમાં લીટીરોની લાઈન ૨૫ માઈલથી વધારે હોય એમ હું ધારતો નથી. વડા પ્રધાન કે જેઓ આ દેશને છેતરે એમ હું ધારતો નથી તેમણે જણાવ્યું કે લડાઇમાં મરણ પામેલાની સંખ્યા ૫૭,૦૦૦ ની હતી પણ હાલ ૮૦,૦૦૦ જેટલા મરાયા છે કેટલીક કુટુંબીઆના બધા અમલદારો મરણને શરણ થયા છે. એક ટોળીઆનની જે ટુકડી ૭૦,૦૦૦ માણસોની હતી તેમાંથી હાલ ૫,૭૦૦ જેટલાજ રહયા છે.

આ ખરી બીના સાંભળવામાં હું આવ્યો હતો નથી. બાબુઓની શોકસભા જરૂર છે. એમ પ્રજા ઉપર છાપ પાડવા માટે મહું બતાવવું જોઇએ છું.

હીંદુસ્તાનના સમાચાર

આસતા બારેક ગરસ મારેલું હીંદનું મહેસુલ રૂ. ૭૫,૭૮ ૦૦,૦૦૦ જેટલું ઉપજ્યું હતું જ્યારે ગયે વરસે તેજ અરસામાં તે મહેસુલ રૂ. ૭૬,૭૮,૦૦,૦૦૦ જેટલું ઉપજ્યું હતું. શીલ્ઝ ખાતુએ તા. ૩૦મી સપ્ટેંબરે પૂરા થયેલા છ માસમાં સરકારી તીજોરીમાંથી રૂ. ૭૧,૨૪,૦૦,૦૦૦ ખરચ્યા હતા, જ્યારે ગયે વરસે તેજ અરસા માટેનો ખરચ રૂ. ૨૯,૪૦,૦૦,૦૦૦ જેટલો થયો હતો. આ વધારો એક કરોડ ચોર્યાશી લાખ જેટલો છે. આ પ્રમાણે મહેસુલની ઘટ અને ખરચનો વધારો મળી કુલે ખાડો રૂ. ૩,૨૪,૦૦,૦૦૦ જેટલો પડ્યો છે—'હીંદી પંચ'

'અંગાળી' પત્રના મુંબાઈના ખબરપત્રી લખે છે કે કેના રાજાઓની ટોળી જે મદદ માટે આટલી આટલી બુમો પાડી રહી હતી અને જેણે સઘળાઓના અભિપ્રાય મેળવવા સારૂ મી. હાવર્ડને અને મોકલવાને વેપાર ખાતાના વડાને સમજાવ્યા હતા, તેણે પોતાના પ્રમુખ મારફતે કમીટીએ આજ સુધીમાં શું કામ બજાવ્યું છે તે બતાવનારી એક ચાઠી બહાર પાડી છે. તે વાંચતા જણાય છે કે તેઓ કંઈ પણ સંગીન કામ બજાવી શક્યા નથી, અને મી. હાવર્ડ તરફથી કંઈ પણ તેમને ચોકસ પ્રકારની કબુલાત મળી નથી એમ એ.પે ચોખ્ખુ માલુમ પડે છે. આ પ્રમાણે પહાડ જેવી ધુમધામનું પરીણામ એક હસવા સરખી ઉંદરડી જેવી વડીમાં આવ્યું છે. તેવા અભિપ્રાયની કાઢને જરૂર કે દરકાર હતી નહીં.

દીલ્હીના 'કેસરેક' અને 'હમદરદના છાપખાના માટે નવી જામીનગીરી રૂ. દશ હજારની કરવામાં આવી છે.

કોંગ્રેસના સત્રી સક્રેટરી મી દીનશા એદલજી વાછા માંદગીને લીધે મદ્રાસ ખાતેના આ વરસની કોંગ્રેસની બેઠકમાં હાજર થઈ શકવાના નથી, તે માટે દીલગીરી બતાવનારૂં પત્રમાં કોંગ્રેસના સવાલ ઉપર આવકાર આપનારી કમીટીના પ્રમુખને નીચે મુજબ લખે છે: ના. વેડરબર્નની અરસપરસ મળી કામ કરવા વિષેની સુચના ઘણી સરસ છે. તેને અમલમાં મુકવાને આપણે તેના હાથ મજબુત કરવા જોઈએ. મળીને માટે ખાટીશ કરવાનો અને હિંદીઓનો. આપણે એક નવી રાજનીતિ પકડવી, લોર્ડ હાર્ડીંગ અને હિંદના કેટલાએક મત વચ્ચે સલાહ થવી જોઈએ. સર્વ કોઈ કિંમતના શું ઇચ્છે છે તે જાહેર કરવાનું કામ તમે આપ્યું છે. આ સરકારી અધિકારી હિંદના બાબતમાં સાકાર કામ અને લોર્ડ હાર્ડીંગ પોતાનો હોદ્દો છોડે તે પહેલાં આ કામનો નિર્ણયકારક કરવા આવશ્યક લાગે છે.

પ્રોફેસર ક્રીશ્નાસ્વામી ઐયર પ્રમુખ થવું જોઈએ અગાઉથી જણાવેલી હીંદુસ્થાનમાં કેમ થવું જોઈએ એમ જણાવવામાં આવ્યું છે.

વિવિધ સમાચાર

મુનીમચંદ સરવાણી તા. ૨૧ મા. ઇસ્પતાલીએ મળે છે.

મેસર્સ ગોપાલના મી. ડી. સી. મહેતા હીંદુસ્તાન જવા માટે રવીવારે હીલીંગ્ટન આવ્યા હતા. એક મોટ હીલરા રહી લેવાનું નક્કી થયું હતું. અને આ સફરને માટે સારી વ્યવસ્થા કરવાની હતી. એમના પ્રવાસના માટે રેલવેનું મી. જે. સી. હંગ આપ્યું હતી.

ના. આગાખાન પોર્ટ સઈદ ખાતે આવી પહોંચ્યા છે. અહીંથી પ્રીન્સ હુસૈનને ગાદી નશીન કરવાની ક્રીયામાં હાજર રહ્યા બાદ ઉપડી ગયા છે.

ડરબનથી ૨. દેરના હાજી સમવદ પીર સાહેબ અમને જણાવે છે કે મારી નાતાલની મુસાફરી દરમીયાન ઘણા સાહેબોએ મારી સારી બરદાસ કરી છે અને તે માટે હું તેમનો અંત કરણથી ઉપકાર માનું છું. કેટલાક સાહેબોની મારફતે વિદાય થતી વખતે વખત નહીં હોવાથી મુલાકાત થઈ નથી તે વિષે હું તેમની માફી ચાહું છું.

જાપાનની એક કોલસાની ખાણમાં અકસ્માત થવાથી ૮૦૦ જેટલા માણસો દટાઈ ગયા છે.

કઝનરહાઉથી વીરીનીઘીનની નવી રેલ્વે લાઈન જાહેર થવાથી ડરબનથી કોલસા માટે જવામાં ૯૯ માઈલના અંતરનો તફાવત પડે છે. પીટરમારીટ્ઝબર્ગ રસ્તે ત્યાંહેર ૩૦૧ માઈલ હતું જ્યારે આ નવે સીધે રસ્તે ૨૦૫ માઈલ છે.

પોર્ટ એલીઝાબેથ હોનરીના માલીક મી. મલકજીભાઈ રણછોડભાઈ તરફથી નવા વરસના બે સુંદર કેલેંડર અમને મળ્યા છે તેનો આભાર સાથે સ્વીકાર કરીએ છીએ.

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

મીથ્સ ઓફ ધી હીંદુઝ એન્ડ બુદ્ધિસ્ટસ—લખનાર સીસ્ટર નીવેદીતા અને ડા. આનંદ કુમારસ્વામી. આ પુસ્તકમાં ડા. નંદલાલ બોઝ અને અબીન્દ્રનાથ ટાગોરે બનાવેલા ૩૨ સારા રંગ વગરના ચિત્રો છે. તેમાં ૧. ભાગ પ્રકરણોમાં હિંદુ આર્યન જાતીની પુરાણી વાતો, રામાયણ, મહાભારત, શ્રીકૃષ્ણ, બુદ્ધ, શીવ અને બીજી પુરાણીક કથાઓ રસીક રીતે લખવામાં આવી છે. કીમત શી. ૧૫–૬ ટપાલ ખરચ શી. ૧

ધી સ્ટોરી ઓફ મહમદ—(સચિત્ર) આ પુસ્તકમાં ૧૨ પ્રકરણો છે. તેમાં કેટલાએક આ પ્રમાણેના છે: અરબસ્તાન અને તેની જાતો, મહમદ સાહેબનું બચપણ, તેમનું તરૂણ, ન્યાય આપનાર તરીકે મહમદ સાહેબ, મક્કામાંથી જવું, મદીનાનો ઘેરો વિગેરે. કીમત ટપાલ ખરચ સહીત શી. ૨ ૬

ધી એડવેન્ચરસ ઓફ હાજી બાબા ઓફ ઇસ્પહાન—કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૧૦

બુક ઓફ કરક્ષ જમાદ—આ પુસ્તકમાં હીંદીના રાજાઓ કે જ્યાં કઈ લોકો ગેરા ઉપર રાજ્ય કરે છે તેના હેવાલ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧ ૯

ધી ફાલ ઓફ ધી ઈસ્ટ ઇંડિયા કંપની—લખનાર જોન મેકલન લીસ. કીમત શી. ૭–૧૦

શરીર સંપાતને વગેરે અને તેની સંભાળ—લખનાર બેંગ્લોર નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૭ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની.

બાળગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો લખ્યા કે. ટલવલકર પુસ્તકમાં છાપ્યા છે કીમત ૧ પેની. પો. ૧ પેની.

ફરેસના કાવ્ય—ઓમાં સભાગાન સમથ મ્હેન ભાષાંતર. ઉર્દુ અને ગુજરાતી કાવ્યોનો સંગ્રહ છે કી. શી. ૧,૬ પો. ૧ પેની.

મળવાનું ઠેકાણું—

મેનેજર,

ઇંડિયન ઓપીનીયન પ્રેસ

ફીનીક્સ, નાતાલ.

લડાઇ અને હીંદુસ્તાન

દીલ્હીથી એક તારમાં જણાવવામાં આવે છે કે એમડનના નાશ પછી વેપારની સ્થિતિ પાછી કાંઈક સુધરતી જાય છે અને સેવીંગ્સ બેંકમાંથી નાણાં ખેંચી લેવા તરફ લોકોનું વલણ ઘટતું જાય છે. કેટલીક ચીજોના દામ બહુ ભારે છે પણ સરકાર તરફથી એ બાબતમાં કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે.

લોર્ડ કરઝનના એક સવાલના જવાબમાં અમીરની સભામાં લોર્ડ ક્રુએ જણાવ્યું હતું કે લડાઈની શરૂઆતમાં બ્રીટીશ પુરવ આફ્રીકામાં સ્થિતિ સહીસલામત નહતી જરૂ મનોની શરૂઆતની સ્થિતિ મજબુત હતી. મદદમાં હીંદુસ્થાનથી બે વખત માણસ મોકલવામાં આવ્યા હતા. પુરવ આફ્રીકામાં સાત અને ન્યાસ. લેંડમાં એક લડાઇ થઈ હતી જે વખતે સારી પેઠે માણસો મરણ પામ્યા હતા. બે મહીનામાં કુલ ૬૦૦ માણસ મરાયા હતા.

હીંદુસ્થાનમાં લંડનથી મળેલા એક તારમાં ખબર છે કે મુસલમાન સીપાહીઓના દફનને માટે વોકીંગ મસ્જીદના મોલવીની સુચના મુજબ ત્યાં એક કબરસ્તાન ઉભું કરવામાં આવ્યું છે.

વોકીંગ સરેકાઉંટીમાં લંડનથી બ્રઝાનસા રેલ રસ્તે ૨૪ માઈલ ઉપર એક નાનું શહેર છે તેમાં પશ્ચિમ તરફ ૩ માઈલ એટલે છેટે ૧૮૬૪માં સ્થપાયેલી લંડન નેક્રો પોલીસ સીમેટરી બે હજાર એકરમાં છે. બીજું એક કબરસ્તાન પણ ૧૮૭૮માં અહીં બંધાવવામાં આવ્યું છે અને તે ઈંગલાંડમાં પહેલા જાહેર કબરસ્તાન તરીકે ગણાય છે

દીલ્હીથી તા. ૧૧ મી નવેંબરે મળેલ તારમાં જણાવ્યું છે કે ૫ મી લુધીઆણા શીખ ટુકડીના ૩૩ સીપાઈઓ, ૩૪ મી ટુકડીના ૧૫ સીપાઈઓ, ૪૭ મી શીખના ૭ સીપાઈ, ૫૮ મી સીંધ રાયફલના ૩૨ સીપાઈ, ૧૦૭ મી પાયોનીઅરસના જમાદાર મેહારખાન, ૫૮મી પેઘનના જમાદાર મેહુલસીંગ, અને ત્રીજી તોપખાના જમાદાર શાહ વલીખાન ઘવાયા છે.

લડાઈને લીધે હીંદુસ્તાનની રેલવેની આવકમાં તા. ૧ લી એપ્રીલથી તા. ૨૪મી અક્ટોબર સુધીમાં ગયા વરસ કરતા રા. સવા કરોડની આવક ઓછી થઈ છે. તેમાં બી. બી. સી. આઈ ને ૧૬ લાખ, પુરવ બંગાળાને ૨૮ લાખ, ને જી. આઈ. પી ને ૩૪ લાખ આવક ઓછી થઈ હતી.

ગયા માસની શરૂઆતમાં ઈંગ્લાંડથી દશ હજાર માણસનું અંગ્રેજી લશ્કર મુંબાઈ પહોંચ્યું છે. હીંદુસ્તાનમાંથી મોકલાયેલ લશ્કરને ઠાંમ માટે મોકલવામાં આવ્યું છે તેની જગ્યાએ આ લશ્કરની નીમણુંક કરવામાં આવશે.

હીંદુસ્તાનમાંથી મળેલી વધુ મદદમાં નીચેની રકમો લડાઇને ફંડમાં ઉમેરાઇ છે. ટોંકના નવાબ રા. અરધો લાખ અને કાપુરથલાના મહારાજા અને કપુરથલાના મહારાજાએ રા. એક લાખ આપ્યા છે.

તા. ૨ જી નવેંબરે સુરતમાં સરદાર મોહમદઅલી એદલજીદ રૂસ્તાના પ્રમુખપદે મુસલમાનોની એક સભા મળી હતી તેમાં વફાદારીના ઠરાવ પસાર થયા હતા તેવાજ ઠરાવો મદ્રાસની અંજુમનેઅલ ઈસ્લામ સોસાયટીના સભાસદોની સરદારી નીચે ભરી ગયેલા તથા કાલીકટની મુસ્લીમ લીગે પસાર કર્યા હતા તે ઉપરાંત ગામે ગામનાં અનેક મંડળો તરફથી વફાદારીના ઠરાવો ના. વાઈસરૉયને મળેલા છે તેમાં સુલ્તાનથી હીંદુસ્તાનનો સાથ આપ્યો છે.

યુનીઅનમાં બળવો

જેપી ફોરી અને તેની બળવાખોર ટુકડી જ્યારે ડ્ર. એમ. ને પ્રીટોરીઆના જીલ્લામાં ગયા બુધવારે પીટર્સબર્ગ રેલવે લાઈનમાં તુટ ભેંગાઉ આગળ લડાઇ થઇ હતી તેમાં ૮૫ કેદીઓ પકડાયા છે. ફોરી અને બીજા થોડા લડાઈમાં ઝવનાર ટીજનામી ગયા. હવે. બળવાખોરના બે માણસ મરાયા અને ચાર ઘવાયા હતા. તથા યુનીઅન લશ્કરના ૧૦ મરાયા અને ૨૬ ઘવાયા હતા

બળવાખોરોને સજા

ગયા અઠવાડીઆમાં પ્રીટોરીઆ ખાતે ફીલ્ડ જનરલ કોર્ટ માર્શલ બળવાખોરનો ન્યાય કરવા બેઠી હતી. તેમણે કપ્. જે. જે. ફોરી અને લેફ. જે. પી. ફુરીને રાજદ્રોહના આરોપ માટે મોતની સજા ફરમાવી હતી. પ. ફ્રાથી લેફ. ફોરીની સજામાં ફેરફાર કરી તેને પાંચ વરસની સખત મજુરીની કેદ આપવામાં આવી હતી. અને કપ. ફોરીને રવીવારે પ્રીટોરીઆ જેલમાં મારી નાંખવામાં આવ્યો હતો

સોનેરી અંક

તા. ૧ ડીસેંબર મંગળવારે બહાર પડયો છે ડરબનમાં તે મેસર્સ સન બ્રધર્સ ફ્રામ્ભીટ વર્કસ (વેસ્ટ અને ફીલ્ડ સ્ટ્રીટના ખુણા ઉપર) તથા મકનજી બ્રધર્સ (૧૮૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ) વાળી જગ્યાએથી વેચાતા મળશે. કીમત કાચા પુઠાની શી. ૦ ૧-૬; ટપાલ ખરચ સાથેની કીમત શી. ૧ ૧૦. પાકા પુઠાની કીમત શી ૩-૬ ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪

ટપાલમાં મંગાવનારાઓએ અમને ફીનીક્સ લખવું.

☞ કીમત બદલ સ્ટાંપ ન મોકલતાં પોસ્ટલ ઓરડર મોકલવા વિનંતિ છે.

મળવાનું ઠેકાણું.

મેનેજર, ઈંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ નાતાલ

આ નવા પુસ્તકની પ્રથમ પુઠાની નકલો જેમણે મંગાવેલી તેમને મોકલી આપવામાં આવી પરંતુ પાકા પુઠાની નકલોઓ અણધારી મુશ્કેલીઓને લઈ હજુ તઈયાર નથી થઈ તેથી મોકલી શકયા નથી. હજુ તઇયાર થતાં એક પખવાડીયું જશે એમ જોઈએ છીએ તો તેટલો વખત અમારા માનવંતા ગ્રાહકો ધીરજ રાખશે એમ અમે માગીએ છીએ તઈયાર થયે જેના જેના તરફથી નાણાં મળેલાં છે તેમને મોકલી આપીશું.

હીંદુસ્તાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી. કાઠીઆવાડ—તા. ૮ મી જાન્યુઆરીના અરસામાં કલકતા માટે ઉપડશે.

સ્ટી. ગ્રેબસન—પુરવ કીનારાના બંદરો પર થઈ મુંબઈ માટે ડરબનથી તા. ૨૩ ડીસેંબરે આજ રોજ ઉપડવાની હતી.

સ્ટી. અમકુલી—રંગુન અને કલકતા માટે તા. ૨૬ ડીસેંબરના અરસામાં ઉપડશે.

સ્ટી. ઈલામીસ—તા. ૧૪ ડીસેંબરે કલકતાથી ડરબન માટે ઉપડશે

Books for Sale

[Revised list] Price, post free.

	s.	d.
Picture of Islam	4	0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al Madinah & Meccah		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, illustrated	1	9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	7
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4	3
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views.	2	3
From Colombo to Almora. Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. d. post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism, by Dr Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review.*	1	6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Rabindranath Tagore a Lecture by the Rev C F Andrews of Delhi, delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Sakuntala, and Drama by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles	1	9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubayat of Omar Khayyam,	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	1	9
The Bhagavad Gita	1	1
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	1	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran translated by J. M. Rodwell	1	9
Mahommedanism, by Prof Margoliouth	1	9
Mahomed "The Great Arabian," by Meredith Townsend	1	8
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	10
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last,	1	10
Self-Help, by Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	9
The Heart of India	1	9
Duties of Man, by Mazzini	1	10
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	1	10
Anna Karenina by Tolstoy		
Part I	4	9
Part II	4	9

	s.	d.
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere.	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	7
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon Mr Gokhle and the Indenture System	0	6
The Hon Mr Gokhale's Tour in South Africa Special INDIAN OPINION Souvenir Reduced to half-price	2	9
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M K. Gandhi	0	6
Hindu Social Ideals, by P J Mehta	0	7
M K Gandhi An Indian Patriot in South Africa, by J J Doke	2	10
M. K. Gandhi and the S A. Indian Problem, by P J Mehta	0	7
M K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India, by J L. P. Erasmus	0	7
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy or, Christianity not as a mystical doctrine but as a new life—conception	5	0

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din Rumi	2	9
II Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abu-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	9
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
Rubayat of Hafiz	1	9
Heart of India	2	9

The Golden Number of "Indian Opinion"

The "Gold Number" of INDIAN OPINION is now on sale. It contains 62 pages of reading matter and 45 pages of illustrations. Well-known writers amongst the European and Indian communities contribute articles in English, and in Gujarati and Tamil historical and other articles appear, making a complete record of the great Passive Resistance Struggle. The text is printed on cream antique paper whilst the illustrations which include portraits of Passive Resisters, European friends and helpers, cartoons, strike scenes and other pictures, are printed on art paper. The cover is dark green, the design being printed in gold and embossed. The price is 1s. 6d. Postage 4d. Library edition, with stiff cloth cover, 3s. 6d. Postage 6d.

International Printing Press, Phoenix, Natal.

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

ખ્રીસ્તી—તા. ૨૩ ડીસેમ્બરથી તા. ૨૯ ડીસેમ્બર સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪.
હીંદુ—પોષ સુદ ૭ થી પોષ સુદ ૧૨ સુધી સંવત ૧૯૭૧
મેહમેડન—તા. ૪ સફરથી તા. ૧૦ સફર સુધી ૧૩૩૩ હીજરી.
પારસી—તા. ૧૩ થી તા. ૧૯ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	ખ્રી તા	હીંદુ તિથિ	મુ તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૨૩	વદ ૭	૪	૧૩	૪-૫૮	૬-૫૮
ગુરૂ	૨૪	,, ૮	૫	૧૪	૪-૫૮	૬-૫૮
શુક્ર	૨૫	,, ૯	૬	૧૫	૪-૫૯	૬-૫૯
શની	૨૬	,, ૯	૭	૧૬	૫-૦	૬-૫૯
રવી	૨૭	,, ૧૦	૮	૧૭	૫-૦	૬-૫૯
સોમ	૨૮	,, ૧૧	૯	૧૮	૫-૦	૬-૫૯
મંગળ	૨૯	,, ૧૨	૧૦	૧૯	૫-૦	૭-૦

Indian Opinion
SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **strictly in Advance**, and if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission except from Durban.

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 15s. 9s. and 6s. respectively.

Cash with Order
INTERNATIONAL PRINTING PRESS,
Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના
અંગ્રેજી પુસ્તક
ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE
નો ગુજરાતી તરજુમો.
કીમત ૩ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
સીતાજીનો ખોળામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. તીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો.	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાં કાવ્ય	૦	૩
શરીર સંપત્તિ	૦	૩
જગમાની ચરખી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટોલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૩
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૧
ઓન. મી. ગોખલે અને ગીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં સુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે ?	૦	૩
સુરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૧
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૧
સત્યાગ્રહનો કેનાથી નિબંધ	૦	૩
સુધારાનો ચવાડા	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન ઇંગ્રેજી લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો સારાંશ છે.)	૦	૩
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓરડર કેશ કરવા નહીં આવે તો પઇસા મળવાની અગવડ થશે. માટે ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ નહીં લખતાં ડરબન મેઇન ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું —

ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,
ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી

તા. ૨૬ સપ્ટેમ્બરના ઇંગ્લીશ ઓપીનીઅનના અંક સાથે હીંદી લશ્કરની ચાર છબી આપેલી છે તેમાં એક છબી લોર્ડ કીચનર એક હીંદી અમલદારની સાથે હાથ મીલાવે છે તે છે, બીજામાં ગન પ્લેટુન લીધેલ છે, અને ત્રીજી તથા ચોથામાં હીંદી સ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનાર: પ્રાગજી ખંડુભાઇ દેસાઇ

કીમત ૩ પેની   ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે
ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું અંગ્રેજીમાં વરણન—તેમાં તેમની મુસાફરીમાંના ખાસ પ્રસંગોની છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથા ને જનરલ સ્મટસની છબી, અને તેમને મળેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક અંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ ભેટ આપને સાર થઈ શકે છે ને વળી કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાને ભેટ આપી શકે છે અથવા અંગ્રેજી જાણનાર હીંદી ભાઈબંધને દેસ ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે કીમત શી ૨-૬ ; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીયામાં —

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીયનની બહાર ભાગે દર વારષિક શી. ૧૫, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. જો ઘરાક ચેક મોકલે તો કમીશનની ૭ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકોમાં) ઉપરાંત કરવા ઉમેરવી. અમે ત્રણ માસથી ઓછું લવાજમ લેતા નથી. એ તરફ ગ્રાહકોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

છાપી પ્રગટ કરનાર એલબર્ટ વેસ્ટ, ઠેકાણું ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 50 Vol. XII Wednesday, December 16th, 1914. Registered at the G. P. O. as a Newspaper

A HEROIC FIGURE

Mr. C. F. ANDREWS is contributing an interesting series of articles headed "Helpers in the struggle" to the *Modern Review*. The second of these articles, in the October number, is devoted to Miss Emily Hobhouse who went out from England during the Boer war, to investigate the condition of the inmates of the Concentration Camps. Mr. Andrews writes:—

But of all those who helped us with timely sympathy and succour in the hour of need the grandest and most heroic figure was Miss Emily Hobhouse. I think I have never come across any one who impressed me more as living nearer the Christian ideal in action.

Shattered and frail in body,—an invalid for whom each day that passed must have been a day of new suffering bravely borne—she had attained the fearlessness that looks at death with the calm eyes of intimate knowledge. Again and again she had almost crossed the border, but her wonderful spirit sustained the physical frame, not allowing it to give way till the last work was finished. When I met her I felt in the presence of one concerning whom the greatest of all prayers in the Upanishads seemed to be finding fulfilment:—

Lead me from the unreal to the Real,
Lead me from darkness to the Light,
Lead me from death unto the Deathless.

For these eternal values and standards were her every day experience and gave her an almost unerring wisdom.

Yet no name was more hated among a large section of the colonists than hers, while on the other hand no name was more passionately loved. I was warned never to mention it in Natal. She was the woman, so it was said, who had slandered and betrayed her country and sided with the enemy in the great Boer War. She had committed the unpardonable sin: she had dared to criticise her own kith and kin when she believed them to be in the wrong; she had dared to side with the cause of truth when it was the most unpopular thing in the world to do so,—she, an invalid, a sensitive, shrinking woman. People who knew nothing of her suffering, her bodily weakness, her dauntless courage, her passion for sincerity, spoke of her as though she were some extravagant woman who had sold her birthright for notoriety's sake and was now enjoying the earthly reward of her guilty choice. She was at one time actually deported by the Administration as a dangerous person: and even now to-day, thirteen years since the Boer War, the hostility in the hearts of men and women was still so great, that her name was mentioned to me with execration. "I am a well wisher of Mr. Gandhi," said one to me, "and I am sure that it will do the Indian cause no good but only harm to be mixed up with that woman."

Oh! the petty hates and miserable jealousies of our human life! How mean, and yet how painful they are, if only the good persons who said this could have seen Miss Emily Hobhouse face to face,—why, the very sight of her gentle eyes would have disarmed all suspicion and taken away all prejudice. I answered, at the time, that there was no greater honour which the Indian cause could receive than the sympathy of such a pure and upright heart as that of Miss Hobhouse.

But what was her offence, that all this bitterness and bigotry was excited against her? This is the strangest part of the story. For her offence was nothing more nor less than a brave and successful attempt to right an intolerable wrong.

During the *Boer War* as the invading army swept forward over the Orange Free State and Transvaal, it was found necessary for military purposes to burn down the Boer home-steads and segregate in concentration camps the women and children and old men. This was done with a haste and ignorance that was little less than criminal in its awful results. Disease swept through the camps: they became fever plots where dysentery, enteric and cholera were generated. The suffering of the Boer mothers and their children was terrible beyond words. The death roll was appalling.

Private information however about the real state of things reached England and stirred Miss Emily Hobhouse's heart. She determined to go out and see with her own eyes what was taking place. She met with great difficulties. Officialdom heard of her coming and every obstacle was thrown in her way. But she had powerful support and could not be treated lightly. She made her way to the front and gained entrance to the concentration camps themselves. There she lived and worked, nursing with her own hands the sick and dying, seeking out all the waste with her quick womanly mind, the remedy for the evils which she witnessed. There, during those months of suffering, she learnt to love the brave Boer mothers and their brave young children. There too she learnt to hate the war with a stern and pure hatred. It was an experience never to be forgotten. Little by little she saw the great wrongs righted; the death roll decrease; the children recover from sickness; the mothers grow strong and well once more. During the last year of this long protracted war the evil that had been committed at the outset was nobly redeemed by the British Nation. The conscience of England, always slow to act but just in action, was roused at last, and no effort was spared to provide every health-giving support to the Boer women and children in the camps. The end of the war thus made some amends for the beginning. But the one who, more than any other, saved the situation from supreme disaster was that frail suffering invalid whom I met in Capetown at the home of General Botha.

The day after my arrival in Durban a long letter came for Mr. Gandhi from Miss Hobhouse. It was one of the first letters I saw among his large correspondence, and it greatly touched me. There was no [illegible] in it, which had stirred General Smuts' resentment; but an intelligent understanding of [illegible] and an apprecia-

tion of the Indian position. There can be no doubt [illegible] to pass the way [illegible] of a reconciliation. While we were at Pretoria she [illegible] and [illegible] to Mr. Gandhi and myself and she thus kept herself in touch with the [illegible] took part in them.

It was when I reached Capetown that I saw her personally. She was staying at Groote Schuur, the house of General and Mrs. Botha. This country house had been presented by Cecil Rhodes (in his will) to the Premier of the South African Union for the time being, whoever he might be, and a Boer General was the first to occupy it. The place was eight miles out of Capetown on a spur of Table Mountain. I doubt if there are many grander views than that from Groote Schuur. At the back of the house the beetling crags of Table Mountain [illegible] while in front, far below, the blue waters of Table Bay fade away on the horizon. I walked out along the side of Table Mountain and at every turn of the Road the vision of beauty was fresh and new. But the most beautiful spot of all was Groote Schuur itself. Mrs. Botha, the General's wife was devoted to her home—a deeply religious woman, simple and domestic, gentle and lovable. She received Mrs. Gandhi, when she came to Capetown later, with the utmost kindness and consideration. I had the misfortune to miss meeting her on that day I called, but from all who knew her I heard what an ideal woman she was, and I could see with my own eyes what an ideal home she had made. Miss Hobhouse was lying on her invalid's couch in the verandah which faces the great Table Mountain. The mountain itself in all its awe and grandeur loomed before us as we talked together about the Indian trouble. I could not help contrasting the frailty of the delicate woman before me with the towering crags overhead [illegible] by a thousand storms. Yet I knew [illegible] spirit more enduring than the granite hills and more [illegible].

We talked on for long that morning. I was afraid of tiring her, but she would not let me go. She wished to hear all I could tell her about India itself. We began our talk with *Gitanjali*, which she had just read and deeply valued, and spoke of the religious life in India that lay behind it. But it was the social side which seemed to be her own special province—the justice and injustice of the world and how to mend its problems. With her all humanity was one, colour distinctions simply did not exist. Race distinction seemed to have fallen altogether into the background. She was a thinker in politics of an advanced type, eagerly following the new socialist movements, yet keeping an intense reverence for the individual and for individual liberty. Very few people whom I have met have given me a stronger impression of intellectual force, yet that was tempered by a tender sympathy which cared keenly for the weakest and had a vital place for the single unit as for the whole. To her the life of humanity was not an intellectual problem, but rather a problem of love. It was in love that, she felt, lay the only final solution.

[illegible]

The Anglo-Japanese Alliance

London, December 12th.—Reuter's correspondent in Tokio telegraphs that General Barnardiston, who commanded the British forces at Tsingtau, had a splendid reception on his arrival on a visit as the guest of the Japanese nation.

After a reception by high military and State officials, General Barnardiston drove through streets lined with cheering crowds.

An extensive programme of festivities, lasting a week, has been arranged in honour of the occasion.

General Barnardiston was received in audience by the Emperor.

The Japanese Press publishes eulogies on the visit, and dwells on what it refers to as the dawn of a new era in the relations of East and West which, they declare, will set the seal for ever on the Anglo-Japanese Alliance.

London, December 12th.—A telegram from Tokio states that General Barnardiston told a Reuter's representative that the warmth of his reception had astonished and delighted him. People in Britain talked about the Japanese Alliance, but only one who had fought by the side of the Japanese and saw the rejoicings of the Japanese people at our co-operation could understand how truly the Alliance was appreciated.—Reuter.

Administrator v. Capetown Council

In regard to the refusal of the Capetown City Council to grant permits of removal to certain Indian traders, previously reported in these columns, the Administrator of the Cape Province has addressed the following letter to the Council:

With reference to previous correspondence on this matter, I am directed to point out that it now appears from the report of your Medical Officer of Health that the premises are suitable, and that he knows of no reason why the applications should be refused on the ground of the public health. That being so I am further directed to state that it is clearly the intention of Ordinance No. 19 of 1914 that applications for certificates for new licences and applications for removal certificates should be considered from different points of view. It was not the intention of the Legislature that persons whose names appear upon a list of established traders should be debarred from carrying on their trade by a refusal on the part of any Council to grant a removal certificate unless good reasons exist for such refusal. The question of granting a certificate for a new licence is upon a totally different footing. The power of preventing removals, and, indeed, the power of controlling the trade of butchers was, for the first time, entrusted to local authorities by Ordinance No. 19 of 1914 and, in the case of removals, to prevent a possible hardship, the right of appeal to the Administrator was expressly given.

The provisions of Sub-section 7 of Section 11 of the Ordinance afford an indication to local authorities of the grounds upon which a removal certificate should be properly refused, and I am directed to state that, provided that no reason exists on the ground of the public health why a removal certificate should be refused, and provided that the locality to which the business is proposed to be transferred is suitable, the Executive Committee is bound favourably to entertain any appeal made to them under Sub-section 7 of [illegible] the case of a [illegible], the question of the type of [illegible] does not appear equitable that any person should be [illegible] deprived of a vested right to carry his [illegible]

in a particular way in which he is protected by the Legislature, owing to his particular type being one to which a local authority in the first instance would have refused to grant an original licence. In connection with the fresh powers given under Ordinance No. 29 of 1914 I am instructed to call your attention to the provisions of Section 147 of the South Africa Act, whereunder all matters differentially affecting Asiatics are reserved for the consideration of the Governor-General-in-Council. In conclusion, I am directed to request that the Council will give further and early consideration to the matter, with a view, if possible, of granting these and similar removal licences upon the above basis. *In case, however, your Council does not in any way to accept this interpretation of the Ordinance quoted, the Executive Committee will have no alternative but to issue the certificates applied for.*"

The letter was signed by Mr. Lewis Mansergh, the Provincial Secretary.

The *A.P.O.*, from which we take the above, states that the City Council has again refused to grant the removals.

From the Editor's Chair

AN IMPORTANT PRINCIPLE

Last week we reproduced from the columns of the *Natal Advertiser*, the report of an important decision of the Natal Division of the Supreme Court on the subject of an immigrant's rights under the Immigrants Regulation Act of 1913, as amended by the Indians Relief Act of 1914. It would appear that a certain Indian immigrant, whose admission into this Province had been prohibited, in 1913, before the first-mentioned statute had been enacted, determined to claim his rights, if any, under the new legislation. But because he had been previously restricted, the Principal Immigration Officer here held that the man no longer possessed any rights, and the officer accordingly procured from the Minister a warrant for his removal, without giving him the opportunity of carrying his claim to the Immigration Appeal Board as required by statute. The Court has now held that it has no jurisdiction to interfere with the Minister's warrant, but that the Immigration Officer had acted illegally in depriving the man of his right of appeal to the Board. The Officer's action, even though taken with the knowledge and consent of his departmental chief, was high-handed and arbitrary in the extreme, and has operated against the liberty of the subject and the exercise of statutory rights by the latter. It appears to us to be a remarkable finding of the Court that it has no jurisdiction where the Minister has issued a warrant of deportation after the unlawful action of his subordinate; but the Immigration Act is an extraordinary measure, and Parliament has blindly confided to a single individual, without appearing to [illegible] such enormous powers as should never have been conferred in a democratic country. We have not before us the [illegible] of the judgment, and it may well be that this strange doctrine is liable to be upset by the Appellate Division. However that may be, the Court has offered a very strong hint as to its views on the procedure adopted, and we earnestly hope that, having this in view, the Government will enable the unfortunate victim of its administrative action to place his case before the Appeal Board for adjudication.

A NEW "WAR FUND"

We have received from the Licensing Officer, Natal (Mr. Herbert C. Wynne Cole), a letter stating that a "Natal Indian War Fund" has been opened by "the Indian people in Natal" to raise funds "to help the Government during the present crisis." The letter further states:—"At the request of the Indians of the Province, I am acting as their Treasurer and Chairman and subscriptions are being sent direct to me." Attached is a list of contributors to the fund from Indians in Maritzburg and district. We are at a loss to understand why the Licensing Officer of the Province should be asked by "the Indians of the Province" to organise a special fund. There are already the Mayor's Fund in Durban and Maritzburg and the Governor-General's Fund to which the Indian community has largely contributed. Are we to understand that contributions to these funds should cease and that all should contribute in future to the Licensing Officer's Fund? Unless we hear that responsible representatives of the whole Indian community have deputed the Licensing Officer to act for them, we shall decline to publish anything further regarding the matter.

No Progress by Carnage

The New York *World* vigorously dissents from "the opinion that, as people now are, progress is most easily and naturally gained by carnage. It is true that great things have been achieved by war, but there is nothing to show that they could not have been gained in peace. If we admit that in wars the earth is scourged and purified in some respects we cannot overlook the fact that evils unspeakable always follow.

"War is not of God. It is of the devil. If civilisation to-day is decrepit and cruel, if it is burdened with unjust laws, if weakness is imposed upon, if greed is paramount, if religion and charity are practised only spasmodically and half-heartedly; if physical and mental infirmities, handed down from father to son, are increasingly evident, and if taxation is taking the heart and life out of industry, it is war—war past and war present—on which the awful responsibility must rest. Peace has no such consequences.

"A God of justice and of mercy does not thus punish his children. Mankind suffers to-day from the gathered guilt of older times, accentuated by its own blood-guiltiness. Every sentiment which attaches decent men to home, religion, and civilisation; every impulse that aspires to a better day, consideration of justice, every idea of enlightened progress, every aspiration for mercy, every charitable thought, and every hope of good government under which the average man, woman, and child may expect to have a chance in the world, is based not upon war, but upon peace.

"Castigation and retribution by God?

"Chastisement and destruction and desolation by God?

"No!

"These beings perished from earthly warfare and conquest.

"It is no weakness, it is not the fear of wounds and death, it is not love of ease, that make men cry out against the awful sacrifices of war. *It is the spirit of humanity and honour protesting powerfully against the horrors of savagery. That is the force, armed only with the right, which some day must subdue the sword.*"

There is but one answer, as Stephen Phillips finely says:—

"*[illegible]*
Shall man in Force or Sword discover help?"

Indians and the War

The Press Bureau states that the King's tour in France began with a visit to the Indian troops.

The Secretary of the Transvaal British Indian Association has received a letter from the Secretary to the Governor General stating that the telegram addressed by the British Indian Association to the Secretary, War Office, conveying congratulations to the Indian troops at the front, has been transmitted to the Commander-in-Chief, British Expeditionary Force.

The Victoria Cross

London, December 7.—(Reuter). The King on Saturday handed the Victoria Cross to a Hindoo Sepoy. Another Victoria Cross has been awarded to a Mahomedan now in hospital.

London, December 7.—(Reuter). The *Gazette* announces that the Victoria Cross has been awarded to Naik Darwan Sing Negi, of the 39th Garhwalis, for great gallantry on the night of November 23, near Festubert. When the regiment was clearing the enemy out of the trenches Negi, although wounded in three places, was one of the first to push round each successive traverse, in the face of severe fire from bombs and rifles at very close range.

The *Gazette* also announces that the Victoria Cross has been awarded to Sepoy Khudadad, of the 129th Duke of Connaught's Baluchis. On October 31, at Hollebeke, although his British officer was wounded, and the other gun had been put out of action by a shell, Khudadad, who was himself wounded, remained to work his gun until all the other five men of the gun detachment had been killed.

Moslem Loyalty.

London, December 11.—The Moslems in India continue to hold meetings expressing loyalty. The Raja of Sirmur has given 2,500lb. of tea, the Nawab of Loharu 100 camels, and the Prime Minister of Nepal 8,000 khukris for the Gurkhas serving in Europe. The above gifts are merely typical of scores of others.—Reuter.

Rewarding Indian Soldiers

London, December 11.—Reuter's Delhi correspondent states that for some years it has been the practice of the Government to reward deserving Indian military pensioners with grants of valuable land in the Punjab canal colonies whenever the extension of irrigated areas has been brought into cultivation considerable areas of land for which there has been keen competition.

Recently the Punjab Government, with the approval of the Government of India, have in the case of the latest colony decided to increase the allotment of 10,000 acres, which had been set aside for grants to Army pensioners, to 178,000 acres. These grants will be made at the close of the year, and, in addition to that part of 10,000 acres which will be given as rewards for service during the present war, an additional area of 75,000 acres will be specially reserved for this purpose, and distributed among Indians who distinguish themselves during the present campaign or their heirs.

This liberal policy will meet with the ardent approval in the Punjab, which is the best recruiting ground for the Indian Army.—Reuter.

The Holy Places

The following communiqué, issued by the Government of India on the 2nd ultimo, lays down the policy of His Majesty's Government in respect of the Holy Places:—

In view of the outbreak of war between Great Britain and Turkey, which to the regret of Great Britain has been brought about by the ill-advised, unprovoked and deliberate action of the Ottoman Government, His Excellency the Viceroy is authorised by His Majesty's Government to make the following public announcement in regard to the Holy Places of Arabia, including the Holy Shrines of Mesopotamia, and the Port of Jeddah, in order that there may be no misunderstanding on the part of His Majesty's most loyal Moslem subjects as to the attitude of His Majesty's Government in this war in which no question of a religious character is involved. These holy places and Jeddah will be immune from attack or molestation by the British Naval and Military forces so long as there is no interference with pilgrims from India to the holy places and shrines in question. At the request of His Majesty's Government the Governments of France and Russia have given them similar assurances.

Casualties

Heavy casualties among the officers of the Indian regiments at the front have been reported during the week (says *India* of the 4th ultimo). On Wednesday the list was particularly large. Twenty-four English officers were returned as killed, and one died of wounds, of whom five belonged to the 8th Gurkhas and six to the 2nd Gurkhas. Seven Indian officers, of whom five were Gurkhas, have also been killed, and one, a Sikh, has died of wounds; while twelve have been wounded, and three are missing. Thirteen English officers were reported wounded.

A Night Attack

The Times special correspondent sent news on November 20th of a daring night attack by Indians on a regiment of German soldiers from Wurtemburg, in a night reconnoitre their officer had discovered their disposition and strength. The French Algerian and Moroccan troops had heard that something was afoot and had obtained permission to take part. The crack of rifles showed that the Indians had accounted for the outposts; the German guns got into action, but the attacking party became silent in the sheltering. Thinking that they had been accounted for the enemy withdrew, but in a short time the Indians, Algerians and Moroccans, aided by some French guns, were fighting hand to hand and house to house in two villages, and the Wurtembergers were thrown back in disorder with a loss of 3,000 dead and wounded. Many prisoners were taken, continues the message, but the five hours' fight [illegible]. Six guns were captured. And the Allies had gained an [illegible].

Commander's Address to the Troops

The following is Sir James Willcocks' address to the Indian troops under his command, dated October 24th, issued when they were brought into the actual field of battle:—

Soldiers of the Indian Army Corps,

We have all read with pride the gracious message of His Majesty the King-Emperor to his troops from India.

On the eve of going into the field to join our British comrades who have covered themselves with glory in this great war, it is our firm resolve to prove ourselves worthy of the honour which has been conferred on us as representatives of the Army of India.

In a few days we shall be fighting as has never been our good fortune to fight before, and against enemies who have a long history.

But is their history as long as yours? You are the descendants of men who have been mighty rulers and great warriors for many centuries. You will never forget this. You will recall the glories of your race. Hindu and Mahomedan will be fighting side by side with British soldiers and our gallant French allies.

You will be helping to make history. You will be the first Indian soldiers of the King-Emperor who will

have the honour of showing in Europe that the sons of India have lost none of their ancient martial instincts, and are worthy of the confidence reposed in them.

In battle you will remember that your religions enjoin on you that to give your life doing your duty is your highest reward.

The eyes of your co-religionists and your fellow-countrymen are on you. From the [illegible] mountains, the banks of the Ganges and Indus, and the plains of Hindustan, they are eagerly waiting for the news of how their brethren conduct themselves when they meet the foe.

From mosques and temples their prayers are ascending to the God of all, and you will answer their hopes by the proofs of your valour.

You will fight for your King-Emperor and your faith, so that history will record the doings of India's sons, and your children will proudly tell of the deeds of their fathers.

"Worthy of All Praise"

A French officer contributes to the *Daily Telegraph* an article on "The Indian Troops in the Firing Line," and after giving vent to the enthusiasm which met the Indians on arrival he proceeds to give some interesting particulars of their experiences under fire and of the results of their reckless bravery; they are learning experience now. He declares that they have proved themselves worthy of all praise and confidence, and are now ready, instead of showing their courage by jumping up as soon as the enemy is seen and thus bringing his shells on to the spot, to lie for days and nights in a muddy ditch with rain pouring down. Truly the conditions of European warfare are new. "Anyhow, the Indians have made up their mind," says the French officer, "to go through the ordeal with unflinching tenacity. Each regiment walks at night into the trenches with as much order as if it had already fought in the battle of the Aisne."

The Indian Soldiers' Fund

The Indian Soldiers' Fund continues to do well (says *India* of the 13th ultimo). The total on Monday was £74,178; on Tuesday, it was £78,204; on Wednesday it was [illegible] and [illegible] the sum received had amounted to £82,332.

The latest subscriptions include £1,000 from the Burma Oil Company, £525 from the Bengal-Nagpur Railway Company, £500 from Sir Jacob Sassoon and Messrs. Brunner Mond and Co., £200 from Lord Crewe, £105 from Lord Elgin, £100 each from Lady Northcote, Sir William Cooper, C.I.E., and the [illegible] Railway Company.

An association called "The Eastern League," composed of Indian and English ladies, has been formed for making warm clothes and providing comforts for the Indian troops at the front. Work parties are now being organised to provide and make warm things on the lines laid down by the Central Committee of the Indian Soldiers' Fund, to whom the work of the league will be [illegible]. The [illegible] to work is great, but [illegible] the provision of material. Contributions may be sent to the hon. treasurer, Mrs. Beverley [illegible] Lodge, Watford, Herts, or to Lady [illegible], Bailey's Hotel, Gloucester Road, W.

The Times has published the following letter from Lieut.-Col. R. H. Sherman, I.M.S., officer in charge of the Indian Section of the Royal Victoria Hospital, Netley:—

There are now (November 7th) 432 wounded Indian soldiers in the Indian Section of the Royal Victoria Hospital at Netley. I have received [illegible] from the public who are anxious to send gifts to the wounded Indian soldiers as to what gifts would be most suitable. We have already received large numbers of [illegible] and cigarettes, and the following articles would be greatly appreciated:—Fresh and dried fruits of all descriptions, stationery, and envelopes. I feel sure that the public will make a generous response to this letter, and in this small way show their gratitude to these brave defenders of the Empire. All packages should be clearly addressed to the "Officer in Charge, Indian Section, Royal Victoria Hospital, Netley," sent carriage paid in boxes or crates, which need not be returned by us.

Moslem India Firmly Loyal

The process of passing resolutions affirming the complete loyalty of Moslems to the British cause goes steadily on throughout India (says the Calcutta correspondent of the *Morning Post*). It is no longer possible to attempt to mention even the more important of the societies which have passed unanimous resolutions [illegible].

Several illustrious names, however, appear among the ruling chiefs who are throwing all their influence on the side of the important work of convincing the less educated of the Mahomedan masses that the present is not a religious war and that no teaching of the Koran necessitates the shedding of Indian blood in favour of the clique which keeps the Sultan a prisoner. The Begum of Bhopal, one of the few Moslem rulers who has made the Haj or pilgrimage to the holy cities of Arabia, addressed a large gathering of her Sardars, officers, and people on the subject of the present crisis in the Mahomedan world. Her Highness attributed Turkey's action to the fact that Germany has by stratagem lured Ottoman statesmen from the straight path.

The Prince of Arcot, presiding over the Madras Presidency Moslem League, said that their loyalty was too deep rooted even to be shaken by political tornadoes. The Prince appealed to all leading Mussulmans of the various districts so to educate the masses as to prove that their loyalty stands above all suspicion. This is the form which Moslem activity is now everywhere taking.

The only possible danger arises from the ignorance of Moslems of the poorest classes who also might conceivably be moved by treacherous underground propaganda. There seems every reason to suppose that priests of every grade are doing the work of instruction loyally, and the British Government's guarantee of Jeddah, Mecca, and Medina being preserved from attack has assisted their work. There is, indeed, among some educated Moslem Indians a tendency positively to welcome the present upheaval on the ground that it may result in some change in sovereignty in Arabia. The want, persecution, and repression conducted by the Young Turks in Hedjaz and Yemen are recalled, and very plain speaking is heard as to [illegible] what [illegible] namely, the loyalty of the faithful, namely, provision of safe routes to Mecca and Medina.

Reports from the frontier indicate that the Moslems of the North-West are quiet, and it is this quarter which alone excites the slightest anxiety, if indeed, it is correct to use that expression at all.

The Labour Problem in India

That India as a whole is over-populated is an entirely mistaken idea (says *The Times*). Of its vast area of [illegible] less than 100 persons to the square mile, and there are great tracts of country with less than 50 persons to the square mile. In nearly two-thirds of the districts and States the number is less than 200, while in only about a quarter does it range between 200 and 500. There is [illegible] and it is seriously retarding the economic development of the country. A few weeks ago, presiding at the Annual [illegible], Mr. C. C. McLeod, [illegible] the

[illegible] industry owes its present prosperity, referred to this labour difficulty.

Shortage is [illegible] to [illegible] Assam [illegible] also in Bengal and Upper India, where [illegible] and [illegible] of [illegible] the [illegible] A [illegible] gradual capture of Indian industry indicates so that the want has been keenly felt at the mills and collieries and in transport work, and that this spring his firm alone "could easily have employed an extra 5,000 hands for these purposes, but they were not obtainable." It may be added that the [illegible] has not suddenly arisen, leaving the promoters of emigration to countries where the Indians are [illegible] without opportunity of knowing the facts. At a conference of the Indian and Ceylon Chambers of Commerce held so long ago as January, 1905, a resolution was passed asking for a Government Commission to investigate the inadequacy of labour for organised industries. Since then the difficulty has become more acute year by year.

The Duty of a Christian Citizen

Dr. Alfred Salter, a well-known social worker in Bermondsey and a Labour Party candidate, has written a striking statement on the duty of the Christian citizen. It appeared first in the *Labour Leader* (September 24th) and the *Friend* reprinted it as a Special Supplement (October 9). Here are some of its main points:

"Behind all human actions and motives there is a philosophy or creed, and behind all actions and motives that affect us deeply there is a religion," says Dr. Salter. "What a man thinks or does at times like these depends on what his religion is. Every man has a religion, though he may not know it.

"There are only two main religions in the world, though each of them has many forms. (1) The religion which trusts in the power and ultimate triumph of material forces—faith in materialism. (2) The religion which trusts in the power and ultimate triumph of spiritual forces—faith in God.

Powers that Fell

"Assyria, Babylon, Egypt, Persia, Rome, Spain were all mighty world powers that conquered by relying on material force. By each of these in turn the claims of love, of mercy, of brotherhood, of the sanctity of human life were treated with scorn as contemptible weaknesses, and the advocates of such claims were suppressed or laughed out of court. All these military empires in their day and generation were omnipotent. Nothing could stand against them. All have perished and gone—but the word of the Lord endureth for ever.

"My religion is the Christian religion. I may not understand or only partly understand it, but I must speak as I have been given light. I, in my bottommost heart I want to know what I should do under any given circumstances I must ask myself what is God's command on the subject and what would Christ do in my place. In the matter of this war I must try to picture to myself Christ as an Englishman, with England at war with Germany. The Germans have overrun France and Belgium, and [illegible] England [illegible] drop bombs on London. What am I to do? Am I to answer the Prime Minister's call, make myself proficient in arms, and hurry to the Continent to beat the Germans off?

"Look! Christ in khaki, out in France thrusting His bayonet into the body of a German workman. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] That picture is an impossible one, and we all know it.

"That settles the matter for me. I cannot [illegible] the one and be its [illegible] side, and I cannot, therefore, while acting with the [illegible] to help [illegible] what I [illegible] to be wrong [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

The Decision

"What is the result of such a policy? If I refuse to fight or support measures of defence, then I may get shot by the enemy as an act of war, or I may be shot by the authorities of my own State as guilty of treason. Very well. I say deliberately that I am prepared to be shot rather than kill a German peasant with whom I have no conceivable quarrel. I will do nothing to kill a foe, directly or indirectly, by my own hand or by proxy. So help me, God. Never. If the Socialists of Germany had felt able to take this line, there would have been no European War."

Congress and Colonies

In a leading article in a recent number of the Allahabad *Leader*, amongst the special reasons given for holding a session of the Indian National Congress this year is the following:

There is first the proposal of his Excellency the Viceroy regarding a reciprocity arrangement between India and the dominions. A time of war, it is true, is not a fit and proper occasion for the settlement of acute or chronic controversies, but as in respect of the problem of Indians and the defence of the country, so in respect of this subject of the relations between India and the self-governing dominions there will not be a more propitious time than the present for a strenuous endeavour to arrive at a just and an honourable settlement. For the demonstration of Indian loyalty has made a deep impression on the people of the dominions, whose soldiers are now comrades in arms of our soldiers on the field of battle, and it is very probable that the dishonouring notion that India is only peopled by 'coolies' not fit to be fraternised with has been abandoned in those parts of the Empire. Their mind must therefore be more receptive now than it was or will be to proposals for a settlement. Nor will India be always fortunate in her Viceroy and Governor-General as she is in Lord Hardinge in whom the qualities of the statesman and of the humanitarian are so excellently commingled. It will be a blunder if the Congress does not meet this year to consider his Excellency's well meant proposals.

We greatly regret that owing to serious ill-health, Mr Gandhi has been confined to bed for several days, and has practically been unable to carry on his work in England. We are glad, however, to know by the last mail that he had already been able to get out a little, and was hoping shortly to join those members of the Indian Ambulance Corps in England, including Mr. [illegible] who had already commenced work at [illegible] nursing the Indian wounded there. We sincerely hope that his complete recovery will be rapid.

Moosa Ebrahim Madhoo, an Indian immigrant, appealed at the Supreme Court last week, before the Judge President (the Hon. J. C. Dove Wilson), the Hon. Justice Broome, and the Hon. Justice Hathorn, against a decision of the Immigrants' Appeal Board. Mr. Michel appeared for the applicant and Mr. G. W. [illegible] The Board held that the Indian was not lawfully entitled to have a certificate of domicile, which had been [illegible] The Court dismissed the appeal, without hearing the Attorney-General for the defence.—*Natal Advertiser*.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 51—Vol. XII. WEDNESDAY, DECEMBER 23RD, 1914. Registered at the G.P.O. as a Newspaper Price Threepence

OFFENSIVE REGULATIONS

IN connection with the protest recently made against the Bazaar regulations of Boksburg the Chairman of the British Indian Association has addressed the following letter to the Acting Secretary for the Interior, Pretoria:—

SIR,—In the *Transvaal Provincial Gazette* of the 27th February last there appeared a series of Regulations in connection with the conduct of the Asiatic Bazaar in the Boksburg Municipality.

2. So far as my Association is aware these Regulations were not published in the *Union Gazette*, though their subject matter was, strictly speaking, not Municipal, dealing as it did with affairs specially affecting the Indian community, and as such reserved to be dealt with by the Governor-General-in-Council in terms of section 147 of the South Africa Act, presumably as Union and not as Provincial matters.

3. Moreover at the time of the publication of these Regulations, the attention of the community represented by my Association was wholly occupied by interests of vital importance to its welfare, and, as a consequence, its attention was not particularly drawn to them, and therefore my Association did not communicate with you thereon.

4. I beg respectfully to refer to sections 3 (the Registrar of Asiatics is a Union and not a Provincial officer), 4, 19, and 23 of these Regulations to indicate that your Department, as representing the Union Government, and not the Provincial Administration, is any term as the final court of appeal on the question of policy, and to explain why my Association ventures especially to address you on the subject now.

5. My Association's attention was directed to these Regulations for the first time about three months ago, when certain Indians in the Boksburg Bazaar were arrested and charged with breach of section 26 thereof, and it considered the matter to be so important, that it noted an appeal to the Supreme Court against the Magistrate's decision, which appeal was decided on the 14th instant, adversely to the Appellant. Until the decision of the Court was made known my Association did not desire to communicate with you on the subject. Hence the further delay.

6. Still more recently the Germiston Municipality has advertised for objections to similar regulations, with certain modifications, which, it is understood, the Municipality desires to enforce in its Asiatic Bazaar, and I beg to append hereto, for consideration at its inception, a copy of my Association's letter of objection addressed in duplicate to the Municipality and the Administrator of the Transvaal thereupon. It should be noted that the objections contained therein are lodged against the regulations *as it is proposed to modify or amend them*.

7. My Association desires to make it quite clear that, in offering these remarks, it has no objection whatever to reasonable sanitary and police supervision in an Asiatic Bazaar, and it will be observed that the objections raised are not, with one exception, to any sanitary regulation *per se*. But, in my Association's humble estimation, these regulations and proposed regulations, go far beyond mere sanitary precautions or ordinary police supervision.

8. For all practical purposes, an autocrat is set up in these Locations, who is endowed with most extensive powers of control, such as might be bestowed upon him with some degree of reason were the section of the population affected barbaric in its habits, or lawless in its conduct.

9. These reasons, however, can never justly be said to apply to the Indian community which, generally speaking, enjoys a high reputation for lawabidingness, and, I venture to think, its historic civilisation is very far indeed removed from barbarism.

10. It has, for very many years, been the main occupation of my Association—and a very unpleasant and anxious one—to make it plain to the general public that legislation affecting Indians here, as though they were a lawless and a barbarous people, deserving of specially restrictive treatment, would never be tolerated by the Indian community, and I humbly beg to remind you that suspicion that their degradation to this level was the hidden and perhaps unrealised object of the legislation directed against them was one of the most potent influences that induced them to enter upon and persist in the long and bitter struggle that has so recently and in such auspicious circumstances been concluded.

11. My Association respectfully represents that the whole tenour of these regulations as in force in Boksburg and as now proposed for Germiston, is such as must deeply to offend the susceptibilities of self-respecting Indians, and in so saying, I am not forgetting that certain ignorant members of the Indian community have apparently acquiesced in their enforcement. But it must be perfectly well understood by the Government that no community can permit itself to be judged by the action of its more backward members, nor can it allow itself to be bound by them.

12. Additional force is lent to these objections by two further considerations. The first is that, at the time, when, after dispute and agitation, and after great loss, too, the local Indians were induced to remove from the old Locations to the new, at Boksburg and Germiston, it was on the clear understanding that their position was to be no worse than it was before. The second is that they were informed that the locations would be administered as at Pretoria. It is evident that if the present regulations are allowed to remain in force, an evil precedent, so far as the Indian community is concerned, will be set for imitation throughout the Transvaal and perhaps in other Provinces of the Union, with the result that, in each town, a petty tyrant will be set up, practically irresponsible to anybody and enabled, in the circumstances so created, to render the life of any Indian who there makes himself obnoxious

[illegible] to his [illegible], whether reasonable or not, as [illegible] to [illegible] from one Location and prevent his entry into another; whilst a [illegible] in the Indian [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] the [illegible] and the [illegible] of [illegible] in the European community.

13. It cannot be said that the Indian population is to-day more addicted to crime than it has been in the past, and if, for so many years, it has been found possible to do without such regulations as those under review, it does not appear clear to my Association why the present time, when it is generally desired that the two sections of the community shall live together in friendliness and mutual respect and confidence, should be chosen to elaborate a system of control worthier perhaps, of the earlier day of distrust, suspicion, and contempt, but hardly in accord with the new spirit prevailing. The ordinary powers of the police, and the [illegible] these regulations, to which my Association offers no objection whatever, of which it entirely approves, and which it will endeavour to assist in enforcing to the best of its power, should suffice today for the control and supervision of an Asiatic Bazaar in the Transvaal.

14. For these reasons, my Association respectfully urges the early repeal of the particular regulations to which objection has been taken, so far as Boksburg is concerned, and the suspension of the proposed regulations for Germiston until they have been similarly revised.

Indian Field Ambulance Corps

A London correspondent of the *Bombay Chronicle* gives the following account of the Indian Field Ambulance Corps and its outing into camp:—

Our offer was responded to by the India Office with the remark that we were not in a position to shoulder the gun. True none of us was ever a soldier and none of us had come down here to learn the art of war. Most of us are here to study for the Bar, many for medicine and a few for the Engineering and Civil Service examinations. However in response to our appeal, through Mr. Gandhi we were put under Mr. James Cantlie to learn the art of healing wounds if not of inflicting wounds. We passed through the emergency course of "first aid" and elementary hygiene. Now [illegible] the Commanding Officer appointed by the War Office. On Saturday the 3rd October, Col. Baker with his two lieutenants took us into camp at Eastcote where a sports field was very kindly placed at our disposal by Mr. E. [illegible] ground were lent by Mr. Haywood. We left Baker Street at [illegible] and reached Eastcote at 11 [illegible]. It is only 12½ miles away from London. There is nothing particular to mention regarding our journey. On our halt in the field Col. Baker addressed us on the subject of diet. It was really a psychological moment for us. Many of us are staunch vegetarians, many only mutton eaters, many neither, and beef, and many mutton, [illegible] and beef eaters. To simplify our commissariat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] important to know that every company has a person who is able to cook palatably well. At about 1 o'clock one of the Lieutenants taking one Company instructed us how to pitch a tent. Then the command was given "fetch the tents," all the men of the companies marched and fetched them [illegible] [illegible]. Then we were ordered "Pitch Tents." It was exceedingly interesting to observe how cheerily and patiently every one of us was able to raise the tents within ten minutes, although as one Lieutenant informed us, the standard time is 20 minutes. At 1.30 we were whistled to lunch. Many of us surely must have missed the dainty dishes and many of us must have felt the absence of the curries or *Pilaus* of the Indian Restaurants at Harcourt Lane or Leicester Square. If any one who has no idea of India and its people were to glance at our victuals he would have concluded unhesitatingly that the Indians are fond of sandwiches. Most of us were provided with packets full of them by our kindly landladies. Besides a great many of us had chocolates, pastry and lemon drops. The most remarkable lunch was brought by Mr. Gandhi. It consisted of assorted fruits of superfine quality and nuts of different kinds. A crowd of us was attracted by the very appearance of it and stepped very slowly towards Mr. Gandhi with smiles and questioning looks to participate in the dessert of the Garden of Eden which Mr. Gandhi considerately offered. At 2.15, we were commanded to strike tents which we did within five minutes but the military standards demanded [illegible] seconds. There was indeed sweet concord [illegible] harmony when we used the mallets in pitching and striking tents. The sports ground was metamorphosed into an actual camp. Was it not sad for the distant onlooker to see the field deprived of its white ornaments within such a short time? From 3 to 5 we drilled on the uneven field which was next to our camping ground. At 6.15 we were once more at Eastcote Station which we left by the Metropolitan Electric Railway at 6.22. In the train we had a jolly time. "*Sare jahan se achha Hindustan hamara*"—the free translation would be "East and West, our India is best,"—was sung in enthusiastically loud chorus.

Boksburg Bazaar Case

In the Transvaal Provincial Division of the Supreme Court, before the Hon. Justice Wessels, Mason, and Gregorowski, the case of *Akagu Lala v. Boksburg Municipality* was heard. This was an appeal against a conviction by the Magistrate at Boksburg.

The accused was charged with contravening Clause 26 of the Boksburg Municipality Asiatic Bazaar Regulations in that on September 9 last, at the Asiatic Bazaar, the accused, being a male person over the age of 16 years, and not being the registered lessee of a lot did wrongfully reside on Stand 244 there situate without having first received from the Inspector a permit to do so. He was found guilty and sentenced to a fine of £2.

The accused appealed against this conviction on the following grounds: (a) Section 25 of the Asiatic Bazaar Regulations, purporting to be framed under Section 12 (1) of Ordinance 17 of 1905, is ultra vires of the Ordinance; (b) that the permit purporting to be issued in virtue of the provisions of the said [illegible] [illegible] aforesaid Regulations; (c) that Section 26 of the [illegible].

Mr. F. Mullin appeared for the appellant; Mr. [illegible] for the Municipality.

The Court held that the section under which the accused was charged was not ultra vires, and dismissed the appeal and confirmed the conviction and sentence.—*Transvaal Leader*.

From the Editor's Chair

LOCATIONS

We publish elsewhere correspondence between the Transvaal British Indian Association and the Government, on the subject of recent and proposed regulations affecting Indian Locations in certain Transvaal towns, and we also publish a brief report of a test-case decided last week in the Transvaal Provincial Division of the Supreme Court with reference to one of the Boksburg Regulations. It would seem, from the Court's decision, that the Municipality is within its legal rights in making permission to reside in the Location dependent upon the furnishing of information that it is on other grounds undesirable to exact. We understand that, had the particular case been dealt with under the second part of the section in question, that part would probably have been held to be ultra vires of the parent Ordinance. Clearly, the present situation is unsatisfactory in the extreme, and we welcome the powerful representation that has now been addressed on the general question by the British Indian Association. There is no doubt that the reactionary precedent set by Boksburg will, if allowed to remain, go far to deprive the Indian community of many of the advantages secured by it as result of the Passive Resistance Struggle. We appreciate and cordially endorse the Association's statement that it has no objection whatever to and will endeavour to co-operate in the enforcement of reasonable sanitary by-laws or of the ordinary operation of police regulations that are applicable generally, but to single out and segregate Asiatics for special treatment as if they were a barbarous people, and then to enforce against them specially rigorous by-laws of a particularly offensive character, whereby they are in fact handed over to a number of Dogberries, is a position that cannot be contemplated with equanimity by the Indian community. We trust that the Association's representations will be received and dealt with in a friendly spirit by the Government. This is no time for further dispute; on the contrary, all Indians would desire to co-operate with them or with the Municipal authorities, in every possible way, but such co-operation can only be successful if both parties respect each other's feelings.

EN ROUTE FOR INDIA

We have received cable information that Mr. and Mrs. Gandhi left London for India on the 19th instant. We learn that, whilst undertaking the heavy work of organising the Indian Ambulance Corps amongst members of the Indian community resident in England in the face of great difficulties, Mr. Gandhi, who had acted as Chairman, overtaxed his strength, weakened as his bodily frame already was from the effects of the severe self-restraint that he had imposed upon himself during the recent phase of the Passive Resistance campaign. The result was that, for some time, he was practically incapacitated for work, and those who realise his tremendous will-power and energy, will understand how serious his illness must have been. We are now informed that he has been suffering from a severe attack of pleurisy. Mrs. Gandhi also has not yet regained full strength after her long illness. Both, we are happy to say, are now convalescent, but it would seem that their illnesses have made it impossible for them to remain in England, and undergo the rigours of the winter there. They have therefore decided to return immediately to the more genial climatic conditions of the Motherland. The illnesses may, perhaps, be a blessing in disguise, for it is uncertain how long otherwise Mr. Gandhi might have felt it his duty to remain in England, in spite of his intense desire to return to India. We earnestly hope that the sea-voyage will have recuperated the strength of both Mr. and Mrs. Gandhi and that by the time they reach home, they will have been quite restored to health.

LICENCE

Hitherto we have understood that the function of the Licensing Officer in Natal was to decide, according to law, upon the issue or refusal of licences to trade, and that this function ceased when the decision had been come to. It would, however, appear that they include the peripatetic addressing of meetings, in circumstances that are as obscure as they are suspicious, with the avowed object of inducing Indians to contribute to a "fund" that has, so far as we are aware, no official sanction, either from the Government or from the Indian community through its recognised representatives. He even uses Government stationery and the official franking stamp for the purpose of conveying his requests to us through the post, in his capacity as treasurer of this "fund." We were not previously aware that this official had so much time upon his hands that he was able to spare some to travel from place to place on business unconnected with his department, or that he was privileged to deal with such business at the expense of the tax-payers of this country, and it would be interesting to know from what source his travelling expenses for this purpose are derived. We trust that, during the next session of Parliament, an effort will be made either to fill up this energetic officer's spare official time with useful official work, or to secure the reduction of his salary to a figure commensurate with the value to the public of the work that he apparently can so easily perform in part of the time at his disposal.

We do not know in what way the situation has been represented to the Minister for the Interior. But our suspicions are very naturally aroused at finding the services of a local officer, such as one having powers to issue or refuse a licence to trade, sought after with the object of extracting contributions to a fund that has never received recognition from any responsible Indian source. We will not go so far as to say that, if this pressure had not been exerted, the contributors would not have sent in their donations to one or other of the recognised funds already in existence, but the whole procedure unpleasantly suggests possible hopes of favours to come, on the one part, and, on the other, a characteristic attempt on the part of a petty official, dressed in a little brief authority, to intrude upon the domestic affairs of a community occupying the peculiar position of the Indian population here. Why the Licensing Officer? Why not the Principal Immigration Officer or the head of the C.I.D. or some other minor official? We deem it a matter of disgrace and humiliation that any members of the Indian community, even though not having a representative capacity, should have themselves [illegible] the interest organisation of their own community. [illegible] South African Indians were able to hold their heads high, but it was reserved for some Natal Indians, unable for long to retain an upright position, to revert to their original posture of the bent back at the genuflexion. We again strongly urge, as a measure of communal self-respect, that Indians should have nothing whatever to do with this extraordinary "fund," or with any officer of Government, except on matters coming within the ordinary scope of his department.

Indians and the War

Their Majesties the King and Queen (says *India* of the 20th ultimo,) motored down to Brockenhurst, in the New Forest, on Tuesday, in order to inspect the Balmer Lawn, Forest Park and Morant War Hospitals, where some 2,050 Indian wounded are now being accommodated. Four hours were spent among the men. The King spoke in Hindustani to a number of the patients, and the Queen, who took much interest in the hospital arrangements, promised to send a further supply of warm clothing and "comforts."

More Troops

The Times correspondent at Marseilles announced the arrival there of a fresh contingent of Indian troops on November 7th. These included "Lancers, Hussars Dragoon Guards, Royal Field Artillery, Bengal sowars, and Sikhs, with Jacob's Horse of the death's-head badge, and many more besides." It is added that "Saturday's and Sunday's landing represented the freight of 11 out of the 42 ships that steamed together out of Bombay in October" and that "17 more were due to arrive within the next 48 hours."

A Night Raid by the Pathans

In an undated despatch from "North-Eastern France," Mr. J. B. Hudson, of the Central News, tells the following story of a night raid by the Pathans:—

A considerable concentration of German forces was noticed on Thursday afternoon in front of the British trenches at a point south of Ypres. Later in the afternoon it began to rain heavily, and the rain continued to fall as the night darkened. British troops in the trenches, knowing of the massing of the enemy, were keenly on the alert amidst the most depressing circumstances, and none were allowed the comfort of a sleep.

But, as unknown to them, behind a thin line of trees some short distance to the rear, there silently gathered together many hundreds of figures, which by reason of their lithe, gliding movements and their practical invisibility might have passed for a mysterious aggregation of spirits from some other sphere. Not a word was uttered and such orders as were issued seemed to pass down the long lines as the wind whispers through the grass.

Shortly afterwards a score of these grey figures detached themselves from the larger body and stealthily, like Red Indians on the trail in an enemy's country, moved up to and beyond the advanced line of the British trenches. Down these, under the breath, was passed the word, "The Indians are going out," and the already alert Tommies craned their heads forward into the misty night to watch events.

The score of ghostly figures suddenly disappeared from their view and, python-like, crawled noiselessly to the first German trench. Here were the German look-out men. What happened there exactly is not known. There was no shout or sudden cry, but in a few minutes the British soldiers saw one of the [illegible] [illegible] back to his [illegible] [illegible] the hundreds [illegible] the trenches [illegible] the advanced party [illegible] in the direction of the German lines.

For five minutes there was perfect quiet. Then came a few shots, followed by a wild splutter of musketry, intermingled with cries and groans. Three or four light-balls were thrown in the air and by their means the British troops [illegible] yards to their front, [illegible] the [illegible] of the [illegible] Indians at [illegible] work. For ten minutes they [illegible] the half-awake and [illegible] Germans, who had [illegible] under the [illegible] on the night [illegible] the [illegible].

The score of Pathans who had gone out in advance had creeping stole [illegible] German pickets, and the main body had thus been enabled to get right amidst the sleeping foe unchallenged. The slaughter was terrible and only ended when the Germans, thoroughly aroused to their peril, bolted and ran. Then their swarthy assailants, glutted with their night's work, came back briskly, but just as silently, to their original post.

The threatened German attack had been turned into a bloody defeat. For hours afterwards the furious Germans poured a hail of shrapnel and shell into our trenches, in the hope of obtaining some revenge for their terrible punishment, but without dispelling from the British soldiers' faces the contented smile as they remembered the fleeting scene of bloodshed lit up by the German fire-balls.

In the Centre of a Furnace

Writing from Paris, a correspondent of the *Daily Telegraph* says:—

The Indian troops have not been the least severely tried, nor have they proved the least indomitable. They were thrown into the centre of a furnace, as it were. During eight days of battle they suffered, without flinching, losses that were sometimes enormous. There was a company of engineers, too, which in the very first engagement lost all its officers and 60 per cent. of its effectives. This was no doubt an exceptional case, but their trial was no less severe than that of other sections of the Army, and not for an instant did their commander fear the least flinching on their part. If our Allies, in sending to the front these Indian troops, wished to make an experiment, that experiment has already given decisive results.

"The Ubiquitous Indian Soldier"

Under the above heading *India* of the 20th ultimo has the following editorial:—

Telegrams and casualty lists during the week have alike borne eloquent testimony to the good work that is being done by the Indian soldier in almost every quarter of the globe. Although that personal note, for which all India is calling, is still lacking from the official communications, we have been enabled to catch a glimpse or two of his prowess in France, in East Africa, in the Persian Gulf. Eye-witnesses have spoken of the intrepidity of the British and the Sikhs at the storming of Tsing-tau. "They were always ready to undertake the severest work." We have it also from Mr. Roberts that they are in Egypt, waiting for the opportunity, which cannot be long in coming, of rendering as excellent an account of themselves there.

It is a fine addition that is being made to the glorious records of the past, and we are especially glad to find that the old Madras and Bombay Armies are being called upon to do their share and are doing it well. From the two lists of casualties in East Africa which have been published, we learn that since, if not four, Madras regiments and two Bombay regiments have been engaged. The 61st Pioneers, the 63rd Palamcottah Light Infantry, the 64th Pioneers and the 83rd Wallajahbad Light Infantry are all historic regiments and are still recruited in the Madras Presidency. Self-sufficient critics in Northern India have from time to time discovered a sorry kind of amusement in depreciating the martial spirit of the South. Clive and Coote and Stringer Lawrence knew better; and their judgment stands confirmed by the history that is being written to-day. Nor does Western India lag behind. The 10th Grenadiers is one of the most famous units of the old Bombay Army. It is in East Africa, along with the 98th Infantry, which once formed part of the Hyderabad contingent, and is striving in generous emulation with the 13th Rajputs. In this field of warfare also we come across the first traces of participation by the Imperial Service troops. The Indian colonel of the 3rd Kashmir Rifles has been wounded, and still more significant, the casualty list records the name of Second Lieutenant

[illegible] Singh, of the 13th Rajputs, among the [illegible]. This is the first occasion upon which an Indian holding a British commission has figured in the roll of honour.

If we turn to the Persian Gulf, and study the India Office communiqué on the subject of the capture of Fao, we [illegible] fighting side by side with the 20th Punjabis. On the Red Sea littoral, equally good work has been done by Indian soldiers. Two battalions, of which we should like to know more, have carried out, with the help of H.M.S. *Duke of Edinburgh*, a successful coup against the Turkish fort on the Sheikh Said peninsula which stands opposite the island of Perim and commands the narrow straits of Bab-El-Mandeb.

Of the troops in France, we continue to hear that all men have combined to praise them. A French officer has written in terms of unstinted admiration of their striking devotion to their British officers and their utter contempt for death. They have had to be told not to expose their lives needlessly by walking out of the trenches; but their spirit, like that of the brave Belgians, is unconquerable. "Never mind the number of killed," they say, "so long as the honour of the regiment is safe."

In a message to the Viceroy which was issued as a communiqué from Simla on October 15th, Lord Crewe pays a well-deserved tribute to the work that has been accomplished. The Indian soldier of to-day, he says, while retaining every whit of the primitive warlike virtue and simple devotion which carried our arms from Kabul to Kandahar, is a man of the world and very much a soldier of the Empire. He has amply made good that claim during the past few weeks, and intends to give still further proofs of the right of his people to full and free comradeship with all other subjects of the King-Emperor.

Lord Crewe's Message to the Viceroy

The following is the text of a message received by the Viceroy from the Secretary of State for India and issued in a communiqué from Simla on October 15th. Lord Crewe telegraphed:—

For obvious reasons it is impossible to give any details of the number of Indian troops who have already landed in France or of their subsequent movements. It must be sufficient for the present to record the fact that they have had a more than cordial welcome from the impressionable and warm-blooded population who have evidenced unbounded interest in this magnificent portion of the fighting strength of the British Empire, of whom they have hitherto practically known nothing.

The troops met with an ovation on marching through the city en route to various well-situated camps, where the arrangements which have been made in conjunction with the French authorities have conduced to the comfort and efficiency of the men in every respect. Both men and animals appear fit and in good, hard condition after their voyage. Casualties en route were limited to a [illegible].

To judge from the comments of the local Press, the whole appearance, bearing, and especially the equipment of our Indian troops is a revelation to the French. While having every reason to believe implicitly in the courage and efficiency of their African troops, of whom there are constant drafts to be seen here, our Allies are ready to admit that, in view of their other numerous military preoccupations, they have not [illegible] their African [illegible] and [illegible] as that which they now see arriving here from India.

The [illegible] has been excellent. Those who [illegible] not evincing wonder or even consternation at their novel surroundings. This is, of course, ignorance of the leaven that has been working among our men since the days when China and South Africa threw open to them the comradeship in arms of the Empire overseas. The Indian soldier of to-day, while retaining every whit of the primitive warlike virtue and simple soldierly devotion that carried our arms to Kabul and Kandahar, is a man of the world and very much a soldier of the Empire.

The Man Who Disobeyed

A corporal in the King's Own Scottish Borderers, who is in hospital at Dublin, pays fine tribute to the Indian troops:—

For all their colour (he says), the Indians are as "white" as they make them in this world. It is an honour to fight with them.

After their first fight some of their wounded were lying out under heavy fire. It was a critical moment for us, and there were strict orders that no man was to leave the trenches. In spite of that, one of the Indians collected some chapatties and rushed out under fire to give them to wounded men of his own village who were there. He came back without a scratch, although he was under fire all the time. The queer thing was that the man, who had faced death from German bullets and shells without quailing, was frightened out of his life at the thought of what would happen to him for disobeying orders on the field of battle. I suppose they will have to do something for him, but if the men who saw the deed had to decide he would get a Victoria Cross.

A Visit to Netley Hospital

I had the interesting experience a few days ago (writes the London correspondent of the *Amrita Bazar Patrika*) of paying a visit to Netley Hospital to see the wounded Indian soldiers. I found them particularly cheerful and evidently pleased with their surroundings and the care that is being bestowed upon them. It was very pleasant, on arrival, to see so many of them enjoying the sunshine out of doors and amusing themselves in the beautiful grounds of the Hospital, which lead down to the water's edge—the great highway by which the ships pass up to Southampton. The great majority of the 470 Indian soldiers in hospital are suffering from more or less serious wounds in the left hand and arm, as, lifting their rifles higher above the trenches than do their companions in arms, they have been hit by bullets and shrapnel. Some now have lost several fingers, others the entire hand, but those who have recovered were eager to show how well they were able to use their hands. A few were wounded by shrapnel in the leg, and one told us that he was almost buried under the earth which a bursting shell scattered in all directions; his leg was strained in the process of getting him free. He was most cheerful and hopeful as to speedy recovery. The worst cases were in bed, and perhaps the worst of all those we saw was a Gurkha, who had been nearly shattered by shell fire. The patience and fortitude of all impressed me very deeply. Life is made as cheerful as possible for them; as the wards are large fires, those who are able to be up sit round and play cards, or read the newspapers—if they understand English—and make tea in their special way. All wear the long coat and trousers in blue flannel of the British military hospitals, and are grateful for warm garments. No one complained of hardships at the front, but their sufferings from the intense cold must have been severe.

The Indian Volunteers are doing splendid service in nursing their men; they are appointed to the different wards and are responsible for the condition of the ward as well as of the patients. They are kept very busy during the long hours of duty, but the cheerfulness with which the young men have taken up this unaccustomed work is beyond all praise; they are winning praise, too, for the way in which they discharge their duties.

The Indian Soldiers Fund

The total of the Indian Soldiers Fund, organised by the Order of St. John in conjunction to provide comforts for the Indian [illegible] being clothing and comforts for the Indian groups at the front had risen on Tuesday last (December 1st) to £86,809; and yesterday (Thursday) it stood at £88,354, says *India* of the 20th ultimo.

Subscriptions are coming in from all quarters. An officer on H.M. submarine C12 has sent £10; and the following letter, written in a child's large round characters between ruled lines, has come from Dean House, Triangle, near Halifax:—"Dear Lord Roberts, —I am sending some of my pocket-money for the Indians, half-a-crown. I do like hearing about them. I think they are so brave.—From [illegible] C[illegible]."

Among the latest donations of money are the following:—£300 from Sir H. Seymour King (for a motor ambulance), £261 10s. from the Irrawaddy Flotilla Company, £250 from Lords Jack and Messrs. Whiteaway, Laidlaw and Co., £220 from the Drapers' Company, £200 from Mr H. G. Tetley and Messrs. James Finlay and Co., £105 from the East India Coal Company, the Bengal and North-Western Railway Company, and Messrs. Taylor Brothers and Co., £100 from the Countess of Suffolk, Sir Robert Ludlow, and the Marylebone Cricket Club, and £50 10s. from the Rohilkhand and Kumaon Railway Company.

The National Indian Association has sent to the fund's warehouse parcels containing 365 garments, following upon an earlier consignment of 1,001 garments. Other gifts received have been 530 garments collected by Mrs. F. Manners Smith for the 3rd Gurkha Rifles, two consignments of 670 and 317 garments from Lady Willcocks, 271 garments from Lady Swayne, 3,940 garments in successive consignments from Lady Londesborough, five parcels containing 297 garments, cigarettes, and chocolates from the Eastern Work League, and 140 flannel vests, the gift of women readers of the *Sheffield Daily Independent*.

Handloom Weaving in India

Commissioner Booth Tucker of the Salvation Army writing in *India* on "England's Duty to India's 'Unemployed,'" says:—

Perhaps the most difficult task is that of finding remunerative work for thousands of people, and of marketing the goods when they have been produced. With this in view the following amongst other industries have been successfully established.

One of our officers has invented a fast hand-loom, of which about a thousand have been sold in all parts of India. Numerous gold and silver medals have been won at exhibitions in competition with every other kind of hand-loom, European, Japanese and Indian. About twenty weaving and weaving schools have been established, where weavers and others are taught the best and most up-to-date methods of hand-loom weaving and warping in cotton, wool and silk. Looms, weaving masters and accessories have been supplied to Government schools, missions, private individuals and jails. Where so desired we have helped the weavers to market the goods they produce, besides obtaining for them considerable orders. The looms and warping machines have been manufactured by ourselves, so as to ensure good materials and uniformity of design, constant improvements being introduced as the result of our experience. By such methods a new impetus has been given to the hand-loom industry, [illegible] has [illegible] through [illegible] of [illegible] in the [illegible] and of weaving [illegible] the [illegible] have been obtained at salaries ranging from Rs. [illegible]. Looms have been supplied to Ceylon, Straits Settlements, British East Africa, [illegible] and Egypt. We are now supplying a weaving and silk enterprise in Rhodesia.

Mr. Gandhi Sails for India

We have received a cablegram stating that Mr. and Mrs. Gandhi were to sail for India on Saturday last.

London, December 18th.—Mr. Gandhi is going to India to-morrow.

In the course of an interview with Reuter, the Indian leader emphasised that the settlement made in South Africa was a most happy thing for the Indians, who were rallying to the Government in the time of the great crisis. He had, he said, the most pleasant recollections of his last interviews with General Botha and General Smuts.

Mr. Gandhi paid a tribute to the Union Government for taking into account Indian feelings, even in small matters, and he was glad to be able to announce this to India.

A farewell reception in honour of Mr. Gandhi was given to-night, when he and his family were garlanded and cheered.

Mr. C. H. Roberts, Parliamentary Under-Secretary for the India Office, congratulated Mr. Gandhi upon his great work in South Africa and also his ambulance movement.

Miss Olive Schreiner paid a tribute to Mr. Gandhi, referring to him as one of the teachers of our age in the fight for political freedom.

Mr. Gandhi replied that he hoped to be able to return to England when his health was restored and continue his ambulance work.—Reuter.

The Secretaries of the Natal Indian Association inform us that Mr Jogi Fakir, of Johannesburg, sent five shillings for the relief of the Indian, named Nadiey and his family, about whom we appealed to our readers for assistance some time ago. This was the only subscription received. The Protector gave the man £[illegible] from the funds in his possession and his employer contributed £1.

We are glad to learn that Mr. C. F. Andrews, who has been very ill, is now out and about again. He had a break-down in September owing to the great mental strain he has been through. We are thankful to say that, under the care of Sir James Roberts, I.M.S., surgeon to the Viceroy, he has now recovered.

We learn from the Bombay papers that the Hon. Mr Gokhale arrived there from England on the 15th November. He stayed for a few hours in Bombay the guest of Mr. Petit, and left for Poona the same evening. Mr Gokhale's health seems to have much improved, but he had to leave England owing to the severe weather. He will stay in Poona till the end of December and will return to London for a short time in April in connection with the Indian Civil Service Commission which will then conclude its sittings.

Some months ago a case was brought to our notice [illegible] of [illegible] a labourer, his wife and son, residents of Sholapur, being induced to go to Ceylon by an emigration agent, and being unable to get away from there when they found the conditions were not what they had been led to expect. The Government of India have now issued an Order [illegible] to the [illegible] Bombay Government, [illegible] restricting recruitment for the Ceylon Government [illegible] to the [illegible] of [illegible] and Ramnad. The Order lays down stringent rules for the inspection of the recruits before emigration, which we trust will reduce fraud to a minimum. [illegible] of [illegible] labour.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal.

Indian Opinion

PUBLISHED WEEKLY IN ENGLISH AND GUJARATI

No. 51—Vol. XII. Wednesday, December 30th, 1914. [illegible]

LORD CURZON'S APPEAL

[illegible]

Mr. Sanghavee Honoured

The following is the text of the address presented by the Gujarati Hindu Community of Durban to Mr. Sanghavee [illegible] previous to his departure for India last week: —

To Thakurji Jethabhai Sanghavee, Esquire, Durban
Dear Sir,

We, the undersigned members of the Gujarati Hindoo Community, take this opportunity of tendering to you this farewell address on the eve of your departure for India.

We have not the words to express to you our grati[illegible] [illegible] Community without any personal reward.

We have great pleasure in placing on record your valuable services in connection with the originating of the Devali Festival and its successful observance and equally [illegible] the establishing of the Hindoo Sanskrit [illegible]

Your absence from this Country will be greatly missed by our Community and will be difficult to [illegible]

We wish you a prosperous and healthful voyage and pray God that you meet your near and dear ones in our Motherland and enjoy the best fruits of your life.

Our "Golden Number"

The *Transvaal Leader* has the following review as a leading article, of the Passive Resistance Souvenir: —

INDIAN OPINION has published an elaborate souvenir of the Indian passive resistance movement in South Africa, in the form of a "golden number." This is a most interesting record of the events, extending over nearly eight years, which arose out of the contention by British Indians in the Union that unnecessarily repressive legislation was being applied against them and their countrymen. The printing and illustrations are excellent, but the spirit of moderation in which the letterpress is written is the most remarkable thing about the publication. There is the natural gratification at the steadfastness displayed by Mr. Gandhi and his colleagues and followers and a conviction that what they contended for was an honourable deal, but there is no extravagance or bombast. A great deal of the narrative, as was inevitable, centres upon the personality of Mr. Gandhi, who, by the way, is at present in London, where he [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] will with patience [illegible] the problem, even the [illegible] equally [illegible] [illegible] on to a solution. The [illegible] population has not yet been [illegible], but it is not extravagant to [illegible] that the world-wide experience which is [illegible] the aspect of questions [illegible] [illegible] [illegible] the opening of new possibilities for British Indians in [illegible], such as to free the Union from their own [illegible] apprehensions regarding the [illegible] [illegible] [illegible]

"East Rand Express"

One of the most valuable contributions to the literature of the Asiatic movement in South Africa that we have yet seen (says the *Express*) is "The Golden Number of INDIAN OPINION," [illegible] [illegible] Phoenix Press. It is [illegible] [illegible] from a typographical standpoint, is printed in English and two or three Asiatic languages, and lavishly illustrated. The special object of the publication is to celebrate the passing of the legislation which, for the time being at least, has ended the Asiatic controversy, and to pay a tribute to Mr. Gandhi's efforts in that connection. For ourselves we have always regarded the struggle as economic rather than racial, and our chief regret has been that the fortune of war made us opponents to fight Mr. Gandhi's schemes in the South, because we have always held and still hold, that South Africa can never be a country in which a great white population can exist if Asiatics are encouraged. The rise of the Asiatic means the fall of the European. Mr. Gandhi, a true Indian patriot naturally fought for his own countrymen, and what is more fought in a way which elicited the admiration even of his bitterest opponents. It is only fitting that his great battle should be the subject of a souvenir. The pity of it is that economic circumstances should force the two races into conflict, for we feel sure the question is not finally settled. The best solution would undoubtedly be to give the Asiatics either British East Africa or what is now German East Africa as a colony of their own, and allow all South African Asiatics to journey thither. This would do away once for all with the [illegible] of further trouble between Europeans and Asiatics in the Union.

Good Wishes to Mr. Chaplin

Mr. Cachalia, the Chairman of the British Indian Association, addressed the following letter, dated the 19th instant, to Mr. F. D. P. Chaplin, Johannesburg:

"On the eve of your departure for Rhodesia to take up an important position under the Crown, my Association desires to express its regret at your withdrawal from Parliamentary life in this country, in the course of which you have performed signal service of Imperial character to British Indians here, not least of all during the last session of Parliament when the remedial legislation that resulted in the conclusion of the Passive Resistance Struggle was passing through the House. My Association expresses the hope that in your new sphere of life you will have health and happiness, and the Transvaal Indian community beg to extend to you and to Mrs. Chaplin, its best wishes for the future."

The following reply has been received from Mr. Chaplin by Mr. Cachalia: —

"I thank you most sincerely for your letter conveying to me your Association's regret at my withdrawal from the Parliament of the Union, and good wishes for the future happiness of Mrs. Chaplin and myself. I greatly appreciate the terms of your letter and it will always be a source of great satisfaction to me to have been able to assist in the settlement of the very important and difficult questions affecting the Indian community of the Transvaal which were before Parliament during its last ordinary session."

A case has been brought to the notice of *India* in which an Indian gentleman, who has enlisted in a Service battalion of the New Army, applied for a commission. He has been informed in reply by an officer, writing on behalf of the Director of Military Training at the War Office, that it has been decided that no alteration can be made to the rule that only "European subjects" are eligible for appointment to commissions in the Regular Forces of the Crown.

From the Editor's Chair

INDIANS OUTSIDE INDIA

We have felt for a long time past that it was not sufficient that there should be in various parts of India local committees, unconnected with each other, and confining their operations to matters affecting the interests of Indians in South Africa and we were also looking forward to the development of the South African British Indian Committee in London, under the able presidency of Lord Ampthill, in the direction of an extension of scope to include matters affecting Indians outside of India. It is a matter of great satisfaction to find, therefore, that authority has been given to the Bombay South African Indian Committee to form an Association for this purpose, and that the balance of the funds raised on behalf of South African Passive Resisters has been handed to trustees who are authorised to pay out therefrom to such an association such sums as it may require from time to time for carrying on its expenses. This is an indication of the growing importance that is attached amongst Indian public men to this important Imperial question, and we hope that the example of Bombay will be followed in other parts of India, and that a central bureau in London will shortly be created.

A TRAMCAR INCIDENT

On the 30th ultimo Mr. Bunthasee Maharaj boarded an Overport car at the Durban Post office. Seeing that the seats at the back were already occupied by Indians, he took another seat further up the car. The conductor came up and ordered him to go to the back. Seeing no seat vacant, the passenger asked the conductor to find him a seat, but the conductor simply repeated his order and added that the Indian passenger had no business to sit in front of white men. Mr. Bunthasee then got up and went to a seat on which a European was seated, near the back. At this, the conductor became enraged and said that he would have him punched. Again the passenger asked the conductor to find him a seat but he would not. So the passenger kept his seat. The conductor then fetched a policeman who ordered him off the car. When they reached the ground instead of arresting him, the policeman went back to his post and, when appealed to, refused to arrest him. Mr. Bunthasee then reported the matter to the Chief of Police and the General Manager of Tramways. From them got some [illegible] to his [illegible] and [illegible]. Mr. Bunthasee was asked to call a few days later at the Tramway office when the conductor was present and [illegible] for his conduct [illegible] and [illegible]. And so the incident ended happily.

Mr. Bunthasee, as a former headmaster of an Indian school and Secretary of various societies, which facts were known to the heads of the Police and the Tramways, was thus able to get some satisfaction by [illegible] [illegible] at the proper quarters, but he asks [illegible] such incidents [illegible] happen and are [illegible] [illegible]. We fear that these incidents are common. An Indian, who pays his fare the same as a European, has an equal right to a seat on the cars, and the conductor on this occasion was wrong in calling the police. The policeman, too, seems, have [illegible] that he was exceeding his duty when he refused to arrest the man whom he had [illegible]. This kind of thing will not do. Both the Superintendent of Police and the Manager of Tramways know perfectly well that Indian passengers must be accommodated with seats, and it is their business, as servants of the public, to instruct the men under their charge to treat all citizens with equal respect and fairness. No more and no less than this is certainly demanded.

Indians and the War

The Times correspondent at Boulogne tells how Havildar Ganga Singh, 57th Wilde's Rifles, killed eleven Germans single-handed and won the V.C. He and fifteen men were heavily attacked in their trench before dawn by the enemy; wire entanglements held up the Germans for a brief time and in getting through they lost many, but it was in the hand-to-hand fighting that ensued that Ganga Singh distinguished himself so remarkably. He shot the German officer, took his sword, and with it killed ten more before he was brought down by a bullet in his foot. "Otherwise I should have killed more. It was a heavy sword," he said. He was left for dead, the sole survivor of his party. He is a Dogra from Tikka in the Kangra District, and his regiment was stationed at Ferozpur.

A Deadly Charge

The *Daily Express* publishes the following from its Boulogne correspondent, dated November 24th:—

When the battle to the north of east of——was at its height on Saturday afternoon, a company of 200 Indian soldiers was left without an officer in a few acres of stunted wood and scrub, about one mile and a half west of the actual engagement.

They had imperative orders to remain under the cover of the thick bush until called into action.

After a short wait, they saw a company of about 500 Germans retreating through shell fire and making for their cover. The Gurkhas waited until they were within fifty feet—not yards—of their ambush, then they let go a fan-like flash of musketry that left the enemy dazed just long enough to see the Gurkhas, flashing steel knives, leap out of the bush and follow them in a mad stampede towards a well hidden German trench about a third of a mile north.

Every Indian then was his own master, and with a yell which increased the terror of the panic-stricken Prussians, the Gurkhas followed. The Germans turned and fired, and ran and turned again and fired and fought with bayonets, until they either dropped or some ran on until a remnant of the thinning numbers fell into their [illegible] trench.

It was only then that the Germans in the trench could fire without killing their own men, and they did, with deadly effect.

The impact of their musketry brought the Gurkhas to a halt for a second only, and then, like steel-pointed brown arrows, they dived into the German trench and fought like demons.

The details of the carnage that ensued will never be written, but in the gather up darkness some of the few score of surviving Germans were seen to fall more but are fired from their own guns, as the Gurkhas had left [illegible] in the bush.

It was [illegible] dark when fifty-seven Indian soldiers, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] found their way back to the stunted growth and returned to the challenge of a sentry and a few British soldiers who were waiting to [illegible] them back [illegible] and [illegible] [illegible].

"It was one of the [illegible] who described this vivid scene to me with all the intensity and [illegible] of his race.

In Memory of "Bobs"

The London papers of November [illegible] contain the following:—Since the death of Lord Roberts the Indians have been begging to have an opportunity of inflicting a defeat upon the Germans in honour of his memory. They were shelled out of a certain position, and they were then told that the best way in which they could honour Lord Roberts's memory would be to retake lost ground. They swore to do so as long as one of them should be left alive. The Indians advanced under cover of darkness in dead silence, and no suspicion was awakened among the Germans.

"Then there came the cry of an owl, and suddenly the Germans, among whom were some of the Kaiser's [illegible] troops, [illegible] their trenches. They endeavoured to fly, but few escaped the majority falling victims to the Indians' bayonets. So far as the remainder were concerned, it was an utter rout.

"When the lost trenches had finally been reoccupied, the Indians asked their officers 'Do you think if our father had been here he would have been pleased with us?' 'You have proved yourselves worthy of him,' was the reply."

How a V.C. was Won

A *Transvaal Leader* special cablegram states:—

An officer in the battalion in which serves Havildar Darwan Sing Negi, who was decorated by the King with the Victoria Cross, sends a glowing account of the bravery of the Indian.

He says: "What happened in the fight was this: A certain portion of the trenches, about 400 yards in length, was severely shelled by the Germans at dawn, and made untenable. The troops holding them were forced to evacuate the position.

"The Germans then rushed in and held the position strongly with several machine-guns.

"Two attempts were made by the Indians to retake the trenches, but the attacks ended in sanguinary non-success.

"At dusk the enemy still held 300 yards of trenches. We were called up, although we had just done six days in the trenches. Owing to the brightness of the night and the snow on the ground, we gave up all idea of making a frontal assault, as none of us would have got within 200 yards, so we decided to file a battalion up the communication trench and attack the enemy from the right flank.

"In this manner the trench was partially retaken. This was slow work. Havildar Darwan Sing Negi, though hit in the head and lame enough to half-stun him, led his section in charge after charge, capturing each piece of trench and putting the fear of God into the Huns, who, terrified by the way our little fellows rushed at them, readily threw down their arms and surrendered.

"We [illegible] the whole [illegible] trench [illegible] [illegible] decoration, but first of all the Havildar gained the highest of all rewards."

Brighton Pavilion for Indians

The Brighton correspondent of the *Daily Telegraph* makes the following interesting announcement:—

Brighton was agreeably surprised this morning by the announcement that the [illegible] Royal Pavilion was being prepared as a huge military hospital for the reception of the wounded Indian soldiers from the front. The inhabitants regard it as a great compliment and a recognition of the excellent efforts on the part of [illegible] [illegible] the [illegible].

If anything were needed to enhance [illegible] of the selection of Brighton as a centre for the treatment of the injured Indians, it would be found in the fact that [illegible] King's [illegible] [illegible] expression that, in compliance with His Majesty's desire it has been possible to place at the disposal of the [illegible] [illegible] and of a character which must appeal strongly to his Indian soldiers. In spite of all the [illegible] of the [illegible] of the Georgian era, Brighton is [illegible] proud of its Royal Pavilion. It has lavished money upon the maintenance of the establishment as a centre of the life and fashion of the place. Never, Brighton people say, was its acquisition by the town more abundantly justified than by this noble appropriation as a home for those brave Indian warriors who have come across the seas in the cause of the Empire.

The official mind moves quickly in these days. It was not until Saturday that the local authorities were made aware of the King's happily inspired idea that Brighton would be a very desirable place to bring the Indians. By five o'clock in the afternoon every thing had been settled. The moment the Mayor (Alderman Otter) received a message from Lord Kitchener conveying his Majesty's thanks for the offer of the Pavilion property—for, with the exception of the northern block of buildings in which the Library and Art Galleries are placed, the whole estate is transferred to the hospital authorities—a start was made in clearing the rooms. In addition to the staff, a contingent of sixty members of the Boys Brigade were procured, through the instrumentality of Mr. W. B. Gentle (Chief Constable), and in twenty-four hours much progress had been made. Mrs. Otter, the Mayoress, and her daughter were also busy in attending to matters in which ladies are especially interested.

A visit to the Pavilion revealed a mighty transformation. Within the apartments are now ranged symmetrical rows of hospital beds, the neat simplicity of which contrasts with the vivid colouring of Oriental splendour above and around. The greatest metamorphosis, perhaps, is at the Dome, the large area known to concert-goers and ceremonial public functions. Under its new aspect the place looks capable of accommodating a very large number of beds.

The big Corn Exchange adjoining is also being prepared for any emergency. It is understood that the King really wanted to make provision here for as many Indian wounded as possible, and the authorities believe that so far as existing arrangements go they will be equal to the treatment of 2,000 cases. Everything is being sacrificed to meet the demand. Gatherings which had been arranged at the Pavilion are to be held elsewhere.

The grounds, through which at ordinary times there is a public right of way, are to be rigorously closed. Complete quietness will be preserved, and every precaution taken to prevent inquisitive people prying into the grounds when the soldiers are able to rest outside on the exquisite curved verandahs, which run along the eastern front of the main building.

The Future of India

The Editor of the *[illegible]*, in the course of his editorial notes, says, in regard to the co-operation of India in the war:—

But let us beware of misreading the political lesson of the [illegible], which in some quarters may easily be made the excuse for a reactionary policy. As [illegible] the Dominions the role of India [illegible] consonant with the principles of the existing Imperial system. But the main principle of the existing [illegible] [illegible] after this war, if the Allies win, a halt can be called [illegible]

the policy of giving Indian opinion a larger influence in the government of India, than to imagine that the Dominions must be longing to merge their self-government in Imperial Federation. In a letter to *The Times* an Indian member of the recent Royal Commission on the Public Services in India thus tried to explain the loyal demonstration:—

> "We wish to avert by all that lies in our power the humiliation of a change of government. We have assurances afforded to us in the history of British occupation of India, by the promises of our Sovereign and the pledges given by British statesmen on solemn occasions, that the British Government in India has a higher purpose to serve than merely the maintenance of peace and order, which any Government must secure if it is to exist at all. That purpose is to extend by means of Western education the sympathy and co-operation of the people in the ideals of Western civilisation, *so that they may ultimately be fitted to administer the affairs of their own country as an integral part of the British Empire.* From the Germans we can have no similar guarantees. The progress in the desired direction may have been slow in the past, but we have every hope that the pace will now be considerably quickened; this hope is greatly fostered by the recent administrative reforms with which Lord Morley's honoured name is associated and by the sympathetic attitude of Lord Hardinge, our most popular Viceroy, towards national aspirations and sentiments. We believe that by remaining within the orbit of the British Empire we shall be able sooner to realise the destiny of India than otherwise. These are cogent reasons for our sinking all differences in the face of a common danger, apart from the apparent justice of the British attitude in this war."

That is an aspiration which British statesmen should know how to meet, for it could not be checked without advancing disrupting influences.

Equal Rank for India

Regarding the instinctive desire of India for equality of rank with the Dominions, as an independent nation State within the Empire, the writer concludes by saying:—

To the Government of India, however constituted, should be accorded the same complete liberty which the Dominion Governments already enjoy to frame the social and economic policy of the country in its own interests without any Imperial dictation. That would be a big step towards equality of rank.

The Indian Soldiers' Fund

The Indian Soldiers' Fund was announced, says *India* of the 27th November, to have reached a total of £[illegible].

Many contributors of small sums in the last few days have accompanied their remittances with references to the death of Lord Roberts. Schools of various kinds and in many places are interesting themselves in the work of collection, in one case "in recognition of the fact that so many girls in this school have connections with India." From Upton Park comes a first instalment of 100 half-pound tins containing cinnamon, cloves, and [illegible]. These have been purchased with the halfpennies of the Council school-children among [illegible].

A consignment of 340 pieces of special [illegible] has been prepared for the use of the Indian troops in the trenches. They are fifteen inches high, [illegible], and thickly [illegible] with rubber.

[illegible] capacity of [illegible] gallons, which have been presented by [illegible] as a personal gift to every [illegible] from September [illegible] to November [illegible] to the Fund.

Recent subscribers include Mr. Robert Gordon and [illegible], £[illegible], the Worshipful Company of [illegible], Messrs. Lee and Perrin, Messrs. Turner and Co., Messrs. [illegible] and Crosfield, £105, Mr. William Jackson (of the Calcutta Bar), the [illegible] Navigation Company, the Burma Steamship Company, Mr. G. E. [illegible], Mrs. M. C. Prentice, and the [illegible], £100, the Delhi, Umballa, and Kalka Railway Company, £[illegible], Commander Sir Charles Cust, £50.

"Partner in the Empire"

Referring to the consequences of the "striking and historic event" of Indian participation in force in the world war of the Empire, Mr Roberts, Under Secretary for India, in the House of Commons, said:—

"It is clear that India claims to be not a mere dependent but a partner in the Empire, and her partnership with us in spirit and on the battlefield cannot but alter the angle from which we shall all henceforward look at the problems of the government of India. . . . I cannot but trust that the common endeavours of these days will enable India to realise that she is occupying, and is destined to occupy, a place in our free Empire worthy alike of her ancient civilisation and thought, and of the valour of her fighting races, and of the patriotism of her sons."

Speech by Chief Justice

Capetown, December 29 (Reuter).—*Chief Justice* Rose-Innes, in opening the Moslem Bazaar to-day, remarked, in the course of his speech, that the awful war had some good by-products, though they did not outweigh the evil. It was a grand sight, he said, to see men hurrying from all parts of the globe, over all the seas of the world, to fight for their King and flag, and for what these symbolised, the liberty and good government enjoyed under them. The Moslems, he went on, were behind none in what they had done. There had been magnificent efforts made by Indian troops, and the readiness with which they poured out their blood, lives, and material possessions, showed that they realised, in spite of mistakes and errors—to which all human efforts are liable—that the British Government did endeavour to do right between all classes of people, and that it did bestow a greater measure of freedom than any other. The result of efforts here, of all nations, colours, classes, and creeds, to do their best would have the result of drawing us all closer together and after the war many would look to see improvements in the social and political aspect.

An Indian Corn Specialist

Yesterday was "corn day" at Fort Napier, says the *Times of Natal* of the 14th instant. Some vagueness may seem to attach to the epithet, so an explanation will be met. For several weeks many of the men of the D.L.I. have been suffering from corns, in a more or less severe stage of growth, and it is stated that Colonel Dick has been somewhat perturbed at the incident.

An Indian corn specialist, who hails from Durban, put in an appearance yesterday at the camp, and he was soon doing good business. His methods are rather crude to the European mind, but nevertheless his work seems to bear close scrutiny. For a shilling every man who was afflicted in the manner indicated had the objectionable growths removed, painlessly. In some cases corns as large as half a crown were made to yield to the process, which occupies about half an hour. The spectacle of [illegible] men [illegible] the services of this travelling chiropodist was [illegible], nevertheless all who came under his treatment certified as to the painlessness of his methods. Moreover, many of those treated were able to walk immediately afterwards. It is stated that the O.C. is [illegible] that the Indian in question should accompany the regiment when it leaves for active service.

Princes at the War

Honorary Major-General H. H. Sir Pratab Singh [illegible] G.C.S.I., G.C.V.O., K.C.B., A.D.C., Maharaja [illegible] of Jodhpur; Honorary Lieutenant H. H. the Regent of Jodhpur; Honorary Colonel H. H. Sir Maharaja of Jodhpur, Honorary Colonel H. H. Sir Ganga Singh Bahadur, G.C.S.I., G.C.I.E., A.D.C., Maharaja of Bikanir; Honorary Major H. H. Sir Madan Singh Bahadur, K.C.S.I., K.C.I.E., Maharaja [illegible] of [illegible]; Honorary Captain [illegible] [illegible] Malik Umar Hayat Khan, C.I.E., M.V.O.; Honorary Lieutenant Rajkumar Hira Singh [illegible]; Honorary Lieutenant Maharaj-Kumar of [illegible]; Lieutenant Maharaj Kumar Hitendra Narayan of Cooch Behar; Lieutenant Malik Mumtaz Mahomed Khan, Native Indian Land Forces; Risaldar Khwaja Mahomed Khan Bahadur, Queen Victoria's Own Corps of Guides; Honorary Captain Shah Mirza Beg, are serving with the Indian contingents.

Forbidden to Surrender

London, December 28.—(Reuter) In an article in the *Journal Tribune* a correspondent of that paper gives impressions of the Allies' front in the west. He praises the splendid equipment, warlike appearance, and discipline of the Indians, who, he says, are well provided with winter clothing. He further states that there is comparatively but a small number of Indian prisoners in German hands. This is due to the fact that they are forbidden to surrender without the permission of their officers. Hence when their officers are disabled the Indians fight till they are killed.

Two hundred Sikhs and Gurkhas, who have settled in Western Australia, have offered to form a contingent for the front (says a Central News message from Melbourne).

A cable has been received in London announcing that the hospital ship *Loyalty*, with 500 beds and a complete equipment, left Bombay for European waters on the 1st instant. This ship is the gift to the nation of the Maharaja Scindia of Gwalior and the Begum of Bhopal.

The Allahabad *Leader* in a leading article entitled "Utilise India's Manhood," asks why Great Britain should be limiting herself to the Standing Indian Army.

"If a fraction of what we are told about the quality of the German Landsturm is true—and there is no reason to doubt that it is substantially correct—surely India can send hordes of men that can do more than simply hold their own against the enemy's graybeard and beardless conscripts. Is Great Britain justified from the point of view of success in the present war primarily, but also from the broad permanent Imperial standpoint, in depriving itself of the huge and practically inexhaustible reserve of manhood that is lying unutilised in India, but waiting to be [illegible]"

"The part India had played must have a great effect on India's future and position in the Empire."—Lord [illegible] speech at [illegible]

[illegible] telegram from [illegible] states that the trade of New South Wales with [illegible] for which statistics are available [illegible] £1,[illegible] being [illegible] £[illegible]. Japan is displaying an active [illegible] in the past had been supplied by [illegible]. Actually Japanese imports show a marked [illegible].

The [illegible] of Rs. 1,000 (£[illegible]) [illegible] deposited [illegible] of the [illegible] *and* [illegible] Press, [illegible] has been forfeited under the Press Act [illegible] of an article entitled "The Choice of the [illegible]" published in the [illegible] of [illegible] [illegible].

The South African Indian Fund

A meeting of the subscribers to the South African Indian Fund was held (says the *Indian Social Reformer* of Bombay) in the [illegible] Offices on Tuesday, the 3rd November, 1914, to approve and adopt the audited statement of accounts of the South African Indian Fund, and to consider the question of the disposal of the balance in the hands of the secretaries. The Hon. Sir Fazulbhoy Currimbhoy Kt. was in the chair.

Mr. Jehangir B. Petit read out the audited statement of accounts of the South African Indian Fund showing a balance of Rs. 1,47,367-5-4.

The following resolution was thereupon proposed by the Hon. Sir Fazulbhoy Currimbhoy Kt., seconded by Mr. K. Natarajan and unanimously adopted by the meeting:—

"This meeting of the subscribers to the South African Indian Fund resolves

(a) That the audited statement of accounts of the South African Indian Fund be and is hereby approved.

(b) That the balance of Rs. 1,47,367-5-4 of the South African Indian Fund, minus the amount of expenditure that may be incurred subsequently to this date in connection with the closing of the Fund, be devoted to securing, safeguarding and maintaining the economic interests and the civil rights of Indians as equal subjects of the British Crown in all British Colonies as well as foreign countries.

(c) That the following gentlemen, namely, the Hon. Sir Jamsetjee Jeejeebhoy Bart., Mr. H. A. Wadia, the Hon. Sir Fazulbhoy Currimbhoy Kt., Mr. Narottam Morarjee Gokuldas, Mr. K. Natarajan, and Mr. Jehangir Bomanjee Petit, in whose names the securities now stand, be and are hereby appointed Trustees of this Fund.

(d) That for carrying out the objects set forth in clause (b) of this resolution the South African Indian Committee consisting of:—

President:—Mr. Ratan Tata; *Vice-President*:—The Hon. Sir Pherozeshah Mehta, K.C.I.E.; *Chairman of the Managing Committee*:—the Hon. Sir Jamsetjee Jeejeebhoy, Bart.; *Vice-Chairman*:—Mr. H. A. Wadia; *Members of the Managing Committee*:—Sir Currimbhoy Ebrahim Bart., Sir Dorab Tata Kt., Sir Ebrahim Rahimtulla, Kt., Sir Vithaldas D. Thackersey Kt., The Hon. Mr. G. K. Gokhale, The Hon. Mr. Lalubhai Samaldas, The Hon. Mr. G. K. Parekh, Mr. Purshottamdas Thakordas, Mr. [illegible] R. Gharpure, the Hon. Mr. Manmohandas Ramji, Dr. Stanley Reed, Mr. B. G. Horniman; *Secretaries*:—The Hon. Sir Fazulbhoy Currimbhoy Kt., Mr. Narottam Morarjee Gokuldas, Mr. Jehangir B. Petit and Mr. K. Natarajan; *Assistant Secretary*:—Mr. N. M. Joshi, Servants of India Society,

be and hereby authorised to form an association for safeguarding the interests of Indians out of India and that the trustees be and are hereby authorised to pay out of the fund to such association such sums as it may require from time to time for carrying out that object.

(e) That the association so formed be and is hereby empowered to make rules for itself, frame its own constitution, the appointment of trustees whenever there is a vacancy."

We acknowledge with thanks the receipt of a season able card from the Cameroons Club, Johannesburg. We wish our Chums friends a Happy New Year in return.

Amongst the passengers who sailed for India by the s.s. *Gouverneur* on the 23rd instant were Mr. Abdul Cadir and his son, Samsu Manzurunnis Pir, Mr. and Mrs. Sanghavia and Mr. L. C. Mehta of Mossel Bay.

Printed and Published by Albert H. West and Maganlal K. Gandhi at the International Printing Press, Phoenix, Natal

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન.

પુસ્તક ૧૪ મું. ફીનીક્સ, બુધવાર, તારીખ ૨૦ મી ડીસેમ્બર, ૧૯૧૬ [illegible]

અધિપતિની નોંધ

અમને ડર્બનથી [illegible] સમાચાર મળ્યા છે કે નાતાલ ના તહેવારના [illegible]

ડર્બનમાં તોફાન ગુરૂવારે કેટલાએક ગોરાઓ [illegible] એક [illegible] શહેરમાં ફરતા હતા. તેઓ ફરતા ફરતા ત્યાંના વેપારી મી. [illegible] ની દુકાન પાસે આવ્યા. ત્યાં આવી તેઓ [illegible] દુકાનની અંદર [illegible] દુકાનની અંદર [illegible] હતા અને [illegible] દુકાન [illegible] રહેતી હતી. [illegible] દુકાનની બહાર [illegible] તોફાન [illegible] હતા. [illegible] વેપારીની દુકાનની નજીક [illegible] તપાસ કરતાં [illegible] ઉમર [illegible] વરસની છે [illegible] આવ્યા. તેમને [illegible] ઘેરી લીધા, અને તેમને [illegible] ધમકી પણ આપી પરંતુ [illegible] તેમને [illegible] દીધા [illegible] ત્યાર બાદ હિંદીઓએ [illegible] તેમને [illegible] દુકાનો બંધ કરવાની ફરજ પડી. [illegible] દિવસની [illegible] દુકાનો [illegible] સુધી ખુલ્લી [illegible] અને [illegible] વેપારીઓ [illegible] કરે છે [illegible] તેમને [illegible] દુકાન બંધ કરવા [illegible] દુકાનના [illegible] દુકાન [illegible] પ્રયત્ન કરેલો હતો. [illegible] વેપારીઓનું કહેવું છે કે [illegible] વખતે [illegible] મળ્યા હતા, [illegible] એક પણ શબ્દ બોલ્યા સિવાય [illegible] હતા [illegible] હોય તે [illegible] હિંદી વેપારીઓને [illegible] આપવું [illegible] ફરજ હતી. અમને [illegible] બાબ છે કે નાતાલ [illegible] દુનીયામાં [illegible] હિંદી [illegible] વેપારીઓ [illegible] હિંદી [illegible] ઇન્ડિયન [illegible]

કેપ ટાઉનમાં [illegible]ની [illegible]

[illegible] છે કે [illegible] ના [illegible] ઓને [illegible] કાયદો [illegible] ૨૦ અને ૪૦ વરસના [illegible] વેપારનો [illegible] આપવાની ના પાડી છે, જ્યારે [illegible] ને [illegible] છે. [illegible] હોય અને યુરોપમાં [illegible] હોય [illegible] છે [illegible] પોલીસ [illegible] નથી. [illegible] હતી, પણ તેથી [illegible] ૧૯૧૪ માં [illegible] પરવાનગી આપવાની [illegible] ઇમીગ્રેશન [illegible] ઉપર [illegible] રહેલી છે. [illegible] ઇમીગ્રેશન [illegible] પરવાનગી [illegible] છે. [illegible] પરવાનગી [illegible] આપી છે. [illegible] ઇમીગ્રેશન [illegible] ને [illegible] છે।

ટ્રામવે ગાડી ઉપર કલંક(?)

ટ્રામ ગાડીમાં મુસાફરી કરતાં હિંદીઓને જે [illegible] અને [illegible] તેની [illegible] ૨૦ મી નવેમ્બરે [illegible] ઉપર [illegible] હતી, તેથી [illegible] બેઠક [illegible] ત્યારે [illegible] હિંદીઓ [illegible] છે।

ઓળખાણી લાવ્યો અને તેણે તેને ગાડી ઉપરથી ઉતરી જવાનું કહ્યું. તેઓ બન્ને ટ્રામમાંથી ઉતરયા એટલે પોલીસ પોતાની જગ્યાએ પાછો આવતો થયો. આ ઉપરથી શ્રી બીરિશીએ પોતાને પકડવાનું કહ્યું, પણ પોલીસે પકડવાની ના પાડી. આટલું બન્યા પછી પોલીસના મુખ્ય અમલદારોએ તથા ટ્રામ સેના જનરલ મેનેજરે શ્રી બીરિશી મહારાજે જણાવી હકીકત જણાવી. તે અમલદારોએ તેની હકીકત સાંભળી ઘટતી તપાસ કરવાનું જણાવ્યું, અને થોડા દિવસ પછી તેને ટ્રામવે ની ઓફીસે આવવા કહ્યું. શ્રી બીરિશી મહારાજ ત્યાં ગયા ત્યારે તે કન્ડકટર પણ ત્યાં હાજર હતો અને તેણે શ્રી બીરિશી મહારાજની મોઢેથી તેમજ લેખીતવાર તેને સંતોષ મળે તેવી રીતે માફી માગી અને કેસની સંકેલાત પુરી કરી.

કેપ્ટન ફુરીની રજુઆત

પ્રીટોરીઆમાં કોર્ટ માર્શીઅલ સમક્ષ તા. ૧૯ ડીસેમ્બર કેપ્ટન ફુરી ઉપર કામ ચાલ્યું તે વખતે તેણે બળવો શા માટે કર્યો તે વીશે તેણે નીચે મુજબ રજુઆત કરી હતી:

હું ટ્રાન્સવાલમાં પ્રજાસત્તાક વાવટા નીચે જન્મ્યો છું. છેલ્લી બોઅર લડાઇ વખતે હું અંગ્રેજોની સામે લડયો હતો તે વખતે ઘવાયો અને પકડાયો હતો અને અંગ્રેજ અમલદારો તોછડાઇથી વરત્યા હતા. પ્રથમ આ વખતે અંગ્રેજોની સામે દુશ્મનાવટની લાગણી ઉભી થઇ, પણ તે મેં મારા મનમાંજ રાખી અને મેં એમ ધાર્યું કે ભવિષ્યમાં બન્ને પ્રજા દક્ષીણ આફ્રીકામાં ભાગ્યે જ ભેગી મળી શકશે. મારો અનુભવ એવો થયો છે કે જ્યારે જ્યારે અંગ્રેજોને તક મળી ત્યારે તેમણે બોઅર લોકોને દુખાવી છે. મારી જગ્યામાં કોઇ પણ અંગ્રેજ મુકાયા હોય તો તેને પણ તેમજ લાગ્યા વગર રહેજ નહી.

સ્લેગટરસનેકના દિવસો, બ્લડ રીવર આગળના ખુનો, પીટ રીટીફ આગળ અંગ્રેજ અમલદારોના હાથ નીચેના કાફરોએ કરેલું દગાનું ખુન, અને કોન્સેન્ટ્રેશન કેમ્પમાં ૨૦,૦૦૦ ડચ ઓરતો અને છોકરાંના મરણો આ બધું મને યાદ આવે છે ત્યારે અંગ્રેજી વાવટાને નભાવી રાખવામાં હું ભાગ લઇ શકતો નથી એમ મને જણાય છે. હું ભુલતો હોઉં તો ભલે મારી સામે ઉભો રહી મને તું ભુલે છે એમ કહેનાર કોઇ પણ માણસ બતાવે.

હું જાણું છું કે સરકાર મને અત્યારે બળવાખોર ગણે છે, પણ સરકાર મારાથી જેટલી નાસીપાસ થયેલ છે તેટલોજ હું તેમનાથી એટલે કે સરકારથી નાસીપાસ થયેલ છું.

તા. ૧૦ મી અકટોબરે કરનાર એવડની સભાએ પ્રીટોરીઆના એરેના હાઉસમાં એક અંગ્રેજે જે પડતાણું ક બતાવેલી તે જો બોરિક ન્યાયનો નમુનો હોય તો તે ખોરાક વાપરી તીયે હું રહેવા માગતો નથી. અંગ્રેજી લશ્કરના અમલદાર તરીકે ઉભા રહેવા કરતાં એક કેદી તરીકે ઉભા રહેવામાં હું મોટું માન માનું છું કે મેં કરયું છે તે જાણી સમજીનેજ કરયું છે, અને મારી ખાત્રી થાય છે કે સરકાર અન્યાયને ટેકો આપશે નહીં. દક્ષીણ આફ્રીકાને બચાવવાને ખેતરોમાં મુકતાં શીખે છે.

દયાની જરૂર નથી

મારા પોતાને માટે કોર્ટે કાંઇ દયા રાખવાની જરૂર નથી, પણ મેં ધાર્યું છે કે જે સહુથી નાના છોકરા છે તેઓ મારા કહેવાથી ભળવામાં ભાગ લીધો હતો એટલે તેમનું ઉપર દયા આવવા હું વીનતી કરું છું. આજે એ હુકમોઠેકાણે કોર્ટમાં પોતાના હુકમ બોલી બેઠા, અને બેઠા હોય મુકી દેઇને કે તેઓ પણ મારી પેઠે એમજ બોલશે.

કોર્ટ પાસે દયા માગવાનો મારો ઇરાદો નથી. મારે માટે મળવાની દયા છે. પણ હું દરેકને મારી નીચેના માણસ તરફ દયા રાખવાનું કહું છું. મારી સૈનીકો ઉપર બહુ જબરી અસર હતી.

બીજે દિવસે આ કોર્ટ માર્શીઅલે આ કેપ્ટન ફુરીને તથા તેના ભાઇને દેહાંત દંડની સજા ફરમાવી હતી. છેક ફુરીના સંબંધમાં કોર્ટે દયા બતાવવાની ભલામણ કરી. સજા બહાલ રાખવામાં આવી હતી. પણ પાછળથી છેક ફુરીની સજામાં ઘટાડો કરી તેને પાંચ વરસની સખત કેદની સજા કરી હતી.

કેપ્ટન ફુરીને બીજે દિવસે સવારે પાંચ વાગે પ્રીટોરીઆ જેલમાં ગોળી બહાર કરી મારી નાખવામાં આવ્યો હતો. ગોળી બહાર કરનારી ટુકડી બાર માણસોની હતી. મરણ તત્કાળ થયું હતું. અને તે શાંતિ તથા હિંમત રાખી મરી ગયો હતો.

સાધુ કવી રવીંદ્રનાથ ટાગોરની પુષ્પવાડી

મરણને શું આપશો ?

જે દિવસ મૃત્યુ તારા ઘરનું દ્વાર આવી ઠોકશે તે દિવસે તેને તું શું અર્પીશ ?

અરે, મારા જીવનની આખી નૌકા હું મારા તે મીજમાન ની આગળ મુકીશ — હું તેને કદી પણ ખાલી હાથે જવા દઇશ નહિ.

મારા દિવસોની પુરણાહુતિ સમયે જ્યારે મૃત્યુ મારા દરવાજે આવી ઠોકશે ત્યારે હું તેની આગળ મારા ઉદયેગી જીવનની સરવ કમાણીઓ અને ખંતથી કરેલો સરવ સંગ્રહ તેની આગળ રજુ કરીશ. પાનખર ઋતુના મારા સરવ દિવસો, અને ઉનાળાની મારી રાત્રિનો મધુર દ્રાક્ષનો સરવ પાક તેની સામે ધરીશ. —ગીતાંજલી

મરણને આમંત્રણ

જીવનની છેલ્લી સંપુર્ણતા અરે મૃત્યુ વહાલુ મૃત્યુ, તું આવ અને મારા કાનમાં કંઇ ધીરી ધીરી વાતો કર.

દિવસ પછી દિવસ એમ મેં તારી વાટડી જોયા કરી છે. જીવનને પરમ આનંદ અને જીવનના આદરશો, મેં તારે ખાતર સહ્યા છે.

હું જે છું, મારી પાસે જે કંઇ છે હું જે કંઇ અભિલાષા કરું છું તે અને મારો સરવ સ્નેહ — આ સરવ ની ગુપ્તતાના ઉંડાણમાં તારી તરફ સદા રેલાયા કરે છે. તારી આંખોનો માત્ર છેવટનો એકજ કટાક્ષ મારે અને મારું જીવન સદાને માટે તારું પોતાનુંજ થઇ રહેશે.

પુષ્પોની ગુંથણી કરવામાં આવી છે અને વર રાજાને માટે પુષ્પમાળ તૈયાર છે. લગ્ન સમારંભ સંપુર્ણ થયા પછી કન્યા પોતાનું ઘર તજી દેશે અને રાત્રિના એકાંત સમયે એકલી પોતાના પતિ પ્રભુને જઇ ભેટશે. —ગીતાંજલી

અજ્ઞાન્ત આશુક

તે ધીમે રહી બોલ્યો, "પ્રિયે, જરા ઉંચું તો જો."

મેં તેમને સખત ઠપકો આપ્યો અને કહ્યું "જાઓ !" પરંતુ તેઓ ત્યાંથી ખસ્યાજ નહિ.

તેઓ મારી સામે ઉભા રહ્યા અને મારા ખભે હાથ મુક્યો. મેં કહ્યું: "મને છોડી દો!" પરંતુ તેઓ ત્યાંથી ગયા જ નહિ.

તેઓએ પોતાનું મુખ મારા છાતી પાસે લાવ્યા. મે તેમના તરફ કહ્યાથી જોઇ કહ્યું, "કેટલી શરમની વાત છે!" પરંતુ તેઓ ત્યાંથી જરા હઠ્યા નહિ.

તેમના હોઠ મારા ગાલને અડક્યા હું તે ચમકીજ ઉઠી અને કહ્યું કે "તમે બહુજ હિંમત કરીછો!" પરંતુ તેમ ને શરમજ ન આવી.

મારા વાળની અંદર તેણે એક પુષ્પ મુક્યું. મેં કહ્યું "એ સરવ વ્યર્થ છે!" પરંતુ તેઓ ત્યાંથી બીલકુલ ડગ્યાજ નહિ.

મારા ગળામાંથી તેમણે પુષ્પમાળા કાઢી લીધી અને ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. હું વિલાપ કરું છું અને મારા હૃદયને પુછું છું "તેઓ શા માટે પાછા આવતા નથી?" ગારડનર

સમુદ્ર કિનારા ઉપર

અપાર સંસારના સમુદ્ર કિનારા ઉપર બાળકો ભેળા થાય છે.

ઉપર વિશાળ આકાશ સ્થીર હતું અને અશાંત જળ કોલાહલ કરી મુક્યું હતુ. અપાર સંસારના સમુદ્ર કિનારે બાળકો ભેળા થાય છે, બૂમો પાડે છે અને નાચે છે.

તેઓ રેતી વતી પોતાના ઘરો બાંધે છે અને ખાલી શંખલા સાથે તેઓ રમે છે. કરમાઇ ગએલા પાંદડાઓની તેઓ હોડી ગુંથીને બનાવે છે અને હસતા હસતાં તેઓ તેને મહોળા ઉંડા પાણીમા તરાવે છે. સંસારના સમુદ્ર કિનારા ઉપર બાળકો ભળાં થાય છે. તરવું કેમ તે તેઓ જાણતા નથી, પાણીના અંદર જાળ કેમ નાખવી તે તેમને ખબર નથી. મોતી ખેળનારાઓ મોતીને માટે સમુદ્રના તળીઆમાં ડુબકીઓ મારે છે, વેપારીઓ પોતાના વહાણોમાં બેસી મુસા ફરી કરે, જ્યારે છોકરાંઓ ચરમા બનાવેછે. વપરાતા શંખ રાઓ એકઠા કરે છે અને તેમને પાછા ફેંકી દે છે. તેઓ છુપા ખજાનાની શોધ કરતા નથી, જાળો કેમ નાખવી તે તેમને ખબર નથી.

સમુદ્ર અટહાસ કરી મોજાના તરંગોમાં ઉછળ્યા કરે છે અને સમુદ્ર કિનારાનું હાસ્ય પ્રકાશી નીકળે છે. જેવી રીતે માતા પોતાનાં બાળકનું પારણું ઝુલાવતા ઝુલાવતાં અરથ વિનાનું સ્નેહમય ગીત ગાય છે તેવી રીતે મૃત્યુનું જાળ ફરકતાં મોજાં બાળકો આગળ અરથ વિનાના ગરબા ગાય છે. સમુદ્ર બાળકો સાથે ખેલે છે અને સમુદ્ર કિનારેનું હાસ્ય પ્રકાશી નીકળે છે.

અપાર સંસારના સમુદ્ર કિનારા ઉપર બાળકો ભેળા થાય છે. મારગ વિનાના આકાશમાં તોફાન આમ તેમ ભટકે છે. નિશાન જળમાં વહાણો અથડાઇને ભાંગી જાય છે. મૃત્યુ સામે કાંઇ ભલો ઉભેલું છે અને બાળકો રમે છે. અપાર સંસારના સમુદ્ર કિનારા ઉપર બાળકોની મોટી સભા મળેલી છે. —ટાગોર કૃત

ગઇ બુધવારે રાતે મુર્ઝીવરમાં આતી ભારે વરસાદથી નદીમાં મોટું પુર આવ્યું હતું અને તેઓને ભારે નુકશાન થયું હતું. મરઝારની આસપાસ ભારે તોફાન કેટલીક જગ્યાનો પાણી ફરી વળ્યું હતું તેમાંથી ઘણી મુશ્કેલીઓ હીંદી ભાઇઓ જીવ બચાવીને રહ્યા હતા.

સાઉથ આફ્રીકન ઇંડીઅન ફંડ

મુંબઇનું ઇંડીઅન મરચંટસ ચેમ્બરમાં ગઇ તારીખ ૩ જી નવેંબર મંગળવારે સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇની ઓફીસમાં આ ફંડનો હિસાબ મંજુર રાખવા તથા બાકીના નાણાંની વ્યવસ્થા કરવાને તે ફંડમાં નાણું ભરનારાઓની એક સભા મળી હતી. પ્રમુખ સ્થાને ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ નાઇટ હતા.

હીસાબનો આંકડા મી. જહાંગીર બી. પીટીટે વાંચી સંભળાવ્યો તેમાં પુરાંત રૂ. ૧,૭૩,૮૯૭ – ૫–૪ ની હતી.

ત્યાર બાદ નીચેનો ઠરાવ ઓન. સર ફાજલભાઇએ રજુ કર્યો, અને મી. કે. નટરાજન તરફથી ટેકો મળતાં સભાએ સરવાનુમતે તે પસાર કર્યો હતો:—

દ. આફ્રીકાના હીંદી ફંડમાં નાણાં ભરનારાઓની મીટીંગ ઠરાવ કરે છે કે,

(૧) આ ફંડનો રજુ કરવામાં આવેલો હિસાબનો આંકડો કબુલ રાખવામાં આવે છે.

(૨) આ ફંડની પુરાંત રૂા ૧,૭૩,૮૯૭ — ૬–૪ રહેલી છે તેમાંથી આ ફંડને બંધ કરવાને માટે જે કંઇ હવે પછી ખરચ થાય તે બાદ કરી બાકીની રકમનો ઉપયોગ બ્રીટીશ રાજ્યના બધા સંસ્થાનો તેમજ પરદેશમાં વસતા હીંદીઓના સમાન હક્કના તરીકેના આરથીક લાભ અને શહેરી હકોનું રક્ષણ કરવામાં કરવો.

(૩) આ ફંડના ટ્રસ્ટી તરીકે ઓન. સર જમશેદજી જીજીભાઇ બેરોનેટ, મી. એચ. એ. વાડીઆ, ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ નાઇટ, મી. નરોત્તમ મોરારજી ગોકળદાસ, મી. કે. નટરાજન, અને મી. જહાંગીર બમનજી પીટીટને નીમવામાં આવ્યા છે.

(૪) બીજી કલમમાં જણાવેલા હેતુ અમલમાં મુકવાને નીચના સભ્યોની એક કમીટીને દક્ષીણ આફ્રીકાની બહારના હીંદીઓના લાભ જાળવવા માટેનું એક મંડળ સ્થાપવાની સત્તા મળે છે અને ટ્રસ્ટીઓ આ મંડળને તે હેતુ અમલમાં લાવવાને આ ફંડમાંથી જોઇતા નાણાં આપતા રહે.

કમીટીના પ્રમુખ મી. રતન તાતા. ઉપ - પ્રમુખ ઓન. સર ફીરોજશાહ મેતા, કે. સી. આઇ. ઇ., મેનેજીંગ કમીટીના પ્રમુખ ઓન. સર જમશેદજી જીજીભાઇ બેરોનેટ. ઉપ પ્રમુખ મી. એ. એચ. વાડીઆ. કારોબારી કમીટીના સભાસદો સર કરીમભાઇ ઇબ્રાહીમભાઇ બેરોનેટ, સર દીનશા વાચા, સર ઇબ્રાહીમ રહીમતુલા, સર ચીમનલાલ સેતલવાડ, ડાક્ટર દેશમુખ, ઓન. મી. જી. કે. ગોખલે, ઓન. મી. લલ્લુભાઇ સામળદાસ, ઓન. મી. જી. કે. પારેખ, મી. પુરશોતમદાસ ઠાકોરદાસ, મી. જે. આર. ઘારપુરે, ઓન. મી. મનમોહનદાસ રામજી, ડા. ફરેદુનજી રીડ, મી. બી. જી. હોરનીમન, મંત્રી. ઓન. સર ફાજલભાઇ કરીમભાઇ નાઇટ, મી. નરોત્તમ મોરારજી ગોકળદાસ, મી. જહાંગીર બી. પીટીટ, અને મી. કે. નટરાજન. મદદનીશ મંત્રી મી. એન. એમ. જોશી (સરવંટસ ઓફ ઇંડીઆ સોસાયટીના).

(૫) આ મુજબ સ્થાપાએલું મંડળ ટ્રસ્ટીની જગા જ્યારે ખાલી પડે ત્યારે તેની જગાએ બીજાને નીમવાના ધારા અને તેનું બંધારણ વીગેરે ઘડે.

આ અને આભાર માનવાનો ઠરાવ થતાં સભાનું કામ પુરૂં થયું હતું.

મરહુમ કાઉન્ટ ટોલસ્ટોયનો ઝાર ઉપર પત્ર

ઈ. સ. ૧૮૮૧ ના માર્ચની પહેલી તારીખે રશીઆના એક રીવોલ્યુશનરી પક્ષના મનુષ્યોએ અલેક્ઝાંડર બીજાનું (ઝાર) પીટર્સબર્ગમાં ખૂન કર્યું હતું. આ કરપીણ કૃત્ય કરનાર માત્ર અમુક હતા તેમાં એક સ્ત્રી હતી તેમને ફાંસીની સજા થઇ હતી. આ મનુષ્યોને ફાંસીની શિક્ષા ન દેવા માટે કાઉન્ટ ટોલસ્ટોયે અલેક્ઝાંડર ત્રીજાને પત્ર લખ્યો હતો—

મારા જેવો એક નમાલો અને તુચ્છ માણસ રશીઆના એક મહાન શહેનશાહને અત્યંત મુશ્કેલ તથા ગુંચવાડા ભરેલા જે બનાવો બન્યા છે તે બાબત સલાહ દેવાનો પત્ર લખે છે! હું આ કબુલ કરૂં છું તેથી મને લાગે છે કે હું અયોગ્ય તેમજ અધરો વિરૂધ્ધનું એક સાહસ કરૂં છું. એમ કરતાં મને પોતાને પણ આશ્ચર્ય લાગે છે છતાં પણ આ પત્ર હું આપને લખુંજ છું. એક ગામડાના શાંત નિવાસ સ્થાનમાંથી હું આ પત્ર લખું છું. મારી પાસે ભરોસા પાત્ર ખબર નથી. જે કંઇ હું જાણું છું તે વર્તમાન પત્ર પરથી તેમજ લોકો આગળ પરથી જાણું છું. કદાચ આ પ્રમાણે ન બન્યું હોય અને વાતો અસ્થાને હોય, [illegible] હું શું લખું છું તે [illegible] આપને માટે મને માફી કરજો. હું આ લખું છું તે નહિ કે હું એક મહાન પુરૂષ છું એમ ધારીને પરંતુ મારે જે કરવું જોઇએ તે જો ન કરૂં તો હું પ્રભુનો ગુનેહગાર છું એ માન્યતાને લીધે લખું છું. શહેનશાહને દરેક સ્થિત અને તેમજ થોડી થોડી ચાતુર્યતાથી પત્ર લખવામાં આવે છે અને તેને લીધે લખનારના વિચાર તથા લાગણી બને છુપાએલાં રહે છે. [illegible] એવા એક ફારીક શબ્દોથી હું આ પત્ર આપને નથી લખતો પરંતુ સામાન્ય માણસે એક બીજાને પત્ર લખે છે તેવીજ રીતે હું આપને લખું છું. આપ એક મનુષ્ય છો અને મહાન છો તેને માટે મારા અંતઃકરણમાં આ લાગણી છે તે આવી જાતના નકામા ફાંદાર સિવાયના પત્રથી વધારે સારી રીતે જાણી શકશો.

આપના પિતા રશીઆના ઝાર કે જેઓ ઘણા માયાળુ અને ભલા હતા અને જેઓ પ્રજાનું હમેશાં ભલું ઇચ્છતા અને કરતા તેનું ખાસ ખાતરીપણે તેમના અંગી દુશ્મનો—તેના અંગી દુશ્મનો નહિ પરંતુ રાજની સત્તાના દુશ્મનો—એ ખૂન કીધું છે. તેઓએ એમ ધાર્યું કે આને મારી નાખવાથી જનતાનું કલ્યાણ કરી શકાશે. તે અભાગી પિતાની જગ્યાએ હવે આપ ગાદી ઉપર આવ્યા છો. તેઓ આપ તમારા પિતાના જીવનને વિનાશ કરી તેનો નાશ કરશે તેજ લોકો હવે તમારી આજુબાજુ પણ છે. તેઓ તમારા પણ દુશ્મન છે કારણ કે તમે તમારા પિતાની ગાદી ઉપર બેઠેલા છો. અને તમારી ગાદી ટકાવી રાખવાના કલ્યાણ માટે તેઓ તમને પણ મારી નાખવાનું શોધે છે. આ વખતે મહાત્મા ટોલસ્ટોય એક મશહુર પયગંબરના વાક્યો આપે છે "ઓહો, તમે આગાઉ ઘણું સાંભળ્યું છે કે તમારા પાડોશીના પર પ્યાર કરો અને દુશ્મનનો તિરસ્કાર કરો પરંતુ હું તમને કહું છું કે તમારા દુશ્મનને પણ તમે ચાહો. જે તમારો તિરસ્કાર કરે છે તેનું તમે ભલું કરવાનું કરો અને સ્વર્ગમાં તમારા જે પિતા છે તેના સંતાન બનો."

ઇશુખ્રિસ્ત ૨૦ સદી ઉપર આવા નરી સુવાનું બોધ્યા. એક ચળવળ ફેલાઇ હતી. તેઓ સરકારને અને તેની સત્તાને વિરોધી નજરથી જોતા આવ્યા છે. તેમને માટે સરકાર બાદશાહી અને આજે તો એક તરફ હત્યાકાંડ કરીને પણ તેઓ પોતાના હક્ક મેળવવા મથે છે, બીજી તરફ જુલમ કરીને, પ્રજાને આગળ વધતી અટકાવવામાં આવે છે. આપ, માણસ જાતને ન ગમે તેવા દબાણથી એવા સમાજની શાંતિ તથા વ્યવસ્થાનો ભંગ કરી તેમને બળાત્કારે શાસનમાં રાખવા તેઓ ઇચ્છે છે. વીસ વર્ષથી આવી ચળવળ ચાલુજ રહેલી છે તેને દાબી દેવાને અનેક યુક્તિઓ કરવામાં આવી પરંતુ દિવસે દિવસે એ ચળવળ વધતીજ રહી છે. આ લોકો નિરાશતાની અત્યંત ભયંકર સ્થિતિએ પહોંચ્યા છે, કાયદાની વિરૂધ્ધ ધરનારા બન્યા છે.

આર બાદ ઉપર કહેલાં પાંચ ગુનેગારોને માફી આપવાને આગ્રહથી દલીલ કરી અરજ કરતાં કહે છે કે જેઓ દુષ્ટ કરમ કરનારા છે તેનું ભલું કરો. તેમ કરવાથી દુશ્મની શાંત થશે. અગ્નિમાં અગ્નિ ઉમેરવાથી તે વધુ ભડકે છે. શાંત થતો નથી. અગ્નિમાં પાણી નાખવાથીજ તે શાંત થાય છે. તમે જો આ ગુનેહગારને ફાંસી દેશો તો એવા ત્રણ કે ચાર ગુનેહગારને દૂર કરશો, પરંતુ ખરાબ કામનું ખરાબજ પરિણામ આવે છે. ખરાબમાંથી સારૂં પરિણામ નથી આવતું. એ ત્રણ અને ચારને બદલે બીજા ત્રીસ અને ચાલીસ ઉત્પન્ન થશે.

મારા શહેનશાહ! માફી આપો, બુરાઇની સામે ભલાઇ કરો. અને એમ કરશો તો સો દુષ્ટો હશે તેમાંથી એક કે બે તો પોતાનું વર્તન પણ છોડી પ્રભુના માર્ગને સ્વીકારશે અને શહેનશાહના સિંહાસને ઉપરથી, પોતાના ખૂન કરનાર દુષ્ટ તરફ ભલાઇની ભાવે, ઉદાર લાગણી બતાવવામાં આવી છે તે વર્તનને જાણી હજારો અને કરોડોનાં અંતઃકરણો આનંદથી પ્રફુલ્લિત થશે.

શહેનશાહ! જો તમે આ પ્રમાણે કરો એ લોકોને તમારી પાસે બોલાવો તેમને દ્રવ્ય આપી અમેરીકામાં કોઇ જગ્યાએ મોકલી દો અને સાથે એક ઢંઢેરો કાઢી તેમાં આટલા શબ્દ લખો કે "હું કહું છું કે તમારા દુશ્મનને પણ ચાહો" તો બીજાઓને તે વિષે કેવું લાગશે તે હું નથી જાણતો પરંતુ હું તમારી એક રંક પ્રજા, તે તમારા કુતરા જેવા ગુલામ જેવો રહીશ. અને જેમ હું અત્યારે રોઉં છું તેમ જ્યારે જ્યારે મને તમારૂં નામ યાદ આવશે ત્યારે ત્યારે મારા હૃદય સ્ત્રીઓ મારી આંખમાંથી હર્ષનાં આંસુઓ વહેશે. બીજાઓ શું કહેશે તે હું નથી જાણતો, પરંતુ હું જાણું છું કે આખા રશીઆમાં એ શબ્દોને માટે એ કરતવ્યને માટે નદીના પુરની માફક પ્રેમ અને ભલાઇના સમુદ્ર ઉભરાઇ આવશે. રીવોલ્યુશનરીઓના સંહાર કરવાથી, તેમના જીવનનો નાશ કરવાથી, તેઓ જીતાવાના નથી, તેમનો માત્ર આર્ત્તિક્ષય જ થશે. તેમની સામે દુશ્મની લડવાથી લડ્યું ચાલે એ, કોઇ ઉન્નતિ તેમજ બીજા રાજ્યમાં એવા સતત યુદ્ધમાં કર છે પરંતુ તેનું શુભ ફળ ક્યાંય આવ્યું નથી. તેઓની સામે સત્યને નિકળ મુકો છે અને તે માફી આપવી; બુરાને બદલે ભલાઇ કરવી એજ છે. શહેનશાહના સિંહાસનપરથી ઉચ્ચારાએલા બે શબ્દ માફી અને સ્નેહને દુષ્ટતા દેશીપણામાં પ્રસરી રહેલી છે તેનો નાશ કરશે. જે મનુષ્ય—ઝાર—ઇશુ ખ્રિસ્તના મત ઉપદેશનું પરિપાલન કરશે, તેની સામે રીવોલ્યુશનરી ચળવળો બરફની જેમ પીગળી જશે, આપ ગૌરવ બની એ ચળવળ ઓગળી જશે તેમ ઓગળી જશે.

આ મુશ્કેલી [illegible] કાંઈ એવી, 'ગોરાઓ' એવો કે હું સત્યાગ્રહીઓમાં એક, મારા ઉપર જુલમો કરવામાં હતા તો હું તેને માફી આપત, પરંતુ તેઓએ તો સત્યાગ્રહ ખાતર [illegible] જે રીતે [illegible] હું ઇચ્છતો નથી.

હિંદની તીજોરી

અલ્હાબાદમાં પ્રગટ થતા એક હિંદી માસિક 'મર્યાદા' માં આ વિષય ઉપર એક અતી જાણવા લાયક લેખ પ્રસિદ્ધ થયો છે. તેનો તરજુમો નીચે અમે આપીએ છીએ—

"હિંદુસ્તાનની [illegible] કરોડ પ્રજા પાસેથી [illegible] આવતા કરોની તેમજ હિંદની [illegible] વાર્ષિક આવકનો [illegible] ઉપયોગ થાય છે તે જાણવાની [illegible] દરેક સ્વદેશ પ્રેમી હિંદીની ફરજ છે

હિંદી સરકારની વાર્ષિક આવક એક અબજ ચાળીસ કરોડ પચીસ લાખ બત્રીસ હજાર બસો પચાસ રૂપિયા છે. આ આમદનીની સરકાર શી વ્યવસ્થા કરે છે તે અમે આમાંથી વાચકો આગળ રજુ કરીએ છીએ. લશ્કરી અમલદારોને આપવામાં આવતા ભારે દરમાયા, પોલીસ ખાતાની પાછળ ખરચાતું અંધાધુંધ ધન, સેનાનો પ્રતિ વરસે વધતો જતો ખરચ, રેલ્વે પાછળ કરજ કરી પાણીની પેઠે [illegible] પદ્ધતિ. આ સરવે હિંદુસ્તાનની પ્રજાના લાભ વિરૂદ્ધ ખરચ થાય છે. એ વિષયમાં દેશના આગેવાનો હમેશ સરકાર સામે થાય છે હિંદી સરકારને જમીનનો કર દર વરસે એકત્રીસ કરોડ [illegible] લાખ [illegible] હજાર આઠસો [illegible] રૂપિયા છે. અને ખાસ તેના [illegible] ખરચ [illegible] કરોડ પંચોતેર લાખ એકવીસ હજાર પાંચસો પચાસ રૂપિયા છે. કહેવું એમ થયું કે દુકાળથી જર્જરીત થઇ રહેલા ગામડાં ભારતના [illegible] લશ્કરી સેનાના ખરચમાં જ વપરાઈ જાય છે. એ હીસાબે પ્રત્યેક ભારતવાસી સેનાને નીભાવવા દર વરસે એક રૂપિયો આપે છે

આજ સુધીમાં રેલ્વે પાછળ ૪૫૦ કરોડ રૂપિયા ખરચાયા છે. અને નહેર કે જેના ઉપર ખેડુતોને મોટો આધાર રહે છે તેની પાછળ તો માત્ર ૫૦ કરોડ રૂપિયા ખરચાયા છે. અમે જાણવા આવ્યું છે કે હિંદી સરકારની વાર્ષિક ઉપજ એક અબજ ચાળીસ કરોડ રૂપિયા છે. આ ધનમાંથી ૩૦ કરોડ રૂપિયા હિંદુસ્તાનની સરકારના [illegible] ખરચ [illegible] વિલાયત મોકલી દેવામાં આવે છે. ૨૪ કરોડ રૂપિયા દર વરસે દેવાની [illegible] પાછળ ખરચવામાં આવે છે તેમાંથી ૧૧ કરોડ [illegible] છે. એ [illegible] વિલાયતથી [illegible] વાપરે છે. આ ૩૦ કરોડમાંથી [illegible] ચાર કરોડ રૂપિયા તેઓ હિંદુસ્તાનમાં વાપરતા હશે

[illegible] કરોડ રૂપિયા દર વરસે [illegible] વપરાય છે. [illegible] ૨૭ કરોડ છે તેમાં [illegible] કરોડ [illegible] ૪૮ કરોડ રૂપિયા થયા. એટલે દર વરસે [illegible] ૪૮ કરોડ રૂપિયા [illegible] છે. હિંદુસ્તાનની કુલ વસ્તી ૩૧ કરોડની છે. તેમાં [illegible] કરોડ પુરૂષ છે તેમાંથી [illegible] ૧૫ વરસની ઉમર સુધી [illegible] ૧૯૧૧ની [illegible] કરોડ [illegible] આફ્રિકાના [illegible] ૨૯૮ કરોડ રૂપિયાનું [illegible] છે. [illegible] હિંદુસ્તાનમાં [illegible] કરોડ રૂપિયા ખરચવામાં આવે છે. [illegible] કરોડ [illegible] ૪૮ કરોડ! [illegible] શિક્ષણ [illegible] છે કે [illegible] ધ્યાન [illegible] છે.

સન ૧૯૧૦ સુધી રેલ્વે માટે ૪૪૦ કરોડ રૂપિયા [illegible] વાપર્યા છે. તેનું વ્યાજ હિંદી પ્રજાને [illegible] કરોડ રૂપિયા આપવું પડે છે. સન ૧૯૧૦માં તેનું વ્યાજ પ્રજાને ૧૨ કરોડ રૂપિયા આપવું પડ્યું હતું.

નહેર એ ખેતીને માટે ઉત્તમ સાધન છે. તેનાથી દુકાળ આદિ ઘટે છે, અને ખેતીની ઉન્નતિ થાય છે તેની પાછળ આજ સુધીમાં ફક્ત ૫૩ કરોડ રૂપિયા ખરચાયા છે. [illegible] વાત તો એ છે કે એકલા રેલ્વે પાછળ [illegible] કરોડ રૂપિયા ખરચવામાં આવે છે ત્યારે નહેર [illegible] માત્ર [illegible] છે. એક આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે રેલ્વે ઉપર જે ધનનો વ્યય કરવામાં આવ્યો છે તેમાં આજ સુધીમાં ૫૦ કરોડ રૂપિયાની ખોટ ગઈ છે. આ [illegible] સુપ્રસિદ્ધ અર્થશાસ્ત્રી શ્રીયુત [illegible] છે. નહેરો ઉપર જે પઇસા વપરાયા છે તેમાં [illegible] લાભ થયો છે. તો નહેરોની પાછળ વધુ પઇસા ખરચવામાં આવે તો સરકારને લાભ થાય અને દેશમાં દુકાળ પડવાની ભીતી ન રહે.

સરકારના ભિન્ન ભિન્ન ખાતાઓના ઉપર અત્યાર સુધી નજર ફેરવી. હવે ધરમ ખાતાની પણ કેટલીક વાત જાણવા જેવી છે. અમે માત્ર [illegible] બતાવવા ઇચ્છીએ છીએ [illegible] ખ્રિસ્તિઓને માટે [illegible] આપણી સરકાર દર વરસે ૨૦ લાખ રૂપિયા વાપરે છે. અમે જે સરવે આંકડાઓ આપ્યા છે તે ૧૯૧૦-૧૧ સુધીના છે ૧૯૧૦-૧૧માં [illegible] રૂપિયા ખ્રિસ્તિ દેવળો માટે સરકારે વાપર્યા છે! હિંદુ યા તો મુસલમાન ધરમને માટે એવી રીતે [illegible] પઇસા વાપરવામાં નથી આવતા. હિંદુઓનાં મંદિરો અને મુસલમાનોની મસજીદ પાછળ આજ સુધીમાં [illegible] પઇસા ખરચ્યા છે કે ખ્રિસ્તિ દેવળ માટે આમ ધન ખરચવામાં આવે છે?

આ મુજબ હિંદની તીજોરીની વ્યવસ્થા થાય છે. પ્રજાનાં પઇસા [illegible] નક્કી [illegible] જોઈએ [illegible] રાજનીતિનું પ્રથમ સૂત્ર છે. આપણી સરકારે [illegible] ખજાનાનો [illegible] સ્વીકાર [illegible] સોંપેલો છે તેની સંમતિ [illegible] સરકારથી એક પણ [illegible] કરાતી નથી. [illegible] વાસ્તવિક છે [illegible] સરવે હિંદીઓ [illegible] તો તે સ્વાભાવિક છે.

[illegible]

લડાઈ અને હીંદુસ્તાન

બ્રીટીશ ગીઆનામાં વસતા હીંદીઓ તરફથી લડાઈમાં ઘવાએલા હીંદીઓના કુટુંબોને માટે પાંચ લાખ રતલ (આશરે ૬,૧૨૫ ગુણી) ચોખા મોકલવામાં આવ્યા છે તે ફ્રેંચોની આપેલા અર્પણને આભાર સહીત સ્વીકાર્યા છે.

બ્રાઈટનમાં ૧૨૦૦ હીંદી ઘવાએલા

ઈંગ્લાંડની દક્ષિણે બ્રાઈટનનો હાલ સુંદર દેખાવ અને સરસ હવાને માટે વખણાય છે. ત્યાં આગળ જે ૬ બાદશાહી પેવીલીઅનને નામે ઓળખાતો વિશાળ મકાન અને મોટી કોરન એક્સચેન્જ (દાણા બજાર)માં હીંદી ઘવાએલાઓની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે. 'જીરીઆ' જણાવે છે કે ગઈ કાલે (તા. ૨૧ નવેમ્બરે) ૧૨૦૦ જેટલા ઘવાએલા હીંદી આવનાર છે.

હવાલદાર દરવાનસીંગ નેગી

ને ના. શહેનશાહ તરફથી વી. સી. નો ખેતાબ ઇનાયત કરવામાં આવ્યો છે. તેની બહાદુરીનાં વખાણ એક અંગ્રેજ અમલદારે કરેલાં તેનો હેવાલ 'કેપ ટાઈમ્સ' નો ખબરપત્રી આ પ્રમાણે મોકલે છે: તે દિવસે એવું બન્યું કે ૪૦૦ વાર લંબાઈની ખાઈ ઉપર જરમનોએ પરોઢીએથી તોપનો સખત મારો ચલાવ્યો. આથી લશ્કરને તે ખાઈ છોડી ભાગવું પડ્યું. તુરતજ જરમનોએ આવી એ ખાઈ લઈ લીધી અને કેટલીક ભારે તોપોથી તેનું રક્ષણ કર્યું. એ ખાઈ પાછી લેવાને બે જખ્મી હિંદીઓએ ભારે મહેનત કરી. પણ બને હુમલા નિષ્ફળ ગયા અને માણસો પણ ઘણા મરાયા. સાંજે હજુ જરમનો ૩૦૦ વાર જેટલા આગળ હતા. પછી અમને બોલાવવામાં આવ્યા. જો કે અમે ખાઈમાં ૨૧ દિવસ સુધી રહી લડ્યા હતા રાત ઉજળી હતી અને જમીન ઉપર બરફ હતો એટલે અમે આગળથી હલ્લો લઈ જવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો. જમણી બાજુએથી ટુકડી લઈ જવાનો અમે ઠરાવ કર્યો. આ પ્રમાણે અમે તે ખાઈના થોડા ભાગ પાછો લીધો. પરંતુ તે બહુજ ધીમે ધીમે. હવાલદાર દરવાનસીંગને માથામાં વાગેલું હતું છતાં તે પોતાની ટુકડી બહાદુરીથી લઈ ગયો અને દુશ્મનને એકેક ભાગમાંથી પાછા હઠાવ્યા. અંતે અમે બે મશીન તોપ અને ૧૦૫ કેદી પકડ્યા. આ ટુકડીના ઘણા માણસોને ખેતાબો બક્ષવાની ભલામણ કરવામાં આવી હતી, તેમાંથી હવાલદાર નેગીને સહુથી ભારેમાં ભારે ખેતાબથી નવાજેશ કરવામાં આવ્યો.

લડાઈમાં ગએલા હીંદી લશકરના અમલદારના પગાર

લડાઈ ખાતાના નાયબ પ્રધાનને પારલામેંટમાં મી. કુપ નામના એક મેમ્બરે તા. ૧૮ નવેંબરે એક સવાલ પુછ્યો કે લડાઈને માટે હીંદુસ્તાનમાંથી લાવવામાં આવેલી બ્રીટીશ ટુકડીના અમલદારોના પગાર પ્રમાણમાં વધારવામાં આવ્યા છે કે કેમ? અને લડાઈ માટે આણવામાં આવેલા સોલ્જરોની આવકમાં એ પ્રમાણે વધારો કરવાની જરૂર છે કે નહિ?

મી. હેરલ્ડ બેકરે કહ્યું: હીંદુસ્તાનથી લાવવામાં આવેલા બ્રીટીશ અમલદારોના પગારમાં વધારો થએલો નથી.

હીંદી લશકરને માટે શીયાળાનાં કપડાં

મી. જે. એમ. હેન્ડરસને પારલામેંટમાં તા. ૧૯ મી નવેમ્બરે પુછ્યું કે હીંદી લશકરને માટે શીયાળાનાં ગરમ કપડાં ને માટે શું બંદોબસ્ત કરવામાં આવે છે? જવાબમાં મી. ટેન્નન્ટે કહ્યું કે હીંદી લશકર હીંદુસ્તાનથી આવ્યું ત્યારે શીયાળાના ધોરણ મુજબ તઈયાર થઈને આવ્યું હતું. અને હવે વુલ.શીલનાં ગંજીફરાક અને ઉનની ટોપીઓ મોકલવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

હીંદી લશકરના ખાતેનું ફંડ

તા. ૨૭ નવેંબર સુધીમાં આ ફંડ [illegible] પા. ૬૨૦૦૦ નું થયું હતું. એક પેઢી તરફથી ખાસ વરસાદમાં પહેરવાના કેનવાસ અને રબરના તળીઆ વાળા બુટોની ૫૦૦ જોડી ખાઈઓમાં રહી લડતા સીપાઈઓ માટે મોકલવાનું કહેવામાં આવ્યું છે.

એક સરસ બહાદુરી

તા. ૨૦ નવેમ્બરના લંડનના છાપા ઉપરથી જણાય છે કે હીંદી લશ્કરની એક ટુકડીએ લોર્ડ રોબર્ટ્સના મરણની યાદગીરી કાયમ રાખવાને એક ખોવાયેલી જગ્યા પાછી કબજે લેવાના સંકલ્પ બાંધ્યા હતા અને તે મુજબ એક અંધારી રાતે દુશ્મનોની ખાઈઓ ઉપર હુમલો કરી ઘણા ખરાને બેયોનેટ વતી માર્યા અને જે થોડા બાકી રહ્યા તેઓને પાછા કાઢી ખોવાયેલી ટ્રેન્ચીઝ હાથ કરી હતી.

યુરોપની મહાન લડાઈના સમાચાર

લડાઈમાં મરાયા વગેરેની તા. ૨૬ ડીસેમ્બર સુધીની ગણત્રી રૂટર નીચે પ્રમાણે જણાવે છે:

જરમની અઢી લાખ મરાયા, ચાર લાખ ગુમ થયા, અને સાડા આઠ લાખ ઘવાયા, કુલ પંદર લાખ.

બવેરીઆનું અરધું લશ્કર અશક્ત થયું છે એવી ગણત્રી થઈ છે.

ઓસ્ટ્રીઆના લશ્કરમાં પણ પંદર લાખની ખોટની ગણત્રી કરવામાં આવી છે.

તોપને બદલે ટાપુ

જાપાન પાસેથી કેટલીક ભારે તોપો લઈ રુશીઆએ સખેલીઅનનો અરધો ટાપુ આપ્યો છે. આ સખેલીઅન ટાપુનો દક્ષિણ તરફનો અરધો ભાગ જાપાનના કબજામાં હતો. આ ટાપુની લંબાઈ ૬૦૦ માઈલ છે અને પહોળાઈ ૨૦ થી ૧૫૦ માઈલ જેટલી છે. તેમાં કોલસાની ખાણો તથા ઘાસલેટના કુવા પણ છે.

ઓસ્ટ્રેલીઅન લશ્કરને હવાલે

ઓસ્ટ્રેલીઅન કોમનવેલ્થના બચાવ ખાતાના પ્રધાને જાહેર કર્યું છે કે ઉત્તર પાસીફીકમાંથી જીતએલા જરમન ટાપુઓ જાપાનની તરફે ઓસ્ટ્રેલીઅન લશ્કરને સુપરત કરવાની માગણી કરી છે. હમણા જે લશ્કર ઉભું કરવાની ખબર આપવામાં આવી હતી તે લડાઈ ચાલતાં સુધી આ ટાપુઓનો કબજો રાખશે અને ત્યાર બાદ સાથી રાજ્યોના ઠરાવ મુજબ તેનો છેવટનો નીરાકરણ કરવામાં આવશે.

વખણાતા અમેરીકન કરોડપતી રોકફેલરનાં ટ્રસ્ટમાંથી પા. ૬૦ લાખની રકમ હાલની લડાઈથી ઉતરેલા સપડાયેલા દેશોમાંના લડાઈને લીધે સંકટમાં આવી પડેલા સાધારણ લોકોને મદદ આપવા માટે કાઢવામાં આવેલ છે. તે બાબત તપાસ ચલાવવાને લડાઈવાળા દેશોમાં એક કમીશન ગયું છે. આ ટ્રસ્ટવાળા બેલ્જીઅમને માટે હાલમાં ચાર હજાર ટન ખોરાકી મોકલી આપનાર છે.

સેન્ટ્રલ ન્યુઝ જણાવે છે કે હાલ જરમનોના ૬૦ લાખ માણસો લડાઈમાં અને કવાયતમાં ઉતરેલા છે.

લડાઈ અને તુરકી

હાલ અંતમાં ૨૦,૦૦૦ તુરકોએ રૂશીઆના ઉપર હુમલો કર્યો છે. તુરક લોકો ઝનુનથી આગળ વધ્યા, પણ રૂશીઆ લોકોએ તેમને પાછા હઠાવ્યા છે.

કોકેસસ આગળ રૂશીઅનોએ એક તરકીશ હુમલાને હઠાવ્યો છે.

તરકીશ મીન્સીસ ટાપુ આગળ કીલ્લેબંધી કરે છે. આ ટાપુ કોન્સ્ટાંટીનોપલની બહારના ભાગમાં છે. તરકીશ તીજોરી ખસેડીને ઇમરાહ ખાતે લઇ જવામાં આવી છે. મારમોરાના કીનારેના ગામડાને પણ કીલ્લેબંધી કરે છે.

તરકીશ લશ્કર ઇજીપ્તની સરહદ ઓળંગી ગયાના સમાચાર 'એ. પી. ઓ.' માં છે. તે લશ્કરે અંદરના ભાગમાં ૧૨૦ માઇલ ઉપર આવેલું કલાતુલ્હાન કબજે કર્યું છે.

તેજ છાપું જણાવે છે કે કોન્સ્ટાંટીનોપલના સમાચાર ઉપરથી જણાય છે કે એડન જોખમમાં છે, કેમકે ઇમામ યાહીયા તે મુલકને બ્રીટીશ ઓંસરીમાંથી છોડાવવાને બેદુઇનને એકઠા કરે છે.

બ્રીટનમાં હમણાંજ આવેલા કેનન કારનેગી બ્રાઉન જણાવે છે કે જેરૂસાલેમ કે જે હથીઆર બંધ લશ્કરની છાવણી છે તે જગ્યાએ જરમનો સત્તા ભોગવે છે.

એડનના એક તારમાં મળેલા ખબર ઉપરથી 'ઈંડીઆ' જણાવે છે કે ત્યાંના બ્રીટીશ વાઇસ કોન્સલને તરકીશોએ રોકી કેદ કરેલ છે, અને ફ્રેંચ કોન્સલને જવાની પરવાનગી મળી નથી. ત્યાં ખાતેના હીંદીઓને પણ કનડગત કરવામાં આવે છે.

ગયા નવેમ્બરની આખરીએ અંગ્રેજી લશ્કર બસરા બગદાદમાં દાખલ થયું તે સમયમાં શટ-અલ-આરબ ખાતેની ટર્કીશ છાવણી તરફથી એવા ખબર મોકલાએલા છે કે તે લડાઇમાં બ્રીટીશના ૭૫૦ માણસો મરાયા અને ૧૦૦૦ ઘવાયા હતા. પકડાએલા બ્રીટીશ સીપાઇઓ જણાવતા હતા કે બ્રીટીશ ફોજમાં ૩૨ ઘવાએલાઓમાં હશે. આ લડાઇમાં ઇરાની અખાતના ખાસ પોલીટીકલ એજન્ટ મરણ પામ્યો હતો.

'ફ્રાંકફુરટર ઝીટુંગ'માં ખબર છે કે ઇરાની અખાતમાં બુશાયર ખાતે ૫૦૦૦, બહેરીનના ટાપુમાં ૬૦૦૦, અને કોવીટ ખાતે ૪૦૦૦ નું હીંદી લશ્કર ઉતરયું છે.

'ઈંડીઆ' છાપું જણાવે છે કે કોન્સ્ટાંટીનોપલના સત્તાવાળાએ કૈરોથી મળેલા ખબર મુજબ તરકીશ લશ્કરે કંતારા આગળ એક મોટી ફતેહ મેળવી છે. આ જગ્યા સુએઝની પુરવમાં ૩૦ કીલોમીટર એટલે દુર છે. ત્યાં એક અંગ્રેજ લેફટેનંટ અને ઘણા સીપાઈઓ મરાયા છે. ઘણા માણસો કેદ પકડાયા છે અને અંગ્રેજોમાં ભંગાણ પડવાથી કેટલાક નાસી ગયા હતા.

આ બાબતની ખરી હકીકત તે હજુ એવી જણાય છે કે એક મોટી આફત તો ગયો બચેલો ખરો. નવેંબરની આખરે ૭૦ આશરેની બીકાનેર વાળી ટુકડીનો જે કીસ્સો બનેલો અને તેના જે ખબરો અંગ્રેજી છાપાઓમાં તારથી આવેલા તે વીગત વાર જણાવ્યા બાદ કહે છે કે શેખ, સીપાઇ અને સુબેદાર આબુખાન તથા ૧૨ માણસો મરાયા હતા અને ઘણા ઘવાયા હતા. તે ઉપરાંત બીજી કોઈ વિશેષ ખબર મળ્યા પણ નથી. તેમ સાંભળવામાં પણ નથી.

વિદાયગીરીનો એક મેળાવડો

રવીવાર તા. ૨૦ ડીસેમ્બરે ડરબનમાં સરત હિંદુ સભાના ઓફીસના મકાનમાં આશરે ૨૫૦ જેટલા ગુજરાતી હિંદુ ભાઈઓ તરફથી મી. ભુલાભાઈ આબુભાઈના પ્રમુખપણા નીચે મી. ઠાકરસી જેઠાભાઈ સંઘવીને માતૃભુમિ તરફ જતી વખતે માન આપવાનો એક મેળાવડો થયો હતો.

આ પ્રસંગે દીવાળી તથા હિંદુ સ્મશાનને લગતા જાહેર કામમાં મી. સંઘવીએ જે ઉત્સાહથી ભાગ લીધો હતો અને લોકો સાથે મીલનસાર રહી જે ચાહના મેળવી હતી તેની પ્રશંસા કદર કરવા ખાતર એક સુંદર માનપત્ર અરપણ કરવામાં આવ્યું હતું. અને તેમાં આ બંને બાબતની ખાસ નોંધ લેવામાં આવી હતી. માનપત્ર અપાયા બાદ પ્રમુખ તથા બીજા સ્નેહીઓએ મી. સંઘવીની સદ્ગુણ સ્તુતિ કરી હતી. મી. સંઘવીએ જવાબમાં સહુ ભાઈઓની લાગણી માટે ઉપકાર માન્યો અને જણાવ્યું કે પોતાનાથી જે કંઈ થયું હોય તો તે માત્ર સહુ ભાઈઓની મદદથી થયું હતું.

મી. ગાંધી વીલાયતથી માતૃભુમિ તરફ ઉપડવાનો સંદેશો તેજ દિવસે મળ્યો હતો. એ પ્રસંગનો લાભ લઈ સભા તરફથી મી. ગાંધીની બીમારીને માટે દીલગીરી બતાવવામાં આવી હતી અને તેઓ તુરતજ પાછા તંદુરસ્ત થઇ જાય એમ ઇચ્છવામાં આવ્યું હતું.

છેવટે પ્રારથના કરી તથા ચા પાણી લઇ મેળાવડો પુરો થયો હતો.

વિવિધ સમાચાર

યુનીઅનના બળવાને લીધે તથા જરમન સા. વેસ્ટ આફ્રીકાની ચઢાઇને લીધે લશ્કરના કેટલા માણસો ઘવાયા, કેદ પકડાયા તથા મરાયા તેનું સરવૈયું પ્રીટોરીઆ ખાતેથી સત્તાવાર નીચે પ્રમાણે બહાર પાડવામાં આવ્યું છે: જરમન સા. વેસ્ટ આફ્રીકામાં લડાઇમાં મરાયા ૧૬, ઘાથી મરણ પામ્યા ૩, લડાઈમાં ઘવાયા ૨૮, ઘવાયા અને દુશમનોએ કેદ પકડયા ૪૪, ઘવાયા વગરના કેદ પકડાયા ૨૬૮: કુલ ૨૬૯. બળવાખોરોની સાથની લડાઇમાં મરાયા ૭૮, ઘાથી મરણ પામ્યા ૨૯, લડાઇમાં ઘવાયા ૨૨૯. કેદ પકડાયા એકે નહિ; કુલ ૩૩૪. અને જગ્યાએ સઘળા મરણ પામેલા ૧૨૬, ઘવાયા ૨૬૭, ઘવાએલા કેદ પકડાયા ૪૪ અને વગર ઘવાએલા કેદ પકડાયા ૨૬૮, કુલ ૭૦૫; દરદ અને અકસ્માતથી મરણ પામ્યા ૫૨.

બળવાખોરના મરણ પામેલાની સંખ્યા ૧૭૦ જેટલી અને ઘવાએલાની સંખ્યા ૩૦૦ જેટલી લેખવામાં આવી છે.

આ ઉપરાંત ૫૬૦૦ જેટલા બળવાખોર માણસોની સંખ્યા યુનીઅન જેલમાં છે.

ગયા બુધવારે સ્ટી. ઍમ્પાયર ડરબનથી મુંબઇ માટે રવાના થઈ છે. તેમાં સ્વામી મંગળાનંદ પુરી, મી. અબદુલ કાદર અને તેમના દીકરા, મોરીશસથી આવેલા મી. ડી. સી. મેતા, મી. અને મીસીસ ઠાકરસી જેઠાભાઈ સંઘવી અને બીજા કેટલાક ઉતારુઓ દેશ રવાના થયા છે.

જોહાનીસબર્ગની સભામાં હીંદીઓને ખાસ અંગ્રેજીમાં ભાષણ આપનાર મી. કરાઉ કેમ્બેલ જોહાનીસબર્ગના એડમીનીસ્ટ્રેટરના હોદ્દા ઉપર ગયા છે. યુનીઅન પાર્લામેન્ટમાં હીંદીઓની પ્રીત તરફ વલણ આપનાર તરીકે હતા. તેમના જવાથી આપણને

તેમની મોટી ખોટ જણાશે. ડાંભવાળાની શ્રી. ઇ. એસોસી એશને મી. એબ્રીનને મળળ લખી તેમની દીલસોઝીની ધરતા ઠરાવમાં નોંધ લીધી હતી

હાલમાં પડેલા વરસાદને લીધે ઘરની આસપાસ ખાડા ખાબોચીઆ, ખાલીબા સીસા, ખાલી ડબા, પીપા,ગટર કે બંધ થઇ ગએલાં નેવામાં પાણી જ્યાં જ્યાં ભરાઈ રહે ત્યાંથી મચ્છર નો ઘણો ઉપદ્રવ થાય છે અને તેથી મેલેરીઆ આદી જાત નો તાવ ફેલાય છે. આ અટકાવવાને ટાઉન કાઉંસીલે ઠરાવ બનમાં દરેક ઘર વાળાને સાવચેત રહી આવું ભરાઇ રહેલું પાણી દુર કરવાની ઘણીજ અગત્યતા બતાવી છે. જ્યાંથી પાણી દુર થઇ શકે તેવું નહોય ત્યાં પારાફીન વીગેરે છાંટવા થી મચ્છર વધતાં અટકે છે. આવી જગ્યાએ મચ્છરની સેંકડો હજારો સાતથી દસ દિવસમાં સેવાઇને મોટી થાય છે. એટલે દરેક ઘર વાળાએ પોતાની તેમજ પાડોશીની સુખા કારીને માટે અઠવાડીઆમાં ઓછામાં ઓછા એક વખત તો જરૂર તપાસી મચ્છરો વધવાનાં કારણને દુર કરવા જોઇએ. ટાઉન કાઉંસીલની આ સુચના દરેક શહેર અને ગામડાને એક સરખી ઉપયોગી છે.

કેપટાઉન ખાતે મુસ્લીમ બજાર ખુલ્લું મુકતી વખતે વડા જડજ રોઝ ઇન્સે હીંદી લશ્કરના ભારે પ્રયાસ અને આત્મ ભોગ તથા સરવસ્વ આપવાની તત્પરતાના વખાણ કર્યાં હતાં, અને કહ્યું કે રંગ, વરણ અને ધરમના ભેદ વગર સઘળી પ્રજાના આ પ્રયાસનું પરીણામ એ આવશે કે બધા એક બીજાની વધુ નજીકમાં આવશે અને લડાઇ પછી ઘણા પોતાની સામા જીક અને રાજકીય સ્થિતિમાં સુધારો થવાની ઉમેદ રાખશે.

બ્લોમ્ફોન્ટીનના છાપાએ ત્યાંના કેળવણી ખાતાના ડીરેકટર ની મુલાકાત લીધી હતી તે ઉપરથી જણાયું છે કે બળવામાં એક અગર બીજી રીતે ભાગ લેનાર ૮૬ જેટલા શિક્ષકો માલુમ પડયા છે. આમાંથી જેઓ બળવામાં સામેલ થયા હતા તથા જેમણે કંઇક મદદ કરી હતી તેને નોકરીમાંથી બરતરફ કરવામાં આવશે અને બીજાઓની તપાસ કરવામાં આવશે.

હીંદુસ્તાનની સ્ટીમરો અને ટપાલ

સ્ટી. કાઠીઆવાડ—તા. ૨ જી જાન્યુઆરીના અરસામાં કલકત્તા માટે ઉપડશે.

સ્ટી. મેણસન્ગુરલ ફીનાશનાં બંદરો પર થઇ મુંબાઇ માટે ડરબનથી તા. ૨૩ ડીસેમ્બરે ઉપડી છે.

સ્ટી. ભાગ્યશ્રી—કોલંબો અને કલકત્તા માટે તા. ૨૯ ડીસેમ્બરના અરસામાં ઉપડવાની હતી.

સ્ટી. સલામીસ—તા. ૧૪ ડીસેમ્બરે કલકત્તાથી ડરબન માટે ઉપડી છે.

શરીર સંપત્તિનો વધારો અને તેની સંભાળ—લખનાર: વડોદરા નિવાસી પ્રોફેસર માણેકરાવ. કીમત ૬ પેની, પોસ્ટેજ ૧ પેની.

બાલગંગાધર તીલકના મત અને વિચાર—આ વિચારો બાબુ તીલકે અંગ્રેજીમાં જણાવ્યા છે. કીમત ૬ પેની, પો. ૧ પેની.

જૈબુન્નીસાના કાવ્ય—ઔરંગઝેબની સાલાહક જેબુન્નીસાના ઉર્દુ અને ગુજરાતી તરજુમાનો સંગ્રહ છે. કી. શી. ૧, પો. ૧ પેની.

નવાં અંગ્રેજી પુસ્તકો

મીથ્સ ઓફ ધી હીંદુઝ એન્ડ બુદ્ધિસ્ટસ—લખનાર સીસ્ટર નીવેદીતા અને ડા. આનંદ કુમારસ્વામી. આ પુસ્તકમાં ડા. નંદલાલ બોઝ અને અબનીન્દ્રનાથ ટાગોરે બનાવેલાં ૩૨ ચાર રંગ વાળાં ચિત્રો છે. તેમાંનાં આઠ પ્રકરણોમાં ઇન્ડો આર્યન જાતીની પુરાણી વાતો, રામાયણ, મહાભારત, શ્રીકૃષ્ણ, બુદ્ધ શીવ અને બીજી પુરાણીક કથાઓ રસીક રિતે લખવામાં આવી છે. કીમત શી. ૧૭–૬ ટપાલ ખરચ શી. ૧.

ધી સ્ટોરી ઓફ મહમદ—(સચિત્ર) આ પુસ્તકમાં ૧૬ પ્રકરણોમાંના કેટલાંએક આ પ્રમાણેનાં છે: અરેબીઆ અને તેની જાતો, મહમદ સાહેબનું બચપણ, શામનું વરસ, ન્યાય આપનાર તરીકે મહમદ સાહેબ, મક્કાથી જવું, મદીનાનો ઘેરો વિગેરે. કીમત ટપાલ ખરચ સહીત શી. ૨–૬.

ધી એડવેન્ચરસ ઓફ હાજી બાબા ઓફ ઇસ્પહાન— કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૧૦

વ્હેર બ્લેક રૂલ્સ વ્હાઇટ—આ પુસ્તકમાં હાઇટીના ટાપુ ઓ કે જ્યાં કાળા લોકો ગોરા ઉપર રાજ્ય કરે છે તેનો હેવાલ છે. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૯

ધી ફોલ ઓફ કોન્સ્ટાંટીનોપલ—લખનાર જોન મેસન નીલ. કીમત શી. ૧–૧૦

સોનેરી અંક

તા. ૧ ડીસેંબર મંગળવારે બહાર પડયો છે. ડરબનમાં તે મેસરસ સન બરેંડ રોબેકા વરકસ (ગ્રે અને ક્વીન સ્ટ્રીટના ખુણા ઉપર) તથા મકનજી બ્રધરસ (૧૮૨ ગ્રે સ્ટ્રીટ) વાળી જગ્યાએથી વેચાતો મળશે. કીમત કાચા પુઠાની શી. ૦ ૧–૬; ટપાલ ખરચ સાથેની કીમત શી. ૧–૧૦. પાકા પુઠાની કીમત શી. ૩–૬ ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૪.

ટપાલમાં મંગાવનારાઓએ અમને ફીનીક્સ લખવું.

☞ કીમત બદલ સ્ટાંપ ન મોકલતાં પોસ્ટલ ઓરડર મોકલવા વિનંતિ છે.

મળવાનું ઠેકાણું:

મેનેજર, ઇંટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ નાતાલ

આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન ભાગ ૧ લો તથા ભાગ ૨ જો—મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીએ 'ઇંડીઅન ઓપીનીઅન' માં લખેલાં પ્રકરણો આ બન્ને ભાગમાં પુસ્તક રૂપે બહાર પડેલાં છે તેમાં પ્રથમ ભાગમાં હવા, પાણી, ખોરાક, કસરત વીગેરેને લગતી બાબતો છે. અને બીજા ભાગમાં પાણી તથા માટીના ઉપચાર, ચેપી રોગ, સુવાવડ, બચ્ચાંઓ ની માવજત સરપ અને વીંછુના ડંખ, અકસ્માત ડુબવું, તાવ અને તેના ઇલાજ, કબજીઅત, મરડો વીગેરે બાબતો છે. કીમત દરેકની ૭ ૭ પેની; અને ટપાલ ખરચ દરેક ઉપર એક પેની.

રામાયણ અને મહાભારત 'અંગ્રેજી'—મરહુમ રોમેશ દત્તે લખેલ તરજુમો. કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૯.

પ્રખ્યાત કવી શેખ સાદીનાં ગુલીસ્તાન અને બોસ્તાન. (અંગ્રેજી) દરેક ભાગની કીમત ટપાલ ખરચ સાથે શી. ૧–૯.

Gandhi Heritage Portal

Books for Sale

[Revised list] Price, post free

	s.	d.
Future of Islam	4	0
The Life of Mahomet, by Washington Irving	1	10
Pilgrimage to Al. Madinah & Meccah		
Part I	4	3
Part II	4	3
Æsop's Fables, illustrated	1	9
Alice's adventures in Wonderland, by Lewis Carroll, illustrated	1	9
Sohrab and Rustum, by Matthew Arnold. The origin of this story is taken from the "Shah Namah," the great Persian epic written by Firdausi	0	7
Swami Vivekananda—An exhaustive and comprehensive collection of his speeches and Writings	4	3
The Swadeshi Movement— A Symposium by Representative Indians and Anglo-Indians. An excellent and authoritative collection of official and non-official views,	2	3
From Colombo to Almora: Lectures by Swami Vivekananda. Price 3s. d. post free	3	10
Gospel of Shri Ramkrishna price 4s. post free	4	7
Sayings of Shri Ramkrishna	1	11
From Colombo to Almora	2	10
Essays in National Idealism, by Dr. Ananda K. Coomaraswamy. "We think the book to be of surpassing value."—*Modern Review.*	1	6
Essays in Indian Art, Industry and Education, by E. B. Havell, late Principal, Government School of Art, Calcutta, author of several important works on Indian Art	2	3
Rabindranath Tagore, a Lecture by the Rev. C. F. Andrews of Delhi delivered at Capetown. The surplus from the sale of these works, deducting cost of printing, will be handed to Babu Rabindranath Tagore for use in connection with his school at Bolpur	0	7
Civilisation of India, by R. C. Dutt	1	8
Sakuntala, and Dram by Kalidas	1	9
Fields, Factories and Workshops, or Industry combined with Agriculture and Brain Work with Manual Work, by Prince Kropotkin	1	9
Thrift, by S. Smiles	1	9
Duty, with illustrations of Courage patience, and endurance, by S. Smiles	1	9
Rubaiyat of Omar Khayyam,	1	7
The Song Celestial, a translation in verse of the Bhagavad Gita, by Sir Edwin Arnold	2	9
The Bhagavad Gita	2	1
The Light of Asia, by Sir Edwin Arnold	1	1
Islam, by Justice Syed Ameer Ali	1	9
The Koran, translated by J. M. Rodwell	1	9
Mahommedanism, by Prof. Margoliouth	1	9
Mahomed 'The Great Arabian,' by Meredith Townsend		
Gulistan or Flower Garden, Sadi	1	8
Sesame and Lilies, by John Ruskin	1	10
Unto this last, " "	1	10
Self-Help, by Smiles	1	10
Character, by S. Smiles	1	10
Stories and Sayings of India Ceylon and Burma	1	10
The Heart of India	1	9
Duties of Man, by Mazzini	2	9
Time and Tide, by J. Ruskin	1	10
English Traits and Representative Men, by Emerson	1	10
Society and Solitude and other Essays, by Emerson	1	10
War and Peace, Vol 1, 2, and 3, by Tolstoy each	6	10
Anna Karenina by Tolstoy	4	10
Part I	1	9
Part II	1	9

	s.	d.
Hadji Murad and other stories, by Count Leo Tolstoy. These stories and dramas which Count Tolstoy left behind him date, many of them, from his great epoch of production, and have been pronounced by the best critics to represent his highest work in this sphere.	2	10
Tales and Parables, by Tolstoy	1	10
A Letter to a Hindu, or the subjection of India, its cause and cure, by Leo Tolstoy	0	1
Reflections on the French Revolution, by Burke	1	10
The Ramayana and the Mahabharata, by R. C. Dutt	1	10
The Hon. Mr. Gokhle and the Indenture System	0	6
The Hon. Mr. Gokhale's Tour in South Africa: Special INDIAN OPINION Souvenir. Reduced to half-price	2	9
The Ethics of Passive Resistance	0	3
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	6
Hindu Social Ideals, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi: An Indian Patriot in South Africa, by J. J. Doke	2	10
M. K. Gandhi and the S. A. Indian Problem, by P. J. Mehta	0	7
M. K. Gandhi, a sketch of his life and work	0	7
The Story of the Ramayana, the epic of Rama Prince of India; by J. L. P. Erasmus	0	7
The Kingdom of God is within you, by Count Leo Tolstoy: or, Christianity not as a mystical doctrine but as a new life—conception	5	0

The Wisdom of the East Series

	s.	d.
The Awakening of the Soul, from the Arabic of Ibn Tufail	1	9
Brahma Knowledge	2	8
The Persian Mystics—		
I. Jalalud-din-Rumi		
II. Jami	2	9
The Bustan of Sadi	2	9
The Religion of the Koran	1	9
Diwan of Abul-Ala	1	9
Arabian Wisdom	1	8
The Confessions of Al Ghazzali	1	8
Rubayat of Hafiz	1	9
Heart of India	2	9

The Golden Number of "Indian Opinion"

The "Gold Number" of INDIAN OPINION is now on sale. It contains 62 pages of reading matter and 48 pages of illustrations. Well-known writers amongst the European and Indian communities contribute articles in English, and in Gujarati and Tamil historical and other articles appear, making a complete record of the great Passive Resistance Struggle. The text is printed on cream antique paper whilst the illustrations which include portraits of Passive Resisters, European friends and helpers, cartoons, strike scenes and other pictures, are printed on art paper. The cover is dark green, the design being printed in gold and embossed. The price is 1s. 6d. Postage 2d. Library edition, with stiff cloth cover, 3s. 6d. Postage 6d.

International Printing Press, Phoenix, Natal.

Orders for the above books to be sent to

The Manager,

International Printing Press,

Phoenix, Natal.

N. B.—Postal orders should not be crossed and should be made payable to International Printing Press, Durban, and not Phoenix.

અઠવાડીક પંચાંગ.

અંગ્રેજી—તા. ૩૦ ડીસેમ્બરથી તા. ૫ જાનુઆરી સુધી ઈ. સ. ૧૯૧૪–૧૯૧૫.

હીંદુ—પોષ સુદ ૧૩ થી પોષ વદ ૪ સુધી સંવત ૧૯૭૧.

મોહમેડન—તા. ૧૧ સફરથી તા. ૧૭ સફર સુધી ૧૩૩૩ હીજરી.

પારસી—તા. ૨૦ થી તા. ૨૬ સુધી ૧૨૮૪.

વાર	અં. તા.	હીંદુ તિથિ	મુ. તા.	પા. મ.	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.
બુધ	૩૦	સુદ ૧૩	૧૧	૨૦	૫–૨	૭–૦
ગુરૂ	૩૧	,, ૧૪	૧૨	૨૧	૫–૨	૭–૦
શુક્ર	૧	,, ૧૫	૧૨	૨૨	૫–૩	૭–૧
શની	૨	વદ ૧	૧૩	૨૩	૫–૩	૭–૧
રવી	૩	,, ૨	૧૫	૨૪	૫–૪	૭–૧
સોમ	૪	,, ૩	૧૬	૨૫	૫–૪	૭–૧
મંગળ	૫	,, ૪	૧૭	૨૬	૫–૫	૭–૧

Indian Opinion

SUBSCRIPTION RATES

Within the Union

	s.	d.
Yearly	14	0
Half-yearly	8	0
Quarterly	5	0
Per copy by post		4

Subscriptions are all payable **strictly in Advance**, and, if sent by cheque, 6d. extra should be added for bank commission (except from Durban).

Intending subscribers will kindly note that we do not accept subscriptions for less than a quarter.

The rates outside the Union are 17s. 9s., and 6s. respectively.

Cash with Order

INTERNATIONAL PRINTING PRESS,

Phoenix, Natal.

કાયદા સામે થવાની ફરજ

હેનરી ડેવીડ થોરોના

અંગ્રેજી પુસ્તક

ON THE DUTY OF CIVIL DISOBEDIENCE

ગાંધી ગુજરાતી તરજુમો.

કીંમત ૨ પેની. પોસ્ટેજ ૧ પેની

ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ તરફથી

બહાર પાડવામાં આવેલાં પુસ્તકો

	શી.	પે.
શીતાજીનો ભોગામાં રાખવા જેવડો નાનો ગુટકો	૦	૪
હીંદ સ્વરાજ્ય ગુજરાતીમાં	૦	૬
હીંદ સ્વરાજ્ય અંગ્રેજીમાં	૦	૬
કાયદા સામે થવાની ફરજ	૦	૩
મી. ટીલકનાં મત અને વિચાર	૦	૬
આરોગ્યતા વિષે સામાન્ય જ્ઞાન		
ભાગ ૧ લો	૦	૬
ભાગ ૨ જો	૦	૬
નીતિનાં [illegible]	૦	૩
શરીર સંપત્ત	૦	૩
જગતમાની ચરણી	૦	૧
એક હીંદુ પ્રત્યે ટાલસ્ટોયનો કાગળ	૦	૧
મારો જેલનો ૧ લો અનુભવ (મી. ગાંધી)	૦	૩
,, ૨ જો ,,	૦	૬
,, ૩ જો ,, ,,	૦	૩
પુર્વ અને પશ્ચિમ	૦	૬
ઓન. મી. ગોખલે અને મીરમીટના સવાલ ઉપર ચરચા	૦	૬
ઉપરનું પુસ્તક અંગ્રેજીમાં	૦	૬
એક સત્યવીરની કથા (આ પુસ્તકમાં જુનાની સોક્રેટીસનું મરણ સમયનું ભાષણ છે)	૦	૬
માણસ કેટલી જમીનનો માલીક હોઈ શકે?	૦	૨
ગુરૂખરાજ	૦	૬
સત્ય વિના બીજું કશું નથી	૦	૩
જીવન દોરી	૦	૬
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું જીવન ચરિત્ર	૦	૩
મુસ્તફા કામેલ પાશાનું ભાષણ	૦	૬
સત્યાગ્રહનો ઈનામી નિબંધ	૦	૩
સુધારાના સવાદ	૦	૩
સર્વોદય (આ મહાન ઈંગ્રેજ લેખક રસ્કીનનાં સર્વોત્તમ પુસ્તકનો આધારે છે.)	૦	૬
હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ	૦	૩

ઉપરની કીમતમાં દરેક ચોપડીને માટે ટપાલ ખરચની એક પેની ઉમેરવી.

પોસ્ટલ ઓર્ડર કેશ કરવા નહીં અને ના પૈસા મળવાની જગ્યાએ ફીનીક્સ પોસ્ટ ઓફીસ લખવું પણ ડરબન પોસ્ટ ઓફીસ લખવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું:—

ઈન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ,

ફીનીક્સ, નાતાલ.

હીંદી લશ્કરની છબી

મી. ૪૮ મી ઓફ ... ના ચીત્રમાં અંગ્રેજો સાથે હીંદી લશ્કરના ચાર ચિત્રો આપેલાં છે જેમાં એક ચિત્ર શીખ, ... રાજપુત ... હાથ મીલાવે છે તેઓ ... માં રહે છે; અને ત્રીજા તથા ચોથામાં ઘોડેસ્વાર લશ્કરની ટુકડીઓ છે. કીંમત ટપાલ ખરચ સાથે ૨ પેની.

હીંદી બારીસ્ટર અને ખેડુતનો સંવાદ

લખનારઃ પ્રાગજી ખંડુભાઈ દેસાઈ

કીમત ૩ પેની ટપાલ ખરચ ૧ પેની

ખાસ ઘટાડેલી કીમતે—

ઓન. મી. ગોખલેની દક્ષીણ આફ્રીકાની મુસાફરીનો હેવાલ

મી. ગોખલેના દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રવાસનું કૈસરેહીંદમાં વર્ણન—તેમાં તેમની સુંદર ... દરમીઆન પાડેલી છબીઓ, હીંદી આગેવાનોની છબી, જનરલ બોથાને જનરલ સ્મટ્સની છબી, અને તેમને અર્પેલાં સુંદર માનપત્રોની છબી, સરસ કાગળ ઉપર છાપેલી છે. આ પુસ્તક ઈંગ્રેજી નહીં જાણનાર હીંદી પણ વાંચનારાઓને સારૂં થઈ શકે છે ને પણ કોઈ પણ પોતાને ઓળખનાર ગોરાઓને ભેટ આપી શકે છે અથવા ઈંગ્રેજી જાણનાર હીંદી સાહેબોને ભેટ તરીકે મોકલી શકે છે. કીંમત શી. ૨–૬; ટપાલ ખરચ પેની ૩

ઇં. ઓ. ના લવાજમના દર

યુનીઅન—કેપ, નાતાલ, ટ્રાન્સવાલ ઓરેંજીઆમાં—

વારષિક		૧૪	૦
છમાસિક	૦	૮	૦
ત્રિમાસિક	૦	૫	૦
નકલની	૦	૦	૪

બધાં લવાજમ અગાઉથીજ લેવાનો ધારો છે.

યુનીઅનની બહાર છાપાનો દર વારષિક શી. ૧૭, છમાસિક શી. ૯, અને ત્રિમાસિક શી. ૬ છે. ચેક મારફત મોકલો તો કમીશનની ૬ પેની (ડરબન સિવાયની બેંકમાંથી) ઉપરાંત ઉમેરવી. અને ત્રણ માસથી ઓછાં લવાજમ લેતા નથી. એ વાત ધ્યાનમાં લેવા વિનંતી છે.

છાપી અને પ્રગટ કરનાર ઇન્ટરનેશનલ પ્રેસ, ફીનીક્સ ... મનસુખલાલ હી. નાઝર ... ઇન્ટરનેશનલ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, ફીનીક્સ, નાતાલ.